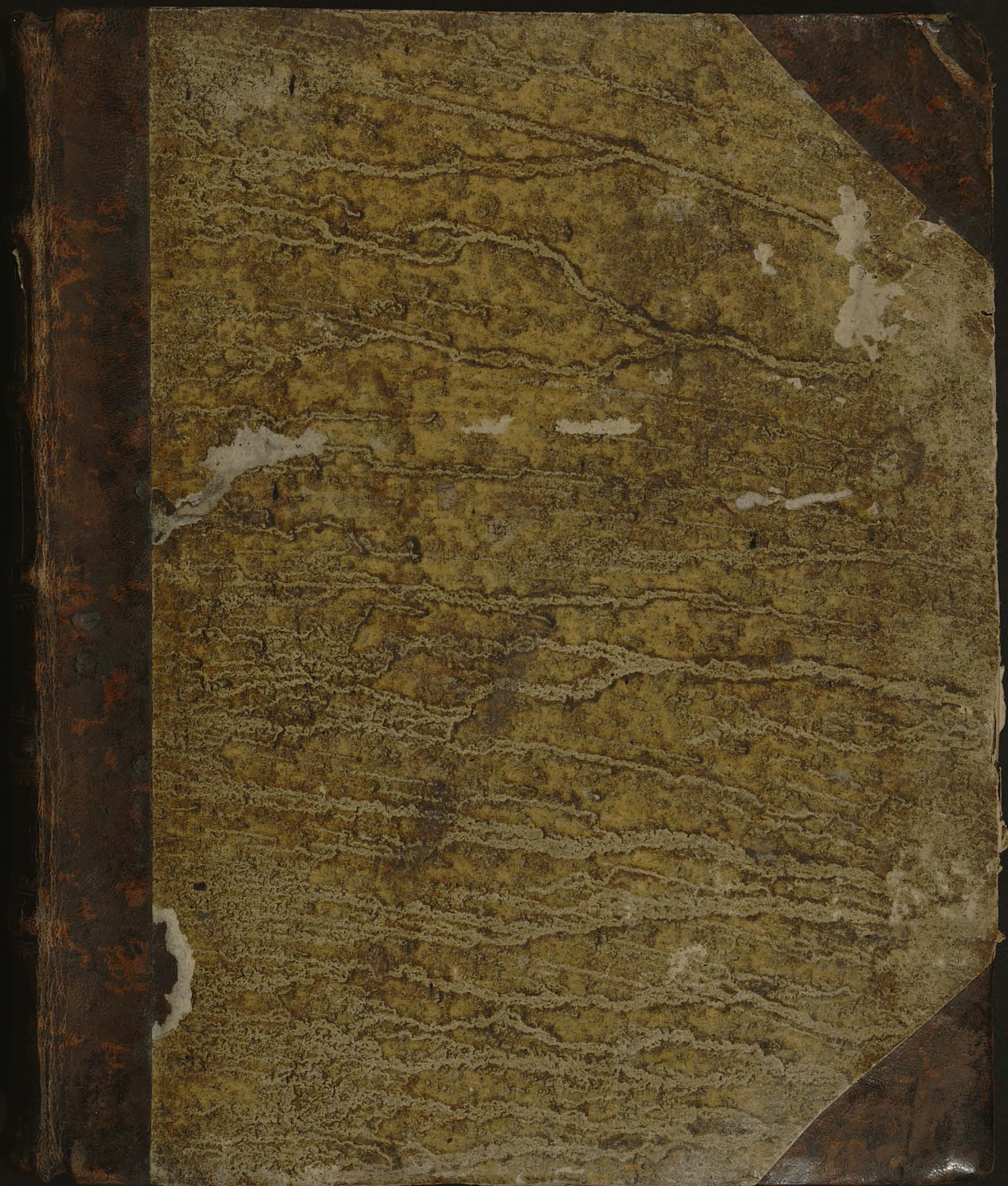

NVCLEVS COPPENSTEIN, CONCEPTVVM PRAEDICABILIVM

IN DOMINICAS FESTAQVE omnia per Annum.

ENVCLEAVIT,

Hoc est:

Extraxit integre: Contraxit perspicue: Digessit methodice: Dispertiit distincte: Illustrauit in margine

F. CORNELIUS E. CAMAL. in Bielany

ET F. IOAN. ANDREAS COPPEN-STEINIVS Mandal. Ordin. Prædicat. Theologus.

In gratiam occupatiorum; quam quibus vel legere plura: vel seligere pauca: vel distinguere inter congesta, & similia: vel inter dissimilia statuere sit integrum.

EDITIO QVARTA ET COMPLETA.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus PETRI HENNINGII Bibl

ANNO M. DC. XXXIV.

Superiorum Permissu & Priu

…OPERIS DEVOTIO,

…EO OPT. MAX.

…ARAE, DIVISQVE COELITIBVS …VERSIS, ECCLESIÆ TRIVMPHANTI: SIMVL EIVS-…suppari Militanti omnis militet Labor, & Liber iste meus; Candido sub Vexillo, & in Candidato FF. Prædicatorum exercitu, terra poloque, ex hoc, vtante, & inde, vbique, feliciter, perenniter:

ITA VOVEO,

Ita nunc te NVCLEVM meum

DO, DICO, CONSECROQVE

SERENISSIMO ELECTORI PRINCIPI PALATINO, BAVARIÆ DVCI, &c. MAXIMILIANO, &c. Domino meo Clementissimo.

VEM Reuerendissimus Ordinarius Wormatiensis (piæ recordat.) Greiffenclaianæ Domus prænobilis Lumen ac Columen, me, indignum licet, primum ad Heidelbergensem vrbis vnicam Parochiam vocauit, ac instituit; is ego humilitate religiosa Dominicana, & spe hilari fretus, isthoc cum Opere ad Sermam Celem Vam adrepere acclamabundè gratulabundus, Suæ Serenitatis Cliens confido. Quocirca, Ad bonam beatamq; meritissimi honoris noui Imperialis Ominationem: Ad faustam ELECTORATVS *congratulationem: Ad* …EVOTIVS *eiusdem perennaturi* VOTVM*: Ad Dei, Ecclesiæ, Imperij, Domusq; Ba-…icæ gloriam maiorem: Ad auitæ Romano-Catholicæ Religionis per omnem Pala-…um restituendæ auspicium felicius: Ad operariorum in noua Domini vinea …a recolenda auxilium maius: Ad optima omnia iterum, æternumq;*

DO, DICO, CONSECROQVE

Serenissimæ Celsitudinis Vestræ

Seruus in Christo

F. IOANNES ANDREAS COPPENSTEIN Ordin. Prædicatorum Theologus, & Parochus pro tempore Heidelbergensis.

REVE-

REVERENDISS. ET ...

FERDINA...

ARCHIEPISCOPO COLONIEN...

S. R. IMP. ELECTORI, ...

ARCHICANCELLARIO PER ITALIAM, &c.

Domino meo & Patrono Clementissimo

AGERE FORTITER, FELICITER, VIVEREQVE DIV, Æternumq; beatè,

VOVEO.

SERENISSIMO MAXIMILIANO, Reuerendissimæ Ser^tatis^ V^æ^ Germano, verbo breui, sonu tenui; at animo sonorò acclamaui, tempore felici, felicior tunc: nunc, vt minus ab aliis, at isto infelicior, quòd Suecica vis, me causæ piæ intentum parochiali Heidelbergæ, isthinc captiuum rapuit, detinuitq; perdiu asperè in arcis carcere Manhemianæ. Verum, quia *non carcer, sed causa infamat,* aut commendat captiuum, idcirco *iudicet me Deus, & discernat causam meam,* qui me *de Gente non sancta, & ab homine iniquo & doloso eripuit.*

Quid verò temporum hic memorem INFELICITATEM? Lugendam Germanico Nomini, Imperio, Solo, ac Soli non minus, quam depugnandam, eluctandam, & fæce Luthero-Caluini expurgandam S. R. Imperio, Duce DEO; at pudendam maxime, luendamq; Liberis Ciuitatibus, istius fabris INFELICITATIS: quæ tamen fabrefecerint olim suis ipsæ pedibus compedes, talibus debitos, ac dignos.

Interea, quia NVCLEVS hic meus olim Ser^mo^ Bauariæ Duci, Electo... Palatino, Principi meo Heidelbergensi Clementissimo, ac Patrono ... rochi Clientis, cum FELICITATIS Suæ gratulabunda Acclamation... Dedicationem sui humiliter obtulit; & verò idem nunc ad quar... tionem correctior in lucem procedit; AVSPICIO indiget tanto ... & SERENIORE, quò turbulentiora se tempora ferunt. Atqu... RENISSIMAM DOMVM BAVARICAM irem; errarem, peccarer ... proxima, & Vnica est Reuer^ma^ Ser^tas^ V^ra^, CVI huiusce ... ctioris Quartam Editionem humillime deuoteq; Do, D... Confluentiæ in Conuentu FF. Prædicatorum postridi... ris Anni M.DC.XXXIV.

*Reuer^ma^ & Ser^ma^ Cel^nis^ V^ræ^*

Seruus in Christo

F. Io. Andr. Copper...

PRAEFATIO

AD LECTOREM.

Aue, Faue, Lector Beneuole.

NVCLEVM *dem Qualem, & Quare; cùm Operis titulus fronte præfert: tum liber ipse loquitur. Addo duo quædam: Alia, quæ* ſcias, *moneo: Quæ* obſerues, *alia.*

I. SCIS *Concionatorum tam grandia, quam multa esse Volumina: vt his plus officiant; istis ad minus sæpe minus seruiant,* 1. Tardioribus *ingenio, ob Conceptuum varietatem:* 2. Afflictioribus *memoria, ob multitudinem:* 3. Scientia infirmioribus, *ob rerum selectißimarum præstantiam:* 4. Mediocribus, *ob horum aliquod vnum:* 5. Præstantibus, *ob occupationes suas alias. Hisce vnum omnibus perinde satisfacere velle, est optantis: conari, periclitantis: spondere, dementis.*

Equidem volo: Sed responsurum euentum, opto. Sperabo tamen nonnihil ex iis, quæ à me præstantur in hoc Nucleo: 1. *Nimirum in beata rerum Varietate, profuturam* Distinctionem *Tardis;* 2. *in Multitudine,* Breuitatem *Obliuiosioribus:* 3. *Inscitioribus* Delectum *fore, ad aliquorum vsum:* 4. *Præstantioribus, (qui rerum amant breuitatem, ac medullas; vnoq́; omnia capere obtutu, cogitareq́; ipsi Adiuncta rerum plura, quam legere:) his, inquam, ad mentem ac saliuam seruire studeo. Nam eloquentiam afferunt ipsi paratam: explicare circumstantias, applicare comparata, vel disparata, amplificationes ex rebus, locisq́; rhetoricis petere ipsis promptum est.* 5. *Denique Mediocribus ingenio, studio, arte, vsuq́; ad ista talia sese exercendi ansam præbeo. Vt plane confidam tam Lectori, quam Concionatori,* 1. Delectum *fore ex mea Partitione faciliorem:* 2. Ordinem *delectæ ex omnibus materiæ, ex mea subdiuisione distinctiorem:* 3. *distinctam vero* Breuitatem *meam ipsi memoriæ aptiorem & in discendo, & dicendo. Atque ita operam hanc meam:* 1. *Lectori non ingratam:* 2. *Concionatori commodam:* 3. *Bono Ecclesiæ publico salutarem:* 4. *Deo, Diuisq́; Cœlitibus ad gloriam.*

Noui, Latina copiose loquendi felicitas delectat; sed vacuum: At concionaturus eam nil spectat; molestat magis rerum bonarum cupidum circumducta periphrasis, aut variata phrasis, suffarta, phalerataq́; verbis. Si quem tamen ista iuuant, hæc illi parata oratorum eloquentiæ deesse non sinit. Dices: *Hanc, vt explicatam, intelligere cuiusuis est: Breuitas synoptica non nisi doctioribus seruie-* . At ego *affirmare posse mihi videor: quisquis in meo* Nucleo *caligauerit, eum in cæteris cæcum & Andabatam.*

...rro alia, quæ ipſe, vel ad quæ OBSERVES; *mea est in partiendo, suppartiendoq́; Me-...tio. In ea viam teneo, modumq́; solemnem vnum, ac perpetuum. Ergo* 1. *cuiusque Euan-... in plures seco Partes; & has singulas vnius certi cuiusdam propositi.* 2. *Partis dein ...isio fit in Membra:* 3. *ac rursus Membrorum in Articulos. Singula non titulis; sed ...mbra maiusculis, minusculis Articulos adnumero : vel paragraphis distinguo. ...Bicuitatis, in tanta breuitate; tum memoriæ gratia, in ea rerum varietate. ...) Laconizat: ne synopsios condendæ proposito excidat. Idcirco titulum, vt sco-...artium fronte præfigo: Et semel præstituisse sat habeo. Nec repeto, cum rerum ...n directos subiicio. Scilicet:* Affero cibum; præmanſum non ingero. ...mata præſtant tria: *Rerum in textu distinctionem; Connexionem; & singu-*

ſingularum ſæpe Intentionem. Quare legentem eſſe memorem opor... poſiti. Quod ſi memoriam fugerit, continuo Lector in lectione caligabit. Quo ... que oſcitantem; non me vigilantius Laconizantem. Punctim mihi res geritur; vtq; m... Dico: ſimul ad aliud auolo. Congero ſimilia: ſæpe nec coniugo: Quod id obuium intelligenti, & vigilanti. Similium quoq; diſſimilitudinem, ſi qua ſit, lemmate marginali innuo: connexion... adiuuo: præfixum in ſcopum collimo. Itaque dum leges, præripe raptim, & præcipe oculo, quæ exhibet margo. Equidem nolebam mihi interprete; ſed lectore opus eſſe volebam. Omnino attentionem requirit breuitas, & ſenſum non pinguem, vel obſaturato ventre obuaporatum. Verum nihil de Noctua, nihil de Bœotio Laconum ſtricta pelta laborat. Amat hic manſum; mœſtum illa bubat.

Ego do Compendium; *& hoc meum ſpondeo nullius eſſe diſpendium. Sicut Homerus olim; quod nucis putamine concluſus eſſet; non ideo minor erat: ſed tanto maior ſeipſo, quanto admirabilior. Sed ego Conceptus in nuce, excluſi è nuce; & edidi* enucleatos. *Non maiores quidem mole; ſed admirabiliores in compendioſa rerum ſub oculos poſitione; & breuitate ipſa perſpectiores, quo collectiores. Quæ quidem ſingula certius inſpiciuntur nuda; quam vel cortice obſepta; vel tecta foliis; vel per arboris vaſtæ ramos diffuſa cerni, aut diſcerni perinde queant. Excuſſi nucem ex ramis: ſelegi ex foliis: extraxi è cortice: enucleaui ex putamine: prælo ſubmiſi: Tu, Lector amice, oleum elice; excipe;* Vtere; Fruere: Vale.

APPROBATIO.

NVCLEVS COPPENSTEINIVS Conceptuum Prædicabilium In Dominicas Feſtaq; per Annum, Authore R.P.F. IOANNE ANDREA COPPENSTEINIO Ord. Prædic. Theologo extractus, veram, ſynceram, orthodoxamq; continet doctrinam, ideoq; vti hactenus multorum vtilitate euulgatus tritusq; eſt, ita deinceps non minori fructu commodoq; verbi Dei Præconum aliorumq; piorum teretur. Quapropter vt denuo recudi poſſit, concedo. Colon. die 3. Decembr. Ann. 1633.

F. Ioan. Philippus Fridt Ord. Præd. SS. Theol. D. & in Vniuerſitate Colo... ordinarius Profeſſor, necnon S. Officij per Colon. Archidiœc... & annexas partes Commiſſarius Generalis.

AVTORIS HÆREDITARIA NVCLEI SVI TRADITIO

EGO F. IOANNES ANDREAS COPPENSTEIN *Ord. Prædicatorum Theolog...* MEVM Conceptuum Prædicabilium TIBI, Spectabilis D. PETR... Ciui ac Bibliopolæ Colonienſi, LIBERISQVE TVIS, Do, Trado, Do... typis recudendum, quando, quotieſve libuerit. Idq; ita, pro Iure, ... gaudent, valentq; parentes, pari meo in librum meum, volo; v... Romanum Imperium inuadi, imprimiq; NOLIM, me ſeu viuo, ſe... tali. Fortunet Donum DEVS, & Proficiat Eccleſiæ ad Maior...

Ita teſtor

F. IOAN. ANDR...

AVTOR INTELLIGENTIBVS PAVCA:
Quorum ad Saliuam hic Nucleus.

FIDO; Faues: quicunque leges, breuitatis amator.
Quales Doctores: Docti: Clerusque; Mitrati.
Principibus persæpe *Viris*, quos ardua torquent:
Et *Clero*, cui sacra diu, noctuq; canuntur,
Liminaque, Templiq; Chorus, Cathedræq; teruntur:
Ingeniove Viris meliore peracribus: Aut fors
Pluribus intentis, quàm queis sit adire Disertos
Integrum vacuis, & pleno attendere templo:
His breuitas hæc nostra venit percommoda: spero,
Pluribus huius erit pretium non vile laboris:
Quo mage delectat paucis percurrere multa:
Quamq; oculis, animo solerti plura videre.
Interea, *Lector*, nostrorum hæc Summa laborum est:
Besseus, ante bonus, si nunc quoque *Besseus* idem
Sit Breuitate bonus, seq; ipso hoc Maior in Vsu,
Quo minor effectus: *Satis* hoc mihi. Cætera, *Iesu*,
CHRISTIPARÆq; *Tibi* Do, DEDICO, CONSECROq;.

MONITIVNCVLA.

Inconnexa refert Textus: sed marginis ordo
Nectit: Distinguit. Sic voluit Breuitas.
Nî, quod margo refert, cum Textu legeris vna:
Tædia forte leges: forteq; nec capies.
Attentos Breuitas sibi nostra synoptica poscit,
Atque Scopi memores. Cætera præstat Opus.

QVÆSTIVNCVLA.

Volue: Vide, statuine queat: Thesaurus an iste
Rerum Orandarum forte Libellus erit?
tamen Orator facundus ab Arte, vel Vsu
Sit, cupiens nostra ludere in hac Cythara.

CRITICO.

venitè, quid præstitit Enucleator?
ucleum Besso confer: & ecce, Liquet.

SYNO-

SYNOPSIS MATERIARVM EVANGELICARVM ANNI TOTIVS.

DE PARTIS HYBERNAE Dominicis.

DOMINICA I. ADVENTVS. *Erunt signa*, Luc.21. Supremi iudicij, vt obliuio noxia, sic salutaris memoria; 2. adeoq; congenita cunctis. 3. Iudicij vero signa, 4. signorumq; modus ac sensus, 5. rebus signatis erunt persimilia, horrifica vtraque.

DOM. II. ADV. *Ioannes in vinculis*, Matt.11. Iustos hic pati, sed suo bono fatale est. 2. At triste malum fœmina. 3. Nec minus luxuria; & in aulis veritas exosa. 4. Huius interim Prædicator tribulatus peruincit. 5. Baptistæ capti percunctationi vt multa suberat causa; 6. sic in responso Christi mera inerant miracula: 7. & illustres notæ cum Saluatoris, tum Prædicatoris. 8. Quocirca meritum laudat Iesus amicum.

DOM. III. ADV. *Miserunt Iudæi ad Ioan.* Ioan.1. Cognitio sui necessaria est, vt quæ maxime. 2. Legatio affectatæ ignorantiæ. 3. Magistratus arguit rudes, titulorumq; admiratores. 4. Sed spernit ista vox clamantis prędicatoris, 5. qui honorum fugitans, de sese modeste sentit; 6. & amat solitudinem, suiq; mortificationem.

DOM. IV. ADV. *Anno quinto decimo Tiberij*, Luc.3. Prædicanda libere pœnitentia est: 2. Qua omissa, distrahi contigit orbis regna: 3. pro vanitate, & inconstantia mundo consueta: 4. Quo maior elucet his interuentura Messiæ bonitas, 5. & vocati ad prædicandum Baptistæ pręsens cultus solitudinis: 6. Ex qua is demum egressus, 7. prædicat mortificationem, viam Domini.

DOM. INTRA OCTAV. NATIVIT. *Erant mirantes*, Luc. 2. Meditatio cœlestium salutaris, 2. parit notitiam rerum salutarium, & de Incarnatione admirationem ob multa eius admiranda: 3. in quibus signum ruinæ, quam multi Præsules etiam causant. 4. Quo maior in orationibus teneatur assiduitas.

DOM. I. POST EPIPH. *Iesus rum duodecim*, Luc. 2. Aduer sunt propria, & communia bus: 2. Festa cole, 3. & vxor vsque ad aras: liberis atte Ne festa infesta fiant, 5. sitq; libera ad religio quo demum in templ

..atus inter doctos, non templorum profanatores.

DOM. II. POST EPIPH. *Nuptiæ in Cana*, Ioan. 2. Status est triplex, & bonus: 2. sicut & matrimonium cum epulo nuptiali: 3. sed caste diligatur vxor; 4. ducta Dei intuitu, ad honorem Christi: 5. dotes habens vxorias, & Christum mensa conuiuam, 6. & 8. ob mundi & defectum, & vina: 7. Vox *Mulier*, docet Deum in Christo, & cognato sanguini ne quid nimis tribuendum.

DOM. III. POST EPIPH. *Leprosus*, Matth. 8. Vana gloria officit: 2. inficit lepra: 3. proficit oratio, 4. & ritus orantis euincit. 5. Sanat cito Iesus, 6. adq; Sacerdotes remittit honorandos. 7. & arguit ingratos.

DOM. IV. POST EPIPH. *Ascendens Iesus in nauiculam*, Matth. 8. Omnipotentia Dei spectata in mari, 2. quod mundus est: 3. vt nauis Ecclesia. 4. In illo turbante suis præest ...sus: quem abesse cum aduersis ...ese quidam mallent. 5. Quod ...ei præsentiam sæpe fiant mo... At iusti cum hoc malunt ia... ...ecti, 7. dormitante quasi ...

...OST EPIPH. *Seminans se...* ...tth. 13. Deus patienter ...atores ad pœniten... ...ator, tolerans lo... ...tas. 4. Hæreti... ...nil prohibens. ...entes mala multa adeant. 5. Nec minora ex magistratus dormitantia, 6. inter tot malos bonis remistos in Ecclesia, subeuntur.

DOM. VI. POST EPIPH. *De grano sinapis*, Matth. 13. Orta ex paruo in magnum procreuit Ecclesia: 2. secus regnum mundi, quod exit in paruum, aut nihilum. 3. Omnia in Ecclesia parua sunt specie tenus, non re aut fine. 4. In qua tamen sunt & prædicatores vani, 5. & mali Christiani.

DOM. SEPTVAGESIMÆ. *Exiit conducere operarios*, Matth. 20. Constat labore salus, 2. ad quem Dei nos vocat amor paciscens mercedem, 3. vt debitor, & adhuc tardamus? 4. Quousque? An ad vndecimam senij otium agemus, & infame otium? 5. Sua ancillulis danda merces est, quam ergo procurator operariis dabit? 6. Denarium, cuius vnde fiet æstimatio?

DOM. SEXAGES. *Exiit, qui seminat*, Luc. 8. Parabolæ de Verbo Dei plures, 2. cur iis vsus Dominus, seminator? 3. Prædicatores qualia quomodo serere oporteat doctrina, 4. & vita. 5. Væ autem surdastris, 6. ac viæ similibus auditoribus, aut ciuium, 7. aut petræ, vt auari, aut spinosis diuitibus! 8. Bona vero terra bonorum operum est rara.

DOM. QVINQVAG. *Ecce ascendimus*, Luc. 18. Deum esse passum, creditu difficile: 2. Christo autem iugis erat memoria passionis suæ ex mul-

multis. 3. Quo sæpius eius Christianum meminisse oportet: quod, heu, non fit. 4. Quin bacchatio pluribus cordi est: 5. hi tradunt, luduntq; Dominum. 6. De cæcitate corporali cæcus quærit reluminari: 7. at sunt, qui increpant poscentes bona. Consiliarios quales esse oporteat.

DOM. I. QVADRAGES. *Ductus est Iesus in desertum*, Matth. 4. Misera vita est, tot cincta tentatoribus, 2. in infami mundo. 3. In quo tamen sanctum est reperire desertum, vbi & Christus fuit, cur autem? 4. Ibi duellauit cum spiritu ambitionis, vanæ gloriæ, 5. idq; tertium.

DOM. II. QVADRAG. *Filia mea male à Dæmonio vexatur*, Matth. 15. Orationis vis inest quanta maxima. 7. eiusq; partes sunt quatuor: sed al labora, & ora: 3. & fuge peccatum, oraq; constanter.

DOM. III. QVADR. *Eiecit Dæmonium*, Luc. 11. Odium Christi ac Satanæ summum. 2. Huius malitia maior, quam vis: Sensusq; obsidet, 3. & excæcat, 4. elinguat, ac surdefacit idem.

DOM. IV. QVADR. *De quinque panibus*, Ioan. 6. De pane Transsubstantiato. 2. Maria plura Christi: vnum mundi, quale. 3. De conuiuio Eucharistico.

DOM. PASSIONIS. *Quis ex vobis arguet*, Ioan. 8. Dominicæ Passionis memoria ad plurima valet: 2. Inprimis etiam ad testandam vitæ [...] su innocentiam, 3. & doctrinæ veritatem, cuius prædicatores sæpe temnuntur. 4. Sed veritate defecti verti ad calumnias assolent.

DOM. PALMARVM. *Ecce Rex tuus*, Matth. 21. Mundi vis, fraus, cursus, exitusq;. 2. Alius est Christi triumphantis, mansueti, & demissi: 3. in altis, in lætis mœsti, 4. attamen opere nostro bono gaudentis.

DOM. PASCHATIS. *Resurrexit*, Marc. 16. Fide sola capere resurrectionem oportet. 2. Et Christum vero oportuit resurgere, 3. nosq; in ipso: 4. Eius autem mortui quis status? 5. & quæ mors mortis erat?

DOM. IN ALBIS. *Cum sero esset, & fores clausæ*, Ioan. 20. Cur resurrexit? 2. serum sæpe fert auxilium, at semper verum. 3. Clausaq; penetrans in medio se sistit Mediator: 4. & Pacificator Dei & cordis: apage pax falsa mundi: 5. patent mihi vùlnera Christi, vera foramina Petrę. 6. quę, quod retinuerit Dominus, causæ sunt tam graues, quam salutares.

DOM. II. POST PASCHA. *Ego sum Pastor bonus*, Ioan. 10. Honores Ecclesiastici periculosi. 2. In hi[...] storem esse bonum, Iesu sim[...] 3. suis sibi constantem pro[...] bus, 4. ac dotibus tam co[...] bus, 5. quam singularibus [...] tæ sunt: 6. cum quibus [...] stat pastoralia. 7. Ab[...] est mercenarius.

... Modi-
...o. O homo ſpecta finem;
...um prehende: 2. Modicumq́;
...tine: & mundi gaudia fuge, 3. damnoſiſſima, 4. & lachrymoſiſſima. 5. In quibus iuſtos plorare neceſſe eſt. 6. At eis ſequitur poſt nubila Phœbus, infinitaq́; beatitas.

DOM. IV. POST PASCHA. *Vado ad eum*, Ioan. 16. Aduerſorum effectus ſunt diuerſi in bonis ac improbis; 2. Læta tantum Dei præſentia eſt; at & iſta ſpem inter ac metum: nam multi perdunt Deum tam in proſperis, quam aſperis. 3. Carnalibus autem ſuas negat conſolationes Deus. 4. Conſolator vero Spiritus complura operatur in ſuis.

DOM. V. POST PASCHA. *Si quid petieritis Patrem*, Ioan. 10. Orationis dignitas non explicabilis vlli eſt. 2. ſed non omnia dat omnibus. 3. quamuis ipſius vis vincat, & euincat quiduis: 4. ſi tamen comites ad...nt virtutes.

DOM. VI. POST PASCHA. *Cum ve... Paracletus*, Ioan. 16. Præuiſa no...
...nus. 2. Quæ munia ſint Spi...
...cipuum eſt teſtari: quod
... commune habent Apo...
...rim triſtia lætis miſcet
...os præcipue triſtibus

... AESTIVAE
...is.

...COSTES.
...a ſonus, Act. 2. Deus eſt incomprehenſibilis, à quo procedit Spiritus. 2. Maieſtatem ſuam in igne declarat, & operatur, 3. Orbem fœcundans, ſed precibus impetrandus: 4. Eſt autem vehemens in expugnando, & ſaluando. 5. Teſtes Apoſtoli orbis terrores facti, at & reconciliatores. 6. Adeo Spiritus vt ventus omnia perflat mirificus operator.

DOM. SS. TRINITATIS. *Euntes, docete, baptizantes*, Matth. 28. Cur tam & incomprehenſibilis, & ineffabilis Deus? 2. Eiusq́; Vnitas, an & vnde cognoſci queat? 3. Huc via duplex ducit, 4. Fidei tamen eſt princeps via: 5. quam S. Scriptura docet, annuitq́; natura.

DOM. I. POST TRINITATEM. *Diues Epulo*, Luc. 16. Diuitiæ ad mala plura aditum pandunt, 2. at illarum abuſus plenis in ea velis inuehitur. 3. Conuiuiorum autem luxus ſæpe etiam Parricidialis eſt, 4. inq́; Lazaros ſaturi immites: 5. ſed vtrorumq́; ſortem Deus mutat per mortem.

DOM. II. POST TRIN. *De cœna magna*, Luc. 14. Ingratitudo peroſa Deo eſt. 2. Cuius Cœna, quia magna, 3. ideo excuſatio deterior, 4. inprimis auari centimali, 5. dein Vxorati, maxime luxurioſi malis innumeris obnoxij.

DOM. III. POST TRIN. *Erant appropinquantes Publicani*, Luc. 15. Detractores feræ peſſimæ, 2. Saluatori directe oppoſiti, 3. & angue peius fugiendi, 4. & vincendi in bono.

Mol-

Mollis tamen eſt aditus ad Ieſum peccatoribus, 5. requirentem oues perditas, quia mitis eſt.

Dom.IV. post Trin. *Eſtote miſericordes,* Luc. 6. Miſericordia Dei multa. 2. Homines efficit Deo ſuppares: 3. Ad eam multa nos inuitant. 4. Vitandum interea iudicium temerarium: 5. Iniuriæq; remittendæ, remitti cupientes ſibi peccata.

Dom.V. post Trin. *Duc in altum,* Luc. 5. Verbi Dei vis flexanima eſt, 2. & homo piſcis, 3. in piſcibus vero cur miraculum oſtendit Deus? 4. Noctu piſcantur multi prædicatores, ſæculares, peccatores: 5. Sed piſcatores duplices ſunt. 6. Optimi, qui in altum Euangelij ducunt, quod legem veterem multis vincit.

Dom.VI. post Trin. *Niſi abundauerit,* Matth. 5. Noua lex Veterem multis exuperat: 2. In vtraque tamen multi phariſaizant. 3. Immane ſcelus homicidium: 4. Ira proin eſt dira.

Dom.VII. post Trin. *Miſereor ſuper turbam,* Marc. 8. Miſericordia Dei eſt omnia ſuper, 2. Prouidentia proxima: 3. Et hominum ſequela Dei: 4. itemq; ſuſtinentia magni eſt: 5. Maior autem & certa Chriſti beneficentia.

Dom.VIII. post. Trin. *Attendite à falſis:* Matth. 7. Operibus promerenda ſalus eſt in Ieſu. 2. Pſeudoprophetas cauendo, 3. impoſturasq; hæreticorum peſſimas, 4. vti luporum, quales præ... concionatores, 5. ſubſimiles ... ſtiani mali arboribus infructuo... 6. Sed quæ proprie arbos dicetur infructuoſa. Liquet de pſeudoprophetis: proin exſcindendi.

Dom.IX. post Trin. *De villico diffamato,* Luc. 16. Fama notæ bonæ omnibus eſſe ſuper omnia debet. 2. At omnium diues, & iudex Deus eſt, 3. cui & ratio reddenda: proin hæc ab Sapiente præuidenda: 4. Diffamatorum enim accuſatores multi ſunt: 5. Eſt tamen in arcto ſubinde conſilium: 6. inprimis ab eleemoſyna etiam auxilium.

Dom.X. post Trin. *Videns ciuitatem fleuit,* Luc. 19. O vim lachrymarum, ſed manantium ab oculis ſaluandorum. Lachrymabilior Solyma, quo glorioſior: 3. ſed peccatrix euerti meruit: 4. Chriſtus fletu miſericordiam offert, delictaq; diſſimulat: 5. quę merito ſunt deflenda. 6. Interim cuique dulce ſolum patriæ.

Dom.XI. post Trin. *De Phariſ... & Publicano,* Luc. 18. Deteſtabilis ... perbia eſt, nocetq; plurimu... Sit igitur orantis ſitus hu... Detq; Deo gloriam: 4. S... tor in principio, dein pr... prædicator ſui nequ... Quin ſui ſe pudeat n... teat: nam petita ſic... ſubmiſſio te quis ſ... 8. Vos autem hur... eſtis Deo?

):(

DOM. XII. POST TRIN. *De surdo & muto*. Matth. 7. Septena Fidei fundamenta notes: 2. quibus subnixa stat charitas proximi: sed à Deo vtraque. 3. Cuius misericordiæ manus tactu consanat, 4. surdos ac mutos ab Satana factos: 5. sed per Iesum ad sese retractos; inprimis à turba: 6. tam noxia, quam praua. 7. Cui celanda sunt altiora mysteria. 8. Interim super impij iustificatione Iesus mœstum ingemiscit: tanta peccati immanitas est!

DOM. XIII. POST TRIN. *Et incidit in latrones*. Luc. 10. Sine gratia peccator nequit emancipari Dæmoni: 2. quicquid nasutuli Politici ac Leguleij moliantur: 3. Necesse est scientiæ sit comes virtus: 4. Corq; Deo detur: qui super omnia diligendus est ex toto corde. 5. Sin': pronus erit lapsus in latrones Dæmones. 6. Nec inde quis liberat, nisi Iesus, sacerdos, & eleemosyna.

DOM. XIV. POST TRIN. *Decem leprosi*. Luc. 12. Prauorum damnosa societas est, 2. Magis ipsa peccati lepra. 3. Cui obnoxia nobilium castella. 4. Clament, vt mundentur, Confessiq; venerentur Sacerdotes, [illegible] grati sint Deo, ni perdere ma[illegible]nia.

[illegible] XV. POST TRIN. *Nemo po[illegible]us dominis seruire*. Matth. 6. [illegible] malum auaritia. 2. Non [illegible]uire duobus: 3. Qui bi[illegible]rui, sunt mulcta digni. [illegible]pum nocet, non opes, 5. damnosaq; est intemperans temporalium solicitudo: 6. Parce: nam Deus nostri causa tangitur.

DOM. XVI. POST TRIN. *Ecce defunctus efferebatur*, Luc. 7. Mors triplex, perinde atrox est, 2. ac necessaria, 3. sed memoranda sæpe, namque commodat ad multa. 4. Mortui etiam honorate sunt tumulandi: 5. quorum similes sunt peccatores. 6. Viduam miseratus Iesus, 7. reddit ei natum.

DOM. XVII. POST TRIN. *Et ipsi obseruabant eum*, Luc. 14. Inuidia Dirarum est Furia: 2. Par ei peccatum ex malitia: 3. At obseruatores Iesu & proximi quales? 4. Peiores his momi censorij. 5. Iuit domum Iesus, aditq; hydropicus peccator.

DOM. XVIII. POST TRIN. *Diliges Dominum Deum*, Matth. 22. Charitas, virtutum regina, 2. inprimis Deum affectat amare ex toto corde, 3. super omnia, multis de causis. 4. Proximum vero proxime, 5. præsertim in aduersis positum amat vt seipsum, nomine multiplici.

DOM. XIX. POST TRIN. *Transfretauit*, Mat. 9. Vis & dignitas Fidei immēsa est. 2. Charitas debetur patriç potius, & cognatis, 3. at Deo sæpe, quod vilius est, datur, & pia molientibus obsistit mundus. 4. Hinc cura Pastorib. crescit, & turba improbis adhærescit, multis corporalia duntaxat spectantibus. 5. Quæ prosit fides, 6. ad paralysin peccati sanandā, quo opus est potestate Clauium

DOM. XX. POST TRIN. *Rex fecit nuptias filio*, Matth. 22. O quam inimicus homini mundus est, 2. degenti in regno Ecclesiæ, 3. sub Rege Iesu, 4. Qui se cum Ecclesia desponsauit: 5. A cuius nuptiis se subtrahunt ob mundana negotia multi; alij ob mundi iugum, cum tamen homo se totum Deo debeat. O mundanæ opes, quam damnosæ estis, & cruciabiles? 7. Itaq; nouissima sunt inculcanda.

DOM. XXI. POST TRIN. De *Reguli filio infirmo*, Ioan. 4. Perutiles sunt tribulationes, 2. In his infirmitas ingenita: 3. Illæ DEO nos sistunt, sicut Regulum Christo: 5. O nimium diuersos tristium ac lætorum effectus! 6. At causa non vna DEO suos affligendi: 7. Febres hominum variæ sunt.

DOM. XXII. POST TRIN. De *rationibus cum seruis*, Matth. 18. Iustitia, & misericordia DEI geruntur omnia: 2. Parabolis cur vsus DOMINUS? 3. Exempla docent: 4. Iudicandi sunt omnes, 5. quia debitores sumus omnes: 6. Non nullus etiam seruus est nequam: Sed & huius miserendum est: 7. Inprimis autem egentibus faciendum benigne est.

DOM. XXIII. POST TRIN. *Cæsaris Cæsari*, Matth. 22. Verum naturaliter appetimus, 2. quo frenanda magis periculosa lingua est: 3. Adulatores autem execrandi etiam: 4. Hypocrisis similiter: 5. Denarius anima est, 6. Imago in ea est DEI.

DOM. XIV. POST TRIN. *Filia mea modo defuncta est*, Lucæ 8. Tribulationes sunt vtiles, 2. adorare docent: 3. Defunctæ filiæ sunt plures: 4. De mundi cantu ac risu: 5. De reliquiis, medicis, ac puellis: 6. De peccandi consuetudine.

DOM. XXV. POST TRIN. *Sedebit super sedem Maiestatis*, Matth. 25. Iudicabitur corpus & anima, 2. vniuscuiusque: 3. Resurgent etiam omnes, 4. sed dispares erunt, 5. Resurgent quoque non baptizati.

DOM. XXVI. POST TRIN. De *Abominatione*, Matth. 24. Antichristi nomina: 2. Solymæ vrbis & orbis desolatio: 3. Tribulatio in aduentu secundo: 4. Abominatio Antichristiana, 5. fraudulentia, 6. atque tyrannis mala erunt vltima mundi.

(***)

NVCLEVS COPPEN-STEINIVS E CONCEPTIBVS BESSEANIS ENVCLEATIS.

IN DOMINICAS OMNES PER ANNVM.

DOMINICA I. ADVENTVS.

Erunt signa in Sole, & Luna, & Stellis, Lucæ 21.

DE TRIVMPHALI IN IEROSOLYMAM INGRESSV *Christi, Conceptis reperientur infra, in Dominica Palmarum.*

EXOD. 10. DEVS in Pharaonem, Ægyptiosque diu populo Dei iusto iniquos vindicaturus; præmisit signa & iræ suæ, & cladis venturæ; tenebras, tempestates, bestias, &c. Sic in genus humanum, orbemque animaduersurus, signa ab terroribus immania præire iubebit.

De quibus in præsens.

I. Parte. *De memoria, & obliuione extremi iudicij, quanti sit vtraque.*

II. *Quod originalis agnitio fuerit de Iudice & Iudicio.*

III. *De signis, qualia sint.*

IV. *De signorum modo ac sensu.*

V. *De rebus signatis.*

PARS I.

QVANTI SIT MEMINISSE, VEL *obliuisci Iudicij.*

Fatui sunt immemores iudicij.

1. ECclesiastes *cap.* 10 genus humanum bipartitum, velut in theatro, proponit, & ait: *Cor Sapientis in dextera illius: & cor Stulti in sinistra eius.* Id de extremo iudicio interpretatur S. Hieronymus: in quo ad dexteram electi; reprobi ad sinistram statuentur. Rectè ille: At non minus is, qui dixerit: Sapientis cura & cogitatio respectat ad dexteram, Deiq; iustitiam, & beatorum sortem. Ex quo sequitur, vt sit peccati abstinens, ac recti amans. At stulti cor ad læuam aduertitur per profana mundi, & infanda reproborum. Effectus est, vt sit coopertum sceleribus, inimicum & iniquum æquitati. Idque quia hic immemor; memor ille iudicij viuit.

1. Testatur id Psalmista, 9. *Propter quid irritauit impius Deum? Dixit enim in corde suo: Non requiret.* Hoc effrenem sceleratorum soluit audaciam; contumaciam roborat; Dei contemptum auget: fuga iudicij memoriam. 2. Vnde sic apud S Iob 22. blasphemant: *Nubes latibulum ius; nec nostra considerat; & circa cardines li perambulat,* q.d. Non est Deus: aut quam sit; est talpa cæcior: nec vlla tur cura nostri. Vah blasphem citatem. 3. Quid? *Qui plant non audiet? Qui finxit oculum, n* Psalm 93. Qui aures, ocul dem iustitiam, ac prou tollit: Deumque faci-

Id di-

oculos habent, & non videbunt: aures habent, & non audient. Pſ.113.v.5.

At is omnia videt. II. Non ita, 1. Propheta Zacharias ca. 3. Vidit is lapidem, ſeu petram oculorum ſeptem: *Petra autem erat Chriſtus.* 1.Cor. 10. Hic intima perſpicit & vndique omnia, 2. Inde gemens, tremenſque Iob 14. *Tu quidem*, ait, *greſſus meos dinumeraſti.* vt nec cogitatus tenuis te fugiat 3. Argum finxere Poetæ & oculis centum, & gigantæa vaſtitate metuendū. At Deus quoq; *magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius nō eſt finis.* pſ.144.v. 3: Deniq; *exultauit, vt Gigas, ad currendam viam,* Pſ.18.v.6. Et oculatior Argo eſt.

Arguendi ſunt tales. Proinde ſe fallunt ipſi, qui poſt occiſas viduas, alienigenas, ac pupillos oppreſſos, aiunt: Pſ.93.v.7. *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.* Hiſce inclama Pſ. ibid. v.8. *Intelligite inſipiētes in populo, & ſtulti aliquando ſapite.* Talē eſſe Deū, ſcitote, qualis Apoc.1. viſus eſt. *Caput eius & capilli candidi, vt nix: oculi flammei, pedes ſimiles aurichalco, ſicut in camino ardenti: vox, vt vox aquarū multarū: in dextera ſtellæ 7. De ore eius gladius vtrâq; parte acutus exibat, & facies, vt ſol. Similis deſcriptio* Dan.10.

PARS II.

Originalis agnitio fuit de Iudice & Iudicio.

Iudex agnoſcendus Deus eſt. I. IVdicii obliuio, ſcelerum inuehit colluuiem, & vilipendium offenſæ Dei. Hinc querela. Pſ.9. *Non eſt Deus in conſpectu eorum: inquinatæ ſunt viæ illorum in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eorum.* Hebraica & Chaldaica verſio, loco *Deus*, habet *Heloim*, id eſt, *Iudex*: q.d. Quia immemores ſunt Iudicis ac iudicij, adeo in omne nefas proruunt.

II. O ſtulti, qui non agnoſcitis Deum [Iu]dicem, quem orbis primordia agno[ſcunt]. 1. Gen.1. *In principio creauit Deus cœ*[lum ... H]ebræi *legunt*: *Iudex*: Et hoc nomen [...]on. Epiſt.3. ad Marcellam, inter decem vocabula Dei præcipuè miratur, quod primum voluerit vt Iudex agnoſci, ac metui. 2. Per iſtud, quod prima mundi die Creator *diuiſit lucē à tenebris*; intelligit S. Auguſt. iudicium, quod in Angelos tulit, bonos à malis ſequeſtrando: Idipſum & hominibus facturū ait: Cæpit ab Angelorum; deſinet in hominū iudicio mūdus 3. Enoch cur in paradiſum translatus eſt viuus? Vt iudicium Dei pdicet. Teſte Iuda in Canon: *Prophetauit de his ſeptimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus ſuis facere iudiciū contra oēs.* En; quam cito miſit iudicij præconē Deus? 4. Et ſeptimo diei ſubeſt myſterium. *Hinc ſpes eſt emendationis.* Nam is in ægris eſt criticus; quo ſymptomata mutant; ſpemque dant bonam: Sic orbi ægro, in ætate ſeptima; ægrique animo reuocandum ad mentem iudiciū eſt: Ita namque mutabuntur conſuetudines prauæ, criſi ſupernaturali per gratiam facta in ſpem vitæ melioris.

III. Iudicij vis eſt, quanta tonitrui. 1. Bombyces (quæ fatales ſibi filum trahunt, & ſuis irretiti laqueis exſpirant;) *Nam iudicij memoria eſt efficax.* ita ad tonitru perhorreſcunt, vt hoc audito moriantur. Ea cauſa nolis circumperſtrepi ſolet; vt tonitru minus exaudiant. Ita peccator: vermis eſt, Pſ.21.v.7. *Vermis ſum, & nō homo.* Et bombycinus, ac byſſo indutus; vt Epulo; ſuiſque curis implicitus; exhorreſcit ad iudicij tonitru; vt peccato moriatur. Mundus aūt aures ipſi obtundit tinnitu ſuo; vt fragore iudicij minus terreatur. Hinc, *Aures eorum ſurdæ erunt.* Mich.7.v.16. Ceruas tradunt muſica delectari; ſed & illectas ea illaqueari: *Terretque ſalutariter.* tonitru autem horrere; atq; vitā eo conſeruare. Nec enim prius fœtum effundunt; quam terrore tonitrui pauefactæ iuuētur metu. 3. Fortè huc reſpexit Iob 39.v.1. *Nunquid parturiētes ceruas obſeruaſti?* Bruta eſt cerua, quæ noxia ſectatur,

tur, fugit salutaria. At brutus magis homo, qui voluptatũ Syrenes deamat, sibi lethales: quique salubria iudicij tonitrua despuit, sicque peccatis illaqueatus perit: quia nunq̃ eorum vterum deponit, adiutus metu iudicij. Quid? Nõ hic plus valebit apud nos; quam apud ceruas tonitru? 4. Huius gnara metus Ecclesia, quã vim is habeat, iudicium confert ex Euãgelio tonitruis, tubis Angelorũ, deliquiis astrorum, terræ motibus, tẽpestatibus maris, elementorum conturbationibus. Inde etiam hodie prædicat: *Erunt signa in Sole, & luna, Stellis, &c.*

PARS III

Signa qualia sint, ac significent.

Signa pœnarum ex historijs. 1. Signa pœnæ secururæ præmittere Deus amat: Vt istis moniti, has declinent homines. 1. Sic Neronis anno quarto terra tremuit, sol in meridie defecit: secutæ persecutionis Neronianę pręsagia. 2 *Richobaldus in Chronic.* 2. *Seneca in Quæst. naturalib.* refert, post Cometæ apparitionem, æstu Oceani duas insulas cũ incolis absorptas perijsse. Cometas impendentis mali indices esse docent *Arist. in Meteoris, Ptolomæus in proposit.* & alij. 3. Natalem Mithridatis Regis Ponti cometes præiit splendore solem obfuscans, & tantus, vt cœlum ardere videretur, plus quam terræ dimidium occupans. Venturi is Regis crudelissimi nuntius fuit. Ita *Val. Max. & Eutropius.* 4. Clades Cannensis Romanorum, 44000. cæsorum à Pœnis, præmonstrata fuit per bouem loquutum, infantum voces ex vtero editas, serpentum volatus. 5. *S. Aug. 5. Ciuitat. c. vlt.* prodit, quod excidium Ierosolymitanum significarit stella gladio similis; Luna noctibus duodecim continuis deliquium passa: ærea templi porta, vix viris xx. mobilis, spõte reserata ruptis, repagulis. Ita tuo iudic..., plum patescet. Namq; *erunt signa in* ...

II. Signa hæc ad Dei misericordiã nos aduertunt, qua animæ consulamus. 1. Sicut Iudex, reo beneuolus, strepitum excitat; quo monitus reus venientes lictores effugiat. Sic Deus peccatorẽ præmonet his signis; vt iram fugiat Numinis. Ps. 59. v. 6. *Dedisti metuẽtib. te significationẽ; vt fugiant à facie arcus.* 2. Orbis ingemiscet, omnia contremiscent: & tu securus indormisces? Holofernes, *Iud* 2. cum Assyrijs terram Madian vastat ferro, flammaque. Damascenorũ segetes, arbores, vineas succendit. Horum nuntio in Iudæã perlato, *terror & tremor cecidit super omnes*: dicentes, si talia in res exsensas, quæ nil in eum commisere: qualia in nos statuet rebelles & contemptores sceptri? Si talis Deus in cœlum, stellas, elementa, terram sæuiet: innoxia, adque nutum parentia: qualis in peccatorem animaduertet?

III. Signa eadẽ iustitiã Dei præfertũ. Et institiæ cũ misericordia vinculũ indissolubile. *Iustitia* namq; *& pax osculatæ sunt.* Ps. 84. v. 11. Et Aba. 3. v. 2. *Cũ iratus fueris, misericordiæ recordaberis.* Et apud Zac. 11 v. 7. *Assumsi mihi duas virgas, vnã vocaui Funiculũ & alterã vocaui Decorẽ.* hoc est, Iustitiã, & Misericordiã. Quibus, vt habenis, orbẽ refrenat à peccatis; ista grauiter, hac suauiter, Decore nunc; & in iudicio vtetur Funiculo, quẽ anteibunt *signa in sole*, &c. *2. Iustitiæ.*

Horum allegoriam sic accipe. Sol iustitiæ, Christus, tunc ira vultum obnubet obscuratum. Luna, Deipara, lume... deprecationis suæ pro peccatorib. ne... bit. Stellæ de cœlo cadent, id est, S... venient ad iudicium.

Sol permeat XII. signa Zo... nuè. Quæ

Sunt Aries, Taurus, Gemini ... Virgo.

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

Totidē & in Euangelio reperire est, quorumdā in vita obiuit Christus, alia in iudicio percurret. 1. In Arietis signo vidit eum Astrologus Ioannis 1. dum exclamat: *Ecce agnus Dei*, &c. Præuidit *Is.* 16. v. 1. dum orat: *Emitte agnum Domine, Dominatorem terræ*. 2. In Virginis signo idem *Isai.* 7. *Ecce, Virgo concipiet, & pariet.*

3. In Geminis videt eū omnis caro, cū *Verbum caro factū est*, in duabus naturis, & vna hypostasi. 4. Cancrum retrogradū iniit, quando à sede Maiestatis descendit ad nos, *paulò minoratus ab Angelis*. Ps. 8.

Iudicantis. At in iudicio introibit. 1. Libram iustitiæ, trutinaturus omnia nostra. Tunc fiet æquinoctium, hoc est, dies Beatorum & nox reproborum æquabuntur pari perennitate. 2. Leonem inibit, quādo in furore *montiū fundamenta cōburet*. Deut. 32. Heu incendiū! *Non est, qui se abscondat à calore eius*. Ps. 18. Tunc Amos 3. *Leo rugiet, quis nō timebit?* Ioel. 3. *Dominus de Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocē suam, & mouebuntur cœli & terra.* O sæuitiam Leonis! At huic it comes clementia: Quia *dulcis & rectus est Dominus*. Ps. 24. Ideo S. Berna. eū confert api, cui mel in ore, in cauda aculeus. Sic Dominus iam *dulcis*, post *rectus erit*.

Signa tum luctum. IV. Signa ista luctus erunt. Nā vt Rege extincto luctum induit aula tota, sic orbis, homine Rege suo sublato, lugebit, magnates cœlorum, præsides elementorum, terræ vasalli lugebunt. 1. Expressit Ezec. 32. v. 7. *Operiā, cū extinctus fueris, cœlos, & nigrescere faciam stellas eius, solem nube tegam; & luna non dabit lumen suum.* Id ad literā de Rege Ægypti, mystice de Rege mundi, homine, dicitur. 2. Dauid audita de Saulis, & exercitus, acerbè planxit, luctumque cunctis indixit. 2. *Reg.* 1. *Filiæ super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis.* Sic natura acerbū hominis casum feret peracerbe, omnesque creaturas ad planctum concitabit: Stellæ cadent, omnia mouebuntur, gement, rumpentur. 3. Vt patrefamilias vita functo lugent filii, serui, parietes, sellæque atratæ, & domus tota: ait S. *Chrysost.* Ita homine orbis domino adiudicando morti, orbis lugebit, vigore singulis emarcescente.

V. Signa erunt interitus mundi. 1. Cum palatii ianuæ, & fenestræ clauduntur, aulæis parietes nudantur, tubæ canunt abitum, stipatores regii procedunt; signum est, Regem parare abitum. 2. Cum bases tremunt, ruina domus imminet: Cum in vultu color, calor in corpore, vigor in sensibus perit, tunc mors præsagitur. Sic cum fenestræ & ianuæ, cœli, Sol, & Luna manu Dei claudentur, aulæa lucis ac diei tollentur, tubæ concrepabunt, Angeli procedent: signum est, abiturum hominem orbis Dominū. Quassabitur orbis: & non fractus illabetur? Color vigorque agris, plantis, &c. peribit: id ipsis finem adesse indicat. Si fausti erat ominis, nato Christo, cœlorū exultatio, cōcentus Angelorum, fulgor stellæ: si mœsti, passo Christo, sol obscuratus, petræ scissæ: quanto magis in die iudicii terræ tremor, squalor cœli, mæror siderum, horror orbis? Hinc exclamat. Ezech. 7. *Finis venit, venit finis: euigilauit aduersum te ecce venit. Immittam furorem meum in te, & iudicabo te iuxta vias tuas.* Ex signis prodigiosis quid nisi prodigiosa, colligas? *Signāt interitū orbis.*

VI. Signa & obscuratio in sole quia erit, necesse est, vt & in luna, stellisque sit.

1. Liquet hinc quantam exempla magnatum vim habeant in bonum, ac malum in vulgus. Cum primates deliquiū patiuntur; inferioribus quid fiet? Si lux sint tenebræ; hæ quantæ erunt? 2. Concussis *Deliquiū solis est orbis.*

cussis à Samsone columnis domus, in qua epulabantur Philistæi, signa, trabes, cæteraq; corruebant: *Iud.* 16. Ita lapsis in vitia proceribus, cæteri sunt in præcipiti. 3. Aaron, & Principes Israelitici vt cœpêre idola cõflare; mox eadẽ plebs adorabat. *Exod.* 32. 4. Vna solis obtenebratio est siderũ omniũ: Sic pro axiomate Philosophorũ: *Paruus error in principio, maximus est in fine.* Magna multaq; vitia è paruo nascũtur initio. Ita Sathan Iesum cœpit à lapidibus tẽtare; finiit in regna. 5. Verè Isa. 14. *De radice colubri egredietur regulus.* Ex tantulo tantum! Et si tam erunt horrifica signa, res signatæ eiusmodi non erunt?

VII. Significant æternitatẽ instare solã. 1. Dixit Creator principio, Gen. 1. *Fiant luminaria, & diuidant diem ac noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos.* Iam in fine confundent diem & noctem: nec erunt in tempora: sed vna dimetietur omnia æternitas; Teste Angelo, Apoc. 10. *Iurauit, quia tempus nõ erit amplius.* 2. Ergo, sic per Lucam modo Dñs vt per Moysem olim. Exod. 34. *Signa faciã, quæ nunquã visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terribile, quod facturus sum.* 3. Apoc. 12. *Signum magnũ apparuit in cœlo.* Si is ad vnũ sic exclamans obstupuit, quid si vidisset tot, tantaque in iudicio apparitura.

PARS IV.

Signorum quis modus ac sensus.

Sententiæ interpretũ. 1. CHrys. sermo. 130. de temp. ait, 1. *Sol obscurabitur, non quia destruetur; sed quia luce aduenientis Christi superabitur.* Sic ad literam Hier. Euthym. Beda, & Aug.

2. Tropologisant. *S. Greg.* 18. *in Iob. Moral.* & alij. Quod per tenebras, nubes, &c. Scriptura intelligat afflictiones. Vt Is. 13. *Stellæ cœli, & splendor earum non expãdent lumen suũ. Obtenebratus sol,* &c. Sic & Amos 8. *Occidet sol in meridie, & tenebrescere faciã terrã in die luminis.* Hoc est in mediis gaudiis obruam eos angustiis. 3. Origenes vult ex fumo terræ incensæ sidera obnubilanda fore. At prius sol obscurabitur, quàm terra succendatur. Alioquin homines exurerentur, nec signa viderent cœli. *Arescent autem præ timore.*

4. *Sententia.* Verè obtenebrescẽt. Idq; modo quadruplici, secundum *Tostatum. Matth.* 24. 155. 1. Subtractione radiorũ. 2. Interpositu corporis spissioris. 3. Suspensione claritatis solaris. 4. Eclipsi supernaturali. Nam naturalis non est prodigiosa. Solem & lunam simul pati Eclipsin, hoc innaturale est: Sicut & totum orbem ex Eclipsi obscurari. Durabit ea tres horas, vt in Passione: aut triduum, vt Ægyptiacæ tenebræ. At neutrum certum. Hæc de modo. Iam de sensu. Tum postea de causa.

II. Sol est symbolum 1. Iustitiæ, luce discernens bonum ac malum. Ideo Orpheo appellatur oculus iustitiæ. 2. Est & vitæ hieroglyphicum. Hinc Regi Cyro somnianti, solem sibi è manibus elabi, interpretes eum propediem moriturum augurati sunt: Nec errârunt. Ita sol obscuratus, prænunciat orbi & iudiciũ, & interitum vitæ. Agno, *Apoc.* 6. sextum sigillũ aperiente, signa hæc Euangelica patuêre. Patebunt & in ætate mundi sexta: At quã terribilia? Id ex subiectis accipe. *Sol est signũ 1. iustitiæ & vitæ.*

1. Ioseph vidit se à sole, luna, ac stellis adorari. *Gen.* 37. Ipsa ea nunc fauent etiã nobis, & obsecundant. At demum in nos insurgent cum Iudice. 1. F

2. Iosuæ ad nutum stetit sol & l[...] oppugnanti Amorrhæos, donec delesset. *Ios.* 10. Sic eadem & Chr[...] rebunt vindici. *Vt sumat vindict[...] micis suis.* Iere. 46. Et Ps. 149. [...] *dam vindictam in nationibus.* [...]

est. Iob 9.v.6. *Qui præcipit soli, & non oritur, & stellas claudit, quasi sub signaculo; qui cõmouet terram de loco suo, & columnæ eius concutiuntur.* Et istud est quod legimus: *Sol cognouit occasum suum.* Psal. 103. v. 19.

3. *Memento igitur Creatoris tui, in diebus iuuentutis tuæ,* id est, modò dum vitam viuis breuem: *antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas, non mihi placent; antequam tenebrescat sol, & lumẽ, & luna, & stellæ.* Eccl. 12. 1. Eccl. c. 46. v. 5. effert potentiã Iosuæ super omnium Regum potentiam, dicens. *In iracundia sua impeditus est sol, & vna dies factus est quasi duo.* Potentior est Christus, qui omnium siderum lumen impediet, eritque *dies magna & amara valde.*

4. Monet sol fugientis ani.

5. Isa. 24. v. 23. ait, *Erubescet luna, & cõfundetur sol, cum regnauerit Dominus exercituũ in monte Sion,* iudicaturus orbem, *& in conspectu senum suorum,* cœlitum, *fuerit glorificatus.* Hinc Ioel 2. & Sophonias 1. eum vocant *diem tenebrarum & caliginis.*

5. Confundetur ob peccata.

6. Tunc orbis non amplius erit paradisus voluptatis, sed *terra miseriæ, & tenebrarum,* Iob 10.

Dixisti olim de sponsa, Domine, *Pulcra vt luna, electa vt sol.* Cant 6. At ecce, *Luna tota facta est sicut sanguis.* Apoc. 6. *Sol & luna obtenebrati sunt.* Ioel. 2. Dixisti Dauid, Ps. 148. Mecũ *Laudate Deũ sol & luna, laudate eũ omnes stellæ & lumen,* At nunc tanto ea *Musica in luctu importuna narratio est.* Eccl. 22.

III. *Sed eccur signa talia in immerentibus sideribus edet Deus?*

I. Odio peccati. Vt etiam, quæ ei seruiêre, punire velit. Vere Horatius:

[...] pecca-

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui. Homines, orbis sunt Reges.

II. Vt istis peccator perterrefactus, ad [p]œnitentiam respiciat. 1. Si enim triduanæ [t]enebræ Ægyptiacæ incolas terruere, Exod. 10. quantò magis hæ spissiores? 2. Israelitæ auditis tonitruis, visisq; fulgetris territi aiebãt, Exo. 20. v. 19. *Loquere tu nobis, & audiemus: nõ loquatur nobis Domin⁹, ne fortè moriamur.* Peccatores, in valle Iosaphat terribiliora experturi, quid dicent.

III. Vt significet, quod sibi *proprium est misereri semper & parcere*: irascique & cogi ad pœnas. 1. Sic ante diluuiũ. Gen. 6 v. 6. *Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo,* inquit, *hominem, quem creaui.* 2. Sic fleuit super Ierusalem vastandam. *Luc.* 19. 3. Ideo queritur Is. 43. v. 24. *Seruire me fecisti in peccatis tuis.*

Ob Deum

IV. Quia inferiora ab cœlestium, cœlestia ab solis influxu dependent, ideo, cum pessum ire debeant omnia, ab sole fiet initium. Causæ hæ sunt tantæ quanta signa sunt ipsa.

Ob naturam.

PARS V.

De rebus signatis.

PRophetæ diras Dei iras, ac plagas annunciaturi, ad verba parem cultũ, gestum, aut signa adhibebant 1. vt Isa. 20. & Michæas ca. 1. v. 8. Nudi prædicabant: *Vadã spoliatus & nudus,* ait hic. *faciam planctum sicut draconum.* 2. Ierem. cap. 28. Catena onustus cladem & captiuitatem Ierusalem nuntiabat. 3. Ezechiel induto peregrini habitu, ait Dñs, cap. 12. v. 3. *Fac tibi vasa trãsmigrationis.* Quo cultu, vultu, signo vtetur præco iudicij? Nil sufficit ad tanta mala repræsentanda; sol, luna, &c. prodire atrata, confusaq; debent? 4. *Apoc.* 10. Angelus iudiciũ annunciaturus, nouum habitum præferebat. Facie erat solari, radijs terram penetrantibus, voce leoninum irrugiente; pede hoc mare, isto terram insistente; amictus nube, iride redimitus, in manu liber, verba tonitruantia. Talis etiam, tunc iudex erit. Ideo, à *voce tonitrui tui formidabunt.* Ps. 103. v. 7.

Signa Deo punituro consueta.

Signa Iudicii erunt sæuissima.

Quia

Quia Matt.24. *Erit tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, neque fiet.*

Si signorum præludia sint talia, qualis factorum erit tragœdia? Magna Samaritanorum fuit calamitas; 4. *Reg.* 17. cũ leones, à Deo è desertis in eos immissi, pœnas scelerum sumebant, vrbis, liberorũ, pecorum vastatores. Maior in iudicio; cum terra feras, mare monstra, cœlum aues, sepulcra mortuos, orcus dæmones dabit in peccatores. 2. Gabaonitarũ angustiæ & mortes multæ erant, *Iosue* 10. Iosue eos vndiq; cingente, cædente; Sole etiam perniciem eorum stante. At ludus hic est ad iudicij mala. Suprà iudex, infrà orcus, circum superi, inferique, intra conscientia. 3. Horribile fuit excidium Ierosolymæ: quod etiam Christus defleuit, At hic *erit tribulatio, qualis non fuit.* Ad eam horrificandam quatuor conuenient: Crux, Tuba, Pressura, Iudex.

Præiudicia exemplorum id ostendunt.

I. *Signum filij hominis.* Matth. 24. id est, vt Origeni placet, gloria Christi in cruce parta. Vel (vt Autor operis imperf.) vibices & vulnera Christi. Vel (vt communis Patrum) Crux Christi. Huius figuram gerebat, 1. Serpẽs æneus, erectus à Moyse, Sanator aspicientium eum. *Num.* 21. Item 2. Ezech. 9. Thau. *Signa T. super frontes virorum gementium* 3. Signum coccineum, quo Rahab se suosque seruauit. Iosue 2. 4. *Signum fœderis quod do inter me & vos, & ad omnem animam viuentem,* Gen. 9. v. 12. *Signum, cui contradicetur.* Luc. 2.

Erũt præcipua quatuor. 1. Crux ante salutis.

At crux alias pacis, vitæ, gloriæ; tunc mutata, erit iræ, & mortis; sic, vt stellarum signa nil sint ad eam. Illis enim homines, his etiam *Virtutes cœlorum commouebuntur.* Matth. 24. *Et plangent se super eum omnes tribus terræ.* Apoc. 1.

Iam necis.

Quo tunc fugies peccator? 1. Adam Gen. 3. v. 8. *Abscõdit se in medio ligni paradisi.* Docens, lignum crucis asylũ fore lapsis. At hic id erit excidium. 2. [...] ban ad radicem terebynthi, id est, peccata sub cruce sepeliebat, At iam ea crux persequetur. 3. Nocte, qua primogeniti sunt cæsi etiam idola cecidere prostrata. Exo. 12. v. 12. *In cũctis Diis Ægypti faciã iudicia.* Inde matres è strato surgentes repertis infantibus cæsis confugituræ ad lararia, Deos quoque confractos offendunt: patres item in tẽplis inueniunt: hic nusquam refugium; eoque planctus immanior. At immaniora in iudicio. Nil iuuabit potentia, honor, opulentia, voluptas, fauor, amici, serui.

Ineuitabilis.

II. Tuba *mirum spargens sonum per sepulcra regionum. Coget omnes ante thronum.* Tunc *plangent omnes tribus terræ,* Apocal. 1. Quia Ps. 49. v. 3. *Deus manifeste veniet, & nõ silebit: Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida.*

Tuba plãctus hominum.

Verane hæc tuba? Non; sed vox Iudicis Apoc. 1. *Tanquam vox aquarum multarum.* Et: *Audiui quasi vocem tubæ.*

Et vocis Dei.

Vox tamen tuba dicitur. 1. Ob conuocationẽ omniũ, cui tuba seruiebat. *Num.* 10. *Isa.* 18. 27. *Sopho.* 1. *Zach.* 9. 2. Quia maiestatis est signum. Hinc 3. *Reg.* 1. Salomone inaugurato tuba cantatum, acclamatũq; *Viuat Rex Salomon!* At Christus dicet. Ps. 2. v. 6. *Ego autẽ constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius.* 3. Ob futuri belli iudicium. Sic Gedeon Madianitis bellum indixit, ac vicit tubarum cãtu *Iud.* 7. Bethulienses, *Iud.* 15. fugam Assyriorum persecuti sunt buccinis. Sic in iudicio iudex *accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad vltionem inimicorũ. Sap.* 5. v. 18. Tuba dat signum conuasationis & profectionis *Num.* 10. Ide hic vox tubæ cosmophilos conuoca[...] iubebit, & è mundo emigrare.

1. Ad conuocationẽ. 2. Maiestatem. 3. Iudiciũ.

III. P R E S S V R A G E N T[...] Expressit, Esdras 4. *Cum v[...]*

pressuræ & angustiæ, alij plorabunt, & tristes erunt. Io.16.v.33. *In mundo pressuram habebitis.* VNDE? 1. Ab hæresibus. Vt enim moribundus varijs cogitationibus : sic orbis tunc erroribus agitabitur, ceu notat S. *Chrysostomus.* Ideo monuit Dominus, Matth.24. *Videte, ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo.* 2. Ab præliis. *Audituri estis prælia. Videte, ne turbemini. Surget enim gens contra gentem.*

3. Ob famem, bella consecuturã. Qualis in Ierosolymitana obsidione cũ matres deuorarunt filios. Cuius similia & ante iudiciũ fient. 4. Ob maiestatem, & furorẽ Iudicis ineffabilem 1. Ps. 89. *Quis nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo irã tuam dinumerare?* 2. An scelera solum discutiet? Imo ait, Ps.74. *cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.* Id metuens Psal. 142. orat. *Non intres in iudicium cum seruo tuo.* Quid ergo impiis fiet? 3. Suos monuit, Isa.2, vt cauerent ab eo, *cuius spiritus in narib*⁹, i.e. qui iras spirat. 4. Iob 7.v.8 orat. *Nõ me aspiciat visus hominis,* udicis huius. Ideò 14. ait: *Quis mihi tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus?* 5. Qualis is visus hominis? Dan.10. *Antiquus dierum, vestitus lino, facies instar fulguris, oculi instar lampadis ardentis. Similis descriptio* Apoc.1.

Iudex erit terribilis, & seuerus. 1. ab ira.

2. ab visis.

Heu Ps.50. *Auerte faciẽ tuam à peccatis meis.* Nã Malach.3. *Quis poterit cogitare diẽ aduentus eius? Quis stabit ad videndum eum?* 1. Nec Angeli, Quia *contriti sunt montes sæculi, incuruati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius* Ha.3.v.6. Vbi S. *Ber.* Angelos intelligit. 2. Hanc suauissimã vocẽ Iosephi; Gẽ.45. *Ego frater vester Ioseph:* sustinere nequibant fratres: memores peccati sui vnius: Quomodo istã (*Venite ad iudiciũ. Ite maledicti*) ferẽt auari luxuriosi, &c. Præsertim cũ ipse singulatim delicta explorabit Mat.25. *Esuriui, & nõ dedistis* &c.

3. Horrore diei.

4. Ab voce

Negligentiæ seram pœnitentiam hinc æstima 1. Ioas Rex Elisæum ægrum inuisit, Elisæus vt gratiam reponeret, iubet eum eiaculari contra Syros hostes, quoties vellet. At bis tantum iaculatus est; *Si que septies,* aiebat vates, *percußisses Syriam vsque ad consummationem.* An non is doluerit post, non sæpius se iaculatum fuisse? Quantò dolebit amplius, qui percutiendi dæmonis tam multam occasionẽ neglexit vecors? Cum id vel aquæ potu præstare potuisset. 2. Dolores hos describere nemo potest. *Apoc.* 10. Ioanni audita 7. tonitrua scribere volenti dicitur: *Noli scribere.* Nec enim sat mente comprehendi queunt, minus scripto. Itaque & ego *manum de tabula.*

Non istius memoria negligenda est.

PERORATIO.

CONcludo verbis Moysis: Deut. 29. *Vos vidistis vniuersa, quæ fecit* Dominus *coram vobis in terra AEgypti. Tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa illa, portentaque. Et non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ possent audire, vsque in præsentem diem.*

Respondebitis verbis Israelitarum, in Sichem à Iosue admonitorũ, vt Deo inhærerẽt: Ios.24.v.16. *Absit à nobis, vt relinquamus Dominum, & seruiamus Dijs alienis. Dominus Deus noster, ipse eduxit nos, & patres nostros de terra Aegypti,* &c. *fecitque videntibus nobis signa ingentia.* Quanto maiora nobis prædicta sunt?

1. Quare, vt Dauid ad ministros Sacrorum; sic ad vos ego: 1. Par 16. *Recordamini mirabilia eius, quæ fecit, signorum illius & Iudiciorum oris eius.* Etenim nil efficacius his, ad peccata cauenda.

2. Nam *Psalm.* 9. ad superbos & impios coërcendos directo, (vt vult S. August.) demum sic ait: *Exurge Domine, & exaltetur manus tua,* &c. *Iudicate pupillo & hu-*

& humili, vt non apponat vltra se magnificare homo super terram.

3. Quod, si sæpiùs Gedeonæ tubę Iudicij nobis insonent: si lagenæ corporum defunctorum collisæ cernantur vacuæ: lampadesque intus, (ignes tartarei,) visantur, tunc vero vincemus facile Madianitas dæmones. *Iud.*7. Hoc agite. Et audietis istud: Matth.25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum.*

DOMINICA II. ADVENT.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi. Matt.11.

4. REg.2. Elia in cœlum rapto, Eliseus, eius discipulus, alios Prophetas per montes ac siluas emisit inuestigatum eundem. Non quod ipse raptum eum dubitaret; sed vt, eo non reperto, & illi crederent raptum in cœlum esse. Sic Ioannes. De quo nos

I. *De necessitate tribulationum in iustos.*
II. *De fœminæ Herodianæ militia.*
III. *De luxuriæ malitia.*
IV. *De captiuo documenta.*
V. *Eius percunctatio.*
VI. *Christi responsio.*
VII. *Notæ Prædicatoris.*
VIII. *Præconium de Ioanne.*

PARS I.

Necesse est iustos pati.

Tribulati sunt 1. aurum. IVsti sunt aurum: ideò probandi sunt igne. Vtrumque istud pars est beatitatis. 1. Sap.3. *Tanquam aurum in fornace probauit electos Dominus.* Iob.6. *Quasi aurum, quod ignē pertransijt, probauit me Dominus.* *2. Dicati Deo.* 2. In excidio Iericho omnia hausit ignis; præter aurum, argentum, æs, ferrum, quæ Dominus voluit cōsecrari ad tabernaculum, *Ios.*6. Similes iusti, non cedunt tribulationibus: quia dicati sunt Deo, *3. Diuites.* Deique seruitio, vt vasa honoris. 3. Ditat his suos Deus. Psal. 134. *Gloria, & diuitiæ in domo eius.* At quales? Ps.111. *Qui producit ventos de thesauris suis:* id est, tribulationes, ex omnium Patrum sensu. 4. Sponsa, vt sponsum sibi deuinciret; hortum adornauit; *Cant.*4. 1. muro, 2. arboribus, 3. areolis, 4. fonticulis, 5. floribus, 6. fructibus: *4. Hortuli Dei.* Et, quasi parum ista; turbulentissimos quoque ventos inuitat: *Surge Aquilo, & veni Auster, perfla hortum meum, & fluent aromata eius.* Ita Electorum animæ sunt Deo horti instructi, 1. gratia Dei, 2. virtutibus, 3. opportunis locis, 4. fluentis gratiarum, 5. desiderijs sanctis, 6. meritis: nec desunt venti tribulationum. Quę eo meliores; quo turbulentiores. 5. Angelos. *5. Semper integri.* *Apoc.*7. misit Deus ad excidiū orbis; ante tamen eos iussit alas ventorum continere; ne orbem afflarent. Sic diaboli, facti in perniciem orbis, priusquam noceant; tribulationes sistunt: ne hę afflent iustos. Sciunt enim ab his proficere ipsos. Atq; ita moliuntur perniciem ipsa quiete, & securitate. Mare, terra, arbores ni afflentur ventis, torpesceret. Ita homines non tentati nihil sciunt. Hanc quietem æmulatus, imprudens ait, Psal.72. *zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns.* *6. Contemplatiui.* 6. Elias, 4. *Reg.*1. curru igneo, & turbine velificante raptus est: id est, tribulationes, non placido vento. Vt enim ventus festucas euehit: ita tribulatio animas. Ideo Ps.24. *Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt:* Hier. vertit ex Hebræo; *Tribulationes cor meum sursum ferre fecerunt:* quod prosperitates deiecerunt. 7. Vt tonitrua stertentes excitant, & terrent: ita tribulationes. 8. A[rca] Noe quo magis vndis intume[scenti]bus fluctuabat; hoc vicinior cœl[o] Vita, diluuium est. Talis Marty[r] cum lapidum imber in Steph. r[ue]ce, ait, *Video cœlos apertos, & Iesu[m]* 9. Idcirco sponsa sponsi per[sonam] describens, ait, Cant.7. *Sta[tura]*

la...est palma. Et de se: Eccles. 24. *Quasi palma exaltata sum.* Quia hæc quo grauatur magis, magis exurgit. An animabus dicitur Oseæ 2. *Sponsabo te mihi, in fide*, scilicet
10. Grati perseuerātiæ in aduersis. 10. Fides musicę percuti debent; & quo acutius feriuntur: hoc sonant iucundius. Emblema est: cui additur epigraphe: *non percussa silent*. Testis Baptista, vinctus hinc est ab Herode, inde ab Herodiade vexatur, supplicioque destinatur: at hoc fortius prædicat.

PARS II.

Triste malum fœmina.

BAptista, regij impatiēs scandali, Herodem arguit incœstus; quem Naturæ lex refutabat, & Moysis. *Deut.* 25. Ac tametsi plura Regibus liceāt, quam alijs: quæ tamen legis sunt diuinæ, arctius eos tenent, ob exemplum. Ideo carceratur,
Malum fœmina. *propter Herodiadem* amicus monitor. *Dux fœmina facti*; Eum necti; quem omnes in-
1. Ob insitam malitiam. sontem, sanctum, Messiam credūt. Alius nemo tantum vel audere potuisset. 1. Vere, Eccl. 25. *Breuis omnis malitia super mali-*
2. Ob sæuitiam. *tiam mulieris.* 2. Ipse Deus nullum, ad exprimendam iram suam ac furorem, emblema potuit reperire aptius; quam fœminam, Iubet *Oseam c.* 1. ducere vxorem; primamque filiam vocare, *Absque misericordia. Quia non addam vltra misereri domui Israel.* (Impias Herodiades ferit oratio:
3. Ob garrulitatẽ. ideò piæ ignoscent.) 3. Zach. cap. 5. vidit mulierem in amphora stantē, cum massa plumbea in ore. Nescienti, quid portenderet, ait Angelus: *Hæc est impietas.* Amphora & infundibulū, quod patet vtrinque, significat garrulitatem, hac illacque
ma perfluentem: Ideo in ore plumbum, vt cogatur silere. 4. Apoc. 9. Nouum Locustarum genus, 1. equis bellicis simile, cum caudis scorpionum, dentibus leonum, pillis mulierum, potestate nocendi hominibus, significat Spiritus S. nil immanius muliere mala. 5. Apoc. 17. *Mater for-* *5. Capitositatem.*
nicationum & abominationum terræ aptius describi nequit, quam per fœminam indutam fastuosè, insidentem septicipiti bestiæ, cornutæ decies; hoc est, loquacē, ferocem, capitosam. Hæc meretrix, vera est Herodiadis imago. Fac Octopœiam.
6. Vere Orig. Hom. 7 in diuersos: *Mulier* *6. Ob originem peccati.*
caput est peccati, arca diaboli, expulsio paradisi, corruptio legis. 7. Elias, etsi CCCC. *7. Ob persequendi cupiditatem.*
pseudoprophetas necasset, Regem tamē Achab impium non fugit: 3. *Reg.* 18. 19. At Iezabelem fugit ad deserta, tutior inter feras. Et ante orabat: *Domine, tolle animam meam, &c.* quam in mulierem incidere vellet: Nempe morte peiorem: maximè
8. Quia mille artifex. meretricem. 8. Megolopolitani Venerem statuere cum hac epigrapha: *Dea machinatrix, & artifex.* Nam quæ amat, quid non audet? Cui delicto ignoscit irata? quod ipsa non exercet? Ouid. 6. Metam. *Et nil est, quod non Effræno captus amore Ausit.* Talis machinatrix consilij pessimi Herodias; vt vnica mundi Phœnix caperetur Ioannes, ac enecaretur.

PARS III.

Non minus malum luxuria.

1. REx eum capi quidem iussit: at Amor cupidineus suggessit. Crudeles deliciæ, amor & fœmina! Cœcus amor! Eccl. 19. *Vinum, & mulieres apostatare*
faciūt sapiētes. 1. Quia vsu rationis priuāt, *Quia 1. cæca est,*
dein taminant. Hinc expertus orat, Psal. 50. *Cor mundum crea in me Deus.* 2. Quia si- *2. Orcus est.*
cut vinum tollit iudicium, vt homo obbrutescat: sic fornicatio. En Herodem: quæ in eo ratio? Ebrius amore sæuit. 3. Hoc vitiū generali nomine Iniustitię afficit Ps. 118. *Non dominetur mei omnis iniustitia.* Imo, Infernale barathrū est, Psa. 85. *Cōfitebor tibi Domine Deus in toto corde meo, & glo-*

& glorificabo nomen tuum in æternum, quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam ex inferno, hoc est, de carnis peccato. Sic S. Euthymius.

3. Punita semper. II. Vt odit; sic punit id Deus, Genes. 6. *Deleq; hominẽ, quẽ creaui, à facie terræ: ab homine vsq; ad animantia, à reptili vsq; ad volucres cœli:* Satis parcit piscib. qui coitu non generant: ideo castitatis sunt symbolum.

4. Sana. Cui soli non parcit Deus; id solum nõ parcit etiam castissimo Baptistę. Mira iniustitia! Speculũ innocentię & virtutum, Angelorum socius, fax mundi, Messiæ præcursor, doctor omnium, pœnitentium dux, & vnus omnia; Ab incœstuoso, ebrio, truci, impio, politico capitur; libenter auditus plectitur ab templi profanatore, Sacerdotij inuasore, sacrorum venditore, Tyranno, ciuium depeculatore, nobilium prædone, filiorum carnifice, externorum vastatore, pesti patriæ, labe regni: idque per mulierem scortum, lasciuiæ fomitem, Iudææ propudium.

5. Veritate exosa, maximè in aulis. III. Animæ Regis vitam daturus erat confessor veritatis, magister morũ & vitę: & vita ei tollitur? Nimirum veritas exulat aulis: regnat palpatio. Audax ibi, qui loqui veritatem audet 1. Ideo magnũ ducit. Ps. 118. *Loquebar de testimonijs tuis in cõspectu Rgum, & nõ confundebar.* 2. *Amos* 7. Idololatriam Ieroboæ Regi exprobrans à summo Pontifice eijcitur aula, & regno. 3. Vt Balthasaro Regi Babyloniorum veritas annuntiaretur; non ausus est Deus ei virum mittere; sed manũ *hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulæ regiæ* Dan. 5. 4. Nathan propheta Dauidi nunciasse veritatẽ iussus à Deo, ante alte petit exordium, quam ad rem descendat: & parabola de oue pauperis cæsa à diuite ob luxum cõuiuij; eum circumuenit. Lataque ab Rege sententia, edixit demum 2. Reg. 12. *Tu es ille vir, qui fecisti hanc rem.* Adeo plena est periculi actio veritatem insinuare aulicæ potentiæ. *Quocirca benè Lucanus.*

Exeat aula
Qui cupit esse pius. Nam
Virtus, & summa potestas
Non coeunt.

Hac de causa Ioannes nexus est. Pro! Manum, Christi indicem, innecti? Iam verum istud Ps. 149. *Et nobiles eorũ in manicis ferreis.* Quid? Linguã, Messiæ testem obmutescere? Eremicolam carceris fieri incolam? Vocem clamantis claudi in antro? Libertatem constringi captiuam? Christi Baptistam teneri ab nequam?

PARS IV.

De captiuo documenta Ioanne.

1. Videtur, *Ioannes in vinculis*, exemplum esse iustorum: quasi quorũ Deus obliuiscatur. Ps. 87. *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis?* Nam, vt ait Chrysostom. *Ioannes magisterium vitæ, sanctitatis norma, schola virtutis, est in vinculis:* quasi & in Dei obliuione. In hac *terra obliuionis, vsque quo peccatores Domine, vsque quo peccatores gloriabuntur?* Psal. 93. *Deus memor tribulatorum.*

II. Attamen etsi corpus patiatur, animam Deus gratia roborat ac recreat. 1. Quia Sap. 3. *Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum malitiæ:* id est, peccatum. 2. idem significat Angelus *Apocal.* 1. qui stellas manu præferebat. Quo primum mirus splendor gloriæ iustis accedit. Deinde securitas præstatur beatitatis: quia *in manu Dei sunt.* 3. Tãgi sinit corpus Iob. 2. at *Animam illius serua.* 4. Christus suũ tradidit corpus: at ait Luc. 23. *In manus tuas commendo spiritum meum.* 5. Cuius rei signum lectulus Salomonis quem LX. fortissimi ambiebant, *Cant.* 3. At animam, thalamum Dei, dona gratiæ ambiunt longè plurima. *2. Seruator est animarũ.*

Fauor mundi vitreus est. III. O fragilis fauor mundi, & gloria! Quanti omnibus ante Ioannes erat? At mox in carcere gemit. 1. Ita Daniel. 5. & 14. omnibus satrapis præpositus hodie, cras leonibus obijcitur in lacum. 2. Sic Paulus, sanato Lystris claudo, Mercurius creditur, Iupiter Barnabas: Act. 14. *Dij, similes facti nobis, descenderunt ad nos.* Ergo Sacrificuli coronas offerunt, parant victimas. At paulò post *superuenerunt quidã Iudæi, & persuasis turbis lapidantes Paulum traxerunt extra ciuitatem.* Vah fidẽ mundi, ac metamorphosin!

4. Prædicator veritatis est tuba. IV. Veritatis Præco captus docet Cõcionatorem, neu sileat veritatem. 1. Ideo *Isa.* 58. Vox eius tubę comparatur: *Quasi tuba exalta vocem tuam.* Sicut enim tuba castrensis omniũ aures stringit, tam ducum, quam gregariorum, & lixarum: ita & prædicator. 2. *Isa.* 60. Vidit homines, vt nubes volare: Nescit mysterium: Quærit: *Qui sunt isti, qui, vt nubes volant?* *Nubes.* Sancti Doctores interpretantur, esse Prædicatores: Qui animis in cœlo suspensi, dum è terra, marique vaporem bibunt: eum mature factum pleni sine discrimine effundunt: cuius cuius agrum attigerit, seu Regis, seu plebis. 3. *Venator.* Tales per Ieremiam 16. promissi. *Mittam eis multos venatores: & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle,* id est, in aulis, & caulis; in vrbibus, & viculis; per plana, aspera: alta, humilia locorum: lepores, vulpes, lupos, vrsos, apros, &c. venabuntur impertæsi laborũ, periculorum. Talis Baptista in desertis, syluis, agris, litore Iordanis, inque vrbe venabatur. Nunc rem indignam vide & præposteram:

Vitium premit virtutem. V. Ioannes, id est, gratia, est in vinculis, ac vitia dimittuntur libera. 1. Fides vincta est: Luc. 18. *Cùm venerit Filius hominis, putasne inueniet fidem.* 2. Et spes. Isa, 28. *Posuimus mendaciũ spem nostram.* 3. Charitas Luc. 21. *Surget gens contra gentem, &c.* Liberalitas: Iere. 6. *A maiore vsque ad minorem omnes auaritiæ student:* & castitas captiua. Psal. 18. *Corrupti sunt, abominabiles facti sunt.* Ita Herodes dominatur; carceratur Ioannes.

VI. Miranda Ioannis constantia. Tota Iudæa nullus ausus verum dicere Herodi: ausus Ioannes. Pharaonis indurationem viderunt Ægyptij: at demum serui dixerunt: Exod. 10. *Vsquequo patiemur hoc scandalum?* Sic Ioannes hic solus. Bene de eo Ps. 118. *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar:* Scilicet vrebat zelus & vrgebat. Idcirco ibidem. *Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.* *6. Constãtia cordati.*

VII. *Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi.* 1. Hoc ipsi in miserijs solatium. Et nostrum esto, audire conciones, legere spiritalia, orare, psallere. *7. Solatia in miserijs spiritalia.*

VIII. Poterat Ioannes adhæsisse Christo; eoq; frui suauiter, familiariter vti: at prodromus maluit parare vias ei, prædicando pœnitentiã. Sic & nos priuata nostra post habeamus publicis. 1. Moyses in Sinai perfruebatur Deo: at peccante populo iubetur: Exod. 11. *Descende citò: quia peccauit populus.* q. d. Contemplationem desere; operi insiste. 2. Christus in horto instabat orationi pro se: at eam abrupit præ cura discipulorum. 3. *Leuit.* 12. Non prius Pacifica: id est, hostiæ voluntariæ offerri iubebantur; quã legalia; quę præcepta fuissent oblata. Ita publica, necessaria, præcepta prius: tum tua, & Consilia perage. 4. Ionathas, in prælio Dei laborans, fessus gustat fauum contra, quam vetuerat Saül. 1. *Reg.* 14. Quia tamen suam pretulerat patris voluntati, damnatur à patre ad mortem: etsi optima Ionathæ esset intẽtio. Ne ergo zeli proprij opera, quamuis pia, obedientiæ præferamus. *8. Christũ ob Christũ relinqui.*

PARS

PARS V.

Captiui Percunctatio.

1. TV *es qui venturus es?* 1. *S. Greg. Homil.* 6. putat interrogasse: Vt cognosceret, an Christus ipse esset descensurus ad limbum, educendis Patribus. 2. *S. Chrysostomus:* vt alij scirent, ac discerent ex ipso; quod sciebat Ioannes. Alij aliter opinantur. Isti bene literaliter.

Facta est. 1. Ob defunctos. Mystice verò. 1. Vt ostendat se tam defunctorum, quam viuorum cura tangi. Secundum S. Greg. Ruth. 2. *Benedictus sit à Domino*; ait Noemi de Booz; *quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis.*

2. Ob discipulos. 2. Misit, vt discerent esse Messiam. Sic domesticorum habenda est cura. 1. Tim. 5. *Si quis autē suorum, maximè domesticorū, curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.* Hinc Iacob ad suos ista. Gen. 15. *Abijcite Deos alienos, qui in medio vestri sunt, & mundamini; ac mutate vestimenta vestra,* &c. prauarum scilicet consuetudinum.

3. Ob zelum. 3. Misit, vt zelum animarum captus ostenderet liberis nobis: quo tanto zelemus amplius; nec vllas excusemus difficultates. 1. At similes Israelitis pleriq; sumus, spem terræ benedictæ obtinendæ abijcientibus, audito; quod gigantes eam incolerent vrbibus munitissimis.

2. Animosior vox illa, Psal. 118. *Anima mea in manibus meis semper; & legem tuam non sum oblitus,* id est, & iam animam exposui pro lege tua. Sic cordate locutus est Sauli Ionathas pro Dauide; Nam 1. Reg. 14. *Posuit animam suam in manu sua.* Ita & Baptista: tum increpando Herodē; tum mittendo suos percunctatum: *Tu es, qui venturus est,* &c.

4. Ob mysteria & figuras. II. Quæ sublimior quæstio? Est ea de diuinitate filij Dei: de veritate Messiæ: de redemptione; de consummatione Prophetarum; de placatione Dei, &c. 1. *Melchisedech, sine patre* humanitus, *sine matre* diuinitus, *sine genealogia?* Hebr. 7. Nam, Isa. 53. *Generationem eius quis enarrabit?* 2. Tun' Isaac, miraculo editus, morti destinatus à patre, & signi victimarij baiulus? *Gen.* 22. 3. Tun' Noe arcam humanitatis ingressus, diluuio peccatorum nos eripiens, amore ebrius in cruce nudaris, & rideris? *Gen.* 7. & 9. Tun' Iacob, vestibus Esau peccatoris indutus, nocte passionis luctans cum angelo, & sanguinem sudans demum vinces? *Gen.* 27. 31. 5. Tun' Ioseph à fratribus venditus, traditus, veste cruentatus, captus, demum restitutus regnas? *Gen.* 37. 40. Tun' Moyses ab Herode infans ad cædem quæsitus, dux populi, per mare rubrum passionis, in terram promissionis? *Exod.* 28. & c. 6. Tun' ille Sacerdos summus, post cuius mortem exules omnes reuocati in patriam sunt? *Num.* 35. 7. Tun' Samson, humanæ naturæ captus amore cum ea, vt cum Dalila, in sepulchro congressus, portas, funes, &c. confringens: demum hostium ludus fies? *Iud.* 14. 15. 16. 8. Tun' Dauid, funda carnis promptus, ærumnarum nostrarum lapidib. instructus, Goliath? Satanam) cum exercitu fundes? *Tu es, qui.* &c.

S. Ambrosius, & Rupertus, aiunt non dubitantis, sed admirantis quæstionem esse. Nam audierat ipse: Ioan. 3. *Hic est Filius meus dilectus.* Ante cognorat eum exultans: & baptizans: *Domine, vis baptizari à me?* &c.

Moraliter. Ablegemus ad Deum nostas voluntates, intentiones, sensus. *5. Ob mores.* Quæramus, hæccine vitæ meæ, & actionum est via bona? Mittamus ad templa familiam, adque Sacra, vt discat, vt pietati adsuescat.

6. Constantia cordati.

7. Solatia in miserijs spiritalia.

8. Christū ob Christū relinqui.

PARS VI.

Christi responsio.

1. ITe, renunciate, quæ. &c. Operibus respondet. Si enim verbo: *Ego sum Messias*: mox æmuli, Ioan. 8. *Tu de te ipso testimonium perhibes.* Quibus tamen alibi dixerat: Ioan. 5. *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me.* Et verè. 1. Nam etsi alij Prophetæ miracula patrarint, tamen difficillimè. Adeò vera vel hostium vox Matth. 9. *Nunquam apparuit sic in Israel.* Quare bene Ioan. 15. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit: peccatum non haberent.* 2. Elias mortuum quidem suscitauit: Elisæus Naamam à lepra mundauit; at Deo prius impensè inuocato: Christus sola voluntate vult, & factum est. 3. Non ipsi: sed per ipsos *Dominus soluit compeditos, Dominus illuminauit cæcos, Dominus erexit elisos.* Ps. 145. 4. Ipsi prædixerunt, Christum similia editurum excellenter: Isa. 35. *Deus ipse veniet, & saluabit nos: tunc aperientur oculi cæcorum.*

1. De singularitate miraculorum.

II. Cur autem cæcorum reluminatorum meminit magis, quam aliorum miraculorum? 1. Ob Isaiæ prophetiam iam dictam: 2. Ob factum his ipsis visum discipulis: 3. Quia Luc. 7. *Cæcis multis donauit visum,* tot alias ægritudines non sanauit, quot cæcitates.

2. De reluminatis.

III. Varia autem hic recenset conglobata Dominus de Ioanne: eximiæ laudis, gratiæ, ac virtutis singula. Exemplo nobis: ne in vno bono actu sistamus. Quo plura: hoc Deo gratiora præstamus. Placet ei multiplicatio. 1. Genes. 7. *Germinet terra herbam arentem, & facientem semen, &c. fructum iuxta genus suum.* At magis desiderat animum varia virtutum genera progerminare 2. Sic sponsa. Cantic. 7. *In portis nostris omnia poma, noua, & vetera.*

3. De diuersitate operum.

IV. Nota vero humilitatem dicti, & animi. Non dixit: ego reddo cæcis visum, &c. sed *cæci vident, &c.* 1. Ita Iacob grandæuus: sciscitanti Pharaoni Gen. 47. *Quot sunt dies annorum vitæ tuæ?* ait, *Dies peregrinationis vitæ meæ sunt* 130. *annorum parui, & mali.* Nec omnes nominauit, & istos extenuauit. 2. Et tu gesta tua tuus ipse crepabis buccinator? Ita mundus; similis est Pharisæo: *Luc.* 18. Amat sciri, & videri. 3. Similis fratri prodigi se iactat, Luc. 15. *Ecce tot annis seruio tibi.* Non sic egeris cum Deo. 4. Cum ingrato fortè (vt Laban cũ socero *Gen.* 31.) expostularis. *Per* 20. *annos seruiui tibi.* Deo dic, cum omnia feceris: Luc. 17. *Serui inutiles sumus, quæ debuimus facere, fecimus.* Præsumptio enim semper in periculo; in tuto humilitas est, *Da gloriam Deo.*

Humilitas Christi.

Coarguit ostentationem mundi.

V. Nota, nec Ioannem in vinculis animo deijci; nec miraculis extolli Christũ. Is nil exprobrat; hic nil derogat Deo. Dicit: *Cæci vident:* non ait, reddo visum. Et tu bona, quæ agis; adscribe Deo: mala tibi: Ita Ioseph, Gen. 45. *Non vestro consilio; sed Dei voluntate huc missus sum. Qui fecit me quasi patrem Pharaonis, & Dominum, &c.* Profanus dixisset: Huc me euexit fortuna; industria, scientia, &c.

Dãda Deo quæ Dei sunt.

PARS VII.

Notæ Saluatoris, ac Prædicatoris.

1. MYstice. Quæ hic notæ Saluatoris: eędem & veri Pręedicatoris sunt. Per eos cęci ob ignorantiam, vident: surdi ad verbum Dei, audiunt, &c. Omne genus peccatorum consanatur.

Cæci sunt peccatores. In multis enim offendunt. Soph. 1. *Ambulabũt, vt cæci; quia Domino peccauerunt.* Hos solus Christus reluminat in Sacramento pœnitentiæ.

2. *Surdi* sunt, qui nec tubarum, campanarum, nec tormentorum bellicorũ sonitum audiunt. Sic peccatores nec iudicij extremi tubas; nec iustitiæ & misericordiæ

cordiæ campanas; nec Dei minarum tonitrua; nec inferni tormenta audiunt. Psal.37. *Tanquam surdus, non audiebam.*

3. *Leprosi* sunt mortalium peccatorum rei; vt enim lepra 1. corpus inflat, 2. sitim excitat, 3. contagio inficit, 4. humorem radicalem vitiat, 5. habitum taminat, 6. rauim causat, 7. membra omnia inuadēs debilitat: Ità 1. superbia, 2. auaritia, 3. luxuria, 4. inuidia, 5. gula, 6. ira, 7. acedia. Bene ergo Eliseus Naamano leproso, 4. Regum, 5. *Vade, & lauare septies in Iordane.*

4. *Mortui*, in peccatis scilicet plus, quam qui virus hauserunt. Quia 1. Ioā. 3. *Qui non diligit proximum, manet in morte.* At quam acre venenū, quod immortalibus infert mortem? Tale peccatum animabus.

Miraculum est pauperibus prædicari.

II. *Pauperes euangelizantur.* En; miraculi numero est istud. Væ ergo diligentibus primas cathedras! Nabuchodonosoris arbor vmbrosa omne genus animalium suis fructibus pascebat. *Dan.* 4. Sic prædicator omnibus omnia fiat, ciborum genera præbens varia pro concione.

At prædicare ipsos maius est.

At maius videtur miraculum, *Pauperes euangelizare.* 1. Abiecta mundi elegit Deus, piscatores; non Platones, Aristot. Demost. Cicerones, 2. Hinc superciliosè sapientes *Actor.* 4. auditis ijs, obstupuere. Stupet *Augustin. libr. de verbis Domini*, Philosophos & Oratores à piscatoribus cōuersos; non hos ab illis. 4. Planè sicut 1. *Regum* 30. Dauid, persequens Amalecitas prælio, reperit in agro seruum Amalecitæ, derelictum ægrum à fugiente hero. Sic Christus, persecuturus mundanos, reperit pauperes, mundi pompam affectari non valentes, & ab hoc relictus: hos duces suos assumit in castra hostium? quæ, genio indulgentia, cædit; vincit, exscindit.

De Ioanne Christi præconium.

QVid existis videre? *Arund. ve. ag? &c.* Dimissis cum responso istis; Ioannem dilaudat reliquis Iesvs. Fidus Deus in amicitia colenda; tenerè & constanter diligit etiam in aduersis; inque vinculis. Non enim vincula; sed facta reum faciunt. At secus mundus. Exemplo vide: Aman, dum felix multos numerabat amicos; & ipse inter intimos Regis Assueri erat. Vt autem sors vertit, animusque regis; iam minus omnium in vnum, & animus, & vox, Esth. 7. *En lignum, quod parauerat Mardochæo, stat in domo Aman.* q.d. In malam crucem cum eo, quam alteri parauit.

Fides amicitiæ.

Laudat ab alijs. 1. Desertum.

Secus Christus. 1. Laudat captū, nullo suo metu capientis; desertumque ab ijs, quibus ante colebatur, simul præfert eū cunctis à vita supra hominem angelica. Neu desistas laudare iustos, licet impijs exosos; quia in ijs Deum laudas. Psalm. 150. *Laudate Dominum in Sanctis eius.*

2. Suspectum.

II. Laudat eum, cuius innocentia capti periclitabatur, ne suspecta maleficij fieret. Ita *Num.* 12. Dominus Moysen laudabat, cum Maria & Aaron ei detrahebant, quoniam sequebatur bonitatem. 2. Vt canes latratu & morsu prætereuntem sequentes sunt à bono arcendi, sic & maledici.

3. Absentem.

III. *Illis autem abeuntibus*, discipulis, Dominus Ioannem laudat in absentia. Quia laus vera ab amore, non ab assentatione oritur. Illa ex Deo; hæc ex diabolo est, 1. Sic *Iudic.* 14. Philistæi Samsonem perdidere; persuasa vxore, vt ei adulans solutionem ęnigmatis exsculperet. Hinc omnis eius ruina cætera. 2. Recte Diogenes Cynicus adulatores coruis deteriores dixit, quod hi mortuos, illi viuos lacerent.

cerent. Ergo & tu *de absentibus non, nisi bona.* 3. Sic Ps. 10. *Detrahentem secrete, proximo suo, hunc persequebar.* 4 Exo. 2. Ægypti plaga erant ranę; quæ in cœno latent, silentque diu, noctu coaxant. Similes detractores cœnosi.

4. *Afflictũ.* IV. Laudat captum Dominus, quia fidus in aduersis cultor amicitiæ. 1. Sint alij hirundinei amici, & ad hyemem fugitiui, tantumq; æstiui, & ollares. 2. Secus Apostoli, Matth. 26. *Qui mecum permansistis, in tribulatione*, ait Dominus. Et hi tamen sui dein dissimiles, *omnes relicto eo fugerunt.*

5. *Constãtem.* V. Laudat eum à Constantia in Dei cultu, minime arundineâ. 1. Vt verum de ipso, Ierem. 1. *Ego dedi te hodie in columnam ferream.* Vera quippe virtus etiam plusquam chalybea est. 2. Virtutis emblema fax est inuersa & ardens; hocque maiorem & flammam, & lucem eijciens: cum ista epigrapha: *vires inclinata resumo.* Fax talis Ioannes in vinculis. Ioan. 5. *Erat lucerna ardens, & lucens.* Vt, quo clausa arctius, eo effulgeret latius. 3. Quid? Vitane arundinea est, à quarto ætatis anno, annis xxv. sic vixisse; sic pro mundo penituisse? sic verbo & facto docuisse Regem, milites, ciues, pharisæos? &c. 4. Arundo improborum & symbolũ, 1. quia inconstans, 2. quia in vliginosis nata ac cœnosis, 3. quia foris polita, recta; at emedullata. Non talis Ioannes.

6. *Modestũ habitu.* VI. Laudat *à non mollibus vestimentis.* 1. Quia

Non est cõueniens luctibus ille color. Ouid.

Quo arguit Fastũ. 2. Vestem Adę dedit Deus ad necessitatem verecundiæ, non ad luxum. Mnymosynõ est peccati, & innocentiæ perditæ. 3. Demens is, qui suspendio addictus, in aurea furca & veste, se cuperet suspendi: Dementiores fastuosi luxu. Eccles. 11. *In vestitu ne glorieris vnquam, nec in die honoris tui extollaris.* 4. Stultum est, domum iam ruituram inaurare. Et tu vietum & caducum corpus sic vesties? 5. Esth. 14. *Tu scis Domine, quia abominer signum superbiæ, & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ; & detester illud, quasi pannum menstruatæ.* Et nos gloriabuntur luxu vestium, vnde confundi oportet. 7. Scilicet; laudem sibi quærunt malefici ex cauterio, vel stigmate suo.

PERORATIO.

CONstabit recapitulatione dictorum protreptica siue hortatoria: demum per Apostrophen ad Christum precatoriam, vt tribuat ad talia gratiam; excurret ad DIXI.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Miserunt Iudæi ab Ierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem.

Ioan. 1.

1. REg. 16. Reprobo iam Saule, prędestinatoque Dauide, Samuelem, vngendo Dauidi, mittit Deus in Bethlehem. Propheta putans & natura, & statura maiorem fore destinatum, vertitur diuinitus ad Dauidem, pastorem postfœtantium. Sic hic. Extincto regno, nouũ missurus Regem Deus; ab æterno destinatum Synagogæ misit. Quæ putans ortu & vita mirum Baptistam Regem fore; hic autem eos à se ad Christum vertit, magistrum paruulorum.

Nos ex istis

I. *De interrogatione: Tu quis es?*
II. *De legatorum, & legantium ignorantia affectata.*
III. *De ignorantia Magistratus noxia Reipubl. ac de vitijs mundi.*
IV. *De voce clamantis.*
V. *De modestia Baptistæ.*
VI. *De cultu solitudinis, & carnis mortificatione.*

PARS

PARS I.

De interrogatione: Tu, quis es?

Cognitio sui est. 1. necessaria. 1. SImonides Philosophus roganti Pausaniæ, Regi Spartiatarum, vt sibi memorabile dogma traderet; aiebat; *Hominem te esse memento.* Tanti *cognoscere seipsum* ducebat. *2. Vtilis.* 2. Huius ob vtilitatem Philippus rex Macedo sic indies mane primo submoneri se à puero iussit: *Mortalis es, Rex.* *3. Salutaris.* 3. Eliphaz Themanites remedium efficacissimum inquirens contra peccatum, ait Iob. 5. *Visitans speciem tuam, non peccabis.* *4. Peruetus disciplina.* 4. Idem antipharmacũ Delphicum, *Nosce te ipsum*, Chilon primus edidit. Vnde

Noscere se, Chilon Spartanus quemque iubebat.

5. Turcica. 5. Torlaci (Turcarum religiosi) specula per plateas circumgerũt; obuijs intuenda præbent: vt sui recordentur visa specie fragili. *6. Christiana.* 6. *Bernardi* vox est: *Præstat scire teipsum, quam si te neglecto, siderum cursus, vim herbarum, & omnium cœlestium & terrenorum naturas tenueris.* *7. Omnium.* 7. *Clem. Alexand. lib. 1. Pædagog.* Cognitionem sui omnium scientiarum magistram appellauit. Rectè. Quia scientiarum dignitas petitur ab obiecto: at homo est omnium dignissimus. *8. Prima sapientia.* 8. Monstrum Sphyngem sic prisci finxerunt, ceu canit Ausonius:

Volucris, est pennis, pedibus fera, fronte puella.

Hoc explicat Alciatus Emblemate 187. sic:

Prima est prudentis laurea: nosse virum.

9. Sciatur aut pereatur. 9. Idem suasit sponsæ, Cant. 1. *Si ignoras te, pulcherrima inter mulieres; egredere, & abi*, q. d. Quanto gratiosior; tanto sis humilior, te noscendo. Vel: Etsi Pandora fores; te autem nescires; abeas volo.

10. Reprobis auferetur. 10. Inter alia, quę minatur *Isai. 3.* Deus se Ierosolymitanis ablaturum, etiam *specula* numerat, id est, cognitionem sui: Vt sic in barathrum peccatorum ruant. *11. Dalectis.* 11. Econtra, inter Tabernaculi ornamenta erant & specula. *Exod. 38.* quibus sacrificabatur, vt sese intuentes nossent seipsos. *12. Est diuina.* 12. Ipsa æterna sapientia se speculo confert. *Candor est lucis æternæ, & speculum sine macula Dei Maiestatis.* Vt scias veram sapientiam esse: *Nosse teipsum.* Ergo ex te quære: *Tu, quis es?*

PARS II.

De legationis ignorantia affectata.

Legatio quanta. I. LEgationi huic nulla similis vnquam. 1. Quia legati erant Sacerdotes, omni Iudææ venerabiles. 2. Vrbs ex qua, Ierosolyma, Iudææ caput, sedes Pontificum, Regum, Templi, Sacrificiorum. 3. Legantes erant Iudæi, gens electi; id est, ex qua Messias expectabatur. 4. Causa; Messias: & quia defecerat sceptrum de Iuda, *Genes. 49.* & hebdomadæ Danielis completæ erant. *Dan. 9.* ac prophetiæ.

Cur ad Ioannem. II. Cur autem crederent Ioannẽ Messiam, erat: quia natiuitas eius mira, vt ex effœtis; & patre in loquelam restituto. 2. Nominis nouitas & fama: *quis putas puer iste erit?* 3. Vitæ ratio noua à quinto ætatis anno, *Luc. 1.* vt esset Matth. 11. *neque manducans, neque bibens*, 4. Eius baptizandi ratio, nulli ante Prophetarum vsurpata: promissa tamen, Ezech. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.*

Cur non ad Christum. III. Cur vere Christum non crederent Messiam, erat. 1. quia eum Galilæum & Nazarenum putabant. Vnde Nathanael Ioan. 1. *A Nazareth aliquid boni esse potest?* Et Iudæi Ioan. 7. *Scrutare Scripturas, & vide, quia à Galilæa propheta non surgit.* 2. Ab omnibus indoctus, mechanicus, ac vilis habebatur. Matth. 13. *Nonne*

hic est fabri filius? 3. Christi agendi ratio similis erat cæterorum, nulliusque adhuc nominis, ne miraculis insignis. 4. Eius ortus putabatur cæterorū similis. Quantum mundus iudicijs suis fallitur?

Error legantium quantus. IV. O stupor! 1. Messiæ nomen fore Ioannes, quis legit? Isaias 7. ait: *Nomen eius Emanuel.* 2. Vbi de matre, fore vetulam? *Isa.* 7. legitur, *Ecce Virgo concipiet, & pariet.* 3. Vbi legitur, Ierosolymis nasciturum? Michæas 5 ait. *Et tu Bethlehem non es minima in principibus Iuda.* 4. Vbi, quod è sacerdotali stemmate nasciturus? *Ex Iuda*, dicitur Gen. 49. 5. Ioannes nulla: Christus multa editurus est miracula. Isa. 35. *Aperientur oculi cæcorum.* Magnus ergo stupor eorum, & error.

PARS III.

De ignorantia Magistratus noxia Reipubl. ac de vitijs Mundi.

Magistratus sit sciens. 1. HInc liquet; quam periculosa, & noxia sit ignorantia sedentium ad clauum Reipublicæ. Impia suadere vulgo nituntur, Ioannem esse Messiam: pia dissuadere, Christum non esse. 1 Quin igitur agite, Sap. 6. *Diligite lumen sapientiæ omnes, qui præestis populis.* 2. Ideo Plato libro Reipubl. *Tum fore beatas Respubl. si, qui regerent, philosopharentur.* 2. Nam imperiti nocent. Psal. 81. *Nescierunt, neque intellexerunt? in tenebris ambulant. Mouebuntur omnia fundamenta terræ.* 4. Diogenes Cynicus, teste Laertio, æger inuisus, ab amico rogat sepeliri pronus, miranti cur non, vt omnes, supinus? ait. Noui ab indoctis Athenæ gubernabuntur, & ima summis vertentur: tunc resupinabor. 5. Dominus puniturus denunciat, Isaiæ 29. *Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros: Prophetas, Principes vestros, qui visiones vident, operiet.* Quid calamitosius? 6. Ægypti plagarum vna fuit, caligo: Ignorantia præsidum est grauior, quippe qua nec seipsos, nec alios, nec aliud agnoscunt. Ex hac quærunt hi, *Tu quis es?*

vt beate præsit.

Qua plaga non maior est.

Critici aliorum. II. Sic hodie cæci omnes quærimus potius; quam, *Quis sum ego?* Epidaurei in aliorum næuis sumus: in nostris vitijs talpæ. 1. Nimirum, Qui habet domum optimè sitam, & comparatam, raro exit: nam domi habet, quæ recreent. Qui vero casam sordidam, &c. is forum compita petit per aliena vagus. Ita virtutis inops alios scrutatur; velletque similes sui. 2. *Plut.* ait, esse lamias domi cæcas, exeuntes vero oculos resumere. Fabula hæc: at doctrina ista: Quosdam in noscendis se, cæcutire: in rimandis alijs lynceos esse.

Mundi fucus, & vmbra natalium. III. Mundus titulos potius; quam merita spectat. *Tu quis es?* 1. sciuit, ac metuit id Moyses. Exod. 3. *Si dixerint: quod est nomen eius? quod dicam eis?* Nempe nominum, quam virtutum studiosiores erant. 2. Optimates Saulis viso Dauidis facinore, quærunt 1. Reg. 17. *De qua stirpe est hic adolescens?* Nouerant; sed per hoc gloriā facti obscurare inuidi studebant. 3. Lyra notat, Iosepho ad clauum è carcere prouecto, indignatos Ægypti proceres parere noluisse; quod nouum & obscurum putarent. At viso patre, esse eum ex Patriarchis ac principibus Chanaan, submisisse se. Ita hodie Iudęi; Quęrunt. *Quis es*, sic natus, educatus, doctus, mirandus, animosus, &c. similem quæ vidit ætas, aut terra? 4. Diogenes interrogatus; *quæ beluarū crudelissima?* ait, *Adulator, & Detractor.* Ioannē adulatores prius inuadunt: *Messias es?* Dein Detractores: *Quid ergo baptizas; si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* Nouus, en, Daniel in lacu leonum. *Dan.* 14.

5. Mendax munde, Affingis ei opinionem Messiæ; & rem dare nequis: nisi prius alteri eam eripias. Sic Samson, *Iud.* 14. Socijs XXX. vestes promisit: at non habens, tot occidit Philisteos: & horum vestes dedit Oedipis.

Vlcus occultum Pharisæorum.

IV. At pungebat Pharisæos, 1. Christū à plebe præferri Ioanni. 2. Messiam tam vilem videri, ipsorumque dignitati imparem. 3. Vulgus mobile ipsum inter vtrumque non satis discernere.

Tentandi praxis.

Dæmon quoque tentabat spiritalem virum, opinione clarum, occasione ambitionis. Sic Adam. *Eritis sicut Dij.* Gen. 3. At obscurum tentat in materia impatientiæ. Vt Saulum, corpore dotibusque maximum, dignum imperio, Regem factum, filij Beliali carpunt dicentes: *Num saluare nos poterit iste?* 1. Regum 10. Sic expectantes Christum, & expetentes cum Isaia 16. *Mitte Agnum Domine Dominatorem terræ.* Et Psal. 143. *Domine, inclina cælos, & descende.* Iam præsentem despiciunt missum, etsi capite cunctis altiorem. Quippe caput Ecclesiæ Christus. 1. Cor. 11. *Caput autem Christi Deus.*

PARS IV.

De voce clamantis.

Ioannes est 1. Vox Verbi.

1. EGo *vox clamantis in deserto*, q.d. Ortum, parentes, patriam, pueritiam, vitam, doctrinam, mores meos nostis, nostis venturum Eliam, ex 3. *Reg.* 17. 18. 19. & Messiam *Deut.* 18. ante finem mundi; at alius præter hos promissus est; Isai. 40. *Vox clamantis in deserto, parate viam Domini.* Is sum: & sum Psalm. 28. *Vox clamantis super aquas multas*, Vox *in virtute & magnificentia* percellens milites, Herodē &c. *Vox præparantis ceruos*: peccatores ad pœnitentiam; *Et reuelabit condensa* Filij arcana digito indice, *Ecce*: Ioan. 1.

1. *Ego vox.* Huc Philosophi: An non *vox est signum conceptus?* Et Dei Patris conceptus est Verbum; Ioannes autem vox est: Ergo Ioannes est diuini conceptus interpres; id est: Verbi, *fui: in principio apud Deum.* Ioan. 1.

2. Sonora semper.

2. Miranda vox! Si illa Petri: Matt. 16. *Tu es Christus Filius Dei viui*: fuit oraculum; defecit tamen rauca negando. *Non noui hominem.* Vox Ioannis numquam irraucuit: quin & post fata superstes vixit: Marc. 6. *Quem ego decollaui Ioannem, ipse surrexit à mortuis: & virtutes eduntur in eo.* Non is erat, de quibus Isai. 56. *Canes muti non valentes latrare*: Vel spe lucelli, vel fauoris, honoris, vel specie boni. Væ! Semper is *Vox* erat: *in deserto*: Matth. 3. *Facite fructus pœnitentiæ*: Ad Iordanem: *Ego debeo baptizari à te.* In carcere; *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Ad Messiæ dignitatem oblatam: *Non sum ego Christus.* Ioan. 1.

3. Inuicta vbique.

3. Vere Can. 7. *Collum tuum sicut turris eburnea* semper vocem sonat: caput Christum corpori Ecclesiæ iungit docens: *Ecce hic est Christus agnus. Turris est.* Idem quia hæretici eum erant impetituri; *Eburnea*; ab robore inuicto, & elegantia præstans. 4. Tria de esse querebatur Oseas 4. *Non est veritas; non est misericordia; non est scientia Dei.* Eadem docet Vox hæc: Veritatem Ioan. 1. *Confessus est, & non negauit; quia non sum ego Christus*; Cognitionem Dei: *Ecce Agnus*: Et *Medius vestrum stetit, quem vos nescitis.* Misericordiam; dolens animarum perditionem, erat *prædicans pœnitentiam.*

Est clamans cō sone Christo.

II. Et *hæc dicens clamabat.* Luc. 8. Fuit ergo Ioannis & Christi vox vna. Quia idem vtraque docuit, & intendit, & vita exhibuit. 1. Quærit *S. Cyrillus*: cur Moysi dixerit Deus, instituturus LXX. successores? *Auferam de spiritu tuo, & tradam illis.* Num. 11. Respondet: Idem illos,

quod ipse prolocuturos. Fuge ergo spiritus singulares, quos non nouit Ecclesia. 2. *Ezech.* 1. Leo, Vitulus, Aquila, homo, rotæ, omnia eodem spiritu mouebantur: *Quocunque ibat spiritus, illuc & rotæ pariter eleuabantur sequentes eum, &c.* Sic in Ecclesia, feroces leones, & fortes milites, tardi boues, ciues, coloni; subtiles aquilæ doctores affabilesque homines: & rotæ diuersæ voluntatum, morum, &c. vno spiritu temperantur. 3. Huc hortatur Paulus, Philip. 2. *Si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis; implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem fidem habentes; vnanimes idipsum sapientes.*

Est clamans in publico.

III. *Ego vox.* q. d. Quid agitis? Men' Regem designatis? Vocatis ad delicias, palatia famulitia, curas mundi, purpuram? &c. Non his insueuit: sed eremo, radicibus, pelli camelinæ, Ioui frigido, feris, cautibus. *Vox* sum, & *clamantis*, idque *in deserto.* 1. Ergo verus prædicator explet hoc iussum: Isa. 40. *Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas: & exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem.*

Est castigans, non blandiens.

Quam ampla est cathedra & prouincia prædicatoria desertum? Fuge clancularios, angulares euangelizantes. Ama publicos; quorum vbique & doctrina vna *clamat*, castigat: non pompose perorat, aut blanditur. 1. Instar Isocratis: cui idcirco post mortem tale positum monumentum est: teste *F. Paulo in Hebr. libro* 1. *cap.* 3. Syren arieti insidens, cum lyra in manu. Sugillabatur vox bona eloquentiæ; sed emascula, inutilis; & blanditijs homines in bruta mutans, ac in syrtes trahens, quasi pellaci cantu syrenum. 2. Talis & Demosthen. notatus est ab Diogene Cynico, ad cauponam eum inuitante, at excusantem se: cui ait: *Dominus tuus cauponam quotidie init; & tu recusas?* Intelligebat populum Atheniensem, cuius aurium is seruus erat blandiloquus. *Aelianus l.* 9. *c.* 19. Vox is erat: at non clamabat.

Est imitanda prædicatori.

IV. Ergo pœnitentiæ prædicator.

1. *Isaiæ* 58. *Quasi tuba exalta vocem tuam*; aduersus arma mundi, carnis, dæmonum. 2. Sic Apostoli fecere; vt *Act.* 2. ebrij crederentur. Et *in omnem terram exiuit sonus eorum.* 3. Sic Christus; Marc. 3. *Cùm audissent sui exierunt tenere eum, dicebant enim, quoniam in furorem versus est.* Sic acres in vitia; habentur fatui, palpones efferuntur. 4. Angelo agente in Sinai cum Moyse, & fulminante cœlo, populus clamat. *Exod.* 20. *Loquere tu nobis Moyses, non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Ita hodie zelosi ægre audiuntur. Prædictum 2. Tim. 4. *Erit tempus, cum sanam doct. non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertentes, ad fabulas autem conuertentur.* O Insensati!

Etsi ægre audiatur.

PARS V.

De modestia Baptistæ.

Amans virtutis, fugitans honoris est.

1. IOannes Christum extulit, se humiliauit, respondens negando, & oblatum temsit honorem. 1. Quod nec Adam intellexit, cupiens esse sicut Dij.

2. Nec philosophi, quantumuis virtutem profiterentur, auram tamen popularem sectati, maiores cæteris haberi amarunt, & quasi diuini. Teste Augustino. 2. Hinc Honorem vt Virginem pinxere, ad cuius pedes iacent virtutes captiuæ, vt seruæ. Nimirum virtutem quidem dilexerunt: at honoris amore. Non sic Ioannes, *Angelorum socius* ait S. August. *tuba cœli, signifer Christi, Iudæorum flagellum, parentum gaudium, stirpis decus, mundi speculum, mortis telum, vitæ ianua, amicus sponsi.* Et vt Andreas Ierosolymitanus ait,

ait, *paranymphus sponsi, legis silentium, interpres gratiæ, oraculorum finis, virginitatis autor.* Et, vt Petrus Chrysol. ait, *Schola virtutis, Magister vitæ, hominum Phœnix, &c.* licet tantus esset; se tamen humiliauit. Etsi Malac. 3. *etiam Angelus diceretur.*

Etsi imitanda prædicatori.

Exempla modestiæ. II. 1. Sic Ioseph docuit fratres, *Genes.* 46. quomodo Pharaoni responderent, altos silendo titulos ac stemma, gestaque: sed *Pastores ouium sumus.* 2. Sic Iacob ad Esau. Genes. 33. *Præcedat Dominus meus ante seruum suum: & ego subsequar.*

3. Sic Angelus *Apocal.* 19. volenti Ioanni genibus eius aduolui, ait: *Vide, ne feceris: conseruus tuus sum.* Erubesce superbe, & vilis puluis. 4. Petrus lapso ad genua eius Cornelio, ait. Act. 10. *Surge: & ego ipse homo sum.*

Etsi ægre audiatur.

5. Paulus & Barnabas à Lystrensibus diuinis honoribus afficiendi, aiunt. Act. 14. *Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines.* 6. Miror elatos: vt Dauid tumentes fluctus. Psal. 92. *Mirabiles elationes maris.* Cùm scilicet natura grauis aqua ascenderet: at terra, homo grauior ascendit leui ventulo gloriæ afflatus. 7. Saul à Samuele vocatus ad regnum, ait 1. Reg. 9. *Nunquid filius Iemini ego sum: de minima tribu Israel: & cognatio mea nouissima? &c.* Meruit humilitas hæc exaltari à Deo.

Amans virtutis, fugitans honoris est.

Ambitio dolet Ecclesia. III. Rebecca vterum ferens indoluit ex collisione infantum, vter exiret prior. *Genes.* 25. Ingemiscit Ecclesia ex ambitione filiorum. Et prior sæpè exit in lucem hanc Esau indignus. 2. Vere Eccles. 10. *Est malum, quod vidi sub sole: Vidi seruos in equis; & Principes ambulantes super terram quasi seruos.* Peccatores namque citius à mundo euehuntur. 3. Ægyptij, teste *Pierio in hierogl. pag.* 208. Humilitatem pingebant, genibus nixam: manibus in cœlum extentis; quod inde omnia speret: oculis cœlo fixis; quod ibi omnia quærat.

PARS VI.

De cultu solitudinis, & carnis mortificatione.

1. VOx in deserto. En Eliam in deserto Carmeli. 3. *Regum* 17. 18. 2. En Ducem eorum, qui Hebr. 11. *errant in solitudinibus, in montibus & speluncis, & cauernis terræ.* 3. En qualis 2. *Timot.* 2. describitur. *Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus.* 4. En summi Sacerdotis filium Ioannem, qui relicto Anna, Caypha, Herode, &c. integrum se ab eorum seruat impietate contagiosa: solusque agit. Et 1. Petr. 3. *Quis est, qui vobis noceat: si boni æmulatores fueritis?* At ais, quos imiter, non habeo solitarios. Esto, etsi *non esset, qui faceret bonum, vsque ad vnum.* Psal. 52. statue tamen cum Ioanne, *Psalm.* 70. *Introibo in potentias Domini,* id est, Angelorum choros, *Domine, memorabor iustitiæ tuæ solius.* *Solitudo est 1. Sanctorum.* *Securorũ.* *Socia Angelorum.*

II. En carnis domitorem, purum, pene impeccabilem, angelum! & tu fomenta peccandi adijcis fomiti peccati, delicias, ac voluptates? &c. *Mortificanda caro.*

Subtrahe ligna foco, si vis extinguere flammam.

1. S. Bernardus tria persecutionum genera; Antichristum præcessura, refert, Tyrannos, Hæreticos, Voluptates. Et has pessimum esse ait, maximeque ab Ecclesia sic deplorari. *Isa.* 38. *Ecce in pace,* id est, voluptate, *amaritudo mea amarissima.* Nam, vt bene Chrysostomus. *Tormenta, Martyres, blandimenta vero faciunt Epicuræos.* Cui malo occurritur in deserto. 2. Pudeat nos, videre natum nobilem, in vtero sanctificatum, sic se macerasse; & nihilominus prædicasse: neque id tamen per auxilium imitari peccatores. *Antichristi prodroma.*

 3. Dica-

Deus ad- inuitat. 3. Dicamus, & audeamus cum Hebræis, Num. 21. *sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon*, vbi latrunculi eis insidiabantur. Pugnarunt cum ijs, iterque cœptum persecuti sunt victores. Sicut potuit cum Deo Ioannes, sic poterimus & nos.

Aut ea carendũ est gloria. 4. Aut si qui tenelli detrectent; vt Duces ante prelium, *Deut.* 20. proclamabant, sic & nos. 1. *Quis est homo, qui ædificauit domum nouam, & non dedicauit eam? Reuertatur, ne forte moriatur in bello, & alius dedicet eam.* 2. *Quis est homo, qui plantauit vineã, & necdum fecit esse communem, de qua vesci liceat omnibus? Reuertatur, &c.* 3. *Quis est homo, qui despondit vxorem & nondum accepit eam? Reuertatur, &c.* 4. *Quis est homo formidolosus? Reuertatur, &c.* En vt ad bella, sic & ad pœnitentiam ineptos, 1. superbos, 2. auaros, 3. voluptuarios, 4. Acediosos.

PERORATIO.

QVid? Impendite vitam ei, qui dedit corpus. Atteri vultis potius febri, quam pœnitentia? Arcam noluit in templo Dagon commorari Deus 1. *Regum* 5. Nec pium virum in mundo vano, sed *Osee* 2. *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.* Et sic, facta recapitulatione, perora: simul ora Vocem clamantis, vt pro nobis clamet ad Deum deprecatrix.

DOMINICA IV. ADVENTVS.

Anno quinto decimo Imperij Tiberij Cæsaris. Luc. 3.

IVssit *Numer.* 10. Dominus tubas fieri duas argenteas, quarum vnâ ad epulum, ad prælium alterâ populus inuitaretur. In Euangelio item duæ sunt: Christus, ad prælium: nam *venit non pacem mittere, sed gladium.* Matth. 10. Et Ioannes ad beatitudinis epulum inuitat. Huius iam hic clangor auditus est.

De quo

I. *Quod prædicanda pœnitentia.*
II. *De regnorum diuisione.*
III. *De mundi inconstantia.*
IV. *Quod diuisio regni est argumentum excidij.*
V. *De Ioannis solitudine.*
VI. *De eius ad mundanos egressu.*
VII. *De voce eius ad viam parandam Domini.*

PARS I.

Prædicanda pœnitentia est.

1. DEus mittens Ezechielem, vt prædicaret; ostendit ei manum cum libro, *Ezech.* 2. intus forisque perscripto lamentis, minis, pęnis, Hic est S. Scriptura, istorum plena; quæ populo prædicet Concionator: in primis pœnitentiam. 2. Prædictum est Psa. 125. *Euntes ibant, & flebant, mittentes semina sua* pœnitentiæ. vbi Hieronymus. *Ille doctor Ecclesiasticus est, qui lachrymas, non risum mouet.* Et idem ad Nepotianum: *Docente te in Ecclesia nõ clamor populi, sed gemitus suscitentur. Lachrymæ auditorum laudes tuæ sint.* 3. *Apoc.* 15. Angeli septem niueis, & lineis induti, auroque cincti aureas phialas, ira Dei plenas tenebant, quas in terram effunderent: Tales prædicatores iaciant Sacræ Scripturæ minas ac pœnas in auditores: at in aurea charitate. Sic Rupertus, Beda, Haymo.

Pœnitentia prædicanda est. 1. S. Scrip. exemplo.

2. Maiorum.

3. Angelorum.

Figuris liquet idem. 3. *Reg.* 7. Mare æneum 12. bobus innitebatur: Sic doctores in Ecclesia gerant omnem molem amaræ increpationis, proponendo minas, pœnas, &c. *Non alligabis os boui trituranti.* 1. Cor. 9. id est, ait *Greg. l. 2. de cur. pastor. cap. 3.* prædicatorem talia silere non facies.

4. Figurarum.

2. Sit

2. Sit vt tuba Prædicator. Isa. 58. *Clama; ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam; & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum.* At tuba est belli, terret, animat: Sic prædicator agat.

3. Duæ tubæ *Num.* 10. debebant esse ductiles malleo factę, non fusiles: *Sic Origenes homil. 7. in Ios.* Ita prædicatores ait *Greg. 30. Mor. c. 7.* debent ex sacris Scripturis varia argumenta mouendi extundere; nilque dare metui, vel gratię. *Ecce labia mea non prohibebo; Domine tu scisti. Ps. 39.*

S. Chrysostomi. Talis erat sanctus Chrysostomus, in prima concione ad Constantinopolitanum, coram imperatore Arcadio. *Hoc primum verbum, ait à Christo, & præcursore accipientes annunciamus: Pœnitentiam agite: approp. &c. Nulla difficultate impediar, quin eandem vobis perpetuo inculcem.*

Abstinēdum palpis & respectibus. II. Sanciuit Deus sic olim Leuit. 2. *Nec quicquā fermenti, ac mellis adolebitur in sacrificio Domini.* Ac prędicatio est genus sacrificij: nil in ea sit fermenti respectuum, affectuumque; nil mellis assentatorij. Lege prophetas: omnes arguunt, increpant, minantur. At quod iam paruus sit fructus concionum: causa est mel, & fermētum mistum.

Vtendum charitate aurea. Cum Sesac Rex Ægypti, *3. Reg.* 14. omnia vasa, thesaurum, & scuta Salomonis aurea abripuisset; Roboam Rex, eorum loco suffecit ærea. Sic olim aureis scutis instructi erant prædicatores: at iam vix æreis. Inde & par pœnitentia vulgi. Heu!

Et præditione columbina: sed mœsta. Quod sponsa de præcursore dicit *Cant. 2. Vox turturis audita est: id Theodoretus in 3. Matth.* sic interpretatur. *Turturem nominat præcursorem; cuius vox est pœnitentiæ prædicatio.* Sic namque hodie: *Parate viam Domini, rectas. &c.* Idque in ipso tempore, quo omnia peccata dominabantur: & Tiberius Romanum Imperium, Pilatus Iudæam, Annas & Cayphas Synagogam regebant: ambitiosi omnes, ac flagitiosi.

PARS II.

Historia: de regnorum diuisione.

Sceptrum ab Iuda ablatum. I. VNicum Iudææ regnum in quatuor Prefecturas diuiserant Romani; (tunc summi rerum Domini) ablato Iudæ sceptro. Secundum *Genes.* 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda, & Dux de fœmore eius; donec veniat, qui mittendus est: Et ipse erit expectatio gentium,* id est, Messias. Nam hebraicè est vox *Schilo*, hic, & alibi nusquam Schilo, id est, Messias, vel omnium diues & felix.

Datum alienigena. Iam vero Herodes Idumæus externorum primus regnum obtinuit: *Matth.* 2. Capto namque Hyrcano eius socero à Parthis ipse Romæ sibi regnum dari impetrauit. At Iudæi nō ei fidem iurarunt, nisi 31. anno regni eius: quòd esset exter, sæuus, exosus, Atque tum, anno 32. *Verbum caro factum est.* Herode post infanticidiū mortuo, regnum in quatuor Præfecturas est diuisum *anno decimo quinto Imperij Tiberij.* Et quia cœpi, agere pergam historicum.

Orbis Monarchia. II. Monarchiæ 4. extitere per 4. orbis oras. 1. Chaldæorum, autore Nemroth, *Gen.* 10. Cuius pater Assur Niniuen condidit. 2. Persarum & Medorum regna; cœpta sub Cyro & Dario. *Dani.* 5. 3. Græcorum; autore Alexandro Magno *Curtius l. 9. 4.* Romanorum autore Romulo.

Præfigurata. Hæ quatuor varijs figuris in S. Scriptura sunt designatæ. 1. Zacharias *cap.* 6. vidit quatuor quadrigas ex duobus æreis exire montibus. Ad primas equi rufi: ad secundas nigri: ad tertias albi: ad quartas varicolores erant. Id est, (vt Ruperto, &c. placet) Martyres, Confessores, Virgines, Doctores siue Pastores. Vel, (vt propius ad literam Lyra) Monarchia

narchia prima Babyloniorum ſæua,ſanguinolenta. Secunda Perſarum, in caligine ignorantię degentium. Tertia Grę-corum:cum ſub Alexandro cœpit elucere clementia. Quarta,Romanorum;qui iam ſęui,iam mites;vtpote variarum moribus gentium imbuti agebant.

2.*Daniel.* 7.vidit beſtias quatuor è mari emerſas;Leænam alatam: Vrſum tres dentium ordines exſerentem: Pardum volantem,& quadricipitem: & beſtiam ignotam,cui dentes ferrei. Et hæ depugnabant inuicem. Lyra intelligit 4.Monarchias.

3.*Daniel.*2. Statuæ Nabuchodonoſoræ caput aureum,Babylonios; pectus & brachia argentea Perſas;ventrem ęneum, Græcos; fœmur ferreum & pedes luteos, Romanos ſignificaſſe vult Rupertus Tuitien.

PARS III.

Mundi inconſtantia.

Vana omnia. 1. HInc idoli veſtri, mundi inconſtantiam attendite. Cœptum ab Saule Regnum Iudæorum, 1.*Reg.*9.nunc eſt quadripartitum: pars Herodis, pars Lyſaniæ, pars Pilati, pars Philippi erat. Vere 1.*Cor.*7. *Præterit figura huius mundi:* Vt nec ſumma ſtent imperia.1.Omnia vt ſcenicæ perſonæ ſunt, & figuræ mathematicæ.2.Pſalm.38. *Vniuerſa vanitas omnis homo viuens. Veruntamen in imagine pertranſit homo*: In imagine nec picta quidem;nam hæc conſtantior; ſed in ſpeculo viſa:qua quid magis euanidum? 3. Ægyptij fidentem rebus caducis pingebant cum anguilla in manu; quam ſi premas, erumpit; ſi laxes elabitur. *O fallacem hominum ſpem*, ait Cicero lib.3.de Oratore *fragilemq́ fortunam, & inanes contentiones noſtras; quæ in medio ſæpè ſpatio franguntur; & ante in portu obruuntur, quam portum conſpicere potuerunt!*

II. Tolerabile hoc;ad iſtud indignum: tantum diffidere Deo; quantum mundo fiditur. Auguſtinus ait;quoddam eſſe deſperationis genus;in creaturis ſpem ponere.1.Pſal.145. *Nolite confidere in Principibus, in filijs hominum, in quibus non eſt ſalus.* Pſalm.117. *Melius eſt ſperare in Domino, quam ſperare in Principibus.* 2.Romani Spẽ Deam in Æde Spei ſic formarant; Virgo erat in toga viridi, cum flagello in hac, in illa cum cornicula. Notant ſpei incõſtantiam, iam cantu corniculæ abblanditur;mox flagellat.

1. At miſerum, iſtis fidere.

2. Sunt fiſcus Ethnicorum.

3. Moyſes *Exod.*32.adoratum vitulum aureum in cineres redegit,deditq́; bibendum populo. Arguebat eos ſtultitiæ, qui rei tam vanæ fiderent, vt Deo,iam deuorato.

3. Pœna Iudæorũ.

4.*Dan.*2.Statua mirãda laterculi tactu deiecta, comminutaque pondere ſuo; arguit Nabuchodonoſeris animum potentiæ ſuæ innixum. Idem arguit Tetrarchia vnius olim regni. Quæ eo infelicior; quod à tyrannis,& Pontificibus ſimoniacis teneretur: quod hi tot annis quiete dominati ſint: quod boni ab regimine eſſent excluſiſſimi. 5.*Iud.*9. Arbores ſibi Regem quærentes, rhamnum denique accipiunt:ſed in ſuum exitium: nam ab hoc exuſtæ peribant, latent ſub vmbra eius: ad ignẽ è ſpinis egreſſo, correptæ. Ita Sichemitis euenit: quod Abimelech crudelem nuncupaſſent Regem.

4. Ruina impiorũ.

Exitium magnatum.

III. At ipſæ ſæpè Regũ proſapiæ, quod deficiant, ſunt cauſa peccatis ſuis.

6. Interitus proſapiarũ.

1.Id præuidit Pſaltes 48. *Relinquent alienis diuitias ſuas:* qui ſcilicet iam excæcati auaritiâ opes congerunt, plus ſtatui ſuo euehendo,quam Dei cultui.

2.Hoc metuit Abraham ſibi: Gen.15. *Domine Deus, ego vadam abſque liberis, &c. & ecce,*

& ecce, vernaculus meus, hæres meus erit? 3. Rex Ezechias, 4.*Reg.* 20. audito se moriturum, fleuit amare. Causam fletus dant interpretes, orbitatem liberorum; & regi ad exteros deuolutionem.

7. Excidium regnorum. IV. Ita artibus parta malis regna Reges aut amittunt, aut secum euersa obruunt. Liquet exemplis. 1. Herodes Ascalonita tyrannus vixit, viditq; quadripartiri regnum suum, dominarique Romanum. 2. Abimelech, trucidator 70. fratrum, vt solus regnaret, breui deletur manu fœminæ. *Iud.* 9.

3. Ieroboam cõspirans cõtra Roboam Dominum suum; vitulis aureis statutis populum sibi deuinciens: regno & vita simul priuatur. 3.*Reg.* 12.14.

4. Achab similiter. 3.*Reg.* 16.20.

PARS IV.

Diuisio regni est argumentum excidij.

Vitium gentis diuidit. 1. Liquet in Iudaico. 1. Verissimũ Luc. 11. *Omne regnum in se diuisum desolabitur.* 2. Quod si linguarum confusio Babel destruxit: quanto magis voluntatem dissensio potest? Ideo hic Tetrarchæ, & tetrarchiæ numerantur. *S. Greg.* hic notat Iudæorum & Gentilium fieri mentionem: vt sciatur vtrorumque Messiam esse Christum; facturum vnam ex ijs Ecclesiam. *Christus vnit.* Huius plura erant indicia. Quod nasci inter duo voluit bruta: Quod ouãs, asinis insederit: Duos inter latrones medius pependerit, &c.

Hoc clarior eius bonitas fit. II. Sceleratissimorum Pontificũ mentio innuit similes populi mores corruptos. Idemq; Dei bonitatem, tunc incarnati: cum orbis minime meretur. Gal. 4. *Quando venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere.* Id est, quando impleuerant mensuram Patrum suorum.

Amanda ideo plus. Vnde amorem sui voluit augeri in nobis. Audi Isa. 43. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. Reduc me in memoriam, & iudicemur simul. Narra, si quid habes; vt iustificeris. Pater tuus primus peccauit; & interpretes tui præuaricati sunt in me:* q.d. Non tuo merito; sed meo beneficio mero peccata tibi remitto.

Et imitanda erga inimicos. Discite benefacere his, qui oderunt vos. 1. Nam id Christus docuit se incarnando. Isa. 49. *Dedi te in fœdus populi vt suscitares terram, & possideres hæreditates dissipatas.* 2. Ideo præcepit Hebræis, ne Idumæos, posteros Esau, odissent; quod fratres eorum essent. *Deuter.* 23. Sed quia in hos, & alios, & Deum iniqui erant, similes luteis pedibus statuæ: *Dan.* 2. ideo lapillus Christus è monte B. V. M. lapsus deiecit regnum.

Prolepsis. III. *Quæres:* Cur Ecclesiastes profanis veteris historijs? 1. Quia, inquam, profanorum & ethnicorum & Pontificũ meminit Euangelium. Et profana in loco iuuant belle Ecclesiasticum; vt suis profanos armis feriat 2. Sic Philistæi deuictis Israelitis fabros & fusores abstulerunt; ne rebellandi occasionem haberent; ex armorum copia: 1.*Reg.* 13.

3. In mundo serpentis prudentiam habere nos voluit Christus: modo virus absit. *Matth.* 10.

PARS V.

De S. Ioannis solitudine.

Ioannes est nobis exemplũ. 1. Regno gentibus in prædam facto, *Factum est verbum Domini super Ioannem in deserto:* Vti Isa. 38. *Factum est verbum Domini ad Isaiã.* Id est. Pręcepit Deus, verbum suum annunciaret: vir iam annorum xxx.

1. Vocationis diuinæ ad prædicandum. Disce Prædicatorem esse debere ætate maturum: Eque cœlo vocatum ad docendum. 1. Ideo *Isa.* 6. vidit spiritus, ante Dei thronum volantes alis duabus: at quatuor vinctæ erant. Sic ad quæ obligamur ex voto, vel officio; ad ea semper ad-

uolemus. At, quæ ſponte extra ordinarie ſuſcipimus, in eis verbum Dei ſuper nos expectemus. Tanti obedientia eſt! 2. Oza vector arcæ Domini, lapſantem temere tangens, occiditur à Deo. 2. *Reg.*6. Ita intrudentes ſe in prædicationes, ſacraque officia alia, rei fiunt paris temeritatis. 3 Ergo Hebr. 5. *Nemo aſſumit ſibi honorem; ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Vnde Ioannes, xxx. annis vocem Dei præſtolatus eſt in deſerto.

2. Solitudinis, quæ cauet peccata. II. *In deſerto.* 1. Quia in vtero ſanctificatus: tametſi non poſſet peccare mortaliter; hominũ tamen fugitans erat. Quoniam homo homini fit peſtis. Ideo *Num.* 33. Deus Iudæos inducens in Chanaam, iuſſit omnes eijci Chananæos: ne per hos deprauarentur. Atque hoc volebat Dauid, 1. *Reg.*26. Sauli dicens: *Maledicti ſerui in conſpectu Domini: tui eiecerunt me hodie, vt non habitem in hæreditate Domini; dicentes: vade, ſerui Dijs alienis.*

Contemplanti apta eſt. 2. Solus contemplationi melius vacare poterat. Pſalm. 45. *Vacate, & videte, quoniam ego ſum Deus.* Vacuis videtur Deus. 1. Hinc *Geneſ.*2. ſabbatho ſoli benedixit; quo quieuit, ſcilicet in quiete benedictionem mereberis. Hinc ſpõſus de ſponſa Cant. 2. *Adiuro vos filiæ Ieruſalem, ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis dilectam; quo adusque ipſa velit.*

Amoremque Dei fouet. 3. Hebræis mandarat Deus. Leuit. 6. *Ignis in altari ſemper ardebit.* Et arſit; quam diu Ieroſolymis erant. At in Babylonem abducti, ignem abdunt: reuerſi conuerſum in aquam reperiunt: qua aſperſa ſacrificij ſigna ab ſole accenduntur.

2. *Mach.*1. Sic quietis in corde ardet amor Dei; quo omnia eorum opera accẽduntur; imperfecta abſumuntur; perfecta, vt aurum, purgantur. Ad idem acquieſcit amor: quando in negotia Babylonica migramus.

III. Ea Ioannes ab infantia fugit. At ſic; vt nec auſteritate ſua fatigaretur. *3. Perſeuerantiæ.*

1. Qualis Dauid; de quo 2. Reg. 14. *Sic eſt Dominus meus Rex, ſicut Angelus Dei; qui neque maledictione neque benedictione moueatur.* 2. Felix, qui, vt rupes inter fluctus immotus perſtat! 3. Similibus ait Dominus. Luc. 22. *Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Et ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus.* Hoc pręmium perſeuerantibus datur. 4. Ideo Iuſtus ſoli: at ſtultus lunæ mutabili comparatur. Eccl. 27. *Homo ſanctus in ſapiẽtia manet ſicut ſol: Stultus autẽ ſicut luna mutatur.*

5. Atque Chamæleon, loci, in quo eſt, colorem attrahit: ita inconſtantes pro loco mutantur.

IV. Ioannes item erat. 1. vt nobiliſſimę aues, quæ in locis inacceſſis habitant, hominum exoſæ familiaritatem; ne capiantur: ita ſanctiſſimus quiſque. *4. Profectus ſui in ſolitudine.*

2. Inde S. Bernardus. *O anima mea ſola es; vt illi ſoli te ſolum ſerues, quem ex omnibus elegiſti.* 3. Iulius Cæſar dicere ſolebat: *Nunquam minus ſum ſolus, quam dum ſolus ſum.* ſuſcitanti, qui hoc fiat, ait, *Huiuſmodi feligamus ſocios, qui meliores nos efficere ſua conſuetudine poßint. Si viuentium cõſuetudinem conſector: omnes in vitia pronos comperio. At ſolus, mortuorum commercio gaudeo: eorum heroica lectito, ac ad ſimilia extimulor.* 4. S. Antonij vox eſt: *Si ſaluari velis: honores & homines fuge.* Fugit S. Ioannes.

PARS VI.

De Ioannis è deſerto in Mundum egreſſu.

I. ET *venit in omnem regionem Iordanis.* Deſerenda ſubinde cõtemplatio, & ad miſericordiæ exeundum eſt Actionem. 1. Vtriuſque figura Martha & Magdalena eſt. *Luc.*10. 2. Sponſus ſponſæ ait: Cant. 8. *Quæ habitas in hortis, amici auſcultant: fac me audire vocem tuam.* quaſi dicat. Veni in hoſpitalia, templa publicum: hic amici, *An contemplatione ad Actionẽ pergendũ.*

3. Perseuerantia.

amici,&c.3.Ezechie.c.1.quę vidit animalia,habebant manus sub pennis,id est,actioni paratas æque ac contemplationi. At manus erant hominum; nō ferarum: Ne prædicator doctrina bonus, sit vita ferus.

Sic erit hac efficacior.

II.Non sic Ioannes:vtraque sui similis erat.En,Marc.1.*Parate viam Domini,rectas facite semitas eius.* Docet,quod exercuerat:ideoque efficaciter.2.Epulo, *Luc.* 16. Angelum, vel ex mortuis mitti rogauit,qui fratribus prædicaret: experta scilicet,aut à se exercita: Vt hoc prædicatio foret efficacior.2.Hinc mittens Ezechielem *cap.*12. Deus,ait, *In conspectu eorū portaberis,in caligine effereris,faciem tuam velabis,& non videbis terram.* Ita scilicet prædicator rarus exeat foras,nec nisi exemplaris,mundanarum rerum quasi nec sciens nec videns. 3. Qualis Angelus *Apoc.*14.visus cum libro Euangeliorum in manu, præteruolasse Babylonem , & clamasse: *Timete Dominum,& date illi honorē,* simulque vrbem corruisse. Sic prædicator est Angelus doctrina:ideo vitā tantum quasi præteruolet vrbes: terreatque Euangelij voce.

Sit tamen inter homines rarior.

4. Profectus sui in solitudine.

Aut exemplaris.

4.Felix qui trichordon potest concordare hoc cordis,oris,operis. Huc monet Salomon Prou.7.*Legem meam quasi pupillum oculi tui liga, in digitis meis scribe illam,* id est,opere exhibe.

PARS VII.

De Ioannis voce ad parandam viam.

IOsephum iam Ægypti Dominū, præibat pręco clamans,vt omnes genu flexo Dominum agnoscerent. *Gen.*41. Sic Iesum Ioannes clamans:*Parate.* Prædictū id de eo. Luc. 1. *Præibis enim ante faciem Domini,parare vias eius.*

An contemplatione ad Actionē pergendū.

Mortificanda caro est.

I. Quid hoc: *Parare vias?* Mortificare carnis desideria prius: dein cor sacrificare.1. Sic *Lev.*5. turturis aut columbæ sanguis omnis erat profundendus ante, quam offerretur pro peccato. Non vult Deus cor, sibi offerendum fœdari sanguine. 2. Sic Iudæi circumcisi,in desertū introducti,omnes mortui sunt:inibi nati, non circumcisi sunt. Nimirum indigni circumcisione, seu sanctificatione sunt, qui ollarum & carnium desideria circumgerunt. Quare *Parate* animas vestras Deo:vt Regi alicubi diuersuro.

Sin gratia est incapax.

Iudith.10. Formosa erat & natura, & cultu: at Deus insuper gratiam addidit, vt formosior esset in oculis Holofernis. Sic animam pulchram creatione,& baptismo,vult Deus reddi gratiosiorē. Vere enim & bene de sapientia dictum, Sap.7. *Venerunt omnia bona pariter cum illa.*

At necm.

2.Ita *Esth.*2.puellæ scitissimæ natura,& cultu amplius ornabantur ab Assuero, cupiente ornatissimas.3.Salomon, 2.*Par.* 5. ornatissimum Deo templum pararat: at Deo necdum sat dignum iudicabat. Itaque sua id demum gloria Deus in nebula complebat.

vult esse gratiosissimam.

Quod si descendente ad populum & sacerdotes Angelo,& tantum Dei personam repræsentante.*Exod.*14. Deus voluerit omnes ante mundari: quanto magis ipso veniente. Ergo.1. Isa.1. *Lauamini, mundi estote , auferte malum cogitationum vestrarum.Parate viam.*2.Pridie,quam coturnices mitteret carnalibus Deus, iussit vbiq; cani buccinis:Num.11. *Sāctificamini cras,& comedetis carnes.* Quanto magis ad esum Agni Christi?

Estq; necessariū.

3.Nullus pannosus atrium Assueri inibat sine capitis discrimine: sed lauti omnes. *Esth.*4. Et sceleribus putiscentem animam Deo offeres?*Parate viam Domini.*

II.At,quæ via Domini? 1.Nostra voluntas. Per hanc ad nos init Deus: sine hac non vult. 2. Virtutes quoque sunt viæ domini: peccata sunt nostræ.

Quæ via Domini.

Isa.55. *Non sunt viæ meæ, sicut viæ vestræ; & cogitationes meæ sicut cogitationes vestræ,* Itane? Ergo Psalm.24. *Vias tuas Domine demonstra mihi; & Semitas tuas edoce me,* Id est: Decalogum, & Consilia Euangelica; quæ etsi strictiora sunt; In ijs tamen non plus est seu difficultatis, seu tentationis, quam in Præceptis: etiamsi Gen. 49. *Coluber in via & Cerastes in semita; vt mordeat vngulas equi, & cadat ascensor eius retrorsum.*

Viarum difficultates. In via 4. difficultates sunt obuiæ. 1. Si fit aspera. At *erunt aspera in vias planas.*

2. An fractus & labyrinthi. At *erũt praua in directa.* 3. Valles. *At omnis vallis implebitur.* 4. Montes. At *omnis mons & collis humiliabitur.* Id est: Superbus. In hoc certè non morabitur sponsus adueniens Iesus, Nam Cant.2. *Ecce ipse venit saliens in montibus transiliens colles.* Ergo Eccles.3. *Quanto maiores, humilia te in omnibus: & coram Deo inuenies gratiam.* Facta recapitulatione perora, adque viam hortare parandam Domino.

DOMIN. INFRA OCTAVAM NATIVITATIS.

Erant Ioseph & Maria Mater Iesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo.

Luc.2.

EXod.25. In Salomonis Templo duo Cherub. aduersis oculis Propiciatorium intuebantur; admirabundorum similes. Sic Maria & Ioseph Iesum.

De quo

I *Quæ vtilitas meditationis.*
II. *De admiratione Mariæ & Iosephi.*
III. *De ruina & signo.*
IV. *De Annæ in templo assiduitate.*

PARS I.

De meditationis vtilitate.

1. CIc.lib.4. Academ. quæst. ait. *Est animorum, ingeniorumq; nostrorum naturale quasi quoddam pabulum Consideratio, contemplatioq; naturæ: doctoq; homini & erudito cogitatio est viuere.* Quod hic de naturalibus; nos de spiritualibus dicamus, ac Christianis. 1. Sic Psalm. 76. *Meditabor in omnibus operibus tuis.* 2. Iusti perfectiones describens Ieremias 3. Thren. ait. *Sedebit solitarius; & tacebit. Quia leuauit se super se.* Notanda hic tria contemplationi necessaria. Solitudo, Silentium, Eleuatio spiritus. 3. Sed festinato ab Actione necessaria reuertendum est ad contemplationẽ: sicut mysteriosa *Animalia,* Ezech. 1. *ibant; & reuertebantur instar fulguris.* 4. *Leuit.* 11. Animalia non ruminantia, nec bifida cum vngula, censebantur immunda, inuisaque Deo? sic; qui non meditantur diuina; nec habent charitatem geminam. Hinc sponsæ laudatur *Guttur, sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labijsq; ac dentibus illius ruminandum,* Cant.7.5. Ex tali ruminatione sequitur luminis influxus & gratiæ, necessarius animæ: sicut inferior mundus necessario debet cum cœlesti connecti ob influentias, Psal.33. *Accedite ad me, & illuminamini.* Vtrumque fit per meditationem. Hortatur ad eam Eccles.6. *Cogitatum tuum habe in præceptis Altissimi; & in mandatis eius assiduus esto: & ipse dabit cor.* id est, intelligentiam diuinarum rerum meditatoribus. At alij Psal.81. *Nescierunt; neque intellexerunt; in tenebris ambulant.* 6. Bene igitur Augustin. libr. Meditationum, *Ipsa pariet scientiam: scientia compunctionem, compunctio deuotionem: deuotio incendit orationem.* 7. Expertus dixit Psalm. 38. *In meditatione mea exardescet ignis.* Si remittas

Meditari cœlestia est 1. Christiani.

2. Iusti.

3. Spiritalis.

4. Deo chari.

5. Illuminati.

6. Deuotione feruentis.

remittas ab hac; refrigesces, vt calida, subtracto foco.

Meditari est iucundum.

II. Vsurpata sit iucunda. Psa.118. *Quam dulcia faucibus meis elogia tua! super mel & fauum ori meo.* Vbi Hieron. *Rectè: Post mel gustatum, alius nullus sapit cibus.* Hinc istud: *In iustificationibus tuis meditabor*, alias vertit *deliciabor*. 2. Vt Samsonis robur *Iud.16.* in crinibus consistebat: ita animi, in meditationibus. Ab his si desistas, Isa.3. *Erit pro crispante crine caluitium:* id est, ait Hier. *erit vt gens absque cogitatione.* Tunc sic eris Ier. 12. Vt *desolatione desolata est omnis terra: quia non est qui recogitet corde.*

2. Roborat.

3. Est Deo gratus odor.

III. Ergo. 1. Exod.30. *Sume tibi aromata æqualis ponderis;* id est, dicta factaq; Christi patientis & docentis: *& cum in tenuissimum puluerem contuderis* per meditationē; *Pone ex eo in tabernaculum fœderis:* Et gratissimum dabunt odorem Deo. 2. Item Deut.8. *Recordaberis cuncti itineris,* id est, omnium beneficiorum Dei, *per quod adduxit te Dominus Deus tuus annis quadraginta.* 4. Esdræ 4. *Vade pondera mihi ignis pondus,* gehennæ, *aut mensura mihi flatum venti,* vitæ breuitatem, *aut reuoca mihi diem, quæ præterijt,* beneficiorum, Hoc age: Meditare; & eris cum Maria & Ioseph admirans.

PARS II.

De admiratione Mariæ & Iosephi.

Notitia est admirationis causa.

I. ERant mirantes: Vti Christus, fidem audiens Centurionis, *miratus est* Matth.8. Vbi D. Tho. Non admiratione ignorantiæ: sed obiecti magni. Nec enim ignorare poterant puerum verum esse Deum ac hominem. Sciebant id ex reuelatione S. spiritus, salutatione Angeli, Pastorum adoratione, Magorum aduentu, stellæ ortu, prophetijs, &c. Quo autem maior est rerum diuinarum cognitio; hoc & maior admiratio. At meditatio maiorem parit notitiam: ideoque & admirationem Teste Ps.118. *Mirabilia testimonia tua: Ideo scrutata est ea anima mea.*

2. Inde ignorantia, ingratitudo, tepor Christianorum; quia opera Christi non meditantur. Hinc ardor nonnullorum paucorum: quia meditantur. Psalm.38. *Concaluit cor meum intra me, & in med. mea exardescit ignis.* *Est & feruoris.*

3. Ipsa est fornax; quæ succensæ ollæ sordes à fundo sursum agit, ac despumat. Sic agnoscit quis imperfectum suum. 4. Ipsa sunt scopæ, quibus vsus Psal.76. *Meditatus sum nocte cum corde meo; & exercitabar, & scopebam spiritum meum.* *Et Scopationis.*

4. Aromata conclusa non dant odorem: at reclusa. Pictique tapetes tum agnoscuntur, cùm explicantur. Sic mysteria diuina: quæ per meditationem quasi spectatum exponuntur, suntq; admirationi, & venerationi. Et *Quis merces congregauit, & misit in sacculū pertusum?* Agg. 1. *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua; aut iustitia tua in terra obliuionis?* Ps.87. *Est virtutum.*

Incarnatio est digna admiratione, & veneratione omni.

II. Nouerant omnia Ioseph & Maria. quia tamen audita recognoscebāt, *erant mirantes.* Recole & tu. 1. Nam *nil maius; quam quod Deus homo factus est,* ait Damas. lib.3. Orth. fid. cap.3. Quid admirabilius; humanam naturam vsque ad Diuinitatis vnionem ascendisse? Aut ad eam descendisse Deum? 2. Atque ideo fortasse Angeli, Ps.103. vocantur ministri, & Hebr.1. *Administratorij spiritus:* Homines autem *Fratres:* Hebr.2. *Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens; Narrabo nomen tuum fratribus meis.* De hoc gloriatur S. Ber. ser.2. in Cant. Puto. *spernere me Christus non potest: quia os ex ossibus meis, & caro de carne mea est.* 4. Quid, Quod ipsi Angeli se hominum conseruos fateantur? Ioanni Angelum adoraturo, is ait, Apoc.19.22. *Vide, ne feceris. Ego conseruus tuus sum, & fratrum tuorum.*

1. Quia homines æquat Angelis aut præfert.

Quare *Agnosce ô homo.* S.Leo ser.1.de Nat. Christi: *dignitatem tuam; & diuinæ consors factus naturæ noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire.* 6. At hodie *homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientib.* Psal.48. Non sic Ioseph & Maria.

2. Mysteria V.T. superat vna incarnatio. III. Miratur Dauid, 2.*Reg.*7. Angelum à Deo missum, qui educeret populum ex Ægypto: *Quæ est autem, vt populus tuus Israel, gens in terra; propter quam iuit Deus, vt redimeret eam sibi in populum, & poneret sibi nomen?*

Quid de Christianis dixisset, à Deo ipso incarnato redemptis? Moyses *Deu.*4. commendat memoriam Dei descendẽtis in Sinai: & ait: *Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te, ex die, qua creauit Dominus hominẽ super terram; si facta est aliquando huiusmodi res; vt audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis; sicut tu audisti, & vidisti?* Quanto magis iam? cum non Dei vox tantum audita est: sed *ipse in terris visus est?*

3. Est nouum miraculum. De hoc Ierem.31. *Creauit Dominus nouũ super terrã: fœmina circundabit virum.* Quã nouitatem sic explicat S.August. *Portans omnia verbo virtutis suæ ab infirmitate portatur, &c. De Creatura sua Creator omnium creatur.*

4. Dedit benedictionem multam. 4. Iacob. *Gen.*32. luctans cum Angelo totam noctem, eum noluit dimittere, nisi percepta benedictione; quãtumuis elabi is niteretur: dum demum vinceretur. Sic omnes tota nocte legis luctantes ab Angelo testamenti benedictionẽ efflagitarunt: Psl.66. *benedicat nos Deus*: At is restitit; donec ascenderat aurora B. V. M. cuius vtero arctatus fuit.

5. Eamq; irreuocabilem. 5. Iacob, *Gen.*27. veste mutata extorsit benedictionem paternam: cumque senex *expauit stupore vehementi, & vltra quam credi par est, admiratus est*, volenti ait, *Glossa*, reuocare benedictionem, cœlitus fraus reuelata est; eiusque, significatio Deum nempe induturum hominem. Eadem & hic Iosephi fuit admiratio. Sic *Rupertus Tuit. in Gen.* 27. Et iuste miratur. Nam *nouum fecit Dominus super terram*, Iere.31. Adamum è terra; è costa Euam; Christũ ex Virgine. Sic *August. ser.* 11. *de temp.*

IV.6. In quo Mysterio mirificam inesse oportuit potentiam, etiam cœlos rupturam: Vnde Isai.64. *Vtinam disrumperes cœlos, & descenderes!* Et quia ima summis erant mutanda: homo in cœlum vehendus, Deus in terram mittendus; ideo eandem orat potentiam Psalm. 143. sic *Inclina cœlos tuos, & descende.* Illam admiratus idem Psalm.70. ait, *Deus docuisti me, & cæt. vt annunciem brachium tuum, potentiam tuam, & iustitiã tuam, vsque in altissima, quæ fecisti magnalia Deus, qui similis tibi.* *6. Ostendit potentiam Dei.*

7. Nec in potentia solum: sed & in humilitate *quis similis tui?* Ab extremo ad extremum: è Creatore creatura; è Domino seruus: imo Philip. 2. *Exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens.* Bene S. Greg. Nyss. in Dialog. cathed. 24. *Magnum & excelsum quid operari, in Deo non est miraculum; sed naturæ eius consentaneum est. At in humilem & abiectum statum descendere, qui omnium supremus est; hoc omnem admirationem superat.* S. August. serm.21. de temp. ait. *Deum hoc facto seipsum vicisse.* *7. Humilitatem.*

V.8. *Erant* etiam *mirantes* pueili qualitates, & perfectionem; etsi tener esset; sapientiam, etsi ploret: demum quod Luc. 4. *plenus esset Spiritu sancto.* Nam teste Augustin. Epistol. ad Dardan. *Vt in capite omnes sunt sensus, ita & in Christo omnes fuerunt gratiæ.* Non tamen infinitæ, quia anima Christi fuit creata. *S. Thom. part.* 1. *quæst.* 7. *art.* 12. Ipse est, Coloss. 2. *In quo omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*; etiam infiniti in verbo. Inde pro infinitis, *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris,* *8. Attributa pueli.*

non

non autem pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. 1.Ioan.2. Quam bene igitur *vocabitur nomen eius admirabilis.* Isa.9. Regina Saba Salomonem mirabatur; iustius Maria Iesum.3. *Reg.*10.

Qui quæ mirentur. VI. At soli iusti mirantes sunt Diuina: vt hic Maria Ioseph, Nam, 1. Profani ad fana stupent; vt milites Holofernis Iudithæ *pulchritudinem stupentes, mirati sunt.* Iudith 10. Nimirum *secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superbiam, mirantes personas, quæstus gratia.* Iudas *in Canonica.*2. Iusti mirantur diuina, improbi turbantur ad eadem: Vt *Herodes, & omnis Ierosolym. cum eo.* Matth. 2.

Vxores deferant viris. *Nota:* Ioseph prius, quam Maria ponitur. discant vxores deferre viris suis, quantæcumque sint. Sic Luc.2. *Ecce Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* Eph.5. *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino, Quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ.* Sic Sara Gen.18. *Dominus meus vetulus est.*

PARS III.

De ruina, & signo.

ECce: *positus est hic in ru. & in resur. mul. in Isr. & in sig. cui cont. Et tuam ipsius an. pert. gladius.* Hæc Matri putatur Simeon dixisse: non patri: Vt qui non esset victurus vsque ad passionem. Disce rerum instabilitatem. iam læta sonant: mox tristia canuntur.

Sententia de ruina & resur. I. Porro *ruinam & resur.* varij variè interpretantur. 1. *Beda Theoph.* ad credituros in Iesum interpretatur. 2. *Orig.* ad ruinam suam suæ passionis ac mortis: resurrectionem vero multorum prædestinatorum ad vitam æternam.

3. *Greg. Naz.* ait, opera Christi alijs ad scandalum & damnationem: alijs ad salutem fore. Nimirum vt sol aquilam iuuat: vespertilionem oblædit: Ita Dominus Deut. 32. *Ego occidã, & viuificabo: percutiam, & ego sanabo.* 4. *Glossa* ait fore ruinam vitiorum, & resurrectionem virtutum: *multorum*; eo quod peccata, vti & virtutes, nunquam sint sola; sed vnum aliud sequatur.

5. *Mea* est sententia fore multis ruinã, occasionaliter: resurr. vero causaliter. 1. Quia Ose.13. *Perditio tua ex te Israel: tantummodo auxilium tuum ex me*, vti ex ipsa causa. 2. Dein animarum salutẽ, vel perditionem Simeon ipse verbis ijsdem spectabat. 3. Vnde ipse Ioann.11. *Ego sum resurr. & vita.* 4. Col.3. *Si consurrexistis cum Christo:* Nulla autem est resurrectio, vbi ruina non fuit prius.

II. *Nota* Christum non esse ruinam multorum: sed positum in ruinam. Nec enim est autor peccati; nec potest peccare ipse. At vero Prælati ipsi hodie multi sunt ruina sibi, & multis. 1. Vt fœmina æthiopem enixa, ideoque accusata, quæ consuesset cum Mauro: illa negans sic tutata innocentiam est; quod pictum in pariete æthiopem in conceptione fuisset intuita. Vt *Aluarius de planctu Eccles. lib.* 1. *artic.* 69. *prodit.* Ita monstrosa peccata vulgi esse constat persæpè ex intuitu superiorum. 2. Oseæ 5. *Audite hoc sacerdotes: quia vobis iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi: rete expansum super Thabor.* 3. *Genes.*30. Oues Laban fœtus suos coloratos edebant ad colorem virgarum in canalibus obiectarum tempore conceptus: sic oues sunt Christiani: Canales, sacramenta: virgę, pastores: fœtus, exempla. Pastorum varietas varios fidelium mores, aut candidos aut atros causat. vt sunt, quæ cernimus; ita viuimus & sumus. *Prælati sunt ruina sæpè suis.*

Nota: Cum S. Scriptura vtitur voce *Ruinæ*, semper grande excidium significari. Exod. 34. *Caue, ne vnquam cum habita-*

habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quia sunt tibi in ruinam, similiter Nume.6. *Psalm.*109. *Iudicabit in nationibus : implebit ruinas. Luc.*6. *Et facta est domus illius ruina magna.*

Christus est signũ variè. III. *Et in signum cui, &c.* In Script. vox *signum* plura significat. 1. Rem significantem. Sic salutis signo Cruci contradicendum ait. Nam ea, 1. Cor. 1. *Iudæis scandalum, gentibus stultitia est.* 2. Miraculum. Actor. 5. *Fiebant signa & prodigia multa in populo.* Psalm.73. *Signa nostra non vidimus: iam non est propheta.* Sic ortus, vita, exitus Christi vere signum & miraculum est, eique contradictum viuenti, mortuo; suscitato. 3. Fœdus. Genes.8. *Arcum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter terram.* Sic & Christus est signum fœderis inter Deum & homines & seipsum Thren.3. *Tendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.* Iob. 16. *Posuit me quasi in signum.*

O signum mirandum. 1. Signi signum sanguis Agni in superliminaribus, *Exod.* 12. cõtra Angelum exterminatorem, &c. 2. Serpens æneus, Num.21. positus *pro signo, qui percussus aspexerit eum, viuet.* 3. Signum Ezechiæ regi datum, fore sanandum, 4. Regum 20. *Vis, vt ascendat vmbra decem lineis, aut vt reuertatur totidem?* 4. Signum Isa.5. *Leuabit signum in nationibus.*

PARS IV.

De Annæ in orando aßiduitate.

1. Visitata à Christo. I. NOn *decedebat de templo, &c.* Orandi assiduitas *laudatur; At Alget.*

2. Præcepta. *3. Efficax est.* *4. Signum gratiæ variæ.* 1. Sic & Dominus Luc. 6. *erat pernoctans in oratione.* 2. Fecit, & docuit Luc.18. *Oportet semper orare, & non deficere.* 1 Thessal.5. *sine intermißione orate.* 3. Iac.5. *Multum valet deprecatio iusti aßidua.* 4. S. Chrysost. lib. 2. de orando Deum, ait. *Cùm videro quempiam non amantem orandi studium, nec huius rei feruida vehementiá, cura teneri; continuo mihi palam est, eum nihil egregiæ dotis in animo habere.*

5. Omissa arguitur similibus. 5. Vt auis raro excludit oua; quę foueri cæpta deserit; ita desertor orationis. 6. S. Ægidij vox est apud *Surium tom.*7. Desistens ab oratione ob distractiones, similis est fugienti è prælio ante victoriã; quam perseuerantes ferunt.

7. Vt tabellarius non tantum literas perfert; sed & vrget responsum importunè: Talis sit oratio. 8. Iudith. cap.8. increpat Bethuliæ Sacerdotes ac ciues, ab oratione absistentes: *Qui estis vos,* ait, *qui tentatis Dominum? Posuistis vos tempus miserationis Domini; & in arbitrium vestrum cõstituistis diem ei?*

Aßidua 1. vincit Deum, 2. Flectit Deum gemitu. II. 1. Iacob. *Gen.*32. euicit importunitate, quod colluctator *Angelus benedixit ei eodem in loco* Lucta, erat oratio feruida. 2. Cantic.1. *Murenulas*, vel, vt alia versio, *turtures aureas faciemus tibi.* id est; assidue gememus tibi, vt turtur amisso compare.

3. Fit facilis vsu. At assiduitas ea tędiosa est. Non assuetis, inquam. 1. Vt arma Saulis erant Dauidi molesta. 1. Reg.17. *Nõ possum sic incedere: non enim vsum habeo.* Ergo sua leui armatura sternit Goliathum, &c. Sic nos humili oratione Dominica & salutatione Angelica. 2. Erit & hoc graue? Audi Heb. 12. *Omnis disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij; sed mœroris; postea autem fructũ paratißimum exercitatis per eam reddit iustitiæ.* *4. Et perutilis.* *Perora,* facta recapitulatione per cõmunicationem cum auditoribus.

DOMINICA I. POST EPIPHAN.

Cùm factus esset Iesus annorum XII. Luc.2.

TObiæ 10. In Mediam missum Tobiã mater anxie, indies ad montes excurrens

currens, speculabatur aduenturum. Diuque frustrata queritur: *Heu! heu me, fili mi! Vt quid te misimus peregrinari, lumen oc. nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ.* Talis Maria & Ioseph. At, Tobia reuerso, exultarunt gaudio.

Hic itaque nos circa ea.

I. *De aduersis humanæ vitæ.*
II. *De matris, filijq́; exemplo.*
III. *De cura vxorum, ac prolium.*
IV. *De festo nefasto; ac amisso Christo.*
V. *De amisso filio; Matrisq́; dolore.*
VI. *De inuentione pueri templo.*

PARS I.

De aduersis humanæ vitæ.

Sunt vitæ propria ex instabili mundo. 1. MIseriarum congeries vita est hominis. 1. Iob. 7. *Vita hominis militia est super terram.* Miles varie agitatur; iam cædit, iam cæditur, &c. nil vsquam certi spondere sibi potest. 2. Vita est vt mare à ventis, & fluctibus instabile; à beluisque infestum. Euripus est indies reciprocans septies. 3. Prou. 14. *risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.*

2. Ex statu humano. Viuimus medij cœlum inter & orcum; at media participant vtrimque. Inde Iob 17. *Post tenebras spero lucem.* id est, *Post nubila Phœbum.*

3. Quid quod etiam, vt ait S. Chrys. homil. 8. in Matth. *Deus mœstis rebus quædã iucunda permiscet? Quod in omnium Sanct. vita reperies, quæ mirabili varietate contexta est.* Scilicet, Vt mira varietate orbẽ Deus regit dans tempora, tempestatesque, fructusque diuersos: ita & vitam cuiusque microcosmi.

4. Sæpè à mundo. 4. Sed & sui cuique mores sæpè fortunam fingunt. Isa. Eccles. 33. *Præcordia stulti, quasi rota carri; & quasi axis versatilis, cogitatus illius.* Talis est mundus stultus, & quisque mundi filius Psalm. 82. *Deus meus pone illos vt rotam, & sicut stipulam ante faciem venti:* Nimirum si nolint sapere, quæ Dei sunt.

II. 1. Commune tamen omnibus est liber Ezechieli, *c.* 2. ostensus intus forisque perscriptus; *& scripta erant in eo lamentationes; & carmen, & Væ.* Quam pauca multis habet is folia annorum vitæ? & quam mala? 2. *Cant.* 4. Hortus sponsæ varijs quidem vernabat floribus: at impetuosis ventis dicebatur, *Surge Aquilo, & veni Auster*: & omne genus calamitatum perfla vitam florentem. 3. Hæc ager est *Matth.* 13. seminatus à Deo semine bono: at inimicus superseminat zizaniam. *Communia sunt omnibus.*

PARS II.

De Matris, Filijq́; exemplo.

1. EXlex Deipara legi paret Exod. 23. *Ter in anno apparebit omne masculinũ tuum coram Deo tuo.* Et nos festa colamus: idque *secundum consuetudinem diei festi.* Quæ non est otiari, ludere, conuiuari. At ô triste consuetudinum piarum exilium! 1. Iudæi seruant suas: & Christiani suas profanant. Peccant, quando expiare peccata oportet. Leu. 23. *Decimo die mensis septimi dies expiationis erit celeberrimus: & vocabitur sanctus: Affligetisq́; animas vestras in illo.* sic olim. Nunc contraria: dissolutionis est dies. 2. Voluit Deus: Deut. 16. etiam Paschalibus. *Septem diebus comedi absque fermento afflictionis panem.* At iam quo festum maius, hoc culinæ fumant magis. 3. In Paschate olim lactucas agrestes edere iubebantur. *Exod.* 12. At iam cupediæ conquiruntur. 4. Sacrificabant olim festis victimas Deo: id est, humanos affectus bestiales: At iam cæduntur ventri, seruitur passionibus 5. Orig. *In spiritu diem festum agamus; & spiritalia sacrificia iugulemus.* 6. Iudæi veriti sunt *in die festo* *Festa colenda, non profananda.*

comprehendere Iesum: *Mar.*14. Et nos peccatis non veremur idem. Non sic Duodennis.

A teneris assuesce Deo. II. *Annorum* XII. *Iesus* se offert Patri.1. D.Thomas alicubi iudicat, quo tempore vsus rationis incipit, teneri sub p.m. hominem se offerre Deo. 2. Quare Eccl.12. *Memento Creatoris tui diebus iuuentutis tuæ; antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas: non mihi placent.* 3. Thren.3. *Bonum est viro, cùm portauerit iugum Domini ab adolescentia sua:* obediens Deo. 4. Cur *Leuit.* 11. Deus, vt immundas aues, cygnum quoque ab ara remouit, noluitque offerri? An quod in sola senecta moriens semel cantet, non in vita? Sed quidam dealbati cygni aiunt: in agone pœnitentiam agam, &c. Non sic te docuit Duodennis. Bona indoles mature emicat.

PARS III.

De cura vxorum, ac prolium.

Vxor viri socia esto. I. ASCENDENTIBUS *illis Ierosf.* Dedecet vxores prodire solas absque maritis. 1. Gen.1. *Faciamus ei adiutorium simile sibi:* alia lectio: *quod sit cum eo,* vt custode, duce. 2. Cantic.7. *Ego dilecto meo; & ad me conuersio eius,* oculo dilectionis & obseruationis. 3. Psal.127. *Vxor tua sicut vitis abundans,* in prolificatione, *in lateribus domus tuæ;* non foris sola, vagaque, sed domi inter proles ac familiam. 4. *Exod.*4. Moyses causam Israelytarum acturus coram Pharaone, secum duxit vxorem; licet ea nulli vsui foret.

Sed vsque ad aram. Attamen in itatione Ierosolymam, ac reditione separatim ire solebant viri per turmas, ac fœminæ: maioris pietatis causa. 1. Caue. Gen.3. *Præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus: ne forte moriamur.* En: tactum quoque vetuit. Facilis enim descensus à tactu ad gustũ; ab hoc ad vsum. 2. Suam in hoc innocentiã *Iob.* 31. testatus, se consolatur in fimo. *Si vidi solem, mulierem, cùm fulgeret, & lunam incedentem clare; & osculatus sum manum meã ori meo.* Chaldæi, inter quos habitabat Iob, solem & lunam adorabant. Ita multi vxores, aut concubinas. 3. Psal.118. *Beati immaculati.* sed orat: *viam iniquitatis amoue à me:* id est, occasionem: Qua certior vix vlla, quam pellex. Periculum vt dilectioni, sic perditioni proximum. 4. Etiam viri à fœminis separatim sepeliebantur. *Gen.*23. Sepeliuit in spelunca agri duplici Saram, Abraham: *Glossa:* alia pro viris, pro fœminis alia.

II. In comitatu erat *ascendentibus illis.* Sint & modò proles cum parentibus in templo. Nam solis domi multa pericula. 1. *Exod.*32. Aberat à filijs Israel pater Moyses: *& sedebant bibere; & surgebant ludere:* id est, idololatrari. 2. Tempus obseruat Dæmon: Vti Iobo, c.1. sacrificante, liberi epulabantur, & opprimebantur. *Mores & pietas prolium sit cura parentum.*

3. Curam pro liberis Deus recompensat parentibus. Ecce: Pentapolim exusturus Genes.18. ait: *Num celare potero Abraham, quæ gesturus sum?* Cur non potes? *Scio enim, quia præcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se, vt custodiant viam Domini.* Idcirco Eccl.7. *Filij tibi sunt? Erudi eos, & curua eos à pueritia eorum.* 5. Id egit Tobias cap. 4. Helcias in Susanna. *Dan.*13. *Id Deo gratum.*

At multi plus opibus, quam pro lib. student. 1. Similes solicitis de calceo Sicyonio, vt aiunt; non de pede. *Plut. de educ. liberis.* 2. Aristippus adductum filium se eruditurum patri ait, *mille dragmis.* Patrique idem, *his seruum empsitem,* dicenti respondet: *hoc fac, & habebis duos.* *Neque tam opes curentur.*

PARS IV.

De festo nefasto, perdito Christo.

Visitatio pueri triduana. I. ET *requirebant eum inter cognatos Nazarenos, in comitatu virorum.* 1. *Orig. hom.*

hom.19. in Luc. putat factum inuisibilem remansisse: Vti & *Ioan.*8.lapidandus. 2.*S. Bern.* putat eum triduo mendicato victitasse;amore paupertatis.Huc illud 2.Cor. 8. *Propter vos egenus factus est*, vbi S.Basil. legit Græcè *mendicus*. 3. Verisimilius est, Angelos ei ministrasse.

Dies festi multis infesti ex culpa. *Remãsit puer.*Eheu!in festo perdi Christum?Inque templo? Et quidem id multis.1.Sic Saul 1.*Reg.*13 dicto citius offerens peccat;regnoq; exuitur.2.Ozias rex thurificaturus,leprosus fit. 4.*Reg.*15. 3.Pharao natalia sua epulo celebrans, œconomum decollat.*Gen.*40. 4. Vasthi regina perdit diadema in Regis solenni conuiuio.*Esth.*1.5. Philistæi,arca in fanum Dagon introducta,Deum perdunt. 1.*Reg.*5. Atque ista in Festis.Infeliciter?

Custodia cordis necessaria ad sapientiam. II. Quid prodest bona tua conseruasse;si Deum non serues?1. Salomon impetrauit sapientiam. 3.*Reg.*3. At satius erat sic orasse,ait S.Amb. *Da vt sic te possideam; vt nunquam amittam.*Ergo Prou.4. *Omni custodia custodi cor tuũ.*Multę enim technę hostis, & pericula;vt facile perdatur. *2. Ad robur spiritus.* 2. Samson *Iud.*16.erat fortissimus:At in crinibus ei vis omnis. Sic, si in cogitationes admiseris prauam vnam, succidet hæc alias omnes robustas; quasi crines Samsonis *Iud.*16.3.Salomõ, 3.*Reg.*10. leones XII. adhibuit throno custodes:ô,si cordi! Similes multi,diligentiores auri,quam animæ sunt custodes. *3.Terrorẽ hostis.* 4.1.*Par.*9. Duo custodes templum Salomonis claudebant, & obseruabant, quando arca prodiret in agros. Tute te claude,& obserua. *4. Ad Religionem internã.* 5.Dauid castra Saulis ingressus, stertentibus Ducibus hastam Regi abstulit,1.Reg.26.*Filij mortis estis vos*, ait, *qui non custodistis Dominum vestrum,Christum Domini.* Tales filij;qui Deum in corde non obseruant. *5. Ad hostes arcendos.* 6. Imitare Salomonem. 3.*Reg.*10. qui ad tẽpli defensionem multa scuta ex auro, & hastas suspendit in templo.Arma nostra cordis seruandi est charitas. Si desint aurea, sume ærea, imitatus Roboam; qui eadem æneis commutauit. id est, timorem & mortificationem arripe. *6. Ad securitatẽ.*

III. Perdebatur puer XII.ætatis anno. Ætas periculosa.1.In hac pueri in Bethel, irrisores Elisæi, deuorantur ab vrsis. 4. Reg.2. 2.Prou.30. *Tria sunt mihi difficilia: & quartum penitus ignoro. Viam nauis in medio mari,&c. & viam viri in adolescentia.* 3.Sunt,qui credant ægrum à paralysi annis 38.cœpisse infirmari ab anno XII.ętatis.*Ioan.*5.4.Dæmoniacus. *Marc.*9.à pueritia vexatus fuisse traditur.O damnum, Christum si perdas! Nam infanda succedunt mala,præsentia, & futura. Isa.24. *Cum cantico non bibent vinum*,id est,peccatum,*Amara erit potio*,malorũ subsequentium, *bibentibus illam*. Ita S.Thom.interpretatur. *Ætas duodennis lubrica est.*

PARS V.

De amisso Filio,Matrisq; dolore.

1. NOn temere, nec fortuito deseruit parentes Dominus. Res patris cęlestis agebatur: In qua non semper parentes consulendi. 1.*Hieron.* epist.ad Heliodorum & Nepotianum, *Si super limina domus pater & mater iaceat, vt ingressum prohibeant; per calcatum perge patrem, per calcatam perge matrem; & nudus ad crucis vexillum euola,Summum enim pietatis genus est,in his fuisse crudelẽ.* 2.Moyses tribus benedicens singulas,Leuiticam sic commendat. Deut. 33. *Qui dixit Patri suo, & Matri suæ;Nescio vos,& fratribus suis;Ignoro illos, & nescierunt filios suos, hi custodierunt eloquiũ tuũ.*quo certiores salutis forent. *Fuga ad Religionem est heroica.*

Vt Laban cum Iacob,*Gen.*31.Sic mundus cum Neophytis expostulat:*Cur ignorante me fugere voluisti,nec indicasti mihi,vt prosequerer te cum gaudio,& canticis,& tympanis, & cytharis? Non es passus, vt oscularer* *Quiequid expostulet mundus.*

lare filios meos, & filias? Cur furatus es Deos meos? En. 1.obijcit mundus difficultates ordinum. 2. Offert suas blanditias & oscula. 3.Queritur idola sibi auferri, opes, honores, &c.

Vel suadeat. 4. O quot à proposito retrahuntur dicto simili: *Reuertere fili & dormi:* quo Heli vocatum à Deo Samuelem relegabat ad somnum. Age, animũ hunc exue; meliora capesse, & molliora; dormi, fruere opibus, ætate, amicis, &c. O belle: Si clam talibus pergas ad religionem.

Quæstiunculæ tres. II. Quæris: 1. Cur Ierosolymis mansérit? Vt minorennis det specimen sapientiæ; quo adultiori credatur facilius. Nihilominus tamẽ post dixerunt: Matt.13. *Vnde huic sapientia hæc & virtutes?* Et Ioan. 7. *Quomodo hic litteras scit; cùm non didicerit?* 2. Cur ætate duodenni? *Beda* ait: Quia hac se prodit indoles; quo spectet. *Ambr.* ait: Quòd totidem Apostolos erat vocaturus. 3. Cur inscijs parentibus? *Euthymius* ait: Ne si dixisset; dissuaderent; Sicq; inobediens videretur. *Beda* rectius: Vt alium in cęlis habere se patrẽ ostenderet facto.

Dolor Matris ex amissione. III. At indoluit Mater Et acerbè. 1. Plus quam Ruben *Gen.* 37. non reperto Iosepho in cisterna: *Puer*, ait, *non apparet: & ego quo ibo?* 2. Audire video quærentem. Psalm.79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.* Cant.2. *Sonet vox tua in auribus meis.* Cant.1. *Indica mihi, vbi pascas; vbi cubes.* 3. Sisarâ, Tribuno Iabin Regis, *Iud.*5. agente militiæ, mater eius omni die per fenestram prospiciens eorsum versus, absentiam filij ægre ferebat. Quanto amplius hæc Mater talis Filij?

4. Sic mater Tobiæ. *cap.*10. *Heu, mi fili! Vt quid misimus te peregrinari?* Plus Maria sub corde tacito. 5. Ideoque cum sponsa Cant.3. *Surgam, & circumibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea.*

At, vt tristis amissio; sic læta inuentio filij inter Doctores. 1. Iacob, viso Iosepho inter Proceres Ægypti, ait Gen.46. *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* *Gaudiũ ex inuentione.*

2. Fortè Mater sic ad ipsum: Psalm.29. *Conuertisti planctum meũ in gaudium.* Tob. 3. *Non delectaris in perditionibus nostris; sed post tempestatem tranquillum facis; & post lachrymas & fletum exaltationem infundis.* Psa. 91. *Secundum multitudinem dolorũ meorum in corde meo consolationes tuæ lætificauerunt animam meam.*

PARS VI.

De inuentione Pueri in templo.

1. Reperitur; sed non inter cognatos. 1. Sic enim ipse *Gen.*12. iussit: *Exi de terra tua, & de cognatione tua:* 2. Et Psal. 44. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuã, & obliuiscere populum tuum; & domum patris tui.* 3. Et Luc.14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam, &c. non potest meus esse discipulus.* *Inuenitur non in cognatione.*

II. Reperitur inter Doctores. 1. Iussit Dominus, *Exod.*25. Vt in templo 7. lampades aurei candelabri arderent. En iam donis 7. S. Spiritus illustrem Iesum, vt perstringit oculos doctorum? *Sed in templo.*

2. Nempe Col.2. *In quo omnes sapientiæ & scientiæ Dei thesauri absconditi sunt.* Et quod *Luc.*2. dicatur profecisse *sapientia & ætate, & gratia coram Deo & hominibus*: id Beda intelligit sic; quod specimen dederit. *Docens.*

Verè is fuit locuples Ezechias, qui Synagogæ legatis aperuit thesauros. 4. *Reg.* 20. Quos? S. Vincentius putat de Messiæ aduentu: Itemque An. XII. hebdomadæ Danielis exactæ? An sceptrum Iudæ defecerit? Quæ Messiæ qualitates? Quæ eius miracula futura, quibus agnoscatur? &c. *Inter Doctores.*

III. Reperitur in medio Doctorum. O mutationem! Antea in medio anima-

lium

Gaudiū ex inuentione.

lium inuentus: post in medio latronum. Et rectè. Pertinent Doctores ad templū; animalia ad stabulū: latrones ad crucem.

1. Erat inter Doctores, qualis sol inter planetas; propitiatorium inter Cherubinos; Arca inter Tribus Israel. Psal. 21. *In medio Ecclesiæ laudabo te.*

Disertissimus.

2. Erat, quale *lilium conuallium Cant. 2.* inter dumeta, id est, eloquentissimus.

1. Lilium enim Theophrasto est hieroglyphicum eloquentiæ. Vnde Homerus finxit legatos Troianos comesse liliū *Trides* purpureum, tribus aureis lineis insigne. 2. Ad hanc eloquentiam pueri & sapientiam sordet Papirius Prætextatus puer Romanus, sapienti responso curiositatem matris deludens. *Agell. lib.* 13. 3. Iosephus, *Gen.* 41. Somnia Pharaoni interpretans. Est infans. Daniel, *cap.* 13. lasciuos senes conuincens.

Inuenitur non in cognatione.

Non sic impij, non sic templorum profanatores.

IV. In templo inuentus disputans; At multi inibi sunt vendentes simoniace; aut alia profana, loci prætextu, velantes.

Sed in templo.

1. Vt Absalon, 2. *Reg.* 15. fingit se oblaturum in templo; cum in fratrem conspiraret, regnū inuasurus. 2. Sacrificuli Dagon. 1. *Reg.* 5. nunquam voluere id limen calcare pedibus, id quod Dagon ceciderat diffractus, quod suus id Deus tetigisset. Et Christiani, ac sacerdotes hodie templum Dei, tam sanctum, sæpè conscelerabunt? 3. Magna erat abominatio, cum C. Caligula statuæ suæ in templo Ierosol. voluit sacrificari. De qua Christus, Matt. 24. *Cùm videbitis abominationē stantem in loco sancto, &c.* At maior; stans in tēplo simoniacus, incestuosus, vsurarius, &c. 4. De filijs Heli scribitur 1. Reg. 2. *Erat peccatum puerorum grande nimis corā Domino, quia detrahebant homines sacrificio Dei.* Idemque hodie, eheu! verum nimis.

Decens.

Inter Doctores.

Non sic Religiosi vani.

Et istud peccatum est; spiritalem virū negotijs se ingerere sæcularibus, & vanescere. Quin hos iure vel mūdus ipse persequitur; Vt Laban citatis equis Rachaelem persequebatur, raptricem idolorum ipsius. *Genes.* 31. Idola superbiæ, auaritiæ, luxuriæ, &c. vobiscum fertis in templa, monasteria, adque aras. Vah! Perora facta ex dictis protreptica recapitulatione.

DOMINICA II. POST EPIPHAN.

Nuptiæ factæ in Cana Galilææ. Ioan. 2.

ISraelitæ, 1. Reg. 10. à Samuele Regem domi; militiæ Ducem postulant. Datur Saul; at licet capite cæteris altior, despicitur nonnullis; deseritur, nec paretur ei. Interim Rex Ammonitarum indicto Hebreis bello obsidet Iabes. Aduolat Saul; profligat hostem: Tum vero omnis Israel ei fidem iurat. Regemque agnoscit. Ita Iudæi Messiam diu postularunt: qui ipsis honori, hostibus terrori foret. (Nam regifice appariturum opinabantur.) Venit, & capite Diuinitatis altior cunctis. At despicitur. Dum factis nuptijs miraculum edit; tum primum nouitius discipulorum cœtus in eum credit.

Quare de hoc nos.

I. *Triplicem esse statum Christianorum.*
II. *Quis sponsus? & an bonū matrimonium?*
III. *De amore coniugali.*
IV. *Quomodo vxor ducenda, Christusq; inuitandus?*
V. *De vxorum dotibus, & conuiuijs spiritalibus.*
VI. *In mundo deficere vinum bonum, abundare malum.*
VII. *De Christi voce,* Mulier.
VIII. *De Christi vino ex aqua facto.*

PARS I.

De triplici statu Christianorum.

Tres status Ecclesiæ.

I. TRes in Ecclesia sunt status: Deo grati singuli. Virginalis: dum Matrem non nisi Virginem elegit. Vidualis: dum Annæ se in templo manifestare dignatus est. Coniugalis: quem præsens cohonestat. Sunt, qui hos arbori componunt. Coniugalem radici, terra obrutæ: Vtpote curis terrenis pressum. De quo 1. Cor. 7. *Tribulationem carnis habebunt huiusmodi.* id est, vt D. Thom. exponit: *Occupationes, & afflictiones.* Virginalem ac Vidualem; verbo. Continentium statum ramis conferunt diffuse luxuriantibus. Hos falce castigat, putatque colonus, quasi seuus: at bonus; radicē verò fouet, fodit, stercorat. Nam disciplina seuerior & mortificatio debetur Continentibus: indulgentia quædam corporis coniugatis.

Boni singuli.

Vere Prouer. 3. *Pulchræ sunt viæ Domini.* Non vna, qua itur ad astra; sed plures. Item vere Apostolus. *Ex vna radice,* coniugali, *multi prodeunt rami,* cōtinentium. At omnia pulchra.

At gradu diuersi.

II. Sed ordine tamen. 1. Quo scilicet Arca Noe extracta fuit, fabrica tristega. *Gen.* 6. Hāc *S. Aug. l.* 15. *de ciu. c.* 26. vult trinum Ecclesię statū designare. 2. *Theoph. in* 1. *Timoth.* 4. confert Matrimoniū plumbo: quod onus graue: Viduitatē argento: Cœlibatum virgineum auro.

3. Ecclesia vineæ confertur in Script. At œconomus Pharaonis *Gen.* 40. ait Iosepho: *Videbam coram me vitem, in qua erāt tres propagines:* Trium statuum Ecclesiæ vnius. Hi cœlum, terramque fœtu multiplici complent.

4. Seminis euangelici pars quarta, cadens in terram bonam, fecit fructum centesimum, sexagesimum, tricesimum. Matt. 13. Id est, vt vult *S. Hier. l.* 1. *contra Iouin. Et in Matth. Et in Apolog. ad Pamma. Et S. Athan. in epist.* fructum Virginum, Viduarum, Coniugum.

PARS II.

Quid hic Sponsus? & an bonum matrimonium?

Sponsus non fuit Ioannes.

I. S. *Hier. Beda, &c.* plurimi sentiunt, Sponsum fuisse Ioannem Euangelistam: quòd omnem alias turbam exosa. B. V. M. nuptijs cognatorum interfuerit. Infirma coniectura hæc.

Et ratio obstat. 1. Ioannes non fuit Cananæus: Et iam tum erat cum fratre ad Apostolatum vocatus: eratque cum Christo conuiua nuptialis. 2. Omnis S. Patrum antiquitas S. Ioannem virginem permansisse affirmant; Aug. etiam matrimonium inisse negat. 3. Aderat Christus, vt præsentia ratum haberet matrimonium; non vt ratum dissolueret, Sponsum ad se vocando.

4. Ioannis vocatio, & sequela Christi cœpisset, in domo nuptiali: at cœpit ad mare Tyberiados. *Matt.* 4. *& Mar.* 1.

Apocryphum aliud.

Quod *Nicephorus l.* 8. *c.* 30. dicat sponsum fuisse Simonem Cananæum: Et *S. Antoninus p.* 3 *sum. tit.* 3. §. 5. sponsam Mariam Magdalenam; dein vagæ sequacem Veneris: quod matrimoniali esset iam priuata: vtrumque apocryphum est.

Epuli nuptialis vsus peruetus est.

II. Epulæ porro connubiales sunt antiquissimæ. 1. *Gen.* 29. Laban ad Liæ, & Rachaelis nuptias: Samsoni suus pater; *Iud.* 14. 2. Raguel *Tob.* 9. suæ filiæ. 3. Assuerus. *Esth.* 2. suæ Estheræ magnificas epulas nuptiales parauit.

4. Item Rex suo filio: *Matt.* 22. cui simile est regnum cœlorum. 5. Apoc. 19. *Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni sunt vocati.*

Bonū est Matrim.

III. Matrimonium ipsum hæresibus exagitatum fuit: præcipue quinis. 1. Saturnini, Marcionis, Iouinia. &c. asserentium,

tium, malas esse nuptias: vtpote ob Adæ peccatum inuectas. Nec enim in statu innocentiæ futuras: sed Deum alio modo genus humanum propagaturum fuisse.

Et nuptiæ 2. 2. Montanistarum, secundas nuptias esse vetitas: easque adulterijs pares docentium. At contra 1. Cor. 7. *Si dormierit vir eius, cui vult, nubat: tantum in Domino.* 1. Tim. 5. *Volo iuniores viduas nubere, filios procreare, matresfamilias esse.*

Estque sacramentum. 3. Armenorum & Lutheri. Negant hi matrimonium esse Sacramentum, aut vllam conferre gratiam. At contra. 1. Eph. 5. *Sacramentum hoc magnum est: dico autem in Christo, & in Ecclesia:* 2. Hebr. 13. *Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus.*

Et insolubile. 4. Volentium esse dissolubile propria voluntate. At contra. 1. Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non separet.* 2. Et 1. Cor. 7. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuit.*

Infra Virginitatem. 5. Iouiniani, qui matrimonium virginitati anteponebat. At contra. 1. Cor. 7. *Qui matrimonio iungit virginem, bene facit: & qui non iungit, melius facit.*

PARS III.

De amore coniugali.

1. Honorabile est Matrimonium. Quia autor eius Creator in paradiso: Idemque occultos, ac mutuos inseruit igniculos. Sensit *Gen. 2.* hos Adam dicens; *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.*

Vxor diligenda est caste, iubente Deo. Tenentur ergo se amare; at honeste, seseque iuuare. 1. Nam *propter hanc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ.* 2. Vnde Ephes. 5. *Viri, diligite vxores vestras.* Non ficte, & luxuriose; Vt Sichimitarum Princeps Dinam. *Gen. 34.* Nec assentatorie; vt Samson Dalilam. *Iud. 16.* Nec ob opes; vt Adonias Abisai. 3. *Reg. 2.* Non lasciue; Vt septem mariti Saram. *Tob. 3.* Sed corde puro, *sicut Christus dilexit Ecclesiam.*

Iubente natura. 3. Notat *Magister senten. lib. 1.* Vxorem factam esse non ex capite; ne superbiret, dominarique vellet: Nec è pedibus, ne vir eam mancipij loco haberet. Sed è costa sinistra; vt corde toto comparem vir diligeret, vti alteram se. Ideo Deus ambos non ex diuersa materia creauit; sed vna: & illam ex hac fecit: ne vlla vtriusque foret diuersitas, nisi sexus: sed essent *duo in carne vna.*

Et necessitate. 4. Fingit *Plato in sympos.* duplicia membra omnia Deum homini principio tribuisse. sed quia inde superbe insolescebat; quædam fecisse singula; Vt caput, cor, iecur, &c. Vt ea nobiliora ope ignobiliorum indigeant. Sic & vir opus habeat fœmina; si prolificare velit: Et habitam foueat libentius, vt partem sui.

Frendente Sathana. 5 Satana perdente omnia, quæ Iobi erant; solum vxorem non attigit. Cur? An vt viro exprobraret? Forte. At certius; quia dixerat Deus, *Iob. 2. Veruntamen animam ipsius serua.* Atqui vxor est dimidium animæ viri. Tanto concordius viuant!

Approbante Deo. 6. Eccl. 25. *In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus: Concordia fratrum; Amor proximorum; & vir, & mulier bene sibi consentientes.*

Dissidium est tyrannis. II. Horum enim dissidio nil peius. 1. Vt si duo inimicissimi essent connexi. Sicut istud Mezentij tyrannidem reddidit insignem, quod

Corpora corporibus iungebat mortua viuis:
& viua viuis; vt memphiti sua, & famis rabie se conficerent. Talis est tyrannis coniugum dissidium, eodem attellatorum iugo.

Lepide. 2. At amore eorum mutuo, honoreque nil melius. Leo Bizantius legatus ad Athenienses seditiosos componendos,

dos, exorsus orationem risum aqualiculo grandi mouebat. Casum is vertit in vsum: dicens. Est mihi vxor me crassior triplo: & vnus tamen lectus capit ambos, cum eadem volumus: sed cum dissentimus; integra domus nos vix capit. Dixit: simul pacem persuasit discordibus cum Magistratu.

Deus præ vxore esto. III. Amanda tamen est vxor: sed vsque ad aras. 1. Non vt *Luc.* 14. inuitatus ad nuptias cœlestes respondit: *Vxorem duxi, & ideo non possum venire.* Cæterorum nullus dixerat; nolo ire: solus hic rigide abnuit, 2. *Relinquet* quidem *homo patrem & matrem, & adhærebit vxori:* At non Deum. Heu! multis id hodie frequens. Optimè ergo hi Cananæenses; qui Iesum & Mariam inuitârunt. Iosephum iam mortuum putat Epiphanius.

PARS IV.

Quomodo vxor ducenda, Christusq; inuitandus?

1. Vxor ducenda intuitu Dei. I. QVomodo autem vxor ducẽda sit, 1. id ex *Genes.* 2. *Rupertus* obseruat: Quod Deus Adæ soporem immisit, facturus Euam: id est, in ecstasin rapuit. Docet: sensus exteriores occludendos, Deumque intuendum in vxore ducenda, Vxor enim bona donum Dei est: estque Dei manu sumenda. 2. Prou. 19. *Domus, & diuitiæ dantur à parentibus: à Domino autem propriè vxor prudens.*

Non forma. Ne imiteris filios Seth, *Gen.* 6. Qui capti filiarum Cain forma, gigantes procrearunt; quorum nequitiæ debitum fuit diluuium.

Non fastus causa. Non imiteris Esau, *Gen.* 28. qui duxit, quas ob fastum parentes non ferebant. Vah purpurissantes vultum, & adulterantes cerussatrices!

Fidelis esto. Non Samsonem: qui alienigenam, alterius religionis, duxit, *Iud.* 16. & sibi interitum acquisiuit. Quæ pericula vt euites; Christum cum Maria inuites.

II. Tunc inuitas; cum ipse præcipuus est finis matrimonij: vt ipsi seruiatur tutius; At si Plutum, Venerem, Bacchum, Iouem nobilem, Priapum, &c. inuites; quid boni speres?. 1. Exemplo sint septẽ viri Saræ, omnes Sathanæ pabula. 2. Felix cõnubium, quod à Deo: Quod à carne oritur, infelix! Tob. 8. *Filij quippe Sanctorum sumus: ideo non possumus ita coniungi; sicut gentes; quæ ignorant Deum.* 3. Idem, vt cœpta secundet Deus; ita precatus est: *& tu Domine scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam coniugem: sed sola posteritatis dilectione; in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum.* *2. Inuitatur Christus si is sit finis.* *Si sit principium.*

4. Tunc inuitas Christum; cum virtus spectatur; non dos, non forma, &c. Disce ex Abrahæ seruo Eleezer: Is sic ad parentes Rebeccæ. Gen. 24. *Dominus benedixit Domino meo valde, & magnificatus est: dedit ei oues & boues, argentum & aurum, &c.* En gratus Deo, eius memorat beneficium. *Si subsit virtus.*

III. Iam, quia fit secius: hinc lachrymæ: probra filiorum, vxorum, ruinaque domus, &c. 1. Cur Ioram, cæsis fratribus, iam Rex solus, lapsus est in idololatriam? 4. Reg. 8. *Filia quippe Achab erat vxor eius: & fecit malum in cõspectu Domini.* 2. Achab cur idolis immolauit? Prophetas occidit? Dei cultum profligauit? 3. Reg. 11. *Concitauit enim eum Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est: in tantum, vt sequeretur idola, quæ fecerant Amorrhæi.* *Absit improbitas.*

Inuita Christum: ne, dum in vxorem, simul incidas in infernum. Eccles. 25. *Commorari leoni, & draconi placebit; quam habitare cum muliere nequam.* *Vt adsit prosperitas.*

PARS V.

De vxorum dotibus, & conuiuiis spiritalibus.

I. DOtes in vxore ducenda quas spectes, 1. sub allegoria accipe Nathanis *Dotes vxoriæ sunt modestia.*

thanis prophetæ. 2.Reg.12. *Pauper nil habebat omnino, præter vnam ouem paruulam: quam emerat, & nutrierat; & quæ creuerat apud eum cum filijs eius, simul de pane illius comedens, & de calice illius bibens, & in sinu eius dormiens; eratq́ illi sicut filia.* Sit ouis vxor, dulcis, mansueta, &c. 2. Eccl.26. *Gratia super gratiam mulier sancta, & pudorata.* En dotes: sanctitas, pudor.

Sancti-tas.

Castitas.

3. Prisci castitatem pinxere Mulierem cum serto è varijs floribus, absque rosa, reti amictam vultu, totoque corpore.

Rosa enim Veneri sacra erat. Ita vxor floreat virtute, & amicta est satis.

Virtus omnigena.

4. Alij pingebant Mulierem gemmis ornatam; inque fronte Pyropis lucebat vt sol: vestitam viliter adusque pedes. Ita vxoris cultus sint virtutes; non vestes. Pedes sint tecti: id est, raro in publicum prodeant.

Epulis adhibendi spiritales.

II. Christus vero nuptijs adest, ideo quoq; ne scandalizeris, ex visis apud nuptias viris spiritalibus. 1. Horum lydius lapis sunt conuiuia, ad quem eorum modestia examinatur. Ad aram, in suggestu, in choro videri, esseq; zelosum, ac ædificationi, facilè est: at non item in epulis.

2. Magni id sapientia ipsa vel in se ducebat: Eccl.24. *In plateis, sicut cinnamomum & balsamum, aromatizans odorem dedi:* In publico, in suspectis locis esse integrum, hæc laus est.

3. Ergo ab inuitato Christo, eos inuitare disce; qui amant modestiam, virtutem: idq; in honorem Matrimonij. *Deut.* 14. Iubetur ad mensam adhiberi Leuita. *Comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis tu, & domus tua, & Leuita, qui intra portas tuas est. Caue, ne derelinquas eum.* Nimirum persona & officium viri talis monet Dei & honesti.

III. Hodie ad lachrymas citius; quam epulas inuitatur Christus. quia Psal.77. *Cùm occideret eos, quærebāt eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum.* At in prosperitate, *incrassatus est dilectus, & recalcitrauit; incrassatus, impinguatus dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* Deut.32.

Non sic timens Dei, & amans: qui ait Psal.33. *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.*

PARS VI.

In mundo deficit vinum bonum; abundat malum.

Deficiente vino, scilicet Voluptatum, 1. In mundi conuiuijs semper vinum deficit. quia in eo nunquam est vera satietas, & lætitia: sed breuis. 1. Iob.21. *Ducunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt.* ô vtinam inuitam!

Inopia in mundo ipsa copia est.

2. Daniel.5. Regi Balthasari conuiuium instruxit mundus regificum: At mox defecit vinum & ruit regnum. 3. Luc.16. *Epulo viuebat quotidie splendide:* At vinum defecit, *mortuus est, & sepultus in inferno.* 4. *Iob.*1. Filij eius in domo primogeniti epulantur: at euersa domo obruuntur. Defecit vinum, ô defectus infelices!

Mundo omnia deficiunt: & tamen habere se omnia iactat. 1. Panis: vt Sauli, 1. Reg.9. *Panis defecit in sitarcijs nostris.* 2. Aquæ haustus: Iosu.4. *Defecerunt aquæ Iordanis:* & in obsidione Bethuliæ *defecerunt cisternæ:* Iud.7.3. Dies: Ps.77. *Defecerunt in vanitate dies eorum.* 4. Cor & anima: Psal. 72. *Defecit cor meum, & anima mea.* 5. Peccatores: Ps.103. *Deficient peccatores à terra, ita vt non sint.* 6. Vita: Psal.30. *Defecit in dolore vita mea.*

Omnia desunt mundo.

Omnibus deficientibus mundo, sola *non defecit de plateis eius vsura & dolus,* Psa. 54. Cœlo autem nil vnquam deficit. Ergo. Luc.12. *Thesaurizate vobis thesaurum non deficientem in cœlo.*

Præter dolum.

II. Nec solum in mundi nuptijs vinũ

Mundi vinum quale. deficit:sed si quod dat; id turbida vappa est.1.Psal.74.*Fæx eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.* Imo Deut.32. *Fel Draconũ vinum eorum.* 2.Noxium,quo Noachos etiam mundus inebriat, pudẽdaque reuelat. *Genes.*9. 3.Sodomiticum, *Gen.*19. quo Loteani incœstus committunt. 4. Vinum sacerdotibus olim vetitum.Leu.10.*Vinum,& omne quod inebriare potest,non bibetis,tu,& filij tui,quando intrabitis in tabernaculum testimonij:ne moriamini.* Vetitum Nazaræis. Numer.6. *Vir, siue mulier cùm fecerint votum, vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare; à vino,& omni, quod inebriare potest,abstinebunt.* 6.Vinum est mundi,quod pararius & læno Holofernis Vagao Iudithæ propinauit:Iudith.12.*Non vereatur bona puella intrare ad Dominum meum, vt bibat vinum cum iucunditate.* 7.Vinum quo iustis iniqui detrahunt. Ps.68. *Aduersum me loquebantur,qui sedebant in porta: & in me psallebant,qui bibebant vinum.* 8. Vinum quod sponsa reijciebat. Cant.1. *Meliora sunt vbera tua vino:* vbera consolationum Dei præstant vinis sæculi.Hæc respue;appete ista.

PARS VII.

De Christi voce, Mulier.

Vocis huius causa erat 1.Diuinitas Christi. I. DEipara,vt honori consuleret; & inopiæ coniugum;vtque grata esset pro inuitatione,ait: *Vinum non habent.* Cui seruator:*Quid mihi,& tibi,mulier?*Bis dicta *Mulier* est:hic, & sub cruce,*Ioan.*19. Alias plus decies audijt *Mater Iesu.*Atque illud Antonomastice ; cum respectu ad istud, Prou.31. *Mulierem fortem quis inueniet.*

Montanistæ,&Manichæi inde astruebãt; Christũ nõ habuisse verum corpus. q.d.Non te matrem agnosco. At 1.eo se Deum esse declarauit: miraculaque edi non humana potentia. Atque in hoc nil sibi cum matre esse commune, Ita *Orig. Aug.Greg.& communis.*

2. *S.Bern.*tamen *serm.*1. *in hoc Euang.*etiam de humanitate Christi id accipit.q.d. Hactenus, cum, quæ tua erant,humana egi,*eram subditus tibi,*Luc.2.at nunc,cum acturus sum,quæ patris mei sunt,ad quę missus sum; in his *nil mihi, & tibi.* Belle! Aug. tract.9. in Ioan. *Miraculum exigebat Mater: at ille, tanquam non agnoscat viscera humana,operatus facta diuina;*sic loquitur. *2.Humanitas eius*

II. Item *docet,ad Dominum cõuersi semel, de carnali propinquitate minus simus soliciti,* ait *S.Bern.serm.*2.*hic* Malè ergo Episcopi, Canonici:qui Suos Ecclesijs obtrudunt: posthabitis dignioribus. 1.*Fulgosus l.*4.*c.*3.refert de Clemente IV.Pontifice.Duas filias nupturas,(quas Iuris professor Boloniæ, ante pontificatum susceperat) dotem ab eo petijsse: At ipsum resondisse: Papæ non sunt filiæ : proinde patrimonio viuite contentæ. *3.Item instructio Ecclesiasticorum, ne cognationi plus dent, quã Ecclesiæ.*

2.*Phil.Diez* ait:Cæci sunt triplices.

1. Quos Scipio regit.illi,qui pedũ,vel sceptrum gerunt regiminis; & nefande impingunt.2.Quos catellus ductat.Sunt Legulei forenses: qui ob lucellum de asini vmbra vitiligium instituunt. 3. Cæcissimi,qui manu ducũntur:sunt Præsules, Sacerdotes:qui cognatos,aut liberos ditant ex aræ eleemosynis. Hi suos secum manu trahunt in tartari præcipitium. *Illi sunt inter cæcos triplices.*

3. Themistocli Athenarum Duci,dictum suum infame fuit istud: *Meam vxorem puer regit:vxor me; Athenas ego: ergo Athenas puer meus dirigit.* Turpius viris sacris, Ecclesiarum rectoribus,eos regi affectu sanguinis plus,quàm flaminis. *Reguntur à sacularibus.*

4. Gersonis *l.de vita contemp.* dictum est : *Reus, dum in loco sacro est, comprehendi non potest:At egressus,potest.*Ita bona Ecclesiastica, dum ad pios vsus vertuntur ; in asylo manere censentur: at profanis nata,fi- *Abutuntur bonis Ecclesiasticis.*

ta, fiunt prȩda secularibus. Vir igitur spiritalis dic matri: *Nescio te.*

PARS VIII.

De Christi vino ex aqua facto.

1. HOc *fecit initium signorum Iesus: Et manifestauit gloriam suam.* 1. Nec enim minor requiritur potentia ad vinum ex aqua faciendum; quam è nihilo creandum. Sed gloriam inexplicabilem manifestauit. 2. Age confer infima summis. Neque sartore lapide magis, quam è nihilo vestem parauerit.

Miracula Epiphania. *Nota* 1. Satanam voluisse in deserto præuertere Deiparam in impetrando miraculo à Iesu *Luc.* 4. 2. Item: Christum miracula cœpisse in transubstantiatione, vt hic: Et in eadem desijsse; instituendo S. Eucharistiam.

3. Item: Hoc die retro, Christum à Magis adoratum, Et à Ioanne baptizatum: simul Dei filium vtroque declaratum. 4. Vinum hoc miraculosum fuisse optimum. *Perfecta enim sunt opera Dei.* Deut. 32. Sic cæci, claudi, &c. sanati; cæteris præstabant. Isaiæ 35. *Saliet sicut ceruus claudus.*

Defectus temporalium supplet Deus. II. Deficiente vino nuptiali, tum primum prouidit Iesus. 1. Vt *Exod.* 16. deficiente farina Ægyptiaca, tum demum manna datum est. Ita tum gaudia fluunt cœlestia, cum vanæ deliciæ deficiunt. Vt merito dicas, Cantic. 1. *Meliora sunt vbera tua vino.* Ista gustanti, facile hoc vinum putet, vt villi vappa.

Defectus spiritualium accidunt in vanis. 2. Vt manna quoque defecit, cum fructus terræ promissæ gustarentur: Sic ad terrenas delicias deficiũt supernæ. Teste S. Bernard. sermon. 6. de Ascen. *Præoccupatum secularibus desiderijs animum delectatio sancta declinat; nec misceri poterunt vera vanis, æterna caducis, spiritalia corporalibus, summa imis; vt pariter sapias, & quæ sursum sunt, & quæ super terram.* 3. Qui vinum iam facit; is *Ioan.* 6. panem multiplicat. Verus orbis paterfamilias, de quo Prou. 9. *Sapientia ædificauit sibi domum, miscuit vinum, & posuit mensam.*

Porro sex hydrias *Augustin. comment. in Ioan.* interpretatur ad sex ætates mundi: omnes aqua oraculorum de Christo plenas. Aquam in vinum transisse ait, cum deficientibus figuris, veritas illuxit. Ideo Luc. vltim. *Aperuit illis sensum, vt intelligerent Scripturas.* *Perora* ex dictorum repetitione hortatoria, cum patho superiorum simili. *Sex ætates mundi.*

DOMINICA III. POST EPIPHAN.

Domine si vis, potes me mundare. Matth. 8.

De Centurione, Euangelij parte altera, vide Feria V. post Cinerum.

NAaman leprosus, 4. *Reg.* 5. ab Elisæo ad Iordanem mittitur lotum se ibi septies; & sanatur. Hic à Christo missus ad sacerdotes, mundatur.

De quo nos

I. *Vanam gloriam officere.*
II. *Lepram inficere.*
III. *Breuitatem orationis proficere.*
IV. *Situm, perfectionemq; orantis euincere.*
V. *Iesum cito sanare.*
VI. *Ad sacerdotes remittere.*
VII. *Ingratitudinem Deo odibilem esse.*

PARS I.

Vanam gloriam officere.

I. VAna gloria virtutũ hostis, & pestis est, teste S. Basilio. *inani gloria* *Virtutes 1. perimit.*

 spirita-

ſpiritalium opum eſt latro; blandus animarum hoſtis; ſub mellis illitu, fraudis ſuæ venena propinat.

2. Conſtuprat. 2. Similis Babylonicæ meretrici, *Apoc.* 17. quæ oſtro & auro fucata, poculum porrigit abominationis. Iſta alienam laudem induta, virtutum vaſa aurea pręferens, illectat.

3. Deſpoliat. 3. Ezechias Rex, 4. *Reg.* 20. Aſſyriorum legatis theſauros oſtendit: ideo ſic illi Iſaias: *Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ ſunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui vſque in diem hanc in Babylonem.* Sic, qui proximis oſtentant virtutes.

4. Putrefacit, 4. Manna reſeruatum in diem Sabbathi, recens permanebat; *Exod.* 16. at in diē poſtridianam ſeruatum verminabat: ſic bona opera in diem gloriæ ſeruata, reperiuntur integra: at putiſcunt, verminant. hic oſtentata.

5. Taminat. 5. Moyſis manus in ſinu ſeruata, erat pura: producta vero, leproſa, *Exod.* 4. At in S. Scriptura *manus* deſignat opera.

6. Venenat. 6. Baſiliſcus hominem prior videns, viſu necat: viſus prius, hominis viſu necatur. Sic à nobis agnita noſtræ gloriæ vanitas, perit: non agnita, perimit.

7. Inanit. 7. S. Arſenius ait: Benè operans ad laudem hominum, ſimilis eſt haurienti aquam vaſe pertuſo. Mercedem à Domino talis expectet? Fallitur. Matt. 6. *Amen dico vobis, quia receperunt mercedem ſuam.*

Ergo eas conde. II. Matth. 13: *Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro; quem qui inuenit homo, abſcondit.* Theſaurus is bonorum eſt operum.

Ne in florè pereāt. 1. Amygdali citius florentes frigore vruntur, nec fructum efferunt: at, quę ſerius gemmaſcunt, brumæ nō ſunt obnoxiæ. Sic oſtentatores recte factorū ſuorum, pręcipites, *in fine benedictione carebūt.* 2. Apud Ezech. *c.* 1. animalia duabus volabant; velabant corpus alis duabus. Sic opera cœleſtia hic ſi texeris ala timoris & humilitatis; protegeris.

3. Vt longum iter habituri crumenam cum auro abdunt: at proferunt alteram cum nummis in hoſpitijs; periculi cauſa: Ita cor conde, ſecretaſq; virtutes: at os, ad neceſſaria promenda in mundi hoſpitio, aperi; ſed parce. Ecce Chriſtum: Mūdauit leproſum: cauet, ne cui dicat: quo vanæ gloriæ fugiēdæ exemplū relinquat. *Aut auferantur.*

PARS II.

Lepram inficere.

Arcendi improbi. ECce *leproſus veniens:* nempe exul vrbibus, in agrō venit ad deſcendentem è monte. O ſi ſpiritales leproſi hodie ſimili lege exularent ſeparati!

Nam vicina nimis pecoris contagio ſerpit.

1. Iſa. 5. *Facta ſunt morticina eorum, quaſi ſtercus in medio platearum.* Peccatores ſunt morticina putida, ac fœtida. *1. Fœtent.*

2. Et hi ſæpè in pœnam aliorum peccantium à Deo tolerantur. Leuit. 26. *Si non volueritis recipere diſciplinam; ſed ambulaueritis ex aduerſo mihi: ego contra vos incedam; & percutiam vos ſepties propter peccata veſtra.* *2. Plagam accerſunt*

3. *Num.* 32. Duobus Tribubus cis Iordanem conſidentibus ita Moyſes: *Nonne ita egerūt patres veſtri, quando miſi eos ad explorandam terram, &c. Vos ſurrexiſtis pro eis, incrementa & alumni hominum peccatorum; vt augeretis furorem Domini contra Iſrael. Vos cauſa eritis necis omnium.* Separandi ergo leproſi ab integris. *3. Improbos pariunt.*

Peccatū facit cæcos. II. Vere peccatum eſt lepra. 1. Adhibebat intellectum. Nam Sap. 2. *Excæcauit illos malitia eorum.* Vt Naas rex Ammonitarum, 1 *Reg.* 11. Galaaditis, prius obſeſſis, petentibus pacem, hanc dat; ſic tamen, vt dexteros oculos erueret eis; ne vtiles in arma rebellarent: Ita peccatū in primis Fidei oculum tenebrat; ſæpeq; eruit.

Cui resistite fortes in fide. 1.Pet.5. *Sumentes scutum fidei.* Eph.6.

Surdos. 2. Peccato surdescit anima, vt monitorem non ferat, impatiens verbi Dei. Sicut 3.*Reg.*11. cum infantes Moloch immolarentur, Sacrificuli tympanis obstrepant, ne eiulatus miseratione parentibus moueret; Ita peccata aures obtundunt.

Enerues. 3. Manus lepra eneruat bonorũ operum. Prou.26. *Abscondit piger manus sub ascella; & laborat si ad os eas conuerterit.*

Hypocritas. III. *Leu.*13. Leprosos lex iussit vestem ad latera diffutam gerere, capiteque nudo clamare obuijs: *Declinate leprosum.* Qui secus: puniebantur. At hodie notorij peccatores se cultu vultuque optimorũ similes gerunt, & fallunt hypocritæ. 1. Vt angeli lucis. 2. Vt Pharisæi, *sepulchra dealbata.* 3. Vt Iudæi captum Iesum adorant genu flexo, sed deludunt: Ita isti conspuant, colaphisant.

Ore improbos. Leprosi os obtegere iubebantur. 1. An non *sepulchrũ patens est guttur* impro-borum? Ps.5. Blasphemant, mentiuntur, inficiũt, &c. 2. Vt dæmones expulsos Christus *non sinebat loqui*, etiam præconia sua, Marc.1. Sic vtinam Ps.30. *Muta fiant labia dolosa*, Quia Eccl.15. *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* 3. Iusta igitur increpatio Psal.49. *Quare tu enarras iustitias meas; & assumis testamentum meum per os tuum?*

Excommunicatos. IV. Leuit.13. *Omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra* Ecclesiæ, id est, contumax in malo velut excommunicatus esto. Sin' nocet. En: 1.

Noxios communicati. Ozias Rex in fronte percussus à Deo lepra; 2.*Par.*26. templo quidem eiectus est: at non vrbe: Hinc per annos 52. non erat reperire Prophetam: vt notant *Orig. Hier. Chrys.* Ecce pœnam. 2. An non Acham. *Ios.*7. ob furtum è spolijs Iericho, causa fuit, vt ad vrbem Hai populus fugatus cæderetur? 3. Achabi Regis peccato non pluit triennio. 3.*Reg.*17. Pœna omnium erat culpa vnius. 4. Ob blasphemiam Sennacherib, Angelus vna nocte occidit 185000. Assyriorum. 4.*Reg.*19. 5. Ob Dauidis peccatum, 70000. virorum cæsa. 2. *Reg.*24. Ecce quantũ vnus malus noceat multis bonis. Liquet ergo leprã inficere.

PARS III.

Breuitatem orationis proficere.

Orationis 1. fides. I. DOmine si vis, potes me mundare. q. d. Credo te Ezechiæ annos XV. adiecisse vitæ. 4.*Reg.*20. Elisæo dedisse, 4. *Reg.*4. vt suscitaret Sunamitidis filium: Naamanumque, 4.*Reg.*5. per Iordanem à lepra mundaret: *Si vis, potes & me mundare.* Sic Amb. Hier. Chrys. Prolixius idem orat Mardochæus, Esth.13. *Domine mi rex omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est, qui tuæ possit resistere voluntati: Si decreueris saluare Israel. Tu fecisti cœlum & terram, & quicquid cœli ambitu continetur.* Sap.12. *subest enim tibi cùm volueris, posse.*

2. Modestia. *Nota* leprosi modestiam. 1. Hinc lepram: inde Dei potentiam proponit. 2. Quamuis aueat sanari, non tamen ait: *Sana me*, Agè disce: Oratio modesta, quã efficax est? 1. Sic illa Ioannis, 11. *Ecce, quem amas, infirmatur.* 2. Sennacharib obsessor Ierosolymæ, 2.*Para.*32. 4.*Reg.*19 blasphemam dedit epistolam, qua lecta Ezechias, ita: *Aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacharib, qui misit, vt exprobraret nobis Deum viuentem.*

3. Breuitas. II. Disce breuiter Deo aperire necessitates. 1. Persequente patrem Absalone, Dauid hoc tantum orabat: 2. Reg.15. *Faciat Deus, quod bonum est coram se.* 2. Heli auditis è Samuele futuris sibi malis ait 1. Regum 3. *Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat.* 3. Idem docemur Matth. 6. *Fiat voluntas tua, sicut, &c.* 4. Vt optime soluit, qui auro: sic qui precatione breui.

breui. Hæc;vt aurum pondere,non mole;præstat.

Profani Laconismi. 5. Agesilaus rex Laconum subduxit se orationi ampullatoris dicens: *Ne sutor bonus; qui maiorem pede calceum fecerit.*

2. Lysandri, Laconum Ducis, post deuictos Athenienses, epistola erat: *Captæ sunt Athenæ.* Cui ciues rescripserunt. *Sat est; cap.3.* Ijdem Philippo Macedonum, multa sciscitanti, sic rescribunt. *Ad id quod scripsisti; Non.* Scribenti eidem, Hostili, an amico modo veniret ad eos? Rescribunt: *Neutro.* Ista *Alexand. ab Alexand. lib.2. ca.18.*

Si sermo breuis ad hominem sic efficax: magis ad Dei omniscientiam oratio breuis Matth.6. *Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici. Putant enim, quod in multiloquio suo exaudiantur.* Ergo non tam multa, quam multum ora.

PARS IV.

Situm, perfectionemq́, orantis euincere.

Orandi situs. I. PLenus *lepra*, Luc.5. *genuflexo*, Marc. 10. *& procidens in faciem*, Luc.5. *adorauit eum*, Matth.8. En modum orandi.

1. Sic Eph.3. *Flecto genua mea ad patrem Domini nostri Iesu Christi.* 2. Sic Iesus in horto agonizans. 3. Cæsarius Arel. hom. 24. *Prostratus in terram orat medicus, & non inclinatur ægrotus?* 4. Gratum irato Deo. Parcit namq; prostratis & Leo: sic Deus Iacob.4. *Superbis resistit, humilibus dat gratiam.*

Deus vult & factum est. *Si vis.* Regum in terra nullus, quæ vult, potest. 1. Iob.23. *Ipse solus est: & nemo auertere potest cogitationes eius: & Anima eius, quodcunque voluit, hoc fecit.* Nam Sapient. 12. *Subest tibi, cùm volueris, posse.*

2. Rex Israel misso ad se Naamano ab Benedab Rege Syriæ, vt eum à lepra sanaret, ait 4. Reg.5. *Nũquid Deus ego sum?* 3. Sisannes Rex Persarum, mirantibus cur tam potens non impleret, quæ statuerat & volebat? respondit: *Ego sum Dominus verborum tantum, & non rerum.* 4. Esto,

Quis nescit longas Regibus esse manus?

Non illi tamen sunt omnipotentes; vt Deus, 5. Prisci, ait *Vibrian. l.35.* Deum pingebant. 1. bicipitem: quod omnia sciret. 2. Truncum pedibus: quod immutabilis: Malach.3. *Ego Deus, & non mutor.* 3. Mancum manus, quod sola voluntate faciat omnia.

II. *Potes me mundare.* Oratio omnibus partibus absoluta. 1. Fide. Iacob. 1. *Postulet in fide, nil hæsitans.* Sic Dauid Psa.26. *Si exurgat aduersum me prælium, in hoc sperabo.* *Oratio perfecta.*

2. Humilitate. Eccles.35. *Oratio humiliantis se penetrat cœlos.* Sic Dauid Psalm.37. *Non est sanitas in carne mea:* Quare *Miserere mei Deus.* Nõ orat; vt prius in statu gratiæ, Psalm.131. *Memento Domine Dauid.* Iam enim sui se pudet, ac pœnitet, dicens; *Secundum magnam misericordiam tuam.* Psal. 50. Quia magnum illius peccatum erat. Magnos magna decent dari. Alexander inopi dans magnam vim auri, ait *Do, quod dignum est me dare: non quod mereris.* teste Seneca lib. de benef. Sic Deus quasi leproso. Non mereris; attamen *Volo, mundare.* Quid Dei voluntate beneuola maius?

3. Prudentia. Ideo leprosus præuenit potentiam voluntatis mentione, vt effectum causa. Multa Deus potest, quæ nõ vult: ideo voluntatem prius exorat, potentia vltro sequetur. Chrysost. Op. imperfect. homil.21. *Non de voluntate Christi ad omnia bona parata dubitat, sed de iudicio voluntatis, Christus enim, cùm sit bonus, nociua non vult præstare, etiamsi rogetur.*

Quo perfectior leprosi est oratio.

PARS

PARS V.

Iesum cito sanare.

Iesus prodigus est sanguinis. I. Volo mundare. 1. Quid ais, quid agis, Iesus? De sanguine tuo agitur. Nã sanguis in emundatione lepræ fundendus est. Leuit. 14. *In purificatione eius sumet duos passeres, lignumq́ cedrinum, & vermiculum, & hyssopum.* Tu is vermiculus in Cruce notaris: Nec metuis? *Volo*, ais, Eia, *Aspergas & me Domine hyssopo.* Psalm. 50. *& mundabor.*

Et honoris. 2. Quid, quod ipse leprosus fias oportet prius, quam leprosos mundes? Nam Isai. 53. *Et vidimus eum quasi leprosum.* Quamdiu in sinu Patris latebas, vt *Exod.* 4. dextera Moysis; mundus eras. At productus in mundum, immundus haberis.

Amore iuuandi nos. II. Atque tu Cherubes, cùm expansis alis desiderij tui ad nos aduolans iuuandos, *Exo.* 25. *Volo*, ait. 1. Quia Diuinitatem tuam vis innotescere per istud: *Volo.* Ipse tibi satis es: *Si vis, potes. Sic Tert. lib 4. contra Marc. &c.* 2. Imo & Humanitatem simul vis esse indubitatam. Ambros. libr. 3. in Luc. *Volo dicit, propter Photinum: Imperat, propter Arium: Tangit, propter Manichæum.* Hic enim verum corpus eius negabat, ille, Deum Patri æqualem.

Cito iuuat. 3. *Volo.* Vere *bis das, qui cito das.* Ludouicus XI. Rex Gallorum petenti Magistratum in pago, negat. Petitorem actis gratijs abeuntem reuocans quærit, Intellextin'? Cur sic aufugis? Et is, Quia præcise negas. Et alia me domi vocant, quorum interest. Quid tempus ludam, cum opera damnum geminans? Rex miratus, Cur ergo gratias egisti? Is, quia me nil distulisti. Habebis, ait Rex, quod postulas: quo bis mihi gratias agas. Ratus & in officij rebus perinde fore expeditum.

4. Expeditis in orando, est Iesus expeditus in dando. Verè de eo, quod *Ouidius in Trist.* de Augusto Cæsare, canas,

Tardus es ad pœnas, Princeps, ad præmia velox.

III. *Extendens Iesus manum*, non obstante, quod lex talem ob contactum iudicaret immundum. Sed tactui causa subest. Prima, *Cyrilli.* Vt ostendat carni suæ, ob vnionem hypostaticam, inesse, vim sanandi. 2. *Ambros. lib. 5. in Luc.* Vt probet Humanitatis suæ veritatem. *Causa tactus.*

3. *Chrysostom. homil. 26. in Matth.* Amb. Euth. Vt ostendat se à lege immunem, & superiorem omni lege: nec posse pollui. 4. *D. Tho. ex Chrys.* Vt doceat, à se tangente sanatum esse.

IV. *Vide, nemini dixeris.* E contra, adiuto Dæmoniaco *Luc.* 8. ait: *Narra quanta tibi fecerit Deus.* Cur istud? 1. *Hilarius* ait: *Vt salus hæc non offerretur: sed quæreretur.* Id est: ne reliqui infirmi festinarent ad Dominum, miraculi fama excitati magis, quam interno fidei instinctu. Sic & Ambros. 2. At *Hieron.* ait: Quod verbis nil opus, vbi res ipsa loquebatur. 3. *Chrysost. & Beda, &c.* Humilitati id dictum dant. 4. Aut, ne fama de mundato prius ad Sacerdotes veniret; quam ipse se ostenderet. Quicquid, id est: Deus ad sanandum nos citus est, & certus. *Causa silentij.*

PARS VI.

Sacerdotes par est honorari.

I. Ostende te Sacerdoti. Cur? 1. *Tertul. Chrys.* Vt declaret se legis obseruantem. 2. *Theophyl.* Ne, si nõ se ostendisset, vrbe prohiberetur. 3. *Hier.* Docens suam humilitatem. 4. *Beda:* Vt essent inexcusabiles, si nollent credere illi, cuius miracula approbassent. Ideo subditur: *In testimonium illis.* 5. Docet: quis honor Sacerdotio debeatur etiam in Vet. lege. *Causa ostensionis iussæ.*

Quanto maior in noua? 1. Cùm, vt ait *Chrysost.* lepram animarum Sacerdotes sanent: *Sacerdotes sunt*

honorandi ob potestatem officij. sanent: non lepram corporum discernant. 2. Cùm sint iudices animarū. Matt. 16. *Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* 3. Cum suos ipsi habeant lictores. Vnde Apostolus aliquot *tradidit Satanæ.* 1. *Tim.* 1. 4. Cum regale Sacerdotium sic exaggeret idem: 1. *Cor.* 4. *Sic nos existimet homo, sicut ministros Christi.* Et 2. *Cor.* 5. *Pro Christo legatione fungimur.* 5. Adeo, vt nec ab Sacerdotū iudicio porro appellare fas sit: Vt Dæmones quoque sub se habeant ijdem. 1. Cor. 6. *Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus?* id est, cacodæmones. 6. Illata sacerdotibus iniuria censetur pro blasphemia. 1. Cor. 4. *Blasphemamur, & obsecramus.* Causa. Quia Deum ij repræsentant. Vnde Lucæ 10. *Qui vos spernit, me spernit.*

Eorum vitia tegenda. II. Quare vitia Sacerdotum tegenda; non propalanda sunt. 1. Vnde Seruator incredulitatem Apostolorum taxaturus, *Matth.* 8. iussit nauim abduci in altum à plebe. 2. Constantius Imperator oblatos libellos contra sacerdotes non inspexit; sed exussit; dicens: *Videns Sacerdotem peccantem purpura hac tegerem, ne cuiquam innotesceret.*

Quin & honor est ijs prætendendus. Quare Eccl. 7. *In tota anima time Dominum, & Sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute dilige eum, qui te fecit, & Ministros eius non derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua; & honorifica Sacerdotes.*

2. Idem allegorice Psal. 71. *Erit firmamentum in terra in summis montium: superextolletur super Libanum fructus eius.* Montes sunt Sacerdotes: fructus est sacrificiū Eucharistiæ. Ob hanc vnus Christianus Sacerdos dignior est omnibus Sacerdotibus, & Patriarchis Veteris Legis; imo Angelis. Quin etiam Regibus Ecclesf. 4. *Sacerdoti humilia animam tuam; & Principi caput tuum.*

Honori par eorū vita esto. III. At dignitati eorum par sit vitę honestas. 1. Id prisci hoc hieroglyphico notarunt. Senem pingebant, cuius in dextera sol; in sinistra horologium esset. 2. Hinc Pythagoræum: *Aduersus solemne loquitur.* 3. Ideo Matth. 5. *Vos estis lux mundi.* 4. Reges Persarum ad bellum ituri vltro inclusam imaginem solis præferebant ostentui cunctis. Talis Sacerdos esto. 5. Esto horologium, ait *Cælius Rhod. l.* 5. *c.* 2. ad quod vrbs tota se dirigit: sic vita Sacerdotis, sit norma plebis: & honori Ecclesiæ, Deo gloriæ.

PARS VII.

Ingratitudo odibilis Deo est.

Ingrati Deo exosi. 1. O*Ffer munus:* duos passeres: gratitudinis causa. Ingratitudo enim Deo ingratissima est. 1. Ergo Ps. 102. *Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis; qui sanat omnes infirmitates tuas.* Namque Deus auersatur auersantes eum ingratos. Liquet ex figura.

2. Lex erat, Ezech. 46. *Qui ingreditur templum per viam portæ meridianæ: egredietur per viam portæ Aquilonis.* Ne scilicet Propitiatorio tergum obuerteret. Significat odium ingratitudinis in orante, qui beneficium à Deo accepisset, vel separasset.

At grati grati. 3. Quare esto vt Columba quæ ad singula ore legens grana in cœlum suspicit: quasi grata Deo, Hinc Cant. 1. & 4. *Oculi tui sicut columbarum.*

Ingrati vita indigni. II. Ad Ps. 9. *Conuertantur in infernum omnes, qui obliuiscuntur Deum* ingrati, hac cœli aura indigni. 1. Nam *ingratitudo,* ait S. Bernard. *est quasi ventus exsiccans, & ardens fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluēta gratiæ.* 2. Seneca notat, nullam pœnam legibus humanis statutam esse ingratitudini. Tam ingens vitium est; vt soli Deo vindicandum relinquatur. 3. Diogenes sciscitanti: *Quid citissime senesceret,* ait, *Beneficium.*

neficium. Hoc pulueri; iniuria marmori inſcribitur. *Aelian.* ait *l.*4.

Tangāt ergo nos Dei beneficia; mortuosque ſuſcitent. 1. Sicut 4. *Reg.*15. ad tactum oſſium Eliſæi cadauer reuixit. 2. Sicut carbones extincti ad prunas accenduntur. *Perora*, facta repetitione affectus plena iſtius, quem concione tota præcipue ſpectaſti.

DOMINICA IV. POST EPIPHAN.

Aſcendens Ieſus in nauiculam.
Matth. 8.

IOnas 1. Iuſſa Dei fugiens per altum, orta tempeſtate cunctis complorantibus, ſolus dormit. Excitatus, ſe & ortæ cauſam eſſe; & ſedandæ fore ait, ſi in mare præcipitetur. Fit. Mare pacatur. Sic Ieſus dormit. Excitatur: *Domine ſalua nos, perimus.* Olim præcipitandus, iuſſu nunc ſolo mare ſedat.

De quo nos

I. *Quod Dei omnipotentia in mari ſe declarare ſoleat.*
II. *Quod mare ſit mundus.*
III *Eccleſia nauis.*
IV. *Quod in aduerſis nos præeat Chriſtus; exemplum diſcipulorum inuitet.*
V. *Motus magnus cur factus.*
VI. *De iactatione Apoſtolorum.*
VII. *De dormitione Chriſti.*

PARS I.

Omnipotentia Dei ſe in mari declarare ſueuit.

1. In terra & mari ſe Deus oſtendit præcipuè.

I. ETſi orbis totus; terra tamen & mare potiſſimum ſunt velut theatrum mirabilium operum Dei. 1. Quia, In hiſce: non in igne, vel aere, viuit homo: cuius cauſa omnia ſunt creata: Vt Pſal. 55. *In me ſunt, Deus, vota tua.* 2. Quia præcones miraculorum Dei, quæ terra marique edidit, maxime extollunt. Vt Pſ. 105. *Magnalia in Aegypto, terribilia in mari rubro.* 3. Sic Iob. 9. *Qui commouet terrā de loco ſuo; & columnæ eius cōcutiuntur, &c. Qui graditur ſuper fluctus maris:* Id eſt, vt S. *Grego.* exponit: *Super mundi afflictiones.* 4. *Qui facit Arcturū, & Oriona:* Id eſt: Eccleſiam 7. ſtellis donorum S. Spiritus illuſtrem; Sicut 7. candelabris: *Apocal.*1. Arcturus vt ſemper voluitur, mariq́; mergitur, & emergit: ſic Eccleſia affligitur: at nunquā ſubmergitur. *Eccleſiæ bono.*

II. Mirabilis Deus in mari, ſi vſquam: 1. Ideo *Geneſ.*1. Diuinitatis indicium dat Moyſes hoc: Spiritum Domini ſuper aquas ferri. Pſ. 76. *In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis.* *2. In mari vel maxime.*

3. Hieroglyphicum rei impoſſibilis erant priſcis pedes picti ſuper mare: At Deo idem eſt omnipotentiæ ſignum.

1. Vt, *Apocal.*10. Angeli pes ſuper mare, alter in terra, ſignat, Dominum eſſe terræ, & maris: Vel Iudæorum, ac Gentiliū. 2. Et ſicut Iacob dexteram iuniori, *Gen.* 49. ſiniſtram ſeniori filiorum Ioſeph, benedicens impoſuit: ita Deus dextero pede mare gentium, ſiniſtro terram Iudæorum preſſit: ad horum reprobationem; electionem iſtarum. 3. Vnde Pſalm. 106. *Poſuit flumina in deſertum; & exitus aquarum in ſitim: terram fructiferam in ſalſuginem à malitia habitantium in ea.* Id Auguſtin. de reprobis Iudæis intelligit ibid. in Comment. *Myſteriū de reprobatione Iudæorū, & vocatione gentium per Ieſum facta.*

1. Iſtud Abacuc. 3. *Viam feciſti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* S. Hieron. de gentibus exponit. Nam præconibus fecit viam per gentes euangelizandi. 2. Hinc. *Apoc.*19. Verbum Dei equo candido inuectum ſcribitur. 3. S. Gregor. lib. 34. moral. ca. 48. *Aperuiſti iter prædicatoribus tuis inter doctrinas huius ſæculi, ſordida & terrena ſapientes.* Ita in mari Deus. *Perq́; Apoſtolos & Prædicatores.*

III. Verum & in ventis mirus. 1. Ec-

clef.

Item se Deum probat. cles.43.*In sermone eius siluit ventus: & cogitatione placuit abyssum.* 2. Ita hodie Iudæa vidit;& quæsiuit. *Quis est hic, quia mare & venti obediunt ei?* 3. Origenes respondet: *Cum multa magna & mirabilia fecisset in terra,transit ad mare: quatenus terræ marisq; Dominũ se esse omnibus ostenderet.* Rem dixit Origenes.

PARS II.

Mare est mundus.

DIuinæ prouidentiæ symbolum fuit priscis picta nauis,cuius clauũ regeret, & remos impelleret Deus. Idem in mundo hoc vnus est omnia Deus.

Mundus est 1. Varius. At mundus mare est. 1. Quia varius, tristib.alternat prospera: & risum miscet lachrymis. 2. Momento ad honores surgitur in mundo; & exciditur. Psalm.36. *Vidi impium superexaltatum, & eleuatum, sicut Cedros Libani: Transiui;& ecce,non erat.* *2. Vndosus.* 3. Cadauerum impatiens est:sic mundus non fert mortuos mundo, & sibi ipsis. Sap.2. *Grauis est nobis ad videndum, &c.* Nam *quæ conuentio lucis ad tenebras?* 2. Cor.6. *3. Mortuorum osor.*

4. Minorum oppressor. 4. Minores à maioribus piscibus deuorantur in mari: in mundo inferiores à potentibus. 2. Cor.11. *Sustinentes,si quis vos in seruitutem redigit; si quis deuorat.* 5. In fundo maris nil nisi arena Ierem. 5. *Qui posui arenam terminum mari.* In mundo nil nisi puluis,& vanitas arenâ sterilior. Roman.6. *Quẽ fructum habuistis in illis in quibus nunc erubescitis?* 6. Pericula in mari? In mundo plura: & animarum maiora, quã corporum in mari. Sanctus Augustinus *Amas sæculum? Absorbebit te. Amatores suos vocare nouit;non portare.* 7. Monstra parit mare?& mundus: Vt bilingues, bicipites, bicordes. Prouerb.8. *Os bilingue detestatur Deus.* *5. Sterilis.* *6. Periculosus.* *7. Monstrosus.*

8. Hospes militans. 8. Mare est inhabitabile: Et mundus. Heb.13. *Non habemus hic manentem ciuitatem,sed futuram inquirimus.* 9. Mare amarum est; neque tamen pisces eius salsuginem sentiunt: Sic in mundo. Iob.30. *Esse sub sentibus,delicias reputant.* 10. Mare insatiabile est, pluraq; hauriret flumina: Et mundus vsque sitit honores suos, voluptates: nouaque excogitat.& in omnibus verum est hoc: *Motus magnus factus est in mari,* in mundo. *9. Amarus.* *10. Insatiatus.*

PARS III.

Ecclesia est nauis.

I. NAuis agitata est, secũdum omnes, Ecclesia; Extra quam, vt Arcam Noe, nulla salus. 1. Nullas ea rimas patitur; vt mergi queat: id est, errores, vt errare possit. Can.6. *Vnica est colũba mea; vna Perfecta mea.* 2. Scindi, Ecclesiæ est, perdi. Sicut Antiochus rex cũ obsesso à se pyrata famoso sic transegit, vt eum cum dimidia classis parte saluum dimitteret. Pyrata se dedit. Rex naues singulas secat medias; iubet, vtram vellet partem, eligat. Sic fregit potentium pyratæ. Idem Ecclesiæ eueniret, si diuisa scinderetur. *Ecclesia Indiscissa est.*

II. *Prou.*30. Quod Salomon non intelligebat, erat *Via nauis in medio mari.* Et quis intelligit, quomodo Ecclesia tot inter fluctus iam diu nondum perierit? qua via se seruet? Stat autem, & æternat infracta. Cur? ob assistentiam S. spiritus: & promissum Christi. 1. Matth. 16. *Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* *Seruatur diuinitus*

2. Quia 1. Tim 3. *Est firmamentum & columna veritatis.* 3. Quare Iere.1. *Ne timeas. Ecce dedi te in ciuitatem munitam, & in columnam ferream.* Deinde Ecclesia perennat inter procellas persecutionum. Hæ trinæ sunt: 1. Ab tyrannis, Imperatoribus ethnicis. 2. Ab Hæreticis. 2. *Petr.* 2. *Et in vobis erunt magistri mendaces.* 3. Ab peruersis Christianis. Quarta omnium sæuissima erit; Antichristi.

III. Inter has Ecclesia est Arca Noe, conti- *Periclitatur*

tur humanitus. continens munda, & immunda animalia & superat vsque.1.*Gen.*25.Etsi in vtero Rebeccæ fœtus rebelles colliderentur: ipsa tamen non abhorruit:Ita.

2.Esto:sint bella in Ecclesia:ipsa tamẽ est pacifica. Sint peccatores: ipsa tamen Cant.4. *tota pulchra est amica Dei.*3. *Apoc.* 12.Mulierem parturientem bestia deuorare conata est: at ista mansit illæsa. Ita demum triumphum Ecclesia auferet inuicta,& integra. 1. Vt inter flammas rubus ardens,at incombustus.*Exod.*3. 2.Vt sub onere pressa palma, *Cant.*7. sed opprimi nescia. 3.Est & nauis nata nare,ac maris Domina ire super vndas. Talis Ecclesia superfertur scopulis tyrannorum; monstris hæreticorum;decumanis vndis male Christianorum.

PARS IV.

In aduersis nos præit Christus;exemplum discipulorum inuitat.

Dux Iesus in asperis. ASCENDENTE *Iesu in nau.*Ipse primus in periculis maris:in pœnis terræ primus sua constantia amaritudines perfringit,iterque planat.sequatur,cuilibet. 1.*Iud.*9. Abimelech pinum dissecans, ramosq; inter milites distribuens,ait: *Quod me videtis facere,cito facite:* hodie nos ab hoste vindicabimus.

2. Sic Luc.9. *Qui vult venire post me;abneget semetipsum, & tollat crucem suam,& sequatur me.*Arripe ramum.Est vitæ.

3. Moyses cum virga in manu præit in mare populum,& ait Exod.14. *Nolite timere*,&c. Ita Christus præit in mare tribulationum.4.Qui mare sunt nauigaturi;nauim, seq; ab necessarijs instruũt:inprimis nauarcho bono. Sic prouidendũ inprimis, nauclerum Christum habeamus.Hunc conciliato tibi: cæterum,insulta fortunæ,ac tristia ride. Licebit secure per eum,qui te ducit,Iesum.

Exemplorum vis magna. II.*Et discipuli secuti sunt eum.*Nil efficacius roborat inter aduersa, quam exempla Sanctorum. 1.Hinc Iudas ad Israel.1. Mach.4. *Memẽtote,qualiter salui facti sunt patres nostri in mari rubro, cũ sequeretur eos Pharao cum exercitu multo.*2. Et Iosue c.4. transito Iordane iussit XII. grandia saxa fundo educi, ac in litore poni:signũ posteris, & exemplum spei in Deum. Apostoli XII. inhærentes Christo nos plus ad exemplum valebunt nobis?

Attamen tristia paucis grata. At, quid est, quod *turba plurima* Dominũ sequitur in terra prosperitatis: per mare autem aduersitatum pauci tantum *discipuli secuti sunt*?1.*Act.*26.Perorans vinctus Paulus coram Agrippa Rege,ait: *Opto omnes fieri tales, qualis & ego sum; exceptis vinculis his.*q.d. Velim omnes me imitari,& sequi Christũ:sed vincula & passiones nõ sunt omniũ.2.Omnibus paradisi gaudia parata sunt: Crux tamẽ est discipulorum. Qui cum ipsi hic trepident; quid facient tenelli mundani?

Amant Deum multi ob beneficia. III. Terra sequuntur,non mari;qui amore sui adhuc tenentur plus iusto.

1.Sic Isaac *Gen.*25.quamuis Sanctus,ad Esau tamen plus afficiebatur, quã ad Iacob:quod de illius venationibus subinde vesceretur. Vnde non tam Esau, quam seipsum diligebat. Ita Deum quidam diligunt ob beneficia; mundiq; ferinã carnem,qua pascuntur oppipare. 2.Sic Psal. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas,propter retributionem:*temporalem?an æternam?an vtramq; ? 2.Iacob quoq; Gen.28. *Si fuerit Dominus mecũ,& custodierit me in via,per quam ambulo,& dederit mihi panem ad vescendum,& vestimentum ad induendũ,reuersusq; fuero prospere in domum patris mei;erit mihi Dominus in Deũ.* 4. Ita nullus gratis pati amat:amore sui, Prou.22.*Dicit piger:leo est foris.*Pigro ieiunium est leo,&c. En & temporalia appetere iustum est:at ijs seruire,impium.

Quæ imperfectio est. IV. Hæc cũ Deo amicitia temporaliũ respectu, valde imperfecta est. 1. Eccl. 6. *Est amicus secundum tempus; non permanebit in tempore tribulationis.* At; *Omni tempore diligit, qui amicus est: & frater in angustijs cõprobatur:* Prouerb. 17. Vti per mare secuti Dominum discipuli. Luc. 22. *Vos estis, qui permansistis mecũ in tribulatione.* 2. Hebræi prius trepiduli, vt videbant Ægyptios submersos; se vero spolijs dites; tum vero lætũ canebãt, Exod. 15. *Cantemus Domino: gloriosè enim magnificatus est.* Breui post, aliqua laborantes penuria, murmurant; Exod. 16. *Vtinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti; quando sedebamus super ollas carnium.* Varium cor hominis!

Quidam à se Deũ abesse vellent. 3. Genezareni, audito quod Dominus eiectos Dæmones in porcos immisisset, & hos in mare: rogant, finibus excedat *Matth.* 5. Ita quidam malũt à se abire Dominum; quam spiritui subiectum corpus suum priuari voluptatulis suillis.

Suspicio Sathanæ de Iob. 4. Diabolus credebat Iob seruire Deo, ob temporalia; Vt ipsum eo etiam nomine apud Deum traduceret. Iob. 1. *Nũquid frustra timet Deum? Nonne tu vallasti domum eius vniuersamq; substantiam per circuitum: operibus manuum eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra. Sed extende paululũ manum tuam, & tange cuncta quæ possidet; nisi in faciẽ benedixerit tibi.* Rectè Ps. 26. *mentita est iniquitas sibi.* Nam perstitit in fide Iob & dixit: *Dominus dedit; Dominus abstulit: sit nomen Domini benedictum.*

PARS V.

Motus magnus cur factus.

Motus is fuit supernaturalis. I. ECce motus magnus factus est. Supernaturalis fuisse videtur; Luc. *cap.* 8. innuente: *Et descendit procella venti in stagnum:* Cùm tamen procellæ à ventis, sub aqua clausis, cieri soleant. Vt in Psal. 134. *Educens nubes ab extremo terræ, qui producit ventos de thesauris suis, è mari.*

Et hi ipsi parent, 1. Ps. 148, *Spiritus procellarum, qui faciunt verbum eius.* Et fecerunt. 2. *Exod.* 14. Siccantes mare, & vt murum hinc, & hinc sustinentes.

3. *Exod.* 10. Auchentes ex Ægypto cyniphes & locustas: *Exod.* 16. Afferentes in castra coturnices.

Magnus. 1. Quia timentes; excitare Dominum coacti sunt. 2. Sedatio tanto admirabilior accidit: ait *Origen.* 3. Vt hoc maius gaudium foret; quo maius periculum. Neque id tamen sine Numine: Quia creata nulla insurgunt in Creatorem; nisi homo solus. *Motus causa.*

II. Semper insigne quid accidit; vbi Deus adest. 1. Ierosolymam init Dominus: Matt. 21. *Et cõmota est vniuersa ciuitas.* 1. Arca Domini, 1. *Reg.* 4. venit in castra Hebręorum: mox exultant omnes: vt etiam hostes obstupesceret. Ita. 3. Arca infertur in fanum Dagon: 1. *Reg.* 5. & hic corruit. Sic idola superbię, gulæ, &c. ruunt Deo animam subeunte. *1. Fit ob Dei præsentiam.*

Sicque alium in hominem mutamur. *Nostro bono.* 1. Vt Saul. 1. *Reg.* 10. cum Spiritus Domini in eum descendisset, fit ex sæuo mitissimus. 2. Psal. 113. *A facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob: qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes. Hæc est mutatio dexteræ Excelsi.* Psal. 76.

III. Credit Amb. D. Tho. Beda, ob Iudam motũ extitisse. Male domui; in qua impius. 1. Sic ob Ionæ inobedientiã, *Ion.* 1. periclitantur in naui omnes. 2. Ob Achani furtum, *Ios.* 7. Israel cæditur victus. 3. Ob Core, Dathan, & Abyron omnes eorũ domestici absorbentur viui ab inferno. *Num.* 16. Vbi impietas; ibi tẽpestas. *2. Fit ob Iudam vnum multis noxium.*

Caue igitur familiæ. Sic Dauid Psalm. 100. *Oculi mei ad fideles terræ; vt sedeant mecum. Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meæ; qui facit superbiã. Qui loquitur iniqua;*

non

non direxit in conspectu oculorum meorum.

3. Fit ob impiorũ pacem.

IV. An motus causa Christus? Non is quidem: sed init nauim; & mare turbatur, ante pacatum. Ita impijs, vt mari, est ficta pax, bellis deterior. 1. Luc. 11. *Cùm fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia, quæ possidet.* Infelix pax impio!

Motus causa.

2. Tunc dæmon, vt Holofernes, ait: Iudith. 11. *Ego nunquam nocui viro, qui voluit seruire Regi Nabuchodonosor.*

Quæ bello dirior.

At sub hoc risu quantæ lachrymæ? Isai. 38. *Ecce in pace hac amaritudo mea amarissima.*

1. Fit ob Dei præsentiam.

Nimirum hanc pacem turbat Christus. 1. Edixit Matt. 10 *Nõ veni pacem mittere sed gladium.* 2. Cùm amor virtutum intus turbat vitia, tum vero surgunt bella intus, forisque odia improborum.

3. S. Chrysostomus ait. *Fur non insidiatur domui, fœno, scutisq; refertæ; sed auro, opibusq; plenæ: Sic dæmon meritis, & virtutibus instructus attentat.*

Nostro bono.

4. S. Gregor. ait: *Dæmon eos tentare negligit; quos quieto iure se possidere sentit.*

PARS VI.

De iactatione Apostolorum.

Mundus est periculosus.

1. PElago iactantur Apostoli. *Glossa. Nihil enim in mundo stabile.* Time igitur etiam præsente Christo. 1. Prou. 28. *Beatus, qui semper est pauidus.* 2. S. Bern. *Nusquã est securitas, nec in paradiso: multo minus in terra.* 3. Cęlo eiecti Angeli: cœtu Apostolorum Iudas. 4. Pacatum antea mare fuit: ineunt cum Christo Apostoli: iam turbat. Cur?

2. Fit ob Iudam vnum multis noxium.

Iusti mũdo sunt despecti, exosi.

Secuti Dominum in Religionem, carpuntur à mundo, vt desides. 1. Hinc de tali, vt de Christo, dicitur: Sap. 2. *Contrarius est operibus nostris.* Nam paupertate diuitias, humilitate superbiam, &c. mundi arguit Religiosus. 2. Vt Simia speculum horret, & vbi potest frangit, suæ inibi visæ fœditatis impatiens: 3. Vtque Camelus limpidam turbat bibiturus, ne gibbi deformitatem intueatur: ita mundus turbat orbis specula, viros bonos. 4. Ioanne aulam Herodis ingresso, illa turbat in eum, donec occidisset. Nempe austeritas aulicæ mollitiei contraria videbatur.

2. Sunt peregrin. &c.

II. Ideo iustos oportet infestari: Cum mundus eos habeat peregrinorum instar. 1. Ioan. 15. *Si essetis in mundo, diligeret vos mundus, Quia vero de mundo non estis, odit vos mundus.* 2. Captiuus quamdiu in carcere latet, omnes quieti sunt: at si eruperit, omnes vnum insectantur. Sic religiosum mundus. 3. Dauid, 1. *Reg.* 17. ante cæsum Goliath, & aliquãto post, omnibus charus fuit, & ambibatur, etiam à Rege: At vbi virtutes eius, & gratia innotescebat: iam inuidia, odia, persecutiones ciebantur in vnum. Causa subest.

Suntq; Dauides.

3. Sunt pretiosi.

Onustas pretiosis naues inuadunt pyratæ: dæmon, hanc Apostolorum vectricem: in qua *omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei erant* cum Christo. 2. Paulus vas gratiæ, cum etiam ad cœlestia euectus fuisset, tum vero 2. Cor. 12. *Datus ei stimulus carnis, angelus Sathanæ, qui eum collaphizet. Propter quod ter Dominum rogauit, vt discederet à se.* 3. Nec tutus vel Ipse Seruator: vel in desertum persequitur eum tẽtator: Matth. 4. *Hæc omnia tibi dabo, &c.*

Sint ergo cauti.

Quare, seruus Dei es? *Custodi animam tuam, quoniam sanctus es.* Psal. 85. Cassianus refert visionem eremitæ: Hic in specu orationi intentus vidit Luciferum cum turba dæmonum considere ad conferendum, quid quisque mali patrasset. Varij varia. Vnus fert palmam: qui xxv. annis tentans religiosum, demum impulit ad nuptias. Iam sibi quis fidat? Vel ipsi iactantur Apostoli: Nec tutus ab turbine IESVS: nec ab dæmone intentatus.

PARS VII.

De dormitione Christi.

Præsulũ Vigilantia est necessaria, & salutaris.

I. IPse vero dormiebat. Præsulum dormitantia & sæpè turbationum causa.

1. Cant. 7. *Mane surgamus ad vineas: videamus si vinea nostra floruit.* 2. Vigilans super gregem suum nocte tribulationis, est vt luna, noctis præses: quæ licet planetarum sit minima; maiores tamen influxus habet in terrena, comprimis in aquas, ob vicinitatem. Sic Præsul, vicinus suis residendo, rem rectius agit. (maximè vbi mobile vulgus est:) 3. *Act.* 5. Petro terram obambulante, vmbra eius mortuos suscitauit. Sic Pastor indoctus, at bonus: vel vmbrâ suâ salutaris est. 4. *S. Bern.* ait: si cui phiala pretioso Christi Iesu Sanguine plena daretur custodienda, quanta eam cura custodiret: At vel vna anima æquipollet huic Sanguini.

Ad Dei maximè.

Ergo vel *surgens prælatus imperet ventis & mari:* Vel imploret Iesum maris Dominum. Nam Ps. 88. *Tu dominaris potestati maris: motum fluctuum eius tu mitigas.*

1. Atque ita eueniet istud Psal. 106. *In aquis multis ipsi viderũt opera Domini, & mirabilia eius in suo fundo.* Item Psal. 76. *Viderunt te aquæ Deus; & turbatæ sunt abyssi.*

Est omnino solius Dei pacare fluctus; aut ciere: Isa. 51 *Ego Dominus Deus tuus qui conturbo mare.* Atque id inter mirabilia Dei Dauid refert. Psal. 64. *Qui conturbas profundum maris.*

Inobedientia hominum.

II. Cùm autem maria obediant ei, & venti; heu! quod solus homo resistat. Ierem. 5. *Audi popule stulte, qui non habes cor: qui habentes oculos, non videtis; aures, & non auditis. Me ergo non timebitis, & à facie mea nõ dolebitis? qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum, quod non præteribit: & commouebuntur, & non poterunt: & intumescent fluctus eius, & non transibunt illud: populo autem huic factum est cor incredulum exasperans.* Id est: obedientia insensibilium tuam condemnat inobediẽtiam, tuósque impetus, quos sequeris.

Obedientia rerum caterarũ.

III. *Imperauit ventis:* Non extendendo Virgam: vt Moyses *Exod.* 14. Non pallio aquas tangendo: vt Elias ad Iordanem. 4. *Reg.* 2. Sed, vt Creator imperat. 1. Pręuidit hoc Sara, Tob. 3. *Post tempestatem tranquillum facis; & post fletum exultationem infundis.* 2. Psalm. 106. *Dixit: & stetit spiritus procellæ.* 3. Psal. 148. *Nix, glacies spiritus procellarum; quæ faciunt verbum eius.* Et Psal. 118. *Omnia seruiunt tibi.* Perora cum recapitulatione epidictica & graui.

DOMINICA V. POST EPIPHAN.

Simile est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Matth. 13.

Simile in Dominica Sexagesimæ.

SPonsus, *Cant.* 1. Sponsæ spondet: *Murænulas aureas faciemus tibi:* vel, vt LXX, *Similitudines auri.* Eædem notant parabolas, sine quibus non erat Christus mysteria sua prolocuturus. In quibus hodierna facile princeps est.

Occasione cuius nos.

I. *De patientia Dei, peccatores tolerantis.*

II. *Quis qualisq́; seminator, & quod semen.*

III *Quæ causæ Deo peccatores toleranti.*

IV. *Hæreticos esse eradicandos.*

V. *De Christianis saluti indormientibus.*

VI. *De vtriusq́; Magistratus dormitãtia.*

VII. *Quis inimicus sator sit lolij.*

PARS I.

De patientia Dei, peccatores tolerantis.

Admirãda est.

I. MIrandum, impiostam patienter à Deo tolerari, ac si eorum nesciret scelera, Dauid abyssum iudiciorum

Dei non capiens, fatetur angi se, ac penè indignari propterea. Vt propè dubitaret, pergeretne, qua cœperat; an pedē struere. 1. Audi, Ps. 72. *Mei penè moti sunt pedes; penè effusi sunt gressus mei pacem peccatorum videns.* 2. Et Psa. 93. *Vsquequo peccatores Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur: & loquentur iniquitatem? Loquentur omnes, qui operantur iniustitiam. Populum tuū Domine humiliauerunt, & hæreditatem tuam vexauerunt.* 3. Similiter Abac. 1. *Quare non respicis super iniqua agentes, & taces deuorante impio iustiorem se, & facis homines quasi pisces maris: quasi reptile, non habens principem?*

Obedientia rerum cæterarū,

Et penè scopulosa.

At pœnitentiæ cōmoda.

II. Tanta Dei patientia nonnullis cogitationē mouit: Num Deus rerum nostrarum cura tangeretur? Contra quos sic 2. Pet. 3. *Non tardat Dominus promissionē suam sicut quidā existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti.* Idem mirabatur vetula Corinthi, viso Stratonico, citharœdo improbo. Quę eum fixis intuita, roganti causam, ait: *Miror, si te mater nouem ferre menses potuit, cum ciuitas vno te vix die ferre queat.*

Osor improborum

1. Timon, cognominatus μισάνθρωπος, bipedū nequissimus, sciscitāti, *quid adeo homines odisset?* ait. *Improbos odi, quia improbi sunt. Probos, quia improbos non oderunt.* Non ita Deus. Sed ait, Ezech. 33. *Nolo mortē peccatoris, sed vt magis conuertatur, & viuat.* 2. Solon percunctanti, *ecqui fieri posset, ne scelus in repub. admitteretur?* ait teste Stobæo: *Si tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, quam quibus est facta.*

Modus cauendi scelera bona.

Non ita Deus. Nam etsi Psal. 5. *Odit omnes qui operantur iniquitatem:* Attamen 1. *Ad pœnitentiam nos exspectat.* Rom. 2.

2. Idem docuit Iesus Petrum, ostenso linteo, *Act.* 10. Animalium immundorum pleno. 3. Ipseq; Matth. 13. *Regnum cœlorum simile est sagenæ missæ in mare, ex omni genere piscium congreganti bonos ac malos.* 4. Quales, *Gen.* 25. eodem in vtero nutriebantur Iacob electus, & Esau reprobus. Qui, licet colliderentur; Rebecca tamen nō abhorruit; sed patienter eos tulit in vtero, vsque ad tempus partus. Talis Ecclesia tolerat, quos emendare nequit, improbos: Talis & patientia Dei est, *præstabilis super malitia. Ioel.* 2. Talis paterfamilias in præsenti Euangelio.

At melior in Dei patientia.

PARS II.

Quis, qualisq; seminatur, & semen quod?

1. DEus est seminator inde à Creatione. 1. Nam cœlum, angelorum semine, hominum, conseuit terram. Hinc de Deo Iere. 14. *Quasi Colonus futurus es in terra.* Et Ioan. 15. *Pater meus agricola est.* Et Zach. 13. *Homo agricola ego sum.*

Seminator est Deus.

2. Ipse prohibuit, Deut. 22. *Non arabis in boue simul & asino.* Quia hoc sibi reseruauit, (ob mysteriū,) nascituro. Vti prædictū Abac. 3. *In medio duorū animalium cognosceris*; secundum LXX. scilicet, quod sis agricola natus. 3. Coloni est, senticosam humum cremare: Virgil. in Georg.

Sæpè etiam steriles incendere profuit agros.

Ideo Christus *venit ignem mittere:* Luc. 12. Et misit in Pentecoste ignem exterminatorem vitiorum orbis.

4. Dedit & semen Apostolos, vt *Hesychius in Comment in Leuit.* & alij intelligūt istud: Isa. 1. *Nisi Dominus reliquisset nobis semen; quasi Sodoma fuissemus.* Et rectè. Nam Isa. 61. *Omnes, qui viderint eos, cognoscent illos; quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.*

Semen Apostoli.

Sunt itaque semen quicumque Christiani Gal. 3. *Si vos estis Iesu Christi, ergo semē Abrahæ estis, secundum promissionem hæredes.*

Et Christiani.

Vt autem boni sunt semen bonum: ita mali malum. Is. 1. *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis! Dereliquerunt Dominum, &c.*

II. Bo-

Tolerat lolium. II. Bonus hic Agricola; sed infelix interuentu zizaniȩ. Et in hac quoq; bonus: *Sinite*, ait, *vtraq;*. 1. S. Hieron hic miratur bonitatem Dei, quod non euellat, nō destruat. At ita sæpè bonū semen simul periret. Qui enim malus hodie; cras bonus erit S. Hier. in Matth. *Datur locus pœnitentiæ: & monemur, ne cito amputemus fratrem. Quia fieri potest, qui hodie prauus, cras resipiscat.* 2. S. Aug. hō. 5. de pœn. *Si Zizanijs Dei patientia non subueniret: nec Matthæum de publicano Euangelistam; nec Paulum de persecutore Apostolum; nec Magdalenam de peccatrice pœnitentem Ecclesia possideret.* 3. *O misericordiam!* exclamat S. Chrys. *sex diebus mundū, & omnia condidit: sex diebus consuluit, nū Iericho euerteret.* ô patiēs vox *Sinite.*

1. Vt pareat segeti.

2. Vt pateat sua bonitas. 1. Rom. 9. *Sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam.* 2. 1. Tim. 1. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum; vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri sunt illi, in vitam æternam.* Hoc in malis boni, quod in eis Dei patescat bonitas.

PARS III.

Quæ causæ Deo, peccatores toleranti.

1. Pretiū Iustorum. PEr magni iustos ęstimat Deus. Nam ob vnum plurimis parcit improbis. 1. *Gen.* 18. Sodomæ toti pepercisset ob 10. 2. *Exod.* 32. Ob Moysen Israelitis delendis omnib. Quot hic spinæ ac lolia!

Imo puniturus indignatur: nec ab vno se iusto impediri. Ezech. 22. *Quæsiui de ijs virum, qui se interponeret, vt sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne disperderem; & non inueni.* Veruntamen *sinite vtraque crescere, vsque ad messem.*

Qua causa Domine? *Prima* iam liquet; *Secunda.* Vt bonorum & virtus emicet: & meritū augescat. 1. Aug. *Omnis malus ideo viuit, vt corrigatur: aut vt per eum bonus exerceatur.* 2. Quicquid in rerum natura est, per contrarietatem qualitatum conseruatur: Vt in elementis, animalibusq; patet. Idē & in spiritalibus; vbi pugnę sunt intus, & foris. *2. Conseruatio.*

3. Vnde non prorsum absurda Philosophorum quorundam sententia est, *li.* 1. *Physic.* Discordiam & contrarietatem rerum omnium fuisse Principium: interitū vero concordiam. 4. Nec dissensit valde Aristoteles, docens; *Principia naturæ inter se contraria esse.*

Tertia. Viuunt scelerati, vt bonis sint auxilio in temporalibus gerēdis; quo iustos alant: & hi cōmodius Deo deseruiāt. 1. Ita 3. *Reg.* 9. Salomon Ethæos, gentesq; circum subiugatas, vectigales fecit: Israelitarum vllum diuendi in seruum cauit; sed Duces, Tribunos, aliosq; honoratos fieri iussit. Ita Deus suos vilibus rebus misceri noluit: exemit à cura temporalium. 2. Ideo Ps. 104. *labores populorū*, reproborum, *possederunt; vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.* 3. Iosue. c. 9. pepercit Gabaonitis, *vt viuāt; & in vsum multitudinis vniuersa ligna cædant, & aquas cōportent.* 4. Inde 2. *Tim.* 2. *In domo magna non solum sunt aurea vasa & argentea, sed lignea, & fictilia.* 5. Atque vt in aulis non tantum satrapæ, & nobiles; sed & lixę, calones, cacalæ, agasones. Sic & in Ecclesia electi sūt & reprobi. 6. In Babylonem, 4. *Reg.* 25. Nabuchodonosor captiuos abduxit nobiliores: agricolas reliquit. Ita Deus nobilitatem generis humani destinat cœlo: terræ terrenos. *Qui terrena sapiunt*: piorū *autem conuersatio in cœlis est*, Phil. 3. *3. Auxilium in temporalibus.*

Quarta. Vt, si quæ bona præstent improbi; ea Deus hic compenset temporalium prosperitate. Nullus enim tam per- *4. Præmiū temporale impiorū.*

peruersus est: quin aliquid boni subinde agat: vt nullus tam bonus, quin subinde peccet. Ideo iusti hic torquentur, vt purgentur. Iniusti vicissim pro benefactis suis temporaneis temporalia recipiunt. 1. Sic. *Gen.* 25. Abraham ex asse hæredem scripsit Isaacum: at vernulis quædā munera dedit. Hæreditas nostra in cœlis est: in terris mera munuscula. 2. Quæ S. Aug. ait etiam Romanis à Deo data cum Imperio; ob præclara acta etiam in statu peccati.

3. Et talia de congruo esse digna mercede S. Th. ait. Ergo *finite vtraq;*.

PARS IV.

Hæreticos esse eradicandos.

HInc volunt nonnulli, etiam hæreticos tolerandos esse; non puniendos. Errant. Quia non dicit hic Dominus, parcendum lolio; sed tritico. Ergo si id possit eradicari sine tritici damno; euellatur; si nō possit; sinatur. Sicut Loth, *Gen.* 19. educitur; & tum primum Sodoma exuritur.

S. Aug. Epist. 48. ad Vinc. *Mea primitus sententia erat; neminem ad vnitatem Christi esse cogendum, ratione vincendum: Ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea, non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis.* Subijcit de vrbe Hipponensi, Donatistis plena: at Imperatorum decreto punita, conuersa est.

Docetur id 1. ex praxi ipsorum.

Merito, ait, supplicijs addicuntur: Si enim raptoribus, sicarijs, &c. leges non parcant; cur sacrilegis, & hæreticis? *Primo*, Quia ipsi hæretici alios hæreticos capitis damnarunt: 1. Vt Caluinus Valentinum Gentilem Trinitarium, teste *Iacob. Garscio.* Item Seruetum, teste *Surio* 2. Suuingliani in Anglia nouos Arianos exusserunt: teste *Nic. Sandero l. de scism. Angl.* 3. Beza anno 1554. tractatum edidit, *De hæreticis à ciuili Magistratu puniendis.*

Secundo, Athenis fuit tribunal ἀθεότητος. 1. Ibi Socrates à plusquam 280. iudicibus morti addicitur; quod Deos nullos esse diceret: Bibitque cicutam. *Laert. lib.* 2. 2. Theodorus impietatis conuictus, veneno propinato, datur neci. *Idem* 3. De Protagora in exilium pulso, quod diceret. *De Dijs, neq; vt sint, neq; vt non sint, habeo dicere*: testatur *Cic. li.* 1. *de Nat. Deorū.* Eius libri quoque publico decreto combusti sunt: teste *Lact. lib. de ira Dei.* 4. Diagora Philosophus, patriâ Melo direpta, Athenas concessit, atheismum ibi docens plures, in exilium actus est. Pertinaciter perstante eo, edicitur talentum fore dandum afferenti caput; duo viuum adducenti. 5. Et Paulus ibidem stetit iudicio, *Act.* 17. quod nouum Deum doceret. *2. Praxi Ethnicorum.*

Tertio. Ius ciuile pœnam capitis in hæreticos sanciuit: flammas in libros. 1. *L. Arian. de hær. & Manich.* Et *L. Quicunq; ibid.* 2. Act. 19. *Multi credentium veniebant cōfitentes, annunciantes Actus suos. Multi autem ex his qui fuerant curiosa sectati; contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus.* *3. Iure ciuili.*

3. Constantinus Magnus, ait, *Niceph. hist. Eccles. l.* 8. *c.* 18. edixit, omnes Arrianos libros toto Imperio comburendos. 4. Arator in Numæ Pompilij cadauer aratro forte impegit: reperti simul sunt libri latini de iure Pontif. Max. & Græci de religione. Isti per S. C. sunt asseruati: hi cremati. *Noluerunt enim prisci viri quicquā in hac asseruari ciuitate, quo animi hominum à Deorum cultu auocarentur.* ait Val. Max. l. 1. c. 1.

Quarto 1. Exod. 22. *Qui immolat it Dijs præterquam Deo soli; occidetur.* Atqui hæreticus Dei formam credendi, Ecclesiam, Dei vicarium, sacramenta, & sacramentalia reijciens, Deum ipsum abijcit facto; quicquid verbo præferat. Ergo. 2. Deut. *4 Lege diuina.*

13. *Si surrexerit in medio tui prophetes, aut qui somnia se vidisse dicat; interficietur. Quia locutus est, vt vos auerteret à Domino Deo vestro.* At hæretici sua somnia proferunt, vt diuina. Ergo.

3. Leuit.24. *Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimat eum omnis multitudo populi, siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit.* Atqui hæretici blasphemant Christi corpus, Sacramenta, Ecclesiam, Sacrificium, Passionem, mortem, &c. Ergo.

4. *Exod.*32. Moyses 33000.. hominum de cultoribus vituli gladio extinxit.

5. Exemplis. 5. Iehu, 4.*Reg.*10. omnem posteritatem Achab, ob impietatem occidit: omnesque sacerdotes Baal.

6. Iosias, 4.*Reg.*23. idolorum sacrificulos occidit, lucos euertit, ossa mortuorũ combussit.

7. Elias, 3.*Reg.*18. occidit omnes sacerdotes Baal.

8. Mathathias, 1.*Machab.*2. thurificantem Iudæum ad aram occidit, sileo quæ Nabuch. *Dan.*3. quæ Darius 1.*Esd.*7. sanciuerunt.

6. Ratione. *Quinto.* Ratio euincit. 1. Quia L.9. *Qui ædes. ff. de incend.* addicuntur igni incendiarij. At hæretici domum Dei incendunt: & triticum S.Scripturæ. Illi sunt Herostrati Dianæ incensores: sunt Samsonis vulpes messem exurentes, *Iud.*15. 2. Lex Sacrilegos igni adiudicat. At hæretici sunt Sacrilegi. Sancta namque profanant, S.Scripturam adulterant, aras diruunt, statuas, &c. 3. *L. Si quis nummos.* C. *de falsa moneta.* Adulterantes monetam ad flammas damnantur: At hæretici sunt mangones Scripturæ. Ergo similes fiant Core, Dathan & Abyron factiosorum. *Num.*16. Hæc vt Theologus, non vt politicus, præscribo nil Principibus, & horũ exulceratorum temporum necessitati.

PARS V.

De Christianis saluti indormientibus.

I. *Cum dormirent homines, venit inimicus.* Diabolus otiosis, aut salutis negligentibus serit malas cogitationes, sermones peccata. 1. Auis, quamdiu volat, immunis ab laqueo est: at non, cùm sidit. Nam Prou.1. *Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum.* Ita homo, cuius auceps Sathan. 2. Aqua fluens saporem, vigoremque seruat: stagnans putiscit, ranas, vermesque, &c. generat, Sic anima otiosa: vel negotiosa. 3. In domo deserta mures, aranei, sordes dominantur, dum corruat: Ita anima à Deo non habitata. Ecce Matth. 23. *Relinquetur vobis domus vestra deserta.* *Tales 1. illaqueantur. 2. Putiscunt & vermicant. 3. Sordent & ruunt.*

4. Regula Iuris est: *Priuilegio non vtentes, vel abutentes, perdunt idem:* Sic anima non vtens donis Dei gratuitis. *Labore res paruæ crescunt; otio magnæ dilabuntur:* Sicut concordia & discordia, vt *Sallustius* ait. *4. Excidunt gratia.*

II. 5. Filij Dan, (stemma Antichristi) vrbem Lain sine gladio & sanguine inuasere, soloq; æquarunt, adeo stertebant incolæ *Iudic.*18. Sic dæmon animas. *5. Euastantur.*

6. Dauid, 1.*Reg.*26. se clam in castra, inque tentorium Saulis penetrauit, Regique arma sublegit. Occidisset eum tunc, vel alias, naturæ necessitati seruientem, si libuisset: Ita demon Christiano in Ecclesiæ castris, arma surripit dormitanti, sique potest, occidit. 7. Solon Athen. liberam cuique dedit Actionem in otiosos. *Laert.l.*2.*c.*2. Similem Deus: vt liceat Tentatori ea vti in otiosos, varijs tentandos vitijs: vt vel sic exagitentur. *6. Exarmantur.*

1. Tess.5. *Fratres, non estis in tenebris; vt vos dies ille, tanquam fur, comprehendat. Omnes enim vos filij lucis estis, & diei: non sumus noctis, neque tenebrarum. Igitur non dormiamus, sicut & cæteri; sed vigilemus, & sobrij simus.* *7. Accusandi sũt.*

PARS

PARS VI.

De vtriusque Magistratus dormitantia.

In Ecclesiasticis est vetita.

I. CVm dormirent homines. id est, sacri Præsules, (ait *Chrysost. homil.* 45. *in Matth.* 1.) tum feruntur hæreses ab tanto vigilantiore Satana. 1. Audi Isa. 62. *Super muros tuos Ierusalem, constitui custodes tota die ac nocte non tacebunt.* 2. De hac custodia fuit prima Ieremiæ visio. c. 1. *Quid vides? Virgam*, ait, *vigilantem ego video*: Hebræi hic legunt *Amygdalinam*; vt notat Lyran. Atqui Procopius ait, hanc ceruicali suppositam somnum abrumpere. Quare, cum Deus virgæ istius signo vrbi inimicitiam ostenderet, somnolentia Antistiti, vt hostis, fugienda. 3. Petrum dormientem, vt notat *Rob. Holcot. in sapient. lect.* 82. Dominus non compellat honorabili nomine Petri, quod dederat confitenti, sed ait *Mar.* 14. *Simon dormis?* q. d. Indigni sunt nomine Præsulis dormitantes.

2. Est in pœnam populi.

3. Indignos officij facit.

Exempla vigilantiæ.

1. Alexander Magnus, teste *Ammiano li.* 16. *& Laer. l.* 5. *in vita Arist.* globum argenteum super subiectam peluim manu tenebat, cuius excidentis tinnitu excitaretur altius indormiens.

2. Similis gruibus, *Perer. lib. Hierog.* 17. quorum agminis custos constitutus lapillum pede tenet, ne indormiscat: aut eius lapsu euigilet: totum id, cauendo periculo turmæ. Et Sacri Præsules saluti animarum indormient?

Ex dormitantia occisi.

II. Paria de Magistratu politico. Ecce 1. Samsonem perdere gestiẽs Dalila, *Iud.* 16. soporauit: sicque decapillauit: Ita caro Philistæa nos soporat delicijs, & eneruat. 2. Holofernes ebrius stertens *Iud.* 13. suopte pugione ab Iuditha truncatur capite. 3. Ab Iahel clauo per tempora adacto lactatus Sisara dormiens necatur. *Iudi.* 4. 4. Isboseth, 2. *Reg.* 4. Saulis filius meridionans, in inguine percussus occubuit. 5. Id Isaias deplorat. *cap.* 51. *Filij tui proiecti sunt, & dormierunt in capite omnium viarum.*

Dormientes in vijs non Domini.

III. Hæ duplices. 1. Viæ Domini. *Psal.* 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi.* Psa. 15. *Notas fecisti mihi vias tuas Domine.* 2. Viæ dæmonis, Psal. 13. *Contritio, & infelicitas in vijs eorum.* Ps. 34. *Fiant viæ eorum tenebræ.* Et Psalm. 145. *Vias peccatorum disperdet.* Zach. 1. *Conuertimini de vijs vestris.*

Hæ cauendæ.

Hæ damnant. Vnde Psalm. 118. *Viam iniquitatis amoue à me.* Et, *Omnem viam iniquitatis odio habui.* Capita harum viarum sunt superbia, auaritia, luxuria 1. Ioan. 2. *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut conc. oc. aut superbia vitæ.*

Maxime in ingressu.

Quare sicut dormiens in ingressu viæ ab latronib. infestæ, est in præsenti periculo: sic suggestionibus indormitans. Non sic Dominus, sed *surgite eamus*, ait. *Ecce, qui me traditurus est appropinquat.* Matth. 26. Tentaris? Ecce peccatum appropinquat; *Surge*, Clama: *Salua nos Domine: perimus.* Matth. 8.

Luxuriosis hæ fiunt minæ: Prouer. 23. *Eris, quasi dormiens in medio mari: & quasi sopitus gubernator amisso clauo in mari*; vt tanto præsentius periculum innuat.

PARS VII.

Quis inimicus Sator lolij.

I. VEnit inimicus homo; Dæmon. Sic enim 1. *Pet.* 5. Ipse serit in agro, non Iudæorum, Turcarum, &c. sed Ecclesiæ, idque dormientibus. Prælatis, & nocte. Hinc. ô quot mala vitiorum, sacrilegiorum, hæresium? &c. Vigilate Principes: aut demum falces stringite. Nunquam satis laudata est Caroli V. clementia: At in hæreticos non bene posita fuit.

Homo malus dæmone peior est.

Inimicus homo; Vt nec ipse dæmon magis sit noxius homini, quam homo. Hominis odio nullum dirius. Nam homo leone sæpè sæuior est. 1. *Daniel.* 6. In

lacum leonum iniecto pepercere leones: non satrapæ. 2.*Dan*.5. Balthasar Rex nil horribilius conspexit, vnquam manu hominis scribente. Non feræ vngulam misit Deus, dira scriptitantem: hac horribilior erat manus hominis.

3.Dauid habens opinionem inter mala tria, ait:2.*Reg*.24. *Coarctor nimis: sed melius est mihi, quod incidam in manus Domini: quoniam multæ sunt misericordiæ eius.* Exhorruit ad manum hostis. Ergo *Inimicus homo* est nomen Satana dignum.

Boni & mali in Ecclesia. II.*Hic superseminauit zizaniam, & abijt.* 1.Scorpio, vt icit; abit: relinquit corporis succo mistum venenum. Ita mali semper in Ecclesia permisti bonis. *Aug.lib. de hæres.c.*69.2. Sic in Arca Noe animalia mũda, & immunda. *Gen*. 7. 3.In area paleæ, & grana. *Matth*.13. Vocatę ad nuptias fatuę, & prudentes. Intersunt ijsdem *Matth*.25. Vestiti, & non vestitus nuptiali veste, *Matth*.22.Sic & hic ager.

Anima: vnde zizaniosa. III. *Nonne bonum seminasti? &c.* 1.Vere mirandũ, qui anima sit zizaniosa? Quomodo omnes eius partes instrumẽta virtutũ, sint facta vitiorũ? 2.Arma, quibus nex homini paretur, vetat natura fieri ex arboribus frugiferis: fiunt ex sterilibus. Et homo ferax arbor membra sua facit arma iniustitiæ ad mortem? 3.Si peccatũ est monstrum spiritale & diluuium commune animarum; quomodo in anima crescit? 4.Si sit contrarium rationi, cœlo priuet, orco mancipet, immortali mortem inferat: quomodo intrat animam? 5. Si angelos cœlo exuit, innocentia homines, diluuium inuexit, Christum crucifixit, & inferno debetur; quomodo id in se suscipere audent homines? *Inimicus homo hoc fecit.*

Deus non est autor peccati. IV. Nequaquam igitur Deus autor peccati esse potest. 1.Ps.5. *Non Deus volens iniquitatem tu es*, 2. Sed Sap.2. *Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum.* Ergo impius Melanchton; docens, tam Iudæ proditionem, quam Pauli vocationem Deo adscribendam. Impius Caluinus; asserens, Deum pure autorem peccati: Et qui id negarit, (vult Bucerus,) hunc Deo adimere Diuinitatem.

1. Quam hæresin Bernenses ipsos in Caluino suo damnasse ait *Ebroicensis li.* 5. *de Atheismis Calu.* 2. Damnauit *Trid. Conc. sess.*6.*can.*6 3.S.Basil.in hom. ait: *Fatuus est qui nullum Deum credit: at stultior, qui Deum causam peccati statuit.* quod hic Deum abneget; ille bonitatem ei detrahat. 4. *Philo Iudæus li. de profugis*, vult omnes supplicijs addici, qui Deũ causã peccati, nõ seipsos, statuunt. Sic & Theodoretus, &c. *Perora:* facta repetitione protreptica, cum argũ. dictorũ gnauiter, & grauiter cõglobatis.

DOMINICA VI. POST EPIPHAN.

Simile est regnum cœlorum grano sinapis. Matth.13.

NAbuchodonosor *Dan*. 2. vidit arborem ingentem. Ei similis sinapina hæc: vtriq; Christus. Qui in primis *minimus* est *terræ vermiculus, & abiectio plebis:* at iactus in terram, sic creuit post resurrectionem, vt omnes animæ SS. in eo nidificarint, & ex eo pastæ sint. In medio terræ Ierusalem plantatus Iesus, vt arbor, ad cœlum assurrexit vertice: radice descendit ad inferos: Ramos potentiæ orbe toto diffudit. Excisus in morte fuit, radice hypostatica permanente.

De talis grani arbore tali nos.

I. *De magnis, arte factis minimis, minimoq; regno.*

II. *Quid grani paruitas, ad Diuina, totamq; Ecclesiam collata.*

III. Quod

III. Quid eadem ad Ecclesiæ adiuncta & contenta.
IV. De grano fidei & doctrinæ.
V. De auibus.
VI. De Fermento.

PARS I.

De magnis, arte factis minimis, minimoq́ grane.

Opera quædam magna. 1. MIra artis opera quædā celebrantur. 1. Vt Myrmecidis sculptoris quadrigula omnibus partibus perfecta, cum auriga insidente, nec tamen maior, quam quæ muscæ alula tegeretur. 2. Alterius nauis cum omni instrumēto nautico, quæ cerasi nucleo clauderetur: & apiculæ alis cooperetur in antenna. 3. Plinius refert, Homeri Iliadem descriptam totam nuci potuisse includi. 4. Nostra ætate sculptor 11000. Virginum sculpsit in vna gemma.

5. *Ezechiel cap.* 4. iussu Dei in laterculo totam Ierosol. descripsit, cum suis castellis, turribus, &c. licet tantam, vt eam Iosephus dicat 200000. hominum continuisse.

6. *Daniel.* 2. Visus est Nabuchodonosori lapillus in montem maximum excreuisse: At hoc inuisum, & inauditū decreuisse montem in lapillum, oceanum in guttam, elephantem in muscam.

Maius. Maius cunctis & mirabilius fecit Deus, omnia contrahendo. Fecit ex Deo hominē, ex Creatore creaturam, è Domino, impassibili, immortali, infinito contrarium. Isai. 10. *Consummationem, & abbreuiationem Dominus Deus exercituum faciet in medio terræ.* Rom. 9. *Verbum abbreuiatum fecit Dominus super terram.*

Maximum. Istis omnibus mirabilius est, quod Dominus omnem cœlestis gloriæ amplitudinem, & Ecclesiæ monarchiam in omnium rerum minimo grano spectandam hic proponit. *Simile est regnum cœlorum grano sinapis.*

II. Per *regnum* intelligit Ambros. ser. 1. Augustin. serm. 31. de sanctis *Fidem*, Hieron. *Doctrinam Euangelij*, vt *Matt.* 21. *Auferetur à vobis regnum.* Alii *Christum*: Alij *Ecclesiam.* Hisce consciscо. Quia est de cœlo orta, leges habet cœlestes, in se cœlestia habet, tendit ad cœlos. De hoc Gabriel Luc. 1. *Regni eius nō erit finis.* Dan. 6. *Regnū, quod in ætat. non dissipabitur.* Ioā. 18. *Regnū meum non est de hoc mundo.* quod foris niteat, intus sordeat. *Idq; Ecclesia, quæ regnum est.*

III. *Est simile grano:* Exiguum. 1. Ob suū caput, quod, Philip. 2. *Exinaniuit seipsum.* Et *nouissimum & despectum* fuit habitum: Isai. 53. 2. Ob doctrinam Euangelij, quæ exterius vilis videtur. 1. Cor. 1. *Nos prædicamus Iesum Christum Crucifixum, Iudæis scandalum, gentibus stultitiam:* Non prædicamus Deorum maiestatem, vt olim Plato: Non leges, quales Lycurgus: Non rerum principia, quæ Aristoteles: Nō beatitudinem in diuitijs, potentia, &c. sed Crucifixum, paupertatem, &c. Matt. 18. *Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum.* 3. Ob ortū eius: in quo habuit piscatores, indoctos: 1. Corint. 1. *Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes: quæ infirma sunt, & confundat fortia.* 4. Ob paruum credentium numerum. Vnde sic ad eos, Luc. 12. *Nolite timere, pusillus grex.* *Sed paruum initio.*

PARS II.

Quid grani paruitas, ad Diuina, totamq́; Ecclesiam collata?

1. REgnum duplex est, Terrenum, & Cœleste. 1. Terrenum in speciem est augustum: at intus emedullatū. Simile, quoad speciem; cedro. Vt Psal. 36. *Vidi impium superexaltatum, sicut cedros Libani.* Simile est arbori Nabuchodonosoræ. *Dan.* 4. At cœleste tale, Psalm. 44. *Omnis*

gloria eius filiæ Regis ab intus. Ideo simile grano sinapis, specie paruo, vi & efficacia maximo.

Regni terreni pompa & ruina. 2. Terrenum est vastum: vbi ceciderit; cinis est, & vmbra. 1. Vt statua *Dan.* 4. cuius caput aureum; at pedes imi lutei. O Reges, attendite ad bases regnorũ: quantulo lapillo comminuuntur, trahuntque ruinam ô quantã? 2. *Exod.* 27. Iubet Deus parari lebetes duos, templi cineribus excipiendis: Cineres mundi è tot regnis colligite Reges. At vbi sunt? Nec ipsi supersunt.

Mundi initia quanta, fines quãtuli? II. Ita & mundus à magnis incipit, cõtra naturæ ordinem; & desinit in parua. 1. Substructores turris Babel quanta cõceperant? *Gen.* 11. At in confusionem linguarum desinebant.

2. Somnia Nabuchodonosor. sumpserunt initia ab arbore, *Dan.* 4. at desiere in radicem. 3. Contra Dominus, *Matt.* 21. & 27. introitum in Ierosolym. cœpit ab oratione & regno: *Benedictus, qui venit in nomine Domini:* finijt in cruce, *Tolle, crucifige.* 4. Mundus in delicijs spirat: at in tormentis exspirat. Apocal. 18. *Quantum fuit in delicijs; tantum date illi & tormentum.* 5. Luc. 16. *Diues epulabatur splendide:* at *sepultus est in inferno.* 6 Ioan. 2. *Omnis homo primum bonum vinum ponit; postea id, quod deterius.* Sic Mundus.

Diuinorũ initia quantilla: fines quanti? III. At non sic Deus: qui à minoribus orditur; & ad summa progreditur; Ab ærumnis, paupertate, Cruce procedit ad gaudia, diuitias, regnum. 1. Iosephum è carcere ad regnum, *Gen.* 14. Danielem *ca.* 14. è lacu ad palatium: Mardochæum, *Esth.* 6. 7. à cilicio ad trabeã euehit: 2. Ipse è cruce ad cœlos transijt. Philip. 2. *Factus obediens vsque ad mortem, &c. propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* 3. Ita Deus à grano inchoat; & exit in arborẽ tantam.

4. In creatione ab indigesto chaos, (vt Philosophi opinati sunt,) vtq; fideles credunt, à nihilo auspicatur; finit in perfectum mundum. Incipit à piscibus: desinit in hominem. 5. Ita ordo naturæ à minoribus ad maiora progreditur. Prius enim, ait *Aristotel.* vita plantæ, post animalis, tum hominis viuimus.

IV. Ita Ecclesia à grano Christo. 1. Hinc in S. Scripturis ea dici luna solet. *Ps.* 88. *Cant.* 6. Nam vt hæc sensim in orbem coalescit illustris: ita primum obscura, vsque huc crescit; donec orbem totum impleat. Vt sola Psal. 71. *Dominetur à mari vsque ad mare, & à flu. vsque ad terminos orbis terrarum.* *Ecclesiæ initium à grano.*

Ex hac amplitudine Ecclesiæ sanctus Augustinus telũ promisit, quo vno Donatistas confixit, volentes Ecclesiam in vna Africa concludere: in qua sola ipsi reperiebantur. Verba eius sunt: *Ecclesia lunæ similis est. Si quis nouam lunam primo & secundo die non videt, cœcus est.* Quid ergo Caluinistæ negant esse visibilem?

3. Vt cœpit à grano visibili Christo, & piscatoribus; sic progressa cepit Philosophos, Reges, orbemq; ipsum; & iam tanta est. *Nõ fuit ex hominibus opus, quia autem ex Deo, ideo dissolui non potuit, sed præualuit.* Act. 5.

Itaque opera Dei ab humili; mundi, à fastu exordiuntur; At hæc in infamiam; illa in gloriam terminantur, & durant; illa pereunt. 1. Sicuti *Alciatus Emblemate* 124. ostendit in pinu, & cucurbita. *Quia Dei opus est.*

Aeriam propter creuisse cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriasse coma:
Cum ramos complexa, ipsumq; aggressa cacumen,
Se præstare alijs credidit arboribus.
Cui pinus: Nimium breuis est hæc gloria:
Nam te, (hyems.
Protinus adueniet, quæ male perdit,

Talis mundus cum suis operibus & regnis

gnis ad Ecclesiam, qualis cucurbita ad pinum. 2. Isai. 55. *Non sunt viæ meæ, sicut viæ vestræ, dicit Dominus. Quia sicut exaltatur cœli à terra; sic exaltantur viæ meæ à vijs vestris.*

PARS III.

Quid grani paruitas ad Ecclesiæ adiuncta & contenta.

TRistia inter & læta fertur Ecclesiæ puppis ac prora. Diximus de tota Ecclesia, quę grano similis: Iam de partibus quibusdam eius & adiunctis. In his fidelium testationes pono, Sacramenta, Instituta, Fidem, Doctrinam, &c.

Tentationum initia sinapina sunt fines arborei.

I. Ecclesia grano sinapis est similis, & tentationes magnas è paruo initio. 1. Hæ ordiuntur à lapidibus, & ascendunt ad regna. Et Matth. 4. *Dic, vt lapides isti, &c.* demum *ostendit illi omnia regna, &c.* 2. Diluuium à guttis cœpit; creuit in tantum. 3. Iudas ab osculo cœpit; finit in laqueum sibi, in crucē Domino. *Matt.* 26. 4. Axioma Philosophorum est: *Paruus error in principio, maximus est in fine.* 5. Velut Ægypti plagæ. *Exod.* 8. 9. 10. inceptæ à muscis desiere in amnes cruentos, inque stragem primogenitorū: Sic tentationes ex scintilla gliscunt in incendium. 6. Isa. 14. *De radice colubri egreditur regulus.* Id est, Granum in arborem crescit; tentatiuncula in grande peccatū. 7. Ipsa vulpecula est. At Cant. 2. *Capite nobis vulpeculas quæ demoliuntur vineas*: Peccatum vero Leo est, 1. Pet. 5. *rugiens, & circuit quærens, quem deuoret.* 8. Ezech. c. 47. Fluuium intranti aqua primum ad talos: tum ad genua: dein ad pectus, hinc ad collum pertingebat: dum submersioni proximus esset. Ita tentatis contingit.

In Ecclesia omnia aspectu parua.

II. Quæcunq; in Ecclesia sunt, sinapina sunt: id est, parua aspectu; at vi magna. Vt crux, Sacramentorum symbola, paupertas Euangelica, pœnitentia, tribulationes, &c. 1. Nō nisi talia grana Christus in sua Ecclesia seminat: In paradiso seminarat arbores vitæ. At hæ mole quidem magnæ; ista vero virtute sunt maiora.

Sed similia in spiritu vno.

2. *Leuit.* 19. Vetuit Deus agrum diuerso semine conseri; ita nec Ecclesia, nec anima conseri debet institutis Dei, & Dęmonis, ac mundi. 3. Item *Deuter.* 22. vetuit vsum vestium è lino & lana contextarum; sic nequeunt contexi Gentilismus, & Christianismus, Iudaismus vel hæresis: item virtus, & fucus hypocrisios, &c. Sit vnum & simplex granum Ecclesia, & qui, & quæcunque sunt in ea.

Et ortu humilia: maxima successu.

Ista ipsa, & singula in ea, à minimo cępta initio, auxere. Quid minus iacente in præsepio, pannis inuoluto, vt putabatur, fabri filio? Quid minus viuente in deserto, ignoto, &c. Attamen tanto postea; vt Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne baptista.* Item sensendum de SS. Martyribus, Virginibus, &c. qui *peripsema & purgamentum huius mundi*, 1. Cor. 4. At iam Psalm. 138. *Nimis honorati sunt amici tui Deus.* Felix initium, qui talis obtingit finis!

Finem specta mundi.

III. Admonet Granum, finem spectādum, non solum initium. In quo per magna mundum inter & Christum distantia est, 1. Mundus agyrta spondet diuitias: At linteum denique & angustum dat sepulchrum. Spondet delicias; dat morbos. Spondet honores; dat infamiam, inuidiam, dolores, &c. Initia mellea; at finis: absyntheus.

Et Christi.

Contra Deus, 1. *Exod.* 12. Israelitas in Ægypto pauit lactucis agrestibus, at in deserto manna. 2. *Exod.* 7. Moysis virga in Ægypto mutarat aquas in sanguinem, in deserto aquas è petra elicuit. 3. *Iud.* 15. Samson ex asini mandibula, Philistæorum claua lethali, dulcem aquam exorauit: Ita è paruis, ex asperis, &c. emanant sæpè magna, dulcia, dante Deo.

PARS

PARS IV.

De grano Fidei, & Prædicationis.

I. FIdes granum est sinapis. Matt. 17. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis:* id est, ardentem. Anno M.C.XXV. Rex Tartarorum Calipha statuit, omnes Christianos eijcere regno. Satrapa quidam suadet, rectius posse à fide abduci: habere enim eos in lege: *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, & dixeritis monti huic: Transi hinc; & transibit: & nihil erit impossibile vobis.* Hoc iussi præstare, dum nequibunt; fidem esse falsam cum lege palpabunt. Rex conuocatis id imperat, intra X. dies præstent; aut occidendos fore: Præsules triduanum indicunt ieiunium, & orationem: stato die adsunt ad vrbem Taurum. Vnus eorum imperat monti, & transfertur. Rex conuertitur. Ita *Paulus Venetus l.* 1. *de region. Orient. c.* 18. *Et magnum speculum tit. Fides exempl.* 1.

Fides montem transfert.

II. Verbum Dei granum est. Eo quid simplicius? 1. Et tamen theoria physica omnis; argumenta philosophica, &c. mere ad id sunt fabulæ. Psa. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes; sed non vt lex tua.* Et adhuc tamen aliqui. 2. Tim. 4. *A veritate quidem auditum auertent;* Aliter Dominus qui suam prædicationem instituit humilem verbis; & modo per parabolas, & vulgaria argumenta; nudam simplicitatem demonstrando, sine coloratione oratoria, aut philosophica.

Prædicatores fabulosi.

Zelosi.

2. Mulieres deformes, & superbæ, formam sibi parariam conciliant; at formosæ purpurissam abhorrent: Ita mendacium ingenij humani; & Veritas verbi Dei. Sed heu! Concionatores hodie fere amant ostendere eloquentiam quam virtutem, &c. Non ita Deus; Ier. 23. *Nunquid non verba mea sunt, quasi ignis, & quasi malleus conterens petras?* q.d. Non fucata, non delicata, &c. sed quæ conterere corda valeant lapidea, ferrea, adamantina.

2. Pomposi.

Neruosi.

3. Vt si obsessor vrbis spargeret flores, rosas, odores, loco pilorum, hastarum, gladiorum, tormentorum. Ita concionator comtulus & promptulus, contra vitia, hæresesque, &c. quid efficiet? Persuasionem humanam forte; at non fidem Christianam, nec vitam solide bonam. 6. Iere. 48. *Maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter: & maledictus, qui prohibet gladium suum à sanguine.* Tales fallunt Euangeliũ, & fraudant: & canentes placentia, sibi gratiam populi aucupantur; non Dei.

3. Vani.

5. Maledicti illi.

III. Oratores vere Christiani exemplum capiant ex Dauide, 1. *Reg.* 17. Hic tum cum Goliath cõgressus est, cum arma Saulis exuisset. A Deo hoc: Ne victoria daretur armis regijs. Pedum vnctionis, & lapides veritatis, & funda spiritus sternit mundum, peccatum, Satanam.

Veri ac simplices, sed fortes ac certi ictu.

Tales primi piscatores erant Prædicatores. 1. Cor. 1. *Videte vocationem vestram, Fratres: quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, nõ multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus: vt confundat sapientes: vt non glorietur omnis caro.* Hæc de arbore, quæ Ecclesiam: rami vero diuersos status eius significant. Sed quæ *aues* erunt?

PARS V.

De auibus in arbore sinapina nidificantibus.

I. HIlarius ait *Aues* esse Apostolos, qui inter ramos prædicationis harmoniam concinunt. Quo allusit Dauid Ps. 67. *Præuenerunt Principes, coniuncti psallentibus.* 2. S. Gregorius ait esse animas iustorũ, quę alis contemplationis ad mysteria diuina vsq; ad Cœlitum choros euehuntur. 3. Alij volunt eos esse Confessores, Doctores, Martyres, Virgines. 4. Ego homines intelligo, ad cœlestia conditos.

ditos. Vtque multa sunt auium; sic & hominum genera.

Christiani 1. rapaces. 1. *Aquila*, regina auium; ab vnguibus sæua, dilaniat alias: sic quidam dominandi auiditate alios lacerant, & depascunt.
2. Auari. Vti Rhamnus *Iud*. 9. igne suo reliquas arbores exurebat. 2. *Pelicanus* suo perfosso pectore pullos sanguine fouet: ita quidam Dei legem perfringunt, & ex alieno
3. Terreni. sanguine suos filios locupletant. 3. *Struthio* grauis, volare nescius; volabundus tantum humi cursitat: sic quidam terræ filij mentem sustollere nequeunt, pressi & amore terræ, & pondere. Similes pisci illi, quem Petrus cepit, ore dragmam ferenti: sic isti meras pecunias, opesque lo-
4. Vani. quuntur. 4. *Pauo*, plumis speciosissimus, at voce ingratissimus auium: Ita quidam superbi cultu, natuq; magni, at dum loquuntur, ineptias meras, noua, vanaque ampullant, mundum, carnemq; crepant, Psal. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum*.

5. Religiosi. 5. *Luscinia*, aedon, acanthis, aliæque tales, corpore sunt exiguæ, & cantu mirificæ: Ita Religiosi coram mundo viles, at cantu diuini cultus, doctrinæ, vitæque harmonia cunctis venerabiles, multis imitabiles, omnibus ædificatorij. Sunt *columbæ*, felle carentes malitiæ, victu simplices: sunt gementes turtures, aridis insidentes ramis peccatorum alienorum, quibus deprecantur veniam. Hæ aues omnes, peccatorum, & iustorum, nidificant in ramis Ecclesiæ, id est, & in statibus varijs.

Omnium duo sunt genera. II. Attamen omnes duplicis sunt generis. Vel sunt rapaces aut feræ: aut cicures & domesticæ. Istæ noctu requirunt nidum, interdiu prędę inhiant: Hę etiam de die nidum occupant, pullos excludūt, plumas mundant, vel cantillant: &c. Ita homines duplices. Feri ad arborem Ecclesiæ, aut templi aduolant, cum nox ingruit afflictionis, aut mortis: tū de Deo, anima, sacrisque remedijs cogitant. Vbi autem ex morbo, vel malo respirarunt, redeunt ad pristina, similes sui, non Dei. Iusti autem secus, tempori omnia sedatia peragunt, quietisque animis.

PARS VI.

De Fermento.

1. S. *Chrys.* parabolicū fermentum modicum, subleuans massam, & saporem immutans, ait esse Apostolos specie viles, indoctos, qui mundum condiuerunt totum, conuersum in panem sapidum, & gratia subleuatum. Mirabilis Dominus in parabolis. Prius ait, *Simile est regnum cœlorum, grano sinapis, quod homo seminat*: dein: *Fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis*: Vt differentiā denotet inter viri, & fœminæ opera. Indecorum enim foret, seminare mulierem, & virum pinsere.

1. Quare, Vir in domo agere debet conuenientia viro, fœminæ, fœmina. Iuxta illud. *Viri, vxorisq; cura diuersa esto in vna domo.*

Omne viro soli quod conuenit esto virile.
Esto fœmineum, quod fœmina sola requirit.

2. Ideo *Deut*. 22. cautum à Deo, neu quis è lino, lanaque contextum quid gerat. Talis est forma domestica, vbi virilia ac muliebria munia promiscue vsurpantur. 3. Naturæ ordinē est euertere, si vir quæ mulieris sunt, & hæc, quæ viri, tractet. 4. Amphibia sunt isti animalia, viuentes quasi in diuersis elementis aquæ & terræ: Vti mures marini, crocodili, ranæ, mergi, &c. Hoc est mulieris: Prouerb. 31. *Considerauit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit*. Item Tit. 2. *Iuuenculas adhortare, vt sint curam domus habentes.* 4. Dei ordinatio est ista: Genes 1. *Germinet terra lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum*: pomi poma, pruni pruna, &c. Magis hoc in hominum operibus vult

Deus, ac sexuum. 5. Ita Dauid distinxit Psal 122. *Sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum: & sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ.* Liquet, in benè morata familia alijs alia conuenire.

Vocis vnius diuersa significata. II. Fermentum tamen diuersa notat in S. Script. Vt & vox *Leo* Christũ, Apoc. 5. *Vicit leo de tribu Iuda:* Et Satanam, 1. Pet. 5. *Circuit diabolus tanquam leo.* Vt, *Serpens*, Satanam, Gen. 3. *Serpens decepit me:* Et Messiam, Ioan. 3. *Sicut exaltauit Moyses serpentẽ, &c.* Sic *Aues*, dæmones notant. *Luc.* 8. qui sementem verbi Dei à cordibus raptum deuorant: hic iustos vocant.

Fermenti item. Ita quoque *fermentum* in peiorem partem accipitur: Vt Luc. 12. *Cauete à fermẽto Pharisæorum; quod est hypocrisis.* 1. Cor. 5. *Modicum fermentum totam massam corrumpit.* 2. Signat doctrinam & traditionem hominum. Vt Matt. 16. *Cauete à fermento Pharis. & Saducæorum.* Origenes, *hom.* 5. *in Leu.* 2. putat eam ob causam fermentum à sacrificijs fuisse exclusum. 3. Signat malitiam. 1. Cor. 5. *Expurgate vetus fermẽtum, vt sitis azimi.* Qua forte ex causa comestu ri Agnum, domi fermentum asseruare prohibebantur. Exod. 12. *A die primo non erit fermentum in domibus vestris. Quicunq; comederit fermentum, peribit anima illa de Israel.* 4. Signat prædicationem: Vt hic.

Ecclesia est fermẽtatrix. III. Mulier ergo id fermentum subigens, est Ecclesia. Et quidem Iudith. 11. *Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, in sensu verborum.* Et hanc Prouer. 31. *Mulierem fortem quis inueniet?* Hæc est *Apoc.* 12. amicta sole, premens lunam pedibus redimitaque stellis XII.

Tria fermenti *sata*, quibus id inseritur; lex est triplex. Naturæ, Moysis, Euangelij. Aut Fides, Spes, Charitas. Aut Oratio, Ieiunium, Eleemosyna. Aut Paupertas, Obedientia, Castitas. Aut Contritio, Confessio, Satisfactio. Hæc enim Ecclesia subigit prædicando, & practicando.

Perora ex repetitis dictis per partes: ac insiste in affectu iam prius concitato.

DOMINICA SEPTVAGESIMÆ.

Simile est R.C.H.P. qui exijt primo mane conducere operarios.
Matth. 20.

1. NVmine irato, 2. *Reg.* 21. pluuiam diu negante Iudæis; Dauid orãs, causam flagelli intelligit, esse peccatum Saulis; ob iniuste cæsos Gabaonitas. Qui ab Dauide rogati per legatos quam satisfactionem expetant, aiunt: *Dentur nobis 7. viri de filijs eius, vt crucifigamus eos Domino.* Dati, in monte ad vrbem Gabaa, crucifiguntur. Respha, mater aliquorũ, die nocteque adhærens crucibus plorat innocentes, ob patris noxam non ob suam, plexos.

Sic iratus Deus per inobedientiam Adæ, diu negauit pluuiam gratiæ, & misericordiæ. Patribus multum orantibus, vt destinatam diu ac promissam satisfactionem Christum daret. Datus est: & in Vno eo 7. dona Spiritus. Sed deditus is neci crucique est. Ecclesia, hoc tempore, triste intuens spectaculum, mortem in sontis luget, cantu habituque mutato. Simul Fideles hortatur, vt partæ, per eius mortem pluuiæ gratiarum participes efficiant vineas suas, & seipsos, in istis, & in Domini vinea laborantes, donec merces annumeretur.

Nos autem in præsens de hoc

I. *Quod labore ad salutem opus.*

II. *De Dei nos vocantis amore accelerante, & pacto.*

III. *De vocantis, vocatorumq; debito, & horum tardatione.*

IV. *Qui sint otiosi in hora vndecima.*

V. Quid à Vespera, & Procuratore expectandum?
VI. Quales operæ?
VII. Quæ merces operarum?
VIII. Quis, quantusq́; Denarius?

PARS I.

Labore ad salutem opus est assequendam.

1. Natura docet in Ethnicis. I. Opera bona sunt ad salutem necessaria: ad ea labore opus. 1. *Dij namque laboribus omnia vendunt.* Hoc omnium gentium axioma semper obtinuit. 1. Ægyptijs symbolum laboris erat, pictum bouis caput; vtpote bruti laboriosi. 3. Romani immolantes bouem, coronabãt ei caput: innuentes labori coronam deberi. Hæc vana: Accipe sacra.

2. Docetur in figuris Legis. 1. Salomon in templi columnarum basibus, boues & Cherubin efformauit: 3. *Reg.* 7. significans, instar boum nobis in Ecclesia laborandum; si Cherubinis sociari cupiamus. 2. In Exodo iussus est Moyses cortinas lineas, hyacintinas, & purpureas facere. Purpura notat, adusq; sanguinem esse laborandum: Linũ quod toties manus subit, & tunditur; denotat mortificationem: Hyacinthus, cœleste præmium declarat. Hinc Cant. 5. *Manus illius plenæ hyacinthis.* Indicat, quod, qui laborat, se mortificat; is gloriæ hyacinthum promereatur.

3. Docet Euangelium. 2. Inde Matth. 11. *Regnum cœlorum vim patitur; & violenti rapiunt illud*; id est, laboriosi, & mortificati; non inertis. 2. Nam 1. Cor. 3. *Vnusquisque propriam mercedem recipiet secundum laborem suum.*

4. Docent exempla. II. Dauid 1. *Reg.* 17. ante debuit Goliatham sternere; quam filiam Regis acciperet vxorem. Sic ante mundum vincas, quam cœlum teneas. *Dedit* enim Deus *potestatem filios Dei fieri.* Ioan. 1. Et *Vita hominis militia super terram. Iob.* 7. 2. Expertus dixit. 2. *Tim.* 4. *Bonum certamen certaui, cursum consummaui; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ:* 3. Petentibus honorem sedendi à dexteris & sinistris Christi, hic ait, Matth. 20. *Nescitis, quid petatis*, q. d. per laborem huc itur, 4. Antigonus Rex iuueni imbelli, præmium petenti bellicositatis paternæ, ait: *Ego virtuti propriæ, non alienæ, mercedem dare soleo.* Sic Deus *reddet cuique secundum laborem suum.*

5. Isaac; *Gen.* 24. Rebeccæ sponsæ Armillas, & Inaures dedit. Hæ sunt fidei; istæ operũ sunt symbola. Fide nos Deus donat primo: quæ Iac. 2. *Sine operibus mortua est.* Sine operibus prẽmium nec speres. 2. Cant. 5. *Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuũ.* q. d. Me ama: & ad labora. 3. Debiles manu, & claudos, *Leuit.* 21. ingressu tabernaculi Deus lege arcebat, id est. Labori ineptos, aut inuoluntarios cœlo arcet. 4. Animæ ornatus talis sit oportet, Ps. 44. *Omnis gloria filiæ Regis ab intus*, in intentione: *in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus* foris laboriosis operibus. *5. Figura alia.*

III. Opera necessaria sunt. Quia cœlum est eorum præmium. 1. Si enim ob minutum quid terremum sudemus; magis oportet ob cœlum. Ecce, 2. Iacob, vt Rachaele potiretur coniuge, 7. annis, iterumque 7. laborans seruit. *Gen.* 29. Quid ad cœlum illa? Rom. 8. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam.* 3. Cicero *in epist. ad Atticum*, audito, fratrem petere consulatum ei scribit: *Peregrinus es, mi frater; Roma est; Consulatum petis.* Quid: de te, de cœlo dicam? *Non est mollis ad astra via.* Quia cœlum hoc pluris fit, quo constat pluris. Nam *difficilia, quæ pulchra*, At chara, quæ cara, ac rara. *Cœli pretium labor est.*

1. Saul. 1. *Reg.* 11. gratis, ex sola Dei gratia ad regnum euectus, id tanti non fecit, quanti par; vt se fugâ quoque subduceret, ne eligeretur. At, post Ammonitas profligatos, vt promeruisse id visus *Charum quod labore emptum.*

sus est, regnum plurimi fecit. 2. Iacob. singularem Iosepho hæreditatem præ cæteris dans, ait, Gen. 48. *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.* LXX. vertunt: *Do tibi Sichimam præcipuam.* Alij sic: *quam tuli oratione & obsecratione.* Labore cœlum emitur: & vim patitur.

PARS II.

Dei vocantis non accelerans amor, & pactum.

Deus est de amans nostri. 1. DEus pater, Nos laboratores ad Ecclesiam vocat, pro beatitudine. Deus *exijt primo mane*: amore nostri tanto, vt vel quietem abrumperet. 1. Nam Prou. 13. Qui *diligit filium, instanter erudit.* Hebraicè legitur, *Mane diluculò erudit.* 2. Amore pellaci quærens adolescentē lupa, *Prou. 7.* ait: *Egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre.* Sic hebraica lectio. q. d. adeo te ardens depereo. Plus amat nos Deus: vt mane primo exeat. Imo festinās, Psal. 17. *Ascendit super Cherubin, & volauit super pennas ventorum,* amator tui.

Citus ad iuuandū: tardus ad puniendum. II. Misericordiam præstiturus *mane exit*: at vindictam parans, tardus & serus exit, Gen. 3. *Deambulans ad auram post meridiem.* Pedes habet, vt Cherubin, velatos: id est, tardos ad pœnam: at alas ad gratiam. 2. *Ouid.* de Cæsare canit *in Tristibus.*

Tardus es ad pœnas, Princeps; ad præmia velox.

Sic Deus. 3. Nondum surrexerat sponsa, cùm sponsus diceret: Cant. 5. *Aperi mihi soror mea sponsa, quia caput meum plenm est rore.* 4. Hinc ea vigilantior facta ait, Cant. 2. *Ecce iste venit: saliens in montibus, transiliēs colles.* Nimirū vt exercitationibus faciat lampades cœli: & astris ipsis inuidiam.

3. Vocatione nos prauenit. III. *Mane exit*: Ab incunabulis nos gratiâ suâ præuenit. *Is. 49. Dominus ab vtero vocauit me.* Ieremiæ ait *cap. 1. Priusquam te formarem in vtero, noui te.* Psal. 21. *In te projectus sum ex vtero.* Psal. 138. *Suscepisti me ex vtero matris meæ.* De Baptista Luc. 1. *Spiritu sācto replebitur adhuc ex vtero matris suæ,* Paulus Gal. 1. *Cùm autem placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiā suam;* An parum *mane* ad hos *exijt*?

Pacto se nobis obstringit. IV. Quin & horis exit diuersis diuersos, aduocās, operarios, Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martyr. Confessores. Et cum singulis paciscitur mercedem. Mirum! Pacta Deum inter & hominem esse posse, tot illi nominibus debitum.

Pactum scripto firmat. Et pactum non solū promisso firmat Deus, sed & scripto. Cùm tamen sit Psal. 144. *Fidelis Dominus in omnib. verbis suis, & sāctus in omnib. operib. suis.* Vnde Paulus 2. Tim. 1. *Scio, cui credidi; & certus sum, quia potens est depositū meū seruare in illum diem.*

Ceremonijs solennizat. Addit etiam Deus pacto ceremonias, vt sit insignius. 1. *Gen.* 15. Pactum cum Abraham firmat signo flammæ, ante eum per medium auium, & iuuencarum cæsarum transeuntis. 2. *Exod.* 24. In publicatione Legis pactum suum firmat aspersione sanguinis, super aram & populum facta per Moysen: Vt ex signo cognoscant sanctum esse oportere.

Hoc admirandus magis ac venerandus. Mirum! Deum, quasi hominem, ad certas leges & conditiones astringi, fierique debitorem: & nostrum. Quid, si Rex vili lixæ ius daret, quo posset ipsum Regem in iudicium vocare, nisi stet spōte initis cum eo pactis? Et hoc Deus homini dedit. Miratur id Iob. 13. *Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam;* Iob. 14. *dignum ducis super huiscemodi hominem aperire oculos tuos; & adducere eum tecum in iudicium?*

PARS III.

De vocantis debito, & vocatorum insuper tardatione.

Deus est hominis debitor. 1. MIrāda ista: sed magis, quod modum Deus excogitarit, quo se ho-

hominis debitorem constituat. Sicut, si quis Dominus allaboret, quamadmodũ seruorum suorũ potestati sese subijciat obligatum: atque ex sola misericordia inductus pactum ineat: & dein facti se debitorẽ fateatur. Ita vi pacti opera nostra, alioquin ex se nullius valoris, meriti sunt infiniti. Nihilo minus tamen Luc. 17. *Cũ feceritis omnia, quæ præcepta sunt, dicite; serui inutiles sumus.* Nam Ro. 8. *Non sunt condignæ pass. &c.* Interea 2. Tim. 4. *Reposita est mihi corona iustitiæ: quam reddet, &c.*

Idq; ex suo ipsius pacto.

David 1. *Reg.* 17. adolescens iugularat vrsum, aut leonem, &c. Quę facinora etsi magna; nullum tamen ex ijs præmium, aut laudem tulit. At mox vt hominem confecit; gratiam, & filiam Saulis meretur. Cur? Quia Saul ita iurarat. Sic in vinea Domini meremur mercedem: quia pactus eam Deus est.

Itaque vltro accurrere oporteret: At iam Dominus etiam exit, nos conductũ. Quæ miranda bonitas est. Quid enim hoc? Creatura ante vult esse mercedis certa; quam Creatori quidquam præstet. Quasi nolit ei obsequi; nisi præstet promissum suum, in primis voluntariũ; at nunc quasi necessarium: vt quam ipse sibi necessitatem imposuerit.

Attamen homo est mercenar.

Vere nihilominus de homine Iob. 7. *Sicut dies mercenarij, dies eius,* hominis. Inter Mercenarios se David profitetur Ps. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes eius propter retributionẽ* mercedis.

Væ si in vinea dæmonis.

II. At in vinea Domini, non dæmonis, laborandum est. Huius vineæ sunt Gomorrhææ, Vah! sunt Sodomææ, Ierichũtinæ; sunt vitiorum omnium. Isaiæ 43. *Non me inuocasti, Iacob; nec laborasti in me Israel.* q.d. Dum idolis impij sacrificarunt sanguine; tu mihi ne vel amore, aut prece seruijsti. Et si quid laborasti, non tamen in vinea mea.

Deus vocat obstrictos vltro accurrere.

Deinde omni hora nos vocat; tametsi hic vndecima ponatur vltima. *Ab vtero vocauit me;* Isaiæ 49. Et; *Adolescens tibi dico, surge,* Luc. 7.

At tardamus malo nostro.

Sed facimus vocati, 1. vt ille, Matt. 8. *Permitte me primum ire, & sepelire patrem meum.* Friuole causamur cunctatores.

2. Agimus, vt vocatus ab Elia Eliseus, 3. Reg. 19. prius *tulit par boum, & mactauit illud; & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederent.* Ita primas obsequij damus homini; dein, ac vtinam satis, secundas Deo: quin fæces sæpe ac scoriam.

Subinde & ad mala abimus.

Quid, quod in alia omnia, quam ad quæ vocamur, non raro abeamus? Idque vel destinata malitia; vel errore, vt Lotho contigit. Corrixantibus indies pastoribus Abrahæ & Loth, inuicem hi separati sunt, *Gen.* 13. Loth optione accepta elegit regionem planam, amœnam; sed decliuem, & sceleratam. In qua ditatus, spoliabatur: imo & sui capiebantur: quæ ipsa demum de cœlo perijt igne. *Malo vsus consilio in eligendo:* ait S. Ambr. Montosa scilicet virtutum reliquerat Abrahæ. Ita vocati à Deo persæpe facimus similes Loth.

Vocat etiam magis obstrictos in Euangelio.

Exit Dominus omni hora: Prima cum Ada stipulatur: tertia cum Noe, sexta cũ Abraham: nona cum Moyse: XI. cum Apostolis. Hac in otiosos stomachatur: *Quid statis tota die?* q.d. Quod ante hac steterint, minus mirum: at iam tempore gratiæ hic stare, est regredi, & excidere: Adeo multa, & certa suppetunt nunc auxilia Sacramentorum, doctrinæ, exemplorum; vt hæc citra grauem culpam negligi non possint.

PARS IV.

Qui sint otiosi in hora vndecima?

Senex otiosus est.

1. ADolescentes, iuuenes, viri tardãtes vocati, aliquam merentur veniam: at Senes horæ vndecimæ, incre-

pandi sunt acrius, si tardet. Quo enim se excusent? Iā stant: imo decurrerunt, fessi vanitatis ac pertæsi. 1. Hinc bene S. Cyprian. l. 12. de Abus. *Secundus gradus abusionis est, Senex absque religione, & sanctimonia.* 2. Ezech. 8. vidit abominationes in tēplo: in his fuere cani, sed lasciui, & dorsū arę obuertentes, id est, pietatem auersati.

1. Odiosus. *2. Impius.*

3. Inutilis. 3. Arbores in vere florentes, æstate virentes, at autumno nullum fructū efferentes, excidendæ sunt: sic Senes Deo otiosi.

4. Fatuus 4. Eccl. 25. *Tres species odit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum: Pauperem superbum, diuitem mendacē, & senem fatuū.*

5. Ætati contraria gerens. 5. *Alciatus* refert priscorum emblema fictum: Amorem & Mortem in idem forte hospitium diuertisse: mane alterum alterius arma accepisse ex imprudentia: suis dein quemque vti voluisse: at

Hinc iuuenes occidit Amor, fallēte pharetra:
Hinc Mors ipsa suos cogit amare senes.

Amor necabat falce: Mors telis cupidineis hircissare cogebat senes. Ambr. an non otiosi?

Longe aliud reliquit exemplū. 2. *Re.* 19. Berzellai senex oblatos à Dauide honores recusauit: tum parto in iuuentute cōtentus decore: tum indignum sene ratus, iam canum sequi aulicas delicias.

Otium in loco grauius. Si otiosi in foro; quanto magis in templo, reprehensibiles? Vt sunt oscitabundi in Sacris, Concionibus, precibus. Quid de Canonicis? Quid de otiosis in cœnobijs? In domibus ciuium? In curijs? In tabernis? In lupanaribus? &c.

Et solum otium hic obiectat: non adulteria, homicidia, vsuras, &c.

Otium est criminosum. II. Sed cur otium solum? 1. Quia infame est. 2. Quia malorum complurium radix. 1. Hierony. *Amice Rustice, semper aliquod opus facito, vt te semper inimicus inueniat occupatum. Et sic quantumcunque tentauis, nunquam tamen vinceris.*

2. Tum est infame: vt Philosophi maluerint credere, mundum ab æterno fuisse, quam otiū Deo affingere. Nec enim sciebant operationes Dei ad intra; sed solas ad extra; vt Theologi loquuntur; adeo, si Deus otiū ageret, non esset Deus. Ioan. 5. *Pater meus vsque modo operatur, & ego operor.* 2. Hinc Elias pseudodeitatem Baal exsibilans, ait Sacrificulis: 3. Reg. 18. *Clamate voce maiore: forsitan enim Deus in diuersorio est; aut certe dormit, & excitetur.* *Est infame.*

III. Catonis vox est: Brissonio teste li. 4. *Homines nihil agendo male agere discunt.* 1. Solon, ait *Diog. Laer. lib. 9.* legem tulit; ne filij alerent parentes senes, aut ægros; à quibus artem nullam didicissent. 3. Ægyptijs lex fuit, ceú prodit *Diod. Siculus*; vt quisq; nomen & artem apud Magistratum profiteretur, qua viueret. 4 Pisistratus Athe. tyrannus, teste *Aeliano lib. 9. var.* otiosos omnes ad se congregari iussit: dixitque eis: *Si nec boues, nec semina habetis; de meo accipite, vt terram colatis.* Metuebat ab otiosis coniurationem in suum caput. S. Augustin. ait. *Otium, viuentis sepultura est.* *Ethnicis detestabile.*

PARS V.

Quid à vespera, & Procuratore expectandum?

CVm *sero factum*, ob vesperam mortis, vel iudicij extremi, dat mercedem Deus eodem die: Et tu seruo tuo procrastinas suam? Quin & defraudas? 1. Non ita Iob 31. *Si contempsi subire iudicium cum seruo meo, vel cum ancilla mea, cū disqeptaret aduersum me.* 2. Hem, quid sapiens? Eccl. 34. *Qui effundit sanguinē, & qui fraudem facit mercenario, fratres sūt.* Ergo fraudatio homicidium est. 3. Est & peccatum in S. Spiritum, clamans vindictam. *Fraudatio mercedis est iniusta.* *2. Homocidialis.*

1. Mundus autem est, vt Laban *Gen.* 31. deceptor iusti Iacobi querentis: *Pater vester circumuenit me, & mutauit mercedē meā decem vicibus.* 4. Est, vt Pharao, tyrannus: qui per diem fessos etiam flagellabat sub vespe- *3. Labanitica.* *4. Pharaonica.*

vesperam.Exod.5.*En famuli tui flagellis cædimur:& iniuste agitur cōtra populum tuum.*

Officium Principis iuuat. II.*Voca operarios,& redde mercedem.*Demandat hoc procuratori; & simul ipse præest rationibus. Et Principes, vt habeant Vicarios, ipsi tamen non ideo sunt omni cura liberi. Oculum adijciant tum Vicarijs,tum subditis. 1. Sic Moyses;etsi haberet 70.seniores.Exod.18.*Qui iudicarent plebem omni tempore*; Attamen,*quicquid grauius erat,referebant ad ipsum.*

Ethnicis detestabile. III. Principatus enim sunt onus personale; ideo humeris incumbit Vnius; Isa.9.*Principatus eius super humerum eius.*

3. Elias vnus erat *Carrus Israel,& auriga eius*:4.Reg.2.ita Princeps bonus.

Seruus dominans nocet subditis. At,quia Officialibus minus attendunt Principes; hinc lachrymæ. Saul visis & auditisGalaaditis plorare,(opprimebantur enim ab Ammonitis,) quærit:1.Reg. 11.*Quid habet populus, quod plorat*: Requecognita,spondet auxilium: *Et insiluit spiritus Domini in Saul,& iratus est furor eius.*

Et Dominis. III. Atqui subinde Domini seruos,vt dicitur,adorare videntur: tantumque eis tribuunt; vt & à subditis penè adoratos velint.1.Similes Nabuchodonosori; qui iussit adorari statuas à se erectas; etsi luteas.*Dan.*5. Hinc serui videntur esse domini:& vice versa.Quod quicunq; seruo displicet; Domino item. 2. Accidit hoc Dauidi.Cui Achis Rex. 1.Reg.29. *Scio, quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei:sed principes Philistinorum dixerunt:Non ascendat nobiscū in præliū.* Igitur eū ablegat ex aula,Heu!Hæc hodie ruina est regnorum,magnificatio seruorum. 3.Ita Satan decepit Achab.3.Reg.22.*Ego decipiā illum. Cui Dominus:in quo? Et ille ait: Egrediar,& ero spiritus mendax in ore omniū prophetarū. Et ait Dominus:Decipies,& præualebis. Egredere,& fac ita.*Nō sic egit hic paterfamil.

Et regguntur à Satana.

IV.Neque tamen ipse;sed procurator mercedem adnumerat.Rectè. Melius enim æstimare de labore sciūt experti, vel inspectores propiores: quàm delicijs assueti sæpè Domini. Procurator autem noster est Christus, Heb.4. *Tentatus per omnia.*1.Hoc vnum solabatur Iob.19.*Scio quod Redemptor meus viuit*, qui ærumnas has ipse vti inspicit;sic & compensabit.2. Idem vnice orauit.Psal.71. *Deus iudicium tuum Regida & iustitiam tuam filio Regis.* id est: Transfer in filium tuum munus remunerationis, quam mihi datam volebas.3.Item Psalm.85. *Da Domine imperium tuum,puero tuo, Christo.*

Expertus Procurator est Christus.

PARS VI.

Quales Operæ;

1. OPerarij in Ecclesia multi,strenui. Quia Eph. 4.*Ipse dedit quosdā quidem Apostolos, quosdam autē Prophetas, alios vero Euang. alios autem Past. & Doctores, ad consummationem SS. in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi.*Ita tunc:

Nunc vero Matt.9.*Messis quidem multa,operarij vero pauci.*Quia mundus operas omnes conduxit. Vt 1.Reg.13.*Faber ferrarius non inueniebatur in omni terra Israel. Cauerant enim Philisthijm; ne forte facerent Hebræi gladium, aut lanceam,* vel ad resistendum,vel rebellandum. Ita mundus arma eripit plebi spiritalia,fabrosque eorum.Prędicatores bonos Philisthæi non abduxerant negotiatores, vsurarios, aulicos:sed fabros & poliones.Ita nec mundus frigidos, vanos aut improbos prædicatores non retardat. Si tamen quos relinquit spiritales, eos tibi inutiles censet; natosque fruges consumere.

Ecclesiasta bonè rarè.

Veri operarij specimen in Hiera Tyrio descriptum est. 2. Paralip.2. *Misi tibi virum prudentem, qui nouit operari in auro arg.ære & ferro & marmore,& lignis:in purpura quoque hyacintho, bysso & coccino: & qui sciat celare omnem Scripturā, & adinue-*

Perfecti quales.

nire

nire prudenter, quodcunq; in opere necessariũ est. Talis Ecclesiastes esto, aptus in omni materia labora, insummis, medijs, infimis, duris, mitioribus, &c. in omni tentatione, affectione, casu.

Catastropha omnium. II. *Voca operarios.* Vbi ergo Nobiles, Philosophi, &c. Illi mundi luce euocantur ad alta; at in vespera iudicij extremi vocantur *Operarij*. 1. Tunc magis proderit remisisse iniurias, &c. quam Cæsaris habuisse victorias. 2. Tunc vnus actus humilitatis est pluris, quam Alex. Magni maiestas: Eleemosyna pluris, quam opes Crœsi, Assueri, Crassi. 3. Tunc Isa. 29. *Libanus in Carmelo conuertetur.* 4. Tunc fertilia, pulcra, &c. mundi sterilescent, fordescent, &c. Tunc verum, quod 1. Reg. 2. *Sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est.*

PARS VII.

Bona opera sunt salutifera; sed in Christo.

Quæ merces operarum?

I. REdde illis mercedem, bonorum operum. Ergo hæretici sunt, qui istam his reddi negant. 1. Contra Gen. 15. *Ego sum merces tua magna nimis.* 2. Marc. 9. *Non perdet mercedem suam.* 2. Matt. 5. *Exultate, quoniã merces vestra copiosa est in cœlis.*

Fateor, ex nobis *serui inutiles sumus*. 1. At *Sufficientia nostra ex Deo est*. 2. Cor. 3. Et *Omnia possum in eo, qui me confortat*. Phil. 4. 2. Vt, 4. *Reg.* 2. putiscentes aquas Ierichuntinas Eliseus iniecto sale reddidit dulces: Ita sal nostrum sunt merita S. Crucis Christi. 3. Moysis manus extra sinum erat leprosa; reducta in sinum fit munda, *Exod.* 4. Sic opera nostra extra Christum. Adeo primas operum nostrorum debemus Deo; *qui dat velle, & perficere.* Vnde ait per Ps. 90. *Cum ipso sum in tribulatione.* Ideo inuocatur Sap. 9. *Veni ad me Sapien. Dei. Vt mecum sit, & mecum laboret.*

Qui gratiam nec II. Mira dignitas hominis, qui in collegam à Deo adsciscitur, cuius etsi minor pars operis est; ei tamen merces datur soli. 1. Vt si Dux multa pertulisset in obsidione vrbis; occupatæ vero triumphum Tribuno cederet. 2. Vt fecit, 2. *Reg.* 12. Ioab, castra Rabbath delens, & vrbem Aquarum cogens ad deditionem; prior noluit intrare, sed Regi nunciat, vt prius intrantis sit gloria Regis. Ita Dominus suum donum esse meritum hominis facit. *gloriam dat pro operibus Christus.*

3. Simile in expugnatione vrbis Iericho *Ios.* 6. Iussit Dominus omnes stare in acie, muros circumire; cùm tamen ipse eos deijcere statuisset, & deiecit. At cooperatores eos esse cupiebat; non egebat. 4. Ioas Rex Israel, 4. *Reg.* 13. eijcit sagittas, at Elisæus tergo eius imponebat manus suas. Sic homo Rex mundi, tela operum bonorum iacit; at Deus prosperat.

5. Sane Isa. 64. *Iustitiæ nostræ quasi pannus menstruatæ.* At in Christo fiunt *gloria & honore coronatæ*. 6. Nam Can. 5. *Species eius, vt Libani.* In quo monte quasi omnis decor templi creuit; cum omnia ligna inde sint desumpta. Ita *omnis species* operũ nostrorum est, *vt Libani* Christi. At Christo, Isa. 35. *Gloria Libani data est ei, decor Carmeli, & Saron.* 7. Clare Paulus Rom. 11. *Tu autem cum oleaster esses, insertus es oliuæ, & socius radicis, & pinguedinis factus es.*

PARS VIII.

Quis, quantusq; Denarius?

I. ET *acceperunt singuli denarios*, æternę vitæ. At cur vnus idemq; singulis; 1. Hæretici aiunt, indicari æqualem omnium gloriam fore ex mera gratia; non ex operibus. 2. Catholici quidam aiunt, Deum, præter omnium opinionem, his minorem, istis maiorem daturum gloriam, quam meriti fuerint. 3. Omnes fere aiunt, mercedem dandam non vitæ tempori; sed operi, operisque charitati. 1. Hunc ad modum Sap. 4. *Consumma-* *Virtutis modum, non tempus remuneratur Deus.*

summatus in breui, expleuit tempora multa. 2. Sic qui vna hora laborarunt nouissimi, pares fiunt primis, aut superiores.

Imperfecti secus. Hinc Religiosi non se efferant ob professionis antiquitatē. Virtutes numerēt; non annos. 1. Et isti sunt refutati, qui dicebant: *Hi vna hora laborarunt, & pares nobis fecisti, qui portauimus, &c.* 2. Sic & 1. *Reg.* 30. Expugnatores vrbis Sicelech nolebāt esse socios prædæ eos, qui ad sarcinas remanserant. At secus sanciuit Dauid.

Trutina meriti trilanx. 1. Temporis. II. Rectè. Nā meriti magnitudo è tribus maximè sumitur. *Primo:* Ex temporis diuturnitate. 1. Idē Iacob, *Gen.* 31. questus est ad Laban: *Viginti annis seruiui tibi.* 2. Sic frater prodigi ad Patrem, Luc. 15. *Ecce tot annis seruiui tibi.* 3. Sic Ezechias Rex, 4. Reg. 20. *Memēto quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto.*

2. Laboris. *Secundo:* Ex difficultate operis. 1. Hinc D. *Thom. q.* 26. *art.* 2. *ad* 8. putat Martyrem Confessori præire multo quoad præmium accidentale. Ergo quisque se animet ad opera ardua, & heroica; dicatq; cum Dauid ad Achis: 1. Reg. 28. *Nunc videbis, quæ facturus est seruus tuus:* præsertim si causa Dei difficultatem habuerit.

3. Charitatis. *Tertio:* Ex charitatis quantitate. 1. Sic *Luc.* 21. viduæ denarij duo pluris æstimati sunt quam cęterorū oblata in gazophylacium. 2. Sic, qui vndecima venerunt.

Iusta querela nullus locus. Quod autem Deus huic maiorem, minorem illi det gratiam: est, quia sic vult. 1. Liquet hic in murmurantis increpatione. 2. Dein, vt in creatione conqueri vna creatura non potuit de altera nobiliore: ita nec in reparatione ad gratiam. 3. Gynyceium puellarū Assueri conqueri non poterat de Esthera, cunctis prælata: sat ijs esse debebat, se ipsas ex humili euectas ad Regiam Maiestatem gemmis auroq; rutilare, *Esth.* 2. Ita sub lege Christi, qui vna hora laborant, maiori sæpè gratia donantur, quam qui sub lege Moysis pondus & æstum diei tulerunt: Neque tamē, quod cōquerantur, habent. *Perora* ex repetitione dictorum, pathetic[i]s instituta.

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

Exijt, qui seminat seminare semen suum. Luc. 8.

Simile in Dominica V. Post Epiphaniam.

IN arca Noe, *Gen.* 6. tristega, siue habitacula erant quina. Primum Foricarū; sordibus egerendis. Secundum, penuarium; victui asseruando, Tertium, Cauea ferarum. Quartum, Stabulum animalium cicurum. Quintum, habitaculū hominum, & volucrium. Hæc Figura. Iam Parabola; Istis volunt interpretes significari totidem loca diuersa iacti seminis.

Vtriusque applicatio, & explicatio datur ista. 1. Terra secus viam, siue sentina arcæ, notat Luxuriosos, nō nisi immundas cogitationes corde, & ore egerentes. 2. Terra saxosa, siue penuarium, indicant superbiam: Quod opes pariant corda saxea, & elata. 3. Terra spinosa, siue cauea ferarum, significat auaros: qui, quæ dentibus & vnguibus rapiunt, eadem & dilaniant. Nam spinæ pungunt, & lacerant. 4. Terra bona, siue cubiculū hominum, & stabulum cicurum, designat animas studiosas virtutum.

Triplex quoque status Fideliū denotatur. 1. Coniugalis, per cubiculum cicurum animalium. Huic fructus est tricesimus. 2. Cœlebs per hominum cohabitationem. Nam homines in arca se continuisse, aiunt Doctores. Huic fructus est sexagesimus. 3. Virginalis per aues notatur cœliuagas, & cælicolas: Est enim proximus Angelorum: Et fructus illi centesimus est. Nos modo

I. *Parabolas quasdam de Verbo Dei adducimus.*

II. Cur parabolis vsus Iesus: & quis Sator sit.
III. Quales esse satores Verbi Dei oporteat.
IV. Quæ alia seminatoris sint adiuncta.
V. De clamore Domini; & auribus populi.
VI. Quod semen secus viam.
VII. Quod semen cadat super petram? quod inter spinas.
VIII. Quæ terra bona: & quis fructus eiusdem?

PARS I.

Parabolæ quædam, de Verbo Dei.

S. Scriptura Verbum Dei varijs rebus assimilat, ob effecta innumera. *Primo*, PLVVIÆ, Psal. 67. *Pluuiam voluntariam segregabis hæreditati tuæ Domine*: scilicet Ecclesiæ. 2. Didicit id Dauid à Moyse, Deut. 32. *Concrescat in pluuiam doctrina mea, fluat, vt ros, eloquium meum.*

3. Quem Ioannes vidit, *Apoc.* 1. cano capillitio, oculis flammeis, facie solari, manu stellata; & erat *Vox illius tanquam vox Aquarum multarum.* Quia vt aquæ terram fœcundant: ita Christi Verbum.

4. Iubetur, Matt. 17. *Ipsum audite.* Nimirum, quia, Eccl. 39. *Ipse tanquam imbres, mittet eloquia sapientiæ suæ.* Talis esto Prędicator.

Secundo SECVRI. Vt 1. Matth. 3. *Iam Securis ad radicem arboris posita est*, id est, Prædicatio, ait hic S. Hieron. ad voluntatem, non ad ramos posita est; & clamatur, Matt. 3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Iuste.* 2. Hinc, Dan. 4. *Succidite arborem, & dissipate illam.* Fortiter hoc quidem, at clementer illud: *Attamen germen radicum eius in terra dimittite.*

Male videtur apposita securis; quod nō excisa stirpitus fuit. Discat ergò Prædicator non solos inanes inanium conceptuum ramos amputare, vel iniquitatum: sed ferire radices ipsas; 3. Dauid, 1. *Reg.* 17. ita destinauit lapidem, vt ictu primo Goliathum sterneret ac obtruncaret. Caput pete, Prædicator; non circa pedes vel brachia girato. 4. Arborem totam succidi iussit Dominus infructuosam; *Luc.* 13. non tantum luxuriem ramorum putari. 5. Idem iussit *Deut.* 20. Vt primum Israelitæ terram Chanaan inirent, arbores succiderent infrugiferas omnes. 6. *Exod.* 34. Prohibito omni commercio cum gentibus, iussit quoque sic: *Lucos eorum succide, aras destrue, confringe statuas.*

Tertio, Fermento, Vt Luc. 13. *Regnum cœlorum simile est fermento; quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus.* Scio, per fermentum hic intelligi 1. ab S. Aug. l. 1. quæst. Euang. q. 12. Charitatem: 2. Ab S. Chrys. Apostolos: 3. Ab S. Hieron. & Ambr. Iesum ipsum: 4. Attamen ab S. Hieron. Verbū Dei: per sata tria, tres animæ potentias: irasc. cōcup. rationalē. Nam verbum Dei partem rationalem erudit; irascibilem coercet: concupiscibilem frenat: Totam animā sapidam reddit: vt dicat, Psal. 118. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel & fauum ori meo.*

Quarto, Gladio. Vt Hebr. 4. *Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Sic Orig. hō. 3. in 12. Num. Aug. Epist. 58. & l. 20. ciu. c. 21. (Licet alij intelligant id de Verbo incarnato) Vidit Ioann. *Apoc.* 1. quod *de ore eius gladius vtraque parte acutus exibat*, id est, Verbū Dei, ait Primasius, Aretas, &c. Anceps vero: 1. Ob vtrumque Testamentum; teste Aug. l. 20. ciu. c. 12. 2. Quod verbū Dei in V. T. superfluitates carnales; at in N. T. spiritus dedecora præscindat.

3. Quod contemptores eius in anima, & corpore puniendi sint. *Cant.* 3. Lectus regius Salomonis à LX. fortissimis Israel circumstari dicitur, binos gladios habentibus in manu vnum, alterum super fœmur. Sic Theodoret. ait, Verbo Dei mentem,

tem, manumq; armatam esse oportere.

Quinto, Semini confertur Verbum Dei in hoc Euangelio.

PARS II.

Cur in parabolis locutus Iesus: & quis sator?

1. SEminans est Christus. Sic *Hieron. Chrys. ho.* 45. *Iren.* 1. Quod is de sinu Patris *exijt*: 2. Quod *suum semen* seminauit. Nam omnes alij non *suum*, sed Christi seminarunt. Vnde Prophetæ semper; *Hæc dicit Dominus.* At Christus: *Ego autem dico vobis.*

1. Ob nostrā tarditatem. Nota vero, quod Matth. 13. *Sine parabola non loquebatur eis.* Inde de X. Virginibus, Grano sinapis, Thesauro absc. Margarita pretiosa; Nuptijs pastore bono; Vinea, Sagena, zizania, Seminante. Cur? An, vt ex rebus creatis assuefaceret ascēdere nos ad creatorē? Vtq; ex hisce condisceremus? 1. Ita sanè Rex quidā; cuius filiolus alphabetum è tabella discere nō quibat obtusior; tot ei pedisse quos addidit, quot literæ sunt; singulisq; singularū nomina literarū indidit: & sic puellus alphabetum ocyus addidicit. Ita & Deus res creatas, vsu cōsuetas, nobis pędagogas dedit in parabolis. *2. Ob vtilitatem in pietate.* 2. Causam dixit per Isaiam, ca. 51. *Posui verba mea in ore tuo, vt plantes cœlos, & fundes terram:* id est, omnibus ex rebus similitudines spirituales elicias. Sic allegorizat Ioel 3. *Stillabunt montes dulcedinem, & colles lac, & mel.* hoc est, ipsum Messiam.

Christus est sator. II. Et hic est sator: Zach. 13. *Ego sum colonus.* Habet enim omnes proprietates seminantis. *1. In veste vili.* 1. Sator, etsi diues sit; vestem tamen humilem induit. Ita Dominus nostro se vestiuit sacco; eoq; demum, lacerato, & conscisso. *2. Cum bobus.* 2. Sator vtitur bobus aratoribus: Dominus Apostolis Prædicatoribus, qui glebas animarum frangant, & noualibus semen credant.

3. Sermone. 3. Sator sermone vtitur suæ functioni consono: Dominus parabolas duxit non à rebus philosophicis, astrologicis, altis: Sed obuijs, vti colonus. 1. Hoc obstupuit Baruch ca. 3. *In terra visus est, & cum hominibus conuersatus est*: qui Angelis insueuerat. *Humano.* 2. Hac de causa inquit sponsa, Cant. 3. *Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ:* Nimirum, vt tanto familiarius cum ipso loquatur, & agat. *Familiari.*

3. Vt, si Rex arcana sua cum rustico communicaturus, amore viri, suum aulicum sermonem mutaret in rusticum, quo melius intelligeretur; mirandum id foret. Ita Dominus, &c. Per magna hæc est gratia. *Et simplici.*

Idcirco Moyses, iussus à Deo omnia sua beneficia populo reducere in memoriam, recenset singula: demum hoc quasi maximum: inquiens. Deut. 8. *Recogites in corde tuo, quia sicut erudit filium suum homo, sic Dominus Deus tuus erudiuit te*, sermone, moreq; tibi vsitato. Hominem impiū Balthasarum territat Deus, signo hominis vtebatur. Nam Dan. 5. *In eadem hora apparuerunt digiti, &c.* Signum hominis erant *dextra*: at verba erant supra hominem. Sic Prædicator sermone sit vulgaris; at spiritu & doctrina diuinus. Huic tamen dissimiles sunt Prædicatores Theologizantes ad populum. *Causa, vt doceat.*

PARS III.

Quales esse Satores Verbi Dei oporteat.

1. PRrædicatores ergo sublimia, & 1. peregrina non tractent: Similes ficui luxurianti multū in folia, at in fructū nullum. *Non alta tractantes.* 1. Ab hoc S. Franciscus suos dehortabatur, suadebatq; gladium assumi ancipitem, *Apoc.* 19. ad excidenda vitia, & inferendas virtutes. Itemque ore geri hunc gladium, impijs ad terrorem: manu autem stellas, iustis ad imitationē Sanctorum prælucentes, 2. Sic *Isaiæ*

cap.8.ſuaſum de myſterio Incarnationis: *Sume librum quendam, & ſcribes in eo ſtylo hominis*. id eſt, ad captum humanum. 3. Deus, *Dan*.5. iram ſuam denunciaturus Balthaſari Regi, manum hominis miſit ſcribentem, vt is hoc melius intelligeret ſcripturam. 4. Deus iuſſit Moyſi, *Exod*.38. nō tantum aurea vaſa parari in tabernaculum, ſed & ænea, ac viliora: Sic prædicator minuta non contemnat docere: miſcere ſubinde ſublime quid.

2. Niſi raro. II. Fas ſit tamen quandoque curioſiora, honeſtaque, vtilia & licita inſpergere. 1. Nam & Iudith, *cap*.10. vſa eſt lautiore cultu, calamiſtro, & gemmis: quo gratior Holoferni, & pernicioſior foret: ſuiſque ſalutarior.

3. Et cum grano. Tempori tamē & loco ſeruiet Prædicator, rebuſque & perſonis. 1. Nā Luc.12. *Quis, putas, eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuā, vt det illis in tempore tritici menſurā?* 2. Mēſuram hanc, modumue dicendi didicerat, Paulus 1.Cor.3. *Non potui vobis loqui, quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus. Tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potū dedi, non eſcam*. Prudens doctis docta, rudibus vulgaria prædicabit. 3. Vt Moyſes, *Exod*. 34. deſcendens de monte, legem promulgaturus, velat faciem, tunc mire ſplendētem: ne ab eo plebs diffugeret. De quo S. Greg. *Coruſcantem coram populo faciem velat, qui intimæ claritatis arcana non reuelat*.

4. *Apoc*.11. Ioannes iubetur metiri templum & aram. Quod Richar. à S. Victore l.5. part. vlt. Paſt. ſic exponit: *Metiri præcipitur, qui Actiuis ſiue Contemplatiuis Verbū eruditionis adminiſtrare, ſecundū vtrorumq; captum, admonetur.* Ergo prædicaturus ante metiatur auditoriū, & noſcat mores. Nā S.Greg. in Dialog. part.3. Paſt. *Pro qualitate audientium formari debet ſermo doctorum*. Vt citharædus non eodem chordas omnes pulſat modo: Sic Prædicator.

III. Quod vt ſciat: à Deo diſcat neceſſe eſt. Itaque ſe prius in Deum includere ac abdere aſſueſcat: vnde hauriat ſpiritū, quē promat. Nā *Exijt qui ſeminat*. Exeat etiam prædicator à Deo, ab oratione, ad zelū animarū: ab rerum diuinarum meditatione ad concionandum populo. 1. Sic, 2.*Cor*.12. Apoſtolus exijt è tertio cœlo ad prædicandum. O raptum! Sed parē fructum. 2. Iſaiæ, *cap*.6. os calculo, ab ara accepto, mundauit Seraphin. 3. Apoſtoli ſuccenſi ſunt igne S. Spiritus: tantum vt digne prædicarent. O quam felix ab ara ad cathedram eſt progreſſio? Quam ignea ſit poſt orationem peroratio. *4. Cum zelo.*

PARS IV.

Quæ alia Seminatoris adiuncta ſint.

I. EXijt quoque Deus Pater è loco iuſtitiæ, (vbi concluſerat eū peccatū Adæ) in campum miſericordiæ; Hic ſeminat Chriſtū in vtero B.V. Mariē. Inde hoc ſemen cecidit ſecus viam in ſtabulo. Poſt idem, cum hominibus cōuerſatum in ſaxa incidit, durum genus hominum: vt lapidationi proximus eſſet. Deinde cecidit in ſpinas, his coronatus & laceratus eſt. Demum in terram bonam ſepulchri. Vnde reſurgens *ortum, fructum fecit centuplum*. Ita oportuit. Nā *Ioan*.12. *Niſi granum frumenti, cadens in terrā, mortuum fuerit, ipſum ſolum manet. Si autem mortuū fuerit multum fructum afferet*. Hæc allegoria. *Chriſtus ſemen eſt.*

II. Iam litera. Qui ſeminat; manu ſerit: Prædicator opere doceat, 1. *Leuit*.19. vetitum, diuerſo ſemine conſeri agrum. Quod fit aliud verbo, aliud opere declarando. 2. Ideo S.*Baſil*. in *Pſal*.44. ait, Prædicatoris veſtem è duplici texi oportere telā; Verbi, & operis. *Prædicator ſit exemplaris.*

Deinde *exijt* de die. Qui enim ſeminat clam noctu; is iuſte ſuſpectatur. 1. Ideo, Prou.1. *Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem* *Sit publicus.*

vocem suam 2. Item Dominus interrogatus de doctrina, ait, Ioa.18. *Ego semper palam locutus sum; & in occulto locutus sum nihil.* 3. Qui secus; *is inimicus homo* est: Quia *cùm dormirent homines, venit.* Matth.13.

Non auarus. III. *Exijt seminare:* Vt cõfundat exeuntes tantum ad colligendum auarè Matt. 25. *Metis, vbi non seminasti:* Heu! Quot metunt; & non meruerunt; Nemo Ecclesiasticus meretur temporalia, nisi seminarit spiritalia. 1.Cor.9. *Si nos vobis spiritalia seminamus; magnũ est, si carnalia vestra metamus.* Esto: sis doctus, possis serere: at non seris. Cur metis? Vel nomen seminantis incassum geris: messoris vero etiam ad damnationem tibi cadet.

Plus est quam Creator. Nomen id excellentius est nomine Creatoris: Ac tanto; quantũ gratia superat naturam. Nam Deus, in quantum Creator, orbem creauit, &, mera naturalia. At in quantum Sator, mera diuina seminauit: Verbum, Gratias, Sacramenta, &c. Ideo per excellentiam dicitur: *Qui seminat:* quasi *solus* ipse per se; sementem quoque suam sanguine suo irrigauit. Et hoc verè est *semen suum.*

Heu, quot alienũ serunt semen carnis, dęmonis: &c. Sed Sap.4. *Adulterinæ plãtationes non dabunt radices altas.* Quem ergo fructum? Perditionis. Quippe quorum *Deus venter*, Phil.3. eorũ *finis interitus* est.

PARS V.

De clamore Domini, & auribus populi.

Causa clamoris Christi. I. QVi *habet aures audiendi, audiat.* Dominus ter exclamasse legitur: 1. hic 2. Ioan.7. *Qui sitit, veniat ad me, & bibat.* 3. In cruce expirans: *Pater in, &c.* 1. Hic autem ipse clamat prædicator Dominus: Quia Ioannes, ante pro eo fuerat *Vox Clamantis.* Ioan.1.2. Clamat: quia Verbũ Dei dignum auditu est. Ita Pater; Matt. 17. *Ipsum audite.* 3. Quia est *Verbum Vitæ*, mortuis animabus resuscitandis. Sicut *Ezech.*37. Vox Dei, per agrum sparsa cadauera, & ossa arida, redanimat.

II. Sed *Audiat, qui aures habet audiendi* diuina. Nam vana plerique amant, id est. At *Leuit.*22. Noluit Deus victimam sibi fieri sine auribus & cauda: id est: nouissimorum immemorem, eaque non audientem libenter. 2. Loth. *Gen.*19. generos suos monuit secum exire, cremandam fore Sodomam. *Surgite:* ait, *egredimini, quia delebit Dominus ciuitatem.* At non audiere: fabulam rebantur. Pereunt. Sic Prophetæ, Euangelistæ, Ecclesiastæ canunt nobis pluuiam sulphuream, & spiritus procellarum diros: at surdis canunt, & ad fabulas conuersis. *Christiani surdastri. Deo ingrati. 2. Pereũt.*

3. Demosthenes aliquando de re graui perorabat ad populum Athen. Hoc pertæso, alioque circumspectante, Orator fabulam orditur de asini vmbra. Æstate aiebat, Athenis Megæras iturus agaso in via sub vmbra asini à se conducti, solem declinat. Locator se asinum, non vmbrã locasse contendit: pertendit alter contrà: Vnde lis. Dixit. Abijt. Reuocatum rogat populus, pertexat apologum. Quibus ait: *De vmbra asini audire cupitis; de salute Græciæ disserentem audire detrectatis.* Similes & hodie auditores multi. Et hi similes sibi nanciscuntur sæpè oratores. Illi aures asini habent; quia hi fauces: Nam asininum rudunt. *3. Fabulas captant.*

4. Inter cætera gratus Deo Dauid pro beneficijs, etiam gratias agit pro auditu: Psal.39. *Aures autem perfecisti mihi.* S. Hier. ex Hebræo vertit: *fodisti.* q.d. æternum me seruum tibi effecisti. Nam, *Exod.*21. aures perfodiebantur seruo perpetuando. Nota serui Dei, æternum electi, est audire Verbum Dei aure aperta. At nota reprobationis videtur esse audire grauiter. Quæ heu, quam vulgaris? Vnde semen perit plurimum. *4. Nota electionis & reprobationis.*

PARS VI.

Quod semen secus viam.

Perditio seminis.

1. ALiud cecidit secus viam, scilicet, in priscos Philosophos, aliquã Dei cognitionẽ habentes. 2. *Aliud* in saxa, *duræ ceruicis* Iudæos: quorum lex in lapideis incisa tabulis, & caro lapideo cultro circumcisa; non corda. 3. *Aliud inter spinas*, Turcas 4. *Aliud in* terram bonam. Ecce 1. Pigros, 2 Obstinatos. 3. Diuites, 4. Fructuosos. Hæc allegorice.

Est informatio Prædicatoris.

Sed eccur Sator bonus, in tria illa loca non bona semen iactauit bonum? 1. Vt imitemur verbũ bonum cõmunicantes omnibus. Exemplo dicentis Rom. 1. *Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.* 2. Ad consolationem Prædicatorum; si zelo eorum minus respondeat fructus. Nam *Aug.* ait. *Magna consolatio membris ex ca.* 3. Quod is, cuius semen est, sterilem potest in fertilem commutare. Iob. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu, qui solus es?*

Secus viã. 1. sunt peccatores.

II. *Secus viam*, id est, in peccatores; qui Verbum Dei pessundãt. Per horum vias enim volant harpyiæ infernales, auesque feræ, quę deuorant semen, *Vel:* Cecidit in occasiones peccandi. nam & has habentibus deuoratur semen. 1. Vt Dina, *Genes.* 34. Vrbi Sichem videndæ egressa, defloratur. Reperturam se fœminas rata, viros reperit, & rapta est. 2. Atque idcirco Deus, *Exod.* 19. daturus legem Moysi, edixit: *Qui tetigerit montem morte morietur.* Sciebat, si tetigissent vel primo pede, eundem & ascensuros fore.

2. Oscitabundi auditores.

Secus viam sunt etiam S. Chrysostomo, *hom.* 45. *in Matth.* oscitabundi auditores, & ociosi, Hi à Prædicatore accipiunt, feruntque Vriæ literas, 2. *Reg.* 11. Putant se exauditis concionibus in die iudicij prouehendos fore ad præfecturam: Et ecce, literas Deo aperiente, inuenientur minus habentes; & dedentur neci: æternumque iacebunt *secus viam* damnati.

3. Luxuriosi, qui innotescunt.

3. *Secus viam* sunt quoque venerei furtiui. Furantes Venerem latere putant: at innotescunt cunctis. 1. Cœcus amor. Videri nec vult, nec videt se videri publice. Vti, quæ secus viam sunt, ipsa & in oculis sunt. Difficile occulas amorem. *Quis enim celauerit ignem?* ait Ouid. At *Beati quorum tecta sunt peccata.* Psalm. 31.

Dant scandala.

2. Thamar, *Gen.* 38. secus viam sedens fefellit Iudam, putantẽ cum prostituta, non cum nuru, se rem habere. Ita peccatum vt scortum, semper secus viam assidet, insidians viatoribus, sub specie rei multis consuetæ, nec magni momenti: At magna dantis scandala in publicum.

Sunt collegium peccatorum.

3. Ita Isai. 51. *Posuisti corpus tuum, & cor tuum, & desiderium sicut viam; vnde transeunt omnes.* Et hoc vel maximè de libidinoso dicendum. Nam cæteri peccatores sunt in vno genere peccandi insignes: at luxuriosi patent pluribus, tanquam *secus viã* positi; vti scelerũ propudiũ omnium.

Et excusatores sui.

4. Belle igitur Eccl. 9. *Omnis mulier fornicaria, quasi stercus in via ab omnib. prætereuntibus cõculcabitur.* Nullus peccatorum penè verbum Dei vilius pendit, quam Venerei. Adeo multa causantur: iuuentutem præferuidam; naturam fragilem, occasionem multam, & ineuitabilem; lapsus facilitatem; nec adeo atrocem esse eius immanitatem; facilem ex eo resipiscentiam; Et commune plurimis: summis quoque viris obuium. Vnde sibi blandiuntur in sinu, & Dei Verbum auferri vilipendunt: sicque pereunt.

Eorum exitus est, vorari.

III. *Aues deuorant illud.* 1. Sic Oseæ 7. *Cõederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit.* Animæ fortitudo est Verbum Dei. Hoc deuorati, indiciũ est perpetui interitus: Nam temporaneus non accidit animæ. 2. Ecce, Pistor Pharaonis videbatur sibi

tria

tria farinæ caniſtra ferre in capite, ciboſque piſtorios; & hos ab auibus deuorari. Ioſeph ei ſuſpendiũ inde auguratur. Sic qui farinam Verbi Dei in capite tantum gerit, non dentibus maſticat, nec ruminat eam cogitatione; ſed auibus fert propatulã: quid ei, niſi ſuſpendiũ infernale? 3. Iſraelitis terrã promiſſionis cultam, ac ſatam perdunt in herba Madianitę & Amalecitæ. Sic dæmones voliuagi in cordibus, patulis vanitati, deuaſtant animas, ſeminaque rapiunt prædicatorum.

Sunt Cõtemptores Prædicationis.

4. Quin luxurioſi quoq; prædicantem de luxuria exſibilabunt: dicat licet ex *S. Greg. in Moral.* quod omnes ad vnũ S. Patres eam ſuis pingere coloribus nunquã ſat potuerint: Dicat cum *S. Hieronymo in Matth.* ea mentẽ turbari, iudiciũ inuerti, ſpiritum eneruari, animã excœcari, hominem obbruteſcere. Et cum *S. Iſidoro li. de ſum. bono.* Luxurioſum reddi viuũ cadauer, tetrũ ſpirans. Et *cum S. Bern.* Laſciuũ ſubire labores pericula vitæ & famæ; intus diſcruciari, &c. omnia amore (an furore?) amãtes exſibilabunt mulieroſi.

PARS VII.

Quod cadat ſemen ſuper petram? quod inter ſpinas.

Auari ſunt obſtinati.

1. ALiud c. *ſuper petram*, id eſt, ſuper auaros ait *S. Th. Aqu.* Nã his, vt obſtinatis, deficit humor gratiæ; ac proinde etiam germinatio. 1. Ideo Tentator, *Matt.* 4. Ieſum ſubuexit in ſumma petrarum iuga, oſtentans illi è rupe omnia regna. 2. Vt rupes ſub vndis impactas euertunt naues aut lacerant: Ita in mundo ſcopuli auaritiæ naufragium multos ſubire cogunt. *Heu, fuge littus auarum!* monet Polidorus apud Virg. Æn. 3.

2. Sunt naufragi.

3. Infelices.

3. *Apoc.* 8. Vt Aquila, viſa Ioanni, clamat: *Habitantibus in terra væ, væ, væ*, Ita Prædicatores; (quorũ vt Aquilæ, *Conuerſatio in cœlis eſt*: Philip. 3.) clament ad terræ filios: *Væ*; ob laborem in parandis opibus: *Væ*; ob anxietatem in conſeruandis: *Væ*; ob dolorem in amittendis. Aut: *Væ* libidinoſis! *Væ* auaris! *Væ* diuitibus! Idem innuit Ieremias 22. *Terra, terra, audi ſermonem Domini.* Væ triplici terræ iſti!

4. Inconſtantes in bono propoſito.

4. Vrgendi ſunt. Vti Ioas Rex, 4. *Reg.* 13. Hic inuiſens Eliſæum ægrum; iuſſus ab hoc ſagittas eiaculari per feneſtram, at tres ſolum excutiens ab Eliſæo arguitur. Ita multi ſeruire Deo incipiunt; ſed cito defatigantur. Eiaculantur vnam ſagittam boni propoſiti, ſuggerente Deo, tanquã Eliſæo: iaciunt dein alias; ſed non vltra tertiam. Bis fortè ieiunant, bis confitentur, ter cauent maleſueta, at non vltra. Occurrit petra ſcrupuloſæ difficultatis, mox areſcit propoſitum, & excidit.

Diuitiæ 1. Lacerant 2. Perdunt.

II. *Aliud cecidit inter ſpinas* diuitum. Nã 1. Vt ſpinæ lanam ouibus auellunt, ita diuites ſubſtantiam pauperum. 2. Vt thamnus ſpinoſus, Rex arborum factus, *Iudic.* 9. incendio omnes, & ſe quoque perdidit eodẽ; Ita diuites, iam reſpectati, & animam ſuam, & aliorum fortunas ſæpè eunt perditum. 3. Vt in Paſſione Domini corona ſpinea pręcipuè eminebat, ita diuites plurimum ad Paſſionis Dominicæ cauſam conferunt aggrauandam.

3. Cruciant Ieſum.

4. Vitijs Deum vrunt.

4. Moyſes, *Exod.* 3. viſo ardere in rubo Deum, ait, *Ibo, & videbo viſionem hanc magnam.* Et verè prodigium eſt, Deum in rubo diuitiarum ardere. Nam vt ſpinæ ſunt latibula ſerpentum, ita diuitię cunabula vitiorum ſunt ac fomenta. 5. Vnde 1. Tim. 6. *Qui volunt diuites fieri: incidunt in tentationem & laqueos diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt hominem in interitum, & perditionẽ.* Quare hoc?

5. Damnant.

6. Suffocant.

6. Quia *ſpinæ ſimul exortæ ſuffocauerunt illud.* Nimirum, *Quia importunis cogitationibus ſuis guttur mentis ſtrangulant*: ait S. Greg. hom. 15. hic. At illa de cauſa vetuit

olim

olim Deus ita: Deut. 16. *Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare Domini Dei tui.* Ara Dei, est cor nostrum; arbores vero, opes & delitiæ: Harum vmbra cor inumbratum frigescit.

PARS VIII.

Quæ terra bona: & quis fructus eiusdem.

Fructificandum est bonis operibus. I. *ALiud cecidit in terrã bonam*, animã fide & charitate integram: *Et fecit fructum centuplum*; Vel bonorũ operum, vt Matt. 21. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.* Vel Beatæ vitæ, secundum 2. Cor. 9. *Qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.*

Reclamãt hæretici. Liquet hinc hæresis Caluinistarum, & Lutheranorum. Qui negant, vitam æternã bonis operibus nos promereri. Cùm tamen fructus non tam bonitati terræ, quam diligentiæ laborantis respondeat. Item dicentium: Eandem omnium beatorum gloriam esse sine discrimine. Cum tanta hic fructuum sit differentia. Quam quidem differentiam gloriæ S. Patres alij alijs Fidelium statibus, vel Ordinibus diuersam fore dandam in cœlis affirmant. Caluiniani autẽ ipsos in hoc, vt & in cæteris, impiè exsibilant. Sed eos refutat hic terra alia fructificans, quam altera, felicius. Vt stellam stella superat claritate; vt terram terra fertilitate, ita iustum iustus gratia & gloria, sine tamen inuidia.

Saluantur pauci, cur? II. At, at, Eheu! quantula saluandorum paucitas? Qua de causa? 1. Cor. 10. *Nolo vos ignorare, Fratres quoniam Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo. Nam prostrati sunt in deserto.* Pauci enim Verbum Dei audiunt cum fructu: pauciores faciunt.

Istis verbum Dei esto tuba. O surdos, qui illud audire nequiuerint, cùm tamen, id quauis sit tuba sonantius. 1. Isa. 58. *Quasi tuba exalta vocem tuam*, Vt id esse signum belli sciatur: belli in dæmones, carnem, mundum. 2. Atque huc istud *Filij Aaron sacerdotes clangent tubis*. Num. 10. 3. *Ibidem* iubentur duæ tubæ asseruari in tabernaculo ad bellum indicendum, scilicet vitijs, altera ad virtutem accendendam. 4. Angelus ipse *Apoc.* 1. præco Euangelij, vocem instar tubæ exaltauit. 5. Tubarum sacerdotalium clangore muri Iericho corruerunt. *Iosue* 6. 6. Gedeon tubis cuneos Madianitarum profligauit, deleuit. *Iudic.* 7.

O exsensi stipites, & *arbores*, ait S. Iudas, *bis mortuæ*; qui Verbi Dei ictus minus persentiscunt! Cùm tamen id malleus sit cœlestis. 1. Ierem. 23. *Nunquid non verba mea sunt quasi ignis; & quasi malleus conterens petras. Ignis*, ad accendendos bonos: *malleus*, ad conterendos improbos. 2. Vt enim Iahel Siseræ malleum per tempora adegit, *Iudic.* 4. Ita Ecclesia sathanam transuerberat. 3. At pios delectat: Eccles. 38. *Vox mallei innouat aurem eius.* *Esto malleus.*

III. Ecquid est igitur: 1. Quod *quidam firmauerunt sibi sermonem nequam*: Ps. 63. Et quod sectentur nouatores *prurientes auribus*, 2. Tim. 4. *à veritate autem auditum auertẽtes*? 2. Quod alij sint auditores quidem; sed adeo non factores, vt nec obseruatores illius existant? Hi aquam cribro hauriunt vasa pertusa. Omnino, Eccl. 21. *Cor fatui, quasi vas confractum; omnem sapientiam non retinet.* *Epilogus contra auditores, & non factores.*

3. Quo venter cibis ingurgitatur; si mox reuomat; Quò semen in saccum pertusum ingeris? Aut cribro aquam hauris? Aut in aquam scribis, vel seminas? Quot audistis Prædicatores; & hos prædicatis ipsos: sed & algetis ipsi: vt tellus sub vltimo posita septentrione? *Similia.*

4. Pluuia vermes, & bufones è terra elicit: eadem & humum facit herbescere, ac fructificare. Quid in vobis Verbum

bum Dei?In hoc vermicat, in isto fructificat.

Estote factores Verbi; non auditores tantũ. Iacob 1. Si Rex nuncium cum literis gratiosissimis ad nos destinaret: eum vero nullus vel domo receptaret: quæ hæc iniuria? quam iustæ foret iræ causa? At prędicatio Euangelij est, Prou. 25. *Sicut aqua frigida animæ sitienti; ita nuncius bonus de terra longinqua* cęlorum. *Perora* ex repetitis tam fortiter, quam breuiter.

DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

Ecce ascendimus Ierosolymam: & consummabuntur omnia.

Luc. 18.

IN Tigri, *Tob.* 6. loturo pedes Tobia viatore, cete emergens ipsi inhiabat deuorando. Iubente Angelo: *Apprehende branchiam eius, & trahe eum ad te; exentera* cor, & fel asserua, morbis medendis, & cæcitati. Piscis Christus est. in Trigi passionis: sed inde emersurus erat, magis vt saluet mundum, quam vt iudicet eum. Exenterari eum vult Dominus, extaque inspici: obseruari cor abyssum bonitatis & amoris nostri; vt redamemus: Fel quoque amantissimæ passionis, vt collyrium cæcitatis humanæ. Id hodie instituit Ecclesia cultu pullo.

Sed de Euangelio nos

I. *Deum & hominem passum esse, difficile captu est.*
II. *Christo de sua passione iugis fuit memoria.*
III. *Christianorũ de passo ingrata obliuio.*
IV. *Quod Debacchatio, quam Passio pluribus plus cordi.*
V. *De Traditione & illusione Domini.*
VI. *Quorum cæcus nos moneat.*
VII. *Præeuntes comminabundi quorum sint similes?*

PARS I.

Deum & hominem passum esse, difficile captu est.

DIfficile persuasu est, Christum Deũ ac hominem, subijsse mortem; & mortem Crucis. Hinc, 1. Cor. 1, *Iesum prædicamus crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Hoc vero torsit olim Philosophos, omnem cęteroquin doctrinam ac vitam Christianam de facili adprobantes. 1. Moyses, viso ardente, at incombusto rubo, ait, Exod. 3. *Vadam, & videbo visionẽ hanc magnam.* Non minus est miranda visio in Deo & homine crucifixo, & ea humanitus creditu perquam difficilis. *1. Difficile Philosophis.*

2. Hinc ipsi Prophetæ de ea inspirati, & vaticinati, obstupuere, Isaias, *ca.* 53. describens nasciturum, doctur ũ, &c. passurum, exclamat, *Domine quis credidit auditui nostro?* Habac. 3. *Domine, audiui auditionem tuam, & timui.* Idcirco dicitur *Petra scandali, & lapis offensionis* Roman. 9. *2. Prophetis.*

II. Difficultas vero existit ex duob. in vno discrepantissimis, *Deo & Homine.* Istum descendisse, & passum: Hunc pati tanta potuisse. Ergo 1. Ps. 106. *Ascende vsq; ad cœlos, & descende vsq; ad abyssos*, ista consideraturus. Quis autem potest, nisi qui credit? 2. In signum istius, Seraphini, Isai. 6. *Duabus velabant faciem eius diuinam:* neque solum, sed *& duabus velabant pedes eius*, Humanitatis. Hinc scias, non solum Diuina, sed & Humana in Christo nobis occulta esse. 3. Idem dicitur, Ps. 17. *Ascendit super Cherubin, & volauit super pennas ventorum, & caligo sub pedibus eius.* Id est, Fecit opera Deus tam alta, quæ omnem superant captum. Fecit & tam humilia, quæ perinde sunt obscura intellectu. *Causæ difficultatis.*

III. Philosophi veteres rationem & sensus super ista consuluerunt, & vt impossibilia exploserunt. *Orig. lib. 2. contra Celsum;* *Dilemma contra Christum passum.*

celsum; hũc ita argumentatũ tradit: Passio ea fuit aut absolute necessaria; aut volũtaria. Si necessaria; ergo potẽtia Christi non erat absoluta. Si voluntaria, ergo stulta; quia pro tam ingratis. Fatuus igitur, aut impotens fuit Christus: proinde nõ Deus. Respondetur. Isa. 53. *Oblatus est, quia voluit*. Et *Ps.* 39. *Sacrificium, & oblationem noluisti, Corpus autem adaptasti mihi, Deus meus, volui*: Quod *Heb.* 10. de Christo exponitur. Imo ipse ait Ioan. 10. *Ego animam meã pono pro ouibus meis*. At vero hoc Philosophia ista cum Christo agit; quod Michol cum Dauide, 2. *Reg.* 6. Rex se regijs exuerat, induerat vili lacerna; præsultat Arcę: visus ab vxore diridetur vt stultus. Ita Christus, gloria exutus, induit hominẽ, *formã serui accipiens*, Phil. 2. ridetur à mũdo, quasi ista via sit animas nostras in cœlum perdũcturus. Sed *inanis est Philosophia, secundum elementa mundi huius; & nõ secundum spiritum*. Col. 2. Nam Ps. 85. *Non est similis tui in Dijs Domine*: bonitate & natura: *Et nõ est secundũ opera tua*.

Dilutio.

Philosophia irridet Christum.

PARS II.

Christo de sua Passione iugis fuit memoria.

Monente Christum natura sua.

1. ECce *ascend. &c.* ad labores Redemtionis 1. Cant. 2. *Ecce, iste venit saliẽs in montibus, transiliens colles: Similis est Dilectus meus capreæ, hinnuloq; ceruorum*; per labores & aspera montiũ transilienti. Poterat Dominus humanã quidẽ naturam; sed tamen impassibilẽ assumsisse, sicque nos redemisse: At maluit viã scopulosã, & præfractos inire anfractus passionis. Vtque est caprea acutissimi visus, & lege sacrificijs debita: Ita Dominus acute pręuidit debitam Passionem suam.

2. Comitatu suo. 2. Huius etiam monebat eum Mors & Satã. Ideo Abac. 3. *Ante faciẽ eius ibit mors, egredietur diabolus ante pedes eius*. Hic superandus illa præuisa.

3. Patre suo. 3. Abrahã cęlauit filiũ suum, ipsũm fore immolandum *Gen.* 22. sciscitantique de victima, pater ait: *Deus prouidebit, mi fili*. Sciebat horrorem mortis morte ipsa grauiorẽ futurã: At Deus Pater filio mortẽ nõ celabat: neq; Filius discipulis: *Ecce ascendimus*, ait.

4. Ammon, filius Dauid, cõstuprarat sororem Thamar, 2. Reg. 13. *Cùm audisset Rex Dauid, contristatus est valde; & noluit contristare spiritum Ammon filij*. Non sic Deus: Etsi aliena essent delicta filij, non propria. *4. Peccato assumpto.*

Rursus aliter Dauid, 1. *Reg.* 25. iratus in Nabal ingratum, ac durum. Huius culpam Abigaili in se suscipienti eam condonauit. *In me sit, Domine mi, hæc iniquitas. Ne ponat, oro, Dominus meus Rex cor suum super virum istum iniquum Nabal; quoniam, secundum nomen suũ stultus*. At Deus tantũ non condonauit Filio peccata mundi; vt etiam in eo bis vindicarit: in præscientia scilicet, & in præsentia vindictæ. *5. Et hoc semper suo.*

6. Hinc sponsus ista sponsæ, Cant. 7. *Comæ capitis tui, sicut purpura Regis iuncta canalibus*. Id est: Cogitationes capitis Ecclesiæ, *quod est Christus*, sunt sicut passio Christi ipsa manantes sanguine. *6. Seipso.*

7. Fatetur ipse, Ioan. 10. *Mandatum accepi à Patre meo*. Et Luc. 12. *Baptismo habeo baptizari, & quomodò coarctor, vsque dum perficiatur*. *7. Iussu Patris.*

8. Et Ioan. 3. *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet Filium hominis*. *8. Mosis facto.*

9. Imo in ipsa gloria sua Transfigurationis alium non habuit sermonẽ, quam de passione Luc 9. v. 31. *dicebant excessum eius, quem completurus erat in Ierusalem*. *9. Gloria sua.*

10. Et Baptismum quoque suum ab Ioanne suscepit in signum, ac memoriã mortis suæ: teste Paulo Rom. 6. *10. Baptismo.*

11. Eo fine & S. Eucharistiam instituit. 1. Cor. 11. *11. Eucharistia.*

Quare qui sermo eius in hoc fuit itinere: ea fuit ipsius cogitatio toto vitę tẽpore. Vt viuendo semper moreretur: licet

ect *Rom.* 6. semel mortuus sit in ligno. Heu! Itan Vita ipsa Christus mortem semper quasi in vlnis, in oculis suis gesserit, tua causa: & tu tanti immemor & amoris, & doloris viuis? 12. Quin mortem crucis circumtulit vel iam primum natus: Isa. 9 *Paruulus natus est nobis; cuius Principatus super humerum eius.* Id est. Crux victrix, eiusque iugis memoria. Ea principatus erat: Quia *Regnauit à ligno Deus.*

12. Natiuitate.

13. Nomine. 13. Vel inde nomen accepit, Philip. 2. *Quod est super omne nomen, Vt in nomine Iesu omne genu flectatur.* 14. Suæ ipsum passionis immemorem esse non sinebat illa quondam innumera eius posteritas à Cruce descensura; De qua Isa. 53. *Generationem eius quis enarrabit?*

14. Christianismo futuro.

Quare *Sol cognouit occasum suũ: Psa.* 103. Quod sic D. Aug. interpretatur: Christus assidue præ oculis tulit passionem suam.

PARS III.

Christianorum de Passo ingrata obliuio.

Ex amore est passio Christi.

1. Ecce *ascend.* Quo, Iesu, quo properas in arma, in supplicia, & in odia istis diriora? 1. At *omnia vincit amor.* Vere, Cant. 8. *Aquæ multæ* tribulationum *non potuerunt extinguere charitatem.* 2. Scipio, quod cæsum exercitũ perdidisset, à Romanis carceratur. Lucius clam eum educit cum suo, & illius præsenti capitis periculo. Exclamat hic Val. Max. l. 4. *Prô magnum, & inexsuperabile numen Amicitiæ!* Plus potuit vnius amici cordatus affectus; quam omnia Romanorum odia, deposcentium ad mortem vnum. At tuũ verum est amicitiæ Numen, Iesu: Tu verus es Lucius: qui hominem liberas, gratiæ perditorem, ad mortem damnatum: sicque efficaciter liberas, vt nec Tartara sint impediendo.

Compassio à nobis ob culpã nostram

Ergo à Passo discamus cõpati, loqui, meditari de passo. 1. Si enim vel iam hic astaret Dominus, ac foret ab Iudæis ad similia abripiendus, pro nobis passurus & sic vellet Ipse: quis non exclamaret cum Dauide, 2. Reg. 24. *Ego sum qui peccaui: Ego: qui inique egi. Isti, qui oues sunt, quid fecerunt?* 2. Triste est, insontem pro sonte plecti: Ideo hoc cauit Salomon, 3. *Reg.* 8. *vers.* 32. precibus contendens à Deo, ne vnquam sibi tantæ iniustitiæ lapsus contingeret. Sed esse orabat. *Condemnans impium, & reddens viam suam super caput eius: iniustificansq́; iustum, & retribuens ei secundum iustitiam suam.*

debetur illi.

II. Est quidem id, si secus fieret; (vti in Christo Passo factum) deplorandum; At hoc magis; quod tam nũc pauci peccatores talem recolant animis gratis Passionem. 1. Eheu! *Perit iustus, & non est, qui recogitat in corde suo.* Isa. 57. Non quiuis *Iustus*: sed natura *Iustus*, & alios iustificãs. De quo Isa. 45. *Rorate cœli desuper, & nubes pluant Iustum,* IESVM.

Eoq; maior quo est multis ea rarior de Iusto.

2. Saul prælio oppetens in monte Gelboe à cunctis filiabus Israel plangebatur: quod *eas coccino vestiebat in delicijs,* & vestibus aureis ornabat. 2. *Reg.* 1. Et nõ comploremus nos crucifixum in cruce Caluariæ animarum nostrarum Exornatorem? 3. *Omnes qui transibant locum, in quo ceciderat Asal,* (Dux & cursor ceruis ocyor, ab Abner hasta occisus) *& subsistebãt:* 2. Reg. 2. viso, tantum virum instar gregarij iacere. Non subsistemus viso Crucifixo Illo: nec ingemiscemus super eos qui Ps. 18. *Exultauit, vt gigas, ad currendam viam: à summo cœlo egressio eius.*

De ornatore nostri.

De præcursore.

III. At interrogant Philosophũ quendam, *quid citissime senesceret.* hic respondit: *Beneficium:* teste Plutarcho. *Senuit* apud plurimos *Beneficiũ redemtionis.* Heu! *Obliti sunt benefactorum eius, & mirabilium eius, quæ ostendit eis.* Psal. 77. 2. Sapienter, & iuste Ioseph nomen indidit maiori natu filio *Ephraim*, id est, *Abundantia:*

At ingrati sumus.

Alteri natū *Manasses*, id est, *Obliuio* Gē. 41. Indicans, in beneficiorum affluentia homines istorum excidere memoria. 1. Dauid, 2. *Reg.* 8. (sicut plerique Reges) habebat Iosaphat à commentarijs, & memoria, qui intento pluribus Regi suggereret merita subditorum, ac obsequia. Et Reginæ nostræ Animæ sua est memoria. Quid ergo rarius suggerit tantum passi meritum? 2. Nauis in statione 4. alligari sueuit anchoris: Et anima nostra 1. Proposito vitę melioris. 2. Oratione. 3. Sacramentorum vsu. 4. Beneficiorū Dei memoria firmetur. Sin', male agetur cum ea. Audi, Psal. 118. *Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc, forte perijssē in humilitate mea.* 3. Iussi à Deo Sacerdotes ignē perpetuū in ara fouere. *Leui.* 6. Ecce lignū Crucis, flagella arundinē, lanceā, spinas: foue ignem amoris, & compassionis in corde.

Simus grati ob merentē.

Ob animæ firmationem.

Ob debitā Charitatem.

PARS IV.

Debacchatio quam Passio pluribus plus cordi est.

De bacchātes in Passum multi.

1. ECce *ascend.* Sequimur? Heu! In contraria potius omnia. Descendimus enim ad Bacchanalia, ad Circæia mundi agmina, &c. 1. Absaloni, 2. *Reg.* 15. coniuranti in patrem totus populus adhæsit, Sectarius in arma nefanda. Sic hodie Mundū, coniuratum contra Christū, sequitur omnis natio. Vah rebellionem! Pro dedecus! 2. Meretrix est visa, *Apoc.* 17. insidere aquis multis, cum aureo poculo, spurcitiarum pleno, cui Reges concubebant, & poculi inebriabantur vino prostitutionis. Eadem hodie insidet populis domina, &c. 3. Heu! *Quis me dabit in solitudine diuersorium viatorum, & derelinquam populum meū, & recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœtus præuaricatorum.* Iere. 9. Bonus seruus videns Domini sui absentis bonorum dilapidationē fieri per conseruos, optat se procul abesse! sic Ieremias, sic tu. 4. Hocq; magis quod simile accidat hodie Christo, quale Dauid. 2. *Reg.* 16. Hic nudipes, & capite aperto fugiens Absalonem, secessit in montem Oliueti mœstus, mœsto comitante populo. Et ecce: *Egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Geza: procedebatq́, egrediens, & maledicebat; mittebatq́, lapides contra Dauid.* O quot hodie Semei bacchantur in Christum?

Et meretricij.

Fugiendi sunt.

Tentationum initio sinapina.

II. 1. Quin imitantur potius Tobiam, *Tob.* 1. Qui contribulibus ad vitulos Ieroboamiticos adoratum accurrentibus, his declinatis, Ierosolymam ascendebat clam adorans Deum. 2. Huc tempus inuitat, & Ipse Passus, calicem Passionis suæ porrigens, vt bibamus. Nam Psal. 74. *Calix in manu Domini, vini meri, plenus mixto. Veruntamen fex eius non est exinanita. Bibent ex eo omnes peccatores terræ.*

Christus adeundus.

Ei compatiendū.

3. Bibite salutem: Vocamini. Psalm. 41. *Abyssus* enim nostrorū peccatorum *abyssum* patientię Christi *inuocat.* Vel etiam econtra: *vocat abyssus* patientiæ Dei *abyssum* nostrorum peccatorū, *in voce cataractarū tuarum. Omnia excelsa tua*, tormentorum, *& fluctus tui* irarum, *super me transierunt.*

Si conbibamus: & colletabimur. Nam: 1. Psal. 93. *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* 2. Agamus sicut Leuitę, *Num.* 1. 4. 7. Castra migrabant? Iā Leuitæ, iussu Domini, vtensilia tabernaculi inter se distributa ferebant. Sic nos arma Passionis feramus. 3. Ita Apostolus, Col. 1. *Adimpleo ea, quæ desunt passionū Christi,* quasi dicat. 4. De fęce nondum exinanita bibo: Arma passi relicta *fero; & stigmata eius in corpore meo: Christo cōcrucifixus.*

1. Vt colletemur.

2. Vt simul cum eo proficiscamur.

3. Vt collaboremus, &c.

4. Vt hostes cedamus.

Ergo dicat quisque proximo suo, vt Ionathas armigero, quando in castris Patris Saulis erat: 1. Reg. 14. *Veni, & transeamus ad stationem Philistinorū, quæ est trans*

locum illum. Castra intrant, quamuis per prærupta montis: cædunt vigilias, stragesque edunt, Ecce, armigero populo Christiano suus adest Ionathas Iesus: ipse fortis est contra portas infernalium solus, te tamen vocat in partem laboris, ac præmij. Quid cessas? Quid respectas ad ollas Ægypti, & Bacchi fumantes?

PARS V.

De Traditione & Illusione Domini.

Bacchantes tradunt Christū.

I. TRadetur *Gentibus.* Hic dolor Christo non leuis. 1. Vt Sauli, 1. *Reg.* 22. (quod Ionathas filius cum Dauide, obæratorum & confugarū Duce, Sauli exoso, fœdus iniisset:) expostulanti: *Coniurastis omnes aduersum me, & nō est qui mihi renunciet: maxime cum & filius meus fœdus inierit cum filio Isai.* Sic dolet Christo: quod Christianus ineat fœdus cum duce bacchantium Gentilitate: cui quasi traditur. 2. Est, quod cōqueratur, Ps. 68. *Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ.* 3. Quid Nathan potissimū obiectauit Dauidi adultero, & homicidæ, 2. *Reg.* 12. Nimirum, quod barbaris gentibus eum tradidisset. *Occidisti eum gladio filiorum Ammon.* 4. Quid Moyses fratribus Iosephi probro maxime dedit? *Genes.* 37. Quod insontem vendidissent gentibus Ismaelitis. 5. Hoc in persecutione Saulina Dauid vnice timuit: Ideo sic ad Ionathā ait: 1. Reg. 20. *Si est iniquitas aliqua in me, tu me interfice: & ad patrem tuum,* hostem, *ne introducas me.* Sæpè grauius est ab inimicis occidi, quam ab amicis. Tradendus tamen erat gentibus Dominus.

Hoc dolet Christo quod hostibus tradatur ab Christianis.

Illusio indigna Deo prædicta.

II. *Et illudetur.* 1. Præsagierat id ante: Ps. 21. *Ego autem vermis, & non homo opprobriū hominum, & abiectio plebis: omnes videntes me deriserunt me.* 2. Item Isa. 28. *Vt faceret opus suum, alienum est opus eius ab eo. Vt operetur opus suum, peregrinū est opus eius ab eo.* Quam alienum à Deo, ipsum latronis instar prehendi, necari?

Præfigurata.

Præmonstrauit illusionem suam ante *Deut.* 25. Si superstes defuncti fratris viduam illiberem ducere detractasset: *accedet mulier ad eum coram Senioribus, & tollet calceamentum de pede eius, spuetq; in faciem illius.* Ita, (cum Moyses è Synagoga multas proles, cœlesti aptas hæreditati, suscepisset,) Christus, mortui viduam ducere nolens, obingratitudinem, auaritiam, &c. nouam ardens Ecclesiam, ab illa cōspuitur coram senioribus: & nudatus etiam calceo carnis exuitur, vitaque mortali.

PARS VI.

Quorum Cæcus nos moneat.

Cæcitas est misera.

I. CÆcus *sedebat secus viam.* 1. Miser, vti Tobias dicens: Tob. 5. *Quale gaudium mihi erit: qui in tenebris sedeo, & lumē cœli non video?* 2. Quale igitur erit animæ cęcæ, tanto nobiliori, quam corpus? S. Antonius id declarauit, teste *Palladio,* quando Didymum, cæcum eremitam, visitans percunctatur: Nunquid doleret de cęcitate? Et illo silente, at altum suspirante, ait is: Itan' possibile, te dolore ob oculos, communes cum formicis: & non gaudere potius ob internos oculos, cōmunes cum angelis? Est sæpè pœna peccati cęcitas. Hinc Isaias c. 6. *Excæca cor populi huius,* rebellis Deo, *& aures eius aggraua: & oculos eius claude, ne forte videat oculis suis.*

Pœnosa.

Non exprobranda.

II. Nemini tamen vlli defectus corporales debent ad peccatum interpretari. Nam dona corporis pluribus damno fuerunt. Vt 2. Reg. 2. Asaeli sua pedum pernicitas: Absaloni sua cæsaries rutila, Dinę sua forma: Samsoni suę vires. Defectus vero corporales humiliant animos. Vt Isboseth Saulis filius, à Dauide benigne habitus, ait 2. Reg. 9. *Quis ego sum seruus tuus, quoniam respexisti super canem*

Sæpè à Deo est.

mortuum similem mei? Defectus quoque Deus immittit alios alijs ad maius animę bonum, Patet Matth.5. *Si oculus tuus scandalizat te, eijce eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti,&c.* Idcirco nemini sunt defectus tales exprobrandi. Eccl.7. *Non irrideas hominem in amaritudine animæ: Est enim qui humiliat, & exaltat circumspector Deus.* Improbe irrisit Annam Phenenna 1.Reg.1. *Affligebatq; eam æmula eius, & vehementer angebat, in tantum, vt exprobraret, quod Dominus conclusisset vuluam eius.* Hic vero etsi cæcus erat, fuit tamen tanto animosior, vt peteret reluminationem ab eo, cui Pharisæos inimicissimos esse sciebat. Sic plures Coclites celebrantur virtute strenui; Vt Philip. Macedonũ Rex: Annibal Carthaginens. Sertorius Rom. Antigonus Lacedæmonum Dux. Item Isaac Patriarcha, Ahias Propheta, Samson Dux, Tobias,&c. cæci fuere.

Est sæpè animosa.

III. *Domine, vt videam.* Magnã rem postulas? 1. Quam tibi humana iam vilescit opulentia? Hæc dimidiæ parti nostri vix subuenire potest. 2. Quanto hunc Vnum antefers omnibus hominibus, qui Vnus optimæ parti animę potest opitulari? 3. Idẽ sensit Ioram, 4.*Reg.*6. tempore famis oranti fœminę: *Salua me, Domine mi Rex*; Ita respondens. *Non. Saluet te Dominus. Vnde te possum saluare? De area, vel de torculari?* quasi dicat Dei, id est, Rex vt sim, nubibus tamen imperare nequeo, vt pluant.

Petit à Deo & accipit.

Bene oras, cæce. 1. Hic est Candelabrũ cum 7. lucernis accẽsis: *Zach.*4. Christus, qui 7. donis S. Spiritus dispellit 7. Cęcitates hominum: superbiam humilitate, auaritiam paupertate voluntaria, luxuriã castitate,&c. 2. Audistin' de eo: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum?* Ioan.1. 3. Intellextin' à sponsa *Cant.*2. Sponsum comparari capreæ. Hanc enim *Orig.ho.*3. *in c.*2. *Cant.* ait in præcordijs humorem habere oculis acuendis vtilissimum. Atque talium nos cæcus admonet.

Apostrophe.

PARS VII.

Præeuntes comminabundi quorũ sint similes.

I. QVi *præibant, increpabant eum:* Marcus ait: *comminabantur, vt taceret.* Et vero hoc deplorandum est: quod cum in angustijs nostris ad Deum confugimus, sint, qui increpent, impediantque bonum. Ita Dauidem contra Goliath venientẽ in castra, increpabat frater Eliab, 1.Reg.17. *Quare venisti? Et quare dereliquisti pauculas illas oues tuas in deserto? Ego noui superbiam tuam, & nequitiam cordis tui.*

Bonum impedire nefas.

Grande peccatum est pia desideria remorari. Amos 1. *Super tribus sceleribus filiorum Ammon, & super quartum non conuertam eum, eo quòd dissecuerit prægnantes Galaad.* Id est, Animas pijs propositis grauidas effudit, & effœtauit.

II. Tales sunt consiliarij, nõ sincerum dantes cõsilium. 1. *Apoc.*4. Visus Princeps sedere in throno, & viginti quatuor seniores, albis vestiti, circum: Ita sint candidi Consultores. Nam candor symbolum puritatis est, ait *S. Ambr.*2. Ideo prisci fanum Consilij habuere subterraneum; quod celanda sint consilia: Et in eo candidam aquilam, cum crista gallinacea diuersicolore: Quod, quamuis pugnacissimis, Regibus consulere ad pacem debeant. *Henr.Farn. l.*1. *de sim.Reip.*

Consiliarij sint 1. Candidi. 2. Taciti.

3. Lacones, nacti victoriam stratagemate, sine sanguine multo, bouem Marti; at cum multo sanguine partam, gallinaceum offerebant. Ergo Conciliarius imitetur Deum, dicatq; cum eo, Iere.29. *Ego cogito cogitationes pacis, & nõ afflictionis.*

3. Pacifici.

4. Ælianus prodit, Persis in more fuisse; vt consulere volentem reip. sisterent in lamina aurea. Hanc ferebat premium

4. Canti.

si reip.

si reip. salutare ipsius cõsilium accidebat. Sin' infelix; virgis plateatim cædebatur.

5. Tardi. 5. Vt ergo, Ezech. 1. *planta pedis* animalium, *quasi planta pedis vituli:* Sic consiliariorum tarda, & firma sint consilia. 1. Sintque vt *Bos tardus*, ait diuerbium, qui *fortius figit pedem.* 2. Valeat apud ipsos Delphicum istud: *Festina lente.*

3. An ideo Heliopolitæ bouem pro Deo adorarunt: quod bos consilij esset symbolum?

Si *malum consilium consultori pessimum*; iuxta adagium; certe istis male, qui cæco cõsulebant, vt taceret. Nisi forte eo suaserint; quod ipsos obtunderet clamando, quo minus exaudirent Dominum.

Turbatores Prædicatorũ arguendi. Vtinam & hodie essent, qui increparent Prædicatorum zoylos, turbatores, &c. 1. Sponsus est talis, Cant. 3. *Adiuro vos filiæ Ierusalem per capreas, ceruosq; camporum; ne suscitetis dilectam meam, donec ipsa velit.* Turbatores adiurat per bestias; quasi his deteriores sint: quæ à clamoribus fugiunt.

Dona Dei referenda in Deum. III. *Vidit, & sequebatur illum.* Felix, qui ab oculis restitutis occasionem sumis Deum laudandi! Quod enim miraculose, vel gratuito datur; id soli Deo debetur. 1. Ita Naaman Syrus, 4. *Reg.* 5. à lepra mundatus sic statuit: *Non faciet vltra seruus tuus holocaustum, aut victimam dijs alienis; nisi Domino.* 2. Quam pie Ezechias, 4. *Reg.* 20. annos xv. vitæ longioris datos insumserit? Cùm tamen hodie multi, in Confessione sanati ad annos æternos, forte contrarium faciant. 3. Similes Sauli, ab Philistæis liberato, postea vero in liberatorem Dauidem ingrato, & eum persequenti. Imitanda igitur cæci huius gratitudo. *Perora* ex dictis repetitis, cum acri admonitione, &c.

DOMINICA I. QVADRAGESIMÆ.

Ductus est Iesus spiritu in desertum, vt tentaretur à diabolo.
Matth. 4.

Siste, Lector amice,

Besseus noster in tomo Concionum Dominicalium primo nullos habuit descriptos Cõceptus in Dominicas sequentes septem; Quæ causa (neu quã hic desiderares Dominicam) è Quadragesimali eiusdem huc à me compendio transmigratas accipe septenas,

Hoc te volebam.

Perge.

IVcundum spectaculum, 1. *Reg.* 17. videre pusillum Dauidem in arena stantem cum funda, aduersus vastum Goliathũ, qui XL. diebus agminibus Israel exprobrarat. Iucundius, in vestitu pastoritio prosternentem ictu lapidis vno turrim carneam. At iucundissimum, hodie videre Christum in deserto, stantem contra dæmonem; qui toti mundo exprobrarat quinque millibus annorum: Videte exutum Diuinitatis armis, humano in habitu, Verbo virtutis suæ, Victorem hostis eiusdem.

Nos de eo

I. *Quis tentator hostis?*
II. *Quodnam desertum tentatoris?*
III. *Quod desertum Tentati?*
IV. *De Duellibus ipsis, trinoq; duello.*
V. *Cur trina fuerit tentatio?*

PARS I.

Quis Tentator hostis?

1. PLinij vox erat: *Omnibus est mater, soli Natura nouerca est homini.* Adeo cum fletu nascimur nudi, & inermes: in laboribus viuimus, & ærumnis: cum dolore morimur. Natis anima corpori, corpus *Vita vanior, an miserior est?*

corpus mundo incarceratur: nec, nisi morte, liberatur. 1. Qualis *Exod.* 2. Moyses vix dum editus fiscellæ includitur, vndis exponitur; quo hæ cunque eum tulerint. Talis vita nostra.

Miserior. 2. Vt haud sciam, vter rectius: Democritus, vanitatis mundanæ risor irremissus: an Heraclitus, humanarum miseriarum deplorator assiduus. 3. Iob certe sic heraclitisat, cap. 10. *Quare de vulua eduxisti me? Qui vtinam consumptus essem: ne oculus me videret. Fuissem, quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum.* Cur? Quia

Quia hostibus circundata ac dedita. II. Cicero l. 1. offic. ex Platone scribit: *Nō solū nobis nati sumus; sed ortus nostri partē patria, partē parentes, partē sibi amici vendicāt.* Deplorandū ne hoc? Absit. 2. At istud sequens: quia, vt sententia inuersum, sic re peruersum. *Non solū nobis nati sumus; sed vitæ nostræ partē caro, partem mundus, partē sibi dæmones vendicant.* Caro, delicijs: Mūdus, diuitijs: dæmon technis. Caro vult foueri, Mundus diligi, dæmon adorari.

2. Vt in medio orbe terra pendula tribus ab elementis vndiq; diuexatur: nam Aquis submergitur occultata, aeris vaporibus corrumpitur afflata, igne aduritur: Sic homo inter tres istos. 3. Bene S. Hier. Epi. ad Helio. *Inde me persequitur luxuria:* ignis, *Inde auaritia conatur irrumpere;* aqua: *Inde venter vult mihi pro Deo esse;* aer. *Prosequitur me, inquam, hostis; cui nomina mille, mille nocendi artes.* Atque hæc sunt prælia, Christo præliata hodie; præliandaque nobis.

PARS II.

Quod sit desertum tentatoris.

Mundus est 1. Desertum. 2. Vitijs plenus. 1. DVctus est Iesus à spiritu in desertum. Hoc mundus est. 1. Cant. 8. *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, delicijs affluens.* 2. Vere mundus desertum est; in quo venti tentationum; tempestates persecutionum; procellæ concupiscentiarum: In quo montes superbiæ; rupes pertinaciæ; cedri ambitionis, monstra, feræque peccatorum sunt.

3. Exiliū. 3. Illud est; quod in pœnam peccati datum homini exilium est, Gen. 3. *Maledicta terra in opere tuo; spinas & tribulos germinabit tibi.* *4. Maledictus.* 4. Illud est Desertum Gelboe; cui Dauid, accepta Saulis morte, maledixit; 2. Reg. 1. *Montes Gelboe, nec vos; nec pluuia descendāt super vos;* in quibus tot, tantæque cędes patratæ sunt. At magis *maledicta terra in opere tuo* peccatorum, ô munde. In te cecidit Adam; inque vno hoc omnes cecidere Apostoli, Martyres &c. O theatrum crudelitatis tragicum!

5. Infamis II. 5. Vt mons Caluariæ fuit fœtens, infamis à supplicijs, & sepulcris, & ossibus sceleratorum, atque patibulis, ita mundus hominū pœnis destinatus, putens, infamis, &c. est. *6. Latrociniosus.* 6. *Luc.* 10. meminit deserti, in quo *descendens ab Ierusalem in Iericho, incidit in latrones, qui despoliauerunt eum; & plagis impositis, eo semiuiuo relicto, abierunt.* Adam is fuit. Descendit à gratia in peccatum; exutus à Deo omnibus gratijs; displagatur à dæmonibus.

6. Campus tentationū. 6. Hoc desertum Philistæi tartarei iam diu despoliant; in quo nil auditur penè præter *Mitte te deorsum;* pro ambitiosis, & *Hæc omnia tibi dabo;* pro auaris. Desertū in quo *sanguis sanguinē tangit* per luxuriam; in quo hæretici clamant; Papista, *si filius Dei es,* si in vera sis fide, & Ecclesia, *dic, vt lapides isti panes fiant;* doce, quomodo fiat transsubstantiatio? At *Vade Satana.* Qui vxorē Loth in statuam salis, Gen. 19. *Rupē in stagna aquarum,* Exod. 17. Psal. 113. Virgam in serpentem vertit, Exod. 7. Is panem & vinum quoque transsubstantiat.

PARS III.

Quod desertum tentati?

Desertum est. 1. POenitentia, inquam. 1. Hic Angeli se oblectant; manna consolationū pluit:

1. Pœnitentiæ campus. pluit:fluūt torrentes lachrymarum. Vbi petræ, cubicula:terra, stratum: saxa, puluinar; feræ, socij sunt; flores, aromata. Vbi orationes sunt confabulationes: ieiunia, conuiuia:radices, bellaria: suspiria, musica:flagra, tripudia.

2. Via ad terram sanctam. 2. Per hoc Israelitę ex Ægyptiaca captiuitate ingressi, 40. annis tetenderunt ad terrā promissionis. *3. Est alter Baptismi locus.* 3. Hoc Dominus mox post Baptismū inijt: Vti nobis primū fere Sacramētū post Baptisma est Pęnitētię.

4. Est locus illuminationis. 4. Desertum felix! Thabores; *Matth.* 17. in quo animæ transfigurantur, è terrenis factæ cœlestiores. Hic eæ clamant: *Bonum est nos hic esse.* *5. Timoris & amoris Dei* 5. In deserto Sinai, *Exod.* 19. legem dedit Deus inter fulgura, fulmina, buccinæque clangores: timuitque populus. Ita in pœnitentia timor Dei, & legis diuinæ amor inseritur.

Cur Christus in eo? II. 1. S. Hieronymus sic amauit desertū hoc, vt vrbes adiens, se ergastula adire diceret. *1. Quia amat.* Baptista reliquit cultam patris domū; Cœlos Dominus, præ amore deserti huius. *2. Quia vult.* 2. Tibi verò, Christe, vndenā deserti amor? In duplici nasceris deserto; præsepij, & stabuli. *3. Quia pœnitet.* Mareris in deserto Palęstinæ, & Caluariæ. 3. Philosophi, desinite iam Deum indagare in cœlo Empyreo, inq; locis imaginarijs. Animę pię, nolite eum quærere in mundo. Cant. 3. *non iacet in terra suauiter viuentium:* In deserto est. *4. Quia propitiatio est.* 4. *Leu.* 16. Iubet Deus, hircū peccatis totius populi grauatū emitti in desertum. Ecce tibi agnum hodie emitti.

Audisti ante vocem clamantis in deserto:audite iam plorantis Heracliti peccata orbis. *5. Quia plorat peccata.* 1. Plorauit olim peccata Babylonis Isaias: Filię Sion, Ieremias: Ægypti & Tyri, Ezechiel: Samariæ, Osee & Amos: Hic Iesus, omnium. 2. Neq; hic deplorat peccatum originale: sed omnia mortalia, venialia, & horum pœnas. Accede anima, & audi clamantem: Ierem. 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum; & plorabo die ac nocte?* 4. Hic est magnus ille plorator, qui ait: Ps. 6. *Lauabo per singulas noctes lectū meum, lachrymis stratum meum rigabo.* Quia nactus sum tandem locum, & tempus.

III. Nouū! Mirū! Deum in deserto, & plorantē, &c. 1. Vti, *Isai.* 20. nouū ac mirū olim, ex iussu Dei, Isaiā nudū procedere, pœnitentiā agere tum, cum Israelitę byssso incederēt. *Vade: solue saccum de lumbis; & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic, vadens nudus, & discalceatus.* 2. Mirū, ac nouū olim, Ieremiā cum Iudæi genio, festisq; indulgerēt, prodire catenis onustū. Ier. 27. *Hæc dicit Dominus: Fac tibi vincula, & catenas, & pones eas in collo tuo.* 3. Mirū, ac mœstū, in tripudijs Ierosolymæ iussu Dei Ezechielē domo claudi, & fodere parietē. *Ezech.* 8. 4. At mirissimū, orbe iam tripudiante, à Deo Patre suū deserto includi Filiū, actū Spiritu S. vt ieiunet, ploret, oret. Vide, anima, 1. verū Eliā, sub arborū vmbris in preces & fletus effusum. 3. *Reg.* 19. 2. Vide Ismaelē Ægyptiæ Agar filiū Mariæ Filium fame penè emorientem; *Gen.* 21. 3. Quid? Quin imo vide Iesum, velut prodigum filium, *Luc.* 15. domo relicta Patris, in regione longinqua mūdi, quasi dissipare substātiā Maiestatis suę, & irretiri meretricib. animabus, cūq; ijs sua prodigere. Et hūc vero iā in deserto etiam desertum agere, gemere, &c. *Et hæc, dum contraria mundus agit.*

IV. Tu vero S. Spiritus, Domini mei conductor, an & animam meam in desertum conduces? Vos, Christiani, anne Ducem hunc sequemini tales, qualis olim Dauid, nudus capite & pedibus exiuit Vrbe per OlIueti montem? Hic ille orat, esurit, plorat, vigilat. At vos contraria omnia. O mores! *Istum, nā hunc sequamur.*

Quin potius *Exeat* è mūdi *aula, qui cupit esse pius:* ait Lucanus. 1. Israelitæ Pharao- *Mundi fuga.*

raonis furorem deuitantes, desertum, vt asylum, petebant, *Exod.*14.2. Elias, 3.*Reg.* 19. Item, fugiens iram Iezabelis. 3. Item Mulier Apocalyptica, *cap.*12. quam septiceps persequebatur draco.

Cùm igitur etiamnũ Pharao, Mundus, Iezabel, Caro, Draco, Diabolus vos persequãtur: *Fugite de medio Babylonis*, monet S. Bern. Epist. 10. *saluate animas vestras*. Eccur? *Periclitatur enim castitas in delicijs; humiltas in diuitijs; pietas in negotio; veritas in multiloquio; charitas in hoc nequam sæculo.*

PARS VI.

De Duellibus ipsis, trinoq́; duello.

Duella miranda. I. ET *accedens tentator*. Ecce, age, duellũ. Huic quod vnquã simile? Duellauit *Apoc.*12. Draco cum Michaele in cęlis: Eua. *Genes.*3. cum Serpente in Paradiso: Iob *cap.*2. cum Sathana in Chaldæa! Iudith. *cap.*13. in castris cum Holoferne. Aman cum Mardochæo in Perside, *Esth.*7. At nihil ad hosce duos veteranos, & peritissimos, &c. Deum cum Dæmone præliari? 1.*Reg.*17. Dauidem cum Goliath? Agnum cum Leone & Dracone?

Christi robur. Quid? 1. Qui mundum cataclysmo perdomuit, *Gen.*7. 2. Qui, *Num.*16. ignem cœlo toties eiaculatus est: 3. Quique vna die hominum quatuordecim millia cremauit: 4. Qui robur Ægypti cum Pharaone obruit mari rubro, *Exod.*14.

5. Qui nocte vna primogenitos Ægypti occidit, *Exod.*12. 6. Qui, *Gen.*19. Pentapolim, Sodomam, &c. è cœlo perdidit:

7. Qui, *Nũ.*16. terra dehiscente Core, Dathan, & Abyron viuos inferno dedit.

8. Qui denique Psalm. 146. *Magnus Dominus, & magna virtus eius*: Et Psal. 135. *Qui facit mirabilia magnus solus*: Is, inquam, in duellum descendit? Cum pari?

Satanæ vis. At, quis hic? Angelus, *Apoc.*12. draco, qui tertiam stellarum partem cauda detraxit. 2. Qui, *Gen.*3. protaplastas in Paradiso expugnauit: & omnẽ posteritatem prostrauit: 3. Qui Iob *cap.*2. iustum torsit: 4. Qui, 2.*Reg* 12. Dauidem adulterij reum fecit: totumque regnum in exitium traxit: 5. Qui, *Tob.* 6. septem Saræ viros strãgulauit: 6. Qui, *Matth.*2. infanticidium per Herodem patrauit.

7. Qui, *Matt.*27. Iudam ad laqueum adegit. 8. Qui Cain, *Gen.*4. ad fratricidium instigauit: 9. Qui deniq; plusquã 5000. annorum orbi dominatus est, Et Iob. 41. *Factus est, vt nullum timeret?* Hi Pugiles duo. Iam quæ pugna?

II. Quid agis, quid cogitas Satana? Nihilne meministi primæ rebellionis tuę euentum? Horresco: Tu Deo pugnabis? Ecquid igitur in nos non audebis? Omnia tentas desperate, Et vltima penè cum Christo.

Tentatio 1. Gula. *Si filius Dei es, dic vt lap.* q. d. Mira dudũ omniũ de te opinio, & fama: maiora homine agis: reor Deum te esse, Vt me, vt omnes dubio liberes, age, *Si filius Dei es, &c.* Meminerat, simili se esca, *Gen.*3. Adamũ: & Esau, *Gen.*25. illaqueasse: itemq; Epulonẽ. *Luc.*10. At hic non istorũ est similis. Adam edendo nos perdidit: hic ieiunando nos saluat, &c. Muta locum & arma.

2. Tentatio Ambitionis qua euicit. Ergo *Assumsit eum in montem, &c.* Aspice, ait, orbis oras, regna Assyr. Pers. Iudæorum, Romanorum, &c. *hæc tibi*: *si cadens, &c.* O impudens bestia! *Domini est terra, & plenitudo eius*, Psalm. 23. & tua nec tartara, nî Ipse velit.

At vide, Christiane, montes, in quos te subuectet; qui ostentet: Sed te vt præcipitet. 1. Aquila testudinem euehit in cœlum, vt deiectam collidat ad rupem. Ita superbi *Tolluntur in altum, vt lapsu grauiore ruat*, ait Claud. in Rufin. 2. Tu, Ambitio, saxum est illud Tarpeium, è quo Romæ præcipitabãtur sontes, huc impacto vnco pertracti. 3. Tu furca es infamis, *Esth.*7. in quam *Vt deuoret totũ.* *Præcipitet.* *Infamet.*

Fallat. in quam Amanum egisti ipsamet. 4. Tu es, qualis Lycomedes Rex, teste *Plutar. in Theseo*: qui regno pullum Theseum, à te petentem auxilium sese in regnum vindicandi, ducis in montem, tuum illi regnum ostentans, pollicensque opem: at simul præcipitem inde deturbas. Sic tecum agit diabolus, superbe. At nihil peragit cum Christo. Ergo ad alia.

3. Tent. vanæ gloria. *Assumpsit eum in S. ciuitatẽ, & statuit super pinn. &c.* O superbia! Angelos cœlo, Adam paradiso, Amanum aula eiecisti: hunc quò? *Mitte te deorsum.* Parumne alte descendit? *à summo cœlo egressio eius*, Psalm. 18. in terram, in præsepium, in desertum: breui post ad Crucem, mortem, sepulchrum, infernum. 1. Sol, 4. *Reg.* 20. in gratiam Regis Ezechiæ, reduxit vmbram per decem lineas, quibus descenderat. Et Christus descenderat iam decem lineas per nouem choros Angelorum; dein in decimo, *Homo factus est.* Vere *Minuisti eum paulo minus ab Angelis.* Psalm. 8. Sta; *Non vltra*; habet epigrapha columnæ Herculis. Quin, *vltra*: sed non modo. Postea *descendet ad inferos.* Væ tibi!

PARS V.

Cur trina fuerit tentatio?

1. Quia triplex natura Christi. I. SEd cur tertium tentat? 1. Dubitabat trinequã de mysterio Incarnationis quod tribus cõstat naturis in vna hypostasi: Itaque impetebat Corpus per gulã: Animã, per ambitionẽ: Diuinitatẽ, per gloriã vanã. 2. Et vero hæc tria sunt, vnde cætera diminant peccata omnia: Sicut Physicis tria rerum sunt principia, vnde formatur omnia; Materia, Forma, Priuatio. 3. Sic, 1. Ioan. 2. *Omne, quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis; aut concupiscentia oculorum; aut superbia vitæ.*

2. Tria sunt peccata præcipua.

3. Tria rerum principia.

4. Quia tres animæ motus. 4. Cœli voluuntur motu trino: Naturali, Violento, seu motu *raptus* & Trepidationis: sic anima mouetur motu quasi naturali superbiæ, ab occasu humilitatis ad ortum vanæ gloriæ: Violento Ambitionis, ab Oriente gratię, ad Occidentem peccati: Trepidationis, in gulosis ac vinosis. 5. Homicida Ioab. 2. *Reg.* 18. tribus hastis traiecit cor Absalonis, pendentis è quercu: Ita Satan, *homicido ab initio* peccatores, è sterili quercu mundi pendentes, tribus passionibus dictis transadigit.

5. Quia Tria Satana tela sunt.

Istis tria contraria. II. At istis Christus tria validissima obiectat: Gulę, ieiunium: Superbię, humilitatem: Ambitioni, paupertatem. Hi tres sunt lapilli limpidi, quibus Dauid Goliathan strauit primum, deinde in Caluaria Crucis pedo, & quinq; vulnerũ saxis obtruncauit & opimis expoliauit. 1. *Reg.* 17.

Perora. Vide Iesum Victorẽ: Philisthæũ prostratũ, Holofernẽ obtruncatum, Amanum suspensum, Assuerianum edictum, de nobis delendis, deletum, &c.

DOMINICA II. QVADRAGESIMÆ.

FAs mihi per Te, causâ Tuâ, (*Germane Lector, & Romane*) *quod autor in hac posuit Dominica & exposuit Euangeliũ de transfiguratione, in Feriã id quintã, retro proximam, reÿcere: exq; ea huc trãsmigrare illud de Chananæa. Vti, quod Romanus, Germanusq; iuxta hodie pro concione recitare iam à tempore immemoriali consueuimus, adeoq; præscripsimus, Da id preci, da Iuri: & Accipe.*

Fili Dauid, miserere mei. Filia mea male à dæmonio vexatur. Matt. 15.

THecuitis vidua, 2. *Reg.* 14. filium suũ vnicum, à cognatis ad cædẽ postulatum, Dauidi supplex cum lachrymis facta, sibi vitæq; condonari impetrauit. Ita Chananæa suam sibi à Domino.

De qua nos

I. *Quanta vis insit Orationi?*

II. Quæ partes sint & Orationis, & orantis?
III. Quæ voces Chananææ, quæ Christi?

PARS I.

Quanta vis insit orationi.

I. INfluentias cœlestes Philosophi admirati semper sunt adeo, vt, quarum causas rerum indagare nulli quibant, eas ad influxus cœlorum referrent. Huc Euripi, marisque reciprocatio, metallorum sub terra excoctio, varia corporum inferiorum affectio, quod magnes ferrum, festucas succinum trahat, huc refertur. At influxus Orationis nimium quanto maiores sunt, adeoque diuiniores! *Vt omnem exuperet naturam vis orationis*, ait S. Chrysost. hom. 13. in Ephes. Addubitas?

Oratio superat 1. cœlorũ vim. Ecce tibi, 1. Oratio Moysis & Aarõ fecit dehiscere seditiosis Core, Datan & Abyrõ. *Nu.* 16. 2. Aperuit, & suspendit mare rubrũ transeuntib. sexcentis millibus virorũ. *Exod.* 14. 3. Fornacis Babylonicæ flammas tribus pueris vertit in rorẽ & Ethesias. *Dan.* 3. 4. Iosuæ, *cap.* 10. Solem stitit. 5. Retro solem egit, *Isai.* 38. Ezechiæ.

6. Eliæ oratio obserauit, & reserauit cœlos pluuiales. 3. *Reg.* 17. 7. Eadem, 2. *Reg.* 18. ignem cœlo deuocauit, voracem victimæ, aquarum, saxorumque. 8. Suscitauit mortuos. 3. *Reg.* 17.

9. Farinam, 3. *Reg* 17. & 4. *Reg.* 4. auxit & oleum. De huiusmodi influxibus ecqui vnquam Philosophi?

2. Naturalẽ vim. II. Potestne corpus sine cibo durare saluum quadraginta dies? At oratione potuit in Moyse, *Exod.* 34. In Elia, 3. *Reg.* 19. In Iesu, *Matth.* 4.

Num potest natura, vt, quod natura graue est, aquis innatet? vt securis Elisæi. 4. *Reg.* 6. Corpus aquis inambulet? vt Petri, *Matth.* 14. At oratio id potuit.

3. Animalem vim. III. Tradit *Arist. l.* 2. *de nat. anim. c.* 14. ab Remora, marino pisciculo, naues, quantæ quantæ sint, in rapidissimo cursu sisti immobiles. Oratio est pisciculus in mari lachrymarum: Ruant naues mundi, dæmonum, tentationum, &c. quantiscunque ventis, velis, remisque, omnes vna sistit oratio iusti.

4. Humana omnia. IV. Tradit *Plut. in conui. 7. Sapient.* Colloquium Reges inter & Philosophos habitum super hoc quæsito: *Quid fortissimum?* Rex Æthiopiæ Fortunam. Thales Necessitatem dicebat. Errabat vterque. Oratio est. Nam 1. Mar. 9. *Est genus dæmoniorum, quod non eijcitur, nisi in oratione, & ieiunio.* 2. Hæc de Angelis triumphat: Vt in Iacob. *Gen.* 23. 3. Quid? *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Matt. 11. Oratione qua sine ruunt cætera. *5. Dæmones. 6. Angelos. 7. Cœlũ.*

8. Deum. V. Assuerus Rex viginti supra centum prouincijs imperitabat: At ipsi Estheris oratio: Vt diceret: *Etiam, si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.* Esth. 7. Atque hoc amplius Rex cœli spondet orationi: Marc. 11. *Omnia, quæcunq; orantes petitis; credite, quia accipietis, & eueniẽt vobis.*

Deamabat Assuerus, *Esth.* 2. gratiã formæ Estheræ? At plus Deus orationem Chananææ. Quanto magis animæ Christianæ Sponsæ, terrestris Deæ?

PARS II.

Quæ partes sint & orationis, & orantis.

Perfectæ orationis partes 4. I. CHananæa ortum duxit, ait *Lactant. l.* 2. *c.* 14. à posteris Chami, filij Noe: Is ab hoc patre maledictus residebat in Arabia, quę Chanaan dicta. In huius manu, vt in tabula, ecce depictã orationem perfectam. 1. *Fide:* Quia; *O mulier magna est fides tua:* 2. Item *Patientia & perseuerantia:* Quia, *Ecce clamat post nos.* 3. Item *Humilitate:* Quia, *Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis.* 4. Adde *Charitatẽ:* iam quadrigam habebis triumphalem Elianam. 4. *Reg.* 2. Quæ possit etiam in tertium te cœlum inuehere, vt Paulum.

II. *Accessit ad Iesum:* egressa prius à terra male-

Deo cooperandũ ab homine. maledictionis, Paratus offert Deus gratiam, sed *hominis est, præparare,* & offerre *animam.* Egredere tu, & accede: Deus obuiam ante progressus est. 1. Ex Chanaan botrum ferebant in desertum viri duo. *Numer.* 13. Botrum salutis in mundo tam est graue, vt opus habeas comportitore socio Deo. 2. Nec Seruator solus erat baiulando crucem, Cyreneũ admisit. *Matt.* 27. Dei est dare, tuum acceptare. Christi est mereri, tuum, merita tibi applicare.

3. Axioma est Philosophis: *Homo hominem generat, & Sol:* Aristot. 2. Physic. Ita Christianis hoc: *Deus hominem saluat, & homo.* Augustino illud in ore frequens: *Qui fecit te sine te, nõ potest saluare te sine te.*

4. Ecce scalam Iacob, *Gen.* 28. Hęc parte vna cœlum, terram altera tangebat, Angelis, eidem innixis. Sic scala iustificationis superne Deum, gratia pręuenientem, inferne hominem tangit cooperantem, animabus per eam discurrentibus.

PARS III.

Quæ voces Chananææ: quæ Christi?

Fuge peccatum & 1. eius materiẽ. I. EGressa de finibus. Peccatum fuge: sed & occasiones peccandi, omnesque fines eius. 1. Egressuris Israelitis Ægypto sic mandabat Dominus, Exod. 10. *Cuncti greges pergent nobiscum: non remanebit ex eis vngula.* Peccator, exi: tua tecum tolle omnia, neu vlla remaneat occasio te retrahendi. *2. Occasionem.* 2. Sauli iussit Deus, 1. Reg. 15. *Percute Amalec, & demolire vniuersa eius;* pecora, domos, domesticaque. Tu peccatum. *3. Locum.* 3. Loth è Sodoma egressus nil reliquit, quod retro eũ potuisset inuitare. *Gen.* 39. Ita vos: credite Angelis Prædicatoribus, fugite ad montem pœnitentiæ.

4. Cogitationes. 4. Moysi. *Exod.* 32. parum erat, proturbasse Vitulum aureum, quin & *combussit; & contriuit vsq; ad puluerem: quem sparsit in aquam; & dedit ex eo potũ filijs Israel.* Ita peccatum tu, eiusque cineres cogitationẽ, & occasionẽ persequere. 5. Victima pro peccato. Leu. 6. *Cremabitur in altari tota nocte; tolletq; Sacerdos cineres, &c. & efferet eos extra castra, & vsq; ad fauillam cõsumi faciet,* 6. Sara Abrahæ dixit, *Gen.* 21. *Eijce ancillã, & filiũ eius.* Tu peccatũ, & matrẽ eius.

II. *Domine, miserere mei.* Hãc formulã ex Dauide didicerat, *Ps.* 50. &c. Vtere anima Chananæa, & fruere. Scriptura tres mulieres peccatrices memorat: Hæmorroissam Fidei: Chananęã, Spei: Magdalenã, Charitatis exemplũ. Vel triũ pœnitentię partium imaginem præbent istæ. 1. Contritionis, 2. Cõfessionis, 3. Satisfactionis. *Tres peccatores Euangelicæ.*

Non respondit illi verbum: Nec tamẽ despondit illa animum. Instat: amicos solicitat Christi: Hi monẽt, *Dimitte eam,* &c. O mulier, Domini quæris gratiam: at nõ metuis offensam; dum, velut eo deserto, conuertis te ad Apostolos deprecatores? Hodie te hæretici in hoc condemnant. At laudat Dominus. *Perseuerantia Chananææ.*

Non sum missus, nisi, &c. Nõ audit illos, non illã: nec illa Ipsum, reclamat: *Domine, adiuua me.* (Fac ethopœiam hic patheticam supplicantis fœminæ, cum Cõmunicatione facta cum Auditoribus. Demũ Christum, istis petita abnuentem: *Non est bonum, &c.* Eia, age Chananęa, vrge, insta. *Etiam Domine.* Cessas? Perurge. *Regnũ cœlorum vim patitur.* Esto violenta. *Sed & catelli comedunt de micis Dominorum suorum.* Euge: peruicisti benè peruicax fœmina!

III. At cur toties repulsam tulisti? 1. An in pœnam tuam; cuius culpa tua fuit obsessa filia? 2. An, quod Chananæa esses, de maledictione Chami? An quod preces, in statu peccati factæ, nullius sint pretij? Ioann. 9. *Peccatores enim non exaudit Deus.* Atqui & Publicanum *Luc.* 18. exaudiuit: Et Ezechiam, 4. *Reg.* 20. Sed dolentes de peccato; & pœnose instantes orando.

Tu interim catellum te fateris; non Iudæam.

Iudæam. Ideo non quæris signa, qualia in Ægypto, mari rubro, inq; deserto edita fuerant; Non. Sed credis nudè; instas in fide: impetras in opere. *O mulier magna est fides tua! Fiat tibi sicut vis:* Et nobis, Am.

DOMINICA III. QVADRAGESIMÆ.

Erat Iesus eijciens dæmonium: & illud erat mutum. Luc. 11.

I. IVcundum 1. *Reg.* 7. intueri, ab Dauide pastore prosterni leonem, ouis direptorem. At à Christo, gregem Paternorum pastore, dæmonem, obsessi diuexatorem; iucudius.

De quo nos

I. *Odia ac prælia Christi, & Satanæ.*
II. *De potentia, ac malitia Satanæ.*
III. *Cur dæmon suos obcæcet?*
IV. *Cur elinguet? (dæmon?*
V. *Cur surdefaciat dedititios suos Caco-*

PARS I.

Odia, ac prælia Satanæ, & Christi.

Odium Christi & diaboli summum est. I. ODium Dei, dæmonisque est, quātum aliud nullum. 1. Amilcar Dux Cartha. sic oderat Romanos, vt filium Hannibalem, vix dum balbutientem, coegerit iurare in eorum persecutionem. Ita Deus Pater suum Filium. Ps. 109. *Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum.* Quia *Ps.* 5. *Odisti Domine, omnes qui operantur iniquitatem.* At præ cæteris fabrum iniquitatis Satanam. 2. Arca fœderis, & idolum Dagon, 1. *Reg.* 5. nunquam eodem consistere loco potuere. Ita nec Arca Incarnationis in eadem cordis ara, vix dum natus de Virgine, stare potuit cū dæmone, Gen. 3. *Ponam inimicitias inter te, & Semen eius, & Ipsa conteret caput tuum.* 3. Isaac vix natus erat, cū ecce odia Ismaele. Ergo mādatur, Gen. 21. *Eijce ancillam & filium eius.* Ita vix ostensa Lucifero fuit prædestinatio Christi, cum ecce odit. 4. Aquis diluuij diminutis, *Gen.* 8. columba, & coruus in ea cohabitare nequibant. Ita cessante iræ diuinæ diluuio, Iesus & Satan in eadem Ecclesia.

II. Porro hæc odia orbe antiquiora sunt. 1. Apoc. 12. *Factum est prælium magnū in cœlo, Michael & Angeli eius pugnabant cum Dracone, & Draco pugnabat, & angeli eius.* 2. Recruduit hoc prælium in Paradiso, *Gē.* 3. sic indictum, *Ponam inimicitias, &c.* 3. Repręsentatū fuit in Dauid & Goliath. 1. *Reg.* 17. In Iob, 2. & Sathana. In Dauid, 1. *Re.* 18. *& seqq.* & Saule. In Iudith. 13. & Holoferne. In Esau. *Gen.* 25. & Iacob nōdum natis, dumque viuerent: Ita in vtero cœli conclusi Christus & Lucifer: ac deinde quoad vixit Dominus mortalis, fuit digladiatio de primogenitura, in cæde infantum; de adoratione in deserto, de redemptione in Cruce. *Peranti-quum.*

III. Ideo iam *Erat eijciens dæmonium.* 1. Is *erat* Hercules monstrorum orbis domitor; hydrarū, aprorum, leonum, &c. 2. Is *erat* Theseus, Minotaurorum occisor in labyrintho. *In hoc enim apparuit Filius Dei; vt dissoluat opera diaboli.* 1. Io. 3. 3. Vti Moyses descendit in Ægyptū; vt de Pharaonica seruitute eriperet populum; duceretque per mare in terram promissionis. *Victoriosum Christi.*

4. Nimirum talem inferni Hannibal Scipionem; Polyphemus Vlyssem; Goliath Dauidē; 1. *Reg.* 17. Statua Nabuchodonosorea lapillum requirebat euersorem. *Dan.* 4. *Petra autē,* 2. Cor. 4. *erat Christus.* 5. Ierichuntini muri, *Iosu.* 7. putabantur inexpugnabiles: Ad clangorē tamen tubarum Sacerdotalium corruunt: Satan ad vocem Christi. *Facile vincit.*

6. Habitans in Ægypti fluuijs draco, aquas corrumpebat. *Ezech.* 32. Effugatur à Domino aquas reparante. Sic *Apocal.* 12 draco septiceps, & cornuum X. mare mundi insedit: hodie eijcitur.

7. Multa

7. Multa magnaque Daniel in Babylone facinora designauit: at maximum, quod *Daniel.*14. idolum Bel, omnib. adoratum, comminuerit. Orbis iam diu adorarat dęmonem; hunc eijcit Dominus.

Peranti-quum.

8. Samson, descendens ad amasian Philisthæam, *Iud.*14. leonem suffocatum in via dilacerauit. Iesus deperit vile scortum naturam humanā: Ad hanc descendit; in via energumenam hanc eripit ouiculam leoni à se deuicto.

Victorio-sum Christi.

PARS II.

Potentia & Malitia Satanæ.

Potens dæmon.

I. PRępotens est ille leo. Quidquid natura, id & ipse potest: nō tamē quod supra hanc. Potest assumere corpora; ciere tempestates; scientias edocere, transferre montes, torquere corpora, *Iob.*2. turbare mentem; vt Sauli, *1.Reg.*16. fascinare sensus; vt Nabuchodonosori *Dan.* 4. interimere hominem, vt Saræ viros 7. *Tob.* 6.

Sed malitiosior.

Attamen quam potentia, maior eius est malitia. En, hunc trino malo mulctat. Nam *erat mutum*, Luc. 11. *Cæcum*, Matt. 12. *& Surdum*, addit Theophylactus. 1. Has plagas Adæ inflixit: gerimus posteri cicatrices; sc. occæcationem mentis; silentiū voluntatis; surditatem concupiscentię. 2. Hæ tres sunt hastæ Ioab, 2.*Reg.*18. quibus cor Absaloni transfixit.

Facile vincit.

Sensuum obsessor

II. Hinc suum æstiment periculum, qui sub Talis potestate degunt. 1. Holofernes, *Iudith.*7. in obsidione Bethuliæ omnes circum fontes & canales obstruxit, & aquæ penuriam inuexit maximam. Ita Sathan corporis sensus capit, tum intellectum. Nā *nihil in intellectu, quod non prius in sensu.* 2. Ammon, 2.*Reg.*13. omnes excedere conclaui iubet; pessulum obdit, atque sic Thamar sororem incœstuat. Ita (cum *nemo repente malus*) Satan sensim gratiam à nobis effugat: se ingerit: sensus obserit: te obterit. 3. Noe arcam ingressus, *Genes.*7. fenestram mox occludit, arcendis aquis. Ita sensus dæmon, gratiæ deferendæ. 4. Galaaditæ, debellatis Ephratæis, *Iudic.*12. Vada omnia Iordanis obsedere; neu vsquam foret effugium. Ita Satan anima semel fusa prælio: neu vsquam reditus ad cœlum pateat, nec vllus ad gratiam Dei transitus.

PARS III.

Cur Suos obcæcet dæmon.

Excæcat Sathan

ERat cæcum. Hoc primum animæ humanæ vulnus. 1. Idem intulere Philistæi. *Iud.*16. Samsoni: Babylonij, 4.*Reg.*25. Sedechiæ Regi: Christo, Iudæi, Marc. 14. *Cœperunt conspuere in eum, & velare faciem eius.* 2. Gabaonitis, 1.*Reg.*11. pacem orantibus dedit Naas, Ammonitarum Rex, ita, vt oculi eis dexteri eruerentur: quo armis essent inutiles. Ita dæmon.

1. Vt enecet.

2. Vt exarmet.

3. Aquila suas plumas onerat puluere & arena; hāc inter cerui cornua excutit, vt excæcatus rabiosis discursibus erret, dum præcipitetur, fiatque esca Aquilæ: Sic dæmon animabus nostris, ceruo similatis. 1. Psal. 41. *Quemadmodum ceruus desiderat ad fontes aquarū: ita desiderat anima mea ad te Deus.* 2. Spiritus hominis ceruo est velocior, estque bicornis, amore Dei, & proximi. Dæmon, in arenaria mundi oppletus, excutit in nos puluerem honorum, opum, voluptatum, inter cornua charitatis; oculosque obcæcat. Inde heu! quo rapidè, & rabidè efferimur?

3. Vt deuoret.

4. Dionysius Syracusanus Damocli palponi, eius maiestatem, potentiam, felicitatem deprædicanti, ait: *Vin' experiri? Quoniam hæc te vita delectat.* Cupiētem, in aureo collocat solio ad opiparam mensam, circumque nobilissimos quosque ministros. At supra verticem, è tenui seta strictam rhomphęam suspēdit. Quo is penè exanimis orat, ista carcere felici-tate

tate sinatur. *Malo*, ait, *Damocles esse, quam Dionysius*. Teste Cic. 5. Tuscul. Ita Satan admiratoribus felicitatis vanæ.

5. Vt feriat. 5. At at: *Nisi conuersi fueritis; gladiũ suum vibrauit*. Psalm. 7. Hunc ne cernamus; eruit oculos ita cæcus Balaam, in via non recta, Angelum cum gladio non vidit. Perisset; ni oculatior fuisset asinus; & vocalis idem. *Num*. 22.

PARS IV.

Cur elinguet Sathan?

Elinguat. *1. Vt rapiat.* ET *mutum*. Elinguat Sathan; ne Deum Diuosq́; oret opem homo. 1. Lupus raptam ouem ocyus suffocare assolet: ne balatu pastor excitus aduolet. Ita cacogenius. 2. Infelix anima; quę sic muta! Æger, *2. Vt extinguat.* cum loquela destitutus est, iam ad extrema deuenisse censetur. Ita actum est de muto ad precandum, confitendum, &c. Ps. 37. *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones*. Causidicus, aut Prædicator ad rauim perorabunt; fœmina item triduum garriet indefessa: attamen isti canes muti erunt in Confessione.

3. Vt Cõfessionem profanet. Vt dãnet. Pudet? 1. Audi Chrys. ho. 3. de Pœnit. *Pudorem & verecundiam Deus dedit peccato; Confessioni vero audaciam: inuertit diabolus; & peccato præbet audaciam: Confessioni verecundiam*. 2. Nobilis quidam Angliæ, (scribit *V. Beda l.* 5. *Hist. Ang.*) Regi aulicus & charus in paucis, ęger ad mortem, inuisitur ab Rege; monetur periculi, Confessione præuertendi. Is, actis Regi gratijs, negat eã se vim morbi persentiscere. Postridie, sæpiusq́; dein monitus idem procrastinat; dum obtumescit. Exhalat. Quó vappa anima: quò? Vę muto ad cõfitendum!

PARS V.

Cur surdefaciat dedititios suos dæmon?

Surde facit dæmõ. I. ET *surdum*. 1. Obsessor qui vrbis est; viarum aut insessor, aut incisor est idem. Sic qui animarum est insidiatoris: & sensuum est occupator. 2. Carceris cu- *1. Vt teneat obsessos.* stos facilè captiuos obambulare sinit intus; dummodo ianuarum repagula firmata sint foris. Ita ianitor Orci in carce- *2. Vel captos.* re mundi ire te per vanitates sinit: tantum si sensuum ipse seras asseruet.

3. Furtis, & latrocinijs assueti domos *3. Vt spoliet & mactet.* effringunt, scandunt muros cum sopore pressi dormiunt homines; nondum vigilãt. Ita dæmõ animas præterit; at vbi sensus fascino sopiuit; hic in eas se insinuat; aut inijcit. 4. Matt. 13. *Noctu, cum dormirẽt* *4. Vt loliũ serat.* *homines, venit inimic⁹, & superseminauit zizaniã*, id est, cũ animę in delicijs stertunt.

5. Bombyces ad tonitrui fragores e- *5. Vt mũdo sui viuant.* moriuntur. Itaq; ne hunc exaudiãt, tinnitibus circumsecus perstrepit herus cũ alias, tum vero, quando tonat. Ita Satan; ne animæ, audito tonitru nouissimorũ, aut concionum, sibi moriantur viuantque Deo; negotijs & vanitatibus obstrepit, assuetudine iam sibi familiaribus, vt etsi auritus ad omnia alia homo, surdus tamen sit ad salutaria.

6. Pseudoprophetæ Ammonitarum, *6. Vt nouissimorum sit obliuio.* immolaturi infantes dijs, personabant tympanis; ne eiulatus mouerent parentibus miserationem: Ita dæmon, mundus, caro delicijs, iris, bellis, curis obtundunt aures; vt pereuntium animarum suarum nec sensum habeant peccatores, nec curam. Hinc omnibus penè mundus hodie obsurduit: morti, iudicio, inferno, conscientiæ, &c.

II. 7. Pythagorei cœlorum orbes sua- *7. Vt gloria cœlestis nesciatur.* uissimam harmoniã edere suo motu, aiunt: quę si audiretur. (at nequit prę mũdi strepitu,) omnes in sui raperet admirationẽ. Ita in Cœlestium consideratione mira inest suauitas: at per mundũ stat, & Satanam, quo minus percipiatur. 8. *8. Sciatur de solo mundo.* Tradunt cosmographi, Nil accolas penè omnes surdastros esse præ strepitu, quo cum

cum fluuius is de montib. delabitur. Ita fragosum est mare mundi; rapitur sus deq; per impetus: vt incolę obsurdescant ad alia. 9. Apes cum aluearia, fauosq; deserere parant: cymbalis dissoni sistri solēt: Ita cum mundi fauos, & lustra quis fugere parat; hic Satan cymbala mouet gulæ, sistra luxuriæ, &c. ad sistendum. *9. Eius nugis inhæreatur.*

III. Porro quis cæcus, surdus, mutus: nisi hæreticus; qui Ecclesiam non videt; etsi ea, Isa. 2. *Mons est in vertice montium*; sit Candelabrum super montem posita; sit Tabernaculum in sole: Qui nec solē videt, Christū ipsum in Eucharistia? Qui septē sacramenta, istorū septem candelabrorū *Apoc.* 1. non videt? Qui visibile Caput Ecclesiæ Pontificē Romanū non videt. Et alia sexcenta talia; ad quæ tā muti sunt profitenda; quā surdi ad audienda. *Hæroticus esse videtur hic dæmoniacus.*

Vos igitur pręsules Sacri, quibus potestas est eijciendi dæmones: istos procul eijcite: *Auferte malū de medio vestri.* Deu. 21. *An eijciendus?*

DOMINICA IV. QVADRAGESIMÆ.

Abijt Iesus trans mare Galilææ, & sequebatur eum multitudo magna. Ioan. 6

ELias, 3. *Reg.* 17. init domū Sareptanæ viduæ, & crescit oleum indeficiens, 4. *Reg.* 4. Elisæus alteri viduæ solo iussu facit manare oleum, quantum capere, etiam sumpta mutuo, vasa aliena poterant. Mirum! Mirius illud: Quod panes viginti hordeaceos sic multiplicarit Dominus benedictione, vt centū viris suffecerint: Mirissimum hoc: quod quinque hordeaceis, & duobus piscibus satientur quinque millia hominum: sintq; super duodecim cophini fragmentorum.

Atque nos

I. *De Pane transubstantiato.*

II. *De mari Iesu transito.*

III. *De incomparabili cōuiuio Eucharistico.*

PARS I.

De Pane transubstantiato.

I. MYsteriū Eucharistiæ est imperscrutabile. 1. Ezechiel, c. 47. *Vidi,* ait, *torrentem, non potui transire; quoniā intumuerant aquæ torrentis profundi, qui non potest transuadari.* Hic est torrens SS. Sanguinis D.N.I.C. tantis intumenscēs meritis, ac mysterijs. 2. Aristoteles, quod Euripi septenos indies fluxus, & refluxus capere non posset: dixit, in Euripū se præcipitans: *ergo tute me cape.* Eucharistiæ 7. Spiritus dona, diuinaq; mysteria capere impotentes philosophi, & hæretici; in abysso periere. Sicut & Capharnaitæ, *Ioa.* 6. Vt & Ægyptij in mari rubro, *Exod.* 14. *Est inuestigabilis.* *2. Est immensus.*

Deus *Gen.* 2. ab orbe condito constituit in Paradiso fluuium, qui in quatuor alueos se diffunderet. Sic ab orbe recondito in Ecclesia, de suo Corpore Christus instituit fontem, septemplici Sacramentorum flumine diminantem: Cuius: *Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei vniuersam. Ps.* 45. *3. Est ex Deo.*

1. Eucharistia est visus, *Apoc.* 4. fluuius aquæ viuæ, instar crystalli pellucidus, de sede Dei, de throno Agni promanans. 2. Ea est puteus, ad quem Samaritana adijt, *Ioan.* 4. 3. Puteus Democriti, è quo ipse in fundo latitantem veritatem haurire studebat: At Theologi sunt ij: Qui, quod ingeniose non inueniunt; credunt animose. O salutaris Hostia! *tibi nomina mille: Mille iuuandi artes.*

II. 1. Tu candelabrum es ex puro puto auro charitatis, & Diuinitatis, septem continens lampades, seu donorum Spiritus, seu Sacramentorū à tuo gratiæ igne collucentes. 2. Tu namque Sol es septem inter planetas vnicus, istos illuminans. Tu gratiam essentialiter habes per naturam *4. Est præfiguratus.*

turam: cætera à te per participationem. 3. Tu manna es in deserto. *Exod.* 16. 4. Tu panis in cinere Humanitatis coctus Eliæ das robur in Horeb vsque, 3. *Reg.* 19.

5. In te funda est Dauidica, 1. *Reg.* 17. cū lapidibus quinque limpidis Vulnerum Christi. 6. Arbor vitæ es paradisiaca, *Gen.* 2. 7. Arbor Apocalyptica es. *cap.* 22. quot mensibus diuersos fructus efferens duodecim, *& folia ligni ad sanitatem gentium.* 8. Tu frumentum, quod Ioseph, *Gen.* 41. horrea compleuit Ecclesiæ: de *cuius adipe frumēti satiat te*, ô homo, Deus, *Ps.* 147. 9. Tu panis, cuius farina humanitas: fermētū, Diuinitas: aqua, Sanguis Christi: furnus, B. V. vterus: ignis, charitas: pistor, S. Spiritus obūbrāsB. V. M. 10. Tu es panis, qui iam 5000. hominū pascis, O beatitas.

PARS II.

De mari transito: hocq́, vario.

Iesu maria. I. ABijt *Iesus trans mare.* Moyses, multis in Ægypto editis miraculis, sexcenta millia virorū duxit per mare, sequentium in solitudinem, inibi manna refectorum. Hic Christus quinq; millia in deserto pauit: post alia miracula.

1. Trinitatis. Hem, Iesu bone, quot Tu maria trāsisti? 1. SS. Trinitatis mare, naui æternę generationis. Vtque Oceanus vnus duos in sinus diuiditur; in mare rubrum, & Mediterraneum: Ita Deus Pater quasi in Filium sanguine rubricatum, & in S. Spiritum procedentem, quasi medium, ab Vtroq;. Oceanus Deitatis in essentia vnus, in Personis trinus.

2. Incarnationis. 2. Hinc aliud inis mare, in quo virgo, nauis: Humanitas, velum: Charitas, rudens: S. Spiritus, nauclerus. In hoc nouem menses nauigasti. Quo modo? Psa. 76. v. 20. *In mari viæ tuæ & semitæ tuæ in aquis multis: & vestigia tua non cognoscentur.*

3. Natiuitatis & mundi. II. Ex hoc, in mare mundi prouectus es. heu, quam infame, & exæstuans! 1. Psa. 76. v. 17. *Viderunt te aquæ Deus: viderunt te aquæ & timuerunt : & turbatæ sunt abyssi.* Quot hic adisti pericula, qualia, quanta? 2. Noe, *Gen.* 8. ex quo arcam inijt, continuis pluuijs, ventis, procellis fuit ludibrium. Ita tu, Iesu. Neque vlla tibi quies ante ab laboribus, pax ab hostibus: quam columba animæ tuę, volans ex Arca crucifixi, constitit in ligno montis Caluarię, 3. Moyses, vixdum natus, in profluentē Ægypti abijcitur: *Exod.* 2. Tu in mare mundi. Tua ibi fiscella, præsepium cum fœno & panniculis est.

Mundi mare quale. Et tu mare mundi, quid te procellosius? Quid magis infame? 1. In te qui Vēti, siue tui, opum, honorū, voluptatū? Siue nostri, passionū? Siue inferni, tētationum? 2. Quot tu Regnorum naufragijs, aut iactationibus illętatus irrisisti? Quot, quantos absorpsisti? Taceo alios: Vel Apostolos non veritus es, quin clamare cogerentur, Matt. 8. *Domine, salua nos, perimus.* Tu mare mortuū, in quo tota vitæ nocte laborantes, nil meriti capiunt. *Luc.* 5. 4. Tu mare Babylonicū, in quo Daniel, *c.* 7. ventos vidit quatuor dep ræliantes, Carnē, Dęmonem, Mortē, Voluptatem: Post quæ prodeunt monstra peccatorū. *Apostolis.*

Christo. His Iesus iactatus in vndis. His post Troiæ Angelicæ, & Paradisiacæ excidiū.

------Terris iactatus, & alto est,
Vi superūm: sæue memorem Iunonis ob iram
diuinæ Iustitiæ.

4. Passionis. III. Neq; in hoc sistit alto Iesus. In altius euehitur, Vltra columnas Herculis, aut Pellæi iuuenis: in mare, inquam, Passionis: Quò: Quò Domine? Ps. 92. *Eleuauerunt flumina Domine: eleuauerunt fluctus suos.* Heu, *Mirabiles elationes maris!* Hic furores, & ęstus, scopuli, & syrtes, Scylla & Charybdis: Mors & vita. Hic ea experieris, vt dicas Ps. 68. *Veni in altitudinem maris, & tēpestas demersit me:* Et, *Omnes fluctus*

tuos.

tuos induxisti super me. At cum in hoc mare sis delatus, quia voluisti: scias, nō enatabis nisi facto naufragio. Et vt Ionas, *c.* 1. eijcieris in altum Caluariæ & Crucis: triduo absorptus in vtero terræ iacebis corpore: cætera quoque in Ceti, Inferni aluo deges, limbi spes, & res, & omnia: mundique Victor, & victoria.

PARS III.

De incomparabili conuiuio Eucharistico.

Eucharistia figura. I. ACcepit *Christus panes; & cum gratias egisset, distribuit.* En, hic eandem substantiam benedictione multiplicat: In Eucharistia vnū Corpus Consecratio facit esse posse multis in locis. Ibi 5000. hominum cibat: in hac, infinita. Ibi duo Apostoli dubitabant de Virtute & Potentia Domini: Philippus ait: *Ducentorū denariorum panes non sufficiunt*: Andreas: *Quid hæc inter tantos?*

Impugnatio hæretica. In hac de Transubstantiatione duo hæretici Veritatem eius abnegant. Caluinus vult adesse Christum figuratum: Impanatum Lutherus.

Duo insignes. Scilicet insigne par senum! 1. Quale, quod castissimā Susannā adulterij accusauit: Sic hi S. Eucharistiā idololatriæ insimulant. 2. Quales in Passione testes duo nouissimi. *Hic dixit,* Matth. 26. *Possum destruere, &c. Sed* Marc. 14. *non erat conueniens testimoniū eorū.* 3. Quale latrones duo, quos inter Dn̄s medius in ara Crucis.

4. Quales Philisthęi, nouis funibus rati se tenturos Samsonem: at is rupit & erupit. Nouis hæresibus isti se posse putarunt Eucharistiam tenere, quasi ad ipsorum captum captam. At Dominus telas ipsorum araneanas difflauit: & Patri acclamat: Psal. 115. *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

Conuiuiū est incomparabile. 1. In pretio. II. Hoc est, *Sacrū cōuiuium, in quo Christus sumitur, &c.* Cuius figura fuit istud panū quinque. 1. Quid Cleopatrę conuiuium? In quo duæ gemmæ liquatæ, vno haustu sūt ab M. Antonio absumtę, quæ ęstimabātur ducentis quinquaginta millibus coronatorū. Teste *Plut. in Ant.* Hic duæ gemmæ, Humanitas & Diuinitas: præ quibus quid vsquam vnquam.

2. Quid Antonij Getæ Cos. Rom. cōuiuium? In quo tot missus, quot literę in Alphabeto: & in quolibet missu item tot fercula eduliorū ab eadem incipientium litera, de nomine. Teste *Spartano.* Hic vero, in vno quot fercula gratiarū? Stellas cœli numeres licet, neque has tamen numerabis. *2. In cibo.*

3. Iulius Cæsar, deuicto Pompeio, triumphans Romæ publicum dedit epulū, magnificentię ostētandæ, in quo 20000. mensarum Regifice instruxit, simul vim auri sparsit ingentem. At Christus toti orbi parauit mensam diuinam. *3. In conuiuijs.*

4. Pythius Græcus, vir plebeius, Democriti Philosophi pater, tantarum fuit opum vir; vt lauto exciperet prandio totum Xerxis exercitum: qui constabat duodecies centenis millibus hominum, *Herod. lib.* 7. Quin Regi abeunti donauit quadringētas myriadas auri, & bis mille talenta argenti. Sed hoc quid ad istud? In quo, Dan. 7. *Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei?* Et *Apocalyps.* 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus tribubus.* An non Psal. 110. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus! Escam dedit timentibus se.* *4. In donis.*

5. Assuerus, 127. prouinciarum Rex *Esth.* 1. Satrapis ac Dynastis cōuiuium apparauit in Susis. At nihil ad nostrū: quale in euangelicis cœnis, prandijsq́; indicatur. Cuius causa dictū, Matt. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Ps. 33. *Venite, & gustate, quoniā suauis est Dominus. Accedite, & illuminamini.* *5. In effectis.*

N 2 III. At

An pœnitentia animum præparet. III. At triduo sequẽdus est Dominus, per tres pœnitentiæ partes. 1. Vasa, *Exod.* 16. in quibus manna colligebatur, esse voluit Deus aurea, (ex auro charitatis) intus, & foris. 2. Arca, *Gen.* 6. in qua Noe se recipere debebat, annis centum ædificabatur: Hæc & talis, conscientia sit & tua. 3. Salomon, 3. *Reg.* 6. annos 7. cõsumsit in construendo templo, pro Arca inibi reponenda. 4. Virgines, *Esth.* 2. ad Assuerum admittendæ, anno ipso gratiam faciei comparabant: Tibi cõmunicaturo quid facto opus? 5. Præsertim cum hinc colligi possint 12. cophini fragmentorũ: Nimirum Remissio peccatorum, Gratię acquisitio, Dei amicitia: Pœnę absolutio, vel commutatio, Quies conscientiæ, Consolatio S. Spiritus: Mortificatio, malorum habituum exterminatio, augmẽtum gratiæ: vitæ emendatio, promptitudo ad bene operandum, gloria cœlestis.

DOMINICA PASSIONIS.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Ioan. 6.

AGnus Paschalis, *Exod.* 12. multo ante Pascha in vrbem adducebatur: vt eius balatu cuncti monerentur diutius, liberationis Patrum ex Ægypto, & gratitudinis. Ideo Ecclesia hodie exaudiri facit Dominicæ Passionis vocem, vt eiusdem meritis simus gratiores, eorumque participes.

Nos

I. Quo valeat Dominicæ Paßionis memoria.
II. De innocentia vitæ Iesu.
III. De Veritate Doctrinæ Iesu.
IV. De Calumniatoribus Pharisæis.

PARS I.

Quo valeat Dominicæ Paßionis memoria.

Memoria Passionis 1. reuocat ad frugẽ. I. THemistocles, Atheniensiũ Dux, à dissolutiore vita se ad frugem recipiens, noctu plateas obibat: causam rogatus, ait, se Miltiadis tropheis ad æmulationẽ excitari. Sic *Plutar. in vita.* Quanto magis somnum excutiet nobis memoria Passionis Dominicæ, inque ordinẽ rediget, ab vanitate auocatos? 2. Quid enim vsquam efficacius? vel solus enim aspectus serpentis ænei, *Num.* 21. morsos ab serpentibus cõsanabat. *2. Sanat.* 3. Exterminator Angelus: solos eos præteribat, quorum superliminaria sanguine fuerant Agni aspersa *Exod.* 12. sic Passionis memores abhorret dæmon, & peccatum. *3. Seruat à pœna.* 4. Orig. in c. 9. ad Rom. ait. *Certum est, vbi mors Christi animo circumfertur, non potest regnare peccatum. Est enim tanta vis crucis, &c. vt ad eius præsentiam totus peccati & carnis fugetur exercitus.* *4. Seruat à culpa.* 5. M. Manlius, teste *Plut. in vita, & Liuius,* Eques Romanus, ductus ad supplicium eo peruenit, vnde Capitolium aspici poterat. Exclamabat hic: Itan' Iudices, hodie Manlium occidetis, qui Gallos è Capitolio expulit, patriamque seruauit, mori paratus? Vnus esse omnibus saluti potuit, non omnes vni? Tunc me prope Ioui parem fecistis: nunc vinctum ducitis? Hoc moti Iudices, virum absoluerunt. Plus poterit Crux cõspecta, ne peccando Liberatorẽ rursum crucifigas. Recordare, quod est salutare. *5. Liberat à nece.*

II. 6. Ioseph. Gen. 50. *cùm adiurasset fratres atq; dixisset: Deus visitabit vos: asportate ossa mea vobiscum de loco isto.* Nimirum ob sui memoriam conseruandam, ac beneficiorum præstitorum ijsdem in fame, in remissis iniurijs. Iustius hoc Iesus postulat à nobis. *6. Reddit memoriam beneficiorum.* 7. Hinc si esse debeatis, 2. Cor. 4. *semper mortificationẽ Iesu Christi in corpore vestro circumferentes:* Quanto magis in anima? *7. Cõformat nos Crucifixo.* 8. Isti sane his sunt similes, de quibus Apocal. 7. *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerũt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni.* Vel martyrio suopte, vel cõpassione Christi passi. *8. Æquat peno martyrio.*

9. Nec

9. Mortificat. 9. Nec enim se molliter tractabit, qui viderit talia passum pro se Dominum. Vti Rebecca, *Gē.*24. procul cōspecto in agris sponso Isaaco, desilijt ex camelo: indecorum rata, se vehi, illo pedes incedente. Sic tu, &c.

10. Humiliat. 10. David 2.Reg.11. *Ecce, ego habito in domo cedrina, Arca autē Domini sub pellibus est.* Efficax comparatio tui, & Christi: at quā disparata?

11. Acuit ad imitandum. 11. Hāc hodie proponit Ecclesia: Vt, sicuti 1.Machab.6.v.34. *Antiochi elephantis ostenderunt sanguinem vuæ & mori, ad acuendos eos in prælium:* ita nos inspecta Passione.

12. Absterret ab occasionibus peccandi. 12. Similis matri, quæ visis prolibus conuersari cum patris interfectoribus, ostendit eis vestem paternam perfossam, & cruentem: quo sic eos à consortio talium absterreat, adq; cædis vindictam tacite extimulet. Ita nos à mundo, peccatoque refugiamus memoria Passionis: cuius hodie *vexilla prodeunt:* facta Iudæorum conspiratione.

PARS III.

De Innocentia vitæ Iesu.

I. QVis ex vobis arguet me de peccato? Quæstio prima de sua innocētia: Secunda de Doctrina: *Si Veritatē dico vobis; quare non creditis mihi?* Causa quæstionū erat, quod in se iam conspiratū sciret. Ex ijs duabus tota depēdet salus.

Innocens Iesus 1. Quia Pōtifex. Ex prima: Quia alioqui nos redimere non valuisset; si in debitis ipse fuisset. 1. Quare, Hebr.7.v.26. *Talis decebat vt esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus.*

2. Quia oblatio erat. 2. Designatum ita *Leu.*22. Vbi cautum; neu mancum, aut mutilum offeratur: *vt acceptabile sit; omnis macula non erit in eo.* Ergo dicite coniurati, *Quis ex vobis arguet me?* Quid igitur in me innocentem fremitis?

3. Quia talis præfiguratus: 1. Vt seruatrix Arca. 3. Vos appello, legemque vestrā. Euoluite hanc. 1. Reperietis me Arcam esse, diluuio inundantē absq; naufragij periculo, seruantemq; cæteros. *Gen.*7.

2. Vt Moyses Dux. 2. Me esse Mosen, *Exod.*2. in profluentē abiectum, illæsum Ducemq; factū populi, ex Ægypto Satanica, in terrā Beatorū.

3. Vt Ioseph Saluator. 3. Me esse Iosephū, *Gen.* 37. qui escā salutis defero fratribus, in agro mundi bestiarū ritu viuentibus, à quibus per coniurationem vendar: à Synagoga pellice deinde putipharæa in carcerem compingar, & indigna patiar.

4. Vt hircus pro peccato. 4. Me Hircum esse emissariū pro peccato, peccatis onustum populi, *Leu.*16. spectate in desertum Caluariæ. 5. Agnum me esse immaculatum, victimam paschalem *Exod.*12. futurum. *Quis igitur ex vobis arguet me?* Quasi diceret, cum Samuele sanctificato ab vtero, 1. *Reg.*12. *Ego senui, & incanui, conuersatus coram vobis ab adolescentia mea, vsque ad hanc diem, ecce præsto sum: Loquimini de me coram Deo, & corā Christo eius: Vtrū bouē cuiusquā tulerim, aut asinū: Si oppressi aliquem, &c.* Ita Iesus Synagogæ.

4. Talis probatur ab hostibus testibus. II. Et quis illū arguat, cum omnes pro ipso testentur. 1. Vel Iudas. Matt.27. *Peccaui tradens sanguinē iustū.* 2. Pilatus: Matt. 27. *Innocens sum ego à sanguine Iusti huius.* Vxor eius: *Nihil tibi, & Iusto illo.* 3. Alia, Luc.11. *Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ suxisti.* 4. Prophetæ: Ier.23. v.6. *Hoc est nomen, quod vocabunt eum: Dominus Iustus noster.* 5. Dauid, Psal.10. *Iustus Dominus, & iustitias dilexit: æquitatē vidit vultus eius.*

Ac iterū præfiguratus est insons; Pulcherrimus. De Messia Figuras recognoscite. 1. Est insons Naboth, 3.*Reg.*21. Qui, vt vineam Ecclesiæ tueretur suam, ab Iezabele, Synagoga, accusatus, neci addicitur. 2. Est Absalon pulcher, 2.Reg.14. *Sicut Absalō, vir non erat pulcher in Israel. A vestigio pedis vsque ad verticem non erat in eo vlla macula;* O Absalon, tu aduersus Dei Patris Iustitiam arma sumsisti: at ab ea cęsus, per desertum mundi fugiens, crinibus Humanitatis tuæ ex arbore Crucis pependisti: tribus in ea clauis transfixus. At tu quoq; cum detondebaris, capillum meritorum tuorum

tuorum vendebas mulieribus Ierosoly-mitanis: quo mitellas animarum infarciebant. Et te quisquam arguet peccati?

Apelles, pictorum princeps, teste *Plin. lib.* 31. *ca.* 10. tabulas suas propatulo exponebat; vt publice culparetur, quod posset. Sic se Iudæis Iesus. At inculpatus. Vt, *Num.* 21. serpens æneus Sanator figuram solã, at non venenum serpentis habebat: Ita Iesus *formam serui, absq; peccato. Phil.* 2.

Insons arguere alios potest. III. Bene igitur Iudæos arguebat Ipse. 1. Nam, vt Cic. in Salustium: *Carere debet omni vitio, qui in alterũ paratus est dicere.*

In detractores inuectiua. At alia iam omnia: & hæc peruersa.

1. In aliorum vitia tam cernimus acutum, quam aut aquila, aut serpens Epidaurius. Vitam inspicimus alienam, despicimus nostrã. Isthic talpæ, hic lynces. Nostra in illud manticæ inijcimus, quod à tergo gerimus: quod ante, huc aliena. 2. Bern. *O Curiosum genus hominum ad cognoscendam vitam alienam, desidiosum ad corrigendum suam.* 3. Nam, vt Senum quidã ad remota clarum tuentur, ad vicina vero cæcutiunt: ita Catones iniqui, Momi, Zoili, Aristarchi, Archilogi. 4. Ita Pharisæus, *Luc.* 15. 5. Ita vultures, auesq; cadariuoræ procul odorantur escam, quam fœtore allectę lacerant: Sana corpora nil percipiunt.

Vtiles sũt correctioni. At conducunt bonis. 1. Diogenes Cynicus enim aiebat: *Virtutis studioso aut fidissimis amicis, aut inimicissimis opus esse.*

2. Vnde Philippus Macedo lætari se aiebat, quod Athenienses haberet infensissimos: Eorum enim inuectiuis moneri se, & corrigi.

PARS III.

De Veritate Doctrinæ Iesu.

Agnitæ veritati resistentes. I. SI *veritatem dixero, quare non creditis mihi?* q. d. Par vitę doctrina est. Duo hæc fidem merentur. Sed Iudæi fidem nõ dabant: quia Veritatem respuebant.

1. Sic Achab Rex Israel, 3. *Reg.* 22. in bello contra Regem Syriæ consuetos 400. pseudoprophetas Baalim audiebat, qui ad aures loquebantur optata: At Micheã refutabat: quia ait: *Odi eum. Non prophetas mihi bonum, sed malũ.* 2. Similes hodie, qui non credunt, nisi quod allubet. Quam multa prophetat Euangelium, quæ nulli applacent hominum, vt faciant? Sciunt: Et hoc tantum. Neq; audire volunt: Increpiti pro Cõcione acrius, indignantur: Queruntur: Temnunt. 3. Similes Pilato, Ioan. 18. Qui, *quid sit veritas*; quęrit: Dicere parat Dominus: at ipse *exibat foras.* 4. Qualis *aspis surda, & obturans aures*, quo nõ *exaudiat vocem incantantium*, Ps. 57. Tales quot hodie, & quanti, sapientes sibi?

Temtores sunt Prædicatorũ. II. In hisce Prędicatores sumus similes puero Giezi, 4. *Reg.* 4. Quem Elisęus cum baculo suo, & Sunamitidis filium, à mortuis suscitãdum misit. Hunc tangi is baculo, mouet; & promouet nihil. *Non enim erat vox, neque sensus.* Giezi indignatus ait Elisæo: *Non surrexit puer.* Ita Prædicatores mittimur ab Elisæis nostris, cum baculo doctrinæ, ad mortuos. At mortuis prædicamus. Nec baculum sentiunt iudicij, inferni potentiæ diuinæ, ac iræ. Quia *auditum à veritate auerterunt:* 2. Tim. 4. Et *obturauerunt aures suas*, ne audiant, conuertantur, & sanentur.

Seductores, resq; aliorum. III. Ita Ieroboam, 3. *Reg.* 12. raptor regni Israel, volente Deo, noluit vt ascenderet populus Ierusalẽ sacrificatũ, ne cõuertatur cor populi ad Roboã Regẽ Iuda, interficiantque ipsum. Idcirco vitulos aureos proposuit adorandos. Ita Sathan cũ fascinatis suis agit: Ita Pharisæi cum populo: Ita ipsi inter se. Nolũt vel respectare vitam, vel audire veritatem Domini.

At non sic vos, Auditores. Este filij aquilæ. Vt hæ pullos ad solis inspectum probant fixum: ita ad fructuosum Veritatis

tatis auditum probatur Christianus. Nã (vt hîc,) *Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.*

PARS IV.

De Calumniatoribus Pharisæis.

Defecti veritate calumniantur. AD hęc quid Pharisæi? Calumniantur: Nec aliud. *Nõne bene dicimus nos; quia Samaritanus es, & dæmonium habes?* O ineptum responsum! Ad innocentiam aiunt; *Samaritanus es:* Ad Veritatem; *dæmonium habes.*

1. Euenit hisce, vt terrę, iã diu non perplutę, & exaridę. In quam quę demũ incidit pluuia, vertitur in ranas, vermes, &c. Sic anima, quæ longô peccati ardore emarcuit, resoluta in puluerẽ vanitatis; cum aqua Prædicationis irroratur, eam vertit vel in venenum, vel in putredinem deterioris corruptionis. Videas id in Pharisęis euenisse Christo. Huius aqua cœli viua, & verba vitæ, quid apud eos profecere, nisi ad productionem viperarum, bufonum, blasphemiarum, &c. *Nõne bene dicimus, &c. O Genimina viperarum.* *Temtores sunt Prædicatorũ.*

Inferuntque dedecora. 2. Misit Dauid 2. *Reg.* 10. legatos ad Hannon Regem, lugentem patris mortẽ consolaturos. Is ratus exploratores esse; semiberbes fecit, semique nudos; vestibus ad nates pręcisis. Vah infamiã! Maior Christo facta. Missus à Patre, in solatium Synagogę, hęc eum vt pseudoprophetam, despuit, persequitur, pessimis posthabet Samaritanis, æquat dęmonijs. *Seductoresq́; aliorum.* 3. In Iosephum tam acerbũ fuit odiũ fratrum, *Gen.* 37. *Vt nõ possent ei pacifice loqui.* Erat eis Somniator, accusator, morti dedendus, vendititius. Talis Dominus Iudęis. Quin iam & Christianis, maxime in eum blasphemiuomis. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?*

Odia exercent. *Perora.* Iesu da nobis aurem audiendi Verbum tuum; *Sonet vox tua in auribus nostris.* Cant. 2. Age, *Loquere Domine, quia audit seruus tuus,* 1. Reg. 3. Nam Psalm. 118. *Dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.* Iesu, tu verè Samaritanus es, Adęque filius: At & ille es, qui *Luc.* 10. lapsum in latrones Ierichuntinos mundi excepit, fouet, ac in pristinum restituit.

DOMINICA PALMARVM.

Benedictus, qui venit in nomine Domini. Matth. 21.

EMissa, *Gen.* 8. reuenit in Arcam palmifera columba; signum placati Numinis, & diluuij subsidentis. Iesus, cœlo demissus, vel vtero Virginis egressus, ex agris reuertit palmarius in Vrbem pacis; signum remissę & irę Dei, & noxę nostrę, & pœnę. O lętam diem: ramosque felices!

Nos

I. *De mundi vsu, & exitu.*
II. *De Iesu triumphante.*
III. *De Iesu se humiliante, & Mundo variante.*
IV. *De Iesu ramos inter & vestimenta exultante.*

PARS I.

De mundi vsu, & exitu.

I. FLebilis est myrias ęrumnarũ Mundi. 1. Eas Heraclitus philosophus sapienter, & irremisse deflebat; & hoc solum agebat. 2. Sic Israelitæ captiui, teste Psal. 136. *Super flumina Babylonis sedimus, & fleuimus* ęrumnas humanas, *dum recordaremur tui Sion.* 3. Lętare, si possis, exul apud hospitem, te continuo diuexantem qua ficta pace, qua aperto marte. Sic nãque mundus assolet. *Merus mœror in mũdo est 1. Quia captiuat. 2. Diuexat. 3. Nouerca est.*

4. Iam Plini, ne querare de Natura, vt nouerca homini, brutis matre: iniquior in Dominum suum hominem Mundus est, quam in bruta. Quibus sponte fundit terra, quę optant: homini vixdum subacta: At mundus subigi sese à quoquã haud *4. Necat.*

haud ſinit: ſed quoſcunq; ſibi ſubactos vult ac mancipatos. At talibus ſuis mancipijs, quid boni volet. Imo quod non mali inferet?

5. Ita regulus ſerpens viſu hominẽ ſolo inficit, ſimul interficit: cæteris animantibus noxius. Mundus, baſiliſco venenoſior, quantos inficit contagio, quantos & interimit? 6. Pharao, *Exod.* 5. per diẽ laboribus; ſub veſperã flagris obruebat Iſraelitas, exactorũ vſus diritate: Talis mundus, per vitã ærumnis vrget; ſub mortẽ, pœnis inferni inſtantibus lancinat.

Tyrannizat.

7. Ioſeph, *Gen.* 39. vix inierat domum Putipharis, iam hinc ab hera ad peccandum illicitur; mox accuſatur: vnde ab hero fit nexus. Ita natos mox ad peccatũ natura pellicit; mundus ſibi innectit: Mors vincula ſoluit.

Pellicit.

II. 8. Antigonus Rex Macedonũ poteſtatẽ regiã, vocitabat ſplendidã miſeriã, vel ſeruitutẽ. Quid mundi felicitas: niſi quædã aurea ſeruitus, & pulcella captiuitas? 9. Vtq; Naamã, 4. *Reg.* 5. opib. beatus; at infelix ã lepra: ita mundus apparet aureus; cùm ſit leproſus, ac putidus. 10. Eius imago. Nabuchodonoſoræa eſt ſtatua; in imo lutea fragilis vel ad lapilli ictum. *Dan.* 2. 11. Neque firmitatis plus mundo eſt, quam domui, Matth. 7. quã *vir ſtultus ædificauit ſuper arenam, & deſcendit Pluuia, & venerunt Flumina, & flauerunt Venti, & irruerunt in domum, & cecidit, & fuit ruina magna.* Hem, qualia circum domum tam malẽ fundatam? cui deijciendæ vel vnum iſtorũ nimium. 12. Vt mare ſurgit in tumorem: Sic Pſal. 36. *Vidi impium ſuperexaltatum, & eleuatum, ſicut cedros libani:* mox detumeſcit: *Tranſiui, & ecce non erat.*

Seruit ipſemet. *Leproſus eſt.* *Luteus.* *Caducus.*

III. Tales Euripus mundi affluxus habet, & defluxus. Vt Protheus formas omnes; omnes rerũ colores Chamæleon, induit, quibus inhæſerit. Vin' exempla? Vel vna dat Roma. 1. Iulius Cæſar 40. victorijs, prælijs innumeris, nobilis; in Curia 22. ictibus Senatorũ corruit. 2. In Oriente Alexander Magnus ſic, vt hic orbis ei anguſtus videretur, ac alium quæreret; Babylone extinguitur veneno; dies 30. iacuit inhumatus. 3. Adonibezech, *Iudic.* 1. Regũ 78. Rex ſub mẽſa ſua micas legentium; demum regno exutus, fortunæ fit ludibrium. 4. Sedechias, 4. *Reg.* 25. Rex Iſrael quam potens ac diues? Rapitur in Babylonem, cæſis liberis, exoculatus, vxore violata, euerſo regno. 5. Valerianus Imperator Romanus, captiuus fit in Perſia. Regi ſtapedem tenens equum conſcenſuro; fit demum ephippiarius. 6. Dionyſius Siculus exrex pro ſceptro demum ſphærulam tenet ludimoderator ſenex. Priſca illa: At innouantur quotidie. Quot ab equo ad aſinum; imo ad haram defluunt? Et hic æui curſus eſt; huc exit gloria mundi.

Varius curſu, Certus ab interitu.

PARS II.

De Ieſu Triumphante.

I. EN Ieſum, Regem Angelorum, hodie triumphantem: cerne apparatũ: audi acclamationes. Iam magnificus; alias nunquam. Natus enim vt orbem inibat? Etſi aſtra ſeruirent illi; Reges apparerẽt; adorarent paſtores; Angeli accinerent: Tunc tamen breui poſt fugatur: nunc poſt dies quinque in Crucem datur. O vita quid es, niſi rota?

Manes mundi patitur.

At in fatis ſic erat. 1. *Exod.* 12. Ita cũ palmis Agnus paſchalis introducebatur ex agro, poſt immolãdus in ara. 2. Filij prophetarum, viſo quod Eliȩ ſpiritus in Eliſæum deſcendiſſet, venienti occurrunt, 4. *Reg.* 2. demiſsè Ierícho vſq; deducunt, & adorant. Dei ſpiritum requieſcere ſuper Ieſum nil ambigunt Iudȩi; cuius rapti veneratione Chriſtum ſic honorant.

Triumphalis eſt Quia 1. Victima eſt. 2. Spiritu plenus.

3. Dauidi, 1. *Reg.* 30. 20. Amalecitarũ à ſe cæſo-

3. Victor eſt.

cæſorum ſpolijs onuſtus Ieroſolymā intrāti acclamatur: *Hæc eſt præda Dauid.* Hęc Chriſti eſt, victo Satana: Ideo *Benedictus: Oſanna.* 4. Stabat Deo, Achabi domum ſtirpitus excidere: 4. *Reg.* 9. Iubet Eliſæo; regnum in Iehu trāsferat: Iehu Rex proclamatur: certatim mox omnes pallia ei ſubſternunt; acclamāt: *Viuat Iehu Rex!* At viuas Ieſu Rex! Is hodie tibi factus honos eſt. *Dicite filiæ Sion* iſta Prædicatores, &c.

4. Rex eſt.

II. Et vero, Cant. 3. *Egredimini filiæ Sion, videte Salomonem: Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus.* Egredimini de vanitatibus toti; de negotijs tantiſper; vt videatis expectatum annis iam pene 5000. Accurrite; neu timueritis: 1. Non eſt Deus iā tonans ac fulminans, vt in Sinai, *Exod.* 16. 2. Non *Iſa.* 6. Terribilis Deus Sabaoth. Deus exercituum. 3. Non, *Exod.* 20. Deus Zelotes, vlciſcens peccata Patrum. 4. Nō is, cuius manus armatæ, inebriās ſagittas ſuas ſāguine: *Deut.* 32. 5. Nō, Pſ. 2. *Qui regit gētes in virga ferrea, & tāquā vas figuli cōfringit.* Nō.

Non eſt terribilis.

Sed eſt 1. humilis Dauid exutus regijs, paſtoritijs indutus, 1. *Reg.* 17. Sic & contra Goliath nunc procedit. Etſi olim vndiq; armatus ſit proceſſurus contra ſtultum Nabal mundicolam. 1. *Reg.* 25.

Sed manſuetus.

2. Ipſe eſt Noe iuſtus; *Gen.* 9. Quia amore ebrius, ſuam nuditatem paupertatis & humilitatis toti orbi notam facit.

III. *Dicite filiæ Sion:* Animæ: Ecce mœſta, vt Tobiana mater, humana natura; hodie filium tuum conſpicies: exi obuiā *Tob.* 10. Hodie Iacob, ô homo; nuncium accipies: *Ioſeph filius tuus viuit,* & regnat, *Gen.* 45. Videbis, quem nunquā viſurum putabas. Ite: nihil opus eſt, ad inferos deſcendere ad eum *Ecce* adeſt.

Aduentuq; lætus.

At qualiſnam tuus hic triumphus eſt, ô Ieſu? Angeli vbi eſtis? Vbi Cherub? Michael vbi? Vbi Gabriel? Vbi, Dan. 7. *millia milliū miniſtrantiū ei, & decies centena millia aſſiſtentium?* Vbi Matth. 26. *pluſquam decem legiones?*

Abſque Angelis.

1. Vidit Roma Cæſarem, curru triumphantē eburno, tractum 40. elephantis: 2. M. Antonium à leonibus curru tractū: à ceruis Aurelianum: Et ecce, Orbis Dominum fert Aſina! 3. Nero nunquam inibat Romam; niſi mille rhedis ſtipatus, & ſoleę mularū eſſent argēteæ: teſte *Suetonio.* 4. Seſoſtris, Rex Ægypti, curru vehebatur, à 4 Regibus tracto coronatis, & ſceptrigeris. 5. Salomon plerumq; alebat 40000. equorum, curruū 12000. Et ecce aſina cum pullo ſunt omnia Chriſto.

Abſque Pompa mundi.

Mi Ieſu: 1. Vbi ſunt modo, *ſuper quas ambulas, pennæ ventorū?* Pſ. 103. 2. Vbi ſunt Angeli: *Qui ſedes ſuper Cherubin?* Pſa. 79. 3. Vbi de quibus Pſal. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex: Dominus in eis, in Sinai, in Sancto?* Exclamat hic S. Chryſ. *Naſcitur in præſepio, famet in deſerto, conuiuia hordeaceis celebrat, pauperibus ſtipatur, hodie aſina vehitur, nudus in cruce emoritur?*

PARS III.

De Ieſu humiliante ſe, & Mundo variante.

AT non mireris quin audi ipſum: *Pſ.* 87. *Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute mea.* Quare Matth. 11. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis.* 2. Ioſeph, *Gē.* 46. Etſi primus à Pharaone: prioris tamē ſortis memor vixit, & humilitatis. Adeoque voluit & fratres eandē profiteri apud Pharaonem: *Dicite,* ait, *viri paſtores ſumus nos & patres noſtri.* 3. Sic Agathocles, Siciliæ Rex, ne ſe filium eſſe figuli obliuiſceretur; abacum figulinis adornatū voluit: teſte *Plutar. in Apoph.* 4 Lechas, Rex Poloniæ, ab aratro ad regnum euectus, veſtes ruſticas in palatio ſuſpenſas in oculis ferebat. *Chron. Pol. li.* 1. *c.* 5. Mira hęc. At mirabilius, Ieſum, orbis vtriuſq; Dominū, aſina vehi: aſſumptæ memorem naturæ.

In altis humilis.

1. Epaminondas, Dux Thebanorum, poſt

In lætis ſubtriſtis.

post victoriam reuersus, & postridie ab Senatu consalutandus prodit vili indutus habitu, vultu submœsto. Causam sciscitantibus, ait: *Heri nimiũ mihi placui. Fortunæ metuenda mutatio est.* Ita Iesus, in excitato mortuo Lazaro, quasi infernũ occiderat: hodie in tantis honoribus nil insolescit: Sciens futuram mutationem.

2. Philippo Maced. vno tempore tres nunci aduenere lęti: primus de nato Alexandro: secundus de suorum equorum in Olympico victoria: tertius de vrbe quadam à suis expugnata. Quibus auditis, in cœlum clamauit: *Fortuna moderare lætitiam, & felicitatẽ tempera. Ne dein simul omnia caput hoc obruant aduersa.* Christo hic quam læta? At post qualia?

Mundus cum blãditur, insidiatur. II. Post lætitiã de Amalecitis deuictis, aduolat, ecce, Dauidi nuncius de occiso Saule, & Ionatha, & exercitu cæso, 2. *Reg.* 1. Sic Christo post paulum ab omnibus deserto, abnegato, prodito, &c. 2. Vah munde! quem hodie colis Regem; cras latronem, &c. proclamas. Hodie Cæsari anteponis; cras Barnabæ postponis Iesũ. 3. Ioab Abnerum benigne affatur; mox trucidat. 2. *Reg.* 3. Simulator Mundus Saluatorem. 4. Sic Leui & Simeon, *Gen.* 38. Sichemo se fingunt amicos: mox vitam eripiunt. 5. Aman, quo cum Assuero & Esthera pranderat die, die suspenditur eodem. *Esth.* 7. Christus, quo sic inuehitur in Vrbem die, die exors hospitij exire cogitur eodem. 6. Daniel primus à Rege proclamatur: postridie in lacum leonum condemnatur. Ista fides est mundi!

PARS IV.

De Iesu ramos inter & vestimenta exultante.

Dum dãtur eleemosyna. Mortificantur corpora. I. ECce, ramos abscindunt superfluos diuitiarum, ex arboribus diuites, & substernunt in pauperibus Domino. 2. Ecce, animę pœnitentium castigant corpus suum, & peccatorum exuuias ad pedes Crucis expãdunt: queis stercora viarum suarum obtegunt: Sicut vxor Iacob stramine idola. Sole meridiano subinde cogit æstus exutas ponere vestes: Ita ad imminentem Solem Iesum suas Ierosolyma, suas item ponit peccator. 3. Ecce, Angeli, & Fideles, passionem commemorantes Passum præeunt, & sequuntur clamantes: *Osanna Benedictus.*

4. Ecce, 1. Ipse *Exultat, vt gigas ad currẽdam viam*, Ps. 18. 2. Sicut Delphinus exultabundus ludit in vndis, cum cieri persentiscit tempestatem. Heu, quantam præsensit Iesus? 3. Sic Ægyptij in filiorum morte soliti exultare. 4. Sic mortem pręcipiens Cynus, canit exultans. *Exultat Iesus.*

II. Triumphans autem exultat Iesus, quia nos amat, & desiderat se pascha fieri. 1. Designatus talis, *Nũ.* 19. in vitula rufa, iussa immolari extra castra, eiusq; cineres ad legalis munditiæ expiationẽ adhiberi. Ardet amore Iesus: rubebit cruore: Vt Passi merita sint expiatio nostra. *Quia amat foris opere.*

2. Sed quantumcumque ostenderit amorem, cruorem, meritaque foris; intus tamen in animo eius longè erant maiora. Quales fenestræ Templi aliquæ, intus latissimæ, foris angustæ fuerant: 3. *Reg.* 6. Ita Christi sunt vulnera. Quid, quod amor patiendi tota passione fuerit pene infinities maior? *Ergo egredimini filiæ, expoliantes vos veterem hominem Col.* 3. eiusque vestes substernentes Seruatori. *Intus maximopere.*

DOMINICA RESVRRECTIONIS.

Resurrexit, sicut dixit. Marc. 16.

IOnas. *cap.* 1. mari fremente, eiectus forte, & absorptus à cete, triduum exegit in ventre: dein effunditur, quasi rediuiuus stans in litore. *Et ecce plusquã Ionas hic*, Luc. 11. Iesus. Nauigat mare Redemptionis: sæuit tempestas iustitiæ: eijcituris in mare tribulationum: triduo tenetur in morte:

morte: Demum reddit se vitali auræ. De quo nos

I. *Quod resurrectio sit fide capienda, non ingenio.*

II. *Quod oportuerit Christum exaltari.*

III. *Quod & nos oporteat in Christo resurgere.*

IV. *Quis, mortuo Christo, status fuerit Corporis, Animæ, & Diuinitatis eiusdẽ?*

V. *De morte Mortis.*

Exultat Iesus.

PARS I.

De resurrectione non ratione, sed fide capienda.

Resurrectio est incomprehensibilis.

I. TErt. *l. de Resur.* ait, Nihil esse difficilius, aut admirabilius resurrectione mortuorũ. Nisi credas, non intelliges. 1. Ea est fluuius Ezechieli, *c.* 47. visus adeo intumescens, vt tranari non queat. Item *Apoc.* 5. Ea liber est ille intus & foris 7. signaculis signatus, quem nemo vel aperire, vel aspicere poterat; præter Agnum: *Et animalia clamabant: Dignus es Domine accipere librum, & soluere signacula eius quoniã occisus es & redemisti nos.* Liber is in cuiusq; anima *intus*, & corpore *foris* scriptus, & innumeris signatus miraculis est. 2. In hoc mysterio, sapientia defecit Salomonis: Prouerb. 30. *Tria mihi sunt difficilia; & quartum penitus ignoro; Viam aquilæ in cœlo:* id est, ascensionem Domini: *viam colubri supra petram,* id est, Resurrectionem: *Viã nauis, in medio mari,* id est, Incarnationẽ: *& viam viri in adolescentia.* 3. Saducæi negabant resurrectionem: sciscitantibusq; super ea, Iesus respondit, Matt. 22. *Erratis nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.*

Quia amat foris opere.

Intus maximopere.

Credibilis tamen vel ex Figuris.

II. At nos credimus, 1. quod, sicut Israelitæ simul & Pharaonitæ, *Exod.* 14. sunt Ægypto egressi: verum ad mare cum vẽtum, hi submersi; illi egressi sunt in terram sanctam, sine vel morbo, vel vestiũ attritione: Ita corpora ex terra egressa, iudicij Diuini mare transire habent; in quo peccatores peribunt; iusti pertransibunt ad gloriam. 2. Quales duo cum Ioseph capti, *Gen.* 40. ambo è carcere sunt educti: sed hic in malam crucem; ille ad pristinam dignitatem. Ita 1. Cor. 15. *omnes morimur; sed non omnes immutabimur.*

Et Deo possibilis.

Et vero potens est Deus nos resuscitare. Nam 1. Qui ex nihilo creauit omnia, qui *potest de lapidibus suscitare filios Abrahæ:* Luc. 3. facilius potest idem mortuos ad resurrectionem conuocare. 2. Ezechiel, *cap.* 37. agrum videns plenum ossibus, interrogatur: *Putasne, viuet ossa ista?* Et ipse: *Domine Deus tu nosti.* Et Dominus sic eum clamare iubet. *Ossa arida, audite verbum Domini.* Mox anima subintrante constiterunt corpora.

At creditu difficilis.

At Philosophi hæc non credere. Nam 1. Paulus Athenis de resurrectione disserẽs, explosus est *Act.* 17. 2. Refert *Euagrius l. 1. Hist. Eccl. c.* 15. Synesium Cyr. Episc. initio credidisse omnia: at ęgre resurrectionem. 3. Quin Apostoli. Nam Marc. 16. *Recumbẽtibus XI. apparuit Iesus, & exprobrauit incredulitatem eorũ, & duritiam cordis: quia his, qui viderant eum resurrexisse, nõ crediderunt.* Lucas, *c.* 24. ait eos, viso Iesu, putasse spiritum esse. Thomas, *Ioann.* 20. præfracte ait: *Non credam.* At satis iam est: nunc scimus, quia *Surrexit, sicut dixit.*

PARS II.

Quod oportuerit Christum exaltari.

Resurrectionis certitudo.

I. REsurrectio docetur hodie, 1. Marijs per Angelos. 2. Per mortuos resurgentes, & multis apparentes. 3. Per redeuntes ex Emaus. 4. Per Petrum ex viso Domino. 5. Omnium primo per B. V. Mariam, cui Dominus primæ apparuit: vt S. Ambr. vult.

Causa triplex.

S. Thomas Aquin. prodit, tribus de causis Dominum resurrexisse. *Prima.* Vt iustitiam diuinam faceret notam; quę *egit elisos, & exaltat humiles.* At Dominus

Phil.2. *Humiliauit ſemetipsũ factus obediens propter quod & exaltauit illum Deus.* Fontes tam aſcendũt alte, quam alte cadit origo: At Pſ.18. *A ſummo cœlo egreßio* Christi: proinde *& occurſus eius vſq; ad ſummũ.*

Figura de exaltatione Christi paſſi. 1. Ad nutũ Ioſuæ, *ca.*10. ſol in cęlo ſubſtitit: Ad nutũ Patris, Ieſus in Cruce fixus pependit; dum inimici profligarentur, mundo ſubacto. Ideo par erat; vt, qui decem gradibus retroceſſerat; infra nouem Angelorum choros, & humanum ſtatũ; is iam reuerteretur ad gradum priſtinũ. Sicut & Ezechia ægrotante factum eſt. 4. *Reg.*20. 2. Iobo reddita ſunt duplicia, poſtquã patientiã dolorum in fimo deuoraſſet *Iob.*42. Sic Ieſu. Quia Pſ.109. *De torrente in via bibit, propterea exaltauit caput.* In tantum quod Pſ.8. *Gloria & honore coronaſti eum* Deus: *Et exaltatum eſt nomen eius ſolius.* Pſalm.148.

3. Ioſeph. *Gen.*41. poſtquã vltima perpeſſ⁹ fuiſſet; regijs induitur, vehitur carpento, Saluator ſalutatur, Dominus & Princeps Pharaonicę domus, & poſſeſſionis cõſtituitur. Ita Ieſus hodie gloria amictus, curru Diuinitatis vectus, Monarcha Saluator fit orbis. Act.10. ver.42. *Hic eſt, qui conſtitutus eſt à Deo Iudex viuorũ, & mortuorũ.* Et Pſ.71. *Dominabitur à mari vſq; ad mare.* Illi dictũ Pſ.2. *Tibi dabo gẽtes hæreditatẽ tuã, & poſſeßionẽ tuã terminos terræ.*

4. Mardochęus cum omni populo Iudaico neci addict⁹ diplomatis regijs *Eſth.* 7. acto in crucẽ Amone, eouſq; prouehitur, vt primus à Rege eſſet. Ita Ieſus. Cui prædictum Pſ.109. *Dixit Dominus Domino meo; ſede à dextris meis; donec ponam inimicos tuos, ſcabellũ pedũ tuorũ.* 5. Moyſes, *Exod.*2. in aquã abiectus; perpeſſus multa, fit Dux populi. Sic IESVS. Sic & modo. Quare *Exurgat Deus; & dißipentur inimici eius:* Pſ.67.

6. Daniel, *c.*6. coniectus in lacum leonum, obſignatum, cuſtoditũ militibus, ecce egreditur, & cũctos ſatrapas ſupergreditur. Ita Ieſus; Ideo Pſ.8. *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius.*

PARS III.

Quod & nos oporteat in Christo reſurgere.

D. Thomæ *ratio ſecunda Reſurrectionis Dominicæ* eſt, vt & nos reſuſcitandos monſtraret Deus. 1. Sic Tert. lib. de patient. *c.*3. aduerſus Marc. Et 1. Cor.15. *Si Chriſtus reſurrexit; ergo & mortui reſurgunt.* Idq; propter Diuinitatẽ, ait *S. Th. p.* 3. *q.*36. *art.*1. cui noſtra humanitas hypoſtatice vnita fuit. Vnde 1. Cor.15. v.21. *Per hominem mors, & per Vnum Hominem reſurrectio mortuorum.* *1. Oportet Christi exemplo.*

Magnes vi ſua ferrum extra centrum rapit ſurſum. At 1. Cor.10. *Petra erat Chriſtus:* Et idem Ioan.12. v.32. ait: *Si exaltatus fuero, omnia traham ad me ipſum.* Ideo per Ipſum reſurgimus tracti. *2. Virtute trahente.*

3. Panthera tam grato fragrat odore, tã pulchris eſt variegata maculis; vt progreſſa per ſiluam omnia contrahat animalia. Talis reſurgens Ieſus, cuius corpus donatũ notis Immortalitatis, Impaſſib. Agilit. & Charitatis, odore gratioſiſſimo trahit beſtias agri, mundi peccatores, & iuſtos. Cant.1. *Curremus in odorem vnguentorum tuorum.* *3. Odore gratiarũ.*

4. In natiuitate Iacob calcem Eſau arripuit ſicque ſimul ſunt editi. *Gen.*25. Ita Humanitas Chriſti apprehenſam tenens Diuinitatem, cum ea reſurrexit: & in ea nos omnes. Nam Oſeæ 11. *Traham vos in funiculis Adæ.* *4. Merito.*

5. Sicut flumen tranaturi cerui, *Plinio* teſte, ad id congregantur. Tum validiſſimus init primus, alius dein ſuper alium, & primi tergo ſecundus cornuum pondus imponit, ſecundo tertius, ſicque deinceps, dum pertranantes in ſicca conſiſtant. Nobis præijt Ieſus in flumine lethæo. periſſemus, ni Dux educeret omnes. *5. Auxilio.*

nes. Et potens est: modo sequamur ad insulas Beatorum.

6.Dono. 6. Elisæus sepultus cõtactu suo mortuum suscitat, 4.*Reg.*13. Atqui, ait Euseb. Emiss. Hom. 7. de Paschate: *Noster Elisæus Christus mortuus, morte sua salutem largitur, & vitã sepultus operatur.* Et Ecclesia. *Mortem nostram moriendo destruxit: & vitam resurgendo reparauit.* Resurrecturum inuocat Psaltes 207. *Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara.* Respondent ibidem: *Exurgam diluculo.* Et Psal. 3. *Ego dormiui, & soporatus sum, & exsurrexi.*

1. Oportet Christi exemplo.

2. Virtute trahente.

3. Odore gratiarũ.

4. Merito.

5. Auxilio.

PARS IV.

Quis mortuo Iesu fuerit status Corporis, Animæ, & Diuinitatis eius.

Humanitas fuit imperfecta. I. TErtia causa Resurrectionis Dominicæ est apud D. Thomam: Vt corpus & Animã ambo perfectissima redderet. Alterum enim absque altera est imperfectum. Nam vel Christi Corpus in sepulcro exanime, digressa ad inferos anima, verus perfectusque homo non fuit, teste *S.Th.p.*3.*q.*50.*art.*4. Et *Arist.*4.*Metaph.* negat, mortuum esse verum hominem: nisi æquiuoce. Atque hoc erat. quod tam efflictim à Patre Ipse petierat, Ps.15. *Caro mea requiescet in spe,* resurrectionis: *quoniã non derelinques animã meam in inferno; nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Et Ps.70. *Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas? & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.*

Diuinitas semper vnita Humanitati fuit. II. *At vbinã Diuinitas interea; dum Corpus in sepulchro, Anima in limbo?* Fuit hæc ab illo seiuncta: sed à neutro Diuinitas vnquam, Nam, vt ait Damasc. lib. de Incarnat. Verbi: *Quod semel Assumsit, nunquam dimisit.*

Similia. 1. Vt arcus, nimium tensus, dum rumpitur medius, pars vtraq; neruo hæret: Ita Christi corpus & Anima Diuinitati.

2. Cum miles stringit gladium, hic à vagina separatur, at vterque à milite tenetur: Sic inuictus miles Iesus. 3. Vetuit Deus in Leuitico mortui turturis caput à corpore separari, Ita Christi Diuinitatem ab Humanitate.

Idem Figuræ præmonstrarunt. 1. *Samson, Iud.* 16. Dalilæ amoribus obsequens, Gazam diuertit, vrbs clauditur ab hoste. At is, in hostis ludibrium, portas abstulit secum in montem. Christus, amore generis humani, sepulchro clausus, in ludibrium hostium, portas Mortis & Orci confregit. 2. *Ioseph, Gen.*39. nexus nexorum fit magister, eosque secum eduxit, Iesus, in limbo detentos. Figuræ.

3. *Catulus leonis* recens effusus tres ipsos dormit dies, mortuo similis: dum parens horrendo rugitu eum suscitet. Sic Iesus: excitus voce Patris, Ps.107. *Exurge gloria mea; Exurge psalterium & cithara.* Et vero *Resurrexit sicut dixit.* Simile.

PARS V.

De morte mortis.

ERgo hodie, ô Cæsar, ô Hercules mundi, mortẽ morte destruxisti. 1. Vt Eleazarus, 1.*Machab.*6. *v.*46. sub elephantẽ subiens, (cui insidere Regẽ autumabat,) bestia suffossa, ignoranter mole oppressus perijt: Ita mors, dum maximũ elephantorum Iesum parat occidere, occiditur, Osee 13. *Ero mors tua, ô Mors.*

2. Iacob nocte tota colluctans Angelo sub auroram læditur quidem: sed vincit. *Gen.* 32. Ita Iesus nocte Passionis in Humanitate læditur: at vincit. 3. Saul fugiens è prælio premitur ab instantib. Philisteis: atq; armigero, 1.*Reg.*31. *Euagina gladium tuum, & percute me.* Facit: simul eodẽ & se gladio interficit. Iesus ab Iudæis pressus, mandat morti, occide me. Isa.53. *Oblatus enim est, quia voluit.* At mors per Christũ se quoque peremit. 4. Vt Samson, *Iud.* 16. morte inimicos occidit: Ita Iesus inimicos

cos Crucis dæmones, Mortē, & impios. Exod. 15. *Cantemus ergo Domino: gloriose enim magnificatus est: equum & ascensorem,* Mortem & diabolum, *proiecit in mare.*

Perora, facta apostrophe, si placet 1. Ad detentos in limbo: quæ illis gaudia?

2. Ad Viatores viuos, quæ illis solatia, & auxilia? &c. 3. Ad B. V. Mariam: quę dicere cum Iacob possit; *Gen.* 45. *Sufficit mihi: quia filius meus* Iesus *viuit.* Noli Tobiana excurrere amplius in Caluariæ montem: *Ecce resurrexit, sicut dixit; Mulier ecce filius tuus.* 4. Ad Marias, ne quærant eum in sepulchro: *Nō est hic.* 5. Ad filias Ierusalem, animas, ne egrediantur videre Regem in diademate spineo. *Non est hic.*

Bene! Non est amplius miser ille Iob in fimo Neo nudatus: Non est, vt in horto sanguinem sudans. Sed multum mutatus ab illo, Saluator est gloriosus in sæcula. Amen.

DOMINICA IN ALBIS.

Cùm esset sero die illa, vna Sabbatorum; & fores essent clausæ.

Ioan. 20.

IOseph. *Gen.* 37. inique ab fratribus habitus, expertus varia in Ægypto, demū Saluator eius effectus, augurationis suæ scyphum ab ignaris fratrib. clam tolli curauit: Qua causa furti eos arguēs, cōplensque terrorib. vt diu anxios tenuit, tandem ad solos ingressus se prodit. Gen. 45. *Ego sum Ioseph frater vester; quem vendidistis in Aegyptum. Nolite pauere; neq; durum vobis esse videatur, quod vendidistis me in his regionibus.* Iā Christus clausis ob metum, in maxima fame charitatis extinctæ, ecce medius astat, mœstosq; affatur. *Pax, &c.*

Nos

I *De causis Resurrectionis Dominicæ.*

II. *Quid, quod sero veniat Dominus?*

III. *Quid ianuis clausis ingreßio, & statio in medio sibi velint?*

IV. *Quæ pax Christi, quæ mundi?*

V. *Qualia Domini vulnera fuerint?*

VI. *Quæ causa vulnerum à Christo retentorum?*

PARS I.

De causis Resurrectionis Dominicæ.

PRima, apud *D. Th. p. 3. q. 54. art. 4.* est Iustitia Dei in remunerando Filio, pro meritis tantæ Charitatis, passionis, ac Iustitiæ. 1. De ea Phil. 2. *Factus obediens vsque &c. propter quod & exaltauit eum Deus.* *1. Causa Iustitiæ.*

2. Ipse viatoribus, Luc. 24. *Nonne oportuit Christum pati, & sic intrare gloriā suā?*

3. Et Petrus, Act. 2. *Quem Deus suscitauit, solutis doloribus inferni; iuxta quod impoßibile erat, teneri eum ab eo.* q. d. Ex iustitia debuit suscitari, sic meritus. Sicut nec naturaliter teneri possunt quædam corpora, ex cētro suo mota, locoue naturali. Hinc ignis sub terra disrumpit montes, vrbes, & quæque, vt erumpat. Sic aer terræmotus efficit coarctatus. Ita nec corpus Christi poterat teneri.

4. Debebatur cœlo, & gloriæ: Et hanc gloriam vt manifestaret nobis, quo pro ea digne coleretur; necessaria erat resurrectio. 5. Et corpori Christi debebatur vnio cum anima, propter vtriusque vnionem hypostaticam cum Deitate: neu imperfecta Humanitatis cum Deitate iungeretur, corpore separato.

Secunda. Vt ostenderet suam Diuinitatem. At licet alijs id factum miraculis; resurrectio tamen ex vi propria superat omnia. 1. Vnde Rom. 1. *Qui prædestinatus est Filius Dei in* VIRTVTE, *ex resurrectione mortuorum.* 2. Tribus, se Deum esse, docuit Iesus: Miraculis: Remissis peccatis: Resurrectione, & mortuorum suscitatione. Quæ ipse præstitit autoritate propria, nō aliena, & cōcessa: vt Elias 3. *Re.* 17. Eliseus, *2. Causa Diuinitatis ostendenda.*

4. Reg.

4.*Reg.*4. Nam ipse ait, Luc.7. *Adolescens, tibi dico; Surge.* Ioan.11. *Lazare veni foras.* Deinde & Se, & alios secum resuscitauit. Ossa Elisæi mortuum excitarunt quidē, 4.*Reg.*13. Sed ipsa non sunt redanimata.

3. *Iosephi in manu tradidit,* Custos carceris *vniuersos vinctos, qui in custodia tenebantur: & quidquid fiebat, sub ipso erat.* Vnde egrediens, secū captiuos eduxit. At Christo maior erat gratia in oculis Patris. Vnde Apoc.1. *Habeo claues mortis, & inferni.*

1. Causa Iustitia.

2. Vt igitur moriendo se hominē demōstrauit: ita Deum, resurgendo vi propria.

3. Ideo vocatur 1. Cor.15. *Primitiæ mortuorū:* Vt notat *S. Epiph. l. de Incar. Verbi.* 4. Nullus enim vel ante, vel post eū id potis est. Ideo rogatus, quod signū suæ missionis, vel potestatis daret, ait, Ioan.2. *Soluite templū hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Et Matt.16. *Nō dabitur illis signū nisi signū Ionæ Prophetæ.* 4. Ezechiel. c.37. vt populo persuaderet, posse Deū restaurare Vrbē & Templū, ostēdit ei Deus velut signum potentiæ suæ, agrum ossibus mortuorum resurgentibus ad iussum suum.

3. Ob fidē nostram. *Tertia.* Quod resurrectio sit Fidei nostræ fundamentum, & cæterorū Christi mysteriorū finis. Huc enim respectat Incarnatio, Natiuitas, Prædicatio, Mors, Miracula, &c. 1. Hinc 1 Cor.15. *Quod si Christus non resurrexit, vana est fides nostra.*

2. Iob.19. *Scio, quod Redēptor meus viuit, & in carne mea videbo Deum Saluatorē meū, &c. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.*

2. Causa Diuinitatis ostendenda.

3. Dubij illi, Luc.24. *Nos autem sperabamus, &c.* arguuntur à Domino.

4. Ob Scripturas figurarum. *Quarta.* Vt Scripturæ implerentur. 1. Nam in Christi Resurrectione *Adam* soporatus, iam suscitatus sibi despondit Euam Ecclesiam, quæ è latere suo exilierat, aperto lanceā. 2. Moyses *Exod.*2. in fiscella scirpea vndas Nili, Iesus Passionis aquas in Humanitate sua euasit, transitoque mari rubro liberauit electos, reprobos submersit. 3. *Isaac, Gen.*22. patris gladio subductus est. 4. Passer, *Leu.*14. pro mundatione leprosi immolandus, dimissus est. 5. Ioseph, *Gē.*39. *&* 41. post ærūnas Saluator factus est. 6. *Virga Aaron,* Christus *Num.*17. in nocte mortis suæ floruit, & fructificauit. 7. Mardochæus *Esth.*8. occiso Naamano, indutus bysso, gloriosus apparuit. 8. Ionas *c.*3. in Passionū pelagus iniectus: è ceti ventre redditus luci est. Ita Christus, vmbrarū lux, & veritas.

Quinta. Rom.4. *Mortuus est, propter delicta nostra: & resurrexit propter Aedificationē nostram.* Atque id suis Apparitionib. spectauit Dominus: & obtinuit. Vti & hodie vel apud pertinacissimum Thomam. 5. Ob peccata.

PARS II.

Quid, quod sero veniat Dominus.

1. IPso Resurrectionis die quintum apparuit Dominus. 1. Magdalenæ, 2. Tribus Marijs. 3. Petro. 4. Euntibus in Emaus. 5. Clausis X. Hę in Missa repræsentantur quina Sacerdotis ad populū conuersione. Conuersio tacita significat apparitionem Petro factam. Quod Euangelistæ eam reticeant.

Cùm sero esset, sub vesperam. 1. Innuit Domini solicitam properationem solandi, & succurrendi Suis. Ita Sponsus, *Cant.* 5. amore saucius noctem totam circuit quærens Sponsam: *Caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.* Domini cura suorum.

2. *Sero:* S. Chrysost. Leon. Euthy. aiunt ideo, Vt collectos reperiret prius, quam in diuersa abirent. Auxilii Dei serū: at verū.

3. Vel, *Moraliter: Sero:* Quia suorum fidem Deus experitur: & adest, cum omne deficit auxilium. Hoc probandi modo Virtutes plurimæ inclaruere: quæ alias latuissent. 1. Sic *Abrahæ* Obedientia in Isaaci immolatione innotuit. *Gen.*22. 2. *Noachi* pietas longo clarior diluuio facta Aperitq; virtutes multorū. 1. Abr. obedientiam. 2. Noe pietatem.

facta est: quam si hoc biduo tantum durasset. *Gen.* 6.7.8. 3. *Iobi* patientia pluribus nuncijs plurium cladium, non vno; illustrior. *Iob.* 1. 4. *Iacobi* amor in Rachaelem ex iniquitate Labani patuit. *Gen.* 29.

3. Iobi patientiam. *4. Iac. amorem.*

5. Spei tolerantiã. 5. Auxilium Dei, in obsessa *Samaria* liberanda, dilatum, fit insignius. 4. *Reg.* 6. Ad tantam famem adigi permisit obsessos, quantumuis supplicarent; vt caput asini venderetur 80. siclis; stercus columbinũ auro appẽderetur; à matribus proles deuorarentur; Ducib. necessaria deficerent, &c. Quo gratior postridiana fuit copia, vt farinæ modius veniret denario.

6. Fiduciam in Deum. 6. *Daniel*, desertus ab omnib. in lacu inter leones, luculentissimum fuit omnibus auxiliantis Dei exemplum. *Dan.* 14. Sex iam dies in fame exegerat; cum ecce *sero* pascitur ab Abacuc: & dein liberatur.

7. Pusillanimitatem propriam. 7. In lacu Genezareth, *Matt.* 8. iactatis, ac desperantib. Apostolis, altum dormit securus Dominus. Excitatus arguit diffidentiam: Vt discamus etiam in extremis quibusq; sperare.

8. Perseuerantiã. 8. Abac. *ca.* 2. dicit Dominus: *Scribe visum; & explana eũ super tabulas: vt percurrat, qui legerit eum.* Quid vero? *Si moram fecerit Deus; expecta illum: quia veniens veniet, & nõ tardabit:* vel *sero* veniet.

9. Constantiã. 9. Bethuliam obsidet Nabuchodonosor diu: Ozias Pontifex, & oẽs statuunt quinto inde die se dedere. Hic Iudith. *c.* 8. *Qui estis vos, qui tentatis Dominũ; Non est iste sermo; qui misericordiã prouocet, sed potius irã excitet, & furorẽ accendat. Posuistis vos tẽpus miserationis Domini, & in arbitriũ vestrũ diẽ constituistis ei? &c. Expectemus humiles miseratione & exquiret sanguinẽ nostrum de afflictionib. inimicorũ nostrorũ, & humiliabit oẽs gentes, quæcunq; insurgunt contra nos.*

10. Dei cultum præcura tẽporali. 10. Saul, 1. *Reg.* 13. Vrgebatur ab hoste: occasio præliandi optima labebatur: Samuelem immolaturum pro auspicando bello exercitus operiebant: quo tardante Saul sacrificat: interuenit Samuel gemens ait: *Stulte fecisti, nec custodisti mandata Domini tui, quæ præcepit tibi. Quod si nõ fecisses, iam nunc præparasset Dominus regnũ super Israel in sempiternum. Sero* auxiliũ Dei; at sat cito. Quia nunquam non bene.

PARS III.

Quid ianuis clausis ingreßio, & statio in medio sibi velint?

I. IAnuis clausis ingress⁹ Iesus: sicut vtero clauso egressus, & sepulchro cõsignato ait *S. Greg. Mag. ho.* 26. *in Io.* Primus Caluinus extitit, qui talẽ negaret ingressum. Marcionitæ credebant; sed hinc astruebant, Dominum non habuisse verum corpus. Isti causa fuit: vt negaret veritatem Corporis Dominici in Eucharistia. Quod loco indigere asserat. *Hæresis noua.*

Asseclæ tamen dissecti sunt. Alij volunt, pulsanti clausam, fuisse reseratam. Alij, eam vltro se pandisse. Alij Omnipotentia fuisse apertam. Alij per fenestram eum se iniecisse: Aliud alij somniant.

At, vera fuit penetratio corporũ. *Causa.* 1. Leõtij: Vt Apostoli cognoscerẽt corporis glorificationem; nec de eo secundum carnem iudicarent. 2. Theodori Heracleotæ; Vt Diuinitatem declararet. 3. Ethymij: Ne percelleret Apostolos; putantes irruere Iudæum, missum ad eos comprehendendos. 4. Theophylacti. Vt ostenderet, quomodo resurrexisset à mortuis. Nimirum, vt huc ingressus, ita sepulchro fuisse egressum. *Veritas.*

Moraliter. Non intrat Deus; nisi vbi ianuas clausas reperit: Nõ quidem ipsi excludendo: sed retinendo *Ierem.* 9. *Mors intrat per* apertas *fenestras.* Vnde sepiendæ sunt aures; claudendi & oculi, vt vana non videant. Ita se sponsa munijt, *Cant.* 5. Vt opus fuerit sponso vocare: *Aperi mihi, soror mea, columba mea.* *Pietas.*

II. *Et stetit in medio:* Vt victor, succurrens *In medio Virtus.*

rens necessitatib.cuiusq;: & sua communicas bona.medium amat: Natus in medio animaliū, orbis, noctis. Inuentus in medio Doctorum: Crucifixus in medio latronum. Nimirum ostendens, se principium & finem omnis boni existere.

Et Mediator Iesus est. Item, *Se mediatorem esse,* 1. verumque Dauidē; qui Angelum inter cædentem, & cædendos medius clamat: *Ego sum, qui peccaui. Ego iniq. egi.* 2. Reg. 24. Atq; ideo sic ad Patrem fidenter audet. Ps. 87. *In me transierūt iræ tuæ.* 2. Verum se Ionam esse; medium inter iratum mare, & socios nauigationis. Ideo hoc desiderium eius: Io. 1. *Mitte me in mare, & cessabit mare à vobis.* Caput suum obiectauit Iesus: at, Psal. 30. *Abscōdit nos in abscondito faciei suæ:* alibi, *In oculis faciei.* Ita vere 1. Tim. 2. *Vnus est Mediator Dei; & hominum Homo Christus Iesus.*

Verum medium. III. Tria ad medium Philosophi requirunt, vt medij sit æqualis vndequaq; distantia: Vt de proprietatibus extremorū participet: Vt extremitates in medio cōbinentur, quæ alias incompatibilia sunt. Sic homo est substātia media inter Corpus & Spiritum.

Et Christus est idem. Vnde cerne, quanta sit distantia inter hæc extrema, Deum & Hominem Nulla similis. Nam istorū triū cōuenit nullū. Et quanta erit accedente peccato Isa. 59. *Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, & Deum vestrū.* Quod daretur mediū inter Deum Sanctū, immortalē: & hominē peccatorem, mortalem? *Homo Deus Christus Iesus:* Hic enim participat ab vtroq; extremorum, Deo & homine, æquali distantia: & combinauit eos suo merito. 1. Distantia par est. Quia, quoad Humanitatē, Patre minor est: Ioan. 14. *Pater maior me est,* Et maior hominibus; ob vnionem hypostaticam. 2. Est participatio Attributorum Dei hinc inde humanarum miseriarum. 3. Estq; vnio extremorū Dei & hominis in Christo medio. 1. Hinc 2. Cor. 5. *Deus erat in Christo, mundū reconcilians sibi.* Ideo hic semper medium amauit. 2. Et in cœlo visus est tenere idem, *Apocal. 1. in medio 7. candelabrorum aureorum.*

PARS IV.

Quæ pax Christi, quæ Mundi?

Pacificator est Christus. I. PAx vobis. Bellum Deum inter & hominem omnia perdebat. Cœlum, fulmina, diluuia, iustitiam: Terra spinas, idololatriam, bella: Homo, carnis & spiritus pugnas producebat. Christus omnia pacauit. 1. Eph. 2. *Ipse enim est pax nostra: qui fecit vtraq; vnū, &c. Per crucē interficiēs inimicitias in semetipso.* Nec enim vna erat in inimicitia vnius: sed omnium.

Athenienses, (*Val. Max. l. 5. 6. 7.*) Apollinem consulebant de suo cum Dorib. bello. Is respondit: Vincetis, si Rex occubuerit. Dores, hoc audito, cauent, ne Regem quisquam occidat. At Codrus, Rex Athen. habitu gregarij in confertam se aciem ingerit: fit cædes vtrinque: Rex ignotus cæditur. Vincunt Athenienses. Ita Iesus, facto Dei oraculo, induit hominem: cæditur. Fit pax.

Pax cordis est vera. II. Dixit simul *Ostēdit eis manus & latus.* q.d. 1. In his spem habetote. Ad hæc tuta vocat sponsam Cant. 2. *Columba mea veni: in foraminibus petræ, & in cauernis maceriæ,* pax tibi à vulturib. esto. 2. q.d. Videte, & æstimate, quanti steterit mihi pax parta, & dignitas Mediatoris? Pax, inquam, vera: de qua, Ps. 75. *Factus est in pace locus eius.*

Pax mūdi 1. falsa. 2. Est homicidiaria. 3. Est oris tantum. Nam pax mundi est bello deterior. 1. Qualis eorum, Psal. 27. *Qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala autem in cordibus.* 2. Sic Ioab, osculans Abnerum, occidit gladio. 2. *Reg.* 3. Ita versipellis mundus enecat blanditijs. 3. Isaiæ 48. *Non est pax impijs:* nisi in ore. At pijs in corde originaliter: eamque manib. & pedibus re ipsa ostendunt.

4. *Est pathetica.* 4. Pax mundi contrahitur cum prauis affectibus, primũ suauis: at postea, vt Ezechias deplorat, Isa. 38. *Ecce pace amarissima.* 5. *Serpentina.* 5. Quales serpentes in caduceo Mercurij sese osculantur: ita Mercuriani in mundo, pacis ementitæ Mercurio, *mordent dentibus & prædicant pacem.* Micheę 3. 6. *Perniciosa.* 6. Samsonis vulpes caudis colligatę erãt; sed ad destruendam messem; & sui deflagratione *Iud.* 15. Ita in mundo cõflantur amicitię; sed in aliorum perniciem sæpè.

7. *Sæpè diues.* 7. Prisci, teste *Pierio* efformabant Pacis signum vt mulierem, offerentem Plutoni sugenda vbera. Nimirum Pax alit diuitias, *Concordia res paruæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur,* inquit Salustius.

8. *Est mors ipsa.* 8. Chilonis vox est: *Amor & pax gerunt manu clauim natiuitatis: at mortis, discordia.* Nam vtraq; dissociatas diuidit. Vox *Diuisio,* persepe in S. Scriptura, pro *morte* capitur: 1. Par. 13. *Cõtristatus est Dauid: eo quod diuisisset Dominus Ozam.* Dominus autem vel nauis, &c. cùm diuiditur, interitui proxima est. Quantum vero pax vnitatum distrahit discordia. Infelix diuisio! Ideo Virginitas Connubio præfertur: quod qui vxorẽ habet, *diuisus est.* 1. Cor. 7. At qui mundo fores occluserunt, vt cœlibes, & Religiosi, hos veram habere pacem solere, S. Greg. ait, *l.* 4. *in* 1. *Reg.* 4.

Pax vobis. Nil quærit præter pacem, & amorem. 1. Cato tãtus fuit amator pacis, vt insculpi symbolum hoc annulo curarit: *Amicus vnus: inimicus nullus.* teste *Alex. ab Alex. l.* 2. *c.* 19. 2. Et Gygas Rex in annulo gemmã, (pacis signũ,) gerebat eã, quæ in draconis Indici frõte reperitur. Sic *Plato.*

PARS V.

Qualia Domini vulnera fuerint?

Vulnera vera & realia fuerunt. I. Ostendit eis *manus, pedes,* Luc. 24. & *latus,* Ioan. 20. *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum?* Zach. 13. Sic Angeli ad ascendentẽ in cœlos. Et Isa. 63. *Quare rubrum est indumentum tuum?* Vnde vera sunt adhuc vulnera; non ementita. Quæ, vt *Aug. Epi.* 49. *q.* 1. Et *l.* 20. *ciu. c.* 19. in extremo iudicio ostendet: Ioan. 19. *Videbũt, in quem transfixerunt.*

1. Eadem *S. Aug.* putat non hiasse, rupta carne; sed cicatrices, vt signa, in corpore glorioso remansisse. Indecorum enim putat, imperfectionem in glorioso.

2. At melius sententia communis; vera fuisse: Neq; ea quicquã afferre imperfectionis corpori glorificato; sed augere gloriam, quantum & meritum. Vt scissuræ in chirotecis, per quas annuli apparent, decori sunt: Item segmentatio vestium, *colore tralucente alio.* *Non in gloria Christo.*

5. Item putatur inde cum omni sanguine fuso resurrexisse, per Angelos in monte, vrbe, cruce, collecto. Sic *S. Thom.* Qui putat ipsum Christi sanguinem non esse, qui ostenditur in reliquijs Romæ, Mantuæ, &c. Sed ex imagine aliqua forte miraculose manasse. Ita & S. Athanasius. Vt patet in act. Synodi 7. Constantinop. *Sanguis Christi recollectus est.*

2. Quin tamen aliquid S. Sanguinis veri adhęserit Cruci, spinis, clauis, sudorio non negandum. 1. Quia, ait Pij II. Extrauagans, id credere, non aduersatur Fidei. *Prater pauxillũ.*

3. Et *Nicephorus hist. Eccl. l.* 1. *c.* 20. dicit: B. V. & S. Ioannem aliquid S. sanguinis collegisse, & sancte obseruasse. Neq; tamen necesse est dicere; Diuinitatẽ ei esse coniunctam: Quia is nec iam est, nec erit pars Humanitatis Christi. 5. Et adorãdus tamẽ est: Quod fuerit Diuinitati vnitus.

II. Vulnera ea mira habent nomina in Scripturis. 1. Cant. 2. *Veni columba mea, in foraminibus petræ; in cauernis maceriæ:* Hebræi vertunt: *in ciuitatibus rupis.* 2. Simile pene est, quod Moysi videre cupienti faciem Domini, dicitur Exod. 33. *Est apud me locus; & stabis supra petrã, & transibo: & abscondã te in foramine petræ; & manu mea protegam* *Vulnera ea dicuntur Petræ.*

tegam te.3. Simile Isa.2. *Ingredere in petram; & abscõdere in fossa humo à facie timoris Domini. Petra*, est Christus: *fossa humus*, eius humanitas. 4. Ps.103. *Montes excelsi ceruis, & petra refugiũ erinaceis*. q.d. Iusti in Deo, Deiq; attributis quiescunt meditandis: ad peccatores in Vulneribus Christi.

Cornua. Eadem dicuntur Abac.3. *Cornũa manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius.* Est enim in Script. *Cornu* signũ fortitudinis. Vt Ps.74. *Nolite extollere in altũ cornu vestrũ.* Ps.111. *Cornu eius exaltabitur in gloria.* Vicit in humana infirmitate Dominus: signa gerunt victoriæ pedes, manus, ac latus. Tuque *in his vinces*.

Non in gloria Christo.

Fontes. Dicuntur etiam *Fontes* 1. Isa.12. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatois.* Hebræi legunt: *de Viscerib.* Ex his bibe salutẽ ô Sampson, pugnando Iesse. Nec enim paulo sunt salubriores; quam tuæ ex mãdibula aquæ. 2. Hos fontes obturare, vel incidere nititur Dæmon: & Holofernes obsessor Bethuliæ, *Iudith*.7.

Sanguis Christi recollectus est.

3. Vt Philistæi, *Gen*.26. puteos Abrahæ filio Isaaco obstruxerunt, lapidibus oppletos. Sic, &c. Dicuntur *Sculptura*. Zach. 3. *Super lapidem vnum 7. oculi sunt: Ecce, ego cælabo Sculpturã eius*, ait *Dominus exercituũ*. Id est, ait S. Hier. in Cõment. *Vulnera eius.*

Præter pauxillũ. *Sculptura.*

PARS VI.

Quæ causa Vulnerum Christo retentorum?

1. Gloria Christi. CVr voluit Dominus Vulnera retinere? *Causa*.1. S.Th.p.3.q.54.art.1. Et Opusc.60.c.22. in Luc.24. *Vt in perpetuũ gloria sua triumphũ circũferret*. 1. Nã S. Chryso. putat, vulnera reliquo corpore fuisse lucidiora. 2. Ita militi cicatrices sunt gloriosæ: vt testes fidi animi, ac virtutis.

Vulnera ea dicuntur Petra.

2. Fides resurrectionis. *Causa* 2. Vt fidẽ nostrã de resurrectione astrueret, cõtra istud Philosophicũ: *A priuatione ad habitũ nõ datur regressus*: At omnium priuationũ maxima est mors: Ideo resurrectio naturaliter, vt nec doceri; ita nec credi facile potuit; nisi ex dante Deo.

Difficilis captu & creditu est. 1. Ea propter Paulus Athenis diligenter audiebatur, quamdiu de Cultu Dei perorabat; at mox, vt de resurrectione meminit, exsibilatur vti nouorũ demoniorũ assertor. *Act*.17.2. Quin, cum mulieres afferrẽt, resurrexisse Dominũ; Luc. 24. *Visa sunt ante* Apostolos *sicut deliramentum verba ista, & non crediderunt.*

3. Hinc Conc. Nicænum Symbolo addidit hęc: *secundum Scripturas*: ex Apostolo. 1. Cor.15. *Resurrexit tertia die, secundum Scripturas*. 4. S. Aug. articulum de resurr. appellat *Veram & propriam Christianorum Fidem*. 5. Est enim ea euidens Diuinitatis indicium. Hinc Sunamitis videns ab Elisæo filium suum resuscitatum, ait, 4. *Reg*. 4. *Nunc scio quia vere Propheta Dei es tu.*

3. Spes in Mediatore. 3. *Causa*. Vt nostra hinc spes firmetur. Irato enim patri ea pro nobis repræsentat IESVS. 1. Viator voce orabat: Ioan.17. *Ego pro eis rogo*; Hebr. 5. *cum lachrymis & clamore valido.* Quin & ipso sanguine fuso: Hebr.12. *Accessistis ad sanguinis effusionem, melius loquentem, quam Abel.* At modo à voce, à lachrymis quia abstinet: Vulnera exhibet. *Quorum vis quanta non Patri est? quanta reuerentia?*

Efficax ratio placandi Deum per vulnera Christi. 2. Vt Antipater, Herodis Ascalonitę infanticidæ frater: (ceu refert *Iosephus Ant. Iud.*) Cæsaris Augusti deditus obsequio, militans aduersa vulnera tulit plurima. Demum proditionis accusatus, noluit Oratorem: ipse dicta die adest: Cæsari pectus suum nudans, ait. *Non sunt hæc proditionis; sed fidelitatis indicia, maxime Cæsar.* Hic spectaculo motus, ipsum amplectitur: absoluit: & arctius amat, quam vnquam dolens iam spectatam viri fidem in discrimen adduci. Quid igitur non valebunt apud Patrem Vulnera Christi?

3. Ideo fidenter 1. Ioannes 2. *Aduocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum*. 4. Et

S.Bern. *Mater ostendit Filio pectus & vbera: & Filius exhibet latus & Vulnera; quomodo ibi poterit esse repulsa;vbi tot concurrunt charitatis insignia.*

Quo magis adorãda nobis. Iam vero Vulnera istius tantæ charitatis quam apud nos vim habere par est?

1.Si enim 2.Reg.15. *toto corde vniuersus Israel sequebatur Absalonem*;quod sub portis benignè ius cuique diceret, causasque audiret : quanto magis nos Christum, causas nostras peragentem? 2. Etenim Act.10.v.42.*Ipse est constitutus à Deo Iudex viuorum, & mortuorum.*

4. Indiciũ amoris Iesu. 4. *Causa*.Seruatorum Vulnerum est, vt suum in nos Amorem testaretur: vtq; nos ad redamandum proliceret. 1.D.Th, p.3.q.54.*Vt sua morte redemptis quam misericorditer sint adiuti, propositis suæ mortis indicijs insinuet*.2.Conclaui intus ex ęstuante, fenestræ aperiuntur:Intus amore Dominus æstuabat: corpus vulneribus præbet apertum;vt testetur ardorem.

3.Vulnus lateris *S. Aug.lib.*15. *Ciu.c.*26. confert fenestræ in Arca Noachi, per quam emissa columba fuit; Promanauit & Ecclesia de Christi latere. *Hist. Scholastica cap.*32.*in Gen.* ait vitream eam fuisse, lumini admittendo.Etsi Hebręi quidam lapidem fuisse pretiosum dicant, instar Pyropi lucentem.Quicquid id fuerit:ista Vulneri lateris aptissima quadrant, per quod Dei misericordia clarissime transparet,immensaque charitas.

4. *Rupertus* quoque *Tuitien.l.*3.*in c.*10. *Regum*:Vulneri lateris applicat templi Salomonici ostium vnicum laterale. Nam & Christi corpus templũ est Diuinitatis.

5. Gloria ex humilitate. *Causa*.5.Quia Dominus plus gloriatur in signis humilitatis suæ, quam glorię. Vt & nos humilitatẽ discamus. 1. Nec enim se iã exhibuit gloriosum, vt in Thabor: sed humilem, vulneratũ. 2. Saulẽ quoq; prosternens, *Act.*9. humili nomine, non alio magnifico vsus est: *Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris.*

3. Similiter & Angeli:Marc.16. *Iesum quæritis Nazarenũ Crucifixũ.* 1.Cor.2. *Nos autẽ prædicamus Christũ, & hunc Crucifixũ.*

1.Ita filij Iacob corã Pharaone; (vt dicere potuissent; fratres sumus tui Vicarij,abnepotes Abrahæ)maluerunt tamẽ, Iosepho monente dicere. *Viri pastores sumus.*Gẽ.47.2.Sic Isaias *c.*11. de ortu Messiæ locuturus, orditur ab humili: *Egredietur virga de radice Iesse.* *Præfigurata.*

3. Ita & Dauid ad summa quæque euehendus, his se humiliat:1.Reg.18. *Quis ego sum: aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel vt fiam gener regis?* Præclarus suam hodie Christus demissionem ac modestiam, nobis in exemplum, testatam fecit, & spectatam.

DOMINICA II. POST PASCHA.

Ego sum Pastor bonus.Ioan.16.

N*Vm.*16. *&* 17. Litem de summo Sacerdote inter Mosen, (qui Aaronẽ designabat) & Core, Datan, & Abyron Moysen nolentes, ortam Deus sic composuit: Iussit tribuum XII. Principes singulos singulas virgas in Tabernaculum inferre: Cuius mane floruisset virga, eum placere Deo. Floruit, fronduit, amygdalinumque fructum extulit Aaronitica virga. Ita de vero Pastore, seu Messia, lis erat Christus inter, & Pharisæos. Hi ex præscriptione pastoralem sibi vendicabant honorem: At Dominus eum se à Patre iam accepisse docebat: & dicebat: *Ego sum Pastor bonus.*

De quo nos

I.Quam multis Sacer sit periculosus Honor.
II. Quod verus Pastor sit Christus.
III.Veri cuiusque Pastoris proprietates.
IV.Dotes Pastoris boni generatim.
V. Eiusdem dotes quædam singulatim.

VI.Pasto-

VI. Pastoralis Regiminis partes ac munia.
VII. De mercenario.

PARS I.

Quam multis Sacer sit periculosus Honor.

Honos onus. I. ONus est, non tam honos, Prælati potestas, ait S.Greg. Et Conc.Trid. *Onus Angelicis humeris formidandum.* 2. Veruntamen, 1.Tim.3. *Qui Episcopatum desiderat, bonũ opus desiderat.* 3. Interim Regis Agesilai responsum obtinet, apud *Plut. in Apoph.* cũ sciscitanti: *Quæ in optimo Principe excelleret*: sic ait: *Principis est, nõ mollitia, sed temperãtia & fortitudine priuatis antecellere.* Quãto amplius Sacri id Antistitis est?

Præfigurata.

Ecclesiasticus honos imprimis. Omnino graue est onus Ecclesiasticus honos. 1. Hinc Dominus, *Isa.*22. summo Sacerdotio priuaturus Sobnam, idque in Eliachim trãslaturus, ait: *Dabo clauem Domus Dauid super humerũ eius.* q. d. Tã grauis est, vt nõ manu geri, sed vixdum succollari queat. 2. Idem Isaias, *c.*9. de Messia Principe Sacerdotum loquens, ait similiter. *Factus est Principatus super humerũ eius.* Vt nec Messiæ manus clauium ponderi sat sint ferẽdo. 3. *Sed & gigantes gemunt sub aquis.* Iob.26. Id est, vt vult Rodulphus Flauiẽsis; *Potẽtes huius sæculi, sub prouidẽtia & gubernatione temperati.* Ecclesiastica vero dignitas, etiam abyssus aquarum est.

1. Est Sollicitus. II. Pericles, quoties togam magistratus sumeret, Senatum aditurus; exhorruit officium, & aiebat sibi: *Attende tibi Pericles: Liberi sunt, quos regis, Græci sunt, & Athenienses.* Sic Plut. in Politicis. Quid dicere, & cogitare par, Pedum sumentes? Nec enim Græcos habent; sed Animas. Bene Martialis ad amicum:

Quæris onus magnum, magnum dum quæris honorem.

2. Perniciosus sæpè. 2. Rhamnus, *Iud.*9. in arborum Regem euectus, & sibi, & istis exitio fuit. Ipse namque flammis correptus accendit & arbores cæteras.

3. Verissime S.Isidorus l.3. de sum. bono. *Quanto quisque in superiore cõstitutus est loco, tanto maiori versatur in periculo.* Quis aũt policitus honor est prę Ecclesiastico? Huius gradus infimus, istius est summus. *3. Periculosus.*

4. Quare, vt S.Bern. Epi.42. *Si tentatio est vita hominis cuiusque super terrã, quantis, putas, periculis patet vita Pontificis?* Audi. *Si ego,* inquit, *in cauerna latens, & sub modio fumigans, tamen ventos euitare nequeo, & instar arundinis huc, illuc agitor: quid persona super montem, super candelabrum posita?* *4. Tentationum campus.*

5. S.Greg. in Ps.72. istud, *Deiecisti eos, dum alleuarentur*: de Prælatis ambitiosis exponit: quos euectos eo ipso deijci putat. O quot *tolluntur in altum, vt casu grauiore ruant?* vt canit Claudianus. *5. Ruinosus.*

6. Quare, Deut.22. *Cùm ædificabis domũ nouam,* dignitatem, *facis murum tecti per circuitum,* murum virtutum: *ne effundatur sanguis in domo tua*; ne sequatur animarum damnatio. *6. Eo sit cautior.*

7. Heli summus Pontifex, 1.*Reg.*4. de sella resupinatus ceruicem fregit. Casus plurium animabus hodie frequens pastorum magis nomine, quam re. *7. Doctus exemplo.*

PARS II.

Verus Pastor Christus.

I. ANte aduentum Christi dispersus grex hominũ pastore carebat. 1. Hinc Micheas propheta coram Rege Israel, 3.Reg.22. *Vidi cũctum Israel dispersum in montibus, quasi oues non habentes pastorẽ.* *Verus pastor nullus.*

2. Quod Moses miseratus sic orat, Nu. 27. *Prouideat Dominus Deus spiritum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc, & possit exire, & intrare ante eos: Ne sit populus iste, sicut oues absque pastore.*

Exoratus Dominus Pastorem verum promittit. 1. Ezech.34. *Ego saluabo gregem meum; & non erit vltra in rapinam: & suscitabo super eos Pastorem vnum, qui pascat eas.* Vbi S.Hier. ait: ea de Dauide accipi non *Christus promittitur.*

 posse;

posse; vt, iam diu mortuo. 2. Exposuit autem Apostolus, Hebr. 13. *Deus pacis eduxit de mortuis Pastorem magnum ouium, in Sanguine testamenti æterni, Dominum nostrum Iesum Christum.* Eum, qui dixit: *Ego sum Pastor bonus, promissus.*

Expectatur auide. 1. Ipsum Sponsa videre ardebat. Cant. 1. *Indica mihi, quē diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie, Ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.* 2. De ipso Michæas c. 5. *suscitabimus super Eum septē Pastores, & octo Primates homines.* Vbi vult Hier. S. Trinitatem loqui de tam eximio Pastore, vt in eo prisci pastores sint resuscitandi 7. præcipui: Abel, Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph, Moyses, Dauid. Primates Duces 8. Iosue, Caleb, Othoniel, Ahor, Baraac, Gedeon, Iephthe, Samson. Hos Iesus ęquitate & strenuitate; illos vigilātia vicit. Bene igitur: *Ego sū pastor bon⁹.*

Maximus omnium.

Requisita in Pastore tria. II. In bono Pastore tria necessaria. 1. Laborum, & molestiarum patiens constantia. Nam pastorale officium ab quot curis est anxium? Iacob apud socerum, Gen. 31. *Die, noctuque æstu vrebar, & gelu, & fugiebat somnus ab oculis meis.* 2. Odium ei & bellum cum lupis est 1. Reg. 17. qui exemplo Dauid: erat Vrsi vel Leonis percussor. 3. Gregem sic pascat, vt is grādescat pinguedine, & numero: & oues morbidæ sanentur, vel separentur, Sic Luc. 2 *Erant custodientes vigilias noctis super gregem suum.* At hęc in Christo: ergo *Pastor bonus.*

Illius idea viua. De eo Nathan corā Dauide, 2. Reg. 12. qualis ouē tractet. *pauper habebat ouē paruulā, quam emerat, & nutrierat, & creuerat apud illum cum filijs eius, simul de pane illius comedēs, & de calice eius bibēs, & in sinu illius dormiens erat\q; illi sicut filia:* At de se Christus in Ps. 87. *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.* Vnica ouis ei erat humana natura: centesima hæc, ab eo quæsita diu. Hanc suo corpore & calice nutriuit: in sinu suo eam hypostatice sibi vniuit. Fiat igitur oro, quod 1. Pet. 5. *Cū apparuerit Princeps Pastorū, percipietis immarcessibilē coronā.* Tu me pasce Pastor bone Iesu!

PARS III.

Veri cuiusque Pastoris proprietates.

BOnum pastorē reperire, hic labor. Matth. 27. *Quis, putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Vbi S. Chrys. *Quærit Dominus, ait, non quasi ignorans: sed innuere volens huius rei difficultatem, & raritatem.*

Proprietates tres Pastoris boni. 1. Fidelitas. At innuit quoq; tres proprietates Pastoris. *Primam*, Fidelitatem 1. oris in verbis, quibus manus consonent. Alioquin est bilinguis: Atqui Eccl. 5. *Denotatio pessima super bilinguē.* 2. Et cordis: Ne hoc ab ore discordet. Qui secus, is *in ore suo pacem cum amico loquitur, & occulte ponit ei insidias.* Iere. 9. 3. Et operis. Ne, vt *inimicus homo, superseminet Zizaniam.* Matt. 13. Neue sit, vt isti, *Isa. 1. Principes tui infideles, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones.*

2. Humilitas. *Secundam*, Humilitatē innuit vox *Seruus.* Vt & se tāto honore ducat indignū: & præstet affabilem. 1. Eccl. 32. *Rectorem te posuerunt? Noli extolli. Esto in illis, quasi vnus ex ipsis.* Sin': iam talis erit euectus, vt ruat: aut per eum subditos Deus puniat. Meminerit is huius Sap. 6. *Iudicium durissimum his, qui præsunt, fiet.*

Ne exitus sit vanitas. 2. Iesus cauit, & exemplo cauere docuit Nam *Matt. 4.* Spiritu bono ducebatur in desertum ad orandum, ieiunandum: &c. At malo reducitur in mundum, in montem vanitatis mundanæ adque summa honorū Ecclesiasticorum fastigia, & in Templi quoq; pinnaculum. Ita quidam spiritu incipiunt, sed carne cōsummant, etiā Religiosi. 3. Ita Saul 1. *Reg.* 15. humilis primum, iam vero Rex, fit grauis multis; inobediens Deo; arreptus à spiritu nequam;

quam, persecutor iusti Dauidis. Ita quidam Pastores, &c. Quare Eccl. 3. *Quanto magnus es te humilia in omnibus: & coram Deo inuenies gratiam.*

3. *Prudentia.* *Tertia* proprietas Pastoris est: *Prudens.* 1. Si omnibus dictum, Matth. 10. *Estote prudentes, sicut serpentes*: certe in primis Pastori talium. Nam 1. Tim. 3. *Si quis domui suæ praeesse nescit, Ecclesiæ Dei quomodo diligentiam habebit?* 2. De talibus S. Bern. li. de cõsiderat. *Rex fatuus in solio, est simia in tecto, quæ nihil componit vel vnit, sed quod compositũ est, dissoluit, & diuidit.* 3. Salomon 3. Reg. 10. v. 22. quotannis classe in Tharsis missa, præter aurum & argentũ, pauones etiã, & simias aduehebat, Et *ecce plusquam Salomon hic, Iesus*, Matt. 12. Cuius in naui, Ecclesia, ô quot pauones, & simiæ? 4. Quorum, (vt Roboam suorum cõsiliariorum, 3. *Reg.* 12.) consilijs pessum it Ecclesia. Præsertim si iuniores sint quorũ *in corde stultitia colligata est.* Prou. 22. Tribus istis Proprietatib. pastoris addo quartã.

Ne caussetur ruina.

4. *Paternitas solicita.* *Quarta* proprietas, *Paternitas*: Vt sit, *quẽ constituit Dominus super familiam suam*; qui Ecclesiæ magis, quam domui suæ præesse sciat, ac velit. 1. Sin': audiat S. Greg. *Tot occidimus, quod ad mortem quotidie tepide, & tacentes ire videmus.* 2. *Ezech.* 33. edicit Dominus negligentiæ pastorũ, se de eorum manib. sanguinẽ pereuntiũ repetiturũ.

Mali Pastoris actus. Vnde liquet, Pastores socordes, (hocque magis vecordes,) esse animarũ peremptores, 1. Virulẽta pascua eis præbendo vitâ improbâ & doctrinâ vel parum sanâ, aut frigidâ 2. Necessaria eis subtrahendo Cõcionum statarum, Sacrorum, &c. 3. Ad impunem subditorum vitam conniuendo. Vt sub tali sint, vt Iudic. vlt. *In diebus illis non erat Rex in Israel: sed vnusquisque, quod sibi videbatur, hoc faciebat.*

At non sic boni Patresfamilias Ecclesiastici? Sed vti, *Exod.* 25. iussum fuit Pontifici, *Pone super mensam panes* quotidie recentes: Sic oues ipsi recentibus quotidie pascunt. Gnari illius S. Aug. l. de XII. Abusibus. c. 10. quod *Abusus mundi vltimus sit negligens Prælatus.*

PARS IV.

Dotes Pastoris boni generatim.

CElebres in Script. Pastores tres. Iacob in lege naturæ, *Genes.* 31. omnia perpessus pro soceri grege. Dauid in lege scripta. Christus in lege gratiæ. Quibus inspectis plurimæ dotes boni Pastoris conspiciuntur: & necessariæ, 1. Earum elenchus est Hebr. 7. *Talis decebat nobis vt esset Pontifex, Sanctus, Innocens, Segregatus à peccatoribus, Excelsior cœlis factus.* Hæ cui absunt, is mercenarius est.

2. Quare quod ab pio Rege Iosaphat, 2. *Paral.* 19. Suis olim, id nostris hodie dicitur Sacerdotibus. *Videte, quid faciatis, nõ enim hominis exercetis iudicium, sed Domini: Et quodcunq; iudicaueritis, in vos redundabit. Si timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud Dominũ Deũ iniquitas, ne personarum acceptio, nec cupido munerum:* Quæ sunt apud mercenarios.

3. Moysi, Prælatos constituturo, sic ab Iethro socero consultum est: Exod. 18. *Prouide de omni plebe Viros Potentes, ac Timentes Deũ, in quibus sit Veritas: ac qui oderint Auaritiã.* Belle! Beatus Præsul, qui hęc intelligit, & facit. Is verè electus est Domini; & à grege plebis egregius.

4. Mementote igitur illius Iehu Regis, 4. Reg. 10. *Eligite meliorem, & eum, qui vobis placuerit, de filijs Domini vestri, eum ponite super solium.*

5. Sumite exemplum ab Saule, vt cunctis maiore, sic & meliore. 1. Reg. 10. *Ecce videtis, quem elegit Dominus: quia non est similis illi in toto populo.* De mercenario autem dixeris: Isaiæ 24. *Vt populus, sic sacerdos.*

PARS

PARS V.

Pastoris boni Dotes quædam singulatim.

Pondus officij. I. POndus dignitatis pastoralis sic innuit Dominus, Exod.28. *Portabit Aaron nomina eorũ omniũ tribuliũ, coram Domino super vtrumq; humerum*: ob ponderis supportationem, & muneris recordationem. Non autem gemmas, non diuitias portabit: sed nomina singulorum, curas, ærumnas eorum, & pericula.

Prælatis ista cordi sunto. 1. Cura peruigil ouium. Hac causa 3. Regum 6. *Omnes parietes templi per circuitum sculpsit Salomon varijs cælaturis Cherubin, & palmis.* Pagninus vertit, *cælaturis fundarũ.* Vt vndique occurrentes oculis Sacerdotis fundæ pastorales, eum officij commonefacerent: & Cherub. quidem, scientiæ; palma constantiæ submoneret.

2. Scientia & Veritas. 2. Ideo duo tantum verba hæc in Rationali inscribi iussa: *Vrim, & Thumim*, id est, *Scientia & veritas.* Duo hæc orbitæ sunt, aut rotæ currus Ecclesiastici.

3. Honorũ fuga. 3. Quidam sibi regem optantes aiebãt, Isa.3. *Vestimentum tibi est* Virtutum; *Princeps esto noster. Ruina autẽ hæc sub manu tua.* Tu vero succurrere poteris ruinæ. At ijs responsum est: *Nõ summedicus*; vt delictis aliorum succurram: *& in domo mea non est panis* doctrinæ, *nec vestimentum* charitatis: *Nolite me constituere Principem populi.* Sapienter! At paucorũ est hodie, honorũ fuga similis; quin ambitio frequentior mẽdax, ab ijs se instructissimam simulando.

4. Constantia. 4. Quid, quod *Apoc.*1. Angeli oculos flammicantes significare Pastoris scientiæ fulgorem: pedes vero æneos, patientiam infractam, aiunt interpretes?

5. Laborũ patientia. 5. Sicut & animalium oculi rutilantes, (quæ Ezechieli visa, *c.*1.) & planta eorum pedis vituli: ijdem esse pastores volunt Peruigiles, ac Laboriosos.

6. Vita exemplaris. 6. Similiter Candelabrum aureum, *Exod.*25. fideles sunt ouiculæ: lucernæ eius aureæ; Præsules sunt, Itaque præluceant, vitâ non minus aurei; quam oues.

7. Benignitas cõpatiens. II. Accedat misericordia. 1. Alexandrum monuit Aristoteles: *Noli esse crudelis circa delinquentes; sed flexilis ad parcendũ: & semper de futuris cogita.* Ideo pastor esto pater. 2. Vt feceris; sic fiet tibi, Dauidicus pastor. Audi: Ps.39. *Non abscondi misericordiam tuam, & veritatẽ tuam à concilio multo. Tu autem Domine, ne longe facias misericordias tuas à me.* Quare à clementia, & compassione sis præstans. 3. Pareas monenti M. Antonium Ciceroni in Philip. *Ne ignorans verum iter gloriæ, gloriosum putes, te vnum plus posse, quam omnes; & metui ciuibus tuis, quam diligi malis.* 4. Enimuero Arca Dei Episcopus est: gerat in se tria: *Manna* misericordiæ, & placidæ exhortationis ad bonos: *Virgam* paternæ correptionis in discolos: *Tabulas Decalogi*, sapientiæ & discretionis. Sic *S. Greg. l.*20. *Mor.*

8. Mansuetudo. 8. Isaias *c.*16. Pastorem petens orat: *Emitte Agnum Domine Dominatorem terræ.* Quid? Agnus dominetur leonibus, lupis &c? Et vero is *in patientia sua poßidebit animã suam*: & sibi commissæ gregis: Luc. 21. *Et vincet in bono malum.* Rom.12. 6. Quid? Vel in igne currus ecclesiasticus abripiatur licet: tamen pastor is talis tutò sit auriga eius, cui acclametur. *Pater mi, Pater mi!* 4. Reg.2. Adeo Pastori necessaria bonitas & mansuetudo est!

9. Agnitio sui. 9. Vnde sic monet Gal.6. *Fratres si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; Vos qui Spiritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: Considerans teipsum; Ne & tu tenteris.* O salubre præceptum hoc: *Considera teipsum!* Hoc est illud cęlo lapsum, & valuis Delphici affixum γνῶθι σεαυτὸν: Vt prisca fingebat fabulositas,

Austeritas iniqua est. III. Huius negligentes sic priscis pingebantur. Vir erat Sphæram orbis in manu

manu intuens fixis: at à tergo gerens speculum. Talis, qui, se neglecto, aliena scrutatur inanis. Sui autem immemores, vt plurimum in alios sunt crudeliores, & in eos cernunt acutum, ceu serpens Epidaurius: vt vix tolerari queant. Tales præsertim, qui ex humili surgunt. Vnde Claudianus:

Asperius nihil est humili, cũ surgit in altũ.

Noxia. 2. Refert *Domin. lib. de stigmat.* Princeps quidam Italus dure premebat subditos. Hi ad eum legarunt idoneum, arte medicum: qui causam ageret populi apud Principem. Is metuens sibi, reperit modum. Obtulit sertum è basilico herba, nomine populi: & hoc tantum. Nescienti quid vellet sertum, poscentique, legatus exponit: Quale sertum ait: talis populus tuus. Herbam si molliter hanc teras: fragrat gratum: at si conteras: fœtet, & viperas progignit. Hoc caue: istud age cum subditis. Dixit simul persuasit. Ideo hi Ethnici erunt iudices nostri.

Caret benedictione Dei. 3. Quod Esau, *Gen.* 27. exclusus primogenituræ benedictione fuit: causa, in cæteris, etiam hęc erat: quia manus habebat à pilis asperas: læues Iacob. Huius, non illius, similes sint manus Prælatorum: nequaquam asperæ. Qualia iuniorum erant consilia data Roboæ regi. 3. *Reg.* 12.

PARS VI.

Pastoralis Regiminis partes ac munia.

Rigor disciplinæ temperatus. I. Rigorem tam ẽ benignitati inspergant. 1. Ad oleum suæ Vnctionis, acetum subinde addant lotionis. 2. Ita 3. *Reg.* 7. in basibus Templi erant boues placidi, Cherubin scientifici: at & leones quoque irati. 3. Ezec. 1. *Quatuor facies vni, & quatuor pennæ vni* Pastori sunto. Facies bouis, tolerantiæ onerum: Aquilæ, prouidentiæ: Leonis, seueritatis: Hominis facies, humanitatis indicium est.

Virtutes 4. pastorales. 4. In Emblemate Martiani Capellæ id intuere. Finxerat Solem in curru, quatuor vasa manu præferentem. Primo vasi ferreo nomen erat *Caput Vulcani*: ex quo flammæ, & fumi: Secundo argenteo nomen, *Risus Iouis*, ex quo Ver, serenitas, deliciæ: Tertio plumbeo, nomen, *Mors Saturni*: ex quo pluuiæ, grando, tempestates: Quarto vitreo nomẽ, *Mamilla Iunonis*: ex quo semina prodibant, vnde animalia gignebãtur. *Cartharius li. de imag. Deorum*, id de quatuor temporibus anni interpretatur: Recte, Sed & apte accipias licet de Pastoris virtute quadruplici, iã dicta.

Vel de hisce quatuor in Euangelio. Vult enim Dominus Oues 1. *Pasci*, vt à Boue, vel Mamilla Iunonis. 2. *Cognosci*, vt ab Aquila, vel Capite Vulcani. 3. *Defendi*, vt à Leone, vel Morte Saturni. 4. *Cõgregari* in ouile, vt ab Homine, seu Risu Iouis.

Hæc ita pręstitit Pastor bonus Iesus, vt in passionem pro nobis rueret: ac demũ in Cruce etiam viscera quasi in nos effunderet: vt 2. *Machab.* 14. Razias *Pater Iudæorum* dictus, non valens effugere, è muro se præcipitauit, crepuitq; medius. Inde in rupem prǽaltam excurrit, vnde viscera sua in populum spargens expirauit. Ita Iesus dum nequibat, quia nolebat, effugere manus Iudæorum, ac mortem; se dedit quærentibus eum, præceps in mortem; inque mortem Crucis: Vnde rupto latere quasi viscera sua spargebat. Hinc Zacharias bene orabat. Luc. 1. *Per viscera misericordiæ, quibus visitauit nos oriens ex alto.* *Animam dans pro ouibus.*

II. Cognoscat Pastor oues, in animabus. 1. Sic Gen. 2. *Formatis Deus cunctis, adduxit ea ad Adam; vt videret, quid vocaret ea.* Aspexit coram propius: & inspexit penitius: vt imponeret naturæ nomina quæque suæ conuenientius. *1. Cognoscere oues*

2. Mithridates, Rex ponti, & linguas suarum nationum callebat XXII. & singulo-

gulorum militum nomina callebat ex memoria: Portentum memoris! At Pastor ait: *Qui Pastor est ouium, proprias oues vocat nominatim, & educit eas* Ioan.10.

Residere apud oues. Id quemadmodum fieri potest? 1. Sic, vt Struthio sua excludit oua, solo scilicet intuitu assiduo. Adsit Pastor ouibus: & præsit, vt prosit. Cognoscat; vt cogat, ducat, flectat, arceat; defendat, laudet, culpet, puniat. 2. Angelus, *Apocal.*1. in medio septem candelabrorum apparebit. Sic & *Concil. Trident. Sessio. sext, & tert.* iubet Residentiam personalem Curatis.

Nõ abesse 1. Alioquin, dormiente Domino in mari, *Matth.* 8. cooritur tempestas. 2. Moyse, *Exod.* 32. absente supra montem Sinai, à Deo ad idolum vituli apostatat populus: Non obstante, quod Vicarium, & fratrem eis reliquisset Aaronem. Hodie, qui ob pluralitatem beneficiorum distractus Præsul, esse vult vbique: nusquam est. Hinc grex Talis est.

Cura animarũ præcipua esto. III. *Bonus Pastor ponit animam suam pro ouibus suis.* 1. Sodomorum nequissimorum Rex nequior laudatur; quod subditorum salutem præ opibus duceret. Dicebatis Abrahæ, *Gen.* 14. captiuorum vindici ex manu Regum cæsorum: *Da mihi animas: cætera tolle tibi.* Ita velit bene Pastor bonus: vt is male.

Gradum pro Pastore. 2. Quin & suæ saluti, ouium anteferat salutem. Sic Moyses *Num.*27. dum è mõte prospectaret terram promissam ante, quam moreretur, non petijt sibi vitam longiorem, non ingressum in terram: sed *Prouideat Dominus hominem, qui sit super multitudinem hanc: ne sit populus Domini, sicut oues sine pastore.*

3. Certe Iacob, *Gen.* 33. cum fero Esau pari passu gradi nequibat; causabatur solam gregum curam; non suarum rerum aliarum. *Nosti,* inquit, *Domine, quod paruulos habeã teneros, & oues, & boues fœtas mecum quas si in ambulando fecero laborare: morientur vno die cuncti greges.* Ita Pastor, rerum gregis satage; simul tua accuraueris *Bonus* bene.

PARS VII.

De Mercenario.

I. MErcenarius autẽ. Tria hic prauorum genera pastorum: *Mercenarij; Fures; Lupi.* 1. De his graphice Ezec. 34. *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos! Lac comedebatis; lana operiebamini: Gregem autem meum non pascebatis.* 2. *Quod infirmũ fuit, non consolidastis.* 3. *Quod confractum est, non alligastis.* 4. *&, Quod perierat, non quæsistis. Et dispersæ sunt oues meæ; eo, quod non esset pastor: & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum.* Quatuor culpat. 1. Fideles non confirmatos. 2. Peccatores non reductos ad sanitatem, 2. Hæreticos non informatos. 4. Infideles non adductos fuisse. Demum per Pastoris absentiam fieri licentiam; & hac oues deteriores: in prædam easdem. *Eius notæ quatuor.*

Præfigurata. Hæc Deus per Zachariam populo sic ostendi iubet, Zach.11. *Sume tibi vasa:* (mitrã pedũ, &c.) *Pastoris stulti:* Hic cuiusmodi est! quæ agit? *Derelicta non visitabit; Dispersum nõ quæret: Contritum nõ sanabit: id, quod stat, non enutriet: Et vngulas eorum dissoluet.* Ad quæ Eusebius Emiss. ita scribit. *Mercenarius ille est Episcopus, qui in pascendis & regendis ouibus sola temporalia, & transitoria quærit.* Vti lucifugã noctuam, coruumque cadarinorũ stridulã hirundinẽ.

Duplices Pastores. Duo auium genera amãt templa: Hirũdines; quæ nidificant, pullulãt, garriũt. Et bubones, qui oleum noctu exsorbent. Illis boni: his mali pastores similes. Vtrique autem sui quam dissimiles?

Moyses. *Exod.* 25. duos Cherubin collocauit supra Propitiatorium, qui hoc fixis intuebantur: Salomon addidit duos alios: 3. *Reg.* 6. sed qui ad ianuam templi respe-

respectarent. Pastores boni gloriam Dei: mali temporalia spectant similiter.

Proprie mercenarius. II. Mercenarius vero singulatim quis? 1. Qui Pastoratum acquirit simoniace: possidet ob lucrum auare : non residet proxime. 2. Iussit Dominus Moysi aram tabernaculi fieri in plano; noluit per gradus ad id ascendi , id est, per cognationem, munera, promissa, &c. vt *Euseb. Emiss.* exponit.

Tituli eius. Tituli talium in S. Scripturis sunt infames. 1. Ezechiel: 13. *Quasi vulpes in deserto Israel, prophetæ erant.* Vt in vulpe nil vsui est, præter pellem: Ita præter habitum & nomen in quibusdã Pastoribus vix aliud. 2. Idem c. 22. *Lupi rapientes prædam:* ob sitim honorum & opum, 3. Isa. 56. *Canes muti, non volentes latrare* ob ream similiũ scelerum conscientiam. 4. Ps. 17. *Vt lutum platearum delebo eos.* Quia vt populus; sic sacerdos lutulentus. 5. Ierem. 10. *Lignum est auro inuolutum.* Rom. 9, *Lapides offensionis & scandali,* ob indurationem in malis. dum etiam *gloriantur in rebus pessimis.* 7. 1. Cor. 13. *Aes sonans, aut Cymbalum tinniens.* Ob vitam doctrinæ diffinitam. S. Greg. in Ezech. *Scire Prælati debent: quia si peruersa perpetrant , tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exẽpla trãsmittunt.* *Culpa talium.* Hęc vero homicidarũ est descriptio. Item S. Aug. l. de Pastoribus. *Omnis, qui in conspectu eorum, quibus præpositus est, male viuit: quantum in ipso est, omnes occidit.*

Pœna est interitus Proles Iobi in domo primogeniti, genialiter viuentes, opprimuntur ruina. *S. Greg.* ait: Pastores esse primogenitos inter Fideles. Itaq; apud ipsos, qui ventri seruiunt; cum ipsis vna obruuntur ruina. Homo viuit, etsi cætera langueant membra manca, dummodo caput valeat: Ita Resp. si pastor valeat.

Esto: Præsit talis domui suæ, & prosit: viuat in speciem fortunate: Attamen 1. vt ait Seneca: *Non faciunt equum meliorem aurea frena; nec hominem præstantiorem fortunæ ornamenta:* Nec pastorem autoritas; sed probitas. 2. *Apoc.* 16: Angelis phialas iræ Dei effundentibus , vnus suam effudit contra Solem : id est, Episcopum quemque animarum; qui, quod Sol in astris, id in hominibus est.

DOMINICA III. POST PASCHA.

Modicum & iam non videbitis me Ioan. 16.

ESth. 3. Proposito ferali edicto Assueri de cæde Iudæorum, vna die complenda in Perside, ingens horum mœror fuit, & planctus. E contra Amani, qui autor illius, elata exultatio. At, postquam Esther intercessit, edictum fuit antiquatum ; mœror in gaudium vertit publicũ Hebræis: Amano autem gaudium in luctum, & exitium. Ita ex vno Iesu passo discipulis luctus; Iudæis gaudium erat: at vtrumque breue. Nam eo rediuiuo, omnibus omnia in contrarium vtrinque verterunt.

Nos

I. *De fine hominis vltimo, deque medio ad finem.*
II. *Quod, & quale sit Modicum?*
III. *Mundi gaudium quam sit damnosum.*
IV. *Quam idem sit lacrymosum.*
V. *Cur iustorum sit, hic plorare.*
VI. *De Phœbo post nubila.*

PARS I.

De fine hominis vltimo: deque medio ad finem.

I. OMnia naturaliter bonum appetũt: ait Arist. 1. Eth. & 4. Meta. 2. Et vero de hominibus Boetius: *Omnis mortalium cura, inquit; diuerso quidem calle procedit; sed ad vnum tandem beatitudinis finẽ nititur*

 perue-

peruenire. Est enim mentibus hominum veri boni naturaliter inserta cupiditas: sed ad falsa deuius error inducit. 3. S. Aug. l. 3. de Trin. c. 8. *Ad appetendā beatitudinem natura compellit; Cui Creator indidit.* Ratio vnica: Quia beatitudo noster est finis: propter finem autem agit omne agens. 4. Idcirco vetuit Deus, *Leuit.* 22. offerri sibi cauda trūcatū. Quod finē in omnibus velit attendi, ac re apse præstari. 5. Hoc omissum ab Ierosolymitanis deplorauit Ierem. Thr. 1. *Sordes eius in pedib. eius; & nō est recordata finis sui.*

Finis igitur esse scopus debet omnium desideriorum nostrorum. Indicatur id in rotis apud Ezechielem c. 10. 1. *Quo ferebatur impetus spiritus, eo ferebantur & rotæ.* Spiritus erat finis rotarum, hic autem finis idem impetu trahit nos.

II. Sed cum ad hunc non perueniatur, nisi per medium ipsi aptum, ac propriū; nostri finis ad Beatitatem medium est Mandatorum obseruatio. Matt. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* 1. Angusta autem hæc via est; non lata. Nam Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum.* 2. Idem hodie suis denunciat Iesus: sed addidit; *Tristitia vestra vertetur in gaudium.*

PARS II.

Quod, & quale sit Modicum.

I. MOdicum, & non videbitis me. Vti pater, ita solatur filios Dominus ab vtili ipsorum: *Vado: sed vobis parare regnum.* Inde *Modicum, & videbitis me.*

Modicū est vita. Istud *Modicū*, vt significet triduum passionis; malo tamen significatum eius de vitæ nostræ breuitate accipere, cum S. Aug. & plurimis alijs.

Et hoc mœstum iustis. In isto Modico *flebitis vos; Mundus autē gaudebit.* En legatum Testatoris, legatiq; partitio. Filijs & hæredibus fletum; gaudium Vernaculis reprobis & exhæredibus legat. At vtrumque breue. Æternitas sequetur vtrumque, heu, diuersa nimis. Ita & Abraham, *Gen.* 25. testamentum instituit bona sua sic partiendo, vt legitimum Isaac hæredem faceret omnium ex asse: filijs autem concubinarum legaret mobilia, & tēporalia. Christus hic terrena terrenis, cœlestib. filijs cœlestia legat.

Mundo breue est funestum At mundani Modici quanta breuitas, & vanitas? 1. Iob. 20. *Laus impiorum breuis, & gaudium hypocritæ ad instar puncti.* Punctum nec vel subsensum cadit: Gaudium cum præterijt, pro nihilo reputatur.

Simile. 2. *Solinus Polyh. & Abr. in Hex.* aiunt; Cygnū tota vita silere, mœrere: at morte vicina canere. Contra Syrenem vita cātare tota, sub mortē luctu tabescere. Cygno iusti, mundani Syreni similes vitæ cursu. & exitu. Hisce Prou. 14. *Risus dolore miscebitur: & extrema gaudij luctus occupat.*

3 Imo, vt in Archisynagogici, luctu *Matth.* 9. tubicines & citharœdi intercinebant: ita in mundo tristia lætis mista sunt. Quin imo vnius in funere hi rident, lugent isti, Exempla docent. Condisce periculo alieno.

Exempla 1. *Balthasaris aula* Regis delicijs, tripudijsque beata sibi videbatur; at ecce, *Dā.* 5. interuenit manus in pariete scribens funesta, sequiturque mors Regis, & regni amissio.

2. In *aulæ Nabuchod.* Dan. 3. hinc omnia personabant tibijs, & cantu, ad statuę adorationem: ac inde fornax æstuabat; & neci addicabantur iusti. Talis talia miscet mundus. Adorat statuas in iubilo; homines deuorat incendio: At exitum sibi parat similem Nabuchodonosoræo.

3. Domus Epulonis, *Luc.* 16. natat vino, turget epulo, luxu diffluit, personat cantu: Omnia adsunt vni. At inde vni Lazaro desunt omnia, præter canū beneficiū. Sic in mundo popinæ, gurgustia, ingluuies, iubila: at breuia omnia. Iustis contraria.

4. Do-

4.Domus filiorum Iob epulis, & gaudijs exultabat: mox quassa ventis æquatur solo, fitque sepulcrum, quibus seruierat domicilium. Ita mundus, in quo, dum vt satyricus ait, Curios simulant, & Bacchanalia viuunt, mors in capita bacchantium conspirat. Vere Iob.21. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*

Mundo breue est funestum

Gaudiũ mundi 1.Falsum II. Nihilominus *Mundus gaudebit:* Quo gaudio! 1. Falso. 1. Prou.23. *Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij.* Cibi eius sunt honores, opes, voluptates, vindictæ. &c. 2. Hæc nũ deerant Dauidi? Et tamen ea non esuriebat, sed alia, vt diceret Ps. 16. *Satiabor, cũ apparuerit gloria tua.*

Simile.

2. Breue. 2. Breue gaudium mundi est. 1. Cum ipsa vita *sit vapor ad modicum parens:* Iac.4. 2. Et Seneca l.6. Epist.7. *Punctum est omne, quod viuimus, & adhuc puncto minus.* 2. Et Ps.143, *Homo vanitati similis factus est, & dies eius, sicut Vmbra prætereunt.* 3. Psal.145. *Nolite confidere in Principibus, & in filijs hominum, in quibus non est salus. Exibit spiritus illorum: In illa die peribunt cogitationes eorum.* Ecquæ hæ sunt? Aurum, palatia, vxores, conuiuia, &c.

Exempla

3. Somniũ 3. Gaudium mundi est somnium. 1. Ps. 75. *Dormierunt somnum suum viri diuitiarum, & nihil inuenerunt in manibus suis.*

2. Nabuch. somniauit statuam auream, æream, ferream: Euigilat, nil videt: imo nec somnij meminerat, *Dan.2.* Talis hæc vita, mundiq; phantasmata. Ps.72. *Velut somnium surgentium, Domine, in ciuitate tua: Imaginem ipsorum ad nihilum redigas.* Et adhuc. *Mundus gaudebit?*

4. Noxiũ. 4. Gaudium hoc ô quam noxium est? Rom.8. *Si secundum carnem vixeritis; morte moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis;* Ad carnem qui viuit, mundo seruit, seruiendoque perit. Et tamen *Mundus gaudebit.*

PARS III.

Mundi gaudium quam sit damnosum?

I. Infelix gaudium! Tu causa es: quod, Galat.5. *Caro concupiscit aduersus spiritum; & spiritus aduersus carnẽ:* quod corpus conspiret contra animam, appetitus contra rationem. 1. Inde lacrymæ, quod Prou.29. *Qui delicate nutrit à pueritia seruum, corpus, postea inueniet eum contumacem:* Vnde gaudium, quod corpori animam subijcit seruam. *Carni & spiritui bellicosum est.*

2. O præposterum facinus, ipsique aduersum naturæ, ac Deo! Hic dixit: Gẽ.4. *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Vbi *S.Bon.2.sent.dist.38.art.2.q.2.* inquit: sicut familia sub nutu domini, ita animæ partes oẽs sub vna ratione sunto. *2. Præposterum.*

3. Hinc *Arist. 1. Polit.* ait. Corpus regi, regere animam debere. Qui autem mancipio dominium dat in Reginam, is mihi hominem ex homine exuit, hominis porro indignus nomine. *3. Turpe.*

4. Adam primus homo qualẽ hominẽ exuit: & qualem ẽ paradiso extulit? Heu! quantum hic mutatus ab illo: Primus, Ps. 8. *Gloria & honore coronatus, paulo minoratus ab Angelis.* Secundus Psalm. 48. *Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Fecit vnus pomi gustus; vt ex prænobili fieret homo plebeius orbis Dominus fieret, tribulorum colonus. *4. Damnosum.*

II. Sed quid ages cum appetitu nequã, & corpore subdito peccatis, ac animam aggrauante? 1. Quod Angelus inquam, cum pertinace colluctatore Iacob. *Genes.* 32. Qui cum nollet Angelum dimittere, hic eum percussit in fœmore, vt neruo marcescente, claudicaret omni vita. Sis Angelus corpori ipse tuo percussor. *Castiga id, & in seruitutem redige,* cum Apostolo 1. Cor.9. *At est remediũ ab castigatione tui.*

2. Imitare Saram, *Gen.21.* Hæc Isaacum *2. Ab sequestratione.*

voluit fanctius inſtitutum:at is ab Iſmahele ad nefandum ſeducebatur ludum. Ergo hunc cum Agara domo eijcit in deſertum. Tu corpus ad pœnitentiam adige: ſimul animam ſeruaueris ab deprauatione Iſmahelitica. *Eijce ancillam* carnem cum filio ſuo Concupiſcentia. Sic mundi gaudia ſpernes: perque te licebit, quod *mundus gaudebit* infeliciter, breue hic: æternum iſthic flebit.

Gaudiū Mundi. 1. Obcæcat rationem. O Cæcum, & excæcans gaudium! Rationem obtenebras: memoriam beneficiorum Dei extinguis. 1. Eccl. 5. *Non enim ſatis recordabitur dierum vitæ ſuæ; eo quod Deus occupet delicijs cor eius.* 2. *Non poteſt*, inquit S. Iſidorus lib. de ſummo bono: *ad contemplandum Deum mens eſſe libera, quæ deſiderijs huius mūdi inhiat.* Væ gaudio tali *Non poteſt*, ait, 3. Nam vt oculus puluere oppletus cœlum & aſtra tueri nequit: ita intellectus, mundi gaudijs dementatus, cœleſtia 4. Id ſibi eueniſſe deplorat. Pſal. 37. *Dereliquit me virtus mea, & lumē oculorū meorū, & ipſum nō eſt mecū.* 5. Samſon, *Iud.* 16. pellicio Dalilæ captus capitur oculis: Præſentius menti malum voluptas eſt.

2. Demētat ſapiētem. Nec rationem ſolum obcæcat; ſed & prudentiam adimit. Iob. 28. *Sapientia non inuenitur in terra ſuauiter viuentium.* Quin obbruteſcere facit hominē. 1. Cor. 2. *Animalis homo nō percipit ea, quæ Dei ſunt.* Quia Geneſis 6. *ſpiritus meus in homine caro eſt.*

3. Priuat ſolatio diuino. III. Vnde mundani aucupes gaudij, ſunt extorres diuini ſolatij. Nam, Luc. 1. *Eſuriētes iuſtitiæ impleuit bonis: diuites* gaudiorum mundi *dimiſit inanes.* 2. Iuſtus es Domine, qui Pſ. 67. *Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus*; non diuiti. 3. Quamdiu ſuperabat farina Ægyptiaca, *Exod.* 16. de cœlo non deſcendit manna, Defecit illa: hoc pluit. Et *Mundus* adhuc *gaudebit.*

4. Cruciat in ordo. O gaudium! In quantum verteris tormentum? 1. Iob. 21. *Tenent tympanū, & citharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducūt in bono dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. &c.* 2. Hic Apoc. 18. *quantum glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tantum date ei tormentum, & luctum.* 3. S. Greg. in ſerm. *Momentaneum eſt, quod delectat: æternū vero, quod cruciat.* 4. S. Auguſt. *Nulla maior inſania, quam pro delectatione momētanea, perdere æterna gaudia; & obligare ſe ad æterna ſupplicia.* 5. S. Bernard. *Qui in delicijs huius mundi tranſigit vitæ ſuæ curriculum; ſimilis eſt latroni, qui per prata florida ducitur ad ſuſpendium.* Et tamen *Mundus gaudebit?*

IV. Et quis cum mundo ſciens prudēſque gaudeat? 1. Quippe in quo. Pſ. 13. *Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt. &c.* 2. Qui, Io. 15. *Ieſum odio habuit.* 3. Qui *totus in maligno eſt poſitus.* 2. *Ioan.* 5. 4. Cum Iac. 4. *Qui amicus voluerit eſſe huius mundi: inimicus Dei efficiatur?* 5. Cū 1. Io. 2. *Qui diligit mundum: non eſt charitas Dei in illo?* Nam vt Regula Iuriſtarum habet; *Vere inimicus eſt, qui inimici amicus eſt.* *1. Mūdus eſt reprobus.*

Quare, vt phreneticus moriēdo ridet flētibus amicis: ita mūdus; ita peccatores in phreneſi mētis: flētibus interim iuſtis. Sicut Ieſus, Luc. 19. *fleuit ſuper Ieruſalem.* *2. Eſt deplorādus.*

Et vero cauſam flendi maiorem habent iuſti: quam alij gaudendi. *Primo.*

2. Vt maleficus ab riſu abſtinet, dum feralem mortis ſententiam expectat: ita in Deo iuſtus, ancipiti nouiſſimorum ſolicitudine ſuſpenſus mœret: & tamen cupit diſſolui, *Phil.* 1. 2. Abſurdū faceret, qui in Vigilia paſchatis laſciuiret: Atqui *vniuerſum vitæ tempus*, & ait S. Bern. *vigilia eſt quædam ſolemnitatis magnæ, & æterni Sabbati, quod præſtolamur in gloria.*

Secundo. Cum omne, quod in mundo magnū, iucundum, volupe eſt: idem fucum redoleat: quis ſanus ſecure gaudeat? *2. Et dolē*

Percunctanti: quādonam ſit vrbs fugienda? reſpondit Plato: *Cum lucra ſunt minora*

minora sumptibus, & commoda incommodis, & probis plures improbi. At in mundo talia. Nam, *Luc. 5. Totam noctem laborantes, nil cepimus:* Et Eccl. 1. *Stultorum infinitus est numerus:* Et Psal. 115. *Omnis homo mendax.* Quare fugiendus est mundus.

PARS IV.

Mundi gaudium, quam sit lacrymosum.

ET *videbitis me.* Dulcis Iesus cõsolatur suos, Vt *Gẽ. 27.* Rebecca Iacobũ filium. *Fili, fuge ad fratrem meum Laban: habitabisq; cum eo dies paucos, postea mittam, & adducam te in die hac. Pauci dies erunt peregrinationis, & laboris tui.*

Causa flendi. 1. Quia hic est exilium. *Plorabitis, & flebitis vos.* 1. Nec causæ desunt Heraclitis pijs. 1. Peccata propria. 2. aliena. 3. Vitæ exilium. Ergo Ps. 136. *Super flumina Babyl.* &c. 4. Incertitudo de felici vitæ exitu. 5. Dilatio gloriæ. Ideo Ps. 119. *Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est.* Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ panes die & nocte. &c.* Vbi. *S. Aug. Quia si dulcis est patria: amara est peregrinatio, & hæc, tota die*

2. Multa corruptio *tribulatio.* 2. Ea de causa abstinuit à vanitate, Raguelis filia Sara, *Tob. 3.* ait: *Nunquã cum ludentibus miscui me: neque cum his qui in leuitate ambulant, participem me præbui.*

3. Multa miseria. Optima turtur mundi fuga! 3. Fuge; late: defle mundi vesaniam. Quid hæc ad me, inquis? Animas perire, lædi Deum, triumphare infernum; hoc ad te: Si ames Deum, proximum, & te. Amicus quondam Solonis, vt prodit *Val. Max. li. 7. c. 2.* cum mortalium fleret infortunia, Solon in turrim summam educto subiectarum Athenarum tecta ostendens ait: *Cogita quot luctus sub his tectis fuerint, sint, & erũt? Mitte mortalium incommoda, tanquam propria deflere.* Haud scio, hic sapienter locutus fuerit: an iste fleuerit sapientius? Equidem huic dedero calculum. Solon tamen istud dicto commonet: Vrbes esse miseriarum, quanta hominum, collegia: Vnde infero: Tanto etiam maiora flendi seminaria.

II. Sed hoc æquiore sunt animo ferenda priuata: quanto præ his sunt, & plura etiam communia. Et hoc sensu recte suasit amico Solon. 1. Sicut & Demonax Orator, (vt *Erasm. lib. 8. Apoph.*) promittens flenti mortem defuncti filij, se hunc in vitam reuocaturum: tantum si ipse sibi tres ex omni hominum turba ostendere possit, qui aduersi nihil vnquam sensissent. Diu circumspicienti, ac frustra, ait: *Ecquid igitur te crucias ob id, quod commune omnibus & fatale est?* *Tenenda tamen æquanimitas.*

2. Legislator Lyciorum sanciuit, vt *Seneca l. de Consolat.* refert, si quando lugere quis velit, habitum muliebrem induat. 3. Diogenes, teste *Laert. l. 6.* interrogatus: quid sibi Philosophia profit? ait: *Vt nihil aliud, at hoc ipsum, quod ad omnem fortunam paratus sum.* Quanto magis id Christiana disciplina dabit? *Non flẽdum muliebriter.*

PARS V.

Cur Iustorum sit, hic plorare?

I. PLorabitis, & flebitis. Vti Iusti omnes in hoc mundo. Et cur. Ne gratiarum dono superbiat. Ideo 1. Dauid: Psal. 118. *Bonum mihi, quia humiliasti me.* 2. Paulus 2. Cor. 12. *Ne reuelationum magnitudo extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet.* *1. Vt humilietur.*

Secũdo: Ne, iusto maior Sanctis honor habeatur tanquam semideis, vnde caute Apostolus de sese ait 2. Cor. 12. *Parco autem: Ne quis existimet me supra id, quod videt in me.* Idcirco gloria Deo: nobis hic confusio, & tristitia, *Sic itur ad astra.* *2. Ne plures iusto fiant.*

Tertio. Contristantur hic iusti, vt Virtus Dei in vilibus eius instrumentis fiat illustrior. 1. 2. *Cor. 12. Sufficit tibi gratia mea: Nam virtus* (Dei) (hominis) *in infirmitate perficitur.* 2. Sane totam Ægyptum in admirationem Dei rapuere vel maxime *3. Vt glorificetur Deus.*

cyni-

cyniphes, muscæ, & ranæ immissæ *Exod.* 8. Per tantula tantumque vexari posse populum. 3. Ab ipsis etiã Madianitis fuit adoratus Deus, sententia Theodoreti: quando innumeras eorum copias occidit per 300. metu semianimes viros duce Gedeone, *Iudic.* 7. Vicisse Deum constitit in paucis. Quid: quod Ioel. 2. ait: *Et erucæ fortitudo mea magna, quam misi in vos.* Ita per viles in speciẽ Deus sua patrat mirãda. Sed illos tñ humiliari sinit, ac flere, Istas hactenus causas allegat *S. Chr. in ho.*

4. Vt cõstantia effulgeat. *Quarto.* Id ideo: Vt iustorum perseuerãtia inuicta clarius illucescat: qua Deo, quasi gratis, deseruiunt. Hoc de Iob Satan obijcit. 1. *Nunquid frustra timet Deum? Nonne tu vallasti eum, ac domum eius, vniuersamque substantiam per circuitum?*

5. Vt cœlestia plus suspirent. *Quinto:* vt electi tanto ardentius ad vitã beatã aspirent. Sicut Iudæi in Babylonia captiui suspirabant ad Ierosolymam: Ps. 136. *Super flumina Babyl. illuc sedimus, & fleuimus, dũ recordaremur tui Siõ.* Huc respexit, Ro. 5. *Tribulatio patiẽtiã operatur; patientia vero probationẽ; probatio spẽ* vitę futuræ.

6. Vt dignoscãtur ab vernaculis Dei. II. *Sexto.* Vt ex hoc signo veri amici Dei ab falsis discernantur. Spiritus est, qui à stemmate degenerat. At stemma nostrũ Christus: hic fleuit, viamque Crucis tenuit. 1. Heb. 12. *Tanquam filijs vobis offert se Deus. Quis enim filius, quem non corripit pater? Quod si extra disciplinã estis, cuius participes facti sunt omnes; adulteri, & nõ filij estis.*

Filij dexteræ. 2. Rachel grauida inauditas passa conuulsiones natum appellauit Benoni, filiũ doloris: at pater Beniamin, filium dexteræ. *Gen.* 35. Ita Ecclesia in tribulationibus Benones parit: quos tamen pater facit Beniaminos, à dextris Dei collocatos.

3. Bene igitur Aschylas Tragicus Gloriam appellauit filiã Laboris. *Beati* enim, *Qui lugent: quoniã ipsi consolabũtur.* Mat. 5. *Laboris. & Gloria*

4. Nec Romani eo in loco triumphum agebant, vbi pugnando vicerant. Ideo & iusti hic pugnent flentes. 5. Petrus est reprehensus, *Matth.* 17. quod in die & loco Transfigurationis quæreret tabernaculum requietis. Sic, qui in breui gaudio poneret domicilium. *Filij excussorum*

6. Arbores frugiferæ, non steriles, petuntur lapidib. Vnde Nucis querela est:

Nux ego iũcta viæ, cũ sim sine crimine vitæ;
A populo saxis prætereunte petor.

At iusti sunt, Psal. 1. *Tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum; quod fructum suum dabit in tẽpore suo.* Impij autem sunt *arbores autumnales, bis mortuæ, &c.* & Psal. 72. *In laboribus hominum, non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.*

Filij bonæ spei. Agit cum ijs Deus, vt medici cum ægris, iam depositis assolent, his, quod libet, licere sinunt seu in victu, seu potu, at spei bonæ infirmis amara propinãt, prohibent multa. 1. De hisce Ps. 79. *Potum dabis in lacrymis in mensura.* 2. Qui gustarat, fatetur medico, Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die & nocte.* O duram anangotrophiam! At salutarem.

Sic itur ad astra. 1. Elias, 4. *Reg.* 2. per turbinem raptus in cœlum fuit: Hoc qui optas, non illo mitiora speres. 2. Maximi quique pisces, & optimi in mari salso natare, ac viuere solent, non in dulcibus ac sapidis fluminibus. Ita non in mundi delicijs, sed ærumnis circumferuntur Electi.

PARS VI.

De Phœbo post nubila.

Tristium compensatio. I. *Tristitia vestra vertetur in gaudiũ:* Adeo breuis erit illa, hoc æternum. 1. Eo se missum ait Isa. 61. *Vt prædicarẽ Annũ placabilem Domino; & Diem vltionis Deo.* Ecce pro die tribulationis, annus dabitur consolationis. 2. Id spectauit idem c. 40. dicens; *Quis mensus est Pugillo aquas afflictionũ; & cœlos* gaudiorũ *Palmo ponderauit?* 3. Hoc Dauid isthoc expressit, Ps. 83. *In magnitudine rerum beatarũ.*

Melior

Melior est dies vna in atrijs super mille. Ideo *Elegi abiectus esse in domo Domini magis: quam habitare in tabernaculis peccatorum.*

2. Et dulcedine obliuionis perpessarũ. Tantæ sunt cœlestes dulcedines, vt vel gustatis ijs, dicere queas. Isa. 65. v. 16. *Obliuioni traditæ sunt angustiæ priores.* 2. Ioseph, *Genes.* 41. post multos perpessos casus, iam Dominus Ægypti hanc à Deo sibi gratiã collatam prædicat: quod *obliuisci me fecit Deus omnium laborũ meorum, & domus patris meæ.* Eadẽ tribulati Sancti donantur obliuione. 3. Abisai, 2. *Reg.* 19. iniuriarum Regi factarum ab Semei memor erat: at immemor Dauid. Nam hic die inaugurationis suæ hilariter sic ad eum: *Non morieris. Non est hic dies: vt in eo sit memoria priscorum malorum.* Potuit hoc Dauid amore terreni regni: cœlestis amore quid non poteris? Tantum velis. 4. Experta vxor Tobiæ. *c.* 3. aiebat: *Post tempestatem tranquillum facis, & post lacrymationem, exultationem infundis.* Prisci Iouem duo inter vasa bonorum, ac malorum, pingebant, cum hac epigrapha: *Neque prospera sine aduersis.* Quale est istud, Ps. 74. *Calix in manu Domini, vini meri plenus mixto: & inclinauit ex hoc in hoc.* Consueta Deo hæc mixtio est. Scias: vt perferas, Apoc. 2. *Vincenti dabitur manna.*

Filij excussorum

3. Et successione lætarum.

Filij bonæ spei.

Sic itur ad astra.

Modici hic. II. Sed *Modicum*: breuis enim omnis tribulatio. Nam vita breuis est. Illa torrenti similis. Ps. 123. *Torrentem pertransiuit anima nostra.* Vnde S. Hier. Ps. 109. Commẽt. *Audientes sæculi torrentes, nolite desperare: frequenter hic torrens deficit. Videtur quidem tumescere: sed cito deficit, si sustineas.* Vnde & Eliæ *defecit aqua torrentis.* 3. Reg. 17. Dominus ipse, Psalm. 109. *De torrente in via bibet: propterea exaltauit caput.*

Tristium compensatio.

In magnitudine rerum beatarũ.

Infinitũ fit ibi gaudium 1. ex visione Dei. En, *vertetur in gaudium.* 1. In hoc Isa. 33. *Regem in decore suo videbunt.* 2. Dicent cum Regina Saba, 2. Par. 9. *Beati viri tui. & beati serui tui hi, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam!* Quanto beatiores cœlestes aulici. 3. Huiusce spei plenus dixit Psalm. 15. *Adimplebis me in lætitia cum vultu tuo &c.*

2. Ex tristiũ cessatione. O quale gaudium; in quo *quicquid petieritis fiet vobis*? 1. Deus est, Psal. 102. *Qui replet in bonis desiderium tuum.* Mundus replet vanitatibus: At Psalm. 64. *Replebimur in bonis domus tuæ.* 2. Nam si, secundum Aug. in hac vita: *Felicitas est, habere omne, quod cupis, & nihil habere quod odisti.* Magis in æterna. 3. Ibi Isai. 35. *Lætitia sempiterna super capita eorum: gaudium & exultationem obtinebunt.* 4. Hic *Apoc.* 21. *Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum, & mors vltra non erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor erit vltra, quæ prima abierunt.*

5. Sic & Isa. 51. *Gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.*

3. Ex corporis glorificatione. III. O quale gaudium, 1. vbi etiam corpore Matth. 13. *Fulgebunt iusti tanquam Sol?* 2. Vbi subtilitate dotantur: vt Psal. 17. *In Deo meo transgrediar murum.* 3. Agilitate: Isa. 40. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt.*

4. Ex loco O gaudium in tali palatio! Apoc. 21. *Structura muri eius ex lapide Iaspide: ipsa vero ciuitas aurum mundum, simile vitro mundo: Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretioso ornata. Et Duodecim portæ* XII. *margaritæ sunt, & plateæ ciuitatis aurũ mundũ.* 2. *O quam dilecta tabernacula tua Domine virtutũ? Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.* Ps. 83. 3. Age, Ps. 41. *Quando transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei?*

Ex gaudij magnitudine. O gaudium, gaudijs omnibus maius! 1. Ratio id docet. Nam Arist. 1. Poster. *Omne quod est per essentiam, maius est, & perfectius omni eo, quod est simpliciter per participationem.* Et, 2. Metaph. *Quidquid est causa aliorum, vt sint talia, illud est magis tale.*

Nunc inspice hinc mundum, inde cœlum. Vtrobi sunt gaudia liquidiora? 2.

Omnibus inuicem collatis, sic statuendum est denique ex Arist. l. 1. de anima: *Quicquid potest causa secunda, nobiliori modo potest prima.* Etenim *nobilior causa nobiliorē semper producit effectum.* 3. Hinc euenit contemplatoribus cœlestium, quod S. Greg. Hom. de vno Mart. scribit: *Si consideremus, quanta sint quæ promittuntur nobis in cœlis; vilescunt in animo omnia, quæ habentur in terris.* 4. Et S. Augustinus serm. de gloria cœl. *Tanta est dulcedo cœlestis patriæ; vt, si vna gutta in infernum deflueret, totam damnatorum amaritudinem dulcoraret.* 5. Hoccine spectauerit Epulo? *Luc.* 16.

6. Ex incomprehensibilitate. *IV.* O gaudium, quod est ineffabile, incomprehensibile! Nam Arist, 1. de cœlo, & 8. Phys. 2, Metaph. in 4. sent. distinct. 47. *Nullum finitum potest infinitum comprehendere: Cum in ipsis non sit portio.* Imo 1. Phys. *Infinitum, secundum quod infinitum est, nobis ignotum est. Si tibi sint linguæ centum, sint oraque centum:* Si etiam *vel linguis Angelorum loquaris:* eloqueris tamen hic nihil,

7. Ex insatiata facietate. O gaudium, quod Animum, alioquin rebus hic cunctis insatiabilem, exatiat.

1. Nimirum Arist. 2. de Ani. & 3. Ethic. *A proprio obiecto recipiunt potentiæ perfectionem suam.* Nihil hic oculum, aurem, gustum, &c. satiat Solus Deus obiectum est vltimum animæ. 2. Aug. l. Conf. *Fecisti nos Domine ad te; & ideo inquietum est cor nostrū, nisi requiescat in te.* 3. Idem lib. de Ciuit. ex Platone. *Tam dilecta est diuina visio, tantoq; amore dignissima; vt, quicquid haberi possit, ea non habita, faciat hominem miserū, non beatū.*

Atque talia, tantaq; sunt; quæ, *qui semināt in lachrymis; in exultatione metēt*, Ps. 125.

DOMINICA IV. POST PASCHA.

Vado ad eum, qui misit me.

Ioh. 16.

RAphel, *Tob.* 12. pulso in desertum Ægypt. dæmone, 7. virorum interfectore; Tobia reducto filio; patre resuminato; domo eorum felicitatibus multis beata; valedicens, ait: *Iam tempus est, vt reuertar ad eum, qui me misit. Vos autem benedicite Deum, & enarrate omnia mirabilia eius.* Idem Magni Consilij Angelus hodie, peractis similibus, dixit.

Nos

I. *Aduersa inter diuersos effecta sortiri diuersa.*

II. *De tristitia muta Discipulorum.*

III. *Cur expedierit Apostolis abire Dominum.*

IV. *Quid acturus veniens Paraclitus.*

PARS I.

Aduersa inter diuersos effecta sortiri diuersa.

QVod vni medela est, & vita; virus alteri est, & mors idem. 1. Ita ceruis serpentes sunt salutares; noxij hominibus. 2. Mithridati Regi venenum assuetudine cibus, & vita fuit: mors cæteris. Id in secretis naturæ: Ita & in mysterijs gratiæ. Quod hunc beat, damnat illum. Exemplo sint tribulationes. Prou. 12. *Non contristabit iustum, quicquid acciderit ei: Impij autem replebuntur malo.* *1. Mors & Vita.* *2. Bonum & Malū.*

3. Arbores altum radicatæ ventis pulsantur: sed ramis duntaxat agitatis: Summa hærentes terra luxantur, vt arescant: aut prosternuntur. Psal. 1. Iustus *erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, & folium eius non defluet.* At vero: *Non sic impij, non sic: Sed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ.* *3. Constātia & ruina.*

4. Domus duæ, *Matth.* 7. Vna supra petram: stulti super arenam: hæc quassa ventis corruit: perstat illa. Ita iusti & improbi, *S. Greg. Naz. orat.* 26. Se, refert, propter maris ripam ambulasse, & visis rupibus stare immotis decumanas inter & insanas vndas, ostrea autem, & conchilia alia sus deque ferri: egeri, ac resorberi, talibus, inquam, visis ait mundi se faciem agnouisse: in *4. Quies & inquies.*

ſe: in quo iuſti, vt marpeſia cautes impij, vt ſtuppa.

5. *Perfectio & destructio.* 5. Igne puriu s fit aurum: palea, fit cinis. At Sap. 3. *Quaſi aurum in fornace probauit electos Dominus.* Ecce tres pueros in camino, *Dan.* 3. Cantant: deliciantur. At, qui circũ ſecus, exuruntur. Nempe Babylonij erant: id eſt, peruerſi. Ardens in igne Rubus in combuſtus in deſerto Moyſi oſtenditur. *Exod.* 3. Vt cognoſcat Iſraelitas in Ægypto tribulatos: at non extinctos: ſed integros perſiſtere. Felix rubus talis Chriſtianus!

6. *Tolerantia.* 6. Sic Apoſtoli, 2. Cor. 4. *In omnibus tribulationem patimur; ſed non anguſtiamur, perſecutionem patimur; ſed non derelinquimur.* Quia inhærebant Deo. Secus, qui deſerunt eum, hi pereunt.

7. *Charitas diſcharitas.* 7. Eadem fornace fiunt & carbones nigri & prunæ. Sed frigore iſti? hæ calore: Iuſti charitate. Rom. 8. *Quis ergo nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio? an anguſtia? fames? an, &c. an perſecutio?* 8. Duo ex vno egrediebantur carcere. *Gen.* 40. Piſtor ad furcam, pincerna ad honorem. Carcer mundus eſt, in quem eiecti paradiſo, detruſi ſumus. Inde diſpares egredimur.

9. *Spes recta & deſperatio.* 9. Virga in manu Moyſis recta eſt, & in nodis, *Exo.* 4. At humi proiecta vertit in ſerpentem. Virga tribulatio eſt, Pſalm. 22. *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Hæc in manu iuſti eſt ei occaſio virtutis: ſignum prædeſtinationis: At in terram incidens, in improbos: eis fit virus.

10. *Via & inuiũ.* 10. Mare rubrum *Exod.* 14. electis fuit in viam rectam: Pharaonitis in barathrũ. Illis ad terram promiſſam: his ad interitũ tartareum. Quibus omnibus quid diuerſius?

PARS II.

De triſtitia muta diſcipulorum.

Læta Dei eſt præſentia, abſentia mœſta. I. QVia hæc locutus ſum vobis, triſtitia impleuit cor veſtrũ. Et vero quidni! In Ieſu amiſſo omnia amiſerant. 1. Ergo cum Tobiana ſic poterant: Tob. 10. *Heu, heu me: fili mi! Vt quid te miſimus peregrinari, lumen oculorum noſtrorum, baculum ſenectutis noſtræ? Omnia ſimul in te vno habentes, te non debuimus dimittere.* Maior Apoſtolis cauſa mœroris. 2. Si enim Luc. 10. *beati oculi, qui vident, quæ Vos videtis: & beatæ aures, quæ audiunt, quæ vos auditis. Multi enim Reges & Prophetæ deſiderauerunt audire, quæ vos audiſtis:* Iam iure ſunt mœſti, quibus ea ſubtrahuntur 3. Quod ſi, 3. Reg. 10. *Beati viri tui Salomonis, & beati ſerui tui: qui aſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam,* iam plane iuſtus eſt Apoſtolorum luctus. 4. Vt Dei præſentia læta Pſal. 15. *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vſq; in finem.* Ita mœſta abſentia Pſ. 41. *Fuerũt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte; dũ dicitur mihi quotidie: Vbi eſt Deus tuus.*

II. *Ego vado.* Bina expoſitio. 1. *Auguſt.* In die Aſcen ſionis meæ ipſe *vado*, non Eliæ inſtar rapiendus. 2. *Emiſſenus:* Vado ad Paſſionem. Tertiam amplector. Nam vtramque ſemper in oculis tulit dominus: hanc, vt viam: iſtam, vt finem.

Diſce meminiſſe & vitæ tuæ, & mortis. Inter vtramque ſtes cum ſpe, & metu. 1. Hi ſunt duo molares, *Deut.* 24. ſuperior, & inferior: quos vetuit Deus in pignus capi. Inter hos teratur granum *Chriſtus*: neu deſit panis animæ. *Spes metuſque finis attẽti paſcit animam.*

2. Examen apum, ſe procul in altum librans relictis fauis & cunabulis, receſſurum, ſi terræ glebulis ac puluere petatur, reducitur ad alueare. Cogitationes tuas elatiores impete terræ puluere, quod *puluis es, & in pluerem reuerteris:* mox humiliabere, reductus ad limites modeſtiæ. *2. Humiliat.*

3. Aues ad prædam natæ, vt falco, vultur: teſte *Æliano in varijs:* ſi ferrarij camino apponantur: continuo cicurantur. Efferaſcunt tibi paſſiones? Memorare gehennam: & manſueſcent. Dic tibi *Ego vado* ad mortem, iudicium, &c. *3. Manſuefacit.*

R 2 4. Co-

4. Seruat sibi Iesu. 4. Cogita istud Christi: *Vado:* metue, ne à te relicto vadat. quod quidem ipsa mors est animæ. *Arist. l. 2. de Cœlo* ait, Accessu, recessuque Solis inferiora & generari, & corrumpi: Ita & Christi. Etenim nox, mortis: dies, vitæ semper fuit symbolum. Atqui Christus sol est iustitiæ, & lux mũdi. Væ cui *sol occiderit in meridie*! Amos. 8. Cyro somnianti, ac si manibus suis elapsus sibi fuisset Sol; Augures respõdebant: ipsum Regem moriturum propediem. Et factum. Teste *Richar. Brixio lib. de myst. symb.* Vide ne ex ijs sis qui dicent. Sap. 5. *Sol intelligentiæ non est ortus nobis.* At vero *Orietur timentibus vobis sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius.* Malac. 4.

III. Et nemo interrogat me, quo vadis? Id est: 1. (*Rupertus*) q. d. Num cogitatis de me deserendo? *Aug. & Beda:* Intelligitis enim me ascensurum. 2. *Leontius Theophyl.* Loquente me vobis tristia, videmini attoniti iudicium amisisse: nam alias interrogabatis: *Domine quo vadis?* Ioan. 13.

Perdere Deum in aduersis. Ita quidam sunt: vt amisso per. p. m. Deo, non secus, ac prius lætentur. Alij in prosperis quidem conseruare eum sibi student: at in aduersis amittunt. De his Ps. 48. *Confitebitur tibi, cũ benefeceris ei.* Psittaci, cicuresque aues, dum suauiter habentur, brutalitatem exuunt, discunt garrire, aut cantillare: percussæ dediscunt, redeuntque ad brutalem sonum. Ita quidam in lætis laudant Deum: in tristibus obmurmurant.

In prosperis. E diuerso alij voluptatibus perdunt se; in aduersitatibus seruant. 1. Vt polypus piscis, etsi in mari viuat; ita tamen adhærescit subinde scopulis, vt diuelli nequeat: At si oleo tergum vngatur; recedit. Ita, delinitio soluit; quem vis nulla frangere quiuit. 2. Talis Dauid, Psalm. 72. *Mihi adhærere Deo bonum*: At voluptate delinitus mox effertur in oceanum vitiorum. 3. Talis Sponsa Cant. 3. *Tenui, eum nec dimittam.* Indormiens vero in lectulo deliciarum, Sponsum perdit.

Solus Paulus hæret: Rom. 8. *Certus sum, quod neque mors, neque vita: neque persecutio, neque virtutes; neque creatura vlla poterit me separare à charitate Dei.*

Necessaria felicitati publicæ V. Salomon quatuor enumerat ad reip. salutem necessaria: Prou. 30. *Quatuor sunt minima terræ; & ipsa sapientiora sapientibus, Formica,* (cura commeatus) *populus infirmus: quæ præparat in messe cibum sibi. Lepusculus,* alij erucius, (munitio loci) *plebs inualida: qui collocat in petra cubile suum. Locusta,* (vnitas) *Regem non habet: & egreditur vniuersa per turmas suas Stellio*, alij araneus: (Principum fauor) *manibus nititur; & moratur in ædibus Regis.* Quintum, & præcipuum omisit. Idque Pater eius vnicum posuit; Psal. 45. *Deus noster refugium & virtus.* Sine hoc vno, omnia nihil.

PARS III.

Cur expedierit Apostolis, abire Dominum?

Vt, quod erat sensuale in Apostolis fieret spirituale. I. Expedit vobis, vt ego vadam. Sin' *Spiritus paraclitus non veniet ad vos.* Oberat perfectioni, non præsentia Christi; sed sensualis affectio discipulorum. Ergo, sicut Ezechias, 4. *Reg.* 18. æneum Mosis serpentem fregit: cui eo vsque incensum adolebat populus. Mala gratitudo; etsi magnum beneficium ab serpente olim: Factum vero bonum Ezechiæ. Ita nimiæ Apostolorum affectioni auferenda erat præsentia corporalis Christi, relinquenda memoria. Idcirco *Expedit, vt vadam.*

Consolationes spiritales non dantur carnalibus. Liquet hinc, quantum terrenæ spiritalibus aduersentur consolationes. 1. Ideo expertus ait Psal. 76. *Renuit consolari anima mea,* è rebus terrenis: *Sed memor fui Dei, & delectatus sum.* 2. Omnes aues, quæ natant simul & volant, immundæ erant Deo: *Leuit.* 11. Ita, qui in mari mundano se oblectant nando, & simul in cœlestibus cõtem-

templando.3. Vetuit Deus *Leu.* 15. vnum agrum diuerso conseri semine: ita mentē vtrisque affici, cœli, & terræ consolationibus. Se, suamque dulcedinem sensibus hic subtrahit Deus, vt eam reseruet animæ. Ideo *Expedit vobis, vt vadam.* 4. Quamdiu farina Ægyptia suppetebat Israelitis; manna non pluebat. Solatiola terrena sunt farina Ægypti. 5. S. Bern. serm. 6. de Ascens. *Mens occupata carnalibus desiderijs, gratiam Spiritus sancti non speret.* Sæpe creditur esse spiritalis deuotio; & est sensualis affectio, ac delusio. 1. Ioan. 4. *Nolite credere omni spiritui: sed probate Spiritus, an sint ex Deo.*

Necessaria felicitati publicæ V.

6. Abraham, *Gen.* 21. epulum dedit in die ablactationis Isaaci. Quærit ibi *S. Aug.* Cur non potius in die Natiuit. aut Circūcisionis? Respondet. Subest sapientia. Tunc Luc. 15. *Gaudium est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente*, cum mundi vbera reliquerit. 7. Prodigus, *Luc* 16. non ante conuiuio patrio recreatur; quam siliquas porcorum reliquisset. Ita &c.

II. Quare *expedit vt vadam.* Nec enim cor esse domus S. Spiritus potest simul & mundi. Amat is animam solitariam 1. Vnde Ps. 21. *Erue de manu canis* mundani *vnicam meam.* Hiero. ex Hebræo vertit *solitariam* 2. Solitarijs datur Spiritus: Vnde talem miratur Cant. 8. *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, delicijs affluens, innixa super dilectum?* 3. Eclipsim lunæ causat terræ interpositæ vmbra lunam inter ac solem, quo minus hic ad eam possit radijs pertingere; ita nec S. Spiritus radius ad animam inumbratam terrenis se penetrat.

Vt, quod erat sensuale in Apostolis fieret spiritale.

4. Duæ corrixabantur de prole. 3. *Reg.* 3. Suppositrix voluit eam diuidi, *Nec mihi, nec tibi*: ait. At vera mater cohorruit ad istud, maluitq; totum aduersarię tradi. Ita Christi & mundi consolatio de anima contendunt, &c. Mundus amat diuisionē: vnionē Christus. Zelotes est: solum tutum solus poscit. 5. Christus, *Matth.* 21. eiecit templo etiam necessaria sacrificijs vendentes. Adeo solum soli voluit templum seruire orationi; quanto magis animam?

Consolationes spirituales non dantur carnalibus.

PARS III.

Quid acturus sit veniens Paracletus.

I. *Si non abiero: Paracletus non veniet ad vos.* Ideo Ioan. 7. *Nondum erat Spiritus datus*, plene: *quia Iesus nondum erat glorificatus.* Ratio Theologis est: Quia Spiritus S. à *Patre Filioque procedit*, Ab his enim mittitur. S. Thom. p. 1. q. 34. S. Aug. l. 4. de Trin. *1. Consolaturus Apostolos*

At vero *cur expediebat?* 1. sententia & causa est. *Rupert. Tuit.* Si Christus non abijsset ad passionem: non habuisset consolationis occasionem: quia non Apostolis accidisset mœror.

2. *Leontius Theophy.* Quod iter demittēdi S. Spiritus fuerit obseptum, & à Domino aperiendum, *Quippe qui peccatum moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit.* *2. Cœlum apertum esse testaturus.*

3. *Aug. Bern. Beda.* Quod terrenus affectus per abitum Domini erat auferendus Apostolis prius. Nam 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt.* Vt cum *Matt.* 16. Dominus quæsisset: *Quem dicunt homines esse Filium hominis?* Deinde: *Vos autem quem me esse dicitis?* Et respondisset Petrus, ait ei Dominus: *Beatus es S. B. quia caro & S. n. r. t. s. pater m. q. e in cœ.* *3. Eos reformaturus.*

4. *Maldonatus.* Paraclitus *Non veniet.* Quia à Filio mittendus erat Ecclesiæ, tanquam ab huius Pontifice, qui & S. Spiritū mitti meruerat, & cuius erat procurare necessaria Ecclesiæ. *4. Merito Christi satisfacturus.*

5. *Euthymius.* Non, quod non posset venire; sed quod ita in consilio diuino esset statutum: vt tres Personæ SS. Trinitatis cooperarentur in salutem humanam. *5. Saluti humanæ cooperaturus.*

II. Neque tamen huiusce causam Apostoli exquirebat. Vti Elisæus, 4. *Reg.* 2. comitatus Eliam discessurum non audebat mœstus interrogare, quo iret, dum *Figura Euāgelij.*

 trans-

transito Iordane Elias diceret, *pete à me, quod vis*. Et is. *Obsecro; vt fiat in me duplex spiritus tuus*. Rapitur Elias, demittit pallium. Quo Eliseus Iordanem pulsans transit siccus. Hoc vico stantes cis flumen Prophetæ, dicunt, *Requieuit Spiritus Eliæ super Eliseum*. Hæc impleta hodie, promittente Iesu Spiritum Prophetiæ, & miraculorũ. Currus igneus erat Crux amantis Iesu: pallium relictum sunt Sacramenta. Eo secuerunt Iordanes peccatorum Apostoli.

6. Veniet vt arguat peccatum mũdi. *Expedit* item, vt, *cum venerit ille, arguat mundum de peccato*: id est, ait *S. Aug. & Chry.* confutabit, & erubescere faciet. 2. *Cyrillus*, De omni peccato conuincet, vt negare non ausit, Nec solos Iudæos, sed totum *mundum arguet* per Apostolorum doctrinam: vitam, miracula, &c.

7. Iniustitiam. III. *Expedit* etiam, Vt *arguat eum de iustitia, & iudicio*. Isto vix aliud in scriptura obscurius. 1. *Bern.* sic. Spiritus *S. arguet mundum de peccato*, quod dissimulat: *de iustitia*, quam non ordinat: dum sibi, non Deo eam dat: de iudicio, quod vsurpat: dum tam de se, quam de alijs temere iudicat. 2. *Aug. Cyr. &c.* aiunt, arguendum mundum ob suam iniustitiam, & demõstrandã fore Iesu iustitiam. 3. *Chrysost. Leon. Theoph.* tantum de Christi iustitia intelligunt idem. Quibus ista fauent è Vet. Instrumento.

1. Psal. 97. *Reuelabit in conspectu gentium iustitiam suam*. 2. *Psalm*. 74. *Ego cum accepero tempus, iustitias iudicabo*. 3. Psal. 9. *Sedisti super thronum qui iudicas iustitiam*. Quæ omnia de Iudice S. Spiritus prædicta sunt. 4. Act. 10. *Hic est, qui constitutus est à Deo Iudex viuorum & mortuorum*.

8. De iudicio.

9. Vt terreat per extr. iudicium. *Arguet*, & ostendet iudicium aliquod extremum instare. Sed vt malefici cruces esse paratas sciunt: non tamen putant se fore suspendendos: donec suspendantur: Ita mundani, &c.

10. Vt doceat veritatem. IV. *Expedit* denique, Vt *doceat vos omnem veritatem*. Quia mundus mendacium docet. Ps. 115. *Omnis homo mendax*. Sed, Ps. 4. *Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Non ita Deus. Nam, Ps. 118. *Principium verborum tuorum Veritas*. Spiritus prędicat beatos pauperes, esurientes, &c. E contra mundus. Fugite mundum.

DOMINICA V. POST PASCHA.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Ioan. 16.

SAlomoni, 2. *Paral*. 1. cum varia immolasset, nocte insecuta dixit Deus: *Postula, quod vis*. Et ecce plusquam Salomon Christus, postridie immolandus, dixit: *Si quid petieritis, &c.*

Nos

I. *De orationis titulis & commendatione,*
II. *De Explanatione Thematis.*
III. *De vi & efficacia Orationis.*
IV. *Quæ virtutes sint potissimæ comites orationis.*

PARS I.

Orationis tituli & commendatio.

I. ORatio est cultus Dei. Quem enim adoramus proprie: Deum agnoscimus. Est etiam arx virtutum. 1. Et inter has, vt rota princeps in horologij rotis, qua mota, mouentur & cæteræ. Nam aliæ virtutes in, & cum hac exercentur: vt sine his ipsa sit nihili. Quid enim oratio, sine fide, spe, charitate, humilitate? &c. *1. Est virtutũ arx, & complexio.*

2. Hinc Apostolus, cum Christianum instruxisset lorica iustitiæ, galea spei, clypeo fidei, gladio Verbi diuini; tandem panopliam adijcit: Ephes. 6. *Per omnem orationem, & obsecrationem orantes, omni tempore in spiritu, & in ipso vigilantes in omni instantia*. q. d. Ieiunio, pœnitentia, eleemosyna non semper vti potestis; potestis oratione: in qua vna habetis omnia. Nam Cant. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium*. *2. Est panoplia Christiana.*

3. Non

3. *Est propugnatio hostium.* 3. Non hinc abludit *S. Chrys. l. 2. de orat.* Vt ciuitas nudata muris ac vallis, captu facilis, nec hosti arcendo est: ita homo nudus ab orationis præsidio. Addit: *Non rugitus leonis sic bestias fugat, vt iusti oratio dæmones.* Nam hæc maior rugitus est. Ps. 37. *Rugiebam à gemitu cordis mei Domine: ante te omne desiderium meum, & gemitus meus.*

4 *Neruus animæ.* 4. *Chrysostomus ibidem* vocat orationem Neruũ animæ: vt enim corpus enerue est inutile pondus; neruosum vero mouetur, &c. Ita anima robore orationis instructa.

Epitheta complura eiusdem & elogia. II. Quam orationis vim tam certam, quam multiplicem eiusdem quoque tituli declarant. *August. tract. de orat.* ait: Orationem nostrorum *Votorum interpretem* ascẽdere ad Deum. Alibi ait: *Oratio est animæ sanctæ præsidium, Angelo bono solatium, Diabolo supplicium, Deo obsequium: Columna virtutum: Deitatis scala: Angelorum cognata, fundamentum fidei. Beatus, qui te amat, sed beatior, qui te frequentat.* 2. S. Chrys. *Oratio ait, est custos temperantiæ: Virginitatis sigillum: nutrix castitatis, humilitatis initium.* 3. Huius Diaconus & discipulus Cassianus de Or. isthæc. *Oratio est in terrestri corpore incorporea operatio, consistentia animæ ante Deum, suauis clamor cordis: restrictio sensuum; obliuio sui, & omnis creaturæ; portus vago spiritui; verum animæ speculũ.* 4. Climacus Gradu. 28. *Oratio est constantia mundi: tentationum pons: interpositus tribulationum paries; bellorũ confractio, virtutum fons, infinita operatio.*

Est ea mens salutis. Cum autẽ *Oratio* ex S. Io. Damasceno l. 3. c. 24. Theologis in 4. sent. dist. 15. *sit ascẽsus mentis in Deum*; ea mihi videtur Monti similis ascensu difficilis. Præsertim *Non poterit vulgus ascendere in montem* hunc, Exo. 19. Nam vani mundani sunt inepti orationi: 1. Hæc igitur is erit mons, de quo Ps. 67. *Mons Dei mons pinguis; mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo.* cui dicebatur: 2. Huc missus Loth Genes. 19. *In monte saluum te fac.* 3. De hoc Exod. 24. *Habitauit gloria Domini super montem Sinai*, id est, ait Hieronym. monem exitus è tentatione.

PARS II.

Explicatio Thematis.

I. *Si quid petieritis.* Vt sponsus à sponsa digrediens poscit; scribe, qua re cũque egueris; habebis. Sic Cant. 8. *Fac me audire vocem tuam.*

Orandus Pater est, dans omnia. At nota *Primo.* Patrem orari iubet. 1. Quippe Iac 1. *Qui dat omnibus affluenter:* nec quicquam ab alio accipit. Nam Filius à Patre, S. Spiritus ab vtroque Essentiam accipit; Pater nihil ab ipsis. Ac proinde Iac. 1. *Omne bonum desursũ est, à Patre luminũ.*

Et tantũ magna. 2. Et quia Deus Opt. Max. magna quoque dat. Vt Alexand. Magn. petenti munus, donauit vrbem: sed perspecta prius & rei petitæ exiguitate, & petentis inopia, & sua maiestate; ait, *Vt in te conferam beneficium, non quis sis, aut quibus dignus; sed quid me elargiri conueniat, attendo.* Teste Seneca l. de Beneficijs. Et vos, Marc. 11. *Omnia, quæcunq; orãtes petitis, credite, quia accipietis.*

Filijs Dei hæc facta promissio est. *Secundo nota*, Verba illa solum esse filijs dicta Dei, At improbi sunt filij satanæ. Io. 8. *Vos ex patre diabolo estis.* Et Ioan. 9. *Scimus, quia peccatores Deus non exaudit.* Sic Isa. 1. *Cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.*

Cœlestia petenda esse. *Tertio* August. ait, Moneri hic; ne, nisi cœlestia, petamus, vt quæ vere *Quid* sint, cætera sunt nihili. 1. Quare Ps. 4. *Filij hominum vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* 2. Augustin. li. de verbis Dom. *Qui verus Christianus est, non ista temporalia petere debet.* 3. Saul, 1. *Reg.* 15. rogabat Samuelem, oraret Deum, ne regno se priuaret: Tamque importune instabat, vt ei pallium disrumperet; At de venia peccati oranda silebat. Ita multi.

Tẽpora- Imo sæpe abutuntur homines oratione, vt

lia sæpe nocent. ne, vt noxia petant. 1. Vt Rachel, *Gen.*30. impatiens sterilitatis flagitabat, *Da mihi liberos alioquin moriar.* Voti facta compos, dolorum pertæsa fuit. 2. Ita & Rebecca, prolis auida orat, *Gen.*25. & prolem impetrat. Verum post ita: *si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere?* Ergo, exemplo monitus disce meliora orare, modoque meliore.

Orandũ est in nomine Iesu Figuræ tres. II. Nimirum, *In nomine Meo.* Sic olim in nomine Abraham Isaac, & Iacob (qui figurabant Christum) orabant. 1. Vt Salomon in dedicatione templi. Ps.131. *Meme͂to Domine Dauid, & omnis mãsuetudinis eius.* (Et si hunc Psal. ipse Dauid putetur composuisse filio, ac tradidisse in dedicatione vsurpandum. Sic Rabbi Salomon (Ergo cum Dauid, Ps.62. *In Nomine tuo leuabo manus meas,* id est, orabo. 2. Filij Iacob orarũt Iosephũ in nomine patris sui. Gen. 50. *Pater tuus præcepit nobis, antequã moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus. Obsecro, vt obliuiscaris fratrum tuorum peccati, atq; malitiæ, quam exercuerunt in te.* 3. Ioseph, Gen.43. sic mandat fratribus: *Non videbitis faciem meam: nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum.* Nos Iesum; petendo in Nomine eius, & offerendo merita eiusdem Patri. Sic enim in nos transferuntur.

Simile. 4. Hocque amat Iesus. Similis Duci, plurimis nobili victorijs; sed qui nullo adhuc præmio sit cumulatus ab Rege: Hic moriturus, Regi filios suos comme͂dat; ipsis præstet, quod sibi merenti contulisset. 5. Et vero efficax est Filij Nomen præteritum apud Patrem. Vt exclamet Ps. 8. *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra?*

PARS III.

De vi, & efficacia orationis.

1. Oratio liberat. I. VIs orationis est quanta maxima. 1. Ionam è ventre ceti; Danielem è lacu; Tres pueros è camino liberauit.

2. Impetrat. 2. Oratio SS. Patrum impetrauit de cõgruo Incarnationem: S. Thom. p. 3. & Ps. 11. *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.* 3. Quin *3. Redemit nos.* Christi de condigno Redemptionem impetrauit. Hebr. 5. *Cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro reuerentia.*

4. Conuertit. 4. Quid? Ipsam quoque gentium conuersionem, Psal.2, *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.*

5. Valet ad omnia. 5. Oratio est generale instrumentum ad omnia obtinenda: Sicut *pecuniæ obediunt omnia*: quæ est commune medium contractuum, & mercemoniorum commutandorum.

6. Cõseruat Ecclesiam. 6. Caietan. opusc. de Potest. Papæ, ait: Si Papa vellet Ecclesiam Dei destruere: nec alia re vlla retardari posset, solam datam à Deo orationem sufficere ad obsistendum plenariæ pontif. potestati. Sic Iosaphat Rex: 2. Paralip. 20. *Dum ignoramus, quid agere debeamus: hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te.*

7. Iustificat. 7. Impetrat peccatori gratiam iustificantem. Matth. 7. *Petite,* Contritione: *& accipietis: Quærite* Confessione: *inuenietis: pulsate* Oratione, *& aperietur vobis.*

1. Vincit Deum. II. Vincit, cogit, triumphat Deum. Sic is Mosi, Exod. 32. *Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos.* Vbi Glossa: *Deus fatetur se Moysis oratione teneri, qui postulat se ab eo dimitti.* Ouid. 5. Trist.

> *Sæpe Iouem vidi, cum iam sua mittere vellet*
> *Fulmina, thure dato sustinuisse manum.*

2. Tyrannos. 2. Valet oratio contra tyrannos. Baruch. 4. *Clamate ad Dominum, & eripiet vos de manu Principum inimicorum.* 3. Contra *3. Dæmon* dæmones Matth. 17. *Hoc genus dæm. non eijcitur, nisi in ieiunio & oratione.* Ambrosius, *Bonum scutum oratio, quo omnia tela inimici repelluntur.* Nam Rom. 5: *In carne ambulantes non secundum carnem militamus.*

4. Pugnan-

4. *Hostes.* 4. Pugnantibus Israelitis cum Amalecitis orantem expansis manibus Moysen vicisse constat, Exod. 17. Rom. 15. *Obsecro adiuuetis me*, συναγωνίσασθαι: Id est, confligatis mecum, *in orationibus pro me ad Deum.* Vbi Origen. *Ostendit, quasi agonem haberet certamen orationis.* Sic Cant. 7. *Quid videtis in Sunamite, nisi choros castrorum?* Vbi Theod. *Dum Dei laudes in Choris cantantur, Ecclesia quasi armis gloriosa triumphat, terribilis vt castrorum acies ordinata.*

5. *Naturam.* 5. Oratio naturam superat. Nam Aristot. 1. de Gener. *Omne viuens, quam diu viuit, indiget alimento conueniente naturæ suæ:* At homo etiam oratione viuit: Vt Moyses 40. dies. 6. Valentior est Angelis. Hi enim sunt motores cœlorum: At cœlos sistit oratio *Iosu.* 10. Claudit, soluitque in pluuiam. 3. *Reg.* 17. *&* 18.

4. *Angel.*

7. *Creaturas.* 7. Valentior est omni potentia creata. Nam *à priuatione ad habitum non datur regressus:* ait Philosophus. At oratio mortuos reduxit ad vitam, 4. *Reg.* 4. cæcosque reluminauit.

PARS IV.

Quæ virtutes sint potissimæ comites orationis?

Humilitas. 1. *Instans fortiter.* I. HVmilis sit oratio. Eccl. 35. *Oratio humiliantis se nubes penetrabit.* 1. Ideo, Oseæ 12. *Inualuit ad Angelum.* Iacob Gen. 32. *& confortatus est, fleuit & rogauit eum*, q. d. Lucta illa non aliud fuit, quam gemens cordis humiliatio Metuens enim fratrem Esau, orabat opem Angelum.

2. *Prostrata humi.* 2. Hinc iusti orantes, prosternere se cõsueuere. 1. Sic procidit Iesus orans. *Matt.* 26. *Pater mi, si possibile est transeat à me calix iste.* 2. Et ipsa oratio dicitur adoratio. *Exod.* 11. *Descendent omnes serui tui isti ad me, & adorabunt me* vbi alius interpres vertit, *orabunt me* eo quod esse debeat cum submissione tam corporis quam animæ.

3. Talis fuit Publicani, qui nec oculos tollebat. Luc. 18. *Deus propitius esto mihi peccatori.* 4. Talis oratio Manassis Regis humi prostrati cum lachrymis; *Peccaui super numerum arenæ maris. Et nunc flecto genua cordis mei ad te Domine.*

3. Hæc cordis humiliatio lacrymas elicit, Psal. 38. *Auribus percipe lacrymas meas.* Id est, preces lacrymantes. Hæ enim audiuntur; illæ lacrymæ aspiciuntur. Istud. Cant. 2. *Vox turturis audita est*: orationem gemebundam notat. 3. *Lacrymosa.*

4. Et ea efficax est. Loquitur enim victorias. Vt Gen. 48. *Dabo tibi partem vnam extra fratres tuos; quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo*: Chaldæa paraphrasis habet, *quam orationibus acquisiui.* Nam Iacob non gessit vnquam bellum. 4. *Est efficax.*

5. Hinc Iud. 7. Madianitæ armis & precibus sunt profligati. Balaac, Rex Moabitarum; quod audisset Hebræos precibus, quam armis potius inire pugnã solere, ideo eijsdem eos armis oppugnandos ratus, Balaam cõducit, vt à Dijs belli successum precibus impetraret, *Num.* 22. Et *Orig. ibid.* 5. *Victoriosa.*

6. Lex immundos censebat pisces, qui pinnis, & squamis carerent: *Deut.* 14. Ita oratio; quæ nec contemplationis pinnis saliat in aerem, nec sub squamis humilitatis, quasi sub lorica, lateat. 6. *Est grata Deo.*

II. Oratio ardeat charitate. Tob. 12. *Bona est oratio cum ieiunio, & elee;* qui sunt actus duo charitatis. 1. Ezech. *c.* 1. animalia manus hominum sub pennis habebant; id est, sub alis orationis opera latebant charitatis. 2. Apoc, 5. *Senes habebant phialas aureas*, corda charitatis, *thymiamate* bonorum operum *plenas, quæ sunt orationes Sanctorum.* Sed quibus insit intentio recta. Hinc Psalm. 140. *Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.* Thus non sumat, nisi ab igne: nec cor bene orat, nisi ex Charitate. 3. *Apocal.* 8. Angelus, cum thuribulo aureo est ante aram: ita nemo adeat Deum, nisi ardenter oraturus, tactus *Charitas* 1. *Operosa.* 2. *Cũ intentione recta ad Deum.* 3. *Cũ debita reuerentia.*

& aræ, templi, vel orationis reuerentia.

4. Sit vocal. & mẽtalis. 4. In tabernaculo Moysis, *Exod.* 27. & 38. aræ duæ erant: ænea holocaustorum, id est, Crucis, aut mortificationis. Aurea thymiamatis, id est; orationis ardentis Sanctorum. *Bedæ de templo Sal. cap.* 12. placet, æneam esse vocalis, auream mentalis orationis: & vtramque calere oportere.

5. Sit expers peccati. 5. Tunc autem adesse charitas orationi censetur, cum orans nõ est sciens in peccato mortali. 1. Significabatur id *Leuit.* 28. quod nemo immũdus auderet ad æneam adire aram, nisi prius mũdaretur. 2. Gẽma Diascorrides stupendas habet virtutes: eas tamen perdit, si in os mortui indatur. Ita oratio in ore peccatoris. Vt tali *Oratio eius fiat in peccatum.* Psal. 108. 7. Bias orta tẽpestate nautis orãtibus, viris nequam, ait: *Tacete ne Dij sentiant vos hic esse.* Quod improborum preces magis irritent Deum. 4. *August. li. de perf. iust.* ait, esse serpentis genus, quod bibiturum prius omne virus eiectat: Sicque oraturis facto opus esse.

Perseuerantia est 1. Efficax 2. Pertinax. III. Oratio sit perseuerans, & assidua. 1. Iac. vltim. *Multum valet oratio iusti assidua.* 2. Hanc solam decet importunitas, pertinacia, & violentia. Quia Matt. 11. *Regnum Cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Talis Iacobi cum Angelo lucta, *Gen.* 32. fuit sola orantis instantia.

3. Est verecunde inuerecunda. 3. Religiosus in vitis Patrum, orationi deditissimus, se orare didicisse ait ab mendicis, ante fores diuitum ostentantibus vulnera sua; vt flectant.

4. Est humiliter, perseuerans. 4. Est oratio vt Regina Esther, *cap.* 15. quæ oratum ingressura ad Regem Assuerum, duas secum puellas ducebat: alterius humeris innitebatur, quæ est humilitas: Altera leuabat syrma; quæ est instans perseuerantia, ac peruig. *Ps.* 76. *Anticipauerunt vigilias oculi mei.* Cur? In promptu causa est, vt sequitur.

5. Est exosa Satanæ. 5. Satan est impugnator dirus perseuerantiæ. Nam *Greg. in Dial.* refert: Fratrem à confratrum orationibus abire citius solitum, ac frustra sæpius monitum; denique apud S. Benedictum fuisse accusatum. Vidit hic autem ab nigello ipsum è choro euocari. 2. Abrahæ *Gen.* 15. Sacrificium ab auibus infestabatur carniuoris, quas abigebat iterum: at frustra: Obdormit; & aues absistunt. Ita, ait *S. Greg. l.* 2. *Mor.* orantes sedulo à Satana molestantur; at dormientibus est pax ab ijsdem. 3. Tam intentus sacrificio Socrates fuit; vt audiens filij sui in bello necem, nec vultum auertisset. *Val. Max. l.* 2. *c.* 10. Quanto impensius intentum esse precib. decet Christianum.

DOMINICA VI. POST PASCHA.

Cum venerit paraclitus, ille testimonium perhibebit de me.

Ioan. 15. & 16.

ELiæ, 3. *Reg.* 18. cum sacrificulis Baalim contentionem de vero Deo, quis esset; diremit sacrificium bouis, ab eo vndatim aquis perfusũ, in ara è XII. lapidib. excitata; ad quam supplex Deum inuocabat: Simul ignis de cœlo victimam, & aquas absumebat. Christus obtulit in ara Crucis; cuius ligna, erant tormenta: victima. Ipse: Iniuriæ probrosæ, fuerunt aquæ: Isthic omnes verum Deum agnouerunt, & laudarunt: hic Christum etiam negarunt vel ipsi Apostoli. Quare vltimum suæ Diuinitatis argumentum daturus Dominus, edicit suis, oraturum se pro eis, foreque, mittendum S. Spiritum, qui igne doceat Christum verum Deum.

Nos super istis

I. *Quod præscita minus sint noxia.*
II. *De testimonio S. Spiritus promissi;*
III. *De Testimonio Apostolorum.*
IV. *De aduersis prædictis à Domino.*
V. *Cur suos velit afflictos Dominus?*

PARS

PARS I.

Quod præscita minus sint noxia,

Præuisa sunt mitiora. I. REpentina omnia videri grauiora; inquit Cic. in Tusc. *Et præuisa minus lædere tela solent*; ait Cato. 2. S. Greg. hom. de plur. Mart. *Minus iacula feriunt, quæ prævidentur: Et nos tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra hæc per prouidentiæ clypeum munimur.* 3. Diogenes sciscitanti; quid eum Philosophia docuisset? ait: *Præuidere aduersa: Et cum aduenerent illa, patienter ferre.* 4. Vt Basiliscus, prior videns hominem, enecat: prius ab homine visus enecatur, aut fugatur: ita inquit Seneca l. de Tranquil. c. 11. *Vires rebus aduersis infregit, quisquis prior vidit.* 5. Et idem. 6. q. natur. 3. *Quæ alijs diu patienda leuia fiunt, vir sapiens leuia facit diu cogitãdo.* Sic isti dicto: alij similia facto.

Mors præuisa non est horrida. II. Anaxagoræ duo simul nuncij afferebantur carcerato 1. Athenienses ipsi decreuisse mortem: Respondit: *Iam pridem tam aduersus ipsos, quam me, ex æquo natura tulit sententiam.* 2. Idem filios interijsse audiens aiebat: *Sciebam, mortales me genuisse.* 3. Seuerus Imp. vt omnia, sic mortem præuidebat. Ideo loculum sibi paratum habuit ad lectum, quem amplexatus ait: *Tu virum capies, quem totus capere orbis non potest.* 4. Ideo Ægyptij, (prodit *Herodotus l.* 3.) in solennissimis epulis cranium mortui inferebant, mortis monendis omnibus.

Improuisa parua lædunt nõ parum. Refert *Plut. lib. de animi tranq.* Vlyssem, post XV. annos peregrinationis reuertẽtem domum siccis oculis Penelopæ suæ lacrymas tersisse; quia præuiderat: catelli autem sui, præ gaudio emorientis hero, viso morti illacrymasse; quia non præuiderat. Hac de causa Dominus Apostolis prædixit persecutiones. *Ioan.* 16. *Vt non scandalizemini.*

PARS II.

De testimonio S. Spiritus promissi.

Hæreses de Spiritu. I. CVm ven. Par. *quem ego vobis mittam à Patre.* Diuinitatem hoc vltimo docturus testimonio, Hæreses confutat. Quia namque ait, *Mittam à Patre:* 1. Ergo à Patre, Filioq; procedit: Contra Græcos.

2. Ergo Filius est Patri consubstãtialis; cum vnum ambo spiritum mittant. 3. Ergo & S. Spiritus vtrumque est Deus, non creatura contra Arium. 4. Ergo Filius alia est à Patre persona, non eadem cum Patre. Contra Sabellium. 5. Ergo Filius cum esse suum habeat à Patre, etiam *creat à Patre*, id est, cum Patre. Ita Hilar. l. 8. de Trinit. *Qui enim dat esse, dat & quæ consequuntur ad esse.* Hic Io. 5. *Non potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem.* Nam, quod facit, à Patre facit. Vt dicitur Gen. 19. *Pluit Dominus à Domino sulphur*, id est, Filius à Patre: Vna enim vtriusque est actio. Quia opera Trinitatis *ad extra* sunt indiuisa. Ista Theologicôs.

Effectus S. Spiritus. II. At moraliter. *Cum ven. Spir. veritatis.* Non iræ, fraudis, &c. 1. At dulcissimus, & ditissimus. Nã 1. Cor. 12. *Alij datur per Spiritum sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ.* 2. Viuificans, Ezec. 37. *Intromittã in vos spiritum meum, & viuetis.* Ita factum ossib. in agro resuscitatis, *Ezech.* 37. 3. Necessarius, Nam vel ipsa cœlorum corpora, per se grauia, ac sine motu, egent motore Spiritu, seu potentia intelligibili: Magis anima nostra S. Spiritu. Hic enim est, *Act.* 27. v. 28. *in quo viuimus, mouemur, & sumus.*

Munia S. Spiritus Cuius munia sunt varia. 1. Animas ad portum cœlestem appellere: Vt ventus naues Ps. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* 2. Docere. Inde act. 2. *Cœperunt loqui varijs linguis.* Nam prædictum: *ipse docebit vos omnia.* Oculis hyænæ educitur gemma, quæ dormientis supposita capiti futura, & obscura reuelari facit.

Ita S. Spiritus à Patre Filioq; procedens, immissus Apostolis, fecit eos diuina prædicere, obscura cognoscere. &c.

3. Patrocinari infirmis. Rom. 8. *Spiritus adiuuat infirmitatem nostrã.* 4. *Mediari.* Hinc Ezech. 36. *Ponam spiritũ meũ in medio vestri.* 5. Constituere Ps. 50. *Spiritu principali confirma me.* 6. Remunerari fideles. Apoc. 14. *Amodo iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis.* Hinc varia in S. Script. sortitus est nomina: vt *Spir. Domini, Rectus, Sanctus principalis, bonus deducet me in terram rectã.*

1. Testis est S. Spiritus. III. *Ille testimoniũ perhibebit de me.* Innumera erant testimonia data à Prophetis, in Domini natiuitate, vita, morte. Neque tamen ijs sat creditum fuit. Isa. 53. *Quis credidit auditui nostro?* Ideo & tertia Deitatis persona opus erat teste: Sicq; Ps. 92. *Testimonia credibilia facta sunt nimis.* 1. Et testata est in Baptismo Domini specie columbæ. In trãsfiguratione sub forma nubis, Inq; Pentecoste per ignẽ. Itaq; 1. Ioã. 5. *Spiritus est, qui testificatur, quoniã Christus est veritas.*

2. Aegre creditum illi. 2. Et adhuc ægre, sed tamen creditum fuit. Vt Iosephum *Gen.* 45. audiens Iacob superesse, velut è somno excitus fabulam audire sibi videbatur: ac visis currib. commeatu, donis missis, iam certus credebat. Ita vix creditum Prophetis, ipsique Iesu fuit: at visis S. Spiritus donis, hic tum credebatur.

3. Creditum tamen. 3. Viso, 3. *Reg.* 18. ignem super aram cœlo delapsum absumere omnia, iam tũ clamabatur; *Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus.* Ita misso S. Spiritu. Sed prius orarat Elias ita: *Domine Deus, ostende hodie, quia tu es Deus Israel & ego seruus tuus.* Sic & Christus orarat prius patrem pro Spiritu mittendo.

PARS III.

De testimonio Apostolorum.

I. PErfecit Apostolos S. Spir. Namquidquid in Discipulis imperfectum erat, absumpsit. 1. Sicut de Agno paschali consuetum, Lege iubente. Exo. 12. *Si quid residuum fuerit, igne comburetis.* 2. Et impletum in ijs fuit istud Ps. 17. *Ignis à facie eius exarsit, & Carbones succensi sunt: ab eo.* Apostoli. 3. Vasa figulina incocta facile sordes contrahunt adhærescentes: facile franguntur: at secus, quæ igne durata sunt. Ita homines expertes S. Spiritus taminantur peccatis, franguntur aduersis. Secus iusti.

Et Apostoli testes sunt. II. *Et vos testimonium perhibetis de me.* Ager ossibus plenus redanimatis verbo, *Ezec.* 37. est mundus: in quo sunt Apostoli innumeri redanimati. Inde & ipsi eo constantius Christum testari Deum potuere per omnes orbis oras. 1. Quorum etiam testimonium tanto accidit orbi admirabilius, quanto viri erant incultiores & humiliores. *1. Admirabiles doctrinis.* Quanto dissimiliores mũdo sapienti, potenti, delicioso, terribili? at ipsi contra indocti, &c. *Vere vos estis testes mei, dicit Dominus.* Isa. 43. Vicistis: & mũdũ conuicistis. Eccuius hoc Virtutis testimonium est talib. cessisse Imperatores, Reges? &c. *Nunquid thesauros niuis, & grandinis aspexisti, quæ præparaui in diem pugnæ?* ait Deus ad *Iob.* 38. *2. Admirandi ab origine.* Niue frigidiores fuerant Apostoli: & tamen eos Deus parauerat ad expugnandũ mundũ. Sic. *S. Greg.* exponit.

3 Oculati & auriti testes. 3. *Et vos ergo testimonium perhibebitis:* nã vidistis, audistis omnia, *& vobis dedit eum manifestũ fieri, vt testibus præordinatis,* ait Petrus *Actorum* 10. Hinc 1. Ioan. 2. *Quod vidimus, quod audiuimus, & manus nostræ contrectauerunt de Verbo vitæ.* 2. Petr. 1. *Non doctas fabulas secuti, sed speculatores facti illius magnitudinis.* Act. 4. *Non possumus, quæ vidimus & audiuimus, non loqui.*

4. Cõcordes & cõstantes. 4 Ad hanc certitudinem testimonij accessit Constantia, & concordia testium: tertio & vita inculpata.

Item eorum imitatores sunt testes. III. Ad eorum classem referẽdi sunt oẽs Ecclesiæ Ordines religiosi, præter sacrum

Clerum:

Clerũ: qui oẽs testimonium perhibuere.

Quo turpius est eos tales reuolui ad cœnum sæculi: Sicut *Deut*.29.trib. Gad & Ruben alias quidem trib. adiuuere in occupanda terrã promissionis: verum ipsi deinde trans Iordanem reuersi sunt in amœna loca pascendis pecoribus apta.

PARS IV.

De aduersis, prædictis à Domino.

Latis & tristibus aptũ esse non est cuiusuis

I. HÆc locutus sum vobis; vt non scãdalizemini. Solatur eos, quos ob testimonij perhibitionem multa perpessuros prædixerat. Verum se ijs affore: vt Israelitis *Iudic*.3. multum angustiatis, Aod ambidexter & liberator eorum à Deo submissus est: quia ad prospera paratus hac: illa ad aduersa. Tales & ipsos fore ambidextros. Manus dexteræ mundanæ idest prosperitatis digiti sunt, honor, sanitas: forma, diuitiæ, nobilitas. Sinistræ, aduersitatis digiti sunt infamia, egestas, morbi, ignobilitas, persecutio. Periculosæ manus hæ: Vt nec Salomon vnã sine altera petere sit ausus, Prou.30. *Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantũ victui necessaria; ne forte saciatus illiciar ad negandum, & dicam, quis est Dominus? aut egestate compulsus furer. &c.*

2. Solus Apostolus scite vtraque vti norat: Phil.4. *Ego enim didici, in quibus sum sufficiens esse. Scio & humiliari; scio & abundare, vbique in omnibus institutus sum: & satiari, & esurire, & abundare, & penuriam pati: Omnia possum in eo, qui me confortat.*

Suis tamen Deus illa tẽperat.

II. Vt fabri ferrarij ad focum habent lacum aquæ; nec enim sine igne foci tractare ferrum; nec temperare sine aqua possent. Ita suos Deus vstulatos igne tribulationis, aspergit aqua consolationis, seu prosperitatis. 2. Psal. 65. *Transiuimus per ignem, & aquam; & eduxisti nos in refrigerium* consolationis.

3. Et hoc tale est; quales *Aquæ* Ezech. 47. *quæ ab* templo Salomonis Christi Iesu, *egrediuntur, & vsque ad mare* mundi, ac tribulationum *profluunt, & aquas ipsius maris dulces efficiunt*; vt pati iucundum sit. *Pisces vero* bonorum operum, ac meritorum, *quos producebant; quam plurimi, & pulcherrimi erant.*

4. Hisce aquis dulcibus suos aspergit Deus: Vt hortulanus herbas, quas ipse plantauit: Non autem quas terra sponte effudit. His enim ipsa satis dat succi, non item insertis. Ita mundus suos fouet, non quos in eo plantauit Iesus. Sic Ipse Ioã.15. *Si de mundo fuissetis: mundus quod suum erat, diligeret. Quia vero de mundo non estis: sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* Quare Psalm.9. *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor.*

PARS V.

Cur suos velit afflictos Dominus?

SEd eccur iustos affligi sinit Deus? *Primo.* Quia mundi prospera inducunt obliuionem Dei. 1. Ps.48. *Homo cum in honore esset, non intellexit.* Et Seneca: *Fortuna, quem fouet, stultum facit.* 2. Vnde tumor. Psalm.72. *In laboribus, hominum non sunt: & cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia.* Id quod scite Poeta.

1. Ne prosperis mundi corrumpantur.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.
Nec facile est æqua commoda mente pati.

Cum igitur secunda mundi tanta inuehant mala: aduersa, cui immittuntur, sunt in beneficio ponenda: quod ab ijs retrahant. 1. Bene namque Boetius li.2. de Consol. c.15. *Plus hominibus reor aduersam, quam prosperã prodesse fortunam.* 2. Et S. Greg. *Nisi tribulationes essẽt, homines obliuiscerẽtur Dei. Tributationes, quæ nos hic premunt: ad Deum ire compellunt.* 3. Ecce Agar superbiens Saram quasi despiciebat. Eijcitur. *Ge*.16. Et, (inquit hic S. Aug.) *ad hoc affligitur, vt reuertatur.* Cui idcirco Dominus: *Reuertere ad Dominã tuam, & humiliare sub manu illius.*

1. Vt certius saluentur.

Secundo. Tristia conducunt ad beatitudinem acquirendam. 1. Luc. 24. *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriã?* Quanto magis Christianos? Bern. *Si oporteat Christum pati, & sic intrare in regnum suum, quomodo nos miseri intrabimus in regnũ non nostrum, nisi prius patiamur?* 2. Certe 1. Petr. 2. *Christus pro nobis passus est, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius.* Tribulatio *hæc porta Domini, iusti intrabunt per eam.* Psal. 117.

3. Vt subarratos cœlo se persentiscant.

Tertio. Vt gustatis acerbis iusti prædestinationis argumentum præcipiant. Arrha gloriæ est tribulatio vitæ. Bern. *Qui in hoc mundo flagellari non merebitur*; in *alio torquebitur.* Ideo Dauid salutem suam adscribit afflictioni, Ps. 117. *Castigauit me Dominus, & morti non tradidit me.* Ita Tobias c. 11. *Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu saluasti me.* Atque *hæc* de tribulatione *locutus sum, vt non scandalizemini*, si iustos ea comprehendat. Felix ea infœlicitas est. Qui salutis, idem & Crucis est amans, quin & appetens.

Peroratio. Quare vt dona, vimque Spiritus iam explicatam, experiamini, *date locum Spiritui*, non resistentes illi. Maximus est hospes, parandum hospitium est. Huc opus munditie animi. Nam Matt. 5. *Beati mundo corde.* 2. est opus Virtutum ornatu: Nam Psal. 44. *Omnis gloria filiæ Regis ab intus, in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus.* 3. Opus humilitate: *Luc.* 18. *Qui enim se humiliat, exaltabitur.*

4. Opus oratione feruida. Nam Luc. 11. *Dabit Spiritum bonum petentibus se.* Et Sap. 7. *Inuocaui, & venit in me Spiritus Sapientiæ.* 5. Opus malacia conscientiæ. Nam Psalm. 75. *In pace factus est locus eius.* Quare 2. Cor. 13. *Pacem habete, & Deus pacis, & dilectionis erit vobiscum.* 6. Opus est amore vero: Nam Ioan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit; & ad eum veniemus.*

DOMINICA PENTECOSTES.

Factus est repente de cœlo, sonus, tanquam aduenientis Spiritus vehementis: & repleuit totam domum vbi erant sedentes.
Act. 2.

PErfecto, 2. *Par.* 7. Salomonis Templo, in quo 80000. operarum laborarunt toto septennio, *ignis descendit de cœlo, & deuorauit holocausta, & maiestas Domini repleuit Domum*: sic nimirum rite dedicatam. Quo populus in Dei laudes effusior: in victimas Rex: fecit illas boum 22000. ouiũ 120000. Deo cũ Angelis, Patriarchis, Prophetis annos iam quater millenos in reparationem hominum incumbente: IESVS demum perfecit misso iam Spiritu sancto, &c.

Super quo nos

I. *De Deo, ac Spiritus sancti processione.*
II. *Cur Sanctus Spiritus in igne?*
III. *S. Spiritus necessarius, quomodo impetrandus?*
IV. *Ad quid Spiritus sit vehemens?*
V. *De impletis Spiritu Apostolis.*
VI. *Spiritus cur sonus, ac ventus dicatur.*

PARS I.

De Deo, ac S. Spiritus processione.

Deus est incõprehensibilis

1. QVales noctuarum oculi ad lumen solis, ait *Arist: in Metaph.* talis hominum intellectus ad maiestatem Dei contuẽdam: 2. Paulus; *Lucem* enim *habitat inaccessibilem.* 3. Vt Propitiatorium. *Exod.* 25. factum ex incorruptibilibus lignis Setim, à duobus Cherub eo obumbrabatur magis, quo alas isti expandebant latius. Ita Deus immortalis, quo magis consideratur ab intellectu Angelico, & Humano; hoc minus comprehenditur.

Ideo subijciendus est intellectus.

1. Quare vt, *Ezech.* 1. volãtes Cherubim 4. super firmamentum audita voce *stabant, & submittebant alas suas*: ob maiestatẽ Dei; ita nos, in huius consideratione, sensus submittamus. 2. Sic Dauid eam ingressus contemplationem, mox sensit, & dixit: *Ps.* 72. *Ad nihilum redactus sum.* Hier. vertit: *Ego insipiens: & nesciui, vt iumentum factus sum apud te.* 3. Proinde *Prou.* 25. *Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.*

4. Qua causa, Ethnici Sphingem ad temporum valuas, aut in vestibulis statuebant. Diuinorum ænigmata & mysteria indicantes non esse perscrutanda, sed colenda.

Hæreses aliquæ de S. Spiritu

II. Ænigma de S. Spiritu Arius infeliciter soluere conatus, aiebat, Eum esse creaturam Filij: Illudque de Filio, eum esse Patre minorem in Deitate. Macedonius, S. Spiritum à Filio creatum procedere, non à Patre. Nestorius, Eum à Patre solo procedere: sic hodieq; schismatici Græci.

Procedit à Patre Filioque.

At contra 1. *Ioa.* 16. *Omnia, quæ habet Pater, mea sunt.* &. 17. *Omnia tua, mea sunt*, excepta relatione Paternitatis, ait Aug. Atqui Pater ex Esse suo habet hoc, quod sit origo S. Spiritus. Ergo & filius habet. 2. Deinde si vtriq; nõ sint omnia cõmunia, ergo aliud maius erit discrimen inter eos, quam Relatio. Et hoc esse non potest nisi essentia, Vnde essentialiter differrẽt, quod atheũ est. 3. Si Spiritus à Filio nõ procederet, essent vna persona, nec esset Trinitas, sed binitas. Quia inter eos nulla potest alia dari distinctio, præter originalẽ relationẽ. Nã in Deo nil est, nisi Essentia & relatio.

Pater igitur & Filius, etsi duo sint Spirantes, vnum tamen sunt principium S. Spiritus, & vna spiratione spirant. Sicut tres Personæ sunt vnum principiũ creationis, quod eiusdem sint potentiæ, & essentiæ, Hinc tam Spiritus filij appellatur, *Rom.* 8. *Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius*: quam Spiritus Patris, *Matth.* 10. *Spiritus Patris vestri loquitur in vobis.* Atque vt illius Diuinitas patescat, hodie mittitur.

PARS II.

Cur S. Spiritus in igne.

Relucet in igne Diuinitas.

I. Ignis ait *S. Dionys. Areop. lib. de diu. nom.* rerum est omnium, post hominem, Deo simillimus. Vnde apparẽs Deus, sub igne apparuit. 1. Vt *Exod.* 19. *Totus mons Sinai fumabat: eo, quod descendisset Dominus Deus super eum in igne.* 2. IESV in Thabor Diuinitatem ostendentis *resplenduit facies sicut sol.* Grece est ἔλαμψε τὸ πρόσωπον: verbũ λάμπεσθαι splendere significat, & ardere. Vnde lampas, quæ simul & lucet, & ardet. 3. Quin idem venturus ad iudicium, in igne apparebit, *Psal.* 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Hodie & S. Spiritus se in igne præbet aspectabilem.

Et regia maiestas

1. *Imperatores*, prodit Alex. ab Alex. lib. 1. Genial. dier. 2. cap. 38. *Sacrum ignem, velut imaginem Imperijs sibi præferri sinebant, eoque præcipuo insigni, & singulari ornatu vtebantur.* 2. Addit idem. *Sic Iuliani vxor & filia Augustæ appellatæ sunt. Quibus hoc etiam honoris tributum, vt illas quandoque sacer Ignis præiret.* 3. Persis nihil etiam diuinius igne fuit. Nec ibat Rex vsquam, quin Ignifer Mysta præiret eodem.

Deo apparenti comes it ignis.

Neque Deum sacra Scriptura præsentem vsquam describit, quin ignem addat comitem. 1. *Exod.* 3. *Apparuit Moysi Dominus in flamma ignis.* 2. Psal. 17. *Ignis à facie eius exarsit.* 49. *Ignis in conspectu eius exardescet.* 3. Daniel. 7. *Thronus eius flammam ignis.* 4. Idcirco hodie S. Spiritus venit in igne.

Igne S. Spiritus agnoscitur.

II. Aptum illi Symbolum ignis est. 1. Vt enim is sub sphæra lunæ non videtur nobis, at hic accensus cernitur: Ita S. Spiritus nec cognitus satis fuit, donec hic infra arsisset in mundo.

2 In terris

2. Ignis in sphæra sua nil producit: at extra

operatur vt Creator. extra eam gignit omnia: Vt Heraclitus, & alij eum rerum omnium dicerent esse principium. Ita S. Spiritus in cœlo nil producit. Nam Pater gignit, Filius cum Patre spirat: neutrum Spiritus Sanctus, sed ad extra producit omnia Creator Vnde Ecclesia: *Veni creator Spiritus.* Dauid: Psal. 103. *Emitte Spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ.*

3. Vt gratiarum largitor. Ipse est etiam Oeconomus gratiarum: est *Spiritus veritatis, Ipse vos docebit omnia.* Ante miseria, & mera cœlestium paupertas hic erat: At ipso veniente Cant. 2. *Hyems transijt, imber abijt, apparuerunt flores in terra nostra.* Verbo, *Non est, qui se abscondat à calore eius.* Ps. 18.

4. Efficit temtores opum eremitas. Hodie, quasi in solstitio æstiuo, tantus calor fuit vt plures leuibus induti, vestes facultatum relinquerent, deponerent ad pedes Apostolorum: plures etiam desertorum peterent latibula: alij quoque pellem exuerent, vt Bartholomæus: alij sudarent sanguinem vt martyres: alij se spoliari sinerent nuditatem & paupertatem perpetientes: vt Confessores. *Martyres* O æstum nouum: & hactenus inauditũ! Nec mirũ.

5. Exrit l olia mũdi, &c. Si enim ignis elementaris descenderet in terram: (at cœlestis descendit:) necesse foret arescere herbas *vanitatum*, fontes siccari *voluptatum*: aerem æstuare *gratiarum*: *peruicaciæ* rupes colliquescere, *ambitiones* in fumum abire. Diue Spiritus: *tange tu montes & fumigabunt.* Ps. 143.

PARS III.

S. Spiritus necessarius quomodo impetrandus.

Fœcũdat orbem. I. I. NEcessarius is calor erat. 1. Nã peccato omnia obriguerãt: agri orbis steriles erant, plantæque, vt in hyeme. Talibus, vt fertilescant, ignis solet inijci, ad sentes, caliginemque exurendam. Ita hodie factum orbi ab agricola Deo. 2. vt Maro in Georgicis.

Sæpe etiam steriles incendere profuit agros.

3. Ideo filius Agricolæ ait: Luc. 12. v. 49. *Ignẽ veni mittere, & quid volo, nisi vt accendatur?* Quod S. Greg. de Spiritu interpretatur, 4. Origenis in Leuit. hom. 5. votũ est, *Vtinam & mea terra accẽdatur igne diuino: vt vltra nõ afferat spinas,* passionis, rãcoris, &c.

Sed precib. impetrãdus est. II. Orantibus Deum, & cupientibus, igne tali fertilescunt agri. 1. Sicut Elias, 3. *Reg.* 18. Carmelum ascendens orat, pluuiam impetrat qua terra suæ fertilitati restituitur. 2. Idem in Carmelo orat: Sacrificiũ de cœlo exuri impetrat, Baalitasque excindi, Ita IESVS cœlos ascendit. Aduocatus noster, & obtinet demitti ignem terræ reparatorem, & extirpatorem idololatriæ, testem doctrinæ suæ: de quo dixerat: *Ipse testimoniũ perhibebit de me.* Io. 15.

Impetrauit sic eũ Iesus. Factum hodie quod *Apocalyps.* 8. dictũ: *Accepit Angelus thuribulum aureum, & impleuit illud de igne altaris, & misit in terram, & facta sunt tonitrua & voces, & fulgura, & terræmotus magnus.* At Iesus is est *magni cõsilij Angelus*, Isai. 9. Iuxta 70. Interp. Sed ante thurificarat aram thure orationum ac meritorum gratissimo Diuinitati.

Sic & Salomon. Salomonis templum iam Deo victimis consecrandum cum esset, ecce ignis cœlo lapsus id dedicabat. 2. *Paralip.* 7. IESVS ædificium, in quo ipse lapis angularis, & superstructi Apostoli, dedicaturus, id igne inauguratur sanctiore. Tunc vero perfectum id erat, cum diceret *Consummatum est*, mox in eadem cruce *cũ clamore valido & lacrymis orauit*, Heb. 5. sicut & Salomon in dedicatione, sicque descendens *Spiritus Domini repleuit orbem terrarũ*: Sap. 1. In primis vero Apostolos, vt prædictum Ps. 74. *ego confirmaui columnas eius.*

PARS IV.

Ad quid Spiritus sit vehemens.

Datur post Passionem. I. DIe quinquagesimo, *Exo.* 19. post deletum Pharaonem, ac maris rubri transi-

ex merito Passi Cur sit vehemens. transitum, Lex datur Moysi descendente in montem igne: siciam quadragesimo die post deuictum Satanam, ac passionem Domini *apparuerunt dispertitæ linguæ tanquam ignis* Act. 2.

Et *ignis vehementis*. 1. Cur quod igne contra naturam sit descendere, ideoque violentum. Sed & Sanctus Spiritus hactenus cœlos tantum incolere consuerat; nunc vero & terras, 2. Siue, *vt Sancto Epiphanio* placet: ideo vehemens: vt significet se in nullo quiescere, qui non vim faciat passionibus prauis, & consuetudinibus. Quippe Matt. 11. *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.*

Expurgat infecta. Cum timetur infecta domus, aut aer, igne ac fumo valido perpurgatur. Vnde Hippocrates Athen. medicus in communi peste, Græcia tota iussit ignes fieri, quin & syluam incẽdit; patriamque à peste liberauit. Ita Deus hodie pestilentem accendit mundum emundandum.

Expiat polluta. II. Quę ab Madianitis, alijsque ethnicis iure belli acceperant Iudæi, quia contaminatum censebatur omne, ideo mandat DEVS *Num.* 31. *Omne, quod potest transire per flammas, igne purgabitur.* Mundus totus contaminatus erat, & *in maligno positus*: 1. Ioan. 5. & ideo purgandus igne fuit.

Expiatoria tria in vno. Spiritu. At tria semper expiationum genera fuerunt: Ventus, Aqua, Ignis. Vt *Virg.* 6. *Æneid.* de animabus purgatorijs canit.

-----Aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos: Alijs sub gurgite vasto
Eluitur scelus: aut sacro exuritur igni.

Tria eadem vsurpata S. Spiritui. Aqua: Vt Ps. 67. *Pluuiã voluntariam segregabis hæreditati tuæ Deus*: Et Ecclesia, *Fons viuus, ignis, charitas*. Ventus. Ideo *factus est repente de cœlo sonus, tanquam Spiritus vehementis*. Ignis: Nam *Apparuerunt illis dispertitæ linguæ tamquam ignis.*

Est salutaris. III. O Salutaris ignis! Non quali deflagrarunt Sodomitæ; aut Baalitæ: Non qualis in sinai visus; vel quo orbis exuretur. Nam ij sunt ignes iustitiæ ac furoris: Hic amoris est: accendens Cherubinos cæterosque Angelos, & animas pias.

Archimedes Mathematicus ignem inuenit, quem ex Syracusarum vrbe procul in classes Romanas, vrbem obsidentes, eijciebat etiam in medio mari flagrãtem. At ab IESV missus Ignis, in mundo glaciali flagrat, cogens Satanas soluere obsidionem hominum. Et hic est *ignis, qui ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terræ. Vidit, & commota est terra.* Ps. 96. *Liberat ab hoste.*

PARS V.

De impletis Spiritu Apostolis.

1. SAmson, *Iud.* 15. vt vindicaret in hostes, trecentas vulpes facib. armatas in Philistæorum segetes immisit, Samson IESVS est: Vulpes Apostoli; Ezec. 13. *Quasi vulpes in deserto Prophetæ tui Israel*: Faces, sunt ignitæ linguæ: seges est peccatum. *Apostoli sunt orbis incendiarum.*

Videte discurrentes incendiarios sanctos; Ioannes & Philippus per Asiam; per Scythiam Andreas; Thomas per Indos; per Armenos Bartholomæus. Iudas per Arabiam; Simon per Persidem, & cæt. *In omnem terram exiuit sonus eorum.* Psal. 18.

Erant ij omnes ante Spiritus aduentũ carbones atri ac mortui; Petrus negando, Thomas non credendo: omnes fugiendo in Passione: At hodie Psal. 17. *Ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo.* Hic ex Pygmæis ac Thersitis reddidit eos Hectores, ac Cæsares. *2. Diuisi per orbẽ, 3. Sed quantum mutati à Spiritu.*

Figulus è molli luto vasa igne durat. IESVS figulus noster. Nã *Manus tuæ fecerunt & plasmauerũt me totum in circuitu*: ait Iob. 10. v. 8. Apostoli vasa erãt, indiga indurationis: ea hoc igne sic perfecta sunt, vt, qui prius ad ancillæ vocẽ trepidabant: iam nec Herodes, aut, Nerones metuerẽt. *4. Et corroborati.*

Quamdiu baliſtarius tormenta nondũ apparauit, ea pueris & fœminis adeuntur; At inſtructa puluere & igne, cum exploduntur, iam fugiuntur ab quibuslibet. Tales baliſtæ Apoſtoli poſt acceptum Spiritum ſanctum.

5. Et metuendi.

Gedeon, *Iud.7.* trecentis militibus *dedit tubas in manibus eorum, lagenasq; vacuas, ac lampades in medio lagenarum*: his concuſſis, inflatis iſtis, Madianitæ exanimantur, debellantur. IESVS in XII. Apoſtolos ignem immittit; quẽ vt *theſaurum portabant in vaſis fictilibus*, 2. Cor. 4. Illis per martyria cõfractis, eorum tubis concrepantibus, orbis ſimul debellatus eſt. fractus diabolus, peccatum profligatum; idololatria deleta. *Vicit Leo de tribu Iuda!* Apoc. 5.

Fortiſſimos quoſq; incenderunt.

II. Ad ignem ſuccendendum vti ſolemus ſtramine, ſtuppa, &c. At iam ſuccenſo, flagrantique grandiora adijcimus ligna. Feſtucæ erant Apoſtoli ante ignem S. Spiritus miſſum: at poſt, trabes erant grandes ipſi, ipſique magnos admouerũt Philoſophos igni, Reges ac imperatores, orbem denique vniuerſum.

Heroica facinora ediderũt.

Ad ſingula Samſonis facta heroica dicitur. *Irruit Spiritus Domini in Samſon.* Iud. 14. & 15. Ita & in Apoſtolos, nouos Samſones, ad Reges, Philoſophos, diabolos, &c. tremefactandos &c.

In dictis, factis, vitaq; nil errarunt.

Apud Ezech. c. 1. *Spiritus vitæ erat in rotis, & ignis*, circum circa flammæ apparebant, *quaſi carbonum ignis ardentium, & quaſi aſpectus lampadum*. Apoſtoli rotæ per orbem circumrotabantur à Spiritu fulgurantes doctrina, vita, miraculis ſic, vt nunquam errarint, vel extincti ſint. Sicut lapis ἄσβεστον, de quo Poeta.

Qui ſemel accenſus, ſuſceptos detinet ignes,
Extinguiq; nequit:

Inextinguibiles, ſciebat, qui dixit: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti?* Rom. 8.

Orbẽ ad fidem cõgregarũt.

III. Cum magnæ ſunt fundendæ campanæ, magna magnæ fornacis ſuccenſione eſt opus. In Eccleſia Dei iam conſtructa campanis opus Apoſtolis ad conuocandos fideles, ideo ſuccenſi prius ac liquefacti ſunt hodie. Sonuerunt ſic, vt *in omnem terram exiret ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Pſ. 18.

Orbi Principantes.

Ignis ſupra eos, ſignificat, futuros orbis Reges ac Principes. 1. Vt prædictũ Pſ. 18. *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.* 2. Cyrillus ait Ieroſolym. *Sedit ſuper Apoſtolos; vt nouæ coronæ ſpiritales, per linguas igneas, imponantur capiti illorum.* 3. Nam Regibus olim ignis præferebatur, in ſignum regium. 2. Sic in capite L. Martij perorantis apparens flammula ei portendit regnum, ait *Iul. Obſeq. c. 38.*

Orbem Deo per Spiritum reconciliarunt mediatorem.

IV. Ethnicis in medio Aræ perpetuus fouebatur ignis, quaſi homines inter ac Deos mediator. Hinc Virgil.

Tange aras; medioſq; ignes.

Idẽ ſignificabat, *Gen. 15.* Flãma per mediũ animaliũ, ab Abraha diuiſorũ, tranſiens. *Apparuit clibanus fumans, & lampas ignis tranſiens inter diuiſiones illas.* Ita hodie, dum fœdus Deum inter ac homines icitur, per fœderis Legatos medios tranſijt ignis.

Dei legati & linguati.

Ethnici quondam linguas Dijs offerebant pro legatis, cauſa pacis vel amicitiæ miſſis. Quin ipſis quoque linguæ dari ſolebant, inſigne legationis. Ita hodie Apoſtolis datæ; oblatæ à Chriſto Patri.

Et reliquiæ Agni.

Ex agno paſchali immolato, poſt comeſtionem. *Si quid reſiduum fuerit, comburetis.* Exod. 12. Iam Chriſtus in Cruce fuerat immolatus; reliquiæ erant Apoſtoli: hos igne conſumi oportuit ſpirituali.

PARS VI.

Spiritus cur ſonus, ac ventus dicatur?

Proceſſio S. Spiritus.

I. *FActus eſt de Cœlo ſonus*: qui S. Spiritus productionẽ innuit, Nam Philoſophi docent; ſonum fieri ex colliſione duorum corporum: ita S. Spiritus coniuncta

Patris

Patris ac Filij conſpiratione procedit. Ideo *factus eſt de Cœlo ſonus.*

Sciri non poteſt, credi debet. Sed cur *Spiritus vehementis*? Vt eius effecta permagna indicarentur. 1. Venti originẽ adhuc nemo certo ſcire potuit. Dixerunt alij aerem eſſe agitatũ: alij exhalationes æſtuantes: alij è terra, cauerniſque procreari. At incerta omnia. Hinc Ioan. 3. *Spiritus, vbi vult, ſpirat: & vocem eius audis, & neſcis vnde veniat, aut quo vadat.* Si ventorum origo tam eſt difficilis inueſtigatu; quanto magis S. Spiritus?

2. *Vade,* Ait Angelus ad Eſdram. 4. Eſd. 4. *pondera mihi ignis pondus, aut menſura mihi flatum venti.* Cui Eſdras. *Quis maiorum poterit facere, vt me interroges de his?* q. d. ænigmata ſunt iſta inſolubilia. Minus ſciri Spiritus S. poteſt: credi debet. 3. *Gloria, & diuitiæ in domo* Dei ſunt: *Pſal.* 111. at is *producit ventos*, non ex diuitijs, ſed *de theſauris ſuis.* Pſ. 134. Hi. e. magis ſunt recõditi. Quò minus ſciri S. Spiritus poteſt: ſed credi. Ventus. e. eſt, in theſauro intimo Trinitatis.

Donum dat lacrymarũ. II. Ventus meridionalis eſt pluuialis: ita Pſ. 147. *Flabit Spiritus eius; & fluent aquæ* lachrymarum. 1. Hoc afflatus ait *Pſ.* 118. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non cuſtodierunt legem tuam.* 2. Hic expulit Petrum è Palatio: *Et egreſſus fleuit amare.* Math. 26. 3. Hic à Magdalena vanitates deflabellauit, collectos in nodum crines pigmentatos ſparſit, oculos ſoluit in fontes, faſtum in luctum.

Reuiuiſicat opera bona. *Plinius l. 2. c. 47.* ait: Fauonium, ſeu Zephyrũ, ventũ occiduum, plantas elicere in gemmas, & herbas in virorem. Ita S. Spiritus flabro bona reuiuiſcunt opera, quæ peccati bruma necarat. 1. Nam Ioa. 6. v. 63. *Spiritus eſt, qui viuificat.* Rom. 8. *Viuificauit mortalia corpora veſtra propter inhabitantem Spiritum*, 2. Sponſa ventos in hortum inuitat, Cant. 4. *Surge Aquilo, veni Auſter, perfla hortũ meũ.* Sic Eccleſia inuocat S. Spiritum.

Superbis reſiſtit. Excelſa ventus agitat. Hinc Horat. lib. 2. Odarum.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres, feriuntq́ ſummos.
Fulmina montes.

Talis S. Spiritus. Nam, Luc. 2. *Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles.* Deturbauit cœlo Luciferum: Iezabelem è Palatij feneſtra in plateam. Pharaonem cum exercitu in mare: Nabuchodonoſorem in deſerta expulit. E contra, euexit Danielem ſupra omnes Satrapas Chaldæos: Ioſephum in Ægypto.

Humilia euehit. Eſt verus Deus. III. Mirus ventus S. Spiritus Perſæ ventos in Dijs colebant: quod ijs vitam hominum acceptam ferrent. Errabant ipſi. At S. Spiritus verus eſt Deus. 1. Nam Act. 17. *Ipſe eſt, in quo viuimus, mouemur, & ſumus.* 2. Id prædictum Ezech. 37. *Dabo vobis Spiritum, & viuetis, & ſcietis, quia ego Dominus.*

Suſcitat mortuos. Quin mortuos hic ventus excitat. Ezech. 37. *Deus dimiſit me in medio campi, qui erat plenus oſsibus:* mox à quatuor orbis oris ſpirat *& ingreſſus eſt in ea ſpiritus,* & reuixerunt, *ſteteruntq́ ſuper pedes ſuos, exercitus grandis nimis.* Id hodie factum: ac fit quotidie. Mundus erat, eſtque mortuorum plenus; at reuixit ad hunc Spiritum:

Euehit in cœlos. Apuleius in aſino aureo ſcribit Pſychẽ ſuam magnificum habuiſſe palatium; ad quod nulli aditus erat, niſi per ventos. Fabula. At Parabola ſic: ψυχὴ eſt anima; eius palatium, cœlum: Huc *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, Pſ.* 142. Sicut 4. *Reg.* 1. Elias per turbinem, & curru igneo in cœlum euectus fuit.

Peroratio. Quare *Date locum Spiritui ſancto*, corda expiate: Ne his eueniat, quod cordi Germanici, qui pater fuit Caligulæ Imp. Illius namque mortui cadauer cum in rogo fuiſſet exuſtum, cor abi-

gne mansit intactum. Consulti augures aiunt, esse veneno plenum fortiore, quã ignis sit. Itaque theriaca id perlinunt, & in cineres comburi potest. Ita in corda peccatis venenata nil operatur S. Spiritus, cui pœnitentia est certa theriaca. Quod Elisæi vasa vacua essent, & munda, oleum capere poterant. 4. *Reg.* 4. Nostra Spiritum, si fuerint à vanitatibus, passionibus vacua, munda ab peccatis.

DOMINICA SS. TRINITATIS.

Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Matth. 28.

VIdit, *Gen.* 40. Pincerna Pharaonis vitem vnam, è qua tres propagines existebant. Figura hæc *SS.* Trinitatis in vnitate, & Personarum trium Deitatis in Essentia vna. Qualis Oceanus in duos se fundit sinus, Maris Rubri, & Mediterranei: ita Deus Pater, Diuinitatis fons, in duas se velut exonerat Personas alias. In Filium: De quo Cant. 5. *Dilectus meus candidus, & rubicundus.* Et Esa. 63. *Quare rubrũ est vestimentum tuum?* Inque S. Spiritum: qui medius inter vtrumque Patris ac Filij quasi vinculum est ac Amor.

Nos circa istud

I. *De notitia Dei generatim.*
II. *De vnitate Dei, an sit, & vnde cognoscatur?*
III. *De modo duplici cognoscendi Deum.*
IV. *Fides de SS. Trinitate qualis esse debeat, ostenditur.*
V. *de SS. Trinitate ex S. Scriptura, & Natura.*

PARS I.

De notitia Dei generatim.

Deus incõprehẽsibilis est. I. SImonides Philosophus, vt refert *Cic. l. 1. de Natur. Deor.* Sciscitante Hierone, Siciliæ Rege: *Quid est Deus?* tridui deliberationem postulauit: quo euoluto, decem, post hos, 30. dierum moram expetijt. Instãti demum Tyranno ait: *Quo diutius considero, eo mihi res videtur obscurior, & intricatior.* Si id ille de Vnitate Dei: quo magis idem nos de Trinitate Vnitatis?

I. Omnino *lucem habitat inaccessibilem.* 1. Tim. 6. Humanæ ingenij bolidi hæc abyssus immensa manet. 2. Nam Iob. 36. *Deus magnus, vincens scientiam nostram* Plato in Timæo. *Genitorem, opificemq́, Vniuersi & difficile est inuenire: & inuentum impossibile explicare.* 3. Quid enim? Cant, 5. *Caput eius aurum optimum* Diuinitatis: *Comæ eius* Attributorum *sicut elatæ palmarum*, quarum altitudo nequeat vllo creato attingi intellectu: *Nigræ, quasi coruus:* nobis obscura in Deo omnia. *1. Ob gloriam. 2. Ob magnitudinem. 3. Ob naturam suam.*

4. Id fumus Isaiæ visus denotat: Isa. 6. quando vidit Seraphinos circumsistentes Deum, & acclamantes: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum: & commota sunt superliminaria cardinum à voce clamantis: & domus repleta est fumo:* Isto, ait ibi S. Hieronymus, excæcati Iudæi post Christi passionem: in hoc etiam angelica caligant ingenia fumo. Agnouit ita Dauid, Ps. 17. *Posuit tenebras latibulum suum.* *4. Quia sic vult.*

II. Hinc Ægyptijs hieroglyphicum Dei, erat Crocodilus. Causa. Quia hic lingua caret. Nec enim effabilis est Deus. Audi Iob. 11. *Excelsior cœlo est: quid facies? profundior inferno, & vnde cognosces? Longior terra mensura eius, & latior mari.* *Est ineffabilis Deus.*

Idcirco Ægyptij, in omnibus symbolici, Deum sic repræsentabant: Hominem pingebant vultu graui. (Homo enim imago Dei est (Eius ex ore prodibat ouũ. (Orbis vniuersi verbo creatus.) *Dixit & facta sunt.* Cum toga hyacinthina lymbũ inaurata, (cœli indice stellati.) Hac sceptrum Monarchiæ, illa circulum Prouidentiæ gerebat. Caput sublimes pennæ deco-

decorabant, indices immensæ altitudinis diuinæ.

Periculosa Dei perscrutatio est.

III. Cymba hunc Oceanũ inuecta, submersioni est obnoxia. 1. Ecce vel Angeli iussu torrentem inuasit Ezechiel, cap. 47. & aqua illi primum ad talos, dein ad genua, porro ad renes pertingebat, hic vero procedenti ita intumuerunt aquæ profundi torrentis, vt ab eo obruendus esset, ni reuertisset. Ita licet intrare in Deum, & cognoscere, esse vnum. Dein, esse Creatorem omnium: Porro, incarnatum, passumque esse, Altum hoc. Siste. *Non vltra.* Trinum & vnum esse, nõ disce, sed crede.

Illa peperit hæreticos.

Hoc portus est; illud vorax Scylla, atq; Charybdis. Hæc absorpsit Arium, qui minorem Patre Filium ratione astruebat, non fide. Hausit Macedonium, qui S. Spiritum creaturam esse meram docebat. Abripuit Sabellium, qui distinctionem Trinitatis abnegabat. Nequaquam hic ratio, sed Fides nauiget. Rationi dic Ioan. 4. *Puteus altus est, & in quo haurias, non habes.* Bene igitur Innocentius Papa IV. 3. Myst. Miss. c. 8. *Credere iubemur, discutere prohibemur.* Ergo litus rade, oramque lege, altum fuge cymbella mea.

PARS II.

De vnitate Dei: An sit, & vnde esse cognoscatur?

Athei olim qui.

I. TAnta olim & cæcitas, & temeritas, & impietas fuit complurium, vt Atheismum inferre nil erubescerent. Teste *Euseb. l. 4. Præpar. Euang. c. 6.* Illius farinæ fuit Diagoras, Ortheus, Theodorus, Euripides, &c. qui nullum esse Deum asserebant. Protagoræ addubitantis, an esset Deus, libros publico S. C. exusserunt Athenienses. Monstra hæc potius, quam homines.

Deũ esse scitur naturaliter.

Quos si exceperis. *Nulla gens est tam inconsueta:* ait Cic. l. 1. de Leg. *nec tam ferrea quæ non, (etiamsi ignoret, qualem Deum habere deceat) tamen habendum sciat.* Conscilcit huic vel Epicurus ipse. Idem l. 1. de Nat. Deor. esse Deum sic docet. *In mundo Deus est aliquis, qui regit, qui gubernat, qui cursum astrorum, qui mutationes temporum, rerum vicissitudines ordinesque conseruat, terras, mariaque contemplans.*

Vulgus Deos fecit & coluit.

II. Verum ab hac scientia vno de Numine homines deriuarunt vltra 30000. Deorum, *teste Eusebio l. 5. Præpar. Euang. c.* 11. Id quod Isa. 2. deplorat. *Repleta est terra eius idolis, opus manuum suarum adorauerunt.*

Sapientes vnum agnouerũt

Sed is error non fuit nisi popularis, sapientissimi quique Ethnicorum vnum Deum cognouerunt, licet non glorificauerunt. 1. Hinc *Aristoteles* vnum Ens primum, in causis primam vnam, in motoribus vnum primum identidem repetit, negans dari progressum in infinitum, demum 12. *Met.* ait, eam omnium esse Philosophorum sententiam, nec esse necessarium magistrum, hoc qui doceat. 2. Ideo *Cic. l. 1. de Nat. Deor.* veritatem hanc appellat. *Anticipationem naturæ,* cuius hæc prima sit doctrina. 3. Hanc quod profiteretur Socrates, cicutam bibere coactus est ab Athen. teste *Aug. 8. ciu. c. 9.* Pythagoras in exilium proscriptus, teste *Euseb. lib. 5 cap. 10. Hier. &c.*

Exemplũ Deo vt sapientissime defertur honos à sapientibus.

Refert *S. Cyrillus Alex. inuectiua in Iulianum.* Quod piscator in Milesia verriculo mensam eduxit auream: Consulit Apol. Delphicum quid ea fieri oporteret? Qui respondit.

ὃς σοφίῃ πάντων πρῶτος, τούτῳ τρίποδ' ἂν δῶ.

Qui sapientia omnium primus, illi Tripodem dato:

Ergo Milesij vno consensu mẽsam obtulere Thianti: hic Cleanthi: ille Periandro, hic alij, donec Deo cederet Delphico remissa, vt omnium sapientissimo.

Stulti Deum negant.

III. Proinde stulti, qui Deum negant. 1. Psalm. 52. *Dixit insipiens in corde suo, non est*

est Deus. 2. Cui omnes creaturæ reclamant; *Ipse fecit nos: non ipsi nos.* 3. Adeoque Ps.18. *Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum eius annunciāt firmamentum.* In quo Iob.38. *eum laudant astra matutina.* id est, Angeli.

Deus facile agnoscitur ex creaturis.

Dauid docens Deum sciri facile posse, quod sit. 1. Quia Psal.18. *In sole posuit tabernaculum suum.* 2. Sua eum opera loquuntur omnia. 3. Protogenes pictor pictorem Apellem, vel ex vnius lineæ ductu agnouit: quanto facilius Deum agnoscas tot ac tantis ex operibus eius?

Ex rationibus naturalibus

Deus est Atlas sustentator orbis. 1. Est primum Mobile 2. Est Sol; cuius nos scintillulæ. 3. Est essentia prima, cuius nos numeri sumus. 4. Est infinitum, extra; non intra orbem collocandum. 5. Est Creditor; cuius omnes debitores sumus, 6. Est vbique Dominus idem. Psal.138. *Quo à facie tua fugiam? Si ascendero in Cœlum, tu illic es; Si descendero in infernum, ades.*

PARS III.

De modo duplici Deum cognoscendi.

Diui clare, nos obscure videmus Deum. Figura.

I. SEd, qualis est Deus? 1. Etenim 1 Cor. 13. *In ænigmate hic videmus, & per speculum.* Rom.1. *Inuisibilia enim ipsius per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* 2. Ideo, quos Moses, *Exod.* 37. Cherubinos duos in Tabernaculo efformauit, alis sese tangentes; & Arcam, quam fulciebant, rectis intuentes ac fixis: Eosdem in Templo Salomon, 3. *Reg.* 6. & 2. *Par.* 3. constituit similiter; nisi quod obliquis respectarent Arcam. Ita cœlites facie ad faciem contuentur Deum: mortales vero oblique in creaturis, *facies eorum versæ ad exteriorem domum,* naturæ scilicet ianuam, qua ad Dei iustitiam intramus.

Exemplū

1. Quid igitur oras Moses? Exod. 33. *Si inueni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, vt sciam te.* Audi: *Videbis posteriora mea,* in operibus meis: *faciem autem meam videre non poteris.* 2. Sic eum sponsa videbat: *Ipse stat post parietem nostrum* facturæ nostræ, *respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos* creaturarum. *Cant.*2.

Via duplex cognoscendi Deum.

II. Sculptores in sculpenda statua, eam demendo sculpunt: Pictores vero imaginem pingunt, colores coloribus addendo. Ita nos qualis sit Deus, quædam negatiue asserimus: quædam affirmatiue illi attribuimus.

1. Negatiue Plato in Timæo: *Quid Deus sit, non noui, quid non sit, noui. Nam scio non esse colorem, neque quidpiam huius generis; sed his præstantiorem esse intelligo.* Similiter August. libro de speculo. cap. 7. *Deus est magnus sine quantitate, bonus sine qualitate: omnia continens sine habitu, vbiq; præsens sine situ.*

2. Affirmatiue, addendo vsque perfectius perfectiori, vsque ad vltimum perfectissimum, & infinitum, quod est Deus.

Ethnicorum doctrina.

III. Hinc ethnicus Mercurius Trismegistus docuit, *Deum sphæram esse intellectualem, cuius centrum vbique, circumferētia nusquam.* 2. Suidas ait Græcos credidisse Deū esse quid rationale, spiritale, beatum, mali incapax, & gubernans omnia.

3. S. Cyril. Alex. contra Iulianum scribit: Ægyptios Deum repræsentasse per oculum sceptro affixum, quasi contemplantem ac regentem omnia. 4. Vti & Ezech.20. *Subijciam vos sceptro meo.* Et Ps.33. *Oculi Domini super iustos.* 5. Ier.1. *Quid vides? Virgam vigilantem ego video:* en sceptrum cum oculo vigili. Verum sat litora rasimus.

PARS IV.

Fides de SS. Trinitate qualis esse debeat, ostenditur.

Fide inquirendus est Deus Trinus, nō sensu.

I. NVnc in altum laxemus vela: sed Helicæ & Pharos, Fides esto. Imitemur autem Abraham, qui in monte adoraturus, seruos inferne reliquit cum asinis, ascendit cum gladio, & igne solus, comi-

comitante filio. Ita Philosophiam, rationem, sensus, aliosque seruos omittamus inferne, sumentes gladium verbi Dei, & lucidum ignem Fidei, comitante Humilitate, *adoremus*. Vnitatem capimus ratione: Fide Trinitatem agnoscimus.

Docet id 1. Exemplum seu figura. I. Eliæ. 3. *Reg.* 19. dictum post occisos Baalitas: *Egredere, & sta in monte coram Domino. Et ecce Dominus transit, & spiritus grādis, & fortis, subuertens montes & conterēs petras ante Dominū. Non in spiritu Dominus: Et post Spiritum commotio. Non in commotione Dominus. Est post commotionem ignis: non in igne Dominus. Est post ignem sibilus auræ tenuis. Quod cum audisset Elias, operuit vultum suum pallio.* Omnia præcedentia intueri apertis & oculis, & ratione potuit: subtilem Aurā non potuit vel oculis tueri, vel ore profari: ideo obnubit vtrumque, Et tu crede.

2. Parabola. 2. Salomō *Prou.* 30. *v.* 18. ait: *Tria sunt mihi difficilia: via aquilæ in cœlo: via colubri super terrā, & via nauis in medio mari.* Et quamuis in Aquila ascēsio: in serpente resurrectio, in naui conuersatio Iesu intelligatur: tamen & de cognitione Dei potest accipi, qua tā euolat alte, vt sub oculis disparеat.

3. Testimonium. 3. Iob. 37. *Magnus fortitudine, & iudicio & iustitia; & enarrari non potest.* Nam Prou. 30. *Quod nomen est eius? & quod nomen Filij eius? Si nosti.* quasi dicat. Etsi Deum in creaturis agnoscas: attamen Isaiæ. 53. *Generationem eius quis enarrabit?*

Ex effectibus itē agnoscitur Deus Trinus. II. Vidit *Isa.* 6. confidentem in throno, cuius maiestas repleuerat domum; & *Seraphin stabant super illud; sex alæ vni, & sex alteri: duabus velabant faciem eius, duabus pedes; duabus volabant; & clamabant alter ad alterum; Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus.* Ambr. Cyr. Hil. de Iesu exponunt istud: At S. Atha. Basil. Aug. de Trinitate, ob ter *Sanctus.* Velatur, facies, quia à priori non potest cognosci. Velantur pedes, quia comprehensibilis cognitio de Deo haberi nequit. Ita Theologi. 2. Liquet idem ex Ezech. 40. *Mensus est templum interius & vestibula, atrij limina, & fenestras obliquas,* &c. q. d. Deus interius fidei mensura capitur, exterius in creatis cognoscitur. Plura *S. Hier.* super idem.

Ast & in istis fides præpollet. Sed Fides rem peragat tantam: de qua Boetius: *Substantia in Diuinis continet vnitatem: Relatio autem multiplicat trinitatem.*

Processiones in Deo duæ. III. Obiter hic nota, in Diuinis duas esse Processiones, siue emanationes internas, quæ extra Deum se cognoscentem non exeunt. Vnam ex parte intellectus, hæc Generatio dicitur: Verbum inde procedens, Filius appellatur. Aliam ex parte voluntatis, hæc Spiratio nominatur. Spiratum inde procedēs, Amor vocatur, seu S. Spir. Adeo vt *Generare* in diuinis sit *cognoscere*: Sed Pater ab æterno cognoscit: Vnde Filius ei coæternus. Et ambo æternum se amant. Vnde Spiritus S. vinculum est vtriusque. Homo dum quid cognoscit, tunc rei cognitæ imago in mente est accidens, diciturque verbum mentis: At in Deo non est accidens, sed mera Essentia; ac proinde Verbum eius est Substantia sua, & Filius consubstantialis.

Docetur Scripturis. Hinc 1. Psal. 109. *Ex vtero ante Luciferum genui te.* 2, Et Ioan. 15. *Omnia tua mea sunt.* 3. Item Col. 1. *Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ.* 4. Et Ipse Iesus, Ioan. 14. *Philippe; qui videt me, videt & Patrē.* 5. Nam Heb. 1. *Est splendor gloriæ, & figura substantiæ eius.* 6. Sap. 7. *Speculum sine macula, & candor lucis æternæ.*

Quo in speculo seipsum recognoscens infinite amat. Inde Matt. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

Ergo tres Personæ: Pater gignens & spirans: Filius non gignens, sed spirans: Spiritus S. neutrum, sed procedens ab vtroque: Patri damus potentiam, Filio sapientiam, Spiritui bonitatem: Sic tamen, vt

vt communia ſint omnia, diſtinctum nihil. *Omnia enim in diuinis ſunt vnum, vbi non obuiat relationis oppoſitio.*

PARS V.

De Trinitate ex S. Scriptura, & Natura.

Teſtimonia S. Script. I. SAcr. Scripturis ad Trinitatis agnitionem, ſeu fidem deducimur. 1. Pſ. 66. *Benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus*: En tres in perſona: vnus tamen ibidem; *Et metuant Eum omnes fines terræ.*

2. Ita Iſa. 6. *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, ter. Et tamen vnus *Dominus exercituum.*

Figuræ aut ſigna Ita & figuræ. 1. Abraham, Gen. 18. *Tres vidit, ſed vnum adorauit*, adoratione, qua *ſoli Deo honor & gloria*. 2. Iacob Gen. 28. incumbens, plures capiti ſubiecerat lapides: Surgens vnum reperit, *tulitq; lapidem, quem ſuppoſuerat capiti*, & vnxit.

3. Balthaſari. *Dan.* 5. inter epulandũ tres *apparuerunt digiti. quaſi manus hominis, ſcribentis contra candelabrum.* En manus vnius digiti tres ſcribentes ad fidei candelabrũ, tam obſcura, quæ nemo poterat legere præter Danielem, Et vero Iſa. 40. *Quis appendit molem terræ tribus digitis?* Deus 4. Eccleſ. 4. *Funiculus triplex difficile rũpitur.* Hebraica legit *filum trinum non cito rumpitur.* Galatinus lib. 2. c. 4. de Trin. *Myſterium* inquit, *trini & vnius Dei non cito diſcutitur.*

Veritas manifeſta. 5. Solus aperte Ioannes in 1. c. 5. *Tres sũt qui teſtimonium dant in cœlo: Pater, verbum, & S. Sanctus. Et hi tres vnum ſunt.* Hæc in Scriptura.

Similia naturalia. II. In Natura quid? 1. Anima vna cum tribus potentijs, Intellectu, Voluntate,
1. Anima Memoria. Bonau. in Moral. c. 58. *Conſtat vnumquemq; ſeipſum flagrantiſsimo amore diligere: Minime autem diligeret, niſi ſe intelligeret. Non intelligeret, niſi ſui meminiſſet.*

2. Sol. 2. Sol, vnus tria habet, corpus, lumen, calorem: quæ vnum ſolem conſtituunt: Sol producit lumen: ambo calorem: nec vnum tamen altero eſt prius. Pater eſt *Iuſtitiæ Sol:* Malac. 4. Filius *Lux erat vera*, Ioa. 1. *quæ illuminat omnem hominem.* Vnde S. Dionyſ. l. de Diu. Nom. *Laudatur Deus in ſole, tanquam in expreſſa imagine, & primitiua forma totius Diuinitatis.*

3. Mathematicis in figuris vna eſt Iſoſcelon, cuius tres anguli, & eadem Baſis. Sic Trinitas in trigonum eſt trina: ſed vt Iſoſcelon vna. *3. Iſoſcelũ.*

4. Oxalus gemma, ait *Plin. l. 37. c. 21.* tricolor eſt: vno latere ignit, vt carbunculus: altero rubet, inſpectus recta: oblique ſi videris, viret, vt Smaragdus, & vna tamen gemma eſt. Ita Deut. 4. *Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt.* Iſa. 53. *Quare rubrum eſt veſtimentum tuum?* Apoc. 4. *Et iris in circuitu ſedis ſimilis viſioni Smaragdinæ.* *4. Oxalus*

Peroratio. Sed vela contraho: anchoram fidei eijcio: & cymbam in portum ſalutis ſubduco. Valeant rationes, ſenſus abeant: Credatur & adoretur Trinitas. 1. Deus 1. *Reg.* 6. percuſſit *de populo* Bethſamitarum, 70. *viros & 50000. plebis*, ob curioſam Arcæ aſpectionem. Abſiſte; Neu tibi quid ſimile. Adora potius, quam explora. *Crede ſimpliciter, non curioſe quære.*

2. Sicut diuina illa animalia, Ezec. 1. v. 25. *cum vox fieret ſuper firmamentum; ſtabant, & ſubmittebant alas ſuas*: Sic hac in re facto opus. *Niſi enim credideritis, non intelligetis.* 3. Id indicauit, *Gen.* 32. Angelus iſte, qui cum Iacobus luctabatur. *Dimitte me*, ait, *iam enim aurora eſt*; q. d. luceſcit, à te videri non debeo, neque noſci, idcirco *cur quæris nomen meum?* quaſi dicat, eſt ineffabile, admirabile: abſtine, & ſuſtine: ſat eſt, Deum hic ſub ænigmate cognoſci. Proin *altiora te ne quæſieris.* Ioannes cum quæreret; *Hic autem quid!* Ioa. 21. audiuit: *Quid ad te? tu me ſequere.* Sequere fidem: non rationem. *Crede humiliter.*

DOMI-

DOMINICA I. POST TRINITATEM.

Homo quidam erat diues, & induebatur purpura, & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Luc. 16.

DEus, *Leu.* 16. præcepit, vt Pontifex duos hircos, ad ostium Tabernaculi sisteret Domino; immolaret alterum, alterum peccatis populi, & imprecationibus onustus eijceret in desertum. Hic, erat Epulo, Lazarus ille.

Super quibus nos

I. *De noxia diuitiarum.*
II. *De Diuite purpurato.*
III. *De Epulone.*
IV. *Quales sint diuites erga Lazaros.*
V. *De vtriusq; morte.*

PARS I.

De noxia diuitiarum.

Diuitiæ hostibus dant ansam. I. LYcurgus, Legislator Lacedæmoniorum, rogatus ab his, qua maxime re ab inimicis tutiores forent? ait. Si paupertatem colueritis, diuitijs ab rep. exulantibus. Ita Christianus ab dæmonibus tutior, quo contentior paucis, ac suo. 1. Nam, 1. Tim. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueos diaboli.* Et laqueos hos quæritis filij Dei?

Possidētē enecant. 2. Similes in hoc bombycibus, qui filis se euiscerant, ac emedullant ductis, quo mollem sibi lectulum apparent. At carcerem, & sepulchrum sibi struunt, in quo moriantur. Ita structores diuitiarum, honorum, ac voluptatum mundi.

In peccatum ducunt. 3. Nemroth. *Gen.* 11. Babylam extruens, non verebatur consecuturam confusionem. Ita turrifex opum, ac dignitatum babylonicus. 4. Giezi, 4. *Reg.* 5. accipiens munera ab Naaman, non putasset, se lepra puniendum. Ita multi persuadent sibi, se non agere fœneratorie; simoniace, sacrilege, auare, aut quoquo modo iniuste.

II. Ergo technas disce Satanæ; & fuge. *Laqueat.*

1. Est is, qualis vxor Putipharis. *Gen.* 39. primo solicitat, rogatque ad scelus: dein negantem pallio prendit, vt cogat; delusa furit, & calumniatur. Ita tentator pallio diuitiarum te pertrahet, ni relicto illo te in fugam dederis.

2. Alexander Magnus, ait *Plutar.* & *Q. Curt.* cum Dario de summa regni præliaturus, visa optime instructa acie suorum, simul & prolixas Macedonum barbas, aiebat iocatus: *barbas abrasisse oportuit, ne ansam afferrent hosti.* In pugnam paramur ab Iesu. Quare ansam ne dæmoni afferam[illegible] ipsi diuitias, queis prensemur raptandi [illegible] necem.

3. Samsoni crines r[illegible] 16.

4. Absaloni sua formosita[illegible] auricoma. 2. *Reg.* 14. fuit exitio. Ita sua Epuloni, sua dromoni in lecto, sua filio prodigo, sua multas habenti possessiones Opulentia.

PARS II.

De Diuite purpurato.

Abusus opum. I. HIstoria facti, nō parabola ficti hic refertur. Ita S. Patres. Aug. Ambr. Chrys. Greg. Iren. Bern. Cum quo dico: *ab his columnis difficile auellor.* Ratio: Quia in parabolis propria poni nomina insuetum. Hic diues abusu opum vertit opes in suum damnum. 1. Vt aranea succum floris optimum in venenum pessimum. At peccatum pessimo peius est. 2. Vt Israelitæ Ægypto egressi, spolia secum exportarunt Ægypti; at eas post maris rubri transitum contulerunt in idolum. *Exod.* 32. Beneficium vertit eis in scandalum & peccatum. Datæ in cultum Dei, transeunt opes ad cultum idoli. Vere & luxuria & auaritia, &c. *est idolorum seruitus,* Eph. 5.

1. Venenosus est. *2. Idololatricus est.*

3. Tenebrat. 4. Remouet à Deo.

3. Cũ plena eſt luna, tunc tantũ patitur eclypſim. Ita turgidi diuitijs, ſunt inanes ab gratijs, & obſcurati peccatis. 4. Proinde vti quo plenior luna, eo remotior eſt à Sole; ita quorum *arca flagellat opes*, eorum ſunt corda remota Deo. Minima eſt illi cura de peccato redimendo eleemoſynis, qui angitur de opibus congerendis. Is doleret de male partis, qui male parere non deſinit? Talis hic diues.

Exempla luxus veſtium.

II. Quæ damnati cauſa? 1. Quia *induebatur purpura, & byſſo*. 2. *Epulabatur quotidie ſplendide*. 3. Lazarum negligebat. Quid futurum eſt Proteis, & Chamæ leontibus noſtris, qui in dies formam mutant & colorem veſtitus? 1. Heliogabali Imp. tanta erat veſania, vt veſte vna ſemel duntaxat vteretur, nec ſæpius vna muliere; vt quæ vnionibus calceos ſtiparet. Aonij Romani Senatoris luxus tantus, vt *Plinio teſte*, annulum gereret coronatorum quinque millibus æſtimatũ. Similis hic diues byſſo indutus. At hoc quam hodie etiam populare eſt? Nobile iſtud, eſſe turritas capite, calamiſtratas, mitellatas, fucatas, &c. Quæ deteriora diuite hoc; quia luxurioſa ſunt.

At infelicis exitus.

3. Dominici Syluij, Ducis Venet. vxor tanti luxus fuit, vt *Sabellicus, & Damianus* referunt, vt non niſi rore molli manus lauaret, fuſcinulis aureis vteretur in veſcẽdo, cubile odoribus exoticis ſuffiebant famulæ. Morbo autem correpta tam ponticum fœtebat, vt deſerta miſerrime expiraret. Quanto fuiſſet potius, imitatam eſſe Chriſtum vnius veſtis geſtatione, Apoſtoloſque nudipedes, & lacernoſos?

PARS III.

De epulone.

Luxus conuiuiorũ participialis eſt.

I. *Epulabatur ſplendide*. O epulæ; quot malorum vomicæ 1. Vos Abſalonis manus inceſtuoſi fratris Amon ſanguine lauatis. 2. *Reg*. 13. 2. Balthaſari Regi ex Tẽpli vaſis pergræcanti, terrorem mortis prouocatis, mortemque ipſam, *Dan*. 5. 3. Herodi ſententiam capitis in Baptiſtam dictatis. *Marc*. 6. 4. Iobum orbum liberis redditis: orbem fauore Dei & gratia.

Exempla ethnica.

II. Veteres à quanto luxu notantur infames? 1. *Lucullus* Imper. Rom. ait *Plut*. Pompeio & Ciceroni, dedita opera veniẽtibus ex improuiſo cœnam præbet decem millibus Careolorum. Deditque prouerbio locum: *Loquitur, vt Cato: viuit vt Lucullus*. 2. *Cleopatra* Ægypti Regina M. Antonio præbuit vnico hauſtu gemmam colliquatam & æſtimatam centum millibus coronatorum: Et alteram auriculæ detractam addidiſſet, ni Antonius obſtitiſſet: *Plut. in Ant*. 3. Eius medicus forte culinam ingreſſus vidit octo ipſos apros vaſtos in verubus torreri præter obſonia cætera plurima. Sciſcitanti, ecqui ad Reginam diuertiſſent? cocus ait: Nemo præter Antonium. 4. *Vitellius* frater in cœnam dedit aduentitiam piſcium duo millia: auium ſeptem millia: dicens, *aut Cæſarem: aut parcum eſſe oportet*. Ita *Suet. in Vitel. c*. 13. 5. *Heliogabalus* vna cœna ſibi iuſſit apponi ſexcenta capita ſtruthionum. Sic *Æl*. 2 *Lamp*. 6. Athenæus lib. 12. prodit *Sybaritam* venatoribus mille, milleque coquis, ſtipatum ad amaſiæ ædes inuiſiſſe. Hoccine epulari ſplendide?

O diues, diues, non omni tempore viues,

PARS IV.

Quales ſunt diuites in Lazaros.

Diuites immites, Stulti.

I. *Erat quidam mendicus*. At huius vlcera cęcutit diues: ad clamorem obſurdeſcit: ad miſeriam indureſcit. 1. Detonent licet cœli: nil tamen rupes percelluntur: Talis hic diues. 2. Talis Nabal. 1. *Reg*. 25. Dauidi, quãuis optime de ſe merito negauit cibaria. Periſſet: ni vxor ſapientia prouidiſſet. Quod hodie ingrati Nabales? quibus in hoc deſerto Dei ſeruis multa precibus ac meritis: & *non eſt qui recogitet*. Væ!

3. Pli-

Lapidei. 3. *Plinius li.2.* refert, fluuium esse, in quē arbores aut plantæ coniectæ mox lapidescant. Talis vorago & oceanus diuitiarum est hic epulo: apud quem lapidescunt omnia, vt nil seruiat cuique pauperum.

Instructuosi. 4. Vt arbores, quæ in præruptis stant locis, & inaccessis fructus efferunt feris solum auibus. Ita diuites cum stent in præcipitijs superbiæ, opum eius fructus cedunt coruis orci. Nec enim accessus est pauperibus.

Afflictorum consolatio. II. *Canes lingebant.* Cane peior & angue diues est epulo. At fide, Lazare; vt Iob in sterquilinio confide omnia tibi duplo reddentur. 2. Sustine pauxillum afflicte Mardochæe: erit, cum superb. Aman in malam crucem abibit: tu in gloriam. *Esth.* 6. 3. Consolare Daniel, *c.*14. in lacu leonum posite: Abacuc, te pascet, te Rex educet, ac vindicabit.

4. Spera Elia, 3. *Reg.*19 fugitans Iezabelis: te famelicum vel corui, vel Angeli pascent, ducent; ac reducent. 5. Age Dauid: etsi mensa Saulis exclusus, in deserto vagus, anceps vitæ, morti deditus: fide, dabit his meliora Deus. 8. Tuque Lazare. Ps. 54. *Iacta super Dominum curam tuam, & Ipse te enutriet.*

PARS V.

De vtriusq; morte.

Mors par I. *Factum est, vt moreretur mendicus: & diues,* Nimirum, vt Hor. l.1. Ode 4.

Pallida mors æquo pulsat pede
Pauperum tabernas, Regumq; turres.

Diuites immites, Stulti. Nam vt sidera, in Oriente orta, post mille cursus ac recursus, demum in Occidente occidunt omnia; ita vno progressi ortu, occumbimus pari occasu. Sed non euentu pari Nam: is in sinu Abrahæ: Epulo inferno conditur: Heu quali sepulcro hoc?

Sors dispar. 1. Ita *Apoc.*12. visæ mulieres duæ: Altera inops in sacco: altera in bysso, & auro, cui Reges ministrabant. At continuo subuertitur hæc sententia, quæ fertur *Apol.* 18. *Quantum glorificauit se, & fuit in delicijs: tantum date illi tormentum.* Ista exuitur sacco, induitur regijs, coronatur aurea.

Exempla ethnica. 2. Ita Nabuchodonosoræa arbor, *Da.*4. (sub qua bestiæ habitabant, & pascebantur, non homines) excisa perijt. 3. Ita Dagon Idolum corruit comminutum; sicut Epulo hic.

Hic tunsiones, ibi consolationes. II. At Lazarus. 1. est arca, antequam corruit Dagon: In qua erat Manna patiētiæ, Virga tribulationis: Legis tabularum obseruatio. Tales in hac valle lacrymarum, qui possunt dicere, Ps.43. *Humiliasti nos in loco afflictionis,* qui hic mundus est. 2. Sicut, 3. *Reg.*9. in monte Libano lapides secti aptabantur sic, vt in loco Templi tantum componerentur, neque vel ictus mallei audiretur: ita expolimur hic, in monte hoc saxoso mundi, afflictionibus, & in templo gloriæ construimur sine strepitu vel ictus vllius.

DOMINICA II. POST TRINITATEM.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc.14.

Assuerus *Esth.*1. 120. prouinciarum, ac Persiæ Rex, anno tertio regni optimatibus epulum parauit lautissimum. Ita. Ita anno 3. prædicationis suæ IESVS orbem inuitauit ad epulas beatitudinis.

De hoc nos

I. *Detestabile ingratitudinis vitium esse.*
II. *Cœna cur magna.*
III. *De vitio excusationis.*
IV. *De emptore boum.*
V. *De vxorato.*

PARS I.

De ingrati animi vitio.

Dicta. I. SAnctus Bernardus serm. 2. de 7. misericor. *Ingratitudo est gratiæ hostis, inimica salutis: quoniam nil ita Deo displicet.* 2. Petrus Rauennas ait: *Est malorum prouocatio, beneficiorum exinanitio, & meritorum exterminatio.* 3. Seneca: *Nihilque concordiam humani generis dissociat, ac ingratum esse.* Similia id declarent.

Similia. 1. Plut. in Moral. *Serpentem alit, qui apud ingratum beneficium collocat.* Quicquid beneficij in viperam contuleris, nō ideo viperinam exuet naturam. 2. Plutarchus ibidem. *Perinde facit, qui ingrato beneficium confert, ac si cadauer pretioso oblinat vnguento.* Sensu caret beneficij, proq; eo fœtorem refundit. 3. Pythagoræum est: *Hirundinem sub tectum ne admiseris.* Est ea ingrati Symbolum; auolat insalutato, sordesque relinquit. 4. Non sic ciconiæ, quæ bufones, &c. diripiunt, ac venenum dispellunt.

Exempla V. T. II. S. Scriptura vetus ingratitudinem execratur. 1. Angelus, *Iud.* 2. Israelitis eam exprobrat. Vt & Iacob Labano, Gen. 31. *Seruiui in domo tua XX. annis, immutasti mercedem meam decem vicibus, &c.* 2. Iosephi, Genes. 40. *succedentibus prosperis, præpositus pincernarum oblitus est.* 3. Saul. 1. *Reg.* 19. in Dauidē qualē ingrat. declarauit? 4. Ieroboam in Deū quātam? Qui eū ex plebeio in Regem euexit: Pro quo is contra Deum vitulos aureos adorandos erexit. 3. *Reg.* 12. 5. De Iudæis sic Isai. 1. *Filios enutriui, & ipsi spreuerunt me. Cognouit bos possessorē, & asinus præsepe Domini sui. Israel autē me nō cognouit.*

Noui T. Exempla. In Nouo T. *Matt.* 18. Quale exemplum in seruo nequam statutum est? 2. Leprosi nouem, *Luc.* 17. Sanati: sed ingrati. 3. Inter maxima nouissimorum mala temporum, etiam ingrati numerantur, 2. *Tim.* 3. Ex quib. isti, qui negligunt hodie cœnam vocati; vah, quam ingrati!

PARS II.

Cœna cur magna.

I. HOmo quidam, &c. Deus Pater homo dicitur ob dignitatem humanam, quæ miraculum est creaturarum: Ob suum in homines amorem, qui communia facit omnia: ob filium, qui humanitatem assumere dignatus est.

1. Ob magnitudinem paratam: parantem. 2. Ob durationem. Fecit cœnam; nimirum *paratum vobis regnum à constitutione mundi.* Matth 25. *Magnam.* 1. Quia *Magnus Dominus, & magnitudinis eius non est finis. Ps.* 144. Et Ps. 88. *v.* 8. *Magnus, & terribilis super omnes, qui in circuitu eius sunt:* Et Psal. 94. *Rex magnus super omnes Deos.*

2. *Magnam*, Quia interminabilem. Ioan. 4. *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, fiet fons aquæ salientis in vitam æternam.*

3. Ob prædiola mundi. 3. *Magnam.* Vt distinguatur à cœnis mundi. Hæ quam breues? fastidiosæ? sæpe insidiosæ? aut cruentæ? 1. Ecce Adonibezech Iud. 1. *Dixit: LXX. Reges amputatis manuum, & pedum summitatibus colligebant sub mensa ciborum reliquias.* Talis mundus mundanos habet. Huius conuiua fuerat prodigus. *Luc.* 15. qui nec siliquas cū porcis habebat: *Nemo enim dabat illi.* 2. Quot colligunt mundi fæces, & amurcas potant? *Veruntamen* Psalm. 74. *Fex eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.*

Et hæc exitiosa. 4. *Magnam*, Ob fercula eius, quæ mira, maxima, suauissima, tutissima, impermixta dolore. At in mundo contraria. 1. Inuitauit ad cœnam protoplastas serpens; heu quo exitu! *Gen.* 2. 2. Sic primogenitus Iobi fratres suos inuitauit: Exitus erat interitus. *Iob.* 1. 3. Ioseph, *Gen.* 44. fratres genialiter tractat epulis; finis erat incarceratio, quod scyphum ignari abstulissent. 4. Assueri conuiuium, *Esth.* 1. exitu mœstum, dato repudio Vasthi. 5. Balthasar cum proceribus epulabatur; Exitus erat manus terrifica scribens. *Dan.* 5.

Alia

4. Ob apparatum. Alia Dei cœna. 1. *Ps. 67. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* 2. Et Ps. 35. *Torrēte voluptatis tuæ potabis eos.* Torrens dicitur, ob amoris diuini vehementiam cum qua se Deus beatis communicat: & ob mentium beatarum angustos tubulos vix tanti impetus amantis Dei capaces. Attamen toti *intrant* in gaudium Domini. Quam immensitatē declarat Apostolus hac metaphora 2. Cor. 4. *Æternū gloriæ pōdus.* Explicauit istis. 1. Cor. 2. *Nec oculus vidit, nec &c.*

3. Si qua in aula calones furfureo, at sapidissimo, vescantur pane: Rex sane quod ex optimo polline confectos comedat longe sapidiores, facile cogitatu est. Ita cū hic ex creaturis sit delectatio peccatori homini, quid nō isthic ex Deo Beatis erit?

5. Ob æqualitatem. III. 5. *Magnam.* Quia minimus, quantum maximus, ea perfruitur. 1. Sicut *Exod. 16.* manna cuique erat cuiusque saporis, & æqualiter omnibus sufficiebat, etiam ijs, qui minus collegerant. Mensura erat *Gomor per singula cap.* 2. In epulo Iosephi, *Gen. 43.* fratres ætatis ordine quidem assidebant, sed æqualiter participabant.

6. Ob locum. 6. *Magnam;* ob loci præcellentiam. Si omnes orbis Reges ac subditi ad vnam parandam aulam conferrent; si & Angelus, quin Angeli, imo & Deus allaboraret; qualis illa foret? Quis explicaret? At *cœlum cœli Domino.* Hinc Psal. 83. *Quam dilecta tabern. tua Domine virtutum? Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.*

7. Ob seipsum Quia cœna est. *Cœna* dicitur: quod sub vitæ vesperam adeatur. Mundus inuitat ad prandia breuis diei, sed incœnatos dimittit, deferens morituros. 1. Baruc. 4. *Nutriui illos cum iucunditate: dimisi autem illos cum fletu & luctu.* 2. Imo Ps. 58: *Cōuertentur ad vesperam, & famem patientur vt canes.* 2. Vt Leonides, Athen. Dux. compellauit exercitum suū ante congressum; *Prandeamus modo tanquā apud inferos cœnaturi:* Sic Cice. li. 1. Tusc. 4. Ita suos mundus cum Plautino Iurcone; *Viuamus hodie; crastinum Orco despondeamus.* 5. Hi sane Iob. 21. *Ducunt in bono dies suos, & in puncto ad inferna descendunt* incœnes.

PARS III.

De vitio excusationis.

1. Est originale. I. VOcauit multos. Quin oēs mortales, sed alios aliter, aliterque temporibus alijs. *Et cœperunt omnes simul excusare.*

1. Istud *Excusare* ab origine hominum obtinuit, non à Deo inditum, sed ex culpa acquisitum, & ad culpam vsurpatum. *Gen. 3. Mulier, quam dedisti mihi, dedit, & comedi.* Ipsa: *Serpens decepit me:* Tu: Caro me tentauit, iste dæmon me obcæcauit: alius aliud excusat.

2. Est cæcorum philautorum. 2. Heu! Oculos amisimus, vitiorum perspicaces, vt vitijs carere nos, & oculatissime videre credamus. Similes Harpastæ, *apud Senecam,* quæ senio occæcata iussit in clariorem domum ac lucem se alio deduci; *hic nimis obscurum videri* aiebat. Cæcam se non credebat:

3. Est peccati peccatum. 3. Malum! Hocque peius; quod isthoc *Excusare* apprehendatur primum, vt primum bonum. Ps. 140. *Ne declines cor meum in verba malitiæ: ad excusandas excusationes in peccatis.* Ergo candida cōfessio sunt verba virtutis: non folia Adæ & Euæ peccantiū.

4. Est Diabolicum. 4. Dæmonis armentura describitur Iob. 41. *Corpus eius, sicut scuta fusilia, compactum squamis* excusationum: Tales hi in Euangelio hoc.

Vesania venire nolētium. O insensatos! Ad Principum mensas vocari, & accumbere quam honorificum est? 1. Vel primus ab Assuero Aman gloriatur: Esth. 5. *Regina Esther nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege præter me.* 2. Dauid, 1. *Reg. 20.* ad Ionatham: *Ecce, ego ex more sedere soleo iuxta Regem ad vescendum.* 3. Idem eius filio Miphiboseth ait: 2. Reg. 9. *Faciens faciam tecum misericordiam: & tu comedes in mensa mea semper.*

5. Eandem gratiam fecit Berzellaio. 2.*Reg.*19. Et Rex Babyloniorum Regi Ioachim captiuo. 4.*Reg.*25.

Superbia excusatio

II. *Villam emi.* Disce ex vngue leonem; ex voce typhum. Gigas hic Pelion Ossæ imponit, villam villæ, vt dominetur & cæteros inde fastuose despiciat. O ventosam colicam Ambitionis: quot causaris tormina, & stoliditates capitis?

Nota, tria sunt, quæ imperant mundo, vitia, 1.Ioan. 2. *Quod in mundo est, aut est concupiscentia carnis, aut conc. oculorum, aut superbia vitæ.* Hę tres furiæ mundum diuexant. Primæ debetur lapsus Angelorum superbiæ. Secundæ, diluuium luxuriæ. Gen.6. *Omnis n. caro corruperat viam suam.* Tertiæ, auaritia orbisq; interitus: cum spinæ suffocatrices comburentur. Nimirum Matth.24. *Tunc refrigescet charitas.*

Væ istorum vel vni deditis! Audi qui Dei militia perscribuntur. Deut.20. *Qui ædificat domum nouam, & non dedicauit eam; vadat, vt reuertatur in domum suam. Qui despondit vxori, & non accepit: qui est corde pauidus: vadat, & reuertatur in domum suam.* At *vita hominũ militia super terrã*, &c. Huic inhabiles qui ambitiose *ædificant sibi solitudines*; qui amãt mulieres; qui sũt inertes, &c.

PARS IV.

De emptore boum.

Auaritia 1 deprimit 2 Implicat 3 Inquinat affectus. cõscelerat

I. *Iuga boum emi.* Auaritiæ hic typus est. 1. Nequit in altum librare se aquila, quæ vel ponderi alligata, vel implicata visco est. 2. Aug. ser.31. de verb. Dñi. Amor *rerum terrenarum, viscus est spiritualium pennarum.* 3. Ardebat rubus inambustus: videre ardebat Moyses: arcebat Dominus; nisi prius se discalceasset. Adeo amor mundi contrarius est cœlest. Exue sordimenta pedum & affectuum, puluerem excute, & sic accede.

Accessit Samaritana, *Ioan.*4. audiuit, exarsit, Vel hydria relicta currit ad vrbem, Messiam nunciat aduenisse. Nimirum tunc digna Christo discipula facta, cum, quæ *retro sunt, obliuiscitur; extendens se ad anteriora.*

Contra fecit Giezi, 4.*Reg.*4. Cursim sequitur Naamanum, spreta ab Elisæo sibi repetit mentiens: vt ditetur ac superbiat. At mundati opum temtor is lepram accipit cum opibus, harum appetitor auarus, simul leprosus: sed qui prius cupiditate fuerat obcæcatus.

II. *O rem deplorandam!* Exclamat Plut. l. de Cupid. *Si quis vltra, quam satis sit, bibat aut comedat, nec tamen satiari queat: medicos consulit, morbi genus, causamq; exquirit: at opum insatiatus congestor, ideo se peius in animo habere non credit: quin præ cæteris se sapere putat.* 2. Hydrop. euacuationes pręcipiunt & adhibent, non ingurgitationes. 3. Plato apud Stobæum serm.2. de Iniustit. inquit: *O improbe, ne possessioni augendæ studeas: sed minuendæ cupiditati.* 4. Israelitæ, *Exod.*5. in argilla ac laterculis totos dies distenti, & famelici, flagellabantur vesperi: Tales mundicolæ lutulenti sub Ægyptio Pharaone ait *S. Chrys. hom.*40. *in Matth.*

4. Non agnoscit morbũ suum. 5. Euacuanda est 6. opibus.

III. Heu quanta inuexit mala sola auaritia? Achanum lapidauit, *Ios.*7. Giezi lepra taminauit. 4.*Reg.*5. Ananiam *Act.*5. & Saphiram enecuit: suspendit Iudam: IESVM prodidit.

7. Damnosa est.

Auri sacra fames quid non mortalia cogis
Pectora?

8. Anxia.

O emacians fames, & Stryx pallida! *Semper auarus eget*, & pallet. 1. Diogenes sciscitanti, cur palleret aurum? inquit: *Quia multos habet insidiatores.* 2. S. Greg. Nyss. *Auarum*, ait, *dolium esse pertusum, nunquam opletur.* His consentit Ps.33. *Diuites eguerunt & esurierunt.* Hebræi legunt, *Leones*. Hi ob internum æstum sunt voracissimi.

9. Famelica.

IV. Muli ac asini quantũmcunq; portent onerum, nil tamen inde percipiunt: pascun-

10. Est Asina.

11 *Est Dipsas.* pascuntur carduis. Ita diuites auari. 2. Dipsas serpens, si quem mordet, siti emoritur. Hinc Africani pingebant virum cum dipsade, & duabus fœminis aquam eius inuergentibus ori: quo auarum notabat.

12. *Est ventus.* Sic *Pier. l. 16. Hierogl.* 3. Angeli septem phialas plenas irarum Dei effundunt iussi, Apoc. 16. 1. in terram, 2. in mare, 3. in fontes ac fluuios, 4. in solem, 5. in thronũ bestiæ, 6. in Euphratem, 7. in aerem. Et septima hæc phiala erat auaritiæ; cæteræ sunt aliorũ iudices peccatorũ mortalium. 4. Hinc auari, vt Chamæleontes, aerem captant. Nam ventus est mundi thesaurus. 5. Ex aere viuit auarus, adeo vix audet tangere opes: Sic Ethnicis idola, præ reuerentia, tangere nefas: ita hæc est. Gal. 5. *Idolorum seruitus.* Auro viso se delectat, non satiat.

Scripturæ testimon. V. Exosum Deo vitium est. 1. Nam Leuit. 11. *Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus, quæ incedunt quadrupedia, immundum erit.* Vt vrsę, simiæ, &c. Talia sunt monstra animalium auari, quorum manus sunt instar pedum in luto: cũ sustolli

13. *Exosa Deo.* eas conueniat in cœlum. 2. *Terra, terra, terra, audi sermonem Domini,* Ier. 22. E terra factus, in terram immersus, in terrã reuersurus duras habet aures ad diuina auarus.

14. *Terrena.* 3. *Vulpes foueas habent,* Luc. 9. Vbi Clemens Alex. l. 4. Strom. ait: *Qui in effodiendis & in*

15. *Fraudulenta.* *fodiendis diuitiis versantur, homines prauos, & plane terræ filios vulpes Christus appellauit.* 4. Quare bene ibidem S. Bonau. *Beatus, qui æternam foueam commutat in æternam aulam.*

Est prodiga cœli 1. Piscem, è cuius ore Petrus, iussu Domini, portorium accepit, *Matt.* 17. Theophylactus auarum intelligit, qui meras opes ore cordeq; crepat & cogitat: Vti hic *boues* loquitur, & *iuga.* 2. Tali vel cœlum venale est; si aurum des, ius suum omne prodigat talis, ac demum ipsum cœlum; licet Psal. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius.* Sicut de nepote, qui dilapidatis omnibus denique domum prostituebat venalem; Diogenes dicebat: *Sciebam, propediem post vini crapulam, domum hanc euomendam.*

PARS V.

De vxorato.

Difficilis pugna cũ carne. I. **V**Xorem duxi. Etiam res licita licentiam non meretur, nec veniam. Quid si scorto inhæsisset? Sed & in matrimonio luxuria est, retardans à cœna. 1. Eia *Abstinete vos à carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animam,* 1. Pet. 2. 2. Aug. l. de honesto matr. c. 2. *Inter omnia certamina Christianorum; sola dura sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna, & rara victoria.* 3. Hier. Epist. ad Fur. *Grandis virtus & solicitæ diligentiæ, superarẽ quod natus sis, & in carne non carnaliter viuere, tecum pugnare quotidie, & inclusum hostem Argi centum oculis obseruare.* 4. Spiritum sedentem in tribunali carnis, velle ius suum tueri, hic labor. Hic vxoratus libere fatetur iam; se aliis vacare rebus non posse.

An ducenda vxor. Vere *Bonum est homini mulierem non tangere,* 1. Cor. 7. Quia *vxorem accipere: est libertatem vendere.* 1. Socrates percunctanti, quid sit vxorem ducere, ait: *Quod nassa concludi.* Vt enim nantes circum nassam pisciculi vellent intus esse; sed foris qui sunt intus, ita vxorati, ac liberi. 2. Quæ his rosæ, ac mella videntur; istis sunt spinæ, sunt ac fellea. 3. *Nemo nouit, vbi me calceus premat: ego sentio*: dicebat Æmilius Paulus cognatis dissuadentibus ne vxori pulcellæ, prænobili, daret repudium. *Plut. in Æm. Paul.* 4. Cicero repudiata Terentia, roganti Hircio suam duceret sororem, actis gratiis, negat amori & philosophiæ conuenire, nec eadem sede morari posse. *Hier. l. 1 contra Iouinianum.*

Nõ ducenda secũda II. Quare, 1. vt Philemon. Comicus aiebat, Hominem in vita semel conscendere mare, mirandum est; at expertum repetere, hoc mirum. Mare malorum mulier!

Marginalia from facing page (left edge): 4. Non agnoscit mor... bũ suum. 5. Euacuanda est 6. opibus. 7. Damnosa est. 8. Anxia. 9. Famulica. 10. Est Asina.

mulier! Vt mirum non sit, hunc vxoratum venire nequiuisse. 2. Etiam Noe, vel propriæ vitis; non alienæ, vino gustato inebriatus est. *Gē.*4. Quanto magis retardabit ab salute pellex aliena? Si matrimonij sit sarcina tanta: quanta pellicatus erit.

Nam altera mors est. Dic potius, quod Abimelech (à muliere ex turri percussus lapide.) ad armigerum, Iud.9. *Euagina gladium tuum & interfice me: ne forte dicatur, quod à fœmina interfectus sim.*

Pellex maxime. Collisor faucium leonis, aut vrsi, prostrator Goliathi, Victor Victorũ, superior omni persecutione Saulina se ipso fit inferior, succumbens fœminæ. Et inde heu! in quod mare lacrymarũ incidit? Fleuit hoc, dum vixit spem inter ac metum *Cur timebo*, inquit, *in die mala?* Hæc spes, at mox: *Iniquitas calcanei mei circundabit me.* Ps.48. Id est, luxuriæ iniquitas. Nam Medici in calcaneo venam inesse volunt, exsuscitatricem amoris, ac cupidinis. Similis Achilli, qui corpore toto inuulnerabilis, in calce pedis à Paride vulneratus est. Fabulæ mysterium est. Victorem cæterorum vitiorum omnium à libidine victum esse; qua bestias, quam homines, magis conuenit superari. Hic vxoratus, instar bestiæ, prærupte inquit: *Vxorem, duxi, non possum*; Cum alij duo mollius responderint; *Rogo te, habe me excusatum.*

Effectus luxuriæ. III. Hoc peccatum hominem mutat in alium; ac sæpe exuit, vt brutescat. *1. Brutescere.* 1. Vnde istud Gen. 34. *Simeon, & Leui necauerunt Sichem:* Chrys. legit, *necauerunt taurum.* *2. Abripi inuitum.* quod ex homine taurum libido fecisset.

3. Perdere virtutes. 2. Æstus venereus Euphrati similis est, rapidissimo, & vorticoso flumini, in quod Angelus sextus effudit irarum phialam. *Apoc.*16.3. Iob. 31. *Si deceptum est cor meum super muliere, & ad ostium amici insidiatus sum, scortum alterius sit vxor mea, hoc enim* NEFAS *est, & iniquitas maxima* IGNIS *est, vsq; ad perditionem deuorans, & omnia eradicans germina.* Id est, ait S.Hier. *Omnia bona virtutum deuorans.* Tali ab igne procul?

4. Estote ergo Eph. 6. *in omnibus sumētes scutũ fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere.* Id est. *Desideria impudica*, vt Chry. & D.Th. Aq. interpretatur. Vt.n. ignis, sic ea pestis ictu vno corpus inflammat totum. Deinde & inualescit ad cætera se fundens circum, & ex peccato in peccatum viam præstat. Demum ex parua scintilla in magnum gliscit incendium. Id metuens ait Iob. 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine.* *4. Vri.*

5. Ea est, de qua Daniel. 7. *Ecce bestia similis vrso in parte stetit, & tres ordines erant in ore eius, & in dentib. eius: Et sic dicebant ei; Surge, comede carnes plurimas.* Vt enim vrsus mellis appetens insidiatur aluearijs: Sic venus: est ea carnes deuorans puerorum, virorum, senum, ordine trino dentium: sed alio hos: istos alio. *5. Corrumpere ætatem.*

6. Est ea obfuscatrix ingeniorũ. Quorum stuporem, S.Th. ait, primam esse filiã libidinis. Quis solem Salomonem extinxit? Samsonem exoculauit? Quare, quod S.Hieron. Rustico consuluit: *Fœminæ nomen nouerint, vultum nesciant.* *6. Ingenium.*

IV. 7. Libido sic hominem destruit, vt animæ solum relinquat cadauer, corpori laruam hominis. Ac licet Ps. 38. *in imagine pertrãsit homo* omnis peccator, at maxime tamen scortator: in quo, quod est, bestiale est. 8. Ideo ad primogenitũ Ruben sic Iac. Gen.49. *Effusus es, sicut aqua: ne crescas*, ad Sacerdotiũ: quod primogeniti erat: *quia ascendisti cubile patris tui.* Omnia amisit: Nam Leui accepit Sacerdotiũ, Iudas sceptrum, Ioseph ius Maioratus. Cur? Quia Ps.118. *Coagulatum est sicut lac:* vel vt alij legunt: *Incrassatum est velut adeps cor eorum* luxuriosorum: vt stupidum sit. Nam Psal. 57. *Supercecidit ignis, ideo non viderunt solem.* *7. Corpus & animam.* *7. Donaque alia.*

9. Luxu-

9. Mancipare inferno. 9. Luxuria fascinat & mancipat ad infernum irretitos, Prouerb. 2. *Inclinata est ad mortem domus eius, & ad inferos gemitus eius. Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ.* Testis hic aspernator cænæ.

10. Notare infamia. 10. Prisci sic eam eliminabant; vt quem eius reum sciebant, eum in lamina aurea fronti affixa, nomen scriptum circumferre cogerent. Ita *Apoc.* 17. Meretricis in fronte scriptum, *Babylon magna mater fornicationum.* Quas epigraphas Tert. lib. de pudicitia vocat *titulos voluptatis.* 3. Israelitę etsi duodecim Medianitarum prælio occidissent, laudem tamen non merebantur, sed iram Moysis: qui ait: Num. 31. *Cur fœminas reseruastis? Nonne istæ sunt, quæ deceperunt, filios Israel ad suggestionem Balaam, & præuaricari nos fecerunt in Dominum. Ergo cuncta interficite.* Atque isti sunt pauci ex innumeris effectus Luxuriæ.

DOMINICA III. POST TRINITATEM.

Erant appropinquantes ad Iesum publicani & Pharisæi, vt audirent illum. Luc. 15.

MAria, *Num.* 12. & Aaron clam, palā detraxere Moysi, quod æthiopissam duxisset; quasi id familiæ dedecus esset. Pharisæi Christo: quod peccatores susciperet: quasi rem faceret indignam bono viro.

Nos ex eo ista.

I. *Detractores feras esse pessimas.*

II. *Quod saluator, & calumniator sint opposita.*

III. *Fugiendos esse detractores.*

IV. *Quod benignitas aduersus maledicos sit opponenda.*

V. *Cur benignissimus* IESVS *perditos requirat.*

PARS I.

Detractores feræ pessimæ.

DEtractio, malum pessimum. 1. *Diog. Laert. libr. de vit. Phil.* In conuiuio Xenocrates inter conuitiantes varia varios referre, audiens siluit; roganti causam, ait: *Quia locutum fuisse, pœnituit sæpe: tacuisse, nunquam.* 2. Quare prouerb. 23. *Noli esse in conuiuijs potatorum: neq; comedas cum eis, qui carnes ad vescendum conferunt.* Id est (vt Greg. 14. Moral. exponit:) *In collocutione derogationis vicissim in proximorum vitia dicunt.* — Detractores sūt garruli. 2. Carniuori.

3. Ideo. S. Bonauentura, *in Dieta salut. c.* 19. Detractores lanionum canibus assimilat; quibus dentes ac fauces semper sanguinolentæ sunt. 4. Tales & aues carniuoræ *Leuit.* 11. immundæ censentur: vt ijs vesci nefas: Quales ergo hominum rosores viuentium? — Et canes.

II. Sane Rom. 1. *Detractores Deo odibiles.* Prou. 6. *Sex sunt, quæ odit Dominus & septimum detestatur anima eius.* Nimirum, testē fallacem, & seminatorem discordiæ. — 3. Exosi Deo.

2. Quocirca 1. Cor. 6. *Nec maledici, nec rapaces regnum Dei possidebunt.* 4. *Non igitur appelleris susurro in vita tua: & lingua tua ne capiaris, & confundaris* Eccl. 5. 1. S. Bern. ait: *Nunquid Vipera, est lingua detractoris, ferocissima?* 2. S. Hier. in Eccl. *Serpens, & detractor æquales sunt. Quomodo enim ille mordens venenum infert: sic iste detrahens pectoris sui virus in fratrem effundit.* 3. Quin amplius Bern. *Detractor, & libens auditor vterq; diabolum portat in lingua.* — 4. Sunt viperæ. 5. Ac dæmones.

Ergo Prou. 4. *Remoue à te os prauum: & detrahētia labia sint procul à te.* Labia & ora Pharisæorum hic talia in eum, 1. Th. 1. *qui venit in mundum peccatores saluos facere.*

PARS II.

Quod Saluator & calumniator sint quasi opposita.

Iesus miserorum Saluator est.

I. MVrmurabant Phar. Cur? 1. Quod Creator adiret creaturas, Rex subditos, Diues pauperes, Redemtor captiuos; Messias peccatores, Medicus ægros. Et hæc carpenda fore homini, quis credidisset? 2. Sciscitanti, cur Philosophi diuitum domos ac palatia tererent? Aristippus ait teste Laer. l. 2. *Quia & medici languentium ianuas frequentant.* Quod responsum laudauit omnis ætas. Et ipse alias respondit: Luc. 5. Marc. 2. *Non est opus valentibus medico, sed male habentibus.* 3. Phocion Orator Athen. arguentibus amicis, quod improbum patrocinio seruasset in iudicio, ait: *At nemo bonus indiget huiusmodi patrocinio.* Ita Dominus hic: *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Matth. 9. *Ne igitur contra Solem loquaris.* Vt Pythagoricum monet: vt hic Pharisæi contra innocentem.

Similiter sint & Sacerdotes.

Eorum, vt etiamnum Sacerdotum, Est fouere, tueri, quæ Zelum Dei sapiunt: nō rodere. 1. Eorum arma esse defensiua, vt clypei, debent. Indicio sit turris Dauid, Cant. 4. *Mille clypei pendebant ex ea.* 2. Vel ethnicorum id Sacrificulorum semper fuit. Nam cum Athenis Alcibiades ab vrbe tota abijceretur, bona confiscarentur, honoribus priuaretur ipse; vtque solennius perageretur iudicium; omnes ad id vocati sunt Sacerdotes. Qui hoc tantum aiebant. *Ad nos supplicatio pertinet; non execratio.* Id est; defensio, non offensio. *Peccatoribus vel Deos ipsos propitiamus orando.*

Detractor sacer & intestabilis esto.

II. Quo detestabilior est detractorum vox horum, & os. 1. Vt ranæ per diem latent, silentq; in cœno; sub vesperum coaxant ingratum: ita momi putiscentes vitiorum paludes incolunt, præsente viro claro silent, in nocte vulgi ignari *sagittant in obscuro rectos corde.* Psal. 10. 2. Gallus plus alieno gaudet fimeto, quam domestico: Illud euertit, excutit: repertæque gemmæ, vel muscam præfert. Ita Zoylus. 3. Scarabæus sordibus innatus, & pastus, odore rosæ aut violæ, vt toxico, emoritur. Ita detractoris vita, & voluptas, sunt sordes alienæ: at mors ipsi laus est aliena.

Est propalator silendorū.

4. Olympiæ locus, vbi Græcorum artes certabant ac vires, sic constructus erat, vt vox vna septemplici echo resonaret; vnde ἑπταφώνον dictus est: Vocaliores autem sunt voces detractorum.

Est anima putiscentis hominis.

III. Stomacho, hepateque vitiatis tetri sapores ascendunt, quæ halitum contaminant: Ita hominis conscientia, cor, & anima putiscens exhalat memphitim maledicentiæ. Nam Matth. 12. *ex abundantia cordis os loquitur.* 2. Psalm. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum. Quia linguis suis dolose agebant.* 3. Leproso, *Leu.* 13. Sic mandatum *Habebit vestimenta dissuta; caput nudum; os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit.* Lingua tam purulenta maledicum arguit totum esse leprosum, & noxia in eo omnia, halitum, tactum, vestitum, affatum, &c.

PARS III.

Fugiendi sunt detractores.

NE talis fieret orabat Dauid: Psal. 140. *Pone custodiam ori meo;* Et Ps. 38. *Custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* 2. 1. Idem fugiebat hos contagiosos. Ps. 100. *Detrahentem secreto proximo suo, hūc persequebar.* Quo zelo? Ps. 30. *Erubescant impij, & deducantur in infernum: muta fiant Labia dolosa.* Cur? *Quia loquuntur aduersus iustū iniquitates in superbia sua & in abusione.* *1. Fugiēdi.*

2. Eccl. 26. *A tribus timuit cor meum; & in quarto facies mea metuit: Delaturā ciuitatis; & collectionem populi, & calumniam mendacem: super mortem omnia grauia.* Quare Leu. 19. *Non maledices surdo.* De quo S. Greg. in *2. Metuēdi.*

Past. p.

Past.p.3 *Surdo maledicere, est absenti, & non audienti derogare.* *3. Sunt noctuæ.* 3. Non absimile Plut. in Moral. *Vt inquit, noctuæ aues sunt inauspicatæ, nocte tantum volant, & gemunt: sic detractor, qui in absentia loquitur.* *4. Corui.* 4. Leu.11. *Comedere non debetis, & vitanda sunt vobis, &c. & omne coruini generis.* De hoc atri sunt & ferales momi. Coruus *Gen.8.* emissus ex arca non rediјt; nactus forte cadauer. Maledicus, vbi semel rationis ac veri excessit fores, per passionum mala volat, rancorisque rostrum in cadaueribus cruentat semper crocitans, & vix ad arcam salutis reuertitur. *5. Locustæ* 5. Locustas vidit Ioannes Apoc.9. *Similes equis paratis ad bellum; super capita coronæ similes auro: facies hominum, capillus mulierum, & dentes leonum erant.* Interpretes hic detractores intelligunt. *6. Antropophagi.* 6. De ijs Psalm.26. *Appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas.* Iob.19. *Quare persequimini me, sicut Deus, & carnibus meis saturamini.* Vbi S. Gregorius. *Qui alienæ vitæ detractione pascuntur, alienis carnibus saturantur.* *7. Bestiæ pessimæ.* 7. *Quod si inuicem mordetis, & comeditis, videte, ne ab inuicem consumamini,* Galat. 5. Item Daniel. 7. *Ecce bestia quarta mirabilis, atq; terribilis, & fortis nimis. Dentes ferreos habebat, magnos comedens, atq; comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans, dissimilis erat cæteris bestijs, & habebat cornua decem.* Mystice significabat ea Rom. Imperium: Moraliter detractionem. *Glossa* notat, tres alias bestias nominatas esse, Leænam, vrsum, leopardum, at quartam innominem esse. Adeo nullis terminis malitia eius contineri potest, vt nomen vnum habere nequeat. Sic Psal. 49. *Os tuum abundauit Malitia, & lingua tua concinnabat dolos.* *8. Sunt diaboli.* 8. Quin etiam diabolus ea nuncupatur. 1. Tim.3. *Mulieres similiter pudicas, non detrahentes:* Græce est, μὴ διαβόλου: *non diabolicas:* Vt detractor sit Diabolus, & vice *9. Serpentes.* versa. 9. Vterq; etiam serpens dicitur, Psal. 139. *Acuerunt linguas suas, sicut serpentes.* Hos ait Plinius *hist.nat.li* 5. linguā habere tenuem, longam, trisulcam, ac tetri odoris. Sic & illi vno linguæ ictu lædunt proximum cui detrahunt; se: & audientem patienter: Longa ea se ad mortuos porrigit, vt sagitta eos vulnerans: Ps. 56. *Dentes eorum arma, & sagittæ.* *Sunt cane peiores.* 13. Deut.23. *Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in Domo Domini. Quia abominatio est, vtrumque apud Dominum.* At non fidum animal est canis ac vtile? Sed impudens, & quemque allatrans: & maledicorum typus est.

PARS IV.

Benignitas aduersus maledicos opponenda est, exemplo Christi.

I. QVocirca Ouinos dentes amemus, non caninos. Nā de sponsa. Cant. 6. *Dentes tui sicut grex ouium, quæ ascendunt de lauacro.* Tales sint & filij Sponsæ, Christiani, dētes. 2. Labia etiam, qualia sponsi. Cant.5. *Labia tua lilia distillantia myrrham primam* id est: Candida vt lilium: redolentia, vt myrrha. 3. *Emunctoria,* Exod.25. *& ea, quæ emuncta sunt, extinguuntur, fiant de auro purissimo:* Id est, Modeste fiat de proximi defectis sermo; & factus cœletur; vt charitas adsit aurea, quæ corripiat, & occultet. 4. De Bonaso refert Plinius *l.* 10. *nat.hist.c.*70. quod, si à venatoribus se premi sentiat, cum ob recurua in ceruicem cornua defēdere se nequeat; tam tetrum, tam calidum odorem emittat, vt vel solo tactu venatores adurat. Ita detractor, alijs nocendi armis destitutus, rumore sparso nocet.

Piscis est, raiæ genus, qui in obambulantes ad ripam maris humorem eijcit, tam noxium, vt intoxicatos enecet, quos tetigerit. Deterior lingua est maledici.

Aditus ad Iesum facilis est II. Vt suscepto prodigo in patrem murmurabat filius ita Pharisæi in Christum, quod *peccatores suscipit*. Sicut quoque Maria & Aaron in Moysen; quod Æthiopissã duxisset vxorem. Hæc autem Æthiopissa anima peccatrix est, quam Dominus accipit in amplexus conuersam.

Quid gratiam Domini vertitis in vitium? Infinitæ misericordiæ est eius, quod audeant ad eum se peccatores aggregare. 1. Arcam aspicere Soli S. Pontifici licuit & accedere: Ios. 3. *Sit inter vos & arcam spatiũ cubitorum 2000. cauete ne appropinquetis*. At vera Arca dixit; *Venite ad me omnes*. Mat. 11. 2. Bethsamitarum. 5000. & 70. morte subita perierunt, quod propius Arcam accessissent, alij metuentes clamabant. 1. Reg 6. *Quis poterit stare in conspectu Domini Dei Sancti huius?* At *hic* etiam *peccatores recipit*. 3. Exod. 19. *Cauete, ne ascendatis montem, ne tangatis fines illius: Omnis qui tetigerit montem, morte moriatur*. At Christum, montem magnum ex paruo lapillo, qui adierit, vita viuet. 4. Assueri vel atrium inire, vel intueri vultum fas nulli, nisi vita periclitante: *Esth*. 4. Holofernis, *Iudith*. 14. inire cubiculum, aut pulsare ianuam nefas! Ad Iesum facilis est aditus.

Deus in medio nostri est refugium omnium. III. Regi Babylonio Magi de Dijs loquentes aiunt, *Horum non est cum hominibus conuersatio*. Dan. 2. Falsum Nam Deut. 4. *Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis*. 2. Azylum sacrum est Iesus. 3. Sicut 1. Reg. 22. *Conuenerunt ad eum*, Dauidem, *omnes qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo, & factus est eorum Princeps*. 4. Diluuij tempore, *Gen*. 7. etiam bestiæ ad Noen habuere receptum, ac salutem. Certior & ara, & arca salutis est Iesus Saluator: Ergo, *ad eum publicani & peccatores accurrite*.

PARS V.

Cur benignissimus Iesus perditos requirat?

Mollis in respondẽdo Iesus. I. QVis ex vobis homo, &c. Liuorem, & scandalum retundit parabola de amissa margarita; & alia de ouicula perdita. 1. Ægyptus ranis abundat, & raniuoris serpentibus Enydris. Contra hos ranæ virgam ore obtendunt, quæ faucibus inhærens necat inuasores Enydros. Itaque pingebant Ægyptii ranam cum virgula in ore, & intuentem Enydrum, cum epigrapha: *Virtute, non vi*. Ita hic Dominus contra Pharisæos. 2. Secundum istud vetus hieroglyphicum, vt *Rich. Brixius tom*. 2. Pingebant vetulam alatam, columnæ astrictam; ad pedes Herculem. Id est. Virtutem veterascere debere, volareque fama ferente: affixam ad innocentię columnam, ac tutam; Hercule fortiorem esse. Talis hic Iesus pastor, requirens sequestratum ab Angelis Adamum.

Nos ouis perdita. Inde. 1. Isa. 53. *Omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit*. 2. Ezech. 34. *errauerunt greges mei in cunctis montibus, & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi*. 3. Psal. 118. *Erraui sicut ouis, quæ perijt. Quære seruum tuum Domine*.

Requirimur ob Dei gloriam. II. Sed cur Domine hanc requiris ouẽ tam solicite? 1. An, quod ea ad Dei gloriam spectet? Nam Psalm. 113. *Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in infernum?* 2. An etiam quia Iob. 10. *Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me totum in circuitu?* *2. Quia creauit nos.* 2. Ionæ dixit Dominus. Ion. 4. *Tu doles super hedera, in qua non laborasti, neque fecisti, vt cresceret, quæ sub vna nocte nata est & perijt: Et ego non parcam Niniuæ ciuitati magnæ, in qua sunt tot homines*, quasi dicat. Etsi plus de hisce doleam, quam tu de hedera, attamen non parcam. Nunc tamen nos quærit. *3. Ob pœnas paritas perditis.* 3. An, quod solus nouit optime pœnarum immanitatem, à qua

seruatos

seruatos nos discupit? Certe tanta non erat euastatio Ierosolymæ, & tamen Luc.19 *Fleuit super eam.* 4. An, quod nota tibi Satanæ tyrannis sit, & leonina rabies circumeuntis? Ita Dauidi dolebat Goliathanus fastus, 1.Reg.17. *Quis,* ait, *est hic incircumcisus, qui exprobrat aciem Dei viuentis?* Ideo stabat animo, cum hoste congredi, suosq; vindicare ab eo. Et vindicauit cum Deo. Sic Iesus ouiculam ex ore leonis aut vrsi eruebat baculo, & habitu pastorali.

4. Ob dæmonis tyrãnidem.

Itaque nos iam quasi, vt Dauid trepidos Israelitas, affatur, 1.Reg.17. *Leo, vel vrsus tollebat arietem de medio gregis*, genus humanum Angelis prædestinatione insertum, *& persequebar eos, & percutiebam, eruebamq́; de ore eorum, & illi consurgebant aduersum me*, vt hic Pharisæi: *& apprehendebam mentum eorum* obmurmurantium, *& suffocabam, interficiebamq́; eos*, in parabolis refutatos. Ergo Christus victoria nostra, Ioan.16.v.33. *Confidite, quia ego vici mundum. Iam Princeps huius mundi iudicatus est*, Ibid.v.11. Et vero tanti est ei vel vna anima, vt ei soli impendisset, quod nunc omnibus impendit. Nam *venit, vt faceret voluntatem Patris sui.* Atqui, Matth.18. *Non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in cœlis est: vt pereat vnus de pusillis istis.*

Suauis in arguendo Iesus.

III. Notanda est mira Dñi benignitas, qua respondens in bono vincit malum Pharisaicum. Non clamat, non contradicit, sed interrogat. Vti hic & aliàs, *Licetne censum dare Cæsari?* Matth.22. *Quomodo legis in lege? Diliges,* &c. *Quis vestrûm non educet asinum?* &c. *Licetne sabbatho benefacere?* &c.

Vt balena gratissimum odorem effundit contra tetrum pisciculi insidiantis ei, ac pestiferum effundentis, *teste Plinio*: Ita Iesus in hoc mundi Oceano contra linguas virulentas vtitur remedio benignitatis odore.

Etsi alia

Mirum! Cum Sap.16. *Creatura Factori deseruiens exardescit in tormentum aduersus iniustos.* Et Sap.5. *Pugnabit cum illo orbis terrarum aduersus insensatos.* Cum, inquam, omnis creatura sit aduersa peccatori, Deum tamen læsum stare pro eo, hoc mirum & magnum. Vere Thren.3. *Misericordia Domini, quod non sumus consumpti.*

oĩa sint infesta.

Nõ igitur desperandum est.

Quo scelestiores Caini desperabundi. Ge.4. *Ecce,* inquiunt, *proiicis me à facie tua, omnis, qui inuenerit me, occidet me.* Non sic. Nusquam tutius viuitur, quam ante faciem Domini, sis vel Cain deterior. 2. Augustine, quid expertus ais? *Ego te offendebã, & tu me defendebas.* 3. Ergo Domine Ps. 30. *Abscondes eos,* peccatores, *in abscondito faciei tuæ, à conturbatione hominum.* 4. Dicant Ps.45. *Deus refugium nostrum & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis.*

DOMINICA IV. POST TRINITATEM.

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est, Luc.6.

I. DEvs, *Gen.*2. hominem ad imaginem & similitudinem suam condidit, quasi Deum quendam terrestrem. Esse ea pignus amoris vtrimque debebat. Sed & calcar homini, vt opere similis esse contenderet illi, quem referret imagine. Quod vt perfectius assequeretur, posuit illi, vt Sponsus Sponsæ, signaculum suum super brachium eius, *Cant.*8. Ne cor solum amaret. Sed & manus opus præstaret misericordiæ, iustitiæ, &c. Vti Deus exhibuit opere quod gessit in voluntate. Et hoc monet hodie.

Nos igitur

I. De excellentia misericordiæ.
II. De vi & efficacia eiusdem.
III. De incentiuis ad eam.

IV. De iudicio temerario.
V. De iniuriis remittendis.

PARS I.

De excellentia misericordiæ.

Ea est homini propria. I. **M**Isericordia est alienæ miseriæ in nostro corde compassio. Sic August. D. Th. & Scholastici. Vnde in Deo non reperitur; quia in eum non cadit passio. Opus tamen subueniendi miseris, Deo est proprium; vti bonum agere, & dare. Quo magis nos tangi misericordia vult in corde, & opere probari: vt quæ & passiue, & actiue nobis conueniat.

1 Mãdata Ideo tot ad eam monita, Eccl. 9. *Oleum de capite tuo non deficiat.* Et quidem; vt oleum omnibus superfertur liquoribus; ita virtutibus misericordia. Ait *hic Eus. Emis.*

2. Chara Deo. 2. Plane vt Deus præ cunctis diligit hominem, ob imaginem creationis; ita homines misericordes præ hominibus aliis amat, ob similitudinem virtutis. 3. Prou. 3.

3. Altior virtutib. omnibus. *Misericordia & veritas te non deserant. Circunda eas gutturi tuo: & scribe eas in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam & disciplinam coram Deo & hominibus.* 4. Oseæ 6. *Miseric. volo, & non sacrificium.* Matth. 9. *Euntes discite, quid sit: Misericordiam volo, & non sacrif.* Iac. 2. *Superexaltat autem misericordia iudicium:* Id est, vt Aug. in Psal. 143. *Præponderat, exultat & gloriatur miseric. aduersus iudicium.* Addit Oecumenius in Epist. Iacobæam. *Siquidem misericordes misericordiam consequentur.*

Figuræ. 1. Fons est omnium virt. II. Ethnici sane, vt Athenis, aram Deæ Misericordiæ statuerunt: ait *Pausan. & Plut.* Nos eam esse fontem dicimus in Deo, ex quo cetera dimanant in nos dona omnia. Vti *Gen.* 2. Fluuius Paradisi vnus in quatuor se diuidit: ita Miseric. vna est quadrifida, circumiens omnem orbem. 1. Creationis, 2. Gubernationis, 3. Redemptionis, 4. Glorificationis.

2. Est arca Dei. 2. Miseric. est arca, in qua centuplicatum reperitur in cœlis, quicquid hic manus operata fuerat. Est enim *Exod.* 25. 37. Arca fœderis, è lignis incomputribilibus Sethim, vestitaq; auro: In qua Tabulæ legis, Manna, Virga Aaronis. In hanc Mat. 6 *Thesaurizate; vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, vbi fures non effodiunt.*

3. Misericordia est ianua cœli. Ideo ostia ad Sancta sanctorum erant oleagina, 3. Reg. 6. *3. Porta cœli.*

4. Columba, ad arcam rediens, Gen. 8. *Ore ramum oliuæ virentibus foliis retulit.* Ita Misericordes Cœlum ingrediuntur. *4. Columba pacis.*

Sospitatrix est, &c. III. Miseric. dissoluit laqueos damnationis, & luctatorem dæmonem eludit. Vti luctatores oleo se vngebant, vt & fortiores essent, & ne teneri possent. Vt Aug. l. 50. Homiliarum hom. 39. *Ante fores gehennæ stat misericordia, & neminem permittit in carcerem mitti.* Chrysost. *hom.* 5. *de pœnit.* ait, habere nos hic nundinas, in quibus paucis misericordiæ nummulis emere possimus cœlum.

PARS II.

De vi, & efficacia Misericordiæ.

1. Ethnicis magni facta. I. **E**Stote *miseric.* Ethnici indignum vita ducebãt, qui careret misericordia. Hanc in tristibus, in lætis Amicitiam esse Solem volebant. 1. Ideo Antoninus Verus Imp. teste *Capitolino*, aiebat: *Inhumanum est, humanis casibus non ingemiscere.* 2. Martiani Imp. vox erat: *Eas demum veras esse diuitias ac certas, aliena non rapere, egentibus elargiri sua.* 3. S. Franciscus ait: *Misericordia est amoris Dei pararia.* S. Bonau. in vita cap. 1.

2. Est pro Iustitia. In S. Scr. Misericordia pro Iustitia accipitur. 1. Prou. 21. *Facere misericordiam & iudicium, magis placet Deo, quam victima.* LXX. vertũt, *facere iusta:* Rabini, *facere iustitiam.* 2. Hinc 2. *Cor.* 9. vocat eam, *frugem iustitiæ.* 3. Enimuero qui misericordiam ostendit, is & suum cuique reddit: Id quod iustitiæ est:

est: ac tanti, vt dicat Deus, Matth.25. *Quod vni ex istis fecistis, mihi fecistis.*

3. ditatur à Deo. 1. Deus, vt misericordes ditat gratiis; ita & animam. Hinc Oseæ 1. *Ablactauit eam, quæ erat absque misericordia.* Quis? Ge.17. *Ego Deus omnipotens*, Hebr. legūt, *Saddai*, i. qui habet vbera. 2. De hisce Cāt. 1. *Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Sic Sponsum ab vberibus misericordiæ Sponsa laudat.

Punitur immisericordia. Quo durius puniuntur immites. Aug. l. de Con. vit. *Memento, quid purpurato diuiti contigerit. Non damnatus est, quod aliena tulerit; sed quod egenti sua non tribuerit: Et in inferno positus ad petenda minima peruenit, qui hic parua negauit.*

4. Misericordia beat. Hier. Ep. ad Nepot. *Non memini me legisse mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores: & impossibile est, multorum preces non exaudiri.* Ergo, *Estote miseric.*

Facit Deo suppares & filios. II. Non vult nos Patri potentia pares esse: vti Lucifer & Eua voluere: sed misericordia, Eph 5. *Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi.* 2. Sic Æneas Ascanio:

Disce puer virtutem ex me, verumq; laborem.
T e pater Æneas, & auunculus excitet Hector.
Dedecus est natis claros habuisse parentes,
Ni studeant illis moribus esse pares.

Degeneres sunt immisericordes. Cn. Scipioni, filio Africani, sed degeneri cognatio detraxit annulum, cui insculpta Patris erat imago: quod eam virtutibus non æmularetur. *Val. Maxim. l. 3. c. 5.* 2. Alexander Magnus cognomini adolescenti, sed dissoluto, ait: *Aut nomen, aut mores muta.* Maximus serm.4. de Fort. Sic & tu Christiani, id est, vncti misericordis nomen.

Est Dei propria. III. Salomon, 2. Paral. 3. *Ante fores templi fecit duas columnas*, id est, ait Rupertus in 3. Reg. 7. *Misericordiam & iustitiam.* Nam Cant. 5. *Crura eius sicut columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas.* His autem cruribus incedit Deus, vt ait Psalmista, Ps. 24. *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas. Hisce columnis*, ait Rupertus, *totum S. Scripturæ ædificium innixum est.* 2. Prisci idola sua pleraque ex ligno oleagino sculpebant: quod eorum sit misereri. Et licet Iouis fieret ex auro; tamen oliuæ ramis coronabatur. 3. Milesiis, quod inscij oliuam succendissent, oraculum consultum respondit; *quia Misericordiæ symbolum violastis, insignem crudelitatem patiamini.*

PARS III.

Incentiua ad eandem.

I. HÆc complura sunt. 1. Quia quisque est ipse miseriis obnoxius. 2. Motiuum. Deus eam exigit, omissamq; punit. Ezechiel c.16. v.49. omnem Sodomę ruinam adscribit immisericordiæ: *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & manum egeno & pauperi non porrigebant.* Habens aridam manum, *Matth.* 12. iubetur eam extendere, & sanatur. Vbi quidam ait: *Nulla res tantum valet ad salutem recipiendam, quam aperire manum extensam, & dare eleemosynam.* *1. Quia miseri sumus oēs. 2. Mādata est nobis.*

3. Motiuum. Ea etiam in brutis reperitur. 1. Hoc miratus *Iob*, remittitur ad bruta cap. 12. *Interroga iumenta, & docebunt te; volatilia cœli, & indicabunt tibi, loquere terræ, & respondebit tibi; & narrabunt pisces maris.* *3. Quia etiam innata est brutis.*

Et quidem inter terrestria, ecce. 1. Elephantes, ait *Ælian. l.* 12. *Var.* transituri flumen, robustiores se in flumen sistunt, vt cursum frangant aquæ, infraq; se transeant infirmiores. Cumque senserint sicubi tectam esse fossam, qua capiantur; in eam se fortissimus iniicit, prætbetq; cæteris dorsum pro ponte, vt transeant. Dein alij proboscide ramis arborum fossam implent, vt & ille possit emergere. En misericors auxilium, *Idem l.8. c.14* *1. Terrestribus.*

l.8.c.14. 2. Leo, nisi extrema adactus fame, parua non lædit animalia: quin hæc eum sequuntur, vt diuisam ab eo prędam participent. *En iumenta.*

2. Volatilibus. Iam *volatilia.* 1. Ciconiæ parentes senio debiles migraturæ aliò, humeris supportant. Pelicanus sanguine redanimat pullos. 2. Coruus, ait *Ælian. lib.3.c.41.* cum præ senio prædam quærere pullis nequit, iis se dat ipsum in escam. 3. Idem *l.1.c.19. & l.11. c.12.* Delphin si paruulorum suorum quis capitur, horrendo eiulatu cæteris fugam suadet. Dein congregat socios, sicq; insultant in cymbam vi, vt ni paruulus reddatur, eam submergant. Mortuum segregatim deferunt, vbi profundissimum, cum magno luctu.

3. Telluri Demum, *Terræ loquere.* Vbi S. Ambros. monet: *Aspice terram, quam copiose fruges fundit homini?* &c.

4 Quia re muneratur à Deo II. 4. Motiuum ac incentiuum sit merces quoq; temporalis: Adeo large reddit Deus. 1. Prou. 11. *Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt: Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt.* 2. Prou. 3. *Honora Dominum de tua substantia & de primitiis frugum tuarum da pauperibus; & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.*

Exempla. Ecce exempla. 1. Sareptana, 3. *Reg.* 17. quod Eliæ magno affectu succurrisset, sic benedicitur, vt oleum & farina ei non deficerent, dum plueret post triennium. 2. Tiberius Imp. cum etiam insignia & ornamenta Imperij fuisset elargitus, monitus ne prodigat res imperij, respondit: *Deus non deerit fisco nostro.* Et ecce, paulo post in Palatio ambulans marmori crucem incisam conspicatus, iubet lapidem eleuari, honore Crucis. Sub hoc similis erat & alter, sub hoc & tertius; ac ibi thesaurus maximus. Quem ipsum continuo elargitur egenis. Sic *Paul. Diac. lib.6. cap.3.* 3. Ethnicus à Christiana vxore persuadetur elocare pecunias Christo, plus recepturum fœnoris. Ducitur ab ea ad templum; hic repertis egenis distribuit; experturus promissum ac fidẽ vxoris. Post, vrgente necessitate, expostulans cum ea, de pecunia quasi perdita: quæ ipsum eodem iubet redire. Dumq; dispicit ibidem, quis quid offerret sibi, forte humi conspicit aureum. Affert vxori, emat piscem in prandium. Emptus piscis, dum exenteratur, ecce gemma in eo reperitur, quæ vendita fuit 300. millium aureorum. Ecce Prouer. 19. *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis: & vicissitudinem suam reddet ei.*

5. Motiuum. Quia opera misericordiæ potissime examinabuntur. Matth. 25. *Esuriui, & non dedistis mihi,* &c. Ideoq; Iacob. 2 *Iudicium sine misericordia ei, qui non fecit* &c. Contra Matth. 5. *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.*

PARS IV.

De iudicio temerario.

1. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Quia & hoc est misericordiæ. 1. Et iudicium nostrum est plurimum temerarium, vtpote secundum faciem, vt Scriptura id vocat, Ioan. 7. *Nolite secundum faciem iudicare, sed rectum iudicium iudicate.* *Subitum iudicium est erroneum.* 2. Leprosum, *Leu.* 13. dies septem segregari ac inspici iussit Deus; ne sacerdos præpropere quid pronunciaret. Si ita cunctabundos esse conuenit constitutos ad iudicandum; quid par eos agere, quibus id datum non est negotium?

Improbus omnes sui esse similes aut cogitat, aut vellet: quo citius errat iudicio. *Est improborum* 1. Vt Nero, Veneri deditus, iudicabat neminem posse abstinere. Idem & Lutheri fuit iudicium; quod & scriptis consignauit. 2. Eccl. 10. *In via stultus ambulans, cum ipse sit insipiens, cæteros putat insanire.* 3. Sic Vagao *Iudith.* 14. mulierosus etiam Holofernem putabat Iudithę amplexibus

inhæ-

inhærere diutius, quod non surgeret instante hoste. 4. Ita *Luc.* 7. Iudicabat Magdalenam Simon temerariam, ac peccatricem. 5. Ita *Luc.* 18. Pharisæus Publicanum. 6. Sic 2. *Reg.* 10. Ammonitæ iudicarunt pro exploratoribus legatos Dauidis, missos Regi consolando, ob mortem patris, & fœderi jiciendo amicitiæ.

Est sordidum. 1. Cucurbitulæ noxium exsugunt sanguinem, non bonum: ita suspiciosi, vt porci lutosi, sordes rimantur. 2. Qui, quod agant, domi non habent, vagantur male feriati; alienaque notant: Ita qui secum non habitant in conscientijs suis. Ista *Plutarchus in Politicis.*

Est ignarum sui. Sophronius *cap.* 134. *Prati spirit.* Anachoreta senex sciscitanti iuueni, cur tam cito iudicaret? ait: *Quia tute te ipsum non nosti, nec inspicis.*

Medetur ei misericordia. II. Isti temeritati medetur charitas, & miseric. Quia hæc aliena vt bona, sic & mala, sua esse ducunt. 1. Vnde suadetur Rom. 12. *Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus.* 2. Cor. 1. *Sicut socij passionum; ita & consolationum.* 2. Qui in vrbibus sordes coaceruant vicatim, ac euehunt, vilissimi capite censi habentur. Ita critici suspiciosi, hominum sunt peripsemata.

3. Vera *Charitas non cogitat malũ.* 1. Cor. 13. Ergo in ipsis mera inest malignitas.

Prodit ex malitia. Ideo Adam, dum innocens erat, nuditatem non agnouit: at puduit eum sui, iam innocens factus. Ita mali male cogitant, & loquuntur. 2. Nota est duplex Æsopi anterior, & posterior mantica. De qua *Persius Sat.* 4.

Vt nemo in sese tentat descendere; nemo:
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Ex stultitia, 3. Cicero libro tertio Tusculã. Quæstion. ait: *Stultitiæ proprium est, aliorum vitia cernere, obliuisci suorum.* Gregorius Magn. *Stulti tanto intensius de alieno iudicant; quanto sua profundius ignorant.*

Psalm. 5. *Linguis suis dolose agebant: iudica illos Deus. Decidant à cogitationibus suis: secundum impietatem eorum expelle eos.* Quia *guttur eorum sepulchrum patens.* fœtetque a mortuorum putredine, quibus non parcent. Et tam bono, quam malo viro os suum parant in tumulum: Sicut Raguel, *Tob.* 8. tam iusto Tobiæ sepulcrum parabat, quam alijs septem prioribus, male de hoc iudicans. *Est bonis, & malis iniquum.*

III. Nõ sic bonis erit: Malis male. Nam 1. *Vir linguosus non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interitu:* Ps. 39. Vel vt Chaldæus: *Venabitur angelus mortis, & detrudet in gehennam.* Iuste. Nam pœnæ par culpa. 2. Vt enim montes quidam ignem eiectant accensum ex sulphure intus, incensoque aere: ita critici maledici sulphure intus ardent, succenso per flabellum dæmonis. Quibus imprecatur Ps. 82. *1. Sibi cadat malũ* *2. Ex se ipso.*

Ponantur sicut flamma, quæ comburit montes. *3. Est mendax.*

3. Pro Maria *Num.* 12. leprosa ob murmurationem contra Moysen, aues sunt sacrificatæ: quæ symbolum sunt garrulitatis. At critico maledico nil garrulius, nilque leprosius. 4. Ideo Baccho sacra fuit pica, pectus alba, cætera atra: talem maledici speciem præferunt candoris ac Veri: at atri sunt, & mendaces picæ.

1. Bene igitur, Ecclesi. 21. *Verba sapientis statera ponderabuntur.* 2. Sicut prisci in bilance pingebant hinc canem, libere latrantem, inde serpentem, cautum Mineruæ comitem; Ita sapiens arguit, sed caute. 3. Temerarij erant Melitenses, *Act.* 28. viso adhærere manu Pauli serpentem, dicentes: *Vtique homicida est hic homo: qui, cum euasit de mari vltio non sinit eum viuere.* *Ergo caute.*

PARS V.

Iniurias remittendas esse.

DImittite, *& dimittemini.* Et hæc pars misericordiæ est. 1. Eph. 4. *Estote inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem:* *Exemplo Dei.*

Sicut & Deus in Christo donauit vobis. q. d. *Si* Deus Dominus, &c. homini, seruo. &c. quanto magis, &c. Matt. 18. *Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me; non: ne ergo oportuit & misereri conserui tui?* 2. Vt prudens nauarchus tempestate superante non obnititur contra, sed vela contrahit, dum illa desæuiat; atque tum prouehitur. Ita cede malis: silentioque in eos te vindica. Hæc ô quanta est victoria?

Nauta.

Vince bono malũ. 1. Æneas offa melle à Cerbero obiecta non allatratus vel ad inferos tutus abijt, Ita tu. &c. Nam *Prou.* 15. *Respõsio mollis frangit iram.* 2. Audi patientiam, Psal. 128. *supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.* Dorsum eis dedit; non pectore se opposuit. Honesta hæc fuga est: *dimittere vt dimittaris.*

Obliuiscitur per Amnistiam. II. 1. Pythagoricum est: *Ollæ ab igne remotæ nullum in cinere vestigiũ relinquitur.* id est: Iræ memoriam aboleto. *Cyr. l. 5. Strom.*

2. At monet Isidorus *Epist.* 12. *Iras aquæ inscribendas: amicitias æri* 3. Hem: ab Ethnicis vincemur Christiani? *S. Basil. orat. de legendis scriptis gentium:* ait. Socratem infringentis sibi colaphum nomen fronti inscripsisse imperturbatum, quasi beneficio affectum. 4. *Senecæ l. 2. de ira cap.* 33. Aulico suscitanti, qui possit in aula senescere? dictum: *Iniurias accipiendo: & gratias agendo iniuriantibus.*

Comitas. Quo deteriores, qui nec verbo dignantur eum, à quo læsi fuere. 1. Alciatus, & Pierius produnt ex Physicis duo tympana diffringẽda citius, quam sonum edant compulsata; Quorum hoc ouina, lupina istud fuerit tectum. Ob odium animalium, quod in exuuiis etiam viuit. Tales isti bestiæ. 2. Leo rugit, lupus vlulat, sibilat serpens, crocodilus tamen hisce acutissimis dentib. sæuior est, etsi elinguis sit, Ita elingues inimici sunt crocodili.

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

Duc in altum. Laxate retia vestra. Luc. 5.

Tobias c. 6. Raphaelis iussu feliciter piscatus piscem est, quo dæmonem fugauit, matrimonium prosperauit, cœcitatem patris consanauit, Petrus felicius, iussu Domini &c.

Audiendum Zelose.

Nos de eo

I. *De vi verbi Dei flexanima.*
II. *De piscium, & hominum comparatione,*
III. *Cur in piscibus miraculum ostenderit Dominus;*
IV. *De nocturna piscatione, deq; Nihilo.*
V. *De piscatoribus.*
VI. *De iussu:* Duc in altum.

Indiciũ dat prædestinationis.

PARS I.

De vi verbi Dei flexanima.

I. DVlce Dei Verbum est. 1. Expertissimus Ps. 118. *Quã dulcia faucib. meis eloquia tua? Super mel & fauũ ori meo.* Ipsi rupes dedere aquã, cœli manna, &c. 2. Eccl. 40. *Tibia & psalterium suauem faciunt melodiam, sed super vtraque lingua suauis.* Suauior Verbi Dei, magisque flexanima. Nã Dei est: Luc. 21. *Ego dabo vobis os & sapientiam.* 3. Ex ore Herculis pingebant prisci catenam populos trahentem: Ipsum vero, vt *Alciatus* describit talem:

Nulla ei par eloquẽtia est

Arcum læua tenet, rigidam fert dextera clauam.
Contegit & Nemeos corpora nuda leo.

Quo eloquentiæ vim exprimebant: qua feros populos & agrestes domuisset magis, quã robore. At hæc fabula est respectu veritatis in Verbo Dei. Hoc enim quos populos non perdomuit? 4. Diogenes ita rapiebatur Antisthenis dissertationibus, vt minanti fustigationem, si rediret, se ad pedes abiectum diceret: *Cæde: nec enim ita durum*

Mundani vani.

durum reperies baculum, quo me abegeris; quam diu aliquid dixeris, quod discam. Vbi tuus Christiane, Zelus est Verbum Dei audiendi.

Audiendum Zelose. II. Ergo ne. 1. Regina Sabæ. 3. *Reg.* 10. attentius pendebat ab ore Salomonis, quã tu à Prædicatoris! At is humanam, naturalemque, ac moralem promebat sapientiã. Vere autem. *Beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud!* Luc. 11. Nam *Vt esurire, bonam corporis valetudinem declarat*, ait Chrys. homil. 2. in Isa. *Sic sermones appetere spirituales, animæ sanitatem arguit.*

Indiciũ dat prædestinationis. 1. Qui piscem explorat, recens sit, an putiscens; is aures seu branchias attendit: Ita ex auribus & auditu Verbi Dei æstima Christianum sanum, vel corruptum. *Qui enim ex Deo est, verba Dei audit.* Ioan. 8.

2. Sanæ aures erant dicentis, Ps. 118. *Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.* q.d. Vt miles diu obsessor vrbis, spe facta deditionis, ad spolia adspirat; sic ego, &c.

3. Sit vrbs, cuius ciues omnes mortem meruerint: Principis tamen clementia ableget ad eos, non lictores, sed nobiles cum literis gratiæ factæ: quo has animo audirent singuli? Tales leguntur à Prædicatoribus ad peccatores. Ob hasce turba fuit tanta CHRISTVM affectata, irruens in eum, vt vix in terra locum reperiret: Ergo *ascendit nauiculam.*

PARS II.

Piscium, & hominum collatio.

Mundani vani. 1. *Secus stagnum Genesareth.* Mũdus mare est, ab superbia tumidum, auaritia feruidum, spumosum luxuria. 1. Ioan. 2. *Omne, quod est in mundo, aut est concupiscentia, &c.* Nauis est Ecclesia; sagena vero S. Litteræ, pisces homines: Vnde versus.

Ecclesiam pro naue rego: mihi climata mundi
Sunt mare: Scripturæ, retia, piscis, homo.

Minores opprimunt. 1. Pisces minores à maioribus deuorantur. Iac. 2. *Nonne diuites per potentiam opprimunt vos?* Abac. 1. *Et taces, deuorante impio iustiorẽ se, & facies hominis quasi pisces maris.*

Dulcis eis miseria mũdi est. 2. Nati in mari salsuginem non sentiũt: ita cosmophili non æstimant ærumnas mundi: cuius sal eis mel videtur. Israelitæ Ægypto pasti allio, & porro delectabantur: & præ horum eis memoria dein manna putabat. Ita siliquæ mundi sunt quibusdam tanti; vt nauseent ad cœlestia. Vah porriuoros.

Diuina gratia egentissimi sunt. 3. Pisces, vt aquigenæ, extra aquas viuere nequeunt; Ita extra gratiam Baptismi, nemo fidelium. Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.* Sicut Naaman sanari nunquam potuisset, nisi lotus in Iordane 4. *Reg.* 5.

Tentationibus expositi sunt. 4. Pisces nunquam extra periculum sunt, ne capiantur: plura hominib. pericula in mundo, insidiæq; plures à dæmone, carne, mundo. De Dæmone Ps. 140. *Cadẽt in retiaculis eius peccatores.* Eccl. 9. *Sicut pisces capiuntur hamo, sic homines in tempore malo, tentationum.* Quare Eph 6. *Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo.* Tali die Satã orbẽ totũ in nassam suã pertraxit sub aquis diluuij. *Gen.* 7. Itemq; Ægyptum in mari rubro mersam. *Exod.* 14.

Nulla ei par eloquĩtia est

6. Magni pisces in mari salso, minores in dulcib. fluuijs viuent. Ita magnæ animæ in afflictionibus: abiectiores in prosperis degere sinuntur. Magni pisces erant Iob. Moyses, Dauid, Elias, &c.

PARS III.

Cur in piscib. miraculum ostenderit Dominus?

Concluserunt piscium multit. copiosam.* Cur? 1. Vt potentiam ac dominium suum declararet; in obedientia piscium ipsi præstita. Ps. 8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius, &c. Et pisces maris.* Olim idem castra Israelitarum impleuit coturnicibus.

bus. *Nu.*11. Quo ſuum dominium in cœlum ac terram oſtendit. Idem *Apoc.* 10. per Angelum, cuius pes dexter ſuper mare, ſuper terram ſiniſter ſtabat.

2. Quia, cum in diluuio animalia collegiſſet in arcam; piſces excluſit, relictos diluuio; iam idcirco concludit eos, quaſi compenſans omiſſum prius.

3. Quia piſces ſunt liberius vagi, quam vlla animalia: nec poſſunt cicurari vllo modo, vt alia: ideo potentiam declarat; quod illi etiam ad nutum pareant ſibi, quaſi cicures.

4. Vt Petro talionem redderet gratus pronaui conceſſa ſibi concionanti. 1. Ita Sareptanæ remuneratus eſt olei multiplicatione, & filij ſuſcitatione hoſpitium datum Elias. 3.*Reg.* 17. 2. Sunamitidæ ſterili filium dedit pro Eliſæo hoſpitato: eumq; dein mortuũ ſuſcitauit. 4.*Reg.*4. Ecce quã verum *Matth.* 10. *Qui vos recipit, me recipit.*

Vt Prædicatores reddat excitatiores in piſcationem hominum, imprimis Apoſtolos piſcatores. Quemque trahit modo &c. cui propenſior eſt: Ita, Magos aſtrorum ſtudioſos, aſtro trahit: ſic captura piſcium hic piſcatores.

6. Vt Prædicatores à terra abductos eſſe debere oſtenderet; ſicque eijcere rete. *Reducite,* inquit, *à terra puſillum.* Ergo relicta auaritia, luxuria, negotijs ſæcularibus moribuſque, in altum ducant perfectionis, &c. ac inde ſperent felicem in piſcatione capturam. Huius figura tubæ argenteæ ductiles fuere: *Num.* 10. quib. populus ad mouenda caſtra vocabatur. Ita Prædicatores ſint purum à ſcoria argentum, ſint ſonorum, candidum: ſint ductiles, id eſt, malleo tribulationum facti.

PARS IV.

De nocturna piſcatione ac Nihilo.

Noctes infructuoſæ.

T*Ota nocte laborantes nil cepimus.* Hoc eſt. 1. Nocte legis Moſaicæ. Nam Heb. 10. *Vmbram habet lex futurorũ bonorũ:* In ea nulla capiebatur iuſtificatio. 2. In nocte mundi, In quo mundani *in tenebris ambulant.* In hac laborant tantum: capiunt nihil 3. In nocte peccati. *Qui* enim *male agit: odit lucẽ.* In hac nil capitur meriti. 4. In nocte mortis. Ad hanc differẽtes pęnitentiã rariſſime quid capiũt. De ea Dominus: Ioa. 9. *Veniet nox, in qua nemo poteſt operari.*

In verbo autem tuo laxabo rete. Nomine Dei inuocato opus quoq; inchoato. Sin': nil capies. Imprimis vero Prædicator. Alioquin eueniet ei, 1. quod puero Eliſæi. 4. *Reg.* 4, miſſo ad reuocandum in viuos filiũ viduæ. At *Non ſurrexit puer: non eſt vox, neq; ſenſus.* 2. Solus Naaman, lotus in Iordane, fuit ab lepra mundatus: 4.*Reg* 5. Iuſſu autem Eliſæi inibat. Cum tamen plures ſexcentis eum intrarint in iuſſi, nec tamen ſanati ſint. — *Prædicatores vani.*

3. Atquam multi concionatores laborant in nocte mundi, & peccati? Hi non ſolum nil capiunt: ſed etiam retia lacerant: vt Apoſtoli: Nam *Reficiebant retia.* 4. Heu tales: Oſeæ 8. *Ventum ſeminabunt & turbinem metent.* Molendina ventoſa molunt vento flante: ſtante hoc, ſtant. Ita ventoſi Prædicatores in vento vanæ gloriæ, 5. Non ſic Apoſtoli, 1. Theſ. 2. *Neque aliquando fuimus in ſermone adulationis, neq; in occaſione auaritiæ, Deus teſtis eſt:* Nec *quærentes ab hominibus gloriam.* — *Prædicatores peccatores.*

II. Rurſus: Quot ſæculares mittunt ſua retia opificiorum, officiorum, negotiorum, deſideriorum. &c. in mare, & nil capiunt? Cur! Quia Iſai. 59. *Telas araneæ texuerunt. Opera eorum opera inutila: & cogitationes eorum cogitationes inutiles.* Si reſurgerent Cœſares, Reges, Philoſophi, &c. dicerent: *per totam noctem laborauimus, & nil cepimus.* Sap. 5. *Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles.* Pſalm. 75. *Dormierunt ſomnum ſuũ, &* — *Sæculares Vani laborantes.*

nihil

nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis.

S. Ioan. Damascenus libr. de Barlaam & Iosaphat refert hanc parabolam. Eam inspersa explicatiuncula reddam. Fuit (*homo*) qui criminis reus, morti addicitur. Adit supplex tres ordine amicos, quorum duos summe coluit; tertio neglecto: hos orat, pro se deprecentur. Primus (*parentes & cognati*) negat: tantum, ait, te comitabor ad mortem. Aditur secundus, (*diuitiæ*) & hic negat; inuolucrum tamen se daturum ait. Aditur tertius, (*virtus*) hic spōdet: apud Iudicem deprecabor pro te, quin & patrocinabor. Ecce, Apocal. 14. *Opera eorum sequuntur illos.* At de duobus istis dicas, Ierem. 16. *Seruietis Diis alienis, qui non dabunt vobis requiem die ac nocte.*

Mundani & peccatores Nil capiunt. III. Iacob idololatræ Labano seruiens queritur Gen. 31. *Mutauit mercedem meam decem vicibus.* Cum mundo frustra expostulant iniurioso cosmophili; quantumcunque ei seruiant: Nil capiunt. Hoc mundi est: *Nihil.*

Seruiant peccato: *Nil* capiunt. 1. Peccatum Nihil est, ait August. Et hoc *sine ipso*, Deo, *factum est Nihil.* 2. Et 1. Cor. 13. *Si charitatem non habeam, Nihil sum.* Quia in statu peccati. Psal. 72. *Ad nihilum redactus sum, & nesciui.* 3. Ezech. 28. *Nihil factus es, & non eris in perpetuum.*

Vita est Nihil &c. Quin vita hæc mortalis ipsa est *Nihil.* 1. Psal. 38. *Ecce mensurabiles posuisti dies meos: & substantia mea tanquam Nihilum ante te.* 2. Iob 7. *Nihil sunt dies mei.* 3. Labores ergo continuare maiorum insignia, nobilitatem, &c. & *Nihil* sunt: Isa. 41. *Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo, quod non est.* 4. Quid fama & gloria? Ioan. 8. *Si ego glorifico meipsum, gloria mea Nihil est.* 5. Quid dominium in subditos? Gal. 6: *Si quis existimet se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.*

6. *Per mare, per terras currit mercator ad Indos,*
Vt congestet opes.

Sed hæ quid sunt? Sap. 7. *Diuitias nihil esse duxi in comparatione Illius.* Quid mundus? Ierem. 4. *Aspexit terram, & vacua erat,* & Nihil.

Ergo *Propter quod irritauit impius Deum?* *Ps.* 9. Hinc qui in istis velit quid piscari.

Delphinum syluis, appingat fluctibus aprum.

Itaque *Duc in altum & laxate retia vestra.*

PARS V.

De piscatoribus bonis ac malis.

I. DVc *in altum.* Piscatores sunt duplices. 1. Boni ab missione, & vita; aut illa sola, 1. Matth. 4. *Faciam vos fieri piscatores hominum.* Petrus *Act.* 2. piscatus est *piscium circiter* 3000. Rursus *Act.* 4. ad 5000. Christus quantum iactatus in alto est? Cumq; pertulisset omnia; demum Ipse *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me*, Ps. 68. Idq; in Passione. Hic omnes nassæ dæmonis conclusos ac Mortis eripiens, vel mortuus piscatus est. 4. Ægyptij exprimunt liberatorem multorum per piscem torpedinem. Hic reti captum se sentiens, virus effundit, quod ascēdens ad manus piscatoris, torpidas reddit ac semimortuas. Sicq; elapso è reti, pisces elabuntur omnes. Ita IESVS satanæ fecit; *Laqueos contriuit, & nos liberati sumus*, Ps. 123. 5. Quia igitur, IESV, *Dirupisti vincula mea, Tibi sacrificabo hostiam laudis*, Ps. 115.

II. Mali piscatores Hæretici sunt. Eunt infausti illi, de quibus 1. Ierem. 16. *Ecce, ego mittam*, id est, currere permittam, *piscatores multos, & piscabuntur eos.* 2. Et Ps. 140. *Cadent in retiaculo eius* Satanæ. 3. Huius farinæ fuit Arrius, anno 318. Cuius verriculum conclusit mundum. *Totus terrarum orbis ingemuit, & se Arrianum esse miratus est*, ait Hier. Et prodit *Tripart. hist. l.* 4. *c.* 8. Talis fuit Macedonius, fingens S. Spiritū esse crea-

creaturam, anno 388. Talis Pelagius, sub annum 400. negans p. orig. & gratiam; tribuens omnia, cœlum quoque soli libero arbitrio. Talis Manes, & innumeri hæresiarchæ. Vtinam Europa eos non nosset! Qui omnes caruere acceptis à Deo Patentibus istis: *Duc in altum*. Duxerunt; sed iniussi: non vocati, non missi.

PARS VI.

De iussu: Duc in altum.

Altũ mysteriorum I. QVis sensus dicti huiusce? 1. An: In altum mysteriorum diuinorum? Duxit, & dixit, Matth. 16. *Tu es Christus filius Dei viui*: quicquid vulgus de te sentiat.

2. Orbis totius. 2. An, *Duc in altum*, id est: Non in solo stagno Genezaret, inq; Iudæa prædica: sed *ite in vniuersum mundum*. Aug. l. 2. q. Euan. ait, *Hoc*, Duc in altum, *ad remotiores gentes pertinet*. Sicut Isaias dixit: *Tolle signum in gentes; ad eas, quæ propius, & quæ longe.*

Lex noua præstat veteri. 4. An hic sensus est: Pontifices V. T. viderunt tantum ripam mysteriorum; tu in abyssos prouehare. Tantum differunt lex tabulæ, & lex gratiæ. Placet, quicquid horum senseris.

1. Prohibitione cogitati mali II. Id figuræ ostendunt. 1. Angelus Danieli, *c.* 10. visus est præcinctus ad renes: *Apoc.* 1. aut circa mamillas: Quod (ait *Richard. à S. Vict. & Pannonius*,) V. T. opus ipsum luxuriæ prohibitum fuerit; in N. etiam cogitationes, Matth. 5. *Dictum est antiquis: Non mœchaberis: Ego autem dico vobis: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est* &c.

2. Perfectione operis. 2. *Orig. hom.* 12. *in Exod.* Moysis facies resplenduit, *Exod.* 24 sed manus leprosæ fuerunt, *Exod.* 3. Quia opera V. T. imperfecta: At Christus in transfiguratione totus resplenduit. Hinc *Galat.* 3. Isti in V. T. pueri vocantur: at Christiani, viri perfecti.

3. Misericordia. 3. In V. T. Moyses præferebat mucronem iustitiæ, & cultrum circumcisionis: at in N. T. *Apoc.* 1. IESVS *habebat in dextera sua stellas* 7. misericordiæ.

4. Dignitate. 4. Ps. 135. *Fecit duo luminaria magna, maius & minus. Solem, in potestatem diei: Lunam & stellas in potestatem noctis.* Vbi Arnobius ait: *Sol radiat in lumine agentibus: aliud in nocte Iudaica conuersantibus.* Vere Dominus *in Sole posuit tabernaculum suum*, Ps. 18. Hinc *Apoc.* 1. visa est Domini facies instar Solis radiare: Moysis vero *Exod.* 34. instar Lunæ cornutæ.

5. Facultate. 5. Lex V. T. fuit iugum importabile. At in N. T. Act. 15. *Visum est Spiritui S. & Nobis, nihil imponere vobis vltra oneris, quam hæc necessaria.* Vnde sic vocat Iudeos, Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis.* Venerunt multi. His dicit Gal. 5. *State, & nolite iterum iugo seruitutis contineri.* Vere iugum: nam teste *Lyrano*, & *Tostato*, erant vltra sexcenta præcepta. At Dominus ait Matth. 11. *Iugum meum suaue, & onus meum leue.*

6 Auxilio gratia. 6. Id in Arca significatum, transferenda ex domo Obededom: Ea enim, ait *Lyra ex Rabbinis*, seipsam leuauit, vt portantes Leuitæ onus non sentirent. 1. Paral. 15. *Cumq; adiuuisset Deus Leuitas, qui portabant Arcam*: idcirco *immolabantur septem tauri, & septem arietes.*

7. Veritate rerum. III. Quare *Duc in altum*: Id est, ingredere in plenitudinem Legis. Nam *vmbra abiit, & recessit*, Gal. 4. *Venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum.* Nam Lex vetus inanis erat ab gratia. Vnde Apostolus vocat eam, Gal. 4. *infirma & egena elementa*. Ideo iussit Deus, vt altare holocaustomatum inane esset, non solidum; *Exod.* 27. & 38. Et ideo Dominus Matth. 5. *Non veni legem soluere, sed adimplere.* Id est, ait Hier. ibidem, *perficere*. Quia Roman. 10. *Perfectio*, seu, *finis Legis Christus*.

8. Claritate interpretandi mysteria. IV. *Duc in altum*, hoc est: Scripturas interpretare; mysteriorum & Religionis adyta reserato. 1. Et vere Apoc. 10. *tonitrua voces* sunt in noua Lege: Nam in Vetere,

tere, ait *Rupertus ibidem*, tonitrua confusa, inarticulata erant Prophetarum dicta: in Noua *Locutæ sunt voces*. 2. Inde in V.T. Lex data est in Synai cum tonitruo, *Exod.* 19. & in caligine: Et Moyses blæsus balbutiebat: at in N.T. Spiritus S. venit in igne, vt linguæ, fecitq; disertos, & *in omnem terram exiuit sonus eorum*, Ps. 18. 3. Ierem. c. 1. mysterium Triados explicaturus clamat: *A, a, a, Domine Deus nescio loqui: quia puer ego sum.* At Apostoli plane sunt elocuti, 1. Ioan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* 4. Ideo iussit Deus Isaiæ c. 8. *Sume tibi librum, & scribe in eo stylo hominis*, q. d. Non ænigmatico, Mosaicoque: sed hominis Dei Christi Iesu.

4. Dignitate.

5. Facultate.

9. Cognitione mysteriorum V. *Duc in altum*: Id est, in maiorem mysteriorum cognitionem. 1. Ideo *Ezech.* c. 1. visa animalia sunt habere alas quatuor: At Ioanni *Apocal.* 4. habere senas. Quod tanto sit maior in Christianis cognitio cœlestium rerum. 2. Prædictum Psal. 138. *Nox sicut dies illuminabitur.* 1. Hebr. 1. *Multifariam, multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in Filio.* Quo sub Doctore non plus proficeretur? Inde Christiani dicti sunt Discipuli Dei. Secundum istud Isa. 54 *Ponam vniuersos suos Doctos à Domino.* LXX. vertunt, διδακτοὺς τοῦ θεοῦ, *Discipulos Dei.* 5. Hinc & Angelos docent Apostoli. Ephes. 3. *Mihi omnium factorum minimo data est gratia hæc in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ est dispensatio Sacramenti absconditi à sæculis in Deo, qui omnia creauit: vt innotescat Principatibus & Potestatibus in cœlestibus per Ecclesiã multiformis Sapientia Dei.* Vnde infert S. Thomas ibidem: *Non videtur ergo irrationabile, quod doceant Angelos Apostoli; qui immediate à Deo sunt edocti.* O altum, in quod Petrus ducere iussus est! Et duxit. Duxereque, ducuntq; quot à Petro missionem iussionemq; accipiunt.

6 Auxilio gratiæ.

7. Veritate rerum.

8. Claritate interpretandi mysteria.

DOMINICA VI. POST TRINITATEM.

Nisi abundauerit iustitia vestra plus, quam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum, Matth. 5.

DAuid, 2. *Reg.* 10. iustitiæ, & domesticorum suorum iuxta amans, si qua hosce affici contigisset iniuria, vindicabat: vt in Legatis ad Ammonitas, iniuria affectis, declarauit. Minus patitur IESVS suorum quenquam despici, vel notari. Quod iniuriam proximi, suam esse ducat. Itaque vetat cuiquam vel bilem cieri. Quod qui sequitur, veram is perfectionem assequitur: Sin autem, Pharisaicæ iustitiæ affectator est.

Nos ista

I. *Veteris ac Nouæ Legis comparatio dispar.*
II. *De Pharisaica iustitia.*
III. *De homicidij immanitate.*
IV. *De ira tum iusta, tum dira.*

PARS I.

Veteris ac Nouæ Legis comparatio dispar.

I. PHilosophi orbem bipartiti sunt in Elementarem, & cœlestem. Theologi; Legem, in Veterem, ac Nouam. *Præstat multis lex noua veterem.* 1. Atque vt *Cœlestis* est 1. dignior natura. 2. Nullis obnoxia mutationibus. 3. Ab sole illustris. 4. Dispulsis tenebris, nubibus, nebulis, serena semper serenat elementa: At vero *Elementaris* 1. indignior est. 2. Variis obnxia corruptionibus & generationibus. 3. Luce caret propria. 4. Tenebrat, ac turbat: Ita quoque *Lex Noua* 1. præstat *Veteri* dignitate rerum. 2. Constantia immutabili. 3. Magistro iu-

ſtitiæ IESV. Qui fons & origo omnis boni ad nos dimanantis. 4. Magiſterio: Nam elucidat vmbras, eliminat figuras, timores, minas, ſeruitutes ablegat. Quæ in Veteri contraria erant omnia.

Viuificat 2. Inde 2. Cor. 3. *Litera occidit, Spiritus viuificat.* Vbi ſic S. Chryſoſt. *Lex Sabbato lignantẽ.* Num. 15. *lapidat. Hoc eſt, quod ait: Litera occidit. Gratia ſexcentos homicidas & latrones accipit. Lex vetus deprehẽsũ ex viuo mortuum reddit; Lex noſtra reum ex mortuo viuũ efficit.* S. Auguſt. li. de ſpir. & lit. c. 4. Idcirco ait litera. Occidit, quia vitam & gratiam præſtare nequit: At Euangeliũ dat vtramque, reos abſoluit; ſpem promiſſis addit.

II. Figuræ id docent. 1. Giezi, 4. *Reg.* 4. ſeruo datur ab Eliſæo baculus, vt viduæ filium ſuſcitet mortuum. Tentat: at nequicquam. Ipſum venire Eliſæum neceſſe erat. Deus Moyſi dedit virgã rigoris Legem: ſed nulli vita venit. Venit IESVS; ſine virga: homini incubuit: vitam reſti-

Iuſtificat tuit. 2. Lapſum in latrones ſeminecem pertranſit Sacerdos, & Leuitis immitis. Humanior Samaritanus eum ſuſcipit, curat; curandumque commendat; & ſuis id ſumptib. Homo diſplagiatus, ab Lege V. relinquebatur in ſuo ſanguine ſe volutare ſemimortuum: Eius miſertus eſt IESVS, deditque eum legi gratiæ.

Nimirum 1. *Radix & genus Dauid* erat, *Apoc. vlt.* Vt igitur rami omnes è radice ſuccum trahunt: ita ex ſpe in IESVM omnes V. T. Patres iuſtificationem trahebãt. 2. Quin & Cherubini, *Exo.* 25. irretortis aſpectabãt Propitiatorium ſalutis. Atqui Deus Roman. 3. *Chriſtum propoſuit propitiatorem in ſanguine ipſius ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionem præcedentium meritorum.* Nam IESVS verum eſt & vnicum Propitiatorium, in Lege noua: At Heb. 10. *Vmbram habet lex futurorũ bonorũ.*

Cœlos reſerat. 3. Lex V. non erat cœlo reſerando: At 1. Petro dicitur Matth. 16. *Tibi dabo claues regni cœlorum.* 2. Et Steph. ait: Act. 7. *Video cœlos apertos.* 3. Aperti ſunt Chriſto incarnato: & baptizato. 4. Apertas vidit Ioannes portas XII. cœlorum *Apoc.* 21. At 1. in V. T. præcepit Deus, vt Nehemiæ, 2. Eſd. 7. *Non aperiantur portæ Ieruſalem vſq; ad calorem Solis*, Meſſiæ. 2. Mandatur Num. 35. *Exules & profugi ante mortem Pontificis nullo modo in vrbes ſuas reuerti poterunt*: Atqui omnes ante Chriſtum erant *exules filij Euæ.* Quo imperfectiores ijdem in iuſtitia: quam noſtra exuperare debet.

PARS II.

De Phariſaica iuſtitia.

Iuſtitiæ notio. **N**Iſi abundauerit iuſtitia veſtra. Vox *Iuſtitia* hic accipitur pro omnium virtutum vſu, ſecundum vulgarem hunc verſum: *Iuſtitia in ſeſe virtutes continet omnes.* Sic *Chryſ.* 2. At *Hier.* ait accipi pro vita à peccatis immuni. 3. *Aug.* ait: pro animæ iuſtæ nitore, oculis Dei grato. Sic *Gen.* 6. Noe iuſtus dicitur. Tales X. in Pentapoli reperiri Dominus deſiderabat. *Gen.* 18. Non igitur pro virtute particulari eſt accipienda hic Iuſtitia.

1. *Phariſaica iuſtitia* fuit; proprijs operibus ſic inniti, vt quibus meritum cœleſte debeatur, idque ſuo valore mereantur; nullo ad Meſſiam reſpectu. Error. 1. At nos Rom. 3. *Iuſtificati gratis per gratiã ipſius, per Redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Cuius iuſtitiam participamus per Sacramenta, operaque bona. 2. Nulli erat propitiatio, niſi immolato prius Agno; Sic modo Sanguine Agni Ieſu lauamus ſtolas noſtras, 3. Tum aquæ Iericho dulceſcebant, 4. *Reg* 2. cum ſalem immiſiſſet Eliſæus: Ita opera hominum, meritoria cœli facta ſunt: cum lignum Crucis in fontem Sanguinis Chriſti fuiſſet immiſſum. Vt à Moyſe factum, *Exod.* 15. *1. Phariſaicũ eſt valore operum mereri gratiam.*

2. Phariſaica Iuſt. tantum externa ſpectabat *2. Externa,*

Spectare, non interna. ctabat opera, non intentionem. At Matt. 23. *Vae vobis Scr. & Pha. qui mundatis, quod de foris est calicis: intus autem estis pleni rapina, &c.* Christiana non sic. 1. Nam Ps. 44. *Omnis gloria filiae Regis ab intus.* 2. Ideo sic iussit, Leu. 7. *Offerent caudam,* finem operis, *& adipem qui operit vitalia,* interiorem cordis intentionem: *duos renes: & pinguedinē, quae iuxta ilia est.* 3. Ita Dauid Ps. 102. *Benedic anima mea Domino, & omnia quae intra me sunt Nomini sancto eius.*

3. Placere hominibus. 3. Pharis. Iust. spectabat gratiam hominum, & gloriam propriam: At nos monemur 1 Matt. 6. *Attendite, ne iust. vestram faciatis coram hominibu, vt videamini ab eis.*

2. Isti vero Matt. 23. *Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominib.* Vt ludiones, histrionesq; omnia agunt; vt placeant, & lucrentur. 3. Demū dicent *Sap. 5. Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiae lumen non illuxit nobis, & Sol intelligentiae nō est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus vias difficiles. Viam autem Domini ignorauimus. Quare Nisi abund. &c.*

4. Fucare exteriora. 4. Pharis. iust. fucata erat: nec enim prauos affectus peccare ducebat. 1. At *audistis, quia dictum est antiquis, &c. Ego autē, &c.* 2. Rex apum caeteris duplo maior, aculeo caret: Sic quo maiores, eo suauior sis intus, absque rancore, peccato, &c. Et externa opera sint animo similia. 3. Est enim qui minatur, *Psalm. 74. Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.*

5. Hypocrisare. 5. Pharis. iust. est mera hypocrisis Matt. 22. *Quid me tentatis hypocritae.* 1. Nummi sunt adulterini, aerei sed inaurati. 2. Statua sunt Nabuchodo. cuius facies aurea, pectus aeneum. *Dan. 2.* 3. Ad mare poma nascuntur rubella; at tactu in fumum tetrum soluuntur: sic opera hypoc. 4. *Struthionis penna similis est herodij, & accipitris. Iob. 39.* Quae aues volatu superant omnes, istae tamen nec humo se sustollere valent: Ita miram quidam praeseferunt sanctitatem; praestant nullam.

5. Arx munita loco, muris, fossa, valle, tormentis, &c. videtur inexpugnabilis; at intus vacua est ab puluere, hominibus necessarijs: Ita ieiunans, orans, &c. sed in speciem.

6. Aquila pullos explorat suos soli oppositos; hunc si fixi queant intueri, genuini sunt; si conniuecant, abijciuntur: Ita si intentio operantis bene sit fixa in Deo. *6. Arguere peccantes, & peccare grauius.*

7. Meretrix se comit, colit ambitiose: *Sic gēs praua & adultera* Pharisaica. De qua Ier. 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis.* Ezech. 20. *Cū idolis suis fornicatae sūt.*

6. Phar. Iustitiae erat, aliena peccata arguere: sua nescire, velare &c. 1. Absalon 2. *Reg. 16.* persequebatur patrem bello: Grāde nefas! Reperit amicissimum Patris Chusai in Palatio stantem; exprobrat ei: *Haec est gratia tua ad amicum tuum? Quare non iuisti cum amico tuo?* En colat culicem, & deuorat elephantem. Ita Luc. 6. *Vides festucam in oculo fratris, non trabem in tuo.* 2. Vt campanae ad templum omnes vocant: Inter signia hospitiorum omnes inuitant: & ipsa non intrant. 3. Fabri arcae Noe ipsi non intrarunt eam: perierunt. 4. Diogenes apud *Laertium li. 6.* bene arguit musicos, quod fides & notas concordarent, moribus vero dissonarent.

5. Non sic Themistocles: Hic negabat se nosse ludere testudine: nosse autem è parua magnam facere Remp. *August. Epist. 66.* Minora libens nesciebat & negligebat: Contra Pharisaei: parua magni faciebant, maxima parui. Sic *Ioan. 18.* Fugiunt inire praetorium Pilati, nec tamen metuunt occidere Iesum.

PARS III.

De homicidij immanitate.

Punitur intus à conscientia. QVi occiderit, reus erit iudicio. Homicidij primus iudex, & vindex est cōscientia,

tia, naturaque exhorrescens facinus. 1. Ita Abigail, 1. *Regum* 25. dissuadens Dauidi cædem Nabalis: *Non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis, quod effuderis sanguinem; aut ipse te vltus fueris.* 2. S. *Chrysost.* ait Cainum, per agros vagum, semper tremuisse præ horrore tum conscientiæ de parricidio; tum vmbræ fraternæ, quæ nunquam ab eo abfuit, vsque secuta pœnas exigens. 3. Dauidi eadem pœna dictatur. 2. Reg. 12. *Vriam occidisti: vxorem eius accepisti: Quamobrem non recedet gladius de domo tua vsque in sempiternum.* Sed sæuior gladio fuit ipsi conscientia facti. Hæc somnum ei excussit: gemitus etiam inter Principes, Psal. 50. *Et peccatum meum contra me est semper;* Vriæ sanguis, & vmbra. Ergo. *Nō occides.* 4. Homicidæ, *Num.* 35. exulare iubebantur vsq; ad mortem Pontificis. Adeo execrabiles iudicantur. Quasi, ait *Rabbi Moses l.* 3. *c.* 4. occisum terra & incolæ lugere debeant, donec maior sit luctus assumendus de Pontifice mortuo. Vel: Quod imbuta cæde tellus ab alijs expiari non possit, nisi morte: Et morte Pontificis, qui vnus pro omnibus mori censetur. Sic *Andr. Masius.* 5. S. Chrysostomus ait: *Quanto maius peccatū Caini sit, quam protoplastæ; ex maledictionis varietate videre licet.* Nam Adæ dictum. *Maledicta Terra in opere tuo.* At maledictio *in Caput* Cain facta est. 6. Quod persecutores sunt vnius homicidæ? 1. Cæsi vmbra. 2. Sanguis vindictam clamans. *Quia,* inquit, S. Ambr. l. de Cain: *Deus iustos suos audit, etiam mortuos: quia Deo viuunt.* 3. Terra: Vnde Ambr. *Vox sanguinis clamat de terra: Non dixit, de fratris corpore. Quia frater parcit; terra non parcit.* 4. Creaturæ. Vnde Procopius Gazæus: *Cain vidit virtutes cœlestes: metuebat quoq; insidias ferarū ac reptilium; quæ Deus ad vindictā creauit impiorū.* Nam cum eius pater, & mater soli in orbe essent: ipse tamen semper tremebat metu.

Punitur lege.

Vindicatur à multis.

5. Deus fusi est sanguinis vindex: qui Caino tremorem immisit, in quo vixit 7. ætates: in septima occisus à Lamech.

PARS IV.

De ira tum iusta, tum dira.

I. QVi irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Ira non omnis peccat. 1. Psal. 4. *Irascimini, & nolite peccare.* 2. Deus ipse irascitur iuste: Psal. 89. *Quis potest iram tuam dinumerare?* Psal. 6. *Domine ne in furore tuo arguas me:* 3. Est ea columbæ ira: Ierem. 50. *Disperdite satorem de Babylone, à facie gladij columbæ:* Id est: Nabuchodonosoris. Nam Babylon in insignibus gerebat columbam. S. Gregorius *in c.* 40. *Iob:* ait iram Dei esse columbinam: quod sine perturbatione sit.

Ira colūbina bona.

1. Aaron, & filij in Vnctione sua iubebantur offerre similam; *Leu.* 6. sed in oleo frigendam: Id est: Dum ira in sartagine æstuat; sit ea tamen in oleo misericordiæ. 2. Ephes. 4. *Sol non occidat super iracundiam vestram:* Id est moraliter, Charitas non extinguatur in ira. 3. Periander ad pictum frœnum scribebat. *Iram cohibe.* Sic Psalm. 31. *In chamo, & freno maxillas eorum constringe.* 4. Prisci in symbolum iræ moderatæ, pingebant quercum, ramis oliuæ intercurrentibus. Quod animus, ira durus sit lenitate temperandus. Sic *Pier. l.* 51. *Hieroglyphicorum.*

Ira moderandum.

5. Clementia, est mare rubrum, in quo bellatores Ægyptij submerguntur. Si malogranata cœperint ab arbore efferri acerbiora: ait *Pierius lib.* 4. tunc coloni ramum pini ad alligabant radici: quo amarorem ad se trahente, fructus redibant ad solitam suauitatem. Malogranata fructus vitæ bonos significant: Vnde *Exod.* 28. ad vestem Pontificis pendebant circumsecus: Pinus autem mortis est Symbolum, quod succisa non renascatur. Quare iram temperes per mortis memoriam.

Per clementiam

II. Stoici negabant in sapientem cadere

iram

Iræ dedecora. iram ac perturbationem. *Aug. l. 9. Ciuit.* Certe, Arist. ait, Herois esse, tarde irasci, & iræ cito obliuisci. 1. Iob. 5. *Vere stultum interficit iracundia, paruulum occidit inuidia.*
1. Est stulti. 2. Eccl. 7. *Ne sis velox ad irascendum: Quia ira in sinu stulti requiescit:* 3. *Seneca* libro de ira, ait: Nullam compendiosiorem viam esse ad stultitiam, quam iræ.

Ira colūbina bona. 4. Rom. 12. *Non vos metipsos defendentes, sed date locum iræ.* Sanctus Basilius. *Date locū iræ, quasi torrēti, qui obuia quæque deuoluit.*

2. Est Sæuientis in se ipsum. Irati in seipsos sæuiunt sæpe. Vt tigris, cui rapti sunt catuli. Quos rapidissimo discursu requisitos si reperire desperet; seipsam dilacerat, Iob. 4. *Tigris periit, eo quod non haberet prædam.*

3. Voluntarie insanientis. Describitur ira sæuiens. 1. *Aristoteles* ait, esse sanguinis incendium circa cor. *Chrysostomus homilia vigesimaprima in Ioan.* Est ebrietatis species, quæ animam affectib. ebriat: *Est*, inquit, *ebrietate grauior, & dæmone miserabilior.* 2. De ea Prou. 26. *Spinæ nascentur in manu ebriosi*, id est, irati: spinæ sunt inimicitiæ. 3 Chrysostomus homilia vigesimaquarta in Ioa. *Si iratus seipsum intueri posset, nulla vlterius indigeret admonitione. Nihil enim irato turpius* . 4. Prou. 30. *Per tria mouetur terra, & quartum nō potest sustinere.* Hoc est. *Ancilla cum fuerit hæres Dominæ suæ.* id est, cum in rationis dominiū inuolat passio, quæ illi alias ancilari debet.

Ira moderandum.

Per clementiam 5. Cicero in offic. *Sicut ciuitas in seditione non potest esse beata; sic animus à seipso dissidens nullam gustare partem liquidæ voluptatis potest.* 6. Clarius Iacob. 4. *Vnde bella, & lites in vobis, nisi ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris?*

Figuræ æstuantis iræ. 7. Deus Ierosolymæ excidium, & iram suam ostensurus Ezechieli ait, capite quarto. *Sume tibi sartaginem ferream, & pone eam murum inter te, & ciuitatem.* Est ira bulliens sartago. 8. Angelus Apocal. 16. *quartus effudit phialam suam in solem, & datū est illi æstu homines affligere, & igni, & æstuauerunt æstu magno, & blasphemauerunt nomē Domini.* Phiala hæc iræ fuit in solem rationis obfuscandæ effusa ab Angelo Satanæ.

9. Martem ait *Cartharius l. de imag. Deorum* pingebant prisci cum gladio, quem in seipsum adigeret, & pedes obscura nube inuolutos. Talis & ira sæuit in se obcæcata mēte. 10. Fumo ligni viridis apes ex alueario eliciuntur, vt faui tuto auferantur: Sic dæmon choleræ fumo expellit rationē & virtutes: spoliatque animam gratia Dei. *Symbolicum.*

Nota. Per iram tamen hic Dominus intelligit eam, quæ ad homicidium viam præstat. 2. Vocem *Racha*, Chrysostomo esse vocem contemnentis, quasi *Tu*. Augustino, indignantis interiectionem: Hieronymo idem, quod *vesane*. 2. Nota, Apud Iudæos triplex iudicium fuisse.

1. Commune rerum minorum,
2. Synedrion, constans 23. iudicibus.
3. Synedrion maius, ex 72. Iudicibus, summis quibusque viris.

Peroratio. Quare Psal. 36. v. 8. *Desine ab ira, derelinque furorem.*

1. *Seneca* ait: Nautæ vela dant ventis cū serenitas inuitat; cum tempestas instat, in portu se continent. Sic tu: Vt Ps. 76. *Turbatus sum, & non sum locutus.*

2. Athenodorus Philosophus ab Augusto Cœsare discessurus supremam doctrinam dabat: iratus non prius quicquam diceret, ageretue; quam secum tacite Alphabetum recitasset. Cui Cœsar. Mane: Opus es mihi. *Plutarchus in vita.*

3. Ita Sanctus Ambrosius iniunxit Theodosio Imper. in iram prono, neminem ad mortem traheret, nisi 30. dies ab sententia lata effluxissent. *Historia Tripart. libr. nono capit. 30.* 4. Architas Tarentinus, *Cic. 4. Tusc.* seruis iratus ait: *Fortunati estis, quia irascor vobis.* Quare, Viatores Christiani, Genes. 45. *Ne irascamini in via.*

DOMINICA VII. POST TRINITATEM.

Misereor super turbam. Marci 8.

MAnna, *Exod.* 16. prius missum non fuit: quam farina defecisset Ægyptia. Ita his à Domino non parata in deserto mensa est: dum cibus assumptus per triduanam sequelam defecisset.

Nos ergo

I. De misericordiæ Dei præcellentia.
II. De prouidentia Dei Seruatoris omnium.
III De triduo sequelæ.
IV. De triduana populi sustinentia.
V. De Christi beneficentia.
VI. De Misericordia.
VII. De diffidentia Apostolorum, & zelo turbæ.

PARS I.

De misericordiæ Dei præcellentia.

Testimonia ab re: I. THeologis etsi in Deo æqualia sint omnia; inter attributa tamē cæteris eminet Misericordia. 1. Ps. 144. *Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia Opera eius.* Quæ precipua quatuor sūt: Potentia, Sapientia, Iustitia, Miseric. 2. Aug. in Ioan. ait: *Maius opus fuit genus humanum iustificare quam mundum creare.* At hoc potētiæ, id misericordiæ fuit. Genebrard. sic explicat: *Super,* id est, *erga omnia opera sua misericordiam exercet:* nimirum in potētia, iustitia, sapientia. Adeo his singulis aut præuenit, aut interuenit misericordia.

Ab nomine. 3. Hinc 2. *Cor.* 1. appellatur *Pater Misericordiarum, & Deus totius consolationis.* Non Pater Sapientiæ, &c. 4. Ita Psalm. 58. *Deus meus misericordia mea.* 5. Itē Ephes. 2. *Deus, qui diues est in misericordia.* Quasi nō diues in Iustitia. &c. 6. Hinc orat Ecclesia: *Deus, cui propriū est misereri semper & parcere.* Vt igni proprium est ardere; Angelis, intelligere, &c. Id è cæteris liquet hoc clarius.

Figura. II. Visus *Apoc.* 4. sedere Deus in throno simili Iaspidi viridi, & Sardonychi flammeo, id est, (omissis variorum interpretationibus,) in sede misericordiæ virentis, & Iustitiæ ardentis. 2. Ezechieli *c.* 1. visus est specie hominis; at superne similis electro, festucas attrahere solito; inferne igni. Ecce, an non Iac. 2. *Misericordia superexaltat iudicium?* Digniorem tenet locum illa inter cætera attributa Dei.

3. Visus Apoc. 1. *Præcinctus ad mamillas zona aurea.* Qua vtraque licet homines lactet: dexteræ tamen tribuitur Misericordia; Iustitiæ sinistra pars indignior. Hac tardior, illa promtior est Deus. Bonum vtrumq;: at acre sinistræ: dexteræ dulcius vber est.

De his Cant. 1. *Meliora sunt vbera tua vino, & fragrantiora vnguentis optimis.*

Et sane Psalm. 24. *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas.* 5. Inprimis autem Psalm. 102. *Quomodo miseretur pater filiorū; Ita misertus est Dominus timentibus se: Quoniam ipse cognouit figmentum nostrum; recordatus est, quoniam puluis sumus.* Et hodie ait: *Misereor super turbam.*

PARS II.

De prouidentia Dei seruatoris omnium.

Claues Dei quatuor. I. MIsereor super turbam. Duo nota: Dei misericordiam & turbæ perseuerantiam. Chaldæi scribunt Deum è Zona claues 4. gerere. 1. Pluuiæ: Deuter. 28. *Aperiet Dominus thesaurum suum optimum; cœlū, vt tribuat pluuiam terræ suæ in tempore suo.* 2. Prouidentiæ. Ps. 144. *Aperis tu manum tuā, & imples omne animal benedictione.* 3. Generationis. Gen. 30. *Recordatus Dominus Rachelis, exaudiuit eam, & aperuit vuluam eius.* 4. Resurrectionis. Ezech. 37. *Ecce ego aperiam tumulos vestros,* Apoc. 1. *Noli timere: habeo claues mortis, & inferni.*

Prouidētia scala. Harum quarta pulcherrima est Prouidentiæ, 1. Vnde Psalm. 103. *Omnia à te expe-*

expectant, vt des illis escam in tempore. Dante te illis, colligunt, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur vbertate. 2. Prouidentia ea Dei est scala Iacob, *Gen.*28. hinc terram, inde cœlum *attingens*, Sap.1. *à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter.* En, latera scalæ sunt Fortitudo, & Sapientia: gradus sunt creaturæ: Scala tota est misericordia prouidens singulis, etiam animalculis insectis: 1. Ecce Alcyones oua sua ponunt, excluduntq; nonnisi in littore maris, hyeme media, & pro his Deus imperat malaciam ventorum ac maris. Quanto magis prouidet homini? 2. Ad montem Cassium, ait *S. Basil. in Hexa. hom.*8. quotannis locustæ nascuntur innumeræ, certo tempore, quæ segetes depascuntur. Et ecce prouidit Deus auis genus, Seleucis dictum, voracissimum, quod omnes deuorat & agrum peste liberat. 3. Refert *Olaus Magnus l.*25. *hist. c.*15. in remotioribus Septentrionis partibus ob continuum ac sęuum frigus non posse sat lignorum suppetere: Itaque prouidit Deus, vt è costis piscium quoq; domus constitui possint, quo ligna focis sufficiant.

Exempla eiusdem.

Ita prouidet his Domini sequacibus. 1. Psal.24. *Vniuersi, qui sustinent te, non confundentur.* At isti *iam triduo sustinent te.* 2. Ergo Ps.36. *Sustinentes Dominum ipsi hæreditabunt terram.* 3. Et vere ideo Ps.129. *Sustinuit anima mea in verbo eius.*

PARS III.

De triduo sequelæ.

1. Deus se quentes se pascit.

I. Considera autem singularem Dei curam in eos, qui Iesum sequuntur per desertum. 1. Ambros. l. 6. in Lucam. *Gratiæ cœlestis impartitur alimentum Christus. Sed non otiosis, non in ciuitate, vel sæculi dignitate residentibus: sed inter deserta Christum quærentibus.* 2. Inde dicens Dominus, Luc.22. *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationib. meis:* mox subdit: *Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum.*

Porro similes illorum sunt Religiosi; qui relictis omnibus sequuntur vnum *triduo* Paupertatis, Obedientię, Castitatis. Et vero pascuntur varia cœlesti consolatione. *Triduo* fidei, spei, charitatis. *Triduo* contritionis, confessionis, satisfactionis. *Triduo* orationis, ieiunij, eleemosynæ. Ergo Ps.54. *Iacta super Dominum cogitatum tuum, & ipse te enutriet.* 1. In desertum egressis manna pluit Deus, *Exod.*16. Non hærentibus in Ægypto mundanis. 2. Neque iis in deserto, qui, vt Rachaeli, *Gen.*31. Idola patris, ambitionem, amorē proprij, &c. secum portant in Religionem. 3. Religiosi sunt, qui *de longe venerunt*, per contemptum mundi, per paupertatem & castitatem, &c. quæ longe à mundo sunt. Longe venit, qui venit à toto ad nihil: longius, qui ab esse ad non esse venit, adq; omnium, etiam sui priuationem. 4. Sed dicitur: *Quidam ex eis*: ergo non omnes. Nec enim id omnium est. Neque omnes Religiosi æque veniunt de longe. Nam quidam longe; qui votum paupertatis habent, sed in lauta rerum abundantia. Alij longius, egentiores. Alij longissime, ex meris eleemosynis victitantes.

2. Religiosi sūt susti nentes.

Sunt de longe.

Sed aliis alij lōgius

II. Sustinentia meretur miserationem. 1. Sic Magdalena sustinens ad sepulchrum sola, meretur videre Dominum, *Marc.*16. 2. Chananæa instans, *Matth.*15. meretur audire: *O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.* 3. Importune pulsans amici fores pro pane, *Luc.*11. impetrat. 4. Sara formosa, iam septimum vidua, orat; & demum feliciter maritatur. *Tob.* 8. Ita hic turbæ *sustinent.* 5. Quem ergo sequaris Regem potius, quam Iesum? Cantic. 3. *Tenui eum, nec dimittam.* Et quid ni? Nam Ioan.6. *Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes.*

3. Sustinē tia meritū

III. 4. Accurate dies sequelæ numerat Do- *4 Remune*

rantis Dei numeratio operũ. Dominus. 1. Sicut actiones Magdalenæ in domo Simonis minutatim notantur. Luc.7. 2. Item vt & Abrahę, Gen.22. *Quia 1. fecisti hanc rem, 2. & non pepercisti filio 3. tuo 4. vnigenito; benedicam tibi.* 3. Numerat Dominus omnes gressus, & cogitatus quoque pro ipso factos. Vnde Iob.7. *Sicut mercenarij dies eius.* Vt scilicet *tribuat vnicuique secundum opera eius.* 4. Post sanguinarię manus scripturam, Daniel ait Balthasari Regi, Dan. 5. *Numerauit Deus regnum tuum, & compleuit illud, appensus es in statera.* Qui regnorum acta singula sic numerat: quanto magis hominum? 5. Assuerus, *Esth.* 6. ingressus conclaue, recensuit in Commentariis coniuratores, & bene meritos. Fidelius Deus suorum merita censet. Nam Iob. 14. *Tu quidem gressus meos numerasti.* Quin & *Capilli capitis vestri omnes numerati sunt*, Luc.12. Alia non de causa, quam ob remunerationem. *Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri & dilectionis, quam audistis in nomine ipsius*, Hebr.6. 6. Hoc fiduciam dabat istis *Matth.* 20. dicentibus: *Hi vna hora laborarunt: nos autem portauimus pondus diei, & æstus, & pares illos nobis fecisti.*

Mundi ratio diuersa. IV. At discrimen est inter obsequia Domino, ac mundo prestita. 1. Mundus est gratus, vt Laban Iacobo, *Gen.*31. conquesto: *Circumuenit me, & mutauit mercedem meam decem vicibus.* 2. Vt de Deo *Iob.*30. sic Cosmophilus de mundo dicere potest: *Sto, & non respicis: clamo, & non exaudis. Mutatus es mihi in crudelem.* 3. Mundus cum suis agit, vt Baal cum sacrificulis, 3.*Reg.*18. finit hos vociferari, seq; lacerare: nec tamen exaudit. Vocem non habet veræ consolationis mundus.

PARS IV.

De triduana populi sustinentia.

Encomia perseuerantiæ. I. ECce iam triduo. 1. Isid. l. de sum. bon. *Salus solum perseuerantibus datur. Non enim beatus erit, qui bonum facit; sed qui perseueranter facit.* 2. Bern. in epist. *Scias, diabolum soli perseuerantiæ inuidere, quam solum nouit à Domino coronari.* 3. Quare 1. Cor.15. v.58. *Sic state in Domino, charissimi, & stabiles estote, & immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes, quia labor vester non est inanis.* 4. Bern. Epist.129. ad Genuen. *Perseuerantia vigor est virium, virtutum consummatio, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium. Soror est pœnitentiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis.* *Figura eiusdem.*

II. Mala granata voluit Deus appensa esse ad extremitates vestis Pontificis, *Exod.* 28. Sed mala ea, cum in capite coronam præferant, mercedem boni operis significant. Verum in extremitatibus vitę ea appendetur. Hinc Phil.1. *Confido, quod, qui incipit in vobis, bonum perficiet vsque in diem Iesu Christi*, id est, mortis. Nam dies cæteri sunt nostri: Vt Iob 7. *Dies mei velocius transierunt, quam à texente tela succiditur.* Ps.101. v.4. *Sicut fumus dies mei.* Nostri autem sunt; quod per eos sit in nobis, dextrum aut sinistrum eligere. 2. Templum Salomonis annis septem ædificatum est, 3.*Reg.*6. At destructum, vix quadraginta sex annis potuit instaurari, *Ioan.*2. *v.*20. Ita perseuerans in gratia baptismatis cito in perfectum euadit; at excidens ægre se reparat. 3. Iubet Deus *Exod.*35. offerri sibi primitias frugum; & *Leu.*37. decimas. Ita pascit vitæ, operumq; & primordia, & finem, quod est ipsa perseuerantia. 4. Quæ sibi offerebantur animalia; habere Deus ea voluit, *Leu.*22. aures & caudam. Quo idem significat: *In cauda quippe finis est corporis*, at hic S. Greg. l.1. Moral. c. vlt. *Et ille bene immolat, qui sacrificium boni operis vsque ad finem debitæ perducit actionis.* 5. Polymita Iosephi talaris, *Gen.* 37. est perseuerantia: quæ & totum vitæ cursum obte-

1. Sola coronatur. *2. Perfectũ facit.* *3. Est oblatio Deo.* *4. Est perfecta.* *5. Est vir tutum cõpendium.*

obtegit; ait *Gregorius homil.25.in Euang. Et Ambrosius in 1. Apoc.* Et ea est varicolor: ob virtutum varietatem, quas continet vna.

6. Ad anteriora vsque tēdit. 6. Ezechielis c.1. Animalia *coram facie sua ambulabant; nec reuertebantur.* Ita perseuerantes: Ne accidat Lucæ 17. quod *vxori Loth*, non perseueranti: ait *S.Aug.6.Ciuit.*

7. Et vincit. 7. Prisci, (ait *Rich. Brix. tom.2.de Symbolis,*) pingebant matronam canam, alatam, alligatam columnæ, astantemq; Herculem. *Figura eiusdem.* Indicabant virtutis perseuerantiam; quæ vincit omnia.

1. Sola coronatur. Sciens huius bona; & mala deficientiæ, orabat Ps.50. *Spiritu principali confirma me.* S. Hiero. vertit, *Spiritu potenti:* quasi dicat heroico.

PARS V.

De Christi beneficentia.

Nutrire diuinum est. I. **A**Ccipiens septem panes, &c. Quod si septem panibus saturare 4000. sit miraculum; quanto maius est mundi sustentatio? Si potentissimus Rex vel aues regni sui pascere deberet; vix posset: At Deus Ps.135. *dat escam omni carni: Et implet omne animal benedictione*, Ps.144.

2. Perfecti facit.

Beneface re aliis regium. Celebrantur variorum regiæ liberalitates: at nihil ad illam Dei. 1. Titus Vespas. Imp. recordatus vesperi, neminem à se affectum beneficio per eum diem, aiebat: *Amici, diem perdidi.* Sic Sueton. 2. Alex. Seuerus Imp. irasci solebat, si quo die nemo quid ab eo petisset. *An me die circumacto*, aiebat, *vobis debitorem fieri vultis?* Ita Lamprid. 3. Dionys. Siculus Rex, visis in Palatio filij vasis aureis & argent. ait: *Non est in te regius animus; qui his poculis neminem tibi amicum feceris.* At nulla est munificentia cum diuina conferenda.

3. Est oblatio Deo.

4. Est perfecta.

Figuræ de vtroque. Inq; rem Euangelij præsentem II. Ioseph, *Gen.37.* videt in agro se erigentem manipulum, à quo adorabatur: indicabat, eum frumenti & condum & promum futurum, cibaturumq; multos.

5. Est virtutum cō pendium.

Hic Iesus est hodie. 2. In Pontificis consecratione. *Leu.8. Num.6.* ait S. Th. ibidem. *offerebatur vitulus pro peccato: aries, in holocaustum, auis, quæ erat pacifica, & canistrum panis; vt sciret Sacerdos se assumpturum illius seruitium, qui pane cœlesti in deserto pauit filios Israël:* Videlicet vt scirent, se illi seruire, qui pascit orbem. Populus hoc motus miraculo, Iesum statuit creare Regem. Tali enim seruire dignum iudicabat. Quanto magis Deo? 3. In mensa Panum propositionis, *Exod.25.* ait *Iosephus libr. Antiq. Iud.* sculpti erant Reges Iuda; sed tecti, ne adorationis foret periculum. At verus Rex Iesus significabatur cum sua panum mensa hodierna, vere adorandus: *Ecce, Rex tuus mansuetus.* 4. *Isa.3.* Electus quidam in Regem, resignauit, causam dicens: *In domo mea non est panis, neque vestimentum*, quasi dicat: Munificus esse nequeo. At IESVS munificentissimus. 5. Sed & Nutritor est; quæ duo eum & Regem esse, & Deum arguunt. Hinc Iacob, Gen.28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, erit mi Dominus in Deum.*

PARS VI.

De Misericordia.

I. **D**Iscamus subuenire egentibus, ac misereri. 1. Hanc sibi cœlo datam agnoscit dotem inter alias Iob 31. *Ab infantia creuit mecum miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecum.* Vere *beatus, qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus*, Ps. 40. 2. Par est, benefaciat egentibus, cui benefecit Deus. Qui, vt Raab exploratores terræ hospitatos; sic nos videtur alloqui, Iosue 2. *Nunc ergo iurate mihi per Dominum, vt, quomodo ego feci misericordiam vobiscum; ita & vos faciatis cum domo patris mei.* 3. Quare sic & pauperes affemur, vt Dauid Miphiboseth, *Miserendū egenis.*

2. Reg. 9.

2.Reg.9. *Ne timeas, quia faciens faciam tecum misericordiam, propter Ionatham patrem tuum, & restituam tibi omnes agros patris tui, & comedes panem in mensa mea semper.* 4. Nec enim Deum amat, qui proximi non miseretur. 1.Ioan.3. *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem habere necessitatem; & clauserit viscera sua ab eo; quomodo charitas Dei manet in illo?*

Immites hominib. sūt bestiis benefici. II. Inhumanus in pauperes, sæpe est profusus in bestias. 1.Achab, 3.*Reg.*18. in triennali siccitate ac fame mittebat *ad nemorosos fontes aquarum & in cunctas valles, si forte possimus inuenire herbam, & saluare equos & mulos; & nō penitus iumēta intereant.* Hominum & orphanorum cura ei nulla. 2. Nabuchodonosor *Dan.*4. somniat arborem, cuius *fructus nimius, & esca vniuersorum in ea, subter eam habitabant animalia & bestiæ.* Similes huic arbori quot? Sed, qui inopes sub ea fouentur? Nulli. At meræ bestiæ. 3. Canes saginantur; sed Lazaro ne mica cedit, *Luc.*16. ô quot talium domus epulonum sunt? Hæc feritas est.

Secus humani. 1. Iustior Rex Niniue, *Ion.*3. mandat: *Homines, & iumenta, & boues, & pecora non gustent quicquam, nec pascantur, & aquam non bibant.* Iniquum censebat macerari homines, & bestias satiari. 2. Similis Rebecca, *Gen.*24. quæ primo dedit potum seruo Abrahæ; deinde elephantibus. Et seruos summi Abrahæ postponet Christianus?

Quid; quod quidam egentes etiam aspere exagitent, dentq; nihil? 1. Sic amici Iobo egerunt, *c.*4. & tantæ castigationis culpam inuestigauere curiosi. 2. Sic Satan exhaustum ieiunio Dominum exagitauit. Sed hic lapides tantum obtulit; Dominus panes hodie. Cur? Quia ille durus; hic humanus est, & misericors.

Misericordia fœcundat. III. Et misericordia est, quæ fœcundat ac multiplicat. Exemplo liquebit. Eleeser, *Gen.*24. vxori quærendæ Isaaco missus, ita ratiocinabatur: Cum sit hero meo facta promissio: *Semini tuo dabo terram hanc;* oportet, sit fœcunda Isaaco quærenda coniux: Sed huius signum misericordia dabit: quæ potum dederit; illa erit. Orat. Venientem Rebeccam appellat: Et illa: *Bibe, quin & camelis tuis dabo potum.* Ita Procopius *in Gen.*24. ratiocinatur.

Vitā prolongat. Misericordia est, quæ vitam profert. Liquet in Melchisedech, (qui & Sem, Noe filius;) Abrahæ panem & vinum offerente. Hunc tum senem interrogauit Abraham; quomodo vitam tam longeuam conseruasset? Ait verbo, *Credac*, id est, eleemosynâ. Cui Abraham, in quos ea facta; cum octo tantum animæ in arca fuerint? Ait, in bestias, eis pabulum porrigendo. Rursus Abraham: Quantum igitur remuneranda est eleemosyna in homines? Ita *Faustinus Tassus ex Rabbinis.*

PARS VII.

De diffidentia Apostolorum, & zelo populi.

Diffidentia Apostolorum. I. ERant, *qui manducauerant*, 4000. Mirum! Apostolos virtutem Christi agnouisse in vindicta; Luc.9. *Vis, dicamus, vt descendat ignis de cœlo, & comburat illos?* Et non in bonitate. Hinc quærunt: *Vnde illos quis poterit hic saturare panibus in solitudine?* Nimirum in hoc mundi typum repræsentant; Is se potentem agnoscit ad luxum, ad inimicos bello & iudicio persequendos, &c. at impotentem ad eleemosynas, &c.

Fiducia iustorum. Contra iusti; Inde Phil.4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Isa.40. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem.* Quomodo? Ex infirmis robusti fient; *Assument pennas, vt aquilæ volabunt, & non deficient, current, & non laborabunt.* Ecce, turbæ infractum gerunt animum inhærentes Domino; & diffidentes sunt Apostoli?

II. Imitandæ sunt turbæ. Non prius pasti

Sobria Sacrorū auditio. pasti ac suffarti adeamus Sacra, & Conciones. 1. Sed vt Iudæi, 1. Reg. 9. *Hic est Videns quia sacrificium est hodie populi, &c. Nec comesturus est populus, donec ille veniat.* 2. Nec Eleeser, *Genes.* 24. voluit gustare cibum prius, quam *loquar*, ait, *sermones meos* pro sponsa petenda. At iam; eundum ad templum est? *Etiam si saturati sint, murmurabūt.* Psal. 58. Sicut Israelitæ, etsi manna saturarentur; tamen in Mosen murmurabant: ad allia, ollasque Ægyptias respectabant. *Num.* 11. Hi in Euangelio non sic.

Vitā prolongat. Quare, *Nolite recedere à tergo Domini*, ait Samuel ad Israelitas 1. Reg. 12. *& nolite declinare post bona, quæ non proderunt vobis.* Dicamus igitur Gen. 48. *Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei, Deus, qui pascit me ab adolescentia mea.*

DOMINICA VIII. POST TRINITATEM.

Attendite à falsis Prophetis. Matth. 7.

Diffidentia Apostolorum. SYriæ Rex, 2. *Mach.* 5. Antiochus Apollonium armata cum manu Ierosolymam misit, vt eam dolo sublugaret his cęsis, diuenditis illis. Pacem is amicitiamque præseferens simulat alia omnia; Sabbato quoque Templum init. At hic tum in collectos irruit, mactat; vastat omnia, resistente nemine: quod Sabbathum esset. Ne par animarum strages ab simili contingat Apollonio Cacodæmonio, monet Dominus.

Fiducia iustorum.

Nos

I. *De salutis merito, ac medio consequendæ.*
II. *De pseudoprophetarum generibus.*
III. *De hæreticorum imposturis.*
IV. *De lupis.*
V. *De arbore.*
VI. *De fructibus arboris.*

PARS I.

De salutis merito, ac medio consequendæ.

I. PEruetus est quæstio: An ad salutem promerendā bona sufficiat voluntas sola; an etiam opera bona requirantur? Solam illam sat esse quidam pertendunt, hoc potissimum Canonistarum axiomate nixi: 1. Cap. Omnis cap. homicid. &c. De pœnit. 1. dist. 1. *Voluntas pro facto reputatur*, ad pœnam; ergo & ad præmium. 2. Deinde isto S. Bern. li. de lib. Arb. *Intentio sufficit ad meritum: bona actio requiritur ad exemplum.* 3. Et Glossa in hoc: *Dixi confitebor. Votum pro operatione reputatur.* 4. Et Greg. hom. in Matt. *Nunquam est vacua manus à munere; cum arca cordis repleta fuerit bona voluntate.* 5. Decretal. c. Cum volunt. de Sent. Excom. *Amplius respicit Deus ad spontaneas volūtates, quā ad actiones.* *An sola intētione absque opere?*

Idem *Figuris* persuadere nituntur. 1. Vt iubet *Leuit.* 3. Deus offerri ex animalibus caudam perseuerantiæ, & adipem bonæ voluntatis, atque vitalia. Vt adeps præcipuum est pecoris: ita voluntas hominis. Vnde.

Quicquid agant homines, intentio iudicat omnes.

Sat, si brutales cupiditates Deo victimemus, & offeramus optimum bonæ voluntatis.

2. In consecratione Sacerdotis, immolati arietis pęctusculum, (in quo cor est symbolum voluntatis,) eleuabatur coram Domino, *Exod.* 29. Sic intentio in actione. 3. Hinc Dauid optimum offerebat: Ps. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum.* Sed falsa est ista sententia.

II. Contraria, vera. Tam opera bona, quam voluntas sunt necessaria. Quia 1. *Fides sine operibus mortua est.* Iac. 2. Est corpus sine anima: sol sine luce. 2. Ideo *Satagite*, 2. Pet. 1. *vt per bona opera vestra certā vocatio-* *Non: Sed opere & veritate.*

cationem & electionem faciatis. 3. Ambr. in officijs. *Non satis est bene velle; nisi sit etiam bene facere.* 4. Arist. 2. Eth. Tria ad perfectionem virtutis requirit: *Scientiam, voluntatem, operationem.* 5. *Theologiæ perfectio est praxis*, ait S. Dyo. l. de mystic. Theolog.

Figuræ idem indicant. 1. Leu. 21. *Habens maculam, cœcus, claudus, mancus, &c. non offert panes Deo*: At talis est nil operans. 2. *Quid statis hic otiosi?* ab opere vllo bono. Matth. 20. His tamen bona voluntas erat: Nam aiunt: *Nemo nos conduxit.* 3. Cant. 8. *Pone me vt signaculum super cor tuum; vt signaculum super brachium tuum*, q. d. Ostende voluntate & opere amorem. 4. Et Dominus hic: *Omnis arbor, quæ &c.* Et *Attendite, &c. vestimenta ouium: intus lupi.*

PARS II.

De Pseudoprophetarum generibus.

Sunt fæuientes. 1. Gladio. I. PErsecutiones Ecclesiæ sunt variæ: sed triplices potissimæ. *Tyrannorum*, qui Martyres: *Hæreticorum*, qui errores: *Christianorum* improborum, qui scelera seminarunt. Hæ sunt visæ *Apoc.* 6. indice equo Albo Christi Victoris, Rufo, Nigro, Pallido. Vt Rupertus interpretatur.

2. Dolo: Deinde *Pseudoprophetæ* varij. 1. *Dæmon*: Suasor peccati & agendæ olim pœnitentiæ; Exemplo Dauidis, Magda. Pauli &c. 2. *Caro.* genio & cupiditati indulgendum, fruendum ætate, &c. 3. *Mundus*: autor honorum, opum, vindictæ, &c.

4. *Concionator prauus*, 1. Iere. 5. *Stupor, & mirabilia facta sunt in terra: Prophetæ prophetauerunt mendacium, Sacerdotes applaudebāt manibus suis, & populus meus dilexit talia.* 2. Iere. 23. *in Prophetis Ierus. vidi speciem adulterantium, & iter mendacij.* 5. *Hæreticus.* 6. Et *PseudoChristianus.* Hucusque Orig. in Mat.

3. Verbo. II. *Pseudoprophetes duplex est.* quoad Doctrinā, & Intentionem. 1. *Doctrina* peruersus fuit 3. *Reg. vlt.* Sedechias persuadens Achabo obsidionem Ramoth Syriæ vrbis. Qui *fecit sibi cornua ferrea, & ait, Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec deleas eam.* Sed prædixerat Satan: *Ero spiritus mendax in ore eius.*

2. *Intentione*, falsus fuit Baalam. Nū. 23. & 24. Qui vera & fausta prænunciauit: sed pessimum Balaco Regi Moabitarum consilium suggessit, vt cogeret Israelitas immolare idolo Phegor. Talis & Caiphas, qui verum dixit: *Expedit*, Ioa. 11. *vt vnus moriatur pro populo*: At malo animo: Hoc genus est *in similitudine adulterij*, adulterans veritatem: Illud *in itinere mendacij*. *4. Voto.*

III. Ergo *Attendite*, priusquam nouitatē acceptetis. 1. *Nolite omni spiritui credere, sed probate Spiritus, an ex Deo sint. Quoniā multi Pseudoprop. exierunt in mundum.* 1. Ioan. 4. 2. Nam Eccl. 19. *Qui cito credit, leuis est corde.* 3. Eph. 4. *Non simus paruuli fluctuantes; nec circumferamur omni vento doctrinæ.* 4. In Galat. 1. ad peccantes ista Paulus; *Miror, quod sic tam cito trāsferamini ab eo, qui vos vocauit in gratiam Christi, in aliud Euangelium.* Ergo *Attendite.*

PARS III.

De hæreticorum imposturis.

I. ILli Pseudop. sunt hæretici, qui simulant: oues, & reformationes, sed lupi omnia vastant. 1. Talis Balaam, *Num.* 24. qui plaustra benedictionum in Israelitas crepat, sed suadet Moabitis & Madianitis; mulieres in terram Israel mittant, *Scādalum coram eis edere, & fornicari*: Num. 22. Successit consilium, & 24000. fornicantium cū eis, & idolis, sunt cæsa, iussu Dei. *Num.* 24. Ita hæretici hodie crepant Scripturas, benedictiones, &c. Sed opiniones fornicatrices immittunt, &c. *1. Balaamita consultores: sed Seductores.*

2. *Veniunt in vestimentis ouium*, cum ceremonijs. q. reformatis, abusibus abrogatis, &c. Interim placentia canunt; libertatem aperiunt: laxant ad cœlos viam: quæ asperiora, planant ac tollunt: remouent *2. Corruptores: quasi correctores.*

aras

aras, Sacra, suffragia pro defunctis, Concilia, &c.

3. Lupi quasi amici certi 3. Phil. Macedo Athenas obsidens, ciuibus per legatos promittit omnem suæ reip. libertatem, tantum si decem sibi dederent Oratores. Hic Demosthenes existebat: Conuenerunt olim, ait, lupi cum pastoribus, dicentes: nullum sibi cum his vel ouib. esse dissidium: tantum cum canibus, hos remouerent, & pacem fore stabilem. Deduntur canes, mox lupi grassantur impune. Ita Philippus. Ita hæret.

4. Balantes, sed & belligerantes. II. 4. *Veniant:* non missi. Ier. 23. *Ipsi currebant & Ego non mittebam eos:* Vt oues sic isti balant fidem, Christum, eleem. temperantiam, castitatem, pacem, &c. Solus oderunt pastores canes. His se bella mouere aiunt: dum omnia vastant, mactant:

A fructibus eorum cognoscetis eos.

5. Gabaonitæ mēdaces. 5. *Veniunt*, quales Gobaonitæ ad Israelitas. Isti: auditis Iosuæ victorijs, veniunt cum de tritis vestibus panibus duris, vacuis lagenis: dicuntque ad Iosue: Cap. 9. *De terra longinqua venimus, pacem vobiscum facere cupimus.* Credidit Dux & populus, fœdus iciunt: at demū eos in medio terræ sanctæ habitare rescīscunt. Ita hæretici asinos suos ministros pane suo onerant: vestes vetustas S. Scripturæ præferunt, quasi qui longe à primitiua venirent Ecclesia. Hoc dolo capti multi *Susceperunt de cibarijs eorū, & os Domini non interrogauerūt.*

6. Piscatores caprini. 6. Aucupes imitātur cantu voces auiū: quas capere volunt. Sic isti. Sargus piscis, ait *Ælian. l. 1. de Anim. c. 23.* caprarū aspectu delectatur, itaque piscator capræ induit exuuias cornutas, sicque capit Sargū. Tales caprini cornutique hæretici. 7. Vulpes

7. Vulpinatores. Æsopica, viso curru gallinis onusto, se vt mortuam in viam abijcit, ab pullario in currum inijcitur, quo securo ac læto, ipsa in gallinas etiā sæuit, vorat quantum satis; deq; curru desilit. Sic vulpinātur hæretici.

8. Apoc. 13. *Vidi aliam bestiam, ascendentē de terra, habebat cornua duo similia agnis & loquebatur sicut draco.* Ita hæretici cornua agnina Scripturæ gerunt, ac virtutis speciem at vox eorum enecat animas ac deuorat. *8. Agni draconei.* 9. Samson reperit leonem à se cæsum, in cuius ore mel, cætera leo erat. *Iud.* 14. Ita hæretici: *Loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.* Ps. 27. In ore mel: in corde fel. *9. Leones melliti.*

10. Similes Ioabo, 2. Reg. 20. qui *dixit ad Amasam, salue mi frater, & tenuit manu dextera mentum Amasæ, quasi osculans eum.* Hæc fraus. *Porro Amasa non obseruauit gladium Ioab, qui percussit eū in latere, & effudit intestina eius, & mortuus est.* Hæc vis Ita sub saccaratis verbis gladios ingerunt hæretici. *10. Homicidæ Ioabini.*

11. *Apoc. 9.* visum est animal cum facie humana ridebunda: sed caudis scorpionū. *impostores hæretici:* (ait in Matth. Theop.) *blandiloquentiam prætexunt, & vitam simulant sanctam: sed intrinsecus latet aculeus.* *11. Scorpiones humani.*

12 Refert *Plinius l. 21. c. 13.* In Ponto mel esse, quod sumptum dementat. Causa; quod aculei apum venenati putentur. Ita hær. melle vtuntur; sed ipsi venenati sunt, ac dementant. *12. Apes venenatæ.*

Impia sub dulci melle venena latent. Et
Felle sub agnina latitat mens sæpe lupina.

Bene Tert. lib. de præs. hæret. *Quæ sunt pelles ouium nisi nominis Christiani extrinsecus superficies? Qui lupi rapaces, nisi sensus & Spiritus subdoli?* Eadem *S. Cypr. ad Nouatianum.* Ergo hæreticos caue, fuge, fuga, Aut corripiat flamma vorax, quos non corrigit doctrina verax.

PARS IV.

De Lupis.

I. Peccatores sunt animalium similes 1. Act. 10. *Vidi linteum magnū, & quadrupedia terræ, & bestias, & reptilia & volatilia cœli.* 2. Iob. 30. *Frater fui draconum, & socius struthionum.* 3. Ezech. 2. *Fili hominum, incre-* *Peccatores sunt feræ.*

increduli, & ſubuerſores ſunt tecum: & cum ſcorpionibus habitas. 4. Luc. 13. *Dicite vulpi huic.* 5. Luc. 10, *Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* 6. Luc. 3. *Genimina viperarum.* 7. Fabulantur Poetæ Circen veneficam ſocios Vlyſſis in varias beſtias commutaſſe: At vitijs eos deprauarat; & viros effœminarat vile ſcortum. 8. Quin & diabolos efficit ex hominibus peccatum. Ioann. 6. *Nonne ego vos XII. elegi, & ex vobis vnus diabolus eſt?* Quanto magis lupus? Act. 20. *Sio, quod poſt diſceſsionem meam intrabunt lupi rapaces, non parcentes gregi.*

Sunt diaboli.

Proprietates luporum ſunt & hæreticorum.

1. Maledici ſunt.

II. Cur lupi? Quia violenti in doctrina intrudenda: ſanguinolenti; ſeditioſi. Teſtes, ab Ariana; omnes hæreſes: & hodierni expilatores templorum, &c. Pſal. 56. *Dentes eorum arma, & ſagittæ: & lingua eorum gladius acutus:* Pſ. 13. *veloces pedes eorum, ad effundendum ſanguinem.*

2. Blaſphemi.

2. S. Chryſ. ait: Lupus mordet, vlulat; carnes vorat. Non ouis. Mordent hæretici ſcommatis Deum, Sanctos, Paſtores: ſeque lacerant ipſos. Vlulant blaſphemando: Pſ. 72. *Ponentes in cœlum os ſuum.* Carniuori carnaliter viuunt.

3. Damnatas hæreſes renouant.

3. Lupi, ait *Ælia. l. 3. c. 6. & li. 8. & cap.* 14. flumen tranaturi, ſe per caudas mordicus apprehendentes, primum robuſtiſſimum inijciunt, ac ſequuntur. Ita hæretici damnatas olim hæreſes apprehendunt: vnum ſecuti hæreſiarcham tranant flumina Sacramentorum, & doctrinæ: quæ Pſal. 45. *lætificant ciuitatem Dei* Eccleſiam. Vtque Samſonis vulpes caudis colligatę, incendunt ſegetes Chriſtianas, *Iud.* 15.

4. Verſuti ſunt.

4. Lupi noctu vident acutum. Sic Luc. 16. *filij huius ſeculi prudentiores ſunt in generatione ſua filijs lucis.* In controuerſijs exercitati ſunt hæretici: cęterum ne micã habent Theologiæ.

5. Pœnitentiam elidunt.

5. Lupi noxios habent oculos, *Plin. l. 8. c. 2.* vt viſu vocem eripiãt: Vnde Virg. *Lupi Mœrin videre priores.* Et hær. elinguant pœnitentes: vt os *habeant, & non loquantur* in Exhomologeſi, *Pſ.* 113.

6. Flagitioſi ſunt

6. Famelici, terra ſaburrant ventrem. Ita hær. cum omnem ſubſtantiam ſane doctrinæ prodegerunt, deſperantes ſe ipſos omnibus flagitijs ingurgitant. In quibus ſpiritalem *famam patiuntur, vt canes.* Pſ. 58.

7. In memores Dei

7. Quidam tam obliuioſi ſunt lupi: vt ſi ab eſca auerterint oculos, eius mox obliti eam omittant: quærant aliam. Quod apoſtatæ obliti S. Euchariſtiæ, ſiliquas quęrunt, immemores inſtitutionis ſuæ?

8. Immortaliter oderũt oues.

8. Odium luporum in oues nec mortuis extinguitur. Nam nerui ouini & lupini in eadem tenſicheli: ad nullam ſymphoniam redigi poſſunt. Pelles ouinæ lupinis iunctæ conſumuntur item. Iſtud & Alciati Emblema memorat.

Cætera muteſcunt, coriumq́; ſilebit ouinũ,
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.

Concionatores praui sũt quidam lupi.

III. Pſeudoprophetæ ſunt etiam concionatores palpones. Nec enim Prophetę tantum prædicebant: ſed & prędicabant. Qui magis falſi: quam ore à corde, aut vita ab doctrina diſſoni? 1. Achan, *Ioſ.* 7. quod ex præda gentilis Iericho ſeruaſſet *regulam auream:* (Hebræi legunt:) *linguam* reſeruaſſet: lapidatur. Ita quidam etiamnum gentilium loquendi ſeruant vel modos vanos: vel dicta, geſtaque vane inferciunt concionibus: ſicque profanant doctrinam Euãgelicam. Ni Herculi clauam extorqueant: fanaque vertant in templa: ac venena ethnica, in remedia Chriſtiana.

Boni deſcripti.

Meminerint, quod Pſalm. 11. *Eloquia Domini argentum igne examinatum, purgatum ſeptuplum:* id eſt, multum. 2. Sit Prædicator: qualis *Apoc.* 19. viſus eſt inſidere equo albo, oculis ſcintillans, conſperſus ſanguine: cui nomen *Verbum Dei*: ſit, inquam candidus innocentia: ſcintillans Zelo: conciones Sanguine Chriſti rorantes

tes habeat. Et vero plane fit, Ier. 48. *Maledictus, qui prohibet gladium suum à sanguine,* id est, linguam à reprehensione peccatorum. 3. Audi Paulum Act. 20. *Contestor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium: Non enim subterfugi, quo minus annunciarem vobis omne consilium Dei.*

Principiũ est arcere lupos. IV. *Attendite à falsis Proph.* Hoc vobis dictum Præsules & Principes. Æquum est, vt Adam, *Gen.* 2. à serpente sibi caueat: 2. Noe, *cap.* 6. aquas diluuij præuideat: 3. Abraham, *cap.* 15. muscas ab sacrificio abigat: 4. Loth, *c.* 19. cum suis Sodoma se proripiat: 5. Filij Prophetarum, 4. *Reg.* 4. ab colocinthide abstineant; ne mortem in olla degustent. 6. Orent, Ps. 143. *Libera me Domine de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem, sed dextera eorum dextera iniquitatis.*

PARS V.

De arbore.

Homines sunt arbores. I. OMnis *arbor, quæ &c.* Homines vocantur arbores. 1. Iud. 9. *Ierunt ligna, vt eligerent sibi Regem, &c.* 2. Zacharias de Ierosl. deuastatione c. 11. ait: *Aperi Libane portas tuas, & comedat ignis cedros tuos. Vlula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt, vlulate quercus Basan.* 3. Dan. 4. Nabuchodonosor arbori componitur. 4. Cæcus Marc. 8. ait: *Video homines ambulantes sicut arbores.*

Infructiferæ Deo exosæ sũt. Ab iis Deus fructum poscit. 1. Sed queritur Ier. 8. *Non est vua in vitibus; non sunt ficus in ficulnea: folium defluxit.* 2. Deus cum aliis de causis irascebatur Achabo, tum maxime, quod Nabothi vineam fructiferam vertisset in viridarium voluptatis. 3. *Reg.* 21. 3. Et Dominus ficum infructuosam maledicto arefecit, Matth. 21. *Nunquã ex te nascatur fructus.* 4. Israelitis, terram Chanaan ingressis, præcepit Deus *Deut.* 20 steriles arbores succidant; seruent fructiferas. Sic *omnis arbor, quæ non facit fruct. &c.*

In creatis laudãdus Deus est. In cæteris vero istum *Laudis Dei.* 1. Circa fimbrias vestis Pontificis tintinnabula pendebant, quæ ipso incedente consonarent ad harmoniam, *Exod.* 28. Ita quasi circa fimbriam diuinæ Potentiæ creaturas pendentes oportet operibus, ad quę creatæ sunt, laudare Deum. 2. Vnde tres in Babylonica fornace, Dan. 3. *Benedicite omnia opera Domini Domino.* 3. Hinc Matth. 25. *Inutilem seruum proiicite in tenebras exteriores.* 4. Item Ioan. 15. *Omnem palmitem in me non ferẽtem fructũ, tollet eum, & in ignem mittet.*

Arborum insipidi fructus. II. Multæ quoque arbores bonæ sunt; at fructum afferunt insipidum. 1. Nabuc. talis erat, Dan. 5. *Et fructus eius nimius:* Sed siluestris, animalibus tantum aptus. Ideo iubetur: *Succidite arborem: discutite folia: dispergite fructus.* Heu malũ triplex. 2. Suis Dauid passionibus & cupiditatibus, quibus indulserat, iratus, ait Ps. 34. *Retribuebant mihi mala pro bonis,* quæ ipsis male indulseram, *sterilitatem animæ meæ.*

Bonæ arboris fructus. Bona erat arbor Sponsa, Cant. 7. *Omnia,* inquit, *poma seruaui Tibi, noua & vetera.* Deo serua fructus, & te æternum seruasti. 2. Arbor bona Iustus est. Vim suam habet in radice cordis: in cortice exempli boni: in foliis verborum: in floribus desideriorum: in fructibus operum: Ps. 1. *Erit, tanquam lignum, quod plãtatum est secus decursus aquarũ, quod fructum suum dabit in tempore suo:* quo scilicet iniuriis afficitur, tentatur, irascitur, &c. tunc dat fructum patientię, constantię, clemẽtię, &c.

Cuiusque proprij fructus. III. In arboreto quęque fructum effert naturę suę proprium: pyrus pyra, non cerasa, &c. Ita in Ecclesia pro sua quisque vocatione operetur.

Quidam alieni. Sed quę ista peruersitas: si Religiosus ferat fructus sæculares, Sacerdos laicos? &c. 1. Vt si in corpore audire vellent oculi, videre manus, &c. Sic si statuum officia & functiones ab alienis vsurpẽtur.

2. Non

2. Non ita; Verum Rom. 12. *Sicut in vno corpore multa membra habemus; omnia autem membra non eundem actum habent; Ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, habentes donationes, secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes.* 3. Quare, 1. Pet. 4. *Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrũ illam administrantes*

PARS VI.

De fructibus arboris.

Errores de arbore & fructu eius. I. OMnis arbor: Id est, vt Beda & Aug. Ench. l. 1. c. 15. voluntas; Vel, fides, ait Tert. Sed melius, homo intelligitur. Quia hic potest in ignem abiici: non Fides, nec Voluntas.

Porro arbor hæc quot ferax opinionum fuit? 1. Sensus autem falsus est iste: Arbor bona, quamdiu bona est, non potest malos fructus facere: & contra. Sic *Chrys. & Beda.* Sed displicet: Quia sic iustus non posset peccare; nec quicquam boni agere peccator: Atqui potest vterque. Nam bonus fide, aut voluntate, potest esse malus opere: & contra; licet diuerso respectu. Ita Trid. Concilium contra S. Augustinum. 2. Deinde occasione arboris huius natus Manichæorum est error, duo statuens genera hominum: Bonos: Malos. Natura bonos non posse fieri malos; aut male agere: & contra. Eos elidunt Aug. & Hier. 3. Natus & Pelagianismus; qui peccatum orig. negabat esse: Quia Matrimonium arbor esset bona. Item ille Pelagian. Voluntatem bonam sufficere ex seipsa ad bene operandum; non egere gratia. Refellit Augustinus: *l. 1. de gratia Christi c. 18.* 4. Item is Donatistarum error: Sacerdotem bonum non posse male baptizare: nec contra. Nam baptismum induere naturam baptizantis. 5. Iste Caluinismus. Ex bonis operum fructibus hominem non posse iustificari: sed tantum agnosci: & contra.

II. At Adam erat arbor bona; malum tamen fructum protulit. Quia quæ naturaliter bona sunt, necessario bonos fructus faciunt: at secus possunt, quæ moraliter sunt bona, vel mala; vt homines. Cũ autem homo peccando malum effert fructum, id alio referendum non est, quam quod relicto Deo, partes sequatur Diaboli. *Refutatũ perfunctorie & generatim.*

Sicut Sichemitæ spretis Gedeonis filiis alienum sibi elegerunt Regem Abimelechum, *Iud. 9.* Id quod Ionathan Propheta eis exprobrat: *Ierunt ligna, vt vngerent super se Regem,* &c. *Et dixerunt ad Rhamnum: veni impera nobis: egrediatur ignis de eo, & consumat habitatores Sichem.* Ita peccator regem elegit sibi Satanam; sed in suam perniciem. Nam *excidetur, & in ignem mittetur.*

III. O duram sententiam! At iustam, & veram. Quippe 1. Heb. 6. *Horum consummatio erit in combustionem.* 2. Ioan. 15. *Omnis palmes, qui in me non manserit, mittetur foras & arescet: & colligent eum, & in ignem mittet.* 3. Et factum par sententiis istis constat. Apoc. 19. *Apprehensa est bestia, & cum ea Pseudopropheta, & viui missi sunt in stagnum ardentis ignis & sulphuris.* 4. Constat comminatio, 2. Reg. 23. *Præuaricatores autem, quasi spinæ, euellentur vniuersi, igneq; succensæ comburentur vsque ad nihilum.* *Dãnatio iusta est.*

In V. T. magni semper viri vibrarunt securim ad Pseudoprophetarum talium excidium: 1. Elias, 3. *Reg.* 18. sacrificulos Baalim occidit, & in torrentem Cisson, vt cœnum, abiecit. 2. Iehu, 4. *Reg.* 10. omnes cultores Baalim deleuit. 3. Iosias Rex 4. *Reg.* 23. omnes sacrificulos idolorum combussit, ac cineres in auram sparsit. 4. Mathathias, 1. *Mach.* 2. Iudæum immolantem contrucidauit ad aram. Iure. Si enim nullos habens fructus sit exscindenda, quanto magis ferens malos? *Pseudopropheta semper occisi sunt.*

Peroratio. Quare fugiendi inprimis hæretici: eorum librorum lectitatio. Nam

Abbas

Abbas Cyrias (*vt in Prato spir. c.*40.) non procul Iordane viuens, visam sibi in somnis B.V.M. inuitat in cellam; quæ ait: Qui intrem isthuc, vbi hostis meus est? Mane excutit omnia, reperit duos libellos Nestorij hæresiarchæ ad calcem Hesichij compactos Tuge Tuga.

Refutati perfunctorie & generatim.

DOMINICA IX. POST TRINITATEM.

Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, & hic diffamatus est apud illum. Luc. 16.

DAuid, 1. *Reg.* 25. comperta Nabalis ingrata auaritia, in eum ducit armatam manum, ad ipsum cum domo tota delendum: ni ab vxore Nabalis precibus victus ac donis; iram iustam fregisset. At hic Dominus in prodigum suorum vindicaturus: ipsiusmet solertia tali flectitur: sic, vt cui omnia libens condonet.

Dānatio iusta est.

Nos circa hæc

I. De fama notæ melioris.
II. De diuite quis hic, & iudice.
III. De ratione reddenda.
IV. De diffamato.
V. De villici deliberatione.
VI. De capto villici consilio.

PARS I.

De bonæ notæ fama.

Pseudopropheta semper occisi sunt.

Ea est super omnia in Iesu.

I. SPonsum Sponsa extollit, quantiscunque laudibus potest, vt famam eius celebret. 1. *Curremus*, ait Cant. 1. *in odorem vnguentorum tuorum; oleum effusum nomen tuum*: id est, fama tua. Nam Chaldaica paraphrasis sic habet: *A voce miraculorum tuorum & potentiæ commoti sunt omnes populi, qui audierunt famam potentiæ suæ: & Nomen sanctum tuum auditum est in vniuersa terra, quod electum est magis, quam oleum, quo vnguntur capita Regum & Sacerdotum.* Similes Sponso & filij Sponsi sunto. 2. Ita enim 2. Cor. 2. de IESV: *Deo autem gratias, qui odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus.* Ambo optime. Quid enim præ fama nominis boni? 3. Enimuero Eccl. 7. *Melius est nomen bonum, quam vnguenta pretiosa.* 4. Æmulatur in præconio Sponsam Dauid Ps. 44. *Myrrha, & gutta, & casia à vestimētis tuis:* Hebræi legunt: *Omnia vestimenta tua*, seu Humanitatis Christi, seu Christianorum.

In Apostolis.

In Christianis.

In Ecclesia.

II. Nec Ecclesia reperit maius inter merita sua vllum, quam odor sit operum bonorum. 1. Eccl. 24. *Ego, quasi vitis fructificaui suauitatem odoris.* Odorem fructificare, est famam factis exæquare. 2. Sic laudatur Iacob Gen. 27. *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni* floribus ac fructibus. 3. Sic Apostoli, 2. Cor. 2. *Bonus odor Christi sumus*: q.d. Odor noster spirat Crucem, pœnitentiam, opprobria; non aulam, carnem, &c. *Anto. Misaldus l. de Mirab. c.* 1. prodit herbam Basilicon, in capite sentientis eam sæpius, generare posse scorpionem, aut viperam: Ita mundi odor venenata generat in animis eum sæpe captantium. Sicq; Isa. 3. *Erit pro suaui odore fœtor.* Cloaca, impiorum est vita.

In mundo secus.

III. At iustorum vita & in viuis & vero post fata fragrat inprimis. 1. Nam sic Spōsa ænigmatice, Cant. 7. *Mandragoræ dederunt odorem in portis nostris.* Id quod *Philo Episcopus tom.* 1. *Bibliothecæ PP.* istuc intelligit. Sed scito, ex ea herba, præter radicem, asseruari nihil. Et eam odorisissimam referre faciem hominis mortui. Ita mortui Patriarchæ, etsi in vita contenti, ac etiam exagitati varie; nunc tamen superstes fama redolet ipsorum, vt mandragora. Ita & Christi, ac cuiusque iusti Christiani. 2. Huc respexit Abigail, 1. *Reg.* 25. quando dissuadebat Dauidi, ne nomen suum viri stulti sanguine taminaret; hocq; ipsi ad sempiternam gloriam futu-

In mortuis istis est fragrātissima.

Sāctorum eos catalogos adscribit.

futurum: *Si enim,* inquit, *surrexerit homo persequens te, & quærens animam tuam, erit anima Domini mei custodita, quasi in fasciculo Viuentium apud Dominum Deum tuum.* Fasciculus viuentium, chorus est Sanctorum 3. Nam mos Hebræorum istam tumulis epigraphen sueuit imponere: *Colligat te Dominus in fasciculo viuentium.* In quo non erat colligatus is, qui in Euangelio legitur *diffamatus.*

PARS II.

De diuite, quis hic: deq; iudice.

Deus est diues. I. HOmo quidam erat diues: Deus Pater. 1. Nam Ps. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius*, cœlesti. In terrena enim mera paupertas est, ac ærumna. 2. Atque Ro. 10 *Idem Dominus omnium diues in omnes, qui inuocant illum.* 3. Harum quanti sunt diuitiarum termini? Ps. 49. *Meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius.* 4. Estq; plus quam Salomon, 2. Paral. 9. *Quia magnificatus est in diuitiis, & gloria super omnes reges mundi.*

Inq; se solo Quærunt Theologi: *An Deus, solus in se, perfectior sit; quam cum toto mundo consideratus?* Post multa in vtramque, negatur concorditer esse maiorem cum mundo consideratum. Quia finitum additum infinito, hoc nihil exauget; vt nec punctum puncto additum. At creaturæ sunt puncta, collatæ Deo. *Nec minuitur.* 1. Itaque Ps. 144. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.* 2. Vt Oceanum nulla flumina exhauriunt: ita nec Deum.

Omnia dat Dominus; non habet ergo minus.

3. Eccl. 1. *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat.*

Homo villicus est. II. *Qui habebat villicum:* Deus hominem; cui omnes creaturas locauit; corpusq; & animam. Non ergo rerum dominus est homo; sed villicus; etiam sui ipsius. Iob 1. *Dominus dedit, Dominus abstulit: Sit nomen Domini benedictum.*

Quid hoc audio de te? Quam mansuete; iuxta & grauiter? Non æstuat, non bacchatur, non conuitiatur: Sed purgandi sui dat locum reo. *Quid audio?* Imitentur Iudices. 1. Sic Deus, Gen. 2. *Adam, vbi es?* Sic & c. 4. ad Cain. 2. Sic Nicodemus Ioan. 7. *Nunquid lex nostra iudicat hominem; nisi prius ab ipso audierit, & cognouerit, quid faciat?* 3. Sic Act. 25. Festus: *Non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem prius, quã is, qui accusatur, locum defendendi accipiat.* *Deus mitis Iudex.*

Adhæc tametsi *Deo omnia nuda sunt, & aperta oculis eius*, Hebr. 4. non tamen iudicat, nisi ex oris proprij confessione. Quãto magis Iudices, quorum delatores errare possunt? Est omnino nouerca iustitiæ, præcipitantia. Qua vel ipse Dauid lapsus, cito nimis Sibæ credens delatori Miphibosethi, ait: *Tua sunt omnia, quæ fuerunt Miphiboseth*, 2. Reg. 16. *Et non praceps.*

III. Non sic diues hic: Sed, *Redde*, ait, *rationem.* Disce, *quia mitis est, & venit tibi mansuetus.* Vt sis & ipse. 1. Sic Elias ad Achab, 3. Reg. 18. *Non ego turbaui Israël, sed tu, & domus patris tui; qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.* 2. Deus eidem soli, 3. *Reg.* 19. in monte ostendit austeritatis temperiem: Primo *Spiritus grandis & fortis* ipsi occurrit, *subuertens montes, & confringẽs petras coram Domino:* Verum, *Non in spiritu Dominus.* Secutus est terrę motus: Hunc ignis vehemẽs omnia depopulans. *Et post ignem sibilus auræ tenuis*, Hebræi legunt, *Vox emissa subtilis: Et in hac Deus.* Quo ei innuit; mirum non esse, quod durior illa correptio Achabum non emendarit, sed exasperarit. Nam Prou. 15. *Sermo mollis frangit iram: durus suscitat.* Notat etiã ibi *Caietanus*, visiones priores fuisse imaginarias: At postremam, veram: Quod similiter inanes abeant castigationes duriores. *Vult clemẽter nos obiurgari*

Sponsus, inter cæteras Sponsæ dotes, ait Cant. 4. *Labia tua sicut vitta coccinea*, id est, præ amoris ardore rubentia. Sicut enim *Et ex charitate.*

enim ait *Philo. Episc.* Funiculus coccineus ex fenestra Raab propositus *Iof.2.* signum fuit amicitiæ ipsam inter & hospitatos exploratores: ita *& labia coccinea.* Ita iusti increpatio proficiscatur oportet ex amore; vt famæ non officiat, proficiat saluti.

Mixta feueritate. Visus est Dominus, *Apoc.* 1. cum gladio ancipite in ore; id est, seueritate: sed & cũ stellis in manu: id est, multa cum bonitate: Vt, etsi metuendus: plus tamen amandus sit. Talis sit cæterorum corrector.

Cant. 4. *Mel, & lac sub lingua eius*, Sponsi. Eximia laus hæc. At quam dissimiles ij, Psalm. 13. *Venenum aspidum sub labijs eorum?* Hos caue: Et *Ignem gladio ne foderis*: vt Pythagoricum monet: hoc est. *Iratum ne irrites*: nam ignis est cholera. Non effudit ignem hic diues; sed cum moderamine rationis reddi postulauit rationem.

PARS III.

De ratione reddenda.

Vt sera hac tamẽ certa est. I. AT tu hoc meditare: *Redde rationem.* 1. *Omnes enim nos*, 2. Cor. 5. *manifestari oportet ante tribunal Christi*: *Vt referat vnusquisque, prout gessit.* 2. Lenis quidem Dominus est: sed memor. Audi in metaphoris: Cant. 5. *Crura eius columnæ marmoreæ; quæ fundatæ sunt super bases aureas*: quasi dicat. Tardigradissimus est; quia longanimis ac patiens.

De omnib. reddenda. Redde rationem 1. Cogitatuum: Sap. 1. *In cogitationibus enim impij interrogatio erit.*

2. Dictorum Matt. 12. *De omni verbo otioso, quod &c.* 3. Factorum. Eccl. 12. *Cũcta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium.* 4. Iustitiarũ. Ps. 74. *Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.* 5. *Rationem redde* de Anima Sanguine Iesu redempta: De Corpore, templo S. Spiritus: Quod *si quis templum Domini violauerit, disperdet illum Deus.* 1. Cor. 3. 6. De temporalibus, in quibus furta, fraudes, artes illicitæ, fastus, deliciæ ludi, odia. &c.

Sapiens eam præuidet. II. Is sapiens; qui iudicia Dei præuidet sæpius. 1. Sic laudatur Nabuch. Dan. 2. *Tu Rex cogitare cœpisti in strato tuo, quid esset futurum posthæc.* 2. Et Ioseph futurorum præuisor sapientissimus est habitus. Genes. 41. *Num inuenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus est?* 3. Et sane is talis est, qui prospicit sibi de futuro hic, vbi *Misericordia Domini plena est terra*; Ps. 32. vt se ea repleat: Quod eat ad terram iustitiæ. Tantoque erit infelicior ibi; qui omnem hic misericordiam negligit, aut prodigit.

Ac metuit. 1. Iob exhorrescens tribunal iustitiæ, orat: cap. 10. *Dimitte me, vt plangam paululũ dolorem meum; antequam vadam ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine.* 2. Nobile par adolescentum vixit in deserto; vt prodit *V. Beda in hist. Anglic.* Alter, Egbertus, ægrotans in cogitatione hac; Reddẽda ratio est: è lecto se humi abiecit pœnitens; simul vouit, si superuixerit, indies se totum Psalterium oraturum, corpusque maceraturum. 3. Ita cogitat, & villicus. *Quid faciam?*

Præuisa monet pœnitentia. III. Redde Rat. 1. Zacharias *cap.* 2. in viso, ait, *Leuaui oculos meos, & vidi; & ecce vir, in manu eius funiculum mensorium.* Et tu leua oculos ad funem iudicialem, operum tuorum mensorium. 2. Helchias Sacerdos. 4. *Reg.* 22. inter scruta templi librum reperit legis: Iosiæ dat Regi: qui legit forte minas in capita eam negligentium. Tertius Oldam prophetissam consulit, omnemque remouet idololatriam. Fac quoque similiter: & beatus eris *ex terrore, & vitiorum reiectione.*

Neglecta deploratur. Infelices, qui secus! En, vt deplorentur. 1. Ierem. 12. *Posuerunt vineam meam in dissipationem, luxitq; super me. Desolatione desolata est omnis terra. Quia nullus est, qui recogitet corde.* 2. Isa. 44. *Nescierunt, neque intellexerunt. Obliti enim sunt; ne videant oculi eorum, & intelligant corde suo, non recogitant in mente sua, neq; cognoscunt, neque sentiunt.*

De idololatria loquitur, cui adeo immersi erant.

Instituẽda est sæpius. Amasis Rex Ægypti sanciuit: Quisque quotannis apud præfectos rationem redderet vitæ, artis, domus, &c. Solon eandem legem & Atheniensibus dedit. Qui lautius viuere, quam pro censu, deprehendebatur; is furti similiter puniebatur. Ita diues *Matth.* 18. ponit rationem cum seruis.

Super vocatione sua cuiusque. *IV. Redde rat. vill. tuæ.* hoc est, functionis, & vocationis: quam scire, & explere quisque tenetur, ait *D. Thomas part. 3. q. 67. art. 3. Tuæ*, non alienæ. Quare, rerum tuarum satage. Sit *lumen oculorum tuorum tecum.* Psalm. 37. Ne forte *derelinquat te virtus tua. Attende tibi. Nosce teipsum.*

Non aliena. Miserum ac pudendum, quod Eccl. 21. *v. 25. Pes fatui facilius in domo proximi:* & hũc melius norit, seipso. Similis Esau, qui *Gen.* 26. foris vagabatur in agris. At Iacob domi suæ se continebat. Hoc bonorum est; illud improborum.

Tecum habita: & noris, quam sit tibi curta supellex.

PARS IV.

De diffamato.

I. IAm *non poteris villicare.* Hoc in agone mortis cuique dicetur. 1. Ioa. 9. *Veniet nox, in qua nemo poterit operari.* 2. Quare, *Dum tempus habemus, operemur bonum:* Gal. 6. Luc. 19. *Negotiamini dum venio.*

Vicarij sunt villici. Sed *Quis hic villicus?* 1. Dæmon, ait S. Gaudentius. 2. Apostoli, ait Hieron. & Præsules Ecclesiæ. 3. Populus Iudaicus: ait Tert. 4. Quilibet diues, ait Ambr. Chrysost. S. Thom. August. &c.

5. Peccator quicunque est œconomus diffamatus, ait Maldon. Qui, quæ deberet dispensare vt villicus; possidet, ac dissipat, vt Dominus. Cõmunia hic sunt, ex natura rei, omnia. Vt fluminis vrbẽ transeũtis aqua, non est vnius; sed omnium ciuium: ita opes mundi sunt incolarum. *Cælum cæli Domino, terram autem dedit filijs hominum.* Ps. 113. Propria fecit hominũ malitia.

Tres sunt celebres Oeconomi: Eleeser, Gen. 24. *Qui præerat omnibus, quæ habebat Abraham* & Ioseph. *Ps.* 104. *v. 21. & Gen. 41. Quem Pharao, constituit Dominum domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ.* Abdias Achabi dispensator. 3. Reg. 18. *Qui timebat Dominum valde:* ideoque fidelis.

Bona dissipata peccatori.

Eorum accusatores sunt dæmones. *II. Et hic diffamatus erat.* A plurimis conseruis, &c. 1. Ab Cacodæmone. Hic Iobum apud Deum diffamat cap. 1. *Nunquid Iob frustra timet Deum?* Ideo Angeli, Apoc. 12. *Proiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos die ac nocte.* 2. Ab Angelis: Qui dicunt patrifam. Matth. 13. *Vis imus & colligimus Zizania?* Qui *Matt.* 18. Conserui crudelitatem in conseruum denunciant Domino. Vnde monet, Matt. 18. *Nolite cõtemnere de pusillis istis, qui in me credunt. Quia angeli eorum semper vident faciem Patris mei:* quasi dicat: Erunt accusatores vestri. *2. Angeli*

3. Res inanimæ. 3. Ipsa in anima accusabunt peccatorẽ. Abac. 2. *Lapis de pariete clamabit; & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit.* Adeo Rom. 8. *Omnis creatura ingemiscit, & parturit vsq; adhuc* quod peccatori seruire cogatur: quod à fine suo excidat, qui est Dei gloria. Vt conqueri possit. Ps. 118. *Funes peccatorum circumplexi sunt me:* quo minus finem attingam creationis.

Opera nõ verba in iudicio valent.

4. Merita priora propria. 4. Ipsa merita sua priora peccatorem accusabunt, quod ab eo dissipata fuerint. Nã Ezech. 18. *Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatẽ, nũquid viuet? Omnes iustitiæ eius; quas fecerat, non recordabuntur.*

Spe tamẽ salua peccatori facta. III. Nota dici: *Quasi dissipasset:* Ne spes omnis peccatori adimatur, superesse gratiæ locum. 1. Prælio victum Ioab consolabatur Dauid 2. Reg. 11. *Non te frangat res ista; varius est euentus belli, & nunc hunc nunc illum consumit gladius. Conforta bellum aduersus*

Prudentia secul...

Ignara spirituali consilij.

aduerſus vrbem. Ita peccato victum ſoletur illud, *Quaſi*: Varius enim vitæ euentus eſt; & Iac.3. *in multis offendimus omnes.* 2. Eſto, clament aliqui, Dan.4. *Succidite arborem, præſcindite ramos, excutite folia eius, & diſpergite fructus eius.* Ergone ſtirpitus peribit? *Veruntamen germen radicum eius in terra ſinite, & rore cœli irroretur.* Dictum factum. 3. Factum ſimile villico eſt.

Bona diſſipata peccatori. IV. Peccator diſſipat bona Fortunæ, Naturæ, Corporis ac Animæ; & Gratiæ, Virtutum infuſarum, & acquiſitarum. Id Deus Ezechieli declarat iſtis, c.5. *Sume tibi gladium acutum, & capillos tibi rade; & aſſumes ſtateram ponderis, & diuides eos: Tertiam partem igni combures in medio ciuitatis; tertiam gladio concides in circuitu eius; tertiam vero aliam diſperges in ventos.* Ad litteram iſthæc captiuitatis Iudaicæ prænunciant ærumnas; ſed etiam ſignificant, ſic omnia eos bona fortunæ, naturæ, gratiæ diſperdidiſſe igne venereo, gladio irarum, vento vanitatum, &c.

PARS V.

De villici deliberatione.

Opera nō verba in iudicio valent. I. QVid faciam? Dñm iratum habeo; inſtant accuſatores; atrox diffamatio eſt; certa bonorum diſſipatio eſt; rationes poſcuntur; amouebor à villicatione. *Quid faciam?* Cur non ais: *Quid dicam?* 1. Quia 1.Cor.4. *Regnum Dei non eſt in ſermonibus,* ſed operibus. 2. Nam Pſ.23. *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius?* Reſpondet: *Innocens manib. & mundo corde,* q.d. Opera manuum neceſſaria ſunt ad ſalutem. 3. Non ſat Iſaaco verbis dediſſe benedictionem; niſi manib. quoque contrectaſſet gnatum, *Gen.*27.

Prudentia ſæculi II. *Quid faciam?* 1. Vox eſt deſerti à Deo, ac redire cupientis in gratiam. Vti illa Iob 7. *Quid faciam tibi, ô cuſtos hominum? Quare* *Ignara ſpiritualis conſilij.* *poſuiſti me contrarium tibi?* 2. Vox eſt & callidi, ſicut *filij huius ſæculi prudentiores ſunt in generatione ſua filiis lucis,* Luc.16. 1. Ita dormientibus in horto diſcipulis Iudas vigilat, armat milites. 2. Noctuæ, bubones, noctu vident; per diem cæcutiunt. Ita mundani ſunt lyncei ad peccandum, talpæ ad bene operandum. 3. Scripturam manus in conuiuio Balthaſaris, *Dan.* 5. nemo potuit legere Satraparum; ſolus Daniel potuit. Ita cœleſtium ignari ſunt terreni. *Cōſciētiæ fluctuāns*

Mundani inquieti ſunt. III. *Quid faciam?* Mundanus nequit abſque negotio viuere. 1. Cæſar octuagenario Senatori Rom. dedit vacationem à muniis reip. ait *Seneca l. de breuit. vitæ.* Hic is ſe in feretro collocatum efferri curat, quaſi mortuum. Significans ſe viuere, vt agat aliquid. Adeo inſueuerat negotiis mundi. 2. Et Dauid ſuadet Vriæ, 2.*Reg.*11. domi ſuæ quietem capeſſat. At militarem inquietem quieti prætulit is domeſticæ. Simile plerique mundani, & hic villicus.

Inſueti aſperis. IV. *Fodere non valeo.* Hæc diuitum ad incitas redactorum vox eſt. Moraliter: Ieiunare, in monaſterio viuere, peccata plangere, aſpera ſequi non valeo.

Mendicare erubeſco: & à Deo irato veniam orare ac ſperare vix audeo: peccata tot mea erubeſco: *Quid faciam?*

PARS VI.

De capto villici conſilio.

Eleemoſyna abolet peccata. I. QVid? Ad miſericordiam in proximum confugit: conſeruis remittit: gratiam ab eleemoſynis ſibi quærit: ac reperit: laudatus etiam à Dño. Qui ſerui prudentiam proponit in exemplum, dicens: *Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis.* Id eſt, ait Hier. de diuitiis, peccatorū plurimorum occaſionibus, vt bene poſitæ ſint, & occaſio, cauſaq; ſalutis. 1. Ita Nabuchodonoſori ſuaſit Daniel, c.4. *Peccata tua eleemoſynis redime.* 2. Bonum, & iuxta certum. Nam Eccl.3. *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis.*

Superat naturam 3. O vim eleemosynæ: maiorem totius vi naturæ: quę nec vnum abolere peccatũ valet. Neque id potuit totum diluuium: non ignis Eliæ de cœlo deuocatus: non Samaritana fames: non Circumcisionis culter: non Aaronis sacrificia Eleemosyna potuit.

Placat Vincit bello. II. Placat e implacabilem. 1. Iacob, *Gen.* 33. sciens iram Esau, ait secum: *Placabo eum muneribus.* 2. Ita Rex, *Luc.* 14. non valens *cum* 10000. *resistere venienti cum* 2000. *missis legatis*, pauperibus: *rogat ea, quæ pacis sunt.*

Iudicio. Psal. 111. *Iucundus homo, qui miseretur & commodat, disponit sermones suos in iudicio: quia in æternum non commouebitur*, quasi dicat: Securus ac lætus agit, aduocatum sibi conciliat inuictum per eleemosynas.

Seruat in periculo. Raab, *Ios.* 2. exploratores spicis cooperuit, quæsitos ad necem: Ideo in excidio rursus & ipsa meruit seruari Spicæ sunt eleemosynæ, quę seruant in excidio mũdi. Ergo Luc. 11. *Quod superest, dat eleemosynã.*

Ditat. III. Hæc data liberaliter, ditat etiam dantem. 1. 4. *Reg.* 4. Vidua Elisæo dedit, & recepit oleum in redundantia. Quo plus transfundebat in vasa: hoc plus de vase suo manabat. Sinas in vasa tuarum opum intrare misericordiam: & ea centuplicabit opes. 2. Vt putealis, quo plus exhauritur:

Gratiam parat. hoc copiosius inferne subintrat. 3. Aquæ stagnantes putiscunt: ranas, bufones, &c. progignunt: fluentes vero nitent argenteæ, sanæ: Ita thesauri conditi peccata aiunt: expositi gratiam prouocant.

Fructificat. 4. Frumentum conditum fit esca murium; creditum terræ fructificat. Sic opes non in arca, nec in tuis, sed in manibus

Generosi est animi pauperum crescunt. Psalm. 111. *Dispersit dedit pauperibus: Iustitia eius manet in sæculum.* 5. Aquilam multæ sequuntur aues, quod de præda sibi reliqua pascat eas: At vultur, & vrsus, quam deuorare nequeunt, abscondunt: hoc ignobiliora sunt animalia: Aquilæ, sunt eleemosynarij, auari, vultures, fœdique vrsi.

Perora. Facta recapitulatione, & communicatione cum auditoribus instituta. *Quid audio de te* Pastor? *Redde rationẽ.* Heb. 13. *Ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris.* Qualem Iacob reddidit Labano. Gen. 31. *Viginti annis fui tecum, oues tuæ, & capræ steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi: ego damnum omne reddebam, Quicquid furto deperibat, à me exigebas.* Item Ieremias c. 13. *Vbi est grex tuus, qui datus est tibi? Pecus inclytum tuum? Quid dices, cum visitauerit te? Nunquid dolores non apprehendent te, quasi mulierem parturientem!*

Quid audio de te Sacerdos? Vixisti vt præco, an vt prædo? Vt Sacerdos, an sacrilegus? Prælati instar, an Pilati? Vt doctor, an seductor? Certe 1. Corint. 4. *Sic vos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum* Dei.

DOMINICA X. POST TRINITATEM.

Cum appropinquaret Iesus Ierosolymam, videns ciuitatem fleuit super eam. Luc. 19.

MArdochæus, *Esth.* 6. Regis quidam Assueri iussu à Principe Aman circumducebatur per vrbem cultu & honore regio: at animo tacite gemebat instantem Iudaicæ gentis cædem, toto iam regno indictam. Ita hic Iesus futurorum præuisor.

Circa quod nos

I. *De efficacia, & præstantia lachrymarum.*
II. *De Ierosolymitana clade.*
III. *De causa cladis.*
IV. *De lachryma Christi.*
V. *De peccatis deplorandis.*
VI. *De amore patriæ.*

PARS

PARS I.

De efficacia, & præstantia lachrymarum.

Lachrymarum praconia. I. Sanctarum lachrymarum magna semper laus extitit apud SS. Patres. 1. Cassianus in Psalmos ait, fletum esse cibum animarum, robur sensuum, peccatorum absolutionem, & lauacrum. 2. Bern. in serm. *Deliciæ Angelorum sunt lachrymæ nostræ.* 3. S. Hier. in Epist. *O lachryma humilis, tua est potentia, tuum regnum. Tribunal Iudicis non vereris; accusatorib. silentium imponis. Non est, qui te accedere vetet. Magis crucias diabolum, quam pœna infernalis. Quid plura? Vincis inuincibilem, ligas omnipotentem, inclinas Filium Virginis.* 4. Et Dominus Matt. 5. *Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*

Exempla. 1. Beatus fuit Dauid, 2. *Reg.* 12. per lachrymas: his enim vitam, regnũ, victorias, &c. debet. 2. Ezechias mortis sententiam lachrymis ad quindecim annos prorogari fecit, 4. Reg. 20. Nam *conuersus ad parietem fleuit.* 3. Petro, *Matt.* 26. lachrymæ gratiam restituerunt. 4. Veniam Magdalenæ impetrarunt, *Luc.* 7. 5. Hinc Chrysostomus, *hom.* 15. *in Matth.* eas secundum baptisma nominauit. *Dãt temporalia.* *Baptizãt* *Eluunt peccata.* 1. Proinde suadet Ierem. 4. *Laua à malitia, Ierusalem, cor tuum, vt salua fias*: q. d. Messias quidem sanguine eluet: at tu lachrymis id interim præsta. 2. Huc Ps. 73. *Tu contribulasti capita draconum in aquis*, id est: peccata capitalia committentium. 3. Præmonstratum fuit peccata olim in mari rubro submergenda fore. Sicut Exod. 14. *Aquæ operuerunt currus & equites cuncti exercitus Pharaonis. Nec vnus quidem superfuit ex eis.*

Beant. II. Beati igitur, *qui seminant in lachrymis*: quia *in exultatione metent*, Ps. 125. 1. Vim earum notat, qui clamabat, Ps. 38. *Auribus percipe lachrymas meas.* Alij legunt: *Lachrymas meas repone in ventrem tuum*, intimæ quasi essentiæ. *Thesaurizant Deo* 2. Conduntur eæ in thesauris Dei; sunt tuba pietatis, ianitrices cœli, bases pœnitentiæ, aduocatæ peccantium. Iob. 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum; antequam vadam.* *Sunt propria mortalium.* 2. Ps. 38. *Quoniam aduena ego sum, & peregrinus, remitte mihi vt refrigerer, priusquam abeam, & non reuertar.* En vitæ prolongationem petierunt, non alia de causa, quam lachrymarum. 3. Est hic vallis lachrymarum: par, vt in exilio, sicut captiui Hebræi *super flumina Babylonis*; hic *sedeamus ac fleamus, dum recordaremur tui Sion.* Psal. 136. *In salicibus suspendamus organa* mundi, memores sterilitatis nostræ. *Non mundi.* 4. Babylonij ad musicam auditam adorant statuam Nabuchodonosoręam, *Daniel.* 3. Veri Israelitæ etiam vultus auertunt. 5. Dicunt Psal. 6. *Lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo.*

Sũt beandorum. III. Deus olim Angelos emisit, dicens: 1. Ezech. 9. *Ite, signate omnes, qui lugent super iniquitates, quæ fiunt in medio Ierusalem.* Nota hic, 1. Beare lachrymas. 2. Lugere pro peccatoribus, signum esse prædestinationis. 2. Dauid 1. *Paral.* 14. ethnicos expugnarat, fuderat, fugarat: *Dereliquerunt q; ibi Deos suos; quos Dauid iussit exuri.* Cur? quærit Augustinus. *Quia*, inquit, *cum lachrymis sacrificarunt eis: cum soli Deo regium hoc sacrificium debeatur.* *Sunt sacrificium Deo.*

Dignæ Iesu. Et ipso Iesu dignæ sunt lachrymę. Nam *videns ciuitatem, fleuit super eam.*

PARS II.

De Ierosolymitana clade.

Solymæ amœnitas. Salem, Iebus, Solyma; demum Ierosolyma ab Dauide nũcupata, monti peramœno insidebat, mollibus cincta montibus, hinc Moria, in quo Templum; inde Sion, in quo arx. In ea ante deuastationem erant incolæ plusquam 200000. *Clades.* Ob peccata clades passa varias est: Diripuit eam Antiochus: Nabuchodonosor euer-

euertit: Vespasianus excidit. Quod, qui vidit, descripsit *Iosephus li.6.c.15.de bell.Iud.* tempore obsidionis periisse ait, peste, fame, gladio 1100000. venditos 30. homines vno denario. Iustum iudicium Dei!

Prædicta. 1. Prædictum Ps.68. *Fiat habitatio eorum deserta; & in tabernaculis eorum non sit, qui inhabitet.* 2. Dan.9. *Finis eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio.* 3. Isai.1. *Relinquetur filia Sion, vt vmbraculum in vinea, sicut tugurium in cucumerario.* 4. Matth.23. *Ecce, relinquetur domus vestra deserta.* 5. Vastationem Deus iussit Ezechielem, *c.*4. depingere in laterculo, cum toto apparatu obsidionis: quod alij de Chaldæorum, at Rupertus de Romanorum euastatione intel-

Euastatio ligit. Tanta fuit tunc vrbis maiestas; vt, teste *Galatino lib.4. de arcan. c.59.* eam dicerent *hortum fructuum aureorum.* Tantarum ciuitas diuitiarum erat; at Syri, Babylonij, Romani fructus eos autumnarunt.

Instauratio, sed cũ defectu multo. II. Reuersi, 1.*Esdr.*3. è Babylone restaurarunt quidem templum: sed quinque ei defuisse refert Galatinus: Ignis sacer, olim cœlo lapsus in aram, Arca, Rationale, oleum vnctionis, Responsa Dei. Vel, vt alij, Arca, Vrna mannæ, Virga Aaron, Flores eius & amygdala, & Velum arcæ. Ergo *cecidit Babylon; cecidit, & fuit ruina illius magna*, Luc.6. Ita de Idumæis, dicturis, facturisque, Ps.136. *Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea.* Hic Dominus: *Venient dies, &c.*

Cæcitas vrbis ei ostenditur signis palpabilibus At tanta cæcitas, vt non cognoscas. 1. Phreneticus, quo maiore laborat vesania, mortiq; propior est, eo minus sentit, vel curat; at astantes compatiuntur: Ita peccator quo maior, hoc minus cognoscit; at Angeli dolent, &c. 2. Vt *Threnor.*1. Ieremias: *Sordes eius in pedibus eius: nec recordata est finis sui.* Sic iam Dominus. 3. Isaias c.20. prænuncians captiuitatem Assyriam, nudus per vrbem oberrauit. 4. Ieremias c.27. catena grandi onustus, Babylonycam captiuitatem prædicebat. 5. Ionas 3. *cap.* eo modo nudus init Niniuen, quo balæna eum respuerat. 5. Iesus hodie lachrymans init. *Non lætatur in perditione viuorum*; vt ait Sapiens *c.*1.

PARS III.

De causa cladis Ierosolymitanæ.

I. PEccata publica sunt euersorum regnorum ac vrbium causa. 1. Sic Pentapolis periit igne de cœlo, Samaria fame punitur, orbis diluuio, Solyma euastatione perit. 2. Peccata sunt causa Reprobationis sola. Oseæ 13. *Perditio tua ex te, Israël; tantum ex me auxilium tuum.* 3. Itaque Dominus defleuit culpam & pœnam. De hac Oseæ 2. *Comedet eam bestia agri, & visitabo super eam dies Baalim. quibus accendebat incensum.* Male impiis! At Ps.73. *Ne tradas bestiis animas confitentium tibi.* Chaldæa paraphrasis sic: *Populus bestiarum similibus animas discentium legem tuam.* His relinque *semen*; istis *nec lapidem super lapidem.* *Peccata causant ruinas vrbium.*

Causa flendi hoc maior; quod præterita, præsentia singulorum Cleri, populi, &c. & futura vrbis videret, vt Homo Deus. Ideo cum Sophonia, *c.*3. flebat, & quasi dicebat: *Væ præuaricatrix, & redempta ciuitas! Principes eius in medio eius, quasi leones rugientes: Iudices eius lupi, vespere non relinquebant in mane. Prophetæ eius vesani, viri infideles, Sacerdotes eius polluerunt Sanctum, iniuste egerunt contra legem.* *Mala Solymæ.*

II. Vnde 1. bene Amphides dixit, *Vrbes, theatra fortunæ & tragœdiarum.* 2. Et Stratonicus Athen. egressus Heraclæa, respexit ad vrbem curiosius; interrogantiq; causam, ait: *Pudet, si videar exire è lupanari.* Adeo flagitiosa Heracleotarum vita erat. At præ Solyma sceleribus nulla fuit vrbium vnquam. *Cuiusque vrbis vitiosa.*

Saxones prisci, teste *Goropio*, fœlicem statum repræsentabant per statuam armatam *Non autẽ honesta.*

matam (militari concordia,) nudam pectore, (id est, fidam,) diuersicolorem (in varietate ordinum, & opificiorum; (cum bilance, (iustitiæ) iuxta eam vrsus, (catulorum amantissimus,) idemq; pugnando supinus quasuis bestias vincit: Ita cœlum qui spectat, quasuis ærumnas tolerat. Statuæ adscriptum: *Certam victoriam polliceor venerantibus.* Non talis Solyma: Sed Isai.1. *Omne caput languidum, & omne cor mærens.* Ideo, *Non relinquetur* &c.

Peccata causant ruinas urbium.

Anima peccatricis vastitas. III. Significat ea ruinam animæ peccatricis. Heu qualis rerum qualium hic vastitas? 1. Sensit Dauid, & dixit Ps.72. *Ad nihilum redactus sum; & nesciui.* 2. Si omnes creaturæ in cœlo & terra conspirarent in hominem, nocere tantum non possent, quantum peccatum. 3. Imo nec Deus vllis pœnis aliis lædere potest tantum. Proin orco debetur peccatum: Adeo malum culpæ superat infinitis modis omne malum pœnæ. 4. Deinde culpæ malum repugnat Diuinitati; non pœnæ malum: Vt Deus in assumpta humanitate potuerit, quasi, mori; at non peccare: potuit induere formam serui, & peccati; non peccatum. *D.Th.*1.*q.*48.*art.*6. ait: Malum culpæ maius est omni malo pœnæ sensus & damni. Quem id igitur in anima lapidem super lapidem relinquat?

Mala Solyma.

PARS IV.

De lachryma Christi.

Dominus fleuit quater. I. QVater Dominus fleuit. Primo, Sap.7. *Primam vocem similem omnibus emisit plorans.* Dein, *Ioan.*11. Lazarum suscitans. Tertio, in Cruce, Hebr.5. *Cum lachrymis, & clamore valido exauditus est.* Quarto hic, M. Marcellus, ait *Val. Max. l.*5. *c.*1. visis ex edito loco Syracusis, ab se expugnatis, fleuit: Ita Dominus visa Solyma, tota ab vitiis iam vastata.

Cuiusque vrbis vitiosa.

Flere pie docet. Ethnici dedecori ducebant lachrymari Regem. Vnde Alexander M. Poetam occidit, quod sua tragœdia Regem fecerit lachrymari. 1. Sed Prou.12. *Viscera impiorum crudelia.* 2. Et Amos 6. *Væ qui opulenti estis in Sion! Nihil compatiebantur super contritione Ioseph.* 3. Et fletu suo Dominus eam barbariem refutat. 4. Docent lachrymæ contemnere mundum. Eccl.2. *Risum reputaui errorem. Et gaudio dixi: Quid frustra deciperis?* Proinde 1. Eccles.7. *Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij.* 2. Dominus, Luc.6. *Væ vobis, qui ridetis, quia flebitis.* 3. Iac.4. *Risus vester in luctum conuertetur.* Et nunquam legitur risisse Dominus.

Non autem honesta.

II. *Fleuit super eam.* Offert enim misericordiam prius, quam iustitiam stringat. 1. Sicut præcepit olim Israelitis, Deut.20. *Si accesseris ad expugnandam ciuitatem, offeres ei primum pacem: Si acceperit, & aperuerit tibi portas, cunctus in ea populus saluabitur, & seruiet tibi sub tributo: Sin autem fœdus inire noluerit, & cœperit contra te bellum, oppugnabis eam.* Ita Deus agit cum homine. 2. Id indicatum fuisse in Nube, & Columna ignea, putat Clemens Alex. *Quos ergo nubes non fouet* misericordiæ, *ignis vastat: Et ideo, quisquis reiicit vmbram refugientem, ignem sentiet amburentem.* *Fletu misericordiã offert.*

Fleuit, oculo vno misericordiam, altero iram fundens venturam. Vna Deus protegit peccatores, altera manu punit. 1. Iob 14. id innuit: *Quis tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus?* Vindicem orat esse, & patronum sibi. 2. Ita Deus & Cherub in Propitiatorio considebant, *Exod.*25. Hoc autem erat coopertorium Arcæ; in qua legis tabulæ. Significatur Leges & peccata tegi, quasi, ne videns ea vindicet iustitia. 3. Psal.31. *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata,* id est, dissimulata à Deo, vsque dum pœnitentia deleantur. 4. Ezech.16. *Expandi amictum meum super te, & super ignominiam tuam.* *Punit Deus & protegit.* *Dissimulat delicta.*

5. Isa.

5. Isa.38. *Proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea.* Sic hic *videns ciuitatem fleuit.* Vbi vnquam super pagum fleuit?

Dolet ob delicta nostra.

III. Maledictæ vrbes, quæ Domino lachrymas cietis. 1. Cogitis ad pœnam: Isa.1. *Heu! consolabor de hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.* Dolentis vox hæc, & coacti: Sic & tu, Eccl.22. *Super mortuum plora: defecit enim lux eius. Et super fatuum plora: defecit enim sensus eius.* 2. *Super* hic signficat *propter.* Et propter hominem flebit Deus, cui omnes aliæ creaturæ sunt gaudio? Psal. 103. *Lætabitur Dominus in operibus suis. Hæc perseuerant in ordinatione eius:* at homo exorbitat hetroclitus. 3. Ideo, *Pœnitet*, ait, *me fecisse hominē*, Ge.6. Et iā flet propter eum.

Orandū pro peccatoribus.

Tardus ad vindictam.

IV. Adeo dissimilis est hominib. in vindicando. *Hi exultant*, Isa.9. *vt capta præda*, de occasione vindicandi nacta: 1. At tu, Domine, *Non delectaris in perditionibus nostris.* 2. Imo dictans sententiam diluuij, Ge.6. *Dolore cordis tactus intrinsecus es.* 3. Vnde miratus Domini in se sęuitiam Iob querit, c.10. *Nunquid oculi carnei tibi sunt: & sicut videt homo, tu videbis?* Hui! homo hostem vt toruum intuetur.

PARS V.

De peccatis deplorandis.

Deflenda sunt peccata propria.

I. DIsce tua ipse peccata flere. Nec frustra: 1. Ezech.18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnib. peccatis suis, omnium iniquitatum eius non recordabor.* 2. Idcirco Dominus, Luc.23. *Nolite flere super vos, & filios vestros,* qui peccastis. 3. Et Petrus *exiuit foras, & fleuit amare*, Luc.22. 4. Purgatorium nulli extinguet vllus oceanus; at vna potest lachrymula. 5. Flagrat domus? affusa aqua deflagrat. Ardes concupiscentia? Iniecta pœnitentiæ lachryma suffocat ardorem. 6. Tunc proxima serenitas est, cum nubes resoluuntur in aquas. Rumpe nubem peccatorum; & fluent aquæ dolorum: & vero etiam gaudiorum.

Lugenda sunt & aliena.

Nec tua solum; sed & aliorum deplange delicta. 1. Sic Paulus, Rom.9. *Tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim anathema esse pro Christo pro fratribus.* 2. Item 2. Cor. 2. *Ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis, per multas lachrymas: vt sciatis, quam charitatem habeam abundantius in vobis.* Hanc negligi charitatem queritur Augustinus: *Sunt ne in te, Christiane, viscera compassionis; qui plangis corpus, à quo recessit anima; & non plangis animam, à qua recessit Deus?* 4. Ideo de anima iusti, Cāt.7. *Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon.* Cum igitur tanta sit hodie materia flendi: *Quis dabit capiti meo aquā, & oculis meis fontem lachrymarū, & plorabo die ac nocte?* Ier.9.

Sed id iā pene est tantum Religiosorum.

II. Sed eheu; planctus peccatorum alienorum iam pene in solis cœnobiis coarctatur hospes: rei foris *exultant in rebus pessimis*, & iis indormiunt. Qualis in tempestate Ionas cap. 1. cum *clamarent viri ad Deum suum, & miserunt vasa, quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis; & Ionas dormiebat sopore graui.* Vacuos habent cœnobitæ animos ad agnoscēdam peccatorum & multitudinem & magnitudinem. 1. Vt Petrus ad Simonem Magum, Act.8. *In felle amaritudinis, & obligatione peccati video te esse.* 2. Vbi malitiam peccati notat infinitam: sicut Redemptionis pretium infinitum est. 1. Cor.6. *Empti enim estis pretio magno.* Duo infinita in vno peccato mortali: 1. offensæ Dei spreti; 2. & spreti pretij redemptionis. 3. Sicq; posset in Deū cadere dolor, infinite doleret ob peccatum. Hinc Eph.4. *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei.* 4. Quin & fugat Deum è templo suo peccatum; non quidem effectiue: cum sit Deus omnipotens: sed demeritorie, ait Scotus, per peccatoris & Dei auersionem mutuam. Vt, *Gen.*31. ab Iacob Laban auersus: *Video faciem patris vestri, quod non sit erga me, sicut heri & nudiustertius.*

Queis nota peccati immanitas.

PARS VI.

PARS VI.

De amore Patriæ.

Amor patriæ est naturalis

I. F*Leuit super eam:*Forsan vt iustum in patriam amorem ostenderet. Hunc natura inseuit omnibus; vt vel sanguinem pro ea fundere dulce sit, & gloriosum. Exemplis plena omnia. 1. Codrus Rex Athen. (audito oraculo, tum pacem fore patriæ, si Rex oppetijsset:) vel mentito habitu se hostium ferro obijcit. 2. M. Curtius Rom. caput pro vrbe deuouit, in apertum fori chasma eques insiliens, manesque placauit, hiatu coeunte.

3. Dauid, 1. *Reg.* 17. amore patriæ Goliathum aggressus est cum Deo. 4. *Iudith. c.* 10. se Assyrijs obtulit & Holoferni; patriamque liberauit. Esther pene similiter.

5. L. Sylla victor in Prænestinos gladio sæuiens, vni iussit parci, quondam hospiti suo: qui aiebat: *Nolo patriæ meæ extinctori vitam debere.* 6. Vt cicada, sole superæstuante, moritur potius in loco, vbi nata est, quam inde cedat longius. 7. Hinc prisci quidam, ait *Plinius,* natos primum in terram deponebant, quasi in gremium veræ matris communis. Terramque dicebant *ter bonam:* quod natos excipiat: viuos sustentet: mortuos recipiat.

8. Hinc patriam miseratus est Dominus. 9. Ita & Dauid pro suis peccatis deprecans Ps. 50. *Miserere mei Deus:* statim patriæ meminit: *Libera me de sanguinibus Deus:* id est, de hostica sanguinolentia: Et *Benigne fac Domine, in bona voluntate tua Syon; vt ædificentur muri Ierusalem:* quę ipsius patria.

Tria mala ciuitatis cuiusque.

II. *Fleuit super eam.* 1. Nam Eccles. 26. *A trib. timuit cor meũ, & à quarto facies mea metuit; Delaturam ciuitatis, & Collectionem populi, & Calumniam mendacem.* Contentio, Conspiratio. Calumnia vrbis sunt tria pessima Kappa. Hæc futura deflet Dominus. 2. Quidam ait: *Pallas, vrbium Domina, tribus immanissimis beluis delectaris; Noctua, Dracone, & Populo:* Hoc est: Ignorantia noctiuaga, Inuidia visu acutissima, & turba populari. Hæc fleuit Dominus, & homo: etsi Deus.

Sinite plorare, quia dignitas imperatoria non impedit illum esse hominem; aiebat Philosophus suadentibus Imperatori, ad triste nuntium acceptum flenti, vt flere desisteret: quod indignũ esset Imperatore.

DOMINICA XI. POST TRINITATEM.

Duo homines ascenderunt in templum, vt orarent: vnus Pharisæus, & alter Publicanus.

Luc. 18.

ISaias 40. ait: *Omnis vallis exaltabitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Et erunt praua in directa, & aspera in vias planas,* Factum hic in duobus istis, & dictum à Domino: *Omnis, qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur.*

De quo nos

I. *De superbiæ detestatione.*
II. *De orantis Pharisæi fastu.*
III. *De orantis gloriatione.*
IV. *De precum submissione.*
V. *De laudis propriæ amantibus.*
VI. *De orantis Publicani pudore.*
VII. *Parænesis, seu præconium Humilitatis.*
VIII. *Enconium humilium.*

PARS I.

Detestatio superbiæ.

Superbia vitiorum teterrima est.

I. S*Vperbia,* ait Aug. 4. ciuit. c. 15. *est peruersæ celsitudinis appetitus.* Vel vt li. ad Inno. *Est inordinatus amor propriæ excellẽtiæ.* Addit D. Tho. 2. 2. q. 162. *per quam se quis extollit supra id, quod est ei præfixum diuina regula.* Alludens ad illud 2. Cor. 10. *Nos non in immensum gloriamur: sed secundum mensuram regulæ, quam mensus est nobis Deus.* Vel

vt alij: Superbia est propriæ conditionis præsumptuosa existimatio.

Auertit à Deo.

Est ea vitiorum teterrimum. I. Quia quo magis vitium retrahit à Deo; eo est grauius; Sed illa maxime retrahit; ergo. 2. Quia alia peccata contingunt ex infirmitate, vel ignorantia: at superbia ex malitia, quia non vult. 3. Hanc *Glossa* in istud Psal. 18. *Emundabor à delicto maximo*, ait, id est, *à superbia*, vitiorum capite.

Causat peccata omnia.

II. Quia fons est & causa aliorum peccatorum. 1. Nam 1. Topic. *Propter quod vnumquodq́ est tale, illud magis est tale*: Sed Ecc. 10. *Initium omnis peccati est superbia; & qui tenuerit eã, replebitur maledictione, & in fines subuertet eam.* 2. Ideo Tob. 4. *Superbiã nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas. Quia in ipsa initiũ sumsit omnis perditio.* 3. Hinc Greg. l. 31. Mor. *Radix cuncti mali, & regina omnium vitiorum superbia est.*

Se æquat Deo.

III. Ea est sæuior in Deum cunctis, cui par esse vult, dum nulli subesse, quod solius est Dei. 1. Aug. in Spec. c. 18. *Deus est, supra quem nihil, sine quo nihil, sub quo, cum quo, in quo totum, à quo omnia, per quem omnia, & in quo omnia.* Hæc superbia sibi arrogat. 2. Vnde quasi diuinas assumens proprietates, 2. Thes. 2. *Extollitur supra omne, quod dicitur Deus.*

Virtutes elidit omnes.

IV. Est virtutum, bonorumq; omniũ grando, pestis, diluuium. 1. Greg. *Sicut humilitas omnia vitia extirpat, omnesque virtutes colligit & roborat: sic superbia omnes virtutes destruit, & eneruat.* 2. Vt aquila, ad prædam nata, testas, testudines, nuces altissime euehit, vt in petram deiecta elidat: sic arrogantia superbos. 3. Ps. 72. *Deiecisti eos, dum alleuarentur.* 4. Poeta: *Tolluntur in altum, vt casu grauiore ruant.*

Præcipitat.

Odit eam Deus.

V. Eam Deus plus cæteris detestatur. 1. Prou. 8. *Superbiam, & arrogantiam ego detestor*, 2. Iud. 9. *Superbi non placuerunt tibi ab initio.*

Punit maxime.

Hinc præ cæteris vitium id punit semper Deus. 1. Ps. 30. *Retribue abundanter facientibus superbiam.* 2. Quin & *Domos superborum demolietur Dominus*. Prou. 15. 3. Adeoque *Et substantia superbi eradicabitur.* Eccl. 21. Exemplũ dictorũ liquet in Euangelio.

PARS II.

De orantis fastu Pharisæi.

Duæ ciuitates.

I. AVgust. 14. ciu. c. vlt. *Amores duo duas fecerunt ciuitates, Amor Dei vsque ad contemtum sui, erexit ciuitatem Dei: Amor autem sui vsque ad contemtum Dei, erexit ciuitatem diaboli.* Patet in duobus his orantib. Vnus est ciuis huius, de quo Iob. 41. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ.* Alter ciuis Illius *qui humilia respicit & alta à longe cognoscit.* 2. Pharisæo similis frater prodigi, iam humiliati, instar Publicani: Is ait Patri Luc. 15. *Tot annis seruio tibi, sed postquam filius tuus hic*, (non ait,) *frater meus, qui dissipauit omnia cum meretricibus, redijt, occidisti ei vitulum saginatum.*

Situs orantium priscus.

II. *Pharisæus stans apud se orabat.* Situs arguit fastum. 1. Non sic orauit Salomon, 3. *Reg.* 8. sed nixus humi genib. 2. Item & Dan. *c.* 8. 3. Moyses, *Num.* 16. loquens cum Deo se humi prosternebat. 4. *Apoc.* 24. seniores cum cœlitibus proni adorabant. 5. Et Dominus *Matth.* 26. *procidit in faciem suam* orans in horto.

Genuflexit Iudaica.

Orauit contra ritum Iudæorum stando. His enim genuflexio consueta; vt 3. *Reg.* 8. *&* 2. *Par.* 6. *Dan.* 6. *&c.* Deinde Christiani situm orandi sine immutatione transtulerunt ab Iudæis: Atqui flexis oramus. Ita *Maldonatus*.

Superbia est impietas.

III. Quicquid id est, stetit præsumtuose, non pie. 1. Superbia in Scrip. vocatur impietas. Vt Abdię 1. *Superbia cordis tui extulit te.* Chaldæi legunt: *Impietas cordis tui seduxit te.*

Filiæ dæmonis enuptæ.

2. Dæmon olim duxit vxorem; suscepit ex ea nouem filias, has in mũdum dedit.

dit nuptui: nonam iussit esse communẽ. Dedit 1. Superbiam Principib. ac Prælatis. 2. Simoniam Sacerdotibus. 3. Hypocrisin Religiosis. 4. Rapinam militib. 5. Vsuram mercatorib. 6. Mendacium mechanicis. 7. Pigritiam nobilib. 8. Murmurationem operarijs. Luxuriam Omnibus etiam mendicabulis.

PARS III.

De orantis gloriatione.

Oratio fastuosi,

I. DEus tibi gratias ago, quod non sum sicut cæteri hominum. 1. *S. Bern.* explodit hanc orationem minime bonam. Similem mendicanti, & simul vtramque auro plenam ostentanti; Aut gestanti torques, armillas, coronam, purpuram, &c. 2. Dauid ostendebat suos defectus: Ps. 6. *Miserere mei Deus, quoniam infirmus sum:* Ps. 40. *sana animam meam, quia peccaui tibi.* 3. Non ita Pharisæus. Ac proinde Ps. 108. *Oratio eius fiat in peccatum.*

Da gloriã Deo, ex quo omnia.

Non hic orandi est modus: sed 1. Interroga te prius cum Ion. 1. *Quod est opus tuum? Quæ terra tua? & Quo vadis?* Agnosce Deum, & adora Isa. 26. *Domine, omnia opera nostra operatus es nobis.* 3. Deus est; *Act.* 17. *in quo viuimus, mouemur & sumus.* Deus ait, Ioa. 15. *Sine me nihil potestis facere.* 4. Omnis ars, ac venus picturæ debetur pictori, nõ penicillo: Ita 5. Psal. 113. *Non nobis Domine, non nobis, sed Nomini tuo da gloriam.* 6. Iure ciuili cautum est; ne vllus opifex sua insignia, vel nomen affigat vsquam in ædificium, quod sumtibus publicis cõstruit. Ita 7. Matt. 22. *Quæ Dei, Deo.* 8. Sic Paulus: 1. Cor. 15. *Non ego, sed gratia Dei mecũ.* 9. Sitho Dux Athen. quod Cotym Regem profligasset, rem pub. liberasset, &c. cum actis gratiis mire eueheretur, ait: *Dijs agẽdæ grates, habendæ laudes: Ego manum tantum ac laborem contuli.* Et tu Pharisæe, quæ de quo prædicas?

Sin' perdet omnia.

Ezechiæ, 4. *Reg.* 20. ostentanti thesauros Babylonijs Legatis, iratus ait: *Et auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres sui, vsque in diem hanc, in Babylonem. Non remanebit quicquam.* Sic euenit huic thrasoni, ait *S. Aug.*

Id Cœlites agũt,

II. Christianæ perfectionis est; Adscribere Deo, quod in nobis boni, quod mali nobis. Hinc humilitas nobis, inde gloria Deo surgit. 1. Sic Apocal. 4. *Seniores XXIV. adorauerunt Viuentem in sæcula sæculorum, mittentes coronas ante thronum Dei:* à quo acceperant. *Nec enim* Ps. 43. *gladio suo possederũt terram, & brachium eorum nõ saluauit eos: Sed dextera tua, & brachium tuum.*

Sibi nil tribuendum.

Itaque nemo sibi ab meritis suis blandiatur, fidens ipsis, minime solis. 1. Namque omnia sunt leuissimo momẽto mobilia, Adam paradiso; Salomon sapientum numero; Apostolorum, Iudas excidit. 2. Vocatio nostra est de contingentibus. Iudas dãnatur: latro saluatur: Magdalena in gratiam recipitur, publicanus itẽ. Quis igitur sibi ex se quidquam spõdeat?

PARS IV.

De precum submissione.

Preces sint gratiarum actiones.

I. GRatias ago tibi. Bonum exordium precandi. 1. Sic præscriptum. Phil. 4. *Cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum.* 2. Sic Ipse orat Dominus, Matt. 11. *Gratias tibi ago Pater, Domine cœli & terræ.*

Sint accusatoriæ sui.

Sed Pharisæe, superbas agis tu gratias: Hinc ab superbia incipis ipsa. 1. Nescis dictum, Prou. 18. *Iustus in principio est accusator sui:* Quanto magis te oportuit? 2. Nescis misso ad prædicandum Ieremiæ dictum, Ierem. 1. *vt euellas ac destruas* prius vitia, dein *ædifices* spiritale ædificium; & *plantes* virtutes in hortulo animæ.

Non laudatoriæ.

II. Si cui è secta vena primum effluat sanguis purus: corruptũ maneat: hoc vero ominosum medicis symptoma est, bonum: si contra. Sic in orante Deum. At

tū primum, *Ieiuno bis, &c.* Hem, fœces & amurca remanet in corde.

Sed humiles. Irato iudici ostentare opes, iactare delicta; stultitiæ est: prudentiæ, his tacitis, misericordiam orare. Sic *Iosf.* 9. Gabaonitæ vt gratiam apud Iosuen inuenirēt; laceris vestibus, miserabilesque acciderunt illi supplices, & vultu pallentes; etsi cum fuco. Sic iustus orator absque fuco.

Non fucata. III. Refert *Ælianus in Variis l.* 7. Cæcum senecionem Legatum Spartham capita legationis percensuisse: Tum Regem Archidamum extitisse: *Quid,* ait, *hic sani diceret; cuius non animus tantum, sed caput etiam fucis contaminatum est.* Nam quo minus oculi attenderentur, capillos infucabat. Similes deliri, queis squalidus vitiorum situ est animus: & foris mentiuntur lucem & Angelum.

Quod habes boni, da Deo. Lex erat Deut. 15. *Non operaberis in primogenito bouis: & non tondebis primogenita ouium:* At opera bona sunt primogenita. Nam gratia Dei preueniente & adiuuante fiunt: licet cooperantibus nobis, quod posterius est, Pellis nostra est, vellus seu lana Dei. 7. Ab hoc vitio securus *Iob* 31. ait: *Si lætatum est in abscondito cor meum: & osculatus sum manum meam in ore meo: quæ est iniquitas maxima & negatio contra Deum Altißimum:* At is manum osculatur, qui opera manuum dilaudat suarum. Thesaurus absconditus est tutus.

PARS V.

De laudis propriæ amantibus.

Laudis cupidi sunt indigi laudis. I. CONtra multi peragere nil posse videntur, nisi laudibus excitentur. 1. Vt organa haud insonarint; ni folles ab alio leuati adspirent ventum. 2. Nautæ non egrediuntur portu in malacia; sed flante vento secundo; tum vela faciunt. Ita superbi folles ac' vtres prouehuntur, dum afflantur vanis rumusculis 3. O dānum! Pauxillum aceti in doliū infusi vinū omne facit acessere: ita virtutum corruptrix superbia est. 4. Sicut quidam cerebelli tam imbecillis sunt, vt vno vini haustu capiantur: sic nonnulli tam in virtute infirmi, vt istius aceti odore inebrientur; ac vacillent.

Iusti secus. Contra Iusti, ait S. Gregor. *quo altius ad Deum virtutum dignitate præcedunt: eo subtilius se indignos esse deprehendunt. Quia, dum luci proximi fiunt, quicquid eos in seipsis latebat, deprehendunt.* Talis Iob erat. c. 9. *Si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea.*

Admirator sui, est contētor proximi. II. At Pharisæus alterius est toni. *Non sum sicut cæteri, &c.* Arist. est sententia: *Qui non est sicut cæteri homines: aut aliquid melius est omni homine, sicut Deus, aut aliquid vilius omni homine: sicut bestia:*

Contemtus proximi mala multa affert, & perniciem autori. 1. Vt enim mare, quo se purget, ad litus, & agros vicinos eiicit sordes, eisque relinquit: ita superbus, vt videatur hoc integrior, alios conspurcat ore. Sic Pharisæus. 2. Vt inclusus sub tellure aer terræmotus causat, & erumpens disiicit omnia; ita superbia erumpit cum clade famæ alienæ. Tumebat Pharisæus, sed pati debuit publicanus.

In eo virtutes male habitant. III. Ieiuno bis, &c. O male collocatas Virtutes apud animum superbum! 1. Sūt eæ seruæ Naamanis; 4. *Reg.* 5. quæ exire seruitute gestiunt 2. reginæ; quæ truncatæ, & constrictæ; ac nudæ micas colligūt sub mensa Regis Adonibezech. *Iud.* 1. 3. Sunt gemmæ plumbeo annulo inclusæ. 4. M. Collius iocans Galbæ gibboso, sed ingenioso, aiebat: *Ingeniū tuum male habitat:* At virtutes in Pharisæo peius. Ita Michas, habens idolum domi hereditarium,

Estque hypocrita. conduxit Leuitam, qui ipsi sacrificaret, & ait: Iud. 17. *Nunc scio. quod bene mihi faciet Deus, habenti Leuitici generis Sacerdotē.* Credebat sub titulo Leuitæ omnē suā idololatriā celatū iri. Similes hodie quot? Vti & Pharisæus.

Alio

Alio Dauid ſpectabat; Pſ.118. *Ad omnia mandata tua dirigebar;omnem viam iniquam odio habui.* Id eſt.Bonum ſectatus,malum omne fugi:non aliquod ſolum. 1.Qualis, qui omnibus in vrbe optime cuſtoditis, vnam portam relinquat apertam hoſti. Matt.11. *Tollite iugum meum ſuper Vos.* quaſi dicat, *totos,* non ſuper humeros tãtum.

PARS VI.

De orantis publicani pudore.

Quis Publicanus.

I. PVblicanus autem à longe ſtans: Id eſt, vt quidam Trapezita,ſeu menſarius fœnerator.Vel vt D.Thom.Hugo Card. exactor portoriorum : Vel, vt Eutym, peccator publicus in vſuris.Vt fuerit:certe Pœnitens erat. *Deus eſto mihi propitius peccatori.*

Preces eius quales.

In hac oratione laudabiles 4.conditiones ſunt.1.Timor: *ſtans à longe.* Vere Initium ſapientiæ timor Domini. 2.Pudor. *Nolebat oculos in cœlum leuare.* Ita peccatores *Conuertantur,& erubeſcant valde velociter.* Pſ. 6. 3.Pectoris percuſſio. Nam *Cor contritum,& humiliatum Deus non deſpicies.* Confeſſio nuda. Pſ.31. *Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti iniquitatem peccati mei.*

Pudore humiliat

II.Pudor peccati perquam laudabilis, ac ſalutaris eſt. 1. Achabum 3. *Reg.* 21.ita peccati ſui puduit, vt ſemper dein capite demiſſo inceſſerit. 2. Manaſſes ait, cum captus teneretur in Babylone *Non ſum dignus intueri altitudinem cœli, præ multitudine iniquitatum mearum.* 3.Aſaeli ait Abner, ſe perſequenti,2.Reg.2. *Recede, & noli me perſequi:ne compellar confodere te in terrã,& leuare non potero faciem meam ad Ioab fratrẽ tuum.* Quid?Bello virum perſequebatur; occidere noluit ; ne erubeſceret coram fratre occiſi; & tu Deũ læſum intuebere?

2.Veniã impetrat.

3. Peccatũ cauet.

Gratus Deo eſt.

III.Si tñ *erubueris,ſalua res eſt.* 1. Nã ſic de ſpõſa ſponſus, Cant. 4. *Sicut fragmen mali punici genæ tuæ.* Nam verecundia vt nõ ſit virtus,tamen *color hic virtutis eſt,* ait Philoſophus, Vt ſit ſponſa Dei ſancta;humiliat ſe tamen. 2.Eſdras talis, 1. Eſd. 9. *Deus meus,confundor, & erubeſco leuare faciẽ meã ad te;quoniam iniquitates noſtræ ſupergreſſæ ſunt caput noſtrum:& creuerunt vſque ad cœlum.* 3.Dauid Pſ. 43. *Tota die verecundia mea cõtra me eſt;& cõfuſio faciei meæ cooperuit me.*

Exoſa Deo impudentis arrogantia.

IV.At Phariſæe, *Frons meretricis facta eſt tibi,noluiſti erubeſcere.* Ierem. 3. Te iactas eum, qui non es: & ſuperbis. Publicanus fatetur eum ſe,qui eſt:humilemq; ſe eſſe ignorat. Ridetur merito Epicurus, quod ſe Sapiẽtem diceret;& hoc ipſo eſſet inſipiens. Græciæ 7. Sapientes, ab Græcia; non ab ſeipſis ſic appellati ſunt.

Grata modeſtia ſui accuſatoria.

Sponſa,Cant.4.erat *Hortus concluſus ſoror mea Sponſa, hortus cõcluſus, fons ſignatus.* Omnia eius clauſa erant bona : non expoſita in vanitatẽ. Talis hic publicanus; plenus humilitatis,pudoris,&c.

Quæ orat impetrat

V.Neque certior eſt via quid obtinẽdi precibus,quam per animi demiſſionem. 1.Sic Sponſa:Cant.1. *Nigra ſum,ſed formoſa filia Ieruſalem.* 2.Oras?Prius Pſ. 36. *Reuela Domino viam tuam.* Hoc eſt,ait Amb. *aperi conſcientiam tuam,ne eam ſæculi iſtius grauet vmbra,vel carnis.* Ideo hic primo; *Deus,propitius eſto.*

In Humilitate omnia vna ſunt

O vim humilitatis ! Omnia myſteria Domini adſcribit illi S.Greg. *Ad hoc Dei filius infirmitatis noſtræ formam ſuſcepit,adhoc Inuiſibilis,non ſolum viſibilis, ſed etiam deſpectus apparuit,adhoc probra,tormẽta ſuſtinuit: Vt ſuperbũ nõ eſſe hominẽ doceret humilis Deus.*

PARS VII.

Præconium humilitatis.

Humilitas. 1. Beat. 2. Honorẽ dat.

I. APud S.Patres pręcipua laus eſt humilitatis,titulisque afficitur mirificis. 1. Climacus ſcribit : *Vt Superbia ex Angelis dæmones fecit,ſic humilitas ex dæmonibus Angelos efficere poteſt.* 2.Quo eam amplectimur arctius, hoc plura in nos con-

fert bona. Quo honor fugitur longius: hoc sequitur is prius. Ideo Sauli dicitur, 1. Reg. 15. *Nonne, cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es?*

3. Deo amatur. Minores amauit semper Deus. 1. Adam duorum erat liberorum pater: Abelum iuniorem dilexit Deus. 2. Abrahæ erat Ismael & Isaac: hic gratus Deo *In Isaac vocabitur tibi semen: Quia hunc elegit Dominus.* Gen. 21. Et Malach. *Iacob dilexi: Esau autem odio habui.* 3. Iacob multos habuit filios: at Deus dilexit minores Iosephum & Beniamin. Deus Luc. 1. *deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* 4. Missus à Deo Samuel in domum Isai, in filium huius maiorem Eliab oculos vertit Regem vngendum: sed *adhuc paruulus est & pascit greges*, Attamen 1. Reg. 16. hunc elegerat Deus. 5. Et ipse, Matt. 18. *Nisi efficiamini vt paruuli, non intrabitis in regnum cœlorũ*: Innuit, solis humilibus cęlũ patere. 6. Matt. 19. *Sinite paruulos ad me venire.* Adeo Deus Ps. 112. *humilia respicit in cœlo, & in terra.*

Eius magister Iesus est. II. Tanti est humilitas: vt magister illi par nullus: nec verba docendæ paria: Ipse Dei filius facto eam docuit, Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Vbi S. Greg. *Non ait, discite à me miracula patrare, mortuos suscitare, fugare dæmones, mũdos condere nouos, &c.* Grecię vrbes omnes Homerũ sibi vendicabant: ita virtutes singulæ humilitatẽ: quæ terror vitiorum est. Adeo virtus vniuersalis est. *Est vniuersalis virtus virtutũ.* Hinc Dominus eam *Iustitiæ* nomine affecit, cũ Baptista illi certaret humilitate, Matth. 3. *Sine modo; sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* Vbi *Glossa* ait, id est, *humilitatem.* Et hæc vna fuit saluti Publicano: vt perditioni sua Pharisæo superbia.

PARS VIII.

Encomium humilium.

Humiles sua non norunt. I. EST superborum de meritis, humilium de peccatis suis loqui. 1. Hinc Rufino percunctãti ex S. Francisco: quid de se ipse existimaret, is ait: Quod de maximo peccatorũ. At, inquit ille, nec fur, latro, nec adulter, &c. es; ait ille: Si, qualẽ mihi, Deus & illis gratiam dedisset: maiora præstarent: & ego in maiora ruerẽ, ni Dei me seruaret bonitas immerentem. 2. Iusti ipsi sua non norunt bona. Quia, vt qui in obuersum intuens solẽ, simul & in domũ nil videt eorũ, quæ in domo sunt: ita humiles, in Deum omnia referentes, in se nil suum vidẽt: nisi quod fuliginosum. 3. Vnde Sponsa Cant. 1. *Nolite me considerare, quod fusca sim; quia decolorauit me sol.* 4. Dauid, quia alias ait: *Inops & pauper sum ego*, humilitatẽ tamen suã norat vnicã: eaque fretus ait Ps. 130. *Domine, nõ est exaltatũ cor meũ: neq; elati sunt oculi mei: neq; ambulaui in magnis neq; in mirabilib⁹ super me.* Ecce cor, oculi, pedes, caput, omnia humilia. Sed *humilis corde*, & *cor contritum* est princeps.

In Deo viuunt. II. Ferunt esse fontem, in quo faces accensæ extinguuntur: extinctæ accenduntur, si immergantur: Ita succensus superbia, ad Deum accedens, emoritur: Vt Pharisæus: humilis vitã aufert: vt Public.

Vincunt vel cum vitijs. Chabriæ Ducis Athen. dictum est: *Agmen ceruorum fortius est duce Leone: quam leonum, duce ceruo.* Ita copię vitiorum duce humilitate fortiores sunt copiis virtutum, quarum Dux superbia fuerit. In Pharisæo erat. *Ieiuno, do decimas, &c.* Virtutes: sed cum superbia: In Publicano nihil: at humilitas: Et hic iustificatur præ illo. Vicit humilitas!

Iustificantur. III. Hęc causa est nostrę iustificationis: reprobationis vero superbia. 1. Quæ facit, preces non exaudiri. Ioan. 9. *Peccatores Deus non exaudit:* Glossa, id est, *superbos.* 2. *Exaudiuntur orantes.* Hinc Bias Prienæus nauigans cũ sceleratis, orta tempestate orantibus Deos, ait: *Tacete, ne Dij infensi vos hinc abnauigare sentiant.* Nã, qui se exaltãt, hos humiliãt dij.

3. Qua-

In cœlo reponuntur.

3. Quare vt aurei nummi in bilance optimi descẽdunt; & hi in thesauris ponũtur: qui autẽ leuiores eleuantur, ij extruduntur: Ita superbi reprobantur; accepti sunt humiles. 4. Nam Eccl. 10. *Odibilis Deo est omnis superbia.* At Iudith. 9. *Mansuetorũ & humilium semper tibi placuit deprecatio.*

Perora, facta vtrorumque contentione per opposita ad effectum placentiæ Dei, in humilitate, & displicentiæ in superbia.

DOMINICA XII. POST TRINITATEM.

Adducunt ei surdum & mutum: & deprecabantur, vt imponat illi manum. Matth. 7.

DAuid, 2. Reg. 11. *vt vidit; vt perijt; vt eum malus abstulit error.* Nam, cum visa è solario lauante se, vt peccauit semel; in plura abijt inde peccata; diu quasi mutus ac surdus Deo relictus. Hinc Psal. 37. *Ego, sicut surdus, non audiebam; & sicut mutus non aperiens os suum.* Quæ calamitas hodie est complurium: habetque exemplum in Euangelio.

In Deo viuunt.

Circa quod nos

I. *De septem Fidei fundamentis.*

II. *De fide, & charitate adducentium surdum, ac mutum.*

III. *De manu Dei tangente ipsum.*

IV. *De surdo, ac muto ipso.*

V. *De sanandi abductione ab turba.*

VI. *De nocumento turbæ.*

VII. *Turbæ altiora mysteria sunt celanda.*

VIII. *De ingemiscente Iesu.*

Viuunt vel cum vitijs.

Iustificantur.

PARS I.

De septem Fidei fundamentis.

FIdes Christiana, etsi per se indubitata; septem innixa tamen est fundamentis. 1. De quo Prou. 9. *Sapiẽtia ædificauit sibi domum; & excidit columnas 7.* 2. *Apoc.* 5. Visum grande volumen, sigillis 7. munitum, intus ac foris conscriptum.

Exaudiuntur orantes.

I. *Fundamentum.* Oracula Prophetarũ, de omnibus articulis vaticinantiũ. Idque ex Dei instinctu. 1. Iuxta Actor. 10. *Huic Iesu, omnes Prophetæ testimonium perhibent.* 2. Et illustrius 2. Pet. 1. *Habemus firmiorem propheticum sermonem: cui benefacitis attendentes: Hoc ipsum intelligentes, quod omnis prophetia Scripturarum propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu S. inspirante locuti sunt S. Dei homines.* 3. Cum igitur solus Deus futura contingentia norit: iuxta Isa. 41. v. 23. *Annunciate, quæ futura sunt, & sciemus, quia Dij estis:* Sequitur Prophetias esse infallibiles.

II. *Fund.* S. Script. consensus & harmonia; in tanta Scriptorum eius varietate; concordantium tamen in altissimis articulis, aliter atque aliter indicatis; *humanam notitiam transgredientibus;* Vt *Albumasar. li. 1. Commut. diff.* 4. loquitur *Aug.* 10. *Ciu.* hoc vtitur contra hæreses, in quibus mera dissensio.

III. *Fund.* Autorum scribentium libros sacros sanctitas & vita. Vt Moses *Dilectus Deo, & hominibus.* Eccl. 45. Et ex ordine cæteri, vt Apostoli. Quorum vnum quis arguet de mendacio, qui ora mendacib. obturant.

IV. *Fund.* Quicquid lex Christiana vel credi, aut fieri præcipit, omne rationi, æquitati, honestati, &c. consentaneum est: vt, cui nil obijci queat Ps. 18. *Lex Domini immaculata, conuertens animas.*

V. *Fund.* Martyrum constantia; quibus pro Deo, in causa diuina patientibus, Deus: singulare auxilium non impertiuisset: si res ipsius non acta fuisset. Vnde, secundum Hieronymum, Martyrium sapit quid supra hominem.

VI. *Fund.* Fidei immota perseuerantia, tot inter insultus & Imperatorum; & Amicorum; & hæreticorum; & impiorum,

rum. Vt illud Gamalielis *Act.* 5. manifestissimum sit factum: *Si ex hominibus erit consilium hoc; aut opus; dissoluetur. Si vero ex Deo est; non poteritis dissoluere illud.*

VII. Fund. Miracula. Hinc Ioan. 10. *Opera, quæ ego facio, testimoniũ perhibent de me.* Et confirmare volens discipulos Baptistæ, ait Matt. 11. *Renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis; cæci vident, claudi ambulant.* &c. Hinc *D. Th* 3. *p. q.* 43. *art.* 4. edita docet miracula esse sufficientia ad confirmandam fidem; tum propter speciem; nam omnem potestatem creaturæ potentiæ excedunt. Ioa. 9. *A sæculo non est auditum, vt quis aperiat oculos cæci nati. Nisi esset hic à Deo, non poterit facere quicquam.* Tum ob modum, quo ea fecit: Nam propria virtute; non alia inuocata superiore; vt Moses, &c. Marc. 1. *Quænam doctrina hæc noua? Quia in potestate spiritibus immundis imperat & obediunt ei.* Et hodie. *Bene omnia fecit; & surdos fecit audire, & mutos loqui.*

PARS II.

De fide & charitate adducentium surdum, ac mutum.

I. ADducunt *ei surdum, & mutum*; non à natiuitate, vel casu: sed ex obsessione dæmonis, aiunt Theophylactus, & Euthymius. Quod tamen vix probabile. Cum rem tam notabilem Euangelista nõ siluisset. Et *Matth.* 9. *Luc.* 11. expresserint idem de alio muto. At hoc in medio esto.

Charitas proximi commendata. *Adducunt*: ex charitate proximi. Huius sanctissimi quiq; studiosi fuere. 1. Moses, annis 40. pastor ouium soceri Iethro, salutis Hebræorum fuit studiosissimus. Iamque Ductor eorum effectus etiam animam pro eis despondet: Exod. 32. *Aut dimitte illis hanc noxam: vel, si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* 2. Abraham pro Pentapoli supplex Domino ait, Gen. 18. *Nunquid perdes iustum cum impio? Absit à te, vt facias hanc rem. Nõ est hoc tuum, qui iudicas omnem terram: nequaquam facies iudicium hoc.* 3. Dauid, visa populi clade ob suum peccatum, orat. 2. Reg. 24. *Ego sum, qui peccaui. Ego inique egi, isti, qui oues sunt, quid fecerũt? Vertatur, obsecro, manus tua cõtra me.* q. d. Etsi plures sint in regno peccatores: ego sum pessimus. 4. Paulus Ro. 9. *Optabam anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem.* 5. Dominus, curato paralytico in sabbatho, calumniatoribus ait: Ioa. 5. *Pater meus vsque modo operatur: & Ego operor,* quasi dicat, Pater non cessat benefacere hominibus vllo die. Et tu cessabis: qui Deo indiges, & proximo.

II. *Adducunt*: cum viua fide de Domini potentia: si vel manu tangeret, fore sanandum. Fides ea nitebatur duobus. 1. Eximiæ existimationi de Domini benignitate ad benefaciendum. 1. Factis ab eo miraculis alijs. *Fides à Deo est.*

Et ea fides tamen donũ erat Dei. Eph. 2. *Gratia saluati estis per fidem: & hoc non ex vobis: Dei enim donũ est.* Et Rom. 12. *Vnicuiq; diuisit Deus mensuram fidei.* Sed Ioan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum*: Id est, ait August. & Chrys. *Nisi fidem ei dederit.* Vnde dicitur Act. 13. *Crediderunt, quotquot erant præordinati à Deo.*

Ergo fides est infusa. 1. Vt stella, Magos ducens ad adorandum, & offerendum, facta recens à Deo fuit, non vna ex creatis: Ita fides à Deo infusa est, non vna moralium virtutum, quæ ducit ad colendũ Deum. 2. Huius figura fuit columna ignea Israelitis ex Ægypto egredientibus prægressa. *Exod.* 13. 3. Isaac Rebeccam sibi despondet: *Gen.* 24. datis ei armillis, & inauribus aureis: idque ad fontem potatis camelis: Ita Deus baptizatis fidem dat, & operosam in ea charitatem. Oseæ 2. *Sponsabo te mihi in fide.* Rom. 10. *Fides ex auditu est.* 4. *Hieram.* 3. Reg. 5. dabat Salomoni

ligna

ligna cedrina & abiegna iuxta omnem voluntatem eius ex Libano: Itemque *marmor*, quo ad Templum vtebatur, non erat in regno Salomonis natum: sed aliunde ista inferebantur; Ita inanimæ templum Deus aliunde immittit bases fidei, &c.

PARS III.

De manu Dei tangente infirmum.

I. ET *deprecabatur eum; vt imponat illi manum.* Et opus, & preces ad salutem proximi contulerunt. Si minus re iuuare; at orare Deum pro indigo promptum esse cuiuis potest, vt peccatori surdo ad salutaria aurem aperiat, mutoque ad laudes, & grates Dei, det vocem.

Manus Dei duplex. *Imponat manum.* Hæc gemina Deo: Psal. 100. *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi* *1. Iustitiæ* *Domine.* Manus Iustitiæ rigida est. 1. Docet Iob. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, vos saltem amici mei, quia manus Domini tetigit* *2. Misericordiæ.* *me.* c. 13. *Manum tuam longe fac à me; & formido tua me non terreat.* 2. De hac Psalm. 20. *Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis.* Manus Misericordiæ leuis & lenis est. Ps. 143. *Emitte manum tuam de alto, & eripe me de aquis multis.* Hæc imponi rogabatur. Tum quod scirent, sic plures eum persanasse: *Mar.* 1. 5. 8, *Matth.* 8. 9. 19. *Luc.* 13. Tum, quod & Prophetæ sic sueuerint sanare. Id quod Ethnici quoque non ignorabant. Vt Naman, 4. Reg. 5. *Putabam, quod egrederetur ad me; & stans inuocaret nomen Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret.*

Hoc opus homini sanando. II. Arduum opus, sanare hominem. Tota manus requiritur; cum ad condendum orbem digiti suffecerint. 1. Ps. 8. *Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum.*

2. Et Isa. 40. *Quis appendit tribus digitis molem terræ?* Imo visi tantum digiti Dei Regibus sunt horrori. Dan. 5. *Apparuerunt digiti, &c. tunc facies Regis* Balthasaris, *commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum.* 4. Dæmones effugant Luc. 11. *Digito Dei eijcio dæmonia.* Et ad sanandum hominem manu est opus tota?

PARS IV.

De surdo ac muto.

I. AT Centurionis puero restituendo sat erat verbum. *Dic tantū verbo & sanabitur puer meus.* Cur hic nō item? Quia surdus, & mutus erat, ad diuina vel audiēda, vel prædicanda. Quod reprobationis est signum. Hinc Leu. 22. *Bouem & ouem, aure & cauda amputatis, voluntarie offerre potes, votum autem ex his solui non potest.* Ita surdi & muti, à Deo sunt reprobi: Eorumque preces sunt mutę Deo; Deus surdus ipsis. *Surdi & muti sūt reprobi.*

Nimirum sic dæmon animabus eripere vocem sueuit, & auditum; neu quando victimare queant Deo preces, grates, laudes offerendo, vel audiendo. Hæc enim sacrificia istis potissimum sensibus patrantur. 1. Sic Iobum afflicturus Satan, greges primum victimales, vt oues, extinguebat: non camelos & asinas. Vt præriperet placandi Numinis occasionem. *Arte vsi æque dæmonis fiūt muti ad Dei laudes, preces, voces.*

2. Ita Iudam obstinauit: vt *Oratio eius fieret in peccatum.* Ps. 108. non in remedium. 3. Ita omnis victima impiorum abominabilis *Prou.* 15. ab eo redditur.

4. Hoc agit, & satagit vnum, vt peccatori Ps. 3. *Non sit salus in Deo eius*: maneatque reprobus. Ecce tibi, Hebræis poscentibus, Exod. 32. *Surge, fac nobis Deos, qui nos præcedant*; ait Aaron: *Tollite inaures aureas de vxorum filiorumque & filiarum vestrarum auribus & afferte ad me.* Non torques, brachialia, scyphos, &c. Vt significetur; erepto auditu, cætera omnia ad idololatriam prona esse, adque scelera quæcunque alia.

II. Videtur hic non prorsus fuisse mutus, sed ægriloquus. Nam Græce dicitur μογίλαλος, id est, qui vix loquitur. Et de sanato dicitur, *& loquebatur recte.* Ita muti multi, qui loquuntur, sed non recte, ma- *Muti in confessione.*

xime in Confessione. 1. At væ, hic, *qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur*. Prou. 28. 2. Expertus inde damnum, ait Psal. 31. *Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die.* Ossa virtutes sunt: vt, caro, pro peccatis accipitur, Inde Ps. 34. *Omnia ossa mea dicent tibi; Domine, quis similis tibi?* Virtutes putrescũt, dum homines surdescunt, & mutescunt.

Attamen in S. Scr. voces *Surdus & mutus* ambigue sumuntur. In bonam partem Psal. 37. *Ego tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum.* Et ibidem *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* Et Psal. 38. *Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea, posui ori meo custodiam: cum consisteret aduersum me peccator, obmutui, & humiliatus sum.* In partem sequiorem. Isaias 42. *Surdi audite, & cœci intuemini.* Michææ 7. *Aures eorum surdæ erant.* Lucæ 7. *Leprosi mundantur, surdi audiunt.* Marc. 9. *Surde & mute Spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo.*

PARS V.

De sanandis abductione à turba.

CEremonias adhibuit Sanator plures. 1. *Apprehendit eum de turba seorsum.* In turba infelicius succedit salutis cura. Ergo Ierem. 51. *Fuge de medio Babylonis, & saluet vnusquisque animam suam.* 2. *Digitos imponit in aures* vnctas saliua: Quicquid ab sancto deriuatur, tactu eius sanctificatur. Dignũ, quod in Reliquijs colatur: Hæresis licet ringatur. 3. *Oculos subleuat.* Ostendens misero, vnde opem petat. Psal. 122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.* Psal. 120. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniat auxilium mihi.* 4. *Suspirat*; vt & tu peccari condoleas.

Non sequimur Deum ni trahamur.

II. *Apprehendit eum.* Adeo nemo sequi potest; *nisi Pater traxerit eum* quasi violenter. 1. Loth. *Genes.* 19. Angeli monuerant mali, exire suaserant; & tandem *dissimulante illo, apprehenderunt manum eius, eduxeruntque eum.* 2. Ita Ioan. 6. *Nemo post est venire ad me; nisi Pater meus traxerit eum.* 3. Vult etiam sponsa trahi; Cantic. 1. *vt currat in odorem vnguentorum sponsi.*

4. Et Dominus Ioan. 12. *Ego, si semel exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum.* Ora igitur. Ps. 143. *Emitte manum tuam de alto, & eripe me, & libera me de aquis multis.*

Cur seorsum ductus.

III. *De turba seorsum* An non gloriosius, turba propius inspectante? At docet vanæ gloriæ fugam, aiunt Hiero. Chrysost. Theoph. Euthym. Vel, quoad multi miraculo essent indigni. Vel, vt commodius funderet preces. Vel, vt diuersis modis suã potentiam ostenderet; alias enim aliter.

Turba nocet.

Sed maxime ideo: Quia, vt bene Cassiodorus: *Nimia turba vitiorum sine certamine vincitur; quando solitudo gratiæ suffragatur.* Qui solitarius agit, emori peccata cogit. Quod enim concupiscat, nil videt, audit; sentit nihil.

Fœmina maxime.

Heu: quam nocent contubernia hominum, & vero fœminarum? 1. Loth. *Gen.* 19. Nec inter filias tutus. 2. Nec apud sororem Ammon, 2. *Reg.* 13. Nec Absalon continentiæ potens inter vel patris concubinas. 2. *Reg.* 16. 3. Nec Salomon inter vxores. 3. *Reg.* 11. 4. Eccl. 42. *In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri: melior est enim iniquitas viri, quam benefaciens mulier; & mulier confundens in opprobrium viri* 5 Item Prou. 6. *Nunquid potest quis abscondere in sinu suo ignem; vt vestimenta illius non ardeant? Aut ambulare super prunas; & non comburentur plantæ eius?* Sic videre mulierem, est ignem igni iungere.

PARS IV.

De nocumento turbæ.

Turba obstat hominem

I. SEd & aliæ nocent mundi terræ Id quod ex eo æstimato. *Domus Dei*, 3.

Reg. 6.

Sacri Deo. Reg.6.*cum ædificaretur, de lapidibus dolatis, atq; perfectis ædificata est; & malleus, & securis, & omne ferramentum non sunt audita*; At cum esset perfecta; Ecce *Nebula impleuit domum Domini; non poterant Sacerdotes stare, & ministrare propter nebulam.* Ita in operibus corporalibus, nullum est impedimentum, vel contradictio: at vbi Deo nos dedicare incipimus; mox intus, forisque nebulæ obijciuntur. Ergo *de turba seorsum.*

Maculat. Cur in luna maculæ? Non quod in ipsa insint? sed quia terræ est vicinior; cuius eam humiditas propior afflat. Sic & turba vicinum turbat. Ergo *de turba seorsum.*

Cauenda est. Audi Iobum 12. *Interroga volatilia cœli, & indicabunt tibi.* Quid? quæ? Apes, inquã, Hæ ingruente hyeme, vel tempestate, aut vento; conscię suæ infirmitatis, non se librant in altum; sed condunt in apiarium. Sic ventosam fuge turbam, fuge periculosam: Isa.32. *Et erit vir, sicut qui absconditur à vento & celat se à tempestate.*

Est sylua malorum II. *De turba seorsum* cede.e mundo: qui est ager zizaniosus; *Matth.*13. Est clima Sodomæum *Gen.*18. cede cum Loth: Est regnum Babyloniũ; in quo ad sonitum fistulæ adoratur statua peccati. *Dan.*3.

Est hostis Qui iuratum habet inimicum; fugit ipsum: quin & addictos ipsi socios. Tu mundum fuge, & mundanos. Nam Eccl. 7. *Qui timet Deum nihil negligit.*

Idololatra est. Abrahamo Deus, *Gen.*12. iussit; *Exi de domo tua; & cognatione tua.* Cur? Terra Chaldæa erat idololatrica tota. Sic inter vitia nec optimus sat tutus est. Et quæ Chaldæa periculosior mundo hoc, & sæculo nequam!

Immũda. III. Quis perambulet aspera loca ac senticosa, pedes illæsus? Et in mundo quis volutabitur inoffensus? Quis permeabit cum affectibus intaminatis?

Deferenda. Sponso ad ostium pulsanti Sponsa ait: Cant.5. *Expoliaui me tunica mea; quomodo induar illa? Laui pedes meos; quomodo inquinabo illos?* Sic & tu responde, cum amor mundi pulsat te: Tunica ambitio, &c. est: pedes, affectus sũt: posita hęc semel, neu resumas.

Si nec sponso sat sponsa fidebat euocanti; tu mundo fidas, ac tali? En totam Lothi familiam corruptam ex cohabitatione Sodomitarum: vxor immorigera salescit in statuam; filiæ vsque ad incœstum exardescunt. Ergo beatus qui *de turba seorsum.* *Corruptrix.*

PARS VII.

Turbam altiora mysteria cœlanda.

I. SEd cur *seorsum?* An etiam, quod turbæ sacra mysteria non sint vulganda; ne eorum vilescat dignitas? Ita reor.

1. Ideo Elisæus, 4.Reg.4. *ingressus clausit ostium super se, & super puerum: & orauit ad Dominum:* Sicque solus solum suscitauit mortuum. 2. Ita, Iesus, Matth.9. *Cum eiecisset turbam, intrauit, & tenuit manum eius; & dixit: Puella surge.*

3. Quin & Ethnici sacra sua seruauere secreta. 1. Hinc Cæsar laceros Sybillinos libros iussit Pontifices sua ipsos manu describere, neu profanus legeret. *Sic Dion. Cass. l.*54.*hist.Rom.*2. Tarquinius superbus Tullium Duumvirũ insutum culeo viuũ in Tyberim abiecit, quod Rituũ sacrorum librum Petronio credidisset describendũ, iam tritum, ac lacerum. Ita *Val.Max. l.*1.*c.*1. *Sic Ethnici.*

3. Ægyptij templorum valuis Sphynges affigebant: Indicio, sacra esse ænigmata, & silenda: Sic *Clem.Alex.l.*5.*Strom.*

4. Deus iussit, *Exod.*26. Sanctis sanctorũ oppandi velum: Tabernaculum, obtegi cortinis: ne vulgarentur Sacra. 5. In Eleusinijs sacris sacrificuli clamabant inchoaturi: *procul hinc procul ite profani.* Nec ijs inter esse licebat, nisi initiatis. Alcibiades, inuictus Atheniensibus Dux, quod non initiatus ijs adfuisset, accusatus est capitis, ac per ægre absolutus. *Plut. in vita eius.* *Sic Deus.*

II. *Misit digitos suos in auriculas eius*: id est, S. Spiritus charismata. De quo Ecclesia: *Dextera Dei tu digitus*. Luc. 11. *In digito Dei eijcio dæmonia*. Id est, vt Matth. 12. ait *In spiritu eijcio*.

Iustificatio impij. Surdi huius, & muti curatio significat impij iustificationem: Sed hæc est opus S. Spiritus, ac maius quam mundi creatio, teste *Aug. & D. Thom.* Ergo: *Quid per digitos Redemptoris, nisi dona S. Spiritus designantur*, ait *S. Greg. hom. 10. in Ezech.*

Misit digitos suos, id est, virtutem miraculorum. Est enim Iesus manus Patris: Vt Psalm. 143. *Emitte manum tuam de alto*: Sic Orig. hom. 27. in Num.

Attributa Christi. In ea manu Patres quinque notant digitos: 1. Minimus, humilis obedientiæ. 2. Medicus, misericordiæ peccatorum sanatricis. 3. Medicus, miraculorum operator. 4. Index, prudentiæ. 5. Pollex fortissimus, Passionis & mortis.

Et saliuam infricuit: Ostendens, ait *Euthym.* omnes corporis partes, ob vnionem hypostaticam, esse salutares.

PARS VIII.

De ingemiscente Iesu.

Causa gemitus. 1. Amor nostri. I. SVspiciens in cœlum ingemuit: 1. Quia immensum amauit salutem humanã. Vnde tantus hic dolor eius fuit; quantus amor erat. Hic enim causa doloris est.

2. Grauitas peccati. 2. Quia solus peccati grauitatem norat; & pensabat. Quam nec Angeli, nec ipsa B. V. Maria sat queunt comprehẽdere: quomodo peccatum malitia mortalis perdat bonum summum & immortale. Necesse est malum sit incomprehensibile, quod perdit bonum incomprehensibile.

3. Infelicitas peccatoris. 3. *Ingemuit*: Quia solus peccatoris miseriam norat: quod & summum bonum amisit Deum, & eum habet hostem ac persecutorem. Psalm. 33. *Oculi Domini super iustos; & aures eius in preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala: Vt perdat de terra memoriam eorum.*

Ob iratũ Deum. II. Heu Dei ira quam res dira est? 1. Iac. *Gen.* 31. vel Labani soceri mutatum vultum non sustinuit: & Dei quis feret? 2. Cain, *Gen.* 4. sensit iratũ, & dixit: *Ecce, eijcis me hodie à facie terræ, & à facie tua abscondar, & ero vagus, & profugus in terra. Omnis qui inuenerit me, occidit me.* Eadem cuiq; sors peccatori.

Ob inimicas creaturas. Nec mirum. Nam anima, à qua recessit Deus, omnes in se creaturas armat; vt nesciat, vbi corruet. Sensit id Ps. 70. *Dixerunt inimici mei*, dæmones, *qui custodiebant animam meam; consilium fecerunt in vnum, dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini; & comprehendite eum, quia non est, qui eripiat.*

Iram Dei quis feret. Absalon, 2. *Reg.* 14. quam acerbe tulit à patris se conspectu arceri? *Obsecro*, ait, *vt videam faciem Regis. Quod si memor est iniquitatis: interficiat me.* Neque tamen oderat eum pater: At Deus est, qui & odit peccatorem. Amano *Esth.* 7. videre Assuerum iratum, morte grauius videbatur: eo maxime, quod summa omnia ab eo accepisset, Regis quondam ipse delicium. Exitus erat: *Suspensus est Aman in patibulo, quod parauerat Mardochæo & Regis ira quieuit.* At peccator quanto plura ab Deo accepit? Et Deus ipsi nunc iratus est; non metuet Ipsum? Non Angelos? &c.

4. Immẽsitas pœnarum. III. 4. Ingemuit: quod pœnarum nosset immensitatem solus: Ideoque ab creatura incomprehensibilem. 1. Quo igitur amore, ac dolore fleuit super Ierusalem; eo hic ingemuit super hominem peccatorem. 2. Quid? Dei Filius gemit ob peccatum; peccator cachinatur?

Peccati grauitas. Quid est, quod peccati grauitatem non sentit? Quia peccatum in suo centro est, in voluntate nimirum residet: At cum primum inde emouetur per pęnitentiam, iam tum eius sentitur grauitas. Vt elementa, ait *Arist.* in suo centro grauia non

sunt; at extra hoc, grauant. Nam homo viuus in fundo iacens Oceani, huius pondus non sentit: at in sicca iacens sub vase aqua pleno, pondere opprimitur: Sic iacens in voluntate peccati & peccandi, leue ducit, aut nihil peccatum: at ex eo extractus voluntatis malæ oceano, tum grauitatem sentire peccati incipit, ac dolet. Dauid Ps. 37. *Sicut onus graue, grauatæ sunt super me.* Et mox: *Afflictus & humiliatus sum nimis & rugiebam à gemitu cordis mei.* Ideo & Iesus ingemuit.

Ob iram Dei. Ob inimicas creaturas.

IV. Denique miserum persanauit, ac tantum non beauit. Hic fructus alienæ fidei & charitatis adducentium ipsum. Sic *Matth.* 8. viuæ Centurionis fidei donatus est seruus eius: Sic filia matri Chananææ: Sic S. Stephani precibus Paulus: Sic Monicæ S. Augustinus, qui de illo, ser. 2. & 4. de S. Stephano: *Nisi Stephanus orasset, Ecclesia Paulum non haberet.* Deq; Augustino Ambrosius Monicæ ait: *Impossibile est, vt filius tantarum lachrymarum pereat.* Quare impletum Isa. 35. *Tūc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt.* Et Sap. 10. *Sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas.* Itaque *bene omnia fecit.*

Iram Dei quis feret.

DOMINICA XIII. POST TRINITATEM.

Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones. Luc. 10.

4. Immēsitas pœnarum.

DAuid, 1 *Reg.* 30. in procinctu persequendi incendiarios vrbis Siceleg, relictum ab fugientibus in via seruum ægrum Ægyptium benigne suscepit, ac fouit: Ita præsens Samaritanus.

Peccati grauitas.

Circa quod nos

I. *De gratia iustificante.*
II. *De politicis multisciis, sed rerum salutis ignaris.*
III. *Iungendam scientiæ virtutem esse.*
IV. *De dilectione Dei ex toto corde.*
V. *De lapso in latrones.*
VI. *De Sacerdote & Samaritano.*

PARS I.

De gratia iustificante.

I. FIdes & Theologia docet apud D. *Tho.* 1. 2. *q.* 111 *a.* 9. Et 2 *Sent. dist.* 28. *a.* 8. Nil posse hominem operari boni, quod cœlo sit dignum, ni gratia Dei adiuuetur. 1. Nam Arist. 3. de anima ait: *In omnium rerum natura semper est aliquid quod potest facere omnia illius genera* 2. Ostendit exemplo, 1. Meta. & 7. Phys. Nam *in mouentibus & motis non est processus in infinitum, sed necesse est venire ad aliquem motorem primum.* Ita bonas actiones necesse est à Primo Agente deriuari. 3. Nam, vt ait Plato in Timæo: *Omne esse est à primo Esse, vt omne verum est à primo Vero: sic omne bonum est à primo Bono* 4. Clarissime Arist. 1. Polit. *Sine Deo nihil est possibile.* 5. 2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis: sed omnis sufficientia nostra ex Deo est.* 6. Ioan. 15. *Sine me nihil potestis facere.*

Sine gratia opera non sunt meritoria

II. Rursus D. *Th.* 1. 2. *q.* 109. *a.* 7. Existens in peccato mortali emergere sine speciali Dei gratia non potest. 1. S. Anselmi vox est: *Homo seipse in puteum dare, sed non educere potest.* 2. Hinc de peccatore Prou. 23. *Eris, sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clauo.* 3. Ionas huius figuram dicti fert facto. 4. Augustini vox est: *Homo sibi vitam eripere potest, sed non reddere.* Ita peccator *homo per malitiam occidit animam suam.* Sap. 16. At dein Ps. 77. v. 39. *est spiritus vadens, & non reuertens.*

Peccator non potest per se resurgere.

III. Chrysostomi sententia est: Homo per peccatum se obligat Satanæ, vt domino mancipium. Vt, qui elegerunt Regem; Regem pati debent eundem: At Satan, Iob 41. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ:* quem libere peccantes, libere eligunt:

Est mancipatus Satanæ.

ac proin pati debent obnoxij: ni Deus eripiat. 2. Iacob cum filiis tempore penurię, in Ægyptum commigrauit vt biennij, vel triennij tempus isthic morarentur. Sed contigit patrem extingui; durare sterilitatem; mori Patriarchas; morari inibi posteros annis 400. redigiq; in seruitutem. Dum eos Deus educeret in manu forti, & brachio excelso. Idem euenit pertractis in peccatum. 3. Vnde nemo exit; nisi miraculo eductus. Nam vt Aug. *lib. de lib. arbit.* Maius est opus peccatoris iustificatio, quam mundi creatio. 4. Ratio Arist. in Postpræd. ait: *A priuatione ad habitum impossibilis est regressus per naturam*, Vt, amissi visus nulla est recuperatio naturaliter. At peccatum excæcat animam. Sap. 2. *Excæcauit eos malitia eorum.* Quare ad lumen gratiæ non datur regressus naturaliter. Vti hic lapsus in latrones, periisset, ni Deus ipsum seruasset.

Miraculo se emancipatur.

PARS II.

De politicis multisciis, sed rerum salutis ignaris.

Sunt oculistæ. I. ECce *Legisperitus*: at ignarus sui, & cœli, & vitæ. 1. Similis oculo, qui videt omnia, se vnum non. 2. Similis Adæ, qui Doctor creatus creatis rebus omnibus nomina dare sciuit, apta naturæ cuiusque, at sibi vni non: se vel nudũ esse nesciebat. Tales hodie multi scioli; at suorum nescij, atque salutis, rerumq; conscientiæ 3. Sæpe est hisce vt quisque talium dicere queat, Ps. 72. *Vt iumentum factus sum apud te* in spiritalibus, *& ego semper tecum* in regendis subditis, regno, rep. &c. Ita politici sunt, terrena sapiunt, atqui, vt 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt*: sic ipsi. 4. An non, 2. Reg. 16. 17. *consilium Achitophel, quasi quis consuleret Deum?* In rebus tamen animæ, bruto erat brutior; vt desperatus se ex laqueo suspenderet. Tales aquilæ, ac lynces in sæcularibus multi; talpæ in spiritalibus. Quia sunt, qualis Ps. 48. *Homo, cum in honore* gratiæ *esset, non intellexit*: sed floccipendit, & excidit: *Et ideo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.*

2. Adamitæ.

3. Bestiæ.

4. Achitophelian.

5. Et idem illis, quod euenit Dauidi, Ps. 37. *Dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum* in politicis acutum, *non est mecum* in spiritualibus. Quid? Vicerat Goliathũ, Philistæos, hostiles exercitus, leones, vrsos, &c. & vt Deo seruiat, *dereliquit eum virtus, & lumen oculorum?* Ita cæcutit hic Doctor; *Domine, quid faciendo, vitam &c.* Indocte Doctor, alios docere potes, teipsum non potes. 6. Ita Rex Syriæ dixit Naamani, 4. Reg. 5. *Vade & mittam literas ad Regem Israel, &c.* quibus eum commendabat, vt iuuaretur, quo à lepra mundaretur: & mundatus est ab vtraque lepra: Rex autem sibi ipsi non sapuit ad salutem animæ similem. Similes Syri ac Reges multi, dirigunt alios bene; se negligunt, vel euertunt. Ps. 49. *Peccatori autem dixit Deus: quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum.* 7. Sunt vt arcæ fabri, qui ipsi diluuio periere, cum Noacho ac filiis arca saluti esset, *Genes 6.* 8. Eiusdem metuens Apostolus ait: *Timeo, ne, cum alius prædicauerim, ipse reprobus efficiar*, 1. Corinth. 9.

5. Cæci.

6. Syri im mundi.

7. Arcæ fabri.

8. Reprobi

II Sed esto, sint qui sciant alia, at nesciant spiritalia: sapiant aliis ac consulant, non sibi. Verum, esse doctos, & eos etiam noxios aliis, hoc vero intolerabile. 1. Inquirunt, vt Herodes, de Christo nato: Scripturas euoluunt, non vt Deum colant, sed impietatem suam stabiliant. 2. Produxit Deus, Genes. 2. *lignum vitæ in medio paradisi, lignumq́, scientiæ boni & mali.* Talia sunt isti ligna, at infructifera: sæpius noxia. 3. Similes seruo, *Matth. 25* qui talentum abscondit in sudario; sibi inutilis, damno-

9. Dãnosi

10. Ligna mortis.

11. Serui pigri sæpe nequam.

damnosus Domino per solam cessationem: Quid si etiam aduersus ipsum vsus talento fuisset? id quod peccatoribus commune est, proprium ac perpetuum.

12. Astrorum ignes fatui. 4. Vt astra, etsi facta ad bonas influentias, sæpe tamen pestilentes producunt influxus, secundarum interuentu causarum: Ita docti, qui, *Dan.* 12. comparantur splendori firmamenti, & stellis. 5. Sunt vt ager ille consitus semine bono: zizania tamen plenus.

PARS III.

Iungendam scientiæ virtutem esse.

Quærens malus. I. *Magister, quid, &c.* Versipellis tentator est, non quærit vt discat, sed, nũ quid ignoret Dominus, resciscat. 1. *Os tuum* Psal. 49. *abundauit malitia, & lingua tua concinnauit dolos.* 2. Hæc percunctationis tuæ vestis ex lino & lana contexta est: contra vetitum, *Deut.* 22. Ponderosam tamen moues quæstionem; non vt hodie plures scholæ; An Deus sit in locis imaginariis? An serpens ante Adæ peccatum constiterit pedibus? *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes*, Ps. 118.

Quæstio bona de bonis operibus. Deinde 1. Vt veterator fuerit; non erat tamen Lutheranus, aut Caluinianus, qui opera bona esse saluti abnegant: At is ait: *Quid faciendo.* 2. Ille etiam Paterfamilias mercedem dat operariis, *Matth.* 20. non otiosis. 3. Quin & conuersus querebat Paulus, Act. 9. *Domine, quid me vis facere?*

Scientia comes virtus sit. *1. Actionis.* II. Par indiuisum esto scientia & virtus: perniciose dissociantur. 1. In ora vestis Pontificiæ esse tintinnabula, & mala punica alternis debebant: Ita in Doctore; scientiæ & virtutis actus simul appareant. Tintinnabulum habebat is legis peritus; sed malum granatum nullum. *2. Concordia.* 2. Vitium doctorum & istud est, non consulere Antiquitatem, Consensum maiorum ac retro seculorum Traditionem: sed altius sapere, credere sibi, cæteros suo subiicere iudicio, & despicere. Hi carnales sunt. Contra hos *surgunt indocti, & cœlũ rapiunt: ipsi cum doctrinis suis, ecce, in carne & sanguine volutantur*; aiebat de se S. Aug. *l.* 8. *Conf. c.* 8.

3. Arsenius Arcadij & Honorij Imp. pædagogus ac magister, cum spreto mundo eremum coleret; idiotam senem quendam identidem consulebat subditus illi; rogantibus causam, ait: *Huius rustici illiteratam iustitiam fateor me nondum didicisse.* *3. Iustitiæ.*

4. Hyppomachus Dux, refert Plut. *l. de cupid. diuit.* audiens laudari quendam à longitudine corporis, ac manuum; ideoq; gymnicis duellis aptum, ait: Bene quidem, si corona in alto pendens deripienda foret: at iam robore solido & dexteritate certandum est. Ita est; Si doctus celebretur, at non perinde vir bonus. *4. Bonitatis.*

5. Ecce Paulum, 1. Cor. 13. *Si habuero omnem scientiam, charitatem non habuero, nihil sum.* *5. Charitatis.* 6. Ideo Psal. 118. *Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me.* *6. Disciplinæ.* 7. Potuerunt isti quidem ostendere Herodi, *Matth.* 2. Christum in Bethleem nasciturum; sed loco se mouere, Magosq; comitari adoratum noluerunt. Nimirum se respectibus pasci sat habebant. *7. Sequela Dei.* 8. Alia Sponsus ornamenta spondet Sponsæ Cantic. 1. *Murænulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Quis? Quis aurum vidit argento illustrari? At charitas aureæ perfectionis, condecoratur argento scientiæ. Quæ duo diuinum quid efficiunt. *8. Perfectionis.*

Similia cõtrariorũ de doctis, sed improbis. III. Alioquin, 1. Cor. 13. Argentum solum, *est velut æs sonans, aut cymbalũ tinniens.* 2. Veluti dolum, quod oculos habet, & non videt; manus, & non palpat. 3. Vt camini, eminent quidem supra domum altiores, sed domus pars sunt fuliginosissima: Tales doctores, affectuum & vitiorum interiori fuligine defœdati: Ex parua ij scintilla sæpe magnum excitant incendium. 4. Sunt vt montes, qui etsi

sæpe

sæpe sint fontipari, fœnipari, fructiferi, amœni; cœlestis influentiæ proximi: in iis tamen sunt sæpe Gelboini steriles, fragosi, ibicunque nidi, &c. 5. Idem proinde, quod arbori Nabuchodonosoræ, eueniet iis qui similes illi sunt. Erat *fructus eius nimius* quidem, Dan.4. sed *subter eam habitabant animalia & bestiæ, & ex ea vescebatur omnis caro.* Ingrata arbos, bestias pascens meras; non homines: Ideo Dominus; *Succidite arborem, discutite folia, dispergite fructus.* Quot sunt Doctores eximij cætera omnia: sed vel auripetæ, vel honoripetę, vel hæredipetę; aut aliter improbi? *Arbores autumnales, bis mortuæ*, ait Iudas. Ergo Matt.3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Sunt ij quidam Naamanes, 4. *Reg.* 5. qui cunctos præstant honoribus, opibus, gratia, potentia, scientia: Sed & vitiorum lepra. Qualis hic Leguleius.

PARS IV.

De Dilectione Dei ex toto corde.

Cor Deo debetur.

I. Diliges Deum tuum ex toto corde. Chrys. ait: Primum, quod postulat, est cor: Primum igitur illi consecrandum est. 1. Hinc Psal.50. *Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis.* Non petit pedes, ad ambulandum audacius; non manus, ad bellandum fortius, &c. Omnia sunt nihili; ni cor sit rectum. 2. Cor est quasi primum Mobile, cęteros mouens orbes: Ita cor omnia, quę corporis sunt, regit. 3. Ezech.1. *Quocunque ibat spiritus: illuc, eunte spiritu, & rotæ pariter eleuabantur, sequentes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis.* Ita cor regit animæ potentias. Ideo Deo debetur, vt nobilissimum. 4. Exod. 13. *Sanctifica mihi omne primogenitum tam de hominibus, quam de iumentis:* Cætera vsui reliquit. At cor in homine est primogenitum: teste *Arist.* primum & vltimum viuens. Amor item in virtutibus est primogenitus: Ergo Deo sacrandum cor & amor.

Id fons amoris est vtriusque.

II. Augustinus ait, cor esse fontem, è quo duo existunt flumina; quibus cœlum & terra exundat. Nimirum Appetitus terrenorum fœdæ aquæ: at illimis vndæ alter; vnde amor cœlestium. Ergo *Diliges Dominum Deum, &c.*

Diligēdus ex toto Deus est.

1. S. Bernardus id ita explicat: *Sic Deum diliges, vt nullis voluptatum illecebris ita capiaris, vt ab eius amore & obsequio disiungaris.* 2. Moysi ait Pharao, Exod.10. *Ite, & sacrificate Domino: oues tamen vestræ & armenta remaneant.* Cui Moyses confestim: *cuncti greges pergent* nobiscum. Non remanebit ex eis vngula, quæ sunt necessaria in cultum Dei. Ita & mundus suggerit: greges sensuum ac facultatum exteriorum deliciis relinquamus: Sed *ex omnibus viribus tuis*, dicit Dominus: id est; Ex omni, quod in anima, corpore, circumque est; nil in te, vel extra te supra Deum diliges.

Amori Dei oīa postponenda.

Et nota, cor primo nominari, demum mentem, id est, intellectum. Nam piæ mentales meditationes manant ex corde diligente. Hinc Cant.2. *Introduxit me in cellam vinariam: ordinauit in me charitatem.* Vt ea 1. debeatur Deo, tum mihi, dein proximo: Et 1 corde, 2. anima, 3. mente. Idq; ita: vt potius mundum, & omnia perdas, quam Deum. Sic Moyses fecit, Exod.32. *Ponat vir gladium super fœmur suum: & occidat vnusquisque fratrem suum, & amicum, & proximum.* Quia vitulum adorarant: Honori Dei cunctos postponebat. Dictum factum. Cæsis 20000. hominum ait: *Consecrastis hodie manus vestras Domino, vnusq; in filio, & fratre suo: vt detur vobis benedictio,* quia amorem Dei prætulistis amori proximorum.

Etiam in veteri Lege.

Eoq; magis in Noua.

III. Quod si tale in veteri Lege patratum; quanto magis in Noua præstandum est? Nam in Cœna dans idem mandatum

datum ait, Ioan. 13. *Mandatum Nouum do vobis*: quia nouo modo, & exemplo id ipse impleat, Et vero impleri cupit à nobis, pro cuiusque virili.

Ob finem hominis. Et ad hoc creatus homo est. Quærit Picus Mirandula. Cur omnibus creatis demum hominẽ crearit Deus? Iam enim cuncta distribuerat, Angelis cœlos, terrã animalibus, aerem auibus, piscibus vndas: Reliquum homini nihil. Nec illa quicquam de suo cedent iure ipsi. Respondet, sua sint cuique, sed homini Deus. 1. Ps. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei. Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi.* 2. Ps. 141. *Portio mea Domine in terra viuentium.* 3. Et alibi *Pars mea Deus.* Vere Ps. 143. *Cuius pars Deus.* *Beatus populus, cuius Dominus Deus eius.* 4. Augus. 1. Conf. cap. 3. *Fecisti nos Domine ad te, inquietũ est cor nostrũ, donec quiescat in te.*

Amoris pondus. Ergo hoc sit pondus, ad quod appendes omnia opera tua, *Diliges Dominũ Deum tuum.* Pondus erat Hebræis duplex. *Leuit.* 5. *Exod.* 30. Publicum seu commune, & Sanctuarij, hoc exactius erat: Ita pondus amoris iam nunc. Commune est pro mundi more & amore, Sanctuarij Religiosorum ac perfectiorum est.

Et meritis. Amor similis est notæ arithmeticæ, ô nullam vocant. Huic si præponas vnitatem, valet 10. si addas o, valet 100. si aliud, valet 1000. Ita tantum valent actiones piæ, quantus amor.

Cur diligendus Deus. IV. Dignum est Deum diligi; Quia, Dominus Deus, Tuus est. Quia Bonus, Iucundus, vtilis. Ob Potentiam, Sapientiam, Clementiam. 1. Sic dilexit eum Susanna, *Dan.* 13. quæ mori maluit, quam duobus consentire senecionibus. 2. Sic herum tuum Ioseph, *Gen.* 39. heræ se negans, *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum?*

Diuisus amor punitur. *Ex toto* vult diligi, non ex parte, 1. Vt 1. *Reg.* 5. Philistæi eodem in templo Arcam & Dagon colere volebant, sed irato Deo vtrumq; perdiderunt. 2. Filij Aaron, *Leu.* 10. quod ignem nouum & alienũ accerræ imposuissent, à Domino occiduntur. Sic qui amorem profanum cordi imponunt, eius fumus Deo odibilis est. 3. Meretrix parui pendebat infantem dissecari, 3. *Reg.* 3. At Salomon saniori iudicio totum matri reddebat, sic amor, animæ fœtus, non est diuidendus, dandus Creatori totus. 4. Cain, *Gen.* 4. quod optimum de sacrificio, retinuerat sibi, deterius Deo offerebat, fit reprobus, ac inde paricida. Diuisus amor signum reprobationis est.

PARS V.

De Lapso in latrones.

I. ET *quis est meus proximus?* Respondet Dominus per parabolam: simul qua docet peccati malitiam, è qua omnis miseria manat, & diluuium malorum. *Peccati malitia.* 1. Nã *peccatum* Hebræi dicunt *Aberem*; ab radice *Aben*, id est, *vniuersalis destructio.* 2. Nec mirum. Deum eijcit animo, simul omne bonum. Patet in Saule peccatore, 1. Reg. 28. *Quid me*, ait Samuel, *interrogas, cum Dominus recesserit à te?* 3. Eccl. 9. *Qui in vno peccat; multa bona perdit.* 4. Deut. 28. *Maledictus erit in ciuitate, maledictus in agro, maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ: maledictus eris ingrediens, maledictus egrediens.* Hanc miseriam repræsentat *Homo quidam descendens.*

II. *Homo*, Adam, (vt S. Patres consentiunt) integer vndique in Ierusalem paradisi: *descendebat* ad appetitus inferiores, *Adæ lapsus.* (cuius *conuersatio in cœlis* erat, Philip. 3. Et *cum in honore esset, non intellexit; comparatus iumentis insipientibus similis factus est illis*, Ps. 48. Patet idem in prodigo, *Luc.* 15. Illustri loco natus, voluptates consectatus, ad incitas veniet. Quoties casum deflerit suum ante, quam ad patrem reueniret? At flebilior status est peccatoris. Ex

quanto, à quantis excidit; ad qualia, quousque?

Eius corruptio. Sed Adami nostri statum triplicem intuere; Creationis, Lapsus, Reparationis. Quam beatus in primo; tam infelix in secundo. 1. Vtq; dolium vini totum corrupit aceti gutta; vnus pestilens vrbē; ita peccatum hominem destruxit; truncauit vndiq; arborem; vt fructibus efferendis esset inepta. 2. Vt cadauera, dum vis balsami durat, durant incorrupta: at ea deficiente, deficiunt. Sic gratia in homine.

Dæmones latrocinantur. III. *Incidit in latrones*: Dæmones, raptores gratiarum, virtutum. 1. Hi sunt, 4. *Reg.* 20. Babylonij fures qui Ezechiæ thesauros diripiunt 2. Hi sunt latrunculi Chaldæi, qui greges & armenta Iobi abripiunt *Iob.* 1. 3. Latrunculi Amalec, qui Dauidis Siceleg vrbē incendunt. 1. *Reg.* 30. 4. Sunt dracones, *Apoc.* 12. qui cauda stellas cœlo detrahūt planetasq; despoliant. 5. Est Sathan, Ierem. 3. *Exspectans eos, quasi latro in solitudine* mundi: subindeque se in formam Angeli induens: vt decipiat.

Prædātur. IV. *Qui despoliauerunt eū.* 1. Sponsa conqueritur Cantic. 5. *Tulerunt pallium meum custodes murorum.* 2. Et Iob 19. *Expoliauit me gloria mea, & abstulit coronam capiti meo: & quasi arbori euulsæ abstulit spem meam.* Ita per peccatum dæmones grassantur in animam. Despoliant eam pallio charitatis; corona iustitiæ. Vulnerant in facultatibus naturæ, intellectus, voluntatis, memoriæ, appetitus ac semiuiuum relinquunt: vt; quod viuit; magis peccato, quā bono viuat. Vti ait Iere. 4. *Sapientes sunt, vt faciant malum: bene autem facere nesciunt.*

PARS VI.

De Sacerdote & Samaritano.

Vetus Lex inefficax gratia est. I. *SAcerdos, & Leuites pertranseunt.* Neq enim illius Sacrificia V. T. erant abolendo peccato: nec huius prælectio Legis erat saucio persanando. 1. Heb. 7. *Nihil enim ad perfectum adducit Lex* Mosaica. Neque iustificationem affert. Nam Galat. 2. *Ex operibus Legis nō iustificabitur omnis caro.*

2. Id ostendit Elisæus, 4. *Reg.* 4. Præmisit puerum cum baculo ad hospitæ filium suscitandum. At nequicquam. Oportebat ipsum venire: mortuo se superextendere: Sicque *calefacta est caro pueri, & reuixit.* Seruus Moyses: Lex baculus. IESVS Elisæus: puer mortuus humanum genus: superextensio erat acceptio formæ hominis at serui.

Omnis ex vno Iesu salus. II. Queis vlla tamen vnquam in Veteri Lege facta fuit gratia; ea respectu Christi prouenit. 1. Hinc Apoc. 13. dicitur *Agnus occisus ab origine mundi*, 2. Et Apoc. vlt. *Radix, & genus Dauid.* Nam vt ab radice vis omnis est arbori, ita generi humano gratia omnis per IESVM: vt cuius merita ab initio mundi operata sunt. 3. Hinc. 1. Cor. 10. *Bibebant de spirituali consequēte eos petra: petra autem erat Christus*: crux erat virga percutiens; aquæ erāt gratiarum dona. 4. In Propitiatorium, *Exod.* 25. duo Cherubin fixis tuebantur: Id est, in Christum duo populi, Iudaicus, & Christianus.

5. Serpentem æneum, *Num.* 21. respiciētes sanabantur à serpentinis morsib. Serpens erat Christus; itaque in veteri Lege respectiue sanabat: in noua effectiue reapse suscipit lapsum in latrones.

Sacerdotes imitentur pietatem in lapsos. III. Similiter vult, vt in primis faciant Sacerdotes in Ecclesia. 1. In cuius signum præcepit, Exod. 40. *Assumto vnctionis oleo vnges Tabernaculum cum Vasis suis, vt sanctificentur.* Ita omnes Ecclesiæ ministros voluit esse oleo tranquilliores, & misericordes in lapsos: non hos pertransire. At, eheu! sæpe Samaritanus laicus benignitate superat Sacerdotes. Quo magis hi vituperandi: laudandus iste.

Laici liberalitatē in egentes. Semper debiliori succurrendum est. 1. Vt cor, etsi in medio corporis situm mem-

membris robur impertiat : parti tamen finistræ potius, vt debiliori : ita potius pauperi propter Deum dandum : quam diuiti propter amicitiam. 2. Vel vt Lucullus amicis conuiuio exceptis, ac splendorem, sumtusq; admirantibus, ait: *Nonnihil vestra causa: sed maxima pars Luculli causa feci:* Ita pauperi des ipsius; at tua maxime causa. Data enim eleemosyna plus tibi danti, quam accipienti confert. 3. Deus, *Leu.* 1. noluit integram sibi victimam offerri: sed in frusta concisam. Cõcide opes tuas, ac disperge. Reijciebat ideo forte Deus olim, *Deut.* 14. animal, vt immundum: quod vngulam non diuidebat. Sic immundus, qui amorem sui non diuidit etiam in proximũ. Diuisit Samaritanus.

Omnis ex vno Iesu salus.

Samaritanus Iesus.

IV. Qui IESVM repræsentat. Ioan. 8. *Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu.* 1. Et ille peccatori, ait S. Ambros. *Tunc appropinquauit, quando factus est compassionis nostræ susceptione finitimus: & misericordiæ collatione vicinus.* 2. Ille ex equo: id est, è cœlo descendit: & se ipsum humilians *factus est obediens vsque ad mortem.* Phil. 2. 3. Ille vna in doctrina sua dedit oleum gratiæ, ad amorem: & vinum iustitiæ, ad timorem excitandum. Vnde Psal. 59. *Potasti nos vino compunctionis.* Quia Roman. 1. *Ira Dei reuelatur super omnem impietatem hominum.* 4. Ille demum panniculis Sacramentorum obligauit vulnera nostra porro curanda.

Sacerdotes imitentur pietatem in lapsos.

DOMINICA XIV. POST TRINITATEM.

Cum ingrederetur Iesus in quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri Leprosi. Luc. 17.

Laici liberalitatẽ in egentes.

NVncium, 4. *Reg.* 5. de Naaman à lepra per Elisæum consanato, vt primum in Syriam venit: magnam haud dubie admirationem excitauit. Maiorem decem leprosorum mundatio per Galilæam commouit.

Circa quam nos

I. *De vitanda prauorum societate.*
II. *De lepra peccati.*
III. *De castello, Decemq; leprosis.*
IV. *De Leprosorum clamore.*
V. *De Sacerdote lepræ iudice.*
VI. *De regressu Samaritani.*

PARS I.

De vitanda prauorum societate.

I. IMproborum deuita consortium 1. Nam monet Pythagoricum: *Quæ nigricantes habent caudas ne gustato.* 2. Isid. l. 9. Soliloq. *Melius est habere malorum odium, quam consortium: Sicut bona multa habet communis vita sanctorum, sic plurima mala societas affert malorum.* 3. Hinc *Plato* vetat ab improbis conueniri pueros: ab nutricibus fabulas narrari, aut cantari lasciua: 4. Pro. 1. *Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne ambules cum eis. Prohibe pedem tuũ à semitis eorũ: pedes enim illorum ad malum currũt.*

1. Testimonia.

Propheta Iehu, dure & iuste ab Achab ista, 2. Para. 19. *Quare impio,* Regi Iosaphat, *præbes auxilium? Et ijs, qui oderunt Dominũ, amicitia coniungeris? Idcirco iram Dei merebaris.* 2. Elisæus 2. Paral. 20. *Quia,* increpat Iosaphat eundem, *habuisti fœdus cum Ochozia,* filio Achab: *percussit Dominus opera tua, contritæq; sunt naues, nec potuerunt ire in Tharsis* ad aurum aduehendum. Nam classem suam iunxerat classi illius. Tantum nocet improborum societas.

2. Exẽpla. Achab.

Iosaphat.

3. S. Ambros. in c. 14. Luc. *Non turbatur nauis, quæ Petrum vehebat: Sed illa, quæ Iudam habebat: & sic multa discipulorũ merita naufragabant. In vtraq; Petrus: sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caueamus igitur perfidum: caueamus proditorem: ne per vnum plurimi fluctuemus.* Idem serm. de cathedra

Iudas.

Petri. *Tranquillitas est, vbi solus Petrus nauigat, tempestas, vbi Iudas adiungitur. Vnius igitur delicto cunctorum merita quassantur.*

3. Instituta Pythagora Dei. II. Idcirco Pythagoras monebat: *Ne cuiuis dexteram inieceris.* Delige, quem diligas. Vide, cui fidas. 2. Sanciuit olim Deus ita, Exod. 34. *Non accipies vxorem de filiabus* Idololatrarũ *filiis tuis: Ne fornicari faciant filios tuos in Deos suos.* 3. Quid matrimonia? Imo & amicitiæ vetitæ ibidem: *Caue, ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam.*

4 Rursus exempla Seth. Propheta. Filij Seth, quidam erant quasi semidei, Deo gratissimi. Ducunt filias Cain; mox eo prolapsi sunt impietatis: quę, nisi diluuio, dilui nequibat. *Gen.* 6. Adeo perfectis quoq; perniciosa est improborũ societas. 2. Suo id malo sensit Prophetes vir Sanctus, missus à Deo in Samariam, 3. *Reg.* 15. sed quod apud alium, iniussu Dei; cœnatũ diuertisset; à leone in via discerpebatur. An non 1. Pet. 5. *Aduersarius vester, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret?*

Loth. 3. Esto: vixerit Loth: *Gen.* 19. inter Sodomitas integer vitæ: At paucorũ id est: Et demum exire coactus est ab Angelo. Cui est charior talium societas; quam salutis propriæ securitas: eum manet insignis calamitas; vtinam non æterna infelicitas!

Iob. 4. Exemplo sic Iob 34. *Quis est vir, vt est Iob? Qui bibit subsannationem, quasi aquam. Qui graditur cum operantibus iniquitatem: & ambulat cum viris impijs.* Non id quidem Iob: sed calumniator eius etiam hinc eum arguere nitebatur, quo tantas fuerit commeritus ærumnas.

Leprosi. Vt igitur leprosi ab alijs sequestrabantur, vt ij, qui *steterunt à longe*, Luc. 17. Sic praui ab bonis arcendi.

PARS II.

De lepra peccati.

Vt Lepra, sic peccatum.

1. Deturbat. I. ECce X. *leprosi*, corpore, ac significatione vniuersi peccatores contra Decalogum. 1. Nã lepra corporis humorem & decorem corrumpit: animæ, peccatum. Vnde Ps. 13. *Corrupti sunt* in anima & appetitu, & *abominabiles facti sunt* in decore per maculam peccati. Clarius Ezech. 16. *Abominabilem fecisti decorem tuum.*

2. Lepra contagione inficit: Ideo Deus Moysi. *Num.* 5. *Præcipe filiis Israel: vt eijciant omnem leprosum extra castra: ne contaminent ea.* Ita peccatum est contagium vicini. Ideo Ps. 100. *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam.* *2. Inficit.*

3. Lepra halitum & os corrumpit. Ita Psal. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum.* Quid odoris grati ex cadauere putri de sepulchro prodeat? Minus è mortuæ animæ sacco hoc. Quam fœtent iuramenta, turpiloquia, mendacia, crapulæ, luxuriæ? &c. *3. Fœtet.*

4. Lepra siti ardet perpete. Ita Isai. 5. *Multitudo eorũ peccatorum siti exaruit.* Semper arent, & ardent affectus: & appetitus. Vnde *venter impiorum insatiabilis.* Prouer. 13. Hier. *Libido famem patitur sui.* *4. Sitit.*

5. Lepra deformatum reddit & abominabilem. Et Peccatum. Eo Ps. 118. *Iniquitatẽ odio habui & abominatus sum.* Prou. 29. *Abominantur iusti virum impium.* Oseæ 9. *Intrauerunt ad Beelphegor, & abalienati sunt in confusionem, & facti sunt abominabiles.* Et ita abominabiles, vt teste Hugone lib. de Bono Conscientiæ, *Tolerabilior sit canis putridus hominibus, quam Deo anima peccatoris.* Adeoq; auersatur; vt eum perpetuo priuet conspectu suo, remotum longissime in profundum, & obscurum. *5. Abominabile est.*

6. Lepra corporis vires addit, membrorum vsum impedit, ac eneruat. Ita peccatum eneruat animam; mutilat potentias; detruncat sensus, manus, pedes, Quales 70. Reges & Principes manibus pedibusque truncos sub mensa sua micilegos & ossilegos habebat Rex Chanaan Adonibesech, id est, doctor tempe- *6. Eneruat.*

pestatis: *Iudic.*1. At talis doctor est & Rex dæmon, aut peccatum; quod perinde reddit inutilem peccatorem. Ideo par pœna culpæ; Matth. 22. *Ligatis manibus, & pedibus mittite eum in tenebras exteriores.*

7. *Excæcat.* 7. Lepra visum exedit, At peccatum excæcat. *Ps.* 57. *Supercecidit ignis, & non viderunt solem.* Sap. 2. *Excæcauit eos malitia eorum*, Ps. 113. *Aures habent, & non audient*, Fastidiuntq; omnia; Prou. 27. *Anima saturata peccatis, calcabit fauū* rerum cœlestium.

8. *Incurabilis est.* 8. Lepra naturaliter est incurabilis; Ita Iere. 30. *Insanabilis est fractura tua.* Vnde Theologis dicitur *peccatum summum malum.* Cum autem persanatur; fit miraculo. Aug. Comment. in Ioan. Et li. de gratia. Maius est, de impio facere *pium, quam de nihilo creare cœlum & terrā.* Et D. Tho. docet *Maximum Dei opus esse, remißionē peccatorū.*

Lepra, & peccati species sunt 7. II. Ad hæc lepræ genera sunt 7. Et peccati septem. Et quidem designata fuit 1. *Superbia* in lepra Oziæ Regis, 2. *Paral.* 26. Qui ex fastu Sacerdotalem sibi functionem arrogans, lepra in fronte punitur.

2. *Auaritia*, in Giezi. 4. *Reg.* 5. 3. *Luxuria* in Ioab. 2. *Reg.* 3. Cui Dauid sic imprecatur: *Non deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens, & leprosus.* 4. *Inuidia*, in Maria contra Moysen æmula & murmurante. *Num.* 12. 5. *Gula* in leprosis istis: qui, 4. *Reg.* 7. Assyriorum ingressi castra, se ingurgitarūt. 6. *Ira* in Naaman. 4. *Reg.* 5. in Elisæum irascente, quod ad se non exiret, iuberetque lauari in Iordane. 7. *Acedia* in manu Moysis intra sinum, *Exodi* 4.

Luxuriosi sunt Leprosi. III. Libidinosi tamen præcipue leprosis sunt similes. Nam *Leu.* 13. tria leprosorum genera notātur. 1. In crinibus caluescentes. 2. In colore solo, non scabie. 3. In crinibus, & colore simul. Ita luxuriosi triplices. 1. in solis cincinnis calamistrandis, pingendis. Qui sæpe, vt Absalon, ijsdem laqueantur. 2. In solo intuitu, & colore: Vt ij, qui impune loquuntur obscœna; etsi à facto sint alieni. Et hi inficiunt scandalo audientes. 3. In vtroque cooperti lepra peccati verbo, & facto, & cogitatu. In tales sanciuit lex, vt arcerentur vrbe; vestem gererent apertam, caput nudum, os obturatum: clamarentque se leprosos.

Tales vrbicolę meretriculæ vestem dissutam gerunt; carnem, pectusq; nudant, frontem ostentant: os confessioni obturant; se profitentur peccatrices: nolunt dicere, meretrices. Arcendæ sunt pestes pellaces istæ.

PARS III.

De castello, & Leprosis Decem.

I. ECce *castellum* ingresso Iesu decē isti occurrūt. Itan' ad castella reperiūtur leprosi? 1. Hic in castello Bethaniæ Lazarus mortuus, *Ioan.* 11. Martha sanguinis fluxu laborans: libidine Magdalena. 2. *Matt.* 14. In Herodis palatio incœstuosa Herodias, & nex Baptistæ, epulæ, choreæ. In castro Balthasaris, *Dan.* 5. conuiuia concubinarum, vasa templi rapta, & profanata. *Arces vitiorum sedes.*

Nobil. flemmate, non virtute. 1. Eclipses in luna & sole sunt maxime notabiles: ita peccata in ijs, qui regnant inter homines, vt astra. Heu, quod hodie nobiles maiorum sanguine, non virtute similes? De decora maiorum, & Nobilitatis sunt carcinomata, seu vlcera tales.

2. His dicas, licet: quod Anacharsis Philosophus, obijcienti patriæ barbariem: (nam Scytha erat:) respondit. *Mihi quidem probro est patria: at tu patriæ.* Sic illi ignobiles à vitijs animi, sunt probra prosapiæ.

Luna similes. 3. Romani Lunatos gerebant calceos, soli nobiles: quod se lunæ similes profiterentur. Atqui vt noctis Regina.

Pallida luna pluit: rubicunda flat: alba serenat.

Ita Nobiles, præsides vulgi obscuri: si ipsi sint flagitiosi, tū effuse pluunt scelera subditi

subditi. Si fuerint ira præferuidi, armis prompti, aut ventosæ gloriæ auidi; subditis facile excitant turbas. Sin' pietate ac virtute cādidi; fœliciter præsunt cū Deo.

Confusio à simili. *II. Et vnus erat Samaritanus.* Reor in cōfusionem Iudæorum ita factum diuinitus. Nam cæteri nouem Iudæi erant. 1. Sic Iere. 2. *Transite ad insulas Cethim: & videte, si factum est huiusmodi, si mutauit gens Deos suos.* Probrum est, quod Ethnici sint iustiores. 2. Ita. 1. *Reg.* 4. Voluit Deus Arcam à Philistæis capi, vt cernerent Iudæi, ab iis eam maiore habendam in honore. Ionam Deus minorem Propheten misit in Niniuen prædicatum, vt Iudæi confunderentur, qui nec maiores audirent, nec, vt Ethnici, pœniterent.

Simile simili. III. *Decem leprosi.* Multi hi. Ita *aues concolores volitant*: & malis mali aggregantur.

1. Ad Absalom, 2. *Reg.* 15. conueniunt 10000. & cum eo coniurant aduersus Dauidem. 2. Pharaoni adgregatur Ægyptus tota, *Exod.* 14. 3. Cum Herode, *Matt.* 2. omnis Ierosolyma turbatur. 4. Samsonis vulpes 300. *Iud.* 15. currunt iunctis caudis ad segetum incendium. Ita hic *X. Leprosi*, & hi *viri*: Si pueri ad malū cōspirarēt, tribueretur stultitiæ: fragilitati sexus, si fœminę: At iam malitiæ, quia *viri decem.*

Praui arcendi. *IV. Steterunt à longe.* Quia *Num.* 5. Lex & vrbibus, & hominum affatibus eos prohibebat. 1. Vt mortuus adolescens *Luc.* 7. efferebatur ex vrbe. 2. Vt *Gen.* 3. Adam Paradiso. 3. Lucifer *Apoc.* 12. cœlo pulsus: 4. Regno Nabuchodonosor, *Dan.* 4. Ita arcendi scandalosi, contagiosique sunt à cœtibus, & affatibus hominum.

Situs reuerentiæ. Ad hæc *stant à longe* reuerentiæ ergo in Messiam. 1. Vti & *Publicanus*, Luc. 18. *à longe stans, nec oculos ad cœlum leuare audebat.*

2. Fratres item Iosephi, *Gen.* 45. vultus eius visa maiestate, & culpæ sibi conscij; accedere propius non audebant.

PARS IV.

De leprosorum clamore.

Ardor precandi ex aduersis. I. VOcem leuauerūt. Clamor index desiderij est, & pietatis. 1. Sic Ps. 119. *Ad Dominum, cum tribularer, clamaui: & exaudiuit me.* 2. Afflictio accendit desideriū velut igne; sicque excutit vocem; vt globum fistula ęnea, 3. Ioab, 2. *Reg.* 14. inuocatus absalomo sæpius, adiret pro eo supplex Dauidi, non audit: At vbi ignis dominatur in agris eius, iam tum festinabat oratum pro eo Regem. 4. Creditor monet debitorem: non satisdat mittit ei apparitorem, qui eum vel in ius vocet, vel pignora ducat hic, ille approperat.

Instantia supplicandi. *II. Simul leuauerunt vocem.* Vt mouerēt efficacius, & citius. 1. *Hæc vis Deo grata est*, ait Tertull. Nam, vt Philosophi aiunt: *Vis vnita fortior est seipsa dispersa.* Voxq; communitatis, quam singularitatis plus habet energiæ. 2. Clama: Ipse *Sanat omnes infirmitates nostras, & redimit de interitu vitam nostram.* Psal. 102. Est regressus peccatori, ac receptum habet ad Patrem vel sero: Vti prodigus, etsi miserrimus. Luc. 15. *Nam sera nunquam ad pœnitentiam via est*, Seneca Tragicus.

Vota communia. *III. Miserere nostri.* Communiter, en, pro communitate supplicant. 1. Ita *charitas non quærit, quæ sua sunt*, publica spectat, & in hisce sua reperit. 1. Co. 13. 2. Vnde monet Iacobus, 5. *Orate pro inuicem, vt saluemini.*

Oratio breuis. Tam efficax, quam breuis oratio: *Iesu.* Item credunt esse Messiam. *Præceptor*, En obedientiam offerunt. q. d. Dixisti adolescenti, Luc. 7. *Surge*, & filiæ Archisynagogi, *Surge.* Marc. 5. & surrexerunt. *Et nostri miserere*: dic, quæ vis, & factum puta. *Miserere.* nullum nostrum est meritum, & Iustitiam tuam veremur, misericordia tua nos sustentat.

PARS

PARS V.

De Sacerdote lepræ iudice.

Cura Sacerd. missi. I. ITe, *ostendite vos Sacerdotibus.* Cur? An vt cognito miraculo conuertantur Sacerdotes? aut confundātur? 2. An, quod lex ijs iudicium commisit? *Leuit. tertio.* 3. An, quod publicas regiminis Ecclesiastici ceremonias vidit obseruatas? 4. An, vt ne ansam arriperent in eum, tanquam præuaricatorem legis? 5. An, vt quia *venit non soluere legem, sed adimplere*? Matth. 5. Hinc & circumcisus, præsentatus, Agnūque paschalem comedit ritu solenni. 6. An, vt fidem eorum experiretur? An, vt eam confirmaret iudicio Sacerdotum, vere mundos esse: 7. An, vt doceret peccatores se ostendere Sacerdoti debere?

Confessio auricularis astruitur. Hinc siquidem omnes Orthodoxi auricularem Confessionem non incongrue astruunt. Quo & ista faciunt. Isa. 43. *Narra, si quid habes, vt iustificeris.* Rom. 10. *Ore autem fit Confessio ad salutem*, tam illa peccatorum secreta, quam publica fidei. Psal. 31. *Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam: Et tu remisisti iniquitatem peccati mei. Si confiteamur nobis peccata nostra.* 1. Io. 1. *Fidelis est, & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.*

Sacerdotes honorandi. 1. Etiam vitiosi. II. S. *Hieron.* de alio leproso. *Matth.* 8. ad summum sacerdotem misso ait, voluisse Dominum docere reuerentiam Sacerdotum. *S. August. & Cyp. Epist. ad Rogatianum.* volunt Sacerdotem, quamuis vitiosum, honorandum tamen. Exemplo Iesu qui respondere dignatus est Annæ, & Cayphæ: item Scribis, & Pharisæis. Et iussit Matth. 23. *Omnia, quæcunque dixerint vobis, seruate, & facite.*

2. Sunt Alumni Dei. Hinc docet *Cyrill. Alex.* honorem Sacerdotum: quod partem in terra promissionis nullam eis assignarit Deus: sed de sua eos voluit mensa ac censu viuere. Vt vere canerent ipsi, Ps. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ.*

Regum similes. 1. Certe Philo Iudæus scribit: *Ex his rebus liquet*, (priuilegijs, tributis, decimis, &c.) *iuxta legis iudicium, Sacerdotes æquiparari honore ac maiestate Regibus. Siquidem illis conferri tributa imperat.* 2. Quin etiam Gen. 47. *In vniuersa terra Aegypti quinta pars soluitur Regibus: & factum est quasi in legem: Absq; terra Sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fiunt:* Sic vel Pharao eos honorabat. 3. Sic omnis Aegyptus, teste Platone: πρῶτον μὲν τὸ ἱερέων γένος ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρὶς ἀφορισμένον: id est: *Principiū quidē Sacerdotum genus ab aliis est sequestratum.*

4. Ita titillantur quoque Psal. 44. *Constitues eos Principes super omnem terram.* 5. Ier. 1. *Ecce constitui te super gentes, & regna, vt euellas, & dissipes, ædifices, & plantes.* 6. In cœlo Deus *Gen.* 1. fecit duo luminaria magna. In terra duas supremas dignitates. Pontificiam, quæ diei cœlestium: & Regiam, quæ nocti temporalium præsit.

Sunt Angeli. Quin & Angeli dicuntur Sacerdotes Malach. 2. *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum est.* Et 1. Corint. 11. *Debet mulier velamen habere super caput suū propter Angelos*, id est, Sacerdotes, aiunt ibi interpretes concorditer.

Sunt Dij. Quid, quod Dij appellentur? *Exo.* 22. *Applicabitur ad Deos*, id est, Sacerdotes: Ibidē. *Diis non detrahes.* Et Psal. 81. *Ego dixi: Dij estis, & Filij excelsi omnes.* Hinc functiones eorum diuinæ sunt omnes.

A Deo solo puniendi. III. Quare, sic honorandi sunt, sicut audiendi. At Matt. 10. Luc. 10. Ioan. 13. *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* 1. Notant Chrysost. serm. 2. de Epiph. Et Saluianus l. 1. de Prouid. Ambos Mariam & fratrem Aaronem perinde in Mosen peccasse detractione sua: Mariam tamen lepra percussam, non

Aaro-

Lapsus eo-rum tegendi. Aaronem, quod Sacerdos esset. Adeo & Deus pepercit honori. 2. Constantinus Magnus, oblatos sibi libellos contra Sacerdotes nonnullos, in Conc. Nicæno, abiecit in focum, dicens: *Si cernerem peccantem Sacerdotem, vel in foro, eum purpura mea contegerem.*

Digressio inuectiua in irreuerentes eorum. Quos olim tanti fecere Monarchæ, eos vix tantulo dignatur hodie ciuis, aut calo. Quid, quod in mensis, in circulis traducantur Sacerdotes impune? 1. *Gen.* 9. *Maledictus puer Chanaan: seruus seruorum erit fratribus suis*: quia Patris nuditatem risisset: At Sacerdos præ patre tantum est: quantum sacrum præ profano. 2. Dauid Saulis cædem ac sociorum deplorat istis, 2. Reg. 1. *Nolite annunciare in Geth, neque in compitis Ascalonis: ne forte lætentur* hostes ethnici: quanto minus, (inquit ibi Bacharius, Sanct. Augustini æqualis,) Sacerdotum lapsus erunt propalandi, in confusionem Religionis?

Pœna eorum Deo reseruatur Mirum videtur, Dominum ipsum flagello nundinatores eiecisse Templo? Respondet *S. Anacletus*, ideo factum, quod Sacerdotes essent: quorum castigandorũ authoritatẽ sibi soli Dominus reseruauit.

Honorãdi sunt vt conuiuæ Dei. IV. Aman honori sibi ducebat maximo, Esth. 5. quod *Regina nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege, præter me*, ait: *apud quã etiam cras cum Rege pransurus sum.* Quanto Sors maior Sacerdotis: qui Iesu conuiua est, inuitante quotidie Ecclesia?

Vt Angeli. Quo nec Angeli aspirare audent.

2. Volenti Ioanni *Apoc.* 19. honorare Angelum, hic ait: *Vide ne feceris: conseruus enim tuus sum*, q.d. Angelos oportet Sacerdotibus deferre. 3. Quis Ierosolymitanos conuocauit, quis instinxit, vt palmas: vestesque substernerent asino Domini? Nõ nisi, quia Dominũ orbis veheret. At Sacerdotes throni sunt Dei, ianitores cœli.

4. Refert *Iosephus Antiq. Iud. l.* 11. *c.* 8. Alexandrum Magnum in Ierosolymam duxisse, iratum, quod Iudæi Dario tulissent auxilium, quem iam debellarat ille. Pontifex, tristi audito aduentu, cum Sacerdotibus occurrit venienti. Rex eo viso, descendit equo nixisque humi genibus adorans, ait. *Non hunc: sed Deum adoro: cuius principatu Sacerdotij functus es.* *Adorati ab Ethnico.*

Antestans Principibus. 1. Deus voluit Sacerdotem à Duce populi obedienter honorari. *Num.* 27. Sic ait Mosi: *Tolle Iosue filium Nun, virum, in quo est Spiritus Dei, qui stabit coram Eleazaro Sacerdote: ad verbum eius egredietur, & ingredietur Ipse, & omnes filij Israel.* 2. Iudith c. 8. Sacerdotes ab officij authoritate sic hortatur. *Vos, qui estis Presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda illorum erigite.*

10. Quare Eccles. 7. *In tota anima tua time Deum: & Sacerdotes illius sanctifica.* Vtrumque vno facto docuit hodie Dominus: Quod miraculum non multo ante mortem patrauit. Sicut & illud de suscitato Lazaro: deque Eucharistia instituta. Nempe *erat lux vera.* At fax ante quam moriatur, scintillas maiores excutit: ita Iesus illustriora miracula, quo morti vicinior.

PARS VI.

De regresso Samaritano.

Ingratitudo detestabilis. I. **V***Nus autem ex illis regressus.* At vbi nouem? Vah ingratos animos. 1. Romani seruum donatum libertate, si ingratus extitisset, ad seruitutem retrahebant. 2. Leges ciuiles hæreditatem ingrato filio abiudicant. 3. Lex Mosaica *Leu.* 7. vetabat carnes victimæ gratiis agendis, in crastinum asseruari. Ita gratiarum actio non procrastinanda.

Gratitudo sit cita & integra. 1. Noe cessante diluuio, continuo *ædificauit altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, obtulit holocaustum super altare.* Ge. 8. En cita gratitudo: sed

ſed & integra corporis ac Spiritus; quod indicant pecora & volucres. 2. Dein & munda. Ita Leu. 7. *Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerens panes abſque fermento,* id eſt, abſque peccato, corde mundo.

3. Ergo. *Qui grate beneficium accipit, primam eius penſionem ſoluit*, ait Seneca l. 2. de Benef. c. 22.

Similia ingratorum. II. 1. Ingrati ſimiles ſunt mari. Hoc omnes fluuios dulces haurit; nec tamen de ſalſugine ſua remittit. 2. Similis agro, in quo ſemen bonum ſeminatum eſt, effert tamen lolium. Matth. 13. 3. Similis Iudæ; multis cumulato beneficijs, at proditori demum facto.

Malefactores benefactorũ Cæterum in duobus conſiſtit ingratitudo. 1. Obliuiſci benefactorum.

2. Benefactorem offendere. 1. Vt luna, quæ omne lumen à ſole accipit, ipſum tamen ſubinde obſcurat; ſuo interiectu cauſans eclypſin. 2. Platanus ob vmbras colitur pergratas; at vetula diffinditur in focum. Ita benefactor multis ob dona colitur; demum malum ei reponitur.

Bene cœptũ, male finitum, perditum eſt totum III. *Non eſt inuentus, niſi hic Samaritanus?* Tres Samaritani in Euangelio celebres. Suſceptor lapſi in latrones. *Luc.* 10. Inuitatrix ciuium ad Chriſtum, iuxta puteum. *Ioan.* 4. Demum hic leproſus. Qui vnus, bene cœptum finit bene. 1. Ecce *Multi vocati* ad ſanitatem, *ſed pauci electi*, & ex decem vnus. 2. Thren. 4. *Sunt inclyti, & amicti auro puriſſimo, quomodo computati ſunt in vaſa teſtea, opus manuum figuli?* 3. Similes ſtatuæ Nabuchod. Cuius caput ab auro cœptum, deficit in æs, ferrum, denique in lutum. *Dan.* 2. 4. Similes bombycibus, quam diu aluntur viridibus folijs, tenelluli ſunt, facileque emoriuntur: at duriores ſunt, ſi aridis paſcantur. Ita beneficijs lactati infirmiores ſunt, quam aduerſis ſolidati.

DOMINICA XV. POST TRINITATEM.

Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire. Matth. 6.

PHiliſtæi, 1. *Reg.* 5. in eadem ara cum Dagon idolo ſtatuerunt arcam Dei captam à ſeſe, vt ambo adorarent. At nefas id eſſe Deus oſtendit proſtrato Dagon. Par hic iudicium fert de Deo, & Mammona.

Super quo nos

I. *De auaritia deteſtanda.*
II. *De ſeruitio duobus addicto quale ſit.*
III. *De ſeruis duorum, quales ſint*
IV. *De Mammona iniquitatis.*
V. *De ſollicitudine temporalium nimia.*
VI. *De Dei cura noſtri.*

PARS I.

Auaritiæ deteſtatio.

DVæ res, *quæ maxime impellunt ad maleficium, Luxuries, & auaritia ſunt.* ait Cicero l. 2. ad Heren. 2. Valer. Max. l. 3. *Auaritia neque habendo fruitur fœlix, & cupiditate habendi miſerrima eſt.* 3. S. Chryſ. in Matth. *Auaritia eſt inſatiabilis ebrietas, iniuſtitiæ fomes: Auarus communis omnium hoſtis.* 4. Hier. *Auaritia eſt burſa Principum, cellarium latronum, rixa parentum, ſibilus hominum.* 1. Tim. 6. *Eſt radix malorum omnium.* *Auaritia eſt infœlix malorum radix.*

5. Bern. in Cant. *Eſt fornax in qua omnia Chriſti opprobria, ſputa, claui, lancea, flagra, crux, mors, &c. procuſa ſunt.*

1. S. Baſilius Hom. 17. in Diteſcentes. *Mare terminos habet: nox leges non tranſgreditur: ſolus auarus nullum circumſcribit tempus, terminum neſcit: ſed ignem imitando omnia comprehendit, ac depaſcitur.* 2. Mich. 6. *Adhuc ignis in domo impij, theſauri iniquitatis,* Quæ iſta? *Menſura minor, iræ plena.* *Eſt ignis.*

Quin Aug. Epiſt. 3. auaritiam inferno confert. *Auarus*, ait, *ſimilis eſt inferno. Infernus* *Eſt infernus.*

nus enim quantos mortuos deuorat, nunquam dicit: Satis est. Sic, etsi omnes thesauri cofluxerint in auarum, nunquam satiabitur Isa. 57. *Impij, quasi mare feruens, quod quiescere non potest.* In primis auari. Nam Chrysostom. hom. 36. in Matth. *Vt sine fluctibus mare nūquam: sic animi auarorum nunquam absque turbatione. Et antequam priora componant, alia inuaserunt.*

Est mare inquietū.

Est ianua oris.

Hugo de S. Vict. l. de claustro animæ. *Superbia clausit diabolo cælum; gula Adæ paradisum: Auaritia diuiti aperuit infernum.* Secundum istud 1. Tim. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa, & inutilia, & nociua; quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem.*

Est materia Iudicij extremi.

II. Auaritia in tribus mundi malis est vnum 1. Ioann. 2. *Omne, quod est in mundo aut est concupiscentia carnis, aut conc. oculorū. aut superbia vitæ.* His tria respōdent à Deo & consignata iudicia. 2. De superbia Angelorum, punita præcipitio: Et Ps. 73. *Superbia eorum; qui te oderunt, ascendit semper.* 2. De carnalibus, punitis diluuio. *Omnis quippe caro corruperat viā suā.* Gen. 6. 3. De auaris, puniendis in extremo iudicio. Matt. 25. *Ite maledicti. Esuriui; & non &c.* Et hoc erit omniū terribilissimū. Quare, vt S. Isid. li. de sūmo bono: *O pestis maligna auaritiæ, semper bonis animis detestanda; quid inconcussū dimittis? Tu genus humanū confudisti; tu comitem Christi ab Apostolatu deiecisti.*

Est idololatria.

Ephes. 5. *Auaritia est idolorū seruitus.* Vbi Sanctus Thomas, 1. Quia finem vltimum quasi constituit Diuitias. 2. Quia spem in has ponit. At hæc duo sunt idololatrica. Sicut Hebræi datum serpentem æneum, vt eo viso sanarentur; peruerso affectu dein adorarunt, thus illi adolentes: donec 4. *Regum* 18. Ezechias eum comminuit. Ita auari datas necessitati opes, tantum non adorant.

Finis eius interitus.

Demum peribunt cum ipsis. Eccles. 21. *Qui ædificat domum suam impēdijs alienis. quasi qui colligit lapides suos in hyeme.* Græci vertunt: *qui congregant sibi lapides ad tumulum sepulchri.* Quod hyeme ædificatur, nō solidatur: moxque dissoluitur & corruit: Ita *male parta male dilabuntur*, & sæpe ruina obruunt collectorem suum. Manna plus colligentibus in crastinum vermicabat. *Num.* 11. *Exod.* 16. Ita congestæ opes in putorem animæ vertunt auaro, abominabilem Deo. Quia Deo seruire non potest.

PARS II.

De seruitio duobus addicto quale sit?

Est damnabile.

I. NEmo *potest duobus Dominis seruire,* Deo & diabolo, ait S. Aug. 1. Nam Eccles. 2. *Væ duplici corde labijs scelestis, & peccatori ingredienti terram duabus vijs.* 2. Negant etiam Philosophi; & *D. Th.* 1. *q.* 1. *a.* 3. hominem plures habere fines posse: Dixi hoc: *Quia nemo potest duobus Dominis seruire.* 3. Nequiuere Dagon & Arca in templo consistere eodem, vel coli, 1. *Reg.* 5. 3. Neque Deus cœlestia impertit; dum terrenis inhiatur. Sicut *Exod.* 16. non pluit manna prius, quam farina defecisset Ægyptia.

Impossibile.

Idololatricum.

Monstrosum.

4. Degenerum aquilæ genus describit *Plin. l.* 10. *c.* 5. quod pisces captat in aquis, Pede id altero est anserino, ad nandum: aquilino altero, ad pugnandum natum: Tales biformes, bifrontes, bicipites, bicorpores, bipsychici, bidii, monstra denique sunt, qui carni simul & Spiritui, mundo ac Deo, terræ ac cœlo seruire posse videri volunt. 5. Finxerunt poetæ Hippocentauros, & Satyros, (hique fuere forte) qui formas gererent corpore binas; hominis vnam honestam, capræ aliam salacem, ahircissantem. Designarunt autem animos hominum hac ad bestialitatem, illac ad humanitatem, ad instar

Fabulosum.

Immundum. instar vertumni, versatiles. 6. Vespertilio, *Leu.* 11. abominabilis Deo est, & in immũdis censetur: Quod biformis sit; alis, auicula, serpens, pectore nudo. Tales sunt nycticoraces, qui desiderijs volare vellẽt, at pectore toto nudi serpentem terriuorum, & humireptum repræsentant. 7. Nequeunt amores duo, vel affectus vno consistere animo magis, quam vno in cælo soles duo. Quale quid Alexander Magnus respondit Dario Persarum Regi, suum ipsi regnum dimidiatum offerenti: *Nec cœlum*, ait, *duos soles, nec regnum vnum duos habere Reges potest.* Superbe; at sat vere.

Intolerabile. 8. Noluit Dominus, *Deut.* 22. agrum vnum semine conseri diuerso: noluit arari in boue & asino iugo iugatis vno: noluit vestes lana linoque mixtim contexi, vel indui. Et tu amores iugabis dispares? Affectus seminabis dissimillimos? Opes coaceruabis, terræque, polique? Sic habe. *Nemo potest seruire duobus.*

Vetitum. Quare (vt Ios. 24.) *Nunc timete Dominũ, & seruite ei perfecto corde atque verissimo, & auferte Deos alienos.* Respondit que populus: *Absit à nobis, vt relinquamus Dominum, & seruiamus Dijs alienis.* Ecquis oculus vno cœlum, terram altero conspexerit? Perinde id impossibile est animo.

PARS III.

De seruis duorum quales sint.

Serui tales sunt. 1. Ranæ. I. QVi tamen id conantur, ranæ sunt Ægyptiæ coaxantes ineptum. Ranæ sunt amphibiæ, terra viuunt & aqua: sed sunt & Ægypti plagarum vna: Exo. 8. *Percutiam omnes terminos suos ranis:* Adeoque Ps. 104. *Edidit terra eorum ranas etiam in penetralibus Regum ipsorum.* Vah, quot putres in orbe sunt ranæ huiusmodi! in cœnosa luxuria coaxant: in terra pœnitentiæ gradiuntur, scilicet. Quo passu, norunt Confessarij: quin Deus:

2. Neutrĩ sufficientes domino. 2. Sint homines duo, & Domini ijdẽ; at humoris, vt aiunt, diuersi. Hic Democritus aliquis, ille Heraclitus; vel hic Epicurus, ille Socrates, vt hic Cæsar, ille Sardana palus vel Heliogabalus; quis vir bonus reperiatur, qui vtrique seruire se posse confidat? Neque tamen hi tantum distant, quantum Deus & Mammona.

3. Sũt Samaritani 3. Qui nihilominus his seruire volent, Samaritanorum sequaces sunt: qui, 1. *Reg.* 5. Deo & idolis vnam superstitionem confinxerunt seruam.

Merces eorum 1. Laborare & decipi. II. Et quæ merces est, quæ data mandata seruis mundi? 1. Expertus Iacob. *Gen.* 31. bis septenni seruitio, quod Labano seruit durum periculosum, infructuosum. Nisi quod lippa ei Lia supponeretur, pro formosa Rachaele; *Gen.* 29. Sed & hac sterili. Et rem talem ac tantillam tanti empsites? *Ego pœnitere tanti non emam:* ait Socrates de caro scorto Laide, magno emẽda. At pluris emuntur à mundo voluptatulæ, tituli, diuitiolæ: Idque annorum vitæ totius seruitio, heu, & vah, quali?

2. Deseri. 2. Tali quales Amalecitæ; qui cum seruum haberent, quamuis fidum; ægrum tamen deserebant. 1. Reg. 30. *Puer Ægyptius sum*, ait ille; *Seruus Amalecitæ: dereliquit autem me herus meus, quia ægrotare cœpi.*

Inuno, & Mundo serui Carnique & Auerno. Tribus seruieris? Non potes duobus. Vnus est Dominus, & hic Deus, Iesus tuus.

Domino seruiendum soli. Notat *Tertull. lib. contra Hermog.* Deum post hominem creatum appellari Dominum in Genesi, non ante. Quod creata cætera velut nihili duceret; at hominem dignum, cuius Dominus esset Deus, & solus. Et homo illa præ Deo poneret posthabito? Dignus plane, qui infra cuncta deturbetur.

Serui vitiorũ innumerorum. III. Iam vero, cum duobus seruiri non queat, qui pluribus poterit? At Io. 8. *Qui*

facit peccatũ, seruus est peccati. Quot igitur sunt genera peccatorum, tot & dominorũ. Quot autem peccatis multi seruiunt?

1. Vnde Isa. 49. *Hæc dicit Dominus ad contemptibilem animam, ad abominatam gẽtem, ad seruum Dominorum* superbiæ, iræ, luxuriæ, &c. 2. *Peccator tot est seruus Dominorum, quot vitiorum,* ait S. Aug. 3. Et Diogenes Cynicus, *Laertio teste,* Alexandro glorianti, orbis se Dominum esse, totius, inquit: *Nequaquam, ô Alex. es Dominus, sed seruorum meorum Seruus.* id est vitiorum. 4. De talibus Ierem. 16. *Seruietis Dijs alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.*

PARS IV.

De mammona iniquitatis.

Opes habere non nocet. I. ET *Mammonæ,* id est, diuitijs. Has enim seruire homini oportet. Non dixit: Non potestis diuites esse, & Deo seruire. Nam copiosi fuerunt Abraham, Iacob. Iob, Tobias. &c. & serui Dei simul eximij.

Sed modus habendi. 1. Cum seruitute. 2. Euentu vano. 1. Si fœda sit, & non ferenda seruitus sub tyranno; fœdior illa, quæ sub Pluto Mammonio. Obtrudit aurum; deludit specie; & bulga demum plena reperitur stercore. 2. Quam hic verum Ps. 75. *Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt in manibus suis Viri Diuitiarum;* non sui iuris, sed serui istarum. 3. Hi ab Deo reijciuntur, qui auide hauriunt diuitias; non, qui moderate: Sicut Gedeonis milites Iud. 7. *Qui manu & lingua lamberint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum. Qui autem curuatis genibus biberint; in altera parte erunt.* *3. Cum auiditate.*

Itaque Ps. 61. *Diuitiæ, si affluant, nolite cor apponere.* Cor accommodare licet, non dare: non apponere sic, vt, Matt. 6. *Vbi thesaurus, & cor tuum sit.* *4. Cum effectu auiditatis.*

istius, qui est. 1. Idololatria. II. Hoc efficit idololatram: 1. Sicut Exod. 12. Spolijs Ægypti ditati Hebræi, *argentum & aurum suum fecerunt idola, vt interirent.* Ose. 8.

2. Apostasia. 2. Ita Iudas cecidit; volens in Apostolatu viuere, & in Mammona: *Matth.* 27.

3. Peccatum. 3. Ita Giezi seruus Elisæi, & Pluti, munera sectatus Naamani. Quæ merces? 4. Reg. 5. *Lepra Naaman adhærebit tibi, & semini tuo vsque in sempiternum.* Quam corpus eius plenum lepra; tam vitiorum plena omnium est auaritia.

4. Abominatio. 4. Speciem sume ex meretrice Apoc. 17. *Mulier erat circũdata purpura, & coccino, & inaurata auro; & lapide pretioso, & margaritis; habens poculum aureum in manu sua:* Ecce inauratam Auaritiam. Sed nũquid aliud? *Poculum plenum abominatione, & immunditia fornicationis eius.* Vti hæc, sic & auara anima, est prostituta mundi concubina, & pellax succuba.

5. Deuastatio. 5. Fuit Templum 4. *Reg.* 25. Iudæis simul & Ærarium publicum; & diuitiarum domicilium: Fuit vero & idem hoc causa, cur bello ab Chaldæis, Syris, Romanis appeteretur, expilaretur; demum vastaretur. Habent auripetæ in hoc & sui exitus exemplum. *Nescitis, quia templum Dei estis vos?* 1. Cor. 3. Quid igitur eadem in ara Dagon, & Arca? *Qui templum Dei sic violauerit, disperdet illum Deus.*

PARS V.

De solicitudine temporalium nimia.

Est ea ab Satana. NOlite soliciti esse. Quantũ enim curę temporalibus impendimus; tantum animæ detrahimus. Quippe diuisa est. 1. Israelitis sacrificare cogitantibus, ait Pharao, Exod. 5. *Otiatur; & ideo hæc loquitur. Plures reddat lateres, paleas etiam quærat: Vt sic ei non vacet alia cogitare.* Ita Satan de cultu Dei solicitis ingerit cogitationes alias, occupationes mouet & obijcit, vt distineat, & abstineat. Sed *nolite soliciti esse.* Et Luc. 21. *Videte ergo, ne grauentur corda vestra crapula, & ebrietate, & curis huius sæculi.*

Stolidus foret, qui scansurus montem præ-

Est onus voluntarium stolidorum.

præcliuem, onus inutile assumeret. Talis, qui *ea quæ sursum sunt, quærit*; & se vel terra, vel cura onerat. *Non est mollis ad astra via.* Quo durior fit onere tali opum. Et vel maxime, si pondus accesserit vitiorum. Est autem cupiditas tam vitiorum genitrix, quã nutrix curarũ. En & geminum pondus. Nec alterum vnquam absque altero est. Ergo *nolite soliciti esse.*

Est Iezabel. *Est Absalomi mula.*

II. Sed & crudelis est, ac sanguinaria Iezabel auaritia, 3. *Reg* 21. quæ mites efferat Achabos, & innocui sanguinis accendit siti. 2. Est mula vectrix Absalomi. 2. *Reg.* 18. quæ præcipitem rapit in arma virum, inque patrem filios armat, ius omne profanat; sed demum ex arbore pendulum hastis hostium obiectat. 3. Est Megæra, quæ Dei quoque Filium in summa euehit montium sæcularium principatuum, in excelsa pinnarum ecclesiasticarum, in ima vallium deuehit, ac intima desertorum; tentat & attentat omnia, tantum *vt cadens adoraueris eam.* Matt. 4. ô Mammonam omnis inquitatis!

Est Dirarum vna

Est fur animæ.

4. Bene Lucas *cap.* 12. *&* 16. asseclas eius fures, & latrones cordis humani sub parabola vocat; Apostolus 1. *Tim.* 6. Retia & laqueos diaboli. *Ouidius* 1. *Metam.*

Effodiuntur opes Irritamenta malorum.

5. Ego eas Circes veneficas, & incantatrices, Medæas, ac Syrenes marinas, Orci Diras, Furias, Megerasque libens appellarim. Sic Animum fascinant, & abripiunt totum, hominemque ex homine exuunt.

Quod Apelles pictor fassus est. Hunc ægrum Rex Archesilaus inuisens, clam ei sub ceruicali bulgã auri subtrusit. Eam reperienti, & exclamanti puero, dum sterneret lectum: ait Apelles: *Tace, Furtum Regis est.* Et is: Imo dederit indigentiæ tuæ. Dedit; ait Apelles: *Sed his donis animum mihi & cor dudum surripuit.*

Maledicitur à Deo.

III. Maledicti sunt tales. 1. An ideo Deus, *Gen.* 1. benedixit volatilibus, & natalibus: non item terrestribus animantibus, quod, qui bestiarum adinstar *terrena sapiunt*, ac quæritant; indignos benedictione subindicet? Dignos vero, qui mẽte, cœlestium meditabunda, volant; aut animo, nouissimorũ ac infernalium memore, per profunda natant? 2. Et merito. Nam vt terræ, auri feraces, rerum sunt cœterarum steriles: ita aurifodinæ animę sunt litore Tagi & Pactoli; aurifluorum fluminum, steriliores. 3. Adeo ardor adulterij, (quod animus cum auri scorto, auri pellacis amans committit,) succum exugit omnem religionis, & exsiccat cor auarum, ac aridum.

Est sterilis.

Vredo animæ.

Adultera.

Cor huiusmodi cognoscitur; sicut adultera in veteri lege explorabatur. *Num.* 5. Ad Sacerdotem adductæ, aqua ab eo diris deuota, & maledicta, & aliquantulo terræ mixta, & amara, dabatur bibenda. Ab qua si crepabat, rea erat: Sin'; innoxia. Talis aqua Diuitiæ, ex se adiaphoræ, sed auaris maledictæ; amaræ ob laborem acquirendi; fluxæ ob aleam perdendi: Hæ haustæ auari animam crepare faciunt ac necant; at bonis viris sunt innoxiæ. Quia isti sunt adulteri mammonæ: non hi.

PARS VI.

De Dei cura nostri.

Fidendum prouidentiæ Dei.

I. NOlite sollicitiesse, de crastino. 1. Sic Leu. 7. Sancitum. *Victimæ carnes eadẽ comedentur die, nec remanebit ex eis quicquã vsq; mane.* Innuit, pręsentibus fruendũ cum gratiarum actione, cæterum Dei prouidentiæ non diffidendum esse. 2. Idẽ in mannæ collectione significatũ, Exod. 16, *Vt nullus relinquat ex eo in mane. Qui non audierunt Moysen: sed dimiserunt ex eo quidam vsque mane, & scatere cœpit vermibus, atque computruit.* 3. Idem docuit Dominus

1. Qui sic iubc…

2. Quia animam dedit.

nus Luc. 11. istis; *Panem nostrum Quotidianum da nobis Hodie.* Noluit nos in mensem, annum, &c. petere.

II. In idem hic affert rationes, *Prima: Nonne anima plus est, quam esca: & corpus: plusquam vestimentum?* quasi dicat: qui dedit animam, qui corpus; dabit idem & sustentationem vitæ Dominus, quamdiu hanc superstitem esse voluerit. Secundum Philosophicum hoc axioma; *Qui dat esse: dat & quæ sequuntur ad esse.*

3. *Alites alit.* *Secunda ratio Respicite volatilia, quæ, &c. Nonne vos pluris estis?* q. d. Iniqua foret Dei prouidentia, ni res curaret humanas solicitius: quam animales brutorum.

Sed auium meminit hic potius, quam aliorum animantium, ob tria. 1. Quod prouidentiæ exemplum è cœlo peti oporteat; *Respicite volatilia cœli:* & in terram desini: *Considerate lilia agri.* 2. Quod quasi ab altrice terra absint longius cœliuagæ. 3. Quod brutis terræ & auxilia plura sint ab natura ad pabulandum; & esca eis vicinior. Vt formicæ industria, quæ, Prou. 6. & 30. v. 25. *populus infirmus,* Sed *qui præparat in messe cibum sibi.*

Poterat, ait *Chrysost. hom. 22.* proferre exemplum Moysis, 40. dies conseruati sine cibo, *Exod. 24.* Eliæ 3. *Reg. 17.* ab coruo pasti: Baptistæ 30. annis in deserto victitantis. Matth. 3. At maluit obuia, quam sublimiora, ac rara.

4. *Facit crescere.* *Tertia ratio. Quis vestrum cogitans potest adijcere ad staturam cubitum vnum?* q. d. Vt crescitis absque cura vestra, sed Dei prouidentia; ita & victitabitis. Suadet igitur Apostolus, 1. *Pet. 5.* vt omnem curam in Deum proijciamus: *Quoniam ipsi est cura de nobis.* Ita & Psal. 54. *Iacta super Deum cogitatum tuum, & ipse te enutriet.*

5. *Lilia vestit.* *Quarta. Considerate lilia agri, &c.* q. d. Deus non de necessarijs solum; sed & de decoris prouidet istis inanimis; quo magis Sui similibus hominibus? Exemplum cape ex Israelitis, 40. annos per deserta vagis: Attamen ingratis sic exprobrat, Deut. 8. *Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, & pes tuus non est subtritus: en quadragesimus annus est.*

III. Quocirca iuste infert Dominus porro sic: *Nolite soliciti esse, dicentes: quid manducabimus; aut quid bibemus; aut quo operiemur: Hæc enim omnia Gentes inquirunt.* Summa veritas hæc dixit. 6. *Gentili est cura anxia corporis.*

Talem fiduciam ad Dei prouidentiam Esdras habebat, è Babylone captiuum educturus populum Ierosolymam. Quãuis via longa, aspera: difficultatesq; multæ: & inops populus: noluit tamen à Cyro quicquam commeatus petere. *Exemplũ*

1. Esdr. 8. *Erubuit petere auxilium à Rege: Qui dixeramus Regi, Manus Dei nostri super omnes, qui quærunt eum in bonitate.*

Quare *nolite soliciti esse.* 1. Hoc statuite: quod Epicteto percunctanti: *Quis diues esset?* respondit Socrates: *Cui satis est, quod habet:* Ac rursus: Quis ditissimus? Ait: *Qui paucissimis contentus est:* 2. Item, Quod alteri sciscitanti, *Quæ via compendiosissima ad opulescendum?* respondit Democritus Philosophus: *Si cupiditatum pauper fueris.* *Epilogus.*

DOMINICA XVI. POST TRINITATEM.

Ecce, defunctus efferebatur, filius vnicus matris suæ: & hæc vidua erat. Luc. 7.

ELias, 3. *Reg. 17.* in Sareptam prope Sidonem veniens viduæ filium ad vitam reuocauit: fama mox late factum differente. Ita in Naim IESVS.

Super quo nos

I. *De triplici mortis genere.*
II. *De mortis necessitate.*
III. *De obliuione, & memoria mortis.*
IV. *De morte, & honore funebri.*

V. De explorato defuncto.
VI. De luctu viduæ.
VII. De excitato defuncto.

PARS I.

De triplice mortis genere.

Mors occidit lanceata. I. PEccati malitia ineffabilis est, & trinæ mortis inuectrix: Naturalis in corpus, Spiritalis in animam, & in vtrumque Damnationis. 1. Vti Ioab, 2. *Reg.* 18. Absolomum, rebellem patri, è puercu pendentem lanceis tribus transuerberauit, ac vitæ, honorumque cursum abrupit. Ita Adamum peccantem in Deum plagis tribus peccatum affecit; ac vitę, honorisque filum incidit. Rom. 5. *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum: & per peccatum mors.*

2. Vorat dentata. 2. Vidit Daniel, cap. 7. *Ecce bestia alia similis vrso in parte stetit: & tres ordines erant in ore eius, & in dentibus eius: & sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas.* Belua hæc effera peccatum est cum rictu faucium ter mortalissimo.

3. Territat trifaux. 3. Fingitur Poetis triceps, triquefaux canis Cerberus, ad orci ianuam excubitor, qui, Virg. Æn. 6. *tria maxima guttura pandens*, latratibus territat vmbras. Typus is peccati est, habentis trifaucem malitiam deprauatæ Voluntatis, Affectus peruersi, & Conscientiæ sæuientis.

4. Concutit orbem 4. Tria, inquit Salomon, *Prou.* 30. esse, per quæ terra moueatur, quartum eam penitus sustinere non posse. Tria illa sunt mortis genera dicta: peccatum est quartum intolerabile: terra autē mota homo est. Ier. 22 *Terra, terra, terra, audi verbū Dei.*

5. Terret memorata. 5. Idem Eccl. 26. *A tribus timuit cor meū.* Et quis ad trium iam dictorum memoriam non exhorrescat? Ipsa Domino sanguineum expressere sudorem.

6. Displagiat omnes. 6. Apoc. 9. *Tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne de fumo, & de sulphure.* Plagio hic peccatum est trinequam.

II. Id Lapillus est, *Dan.* 2. de monte Satanico, in pedes lutos statuæ Nabuchodonosoreæ, Adami scilicet, deuolutus, & hominem strauit morte corporali. *1. Mors corporis necat.* Erat corpus ante vti nobilis, nulli vectigale, non morbo, non fami, non frigori, non morti, &c. At peccatum ei nobilitatem, immunitatem, vitam abstulit: vt illi subsit decretu: *Puluis es, & in puluerem reuerteris.*

2. Anima damnat. 2. Idem in anima spiritale homicidium designauit, dum de statu gratiæ eam deturbauit. Rom. 6. *Existimate vos mortuos quidem esse peccato.* Ephes. 2. *Cū essetis mortui in delictis, & peccatis vestris.* Ita est: Omnis *Anima*, Ezech. 18. *quæ peccauerit ipsa morietur.*

3. Inferni vindicat 3. Idem mortem genuit sempiternam damnationis. De qua Ioa. 8. *In peccatis vestris moriemini*, Dictum factum. Nam Ps. 48. *Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos.*

Singula terribilissima. 1. *Mors* corporis quidem *omnium terribilium terribilissimum est*, ait Arist. 3. Eth. 2. At mors animę dirior: Psaltes: 33. *Mors peccatorum pessima.* 3. Mors vero inferni sæuissima. Aug. 13. Ciu. cap. 2. *Ibi erunt homines semper in morte, ac per hoc nunquam viuentes, nunquam mortui, sed sine fine morientes.* Et Dominus: Matt. 10. *Timete eum, qui potest animam & corpus mittere in gehēnam.* De prima in præsens agit Euangelium.

PARS II.

De mortis necessitate.

Moriendum est. I. THecuitis Dauidē Absalomo vt reconciliaret, ait, 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & velut aquæ dilabimur in terram.* 2. Heb. 9. *Statutum est omnibus hominibus semel mori.* 3. Dauid. Ps. 88. *Quis est homo, qui viuit, & non videbit mortem?* 4. Orig. in Ps. 33. ait Duo pharmacopolia Deum instituisse, ex herbis vnum, medendis morbis, aliud in S. Scriptura, animæ curandæ; morti nullum. Sap. 1. *Nullum est medicamētum exterminij*: 5. Alex. Magnus se Iouis Ammo-

Ammonij filium, Deoq; natum Deum coli permisit, ac voluit: poscentibus ab eo Philosophis mercedem aliquam pro obsequijs suis ait: Poscite, quicquid optaueritis: Et ij: *A morte nos immunes præsta.* Quibus ille: *Nemo dat, quod non habet.* Cui isti: Quid igitur audis acclamatores: *Rex, æternum viues*; Ioanni *Apoc. 6.* visa est peruagari omnia pallido mors inuecta caballo: Hic, quem naribus afflat; necat.

Mnimosynon Mortis Spectaculũ vitæ. II. Pontifex Iudæorum, *Exod.* 28. duabus insculpta gẽmis nomina gerebat XII. Patriarcharum, vt horum intuitu viueret memor mortis, & virtutis. 2. Græci, ac Romani ludis Circensibus vitæ cursum repræsentabant quadrigatũ quatuor celerrimis flexibus atque reflexibus. Earũ Aurigæ colorati significabant quatuor anni tempora. Equi qui quatuor item colorati, humores corporis. Vnde Sap. 15. *Æstimauerunt lusum esse vitam nostram & conuersationem vitæ compositam ad lucrum.*

Idolum humani generis. Simile Deus Nabuchodonosori; se immortalem credenti ostendit, *Dan.* 2. in statua: cuius caput aureum Reges & Principes; brachia argentea Prælatos brachij secculares, & Ecclesiastici, venter & fœmora ænea milites; pedes lutei homines notabant. Hũc colossum lapillus deijcit mortis. 4. Ioel. *c.* 1. Quatuor orbis plagas ab

Plagæ corporis. irato Deo immittendas, vt narrat, ait, *Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedet bruchus, residuum bruchi comedet ærugo*; Id est, fors, morbus, gladius, mors omnia depascent.

PARS III.

De obligatione, & memoria mortis.

Est amica dæmoni. I. MOrtis memoriã detergit animis dæmõ; renouat Prędicator. 1. Sic & intulit, & abstulit Satan Nabuchodonosori memoriam somnij de statua: sed retulit eam cum Deo Daniel, eiusdem & interpres extitit, 2. Noluit Deus victimã, *Leu.* 22. quæ cauda & auribus careret; Ita, ait Glossa, nec vult immemorem nouissimorum. 3. S. Athanasius inquit ideo Dominum maledixisse ficui, quod eius folijs nuditatem protexisset Adam; quasi memoriam lapsus ac miseriæ propriæ obruisset ijsdem. *Inimicus Deo.*

Memoria mortis. II. Hinc animalium induitur exuuijs homo; Quod, ait Orig. hom. 6. in Leuit. *decebat; vt peccator se talibus indueret, quæ essent insignia suæ mortalitatis, ne posset prætendere obliuionem, vel ignorãtiam suæ mortis.* 2. Nõ est Melior schola, quã sit mortis memoria. Ideo in officinã figuli Deus sitim misit Iere. 18. Etenim, *Ibi audies verba mea.* Officina, est mortis schola: figulus natura nos, vasa, denique rerum vicissitudo, rota. Nam Eccles. 1. *Generatio præterit: & generatio aduenit*: Illa mortuorum, hæc viuentium processio est. 3. Cœci nati oculos Dominus luto perlitos aperit: Notitia tui tuos aperit tibi. Et ea est, quæ Psal. 138. *Mirabilis facta est scientia tua ex Me.* *1. Est propria hominis.* *2. Schola optima.* *3. Sciẽtia maxima.*

Ignorãtia sui mala. Tam ea salutaris est: quam noxia ignorantia sui. Inde enim quæ nascantur mala prisci innuebant, picto homine cum pedibus leoninis quatuor, facie muliebri; corpore toto plumato. Id est: infantia quadrupes; bipes iuuẽtus, senecta tripes. Aut aptius forte: 1. Ioan. 2. *Concupiscentia oculorũ* leonina, *concupiscentia carnis* fęminina: *superbia vitæ* plumea, ventosaque. Hæc trifariam incurruntur, ferociter, muliebriter, & leuiter, si te non noueris.

Cognitio sui necessaria. III. Sin'te nosti: 1. Tum vero gratum ac crebrum offeres sacrificium super aram notitiæ tui. Ideo Exod. 20. *Altare de Terra facietis mihi: & offeretis super eo holocausta, & pacifica vestra.* 2. S. Bern. totus toto libro de Consideratione ad Eugenium Papam, aliud non vult, quam cognitionem sui à seipso incipere, & in seipso desine re oportere, 3. Vnicum hoc votum

votum erat S. Augustini: *Domine norim te: norim me.* At mors intimis essentiæ nostræ inhæret principijs. Iam vero, cum *scire, est rem per causas cognoscere*; Certe tum optime nosmet cognouerimus; si nostra principia inspexerimus; quæ sunt lutum, mortalitas, fragilitas, & vanitas.

Parit memoriā mortis. I. *Chrysostomus in 16. Matth.* ait, illum venire post Christum; abnegare se; tollere crucem suam; qui memor mortis degit: ad quam singulis passib. quisque ducitur, vt capitis reus. Huic non libet ridere, catullire, ludere. 2. Referunt, Lazarum resuscitatum fuisse argelastũ, & quasi apathon. Scilicet expertorum memorem.

Hæc defendit à dæmone. IV. Ioseph. *Gen.* 50. mandauit, in exitu Israel de Ægypto, sua secum ossa asportari. Factum: sed aiunt Rabini, Arcam Dei cum Lege Moysi, Virga Aaronis, & Manna cœli præijsse: agmen vero clausisse arcam Iosephianam. Nimirum illa tutabatur ab hostibus visibilibus: hæc inuisibilibus satanæ. In qua item tria: Lex vitæ & mortis Heb. 9. *Omnib. statutũ est semel mori.* Virga iustitiæ, Ps. 75. *Tu terribilis es: & quis resistet tibi? Ex tunc ira tua.* Manna, Spei nostræ *Iob.* 19. *Credo, quod surrecturus sim: hæc Spes requiescit in sinu meo.* Vt Iob ait.

Libidinē frenat. Moysem, Deutero. 34. *Sepeliuit Dominus in valle Moab cōtra Phogor* Idolum Priapæum Luxuriæ: Vt nimirum mortis memoria iustam refutaret ac refrænaret. Nā quoniam Ps. 72. *Non est respectus morti eorum; ideo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate, & impietate sua.* S. Hieronymus, vertit sic: *Non cogitant de morte sua; ideo, &c.* Quare sic precare: Psal. 38. *Notum fac mihi Domine finem meum.*

Abducit à vitijs.

Cicurat effrenes. I. Ægyptijs multæ immissæ plagę sunt; vt ab obstinacia resipiscerent: vt muscæ, ranæ, grando, tonitrua, tenebræ, sanguis aquarum, strages animalium: denique mortes primogenitorum, *Exo.* 12. Ad has Israelitas etiam abire coegerunt: quin dederunt, quæcumque poscerent. 2. Exploratores duodecim terræ promissæ, à Moyse missi, *Num.* 13. secure omnia peragrarunt, ac perlustrarunt, fructuumque specimen, comportarũt. Quia id temporis, ab peste tota terra grassante, erat plurima vbique mortis imago. Ad eum dein Iosue duos mitteret; omnia erant intuta: Vt ij etiam ab Raab essent occultandi. *Ios.* 2. Nimirum, quia in alta pace luxuriabantur incolæ. Adeo castitas mitigat animos, efferat impuritas.

Cōfundit auaros. Semiramis Regina suo mausulæo inscripsit hos characteres: Q. R. P. E. D. M. Q. Q. V. S. Id est. *Quisquis Regum pecunijs eguerit? demoliens monumētũ, quotquot volet, sumito.* Darius Rex Persarum legit; aperuit: cadauer reperit, & hoc tantum: simul epigraphen: *Nisi malus: & pecuniarum inexplebilis fores, mortuorum loculos nunquam mouisses.* Acris castigatio hæc ab mortis memoria in auripetas, & auaros.

PARS IV.

De more, & honore funebri.

In veteri lege. I. Efferebatur *filius.* Vnde Exequiarũ decus laudabile est. Nam vsurpatũ semper. I. Abraham Saræ electum coemit sepulcrum, *Gen.* 23. 2. Iacob, *Gen.* 50. Ex Ægypto in patrum infertur sepulchrum, tota nobilitate Ægypti comitante. 3. Tobias mandat. *Tob.* 4. *Cum acceperit Deus animam meam: corpus meum sepeli.*

In Noua. I. Lazarus, *Ioan.* 11. honorifice conditus fuit. 2. Et *Stephanũ sepelierunt viri timorati.* Act. 8. 3. Iesum Ioseph & Nicodemus: Et vero *Erit sepulchrum eius gloriosum.* Isa. 11.

Celebrantur & funerum deductiones. I. Abneris funus, 2. Reg. 3 Dauid & omnis Israel prosecuti sunt luctu publico. 2. Saulis, & cum eo cæsorum, Gabaonitæ, Quibus idcirco per legatos amplissimas egit gratias Dauid. 3. Iudas 2. *Mach.* 12.

per ampla misit oblata Sacris faciundis ac precibus, pro cœsis prælio. 4. Tobiæ laus magna, quod in mortuos sepeliendos pius extiterit. *Tob.* 12.

II. Item ethnicis adeoque impijs curæ fuerunt sepulturæ. 1. Nam Alexander Magnus amici Hephæstionis funus luctu duxit longo, & toto cum exercitu; quin & equis detonsa iuba: vrbem, vbi decessit ille, nudabat muris.

2. Refert *Val. Max. l.* 1. *c.* 7. quod Poeta Simonides ad mare inambulans, reperit cadauer, humat. Post multo transfretare paranti pefunctus apparet; dissuadet nauigationem in præsens: fore namque periturum. Acquiescit Simonides & collegis dissuadet; at frustra. Hi vixdum è portu egressi, sub oculis Simonidis merguntur. 3. *Idem* alias è cœna euocatus ad duos iuuenes; exit ad portam: reperit neminem: corruit domus: obruit vniuersos, seruato Simonide.

III. Varijs variæ tumulationes vsurpatæ fuerunt, *Lotophagi* in Africa defunctos in mare abijciebant: *Hungari* in lacus: *Bactriani* canibus obiectabant, publice ad hoc altis: sic *Cic.* 1. *Tusc. & Hier. li.* 2. *cõt. Ioui.* Massagetæ eos deuorabant; imo filij senes parentes ægros iugulabant etiam. *Alex. ab Alex. l.* 3. *c.* 2. Tybareni ex pertica suspensos ad solem exsiccabant, quos maxime dilexerant, vt præsentes intuerentur. *Scythæ* se viuos cum charissimis defunctis consepeliebant. Ægyptij pyramides suis statuebant, Iudæi suos in desertis, ac montibus sparsim defodiebant. *Matt.* 18. *Mar.* 5. *Luc.* 8. Ideo hic *efferebatur.*

PARS V.

De exportato defuncto.

Peccator est mortuo similis. I. ELatus hic, est peccatoris typus. 1. Corpus à morte gelascit: Et anima ab peccato. vnde peccata in pœnam Deus minatur: Eccl. 43. *v.* 21. *Gelu, sicut salem effundam super terram.* Vtque brumā nocet floribus: ita peccatū virtutib. 2. Mortuus est ponderosus: At peccato nil grauius. *1. Frigore* *2. Põdere.*

Acerbitas funeris ostensa.

1. Nam mare onera supportat omnia: Ionam tamen peccatorem ferre non quiuit. 2. Terra est solidissima: Ps. 103. *Fundasti terram super stabilitatem suam non inclinabitur in sæculum.* At peccato ferendo non est: Nam sub Core, Dathan, & Abyron disrupta dehiscebat. 3. Cœli *solidissimi sunt, sicut ære fusi,* Iob. 37. Luciferi tamen peccatum sustinere non valebant. Et anima fert. Heu! *3. Fœtore*

4. Mortuus fœtet? Et peccatum. Ps. 5. *Sepulcrū patens est guttur eorum.* 5. Mors necat: Et peccatum. Vtque sæpe fulmen ensem absumit illæsa vagina: sic animam peccatum. Apocal. 3. *Nomen habes, quod viuas: & mortuus es.* Quin Eccl. 8. *Vidi impios sepultos: qui etiam, dum adhuc viuerent: in loco sancto erant.* *4. Morte.* *5. Sensuū destitutione.*

6. Mortuus est exsensus: & peccator: Prou. 23. *v.* 35. *Vulnerauerunt me, & non dolui: traxerunt me, & non sensi.* Inde peccati nec pudor, nec dolor, nec vllus sensus.

II. Efferebatur ex vrbe, simul ex memoria hominum. 1. Ps. 30. *Obliuioni datus sum, tanquam mortuus à corde.* 2. Ideo sepulcrum dicitur terra obliuionis. Ps. 87. *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: & iustitia tua in terra obliuionis?* Id est, in inferno, vbi Deus impiorum obliuiscitur: ait Genebr. Ibid. *Sicut vulnerati dormierunt in sepulcris, quorum non es memor amplius.* *Defuncti sepeliuntur obliuione.*

Vidua Deo sunt curæ.

Efferebatur mortuus; quia patre orbus, à quo honeste institueretur. Et hæc sæpe causa mortis liberorum est. 1. Thren. 5. *Pupilli facti sumus absq; patre: matres nostræ quasi viduæ.* 2. Inprimis autem *Quartum penitus ignoro, viam viri in adolescentia,* Prou. 30. *Parentes causa mortis liberorum.*

PARS

PARS VI.

De luctu viduæ.

Acerbitas funeris ostensa. I. *Filius vnicus matris suæ.* Quo funus acerbius. 1, Dauid 2. Reg. 1. *Doleo super Ionatha, quia sicut mater vnicũ amat filiũ: ita ego te diligebam.* 2. Ieremias 6. monet populum, *Luctum vnigeniti fac tibi.* Item Amos 8. Zach. 12. 3. Annæ luctum audi: Tob. 10. *Heu, heu, fili mi, vt quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ.* 4. Thecuitis, 2. *Reg.* 14. Dauidẽ Absalomo reconciliare hisce conata est. *Mulier vidua ego sum: Et ancillæ duo erant filij: & alter alterum interfecit. Et consurgens cognatio: Trade, ait, eam qui percussit, vt occidamus eum, &c. & quærunt extinguere scintillam meam, quæ relicta est vt non superfit viro meo nomen, & reliquiæ super terram.*

Mirabilis medicus Deus! huic aufert liberos, opes relinquit: vt Dauidi. 2. *Reg.* 12. Isti vtrumque tollit: Vt Iobo. Alij finit inuri notam: vt Susannæ, *Dan.* 13. Quia alius alio laborat morbo, egetque medicamento alio.

Vidua Deo sunt curæ. II. *Et hæc vidua erat.* Cuius resuscitando filium IESVS ostendit curam suam in viduas. 1. Ps. 145. *Dominus custodit aduenas pupillum, & viduam suscipiet.* 2. Exo. 22. *Viduæ, & pupillo non nocebitis. Si læseritis eos: vociferabuntur ad me: & ego exaudiam clamorem eorum: & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio: & erunt vxores vestræ, & filij vestri pupilli.* Hæc spes esto vestra. 3. Qui autem contra vos steterint, *Turbabũtur à facie eius, patris orphanorum, & iudicis viduarum.* Ps. 67. 4. Ad hæc Deus. *Non despiciet preces pupilli: nec viduæ: si effundat loquelam gemitus.* Ecclef. 35. 5. Tutor viduarum obiectat Pharisæis, quod earum domos deuorent. *Matth.* 23. 6. Præco viduæ, duo minuta offerentis, est IESVS. *Luc.* 21. 7. Pontifex vt abstineret Heliodorum ab exspoliando Templo, ait pecunias illic esse pro viduarum ac pupillorum sustentatione. 2. *Mach.* 3. Sed cum is eum non audiret: ecce duo Angeli dire mulctauerant iniquum.

PARS VII.

De excitatione defuncti.

I. *Misericordia motus super eam*, luctu squalentẽ. Qualis Romæ L. Piso damnandus criminis, vultum luto sordidauit ac fletu: quo iudices flexit, vt absolueretur, donatus vitæ. Ita IESVS motus & matris, & mortui luteo vultu. Psalm. 102. *Recordatus est, quoniam puluis sumus: homo sicut fœnum dies eius.* Eia *Memento, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reducas me.* Iob. 10.

II. *Noli flere*, q. d. Si scires, quot malis ereptus sit; gratulareris ei: Et cum Salomone. *Eccl.* 4. magis laudares mortuos, quam viuentes. Persæ defunctos triumphali cultu adornabant indutos: quod felices esse censerent, iamque vicisse.

III. *Tibi dico: Surge*, ex morte peccati, Sed per memoriam mortis, hæc enim vitalis est, ac salutaris. 1. Qualis vituli aurei puluis, quem Moyses contritum dedit eius adoratoribus bibendum: *Exod.* 32. vel in remedium morbi genti idololatriæ. Talis est memoria mortis: itemque vanitatis consideratæ, quæ in rebus est mundi, solitis tantum non adorari. Eam tu contere, ac bibe salutem. Est id poculum τῆς ὑγιείας. 2. Naaman, 4. *Reg.* 4. mundatus à lepra, duo terræ plaustra secum vexit in Syriam: ad reuerentiam terræ, in qua sanatus fuit: & vouit Deo terræ: ne idola rursus adoraret. Vehito in memoriæ plaustro cineres mortis: iuuabit. 3. Expertus Dauid Psalm. 118. *Consideraui vias meas: & conuerti pedes meos in testimonia tua.* *Mortis memoria est medela salutis*

IV. *Et surrexit.* Simile 4. Reg. 13. *Quidam*

sepelientes hominem viderunt latrunculos, & proiecerunt cadauer in sepulchro Elisæi. Quod cum tetigisset ossa Elisæi, reuixit homo, & stetit super pedes suos. Et, tu ô IESV, eripe *de manu canis vnicam meam*, Ps. 21.

DOMINICA XVII. POST TRINITATEM.

Cum intrasset Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem: & ipsi obseruabant eum. Luc. 14.

ABsalon, 2. *Reg.* 13. vt se de fratre Amnone vindicaret; cõuiuium parat; in quo vitæ ipsius insidiabatur. Ita grex Pharisaicus IESV hodie.

Nos circa ista:

I. *De Inuidia adumbrata.*
II. *De peccato malitiæ in Sabbato.*
III. *De Pharisæis obseruatoribus Christi.*
IV. *De aliorum Censore ipso in primis culpabili.*
V. *De ingressu Domini in domum.*
VI. *De hydropico.*

PARS I.

De Inuidia adumbrata.

Quid sit. I. INuidia, inquit Alanus li. de complor. naturæ, *quod monstrosius monstrum? Aut quod dãnosius dãnũ? Quæ culpabilior culpa? Quæ pœnalior pœna? Hæc erroneæ cæcitatis* Qualis. *abyssus contentionis stimulus, corruptionis aculeus.* 2. Cypria. sermon. de liuore, *Inuidia est malum iugiter permanens, & sine fine peccatũ. Hinc vultus minax*; ait alibi: *Pallor in facie, in labijs tremor, stupor in dentibus: verba rabida: effrenata conuitia: manus ad cædem prompta: etsi gladio vacua, odio tamen furiatæ mentis* Vnde sit. *armata.* 3. Augustin. ferm. de verb. Dom. *Inuidia est filia superbiæ: suffoca matrem: & nõ erit filia. est odium alienæ felicitatis: respectu superiorum, quia eis non æquatur: inferiorum respectu, ne sibi æquentur: respectu parium, quia sibi æquantur.* 4. Idem lib. de Doct. Christiana. *Est vitium, quo solo diabolus reus est, & inexpiabiliter.*

II. S. Chrysostomus. *Pestiferum malum inuidia! Hominem in dæmonem immitissimũ conuertit. Ea sua dente mors intrauit; occisus Abel: Dauid persecutionem passus;* CHRISTVS *in crucem actus est.* — *Effectus eius.* 1. *Satanescere.*

2. Prou. 14. *Vita carnium, sanitas cordis, putredo ossium Inuidia.* — 2. *Putrescere.*

1. Viperæ natalem suum matricidio cruentant; Inuidia animam perrumpit, & necat. 2. Vnde Ambros. lib. de fuga sæculi. *Fuge inuidiam, quæ non alios solum: sed magis eum, quem possederit, lacerare consueuit.* — 3. *Animã exanimare.*

3. Hier. Epist. ad Demetr. *Quid inuido delectationis præstat inuidia? Quam secretis quibusdam conscientiæ angulis liuor ipse discerpit: & alienam felicitatem tormentum facit.* 4. Ideo Basil. sermon. de Inuidia; *Vt rubigo ferrum: sic inuidia, quam inficit animam, consumit.*

III. Vt tigrides, ait *Plut in Moral.* audito tympano efferascunt; Tigride ferocius inuidi ad laudes alienas ferociunt, ac rabiunt. 2. Iustus *Lucerna ardens, ac lucens*: iniustus est extincta lucerna fœtens, Vt autem cœcutiens Heli, 1. *Reg.* 3. ardentem videre lampadem non quiuit, ita nec inuidi iustum, sed delectantur sui similibus fœdum fumantibus. — 4. *Rabire.* 5. *Lucem nõ capere.*

3. Similes Phœnici, quæ odoratissima colligit ad nidum ligna, sed quib. incensis ipsa concrematur, ita inuidi alienis laudibus torrentur, & torquentur. Alieno malo viuit inuidia, moritur alieno bono. — 6. *Torreri laude proximi.*

4. Vt milui putescentia odorantur cadauera, locaque memphitica: at purum fugiunt aerem. Vtque muscæ saniosa corpora appetunt; fugiunt sana. Sic inuidi. Ista fere S. Basilius. Chrysost. in hom. *Inuidi aduersa aliorum fortuna, vt Scarabæi* — 7. *Sectari stercora.*

alieno stercore nutriuntur. Scarabæi erant Pharisæi.

PARS II.

De peccato malitiæ in Sabbato.

Causa taciti nominis Pharisæi. I. SAbbatho manducare. Ex composito die tali, ac præsente hydropico, inuitatur. Atque ideo inuitator indignus, cuius nomen exprimatur: quia ex certa malitia peccare adornabat, Iesumque calumniari. Et Simon, hospes Domini, inter prandendum peccabat, at fortuito. Nec enim quærebat capere Iesum.

Est Peccatum malitiæ. 1. Deo exosum maxime. 2. Punitũ seuerissime. Adeo Deus odit ex malitia peccantes, vt dicat Ps. 15. *Nec memor ero nominum eorum per labia mea.* 1. An ideo forte Adam ac Euam Deus acriter increpuit, serpentem vero vixdum verbo: quod hic ex quæsito; ex occasione illi peccassent? 2. An ideo forte Sacrificia constituit propitiantia pro peccatis, ex ignorantia, vel casu alio commissis: nullum vero pro ad missis ex dedita opera?

1. Diluuio. 3. Hæc enim sunt peccata in Spiritum S. His vltima perditio diluuialis debetur. Nam Gen. 6. *Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terra.* 4. Fratres quo- *2. Subiectione & cõfusione* que Iosephi in hunc peccarant ex malitia: Ideo sic orant. Gen. 50. *Obsecro, vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati, atque Malitiæ, quam exercuerunt in te.* Scelus, crimen enormius est. 5. Talee rat A- *3. Morte turpi.* mani scelus. *Esth.* 8. Cuius causa Esther *procidit ad pedes Regis, & locuta ad eum, vt malitiam Aman Agagitæ, & machinationes eius pessimas, quas excogitauerat contra Iudæos, iuberet irritas fore.* 6. Et Deus, teste Da- *4. Iudicio extr.* uid, in extremo iudicio singulariter inquiret in peccata malitiæ. Maxime si & *os tuum abundauit malitia;* Ps. 49. *& lingua tua concinnauit dolos.*

In Dominicã facta. II. *Sabbatho manducare.* Sabbathi magna religio: Sed nobis migrauit in Dominicam; ob Resurrectionis Dominicæ memoriam. Et quod hoc die cõditi sint Angeli: Israel exijt de Ægypto, vt Osorius ait: Deus legem dedit, Dedit primũ manna: Iesus natus, Circumcisus; Dedit Paracletum. En, quot causæ, tot mysteria.

1. Voluit, *Numer.* 28. DEVS offerri in- *In ea deuotio geminanda est.* dies vnum: *die autem Sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos.* Vt & nos in Dominica nostram duplicaremus deuotionem. 2. Vnde S. Gregor. lib. 1. Epist. 3. *Dominicæ die à labore terreno cessandum est; atque omni modo orationibus insistendum: Vt, si quid negligentius per sex dies agitur; precibus expietur.* 3. At ita agitur, vt cum Ierem ia iure plores, Thren. 1. *Viderunt eam hostes, & deriserunt Sabbata eius.* Adeo festa profanantur: Idque si solum cessando; & non etiam peccando grauius, quam alias. Et hoc, quam istud hodie peruagatius est.

Quid illis fiet? 1. Certe *Num.* 15. misel- *Obseruata exempla.* lus ligna pauxilla colligebat Sabbatho; lapidabatur. 2. Iudæi, Sabbatho ad pugnã lacessiti, 1. *Mach.* 2. se mactari sinunt potius, quam arma capiant. 3. Baptista Fulg. refert, in Iudæa fontem reperiri, qui continuo fluat, præterquam Sabbatho. Vnde Sabbathum dictus est. 4. Veteres Rabini tradunt, etiam dęmones obsessorum corpora Sabbatho deseruisse.

PARS III.

De Pharisæis obseruatoribus CHRISTI.

I. ET *ipsi obseruabãt eum.* Vere S. Ber. *Habuit in factis obseruatores: in verbis contradictores; & in tormentis illusores:* Adeo omnis Iesu vita *fasciculus myrrhæ* fuit, *Cantic.* 1. ob odium malignantium in eum.

Veritas odium. Cuius causa? 1. Quod eorum is argueret hypocrisin. Iuxta Isa. 58. *clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorũ.* 2. Hoc non agebant *Canes muti.* ipsi; ne exciderent gratia populi. Ideo Isa.

 56. Spe-

56.*Speculatores cæci omnes, canes muti, non valentes latrare.*3.At vero Iesu.Ps.39 *Annũciaui iustitiam tuam in Ecclesia magna; ecce labia mea non prohibebo, Domine tu scisti.* Patet hodie in conuiuio.

Insidiatores. *At illi obseruabant*, hinc instruentes mel epularum, inde fel insidiarum. 1. Similes Samsonis Leoni, *Iud.*14.cuius in faucibus mel, in visceribus putor; in corpore toto mors. Nam Ps. 27. *Loquebantur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.*

Maledicti. 2.Maledixit eos Habac.2.*Væ, qui potum dat amico suo, mittens fel suum, & inebrians; vt aspiciat nuditatem eius.*

Sunt peccatores. Ita ingenium est peccatoris. Psalm.36. *Obseruabit peccator iustum, & stridebit super eum dentibus suis.* Et mox: *Considerat peccator iustum, & quærit mortificare eum.*

Et de hoc queraturne iustus; an magis glorietur; dicens, Ps. 55. *Tota die verba mea execrabantur: aduersum me omnes cogitationes eorum in malum.*

At sibi nequam. Sed nocetis ipsi vobis insidiatores. 1. Vt manus emunctrices candelæ, hanc lucidiorem reddunt; at vrunt se, ac fœdant. 2.Item vos esse peruersos docetis. Vt qui visam in cœna Crucifixi imaginem, non leuaret, non mundaret, imo etiam digito monstratam exploderet. At Christum induerunt omnes Christiani; quos explorandos obseruatis: hocque malitiam propriam declaratis.

Iusto sũt gloriæ. Laborum Herculis primus fuit, hydræ multicipitis in Lerna superatio. Iustus, est *hercules: hydra*, inuidia; & hæc serpens. est: Ps.13. *Venenum aspidum sub labijs eorum* Multiceps est; multorũ, & in multis fortunis, fama, honore, vita, &c. in *Lerna* est cœnosa, paludosaque vitiorum. Sed *victa* nomen Herculi iusto parit sempiternũ.

Nec magnanimo nocent. Tinea, vestium ac lignorum pestis, nũquam cedros odoras rodit: Nec ad animas se penetrat inuidia, licet exteriora iusti arrodat: *Paruulum occidit*: Iob.5. Magnæ Animæ sunt illius contemtrices.

PARS IV.

De aliorum censore, ipse culpabili.

I. SEd quid est, quod, qui inquinatissimi, sint in aliorum defectus sagacissimi? 1.Cum, vt Sallustius monet, *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.* 2.Ideo & Dominus iussit; *Exod.* 25. in templo emunctoria esse aurea, itemq; lucernas. Aurei sint charitate, quia arguant alios pro æquitate. *1. Est rana.*

Alioquin erunt similes illi, de quo Apoc.16. *Vidi de ore draconis, & de ore bestiæ, & de ore pseudoprophetæ exire spiritus tres immundos, in modum ranarum.* Harum oculi rubent sanguine, non vero; quo carent, promuli glocientes: Sunt ranæ amphibia, quæ terra & aqua viuunt: in cœno coaxant, noctu maxime, obmutescunt hominem aduertentes adire: iniecto lapide se condunt mutæ. Talia sunt & detractorum; vt alibi explicatum.

Fuge. Non sic viri boni. Sed horum labia, vt Sponsi in Cant.5. *Labia tua, sicut lilia stillantia myrrham primam.* id est, dulcem præ cæteris, sed & amaram: At quę corruptionem prohibeat. Ita sunt verba iusti, arguunt, per oleum & vinum; ac sanant, seruantque à morte. Momo occinas licet illud *Martialis l.1.Epig.* *Nõ verus corrector.* *2. Est Momus.*

Cur maculas alios, maculosior omnibus, Albi:
Et carpi dignus carpere non metuis?

Nã, vt Aug.l.de serm. Dom.in monte. *Accusare vitia, officium est bonorum.* Sin'Non *debet aliorũ vitia corrigere*, ait Isid.1.de sum. bono. *qui est vitijs subiectus.* *Non vir bonus.*

1. Quo indignius erat, Petri manus in vinculis attineri, quarum erat, à vinculis animas soluere. 2. Sed vinxerat Ethnicus. Tu autem Christianus per linguam, culpæ astringis Sacerdotem detractor; *3. Est peior Ethnico.*

à quo

à quo te solui oportuit. Eo deterior es Ethnico.

Peior Oza. 2. Deterior Oza, 2. *Reg.* 6. Qui arcam videbat cadentem, sed non videbat, rem se committere indecentē, quod re vxoria pollutus Arcam auderet contingere. Ideo & morte luit subita. Time Deum, reuerere Sacerdotem, etsi peccatorem.

Peior Iudæis idololatris. 3. Cape exemplum; quam oderit Deus etiam vindices peccati, de quo rei sunt ipsi vindices. Rex Moab Hebræos diu attriuerat. Itaque tres Reges Iudæ, Israelis, & Edom iuncti vnum oppugnant, obsident, ad incitas adigunt. Vt Rex Moab in muris ante oculos Hebræorum sacrificaret suum primogenitum, 4. *Reg.* 3. Vel ipsis placandis, vt obsidionem soluerent; Vti Caietano placet: Vel Numini propitiando, quod Iudæis fauisse audierat, fauereq; eo, quod Abraham primogenitum ipsi obtulisset. Placuit Iudæis, eo redactum esse angustiarum hostem. Sed ecce Deus in eos pestem immittit dirissimam: vt cogerentur re infecta abscedere obsidione. Causa. Quia ipsi iam ante isti fuerant idololatriæ dediti, in qua Ps. 105. *Sacrificauerunt filios suos, & filias suas dæmonijs*: Cuius iam erāt vindices indigni: ac proinde vindictæ obnoxij eidem. Quam ergo pœnam repetunt: in illam incidunt. Quia culpa priores, & ideo peiores.

PARS V.

De ingressu Domini in domum.

Fœlix domus, hospita Christi. I. CVm *introijsset Iesus in domum.* Beata domus, quam init Dominus! Non exit sine symbolo dato. 1. Intrarat nuptiale triclinium: *Ioa.* 2. Et aquam vertit in vinum. Domum inijt Zachæi, *Lucæ* 19. Et salus ei facta est: Ædes Matthæi, *Matth.* 9. Et ex fœneratore facit Apostolum. Castellum Bethaniæ, *Ioan.* 11. Et Lazarum suscitat quatriduanum.

Figura. Id præfiguratum 1. in Arca, 2. *Reg.* 6. Quæ trimestri in domo Obededom morata, eam benedictionibus implet.

2. Elias, 3. *Reg.* 17. & Elisæus 4. *Regum* 4. vix subierant viduarum casas, cum ecce lecythi redundant oleo, farinulæ crescunt, filius reuiuiscit. Fœlix ter & amplius, cuius animam successerit Iesus!

3. Aristotel. lib. de cœlo ait: *Accessus, & recessus solis est causa generationis, & corruptionis in his inferioribus.* At Sol Iesus est. O quas salutes generat accessus Iesu? 4. Testis domus vel Pharisaica hæc. *Simile.*

Fidenter adeūdus Iesus. II. *Ecce homo hydropicus*, supercilij nil metuens Pharisaici, domum eius subit, desiderio sanitatis indipiscendæ. Adinstar Magdalenæ alias.

Ambo docent, quærendum esse Dominum, vbi fuerit, etsi in domo Pharisæi, in turba, in deserto, in monte, in mensa, in strato nauiculæ, &c. Fidite, & Ps. 33. *accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.*

Impijs nil sanctum. Sed viris nequam nil sacrum: vel *mensam hospitalem* conscelerant. Quin, hanc vertunt in arcam escæ aucupalis. 1. Quid hic aliud Pharisæi? *Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius.* Ps. 2. Ita, 1. *Mach.* 16. Ptolomæus Simonem S. Pontificem cum filijs duobus conuiuio tractat; & obtruncat. 3. Ita Absolon fratrem Amnonem 2. *Reg.* 13. 4. Anne verum in istis Iesu obseruatoribus istud: Ierem. 6. *A Propheta vsque ad Sacerdotem omnes faciunt dolum.* Ast, *Væ duplici corde!* Eccles. 2.

Bene semper agendum. III. Atqui docet nos Dominus, semper, & vbique locum esse faciendi bene; sed volenti opera misericordiæ colere, etiam vel in die festo. Vti Tob. 2. *Cum esset dies festus Domini, & factum esset prandium in domo Tobiæ, dixit filio suo: Vade, & adhuc aliquos de tribu nostra timentes Deum, & epulentur nobiscum.* Nota commensales pios, esse-

esse contribules. At hodie, heu quot mēsæ sunt Balthasariæ, ad quas plures adhibentur concubinæ? *Dan.*5.

De Epiikia. Idē docet nos Dominus τὴν ἐπιείκειαν Legis; præcepta scilicet obseruanda esse, prout Charitas dictat, & necessitas. Vnde Moses in deserto non circumcidit Iudæos; Dauid, etsi non sacerdos esset, Panes tamen Propositionis comedit. Iesus Sabbato sanitates procurauit. Ita subinde licet baptizare & fœminæ, carnibus vesci vel in maiore hebdomada; præliari vel in dominica, armis defensiuis. Nec enim necessitas habet legem.

PARS VI.

De hydropico.

Hydropici sunt. *1. Fastuosi.* I. **E**Cce *hydropicus*. Cuius similes turgidi fastu, exhaustis immodice aquis mundanarum, opum, honorum, voluptatum pereuntium, instar aquæ fluentis. Heu! quam multis hæ dulces videntur aquæ! Et quam pauci his potis se credunt hydropicos? Quin etiam

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Neque tamen omnibus potantur aquæ *2. Voluptuarij.* putiscentes meræ, id est, fastidiosæ voluptates ac fœdæ ad nauseam vsque; sed vina quoque hydropisin causantia, haudque paulo deteriorem oinopisin illa hydroposi. At quæ vina ista? Non opes, non luxurias ipsas; sed harum inquam voluptates quæsitas in illis, & spectatas solas.

1. Ita non peccat, cui opes affluunt: sed qui cor apponit. Non qui conuiuatur, sed qui se vel ingurgitat, vel deliciatur.

2. Huc spectat istud Prou.23. *Ne intuearis vinum, cum splenduerit in vitro color eius, subito enim mordebit, vt coluber, & vt regulus venena diffundet.* Ecce; non vinum ipsum; sed cupediæ vini vetantur. Hæ faciunt esse *fel draconum, vinum; & venenum aspidū insanabile.* Deut. 32. 3. Quale erat, quod Hannibal in castris suis pararat, mistum succo mandragoræ. Hæc autem lethargum inducit. Simulabat igitur fugam Hannibal; hostis in castra irruit, potat, sopitur alto sopore; Hannibal reuertit, sopitosque internecione delet. Vt refert *Sext. Iul. l.9. cap.*5. ô vinum Hannibalicū?

II. Ecce hydropicus. Cui peccator similis. *3. Peccatores sitientes peccatum.*

1. Teste Iob.18. *Tenebitur planta illius laqueo*, peccati, *& ecce exardescet contra eum sitis* plus peccandi. Adeo Psal. 41. peccati *abyssus abyssum inuocat.*

2. De his querela Ierem. 2. *Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas*; *Deum derelinquentes.* & ideo siti vexantur ad peccandum: Adeo, vt, *Quo plus peccarunt, hoc plus peccare laborent.*

3. Similes Lysimacho Thraciæ Regi, *Cœlum pro haustu commutātes.* qui in conflictu æstuans siti, se dedit hosti: proque haustu frigidæ tradidit regnum. Sic qui *Iob.*15. *vt aquam, peccatum bibunt*, cœlestis regni proditores fiunt.

4. Similes Ismaeli; quem Agar ancilla, *Ismaeles reprobi.* Gen.21. *cum consumta esset aqua in vtre, abiecit puerum; ne videret eū præsiti mori.* Multis aquæ baptismalis gratia ante annos consumitur; sed filijs seruæ animę peccatricis. Digni, qui abijciantur ad mortem.

Heu: quanta in mundo sitis est? 1. Tanta *Mundi sitis & ariditas.* nunquam in Samaria; cū triennio toto non pluisset. Quot moriuntur scelerum infami siti? Hos Iesus sitiebat clamans; *Sitio.* 2. Hi sunt montes Gelboe maledictæ ariditatis. 2. Reg.1. *Super quos nec ros, nec pluuia venit* gratiæ vllius; *Vbi ciderunt fortes Israel*, ab sceleratis deleti Prophetæ, Apostoli, Martyres; deletæ in animabus proprijs infusæ gratiæ; *Neque sunt agri primitiarum*; quia innocentiam primam perdiderunt, volentes perdi.

III. Ecce hydropicus. Cuius Humor libi- *Tres partes hydropisis seu vitiorum* dinē, Tumor superbiam, Sitis auaritiam designat. Hæc tria sunt ostia ad infernū.

1. Huc

semper sitientiũ. 1. Huc allusit Isa. 5. *Propterea dilatauit infernus animam suam, & os suum absque vllo termino, & descendent Fortes eius, & Sublimes, Gloriosique eius ad eum.*

Hæc tria hominũ genera sunt hydropica; sitiuntque aquam. *Qui biberit ex hac aqua; sitiet iterum:* sitiet in æternum Ioan. 4. 2. Talis erat Samaritana hydropica: *Quinque viros habuisti:* Neque tamen satiata: Nam *& quem nunc habes, non est tuus.* Neque hic illi explebat libidinem: at miseratus eam Iesus extinxit. 3. Vt de Messalina, Claudij Imper. vxore, Iuuenalis ait.

3. Peccatores sitientes peccatum.

Deum derelinquentes.

Quæ lassata viris, nondum satiata recessit.

4. Prou. 30. *Tria sũt insaturabilia, & quartum nunquam dicit: Sufficit. Infernus: & os vuluæ; & terra quæ non satiatur aqua. Ignis vero nunquam dicit: Sufficit.* Ignis ambitionem superbiæ, terra auaritiam, vulua luxuriam notat: tria autem vnam hydropisin; quæ nullo humore satiatur infuso; Ambitio; quia, Eccl. 14. *Insatiabilis oculus cupidi.* Et Prou. 13. *Venter impiorum* superborum *insatiabilis.* Alex. Magnus orbem subegerat, & tamen.

Cœlum pro haustu commutãtes.

Ismaëlis reprobi.

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis.

Auditoque Anaxagora docẽte, plures esse mundos, fleuit, se necdum eos vicisse. *Val. Max. l. 8. c.* 14. Auaritia item insatiata est: quam Diogenes olim hydropisin esse definiuit. Et tales mundus propinat aquas siticulosas; quas quantum bibis, tantum sitis.

Mundi sitis & ariditas.

Sitis & aqua cœlestis. Aliæ sunt aquæ cœli. 1. *Qui biberit ex hac aqua, quam Ego dabo; non sitiet in æternum: sed fiet in eo fons aquæ vitæ.* Ioan. 4. 2. Quare Ioan. 7. *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat; & flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* 3. Per Isaiam vocat cap. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas.* Nam Isai. 44. *Effundam aquam super sitientem, & fluentes super aridam.* 4. Apocal. 21. *Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis.* Hæ sitiantur aquæ.

Tres partes hydropisis seu vitiorum

DOMINICA XVIII. POST TRINITATEM.

Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua.
Matthæi 22.

Leuitis, *Leu.* 6. præcepit Deus, perennẽ ignem fouere in ara holocausti. Nobis Iesus, in corde & opere charitatem.

Cuius occasione nos

I. De Charitatis præcellentia.
II. De amore Dei cordiali.
III. De modis, & caussis amandi Deum.
IV. De dilectione proximi.
V. De modo, & caussis amandi proximum.

PARS I.

De Charitatis præcellentia.

I. Gratiarum gemma; regina virtutũ est *charitas, omnium maior.* 1. Cor. 13. Quale inter metalla est aurum, adamas inter gemmas; in corpore caput; à quo omnia in sensus, in artus singulos fluunt, ad suas cuiusque functiones. Talis inter virtutes charitas, rectrix animæ, eiusque facultatum. 2. Hinc Theologis est ea finis, ac centrum virtutum. Quo alludit Psal. 118. *Omnis consummationis vidi finem:* Quis hic? *Latum mandatum tuum nimis,* Charitatis, omnia sinu cõplectentis suo. *2. In Iesu.*

1. Est præcipua in virtutibus.

Vnde 1. Thim. 1. *Finis præcepti est charitas.* Est ea vel in Iesu virtus princeps. Cãt. 3. *Ferculum* omnis perfectionis *fecit sibi Rex Salomon,* Iesus *de lignis Libani,* donis Spiritus sancti; *columnas eius fecit argenteas* Fidei; *reclinatorium aureum* Spei, *ascensum purpureum* passionis ac mortis *media caritate constrauit:* quam eximie sanguinis effusione demonstrauit.

II. Auro ea confertur. 1. Apoc. 3. *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, prolatũ, vt locuples fias.* Ecce Iesus est hic mẽsarius: *3. Est aurum.*

qui quam morte meruit, nobis offert in fœnus. 2. Hanc qui habet, prædiues est: Nullus est, ea cui abest. 1. *Corinth.* 13. *Si fidem habuero; ita vt montes transferam; charitatem non habuero: nihil sum*, 3. Hanc respexit Salomon, 3. *Regum* 6. & 2. *Paralip.* 3. quando templum, & clauos etiam inaurauit.

4. *Est ignis.* Confertur Igni, in elementis præcipuo, Charitas in virtutibus præcellens.

1. Ezech. 1. *Sume tibi ignem de medio rotarum* duarum Noui & Veteris Testamenti, *in* cuius *meditatione exardescet* tibi *ignis* Ps. 38. Erat autem Nouum Test. implicite in Vetere: ideo *rotis rotæ erant implicitæ*: vt visebantur Ezechieli. 2. Moses de Deo scribit, Deuteron. 33. *In dextera eius ignea lex*: id est: in Iesu, qui dextera Patris, ardet charitas. 3, Ideo, Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram.* Qui vt vsque sublime petit; ita charitas cœlestia quærit.

5. *Est vestis nuptialis.* III. Vestis *charitas* 1. Pet. 4. quæ *operit multitudinẽ peccatorũ.* 1. Est pallium Eliæ, 3. *Reg.* 19. Quo ille simul ac repertũ in agro arantẽ Elisæũ cooperuit; & mox duob. hic bobus mactatis, sequutus Eliam est. Ita Iesus arantes in terrenis negotijs, aut vitijs, tegit sua charitate, trahitque ad Religionem: vt dicant Gal. 2. *Viuo ego, iam non ego; viuit vero in me Christus*: quem indui.

Heu; quot habitum sumunt Religionis; sed non charitatis? His dicet Iesus: Matth. 22. *Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?*

2. Hæc est tunica inconsutilis Iesu: cuius etsi S. corpus, vt saccus, scissum sit, nõ tamen illa. Vnde Aug. 19. c. Ioann. *Tunicam hominis iam iudicati, & in cruce pendentis carnifices non sunt ausi concidere; & tu vis charitatem Dei; imo charitatem, quæ Deus est, scindere?*

6. *Est Zona Iesu.* Zona aurea Iesu, est charitas; qua *Apoc.* 1. cingitur ad mammillas Misericordiæ & Iustitiæ, ad regendum omnia suauiter; & fortiter. Vnde Ps. 92. *Dominus regnauit, decorem indutus est* misericordiæ; *indutus est Dominus fortitudinem* iustitiæ, *& præcinxit se* charitate: Quippe *quæ est vinculum perfectionis*, Col. 3. Eam significabant catenulæ aureæ, *Exod.* 28. in Rationali animæ, duobus nexæ annulis duorum maximorum præceptorum. Vt autem catenæ ex pluribus constant annulis? ita charitas virtutibus cœteris. Nam 1. Corinth. 13. *Patiens est, benigna est, &c.*

PARS II.

De Amore Dei cordiali.

Amore Concupiscentiæ. I. AMor duplex est: Amicitiæ, quo amamus alterum propter seipsum: Concupiscentiæ, quo amamus alium propter emolumentum ex ipso. Ille huic præstat. Vtroque summe diligendus est Deus.

Concupiscibili. 1. Quia Prou. 3. *Omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari.*

2. Hinc Mosi ait, Exod. 33. *Ostendam tibi omne bonum.* 3. Exclamat S. Anselmus: *Cur ergo per multa vagaris ô homuncio, quærens bona animæ & corporis? Ama vnum bonum, quod est omne bonum, & satis est.*

Et Amicitiæ diligendus est Deus. 2. *Item amore amicitiæ* amandus Deus est, quia Deus est. 1. Ps. 72. *Quid est mihi in cœlo; & à Te quid volui super terram Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum?*

2. Iussit Deus, *Exod.* 30. sibi suffitus genus parari soli, & *Talem compositionem non facietis in vsus vestros; quia sanctum est Domino. Homo, quicunque fecerit simile, vt odore illius perfruatur; peribit de populis suis.* Simile iussit de diligendo se propter se. 3. Filij Aaronis Nadab, & Abiu, quod alieno igne thurificassent, morte luerunt. *Leu.* 10. Non vult amore profano diligi Deus, sed amore qui sit omnia super. 4. Hinc D. Thom. in Opusc. de Amore Dei, ait. *Dei proprium est, vt sit centrum totius amoris. Est*

enim

enim summum bonum, cui proinde debetur omnis amor. 5. Rege Babylonis omnia vastante Ierosolymis, Sacerdotes solum Ignem Sacrum occultarunt. 2. *Mach.* 1. cum & alia perinde potuissent. Ita amori Dei omnia posthabenda. Sitque fixum hoc Rom. 8. *Quis nos separabit à charitate Dei?*

Ex toto, non partim.

II. *Dilige ex toto.* 1. Quia Oseæ 10. *Diuisum est cor eorum: nunc interibunt.* 2. Elias Israelitis. 3. Reg. 18. *Vsquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini eum, si autem Baal; sequimini eum.*

Cor offerendum Deo.

3. *Phil. Dietz. in hac Dom.* tale quid refert Eremita quidam cum diu impense Deũ orasset; vt, quæ ipsi forent gratissima, sibi reuelaret: facturum sese, cum Deo. Demum Tentator adest, Angelum mentitus lucis: Tria sunt, inquit, quæ si obtuleris Deo; certam te iubeo sperare salutem. Sunt autem, Luna noua, Solis rotunditas. Rotæ pars quarta. Dixit, & euanuit. Ille ista sibi ratus impossibilia, oraculum interpretatur ad sui reprobationem. Iamque propius erat nihil, quam vt desperaret; cum ecce miseratus hominem Deus, per Phylacangelum ei resoluit ænigma. Luna, ait, est C: Solis rotunditas est O: pars rotæ est R: Ergo, COR offer Deo & satis est. Quo dicto, sublimis abijt. Idem ænigma Poeta sic complexus est.

Dimidium sphæræ; C. Sphæram, O, cum Principe Roma.
Postulat à nobis totius ConditOR orbis.
Alius ita.
Tolle caput Ceruì; caput Ouis, viscera ce Rui:
Offerto ista Deo: Deinde beatus eris.

Ita nimirum Prouerb. 23. *Fili, præbe mihi COR tuum.*

Et Totũ, cætera partim.

Cor reposcit totum solus: ad cœtera vel dimidiata acquiescit. Hinc Luc. 11. *Quod superest, date eleemosynã, & ecce omnia mũda sunt vobis,* 1, Luc. 19. *Dimidium bonorũ meorum do pauperibus.* Et fatetur Domino. 2. Sat illi, *Ioan.* 6. colligi fragmenta, & dari pauperibus. 3. Sat illi decima pars frugum. 4. Sat Dominica, dierum hebdomadæ data vna. At Cor vult totum.

Charitatis excessus bonus

III. *Virtus omnis in medio consistit,* ait Arist. in Eth. *vitia in extremis.* Solus autem amor Dei in excessu perficitur.

Pondus, vnde.

Sed Angelus ad Esdram, 4. Esd. 4. *Vade pondera mihi pondus ignis.* Id est, Charitatis, quantum id in te præponderet rerum pereuntium amori. Hunc miratur Sponsus in Sponsa, Cant. 4. *Quam pulchræ sunt mammæ soror mea sponsa?* &c. Alij legunt. *Quam pulchri sunt amores tui?*

Robur quantum Simile.

Idem Cant. 8. *Fortis, vt mors dilectio, dura: sicut infernus æmulatio:* Id est, Tanta est tua mei dilectio, vt morti & inferno par sit.

1. Vt mors hominem ad læta, tristia, desideriaque reddit insensibilem: Vtque infernus est inexorabilis, ad vllum dimittendum. Ita charitas cor ab omnibus abstrahit, astringit Deo, nec auelli sinit.

2. Roman. 8. *Quis nos separabit à Charitate Christi, Tribulatio, angustia, an fames, an nuditas, &c. Certus sum, quia neque mors, neq; vita.* Exclamat S. Chrysost. *O Paule, cœli ciuis, ecclesiarum columna, Angelus terrestris, homo cœlestis?*

PARS III.

De modis, & causis amandi Deum.

Dilectionis. 1. modus.

I. *Diliges Dominum Deum tuũ, ex &c.* Id est, 1. vt S. Gregor. *super omnia.* 2. Vel, vt Hugo Cardin. in 4. cap. Luc. Quia Creator est, Tutor, Redemptor, Glorificator est. 3. Vel, vt Greg. Nyss. *ex toto corde,* id est, *ex potentia vegetatiua,* quæ in corde. *Ex tota anima,* id est, *potentia sensitiua,* quæ in anima est: *Ex tota mente:* id est, *potentia rationali,* quæ in mente residet. Vt, quod viuimus, sentimus, intelligimus: id omne amori Dei consecremus.

4. Vel, vt Alex. ab Hales in 3. dist. 27.

Ex corde : id est, super omnia temporalia: contra auaritiæ appetitum, qui ex corde existit. *Ex anima*, id est, super omnia creata : contra concupiscentiam delectabilium. *Ex tota mente*: id est, super omnes honores: contra inanem gloriam,

2. Æquitas. Et vero æquissimum mandatum est.

1. Nam 1. Cor. 9. *Quis plantauit vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?* At Deus omnem amandi potentiam in anima plantat, ergo. 2. Ideo *Exod. 23.* &c. iussit: *Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui.* At cordis primitiæ sunt desideria, affectus, amor: ergo.

3. Proprietas. Sed scito, quid amori vero proprium sit quarto modo: Nimirum Prou. 17. *Omni tempore diligit, qui amicus est.*

Causæ, quia. 1. Deus est Totũ. II. Iam cur sit diligendus Deus? *Primo.* Deus est nostrum *Totum* & *omne*; sed pars naturaliter diligit suum totum. Ideo manus se obijcit ictui pro capite. Ne detur vacuum in Vniuerso, ignis aliquando contra naturam descendit; terra eleuatur, & aqua; aer turbatur ac tonat.

2. Amor est Rex affectuũ. *Secundo.* Quia amor est quasi ens omnium affectuum; vt, quo is vergit, totus sequatur homo. Est vt primum. Mobile, quod omnes rapit orbes. Est Spiritus, *Ezech.* 1. qui rotas animi impellit: Vnde August. *Amor meus pondus meum: illo feror, quocunque feror.*

3. Deus est infinitus. *Tertio.* Quia Mundus Mathematicis est merum punctũ; Philosophis pene Nihil, respectu Dei: nam *finiti ad infinitum nulla* cõparatio Sapienti est. *Eccl.* 1. *Vanitas vanitatũ, & omnia vanitas*: At Deus est æternũ Esse, & Bonum infinitum, & mera realitas: ergo Ps. 4. *Filij hominum vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium.*

4. Omnia amant Deum. *Quarto.* Quia quod in rerum natura est, Deum id semper amat, & suo modo adorat. Vt Angeli, cœli, sidera, *in ordinatione tua perseuerant* Deus Ps. 118. Sic elementa, amantia, plantæ; Ergo & homo vel maxime tenetur.

5. Homo est creatura vniuersalis. *Quinto.* Cum Rex creaturarũ sit homo, & quædã vniuersalis creatura, illo amãte, etiã cœteræ amabunt: non amante Deum ipso, cœteras etiam abstrahet ad peccatũ suum, & vertet in DEI iniuriã. Et omnia alia DEVM diligent: Principium autem omnium homo non diligeret? Hoc vero esset absurdum totius Vniuersi generale.

6. Deus est centrũ. *Sexto.* Omnia naturaliter petunt suum centrum; & extra id detinentur non nisi violenter: in eo autem quiescunt: Sed Deus est animæ, & amoris humani ac diuini centrum. Vnde nullus amor, aut affectus noster potest in vllis terrenis quiescere: semper enim in statu violento est. Ergo. Hinc Augustinus li. Confess. *Fecisti nos Domine ad Te: & inquietum est cor nostrum, donec perueniamus ad Te.*

7. Deus & amor infiniti sunt. *Septimo.* Si qua silua & ignis, ambo infinita, forent coniuncta: semper flagrarent: At Deus, & amor sunt infiniti: ergo. Hinc Augustinus in Soliloq. c. 28. O *ignis, qui semper ardes, & nunquam extingueris: O amor, qui semper eris, & nunquam tepescis: Accende me, & accendar. Accendar, inquam, vt totum diligam Te solum. Minus enim Te amat, Qui Tecum aliquid Amat.*

8. Amor efficit diuinos. *Octauo.* Virtutes morales hominem reddunt prudentem, iustum, temperantem, fortem: Sed tales & Ethnici fuerunt. At verus amor diuinus diuinos, ac quasi semideos efficit. 1. Ioann. 4. *Qui manet in charitate, in Deo manet: & Deus in eo.* Et 1. Corint. 6. *Qui adhæret Deo, vnus spiritus est.* Augustin. *Si terram diligis: terra es. Si cœlum diligis, cœlum es. Nonne dixi: Si Deum diligis, Deus es?* S. Dionysius ait: *Anima speculum est; si cœlo obuertas, stellas repræsentat, si terræ, lapides & spinas exhibebit.* *Simile scitum.* Quare *Diliges Dominum Deum tuum, &c.*

Sed

Signũ dilectionis. Sed vnde cognosces, te diligere? Deum *Exod.*19. in montem descendisse in igne; fumus indicabat. Si tui fument affectus & appetitus, atque exhalantes quasi in te exarescant ac rarescant, indicium est, Deum per charitatem in te habitare. Item expulsu incitatiore febrim grauiorem, leniorem ex remissiore dijudicas: ita de charitate æstimato ex affectu, & conatu tuo ad diuina incumbente.

PARS IV.

De amore proximi.

Amor proximi est. 1. Luna. I. Diliges proximum tuum. 1. In mundo luminaria duo; in microcosmo amores sunt Duo, Dei, & proximi. Hi prælucent ad omnia. Ab his omnis fortuna, salusque hominis dependet. *2. Polus artarct.* 2. Astronomis duo docentur poli, Arcticus, & Antarcticus: alterum qui sustulerit; orbem dissoluerit. Christianis duo sunt amores, *In quibus tota lex pendet & prophetæ.*

3. Altera ala. 3. Animalia *Ezech.* 1. alas habebant, ad cœli volatum; & pedes ad gressum in terra, Homo alas amoris diuini; pedes, proximi. Vnde Isa. 40. *Assument pennas, sicut aquilæ:*

4. Diplois 5. Spiritus Dei. 4. Prou. 31 *Domestici eius vestiti sunt duplicibus.* At domestici Dei sunt iusti. 5. Elisæus Eliæ, 4. Reg. 2. *Fiat in me duplex spiritus tuus.* Ita quilibet iustus orare Deum tenetur pro amore gemino.

6. Minutum magnum. 7. Oleum 6. Viduam dilaudat Iesus, *Luc.* 21. quæ duo minuta obtulerat. Ea sunt geminatus amor animæ impensus in Ecclesiæ communionem. 7, *Luc.* 10. Pius Samaritanus oleum & vinum conferebat secum, ad curandum seminecem: Christianus misericordiam in proximum ex amore Dei probet necesse est, ac præstet.

8. Discipulus Domini. 8. Luc. 10. *Misit illos binos ante faciẽ suã.* Vbi S. Greg. *Quia duo sunt præcepta charitatis: Dei videlicet amor, & proximi.*

Apophthegmata. II. Amor proximi est naturalis toti humanæ naturæ, etiam barbarissimarum gentium. *1. Clementia.* 1. Vnde Nero etsi sæuissimus, catalogo adiudicatorum ad mortem subscripturus ait, *Vellem nescire litteras.* *2. Misericordia.* 2. Seruus Pollionis crystallinum forte fregit; addicitur murænis obijciendus; supplicat eius amico Cæsari. Hic seruum donat pileo libertatis, Pollioni destruit viuaria, diffringit omnia vitra. Sic *Io. Bapt. Fulg. l.* 5. c. 5.

3. Iustitia 3. Alexand. Magnus matri quendam ad necem poscenti ait. *Aliam, mater à me postula mercedem: Vita enim hominis nullo beneficio compensatur.* Plut. in Apopht.

4. Remissa iniuria. 4. M. Antonius coniuratis in caput suũ proditis condonans coram Senatu testatur: *Malo ab inferis excitare mortuos: quam viuos dare inferis,* 5. Scipio Africanus ait: *Malo vnum seruare ciuem, quam hostes mille perdere.* 6. Cæsar Aug. viso, quod legati gestarent melitæos; quærebat: Suntne in Græcia pueri? q. d. Homines amandi sic, non catelli.

5. Figura S. Greg. Hom. 38. *Vos estis Cortinæ Tabernaculi,* Exod. 26. *qui per fidem in cordibus secreta cœlestia velatis. Sed cortinis coccus bis tinctus debet inesse. Coccus ignis speciem habet, Quid vero est charitas, nisi ignis? Sed ista debet esse bis tincta: per amorem Dei, & proximi.*

PARS V.

De modo & causis amandi proximum.

Dilige. 1. In aduersis. I. AT dilige tam in aduersis, quam secundis. 1. *Tob.* 9. Ad reluminatum Tobiam *venerunt consobrini, & congratulabantur ei de omnibus, quæ circa illum ostenderat Deus, & per* 7. *dies epulantes, omnes cum gaudio magno gauisi sunt.* Ante ad cæcum *2. Vt teipsum.* venisse, nil reperitur. 2. Nec Adam peccator vxorem pari, quo sese, dilexit amore: accusans ipsam se excusando. *Mulier, quam dedistis &c. Gen.* 3. S. Bern. negat eum vere vxorem dilexisse.

3. Aristoteles roganti; *quid vera est amicitia?*

ni- citia? ait: *Est anima vna in duobus corporibus.* Idem 8, *Eth. Amicus est alter ego.* 4. Corinth. sic amabat Paulus, vt 2. *Corinth.* 11. testaretur: *Æmulor vos Dei æmulatione*, id est, vti pro Deo, sic & pro vobis mori non fugio. Vere, Cantic. 8. *Fortis, vt mors, dilectio.*

...mam tuam.

4. *Supra vitam.*

5. Moyses in Sinai audiens de morte sua, nil de se solicitus, orat pro populo. Numer. 27. *Prouideat Dominus hominem, qui sit super multitudinem hanc, qui possit exire, & intrare ante illam. Ne sit populus Domini, sicut oues absque pastore.*

6. Elias ex amoris ingentis commiseratione erga afflictos, ex triennali siccitate, 3. Reg. 18. *ascendit in verticem Carmeli: & pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua orans.* Gestus is humilitatis erat. Nam seruis Iudæi caput inter genua, & infra ligabant manus, sicque conglobatos fustigabant. Vnde Iob. 15. *Angustia vallabit eum, sicut regem, qui præparatur ad prælium* Ita Elias, quasi seruus: Ps. 37. *Ecce ego in flagella paratus sum.*

Vt natura in ceruis. 7. Cerui, ait August. *lib.* 83. *q.* 28. flumen tranaturi, cornua alter in alterius dorsum ponit: primus secandis fluctibus fessus abit ad postremum, eique sua imponens cornua quiescit, sicque deinceps, donec transmiserint vndas. Similiter Gal. 6. *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Euseb. Emiss. ibi sic commendatur: *Alter alterius commodis studeamus.* Ideo mandatum, Rom. 12. *Fraternitatem caritatis inuicem diligentes.*

II. 1. Cor. 13. *Nunc autem manet spes, fides, & charitas, tria hæc. Maior autem horum est charitas.* Causa. 1. Quia *Qualia sunt subiecta, talia sunt prædicata*, aiunt Philosophi; sed Voluntas est subiectum charitatis, At ea est maior memoria, in qua spes, maior intellectu, in qua fides: Ergo *omnium maior est charitas.*

Causa 1. subiectum.

2. Finem. 2. Quia *finis est nobilior omnibus quæ sunt ad finem.* 2. Phys. 1. Eth. &c. Sed charitas est finis. cæteræ virtutes sunt ad finem, illam scilicet ipsam: ergo.

3. Quæ virtus ad Deum accedit propior, ea est & nobilior: *D. Thom.* 2. 2. *q.* 23. *a.* 6. Sed charitas est illa: Nam 1. Ioann. 4. *Deus charitas est.* Et Virtutes cæteræ sine hac ne virtutes quidem nominari possunt. *D. Th.* 2. 2. *q.* 23. *art.* 7. *3. Deum.*

4. Forma est, quæ dat esse rei, & est dignior omnium, sed charitas est forma cæterarum, ergo. 1. Vnde August. lib. de Verb. Domini, *Attende, quanta est charitas, quæ si desit, frustra habetur cætera, si adsit, habentur omnia.* Ratio Quia 8. *Phys. Arist. & D. Th.* 2. 2. *q.* 1. *art.* 1. In causis essentialibus subalternatis si vna tollatur, cæteræ concidunt, Sin' prima perstet, cæteræ non deficiunt. Ita charitas cæteræque virtutes. Sicut salua radice, succus permeat ad truncum, ramos, folia, flores, fructus. Sin' illa patiatur: & hæc patiuntur. *4. Obedientiam.*

Quare ad hanc incumbamus: quia

1. Augustin. 10. ciuit. *Est donum Dei, quo nullum est excellentius.* 2. Et August. l. de verbis Domini: *Qui secundum regulam veræ charitatis viuit, non homo, vel Angelus, sed Deus censendus est.* Oratorie Dixit.

DOMINICA XIX. POST TRINITATEM.

Ascendens IESVS in nauiculam transfretauit. Matth. 9.

ARca Dei. 2. *Reg.* 6. Cariathiari per triginta millia hominum ducta in domum Obededom, eam locupletauit. IESVS Noui Testamenti Arca è Iudæa in Capharnaitæ domum veniens, eam benedictionibus replet, prædicat in ea, peccata dimittit, sanat.

De hoc nos

I. *Dignitas & vis Fidei quanta sit.*

II. *Quid patriæ, quid cognatis debeamus.*

III. *Obla-*

III. Oblatus æger quorum nos moneat.
IV. Baiuli, & turba quorum.
V. Qualis Fides profit, & quatenus.
VI. Qualis morbus sit & consanatio.
VII. Qualis remißio, & iustificatio.

PARS I.

Dignitas, & vis fidei immensa est.

SAnctus Chrysostomus super Matth. *Fides Religionis Catholicæ culmen est animæ, ostium vitæ æternæ, & totius veritatis stabile fundamentum.* 2. S. Augustinus l. de Fide ad Petrum; *Fides est omnium bonorum fundamentum, & humanæ salutis initium.*

3. Fides est *thesaurus in agro*, Matth. 13. *quem qui inuenit homo, vendit omnia & emit agrum illum.*

Figura. Est ea Candelabrum templi, & omniscia. 4. Est *Candelabrum aureum totum, & lampas & eius super caput ipsius, & septem lucernæ eius super illud, & duæ oliuæ super illud; vna à dextris lampadis, & vna à sinistris eius.* Hoc fieri Deus præcepit, *Exod.* 25. & Zacharias vidit in templo, *Zach.* 4. Hoc est Fides cum 7. Sacramentis, & charitate gemina. Regina est ea scientiarum, sine qua nil scimus; cum qua omnia scimus. Prou. vlt. *Multæ filiæ congregauerunt sibi diuitias, tu vero supergressa es vniuersas.* Glossa. *Scientia fidei omnes diuitias scientiarum supergreditur.*

Est minutum viduæ. 5. Fides est minutum viduæ, *Luc.* 21. dantis plus omnibus. 1. Quia subiectum habet dignissimum, Deum; Et increatæ veritatis lumine cognoscitur: *D. Th.* 2.2.*q.* 4.*a.* 8. Et scitur S. Spiritus testimonio, qui docet nos omnia. Vt hac vna, stupidissimus quisque doctior cunctis Philosophis. Vnde versus:

Qui Christũ benescit; satis est; si cætera nescit. 2. S. Bonauent. *Melius est modicum de Deo scire, quam omnium cœlestium simul & terrestrium notitiam habere.* 3. Bernar. *Nulla maior nobilitas est in mundo; quam Fidei, quæ animam sic nobilem facit, & sublimat, vt etiam digna sit sedere à dextris Virtutis Dei.*

II. Fides non solum dignitate, sed & potestate superat. Aquis inambulat cum Petro, ferrum aquis innare facit in Eliſæo, soli imperat in Iosue & Moyse; ignẽ extinguit tribus pueris. *Dan.* 3. Montes transfert, *Matth.* 21. Esto, Iob 41. *Non est potestas super terram, quæ comparetur* dæmoni, *qui factus est, vt nullum timeret*: Marc. vlt. tamen fide pellitur, & Matth. 11. *Cæci vident* Fide, *claudi ambulant, leprosi mundantur.* Et *Videns Iesus Fidem illorum, dixit paralytico; confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* *Est quasi omnipotens.*

PARS II.

Charitatem patriæ, cognatisq́; debemus potius.

CApharnaum ciuitas Christi dicitur, quod esset caput Galileæ, & quod in ea educatus esset, vel habitasset. *Matth.* 4. Chrysost. hom. 30. in c. 9. Matt. *Bethlehem Iesum tulit, Nazareth educauit, sed Capharnaum proprium ipsius habitaculum.*

Quicquid id est, prius patriæ, ac suis se dedit Christus, quam alienis. 1. Hic enim est ordo charitatis. Est & naturæ; Nam vt agentia naturalia prius agunt in viciniora, sic & calor charitatis, 2. Hinc Paulus cognatorum perditionem in primis dolet, Rom. 9. *Est continuus dolor cordi meo, optabam anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem.*

3. Sol prius vicina sibi corpora, illuminat, dein inferiora.

4. *Dan.* 4. Arbor Nabuchodonosoræa bestijs pastum dabat; non suis; excisaque est. Sic indigni vita, qui in suos, cum possent, non sunt benefici. 5. Matt. 15. *Non est bonum sumere panem filiorũ, & dare canibus.*

6. Vidua Sareptana petenti Eliæ victum, suam filijque excusauit & prætexuit inopiam; 3. Reg. 17. *Viuit Dominus, quia*

quia non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paulisum olei in lecytho. En colligo duo ligna, vt ingrediar, & faciam illud mihi & filio meo, vt comedamus, & moriamur.

7. Alia vidua, 4. *Reg.* 4. ipsi oleum Elisæo impetrante, prius sua, ac idem vicinorum vasa impleuit. Idem oleo charitatis faciamus, incipientis à se. 8. Abraham illiberis indolet opes suas ad alienos ituras: Gen. 15. *Et ecce vernaculus meus, hæres meus erit.* Idcirco Dominus patriam intrauit, & miraculo illustrauit paralytici Capharnaum.

PARS III.

Oblatus arguit sanitatis pretium, & mundi obstaculum bonis.

Sanitas præ opibus est.

OFferebãt ei paralyticum. Insignis charitas! Cum præ multitudine aditus interclusus esset; non dubitant cum damno proximi in fortunis, ei procurare sanitatem corporis. Bonus is ordo charitatis: hæc enim illis præstat, 1. Ob hanc Naaman 4. *Reg.* 5. aulam & Syriam deserit dona ingentia parat sanaturo sese Elisæo.; 2. Pyrrhus, Rex Epirotarum, nil à Dijs petijt aliud, quam *Recte valere*: quo si careret, cætera nil prodesse; imo nec vitam esse vitalem ducebat.

Deo: quod vilius datur.

II. Mundus autem Deo meros paralyticos offert: Defectum habet corporis, aut ingenij? Belle. Salua res; In monasterium intrudatur. 1. Sic & Cain oues morbidas & macras Deo offerebat. 2. Sic Chodorlahomor Rex deuicto Elamitarum Rege, ait Abrahæ, Gen. 14. *Da mihi animas*, id est, homines: *cætera tolle tibi.* Ita mundus optima sibi: Deo vilissima.

At morte vindicatur.

3. Exod. 19. *Bestia quæ tetigerit montem, moriatur.* Status autem religiosus mons est perfectionis: Apage inde cum bestijs. Et has illis adhuc ingeres?

4. Miphiboseth, Ionathæ filius, claudus, audiens per Dauidem restitui se in omnia bona paterna; indignum se agnouit; & excusauit, 2. Reg. 9. *Quis ego sum seruus tuus, quoniam respexisti in canem mortuum similem mei.* Claude, mance membro vel ingenio, ad oblatum beneficium Ecclesiasticum te excusa, non ingere.

Mundus obsistit semper pia molientibus.

III. *Non inuenientes, qua parte illum inferrent, præ turba.* Ita hæc semper est obstaculo ad bene operandum. Ergo fuge turbas mundi. 1. Ideo Dauid orat, Ps. 54: *Quis dabit mihi alas, sicut columbæ, & requiescam?* 2. Heu quot retardantur paralytici in mundo ab accessu ad Dominum? Quot in turba suffocati exspirant? 3. 4. *Reg.* 7. Dum Samaritæ spolijs Assyriorum onusti redirent, Ducem turbas compesciturum in porta obterunt. Innumeri hodie Duces tales Ecclesiastici & sæculares sic pereunt. Quocirca.

Exeat è mundo, qui cupit esse pius.

4. Mundus nebula est, *Exo.* 10. quæ omnia nostra proposita obfuscat, & alio aberrare tramite facit. 5. Sic Pharao cogitantes de Dei cultu Hebræos ita obruere laboribus studuit; vt de Deo cogitationes exciderent. Exod. 5. *Vacatis: & idcirco dicitis, Eamus, & sacrificemus Domino. Ite ergo, & operamini. Paleæ non dabuntur vobis, & reddetis consuetum numerum laterum.* Sic mundus obruit pia proposita, &c.

6. Quin parantibus exire Ægypto Israelitis, è diuerso exercitum cogit Pharao: Ita & mundus obarmat se contra mundi fugas: itinera incidere, elidere conatus pios allaborat.

PARS IV.

Pastoribus magna cura, improbis turba adest.

Conditio paralytici.

I. CVm dirupto tecto fuerit ad Dominum demittendus æger; dives idẽ fuerit, qui tectum resarcire posset; essetque honoratiorum aliquis, cuius gratiæ tanta

tanta baiulorum, aut famulorum opera præstabatur. Nam, *Ioan.*5. alius paralyticus duodequadraginta annos iacuerat hominem non habens, à quo in piscinam mitteretur.

Magni stat cura ouiculæ. Heu, quanti stat ouicula vnica, dum sistatur pastori? 1. Iacobo quanti stetere oues Labani? *Gen.*31. Adeo, vt somnus ab oculis eius fugeret. 2. Dauidi vna ouis quanti? 1.*Reg.* 17. *Veniebat Leo, vel vrsus, & tollebat arietem de medio gregis, & persequebar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum.* Tanto statis sudore Pastorib. ô paralytici.

3. Moyses, Exod.32. quid non egit, & tulit; vt refractarium Deo populum reconciliaret? 4. Samaritanus quid omisit, vulnerato resanando? Luc. 10. Paulus Rom.9. *optauit anathema esse à Christo pro fratribus suis.*

3. Ideo forte sal sunt terræ, pastores; quod conteri, aut liquari debet, vt gustatum exacuat comedentium. *Matt.*5. 6. Pelicanus vt sanguine suo pullos viuificat, & alit: ita suos parochus sudore pascat, baiuletque vt Domino sistat paralyticos.

Improbis turba fauet. II. *Offerebant* vel *per tectum.* Qui ad virtutem adspirat, ei turba obstat: pauci, vix quatuor opitulantur vni. At qui nefanda molitur; huic turba aduolat. 1. Seba. 2. Reg. 20. vt primum ait. *Non est nobis pars in Dauid, neque hæreditas in filio Isai. Et* continuo *separatus est omnis Israel à Dauid, secutusq; est Seba filium Bochri.* 2. Abimelech; cum ambiret præfecturam. *Iud.*9. conduxit viros inopes ac vagos; secutique sunt eum; in primis Sichemitæ in eius nomen iurauere.

3. Adonias regnum patri erepturus, habet mox patris *seruum cum Ioab* militiæ Præfecto; 3. Reg.1. *& cum Abiathar Sacerdote, qui adiuuabant partes Adoniæ.* Ita qui Deo, Sanctis, Ecclesiæ, virtuti bellum indicit, illi adsunt innumeri: huic vero pauci, qui pœnitentiæ, cultusque Dei suscepit. 4. Absalonem. 2.Reg.15. regnandi cupidum *toto corde vniuersus Israel secutus est contra* Dauidem. Sic &c.

5. At cum post captiuitatem Babyl. essent ruinæ templi instaurandæ, omnes circum obstitere. 2.*Ezech.*4. Ita pauci stant cum auctoribus rerum piarum. Recusat turba locum dare baiulis: dat tectum. O insentata turba!

III. Horum fides & charitas baiulorum magis spectabat sanitatem corporis; quã animæ. 1. Imo de hac nil legitur hic magis, quam 4. *Reg.*5. Naaman Syrus leprosus habuerit: qui nullis sumptibus parcebat, vt tantum corpore valeret. *Cura corporalis sola.*

Eam tamen, licet imperfectam, charitatem sibi non præstitam esse Iob, *c.*30. queritur; *Frater fui draconum, & socius struthionum.* Vnde hoc illustrior fuit ipsius in eos fraterna charitas. 1. Dracones igneo visus sui veneno aerem igniunt, mortiferum cuique: Ita sermones malorum vrunt corda piorum, vt deprauent ea, vel dolore afficiant. 2. Struthionis feritas ac vis tanta est, vt ferrum, petrasque concoquat, oua visu excludat: pulsos tamen in ardentissimo Africæ sole non obumbraret corpore, quamuis plumoso. Ita amici improbi, sunt feri: scelera omnia concoquunt ferrei conscientijs? intuitu similes sui efficiunt: ô noxia societas? opitulantur nemini. Secus hi paralyticophori, proximum vt sese amantes. *Feritas amicorũ.*

PARS V.

Qualis Fides prosit, & quatenus.

I. *Videns fidem illorum.* Ergo hęc profecit ægro ad corporis ac animæ salutẽ. 1. Iam vel hinc *crede communionem Sanctorum, & remissionem peccatorum.* 2. Illa maxima est nos inter & CHRISTVM: qualis inter Caput & corpus. 1. Cor.1. *Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatẽ Filij eius* IESV Christi *Domini nostri,* 3. Magna quoque *Fides communionis.*

inter nos & Cœlites. Pſ. 118. *Particeps ſum ego omnium timentium te.* 4. Ioannes, Apoc. 5. vidit XXIV. Seniores *coram Agno ſe proſternentes, qui habebant ſinguli citharas, & phialas aureas, plenas odoramentorum; quæ ſunt orationes Sanctorum.* Ipſis quidem nihil: at multum nobis neceſſariæ: & ſæpe ſalutares, cum neſcimus. Si enim *fides illorum* mortalium profuit: quanto magis beatorum charitas miſeris ſuccurrere poteſt?

Fides iuſtificans. II. Hæretici abutuntur hac *fide illorum*, vt ſola ſufficiente ad ſaluté, excluſis operibus. Huc trahunt iſta Marc. 5 *Confide filia, fides tua te ſaluam fecit.* Item *Luc.* 17. & 18.

Eſt operoſa. Reſpondetur ijs: quod prima iuſtificatio, de qua ibi, fit ſine operibus: Attamen fide non ſola. Nam charitas hanc inter & opera interuenit. Hæc. 1. Pet. 4. *operit multitudinem peccatorum.* Et Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa: quia dilexit multum.*

En hic ſolius charitatis fit mentio; nec tamen hac ſola remittuntur peccata, Ergo nec Fide ſola; licet ſolius mentio fiat. Nam nec charitas eſſe ſine fide poteſt; nec fides ſine illa viuere. Fidei tamen primas damus; quia fundamentum eſt omnium, & ordine prima inter theologicas virtutes.

Obiectio. Fingunt illi triplicem fidem: Hiſtoricam, dictorum Dei: Alteram miraculorum Dei: tertiam Chriſtianam, & hanc iuſtificantem: Atque per hanc meritis Chriſti nobis peccata eſſe remiſſa volunt.

Solutio. At *fidem illorum*, & aliorum locis citatis, conſtat fuiſſe miraculorũ: Proinde, ſecundum hæreticos, non ſaluanté. *Dein*, hic fit mentio fidei baiulorum: non ægri. At aliena fides non iuſtificat; ſed tantum propria.

Confide fili. Hem! Agnus ſe patrem facit lupi: ſe Deus patrem peccatoris? *Confide:* Fides enim propria in primis eſt neceſſaria. *Fili:* Spem excitat, fore eum cohæredem omnium bonorum eius. Rom. 8. *Si filij ergo & hæredes.*

PARS VI.

Qualis morbus ſit, & ſanatio.

I. Remittuntur tibi pec. tua. Ergo typus peccatoris eſt hic paralyticus. Vt enim paralyſis corporum, eſt interceptio ſpirituum animalium, per humorem inſinuatum neruis cerebri, vel arterijs cordis: Sic paralyſis animarum eſt interceptio gratiæ Dei, per peccatum, in parte rationali & animali hominis: priuans ſenſu & motu erga cœleſtia. Hinc deſideria pia iacent grabatis, affixa. Incole labes Galaad. 1. Reg. 11. obſeſſi à Rege Ammonitarum, aiunt: *Habeto nos fœderatos, & ſeruiemus tibi.* Et is: *In hoc feriam vobiſcum fœdus: vt eruam omnium veſtrum oculos dexteros.* Idem fœdus Satan icit cum impijs: eruit eis dexterum, cœleſtium, relinquit ſiniſtrum, terreſtrium oculum. Hinc in his lyncei; in ijs talpæ ſunt. Eruit autem, obſtruendo neruum opticum per peccatum. Inde paralyticus eſt oculus; ſimileſque efficit ſenſus reliquos. Inde motus deficit. Mali autem totius curatio eſt peccati remiſſio. *Paralyſis ſpiritalis.*

II. At Cur peccata remittit, petentis non hoc, ſed corporis ſanitatem. 1. *Hieronymus, Euthymius. Theophylactus*: Quia cauſa morbi, fuerat culpa peccati: Quare prius cauſa, dein effectus remouendus erat. 2. *Chryſoſt. hom.* 30. ait: Dominum voluiſſe Scribis anſam carpendi præbere; Simul Diuinitatem quoque ſuam prodere. Adeo ipſe primo regnum Dei quærebat, dein cætera adijciebat. *Matth.* 6. *Culpa eſt cauſa morbi.*

Conſtat autem quod peccatum cauſat morbum: 1. Iob. 33. *Increpat per dolorem in lectulo, & omnia oſſa eius marceſſere facit.*

2. Ezechias Rex vt reualuit, ſic orauit: Iſa. 38. *Eruiſti animam meam, vt non periret: proiecisti poſt tergum tuum omnia peccata mea:* Idcirco ait paralytico Io. 5. *Iam amplius noli peccare: ne deterius tibi contingat*: Hicque huic

que huic: *Remittuntur tibi peccata*. Simul & sanitatem reddit.

Deus dat plura quam petita. O bonitatem! Dat plura, quam petita. 1. Sic Oranti Abrahæ, vt sospitet Ismaelem; dat & Isaacum è sterili, ac vetula. *Gen.* 21. Salomoni, sapientiam petenti, addit diuitias. 3. Manassi, veniam peccatorum oranti, reddit & regnum. 4. Ezechias, sanitatem poscenti, addit annos XV. vitæ. 4. *Reg.* 20. Quare 5. Merito Ecclesia orat: *Deus, qui merita supplicum excedis & vota.* 6. Nam Eph. 3. *Potens est Deus facere supra id quod petimus, aut intelligimus.*

PARS VII.

Qualis remissio, & iustificatio.

Clauis triplex remittendi. I. Remittuntur: At vbi confessio? Scias, quod remittendi peccata sit *Clauis triplex. Auctoritatiua*, solius potentiæ diuinæ immediate, & absolute. Huc respexit, qui orauit Ps. 50. *Auerte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.* Secunda Christi est *Clauis excellentiæ*: qua *Agnus Dei tollit peccata mundi.* Tertia est *clauis ministerij* est Sacerdotum Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ideo, ait S. Augustinus, *Lazarus est datus Apostolis soluendus.* Io. 11. *Quæcumque solueritis super terram, erunt, &c.*

Indicium triplex Diuinitatis Christi. II. Christus hic tripliciter suam Diuinitatem ostendit. 1. Detegendo cogitationes Phariseorum: *Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?* Is enim est. Ps. 7. *Scrutans corda, & renes Deus.* Et 2. Paral. 6. *Tu nosti solus cor omnium filio[rum] hominum.* Et Ps. 43. *Nonne Deus requiret ista? Ipse enim nouit abscondita cordis.* 2. Verbo sanans: *Surge tolle grabatum.* 3. Peccata remittendo. Nam Marc. 2. *Solus peccata dimittit.*

Hoc vero mordebat Pharisæos, qui eum vt vulgarem, merumque hominem habebant. At prodit eos; docetque parem se habere potestatem & sanandi, & peccata remittendi: *Quid est facilius dicere dim. t. p. tua, And. Su. & Amb.*

Iustificatio opus est difficillimũ. Quin imo difficilius esse, peccatorem iustificare, quam paralyticum sanare, hinc Theologi recte inferunt. *Augustin. tract.* 22. *in Ioan.* ait, difficilius esse, quam orbem creare. Quia in iustificatione reperitur aliqua contradictio, vel obstaculum, quoad animam, animæque potentias, at nulla in creatione est resistentia, Ergo bene D. Thom. tract. de gratia: *Maximum opus Dei est iustificatio peccatorum.* Ergo peccare est pessimum opus hominum. Vnde æstima remissionis beneficium, quantum sit.

III. Surge: Tolle: Vade. Surge: quia lapsus es in peccatum. *Tolle lectum:* ne cuiquam porro sis scandalo. *Vade in domum*: ne prauo contubernio corrumparis, bonis operibus incumbe. *Lectus* est socordiæ, consuetudinis prauæ, &c. Ista *Surge, Tolle, Vade*, deducere licet per enumerationem longam peccatorum, & peroraris, *glorificans Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.*

DOMINICA XX. POST TRINITATEM.

Simile est regnum cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo. Matt. 22.

Assuero, *Esth.* 1. rex Persarum Satrapis conuiuium apparans, potentiæ suæ declarandæ; Reginam Vasthi, cum Reginis separatim epulantem; inuitat; formæ eius ostentandæ. At venire abnuentis impudentiam punit eiusdem repudio, & nouo Estheræ coniugio. Simile hodie.

De quo nos

I. Quæ vis, & techna sit mundi.
II. Quodnam sit regnum cœlorum.

III. Quis Rex, & qualis.
IV. Quæ nuptiæ, & qui serui.
V. Quæ sub inuitatorum negligentia lateant.
VI. Quod mundi, & diuitiarum sit ingenium.
VII. Quod efficax sit medium conuocandi nuptiales.

PARS I.

De vi, & techna mundi.

Mundus homini nouerca est. I. HOmini sæuior inimicus non est, Mundo. Adeo & natum captat insidiosus; & morientem angustat perfidiosus. Vt igitur C. Plinius de natura queritur, quod mater sit in animantia, natis vngulas det defensioni, victumque offerat: at nouerca homini, inermem & indigum omnium edat. Ita de mundo querar, qui brutis cliens necessaria vltro præbet, hominem vero suo mancipat seruitio tyrannico.

2. In domo Epulonis, *Luc.* 16. bestiæ sat habent: at Lazaro *nemo dabat*. Quot carnes in mundo? His datur; Homo vel emat; vel sudet; vel careat. 3. Aues non sunt solicitæ, nec ager, nec flores. *Luc.* 12. *Matth.* 6. At homo, scire optat? Discat. Mundus vnum deserit & odit. At odit amando, dum offert opes, honores, voluptates. O hypocritam! Iob. 20. *Gaudium hypocritæ adinstar puncti est.*

Eiusque proditor, & occisor. II. Vt Iudas osculo tradidit Iesum hosti, & morti: Ita mundus fictis delicijs ac blanditijs hominem orco. 2. Sic Assuerus Aman purpuratum à conuiuio Estheræ ad laqueum rapi iubebat. *Esth.* 7.

3. Iahel, vxor Haber Sisaram, Ducem Regis Cananæorum, domum inuitat è fuga, Iud. 4. *aperuit vterem lactis, & dedit ei bibere, & operuit illum.* O illicem! A mox *tulit clauum tabernaculi, assumens malleũ, & ingressa abscõdite posuit supra tempus capitis eius clauũ, percussumq; malleo defixit in cerebrum vsque ad terrã.* Ita & tu perfide munde, &c.

Impostor & captator. III. Filia Loth, Gen. 19. *dixit maior ad minorem: veni, inebriemus eum,* patrem, *dormiamusque cum eo.* Ita mundus omni vespera vitæ huius. 2. Leo Samsonius in ore mel gerebat mortuus; at erat cætera leo. *Iud.* 14. Talis mundus Psalm. 27. *Qui loquitur pacem cum proximo suo; mala autem in corde eius.* 3. *D. Thom. Comment. in Ioann.* ait Mundum similem balenæ captanti pisces. Hæc ore hiante natans odorem gratissimum è ventre emittit, quo illecti pisces ei vel in ipsam aluum innant: inque mortem voluntarij. Ita, &c.

Eius œstrum. IV. Quis furor ô ciues mundi? Itane I. Iere. 2. *Onager assuetus in solitudine*, mundanus, *in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui, & nullus auertet eũ?* Tanto siquidem œstro onagri catulientis rabies efferascit; vt, si fœmella sibi desit omnia late pererret contemptor laqueorum, cassium, venatorum, dum potiatur fœmella. Vera hæc cosmophili imago est. Adeo rabit audita mundi Syrene, dum voluptatula fruatur, cœli contemtor, & orci.

Et perditio. V. Vt supplantator Iacob. *Gen.* 25. lenticula pulmentarij fratrem Esau exuit primogenituræ, & hæreditatis paternæ iure: Ita mundus cœlo suos vna exuit nugula. 2. Pharao Israelitas regni sui laboribus occupat; allio pascit; amorem sacrificandi vt amittant, & gustum terræ promissæ. Sic mundus suos in hodierno Euangelio distinuit.

PARS II.

Quodnam sit regnum cœlorum.

Allegoria explicata. REgnum est Ecclesia: *Rex*, Deus Pater; *Sponsus*, Filius: *Sponsa*, Filij humanitas: *Paranymphus*, Sanctus Spiritus: *Serui*, Prophetæ, Apostoli, Doctores. Nam Psalm. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum, &c. Inuitari* ad nuptias has, est vocari ad communionem meritorum Christi. *Iudæi* venire nolentes, prophetias temsere, Ieremiam

miam lapidarunt, Isaiam serra dissecuerunt; Iesum crucifixerunt. Deus Apostolos emisit *ad exitus viarum*, ac Gentes, adductum bonos & malos in Ecclesiam, dum hæc impleatur. Vtque acer est in non venientes: ita & in venientes sine veste nuptiali charitatis, etsi fidem habeant solam.

Impostor & captator.

Ecclesia est regnũ. Ecclesia regnũ cœlorum dicitur: quia Rex cœlorum ei præsidet. 1 Est id legitimum. Id enim sibi Iesus comparauit iure, & merito; mediante hypostasi. Vnde Ps. 2. *Ego constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius.*

Eius œstrum.

2. Est antiquissimum. Nam regnum inchoauit Assyriorum Ninus. Medorum, Cyrus. Xerxes, Persarum: Romulus, Romanorum. Alexander, Græcorum. Horum antiquior est *Rex regum* & Ecclesia.

3. Est nobilissimum. 1. Prou. 14. *In multitudine populi, dignitas Regis; & in paucitate plebis, ignominia Principis.* 2. Inde magni fit Assuerus, quod Rex centum viginti sex esset prouinciarum, ab India ad vsque Æthyopiam. At Christus Ps. 71. *Dominabitur à mari vsque ad mare: à flumine vsque ad terminos terrarum.* Ideo Mar. 16. *Euntes in mundum vniuersum præd. Eu. omni cre.* 3. Et Pater, Psal. 2. *Dabo tibi Gentes hæreditatem tuam; & possessionem tuam terminos terræ.* 4. Et ipse Matt. vlt. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.*

Et perditio.

4. Est ditissimum. Nil enim ab alijs regnis mutuatur. Victum habet in corpore Christi: vestitum in cæteris Sacramentis: terram promissionis in petra Petri, monte Caluariæ; syluam in Cruce: hortum in sponsa: vbi *poma noua & vetera.* Cant. 7. &c.

Allegoria explicata.

5. Est fortissimum. Quia cætera vni subiecta omnia. Et *supra petram* ædificatũ, Matt. 16. *nec portæ inferi præualebunt*: Ps. 128. *Sæpe expugnauerunt me, à iuuentute mea: dicat nunc Israel: Sæpe expugnauerunt me: etenim non potuerunt mihi.* Ipsum est. *Dan.* 2. Lapillus de monte ad statuam auri, argenti, æris, ferri, luti allapsus: qua strata ipse creuit in montem maximum.

6. Est ordinatissimum legibus: quarum nusquam similes ad pacem, ad mores, ad iustitiam, ad vitam. Estque Ps. 18. *Lex Domini ad conuertendas animas.*

7. Est perenne. Dan. 7. *Potestas eius, potestas æterna; quæ non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.* Psalm. 144. *Regnum tuum; regnum æternum; regnum omnium sæculorum.* Angelus, Luc. 1. *Et regni eius non erit finis.*

PARS III.

Quis rex, & qualis?

I. REx Christus est. Plato, ait, *Beatas tum fore resp. si aut Reges philosophentur, aut Philosophi regerent.* At Col. 2. *in Eo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi.* Fuit Rex ab æterno: at incarnatus, regnum promeruit. Heb. 2. *Eum, qui modico, quam Angeli, propter passionem mortis, minoratus est, videns Iesum gloriæ & honore coronatum.* Ps. 8. *Minuisti eum paulo minus ab Angel. gloria & honore coronasti eum.* Philipp. 2. *Et dedit illi Nomen, quod est super omne nomen.* Quod? IESVS. Sed & hoc: *Rex gloriæ*, ait S. Greg. Naz. in illa Ps. 23. *Attollite portas princ. &c. & introibit Rex gloriæ.*

Apoc. 1. *Oculi eius sicut flamma ignis; & in capite eius diademata multa, & vocabitur nomen eius verbum Dei.* Diademata inquam, Diuinitatis, cœli, terræ, &c. *Apoc.* 10. Angelus magni Consilij habet iridem pro diademate: At iris:

Mille habet varios aduerso sole colores:

Significat regna varia sub vno Rege Christo Homine Deo.

II. *Simile est homini Regi.* Rex se hominem meminerit. 1. *Ezech.* 1. Cherubinus ille, faciem habens leonis, humanam quoque præferebat. Ita Rex, qui inter homine, est: *Rex humanus esto.*

nes est, quod leo inter bruta, dum regnat vt leo, vt homo quoque regnet.

2. Triumphantibus, Romæ seruus à tergo inclamabat: *Memento hominem te esse.* Hieron. Tertull. 3. Philippus, Rex Macedo, omni die à certo sic mane salutabatur. *Rex, memento te esse hominem*, quasi dicat. Regnum humanitate destitutum, est tyrannis.

Sin: ruet cũ regno. Inde regnorum euersio, est Regum crudelitas, adeoque bestialitas. 1. Dan. 4. Dicitur Nabuchodonosori: *Regnum à te transibit. Et ab hominibus eijcient te, & cum bestijs & feris erit habitatio tua, &c.* Psal. 79. *Exterminauit eam* Ierusalem *aper de silua, & singularis ferus depastus est eam.* Id est, Titus & Vespasianus. 2. Cum Sichemitæ Abimelech regem elegissent, *Iudic.* 9. Ioathan eis proposuit parabolam de Lignis regem quærentibus, acceptantibusque demum Rhamnum, vnde egressus ignis ligna deuorauit. Sic crudelitas Regum, est ruina regnorum.

PARS IV.

Quæ nuptiæ, & qui serui?

Nuptiæ Christi cum Ecclesia. I. **Q**Vi *fecit nuptias filio*, Humanitatem copulans Diuinitati. Ob quod cõiugium dedit ei regnum. 1. Cant. 3. *Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater, in die desponsationis illius.* 2. Sic Patres: Ambr. lib. de Institut. Virg. cap. 16. *Beatus est Mariæ vterus, qui tantum Dominum coronauit, quando formauit. Coronauit eum, quando generauit.* 3. Augustin. hic *Christus, qui processit ex vtero Virginali tanquam sponsus de thalamo suo, in quo vtero, spiritales nuptiæ celebratæ sunt, Deus coniunctus est carni, & caro adhæsit Deo, vt esset vnus Christus, & totus homo.*

Ter facta 4. S. Hieronym. ait, Deum Synagogæ desponsatum tertio. In Circumcisione: Legis promulgatione in Sina. In Incarnatione.

Horum figura fuit Moysis cum Æthyopissa: Samsonis cum Philistæa: Assueri cum Esther connubium.

Vocat Deus voce. II. *Misit seruos.* Apo. 19. *Audiui vocem: quasi tubæ magnæ, & sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium: Gaudeamus, & demus gloriam Deo, quia venerunt nuptiæ Agni* Prima, vox tubæ *1. Sua.* Ioan. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit: Ipsum audite.*

Secunda torrentium Actorum 10. *Huic 2. Prophetarũ.* *omnes prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per Nomen eius omnes, qui credunt in eum.*

3. Vox tonitruorum est Apostolorum: *3. Apostolorum.* Act. 4. *Virtute magna reddebant Apostoli testimonium Iesu Christi.* His vocibus ad nuptias inuitati sumus. clamantibus.

Omnia parata sunt: dixerunt Prophetæ Iudæis: At Apostoli etiam hoc: *Tauri & altilia occisa sunt:* Messias scilicet & eius merita *parata omnia:* mors mortua, cœlum reseratum, obseratus infernus: Deus reconciliatus, peccatum remissum. Quod gaudium fuisset hoc Patriarchis? Sed Hebræor. 11. *iuxta fidem defuncti sunt omnes, non acceptis repromißionibus.* Hinc præsentibus dicebat. Luc. 10. *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis.*

PARS V.

Quæ sub inuitatorum negligentia lateant.

Mũdana nec debẽt optari. I. **I**Lli *autem neglexerunt.* Quid? Homines vocantem Deum? Iam sponsa non queratur, Cant. 5. *Quæsiui, & non inueni: Vocaui, & non respondit mihi.* Cum nec Ipsius inspirationes audiant homines. O cæcam mundi insaniam! 1. Sic inhiari, terrenis, quæ nec optari deberent, vt cœlestia posthabeantur? 2. An non vel Ethnici, illa contemni, heroicum esse duxerunt? *2. Debent sperni.*

3. Philippus rex Macedonum postulauit à Philosophis disputari quid in vtramque. Illi hoc delegerunt. *Quid in rerum na-* *3. Debent animo subijci.*

tura

tura foret maximum? Primus dixit, montem Olympum esse; vt *qui caput inter nubila condat* altior ventis & nubibus. Alius Aquam, vt quæ ignis domitrix terram ambiat: Tertius Solem; orbe terræ & aquæ maiorem. Quartus, Cor humanum, quod orbem contemnit & fluxa omnia, rebusque gestis maximis maius est. hic vicit. Et Christianus id subiectum faciet villæ, vxori, bobus? &c.

4. Sunt noxia.

4. Vah! Ad nuptias vocat Deus, non ad sudores; Sathan vero ad pericula, curasque honorum, &c. Et hic auditur; Deus spernitur?

5. Sunt insufficientia.

5. Saul auersurus Israelitas, ne Dauidem crearent Regem, ait, 1. Reg. 22. v. 7. *Nūquid omnibus vestris dabit filius Isai agros, & vineas; & vniuersos vos faciet Tribunos, & Centuriones, quia coniurastis omnes aduersum me?* quasi dicat: Fœlicitare vos nequit. Potius de nobis queratur Deus, Quid mundus dabit, nisi mortem? dæmon, nisi infernum? caro, nisi corruptionem?

6. Sunt gloriabunda.

6. Vah negligentiam! Aman gloriabatur, Esth. 5. *Regina quoque nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege, præter me, apud quam etiam cras cum Rege pransurus sum.* Nō pluris est honor inuitationis diuinæ?

7. Ad Assueri in Susis conuiuium omnes vocati accurrerunt: Dei negligunt?

Mundi iugū est.

II. Quantumuis iniquus in suos sit mūdus; eum plerique tamen exosculantur, ac venerantur. Audite vero quid profiteatur.

1. Multiplex.

1. *Quinque iuga boum emi.* Hisce iugat suos. Christi vnicum est; & illud *suaue, onusque, leue.* Matt. 11. Et estis tamen potius; quam

2. Seruile

huic adhæretur. 2. Vt Hebræi, ollis carniū assueti, malebant laboribus Pharaonicis emaciari; quam obsequi Moysi. Sic mundicolæ lutulenti.

3. Graue.

3. Zach 5. *Ecce talentum plumbi portabatur: & ecce mulier vna sedens in medio amphoræ, & dixit, hæc est impietas.* Quodque peccatum est graue, vt talentum plumbeum: quodque onus est mundi. At consuetudine minus sentitur. Heu! Væ exsensis?

4. Cruciabile.

4. Isa. 24. *Formido, & fouea, & laqueus super te, qui habitator es terræ:* id est; qui toto animo terræ affixus es, vt incola eius; non vt peregrinus, super eum sit cruciatus intus, & foris, omnesque angustiæ carnis, mundi, Satanæ.

5. Obruit suos.

1. Infœlix Manasses Rex amare queritur, in sua oratione dicens. *Incuruatus sum multo vinculo ferri, & non est respectus mei,* quasi dicat; obruor miserijs, & à nemine subleuor.

2. Instar religatorum ad triremes; ita negotiorum vinculis innexi sunt multi, vt sub catenarum onere fatiscant curuati. 3. Pharao Exod. 1. ait: *Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis est. Venite, sapienter opprimamus eum, ne forte multiplicetur.* Itaque laboribus obruit eum. Sic, ait in hunc locum *Origen.* diabolus, visis agere quiete Christianis, eorumque cumulari merita: suggerit mundana opera, curis afficit, officijs negotijsque implicat, emant, nubant, ædificent, &c. & sic *abeant alius in villam suam, alius &c.*

Homo natus est cœlo, non mundo debetur.

III. Non vobis, ô mundi negotia, natus est homo; sed cœlestibus, 1. Ps. 63. *Accedet homo ad cor altum; & exaltabitur Deus.* Id est: alto corde homo spectabit supera, proculcabit infera temtor mundi, magnificator Dei. 2. Salomon. 3. Regum 9. *De filijs Israel non constituit seruire quenquam, sed erant viri bellatores, & ministri eius, & Principes, & Duces, & Præfecti curruum & equorum.* Et Christiani vilibus reculis deseruirent, omissis diuinis? O despectum suæ, quem ipsi inferunt, nobilitati! 1. *Deut.* 22. Vetuit Deus arbores plantari intra vineas aut de alio quopiam semine interseri, dicens. v. 9. *Non seres vineam tuam altero semine: ne & sementis quā seuisti, & quæ nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur,* id est: ne his illa offi-

cerent

Ergo Deũ in corde gerat circum, alia cerent. Sic in cordis vinea solus Deus; alia circumsecus sunto: neu quid amori Dei officiant. 2. Rebecca formosa, *Gen.* 24. Seruo Abrahæ potum dedit ad fontes Mesopotamiæ: *cumque bibißet, adiecit; quin & camelis tuis hauriam aquam.* Ita Deum dilige, at cætera Dei respectu: da Deo, vt Deo; & proximo propter Deum. *2. Det prima Deo.*

3. Alia referat ad Deũ: 3. Esto: sint alia vitæ necessaria in curis & corde nostro præter Deum: At sint ita, sicut in arca fœderis, 3. *Regum* 8. tabulæ legis continebantur: licet his adesset vrna cum manna, & Virga Aaronis quia tamen, ait *Glossa*, hęc ad legem spectabant, dicitur, solas tabulas legis inibi fuisse. Sic: quæ alia erunt in corde, ea referantur ad Deum. Id quod hodierni abeuntes ad villam, boues, &c. non fecerunt.

PARS VI.

Quod mundi, & diuitiarum sit ingenium.

Opes, & mũdana. 1. Vexant habẽtem. I. AMor mundi, & opum hos à salute retraxit. 1. Rachael patri abstulit idola, sequens Iacob virum. At pater acerbe ea repetit. *Ge.* 31. Idola mũdi ac opes, &c. qui, sequens Iesum, abstulerit secum: is mox à mundo exagitabitur. Ergo Psalm. 44. *Audi filia: obliuiscere domum patris tui:* neciam idola, sed Iesum sequere, vel nuda nudum. 2. Nam opes dant curas habitæ, appetitæ, labores; perditæ, mœrores. Absoloni 2. *Reg.* 14. caput erat pulcrum, auricomum, omnibus miraculum; at assidue grauatum: ideo *semel in anno tondebatur: quia grauabat eum cæsaries.* Sic diuitiæ, pulcræ: at graues conscientiæ, vel animæ. Quid ergo anima *solicita es, & turbaris erga plurima?* Luc. 10. *2. Grauant.*

3. Sunt periculosæ opes. 3. Dauid esse gener Saulis detrectabat Dicens nobilibus 1. Reg. 18. *An parum vobis esse videtur; esse generum Regis?* quasi dicat: Honores trahunt secum innumera pericula, onera, vt pœnas suas. *An parum tibi videtur esse diues mundi?* Et vero tam vilis, quam grauis est seruitus.

4. Sunt quidem mundi fercula lauta, & regificum epulum; sed quale Absolon Ammoni pararat; in quo à sicarijs cædebatur. 2. *Reg.* 13. Inuitat mundus, sed vt enecet: Extollit ad honores; se vt præcipitet inescat, sed vt illaqueet. *4. Sunt Mortiferæ.*

II. 1. Astu vtitur, quo Saul in Dauidem. 1. *Reg.* 18. Chiliarchã creat, sed vt discrimini obijciat. *Amouit eum Saul à se, & fecit eum Tribunum super mille viros.* Ornat officio, vt euertat. Sic mundus, 2. Dauid Vriam cũ literis ad Ducẽ Ioab destinat, vt in prima stet acie: sed vt citius cadat. 2. *Reg.* 11. Sic mũdus dat primas, vt excidas ad vsque incitas. *Insidiosæ sunt. Extollunt vt deijciant.*

3. Rhamnus ambitiosa, quam diu serpebat; florebat, & sepis adinstar erat. At rex arborum factus, igne correptus sibi arboribusque excidio fuit. Ita, quot in humili stetere pulcre, & effloruere; qui in alto pessum iuerunt? Otia negotiosa dant vitæ, salutique, quod satis: at mundi negotia ambitiosa, & ista, & istam abstulerunt; Mundi risus est vitæ interitus. O risum Sardonicum.

4. 1. *Regum vlt.* Saul cum rex esset, in conflictu cum Pharisæis erat *totum prælij pondus versum in Saul.* Ita regem te mundus dicit: at omne molitionum, ac persecutionum pondus in te vertit. *Horat. Feriunt summos fulmina montes.*

III. Diris mundus passionibus animi torquetur; estque totus passio mera; sed speciosa. Has passiones suis ingenerat, vt dire discrutientur. Vah martyres mundi. Talis Heliodorus, Regis Syriæ Antiochi Archidux missus Ierosolymam inhiabat thesauro templi: At ab equitibus duobus, (angeli erant:) pene ad necem percutitur. Vt reuersus diceret. 2. Mach. 3. Rex, *Si quem habes hostem, aut regni insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si* *Discruciat Mũdus cruciabiles.*

pies, si tamen euaserit. Rex is tenebrarum est vel Satan, vel mundus. Destinat suos, vt mundi thesauros expilent: At sæpe cœlitus puniuntur.

Ac demũ onecat in glorios, etsi ditatos. IV. Quos odit mundus; destinat ad inuestigandos thesauros. 1. Satan, cum ruinam Christo moliretur, offert ei in deserto regna, modo se mittat deorsum. Sic mundus Christiano; modo se ire perditum non fugiat. 2. Bene ergo duobus candidatis honorum, Matth. 20. *Nescitis, quid petatis.* Dixit id Psaltes 48. *Relinquent alienis diuitias suas: & sepulchra eorum domus illorum in æternum.* Hoc petebant. *Hæc via illorum scandalum.* Chrysostom. homil. in Psalm. 48. *Quæ illa via? Sane est studium, quod ponunt mandanis in sequenda voluptate; insana cupiditas habendi bona, & insatiabilis sitis honoris mundi. Quod totum non est paruum impedimentum ad virtutem operandam.* En villas, vxores, boues, præsentis Euangelij.

3. Missi exploratores terræ promissæ referunt. *Num.* 13. bonos esse fructus terræ: Sed *ibi vidimus*, aiunt, *monstra quædam filiorum Enac de genere gigantæo.* Ita compertitores fructuum mundi habent pugnare cum gigantæis difficultatibus. Nam *Terra* diuitiarum *deuorat habitatores suos*; quominus ad cœlestes nuptias aspirare queant.

PARS VII.

Quod efficax sit medium conuocandi nuptiales.

Prædicatio nouissimorum. ITe *in exitus viarum.* Cur non in vicos vrbis, in fora, palatia? Quia hic nimiũ districti sunt alijs; ad nuptias has ire non vacat. Alia vocant. Pauperibus enim prædicatur Euangelium: Matth. 11. Attamen Prædicatores eant *in exitus viarum*: Nouissima prædicent opum, honorum, voluptatum, vitę, omnesque exitus viarum humanarum ac mundi inculcent.

1. Isaias, *cap.* 47. Babylonis superbiam coarguens tunc; cum Persæ vices Ierosolymæ sanguine repleſſent, dixit: *Non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es nouissimi tui.* 2. Sic & Ieremias in Thren. capite primo. *Sordes eius in pedibus eius, & non es recordata finis eius.* *Ite* ergo, tubæ Dei, *in exitus viarum* mortis, iudicij, gloriæ, pœnæ, *& quoscunque inueneritis, vocate ad nuptias. Prædicate Euangelium* hoc *omni creaturæ.*

3. Dicite Cantic. 4. *Veni de Libano, sponsa mea*; Ecclesia perfectorum. *de cubilibus leonum*, Regum, Principum: *de montibus pardorum*; varijs peccatis maculatorum: turba peccatrix veni.

Venite ad nuptias Ecclesiæ. Hæc enim iustos & iniustos complectitur. Est ea ager in quo triticum cum lolio. Est arca Noe, in qua columbæ cum coruis. Est grex Iacob, in quo nigræ, variæ, albæ oues. Est area, in qua palea cum grano. Est sagena & Petri rete, in quo boni pisces, & mali.

Perora facta anacæphaleosi protrepticos.

DOMINICA XXI. POST TRINITATEM.

Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum.
Ioan. 4.

IOsaphat Rex, 2. *Par.* 20. obsidione pressus, desperatis omnib. in tẽplo sic orat; *Cum ignoremus, quid agere debeamus; hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te.* Ita Regulus afflictione pressus, ex filio, qui pro deposito erat.

Nos Deeo

I. *Quod vtiles sint tribulationes.*
II. *Infirmitas quo conferat.*
III. *Quod aduersa ad Deum adducant.*
IV. *De cura liberorum, & ægrotorum.*
V. *Quod aduersorum, & prosperorum effectus sint contrarij.*

VI. Cur suos affligat Deus.
VII. De febrium varietate.

PARS I.

Quod vtiles sint tribulationes.

1. Sunt magnifica. I. VTilitas tribulationum per magna est. 1. Vnde in S. Script. nominibus magnificis afficiuntur, vt virga consolationis, cœli ianitrices, Dona cœlestia, vitæ directrices, medela miseriarum, &c. Ideo, immissa nobis à Deo aduersa, sunt beneficia. *2. Illuminant.* 2. Oculos amiserat bello Ionathas; 1. *Reg.* 14. melle sanauit amissos Deus: Tobiæ idem felle piscis. *Tob.* 11. Vtrumque beneficium fuit. Sic & cum hos dulcedine, illos amaritudine ad conscientiæ sanitatem reducit. Fel sit, an mel, Deo vtrumque pollet virtute sanandi.

3. Sunt pretiosa. 3. Ideo Ps. 138. *Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus:* Sic vulgaris: at hebraica lectio habet: *Mihi valde pretiosæ sunt afflictiones tuæ.* Quia per eas agnosco fragilitatem meam; & cognosco me. Bonum factum! *4. Transitoria.* 4. Hocque melius, quod Ps. 76. *Sagitta tua transeunt:* non lædunt; sed sanant. *Vox tonitrui tui in rota;* quæ scilicet mox vertitur in vocem iubili.

5. Consolatoria. 5. Vt sagitta Ciceroni obsesso, ac pene desperato, in vrbem iaculata ab Iul. Cæsare cum tali epigrapha, *Cæsar Ciceroni fiduciã optat, Expecta auxilium.* Cæsar in Commentariorum libro octauo. Premeris? Iam sperare occipe. Tentaris, vt ad impatientiam traharis? Fide, & vinces.

6. Quærenda. II. 6. Sciens emolumenta tribulationum dixit, Ps. 114. *Tribulationem, & dolorem inueni, & Nomen Domini inuocaui.* Inuenit: Ergo quæsiuit. Ideoque de inuentis gratias egit. Imitare: & beneficium agnosce.

7. Sunt thesauri Dei. Et tale, quod ex reconditis sit Dei thesauris: Nam Ps. 134. *Producit ventos* tribulationum *de thesauris suis.* Vt in copiosa domo diuitiæ sunt, & thesauri; illæ in vsus quotidianos promuntur, hi asseruantur ad rarum euentum, aut charum. Ita Deus est *Diues in omnes, qui inuocant eum,* sua misericordia: At tribulationis thesaurum non aperit in quemuis.

8. Ad Paduam, ait *Cœlius Rod. lib. de ludo alearum,* fons erat, in quem sortes conijciebantur explorandis rerum successibus. *8. Testes virtutũ.* Aleam auream iniecit Iul. Cæsar, studio cognoscendi statum Imperij. Hoc prosperitatis erat, si alea ostendisset puncta plura; si pauciora, aduersitatis. Sic tu ex Dei fonte tribulationum æstima de tuis virtutibus. Si multæ illæ; & hæ; & è contra. Ergo Eccl. 18. *In tempore infirmitatis ostende conuersationem tuam.*

Origenes hom. 9. *in Exo.* notat, candelabrũ aureum cum 7. lampadibus, semper ardẽtibus, iussisse Deum statui ad septemtrionem, vnde sæuissimi venti. *9. Necessaria.* At lumini quæ maior iniuria, quam exponi ventis? & talibus? inque templo? Atqui amici Dei sunt lumina. Et his iubet Dominus, Luc. 12. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manib. vestris.* Tametsi autem in eos *ab Aquilone pandatur omne malum.* Ierem. 1. Ventis tamen flammescit tæda, non extinguitur: ita iustus.

10. Sunt proba probi viri. 10. Vt prisci pingebant adamantem inter malleum & incudem, & scribebant circumsecus: *Semper idem.* Talis iustus tribulatus. politur ictibus, vultu animoque *Semper idem:* nisi quod indies se ipso euadat melior.

PARS II.

Infirmitas quo conferat.

Quis Regulus. I. REgulum putat 1. *Chrys.* fuisse nomen proprium. 2. *Beda;* nomen officij. 3. *Leon. Chrys. Theoph.* eundem cum centurione: de quo *Matth.* 8. 4. *Orig.* cognatum, vel Vicarium Cæsaris in Capharnao. 5. Ego putarim idem: & Herodis consiliarium egisse, cuius fuit vrbs Capharnaum. *Hier. Orig.* putant gentilem fuisse. *Ego,* Iudæum: Quia

Quia arguitur modicæ fidei: & signum petebat. Vtrumque Iudæorum erat.

Omnia illi, omnia filio suppetebant: deerat valetudo. Ne scilicet deesset testis humanæ miseriæ, & sortis. 1. Vt omnes Giezi posteri, 4. *Reg.* 5. hæredes erant lepræ: ita ab Adanati, ærumnarum sunt filij. Eadem incude procusi, ijsdem ictibus sumus & obnoxij. Neminem excipiunt opes, honores, voluptas, potentia.

Infirmitas est. 1. Ab Ada.

2. Statua *Dan.* 2. etsi caput aurea, brachijs argentea, pectus ænea, fœmur ferrea esset: erat tamen pedes lutea: lapilloque tacta corruit. Hic est febricula. 3. Ps. 32. *Non saluatur Rex per multam virtutem: & gigas*, à morbis immunis.

2. Ab natura.

II. Quærit S. Greg. de Christo saluatore: Cur, cum sit *copiosa apud eum redemtio* Psalm. 129. *Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius*: permiserit tamen superesse corporis incommoda: peccati effecta: & non cum causa peccato abstulerit & effectum?

Respondet primo. Absoluta sanitas in alteram vitam gloriæ reseruata est: etsi hic perfecta sit redemtio ad gratiam. 2. Est etiam hic tanta fragilitas: vt venialia vitare nemo possit. Nam Prou. 24. *Septies in die cadit iustus.* Eccl. 7. *Non est homo, qui non peccet.* 1. Ioan. 1. *Etsi dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Quare in satisfactionem relictæ sunt pœnæ.

3. A fato pro satisfactione.

1. Sic petit satisfacere Iob. 6. *Quis det, vt veniat petitio mea: & quod expecto, tribuat mihi Deus: & qui cœpit, ipse me conterat: soluat manum suam, & succidat me. Et hæc sit mihi consolatio: vt affligat me dolore, & non parcat.*

2. S. Augustinus in Medit: *Hic vre, hic seca: dummodo in æternum parcas.* 3. Sic Abacuc. cap. 3. *Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat: donec quiescam in die tribulationis: & ascendam ad populum accinctum nostrum.*

Secundo. Quia corpus, etsi per gratiam spiritui subiugetur, plene tamen nũquam potest domari; quin semper bellum sit peruicax ei & spiritui. Ideo morbis emacerandum relinquitur. Vt gemini in vtero Rebeccæ collisi *Genes.* 25. Sic corpus & spiritus vsque sibi pugnant. 1. Sed 2. Corinth. 12. *Cum infirmor*, corpore, *tunc potens sum* spiritu, 2. S. Gregorius *Infirmitas corpus cruciat: sed mentem curat.* Allusit huc sponsa, Cantic. 1. *Nigra sum*, corpore: *sed formosa*, spiritu; *sicut tabernacula Cedar, & pelles Salomonis*: foris rudia, intus bellula.

Corpus est rebelle spiritui.

3. Iacob opilio *Gen.* 32. ausus duellare cum Angelo, ab hoc in fœmore icitur vt emarcuerit. Ita cum corpore humano egit Deus: Non id occidit; sed subneruat: ne recalcitret incrassatum, impinguatumque fortunis.

Ideo subneruandum.

4. Deus, *Iosu.* 11. spondens Iosuæ victoriam de quinque Regibus, iussit equos subneruari, & currus succendi. Vbi Orig. hom. 15. *Non præcepit Deus occidi, aut subneruari reliqua iumenta, oneribus apta ferendis: Quia caro non occidenda est, sed seruanda. Ita tamen, vt spiritui subdita, onera ferat ieiuniorum, &c.*

Equus animæ est corpus: subinde currum hoc agit in illam bellicosum: At *subneruatur*, ait Origen. *quando ieiunio, &c. corpus humiliatur.*

5. Ita Sancti. Vt S. Hilarion corpusculo suo: *Ego te fame conficiam: vt potius cibum cogites, quam delectationes.* Teste Hieronymo. Vt Euagrius, teste Palladio in Lausiaca, reprehensus seueritatis, ait, *Occidit me, occido illud.* Paulus 1. Corinth. 9. *Corpus meum in seruitutem redigo, &c.* 2. Cor. 12. *Gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtus* CHRISTI. S. Bern. *Optima infirmitas: quæ* CHRISTI *virtute compensatur.*

PARS III.

Aduersa docent.

Aduersa ad Deum adducunt.

1. Orare. I. CVius filius infirmabatur. Aduersa nos ad Deum euocant. 1, Ps. 85. *In die tribulationis clamaui ad te : quia exaudisti me.* Non animo, & ore tantum oraui: Sed *cla-*
2. Agnoscere Deũ. *maui*, quasi oppressus Ps. 106. *Clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur.*

2. Nabuchodonosor *Dan.* 5. mutatus in bestiam, Deum agnoscit, sceptrum gerẽs,
3. Seipsũ. eum negligit. Dauid tribulatus, ait *Cassiod.* pulcherrimos psalmos composuit.

3. Alexander Magnus in fœmore vulneratus, ait: *Ecce Iouis Ammonij filium. Nemo me, vt Deum adoret : Hic sanguis me arguit*
4. Quærere Deũ. *mortalem.* Ideo hic iam sese desperans Regulus alium requirit Deum verum.

4. Israelitæ, Ps. 77. *Cum occideret eos Deus in deserto: quærebant eum, & reuertebantur:*
5. Sanant *& diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt, quia Deus est adiutor eorum.*

6. Faciũt gratos. 5. Nam vt medicus amaris catapotijs depellit noxia, ac sanat: ita Deus.

6. *Contraria contrariorum sunt consequentia:* ideo tribulatio adducit memoriam: prosperitas obliuionem beneficiorum DEI. *Genes.* 40. Oeconomus Pharaonis liberatus obliuiscebatur Iosephi. 3. Moyses quam cauet obliuionẽ talem? Deut. 6. *Cum introduxerit te Dominus in terram: dederitque tibi, &c. Caue diligenter, ne obliuiscaris*
7. Euocãt cœlo Deũ. *DEVM.* Oblitum Regulum monuit Deus. Idcirco *Rogabat eum, vt descenderet.* Ita & S. Patres, Isa. 64. *Vtinam disrumperes cœlos, & descenderes.* Ps. 143. *Inclina cœlos & descende.*
8. Fastũ ponunt. Matth. 27. *Si Filius Dei es: descende.*

II. *Rogabat eum* : Aulici hoc fastus est: Non enim adorabat. Ita Tribunus Ochoziæ ad Elisæum. 4. Reg. 1. *Homo Dei: Rex præcepit festinus descendere.* Naaman 4. Reg. 5. *Putabam quod egrederetur ad me Propheta, & stans inuocaret nomen Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret.*

Modestior leprosus, *Matth.* 8. qui adorauit, Chananæa, Matth. 15. *postulans orabat.* Mater Zebedei dum Matth. 20. *accessit adorans, & petens.* Magi, Matth. 2. *procidentes adorauerunt eum.* 9. Deastros arguunt.

III. *Rogabat eum.* Solenne potẽtum fuit Deascere. Scilicet continuata prosperitas, peruerso sensim iudicio, visa eis fuit sua quædam immortalitas. 1. Hinc *Domitianus* edicto sancijt, se Deum appellari. 2. *Maximinus* Senatoribus Romanis pedes porrigebat osculandos : Atque suam apposuit & Iouis statuam pariter adorandam.

3. *Demetrius* Rex Macedonum se Deum fecit: 4. *Nabucho.* sui statuam similem adorari iussit. 5. Hanc dementiam in Rege Tyri arguit Ezechiel cap. 28. *Eleuatum est cor tuum in decore tuo.* 6. Zacharias ca. 10. Simile comparauit equis indomitis, exire visis ẽ monte cum quatuor quadrigis Monarchiarum. De quib. supra *Dom.* 4. *Aduentus*; Talis & Regulus ante: at nunc qualis?

Rogabat. Duo nota. Rogantem: & Rem, pro qua: Is Regulus: hic hæres regni. Vtrumque efficax: Sic Ps. 19. *Domine saluum fac Regem* . Rex enim præcipue tua est in terris Imago. Ideo tu es Ps. 143. *Qui salutem das Regibus.* Anguntur potentes; hæreditatem suam transire ad alios. Hoc doluit Dauidi in morbo infantis Bersabeæ. 2. *Reg.* 12. At hoc mortuo orabat pro Salomone & sese: Psalm. 71. *Deus iudicium suum Regi da: & iustitiam tuam filio Regis* : Ezechias Rex, audito se moriturum: fleuit, quod illiberis esset. 4. *Reg.* 20. Item & Abraham: *Gen.* 15. Vt quereretur: *Hic vernaculus meus hæres erit.*

PARS IV.

De cura liberorum: & ægrotorum.

I. ROgabat eum; Quia soboles parentibus esse cordi, & curæ debent; vt euadant A puero assuesce Deo.

uadant honestæ:& piæ: Ne degenerent à progenitore bono,& Creatore.1. Vel corui non cognoscunt pullos exclusos albicantes,dum nigrescant; hi tamen non ideo à senioribus suis abhorrent, nec deseruntur à Deo.*Greg.l.6.Mor.cap.18.*

Sin' profanum est

2. Aquilæ pullos ad solem probant; si oppositi eum irretortis intuentur, agnoscunt suos: Sin' abijciunt. Ita si vel à cunis ad Deum adhibeantur proles, de facili se prodent,cuius indolis futuræ sint.

Atat, vti hic; quam de animæ plus de corporis anguntur salute Præposterum hoc.in veteri Testamento duplex pondus erat:*Leu.*5.Commune;& Sanctuarij.Nolebat Deus eadem bilance ponderari Sacra, & profana. Ita subtiliore pondere filijs tradendæ sunt doctrinæ sacræ,& curæ piç, quam profanæ.At iam,si proles ægrotet;si moriatur,hic luctus quantus?Si vero peccet;*quis est,qui requirat?*Ps.61. *Mendaces filij hominum in stateris*. Talis Regulus hic.

Anima prima in morbis cura esto.

II.*Incipiebat enim mori* Et hoc ingenium est Mundi:Instante morte instat pro spiritualium cura:tum scilicet, cum ad omnia corpus inutile;& anima vix potens sui est, sensusque semimortui.1. Non sic Martha & Magd.Ioan.11. *Ecce, quem amas, infirmatur*.2. Non sic Isaias Ezechiæ: sed mature monet. 4.Reg. 20. *dispone domui tuæ quia morieris*.3.Deus *Leuit*.11.cygnum noluit sibi offerri: An quod nisi moriens cantet? Ita adusque mortem solam reseruantes emendationem sui, cœtera muti,gratum Deo sacrificium nec sunt,nec faciunt.

4.Iussit Deus,*Num*.10.Sub primum tubæ clangorem ad ostium Arcæ congregari Israelitas:Ad prolixiorem, & concisum, mouere castra.Prima tuba mortis semper sonat, adque templum nos euocat Vel, Ad initium morbi confuge ad S. Sacramenta: si prolixior morbus & concisus; iam consarcinato.

Humiliũ curator Deus est.

III. *Vade*. Non descendit; quantumuis rogatus. Cum tamen vltro Centurionis ad seruum iuerit.Ecquid hoc?1. Quia Psal. 137. *Deus humilia respicit:& alta à longe cognoscit*. 2. Ideo cœlo descendens neglexit aulam Herodis;diuertit in caulam pecoris natus IESVS: Annunciaturque Pastoribus,non proceribus.

PARS V.

Aduersorum,& Prosperorum effectus contrarij.

Serui in-fausti Dominis.

I. OCcurrunt *serui nunciantes, quod filius eius viueret*. Serui boni est gaudere de prosperis heri,nunciareque bona.

1.At Iobo sui erant infausti nuncij. *Iob*. 1.2.Similes *Luc*.16. illi, qui villicum diffamabant apud Dominum;*Quid hoc audio de te?* aiebat ad eum.3. Nuncium de cœde Saulis, eiusque participem, Dauid iussit occidi 2.*Reg*.1. Qui mortem alterius spiritalem propalant,puniendi sunt, quantum fama est præ vita?

Aduersa erudiunt intellectum.

II. *Credidit ipse, & domus eius tota.* Hic fructus aduersitatum est. 1. Vere Isa. 28. *Vexatio dat intellectum*;quasi dicat, prosperitas stuporem inducit, vt homo obrutescat.An non Psalm.48. *Homo,cum in honore esset*,in prosperitate,*non intellexit,comparatus est iumentis insipientibus,& similis factus est eis?*

Affectũ excitant pietatis vera, etsi sera.

2.At erudiunt tristia.1.Dauid.Psalm.17. *Circundederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me*. Atque ideo *Nomen Domini inuocabo Domine, libera animã meam*.

2. Epulo;*Luc*.16. tum oculos ad Abraham subleuauit, cum arderet. 3. Nabuch. item Dan.4.*Leuaui oculos meos in cœlum, & sensus redditus est mihi*. 4. Ad Christum Regulus,& filius redditus est ei.

Bonum malum: felix infelicitas, prospera aduersitas.

5.Eccl.38.*Honora medicum propter necessitatem*; Qui vero sanus esset semper,non egeret medico, hocque eum minus hono-

raret: Ita, cui vsque secunda fluerent.

6. S. August. *l.* 10. *Confess.* ait, Eo sua fuisse incurabiliora vulnera, quo habere se melius credebat.

7. Similes multi; in primis illi Harpastæ, apud Senecam *epistola* 5. Quæ cæca se cœcam non credebat, rogabatque conductorem, se vt in lucidiorem duceret locum, pati se tenebras non posse. Ab tali mentis cœcitate ignorata, liberat aduersitas.

Prospera dementant. III. Si quem albæ gallinæ filium fortunæ riuus inauraret totum, vt puris semper voluptatibus frueretur, is Dei prorsus obliuisceretur. 1. Eo infelicitatis felicitate peruenit Pharao; vt eum Domini monentibus diceret, Exod. 5. *Quis est Dominus: vt audiam vocem eius, & dimittam Israel: Nescio Dominum: & Israel non dimittam.* Proh! Vel vnum exemplum huius toni sat foret ad omnem prosperitatem metuendam.

2. Similis erat natio hominum effrenis. in quos deposcit vindictam Dauid, Ps. 93. *Exaltare, qui iudicas terram: redde retributionem superbis.* q. d. Tuum, ô Deus, est dijudicare tyrannidem, tuo in regno inuasam à dicentibus cum animo suo: Psal. 93. *Non videbit Dominus, nec intelligit Deus Israel.*

Heu! infandam Dei obliuionem! An potius matrem eius prosperitatem exitiosam? An vero æqualem iusti, & iniusti exitum? Nam Ps. 72. *Non est respectus mortis eorum, neque firmamentum in plaga eorum. Ideo tenuit eos superbia, & dixerunt: Quomodo scit Deus? Et; si est scientia in excelso?*

PARS VI.

Cur suos affligat Deus.

Vt humiliet: idq; 1 Ad gratitudinem. TOrsit non paucos quæstio: *Cur suos affligit Deus? Primo.* Vt humiliet; & superbiendi ansam tollat. 1. Aulicus; quotidie à Principe affectus beneficijs nouis, ni superbiret, pene miraculum foret: Sic Christianus. Cauet ideo Deus, ne damnationem sui acquirant ex beneficijs. 2. Testis Paulus. 2. Cor. 12. *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* *2. Ad illuminationem mentis.*

3. Eadem de causa Romani triumphantibus in curru eburneo seruum à tergo apponebant, qui ei conuitia faceret; ac identidem hoc ingereret: *Hominem te esse memento.* Talis erat triumphator Paulus, eiusque conuitiator Angelus. *3. Ad patientiam iniuriarum.*

4. Ostendit Deus Ezechiel. *c.* 1. gloriam Dei in forma currus, & rotarum inuicem implexarũ. Fit vox. *Hæc est similitudo gloriæ Dei* Paulo post alia vox accidit. *Ezech.* 2. *Fili hominis sta.* Ibi S. Gregorius quærit: An hoc titulo non sit iniuria facta viro tantum beato? Respondet: Deum humiliandi illius gratia id dixisse, neu se Angelum putaret. *4. Ad agnitionem sui.*

Secundo. Affligit suos Deus: vt coronam parent afflictiones: quæ sint instar ignis, incudis, mallei. 1. Aurum, quod ignis vrit: excoquit: Ita hominem afflictio. 2. Istud Rebeccæ factum oraculum, Genes. 25. *Maior seruiet minori.* S. Augustinus quærit, qui id expletum sit: cum Esau dominatus sit in Iacob? Respondet: *Maior seruiet, minori, non obediendo, sed vexando. Vt ignis deseruit auro.* Quod si igitur tribulationes prosint ethnicis, & impijs: quanto plus pijs? *II. Vt coronet. 1. Purificatum. 2. Tentatum.*

O igitur felix Patri, filioque febris! 1. Incensæ segetes excitarunt Ioab, vt accurreret ad Principem, cuius iussa contempserat. 2. *Reg.* 14. O quis ignis exurat eorum segetem negotiorum, quæ nos ab Dei retardant obedientia? An, qualis hic reguli, febrilis? Eius vrebatur domus; Sed vt purgaretur ad fidem accipiendam. *3. Etiam coactum obedire.*

PARS VII.

De febrium varietate.

FEbris eum reliquit. Hæc medicis varia eſt. 1. *Quotidiana*, Iſa. Similis gulæ hæc. Iſa. 56. *Venite, ſumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit, ſicut hodie, ſic & cras: & multo amplius.* Sic Epulo Luc. 16. *Epulabatur quotidie ſplendide.* 2. Similia febri huic peccata venialia. Hæc *S. Auguſt. lib. 50. Homiliarum*, aſſimilat arenæ, & guttis aquæ; quod inde anima ſterileſcat. Guttæ multæ flumen, arenæ montem faciunt: ita peccata venialia multa non paruam culpam, & pœnam aggerunt, diſponuntque ad mortale.

2. Eſt & febris *erratica*, cuius nullum certum paroxiſandi tempus. Hæc inuidiæ ſimilis: quæ efferueſcit, quandocumque laudes cuiuſquam audit. Nimirum, *Non poteſt videre lucernam Domini*, 1. Reg. 3. *antequam extinguatur.*

Inuidus inuidia comburitur intus, & extra.

3. *Eſt tertiana.* Quæ frigus & æſtum ſæue alternat. Huic acedia ſimilis, quę proponit hodie vitam meliorem; cras remittit. Frigidum continet, & calidum. In ea ſanguis deliciarum eſt minuendus.

4. Eſt *Continua*: Sic eſt auaritia, quæ ſemper vrit. Cœtera peccata dant inducias, hoc nullas: Adimit cibum, ſomnum, requiem: tria vitæ neceſſaria. Semperque ſitit auarus, & eget. 1. Eccleſ. 14. *Non ſatiabitur pane, & in triſtitia erit ſuper menſam ſuam.* 2. Eccl. 2. *Cuncti dies eius pleni ſunt laboribus, & ærumnis.* Ierem. 49. *Præ ſolicitudine quieſcere non poterunt.* 3, Eccl. 5. *Saturitas diuitum non ſinit ipſum dormire.*

5. *Quartana*: Superbiæ ſimilis, curatu difficilis, & pertinaciter inhærens animæ & corpori. Mortui ſunt hac febri Aman, Nabuchodo. &c. periere & Angeli.

5. *Hectica*, medullis & oſſibus hærens, & exugens humidum radicale. Ita Luxuria. 1. Iob. 31. *Ignis eſt vſque ad conſummationem deuorans: & omnia eradicans genimina.* 2. Eſt ignis Sodomæ. 3. Ambroſ. in cap. 4. Luc. ait: *Febre flagrantior eſt libido.*

4. Hac cruciabatur Dauid orans Pſ. 6. *Miſerere mei quia infirmus ſum, ſana animam meam, quia peccaui tibi.*

Perora ἀνακεφαλικῶς.

DOMINICA XXII. POST TRINITATEM.

Simile eſt regnum cœlorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum ſeruis ſuis.

Matt. 18.

SEdit, *Apoc.* 20. Antiquus dierum, ad rationes, *& aperti ſunt libri. Et contremuit cœlum & terra à maieſtate vultus eius.* Ita hodie *Rex poſuit rationes cum ſeruis ſuis, & oblatus vnus* factus eſt terror omnibus.

Nos

I. *De Miſericordia, & iuſtitia Dei.*
II. *Quæ cauſa parabolarum Chriſti & quod regnum.*
III, *Quæ vis exempli, & quod ius Regis.*
IV. *De ratione cum ſeruis poſita.*
V. *De ſeruo debitore: & debito.*
VI. *De ſeruo nequam facto.*
VII. *Benigne faciendum egentibus.*

PARS I.

De Miſericordia, & Iuſtitia Dei.

I. DOcet Philoſophia, orbem polis ſuſtineri duobus immobilibus, Arctico, & Antarctico. Ita Theologia; Diuinitatem conſiſtere in Miſeric. & Iuſtitia. 1. Pſal. 24. *Omnes viæ tuæ miſericordia, & veritas.* 2. Idem Attributa Dei perſcrutans, eadem præcipue miratus ait, Pſ. 100. *Miſericordiam, & iudicium cantabo tibi.* *Ea eminent in Deo.*

Hac vtraque regit omnia 1. Cuius ſignum *Eis reguntur omnia.*

gnum Angelus, qui Apoc. 10. *posuit pedem Dextrum super mare: Sinistrum super terram.* Communis Patrum tenet: notari IESVM cum Misericordia, & Iustitia sua. Hinc Ipse Matt. vlt. *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.*

Suauiter 2. Inter Sponsi dotes sponsa duas celebrat Cant. 1. *Meliora sunt vbera tua vino.* Et Cant. 4. *Duo vbera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in lilijs.* Ea sunt Misericordia & Iustitia; quibus nos pascit Deus. Prou. 5. *Vbera eius inebrient te.* Isa. 66. *Ad vbera portamini.* Et Ps. 91. *In misericordia vberi:* Metalepsis est, pro *In vbere misericordiæ.* 3. Hæc duo, sunt *Exod.* 25. duo illa in Arca: *Manna & Gladius.*

Et fortiter. 4. Ezechieli, *cap.* 1. Cherub ad flumen Chobar visus cum facie leonina, & humana: Deum notat Misericordem & Iustum. Ps. 111. *Misericors, & miserator, & Iustus Dominus.* 5. Item *Apocal.* 1. Visus Angelus cum ancipiti gladio in ore, & stellis in manu. At in hieroglyphicis signum clementiæ, stella est: Iustitiæ, gladius. Hæ duæ Cynosuræ sunt cœli, terræ, maris.

Imitãda sunt superioribus. II. 1. Regum Ægypti sceptrum in imo præferebat caput Hippopotami, sæuæ ferę in summo, Ciconiæ, auium placidissimæ, caput, Symbolum est, in regendo Regem imitari Deum oportere; *vt superexaltet Misericordia iudicium.* Regum Galliæ nonnullorum fuit symbolum: *Pietate & Iustitia:* Conforme præsenti proposito.

Pariunt amorem, & timorem. 2. Vidit Daniel, *cap.* 10. virum, *cuius facies, sicut facies fulguris, & oculi, vt lampas ardens: & brachia, quasi species æris candentis:* His horribilem ad terrendum; At istis mitem, ad alliciendum, *cum veste linea,* Fidei & *Zona aurea,* Charitatis *quæ est vinculum perfectionis.*

Sunt manus Dei. 3. Ad thronum Salomonis erant, 3. Reg. 10. *Duæ manus, hinc atque inde tenentes sedile.* De illa iustitiæ manu Iob. 19. *miseremini mei vos &c. quia manus Domini tetigit me.* De hac misericordiæ, Ps. 144. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione,* De vtraque, Ps. 101. *Opera manuum tuarum sunt cœli.*

4. Ferunt Physici. Elephanto cor esse geminum: vnum furoris: alterum clementiæ, Ps. 114. *Misericors Dominus, & Iustus, & Deus noster miseretur.* *Corque geminũ.*

5. Patet hic: Debenti 10000. talentorũ imperat iustam solutionem Dominus, venditis etiam omnibus: Roganti remittit omne debitum: Non remittenti vicissim reuocat remissum, aggeritque pœnam geminanti culpam contra Regem prius, iam contra proximum admissam.

PARS II.

Quæ causa parabolarum Christi. Et quod Regnum?

I. CHristus amat vti parabolis. 1. Quod Palæstinis familiare id esset: 2. Et vt hominum stupori se accommodaret: neu ab rerum altitudine, & captus sui angustia se quisquam excusaret, 3. Vt impleret prædictam suam benignitatem: Oseæ 11. *Ego, quasi nutricius Ephraim, portabam eos in brachijs meis,* per doctrinam captui accommodatam. *Cur vsus parabolis Iesus. 1. Ob morem. 2. Ob captum nostrum. 3. Ob fructum & ornatum*

Vere *per omnia similis nobis factus, absque peccato:* similis in docendi modo, & loquendi idiomate. 1. Designabat id in eo sponsa, Can. 1. *Murænulas aureas faciemus tibi.* LXX. habent, *Similitudines,* auribus animarum aptas: *faciemus;* quia ex vulgari sermone nostro repetes eas: Et vere *aureas;* quod ornent & ditent animas.

2. Gemmæ auro includi assolent, ornatui maiori acquirendo; At *sermo Dei* Psal. 18. *desiderabilis super aurum; & lapidem pretiosum multum.* Attamen parabolis inclusus est; Quia quasi in vagina gladius est Eph. 6. *Assumite gladium Spiritus, quod est Verbum Dei.* Quod si Rex strictum manu *4. Ob benignitatẽ suam.*

vibra-

vibraret ensem, dum qua iret: sane obuij fugerent; potentiam, licentiam metuentes, & iram. Itaque vagina conditum gerit. Ita Dominus Verbi gladium in parabola. Vt hic.

Ecclesia militantis & iactatio. II. *Regnum cœlorum,* Ecclesia est. Huius prouincia duplex. Triumphans: quæ in cœlis: & Militans: cui vix vlla pura, certaque iucunditas est 1. Vt 2. *Reg.* 6. Iudæis Arcam ab Philistæis recuperatam referentibus Ierosolymam, gaudium ingens erat: at Oziæ interitu interruptũ, ac corruptum. 2. Bene igitur Achab Regi Benedab, cingenti ipsum exercitu, in quo XXX. Reges, dixit 3. Reg. 20. *Ne glorietur accinctus æque, vt discinctus;* quasi dicat. Anceps belli est alea, & exitus incertus: Ita & Militantis Ecclesiæ. Ne igitur triumphum canat ante victoriam.

Cur vsus parabolis Iesus. 1. Ob morem. 2. Ob captum nostrum. 3. Ob fructum & ornatum. 4. Ob benignitatẽ suam. Ad arma nos hæc euocat. Ad nos Paulus extimulat; sicut Achab Iosaphatum Rex Regẽ, 3. *Reg.* 22. Vocat & Iesus. Quippe Isa. 49. *Iste est quem mittet pater æternus in sagittam electam, & gladium acutum:* Misit ex Triumphante ad Militantem similem illi regno cœlorum: vt vmbra luci est; vtque parabola veritati similis.

PARS III.

Quæ vis Exempli: & quod ius Regis.

Exempla docent, & visa mouent. I. SImile *regnum cœlorum.* Parabolę partes duæ. Prior docet, vt omnes agnoscamus, nos peccatores esse. Altera; peccatoribus ignoscendum. Sed quia rari se agnoscunt ipsi: in figuris nos ipsos nobis exhibet Deus. 1. Pramasius pictor nobilis, vt Prometheum distentum & distortum in rupe, ad viuum exprimeret, seruos conductos, crucifixos funibus distendebat, neruis musculisque perspiciendis. 2. Lacedæmonij, refert *Plut.* seruos inebriabãt; vt filij eorum visu ipso vitium detestarentur. Ita Iesus debitorem nobis proponit: ex quo de nobis æstimemus. 3. Vel ipse Dauid, in cæteris lynceus; at talpa in animæ rebus; hoc conqueritur: *Ps.* 37. *Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum non est mecum.* Se enim inspicere neglexerat. Nathan ideo prophetes, quo oculos ei aperiret, parabola vtitur. Qua audita Rex, alium iudicans, se condemnat ipsum. 2. *Reg.* 12. Ita hic Dominus, nostro bono. Ergo *exemplo disce sapientiam.*

II. *Homini Regi:* Christo: in cuius fœmore scriptum, Apoc. 19. *Rex Regum, & Dominus dominantium.* Huius serui sunt Angeli, iure Creationis: & duplici, homines, Creationis, & Redemtionis: Quo ei parendum diligentius. Parendũ & Regibus terræ est. *Rex Christus.*

Regis est, subditis æquitatem administrare. 1. Philippus Macedo, ab fœmina rogatus, sibi ius reddi, excusauit occupationem aliam in præsens. Cui illa; *Nec te Regem habeo, quem iustitiæ vindicem habere nequeo.* 2. Certe ex opilione Rex orabat, Ps. 71. *Deus, iudicium tuum Regi da; & iustitiã tuam filio Regis* Salomoni. Dei iustitiam orat; quia hæc misericors, & maiora ignoscit: Non hominum; quia hi sæui, & minora morte mulctant. Dauid morti addicit raptorem ouiculæ; Deus ei homicidæ condonat. 2. *Reg.* 12. Ita Rex hic in seruum; & seruus in conseruum secus. *Rex minister iustitiæ sit.*

Rex, minister Iustitiæ, hic *Homo* dicitur: Quod misericordiæ esse memorem oporteat iudicem. Nam sine hac, Iustitia summa sæpe iniuria est. Cui potestas, ei sit & humanitas. Sin'; illa fit crudelitas. 1. Memineritis ergo Prælati; Etsi Psalm. 81. *Dij estis, & filij Excelsi omnes:* Veruntamen *Vos autem sicut homines moriemini,* quasi dicat; vt dij, ius vitæ & mortis habetis; sed accepistis; ideoque & ipsi iudicandi. 2. Socrates nuncianti; *Senatus te morti addixit,* ait: Et illos *olim Natura,* quasi dicat: Sui immemores quia sunt; tam inique iudicant: quasi & ipsi non forent iudicandi. *Sed in primis misericordia.*

PARS IV.

De ratione cum seruis posita.

Indicabuntur omnes, & omnia.

I. VOluit *rationem ponere cum seruis*. Cũ quibus? De quibus *Omnes nos*, 2. Cor. 5. *manifestari oportet ante tribunal Christi: Vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum siue malum*. Nam Ecc. 12. *Cuncta, quæ fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato: siue bonum fuerit, siue malum*.

Etiam iusti.

Etiam iustissimus quisque apparebit: nam quid Iob queritur? cap. 17. *Non peccaui: & in amaritudine moratur oculus meus*.

Et occulta.

At, quid nosti, nõ peccasse te? 1. Rom. 2. *Iudicabit Deus occulta hominum*. 2. Ideo Dauid, Psalm. 18. *Ab occultis meis munda me: & ab alienis parce seruo tuo*. Non est Deus, sicut homo; qui nota iudicat: nam occulta etiam Deus. 3. Hinc per Nathan denunciat Dauidi, 2. Reg. 12. *Tu fecisti abscondite: Ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel: & in conspectu solis*. 4. Ne id porro sibi eueniat, sic orat. Ps. 50. *Tibi soli peccaui & malum coram te feci*: quasi dicat. Non dedi scandalum publicum.

II. *Rex ipse* ad rationes sedet: non Vicarium submittit. Ita Assuerus, *Esth*. 6. Annales sibi afferri iussit, quæ *illo præsente cum leguntur*, reperit: quod alius reticuisset. Oculus Regis solus quadrat iustitiæ Legis.

Rationes mundi.

Deinde, *Cum seruis*. Cur non cum Dominis, Quæstoribus? &c. Ingenium ostendit mundi: in quo

1. *Dat veniam coruis: vexat censura columbas.*

2. Ita Saul. 1. *Reg*. 15. bruta Amalecitarum occidit, Regem dimittit impunem, 3. Dauid Amalecitas latrones publicos dimittit; persequitur latrunculos, 1. *Reg*. 30.

4. Anacharsis Scytha Philosophus leges aranearum telis similes aiebat, quæ muscas retinent, fucos & vespas nil morantur: Ita, ait, furibus parcitur, non furunculis.

Dei tamen serui sunt Reges quoque. Vt Dauid Ps. 18. *Ab alienis parce seruo tuo*. Idem Ps. 115. *Ego sum seruus tuus, & filius ancillæ tuæ*. Omnes rationem reddere oportet, num sint vtiles Domino, & quantum. Nam hoc fine seruus assumitur. Cuius gratia prisci in domum seruis introductis super caput effundebant fructus & legumina: vt meminerint se Dominis quidam esse cornucopię oportere. Talis fuit Labano Iacob: *Gen*. 30. Ioseph Putiphari. *Gen*. 39.

PARS V.

De seruo debitore, & debito.

I. OBlatus *est ei vnus*. Vnus? An non omnes debitores sumus? Certe Ps. 13. *Omnes declinauerunt, & simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum*. In Grammatica dæmonis *declinauerunt*. 1. Alij in Nominatiuo, mancipia famæ ac nominis: Ps. 48. *Vocauerunt nomina sua in terris suis*.

Debitores varijs declinãtes per omnes casus.

2. Alij in Genitiuo; vt vel generent illegitime, vel genitos locupletent ac euehant. Similis Zebediadi. *Matth*. 20. 3. Alij in Datiuo per largitiones & corruptiones: Similes Amano, *Esth*. 3. qui pro ferali in necem Iudæorum edicto, sic spondebat, *Decerne, vt pereant, & 10000. talentorum appendam ærarijs*. Sic Iudithæ spondet Holofernes, vt ea potiatur. Iudith. 11. *In domo Nabuchodonosor magna eris; & nomen tuum nominabitur in vniuersa terra*.

4. Alij in Accusatiuo: Vt detractores, similes duobus senibus *Dan*. 13. Susannã accusantibus adulterij: Similes Iezabeli accusatrici falsæ Naboth, vt perimeretur. *3. Reg*. 21. Similes Semei maledico in Dauidem. 2. *Reg*. 16. 5. Alij in Vocatiuo: qui flagitia alio vocant nomine: vt acediam, otium, libidinem, fragilitatem, &c.

6. Alij denique declinauerunt in Abla-

tiuo:

tiuo:vt raptores, vſurarij. Similes Heliodoro templi expilatori. 2 *Mach.* 3.

Eſt Ablatiuus nonnullis ſolus in vſu.

Atque ita Pſ. 13. *Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſerui.*

Debitum aris finitum eſt. II. Attamen *Oblatus eſt ei vnus, qui debebat* 10000. *talentorum*: id eſt, ſex auri vaſa. Nam talentum, Budæo, eſt 600. Coronatorum. Vnde duo miranda. 1. Bonitas Regis, tantum concredi ei, qui ſoluendo non ſit: 2. Socordia prodiga ſerui in cura tanti theſauri.

Peccati infinitũ. S. Hieronym. & Auguſtin. intelligunt peccata mortalia: Ex quibus patratis remanet in animal nil præter maculam: vt *Diuo Thomæ, p. 2. q.* 86. *art.* 2. placet: Vt autem *Scoto in* 4. *diſtinct.* 14. etiam obligatio ad ſupplicium: Secundum Pſal. 124. *Declinantes in obligationes adducet Dominus operantibus iniquitatem.*

Eſt vero peccatum infiniti debiti; ob deperditam infiniti pretij gratiam. Id quod luculentam conſtituit differentiam inter debitum peccati in hominem, & peccati in Deum. Exemplo ſit Dauid: Qui tametſi in Vriam, Bethſabeam, & regnum peccaſſet; id minoris ducebat: Hoc deplorabat; quod in Deum: Pſal. 50. *Tibi ſoli peccaui: malum coram Te feci.*

At omnes peccauimus. Omnes vero debitores ſumus. Quia Rom. 3. *Omnes peccauerunt, & egent gratia Dei*: Iac. 3. *In multis offendimus omnes.* Matt. 6. *Dimitte nobis debita noſtra*: Non debitum. Quia 2. Paralip. vlt. *Peccaui ſuper numerum arenæ maris.*

Ergo ſoliciti ſimus Et quiſquam tantis obrutus debitis adhuc in aurem ſtertet vtramque? Eques Romanus etiam quaſi animam debebat: moritur. Omnia eius ſub haſta væneunt. Audit iſtud Oct. Auguſtus: iubet illius ſibi culcitram emi: cui is tam ſecure potuit indormire; forte & ſibi eam ſomnum conciliaturam. Ita *Macrob. Satur. l.* 2. *c.* 4. Magis miranda peccatoris eſt ſecuritas.

III. *Iuſſit eum venundari*, &c. Ita moris quondam. Liquet, 4. *Reg.* 4. vbi Vidua ſic Eliſæo. *Ecce creditor venit; vt tollat filios meos ad ſeruiendum ſibi. Iuſſit*, id eſt, permiſit: vt S. *Hieronymus* expon. 1. Nam permittit Deus peccatorem vendi quaſi in mancipium dæmoni, cum concupiſcibili & iraſcibili affectu, omnibuſque operibus. Ex quo patet, peccatorem conſtitui per vnum p. m. debitorem Dei quoad animam, potentias, corpus, & ſenſus omnes. Hæc enim ſunt *omnia quæ habet.* *Sic trademur peccator.*

In Scrip. etiam *Vendi aliquem* tantundem eſt, ac deſeri, reijci, in reprobum ſenſum dari. Ro. 7. *Ego carnalis, venundatus ſub peccato.* 1. Mach. 1. *Receſſerũt à teſtamẽto ſancto: & venundati ſunt, vt facerent malum.* Iſa. 50. *Ecce, in iniquitatibus veſtris venditi eſtis: & in ſceleribus veſtris dimiſi matrem veſtram.*

IV. *Et vxorem eius & filios* ſubhaſtari. Ecquid Iſti commeruere? Iſtud, quod participarint de ſerui peccato. Vt ſit luxu veſtium, victus, &c. In *Hiſtoria de viris Illuſtribus ff. Ciſtertienſium* legitur: Mercatorem Infirmum teſtaturũ, accito tabellioni dixiſſe: Sic ſcribe: *Corpus meum terræ detur, ex qua ſumptum fuit: Anima vero dæmonibus.* Cohorreſcentes amici monent; virum; increpant; At is inſtat iterum, ac tertium: *Anima mea dæmonibus detur: quia iniuſte multa corraſi. Et vxoris anima, quod me impulerit: Et filiorum animæ, quos ditare contendi.* Dixit: ſimul animam exhalauit. *Et ſimul participes peccati.*

PARS VI.

De ſeruo nequam facto.

I. OMnia *reddã tibi.* Qui poteris? Quid ais? Bene! Potes namque. 1. Quia ea Domini eſt bonitas, vt *omnia*, vel frigidæ hauſtum, in ſatisfactionem admittat. *Omnia reddi quibus poſſint modis.*

2. Quia cum homini *omnia* ſint ſubdita, is ſe ſubijciendo, reddendoque Deo, omnia reddit. 3. Quia pœnitenti *omnia*,

quæ operatur, bibat, siue dormiat: &c. omnia cedunt in satisfactionem.

4. Quia scit, si nostra ad Christi merita referantur, & hæc nobis applicentur, omnia facile solui posse. 5. *Omnia reddam* in Confessione, nil silentio reseruans: Sicut & Deus in ea dimittit omnia. Ps. 50. *Omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me Deus* &c.

6. Reddam omnes animæ potentias, & corporis sensus, obsequio Dei mancipandos. Sicut victimantes, sola Dijs corda, & capita offerebant singulariter: cætera in minimis erant. Sic *Strabo* de quibusdam Gentibus. At Iudæi omnia offerebant. Vnde Ps. 83. *Cor meum, & caro, exultauerunt in Deum viuum.*

Promisit *omnia* seruus: reddidit nihil. Quia dimisit ea omnia Dominus. At conseruo nihil remisit seruus: Quia *nequam* erat.

Seruus cur nequam. II. *Serue nequam.* Quia nam? debitum, & quod suum, exegit. At, vere *nequam.* Primo. Quia suffocabat eum. Hæc vero vis summa, & p. m. est. Et quanto maius, quam verbo *Racha* læsisse? Secundo. Quia sua autoritate nexum fecit. Quod magistratus est, non priuati.

Tertio. Quia cogebat inopem soluere, cui impossibile erat in præsens, quique bonæ voluntatis fuit. At egenti etiam dandum erat, non rapiendum. 1. Ioann. 3. *Qui viderit fratrem necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas est in eo?*

Quarto peccauit ingrati animi vitio, non faciens alteri, sibi quod fieri voluit, & obtinuit factum. Vel intalis sui Domini gratiam, gratiam conseruo præstitisset 1. Bene versus ille:

Lex, & Natura, Cœlum, Deus, omnia Iura
Damnant ingratum, tristantur eum fore natum.

Vel im- 2. Esto, nō conseruus, sed vel hostis fuisset. Naturam tamen habuit communem. Vel huic ius suum reddidisset. 3. Iehu Rex, 4. *Reg.* 9. canibus discerptam videns sanguinariam Iezabel, ait. *Sepelite eam. Quia filia Regis est.* At maior naturæ, quam Regis reuerentia esse debet. Nam ius maius est. *probis est benigne faciendum.*

4. Zachariæ cap. 14. promisit Deus: *Erunt lebetes in domo Domini quasi phialæ coram altari:* Id est, Animæ carnales in quibus, vt cacabis carnium, varia concupiscentiæ vitia ebullierunt, post Christum vertentur in vasa electionis. Heu, qualis, hic nequam seruus? lebes fuit, & cacabus. Quam nidorosis ebullijt passionibus?

Commiserãdum lapsis. III. Omnino, misericordia qui indiget, is alijs misericordiam præstet. Qui ipse peccat; & alijs ignoscat idem. 1. Quid est, quod in reum obruendum lapidibus iusserit Dominus singulos vrbis ciues congregatos, iacere lapides? *Philo super Cantica* respondet: Vt, si quis foret eiusdem reus delicti, ingemisceret, & condoleret.

2. Cur in filiorum Leui potestate refugij ciuitates esse Deus voluit? Respondet ibidem Philo: Vt sui memores Leuitæ ad commiserandum essent faciliores tanto, quod filij Leui & ipsi homicidæ fuissent Sichemitarum; & adorati vituli idololatrarum. Cum igitur hic seruus in eadem fuisset damnatione, misericordiam indeptus; *oportebat, & ipsum misereri conserui sui.*

PARS VII.

Benigne faciendum egentibus.

At misertus est nihil. Id quod audiẽtes hodie quidam in eum fremunt, cum ipsi eo sint iniquiores sæpe in confratres Christianos; taceo debitores; pauperes inquam. Ille creditor vtebatur iure suo in monendo debito, & roganti dilationem, vim inferebat. Pauper, amore Dei, (qui omni iure potior, te orat eleemosy-

mosynam:& tamen, quamuis indigus, à te fert repulsam. Scito, non pauperem; sed Deum te repulisse. Quanto Deus maior est illo serui Domino; tanto tua in Deum, quam illius in Dominum, maior quoque iniuria, & noxa.

probũ est benigne faciendum.

Heu! quo inclementiæ recidimus? 1. Olim, *Deut.* 23. sic præceperat Dominus. *Ingressus vineam proximi tui comedes vuas, quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum.* Iam, non appellato hero quisquam pauper iniret tutus; Nec tuto rogarit quidem.

2. Ioseph, *Genes.* 42. edixit fratribus. *Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis.* Idem Deus: Non videbis faciem meam me orans, nisi pauperem, minimum fratrem adduxeris.

Commiserãdum lapsis.

3. Si *homo homini* vsquam *lupus* fit; hic seruus conseruo lupus fuit. Et frater diues non esse lupus pauperi, adeo durus in ipsum? Quid? Lupus? Immo Satan. Cuius malitiam Dominus aptius exprimere nesciens, dixit Matt. 13. *Inimicus homo fecit.*

4. Ita *Dan.* 6. Nabuchodonosor mitiores fore leones rebatur in Danielem, proiectum in lacum, quam æmulos eius homines: ideo horum causa lacum obsignauit. 5. Hos metuebat, qui orabat: *Eripe me Domine ab homine malo.* Ps. 139.

DOMINICA XXIII. POST TRINITATEM.

Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Matt. 22.

PONtifex *Exod.* 28. Iudæorum, in lamina aurea ad frontem nomen Dei *Iehoua* scriptum gerebat: indicio, eum, tantum quantum, Deo esse consecratum. Homo, quasi Pontifex orbis Dei, non solum nomen, sed imaginem essentiæ diuinæ præfert in fronte animæ; argumento, signatum ac debitum Deo esse totũ oportere.

Nos

I. Quod naturalis sit appetitus Veri in hominibus.

II. Quantum ab lingua sit periculum?

III. De interrogantium Dominum adulatione.

IV. De eorundem hypocrisi tentatrice.

V. De Denario oblato.

VI. De Imagine Denarij.

PARS I.

Quod naturalis sit appetitus Veri in hominibus.

I. PHilosophia hæc perpes fuit: *Intelligere*, essentialem hominis proprietatem esse, eiusque operatione comprimis delectari: Vt sua quodque animal. 1. Hinc Quinct. lib. 1. de orat. Instit. *Sicut aues ad volandum, equi ad cursum, ad sæuitiam feræ gignuntur, ita nobis propria est mentis agitatio, atque solertia, vnde origo animi cœlestis creditur.* 2. Et Commentator Auerrois in 2. de Anim. *Scientia est prima animæ perfectio.* 3. Augustin. in Enchir. *Fecit Deus rationalem creaturam, vt summum bonum intelligeret.* 4. Arist. 1. Metaph. *Omnes homines natura scire desiderant.*

Hominis est proprium intelligere.

Cæterum, 1. *Sicut bonum est obiectum voluntatis, ita Verũ intelligentiæ.* Aristot. 1. Metaphy. Quia, ait Lactãt. lib. 3. Instit. Christ. *Naturam hominis Deus Veri adipiscendi cupidissimam fecit:* eam dicat insatiabilem caro. *Cic. vt lib. 1. offic.* Ratio; quia omnis potentia obiecti sui fruitionem naturaliter sequitur, vti perfectionem suam: *Arist. 2. de anim. & 10. Ethicor.* Perfectio autem rationis, cognitio est veritatis.

At Verũ deamat.

II. Ideo orat. 1. Psalm. 24. *Dirige me in veritate tua.* 42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam.* 2. Deplorat idem improbos. Ps. 5. *Non est in ore eorum veritas: cor eorũ vanũ est:*

Hoc oret à Deo.

sepulcrum patẽs est guttur eorum. 3. Ideo solicite Moyses, Exod.18. *Prouide*, Domine; *de omni plebe viros potentes, & timentes Deum in quibus sit Veritas.*

Eiusdem figura. Exemplum.

1. In Pontificis Rationali Deus inscribi iussit. *Doctrina & Veritas.* 2. In cæteris Tobiæ laudibus illa princeps, *Tob.1. In captiuitate positus, viam Veritatis non deseruit.* 3. Nec in Christo maius Veritate vidit Ioannes, c.1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum Gratiæ, & Veritatis.* Itaq; hic Pharisæi sumunt *Verum* in Christo, vt faciant fucũ palpo suo, capiẽdo Domino.

Veritas.

PARS II.

Quantum ab lingua sit periculum.

Techna quæstionis posita.

I. CVm ab Augusto totus orbis describeretur, tunc *Ioseph.l.18.Iud.Antiq.* & Act.5. *Extitit Iudas Galilæus in diebus professionis, & auertit populum post se*; ne Cæsari tributum penderẽt; *& ipse perijt, & omnes, quotquot ei consenserunt, dispersi sunt* ab Romanis. Atque etiam tum inuitum erat vulgus ad idem tributum. Quare moliuntur hac quæstione Dominum vel in inuidiam apud populum trahere, aut in crimen læsæ maiestatis vocare. Nam quærebant, *Vt eum in sermone caperent.*

Periculosum lingua membrum est.

Lingua periculosa est teste. 1. Deo. 2. Satana

1. Vt verissimum sit: Iac. 3. *Qui non offendit verbo, hic perfectus est vir.* 2. Quo perfectior Iob: quem, etsi omnibus membris percusserit Satan: non tamen in lingua. Forte vt hanc ad peccandum relinqueret potentem. Vnde Iob.19. *Adhæsit os meum carni meæ; & derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos*, quasi dicat, omnia afflicta sunt in me, sola lingua supera intacta.

3. Natura.

3. Forte, quia tam est periculosa, duplici eam Deus septo muniuit. *Plinius* ait, duas in ea venas esse: Vna ad cerebrum, ad vsque cor altera pertinens. Vt discamus tum moderatu esse solicitam ac difficilem: tum orationis cum ratione & corde esse consensum oportere.

Ergo frenanda.

II. 1. Quare Eccl. 28. *Verbis tuis facies stateram? & frenos ori tuo rectos: & attende, ne forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum:* dæmonum. Freni sunt Dei amor, timor, pudor tui, & hominum: silentium, secretum, detractionis odium.

2. Psalm. 17. *Si mei non fuerint dominati* sensus; *tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo*; quod membrorum maximo, non mole, sed malitia, fieri potest. O scintilla, quantos sæpe das ignes?

3. Custos, & rector regni totius optimus Dauid orat, Ps.140. *Pone Domine custodiam ori meo.* Et Ps.38. *Custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* 4. Ab hac sibi maxime metuebat Sapiens, Eccles. 22. *Quis dabit ori meo custodiam; & super labia signaculum certum; vt non cadam in ipsis, & lingua mea perdat me.* Plus diffidebat linguæ, quam fideret suæ sapientiæ. Ac tanto sapiebat diuinius.

PARS III.

De interrogantium Dominum adulatione.

Adulator verũ sæpe dicit.

I. MAgister, *scimus, quia verax es.* Vah palpones! 1. Similes Ægyptijs: qui Iudici ex collo icunculam Veritatis saphyrinam suspendere solebant. Vt *Ælian.* in *varijs.* Recte tamen Christus enim vere est summus Pont. cuius erat ad pectus gerere Rationale inscriptum vocibus, *Vrim, & Thumim*, id est, *Doctrina & Veritas.*

Sed nocet

2. Tubicen quidam bello captus, cũ neci addicitur ait: parcite, nec enim quemquã occidi: Cui hostes: At incendisti alios ad cædem cantu. Tales sunt adulatores. Assentando ad peccatum inducunt alios. Nam Eccles.40. *Tibia & Psalterium suauem faciunt melodiam: & super vtraque lingua suauis*, præsertim adulantis, aut etiam audientis.

II. Caue; & obsepi aures aduersus Sirenen

Ergo 1. Cauẽdus est. nen hanc incantatricem. 1. Esto, quales locustæ. Hæ, oleo asperſæ, moriuntur. aceto, redanimantur. Ita tu; Dic Pſ. 140. *Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me* quaſi aceto; *oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.*

2. Execrabilis Deo est. 2. Cygnus *Leu.* 11. immundus Deo fuit, & ſacrificio excluſiſſimus: forte, quod ſub mortem canat. Sic adulatores, morti, id eſt, peccato vicinos laudant cygni cantu ſacri & inteſtabiles.

3. Damnosus. 3. Plin. *l.* 8. *c. vlt.* notat, pluuiam portendi, cum greges per paſcua curſitando laſciuiunt. Ita cum beſtiæ adulatores in aulis laſciuiunt, in proximo malum aut Regi, aut regno, aut alij paratur.

4. Tẽporizans. 4. Moriente Iacob, *Gen.* 49. omnis Ægyptus luctum bimeſtrem tenuit; nullum vero mortuo Ioſeph: Iſtud, in gratiam Ioſephi rerum Domini. Ita palpones adorant orientes, at ſoles auerſantur occidentes.

Mel vetitũ felle peius. 5. Mellis vſum *Leu.* 2. vetuit in ſacrificijs Deus. Eo ab operibus noſtris proſcripſit adulationem. Nam Auguſtini Enarr. in Pſ. 69. *Plus nocet lingua adulatoris, quam manus persecutoris.* Et Prou. 27. *Meliora sunt vulnera diligentis, quam oscula fraudulenta odientis.* Quia Pſ. 51. *Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum.* O hamum inescatum? Mors in te. Procul hinc.

Principibus cauenda adulatio. III. 1. Iul. Cæſar aiebat: *Volo instar vrsi curari.* Vrſus, natura mellis appetens, dum laborat grauedine capitis, aluearia circumit, non vt ſorbeat mel, ſed ab apibus compunctus, ſanguinem mittat, ſicque ſanetur. Ita Cæſar maluit morderi dictis, quam palpari. 2. Vt formicæ, aut muſcæ guſtato oleo moriuntur: ita Principes peruertuntur palpo. 3. Diogenes aiebat: *malo incidere in coraces: quam colaces.* Hi enim viuis oculos, mortuis iſti effodiunt.

Prædicatoribus maxime. Prædicatores vero quam minime decet eſſe adulatores. S. *Greg. Nyſſ. in Cant.* Quærit: Cur ſponſus dentes potius, quam labia ſponſæ laudet? Reſpondet: Dentium beneficio verba efformari ſolida, cibumque dari corpori: neutrum bene labia ſola præſtare. Ita prædicator adulans, merus Labio eſt, docet, & paſcit. Quare ſint Cant. 4. *dentes tui sicut greges tonsarum: quæ veniunt de lauacro,* quaſi dicat: Mordeant, ſed ouina cum manſuetudine, qua cũ ſe lauari ſinũt, ac tonderi. Ergo & oui ſui dentes inſint.

PARS IV.

De eorundem hypocrisi tentoria.

I. OMnis adulatio eſt filia hypocriſios: Et hæc in primis exoſa Deo. 1. Vetuit hic in V. T. contexi veſtem ex lana & lino; quod hoc ſub villis iſtius deliteſcat innotabile. Ita fictum ſub fuco veri afferunt hic Phariſæi. 2. Ficus, arborum ſola fuit maledicta. *Mar.* 11. Ob virorem lætum? Non: ſed ſterilem. Deinde cortice tenus aſpera eſt; at ſucco dulcis, & quaſi lac in folijs. Ita quidam apparent vitam ducere aſperam: at intus mollem agitant. Scilicet. *Qui Curios simulãt, & Bacchanalia viuunt,* Ita hic Phariſæorum lingua dulcedinem diſtillat: cor laqueos parat. *Magister scimus, &c.* Vah *Hic populus labijs me honorat; cor autem eorum longe est à me.* Matth. 15. Dicitis & non ſentitis, docetis bona: non facitis. Quid vero? Ecce. *Hypocrisis execrabilis.*

II. Intentio agentis opus dijudicat. *Cordis & operis cõcordia poscitur.*

1. Ferunt, ſi dextera in cauernam ſerpentis ingeratur, eam ab hoc non lædi: Sin' ſiniſtra lædi, quod huius venæ ad cor pertineant. Ita per ſiniſtram intentionem hypocriſis cor petit. Quippe *Cor stulti in sinistra illius. Eccl.* 10.

2. Num ideo, *Leu.* 7. & 8. Deus ſibi voluit pectuſculum offerri, & humeros; quod cordis intentionem cum opere conſentientem poſtulet? 3. Certe ſic Sponſus Cant. 8. *Pone me vt signaculum super cor tuũ, vt si-*

vt signaculum super brachium tuum. 4. Aliquando Iulio Cæsari, & Ælio sacrificantibus, corda non reperiebantur in victimis. Augures consulti respondent; victimas Dijs non placere. Excors est opus hypocriticum; displicetque Superis.

5. Cynocæphalon pingebant prisci adorare lunam, & adscribebant: *Aliud sub pectore gestat.* Et hypocrita fingit se adorare quicquid vanum sapit ac mundanum, at animo fraudem struit. Vt hic isti Pharisæi; Laudant, vt capiant.

Christus solus verax. III. *Magister,* &c. tria laudant. 1. Vitæ sinceritatem. 2. Doctrinæ veritatem.

3. Iustitiam: *Non est tibi cura de aliquo.* Maxima hæc, & Diuinitatis indicia non parua. 1. Vere viam veritatis docet; Docuit Aristot. viam Naturæ; Mahomet viam Satanæ; Moyses viā Figuræ: Ethnici viam Fabulæ. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes..* Ps. 118. 2. Christus maior in hoc Zorobabele. 3. *Esd.* 3. qui præ cæteris verax dici meruit. 3. Esto; Psalm. 115. sit *omnis homo mendax:* at *scimus Iesu, quia verax es.* 4. Ideo de te Pater Matt. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui;*

Tentatores. Ergo. *Magister scimus* Messiam non fore pseudoprophetam: non fore solem, & lumen mundi: sed fore Dei filium, Redemptorem hominum, ac proinde nec falli, nec fallere posse magis, quam ipse Pater. Scitis hæc? Quid igitur tentatis eum? 1. Ita 3. *Reg.* 22. Achab Rex certum habebat persequi bellum, iniussu Dei initum: consulebat Michæam, non vt auditū sequeretur, sed an forte posset in suam eum pertrahere sententiam, id est, dementiam. Sic Confessarios quidam consulunt, vt in suam ipsos inducant cauteriatam conscientiam fraude circumuentos, veri tentatores. 2. Hi similes Samaritis, 4. *Reg.* 17. qui etsi Leuitam, legis doctorem postularent: idola tamen desercre non cogitabant. Arcam cum honore multo in aram imponunt: sed Dagon idolum non deponunt.

PARS V.

De Denario oblato.

I. OBtulerunt ei denarium. Hic mundus est, cuius imago sunt X. categoriæ. *Categoria X. mundi.* 1. De Substantia Ps. 108. *Scrutetur fœnerator omnem substantiam eius.* Luc. 16. *Dißipauit* prodigus *omnem substantiam suam.*

2. *Quantitas mundi continua*, est terra, quæ, vt Martha, *turbatur erga plurima.* Luc. 10. De hac Deus Abrahæ, Gen. 13. *Surge & perambula terram in longitudine, & latitudine; quia tibi daturus sum eam. Discreta*, est laborum longitudo, ærumnarum latitudo, dolorum profunditas, bonorum nuda superficies. De hac Iob. 14. *homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs.*

3. *Qualitas* sunt opes, honores, voluptates, vanitates. 4. *Relata* sunt Domini, serui: creditores, debitores, patres, filij. 5. *Paßio* sunt ærumnæ, turbæ, mors, &c.

6. *Actiones* sunt curæ, negotia, sudores, filiorum educatio, status, &c. 7. *Vbi*, sunt agere in carcere, in bello, in theatro miseriarum, in colluuie. 8. *Quando* eius, est *semper male.* 9. *Situs* eius est cubare insomnem, in curis, animo turbato esse, mente discruciata iris, ambitionibus, &c. cubare in morbis. &c. 10. *Habitus* morborum, vitiorum, affectuum, habere pecunias, discordias, &c.

II. 1. Est & Anima denarius, habens sensus V. interiores, & V. exteriores. 2. Item anima post 9. choros Angelorum condita est decima. 3. Item gratuito donata est septem Sacramentis & tribus theologicis virtutibus. Sanctus sane Denarius vterque. *Anima est denarius varijs modis.*

Habet anima in se imaginem Dei, Gen. 1. *Faciamus hominem ad imaginem nostram.*

1. Id est, ad eam similitudinem, in qua Dei

Dei filius appariturus est. Vt Origeni placet: Qui est Col.1. *Imago Dei inuisibilis*, & *Figura substantiæ Patris*. Hebr.1. Nam Ro.8. *Deus electos prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui*. At hæc sententia displicet S.August. *l* 7. *de Trin.c.*6. 2. Ergo, vt ait Greg.Nyss.Chrys.Abulensis, &c. Ad imaginem nostram, id est, vt Deus mundum replet, regit, &c. ita anima corpus. Psal.8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius*: vt altior mundo eum contemnat: Non, *sub manibus*, quo detestetur auaritiam. Non *oculis*, vt cupiditates secludat. 3. Vel: Quod Anima sit, vt Deus, vna in natura, trina in potentia: & harum vna non sit alia: quod seipsam cognoscat: quod immortalis sit, incorporea, rationalis, liberi arbitrij, capax virtutum, gratiæ, fœlicitatis, quod cunctis & præstet & dominetur. Quibus omnibus Deo similis est. 6. Anima est drachma, *Luc.* 5. perdita, quam mulier, Sapientia Dei, amoris accensa face requisiuit.

Categoriæ X. mundi.

PARS VI.

De imagine Denarij.

Tria genera imaginum

TRia Imaginis genera in S. Scriptura sunt; Dei, Mortis, Diaboli. De prima est, *Gen* 2 *Sap.* 2. De secunda Ierem.2. *Traduxit nos per desertum, & imaginem mortis*. De tertia Apoc.13. *Vt faciant imaginem bestiæ, quæ habet plagam gladij* Primam condidit Deus, (supernaturalem, cœlo debitam;) in filiam Dei. Secundam inuexit peccatum, (naturæ conformem vermibus debitam;) in sociam bestiarum. Tertiam conuertit Satan, (contra naturam, orco debitam;) in filiam Satanæ.

Anima est denarius variis modis.

Cuiusque effectus.

Dei imago nobilitat: vti *Gen.*41. Iosephum Regis annuli, insignia, sigilla; Vt cunctis honori esset, ac timori. 2. Mortis imago humiliat, mundiq; contemptum inducit. Hinc Ægyptij in epulis cranio circumlato monebant omnes conditionis suæ. 3. Diaboli imago damnat. Similis est bestiæ septicipiti & decacorni, *Apoc.*13. Hanc ô quot circumferunt.

Athalia Regina interfecta, 4. *Reg.* 11. plebs aras Baalis euertit, & statuas: ita in anima tali agendum per pœnitentiam.

II. Cuius est imago hæc, & superscriptio? Duplex in Christiano est. Creationis, & Baptismi; & hæc cum inscriptione characteris. Qui animæ inditur, sicuti pictores, sculptoresq; operibus suis subscribere nomina sueuerunt.

Imago Dei in nobis honoranda.

Habitus tuus ad aram iture Sacerdos; tuus Religiose, &c. *cuius imago est?* 1. Cn. Scipio, Magni Africani filius, sed degener ac luxuriosus, patris imaginem in annulo gerebat. Amici hanc ei detraxerunt; quod moribus dedecoraret. *Val. Max. l.* 3. *c.* 5. Ita Ps.72. *Ad nihilum*, Deus *rediges imaginem ipsorum*. At vero nos, 1.Cor.15.v.49. *Sicut portauimus imaginem terreni, portemus & cœlestis*. 2. Romanorum filij bullas ex collo gerebant insculptas imagine parentum; vt earum intuitu patriam, auitamq; gloriam æmularentur. Sic nos Dei imaginem gerimus, vt simus sancti, misericordes, &c. sicut Ipse, &c. Isaias *cap.*51. & amorem virtutis auitæ, & pudorem degenerationis incussurus populo, ait: *Attendite ad Abraham Patrem vestrum, & Saram, quæ vos peperit*, 4. Et Dominus, Io.8. *Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite*.

Imitanda

Nō deformanda.

III. Quæritur, 1. Ezech. c.7. *Imagines abominationum suarum, & simulacrorum fecerunt ex eo* auro obrizo: quasi dicat: Tantum abest, vt aurum suum templo obtulerint; vt etiam sibi lasciuas inde imagines efformarint. Ita iam multi abutuntur & bonis, & donis ad turpitudinem animæ suæ. 2. Rom.1. *Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpētium*. Hem! *Cuius est imago hæc?*

Deus ostendit Ezechieli cap. 8. abominationes pessimas templi: *Et ingressus vidi, & Ecce, omnis similitudo reptilium, & animalium abominatio: & vniuersa idola Domus Israel depicta erant in pariete in circuitu, per totum.* Peiora in animæ peccatricis templo. *Cuius hæc imago?*

Ex ea Deus agnoscendus. Est Dei filius, *imago Dei inuisibilis: Figura substantiæ Patris.* Est & homo imago Dei Patris; vt ex cognitione sui ascendere possit in notitiam Dei. Qua causa Deus apparens, in forma hominis videri voluit. Vt Daniel. 10. Apocal. 1. & Dominus Ioan. 14. *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum.*

Imagines Sanctorũ colendæ. Disce & hinc, Imagines honorandas esse. Nec enim Dominus hanc partem Religionis reiecit; sed iussit *reddi honorem, cui honorem.* Si ergo in sua imagine Cæsar honorabilis; quid ni & *Mirabilis* DEVS *in Sanctis suis?*

IV. Reddite ergo *quæ sunt Cæsaris Cæsari: quæ Dei Deo.* Id est, 1. Pet. 2. *Deum timete: Regem honorificate.* Nam

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Non omnia soli Deo, nec omnia soli Cæsari.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines.

Aliquid corpori dandũ vt seruo. Nec omnia corpori demus, vel negemus. Sed ita sensibus vtamur eiusdem; sicut Israelitæ Gabaonitis: Hi, *Iosue* 9. audito totam Chanaan expugnandam fore, vt Iericho; dolo se in amicitiam ac fidem Iosue ingesserunt: At fraude comperta, tolerabantur quidem inter Iudæos Ethnici; sed tantum ad vilia opera peragenda, vt serui. Sunt enim sensus *inimici hominis domestici eius,* Matth. 10. Ergo serui sunto.

Quare, *reddite Deo, quæ Dei.* Nam 1. Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Da ergo gloriam Deo, & dic: 1. Paralip. 29. *Tua Domine sunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, hæc dedimus tibi.*

DOMINICA XXIV. POST TRINITATEM.

Filia mea modo defuncta est, Matt. 9. Luc. 8.

MAlachiæ 4. *Orietur vobis, timentibus Nomen meum, Sol iustitiæ: & sanitas in pennis eius. Et egrediemini, & salietis sicut vituli de armento, & calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum, in die, qua ego facio.* Expletum hoc testatur Euangelium. Sol viuificans & iustificans ortus est defunctæ. Sanitatem pennæ dederunt hemorrhoissę. Vt enim pennæ vestis sunt auis: ita cœlestis Aquilæ Christi vestis est Humanitas, in qua infinita sanitas.

At nos

I. De tribulationibus.
II. De adorante & afflicto Iairo.
III. De filia defuncta.
IV. De Iairi domo, eiusq; tumultu.
V. De Hæmorrhoissæ prodeunte in publicum.
VI. De sumptu & duratione morbi.

PARS I.

De tribulationibus.

I. TRibulationum est multiplex emolumentum. 1. Bern. in Cant. *Vt stellæ in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quæ sæpe in prosperis non apparet, in aduersis eminet.* Quis Iobi virtutes nosset, ni eas tribulationis æstus aperuisset? 2. August. in Ps. 60. *In fornace ardet palea, & purgatur aurum. Illa in cinerem vertitur, & illud sordibus exuritur. Fornax, mundus: aurum iusti: ignis, tribulatio: artifex Deus.* Idem alibi: *Sicut sub eodem igne aurum rutilat, & palea fumat: & sub eadem tribula stipula comminuitur, & frumenta purgantur: Ita vna tribulatio irruens bonos probat, purgat & eligit: malos reprobat, exterminat & annihilat.* 3. Idem alibi in Psalm. plures enumerat vtilitates: *Flagellum interius & exterius glorificat*

Sunt perutiles virtuti clarificandæ.

Probãdos

Aliijs bono sunt plurimo. *rificat peccatorem, compellit nolentem, erudit ignorantem: custodit currentem: protegit infirmantem: excitat torpentem: humiliat superbientem: purgat pœnitentem: coronat innocentem: initiat ad mortem semper viuentem.*

Cõsanãt. 4. Vt, qui in manus incidit medici, secatur, vritur, vena inciditur, &c. Crudelitas hæc est tua sanitas. Esto; clames, queraris, repugnes, &c. Medicus ægro sapit sanius. Augustinus in Ps. 21. *Intelligat homo, medicum esse Deum: & tribulationem medicamentum esse ad salutem, non pœnam ad damnationem.*

Sunt lictores iustitia. II. Est ea administra diuinæ misericordiæ: salutis est medium, quæ remedium peccati est. Plus enim apud nonnullos valent afflictiones; quam felicitates. Regi debent ij asperitate, non lenitate. 1. Vt, 2. *Reg.* 14. Absolom nullis Ioabum precibus flectere quiuit; compulit flammis in segetem immissis: Ita Deus hominem.

Docent Deum agnoscere. Dei cognitionem afferunt tribulationes. Iob 42. *Auditu auris audiui te*: ærumnas videns alienas: *Nunc autem oculus meus videt te*, sentiens meas: *Idcirco ipse me reprehendo, & Ago pœnitentiam in fauilla & cinere.*

Adeo vix mouent casus alieni: hoc dolent acrius proprij: Ideo Balthasar Rex Babylę, audita subditorum attritione, nec vultum mutasset: at visa manu scribente, *Dan.* 5. intremuit.

Emunt cœlum. III. Est tribulatio, cœli negotiatio, qua cum id comparari possit; quid ringeris? ait S. Chrys. *lib. de Adam & Sodom.* Idem *hom.* 4. *de pœnit.* ait, Deum nos per eam compellere se sequi, mundo fastidito.

Digressio cõtra quærẽtes mũdana solatia in aduersis. Neque tamen audimus vocantem: nec sequimur flagellantem. 1. Samuel semisomnis vocatus propere exilit, ad Heli accurrit. 1 *Reg* 3. Et nos pedem struimus stertentes? Imo ad mundum aduolamus opem quæsitum. 2. Saul dum ab malo spiritu agitatur, nunquam illi, aut suis in mentem venisset ad Deum confugere: cithara delectabatur. 1 *Reg.* 16. Ita mundani mundana ad consolationem arripiunt. 3. Similes adorantibus idola Dibon. *Isa.* 15. qui fanum inibant supplices; at exibant cum eiulatu. Talis hic Princeps Synagogę.

PARS II.

De adorante & afflicto Iairo.

I. ECce *Princeps vnus adorabat eum.* Plebecula Dominum sequebatur; Synagoga persequebatur: & huius Princeps iam adorat? Mirum! Sed amori proprio sui ac filiorum id adscribo. 1. Ita *Genes.* 25. Isaac amabat peiorem Esau, præ meliore Iacobo; quod is senior esset, & eius escis de venatione delectaretur. 2. Sic filiæ Labani, cum marito Iacobo clam abituræ, surripiunt Patri quæcumque poterant, *Genes.* 31. Nimirum sui amantes magis, quam patris. *Philautia*

Adorabant eum. Hoc scilicet docuit eum amor sui, & tribulatio. Ideo, 1. Psalm. 118. *Bonum mihi, quia humiliasti me.* Nam Ps. 22. *Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* *Subinde boni est occasio.*

Sed his prodest: nocet istis tribulatio. 1. Dęmones ideo vociferabantur, Matt. 8. *Vt quid venisti ante tempus torquere nos?* 2. Ita aquis omnibus in sanguinem versis, ea sanguinea erat Ægyptiis, Israelitis autem pura fiebat bibenda. *Exod.* 7. Vti Scriptores graues sunt testes. 3. Serpens, *Exod.* 4. in manu Moysis virga erat; extra eam coluber in terra: Ita tribulationes in manu terreni; aut iusti. 4. Suspectæ de adulterio Sacerdos propinabat aquam maledictam; à qua sontes crepabant; insontibus illæsis. *Deuteron.* At Aqua in Scriptura tribulationem significat. Psalm. 68. *Intrauerunt aquæ vsque ad animam meam.* *Tribulatio prodest his, obest istis.*

Iustis ea est innoxia; improbos soluit in blasphemias.

Dei finis in ea quis. II. Neque Deum immissis tribulationibus nos torquere delectat; sed lucrifacere, & in gratiam reponere. 1. Dauid, *2.Reg* 18. adiurabat Duces, ne in prælio filium Absolom occiderent; sed viuum abducerent rebellem Patri. Cumq; periisset tamen, pene ad mortem fuit adductus dolore pater. Ita Deus nos tribulari sinens, bellum gerit pacificum; nobis ad ipsum adducendis. Nam Ierem. 29. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictiones.* 2. Afflictiones quasi obstetricantur parituris salutem. Quidam iis opus habent obstetricibus, quidam non. Sicut *Exod.* 1. Ægyptiæ mulieres non poterant sine obstetricibus parere: at poterant Hebrææ. His Deus, non illis opitulabatur in angustiis enitendi.

PARS III.

De filia defuncta.

Tria pathetica. I. TRia ad mouendum efficacia affert Iairus 1. *Filia mea in extremis est*, Marc. 5. 2. Luc. 8. *Vnica erat ei fere annorum* 12. 3. *Et hæc moriebatur.*

Ecce, vt casui obnoxia sunt figulina vasa tam noua, quam vetera. 1. Adeo *Mors iuuenemq; seneq; rapit discrimine nullo.* 2. Psal. 2. *Tanquam vas figuli confringes eos.* 3. 2. Cor. 4. *Habemus thesaurum istum*, animæ, *in vasis fictilibus.* 4. Iniquus foret, qui acceptam mutuo pecuniam creditori repetenti negaret reddere. Ita, qui vitam Deo.

Mors cæca sors.

Viliarum corruptio. IV. *Filia mea modo defuncta est.* Heu quot hodie moriuntur, parentibus nil solicitis de hoc; sæpe etiam adiuuantibus ad mortem vanitatis! 1. Nimia Dinæ libertas, *Gen.* 34. & pudoris amissi, & Sichemitarum excidij causa fuit. Forte conniuens matris indulgentia fuit natæ causa ruinæ. 2. Filiæ Loth, *Gen.* 19. in Sodomitarum licentia educatæ, flocci pendebant, patri, sibiq; tetram incestus notam inferre.

Sæpe parentum fit studio. O libertatem, vitiorum academiam! Et in hac vel à parentibus ipsis educantur filiæ. 1. Quales *Ezech.* 20. *v.* 31. Iudæi proles idolo Moloch non immolabant quidem igne; vt gentes: per ignem tamen ductas ei dicabant. O quot hodie tales vstulatæ ac fuliginosæ? 2. Michæ Sacerdoti parentes idolum legarunt hæredi ex asse, vt per quod citius promoueretur: sed id ipsi causa ruinæ fuit, *Iudic.* 18. Ita filiabus parentes quasi in dotem dant molles, fractosq; mores, & vanitatem; sed in ruinam. 3. Herodes, *Matth.* 14. gratiosiorem fore credebat filiam, si tripudiare scire nosset: at eo animam perdidit, & corpus. 4. Sic filia Liæ deflorata est. Chananææ gnata, *Matth.* 15. obsessa ab dæmone: Herodiadis deliciæ submersa. Et hæc Iairi defuncta est.

Sacerdotes fugiāt suspecta loca. III. Christus domum adit: turba sequitur permagna, & discipuli. Disce, indecens esse Sacerdotes inire domum, vbi filia sit mortua: etsi miraculum quoque circa eam patrandum foret sine testibus. Scandalizati sunt etiam vel ipsi discipuli viso Dominum cum Samaritana loqui; in aperto licet.

Hunc Dominus vltro sequitur: Regulum vero Capharnaitam ne rogatus quidem, dicens: *Nisi signa videritis.* Cur?

1. Quia Iairus fuit vnus ex præcipuis inimicis suis: nam *Princeps Pharisæorum*: Vt ergo deuinciat eum sibi, sequitur Dominus. Et vicit in bono malum.

Sunt honorandi. 2. Vt ostendat Sacerdotes esse honorandos, quorum is princeps erat. Certe idcirco *Leu.* 14. lege cautum fuit, vt domum ingressuro Sacerdote, eadem prius emundaretur. Honor Sacerdotum par Regum, Angelorumq; honori est. Quid si & superior?

PARS

PARS IV.

De domo Iairi ac tumultu eius.

Mundi cantus. CVm ingrederetur domum Iairi: Ibi luctus & Musica, quæ duo quam contraria? Ideo est domus hæc mundi imago vera: sed vesania mera. Nam Ecclesiastic. 22. *Musica in luctu importuna narratio.* Quotcunque sint funera in mundo; is tamen lasciuit, ineptit: hisque immoriens renascitur ex se: sed ad mortem. 1. Vt mons Caluariæ, sic mundus est, *Matth.* 27. in quo, Crucifixo Domino, & iustis tribulatis; Iudæi furiunt, at milites aleis tempus terunt, iocantur, rident.

2. Babylon est Mundus: in qua alij in fornace periclitantur; at saluantur; Alij ad sambucam ac fistulam exultant, idolaque adorant, & dispereunt.

Causa cantus. Sed cur hic musica? 1. An quod, more Thracum, in natali die plorarent, in die fatali autem exultarent? 2. An, vt Theophylacto placet, quod solerent Iudæi Virgini defunctæ honorem per musicam, habere, quem in nuptijs ipsi habuissent? 3. An, vt ferali cantu ac nænia cunctos ad luctum flecterent? Quicquid id est: Dominus omnes tacere iubet, & exire.

Mundi risus. II. *Et deridebant eum.* Ita etiamnum serui eius exsibilantur. 1. Iob. 12. *Deridetur enim iusti simplicitas.* Sed & *Tu domine deridebis eos.* Psalm. 58. 2. Nec vel ipsi CHRISTO parcitum: Ps. 21. *Omnes videntes me, deriserunt me,* meam paupertatem, humilitatem: Crucem, & mysteria alia vitæ. *Omnes,* Herodes in palatio; Iudæi in cruce; Gentes in prædicatione, hæretici in Eucharistia, superbi in humili. Sic *deridetur iusti simplicitas.*

Sunt honorandi. 1. Maledicti Chamitæ, qui nuditatem Patris deridetis. *Gen.* 9. 2. Scelesti Semeitæ; qui afflictum contra Dauidem lapides spargitis. 2. *Reg.* 16.

Sed cur ridet mundus Dominum?

Causa risus. 1. Quod alia sit ipsi ratio vitæ, loquelæ, ingenij, quod viuos dicat mortuos, & contra, *finite,* ait, *mortuos sepelire mortuos suos.* Quid? At hos mundus credit viuos, & eos mortuos, quos tu viuos dicis. *Non est mortua puella: sed dormit.* Qui? Audi, vide, quæ gerantur. An non pater? *Filia mea modo defuncta est.* Ridet ea mundus; quæ nunquam vidit. 2. Sic risit Sara ad promissionem conceptus, & ait, Gen. 18. *Omnis, qui viderit me, corridebit mihi* iam nonagenariæ. 3. Ridet, & odit mundus, *vt Fur,* lucem & opera pœnitentiæ. 4. Proinde dicam illi, quod furi Demosthenes. *Scio, me tibi molestum esse, quia noctu lucernam accendo.* Lucem iusti accendunt mundo. *Vos* enim *estis lux mundi,* ait Dominus.

PARS V.

De Hæmorrhoissa prodeunte in publicum.

I. ECce, mulier. Hanc quidam putāt fuisse Veronicā, Ambrosius Marthā. At Cæsaræensis fuit *Euseb. lib.* 7. *hist. Eccl. c.* 14. *Sozom. l.* 5. *cap.* 21. Quæ & æream statuā Saluatoris ac sui supplicis ante fores collocauit, è cuius basi natus flos mire salutaris extitit. Eam, teste *Tripart. hist. l.* 6. *c.* 4. Iulianus Apostata comminuit, suam substituit, quæ fulminata disperijt. *Historica relatio.*

Grauis fœminæ afflictio fuit. 1. Morbo abominabilis Iudæis, *Leu.* 15. Iubentur sequestrari tales. 2. Diu ægra. 3. Incurabilis. 4. Substantiam impenderat curæ. Ideo fidenter ait: *Si tetigero fimbriam.* *Reliquiarum vis.*

Caluinus arguit eam superstitionis, & inconsiderati zeli! At licet sanata sit tactu fimbriæ, nō tamen vult ideo reliquijs honorē habēdum esse. Quid? Indiscrete diceret Dominus, *Fides tua te saluam fecit?* Quid? Nonne idem alijs contigit. Quid ergo Sudaria, & semicinctia Pauli? *Act.* 19. Quid ossa Elisæi tactu mortuum excitantia, 4. *Reg.* 13. Quanti tunica S. Pauli eremitæ fuit S. Antonio? laudante idem *S. Hieronymo in Vita S. Pauli.*

Medicorũ error. II. Medici exhauſerant huius & opes, & vires. Hoc eſt emere miſeriam. 1. Xiphilinus, ait *Dion. Caſſius*, viſo Adriano Cæſ. exclamauit. *Medicorum multitudo Cæſarem perdidit.* 2. Pauſanias Rex ſciſcitanti, *qui nunquam ægrotaret?* ait: *Quia te medico non vtor.* Et is: *Cur me arguis, cum me non ſis expertus?* Rex, *Si te expertus eſſem, arguere non poſſem, quia non ſupereſſem.*

3. Et Anabaptiſtæ ſuis vſum medicinæ interdicunt, quod S. Scriptura Aſam Regem reprehendat, quod medicis ſe crediderit. Errant, Nam, Eccl. 38: *Honora medicum propter neceſſitatem.* Et *Medicinam ſapiens non abhorrebit:* ſed auripetas medicos. 4. Attamen amiſſio ſubſtantiæ vitam huic impetrauit. Dicere ea poterat, quod Themiſtocles Athenienſis exul, & confugus ad Perſarum Regem, *Perieramus fili, ni periſſemus.* Plutarc. in Themiſt. *Honor.*

Raro prodeant puellæ. Vetula exi in turbam Iuuencula domi labores. 1. Ideo Hebræis ea dicebatur *Alma*, hoc eſt *abſcondita.* 2. Sapiens quidam dixit: Non, niſi ter in vita exeat puella, cũ baptizatur, cum nubit, cum ſepelitur. 3. Cant. 8. *Quid faciemus ſorori noſtræ, cum alloquenda eſt à viro, & nuptui danda?* 4. Hieroglyphiti Filiam pingebant cum dracone ad latus & teſtudine ad pedes: hoc ſt, vt ſit tardigrada ad extra, domi, cuſtodita: qualis domi parta in ſua cochlea. Et qualis è ſpecu ſe tarde effert Draco. 5. Ideo ſponſæ ſponſus Cant. 2. *Amica mea, columba mea in foraminib. petræ.* quaſi dicat; deliteſcens, mea eſt: vagæ non ſunt meæ.

Et fœmina. Cordatæ vxoris eſt, 1. vt ſit, Pſ. 127. *Sicut vitis abundans in lateribus domus ſuæ.* Huius maritus dici beatus poteſt. 2. Recepti ab Abraha Angeli quærunt. Gen. 18. *Vbi eſt Sara vxor tua?* Quia ſolitaria agebat. Nam Vocata, poſt oſtium reſidens ridebat. 3. Iſraelitæ Ægypto egredientes iubentur vaſa, &c. mutua ſumere ab Ægyptijs: at mulieres tantum à vicinis: non ire procul; Exod. 12. Iudith. c. 8. laudatur, quod domi ſecretum ſibi conſtruxerit, raro exiens.

PARS VI.

De ſumtu & duratione morbi.

Mundus prædo eſt. I. QVæ *ſanguinis fluxum patiebatur, & omnem ſubſtantiam impenderat.* Atque ſic in mundo viuitur: Quies quæritur, at non reperitur. 1. Latro mundus eſt, diuites perdit, pauperes temnit.

2. Qualis Rex Siculus. Quærenti: *vt ſe haberet Dionyſius Siculus*; ait Diogenes; *Sicut quis cum vaſis: euacuat plena; vacua abijcit.*

3. Sic mundus prodigo Luc. 16. *diſſipat omnem ſubſtantiam ſuam. At micas de menſa nemo illi dabat Lazaro.* Luc. 16.

Peccandi conſuetudo eſt incorrigibilis. Tangam porro pulſum hæmorrhoiſſæ. Reperio eam peccatores deſignare. Hi vel concupiſcentijs omnibus obſequentes diffluunt luxu & mollitie; aut vni peccato inſueti in eo conſeneſcunt. 1. Illis dici poteſt, quod Galbæ gibboſo. Cæſar Auguſtus dixit, poſcenti ſe corrigi: *Ego te monere poſſum, corrigere non poſſum.* Quis enim innatum oſſibus corrigat gibbum? Sic & ægre inolitam peccandi conſuetudinem. 2. Ezechieli Deus, c. 8 oſtendit abominationes templi, & introitu primum ecce idolum Zeli, amoroſi ſeu mulieroſi; dein huic thurificantes, poſtea planctrices Adonidis. Ecce conſuetudo peccandi venerea. Demum ſenes dorſum aræ obuertentes, & naribus flores; En delectatio conſuetudinis. Et hoc, *Super quartum non conuertar.* Amos *cap.* 1. eſt ipſum illud, 3. Ezechiel. *cap.* 9. Vidit prodeuntem legatum cum calamario, vt eripiendo ſigno Tau notaret, cæteri omnes cæderentur: *Cœperunt ergo à ſenioribus* cædere: hoc eſt, inueteratis in malo. *Execrabilis.*

Sanata ægra. II. Vide nunc vt arrepta afflicta; ſpe, metuque plena tangit: ſanatam ſe ſentit, gaudet. Rurſus terretur voce. *Qui me tetigit?*

git? Mox, ait *Chrysostomus* quasi sacrilegi rea, fatetur, inter spem ac metum posita, quasi malleum & incudem. Recreatur voce alia laudatæ fidei; *Et salua facta est*, in puncto temporis.

Mundus prædo est. O medicinam, quæ superat naturam & artem. Quid simile de suo prisci Mercurio, & Æsculapio? Nugæ! Hic est IESVS medicus verus 1. Ps. 104. *Narrate mirabilia Eius.* Alibi idem: Ps. 64. *Venite, & videte omnes, qui timetis Deum, & narrabo, quanta fecit animæ meæ.* 2. Ita Moyses suo socero Iethro narrauit omnia, quæ mira illi Deus præstitisset, Exo. 18. 3. Sic Angelus iussit Tobiam cap. 12. *Vos autem benedicite Deum cœli: & narrate omnia mirabilia eius. Sacramentum enim Regis abscondere bonum est, opera autem Dei reuelare honorificum est.*

Peccandi consuetudo est incorrigibilis.

DOMINICA XXV. POST TRINITATEM.

Sedebit super sedem Maiestatis suæ: & congregabuntur ad eum omnes gentes: & separabit eos ab inuicem. Matth. 25.

Execrabilis. MOyses, *Exod.* 19. eduxit ex Ægypto sexies centena millia Israelitarum in desertum Sinai; vbi Legem acciperent, quæ horribili cœlorum cum tonitru, & tubarum sonitum ferebatur. Iesus omnes homines è tumulis euocatos ducet in vallem Iosaphat, vbi sententiam accipient generalem: quæ terribili cum procella feretur.

Nos circa ea:

I. *De iudiciali gladio Christi.*
II. *De comparatione omnium, ac separatione.*
III. *De resurrectione omnium.*
IV. *De disparitate resurgentium.*
V. *De loco iudiciali.*
VI. *An & paruuli non baptizati comparebunt.*

Sanata ægra.

PARS I.

De iudiciali gladio Christi.

I. PRudentius, aut seuerius nullum legitur iudicium, illo Salomonis, 3. *Reg.* 3. tribunali duodecim leonibus fulto; quod de infante, inter matrem & meretricem controuerso, tulit, sc. cum liqueret, esse dissecandum, & dimidiatum cuique dandum, Christi iudicium extremum isto prudentius erit ac seuerius. Quando sedens pro tribunali, stipatus Cœlitibus, disceptabit Militantem inter & Triumphantem Ecclesiam, de prole Beatitudinis. Tunc exeret gladium iustitiæ, & suum cuique distribuet. *Iudicium Dei sapiens & seuerum.*

De hoc gladio, 1. Psal. 7. *Gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit*, 2. Ezech. 21. *Egredietur gladius meus de vagina sua ad omnē carnem ab Austro vsque ad Aquilonem.* 3. Iob. 19. *Fugite ergo à facie gladij. Quoniam vltor iniquitatum gladius est.* 4. Hunc horruit Ps. 143. & orat. *De gladio maligno eripe me.* *Quia gladio geretur.*

Apoc. 1. Visus homo, cuius ex ore anceps exibat gladius. Hic est sententia Iudicis, transuerberatura animas & corpora. Atque vt maturet iudicium in impios, orat Ps. 44. *Accingere gladio tuo super fœmur tuum Potentissime.* Væ ijs, qui *Tradentur in manus gladij. Partes vulpium erunt. Rex vero sui lætabitur in Deo, & laudabuntur omnes recti corde.* Psalm. 62. *Ancipiti In corpus & animam.*

In iudicio contra protoplastas, *Gen.* 3. constituit Deus Cherubinum cum romphæa flammea ad introitum paradisi; qui arceret ingressuros. In hoc extremo. Ipse gladium in valle Iosaphat; Et ancipitem; quod tum corpora, tum animæ sint damnandæ; quodque tam mortui, quam viui iudicandi.

II. Aciem eius vnicam in viuis sentimus, quæ corpora tangit pœnis. Multos is sæpe perdidit, at nunquam omnes. 1. In diluuio *Gen.* 7. omnes, præter octo. 2. *In viuis corpus ferit gladium.*

In

In Ægypto multos; *Exod.*12. Sed tantum primogenitos, 3. In Iericho, *Iof.*6, omnes domos; at Raab cum cognatione superstes relicta est. 4. In Sodoma omnes hausit; at familia Loth seruata fuit. *Gen.*19. In extremo autem Iudicio nemo excipietur.

In iudicio etiam animam. Figuræ ita significant. 1. Deus iussit Iosuen bello exscindere Amalecitas; *Exo.* 17. at stirpitus omnes exscindi noluit: Sed quadraginta post, stabilito Hebręorum regno Sauli id præcepit; 1. Reg. 15. *Percute Amelec: & demolire vniuersa eius, omniaque interfice à viro vsque ad mulierem, paruulum, & lactentem.* Sæpe hic DEVS triumphat vitia humana: sed completo electorum numero, finem faciet vniuersæ carnis.

2. Saulis, diu persecutoris, laciniam præscisse sat erat Dauid; 1. *Reg.* 24. cum occidere quiuisset. Demum tamen Saul, non remittens à persecutione insontis, perit in montibus Gelboe cum filijs inglorius. Ita Deus, dum eum hic impij persequuntur peccatis, eos quasi fugit: ac licet perdere posset; sat tamen est aliqua tribulatione hos castigasse. At pertinaces reseruat in montes Gelboe, ad vallem Iosaphat, ibi à Philistæis orci mactando. Hoc *memorare: & in æternum non peccabis.*

PARS II.

De congregatione omnium ad iudicium: ac Separatione.

Omnes congregabuntur. I. OMnes ad iudicium congregabimur omnes omnium sæculorum, nationum, ætatum, statuum, conditionum, Legum Naturæ, Mosaicæ, Gratiæ, Ethnicæ, Hæreticæ. Matth. 25. *Congregabuntur ad eum omnes gentes.* Magnus hic iudicij districtus. 2. *Omnes*, 2. Cor 5. *Nos manifestari oportet ante tribunal Christi: Vt recipiat vnusquisq; prout gessit in corpore suo siue bonum siue malum.* 3. *Tuba mirum spargens sonum, per sepulchra regionum,*

Coget omnes ante thronum.

Omnia manifestabūtur. Terribilis turba: Terribilius hoc *Manifestari* peccata, & secreta cordium. 1. Non hic folia fici. *Gen.* 3. ad pudendorum velationem, Non erunt cameli ad idola Laban asportanda, *Gen.* 31. 2. Tunc per parietem templi corporis Deus Ezechieli, *c.* 8. ostendet omnes abominationes intus latentes.

Omnes iudicabuntur. 1. Tunc ibi Patriarchæ, hic Apostoli: isthic Martyres, &c. consistent, & Angeli in suis choris: Et Iob. 25. *Non est numerus militum eius:* Dan. 7. *Millia millium ministrabunt ei, & decies centena millia aßistent ei.* 2. Tunc erit exitus ille de Ægypto. *Exod.* 14. corporum de terra; vt vel rubrum Iudicij mare tranent: aut mari rubro mersi obruantur.

Parabolæ implebuntur. II. Tunc parabolæ euangelicæ implebuntur. 1. De X. Virginibus, *Matth.* 25. quæ corporum lampades resument, cum oleo bonorum operum: sicque sponso procedent obuiam. At fatuis ianua promerendi quicquam tunc clausa erit; & inutilis pœnitentia vitæ peractæ. Prudentes vero intrabunt ad nuptias, 2. Tunc *Matth.* 13. ager seminis boni, & zizania falcem patietur. Hæc messores colligabunt ad ignem; istud in horreum cęleste condent. 3. Tunc *Matth.* 25. Paterfamilias,) qui in regionem longinquam abiens, dedit seruis talenta Crucis, mortisque suæ, & gratiarum; vt in eis negotientur) reuertet; rationem & lucrum exiget; his dicet: *Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: Intra. Istis, Eijcite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.* 4. Tunc Matt. 25. *Pastor bonus* oues ab hœdis sequestrabit: istis in ouile dexteræ, his in hœdile sinistræ missis. Hæ parabolæ.

Itemque Figura. III. Accipe nunc Figuras. 1. Moyses Deut.

Itemque Figura. Deut. 27. Israelitas distincturus sex tribus, ex honestis matronis, Lia & Rachaele natas, constituit in monte Garizim, benedictioni accipiendæ: sex alias in monte Hebal, maledicendas: vtpote natas ex ancillis & libertinis. Ita Christus ad montem olíueti in valle hinc statuet sex tribus, Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martyres, Confessores; omnes bene natas: Queis dicet; *Venite benedicti Patris mei.* Illinc statuet sex alias; Diabolos, Ethnicos, Hæreticos; Iudæos, Christianos impios & Infantes non baptizatos, Queis dicet: *Ite maledicti, &c.* 2. *Iosue* 8. Cum Leuitæ cuperent populum benedicere, aut maledicere, Arca statuta est media; populus vtrinque partitus, *posthæc legit omnia verba benedictionis, & maledictionis, & cuncta, quæ scripta fuerunt in Legis Volumine.* Arca est Iesus: Angeli, Leuitæ: Lex, liber vitæ, & mortis, &c. 3. In principio, *Gen.* 1. *diuisit Deus lucem à tenebris.* Quo vult Augustin. intelligi, Angelorum bonorum à malis diuisionem. At similiter in Iudicio *filij lucis* Ioann. 12. à tenebrionibus diuidentur.

Omnia manifestabũtur.

Omnes iudicabuntur.

Parabolæ implebuntur.

4. Nabuchodonosor, *Dan.* 1. in excidio Solymæ adolescentes forma, ingenio, moribus præstantes elegit, qui coram ipso, absque næuo, essent à mensa, à poculis, à cubiculo; reliquos iussit nexos abripi in captiuitatem, ac venundari. Ita Iesus in iudicio.

PARS III.

De resurrectione omnium.

Resurgẽt corpora. I. ERgone reparabuntur corpora, varie perdita? Et vero è puluere facilius colliget Deus, quam è nihilo crearit. Sed 1. Psalm. 33. *Custodit Dominus omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur.* 2. Id Ezechieli, *cap.* 37. ostendit in agro Deus. *Putasne viuent ossa ista? Ecce, accesserunt ossa ad ossa: vnumquodque ad iuncturam suam. Et vidi, & ecce super ea nerui & carnes ascenderunt: & extenta est cutis in eis desuper: & ingressus est in ea spiritus, & vixerunt, steteruntque; super pedes suos, exercitus grandis nimis valde.* 3. Plane, *vt Ionas* 2. è ventre ceti: Sic nos è terra reddemur.

Itemque Figura.

II. Tres Pueri, *Dan.* 3. illæsi ex camino; Daniel, *c.* 14. viuacior è lacu leonum exijt, quam intrarit. Non vermes, non aues, non ignis, &c. effecerint, quominus integri resurgamus. 2. Moyses virga petram Sinaiticam percussit; Exod. 17. Et *Conuertit petram in stagna, & rupem in fontes aquarum* Ps. 113. Deus potentia sua percutiet terram, mare, &c. & dabunt mortuos suos; *Et rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum,* Iob. 19. *Integra.*

III. *Congregabuntur ante eum omnes:* non aliqui, Isa. 13. *Visitabo super orbis mala:* non ait aliquorum: *& contra impios iniquitatem eorum. Iudæi legunt, super habitatorum orbis mala.* Etiamne Regum, Imperatorum? &c. Alexandri, Cæsaris, &c? Martyrum, Virginum? &c. *Omnium*

At quantum inter proborum ac reproborum corpora discrimen? Ergo 1. Corint. 15. *Canente tuba mortui resurgent incorrupti.*

Figuris id liquebit. 1. Esther, *cap.* 8. tenuiter apud Mardochæum educata: *(Anima sic in corpore, eam aggrauante:) ad* Assueri connubium assumpta, *Dei gratiam indepta*: non ingrata nutricio; suæ eum felicitatis participem reddit. Nam morti eripuit: ad quam Aman eum cum Iudæis omnibus addixerat; regifice vestituit, *(donis glorificationis:)* & secundum à Rege fecit, *(Deo.)* 2. Dauid, 1. *Reg.* 17. pascẽs oues vilibus indutus erat; restante illi Goliato expugnando. At hoc cæso, in vrbem ex agro transmigrat, regie vestitus; generque fit Regis. Sic *corpus mortale in-* *Gloriosa.*

duet immortale;cum mundum, carnemque expugnarit. Tunc cantabit. Psal.29. *Concidisti saccum meum; & circumdedisti me lætitia.*

PARS IV.

De disparitate resurgentium.

Sed non omnium gloriosa. I. OMnes *resurgemus*:sed non vno cultu: hi nitido;tetro illi. 1. Quales gemini Rebeccæ, Iacob læuis,& pilosus Esau. *Gen*,25. Ita eadem è terra exibunt fratres omnes;sed gemini; Iacobitæ,& Esauitæ. Non sic impij,Psal.1. *non sic: neque peccatores in consilio iustorum*.2. Eadem fornace egrediuntur prunæ;& carbones atri. Sic corpora ex iudicio Dei, Iustorum quidem *tanquam scintillæ in arundineto discurrent*. Sapient.3. At reproborum ; *Sicut carbones ad prunas*.Prou.26.3. Clarius idem Thren. 4.*Denigrata est sicut carbones facies eorum;& non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus,aruit,& facta est quasi lignum*. 4.Pharao vno in prato vidit boues septem torosos:& totidem macros. *Gen*. 41. Pratum boum vallis erit Iosaphat : hic adiudicabuntur lanienæ gehennali.

Hincque gaudium erit. II.Eia,accede anima: corpus ama,& intra tuum,iam tale:O quale præ illo?

1.Veni,ait Methodius:*Vna patiens,vnaq; gloriam suscipiens cum collega corpore*. 2. O gaudium quale,inter Angelos, hominibus? Quæ voces exultantium? Quæ Dei vocantis.*Venite benedicti*?&c.3.Ioseph.*Gen*. 41.ex biennali carcere ad tantam egressus gloriam,quo gaudio tacite cor ei exilierit? Quo corpora è tumulis educta ad tantam gloriam ? *Venite, possidete paratum vobis regnum.*

Sed inde luctus. E contra heu,quis cruciatus reproborum ? Quæ maledicta animarum in corpora:& vicissim ; *Incipient dicere montibus,&c*.Luc.23.At Ps.57, *Lætabitur iustus , cum viderit vindictam*.Iam ei dulce,fuisse passum esuriem, pauperiem, cilicia, &c. Hoc attendit Iob 14.cum dixit: *Cunctis diebus nunc milito : expecto, donec veniat immutatio mea*. Tunc,qui sericati &c.prius,erunt damnati:& contra.*Mea*, inquis? Dic *nostra*. Nam erit tunc vniuersalis descriptio orbis, non ab Augusto;sed Deo.

PARS V.

De loco Iudiciali.

I. QVis locus iudicij ? 1. Ioel.3. *Congregabo omnes gentes; & deducam eas in vallem Iosaphat , & disceptabo cum eis ibi* 2. Angeli videntur Apostolis quoque locum illum designasse. Act.1.*Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum sic veniet,quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum*. Atqui constat,quod è monte Oliueti ascenderit cœlos,cui vicina Iosaphat.3. S. Thomas 4. *Sent.dist*.48.*q*.1.*art*.4.putat id aperte colligi posse ex dictis *Act*.1. Deinde ex Psal. 73. *Deus Rex noster operatus est salutem in medio terræ*,id est,in meditullio orbis, vbi vallis est Iosaphat;ait Iosephus l.3.c.3. Hier.Cyr. &c.

II. Ratio fauet : Quia vbi saluator salutem misericordiæ est operatus ; probabile, quod ibidem & iudicium Iudex velit peragere Iustitiæ. 2. Quia *emittit Angelos, qui congregabunt electos à quatuor ventis* : ergo in medium ab extremitatibus. 3. Vbi Iesus ignominiam tulit ; par est ibidem & gloriam ferat:Ibi Iudicet; vbi iudicatus est. 4. Conuenit Regem in metropoli de summa rerum decernere: at Solyma est orbis metropolis:vnde electus est. Ergo illic restituatur. 5. Valet locus Domino ad exprobrandum ingratis beneficia à se præstita in Bethlehem,Bethania,Ierusalem,Caluaria, &c.

Manlius Romam , in Saxo Tarpeio

contra Senones olim à ſeſe defenſam, ſeruarat; ait *Plut. in vita Camilli.* Poſt à Romanis damnatus cum educitur, viſa rupe Tarpæia, ait: Ecce rupes illa vos arguet, teſtis ſeruatæ ibi à me Romæ. Confuſi, virum abſoluerunt. Plus è locis ſanctis Chriſti confundentur iniuſti.

PARS VI.

An & paruuli non baptizati comparebunt?

1. QVi conuenient ad iudicium? *Rich. de S. Vict. ex. 4. diſt.* 17. *Quatuor ſunt genera hominum: Iudicati, & damnati: Iudicandi, & damnandi: Iudicati & ſaluati; Iudicandi & ſaluandi.*

Paruulis autem nõ baptizatis quid fiet? Duplex opinio. *Prima* Eos abfore ab iudicio. 1. Quia aderunt tantum Agni, & hœdi: At neutri ſunt paruuli. Nec cum Agnis ſtatui poſſunt; ob peccatum originale, Nec cum hœdis; quia peccato carent actuali: ac proinde pœna ſenſus.

2. Duplex ſententia Iudicis erit: At neutra paruulis conuenit. Quia opera ea nec præſtare potuerunt cum Agnis; nec omittere cum hœdis. Neque plures ſunt, quam duæ ſententiæ. Ergo neutri intererunt iudicio.

3. Dan. 12. *Multi de his, qui dormiunt, euigilabunt: alij in vitam æternam, alij in opprobriũ.* Si *multi:* ergo videtur, quod non *omnes.* Ergo aliqui nec ad vitam nec ad opprobrium. In quibus quos numeres, niſi paruulos. 4. Iudicium erit de ſaluandis ad cœlum, & damnandis ad infernum. At neutrum in locum venient paruuli ergo:

II. Secunda ſententia certior eſt. Reſurgent, & iudicabuntur. 1. Apocal. 20. *Vidi mortuos magnos, & puſillos, ſtantes in conſpectu throni.* 2. Et *Congregabuntur ad eum omnes.* 3. Sic D. Th, Ratio eius. 1. Omnibus debetur mercesant boni, aut mali: Sed paruulis in eſt malum Adæ nondum perſolutum totum: ergo. 2. Gratia Ieſu infinitis partibus eſt maior, & efficacior peccato Adæ *Rom.* 5. At per peccatum mors; per Ieſum autem reſurrectio æque ad *Omnes* pertranſit: ergo & paruuli reſurgent.

O quis tunc erit cruciatus abortum procurantium; aut negligentium baptiſmum parentum? 1. Graue erat Ezechiæ Regi audire, filios in Babylonem abducendos captiuos, Iſa. 39. Quanto iſtis grauius? 2. Neque tunc dicendi eſt locus cum Iob. 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum.* 3. Nec cum Dauide in ſacco & cinere, & ieiunio orandi locus erit: vti illi pro filio Berſabeæ. 2. *Reg.* 12.

DOMINICA XXVI. POST TRINITATEM.

Cum videritis abominationem deſolationis. Matth. 24.

VIdit, *Apoc.* 12. Ioannes draconem rufum, ſepticipitem, decacornem, ſepties coronatum, trahẽtem cauda tertiam ſtellarum partem, qui rabiem ſuam in vnam conuertebat Mulierem. Fuit ille Lucifer. At erit ſimilis Antichriſtus ſanguinarius; regnorum potens multorum; virulentus, innumeros trahet: Eccleſiæ perſecutor dirus.

Nos circa hæc

I. *De nominibus Antichriſti.*

II. *De deſolatione Ieroſolymitanæ Vrbis, & Orbis.*

III. *De tribulatione magna, in ſecundo Aduentu Ieſu.*

IV. *De abominatione Antichriſtiana generatim.*

V. *De Antichriſti fraudulentia.*

VI. *De eiuſdem Tyrannide.*

PARS I.

De nominibus Antichristi.

ANtichristi nomina infausta, horrifica 1. Iob. 21. *In diem perditionis seruatur malus & ad diem furoris adducetur.* 2. Isa. 11. *In spiritu labiorum suorum interficiet Impium*, pietatis hostem & ruinam. 3. *Reuelabitur*, 2. Thess. 2. *Iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui; & destruet illustratione aduentus sui.* Ius fas omne pessundabit; diuina humanaque explodet, tyrannidem meram inferet. 4. Dan. 8. *Consurget Rex impudens facie, & intelligẽs propositiones.* Nulli vnquam hæc nomina data. Atque ideo forsan dicitur Apoc. 13. *Admirata est vniuersa terra post bestiam.* 5. *Nisi venerit discessio primum*, 2. Thess. 2. *& reuelatus fuerit Homo peccati*, vel *Filius Perditionis*, vt S. Methodius & Hieron. legunt. Vt Salamandra omne serpentum genus inficere potest veneno, & interficere. Si enim alij serpentes tantum innatent aquæ in qua illa fuit, quin si quid tangant, quod illa attigit, moriuntur. Ita Antichristus perditorum erit perditissimus; afflatu, tactuque noxius. 6. *Matt.* 24. dicitur etiam *Pseudopropheta*, Dan. 11. *Rex Septemtrionis*. Hic, *Abominatio desolationis*.

PARS II.

De desolatione Ierosolimitanæ Vrbis, & Orbis.

Sentẽtia variorũ. I. CVm vid. abom. desol. scilicet vrbis Ierosolymitanæ. De qua Mar. 13. *Magister aspice, quales lapides, & qualis structura?* Et Dominus. *Non manebit lapis super lapidem.* Ita locum hunc intelligunt *Orig. Aug. D. Th. &c.* de Vastatione Vespasiana. Et aptissime.

Licet accipiat eum *Hier.* de Antichristo. *Chrys.* &c. de Statua Caligulæ cum Aquila. *Hugo Card.* de statua Adriani. *Ambros.* de Capite porcino, quod Romani intulerunt templo ad contemptum Iudæorum.

II. Desolationem describit *Iosephus de bello Iud.* tantam, quanta nusquam fuit, aut legitur. 1. Peste, fame, gladio perierunt millies centena millia hominum, capta nonaginta millia, & per orbem diuendita: Vt hodieque sint ostentui. Psalm. 58. *Deus ostendit mihi super inimicos meos; ne occidas eos: ne quando obliuiscatur populi mei*, Christiani Passionis Dominicæ. *Disperge illos in virtute tua, & depone eos, Protector meus Domine.* *Desolatio vrbis.*

2. Dominus ait. *Væ prægnantib. & nutrientibus in illis diebus.* Simile Elisæus malum prædixit Iazaeli, Duci Regis Syriæ, quod facturus esset Iudæis. 4. *Reg.* 8. Sic & *Amos* 1. facturos Ammonitas iisdem. *Theophylactus*, ait, Dominum indicasse mulieres voratrices liberorum. Quod factum, teste *Iosepho*. *Ac Matrum.*

3. *Magna.* 1. Ideo *Luc.* 19. Dominus *videns ciuitatem fleuit super eam* 2. Sic *Dauid & populus leuauerunt voces suas, & planxerunt* excidium Siceleg, *donec deficerent in eo lachrymæ.* 1. Regum 30. 3. Similiter Mach. 2. *Matathias: Væ mihi, vt quid natus sum videre contritionem populi mei, & ciuitatis sanctæ, &c.* *Flebilis.*

III. Posse tamen hæc accipi de excidio orbis, & aduentu Domini, auctor est *Aug.* 2. *Ciu. c.* 5. Et Hier. Quærunt enim Apostoli: *Quando hæc erunt? Et quod signum aduentus tui?*

Nota autem vocem *Tribulatio*. Erit tanta, quanta nunquam, ob iram Dei in impios, & iustitiam in pios. Hos enim oportet prius expurgari tribulatione, quã fiat iudicium omnibus, & beatitudo ipsis. Ideo vocatur *Diluuium*, vt, Ps. 31. *Pro* *Iustorum expurgatio per ignem.*

hac

hac orabit ad te omnis sanctus. Veruntamen, in diluuio aquarum multarum : tribulatione hac, *ad te non appropinquabunt.* Hinc Matt. 24. *Sicut in diebus Noe, sic erit aduentus filij hominis.* Sed erit diluuium ignis, 1. Deut. 32. *Montium fundamenta comburet.* Psal. 96. *Ignis ante ipsum pracedet, & inflammabit inimicos in circuitu.* 2. Is in momento totum orbem corripiet, & consumet omnia; sola erit super tellus purgata. De eo Ps. 49. *Ignis in conspectu eius exardescet. In circuitu eius tempestas valida.* Psal. 82. *Persequeris illos in tempestate tua.* Dan. 11. *Quasi tempestas veniet contra illam.* Nahum 1. *Dominus in tempestate & turbine via eius, & nebula pulvis pedum eius.*

Secūdum diluuium igneum erit.

Et quasi tempestas

PARS III.

De tribulatione magna.

Causæ tribulationis.

I. TRibulatio magna. 1. Ob signa in sole, & luna, & stellis. 2. Ob citationem ad iudicium. Nam, 2. Cor. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi.* 3. Ob iudicij claritatem. Quia, 1. Cor. 4. *Illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* 4. Ob Iudicis furorem. Psal. 79. *Ab increpatione vultus tui peribunt.* Nahum 1. *Ante faciem indignationis eius quis stabit? Et quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est vt ignis, & petræ dissolutæ sunt ab eo.*

Princeps causa Furor Christi.

II. *Tribulatio magna.* Nam, quam clemens in primo aduentu, *quoniam hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Tam ab furore terribilis erit, in secundo. 1. Nahum 1. *Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt, & contremuit terra à facie eius, & orbis, & omnes habitantes in eo.* 2. Psal. 54. *Diuisi sunt ab ira vultus eius.* Ps. 96. *Montes fluxerunt à facie Domini, & omnis terra.* 3. Abacuc. 2. *Sileat à facie eius omnis terra.* Zach. 2. *Sileat omnis caro à facie Domini.* Hæ Prophetiæ. Figuræ istæ. 1. Dan. c. 10. *Vidi, & ecce vir, &c. & facies eius sicut species fulguris, & oculi eius vt lampas ardens.* 2. Apocal. 1. Visus cum flammicantibus oculis, facie solari, voce aquarum multarum. 3. Alias semper Domine *lætitia in vultu tuo.* At tunc vel iustus Iob 1. cap. 7. sic horrebit ad iras, vt dicat; *Nec aspiciat me visus Hominis.* 4. Ac rursus c. 14. *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus.* 5. Tunc dicere potest omnis homo, quod Iacob Labano, Genes. 31. *Video faciem patris vestri, quod non sit erga me, sicut heri & nudiustertius.* Terribilis erit incessu, vt supra ex Nahum liquet. Nam Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu.*

III. Terribilis à voce. 1. Isa. 42. *Dominus, sicut fortis egredietur, sicut vir præliator suscitabit zelū, vociferabitur & clamabit.* 2. Ioel 3. *Dominus de Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocem suam, & commouebuntur cœli & terra.* 3. Ierem. 25. *Dominus de excelso rugiet, & de sancto habitaculo suo dabit vocem suam.* 4. Si Dauid tantopere suum peccatum detestatus sit, vt dicat, Ps. 37. *Rugiebam à gemitu cordis mei*: quantum rugiet Iesus detestator omnium peccatorum? 5. Iob 27. *Quis poterit magnitudinem tonitrui illius intueri?*

Et vox Dei.

Præ hac, 1. Matth. 24. *Sol obscurabitur, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo.* 2. Item Ps. 64. *Turbabuntur gentes, & timebunt, qui habitant terminos à signis tuis.* 3. Isa. 64. *Descendisti, & à facie tua montes fluxerunt. Cum feceris mirabilia, non sustinebimus.*

IV. Sola memoria tribulationis istius sat est ad homines à vitiis reuocandos. 1. Ita Dauid Ps. 74. *Dixi iniquis, nolite inique agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu. Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque à desertis montibus, quoniam* DEVS IVDEX *est.* 2. Ita Ierem. 15. *Sedebam solus,* in vita solitaria, *quia comminatione replesti me*

Memoria istius efficax ad pœnitentiā.

facta de iudicio & tribulatione vltima. 3.Ita Iob 9.*Verebar omnia opera mea, sciens, quia non parceres delinquenti.* 4. Cicero contra Epicurum, Dei osorem, disputans de prouidentia diuina, ait: *fieri non posse, vt Deum offendat sciens, eumq; non timeat, qui Iudicem fore ipsum sibi persuadet.*

PARS IV.

De Abominatione Antichristiana generatim.

I. ANtichristum dici metonomice *Abominationem*, ait Hil. Aug. &c. Quod Deo sit directe contrarius futurus. *Desolationis*, ob bella, persecutiones, &c.

Papa non est Antichristus.

Sed quæ insania, aut stupor hæreticorum est, qui Papam volunt esse Antichristum? 1.Nam Ioan. 5. *Si alius venerit in proprio nomine illum recipietis:* Atqui Iudęi Papam nunquam receperunt vt Messiam: 2.Nec est Papa Vnus aliquis tantum solus, sed plures successiue sunt. 3. Nec se quisquam dixit Messiam. 4. Nec solium suum Papa collocauit in templo Salomonis, vti Antichristus faciet. 5. Nec diuino cultui bellum mouit, se Deum proponens adorandum. 6. Nec triennio tantum durauit Papatus. 7. Neque in Babylone natus est vnus aliquis talia docens, & agens: vt Hieron. *in* 11. *Dan. &c.* de Antichr. recte colligit.

Antichristi calliditas.

II. Antichristus erit & versutissimus & violentissimus: *Ita vt*, Matth. 24. *in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Quippe 2. Thess. 2. *Cuius aduentus est secundum operationem Satanæ in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis.*

Et duratio.

Triennio & semestri furet. Aug. 20. *Ciu. c.* 8. Et Apoc. 13. *Data est illi potestas facere menses quadraginta duos.* Dan. 12. *In tempus anni, & tempora* biennij, *& dimidium temporis* annui. Siue quod idem, *Dies* 1260.

PARS V.

De Antichristi fraudulentia.

I. PErsecutio Antichristiana generatim erit duplex: Fraudis & Tyrannidis. DE FRAVDVLENTIA, captatrice innumerorum, Iacob Gen. 49. *Dan coluber tortuosus*: Vbi Glossa: *Antichristus erit, vt coluber fallax blanditiis & deceptionibus: Et erit, vt Cerastes, exterminans tormentis* Cerastes autem terra se abdit, prominentibus tantum cornibus duobus; quæ aues ratæ esse vermes, cum deuorare volunt, deuorantur ab eo. Talis & is bestia.

1. Erit Cerastes.

Emittet quoque suos idem in totum orbem prædicaturos contra IESVM ac Deum: Et Dan. 8. *Robur datum est ei contra iuge Sacrificium: & prosternetur veritas in æternum.*

2. Erit recutitus.

II. Circumcisionem inducet, iuuans ad instaurationem templi Salomonis: & adorabitur à Iudæis vt Messias. Hæc Apocal. 16. *Vidi de ore draconis, & de ore bestiæ, & de ore Pseudoprophetæ exire tres spiritus immundos ad modum ranarum.* Primus spiritus est Dracontius; ad mirissimas doctrinas subtilissime spargendas. Secundus bestialis; ad vitam impurissimam laxandam omnibus flagitiis. Tertius hypocriticus. Greg. lib. 33. Moral. *Sub æqui specie auditoribus reprobus serpentinum virus infundet.* Ideo dicitur Dan. 7. *Os loquens ingentia.* Verum, *Cuius maledictione os plenum est, & amaritudine, & dolo*, Ps. 9.

3. Erit tridæmon.

4. Erit taumaturgus.

III. Miracula edet, sed falsa, auxilio diaboli. S. Thom. 2. 2. q. 159. Sicut magi in Ægypto coram Pharaone, *Exod* 7. Prodigia operabitur, tonitrua, fulgura, ignes, ventos, terræmotus, &c. Sed Psal. 15. *Propterea non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.*

5. Erit Polydorus.

IV. Donis multos inescabit illectos.

1.Nam

1. Nam arte diaboli thesauros sub terra inuisos inueniet. 2. Dan.11. *Abundabit auro & argento.* 2. Et innumerorum bona depeculabitur confiscata. 3. Adhæc Dan.11. *Abundantes & vberes vrbes ingredietur, rapinas, & prædas, & diuitias earum dissipabit*, asseclis dilargiendas. 4. Iob 21. *Post se omnem hominem trahet ante se innumerabiles.*

PARS VI.

De Antichristi Tyrannide.

Tyrānus qualis. I. DE Tyrannide in detrectantes eum sequi 1. Dan.7. *Ecce quatuor venti cœli pugnabant in mari magno, & quatuor bestiæ grandes ascendebant de mari diuersæ inter se.* Mare, est mundus: Venti, sunt bellum, pestis, fames, terræmotus. *Luc.21.* Bestiæ, sunt persecutiones per bestialia vitia: Superbiam leoninam; Libidinem vrsinam; Hypocrisin Pardi maculosi, Crudelitatem inexplicabilem; Ideo quarta bestia est innominis, terq; triplicem dentium seriem in vrso vidit, id est, Adulterium, Sodomiam, Sacrilegium. 2. Similis bestia visa *Apocalyps.13.* Leopardi similis, septiceps, decacornis, pedibus vrsinis, ore leonino. 3. Erit igitur *Homo peccati* plenus omnium peccatorum septem mortalium septiceps: Vt re & nomine sit *Abominatio* ipsa; non tantum abominabilis.

Tyrannis qualis. 1. Ab tali II. Ab hoc ô quanta tribulatio! 1. Chrysost. in Matth. *Vt nunquam fuerit similis nec futura sit.* 2. Stellas detrahet; iustos in errorem pertrahet. Greg.l.32. Moral. *Pensemus*, ait, *quæ erit humanæ mentis tentatio illa, quando pius martyr corpus in tormentis subijciet, & tamen tortor ante eius oculos miracula faciet?* 3. Adhæc Iob 41. *Sub ipso erunt radij Solis*, id est, disertissimi quique ac potentissimi. Vbi Greg. *Quid per radios Solis, nisi cacumina Sapientum designantur?*

2. Ab sociis eius.

4. Adde quod largitiones faciet profusas, similis Satanæ, offerenti Christo regna, *Matt 4.* Per hoc quot eum assectabuntur, cum tot iam gratis vndique venentur opes? Vt miretur Ps.9. *Propter quid irritauit impius Deum?* q.d. ob terrena. *3. Ab opibus.*

4. Ab circūstantiis III Heu tribulatio quanta? 1. Conuenient in eam vnam Orcus, Mundus, Antichristus: Diabolus, Ars, Dolus, Vis, Dona, Promissa, Dignitas, Prosperitas: Singula quanta? At collecta qualia? 2. Magna tribulatio: quia postrema: quia electorum proba & lapis lydius.

Sed Deus pro nobis. Habent vero iusti Ducem Iesum, 1. Hic *Ascendit vsque ad cœlos* gloria sua? At prius *descendit vsque ad abyssos* tribulationum vltimarum. Sequere: *Ipse te eripiet.* 2. Tribulatio scala est Iacob, qua descenditur ad aspera: ascenditur ad ætherea, *Gen.* 28. *Sic itur ad astra per aspera* 3. Sunt Psalmi 7. graduales, qui in ascensu templi dici consuêrunt: horum primus incipit ab tribulatione: *Ad Dominum, cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me.* Et singuli loquuntur tribulationes. Et hæ sunt gradus quidam ad cœlum. Quoniam *per multas tribulationes oportet intrare in regnum cœlorum.* 4. Ita Sponsa, Cant.6. *Descendi in hortum meum, vt videam poma conuallium.* Nuces amaræ foris, intus dulces; & arbor verberabilis, indicant tribulationes. Ab his itur ad iocunda pomorum. 5. De talibus Psalm. 125. *Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua*, tribulationes; vnde surgunt *manipuli* glorię. 6. Ita & factum est ductis in Babylonicam captiuitatem; de quibus ibi Psaltes vaticinatur: Quos Darius & Cyrus dein cum gloria restituit.

Nota V. monita. *Perora* collectis summatim quinque in Euangelio consiliis. 1. *Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes* à facie Antichristi in deserta: vt Loth, Elias, &c. fecerunt. Item confugiant ad Deum, ad Diuos.

2. Qui

2. *Qui in tecto* seruitij diuini, contemplationis, &c. *Non descendat* ad humana solatiola & auxilia, *tollere aliquid de domo sua.* 3. *Qui in agro* eremita vel cœnobita, *non reuertatur* ad mundum, *tollere tunicam suam* negotiorum disponendorum. 4 *Væ prægnantibus & nutrientibus in diebus illis*, quia minus fugere possunt, quales etiam sunt auari, ambitiosi, voluptuarij, &c. 5. *Orate, vt non fiat fuga vestra in hyeme* mortis; *vel sabbato* vitæ futuræ. Nam hic non locus vel tempus est pœnitendi; ibi non facultas, præ angustiis.

FINIS.

NVCLEVS

NVCLEVS COPPENSTEINIVS EX CONCEPTIBVS BESSEANIS

IN FESTA SANCTORVM PER ANNVM.

ENVCLEAVIT,

Hoc est:

Extraxit integre: Contraxit perspicue: Digessit methodice: dispertijt distincte: Illustrauit in margine:

AVXIT

CVM APPENDICVLIS DE VSV VTRIVSQVE SPECIEI, ET CVLTV SANCTORVM.

COMPLEVIT,

R. P. F. IOAN. ANDREAS COPPENSTEINIVS
Mandal. Ord. Prædic. Theol.

AVSPICIO

Reuerendissimi & Nobilissimi Capituli Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntinæ.

In gratiam occupatiorum; quam quibus vel legere plura: vel seligere pauca: vel distinguere inter congesta, & similia: vel inter dissimilia statuere sit integrum.

AVTORIS ANATHEMA
D. OPT. MAX.

MI TRINVNE DEVS, mea SIC Tibi VITA, LABORque
Militet; vt NOSSE, vt POSSE, vt mihi VELLE dedisti.
Plura velim, si plura queam. Fac paucula Multa:
Paucula si Bona sint; Tua sunt: & erunt mihi Multa:
Multa mihi ex Paucis merces sperata polo stat.

Bibliopola

LECTORI AMICO.

PAuca placent? & Docta iuuant? & adire disertos
Non vacat in templis? Hunc Lege sis NVCLEVM:
Non indocta dabit, nec paucis paucula; acuto
Inspicata Stylo; Suada cui acris inest.

AT, MONEO;

MEnte Scopum serua; cum textu perlege Lemma;
Sic obscura tibi non fuerit Breuitas.
Hæc Res contraxit; detraxit verbaque Rebus,
Nilque Rei. Accessit Ordo; Stylusque Rei.

ARCHILOGO.

VIR bonus atque miser, dignus miserantis amore est;
Vir bonus, & felix inuidiam patitur.
Cur? Zoilus miser est, & non miserabilis vlli;
Inuidet, & carpit; non imitatur Opus.
At sæpe haud culpa est, culpari; sed bona Causa
Culpati. Illa Boni gloria culpa Viri est.

LECTOR

LECTOR AMICE;

SYNOPSIN ISTHANC MATERIARVM FESTIVARVM

ACCIPIENS, IN VICEM INDICIS, BONI CONSVLE

Inſperſi Numeri, ſunt Partium Indices.

SALVE. FAVE. FRVERE.

S. ANDREÆ. *Ambulans Ieſus.* Matth. 4. vocationis beneficium vti permagni eſt. 2. Ita S. Andreæ fortitudinem contulit & gloriam. 3. Obedientiam quoque & Fidem. 4. Demum in partem gloriæ Crucis eum. 5. ſuus aſſeruit amor exceſſiuus.

FESTVM S. ANDREÆ. *Ambulans Ieſus, &c.* Matth. 4. Magna Dei elucet Sapientia in orbe condito; maior in Eccleſia fundata: 1. Cuius Petrus & Andreas fratres, velut duo ſunt Cardines: 2. Aut primi lapides fundamentales ab aquis euocati: & vero 3. S. Andreas Apoſtolorum vocatione primus, velut Iaſpis, factus eſt Chriſto conformis 4. cum in merito, tum in genere paſſionis ac mortis. 5. Cuius quidem cauſa duplex: prior Electio Dei gratuita ſic miſerentis. 6. Altera, Cooperatio S. Andreæ cunctis in exemplum Chriſtianis propoſita.

S. NICOLAI. *Peregre proficiſcens.* Mat. 25. Donis Dei abuti malum eſt: 2. Ea autem de manu Dei accipi debent, non exambiri: 3. Non enim talentorum abuſus remanet inuitus. 4. Ab ijs ſic excelluit S. Nicolaus, vt in vita & Epiſcopatu ſummum apicem inuaſerit.

F. S. NICOLAI. *Homo quidam peregre,* Matth. 25. Diuerſitas talentorum aliqua quidem eſt ab Deo dante: at potiſſima ab humano genere, datis diuerſimode vtente. 2. Ea autem ſingulatim trifariam diſtinguuntur. 3. S. Nicolai vero eximia extitere cum gratum facientia: 4. tum gratis data, quæ in miraculis memorantur. 5. Enumerantur tamen illorum alia ipſi fuiſſe. Patriarchica; 6. Prophetica alia: 7. alia Apoſtolica: 8. Singula vero oleum diuinum redolentia.

S. THOMÆ. *Thomas vnus de XII.* Ioan. 20. Societas pactorum periculoſa & noxia, 2. S. Thomæ defectus attulit ſat graues: 3. qui haud fruſtra commemorantur: 4. Ille tamen conuerſus ſubijt martyrium ac cœlum.

F. S. THOMÆ APOST. *Cum ſero eſſet.* Ioan. 20. Aduerſa virtutum ſunt adiumenta, adducuntq; ad Deum. 2. Glorificati corporis dotes agilitas & ſubtilitas. 3. Hiſce Dominus tranſijt ianuas clauſas. 4. Pacem diſcipulis imprecatus. 5. Et Apoſtolicam poteſtatem impertitus, vulnera ſalutis acquiſitæ indicia ſunt certa.

In F. NAT. CHRISTI. *Verbum Caro factum.* Ioan. 1. Incarnatio est incomprehensibile mysterium mysteriorum. 2. Quoad generationem æternam. 3. Et temporariam. 4. Documenta tamen vtraque nobis compluria præbet. 5. imprimis illa in panniculos inuolutio. 6. Dein quæ magna, miraque acciderunt.

F. S. STEPHANI. *Video cœlos apertos.* Actor. 7. Præstantia Martyrij ex pluribus causis existit: 2. Lapidatio vero certis pro delictis vsurpabatur: at insonti Stephano dulcis erat. 3. Cuius multæ magnæ sunt laudes, ac tituli meriti. 4. Sed hoc singulare, cœlos apertos vidisse, 5. ac in hos intendisse. 6. orasseque pro inimicis.

F. S. IOAN. EVANG. *Hic est discipulus.* Ioan. 1. Iusti gratitudinem modis multis declarant. 2. S. Ioannis vero prærogatiuæ eximiæ sunt. 3. In hisce est, esse dilectum & super pectus Iesu recubuisse. 4. Tum etiam Deiparæ filium custodemque fuisse. 5. Expenditur istud. Quid autem hic? 6. Et istud, sic eum volo manere.

F. SS. INNOCENT. *Herodes videns* Matthæi 2. Multiplex Satanæ conatus ad retardandum Christi Aduentum, 2. demum per fugam seruandi. 3. Cuius causæ sunt plures. 4. Infanticidium autem immane fuit. 5. At gloriosum cœlis & Ecclesiæ.

S. GENOVEFÆ. *Simile X. Virg.* Matth. 25. Multi venticolarum virginimastygum sunt latratus vani aduersus castitatem: 2. Quæ seipsa suis sat tutatur præconijs, 3. Atque exemplis naturæ ac studij: 4. Ipsaque S. Genouefæ vita laudatissima.

F. CIRCVMCISIONIS. *Postquam impleti.* Luc. 2. Circumcisio V. Legis signum fuit salutis ac fidei: Iesuque circumcidendi. 2. quod factum in stabulo. 3. Ob causas complures. 4. in cæteris, ob desiderium sanguinis pro nobis fundendi. 5. In testem sui in nos amoris. 6. Adque nomen Iesu initiandum. 7. Cuius mira maiestas est adorandi. 8. Eius proin gratia spiritalis est vsurpanda, circumcisio.

F. EPIPHANIÆ. *Ecce Magi.* Matt. 2. Maiestas regia pares habeat virtutes, constantiæ, misericordiæ, Iustitiæ. 2. Ob has regi nato nomen regium Magi detulerunt, 3. Aduenientes è Persia intra 13. dies: demum Christiani facti. 4. Habebant in Nato quæ admirarentur; 5. Et adorarent. 6. Muneribusque honorarent.

F. S. MARCELLI. *Ecce Sacerdos.* Eccles. 44. Duas esse dotes præcipuas Episcopales docetur. 2. Doctrinæ sanitatem, & 3. vitæ probitatem. 4. Quæ cui absunt, sat eum infatuatum esse arguunt.

F. S. SEBASTIANI. *Descendens Iesus, &c.* Luc. 6. Martyrij in Ecclesia tam innumeri causa, in cæteris, duplex assignatur: cum Christi & Martyrum voluntas: tum vtrorumque voluptas. 2. Idque cœpit, vt Deus ad homines descendit homo, facto ad eum hominum confluxu, alius hac, alius via alia. 3. Tanta ex eo ad confluentes vis exijt, similisque ex S. Sebastiano. 4. A qua ad eum redijt beatitudo multiplex. 5. & merces copiosa.

F. S. AGNETIS. *Simile, &c. decem virginibus.* Matthæi 25. Virginitas eminet in cœlo, in B. Virgine, in Christo, in Ecclesia: & omnibus ab ea lux est: ipsoque maior martyrio est. 2. Illi & Christo cupiti sunt multiq; occursus, 3. Ea & martyrium S. Agneti geminarunt laureolam.

4. Vnde festina surrexit Virgo ad vocem: *Ecce Sponsus.* 5. Fatuasque voce ITE repulit.

F. CONV. S. PAVLI. *Ecce nos reliquimus omnia.* Matthæi 19. Vt relinquere omnia Religiosis est necessarium; ita sæcularibus retinere sua periculosum accidit. 2. Sequi tamen Dominum perinde oportet vtrosque. 3. Saulus quantumuis fureret contra Deum: 4. ad lucem tamen, & 5. vocem Domini: 6. est hunc constanter secutus!

F. PVRIFICATIONIS. *Postquam impleti.* Luc. 2. Humilitatis vis mirifica. 2. Imprimis in Purificata Virgine Maria, 3. Inque munusculis oblatis, 4. Et Filio. 5. Per quod facta est mediatrix.

F. CATHEDRÆ PETRI. *Tu es Petrus.* Matth. 16. Ordo rerum in natura & Ecclesia, 2. Cathedris quoque variis insignior fit: 3. Et illa Petri imprimis, festo solenni celebrata: 4. Cui & Clauium potestas accedit.

F. CATHED. S. PETRI. *Quem dicunt homines.* Matthæi 16. Hæc vero quæstio ex cura in subditos profecta est, in exemplum nobis. 2. Est tamen perardua quæstio, scituque necessaria hominibus veris, nomineque hoc dignis, ac bonæ famæ studiosis. 3. Ad eam singuli Apostoli, apostolicique vt responderint, Dominum confessi. 4. Petro tamen præmium inde obuenit omnino diuinum & cathedrale: 5. pari cum & potestate ac dignitate coniunctum, quantacunque in vlla residere Cathedra vnquam potuit.

F. MATTHIÆ. *Cecidit sors.* Act. 1. In reliqua Diuinarum Humanarumque rerum vicissitudine. 2. Reprobatio Iudæ, & 3. Electio Matthiæ iure censentur.

F. S. MATTHIÆ. *Confitebor tibi Pater.* Matthæi 11. Aduersa mortalibus salutaria esse, minime paradoxon est. 2. Quin magis sapientia est seculi sapientibus abscons a. 3. à qua, vt & ab alijs per Dominum auocamur. 4. Sicut Matthias: simul & à Domino reficimur: 5. Si tamen iugum Domini subeamus cum eo pariter; cui sors cecidit in præclaris. 6. quam & sui Apostolatus tota periodo est tutatus.

S. IOSEPHI. *Cum esset desponsata.* Matth. 1. Est à Deo sua cuique gratiæ sufficientia: 2. At S. Iosepho etiam ex eo, quod sponsus sit Mariæ. 3. Donisque varijs donatus extiterit insignis.

F. S. IOSEPHI. *Cum esset desponsata.* Matth. 1. Nouum exemplum virginitatis coniugalis ostendit orbi. 2. Desponsatio Mariæ & Ioseph: cuius historia relatio constat. 3. Et vero esse *virum Mariæ* decus est Iosephi singulare. 4. Sicut & illud. Patrem fuisse *nutritium Christi.* 5. Præterquam, quod vir iustus esset: 6. mirificeque ex conuictu cum Christo profecerit: 7. Deo prohibente, ne Sponsam dimittere porro cogitaret.

F. ANNVNCIATIONIS. *Missus est.* Luc. 1. Causis Incarnationis pares sunt effectus. 2. Gabriel est nuncius. 3. Virgoque digna mysterio. 4. Præfigurata vt conceptura. 5. Vnum cum duplici natura, 6. & nuncium cum pio responso dimissura.

FERIA 2. PASCH. *Duo ex discipulis.* Luc. 24. Multa humanæ vitæ miseria est. 2. In qua qui Passi Iesu memores agunt, ijs se & ipse iungit: 3. vti peregrinus, quales sumus omnes. 4. Amnistiam tamen iniuriarum olim afferet gloriæ amplitudo.

FERIA 3. PASCH. *Stetit Iesus in medio.* Luc. vltim. Labore cœlum paratur. 2. Sistit se hic in medio nostri Iesus. 3. Pacemque amemus, 4. & eum

qui est. *Ego sum*, Stigmatibus insignis.

F. S. Marci. *Designauit alios* 72. Luc. 10. Euangelistarum 4. encomia, 2. præcipua in quaternario mysterioso. 3. inque mysticis animalibus quatuor. 4. Quo Euangelistæ longe superant Veteris Testamenti scriptores: tam admiranda præstat Euangelium. 5. S. Marcus quis, qualisq; inter illos, 6. & quam impauidus leo.

F. Ascensionis. *Et Dominus quidem.* Marc. 16. Ascendentis triumphus, nomenque *Domini*, & gloriam quis explicet? 2. Adiuncta forte poterint adumbrari. 3. Ac figuræ commemorari. 4. Item & causæ, vt humilitas Christi antegressa, quæ exaltat: 5. Et reserandorum cœlorum necessitas; vt eodem nos attrahat ad sese.

Feria 2. Pentecostes. *Sic Deus dilexit.* Ioannis 3. Amoris vis per se magna. 2. in Deo etiam rerum est omnium causa. 3. at in amandis hominibus excedit omnia. 4. Sic quærit nos, ac si nostra indigeret ope. 5. Ideo dedit & spiritum, & seipsum. 6. vt ambo ad nostram adlaborarent salutem.

Fer. 3. Pentecostes. *Repleti sunt omnes.* Actor. 2. De S. Spiritus processione, donisque septem singulis.

SS. Phil. & Iacobi. *Non turbetur.* Ioan. 14. Multa Apostolorum sunt præconia: 2. In his etiam ipsa illa passionum moderata turbatio. 3. Prout turbati tamen turbatoresque fuerint. 4. Hoc par Apostolorum quoq; isto illustriores sunt, quod typis varijs præsignati. 5. Et factis typorum similes aut maiores exhibere.

F. SS. Philippi & Iacobi. *Non turbetur cor vestrum.* Ioannis 14. Cum eximia sint Apostolorum præconia & in V. Testamento præmonstrata, & in N. præstita re ac verbo; 2. Turbari passionibus ipsos aut credentes per eos non conueniebat. 3. Itaque constantia mentis addecebat. 4. Huc, & illuc media à Domino præclara dictantur; 5. eaque diuersa. 6. Qua in perfectione præcelluerunt hi Apostoli insignita. 7. Id quod ex S. Philippi, & 8. S. Iacobi vita docetur.

F. Inven. S. Crucis. *Sicut Moyses.* Ioan. 3. Bellissima Crucis bella. 2. Statuere valent eximia tropæa: 3. Exaltata vero crux cum primis: 4. Cuius idcirco gloria prælustris. 5. Honorq; par est certus.

S. Ioan. ante Portam Lat. *Accessit mater Zebed.* Matth. 20. Quid quæris Ioannes mortuus sit, an viuat? Mortuum viuere inquam. Idque 2. quam vere sese Discip. dilectum Deo nominat: 3. Superque pectus Domini recubuit. 4. Nec Martyrio caruit, 5. & non sanguine, sed oleo tantum fuerit balneatus.

EVCHARISTICON.

F. Corpor. Christi. Conc. I. *De excellentia V. Sacramenti*, 1. Venerandum, silendum, credendum est magis; quam perscrutandum Mysterium ratione; minus sensu: 2. Tantæque præcellentiæ; vt omnium sit apex Sacramentorum. 3. Cui pares etiam in Vtroque Testament. Tituli memorantur: 4. pariterque illustres Figuræ; 5. Indices mirifici aduersum nos amoris Dei, se in cibum nobis ac potum offerentis. 6. Idq; velut ex percusso æterni fœdere amoris.

Concio II. *De reali Existentia Corporis Christi in Eucharistia.* 1. Hæc mysterium Fidei per excellentiam dicitur: & Fidei tanto diuinioris, quanto rationi obscurioris. Quare impij sunt, qui scire, quam credere, malunt. 2. Atque hæc lerna hæresium est, & Sacramentariorum. 3. Inprimis Caluinianorum nauci commenti: aptis tamen hic figuris illu-

illustrati. 4. Simul & fortiter refutati: & velut idolophagia eleuati. 5 Quo solidius *Veritas* Scripturis astruitur, 6. ac Figuris, atque Rationibus: his tamen Fidei submittendis.

CONCIO III. *De Transsubstantiatione.* 1. Fides rerum est basis spiritalium: & hic eo clarior in se: quo rationi obscurior: tantoque mirabilior. 2. Vocem Transsubstantiationis hæretici execrantur: At refutantur. Est ea vero tessera Fidelium. 3. Cuius nouitatem cauillatores obiectant: 4. Sed retunduntur per & Rei, & vocis vsum approbatum: 5. Accedentibus eodem iustis rationum monumentis.

CONCIO IV. *De Cœna magna*; 1. Dei in nos alias maxima; at hoc in Sacramento summa in excessu existit liberalitas. 2. Et ipse Iesus sibi compatientes inuitat ad *Cœnam* hanc; non abs re sic dictam: 3. & vero *Magnam* non sine magna causa. Recumbentibus autem gratia datur pro cuiusque merito diuersa. 5. At Cœnam hanc qui spernunt, spernuntur: cumque mundo cænare in orco coguntur. 6. Quibus haud scio num sit quicquam brutius.

CONCIO V. *De modo existentiæ Christi in Eucharistia.* 1. Hoc Sacramentum rerum maximarum est monimentum. 2. Nam illius Essendi modus est substantialis conuersio: Quantitas, sine loco. 3. Et Quantum multiplicatum manet vnum Contentum; & diuisum Quantum manet indiuisum. 4. Quin & pluribus in locis existens, proprio sine loco existit: 5. Et vero Accidentia etiam sine subiecto. At hic hæretici vah quam Bœotij sunt ac plumbei! 6. Sensus autem iudices procul hinc procul ite profani.

CONCIO VI. *De Effectibus Eucharistiæ.* 1. Quo nos Deus sustentat; eodem sibi & obligat. 2. Per Eucharistiam vero, animam roborat; inflammat charitatem, opera mortificata resuscitat: At à peccatis non liberat. 3. Effecta autem cætera quis memoret spiritalia? 4. Et ea, Quæ charitatem attinent, præcipuè? 5. Quid, quod vis eiusdem in corpus sæpe redundet? Sane resurrectio huius & immortalitas illi comprimis debetur: 6. Similiaq; plura.

CONCIO VII. *De præparatione ad S. Synaxin.* 1. Honorem & gratitudinem hæc dia mensa reposcit; quo præparatione opus est, 2. ac fide de vna specie sumta, vt de vtraque. 3. Præparatio autem generatim est illa, Declina malum, Fac bonum. 4. Singulatim plura alia. 5. At væ indigne manducanti. 6. Tarde, ac tepide accedenti non erit bene.

CONCIO VIII. *De Veritate Sacramenti*, 1. Fides hic sola opus est, & satis. 2. Ipsa fidelium regula est, & tesseræ etiam: 3. Inque sua iusta causa triumphat aduersarios. 4. Quorum firmamenta causæ sunt fabulamenta.

CONCIO IX. *De Dignitate & Reuerentia Sacramenti.* 1. Hoc instituentis amor in nos meretur grates, laudes, & redamari: 2. Imprimis quoque ob infinitam Mysterij Dignitatem effectusq; mirandos. 3. Quo solicitiore opus præparatione est illud adituro: 4. puritate præcipue.

CONCIO X. *De Missæ Sacrificio.* In vna Eucharistia sacrificium est, & Sacramentum: Vtrumque Figuræ ostendunt, & Similia. 2. Sacrificium vero astruunt figuræ veteres, 3. & rationes. 4. at vna insignior. 5. Ad hæc nouæ Legis testimonia, iterumque rationes.

CONCIO XI. *De eodem argumento.* Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium liquet: 2. Et Missæ quidem substan-

substantia immutabilis: 3. perennabit cum Ecclesia. 4. Væ blasphemantibus eam: bene vero venerantibus ipsam.

APPENDIX, *De Communione sub Vna & Vtraque.*

S. BARNABÆ. *Hoc est præceptum meum.* Ioannis 15. Prælatorum in subditos amor est debitus: 2. idque certo modo, graduque dilectionis, 3. In quo quia S. Barnabas insignis, factus est *Vir bonus*: 4. Qui delatos sibi diuinos honores cordate refutaret.

F. NAT. BAPTISTÆ. *Quis putas puer.* Lucæ 1. Eius incomparabilis excellentia est. 2. quæ mira ortum eius prægressa. 3. quamque re & nomine Gratiosus vixerit, nemo sat dixerit. 4. vti nec sanctitatem Eremitæ, nec dignitatem Præcursoris, 5. nec quibus *Magnus* dicatur, quisquam se exequi dicendo posse confidat.

F. PETRI & PAVLI. *Tu es Petrus.* Matth. 10. Duodenarius mysticus est Apostolorum. 2. Inter quos re & titulis princeps Petra Petri est. 3. maxime vero in potestate clauium vt Christi Vicarius. 4. Suppar illi Paulus authoritate & scientia est. 5. præsertim Charitate.

F. VISITATION. B. V. *Exurgens Maria.* Lucæ 1. Deipara Humilitate mira 2. obiuit visitationem multis insignem virtutum stellis: 3. quibus Montana festinans illustrauit. 4. Cum multa benedictione.

S. BENEDICTI. *Ecce nos reliq.* Matt. 19. Animus contemtor mundi magnum quid est; at maius, sequi Christum; 2. proin istud vtrumque age. 3. sed & tute ipsum abnega communi fixus Christo. 4. Vt benedictionem sequelæ consequaris, & detrectationis maledictionem effugias. 5. In quibus magnus fuit contemplator S. Benedictus.

S. M. MAGDALENÆ. *Ecce mulier.* Luc. 7. Lacrymarum vis permagna est, 2. Ad peccata etiam Magdalenæ eluenda: 3. Quantumuis enormia & plurima. 4. Sic, sic vera succedit pœnitentia, 5. Seque postponens humilitas: 6. Quippe lacrymarum causæ sunt piæ, & pretium grande.

F. S. MAGDALENÆ. *Ecce mulier.* Luc. 7. Pœnitentiam maturato, 2. Peccatricis exemplo, 3. pœnitentis mundo irrespecto, 4. lauacro vtentis lacrymarum, 5. & capillorum detersorio.

S. IACOBI APOST. *Potestis bibere.* Matt. 10. Honorum mundi est periculum & vanitas. 2. Proin eorum petitio est importuna Deo. 3. Noxia petenti. 4. Consultius S. Iacobus factus est Boanerges.

F. S. IACOBI. *De matre Zebedeidum.* Matt. 20. Ambitio multorum perditio est. 2. matremque extimulabat, vt nos nostra caro. 3. Sed viles illa obsidet animas. 4. Ideo durum accidit Domini responsum ad ambitiosam; at dignum illa.

S. ANNÆ. *Simile R. C. negotiatori.* Mat. 13. Filiæ facta sunt magna S. Annæ, 2. Monogamæ & vniparæ: 3. Huius proinde laus est magna. 4. Et specialis prærogatiua.

S. PETRI AD VINC. *Misit Herodes.* Act. 12. Gloria & gloriatio Ecclesiæ est in martyrum passionibus. 2. Ea idcirco Festi huius est causa; quicquid insaniat Herodes. 3. Vt ipsa vincula Sanctorum in tanto maiore sunt honore nobis, 4. Spernentibus custodes Herodianos. 4. Liberatio tamen Petri indigna interim est ope Dei, Angeli, & Ecclesiæ. 5. Singularique inspiratione facta.

S. LAVRENTII. *Nisi granum.* Ioan. 12. Martyrij effectus gradusque plures, 2. Mirificam eius præstantiam extollunt. 3. Simul Heroïssimum, Triumphum ac beatitatem. 4. Quo dignior S. Laur. qui Typis varijs præsignaretur: 5. Igne sanctificatus, & inuictus.

F. AS-

F. ASSVMPT. V. M. *Quæ est ista.* Cant. 6. Præeminet vniuersis 2. mortua amore suaui. 3. ac rediuiua cum corpore in cœlos euecta. 4. Suppar filio mater in isto. 5. Sed assumptæ triumphum quis explicet? 6. quo Sanctius hyperduleuticos, colenda est.

S. ROCHI. *sint lumbi.* Luc. 12. Exemplorum in aduersis vis per magna est: 2. præsertim in pestis malo grandi. 3. Contra quam fieri patronus meruit S. Rochus ab infantia & adolescentia. 4. ætatisque robustioris charitate & miraculis.

S. BARTHOL. *Iesus pernoctans in oratione.* Luc. 6. Numerus duodenarius mysterio non vacat, 2. nec merito S. Barthol. persona, & vita: 3. ac martyrium. 4. detractaque ei pellis.

DECOLLATIO BAPTISTÆ. *Misit Herodes.* Matth. 14. Magna mulieris improbæ malitia est: 2. præsertim in Herodianis conuiuijs, & 3. in Luxuria Herodiana. 4. Quæ Baptistam fecerunt martyrum principem, adeoque Angelum, S. Lucernam quoque illustrem.

F. NATIVIT. B. V. M. *Liber generationis.* Matth. 1. Infælices mortalium cæterorum sunt natales. 2. non vero Seruatricis, quãuis sero natæ. 3. quam tarditatem compensat gaudium. 4. Quod merito festiuum est Ecclesiæ. 5. Præsertim de tam eximia merita Virg.

EXALTATIO S. CRVCIS. *Si exaltatus.* Ioan. 12. Digna Cruce crucis sunt elogia, 2. variaque encomia: 3. & exaltatæ crucis causæ.

S. MATTHÆI. *Vidit Iesus sedentem.* Matth. 19. Deo magna est gloria ex conuersione peccatorum, 2. Idcirco videt sedentem Matthæum. 3. Vocatque sequentem. 4. Hinc mira eius vita, mors, merita, præconia.

F. S. MICHAELIS *Archang. Mich. constitui te.* Quia Angelorum nostri est cura, 2. ideo par quoque, vt à nobis colantur. 3. Præsertim cum tot tantaque nobis præstent, 4. præcipue aduersus cacodæmones. 5. In ijs Princeps eminet S. Michael. 6. idque in prima Hierarchia.

S. FRANCISCI. *Confiteor tibi.* Matth. 11. Per infirma Deus confundit fortia. 2. Et sapientia Diuinorum est humilium, non superborum. 3. Qualis S. Franc. fuit in humilitate & paupertate. 4. Meritus Christi stigmata, 5. & orbi, Ordiniq; dare salutem.

S. DIONYSII. *Hi venerunt ex.* Apoc. 7. Quia nostra gubernat Deus, ideo affligi sinit iustos: 2. Conuersusque S. Dionysius est. 3. Cuius exemplo scientias ethnicorum laudabiliter capescimus, queis pollebat S. Dion. 4. Facile à S. Paulo conuersus.

F. S. LVCÆ. *Designauit & alios* 72. Luc. 10. Eximij animarum Curiones missi in ætate mundi tertia, 2. Apostolicæ missionis formam in orbem intulerunt, 3. Fortes ac pauperes. 4. In quibus excelluit S. Lucas multarum vir scientiarum. 5. Cuius patientiæ, labori ac religioni aptum Bos symbolum est.

SS. SIM. & IVDÆ. *Hæc mando.* Ioann. 15. Charitas ingens bonum. 2. Ex qua simplex & rectus fuit S. Simon, 3. Zelotesque magnus, & 4. Nobilis de stemmate Christi.

F. OMNIVM SANCTOR. *Beati pauperes.* Matth. 5. bonorum operum in Christo meritum nemo scit, nisi qui accipit. 2. estque Beatitudo ipsa, quam nobis æstimare ex fide licet & adiunctis; non scire. 3. Ibi nostra curant Beati, sed alius alio beatior. 4. Beatitudines octo nobis eodem præstant viam. 5. Præsertim pauperibus Spiritu. 6. mitibus ac patientibus.

F. ANIMARVM. *Requiem æternam.* Mors cita, breuis vita, est memoranda vtraque. 2. Id quod ad plurima confert. 3. Sed & mortuorum cura habenda est; 4. Nulli gentium omissa.

F. S. MARTINI. *O virum ineffabilem.* Quales esse Episcopos seu pastores oporteat. 2. S. Martinus bonus fuit miles. 3. Monachus. 4. Mundifuga mundi improbi. 5. Quæ gloriosa est fuga. 6. Præsertim cum paupertatis iuncta studio, in medio etiam Episcopatu: vt in S. Martino. 7. cuius zelus inuictus erat.

S. CATHARINÆ. *X. Virginibus.* Matth. 25. Cum Angeli castis honorem deferant, 2. à Virginitate superari coniugium ipsamque naturam oportet. 3. Cui idcirco propria est Aureola. 4. Quo illustriores cæteræ in Cath. Virgine virtutes radiarunt: 5. dum demum Martyrium obtineret.

FINIS.

NVCLEVS COPPENSTEINIVS CONCEPTVVM

IN FESTA SANCTORVM PER ANNVM.

IN F. S. ANDREÆ APOSTOLI.

Ambulans Iesus iuxta mare Matt. 4.

DEvs, *Exod.* 1. mirifice infantem Moysen ex aquis eduxit; quem dein Legislatorem populo suo daret. Ita S. Andream à mari Tiberiados vocauit ad Apostolatum Iesvs.

De quo nos:

I. *Quale Vocationis sit beneficium.*

II. *Quanta S. Andreæ fuerit fortitudo, sitque gloria.*

III. *De S. Andreæ vocatione, Obedientia, & Fide.*

IV. *Quam gloriosum sit cum Christo pati Crucem.*

PARS I.

Quale diuinæ sit Vocationis beneficium.

Amorem Dei in nos testatur vocatio.

I. AMorem Dei in homines testis orbis celebrat vniuersus, resque, si vel solum esse habeant. In hoc exclamat, Ps. 8. *Quid est homo quod memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum?*

Istius amoris tui, vt alia multa, ita Vocatio est permagnum. 1. Ideo conqueritur: Ier. 7. 11. 25. 35. *locutus sum ad vos mane consurgens & loquens, & non audistis me.* 2. Gloriatur de eo. 1. Pet. 5. *Deus omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam, in Christo Iesu.* 3. Quodque mirabilius Matt. 9. *Non veni vocare iustos; sed peccatores.* Publicanus testis, Petrus, Paulus Mattheus &c.

4. Id *Matth.* 20. in parabola expressit conducentis in vineam operarios horis diuersis exeundo: 5. Et *Matth.* 22. in parabola parantis nuptias filio perque emissarios vocantis ac intrare cogentis.

Indignitate more hoc, & honore multi.

Qui quantus & Amor Dei & honor hominis? At 1. vocati adesse noluere. Vah! *Multi sunt vocati, pauci vero electi:* Hæc causa. 2. Nullus intrauit, nisi vocatus. Quia Rom. 9. *Non volentis nec currentis; sed miserentis est Dei.* Et Ioan. 6. *Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum.*

Ea est primus effectus prædest.

II. Et vero vocatio est primus prædestinationis effectus. 1. Nam Rom. 8. *Quos prædestinauit hos & vocauit,* 2. D. Tho. in Epis. ad Ro. idem asserit. 3. Rom. 9. *Non ex operibus sed ex vocante dictum est.* 4. Plura de hoc *S. Aug. to.* 4. *l.* 83. *q.* 2. Prædestinatio est ab æterno: At vocatio Isa. 49. *Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.* 2. Isa. 41. *Et tu Israel serue meus: Iacob quem elegi, semen Abrahæ amici mei; in quo apprehendi te ab extremis terræ, & à longinquis vocaui te.* 3. Item ibidem. *Quis suscitauit ab oriente iustum? vocauit eum vt sequentem se? Quis hæc operatus est? vocans generationes ab exordio? Ego dominus & nouissimus.* Itaque vocatio cum ortu mundi cœpit.

Temporalis.

Ambo pro eodem sumuntur.

Sumitur in S. Scriptura sæpe vocatio & electio pro eodẽ 1. Soph. 1. *Sãctificauit vocatos suos.* 1. Prædestinatos. 2. Ap. 17. *Rex Regũ est, Qui cum illo sunt vocati, & electi & fideles.*

III. Vocatio duplex est; sufficiens: & efficax: 1. Generis Lothionis erat Sufficiens ex suasu Angelorũ ad fugam periculi, nec paruere tamẽ. 2. Lothi erat efficax qui ad manum educebatur. *Gen.* 19. 3. *Mat.* 22. Sufficiens inuitatis ad nuptias: compulsis intrare erat Efficax.

Vocatio interior, D. Thomæ est instin-

ctus animi, à Deo, ad assentiendum fidei, vel virtuti. Et hæc necessaria est ad conuersionem Thren. 5. *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur* efficaciter. Exterior per prædicationem, exempla, beneficia, aduersa, &c. 1. Prov. 9. *Misit Ancillas suas, vt vocarent ad arcem*. 2. Sic. Ps. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum Apostolorum*. sic hodie vocatus S. Andreas, & Apostoli: *Dixit eis: Venite post me.*

PARS II.

Quanta S. Andreæ fortitudo, & gloriæ?

S. And. meruit Petro & Ecclesiæ S. Pontificatum.

I. DAmianus *serm. de S. And.* hunc vocat primum Christianum, exemplo Petrum suo inducens, factum dein Principẽ Apost. Lyranus in Gen. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda. &c.* Et Titelmannus in Ps. 113. *Facta est Iudæa sanctificatio eius:* quærunt: Cur in tribum Iuda collatum sit regnum potius, quam aliam; inque ea continuatum. Respondent ex hebraica Traditione: Cum Moyse virga mare diuisisset in XII. diuisiones, ac omnes mire horrerent, crescente in montes aqua; generosiorem Aminadab vexillum Iudæ intulisse, præeundoque animum cæteris fecisse: Ideoque Deum tribum benedictione coronæ ornasse. Ita S. Andreas, Christo cruce cœlum reserante, & mundi mare aperiente vadari vt possit tuto, primus inuasit, præijtq; cæteris: ideo summi Pontificatus infulam eius fratri dedit, nec ab hac domo auferet, vnquam successione perennante.

Est fortis.

Ei inter XII, gemmas templi prima cõpetit, *Iaspis*. Apoc. 21. Huius vis naturaliter corroborat animum. 1. Id. S. Andreas in nominis significatu præfert. 2. Et prædixit Zach. 4. *Educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ eius*. 3. Ideo dixit ipse, Ioan. 20. *Sicut misit me viuens Pater, & ego mitto vos.* En exæquationem. 4. S. And. Iob. 23. *Vestigia eius secutus est pes meus. &c.*

Exæquatus Christo.

II. Mirum: à Deo sic æquari Filio Apostolos! Vnde non mirum, eos, etsi viles, infirmos, subegisse Filio mundum: quippe æquales Christo in & ex eo quasi omnipotentes. 1. Deus, *Iud. 6.* infirmos elegit 300: qui præ infirmitate nec prosternere se valerent ad bibendum, præ metu nec morari; sed manu raptim lamberent: sic Iosephus *Antiquit. l.* 10. Per hoc Duce Gedeone victoria obtenta tanto fuit illustrior.

Vti Apostoli cæteri.

2. Cæso per Iudith. *c.* 9. Holoferne, quid illustrius? *Erit. n.* ait illa orans, *memoriale Nominis sui, dum manus fœminæ deiecerit eum.* Sic per piscatores conuerti orbẽ, Regum; nationum leges euerti, confundi sapientes. &c. quid mirabilius? At Deo gloriosius. Gloriæ pars magna huius & prima S. And. est.

Qui suam in Deũ retulerunt gloriam.

Et tamen, Vti Ioab, 2. *Reg.* 12. obsessam vrbem iam fessam ac inuadendam defert adscito Regi Dauidi; vt eius esset gloria: Ita Apostoli sua facinora ad Deum retulere, orbisque subacti gloriam. Vt à quo accepissent Vocationis gloriam; ista gestorum gloria illustiorem.

Eam dat gratiam Deus humilibus.

III. Ita Iob. 28. *Profunda fluuiorum scrutatus est oculus Domini, & abscondita produxit in lucem* gloriæ tantæ. 2. Ipse enim Ps. 137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit.*

Ita humilem, & nonnisi 321. vernaculorum herum Abrahamum respexit, *Gen.* 14. vt ijs tres Reges potentissimos vicerit. Occurrenti autem regi Sodomæ, petentique. *Da mihi animas,* captiuorum meorum à te redentorum, *cætera tolle tibi.* Cui Abraham: *Leuo animam meam ad Dominum Deum exc. possessorem cœli & terræ; quod à filo subtegminis vsq; ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus, quæ tua sunt: ne dicas; Ego ditaui Abraham.*

4. Similis huic Sodomorum est redemtio mundi facta per Apostolos XII. Christi, contemtores opum mundi & honorum: Ita 1. Cor.

Ita 1.Cor.1. *Infirma mundi elegit Deus,vt confũdat fortia.* Causa: *Vt nõ glorietur omnis caro.*

Et iuste tamen gloriantibus. Mirabile *tam viles*, Ps.18. *constitui Principes super omnem terram.* 1. Vt verũ is diceret, 1. Cor. 3. *Dei adiutores sumus.* 2. Cor. 5. *Pro Christo legatione fungimur.* 3. Vt ijs diceret Dominus, Luc. 8. *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei:* 4. Io.15. *Omnia, quæcunque audiui à patre meo nota feci nobis.* O beatos in terra cælites, secretarios Dei, orbis Doctores & saluatores!

Vti Apostolica. teri.

Vt eorum dedit eis notitiam; sic & eloquentiam. At eloquentia S. And. piscatoris quid disertius & admirabilius? Nimirum promissa Luc. 21. *Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes aduersarij vestri.*

Qui suam inDeũ retulerunt gloriam. Denique quale, esse orbis iudicem And.? Matth.19. *In regeneratione, cum sederit Fil. hominis in sede Maiest. suæ; sedebitis & vos super sedes* XII. *iudicantes* XII. *tribus Isr.*

PARS III.

De S. Andr. vocatione, obedientia & fide.

Vocati Apostoli ad structurã suntEcclesiæ. I. VIdit duos fratres, & dixit eis: Venite. Ad quid? Vt structuram Ecclesiæ inchoaret. Quo de sic Isa.51. *Posui verba mea in ore tuo; & in vmbra manus meæ protexi te; vt plantes cœlum, & fundes terram.* Vtriusq; lapis, semenque primum S. And. hodie vocatur.

Eam dat gratiam Deus humilibus.

Siccato per Iordanem vado iussum, Ios. 4. *Præcipe, vt tollant de medio Iordanis alueo* XII. *duriss. lapides. quos ponetis in medio castrorum. Et, si interrogauerint vos filij vestri; Quid sibi volunt lapides isti? Respondebitis: Defecerunt aquæ Iordanis ante arcam fœderis Domini &c.* Dominus passionis ac mortis ingressus aquas & transitum aperuit nobis, & XII. Apostolos in monimentum sui monitoresque reliquit. Gloria tibi Domine, Abac.3. Tu *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* Mare & lutum exsiccauit, & positi sunt in medio castrorum Ecclesiæ militantis XII. Apostoli.

Angelus. *Apoc.* 10. fortis amictus nube & iride, vt soli rutilans cum pede super mare, est Christus ab mari vocans Apostolos ad Ecclesiæ fundamentum. 2. Prima orbis creatio cœpit ab aquis: Gen. 1. *In principio cre. Deus cœlum & terram, Et spiritus Domini ferebatur super aquas.* Ita & reparatio cœpit à mari vocatis Apost. 3. In his S. Andr. similis, 3. *Reg.* 18. Nubeculæ, è mari ascendere visæ ab Elia, specie humana; versæ dein grandẽ in pluuiam super orbẽ vniuersum.

Et vocati sunt è mari mundi vt nubes ad pluuiã.

Obediẽtia S. Andr. II. S. And. vocatus, nullis dum visis miraculis, continuo secutus est; vt Abraham. 1. Cui idcirco Dominus, Gen. 22. *Nunc cognoui, quod timeas Deum.* Id clarum in S. And. 2. Et vero Luc.14. *Nisi quis renunciarit omnibus quæ possidet non potest meus esse discip.* S. Andr. & fratres *relictis retibus secuti sunt eũ.* 3. Et ita secuti sunt, quasi mandasset Dominus: 1. Mach. 4. *Non concupiscatis spolia mundi, quia bellum cõtra nos est: Sed state nunc contra inimicos vestros & expugnate eos & sumetis postea spolia securi:* Onerati non sunt ad prælium expediti: Ad vocem, ad nutum Domini secutus expedite S. And. est.

Vocati, relinquẽtis mox omnia.

Quod signum erat sacerdotij. Talis Apostolorum sequela promta indicium erat sacerdotij. Nam *Nu.* 10. Tubis argenteis vno dato signo, Duces euocabãtur; datis pluribus, totus populus. Ita in auditu auris obediunt religiosi: sæculares euocandi sunt potentius.

Fides vocati rara hodie. III. Ad obedientiam hanc S. Andr. fides accessit cæca. Nam quis esset, tunc miraclis aut doctrina nondum didicerat, nec promissa audierat: & tamen continuo *relictis omnibus secutus est eũ.* Quis hodie non se temerarium iudicaret? 1. Quis nõ; vt Samuel à Deo vocatus, 1. *Reg.* 4. se ad senem Heli recipiebat sciscitatum; ita multum prius cõsultaret, & multos? Hoc est senem adire mundum, & eum de sequendo Deo consulere. 2. De hisce Ier. 7. *Locutus sum ad vos*

mane consurgens & loquens; & non audistis;& Vocaui vos, & non respondistis. Quot tales inspirati, vocati, tracti, coacti nec audiunt, nec sentiunt, nec parent?

Prædicatoribus pro fide irrogatur ignominia. Et si talia Deo, quo magis prædicatori! Quin& ignominiam ei irrogare non verebuntur. Sicut Dauidicis legatis rex Hamnon Ammonitarum. 2.Re.10.1.*Par.* 19. abrasit barbam, vestesque pube tenus præscidit; quod proditores regni potius crederet: quos tamen Dauid miserat, vt eum de morte patris Naas consolarentur, & de regno gratularētur. Iratus igitur iniuria Dauid bello eam vindicare statuit. Ita etiamnum prædicatores, ni placita canant, traducunt, vt indoctos, atq; infamant. Væ illis! Vindex Deus vel sero existit; ceu Dauid.

PARS V.

Quam gloriosum cum Christo pati crucem.

Præmium S. And. crux erat. I. Virtutibus S. And. præmium quod par? Isa 65. *Erunt campestria* graminosa, pingia, læta, *in caulas gregum* fidelium è vulgo: *Et vallis Achor*, id est, crux, tribulatio &c. in *cubile armentorum* Antistitum, Prædicatorum, *populo meo, qui requisierunt me.* In Achor, *Ios.* 7. lapidatus est Acham peccator. Ita zelo si habentur nunc peccatores: sicque tractantur.

Eademq; eius similium. Verū Apoc.7. *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna; & lauerunt stolas suas in sanguine agni.* vt Apostoli. 1. At illi. Rom.5. *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationib.* 2. Sunt enim vt pisciculi è Sabalo: hic piscis oua ponit, educitq; in aqua dulci: robustiores dein pisciculos in mare educit. Ita Dñs suos eduxit in aduersa. in vallem Achor.

Gloriosum patri seruū vti Dominus passus. Testis S. And. De quo verum hoc Sap. 18. *Simili pœna seruus cum Domino afflictus est, & popularis homo Regi similia passus est:* crucem vterque. 2. Gloriosum Vasallum mori, vt mortuus est Dominus. 3. Phocioni illustri genere & virtutum merito, mors insonti dicta; similis & Tudippo plebeio; cumque lætus illa venenū, is quiritabundus sumeret: ait Phocion, *Non satis tibi est, cū Phocione mori?* q. d. Mortē serui solatur eadem Domini. Ideo S. And. ita ad Crucem lætus *ô bona Crux, iamdiu desiderata & cōcupiscenti animo præparata: securus & gaudens venio ad te.*

And. fuit quidam Mardochæus. II. Nimirū bene Amā respondit Assuero: vt honorandus sit, quē rex honoratū velit: Est. 6. *Homo, quē Rex honorare cupit, sedere debet super equū, qui de sella Regis est.* Equus Christi, contra hostes bellaturi, Crux est. Ascēdit S. And. alacer, cū eximio honore.

Fuit spica oblata. Et merito. Nam Leu. 2. *Si obtuleris primitias frugū despicis adhuc virentibus, torrebis igni.* At S. And. fuit prima spica: vt S. Bern. ait, *prima vocatio Saluatoris.* Itaq; offerri debuit, vt Dominus, in cruce. Nec sine igne, nam biduo pependit amore ardens plus patiendi, media in luce coruscus: vt *Exo.* 3. Rubus ardens; at incombustus.

Fuit Armiger Ionatha. Generosum plane fuit, 1. *Reg.* 14. cum Ionatha suum armigerum per montis ascensum conniti, in monte eum per hostiū sequi cuneos & mille pericla, stragemque late edere. Sic And. cum Iesu inter Gentes, ac demum in crucifixione.

Vidit in cruce Angelos. III. Iacob, *Gen.* 28. vidit in scala ascend. & descendentes Angelos: Dominus ad Nathanaelē Ioa. 1. *Videbitis cœlos apertos, & Angelos Dei ascen. & descendentes super Filiū hominis.* S. And. ascēdit crucēm alacer: vidit supra se Seruatorem, cum Angelorū choro. Sic in cruce esse, est in cœlo esse. Simul dolebat homo suspensus, gaudebat spiritus accensus præsentia Ducis, Deoq; plenus.

Apostoli sunt quidam Cœli. Quid, quod ipse And. quoddam cœlum beatitatis fuerit? Istud *Iob.* 9. quidam sic exponunt: *Extendit cœlos suos*, Apostolorū martyria per orbem; *& graditur super fluctus maris*, Ecclesiæ persecutiones calcat; *Qui facit Arcturum*, 7. stellarum sidus boreale, 7. dona S. Spiritus impertitur Ecclesiæ agitatæ semper, mersæ nunquam:

Et O-

Et Oriona, & hyadas Autumnales quæ cient tempestates, persecutiones Ecclesiæ, *& interiora Austri, qui facit magna & incomprehẽsibilia, & mirabilia, quorum non est numerus.* ita Ecclesiæ constructionem parauit.

Ratio. In ea Apostoli sunt Cœli quidam; tum quod Dei gloriam diffuderint late; *Ps.* 18. *Cœli enarrant gloriam Dei.* Tum quod vitæ cœlestis exemplo ambiant Ecclesiam. Phil. 3. *Nostra conuersatio in cœlis est*: Tum quod protectores sint Ecclesiæ & quidam soles charitatis. 2. Cor. 6. *Cor nostrum dilatatum est ad vos*: sic vt vita nobis sit despecta, & cruces mortesque pro vobis appetamus. Ideo vt S. Petrus Romæ capite deorsum in crucem suffixus fuit; ita S. And. Patris in Achaia sub Aegea Præside in crucẽ actus est.

PARS V.

S. Andreæ amor crucis excessiuus.

Amor Crucis in And. I. SEd ad crucem quæ viri anhelatio; cõspecto eminus gloriæ suæ tropæo acclamat; *O bona Crux.* &c. I. Vti Gal. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce D. N. I. C.* 2. Impletum in eo istud Mat. 5. *BEATI eritis, cum vos oderint homines; gaudete in illa die & exultate.*

Facit ex sensum doloris. Amor tales causat ecstases, cruciatusq; reddit insensibiles. 1. Ideo Iacob, *Gen.* 29. amore Rachaelis duram seruiuit seruitutem annis XIV. qui tamen illi dies pauci visi. 2. Amor IESV quanta pertulit? at plura voluisset; perpessaque, parua ducit. Huic Cant. 5. *Aperi mihi soror mea, quia caput meũ plenum est rore*, at torrens erat: *& cincinni mei guttis noctium*: quin vndis potius. 3. Ideo vicissim sponsa: Cant. 1. *Fasciculus myrrhæ dilectus mihi.* at fascis dolorum grandis erat, siluaque vasta.

Imo morte est fortior. II. Plane, Cant. 8. *Fortis vt mors dilectio tua; aquæ multæ* tribulationum *non potuerunt extinguere charitatem.* Et 2. Cor. 1. *Charitas omnia suffert.* Ideo Iob. c. 13. *Etsi occiderit me, sperabo in eum.*

Estque orbi prodigium. Hic mortis contemtus, amor, gaudiumque patiendi orbi fuit prodigium: Vt magiæ id adscriberetur. Vnde, *Ps.* 70. *Tanquã prodigium factus sum multis.* Et. 1. Cor. 4. *Spectaculum facti sumus Angelis & hominibus.*

Ei nil pœnarum sensus. Multa Iob tulit: at fessus ingemuit; *Neque fortitudo lapidum*, ait. *fortitudo mea; neq; caro mea ænea est.* Mera Apostoli gaudia in tormẽtis spirarũt. S. And. *O bona crux.* &c.

Seruat orbem. Vlysses, ait *Amb. ser.* 55. vt preter Sirenum cantus duceret classe suos, aures gossipio clausit, se vero alligauit malo, quo audiret innoxius. Ita Dominus, And. Petrus, Bart. & Apostoli vt suos per mundi blãditias cõtemtas se cruci ad alligari permisere, se & suos Vlysses ab interitu vindicauit. ita & Dñs. &c. 2. Sap. 14. *Exiguo ligno Crucis credũt homines animas suas, & transeuntes mare, per ratẽ liberati sunt.* 3. Enimuero, 1. Cor. 1. *Verbum crucis pereuntibus quidem stultitia est, nobis Dei Virtus.*

Inde Crux est regina arborum. Olim in arborum regem rubus fuit electus, *Iudic.* 9. Nunc Crux. Virga Mosis, Exod. 4. in serpentem versa, erat abominabilis, vt in virgam rediit, auxilio fuit Mosi, miraculo Ægyptiis & plaga.

Expirat S. And. S. And. biduo in cruce dies noctesque prædicabat indefessus: inde refigendus à tumultuante populo; ni precibus eos & arcuisset, & accersisset mortem sanctam.

DE S. ANDREA APOSTOLO PANEGYRIS.

Suppleuit Enucleator.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres. &c. Matt. 4.

DEus, *Leuit.* 2. sanciuit: *Si obtuleris primitias frugum tuarum, de Spicis adhuc virentibus, torrebis igne.* Postquam, cœlis ad Archangelicam Salutationem rorantibus terra germinasset Saluatorem, *Isai.* 45. hicque exiens, *Marc.* 13. *Seminare semen suum* in Agricolæ Patris sui agro, vidisset demum *messem quidem multam*. Matth. 9.

Matth. 9. *operarios autem* nec vel paucos. Ecce tibi primos hic vocat: simul eosdem Patri offert *primitias frugum suarum.*

Et vero S. Andream velut primam spicam *De spicis adhuc virentibus* futuræ missis Christianæ. Js quoque, inquit Bernard. *Primitiua Domini Vocatio hodie in Cruce oblatus est.* Nec sine igne diuini amoris; quo flagrauit cum in omni vita Apostolatus sui, tum vero maxime biduo illo suæ crucifixionis, luce continua circumfusus; indice ac teste flammæ intus diuinioris. *Quis enim* tantum *cælauerit ignem?*

De quo nos

I. *Quod Petrus & Andreas fratres, velut duo sint Ecclesiæ Cardines.*

II. *De vocato ab aquis ad Apostolatum Andrea.*

III. *De eodem lapide primo ex aquis euecto ad fundamentum Ecclesiæ.*

IV. *De compatiente, & commerente Andrea cum Christo.*

V. *De causa priore Andreæ gratia & gloria coronati.*

VI. *De altera causa eiusdem: Ex Euangelio vtraque.*

PARS I.

Quod Petrus & Andreas fratres, velut duo sint Ecclesiæ Cardines.

[*Figura.*] I. Sterilis diu, effœtaq; senio, at fœcunda demum precibus ac fletibus Anna Samuelem, hoc est, à Deo *positum*, enixa, [*Dei sapiētia in cœli regimine Magna.*] Deo dum læta dedicat, canticum illud de & venturo Christo, & Ecclesiæ generatione seu fundamentis, (ait S. *Augustin. tom.* 5. *li.* 17. *Ciu. ca.* 4.) cecinit dicens: 1. Re. 2. *Domini sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem.* Cardines autem, in quibus cœlorum orbes circum iacentem terram vertuntur, poli sunt duo. Arcticus, & Antarcticus: quibus terræ quoque stabilitas stat. Mira in his infinitaque Dei sapientia relucet.

At illustrius in Ecclesiæ primordijs, [*At maior in Ecclesia*] gubernatione, ac stabilitate, cum cæpta in hisce, tum posita super duos hosce Cardines seu polos, fratres germanos, Petrum & Andream: Dubitas?

Ecquando enim illud seruatoris verum accidit, Luc. decimoseptimo. [*Hæc regnū Dei est.*] *Regnum Dei est intra vos;* id est, Rex? Christus solus.

Quin &, 1. Thes. 2. *Vocauit vos*, Petrum [*Conregnāt Petrus & Andreas.*] & Andream *in regnum suum* Ecclesiæ. Ac Petro quidem, Matth. 16. tradidit *Claues regni cælorum.* Per hosce primum cœpit & condere, & regere Regnum suum cœlorum Ecclesiam nouam Rex Christus.

2. Sicut antiquam Synagogam supra Moysen & Aaronem constituerat Deus. Hi vero Iudaicæ; isti Christianæ Ecclesiæ Cardines agnoscuntur. Ideo Andreas, ceu polus Arcticus, altam in crucem capite sursum versus erectus fuit: Petrus vero, vt Antarcticus, idem in crucem actus, sed capite deorsum, stetit. Nimirum qui velut *terræ Cardines* orbem Ecclesiæ totum mutua charitate aspectent simul & sustentent.

4. Adde, quod & regnum hoc cœlorum Ecclesiæ regant. Nam sicut Intelligentiæ, (vt Aristoteli placet,) vt vere, Angeli cœlorum orbib. assistunt, iussu Dei, mouendis sic, vt Psalm. 118. *in ordinatione hac perseueret dies:* Ita ad motum, & regimen Ecclesiæ duo hi Apostoli esse designati mihi videntur. Adeo Petrus anni partem regit æstiuam; hybernam Andreas. Quis fortuna magis, (quæ nulla est:) quam diuina sapientia sic ordinata esse, gerique omnia in [*Nostros iidem dirigunt mores ad portum salutis.*] Ecclesia existimet?

II. Atque vt ex orbis & Ecclesiæ primordijs similibus horum clarior elucescat dignitas Apostolorum, 1. An non sic-

vt

ut ad polos duos cursum dirigunt, qui mare nauigant: ita ad horum doctrinam vitam & exemplum vitæ nostræ cursum in hisce fluctibus dirigi necesse est, si portum intrare salutis amemus? 2. Quid vero etiam minus hi præstant ambo, quam cœlis duo *luminaria magna* creata, Gen. 1. *vt diuidant diem à nocte, illuminent terram, & sint in signa & tempora?* Petrus & Andreas vtrique sunt Ecclesiæ triumphanti & militanti lumina magna, quæ & illustrant terras, & tempora signant. Et quidem Andreas auroram, aq; somno surgendi horam affert ac indicat. Vnde Ecclesia clamat cum Paulo Rom. 13. *Fratres hoc scientes tempus? quia hora est iam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. Nox præcessit, Dies appropinquauit, &c.* Dante diem Deo, diemq; nunciante Andrea. Et hæc sunt Ecclesiæ exordia. Fœliciter.

Vt in eorum luce ambulemus, quæ est & Christi.

O lux Andreæ, niueo signanda lapillo!

PARS II.

De vocato ab aquis ad Apostolatum Andrea.

Vis vocantis: in figura.

QVid minus fœlicitatis habes, quam cum, Gen. 1. *in principio creauit Deus cœlum & terram & spiritus Domini ferebatur super aquas*, id est, incubabat vt auis super pullos, quasi confouens ad creaturarum productionem: Ita & nunc præparatori orbis ab aquis placuit Ecclesiæ principia auspicari; dum *ambulans iuxta mare Galilææ vocat Petrum & Andream.*

Felicitas vocati dat omen instituẽdi Baptismi

Fœlices aquæ: sed fœlicior spiritus nostri Eliæ, & iuxta & super aquas ambulantis, exq; his nostrum ducentis Eliseum Andream. Bonum omen Andreæ ab aquis vocati: Accipimus omen: teq; vel hinc quoque hoc amplius colimus & prædicamus. Nam præsignas nobis instituenda breui in aquis initia Sacramentorum, quorum ianua Baptismus foret: Hic necessitate primus Mysteriorum: Andreas primus Apostolorum vocatione. 1. Ad aquam *descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba*, Luc. 3. Super Andream, Act. 2. *factus est repente de cœlo sonus tanquam spiritus vehementis, tanquam dispertitæ linguæ ignis, seditq; supra* eum, & *singulos eorum.* 2. Bene dicis ac doces Ambrosi, *in cap. 22. Luc.* initium totius creaturæ ab aquis cœpisse: at quanto fœlicius extitit exordium Ecclesiæ ab aquis Andreanis? 3. Descendit in Vterum Christus; eum vocauit ab vtero DEVS: Nunc idem descendit ad aquam; & ab aqua vocauit Andream. Scilicet vt mersus in aquis ipse, & suum iisdem post mergat Andream, serosq; Andreæ nepotes fideles.

Figura euocati ab aquis.

Vere Christum dicas, Apocal. 10. *Angelum fortem, descendentem de cœlo, amictum nube*, &c. qui *& posuit pedem dextrum super mare.* Placet dexter; vt Fortitudinis & Fœlicitatis index. Vt fortiter & fœliciter educeret è mari Andream, dixit quasi, Ps. 88. *Ponam in mari manum meam, & in fluminibus dexteram meam.*

Prædicatoris Apostoli.

Hoc pede tuo pes fuisti Andreæ ludo; manus manco. Ideo & ipse vicissim pes tibi factus est, vt item alij Apostoli. Vnde dicis, Leuit. 26. *Ambulabo in eis.* Tumq; cœpisti, cum iussisti: Marc. 16. *Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ*, id est, Matth. 28. *docete omnes gentes.*

Hoc præuidebas Isaia, nec intelligebas: ideo miraris, Isai. 60. Qui, inquis, sunt isti, qui, ab aquis vocati, *vt nubes volant.*

* *
*

PARS III.

De lapide primo ex aquis euecto Andrea, ad fundamentum Ecclesiæ.

Fit lapis fundamētalis in Ecclesia Andreas.

I EDuctum quondam ex aquis Moysen constituit Dominus Ducem populi sui, *Exod.* 2. Nunc Andream ab aquis vocat ad Apostolatum.

Nec satis hoc: Nam simul ipsum posuit fundamentum ac lapidem nostræ salutis & Ecclesiæ. Sicut enim Iosue *c.* 4. è Iordane lapides 12. elegit, super quos figerent tentoria Israelitæ, in testimonium transitus miraculosi: Ita IESVS, tentoria fixurus Ecclesiæ, Ierusalem nouæ descendentis de cœlo, *Apoc.* 21. Andream ab mari vocatum ponit cum cæteris Ecclesiæ fundamentum: Plane Saphirinum ab Isaia, *c.* 54. prædictum ac promissum.

Fit autor vocandi Petri.

Huius *primus omnium lapis* extitit Andreas, ex discipulo Baptistæ factus assecla Christi: Parum hoc: Factus est & adiutor Christi in cæteris vocandis Apostolis. Ecce Ioan. 1. *Erat autem Andreas frater Simonis:* cui dux est factus ad Messiam. *Nam inuenit hic primum fratrem suum Simonem, & dicit ei: inuenimus Messiam. Et adduxit eum ad Iesum.*

Est Iaspis inuictus in omni vita.

Age nunc, cœlestem contemplare Ierusalem. Huius *Apoc.* 21. primus est lapis Iaspis. Nostrum hic Andream designat, Apostolorum vocatione primum. 1. Iaspis aduersum ictus fortis est & inuictus, Andreas re est, & nomine *fortis*, seu *Virilis* interpretatur. Vt *petra* fieret Petrus, vocandus erat *Cephas:* At Andreas virilis fuerat, & virilior factus est, planeq; Iaspinus Andreas. 2. Iaspis sanguineis quasi maculis aspersus visitur. Andreæ in fidei confessione, vitæq; cum sanguine profusione supra Virile constantiam quis nescit? Schytis, Sogdianis, Saccis, gentibus, hui, quam barbaris, quam viriliter Christum prædicauit? Æthiopes isthic interiores incolas Baptismi lauacro dealbauit fidenter: constanter iniurias, plures in vita mortes pertulit: Ægeæ Præfecto Patras vrbem ingresso, cogentiq; Fideles Diis sacrificare occurrens cordate inquit: *Oportebat te, qui iudex hominum es, Iudicem tuum, qui in cœlis est, cognoscere, agnitum colere, & ab iis, qui dij non sunt, animum reuocare. Nam ista idola sunt pessima dæmonia.*

In prædicatione.

II. E contra idem Crucis gloriam super æthera vexit audacter. Ipsam appetenter affectabat subire. Ipsam reuerenter consalutauit, ac pene tantum non adorauit. In ipsa Christum crucifixum indefinenter prædicauit. In ipsa biduo ipso clara in luce refulsit. In ipsa tumultuantem populum aduersus Proconsulem coercuit. In ipsa spiritum & magnam animam Deo reddidit. Ipsam à Magistro nobilem se discipulo in maius nobilitauit. O virum inuictum virilissimum Andream!

In Crucis desiderio.

Sic Andrea, sic meruisti lapis fieri & primus, & primarius Ecclesiæ. Vicit patientia. Constantia vicit. Sed forte minus euicisset, nisi lapis primarius benedici vngiq; soleret; sicut Iacob, Genes. 28. *Erexit lapidem in titulum, & fudit oleum desuper,* Andreas lapis erat vnctus vnctione Spiritus Sancti: qui etiam *præuenit eum in benedictionibus dulcedinis,* Psal. 20.

Fit lapis vnctus Spiritu.

2. Impleuitq; suum illud Zach. 4. *Educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ eius:* id est, ad modum gratiæ & gloriæ Crucifixi crucifigendus & ipse gratiam & gloriam crucis similem assequetur, vere portans imaginem Christi.

Et Coangularis Christo & conformis compatiendo.

3. Secure igitur gloriari potest cum Iob, cap. 23. *Vestigia eius secutus est pes meus.*

Proinde Esth. 6. *Homo, quem Rex honorare cupit, sedere debet super equum, qui de sella Regis est.* Equus Christi Regis, quem

Et incommerendo.

quem aſcendit contra dæmonem ac mortem pugnaturus, CRVX eſt. Et hunc Andreas aſcendit equum Chriſto fauente, ceu coadiutor eius, & ſocius paſſionis illi compatiens.

Et ſatisfaciendo pro nobis. Qui & Col. 1. *adimplens in carne ſua, quæ deſunt paſſionum Chriſti* (quoad efficaciam & imitationem, non quoad ſufficientiam:) idq; *pro Corpore Eius, quod eſt Eccleſia.* Quo te, Andrea, quo euexit gratia? Nimirum *conformis factus es imaginis Filij Dei.* Ideoq; viuis tu iam non tu; viuit autem in te Chriſtus in gloria, in ſæcula. Et ita viuis, vt cum Chriſto conglorificeris, & conregnes. Quid, quod etiam cum eo in noſtrorum partem debitorum exſoluendorum venias?

PARS IV.

De compatiente & commerente Andrea cum Chriſto.

Redēptor Chriſtus ſoluit pro nobis. I. STaterem in ore piſcis inuentum, *Matth.* 17. voluit Dominus pro ſe, Petroq; exſolui. *Hæc ſunt*, ait Hieronymus tom. 3. Ep. 142. ad Damaſum, *æra minuta duo, quæ vidua obtulit*: & ſunt, Apocal. 19. *Gladius ex vtraque parte acutus*, quia ſtater duos habet denarios. Quos S. Hieronymo de vtroque Teſtamento placuit intelligi. S. Auguſtinus vero *tom. 8. in Pſ.* 137. myſterium ibi Redemptionis agnoſcit. Chriſtus enim, vt *primogenitus mortuorum*, Apoc. 1. & Ionas ille, *Luc.* 11. è mari mortis, & ventre abyſſi rediuiuus exiſtens ſtaterem ore ferebat, pretium didrachmarum, naturæq; diuinæ & humanæ meritum obtulit Patri, itemq; Teſtamenti vtriuſque complementum.

Addidit & ſymbolam ſuam Andreas. Ita S. Andreas primus erat piſcis ex aquis eductus à Chriſto: in cuius ore fuit ſtater didrachmaticus vtriuſque Teſtamenti prædicatio cum alias, tum biduo ſuæ crucifixionis: Quo pretium Chriſti paſſi ſua paſſione in ſtatera crucis perfecte rependit; ſeq; pro nobis ſuperimdit lætus Ægeæ reſponſans: *Si crucis patibulum expaueſcerem, crucis gloriam non prædicarem.*

Patiendo læte. Vere, cum S. Bernardo inquam: *Vere granum eſt ſinapis: quod, vbi teri cœpit, tantum feruorem profert: Lapis eſt, qui tactus ferro, ignem emittit: quo magis teritur & percutitur, magis ſcintillat.* Sic Andreas lætior, quo cruci vicinior: *Salue*, inquit, *Crux pretioſa, quæ in Corpore Chriſti dedicata es, & ex membris eius, tanquam margaritis, ornata. O Crux diu deſiderata; & iam cōcupiſcenti animo præparata! Securus & gaudēs venio ad te, ita, vt tu exultans ſuſcipias me. Amator tuus ſemper fui.*

Quia amabat vt Chriſtus. II. Verum, eccunde amor iſte tibi? An quod Amor tuus IESVS eodem amore languit? *Baptiſmo*, ait Luc. 12. *habeo baptizari; & quomodo coarctor, vſque dum perficiatur?* Inde ad Sponſam, Cant. 5. *Aperi mihi, quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.* Inde & Andreas cum Apoſtolis, Act. 5. *Ibant gaudentes à conſpectu Concilij: quoniam digni ſunt habiti pro nomine Ieſu contumeliam pati.* Sic pati, magnum eſt: aſt & mori, idq; cum geſtiente lætitia: hoc vero prodigium eſt. Hinc amor is Crucis Andreæ miraculoſus eſt.

Et ô quam glorioſus? *Tunc*, Oſeæ 2. *datur illi vallis Achor ad aperiendam ſpem æternæ vitæ.* Magna vis tormentorum: at maior amoris. Nam Cant. 8. *Fortis, vt mors, dilectio: aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* Inde crucis tibi dulcis amor.

Ecſtatice Sed quid eſt, quod aiebas: *Venio ad te, tu exultans ſuſcipias me.* Exultet crux, cui ſenſus abeſt? *Exceſſus eſt amoris*, ait S. Bernard. ſerm. de S. Andr. *Ignis vibrans eſt, non lingua loquens: & ſi lingua eſt, certe ignea. Carbones ſunt ignis Excelſi: vtinam deſolatorij & exurentes quicquid in nobis eſt carnalis affectionis!*

Supra hominem. Ecquid es Andrea ſic exultans in exultante cruce? Angelus? ita S. Bernardo pla-

placet. An homo? Quid ni ergo vox sonat humana ista: *Domine, si possibile est, transeat à me calix iste*. Sed Phœnix es, igne amoris ardens, ex te ipso ad nouam vitam sic renasceris. Dic I. Ps. 70. *Tanquam prodigium factus sum multis*. Et rem dixeris.

Moriturque beatè. III. Prodigio impulsus populus circunstans crucifixum de cruce refigere parat: At Deum Andreas orat, continuoq; lux multa cœlo Diuum ambit; oculos, pie irruentium, perstringit, vt nihil viderent Sanctum; quousque Deo reddidisset spiritum. Hic factum, quod Ioan. I. dictum: *Videbitis cœlum apertum, & Angelos Dei ascendentes & descendentes supra filium hominis*, Christum & fratrem Andream. Hoc in splendore coruscus, Cœlites inter medius, cœlos triumphator ascendit.

Hic Illum inuenit gloriosum gloriosus, à quo fuerat inuentus ad maris littus, sicut alter in fiscella scirpea Moyses, *Exod. 2.* Factus dein dux plurium ex Ægypto vanitatis in terram promissionis, doctor fidei, autorq; salutis. Nimirum fecerat, quam factam sibi à Domino acceperat gratiam. Verus enim Moyses Christus ipsum inuenit ad vndas; eduxit ab aquis, posuit in lapidem fundamentalem Ecclesiæ, ipsumq; aliis præposuit Moysen. Et quia, I. Cor. 3. *fundamentum aliud nemo potest, præter id quod positum est*: Andreas porro *superædificabat* alios *super fundamentum Apostolorum*, Eph. 2.

Ergo Moyses Christus Andreæ? Moyses Christianis & Andreas erat. Nam, vt Moyses iuxta mare rubrum ardens liberare populum, adq; promissa perducere, viso autem hinc instare hostes, inde obstare mare, virga mare serpens viam inuiam aperuit populo transituro: Ita Dominus Andreæ, virga virtutis suę, Vocantis ipsum, perduxit: Andreas item dein plurimos per Schythiam & Achaiam pari virtute eductos in portu salutis cõstituit. Ps. 76. *In mari via tua*, Andrea, *& semita tua in aquis multis*. Nunc autem cardines cœli perambulas.

Hinc festa dies natalis Andreæ. Hunc itaque celebrare diem tibi natalem ius fas est. Non, *quia*, inquit Chrysologus, *hodie materno est effusus ex vtero, sed conceptu Fidei, Martyrij partu cœlestem nascitur generatus ad vitam. Celebratur dies, non quo materna cunabula suscepere vagientem; sed quo superna tabernacula suscepere triumphantem. Non quo lac petit à terrena matre, sed quo sanguinem fudit pro Christi Patre. Non quo humanis brachiis est exceptus, pannis inuolutus, & in cunabulis reclinatus, sed quo ex brachiis Crucis ad Christi brachia est gloriose translatus*. O gloriam, quis explicet fando?

Ex caussa singulari duplice. Causam tamen eius geminam hic Matthæus expromit. Alteram ex parte gratiæ præuenientis: Quia *Ambulans IESVS iuxta mare, VIDIT eum*. Alteram ex parte ipsius S. Andreæ, *in quo gratia Dei vacua non fuit*, sed continuo *relictis retibus secutus est IESVM*, & porro *ambulauit digne vocatione sua, qua vocauit eum Christus*.

PARS V.

De causa priore Andreæ gratia & gloria coronati.

Ea est abyssus misericordiæ Christi. I. AMbulans IESVS, solus, nec enim adhuc quenquam habebat discipulum: *iuxta mare VIDIT*. I. Quia *iudicia Dei abyssus multa*: & Eccl. 24. *Consilium illius in abysso magna*. O IESV; Ps. 91. *Nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ* secus mare profundum, cuius *abyssus abyssum inuocat*.

Videntes nescios videri. 2. VIDIT: An, quia prius viderunt IESVM? Non: Quia *non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei* Rom. 9. Sed I. Ioan. 4. *ipse prior dilexit eos*. Sic enim ipse, Ioan. 15. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos*. Ipsi piscationi intendebant; nihil minus quam de Christo, suaq; vocatione cogitabant; & IESVS *vidit eos, & vocauit*. Sic telonio intentum

tum vocauit Matthæum. *Matt.9.* Sic hausturam aquas Samaritanam: *Ioan.4.* Ita Saulum se persequentem vidit in via. *Act.9.* Sic Zachæum in sicomoro sedentem, *Luc.19.* videbat. Hoc *Videre* Dei est, & solius. Ps.112. *Quis, sicut Dominus Deus noster &c. suscitans à terra inopem. & de stercore.* &c?

Sic vidit & nos.

Sic videns eorum salutem disponebat, & per eos nostram similiter. Ps.39 *Dominus solicitus est mei.* Cant.5, *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Cor meum Christus. Huius figuram accipe. Elias, 3. *Reg* 18. Vidit *nubeculam paruam, quasi vestigium hominis ascendentem de mari:* Hæc Andreas erat: *& facta est pluuia grandis:* Hæc fidelium multitudo erat conuersa per S. Andream, in qua & nos hodie. O felix Domini videntis oculus, aspectus ter felicissimus! Zach.9. *Dominus est oculus hominis:* à quo omne bonum. 1. Isto Gen.1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* 2. Isto Gen.4. *respexit ad Abel, & ad munera eius.* 3. Agar, fœta, Dei visu, Ismaelem ex Abraham concipiens Gen.16. *Tu Deus qui vidisti me. Dixit, enim, profecto hic vidi posteriora videntis me.* 4 Exo.3. *Videns vidi afflictionem populi mei:* Ideo eduxit in libertatem.

Visio Domini est causa omnis boni.

5. Quid multa? Iob. 28. *Omne pretiosum Vidit oculus*, vel quia præscit futurum id pretiosum, vel quia visu pretiosum efficit: 1. Vt Aurifex rudes inter lapillos visu gemmas dignoscit: Gemmilegæ eas etiam per aquas in fundo perspiciunt. 2. Ita, Iob.28. *Profunda fluuiorum scrutatus est oculus Domini, & abscondita produxit in lucē,* Apostolos, cæterosque vocatos Christianos. 3. Nam Ps.137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit.*

Apostrophe ad Videntē Dominū.

II. Nunc igitur, Ps.34. *Domine, quando Respicies? Restitue animam meam mihi,* quam heu perdidi. 2. Nam & ego, Ps.26. *Faciem tuam Domine requiram:* Tantum, Ps.26. *Ne auertas Faciem tuam à me.* 3. Memento Domine verbi tui, quod dixisti, 3. Reg.9. *Sanctificaui* in Baptismo *domum hanc* corporis ac animæ, *quam ædificasti mihi.* Quo fine? *Vt ponerem,* inquis, *nomen meum ibi, vsque in sempiternum, & erunt Oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.*

Visio Dei beat.

Beatus, quem fert in oculis Iesus. 1. Nam Ps.33. *Oculi Domini super iustos; & aures eius in preces eorum.* 2. Vnde quæso tantum Almæ bonum Virgini? *Quia Respexit humilitatem ancillæ suæ: Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes.* 3. Nathanaeli dixit Dominus, Ioan.1. *Sub ficu vidi te:* An ideo verum illud: *Ecce, vere Israelita, in quo dolus non est?* An inde collustratus idem Ipsum agnouit, & confessus est, dicens: *Tu es filius Dei.* Tantum venit è tantulo visu Domini?

Simile dispar.

Nec mirum, etsi mirissimum. Nam oculus ille mundi Sol panomphæus, quo non penetrat? Vel ad ima terræ viscera, Quid non vegetat? Etiam saxa ipsa vel in aurum tempore vertit. Quas non producit opes? Opes gemmarum, fructuum. &c. & omnium. At Eccl. 23. *Oculi Domini multo lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnem viam hominum.*

PARS VI.

De altera causa gratiæ & gloriæ Andreanæ.

Cooperādum vocanti. Deo.

1. Prior vocantis, altera causa sequentis erat. Nam *Continuo, relictis retibus, secuti sunt eum;* vt cooperatores gratiæ. 2. Pet. 1. *Quapropter, Fratres, magis satagite, vt per bona Opera certam vestram vocationem & Electionem faciatis. Hæc enim facientes nō peccabitis aliquando.* Hocque amplius Vocatur sequendus; quod dicat: Ioann. 8. *Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris; Sed habebit lumen vitæ.* Quæ quidem vt gratia per sese est maxima; ita gloria eam sequitur infinita.

Vtraque præstitit Andreas: Quia vocatus primus, primus in *Opus* iuit. Sicut, cum

Moyses, *Exod.*14. tactu virgæ Rubri maris vndas *diuisit in diuisiones & semitas multas*, Psalm.135. Siue, (vt Hebræis & Epiphanio Hæresi sexagesima quarta placet:) in duodecim sectiones, pro tribubus duodecim, quo celerius pertransirent: tunc Aminadab, nepos Iudæ, Princeps Tribus Iudæ primus ad vocem Moysis secutus in alueum siccum fidenter inuasit: Ita nunc ad tactum vocis Euangelizantis Christi viæ multæ sese aperuere salutis; vti & hodie, at primus perfectissimam inuasit Andreas, sequendi autor cæteris factus & exemplum: Simul hanc gloriæ palmam cunctis præripuit.

At primis laus prima debetur. Primis rerum inuentoribus sua laus certa manet: manebit & hæc Andreæ. 1. Enos, filius Seth, quod, Gen. 4. *Primus cœpit inuocare Nomen Domini*; hinc gratiam, hinc gloriam filij abstulit sempiternam. Parem quis abnuat Andreæ? Ego vero hoc etiam diuiniorem; quo lux vmbram superat illustrior. 2. Sua debetur laus, & redditur Abrahæ, Astrologiæ apud Ægyptios vel inuentori, siue Magistro.

3. Noæ, quod vini exprimendi, vineæque colendæ autor extiterit: Vnde Ianus dictus, ab hebræo Iein, id est, vinum. 4. Germanis est laudi, inter alia, quod typographiam, tormentaque bellica repererint primi. 5. Vitelianus Papa quod sub annum Domini 656. primus cantum organis coaptarit, æternum celebratur.

6. Sabianus item Pont. Romanus circa annum 600. inde sibi memoriam inuenit, quod cymbalorum vsum primus in Ecclesiam inuexit. At istis talibus talium autoribus quanto potior est autor princeps sequendi Domini, deserendi mundi?

Ergo & Andreæ. Andreas Christianæ militiæ dux primus; primus hostium mœnia transcendit: primus aereas potestates vna sequela sua debellauit: Et palmam ei militarem primam; primam muralem coronam; laureã primam illi non vltro deferrent etiam Diuorum cæteri vniuersi?

Altera cæteris secutis Apostolis. Suo quodam iure gloriosi gestiunt Apostoli Domino acclamantes: Matth.19. *Ecce, nos reliquimus omnia, & SECVTI sumus te: quid ergo erit nobis?* Quid ergo erit Andreæ, quem primum secutum secuti sunt cæteri? Mirum foret, si diuitem, si potentem, &c. affectatus fuisset; quod autem ignotum sibi, quod pauperem, priuatum, nullis adhuc visis miraculis, ait S. Gregorius, sequatur; hoc vero miraculum est. Et nos etsi quotidie flagellis etiam atterimur; vix tamen pauci, & ægre vocantem ad salutaria sequimur. Ier.5. *Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam* sequelæ.

Et sua Christianis necessitas est, relinquere omnia. II. Dices: *Relictis omnibus* sequi Dominum paucorum est, non omnium. Ego vero inquam, *Sequi*, omnium esse oportere: at *Relinquere* non item, nisi hactenus: Apostolici relinquunt omnia & sequuntur vnum Affectu & Effectu: Cæteri fidelium minimum Affectu vt præstent idem necesse est. Et vero etiam Effectu, tum; cum quid eis ad salutẽ fuerit impedimẽto. Hinc illud: Matt.10. *Qui amat patrẽ, aut matrẽ plus, quã Me; non est me dignus.* Et Luc.14. *Si quis venit ad me, & non odit Patrem suũ.* &c.

Ex mandato, consilio. 1. Proinde iubet, Matt.18. *Si oculus tuus*, vxor, soror, frater, *scandalizat te, erue eum, & proijce abs te, &c.* 2. Iubet, Psal.61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere*: 3. Suadet, 1. Cor.7. *Qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur*, &c.

Ratione. Nec ratio abest. 1. *Quia* generosum est, vltro dimittere, quod tueri atque tenere non queas: ne ab cæteris simul omnibus denuderis. 2. *Deinde*, vel maxime terrena hæc & fluxa despicere, seque ijs altiorem ducere; homine dignum est. Præsertim ea cum vmbra sint mera, fucusque. Eccl. 34.

Qu asi,

Quasi, qui apprehendit vmbram, & sequitur ventum. &c. Adeo Omnes *Viri diuitiarum nihil inuenerunt in manibus suis.* Ps. 75. & tu *stulte, quæ parasti; cuius erunt?* Luc. 12. Ecce, Ose. 7. *alieni comederunt robur eius.*

Altera cæteris secutis Apostolis.

Et tamen Ierem. 8. *Omnes apprehenderunt mendacium.* Eheu, Psal. 4. *Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?*

Et exẽplo Gentium

Istam oderunt, hoc fugerunt vel ethnici, relictis omnibus; Testis Socrates, Bias, Diogenes, Thales Milesius, Crates Thebanus, Pythagoras Samius, Fabritius Romanus: cæterique complures Sapientum. Diogenes quidem offerenti munera, aiebat: *Apage sis cum hisce; Onera potius iumentorum sunt hæc, quam munera hominum.*

Et sua Christianis necessitas est relinquere omnia.

At ô si istis nudum sequi Christum sic contigisset: felices. Nunc tantam virtutem male posuerunt. Vt qui patientię constantiam in scelerum suorum per ferendis fortiter tormentis perdit, nihilo emendatior nisi quod pereat denique è medio sublatus, nocereque desinat.

Denique Decet. Ob pugillatum nostrum.

III. Nos autem non sic: non. 1. Vocantem sequimur, ac præeuntem IESVM pugiles indefessi. *Qui autem.* 1. Cor. 9. *in agone contendit, ab omnibus se abstinet:* Agon est, relinquere omnia, tollere crucem, & sequi: 2. Et ob hæc Apostoli secure de se prædicant, 1, Corinth. 4. *spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus:* 3. Sed prius erat Dominus spectaculum, 2. Cor. 9. *Qui, cum esset diues, propter nos egenus factus est: Vt illius inopia diuites essemus.*

Ob spectatores. Ob Agonothetã. Ex mandato, consilio.

Exempla

1. Bene Gedeon Dux militibus Iud. 7. *Quod me videritis facere facite.* Haud mora, sequuntur eum, cæsorum fascibus ramorum onusti; & sequuntur in hostem vel per enses, & ignes. Quo magis nos, Hebr. 12. *oportet deponere omne pondus, impedimenti Plutonei, & circumstans nos peccatum; Vt per patientiam curramus, adspicientes ad Autorem Fidei, & Consummatorẽ* IESVM.

Ratione.

2. Quid euocatum de Vr, secutumque Abrahamum, retardabat? Gen. 13. *Abraham erat diues valde.* Septuaginta legunt; *erat grauis vehementer.* 3. Quid Iacobum? Onere gregum ac familiæ grauis ibat. Ideo dicebat ad Esau: Gen. 33. *Præcedat Dominus meus.*

Quare Matth. 6. *Primum quærite regnum cœlorum; & hæc omnia adijcientur vobis.* Ita Iudas Machabæus, in prælio aduersus Gorgiam, suis suadebat: 1. Mach. 4. *Non concupiscatis spolia: quia bellum contra nos est. Et Gorgias, & exercitus eius prope nos in monte: sed state nunc contra inimicos nostros, & expugnate eos: & sumetis postea spolia securi.*

Maxima mundo, sunt parua Deo.

IV. Et illa tamen ipsa, quantula sunt? Indigna certe homine, quæ sumantur; nisi quantum ad vsum. 1. Quanta maiestas Ierosolymæa? At maior non erat Domino; nec videri ampliorem volebat, quam quæ in laterculo iussa pingi proponeretur. Ezech. 4. 2. Et vel orbem vniuersum vitreo ludebat in orbe Archimedes. 3. Nec enim terram, nisi punctum asserunt Philosophi. 4. Quod omnes orbis monarchias vna Danielis statua repræsentarit. Dan. 2. Et hæc lapilli tactu leni in puluerem corruebat. Fragilior est fortuna leuis, omnesque fortunæ, & opum vis. Ob quam tamen Tentator *Luc.* 4. affectabat tantum non adorari.

Et stercora iusto.

At Paulus. Phil. 3. *Omnia arbitratus est vt stercora; vt detrimenta.* Quæ quia multi, Thren. 4. *amplexati sunt stercora;* ideo *dati sunt in reprobum sensum,* Isa. 36. *vt comedant* quoque *stercora sua.* Hinc & ipsi, Ps. 82. *Facti sũt vt stercus terræ;* Et Soph. 1. *Corpora eorum sunt stercora* in via conculcabuntur. Iusto Dei iudicio talium Iezabelitarum *erunt carnes vt Iezabel sicut stercus.* 4. Reg. 9.

Ideoque beato.

Beati igitur *pauperes spiritu.* Matt. 5. qualis Andreas, *qui relictis omnibus, secutus est Iesum.*

Iesum. Idq; protinus. Prou.22. *Vidisti virum velocem in opere suo? Coram Regib. stabit.* Remoram, (torpedinem, seu Echinem vocāt alij, pisculum pusillum, qui onustæ adhærescens naui vel maximæ, eam sistit in cursu: *Plin.l.9.* Ælian.l.12.) hanc pestem excussit Andreas, & Apostoli: Ideo, *vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras.* Ideo, ceu sancta illa animalia, Ezech.1. *ad impulsum spiritus ibant, in similitudine fulguris coruscantis.* Et vt ibid. Rotæ *eleuabuntur ad motionem spiritus, quia spiritus vitæ erat in rotis,* viris vel inde perfectissimis.

Qualis S. Andreas erat. V. Vbicunque Gal.6. *hanc Regulam secuti fuerint; Pax super illos.* Pax crucis, inquam, Andreanæ. Quam referebat benedictio Iacob, manu dextra super Nephtalim, sinistra super Manassem concellatim posita. Fuit autem Andreas de tribu Nephtalim; ad quem moriens Iacob ista: Genes. 49. *Nephtalim currus emissus, dans eloquia pulcritudinis.* Qualia in omni Apostolatu suo Andreas.

Hinc idē expeditus expedijt peccatis multos. 1. Vt ceruus erat, eum in velocitate sequendi. Nam tetigerat eum, Ps. 28. *Vox Domini, præparantis ceruos:* Tum virtute spiritus; quo vt cerui habitu è cauernis extrahunt serpentes, ac enecant; ibi adnotat S. *Amb.* ita S. Andreas peccatores spiritu labiorum exciuit ad pœnitentiam; vt mortui carni viuerent Deo.

Traxitq; eloquio, & exemplo ad salutem. 2. Eloquia item ipsius erant *pulcritudinis.* 1. Qualis colore, & odore Panthera; Plinio teste: cuius ab ore tanta fragrat odoris gratia, vt desertis cubilib. late bruta excita trahantur. 3. Talis ore Andreas erat: quia talis esse à Magistro vocante expertus didicerat. Vnde sponsa: Cant.4. *Mel & lac sub lingua tua.* Et Petrus Ioan. 6. *Verba enim vitæ æternæ habes.* 2. Ita Cete pisces odore trahit mari, 2. terra Monocerotem animantia vltro in Ægypto sequuntur, vt Aquas Nili, cornu ipsius tactas, & à veneno purgatas, bibant. 3. Talis odore, cornu talis Christus & Andreas erat: vt, qui eos viderat, vel audisset, diceret: Cant. 1. *Trahe me post te; curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Trahamur tribulationibus, curramus inspirationibus per odorem vnguentorum gratiæ, ad montes aromatum gloriæ æternæ Amen.

IN FESTO S. NICOLAI CONFESSORIS ET EPISCOPI.

Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos. Matt.25.

SIob. suæ contra obtrectatores innocētiæ tuendę causa, opera sua bona commemorat: in hisce, misericordiæ præsertim. Iob.29. *Oculus fui cæco, pes claudo, & pater eram pauperum.* cap.31. *Ab infantia creuit mecum miseratio.* Ita S. Nicolaus.

Nos de eo.

I. *Quantum malum, abuti donis Dei.*

II. *Talenta à manu Dei accipienda, non ambienda.*

III. *Talentorum abusus, dire, iusteq; punitur.*

IV. *S, Nicolaum in vita & Episcopatu fuisse absolutissimum.*

PARS I.

Quantum malum, abuti Donis Dei.

1. NOn donis carere Dei, sed ijs abuti; noxā habet ingrati. 1. Hinc ita exprobrat Dauidi Nathan, 2. Reg.12. *Hæc dicit Dominus: Ego vnxi te in regem Isr. Ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui, & vxores Domini tui in sinu tuo; dediq; tibi domum Isr. & Iuda. Et si pauca sunt ista, adijciā tibi multo maiora;* 2. Isaiæ 14. Lucifero obiectat donorū abusū: *Quomodo cecidisti, lucifer; qui mane oriebaris,* Ezec.28. *in medio lapidū ignitorū ambulasti?* 3. Apostolus apostatis à fide sic exprobrat. 2. Pet.2. *Melius erat illis non co-* *Donis Dei abuti probrosum est.*

non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrorsum reuerti.

Acre-probum. II. Struthio, *Leu.* 11. est inter aues sacrificari ineptas: forte, quod alas habeat ingentes nec tamẽ volitet; sed humi semper gradiatur. Tales reprobi, qui datis donis non vtuntur, aut abutuntur. 1. Deus, Eccl. 6. *Est & aliud malũ, quod vidi sub sole: Vir, cui dedit Deus diuitias, & substantiã, & honorẽ: & nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat: Nec tribuit ei potestatẽ, vt comedat ex eo: hoc vanitas, & miseratio magna est.* 2. Ecce, talentũ in sudario serui nequã. 3. Bene Greg. hom. 9. *Cũ crescũt dona, rationes quoq; crescũt donorũ.*

Et tremendum malum. Si rex omnia clã palamq; dicta, factaq, suorũ palatinorum in cõmentaria, ceu Assuerus factitabat, *Iud.* 6. adq; rationes olim vocaret singulos; quis tremor pluriũ foret? &c. Atqui nostra omnia data, accepta, cogitata, dicta, facta notantur Deo. Nam *Ezec.* 9. vidit indutum lineis, atramentariũ scriptoris ad renes habentem, qui ad notat minutim humana omnia. 3 Viditque Ioa. Apocal. 20. *Aperti sunt libri, & iudicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris.* 2. Et hodie Matth. 25. *Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos. &c.* Et quis non timeat difficiles rationes.

PARS II.

Talenta à manu Dei accipiantur, non ambiantur.

Talenta quæ. I. Parabolam *Orig. Chry. Hier. Beda, Euth. Theoph. Amb. &c.* exponunt de Christo in ascensione eunte peregre, datis ante donis, redituroq; ad iudicium. Talenta varie exponuntur: 1. *S. Ambr.* vult esse Rationem naturalem, & gratiam. 2. *Autor operis imperf. hom.* 55. Esse officia & honores sacros & laicos. 3. *S. Hier. Beda:* Esse sensus & naturæ facultates. 4. *Iust. Orig. Hil. Chrys. Theop.* Esse Euangelium per data talenta prædicandũ. 5. *Alij:* Esse gratias omnes, seu gratũ facientes, seu gratis datas: Quibus nõ omnes similiter cooperantur. At *nota* hic, Dominum omnes vocasse seruos; delegisse ex his paucos ad danda eis talenta. 2. Neminem se vltro ingessisse, vt plerique hodie ad sacra & sæcularia se intrudũt ambitiose, &c. Ideo nec veri sunt serui IESV Christi, quia non de mano eius accipiunt. 1. Zebedeides hic impingebant: ideo audiunt, Matt. 20. *Nescitis, quid petatis.* 2. Heb. 5. *Nec* enim *quisquam sibi assumit honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* Ethnicis ipsis ambitio fuit exosa. 1. Ideo Traianus, indicaturus se nullo ambitu adisse imperium, numisma cudit tale: à dexteris nomen eius, à sinistris Iouem referebat offerentem ei sceptrum per Aquilam. 2. Ideo Romani aquilam in vexillis præferebant: insignum à Ioue dari honores, aquila ministrante. *Ambitio rapit, non accipit.* *Exosa Ethnicis.*

Donis Dei abuti probrosum est.

Quo magis nos à Deo expectamus omnia. Hoc tutum, beatum: aliud est regnũ. Nonne, Psal. 117. *Lapidem quem reprobarunt ædificantes, hic factus est in caput anguli? A Domino factum est istud, & est mirab. in oc. nostris.* Ita etiamnum euehit Deus, quos deprimit mundus Aarones, Moyses, Iosephos. &c. *Sed & Christianis.*

II. Ideo *vocauit seruos, tradidit eis talenta.* Quid cõducat nobis ipse nouit, nescimus nos. 1. Eccl. 23. *Oculi Domini multo lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profũdum abyssi* cogitationum, intentionum, &c. Homo nescit, quæ sint in seipso. 2. Ideo Delphicum *Nosce teipsum*, & stude nosse. Peregrini hic vias imus incognitas: Vtere Duce Deo. 1. Sæpe enim Prou. 14. *Est via quæ videtur homini iusta, nouissima autem eius ducunt ad mortẽ.* 2. Tobias Euangelo vsus, Tob. 12. *Me duxit & reduxit saluum.* At *Magnus Testamenti Angelus* Christus est. qui omnibus in actionibus nostris esse dux amat. 3. Tantum ora, Psal. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi* præceptorum, *& semitas tuas Consilio edoce me.* *Nescimus bona nobis: Deum sequere.* *Ignarus viæ.*

Dominum prius consule; dein statum

 deli-

Deum consule sin' male tibi. delige;delectum dilige.Sin secus.1. Isa.57. *Opera tua non proderunt tibi:cum clamaueris, liberent te congregati tui:Et omnes eos auferet ventus.*2.Ose.8.*Proiecit Isael bonũ, inimicus persequetur eũ.Ipsi regnauerunt,& non ex me: Principes extiterũt,& non cognoui* 3. De talibus.1.Mach.5. *Iosephus & Azarias audientes magnalia Iudæ & Ionathæ,dixerunt; Faciamus & ipsi nobis nomẽ & eamus,pugnemus aduersus gẽtes existimãtes fortiter se facturos: sed fugati cum plaga magna* Causa.*Ipsi autem non erant de semine virorũ,per quos salus facta est in Isr.*

Exemplo sæpe.

PARS III.

Talentorum abusus dire iusteque punitur.

Bene vtentibus bene. I. VOcauit *seruos,&c.*ad duo ad *Accipere* talẽta,& *Negotiari* in eis.Sat de isto, de hoc pauca.1.De vsu accepti sic Apost.2. Cor.6.*Adiuuantes vos exhortamur, ne in vacuũ gratiam Dei recipiatis.*2.Nam Ps.23.*Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius?* Respondet: *Innocens manibus,& mundo corde,qui non accepit in vano animam suam,&c.*3.Talis negotiator erat Iacob,*Gen.*30. in domo Laban: Cui exprobrat ille iuste: *Modicum habuisti ante, quam venirem ad te;& nunc diues effectus es, benedixitque tibi Deus ad introitum meum.*

Male, vteribus male. Exempla II.*Tradidit illis bona sua.* Væ abutentibus male!1.Pont.Max.præmonebatur: Exod. 28.*Vestietur tunica* cum tintinnabulis *Aaron in officio ministerij,vt audiatur sonitus,quando ingreditur,& egreditur Sanctuariũ in cõspectu Domini:*Hoc donũ:pœna ista: *Et non moriatur.* q.d. Sin' morietur. Vestis,est charitas; tintinnabula,sunt gratiarum ac virtutum dona;quæ semper sonare vult Dominus.

2.Quæ arborum par Babylonicæ Nabuchodonosoris? Et tamen vox cœlo facta:*Succidite arborem,& præcidite ramos eius, excutite folia,& dispergite fructus.* Dan.4:Eccur?Quia *vescebatur ex ea omnis caro:*nõ homo,nõ Deus:sed bestię.O abusum tot tãtorũq;donorũ!Iuste succisa est.Nã Mat.3. Luc.3.*Omnis arbor,quæ nõ facit fructum bonũ excidetur,& in ignem mittetur.* Audite Prælati:audiat omnis homo & exhorrescat. 3. Mat.13.*Nõne bonũ semẽ seminasti in agro tuo; vnde ergo habet zizania?*quærebat admirans seruus.Quid à te requiret Deus à quo bona tanta recepisti;& tanta rependis mala? Mandabit seruis,vt zizaniosum mittant in Orcũ. 4.Absalon ex capillis eximijs se efferebat,2.*Reg.*14.ideo facti sunt ipsi in laqueum ad mortem.O mundicolæ comtuli,& crispatuli exemplum temnitis?

Discite iustitiam moniti non temnere Numẽ.

5.Hebræi spolia ægyptiaca auri cõtulerũt ad vitulinum idolũ;& dira morte luerunt. Heu quot hodie colũtur idola & comũtũr ex bonis Ecclesiæ?scorta,canes,equi &c.

PARS IV.

S.Nicolaus in vita & Episcopatu fuit absolutissimus.

I. BEne donis vsus S.Nicolaus est:Ideo bene ei accinit Ecclesia,Mat.25. *Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis,super multa te constituã.* Sed eum virtutũ succũ cũ lacte matris imbibit: Vnde, Tit.2. *Sobrie iuste & pie vixit in hoc sæculo*: 1.*Sobrie puer:*ter enim quaque hebd. ab vberibus abstinebat.1.Thr.3:*Bonũ est viro,cũ portauerit iugũ Domini ab adolescentia sua.*2.Etenim Isa.28. *Quem docebit scientiam aut quem intelligere faciet auditũ? Ablactatos à lacte, auulsos ab vberibus.* Hoc S.Nicol. didicit infãs S. Spiritus instinctu. 3. Domine nunc scio, quia Psal.8. *ex ore infantium & lactentium perfecisti laudẽ tuã.Iuste vixit vir*, dando cuique suũ;Eleemosynas pauperibus.1. Quo factus est *Pater pauperũ.*2.Attendens,*Matt.* 6. ne iustitiam suam faceret coram hominibus.3.*Cum ergo facis elee. noli tuba canere.*

S.Nic. infantia sobria.

Viri listas eleemosynaria.

4. Scytale serpens non exit è cauerna, nisi expulsus:hinc ab eo, ignotam viuendi rationem habente, literæ hieroglyphicæ quædam dictę sunt *Scytalæ.*Exuuias quotannis

annis ponit in solstitio brumali, non in æstu, more cæterorum serpentum; Et ijs calor inest tantus, vt agricolæ manus hyeme calefaciant pugno conclusis. Ita eleemosynarius seruet eleemosynæ conditiones. 1. Sit secreta. Matth. 6. *Te faciente eleem. nesciat sinistra tua, quid faciat dextera.* 2. Fiat, cum necessaria est tempore oportuno: non expectando vltimum articulum. Vt S. Nic. clam stipem suggerebat. 3. *Pie vixit Senex.* Nam factus Episcopus, merã deuotionem spirabat verbis, factis. 1. In Conc. Nicæno Arianos refutans S. Trinitatem defendit & naturali ratione: arrepto latere dicens: tria in hoc diuersa sunt: aqua, argilla, igni constat; & non nisi vnus est later. Ita S. Trinitas, &c. 2. Episcopalem dignitatem expleuit, & collustrauit virtutum & exemplorum copia & præstãtia. Huc vigilantia vtebatur: vt Iacob Gen. 31. *Diu noctu æstu vrebar & gelu fugiebatq; somnus ab oculis.*

Senium Episcopale.

Tria in Prælato necessaria.

II. Istud Prou. 30. S. Beda ibid. sic exponit: *Tria sunt, quæ bene gradiuntur: Leo fortissimus bestiarum.* i. Seruator Iesus; *Gallus succinctus lumbos suos.* i. Prædicator doctus: *Et aries:* i. ordo Sacerdotalis, qui plebi præire debet. *Nec est Rex qui resistat ei.* i. in hoc robur Ecclesiæ positum est. Atque tunc Prelatus bene graditur, cum in eo est leonina generositas, ouina innocentia, vigilantia galli. De vigilãtia, 1. Leu. 21. *Si cæcus, si claudus si fracta manu; non accedet administerium altaris.* 1. Somnolentus, piger, nõ operosus ad exemplum. 2. Zach. 11. *O pastor, & idolum, derelinquens gregem!* Idola oculos habent, & non vident: Ita habentes ingenium, scientiam, dotesque requisitas; at non vtentes in bonum gregis 3 Vigilantia sic præcipitur Leu. 8. *Die ac nocte manebitis in tabernaculo, obseruantes custodias Domini:* Sub pœna, *Ne moriamini.* id est, ait Glossa: *in prosperitate & aduersitate manebitis in seruitio Domini.*

Sit vigilans.

Ne sit idolum.

Ne moriatur.

Ne tentetur.

4. Iuda proditionem adornante, indicto seruatori bello, Ecclesia ad angustias redacta, dormiẽs Petrus arguitur, Mar. 14. *Simon dormis? non potuisti vna hora vigilare.* Dormitor nomine prelati indignus censetur: sed vti vulgo nominabatur ante vocationem: Antistites sunt Ecclesiæ excubitores. Isa. 62. *super muros suos Ierusalẽ cõstitui custodes; tota die ac nocte in perpetuum nõ tacebunt.* Quare sicut *Ezec.* 1. Cherubinus scribitur habuisse facies 4. Hominis, bouis, leonis & aquilæ; ac proinde 8. oculos: Ita prælatos oportet pollere leonina generositate, bouina labiorum constantia, humana clementia, aquilina perspicacia. Omnia in vno fuere S. Nicolao cherubino.

Sed sit Cherubinus.

III. Misericordiã in agentes prestabat eximie. Omnino Ps. 111. *Dispersit, dedit pauperibus; iustitia eius manet in sæculũ.* i. Tales esse Episcopos oportere: Salomonæũ docet: in quo, 3. *Reg.* 6, duo stabant Cherubini oleagini; non aurei: Olea Symbolũ misericordiæ est. Vbi ianuam respectabant, vt excubitores. 2. Moses quoq;, *Exod.* 25. in Tabernaculo duos statuerat. Dei iussu, qualis Propitiatoriũ obũbrabãt: Iudicio, præsules itẽ miserorum esse protectores debere.

Episc. sit misericors.

IV. Contemtus mũdi in S. Nic. eminuit, cum illustri humilitate, & mentis in recollectione. Hinc in epulis sobrietas, in splẽdore mediocritas, in copia omnium priuata inopia viro. 1. Templi Salomonis, 3. *Reg.* 7. Tabernaculi *Exo.* 25. Moysis columnæ fuerunt cedrinæ & æneæ; non aureæ: cum cætera ex auro constarent. Ita prælati non sint pecuniosi sibi, sed à vitio incorrupti, vt cedrus, exemplis & moribus solidi ac sonori: vt æs.

Sit contemtor mundi.

Traditur Pont. Max. in talari totũ mũdum gestare depictum, & nudipedẽ operari sacris Ita Prælati orent pro toto mũdo, & tamen affectu ad mundũ sint nudi; degant, Luc. 22. *sine sacculo sine pera, sine calceamẽtis.* 2. Cor. 6. *Tanquã nihil habentes, &*

Et seruator mundi.

omnia possidentes. Ps. 61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.* Nil in bono Episcopo desideratur, quod in S. Nicolao non fuerit eximium.

DE S. NICOLAO EPISCOPO ET CONFESSORE.

Suppleuit Enucleator.

Homo quidam peregre proficiscens, vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. Matth. 25.

GEn. 1. *In principio creauit Deus cœlum & terram:* & sua cuique dona ac munia assignauit. Cœlo dedit luminaria; *quæ diuidant diem, & noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos.* Terræ dedit herbam, *facientem semen:* dedit & lignum, *faciens fructum iuxta genus suum.* Aquæ dedit reptile & volatile: *benedixitque eis dicens; crescite & multiplicamini.* Homini subiecit omnia: singulatim vero dedit Paradisum *vt operaretur, & custodiret eum.* Qui creata diuisit singula? singulis quoque indidit, quo lucrum ex sese multiplicationis proferrent. Ita dona dedit hominibus Idem: repeteretque cum lucro: teste hic parabola, Diuoque Nicolao, seruo fideli, supra multa constituto.

Quære nos

I. De diuersitate donorum Dei generatim.
II. De eadem singulatim.
III. De talentis serui boni S. Nicolai.
IV. Quæ miraculosa ipsi, aut ab ipso euenere, ceu lucra talenti.
V. De Patriarchicis S. Nicolai talentis.
VI. De Propheticis eiusdem talentis.
VII. De Apostolicis Viri sancti talentis.
VIII. De olei talento, S. Nicolai per oratio.

PARS I.

De diuersitate donorum Dei generatim & datorum, & vsurpatorum.

Christus est peregrinus nobis.

I. HOmo *peregre proficiscẽs*; ait Chry. *ho. 53. Imperf.* Est is qui cœlos sua virtute triumphator ascendit. Ioan. 3. *Nemo* autem *ascendit in cœlum, nisi qui descendit, de cœlo, Filius hominis.* 2. Et is hic peregrinus erat: Qualis euntibus in Emaus visus est. Vnde Ier. 14. *Quare futurus es quasi colonus in terra, & quasi viator declinans ad manendum.* 3. Nos quoq; quia, 2. Cor. 5. *Dum sumus in corpore peregrinamur à Domino:* ideo ipsum degere à nobis peregre arbitramur?

Nosque ab illo.

Interim ex dono ipsius, & arbitrio. 1. Corint. 12. *Diuisiones gratiarum sunt.* Et hæ æquissimæ; etsi non æquales. Nam, Ephes. 4. *Vnicuique nostrum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi.*

1. *Dedit* ipse. Accipe à Domino, non surripe: Det ille tibi statum, opes. &c. non tute finge tibi. Hebr. 5. *Nemo assumit sibi honorem; sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* Ioan. 15. *Non vos me elegistis: sed ego elegi vos; & posui vt eatis.*

Ipsius est dare dona non nostrum eligere.

Deus quod dederit, id conuenit. 1. Quia, Eccles. 23. *Oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum.* At vero, Prou. 14. *est via, quæ videtur Homini iusta; nouissima autem eius ducunt ad mortem.* Ideo in optione *omnis homo mendax* fallitur: at *solus Deus* verax *nec falli potest, nec fallere.*

Quia scit dare conuenientia.

2. Quia quod dat Deus, id incrementat quoque & fortunat in aduersis. Vt, Moysen elegit. *Exo. 2.* ideo & prosperauit. Secus, qui se ingerunt. Ose. 8. *Ipse regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & nõ cognoui.*

Et data secundat.

3. Ita decreuerat Deus liberare Israel per Machabęos: quos & felicitauit. Ioseph & Azarias dixerunt: 1. Mach. 5. *Faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus, & pugnemus. &c. Sed fugati sunt cum plaga magna.* Quia, *Ipsi non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est.* Non ijs datum erat à Deo: sed ipsi arrogarant sibi.

Quare, qui suo arbitrio & auspicio magis, quam Dei vitam instituunt, aut aliud quid gerunt, ijs Deus quasi subsannans

nans ait, quod Israelitis ad Baalim desciscentibus & afflictis. Iud.10. *Ite, & inuocate Deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustiæ.*

Deus est iustus munerarius. II. *Dedit alij quinque, alij duo, alij vnum* Nimirum, 1.Cor.12. *Diuidens singulis prout vult:* id est, iuste. 1. Nam velle nec malum, nec male, potest Deus. Adeo Ps.18. *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.* 2. Quia dat ex gratia; non ex debito. Vnde Isa.45. *Non potest lutum dicere figulo: quare sic me fecisti?* 3. Quia diuidit *vnicuique secundum propriam virtutem.* Quam? An donorum naturalium; vt qui potior est natura, fiat & potior in gratia? Negat *S.Thomas hic.* Sed secundum Conatum in cooperando maiorem vnius quam alterius: Et secundum electionem suam. Eccl.33. *Quare dies diem superat, & lux lucem, & annus annum, sol solem? A Domini scientia separati sunt.* Scit, quod vno talento dato bene, sis vsurus male: quanto peius pluribus? Isa.48. *Scio, quia præuaricans præuaricaberis, & transgressorem ex vtero vocauit* Ideo dat vnum talentum solum. Quia si vnum abscondas, ex metu scilicet; ergo tria magis abscõdes: & maiorem damnationem acquires. Quare prius esto *super pauca fidelis: & dein super multa constitueris.* Matt.25. Ita est: Ille plus habet, qui dato vtitur melius; quamuis paruo: minus habet, qui peius vtitur; quamuis magno: Et perinde multum habet, qui sic vno vtitur, vt alius quinque talentis. Et ita, 2.Cor.8. *Qui multũ, non abundauit: & qui modicum, non minorauit.* Sicut, Exod.16. *Collegerunt alius plus, alius minus: & mensi sunt ad mensuram Gomor,* conatus cuiusque. *Nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus parauerat, reperit minus. Sed singuli, iuxta id, quod comedere poterant* (en conatum) *congregauerunt.* Ita multum fecit, multumq; vixit; non qui diu; sed qui bene: sat diu, si sat bene. Sat multa, si sat multum.

At homo est varius vsurarius doni. *Ipsius est dare dona non nostrum, eligere.*

Hocq; scit Deus, idcoparcit. *Quia scit dare conuenientia.*

Ex vsu doni, non ex dono varietas est iudicij. *Et data secundat.*

III. *Exemplo disce sapientiam:* monet Sapiens, *Prouerb.* 24. Epicteti Platonici, *in Enchiridio cap.* 22. ista philosophia est: Vita hominis fabula est. In hac nihil interest tua, Regem agas Crœsum, an Irum pauperem: Hoc tua refert; vt personam quamcũque tandem, tueare bene. Nec labores alienam assumere; sed agere tuam: Ea dignior est persona, non quæ repræsentatur; sed quæ digne agitur: serui fuerit, seu morionis. Hoc gratior actio, quo inferior persona, si bene sit acta: eoque deterius vitium, quo dignius personæ officium, si actione sit erratum. Sic non minus habet meriti, qui minus accepit doni: sed qui accepto vtitur industriæ, quamuis paruo, plus aufert meriti. Quanti fuisset prodigo *Luc.*15. si minus accepisset de patrimonio? Non accipere satius est, quam deperdere: Miserum fieri infœlicius est, quam fœlicem fuisse nunquam. 2. Aliud accipe ab Tempore. Seneca l.5. Epist.1. & 6. *Omnia,* inquit, *mi Lucille, aliena sunt: Tempus tamen nostrum est. Si alia deficiant in vita, tempus tantum deficere non potest. Quocunque ieris, tempus te sequitur.* Sapienter & vere. *Nihil enim tam nostrum, quam tempus:* ait Cic. sit tamen, qui viuat diu, sed male: & alius non diu, sed bene: Isne vixisse censendus est: Quia *male viuere,* ait Democrates, *non est tam diu viuere, quam cito mori.* At hic sat vixit diu, quia sat bene. Nam, Sapient.4. *Consummatus in breui expleuit tempora multa.* Tempus talentum est: accepit vnum; & vno plus lucratus est, quam qui quintuplo vixit diutius. Ideo *placita Deo erat anima eius: & propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.* Quare vt non longitas vitæ, sed bonitas pensatur: ita nec talentorum numerus, sed vsus abs Deo ponderatur, & redonatur. 3. Addo tertium ab diuitiis: Donum

hæ Dei sunt: daturq; maius huic, illi minus. Qui minus accepit, plus quandoque boni facit: & minus facit, qui maius accepit. 1. Patet, *Luc.2*. Vidua paupercula duo æra minuta obtulit; & plus tamen, quam cæteri principes opulenti. *Non quantum: sed ex quanto, æstimatur*: ait Aug. Affectum dederat, re maiorem. 2. Patet, Apostoli aiunt: Matth.19. *Ecce, nos reliquimus omnia*, id est, effectu pauca, vbi pauperes: at affectu omnia, vbi Apostoli. Vnde re curta sua plus lucrati sunt illius vsu bono; quam sua perampla alij vsu minus bono. Hinc Tobias suadet iuniori c. 4. *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum, etiam exiguum libenter impertiri stude.* 3. Patet alchymia vera quanti non est? Et merito. Nam metallum quoduis ad suam auri perfectionem arte mature facit, idq; cito: Sic naturæ fert vsus, etsi perrarus, perq; difficilis. Gratiæ vsus in spiritalibus talentis facilior est, frequentior & fœlicior. Vnde Eccl.35. *Da Altißimo secundum datum eius, & in Bono Oculo adinuentionem facito manuum tuarum: Quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi.* Non enim melior, cui plus datum: sed à quo donum est melius vsurpatum.

Quot & quanti Diuo Nicolao præstiterunt opibus, honoribus, ingenio, sapientia, robore, forma, cæterisq; donis corporis ac animi; non tamen meritis? Discrimen autem attulit non talentorum munera, sed vsus.

PARS II.

De talentorum tripartitorum diuersitate singulatim.

I. VNi dedit quinq;, D. Th. in 25. Matt. ex Orig. id est, Supereminentem diuinorum scientiam. *Alij duo*, id est, Intellectum & voluntatem illustratam: vt sciat speculatiue, & velit practice. *Alij vnum*, id est, Intellectum solum diuinorum: non affectum, vt cor apponat. 1. Donum quinque talentorum est Scientia sanctorum, qua in omnibus viis diriguntur. Hæc specialis est in electos gratia. De qua Psalm. 147. *Non fecit taliter omni nationi; & iudicia sua non manifestauit eis.* Nam, ait Orig. *Diuina eloquia, ac diuinorum cognitio talentum est, Fidelibus concessum, vt eo vitam æternam negotientur.* 2. Breuius Isaias, c.33. *Diuitiæ salutis, sapientia.* 3. Luculentius Sapiens, c.7. *Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei: propter disciplinæ dona commendati*, &c. 4. Plena exemplis Scriptura, & vero Ecclesia est. Dan.1. *Dedit Deus pueris intelligentiam in omni Scriptura.* Luc. vlt. *Aperuit eis sensum, vt intelligerent Scripturas.* 2. Sed quorum præcipue Electorum donum hoc esse proprium censebimus? Paulus ait, Hebr. 5. *Perfectorum autem est solidus cibus: Eorum, qui pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus ad Discretionem Boni & Mali.* Quales Apostoli & Ecclesiæ Doctores. Vnde 1. Corinth.2. *Sapientiam loquimur inter perfectos; quam nullus Principum huius mundi agnouit.* 3. Eccunde hauritur ea? 1. Ioan.2. *Vnctio docet vos de omnibus.* 1. Hæc Sap. 20. *Dedit illi Scientiam sanctorum.* Luc. 21. *Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere.* 2. Hæc, Apocal. 2. *Est calculus candidus: & nemo scit, nisi qui accipit.* 3. Hæc docet intus, & dirigit foris. Expertus, qui ait: Sapien. 7. *Et lætatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista Sapientia.* Expertus Dauid; cui per Nathan Deus: 2. Reg. 7. *Fui tecum in omnibus, vbicunque ambulasti: feciq; tibi nomen grande, iuxta nomen Magnorum, qui sunt in terra.* 4. Hæc datur quidem à Deo; sed inuitatur à nobis ac attrahitur. At quo magnete? Mundo corde inquam. Matth.5. Beati

Sapientia Diuinorũ est specialis electorum.

Et quidẽ perfectorũ

Eius fons Deus.

Eius Vas, cor mũdũ

Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt hic, 1. Cor. 13. *Videmus Nunc per speculum & in ænigmate: Tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: Tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum* Præclara Augustinus: *Dicit Gentilis Christiano: Ego ostendo tibi Deum meum: quia solem vel lunam colo: ostende mihi Deum tuum. Ego*, ait Augustinus, *ostendam tibi Deum meum, sed videri non potest, nisi à mundo corde: Munda cor, & videbis.* Hoc fac, & viues.

Altera explicatio facilior. II. Sed altiora hæc, obuia magis ista: Donum quinque talentorum quid si esse dixerim Donum Naturæ, Gratiæ, Scientiæ, Potentiæ, Fortunæ? Quid si huc spectet Scriptura, vbi talenta loquitur? Vt passim *in lib. Paralip.* 1. Talentum Auri 1. Gratiæ nos ornantis. 2. Argenti, id est, Scientiæ nos sonoros ad Prædicandum reddentis. Ferri, id est, potestatis coercentis improbos. 4. Aeris, id est, naturæ fusilis in omnem formam. 5. Et *Zach* 5. talentum plumbi, id est, fortunæ seu diuitiarum, quæ *mergent multos in interitum*, 1. Tim. 6. Hæc inter varios varie diuiduntur, & aliis alia; paucis omnia, singulis tamen quantum satis ad negotiandum pro salute.

Tertia explicatio tolerabilis Rursus aliter Lopez. Talentum primum huic esse placet Corpus: Cuius lucrum est, 1. Thess. 4. *Vt sciat vnusquisque vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij*: Vt caro spiritui subiiciatur. Alterum, est Anima cum potentiis. Tertium, Gratia baptismatis. Quartum, est Tempus: Vt, Gal. 6. *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.* Quare Prouerb. 5. *Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli, & gemas in nouissimis* Quintum, bona temporalia, quæ seminantur, vt inde spiritalia, æternaq; metantur.

Hæc, vt data sunt omnibus; sic & repetentur cum lucro. Male ei, qui defoderit: peius illi, qui vane abusus; pessime, qui peruerse vsus his fuerit. Sed quia data ea sunt omnibus; ideo minus hæc explicatio cadit ad literam Euangelij, quæ ait: *Alij tradidit quinque; alij duo.* Ad vsum tamen ac mores non incommode accidit. Sicut & illa Cæsarij Heisterbacensis, nuper à me primum ex M.S. in lucem emissi: autor, vt antiquitate bonus; ita nouitate editionis necdum sat notus.

Quarta moralis ratio vtilis. Eius ista est expositio: *Inter quinque ista talenta*, ait, *primum est Visus: qui ad mensam dari debet lucri causa, Mensa est conscientia, seu intentio.* Huius, Luc. 11. *Si oculus simplex fuerit*, ne videat Vanitatem, & vt videat Bonum, *totum corpus lucidum erit*, id est, opus. Sed ad mensam conscientiæ necesse est assideas, ad lucrum intentus, adq; visum. *Quicquid mentem ad peccatum trahit, hoc resistendo animus in suum lucrum vertit*, ait Cæsarius.

Alterum, est Auditus. Claude ad malum. Nam Isa. 33. *Qui obturat aures suas, ne audiat sanguinem*, malum cum delectatione: *& claudit oculos suos, ne videat malum, iste in excelsis habitabit.* Aperi ad bonum, Ps. 77. *Inclinate aurem vestram in verba oris mei.* Nam, Luc. 11. *Beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Caute in hisce talentis negotiandum. Quia Eccl. 1. *Non satiatur oculus visu, nec auris auditu.*

Tertium, Olfactus est. Huius lucrum est, claudi deliciis. Quia Nahum 3. *Inimicis tuis pandentur portæ terræ tuæ: deuorabit ignis vectes tuos.* In quæ verba S. Hieron. tom. 9. *Obtura nares, ne vnguenta prima in effœminationem animæ odores suscipiant.* At aperi eos in odorem vnguentorum Christi.

Quartum, est Gustus. In hoc vt lucrum, sic & damnum est multiplex: nisi ederis, vt viuas; ait Socrates: *non viuas vt edas. Nec enim regnum Dei est esca & potus*, Rom. 14.

Quin-

Quintum, Tactus est. Huic dictum puta: *Sustine & abstine.* Et lucro sat magno ditatus erit.

III. Porro, *Alius vero duo accepit.* Quæ? Diuinorum intelligentiam & speculatiuam, vt sciat & Practicam, vt velit. De his, Eph. 1. *Det vobis Deus* 1. *Spiritum Sapientiæ & reuelationis, in agnitione eius,* 2. *illuminatos oculos cordis vestri,* id est, voluntatis: *vt sciatis, quæ sit spes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in Sanctis.* 1. Ioan. 5. *Scimus, quoniam Filius Dei,* 1. *dedit nobis sensum, vt cognoscamus verum Deum:* 2. *& Simus in vero Filio eius.* Dauid, Ps. 118. De primo, *Meditabar,* speculatiue, *in mandatis tuis quæ dilexi.* De secundo: *Et leuaui,* practice, *manus meas ad mandata tua, quæ dilexi.*

In vtroque negotiandum est. Quia, Prou. 13. *Anima operantium impinguabitur bonis.* Et, Sap. 3. *Bonorum laborum gloriosus est fructus.* Ne cessa: Nam vel Paulus de se Phil. 3. *Ego non arbitror me comprehendisse: sequor autem, si quo modo comprehendam.* Apoc. 22. Qui enim *iustus est, iustificetur adhuc:* Quia, datur Ps. 110. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum.* Ipse promisit Ps. 31 *Intellectum tibi dabo, & instruam te:* Tu tantum ora: *Intellectum da mihi, & viuam,* hucq; adlabora. Cæterum Psal. 15. *Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum.* Itemq; tu mecum, lector optime.

Denique, *Alius vero vnum:* nimirum is, Luc. 12. *Qui Scit voluntatem Domini sui, & non Facit:* ideo *Vapulabit multis.* Hæc cognitio est, at non exhibitio operis. Deut. 29. *Vos vidistis vniuersa, quæ fecit Dominus in AEgypto: Et non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures, quæ possent audire, vsque in præsentem diem.* De his Isa. 6. & Paulus Act. 28. *Aure audietis, & non intelligetis, videntes videbitis, & non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt.* Hi videntes sunt cæci; & sæpe duces cæcorum; bis mortui, arboresq; autumnales.

PARS III.

De talentis serui boni S. Nicolai.

1. EVge, *serue bone!* Vere bonus S. Nicolaus. Quia, ait Bernardus, *Electus ab vtero, sanctus à puero, iuuenum gloria, senum reuerentia, sacerdotum honor, pontificum splendor.* Nempe, Num. 16. *Quemcunq; elegerit Dominus, ipse erit sanctus.* *Bonus fuit ab gratia Dei.*

Ipsi *tradidit quinque talenta:* id est, Sap. 10. *Dedit illi scientiam Sanctorum, honestauit illum in laboribus, & compleuit labores illius,* &c.

Ita cum S. Nicolaus cum Deo Cœpit; Profecit; Perfecit Deus. Ecce porro Talenta data, redditaq; Lucra Nicolai.

Cœpit: Ab incunabulis par Moysi. *2. Ab natalibus & infantia.* Hunc fatalis necessitas, seu crudelitas Pharaonis, fiscellæ inclusum in carecto Nili exposuit: at visum pucellum & vagientem miserata filia Regis, nutriendum collocauit; ac demum *adoptauit in locum filij, vocauitq; nomen eius Moyses, dicens: quia de aquis tuli eum.* Exod. 2. 1. S. Nicolaus vero parentes natura steriles nactus; at gratia fœcundus velut alter Samuel, precibus ab Deo impetratur donum sterilium. Qui datum sibi talentum filij ex eo continuo reddunt Deo quintuplum, dicatum ipsi & oblatum. Quo fœlicior Moyse Nicolaus; qui ab Regis filia ignara matris, matri reddebatur nutricandus; at Nicolaus Deo. 2. Quare id quoque velut persentiscens pusio, dum Baptismo lustrandus erat, magnum quid ex gestu prænunciabat. Nam vi sua, vel diuina potius, sese in genuscula surrigens, Deum velut adorare gestiebat; quem voce nondum proferre valebat. Specimen hoc, non obscurum futuræ religionis omen ferebat. *Euge, serue bone.* 3. Nec minus illud. Pusillus; (cui sugere *3 Abstinentia.*

viuere

viuere est,) quarta & sexta quaque feria semel tantum vbera sugere materna sueuit; nec id, nisi sole occiduo. Velut præsciens serpentem protoplastis in gulæ sinu & cunabulis imposuisse, vt in Deum essent contumaces: proinde sibi in vitæ limine cum veteratore quasi pugnandum ducebat.

Bonus fuit ab gratia Dei.

Et in isto felicior Moyse Nicolaus. Is quoque lacte pastus adipaliter matrem tantum non pene expectorabat: 1. hic tactu suam pascebat magis ac roborabat.

2. Simul, quam ex ea pietatem imbibebat, gratia vultus & futuræ sanctimoniæ eandem illi rursus maiorem afflabat.

3. Simul, quot guttas liquoris niuei papillis eliciebat, tot pietatis flumina eæ parabant inter fideles olim ex eo profundenda.

2. Ab unctalibus & infantia.

4. A pugna & victoria de hoste.

Ferunt Poetæ, Herculem, cum in crepundijs iaceret infans, ab anguibus petitũ fuisse. Perisset, vt in tali, obnoxia iniuriæ, ætatula: nisi tantus ille inde ab cunabulis fuisset, quantum esse oportebat eum, qui orbis monstra domiturus erat.

S. Nicolaus iam tum draconem septicipitem sibi adrepere sentiebat, & quia monstris conficiendis natus erat, vel in ipsis cunis cum eo Abstinentiæ armis depugnauit.

3 Abstinentia.

Nec arma posuit ea vnquam: nam in omni vita semel per diem tantum, & parce vescebatur. Puer autem è domo patria viam haud aliam nouisse proditur; nisi ad templum vnam, alteram ad scholas.

Ita *Cœpit*: Iam vt *Profecit*?

5. Ab cõtemtu opum amore Dei

II. Moysen hisce prædicat Apostolus: Heb. 11. *Fide Moyses grandis factus, negauit se esse filium filiæ Pharaonis. Magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem: Maiores diuitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi:* Sunt, qui tradunt, S. Gregorio teste, puellum Moysen impositum forte sibi à Pharaonis filia diadema direptum capite rupisse, inque solum proiecisse. Masculum hoc, & plus quam virile in puero!

1. At virilior puer Nicolaus, relictas sibi paternas opes peropimas posthabens fieri maluit *Vir videns paupertatem*, quam *vir diuitiarum* patriarum. Quas inter egenos distribuit puer: vt thesaurum in cœlis haberet. Magnus hic amor, & duplex: Paupertatis castæ, & Pauperum. Feliciter *Dispersit, dedit pauperibus*: Ps. 111. idcirco *Iustitia eius manet in sæculum sæculi.*

Amore proximi.

2. Nec tamen egebat: Quin, quo largiebatur plus; plus suppetebat. Vtque in sole fugientem vmbra; sic opes respuentem, & dispergentem sua Nicolaum sequebatur rerum amplior copia. Vt etiam nocte intempesta, auri vi tanta per fenestram iniecta in domum viri; qui tres filias nubiles prostituere decreuerat, victui quæritando: istum scelere, & has dedecore liberaret. *Beatus vir, qui post aurum non abijt*; Eccles. 31. *Quis est hic, & laudabimus eum?* S. Nicolaus est.

Nullo suo temporali commodo.

III. Esto, defenderit Moyses ab latrunculis filias Iethro. Nam, Exod. 2. *Erant sacerdoti Madian septem filiæ, quæ veniebant ad hauriendum aquam; & impletis canalibus adaquare cupiebant greges Patris sui. Superuenere pastores, & eiecerunt eas: surrexitq; Moyses, & defensis puellis adaquauit oues earum.* Nulla iactura pudicitiæ puellarum: Nihil de suo eis contulit Moyses: Sed spe magis perfugij, aut præmij, aut matrimonij forte id præstitit. Tale nihil spectabat altior Nicolaus.

Nulloque respectu humano, & vano.

Scipio Maior Africanus, Carthagine Hispaniæ capta, ad maiorem Africæ Carthaginem auspicia proferebat. Iamque obsides, Pœnis datos complures, receperat. In his iuuenis Victor conspicatus virginem peruenustam, illustri

loco inter Celtiberos natam, & nobilissimo gentis illius Indibili pridem deponsatam, eidem tradidit eam intactam: aurum quoque in puellæ redemtionem oblatum, summæ dotis adiecit. Quo motus Indibilis, Celtiberorum animos Romanis applicauit, vt horum Amicitiam vltro expeterent. *S. Nicolaus* Scipione maior maius præstitit: non vanæ laudis gratia; non gratiæ hominum colligendæ: Sed virtutis amore, honore castimoniæ; gloriæ Dei; præmio salutis: Vtque sese inter redemtores animarum assereret.

Admiretur Hippomenem fabulosa vetustas; quod trium pomorum aureorum obiectu Athlantam, in stadio decurrentem à meta destinata sit remoratus. Admiranda magis, venerandaque Nicolai est prodiga, sui pietas: qui trium, non vnius, puellarum pronos in flagitium pedes ac animos, auri non pomi, obiectu reuocauit, inque sanctitatis scammate reposuit. Sed eum mox Deus in altius candelabrum posuit, electum miraculo, cunctisque præpositum Episcopum Miræensem.

PARS IV.

Quæ miraculosa ipsi, aut ab ipso euenere; velut in lucro ponenda.

I. *Supra multa te constituam*: Hic, vt sis mihi Angelus Myrææ, & salus multorum: ibi, vt intres in gaudium meum. Nota est, diuino Moysis calculo facta electio in Ducem & sacerdotem populi: *Exo.* 3. Myrrhæ, metropoli Liciæ, decesserat Episcopus. Prouinciales Episcopi, congregati dum soliciti de Capite successuro inter sese quærunt diu, & frustra; ecce, vox demum cœlo accidit; eum eligerent, qui postridie mane primus Ecclesiam iniret, vocabulo Nicolaum. Aduigilatur: & ipsius

Creatur Episcopus miraculo

aduenit de more. Licet renitens, Episcopis sistitur; vngitur Episcopus. Feliciter!

1. Hoc auunculus quondam ipsius præuidit; cum in sacerdotem vngeretur. *Nouum*. exclamabat, *terris solem oriri video*. Dixit: Gnatumq; monasterio fratrũ præfecit quod ipse construxerat. 2. Istud illi Antiochiæ in templo precanti vox lapsa per aures cœlitus, ominabatur. *Nicolae*, aiebat, *ad mundi palæstram tibi redeundum est, si meam coronam expetis*. Nec mora, omissa patria, Myras abit: huc eum, non suo consilio, sed ducente Deo, futuri ignarum. Multa prætereo. Episcopus nonquando non daret eleemosynas, exhausto ærario: mutuas alicunde sumit pecunias.

Præsignificatur oraculo.

2. Vt orationes, vt lectiones, vt prædicationes, constanter obiret, nocturnas exigit assidue vigilias.

Se totum impendit proximo. 1. Eleemosynis. 2. Orationibus. 3. Prædicationib. 4. Officio pastorali.

3. Vt hospitalitati, vt liberalitati res suppeteret domi; sibi parsimoniam imperat, & inediam.

4. Vt necessitati, vt ouium vtilitati sese totum impenderet; dies totos in seram vsque noctem omnium accessibus & affatibus facilis & impertœsus sedebat expositus.

5. Vt clinicis, infirmis, captis, moribundis, nusquam deesset; cum Iobo, 29 *Oculus fuit cœco, & pes claudo: pater erat pauperum: & causam quam nesciebat, diligentissime inuestigabat: Conuertebat molas iniqui, & de dentibus illius auferebat prædam*, Vt pastor bonus ouium, saluator omnium.

5. Afflictis.

6. Vt absentibus in carcere positis adesset Tribunis tribus Constantini Magni, iamque imminuendis capite: ecce inuocatus ab his prece tacita, ipsius spiritu per noctem astat Imperatori, vultuque minaci exprobrat præcipitem mortis sententiam in innoxios: imperat insontes restitui in pristinum. Dictum, factum.

6. Captiuis.

Eum insuper longe positum Constantinus Magnus magno munere transmisso donat.

Et ab isto idem felicior est Moyse. Hic quidem percussum ab Ægyptio Hebręum vindicabat; sed necem nece mutua Ægyptij, sabulo absconsi. At à scelere Imperatorem; à nece tribunos; à calumnia accusatos; à cœpto male accusatores; ab errore cęteros, absoluit S. Nicolaus. Quid plura?

7. In mari periclitantibus. Mari iactatis, iamq; hauriendis absens vocatus adest B. Nicolaus: Late celebris sanctitate & miraculis, vndas inter decumanus, oratur à periclitantibus ferre opem. Et velut cœlo lapsus, *Ecce, Adsum*, dixit: disparuit: ad vocem illico tempestas desedit. Duxerit per vada sicca plebem Moyses, *Exod.* 14 Ictas virga diuiserit vndas: At voce, at spiritu S. Nicolaus.

Nec semel, vt Moyses; verum sæpius, hodieq; vocatus patronus mari imperat ac ventis, tempestatesq; serenat. Testes, Ps. 106. *Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationes in aquis multis: ipsi viderunt opera Domini*, Nicolai, *& mirabilia eius in profundo. Dixit*, S. Nicolaus, *& stetit spiritus procellæ: & statuit procellam eius in auram, & siluerunt fluctus eius. Et lætati sunt qui siluerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum.* Nimirum, ita sueuerat viuus: iam Diuus quid se inuocantibus negaret?

3. Viuus olim peregrinabatur Ierosolymam: cooritur sæua tempestas: orat Nicolaus, & illam mox sedat. Excussum è malo nautam: obtritum lapsu & enectum è morte reuocat in vitam. Quid vsquam tale Moyses?

4. In nauim iam vela facturam dæmon quondam, specie fœminæ, vas olei imposuerat; imposturæ cunctis ignaris. Prouectos in altum turbat, tardatque, ne quicquam omnia expertos. Vt denique S. Nicolaum implorant; hic apparens, vas, ait, istud eiectum mergite. Fit: propereque ad eius templum adnauigant. Vere *Sacerdos magnus, qui in diebus placuit Deo, & monstra placauit.* Cætera quid persequar?

III. Pro religione fortia egit, tulitque Moyses, & Sacra plebi Cleroq; ordinauit ac sanciuit. S. Nicolaus Rex Sacrorum, lex & norma plebis, regula Cleri, murus omnium: qualia non pertulit? Licynius Imperator sæua in Christianos edixit: contradixit Nicolaus: in vincula & catastas raptus, negareq; Christum iussus respuit, tyranni mortisq; contemptor. *8. Sacra obseruat, & seruat contra Ethnicos.*

Eductus è carcere post ab Constantino Magno, in Nicæna Synodo malleus extitit Arianorum. Quatiebatur ab Paganis, ab Arianis, à Meletianis: stabat vt Marpesia cautes: Assultate, inquit, furentes vndæ, ferendo vos vincam: Vincet Deus: Vicitq; in hoc S. Nicolaus. *Contra hæreticos.*

Oratione idem quæ non mala vicit? Moyses, misso contra Amalecitas Iosue, cum Aarone in monte Hur passis ad Deum palmis dum orat, vincit populus, *Exod.* 17. Idem, *Exod.* 32. iratum Numen, ne deleat gentem idololatricem deprecatur: Deumq; precibus superat. S. Nicolaus, vt Onias, vt Ieremias alter erat, qui multum orabat pro populo, pro Ecclesia. Arium, Eusebium, impios Diuinitatis Christi hostes doctrina fregit, & prædicatione quidem multum; at plurimum oratione prostrauit. *Oratione multus & potens est.*

Et ipse in oratione Deo spiritum reddidit ętate grauis, grauior sanctitate. Prius tamen decumbens, visis ad se venire Angelis, Psalmum cœpit: *In te Domine speraui:* interq; verba hæc: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum:* cum Angelis in cœlos lætus euolauit: Corporis reliquias oleo manantes, Deo miraculis plurimis glorificante. *Orabundus obit, & abit ad Diuos.*

Claret hodieque miraclis. Moysi, *Deut.34.* Sat esse debebat à monte procul terram vidisse promissam: intrare autem haud licuit : *mortuusque est ibi Moyses seruus Domini , in terra Moab iubente Domino; & sepeliuit eum ; & nō cognouit homo Sepulcrum eius.* Nicolai vero tumulus sacer ab extremis orbis oris hodieque inuisitur pari & cum deuotione , & miraculorum designatione *Sequentibus signis.*

PARS III.

De Patriarchicis Sancti Nicolai talentis.

E*Cce alia quinque superlucratus sum. Euge: Supra multa te constituam.* Ergone dabitur VLTRA? Equidem iam vel præterisse me Herculis columnas rebar in mari laudum S.Nicolai. At quia cum vnius solum Moysis gratia hactenus, ipsum comparaui: eiusque & talenta, & lucra demonstraui: ne quis ea hosce intra limites stetisse arbitretur; faiendum mihi duxi, vt intelligatur; quod Dominus Eccl. 44. *Benedictionem omnium dedit illi.* S.Nicolao. Talenta autem tulit à Deo Patriarchica, Prophetica, Apostolica.

Ominosa natiuitas Iacobæa. I. Primum est, nascendi forma. In hac par Iacobo: Gen.25. Qui de vtero matris egrediens tenebat manu plantam fratris sui Esau : velut cum vsu rationis iam spe ius primogenituræ præriperet.

Ominis interpretatio. S.Nicolaus in lucem editus cum ablueretur, in pedes sese tantillus erexit ; omen constiturum in Fide contra hæreses: Spe affectaturum cœlestia: Charitate in Deum, in proximum semper fere promtum, pronoque passu ruiturum. Et par respondit euentus.

Fare infantille ; istane vox gestus erecti tui ? *Spes mea Deus, ab vberibus matris meæ.* Psal.21. Equidem sic intelligo: An ideo te surrigebas ; quod iam tum intelligebas. quia Deus, Ouid.1. Metam.

Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus:
Pronaque cum spectent animalia cætera terram.

Dicam hic cum Boetio.

Hac, (nisi terrenus male desipis:) admonet figura:
Qui recto cœlum vultu petis, exerisque frontem,
In sublime feras animum quoque: ne grauata pessum.
Inferior sidat mens corpore celsius leuato.

Nam, ait Claudianus in raptu Proserp.3.

3. Pietas Abraham. *Quid mentem extraxisse polo , quid profuit altum.*
Erexisse caput; pecudum si more pererres
Auia?

Infantulus Nicolaus se ad imaginem Dei creatum meminerat. Tu itaque, ait Bernard. sermon. 14. *O homo parumne tibi videtur istud, quia te fecit Deus? Cogita Qualem te fecit:* Illius te statio Nicolai vult submonitum.

Puritas vitæ Noe. Imitanda. II. Secundum talentum erat vitæ puritas Nicolai. Par Noe: Genes.6. qui *erat vir iustus atq; perfectus in generationibus suis: cum Deo ambulauit:* Ideo *inuenit gratiam corã Domino.* quo nato dictum: Gen. 5. *Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum, in terra cui maledixit Dominus.*

Singula hæc in S.Nicolao eximia. 1. *Iustus* infans ex baptismo, & præcoce rationis vsu : Puer vere purus ab institutione parentum, magistrorum; ab exemplo vsuque vitæ supra puerum. Adultior in statu seu laico, seu sacerdotali , seu Pontificali nullius non virtutis viuum existebat exemplar, natus fictusque ad benigne cunctis faciendum. 2. *Perfectus,* in Dei & Præceptis, & Consilijs examussim obseruãdis.

3. *Cum Deo ambulauit,* sciens quod nullus *habitauit in tabernaculo Domini* , nisi qui *ingreditur sine macula , & operatur iustitiam:* quoad se, *iuste,* quoad proximos *pie,* quoad Deum, *viuit in hoc, sæculo.*

Quid

Quid quod vixdum natus suam vitæ castimoniam ad parentes transfudisse videatur? Istis enim conuenit, post susceptum S.Nicolaum, perpetuam castitatem ad inuicem custodire. O Sanctum matrimonium! Sed rarum exemplum.

4. Terram vero, terrigenosque parumne ab caloribus suis consolatus est? Noe quidem per arcam in diluuio: Nicolaus vero plurimum in mari procelloso.

3. *Pietas Abraham.* III. Tertium talentum patriarchale Nicolai Pietatem dico. Hac alter erat Abraham, seu fidem spectes; seu obedientiam; seu patriæ, cognatique sanguinis præ Deo pium contemtum; seu hospitalitatem quæras, seu humanitatis officia; siue sacrificiorum sanctimoniam: siue partem aliam quamcumque pietatis in Deum, Diuosque cœlites, seruosque Dei Singula non exequar, loquuntur ipsa. Dicere poterat cum Iob, quicquid cap.31. secure de sese commemorat: in primis quod *ab infantia creuit mecum miseratio.*

Imitanda. In quo intueare, quod imitere: Pretium erit operæ, & *merces tua magna nimis*, in vita; morte; post mortem. 1. In vita, peccatorum remissio. Nam, Luc. 11. *Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Vnde Daniel, *cap.*4. Nabuchodonosori; *Peccata tua eleemosynis redime.* In morte; felix exitus. August. serm. 6. ad frat. in eremo. *Amate, fratres, misericordiam; quia nunquam vidi pium hominem mala morte finiri.*

3. Post mortem; beatitas. Augustin. ibidem sermon. 64. *Qui in præsenti libenter opera pietatis exercet; post mortem multos habet intercessores. Impossibile est autem, vt preces multorum non exaudiantur.* Vere Psalm. 111. *Iucundus homo, qui miseretur* pauperi; *& disponit sermones suos in iudicio* extremo; vt dicere tunc possit: Psalm. 39. *Non abscondi misericordiam tuam; & veritatem à consilio multo* operum pietatis ex consilio Euangelico præstitæ. Et ideo Ps. 39. *tu Domine ne longe facias miserationes tuas à me.*

4. Castitas Iosephiana. IV. Quartum talentum patriarchale S. Nicolai, Amor est castitatis, Par Iosepho. Hic, *Gen.*39. impudicitiæ vim, *Dormi mecum*, vi pudicitiæ excussit: *Nam relicto pallio, fugit.* S. Nicolaus alienæ castimoniæ conseruator, suæ maxime fuit, fugitans procul ab igne, ab oculo Salient. Nec enim se fortiorem Samsone, Dauide sanctiorem, sapientiorem duxit Salomone: quos *Mulier decepit.*

Sed famina malum. CAVE hic, si vnquam. 1. Nam Ecclesi. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur.*

2. Proinde Ecclesi.42. *In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea* corrumpens integritatem; *& à muliere iniquitas viri*, suscitata concupiscentia sola; *quam mulier benefaciens* se præbendo concupiscenti.

3. Optime S. Hieronymus ad Rusticum monachum, Epist.39. *Matrem ita vide: ne per eam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo inhæreant, & tacitum viuat sub pectore vulnus. Ancillas; quæ illi in obsequio sunt; tibi scias esse in insidijs, Quia, quanto earum conditio vilior est; tanto facilior ruina imminet. Et Ioannes quidem Baptista sanctam matrem habuit, Pontificisque filius erat; & tamen nec matris affectu, nec patris opibus vincebatur, vt in domo parentum viueret cum periculo castitatis.* 4. Consule exemplum in *S.Greg. Dial. l.*3. de Andrea Episcopo Nolano castissimo, & Sanctimoniali eius domestica, quæ molitus dæmon: vt incassum.

PARS VI.

De Propheticis Sancti Nicolai talentis.

1. Cura pastoralis Ieremiana. I. PRimum talentum est Curæ pastoralis constantia. De Moyse dixi, & docui: In ea par Ieremiæ S Nicolaus: 1. Vocatione par: Ier. c.1. *Priusquam te formarem in*

in vtero, nouite: vt parentum precibus concipiendus donareris. *Prophetam in gentibus dedi te,* id est, prædicatorem. *Quoniam ad omnia quæ mittam te, ibis: & vniuersa quæcunq; mandauero tibi, loqueris.* Dictum, factum. 2. Par persecutione. Ieremias, *c* 20. ab sacerdote Phassur percussus in neruum datur, *c.26.* Conclamant in prophetantem sacerdotes, *morte moriatur, c.*38. Regem Sedeciam orant: *Rogamus, vt occidatur homo iste:* insontemq; in lacum cœnosum demergunt. Paria Lycinius, Pagani, & Hæretici in S. Nicolao designarunt: omnia, quod vnus maxime vita & doctrina sese inimicis Crucis Christi obiectaret pro grege Christiano fidus Pastor. Dum denique pius Abdemelech quidam *Locutus est ad Regem* Constantinum, dicens: *Domine mi Rex, malefecerunt viri isti omnia, quæcunque perpetrarunt contra Ieremiam Prophetam,* seu S. Nicolaum. Sicq; extrahitur è lacu Constantini iussu Nicolaus, redditurq; Ecclesiæ.

2. Zelus Helianus

II. Secundum talentum est zelus Dei. Par Heliæ: qui, 3. *Reg.* 18. interfecit omnes prophetas Baal, Deiq; cultum adauxit. S. Nicolaus fana & sacra Dianæ omnia in Episcopatu suo audacter euertit, excidit: Gentiles innumeros conuertit; fidelium mores formauit; firmauit fidem; hostesq; Christi triumphauit: Sibi dictũ hoc ratus. Prou.6. *Discurre festina suscita amicũ tuum.*

3. Liberalitas Helisæana.

III. Tertium S. Nicolai donum erat largitas in egentes. Par Helisæo: qui, 4. *Reg* 4. de panibus xx. hordeaceis viros pauit centum. Quid *S. Nicolaus?* Sua ditio fame & annona diu laborabat; expenderat is omnia: Dei nutu forte naues frumentariæ portum intrant Miræensem; quæ Alexandriam tendebant. Frumentum nautas orat, spondens nihilo habituros minus vbi Alexandriam venissent. Mirum! at verum. Ex qualibet naue modios centum extrahit; nec tamen vel granum esse demptum videbatur: adeo mensuræ nautis adnumeratæ sibi constabant. Accessit, quod extractum triticũ biennio toto Miræensibus suffecit in victum. Suppar in hoc Seruatori, *Ioan.6.* panibus quinque hordeaceis, piscibusq; duobus 5000. hominum saturati; & rursus 4000. pascenti panibus septem, *Matth.*15. Sed, Aug. hom.32. *Miracula, quibus regit Deus mundum, assiduitate viluerunt. Maius quippe est gubernatio mundi; quam saturatio* 5000. *&c.* Idem l.10. Ciuit. c. 12. *Miracula visibilium creaturarum videndi assiduitate viluerunt.* Greg. hom.26. *Ecce enim ex vno grano purissimi seminis arbor crescit ingentis magnitudinis.*

4. Præsentia absentis auxiliatrix.

IV. Quartum talentum propheticum est subita eius translatio. Par in hac Abacuc; qui *Dan.*14. momento fuit ex Iudæa translatus in Babylonem ad Danielem in lacu leonum sedentem. At *S. Nicolaus* periclitantibus in mari procul absens inuocatus adest præsens seruator. Inuocatus Constantinopoli ab captiuis tribunis, inde Myræa adest, astatq; Constantino ad vindictam insontum.

Diuorum modi in exaudiendo preces.

V. Nunc hæretice, & longas finge Cœlitibus aures, vt terricolas exaudiant. Facile id viuo sancto mortali; & impossibile Diuo blateres immortali. Si de modo quæras: Hieronymus ad Vigilantium respondet: *Vel* ipsæ adsunt animæ; *Vel* audiunt absentes: *Vel*, vt Augustino placet, absentes cognoscunt per homines tunc quotidie decedentes: *Vel* per Angelos astites nostros: *Vel* per Deum ipsis reuelantem immediate: *Vel* mediate per Angelos, *Aut* homines: aut aliter indicantem. Quid quod in visione Dei, velut in speculo, res omnes humanas speculari queant? Quid, quod Deus, vt 1. Regum 9. *reuelauit auriculam Samuelis*, Sic & Diuis reuelet.

Exempla facti.

1. Elisæus, 4. *Reg.*5. absens vidit, audiitq; omnia

omnia Giezi cum Naaman dicta, factaq; quin & cogitata: *Nonne*, inquit, *cor meum in præsenti erat?* 4. Reg. 5. 2. Qui Petrus, *Act.* 5. Ananiæ & Saphyræ fraudem absentium absens cognouit? Bene igitur S. Greg. 1. Moral. cap. 2. *Sancti interius, exteriusq; sciendo diffusi sunt; quia ipsum scientiæ fontem contemplantur. Quid enim de his, quæ scienda sunt, nesciunt, qui Scientem omnia sciunt?* D. Tho. p. 1. q. 2. a. 8. *Quid est, quod non vident, qui videntem omnia vident?* 3. Quis S. Stephano dedit oculos videndi tunc in cœlis Iesum; idem & inde in terris dat aures audiendi humanas preces. Beza in 1. Ioan. c. 2. *Sunt cœlites soliciti de laborantium fratrum salute*, bene: *suo nobis incomperto modo*: Omni, falsum; aliquo, verum ais. 4. Ergo; premeris? Iob. 5. *Ad aliquem sanctorum conuertere.* 5. Ita, 2. *Mach.* 15. Ieremias, pridem vita perfunctus, sese in somnis Iudæ Machabæo stitit, dicens: *Accipe sanctum gladium munus à Deo, in quo deiicies aduersarios, populi mei.* Quare ora cum Ecclesia, *Summe Dei Confessor Nicolae, te venerantes protege: Namque credimus tuis precibus nos posse saluari.*

4. Præsentia absentis auxiliatrix.

Diuorum modi in exaudiendo preces.

PARS VII.

De Apostolicis S. Nicolai talentis.

1. Ieiunij obseruatio.

PRimum talentum Apostolicum S. Nicolai erat, Ieiunij obseruatio. Maior in hoc Iacobo minore est: Hic fertur sibi ieiunium imperasse, dum sepultum vidisset rediuiuum resurrexisse. Vidit; & comedit. De S. Nicolao canit Ecclesia: *B. Nicolaus adhuc paruulus multo ieiunio macerabat corpus.* Puer hic surget in iudicium contra viros multos ventricolas. Ideo Thren. 3. *Bonum erit viro, cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua.*

2. Fidei propugnatio.

Exempla facti.

Secundum est, Fidei defensio. Suppar in hoc S. Paulo. Qui, tametsi, 1. *Cor.* 15. fuerit *minimus Apostolorum* vocatione; prædicatione tamen *abundantius omnibus laborauit.* S. Nicolaus acerrimus hæreticorum insectator, vt lupos indagabat: *At illi*, Act. 6. *non poterant resistere sapientiæ & spiritui, qui loquebatur: sed stupebant omnes, qui eum audiebant.* Impletum in eo istud, Luc. 21. *Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, aut contradicere aduersarij.* Prodit S. Anton. *par. 2. tit. 10. c. 3. §. 5.* In Nicæna Synodo Nicolaum Ario dicenti Filium Patre, Spiritum Sanctum vtroque minorem, alapam inflixisse: Ideoq; priuatum ad tempus mitra. Hinc pingitur cum mitra pone pedes, capite nudus. Sed peccauit in hoc, vt Petrus aurem Malcho resecans: quia absque autoritate iudicis. Alioquin Bonum factum vtrumque. Sed, ait historia, *non sermone maior, quam opere: sed maxime assiduis ad Deum precibus contra Arianos pugnauit.*

Tertium est, Miraculorum operatio. Suppar in hac S. Petro: de quo Act. 5. *Ponebantur infirmi in vicis & plateis, cum lectulis & grabatis, vt saltem vmbra illius obumbraret quenquam illorum, & liberarentur.* De B. Nicolao Ecclesia in Collecta ait, quod de nullo Sanctorum: *Quem innumeris decorasti miraculis.* Neque dum decorare desistit: *Non fecit taliter omni nationi.* 3. Miraculorum operatio.

Quartum est, Sepulchri priuilegium. Similis in hoc S. Ioanni Euangelistæ: *Quod illic*, ait S. Isidorus, *terra, sensim ab imo scaturiens, ad superficiem sepulchri conscendat; & quasi flatu quiescentis deorsum, ad superiora puluis ebulliat.* Hunc mannæ similem ferunt alij: At de B. Nicolao canit Ecclesia: *Ex eius tumba marmorea sacrum resudat oleum: quo liniti sanantur cæci, surdis auditus redditur, & debilis quisque sospes regreditur.* Et hodieq; *Cateruatim ruunt populi cernere cupientes, quæ per eum fiunt mirabilia.* Da Diue, vt fluat in nos oleum misericordiæ de Petra, 1. Corint. 10. *Petra autem erat* 4. Sepulchrum oleiferum.

Chri-

Christus. Sic hanc expertus Iob ait, cap. 29. *petra fundebat mihi riuos olei*.

PARS VIII.

De olei talento S. Nicolai Peroratio.

Iustus pene incompa-rabiliter fuit.

I. SI vere Sapiens, Prou. 21. *Thesaurus desiderabilis, & oleum in tabernaculo Iusti:* iam hoc de S. Nicolao verissimum est. Adeo, Psal. 20. *Præuenisti eum*, Domine, *in benedictionibus dulcedinis*. Vt pene fas sit de eo dicere; Eccl. 44. *Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem Excelsi*. 1. Sanctificatus ab vberibus matris, dicere poterat, Psalm. 21. *Spes mea ab vberibus matris meæ: in Te confirmatus sum ex vtero*. 2. In pelluuio primi lauacri prodigium dedit firmitatis erectæ, nunquam casuræ. Proinde, Deut. 33. *Sicut dies iuuentutis tuæ, sic senectus tua. Quippe Homo sensatus in sapientia manet, sicut sol.*

1. In sui mortificatione.

Vere igitur *Iustus* erat, iuxta tres Iustitiæ partes apud *Aug. l. de perfectione Iustitiæ*. 1 *Iustus* ab Pęnitētia, erga sese; vt ab ortu suo ieiunator. Thre, 3. *Si bonum viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua*: subquanto melius, si ab infātia? Adde quod vere cum Apostolo poterat gloriari: 1. Cor. 9. *Ego castigo corpus meum, & in seruitutem redigo:* Idque in omni vita sua.

2. In orationibus.

2. *Iustus* erat *ab oratione* in ordine ad Deum: adeo aut cubile in abscondito, aut limina templi gratia precum terebat assiduus. Audiens Consilij, Luc. 18. *Quia oportet semper orare, & non deficere.*

3. In charitate.

3. *Iustus* erat charitate erga proximum Et hic est *Thesaurus desiderabilis, & oleum in tabernaculo Iusti*. Erat illi sapientia, *quæ infinitus Thesaurus est hominibus*: Sap. 7. Erat virginitas: aliaque innumera: at *maior horum charitas, quæ nunquam excidit*. Quam nec fures furantur, nec tinea rodit. *Matt. 6.*

II. *Oleum in tabernaculo iusti* Nicolai Charitas est, sepulcro etiamnum id exsudante & testanti Misericordiam facti.

cordia vis vt olei est. 1. In eminentia.

1. Quia oleum cunctis supernatat liquoribus: ita Charitatem vocat Apostolus, 1. Cor. 12 *Excellentiorem viam*: & cap. 13, *maiorem, fide, & spe*. De misericordia vero Iacob 2. quod *super exaltat iudicium*: vt ad remittendum culpam & pœnam via altiore procedat, quam humanitus capi queat. Vel vt Græci legunt: *Superexultat iudicio*: vt victor victo assolet: adeo iudicium triumphat misericordia.

2. In molliendo Deo.

2. Quia vt oleum penetrans emollit rigida: Sic cœlum, & pectus Dei effringit misericordia. 1. Eccles. 29. *Conclude eleemosynam in sinu pauperis; & hæc exorabit pro te ab omni malo*. Eccles. 17. *Eleemosyna viri, quasi signaculum cum ipso: & gratiam hominis, quasi pupillam conseruabit*. 2. Ea cor inimici emollit; vt ea sit illi velut, Rom. 12. *Carbones ignis super caput illius*. 3. Ea danti cor impęnitens emollit ad resipiscentiam. Tob. 4. *Eleemosyna ab omni peccato, & morte liberat; & non patitur animam ire in tenebras*. Eccles. 29. *Super sensum potentis, & super lanceam, aduersus inimicum tuum pugnabit.*

Inimico, & peccatore.

Oleo hoc præstans S. Nicolaus erat

Hoc oleum S. Nicolaus, vt Iacob, *Gen.* 28. effudit super petram Christum vnctum, etiam sic ab eo vnctiorem.

1. Ideo meruisti; quod, Eccl. 9. *Oleum de capite suo non deficiat*, viui in terris; in cælis Diui; in tumulo sepulti.

2. Ideo in habitaculo beatitudinis oleo perpetuæ iucunditatis exundat: Iuxta Isa. 61. *Dabo eis coronam pro cinere*, pœnitentiæ; *oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris*: id est, vestem nuptialem in patria, quæ respondeat illi in via Charitati.

3. Sic visi Ioanni, Apoc. 7. *Amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum*. Inter quos *S. Nicolae, ora pro nobis.*

IN

IN FESTO S. THOMÆ APOSTOLI.

Thomas vnus de XII. qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Iesus. Ioan. 20.

IAcob, *Gen.* 46. allato nuncio, viuere Ioſephum, præ gaudio vix credebat: at viſo ipſo, exclamabat: *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Similiter S. Thomas.

De quo nos

I. *Quod iuxta periculoſa & noxia ſit prauorum Societas.*

II. *Qualis D. Thomæ fuerit defectus ingratit. & incredulitatis.*

III. *Cur imperfectiones Sanctorum commemorentur.*

IV. *De Conuerſione S. Thomæ & Martyrio.*

PARS I.

Quod periculoſus item ac noxius ſit prauorum vſus.

Praui fugiendi. I. VEterum eximiæ, de mali conſortij fuga, gnomæ produntur. 1. Solon. *Cum malis commercium non habeto.* 2. Cato. *Cum bonis ambulato.* 3. Philemon: *Cum improbo iter ne feceris.* 4. Epictetus: *Scito inquinari, qui cum malo ingenio confligatur.* 5. Pſ. 1. *Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum,* &c. 6. Quia periculoſum Cant. 1. *Nolite mirari, quod fuſca ſim.* 1. quia decolorauit me ſol. i. animalis concupiſcentiæ calor. 2. *Filij matris meæ pugnauerunt contra me*, vt ſeductores inſidiantur pijs.

Typus, Sic viſi & deſcripti ſunt, Apocal 9. *Numerus equeſtris exercitus vicies millies dena millia*, ſeducentium, *Et qui ſedebant ſuper equos* dæmones, qui miniſtris hominibus ad multa vtuntur, *habebant loricas igneas ac ſulphureas*; ſe enim ipſos vrunt & conſpurcant detractores bonorum & corruptores: *Et capita equorum erant tamquam leonum* rabida & ſæua: *& de ore eorum procedit ignis* ſermo aduſtulans bonos, *& fumus* obfuſcans, *& ſulphur* maleolens late. *ab his tribus plagis occiſa eſt tertia pars hominum.* Vere Pſ. 5. *ſepulcrum patens eſt guttur eorum.*

II. Fuge Scyllam. 1. Nam. Eccleſ. 12. *Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo; & omnibus, qui appropiant beſtijs? Sic & qui comitatur viro iniquo, & obuolutus eſt peccatis eius.* 2. Eccl. 13. *Si communicabit lupus agno aliquando; ſic peccator iuſto.* *Similia.*

3. Ecce euentum, Pſ. 105. *Commixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & factum eſt illis in ſcandalum.* 2. Ideo Deus, Num. 5. *Præcipe filijs Iſr. vt eijciant de caſtris omnem leproſum, & qui ſemine fluit, pollutuſq. eſt ſuper mortuo; eijcite de caſtris, ne contaminent ea, cam habitauerint vobiſcum.* 3. Ea de cauſa iratus regi Ioſaphat Deus, quod Achabi, peruerſi amicitiam expetiſſet, ait: 2. Par. 19. *Impio præbes auxilium; & ijs, qui oderunt Deum, amicitia iungeris: Idcirco viam quidem Domini merebaris; ſed bona inuenta ſunt in te.* *Exempla.*

III. E contra, Bonorum expetenda ſocietas eſt. 1. *Gen.* 30. Laban fatetur, ingreſſo in domum ſuam Iacobo, Deum & omnem benedictionem intraſſe. 2. Idem *Gen.* 39. Putiphar de Ioſepho famulo confitetur. 3. Ab arca Domini, 2. *Reg.* 6. domus Obededom benedicta ditaque eſt paucis menſibus. 4. Ita ſceleratus, 1. Reg. 19. *Saul inter prophetas prophetauit cum cæteris.* 5. Tumultuarie cadauer ad Eliſæi oſſa proiectum, 4. *Reg.* 13. redibat in vitam. Ita bonorum prodeſt conſuetudo. *Boni appetendi.*

Ecce S. Thomas adhærens Domino, animoſe, cæteris ex morte Lazari attonitis, aiebat: Ioan. 11. *Eamus, & moriamur cum illo.* At cum *non erat cum Apoſtolis, quando venit Ieſus*, etiam iuratis id non credebat.

PARS II.

De Thomæ ingratitudine & incredulitate.

Beneficiorũ ingratitudo parit lapsũ.

I. THomas, *vnus de XII.* q.d. specialiter à Domino electis, dilectis, donatis dono gratiarum, toties ei q. sacramento addictis, miraculorum testibus, &c. ex hisce *vnus* ita *fui*, Dominiq; immemor fuit. 1. Isa. 1. *Audite cœli, auribus percipite terra; quoniam Dominus locutus est: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* 2. Ingratitudinem talem exprobrat Dauidi Nathan, quo verbis suis pondus adderet, ait: 2. Reg. 12. *Ego vnxi te in Regem Israel. Erui te de domo Saul, & dedi tibi domum Domini tui, &c. & si parua sunt hæc, adiiciam maiora. Quare ergo contempsisti verbum Domini, vt faceres malum in conspectu eius?*

Parit idololatriã.

1. Immaniter ingratus ille, Ps. 40. *Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem.* Hic traditor prodidit Dñm, Thomas non credidit rediuiuum. 2. De populo idololatra Moses ait: Deut. 32. *Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit: impinguatus, dilatatus dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* O pudor, ô dolor: Et *Thomas vnus de XII.* 3. Ezec. 16. *Laui te,* ô ingrata Synagoga, *& emundaui sanguinem tuum ex te: & vnxi te oleo, & vestiui te discoloribus, & ornaui te ornamento: hinc ornata es arg. & perfecta eras in decore tuo, quem posuerunt super te: dicit Dominus Deus. Et habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es.*

Exaggeratio vitij.

Vah! Ex tantilla tantam factam patrare tanta ad tantam ingratitudinem? Puellam rusticam, à parentibus infamem, factam reginam se vulgare lixis & calonibus? Quo de grauius queritur Ier. 3. *Ecce locuta es,* ingrata Synagoga, *& fecisti mala, & potuisti:* siccine Thoma, *Vnus de XII.* Eheu! Isa. 26. *In terra Sanctorum iniqua gessit.* Ita Lucifer: Ezech. 28. *Tu Cherub extentus & protegens, in medio lapidum ignitorum ambulasti.* Isa. 14. *Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris:* Ingrate Thoma, siccine ad incredulitatem prolaberis?

Thomæ incredulitas excusatur.

II. Attamen incredulitatem eius multi excusant ad populum. 1. *Petrus Chrys.* ait prophetiam fuisse, qua e plagis Domini confirmaretur resurrectio. 2. *Haymo* vult permissum dubitare ad nostram fidem firmandam. Vti cæcus natus ad Dei gloriam; non ob delictum suum aut parentum. 3. Ita & *S. Greg.* qui addit: sicut Iosephum de B. V. integritate addubitare permisit, quo certior eius testis foret.

Eius vtilitas.

4. Quare, 1. Aug. ser. 156. de temp. *Quam bona ignorantia, quæ erudiuit ignaros, quæ instruxit incredulos? Quam bona infidelitas, quæ sæculi fidei militauit?* 2. S. Cyr. *Quamuis mihi Thomas videri soleat non infidelitate magis, quam summo amore perturbatus fuisse: quia Dominum oculis suis non videbat.* 3. Amplius S. Bern. ho. 2. super Missus est: *Plus nobis Thomæ dubitatio ad fidem profuit, quam aliorum Apostolorum cito credentium fides.* 4. Euthy. *Dubitatio hæc Apostoli multos alios confirmat, & à dubitatione liberat.* 5. Cyrillus nil eum peccasse vult, ad quod resurrectionem credere non teneretur; vtpote nondum ab Ecclesia ceu articulum fidei declaratã: quod factum dein Apostolorum in Concilio.

At accusatur.

Magni & docti ægre conuertuntur.

Equidem ipsum non omni culpa absoluerim; vnum nolle credere viris decẽ. Et sic non credere, vt diceret: *Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam manum in latus &c. nõ credã.* Ecquæ ista obstinacia? Plane quanto maior, tanto ad conuersionem difficilior. Hoc magnatum & Doctorum ingenium est, itemq; eorũ, qui à veritate exciderunt. 1. Vnde Angelus Zachariæ prædicationem Baptistæ exaggerans, ait: Luc. 1. *Et multos filiorum Isr. conuertet ad Deum* q. d. qui difficilius conuertuntur, quam ethnici, &c. Videte hic decẽ in vno conuertẽdo sacerdote nequicq̃ laborare.

Inueteratio in peccato.

Dein obstinaciæ causa erat inueteratio: nam

nam diu in errore iam hæserat. Ita peccatores insoliti. Ecce *Matth.* 4. vocante Domino Iacobum & Ioannem cum patre Zebedæo, illi protinus sunt secuti: hic non.

Thomæ incredulitas excusatur.

PARS III.

Cur imperfectiones Sanctorũ cõmemorentur?

Credere est prius, & mortalis; at videre posterius, & Beatorũ.

I. NIsi videro, nõ credã. Falleris Thoma: prius credendum, quam videndũ est. Fides mortalium est in mundo: Visio, Beatorum in cœlo. 1. Iacobo Laban ait: Gen. 29. *Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias, &c.* Lia, militans Ecclesia, *erat lippa oculis*: Nam *hic in ænigmate videmus*: Rachel autem decora *facie, & venusto aspectu*: qualis triumphans Ecclesia videns *reuelata facie ad faciem, sicuti est.* Tametsi Lia fœcunda meritis in tempore gratiæ, Rachel sterilis fuerit. Quare Liam prius ducere oportet, quam Rachele perfrui. Quid? Incredulorum est, non Apostoli, velle videre, vt credant: Ioan. 6. *Quod ergo signum facis, vt videamus, & credamus?* Apostolorum vero est, Io. 6. *Nos credimus & cognouimus, quia Tu es Christus Filius Dei viui.* 2. Vbi Aug. tract. 7. in Io. *Dixit prius, Credimus, quam Cognouimus: Vt doceret, occulta Dei mysteria credenda esse, vt cognoscantur, & Fidei cognitionem esse præmittendam.* 3. Etenim ait S. Prosper lib. de vita contempl. *Non fides ex intellectu, sed intellectus ex fide nascitur.* 4. Hinc Sponsæ dicenti, Cant. 2. *Indica mihi, quem diligit anima mea, vbi cubes in meridie*: respondetur: *Murenulas aureas faciemus tibi*, ad aures sc. *vermiculatas argento*, q. d. audias prius, quã videas. Nã Ro. 10. *Fides ex auditu est* Iob 42 *Auditu auris audiui te: nũc autem oculus meus videt te* Et Thoma ais: *Nisi videro, nõ credã?*

Eius vtilitas.

Contrarium est infideliũ.

Apostolorum vero credere est.

At acceusatur. Magni & docti ægre conuertuntur.

Et Fides non est ex intellectu

Defectus Sanctorũ cur proponantur

... inueterati in peccato.

II. Thomę autem incredulitatem Deus proponi sinit, vt & aliorum Sanctorum defectus, quo nostros cognoscamus: ac emendemus exemplo: Non nos excusemus per Sanctos ad eorum contumeliam. Hi Diuis faciunt, quod Palatini Regis Hanon missis à Dauide quibus barbam & vestes illi pręsecabãt, 2. *Reg.* 10. ad vsq; verẽda. Ita ad nostram emendationem, non excusationem se peccatorem non celat. 1. Tim. 1. *Quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere quorum primus ego sum: sed ideo misericordiã consecutus sum, vt in me primum ostenderet Christus Iesus omnem patientiam: ad Informationem eorũ, qui credituri sũt illi in vitã æternã.* Ecce finẽ; *Informatio.* Bene ergo Ecclesia pariter lapsus & laudes Sanctorum proponit: sicut Romani eodẽ in curru triumphali & triumphantem & mancipium collocabant: qui, dũ cęteri eius facinora heroica prędicabant, contumelias ei, mortisq; memoriã ingereret. At nos meras Diuis laudes accinimus ex eorum & recte & male factis: ex hisce quod omissa conuersi obruerẽt Sanctis meritis. Vnde præcipua Deo laus existit, qui dat gratiam talem hominibus Octiduanam post incredulitatem (quę reliquos non mentiri, sed decipi putaret) derepente se discipulis sistit Dominus: *Infer*, ait, *digitum*, &c. O misericordiam, ô amor! Cui Thomas amore respondens pari exclamat, *Deus meus*, &c. Hunc item ante ostenderat, cum reliqui Dñm comitari in Iudæam metuerent, Thomas autẽ ad eos: *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Io. 11. Sicut Ethai Satrapa ad Dauid fugientem Absalonem: 2. Reg. 15. *Viuit Dominus, viuit Dominus meus Rex, quoniam in quocunq; loco fueris, siue in morte siue in vita; ibi erit seruus tuus.* Quæ generositas adeo placuit Dauidi, vt eum è tribus summis Ducibus constitueret vnum. Ita & illa Thomæ sic Dño placuerat, vt iam eum nõ desereret in errore. Hoc tale orabat Ezechias Rex, audito se moriturum: Isa. 38. 4. Reg. 20. *Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto:*

Mali eis abutũtur

Boni bene vtuntur.

Amor Thomæ in Domi.

Bonorum operum recordatio potens est apud Deũ & quod flectendũ.

& quod bonum est in oculis tuis fecerim. Multum valet bonorum operum recordatio apud Deum. Psalm. 131. *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius.*

PARS IV.

De conuersione S. Thomæ, & martyrio.

Incredulus à Domino seruatus est.

I. INfer *digitum tuum huc.* Visa mulier Ecclesia, *Apoc.* 12. cum XII. stellis Apostolis: Vnam Sathan iam detrahere nitebatur, qui *cauda trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram.* At obstitit ei Deus. Nam Ps. 36. *Homo cum ceciderit, non collidetur; quia Dominus supponit manum suam.* Ideo Dominus: *Vide manus meas, affer, &c.*

Quem cæcus tactu cognouit, & credidit.

Hic ille: *Dominus meus*, &c. Cæcus attrectando res cognoscit: 1. Vt Isaac, Gen. 27. *Accede huc, fili mi, vt tangam te, vtrum tu sis filius meus Esau, an non.* Ita cæcus Thomas tactu voluit explorare de Domino. Quem vere resurrexisse perfecte agnouit; non imperfecte vt deceptus Isaac: *Vox quidem vox Iacob est; sed manus sunt Esau*: 2. Dic Thoma. Psal. 76. *Deum exquisiui manibus meis nocte* incredulitatis *contra eum; & non sum deceptus.*

Mira hæc gratia fuit: Et quidē Sacerdotalis, tāgere Christū.

Quæ quanta gratia? Ab amantissima & amatissima Magdal. ipso resurrectionis die tangi noluit Dominus: Ioan. 20. *Noli me tangere.* vel ad pedes: hic vero & latus offert. Mirum? S. Ecquianam? 1. Sacerdos erat Thomas. Sacerdotibus, *Num.* 4. licebat Arcam fœderis tangere. 2. Apostoli erant Fidei testes XII. *Act.* 10. Vnde ceu, è XII. fontibus Elim, *Exod.* 15. hauriret orbis. Isa. 12. *Haurietis aquas de Fontibus* Saluatoris. 3. Apostoli erant q. exploratores terræ, tangunt, portant Ecclesiæ Botrum Christum; populumque animant ad pugnandum pro terra benedicta. 2. Pet. 1. *Non enim indoctas fabulas secuti, notam fecimus vobis D.N.I. Christum virtutem & præscientiam, sed speculatores facti illius magnitudinis.* Hanc in Thabor cominus viderat Petrus.

Ostensa plagæ mouent.

II. Antipater Idumæus, Herodis magni pater, apud Cæsarem proditionis reus cum perageretur, teste *Eccles. hist. in Antipatro*: nil respondit: pectus nudauit, cicatrices ostendit: Demum ait: *Has pro te, proque patria in prælijs excepi. sanguinem profudi crede nunc, si vis, accusatori meo, me reum esse proditionis.* Protinus absolutus est, ac insuper honoribus & præmijs auctus amplioribus. Ita suum corpus S. Thomæ aperuit Dominus: 2. Hoc & sponsæ Cant. 5. præstitit, *Aperi mihi soror mea sponsa: quia Caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.* i. Humanitas mea displagata est: vide. *Infer digitum.*

Facto, nō voce.

O Amor: reipsa, non tam voce vocat. Isa. 42. *Non clamabit vox eius, non audietur foras; calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet.* Ideo *Infer* &c. O misericordiam, & benignitatem.

Cum lapsis alijs aliter agit Dominus.

Aberrantes à Ierichο duos pie reducens acriter obiurgat ignotus: Luc. 24. *O stulti, & tardi corde ad credendum.* Longe aliter cum Thoma, vt cum ægro. *Infer,* &c. *Noli esse incredulus, sed fidelis.* è diuerso iterum, Mar. 16. *Discumbentibus* IX. *apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatem eorum.* O Domini patientiam & longanimitatem.

Reproborum est lapsos afflictos affligere.

Disce non statim vindicare delicta, refractarios desperare & peccatores. Patienter *expecta, reexpecta.* 1. Theophyl. hic, *Vide, quomodo propter vnum hominem non dedignatus est ita condescendere Dominus, & latus ostendere: vt saluet animam vnam incredulam: Ita & nos neque minimum contemnere debemus.* 2. Trucis reprobi Caini vox est: Gen. 4. *Nunquid custos fratris mei sum ego?* 3. Desperanti Iudæ: *Peccaui tradens sanguinem iustum:* reprobi reddunt: *Quid ad nos. Tu videris.* Vah! Sacerdotes hi, an latrones? Non sic Dominus cum seruo Thoma.

III. Euc-

Felix tactu visuque Thomas.

III. Euenit huic, quod Moysi; & felicius. Exo. 33. is orabat: *Si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi faciem tuam.* Hæc negabatur: tergum videre dabatur, iusso stare in foramine petræ: vbi viso fulgore exclamat Moses: *Dominator Domine Deus.* Non ei dabatur tangere. &c. Et Thomas per foramina Petræ cognito Domino, exclamat, *Dominus meus, & Deus meus!*

Lux fidei è testa emicat ipsi.

Ex confracto Domini latere emicuit lux Thomæ & Ecclesiæ: sicut *Iud.* 7. è collisis lagenis Gedeonitarum lux apparens his victoriam, istis terrorem attulit.

Datum ei plus cæteris de Christo,

Quid si S. Thomas attonitus visu in medio fuerit q. extra se factus? q.d. Quis me nunc beatior. 1. Dominus Petro claues dedit, pedes Magdalenæ, dextram latroni bono, pectus Ioanni clausum; mihi manus, pedes, latus; aperta omnia. 2. Dicat cum Regina Saba, visa Salomonis auditaque sapientia: 3. Reg. 10. *Verus est sermo, quem audiui in terra mea super sapientia tua.* 3. Quare, quod Sauli prædictum, 1. Reg. 10. *Insiliet in te spiritus Domini, & mutaberis in virum alterum.* Idem Thomæ factum est.

Bo. opera sint discreta.

At duo iussit eum Dominus: Inferre digitos in loca clauorum, id est, discretionem operum: & manum in latus, id est, operandi facultatem. Nimirum sic in Leuitico sacrificia omnia sale conspergi iubentur. Et sponsa: Cant. 5. *Manus meæ distillauerunt myrrham, & digiti mei pleni sunt myrrha probatissima*: idque omne in loco clauorum, inque latere, id est, per merita Christi passi opera pœnalia vim obtinet.

Reseruatorum Christi vulnerũ causæ.

IV. Infer, &c. q.d. Disce me, disce vulnera, causamque seruatorum. *Prima est*, vt idem post resurr. esse, quod ante fuerat, teneatur, *Chry. ho* 86. *in Io. Au. g. Ps.* 74. *Et p.* 49. *q.* 1. *Beda, Cyr.* 2. Vt signa memoriæ gerat beneficiorum, & infinitæ misericordiæ. *Haymo in Ioa.* 3. Vt irato Patri ea ostendat placando, *Amb. in vlt. Lu. Cyp. ser. de S. Baptista, Beda.* 4. Vt in extr. Iudicio electis ea ad solatium, reprobis ad tormentum exhibeat. *Haymo, &c.* 5. Vt sint ipsimet tropæa suæ generositatis inuictæ. *Amb. in vlt. Luc. Bern. ser.* 3. *de resur. Beda.* 7. Causa. Vt ea sint asyla tentatis contra dæm. car. mundum: sint pijs columbis requies optata, &c. *Bern. ser.* 61. *in Cant.* 8. Causa: Vt æternum cognoscãtur manuũ eius pro nobis, opera, pedũ labores, lateris cor, & cordis amor &c.

Credere est S. Thomę isto tactu ac visu mirificos additos fuisse animos ad Martyrium. Sicut 1. *Mach.* 6. elephantes succo mori viso in prælium exarserunt. 1. Hinc intrepide S. Thomas Calamine Indiæ vrbe se stitit lanceis transadigendum.

Animatus fuit ad martyrium

Vnde cum hasta, vt insigni, pingitur. 1. Et vero regale est insigne hasta, sicut diadema. *Virgilius* Æneam vt Regem repræsentaturus, *bina manu lato crispantem hastilia ferro*, inducit. 2. *Festus Pompeius* ait, Viris generosis olim hastas offerri solitas. 3. Ideo, ait *Plut.* statuarius Lisippus Alexandro Mag. hastam in manum dedit, insigne regium. 4. Ideo, ait *Cyril.* Deorum statuæ cum hastis ponebantur.

Hasta insigne regium est.

Captiui quoque subhastabantur: ita & S. Thomas sub hastam subiectus est Domini seruus perpetuus. Felix subhastatio: *iugum enim Domini suaue est, & onus leue*: æternumque gaudium. Amen.

Subhastatio felix.

IN FESTO S. THOMÆ APOSTOLI.

Suppleuit Enucleator.

Cum sero esset die illo, & fores essent clausæ, venit Iesus, & stetit in medio eorum. Ioan. 20.

IAcob, *Gen.* 45. audito, filium suum Ioseph viuere, dominarique Ægypto; quasi

quasi ex somno reuixit, etsi vix crederet: dicebatque, *Sufficit mihi; si adhuc Ioseph filius meus viuit. Vadam, & videbo illum; antequam moriar.* Vadit, videt, inque amplexibus ait: *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Ita S. Thomas audito Dominum resurrexisse, ait: *Non credam, nisi videro fixuram clauorum.* Visaque exclamat. *Dominus meus, & Deus meus!*

Super quo nos

I. *Quod aduersa faueant, & adiuuent.*
II. *De glorificati corporis dotibus duabus.*
III. *De transitu per ianuas clausas.*
IV. *De imprecante pacem.*
V. *De dante potestatem Apostolicam: deque vi vulnerum ostensorum.*

PARS I.

Aduersa fauent & adiuuant.

Aduersa virtutū sunt fomenta. I. SEneca refert, Demetrium vitam tribulationum expertem mari mortuo conferre solitum; quod magis, quam procellosum, sit pertimescendum. 1. *Chrysostomi* vox erat: *Prosperitas virtutis nouerca est, at vera philosophiæ mater.* 2. Vt neruus belli pecunia: ita virtutum ærumna. 3. Dabunt id vltro Philosophi mihi: Vel mundum ipsum sustentat elementorum dissidium; quod ni foret, nullæ forent generationes; perirent omnia. Quia fluxa. Ita in animis *amat ardua virtus*; & gliscit in aduersis; marcescit prosperis, ac collabascit. 4. Herbæ amare, vt absynthium, Rhabarbarum, &c. magis sunt medicæ; quam dulciaria. 6. Sal carnem conseruat: mel corrumpit. 7. Ventus succendit ignem 8. Ignis metalli scoriam excoquit, ipsum sublimat: Sic aduersa.

Sunt ea Dei beneficia necessaria. Quo maius est beneficium, à Deo ea vel immitti, vel permitti. 1. Ponendi in Ierosolymitano templo lapides aliunde politi inuehebantur. Hic animarum est polionæum: hincque per multas tribulationes in gloriam intratur.

2. Noluit Deus offerendas sibi victimas illini melle 3. Fastidit melitæos molliculos: duris assuetos amat. 4. Non farris flore; sed hordeaceis suos pauit. *Ioan.* 6. Ita mauult suos asperis durari, vt æternum durent, quam emollescere, vt putres diffluant.

Causa, vt ad Deum compellamur. II. Omnium vna est princeps causa: vt sui ad extrema tristibus perducti; ab terrenis abducti in Deum se iactent vnum, hincque petant, sperentque auxiliū. 1. Ps. 9. *Tu Domine exaltas de portis mortis.* Tob. 13. *Tu deducis ad inferos, & reducis.* 2. Anna prius sterilis, post fœcundata; sic laudat grata Deum: 1. Regum 2. *Dominus mortificat, & viuificat, deducit ad inferos, & reducit*; *Hoc ab aduersis condidicit.*

Et altius euehamur. Testis Iob, quo ex quo deiectus? Quo ex quo dein euectus? Vt eius etiam vitæ sint adiecti anni 140. videritque abnepotes.

Et auxiliator. Lazari, *Ioa.* 11. suscitatio, ad quatriduum dilata, fuit tanto admirabilior, quo inspetatior, & è verminantiore fœtore ad pristinum reparatior.

Sit venerabilior. Piscatio discipulorum, *Luc.* 5. diurna nocturnaque ni inanis fuisset; illa ad Domini iussum facta demum adeo fœliciter, minus accidisset admiranda & grata. Ita illa hodie serotina apparitio, tanto fuit oportunior ad fidem, & lætitiam; quanto insperatior. Dei auxilium nunquam serum. Nunquam sera salus.

PARS II.

De glorificati corporis dotibus duabus.

Dotes glorificati corporis duæ. DVas glorificati dotes ostendit Iesus Subtilitatem, penetrando clausa: Agilitatem, toties tam diuersis locis apparendo. Magdalenæ, vt hortulanus: Viatoribus, vt peregrinus: alijs aliter. Ita & nos glorificati, ait S. Augustinus 22. Ciuit. Dei. *Vbi volet spiritus, ibi protinus erit corpus.* *De agilitate.* 1. Consentit Sap. 3. *Sicut scintillæ in arundineto*

neto discurrent.2. Talia vidit animalia Ezechiel cap.1. *quæ ibant, & reuertebantur instar fulguris coruscantis*.3. Visa sunt quoque habere alas ad euolandum in Deum, ac pedes, ad descendendum ad nos inuocatorum Sanctorum corpora. 4 Vidit idem rotas, quæ ad motum Spiritus mouebantur. Hæc sunt glorificata corpora, spiritu agitanda quoquo versum. 5. Quam subito, *Dan*.14. ferebatur Abacuc à Spiritu ex Iudæa in Babylonem per 500. milliaria? 6. Angelorum impulsu primum mobile 24. myriadibus milliarium circumagitur. Cæteri item cœli ab assistentibus Intelligentijs agitati quanta spatia euoluunt? Celeriora tamen erunt glorificata corpora.

De subtilitate. II. *Ianuis clausis*: Idque, reditque Deus quocunque volet. Simile corpus Sanctum. 1. Penetrauit sepulcrum sigillo saluo; iam ianuas. 2. Ionam, *cap*.3. clausum & mari, & ventre ceti; eduxit tamen. 3. Ad Danielem, *ca*.14. in lacum sigillo clausum, perduxit Abacuc. 4. Clausos in fornace succensa Deus adit, præstatque illæsos. *Dan*.2.

Nil occultum Deo. Iam finge tibi peccator, nescire Deum, nec adesse, cum peccas. Quid? 1. Orcum effringit. Et *scrutatur renes Deus: Quem nullum latet secretum*.2. Vani senes, Ezechielis *capit*.2. visi clausis ostijs adorasse idola. 3, Similes illis, Ps. 93. *Dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.* Sed quid Psaltes? *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite: Qui plantat aurem, non audiet? Aut, qui finxit oculum, non considerat?* Intrat vel clausis ianuis.

PARS III.

De transitu per ianuas clausas.

I. FOelices ianuæ; quæ fidem & adiuuatis, & docetis: vt cauillationes hæreticorum per vos infringamus. Vos transiens Domini corpus ostendit dari penetrationem corporum: corpus suum nullum tunc locum occupasse: item numero idem pluribus in locis adesse posse absque loco. Quibus Sanct. Eucharistiæ mysteria constabiliuntur.

Hæretici eã negãt. Audet impietas hæretica mendacij arguere Scripturam, 1. Textum Berengarius adulterat. 2. Oecolampadius vult, ad instar furis, per fenestram se iniecisse Dominum, 3. Caluinus *l*. 4. *Instit*. *c*.17. §. 29. ait, virtute diuina clausis ianuis irrupisse, noluisseque expectare donec aperirent, qui intus morabantur: foresque pessum dedisse, ac momento reparasse. 4. Petrus Martyr, fores eum, vt ceram, emollijsse, aut rare fecisse fingit.

Concedũt alij: sed abutuntur. 1. At si ista: vbi tunc miraculum? Nam S. Patres certum affirmant id miraculum esse. 2. Prisci hæretici, vt Marcionistæ, Valentiniani, Origenistæ, veram negantes resurrectionem, istis item ianuis sic abusi sunt: Verum corpus non potest ianuis clausis intrare: sed ita Dominus intrauit: ergo verum eius corpus non erat. Maiorem orthodoxi, minorem hæretici hodierni negant, altera concessa.

Refutantur ex 1. Natiuitate. II. Atqui agite, 1. Idem nondum glorificatus, vtero clauso Matris exiuit natus: at hæc fuit penetratio corporum. Assentiuntur id nobis ipsi quoque Mahometani.

2. Resurrectione, 2. Glorificatus exijt clauso sepulcro.

3. Ascensione. 3. Ascendit super omnes cœlos idem: Atqui, Iob. 37. *hi solidissimi sunt, velut ære fusi*. nec effringi, corrumpiue queunt. In omnibus penetratio fuit dimensionum, sine loco, & corruptione alterutrius.

Occupatio obiectionum. Quod cœli dicantur aperti alibi: vt *Marc*.1. columba descendente: *Act*.7. Stephano Iesum vidente; id pro captu nostro dicitur; nec sine metaphora. Vti & *Ioa*.1. angeli sus deque scandere videbuntur. Nec

tur. Nec enim hi, vel Sanctus Spiritus, aut reuelatio oculorum egent cœlorum diuisione, cum Spiritus sint.

4. Comparatione, 4. Potest Deus, *Matt.* 19. *Luc.* 18. camelum, (seu animal, seu funem nauticum.) per foramen acus facilius adigere; quam inferre cœlo diuitem: *Hoc apud homines impoßibile est; sed apud Deum omnia poßibilia sunt.* Atqui id sine corporum penetratione non fieret: ergo hæc Deo possibilis est. Nam si per extenuationem faciendum intellexisset Dominus; etiam ea homini possibilis esset: foretque inefficax Domini demonstratio.

PARS IV.

De imprecante pacem.

Apostrophe Christi cum prosopopœia consolatoria. I. PAx vobis, ouibus, sine pastore: discipulis sine Magistro: militibus sine duce: peregrinantibus sine conductu: nauigantibus absque sidere: at dilectis mihi vt pupilla oculi. Euge agite; alleluia Psallite. *Ego sum Ipse, qui loquor vobis.*

Fidite: nolite timere Synagogam, &c. Ecce ego vici *leo de tribu Iuda*: Confregi tartara: nunc triumpho omnia. Alia quæro tropæa, vestra pectora: vt & ista expugnem, & occupem.

Age Petre: arripe fidem: spem concipe; plorare desine: elui peccata: oraui pro te: quia nescisti, quid faceres. Quin ex me paratam tibi gloriam percipe: vide, palpa: *Ego sum.*

Figura. Atque ita omnes ac singulos affatur, & animat. In primis Thomam. 1. Qualis Ioseph, *Genes.* 45. pauore exanimes fratres osculabatur, solabatur, erigebat, se in fame, in aduersis præfore ipsis, &c. Ad quæ ipsi reuixerunt; sui, Dominique admiratores: iam gaudio pectus obtinente, ac veneratione.

2. Quale fuit gaudium in Arca clausis, visa oliua frondente, per columbam allata; diluuioque remittente: *Gen.* 8. Tale Apostolis, ex causa potiore, viso Seruatore, pacificatore Iesu; victore ac fugatore partium aduersarum,

Effectus consolationis. II. Psalm. 29. *Ad vesperam demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia* angelorum iam inexplicabilis: maior ipsorum amore, doloreque antegressis. Hunc detergebat: istum succendebat. 1. Audisses spiritu confitentes, Iob. 19. *Credo, quod Redemtor meus viuit: & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum.* 2. Audisses, 1. Cor. 15. *Christus resurrexit, ergo & nos* resurgemus. 3. Audisses elatius exclamantem Thomam: *Dominus meus, & Deus meus.*

Figura. 4. Varijs varia spiritus inspirarit; quæ conferrent, 1. Vnus: Tu Samson; qui rediuiuus inferni portas sustulisti. 2. Alius; Tu Ionas, qui ex ceti ventre redditus es terræ, &c.

Similia. 3, Fœlix Theseu; qui in extricabilem Minotaurici labyrinthi exitum reperisti! 4. Prodigiosa Phœnix: ex tuopte busto crucis rediuiua! Nescit amor mori: se suscitat ex se. Vel in sepulcro, vbi putrescunt omnia, reuirescit amor.

PARS V.

De dante potestatem Apostolicam; deque vi vulnerum.

Vicarij Christi cum pari potestate. I. PAx vobis: sperate iam victorias: cœloque S. Spiritum. 1. Ecce *sicut misit me Pater & ego mitto vos.* Quid Amplius? 2. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis.* &c. Vel ab vno hoc Dijs similiores estis, quam hominibus: quin Angelis superiores. 3. Ergo *Mitto vos*, vt Cæsares, Reges, Philosophos; orbem subiugetis mihi; Noua facitis omnia. 4. Neu dubitate: *Ego sum, Palpate; & videte.* Accedite, à quo fugistis ante! Vos nunc facio bases orbis, & columnas veritatis, *eritisque mihi testes.*

Et euetu patiendi. *Palpate, videte*, & similes effici contendite. *Videte*, nec vnquam ab me oculos

los auertite: æstimate propius inspectum redemtionis pretium, & *prædicate id omni creaturæ.* Sic fatus: simul alios in viros eos repente mutauit.

Exemplū de vi ostensorū vulnerū. II. Prodit *Iosephus l. 1. de bello Iud. cap. 8.* Antipatrum, Herodis patrem, de coniuratione aduersus Cæsarem, fuisse accusatum. Audijt Antipater: Romam aduolat: oratorem non optat: Cæsari ipse pectus nudat suum; cicatrices ostentat: *Hæc*, inquit, *ô Cæsar accepta pro salute tua, non sunt proditoris tui, sed seruatoris.* Virum Cæsar amplexus etiam ab omni suspicione absoluit; arctiusque dein amauit, ac coluit; totius quoque Iudææ procuratorem constituit. *Videte* IESVM, latus, manus, ac pedes ostendentem, &c. Quantum amabitis! coletis?

Refert Xenophon l. 3. Pædiæ. Cyrus Rex Persarum bello victum, captumque Tigranem, Regem Armenorum, cum Regina mensæ suæ adhibens: illi per iocum ait: *Quanti hanc coniugem tuam redimeres?* Tigranes ait: *Regnum quod abstulisti, equidem, si haberem, libens pro ipsa darem: sique non sufficeret, adderem & sanguinem meum.* Quo motus Cyrus, regnum eis reddidit; & ipsos regno. Reuersus Rex Reginam percunctatur: *Quid tibi de Cyro videtur vxor mea? An non regno dignus?* Illa: *Nescio*, ait: *Nec enim; quid egerit, aut dixerit Cyrus, noui. Nam ita toto eo tempore captiua in te oculos animumq; habui, parato me sanguine suo redimere.* Nos quantum Regi nostro debebimus? Nil tamen postulat iam aliud; *quam, Palpate, & Videte.* Et quisquam oculum auerteret?

Fides suspecti. Amor cōiugalis.

Gratia præstita magnitudo. 1. In gratiam magnam Hebræorum, Deus olim stitit in axe solem, *Iosue 10.* At maior hic amor est & gratia, solem iustitiæ in terram descendisse. 2. Magni amoris erat traductio eorundem per mare rubrum in terram benedictam. At maioris, per sanguinem in Dei gratiam facta nostri restitutio. 3. Magnum; eos ex seruitute Ægypti exemisse, & maximis hanc plagis mulctasse: Maximum; ereptos dæmoni in libertatem filiorum Dei vindicasse.

DE FESTO NATIVITATIS Christi.

Verbum Caro factum est: & habitauit in nobis. Ioan. 1.

NOe, *Gen. 7.* (Poetis Ianus bifrons dictus; vt qui ante, postque diluuium vixerit:) arcam ingressus, vt humani generis reparator futurus, id diluuio exemtum in tuta collocauit. IESVS humanæ carnis ingressus arcam ab æternæ damnationis diluuio ereptos nos in libertatem vindicauit. Felix dies, plena miraculorum: nunciumque diei felicius! Felix Virgo parens! Felix stabulum, præsepium, fœnum; Pastores feliciores?

Super quibus nos

I. *De mysterio Incarnationis generatim.*
II. *De gemina Christi generatione.*
III. *De generatione in tempore figuræ.*
IV. *Nostra inde documenta figuris illustrata.*
V. *De inuoluto panniculis Iesulo.*
VI. *Magna, Mira, Læta, quæ acciderunt.*

PARS I.

De mysterio incarnationis generatim.

I. ISaias nouum Incarnationis mysteriū describturus, insolito more ita orditur: cap. 53. *Quis credidit auditui nostro? Et Brachium Domini cui reuelatum est? Generationem eius quis enarrabit? Qui abscissus est de terra viuentium.* Dicam: *Natiuitatem eius quis enarrabit?* 2. Ambros. l. de Patriarcha Benedict. ait, Ignorari, vndenam Rhinoceros originem trahat. At Num. 23. *Fortitudo*

Incarnatio est incomprehēsib. 1. Omnib.

2. Hominibus.

tudo eius, Christi, similis est Rhinocerotis. Ideo generatio eius ignota captui humano; non Fidei, *3. Salomõ* 3. Ignorantiam suam fatetur Salomon Prou. 30. *Tria sunt mihi difficilia: & quartum penitus ignoro. Viam aquilæ in cœlo: Viam nauis in medio mari: viam colubri super petram: & viam viri in adolescentia.* Id est, Christi Ascensionem: Passionem: & Resurrectionem: & Natiuitatem. Etenim via insueta, & ignota per B. V. Mariæ vterum transiuit sic, vti prædi- *4. Angelis.* ctum Psalm. 76. *Et vestigia eius non cognoscentur.* 4. Quin ipsi Cherubini ab exordio sui eam capere nequiuerunt. Hinc Ezech. 1. *Cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum: stabant animalia, & submittebant alas suas,* intellectus. Vox autem erat: *Verbum Caro factũ est.* Nam subijcitur: *Et similitudo hominis erat super firmamentum.*

Ideo est mysteriũ mysteriorum. Bene igitur Cyprianus serm. de Nat. Dom. *In cæteris mirabilibus quocunque modo aliquæ satisfaciunt rationes: hic solum me complectitur stupor.*

1. Adoratur nominatim tantum. II. Qua causa Ecclesia ad vocem: *Et homo factus est:* genua flectit tum admirabunda, tum venerabunda. *2. Creditur.* 2. Salomon Templo iam constructo; Arca introducta; victimis immolatis: apparenteque Dei gloria solum in nebula spissa, prostratus in genua, expansis palmis inclamat: 2. Par, 6. *Ergone credibile est, vt habitet Deus cum hominib. super terram?* Quid si vidisset apparentem *3. Cernitur oculis* ore, cultuque humano? 3. Magi in somnio Nabuchodonosoris interpretando suam ignorantiam diserte confessi aiunt, Dan. 2. *Sermo, quem tu quæris, Rex, grauis est: nec reperietur quisquam, qui indicet illum: exceptis Dijs quorum non est cum hominibus conuersatio.* Errant. Quin iam etiam cum bestijs est Dei conuersatio.

4. Prædicitur. Ita prædixerunt Prophetæ futurum. 1. Baruch. 3. *Posthæc in terris visus est: & cum hominibus conuersatus est:* 2. Ieremias 7. *Habitabo vobiscum in loco isto.* 3. Dauid Psal. 84. *Vt inhabitet gloria in terra nostra.* 4. Edixit factum Ioannes, cap 1, *Verbum Caro factum est: & habitauit in nobis:* Non in flamma rubi: non in nube; non in vertice Sinai: sed in carne nostra, in Virginis gremio. O miraculum.

4. Non ingenio capitur. O torrentem Ezechieli intranabilem! *Ezech.* 47. Eum iussu Angeli ingressus ille primum ad talos: dein ad genua: tum adusque renes: porro progressuro sic intumuere aquæ, vt perijsset; ni Angelus ipsum eripuisset. Iste torrens S. Scriptura est, 1. de Creatione: Hæc cuiuis facilis captu est. Eam Plato, & Aristoteles sat intellexerunt. 2. De iustitia Originali, deque amissione eiusdem. Hæc paulo profundior, captuque difficilior accidit. 3. De Redemtione, Incarnatione, &c. Hic torrens scripturarum est humanitus inuadabilis.

Naufragia hic hæresiarcharum. III. Nauicula rationis cum tentarunt quidam infelices: at naufragauerunt de fide. 1. Cerinthus abnegauit infantis nostri diuinitatem. Cuius impietati Ioannes scriptum à se Euangelium obiecit: vt ait Hieronymus libr. de script. Eccles. 2. Cerdo, qui duos colens Deos, Bonum, & Malum, negat Iesum vnum esse? 3. Manes Persa, Iesum negat verum assumsisse corpus: sed imaginarium. Quo in errore S. Augustinus nouem ipsos annos deerrauit. 4. Valentinus, negauit è Virgine, sed è cœlo corpus eum traxisse. 5. Nestorius Constantinop. negauit Deum ex Virgine natum fuisse, vel Crucifixum: sed merum hominem. Nam duas in Iesu personas, vti & naturas, constituebat. 6. Eutyches è contra naturas fuisse permistas, humanitatemque transisse in Diuinitatem; ac vice versa. 7. Arius pertendit Iesum meram esse creaturam: ideoque minorem Patre etiam qua Deus est: Quæ hæresis orbem obtinuit

obtinuit totum annis ducentis. 8. Donec Arianus quidam componeret Alcoranum: quo errores Mahumetanorum exorti, ac propagati hodieque dominantur. Ecce naufragia in torrente Incarnationis.

6. Occultum est. IV. Si in consilium adhibeas sensus; vides paruulum inopem; audis vagientem. Si rationem adeas; hæc dicet: Hanc incarnationem non intelligo: nescio modum, qui nascatur in tempore æternus, patiatur impassibilis; infinitus capiatur à præsepio. Quantæ hic voragines? 1. Elisæus, viduæ puero excitando, corpus corpori, membra membris eius coextendebat: sed ostium occludebat; ne cui patesceret, quod agebat. Ita hic Deus secrete se Tantum tantillo homullo coextendit. 2. Nimirum hoc est ænigma, quod Samson, (Deus per Prophetas) Philistæis (humano generi) dedit *Verbum caro factum est*: Quod non paulo difficilius est illo: Iudic. 14. *Exiuit de forti mel.* Nam Iesvs est *Leo is de tribu Iuda* simul *dulcis super mel & fauum.* Hoc ænigma hodie diuinandum proponitur. *Esseque voluit Deus.*

PARS II.

De gemina CHRISTI *Generatione.*

Generatio Iesu duplex est, æter. & temporaria. I. VT Generationes; sic & Natiuitates sunt duæ in Christo: Æterna: qua ex sinu, vel Memoria Patris Verbum natus est: Et Temporaria ex Virgine. De illa Ioan. 1 *In principio erat, &c. & habitauit in nobis.* Hac, vt homo, natus est è fœmina: vt Deus, ex virgine. 1. Vt vestis aurea, quam leuidensa byssi tela obducit, per hanc transparet: ita per humanitatem Diuinitas. Huius emicant splendor terrefecit Herodem; acciuit Magos, pastores, Angelos, stellas. 2. De vtraque Psalm. 61. *Simile.*

Semel locutus est Deus: Duo Hæc audiui: Quia Potestas Dei est: & Tibi Domine Misericordia. 3. Augustinus id exponens, ait: *Quomodo semel locutus est, & secundo sonuit. Nisi, qui Verbum intransgreßibile procedens à corde Patris suscepit carnem, vt esset homo in vtero matris.* Mira potestas, quæ hominem exaltauit ad Deum! Mira Misericordia, quæ Verbum humiliatum, & exinanitum, nostræ copulauit naturæ! *Item Potentiæ & Misericordiæ.*

II. S. Leo. *Mirabilior fit nobis in Deo humilitas; quam potestas: Et difficilius capitur diuinæ Maiestatis exinanitio, quam seruilis formæ in summa prouectio.* 5. Totum hoc duobus dicit Euangelista: *Verbum caro factum est.* *Hæc est mirabilior illa.*

Verbum ait, non *Filius*: Vt spiritalem insinuet generationem; Nil carnale cogites. Sed quomodo natus à Patre est? Psalm. 2. *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu. Ego hodie genui te*: in die illo æternitatis scilicet. *Dixit*: nam Verbum, mens, seu cogitatio Dei fuit Filius Dei; & mutuus vtriusque amor fuit S. Spiritus. Quam gloriosa illa generatio: tam obscura hodierna. *Æterna modus.*

PARS III.

De generatione temporanea.

I. Ecce Virgo partui vicina, exclusa diuersorijs, stabulum sumit campestre, cum suo corporis custode Iosepho: parit: adorat: pannis inuoluit. Hic impletæ figuræ sunt: 1. Noe, *Gen.* 8. finito damnationis diluuio, ex arca vteri progreditur, ad genus humanum instaurandum. *Figura. 1. Noe.*

2. Laterculus, *Dan.* 2. monte descendens; à nemine impulsus, statuam impietatis comminuit orbemque replet ipse, *Petra autem erat Christus*: & *Mons in vertice montium* est factus sicut Psalm. 112. *à solis ortu* *2. Lapillus.*

ortu, vsque ad occasum laudabile nomen Domini sit.

3. *Fluuius paradisi.* 3. Fluuius è paradiso voluptatis, vtero Virginis emanans Iesus est; cuius torrente aquæ viuæ peccata nostra lauantur, orbis fœcundatur. De quo Eccl. 24. *Ego quasi fluuius Dorix, ego quasi aquæ ductus exiui è paradiso.*

4. *Angelus forte in nube.* 4. Ioannes, Apoc. 10. *vidit alium Angelum fortem descendentem de cœlo, amictum nube: & iris in capite eius.* Hic *fortis* Est IESVS, & à *summo cœlo egressio eius:* amictus nube nunc carnis; post crucis: iridem seu arcum fœderis & pacis gerit.

5. *Sol oriens.* 5. Talem in nube aduentum eius prædixit Isa. 19. *Ecce, Dominus ascendet super nubem leuem*: humanitatem nullo peccato grauatam: *ingredietur Ægyptum* mundi: & commouebuntur simulacra Ægypti, idololatria, dæmones, scelera, &c. Hæ figuræ.

II. Iam Oracula Prophetarum hodie impleta sunt: & ipsa tamen figurarum plena. Mala. 4. *Orietur vobis sol iustitiæ.* Vt enim sol oriens idem est, qui ab orbe Cond. etsi recens ortus videatur: Ita IESVS, etsi natus hodie de Virgine; esse tamen hodie non cœpit. *Nam in principio erat verbum, &c.* etsi hodie *Verbum caro factum est.* 2. Zacharias Luc. 1. *Visitauit nos Oriens ex alto.*

6. *Sol retrocedens* 3. Hodie sol cursum suum vertit, & X. gradibus retrocessit; vt Ezechiæ tempore: 4. Reg. 2. Namque *Minuisti eum paulò minus ab Angelis, Deus:* quando *Verbum caro factum est:* Quanta hæc retrocessio?

7. *Os & costa Adæ* 4. Hodie ex Adæ soporati latere exempta costa est, substituta caro, formataque Eua: qua visa Adam dixit: *Hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea.* Quid hoc? Eph. 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo.* Nam Patres docent: imprimis S. August. Incarnationem fuisse designatam. Etenim Pater, Verbum quod in sinu eius intellectus delitescebat, carne cooperuit hypostaticos, vt inde Deus sit homo Deus: possitque dicere, *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.*

Ratio comparationis est. 1. Quia vt os, vel costa sub carne latet: Ita Deus sub homine. Psalm. 17. *Posuit tenebras latibulum suum.* Isa. 45. apertius: *Vere tu Deus absconditus.* 2. Vt ossa, etsi vegetentur, nil tamen sentiunt, suntque impassibilia. Ita Verbum Deus est impassibilis in se; in carne vero vel hodie pati cœpit. Impletum ergo Ioan. 19. *Os non comminuetis ex eo*: significans illæsibilem eius Diuinitatem. — 1. *Abscondita.* 2. *Impassibilis.*

3. Ossa, ait *Arist. lib. 2. de part. anim.* carnem sustentant: ita Humanitatem Diuinitas, ad tanta pro nobis agenda, patiendaque, roborauit. Vnde hanc illa sic, quasi alloquitur. Ps. 17. *Diligam te Domine: quia tu es fortitudo mea. Dominus firmamentum meum: Qui* Heb. 1. *portas omnia Verbo virtutis tuæ.* Et hic tantus in præsepio, fœno, frigore, nuditate. — 3. *Sustentatrix carnis.*

Hic natura & omnia obstupescant. *Abacuc* certe, *cap. 3.* stupens ait. *Consideraui Domine opera tua, & expaui: in medio duorum animalium cognosceris,* qui inter, imo supra choros Angelorum versabaris. — 4. *Admiranda.*

III. Sed vetuit olim Deus, Deut. 22. *Non arabis in boue simul & asino.* An forte id reseruatum fuit Filio Agricolæ? Nam hodie Dei filius in præsepio ad id sese præsentat. Ita est: hoc compare Veteris ac Nouæ legis orbem perarabit vniuersum. — 5. *Arator nouus.*

1. Et hunc Aratorem Deum & hominem quis non obstupescat? Quid Regina Sabæa illum sic stupes Salomonem, 2. *Par.* 9. vt non sit vltra in te spiritus? Hic Salomon iacet: hunc agnosce, & adora. 2. Dic cum Dan. 10. *Domine in visione tua dissolutæ sunt compages meæ & nihil in me remãsit virium: & quomodo poterit seruus Domini* — *Admirandus.*

mei

mei loqui cum Domino meo? Nihil enim remansit in me virium: sed & halitus meus intercluditur. Itan' ad Angeli conspectum: quid ad Dei? quid ad Dei Incarnati? Nec Angeli ad hoc satis obstupescunt. Quo impensius adorant.

PARS IV.

Nostra inde Documenta, item figuris illustrata.

Arca sub pellibus nobis saluti est.

I. ECce Figuras hodie elucidatas. 1. Arca Testamenti sub pellibus: Diuinitas est sub pelle carnis. Dic igitur ipse tibi, quod Dauid, 2. Reg. 7. *Videsne, quod ego habitem* in domo cedrina: & Arca Dei posita sit in medio pellium? Quod Vrias Dauidi, 2. Reg. 11. *Arca Dei & Israel & Iuda habitant in papilionibus, & Dominus meus Ioab, & serui Domini mei super faciem terræ manent: & ego ingrediar domum meam, vt comedam & bibam, & dormiam cum vxore mea. Per salutem tuam, & per salutem animæ tuæ, non faciam rem hanc.* Iesus est illa Arca: est Ioab cum seruis Angelis: est ipse Vrias sub dio cubans. At & literas habes Vriæ, Iesu, patieris, & oppetes in acie. 2. En manum Moysis à sinu productam leprosam, *Exod.* 4. Iesus est dextera Patris: Et Isa. 53. *Nos putauimus eum quasi leprosum.* Sed Ps. 76. *Hæc mutatio dexteræ Excelsi.* Qui Angelis imperabat, obsequitur hodie animalibus, coram his plorat. Et tu ô Domine, *Vt quid auertis manum tuam, & dexteram tuam de medio sinu tuo:* vt eam, quasi leprosam ostentui des mundo? *Ps.* 73.

Christo morti.

Manus Mosis producta.

Reconciliat nos Deo.

II. Alexander Magnus subacta Persia habitum assumpsit Persicum, Macedonico tamen non prorsus deposito. Vt gentis vtriusque fauorem sibi, & regnum inter ipsas stabiliret. Ita Iesus, Deus licet, tamen *habitu inuentus vt homo*, Philip. 2. reconciliationem nostrûm cum Cœlitibus, est adortus. Iona cap. 3. clamante: *Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur:* Rex regio fastu posito posuit in saccum se ac cinerem. Ita totus *in maligno positus mundus* subuerti meruerat; sed Rex IESVS in saccum se humanitatis induit, abiicit in cineres mortalitatis, pœnitet, iubet pœnitentiam cunctis, spondet gratiam. Israel idololatrica mania transfersum actus pœnitere iubetur à Moyse, *Exod.* 33. Paret, luget, ornatum ponit omnem, saccum indutus. Sed ante omnes Moyses, qui orat, seq; etiam deuouet pro populo: Ita Iesus. Et exorarunt ambo. Tantum potuit nuditas, paupertas, humilitas, patientia, pœnitentia! Tantum, ait Cyprianus serm. de Nat. *Panniculi pro purpura, pro bysso in ornatu regio lacinia!*

Præit nos ad pœnitentiam.

Exorat pro nobis.

PARS V.

De Iesulo panniculis inuoluto.

Querelæ priscorum quatuor.

I. ET *pannis eum inuoluit.* Hic ô quot inuoluta mysteria? Quatuor olim conquerebantur homines de Deo. Primum: Quod Deus inaccessibilis. Psal. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?* Secundũ: Quod manus Dei nimis essent graues. Ideo Iob 13. *Manũ tuam longe fac à me.* Tertium: Quod in loquendo nimium durus. Ideo Exod. 20. *Ne loquatur Dominus nobis: ne forte moriamur.* Quartum: Quod etsi cætera omnia placidus; Maiestate tamen inq; throno terribilis sit. Isa. 6. *Vidi Dominum super solium excelsum & eleuatum, & Seraphim stabant, & clamabant, Sanctus.* At nunc facessant querelæ, audito ab Angelis: *Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio.* Inuenietis eum non fabricantem fulmina, pestes, gladios, non inaccessum, non grauem manibus, non austerum voce, non maiestate formidabilem. Sed in campis expositum, ligatum, vagientem in præsepio.

Nunc præcisæ sunt.

Ligatus est Sãson. II. O Samsonem ligatum in sinu, non Dalilæ; sed Virginis. Vinceris, & vinciris, quia diligis. Ten' Virguncula ligat? Non: sed Amor. Vere *Amare & Sapere vix* DEO *conceditur.* At sapis. Et heu! Sapientia tua est stultitia coram hominibus. Ideo I. Cor.I. *Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Nempe, *Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes.* Hodie soluta est quæstio Iob 38. *Gratia circumscripta.* *Quis conclusit ostiis mare* infinitum gratiarum, *quando erumpebat, quasi de vulua procedens,* natum de irreserata Virgine. *Cum ponerem vestimentum eius, & caligine illud, quasi pannis infantiæ obuoluerem.* *Adam obtectus.* Adam, ne ad folia refugias; hic inuenit tibi panniculos, quibus tuam obtegat nuditatem. Tu pellibus animantum tectus exis paradiso, vt moriturus instar animalis. Hic cœlo exiit, tua tectus pelle, iam insuper panniculo se contegit: nudus olim in cruce exponendus; ac rursus in sindone munda inuoluendus. Hem, qui Cherubinos vestit lumine, agros liliis, plumis aues, operit cœlum nubibus, is hic serpit in fœno, interq; lacinulas, ac fasciolas.

Homo requisitus, & repertus est. III. Cur & in stabulo? An quia brutalem indutus naturam *homo, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus?* Tu Redemptor hominem inter bruta requiris, hospes stabuli? Vere Ps.35. *Homines & iumenta saluasti Domine. Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.* *Susceptus in curã.* Laudatur, *Luc* 10. Samaritani pietas: Tu is eras ipse; mutato nomine de parabola dicetur. Tu spoliatum, semineсem hominem in iumentum Diuinitatis imposuisti, &c. O stabulum Capitolinum! Quin Salomonianum: cui erant 41200. equorum currulum. Tibi plures Angelorum myriades.

* *
*

PARS VI.

Magna, mira, læta quæ acciderunt.

I. Ergo, vt Bernar. serm. 4. in Vigil. Nat. *Ascende Maria, Noui splendorem Solis. Pone in præsepio, inuolue pannis infantem: Nam & ipsi panni diuitiæ nostræ sunt. Pretiosiores panni Saluatoris omni purpura. Et gloriosius hoc præsepe, auratis Regum soliis, Ditior paupertas cunctis opibus, cunctisq; thesauris sæculi.* *Magna in virtutũ pretio.* S. Anselmus sermone quodam ista: *In Nato adorato.* *Archelaus,* Herodis filius, *natus in palatio, positus in lecto. Christus in diuersorio natus, in præsepio est reclinatus. Ille pretiosis inuolutus est sericis. Iste vilissimis pannis, & tamen ille contemnitur. Iste quæritur, & suppliciter adoratur.* Age anima, exi de mundi contemptis Deo palatiis; limina osculare stabuli. *In Infante Sapiente.* Descende cum pastoribus de vanitatum collibus: & præsepe hoc mirare, venerare Sapientiorem Platone; argutiorem Aristotele, Angelis maiorem. Qui dicunt cum Ioann.I. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi Vnigeniti à Patre plenum gratiæ & veritatis.* Vide, quantillus; qui orbem sustentat, ac gubernat omnia, tempora mutat & annos; regna transfert: mortificat & viuificat. *Oculi eius super gentes respiciunt.* Ps. 65.

II. Ecce tibi mutata, nouata omnia. *In Rectore præpotẽte.* I. Nam temporalitas vertit in æternitatem, seruitus in libertatem, mors in immortalitatem, humanitas quasi in Diuinitatem, peccatum in gratiam, contemptus in gloriam, paupertas in affluentiam, infirmitas in robur transiit. 2. E contra: Deus in hominem, immortalis in mortalem, passibilem, finitum, &c. Creator in creaturam, & æternus in temporalem, Dominus in seruum, &c. Virgo in matrem & virginem: Anima in Deum transiit: Deus *nouissime locutus est in Filio,* Heb.I.

Mira in contingentibus. Ad tot mira ista, quid mirum. 1. Orbem totum describi edicto Augusti? 2. Iani templum occludi, signum pacis vniuersalis? Prædictum hoc impleri necesse, Psal. 71. *Orientur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis.* 3. Quid mirum, vetari ab Augusto; neu quis Domini sibi nomen arroget? 4. Magos aduolare, trepidare Herodem: Doctores oracula consulere, Pastores audire concentus Angelorum, bouem ac asinum agnoscere præsepe Domini: Vineas Engaddi florere: corruere idola: oracula obmutescere: soles tres apparere: Romæ fontem isse oleo, inq; Tyberim influxisse. Magna hæc; at maiora illa superiora. Istis paria hæc. 1. Adamum è terra virgine formari, hunc è matre Virgine nasci. 2. A sterili vetula Isaacum, *Gen* 21. Iesum è virguncula deuota progigni. 3. Rubum, *Exod.* 3. ardere, & non comburi. 4. Vellus Gedeonæum, *Iud.* 6. irrorari, nec madescere.

Mira in præfiguratis iam repræsẽtatis.

3. Læta defunctis. III. O lætam diem hominibus, quod Redemptorem; Angelis, quod Dominum; Patribus in limbo, quod Messiam adepti sint! Quale gaudium Patribus, cum audiuere natum cunctis gentibus desideratum? Psal. 117. *Vox exultationis, & lætitiæ in tabernaculis iustorum.* Adam clamat, Hic est Arbor vitæ. Noe, hic est Arca. Abraham; hic est Benedictio mei seminis. Iacob: hæc scala mea. Moyses, hic Rubus ardens. Isaias, hic Flos de radice Iesse. Daniel; hic lapis auulsus de monte. Omnes, Hic gaudium & expectatio plebis est. Tu vero, ô homo, non gaudeas, cuius natura eo vsque euecta est, vt ei se Angeli dein submissuri sint. Ecce vel ad pastores iam aduolant gratulatum; qui ante se adorari permisere à Patriarchis, Prophetis, Ducibus, Regibus. At postea, se ab Ioanne adorari vetuerunt, Apoc. 19. *Caue, ne feceris, Conseruus tuus sum.* Nimirum hoc erat, vnde Lucifer, inuidia stimulatur, coniurationem iniit infœlix. Legem enim tulerat Deus, in Cantic. *Adorent eum omnes Angeli eius.* No. Lucifer cum sociis.

Læta viuentibus.

Vt ringatur Satan

PERORATIO.

Lætandũ. I. Exultet orbis igitur, 1. quod, qui prius fuit *Lumen de Lumine*, iam *Homo factus est* de Virgine. 2. Noua Academiis Logica nascitur, *Homo est Deus*, & conuersa, *Deus est homo* 3. Athenis Deus ignotus annuntiabitur. 4. Romæ, virginem peperisse. 5. Ierosolymis, Messiam aduenisse; orbe toto, Deum natum esse. Iam illud templum Pacis Romanum occidet, quia virgo peperit. Nam in eius dedicatione consultus Apollo respondit, tum id interiturum, cum Virgo pepererit. Teste Innocentio Papa III.

Cõparatio generationis æternæ cũ temporali II. Liquet nunc igitur, Filium Patri consubstantialem factum esse & mortalem, Naturas duas in vna Deitatis Persona hypostatice vnitas. 1. Sicq; se hanc *ad extra* communicare humanitati, Sicut *ad intra* sese vna diuina essentia tribus Personis communicat. 2. In hac generatione ad intra Verbum est increatum, & Deus. In illa est incarnatum, ac Deus homoq; simul. 3. Ibi Trinitas Creatorem, hic Binitas naturarum in Vnitate personę constituit Redemptorem. 4. Ibi tres faciunt vnum; hic duo vnum. *Verbum caro factum.*

Imitãdus ac sequendus est natus. III. Hic ergo fideles canite cum Angelis, *Gloria*: inuisite cum Pastoribus: discite nouam Theologiam, humilitatem, paupertatem, &c. audite prædicatorem in cathedra præsepij. 1. Alexander Magnus, prodit. *Q. Curtius lib.* 5. Persidem subiugaturus, ob vim nimium retrocedente exercitu, ipse descensione fa-

cta ex equo, primus niuem inuadit pedes altam; trahit exemplum pudorq́; cæteros, ſeſeq́; penetrant. Ieſus noſtra iniit frigora externa & interna: & fidenter ſequi dubitabimus? 2. Ionatham per confragoſa reptantem ſaxa, noctu in caſtra Philiſtæorum, ſuus puer affectabatur, 1. *Reg.* 14. 3. Armiger Saulis viſo, quod Saul in gladium incumberet, & ipſe in ſuum ſeſe proiectum tranſadegit. Quid nos? Tam horrida non adeunda nobis: & ſtamus, pedem ſtruimus? Quin in contraria alia omnia ruimus: ad vitia, ſuperbiam, &c.

IN FESTO S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

Video cœlos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei. Act. 7.

NAboth, 3. *Reg.* 21. quod vineam maiorum ſuorum cedere nollet Achabo Regi impio; Iezabelis Reginæ aſtu reus agitur & peragitur: vt Regis edicto fuerit lapidatus. S. Stephanus quod vineam Domini Sabbaoth, Eccleſiam prodere nollet, ab Synagoga damnatur, lapidatur.

Nos ſuper ea

I. *De præſtantia Martyrij.*
II. *De ſupplicio lapidationis, & Martyrum fortitudine.*
III. *De inuicto Protomartyrio S. Stephani.*
IV. *De viſis cœlis apertis.*
V. *De intendente in cœlum.*
VI. *De orante pro lapidatoribus ſuis.*

PARS I.

De præſtantia Martyrij.

Præſtat id omnib. MArtyrium ſua & pretij & præmij excellentia ſemper in Eccleſia fuit præ omnibus, & longe ſupra Confeſſorum Virginumq́; trophæa: teſte S. Th. 1. 2. q. 12. a. 24. 1. Nam Ioan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Charitas dat pondus operi: ſed nulla maior quam Martyrij: quod opere ipſo diligit, dans animam, id eſt, vitam. Qua quid habet pretioſius homo? *Quam dabit homo commutationem pro anima ſua?* 2. Quod ſi igitur, Matt. 19. *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratrem, &c. aut filios, aut agros propter nomen meum; centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Quanto magis, *qui perdiderit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodiet eam?* *1. Ob pretiū vitæ.* *2. Charitatis.*

II. 3. Deus, *Gen.* 22. tanti fecit paratum Abrahæ animum ad immolandum filium, vt dixerit: *Per memetipſum iuraui: Quia feciſti rem hanc, & non peperciſti vnigenito tuo propter me; benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cœli.* At ſuam dare vitam per Martyrium, quanto maius id eſt? Ergo maius & præmium. Martyres ſunt, qui Deo libere dicere poſſunt. Pſ. 43. *Propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.* 2. Si Matth. 10. *Quicunque potum dederit vni ex minimis iſtis calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine diſcipuli, non perdet mercedem ſuam:* quanto certiorem is auferet, qui dederit ſanguinem ſuum? Non vita pluris, quam eleemoſyna? Dominus, quam diſcipulus? 3. Sephora, *Exod.* 4 vt viro in circumcidendis filiis tardanti, Deumq́; offendenti, vitam ſeruaret; raptim filios recutiuit, dicens: *Sponſus ſanguinum tu mihi es*, quaſi dicat: En, quam te diligam, vt nec liberorum ſanguini pepercerim; te ſeruem: quare me redamato. Iuſtius id Martyres Chriſto dicent. 4. Si, Gen. 4. *Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra* vindictam: vt eo clamore *3. Ob contemptum omnium.* *4 Ob comparata minorum ad maius* *1. Obedientia Abrahæ.* *2. Potus aquæ.* *3. Factū Sephoræ.* *4 Sanguis Abel.*

more Deus excitaretur. Quo magis excitabitur ad gloriam impertiendam clamanti sanguini ob generositatem, fidem, &c. in patiendo.

3. Ob fructum centupli. III. Est ager hic mundus, *Matth.*13. Agricola Deus, qui seminat homines: sed in idem solum cadunt non omnes. Alij enim in latam idololatriæ viam cadunt, & ab Harpyis deuorantur. Alij in petram obstinationis: hi exarescunt, vt Iudæi. Alij in hæresum spinas: hi suffocantur. Reliqui in terram bonam: & hi fructum afferunt, tricesimum Doctores: sexagesimum Virgines: centesimum Martyres. Paulus se Apostolum Doctorum Gentium, vas electionis, &c. nominare solebat: At post carceres, verbera, vincula, gloriosius nomen vsurpans, ait: Ephes.3. *Ego Paulus vinctus Christi.* Eph.4. *Ego vinctus in Domino.* Ad Philem. *Paulus vinctus Iesu Christi.* Ita S. Stephanus meruit titulum Protomartyris hodie.

PARS II.

De supplicio Lapidationis, & Martyrum fortitudine.

I. E*licientes eum extra ciuitatem lapidabant.* Nullum isto crudelius supplicium Iudæis; & proprium blasphemorum. 1. Ita Leu.24. *Educ blasphemum extra castra: & ponant omnes qui audierunt, manus suas super caput eius, & lapidet eum vniuersus populus.* 2. Blasphemia grauior iis homicidio: par idololatriæ. Quia par vtriusque pœna. Audi leges: *Qui occiderit hominem, morte moriatur.* Seuera hæc: at seuerior de blasphemia ista: *Qui blasphemauerit Nomen Domini, morte moriatur.* Parum hoc. *Lapidibus opprimat eum omnis multitudo populi.* Par de idololatria. Leuit.20. *Si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur, populus terræ lapidabit eum.* Hodie iuramenta, sunt elegantiæ sermonis: sunt indicia magnanimi; sunt lætitiæ, sunt amicitiæ phrases: sunt sales ac lepores. Proh! Lapidatio talium vbi est? Tot in orbe non lapides sunt, quot blasphemiæ iaciuntur in Deum. Hoc vero est Deum lapidari. Lapidatio item militare olim supplicium fuit. Sic Iosue *cap.*7. obruit Achanum, prædæ vetitæ Ierichuntinæ reum. Ad eandem damnabuntur & iniqui Exactores regij. Sic Aduram, 3.*Reg.*12. super rationes Roboami constitutus, quod exhauriret populum, à populo lapidatur. Verbo: Lapidatio summum habebatur Iudæis supplicium. Vnde & Deus Israelitis vltima minatus per Ezechielem, *cap.*16. istam eis minatur ab hostibus euenturam. 2. Et Apostolus eam inter Martyrum tormenta sæuiora recenset. Hebr.11. *Ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt.* 3. Ab lapidatione sibi metuebat Moses, vt eam ab Deo auerti precaretur: Exod.17. *Quid faciam populo huic? Adhuc paululum, & lapidabit me.*

Lapidationis supplicium, olim grauissimum fuit 1. Idololatrarũ 2. Blasphemorum. — *3. Fuit militum.* — *4 Depeculatorum.* — *5. Deo inobedientiũ* — *6. Martyrum.*

II Quo admirabilior in S. Stephano gratia fuit constantiæ, martyriumq; gloriosius: qui tantum non ad lapidationem contraxit animum: Vt etiam *ei lapides torrentis dulces fuerint.* Vt furor lapidantium, robur esset lapidati. Non tot illi lapides populus, quot gratiarum vires ei Deus adiiciebat. Vere Psalm.67. *Mirabilis Deus in Sanctis suis! Deus Israel ipse dabit virtutem, & fortitudinem plebi suæ.* 1. Est *Fortitudo* propria Martyrum. Ideo *Hebr.* 11. dicuntur *Fortes facti in bello* vitæ. 2. Quis lectulus ille Salomonis, *Cant.*3. quem circumstant *sexaginta fortissimi ex Israel, tenentes gladios?* Status est Ecclesiæ: cuius Fortes sunt Martyres: quibus, vt excubitoribus, gladios dedit animosus Deus. 3. Ecce, *Cant.*4. Similis Ecclesia turri est, septem propugnaculis,

S. Stephano est 1. Dulce. — *2. Cos fortitudinis.* — *Martyres sũt fortes Ecclesiæ.*

septem donis Spiritus Sancti, munitæ: ex qua *mille clypei dependent, & omnis armatura fortium:* vt fides, constantia, patientia, castitas, &c. 1. Israelitis Chananæos oppugnaturis mandat Deus, neruum virorum educi in campum. Num. 1. *Tollite summam vniuersæ congregationis filiorum Israel, omnium virorum fortium ex Israel.* Idem in Ecclesia sua obseruat. Ipse delectum agit. 2. Iosue, *cap.* 1. Dux populi, monet fortissimum quemque præire alios, terramq; inuadere promissam. Ita Iesus Dux, Martyres in acie nobis præstruit imbellioribus, vt primipilos.

Anteeũt cæteros exemplo fideles.

PARS III.

De inuicto Protomartyrio S. Stephani.

1. Impauidus fuit.

I. EXemplum cape ex S. Stephano, per saxa, per dira præeunte, Martyrum ductore: derisorem ore mortis, ac tyrannorum. Ecce tibi; vt Virgil. canit.

Veluti magno in populo cum sæpe coorta est
Seditio, sæuitq; animis ignobile vulgus:
Iamq; faces, & saxa volant: furor arma ministrat.

2. Inuictus.

In vnum omnes Stephanum: vincitur, palo astringitur, obruitur.

Sed nil agitis rabidi. Nam, 1.

Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.

Mons hic Atho est, qui fulmina ridet.

2. Hic ille est, de quo Ierem. 1. *Ego dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æneum super omnem terram. Bellabunt aduersum te; & non præualebunt. Quia Ego tecum sum, dicit Dominus.*

3. Vicinior Deo, quo afflictior.

Vt Arca Noe, *Gen.* 8. salus orbis, generisq; humani seruatrix, quo procellæ surgebant altius, ventiq; sæuiores, hoc illa cœlo fiebat propior. Similis Stephano in pelago lapidoso. Et quo vsque eueheris? *Video*, ais, *cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.* Iacob, *Gen.* 28. vidit scalam cœlo terræq; contiguam, sursumq; scandi ab Angelis. Heri ea scala fuit demonstrata; cœlum Diuinitate, terram Humanitate contingens. Per eam Magni consilij Angelus Iesus, *Isa.* 9. descendit heri, hodie ascendit Angelus Stephanus. Nam *Intuentes omnes, qui sedebant in Concilio, viderunt faciem eius, tanquam faciem Angeli.* Erat is, quale Summi Pontificis Rationale, Sancta Sanctorum ingressuri. Ex puro id auro erat, præferens gemmarum ordines quatuor; in quibus nomina Tribuum duodecim. Talis hic ad pectus Iesu, aureus totus charitate, & gemmeus charismatis. Ezech. 28. *Omnis lapis pretiosus ornamentum tuum, & in medio lapidum ignitorum ambulasti.*

4. Angelus in scala cœli.

5. Plenus gratia.

Protomartyrij prærogatiuæ.

II. Quod Iacob ad Ruben, idem Iesus ad Stephanum. Gen. 49. *Ruben primogenitus meus* Martyrum. 2. *Tu fortitudo mea* Ecclesiæ. 3. *Et principium doloris mei* persecutionum. 4. *Prior in donis* charismatum. 5. *Maior in imperio* cœlorum. 6. Vere Ruben, id est, *Videns filium*, is talis est. Ait enim: *Video cœlos apertos*, &c. 7. Quid ni de te accipiatur istud, Ps. 88. *Ego primogenitum ponam illum, excelsum præ Regibus terræ?*

Comparationibus minorum illustratur.

1. Qui in oppugnatione primus scandit muros aut vallum, inuadit vrbem vel castra; is præ omnibus laudem fert primam ac honorem. Sic Ioab, 1. *Par.* 6. quod primus in muros Ierosolymitanos euasisset, Dux fit exercitus. An non *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud?* Horum primus est Stephanus.

Inuasor primus 1. Solymæ Ioab.

2. Maris rubri Aminadab.

2. Aminadab, totius Tribus Iuda Princeps, quod primus mare rubrum inuasisset, metuentibus cæteris antegrediens; Deus Tribui eius regnum contulit, & sanctificationem. De quo Ps. 113. *In exitu Israel de AEgypto, facta est Iudæa sanctificatio eius.* Talis Stephanus

in mare Martyrum primus. Idcirco *in memoria æterna erit iustus.* Et, *Ponam illum excelſum præ Regibus terræ.*

3 Dux Ceruorum.

3. Cerui ſimilis eſt, cæterorum per flumen tranantium ductoris, in cuius dorſum ſecundus cornua reclinans, alterq́; in alterius deinceps, ſic flumen euadunt. Sic ad Beatorum inſulas Stephanum ſecuti Martyres euaſerant. Pſ. 65. *Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium.*

4. Martyres primi.

4. In Lege naturæ, primus martyr Abel, *Gen.* 3. In Moſaica, primus Achimelech, ab Saule cum LXXX. Sacerdotibus contrucidatus, 1. *Reg* 22. Inter Prophetas, Zacharias. In Apoſtolis, Iacobus. Stephanus inter cæteros primus.

5. Victor leonis.

5. Celebratur Banaias, inter fortes Dauidis, 2. *Reg.* 23. quod ſolus inuaſorem diſcerpſiſſet leonem manibus, in ſummo hyemis rigore. Laudabilior Stephanus; in frigore ſæuiſſimo perſecutionis, victor mortis & Satanæ, ac cœlorum effractor.

PARS IV.

De viſis cœlis apertis.

Gratulatio de apertis cœlis.

I. VIdeo cœlos apertos, quaſi dicat: Eia agite, mortales; Clauſi ab annis 5000. cœli, vltro ſe nobis pandunt; rupit repagula Ieſus: remouit Cherubinum, rhomphæa horribilem flammea, cuſtodem aditus paradiſiaci: Numen iratum placauit; portionem noſtri, noſtram naturam ad Patris dexteram collocauit; ſedes inter Diuos nobis parauit. Huc inuitat, hic nos expectat, hinc noſtra ſpectat. *Video* cœlos, Ieſum, Angelos, Patriarchas, &c.

Viſionis amplificatio à minori.

1. Parum præ hoc, quod Iacob vidit *Gen.* 28. Scalam & Angelos. 2. Parum, quod Ioſue, *cap.* 10 Solem ſtare iuſſit, ac vidit. Aliam vidit Scalam ac Solem Stephanus, &c. 3. Si omnes Chriſtiani, 1. Cor. 4. *Spectaculum facti ſumus mundo, Angelis & hominibus*, quale Stephanus hodie fuerit? Vidit, & viſus eſt.

Viſionis effectus.

1. Deſiderium patiendi.

II. Saxa inter crepitantia clamat: *Video cœlos*, quaſi dicat: Agite dum carnifices ſtrenui, ictus ingeminate, contendite vires, vitam mihi exturbate: Sepeliar ſaxis, vt fruar cœlis. *Video*, quod *non ſunt condigna paßiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*, Roman. 8.

2. Patria.

Vt, qui diu iactati in Oceano, denique terram procul proſpiciunt, exclamant: Terra, Terra: Vt illi apud Virgil.

Italiam, Italiam primus conclamat Achates.
Italiam ſocij læto clamore ſalutant.

Ita Stephanus portum ſalutis ſalutat: *Video cœlos*, &c. Enauigato ſalo, iſthanc intrabo ſalutem.

3 Gaudiū de ſalute.

O gaudia, ô fœlicitas mea quanta? *Certus ſum, quia nec mors, nec tribulatio me ſeparabit à Chriſto.*

4. Inſpiratio Chriſti ipſum animātis

Hunc dicere audio. 1. Stephane: *Per multas tribulationes oportet intrare in regnum cœlorum.* Act. 14. Suſtine tu, 1. Saxa, 2. ſecus pedes Saulis: Ego ſuſtinui crucem, 2. inter latrones. Tu vides cœlos apertos, ego opertos caligine. Tu me ſtantem: at Patrem iratum ego. 3. Phocion, dux Athen. ab ingrata patria damnatus ad mortem, Tudippum in eadem damnatione ſocium, ſed animo fractum, ſic affatur: *Non tibi ſatis eſt, cum Phocione mori?* Ita quaſi ad Stephanum Ieſus: Non tibi ſatis, cum Chriſto extra portas oppetere.

Viſio viſionum incomparabilis.

III. Fœlix Stephane! Vides; quæ præcedentium nemo. Vidit Arcam Noe: Abraham Angelos: Iacob ſcalam: Moſes rubum: Aaron virgam: Gedeon vellus: Ioſue ſolem ſtantem: Ieremias virgam vigilantem: Ezechiel Seraphinos: Daniel giganteæ vaſtitatis Virum: Alij alia: Cœlos apertos nemo. At tu: ô priuilegium.

Prolepsis. Quid ais, Paule? 1.Cor.12. *Nec oculus vidit, nec auris aud. nec in cor hom. ascend. quæ Deus præpar. dilig. se.* Vidit Diaconus Stephanus. O oculum plusquam lynceum! Diuine ocule, quo te penetras? Vltra vndecimum cœlum Empyreum. Nam *intendens in cœlum, vidit gloriam Dei, & Filium hominis.*

PARS V.

De intendente in cœlum.

Suspectio cœli est salutaris, seu Contemplatio cœlestium. I. BEata oculorum intentio! 1. Non aliò diuerte; huc intende oculos. Ita Ps.122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.* 2. Et Ps.120. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.* 3. Ita Iesus Lazarum suscitaturus, in cœlum intendit, *Ioan.* 11. 4. Ita mater Machabeorum natu minimum animabat, 2. Machab. 7. *Peto, nate, vt aspicias in cœlum: Ita fiet, vt non timeas carnificem istum.*

Animat. 1. Omnino hæc in cœlum suspectio Thersites mutat in Hercules: acerba reddit dulcia: impossibilia visa, fieri posse docet. 2. Hieronymus Eustochium Virginem Romanam huc vertit: *Præsentis*, ait, *laboris tibi ante oculos pinge mercedem, quam nec oculus vidit, &c.* 3. Huius scintillam duntaxat vidit Paulus, & exclamauit: Act.9. *Domine, quid me vis facere?* An mundum temnere, fugere, mortes subire? &c. Tanti est, cœlestis gloriæ contemplatio? Cœlos illa videt apertos.

Cœli nec sunt scissi II. Quid hic dicitis Philosophi? Cœline se didunt? Frangine queunt? *Solidißimi sunt cœli, & tanquam ære fusi*, Iob 37. Sed quæ isthuc acies penetret? Quanta sit fissura oportet; cum Sol tantus videatur esse tantulus? Quam color micans, vt videri queat? Esto: sint cœlorum corpora Diaphana: vt per quæ septena, etiam stellæ in firmamento nobis conspici queant. Non tamen Stephanæa visio esse naturalis potuit. 1. Erat, qualis Ezechielis cap. 1. *Cœli aperti sunt, & vidi visiones.* 2. Qualis Apoc. 4. *Ecce ostium apertum est in cœlo.* 3. Qualis *Matth.* 3. in baptismo Christi, *Cœli aperti sunt.* Ita se, suaq; Deus simpliciorum accommodat captui. 4. Sicut in diluuio dicitur: cataractas cœli reseratas: vt vis pluuiæ significetur. Deinde Creator animarum, Dominus est potentiæ imaginatiuæ: huic exhibet quæ vult in imagine: Ita Stephanæa visio imaginaria fuit: vt partes hiantes viderentur densiores; hiatus ipse rarescens perspicuus. Cuius artificij & pictoribus est vsus, dum fenestram, aut hiatum adumbrant. Ita Suarez de Baptismo Christi. Apud Lyram tamen hic tres referuntur sententiæ. 1. *Aug. ser.* 99. *de diuers. Greg. & Nyss.* Visionem fuisse mentalem: qua adeo Deum ac Trinitatem viderit. 2. Fuisse imaginariam: impressis à Deo speciebus istis in mentem Stephani. Id quod Prophetis familiare. Ita *Tostatus* post multos. 3. Visionem fuisse corpoream, indita oculis viuacitas, vt eò se penetrare possent, videretq; Iesum, vt Angeli videri solent. Ita *Caietanus* cum multis. Neque tamen Deum ipsum, ait, vidisse potuit. Quia *Deum nemo vidit vnquam*: sed claritatem, quæ Dei præsentiam includeret. Ita Scriptura gloriam Dei visam exprimit per quiddam illustre. 1. Vt 3. *Reg.* 8. cum Templum repletum esse Dei Gloria dicitur apparente fumo. 2. Item *Exod.* 40. in Tabernaculo Moysis. 3. Item *Luc.* 1. de splendore pastoribus viso. 4. Vnde Hier. in Epist. ad Gal. l. 3. c. 5. *Significat in Scripturis, vox gloria, cum augustius aliquid, atque diuinius se præbet obtutibus.*

Nec visu penetrati.

Sed imaginaria visio fuit impressa.

Sententiæ tres de visione.

Quid sit Videre gloriam Dei.

PARS VI.

De orante pro lapidantibus.

I. DOmine Iesu suscipe spiritum meum: Et Ignosce, ne statuas illis hoc peccatum. Gemina *dum.* chari-

charitas hæc: Proximi, vt sui. Didicit ab Magistro: *Pater ignosce illis: quia nesciunt, quid faciunt.* q. d. Grande peccatum est, sed maior ignorantia: putant latronem quendam se morti addicere. Et adhuc quisquam inimicitias alet? *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.*

Vindicta cupiditas est execrabilis. Quo detestabiliora sunt odia, atque vindictæ. I. Audi Iacob iam moriturum, Gen. 49. *Simeon & Leui fratres, vasa iniquitatis bellantia: in consilium eorum non veniet anima mea; & in cœtu illorum non sit gloria mea. Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura.* Quia Sichemitas trucidarant, auidi vindictæ. Iesus qua maledictione feriet similes illis?

Ergo Cor lasum Deo offerendum. II. Voluit Deus *Leu.* 7. in dedicatione Tabernaculi ab Principibus tribuum argentea offerri acetabula: Quo nos iubemur Deo corda offerre irarum, odijque plena & acetosa; atque amore Dei remittere offensas. Prou. 23. *Fili, præbe mihi cor iratum, vt fiat placatum.* Relinque *mihi vindictam, & ego retribuam.* Roman. 12.

Cauendumque odium. 1. Num. 6. Lex est: *Vir, siue mulier cum fecerit votum, vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare; à vino & omni, quod inebriare potest, abstinebunt: acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quicquid de vua exprimitur, non bibent.* Acetum nihil est Deo curæ: sed quod in pectore est acetum iræ; istud significabatur, ac vetabatur; quia rationem obfuscat, & euertit. 2. Dominus moriturus aceto potari se permisit; vt nostras aceti fęces exhauriret. At quot etiamnum sunt acetosæ spongiæ, scilicet animæ?

Exemplo Christi columba. 3. Non talis sponsus. *Cant.* 4. cui oculi sunt columbarum, queis nil fellis inest; non oculus toruus. Talis Stephanus.

Cæsaris. 4. Cicer. pro Ligario coram Cæsare, iam Dictatore, perorans, ait: *Nihil obliuisci soles, nisi iniurias.* quasi dicat: Vno hoc omnes victorias vincis tuas; ac tropæa: recipiendoque in gratiam omnes, Deo similis es. Stephanus quid non ignoscebat dicens: *Ne statuas illis, &c.*

Orandū pro malefacientibus. Aristides præclare de patria meritus cum proscriptus exiret vrbe Athen. in exilium; flexis humi genibus orabat Deos suspiciens: neu hanc in se iniuriam vindicare velint. At Stephanus ad mortem etiam eijcitur, non tantum in exilium.

IN FESTO S. IOANNIS EVANGELISTÆ.

Hic est Discipulus, quem diligebat Iesus. Ioan. 21.

IAcob, *Gen.* 37. in XII. filijs Iosephum, natu minimum maxime diligebat: Iesus Ioannem.

Circa quod nos

I. *De gratitudine.*
II. *De S. Ioannis prærogatiuis nonnullis.*
III. *De dilecti nomine, & Accubitu supra pectus Domini.*
IV. *De Tutela Matris Iesu credita Ioanni.*
V. *De quæsito,* Quid autem hic.
VI. *De permanentia S. Ioannis.*

PARS I.

De gratitudine.

Iusti sunt Deo grati, cui tribuunt omnia. I. PRiscis sancta semper, solennisque beneficiorum Dei memoria colebatur. 1. Psalm. 65. *Venite, audite, & narrabo omnes, qui timetis Deum; quanta fecit animæ meæ.* 2. Ita & Iacob sciscitanti Esau ait, Genes. 33. *Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo tuo.* Bonorum dein partem offerens ait. *Accipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donauit mihi Deus tribuens omnia.* 3. At

Secus improbi. Esau seruus Deo nil attribuit. *Habeo,* ait, *plurima frater mi, tua tibi sint.* 4. Ioseph. Genesis quadragesimoquinto. *Deus fecit me Dominum vniuersæ domus Pharaonis ac principem in omni terra Ægypti.* Non ait: Pharao fecit.

Signis vtuntur memoria in prolibus. II. Eidem *Gen.* 41. filiorum primo nomen indidit *Manasses*: id est: *Obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum* : Alteri *Ephraim*: id est: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.*

In locis. Exploratores duo *Iosue, cap.* 2. adiurati ab Raab meretrice in Iericho, vt gratiam redhibeant olim; volunt signum memoriæ sibi fieri in loco accepti beneficij, funiculum coccineum in fenestra, per quam dimiserat eos. Ars bella memoriæ? 3. *In monumentis.* Deus similem docet Israelitas, ad memoriam transiti Iordanis. Iubet Iosuæ. capit. quarto. *Elige XII. viros, singulos per singulas tribus, & præcipe eis; vt tollant de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pedes Sacerdotum, XII. lapides durissimos: quos ponetis in loco castrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria.* Ex XII. tribubus, non vna vult eligi viros, vt ostendat commune esse beneficium. Et lapides durissimos, non quosuis, vt perennet memoria. 4. *In reliquiis.* Eadem de causa, *Ioan.* 6. colligi fragmenta iubet ex V. panibus, & duobus piscibus, quibus cibarat 5000. hominum. 5. *In Actis.* Assuerus in somnis, *Esth.* 6. annales euoluit, vbi benefactorum sibi præstita recensebantur officia, quique nondum remuneratus erat, iubet compensari. In quibus & Mardochæus eximius Annales nostri Euangelium est. Hic quanta? At nos quam ingrati? 6. *In dictis.* Tanto gratior Ioannes; gratitudinem suam hisce testatam relinquens. *Hic est discipulus, quem diligebat Iesus.*

PARS II.

De S. Ioannis Prærogatiuis nonnullis.

1. Euangelistarũ est maximus. I. IOannes, frater Iacobi maioris, Zebedæanus; Apostolorum natu minimus, Euangelistarum erat maximus, Ezech. 1. *Facies Aquilæ desuper ipsorum quatuor*: id est, *2. Visu mentis acutissimus.* Ioan. ait Aug. ho. 1. in Apoc. Greg. Mor. 31. c. 33. Hier. &c. Vt enim aquila nil fulmina metuit, solemque fixis intuetur; Ita Ioa. nil tormenta vlla, ipsam intuens Diuinitatem, & alios, & se ipsum superauit. Bene Ezec. 17. *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, & varietate vertit ad Libanum,* mõtem gloriosum Deum, *& tulit medullam Cedri*, Diuinitatem Filij protulit explicatiorem. O volatum!

Ps. 17. *Ascendit super Cherubin, & volauit super pennas ventorum.* Vbi Aug. intelligit scientiæ altitudinem. Per Cherub. cum alis duabus, vtramque naturam Christi: Per pennas, Angelorum & Apostolorum, ac Philosophorum scientias. Nimirum ideo doctus, quia *Hic est discipulus quem diligebat Iesus.* *3. Volatu scientiæ altissimus.*

Dignus Magistro Discipulus! Iactet se Alexander Aristotele Magistro. At *Beatus, quem Tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.* Ps. 93. Referunt Magistrũ Scripta. In Apocalypsi, ait *Hier.* tot esse sacramenta, quot verba. *Chrys.* ait etiam Angelos ab eo mysteria quædam didicisse. An ideo Marcus c. 3. eum filium tonitrui appellat, quod cœlesti; non humana voce loquatur? Consentit Ps. 76. *Vox tonitrui tui in rota*; Ezechielæa scilicet. *4. Doctorum Deo doctissimus.*

II. Doctrinæ par Prophetia fuit Ioannis. Apoc. 1. *Beatus, qui audit verba prophetiæ huius, & seruat quæ in ea scripta sunt.* Eminus videntes alij prophetarunt; at hic ex Prophetati pectore hausit. *5. Prophetarum summus.*

Martyr idem est quarto. 1. Sub Cruce 2. Veneno propinato, & hausto. Quo impletum. *Calicem meum bibetis.* 3. Exul in Pathmo factus à Domitiano. Namque ad mortem ciuilem referunt I. C. exlium. 4. Suasu Tyanæi Magi Romam est euocatus, iussu Domitiani, & in oleum bulliens coniectus; sed *in oleum igneum demersus, nil passus est*, ait Tertull. l. de præscript. hær. *6. Martyr quartum.*

Quod autem vitam non violenter amisit, non ideo martyrium amisit. Nam Deus

Deus nunquam edit miracula in damnum alterius, atqui, Ioannem seruando innoxium à veneno. & oleo, affecisset damno erepti martyrij per miracula. Quin *Chryſ. hom.66. in Matt. & 27. in Ep. ad Gal.* ait promissum ei Martyrium istis fuisse. *Calicem meum bibetis.* Ad hæc alijs Apostolis, omnibus data Martyrij gratia, & huic vni, *quem diligebat Iesus*: negata fuisset? Quædam hæc iniuria foret.

PARS III.

De Dilecti Nomine, & Accubitu.

7. Nomen Dilecti singulare est. I. IAm nomen tale *Discipulus, quem diligebat Iesus*, cui vnquam simile? De iesu, Heb.1. *Tanto melior Angelis effectus, quanto excellentius præ illis nomen hæreditauit.* Sed illud Ioannis post Hoc, & Mariæ, est omnium excellentissimum &c. O. delicium Iesu! *Dedit hic illi nomen, quod est super omne nomen.* Philip.2. profectò *Melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ.* Prouerb. 22.

Commune Ioanni cum Christo. Sed & commune hoc illi nomen cum Christo. Hic enim in V.T. sic audiebat: Pſ. 28. *Dilectus quemadmodum filius vnicornis.* Et Cant.2. *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Matth. 17. *Hic est Filius meus Dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Ita & Ioannes.

Quia Amico. Ratio. Quia *amicorum communia sunt omnia.* 1. Et Iesus quos amat; sibi similat. Ro.8. *Quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui:* At qui is erat, *quem diligebat Iesus*, ergo. 2. Magni facta amicitia est Chusai cum Dauid, 2. *Reg.* 16. vt antonomasticos diceretur *Amicus Dauid.* Sed nihil ad Iesum & Ioannem. 3. Non iam de Rachaelis suauio Beniamino dic Moyses Deuter. 33. *Beniamin amantissimus Domini inter humeros requieſcet.* Nam Ioannes etiam *ſupra pectus* Iesu: Et Iesus super humerum Ioannis recubuit. Vere tale *nec oculus vidit, nec auris audiuit: nec in cor hominis aſcendit.* 1. Cor.2. Ioan.9. *A ſæculo non est auditum.*

II. O. amor! ô honor! 1. In vtero sanctificatus: educatus in deserto: maior è mulieribus non natus; & tamen adhuc corrigiam soluere Christi indignus? 2. Magdalena, *Luc.* 17. videre etiam metuens, ad pedes accidit retro. 3. Thomas *Luc.* 24. digito latus tangere veretur. 4. Petrus, Luc.5. *Exi à me domine: quia homo peccator sum.* At Ioannes corpus totum sibi cum Iesu commune habet. 5. Sponsa gloriatur; Cant, 2. *Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Spiritalis iste amplexus est: at Ioannis etiam corporalis. Limites amicitiæ transcendit hoc, in sinu requiescere amici 6. Iacob, *Gen.* 28. indormiens lapidi, mira vidit: Mirissima Ioannes innixus Petræ. Hæc illi schola, & oceanus scientiæ. 7, Aquila, ait *Plut.* pullum cordatius amat eum, quem ex ouo ad cor viciniore exclusit, dum ouis incubaret. Ita Ioannem Iesus ideo & *ſicut aquila prouocans ad volandum*, Deut. 32 ipsum euexit. *8. Accubitus supra pectus incomparabilis. Erat quietis. Doctrinæ Amoris.*

PARS III.

De custodia Mariæ concredita Ioanni.

I. PAuca, quæ dixi, hominis cum Deo familiaritatis argumenta: At hoc omnem familiaritatem excedit, Deiparæ esse custodem, ac filium: Reginæ cœlorum asseclam esse primum, vt Tutorem, solenni testamento Crucis constitutum. Iesus Animam Patri; Mariam Ioanni cōmisit; idque in Cruce; vbi de summa rei agebatur tantæ. Quare ipsam quoque circumduxit in Asiam secum. Vt liquet ex Epist, Conc. Ephesini ad Clerum Constantinopolitanum. *Datur ea vni.*

1. Ioseph, *Gen.* 39. ita gloriatur, & iuste. *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quod habeat in domo sua, quod non in mea sit poteſtate.* Quanto iustius Ioannes? *Vt fidissimo procuratori.*

2. Iacob

Pignus eximium. Figura. Prima. 2. Iacob moriens ſuum erga Ioſeph amorem ſingularem iſtis teſtatur: Gen. 48. *En ego morior: & erit Deus vobiſcum, reducetque vos in terram Patrum veſtrorum. Et tibi do partem vnam extra fratres tuos: quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, & arcu meo.* Ita ſuum amorem in Ioannem Ieſus teſtatur data ei Matre: quam præſeruauit à peccato Adæ per Crucem & Paſſionis meritum.

Secunda. 3. Ioſeph, *Gen.* 44. in ſacco iunioris Beniamini ſuum argenteum ſcyphum includebat. Atqui Rupertus ad iſtud Cantic. 7. *Vmbilicus tuus ſicut crater tornatilis, nullis indigens poculis*: ait, B. V. Mariam iſtum fuiſſe ſcyphum. Et ille in ſaccum quaſi, inque cuſtodiam Ioannis includitur.

Inde Ioanni dignitas ſingularis. II. Hinc Dignitas Ioannis eſt, quanta maxima. 1. Aman, *Eſth.* 5. gloriatur: *Nullum alium Regina Eſther vocauit ad conuiuium cum Rege præter me*, Ad Reginę Angelorum contubernium etiam ſolum Ioannem Ieſus. 2. Eliſæo, 4. *Reg.* 2. maximi erat pallium Eliæ relictum ab rapto. Sed B. V. pallium fuit Ieſu, ex qua ſuam Diuinitatem texit: ſub quo vmbratur, ac meridionatur Eccleſia. Et hoc in ſuo raptu; in cruce facto, Ieſus reliquit Ioanni, pignus amoris, ac honoris.

Vtilitas ſpiritalis. 1. Si igitur domui Obededom benedixit Deus, 2. *Reg.* 6. ob receptam Arcam: quid non Ioanni, annos XV. Deiparæ cuſtodi ac nutricio? 2. Si Baptiſta in vtero ſanctificatus fuit, ad vnam Mariæ ſalutationem, *Luc.* 1. Quid Euangeliſta ex tanta cohabitatione? Hic hominem lingua, vox, oratio, ratio deficiant neceſſe eſt: ad tantas gratias, & vel vnum iſtum Dei, Deiparæque amorem mutuum adumbrandum.

Auctoritas intercedendi. Si enim ad ſolam Ioſuæ vocem ſol curſum ſtitit, *Ioſ* 10. ad Eliæ verba ignis cœlo bis lapſus, 4. *Reg.* 1. Quæ vis erit vocis Ioannæ ad Ieſum, vel Mariam, pro re quacumque? Si magna ſeruos Dei, ſi & Amicorum Dei auctoritas tanta: quanta talis Dilectæ?

PARS V.

De quæſito: Quid autem hic?

I. DIcente Ieſu ad Petrum de futuro eius martyrio. *Sequere me*: id eſt, corporali paſſu, vt Theophyl. Vel, vt Theodorus Heracl. & Rupert. per viam crucis: Is de Ioanne ſubijcit: *Hic autem quid?* Quod varie accipitur.

Explicatio, Videtur eſſe curioſitas Petri ſcire cupidi, quæ alium attinent. 1. Iſtud in ſe deplorat Pſ. 37. *Et lumen oculorum meorum, & ipſum non eſt mecum*: ſed in aliorum eſt factis; ac vita. 2. Similes curioſi ſunt oculo omnia tuenti, præter ſe; Ita in ſuis *oculos habent, & non videbunt, &c.* 3. Adam omnium creaturarum naturas penitiſſime peruidebat: ſibi tamen aptum nomen indere nequibat. Similis curioſus. Sed alius: *quid ad te?* 1. Curioſitas.

2. *Explicatio.* Quibuſdam videtur ſapere inuidiam, vel æmulationem iſtud *Hic quid?* quaſi dicat: Ego ad mortem deſtinor: Hic an immortalis erit? Quid Petre? cum audis: *Paſce oues meas:* ſuper omnes euectus; cur non item quæris *Hic quid?* Velles illum habere ſocium dolorum; & non honorum? Miſer es hac parte: Nam *ſolatium eſt miſeris habere ſocium in pœnis.* Vellet decaudata vulpecula cæteras ſui eſſe ſimiles. 2. Æmulatio fraterna.

II. *Tertia.* Nolim tamen notam æmulationis impingere S. Petro. Si enim in transfiguratione voluit ſocium gloriæ Moyſen & Eliam; non ſe ſolum; *Matt.* 17. Quanto magis Ioanni non inuiderit gloriam? Proin ad fauorem potius interpretabor: *Hic quid*: q. d. Me Paſtorem conſtituiſti, & occidar: quid tunc ouibus fiet deſertis: & hoc meo fratre tam dilecto. 3. Fauor Petri fraternus.

Vt Superioris pro inferiore soliciti. Dissimilis mundanorum; qui ad honores prouecti, inferiores despectant. Quasi honores non dentur de cœlo: non ad inferiorum subuentionem. 1. Non ita Ioseph. *Gen.* 45. sed ait: *Pro salute vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum.* 2. Eiusdem monuit Estheram, iam Reginam effectam, Mardochæus: Esth. 4. *Ne putes, quod animam tuam liberes: quia in domo Regis es. Si enim nunc silueris, per aliam occasionem Iudæi liberabuntur: & tu, & domus patris tui peribitis. Et quis nouit, vtrum idcirco ad regnum veneris, vt in tali tempore parareris?* 3. Natura docet, minoribus subuenire maiores. Nec enim sibijpsis creati sunt cœli, sed inferioribus, vt causæ generales. Item elementa, corporum maxima, sunt velut communes patres, & rerum officinæ. Ignis calorem, aer spiritum, terra victum, potum dat aqua: & sic *traditur miseris mortalibus æuum.*

Exemplo Iosephi.

Esthera.

Natura.

1. Curiositas.

Secus ingratus pincerna. 4. Pincernam Pharaonis rogarat Ioseph, Gen. 40. *Tantum memento mei, cum tibi benefuerit: & facias mecum misericordiam: vt suggeras Pharaoni, vt educat me de isto carcere; quia furtim sublatus sum de terra Hebræorum, & hic innocens in lacum missus sum.* Ille contra *succedentibus prosperis, oblitus est interpretis sui.* Non sic Ioannes, aut Petrus.

2. Æmulatio fraterna.

Omnium debitores sumus. 1. Cic. in offic. ait. *Non solum nobis nati sumus: sed ortus nostri partem patria: partem parentes partem sibi amici vendicant.* 2. Imo vitam impendi vult Ioannes. 1. c. 3. pro proximo. *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere,* ad quanto suis honores supra alios conscenderimus, 3. Ita Sponsa in cellam vinariam introducta, & amore sponsi ebria; item & socias ad eius fruitionem inuitat: Cant. 4. *Egredimini filiæ Sion: & videte Regem.*

3. Fauor Petri fraternus.

Petrus optat Ioanni gloriam martyrii. Similem hic Petrus charitatem ostendit in Ioannem. Quem pari etiam Martyrij corona secum optabat clarificari. *Hic autem quid?* q. d. Nunquid & ipsum ea dignaberis gloria: qui te non negabit; non fugiet à te; primus ad sepulcrum veniet, &c. Significat: quos amat Deus maxime, hos & castigari maxime; indicio amoris 1. Psal. 79. *Potum dabis nobis in lachrymis in mensura:* quæ est dilectioribus maior: minor minus diligentibus vel dilectis. 2. Vult Deus suam cum dilectis amicitiam sanguine firmari. Sicut *Exod.* 24. Moyses, ipsius iussu sanguinem fudit super aram: & eo populum respergens, ait: *Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his.* Ergo *Omne gaudium existimate, fratres, cum in varias tribulationes incideritis.* Alij tamen sanguine tantum resperguntur; vt Confessores; alij, vt altaria, immadescunt toti ab eo; Vt Martyres.

Hoc maximum maximi amoris est signũ.

PARS VI.

De permanentia S. Ioannis.

I. *SIc eum volo manere:* vt Apostolis cunctis superuiuat quasi dicat, post varia superata aduersa, nolo violenter eum extingui. 1. Vt Satrapæ Dauidi, ex prælio reuertenti, 2. *Reg.* 21. aiunt: *Non egredieris amplius nobiscum in prælium: ne extinguas Lucernam Israel.* 2. Vt enim Protoplastas diutissime viuere voluit Deus, proli propagandæ: ita Iesus Ioannem, consolandis Christianis, post sublatos Apostolos omnes. Tradunt enim historiæ annis, vno minus, centum vixisse Ioannem, solatio Ecclesiæ maximo. *Hier.*

Iesus voluit Ioannem dius superuiuere

II. Opinati sunt quidam, Ioannem viuere raptum, venturumque cum Enocho contra Antichristum. 1. Secundum sermonem, qui *exit in discipulos, quoniam discipulus iste non moritur.* 2. Nixi isto Angeli. *Apoc.* 10. *Oportet te iterum prophetare gentibus, linguis, & multis regibus.* 3. Et quia Dominus dixerat: Luc. 21. *Non transibit generatio hæc, donec omnia fiant.* 4. Quia vt in Lege naturæ Enoch, in Lege Mosaica Elias; sic in Noua

Noluit eum non mori.

Ioannes esset inter non mortuos; sed translatos.

Sed mori voluit. III. Attamen probabilius est, mortuum esse, & vna cum corpore ac anima in cœlo regnare. 1. Quia opinationem sermonis istius refutat ipse: *Non dixit: quia non moritur.* 2. Ps. 88. *Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem?* 3. Paulus: *Statutum est omnibus hominibus semel mori.*

PERORATIO.

QVare cuius *Apoc.* 19. esse conseruus voluit Angelus, Is & dilexit Dominum vsque in finem. Nam Prouerb. 17. *Omni tempore diliget, qui verus amicus est*, Idem *in arduis* perfectionis *posuit nidum suum*, in *Petris* IESV mansit, & inaccessis rupibus Diuinitatis, Iob 39. Ideo & IESVS *posuit eum, vt signaculum super cor suum.* in æternitatem.

IN FESTO SS. INNOCENTIVM.

Herodes videns, quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infra.
Matth. 2.

DAuid, 2 *Reg.* 6. cum in natalem ciuitatem suam Bethlehem conduxisset Arcam; victimas, thimiamata, sacrificiaq; plurima Deo obtulit. Ita vixdum Arca humanitatis Iesu in Bethlehem intrauerat; cum ecce victimantur infantes Deo,

Super quo nos

I. *De conatu Satanæ ad Messiæ aduentum impediendum.*

II. *De Iosepho monito, & fugam maturante.*

III. *De fuga ipsa.*

IV. *De infanticidio, & infanticida.*

V. *De cæsis infantibus.*

PARS I.

De conatu Satanæ ad Messiæ aduentum impediendum.

I. NVllum fuit sæuius prælium isto, quod Iesum inter & Luciferum exarsit: Nec enim vllum acerbius odium ac immortalius. De quo Apocal. 12. *Factum est prælium magnum in cœlo.* 2. Idem recruduit in Paradiso, indeque ad homines transijt: Vti est Genes. 3. *Inimicitias ponam inter te, & Mulierem: inter semen tuum, & semen illius.* *Odium primum, & æternum Satanæ & Iesu.*

Qua de muliere, ac inimicitia. Apoc. 12. *Ecce draco magnus, rufus, habens capita septem, & cornua decem. Et draco ille stetit ante Mulierem, quæ erat paritura, vt, cum peperisset, Filium eius deuoraret.* Mulier est B. Virgo, amicta sole iustitiæ, charismatum stellis coronata, mundum sub pedibus proculcans: quam mille nocendi artifex persequi nunquam desistet. 1. Vtque Iacob & Esau vel in vtero se calcibus impetiuerunt; odiumque hoc cum vita produxerunt: ita ab ipsa natiuitate Iesus ac Satan. Imo, vt *Bern.* ait, ab ipsa creatione Angelorum; quando reuelata ijs Christi Humanitate iussit Deus; vt *adorent eum omnes Angeli eius*; noluit Lucifer: eum sibi arrogans honorem Diuinitatis. Vel contra decretum Dei, iudicans indignum, Angelicam naturam subijci vnquam humanæ. 2. Hinc, vt primum creatus homo fuit, adortus est Satã ipsum, ac supplantauit vnum; *In quo omnes peccauerunt, & mortui sunt.* Rom. 5. Nitebatur persequi in stirpe Iesum, corrumpẽdo genus humanum; vt IESVS ab hoc horreret. Innuit hoc Dominus, Ioan. 8. *Vos ex patre diabolo* *Repræsentatum.* *1. Inde ab Creatione Angelorum ortum.* *2. Conatus Satanæ ad Messiæ aduentũ impediendum.*

diabolo estis: & desideria patris vestri vultis perficere. Ille homicida fuit ab initio, occidere Messiam desiderans. 3. *Conatus.* 3. Cumque hæc non successit, audiens *Gen.* 22. factam semini Abrahæ promissionem Messiæ; illud in Ægypto studet elidere, edicto Pharaonis in masculos natos, submergendos. *Exod.* 2. Sed extracto vel ex aquis Moyse, & is illi *Quartus* conatus in irritum cadit. 4. Ergo rursus alia tentat. Athaliam concitat Reginam, 4. *Reg.* 11. quæ Dauidis posteritatem exscindere conata perfecisset; ni Ioiadæ Pontificis ope manus sicariorum euasisset *Quintus* Ioas in Regem euectus. 5. Neque dum stetit furor. Multo post, *Esther.* 3. per Amanum iam impetrabat Iudæorum ad vnum omnium internecionem. Cum ecce techinam Deus vertit in alia omnia per Estheram. *Sextus.* 6. Sed & aliam mox telam orditur Satan. Per Antiochum, semen Iacob, Machabæos in primis, qui è regia ac Sacerdotali descendebant linea, abolere laborat, aduentumque Messiæ prohibere. 1. *Mach.* 2. Sed Ps. 32. *Dominus dissipat consilia gentium.* Et Prou, 21. *Non est sapientia, non prudenta, non est consilium contra Dominum.* Ista draco *Septimus* Satin? 7. Maiora audet sæuus, nato iam Messia: ipsaque acheronta mouet, opportunum sibi nactus in nefas. Herodem infanticidam: Nam *mittens* hic *occidit omnes pueros, &c.*

PARS II.

De Iosepho monito & fugam maturante.

I. Svrge. *& accipe pu. & ma. eius, & fuge in Ægypt.* Cur Angelus Iosepho potius, quam Mariæ apparuit? 1. An; ne tam atroci nuncio terreret eam, de quærendo ad necem Filio, ab Rege vicino: quem Orientales quæsierant adorare? 2. An, ne funesti esset nuncij baiulus, qui ante tam læti fuerat. 3. An, vt disceremus, Fœminis conuenire curam domus, rerum grauiorum, viro. 1. Non hoc quidem abs Apostolo ad Titum. 2. *Tu vero loquere, quæ decent sanam doctrinam.* Quæ? *Adolescentulas vt filios diligant prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis.* 2. Ita lege veteri discretum fuit; dum cautū est: *Deut.* 22. ne mulier viri, nec vir mulieris vestitu indueretur. Similiter ne officio misceretur. Catonem in agone pœnitebat trium, 1. Quod dies aliquot exegisset otio. 2. Quod iter fecisset, mari: quando terra potuisset. 3. Quod vxori arcana quædam credidisset. Ergo Mich. 7. *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* *Vxor domum curet. Vir cætera.* *Secretaq; sibi seruet.*

II. *Qui consurgens accepit Puerum, & Matrem eius*: eadem nocte, promptæ vir obedientiæ: & curæ solicitæ nutritius abijt in Ægyptum Non, vt Abulensis vult, paucis post diebus: Quod reculis suis ante disponere oportuerit. Et quod nocturna, repentinaque fuga notis ac vicinis eius scandalo esse potuisset. Sed dicit ista Tostatus, non docet 1. De properata hæc fuga quas lacrymas, gemitus, curas ciuerit piæ Matri? O vices! 2. Paucis ante adorabatur à Regibus: iam Rex ei necem machinatur. 3. Vbi Pater? Vbi Potestates ac virtutes Angelorum? Deum fugere? 4. Hæc initia infantis? qualia se dabunt cætera? *Surge, accipe, fuge.* Omnia terrifica. Adeo nil pro tali Nato: in te, & causa, & tempore tali auxilij? Non dicitur, Fide, tecum ero. Solabor, opitulabor, tuebor, ductabo, robur dabo, &c. Nil horum. *Nocte fugit eadē Ioseph.* *Fuga mystica.*

Fuge in Ægyptum. milliaria circiter LXX. ait Tostatus. Ibi peregrinatus est annis 7. aut 5. Nam anno 32. regni Herodis est natus IESVS, anno 37. regni est mortuus Herodes: & reuocatus IESVS. *Longa.*

PARS III.

De fuga ipsa.

1. *Fugæ causa.* 2. *Nox.* I. VErum intuere noctu iter habentem IESVM: 1. Vt eo nos ducat, vbi nox nulla. 2. Iam verum esse video, de te quod ais Ps. 101. *Factus sum sicut nycticorax in domicilio:* Ad noctem, illustrem luna, volant noctua. Talis es, Christe: Noctu nasceris: fugis, oras, 40 noctes ac dies ieiunas, nocte capieris in hortu.

3. *Figura.* Sed quæ vis ista, infantulum persequens? Num id Figuræ prodent? Ecce Moyses vixdum natus, ad necem à Pharaone deposcitur; in profluentem abijcitur. *Exod.* 2. Ergo sic fata ferunt.

4. *Grauamina dissuasoria.* At ô Virgo, quid agis? quid cogitas, & quo? 1 Iacob, Gen. 44. vel XII. filiorum pater, Beniaminum vt in Ægyptum ducerent X. fratres, sub data fide reducendi, infimis precibus vix adigi quiuit: Et tu tam promta pares? 2. Recordare qualem Patres seruitutem seruierint in Ægypto quo tendis. 3. Ibi suffocati infantes. Ibi idola, & lerna & barathrum impietatis, &c. 5. Quo tu ibis, poterit eodem te consequi Herodes.

5. *Vaticinia.* II. Sed facessant ista. Facere iussa didicit; non discurrere Virgo. Fidit iubenti & fugit impleri ista, in fatis erat. Ps. 54. *Ecce, elongaui fugiens, & mansi in solitudine.* Et Ose. 11. *Ex Ægypto vocaui filium meum.*

6. *Probabilitas.* Et fugæ isthuc ratio subest. 1. Ægyptus olim percussa plagis Magni egebat Æsculapij illius medici visitatione, sanitati reciperandæ. 2. Clades primogenitorum ipsius vnius erat *primogeniti in multis fratribus* substitutione resarcienda. 3. Tenebris cimmerijs vexatam, iam Sole iustitiæ recreari oportuit. 4. Hieronymus tradit, ad ingressum idola corruisse pleraque. Id quod prædictum, Isa. 19. *Dominus ascendet super nubem leuem, & ingredietur Ægyptum, & commouebuntur omnia simulacra Ægypti à facie eius.*

7. *Euersio idolorum.* Sic oportuit, Figuris præmonstrantibus. 1. Arca, 1. *Reg.* 5. in terram, ac templum inuecta Philistæorum, Dagon cecidit obtritus. 2. *In exitu Israel de Ægypto* nulla fuit sine clade domus: ita in Christi ingressu nullum fanum, idolum nullum sine clade. Ita *Orig. Cyrill. Athan. Hier.* Fuga igitur Christi stragem intulit idolis Ægypti.

Fuit illa quoque similis fugæ Dauidicæ, 1. *Reg* 19. Ille vrbem Naioth inijt, vt obsidione liberaret; sed mox inde subducere se coactus, Saule persequente. Ita Iesus è cœlo descendit in orbem, vt eum liberaret: at mox in fugam agitur, Herode persequente. 8. *Similis Dauidica.*

III. Sed tu IESV cædem fugitas tui, & infanticidia multiplicas. Itan' Dux de prælio? Quin primum in acie oportuit stetisse. 1. Tun' ille Dux promissus, Isa. 55. *Ecce testem populorum dedi eum, Ducem ac Præceptorem gentibus.* 2. Tun' affirmabis olim de te: Ioan. 10. *Ego sum Pastor bonus: Bo. Pa. animam dat pro ouibus; Mercenarius autem, & qui non est pastor, videt lupum venientem, & fugit: quia mercenarius est.* 9. *Fuga ea indecora similis.*

Nimirum, quod fortis ac prudentis est Ducis, hoc agis: Videt peditatum in conflictu laborare; se mox subducit vel ad Triarios, vel ad equitatum, vt hos sufficiat, reuersus fortior ad salutem ceterorum, & omnium victoriam. Esto cadant inter ea aliqui; morte gloriosa cadunt. Et tu quantos dein triarios, principes, Apostolos, Martyres, Doctores Virgines ductasti, ac in prælium suffecisti? Iam verum ac salutare Demosthenis illud, à prælio fugientis, & fugam exprobranti dicentis: *Vir fugiens iterum pugnabit.* *At decebat & conducebat.*

PARS IV.

De Infanticidio, & Infanticida.

1. Cædis propheticæ lamentatio. I. HErodes illusus, iratus est valde, &c. Heu, rabie efferascentis incendium! quantum sanguinis fluuium hauriet? 1. Exhorruit ad id Ieremias, cap. 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei?* 2. Idem de barbarie, ab Chaldæis in Ierosolymitanæ vrbis vastatione designata, sic Thren. 2. *Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, cum deficeret paruulus, & lactens in plateis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.* Quanto magis isthoc deplores infanticidium in tali pacis tempore vniuersalis? In causa tali Saluatoris? &c.

2. Cæsorum multitudo. II. Certe Græcorum Menologium hodie memorat triginta millia interfectorum. Quæ par vnquam vsquam facta clades infantum legitur? 2. Certius Ioannes in Apocal. 14. *Ecce Agnus stabat supra montem Sion: & cum eo centum quadraginta quatuor millia habentes Nomen eius, & Nomen Patris eius scriptum in frontibus suis.* At illi qui? *Et audiui vocem: Hi empti sunt ex omnibus Primitiæ Deo & Agno: & in ore eorum non est inuentum mendacium, sine macula enim sunt ante thronum,* hoc est, Innocentes sunt infantes. 3. Ita & quondam Rex Iudæorum Manasses, 4. Reg. 24. *Impleuit Ierusalem cruore innocentum.*

3. Cæsoris execratio III. Quin exclamem cum Iacob, (audita cæde, quam filij Simeon & Leui in Sichem ediderant.) Gen. 49. *Maledictus furor eorum?* 2. Sane Augustus Cæsar, audita cæde, in qua & proprio filio non pepercerat; iocans dixit: *Herodis porcus, quam filius esse malim.* Teste Macrob. lib. 2. Saturn. cap. 4. *Similis Abimelech.* 3. Abimelech, Gedeonis filius, quod septuaginta fratres suos occidisset, regni perdendi metu, in dirum odium Sichemitarum incidit: vnus tamen fratrum Ioathas cædi subtractus superuixit in spem regni. Quanto Herodes dignior est odio. 4. Impletus est furor draconis, *Apoc.* 12. & parturientis mulieris clamor, id est, Ecclesiæ. Nihil tamen agis, ô impie! Figuræ prædocuere aliud. Vetuit lex, *Exod.* 23. hœdum occidi, quam diu sugeret. Id Doctores de Iesu accipiunt, non in pueritia occidendo. Sic *Aug. q.* 90. *in Exod. D. Tho.* 1. *q.* 102. *a.* 6. *Et Draconi Apocalyptico. Tyranni frustratio*

4. Cædis occasio. IV. Interea tamen propter te, Iesu, vti ob Ionam mare ingressum, hæc cietur tempestas. Ille demersus sedat eandem, *Ion.* 1. Te quid fiet? 2. Num, quod Psal. 68. *Veni in altitudinem maris,* huius mundi è cœlo, *& tempestas demersit me?* At prius sensit orbis, quam audiret ex ea, verissimum illud: Matth. 10. *Non veni pacem mittere: sed gladium.* 1. Nam ex eo cœpere martyria: cœpit *regnum cœlorum vim pati.* 2. Enimuero *Posuerunt* sicarij Herodiani *morticina seruorum tuorum* Innocentium *escas volatilibus cœli, carnes Sanctorum tuorum bestiis terræ: effuderunt sanguinem ipsorum, tanquam aquam, in circuitu Bethlehem: & non erat, qui sepeliret,* Ps. 78. Sed tu Deus, dixisti, 1. Mich. 7. *Præcoquas ficus desiderauit anima mea.* 2. Atque tametsi fuerint impij, qui Ps. 105. *Immolauerunt filios suos dæmoniis, & non Deo:* Iam tamen *Innocentes & recti adhærescunt tibi:* Ps. 24. 3. Iam dixi, & factum est. Matt. 19. *Sinite paruulos venire ad me: talium est enim regnum cœlorum.* 4. Atque *Hi sunt, qui sequuntur Agnum, quocunque ierit.* Apoc. 14. *Et Martyrij denunciatio. Cæsi Deo grati.*

PARS V.

De ipsis cæsis infantibus.

Cæsi infantes sunt Ecclesiæ Antes. I. HOdie prima Ecclesiæ iacta fundamenta sunt. 1. Prædixit Isaias 54. *Paupercula, tempestate conuulsa, & absque vlla consolatione, ecce, ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Sapphiris.*

Erat tunc Ecclesia pauperrima, & simul conuulsa ab Herode: absque consolatione: nam fugit Consolator. 2. De Sapphiro scribit *Plin. lib. 37 cap. 9.* quod cœli colorem imitetur: aureis venis ac notulis interpolatus. Ita Innocentes colorem martyrij sunt mutuati è cœlo: id est, Dei dispositione, non sua voluntate sunt martyres facti. Neque solum in Ecclesiæ domo antes illi, seu lapides fundamentales fuerunt: sed & ignis in ea sunt fomes primus. Nam cum necesse esset, quod edixit dein Iesus, Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt ardeat?* Huic excitando palea, è lignellis minusculis opus erat: Infantulis martyribus dein grandiora adiici poterant capita Apostolorum, Paparum, &c. Qui ignis ex tantulo cœptus, in quantum exarsit incendium sub Domitiano, Nerone, Decio? &c. Ex Herode cane rabido, quot catuli?

Sunt primus fomes sacri ignis.

Herodis figura.

II. Fuit is Hazaeli similis, quem Elisæus ad se, ab Benedad Rege infirmo, cum onustis auro camelis, missum deplorauit. Cui seruus Hazael, 4. Reg. 8. *Quare Dominus meus flet?* Et Elisæus: *Quia scio, quæ facturus sis filiis Israel mala. Ciuitates eorum munitas igne succendes, & iuuenes eorum interficies gladio, prægnantes diuides.* Cui Hazael: *Quid enim sum seruus tuus canis, vt faciam rem istam magnam?* Nonne canis Herodes? Et qui rabiei stragem non defleat? O furibundam tygridem. 1. Vidisses micare sicas; cruentas manare tabo, vultus spirare cædes; carnifices sanguine conspersos, nudare cunas; spondas, matrumq; sinus cruentari, illidi terræ, laniariq; pusillos: prægnantum ventres effringi ferro, fœtus effūdi, obteri calcibus, &c. Audisses, quod Ier. 31. *Vox audita in Rama est, ploratus & vlulatus*, &c. 2. Si matri illi, 3. *Reg.* 3. commota sunt viscera, audito de secanda prole: quæ in tanta cæde commotio fuerit? Nonne hic, quod ibi, auditum: *Obsecro Domine, date* Herodi *infantem viuum, & nolite interficere.* 3. Agar, *Gen.* 21. ancilla Abrahæ, deficientibus ei in deserto, quibus Isaacum aleret, commota ait: *Non videbo morientem puerum: & sedens contra leuauit vocem. & fleuit.* Quid hodie factum autumas? 4. Sacrificuli, dum idolo Moloch infantes immolabant, tympanis ac sistris perstrepebant, vt eiulatus auditum parentibus eriperent, 4 *Reg.* 24. *Ierem.* 32. Hic nil tale solatij.

Cædis prosopopœia.

Illustrata exemplis.

III. Fideles ô animulæ, corpuscula tenellula:

Apostrophe ad cœlos.

Quæ lucis ipso in limine,
Ceu turbo nascentes rosas,
Christi insecutor sustulit!

Felices, qui vix egressi portu, portum inuaditis citeriorem. Vere Martyres. Nam vt defuerit voluntas, quam ætatula negabat; non tamen corpus defuit & sanguis. *Non habebatis*, ait Augustinus, *ætatem, qua in passurum Christum crederetis: sed habebatis carnem, in qua pro Christo passuro passionem sustineretis.* Vobis datum est cito; quod sero paucis. Felicitas præuertit ætatem. Neque tamen putandum, iis præcox infusum cœlo fuisse iudicium senile. Vti quosdam opinatores refutat *S. Thom.* 2. 2 *qu.* 124 *a.* 1. *ad* 1. Nam Deus id suppleuit vt in baptismo fit, ex opere operato Martyrij, non operantis passi. Capiti Iesu intendebatur ictus: vos vt brachia vos obiectastis. Tu vero Iesu vere dicas licet Ps. 87. *Pauper ego sum, & in laboribus à iuuentute mea.*

Veros Martyres

Deo quod deerat supplente.

Perora, anacæphaleosi pathetica instituta.

DE

DE S. GENOVEFA VIRGINE PARISIENSI.

Simile est regnum cœlorum decem Virginibus. Matt.25.

HOlophernes, *Iudith* 11. & Assyrij ad multiplicem oris, animiq; gratiam in Ioditha obstupefacti aiebant: *Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum* &c. S. Germanus Præsulum Galliæ præcipuus Præsul Antisiodorensis, idem de S. Genouefa dictum S. Spiritus instinctu vsurpauit, ad virtutum eiusdem intuitum. Nec posteri aliud censuerunt, quotquot in vitam eius ac miracula penitius introspexerunt. Adeo, qualis in Iudæa fuerit Iudith ab & vitæ sanctimonia, & patriæ defensione: talis in Gallia S. Genouefa, & Parisiorum conseruatione: hocq; illa superior, quantum virgo præ vidua.

Nos de ea

I. *Ventricolæ Virginimastyges, quæ effutiant.*
II. *Parthenica Virginitatis & Castitatis præconia, quæ asserant.*
III. *Exempla honorata Castitatis, quæ demonstrent.*
IV. *S. Genouefæ laus & Virginitas, quæ prædicent.*
V. *Eius virtus quanta Lutetiæ & Galliæ præstet.*

PARS I.

Ventricolæ Virginimastyges, qualia effutiant.

Sunt fœda hominum insecta. 1. VT erucæ, bruchi, insectaq; alia pestes hortorum, fœtentes insessitant herbas, & flores castos naturali quadam inuidia taminant, arrodunt, extinguunt. Ita impij seu Ethnici, seu Christiani, Ecclesiæ pestes, spurca voluptatum sectantur, & cœnosa volutabra porci Epicuri, cadauera Corui: at mores castos, sanctaq; alia dire impetunt sic, vt vel extinguere, vel obscurare nitantur; aut rosas in algam, violas vertant in vrticas, *dicantq; bonum malum, & malum bonum.* Si quidquam; certe Virginitatem infestarunt in Ecclesia. I. Inter Ethnicos primipilus Hermes Trismegistus scil. *lib.* 9. cuius illa calami venena sunt: *Maxima in vita, & piissima cura est prudentibus filiorum procuratio: & maximum infortunium & impietas est, sine filiis aliquem ex hominibus excedere. Et pœnas iste dat post mortem dæmonibus, &c.* *Et 1. Ethnici Cœlibatum damnant.* 2. Plato, iuratus hostis Cœlibatus, ita sanxit, lib. 6. de Legib. *Si quis in cœlibe vita ad annum 35. perdurarit, damnis & mulcta quotannis plectitor: si de maximo censu est, drachmas* 100. *&c. Si quis singulis annis mulctam non soluerit, decuplum debeto; omnino nullum honorem iuuenes illi debent, &c.* *Et mulctant.* 3. Testis *Dion lib.* 4 *&* 56 Augustum Cæsarem, Veneris mystam, cœlibes multasse, præmia decreuisse vxoratis. Sic Ethnici.

II. Hæretici diriora: 1. *Nicolaus Diaconus,* aiunt Irenæus, Epiph. Aug. *dicebat: Nisi quis Venerem singulis diebus exerceret, non posse eum vitæ æternæ participem fieri.* *2 Hæretici eundem damnant.* Vah! Istis cœlum voluptatibus deberi. De Nicolaitis Ioannes *Apoc.*2. Gnostici, ab promiscua Venere infames hæretici, castitatem adeo etiam Diris dirius execrati, teste Epiph. *hær.* 26 continentes sannis excipiebant. 3. Eunomius, mulus voluptarius, virginitati matrimonium anteferens immensum, monachos & monachas, ipse prior excucullatus, è sanctimonia in omne nefas seducebat. *Hier. in Ose.* 4. *Aug. lib. de hæresib. hæres.* 54. 4. Vigilantius istis brutalitate nequior, *dixit:* ait S. Hier. aduer. Virgin. cap. 1. *Continentiam hæresin, pudicitiam libidinis seminarium: Virginitatem impugnauit; nulliq; pudicitiam credidit.* *Vti hæresim.* Faustus Manichæus, teste Aug. *l* 30. *c* 4. *Diabolicam.*

contra

contra Faustum: Virginitatem etiam dæmoniorum esse doctrinam asserebat. 6. Lutherus, Epicuri de grege porcus, Epist. ad Wolfgangum Castitatem sic proscribit: *Votum Continentiæ, contra Verbum & Opus Dei susceptum, vt impoßibile & impium, nullius momenti est. Deus reprobat illud, non secus, ac si vouissem Dei matrem me velle fieri: aut nouum cœlum condere velle, &c.* 2. Idem lib. de vita coniugali dicit: ceu edere, purgare aluum, &c. necessarium; ita & coire: *Vt in potestate mea non est, ne vir sim, ita nec, quo minus cœlebs viuam.* 3. Idem lib. contra Catharinum ait: Decima facies *Antichristi est insignis ille Cœlibatus Papisticus: plane Angelica facies; sed diabolica res.* 4. In Coll. germ. de vita Coniug. ait: *Ego prius, quam matrimonium inieram, omnino statueram, si forte citius mori me contingeret, vel in ipso articulo mortis velle cum aliqua puella contrahere saltem sponsalia.*

Impossibilē asserūt.

Antichristianam.

III. In Priapos istos, suesq; lutulentos S. Io. Damasc. l. 4. Fid. Orthod. c. 25. ait: *Virginitatem Carnales homines insectantur*, nequitiam isto Deut. 25. velantes: *Maledictus omnis, qui non suscitat semen in Israel.* At Domino etiam tanti Virginitas est, vt dicat Matth. 25. *Simile est Regnum cœlorum decem Virginibus*: qualis S. Genouefa.

PARS II.

Parthenica Virginitatis & Castitatis præconia.

Virginitas admiranda.

I. VOx Conc. Gangrensis est: *Nos autem Virginitatem cum humilitate admiramur.* Et vero ea quid eminentius? Virtutum flos, flos Ecclesiæ est & corona. Hanc ei tolle; iam in squalore ac pædore iacebit: Hanc redde; iam nec cœli gloria cuiquam rei similior fuerit, quam *decem Virginibus.*

Similis cœlo & martyrio.

Præcelsa Martyrum est gloria; par, aut celsior Virginum. Exod. 26. *Facies & operimentum aliud tecto cœlorum, de pellibus arietum* Martyrum *rubricatis* sanguine fuso: *Et super hoc rursum aliud operimentum de pellibus Ianthinis* Virginum niuea puritate, cum cœlesti cœruleo mista. Earum enim *Conuersatio in cœlis est*: Angelis altior. Quippe Ps. 44. *Astitit Regina* Virginea Ecclesia *à dextris tuis in vestitu deaurato*: ac ne dubites de Virginibus dici, addit: *Adducentur Regi Virgines post eam, & proximæ eius afferentur tibi*: En à Christo primas Ecclesia, secundas habent *Virgines*: porro tertias *Proximæ*, sc. viduæ, & nupti, nuptæque: vt S. Hier. intelligit.

Superior Angelis.

1. Bene ergo Virgines *Apoc. 14.* dicuntur *Primitiæ Deo & Agno*, qui *stabat supra montem Sion* altissimæ perfectionis: *& cum Eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen Nouum* Christi Sponsi, *& nomen Patris eius scriptum in frontibus suis*, &c. Ecquod istud mysterium? *Hi sunt*, ait, *qui cum mulieribus non sunt coinquinati: VIRGINES enim sunt: & sequuntur Agnum quocunque ierit. Hi empti sunt ex omnibus PRIMITIAE Deo & Agno*, &c. 2. Quem primum ex humanæ redemptionis arbore fructum carpsit Iesus, Virginitas erat. Hæc Redemptorem genuit: hic dein cum Matre vtrique sexui autor extitit Virginum pene prius quam Christianorum. Ab IESV audire bene cœpit Virginitas, ante maledicta etiam per Legem. Hinc Iephte Filia, Iud. 11. *Dimitte me*, ait, *vt duobus mensibus circumeam montes, & plangam Virginitatem meam cum sodalibus*, &c. Christus maledictionem vertit in benedictionem; atque fecit Virginitatem suæ Deitatis templum.

Est ea, primitiæ Christi sponsi.

A Christo laudem accepit & benedictionem.

II. Hinc 1. S. Ambr. 1. Offic. *Quanta est Virginitas gratia, quæ meruit à Christo eligi vt esset corporale Dei templum, in qua corporaliter habitauit plenitudo Diuinitatis? Virgo* genuit

Encomia SS. Patrū Est templum Dei.

genuit mundi salutem. 2. S. Athan. l. de Virginit. *Ingens glorificatio puritas: O Virginitas opulentia indeficiens, corona immarcessibilis, templum Dei, margarita pretiosa, &c.* 5. Hier. l. 1. contra Iouin. *Grandis fidei est, grandisq; virtutis, Dei templum esse purissimum, totumq; se holocaustum offerre Domino, &, iuxta Apostolum, sanctum esse corpore & spiritu.* Radulphus Ardens ex S. Hiero. *Culmen*, ait, *omnium virtutum est Virginitas: vtpote quæ omni virtute, omni merito, & Martyrio cumulatur. Quæ enim maior est virtus, quod meritum maius, quam viuere in carne non secundum carnem, quam esse in igne, & non ardere? manere in luto, & non contaminari; & inter malitias huius mundi Angelicam ducere vitam? Quod martyrium maius, quam seipsum crucifigere?* Similia certatim SS. Patres: summatim S. Cypr. lib. de Virg. *Virginitas*, ait, *est soror Angelorum, victoria libidinum, regina virtutum, possessio bonorum omnium: flos est Ecclesiastici generis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, illustrior portio gregis Christi.* 1. Bene *Bernardus* ait, solam Virginitatem in hoc mortalitatis loco & tempore quendam immortalitatis locum detegere. 2. Illustrius *Doctor Angelicus* docet, Virginitatem esse perpetuam incorruptionis meditationem in carne corruptibili: i. stabile propositum. 3. Est ergo vt balsamus, corpora à corruptione defendens, & suauissime redolens. 4. O *Castitas*, exclamat S. Ephrem, *quæ homines Angelis similes reddis.*

Est holocaustum. *Est Martyrium & apex virtutum.* *Est cognata Angelis* *Est immortalis.*

PARS III.

Exempla honoratæ Castitatis.

Virginitatis Castitas honorat hominem.

I. Felices, Castitatis adstricti vinculis! Honor eorum quantus? Ps. 48. *Homo, cum in Honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis* in concupiscentia carnis. Hinc, Ioel. 1. *Computruerunt iumenta in stercore suo.* S. Greg. in Ps. 50. *Computrescere*, ait, *iumenta, est carnales homines in fœtore luxuriæ finire vitam.* At Virginitas Deo est vt cordi, ita & curæ, vt eius protectori. 1. Ita enim Israelitas iussit de Madianitis, Numer. 31. *Cunctos interficite: puellas autem & fœminas omnes Virgines reseruate.* Quia, ait ibi Oleaster, *Accepta fuit semper Domino Virginitas.* 2. Simile Iud. 21. *Hoc est, quod obseruare debetis: Mulieres, quæ cognouerint viros, interficite: Virgines autem reseruate.* 3. Quid, quod Deus Virginitatem miraculorum quoque dignatur honore? Damascenus l. 4. de fide c. 25. *Danielis*, inquit, *corpus ita Virginitate obduratum, vt leonum dentes illi infigi nequiuerint.* 4. Eadem quoque illæsos præstitit tres in fornace Babylonica pueros. Vel Ethnicis Sibyllis vnde Prophetiæ gratia? 1. S. Hieron. tom. 2. l. 1. contra Iouin. *Quid referam decem Sibyllas: quarum insigne Virginitas est: Virginitatis præmium Diuinatio?* 2. Subiicit ibidem de Claudia Romana; quæ suspicioni pudoris violati refutandæ, nauim in Tyberinis hærentem breuibus sua zona ad ripam pertraxit sola: nec pluribus vi vel arte motabilem. Ibidem idem, *Moyses*, inquit, *moriens plangitur à populo Israel, Iosue autem victurus non plangitur: Nuptiæ enim finiuntur in morte: Virginitas post mortem incipit coronari.* Cœlebs vixerat Iosue: ideo mortuus ad coronam euocabatur non plangendus.

Eā Deus honorat vita mortali contra enses. *Leones.* *Ignes.* *In Ethnicis etiam* *Ac Iudæis*

II. Quale, quod S. Epiphanius in Compend. doctrin. fid. Cath. prædicat? *Ecclesiastici Ordinis*, inquit, *veluti fundamentum est sancta Virginitas*, q. d. Sacerdotij eminentia, Sacramentorum Sanctitas, Maiestas Diuinorum, Ecclesiastica dignitas in Virginitate subsistit nixa & fixa.

Est fūdamentum Ecclesiæ castitas, &c.

Est nota Ecclesiæ. S. Athanas. in Apologia ad Imp. Constantium, tria prædicat: 1. Virginitatem esse donum, datum, quo similes Angelicæ sanctitati esse possimus. 2. *In ea magnum*, ait, *documentum est, apud nos esse veram Religionem.* 3. Imp. Constantinum Castitatis ac Virginum fuisse obseruantissimum. *Et supra naturam* Quare bene Theodoretus in Epitome diuin. decr. cap. de Virgin. ait, Virginitatis altitudinem esse infinitam. 2. In lib. 1. de Virgin. ait: *Quis humano eam potuit ingenio comprehendere; quam nec suis Natura legibus inclusit: Aut quis naturali voce complecti, quod supra vsum naturæ sit.* 2. Similiter S. Cyrillus Catechesi 12. *Non ignoramus Castitatis gloriam: Angelica enim est corona, & supra hominem perfectio.* 3. Clarius id Damascenus lib. 4. fid. orth. cap. 2. *Virginitas Angelorum munus est, ac peculiaris omnis incorporeæ naturæ nota.*

PARS IV.

De S. Genouefæ laude Virginitatis.

Præcones S. Virginis I. S. Genouefa nota sub Valétiniano III. Imper. vixit ad vsque Clodouæum. Scripsere de ea V. Beda, Ado, Vsuardus, Baronius sic: *Lutetiæ Parisiorum S. Genouefa Virg. quæ à B. Germano Antisiodorensi Episcopo dicata Christo, admirandis virtutibus & miraculis claruit, &c.* De ea *Greg. Turon.* lib. de glo. Conf. cap. 91. & Histor. Franc. l. 4. cap. 1. *Surius* tom. 1. *Sigebertus* in Chron. ad annum 457. *Constantius* in vita S. Germani multa gloriose. *Meruit laudem virginitate.* Ego ex Iudith c. 8. *Erat*, inquam, *hæc in omnibus famosissima; quoniam timebat Dominum valde.* Erat talis; quia, Sap. 4. *O quam pulchra est casta generatio cum charitate! Immortalis enim est memoria illius; & apud Deum nota est, & apud homines.* Proinde cum Holopherne dicam, Iudith 11. *Tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in vniuersa terra.* Neque breui id, aut leui monumento: Sed Ps. 111. *In memoria æterna erit iustus, & ab auditione mala non timebit.* Stetit Diuæ laus annis iam amplius millenis.

Figuræ. 1. De Iuditha, *cap. 8.* nemo ausus malum loqui verbum: minus de S. Genouefa; adeo nomen eius inclyte sanctum. 2. Rebecca, Genes. 24. *Puella decora nimis, virgoq́; pulcherrima, & incognita viro.* Vbi Origenes: Nonne *sufficiebat dicere*, Virgo! *quid opus*, Incognita viro? *Quia non sufficit animæ, vt casta sit corpore: opus est, vt vir ille pessimus, qui in Euangelio dicitur* Inimicus homo, *non cognorit eam.* Talis Genouefa. 3. Sara Raguelis, Tob. 3. *Virgo fuit mente & corpore placens Deo*: Vt ipsa secura ad Deum, *Tu scis Domine*, orabat, *quia nunquam concupiui virum, & mundam seruaui animam ab omni concupiscentia.* Talis Genouefa.

Facta erat ad regulam SS. Patrum. III. Nimirum idcirco ætatis anno XV. fugit vana omnia, mundum, matrimonium etiam sanctum. 1. Videbat illa, vt Assyrij, Iudith 14. quod *vna mulier fecit confusionem in domo Nabuchodonosor Regis:* in paradiso Eua, &c. hoc metuebat ipsa sui custos. 2. Talem esse præcipit S. Ambr. lib. de Virgin. *Virginem mihi prius grauitas sua nunciet pudore obuio, gradu sobrio, vultu modesto, & prænuncia integritatis anteeant signa virtutis.* 3. Copiosius S. Chrys. tom. 5. Orat. quod regul. fœm. viris cohab. *Cum in publicum Virgo se recipit, oportet vt omnis prophetiæ specimen præseferat, & omnes in stuporem vertat. Sicut Angelus si nunc è cœlo descenderet, &c.* Talis Genouefa. 4. Ideo quisque de ea visa id poterat occinere, Ruth 3. *Scit omnis populus, qui habitat intra portas vrbis, mulierem te esse virtutis.* Scit hoc Lutetia, vniuersaq; Gallia.

* *
*

PARS

PARS V.

De S. Genouefæ insigni multaq; virtute.

Virtus tribus cernitur. I. VIrtus autem hominis trifariam cernitur. 1. Coniecturis; vt Eccles. 19. *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo.* Et ibid. *Ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus.* Hinc Arist. in Physiognomicis ait: *Animæ sequuntur corpora.* Prou. 17. *Sicut in aquis respondent vultus perspicientium, sic corda horum manifesta sunt prudentibus.* 2. Experientia operum. Arist. l. 2. de Anima: *Per actus cognoscitur habitus.* Ita *mores & verba sunt conceptuum signa:* Arist. periherm. Matth. 7. *A fructibus eorum cognoscetis eos.* At duo illa sæpe fallunt: non item hoc tertium. 3. Diuina reuelatione. *Et eximie in S. Genouefa.* 1. S. Germanus de S. Genouefæ Virtutibus cognouit, cum votum eius Virginitatis excipiens diceret parentibus: *Felices vos tam venerandæ sobolis progenitores!* 2. Similes Iullicus Episc. Paris. plures cum ea Deo Virgines offerens, diuinius quid in ea videns, sanctam censebat. 3. Pimeon Antiochenus eius se precibus deuote commendabat.

Virtutis notio triplex. 1. Habitus animi. II. Itaque *Virgo virtutis erat.* Virtutis notio triplex est: 1. Significat habitum animæ ad bene faciendum inclinantem. 1. Cor. 4. *Non in sermone est regnum Dei: sed in virtute.* 2. Cor. 12. *Virtus in infirmitate perficitur.* Coloss. 1. *In omni virtute confortati.* *2. Miraculi.* 2. Idem est, quod miraculum. Ps. 23. *Dominus virtutum ipse est Deus.* Matt. 7. *Domine, nonne in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Matt. 11. *Quia si in Sodoma factæ fuissent virtutes, quæ &c.* 1. Cor. 12. *Alij operatio virtutum.* *3. Roboris* 3. Virtus pro robore capitur. Iudith 6. *Præsumentes de se, & de sua virtute gloriantes humilias.* Ps. 73. *Confirmasti in virtute tua mare.* Luc. 4. *In potestate & virtute imperat.* Luc. 9. *Conuocatis Apostolis dedit Virtutem & potestatem super omnia dæmonia.* S. Genouefa Virgo virtutis erat in 1. significatu: *S. Genou. clara est virtutib.* quia demississima, modestissima, charitatis plenissima, &c. abstinentissima, vt quæ ab XV. ætatis anno ad quinquagesimum ieiunarit, exceptis Dominicis & Feriis V. vino abstinebat omni & carne, hordeaceo pane victitans & leguminibus. Ætate & morbis fatiscens, suasu Episcoporum pauxillum admisit lactis & pisciculorum: nec tamen ex his gustabat quicquam prius, quam leuatis in cœlum oculis humanæ illachrymasset necessitati. 2. Miraculorum claruit virtute viuens ac mortua. *Miraculis.* Precibus, matri cæcæ visum restituit; à duodecim energumenis dæmonia excussit: puerum in puteo submersum vitæ reddidit. Parisios ab hostili insultu liberauit: Sequanum effusum solo iussu intra alueum reuocauit. Talia viuens: maiora mortua. Sit vnum exemplo. Anno 1109. morbo exorto nouo, qui *sacer Ignis* nunc dicitur; ars omnis humana cedebat: vt depasceret innumeros Ardentium: Demum inuocata S. Genouefa, Ignis extinctus inextinctos reliquos fecit plurimos. 3. Fortissima quoque Parisiorum propugnatrix est Genouefa: *Victoriis.* vrbis omnium forte antiquissimæ; si historiæ fides; ante Christum natum stetit annis octingentis & triginta. Ipsa vrbi senescenti Iuditha fuit; Hesteræ Galliæ toti. Væ vrbibus, sui quas deserunt Sancti. *Digressiuncula.* 1. Noe terram deserente, eam diluuium submersit. 2. Sodomam hausit flamma egresso Lotho. 3. Mare rubrum, & Angelus percussor Ægyptios internecione deleuit, digresso inde populo Dei Israelitarum.

Adſtitit hucvſque Pariſiis S. Genouefa: vt vere illud Iſaiæ 62. *Super muros tuos Ieruſalem* Pariſiorum *conſtitui Cuſtodes*, in his Genouefa: *tota die & nocte in perpetuum non tacebunt*: cum ea S. Marcellus, S. Eligius, S. Maglorius, S. Germanus.

Peroratio Itaque Iudith 15. *Tu gloria Ieruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri, quia feciſti viriliter, eo quod caſtitatem amaueris, &c. ideo eris benedicta in æternum.*

IN FESTO CIRCVMCISIONIS.

Poſtquam impleti ſunt dies octo, vt circumcideretur puer: Vocatum eſt Nomen eius Ieſus.

Luc. 2.

IVſſit Deus, *Exod.* 12. vt quotannis, die primo menſis menſium primi, agnus anniculus maſculus immolaretur: in ſignum factæ liberationis ab Angelo exterminatore primogenitorum Ægypti: Imo in ſignum, inquam, Liberatoris noſtri Ieſu, in Circumciſione ſua, ſanguinis ſui immolati profuſione nos ſeruantis ab exterminio peccati & Satanæ. Et hæc ſtrena Chriſtiana hiſce Kalendis eſto.

Circa quod nos:

I. *De Circumciſione veteris Legis.*
II. *De circumciſo Ieſu.*
III. *De cauſa circumciſi.*
IV. *De circumciſi ſanguine.*
V. *De Amore circumciſi.*
VI. *De Nominis Ieſu Admirabilitate.*
VII. *De eiuſdem Magnitudine, & merito.*
VIII. *De Kalend. Ianuariis, ac circumciſione ſpiritali.*

PARS I.

De Circumciſione Legis veteris.

Lex Circũciſionis præcipua legum. I. LEgum veteris Teſtamenti lex princeps illa fuit de Circumciſione, *Geneſ.* 17. ſic Deus ad Abraham: *Infans octo dierum circumcidetur in vobis.* Hæc lex. Iam pœna: *Maſculus, cuius præputij caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illius de populo.* 1. Cauſa legis & pœnæ eſt, ait Chryſoſt. hom. 40. in Gen. *Quod ex hoc ſigno Iudæi eſſent cognoſcibiles, & ab aliis gentibus ſequeſtrarentur.* 2. Hinc in deſerto per quadraginta annos circumciſi non ſunt; quod inter gentes non degerent: nec opus haberent ſigno ſui dignoſcendorum. At progreſſi inter gentes, rurſus circumcidi cœperunt. *Signum erat 1. Diſcriminis. 2. Salutis.* 1. Ita militibus dant ſignum certum duces in conflictu. 2. Ita ſuas ſignant oues paſtores. 3. Ita Ieſus baptizatis imprimit characterem. Vnde ait: *Ego cognoſco meas, & cognoſcunt me meæ.*

Signa ſimilia. II. In excidio Ierichuntino, *Ioſue* 6. domus Raab ſigno funiculi coccinei fuit immunis à clade. 2. Ita domus Abrahæ per ſignum circumciſionis ab excidio generis humani libera fuit. 3. Iſraelitis in Ægypto ſanguis ſuperliminaris ex Agno immolato ſignum ſalutis erat, *Exod.* 12. Id Chriſtianis eſt Sanguis noſtri Agni circumciſi. 4. Idq; eo fine, quo Deus iuſſit Ezechielem, *c.* 9. ſigno Thau notare frontes gementium ſuper abominationes Ieruſalem: Iuſſus Abraham ſuos circumcidere, tanquam qui ſoli eſſent pœnitentes, ac veniam requirerent à Domino. Eandem nos ex circumciſi pro nobis Sanguine ſperamus & oramus. 5. Et hoc diſtinguimur ab iis, quos, *Apoc.* 13. infauſto ſuo charactere inurit beſtia ſepticeps, decacornis, cum faucibus leoninis & pedibus vrſinis, è mari emergens. Atque iſta figurate. Exempla facti ſunt iſta. *Exempla ſimilia.* 1. Dinam procanti Sichemitarum Principi fratres reſpondent: Gen. 34. *Non poſſumus ſororem noſtram dare homini incircumciſo: quod illicitum & nefarium apud nos.* Cur? Vt id eſſet diſcrimen electos inter & profanos.

2. Sam-

Samsoni, *Iud.*14. cum deperiret Dalilam exprobrant parentes. *Nunquid non est mulier in filiab. fratrum tuorum; quia vis accipere vxorem de Philistijm, qui incircumcisi sunt?* quasi dicat. Nimia disparitas est. 3. Hebræis ex deserto eductis, & circumcisis, Deus Iosuæ ait: c. 5. *Hodie abstuli opprobrium Ægypti à vobis*, quasi dicat Ægyptijs incircumcisis similes fuistis; nunc differtis electorum signo.

Est professio fidei & cultus Dei.

III. Erat enim Circumcisio cultus Dei, ac fidei professio, teste D. Thom. 3. q. 70. art. 12. ad 3. ex Rom. 4. *Abraham accepit circumcisionem tanquam signaculum fidei.* 2. In quo vno lex tota signabatur. Vt Gal, 5. *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est vniuersæ legis faciendæ.* 3. Rupertus in Cantica ait, Abisai datam Dauidi frigido calefaciendo; significare fidem circumcisionis datam frigidis Iudæis, ad quod fidei signum non nihil accenderentur amore Dei.

Est indicium Iesu circumcidendi.

Sed omnia ista in signum Circumcisionis Iesu, quæ vna erat profutura omnibus, ait Galatinus l. 10. c. 8. Nam Ioann 1. *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.* Ad terminandam, & exterminandam legem. Vt 1. Cor. 13. *Cum venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est.* Dictum factum hodie.

PARS II.

De Circumciso Iesu.

Circumcisus est in stabulo.

I. POstquam impleti sunt dies octo, vt circumcideretur Puer. Vbi? à quo? S. Hilarius dictus ab S. Hier. in dialogo contra Luciferianum, *tuba mundi: orbis Deucalion: torrens eloquentiæ:*) in Ps. 118. ait, esse in templo circumcisum. 1. At contra: lege prohibebatur mater & puer in templo apparere ante quadragesimum diem à natiuitate. 2. Nec potuit fieri, vt omnes nati, octauo die ferrentur in templum circumcidendi, ob locorum distantiam &c. 3. Nec erat necesse circumsionem peragi in templo.

Epiphanius ergo bene ait: Hæresi, 2. In stabulo fuisse circumcisum.

Ab Deipara.

A quo? Ab Deipara. Ita *Hier. l. de Circumcis. & Bern. tractat. de lamentatione B.V.* 1. Ratio. Quia in lege certus minister Circumcisionis non erat constitutus. Ita *Abul. in c. 5. Iosue.* 2. Adeo vt etiam mulieres quandoque circumciderent Vt Sephora vxor Mosis, *Exo.* 4. 3. Et sub Antiocho matres quæcunque circumcidebant, 1. *Mac.* 2.

Id admiranda est humilitatis.

II. Ergo natus vt pauper, circumciditur vt peccator; vt seruus redimitur, crucifigitur vt latro. 1. Iam vero Luc. 3. *Omnis mons, & collis humiliabitur*; Cum mons montium eo se deiecerit. 2. *Scitote*, Psal. 4. *quoniam mirificauit Dominus Sanctum suum.* Quid enim admirabilius.

Est peccatoris, vel quasi.

Quid agis? Circumcisio est aduersus peccatum originale; est seruorum, &c. At tu es absque peccato. Es quidem serpens æneus in deserto erectus, *Num.* 21. sed absque veneno. Nam Roman. 8. *Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati.* Tu quoque Agnus es sine macula.

PARS III.

De causis Circumcisi.

Circumcisus est ad legem implendam.

I. CVr igitur circumcisus est? I. Quia impleturus totã legem legi debuit subijci. Matth. 5. *Non veni soluere legem: sed adimplere.* Pandectæ. Vox digna maiestate *regnãtis; se legibus obnoxium Principem fateri.* Et hic Imperio dignissimus dicitur apud Plutar. in conuiuio 7. sapientum. Itaque se Legis Principem ostendit Iesus; dum legi se subijcit. Non obstante, quod Ipse esset *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum; & in via peccatorum non stetit.* Ps. 1. Sed *cuius in lege Domini voluntas* Ps. 118,

Abolēda. II. Quia legem adimplendo abrogat, ac sepelit. Par erat, vt cœpta ab Abraham, finiretur à Christo, ostendente mysterium figuræ. 1. Quare vt gladius in saxum illisus obtunditur; ita culter circumcisionis in hac petra obtusus est, & porro inutilis effectus. Vnde, Eccl. 44. *In Carne eius stare fecit testamentum.* 2. Cyrillus l. 4. in Ioannem, cap. 51. ait: Mortuo Iosue, omnes cultros lapideos, quibus, circumcisi fuerant Iudæi, in eius sepulcrum illatos fuisse: In signum: Cum Christo moriente morituram legem ceremonialem, 3. Ad hoc aspirauit Sponsa, Cant. 4. *Vtinam adspiret dies, & inclinentur vmbræ.*

Ad humilitatem docendam. III. Humilitatem suam declarauit hoc facto. Natiuitas quidem eius in stabulo, &c. fuit humilis; sed honorata ab Angelis concinentibus, ab Regibus, pastoribus, stella. Humilis in cruce inter latrones; sed obscurato sole eius diuinitas eluxit, At in Circumcisione cernitur mera humilitas instar peccatoris.

Satan tribus cum turmis procedit in aciem, 1. Ioan. 2. *Concupiscentia carnis; Oculorum, & superbia vitæ.* De hisce Daniel c. 7. *Ecce bestia similis vrso, & tres ordines erant in ore eius, & in dentibus eius.* Iam Puer opposuit auaritiæ paupertatem, superbiæ humilitatem, voluptati dolorem carnis. Venit, vidit, vicit ea. Vt prædictum Isa. 19. *Ecce Dominus ascendit super nubem leuem*, id est, ait Hieron. *& ingredietur Ægyptum*, mundum, *& mouebuntur simulacra Ægypti à facie eius*, quorum præcipua illa tria.

Ad humanitatem demonstrādam. IV. Circumcidi voluit, vt verum se hominem demonstraret. Contra Apellem, Cerdonem, &c. 1 Alex. Magnus ait Plut. coli, haberique volens pro Iouis filio immortali, ictus sagitta cruore viso iratus ait: Hæccine signa sunt immortalitatis meæ? Vah adulatores; homo sum. Ita nunc Iesus quasi. 2. Vt aurum ante ad lydium lapidem probatur num spurium sit; quam sublimetur ac approbetur. Ita humanitas Iesu ad cultrum lapideum probata est. *Domine probasti me, & cognouisti me.* Ps. 138. 3. Vt chymicus putans se lapidem philosophicum inuenisse experitur colloquato stanno, ferro, aut plumbo, si materia in fumum abeat, fucus est; sin' resistat igni aliaque metalla subito mature facta perficiat in aurum versa, iam exilior est. Illum, qui *homo factus est, verbum caro factum*, inuenit humana natura vt verum lapidem philosophicum. Eius proba incircumcisione est facta, & *inuentus est homo.* 4. Mosi ita Deus, Exo. 28. *Facies laminam de auro purissimo, in qua sculpes opere cælatoris Sanctum Domino, ligabisque eam vitta hiacynthina, & erit super tiaram imminens fronti Pontificis.* *Figura illustris.* Lamina fuit Iesu Humanitas pura à peccato, tunsionibus attenuata; quia *exinaniuit semetipsum.* Et *Attritus est propter scelera nostra.* Vitta est vnio hypostatica, laminam cum tiara iungens, hominem cum Deo. Ei hodie cultro circumcisorio insculpitur Sanctum. Nomen Iesus. Qui sit, Ps. 109. *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*, vt verus homo. Et hæ causæ circumcisionis.

PARS IV.

De Circumcisi Sanguine fuso.

I. IAm ecce, vixdum natus, & Sanguinem offert Deo. *Est ille sacrificiū* 1. Sicut Noe, simul ac egressus ex arca, post diluuium, gratus Deo sacrificat. Quo sic delectatus est Deus, vt iurarit, se terræ nunquam maledicturum ob homines. Ita Iesus post diluuium damnationis, ex Arca Virginis vt exijt, Sanguinem offert Deo gratissimum. Vti Ps 50. *Tunc acceptabis sacrificium Iustitiæ:* quæ est Christus. Item *Tunc imponens super altare tuum vitulos.* 2. Vt sol mane & vesperi apparet rubicundior: Ita *Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* *Est sol oriens.*

Iesus

Iesus in ortu, & occasu suo sanguinat purpurissatus. Sed hinc præcipimus futuram serenitatem mundi redimendi, &c.

Est pluuiola. 3. Densam imbris ruinam tenuior anteire assolet stillatio pluuiolæ. Talis hodie: at diluuium sanguinis in passione inundabit, quo orbis peccata obruenda sunt. 4. Ecce Elias 3. Reg. 18. ait. *Ecce nubecula parua, quasi vestigium hominis ascendebat de mari*, id est, stilla Sanguinis ex Iesu mari gratiarum. *Cumque se verteret huc atque illuc, ecce cœli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluuia grandis*, effusi in passione Sanguinis.

Est arrha redemtionis. II. Vt mercator merces empturus multas, dat primum arrhas; ita mundũ redemturus, iam incipit, data sanguinis arrha.

Est secundum legem. Causa subest. Quia *Leu.* 25. ita sancitum erat. *Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam & voluerit propinquus eius, potest redimere, quod ille vendiderat.* Iste attenuatus venditor fuit; heu, Adam; Iesus Redemtor vnus propinquus; diues; cœteri omnes pauperes. 1. De hoc Ps. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi.* 2. Anselmus l. Cur Deus homo ait. *Conueniebat, vt esset, qui nos redimeret, Deus & homo. Homo, vt hominum propinquus esse & pati posset: Deus, vt sanctissimæ humanitatis operibus infinitum daret valorem.* 5. De quo 1. Pet. 1. *Non corruptibilibus auro & argento redempti estis: sed pretioso sanguine quasi Agni immaculati.* 1. Cor. 6. *Empti estis pretio magno.*

PARS V.

De Amore Circumcisi.

Hunc testatur. 1. Sanguis fusus. I. O Amorem ineffabilem Redemtoris Circumcisi! 1. Amasij colorem amasiarum in vestitu ferre amant, quo plus eis placeant. Iesus naturæ nostræ amasius eiusdem colorem sanguineum testem amoris, ostendit circumcisus. Hinc Sponsa: *Dilectus meus candidus & rubicundus.* 2. Ita Dinam deperibat Princeps Sichemitarum: Vtque eam vxorem acciperet, se circumcidi sinit. *Genes.* 34. Sic Iesus generis humani amator. 3. Sephora, *Exod.* 4. vt Mosi vitam seruaret, filios circumcidit suos, & ait: *Sponsus sanguinum tu mihi es*, q. d. Amasti? At dein iam plus me ama sis seruatricem tui per sanguinem. Quanto iustius sic homini Iesus? Amasti me vt Creatorem: iam ama etiam vt Redemtorem. *2. Circũcisio spõtanea.* *3. Finis eius salus nostra.*

Si bene argumentabantur ij, visis in Lazari suscitatione lacrymis Domini, dicentes, Ioan. 11. *Ecce, quomodo diligebat eum?* Quanto euidentius viso sanguine colliges de amore? 4. Romæ seruus, cognito herum suum quæri ad necem ab lictoribus; se heri vestibus induit; captus, securi percussus occidit. Cui dein herus gratus statuam collocauit. At contra hic: Nam Dominus formam serui accepit, proque eo passus est, &c. 5. Sane Ioan, 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet vt animam suam ponat quis pro amicis suis: imo pro inimicis.* *4. Assumta illi forma nostra.*

II. O amorem? Non is tu es, qui dicis. Cant. 2. *Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo?* Languebat amore Iesus, vt febri æstuans. Ideo sectione venæ, opus. Hæc facta in Circumcisione & passione. *5. Languor amantis.*

Confide æger Christiane, sibi Iesus vitalem emittendo sanguinem, tibi mortalem vitam subtraxit & correxit. Suam vel Puer pro te obtulit. Sicut Arcades, teste *Plin. lib. 8. c. 2.* quotannis puerum Ioui immolabant; vt per annum numine vterentur propitio: Ita anni salutiferi exordio se vltro Deus offert Deo pro te ægro. *6. Et sui pro nobis oblatio.*

PARS

PARS VI.

De Nominis Iesu Admirabilitate.

Nomen par Deo nullum.

I. ET *vocatum est Nomen eius Iesus.* Exclamat Psalm. 8. *Domine, Dominus noster, quam admirabile est Nomen tuum in vniuersa terra?* 1. S. Dion. *l. de diuin. Nom. c.* 1. docet, Essentiæ diuinæ nullum posse nomen conueniens imponi: Quod in Deo infinita omnia. 2. Greg. Naz. orat 9. ait: *Sicut fieri nequit, vt hominis paruum os totum Oceanum sorbeat: ita fieri nequit, vt os aut mens infinitam Dei Essentiam nomine aliquo definiat, aut complectatur.* 3. Ideo Tetragrammaton illud ineffabile erat Iudæis, ait Galatinus. *l.* 2. c. 10. *Quia Deus trinus & vnus omnino ineffabilis est.*

Nomen Iesus est nouum.

Imperfectum tamen dari nomen potest. Hinc dictus est *Sadai*, à fortitudine. *Adonai*, ab potentia. *Cados*, id est, sanctus, *Iehouah*, id est, Qui erat, est, erit: vt Epiph. l. 2 c. 10 placet. Et hoc fuit ineffabile olim, nunc Puero datum. Ideoque nouum est. 1. Quia, vti summis Pontificibus nomen imponitur nouum, ita Puero ad S. Pontificium nato. 2. Ducibus, sæpe nomina sunt data ab subiugatis gentibus, vel locis. Sic Scipio dictus Africanus, alter, Asiaticus. Ita vel natus tantum aduentu suo mundum iam subiugarat; vnde nomen ei Iesus. 3. Iacob post nocturnam cum Angelo luctam, vniusque acceptum, *Gen.* 32. dicitur Israel. Ita & natus, ac sauciatus Saluator.

Ob opus nouum.

Prædictũ

Prædixit Angelus Matri. Luc. 1. *Ecce, Concipies in vtero, & paries filium: & vocabis nomen eius Iesum.* 2. Item Isaias, c. 9. *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis Pater futuri sæculi, Princeps pacis.*

Admirabile ob effectus.

II. Vere Admirabile. 1. In quo Reges salutem quærunt, Ps. 53. *Deus in Nomine tuo saluum me fac.* 2. Quod Regnum suspicit omne. Ps. 75. *In Israel magnum Nomen eius.* 3. Quod orbis veneratur: Ps. 112. *à solis ortu vsque ad occasum laudabile Nomen Domini.* 4. Quod omnes populi metuunt. Psalm. 101. *Timebunt gentes Nomen tuum Domine.* Psal. 110. *Sanctum, & terribile Nomẽ eius.* 5. A quo nobis omne auxilium. Ps. 123. *Adiutoriũ nostrum in Nomine Domini.* 6. Quod appellatum dæmones fugat. Mar. 16. *In Nomine meo dæmonia eijcient.* 7. Quo impetrantur petita. Io. 15. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* 8. Quo iustificamur. 1. Cor. 6. *Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in Nomine Domini nostri Iesu Christi.*

PARS VII.

De nominis Iesu Magnitudine, ac merito.

Complectens omnia olim reuelata.

I. ADeo diuinum, vt omnia contineat vnum, quæ priscis erant per partes reuelata. Vnde Exod. 6. *Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac & Iacob, & nomen meum Adonai non indicaui illis.* 2. Vt nolæ plures suum singulæ sonum edunt, at conflatæ in vnam campanam grande sonant: ita vis nominum Dei in hoc vnum conuenit, conflatum in fornace charitatis diuinæ. Ideo sonat sic; vt *à solis ortu vsque ad occasum laudabile nomen sit.* Ps. 112. 3. Conflari oportuit. Nam prædictum. Zach. 14. *In illa die erit Nomen Domini vnum.* 4. Perfectum. Phil. 2. *Dedit illi Nomen, quod est super omne nomen.*

Idq; prædictum.

Hinc maximũ

Ideo dicitur, *Magnus es tu, & Magnum Nomen tuum:* Ier. 10. Ac Tantum; vt Psalm. 148. *Reges terræ, & omnes iudices populi, Principes, & omnes iudices terræ laudent Nomen Domini. Quia exaltatum est nomen eius Solius.* Tantum, vt Phil. 2. *In Nomine Iesu omne genu flectatur, cœl. ter. & inf.*

Acquisitum re maxima.

Deus cætera sibi nomina singula vno aliquo acquisiuit, vt *Adonai*, per fortitudinem, &c. At hoc per Obedientiam. quæ

quæ omnia complectitur in se. Vnde Phil. 2. *Factus est Obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis. Propter quod Deus exaltauit illum, & dedit illi Nomen, quod est super omne nomen.*

Deo est dignum. II. Martinus Doyza, Minorita, celebris Hispania tota concionator historiam refert: (ego parabolam aio:) Vespasiani Imp. tempore in senatu Roman. agitatum: Quis Deorum esset optimus, quodque nomen illi foret. Dictæ sententiæ sunt. Hi bello potentissimum: Illi Opulentissimum: Isti doctissimum. Alij refutant: Quod ita soli essent fœlices futuri, vel Milites: vel diuites: vel docti: Cæteri Deum habituri nullum. Ergo amplius pronunciatum est. Postero die dum in eadem sunt disceptatione, adolescens ijs medius astat, cum imagine ex collo suspensa: pictus erat expansis brachijs, sub dextero scriptum *Promitto*, sub sinistro *Expecto*: ad latus pectoris aperti, *Remitto:* In peripheria tabulæ erat, *Deo clementiæ.* Itaque constitutum est: Hunc esse colendum Deum, qui bonis bona promittat: malos ad pœnitentiam expectet: iniurias remittat: Cui nomen Clementiæ sit. Huncque omnium esse communem, & vnum posse.

Dirimit inter omnes orbis Deos hosque refutat. Vere dubitarunt omnes nationes orbis, quem sibi Deum deligerent: Hinc Romani Martem: Africani Plutum: Apollinem Græci, alios alij sibi optarunt. Hodie vna dirimit puella litem cum puello ingremio; qui est *splendor gloriæ, & figura substantiæ Patris.* Qui in Cruce latroni, ait: *Hodie mecum eris.* Qui clemens omnibus orat: *Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt.* Cuius in corde, & ore isthoc: *Nolo, mortem peccatoris*, &c.

Ideoq; & adorandum est vnicum relatiue. Tamerlanes, terror & malleus Turcarum, anni diem primum sic celebrabat, Sacrorum minister nomen Principis in lamina maiusculis scriptum præferens, id pronunciabat reuerenter; moxque omnes alto cum silentio se humi sternebant pronos. Vanum istud; Sanctum hoc hodie præcipue Nomen Iesu magnis characteribus Humanitatis, scriptum adorari.

PARS VIII.

De Kalend. Ianuar. & spiritali circumcisione.

I. NVma Pompilius, Rex Romanorum secundus Kalendas Ianuarias primus instituit, dicatas Magistratui capessendo: postea Consulatus eo die auspicabantur: Vnde Poeta. *Calendarum origo.*

Iamque noui præeunt fasces; noua purpura fulget.

Quanto iustius nos Kalendas colimus hasce: quibus Rex noster purpuratur; Cui Matt. 28. *data est potestas in cœlo; & in terra.* Et tale datum est Nomen; cui omnes iure acclament: Isa. 26. *Domine nomen tuum, & memoriale tuum, in desiderio animæ tuæ.* *Colendæ sunt ob rem & nomen.*

1. Hinc paulus id toties in Epistolis vsurpat: Imo profitetur, Act. 21. *Non solum alligari; sed & mori paratus sum propter Nomen Domini Iesu.* 2. S Aug. l. 3. Conf, c. 4. ait se lectitatione Ciceroniani Hortensij mire captum fuisse: quod autem nomen Iesu nusquam occurreret, se librum abiecisse.

3. Bene Bernhardus *serm.* 15. *in Cant.* fatetur: Qualiacunque sint: ni hoc Nomine condita sint; sibi putida videri. 4. Vnde in suo Iubilo.

Iesu Decus Angelicum,
In aure dulce Canticum,
In corde nectar cœlicum,
In ore mel mirificum.

Quæ igitur maledictio, quod par supplicium ijs; qui Dei nomen blasphemant? 1. Romæ, qui iniussu senatus, *Iouem lapidem* iurasset; morti addicebatur. Quid istis fiet? *Puniendi blasphemi.*

2. Nabuchodonosor, visis ex fornace illæsis exire tribus: sanciuit, neu quisquam Dei nomen blasphemaret, *Dan.* 3. Quid

hodie Magistratus? 3. Refert *S. Bas. hom.* 24. Cliniam potuisse 3000. aureorum mereri, si per nomen Dei iurare, pro veritate, voluisset: at noluisse.

Circumcisio spiritalis vsurpanda. II. Clausulam sibi vendicat spiritalis Circumcisio: hæc vsurpanda; dimittenda legalis in carne. Id in figura condisce. Deut. 22. sancitur: *Si ambulans per viam*, vitæ mortalis, *in arbore, vel in terra.* S. Scripturæ; *nidum auis inueneris.* Dictum, factumue aliquod legale; *& matrem pullis vel ouis desuper incubantem*, sensum literalem: *non tenebis eam, sed abire patieris: captos tenens filios* doctrinam spiritalis sensus; *vt bene sit tibi, & longo viuas tempore.* Ita D. Th. 1. 2. q. 102. a. vlt. Est enim *Circumcisio cordis in spiritu non in litera.* Rom. 2. Et ea non vnius, sed singulorum membrorum in vsu.

Est ea cordis ac sensuum necessaria. Necessaria hæc. 1. Nimium enim siluescit, vitis, ni putetur: sordet caput, ni radatur. 2. Non hæsisset Absalon suspendiarius, ni ad comæ luxuriem, 2. *Reg.* 18. 3. Quare Deut. 10. *Circumcidite præputiũ cordis vestri.* 4. Ier 4. *Circumcidimini Domino, & auferte præputia cordium vestrorum viri Iuda.*

Adiutat Iesus. Huc nobis ad labora Iesu. Qui de te ipso ais Ps. 87. *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea:* Inque doloribus, vt verus Benoni Matris, filius doloris; licet Patri sis Beniamin, filius dexteræ, *Genes.* 35. vt ad cuius nos dexteram transfers beatos.

IN FESTO EPIPHANIÆ.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ, Ecce Magi ab Oriente venerunt. Matt. 2.

SAlomon. 3. *Reg.* 10. Rex dictus, mox ab Regina Saba, alijsque magni nominis inuisitur, cum muneribus. *Et ecce plus, quam Salomon* hic Iesus est. Bene ergo Magi ipsum inuisunt.

Circa quos nos:

I. *De regia maiestate.*
II. *De Magorum appellatione.*
III. *De eorum aduentu, & conuersione.*
IV. *De nati Admirabilitate.*
V. *De nato magis adorato.*
VI. *De nato muneribus honorato.*

PARS I.

De Regia maiestate.

Regum maiestas est magna & potentia. I. MAiestas regia, atque potestas per magna est. 1. Hinc Satraparum Persiæ, de hoc disceptantium, quid fortissimum, tertius euincit, Regem esse. 2. Ideo Reges mundi columnæ, soles terræ, cœli filij, Vicarij Dei appellantur. 3. Platonis vox est. *Rex, Deus quispiam humanus est.* Plut. de doct. Princ. *Princeps simulacrum est Dei administrantis omnia.* 4. Ideo noluerit se corrumpi Alex. Magnus, quando Edicto vetuit, *Ne quis se, præter Apellem pingeret: aut alius à Lysippo duceret ære.* Sic Pet. Crin. l. 16. c. 1. 4. Inde quoque Olympo monti Reges conferri sueuerunt. Is mons altior est, quam vt ventis, fulminibus, cœlique subsit iniurijs; adeo, vt si cineribus in eo sparsis inscribas; reuersus post annum integros characteres reperias. Tales, tamque constantes ac imperturbati esse Reges deberent; vt Dij terrestres. *Par sit constãtia animi.*

At maior esto misericordia. II. Vt Dei; sic Regum est propria misericordia. 1. Hinc Prou. 30. *Tria sunt, quæ bene gradiuntur; & quartum, quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum: Gallus succinctus lumbos; & aries; & Rex: Nec est, qui resistat ei:* Si sit fortis iustitia, vt leo; mitis misericordia, vt agnus; solicitus vigilantia, vt gallus. 2. In Regum Ægypti sceptro est caput ciconiæ superne, inferne hyppopotami: illud clementiæ; hoc iustitiæ nota. Cœpit id vsur- *Iustitia item ijs par adsit.*

id vſurpare primum Rex Oſiris.3.Caſſius, interfecto Cæſare, in nummis cuſis ſymbolum regiminis euulgauit : Eratque id Viola,&gladius inter ramos oliuæ, id eſt, Reſpub regenda per iuſtitiam , & Clementiam.4.Ideo Deus,*Exo.29.* iuſſit ſummum Pontificem(qui Rex Sacrorum eſt,) primo inungi oleo ; dein conſpergi ſanguine. 5.Et *Iud.3.* populo Regem poſtulante,ſuſcitauit Dominus Aod ambidexterum: Innuens Iuſtitia, & Miſericordia promtum.6.Ad idem Ezechieli *cap.1.*viſus eſt Cherub hinc cum humana, inde leonina facie. Qualis enim Cherubini inter Angelos;tales ſunt Reges inter homines: humani in bonos,improbis leones.

A Deo habent quod ſint Reges.

*III.*Adhæc vel ab ipſo Deo ſunt Reges. 1.Prou.8.*Per me Reges regnant,& legum conditores iuſta decernunt.* 2. Fatetur id Dauid Pſ.2.*Ego autem conſtitutus ſum Rex ab Eo ſuper montem ſanctum eius.* 3. Et clarius Pſ.4. *Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me.*4.Vel Ethnici idem ſenſere. Hinc M.Aurelius Imp.in nummiſmate cuſo effinxit aquilam è manibus Iouis accipientem ſceptrum.Indicans ſe per Deum, non per ambitionem nactum imperium.Idem tres Magi profitentur , dum Regem regum indagant.

PARS II.

De Magorum appellatione.

Magi quales nõ incantatores.

I. Ecce Magi. At vero *Quinam eſtis vos? Aut vnde veniſtis?* Quærit Ioſue *cap.9.* ex Gabaonitis. Reſpondet,1.S.Auguſtinus *hom.2. de Epiph.*& putat ſortilegos fuiſſe:*Præualet* , inquit, *imperitia in ruſticitate paſtorum,& impietas in ſacrilegijs Magorum.* 2.Origenes *contra Celſum : & hom.13. in Num.*ait eos viſa ſtella ſortes conſuluiſſe, dæmones incantaſſe: cumque dæmonibus iam mutis factis eſſe potentiorem colligerent, quem ſtella ſignabat : hinc ſtatuiſſe, eum indagare,ac ſequi. Sic *Iuſtinus, S.Ignatius,*&c.2. At Probabilior ſententia eſt, fuiſſe in Perſide Reges.1.Sic *Tert.Iſid. Hier.Atha.Cyp.Chry.&c.* 2.Et Pſ.71,*Reges Tharſis, & inſulæ munera offerent,Reges Arabum, &c,* 3.*Iſa.60.Ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in ſplendore ortus tui.* 4. Indicia ſuadent idem. Vt , celeritas tanti itineris emenſi; per dromadarios: cum theſauris: ad Regem nouum conſalutandum : quos & Herodes reſpectarit.

Sed Reges Sapientes

*II.*Sed cur Euangeliſta ipſos non appellat Reges? An.quod Rex Regum iam ortus,velut ſol ſtellas;obfuſcaret alios; vt ſoli nomen id ipſi deberetur? 1. Sicut Dario, regni dimidium offerenti, reſpondit Alex.Magnus:*Nec cœlum duos ſoles: nec regnum duos Reges capere poſſe.* Vere: Nam *Sol, & regnum non patiuntur parem.* 2. Itaque ſicut Ioannes vidit, *Apoc.4.*ſeniores XXIV. coronatos procidere adorantes ſedentem in throno, & dicentes ; *Dignus es Domine Deus noſter,accipere gloriam , & honorem & virtutem* : Ita terreni Reges vel maxime adorent Agnum. 3.Prædixit id Iſaias,49. *Erunt Reges nutritij tui vultu in terram demiſſo adorabunt te , & puluerem pedum tuorum lingent.*4.Et Pſ.101.*In conueniendo populos in vnum,& Reges:vt ſeruiant Domino.* 5. Refert Oroſius: Auguſtum Cæſ.audito, Regem natum cœleſtem; edixiſſe : neu quis ſe Dominum ſineret appellari. Natus enim erat *Rex Regum,& Dominus dominantium.*

At tunc Ieſus Rex ſolus.

Cunctiq; Reges vni obnoxij.

Ita neceſſe erat ob vaticinia.

III. Appellati ſunt autem Magi: Quia, ait S.Anſelm.*non malefici:ſed ſapientes Aſtrologi fuerunt.*Et Cic.ait. *In Perſis augurantur, & diuinant Magi. Nec quiſquam Rex Perſarum poteſt eſſe , qui non ante Magorum ſcientiam perceperit.*Similia S.Hieronymus.

Magi per excellentiam dicti.

Adhæc nomen ſapientiæ nobilius eſt Sceptris. 1.Sap.6.*Melior eſt ſapientia,quam vires.*2.Sap.7.*Præpoſui illam regnis , & ſedibus:&*

bus: & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius.

PARS III.

De Magorum aduentu, & conuersione.

Venerunt ex Persia. I. SEd *Vnde domo?* 1. Chrysost. hom. 7. in Matth. putat è Perside: Isto persuasus Poetæ.

Ille penes Persas Magus est, qui sidera nouit:

Qui sciat herbarum vires, cultumque Deorum.

2. Iustinus Philosophus, Cyprianus, &c. Ex Arabia; Quia Psal. *Reges Tharsis & ins. &c.* 3. Alij ex Chaldæa; Ex India alij; At probabilior Chrysost. sententia. Quia Persia ad Orientem sita est.

Non biennio post Natiuitatem. *Quando venerunt?* 1. Epiphan. &c. biennio post natum Iesum. Quia *à bimatu, & infra secundum tempus, quod exquisierat à Magis*, pueros occidit Herodes. 2. Dein, Deipara, vti paupercula obtulit in Purificatione. Vnde necdum acceperit thesauros. 3. Demum iter longissimum mensium erat plurium.

Vt docetur. At nihil ista. 1. Nam infanticida, pro securitate occidit adultiores quoque. 2. Et B. Virgo esse maluit, ac videri paupercula, similis Filio; quam gazis ditata: Et putatur continuo in egenos distraxisse oblata Nato. 3. Demum iter par Dromedarijs est. Alij aiunt: stellam ijs biennio ante apparuisse.

Sed die XIII. II. Sed verior, quæ communior, est sententia: Magos nato Christo, exisse quæsitum de eo; apparuisseque Bethlehem XIII. die. 1. Potest autem dromedarius, etiam onustus, 40. milliaria Gallica die vno decurrere. 2. Certe in Bethleem Magi adorarunt: atqui B. V. die 40. Iesum præsentauit Ierosolymis in templo: Vnde necdum puerperio egressam, (pro lege *Leu.* 12.) B. V. inuenisse ipsos cum puero in Bethleem necesse est. 3. Dein Magorum tam citum; tamque procul aduentum fuisse mirabilem, indicat vox *Ecce Magi, &c.*

Regum conuersio difficilis. 1. Ob ipsosmet. 2. Ob subditos. *III.* Nisi malis id eo referre. 1. Quod miraculo sit simile, Reges conuerti ad Iesum. 1. Sunt enim vt vasta saxa; quæ semel humi strata, perægre mouentur. 2. Vtque animalium rex elephas collapsus humi, erigere se nequit: ita Reges lapsi raro conuertuntur à peccatis. 3. Et vt Saturnus, planetarum septimus ac summus, se mouet tardissime: vt orbem suum aliquot annorum millibus non conficiat: at Lunaris orbis intra 29. dies se conuertit: Ita magni ad pœnitentiam tardiores sunt mediastimis, ac imis. 2. *Ecce* dicitur: quod ideo Regũ admiranda conuersio, quia plures trahit in exemplum. 1. Vt *Ionæ*. 3. cum Rege Niniuitæ omnes pœnituere. 2. Vt in cœlis ad primum Mobile mouentur cœli cæteri: ita

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Ecclesiam constare gentibus & Iudæis conuersis. *IV. Ecce Magi.* Mirũ! Quia primitiæ sunt gentium. 1. Templi, ab Ezechiele visi, *cap.* 46. porta orientalis semper patebat: Sic Ecclesia Christi gentibus. 2. Ad Salomonis templum 3. *Reg.* 5. lapides in Iudæa effodiebantur: at ligna ex Libano, confine Tyrijs ethnicis petebantur. Signum id, Ecclesiam ex Iudæis & Gentibus construendam fore.

3. Ostensum id Petro in linteo, *Act.* 10. animalium immundorum pleno.

4. Idem hodieque fit: Quantæ Gentes ad Ecclesiam adducuntur stella iam ex occidente in orientem Indiæ transeunte? Itaque vel in cunis se Dominus cum sponsa gentium desponsauit per hos Magos. Ergo verum, Psalm. 18. *Tanquam Sponsus procedens de thalamo suo* fuit hodie.

(***)

PARS

PARS IV.

De Nati admirabilitate.

Figura de Nato visitato. 1. Vt orbis Domino. 2. Vt seruatore. Similia. 1. De eius odore. 2. De potentia attractiua.

I. Ecce *Magi:* Ecce figuræ. 1.*Gen.*2. Ad Adam vixdum creatum, conueniunt animalia, Dominumq; agnoscunt. Ita ad Iesum natum bruta, Angeli, pastores, Reges. 2. Arca, vixdum compacta erat, iam ad eam conueniunt, quæcunque seruari optabant, *Gen.6* Sic ad modo Natum. Ecce naturalia. 1. Panthera tam gratum edit odorem; vt in apertum progressa, trahat quæuis animantia è lustris odore euocata. Sic peccatores Iesus. Vnde Cant.1. *In odorem vnguentorum tuorum curremus.* 2. Magnes lapis ferrum trahit: Ita 1.Cor.10. *Petra,* quæ *erat Christus,* vno Humanitatis suæ annulo ad se attracto, secuta mox catena est tota mortalium omnium. Vt ipse lapis sit factus angularis, *qui fecit vtraque vnum:* gentes & Iudæos. Edixit id ipse, Ioan.12. *Ego, si exaltatus fuero, omnia traham ad me ipsum.*

Natus, ad famam atque prædam celer.

II. *Ecce Magi.* Mirus pusio? Emittit per orbem Legatos, sui nuncios: stellas in Orientem: Angelos ad montes pastorum: Apostolos per orbem: Et *in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ.* Ps.18.1. Id prædixit Isa.8. *Voca nomen eius Accelera, Festina prædari: Qui antequam sciat Puer vocare Patrem suum, & Matrem suam, auferetur fortitudo Damasco.* 2. Id Augustinus *serm.4 de Epiph.* ait, iam accidisse, acceptis muneribus Magorum. Quam hic fortis, quam festinus in prædam? 3. Bene de eo Cant. 2. *Ecce iste venit transiliens colles.* Id est, cœlos vndecim vsque in stabulum.

Em-saltus eius.

4. Vere *Similis est Dilectus meus capreæ, hinnuloq; ceruorum saliens in montibus,* Patriarcharum, Prophetarum, Regum, Saliens è cœlo in Sion, in Thabor, in Caluariæ, oliuetiq; montes.

Perspicacitas.

Vt caprea est perspicacissimis oculis: Ita Natus vsque in Oriente Magos vidit; nutuq; exciuit. Sed quo ipsorum cum bono? *Ecce:* Vt ceruus, vixdum effusus, iam serpentes persequitur, vel è cauernis eos halitu attrahendo: Ita peccata, peccatoresq; Iesus quærit & attrahit.

Cupiditas spectatorum.

Natus fuit stupori Regibus.

III. Tres amici Iob, (qui *Iob* 2. Reges dicuntur:) viso Iobo, lachrymantes, oculis manibusq; in cœlum erectis, stupebant. Sic tres ad iacentem in præsepio. Id Ps.47. innuitur: *Reges terræ congregati sunt, conuenerunt in vnum. Ipsi se videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt: timor apprehendit eos.*

Amori; honori.

Inter fortes Dauidis tres palmam tulerunt, qui aquam è cisterna vel per hostium castra attulerant Dauidi, 2.*Reg.* 25. Magi per Ierusalem se ad Iesum penetrarant cum muneribus imperterriti.

Sed ad hoc à Deo datus & Rex factus

Dauid promisit Betsabeæ, regnaturum eius filium Salomonem. Audito autem ex Nathan, 3.*Reg.*1. inuadere regnum Adoniam; rursus matri Rex promittit idem: accersitosq; tres regni Principes mittit per regnum, vt promulgent, Salomonem regnare, non Adoniam. Quo mire perculsi sectatores Adoniæ cecidere animis. Ita Deus iam sæpius promiserat, quod *dabit* Iesu *Dominus sedem Dauid patris eius, & regnabit. 6. Iacob in æternum:* Luc.1. Viso autem, tyrannisare Herodem; accersit tres Magos Deus, per quos Iesum regnare publicat; mox *omnis Ierosolyma turbatur cum eo* Herode.

Ideoq; per Legatos ac munera honoratus.

Deus in gratiam Ezechiæ Regis Solem retrocedere decem gradibus iussit, 4. *Reg.*20. & *Par.*32. Quod vt ab Astrologis audiit Rex Babyloniæ, legatos ad eum, amicitiæ causa, misit cum muneribus. Ita Iesu decem gradibus minorato; nouem Angelorum, vno hominum; Magi stella vocante, aduolant cum muneribus, gratia amicitiæ. At Ezechias legatos in palatio

latio ditissimo excepit, eis thesauros ostendit: Iesus autem in stabulo suam iis paupertatem ostendit, cunctis diuitiis ditiorem.

PARS V.

De Nato Magis adorato.

Herodis turbatio. I. *VBi est, qui, &c. Turbatur Herodes.* 2. Balthasar Rex turbabatur visis scribentibus in Conuiuio digitis, *Dan.* 3. Mirum hoc. Mirius, turbari Herodem ac Ierosolymam, audito puellum esse natum, in loco ignoto, obscuro. *Nunc Reges intelligite.* Si digiti, si puellus tantum cient terrorem, quantum ciebit brachium, & Deus Vindex olim? O Scribæ, ô Rabbini: 1. expectatis Messiam, & venisse trepidatis? Agnoscitis, & adorare tardatis? Misistis ad Ioannem: & ad Iesum vos non vertitis? 2. Similes, *Aug. serm.* 65 *de diuers.* vos facitis Arcæ Noe fabris; qui quam pararant, ipsi non intrarunt, sed perierunt. 3. Ecce Magi ad vnam prophetiam vnius maiorum suorum Balaam, *orietur stella ex Iacob*, deseruerunt omnia, tamq; procul natum quæsierunt: Et vos nec pedem domo emoueretis. *Et intrantes inuenerunt puerum cum Maria Matre eius.*

Rabbinorum occæcatio.

Iosephi absentia. 1. Ergo Ioseph aberat: forte ne neophyti eum pro genitore haberent. 2. Ergo fuerit Deiparæ gratia linguarum data, vt audire & reddere voces posset Magis.

Magorũ adoratio. II. *Et procidentes.* 1. Ita Isaias, 49. *Erunt Reges nutricij tui: vultu te in terram demisso adorabunt, & puluerem pedum tuorum lingent.* 2. Ps. 71. *Coram illo procident AEthiopes: & inimici eius terram lingent.* 3. Sed agite, vbi signa Deitatis. Maiestas adoranda vbi. Non absterret paupertas: stabulum: solitudo deserti ab omnibus. Non sensus vestros consulitis de visis, auditis, &c. Istane Regis? Dei? &c. Sed Fides ista refutat omnia. Hac magistra Deum adoratis.

Dei in Iesu occult[us] sed cognitus tamẽ. Euenit 1. quod Regi, in ementito habitu, clam regnum frustranti: facile is gestu, teneritudineq; se prodit. Ita hic Iesus: quantumuis se celarit Deum; emicat tamen, & his agnoscitur Magis: timetur ab Herode. 2. Sicut & in cruce, vulneribus obsitus, desertus, despectus, à latrone tamen agnoscitur: *Matth.* 27.

Magorũ sermocinatio. III. An non exclamarint: *Vere, tu Deus es absconditus.* Isa. 45. 2. Dixerint: Diuine puer: *Ad te gentes venient ab extremis terræ, & dicent: Mendacium possederunt patres nostri: vanitatem, quæ eis non profuit.* Ierem. 16 3. Dixerint inuicem, 2. Reg. 7. *Videsne, quod ego habitem in domo cedrina, & Arca Dei posita sit in medio pellium?* Hocq; impensius *adorauerunt eum.* Rebecca, *Gen.* 24. camelo vecta, indutaq; laute, vt procul in agro, conspexit Isaacum meditantem, camelo desiliit, pedesq; sponsum accessit. Ita Magi intrantes, dimissis foris camelis, rerum domi suarum iam obliti, stabulo succedentes, procul nixi genibus ad Puerum arrepserunt.

Reuerẽtia in Iesum.

PARS VI.

De Nato muneribus honorato.

Cum fide etiã charitas præstanda est egentibus I. *ET apertis thesauris obtulerunt ei*, ipsius se vasallos professi, eoq; ipso Deum Creatoremq; omnium confessi, &c.

Aurum, Thus, Myrrham Regi, Hominiq; Deoq;
Dona ferunt. Vt Prudentius canit.

Ecce fidem toto facto; at charitatem etiam dono declarant. Præter Fidei cultum Deo præstitum, præstanda quoque in proximum misericordia est. 1. Nec enim vllum in V. T. mundum censebatur animal, nisi quod ruminaret, & vngulam diuideret. Sit & animæ tuæ bifida vngula Fidei, & Misericordiæ. Illa Deum ora: hac *honora de substantia tua.* 2, Sin': ecce ficus, *Marc.* 11. foliis virens, ac fructu carens,

rens, maledicitur & arefcit. Isti apertis thesauris adorarunt; tu conditis in arca, vel defossis, vel, quod nefandius, in vsuram expositis, abs te solo animo sat coli Deum putas? Vere *omnis auarus iniquus*.

Sed opib. multi abutuntur ad ostentationem

1. Male & iis: qui ad ostentationem thesauros reseruant. Vt Ezechias Rex, 4. *Reg.* 20. ostentans thesauros Babyloniis Legatis: at post annum spoliatur iisdem.

Vel ad bestiales vsus.

2. Male arbori Nabuchodonosoreæ; *Dan.* 4. quæ late patula fructibus animalia saginabat; exscinditur: dispergitur. Ita qui opibus abutuntur in vsus brutales vel suos, vel suorum brute viuentium; vel canum ac equorum. 3. Quam in delicias profusus Epulo, *Luc.* 16. tam parcus in egenos. At *sepultus in inferno est.*

Sequenda stella qua.

II. Porro imitandi sunt Magi in sequela stellæ. 1. Stellæ nobis multæ & illustres. Vt Sanctorum exempla, ait *S. Leo Serm* 3. *de Epiph.* item prædicationes: inspirationes diuinæ, ait *S. Greg. hom.* 36. *in Euang.*

Munera offerenda qua.

2. Imitanda sunt & munera. 1. Aurum charitatis. Nam D. Thom. p. 1. q. 38. a. 2. *Amor omnium donorum est primum.* 2. Thus deuotionis dans odorem thimiamaticum in orationibus, conuersationibus, &c. 3. Myrrha, mortificationis. Nam *expedit vt vnus homo* carnalis in nobis *moriatur pro populo* gratiarum, animæq; facultatum. Iussit Deus, *Num.* 8. omnes pilos corporis radi: non euelli: ita non succrescens imperfectum nostrum extirpemus oportet.

Reuertendū quoq;

3. Imitandus eorum & reditus. Nam *per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.* Venerunt per viam latam idololatriæ: redeunt per viam fidei ac pietatis. Ita iussit apud Ezechielem Deus, vt ingressus templum per vnam portam; egrederetur alia, non eadem. Contra egit Pharisæus, qui intrarat per portam sui fastus, & exit eadem, *Luc.* 18. Non sic Publicanus, qui per iustificationis ianuam descendit.

Hisce Bes seu vale dixit suis Auditoribus alio migrans domiciliū.

III. Nec Lycurgus à Delphis Spartham reuerti voluit. Remp. is Lacedæmoniorum optimis legibus iam diu instituerat; ciuibus conuocatis ait, se Delphis consulturum Apollinem de legibus. Sed prius eos iurare sibi iubet, omnes leges obseruaturos sese, donec ipse reuerteret. Iurant. Ipsi oraculum ait: Lacones prospere agent, quamdiu latis vsi fuerint legibus. Lycurgus ergo se fame enecat; cineresq; suos etiam in mare spargi mandat: ne vel mortuus rediret Spartham; quo suis & iuramentum & felicitas perennaret. Ita Prædicator instituat auditores suos, vt in doctrinam suam iurare queant. Cæterum, eos Deo committat. Possit hisce Paulinis eos affari, Act. 20. *Ecce, nunc ego scio, quia amplius faciem meam non videbitis vos omnes, per quos transiui, prædicans Regnum Dei. Quapropter contestor vos, quia mundus sum à sanguine omnium. Non enim subterfugi, quo minus omne Dei consilium annunciarem vobis. Attendite vobis.* O nunquam audire contingat mihi de vobis istud Matth. 13. *Venit inimicus homo, & superseminauit zizaniam.* Siq; interroger: *Nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde habet zizania?* Cogar respondere dolens: *Inimicus homo hoc fecit.* Vt Iosue, *cap.* 6. cum ad sonitum tubarum solo æquasset circum Iericho: *Maledictus*, inquit, *qui readificarit mœnia Iericho.*

Tuba prædicationis viam sternit: igitur *maledictus, qui readificarit, &c.*

* *
*

IN

IN FESTO S. MARCELLI EPISCOPI ET CONFESSORIS.

Poteſt eſſe Communis de Epiſcopo, aut Confeſſore quocunque.

Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo. Eccleſiaſt. 44.

MArcellus bello & pace iuxta vir inclytus. Hannibalis profligator, Quintum Coſ. Remp. Romanam beneficiis, rebusq; geſtis magnifice nobilitauit. Et hunc; & Pariſienſem Epiſcopatum ſuum virtutibus S. Marcellus ſuperauit; lumen Galliæ, columen Eccleſiæ.

Cuius occaſione nos

I. *Quæ duæ ſint dotes Epiſcopales.*
II. *De Doctrina Epiſcopali.*
III. *De vita ac virtute Epiſcopali.*
IV. *De dictorum omiſsione Epiſcopali.*

PARS I.

Quæ duæ ſint dotes Epiſcopales?

I. VItæ probitas; & Doctrinæ ſanitas, Epiſcopo neceſſaria ſunt. 1. Tim. 3 *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, ſobrium, continentem, pudicum, Doctorem.*
1. Sũt præfigurata. Ita Deus, Leuit. 21. *Qui habuerit maculam, non offeret panes Deo ſuo: nec accedet ad miniſterium eius ſi cæcus fuit, ſi claudus; ſi fracto pede, ſi manu:* id eſt, ignorantia cæcus, aut à piis operibus otioſus ceſſator eſt.
Expreſſa ab Apoſt. In iſtis ita præſtabat Apoſtolus, vt diceret, Philipp. 4. *Qui vidiſtis,* Opera, *& audiſtis,* Verba, *in me; hæc agite.* Nec enim cymbalum erat tinniens: nec eorum è numero, quorum lingua brachio longior; *qui*
3. Doctaq; aliis. *dicunt, & non faciunt.* Hinc eaſdem dotes ſic Tito ſuo cap. 2. commendat: *In omnibus temetipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, integritate, in grauitate.* Tito autem ita: *Exemplum eſto fidelium in verbo, in conuerſatione:* quaſi dicat: Nolo te, vt campana templi, conuocare fideles; quæ tamen ipſa nunquam intrant templum. Iſaias, *cap.* 30. Meſ-
4 De Chriſto prædicta. ſiam, verumq; Epiſcopum his deſcripſit: *Erunt Oculi tui videntes Præceptorem tuum,* in Operibus: *& Aures tuæ audient Verba poſt tergum monentis,* verbis ſcilicet duobus omnia, quæ Epiſcopus det tum oculis, tum auribus.

5. In ipſo eximia. Euntes in Emaus ab iiſdem Chriſti qualitates deſcribunt, Luc. 24. *Fuit Propheta potens in Opere & Sermone.* Atqui talis verus eſt Pontifex.

Quin & ab Ethnicis commendata. II. 1. Quare merito Anacharſis Philoſophus, apud Plut. *lib. de profectu morum,* Græcos exſibilabat, dicens: *Græci verborum magni ſunt Philoſophi, Sed vita & moribus leuiſſimi.* 2. Idem Plato in Timæo: *Vos, Græci, ſemper pueri eſtis: ſenex autem Græcorum nemo,* quaſi dicat: Verbis multi, factis nulli. 3. At vero vbi iſta ſimul in vno;
Dicta ſine factis sũt irrita is magnus. Id Zenalis pictor oſtendit, Vlyſſem prudentem, & fortem Diomedem pingens ſeſe complexantes, ac intuentes; addita epigrapha hac: *Vnum nihil: Duo ſimul plurimum.* De quo ſic Alcitus emblemate 10.

Viribus hic præſtat: hic pollet acumine mentis:
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cum duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt.
Solum mens hominum, Dextrave deſtituit.

4. Idem Ægyptij exprimebant pingentes geminum Mercurium; ſed hunc iuuenem, illum decrepitum. Volebant,

accedentes ad gubernandum præstare oportere prudentia & operis exemplo. Nimirum Matth. 5. *Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.* Tanti ista sunt duo; vt ob miranda Opera Barnabas pro Ioue, ob verba diuina prædicator Paulus pro Mercurio à Lystrensibus haberentur; diuinis honoribus, si tulissent, afficiendi, *Act.* 14. Sic res habet, duo illa, in quo conueniunt vno, virum cum diuinum efficiunt. Qualis hic Sanctus extitit.

PARS II.

De doctrina Episcopali.

Episcopus quisque I. DOctrina Episcopo perquam necessaria est. 1. Teste Domino, Matt. 5.
1. Lux est *Vos estis lux mundi*, quasi dicat: Ego cœli, Angelorumq; sum lux: vos mundi ac hominum. Sunt illa cœlorum astra lux animalium; at animarum lux Pastor est: vt oues ad gloriæ lucem perducantur. Non paulo hæc nobilior est lux, quam illa. Nimirum, quantum animæ animalibus prę-
2. Et Sol. stant. 2. Ac velut Sol tenebras ac nebulas effugat: è solo euocat omnia, fouetque: Ita præsul hæreses, moresq; prauos doctrinæ dissipat splendore & calore. 3. Hinc
3. Est columna lucens & ardens Sap. 18. *Dedit eis ignis ardentem columnam ducem ignotæ viæ.* En tria: fortitudinem Columnarem in sustinendo: Ignem in zelo Ardentem; doctrina Lucentem: tum vt vias ignotas doceant: & arduas aperiant, ac præeant. Rupertus *Holcot lect.* 195. vult Sapientem respexisse ad septem æreas, aliasq; septem lateritias columnas, quas Cham post diluuium ingentes constituit, inscripsitq; septem artes liberales, ne hæ quo simili orbis excidio interciderent. Harum esse similes vult idem Episcopos oportere scientia, ac labore. Vt verum perstet: *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam.* An ideo forte Deus voluit Summi Pontificis vestem tintinnabulis esse fimbriatam? *Vt audiatur*, Sancta Sanctorum *ingrediens & egrediens, & non moriatur*: id est: vt S. Greg. Magnus intelligit: *Sacerdos ingrediens & egrediens moritur, si sine sonitu prædicationis incedat.* Væ igitur ab morte iis, qui Episcopatus honorem magis, quam laborem doctrinæ quęrunt. *4. Videri audiriq; debet.*

II. Quam illi dissimiles Christo? Huic, vt Deo, scientia erat increata: vt homini, infusa. Et hæc ideo ait *S. Th. p. 3. q. 9. ar. 3.* vt eodem idiomate posset loqui cum Angelis, quorum Magister & Caput esse debebat; vt ait *S. Dionys. l. de cœl. Hier. cap. 7.* Quod si docere Christus debuerit Angelos; quanto magis Episcopus subditos? Caput enim is est: at huius solius proprij sunt oculi: quorum est, cæteris membris prospicere. Hæc, offendunt, dum palpant; isti, si cæcutiant Matth. 15. *Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt.* Hoc Isaias, cap. 56. deplorabat: *Speculatores cæci omnes nesciuerunt: vniuersi canes muti non valentes latrare: videntes vana, dormientes: & amantes somnia.* Atqui Episcopi sunt Speculatores, ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπεῖν, ab inspiciendo. Quo terribilior ac sæuior comminatio illa, Isa. 29. *Claudet oculos vestros, Prophetas & Principes vestros, qui vident visiones, operiet.* Vnde certa ruina, vel ab ipso Deo eam immittente, aut permittente. 2. Sicut, 2. Reg. 5. *proposuerat Dauid præmium qui percussisset Iebusæum, & abstulisset cæcos & claudos, odientes animam Dauid*: hi enim arcem Sion obtinebant: Ecclesiam sæpe Episcopi tales. Væ! horum quis Dauid, quis percussor erit? 3. Naas quoque, Rex Ammonitarum, vt Galaaditas deleret stirpitus, iussit Duces eorum exoculari, 1. *Reg.* 11 atque hac conditione ducem eis petentibus impertiuit. Ait Lyranus Galaaditas fuisse pro-

5. Est caput simile Christo.

6. Est oculus in Christo.

Inde nomen Episcopi.

Plaga est occæcatio Episcoporum.

ceros, clypeumq; sinistra præferentes oculo sinistro nil dispicere quiuisse: ideoq; Naan dextros erutos voluisse. Talis Satan agit cum nonnullis Episcoporum, quos exoculat.

7. *Est candelabrum* III. Tales quam parum similes sunt Candelabro aureo Tabernaculi, Exod. 25. *super quod lucernæ septem, vt luceant ex aduerso*? Hæ sunt, septem oculi super vnum lapidem, id est, septem artes liberales cum Theologia, quibus prælucetur populo docendo & ducendo. De hoc candelabro Dominus, Matth. 5. Luc. 8. *Nemo accendit Lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum.* Quare si lux sit populo necessaria; magis est populi Magistro Episcopo.

8. *Est tuba.* Quid enim voluit Deus, cum iuberet in castris Sacerdotes clangere tubis? Nonne hoc potius gregarij alicuius fuisse decebat? At significabat prædicationem Euangelicam fore Sacerdotum propriam. Ideo Isaiæ mandatum, c. 58. *Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum.*

Omnia i-sta fuit S. Marcell⁹ doctrina sua. Talis fuit tubicen S. Marcellus Parisiorum Episcopus nonus, annis ab hinc 1200. æqualis S. Genouefæ, ac ei perfamiliaris. 1. Qui velut duo erant luminaria magna Parisiorum. 2. Velut virentes oliuæ duæ Apocalypticæ. 3. Fuit ille velut Iacob, qui vt gregem Labani seruaret tutum, nulli perdius ac pernox labore parcebat, *Gen.* 31.

PARS III.

De vita ac virtute Episcopali.

Episcopus I. non bona vita est 1. Horologium disturbatũ. ACtio studiosa Episcopo secundum doctrinam quoque necessaria est. 1. Cæteroquin similis mendaci fuerit horologio: quod audis edere ære decimam; at, dum inspicis gnomonem, vides eum monstrare vix semitertiam: continuo vitiatos iudicas axes intus. Ita multa sonant quidam buccones; at dictorum agunt ipsi nihil: quin contraria subinde. Adeo verbis facta constant parum.

2. Est reprobus. Quid? Si ab hoc sibi metuebat, qui dicebat, 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne fortè, cum aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar:* tute tibi non metues? Qui prædicas pœnitentiam ac ieiunia; ipse bacchanalia viues? Non sic illi, qui Ps. 125. *Euntes ibant, & flebant mittentes semina sua.*

Similia alia. 1. Similis est docens, nec eadem opere præstans, tædæ; quæ lucet aliis, se destruit. 2. Similis aquæ baptismali, aliis ad cœlos afferenti; se minime. 3. Similis Arcæ Noe fabricatoribus; quam ipsi non intrarunt, præter Noen.

Virtus practica ei necessaria. 1. Vt oratori. II. Plane sic est, 1. vti Demosthenes sciscitantibus iterum ac tertium, *quid in Oratore primas ferret*; respondit iterum ac tertium, *Actio.* Ita & in Episcopo. *Actio* namque fundamentum est prædicationis, & Episcopalis dignitatis.

2. Vt spõso Ecclesiæ. 2. Hinc Sponsa non tantum vocem Sponsi laudabat, Cant. 2. *Sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis & decora:* sed etiam manus: Cant. 5. *Manus tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis.* Hæc sunt opera aurea charitatis in Sponso Ecclesiæ.

3. Vt operario. Et vero pater ille familias in vineam suam vocauit operatores; non oratores, *Matth.* 20. Ita & in messem messores, Luc. 10. *Rogate Dominum messis, vt mittat operarios.* Et iustam subdit querelam: *Messis quidem multa, operarij autem pauci.* Multi sunt Doctores, Philosophi, Abbates, Canonici: & tamen operarij pauci: Quiq; sunt, hi sunt plerique mercenarij: Aut Matth. 23. *Dicunt, & non faciunt.* Hinc orbis lachrymæ.

Metuat Saulis exemplum. Ideo, vt de Saule, non omnes Amalecitas delente, vti iussus; queritur Deus: 1. Reg. 15. *Pœnitet me, quod constituerim Saul Regem: quia dereliquit me, & verba mea opere non compleuit.* Ita de otioso Episcopo queri potest.

Pignra. *1 Sit ambidexter.* III. 1. Hocq; magis, quod similem esse oporteret isti Aod ambidextero, Iud. 3. qui *fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus.* Ita Præsulem esse decet & obsecrando & increpando ambidexterum, habereq; gladium ancipitem Verbum Dei cum capula palmari, vt faciat, quod docet. 2. Est Ecclesia, vt mare fusile, 3. *Reg.* 7. circa quod Salomon sculpsit animalia; quorum Episcopos esse similes conuenit; vt sint *Leones* fortitudine, *Boues* labore, *Cherubini* scientia. 3. Monet idem, *Apocal.* 1. quod visus Filius hominis tenere manu septem *stellas, quæ Angeli sunt septem Ecclesiarum*, id est, Episcopi sint puritate Angeli: sint stellæ lucentes doctrina, & fixi in Deo ac Spiritu: sint in manu Dei stabiliti; non in manu seu fauore ac munere hominum: sint in manu operosa operosi. Atque talium videre regimen quam pulchrum, quamq; beatum est? Sin secus, quam id infelix?

2 Sustentator sit Ecclesiæ.

3. Sit Angelus in manu Dei

PARS VI.

De dictorum omissione Episcopali.

Sciëtes nõ facientes. I. ET vero plerique *sciunt: & aliqui non faciunt.* 1. Quales Græci: de quibus grandæuus quondam, cum in Olympicis sibi locum conuenientem inter Græcos quæsisset: nullus viro cano cessit. Transiit ergo ad Lacedæmonios; hic ei iuuentus omnis, viriq; assurrexere, interq; canos similes deduxerunt. Cui facto cum Græci acclamassent, ipse eis acclamabat: *Heu miseriam! Omnes Græci norunt, quid sit honestum: sed eo solum vtuntur Lacedæmonij.* Plut. in Laconicis. Ita inquam, & Præsules sciunt. Sed sæpe hoc tantum. 2. Cæterum, *stant tota die otiosi*, Matth. 20. *Otiosi*, non reformantes Clerum: non visitantes diœcesim: non pascentes gregem: non arcentes lupos, vulpes, apros: non plantantes, aut euellentes: non in caulis ouium, sed in aulis nobilium conuersantur.

Malefe-riati.

II. Quam hi maiorum dissimiles? De quibus S. Gregorius in Moral. istud *Iob* 39. interpretatur: *Nunquid nosti tempus partus ibicum in pratis: aut parturientes ceruas obseruasti? Incuruantur ad fœtum, vt pariant: & mugitus edunt.* Ibices ac ceruas celeritate prædicandi superarunt Apostolici viri: hinc continuo *in omnem terram exiuit sonus eorum.* Sed quanto cum labore, ac dolore *per Euangelium ego vos genui?* 1. Cor. 4. Ipse ita describit, 2. Cor. 11. *Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, in itineribus sæpe in periculis fluminum, latronum, ex genere, ex gentibus, in falsis fratribus, in labore & ærumna, vigiliis multis, & fame & siti, ieiuniis multis, in frigore & nuditate.* Ita seminarunt maiores; hinc metimus: Ps. 104. *Dedit eis regiones gentium, & labores populorum possederunt.* Hos illi in egentes, in Ecclesias, in cœnobia dispertiebant. Vnde hodieq; eorum extant monumenta: sed quæ sint Ecclesiæ & incrementa, & adiumenta, & firmamenta, & ornamenta. Hinc quisq; eorum *in memoria æterna erit*, vt *iustus ab auditione mala non timebit.* Ps. 111 *Ideo*, Eccl. 44. *fecit illum*, eorum quemq;, *Dominus crescere in plebem suam.* Vt Prou. 31. *Laudent eum in portis OPERA eius.* *Maiorũ dissimiles in labore.*

IN FESTO S. SEBASTIANI MARTYRIS.

Suppleuit Enucleator.

Descendens IESVS de monte, stetit in loco campestri. Luc. 6.

HOlophernes, *Iudith* 5. ab Nabuchodonosore missus cum exercitu, ad orbem

orbem sibi subiugandum; audito Bethu-
sianos sese ad resistendum parare; exarsit
ira, conuocatisq; militiæ principibus,
quærit: *Quare præ omnibus, qui habitant in
Oriente, isti contempserunt nos?* &c. Tunc
Achior dux, Israelitarum repetit origi-
nem, gesta, religionem Deiq; cultum: in
quo si perstent, vinci non posse. Ad quod
irati principes, ei mortem intentant. Ho-
lophernes, *cap.6.* iubet adstrictum arbo-
ri exponi, dum præliaretur: ac dein oc-
cidi. Bethulia vero solutum recipiunt:
dum victoria daretur in manum Iudithæ.
Ita Diocletianus, *Baron. Anno 386.* dæmo-
nis œstro percitus Christianos persequi-
tur. At S.Sebastianus, dux primæ cohor-
tis Prætorianorum, Christum confessus,
adalligatus ori telis omnium proponitur.
Diuinitus vero morti exemptus tyran-
num increpat acrius: Vincente demum
Nomine Christiano:

De ipso nos ex Euangelio.

I. *De tam innumeri Martyrij & Causa, & voluptate.*

II. *De Domini Descensu, & populi accursu.*

III. *De Virtute, quæ exiuit à Christo, & S. Sebastiano.*

IV. *De Beatitudinibus S. Sebastiani.*

V. *De Mercede S. Sebastiani in cœlis.*

PARS I.

De tam innumeri Martyrij Causa, & Voluptate.

I. SÆpe mihi in mentem venit admirari:
Cur in lege Gratiæ tantum profun-
di sanguinem Martyrum voluerit Deus. *Quæ causa tot Martyrũ Sane miranda.*
1. Cui, in lege seruitutis, brutorum san-
guine litasse sat fuerat? 2. Cui Vnius Filij
effusus sanguis mille mundis redimendis
plus satis erat: eoq; minus opus Marty-
rum cruore? Quo tamen adeo immaduit
orbis, vt vere Psaltes 78. *Effuderunt sangui-
nem sanctorum tuorum, sicut aquam in circui-
tu.* Dixeris; Plures martyrio in lege noua;
quam in veteri bruta sacrificio occidisse.
2. S. Hieronymus sane testatur; ad suam
vsque ætatem, in quemque anni diem,
esse quinque millia ex præclaris Martyri-
bus. Et quanti post eum oppetiere? 3. Di-
xerit Ecclesia Christo, quod Sephora
Moysi: Exod.4. *Sponsus sanguinum tu mihi
es.* Veruntamen cum Sponsus sponsam *Amor & mors Christi.*
dilexerit *vsque ad mortem, mortem autem
Crucis*; percunctanti sibi, Ps.115. *Quid re-
tribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit
mihi?* Sponsa ipsa respondet: *Calicem Sa-
lutaris* Saluatoris *accipiam, & Nomen Do-
mini inuocabo.* q. d. Amor amore, & san-
guis sanguine compensetur. Vnde ei de-
bitum reddit eodem genere monetę. Ideo
subiicit: *Vota mea Domino reddam coram o-
mni populo eius:* publico, plurimoq; marty-
rio, seu testimonio: Quia *Pretiosa in con-
spectu Domini mors Sanctorum eius.* Ad-
hucne quæres Domine, Matth.20. *Pote- Christo sic volente.*
stis bibere Calicem, quem ego bibiturus sum?
1. Ecce, potuerunt innumeri: & alia *omnia*;
sed *in Eo, qui confortat eos.* Tu sic orasti, & *Orante.*
impetrasti: Matth.26. *Pater, si fieri potest,
transeat à me* ad Martyres *calix iste.* Vt
nimirum discipuli mei sint veri. 3. Hinc *Ipsisq; Martyribus volentibus.*
S.Ignatius aiebat: *Modo incipio discipulus
Christi esse*, cum ducebatur. 4. Ideo S.Se-
bastianus, Luc.2. *Ecce, positus est in signum,
cui contradicetur:* Sicut & Christus. Verum
vterque secure cum Iob: c.34. *Violenta sa-
gitta mea*, sed *absque peccato.* Quare sic pro
Christo pati, non ira Dei est, sed gratia.

II. Reges mundi dilectis sibi deferunt *Summa hæc gratia est Dei.*
officia & laboris & periculi parui; at ho-
noris & delectationis magnæ: è contra
Dominus. Hinc Moysi vocato mox i-
gnem & spinas ostendit. *Exod.2.* Abrahæ
occidium vnigeniti. *Gen.22.* Dauidi Go-

liathum

liathum & Saulis hastam: Danieli lacum leonum: Iobo sterquilinium: Apostolis odia ignes & enses. Nempe sic & *ipsum pati oportuit, & in gloriam intrare. Neque discipulus est super Magistrum: satis est, si sit sicut Magister eius.* Ergo, Phil. 1. *Vobis datum est, non solum vt in eum credatis; sed etiam vt pro illo patiamini.*

Figura teste. Diuini hoc signum amoris est. *Vti* 1. *Re.* 20. Ionathas Dauidi, recte an secus res eius essent, hoc Signum dabat: *Si dixero puero: Ecce, sagittæ intra te sunt, tolle eas, tu veni ad me: Pax tibi est, & nihil est mali. Si autem dixero: Ecce sagittæ vltra te sunt. Vade in pace; quia dimisit te Dominus.*

Amor & mors Christi. Sic Dominus Sebastiano, *Sagittæ intra te sunt.* Ps. 37. *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira corripias me: Quoniam sagittæ* tribulationum *infixæ sunt mihi; & confirmasti super me manum tuam.* amoris; Quia doloris manum sentio.

Summaque voluptas martyrii. *Christo sic volente.* III. Enim vero sic *cum infirmor, tunc potens sum.* 2. Cor. 12. Antestat testis expertus Apostolus 2. Cor. 4. *In omnib. tribulationem patimur; sed non angustiamur. aporiamur; sed non destituimur, persecutionem patimur; sed non derelinquimur, deijcimur; sed non perimus. Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes; Vt & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris.*

Orante.

Sebastiano teste. *Ipsisque Martyribus volentibus.* Hinc prunæ, illis rosæ, tormenta erant delectamenta, mors vita dulcior; sane pueris puellisque, spectaculum factis, & miraculum orbi. Testis Sebastianus, tum constantius affari Diocletianum ausus; cum stipiti ad excipienda tela fixus staret. Quia Militaris est mos, hastandis aut sagittãdis patronum legere; qui ictu primo cor figat; quo ictus cœteri sine sensu excipiantur. S. Sebastiano Patronus erat Christus: Cui is cum S. Augustino: *Sagittaueras tu Domine cor meum charitate tua.* Sic confixis dicitur: Colos. 3. *Mortui estis, & vita vestra*

Summa hæc gratia est Dei.

Sedamantibus.

abscondita est cum Christo in Deo. 1. Atqui vero hasce Dominus *sagittas suas ardentibus* cum charitate *effecit*: Vt esset ibi cor, vbi amor, amor, vbi thesaurus in cœlo. 2. Huc inuitat Dominus: Matth. 11. *venite* vltro *ad me omnes, qui laboratis* persecutione mundi vel carnis, *& onerati estis, ego reficiam vos* amore mei. Sic *enim iugum meum* crucis *suaue est, & onus meum leue,* amantibus.

Dices. Opto adire martyrium: at occasio deest: Quid ergo retribuam? Quomodo calicem Salutaris accipiam? Accipe, & Retribue voto; Si non queas facto. Nunc voto soluitur, quod olim posita vita. Vt gemmarius, quas recens ex Indijs allatas gemmas magno vendidit, eas post cogitur dare minoris quo factæ sunt vulgatiores: Ita Dominus Martyrium nunc voto vendit, quod alias cruore fuso. Vel accipe calicem, voto, si non detur bibere facto. Saltem baiula crucem tuam, & veni post me; *Lucæ.* 14. Si fixus in ea mori non queas. Ideo *Descendens Iesus de monte stetit in loco campestri:* Quo accessus est omnibus; paucis ascendere datur, *& adire Corinthos, superasque euadere in auras.* *Votum martyrii pro facto imputatur.*

PARS II.

De Domini descensu, & populi accursu.

.I ASCenderat montem perfectionis cum paucis; qui dicere poterant: Mat. *Ecce, nos reliquimus omnia; & secuti sumus te.* Sicut, *Exod.* 19. Moyses cum paucis subijt in montem: populo ad radices eum operiente. Psalm. 23. *Quis ascendet in montem Domini? Innocens. Quis hic, & laudabimus eum.*

1. *Descendit* autem; Vt plures valeant se- qui paucorum enim perfectio est. Ambr. 2. *Quomodo enim turba, nisi in humili, Christũ videret? Non sequitur ad excelsa.* Mira in hoc Charitas Dei est; parantis sublimia per humilia, viam cœli altam per facilia. 1. Ita Baptista, *Luc.* 3. ab militibus vulgaria exigebat; non suæ rigorem vitæ. 2. Sic Apostolus, *Tit.* *Loquere paruulis vt paruulus.*

lus, *Tit.*2. cuique pro statu suo regulam viuendi dictabat. Ergo stantem in campestri coniugali, sæculari, militari, &c. adi, sequere: quia, 1. Ioa. 5. *Mandata eius grauia non sunt*. 2. Descendit, postquam ascenderat: vt similiter Actiuam misceas vitam contemplatiua. Eleuare in Deum ratione; mox condescende proximo per opera charitatis. Sede in monte cum Christo; in campestri Peregrinare cum illo. 1. Præclare Hieronymus ad Gælantiam: *Intra in cubiculum secretum; qui sit tibi portus, inquo à tempestate quiescas. Cum Christo in monte sedente, tu quoque sede.* Th. 3. *Sedebit solitarius, & tacebit; & leuabit se supra se* Ps. 33. *Gustate & videte: quoniam suauis est Dominus*. Sed postquam sederis surge. Ps. 126. *Surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris*. 2. Descendite, necessaria proximo præbete. Cum angelo: 3. Reg. 19. *Surge, comede: grandis tibi restat via* ad montem gloriæ, Vbi, Isa. 32. *Sedebit populus meus in pulcritudine pacis, & in requie opulenta*. 3. Iam tamen, 1. Tim. 4. *Attende tibi*, in abscondito, vel monte: *& doctrinæ*, in publico & campestri. Sic philacangeli, licet nos custodiant, curentque nostra, tamen & Deo adstant contemplatores. Locutio non impedit Intellectionem, sed explicando adiuuat: Sic nec contemplationem actio. Cæsarius Heist. hic: *Qui sedens regnat, stans pugnat*. 3. *Descendit*: Quia licet in alto *Sedeat cum senatoribus terræ*; Prou. 32. non tamen oblitus est pauperis inferioris. 1. Ps. 112. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit?* 2. Non vt Pincerna liberatus & lautus, oblitus Iosephi nexi est. *Gen.* 40. Non securus in alto consistit; qui condescendere nescit. 3. Quis tam superbus gallus est indicus, qui visis pedib. suis non cristas ponat; Mich. 6 *Humiliatio tua in medio tui*. 4. Hinc Rex, Ps. 21. *Ego autem sum vermis: & non homo.* Isai. 47. *Descende; sede in puluere virgo filia Babylon.*

Misce vtile Dulci: & omne feres punctum.

Altus es: Humiliate.

5. Descendit de solio Rex Niniue. *Ion.* 3. 6. Nabuchodonosor ascendens ait: *Dan.* 4. Deus ego Sion: Et excidit regno. postquã ad bestias descenderat; tum secure in regnum ascendebat. 7. Eccl. 32. *Rectorem te posuerunt? Noli extolli: Esto in illis, quasi vnus ex ipsis*. Ecce, qui regnat in cœlo; stat hic in campo. Ps. 131. *Ecce audiuimus eum in Ephrate* Celsitudinis; *& inuenimus eum in campis syluæ* ac turbæ. Hic tamen stat: *Quia*, 1. Petr. 2. *peccatum non fecit, neque inuentus dolus in ore eius.*

Est salutare.

II. *Et multitudo copiosa plebis*; Vicinæ, *Ex Iudæa*: Remotæ: *Et Maritima Tyri.* Iudæa, id est, *Confessio*. Hæc triplex Fidei; Criminis; Laudis. Prima præcedat secundam. Quia, Heb. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo*, eumque placare de peccato. Secunda tertiam. Quia, Eccles. 15. *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* De vnaquaque conuenit multitudo ad Christum. 1. De Confessione Fidei, Martyres adsunt circumstantes in campo Martio. Ecce, primipilum Sebastianum. qui ait, Thre. 3. Dominus *posuit me, quasi signum, ad sagittam: misit in renibus meis filias pharetræ suæ.* Venit; vt sanetur: Et sanatus fuit corpore restituto; & post anima glorificata. 2. De Iudæa Criminis venit adultera, Magdalena, Zachæus, &c. 1. Ioan. 1. *Si confiteamur peccata nostra; fidelis & iustus est, vt remittat nobis peccatum, & emundet ab omni peccato*. 3. De Confessione Laudis trinæ, ex corde, ore, opere; venit Dauid, &c. Psalm. 97. *Confitemini Domino in cythara* cordis; *& Voce Psalmi, in tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ*. id est, opere: vt Confessores prædicatione; & Martyres passione.

Confessio triplex circũstat Dominũ.

1. Fidei. Vt martyrum.

2. Criminis vt peccatorum.

3. Laudis vt Confessorum.

De Maritima Gentium prædictum, Isa. 2. *Fluent ad eum omnes Gentes.* Isa. 60. *Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum: quando conuersa fuerit ad te* ex paganismo *multitudo maris, fortitudo Gentium venerit tibi*: Sicut 2. Par. 9. *Omnes Reges*

Accursus Gentium prædictus, & factus.

Reges terræ desiderabant videre faciem Salomonis;vt audirent sapientiam,quam dederat Deus in cor eius. Causa accursus est duplex.1.Agnitio erroris sui. amorque veritatis. *Venerant,vt audirent eum.* Ier. 16. *Ad te gentes venient,& dicent. Vere Mendacium* idololatriæ *possederunt patres nostri; & vanitatem* vitæ, *quæ eis non profuit.* Idcirco Mich. 4. *Docebit nos de vijs suis;& ibimus in semitis eius.* Vicissim,ipsi, ait per Zachariam, cap. 2. *erunt mihi in populum,& habitabo in medio tui:* deserta velut Iudæa.Matth. 21. *Dico vobis quia auferetur à vobis regnum Dei,& dabitur genti facienti fructus eius.* Ioan.10. *Oues alias,* quam Iudæos, *habeo, quæ non sunt de hoc ouili: & illas oportet me adducere.* Matth.22. *Ite ergo ad exitus viarum.* 1.Gentes exteras.Iuit Philippus. *Act.* 8.Petrus admonitu visi lintei. *Act.* 10. Paulus iuit Doctor gentium. Iuerunt & cæteri. Nam *Act.* 13. *Ecce conuertimur ad Gentes.* Ergo ex amore veritatis, *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Psalm. 33. *Doce iustum;* Prou.9. *& festinabit accipere.*

Vtiliter ad veritatem intelligendam.

2. Causa accursus erat Sanitatis amor. *Vt sanarentur à languoribus suis.* Vt Magister docebat: vt Medicus sanabat. Aduocabat,Matth.11. *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis; Ego reficiam vos.* Adueniebant Oseæ 6. *Reuertamur ad Dominum; quia ipse cœpit, & sanabit nos;percutiet, & curabit nos.* Ipse enim est. Psalm. 102. *Qui propitiatur omnibus iniquitatibus suis: qui sanat omnes infirmitates tuas: qui replet in bonis desiderium tuum.*

2. Ad sanitatem recipe-randam.

(*.*)

PARS III.

De Virtute, quæ exiuit de Christo, & S. Sebastiano.

I. VIrtus de illo exibat, *& sanabat omnes:* id est,operatio virtutis.Luc. 8. *Ego noui virtutem de me exijsse;* quæ latens prius, tum in opere se manifestarat.Iuxta Sap.12. *Virtutem ostendis tui, qui non crederis esse in virtute consummatus.* 2. Exit autem,cum se alijs communicat.Isa.40. *Qui dat lasso virtutem;& his, qui non sunt fortitudinem & robur multiplicat.* 3.Magna virtus ea;quę,Sap.14. *Potens est ex omnibus sanare.* Quod si enim, 4.*Reg.*13.ossa Helisæi tactu solo mortuum vitæ reddiderunt:quid non poterit contactus Christi?

Virtus ex Christo exit.

Accede igitur, Assuerus aiebat Hesteræ, cap 15. *& tange sceptrum* Misericordiæ. 2. Fide;Abolita iam lex est illa: 2. Exod. 19. *Bestia,* peccator, *quæ tetigerit montem,* Christum; *lapidabitur:* At iam sanabitur. 3. Oza, 2.*Reg.*6.quod Aream tetigerit;repente occidit:At tange nunc Christum; & vita viues.4 Aromata tacta fragrant; afflantque odorem tangenti. 5. Ara tacta fit azylum confugo.Ideo *omnes quærebant Iesum tangere.* Sed tangentem & ipse tangit.Quem admodum?

Fidenter tangendo

II.S.Sebastianus accessit:tetigit; & multam virtutem exeuntem accepit. Verum mox tactus & ipse à Christo, multa item virtute fragrauit. Tangitur à Christo,cum patitur pro Christo; & pariter saccus eius aromatum scinditur: Vt & *Christi bonus odor* esset: & nobis *in odorem vnguentorum suorum.* Hinc,qui hodie ad ipsum conueniunt: cum Christum in ipso,tum ipsum in Christo agnoscunt, ac venerantur: simul *& sanantur omnes.*

Item ex S. Sebastiano exiit.

Quare & exeuntes in eum, & exeuntes ab eo virtutes inspiciamus, Ideo enim Dominus eum *posuit quasi signum ad sagittam,* quod intuentes imitemur.

1. Humilitas.

I. Vir-

I. Virtus est Humilitas. Hæc exijt à Christo: Matth. 11. *Quia mitis sum, & humilis corde.* Exijt & à Sebastiano. 1. Nam de sua nobilitate nō superbiuit: Sciens quod, Sap. 7. *Vnus est introitus omnibus ad vitam, & similis exitus.* At vero *Nonnullis* ait S. Greg. Dial. lib. 2. *Solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis: Vt minus se in hoc mundo despiciant; qui plus se cæteris aliquid fuisse meminerint.* 2. Forma corporis erat peregregius: at modestus Gnarus, quod, Prouerb. 31. *Vana est pulchritudo.* Atqui persæpe, Ouid. in Fastis:

Fastus inest pulcris, sequiturque superbia formam.

3. Officio sublimis erat, Dux primæ Prætorianorum cohortis apud Diocletianum Imp. Sciens, quod, Eccl. 10. *Omnis potentatus vita breuis.* Verum iure queritur S. Aug. lib. 8. Conf. quod *Hostis antiquus plures tenet superbos nomine Autoritatis.* 4. Prædiues erat: At tanto submissior, Sciens, quod, Prou. 10. *Nihil proderunt thesauri impietatis: Iustitia vero liberabit à morte.* Cum tamen multis eheu, ait S. Aug. hom. 13. *Vermis diuitiarum est superbia. Difficile enim est, vt non sit superbus, qui diues est.* Ecce tetigit nobilis nobilem, speciosus speciosum, potentem potens, diuitem diues: & neuter superbiut: quia *Virtus* humilitatis *de illo exiuit.* Ideo vterque *humiliauit se, vsque ad mortem.*

2. *Discretio, adiuuandos Christianos.* II. Virtus est Discretio exiens à Christo in S. Sebastianum: & ab hoc nobis ad exemplum. Ipsius id Acta loquuntur. 1. Elegit militare tyranno; vt hoc prætextu commodius opitularetur Christianis egenis, aut captis pro fide, aut trucidandis.

Par in hoc Tobiæ, cap. 1. Qui *in* Babylonica *captiuitate positus, viam Veritatis,* Christianæ, *non deseruit; ita vt omnia quæ habere poterat, quotidie concaptiuis fratribus, qui erant ex eius genere, impertiret. 2. Cum irent omnes ad vitulos aureos; hic solus fugiebat consortia omnium. 3. Custodiuit animam suam; & nunquam contaminatus est in escis eorum. 4. Pergebat ad omnes, qui erant in captiuitate, & monita salutis dabat eis.* Ita prorsus S. Sebastianus. Exemplum est Marcellianus, & Marcus. Hi ab cognatis solicitabantur ad defectionem: & iam labascebant: Ecce Sebastianus prosilit: *O milites,* ait, *nolite per blandimenta coronam perdere sempiternam.* Digna oratio Sebastiano, apud *Surium tomo* 1. prolixa. 2. Deinde ipsum accusatum tyrannus tentabat blanditijs; lactabat promissis; terrebat minis: Sed operam perdebat. Adeo *prudentia huius mundi stultitia erat apud* Sebastianum docibilem Deo, & spiritu plenum discretionis boni & mali. *Omnia arbitratus est vt stercora, tantum vt Christum lucrifaceret.* *Adq; vincendum tyrannum.*

III. Virtus, quæ exibat ab illo, erat Panoplia quædam gratiarum, fragrans, *sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* Gen. 27. Erat namque in sermone verax, in iudicio iustus, in consilio prouidus, in commisso fidelis, in bello strenuus; aspectu angelicus; corpore integer, pietate eximius, animo generosus, & in omni morum honestate singularis. Hinc vel hosti amabilis, inter primos semper palatij, arcanique consilij erat Diocletiano. *3. Virtus omnigena.*

Quare merito, ait S. Ambr. li. de Ioseph. c. 1. *Sanctorum vita cæteris norma viuendi est,* Aug. l. 8. de Trin. c. 17. *Summa religionis est, imitari quem colis.* *Cunctis imitãda.*

Dicis: Altiores sunt, quam ad quos aspirare audeamus. *Respondet* Chrys. lib. 1. de Compunctione cordis. 1. *Nonne sancti Dei amici eiusdem naturæ erant; cuius & nos? 2. Nonne eadem via ingressi sunt hunc mundum; qua & nos? 3. Nonne iisdem cibis vtebantur, & eundem respirabant aerem? 4. Nonne iisdem vitæ vsibus agebantur? Non aliqui eo-* *Nam Sancti sunt imitandi.*

4. Clar... ficatio. 5. Miraculorum operatio.

qui eorum etiam coniugia experti sunt, & liberos procrearunt? Quidam etiam opifices communium artium erant. Alij vero & lapsus perpessi sunt peccatorum.

Sed multum, inquis, gratiæ acceperunt. Si miracula facere iuberentur: aliquid diceres. Sed quia conuersationis obseruantia quæritur: nihil dicis. Accepisti enim gratiã per baptismũ, si non vt signa faceres: at vt rectæ vitæ innocentiam custodires. Ideo perditionis nostræ causa est negligentia nostra. Non dicet: Quia mirabilia fecistis: sed quia esuriui, & dedistis, &c. Cæterum sancti non proponuntur nobis in exemplum, quia signa fecerunt: sed quia præcepta seruauerunt, Hæc Chrysostomus.

Adij vincendum tyrannum.

4. Clarificatio. IV. Virtus quædam Christi transfigurati, & Apostolorum exibat ab eo. Nam Spiritus S. in eos descendit in specie ignis: Act. 2. Et tunc cœperunt loqui varijs linguis, prout, &c. Ita S. Sebastianus, exhortans Marcellianum ad constantiam, Gentiles ad fidem: subito per vnam fere horam, splendore nimio de cœlo veniente, illuminatus est: & à septem angelis clarissimis pallio condidissimo amictus.

3. Virtus omnigena.

Atque vero S. Spiritus. Sap. 7. in animas sanctas se transfert: Et Sap. 1. non habitat in corpore subdito peccatis. Sicut emissa ab Noe columba, non requieuit super cadauera, ceu coruus: sed super Arcam. Gen. 8.

5. Miraculorum operatio. V. Virtus erat Donum miraculorum. Nam dum exhortabatur Marcellianum ad tolerantiam, 1. Visus est astare angelus, librum præbere ex quo quasi legeret parænesin: 2. dicere ei, Pax tecum: Sebastiane, tu mecum semper eris. 3. Zoem vxorem Nicostrati, in cuius domo illa gerebantur, quæque ea vidit, mutam restituit ad loquelam; perque S. Polycarpum baptizauit eam alijs cum plurimis. 4. Tarquilinum patrem Marcellini podagricum baptizat, & sanat. Itemque Vrbis Præfectum Cromatium. Scitote, quoniam Dominus mirificauit Sanctum suum, &c.

Cunctis imitãda.

Nam Sancti sunt imitandi.

6. Martyrij tolerantia. VI. Virtus Patientiæ ab eo exiuit dire discrutiato telis tot fixis, quot gerit ericius. Pro mortuo relictum Deus reparat integrum. Christiani suadent, loco cedat; at contra audentior ibat in Diocletianum & Maximianum, arguens eos tyrannidis, & impietatis. Quorum iussu fustigatur ad necem: in cloacam abijcitur, ne pro martyre coleretur. At insecuta nocte S. Luciam ipse iubet sese ad limina Apostolorum tumulare.

Demum Canonizatione. Anno post 608. Italiam sæua pestis exhausit, viso angelo malo, iussu boni, ferire fores telo toties, quot morte mactatos volebat. Tunc reuelatum est; S. Sebastiano ara poneretur in S. Petri Æde, vt patrono aduersus pestem; foreque hanc desæuituram. Factum vtrumque est. Ex eo structis aris orbe coli toto cœpit. Baron. Annal. tom. 8. Meritoque suo: patet ex dictis; & liquet ex Beatitudinibus quatuor, hic à Domino prædicatis. Quas in S. Sebastianum conuenire nunc breuiter condocebimus.

PARS IV.

De Beatitudinibus S. Sebastiani.

Beatitudines 4. Beati, 1. pauperes spiritu. 2. Qui esuritis. 3. Qui nunc fletis. 4. Cum vos oderint homines. Quia 1. Vestrum est regnum Dei. 2. Saturabimini. 3. Ridebitis. 4. Merces vestra multa est in cœlo. Omnia vtrinque in vnum apte conueniunt S. Sebastianum. Si quidem vere ac bene promittitur. 1. Regnum opulentiæ, contemnentibus temporalia. 2, Conuiuiũ abundantiæ, desiderantibus spiritalia. 3. Risus iucunditatis, detestantibus mala culpæ, 2. Multitudo mercedis, sustinentibus mala pœnæ.

Promissa à Christo. Atque vero Dominus istis promisit. 1. Regnum, quod est in participatione diuinæ Potestatis. 2. Saturitatem; quę est in gustu diuinæ Bonitatis. 3. Risum; qui est in contemplatione diuinæ Veritatis. 4. Mercedem; quæ est in duratione æternitatis.

Promerita à S. Sebastiano. S.Sebastianus autem 1.temsit temporalia.2.affectauit spiritalia. 3,odit mala culpæ.4.pertulit insons mala pœnæ.

Ergo à fidelis Dei 1. Potestate recepit opulentiam regni.2.à Bonitate abundantiam.3,à Veritate iucunditatem. 4. In æternitate mercedem.

Imitāda nobis. Satagite, Eph.3. *comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo* æternitatis, *Latitudo* Bonitatis, *sublimitas* Potestatis, & *Profunditas* Veritatis. 1. Nam super hosce eleuatis oculis dicit: *Beati, &c.* 2. Quippe Ps. 33. *Oculi Domini super iustos.*

2.In paupertate. Maxime super pauperes. 1. Quia, Eccl. 11. *Homo marcidus, abundans paupertate, oculus Dei respexit illum in bono.* 2. Exemplo Lazarus. 3.Quia Iac. 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, hæredes regni; quod repromisit diligentibus se?* Prou. 19. *Melior ergo est pauper* Sebastianus, *qui ambulat in simplicitate sua; quam diues torquens labia sua* Diocletianus.

2. In esurie iustitiæ. II. Num & esuriuit? 1. Certe, *qui esurit, virium quærit augmentum*: ait S.Ambr. tom. 3.l.5.in c.6, Luc.2. Deinde, Eccl. 24. *Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient.* 3.Denique iustitiam esuriunt, qui cum Domino aiunt: Ioan. 4. *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me.*

Atqui S.Sebastianus & quæsijt auctarium virtutis; & edit, bibitque Dominum. proindeque esurijt iustitiam Zelator Dei.

Vt Saturemur. Ac Saturatus est. 1. Vt ij, de quibus Apoc.7. *Non esurient, neque sitient amplius; nec cadet super illos vllus æstus* persecutionis: *quoniam Agnus, qui in medio throni est reget illos.* 2.Ex promisso, Ps 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* 3.Idque de facto, Psal. 80. *Cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra mellis saturauit eos.*

3. In fletu 1. pro peccatis propriis. III. Num & fleuit S.Sebastianus? Et quidem fleuit. 1.Pro adolescentiæ suæ peccatis. Vt Ezechias Isaiæ.38. *conuersus ad parietem fleuit fletu magno.* 2. Vt Petrus, Matth. 26. *Egressus foras* ex infidelitate *fleuit amare.* 3. Vt afflictus Iob. cap. 30. *Versa est in luctum cythara mea, & organum meum in vocem flentium.* 2. Fleuit pro peccatis alienis. Vt David super Saulem. 2. Reg. 1. Vt Dominus super Ierusalem: *Luc.* 19.3. Fleuit super alienis miserijs. Vt Iob: 30. *Flebam quondam super eo, qui afflictus erat.* Rom. 12. *Flete cum flentibus.* 4. Fleuit pro euadendis laqueis tentationum. Iuxta 1.Pet.1. *Modicum nunc sic oportet contristari in varijs tentationibus: Vt probatio vestræ fidei multo pretiosior auro, quod per ignem probatur, inueniatur in laudem.* Et talis inuenta fuit illa Sebastiniana in medio nationis prauæ Ethnicorum. Vt dicere queat: Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi* ab Ethnicis: *Vbi est Deus tuus?*

2. Alienis. *3. Miseriis proximi.* *4. Pro tentationibus vincēdis.*

Vt rideamus. At nunc ridet, ridebitque plenus gaudij ac beatitatis. Prouerb. 31. *Fortitudo, & decor indumentum eius: & ridebit in die nouissimo.* Euge Diue, Iob. 8. *Impleatur risu os tuum; & labia tua iubilo.* Et vero etiam. (quia, Gen. 21. *Risum fecit tibi Deus, quicunque audierit, corridebit tecum*, Tuique, Deique laudator Christianus.

4. In odio passiue cordis. IV. Num Sebastianum oderant homines corde? 1. Amarunt ob dona naturæ: at corde oderant ob charismata gratiæ. Iuxta Matth, 10. *Eritis odio hominibus propter Nomē meum.* 2. Oderant ore: cum exprobrauerint ei Christum, *& eiecerint nomen eius* Christiani, *tanquam malum* Atqui 1.Pet.4. *Si exprobramini in nomine Christi, Beati eritis. Nonne ipsi blasphemant bonum nomen, quod inuocatum est super vos?* Iac. 2. Quia, *Bonum, dicunt malum.* 3. Oderant opere: Cum *separauerint eum.* Sicut, Ioann. 9. *Conspirauerant Iudæi, vt si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogam fieret.* Exclusus Sebastianus est militia, aula, regis gratia, vita.

Oris. *Operis.*

Idque

Idque omne, *Propter Filium hominis.* Quippe *martyrem facit non pœna: sed causa*: ait Aug.

Vt saluemur. Quo Præmio? 1. Petr.3. *Si quid patimini propter Iustitiam; Beati eritis.* At S. Sebastiano Christus *factus est Sapientia, & Iustitia, & Sanctificatio, & Redemtio.* Ergo ter, quaterque beatus. Nam *in istis quatuor, hæ octo continentur* aliæ, ait S.Gregorius.

De illis tamen octo singulis eximie S. August.tom.6.de Virginit. Beati pauperes, Spiritu, inquit: *Imitamini eum, qui propter vos pauper factus est, cum diues esset*, 2. Cor.8. Beati mites: *Imitamini eum, qui fleuit super Ierusalem.* Luc.19. Beati, qui esuriunt & sitiunt. *Imitamini eum, qui dixit*, Ioan.4. *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me.* Beati misericordes: *Imitamini eum, qui in via iacenti semiuiuo relicto à latronibus, subuenit.* Luc.10 Beati mundo corde: *Imitamini eum, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* 1. Pet.2. Beati pacifici: *Imitamini eum, qui pro persecutoribus suis dixit: Pater, ignosce illis.* Luc.23. Beati, qui persecutionem, &c. *Imitamini eum, qui pro vobis passus est, vobis relinquens exemplum.* 1.Petr.2.

PARS V.

De Mercede S. Sebastiani in cœlis.

S.Sebastiani merces est multa. 1. ECce merces vestra multa in cœlo. Ergo Sebastiane, Ier.31. *Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à lacrymis, quia est merces operi tuo.* 1. Et quidem. *Multa.* Adeo Psalm. 118. *Pax multa diligentibus legem tuam.* 2.

Perpetua. quin & perpetua: quia *In cœlo*, Sap.5. *Iusti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum.* 3. Nec Sera. Nam Apo. 22.

Cita. *Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere vnicuique secundum opera sua.* 4. Et merito Sebastiani. Nam vt Elisæus, Eccl.48. *In diebus suis non pertimuit Principem* Diocletianum: *& potentia nemo vicit illum, nec superauit illum Verbum aliquod.* *Meritu.*

Mercedes variæ. Est nunc, ô Sebastiane, tibi merces tua. 1. Salua; vt Angelorum. Tob.5. *Inquire tibi aliquem fidelem Virum, qui eat tecum: salua mercede sua.* Inuenitque Raphaelem. Sic enim ministrant angeli mortalibus: vt interim gaudio non priuentur cœlesti: Inuenit & Angelum S.Sebastianus, astitem in concione, in sagitaria confixione, in tyranni increpatione, in morte irata martyrij. *1. Angelorum.*

2. Magna: vt Præpositorum seu Ducum. Sic Abrahæ patri multarum gentium, Deus: Gen. 15. *Ego protector tuus, & merces tua, Magna nimis.* *2. Prælatorum.*

3. Digna, Vt Obedientium. Esth.16. *Cognoscantur omnes, qui Persis obediunt, Dignam pro fide recipere mercedem.* Recepit obediens vsque ad mortem geminatam. *3. Obedientium.*

4. Plena, Vt Contemplantium. Sic Ruth dicitur, quæ cuncta reliquit: *Ruth.2. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem accipias à Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cuius confugisti alas.* *4. Contêplatiuorum.*

5. Temporanea quoque, vt Operantium. Eccl.vlt. *Operamini opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in Tempore suo.* Hinc hodieque in terris accrescit honor, cultus & gloria S.Sebastiano. *5. Practicorum.*

6. Festina, vt Proficientium est. Eccles. 11. *Benedictio Dei in mercedem iusti Festinat.* *6. Proficientiũ.*

7. Fidelis: Vt Perfectorum est. Prou. 11. *Seminanti iustitiam merces Fidelis.* *7. Perfectorum.*

8. Copiosa, Vt Patientium. Matth.5. *Ecce enim merces vestra Copiosa est in cœlis.* *8. Patientium.*

9. Perpetua, Vt Perseuerantium. Eccl.18 *Non verearis vsque ad mortem iustificari, quoniam merces Dei manet in æternum.* *9. Perseuerantium.*

Atqui in vno ista omnia S. Sebastiano eximia eluxerunt. 1. Vultu vitaque angelicus,

gelicus; 2. Dux bello fuit. 3. Cœlestium contemplator in terris: 4. Obedientissimus: 5. Operator salutis strenuus: 6. Proficiens de virtute in virtutem sedulus: 7. Perfectus Confessor: 8. Patiens Martyr: 9. Perseuerans Victor. 10. Ergo est & beatissimus æternum Triumphator. Hoc decimum Summa est omnium.

IN FESTO S. AGNETE VIRGINIS ET MARTYRIS.

Suppleuit Enucleator.

Simile est regnum cœlorum decem Virginibus. Matt. 25.

DAuidi, 2. *Reg.* 15. decem erant concubinæ, quas, furente Absalone, excedens vrbe Hebron reliquit pro custodia Domus. Absalon autem tyrannidis inuasor, consilio Achitophel, concubuit cum eis, inspectante populo, ad despectum patris, *c.* 16. At Dauid, dein victor, eis conclusis perpetuam imperauit viduitatem.

Felicior nouæ Legis Dauid: quod in veteri virginitas exularet. Is lectas decem Virgines domi reliquit, excedens ex orbe hoc: Furens Mundus, consilio Carnis, corrupit quinque at quinque non attigit. Ideo corruptis sponsus perpetuam imperauit viduationem regni cœlestis, perpetuoque in carcere clausit.

De eo nos

I. *Virginitatis encomium ex iure merito.*
II. *De occursu Virginum, & S. Agnetis, ad sponsum.*
III. *De geminata S. Agnetis Aureola.*
IV. *De festina surrectione Agnetis, sponso ad properantis.*
V. *De tentationum incentiuis protinus ablegandis verbo: ITE FATVÆ.*

PARS I.

Virginitatis encomium ex iure merito.

I.] S*Imile est regnum cœl. X. Virginibus.* Hæc vero laus Virginitatis est præcipua; vnde & prædicetur, & ametur; & honoretur. Dignitas nimirum eius, & sublimitas, & sanctitas, & puritas; quanta vel ipsius regni cœlorum est. 1. Quid cœlum, (à Deo si abeas,) diuinius habet Virginum Virgine Maria? Et quidem ipsis hæc dignior cœlis est. At nec ipsa quicquam habet Virginitate dignius. Quare nec cœlum, post Deum, aliud melius aut maius Virginitate nouit. 2. Bene S. Bern. Serm. super Missus est: ea. *si Dei mater esset futura cum detrimento Virginitatis, & gauderet de Filio, & doleret de Proposito. Nec antea Angelo assensum præbuit, donec ab eo audiret: Spiritus S. superueniet in te.*

Virginitas cœlo confertur à Christo.

1. Est ea in B. Virgine admirabilissima.

Praque materna reuerentia.

3. Et vero eiusdem Deiparæ cœlesti gaudium in præcipuis hoc est: quod & hic in terris, & hinc è terris ad cœlos, Psalm. 44. *Adducantur Regi Virgines post eam.* Mariam, Virginum Reginæ imitatrices. Quod *proximæ Eius* pedissequæ *afferantur: tibi* Christo & Matri *in lætitia & exultatione beatitatis.* Eas itaque sic quasi appellat: Philipp. 4. Sorores *meæ charissimæ, & desideratissimæ: gaudium meum & corona mea, sic state in Domino.* Nunc quam B. Maria cum Virginitate in cœlis gloriam parat: eam seruator cum eadem quoque; in terris exhibet.

Est ei gaudiosissima.

II. Seruatori Iesu in terris nihil est præ Ecclesia: Vt etiam vocet eam Regnum cœlorum, *Matth.* 13. Simile Sagenæ: & alibi sæpius. 2. Vocetur Corpus eius. Col. 1. *Ipse est Caput Corporis Ecclesiæ.* Eph. 5. *Quoniam, vt vir est caput mulieris: sic Christus Caput Ecclesiæ.* 1. Cor. 12, *Vos autem estis Corpus*

2. Ecclesia fit magni à Christo.

Christi, & membra de membro. 3. Et eam dicit Ioannes Apoc.21. *Ciuitatem Sanctam Ierusalem nouam, descendentem de cœlo, paratam à Deo, sicut sponsam ornatam viro suo.*

At pluris in ea Virginitas. Quanti tamen cunque sit Illa Sponso; in ea nihil est humanitus ipsi præ Virginitate. 1. Qua & Matrem suam præcipue voluit insignitam eminere. 2. Seq; ipsum ab eadem ornari; quin & beari. 3. Sui quoque voluit ac Matris similes fieri complures: Non præcepto: Quia *non omnes capiunt verbum hoc* tam diuinæ perfectionis: sed consilio: dicens Matth.19. *Qui potest capere, capiat.* *Figuris liquet.* Cæteri Fideles Christi amores sunt: ac Virgines delitiæ. Hæ sunt nostri Abrahami Saræ sorores pariter & vxores, *Gen.* 12. Isaaci Rebeccæ dulcissimæ, *Gen.*24. Iacobi Racheles formosissimæ, *Gen.*29. Dauidis nostri Abisag castissimæ, 3 *Reg.* 1. Assueri Hesteres lectissimæ, *Hest.*2.& 7. Hæ in cœlo post Solem Christum, & Lunam Mariam, sunt octauæ magnitudinis stellæ. Hæ corporis sui, Ecclesiæ, sunt anima; Caput ipse: membra cæteri. Hæ flos sunt delibatus populi Christiani: Ecclesiæq; medulla, & mediastima medullæ medulla.

3. Est ea par Angelis horum ruinas reparatura. III. Quid? Isidorus: *Qui casti perseuerant & Virgines, Angelis Dei efficiuntur æquales.* Sunt, qui dicant apud Cæsarium Heistert. Ser. 32. de Sanctis; quod ruina Angelica de solis Virginibus sit reparanda. Nituntur isto Sap.3. *Fœlix sterilis & incoinquinata, quæ nesciuit thorum in delicto! Habebit fructum in respectione animarum sanctarum,* eximium scilicet planeq; singularem. An centesimum? Ita plerique Interpretes in Matth.13. & Luc.8. At ecquem illum? *Eius triplex priuilegium.* 1. Sequi Agnum, quocunque ierit, *Apoc.*14. 2. Cantare canticum nouum, quod nemo alius. 3. Gaudere Aureola, quali martyrium. *Figura.* Vnde in Tabernaculo fœderis pelles hyacinthinæ coniungebantur pellibus rubricatis: in signum, fere parem martyrio Virginitatem in cœlo. *Martyrio natus.* Imo superiorem forte: Ideo hyacinthinis rubricatæ pelles supponebantur. *Exod.* 25. Quicquid id est: Coniugij est, replere terram; Virginitatis, cœlum.

IV. Quare, Isa.56. *Non dicat Eunuchus,* *Eius eminentia docetur.* id est, circumcisus propter regnum cœlorum: *Ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierit* Virginitatem, *& elegerit de præceptis meis, quæ ego volui* esse in Consilio Euangelico; *& tenuerit fœdus meum,* votum à se mihi factum castitatis perpetuæ, *Dabo eis in domo mea* Ecclesia *locum honoris, & in muris meis* cœli, *locum, & nomen melius à filiis & filiabus meis : & nomen sempiternum dabo eis.* Quis locus, quod nomen melius? In cœlesti Ierusalem quotquot sunt, reges sunt iidem, coronati omnes. *Cœlites omnes sūt Reges coronati.* Matth. 25. *Benedicti Patris mei, percipite regnum.* Et Apoc.2. *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* 1. Cor.9. *Et illi quidem* in terris, *corruptibilem coronam accipient, nos autem incorruptam* in cœlis. Ecce reges sunt omnes. Attamen inter eos sunt quidam Reges Regum: *Virgines sunt Reges Regum.* id est: quidam, qui super coronam gloriæ essentialis; alia coronantur accidentalis gloriæ: quę Aureola dicitur. Daturq; ab heroico facinore insignibus, quod in militia spiritali designarunt. Huius figura extat *Exod.*25. *Figura.* vbi Dominus: *Facies mensam de lignis Sethim, & inaurabis eam auro purissimo.* De hac Luc.22. *Ego dispono vobis regnum, vt edatis & bibatis supra Mensam meam.* Additur: *Faciesq; ei aureum labrum per circuitum, & ipsi labio coronam interrasilem:* (hęc pręmium essentiale est Sanctorum) *Et super illam, alteram Coronam Aureolam,* id est, coronę coronulam, seu Laureolam. Quę est gaudium insigni facinore in corpore pręstito. Talium porro facinorum genera esse tria cen- *Cur Aureolæ tres.*

censentur: Virginitatis, Doctrinæ & Martyrij: Secundum tria genera Hostium, contra quos; Virium per quas; Finis triplicis ob quem pugnamus, vt Christo consignemur propius. 1. *Hostes*, ecce. Caro vincitur Virginitate; Mundus Martyrio, cum resistitur vsque ad mortem; Dæmon doctrina, cum à nostris, imo & ab aliorum mentibus arcetur. De hac, Matt. 5. *Qui Fecerit, & Docuerit; hic magnus vocabitur in regno cælorum* 3. Qui Fecit, magnus: at qui etiam Docuit, insigniter magnus. 2. *Vires*, quibus pugnamus, sunt; Rationalis, qua Doctrinam spargimus: Irascibilis, qua acuimur ad Martyrium: Concupiscibilis, qua spiritalia sectamur aduersus carnalia. 3. *Configuramur* autem Christo vt Mediatori per Doctrinam; qui *omnia, quæ audiuit à Patre, nota fecit nobis.* Eius puritati per Virginitatem: Passioni per Martyrium. *D. Thom. 4. Dist.* 495.

Harum maior Virginitatis est laureola

1. Quia melior.

2. Quia superatu difficilior

V. Iam vero, 1. Vt malus Dæmon, peior Mundus, pessimus hostis est Caro: Vtq; malum est magnum Falsitas, maius Tyrannis, maximum Carnalitas. Ita Aureola Doctrinæ est magna, maior Martyrij, maxima Virginitatis. 2. Christus in seipso vicit Mundum: Ioan. 16. *Confidite, ego vici mundum.* Vicit in sese Dæmonem tentatorem in deserto, *Matth.* 4. At Carnem non vicit in seipso. Quia, vt expers ea fomitis, non ipsi recalcitrauit. Hostis autem victus semel, vincitur iterum facilius; difficilius, qui victus nunquam à Christo est: Quo gloriosior est laureola virginitatis: quia obtinetur difficilius de hoste intra viscera pugnante; non extra nos, vt cæteri. 3. Adde. Victus in pugna Carnis potest tamen reliquas consequi Aureolas. Sic Doctrinæ, Augustinus, etsi carne lapsus: Sic martyres martyrij, etsi non virgines. Imo victus aliquando & lapsus in doctrina; item negans aliquando fidem, potest resurgere, & tamen aureolam prendere doctrinæ. Vt Augustinus, qui errauit: aut martyrij: vt multi. At virginitatis coronulam, qui semel perdidit, recipit nunquam. Dico cum Hieronymo: *Deus, cum omnia posit, Virginem recuperare non potest:* creare potest aliam. 4. Deinde quia, teste *August. lib. de Virginit.* Virginitas in pluribus configurat nos Christo, quam Doctrina, aut Martyrium: idcirco suo quando iure hæc illis antecellit. 5. Denique per decem Virgines secundum Hiero. & Orig. hic intelliguntur Fideles Christiani omnes. Iuxta 2. Cor. 11. *Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo.* Neque tamen omnes esse corpore virgines possunt. Quare, qui poterint, erunt quoque iidem Capiti Christo similiores, propiores Agno, cum coronula singulari supra coronam eam, cum cæteris communem. Et taliter *vincenti dabo Manna absconditum gaudij cœlestis, & Nomen nouum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Apocal. 2. Quo beatior gaudio, & honore gloriosior in cœlis erit S. Agnes Virgo & Martyr gemina insignis Aureola, per felicem occursum, prudenter factum sponso, consecuta.

3. Quia irrecuperabilis.

4. Quia Christo similior & proprior.

5. Quia est pars melior Christianæ gentis.

PARS II.

De occursu Virginum, & S. Agnetis ad sponsum.

Lãpades duplices.

I. A*Ccipientes lampades suas:* secundum Hilarium, gratiæ baptismalis: De qua Isa. 58. *Erumpet quasi mane lumen tuum.* Secundum Augustinum, Lampades bonorum operum. 2. Iuxta Matt. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* 2. Et sic *Exierunt obuiam sponso & sponsæ:* id est, 1. Christo,

Desponsatio duplex

in

in quo Diuinitas cum Carne desponsata est. Vnde est: Psalm. 18. *Tanquam sponsus procedens de thalamo suo.* 2. Vel ipsi & Ecclesiæ. Quam Ioan.3. *qui habet sponsam, sponsus est.* Itaque exire his obuiam est, seruire Christo Patri, & Ecclesiæ Matri.

Exitus duplex. 3. *Exierunt* autem 1. de peccato. Psal. 113. *In exitu Israel*, animæ, *de AEgypto*: de tenebris *domus Iacob de populo barbaro: facta est Iudæa* 1. Confessio peccati, *sanctificatio eius.* Et sic peccator corde egreditur ad contritionem, ore fit confessio ad sanctificationem. 2. Exierunt de sæculo obuiam Pauperi, Casto, Obedienti vsque ad mortem Christo: idq; in Religione professæ.

Virgines duplices. 4. Prudentes exeunt de vtroque: *Fatuæ*, de sæculo: at non de affectu peccandi. Hinc illarum lampades ardent charitate, & lucent opere bono, in gratiæ oleo. Istarum sunt extinctæ ab oleo vacuæ. Suntq; hypocritæ. Ita illæ: S. Agnes autem quid?

S. Agnes qualis. II. Exiit ipsa duodennis cum lampade & baptismali & operosa: de originali peccato, at nullo actuali, deque sæculo hoc nequam, cum oleo gratiæ, ardore charitatis, & luce exempli: Suo obuiam sponso, & Virgo prudens, & Martyr inuicta.

Non quales fatuæ. 1. Non, qualis Eua cum Adamo ad pomum adiit, deceptura ipsum, *Genes.* 2. 2. Non, vt Cain, *Genes.* 4. cum Abelo, occisurus eum. 3. Non, vt Cham, *Genes.* 9. cum Noe, illusurus ei. 4. Non, vt, *Genes.* 19. vxor sua Loth, respectura retro, inque sal fatuum peruertenda. 5. Non, vt, *Genes.* 19. filia cum Loth, inebriatum pollutura. 6. Non, vt, *Num.* 12. Maria cum Moyse, ei fastuose obmurmuratura. 7. Nec, vt, *Genes.* 34. Dina cum Iacob, curiosa spectatum & spectanda. 8. Nec, vt, *Iud.* 11. vnigenita patri Iephtæ occurrit, decepta & decipiens, ideoque suam deplanctura virginitatem. Non obuiam exiit Christo, Non. 1. Sed qualis, *Genes.* 12. Sara speciosa exiit cum Abraham, cui foret bene propter ipsam: periclitatura quidem ab Pharaone, & *Genes.* 20. ab Abimelech: at non lapsura. Quin hoc & benedicenda magis, & ditanda. *Sed quales prudentes.* 2. Qualis, *Genes.* 24. Rebecca cum Isaac in agris meditabundo, se pallio verecundiæ opertura ipsum de morte matris consolatura. 3. Qualis, *Genes.* 29. pulchra, & sterilis Rachel, fœta Deo, exiit è Canaa cum Iacob, comes indiuidua. 4. Qualis, 1. *Reg.* 25 Abigail occurrebat Dauidi, ab eo benedicenda, tibiq; desponsanda. 5. Qualis, 3. *Reg.* 1. Abisag ad Dauidem senem; illius in sinu dormitura, virginitate salua. 6. Qualis, *Ruth* 2. Ruth in agrum Booz sponsum repertura in spicilegio. 7. Qualis, *Iudith* 14. cum ancilla Iudith, Holophernem mactatura. 8. Qualis Hester, *c.* 14. & ad Assuerum, suam gentem seruatura. 9. Qualis, 1. *Reg.* 1. Anna exiit cum Helcana in templum animam cum precibus coram Deo effusura. Feliciter ô! Denique Virgo & Martyr S. Agnes exiit obuiam Sponso, laureolam ablatura sibi duplicatam.

PARS III.

De Sanctæ Agnetis Aureola geminata.

1. Figura. I. CAleb, *Iosue* 14. deletor gigantum Enacim in monte Hebron, viuidus senex perinde vt iuuenis; dixit Ios. 15. *Qui percusserit Cariath Sepher, & ceperit eum; dabo ei Axam filiam meam vxorem.* 2. *Cepitq; eam Othoniel, frater Caleb iunior.* 3. *Quæ, cum pergerent simul, suasa & à viro suo, vt peteret à patre suo agrum: suspirauitq; vt sedebat in asino.*

4. Cui

4. Cui Caleb: *Quid habes, inquit. At illa respondit: Da mihi benedictionem. Terram Australem & arentem didisti mihi; iunge & Irriguam. Dedit itaque ei Caleb Irriguum superius & inferius.* Ita figura: Veritas ista.

2. Veritas 1. Deus Pater, delector Luciferianorum in cœlis: Isa.14. Et, vt ait Malach.3. *Ego Dominus, & non mutor*; dixit: *Qui percusserit & ceperit* Mundum; (in quo gigantes carnales, quales, *Gen.6.*) *dabo ei* S. Agnetem *filiam meam vxorem*. 2. Vicit eum Iesus *frater* Dei *iunior* humanitate, par diuinitate. 3. *Pergebantq; hi simul* de virtute in virtutem; & *suasa* à sponso *petere agrum*; in quo thesaurus esset absconditus virgineæ laureolæ, Matth.13. *suspirauit, vt sedebat in asino* corporis infirmi, at prompti spiritu. 4. *Cui* Deus: *Quid habes. At illa: Da mihi benedictionem: Terram Australem & arentem* virginitatis perpetuæ sterilis, quæ non parit, *dedisti: iunge & irriguam* sanguine martyrij. Et *dedit ei* vtramque Aureolam *irriguum* virginitatis *superius*, & irriguum martyrij *inferius*. Hæc summa breuis; ista historia.

II. Primo de laureola virginitatis strictim ex S. Ambrosio. 1. *Anno ætatulæ tertio decimo, pulchra facie: sed pulchrior fide, è Scholis reuertitur, à Præfecto vrbis adamatur: Donis & promissis tentatur: quæ à S. Agnete velut stercora sunt recusata. 2. Acrius exardescens iuuenis maiora & omnia offert. Cui Agnes. Discede à me fomes peccati, nutrimentum facinoris, pabulum mortis, discede à me.*

At retusus Oratione ad amasium S Agnetis professa.

1. Desponsationem sui factã.

2. Ornatũ sibi in arrã natum.

1. Quia iam ab alio amatore præuenta sum, qui mihi meliora te obtulit ornamenta, & annulo fidei suæ arrauit me, longe te nobilior & genere & dignitate. 2. Ornauit me inæstimabili dexterocherio, dexteram meam & collum cinxit lapidibus pretiosis; tradidit auribus meis inæstimabiles margaritas: circumdedit me vernantibus atque coruscantibus gemmis. Posuit signum in facie mea, vt nullum præter ipsum, amatorem admittam: induit me cyclade auro texta, & immensis monilibus ornauit me. 3. Ostendit mihi thesauros incomparabiles, quos mihi repromisit 4. Non ergo potero ad contumeliam prioris amatoris vel aspicere alium, & eum relinquere, 1. Cum quo iam charitatis iugo deuincta. 2. A quo mihi iam thalamus collocatus est, cuius organa modulatis vocibus cantant. 3. Iam mel & lac ex eius ore suscepi, iam amplexibus eius castis adstricta sum, iam corpus eius corpori meo sociauit, & sanguis eius ornauit genas meas. 5. Cuius mater virgo est: cuius pater Deus est: cui Angeli seruiunt: cuius pulchritudinem sol & luna mirantur: cuius odore reuiuiscunt mortui: cuius tactu fulcientur infirmi: cuius opes nunquam deficiunt. 6. Ipsi soli seruo fidem: ipsi me tota deuotione committo. Quem cum amauero, casta sum: cum tetigero, munda sum: cum accepero, virgo sum. Nec deerunt post nuptias filij, vbi partus sine dolore succedit & fœcunditas quotidiana cumulatur. Inter hæc iuueni glíscit amor; vt ægrescat lectulo stratus.

3. Dilationem sui.

4 Cõsummationẽ matrimonij spiritalis.

5. Laudes sponsi.

6. Castitatẽ matrimonij, & fructũ.

Alter insultus varius, & vanus.

1. Re comperta pater Agnetem instantius poscit, recusantem constantius. 2. Solam in tribunali minis adoritur & blanditiis: Nequicquam. 3. Parentes eius appellat: vt nobiles, cogere nequit. Ergo ad sæua vertitur: sed minas perdit ac pœnas. Nudatam lupanari includit. 1. At *Crine resoluto tantam densitatem capillis eius diuina gratia concessit; vt melius videretur fimbriis eorum, quam vestibus tecta. 2. Ingressa autem turpitudinis locum, Angelum Domini ita præparatum inuenit, vt circumduceret eam immenso lumine. Et quanto quis curiosior esse volebat, tanto sibi visus aciem obtundebat.* 3. Oranti apparuit stola candidissima, Angelicis manibus præparata; qua induit se, actis Deo gratiis. 4. Quisquis locum ingreditur, dans honorem lumini mundior egreditur. Amasius eos, vt impotentes, arguens inuadit, in lumen irruit; at

Tertius insultus sæuus At auxilia Dei certa

1. A capillis.

2. Ab Angelo.

3. Ab veste.

4. Ab hostibus.

Quartus insultus tragicus.

at præfectus à Diabolo expirauit. Fit mora, post clamor & planctus; inde concursus omnium. Aduolans pater, vt magam proclamat; dicentem: *Deus misit Angelum suum, & induit me, & custodiuit corpus meum, quod ab ipsis cunabulis Christo consecratum est, & oblatum.* Petenti filium restitui viuum; 1. oratione facta viuum reddit patri, confitentem Deum Deos execrantem. 2. Illa, igni mox iniecta, nil vritur, vt quæ libidinis non carpitur igne. 3. Demum obuia sponso eius in amplexibus mortem vincit gladio.

At victus miraculo rediuiui.
2. Ignis extincti.
3. Sponsi amplexati.

Collectio dictorum

III. Multa hic Admiranda, Veneranda, Imitanda. 1. *Admiranda* in ætatula, Sapientia; in sexu puellari, constantia: in desponsatione, singularitas: in matrimonio, castitas: in periculis, ex pietate prosperitas: in aduersis comploratis, ab hoste salus: in tormentis, voluptas: in morte, vita. 2. *Veneranda*, cum hæc singula: tum sanctimoniæ diuinitas; vis spiritus, Gratia miraculorum, Angeli custodia, præsentia sponsi, victoria sponsæ, diuina vtriusque fœcunditas, & virginalis Aureolæ sublimitas. 3. *Imitanda* vero ex vtrisque illis non pauca; nota seipsis intelligenti.

Apostrophe ad virginem

Audi filia Agneta, Psalm. 44. *& vide, & inclina, & obliuiscere*, &c. *Quia concupiuit Rex speciem tuam.* Benedicta? Quia 1. Cant. 6. *Sexaginta sunt Reginæ* Salomoni; *octuaginta concubinæ, adolescentularum non est numerus: Sed Vna est Columba mea, Perfecta mea, Electa genitrici suæ.* Quæ? Virgo; & quidem Agneta. Hæc, 1. Cor. 7. *cogitat, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, vt sit sancta corpore, & spiritu:* & non *diuisa est.* 2. Multæ puellæ ad Assuerum intrabant, sponsæ omnes: *Esth.* 2. Verum Hester ei vna placebat maxime: ideoq; Coronam accipit sola, Regina super reginas declaratur, Regi adest, manetq; perpetua. Sic, *Virgines sequuntur Agnum, quocunque ierit*, &c. Apoc. 14. *Virgines enim sunt.*

Tantane virginibus stat gratia? Gloria tanta?

IV. Nunc de altera S. Agnetis laureola pauca. De hac sanguine scribendum foret; sed sanguine Agnetis Sponsæ, sponsi lacte & melle remisto. Tu igitur, Ambrosi, ambrosiam prome tuam, & purpuratam Martyris describe Coronam. *Tertio decimo*, inquis, *ætatis suæ anno mortem perdidit, & vitam inuenit: Quia solum vitæ dilexit Autorem. Infantia quidem computatur in annis: Sed erat senectus mentis immensa: Corpore quidem iuuencula, sed animo cana.* Cum vero & apud amasium, & apud patrem eius Symphronium Vrbis Præfectum identidem Sponsum in ore ferret; parasitus astans suggerit Præfecto, Christianam esse, magicis ita fascinatam, vt Christum dicat sponsum suum. Hic Præfectus dicto lætus, apparitione missa, eam tribunali præcipit sisti: Secretius blanditiis prouocat; terroribus pulsat. At ea vultu eodem & omnia terrentem sicut blandientem similiter temnit. Parentibus idem iudex titulum Christianitatis in filia exprobrat. Postridie vero eiusdem ipsi superstitionem & magiam obiectat: iubet, Vestam colat; aut perituram. Cui Agnes: *Si hominem cunctis florentem, causa amoris Christi, nulla possum ratione respicere: quomodo possum ad idola muta, ad iniuriam Dei, ceruicem inclinare, Noli infantiam corporalem ita in me despicere, vt putes me velle te habere propitium: Fides enim non in annis, sed in sensibus inuenitur: & Deus mentes magis comprobat, quam ætates.* Et ille: Elige: Aut cum virginibus Vestæ sacrifica, aut cum meretricibus scortabere. Et ipsa: *Si scires quis est Deus meus, non ista proferres. Scio, ideo minas sperno: Spero: sciens quod nec sacrificem, nec polluar.* Me-

Historia martyrij in puella.
Contemptrice omnium præ Sponso.
Deos refutante.
Fidente seruatori.

Mecum habeo custodem corporis mei Angelum Domini: & Dei filius murus est mihi, custos non dormiens, defensor non deficiens. Tui autem Dij ærei sunt aut lapidei, igne conflati luunt igne cum sui cultoribus. Ad hæc in lupanar intruditur: vbi necato & resuscitato proco; sacrificuli, vt magam, ad necem deposcunt. Præfectus frustra renitens diu, abit: eam vicario Aspasio tradit: Qui in pyram iniicit; sed flammis cadentibus illi, & circumstantes haurientibus, eam gladio ferit orantem; & rogum precibus restinguentem. Parentes natam sepeliunt. Ad tumulum Emerentiana virgo lapidibus obruitur, cœlo in latrones fulminante. Tragœdiæ hæc catastrophe.

Ignes vin cente, & gladium.

Omnes ergo, ait S. Ambrosius, *gratulemur in Domino, & ad ædificationem Virginum, qualiter passa sit Agnes beatissima, ad memoriam reuocemus.* Rursus idem: *Quia Fides mortis damna non patitur, vsque hodie multæ virgines Romanæ Agnetem, quasi in corpore manentem attendunt; & eius exemplo agentes viriliter & integre perseuerant: credentes quod perpetuæ victoriæ palmam acquirent.* Quare, porro ait Ambrosius, *mirentur viri, non desperent paruuli, stupeant nuptæ, imitentur innuptæ: Fuit deuotio super ætatem, virtus supra naturam. Magna vis Fidei, quæ etiam ab illa testimonium inuenit ætate? Nouum martyrij genus. 1. Nondum idonea pœna, & iam matura victoria. 2. Magistra virtutis, quæ per ætatem discipula esse non poterat. Mirari omnes, quod vitæ prodiga, quam nondum hauserat, iam quasi perfuncta donaret: Stupere, quod iam Diuinitatis testis existeret, quæ adhuc arbitra sui per ætatem esse non posset. Cerneres trepidare carnificem, quasi ipse addictus esset.* Ita Ambrosius.

Gratulãdum illi.

Imitatrices nacta est.

* *
*

PARS IV.

De festina surrectione Agnetis sponso adproperantis.

I. *Ecce, Sponsus venit: exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes.* Hæc tuba in auribus S. Agnetis: *Ecce sponsus venit.* Cantic. 2. *Surge, propera amica mea*, &c. *Ecce sponsus: Surge*, non *ludere*, Exod. 32. sed Psalm. 34. *Apprehende arma & scutum, & exurge* in fide & spe; vt bellona Domini. Tam diu non retro sublapsa fereris, quam diu ad anteriora te extendendo surrexeris. Et nobis ait S. Hieronymus, *Quotidianis, ac repentibus virtutum incrementis instauranda mens est.* Nam, inquit S. Bernardus, *In via Domini non progredi, regredi est.*

1. Surgit pugnare.

II. *Ecce sponsus: Propera.* Ambrosius, *Nescit enim tarda molimina Spiritus Sancti gratia.* Ambrosius idem: *Non vlla sic ad thalamum nuda properaret, vt ad supplicij locum læta successu, gradu festina Virgo Agneta processit: non intorto crine caput compta, sed Christo; non flosculis redimita, sed moribus.* Sic ornarat lampadem suam.

2. Properat vincere.

III *Ecce sponsus:* Surge *amica*: ob Fidem, ob Charitatem, ob Humilitatem. 1. Ob Fidem præstitam *Amica*: dixit enim: *Ipsi soli seruo fidem: ipsi me tota deuotione committo: Ipse annulo suo* Passionis Dominicæ *arrauit me.* 2. Ob charitatem: 1. Ipsa dixit: *Amo Christum, in cuius thalamum introiui.* 2. Dixit: *Ecce, venio ad Te, quem amaui, quem quæsiui, quem semper optaui.* 3. Dixit: *Non potero ad contumeliam prioris Amatoris vel adspicere alium, & eum derelinquere, cum quo sum charitatis iugo, (quamuis sit parum honoratus ex me,) deuincta.* 3. Ob Humilitatem *Amica*: in qua placere studuit Altissimo. Vt Hester, *c.* 15. cum humi strata iaceret; tum perplacuit Assuero.

3. Surgit vt amica: In fide sponsali.

In charitate.

In demissione.

IV. Ec-

4. Surgit vt formosa, seu Topazius. IV. *Ecce Sponsus:* surge *Formosa*, ob niueam virginitatem, ob promissam capillorum aureamq; cesariem, ob stolam candidissimam tibi ab Angelis allatam, ob diuinam lucem tibi circumfusam. *Tota pulchra es amica mea*, Cant. 4. Eia, Cant. 2. *Ostende mihi faciem tuam: facies enim tua decora.* Iob 28. *Non æquabitur ei Topazius.* Hic gemma est, ait Glossa *in 21. Apocal.* pulchritudinis præcipuæ; vt aspectum prouocet intuentium. 1. Idem in structura supernæ Ierusalem collocatur, *Apoc. 21.* 3. Eodem in thesauris regum nil charius. Et vero, Eccles. 26. *Omnis ponderatio non est digna continentis Animæ* tuæ, ô Agneta, ocelle Christi delitiose.

5. Venit vt columba visura Sponsum. V. *Ecce Sponsus: Veni columba mea*, prudens; quæ coruum Præfecti filium repulisti, dicens: *Discede à me, pabulum mortis, &c. quia iam ab alio amatore præuenta sum.* Veni 1. vt faciem meam speculeris. Dixisti: *Pulchritudinem ipsius sol & luna mirantur.* Quippe, Sap. 7. *Emanatio quædam est claritatis omnipotentis Dei sincera; & ideo nihil inquinatum in eam incurrit. Candor enim est lucis æternæ, & speculum sine macula Dei Maiestatis: & imago bonitatis illius.* Veni 2. Vt regalibus induta coroneris æternum. (Venit coronanda.) Iam enim ante mortalem adhuc Isai. 61. *Induit me*, ais, *vestimentis salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsam decoratam corona, ornatam monilibus Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo Sponso.* Dixisti: *Congaudete mecum; & congratulamini, quia cum his omnibus lucidas sedes accepi.* Veni 3. Vt *osculer te osculo oris mei*: (Venit osculanda.) Dixisti enim: *Mel & lac ex ore eius suscepi.* Sic Hesteram suus osculabatur Assuerus, *Esth. 15.* Sic, Gen. 45. *osculatus est Ioseph omnes fratres suos.*

Oratio S. Agnetis voto potita sue. *Surge, propera, veni: Ecce sponsus venit.* Dicis: *Ecce venio cito.* Sic enim orabas: *Benedico te Pater prædicande; qui etiam inter flammas intrepidam me ad te peruenire permittis. Ecce; Iam quod credidi, video: quod speraui, iam teneo: quod concupiui, complector. Te confiteor labiis & corde: te totis visceribus concupisco Ecce, ad te venio viuum & verum Deum.* Expectata venis, Agnes: propera obuia Sponso.

PARS V.

De primis tentationum incentiuis protinus ablegandis verbo, Ite Fatuæ.

I. Muris pontici id ingenium est; vt in ignem insiliat prius, quam in cœnum se adigi sinat: adeo sui deamans candoris est, fugitansq; næui. (Necari præstat, quam tam minari.) Similis S. Agnes, ante in ignem & gladium ruebat, quam in maculam. Hinc vox ea; *Discede à me fomes peccati, &c.* Amores iactas tuos? *Iam ab alio præuenta sum.* Ignes minaris? suauem illi rorem mihi sudabunt. Ita Satanam in limine primo confecit: obruit ipso in aditu incentorem peccati: Cunctis in exemplum, imitatu necessarium. Quid arrepitis *Fatuæ* tentatriculæ: quid poscitis: *Date nobis de oleo vestro?* Apagite; protinus Ite. (Proin, principiis obsta.) 1. Eua, *Gen. 3.* male cauta serpentem ad colloquium admisit: incautior cum eo disserere cœpit; nec expulit veteratorem. Cautior Agnes malesuadum ab adytis arcebat & strauit. *Exemplo disce sapientiam*, Prou. 24. 2. & Ægyptij; vt Pierius. Hierogl. lib. 17. inquit, *perniciem aliquam exilientem ex concepta concupiscentia significare volentes, Ibin & Basiliscum pingebant.* (Nam ex ouo basiliscus exit.) Nam ex Ibidis ouo Basiliscum nasci tradunt prisci. Produnt causam Philosophi: Quod auis ea venenatorum sit multiuora, quorum virus oua inficiat. Sic in nobis. Nam, Iac. 1. *Vnusquisque tentatur à Concupiscentia sua abstractus. Deinde Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum. Peccatum vero, cum consummatum fuerit,* (Ex concupiscentia peccatum)

rit, *generat mortem.* Et, *Mors peccatorum pessima est*, Ps.33. Apte. At luculentissime ouum id describit Isaias, c.59. *Manus vestræ pollutæ sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem. Non est, qui inuocet iustitiam: sed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates: Conceperunt dolorem & pepererunt iniquitatem.* Causam subiicit: *OVA Aspidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Qui comederit de Ouis eorum, morietur: Et, quod confotum est, erumpet in Regulum.* Ergo vel ouum tentationis reiice; vel hostem in ouo, quod aiunt, interfice. Vbi eruperit, iam in manu tua haud fuerit, te ab interitu vindicare. Sapiens igitur Ps.136. *allidet paruulos suos ad petram.* Dic, ITE. Hydræ multicipiti serpenti caput mox succrescit aliud, vno resecto. Nec enim extinxeris, nisi vel in semine; vel cunctis recisis capitibus. Istud vel puer effecerit: hoc non nisi herculeo lacerto audendum facinus est. Ita peccatum septiceps aut in semine concupiscentiæ, inq; ouo, & vtero occide suffocandum: aut occide ab eo suffocatus. Ergo potius, & protinus, dic tentatriculis: *Ite fatuæ.*

Inde mala omnia, mors denique.

Simile dilēmaticū

II. Ite Amorrhæi cogitatus amorosi: Nunquam Israelitæ terram promissam iniissent, nisi Ammorrhæos cum Rege suo Sehon ipso in aditu contrucidassent. Rex concupiscentiæ, Amor est carnis: huius fœtus Amorrhæi sunt omnes: nec aliud homini infestum magis. *Ite pestes, Auerte oculos tuos, ne videant vanitatem.* Sic Iob 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, ne cogitarem de virgine.* Quare, Gen.21. *Eiice ancillam* concupiscentiam, *& filium eius* cogitationem primam. *Beatus*, Ps.136. *qui tenebit, & allidet paruulos ad petram.* 1.Cor.10. *Petra autem erat Christus.* Præclare, vt omnia, Seneca lib.1. de ira, c.7. & 8. *Quarundam rerum*, ait, *initia in nostra potestate sunt: vlteriora nos vi sua rapiunt, nec egressum relinquunt. Vt in præceps datis corporibus nullum sui arbitrium est, nec resistere, morarive possunt, sed consilium omne, & pœnitentiam irreuocabilis præcipitatio abscidit, vt non liceat eo non peruenire, quo non ire licuisset: Ita animus, si se proiecit in affectus, non permittitur reprimere impetum: Rapiat illum oportet, & ad imum agat suum pondus, & vitiorum natura procliuis.* Hoc malum: nunc consilium accipe: *Optimum est, ait, primum irritamentum protinus spernere, ipsisq; repugnare seminibus, & dare operam, ne incidamus in affectum.* 1. *Nam si cœperit ferre transuersos, difficilis ad salutem recursus est.* 2. *Quoniam nihil rationis est, vbi semel affectus inductus est, iusq; illi aliquod voluntate nostra datum est, faciet de cætero, quantum volet, non quantum permiseris.* 3. *In primis, inquam, finitus hostis arcendus est. Nam, cum intrauit, & se portis intulit, modum à captiuis non accipit.* Hæc Ethnicus: Vt nos pudeat Christianos. *Ite fatuæ* bestiolę: vos arceo. Nam bestias metuo. *Ite* irritamenta malorum. Ego cum Abraham iuro, & Gen.14. *Leuo manum meam ad Dominum Deum excelsum, quod à Filio subtegminis vsque ad corrigiam caligæ nihil accipiam ex his, quæ tua sunt*: aiebat Regi Sodomęo: id est, Superbiæ, aut luxuriæ: Nam si vel pilum admiseris, nedum filum, erit mox, vt querare serius, heu *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* Ps.118. Quare *ito, discede fomes peccati, pabulum mortis*, Ite: Ioel. 3. *Quid mihi & vobis, Tyrus & Sidon, & omnis terminus Palæstinorum?* S. Agnes, quam festina surrexit ad vocem: *Ecce sponsus*: tam propera Fatuas reiecit voce Ite.

In figura exemplū eroticum.

Eodē Philosophia Ethnica tendit.

Simile scitum.

Simile.

Conclusio.

* *
*

IN

IN FESTO CONVERSIONIS S. PAVLI.

Suppleuit Enucleator.

Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Matt.19.

MOysen, *Exod.*12. ex Ægypto secutus Israel grauis farina & spolijs nationis per mare quidem ductus, sub nube & columna ignis; manna quoque pastus, & veste detrita nulli, aut valetudine læsa vnquam, diu per deserta circumducitur, spe promissæ terræ ineundæ: at in hanc ab Iosue. *c.*1. transito Iordane impedimentis à tergo relictis, demum introducitur, post multa prælia ac pericula profligata.

Ita Iesum. 1. Tim.2. *Qui omnes homines vult saluos fieri*: ad terram promissam sequuntur alij, vt Moysen, vt Iosuen, alij. *Isti* fortunis onusti, vt sæculares, sub amore & timore Dei protecti per mundum circumducuntur: at in cœlum denique non inferuntur, nisi cunctis exuti, ceu nudi de matre egressi fuerant. *Alij*; vt Religiosi, Iesum sequuntur, sicut illi Iosuen, per multa prælia: Sed relictis prius omnibus, sic tamen, vt & *hic centuplum recipiant*, vt ij sub Moyse: & ibi *vitam æternam possideant*; vt illi sub Iosue terram promissam. Experto S. Paulo crede Conuerso.

De quo nos:

I. *De Perfectione Euangelica relinquendi omnia.*

II. *De sequela post Christum Religiosa, & Christiana.*

III. *De Paulo furente, & Christum persequente.*

IV. *De Sauli per Lucem Vocatione & Conuersione.*

V. *De eadem eiusdem simul facta per Vocem.*

VI. *De sequela Pauli post Christum, ad vocem eius Conuersi.*

PARS I.

De Perfectione Euangelica Relinquendi omnia.

I. PEtro percunctationis occasio erat ex adolescente copioso, sua relinquere Dominumque sequi iusso: si quidem velit esse perfectus. Et quamuis impar illi opibus habitis: at superior erat tum relictis paucis, tamen omnibus, tum relinquendi voluntate; tum sequendi Christum: Ideo fidenter ait: *Ecce nos rel. omnia,* &c. effectu, & affectu, tam in relictione, quam in sequela. Magna in vtroque iunctim perfectio est: At certa, illi, cui neutrum adest, damnatio ceu iuueni illi mœsto ex eo *Matt.*19. ni post resipuit. *Occasio dicti.* Ecce nos.

Sequi Christum voto & facto, cunctis ad salutem necessarium est: at relinquere omnia, effectu quidem, non item: nisi Religiosis. Qui, quod erat Consilij; sibi fecerunt esse præcepti. Proinde omnia his relinquere effectu, & affectu, necesse est. 1. Ne, si parti adhæserint, seruire Deo, & Mammonæ dicantur. *Matt.*6. 2. Euangelicæ namque perfectionis forma requirit, rerum aliarum formas abijcere, qui illam voluerit suscipere. Cum sint contrariæ. 3. Nequit statuarius nouam inducere formam, ni destruat priorem. 4 Grauiter & vere S. Augustin. lib. 83. 44. q. 36. *Venenum charitatis est*, in religiosis, *spes adipiscendarum, aut retinendarum rerum temporalium. Augmentum eius est, cupiditatis diminutio: Perfectio vero, nulla cupiditas.* *Religiosis necesse relinquere omnia perfecte.*

Ea perfectio gradus habet. Primus, ac *fundamentum est voluntaria paupertas*; vt S. Greg. 2. Mor. c. 27. *Hæc inchoat perfectionē, & accingit hominem ad culmen eius.* Secun- *Illius perfectionis gradus.*

 dus

dus eſt, exuere affectum ad terrena. *Diuitiæ enim*, ait ibidem, *velut ſpinæ animum hominis timoribus, ſolicitudinibus, mirifice angunt, cruentant.* Tertius, ſi accedat ijs perpetuitas. Hæc enim & ſpem ea repetendi extinguit. Quartus, ſi illam voto ſtabilias. Quod Apoſtolos feciſſe, ex hoc: *Ecce nos reliquimus omnia*: colligit S. Auguſtin. 17. Ciu. c. 4. Hier. Greg. apud *Roſign. l, 5. c. 2.*

Eius adiumētum in religione eſt. *Dices:* Perfectionis ſumma in charitate conſiſtit; hac qui præſtiterit, perinde eſt ſeu viuat relictis, ſeu retentis omnibus. Exempla ſuppetunt, Abraham, Iſaac, Iacob &c.

Reſpondeo: Vox hæc & ingenium eſt blandientium ſibi: 1. Nec enim iam dicti vixere in Euangelica perfectione, id eſt, in religione profeſſa: quæ compendioſa eſt via ad perfectionem: offertque Paupertatem voluntariam perpetuam, vt nauim, aut vehiculum pertingendi ad eam: ſimul aufert incommoda multa retardationis.

Eſtque præceptū poſt votum. 2. Crede Veritati: Luc. 14. *Quicunque ex vobis non renunciat omnibus, quæ poſſidet; non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vende omnia, da pauperibus: & Veni, ſequere me.* *Eſt rationabile* 3. Negotiator, Matth. 13. *inuenta vna pretioſa margarita regno cœlorum, vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam.*

Eſt & congruū. 4. Chriſtus vult totum pro toto reddi. Ipſe enim non tantum affectu animam poſuit exinanitus; ſed etiam effectu reque ipſa. Religioſis id dico.

Sæculari quid neceſſe. Nam ſæculari ſat eſt, & neceſſarium; affectum terrenorum exuere. Vnde Pſ. 61. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Manet tamen iſtud, Matt. 19. *Facilius eſt camelum per foramen acus, quam diuitem ad cœlum intrare.* Certa aſſero, non diſputo hæc.

Sæculari omnia relinquere ſolo affectu eſt. II. Illud quæri ac diſputari permiſerim: *Si quis poſſit cor non apponere diuitijs in ſæculo: an tamen rectius ea relinquat actu, quam poſſideat?*

Vtrinque momenta ſunt: Mihi tamen arrident iſta. 1. Si peccandi ſe periculum oſtenderit, præſtat nimis cautum, quam parum prudentem videri; & tutiora ſequi; vt eſt, *Relinquere omnia, & ſequi Dominum.* *1. Periculoſum.*

2. Non poſſunt opes teneri abſque cura: quo minorem eſſe cœleſtium curam neceſſe eſt. Ita *Baſil. Hom. 43. in Matth. 1.* Chryſoſtomi ratio eſt alia: *Facilior*, ait *medicina eſt ad ſanandos affectus, nihil, quam aliquid habere etiam moderate. 2. Facilius enim eſt vt corpus humanum volitet, quam vt plura addendo quietum reddamus deſiderium.* 2. Et Seneca Epi. 110. *Quædam facilius abſcindunfur, quam temperantur.* 3. Cic. *Qui ſe ex alto demittit, fruſtra ſperat poſſe in medio ſe inſiſtere, cum volet.* Sic inhærens opibus, poſſe ſimul Dominum ſequi, cum volet, poſſe collectis non delectari: Potius ipſa noſtra imbecillitas indulget ſibi. *2. Perdifficile.* *Simile.* *Simile.*

1. S. Leo. Ser. 12. Quadr. *Per licitos vſque ad immoderatos tranſitur exceſſus, dum percuram ſalutis irrepit delectatio voluptatis: & non ſufficit concupiſcentiæ, quod poteſt talis eſſe naturæ.* 1. Adde, quod, vt S. Baſil. hom. de humilit. ait, *Anima ſimilis fiat in ſtudijs & operibus, quæ tractat exterius.* Nam quæ in ſenſu, eadem ſunt & in intellectu. Quam autem ſecularibus ſunt in ſenſu multa, quam varia? A quibus abiunctus, velut propitijs, ventis fertur Religioſus: cum alter velut remis proprijs vrgere nauim ſuam debeat. *3. Eſt dānoſum.*

3. S. Greg. 7. Mor. c. 14. *Multi, dum terrenorum curæ licite ſeruiunt, etiam illicitis mundi iurgijs implicantur. Cumque res terrenas ſtudioſe tueri deſiderant, cordis requiem deſerunt. Sic obortum ſemen ſpinæ obruunt.* Concludit: *Diſſolutis itaque greſſibus ambulant, qui dum mundum perfecte non deſerunt, ſemetipſos gradiendo obligant, ne gradiantur.* Quid luculentius. *Simile.* *Simile.*

4. *Est imperfectū.* 4. Addo S. Bernardi sententiam, Hom. *Ecce nos reliq.* vbi ait: *Antiquis patribus sat fuit spiritum Domini solo spiritu sequi. At vbi Verbum Caro factum est, & habitauit in nobis,* *Figura.* *iam nobis in eo tradita est imago vitæ, & Perfectionis exemplar: quod oporteat etiam corporaliter imitari, & vtroque sequentes vestigio.* Affectus & effectus, *non vlterius cum Iacob altero fœmore claudicemus.* Chryſ. l. de Virg. c. 83. *Habuerunt Patriarchæ opes & coniuges: sed non idem à nobis, & ab illis virtutis modus exigitur.* Docui, pene necesse sæcularibus esse, relinquere omnia.

Non expedit. Quia adimit possessa. III. Nunc prorsus expedire, suadebo. 1. Cum, 1. Io. 2. *Mundus transeat, & concupiscentia eius,* expedit, à nobis eum relinqui prius, quam vt relinquamur ab illo. Vnde *1. Vel Mundus, & tempus.* Apostolus, 1. Cor. 7. *Tempus breue est: Reliquum est, vt, qui habent vxores, tanquam non habentes sint; & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur. Præterit enim Figura huius mundi. Volo autem vos sine solicitudine esse.* At *quis est* interrenis *hic; & laudabimus eum?*

2. Vel mors. Præterit figura. Nam spongiæ, postquam affatim biberunt; exprimuntur: Ita *Viri diuitiarum dormierunt somnium suum, & nihil inuenerunt in manibus suis.* Psalm. 75. Imo sæpe ante emunguntur, quam diem obeant.

3. Vel auripeta, & heredipeta. Notum illud Vespasiani Imp. apud Suet. *Quibusdam, vt spongijs vtebatur, quod siccos madefaceret; repletos exprimeret. Ideo rapacissimum quemque ad Causidicorum munus promouebat, quo locupletiores damnaret.*

4. Vel Deus. Ita & Deus diuiti, *Luc.* 12. de horreis amplificandis cogitanti; dicentique *animæ suæ: Habes multa bona, posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Cui Deus, Stulte, hac nocte, animam tuam repetent à te, quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est, qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.*

Ex quo infert V. Beda: *Ergo, qui vult esse in Deum diues: non sibi thesaurizet.* Iansenius in Concord. c. 86. *id est: Qui propter Deum vult in pauperes esse beneficus: non debet ad suam voluptatem congregare.*

IV. Nocet hoc; vitam aufert, & honorem. Vnde S. Chry. hom. 18. in Matth. *Si ergo,* ait, *apud terrenum Regem Honorem nobis auferrent opes, despicabiles fierent. Rege vero cœlorum inclamante, Difficile est nos cum diuitijs regni cœlestis gloriam intrare, non impendemus omnia?* *Item possessa auferant honorem nobis.*

2. Non opes expediunt. Notus enim Apologus de Anseribus & Gruibus. In prato pascebantur eodem, adueniente aucupe, grues sua leuitate sublati auolant: capiuntur anseres suo pondere depressi. Ita opibus graues facile *in laqueos incidunt diaboli,* & in seruitutem eius: At nudi sequentes Christum, rident hostem, &, Psalm. 18. *Exultant, vt gigas, ad currendam viam.* *2. Nos onustant in predā.*

3. *Relinquere omnia,* viam expedit ad Latriam, ad idololatriam vero, aggerere multa Israelitæ, Ægypti spolia ampla ferentes, per viam aurum vertunt ad vitularem idololatriam. *Exo.* 32. Quid auaritia? an non *est idolorum seruitus?* Eph. 5. Qui non in via, relinquendo omnia, ad Christum proficiunt, sensim à Christo deficiunt. & ad idola conuertuntur opum: Quibus incubant, velut, *Gen.* 31. Rachael tectis sub stramine furtiuis idolis Laban i. mundi. 4. Iosue viderat, quo aurum Ægypti vertisset Hebræis, Cautior præcepit, vrbe Iericho iam æquata solo, *Ios.* 6. omne vrbis aurum & argentum consecrari Domino At Achan, *Ios.* 7. clam aurum sublegit, & morte luit. Iericho, id est, Luna cui similis mundus, qui *stultus vt luna mutatur.* Eccl. 27. Et Dominus ait, Ioan. 16. *Ego vici mundum.* Idem sequentibus se vetuit auri sacram famem: consuluit relinquere omnia, dare pauperibus. Contra commisit, *Act.* 5. Ananias & Saphyra: morteque *3. Inducunt in idololatriam.* *4. Afferunt mortem vetitā.*

teque

teque luerunt ambo subita. Terrena sper-
5. *Impediunt in cælos viã* nas:& vita viues. 5. Relinque; aut relinquere. 1. Elias, 4. *Reg.* 2. in cœlum ascendere non valuit; nisi dum pallium reliquit. 2. Ioseph. *Gen.* 39. periclitabatur de pudicitia; nisi relicto impudicæ pallio sese protinus eiecisset. *Quid autem,* ait S. Greg. ho. 32. in 13. c. Matt. *Sunt terrenæ opes, nisi quædam corporis indumenta? Qui ergo ad certamen properat, indumenta abijciat; nec succumbat.* Heb. 12. *Oportet deponere omne pondus terrenorum, & circumstans nos peccatum, vt per patientiam curramus aspicientes ad Autorem fidei, & consummatorem Iesum.* Qui enim *in agone contendit, ab omnib. se abstinet.* 3. Iacob. *Gen.* 33. onere gregum & familiæ sequi se posse negabat. 4. Adolescens, Mar. 14. *reiecta Sindone profugit nudus.* Et tu; Virg. 3. Æn. *heu, fuge litus auarum* mundi pontici: & vel onera omnia proijce in Pontum; vt te penetres certior in portum. 5. Vetuit Deus, *Leu.* 21. in Templo sibi ministrare gibbosos: Nimirum, quod oculos minus attollere cœlo queant. Ita gibbosi elephantes mundi, suffarcinati & sarcinati, leuare capita parum volunt, aut valent. Sic diuites camelo comparat Dominus; *Matth.* 19. Cœlum hi suspicerent? Citius per foramen acus transit & camelus; quam in cœlum auriuorus. Quare Religiosus relinquat omnia affectu & effectu: Sæcularis certe affectu toto; quodque minus effectu pari queat, de hoc sat doleat; & imperfectum suum eleemosynis redimere satagat.

1. Quia polluunt animam castam.

2. Et grauant.

3. Retardant.

4. Mergunt.

4. Oculos humi deprimunt.

PARS II.

De sequela post Christum Religiosa, & Christiana.

I. Dimidium *facti, qui bene cœpit, habet;* Perfectionem cœpit, qui omnia reliquit: restat plus altero tantum hoc. *Et secuti sumus te.* Quod quidem *sequi Christum* vt ipsum *Relinquere omnia,* duplex est: Apostolicum, & Christianum: vtrumque iuxta necessarium: licet aliter alijs.

Sequela duplex est.

1. Religiosa in Abnegatione sui.

Religiosæ perfectorum sequelæ, partes traduntur Abnegatio, Resignatio, & Indifferentia. 1. *Abnegatio* quidem; vt prodroma Renunciatio fuit rerum tantum externarum abdicatio, ita abnegatio, sui inquam, est internarum affectionum & corporis, & animæ mortificata abiectio. 1 *Nisi enim quis à se ipso deficiat,* inquit Gloss. *ad Deum non appropinquat.* 2. Ergo *eijce ancillam* Philautiam: & erit Pax Saræ: & rex erit Isaac: ne cum Ismaele seruæ filio affectu colludat obscœne.

Typus.

Hæc Corpus in seruitutem redigit: odit Animam suam, dicens: *Velle meum nihil est:* Sed *Fiat voluntas tua:* item. 2. Cor. 10. *Omnem intellectum obsequium fidei,* ac vitæ Christi: Sic, vt illi sit, 1. Reg. 15. *Idololatriæ scelus, Nolle acquiescere: & quasi peccatum ariolandi, Repugnare.* 2. *Resignatio:* quæ est sui, rerumque suarum libera assignatio, alteri Dei loca facta. Vt B. Virgo, Luc. 1. *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum.* Paulus Conuersus; *Domine, quid me vis facere?* Augustinus: Da *Domine, quod iubes: & iube quodvis.* Isid. *Vt ferrum sub fabro: sic ego sub Obedientia.* 3. Indifferentia: quæ est animi præparatio, circa media vel amplectenda: vel relinquenda, quæ sunt ad finem perfectionis, pro nutu Præpositi. Circa finem quidem nemo esse indifferens debet: qui est ipsa salus: At electio mediorum est: eaque duplex præceptorum, quæ necessaria: Consiliorum & actionum; hæc libera cuique est. Sed hæc scholæ sunt religiosæ: non cathedræ ecclesiasticæ.

2. In Resignatione sui.

3. In indifferentia mediorum.

II. Ergo sequelam alteram voco Christianam vitæ communis. Huius plena librorum omnia: vt de ea nil dicatur; nisi quod dictum sæpius, Esse ea debet non solius nominis Christiani; sed facti ac vi-

2. Christiana sequela, par esse nomini debet.

tæ. I.

tæ. 1. Nam, 1. Ioan. 2. *Qui dicit, se in Christo manere: debet, quemadmodum Ille ambulauit, & ipse ambulare. Ipse autem,* 1. Pet. 2. *pro nobis Passus est: nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius.* 2. S. Cypriani vox erat: *Christianus nemo rectè dicitur: nisi qui Christo moribus, prout valet, coæquatur.* 3. Aug. de 12. Abus. c. 7. *Christiani nomen ille frustra sortitur, qui Christum minimè imitatur.* Ratio, *Quid enim tibi prodest vocari quod non es, & nomen vsurpare alienum?* Addit durum; at verum: *Ille non Christi seruus, sed subsannator & irrisor est; qui eius se seruum dicit, cui seruire dißimulat.* 1. Quo melius S. Dacianus Tyranno in martyrio de genere, patria, fide percunctanti, hoc tantum: *Christianus sum: hoc mihi nomen, patria, genus, doctrina. Aliud nihil sum.* 2. S. Paulus, 1. Cor. 2. *Non iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum.* 3. Sic Pacianus Episcopus ad Sempronium: *Christianus mihi nomen; Catholicus cognomen. Illud me nuncupat, hoc ostendit, hoc probor, inde significor.* 3. S. Christophorus acceptâ à Sami Præfecto alapa, ait: *Repercussissem, nisi Christianus essem.* 4. S. Malachias Epis. Hiberniæ, suadentibus fugam, ob sicarios imminentes: *Sinite, ait, me imitari magistrum meum. Sine causa sum Christianus, si Christum non sequor.* 1. Aug. de Symb. ad Catech. lib. 4. c. 1. *Detegeris Christiane, quando aliud agis, & aliud profiteris: fidelis in nomine, aliud in opere.* 2. Orig. hom. 2. in c. 16. Matth. *Nemo potest ire post Christum, nisi denegauerit se. Denegat autem seipsum; qui vitam priorem malam bona conuersatione relinquit.* 3. Sic Paulus Conuersus Gal. 2. *Viuo autem iam non ego, viuit vero in me Christus.* Et; Certè. *Christo confixus sum Cruci.* Sequere Christum Christiane. Sic opus est. Nam, ait S. Bernardus: *Mundus dicit: Decipiam: Caro dicit: Inficiam: Dæmon dicit, Interficiam, at Christus dicit: Reficiam.* Sequere Agnum: *si non, quocunque ierit*: ait S. Aug. tom. 6. de Virginit. *saltem quousque poteris.* S. Hieronymus: *Nihil enim omnino agimus, qui nos per multitudinis exempla defendimus, & ad consolationem nostram aliena sæpe numerantes vitia, deesse nobis dicimus, quod debeamus sequi. Ad illius exemplum mittimur, quem omnes fatentur imitandum.*

Exempla Sanctorũ. — *Dicta Doctorum.* — *Necessitas est: & ca.* — *Excludit excusationem.*

PARS III.

De Paulo furente, & Christum persequente.

I. SEcuti sumus te. At persecutus est 1. Saulus, Act. 9. *Spirans minarum, & cædis.* Quid ergo erit illi? Quid de Saulo mihi dicitis? 1. Cor. 6. *Et hæc quidem fuistis* Vos cæteri quoque Apostoli: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in Nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri.* Et hæc omnia Paulus. Sed ipse pro te loquere Paule. 2. Cor. 11. *In quo quis audet, (in insipientia dico,) audeo & ego. Israëlitæ sunt? & ego. Semen Abrahæ sunt? & ego. Ministri Christi sunt? (vt minus sapiens dico:) plus ego, &c. Existimo enim nihil me minus fecisse à Magnis Apostolis.* c. 12. *Factus sum insipiens: Vos me coegistis. Ego enim debui à vobis commendari. Nihil enim minus fui ab ijs: qui sunt supra modum Apostoli: tametsi nihil sum. Signa tamen Apostolatus mei facta sunt.* Adhuc, Petre, dices; Ioan. 21. *Domine, hic autem quid?* Rursus tamen ipse respondet: 1. Cor. 15. *Ego sum minimus Apostolorum: qui non sum dignus vocari Apostolus: quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei, &c.*

1. Apologia Saulis pro sese. — *Et gloriantis.* — *Et humiliantis sese.*

II. Quomodo? Ibat furijs actus, vt Christi discipulos persequeretur, 1. Velut *Num.* 22. alter Balaam, mercede conductus, vt populo Dei malediceret, 2. Velut Aman impius, *Esth.* 3. acceptis ab Assuero epistolis, Mardochæum, populumque Iudæum omnem dire persequebatur proscriptum.

Figura furentis. — *1. Pro mercede.* — *2. Pro honore.*

Cū animo pessimo. 1. Habebat, ait S. *Thom.* 1.2.q.113.a.10. voluntatem non præparatam conuersioni; sed diuinæ motioni repugnantem; & in peccatis progredientem. 2. Aug. hom. 17. li. 50. Hom *Quid habebat in corde? Quid, nisi malum? Date mihi merita eius. Si merita quæris; damnationis sunt, non liberationis.* 3. Ecce *spirans minarum* in absentes; *cædis,* in præsentes, *inquirebat huius viæ viros;* tam erant & pauci, & abditi: Vt literis armatus, *perduceret Ierosolymam: si quos inueniret.*

3. Pro præda. O Fili doloris, natu minime Beniamin! Gen. 49. Tu *Lupus rapax, mane comedens prædam,* mane ante conuersionis lucem: *& vespere diuidēs spolia* Victoris Christi prædicator. Vide de hoc *S. Aug. serm.* 14. *de sanctis.*

4. Pro insita malitia. Nunc quidem, Gen. 49. *Catulus leonis Iuda: ad prædam, fili mi ascendisti, requiescens accubuisti, vt leo, & quasi leæna. Quis suscitabit eum?* Leo, inquam, de tribu Iuda. Verum is adhuc *est tacens, sciens, tempus apti temporis?* Eccl. 20.

5. Ex instinctu Dæmonis. Iam ministri diabolo sunt simile. Nunc, vt *Exo.* 13. Hebræos Pharao; tu persequeris Christianos minister diaboli. Hodie similes tui non desunt, August. hom. 85. de Temp. *Hoc tamen scitote, Fratres,* ait, *quia diabolus non persequitur nisi bonos. Malos persequi non consueuit: amici enim sunt sui. Et in tantum eos non persequitur: vt etiam per illos, persequatur alios. Malos enim quasi malleos, vel flagella habet.* Habebat ita Saulum.

Imo peior diabolo, malus est homo. Bene de talibus monet Dominus: Matt. 10. *Cauete vobis ab hominibus.* Vbi Chrys. hom. 24. Operis imperf. *Præ omnibus malis, homo pessimum est malum. Peior bestiis: quarum irrationabilis crudelitas declinabitur. Peior serpente, qui etsi malitiam, tamen & timorem hominis habet: nec insanit, nisi irritatus. Peior diabolo: qui iustum non audet accedere; at eum etiam magis contemnit homo malus.* Vt Saulus, piorumque Deiq; contemptor, ac persecutor.

Omina Catastropha. 1. Leo: sed mellificaturus. III. Verum ex persecutore prædicator idem; ex leone agnus; vua ex labrusca futurus erat. 1. Iam quidem Ille vt Leo Samsonis erat: *Iud.* 14. qui ipsum impetebat. Sed ab ipso discerptus mox, fauum mellis in ore feret: *feret Nomen* eius *coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israel.* Act. 9. 2. Ille

2. Balena: sed medicatura. Piscis magnus, inuasor Tobiæ: Sed eductus ex vndis, & euisceratus sordibus, & cibum præbuit in viam; & patri medicinam: & contra dæmonium amuletum.

2. Feræ pessima. 3. Illius propositum, vox illius erat, & par opus: Oseæ 13. *Ego ero eis quasi leæna; sicut Pardus in via Assyriorum. Occurram eis, quasi vrsa raptis catulis, & dirumpam interiora iecoris eorum: & consumā eos ibi, quasi leo: bestia agri scindat eos.* Oseæ 5. *Ego, Ego capiā, & vadam: tollam, & non est, qui eruat.*

Sed passura ab suis venabulis. Age Saule, mox Paulus eris. 1. Dan. 11. Dominus *conuertet faciem suam, & cessare faciet Principem opprobrij sui: & opprobrium eius conuertetur in ipsum.* 2. Ego enim, Act. 9. *ostendam illi, quanta oporteat eum pro Nomine meo pati:* persecutio, quam in me mouet: conuertetur in ipsum: stimulus cui obcalcitrat: figetur in ipsum. 3. Isa. 10. *Adhuc enim paulullum, modicumq́; & consummabitur indignatio & furor: Et suscitabit super eum Dominus flagellum.* Aggæi 2. *Adhuc vnum modicum; & ego commouebo cœlum & terram.*

Ecce initia. Et vero ecce tibi: Act. 9. *Cum iter faceret, contigit, vt appropinquaret Damasco,* id est, sanguinis poculo, vrbi remotæ in Syria: nam vicinis circum locis iam diu exercuerat persecutionem. Sed hic prostrato eo, Isa. 8. *Deus abstulit fortitudinem Damasci.* Et *subito circumfulsit eum lux de cœlo. Et cadens in terram audiuit Vocem.* Ecce duo inferam districta tela Dei; Lucem, & Vocem.

PARS

PARS IV.

De Sauli per Lucem Vocatione, & Conuersione.

Lux Dei vocat vt vox.

I. ET *secuti sumus te.* An Voce magis Vocantis ad aurem allapsa; aut Luce eiusdem in mentem illapsa? Nam ipse & Verbum, & Lux erat id in aure: hæc in mente. Quanto autem mens aure potior: tanto interior vocatio & sequela, est exteriore efficacior. Itaque Luce magis duce: quam voce illice *secuti sunt* Iesum.

Luce vocatus Paulus in lucem est.

Arqui etiam Act. 9. *circumfulsit Paulum lux de cœlo:* quanto magis, 2. Cor. 4. *Deus, qui dixit de tenebris lucem splendescere: illuxit in corde* Pauli? Quare in vocatione sua, & sequela, 2. Cor. 12. *mihi minus fuit ab ijs, qui sunt supra modum Apostoli.* Vt, in luce vocatus: sit etiam *in lucē gentium* datus.

Vocationes Dei in luce figurantes Paulum.

Deus, qui, 1. Tim. 6. *lucem habitat inaccessibilem:* & est, Io. 1. *Lux vera quæ illuminat omnem hominem.* multa, magna, mira semper in luce operatus est: inprimis, electorum vocationes.

1. Vocatio Miserētis: non merentis.

1. Sic Moysen ex ardente Rubo vocauit, *Exo.* 3. Quem virum: Homicidam Ægyptij: ideoque profugum. Qui nimio zelo vindicandi fratris iniuriam passi, sæuierat: sed non ex scientia. Ita Paulus: vt ait, Gal. 1. *abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum, supra modum persequebar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam.* Sed 1. Tim. 1. *misericordiam Dei consecutus sum: quia ignorans feci in incredulitate.* Hæc vocatio Dei est tantum miserentis: non merentis hominis.

2. Dei consolantis.

2. Ecce aliam. Deus: vt populum Israel vniuersum, quasi virum vnum, vocaret ex Ægypto: tametsi inaudita prodigia designasset in terra: ad vltimum reseruauit illud, quod ante maris transitum de columna ignis loquebatur eis, & præcedebat eos: *Exod.* 13. cunctis hoc certius sibi astringendis ad cordatam sequelam.

3. Dei terrentis.

3. Eosdem ad accipiendam legem Decalogi & obseruandam vocaturus inter tonitrua cantusque tubarum, illuxerunt coruscationes & fulgura. *Exo.* 19. Ita Paulum vocat idem Deus: inque Paulo Doctore gentium Gentes vniuersas, ad sequelam: semper quidem ex Miseratione mera: plerunque cum Consolatione: aliquando etiam incusso Terrore. Vetera omitto: noua carpo.

1. Vocatio terrentis Dei.

1. Deus Pastores 1. Pet. 2. *de tenebris in admirabile lumen* vocare dum parat, ecce, Luc. 2. *claritas Dei circumfulsit illos.*

2. Consolantis Dei.

2. Idem sub luce & duce Stella Magos tres, id est, gentes omnes: (nam *tria sunt omnia:*) vocauit,

3. Miserentis Dei erga populos.

3. Idem in vocatione sua confirmaturus Apostolos, ac per hosce mundum vniuersum vocaturus: in linguis igneis superuenientibus, quæ lucent, & ardent, qua fidem de Apostolis: qua stuporē & timorē populis: qua signum in nationes: qua certā cunctis vocationem sic facere volebat. Ita & hodie Saulo in Paulum conuertendo. Lux ergo Dei, vox Dei est, habens vocem virtutis.

Typus Pauli conuersi.

II. Illustre, quod simili in casu proditur, 2. *Mach.* 3. Dignum describi ad longum: perstringam tamen. Dux Cælesyriæ mittit Heliodorum Ierosolymam, thesauros templi, & victualia pauperum expilaturum. Fit timor, & luctus vrbi, precesq; Deo. Ecce Heliodoro cum satellitibus ærarium adeunte, *Spiritus Omnipotentis magnam facit suæ ostensionis euidentiam: ita vt omnes, ruentes Dei virtute, in dissolutionem & formidinem conuerterentur. Apparuit enim equus, terribilem habens sessorem: is Heliodoro priores calces elisit. Duo etiam iuuenes, virtute decori, optimi gloria, circumsteterunt, & flagellabant eos. Subito autem Heliodorus concidit: eumq; multa Caligine circumfusum, mutum, spe & salute priuatum eiecerunt. Precibusq; Oniæ Sacerdotis vita donata est ei. Cui, qui flagellauerant, dixerunt: Tu à Deo flagellatus, nuncia omnibus magnalia Dei & potestatem.* Sicque cœpto destitit. Ita Paulus,

cum literis missus, vt expoliaret ærarium Christi, & vinctos perduceret, luce circumfunditur, caditque; sed cum spe salutis. Mutatus in alium, ad Ananiam mittitur, prædicare iussus magnalia Dei.

Conuersionem suam prædicat sæpius ipse. Salutariter.

Et vero prædicauit, quoad vixit. Vt 1. Ti.1. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quoniam Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorũ primus ego sum.* Subdit vero: *Sed ideo misericordiam cõsecutus sum: vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam*: Cui bono & vsui? *Ad informationem eorum: qui credituri sunt illi in vitam æternam.*

Parabola prodigi fit historia.

Vide igitur hodie filium prodigum ad patrem reuerti; *Lu.*15. stola prima indui: cum gaudio conuiuiali omnium in cœlis super agente pœnitentiam. Hinc lux: ô felix! Mulier *Luc.*15. Dei sapientia drachmam vt inueniret, lucernam accendit; & Saulum circũfulsit: Simul, vt altera Iudith, c.13. Holophernẽ occidit, dicens cincta tædis: *Laudate Deum, qui non deseruit sperantes in se: & in me adimpleuit misericordiã suã: & in manu mea interfecit hostẽ populi sui.* Vtri acclamabunt sic angeli: Sapientiæ Dei, peccatorẽ conuertẽti; an Conuerso? Vtiq; at magis Deo miserenti, & potenti.

Drachma inuenitur. Fit gaudium.

Age Paule, ex hoc eris bos Domino ad arandũ vomere Euãgelij: fodicaberis periculis & persecutionis: *Durum est, & erit, tibi contra stimulũ calcitrare*: Sed, *si contra Deũ fortis fuisti: quãto magis contra homines præualebis?* Gen.32.

Paulus bos est, & erit.

Typus Pauli & peccatoris conuersi.

III. Hic Iacobi exemplum vetus in Saulo hic, & peccatore quouis renouatur. 1. Nam *ecce nocte tota* peccati, *Vir*, Deus, *luctabatur cum eo*, multa mouens vt cõuerteretur. *Qui, cum videret, quod eum superare non posset*; obstinatum; *tetigit neruum femoris eius*, cor impœnitens potenter ferit; *& statim emarcuit*; cadens in terram. Et hæc conuersionis pars prima est.

1. Est Deus miserens.

2. Est homo incipiens.

2. *Dixitq; illi Vir: Dimitte me*: ne porro lucteris mecum resistendo: seu, *noli iterum peccare: ne tibi deterius aliquid contingat.* Ioan.5. *Dimitte me, igitur: iam enim ascendit aurora*, gratia te iustificans prima; cuius lux circumfulsit te è cælo. *Respondit* autem: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Et hæc pars altera est cooperantis. *Ait ergo: quod nomen est tibi? Respondit: Iacob*: vel Saulus persecutor.

3. Est proficiens.

At ille: nequaquam, inquit; Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israel: vel Paulus. *Quoniam, si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines præualebis? Et benedixit ei in eodem loco. Vocauitq; Iacob nomen loci illius, Phanuel: dicens: Vidi Deum facie ad faciem: & salua facta est anima mea. Ortusq; est ei statim* Sol iustitiæ perfectioris; *postquam transgressus est Phanuel*, vsq; ad domum Ananiæ: *ipse vero* Saulus *claudicabat pede*: nesciens satis, quid se velit facere Dominus. Nam Ananias *ipse dicet tibi quid te oporteat facere. Et nihil videbat.* 1. Nam minorem lux maior obfuscarat. 2. Curaque oculorum corporis reluminandorum ipsi afferebat cum internæ suæ cæcitatis imaginem, tũ curam eiusdem consanandæ per Ananiam. Videbat autem in eo Deus; sicut & in Moyse, *Exod.*3. inquit Aug. zelum, animique robur, multis olim hæroicæ perpetrandis aptum. Ceu gemmarius vel in luto gemmas: & aurifex intra terram latens aurum dignoscit.

4. Est sese perficiens scilicet.

Se nil videntem.

At visum & cognitũ à Deo.

IV. Circumfulsit eum lux: *Quæ? Lumen de lumine*; Deus de Deo; Filius de Patre: Nam Io.1. *Ipse erat lux vera; quæ illuminat omnem hominem. Et Vita erat lux hominum* primum ipse Christus exemplo vitæ & doctrinæ; dein & ipsa spiritalis conuersatio illuminati. 2. Ista erat lux lucernæ, *Ps.* 17. qua Deus scrutatur Ierusalem & tenebris ex ea fugandis; & luci suæ inferendæ. 3. Ista erat, *Habacuc.*3. Lux sagittarum Dei: quibus præualuit contra robustum: Fortius quam 1. *Reg.* 17. Dauid in funda

Lux erat Christus. 1. Illuminans. 2. Scrutãs. 3. Sagittãs.

& fili-

& silice contra Goliath. Quando, Iob. 28. *ad silicem extendit manum suam, & subuertit à radicibus montes* Goliathæos. Vere hic; vt Debora, & Barach cecinere, Iud. 5. *Noua bella elegit Dominus.* Nimirum, Abac. 3. *Dedit Abyssus vocem suam; Altitudo leuauit manus suas*, & sic Domine, *in luce sagittarum tuarum, & in splendore fulgurantis hastæ tuæ percussisti caput de domo impij. Domine audiui auditionem tuam & timui. Domine opus tuum in medio annorum* Paulum virum perfectum; *viuifica illud.* Sed *in medio annorum facies, cum citatus fueris* furore Pauli; *misericordiæ recordaberis.* 1. Atque ita Deus, Iob. 12. *Reuelat profunda*, sapientiæ & misericordiæ suæ, *de tenebris* Paulinis: *& producit in lucem vmbram mortis* impium conuertens ac circumfulgens. *Immutat cor Principis populi terræ, & decipit eos, vt frustra incedant per inuium. Pulpabunt, quasi in tenebris & non in luce: & errare eos faciet, quasi ebrios.* 2. Paule an nō dicere potes: Iob. 13. *Ecce, omnia hæc vidit oculus meus: & audiuit auris mea: & intellexi singula.* Dicere ideo & coapostolis potes sic illuminatus, vt ipsi: Iob. 13. *Secundum scientiam vestram & ego noui: nec inferior vestri sum.* 3. Vere Dominus, Iob. 28. *Tempus posuit tenebris* Paulinis: *& vniuersorum* eius *finem ipse considerat: Lapidem quoque caliginis* cor durum *& vmbram mortis* malitiam. *Omne pretiosum vidit oculus eius, & abscondita* Paulina *in lucem* Gentium *produxit*; &c. Fecit Moyses, Dei iussu, *Exo.* 37. candelabrum ex auro purissimo; cuius lucernæ septem oleo purissimo perenniter erant concinnandæ. Paulus id erat, super quem requieuit septiformis Spiritus Dei, vt *luceret omnibus qui in domo sunt* Ecclesiæ. Sed prius opus erat in Paulo; vt Deus diceret: Gen. 1. *Fiat lux: & diuideret* gratię *lucem à tenebris* peccatorum eius: atque ita porro & Paulus in lumine isto videret *lumen* scientiæ Dei; vnde post item *populus, qui sedebat in tenebris videret lucem magnam*: & fieret *lucerna pedibus* eius *verbum* Pauli: Psal. 118. Et sicut Israelitas *Exod.* 14. præcedebat obumbrans & illuminans, Apoc. 14. *Nubes candida*: ita Paulus præiret gentibus, sicut Nubes volans. *Isa.* 60. Nimirum sic Deus, *Psalm.* 75. mirabiliter illuminat à Montibus æternis, Apostolis æternum prædestinatis. Adhuc ne quæres, Iob sancte, cap. 38. *Nunquid mittes fulgura*, in Saulum persecutorem: *& reuertentia* à Paulo prædicatore *dicent, Adsumus?* Ecce, *illuminant: & resoluunt Nubes* Apostolos in *aquas* doctrinæ.

Nouo belli genere.

Ætas Pauli conuersi.

Implentur que prophetia Iobiana.

Inde lucet Pauli lucerna in eo, vt in Candelabro.

Prius illuminato.

Lucet, vt Nubes candida.

Expleta prophetia.

PARS V.

De Pauli per Vocem Dominicam Vocatione & Conuersione.

Secuti *sumus te* Vox Christi vox Virtutis est. Psal. 32. *Verbo Domini firmati sunt cœli: & spiritu oris eius omnis virtus eorum.* 2. Eius voci, *Matt.* 8. venti & mare obediūt: Abscedit, *Mar.* 1. febris ab socru Petri: Mortuus resurgit etiam quatriduanus. *Ioa.* 11. Spiritus, *Lu.* 4. obmutescentes exibant. Eam turbæ sequebantur, &c. Vox Domini, Ro. 4. *vocat ea, quæ non sunt: tamquam ea, quæ sunt*: vt & illa essent in charitate. Nam 1. Cor. 13. *Si charitatem non habuero: nihil sum*: quia peccatum totus.

Vis vocis autem Dominicæ in peccatorum vocatione præcipue lucet. Adam, Gen. 4. ait: *Vocem tuam Domine audiui, & timui*: concepitque Spiritum pœnitentiæ ac salutis. Eam experti vocem Matthæus, Magdalena, Petrus, Latro. Sed alij aliter: Hos sagittis figit acutis: Psal. 44. illis multiplicat fulgura, donec *apparuerant fontes aquarum* pœnitentiæ. In alijs, ait Aug. in Ps. 147. *dat niuem* cordis frigidi, *sicut lanam*, calefacientem alios quoque: *Nebulam* caliginosam peccatorum

Vis vocis Dominicæ in sensu carentibus magna.

In vocatione peccatorum maior.

 rum

rum *ficut cinerem spargit* in pœnitentiam. *Mittit crystallum* duros *ficut buccellam* mollem & suauem. Vnde? Quia *Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia confringentis cedros*, Saulos etiam.

In vocatione Pauli maxima.

II. Sauli vocatio cunctis mirabilior est & gloriosior. Reliquos enim vocauit ante: at post ascensionem Saulum: quando iam ab redemtionis opere quiescebat. Quasi vnum hoc defuisset Ecclesiæ. Itaque, qualis ad iudicium venturus est, ait D. *Th. 3. q. 57. a. 6. & in 1. Cor. 15. Lect. 1.* talis iam apparuit serius *saliens in collibus* Sanctorum, *transiliens colles* Angelorum, *visus est & Paulo.* Ideone ipse, Col. 1. *Adimpleo,* ait, *ea, quæ desunt passionum Christi, in carne mea pro Corpore eius, quod est Ecclesia.* Deerat autem Paulina imitatio Christi passi, & Prædicatio. Ad duo hæc Dominus illi apparuit. Et quidem propter vnum de cœlo rursus descendit; quem propter omnes semel descēdisse tantæ molis ac moræ fuerat. Quasi vnus Paulus reliquus, Christo & orbis, & omniū instar fuisset. Nec multo secius. Nam ab ipso Gentium pendebat conuersio, ex Dei ordinatione; vt in vnius conuersione ac salute, salus verteretur plurium. Vnius conuersio erat futura velut noua quædam orbis quasi aut redemptio, aut reformatio. Alios vocauit Apostolos ambulans ad mare, aut aliquo transiens, facili vocula: At Paulum de cœlo, cum fulgure, per vim, & Ipse. Per vim. Quia Isai. 11. *spiritu labiorum suorum interfecit impium* Saulum, & suscitauit de terra Paulum. Et hoc laboriosius, quam de terra creauit Adamum. *Gen. 2.* Nec enim, Isai. 45. *Contradixit Fictori suo testa de samijs terræ.* At Saulus etiam persequebatur Dominum: vt vis vi repellenda esset.

1. Vt propter vnum cœlo veniret Dominus.

2. Vt vim ei facere opus esset Domino.

Ob altos eius spiritus & conatus Babylonios.

Erat tum Saulus quidam Babylonius *Gen. 11.* Consilium erat nonnullis istud: *Faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius, culmen pertingat ad cœlum: & celebremus nomen nostrum. descendit autem Dominus vt videret ciuitatem & turrim. Et dixit: Cœperunt hoc facere: nec desistent, donec opere compleant. Venite igitur, & descendamus, & confundamus linguam eorum.* &c. Ita Saulus turris Pharisaicæ abundantius æmulator celebrabat nomen suum. Vnde Ananias, Act. 9. *Domine audiui à multis de viro hoc.* Nec destitisset, nisi cœlo Dominus descendisset ipse. Rege ipso in prælium descendēte, de summa rerum agi debet, alias suos mittere duces assolet. *Nec enim aquila captat muscas:* vt est in diuerbio. Ita Alexander Magnus ad olympica certamina nunquam venit: quod sui impares adessent, Reges nulli quibus cum sese componeret. Quantus ergo visus Deo Saulus fuit, ob quem cœlo descendit? *Ego sum* ipse *Iesus Naz. quem tu persequeris.* Ac ideo vim fecit: ac vicit.

Ob heroicum in eo spiritum à Deo visū.

III. Nabuchodonosor, *Dan. 4.* in Deum contumax demum subigitur: at vi facta: vt eiectus ad bruta, demū ad cognitionem Dei perueniret. 2. Pharao, Exod. 5. *Quis Dominus*, ait, *vt audiam?* Vt in brachio forti vincendus fuerit. 3 Antiochus, vt vim senserat à Deo, dixit: 2. Mach. 9. *Iustum est subiectum esse Deo, & mortalem nō paria sentire Deo.* 4. *Herodes,* Act. 12. *vestitus veste regia, sedit pro tribunali, & concionabatur. Populus autem acclamabat, Dei voces, non hominis. Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, & consumtus à vermibus expirauit. Verbum autem Domini crescebat, & multiplicabatur.* Ecce vim: Istis quidem ad interitum: Saulo autem in salutem.

Exempla, vi diuina cœrcitorū ad eorum perniciem.

Cur? 1. Forte, quia orationi S. Stephani donatus fuit. Iuxta nomen: *Saulus* enim, id est, *expetitus, postulatus.* Aug. *Nisi enim Stephanus pro lapidantibus orasset, Ecclesia Paulum non habuisset.*

At Paulo in salutem Ob preces Stephani.

2. Quid:

Ob Dei prouidentiã. 2. Quid: quod S. Chrysostomus putet, sexcentos viros de tribu Beniamin sontes ab cæde reliquos fuisse seruatos *Iud.* 21. vt Paulus inde nasceretur? Tanti erat Domino? 3. Nec immerito: Nam, S. *Augustin.* ait, Beniamin in binominem gessisse Pauli typum: Qui prius Saulus, quasi *Bennoni*, id est, *filius doloris*, vti persecutor: Dein Paulus, quasi *Beniamin*, id est, *filius dexteræ* vti cooperator Christi: vocatus est. Ideo Rachaelem matrem Synagogam difficili partu interfecit. Ideo sese 1. *Cor.* 15. Abortiuum vocat: Tum: quia, ait *S. Thomas*, nascebatur extra tempus, *nouissimus Apostolorum*: Tum: quia cum violentia ex vtero Synagogæ fuit extractus à Christi voce obstetricante.

Ob Synagogæ occidium, Ecclesiæq; præsidiũ.

Vox Domini præpotens est vocationis. V. *Saule, Saule.* Luce circumfusa Saulo Dominus Intellectum captiuarat in obsequium fidei: *vt nihil videret* ex sese: Voce nunc voluntatem vicit, & vinxit: Iere. 23. *Nunquid non verba mea quasi ignis, & quasi malleus conterens Petras?* Psal. 118. *Ignitum eloquium tuum vehementer.* Atque inde, Cant. 5. *Anima* Pauli *liquefacta est, vt Dilectus locutus est.* Geminata Appellatio nominis proprij affectum Domini diligentis significat: itemque malitiam viri, & facti. *Dilectionem*: sicut vox sponsi, Cantic. 6. *Reuertere, reuertere Sunamitis* anima: *reuertere reuertere intueamur te.* D. Ambros. li. 3. de virginit. & Hieron. Epi. ad Algasiã legũt: *Conuertere.* Mirũ! Non solũ tolerari peccatorẽ talem: sed & vocari ad gratiam.

Est plena dilectionis

Idque erga peccatorem Figura. Figurauit id Dauid 1. Reg. 24. *Quem persequeris Rex Israel, quem persequeris?* Vox querula, & suauis vtrobique. *Sit Dominus Iudex inter me & te.* At hic Dominus quasi ipsum Saulum constituit Iudicem, q. d. Ipse iudica: *Quid me persequeris?* 1. Quo maior Domini bonitas, quam Dauidis, est. Vere. Iac. 2. *Eius misericordia superexaltat iudicium.* 2. Ita Ierem. 2. *Quid inuenerunt Patres vestri iniquitatis, quia elongauerunt à me, & ambulauerunt post vanitatem.*

Et Paulus, quasi victus nullam in victore causam persecutionis inueniens, seque dedens ait: *Domine, quid me.* &c. q. d. cum Saule persecutore Dauidis, 1. Re. 26. *Peccaui. Reuertere mi Dauid: Nequaquam enim vltra tibi malefaciam, eo quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim, quod stulte egerim: & ignorauerim multa nimis. Ait ergo Saul ad Dauid. Benedictus tu mi Dauid, & quidem faciens facies, & potens poteris. Abijt autem* Dauid Christus in *viam suam, & Saul reuersus est in locum suum*, ad Ananiam. Ecce Dilectionem Dauidis. Porro quanta Saulis *Malitia.* *Ea vincitur Saulus* *Figura.*

VI. Age, Iob sancte, nunc (vt S. Greg. exponit,) quasi impossibile interroga: cap. 39. *Nunquid volet Rhinoceros seruire tibi? aut morabitur ad præsepe tuũ?* q. d. Feræ aliæ ferocissimæ mansuefieri queunt; at non Rhinoceros. Ita voci Domini paruere venti, vndæ, mortui, dæmones: an & Saulus spirans? Isa. 2. *Quiesce ab homine, cuius spiritus est in naribus eius.* Iob. 39. *Nunquid Rhinocerota alligabis ad arandum loro tuo?* *Saulis ferocia indomita.*

Matt. 19. *Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt.* Vidit, Vicit, Vinxit Saulum Deus: & vertit in Paulum. 1. Ipse dein gloriatus est. Eph. 3. *Ego vinctus Christi Iesu.* q. d. Ego sum onager, ego Rhinoceros ille indomitus: at nunc loro vocationis ducor. 2. Acclamemus victori, Sap. 10. *Victricem manum tuã laudauerunt pariter.* 3. Hanc coronam victoriæ vidit Ioannes in capite Agni. *Apoc.* 6. qua coronatus *exiuit vincens, vt vinceret.* O Triumphum? *Domatur à Domino*

Eius fuit typus in Dauide victore Goliathi. 1. *Reg.* 17. Quid Gladius Goliath, 1. *Reg.* 21. pallio inuolutus dein post Ephod est in Tabernaculo asseruatus. Bonum factum! Saulus erat gladius Diaboli, quo vteba- *Domiti gladius itẽ nunc edomat hæreses & mores.*

Figura. vtebatur hic in Christianos. Lapis Christus strauit statuam: *Dan.* 2. id est, Synagogam diaboli; huic eripuit gladium Saulum, & Diabolum Synagogam obtruncauit: gladiumque Paulum condidit in Ecclesia, id est, Doctrinam & Scripta Pauli. 1. Reg. 21. *Non est huic similis alter.* Hebr. 4. *Est penetrabilior omni gladio ancipiti.* Hoc Ecclesia contra hæreses, moresque prauos *accingitur gladio suo super fœmur suum potentissime.* Ps. 44. Hæc causa forte potior erit, Paulum cum gladio pingi; quam quod ense Neronis oppetierit.

VII. Quid me persequeris? 1. Redemtorem tuum? Dominum? Patrem? 2. *Me,* Corpus meum Ecclesiam? Nam, Matth. 25. *quod vni de Fratribus meis minimis fecisti mihi fecisti.* Et, Zach. 2. *Qui meos tetigerit, tangit pupillam oculi mei.* 1. Par. 16. *Nolite tangere Christos meos.* Aquila, teste Plinio, quantumuis alte à nido euolet, à pullis tamen oculos nunquam auertit. Si quẽ affectare nidum senserit, instar fulguris momento adest protectrix. *Christus est Aquila.* Christus est aquila ait *Gregor. 31. Mora. c. 33. & Rupertus lib. 1. c. 5. In Ezech.* Ipse. Deut. 32. est *sicut aquila, prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans,* de cœlo: videns persecutorem pullis imminere, aduolat. Iuxta promissum, Ioan. 14. *Non vos relinquam orphanos: vado. & venio ad vos:* Ac tametsi ascenderim: tamen, 3. Reg. 9. *Erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.*

Itemque Paulus. Similis aquila dein factus est Paulus. 2. Cor. 13. *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus?* Chrys. legit. *An experimentum quæritis præliantis in me Christi?* Matth. 10. *Non enim vos estis, qui loquimini; sed Spiritus sanctus.* Luc. 21. *Ego dabo vobis os & sapientiam.* Dedit Paulo, qui & vocauit.

PARS VI.

De Pauli conuersi ad vocem Dominicam sequela.

I. Domine: *Quid me vis facere?* Hic tu te, Paule, vicisti: hic te, victoriamque tui Christo obtulisti. Vocati sunt, & secuti Apostoli? Tu *plus omnibus:* vocatus fortius, secutus perfectius es. Illi secuti? At tu & animam, & corpus, & omne opus tibi possibile in ipso initio perfecte obtulisti, arborem cum fructibus consecrasti. *In sequela vicit omnes Apostolos.*

Quam repente ex pessimo optimus? Verissime dixit: 2. Cor. 12. *Cum infirmor, tunc potens sum.* Adhuc, quam modo, infirmior fuisti nunquam. Nam *Manus Domini tetigit te:* Iob. 19. Vt *cadens in terram, tremens, ac stupens* diceres: *Domine, quid vis me facere.* *Ex pessimo optimus.*

Ecquid stratus fractusq; potes? Quid? Phi. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Nam, 2. Cor. 3. *Sufficientia nostra ex Deo* Christus est. Atqui, inquam, iste iã strauit. Esto, 2. Tim. 4. *Omnes me dereliquerunt. Non illis imputetur. Dominus autem mihi astitit, & confortauit me: vt per me prædicatio impleatur: & audiant omnes Gentes & liberatus sum de ore leonis. Liberauit me Dominus ab omni opere malo: Et saluum faciet in regnum suum cœleste. Cui gloria in sæcula sæculorum Amen.* *Et quasi omnipotẽs, idque. In infirmitate sua.*

Ecquæ tanta in infirmo potentia, an audacia? *Quid me vis?* Ex sui, inquam victoria, & resignata Voluntate, iudicioque prouenit. Sic, Prouc. 16. *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.* Victor sui, est & cœli teste Ambros. in Matth. 11. istud: *violenti rapiunt illud,* ait: *Violenti sunt, qui sibi ipsis vim inferendo regnum cœlorum viriliter acquirunt.* Talis hic Paulus: ante fortis contra homines, nunc fortis contra Deum: Vt Iacob. *Gen.* 32. *Quia obediens.*

Quid me vis? 1. Reg. 3. *Loquere, Domine,* *Et sacrificans.*

quia

quia audit seruus tuus, Ps.115. *Ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ. Dirupisti vincula mea*: *Tibi sacrificabo hostiam laudis*: *& Nomen Domini inuocabo.* Hac sequendi Dominum celeritate omnes vicit Apostolos: & factus est nouissimus primus. Nimirum, Prouer.21. *Vir obediens loquetur victoriam.*

Sed totam voluntatem. II. Dominus, *Leu.*7. iubet omni sacrificio litari sibi sanguinem victimæ. Hic, quia sedes est animæ, ait *S. Tho.* 1.2.*q.*102. *a.* 8. voluntatem hominis significat. Hanc da, & dedisti omnia. Pro.23. *Fili, præbe mihi cor tuum.* 1. Quia cor suum apposuit nobis: & latus rupit, vt cor Patri pro nobis offerret. 2. Obtulit & Dauid. Ps. 102. *Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, Nomini sancto eius.* Ps.83. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* 3. Obtulit & Paulus: Vt diceret, Galat.2. *Viuo iam non ego: viuit vero in me Christus:* Ergo dic: *Quid me vis?* In hoc, *Quid me vis*: totius Religionis est vis. *Hæc summa est religionis.* Ergo *Fiat voluntas tua.* Psalm. 72. *Quid enim mihi est in cœlo: & à te quid volui super terram?* Quid? *Deus cordis mei: & pars mea Dominus.*

Paulus sese exinaniuit. Sese Paulus exinaniuit totum: vtque Christus, *Philip.*2. factus obediens. Cum autem Sui plenus esset; erat *Spirans minarum & cædis.* &c. at cum exuit sese ex se: Christum induit mitem Agnum. Ideo tam cito inter vtrumque coaluit amicitia. exinanito & tu te: Ecce, ait S. Aug. in cap. 9. Luc. *Delicata enim est diuina sequela.*

Abnegatione. 1. Sui. Vidisti Paulum: Hunc & audi. Galat.1. *Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex vtero Synagogæ matris meæ: & vocauit per gratiam, vt reuelaret in Filium suum: Continuo non acquieui Carni & sanguini.*

2. Vitæ & actionis præteritæ. Quomodo? Primo: Phil. 3. *Quæ retro sunt, obliuiscens.* Deinde, Exuens amorem sui, & æstimationem: 1. Cor.15. *Ego sum minimus Apostolorum: qui non sum dignus vocari Apostolus: quia persecutus sum Ecclesiam Dei.*

At, *Qui se humiliat, exaltabitur.* Nam Isai. 60. *Minimus erit in mille: & paruulus, in gentem fortissimam*: S. Thomas ibid. legit: *Paulus in gentem fortem.* *3 Æstimationis sui.*

III. *Quid me vis facere?* Antea facto dicebat. *Quod non vis faciam.* Quid dicam? *Digitus Dei est hic?* Exod. 8. Non *digitus*: sed, 4. Reg. 3. *Facta est super eum Manus Domini.* *Manus Dei mutat Saulum.* Et quidem Ps. 117. *Dextera Domini exaltauit me: Dextera Domini fecit virtutem. Impulsus, euersus sum, vt caderem: & Dominus suscepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem. Castigans castigauit me Dominus: & Morti non tradidit me.* &c. Ipse applica sequentia: quadrant pene omnia. Et vero meræ *Delectationes in dextera tua, Vsque in finem.* Psalm. 15. *Sed ipso cooperante.* Atque hæc etiam tam cum, quam ex gratia prima efficace miserentis Dei; & nostra quoque cooperatione. Hæc vis *Manus* est Dominicæ. Audi sponsam caste. Cant. 5. *Dilectus meus*, Iesus, *misit manum suam* misericordiæ *per foramen* effracti cordis duri: *Et venter meus* animæ *intremuit*, timore Dei & amore: *ad tactum eius*, gratiæ efficacis. Ideo *surrexi* consensu voluntatis: *vt aperirem Dilecto meo.* Expertus ita Paulus est: tactus fortiter, & efficaciter motus, & ipse celeriter cooperatus: duo pariter vnam certam fecerunt vocationem suam. 1. Cor. 15. *Non ego autem, sed gratia Dei mecum.*

1. Ita Ierem.31. *Conuerte me Domine: & conuertar: quia tu Dominus Deus. Postquam enim conuertisti me: egi pœnitentiam: & postquam ostendisti mihi, percussi fœmur meum. Confusus sum, & erubui.* *Similiter omnem conuersũ.* 2. D. Ambros. in 22. Luc. *Quos Iesus respicit: plorant delictum. Respice ergo Domine Iesu: vt sciamus nostrum deflere peccatum, & lauare delictum.*

3. Hoc est Ioan. 6. *Nemo potest venire ad me: nisi Pater meus traxerit eum* efficaciter.

4. Ideo Luc. 14. *Exi in vicos, & sepes, &* Compelle. *intrare.*

Non cogẽdo sed illiciendo. Id quod non est cogere voluntatem: sed efficaciter vocare & mouere salua libertate Arbitrij. Sic sponsa, Cant. 1. *Trahe me post te:* & mox, *curremus.* Id tu; hoc nos ex tecum. Hæc vis violentos facit passiue, & actiue. Nam trahit ita suauiter: hinc curritur ita vehementer; vt suauiter & libenter.

Hinc obedientia facilis amãti est. Hæc vis facit aues. Isa. 41. *Quis suscitauit ab oriente iustum?* Septuaginta vertunt; *auem, & vocauit eum?* Vbi S. Hieron. intelligit Abrahamum sequentem vocante Deo. Sic obediens, auis est; volat ad iussa. 2. Imo, Isai. 40. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut Aquila: current, & non laborabunt, ambulabũt, & non deficient.* Psalm. 54. *Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ? volabo, & requiescam.* 3. Abel ideo placuit Domino; vt notat *S. Ambros. cap. 7. libr. de Abel*: quia statim obtulit de primitijs terræ.

4. Sic & S. Paulus: *Domine, quid me.*

Quinque verbis r quinque. *IV.* Dixerat quinque verba Dominus: *Saule, Saule: quid me persequeris?* Quasi quinque sua SS. Vulnera tacta fuissent atrociter. Reddidit quinque Paulus: *Domine, quid me vis facere?* Quasi corporis sui quinque sensus ei mortificatos offerret.

Figura. *V.* Felicior Beniamino: cui, *Gen. 45.* Ioseph frater quinque vestes optimas contulit. 2. Dauid, 1. *Regum. 17.* quinque lapidibus limpidis strauit Goliathum: Christus, merito V. Vulnerum, Saulum. 3. Christus verbis quinque transsubstantiauit: totidem & Saulum prostrauit, confortauit. Hinc idem istius memor ait, 1. Cor. 14. *Volo in Ecclesia quinq; verba sensu meo loqui, vt & alios instruam: quam decem millia verborum in lingua*, id est, in spiritu: quam in humana eloquentia. *Vel:* Quinq; verba 1. Credenda. 2. Agenda: 3. Vitanda: 4. Speranda: 5. Timenda. Hæc enim loquenda in Ecclesia sunt. *Verba quinque loqui in Ecclesia.*

Quare, vt diuinitus vocatus fuit Paulus: ita vocationi velut echo diuinitus respondit. Vnde, Mat. 19. *Centuplum accepit, & vitam æternam possedit: possidet:* possidebit:

Hanc vt ego Tecum: orato, Paule inclyte, mecum.

IN FESTO PVRIFICATIONIS B. V. M.

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ.

Luc. 2.

ANna, 1. *Reg.* 1. diu sterilis, demum precibus, dante Deo effecta mater, natum Samuelem offert in templo sanctum Deo: vitulumque ad gratiarum actionem, facit. S. Maria Deipara Iesum cum munusculis offert.

Super quo nos

I. *De vi & efficacia humilitatis.*
II. *De virgine purificata.*
III. *De Simeone, & compare turturum.*
IV. *De oblato Iesu.*
V. *De offerente matre, & iubilo Simeonis.*

PARS I.

De vi, & officia humilitatis.

I. SAtrapis Persicis in atrio Darij Regis orta disceptatio fuit, 3. *Esdræ.* 3. Quid fortissimum? Primus virum: Secũdus Regem: Tertius Zorobabel, Mulierem. *Super omnia autem vincit Veritas?* Ego dixerim: *Humilitas.* Hæc triumphat Reges, Dæmones, Angelos, Deumq; ipsum talis vindictæ exarmat. 1. Benedad, 3. *Reg.* 20. in sacco flexit Achab Regem humilis inuictum armis, ac ferocientem. *Humilitas vincit omnia.* *1. Reges.*

2. Dauid Angelum populi vastatorem in cilicio stratus humi cohibuit humilis. 2. *Regum* 24. 3. Iob Satanam deuicit in fimeto humilis. 4. Achab impius, 3. *Reg.* 21. inten- *2. Angelos.* *3. Dæmones.* *4. Deum.*

intentatam à Deo mortem humiliatus deprecatur. 5. Humilitas Iesum ad mortem adegit. Philip. 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem.*

5. Iesum.

Dat pretium operibus bonis.

II. Ea ex sesola nihili est. 1. Vt o. Nulla: Cui tamen si zipheros præponas: iam numerum efficis maximum: Vt 50. 500. 50000. Ita, si nostris operibus pijs accesserit humilitas. Hinc Apostolus vocat *Pondus humilitatis nostræ.* 2. Quid in homine imbecillius, ac vilius crinibus? At in ijs Sāsonis robur inerat omne cōtra Philistæos, *Iud.* 16. In humilitate robur inest.

2. Dat robur.

3. Obfirmat nos.

3. Dauid, 1. *Reg.* 17. armis regijs grauatus magis, quam tutus, cultu solo pastoritio procedit in duellum & vincit: Regis factus gener, & Rex. Sic humilis.

4. A casu seruat.

4. Vere Horatius. *Feriunt summos fulmina montes: Et celsæ grauiore casu decidunt turres.*

5. Exaltat

5. Aesopus percunctanti, quid Iupiter in cœlis ageret? ait: *Excelsa humiliat: & extollit humilia.* B. V. Luc. 1. *Deposuit potentes. &c.* Et Ps. 137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit.* Iacob. 4. *Superbis Deus resistit: humilibus autem dat gratiam.*

6. Deo appropinquat.

Tutatur contra dæmones.

III. Succinum, ait Scaliger *exer.* 140. *n.* 12. attrahit festucas: præterquam herbam Basilici capitati: ea caput crassis opplet fumis comesta. Ita Deus attrahit festucas nos humiles: non capitatos, fumosos, &c.

S. Onuphrij Anachoretæ parabola est. Ligna conuentum egerunt, questa de hominum sæuitia, cædere ligna non tandem cessantium. Quid agant? variæ proferuntur sententiæ. Demum Cedrus ait: Nullum nostrum det hominib. lignū, quo manubrium parent: & cædere desinent. Placuit consilium. At rubus reptans id euertit, & ait: Nullum è nobis crescat in altum, sed, vt ego, serpat humi: sicque non succidemur. Et animæ sunt arbores, Ps. 133. *plantatæ in domo Domini, in atrijs domus Dei nostri:* dæmones sunt succisores rabidi. Contra hos suadet Iesus Mat. 11. *Discite à me, qui mitis sum, & humilis corde.* *Discite*, ait Aug. serm. 10. de verb. Dom. *non mundos creare, suscitare mortuos, non miracula patrare, sed vos humiliare.* Et ecce hodie duo exempla in Maria & Iesu: qualia nulla retro vidit ætas.

PARS II.

De Virgine purificata.

Mera humilis Virginis, Oetopoeia instituatur, ac seruetur in toto genere dictionis per Apostroph.

I. Postquam impleti sunt dies purgationis, affert, & offert Virgo *Speciosum præ filijs hominum:* Ps. 44. Etsi exemta per legem, Leu. 12. *Mulier, quæ suscepto semine peperit masculum.* Nec enim virum cognouerat Deipara. Templum ingreditur: 1. Qualis. 3. *Reg.* 10. Regina Saba palatium Salomonis, onusta dono incomparabili. Nam, Prou. 31. etsi *multæ filiæ congregauerūt sibi diuitias:* ait Tu Christophora *supergressa es vniuersas.* 2. Fuit vt Luna, quæ in stabulo latitans quasi ecclipsin passa: nunc progreditur pulchra & plena in templū.

1. Virgo quanta ac qualis.

3. Fuit vt Arca fœderis, quæ, 3. *Reg.* 8. diu in castris sub papilionibus stabuli inter bruta habitarat: nunc in templum infertur gloriosa. Currite piæ animæ: hanc Diuam comitemini: humilitatem condiscite.

II. Sed quid agis Virgo! Ten' peccatricibus, pollutisque misces? 1. Dauidem, regijs exutum, indutum lineis, mistum turbæ, arcæ præsultantem, sua ridet Michol: 2. *Regum.* 6. Te cum Filio Synagoga subsannatrix olim deridebit. At eo te amplius humilias. 2. Non, vt Iulia, Cæsaris Augusti filia fastuosissima: quæ, cum moneretur, fastū omitteret nimiū:

2. Quam humilis.

 patri

patri haud tolerabilem diutius: respondit: Quid? Pater se Cæsarem esse oblitus est, ad quem orbis tremiscit. *Suet. in Aug.* At B. Virgo longe nobilior Regina fuit: sed & tanto demissior: quasi cæterarum vna de medio. *Vere tibi*, ait S. Ber. *non opus fuit purificatione: Sed nunquid: Filio tuo circumcisione?* Ille igitur circumcisus, vt peccator: tu vt peccatrix purificata. Quid anima te effers, & admiraris ipsa: cum nihil sis: & Virgo hæc talis, ac tanta se quousque demittit? De te dicas, Ps. 50. *In peccatis concepit me mater mea.* At de illa Deus ait: *Tota pulcra es amica mea, & macula non est in te.*

3. Imitanda est.

III. Quid ergo purgationem adis? 1. Quæ, vt salamandra in igne viuens, nil vsta: sic inter peccatores tu nil inquinata vixisti. 2. Fuisti laurus semper virens: dicata Deo: nullo inquam fulgure peccati afflata. 3. Fuisti Arca, quæ super vndas diluuij originalis semper natauit. 4. Es de qua Dilectus tuus: *Sicut lilium inter spinas: sic Amica mea inter filias.* Tu lilium odore, cādore, sapore: cæteræ omnes spinæ meræ. 5. Tu firmamentum es stellarum, quæ eclipsin nullam pati possunt. Nā de se istud Psalm 150. *Laudate Dominum in sanctis eius, Laudate eum in firmamento virtutis eius.*

4. Quam pura ab omni næuo actuali, & originali.

6. Tu es, quæ nec in peccato originali fuisti. Nam Prou. 8. *Nondum erant abyssi,* peccati, mortis, inferni: *& ego iam concepta eram*, inque Dei prouidentia à peccati massa exemta. Ea tamen purgari studes: quæ non eges: Vt hoc amplius, qui egemus: studeamus idem.

PARS III.

De Simeone, & compare turturum.

Simeon minus ad virginem est aduersus quasi.

I. ET tu cane Simeon, afflate Deo: non sentis hanc ab lege exemtam, à Spiritu S. obumbratam: integram vitæ scelerisque puram, gratia plenam? Agnoscis Filium Deum: & matrem non agnoscis purissimam? 1. Ea est Arca. ab Moyse, Dei iussu, de lignis virginitatis incorruptibilibus fabrefacta, *Exod.* 25. auroque charitatis purissimo conuestita intus, forisque. 2. Hæc est Thronus Salomonis, 3. *Regum.* 10. eburneus, inauratus; cui in orbe nil simile: Ecce, plusquam Salomō, qui in vlnis eius residet puellus. Itan'te Natus rapit; vt matrem non attendas? Illa est, quæ

Nec primam visa est similem, nec habere sequentem.

2. Amo ... 3. Intuere ipsam. Hæc illa Esther; ab Assuero præ cæteris electa: in Reginam erecta, seruatrix Mardochæi auunculi, gentisque Iudææ. Et tu ab ea purificationis debitum audebis deposcere? Sed ita voluit miranda Deiparæ humilitas.

II. *Par turturum & duos pullos columbarū.*

Oblatio parua & humilis.

Tanquam paupercula: Nam ditiores agnum offerebant. At oblatio tuæ Filijq; maiestati impar nimis, ô Virgo!

1. Alexander Magnus Anaxarcho philosopho dedit 100. talenta: quia Alexander erat. 2. Pythagoras, quod lineam mathematicam vnam inuenisset, Dijs obtulit Hecatombas. 3. Salomon, 3. *Regum* 8. in dedicatione Templi obtulit boum viginti duo millia, ouium centum viginti millia. Et Tu pro Filio tantillum? vbi thus, & aurum? O humilem, amatanque inopiam!

Turtures.

Sed quid *Turtures* denotatis? 1. An quod ab turture casta offerri amatis? 2. Quod aues cœlestes decebatis Cœlestem prolem? 3. Quod duas in hypostasi vna significatis naturas? 4. Quod hasce in vtero gestauit Virgo: sicut Rebecca gemellos? *Genes.* 25. 5. An quod similis Virgo est viduæ, *Luc.* 21. offerenti minuta duo: & in his totam substantiam? 6. An, quod hic Filius tuus est Botrus ille, *Num.* 13. quem duo medium baiula-

baiulabant: olim in torculari Crucis exprimendus?

PARS IV.

De oblato Iesu.

1. Lex de primogenitis. I. VT facerent secundum consuetudinem Legis pro Eo. Lex Exod.13.est: *Sanctifica mihi omne primogenitum, tam de hominibus, quam de iumentis.* Orta lex inde ab cæsis Ægyptiorum: seruatis Hebræorum primogenitis. Atqui IESVS est primogenitorum *primogenitus in multis fratribus.*

2. Amor Iesu. Quid, Iesu? 1. Parumne te hominem natum talem: taliter: talique loco, ac tempore? Te circumcisum? &c. Quid vltra excogitat tuus amor nostri.

2. Sacrum Sanguinem litasti: iam Corpus offers totum: idque pro nobis reprobatis diu.

3. Gaudiū & liberatio nostra. O quale gaudium Isaaco, *Gen.*20. cum à ceruice gladius auerteretur, proque se hircus subijceretur hærens in vepreto? Tale sit gaudium nobis. Nobis id euenit hodie.

4. Sacrificium Deo litatum. II. Sacrificium en matutinum. *Numer.* 28. nunc Iesus: Vespertinum futurus in Cruce. Sed quanto cum discrimine? Iam offertur à Matre læta: inter Simeonis vlnas: siclis argenti quinis redemptus. At tunc ab lacrymosa: affixus Cruci inter latrones: stillantibus quinque vulneribus pertusus.

5. Gladius matris. Et tunc *Tuam ipsius animam gladius pertransibit.* Audis hoc, Virgo: neque tamen exhorrescis. Qualis pene mater Neronis? vt (*Suet. in Nerone.*) oraculum consulens, quid filio futurum suo? audiensque: *Imperabit: sed matrem enecabit:* Et ipsa: *Occidat: modo imperet.* Talis tu ad istud oraculum Simeonis. At in causa sanctissima. Transadigi gladio nil metuis, dummodo filius agnoscatur Deus.

III. At tu Pater, 1. Ecce tibi Oblationem, cui par nulla, inquam: ad quam tecum orbis anhelauit. Oblatio exoptata diu.

2. Ad quam nil Abelis, Abrahæq; oblatio. Psalm.39. *Oblationem, & holocaustum pro peccato non postulasti: tunc dixi Ecce venio.* Hunc vnum spectabas offerri tandē.

3. Sicut Herodes omnes occidi infantes iussit: vt in his & Rex natus periret: Ita Tu, Pater, primogenitos offerri iussisti; vt hic demum quoque offerretur. *Et oblatus est, quia voluit.* Isai.53.

PARS V.

De offerente Matre, & iubilo Simeonis.

I. ERgo Pater hodie ira tua conquiescet; gratiam inueniemus in oculis tuis; aquæ diluuij cessabunt; Filium suum dat mater sua vadem pro nobis. Salua omnia! Figura de Mediatrice nostra B. V. Maria & Purificatrice.

1. Abigail prudens, 1. *Reg.*25. audito, venire Dauidem ad stulti sui Nabalis necem, occurrit ei cum cibarijs humiliter supplicans: *Suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo.* Quo flexit iratum; iniuriæq; memoriam ipsi detersit. Istud B. Virgo, pro stulto mundo, Tibi Pater, per Filium, &c.

2. Esau, *Gen.*33. cum equitibus quadringentis ducebat in Iacob, ad veterem iniuriam vindicandam: at Rachaele paruulum ipsi Iosephum monstrante, vertit animus feroci, ac emollitur; datque dextram, & pacem. Quam Esau, Deus iratior iam deletionem orbis parabat: B. Virgo suum Paruulum offert hodie; placatque numen.

3. Moysen Deus occisurus erat, *Exod.* 4. ob incircumcisos filios: hic Sephora vxor eius festina cunctos facit recutitos; factoque placat Deum, & virum morte liberat. Id hodie Virgo facit. Vt illud mundo queat dicere: Exod. 4. *Sponsus sangui-*

sanguinum tu mihi es. Non igitur amemus Sospitatricem Talem?

1. Arca triumphus. II. Sed quid denique in templo actum est? 1. Olim 2. *Paral,* 7. Arca isthic collocabatur: ornabatur: maiestate Domini replebatur: Cum cantu, 3. *Reg.* 9. isthuc introducebatur. At hodie ad veram Arcam audiuntur carmina Prophetiarum: *2. Simeonis Iubilus.* Canit Simeon. *Nunc dimittis, &c.* 2. Exultat Senex: plusquam Iacob, audiens quod filius Ioseph viueret. Gen. 46. *Iam lætus,* inquit, *moriar: quia vidi faciem tuam, & superstitem te relinquo, &c.*

IN FESTO CATHEDRÆ S. PETRI.

Tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Matt. 16.

AAronis Virga, *Num.* 17. vna inter Principum Israelis duodenas, noctu inclusas Tabernaculo, germinauit in amygdala: Pontificatum ei portento hoc conferens. Ideo vnam Moyses in sanctuario perpetuum asseruari iussit. Sic duodenas inter Cathedras Apostolorum Petrina effloruit celebrior, vt Pontificia; æternum celebranda per Ecclesiam, & conseruanda ordine perpetuo.

Nos itaque

I. *De Ordine rerum, & Ecclesiæ pulcerrimo.*
II. *De variis Cathedris.*
III. *Causæ Festi Cathedralis instituti.*
IV. *Aliæ causæ; præcipue Claues.*

PARS I.

De ordine rerum pulcerrimo: in primis Ecclesiæ.

Ordo in natura. I. TOtius Vniuersi conseruatio pendet ab ordine fixo: iuxta illud,

Ordine cunctarum stat gloria maxima rerum:
Ordine subuerso vertitur orbis iter.

Istum Conditor orbis omnium voluit oculis expositum, nostro bono, suo dono, & laude. 1. Sapiens agnoscit, cap. 11. *Omnia in mensura, & Numero, & Pondere disposuisti Domine.* 2. Apostolus quoque: Rom. 13. *Quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt.* 3. Ps. 118. *Ordinatione tua perseuerat dies: quoniam omnia seruiunt tibi,* 4. Iobo altæ quæstiones propositæ sunt: in his illa: cap. 38. *Nunquid nosti ordinem cœli; & pones rationem eius in terra?* q.d. Nihil isto admirabilius ac difficilius. 5. Hinc Debora, Sisaræ regis Iabin victrix, in epinicio canit. *De cœlo dimicatum est contra eos: stellæ manentes in ordine & cursu suo aduersus Sisaram pugnauerunt.*

Vtque ordo constaret, Moyses quoque iussus, tam accurate omnia cæremonialia ordinauit in vestitu. &c. Salomon in templo. Lege caput 28. Exod. 3. Reg. 6. *In lege veteri.* *In veste Sacerdotali 4. ordines lapidum inclusi auro erant per ordines.* Ordo vbi fuerit in terris; index est virtutis cœlestis; hinc apud inferos, *nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.*

II. In Ecclesia omnia merus ordo est. *In Ecclesia.* 1. Ideo *Terribilis vt castrorum acies ordinata.* Cantic. 6. 2. Illius typus arbor erat Nabuchodonosoræa Dan. 4. in qua nihil non ordinatum. 3. Idæa eiusdem corpus humanum est: cuius membrorum ordo, functionesque quam belle concordant; vt quod vnum eorum facit, homo totus fecisse dicatur. Atqui & Ecclesia corpus est; Eph. 4. *In ædificationem Corporis Christi, quod est Ecclesia.* Col. 1. *Et ipse est caput Corporis Ecclesiæ.* 4. Quæ quid foret, ni in ea docerent Doctores, Prælati regerent, sacrificarent Sacerdotes, orarent religiosi, plebs obediret; quid? mera foret Babylon. 5. Turbarum, &c. olim Iudæis quæ causa! Iudic vlt. *In diebus illis non erat Rex*

in Israel, sed vnusquisque, quod sibi rectum videbatur, faciebat.

Ordinis hostes. Sane, inimici pacis hæretici ac schism. vix aliud peius oderunt, quam Ecclesiæ Hierarchiam, ac Monarchiam. Vociferantur Psal. 11. *Quis noster Dominus est?* Luc. 19. *Nolumus hunc regnare super nos.* Effrenes sunt vt, Iob. 11. *Vir vanus in superbiam erigitur, & quasi pullum onagri, se liberum natum putat.* Quo magis ordinem amant ac seruant Romano Catholici, nixi isto; *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

PARS II.

De Cathedris variis.

Notiones Cathedræ. I. VOcis *Cathedræ* est notio multa. 1. significat regnum. 1. Reg. 20. *Cum sedisset Rex super cathedram suam.* &c. 2. Reg. 27. Et Iob 29. *Procedebam ad portas ciuitatis, & parabant cathedram mihi:* id est, ait Greg. 19. Moral. regnum.

2. Prælaturam. Psalm. 106. *In cathedra Seniorum laudent eum.* Matth. 23. *Super cathedram Moysis sederunt scribæ, &c.* Quam S. Hieronymus in 21. Ierem. de Episcopali & sacerdotali dignitate interpretatur.

3. Honoris gradum. Eccles. 7. *Noli quærere ab homine ducatum, neque à Rege cathedram honoris.* Matth. 23. *Diligitis primas cathedras.* Huc adspirabat mater Zebedæidum: *Dic, vt duo filij mei sedeant, vnus ad dexteram. &c.*

4. Autoritatem docendi notat. Sic interpretes *Matth.* 23. Cathedram Moysis accipiunt; & illam seniorum Ps. 106. Vt iuniores hodie declamatores audaculi de Cathedris deturbandi sint. Nam Apoc. 4. *Vidi in circuitu Sedis sedilia 24. & super thronos 24. Seniores,* non iuniores.

Species Cathedrarũ. II. Porro Cathedrarum 4. genera in Scrip. reperiuntur. 1. CATHEDRA DEI. Ezech. 28. *Dic Principi Tyri: Dixisti; Deus ego sum, & in Cathedra Dei sedi: cum sis homo.* Origenes hom. 1. in Gen. & Hom. 1. in Isa. Cathedram Dei interpretatur ad Dei Maiestatem indicandam. Vnde *sedere* Deus varie describitur. Psalm. 46. *Deus sedet super sedem sanctam.* Psalm. 79. *Qui sedes super Cherubin.* Isa. 6. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum.* Ezech. 1. *Quasi aspectus lapidis Sapphyri similitudo Throni.*

Is describitur, Apocal. 4. *Iris erat in circuitu sedis, & sedilia 24. & de throno procedebant fulgura, & voces, & tonitrua, & 7. lampades ardentes ante Thronum, qui sunt 7. Spiritus Dei.*

2. CATHEDRA DIABOLI. Apoc. 2. *Scio vbi habitas, vbi sedes est Satanæ.* Psalm. 1. *Beatus vir, qui, &c. in cathedra pestilentiæ non sedit.* id est, hæreseos, ait Basil. Hil. Hier. Aug. Psalm. 93. *Nunquid tibi adhæret sedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto.*

Væ insessoribus. Exod. 12. *In noctis medio percussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui in solio eius sedebat.* Væ! Nam Apoc. 16. *Quintus Angelus effudit Phialam suam super sedem Bestiæ; & factum est regnum eius tenebricosum:* Eius cultores præ furore *manducauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerunt Deum cœli.*

Prouerb. 9. Hæresis depingitur; *Mulier stulta & clamosa; plenaq; illecebris; & nihil omnino sciens, sedet in foribus domus suæ super sellam in excelso vrbis loco: vt vocaret transeuntes per viam, & soli vecordi locuta est.* O sellam Philistinam! 1. Regum 5. Philistæi in secretis percussi, *fecerunt sibi sedes pelliceas.* Ita hæretici suis parant sedes molibus suffartas; austeris ieiuniorum, & pœnitentiarum sublatis; nil vt terreat, nil doleat, nil mole-

moleſtet. O delicatæ cathedræ! at peſtiferæ.

3. CATHEDRA Moyſis. *Matth.* 23. id eſt, ait *Rupertus in* 3. *Ioan.* Doctrina Legis: 1. Quæ vt in Euangelium tranſiit; ita Cathedra Moſis eſt facta Petri. 2. Sicut 1. *Reg.* 4. Senex Heli de ſella reſupinatus fracta ceruice expirauit: ita lex vetus ad Euangelij prædicationem deſijt. 3. Vt Aman, *Eſth.* 7. inſoleſcens in Aſſueri caput conſpirabat, mox honore exutus ad dedecus vltimum decidit: At humili *Mardochæo tradidit annulum Rex, quem ab Aman recipi iuſſerat.* Ita Caiphas in ſynagogæ rebus inſoleſcens in Chriſti necem conſpirat, & honore excidit. Succeſſitque ei Petrus humilis. 4. Prædixerat Dominus Matt. 21. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.*

4. CATHEDRA S. PETRI. id eſt, Chriſti; magiſtra veritatis: & mucro mendacij. In hac ab annis 1600. plus 240. Pontifices ſederunt: Ad hanc omnes alliſæ hæreſes periere: ad eam omnia tribunalia reſpectant: Hanc tyranni metuerunt: reges honorarunt: hanc audiunt pij omnes. *Ab hoc Throno fulgura, voces, & tonitrua* cenſurarum *procedunt.* Apocal. 4. Hæc honori eſt, & terrori.

PARS III.

Cauſæ feſti Cathedralis inſtituti.

Monarchia eſt naturalis.

1. PRima *cauſa Feſti* de Cathedra inſtituti eſt, Ordo Eccleſiæ hierarchicus & monarchicus, fundatus hac in Cathedra. Iſte enim de fide eſt, deque lumine naturæ. 1. Nam & ipſa bruta ſuo velut rege quodam reguntur: quadrupedum leo, volucrum, aquila; ſerpentium, crocodilus, Delphinus rex piſcium eſt: & ſuus formicis rex eſt, & Apibus. 2. Quin & Angelis, vt Eccleſia canit, *Michael Princeps militiæ cœleſtis exercitus.* 3. Etiam in ſtatu Innocentiæ, teſte *D. Thom. par.* 1. *quæſt.* 96. *art.* 4. primatus inter homines fuiſſet. Ratio eſt. 1. Nam cum homo ſit animal ſociale: ſocietas capite conſtare debet, quod bonum procuret publicum. Quare ſi incipiente mundo fuiſſet monarchia: cur deficienti deeſſet? Si in ſtatu perfectionis vtilis; in corruptionis vtilior aut neceſſarius erit. 2. Voluit Deus homines ab hominibus regi, cum per ſe, vel Angelos regere eos potuiſſet. In quo mira hominis elucet dignitas, Dei ſimilis imagini. Nam ſi quid diuinitatis inſit homini, quo ſimilis Deo credatur ex eo, quod Geneſ. 2. *præſit volatilibus cœli, & beſtiis terræ:* quanto magis, quod præſit hominibus? Hac de cauſa Paulo dictum, Act. 9. *Surge, & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi, quid oporteat te facere:* ſ. parere Ananiæ rectori tuo. Ideo, Luc. 17. leproſis dictum: *Ite, oſtendite vos ſacerdotibus*, ſubditi ſuperioribus.

2. Angelica.
3. Innocentiæ humanæ.
1. Ob ſocietatem.
2. Ob ſimilitudinem cum Deo.

Refert Sophronius, *in Prato ſpirituali. cap.* 119. Sacerdotem ex ſimplicitate verba quædam fidei parum congrua ſolitum pronunciare: monitum ab Diacono adſtante non emandaſſe: ſueuiſſe autem ordinarie inter celebrandum Angelos intueri præſentes: demum hos eum appellaſſe, cur vidiſſent errare ſe, nec monuiſſent: reſponderunt: *Ita Deus diſpoſuit, vt homines corrigantur, vt homo ab homine diſcat, & gubernetur: ne putet propter angelicam viſionem ſe hominis doctrina non egere.* Quanto dignior eſt Eccleſiaſtica Monarchia, vniuerſis imperans, non vni ſoli?

3. Ob finē.

3. Monarchicum regimen cæterorum eſt perfectiſſimum: vt in quibus

analyſis

analysis & reductio demum fit ad vnum aliquod. Tale fuit in Synagoga, typo Ecclesiæ: ergo magis in hac esse oportuit. Idcirco Dominus Ecclesiam comparauit sæpe monarchicis rebus. Vt exercitui, cui Dux vnus præest; Regno, Naui, Vineæ vnius patrisfam. Caulæ, vnius pastoris. Ioan. 10. *Vnus pastor, & vnum ouile*: Cathedræ, in qua vnus Doctor; cui dictum *Pasce agnos meos, oues meas.*

Honor Petri eximius. II. *Secunda causa festi* huius instituti est, Honor S. Petri. 1. Mos est, quem Rex honorat; honoretur ab inferioribus. Gen. 41. *Tu* Ioseph *eris super domum meam; & ad tuum imperium cunctus populus obediet*: simul tradidit sigillum regium, potestatis collatæ indicium. Ita Dominus Petrum dedit Ecclesiæ Oeconomum, Vicarium suum, ianitorem cœli: quare nostrum est, colere præpositum. 2. Ita S. Gregorius ad Mauritium Imp. *Dignum est vt vestra Pietas honorare dignetur illos, quibus suo loco honorem Deus tribuit, & Angelos, aut Deos appellat. Et signanter B. Petrum; quem constituit Dominus super omnes Principes, dignissimum Principem: sicut hodie canit Ecclesia: Tu es Pastor ouium, princeps Apostolorum; tibi tradidit Deus omnia regna mundi, &c.*

Incomparabilis, supra Baptista. Et merito: Nec enim post Christum Petro similem vidit Ecclesia. 1. Esto, Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista*, at alijs hunc multis præcelluit Petrus: Vt Nauim Ecclesiæ in altum ducere, Diuinitatis abdita penetrare, cœli gestare claues, Principem esse Apostolorum, Ecclesiæ caput, Dei Vicarium.

Par Christi pene. 2. Quibus quidem par Christo fuit: at inprimis Cathedra. Luc. 1. De Christo dictum: *Dabit illi Dominus Sedem Dauid Patris sui*: Dedit hanc Petro Christus. *Ideo.* ait S. Greg. ad Maurit. Imp. *merito exaltent eum in Ecclesia plebis; in Cathedra Seniorum laudent eum.* 3. De Christo Isai. 22. *Dabo clauem domus Dauid super humerum eius, & claudet, & non erit, qui aperiat: aperiet, & non erit, qui claudat.* Petro Dominus; *Tibi dabo claues* R. C. & Q. L. S. T. &c. Quæ par dignitas, altior potestas.

4. Nihil in Ægypto gloriosius, post Regem, Iosepho, cui annulus datus Regis, & horrea credita regni. At diuiniora Petro. *Supra Iosephi.* 5. Daniel, *cap* 5. Nabuchodonosorem, ego Petrum, istis prædicem: *Nabuch.* *DEVS Altissimus regnum* cœli & terræ validius inferni portis, *& magnificentiam* Mysteriorum Verbi Dei, Sacramentorum, Sacerdotij &c. *gloriam & honorem* miraculorum, & maiorum hisce *dedit Nabuchodon.* imo Petro. *Quos volebat, exaltabat; & quos volebat, humiliabat*, cœlum claudendo vel aperiendo.

Iusta de hominis excellentia admiratio est, Psalm. 8. *Supra hominem* *Quid est homo, quod memor es eius? Gloria.* &c. Admirabilior Petrus, gloria & honore coronatus: *omnia* cœlestia & terrestria *subiecisti sub pedibus eius*, homines, animas, thesauros meritorum Christi, peccata, dæmonia, Angelos. 1. Corinthior. 6. *Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis sæcularia.*

7. Illustris illa Iosephi laus. Genes. 39. *Ecce, Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua; nec quicquam est, quod in mea non sit potestate.* Altior sors Petri est; quanto ei Diuiniora sunt tradita.

8. Ieremiæ, *cap.* 1. fuerit dictum: *Supra Ieremiæ.* *Ecce, constitui te super gentes & regna, vt euertas, & dissipes, ædifices, & plantes.* At maius est recipere vel excludere cœlo posse. Potuit Petrus. Christo & Petro dictum; Psalm. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & pos-*

& possessionem tuam terminos terræ. Nam Ioann.20. *Sicut misit me Pater, & Ego mitto vos.*

PARS IV.

Causæ aliæ, præcipue claues.

Clauium vsus. I. TErtia causa festi huius, est, vt S. Petri declaretur maiestas per *Claues*, & *Cathedram*. Hæc enim Symbola sunt cum Autoritatis, tum Potestatis decernendi de Fide, Scripturas interpretandi, hæreses proclamandi, discernendi lepram, condendi leges, &c.

Clauium abusus. 1. Clauium quidem is honor est vti Isa 22. *Dabo Clauem domus Dauid super humerum eius.* Isa.9. *Cuius imperium super humerum eius:* non supra pedes. Hoc enim foret abuti, non vti Clauibus Abutuntur, qui ad fastum, vel questum, aut iniuriam cuiusquam eis vtuntur. Sic namque tartarum, non cœlum aperirent. Talis Apocal.9. *Stella magna cecidit de cœlo, & data est ei clauis putei Abyssi; & aperuit puteum, & ascendit fumus, sicut fornacis magnæ, & obscuratus est sol.* Decidere tales in Ecclesiam stellæ, bonorum vastatrices morum, (non Fidei vnquam) vnde fumus infamiæ ac scandali ascendit, solque Ecclesiæ obscuratus, non è cœlo sublatus fuit ad Tempus.

Clauium sanctimonia. 2. Dicitur *Tibi Dabo claues regni Cœlorum*, non *Terræ*: sciant sacri Præsules, cœlestium, non terrestrium eos sectatores esse oportere. 1. Domini exemplo. Ioan.18. *Rex es tu?* ait: *Regnum meum non est de hoc mundo.* 2. Quin, *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari*: Matt.22. mihi vero spineam dabitis coronam. Ita sacri Antistites.

Vis limitata. 3. Eccur autem *claues Cœlorum*, non *Inferorum*? Vt sciant Animarum Curatores, reserare infernum ad animas educendas, non inijciendas. Educendas non dando eis gratiam effectiue, ceu viuis mortalibus; sed ministrando per modum suffragij. *Nam gratiam & gloriam dabit Dominus.* Ps.83. homo adiuuare & cooperari potest. *Date Deo, quæ Dei sunt:* Atqui Apoc.1. *Viuo Ego, & fui mortuus; & habeo claues mortis & inferni.* Matth. 28. *Data est mihi omnis Potestas in cœlo, & in terra.* Ita nunquam fari aut gloriari de se Ecclesia, vel creatura alia potuit vlla.

Clauis duplex. 4. *Tibi dabo Claues:* non *clauem*: gemina enim potestas est Clauium, *Ordinis*; communis omnibus sacerdotibus: & *Iurisdictionis*, propria Episcopis. 1. Vtque in summi Sacerdotis pectore legebantur duæ voces: *Doctrina & Veritas*: Ita nunc in manu Pontificis duæ hæ claues.

Alia Christi & Christianorũ. 5. Dixit, non *Claues meas*, sed absolute *regni cœlorum*: innuens Episcoporum & Sacerdotum potestatem esse imparem Christi potestati. 1. Quia Christus cœlum omnibus reserauit: illi tantum singulis aperiunt: Ipse enim *dedit omnibus potestatem Filios Dei fieri.* Et *Aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit:* per Excellentiã. 2. Quia remissio peccatorum est à Christo in forma meriti: vt cum ea peccator aliquid Christi accipiat: Sacerdotes vero non dant quid suum, sed dispensant quæ sunt Christi; eorum & ipsi indigni. 3. Quia Christus non solum peccata remittendi, sed & sacramenta instituendi; potestatem habuit: non Ecclesiæ ministri. Vnde istis vis est ex opere operato: his ex operantis opere. 4. Potestas Christi non est Sacramentis alligata: absque his conferre potest omnem gratiam, prout voluerit; Non sic ministri Ecclesiæ.

Quid gloriaretur canalis, se dare aquam, ex fonte quam accipit per sese manantem? Sacerdoti opus absoluenti à peccatis, vt pœnitentiam iniungat: nul-

lam

lam Christus dedit vnquam. Lucæ 7. *Mulier, vade in pace; fides tua te saluam fecit.* Ioann. 8. *Vade; amplius noli peccare.*

II. *Quarta festi causa* particularior, est non vna. 1. PONTIFICATVS Petri Antiochenus septennis: Vnde, vt *S. Marcellus*, ait, diuina reuelatione Romam est translatus. Docet euentus: quod nunquam inde amoueri potuerit: stetque hodie. 2. Quia Antiochiæ ortum nomen CHRISTIANVM est. 3. TONSVRA CALCEATIS ibidem cœpit. Nam Petro isthic capto, in opprobrium Christi, caput radi contigit.

Clauis duplex.

Continuo & sua Christiani rasere, in gloriam vertentes ignominiam petri Capitis sui. Ex eo Petrus eximij honoris esse voluit insigne perpetuum. 4. Quia S. Petrus prima Diuina Antiochiæ in Pontificalibus celebrauit: vt Ioannes in Asia, Iacobus Ierosolymis, S. Marcus Alexandriæ. Ista Cathedræ, Clauium, Ecclesiæ, Petri exaltatio.

Alia Christi & Christianorū.

Exaltatio moralis Christiana. III. Quæ nostra? An quod Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri?* Magna sane hæc & mira: at dira ista depressio, quod Ioann. 8. *qui peccatum facit, seruus est peccati.* 1. Ioan. 3. *Qui facit peccatum ex diabolo est.* Non sic: non Deuter. 26. *Dominum Deum tuum hodie: elegisti, vt sit tibi Deus, & ambules in vijs eius: Et elegit te hodie Dominus, vt sis ei populus peculiaris, & faciet te excelsiorem cunctis gentibus, quas creauit in laudem & gloriam suam.* &c.

1. Desiderii spiritalis.

Quousque serpes humi, vermicule? Excita caput; cœlo natus cœlo deberis: hoc require, hic habita; hæc patria est.

Sed prius hic te humilia, Psalm. 83. *Elegi abiectus esse in Domo Dei magis, quam habitare in tabernac. peccatorum. Dic & fac cum Susanna*: Daniel. 13. *Quid eligam, ignoro: Melius est mihi incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Dei mei.* Tute te inspice, tibique in sinum inspue; erit quo refugias, adque cœlestia confugias, vt tartarea effugias. Dices: Psalm. 118. *Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.*

Cum demissione.

Sic è luto erectus, puriora affecta; scelera priora obrue operum meliorum cumulo, cumulique accumulandi studio irremisso. Ita teipso maior victor tui, hostiumque omnium, regno cœlorum vim violentus feceris, ac viceris. Talis erat, qui aiebat: Eccles. 2. *Magnificaui opera mea,* sed mea ab & in Deo. Talis Psalm. 111. *In mandatis eius volet nimis*: quin & volabit.

2. Meritorum studij ac operis.

Ita purgato à sentibus agro tuo, & ditato diuite messe: quid restat? Num illud stulti: *Habes multa bona, requiesce anima,* &c. Absit. Tertia via altior superest inuadenda, via Passionis ac patientiæ, quæ coronam det prioribus. Et quidem, Rom. 8. *Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Istis exerceri, est exaltari. *Nonne oportebat Christum pati, & sic intrare in gloriam?*

3. Patientia.

Eia ergo, Iob 7. *Suspendium eligat anima mea, & ossa mea mortem.* Incipe à morte tui, seu mortificatione propria: hæc viam ad gloriosa præstabit. Mors mortem vincet: Gloria vera est inglorium hominibus videri, &c.

(*_*)

IN FESTO CATHEDRÆ S. Petri, siue Antiochenæ, siue Romanæ: seu etiam in ipso F. S. PETRI.

Suppleuit Enucleator.

Quem dicunt homines esse Filium hominis: Matt.16.

ADolescentes tres, *3. Esdræ 3.* Darij custodes corporis problema inter se mouent: Quid fortissimum: Differunt in publico coram principibus. Primus: Forte est vinum. Secundus, Fortior Rex: Tertius, Fortiores mulieres. Super omnia autem VERITAS. Hic Zorobabel vicit. Darius ait. *Es sapientior proximis: & proximus mihi sedebis; & cognatus meus vocaberis.* At ille petit reædificari Ierusalem & Templum, aufertque petitum. Hic Dominus mouet problema: Resoluit Petrus. Beatus acclamatur, proximusque Christo futurus in regno Ecclesiæ, nouæ Ierusalem futuræ.

Verum quia tertius Esdræ forte cui minus videri autenticus posset: illi damus. 1. Somnium Pharaonis, *Gen.* 41. Quod diuinis explicare nescijs, resoluit Ioseph: ideoque alter ab Rege constitutus. 2. Aut, *Iudicum* 14. Problema Samsonis *de Forti* propositum triginta nuptialibus. 3. Aut, *Dan.* 2. Somnium Nabuchodonosoris, Chaldæis propositum: at interpretari nescijs, ab Daniele explicatum. Quem Rex idcirco cunctis præposuit.

Nos hic

I. *Quod superiorib. esse curæ debeant subditi.*

II. *De eo:* Quem dicunt homines? *Qui homines? Quem? Cur?*

III. *Quem Apostoli, Apostolicique dicant esse Dominum?*

IV. *Quod Confessionis præmium venerit ad Petrum.*

V. *De Potestate & Dignitate Cathedræ S. Petri.*

PARS I.

Superioribus esse curæ debent subditi.

I. INterrogauit discipulos suos: non vt disceret; sed doceret eos, vti Magister: Dans in sese specimen curæ seu Pastoralis, seu Paternæ in sibi commissos. *Causa quæsiti: est cura pastoralis*

Pastoralem quidem acuere *curam* debet Christi præsens cura suorum, quos nondum Sanguine redemerat; ne tamen perderet ex eis quenquam: vt pro eis orauit Patrem, *Ioan.* 17. & impetrauit, *Ioan.* 18. Quanto maior esse cura debet Pastori pro tanti redemtis ouiculis? Grauissima certe hanc in partem est oratio D. Pauli ad Maiores Ephesinæ Ecclesiæ. Act. 20. *Contestor, ait, vos hodierna die, quia mundus sum ab sanguine omnium, &c. Attendite vobis, & vniuerso gregi: regere Ecclesiam Dei: quam acquisiuit Sanguine suo, &c.* *Quæ magni esto.*

1. Iacobo, *Gen.* 31. Quanti stetere greges Laban? Certe somnus ab oculis eius fugerat. 2. Dauidi aries vnus quanti. 1. Reg. 16. *Veniebat leo, vel vrsus, & tollebat arietem de medio gregis, & persequebar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum.* *Exempla typica.*

Ideo forte Pastores *sal terræ* sunt, quod conteri curis, aut liquari debent; vt ouicularum comedentium acuant gustatum, *Matth.* 5. 3. Certe, vt Pelicanus sanguine suo pullos viuificat, ac alit: ita suos Prælatus sudore pascat, & exsudata doctrina. 4. Moyses, *Exod.* 32. quid non egit, tulitque; vt rebellem Deo populum reconciliaret? 5. Samaritanus, *Luc.* 10. Quid omisit vulnerato resanando. 6. Paulus etiam, Rom. 9. *optauit anathema esse à Christo pro fratribus.*

Sint igitur Curiones circumspecti. Nam, 1. Timoth. 3. *Si quis domui suæ præesse nescit;* *Mali prælati destruũt.*

nescit, Ecclesia Dei quomodo diligentiam habebit? 2. De talibus Bernardus lib. de Consid. *Rex fatuus in solio, est simia in tecto: quæ nihil componit vel vnit, sed compositum dissoluit.* 3. Salomon, 3. *Reg.* 9. quotannis classe in Tharsis missa, præter aurum & argentum, pauones etiam ac simias aduehebat. In naui Christi, Ecclesia, ô quot pauones ac simiæ. Quorum, vt Roboamitarum, 3. *Reg.* 12. Consiliariorum consiliis pessum it Ecclesia. Præserim si iuniores sint, quorum *in corde stultitia colligata est.* Prou. 22. Hi illud audiant S. Gregorij: *Tot occidimus, quot ad mortem quotidie tepide & tacentes ire videmus.* Credant sibi iussum illud, Exod. 25. *Pone super mensam panes quotidie recentes:* Talibus rationales Christi oues pascendæ sunt. Sed quærit Dominus, Luc. 12. *Quis putas est fidelis & prudens seruus, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Vbi S. Chrysostomus: *Quærit Dominus, non quasi ignorans, sed innuere volens huius rei difficultatem & raritatem.* 1. Sic Elisæus, 4. *Reg.* 2. Helia in cœlum rapto, emittit discipulos per syluas ac montes quæsitum eum; non quod dubitaret ipse, sed vt illi iuxta secum crederent vnum; eo nusquam reperto. 2. Sic Baptista, *Matth.* 11. discipulos misit ad Christum percunctatum: *Tu es qui venturus es, an, &c.* vt ipsi discerent; non quod nesciret ipse. Prudentia hæc & cura est pastoralis pro suorum suaui ac facili institutione, qualis hic Christi pro discipulis.

Sunt simiæ. *Animicidæ.* *Quæritur de bonis.*

II. Similis & parentum esto in liberos. 1. Timoth. 5. *Qui enim domesticorum suorum curam non habet, infidelis est.* 2. Si ad Baptismum Patrinis cura baptizatorum commendatur seria; quanto maior parentum sit oportet? 3. Aristot. Oeconom. lib. 1. cap. 3. *Filium erudire, patris est, sicut nutrire, matris.* 4. Terra gemmas edit & aurum, rudia omnia: at perpolire, polionum est, & artis opus. 5. Sed quas aues esse cicuratas volumus; eas è nido subductas mansuefacimus in cauea. Verum, quia secus fit sæpe, ideo dici de talibus potest, quod de gente Israelitica Ezechiel, cap. 16. *Pater tuus Amorrhæus, mater tua Cethæa*, barbari ambo. *Quando nata es, aqua non es lota, nec sale salita, nec inuoluta pannis: sed proiecta es super faciem terræ.* Diogenes, (vt in vita eius testatur *Laërtius*,) patrem percussit, cuius filium insolentem vidit. 3. Lacedæmoni, ait *Plutarch. in Lacon. Apoph.* si quando fratres duo inter sese diffidebant; mulctam patri dicebant: quod eius negligentia orta inter eos simultas extitisset. Proinde Dominus, vt pater filios, de sese interrogat; vt doctrina eis altius in animum descendat.

Parentib. accurādi sūt liberi. *Sin': probro erunt.* *Et vindicandi pœnis.*

PARS II.

De eo, Quem dicunt homines? *Qui homines? Quem? Cur?*

I. QVem dicunt homines esse Filium hominis? S. Augustinus to. 8. in istud Psalmi 88. *Quid est homo, quod memor es eius: aut filius hominis, quoniam visitas eum?* quærit: *Quid inter hominem, & filium hominis distet? Hoc sane retinendum est, quod omnis filius hominis, homo: quamuis non omnis homo, filius hominis possit intelligi.* Vnde, qui 1. Cor. 15. *portant imaginem terreni hominis, qui non est filius hominis, hominum nomine significantur. Qui autem portant imaginem cœlestis hominis? filij hominum potius appellantur. Ille enim vetus homo dicitur, iste autem nouus. Sed nouus ex vetere nascitur. Ille longe seiunctus à Deo: hic autem præsens Deo. Et propterea Illius Memor est, tanquam in longinquo positi: hunc vero visitat, quem præ-*

Differt homo, & filius hominis.

præsens illustrat vultu suo. Longe est enim à peccatoribus salus. Psalm.35. *Homines & iumenta saluabis:per misericordiam, quæ ad longe positos peruenit: Filij autem hominum in tegm.alarum tuarum sperabunt: inebri.&c. Nonne homines estis, nisi* 1.Cor.3.*& secundum hominem ambulatis?*

Sensus quæstionis ac status. Itaque hoc quæritur: Quem dicunt terreni esse Cœlestem? quem mali bonum? veteres nouum? peccatores iustum? *Quem*, quærit de essentia personæ, non *qualem*, de accidente eiusdem. Inter vtrumque hoc multum inter est. Vnde S.Thom. in Matth. cap.16. ait. *Qui Diuinitatem cognoscunt, dicuntur Dij.* Psalm.81. *Ego dixi, Dij estis:qui Humanitatem; homines.* Hoc, ait hic S.Hieronym. *Sapiens, cum interrogat docet.* Id quod toto liquet Euangelico textu.

Quæstio ardua: quis sit. II. Atquæ sublimior vsquam quæstio? Est de Diuinitate filij Dei: de veritate Messiæ: de redemtione: de consummatione Prophetarũ: de placatione Dei, &c.

Typi eius varij. *Quem esse dicunt?* 1. An *Melchisedech sine patre* humanitus, *sine matre* diuinitus, *sine genealogia.* Nam Isa.53. *Generationem eius quis enarrabit.* 2. An *Isaac?* miraculo editus, morti à patre destinatus, & signi victimarij baiulus? *Genes.*22. 3. An est *Noe?* arcam humanitatis ingressus, *Gen.*7. diluuio peccatorum nos eripiens; amore ebruus, in arca crucis nudabitur & ridebitur? 4. An Iacob est, *Gen.* 27. qui vestibus Esau peccatoris indutus: in nocte passionis luctans cum angelo, demum vincet. 5. An Ioseph est: qui à fratribus vendendus, veste cruentandus, demum restituendus regnabit? *Gen.*37.40.

6. An Moyses est, *Exo.*2.8.&c. qui ab Herode infans ad cædem quæsitus, duxque populi per mare rubrum passionis est futurus?

7. An est summus ille Pontifex. *Num.* 35. post cuius mortem exules omnes in patriam reuocati sunt? 8. An Samson est, *Iud.* 14. qui naturæ humanę captus amore, & cum Dalila in sepulcro congressus, portas & vincula inferni confringens, hostium demum ludus erit? 9. An est Dauid, qui funda Carnis promtus, ærumnarum nostrarum lapidibus instructus, Goliathum Satanam cum exercitu fundet, fugabitque?

Aut *quem* tandem *dicunt homines esse Filium hominis?* 10. An eum, de quo vox lapsa cœlo, dixit: Matt.3. *Hic est Filius meus dilectus,* &c. Sed hunc Pater cœlestis esse dixit: *Quem homines esse dicunt?*

III. Si de hominib. sit quæstio, Domine, prius mihi forent quærendi homines: velut in conferto foro Diogenes accensa laternula quæritabat. Quærebat similiter olim S.Chrysostomus, tom.2. hom.4. in cap. 1. Matth. verum, inquit: *Nec, si homo sis, possum euidenter cognoscere. Quando enim, vt asinus, calcitras, vt taurus, superbis: Libidine incensus sichinnis, vt equus: quando in epulis, vrsorum imitaris voratum, & pinguedine corpus, more mulorum, distendis: cum in exercenda simultate camelum: lupum imiteris rapina: cum irascaris, vt serpens, & atrocitate scorpionum percutias: cum subdole insidieris, vt vulpes: cum veneno malignitatis armeris, vt coluber: cum, quasi diabolus: aduersus fratres crudelia bella suscipias: Qua ratione in numero hominum te possum collocare, nulla in te cernens humanæ signa naturæ? O rem plenam doloris & lacrymarum?* *Homines bruta imitantur.*

Nec inter homines & feras, quod sit discrimen, inuenio. Feram appellem? Hæc vno aliquo horum vitio tenetur: tu vero simul omnia in te colligendo, longe ferarum irrationale & stultum transgrederis. *Bestiisq; sunt peiores.*

An Diabolum te potius appellẽ? Sed ille nec pecunias concupiscit, nec tyrannidi ventris obsequitur. Cum igitur plura in te vitia sint, quã in be- *Imo diabolis.*

in bestijs,& dæmonibus ; vnde possum te iure hominem nuncupare?

Monstra sunt hominum. Cum ergo hominem reperire sit vix vllum ; quid *homines* dicant qui sciam, Nam, ait S. Chrysost. Hom.6.in 2.Cor. tom.4. *Si bestiam viderem humana voce loquentem; nequaquam dixerim hominem esse; sed potius ob hoc ipsum bestiam : quin quauis bestia prodigiosiorem.* At tales hodie sunt, qui loquuntur.

Si igitur quæreretur: *Quem dicunt bestiæ esse filium hominis*:facilior foret responsio. Adeo, cum Isaia *cap.* 50. dicere cunctis Dominus verissime potest:*Ecce, in iniquitatibus vestris venditi estis. Quia veni; & non erat Vir.* Vbi S.Hieron.ait: *Omnes enim bestiarum sumsere imagines.*

In Iudæa plerique erant non homines dicti à Domino. Domine,qui hic homines?1.Dicis de Herode;Luc.13.*Dicite Vulpi illi*.2.De Pharisæis, Matt.3. *Genimina viperarum*. 3.De voluptuosis, Matth.7. *Nolite mittere margaritas ante porcos*. 4. De impudentibus: *Neque Sanctum canibus detis*. 5. De gentilibus:Mar.7. *Non est bonum mittere panem canibus*.6. De Scribis,& Iudæis,Ioa. 8. *Vos ex patre diabolo estis*,vt sint quasi diaboli.7. De libidinosis,Ieremias ait,c 5. v. 8. *Equi insanientes in fœminas facti sunt.* 8.De omnibus in communi Isaias,c 30. *Visio quadrupedum*. 9. Et Dauid Psalm.48. *Homo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.*

Et tute ipse dixisti nobis:Matth.4. *Faciam vos fieri piscatores Hominum* : Et ecce, Luc.5.*Nihil cepimus* adhuc. Quare qui,& vbi erunt homines , quibus de quæris?

Et Domino illi varie calumniabantur. Si istos velis,iam ipse audisti. Alij dicunt te Dæmoniacum:Ioann.8.*Dæmonium habes*. Alij Magum.Luc.11.*In Beelzebub eijcit dæmonia*. Alij Gulosum:Matth.11.*Ecce,homo vorax & potator est.* Alij Amicum peccatorum & publicanorum *Luc.* 7. Alij, blasphemum,Ioann.19.*FiliumDei se Fecit.* Luc.7.*Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* Alij, Latronem, Mar.14. *Tanquam ad latronem existis.* Alij malefactorem , Seductorem, Regni affectatorem:alij denique dicunt:*Non est hic homo ex Deo*.Ioan.9.

Sed porcorum grunitus, canum latratus, sibilus viperarum , hinnitus equorum, Vulpium gannitus, bestiarum voces minime sunt attendendæ. De quo igitur *Dicere hominum* quæritur?

Neque gloriam ab hominibus captabat Dominus: Neque enim hoc quæris: vt gloriolam captes à mortalibus, Ipse enim dixisti:Ioan.8. *Ego non quæro gloriam meam est , qui quærat, & iudicet*. Et,*si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est*.Itaque Ioann.5.*Claritatem ab hominibus non accipis.* Simul exprobrasti ambitiosi, Ioan.5. *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis? & gloriam, quæ à solo Deo est,non quæritis?*

Bona fama est curanda. IV. An fortassis cordi erat curæque nomen bonum ac fama? Nam Prou.22. *Melius est nomen bonum; quam diuitiæ multæ: super argentum & aurum gratia bona.* Proinde monet Eccles.33. *In omnibus operibus tuis præcellens esto;ne famæ tuæ maculam imponas.* Quia Eccl. 41. *Thesauri pretiosi & magni bonæ vitæ,numerus dierum,bonum autem nomen permanebit in æternum.*

Quod si huius cura Dominum quoq; tangebat; iam nos maxime attinebit. 1. Hier.Ep.ad Celanciam. *Apostolici*, ait,*præcepti & exempli est;vt habeamus rationem nõ conscientiæ tantum,sed & famæ*.Ro. 12. *Prouidentes bona,non tantum coram Deo;sed etiã coram hominibus*.2.Cicer.l.1. offic.*Negligere,quid de se quisque sentiat , non solum arrogantis est,sed etiam omnino dissoluti.* Distinguit S.Aug.de bono Viduit. 11.q. 3. *Nobis est necessaria vita nostra:aliis fama.* Et alib. *Sic Doctor bonam eligat vitam ; vt etiam bonã nõ negligat famã*.3.Quin etiam Episcopus, 1.Tim.3. *testimonium habeat ab his, qui foris sunt*.4.Seneca, *Honestus rumor alterum est patrimonium.*

Sed

Eius ort' & causa. Sed vnde fama bona nascitur? 1. Euripides, Famæ patrem esse *Laborem*, dixit. 2. Hesiodus eam ait, per Labores virtutum incedere. 3. Agesilaus Rex Laced. ait Plut. in Apoph. Lacon. percunctanti: *Vnde bona haberi fama queat facile?* respondit: *Si loquamur, quæ sunt optima: & faciamus, quæ sunt honestißima.* 4. Socrates, idem sciscitanti, ait: *Si talis esse studeas, qualis haberi velis.* Non enim medendi imperitus, medicus erit: qui talis appelletur. 5. Itaque ex operibus nomen sortimur: Ps. 41. *Sicut nomen eius, ita & laus eius.* Neque fructus bonæ famæ, ipsa inferior est in vera laude. Nam, Prouerb. 15. *Fama bona impinguat ossa.* 2. Greg. Naz. *Nihil est, quod hominem ad altiores honorum gradus prouehat, quam Virtus & Fama honestis rationibus collecta.* 3. Ouid. l. 3. de Ponto. Eleg. 3. *Effugiunt structos nomen, honosq; rogos.* Bias aiebat: *Bonum nomen mater annorum est.* 4. Plato sciscitanti: *Ecquod futurum esset ipsius monumentum*; ait: *Prius nomen parandum, ita monumenta futura sunt multa.*

Effectus eiusdem. 1. Impinguat. 2. Honorat. 3. Æternat. 4. Memorat.

PARS III.

Quem Apostoli Apostoliciq; dicant esse Dominum?

I. VOs *autem quem me esse dicitis?* 1. Petrus dicit: *Tu es Christus Filius Dei viui.* Ioannes dicit: c. 1. *In principio erat Verbum, &c. Et Verbum Caro factum est, & habitauit in nobis.* 3. Andreas Petro dicit, Ioan. 1. *Inuenimus Meßiam, quod est interpretatum Christus.* 4. Philippus ad Nathanael dicit, Ioan. 1. *Quem scripsit Moyses in Lege, & Prophetæ: inuenimus Iesum, filium Ioseph à Nazareth.* Sed Ioan. 14. *Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus: Philippe, non creditis, quia Ego in Patre, & Pater in Me est. Qui videt Me, videt & Patrem.* Et credidit. 5. Thomas, qui dicitur Dydimus, dicit: Ioann. 14. *Domine, nescimus quo vadis, & quomodo possumus viam scire? Dicit ei Iesus: Ego sum Via, Veritas, & Vita.* Et credidit, Ioann. 20. *Deus meus, & Dominus meus.* 6. Iacobus Minor Alphæi Thadæus, Epist. Cathol. cap. 1. dicit: *Iacobus Dei & Domini nostri Iesu Christi seruus* sum. Itaque *in mansuetudine suscipite insitum Verbum, quod potest saluare animas.* Et cap. 2. *Nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi gloriæ.* 7. Iacobus Maior Zebedæi, dicit: Marc. 10. *Magister, volumus, vt quodcunque petierimus, facias nobis. Da nobis, vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua.* 8. S. Matthæus dicit: Matth. 17. *Ecce vox de nube, dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, Ipsum audite.* 9. Bartholomæus dicit: Ioann. 6. *Et nos credimus & cognouimus, quia Tu es Christus Filius Dei.* 10. Simon Chananæus, qui vocatur Zelotes, dicit: Matth. 14. *Qui in nauicula erant, venerunt, & adorauerunt eum, dicentes: Vere Filius Dei es.* 11. Iudas Iacob. in Canonica dicit: *Ei, qui potens est nos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos in exultatione, in aduentu Domini nostri Iesu Christi, soli Deo Saluatori nostro, per Iesum Christum Dominum nostrum gloria & magnificentia, imperium & potestas, ante omne sæculum, & nunc, & in omnia sæcula sæculorum, Amen.* 12. Iudas Iscariotes, qui & tradidit eum, dicit Matth. 27. *Peccaui, tradens Sanguinem iustum.* 13. Paulus dicit: Philipp. 2. 6. *Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu: Qui, cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, se æqualem Deo: Sed semetipsum exinanuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, habitu inuentus vt homo.* Sic Apostoli dicunt.

II. Quid

II. Quid alios commemorem? 1. Angelus Gabriel, Luc. 1. *Ecce concipies, & paries Filium, & vocabis nomen eius IESVM.* 2. Item Luc. 2. *Ecce,* Pastoribus ait Angelus: *Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus.* 3. Magi Matth. 2. *Est Rex Iudæorum: Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Et obtulerunt ei munera: Et procidentes adorauerunt eum.* 4. Ioannes Baptista, Ioan. 1. *Hic est Filius Dei: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Hic est, de quo dixi: Post me venit vir, qui ante me factus est, quia prior me erat.* Matth. 3. *Ego baptizo vos in aqua: Qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus soluere calceamenta: ipse vos baptizabit in aqua & Spiritu Sancto.* 5. Martha, Ioann. 11. *Vtique Domine ego credidi: Quia tu es Christus, Filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.* 6. Centurio, Marc. 15. *Vere hic homo Filius Dei erat.* 7. Energumenus, Marc. 5. *Videns* Iesum *à longe, qui dæmonio vexabatur, cucurrit, & adorauit illum; & clamans voce magna, dixit: Quid mihi & tibi* Iesu, *Fili Altissimi.* Matth. 8. *Venisti huc ante tempus torquere nos.* 8. Latro, Luc. 23. *Memento mei cum veneris in regnum tuum.* Denique, Tit. 2. *Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri* Omnibus hominibus.

Necesse confiteri Christum *III.* Proinde Act. 4. Petrus & Ioannes: *Non possumus ea, quæ audiuimus & vidimus, non loqui.* Nam sic erit: Matth. 10. *Omnis, qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & Ego eum coram Patre meo. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & Ego eum coram Patre meo.* Marc. 8. *Qui me confusus fuerit, & verba mea in generatione ista adultera & peccatrice; & Filius hominis confundet eum.* Luc. 12. *Negabitur coram Angelis Dei.* Et quidem necessarium est, Rom. 15. *vt vnanimes vno ore honorificemus* Deum. *Corde.* Quoniam, Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam: ore autem fit confessio ad salutem.* *Ore.* Opere etiam præstandum, Matth. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* *Opere.* Et Gal. 1. *Licet nos, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis aliter, anathema sit. An quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Gal. 6. *Et quicunque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos & misericordia.*

IV. Et ista quidem Fidelium Confessio sustentat Cathedram Petri, quam ipsi erexit Dominus, dicens: *Tu es Petrus, & super hanc Petram,* &c. Eius typus præcessit. *Confessio Fidelium sustentat Ecclesiā.* Isa. 51. *Attendite ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos.* Sic Petrus & Ecclesia. *Quia vnum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum,* &c. Indigebat & altero inde sustentaculo Ecclesia; nimirum Protectione Principum. *Et protectio Principum.* Ideo forte ad Cæsaræam Dominus Petro Cathedram voluerit erigere. Prædixit Isa. cap. 60. *Reges ministrabunt tibi: suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* Isa. 49. *Erunt Reges nutricij tui, & Reginæ nutrices tuæ.* Prædictum factum: vel vno Constantino teste; à quo potissimum descendit Patrimonium S. Petri. Vtrumque Ecclesiæ fulcimentum, & Principum protectio, & Fidelium confessio typum suum habent in Arca primum. *Typus.* Exod. 25. *Pones in ea Testificationem, quam dabo tibi. Facies Duos Vectes de lignis Sethim,* incorruptibilibus: & operies auro: Vectesq; semper erunt *in circulis, nec vnquam extrahentur.* Ita duo illa semper inerunt Ecclesiæ. 2. Deinde in Throno Salomonis, 3. *Reg.* 10. Hic ab duodecim leunculis ferebatur, & ab duabus

Hhh ma-

manibus sustentabatur: Sic Ecclesia, hinc potentia Principum; inde testimonio fidelium. 3. Cant. 2. *Laua eius*, Profectionis *sub capite meo, & dextra illius* Confessionis *amplexabitur me*. 4. Inter hæc brachia Sponsi cubans dormite ecclesia. Prou. 3. *In dextra illius longitudo dierum: in sinistra, diuitiæ & gloria.*

Inde prosperitas imperio. Certe August. Romanorum victorias eorum tribuit cultui circa templorum cultum, licet impium. Salomon sane, 3. *Reg.* 10. tanti structor Templi ad tantos opes & gloriam ascendit: quam corrupit corruptus per mulieres & idololatrias.

PARS VI.

De Petra & Cathedra velut Confessionis præmio quod obuenit Petro.

I. *TV es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meã.* Impletur istud *Isa.* 28. *Ecce Ego ponam in fundamento Sion lapidem pulcrum, angularẽ, pretiosum in fundamento fundatum.* Hic est lapis, quem Iacob capiti supposuit: & vnxit. *Gen.* 28. In hanc Petram excreuit lapillus de monte abruptus, *Dan.* 2. qui creuit in montem.

Petrus fit Petra. Typus Petri. 1. Ieremias. 2. Abraham. 1. Typus Petri Ieremias erat, c. 1. *Sicut columnam ferream, & sicut murum æneum posui te.* Sed, ait Chry. ho. 66. in c. 16. Mat. to. 2. *Ipsum genti vni Pater: Hunc autem vniuerso terrarum orbi Christus præposuit.* 2. S. Hier. to. 9. Epist. de vera Circumcis. Petrum Abrahæ confert. *Ille, ait, est alius Abraham nescio, an maior: certe, quod sentio, non secundus.* 1. *Illi generatio larga promittitur: huic pascenda committitur.* 2. *Ab illo iustificanda procedunt: in hoc iustificata fundantur: ita quod ille sperat, hic accipit.* 3. *Illi dicitur*, Faciam te in gentem magnam: *huic*, Faciam te piscatorem hominum. 4. *Illi*, In semine tuo benedicentur omnes Gentes: *huic*, Iudicabis XII. tribus Israel. 5. *Illi*, Vt stellæ, erit semen hominum. *huic*, Tibi dabo claues regni cœlorum. 6. *Illi*, pro filijs claritas monstratur astrorum: *sed huic traduntur regna cœlorum: vt videlicet in ea sine Petro nec Filii Abrahæ possint intrare.*

3. S. Ambrosius Serm. de fide Petri, hunc cum Christo comparat. *Petra, ait, dicitur, eo quod primus in nationib. Fidei fundamenta posuerit. Petra pro deuotione Petrus dicitur: & Petra Dominus pro virtute.* 1. Corinth. 10. *Bibebant de spirituali consequente eos Petra. Recte consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis. In eadẽ enim domo Petrus fundamentum posuit, plantat & Dominus incrementum dat, irriguum subministrat.* *Christus & Petrus sunt Petra.* Dat 1. Cathedrã. 2. In hac Doctorẽ 3. In hoc scientiam. *Climax in Petra est cathedra.* 1. Quare, Psalm. 106. *Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Exaltent eum in Ecclesia plebis, & in Cathedra Seniorum laudent eum.* 2. Ioel explicat, c. 2. *Filiæ Sion exultate, & lætamini in Domino Deo vestro: Quia dedit vobis Doctorem Iustitiæ.* *2. In hac Doctor.* 3. Promisit Ieremias, 3. *Dabo vobis Pastores iuxta cor meum; & pascent vos scientia & doctrina.* Tu autem *Petre pasce oues meas, pasce agnos meos.* *3. In doctore scientia. Climax.* 1. Huc data est illi clauis scientiæ, & clauis Iurisdictionis, 2. Hisce erecta est Cathedra, olim Moysis, nunc Petri. 3. Huius Cathedræ *Fundamenta in montibus sanctis*, Psalm. 86. 4. Hoc fundamentum autem est petra: 1. Cor. 10. *Petra autem erat Christus.* Ideo, 1. Cor. 3. *Fundamentum nemo potest aliud ponere, nisi id, quod positum est, quod est Christus Iesus*: primarium excellentiæ: Petrus vero est secundarium: Eph. 2. *Superædificati super fundamentum Apostolorum*, 1. Horum Principem Petrum; sed *Ipso Angulari lapide Christo Iesu.*

Vere, Matt. 7. Petrus *est similis Homini*, Christus est ipse Homo ille, *qui ædificauit domum suam supra petram.* 1. Ecclesiam supra Pe-

pra Petrum, hunc supra sese Christum Lapidem angularem. Et honor iste, honorisque meritum Petro in confessionis obuenit præmium fundamentale ac Cathedrale. Hæc generatim: nunc speciatim, quale sit illud, inquiramus. Ac primum de Cathedra sola.

Quid Cathedra. II. Cathedra est sedes hominis autoritatem habentis ad Docendum, vel Imperandum, quæ & *Thronus* dicitur. *Tribunal* erat locus excelsus, arcuatus; vbi ius Tribub. reddebatur. *Cathedra Dei*, vel solium excelsum sunt vel Angelicæ Virtutes, seu Throni: vel Anima cuiusque Iusti: vel cœlum, &c. Vide *Hier. Laureti syluam Alleg.*

Quotuplex. Eccl. 7. *Noli quærere ab homine Ducatum; neque à Rege Cathedram* honoris Regij, Pontificij, vel Magistralis. 1, S. Greg. 19. Mor. c. 13. ex Iob. 29. *In platea ponebant Cathedrã mihi* Iudicialem. 2. *De Magistrali* Dominus dat probro Pharisæorum ambitioni, *Luc.* 11. quod *diligebant primas Cathedras in Synagogis* magisteriales. 3. *D. Hier. in cap. 29. Iere.* ait, *Cathedram Moysi* esse doctrinam Legis & Prophetarum. 4. *Rupertus lib. 3. in Ioann. ait:* Cathedram Petri vocamus Euangelicæ Doctrinæ Magisterium; simul cum suprema Clauium Potestate, ipsi à Christo tradita.

Est signũ amoris Dei in Ecclesiã. Deus sui in Ecclesiam amoris signa etsi ostenderit in datis ei Rectoribus: Vt vocato Abraham ex Vr; Moyse in Rubo; Vnctione Dauid. 20. 2. Illustrius tamen præmissõ isto, Ezech. 34. *Ego, Ego pascam eas.* 3. Magis Facto, Ioan. 10. *Ego sum Pastor bonus.* 4. Hocque amplius, (quia in cœlos rediturus erat,) respondet, Ier. 3. *Dabo vobis Pastores iuxta cor meum; & pascent vos scientia & Doctrina.* 5. Et promissum præstitit, Ioan. 21. *Pasce oues meas.* Quo Primariam ei Cathedram conferebat: vt prius Petram constituerat eundem.

1. Vidit *Ezechiel cap.* 1. supra Firmamentum Thronum Saphirinum, super quem *similitudo quasi aspectus Hominis desuper, & quasi species electri:* id est, Christus in duplici natura: qui est Caput Ecclesiæ totius. Militantis vero Caput Vicarium Petrus, eiusque successores. *Typus sedentis 1. in ea Christi.*

2. Hanc Cathedram, typo Nauis, describit Psaltes 106. Periclitantem: *Stetit Spiritus procellæ, & exaltati sunt fluctus eius,* &c. Seruatam in periculo: *Clamauerant ad Dominum, cum tribularentur; & de necessitatibus eorum eduxit eos, &c.* Gratias agentem ob liberationem: *Confiteantur Domino misericordiæ eius; & mirab. &c. & in Cathedra seniorum laudent eum.* *2. Periclitantis.*

III. Hinc sponsa cupida Cathedræ Euangelicæ, ait, Cant. 8. *Quis mihi det te Fratrem meum,* Papam, *sugentem vbera Matris meæ,* diuinæ Sapientiæ, *vt inueniam te foris,* &c. *ibi me Docebis.* Respondet Sponsus, If. 30. *Erunt oculi tui videntes Præceptorem tuũ.* Ideo acclamat, Ioel cap. 2. *Filiæ Sion exultate, & lætabimini in Domino Deo vestro; quia dedit vobis Doctorem Iustitiæ.* O vere, Luc. 11. *Beata vbera, quæ suxisti* Ecclesia semper ex Deo & inhabitante tibi Spiritu sancto. *Desiderium. 1. Eius doctrinæ.*

Nunquam vbera deficient: Quia *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,* super Christum & Petrum *bibent autem de consequente eos Petra.* 1. Cor. 10.

Hæc Petra est *Lapillus de monte* Iudaico *sine manibus,* non ex voluntate carnis, *excisus,* sed ex Deo natus: Dan. 2. *factusque est Mõs magnus; qui impleuit vniuersam terram,* non solum Palæstinam. 2. Huius *Regnum in æternum non dissipabitur. Comminuet autem vniuersa regna; & ipsum stabit in æternũ.* *2. Perennantis. Typus de eius. 1. ortu & magnit. 2. De æternatione.*

3. Hic est lapis Iacob, Gen. 28. quem *Erexit in Titulum: fundensque oleum desuper, dixit: Erit mihi Dominus in Refugium, & Lapis iste, quem erexit, in Titulum.* *3. De sanctificatione.*

4. De eo prædictum, Zach. 4. *Educet Lapidem Primarium, & exæquabit gratiam &* *4. De Primatis.*

Potestatem Petri, gratiæ & Potestati Christi.

5. De eius successione & subordinatione.

Porro vnum semper in ea sedere Sede voluit Deus. Psalm. 132. *Sicut vnguentum* Creationis & Inspirationis *in Capite, quod descendit in barbam* Christi, *barbam Aaron*, Petri: Atque inde *in Oram vestimenti eius*, ab ipso dependentes. Quales erant, de quibus, 1. Cor. 3. *Dei enim adiutores sumus, in opus Ministerij.* Ecce Monarchiam Ecclesiasticam.

Monarcha est Petrus, vel Papa.

IV. Ordo optimus Monarchicus est. *D. Th. li. 4. contra Gent. c. 76.* Optime vnus. Quia Finis est pax: at hæc in vnitate consistit. Vnus enim vnitati conseruandæ melior est multis. Nam multis non est pax, nisi conueniant in vnum. Ioan. 17. *Vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus*, &c. orat Vnigenitus.

Cum Potestate suprema ordinaria.

Hic datam sibi Potestatem omnem in cœlo & in terra dedit Petro. 1. Vt Petræ, firmam ordinariam; cæteris vt legatis: 2. Cor. 5. *Pro Christo legatione fungimur.* 2. Vt supremam supra cunctos: Ideo iussit, Luc. 22. *Et tu aliquando conuersus confirma Fratres tuos.* Item Ioan. 21. *Pasce, Pasce, Pasce oues meas: & Agnos meos.*

Ceu prædictum.

Prædictum Isa. 22. Erit in die illa, *vocabo seruum meum Eliacin: & Induam illum tunica sua, & cingulo tuo confortabo eum: Et Potestatem tuam dabo in manu eius: & erit quasi Pater habitantibus Ierusalem, & Domui Iuda. Et dabo Clauim domus Iacob super humerum eius: & aperiet, & non erit, qui claudat: & claudet, & non erit qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit solium Gratiæ domus patris sui: Et suspendam super eum omnem gloriam domus patris sui, vasorum diuersa genera.*

Prophetiæ sensus Primus.

1. Eliacin, id est, *Deus surgens*, Christus is erat, vere. 2. Tunica Humanitatis assumptæ. 3. Cingulum, Isai. 11. *Erit iustitia cingulum lumborum eius.* 4. Potestas, iuxta Matth. vltim. *Data est mihi omnis*, &c. 5. Clauis est Crux, Isa. 9. *Factus est principatus super humerum eius.* 6. Aperit & claudit, Ioan. 14. *Nemo enim venit ad Patrem, nisi per me.*

Secundarius.

Vel secundario, 1. Eliacin est Petrus, quasi Deus surgens in terra. 2. Tunica Potestatis datæ. 3. Cingulum crucis, Ioan. 21. *Alius præcinget te: hoc autem dixit, significans, qua morte esset clarificaturus Deum.* 4. Potestas Missionis: *Sicut misit me Pater*, &c. 5. Clauis ligandi & soluendi. 6. *Pater.* Reges Palæstinæ omnes vocabantur *Abimelech*, id est, *Pater mi Rex.*

Esse debet Pater & Rex.

Nimirum, ait S. Augustinus, *quod omnis Rex vel Præsul esse debet non tam Potestate dominus, quam paterna charitate seruiens.*

Typus eius.

1. Hinc, *Exod. 29.* Pontifex iubetur & *vngi oleo* charitatis, & *aspergi sanguine* arietis immolati, rigore in delinquentes. 2. Ideo, Ezech. 41. *Habebat Cherub faciem hominis iuxta palmam ex hac parte* Charitatis, *& faciem leonis iuxta palmam ex alia parte* Seueritatis. Semper tamen palmam adspicere debent, victoriæ hic, & præmij isthic.

Veritas.

1. Ita 1. Pet. 5. *Non quasi dominantes in Cleris, sed forma facti Gregis ex animo.* 2. Ideo quæsiuit Dominus, Ioan. 21. *Petre, diliges me plus his?* Ergo *Pasce, Pasce*, &c.

Typus.

1. Vt Iacob. 31. *Die noctuq; æstu vrgebar & gelu, & fugiebat somnus ab oculis meis.* 2. Pasce: vt Moyses, Num. 12. *Erat enim Moyses vir mitissimus.* Et tamen, Exod. 32. *Si quis est Domini, iungatur mihi:* mactatq; idololatras.

Veritas.

3. Paulus, 1. Cor. 4. *Vultis, in virga veniam ad vos, an in spiritu Mansuetudinis?* Petrus venit in virga Ananiæ, & Simoni: aliis in Lenitate. Ista *Ildeph. Giron Prædicator Conc. 7. In Cathed. to. 1.*

PARS

PARS V.

De Potestate & Dignitate Cathedræ S. Petri.

Cathedræ sunt variæ. I. CAthedræ in S. Script. diuersæ. 1. Pontificia. Regia, Iudiciaria, Doctoralis: Presbyteralis; Nummularia.

Pontificia ius vetus. Pontificia. Et hæc vna; vt vnum Templum, & vnius erat; inde ab Moyse & Aaron, iussu Dei erecta; conseruata: demũ, (quia, Hebr. 7. *Translato Sacerdotio, necesse est, vt & Legis translatio fiat:*) ad Christum translata, eique perennis: De ea sit fancitum, Deut. 17. *Si difficile iudicium apud te perspexeris, &c. ascende ad Locum, quem elegerit Dominus, veniesque ad Sacerdotes. &c. Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque. &c. Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino, &c. morietur.*

Transit cum Petro Romam. In Ecclesia hodie Cathedræ tot sunt Pontificiæ, quot Episcopi. Quarum idem discrimẽ est ab Romana, quod supra dixi Apostolos inter & S. Petrum intercessisse: Vt *Romana* per Excellentiam dicta semper fuerit *Pontificia:* Cũ ob alia; tum quia S. Petrus Romæ Sedem denique stabilem fixit, sanguineque consignauit. Hanc acceperat à Christo, Christus à Moyse, Moyses à Deo. Eam superbe sibi Tyrios arrogasse, damno ijs fuit. Ezech. 28. *Dixisti: Deus ego sum, & in Cathedra Dei sedi in corde maris, cum sis homo, & non Deus, & dedisti cor tuum, quasi cor Dei.*

Priuatamen Antiochiam Si Romana, inquis, Petri sit Cathedra, ecquid de Antiochena nunc festum agitur? Agitur, inquam, & de Romana alias: sed cum discrimine. De hac, vt Prima honore stabili: de illa, vt prima tempore. Sicut S. Andreas etsi fuerit Apostolorum primus Vocatione, at non dignitate: qua Petrus præcellit. Perstringam historice, & liquebit.

Ratio chronologica. Anno 34. post ascensum Christi, Ierosolymis & circum Apostoli prædicarunt. Anno 35. post necem S. Stephani, in Saulina persecutione, Fideles, plures quindecies millenis è Iudæa proscripti in exilium, ad gentes secum late Fidem differunt. Apostolorum facta diuisione, Petrus ad Samaritanos legationem obit, peregrinatur visitans Ecclesias: donec anno 39. Sedem Antiochenam institueret: denique Romam abiret, anno 45. ibique diem suum Martyr obiret anno LXIX.

Antiochia caput Syriæ tum & Ecclesiæ fuit. Antiochia id temporis fuerat ab Romanis Syriæ totius ac Palæstinæ metropolis facta, proinde aptus idem locus in Sedem Principis Apostolorum visus fuit; vnde in totum Orientem haberet inspectionem Petrus. Habuitq; pene septennio fœliciter. Et istius hodie institutæ sedis memoria celebratur quem ibi cœpit Prouincialem: & post Romæ fixit vniuersalem, multis à Deo miraculis celebratam. De qua vtraque dum nos disserimus, aut festa agitamus, nõ Apsides ipsas plerumque ligneas, verum datam abs Deo, inque ipsis solitam exerceri Dignitatem sacri officij, Doctrinæ sanctitatem, & Potestatem Clauium veneramur. Quæ cum maxima sint dona Dei, iure merito quoque sunt gratissima cum Religionis pietate recolenda.

Quatenus festũ Cathedræ agitetur.

Nunc porro doceamus, in vna S. Petri Cathedra, omnium ac singularum superius allatarum cathedrarum residere Dignitatem.

Pontificiam sua ipsa hactenus tuetur sanctitas, & spiritus sancti infallibilis assistentia: *nec portæ inferi præualebunt aduersus eam.*

Occasio Antiochiæ ad fidem conuersæ. Antiochenæ vero ista feruntur exordia: Cum ex Iudæa proscriptorum Ecclesia sese isthic numerosa congregasset, Petrus eodem receptum habere consueuit, dum ad alias visitandas ecclesias peregrinaretur

naretur. Erat Antiochiæ Præfectus vrbis Theophilus quidam, cui peracerba semper filij; ante annos XIV. defuncti; viuebat tamen memoria. Hunc S. Petrus de puluere suscitauit rediuiuum. Quo miraculo permotus Præfectus & vrbs; tota ad prædicatum à Petro Euangeliũ Christi facile accesserunt. Theophilus palatium suum in templum dedit consecrandum: in cuius medio erexit apsidem seu cathedram, vnde Petrus ad populum annis septem, prædicabat & regebat Orientem.

Regia Cathedra Saulina. Dauidica. Salomonica prior.

II. Regia Imperatorum ac Principum Maiestas suas item Cathedras reddit augustas. 1. Reg. 20. *Cum sedisset Rex Saul super Cathedram suam, secundum consuetudinem* Calendarum scilicet. 2. Reg. 23. *Dauid sedens in Cathedra sapientissimus Princeps inter tres: ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus.* 3. Reg. 8. *Salomon sedit super thronum Dauid patris sui. Et Rex Salomon benedictus, & Thronus Dauid erit stabilis coram Domino vsque in sempiternum.* Qui thronus Cathedræ Petri figuram exhibuit.

Posterior

Præsertim ille, de quo, 3. Reg. 10. *Fecit etiam Rex Salomon thronum de Ebore grandẽ:* 2. *& vestiuit eum de Auro fuluo nimis.* 3. *qui habebat sex Gradus:* 4. *& summitas throni Rotunda erat à parte posteriori.* 5. *& duæ manus hinc atq; inde tenentes sedile: & Duo Leones stabant iuxta manus singulas:* 7. *& Duodecim Leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in vniuersis regnis.*

Synagogica.

Saulis cathedra, ob inobedientiam, 1. *Reg.* 15. reproba, Synagogam significabat abijciendam. Sicut & illa Heli, 1. *Reg.* 4. ex qua resupinus ille ruens ceruicem fregit.

Apostolica.

2. *Dauid* in cathedra Seruatorem Dominum apte repræsentabat, tenerrimum ligni Crucis vermiculum. 3. *Salomon* vero Petrum, & quemcunque successorem Petri, Christi vicarium designat. Iam ex vmbrarum istarum gloria, de luce veritatis, eiusque & sanctitate & maiestate veneranda facile cuique licet æstimare.

Apostolorum. prouinciæ singulæ singulorum.

Dicitur quidem, & vere de Apostolis vniuersis: Ps. 44. *Constituisti eos Principes super omnem terram:* Sua tamen cuiq; terra sorte obtigit diuina: vt Ioanni Asia: Simoni & Iudæ Persia, ad vsque Babyloniam: Syria Philippo: Iacobo minori, simúl & Matthiæ, Iudæa: Hispania Maiori: Andreæ, Syria: Lycaonia vsque in Indiam Bartholomæo: Thomæ India: Matthæo Æthiopia sorte obuenit. Principatus Pauli, vt nouissimi Apostolorum, per Gentes quaqua versus excurrebat. Petri vero Apostolatus primum Antiochiæ, dein Romæ consedit, velut orbis Christiani speculator, ac rector vniuersalis cæterorum prouincialium.

At Petri, orbis erat. teste

Prophetia de Petro.

1. Vt verissime in Petrum conueniat illud Psal. 104. *Constituit eum Dominum Domus suæ* militantis Ecclesiæ: *& Principem omnis possessionis suæ*, Christianorum. Quocirca etiam Ps. 46. *Principes populorum* Apostoli singulorum singuli *congregati sunt cum Deo Abraham* Christo, eiusque in terris Vicario Petro; eum vt Caput vnum ac Principum Principem respectantes.

Deque Apostolis.

Et teste Figura facti.

Neque ceu Abrahæ, seu Iosephi vita & facta minus, quam prophetia conuenit in Petrum. 1. De Iosepho quidem ita mandabat Pharao, Gen. 41. *Num inuenire poterimus talem virum, qui Spiritu Dei plenus sit?* Et Dominus talem quærebat interrogans: *Vos autem, quem me esse dicitis?* Responditque Petrus. 2. *Dixit ergo ad Ioseph* Pharao: *Quia ostendit tibi Deus omnia, quæ locutus es, Nunquid sapientiorem, & consimilem tui inuenire potero?* Sic Christus Petro: *Beatus es Simon bar Iona: Quia caro & sanguis non reuelauit tibi; sed Pater meus, qui in cœlis est.* 3. Cæterum Pharao ad Ioseph. *Tu eris super Domum meam: & ad tui oris impe-*

mperium cunctus populus obediet. Vno tantum regni ſolio te præcedam. Sic Dominus Petro: *Et Ego dico tibi: Quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferi non praualebunt aduerſus eam.*

4. *Dixitque rurſus Pharao ad Ioſeph: Ecce conſtitui te ſuper vniuerſam terram Ægypti: Tulitque annulum de manu ſua, & dedit eum in manu eius: veſtiuitque eum ſtola byſſina; & collo torquem auream circumpoſuit.* Ita Petro Chriſtus: *Et tibi dabo claues regni cœlorum: & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum in cœlis.* Ioa. 21. *Paſce oues meas.* 5. Cætera quæ Ioſepho; paria ſunt conſecuta & Petro; eiuſque in Cathedra ſucceſſoribus. Nam *dixit quoq; Rex ad Ioſeph: Ego ſum Pharao*, iurantis hoc eſt, *abſque tuo imperio non mouebit quiſquā manum, aut pedem in omni terra Ægypti: Fecitque eam aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum, clamante præcone; vt omnes coram eo genu flecterent; & Præpoſitum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Ægypti.*

Iudiciaria dignitas eſt penes ſedem Pontificiam.

III. IVDICIARIA Cathedra erat tertia: vnde ius reſpondebant Iudices. De hac Iob. 29. *Quando procedebam ad portam ciuitatis; in platea parabant Cathedram mihi* Iudici: vt ſequentia de paupere, pupillo, vidua. &c. declarant.

Iudicum quanta fuerit iuxta Poteſtas & Autoritas, liquet in S. Scriptura ſe ipſo multis. Omnis autem ea, longeque ſanctior in Petri reſidet Cathedra. Quid enim Poteſtate Clauium ſanctius aut diuinius in vlla Cathedra iudiciaria vnquā extitit. Iudicum iudicijque in Eccleſia vmbram ſolam habuit Synagoga & hæc tamen qualia de iudicibus Exod. 23. abs Deo ſancita accepit? Deu. 16. *Iudices & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi, & iudicent populum iuſto iudicio.* Deut. 1. *quia Dei iudicium eſt.* Iſa. 5. *Exaltabitur Deus in iudicio, & Deus ſanctus ſanctificabitur in iuſtitia,* &c.

Ea fuit magna in veteri Lege.

Typus.

In Cathedra *Moyſes ſedit, vt iudicaret populum; qui aſſiſtebat illi à mane vſque ad veſperam.* Exod. 18. Quod iudicium vnius erat & de ſacris, & de Ciuilibus cauſis. Quod vni viro quia immenſi laboris erat; Iethro ait *illi Vltra vires tuas eſt negotium, ſolus id non poteris ſuſtinere, Sed audi: Eſto Tu populo in his, quæ ad Deum pertinent; vt referas, quæ dicuntur ad eum; oſtendasque Ceremonias & ritum colendi; viamq; per quā ingredi debeant, & opus, quod facere debeant. Prouide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam. &c. qui iudicent populum omni tempore. Quidquid autem maius fuerit, referant ad Te: & ipſi minora tantummodo iudicent. Quibus auditis, Moyſes fecit omnia, &c.* Similis huic fuit, Curia Romana, Epiſcoporumque Cancelli, inde vſque ab Apoſtolis: eſtque hodie; ſi μεγαλοπρέπειαν demas. Quid; quod ita Dominus eſſe voluerit Iudices Apoſtolos, eorumque ſucceſſores, vt etiam orbem ſecum eſſent iudicaturi? Matt. 19. *Amen dico vobis, quod vos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione, cum ſederit Filius hominis in Sede Maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Iſrael.* 2. Ac ne quis id ſolis conceſſum Apoſtolis arbitretur, ecce omnium id ſanctorum fore Apoſtolus teſtatur. 1. Cor. 6. *An neſcitis, quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt.* Iudæ Catholica. *Prophetauit Enoch: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus facere iudicium.* 3. Rurſus, ne quis erret, quaſi ad Eccleſiaſticam Cathedram ſæcularia minime pertineant: addit ibidem Apoſtolus: *Neſcitis, quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis Secularia.* Hinc Eccleſia Apoſtolis accinit in hymno: *Vos ſecli iuſti iudices.* id eſt, mūdi huius.

Apoſtoli erunt Iudices cum Chriſto.

Itemque Sancti.

Et ſunt etiam rerum ſæcularium.

Iudi-

Aliter tamen Episcopi, & Papa aliter.

Iudiciaria autem poteſtas ordinaria & ſuprema eſt penes Cathedram Petri: ſub ordinata ac limitata penes Epiſcopos. Vnde S. Greg. in Decr. 2. q. 6. *Romana Ecclesia vices ſuas ita alijs impertiuit Eccleſijs; vt in partem ſint vocati ſolicitudinis; non in plenitudinem poteſtatis.*

Magiſterij ambitio.

IV. Magiſterij Cathedra inter omnes gentes præcipui ſemper honoris fuit. Vt eas Scribæ & Phariſæi impenſe exaudirent. Quod non ſemel ijs Dominus exprobrauit. Vt Matt. 23. *Dilatant enim phylacteria ſua, & magnificant fimbrias ſuas. Amant autem primos accubitus in cœnis; & primas Cathedras in Synagogis: & ſalutationes in foro; & vocari ab hominibus Rabbi.*

Eſt eiuſdem deprauatio.

Quam Cathedris exiſtimationem ac reuerentiam ſanctitas & reuerentia Legis conciliabat; eam ſibi Rabbinorum ambitioſa peruerſitas vendicabat; tanto indigniores & nomine, & officio; quo faſtuoſius honore Cathedrali abutebantur. Idcirco Dominus, Luc. 11. *Væ vobis Legiſperitis; quia tuliſtis clauem ſcientiæ: ipſi non introiſtis; & eos, qui introibant, prohibuiſtis.*

Fugiendaque.

Monet ideo ſuos Dominus: Matt. 23. *Vos autem nolite vocari Rabbi. Vnus eſt enim Magiſter veſter: omnes autem vos Fratres.* Repetit; *Nec vocemini Magiſtri: quia Magiſter veſter vnus eſt, Chriſtus.* Itidemque repetit Iacobus cap. 3. *Nolite plures magiſtri fieri, Fratres mei: ſcientes, quoniam maius iudicium ſumitis.*

Magiſterij magiſtra Pietas eſto.

Vbi non prohibetur res ipſa; ſed rei, eiuſque reuerentiæ turpis abuſus ad ſuperbiam. Adeo ſine charitate *ſcientia inflat*: at ſine hac etiam ſola *charitas ædificat*: 1. Cor. 9. *Pietas autem*, 1. Tim. 4. *ad omnia vtilis eſt.*

Sin proxima impietas eſt.

1. Tim. 6. *Hæc doce, & exhortare. Si quis aliter docet & non acquieſcit ſanis ſermonibus D. N. I. C. & ei, quæ ſecundum Pietatem eſt, doctrinæ; ſuperbus eſt, nihil ſciens; ſed languens circa quæſtiones, & pugnas verborum. Ex quibus oriuntur inuidiæ, contētiones, blaſphemiæ, ſuſpiciones malæ, & conflictationes hominum mente corruptorum: & qui veritate priuati ſunt exiſtimantium, quæſtum eſſe Pietatem. Eſt autē quæſtus magnus Pietas, cum Sufficientia.*

Petri Cathedra docet infallibiliter.

Quæ idcirco prolixius recito: quo conſtet illuſtrior S. Petri Cathedræ ſanctimoniæ, atque maieſtas. Quippe ab qua vna omnis hactenus error abſuit: illaque omnia, quæ S. Iacobus commemorat; quæque Phariſæis Dominus exprobrat. Vt nec etiam eam in Cathedram error cadere poſſit; ob infallibilem S. Spiritus aſſiſtentiam. Morum vero lapſus, æquus rerum æſtimator perſonæ, non Cathedræ, ſemper attribuit.

Eſtque audiēda.

Quid vero grauius, quid excellentius ad ſupremæ in Eccleſia Cathedræ afferri commendationem queat iſto Domini Oraculo? Matt. 18. *Qui Eccleſiam non audierit; ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis ſuper terram; erunt ligata, &c.* Tum vero cumprimis audienda eſt, cum ex Magiſterij ſui Cathedra pronunciat.

Seruat eius Fidem. 1. Oratio Domini.

Ac ne quis ab errore ſibi metuat; ſic affirmat Petro Dominus; viſque verbi trāſijt ad poſteros ſucceſſores: Luc. 22. *Simon. Simon; ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret vos, ſicut triticum. Ego autem rogaui pro vobis, vt non deficiat Fides Tua. Et tu aliquando conuerſus confirma Fratres tuos.*

2. Præſentia Domini. 3. Aſſiſtentia S. Spiritus.

2. Nec rogauit ſolum: ſed etiam, Matt. 28. *Ecce, Ego vobiſcum ſum omnibus diebus, vſque ad confirmationem ſæculi.* 3. Quin etiam, Ioann. 16. *Cum venerit ſpiritus ſanctus, docebit vos omnem veritatem.*

4. Permanētia eiuſdem.

4. Venit, docuit, docet, docebitque. Nam, Ioan. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum.*

Quæ omnia vnum Petrinæ Cathedræ Magi-

Magisterium extollunt in immensum, ac venerandum proponunt.

V. Presbyterij Cathedram verò, quam excipiendis peccatorum confessionibus expositi tenent Sacerdotes. De huius sedis sacrosancta reuerentia & præcellentia dicere nil attinet. Quicquid tamen in sese habet vsquam vlla; id omne pene ab vna S. Sede S. Petri accepit. Huic enim principaliter dictum, & datum est: *Quodcunque ligaueris.* &c. Atq; inde promanat vtraque potestas & Ordinis, & Iurisdictionis.

Sedes confessionales vita in Apoc. Hanc sedem Confessionis vidit S. Ioannes in Apoc. *cap.* 20. teste S. Augustino tom. 5. *lib.* 20. Ciu. c. 9. *Cum dixisset*, ait, *Ioannes, alligari diabolum mille annis: & postea solui mille annis breui tempore: mox recapitulando, quid istis mille annis agat Ecclesia: Et vidi, inquit, Sedes; & Sedentes super eas: & Iudicium datum est. Non hoc putandum est, de vltimo iudicio dici; sed Sedes Præpositorum, & ipse: Præpositi intelligendi sunt; per quos Ecclesia nunc gubernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiendum videtur, quam id quod dictum est: Quæcunque ligaueritis super terram.* &c. Hæc Augustinus.

Sedes Misericordiæ gemina. *VI.* Nummularia est Cathedra, in qua trapezitæ assident negotiationi. Quales templo Dominus euertit. *Matth.* 21. Hæc etsi plurimum turpi stet erecta lucro: quia tamen & Domino fœnerari, omnesque datis talentis negotiari iubemur: ideo quædam est optimi quæstus cathedra negotiatoria: & hæc Eleemosynarum, operumque misericordiæ, seu corporalis, seu spiritalis, præcipue vero charitatis. De hac Apocal. 3. *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum: vt locuples fias.*

S. Pontificis est propria. In hac S. Petrus negotiabatur, quando in Porticu Salomonis claudo dicebat: Actor. 3. *Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, do tibi; In nomine Iesu Christi surge & ambula.* Certe Petri Cathedra felicissime semper est negotiata tum spiritali, tum corporali eleemosyna: siue quando depositam ad pedes Apostolorum substantiam & pecuniam Fidelium, per constitutos rite Diaconos, in egentes curauit distribui, siue quando Collectis factis exules ob fidem, & rerum inopes sustentabat ipse, eiusq; in Cathedra successores.

Propria Cleri. Atque inde ad omnes manauit sacerdotes necessitas egenis benigne faciendi. 1. Vt *S. Aug. Epist.* 50. dicat Ecclesiasticos dispensatores, non possessores appellari oportere. 2. S. Iuo ex Nannetensi Concil. 3. p. ca. 20. ait. *Instruendi sunt Presbyteri, decimas & oblationes, pauperum esse stipendia.* 3. Proinde, ait S. Hier. in c. 46. Ezech. *qui de ijs largitur pauperibus reddit Deo, quæ sunt Dei.* Prou. 14. *Honorat Factorem eius, qui miseretur pauperis.* Prou. 19. *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis. Et vicissitudinem suam reddet ei.* Eccl. 35. *Qui facit eleemosynam, offert sacrificium.*

Estque necessaria Ecclesiasticis. Vide negotiationem: 1. Luc. 12. *Vendite, quæ possidetis: & date eleemosynam.* 2. Sed de Ecclesiastica negotiatione mihi sermo est: S. Ambrosius in Decr. 12. q. 2. *Aurum Ecclesia habet: non vt seruet: sed vt eroget.* 3. Aug. ser. 15. de verb. Dom. *Dicit tibi Christus: Da mihi ex eo, quod tibi dedi, de meo quæro: da, & redde. Habuisti me largitorem: fac me debitorem, habeam te fœneratorem: vsuram soluam.* 4. Laurentiani thesauri inter manus pauperum conduntur in cœlo. 5. Bene S. Bernardus: ex S. Hier. ad Damasum. *Facultates Ecclesiarum patrimonium sunt pauperum. Res pauperum non pauperibus dare: par sacrilegio crimen esse dignoscitur.* 6. Idem orat. Ecce nos: *Væ, væ tibi Clerice: mors in olla: Ideo præsertim, quod, quæ comedis, peccata sint populi.*

IN FESTO S. MATTHIÆ APOSTOLI.

Cecidit sors super Matthiam: Act. 1.

AD ostium Tabernaculi, *Leu.* 16. adductus hircorum alter Domino mactabatur: in desertum alter sacer & intestabilis emittebatur: missa prius super eos sorte. Agni hic duo iusti sistuntur: Ioseph Barsabas Domino relinquitur: Matthias sorte in desertum mundi emittitur. Vtraque sors alta adusq; prædestinationem pertingit.

Nos in rem

I. *De vicissitudine rerum Cœlestium, & humanarum.*

II. *De reprobo Iuda.*

III. *De sorte S. Matthiæ.*

PARS I.

De vicissitudine rerum cœlestium, & humanarum.

Vicissitudo rerum naturalis. I. NAturæ prouidentia est; *vt corruptio vnius sit generatio alterius:* ait Arist. Ipsa sui depastrix suiq; reparatrix est. Prædatrices rerum 4. sunt Qualitates sibi contrariæ; & eædem aliarũ continuo genitrices, noua exorta re ex corrupta priore. Vt nec pulex pereat, quin aliud inde existat. Ita vnius occasus animæ est alterius successus cum Deo.

Diuina similis. Figura. O bonitas Dei! Cuius *Iudicia abyssus multa:* Ps. 35. quod is pereat: Et quod Psal. 22. *Misericordia tua praueniat me, & sequatur me.* Illud malum iræ: hoc gratiæ est Dei, & melius.

1. Sic Ieremiæ iussit, cap. 1. *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt* 1. *Euellas, & destruas, & dissipes, &* 2. *Ædifices & plantes.* Illud Iustitiæ: hoc bonitatis est declarandæ.

Prædictio facti. 2. Sic Christus: Luc. 2. *Hic erit in Ruinam, & Resurrectionem multorum.* Aperuerit Simeoni Dominus abscondita sua prædestinationis. Hinc Isa. 43. *Ecce ego facio noua* &c. scilicet ex Synagoga angulari Ecclesiam vniuersalem. 3. Iob 34. *Conteret multos innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.* &c. Sic Deipara, Luc. 1. *Deposuit potentes de sede; & exaltauit humiles.* Nam *superbis resistit; humilibus dat gratiam,* *istorum naufragium, horum est cautelæ monimentum.*

Simile facti. Hac causa Dominus Ieremiam ad figulum misit, *Ier.* 18. vas factum dissipantẽ, aliudq; parantẽ: & ait: *Nunquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel: ait Dominus? Ecce, sicut lutum in manu figuli: sic vos in manu mea, domus Israel.* Impios iustificare potest publicanos, Magdalenas; &c. *& de lapidibus suscitare filios Abrahæ.*

Scala Dei. Nunquid Gen. 28. *Iacob vidit in somnis scalam stantem super terram; & cacumen illius tangens cœlum; Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam?* Scala est Dei Potentia, Præscientia, Prouidentia, Prædestinatio, Reprobatio, Iustitia, Misericordia: per hæc ab alijs atque aliis sus, deq; itur. Excidit hic? Exurgit ille. 2. *Esth.* 7. Perit Aman? Mardochæus existit in solium. Dominus est, qui Psal. 109. *Iudicabit in nationibus, implebit ruinas.*

Exemplorũ decas. II. Vin' exempla? 1. Cadunt Angeli: prędestinantur homines. Isa. 14. *Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris?* Lu. 10. *Videbam Satanam, quasi fulgur, de cœlo cadentem.* v. 1. Sent. Dist. 10. 2. Cadit Cain & Gigantum progenies. Gen. 6. *Omnis enim caro corrupit viã suam.* Et ecce ex Noe surgit noua progenies. 3. Impio Chanaan, & XXX. regibus ab eo descendentibus deletis succedunt Iosue, Caleb, alijque Duces. 4. Esau cum suis Idumæis perditionis vitam viamque terunt: at salutis Iacob cum suis. Qua Rom. 9. *Iacob dilexi: Esau autem odio habui.* 5. Core, Datan, Abyron ambitiosos terra dehiscit: Eliguntur sacerdotes Moyses, Aaron, Eleazarus &c. meliores. *Num.* 17.

6. Heli.

6.Heli 1.*Reg*.4. Ophni, & Phinees ſcelerati abijciuntur: Samuel aſſumitur. 7. Dixitq; Dominus ad Samuelem: 1.*Reg*.16. *v*.1. *Vſquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum, ne regnet ſuper Iſrael? Imple cornu tuum oleo, vt mittam te ad Iſai Bethlehemiten: prouidi enim in filiis eius mihi regem.* 8. Demum Gens Iudæa eſt reproba; Electa Ethnica. En Iob, Centurio, Cornelius, Latro, Chananæa, Samaritana, &c. *Populus, quem non cognoui, ſeruiuit mihi.* 9. Scribis, Phariſæis, damnatis, ſucceſſere Apoſtoli in functionibus multo diuiniori-bus, ſacramentorum, doctrinæ, miraculorum. &c. 10. Iudas ſuſpendio *crepuit medius, & effuſa* &c. Pſalm. 108. *Fiant dies eius pauci: & Epiſcopatum eius accipiat alter.* Itaque *ſors cecidit ſuper Matthiam.*

PARS II.

De reprobo Iuda.

Duo in Deo. I. MAgna Dei attributa hæc duo ſunt, Pſal. 100. *Miſericordiam, & Iudicium cantabo tibi*: 1. Sic vna in Vena aurea inerat Manna miſericordiæ, *Heb*.9. & Virga Aaron, ad memoriam iræ in ſeditioſos exercitæ. Ita, ait *Bernhardinus de iuſtit*. in Deo ſunt duo illa pro & paruulis, & ſuperbis. 2. Huc reſpexit, Matt. 11. *Cõfiteor tibi Pater &c. quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus; & reuelaſti ea paruulis.* Cur? Quia *ſic placitum eſt tibi.* Hæcque ſola Prædeſtinationis eſt cauſa. Exod. 33. *Miſerebor cui voluero: & clemens ero, in quem mihi placuerit.* Quid diſputas? Matth. 20. *An non mihi licet facere, quod volo?* Dic, *Confiteor tibi Pater.* &c.

Confeſſione laudis. Prædeſtinatio à ſolo Deo volente.

Miſerẽte. Vel ipſe Paulus miratur occulta Dei, Rom. 9. *Cum nondum nati fuiſſent Iacob & Eſau, aut aliquid boni egiſſent, aut mali, vt ſecundum electionem propoſitũm Dei maneret, non ex operibus: ſed ex voluntate dictum eſt eſt: quia maior ſeruiet minori.* Progredi metuens ſic concludit humiliter: *Igitur non volentis, neque currentis: ſed miſerentis eſt Dei.* Dic igitur *Confiteor tibi.* &c.

Crede, time; mare ne metiare: labyrinthum inire fuge. Hæc materia Torrens eſt Ezechielis ille, qui intranti vadatur; at progredienti aperit periculum. Hoc ſcias: Prædeſtinatio pure fit ſine intuitu meritorum: quia miſericordiæ eſt actus: At reprobatio fit intuitu peccatorum: quia iuſtitiæ eſt. 1. Rex poteſt aliquos obſcuros natalibus & factis nobilitare: at neci addicere neminem poteſt, abſq; culpa: ſalua iuſtitia. Ita Deus. Nam. Matth. 7. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Talis arbor Iudas. 2. Sic ficulnea; Luc. 13. *Ecce, anni tres ſunt ex quo venio quærens fructũ, & non inuenio. Succide ergo eam: Vt quid enim terram occupat.* Talis triennis cum Chriſto Iudas. 3. De Nabuchodonoſoræa arbore dicitur, Dan. 4. *ſuccidite arborem, præſcindite ramos eius, excutite folia, & diſpergite fructus eius.* Eccur? Quia *ex ea veſcebatur omnis caro.* Talis Iudas Apoſtolus tantus: at fruſtra in eo dona erant apoſtolica: cum fructus eius inſatiata depaſceret auaritia. Etſi, Pſalm. 1. *plantata ſecus decurſum aquarum*; non tamen *fructum ſuum dedit in tempore ſuo.*

Caue ſcrutari.

Reprobatio ex peccato eſt.

II. Rupertus in Pſalmo 108. numerat XXX. maledictiones in Iudam pro 30. argenteis, queis Dominum vendidit. Sicut impoſtor Euæ ſerpens maledictus inter animantia fuit.

Iudæ maledictiones 30.

Eius autem ſcelera potiora quatuor fuerint. 1. Homicidium Dei Filio intentatum. Matthæi 27. *Peccaui tradens ſanguinem iuſtum.* 2. Hæreſis: nam à Chriſto apoſtata factus, *præuaricatus eſt, vt*

Peccata 4.

abiret in locum suum. 3. Simonia diuendens Christum. 4. Furtum. Ioan. 12. *Fur erat, & loculos habens.*

Apex peccati obstinatio. Omnium caput & summa est eius Desperatio, Spiritui S. contraria, ex mera Malitia promanans: non ex Ignorantia, aut Infirmitate. Istam eius malitiam quibus artibus emollire conatus est Dominus, in cœna, in horto, &c. 1. At Chalacia gemma, ait *Plin. l. 37. c. 9.* in mediis flammis manet frigida. B. Albertus causam assignat: quod poros habeat restrictissimos. Talis Iudas, ad quem Dominus, Luc. 12. *venit ignem mittere*; at frustra. Non frustra ijs, Luc. 24. *Nonne cor nostrum ardens erat, cum loqueretur nobis in via?* 2. Tanta Iudæ nequitia, vt de eo Dominus? Ioan. 6. v. 71. *Numquid vnus ex vobis diabolus est?* *Ideo diabolus.* Et Apostolus erat. *O incomprehensibilia iudicia Dei; & inuestigabiles viæ eius?* Rom. 11.

Ergo, 1. Cor. 10. *Qui stat, videat, ne cadat*; Apoc. 3. *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.*

Ratio electi & lapsi. III. Quæres: Cur Apostolum elegit, quem fore Apostatam sciuit? Cur Angelos, cur Adamum creauit, sciens lapsuros? Respondent prolixe *S. Hier. l. 3. contra Pelag. Et Cyril. Alex. l. 9. in Ioan. c. 10.* Neminem creat DEVS, vt peccet, vel pereat: sed omnes vult saluos fieri. Reliquit tamen nos in manu consilij nostri: Inde, Ose. 13. *Perditio tua ex te Israel.*

Electum vero Iudam labi permisit, ait Aug. ciu. 18. c. 49. *Vt malo vteretur bene ad opus Passionis.* 2. *Vtque Ecclesiæ suæ tolerandorum malorum præferat exemplum.* Ea causa paterfamilias ait, Matth. 13. *Sinite vtraque crescere vsque ad messem.*

Exemplis liquet. 1. Iudas, vti Saul, principio bonus erat: 1. Reg. 13. *Filius vnius anni erat Saul, cum regnare cœpisset*, id est, tam insons vt puer vnius anni. Ita erat & Iudas: ait *S. Ambr. Cyr. Hier. Tert. &c.* Nec enim ad Magdalenæ vnctionem murmurasse legitur; quod nondum esset peruersus. Alij tamen Patres aliter arbitrantur. 2. Quicquid id est, bene *Hier. Basil. Greg.* &c. eum Caino comparant fratricidæ desperanti, Gen. 4. *Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear.* 3. Architopheli eum confert Hier. Aug. Rupertus: intimo Dauidis consiliario; at in caput eius cum Absalone conspiranti; ac demum desperanti; *dum suspendio interijt.* 2. Reg. 16. 17. & 18. c.

4. Similis Absaloni: qui 2. Reg. 13. *fecerat conuiuium, quasi conuiuium regis: præceperat autem pueris suis: obseruate; cum temulentus fuerit Ammon vino, & dixero vobis, percutite eum & interficite.* Demum ipse, 2. *Reg.* 18. in arbore suspensus perijt. 5. Similis Doeg: ait *S. Ambr.* prophetarum occisori in die vna cæsis Sacerdotibus 85. 1. *Reg.* 22.

6. Similis duobus nequam senibus Susannæ insidiatoribus, *Dan.* 13. ait S. Leo. 7. Similis Ioabo, qui 2. Reg. 20. *dixit ad Amasam: Salue mi frater: & tenuit manu dexteræ mentum Amasæ, quasi osculans eum; qui percussit eum in latere, & effudit intestina eius in terram.* Ita Iudas: *cuius peccatum*, Ierem. 17. *scriptum est stylo ferreo, & vngue adimantino* in libro mortis: ait Euseb. Cæsa.

PARS I.

De Sorte S. Matthiæ.

I. *Sors cecidit super Matthiam.* Sortes fiebant missis Schedis, aut signis aliis in vrnam, in re politica; in galeam super re militari; aut in vas aliud. Mos terra, marique vsitatus. Mari, Ion. 1. *Miserunt Sortes, & sors cecidit super Ionam.* 2. Terra, vt longe ante *Rex Babylonis*, Ezech. 21. *Stetit in biuio, diuinationem quærens, commiscens sagittas.* 3. Ita Esth. 3. *Missa est sors in vrnam, coram Aman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici.* 4. *Milites*, Matth. 27. *Sortium vsus.*

Diui-

Diuiserunt vestimenta eius, mittentes sortem.
1. Romani Magistratus, Legationes: &c. sorte designabantur, *Corn. Tac. l.* 10. Castrensia omnia sorte fiebant, *Liu.* 2.*dec.* 3. Areopagitæ sententias sorte ferebant datas. *Sigon. de Rep. Ath. l.*3.

Iudæi sorte terram diuidebant Num. 26. reges eligebant. 1. Reg. 10. Super hircos duos, *Leu.* 16. sortiebantur. Aaron, *Num.* 17. Sacerdotibus alijs sorte præfertur. *Iof.*7. Furtum Acham sortem comperitur.

Electio Matth. legitima. II. *At Nota*, post missum Spiritum S. desiisse vsum sortium: S. Matthias tamen rite electus sorte est: quo ad Electores: nam Psalm. 46. *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham.* Quoad Electũ: 1. Reg. 10. *Certe videtis: quem elegit Dominus: quod non sit similis ei in omni populo.* Quoad modum eligendi: Nam *Orantes dixere*, &c. Ita adhuc sueuit omnis Ecclesia: 2. Par. 20. *Cum ignoramus quid agere debeamus: hoc solum habemus refugij, vt oculos nostros dirigamus ad te.* 2. Ita Iudith ausura facinus, ait, cap. 8. *Nolo, vt aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum, vt mihi propitius sit.* 3. Ita, 1. Tim. 2. *Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones.* Quare cum *Virtus vnita sit fortior seipsa*, orationes quoque Communitatis efficaciores esse tanto necesse est, quanto è pluribus fuerint collectiores. *Oratio optima sortitio est.*

Digni eligendi. III. Itaque inprimis est in Præsulum electionibus vsurpanda oratio: vt dignissimus eligatur. 1. *Mach.* 1. Alex. Magnus rogatus in agone, quem sibi velit surrogari, ait, *Dignissimum*: & si filiorum foret nullus 2. Deus Moysi: Num. 27. *Tolle Iosue, virum in quo est Spiritus Dei, & pone manum tuam super eum, & audiat eum omnis Synagoga.*

Non cognati. 3. Salomon nullum suis è syluis lignum cædebat in templi vsum: sed 3. Re. 5. *Hieram Rex dabat ligna Cedrina, & abiegna, iuxta omnem voluntatem:* ita si digniores sint honore externi: prætereundi sunt cognati, vicini, &c. Num. 17. *Quem ex hisce elegero, germinabit virga eius:* flore exemplari, & rigore disciplinæ: *Sequenti die regressus inuenit germinasse virgam Aaron.*

Dignissimus S. Matthias. Talis S. Matthias erat: 1. Sanctimonia vigens inter 72. discipulos. 2. Sorte diuina dignior Iosepho iusto declaratus: 3. Idque à Christo iam glorioso: non passibili. 1. *Apoc.* 21. Ciuitatis mysticæ lapides 12. Apostolos aptantur: in hisce S. Matthiæ, id est, *paruo Dei*, Amethystus: quod eius demissio nullo vnquam fastu quiverit inebriari. 2. Fuit itaque is vt Iacob, Iudas vt Esau in vno matris Ecclesiæ vtero. Sed vt, *Esth.* 1. Vasthi regina ob fastum excidit: Esthera ob modestiam euecta fuit: ita Iudas & Matthias. *Beatus ergo, qui semper est pauidus: & sperat in Domino.* Sane Deus est, Isa. 46. *Vocans ab oriente iustum, & de terra longinqua virum voluntatis meæ: & locutus sum, & adducam.*

IN FESTO S. MATTHIÆ APOSTOLI.

Suppleuit Enucleator.

Confiteor tibi Pater, Domini cæli & terræ, quia abscondisti. &c.
Matt. 11.

DAuid, 1. Reg. 22. Saule persequente, *fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres eius, & omnis domus patris eius, descenderunt ad eum illuc. Et conuenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo. Et factus est eorum Princeps: fueruntq́, cum eo quasi quadringenti viri.* Et hoc istis sacrum Azylum erat.

Ita Dominus de sese de Apostolis & Christianis, Isaiæ. 61. *Spiritus Domini super me: eo quod vnxerit Dominus me. Ad annunciandum mansuetis misit me; Vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem: Vt prædicarem annum placabilem Domino; & diem vltionis Deo nostro: Vt consolarer omnes lugentes, vt ponerem lugentibus, Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu pallium laudis pro spiritu mœroris. Et vocabuntur in ea Fortes iustitiæ, plantatio Domini ad glorificandum*, &c. quæ sequuntur, Dictum ibi; hic factum: *Venite ad me omnes, &c.*

Super quo nos

I. *Aduersa Fidelibus conducere.*

II. *De abscondita sapientibus gratia Dei.*

III. *A quibus, ad quæ vocemur per istud, Venite.*

IV. *De vocatione S. Matthiæ, & Refectione Domini.*

V. *De iugo, & sorte S. Matthiæ.*

VI. *De periodo Apostolatus eiusdem.*

PARS I.

Aduersa Fidelibus conducere: Dei Patrumque doctrina est.

Typus Christus est orbi diluuioso, Noe. I. VLtimum orbi, generique humano instabat exitium ab diluuio infundendo, & datur à Deo, licet irato, Noe; dicente patre Lamech: Gen. 5. *Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum, in terra, cui maledixit Dominus.* Sic afflictis Dominus est *repente apparens de cœlo Deus*, vt fert adagium quo soletur, & adiuuet. Necessitatis autē afflictionum nostrarum, vt causæ sint aliæ, tres tamen præcipuas hic assigno. Ex S. Chrysost. duas: 1. Quia homines sumus: 2. Quia vita nostra nauigatio est. Ex S. Aug. tertiam: Quia peccatores sumus. Hominis est tribulari. *Neque enim fas est*, inquit S. Chrysosto. homil. 1. in 2. Tim. *vt, homo qui sit, doloris, angorisque sit expers. Sed, nisi hodie, cras se ingeret mœstitiæ causa.* *Debēt esse aduersa* *1. Homini.*

2. Causa. Quia, *Sicut*, ait, *fieri nequit, vt qui nauigant, absq; cura sint: ita & qui vitam hanc fragilem viuunt, absque angore esse non possunt.* *2. Peccatori. Simile.*

3. Causa. Quæstionem mouet *S. Aug. to. 7. lib. 2. de pecc. meritis, & remiss. contra Pelag.* Cùm ob peccatum in sudore Adam vesci, in dolore Eua parere debeat: cur, remisso peccato, pœna remaneat? Respondet: 1. *Reatum peccati soluit Deus, ne post vitam obsit: Pœnas ad certamen fidei sinit manere, vt per illas erudiantur, & exerceantur proficientes in agone iustitiæ.* Itaque *Ante remissionem illæ sunt supplicia peccatorum: post eam, certamina iustorum.* Et infra. 2. *E paradiso eiectus Adam, contra Edem habitauit: id est, sedem deliciarum. Vt significaret: quod in laboribus: (qui sunt delicijs contrarij:) erudienda esset caro peccati: Quæ in delicijs obedientiam non obseruauit. Sicut ergo ij, postea iuste viuendo, ab extremo supplicio liberati, non tamen in illa vita meruerunt ad Paradisum reuocari: Sic & caro peccati etsi remissis peccatis homo iuste vixerit: non continuo meretur eam mortem non perpeti, quam traxit de propagine peccati.* Vt Dauid, 2. Regum, 12. *confessione peccati veniam meruit, & tamen consecuta sunt, quæ Deus fuerat comminatus. Vt sic humiliaretur à filio, & in illis pietas exerceretur, atque probaretur.* *Etiam post culpā remissam pœna remanente. Quæ duplex est: 1. Miseria.* *Typus. 2. Et mortis.* *Exemplū miseriæ.*

II. Tribulatio in nobis spem acuit multorum Bonorum. August. tom. 8. in Psal. 59. Moab olla spei meæ: *Non, consumtionis meæ. Vide ollam: audi Apostolum.* Ro. 5. *Gloriamur in tribulationibus: scientes, quia tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero spem: Spes autem non confundet:* Nec Olla spei, id est, tribulatio confundet nisi stultos: qui vti ea nolunt, aut nesciunt ad virtutem, & ad salutem. *Spes acuitur aduersis.* *1. Spes honoris augē di etiā in hac vita.*

Verum Olla ea tribulationis quorum spem

ſpem bonorum coquit? 1. Honoris hic etiam illuſtrioris. S. Chryſ. to. 1. homil. 5. de Patientia Iob. *Quando fuit illuſtrior Iob. 1. Cum domum cunctis aperuit: aut, cum ea cadente, benedixit Deum? 2. An cum de velleribus calefacti ſunt nudi: aut, cum audiens de cœlo ignem deſcendiſſe, non eſt turbatus; ſed manſuete tulit calamitatem: 3. Cum ad oppreſſorum defenſionem, corporis ſanitate vtebatur: aut cum id ſcutum aliorum videbat vermibus & ſanie ſcatere? Et illa quidem præclara geſta: hæc autem patibula, tormentaq; erant. Sed tamen plus hæc quam illa, Iob clariorē reddebant.*

Simile. Infra. 1. *Ex duobus reis alter torquetur: alter non, afflictus non afflicto melior eſt. 2. Ita pauperes alij habebant vel laceram veſtem: ſedebant ſub aliquo tuguriolo: At Iob nudus, lacer, ſanioſus; inque fimo, ſub dio ſedebat.* Maior tamen ab afflictione ſurrexit: quam vel eſſet ante, cum ad proſperitatem aſcēderit: vel cum ab hac ad fimum deſcenderet: Nimirum Deus *de ſtercore erigit pauperem: vt collocet eum cum Principibus* Pſa. 112. Tribulari igitur eſt glorificari. S. Ber. ſer. 17. in Pſ. 90. Qui habitat. *In tribulatione ſpes gloriæ eſt: ſicut ſpes fructus in ſemine. Bernardus. Tribulatio, theſaurus in fictili vaſe eſt abſconditus.* Vis Cauſam? Quia, ait, *Inuenerat,* *Exemplu.* *qui ait:* 2. Cor. 4. *Momentaneum, & Leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate Aeternum gloriæ Pondus operatur in nobis. In momentaneo, æternitas: in leui, pondus abſconditum eſt.* Quare Iacob. 1. *Omne gaudium exiſtimate, fratres, cum in varias inciderimus tribulationes. Bonum mihi magis in camino,* Dan. 5. *habere Te mecum; quam eſſe ſine Te vel in cœlo. Nam tu dicis.* Pſ. 90. *Cum ipſo ſum in tribulatione: Si Deus nobiſcum, quis contra nos?* Ita ſtrictim Ber. Chryſ. hom. 10. in 3. Mat. to. 2. *Deus non modo ab alijs nos ſæpe tribulari ſinit, Sed Ipſe etiam plagam minatur: non, vt eam in nos inducat: ſed vt nos ad ſe potius adducat.* 1. Ratio, *Quod ſi, quales in tribulatione ſumus, tales etiam eſſemus in requie nequaquam egeremus afflictionibus erudiri.*

2. Spes, ad Deum adducendi homines.

2. *Quid ego de nobis loquor? Sanctis quoque plurimum eruditionis de tribulatione veniebat.* 1. Pſ. 118. *Bonum mihi, quod humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas.* 2. *Ipſe Dominus,* Ioan. 16. In mundo preſſuram habebitis. 3. *Cum Paulo datus eſſet ſtimulus carnis, deprecatus obtinere non potuit: Quia maxima inde commoda colligebat.* 2. Cor. 12.

1. Eruditiores & meliores. Exempla.

1. *Dauidem quoque inuenimus inter pericula clariorem. 2. Sed & cæteros Sanctos.* Nam B. *Iob maxime, cum tribularetur, effulſit. Et Ioſeph Deo in tribus plus placuit. Iacob, & pater eius, &c.*

Noſſe enim: quando tribulationes auferri oporteat, illius eſt, qui permiſit inferri: Illatas vero, cum gratiarum actione tolerare, noſtræ opus voluntatis eſt. Atqui omnes iam dicti gratias Deo egerunt pro immiſſis aduerſis: quæ eo tolerarunt patientius, atq; ad poſteros glorioſius. Quæ eſt gloria & gloriatio Eccleſiæ Militantis? Quæ militum: nimirum, Pertuliſſe multa. S. Bern. Ser. 28. in Cant. 1. Nigra ſum. *ex perſecutione:* ſed formoſa, *ex iuſtitia. Vnde,* Act. 5. *Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu Concilij: quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Hac nigredine gloriatur Eccleſia: Quid exprobratis nigredinem, quam feruor perſecutionis, non pudor conuerſationis inuexit? Quia* Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Hæc Bernar.

2. Clariores & Deo gratiores.

3. Formoſiores.

III. Olla ea ſpē coquit Iuſtitiæ. 1. S. Chry. hom. 3. oper. imperf. *Iuſtitia in tentationibus floret, in proſperitate, marcida eſt. Vt ſi focum poſueris ſuper terram, cōburit ipſas radices herbarum: ſic tentationis ignis, poſitus ſuper carnem, comburit radices concupiſcentiarum.*

Spes paratur Iuſtificationis. 1. Concupiſcentias exurendo 2. Fidem firmando.

2. Aug. to. 8. in Pſ. 33. Multæ tribul. iuſtorum. *Num ideo iuſti, vt nil tribulationis patiantur? Non hoc promittit: ſed dicit,* multæ trib. *Iniuſti paucas habent: ſed poſt paucas venient*

nient ad tribulationem sempiternam: iusti post multas ad pacem. Et tamen in his omnibus Custodit Dominus ossa eorum: vnum ex his non conteretur. Ossa firmant carnem: Fides, cor in patientia. Hæc non conteritur. Hæc summatim S. Augustinus.

3. Finem prospe- rando. 3. Idem in Ps. 91. Iustus vt palma florebit. &c. Transit fœnum, transit flos peccatorũ: & Iustus vt palma: quæ in nouissimis suis pulcra est. Aspera radix videtur in terra: pulcra coma sub cœlo est. Erit ergo & tua pulcritudo in fine. Nunquid, cum sol exierit, arescit palma, arescit Cedrus? At sole cadente arescit fœnum. Venit iudicium, vt arescant peccatores: virescant fideles. Olla ea spem coquit nostri è mundo liberandi. Chry. to. 4. Hom. 9. in c. 5. Ro. Deus nobis vitã reddit laboriosam: vt nos mundi seruitute liberaret. Sic Iudæi, Exod. 1. dum luto adstricti essent, faciles erant, Deumq; assidue inuocabant: at liberati, tum murmurare, Deum irritare ac se malis multis conficere. Nam qui ab afflictione transuersum agitur: is facilius à laborũ relaxatione patietur. Si enim ligatus (afflictione) cadis: facilius solutus.

Tribulatio exonerat à seruitute mundi: adstringit ad seruitutem Dei.

IV. Olla spem coquit beatitatis. S. Hier. to. 2. lib. 2. contra Pelag. Computrescant, ait Abacuc. 3. ossa mea, & subter me vermes scateant: tantum, vt requiescam in die tribulationis, & ascendam ad populum fortem meum: Sanctorum.

Spes paratur beatificationis.

Ideo Fide Moyses grandis factus, ait, Chrys. hom. 26. in c. 11. Hebr. negauit se esse filium filiæ Pharaonis; eligens magis affligi cum populo Dei: quam temporalis peccati habere iucunditatem; cum ei liceret & pie viuere, & sæcularibus perfrui bonis. Peccatum dixit, nolle affligi cum alijs: ergo bonum est afflictio, ad quam ex fastigio regali se ipsum proiecit. Maior es diuitias æstimans, thesauro Ægyptiorum, improperium Christi: id est improperium sustinere ab domesticis his quibus beneficium præstitit. Aug. to. 8. in Psal. 36. Cum sequeris viam Christi: nõ tibi sæculi prosperitates promittas. Per dura ambulauit: sed magna promisit. Sequere: noli tantum attendere, qua iturus es; sed quo venturus sis. Si vis sustinere laborem; attende mercedem. Miraberis tantum dari pro tanto labore. Veterani milites versantur inter vulnera tot annos: incipiunt militare in iuuentute: exeunt senes: vt habeant paucos dies quietos senectutis: Ad quos vtrum perueniant, nesciunt. Ergo, Psa. 36. A Domino gressus hominis dirigentur, & Vitam eius volet: Christi noli per aliam viam velle ire: quam qua ipse iuit. Dura: sed tuta est: Alia forte delicias habet: sed & latrones. Cum autem ceciderit iustus: non conturbabitur: quoniam Dominus firmat manus eius. Quid timebis, ô homo?

Exemplũ amantis pati, quã regnare.

Intuitu finis beati.

Exemplo militis.

Nam, Aug. tract. 17. in Ioan. Quis operarius perdurat ad percipiendam mercedem. Mat. 20. finito die, finito opere: nisi qui pascitur, cum laborat? Ita Deus hic nos pascit, ne deficiamus in via.

Deus confortat in via.

V. Quærit Aug. to. 5. l. 1. Ciu. cap. 30. Cur afflicti querimini? Quia vestram luxuriã cupitis habere securam, & perditissimis moribus, remota molestiarum asperitate, affluere. Vt secundis rebus ea mala oriantur in moribus, quæ sæuientibus peiora sint hostibus.

Prosperitas petitur ad vitia.

Scipio enim, iudicio Senatus, Vir optimus: nolebat æmulam Imperij Carthaginem dirui: & Catoni contradicebat: timens infirmis animis securitatem hostium. & necessarium videns esse terrorem. Nec fefellit sententia. Vt bellis ciuilibus crudeliora paterentur à ciuibus: quam vnquam metuerint ab hostibus.

Exemplũ.

Quare prospera obsunt: prosunt aspera. Ergo pugna. Chrys. Hom. 26. ad Antioch. Nullus athleta generosus in stadio balnea quærit, aut mensam opiparam. Basilius, to. 1. hom. 5. in Ps. 33. Qui dixerit, quod iustum tribulatio non deceat: nihil aliud dicit, quam athletæ non conuenire aduersarium. Et tum, quas habebit occasiones sibi parandi coronas.

Aspera coronant.

Modo

Modo ergo, ait Aug. in Psal. 36. *tempus est hyemus: & gloria nondum apparet: Sed si alta radix charitatis est, sicut arborum gloria per hyemem transit, dum venit æstas, id est, iudicij dies, tūc arescet viror fœni: tunc apparebit gloria arborum. Ergo quæ spes, si mortuæ sumus in hyeme arbores? Intus vbi est radix, ibi & vita nostra.* Et vita vestra, *Col.* 3. abscondita est cum Christo in Deo. *Quando erit Ver nostrum*? Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc apparebitis & vos cum ipso in gloria.

PARS II.

De abscondita sapientibus Dei gratia.

Paruuli triplices. I. *Confiteor tibi Pater, &c. quia abscondisti hæc à Sapientibus: & reuelasti ea paruulis, Paruulis* 1. Abiectione: Abdias. *Ecce paruulum dedi te: contemtibilis tu es valde.* Tales Apostoli ab fortuna erant, & corā mundo futuri. 2. Humilitate animi. Mat. 18. *Nisi conuersi fueritis, & efficiamini vt paruuli: non intrabitis in regnum cœlorū.* Sic exponit S. Aug. *Vbi enim humilitas, ibi sapientia.* 3. Simplicitate. 1. Cor. 14. *Malitia paruuli estote.* Sic Hilarius exponit. Sap. 1. *in simplicitate quærite illum.* Atqui etiam, 1. Cor. 1. *Despecta mundi elegit Deus, vt fortia quæque confundat.* Hisce reuelauit Deus agnitionem Filij sui.

Sapientes triplices. Non abscondit sapientibus, 1. naturali ingenio, seu carnali sapientia. Iere. 9. *Non glorietur sapiens in sapientia sua.* Nam Eccl. 7. *Dixi, sapiens efficiar: & ipsa longius recessit à me, multo magis, quam erat.* Nimirum Ro. 10. *Ignorantes Dei iustitiam, & suam quærentes statuere: iustitiæ Dei non sunt subiecti.*

3. Abscondit sapientibus. superbis. Ro. 1. *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt,* Quippe *quæ carnis sunt, quærentes, non, quæ Dei.* 3. Sunt sapientes, vt faciant mala: & bene facere nescierunt. Eph. 4. *Non ambuletis, sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui.* Hisce abscondit sapientiam suam, non apponendo gratiam Vnde Rom. 1. *Tradidit eos in reprobum sensum.*

Quid est, quod, gratias agit, quia abscondit? Non: quod gaudeat de cæcitate eorum: Sed de iudicio Dei, ita sapienter ordinantis. Quare? Hic non est quærenda causa: In talibus enim Dei Voluntas pro causa est. *Ita, Pater: quia Sic Placitū est ante te*: Quod Deus hos saluet, est misericordia: quod alios dānet, est iustitia. Ro. 9 *Cuius vult, miseretur: & quem vult, indurat.* Ergo Ps. 118. *Beneplacitum fac Domine.* Huc vsque S. Thomas tom. 14. in c. 11. Matt. *Abscondit quia vult*

S. Chrys. tamen ait: Gratias agit, non quia mysterium abscondit sapientibus: sed quia reuelauit paruulis. Sicut Paulus, Rom. 6. *Gratias ago Deo, quoniam fuistis serui peccati obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis.*

II. Certe is amor Christi est in nos: vt hominum aduersitate doleat, non gaudeat. Aug. in Ps. 101. Et ossa mea sicut in frixorio frixa sunt: *Fortitudo corporis Christi frigitur: quādo ait: Quis infirmatur: & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Stupendus amor. Christus dicitur in sartagine frigi: quando nobis eueniunt mala.* *Dolet tamen de nostris afflictionibus. Quia amat.*

Similis factus sum Pelicano solitudinis. *De quo fertur, quod rostro se vulnerat: vt sanguine matris superfuso pulli reuiuiscant.* *1. Vt pelicanus viuificans.*

S. Hieron. lib. 18. in c. 66. Isa. Ad vbera portamini, & super genua blandientur vobis: quomodo sicut mater blandiatur, ita & ego consolabor vos. *Tanta est vis amoris:* Isa. 49. *Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum: vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit: ego tamen non obliuiscar tui.* Nam, *Deut.* 32. *sicut aquila protegit nidum suum, & pullos suos desiderauit, expandens alas suscepit eos.* Sic Dominus. *2. Vt mater fouens.*

Bruta quidem omnia suos amant fœtus: at aquila maxime. Ideo in editis & *3. Vt Aquila protegens.*

inaccessis nidum ponit: ne coluber accedat. Amethystem gemmam inter pullos ponit: quo omnia venena superentur. Ita Dominus arcet Satanam. Hæc strictim Aug. ibid. Imo, Ieremiam mittit ad peccatricem Ierusalem, ait Hier. l. 1. in c. 1. Ier. *iam vallante eam exercitu Babylonio: populumq́; ad pœnitentiam prouocat malens seruare conuersos, quam perdere delinquentes.* Quare, ait Aug. lib. de spiritu & anima: *Nemo de Dei misericordia diffidat: quoniam maior est eius misericordia, quam nostra miseria. Et tardius videtur ei dare veniam peccatori: quam ipsi peccatori accipere, quasi plus eum cruciet passio miseri: quā ipsum miserum compassio sui.*

Pœnitentiam in pœna expectat.

Auidius quam peccator.

Typus.

Adeo sitit miserorum salutem. Vnde Aug. in Psal. 61. Pretium meum, *honorem*, cogitauerunt repellere: cucurri in siti: *ego sitiebam eos. Moyses Caput vituli*, Exod. 32. *in ignem misit, comminuit: in aquam sparsit: bibendum populo dedit iratus. Caput vituli, corpus est impiorum: in similitudinem vituli manducantis fœnum: Hoc mittitur in tribulationes: verbo Dei comminuitur: sparsum in aquam peccati sitit Dominus. Multos bibit, sed nunquam erit sine siti.* Inde, Ioan. 4. *Sitio: Mulier da mihi bibere. Sentit illa sitientem: & bibit ille credentem. Et in cruce, sitio, ait, ipsos,* nimirum. Io. 19. sic fere Aug.

Exemplū.

Quomodo gaudeat pœna impij.

III. Verum enimuero idem miserator Dominus gaudet intuens Dei Iustitiam in peccata vindicantem: gratiasque patri agit. Ps. 57. *Lætabitur Iustus, cum viderit vindictam*: Non lætatur de malo proximi: sed de ostensa gloria Dei in perditione impiorum. Ita Regis maiestas liquet, dum absoluit insontes, sontes plectit. Aug. lib. 2. de pecc. meritis & remissione. to. 7. *Hoc in sapientiæ thesauris, in Christo absconditis, docetur & discitur: cur vnusquisque nostrum bonum opus suscipere, & implere nunc scit, nūc nescit, nunc delectatur, nunc non: Vt nouerit non suæ facultatis, sed diuini muneris esse, cum velit illos conuertere: illos pro auersione punire. Sicut in Euangelicis operarijs nemo culparit reddentem alijs placitam, alijs non placitam mercedem. Consilium tamen occultioris iustitiæ penes ipsum est.* Ita hic Abscondit sapientibus quia non reuelat, lumen subtrahens, non velamen obijciens. Sic Pharaonis cor indurasse dicitur, quia id non molle faciebat. De quo Aug. serm. 88. de Temp. *Quoties Pharaonem Dei plaga percussit: rex pœnituit. At vbi ei remissio facta, iterum in superbiam elatus se erexit. Ergo dictum: Ego indurabo cor: intelligi voluit: Ego suspendo plagas meas, permittens indurari.*

Simile.

Abscondit non reuelando.

IV. Coniungit vero vtrumque, *Abscondisti*, & *Reuelasti*: vt scias Misericordiam semper esse eius Iustitiæ coniunctam. Hebr. 12. *Quis enim filius, quem non corripit pater?* Pater est Deus. 1. Vnde, ait Orig. to. 2. Hom. 5. in cap. 1. Ezech. Sic Ægyptios fame puniuit, vt eis tamen prouideret Saluatorem Ioseph. 2. Ita, Psal. 79. *Cibabis nos pane, sed lacrymarum, & potum dabis nobis, sed in lacrymis.* 3. Ita Ezechiel, cap. 1. videt insidentem currui esse igneum pube tenus, at infra electri similem: *Nō enim*, ait, Orig. *tormenta solum habet Deus: sunt in eo etiam refrigeria. Obserua coniunctiones: spiritus, & Nebulæ: Ignis, & Luminis: Electri & splendoris: Sic tristia, iucundiorum vicinitate pensantur.* Hæc strictim Orig.

Misericordia semper cum Iustitia est.

Exemplū.

Typus.

Vide bilancem Dei: Hunc mergit, erigit illum, *vt collocet eum cum principibus populi sui.* 1. Iudas suspenditur: suo merito: Matthias substituitur, beneficio Dei gratuito. 2. Angeli cœlo proturbantur: homines eo collocantur. 3. Spiritus Domini malus exagitat Saul, 1. *Reg.* 18. & à die illa, cum spiritus Dei ab illo recedit, dirigitur in Dauid. 4. Ideo monetur Episcopus Philadelphiæ, Apoc. 3. *Tene quod habes: vt nemo accipiat coronam tuam.* Iob. 34. *Conteret multos, & stare faciet pro eis.* Sic pro

Hunc mergit illum erigit.

Iudæis Gentes substituit. Ego. Ro. 11. *Considera in eos, qui ceciderunt seueritatem, in te autem bonitatem.* Interim moneo cum S. Aug. Tract. 26. in Ioann. *Quare, & quem trahat, quem non trahat, noli velle iudicare si non vis errare.* Quia Eph. 1. *Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Sicut, Ps. 113. *Omnia, quæcunque voluit, fecit.*

At homo non iudicet.

PARS III.

A quibus ad quæ vocemur per istud Venite.

Onerum tria genera.

I. VEnire ad me omnes, &c. q. d. Ego, vt Dauid, 1. *Reg.* 22. sum dux omniũ, *qui amaro sunt animo.* Onus autem est vniuersè triplex: Vitæ humanæ: conscientiæ: Legis Mosaicæ. I. Onus Vitæ. De hoc Eccl. 40. *Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super filios Adã, à die exitus de ventre, vsque in diem sepulturæ.*

1. Vitæ onera varia.

Oneris huius Pars. 1. est Corruptibilitas humana Sap 9. *Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam.* 2. Prælatorum austeritas. Matth. 23. *Alligant enim onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere.* 3. Hominum malitia. Isa. 46. *Bestijs & iumentis onera vestra graui pondere, vsque ad lassitudinem.* 4. Mundi vanitas. Naum. 1. *Onus Niniue*, Glossa, id est, *mundi.* 5. Proximorum indigentia quæcunque, Gal. 6. *Alter alterius onera portate, &c.* Et. 2. Tim. 3. *Omnes, qui pie volunt viuere in Christo, persecutionem patientur.* Et Iob. 7. ipsa *vita hominis militia super terram*: qua haud aliud onerosius est. Denique *Cogita, quam multi luctus sub his tectis olim fuerint, nunc versentur, moxq; futuri sint*: aiebat, Solon amico consolando, qui Athenis ingenti ex arce subiectas ædes monstrabat. Quare vitæ molestiæ tam onus graue sunt, quam necessarium.

2. *Onus* conscientiæ est peccatum. Ps. 37. *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sũt super me.* Thr. 1. *Vigilauit iugum iniquitatum mearum.*

2. Conscientiæ, peccatum.

3. *Onus* Legis Mosaicæ. Act. 15. *Vt quid tentatis imponere onus, quod nec nos, nec patres nostri portare potuerunt?* Ab his oneribus auocat benignissime Dominus.

II. Ab onere vitæ auocari tanto beneficium maius est: quanto ea grauior. *Nec Mirandum*, inquit S. Hieron. Epist. ad amicum ægrotum. tom. 9. *quod sic mortalium vita populetur in mundo, in quo nemo nascitur ridens. Malorum primitias in primis lacrymis gustamus. Primam vocem, ait Salomon*, Cap. 7. *Similem omnibus emisi plorans, & similis est exitus. O angustum & anxium tempus vitæ, vbi cum initio nominatio & finis?* Vere, Eccl 30. *Melius est mors, quam vita amaræ, & requies æterna, quam languor perseuerans.*

Vita onus est flebile.

Itaque hinc auocari, gratia est. 1. *Seculum,* ait ibid. S. Hiero. *pelago comparatur: in quo rara sunt prospera, solus exitus securitatis est portus.* 2. *Sed vsque ad portum, virtutis est tolerare. Nec suam virtutem didicit, quem calamitas non excussit. Nec eum sequitur felicitas præmiorum, qui sarcinam non vult gestare armorum. Superatur animus in corpore, si discat animus sustinere.* Tum Deus te vocat; cum gratiam tolerandi subministrat.

Hinc à Deo vocamur ad mortem Simile.

2. Ad patientiam.

Item tum vocat, cum flagellat, 1. Nam bene ibid. S. Hieron. *Profecto illi sani sunt, quos morbus iactat insanus. Incolumis est, quẽ quolibet verbere corrigit Deus: qui se hominis amatorem castigando testatur.* 1. Cor. 11. *Cum iudicamur, à Domino corripimur: ne cum hoc mundo damnemur.*

3. Ad castigationem.

2. *Paterna enim flagella, exercitia sunt innoxiæ pietatis.* 3. *Nec inimicus est medicus, qui ferit, vt periculum tollat, & vulnere vulnus excludat.* Deut. 32. *Ego occidam, & viuere faciam. percutiam & sanabo.*

Simile.

Ergo sustine & abstine. Itaq; regnum teneat virtus intra corpus anxietatibus captiuatum. Eccl. 2. *Coniungere Deo, &* Sustine; *vt crescat in nouissimo vita tua.* Nam qui, Ps. 72. *in laboribus hominum non sunt, cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia. Cernis igitur medicinali flagello immeritos despici: & meritos amicabiliter castigari.* Huc vsque S. Hier.

Amor omnia vincit Sed dices cum S. Aug. tom. 10. ser. 9. in Mat. *Mirum videtur quibusdam, cum audiũt:* Venite ad me, &c. *Et considerant eos, qui iugum Domini subierunt, tantis agitari difficultatibus sæculi: vt non à laboribus ad quietem: sed à quiete ad labores vocati videantur.* 1. *Quomodo est iugum suaue, & sarcina leuis: cum illa ferre nihil sit aliud, quam pie viuere,* id est, *persecutionem pati?* 2. Tim. 3. 2. *Cur non dicit potius: Venite, qui vacatis, vt laboretis? Nam,* Matt. 20. *Vacantes conduxit in vineam.*

Respondet: *Quæ dura sunt laborantibus, ijsdem ipsis mitescunt amantibus.* 1. Ideo Paulus: Rom. 8. *Non sunt condignæ pass.* 2. *Et via etsi angusta est paucis eligentibus: facilis tamen omnibus diligentibus.* *Metusque peccati.* S. Chry. hom. 39. in c. 11. Mat. *Si iugum aut onus formidas: non eum timorem naturæ rerum, sed ignauiæ attribuas.* Dixit onus, & Leue *apposuit: ne aut tanquam laboriosa nimium fugeres: aut vt facilia contemneres. Quod si vehementer ardua tibi Virtus videtur: veniat in mentem, quanto difficilior vitiositas est: cum Dominus eos, qui in peccatis sunt laborãtes & onerati, vocauerit.*

Peccati onus per graue. III. Ab onere peccati auocari, summũ est beneficium Dei. Non onus peccatum? 1. De Israelitis Isaias c. 1. *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate?* Vbi S. Hier. to. 5. l. 1. *Grauis dicitur, vt illius recorderis,* Zach. 5. *quod, vt mulier, Iniquitas sedeat super talentum plumbi.* 2. De Ægyptijs Exod. 15. *Descenderunt in profundum, quasi lapis.* Vbi Origenes Hom. 6. to. 1. *Quare? Quia non erant tales lapides, de quibus suscitari possent filij Abrahæ, sed qui amarent profundum voluptatum. Vnde & de ipsis dicitur: Demersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Sancti autem ambulant super aquas, quia peccato non grauantur.* 3. De Iona, ait S. Hiero. tom. 5. in c. 1. Ion. *Arbitrabantur nauim solito onere prægrauari: & non intelligunt totum pondus esse fugitiui prophetæ.* *Ab eo auocamur per inspirationes.* Ab hoc onere nos auocat Deus. 1. Per inspirationem: Mal. 3. *Reuertimini ad me: & reuertar ad vos.* Iac. 4. *Appropinquate Deo: & appropinquabit vobis.* Et Ipse: Matt. 9. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sed orandus est: Psal. 79. *Domine Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus.* Ierem. 31. *Postquam enim conuertisti me, egi pœnitentiam.*

Rite rogatus ait: Isa. 44. *Reuertere ad me, quoniam redemi te.* Ab hoc enim onere, Ioan: 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater traxerit eum* inspiratione.

Per tribulationes. 2. Auocat etiam per afflictiones. 1. Psal. 82. *Imple facies eorum ignominia: & quærent te Domine.* 2. Prodigus, Luc. 15. *Quanti mercenarij in domo Patris mei abundant panibus: & ego hic fame pereo? Surgam, & ibo ad patrem meum.* 3. Quare Eccl. 5. *Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, &c.*

Per Prædicatores. 3. Auocat per prædicatores: Iere. 26. *Noli subtrahere verbum: si forte audiant: & conuertatur vnusquisque à via sua mala: & pœniteat me mali, quod cogitaui facere eis.* Et auocat alijs plus mille modis: *Currendum igitur est*, ait Aug. to. 9. Tract. 2. in Ioan. *vt deponatur hæc sarcina, quæ premit, & mergit.*

Lex V. antiquatur 1. ob inutilitatem. II. Ab onere Legis veteris auocamur per hoc *Venite*, Mat. 11. *Omnes enim prophetiæ, & lex vsq; ad Ioannẽ.* Causa. Quia, Heb. 7. *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex.* *2. Ob detrimentum.* 2. Accedit, quia Ro. 3. *Ex operibus legis non iustificatur omnis caro corã Deo.* Ro. 5. *Lex enim iram operatur. Vbi enim non est lex, nec præuaricatio. Lex autem*

tem subintrauit, vt abundaret delictum. Quia Rom.7. *Peccatum non cognoui, nisi per legẽ,* Gal.3. *Igitur lex propter transgreßiones posita est: donec veniret semen, cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris.*

Christus ab ea redemit nos. Demum vero, Gal. 3. *Christus nos redemit de maledicto Legis, factus pro nobis maledictum? Quia scriptum est, maledictus omnis, qui pendet in ligno: Vt in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Iesu: vt pollicitationem spiritus accipiamus per fidem.*

Vt simus Christi. Vnde sic infert: Rom. 7. *Itaq́, fratres mei, vt vos mortificati estis Legi, per Corpus Christi: Vt sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit: Vt fructificemus Deo.*

Redemptio est facta in Cruce. Ita nostri translatio à lege iræ ad gratiam tunc facta est: quando, Col. 2. *Nos: cũ mortui essemus in delictis & præputio carnis; conuiuificauit cum illo, donans omnia delicta: delens, quod aduersus nos erat chyrographum Decreti: & ipsum tulit de medio affigens illud Cruci: & expolians, principatus & potestates traduxit confidenter palam, triumphans illos in semetipso.* *Typus.* Id totum fuit significatum in eo, quando, Matt. 27. *Velum templi scissum est in duo, à summo vsque ad deorsum.* Hinc iam, Ro. 8. *non secundum Legem ambulamus: sed secundum spiritum,* charitatis. Nam *Hoc est mandatum nouum: Vt Diligamus.*

PARS IV.

De vocatione S. Matthiæ, & Refectione Domini.

Bina vocatio eiusdem. I. VEnite ad me oẽs. Et S. Matthiã vox hæc vitę attigit. 1. Qui Bethleemita nobiliter natus, & ab Simeone sacerdote literis bene eruditus; vocatione Domini inter duos & septuaginta discipulos fuit coaptatus. 2. Deinde ad apicem euocabatur: nam confestim, vt S. Spiritus erat datus, itum ad sortes fuit: Act. 1. *Et cecidit sors super Matthiam: & annumeratus est cum vndecim Apostolis.*

Læta Deo. Vbi innouatum fuit gaudium illud Christi: Ex quo Patri gratias agebat: *quod reuelasti ea paruulis:* vt Episcopatum Iudæ acciperet alter: vt *Apoc. 21.* muri Ierusalem suis constarent portis XII. ex gemmis totidem; in quibus duodecimam portum gemma duodecima *Amethistus* efficiebat, index idem S. Matthiæ.

Hunc, ait *Plin. lib. 37. c. 9.* ad vini rubei colorem accedere, detinere in violam cum fulgore purpureo; & ebrietati resistere: fœcundare steriles; frangereq́; venenum. *Ob fructũ.* S. Matthias variarum dono linguarum imbutus: ad purpureum martyrij fulgorem designatus: musto plenus putabatur, cum ebrietati infidelitatis viriliter resisteret; venena idololatriæ vinceret; & Ecclesiam fœcundaret.

Quale gaudium Christo hæc electio, talisque viri prædicatio extitit? Luc. 10. *Gaudete, quia nomina vestra scripta sũt in cœlis. Tunc in ipsa hora exultauit Iesus in Spiritu sancto.* Vbi Cyrillus. *Exultauit amator hominum de acquisitione plurium, per potestatem à se traditam, & operationem Spiritus sancti.* *Ob prædestinationẽ Apostolorum.*

Abraham, *Gen. 21.* cum ablactauit filium *Isaac,* id est, *risum:* fecit grande conuiuium: Ita Dominus, ablactatis à mundi vanitate discipulis, fecit grande Conuiuium misso S. Spiritu: in quo, & ex quo deinde porro ad vnum omnes respexere Dominum. *Ob eorum sequelam Christi.* Quale inter herbas, (quas omnes sol vnus recreat) Heliotropium tamen, flos solis, quaqua versus ab oriente ad occidentem sequitur solem. Ita par. Nam Eccl. 1. *& flumina, vnde exeunt, reuertuntur, vt iterum fluant.*

II. S. Matthias etsi ad Dominum, vnde exijt, reuertit; tamen hodieq; fluit ad nos. *Apostoli pro nobis orant.* Verũ est enim, quod vnus instar omnium ait: 2. Theſſ. 1. *Oramus pro nobis, vt dignetur nos vocare. Vocatione sua sancta.* Sic etiamnũ oranti. 2. Vti & Dominus vocare non desinit, *Venite ad me.* Quia, *Vult omnes homines*

Christus nos expectat. *saluos fieri.* Estq; 1. Rom. 10. *Idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum,* Quique Iac. 1. *dat omnibus affluenter, & non* *Et vocat.* *improperat.* Quocirca, *Venite*, Ier. 3. *Tu fornicata es cum amatoribus multis; veruntamen reuertere ad me, dicit Dominus, Leua oculos tuos in directum, & vide, vbi nunc prostrata sis.* Ierem. 31. *Reuertere virgo Israel, reuertere: vsquequo dissolueris filia vaga?*

1. Vt reparet fractos. I. *Ego reficiam vos*, id est: 1. Reparabo fractos: 2. Cibabo defectos: 3. Alleuiabo oneratos. 1. Reficere fractos, est Dei solius. 1. Psal. *quoniam Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* 2. Conuenientiam assignat S. Tho. p. 3. q. 3. a. 8. Quia Heb. 1. *Cum sit Imago Patris, & figura substantiæ eius*: ad cuius similitudinem homo factus est; oportuit hominem per ipsam Imaginem reparari. 3. Ipse per Baptismum nos reficit ad innocentiam primam. Ipse *Agnus qui tollit peccata*, ad resipiscentiam. Ipse, Psal. 22. *Super aquam refectionis educauit me.*

2. Vt Satiet in Eucharistia. 2. *Ego reficiam vos.* 1. in Cœnaculo grandi strato Eucharistico. August. *Cibus sum grandium: cresce, & manducabis me.* Prædixit Isai. 25. *Faciet Dominus omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ: conuiuium pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.* Psalm. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me.*

Inque beatitudine. 2. In cœnaculo cœlesti: Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum; vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Refectio hic ineffabilis est. Quia 1. Cor. 2. *Nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus ijs, qui* *Vtriusque appetens sponsa est.* *diligunt illum.* Merito Sponsa, Cant. 1. *Indica mihi, vt pascas?* Hebræi quidam legunt: *quomodo pascas.* Non Isa. 29. *Sicut somniat esuriens, & comedit; cum autem expergefactus fuerit, vacua est anima eius. Sic erit multitudo omnium Gentium: quæ famem patientur vt canes.* Sed Agnus Dei est noster cibus.

Infelices, quos per visum aspexit S. Bernardus. Primus arenam vorabat. Secundus aerem: tertius fumum fornacis: quartus fauillas sorbebat; quintus scintillas, sextus carnes proprias rodebat. *Forma vani.*

3. *Ego reficiam vos* oneratos, tentatos, &c. refocillabo, viresq; dabo. 1. Paulus Philemoni: *Refice viscera mea in Christo*, fideles conforta. Isa. 28. *Hæc est requies mea, reficite lassum & hoc est meum refrigerium:* consolamini, & supportate inficem. 2. Reficit; cum 1. Cor. 10. *Non patitur vos tentari supra id, quod potestis, sed facit etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.* *3. Vt consoletur nos & confortet.*

Hinc 2. Cor. 4. *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur*, id est depauperamur: *sed non destituimur: tribulationem patimur, sed non derelinquimur: humiliamur, sed non confundimur: tanquam despecti, sed nō perimus. Semper mortificationē Iesu Christi in corpore nostro circumferentes: Vt & vita Iesu manifestetur in cordibus nostris.* *In aduersis felices.*

Sicut lux lampadum, in manibus militum Gedeonis, *Iud.* 7. fractis lagenis manifestabatur ad terrorem hostium, & certam de eis victoriam. Sic, qui, 2. Cor. 4. *portamus thesaurum* gratiæ confortantis *in vasis fictilibus*, dum concutimur, vincimus cum gloria: dum laboramus, reficimur. Ps. 127. *Labores manuum tuarum manducabis: beatus es, & bene tibi erit.* Vbi Aug. ait. *Modo labores habemus, postea fructus erit.* *Fortes, & victoriosi.*

Interim in labore Rom. 12. *Spe gaudentes* sumus. 2. Cor. 6. *Quasi tristes: semper autem gaudentes.* Ita, Act. 5. *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati:* Sic Andreas crucem exultans consalutabat: Matthias gestiens sese lapidantibus exponebat. Quare *gustate & videte, quoniam suauis est Dominus* reficiens laborantes & oneratos. *Spe bona pleni.*

PARS

PARS V.

De Iugo & sorte S. Matthiæ.

Portat iugum Christi Præceptorũ eius, & Crucis.

I. TOllite *iugum meum super vos?* quocunque sensu vocem Iugi acceperis: omne in S. Mathiam quadrat. Nam iugum bonum suscepit; malum vel excussit, vel pertulit. Est enim iugum præceptorum Dei, & Crucis Christi. Thre. 3. *Bonum est Viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua.* Sic istud præceptorum Dei tulit S. Matthias, à Simeone sacerdote eruditus. Sic & iugum Crucis, ab articulo suæ vocationis.

A iugo 1. Legis. 2. Et Peccati orig. liberatur.

1. Duxerat diu, *Luc.* 4. iuga boum quinque, id est, Pentateuchum Legis obseruarat. 2. Etiam subierat Eccl. 40. *iugum graue super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vtque in diem sepulturæ, in matrem omnium*, hoc est, iugum peccati originalis, & consecutæ id miseriæ humanæ, 3. Iugum quoque: Assur, *Isai.* 1. id est, peccatorum forte perpessus fuerat: Verum ab his omnibus liberauit eum Dominus: imposito ipsi suo iugo vnico suaui. Adeo omne iugum aliud, Isa. 10. *computrescit à facie olei*, id est misericordia Christi: vt ibidem S. Hier. exponit.

In Vocatione sua ad Discipulatum.

Ad faciem olei vero vnus ex primis venit S. Matthias: S. Petro teste: qui ait, Act. 1. *Oportet ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos Dominus, incipiens à baptismate Ioannis, vsque in diem, quo assumptus est à nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis.*

Subit iugum Apostolatus.

II. Postquam autem, oratione communiter facta, sortibusque datis, *cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis*: iam tum, Virtute indutus ex alto, in agrum Domini strenuus, velut bos arator, inuasit; ipseque sub iugo alios item suauissime subiugauit Christo. Illa sunt iuga boum quingenta, quæ Iob, *cap.* 1. habebat: id est, ait *S. Gregor. lib.* 1. *Moral. c* 16. sunt laborãtes sub iugo Christi Apostoli atq; discipuli. Et vero sic laborarunt vt illa quingenta duplicarentur Iobo Christo, fierentq; ei mille iuga, *Iob.* 42. id est, ait *Gregor. lib.* 1. *Moral. c.* 19. innumeri Fideles. Atq; illius iugi suauissimi amore dein porro iugum illud terrificum Babylonis. *Isa.* 47. hoc est, ait *ibi Glossa*, sæuæ persecutionis iugum adire non exhorruit. Quod tamen sic adiit, non vt subiugatus ab eo vinceretur, sed vt victor idipsum gloriose triumpharet. Nimirum vaccis fœtis, iniugibus, arca Domini imponitur reducenda. 1. *Reg.* 6. Tales erant Apostoli fœcundi à felicissimis fœtibus: & iniuges, siue ab omni iugo Peccati, ac diaboli Nabuchodonosoris, *Ierem.* 27. immunes, portabant Christum coram Gentibus, portabant Ecclesiam, reducentes militantem ad triumphantem. Denique S. Matthias Martyr factus est, qualis *Num.* 19. vacca iniugis describitur. Vbi sic Dominus. *Ista est religio Victimæ, quam constituit Dominus, Adducant ad te vaccam rufam* ex desiderio patiendi pro Christo, *ætatis integræ*, animam spiritus heroici: *in qua nulla sit macula* peccati, *nec portauerit iugum* dæmonis; *tradetisq; eam Eleazaro sacerdoti qui eductã extra castra immolabit in conspectu omnium: comburetq; eam cunctis videntibus, tam pelle & carnibus eius, quam sanguine & fimo flammæ traditis.*

Et subiugat multos.

Subit iugũ persecutionis.

Iniugis tamen est sub cunctis iugis.

Denique triũphat martyrio.

Sors Matthia ignea.

III. *Tollite iugum meum*: Hoc erat *Sors*, quæ *cecidit super Matthiam*. Et vero præclarissima sors illa: teste vel ipso fulgore diuino cum caderet sors ipsi. Nam *S. Dionysius* ait, sortem fuisse lucem, quæ de cœlo super Matthiam descendit. Cum quo sentit *S. Augustin. sermone* 2. *in Ps.* 30. *& Orig. hom.* 33. *in Iosue, & in cap.* 12. *Leuit.* Nec absimilis ea sors erat orationi S. Petri: Actor. 1. *Tu Domine qui corda nosti omnium, ostende,*

ostende: quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius.

Et victimalis erat. Et sic *Ostendit*, vt simul eum victimale iugum præmonstraret subeundum. Sicut, ait *Augustin. ibid.* descendit de cœlo ignis super sacrificium Abel. *Gen.* 4. Et 4. *Reg.* 10. super Heliæ bouem immolatum. Parem namque sortitus exitum est S. Matthias, igne magis suæ Charitatis consumtus, quam saxis obrutus lapidantium.

Sortes duplices. 1. Bonorũ in prædestinatione. Sed vt iugum est bonum aliud, aliud malum: ita sortes in Scriptura dispares; bonæ, & malæ. De bona bonorum gloriatur Paulus, Col. 1. *Qui dignos nos fecit in partem Sortis sanctorum.*

2. In conuersione. 2. In hanc sortem vt duceret idẽ Gentes, se vocatũ ait: Act. 26. *Vt conuertantur à tenebris ad lucem: & de potestate Sathanæ ad Deum: vt accipiant remissionem peccatorum: & Sortẽ inter Sanctos per Fidẽ, quæ est in me.*

3. In Beatificatione. 3. De ea item gloriatur Psaltes, Psal. 15. *Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est mihi.* Funes erant sortes: Nam Psal. 77. *Sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis.*

2. Malorũ sortes. 1. In reprobatione. De malorum sorte mala, Eccles. 6. *Animam nequam disperdet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in sortem impiorum.*

2. In conuersatione. 2. Impij aiunt, Prou. 1. *Sortem mitte nobiscum.* Infelix sors? quia vana, momentanea. Sap. 2. *Venite ergo fruamur bonis, quæ sunt. &c. quoniam hæc est pars nostra, & hæc est sors nostra.*

3. In damnatione. 3. At quo euentu. Ierem. 13. *Disséminabo eos, quasi stipulam, quæ vento raptatur in deserto Hæc sors tua, parsq; mensuræ tuæ à me, dicit Dominus: quia oblita es mei, & confisa es in mendacio.*

Sors bona à solo Deo est. IV. Iam vero hoc etiam attende: sicut, Prou. 16. *Sortes mittuntur in sinum: sed à Domino temperantur:* Ita Dei gratia datur, cui vult prædestinator Deus. Sic, Roman. 9. *Iacob dilexit, Esau autem odio habuit.* Matthiam elegit; reprobauit Iudam: hunc demerito suo: illum ex mera gratia Psalm. 17. *Saluum me fecit, quoniam voluit me.* Nimirum, *Ita Pater, quoniam hic fecit placitum ante te.* Matt. 11.

Eph. 1. *In quo etiam Nos sorte,* id est, gratia *vocati sumus, prædestinati secundum propositũ eius, qui operatur omnia secundũ consilium volũtatis suæ.* Eph. 2. *Gratia enim saluati estis per fidem; & hoc non ex vobis: Donum enim Dei est: nõ ex operibus, vt ne quis glorietur.* *In hanc vocamur.*

Aug. in illud Ioan. 19. *Super Vestẽ meam miserunt sortem,* ait: *Vestis Christi gratia est, quæ sorte datur: quia Deus eam concedit, cui vult.* Quod figuratur *Leu.* 16. Vbi iubetur; vt duo hirci adducantur coram Domino: & mittentes sortem super vtrumque, cui sors euenit, is offerebatur Deo; non quem ipsi mallent. Vbi Orig. homil. 9. ait immolatum significare sortem electorum: emissarium vero libere dimissum filios *Beliat*, id est, *absque iugo* Dei. Hæc *Osorius* ex nostro *Ildelph. Giron. conc.* 1. *in hoc festum:* vt pleraque alubi cætera. *Ea est vt vestes Christi.*

Quod si nos sorti prædestinationis nostræ non strenue cooperamur; iuste irascitur Deus. Sicut Ioadi Elisæus: cui dixit: 4. Reg. 13. *Affer arcum & sagittas: pone manum tuam super arcum:* & *superposuit Elisæus manus suas manibus Regis.* Et cum tres sagittas emisisset, ait: *Ter percuties Syriam; & si plures sagittas emisisses, pluries percussisses.* Et indignabatur, quod non pluries. Ita Manus Domini cum sit nobiscum in cooperatione, iuste irascitur, si instantius operemur, quicquid manus nostræ possunt. S. Matthias sane ita sortem vocationis suæ expleuit, vt nihil vel Deo reliquũ fecerit, quod desideraret. Similis in Ecclesia lapidi Abeston, de quo Plin. l. 37. c. 10. Albert. Mag. & Isid. l. 16. *Sorti Dei cooperandum est.* *In feruore charitatis: vt S. Matth.*

Arcadiæ tellus lapidem producit Abeston:
Ferreus huic color est: naturæ mira potestas:

Nam

Nam semel accensus conceptos detinet ignes,
Extinguique nequit, pellucens perpete flāma.

Vnde ἄσβεστος, inextinguibilis dictus est. Talis S.Matthias; semel accensus ab alto, non potuit separari à Charitate Christi q.d.Rom. 8. *Certus sum, quod nec instantia, neque futura; neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.*

PARS VI.

De periodo Apostolatus S. Matthiæ.

I. HAnc termino intra Principiū ingressus; Medium progressus; Finem egressus sui. De ingressu Apostolatus sui Lucas Act.1.tria. Eligentes, Electum, & Eligendi modum exponit. Eligentes erant Collegium XI. Apostolorū, cæterorumque tum fidelium, fere CXX. capitum. *Petrus* vero *in medio fratum exurgens* commemorabat de apostasia Iudæ. 2. de necessitate subrogādi alterum. 3. De sortitione inter duos propositos. Defectio Iudæ, & suffectio Matthiæ renouauit veterem Luciferianæ ruinæ fortunam. quādo Deus, Luc.1. *Deposuit Potentes de sede* cœlesti, *& exaltauit humiles* de terra homines, Vnde sic de improbis colligit S. Petrus in 2.ca.2. *Si Deus Angelis peccantibus non pepercit; sed rudentib. inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos: &c. Hi velut irrationabilia pecora, in corruptione sua peribunt, percipientes mercedem iniustitiæ.* Par enim sors est vtriusque peccatoris cuiusque & Iudæ. Nam & ille dux est ligantiū Iesum, cum tamen sit cōnumeratus cum Fidelib. 2. Possidet agrum sanguinis & iniquitatis; 3. Suspendit se ex fragili creaturarum arundine: Sicut Achitophel, 2. *Reg.* 17. consilium dans contra Dauid, id est, Christum. 4. Crepat, & effundit viscera, vires & vitam in amore sæcularium. 5. Fit notum omnibus, aut hic, aut in iudicio. 6. Episcopatum eius accipit alter,

Iudæ casus est Matthiæ exaltatio.

Similiter & peccatoris. &c.

Matthias, id est, *donatus* seu *paruulus Domino.* Quare Apoc.3. *Tene, quod habes,* gratiæ, *vt nemo accipiat coronam tuam*; quæ est ex merito gratiæ, nam quæ est ex prædestinatione, perdi non potest. D.*Th.p.*1.*q.* 23. *a.*6.*ad* 1. Itaque 2, Thess.2. *qui tenet, teneat, donec de medio fiat.* Etenim Iob.34. *Conteret multos & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.* Id quod Angelis, quodque Christianis è gratia lapsis euenit; contingit quoque indignitate positis. De quo Ps.82. *Deus meus pone illos vt rotam,* vt similiter alius alium extrudat; *& sicut stipulam ante faciem venti.* En quanti sit grauitas honorum mundi; vt stipula. Olim fugiebantur Episcopatus: 1. Vt opus esset suadere, quod, *qui Episcopatum desiderat, bonū opus desiderat,* cogere electos oportuit, vt impositos adirent honores, 2. S.Aug.li.1. de vita & morib. Clericorum: de se ait: *Quod esse potui, esse nolui, nec tamen quæsiui esse, quod sum.* Ps. 83. *Elegi enim in domo Dei abiectus esse magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Adeo timebam Episcopatum, vt, quoniam cœperat esse iam alicuius momenti inter seruos Dei fama mea, in quo loco sciebam non esse Episcopatum, non illum accederem, Cauebam autem hoc, & agebam, quantum poteram, vt in loco saluarer humili & non in alto periclitarer. Sed Domino seruus contradicere non debet, cui placuit, mihi dicere; Ascende superius.* Luc.14.

Ergo attende tibi.

Ne ex alto deponeris.

Episcopatus fuga.

II. Eligentium Caput Petrus, à Deo instinctus, conditione Apostoli eligēdi sic proponit. Act.1. *Oportet ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore.* &c. Similiter in electione Diaconorum: Act. 6. *Considerate fratres, viros ex vobis boni testimonij septem plenos spiritu & sapientia, quos constituamus.* Ita D. Iethro Moysi, Exo.18. *Prouide de omni plebe viros potentes, & timentes Deum in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam.*

Electus esse debet 1. Vir. Nunc eligendi conditiones aduerte. Virtutesque Apostolicas. I. *Ex viris:* Vir sit robore corporis & animi ad orbem peragrandum. Nam fœmineum sexum pudor abstinet à publico ; infirmitas ab labore tanto atque periculo.

2. Non puer. *II. Ex his viris:* non pueris alijs, aut adolescentulis ; quibus prudentia raris inest ; nec par est , tam adultam sponsam dari minorenni: Ne impleatur Istud. Isa. 3. *Dabo pueros Principes eorum , effœminati dominabuntur eis,* Eccl. 10. *Væ tibi terra, cuius Rex puer est.* Electi sane peccata recidunt in caput eligentis; nec sola; sed tradunt simul in vtrumque errata subditorum. Adeo raro, peccans Episcopus peccat solus: adeoque rarius , peccatum populi non etiã non fit Episcopi. Quo sanctius hoc monitum est Pauli, 1. Tim. 5. *Manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Quem in locum *S. Chrys. hom. 3. Act. t. 3.* paucos saluari Episc. putat.

3. Integer vitæ & doctrina. 4. Patriota. III. *Ex his* minime suspectis de hæresi, ambitione, vita. &c. IV. *Ex his viris:* huius nationis nostræ, non exteræ. Talis enim si in quoquo haberi loco queat extero præferri potest, cæteris paribus: quod esse gratior, & fidelior soleat. Hinc sub S. Gregorio natæ sunt Commendæ Episcopatuum extero factæ, dum internus haberi posset idoneus.

5. Charitate pollens. *V. Qui nobiscum sunt congregati,* in vinculo Charitatis. Hæc necessaria est. Ideo Dominus, Ioann. vlt. *Simon Ioannis diligis me? Pasce oues meas: & agnos.*

6. Et Scientia. *VI. In omni tempore.* Vt Scientia adsit vtriusque Testamenti electo : & non sit *neophytus.* Periculose enim ab extremo laici ad extremum Ecclesiastici fit transitus. Idque cautum est, 1. Tim. 3. *Ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli.* Sit ex catechumeno factus Episcopus S. Amb. hoc rarum est: quia rari sunt Amb.

VII. Testem resurrectionis fieri nobiscum. Iuxta Vocem Domini Actor. 1. *Eritis mihi testes.* Et Ioan. 15. *Vos testimonium perhibebitis; quia ab initio mecum estis.* Quæ quidẽ conditiones tametsi in Electo S. Matthia abunde fuerint, & eximiæ, nullam tamen Lucas ipsi laudem apponit, sicut Iosepho Iusto: quod sua ipsum electio prædicaret: Iosephum vero ne sua præteritio insimulare culpæ videretur, laudauit. *7. Testis fidelibus. 8. Matthias cur illaudatus sit.*

Electio regitur oratione. III. Electionis denique modus hic erat. 1. Orabant: vt Dominus ipse, *Luc. 6.* Apostolos electurus pernoctauit in oratione. Item Saulus & Barnabas *Actor.* 13. Apostoli creati sunt præmissis orationibus & ieiunijs. Sic fieri decreuit *Concil. Trident. sess. 24. cap. 1.* Sic Elias, 3. *Reg.* 18. pro igne sacrificij orauit; & impetrauit. Atque ita vnctio spiritus docet intus. 2. *Cor.* 1. quæ oratione impetratur. Deinde *Derunt sortes eis* : Vt affectus abessent ; ac studia; humanique erroris metus. Et vt Galat. 1. *non ab hominibus, neque per hominem; sed per Iesum Christum fieret Apostolus.* *Sortes.*

At quales Sortes? 1. Proprie ad litteram intelligit S. Chrysost. Homil. 3. in Acta. *Si enim, ait, illic, vbi nec erat deprecatio, nec viri probi; tamen valuit sors; eo quod recto animo fieret super Iona : multo magis hic.* Ita sentit D. Thomas & Beda. &c. *Sors diuinatoria*, de faciundis, est illicita; quia est vel superstitiosa, vel impia, vel fortuita, *At diuisoria,* de rebus diuidundis licet, sæpeque necessaria est. Quia Prouerbior. 18. *Contradictiones comprimit sors; & inter potentes quoque dijudicat.* Et hæc, licet bona; à malo tamen discordiæ oritur: sicut & iuramentum. Præstaret igitur maiorem diuidere ; minorem eligere: vt fecit Abraham cum Loth. *Gen.* 13. Et Sortes in electione Ecclesiastica perpetuum damnauit Honorius III. *tit de Sort. cap. vltim.* Iudæis tamen multus sortium vsus erat : Vt *Num.* 33. in *Sors duplex. Vetita. Licita. Iudæis frequens.*

diuisione

diuisione terræ promissæ: In ministerio Sacerdotum & ianitorum. 1.*Par.*24. in electione Saulis, 1.*Regum* 7. Item, *Iof.*10. Acham; Ionathas quoque 1.*Reg.*14. & Ionas, *cap.*1. sorte ad mortem sunt deprehensi. Eæ sortes, Prouerb.16. *mittebantur in sinum, sed à Domino temperabantur:* vel vt Hebræi legunt: *exibat illarum iudicium.* 2. Metaphorice, *Sortes* quidam exponunt. Vt sortes dare sit declarare ex Deo occulte inspirante: vt in creato Saule & Sacerdotibus factum. Ita Luc.1. *Zacharias sorte exijt, vt* poneret incensum. Sic, *Isa.*34. Idumæa brutis fuit sorte data in vastationẽ.

Sors est vel inspiratio diuina.

Alij nolunt Sortes dare, esse petere signum sensibile à Deo. Ita *Num.*17. Aaron factus est sacerdos signo florentis virgæ. ita Ioseph factus est Deiparæ sponsus: S. Fabianus columba in caput eius insidente fit Papa: Ambrosius episcopus. &c. Ita igne de cœlo patuit, *Gen.*4. Abeli sacrificium placere Deo: Item. *Iudic.*13. Manuæ; item Eliæ 3.*Reg.*18.

Vel apparitio aliqua.

Hi tres sensus sortis Dei assistentiam habebant: primus, Deo sortes temperante: alter, Deo cor inspirante: tertius, Deo sensibiliter ostendente. Et hæc de S. Mathiæ ingressu in Apostolatum. Petro de eiusdem progressu, Egressuque loquitur Historia vitæ & passionis illius.

IN FESTO S. IOSEPHI NVTRICII IESV CHRISTI.

Cum esset desponsata Mater Iesu Maria Ioseph. Matt.1.

IOseph, *Gen.* 40. celebratur tum à Castitate, tum à Fide Domino præstita somniorum interpres. Celebrior Ioseph Mariæ custos, Angelorum dignus alloquio. Nos itaque

I. *Quod sua cuique sit gratiæ sufficientia.*
II. *Iosephi gratia ex eo, quod sponsus Mariæ.*
III. *Item quod Pater Christi nutricius fuerit.*
IV. *Varia de S. Iosepho.*

PARS I.

Quod sua cuique sit sufficientia gratiæ.

I. SVfficientem cunctis, ad quodcunq; munus à se vocatis, dat gratiã Deus: 2.Cor.2. *qui idoneos nos fecit ministros Noui Test.* per, Ro.8. *primitias spiritus quem accepimus.* 1. Exod.3. *Quis ego sum, vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Israel de Ægypto?* Cuius Deus: *Ego ero tecum* Exod.6. *En, incircumcisus labijs ego sum, quomodo audiet me Pharao?* Cui Dominus: *Ecce constitui te Deum Pharaonis* 2. Ieremias cap.1. *A, a, a, Domine Deus, ego nescio loqui; quia puer ego sum.* Et Dominus: *Ne timeas à facie eorum, quia tecum ego sum. Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt euellas. &c.* Et rursus: *Ne formides: Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æneum. &c.*

Ita est, vt Philosophorum fert axioma. *Qui dat esse, dat & quæ consequuntur ad esse.* Id si in natura: magis in gratia: quia vtriusque. Autor idem: & in gratiam tanto propensior, quo hæc natura superior.

Ita dedit & Iosepho gratiam parem suæ vocationi: quæ quanta, esse sponsum Matris Dei, Nutricium Christi? Dixerit: *Quis ego sum, &c.*

PARS II.

Gratia Iosephi ex eo, quod sponsus esset, Deiparæ.

I. PSalm 67. *Mirabilis Deus, in Sanctis suis:* at in Iosepho hoc mirabilior, quo ipsius singularior desponsatio: cui paria

quoque gratiarum dona haud dubie collata fuere. 1. Si enim Eccles. 26. *Mulieris bonæ beatus vir:* & Eccl. 25. *Beatus qui habitat cum muliere sensata:* quæ aut bonitate, aut sapientia præ Deipara extitit. *Nec primam similem visa est; nec habere secundam.* 2. Si Eph. 5. *Vir caput mulieris:* iam vel ipsa Virgo Mater debitum marito suo detulerit honorem: Hocque amplius, quod Angeli etiam ei, vt capiti, fugam in Ægyptum, indeque reditum denunciarint. 3. Exod. 25. *Duos Cherubim aureos, & productiles facies ex vtraque parte Oraculi, respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium.* Christus est, Rom. 3. *quem proposuit Deus Propitiatorem per fidem in sanguine ipsius.* Virgo hinc & hinc Ioseph Cherubini sunt ardentissimi: vtriusque vox, Cant. 7. *Ego Dilecto meo, & ad me conuersio eius.*

Cherubinus est.

II. Cherubinus est Ioseph inter viros tantus, quanta B. V. M. inter mulieres benedicta; quod Mater sit Christi: is quod Pater sit eiusdē. Pares ambo natalibus regijs, similes & donis spiritalibus fuerint.

Ab vtero sanctificatus.

Hoc potissimum nixus fundamento *Gerson* docuit; quem & sequuntur plures; S. Iosephum, ceu Ieremiam, ab vtero matris sanctificatum fuisse, inque gratia confirmatum; vt vel isto aliquando similior foret Deiparæ sponsus. Sane *S. Aug.* & *Rupertus* Abbas aiunt, nunquam eum mortale delictum commisisse. In quo superior Apostolis, proximus fuit Deiparæ.

Nec peccauit m.

Virgo perpetuus

S. Hieronymus est autor, eum perpetuā conseruasse Virginitatem. Sunt, qui die Ascensionis eum cum anima & corpore surrexisse, cœlosque petisse dicant. Hoc constat quod *Ioseph, cum esset IVSTVS, &c.*

Similis fuit Mariæ.

Magnus S. Elisabethæ honor, quod visitata semel ab S. Maria: Magnus S. Ioanni Euang. quod ipsi Dei commendata parens: maior ab vtroque S. Ioseph. Si verum illud coniugum: *Gen. 2. Faciamus adiutorium SIMILE sibi:* Scilicet vt in morum animorumque similitudine charitas cōiugalis solidius constet: plane negandum non est, permagnam inter hocce par Coniugum similitudinem voluisse DEVM, & fuisse. Quin Ipsa suum quasi imperfectum aperit: *Nigra sum: At Dilectus meus* Ioseph *candidus & rubicundus electus è millibus.* Sicque ipsa eum prædicat: cum tamen defectus vxoris potius sint excusandi, quam mariti.

Seruus illius.

Abrahæ seruus, *Gen.* 24, donis varijs donata Rebecca, iniquum censebat eius parentes ac fratres indonatos relinqui: DEVS hanc Rebeccam despondens, Iosephum non magnis donasset? Vel hoc donum quantum: deligi in seruum Deiparæ? 1. *Reg.* 25. Beatam se Abigail censuit seruire Dauidi: *Ecce*, ait, *Famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum Domini mei.* Ad hanc autem B. V. M. Matrem Domini ita omnes Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli respectarunt, vt serui eius minimi. Quanto ipsi præ cunctis interior suus fuerit Iosephus?

PARS III.

Varia de S. Iosepho.

Causæ desponsationis.

I. CVr autem Deipara ei nupserit, dantur causæ. 1. Ne Filius notus crederetur. 2. Vt nutritium haberet. 3. Vt eius incarnatio diabolum lateret. Hanc S. Patres assignant ex S. Ignatio.

Deinde quoad Deiparam. 1. Ne innupta pariens notam incurreret ac pœnam, iuxta *Deut.* 22. Lapidationis. Sic *Amb.* 2. Vt haberet adiutorem, ducemque peregrinationis. Sic Hier. in Matth 3. Vt ex Iosephi stirpe etiam de Deiparæ constaret progenie.

Demum quoad nos: 1. Ambr. in Luc.

Vir-

Virginitatis Marianæ *locupletior testis maritus adhibetur, qui posset & delere iniuriam, & vindicare opprobrium ; si non agnoscerent sacramentum.* 2. Ob mysterium: A virgine nupta ortum peccatum: à nupta orirerur remedium. 3. Vt ita sanctitas Matrimonij innotesceret contra venturos Manichęos.

Ætas eius quæ. II. Neque decrepita ætas sat recte Iosepho tribuitur, ad fidiorem Virginis custodiam: cum etiam senibus insit salacitas: & iuuenibus multis eximia castitas. Neque sat consultum Virginis honori per senem; cuius impotentia suspicionem de grauida aperuisset. Hinc similior vero sententia, quæ quadragenarium asserit sponsum, in Euangelio semper *Virum*, non *Senem*, appellari solitum. Itaque infirma & obscura mundi elegit Deus, vt confundat fortia: Sicut Zacharias, cap. 1. *Vidi, ecce, quatuor cornua,* quæ quatuor regna orbis ventilarent; aiebat Angelus: qui mœsto mox *ostendit quatuor fabros, vt deiiciant cornua gentium*: S. Ioseph Faber, fit sponsus, vt obturet ora maledica, &c. B. V. Prou. 31. *facta est quasi Nauis institoris, de longe portans panem* cœli: Eius nauarchus Ioseph.

Quandiu vixerit. III S. Augustinus putat eum triginta annis cum B. V. superuixisse, inq; monte Garusim adorasse resurgentem: sic completum Iosephi somnium, *Gen.* 37. quod Sol & Luna, Ioseph, Maria & Apostoli Christum adorarint. Rectius tamen plures sentiunt, eum sub initium prędicationis Christi, diem obiisse.

PARS IV.

De gratia Iosephi ex eo, quod Pater esset.

Maior est Adam. I. LVc. 2. *Ego & PATER Tuus dolentes.* Magna reuerētia & dignitas Patris Christi. 1. Adam creatis cunctis nomina indidit: Ioseph Christo: Luc. 2. *Vocabis Nomen eius IESVM.* 2. Laus est & gloria Deo. Psal. 146. *Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis Nomina vocat.* Ergo & Iosepho; qui Nomen Deo imposuit. 3. Ipse IESVS eum obedienter honorauit: quia Luc. 2. *Erat subditus eis.* 4. Pharao Iosephum, Gen. 41. *Fecit ascendere super currum suum, clamante præcone, vt omnes coram eo genuflecterent*, vt conseruatori, &c. Iustius is honor debetur nostro Iosepho, nutricio *Panis qui de cœlo descendit*, Ioan. 6. Is omnino est, Matth. 25. *Fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam* Matrem & Filium. Genes. 41. *Nunquid sapientiorem, & consimilem tui inuenire potero?* Quare *Tu eris super domum meam; & ad oris tui imperium cunctus populus obedient.* Qui enim Deiparam ac IESVM subditos fecit Iosepho; quomodo non simul subiecit ei vniuersos eisdem subditos? *Fidelior Iosepho & dignior.*

Maior Dauide, II. Dauidi Deus, 2. Reg. 7. *Fecit nomen grande, iuxta nomen Magnorum, qui sunt in terra:* Maius Iosepho, quanto IESVS & Maria maiores. 2. Esto sint Claues regni cœlorum commissæ Petro: At Iosepho Rex ipse cœlorum cum Regina. *S. Petro,* 3. Steterit ad iussum Iosue, *cap.* 10. Sol: ad Iosephi iussum Sol & Luna, IESVS & Maria; idq; semper. *Iosua.* 4. Apostoli acceperint Spiritum Sanctum, & scientiæ plenitudinem: His maius accepit Ioseph, & citius. Ps. 20. *Præuenisti eum Domine in benedictionibus dulcedinis* *Apostolis.* 5. Et maioribus, quam domus Obed-Edom, 2. Reg. 6. *Cui benedixit Dominus, & omnem domum eius*, ob Arcam receptam. *Benedictior Obededom.* 6. Non plus splendoris Ioseph hauserit ab IESV & Maria tot per annos; quam *Exod.* 24. Moyses à facie Angeli per dies quadraginta in Sina? Quid, quod & Tutor fuerit Domini, melius ac sanctius, quam M. Lepidus Ptolomæi Regis Ægypti, de quo *Val. Max. l.* 4. *c.* 4. Ioseph & Maria fuerunt illa candida lilia, inter quæ pascebatur Dilectus noster, quo sanctius honorandi, &c. *Clarior Moyse.*

IN FESTO S. IOSEPH SPONSI MARIÆ.

Suppleuit Enucleator.

Cum esset desponsata Mater eius Maria cum Ioseph. Matth.1.

MIssus Abrahæ seruus, *Genes.*24. ad quærendam filio Isaac sponsam, cum Rebeccam illi Deus præparatam obtulisset; huic ingentia donabat munera; simul mater & fratres eiusdem dona ampla ferebant. Ita, facta desponsatione Dei cum Humanitate in vtero S.Mariæ, per Angelum paranymphum; continuo sponsa Humanitas; eiusq; Mater Maria, ac frater seu cognatus sponsus Ioseph donis ingentibus sunt donati.

Super quo nos

I. *De coniugali virginitate.*
II. *De Iosephi desponsatione historica relatio.*
III. *Quantum id Iosepho erat*, Virum Mariæ *fuisse.*
IV. *Quantus eiusdem honor, dici* Patrem Christi.
V. *De eo, quod Ioseph esset* Vir iustus.
VI. *De profectu Iosephi ex comitatu Christi.*
VII. *De Iosephina cogitatione dimittendi Virginem.*

PARS I.

De coniugali virginitate.

1. CVm *esset desponsata.* Fateor victus: Honor, amorq; Diuæ sponsæ mihi adeo imperat; vt ne Sponsi honorem prætercam silentio: forte nonnullis exemplo futurus idem, ac imitationi. Noui exempli primus autor, post Deum, est Sancti Ioseph: Exemplum virginei Matrimonij cœpti & obseruati. 1. August. lib.2. de conf. Euang. c.1. *Exemplo Virginis & Iosephi insinuatur fidelibus coniugatis, etiam seruata pari consensu continentia, posse permanere, vocariq; coniugium, non commixto corporis sexu.* 2. Idem lib. 1. de nupt. & concup. c.12. *Cur non coniuges maneant, qui ex consensu, concumbere desinunt: si manserunt coniuges Ioseph & Maria, quia concumbere nec cœperunt?* Rationem reddit S. Ambrosius lib. Virgin. c.6. *Cum enim initiatur coniugium, tunc coniugij nomen adsciscitur. Non enim defloratio Virginitatis facit coniugium, sed pactio coniugalis. Cum iungitur puella, coniugium est: non cum virili admixtione cognoscitur.* Idem huius in exemplum affert Iosephum & Mariam, Epist. 79. *Testis est*, inquit, *Christus, materni pudoris Assertor: quod desponsata fuerit tantummodo viro Ioseph, nulla tamen coniugalis coitus consuetudine, thori iura cognouerit.* Veritatem facti confirmat testimonio S. Augustinus lib. 1. de nupt. & concup. cap.11. *Non* inquit, *fallaciter dictum est ab Angelo ad Ioseph: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Coniux vocatur ex prima fide desponsationis, quam concubitu nec cognouerat, nec fuerat cogniturus Nec perierat, nec mendax manserat coniugis appellatio, vbi nec fuerat, nec futura erat carnis commixtio, &c.* Idem ibidem: *Omne nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus Christi: Proles, Fides, Sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum Dominum Iesum: Fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum diuortium.* At voce Sacramenti late accepta. Theologia id vocat *matrimonium ratum*, etsi non *consummatum*: estq; verissimum. Rationes liquent supra. De quo ego sic censeo. Cum esse castitas sine virgi-

Virginei matrimonium.

Defenditur ratione.

Et testimonio.

Iterumq; ratione.

Id excellentius est virginitate.

virginitate possit; non tamen hæc sine illa: hanc virginitatem castitati longissimæ antecellere necesse est. Est tamen Virginitas coniugalis, quæ solitariæ Virginitati spatiis antestat altioribus, reor, quam ipsa castitatem virginitas antecedat. Quid? 1. In mediis flammis nihil vstulari; quin etiam irrorari; ceu in camino Babylonico tres pueri, *Dan.* 3. hoc vero miraculum est. Qualia & ista; 2. Ferrum aquis innatare, 4. *Reg.* 6. 3. Ex aqua, 2. *Machab.* 1. gliscere flammam. 4. Vellus Gedeonæum, *Iud.* 6. in rore medio non irrorari. 5. Vndis; *Matth.* 14. inambulare, nec mergi tamen, aut humectari. 6. Aridam, *Num.* 17. efflorescere virgam Aaronis. Qualia denique ista apud Isaiam, cap. 11. *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit: vitulus, & leo, & ouis simul morabuntur: & puer paruulus minabit eos. Vitulus & vrsus pascentur, simul requiescent catuli eorum: & leo quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab vbere super Foramine aspidis: & in Cauerna reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.* Id clare exponit Isaias c. 62. *Lætabitur sponsus super sponsam, & habitabit iuuenis cum virgine* Maria. Hæc miracula, sunt virtutes dexteræ Excelsi: atqui par istud coniugalis virginitatis, aut virginei coniugii. Cuius innocentiæ vim & causam assignat Isaias, c. 11. *Non nocebunt, & non occident*: 1. quia sunt *in vniuerso Monte* Ecclesiæ *sancto meo.* 2. Quia *repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.* Hæc virtus est in spiritu nouæ Ierusalem; & in noua castitatis gratia, prius incognita in veteri Testamento.

Similia. Est miraculum.

Et quasi propheta-tum.

Origo ipsius causaq; efficiens.

Imitatores exempli noui.

II. In noua Lege, vox Turturis audita est, Matth. 19. *Sunt Eunuchi nati, facti, & sunt Eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum.* Neque id ex præcepto, sed consilio: Nam *qui potest capere, capiat.* Ac tametsi *non omnes capiant verbum hoc,* continuo tamen multis mens dextra fuit, qui Apoc. 14. *cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim erant. Hi sequebantur Agnum: Hi empti sunt ex hominibus primitiæ Deo, & Agno.* Ecce primitias sic emptorum, primum Apostoli: qui relictis vxoribus, liberis, & omnibus, secuti sunt Agnum. 1. Vnde Tert. l. de Monoga. *Apostolos,* ait, *cum maritos non inuenio, aut spadones intelligam necesse est, aut Continentes.* 2. S. Hier. Epist. 50. ad Pammach. *Apostoli vel virgines, vel post nuptias Continentes fuerunt.* 3. Quid, quod Theologia doceat cum D. Thom. 2. 2. q. 88. a. 4. ad 3. quod *Apostoli intelliguntur etiam vouisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus sunt secuti?* Platus de bono sta. Rel. l. 2. 20. de hoc luculente. 4. Quid: quod Domino in cœlos assumpto, 1. Corinth. 9. *Cephas, fratres Domini, & cæteri Apostoli mulierem sororem circumduxerint?* At hoc in facto nouo præluxerat exemplum iis Iosephi ac Mariæ coniugum ac virginum. Exinde idem iuit in exemplum adeo vulgariter, vt obstupescés dicat Tertull. l. 1. ad vxoré c. 6. *Quot sunt, qui consensu pari inter se matrimonij debitum tollunt? Voluntariis spadonibus pro cupiditate cœlesti, saluo matrimonio, Abstinentia toleratur, quanto magis adempto?* Hanc Abstinentiam appellat idem, l. de resur. car. c. 8. *honestam in occulto matrimonij dissimulationem.* Quodq; amplius, ait, l. de velã. virg. c. 13. *Ex consensu Cõtumeliam cõmuné iam recusauerũt* multi.

1 Apostoli

2. Innumeriq; deinde alij.

III. In exemplorum copia, nonnulla etiam illustria extitere. 1. tradit *S. Greg. Dial. l. 4. c. 11.* de Vrsino Nursiæ presbytero, qui presbyteram suam amabat, vt sororem; deuitabat vero etiam, vt hostem: vt nec vel accedere ad sese propius sineret. Iamq; quadraginta ipsos annos cum ea sic vixerat; & febri deiectus animam pene agebat. Vxor autem propius ori applicabat iacen-

iacentis viuum inter ac mortuum, exploratura num spiritum duceret: & ecce vir sentiens, exclamat: abscede mulier: adhuc viuit igniculus; stipulam remoue. Dictoq; citius inter adstantes Petrum & Paulum Apostolos animam Deo resignat.

2. Haud scio num admirabilius sit, quod narrat *S. Gregor. Turon. lib. de gloria Confess. cap. 67. & 77. Surius tom. 3. die 24. Iunij*, de S. Simplicio Augustodunensi Episcopo: qui & tecto eodem communiter cum vxore vtebatur; nec tamen alteruter quicquam tentabatur: quod cum populo incredibile iuxta & impossibile videretur, multumq; obloqueretur; demum ipso Natali Domini palam tumultuans plebs in eum vociferabatur: Forte puella focum gerebat: Ecce vxor eius, recti conscia, foci carbones viuos sinui suo infusos gerit vltra horam; nec ipsa, nec veste læsa: dein viro S. Simplicio ardentes in manus inq; vestes infundit; qui item gerebat diu innoxius: Cunctis ab indignatione in admirationem pariter ac venerationem vtriusque coniugis versis.

3. De alio *Idem cap. 78.* refert Episcopo; qui solicitantem sæpius vxorem petulcam refutabat; sui negator constans. Id metienti ipsum pede suo vxori suspicionem mouebat: quod furtiua gauderet venere & aliena. Ergo noctu in cubile irrepit exploratrix: Episcopum dormire altum videt; sed & Agnellum ipsius incumbere pectori cernebat. Quo viso, curiositatem suam ac temeritatem ipsa vehementer arguebat, plurimum ædificata. Sed coniugalis hæc castitatis, non virginitatis Coniugum exempla esse dices.

IV. Iam igitur virginitatis inter coniuges perenniter conseruatæ exempla suppetunt innumera. E multis vnum dabo, & eximium. Antiochiæ sub annum 80. teste *Metaphraste, Baron. in Martyrol. 9. Ian. & Surio tom. 1. 9. Ian.* S. Iulianus, vtroque instante parente, vt Basilissam, parem ipsi stemmatis illustris generositate, duceret in vxorem; dierum decem petiuit deliberationem. Quibus in orationem incumbenti, Christus apparens aiebat: Age, fidenter parentibus obsequere: est parata tibi eiusdem futura tecum propositi sancti: nam ipse virginitatem amabat. Quæ prima nocte, celebratis rite nuptiis, conueniebant; Iulianus prior Deum precatus, thorum vt inibat; continuo mirifica variorum flosculorum fragrantia diuinitus spirabat, idq; in media bruma. Admiranti sponsę sponsus ait: Non hic florum, sed virginitatis est odor; quæ si perinde chara tibi fuerit, vti mihi, mecum pariter Angelico etiam consortio gaudere poteris. Nec difficile erat persuadere illi virginitatis propositum obseruandæ; quæ in promissum quoque prompta ruebat. Vt ambo vouerent perpetuam virginitatem coniuges; ecce conclaue moueri totum, refulgere clarum, astareq; Christum hinc, inde Deiparam, choris Cœlitum stipatos, diuinum concinentibus Hymnæum. Ille Iuliano, hæc Basilissæ coronam spondere; iungere ambos stabili fœdere virginitatis: simul æterna omnia sperare iubebant. Par tuis initiis vita est vtriusque consecuta ad vsque & miraculum sanctimoniæ; & salutem plurimorum. Similia, cui libuerit, reperiet apud *Surium tom. 4. die 27. Aug.* de S. Aurelio & Natalia: apud *Baron. tom. 5. anno* 415 de S. Pulcheria & Martiano. *Item tom. 11.* de S. Henrico Imperatore, & S. Kunegunde: apud *Surium tom. 1. die 5. Ian.* de S. Eduardo & Editha: apud *Greg. Turon. l. de gloria Conf. c. 32.* de duobus Romanis, & alubi aliorum complura talia: quæ vnum omnia Iosephi ac Mariæ respectabant exemplum.

PARS

PARS II.

De Iosephi desponsatione historica relatio.

Desponsatur per sacerdotes. I. CVm esset desponsata: hoc ordine historico: *Greg. Nyss. orat. de Nat. ex arcana historia*, ait, sacerdotes, obseruata virginis venerabili sanctitate, cognitoq; eius virginitatis voto, perplexi quid agerent: ne quid de sacro illo corpusculo statuentes peccarent in Deum; id viri tradendo potestati: consilium inierunt, perspectę probitatis cognato Ioseph dandam desponsationi forte magis, quam nuptui: cum eam manere innuptam nefas esset ex lege: nec in templo retinere deceret sacerdotes. Ita & *Niceph. l.1. c.7. S. Germanus Episc.* & *Epiphan. hæresi 78.* dicunt *Sorte.* sortem ita cecidisse super Mariam. Sortem fuisse ait *Autor lib. de Natiuit. B.M.V.* quod vna inter omnes cognatorum virgulas virga Iosephi germinasset. Causæ *1 Ad suspicionem cauendã.* Coniugij afferuntur à SS. PP. 1. S. Ambros. lib. 2. in Lucam: *Desponsata*, ait, *Virgo, ne temeratæ Virginitatis adureretur infamia; cum grauis aluus corruptelæ videretur insigne præferre. Oportet enim sanctos & ab iis bonum testimonium habere, qui foris sunt. Nec deerit sinistra virginibus opinione viuentibus velamen excusationis relinqui; quod infamata quoque mater Domini videretur.* *2. Ad consulendum Christi honori.* 2. S. Bernard. Homil. 2. super Missus: *Tolerabilius, putari ad tempus, Christum de coniugio fuisse natum; quam de fornicatione.* *3. Virginitati cum matrimonio honoranda.* 3. S. Basil. homil. 25. de Christi generat. *Virgo erat, & Desponsata: vt & Virginitas in honore haberetur; & Matrimonium propterea non improbaretur.* 4. *Simul, Vt & Ioseph domesticus puritatis Mariæ testis esset.* *4. Vt testis esset puritatis.* S. Bernard. ibid. 4. *A sponso virginitas comprobatur; & virginis famæ prouidetur. Illa fuit ratio desponsationis Mariæ; quæ dubitationis Thomæ. Hic palpando, resurrectionis Christi: ille conuersando, pudicitiæ Mariæ factus est testis.* 5. S. Hieron. in 1. Mat. Theop. Orig. Vt in Ægyptum fugiens comitem haberet & solatium Virgo. *5. Vt esset auxilio.* 6. S. Ignatius: *Vt partus diabolo celaretur.* *6 Diabolo fallendo.*

Ætas desponsatorũ II. Ætatis erat virgo annorum quatuordecim. Nam trimula præsentatur; vndecim annis perstitit in templo. Sic communis. De ætate Iosephi variant. 1. Damasc. Niceph. Epiph. octuagenarium fuisse putant; vt aptus custodiæ foret, non generationi: At si Virgo non exisset suspicionem. 2. Gerson & Abulensis, quinquagenarium. 3. Viguerius, iuuenem, aptum labori, solatioq; Virgini. Iuxta Isa. 62. *Lætabitur sponsus super sponsam, & habitabit iuuenis cum virgine.*

Prætextus III. Incarnationis Dominicæ velamen fuit hoc coniugium. Et hoc mirandum. At habuit typum, *Exod.* 20. velum ante sanctorum oppandi iussum ex hyacintho, purpura, cocco, byssoque, &c. quæ symbola virtutum erant variarum huius coniugij. Fuit magnum: 1. Quia. Inter magnos. Nec enim S. Virgine maius quid inter Diuos; nec Iosepho, inter homines. *Matrimonium magnũ fuit.* 2. Quia, Dos coniugij maxima: Virtus pretiosior auro; Deiq; gratia dos vtrique fuit, & sanctitas. 3. Quia: Maxima matrimonij bona aderant: Proles: Fides, sacramentum, ait supra S. August. 4. Quia, Gemina floruit Virginitate. 5. Quia, Expers curæ fuit istius: 1. Cor. 8. *Quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro: & quomodo placeat vxori* 6. Quia, vtrinque sanctitas, velut duo Pyropi lucebant. Typus esto Rubus, *Exod.* 3. Quod Moysi, idem Iosepho? *Ne appropies huc, solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est.* Putatur itaque & S. Ioseph vouisse Deo virginitatem. Et nihilum addubito.

* * *

PARS III.

Quantum id Iosepho erat, Virum Mariæ *fuisse?*

Iosephpar est titulis cuicunq;.

I. IOseph, *fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam.* Magnus hic titulus viri est? Tituli sunt Virtutum & dignitatis indices. At Ioseph titulatur *Vir Mariæ*, & *Pater Christi nutritius.* 1. Vere Hebr.1. *Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit.* 2. Nec inanes putandi sunt tituli, quos Deus indidit. Si enim Deus, 2. Cor. 3. *Idoneos fecit ministros noui Testamenti:* certe & *idoneum* sibi nutricium. Nam, vt bene S.Th. in 2. Cor.3. *Deus cuique rei dat ea, per quæ possit consequi perfectionem suæ naturæ.* Quid vero altius isto: *Vir Mariæ?* 1. Magnum Ioanni, commendatam sibi matrem accepisse in *sua?* At Ioseph etiam in *suam* accepit. 2. Vt torques aureus gemmatus ornat virum: ita Maria Iosephum. 3. Gerson serm. de Nat. Virg. *O miranda Ioseph sublimitas tua, ô dignitas incomparabilis: vt Mater Dei, Regina cœli, Domina mundi appellare te Dominum non indignum putarit.*

Maior Ioanne Euangel.

Id vel inde mecum æstimes velim. Inter choros Angelorum etsi alter altero superior sit; sua tamen est inuicem proportio, vt comparari queant: At B.V.M. est adeo supra omnes choros, vt nulla sit horum cum ea proportio, nec comparatio, solaq; ipsa chorum totum efficiat singularem. Quantus ergo Ioseph, qui in terris vt coniugium, sic & chorum cum ea fecit vnum. Crede: si cordi Deo *facere adiutorium simile* Adæ: quanto magis, simile Mariæ? Haud enim paulo minus intererat. Ergo Mariæ similis factus Ioseph est. Et ea, ô qualis? 2. *Quomodo,* ait S.Bern. tom.3. serm. de Ioseph, *cogitare potest mens discreta, quod Spiritus Sanctus tanta vnione, coniugij, vniret menti tantæ Virginis aliquam animam, nisi virtutum operatione simillimam. Vnde credo Ioseph fuisse mundissimum in virginitate, profundissimum in humilitate, ardentissimum in charitate, altissimum in contemplatione.* 3. *Fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus suæ Matris solatium: suæ carnis nutricium: solum denique in terris magni Consilij coadiutorem.* 4. Quare sicut S.Greg.Naz.orat.11. de S.Gorgoniæ viro ait: *Vultis vno verbo describam virum? Vir Gorgoniæ fuit.* Ita in hoc omnia: *Vir Mariæ* fuit Ioseph. Si S. Gorgonia putarit, se tantum semibaptizatam, quod vir nondum esset tinctus: reor & B. V. Mariam ratam, sibi deesse, quod Iosepho defuisset. Quodq; deerat, suis illi precibus id impetrabat Ipsa. Nam, ait S.Bern. *Cum Virgo tot & tanta impetret peccatoribus, quanta putas impetrauerit charismata sponso?*

Choris Angelorum maior:

Similis sponsa.

Impetrãtæ ipsi omnia Maria.

II. Iam ex familiari cohabitatione quæ non à Maria ad sponsum transierunt? 1. Namque vel *Vua liuescit ab vua.* Et, vt Cicero ait, *Sicut in sole ambulans, nec sentit se decolorari.* Ita Ioseph mire profecit, vt nec senserit. 2. Bene S.Bern. ser.1. de Ass. *Quod si paruuli, necdum nati, anima liquefacta est, vt Maria locuta est: quid putamus, quæ fuerit illa cœlestium exultatio, cum & vocem audire, & videre faciem, & beata eius præsentia frui meruerunt?* At meruit item S.Ioseph. *Quid ergo putamus?* 3. Præsertim, vt ait S. Bern. *Quia nouerat Virgo, quanta sponsa erat Vnitas matrimonialis in amore spirituali, & sciebat Ioseph sibi à Spiritu Sancto datum sponsum, custodemq; sui, participem charitatis mutuæ, & curæ obsequiosæ: credo quod totius ex cordis affectu eum sincerissime diligebat.* 4. *Amplius: Cum omnia, quæ sunt vxoris, sint viri, credo quod B.Virgo totum thesaurum cordis sui, quem Ioseph recipere poterat, ei liberalissime exhibebat.* Rupertus in 1. Matt.

Profecit ex familiaritate S Virginis.

Ex amore sponsæ.

Ex cõmunicatione sponsæ.

O con-

Ex spiritu sponsa. O coniugium sanctum, & cœleste? *Vnus spiritus, & vna fides erat in eis; sola illic carnis corruptio desiuit. Si mulieris bonæ beatus vir:* Eccl.26. Si Eccl.25. *Beatus vir, qui habitat cum muliere sensata:* Si Eccl.26. *Mulier bona pars bona, & ea in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis:* Si denique Prou.19. *A Domino vxor prudẽs:* quis in terris vnquam beatior Iosepho? Deus ipsum Psalm.67. *habitare fecit Vnius Moris in domo* cum *Maria*, quæ *optimam partem elegit.* *Ex qualitate sexus.*

Beatus inde euasit. III. Fecerit Abrahæ risum Sara. *Gen.21.* at Iosepho Maria gaudium beatum. 1. Illius vna salutatio domum totam impleuit gratia, quid non familiaris conuersatio? 2. Certe 1.Cor.7. *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem.* Imo, 1.Pet.3. *Qui non credunt Verbo per mulierum bonam conuersationem lucrifiant.* Lucrifactus sanctificatus est Ioseph per Mariam. 4. Adde conuictum Christi: Etsi velis, adde Cœlũ ipsum. Cœlum desideres, vbi Christus & Maria sunt præsentes? 1. Beatior Ioseph Prophetis, qui videre diem Domini desiderarunt, & non viderunt. 2. Beatior Simeone, qui semel dũtaxat vlnis amplexus est ipsum. 3. Beatior Angelis, qui desiderabant videre faciem eius: Ioseph etiam conuescebatur, &c. Felix *lignum, quod plãtatum est secus decursus aquarum,* imo fontem vitæ ac paradisi, *quod dabit fructum in tempore suo, & folium eius non defluet.* Psal.1. *Beatior ex Christo.*

Caput Mariæ ipse, officioq́; maior, non gratia. Accedit, quod, Eph.5. *Caput Mulieris Vir.* Ideo Maria Iosepho obediebat, vt capiti: Ideo ipsi, vt capiti, reuelationes fiebant, de accipiendo eam coniugem, de fuga in Ægyptum, deque reditu. Non tamen ex hoc eum Mariæ anteponas: Quia is propter hanc tantus erat: sicut Illa propter Christum tanta, nec maior filio, etsi Mater. Nam *propter quod vnumquodque est tale, illud magis est tale.*

PARS IV.

Quantus honor Iosepho, dici Patrem Christi?

I. Ecce, *Pater tuus*, opinione hominum, non generatione, *& ego*, &c. Altus hic titulus est, Patrem esse Altissimi. I. Magnus ex hoc prędicatur, & iure, S. Ioannes Euang. quod dictum ei: *Ecce filius tuus.* At de Iosepho dictum, *Ecce pater tuus* Vtrum maius, Filium esse, an Coniugem Virginis? Vtrum mirabilius; dici filium Virginis, an Patrem Christi? 2. Elisabetha exclamat: *Vnde hoc mihi vt veniat Mater Domini mei ad me?* Quoties Ioseph visitatus interiore gratia exclamarit: *Vnde hoc* &c. quod *Mater Domini*, & Dominus ipse veniat ad me? Vt matris Dei sim coniunx? Vt Pater Dei appeller? Vt Deus obediat mihi? *Erat* enim *subditus eis.* Mirum ad vocem Iosue, *c.10.* stetisse solem, vt si Deus obediret ei: at mirabilius solem iustitiæ retrogressum cœloque delapsum parere Iosepho. *Hæc subiectio*, ait Gerson in c.2. Luc. *vt inæstimabilem notat humilitatem in Christo; ita dignitatem incomparabilem signat in Ioseph & Maria.* *Hoc nomine maior Ioanne est.* *2. Felicior Elisabetha.* *3. Potentior Iosua.*

II. Vidit Iacob Deum in cœlo, Scalæ gradui supremo innixum: *Gen.28* Ioseph est supremus in Genealogia gradus, ait *Rupertus in c.1. Matt.* Ipsi Dominus, vt tutori pupillus, innitebatur, & cum matre sustentabatur: ipsius in vlnis quiescebat vigilans ac dormiens. 2. Simeoni semel videre contigit, & amplecti puellum: felix? Felicior Ioseph, cui licuit id toties, cum libuit. Haud minus spiritu exultauit, in cantica prorumpens, quam Simeon. *1. Christo vicinior cunctis.* *2. Beatior Simeone.*

3. Felix Ioannes quod semel ei recũbere datum super pectus Domini: Felicior Ioseph, in cuius sinu toties totus recubuit Dominus, & super Dominum ipse *3. Ioanne Euangelista.*

viciſſim. *Læua* Ioſephi *ſub capite* Chriſti, *& dextera* Chriſti *amplexabatur* Patrem

4. Sponſa. C. 2. 4. Optabat Sponſa, Cant. 8. *Quis mihi det te Fratrem meum ſugentem vbera Matris meæ, vt inueniam te foris, & deoſculer te: & iam me nemo deſpiciat?* Optato, votoq; felicior Ioſeph *inuenit* eum *foris* in ſtabulo natum, & *deoſculatus eſt: &* eum quis *deſpiciat:* quis non beatum prędicet? Primus vidit Sponſum è thalamo procedentem, primus adorauit; Manna guſtauit primus: primus ſolem vidit poſt noctem longiſſimam.

Ardebat ex Chriſto III. Nunquid *poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimenta ſua non ardeant?* Prou. 6. Tulit Ioſeph Ieſum, arſitq; amore Ieſu. 1. *Moyſes*, Exod. 34. *ignorabat, quod cornuta eſſet facies ſua, ex conſortio ſermonis Domini*, id eſt, ſplendida: nec diu tamen cum Deo verſatus eſt. Quis Ioſephi ſplendor animæ, quis ardor erat, tam diu, taliterq; cum Ieſu verſantis? *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis*, Ioſeph & Maria? *Luc.* 10. Beatæ manus, quæ portant, quæ vos, &c. Non vobis dicitur: *Noli me tangere.* Non interrogamini: *Quis me tetigit?* &c. O *venerandam*, exclamat Gerſon, *Trinitatem Ieſu, Mariæ, Ioſephi? Inuidebat terris tales habitatores cælum, cælo digniores.*

Fulgëtior Moyſe.

Beatus ex duorum conſortio.

Domus eius hortus erat & cælum. Vere, Cant. 4. *Hortus concluſus* ab profanorum oculis illa domus, vbi Agnus *inter lilia*, Mariam & Ioſephum, *paſcebatur*, ac paſcebat? Domus ea cœlum erat, cœlans Deum in puello: Virginitatem in coniugio; Virginem in matre; in patre ſeruum.

Ioſephum ſuperat Ioſephus. IV. Ioſeph, id eſt, Gen. 49. *Filius accreſcens*, vel, vt Pagninus vertit, *vt ramus fructificans iuxta fontem:* iuxta Ieſum noſter Ioſeph quantum non creuit & fructificauit? Facto nomen ſuperauit. Felix lignum vitæ ad fontem vitæ? Bene comparat S. Bernard. ſerm. 2. ſup. Miſſus: 1. *Ioſepho illi data eſt intelligentia in myſteriis ſomniorum: noſtro datum eſt conſcium fieri cæleſtium ſacramentorum.* 2. *Ille frumenta ſeruauit, non ſibi, ſed omni populo: hic Panem viuum è cælo ſeruandum accepit, tam ſibi, quam toti mundo?* 3. Illi ſubditi fuerunt Ægyptij; huic Ieſus & Maria. 4. Illum honorauit Pharao; hunc Dominus. 5. Illi Rex dedit, filiam Sacerdotis, vxorem: huic ſuam Matrem Deus. 6. Illius caſtitas effugit adulterium; huius Virginitas cuſtos erat Marianæ Virginitatis. 7. Ille dictus Saluator mundi; hic Pater Ieſu. 8. Ille à fame Ægyptum; hic ab Herode liberauit Chriſtum. 9. Ille procul ab ortu Domini abfuit; hic proxime adfuit. *Filius igitur accreſcens Ioſeph, & vt ramus fructificans.*

PARS V.

De eo, quod Ioſeph eſſet Vir iuſtus.

Iuſtus ab vtero, abſq; peccato or. & mor. I. Ioſeph *cum eſſet vir iuſtus.* Et hic vel ab vtero matris ſanctificatus, & porro ab omni peccato præſeruatus. Sic enim Gerſon orat. de Natiuit. B. V. in Conc. Conſtantienſi habita. 1. *Sicut decuit*, ait, *vt Virgo ſumma puritate niteret: ita decuit, vt haberet ſuo modo parem puriſſimum ſponſum, qui cum perpetua Virgine Virgo permaneret.* 2. *Vterque regali progenie illuſtris.* 3. *Vterque ſanctificationem ex vtero recipiens.* 4. *Cum Maria, gratia plena, fomitem reprimente, manſit Ioſeph repletus gratia, peccatum mortale quodlibet ſuperante.* Atque ideo non Angelo, ſed Ioſepho credita fuit, ceu cubiculario Dei: cui aurea clauis eſſet data ad thalamum ſponſæ Dei. 2. Fuit Deo Maior domus, *quem conſtituit ſuper familiam ſuam.* 3. Fuit Deo Pædagogus Vnigeniti ſui. 4. Fuit Gener Dei. Ad quos honorum gradus cum aliquem eligunt Principes, multo vti conſilio conſueuerunt, Eccleſ. 7. *Trade filiam*

Cubicularius Dei, Maior domus Dei, Pædagogus Dei, Gener Dei.

liam tuam viro sensato; & grande opus feceris.

Ad ista idoneus à Deo factus. Alij vero reddere idoneum pro voto suo non possunt, quem ad talia legunt: at Deus, Psalm. 113. *Omnia quæcunque voluit, fecit*: & Iosepho ad omnia sufficientiam suffecit. 1. Sicut Moysi ex pastore Duci facto, Exod. 7. *dedit os, & sapientiam*: Imo *constituit eũ Deum Pharaonis.* 2. Sicut Dauidi, *de post fœtantes* accepto, heroica omnia dedit, 2. Reg. 7. *Fecitque illi nomen grande, iuxta nomen Magnorum, qui sunt in terra.* 3. Sicut Baptistam in vtero sanctificauit: vt præcursor esset. 4. Sicut 2. Cor. 3. *Idoneos fecit ministros noui Testamenti* Apostolos. 5. Sicut Electæ in Matrem, Luc. 1. *fecit Dominus magna, qui potens est, & sanctum Nomen eius.* Ita Iosepho fecit.

Cherubinus fuit. II. Vnde ipse Ioseph, considerans altitudinem misericordiæ Dei; *non satiabatur considerare diebus ac noctibus*, ait S. Augustinus. Vere Ioseph & Maria duo erant: *Exod.* 25. Cherubini mutuo respicientes & sese, & propitiatorium Christum. Vt dicere posset vterque: Cant. 7. *Ego Dilecto meo: & ad me conuersio eius.* Alter in alterius amore ac desiderio absorptus hærebat: conuersi ad inuicem, ceu Heliotropium ad solem.

Typus præsignatus. Hinc splendor iustitiæ veniebat & in Iosephum; & ex Iosepho. Par typis suis. 1. Adam Deus posuit principem paradisi: *vt custodiret, & operaretur eum* Gen. 2. inprimis lignum vitæ, Fontemque orbis irriguum vnicum Hæc cura fuit Iosephi verior: Vnde & magis *gloria & honore coronasti eum* Iesu.

2. Magnus Assuerus, *Esth.* 2. prouinciarum 127. Rex, totidemque Principum Dominus. 3. Magnus Iosue, *cap.* 10. qui voce solem stitit. Maior his Ioseph & Pater Domini Dominantium; & illius, Psalm. 146. *qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat.* 4. Magnus Adam dans cuique nomen suum: At Ioseph *Vocauit nomen eius* Iesus.

III. Vere Ioseph *Iustus*: Vnde, Psalm. 47. *Secundum nomen tuum, ita & laus tua.* Nomen est, *Filius accrescens, ramus fructificans*: Laus eius, quod creuerit *de virtute in virtutem*, vsque in perfectum virum: vt, *qui perfectus est, perficeretur adhuc.* *Nũquam sat laudatus.*

Accepit namque perfectionem & antecedentium sanctorum; & præsentium: Innocentiam Abelis, Fidem Abrahæ, obedientiam Isaac, patientiam Iacob, castitatem Ioseph, misericordiam Dauid, mansuetudinem Moysis, &c. Ideo Gen. 49. *in vertice eius Nazaræi inter fratres suos*, id est, perfectio omnium: Et Deuter. 33. *Beniamin, amantissimus Domini, habitabit confidenter in eo quasi in thalamo sponsæ sola die vitæ morabitur: & inter humeros illius requiescet.* Inde inter coætaneos ipse, Rom. 8 *accepit primitias spiritus*: etiam ante Apostolos ex tam domestica vita cum Iesu. 1. Sicut domus Obededom, 2. *Reg.* 6. repleta est benedictionibus ad præsentiam arcæ susceptæ. 2. Sicut Paulus raptus *audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui.* 3. Sicut Moyses resplẽduit ex colloquio cum Deo. 4. Sicut Ioannes altitudinem Verbi hausit in accubitu super pectus Domini. *Antecedentium sese perfectione donatus pandorus* *2. Sequentium sese.*

Nimirum, qui arborem inuenit in prædio suo: iure fructus eius colligit: At arbor vitæ Iesus est: B. Maria prædium Iosephi est: ergo ex arbore ea sibi fructus gratiarum proprios, plurimosque collegit: pariterque ex agro seu prædio, quod *gratia plenum* erat: vt *Ager, cui benedixit Dominus.* *3. Præsentium siue æqualiũ.*

IV. Quis tam vel cogitatione esse aut iniquus in Alumnum Iesum, aut sinister in Nutricium eius Iosephum posset; vt suspicetur Fontem gratiæ Iesum quicquam negasse eorum Patri suo, quod abunde profundebat in Zachariam, Elisabe-

sabetham, Baptistam, Pastores, Magos, Simeonem, publicanos porro & peccatores, infirmos, arreptitios & obsessos. 2. Cui subditus iura omnia præstabat naturæ, dona illi gratiæ non affatim affudisset? 3. Ab cuius fide; & cura, amore, ac reuerentia fouebatur Alumnus: non illi gratitudine Filius, non gratia certasset Dominus, non gloria nunc omni communicata illi responderet Deus? 4. Qui asylum Matri sacrum erat, & tali, ac tantæ: vllum ipsi beneficium gratiæ subtraxisset Filius is, talis, ac tantus? 5. Qui hostes obruit gratijs, præuenit amicos: patri nutricio vel in tantillo defuisset? Non patitur Christiana pietas, hæc in mentem vlli venire. Itaque *Pandorus* fuit Iosephus, id est, *Iustus*.

Quem, vt S. Bern. serm. 2. Missus ait, *tanquam alterum Dauid, Dominus inuenit secundum cor suum; cui tuto committeret secretissimum, & sacratissimum sui cordis arcanum: cui, tanquam alteri Dauid, incerta & occulta sapientiæ suæ manifestauit; & dedit illi non ignarum esse mysterij, quod nemo Principum huius sæculi cognouit.* Et hæc est vita æterna, cognoscere & Iesum Christum,

PARS VI.

De profectu Iosephi ex comitatu Christi.

Exemplo Christi profecere Apostoli. I. EXemplum dedi vobis. Ioan. 13. Addit 1. Petrus, c. 2. *Vt sequamini vestigia eius*: memores omnium & imitatores, quæ Act. 1. *cœpit Iesus facere & docere, in omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus Iesus.*, ait Petrus ante electionem. Matthiæ, *incipiens à baptismate Ioannis, vsque in diem, qua assumtus est à nobis.*

Ab ipsis alii. Atque ita quidem ex paucorum annorum exemplo Domini profecerunt Apostoli, vt vnus de omnibus affirmet, 2. Cor. 2. *Christi bonus odor sumus in Deo, in his qui salui fiunt; & in his, qui pereunt.* Nimirum ab exemplo Domini cunctis in exemplum euaserunt. Vt vnus diceret, 1. Cor. 11. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Imo de tota Ecclesia inquit vere S. Bern. ser. 21. in Cant. *Habet sponsa imitatores sui; sicut & Ipsa est Christi.*

Plus cunctis Ioseph. De S. Ioseph quid sentire par est? qui vt domesticus, vt familiaris, vt interior, vt continuus speculator, ac venerator, vitæ, factorum, dictorumque Christi extitit, tot annis, inde ab infantia eius: qui primitias spiritus hausit: qui in Sole iustitiæ dies noctesque versabatur: qui Magistro intus S. Spiritu, & Filio Dei; foris hinc coniuge, inde Nato vtebatur. Idque annis forte plus triginta.

Qui vel superuixit Christo. Nam ex *S. Augustini* sententia, *Serm. 81. de Tempore*; Christum vidit, & planxit Crucifixum. Quippe quem in monte Garizin adorauit rediuiuum: Simul impleuit Iosephi illud somnium, *Genes. 37.* *Typus.* cum cæteris; quando Sol Maria, Luna Ioseph, & stellæ vndecim Apostoli Dominum adorarunt. Etsi dicant alij, diem clausisse suum Ioseph ante Iesu passionē.

Vel sat diu vixit cum eo. Quod vt vt, fuerit: tam diu minimum sui superstes egit Alumni Ioseph nutricius, reor: donec succedentium illi piarū fœminarum liberalitas de suis facultatibus sustentare Dominum cœpit. Interim *Irrigatus ab eo.* Iesus, vt *fluuius Dorix* fœcundauit cœlestē *Typus.* Paradisum Iosephum: *Dedit illi irriguum superius* ex sese Fonte vitæ; & *irriguum inferius* ex S. Maria: Et Ipse *pascebatur medius inter lilia* Matris ac Nutricij.

Voce & vita, & gratia. Vnam audiuit vocem Domini Saulus: & factus est Paulus: vnam Petrus, cæterique vndecim; & facti sunt Apostoli sectatores Domini: vnam Zachæus; & factus est hospes Christi; vnam Magdalena: &

na,& flebat pœnitentiaria, intima dein Christi: Potuit talia in peccatoribus vox vna Iesu, qualia non valuit & voluit per omnem vitam in Nutricio Iusto? Hunc, nil dubito, factum *Vas electionis*: raptumque sæpius audisse, vidisse, *quæ non licet homini loqui*: quæque *nemo scit, nisi qui ac-accepit*. Exempli viua vis viui quanta non est?

Exemplo Domini profecit Ioseph.

II. In sola memoria S. Augustini versabantur exempla Sanctorum: & hi ex mortuis viui efficiebantur ipsi erantque ei carbones vastatores, qui frigidam eius mentem accendebant: erant & sagittæ acutæ, quæ animam amore vulnerabant, *lib. 9. Confess. c. 2.* In oculis Iusti quam vim habuit Vita ipsa Dei & hominis?

1. Saul spiritu Dei malo agitabatur, 1. *Reg.* 16. Ad cytharam tamen Dauidis auditam respirabat cedente maligno. Ioseph plenus spiritu Dei optimo ad vocem Christi seipso melior indies euadebat.

2. Saul quantumuis efferatus 2. *Reg.* 26. audita mitis Dauidis voce, mitescebat accusator sui furoris, & prædicator iustitiæ Dauidis. Dixit cunctis Dominus, *Discite à me, quia mitis sum, humilis*: at prius id iam didicerat, & hoc amplius, ab eo suus Ioseph, mitior, humilior, patientior, maior, melior Dauide. 3. Nempe, *qui sanctus sanctificabatur adhuc*: Vt Eccles. 13. *Qui tangit picem inquinatur ab ea*: sic cum *sancto sanctus eris*; Quo sanctior Ioseph cum sanctissimo Iesu.

Item & Sponsa.

1. Dotem sanctitatis magnam attulit Ioseph ad S. Mariam coniugem suam: hanc in immensum fecit auctiorem, coniunctam cum Dote sanctitatis Marianæ: Ex dono autem filij, quo non perfectionis ascendit? 2. Vidit Ezechiel, *cap.* 3. animalium alas mutuo concutientes loqui; *Ala sua me percutit*: ait S. Greg. 24. Moral. cap. 6. *qui exemplo suo me accendit*: Vidit,

Typus.

Ioseph, audiuitque Iesum & Mariam colloquentes, ac conuiuentes: colloquebatur, & conuiuebat ipse: mens eius, oculique, sensusque & omnia interiora exterioraque eius alis amborum diuinis percutiebantur; & ad ignem Seraphicum accendebantur. Hæc quis explicet fando? vel cogitando comprehendat nemo.

Præsertim in charitate profecit.

Non sic disertus euasit Ezechiel ex infante, carbonis viui tactu exara desumti Sicut vel aspectu vno puelli, de cœlo viui, inque matris sinu recubi, Ioseph inarsit amore omnis doni; & splendore gratiæ collucebat?

1. Ipse dixit: Luc. 12. *Ignem veni mittere super terram; & quid volo, nisi vt ardeat.* Nũc post Sponsam primus & proximus sensit Iosephus. 2. Qui ignis si arsit in ligno viridi peccatorum: quanto luculentius in arido, ab peccatis exsicco?

3. Suadebat Dominus, *Apoc.* 3. ab se emi aurum ignitum, hoc filius patri dedit dono probatissimum.

4. *Diues in omnes Dominus*, quando ditior in domesticum, nutricium, iamque ab initio Iustum Iosephum?

Morienti Iesus & Maria adfuerũt.

III. *Quantas*, ait S. Bern. *exhortationes, consolationes promissiones, illuminationes, inflammationes, & æternorum bonorum reuelationes recepit in transitu suo Ioseph à sanctiss. Sponsa sua, à dulcissimo Filio Dei Iesu, &c.* Nam Gerson opinatur, ante passionem Domini obijsse Iosephum. Itemque post resurrectionẽ Christi inter corpora Sanctorum, etiam Iosephum surrexisse & cũ Christo cœlos ascendisse; *non dubium*, inquit, *in anima: sed in corpore nescio, Deus scit.*

Cum corpore in cœlum assumtus putatur.

S. Bernardus tamen ait: *Pie credendum est; non tamen asserendum: quod pijss. Filius Dei pari priuilegio decorauit suum putatiuum parem, sicut suam sanctissimam matrem, At sicut illam assumsit in cœlum in corpore & anima: sic & Ioseph.*

Vt sicut

Probabi-liter. Vt sicut illa sancta familia, Christus, Virgo & Ioseph, in laboriosa vita; & amorosa gratia simul vixerunt in terris: sic inamorosa gloria nunc & corpore & anima regnet in cœlis, Iuxta regulam Apostoli, 2. Cor. 1. Sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.

In gloria vicinus Christo. De gloria eius cœlesti sic Gerson: *Cum dicat: Vbi sum ego, illic & minister meus erit, ille proximior videtur collocandus in cœlis: qui in ministerio fuit vicinior, & fidelior, post Mariam, inuentus in terris* Iosephus, De eius patrocinio sic Gerson in Iosephina.

Exauditur facile dum orat pro nobis.

---- Quanta, ô fiducia, quanta est
Vis impetrandi? Quia, dum Vir, dum pater orat
Vxorem, & Natum, velut imperium reputatur.

PARS VII.

De Iosephina cogitatione dimittendi Virginem.

Ordo facti historicus. 1. IOseph *accepit Coniugem suam, & non cognoscebat eam*: accepit Angeli iussu. 1. Nam Iosepho desponsata est verbo de præsenti; non de futuro; ait Caiet. matrimonio rato. 2. Ipsaque Virgo tradita viro, habitans in domo Iosephi, salutatur ab Angelo sola noctu; tecto enim, non lecto communiter vtebantur. 3. Ab salutatione, id est, conceptione *confestim exurgens Maria iuit* ad Elisabetham sola, non comitante Iosepho, ignaro conceptionis. 4. Inde post tertium fere mensem reuersa, *inuenta est in vtero habens de spiritu Sancto.* 5. Ideo Ioseph Iustus, eam traducere per ora hominum nolens, voluit dimittere. Cur? 1. An ex reuerentia; quod sciret eam de S. Spiritu habere? 2. An ex metu; quod crimen suspicaretur? Difficilis hic

Cogitatio dimittendi responsio est, eaque duplex. Prior sententia, Origenis. *Virtutem* ait, *mysterij, & magnificum sacramentum in ea cognoscebat, cui approximare se indignum existimabat: ideo humilians se quærebat se longe facere.*

Mariam orta est ex metu reuerentiali. 1. *Sicut & Petrus*, Luc. 5. *Recede à me Domine, quoniam ego peccator sum.* 2. *Vel, vt Centurio: Non sum dignus*, Matth. 8. *vt intres sub tectum meum.* 3. *Vel, vt Elisabeth: Vnde hoc mihi?*

Exempla similia. Consentit S. Basilius orat. de hum. generat. Domini. 1. *Talis nominari Vxoris maritus metuens: Et verens patefacere, quæ circa ipsam gesta erant.* 3. *Non abominatus Virginem, nec quod moleste tulerit.* 4. *Sed quod eam metuerit, vt S. Spiritu plenam.* Ita & Theophyl. & Bernardus.

Causa cogitati. Viguerius in Theol. Institutionib. c. 2. §. 9. addit: 4. 5. Virginis vultum à conceptione effulsisse sanctitate. 5. Gerson orat. de Festo S. Ioseph instituto, ait B. Virginem ei conceptionem aperuisse antequam abiret ad Elisabetham.

Vel orta est ex suspicione. Altera sententia vult Iosephum mysterij prorsus ignarum fuisse. 1. Ideoque & de suspicione sinistra innoxium: informatum vero ab Angelo posuisse & timorem, & suspicionem. 2. Deinde, sententia prior dum tribuit Iosepho humilitatem; prudentiæ derogat. Nam sciuisse mysterium, & dimittere velle; parum esse prudens videtur.

3. Ita S. Chrysost. hom. 4. in Matth. Euthy. Niceph. Aug. serm. 16. de Verb. Dom. Cum illi esset *certa adulterij suspicio; mariti dolor non vindictam quæsiuit: voluit prodesse peccanti, non punire: nec approbator flagitij fuit.*

4. S. Hieronymus censet mitius: *Ioseph sciens illius castitatem, & admirans quod euenerat, celat silentio, cuius mysteriū nesciebat.*

5. Autor Oper. imperf. ait: *Quoniam auditio verborum Mariæ, & consideratio vitæ eius mala considerari de ea non sinebat Ioseph: Consideratio autem conceptionis non permittebat*

mittebat eum ad plenum bona æstimare de ea: & sic animus eius inter vtrasque partes fluctuabat, & tenere, & tradere eam non audebat: ob hoc necessaria ei reuelatio fuit.

Alioquin occulte eam dimisisset, nimirum vel ea relicta clam abeundo procul aliam in regionem: Vel dando ei libellum repudij. Sic Abulensis.

Non ipsa tamen aperire mysteriũ voluit Iosepho; quod spe certa Deo fidens omnem ipsi dispositionem relinqueret.

Mysterii occultata incarnationis. II. Multa hic miranda mihi veniunt: ex his mouenda aliqua. *Primo:* Mysterium Verbi, mundo incarnati; & tamẽ mundo cælati. Sicut Arca testamenti, *Exod.* 40. auro intus forisq; tecta, oppanso velo variegato tegebatur: ita B. Virginis Virginitas matrimonij velo cælabatur: & Conceptio, Virginis silentio. Hanc, Ioseph, si ex Ipsa sciebas; cur dimittere eam cogitabas? Si nesciebas; quid suspicabaris?

Audi Sponsam: Cant. 1. *Nigra sum*; id est, ait Rupertus: grauida inuenior: *sed formosa:* ab virginitate salua. *Nigra sum*, opinione male videntium: *formosa*, fide recte credentium. Nigram putat sponsus, & vult dimittere, *velut Agar* alteram cum filio eijcere: sed formosam me docebit custos Angelus. *Nolite me considerare, quod fusca sim;* coniugata quasi deflorata: quod grauida sim: *quia decolorauit me sol*, S.S. me obumbrauit.

Exemplo fugienda ostentationis. Hoc tamen ipsum celabat omnes certe alios præter Elisabetham ac forte etiam Josephum. Agar, *Gen.* 16. concepisse se videns, despexit Dominam: Non sic Maria honore concepti filij intumuit; non sese ostentauit: sed cognatæ obsequium sese demisit.

Fuge pariter ostentationem monet S. Chrys. hom. 2. in Ioann. *Nam*, ait, *videns Moysis mater eum elegantem;* Exo. 2. *abscõdit: sic tu. si quid, quod laudem mereatur: accepisti, absconde: ne per inanem gloriam corrumpatur. Intolerabilis quædam ebrietas est inanis gloria.* Ea Ophthalmodulia, id est, oculorum seruitus appellatur, *Col.* 3. Hoc fascinatus, ait Chrysostomus Homil. 17. in Roman. *quam multis est cognitus, tam multos habet dominos; omnibus seruire coactus.*

Virgo tuam gloriam occultauit: at Deus orbi manifestauit. Idem & tibi 1. Cor. 4. *illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo*, Col. 3. *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo; Cum autem apparuerit Christus Vita vestra; apparebitis & vos cum ipso in gloria.* *Sed expectanda diuina manifestationis.*

Theophylactus in Col. 3. *Delitescit margarita tantisper, dum in conchyli fuerit simul-ac vero id confractum fuerit, tum in gloria relucet. Sic & vos, quam diu in hoc corruptibili corpore estis, &c.* *Etsi id post mortẽ modo fiat.*

Adhæc silebat mysterium Virgo, quod fisa Deo, honoris tui curam ipsi resignasset. Sic 1. Pet. 5. *Omnem sollicitudinem vestrã projcientes in eum: quoniam ipsi est cura de vobis.* Psalm. 54. *Iacta cogitatum tuum in Deum, & ipse te enutriet: & non dabit in æternum fluctuationem iusto.* Quia Psal. 124. *Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion* erunt immoti. *Item exẽplo Fiducia in Deum.*

Et ecce Angelum misit Deus, qui causam ageret Mariæ apud Iosephum. Psal. 30. *Saluasti me de necessitatibus meis; & statuisti in loco spatioso pedes meos*, Psalm. 4. *In tribulatione dilatasti mihi.* Ita S. Virgo quidem fidebat Deo. *Adfore opitulatorem.*

III. At Ioseph angebatur seu metu reuerentiali, siue suspicioso: in isto suæ indignitati, in hoc grauidæ honori volens consulere, dimittere beatissimam Virginem animus ipsi erat. Sed iusto in tentatione posito prouidit Deus. Esse poterat occasio lapsus cum Virgine faciendi. In hac dicere anima potuisset: *Iustus angitur tentatione.*

Vadam post amatores meos: At respondit occurrens ei Deus. *Ego sepiam viam tuam spinis: &c. Quaeret eos, & non inueniet; & dicet: reuertar ad virum meum priorem*: Cum prodigo, *Luc.* 15. cuncta, quae ei perditionis occasio fuerant, defecissent: dixit: *reuertar.* Misericordia Dei est subtrahere peccatoribus occasiones peccandi.

Sed in occasione peccandi seruatur à Deo.

Itemque, iustos in periculo conseruare. Vt Iosephum, *Gen.* 39. Susannam, *Dan.* 13. conseruans in solicitatione vtriusque periculosa tunc *fecit ventis pondus*, Iob. 28. lubricam naturae fragilitatem sustentauit. Haec virtus heroica est, meritiq; maximi, virtutem operari, cum deest occasio, impedimentaque circumstans constantia nutaret vel cogitatu carnis vllo; ecce Deus metum ei aliunde suboriri permisit de infamia virgini extitura, vel de sua indignitate. Quas inter cogitationes foras iacebat mens iusti, Sicut Daniel, *c.* 14. in lacu inter leones: Sicut, *Dan.* 3. tres pueri inter globos igneos: Sicut Ionas, *c.* 1. inter fluctus.

Ne Iosephi Iusti Aut tentationi medetur alia tentatione.

Vel auxilio submisso.

Viam tamen inuenit ei Deus, fecitque ex tentatione prouentum. Angelus ei adest; vt Danieli Abacuc: pueris tribus angelus: Ionae Deus: Petro in vndis Christus: Iosepho annis tredecim in carcere adest liberator Deus, & vinctum educit ad honores. *Gen.* 41. Iacob post luctam cum angelo, ab ipso demum benedicitur. *Genes.* 31. Ita hic Ioseph ex nutatione sua confirmatur.

Oratio tamen necessaria vsitato est.

In ea tamen nutatione mentis, dubio procul orauit intense. Ps. 118. *Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda.*

Atque ita in spe & silentio erat fortitudo eius, nolens grauidam traducere. Sicut, *Genes.* 30. nec Putipharaeam Ioseph: nec Iudices Susanna: *Dan.* 13. verum vterq; siluerunt.

IN FESTO ANNVNCIATIOnis Deiparae V. M.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilaeae.

Lucae 1.

Abraham, *Genes.* 24. filio sponsam quaesiturus, seruorum ad id delegit prudentissimum, & honoratissimum, quo ponderis plus foret legationi. Ita Deus Angelorum praecipuum, in proxenetam Sponsae sponsarum delegit.

Super quo nos.

I. *De causis, & effectibus Incarnationis.*
II. *De Angelo Annunciante Incarnationem.*
III. *De Virgine, cui Annunciatio est facta.*
IV. *De Virgine conceptura.*
V. *De nascitura cum vno duplici Natura.*
VI. *De Responso Mariae.*

PARS I.

De causis, & Effectibus Incarnationis.

Dei filium incarnari necesse fuit.

I. POstquam homo lapsus; & Deus fuit offensus grauiter: nulla hic re placabilis erat, nisi Filij Incarnatione peracta.

1. Ob implacabilitatem Patris.

1. Vnde Ps. 39. *Sacrificium & oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi. Holocaustum pro peccato non postulasti: tunc dixi: Ecce, venio:* scilicet Homo factus: *In capite libri,* de aeterna rerum prouidentia, *scriptum est de me; vt facerem voluntatem tuam*: Homo factus, & Patiens. *Deus meus volui: & legem tuam in medio cordis mei.*

2. Ob bellum infernale.

2. Achab, 3. *Reg.* 22. vix decreuerat bellum aduersus Syriam, cum ecce habitum regium mutat cum plebeio. Ita ab aeterno praeuiso peccato; belloque contra inferos declarato, continuo necesse fuit Dei Filium incarnari, Dux hominum futurus.

5. *Ob diuina prouidentia decretum.* 3. Ita namq; & in mente Patris fuit Dei filius conceptus: vt olim hominem indueret: Sicut, quam in conceptione mater sibi formam imprimit; eandem proles referre solet. Vt patuit *Gen.*30. ex obiectu virgarum, ante oculos ouium, in conceptu virgis similes fœtus reddentium. Quare necesse fuit, vt ab æterno conceptus Dei filius, cum respectu ad incarnationem, homo tandem fieret, similis conceptioni primæ. Hinc demum Phil. 2. *Habitu inuentus est vt homo.*

4. *Ob humanam impossibilitatem ad satis dandum Deo.* II. Neque pro peccato, quisquam alius erat satisfaciendo, præter hominem Deum. Sicut paralyticus ille, Ioan. 5. *erat* 38. *annos habens in infirmitate, quia hominem non habebat*, à quo in probaticam ab Angelo motam inferretur. Talis humana natura erat, & Christus *magni consilij Angelus.*

5. *Ad eam à peccato suscitandam.* Sunamitis, 4. *Reg.* 4. vt suus ipsi vnicus mortuus erat filius, Elisæum supplex orat auxilium, eum vt suscitet. Hic suum Giezi puerum mittit cum baculo. Quo is eum tangit; at non excitat. Venit Elisæus ipse: solus soli se applicat, & membris membra coaptans calefacit mortuum, reuocatque in vitam. Ita Natura humana, vnico suo Ada mortuo cum tota posteritate, ipsa Deum orat. Qui mittit Patriarchas, Prophetas, &c. excitatum illum, at nihil agunt. Deus solicitatur his ipse: Psal. 143. *Inclina Domine cœlos tuos, & descende.* Exod. 4. *Mitte Domine, quem missurus es.* Venit Deus; seque homini aptat, factus homo, hominis suscitator IESVS.

6. *Ad redimendos morti deditos.* III. Mardochæo. *Esth.* 7. totique Israel fata vltima imminebant, ni Assuerus plebeiam Estheram elegisset sibi in Reginam, adeoque deamasset, vt eius precibus condonaret deditam neci gentem Iudæorum; ac cædis antiquaret edictum; honoraret Mardochæum: Amanum ageret in furcam. Continuo *Iudæis noua lux oriri visa, gaudium, honor, & tripudium.* Ita actum erat cum genere humano, ni humanam Deus acciuisset sibi Naturam, Diuinæ sociam; hæcque illi culpam remisisset omnem, ac Satanam, eiectum orbe, ad inferos relegasset.

7. *Ad profligandos hostes inferni, mũdi, carnis.* Quin etiam, qualis Codrus Rex Athen. cum omnem Atticam late belli vastaret clades; consulto per legatos Delphico, oraculoq; reddito: tum Athenas vincere posse, si Rex acie oppetierit. Ergo hostis edicit, nemo Regi vim inferret: At Rex habitum mutat, vt gregarius irruit: cæditur: simul hostis vincitur, fugatur: teste *Val. Max. l.* 5. *c.* 6. *Iustin. l.* 2. Talis Dei Filius in acie pro nobis, *habitu* prius *inuentus vt homo.* Et facta est *in terra pax hominibus.* Matth. 2. ac denique *Consummatum est.* Matth. 27. Vt vere diceret, Luc. 24. *Pax vobis; nolite timere. Ego sum.*

8. *Ad placandum Deum.* IV. Idem Ionæ historia repræsentat, Nauis tota periclitabatur: hic demum Ionas exclamat: *Tollite me, & mittite in mare: & cessabit mare à vobis.* Ion. 1. Ita quasi dormiens in Humanitate IESVS it obuiam capturis se, eijciturque ex humanis necatus. Et ira quieuit Patris. salusque Niniuitis ex prædicatione succedit.

9. *Ad vitam nobis perennandam.* Ezechias Rex æger ad mortem, ab Isaia Propheta inuisitur; diciturque ei vitam annis XV. prorogatam esse. Res visa Regi citra fidem. Ergo fit fides per signum solis, gradibus X. reuoluti. Homo febri peccati originalis afflictus ad mortem, à multis viris Dei visitur, vitam pollicitantibus per signum Dei infra nouem choros Angelorum inter homines descensuri. Atq; ea causa *Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ.*

PARS II.

De Angelo Annunciante.

Cur Angelus sit nuncius.

I. PRæsentis mysterij paranymphus Angelus fuit. 1. Quia ruinæ, mortisque pararius item cacangelus fuerat. 2. Vt, *vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret.* 3. Hic Euam excitarat in perniciem. Ille Mariam in omnium salutem conciliat.

4. Vt ad Rebeccam, Isaaco sponsam quærendam, missus Eleezer ab Abraham, Gen. 24. Ita Gabriel ad Mariam dicens: *Aue gratia plena*, &c. O gratiam? Quanta, ex vna hac plena, redundas in omnes?

Et tam dispar ab aliis angelis.

Sed tu boni nuncij Angele, tuus docet aduentus & vox ista tua, quod non sis Angelus, qui *Gen.* 3. romphæa formidandus flammea paradisi aditū obseruabat. 2. Non, qui, *Exo.* 12. Ægypti primogenitos mactabat. 3. Non, qui 4. *Reg.* 18. exercitum Sennacherib delebat.

4. Non, qui, 2. *Reg.* 24. cum gladio visebatur Dauidi. 5. Non, qui, *Gen.* 19. Pentapolim flammis absumsit. Sed Angelus pacis, *ijs, qui longe* in limbo, *& ijs qui prope* in terra, gentibus ac Iudæis. O gaudia vndique omnium!

Infamis humanitas cur adamata à Deo.

II. Sed quid amas, Christe, filiam Adæ, Naturam nostram, seruam Dominus? &c. Infamis est. Cuius maiores alij diluuio submersi: Alij in Babel confusi. Alij mari rubro submersi. Terra absorpti alij: Alij de cœlo exusti aliter alij infames: quid inquam horum posthumam amas?

Samsonem parentibus, *Iud.* 14. ab Philistæa, ne duceret eam, auertere nitentibus, causam is aliam non affert ijsdem, cur vellet eam; nisi quod amaret ipsam.

Quia sic voluit.

Ita Iesus, etsi Deus, & Angeli dissuaderent ei cum Philistæa nostra coniugium, ipse tamen, quia amat, adoptat. Ita & Dominus. At age; amabo, Psal. 8. *Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam visitas eum?* Respondes Prou. 8. *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum.*

Qui finis Aduentus Iesu.

III. Eia, veni ergo vt Iacob ad tuos Esauitas. 1. *Inclina cœlos, & descende.* 2. Assuesce pati humana Deus. 3. Baculo nixus crucis peregrinare sine domo in terra Cham. 4. Iordanis nostri aquas inuade pie Iosue, etsi intumescentes demergant te. 5. Pasce armenta ingrati idololatræ Labani. 6. Eius filias duc Liam triumphantis, & Rachaelem militantis Ecclesiæ. 7. Duabus stipatus gregum turmis occurre Esau, redique in patriam. *Gen.* 32.

8. Veni Dauid pastor: Contra Goliatham nemo audet: aude tu; namque potes. Præmium erit filia Regis, Ecclesia. 1. *Reg.* 17.

PARS III.

De Virgine, cui Annunciatio est facta.

Præconia Mariæ præfigurata vt

I. AVe, *Gratia plena*, prædestinata Dei Mater, cum Filio nascituro, homineq; condendo: *tunc aderas cuncta componens.*

1. munita.

Plena: Nam 1. Turris es Dauid. *Cant.* 4. quam circa *mille clypei* virtutum, *& omnis armatura fortium.* 2. Salomonis es L... lus, quem LX. *fortes circumsistu[nt]* Cherubini.

2. Custo-…

3. Sap… contra callidum serpētem.

3. Dominus Sapientiæ, *Prou.* 9. septem fulta columnis donorum Spiritus.

4. Benedicta.

4. Tu *Benedicta inter mulieres*; imo homines vniuersos; qui cum maledicerentur, *Gen.* 3. Tu excipiebaris ea; de qua dicebatur: *Ipsa conteret caput tuum.*

5. Fortis.

5. Tu es illa, de qua Zorobabel asserebat; omnium fortissimum esse Mulierem. quando. 3. *Esd.* 3. tres Satrapæ disceptabant, Quid esset fortissimum? 6. Te spectabat Sapiens, dum quærit: Pro. 31. *Mulierem fortem quis inueniet*, quæ ruinas nostras reparet?

In fœminis item præmonstrata.

II. Quot te illustres fœminæ præsignarant? 1. Iudith, *cap.* 10. expugnatrix Holofernis,

fernis, obsessæ Bethuliæ liberatrix.

2. Esther, *cap.7.* Assueri regina, seruatrix populi. 3. Rebecca, *Gen.* 25. Isaaci à patre immolandi coniux. Quare *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere domum patris tui: & concupiscet Rex decorem tuum.*

PARS IV.

De Virgine Conceptura.

Prophetiæ similes Annunciationis.

I. Ecce concipies, & paries filium. 1. Hæccine tua recognoscis verba Isaia? *Ecce*, inquis, *Virgo concipiet, & pariet filium.*

2. Eadem Angelus matri Samsonis, Iud. 13. *Ecce concipies, & paries filium. Ille erit Nazaræus, & dabit initium liberationi populi Israel.* 3. *Paries filium*, non Alexandrum, vt Olympias, non Cæsarem, vt Aurelia, non Salomonem, vt Bethsabee. Sed Iesum.

Qualis sit Conceptura: Vt 1. Vellus. 2. Arca. 3. Cete. 4. Filia. Phaaron.

1. O fœlix Vellus Gedeonis, quod es Tu, *Iud.* 6. rore cœliplena! 2. O Arcam Noe, seruatricem omnium! *Gen.* 7. 3. Cœtus es in mari gratiarum eiectum cœlo Ionam ventre excipiens, *Ionæ secundo*, & *Augustin. Epistol.* 49. 4. Tu filia Pharaonis, Moysen eiectum, inque fiscella vagientem suscipiens, *Exod.* 2. populi Ducem futurum, & pastorem.

Qualis cogitabunda cum salutaretur.

II. Sedebat forte in conclaui Virgo, intenta celo, ruminans promissum Patribus factum, & expectationẽ Israel. Admirabunda, quænam quamq; fœlix Messiæ futura Parens? Quã illi optaret famulari, vel vltima famularum? Quanta ea foret,

Quæ Diuum incedet Regina, Deique
Et Mater Coniuxque.

Hisce medius interuenit cogitationibus Angelus: datque salutatam in stuporem altiorem: vt diceret: *Quomodo fiet istud: quon. Vi. non cognosco?* 1. Virgo deuota sum Deo. 2. Et virginitatis custodem Iosephum habeo.

1. Similem illi, qui, *Gen.* 39. Putipharææ se negabat. Quam is hanc, non magis ille me cognouit? 2. Non magis, quam Dauid puellam Sunamitidem Abisag. 3. *Reg.* 1.

PARS V.

De nascitura in vno duplici Natura.

Figura de vnitate naturarũ duarum.

QVare *Quomodo fiet?* 1. Sicut factum, *Exo.* 3. vt arderet Rubus incombustus in deserto. Erit Deus in homine, vt ignis in Rubo: Nec ignis tamen rubum vertebat in ignẽ, sed igneum. 2. Sicut Rebecca gemellos enixa est, hunc læuem, pilosum illum: *Gen.* 25. ita tu Deum misericordem, & hominem miserum.

3. Sicut è Bethulia. (quæ nunquam ab hoste capta fuit:) *Iudith.* 10. duæ sunt egressæ mulieres, Iuditha cum famula: ita ex te naturæ duæ, hæc hera, illa assecla. *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei!*

4. Sicut duo exploratores à Iosue egressi, *Iosue*, 2. in domo Raab absconditi latuere, perque fenestram, non ianuam consuetam dimissi sunt trans murũ peccatorum nostrorum, postea euersum Dei manu, ad clangorem turbarum prædicationis *Ios.* 6. Ita Deus & homo Iesus &c.

5. Sicut, *Num.* 13. ex duodecim missis ad terram benedictam cognoscendam, reuersi duo in vecte vna portantes botrum: Ita duæ naturæ, merito Redemtionis onustæ, ex te ad homines redibunt. 6. Sicut ex Arca Noe coruus & columba euolarunt, ille mortuaria consectans, hæc ramum oliuæ. *Gen.* 8. Et ex te exibit natura mortem passura, vti maledictum, & Agnus sufferens peccata mundi: Exibitque alia semper virens misericordia.

7. Sicut duo Cherub Propitiatorium, auro incrustatum, alis regebant, sese respectantes. *Exod.* 25. Illa *Verbum Caro factum*, &c. 8. Sicut Samaritanus duos protulit denarios, in medelam fauciati. Ita

ex te naturæ duæ, ad nostram redemptionem proficiscuntur.

Hæreses de earum qualitate. II. *Quomodo fiet istud?* Nestorius dicet: Naturas duas accidentaliter vniendas fore. Eutyches & Dioscorus: eas inuicem fore in sese commutandas. Pro blasphemias: Arius: Fore diuinam naturam Deo Patre minorem. Sed impie *mentitur iniquitas sibi.* Vere sic. 1. Velut tres personæ in vna Deitate, ita naturę duæ in vna persona Christi. 2. Sicut Scalenus figura mathematica triangularis, cui latera duo inæqualia, sed eadem est basis: Ita in Iesu inæquales naturæ duæ: sed vna hypostasis.

Modus vnitatis.

III. *Ne timeas Maria*, falsitatem, vera affero ab Deo. 2. *Ne timeas* peccatum originale, actuale, veniale: non dolores partus: Paries vt Sara Isaacum ridens. Nascetur ex te ridens, vt Zoroastes Rex Bactrianorum. *Ne timeas* Virginitati: Nam *Spiritus S. superueniet in te.* Iulius Cæsar in cimba transmittens rapide pontum, orta sæua tempestate vectori desperanti ait: *Ne timeas: Cæsarem vehis, & fortunam eius.* Et timere ab Messia virgo?

PARS VI.

De Responso Mariæ.

Pondus & necessitas responsi. I. VErum, sat multa Angelus: Respõsum expectat à te, Virgo: quod referat Domino. Ecce nostræ tibi redemtionis oblatum est pretium: si annueris: nos redemeris. 1. Hoc est illud, quod expulsi paradiso debebant, & soluendo non erant. 2. Quod votis tot expetitum est diu. 3. Quod Israel, quod limbus, quod Angeli, quod ruina cœli expectat vnice vnicum. 4. Abs te Esthera pendet Mardochæus, id est, status omnis humanus. Ab vna oris tui voce dependent omnia. Loquere Virgo, & viuet homo. *Ecce Ancilla Domini: Fiat mihi secundum verbum tuum:* O vocem! O Angele, ocyus auola: Habes, quod vel Deus optet. Expectat Deus, stant Angeli, patent cœli. Age, auola ocyus.

Angeli abscessus.

Responsi figura. II. At Tu, ô ter & amplius Beata Virgo, nunc absorpta Deo, Deoque plena: recognosco in te Abigailem, quæ ab Dauide in vxorem petita, ait prostrata: *Ancilla Domini mei.* 1. Reg. 25.

Et præcellentia. 1. Beata vox! Dixisti, & nuptias confecisti, ô quales? 2. Figuras & Prophetias complesti, ô quot, & quantas?

3. Orbis est debitor tuus, & omnis retro ætas, posteritasque omnis. 4. Superasti etiam vota Prophetarum: Obruisti mala protoplastarum: Demersisti maledictiones diluuio gratiarum. 5. Vicisti cœlos: Superasti Angelos: ad Deum accessisti: O ter optima Virgo: & Deo proxima te Maximo! 6. Hic ad Te, ad Vocem hanc tuam sistuntur vota & suspiria omnia.

Effectus eius Incarnatio Iesu. III. Hic paruus ille lapillus de montibus æternis in Vterum delapsus tuum, absque humano opere in quantum excrescet olim? Dan. 2. 2. Vere *Nouum creauit Deus super terram, Mulier circumdedisti virum,* à viro intacta. Ierem. 31.

Et Mariæ æstimatio. Tua quis exprimat, quis mente æstimet merita: *O pulchra vt luna, electa vt Sol?* Cantic. 6. Quin pulchrior vtroque, Nec enim passa vnquam deliquium es. *Aue Maria gratia plena, Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus: Et benedictus fructus ventris tui Iesus Christus. Sancta M. M. D. ora pro nobis nunc & in hora mortis nostræ, Amen.*

FERIA II. PASCHATIS.

Duo ex discipulis ibant ipsa die in Castellum, quod erat in spacio stadiorum LX. ab Ierusalem, nomine Emaus. Luc. 24.

NEuter Tobias, *Tob.* 12. Angelum peregrinationis comitem, quantumuis confabulati multis, & conuersati, noscitare tamen quibat ante, quam confectis omnibus pararet abitum Raphael, ac valedicens dispareret. Simile hodiernis duobus euenit.

Nos super isto.

I. *De humanæ vitæ miseria.*
II. *De Magistro sese Discipulis associante.*
III. *De peregrinatione Christi, & cuiusque Christiani.*
IV. *De perpessorum malorum amnistia.*

PARS I.

De humanæ vitæ miseria.

Humana vita est. 1. Flebilis. 2. Misera. 3. Corruptibilis.

I. HEraclitus Philosophus humanas ærumnas assidue considerabat; simul & irremisse deflebat. 2. Neque Iob secius, Ecce considerantem: *Homo, ait, natus de muliere, breui viuens tempore, multis repletur miserijs.* Ecce flentem: *Tædet animam meam vitæ meæ.* 3. Et quem non tæderet viuere, quem omnia nituntur corrumpere, penitusque destruere? Cœlorum influxus corpora nostra afficiunt, variantque Passiones: elementa valetudinem: animalia infestant vbi possunt: quin *homo homini est lupus.*

Dementes sunt qui ipsius plus amantes. 1. Quia miseria est ipsa. 2. Amara est.

1. Stolidos fuisse censemus Hebræos: quod maluerint in Ægypto miseri, quam in terra promissa viuere ab fœlici rerum omnium copia beati. Dementiores ij, qui mundum, illa deteriorem, sic deamant, vt frigide, & vix raro ad superna adspirent. 2. Heu, insueti malis ac indurati, meliora vel nesciunt, vel non credunt: aut seipsos tacite desperant. Itan' amara præ dulcibus, pra bonis mala amantur, & optantur? 3. Cætera sileo: vel ipsa vita hæc, quid, nisi mera est mortalitas? Bene Seneca: *Vita hominis nunquam acciperetur; si sapientibus daretur.* 4. Obæratorum, vita decedentium, relictam adire hereditatem timemus. Et vita nostra quid obæratius? Debita est miserijs: quin animam debet. Et suis nos debitis cum obruat; adhuc amamus ipsam?

3. Mors est. 4. Serua est miseriarũ.

5. Et ipsam fugitiuam? Nam *velut flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra.*

5. Fugitiuaque. 6. Et tamẽ quasi stataria.

6. Solis cursui similis. Is stare videtur: & ita tamen fugit, vt qualibet hora viginti millia milliarium decurrat: testibus Philosophis. Sic vita: Adeo, vt vix ea cucurrisse sentiatur prius, quam cum ad sepulchrum peruentum est.

7. Mendax est.

Recte S. Greg. in Regist. eam nauiganti confert: qui in naui residens arbores, cæteraque foris moueri putat: cum ipse sit, non illa, qui mouetur. Ita vita fugax, & mendax 8. Ephemerus animalculum est die non amplius vno viuens: & tamen eo tam solicite victum conquiritat, vt si foret coruo viuacior, qui sæcula quina superuiuit. Ita homo. Cum igitur Ephemeros, tum & nos ridemus, stultitiæque arguimus.

8. Diaria.

Vita flenda: mors gratulanda.

II. Ethnici Spartiatæ sapientiores nobis. Hi atrati ibant, lugentum cultu ipso vitam flebilem professi: At quibus vel ab senio, aut aliunde spes fiebat mortis propediem adeundæ, hi sese colebant vestitu lautiores. Nimirum emensi miseriam, se ad fœlicitatis ingressum comparabant.

Vna fœlicitas vitæ eius est breuitas.

2. Simile Thracibus vsu veniebat, natos fletu excipientibus: cantu, plausuque mortuos prosequentibus. 3. Idem bruta nos monent. Cygnus vitam muto cum

moerore

mœrore exigit: at vicinus morti lætum occinit. *vda proiectus in herba.* 4. Idem sors docuit Iudæos, qui, Babylonica pressi captiuitate, suspenderunt organa sua plangentes, Psal. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* At contraria omnia cosmophili in mundana Babylone, tam infami ab tot, tantisq; miserijs, quæ alibi vndiq; exclusæ, in hunc orbem redactæ, & compactę videntur. Inter quas istud fœlicitatis est nobis, quod hic viatores agamus, non incolæ. Vt hi duo mœsti in via: at in termino apertis oculis iam primum sibi viuere, videbantur.

PARS II.

De Magistro se Discipulis associante.

Iesus colligit dispersos. I. IBant isti, talia confabulantes, subibatque nescijs Dominus, & viæ socium sese dabat. Qualis Dux, cęso fugatoque exercitu suo, palantes, aut latitantes colligit, reparat vires, viros, ac animos, credentes ab hostibus stetisse victoriam: quos ille secus informat, increpat, & victoribus aggregat. Ita Dominus dispersos, &c. Ecce hos è fuga retrahit, de victoria edocet: Errantem quærit Magdalenam: Marias tres ad Apostolos redire compellit. Petrum insequitur. Apostolis se offert, fideique ad castra reducit. *Pax vobis* ait. *Matri apparet primum.* Ante omnes Matri fœlicitatem ex Filio gratulatur. Vt Sol iuga montium afflat primum, dein colles, vallesque luce perfundit. At B. Virgo erat, Isa. 2. *Mons in vertice montium.* Psalm. 67. *Mons pinguis, mons, in quo beneplacitum est habitare Deo.* Apostoli colles erant: de quibus Psal. 86. *Fundamenta eius in montibus sanctis.* Valles erant discipuli hi. Vt reuiuiscunt luce prima tacti? *Nonne cor nostrũ ardens erat in via?*

Qui duo hi: II. At, qui vos, & vnde domo? qui nomine? Vnus est Cleophas, pater Apostolorum trium Iudæ Thadæi, Simonis, & Iacobi minoris; ac Iosephi Iusti de LXX. discipulis. Alter anonymus est. 1. S. Greg. Magnus, Niceph. Theophyl. Epiphan. & communis opinatur, Lucam Euangelistam fuisse. 2. S. Hier. tamen illi Dominum in carne visum fuisse negat, ex istis, Act. 1. *Sicut tradiderunt nobis, qui ab initio suis oculis viderunt, & ministri fuerunt sermonis.* At S. Lucas fuerit ex postremo vocatis, non ex primis. Sed cur his adiungis te: non mulieribus? 1. An quod hæ aromatibus onustæ quærunt te, fugiunt isti? Exclamat August. *Vere Domine, maiori semper occurris necessitati!* 2. Vt cor lateri adest infirmiori sinistro: Et ipsi, pauore palpitanti, sanguis affluit opitulaturus. Ita Dominus, relictis cæteris, hos defectos fide, spe quoque destituendos adiutat.

Cur his se iungit. 1. Quia fugitiuis 2. Infirmiores.

3. Deinde horum esse socius amat: quorum sermo erat de Passo, in via, quamuis ab errore culpandus.

3. Passi memores Istius quæ vis & dignitas.

III. O Vim miram memoriæ de Passo Iesu! Sed mirabilior bonitas Dei, eam indignam ex se, dignam tamen propter Filium æstimantis, cui gratia fieret, essetque & meritum.

At vero mirabilissima Passionis pia memoria, tu quanta potes? 1. Amorem suscitas: humilitatem inspiras: superbiam suffocas: carnis delicias effugas. 2. Vt Christianus sit talis, qualis Castrensis Vrias, 2. *Regum.* 11. cui suadente Dauide cõmoda, is aiebat: *Arca Dei & Israel, & Iuda habitant in Papilionibus: & Dominus meus Ioab, & serui Domini mei super faciem terræ manent: & ego ingrediar domum meam vt comedam, & bibam, & cubem cum vxore mea?* Ita Dominicæ Passionis commentator ait, & agit compatiens Passo, fortis aspernator voluptatum.

Imitanda est exemplo.

3. Dauid: 2. *Regum* 15. nudus, & vdus fletu,

fletu, Absolonem fugiebat, torrentem transiens, prosequentibus eum pari cum luctu proceribus. Et quisquam Christianum Passum intueri, aut prosequi nolet? aut poterit sine luctu? sine odio sui? sine demissione animi?

Memoria passionis valet contra fraudes dæmonis. IV. Est illa recordatio vis inuicta aduersus Satanæ technas. 1. Sicut Daniel sparsis in fano Bel cineribus aperuit Beli ementitam diuinitatem. *Dan.* 14. Ita Cineres Iesu, id est, Passi memoria, in anima sparsi dolos mundi, carnis, dæmonisque reuelant. *Seruat à malo.* 2. Iussit, *Ezech.* 9. Deus omnes occidi, qui *Tau* signo signati non forent. Væ, quibus non fuerit Passionis signum in mente, vel fronte, vel manu.

Sermo bonus est efficax. Si aliud non accidat his malum, at isthoc est, quod ijs in via vitæ se non iungat Iesus, qui eius immemores degunt: qui de sordibus, de poculis, fabulisque loquuntur. Non cum his ambulat: qui non cum, & in ipso, vera via, ambulans. Quod si etiam ob verba se istis adiunxit; quid non ob opera faciet sancta.

PARS III.

De peregrinatione Christi, & cuiusque Christiani.

Christi potentia. I. QVi *sunt isti sermones, &c. Tu solus peregrinus es*? Quid hominis es? Nescis vnus quod omnes sciunt? Nescis potentem *in opere, & sermone*. In opere: quia mortuos, cæcos, leprosos, &c. curauit. Et in sermone: Nam Ioan. 7. *Nunquam homo sic locutus est*. Rupes Orpheus traxerit: at iste peccatrices, publicanos, piscatores, hostes, sedauit ventos & maria, &c. Milites in horto prostrauit verbo: tremefecit orbem, petras rupit. &c. *Tu solus peregrinus hæc ignoras?*

Peregrinatio eiusdē. Et tu ignoras, Cleopha, te dicere verum. 1. Peregrinus Iesus à cœlo hic exul, ob delicta nostra. Vnde ipse de sese Io. 7. *Vos de deorsum estis: ego de supernis.*

Ea quæ vouit. 2. Ipse ab æterno, Psalm. 131. *Votum vouit Deo Iacob*, se hic peregrinaturum tot annis, tali cultu, sorte, via, modo: *donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob*. 3. Ecce vias *A summo cœlo egreßio eius* ad præsepe in Bethlehem, inde in Ægyptum, hinc in Nazaret: porro in desertum: tum in Caluariæ Crucem: deniq; in sepulchrū. Nec singula tantum loca percurrit: sed qualia egit, ac pertulit in præsepio? &c. De vijs istis sic Bernard. homil. 29. de Ascens. *Vultis eius saltus agnoscere fratres? De cœlo venit in Vterum: de vtero in præsæpe: de præsepio in Crucem: de Cruce in sepulcrum: de sepulcro redijt in cœlum.* Soluisti votum, IESV: *Et completa.* *tentatus*, & peregrinatus *per omnia* es: nec infera tibi inuia. Ad ea qui te penetrasti? Dicis Iere. 12. *Dimisi domum meam*, corporis: *reliqui hæreditatem meam*, discipulos, ac vitam: *dedi dilectam animam meam. Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi. Nunquid tincta per totum: Venite, congregamini omnes bestiæ terræ.*

Homo est peregrinus. II. Tu peregrinus es, Cleopha. 1. An nescis, Hebr. 13. quod *non habemus hic ciuitatem permanentem: sed futurum inquirimus*. 2. Audi Ps. 38. *Aduena ego sum, & peregrinus: sicut omnes patres mei.* 3. Recordare: primum, qui vrbem condidit, Cain fuisse: Ac forte ab id cœlo excidit: 4. Quid? Apoc. 8. *Væ, væ habitantibus in terra*? Quia merum hic exilium est. Quod quanto est peregrinatione miserius? Nam id pœnæ, hæc voluntariæ religionis est.

5. Quocirca ethnicus Philosophus Anaxagoras, teste Laertio: ob hæreditatem in ius vocatus; maluit iure suo cedere; quam lege agere, & ob fluxa contendere; quæ casus forte subditus queat interuertere. Cognatis cum ob hoc increpantibus ait, digito in cœlum intento: *Illa patria mea est: illa hæreditas mea. Illam ego curo: non ea, quæ super terram.*

PARS IV.

De perpessorum malorum amnistia.

Malorum obliuio pra amore nimio. I. ET *quæ?* querit Dominus. Quid? Tune oblitus est talia? Tot? Tãta? *Quæ* O flagrantiam charitatis immensæ! 1. Hęc omnia absumsit præterita: nihil de sacrificio pœnarum, iniuriarumque reliquum fecit: Vere, *Aquæ multæ non potuerunt extinguere eam.* 2. Ipsa tanta fuit, vt vel corpus suum perrumpens erumperet: Sicut si detractus cœlo ignis antro terræ coerceretur, viam vi sibi faceret prius, quam pressus acquiesceret: O ardor amoris, cui nullus nocuit algor Passionis?

3. Plane, vt sol, quo in meridiem eleuatior, hoc & flagrantior est: ita Iesus, quo in cruce altior, hoc magis ardet amans. Ardet, & quærit amatos.

4. Nimirum is motus amoris ei naturalis erat, ideo in fine vehementior. Nam violenti principio sunt concitatiores, remissiores in fine: & ne cessent, impulsu opus habent: Isto nos egemus, quos & actiue, & passiue esse violentos oportet. Domine, vim patiar.

Præque gloria resurrectionis. II. *Quæ?* Quæris: Quia resurgentis gloria præteritorum amnistiã attulerat, dolorem deterserat, ablataque plus millecuplo reddiderat. Vsque adeo *non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Rom. 8.

Sic & Diuis est. Et martyres, similia passi, Confessoresque quærunt: *Quæ?* Itan' Stephane nõ meministi lapidum? Non detractæ pellis, Bartholomæe? Non crucis Andrea? &c. Et tu recordabere, vindex etiam: quæ frater tuus in te asperior dixit, aut egit?

E contra damnatis. Ita damnatis nulla est memoria voluptatum præteritarum, opum, honorum, &c. 1. Fatere Cæsar, Alexander, Cicero, Homere, &c. Sap. 5. *Quid profuit nobis superbia? Diuitiarum iactantia quid contulit nobis. Transierunt omnia velut vmbra.*

2. Immemorem preteritorum Epulonẽ, petentemq; guttulam, monet Abraham, Luc. 16. *Recordare fili*: etiam ad pœnam: sique possis, *quia recepisti bona in vita tua.*

3. Euenit istis, quod Ægyptijs, *Genes.* 41. quos superuenientes anni sterilitatis coegerunt obliuisci priorum septem annorum fertilitatis: Sed quid ad hos septem anni æternæ damnationis?

III. *Vir erat potens*, inquit. O misera cymba, fractus tibi fidei est malus; anchora spei amissa est. Nam, *sperabamus*, aiunt. *Vir*: Quid? Nescitis, an non agnoscitis eius Diuinitatem? *Potens* opere, & virtute, vt Deus: Sermone, & doctrina, vt homo. Vt, Sol, habens lumen, & calorem. Vt bombarda, instructa puluere, & globo, sonans, & effringens. Sperate, credite: *quoniam ecce, ipse adsum, qui loquor vobis.*

FERIA III. POST PASCHA.

Stetit IESVS in medio discipulorum suorum: & dixit eis: Pax vobis. Luc. vlt.

ANgelo, *Tob.* 12. manifestante sese Tobijs duobus, quod vnus esset de septem assistentibus Domino, consternati in faciem corruerint proni. Quibus Raphael: *Ego sum*, ait, *nolite timere.* Et Christo sese manifestante Discipulis, vt Deum verum ac viuum agnoscerent: perculsis ait: *Pax vobis: ego sum.*

Circa quod nos

I. De cœlo laboribus inuadendo.
II. De stante in medio.
III. De imprecante pacem.
IV. De voce Ego sum.

PARS

PARS I.

Labore Cœlum inuaditur.

Si honor politicus, quo plus diuinus labore parandus est

I. CIcero fratri Q. Ciceroni Consulatum petenti sic scribit: *Attende tibi frater: Peregrinus es: Roma est: Consulatum petis.* q.d. Nil Arpinati cum Romano: præ Roma vrbs nulla: præ consulatu honor nullus. Ita Christiano dixerim: *peregrinus: Cœlum est: Beatitudinem petis.* Singula vim habent, ac diuersitatem. Ad eam vt emergas, hoc laboris opus. 1. Nam, 2. Tim. 2. *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* 2. In cœlum fit via vi, Matt. 11. & *violenti rapiunt illud.* 3. Hinc Ethnicis Dij plerique armati pingebantur: vt quibus diuinitas acquisita fuerit heroico nisu. Nam *virtus in arduis* cernitur. 4. Extincto Romulo, Rege primo Romanorum ac conditore, incertis Romanis, vi discerptus perisset, an diuiniore morte fugisset humana: ecce prodit eques, & affirmat: sibi armatum, homine augustiorem, visum fuisse Romulum in cœlos subuehi iussisseque se pro Deo coli. Finxit is: nil fingo: Cœlum armis acquiritur, *& vim patitur*, Matt. 11. *Dijque laboribus omnia vendunt:* canit Hesiodus in Theogenia.

Exemplū facti.

Figura facti.

II. Non ante Saulis filiam meretur cōiugem Dauid, quam manus cum Goliath victor conseruisset. 1. *Reg.* 17. Nobis Satan, mundus, caro deuincenda sunt. Est namque prius *vita hominis militia super Terram*: Iob. 7. quam inter superos beata coronetur.

2. Iacobo, *Ge.* 29. merenti annis 7. datur Lyia: iterumque 7. alijs, datur formosa Rachel. Nobis, vt promissa est cœli gloria: at *non est mollis ad astra via:* Suntq; *Ardua, quæ pulcra.* Laborandum est prius pro Gratia dein *Gloriam dat Dominus.* Psal. 83.

3. Ioseph *Gen.* 40. quanta perpessus ante, quam eueheretur? venditus seruus accusatus vt maleficus tulit omnia, iniurias, carceres, aliaque non ferenda. *Vicit gaugens patientia duris?* Ita *per multas tribulationes oportet introire in regnum cœlorum*, Act. 14.

III. Dicite S. Martyres, quo vos tramite emersistis? Potentiæ? Opulentiæ: Gloriæ? Sapientiæ sæculi? &c. Psa. 65. *Transiuimus per ignem, & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.* Dura hæc? Sed ad Beata ducunt. 1. Tantula pro tantis sanus quis abnuat? Sint rotæ, enses, craticulæ, catastæ, vngulæ, faces, cruces, tauri Phalaridis, & mille mortes &c. ludus sunt pro beatitate assequenda. Ro. 8. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* 2. Nec Christus seu voluit, seu potuit secus. Luc. 24. *Oportebat Christum pati: & Sic intrare in gloriam suam:* in propriam, non alienam: Et nos quid non oportebit? 3. Hac causa apparēs Dominus *stetit in medio*, seque imitandum proposuit. Fidenter aude: Ipse est qui dixit: *Pax vobis. Nolite timere: Ego sum.*

Veritas exempli, & martyrij.

Necessitas Christi.

PARS II.

De stante in medio.

Ocτοpœia.

I. REpete animo prægressa, intuere mœstos discipulos sedentes, incertos rerum, anxios periculi, dubios fidei. *Aspice* apparentem ex improuiso Deum, intrantem ianuis clausis, stantem in medio coruscum? Attonitos visu discipulos, ac mutos. *Audi* loquentem Dominum. *Pax vobis*, cordi pauido, iudicio turbato, intellectui ignaro ac rudi, affectui vario, & diffidenti animo, &c. *Ego sum*, qui fui ab æuo, quique nudiustertius & ante, qui viuus, qui mortuus, &c. *Palpate, & videte, &c.*

Stetit, hæc dicens. 1. Quia resurrexerat

Stare est resurgētis. rat. Nam ante vel iacebat, vel sedebat, vel defatigatus sitiebat, vel ambulabat. In præsepio reclinatus, in horto prostratus, in vrbe Solyma vinctus, circumductus in cruce suspensus, in sepulchro clausus. Iam *stetit* gloriosius, &c. 2. Antea sub peccati iugo ac onere incuruus ac pressus, iam erectus in libertatē nos vocat. 1. O pondus peccati quot, depressos ipsa natura, grauasti petentes superna animas? Vis hæc, & iniuria est. 2. Quot tu infelices Iobos das in fimetum vsque proiectos? 3. Quot in Ierichunta descendentes latrocinio mulctas, & mactas? *Luc.* 10. Quot in sanguine suo Venereo voluntas? Quot semiuiuos, aut enectos præteris. 3. Sancti autem non sic. *Stant* cum Christo, onere peccatorum excusso. Apoc. 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & linguis, Stantes ante thronum Dei.* Ita inde vsque ab creatione sua *decies centena millia assistunt illi.*

2. Et liberi ab peccatis.

3. Et Sanctorum.

II. *In medio.* Sic & virtus in medio: Sol medius planetarum: qui Rex eorum: terræ globus in orbe: Crux item. Nam *operatus est salutem in medio terræ.* Arbor vitæ in medio paradisi: *Christus* quoque, 1. Tim. 2. *Mediator est Dei & hominum.* Summa fidei mysteria in medio sunt: Incarnatio in duabus naturis: Natiuitas, *in medio duorum animalium cognosceris.* Aba. 3. Transfiguratio, in medio Eliæ & Mosis. Christus in medio latronum: in nocte media natus: & suscitatus est: Psalm. 107. *Exurgam diluculo:* Sedit in medio doctorum: In Medio duorum it in Emaus. *Medium amat Mediator,* Iesus.

PARS III.

De imprecante Pacem.

Pax Ethnicis culta temporalis I. PAx vobis. Ego sum. Nolite timere. Palpate, & videte; quasi dicat: Absit dissensio & dubitatio de me. Absit incredulitas. Pusillanimitas ac diffidentia absit. Sensu percipite, quod sit in intellectu. *Sed ante omnia pacem habete.*

Dia Pax? 1. Tanti priscis eras, vt Parmenides, Hesiodus, aliique Philosophi te rerum Creatricem esse pertenderent: perque te omnia, ipsamq; Naturam subsistere. 2. Romanis Pax Dea colebatur, Quorum templo Pacis quid famosius? 3. Et Redemptoris rediuiui vox prima est, Pax.

1. Ita fore prædixerat Isaias Messiæ nomen *Princeps pacis.* Isa. 9. 2. Ideo vixdū nato occinitur: Luc. 2. *In terra pax hominibus bonæ vol.* 3. Moriturus ait, Ioan. 14. *Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis:* Hanc vel sanguine parabo, sacrabo, donabo. *Prædicta à prophetis Præstita à Iesu.*

4. Hanc obstupuit Psaltes, 45. *Venite & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella, vsque ad finem terræ arcum conteret, & confringet arma, & scuta comburet igne. Vacate, & videte, quoniam Ego sum.* 5. Præuidit id Daniel, c. 7. quatuor rabidas bestias depræliari: id est, Monarchias Assyriorum, Persarum, Græcorum & Romanorum: Et eas à Messia prosterni, inque ordinem redigi.

Diluuium, *Gen.* 7. submersit omnia: vna vndis Arca superferebatur. Ita, vnum Christi regnum extiturum, cæteris illi subiugatis. Id Ecclesia est. Quare, Psalm. 147. *Lauda Ierusalem Dominum: quoniam confortauit seras portarum tuarum, & posuit fines tuos Pacem.* *Dominatur orbi.*

Mundus ante Messiam fuit merus campus bellorum: parricidia, diluuia, sulphureæ pluuiæ, dehiscens terra: Ægyptus persequens: Bella vndique, & vndiq; bella. Nequicquam Patriarchæ, Reges, &c. orabant pacem, Psalm. 121. *Fiat Pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.* Tandem promissio facta Psalm. 71. *Orietur in diebus Eius iustitia, & abundantia pacis.* Et vero *Iustitia & Pax osculatæ sunt:* &. di-

& dixit *Pax vobis.* Et ergo dixi de pace temporali.

Pax spiritalis ab, & cum Iesu est. II. Porro de Spiritali: Hæc à lapsu hominis nulla vsquã: à Christo exorta, hodieque durat. Hæc bella ponit tentationum, passionum, opinionum, religionũ. 1. Qualis nauicula iactabatur fluctibus at iubente Domino, Matth. 8. *cessauit ventus, & facta est tranquillitas magna.* Sic euenit animæ, in turbelis Christum respectanti, ac ab eo respectæ. Nutus omnem peragit rem. 2. Quales *Gen.* 7. feræ in Arca cõgregatæ, concorditer agebant præsente Noe, agnus cum vrso ac leone accubabat; dimissæ vero ab Noe suum quæque repetiere cubile, atque sæuitiem. Ita in nobis passiones; præsente, absenteque Iesu. 3. Protoplasta, *Gen.* 3. perseuerante in iustitia, pax ei alta fuit. Vt Deum expulit animo; secuta omnium perturbatio est. Hinc lacrymæ, Gen. 2. *Morte morieris.* Hæc *summa malorum*; Et *vltima linea rerum.*

PARS IV.

De voce Ego sum.

Christus est Ens. I. EGo *sum, nolite timere.* Tu es Ens entium, verum esse, vera substantia; à te Ipso es, &c. Nos nil sumus, nisi priuationes, imperfectiones, accidentia, ex luto. Sic omnes creaturæ confitentur, Psal. 99. *Quoniam ipse fecit nos: & non ipsi nos. Quid est homo, &c.*

1. Dant omnia. Similia. 1. Sol vnus suo lucet lumine; stellæ reliquæ alieno Solis. Ita Deus, & nos ex eo. 2. Oceanus diffundit flumina omnia, nec minuitur; sorbet omnia, nec augetur; Ita, Deus, *ex quo omnia, in quo omnia.* Quia *Ipse est.*

Figura. 2. Et Indeficiens est. 1. Vt oleum Eliæ, 3. *Reg.* 17. quo plura implebat vasa, hoc manabat amplius. 2. Manna, *Exod.* 16. quo plus colligebatur, hoc plus superabat. 3. Panes hordeacei, *Ioan.* 6. quo à pluribus sumebantur, hoc plus multiplicabantur. Ita,

Omnia dat Dominus, nec habet inde minus.

Deus est 1. Vnus. II. *Ego sum.* Quid? Deus. Hoc doceo resurrectione, quæ nec humana arte; nec vi naturæ: nec angelica potestate; sed sola omnipotentia fit. Homo sum, corpore, cæterisque sequentibus; en stigmata, *palpate, videte.*

Trinus. *Ego sum.* Totum hic mysterium latet Trinitatis. Nam τὸ *Ego* triliterale est dissyllabum, & mononymon. Ita in Deo tres personæ: duæ processiones, Intellectus, & Voluntatis, natura trium vna.

Incarnatus. Sic & τὸ *Sum* est trium literarum vox vna. Ita & *Iesus* tribus constat naturis, corpore, anima, diuinitate, in vna tamen persona. Ergo *Ego sum* Deus & homo.

Vox Iesu nota. Et vero Apostoli quid stupetis diu: *Ego sum,* inquit. Vocem non agnoscitis Agni & Magistri? Vox est, quæ clamauit: *Si quis sitit, veniat*: quæ vos vocauit sequutos: quæ mortuos suscitauit: quam ventus, ac mare agnouit: quæ Scribas confutauit. Agnoscite vocem, cui nulla similis: Ioan. 8. *Nunquam homo sic locutus est.*

Præfigurata. Quid? Isaac, *Gen.* 27. cæcutiens, vocem Iacobi agnouit, licet indutus esset exuuias Esau: & ait *Vox quidem Iacob: manus autem Esau.* Et vos verum Iacob, indutum gloria Dei, & hominis, nondum agnoscitis? O tardi? Vere vox est, quæ in cruce septies vltimum clamauit. Siq; vox nondum sat liqueat vobis: ecce ipsius adest.

Stigmatũ seruatorũ causa. III. *Palpate, & videte.* Corpus est, quod natum & passum est; nam & stigmaticũ: etsi gloriosum. Vtrumq; miraculosum. Quia sic voluit.

Cur autem stigmata reseruauit? 1. Vt Iudæos confundat in iudicio extremo. *Videbunt, in quem confixerunt.* 2. Vt videntes ea, scientesque Christiani adorent, isthic eis sit, vt *in petra refugium herinaceis.* Psal. 103. 3. Vt ad grates excitentur. Item extimulentur ad compatiendum: & patien-

tiendum cum ipſo pro peccatis propriis; quaſi dicat. Hæc mihi vos inflixiſtis: & necdum deſiſtetis? Inflicta refodicabitis? Iterumne crucifigetis? Hæc vos accuſabunt, damnabunt, cruciabunt.

Reſpice in faciem, inque vulnera *Chriſti tui*: & pati pro Chriſto tibi volupe accidet.

Viſa mouent vulnera. Ecce Iulius Cæſar, cum vrbem obiret eques, appellatur à milite emerito, cuius fortunæ in iudicio vertebantur, vt opitularetur. *Tuis*, inquit, *Cæſar, auſpicijs arma indui: vltima pro te ſæpe adiui: perij, ſi cauſa nunc cadam. Hocce caput tueare, Cæſar, fortunasq́, egentis, & emeriti.* Auguſtus cauſam viri mandat proximo, qui Iudicem conueniat. Hic miles pectore nudato vulnera oſtentans ait: *Non ego te, Cæſar, per procuratorem in bello Actiaco periclitantem defendi.* Erubeſcens Cæſar deſcenſione facta ex equo, pedes adit Iudicem, mãdans æquitati cauſæ militis vt faueat. Ita Chriſtiane te Ieſus conuenit, & affatur: oſtentans vulnera, quibus permotus non detrectes indicta ſeruare ieiunia, pati Ipſius nomine quaſi dicat tibi: *Ego periclitantem te in bello Paſſionis per procuratorem non quæſiui*: non Angelum ſubſtitui vicarium, ipſe excepi tela furoris hoc Corpore: *Palpate, & videte.*

Ita & Cicero *Act.*7. in Verrem, pro M. Aquilio perorans, cum nihil moueri Iudices cerneret: Aquilij pectus nudat: vulnera pro Reipub. defenſione accepta oſtendit: peruincit, vt eum viuere patiantur. Quem Vulnera Chriſti non mouerint; is caute, Caucaſoque durior, hominem ex homine exuit. *Palpate* peccatores, *& videte*: quoniam in hoc ſalutis veſtræ Summa conſiſtit.

IN FESTO S. MARCI EVANGELISTÆ.

Suppleuit Enucleator.

Deſignauit Dominus & alios LXX. Diſcipulos. Luc.10.

VIſus Ioanni, *Apoc.* 10. Angelus fuit, qualis in S. Scriptura nuſquam: Validus clamore, vt leo rugiens in deſerto: manu libellum præferens: pede dextro mare: terram ſiniſtro inſiſtebat. Similis S. Marcus: Vita Angelicus: viribus, ac rugitu prædicationis, vt leo: Qui & ipſi appingi aſſolet, Euangelium gerit minus cæteris; vt idcirco à nonnullis compendium Matthæi vocitetur. Pede is dextero inſiſtit vrbem marinam Venetiarum: ſiniſtro in Continente ſitam Alexandriam.

Nos circa Ipſum iſta

I. *De ipſis quatuor Euangeliſtis.*
II. *De quaternarij Myſterio rerum Eccleſiæ multiplici.*
III. *De myſterio quatuor animalium.*
IV. *De præcellentia Euangeliſtarum præ Vet. Teſt. Conditoribus.*
V. *De S. Marco hiſtoria.*
VI. *De Symbolico ipſius Leone.*

PARS I.

De ipſis 4. Euangeliſtis.

I. EVangeliſtas quatuor repræſentauit Deus olim varie. 1. Columnis de lignis Setim in Tabernaculo: *Exod.* 26. quarum capitella aurea, & baſes argenteæ: è quibus pendebat Velum ex Hyacintho, Purpura, Cocco bis tincto, & Byſſo retorta. *Origenes*, & Patres cœteri de Euangeliſtis ea interpretantur. Quippe qui fulcra Eccleſiæ ſint Setimæa, & incorruptibilis, exempli, vitæ, memoriæ, ac doctrinæ inaurati charitate: deargentati Sapientia: *1. Sunt columnæ veritatis.*

in

in Spiritu Iesu fundati. E quibus Velum dependet Mysteriorum, varium pro tempore, loco, & personis.

2. Testes sunt Diuinitatis & Humanitatis Christi.

2. Iussit Deus, Exod. 25. *Quatuor Circulos aureos pones per quatuor Arcæ angulos.* Similiter; Circa angelos mensæ propositionis. Hi sunt: ait *Rupertus in Exod. cap.* 5. & alij, quatuor Euangelistæ circa Christi Diuinit. ac Humanitatem: quæ & Arca, & Mensa est gratiarum: quæ per 4. orbis oras prædicata insonuit. Ps. 18.

3. Sunt mysteriosi: & cœlestes.

3. *In ipso Candelabro* Tabernaculi: Exo. 25. *erunt quatuor scyphi, in nucis modum sphærulæq; per singulos, & lilia.* Ita circa Iesum Euangelistæ pleni scyphi mysteriorum sunt: suntque cælestes sphæræ viri perfectissimi, instar cœlorum. De quibus Psal. 18. *Cœli enarrant gloriam Dei.*

4. Sunt Panoplia Christiana.

II. 5. Zacharias ait, cap. 1. *Ostendit mihi Dominus quatuor viros fabros:* Euangelistas, (aiunt interpretes:) qui arma fabricati sunt contra vitia, hæreses, dæmones. Ita *Hieron.* Qui etiam ibidem intelligit per eos virtutes cardinales quatuor, vti passiones quatuor, per cornua quatuor, ibidem visa prophetæ.

5. Sunt currus Triumphalis Dei.

5. Abacuc. c. 3. visa quadriga Diuinitatis, ait: *Qui ascendis super equos: & quadrigæ tuæ saluatio.* S. Aug. ait Eam esse Euangelium rotis quatuor inuectum; in quo Iesus, Deus triumphat: quodque *est salus omni credenti in eo.* Hieron. in cap. 6. Zachariæ ait: *Legi, quatuor has quadrigas, quatuor esse Euangelia: & equos Apostolos, per diuersitatem cœlorum diuersas gratias possidentes.* Dein quatuor equorum colores sic exponit moraliter; Vt significet *Rufus* Martyres: *Niger* Confessores ænigmaticæ mysteriorum fidei: *Candidus* Virgines, *Variculor* alijs dotatos donis.

PARS II.

De quaternarij mysterio rerum Ecclesiæ multiplici.

Quaternarij mysterium est 1. Euangelistarum perfectio.

I. EVangelistæ sunt tantum quatuor, velut Notarij, aut Secretarij Ecclesiæ. Numero subest & ratio, & mysterium. 1. Quia, ait *Philo l. de opif. mundi, & l. 3. de vita Mosis*, quaternarius est perfectissimus, & primus qui de solido corpore participat. Nam vnitas respondet puncto: binarius lineæ: ternarius latitudini: quaternarius solido.

2. Ecclesiæ Irrogatio.

2. Mysteriosus est in scripturis, Gen. 2. *Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum: qui inde diuiditur in quatuor capita.* Ita Christus & Ecclesia prorumpens est *Fluminis impetus, quæ lætificat Ciuitatem Dei.* Et, vt Hieron. in prol. Matth. ait, *Ecclesia est quatuor flumina, paradisi instar, eructans: id est, quatuor Euangelia.*

3. Eruditio.

3. Iussit ita Deus Exod. 28. *Rationale iudicij facies opere polymito, &c. quadrangulum erit, & duplex.* Isti inscriptum erat: *Doctrina, & veritas.* Sic & Euangelium est quadrangulum Euangelistis, &c.

4. Munitio.

3. Hæc autem figura quadranguli est solidissima: Tale & Euangelium, vt nec orcum, nec hæreses mutuat. Qualis Apoc. 21. *Ciuitas in quadro posita.* Et vero quam *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei*, Ecclesia, in quadro Euangeliorum fundata supra CHRISTVM? Omnino *in his, velut in quadrato lapide sanctæ Fidei structura consurgit:* ait S. Gregorius l. 1. Epist. 24.

5. Vniuersalitas.

5. S. Aug. l. 1. de Consen. Euang. ca. 2. ait. *Ob hoc fortasse quatuor sunt Euangelistæ: quoniam quatuor sunt partes orbis terræ, per cuius vniuersitatem Christi Ecclesiam dilatari, ipsi sui numeri Sacramento declarauerunt.*

6. Congregatio.

6. Idem, *Act.* 10. S. Petro fuit declaratum in linteo, quatuor extremitatibus demisso cœlitus; varia hominum animalia continente; collecta, ait *Irenæus tit.* 3.

tit.3.c.11. ex quatuor orbis oris. Quibus item quatuor aspirent venti, Spiritus Euangelistarum.

7. Conseruatio. 7. Adde: Sicut in rerum vniuerso quatuor elementis omnia constant, & conseruantur: ita in Ecclesia salus singulorum ex quatuor Euangelistis dependet. Ioannes mysteriosa aquila Igni: Lucas, terræ similis: cui arandæ bos natus est. Marcus, aeri: cuius leoninus rugitus per aerea resonat. Est autem aer soni vehiculum. Matthæus aquæ similis; eius typus *facies hominis*: *Omnes* autem homines *velut aqua delabimur in terram.*

8 Concordia. 8. Apoc. 7. *Vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ.* Ita Euangel. conspirant in vnum.

9. Prædicatio. 9. Istud Exod. 25. *Quatuor circulos aureos pones per quatuor Arcæ angulos*: S. Gregorius in Prolog. Matth. Sic exponit: Ecclesiam per quatuor Euangelistas ab Prædicatoribus, vt ansulis Arcam, circumferri.

10. Infallibilitas. 10. Isti Apocal. 4. *sunt quatuor animalia plena oculis ante, & retro: in medio sedis, & in circuitu Sedis*: Vt nil eorum effugerit obtutum, quæ diuina scitu, vel creditu necessaria fuerant.

PARS III.

De mysterio quatuor animalium.

11. Sedes 4. Patriarchales. I. Lyranus tamen per ea scite intelligit Sedes quatuor Patriarchales. 1. In Leone, Hierosolymitanam. Ob audacter prædicatum ibi ab Apostolis Euangelium. *Act.* 4.2. In Boue, Antiochenam: Ob Fidelium Obedientiam, iugum Apostolorum subeuntium. 3. In facie hominis, Alexandrinam: Ob celebres scientia viros inibi. Vt Athanasius, Clemens, Cyril. 4. In Aquila Constantinopolitanam: Ob viros inibi contemplatiuos, vt Chrys. Greg. Naz. &c.

2. *S. Ambros.* autem *l. 3 de Virg.* vult notari in Leone, Fortitudinem, in boue, Iustitiam, in aquila, Temperantiam; Nec enim ista prædam comedit vllam, nisi ipsa ceperit: quamuis sæua fame stimuletur. In homine, Prudentiam, qua qui caret, bestia fuerit non homo. *12. Virtutes 4. Cardinales.*

3. *Abulensis in proœm. D. Hieron. super 4. Euang.* Alij aliter. Nam vult vnum Iesum ijs designari; Humanitatem eius in homine; Passionis victimam in boue: Resurrectionem in Leone: Ascensionem in aquila. *13. Christus Iesus.*

4. Attamen *communis interpretatio* apud S. Hieron. in proœm. est de 4. Euangelistis. *Quod Matth. de homine exorsus est: Liber generationis, &c. Marcus à voce clamantis in deserto.* Bos *Lucas à Sacerdote Zacharia. Ioannes de verbo disputauit.* *14. Euangelista ipsi.*

II. Sunt vero *plena oculis*: ob mysteriorum cognitionem. *Ante*, ob scientiam futurorum: *Retro*, præteritorum. Vel *ante & retro*: quod vtriusque Testamenti mysteria complectantur. *15. Omniscientia.*

Israelitæ in deserto castra metabantur in 4. partes diuisa, tribubus ternis vnam plagam obtinentibus. *Num.* 2. Singularũ plagarum vexillis Rabbi Abraham appingit: quatuor animalia Ezechielis: Aquilam Iudæis; hominem Rubenitis. Leonem Ephraimitis; Danielis vitulum. Addit: ea vere inscripta vexillis fuisse. *16. Ordinata dispositio omnium rerũ, statuum, articulorũ.*

Rationem dant alij. Quod scriptum sit de Iuda, Gen. 49. *Catulus Leonis Iuda.* 2. Quod Ruben fuerit primus homo in stirpe Iacob natus. 3. Quod Ephraim fuisset filius Iosephi: de quo Deut. 33. *Quasi primogeniti pulchritudo eius.* Vituli 4. ob Gẽ. 49. *Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita.* *Digressiuncula.*

Pulchra castrorum Israeliticorum acies: At Ecclesiæ an figura fuit. Quæ *Terribilis, vt castrorum acies ordinata.* Cantico. 6. Et ea sub quatuor vexillis fidei Euangelista-

geliſtarum collocata eſt in deſerto mundi.

PARS IV.

Præcellentia Euangeliſtarum præ V.T. Conditoribus.

Præcellunt Euangeliſtæ. I. DIgnitas vero eorum eſt, quãta maxima. Quantum Nouum Teſt. præſtat Veteri: tantum ipſi Moyſi, & Prophetis. 1. Ipſi enim habent Patentes noſtras iuſtificationis: quas Veteres nec auſi fuerunt, nec gnari, conſcribere. Nam, Gal. 2. *Ex operibus Legis non iuſtificabitur omnis caro.* Vnde nec promittere auſi fuere.

Quod Euangeliũ Nõ Lex. 1. Promittit. gratiam.

2. Cõfert gratiã & vitam. 2. Similes Giezi ſeruo, 4. *Reg.* 4. ad Sunamitidis mortuum vnicum filium ſuſcitandum miſſo, cum baculo Eliſæi: At incaſſum. Venire Eliſæum ipſum neceſſe erat ſeque mortuo applicare calfaciendo. Ita illi: Eliſæo ſimiles Euãgeliſtæ: qui verba vitæ habent in, & de vita Ieſu. Secus Moyſes & Prophetæ, indices gratiæ: non efficaces eiuſdem ad Iuſtificationem.

3. Sanatà vulnerib. 3. Similis Sacerdoti, (Aaron,) & Leuitæ, (Moyſi,) qui ab latronibus ſemineçẽ relictum præterierunt, *Luc.* 10. iuuerunt re nulla: tantum viderunt ipſum: & hoc ſolum. At Samaritanus: de quo Ioann. 8. *Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es?* hic eum ſuſcepit; & curæ mandauit. Atque huius Secretarij. 4. Euangeliſtæ ſunt.

4. Æternat immutabile. 4. Iſti in V. T. nil ſcripſere perfectum, ſed eraſionibus obnoxium. Vnde Hebr. 7. *Reprobatio fit præcedentis Mandati, propter infirmitatem eius, & inutilitatem. Nil enim ad perfectum adduxit Lex.* At Euangeliſtæ aliter ſcripſerunt. Et ita, vt Rom. 1. dicat: *Non erubeſco Euangelium. Virtus enim Dei eſt, ad ſalutem omni credenti.*

5. Cœleſtia & æterna offert. 5. Quid, quod V. T. Conditores terrena duntaxat, & temporalia promiſerint: at N. T. Euangeliſtæ audent addicere: *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Ioan. 1. Et Roman. 8. *Iam non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.* Vnde Aug. contra Adimantum c. 16. *In V. Teſtamento erant onera ſeruorum, in Nouo gloria liberorum.* 6. Moſaici ſcripſerunt plena timorum rigoris, minarum, &c. At Euangeliſtæ gratioſa, amoroſa, pia. In cuius ſignum S. Spiritus viſibiliter eis ſuperuenit in Pentec. Quo quid ſuauius, ſalutarius? 1. Et ipſe Legiſlator, Matt. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*, excuſſo onere moſaico. Item *Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde.* Non cinctus amplius ignibus, nubibus, fulgetris, buccinis, vt in Sinai. 3. Item, Noui Teſt. *iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue.* 1. At Vetus exploſit, qui dixit, Petrus. Act. 15. *Quid tentatis Deũ, imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum; quod nec patres noſtri, nec nos portare potuimus?* 2. Ideo Manus Moſis dicũtur graues & ponderoſæ, *Exod.* 17. Quia, ait Auguſt. ſerm. 9. de Verb. Dom. in eis *Sarcina erat veterum obſeruationum.* 3. Plane harum præcepta fuerunt. 613. in Moſaico Digeſto. Affirmatiua 248. negatiua 365. Horum vmbram extinxit ſol Euangeliſtarũ.

Conſolatur amore & ſuauitate.

Quot præcepta V.T.

III. 7. Mirus viſus Moſes, quod Legem primus accepiſſet. At maiores Euangeliſtæ, qui digni fuerunt conſcribere Sacramenta, vitam, mortem, doctrinam Ieſu, pacem Dei & hominum, apertionem cælorum. 1. Ioan. 1. *Lex per Moſen data eſt, gratia & veritas per Ieſum facta eſt.* 2. Act. 7. *Accepiſtis legem in diſpoſitione Angelorum; & non cuſtodiſtis.* 3. Et Galat. 3. *Lex ordinata per Angelos.* At Euangelium per Ieſum.

7. Conſignat realem Veritatem, non vmbram.

8. Quid quod Euangeliſtarum Notariatus, & apices præponderent Angelis? Gal. 1. *Licet Nos, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquam euangelizauimus vobis, anathema ſit.* Cum tamen Angelus cœli non poſſit mentiri.

8. Præfertur Angelis.

Ppp Ratio-

Rationem dat S. Chrysosto. in 1. Gal. *Idque valde congruenter, Siquidem Angeli, quãlibet magni, serui sunt. Cæterum omnes Scripturæ non à seruis, sed ab vniuersorum Deo ad nos venerunt.* Fuerunt ergo Euangelistæ Protonotarij Dei: Calami S. Spiritus, Præcones ac buccinæ orbis æternæ. 1. Audi Apoc. 14. *Vidi alterum Angelum, volantem per medium cœli, habentem Euangelium æternum.* Quin, 2. Ipse Luc. 22. *Hic est Calix sanguinis mei noui, & æterni testamenti.*

PARS V.

De S. Marco historia.

1. Filius Petri fuit.

I. SAnct. Marcus Romam secutus Petrum ei familiariter inhæsit. Vnde 1. Petr. vlt. *Salutat vos Marcus Filius meus.* Quia ipsum baptizarat. 2. Non is est idem cum Ioanne Marco, affine Barnabæ, vt autores volunt graues. Nam Marcus Euangelista est mortuus anno Neronis octauo; ille autem vixit adhuc anno 14. imperij Neronis. Nam Epistola 2. ad Timotheum est sub illum annum scripta: patet ex hoc: *Ego iam delibor, & tẽpus resolutionis meæ instat.* 2. Tim. 4. In ea autem de Ioanne Marco sic: *Marcum assume, & adduc tecum, est enim mihi vtilis in ministerium.* 3. Neque etiam filius fuit sororis Sancti Petri: vt male Nicephor. l. 2. c. 43. Nec pollices ipse sibi præcidit: ne Sacerdos inauguraretur. 4. Marci Euangelium est compendium Matthæi. Id scripsit circa tertium Claudij annum, anno post Ascensionẽ decimo. Sic Euseb. Theoph. Euth. Secundo Claudij anno Romam cum Petro appulit, sequenti scripsit ante, quam subsequenti iret in Ægyptum. Vbi occubuit anno. 3. Causam scripti ab eo Euangelij assignat Eusebius l. 2. c. 45. Istam. *Non suffecit auditio ijs, qui Petrum prædicantem audierant: sed Marcum discipulum eius omnibus precibus exoratum, vt ea, quæ ille verbo prædicabat, ad perpetuam eorũ commonitionem scripturæ traderet.* Eadem S. Athan. Hiero. Epiph. Euth. 6. S. Hier. Epi. 123. Solus Matthæus Hebræo perhibetur scripsisse eloquio; cæteri græco. Genebrardus tamen lib. 3. Chron. 45. Baronius, &c. putant latine scripsisse. Vtrũque potuerit fuisse, Romæ scripserit Latine: Alexandriæ reddiderit græce.

2. Alius à Io. Marco.

Scripsit Romæ.

Exoratus.

Latine: dein Græce.

II. Missio eius Roma Alexandriam est in laudem ipsi præcipuam. Nec enim S. Petrus eam vrbem, quæ ab Vrbe Roma princeps esset, misisse; nisi virum vere Apostolicum. Præiuisse iam olim videtur illius præsagium. Nam refert Pierius Hierogl. lib. 25. cum Vrbis conditores primi essent spatium condendæ Vrbis designaturi, cretam aut gypsum defuisse: itaque farina vsos metatores fuisse, quam mox aues deuorarunt. Quo de Augures varie. At verius: Indicium fuisse, venturum olim S. Marcum, qui Psalm. 147. *adipe frumenti satiaret* Eucharistica; Ad quem aduolarent Religiosi, Anachoretæ Christiani. Et illud præsagij fuerit, quod Alexander Magnus vrbem eam conditam voluerit Leontopolim appellari: eo quod cum vtero gestaretur, mater somniasset, se leonem vtero ferre: quod diuinatores ei ad generositatem prolis sunt interpretati. At Marcus præsignabatur à Deo, cuius Symbolum leo futurus esset. Bene igitur Petrus Damianus de S. Marco & Alexandria: *Beata es Alexand. triumphali hoc sanguine purpurata! Fœlix & tu Italia, Corporis huius thesauro diues effecta.*

Missio eius in Ægyptũ.

Venturis præsagium prius.

Alie rans

Corpus in Italia.

PARS VI.

De symbolo eius leone.

I. ET vero isthoc leone Marciano quid vsquam, quid vnquam generosius? 1. Prou.

1. Marcus impauidus.

1. Prou. 30. *Leo, fortißimus bestiarum, ad nullius pauebit occursum.* Nec S. Marcus ad vllum discrimen expauit: tremefecit Ægypti princeps, idola, aras, &c. subuertit: Ecclesiam statuit. 2. Mare fusile. 3. *Reg.* 7. leonibus XII. portabatur: sed *& sculpsit in tabuletis illis, quæ erant ex ære, & in angelis Cherubin, & Leones & Palmas.* Id est, Ecclesiæ XII. Apostolos, Prælatos Cherubinæ doctrinæ, & Martyres. In horum angulari statione Leo Marcus. 3. Samson leonem occiderat. Iud. 14. *Et ecce examen apum in ore leonis erat, ac fauus mellis.* De quo dein ænigma solutum ait *Quid dulcius melle: & quid fortius leone?* Marcus in viuis leo, post Martyrium, vitæ & doctrinæ memoria melleus. Vt deserta, ac cœnobia discipulis eius fuerint repleta: Quibus hausta ab S. Marco Euangelia fuerunt *dulciora super mel & fauum.*

2. Est Triarius in statione Ecclesiæ.

3. Est dulcis & fortis.

II. 4. Diogenes Cynicus, factus Xeniadis seruus, eam eius sortem miserantibus amicis ait: *An nescitis, leones non ijs seruire, à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus?* Talem se gessit Marcus in Ægypto, vt ipsi prædicanti Christum pene Omnis Ægyptus submissa pareret. Et par erat. Quia leoni.

4. Est Rector Ægypti.

5. Pausanias prodit Agamemnonis in clypeo medio leonem efformatum fuisse cum hac perigrapha.

Terror hic est hominum; Quique hunc gerit, est Agamemnon.

Verius hoc Marco conuenit Elogium.

5. Fuit terror Ægypti.

6. Chabrias Dux Athen. & Philippus Macedo dicere solebant: Agmen Ceruorum leone duce fortius est, quam agmen leonum duce ceruo. Atqui electi ab IESV LXXII. discipuli, quibus orbem subigeret: fuerunt ceruini. Illis idcirco præfecit Leonem Marcum, qui Prædicatorum Euangelij dux esset Euangelista leo.

6. Dux LXXII. discipulorum.

III. 7. Quatuor testium Christi Marcus vnus, & quantus, inde æstima. Matthæus scripsit de Iesu humana genealogia, vt Homo. Ioannes De Diuina, vt Aquila. Lucas de passione prolixius cæteris, vt victimarius Vitulus. Marcus de Resurrectione, vt Leo, qui catulum natum aut letho ipso, aut lethali somno iacentem die tertio suscitat horrendum irrugiens.

7. Euangelistarum secundus.

8. Ex tunicæ Pontificalis fimbria dependebant, iussu Dei, mala granata LXX. & nolæ argenteæ LXX. alternatim. Exodi 28. Ita LXX. vel LXXII. duo discipuli circa Iesum, in quibus princeps Marcus, cuius vox in Ægypto quidem, vt nola, sed Calamus per orbem, vt rugitus, vel campana cœli maxima personuit.

Campana maxima orbis.

PERORATIO.

Finio S. Hieronymi verbis in Prologo in Marcum. *Marcus Euangelista Dei electus,* Vt Paulus vas electionis, *& Petri in baptismate filius: atque in sermone discipulus: Sacerdotium in Israel agens secundum carnem Leuita.* Hæc vitæ Periodus. Quare *Laudate Dominum in sanctis eius. Quia mirabilis Deus in Sanctis suis,* inque eorum vita doctrina, miraculis, &c.

IN FESTO ASCENSIONIS DOMINI

Et Dominus quidem Iesus, postquam locutus est eis, assumtus est in cœlum, & sedet à dexteris Dei. Marc. 16.

ARca Noe, *Genes.* 9. post quadraginta dierum iactationem in diluuio; de-

mum ſtetit in montibus Armeniæ.2.Arca Teſtamenti,cum diu in caſtris ſub papillonibus habitaſſet;demum glorioſe in Templum Salomonis infertur. 3. *Reg*.8. Ieſu humanitas horis XL.in Paſſionis circumacta diluuio; ac dein XL. diebus in orbe hoc verſata : demum ad dexteram Patris aſcendens reſedit. 2.Eſt Idem Teſtamenti Arca,diu in caſtris Iudæorum, interque Philiſtæos barbaros verſata;nũc audijt à Diuinitate ſibi acclamari : *Surge Domine in requiem tuam, Tu & Arca ſanctificationis tuæ*.Pſ.131.O nobilem tunc diem cœlorum reſeratione; Regis coronatione;& noſtri,& noſtra expectatione.

Super iſta vero nos,

I. *De Aſcendentis triumpho , Nomine, gloria.*
II. *Adiuncta aſcenſus Domini.*
III. *Figuræ de Aſcenſione.*
IV. *Aſcenſionis cauſa prior , humiliatio Chriſti.*
V. *Poſterior reſeratio cœli.*

PARS I.

De Aſcendentis triumpho,nomine, & gloria.

1.Triumphis Cæſarum glorioſior Ieſu triumphus. I. NOn verba ſuppetunt paria ſcriptoribus, Cæſarum triumphos adumbraturis. 1.Iulius Cæſar triumphali curru,tracto ab XL.elephantis, in Capitolium eſt inuectus.2.M. Antonius,curru Leonibus quatuor iugatis tracto, triumphabat.3.Aureliani triumphalis quadriga ceruis quatuor agebatur. At Ieſus ante aſina & pullo vectus inibat Ieroſolymam comitante popello pio.

Hodie autem *Videntibus illis eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum*.ait Lucas.Et Marcus:*Poſtquam locutus eſt eis,aſſũtus eſt in cœlum*.Iſta quis potis deſcribere?

2. Eſt ineffabilis. Obſtupuere viſu in medio, ſtetereque Apoſtoli.1.Dicite vos,ſi poteſtis,*Viri, Galilæi, quid admiramini aſpicientes in cœlum?* Act.1.2.Dicite Prophetæ:Et tu Iſaia.cap. 63.*Quis eſt iſte,qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra ?* Dicite mortales,Pſ.8 *Domine Dominus noſter,quam admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra? Quoniam eleuata eſt Magnificentia tua ſuper cœlos.* *3. Eſt tãtum admirabilis in Scriptura.*

In Eccleſia. Merito Eccleſia , cum ipſum orat *per natiuitatem tuam ; per Crucem & Paſſionem tuam;per mortem & ſepulturam tuam , per ſanctam reſurrectionem tuã* ; Merito inquã ſubdit ſingulare hoc , *per Admirabilem Aſcenſionem tuam*,quaſi dicat. Hæc cæterorum mirabilium eſt admirabiliſſima.

In omni Ieſu vitæ Eſto enim : in Natiuitate Ieſu aduolarint è cœlo Angeli concinentes;paſtores, Magi,ſtellæq; approperarint: vt *eſſent mirantes* Maria & *Ioſeph*. Luc.2. in Paſſione ſint abſciſſæ petræ,ſol obſcuratus, *ita vt miraretur Præſes*,Matth.27.3. In Reſurrectione,ſint aperta ſepulcra,rupta tartara educti Patres,ligati dæmones : *adhuc autem illis non credentibus , & mirantibus præ gaudio* Apoſtolis illa ſunt patrata,*Luc*.24.

At vero in aſcenſione maiora.En Corpus nube vehi, cœlos reſerari, Angelos homines affari:mortem vita commutari; *poteſtatem in cœlo,& in terra* dari : Humanitatem vltra Cherubinos eleuari : collocari ad dexteram Dei:Hęc inquam,quot, & quanta non ſunt?

Inde alias Filius hominis. II. Hac de cauſa, qui antea plurimum *Filius hominis* appellatur:Vt Mat.17. *Filius hominis à mortuis reſurget*, item, *tradetur*, c.20.*parebit ſignum F.H.cap.24.Væ homini, per quem F.H.tradetur.*Matth.26.*F.H. non venit animas perdere,ſed ſaluare.* Luc.9. *Oportet exaltari F.H.*Ioann.3. En Angeli *Ieſum quæritis Nazarenum.*

Iam Dominus dicitur. Is poſt aſcenſionem *Dominus quidem Ieſus* nominatur, *Marc*. 16. Ita prædictum Pſ.67. *Qui aſcendit ſuper occaſum. Dominus nomen illi*, quaſi dicat. Cœlos vi perrumpere , percellere Angelos triumpho, mor-

mortem, & captiuam ducere captiuitatẽ, &c. non nisi Domini Monarchæ est. Qui in Natiuitate fuit, & dicit de sese Psal. 21. *Ego sum vermis, & non homo.* 2. Qui in vita fuit, *Ecce, Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, Ioan. 1. 3. Qui in morte Isa. 53. *Sicut ouis ad occisionem* ducitur. 4. Qui in Resurrectione, Apoc. 5. *Vicit leo de tribu Iuda.* At in Ascensione idem, Ierem. 48. *Ecce, quasi aquila volabit.* 1. Vt aquila, inquam, Imperialis biceps in naturis, Rexque omnium creaturarum: vt auium illa. 2. Hæc quousque euolat? Iob. 39. *Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum:* in totius Vniuersi frontispicio: Vbi *Non datur vltra*, istud vere Herculeæ columnæ.

Iam Aquila.

Iam super omnia.

III. Eousque non assequitur Salomon, Prou. 30. *Tria mihi sunt difficilia; & quartũ penitus ignoro. Viam aquilæ in cœlo.* non sub cœlo; *viam nauis in medio maris: viam colubri super petram: & viam viri in adolescentia:* LXX. vertunt. *in Adolescentula.* Id est. De Ascensione nil intelligo; nil de mari Passionis: nil de Resurrectione per clausam petram; nil de Incarnatione. Ideo quærit Prouerb. 30. ignarus; *Quis ascendit in cœlũ; atq; descendit?* Iesus, *Quis continuit spiritum in manibus suis?* Iesus: *qui habuit potestatem ponere animam suam, & iterum sumere:* Idem Spiritum Diuinitatis continuit in Humanitate. *Quis colligauit aquas, quasi in vestimento?* Iesus; qui tollit peccata mundi in veste Humanitatis suæ. *Quis suscitauit omnes terminos terræ?* Iesus qui redemit vniuersos in vitam suscitatos; si velint Idem est, Ps. 103. *Quis ponis nubem ascensum tuum, qui ambulas super pennas ventorum.*

Homini quidem inuestigabilia.

Nam ascendit virtute propria.

Nihil Eliæ raptus, 4. *Reg.* 2. (quem Elisæus videns, licet duplicato Spiritu donatus,) effari non quiuit: Nil Enochi translato inuisibilis; Nil occultatio Mosis, ad hanc Ascensionem, onustam spolijs opimis mundi, peccati, Satanę, mortis, lymbi carnis, &c. & tamen euehitur, idque vi propria; vt Ps. 20. *Exaltare Domine in virtute tua.*

PARS II.

Adiuncta Ascensus Domini.

Ascensus Domini. 1. Triũphus.

I. DE triumpho graphice Ps. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex; millia lætantium. Dominus in eis, in Sinai, in Sancto. Ascendisti in altum, captiuam duxisti captiuitatem.* Descensum Dei in montem, ad dandam legem, cum Ascensu in cœlum, ad nouam legem ferendam, confert, comitantibus vtrãque innumeris Angelis.

2. Comitatus.

Nec mirum. 1. Si enim, 4. Reg. 6. *mons plenus equorum, & currum igneorum in circuitu Elisæi:* quanto plures circa IESVM? 2. Currus idolorum finguntur trahi ab bestijs. Vt à serpentibus Saturni, Bacchi à tigribus: Neptuni ab Delphinis, Solis currum à Pegasis, Veneris à columbis. At *Currus Dei decem millibus multiplex.* Nam Angeli sunt currus Dei; Psal. 79. *Qui sedes super Cherubim.*

3. Terminus.

Ascensus eius terminus cœlum est empyreum, supra septem planetarum, firmamenti, primi mobilis, crystallinique cœlos. Vnde Eph. 4. *Ascendens in altum.* Psalm. 67. *Ascendisti in altum:* Tertullianus vertit, *Sublimitatem.*

Hæreses.

Contra hæreticos, ex hoc Ps. 18. *In sole posuit tabernaculum suum.* Et *Ego sum lux mundi:* fingentes, Corpus Iesu terminasse ascensum suum in sphæra solari. Ideo Manichæi, &c. Solem adorabant, vt ait *Gregor: Naz. orat. 51. S. Augustin. lib. de carne Christi. cap. 24. Leo sermon. 4. de Nat. Dom.* Quos refutat, *Theod. lib. 1. de Hæres. fab. August. lib. de Hæres. cap. 59.*

4. Dies.

II. *De die ascensus* ita supputatur. Obijt Dominus 25. Martij: Resurrexit 27. Ascendit 5. Maij, ætatis anno 33. & quinto mense. *Chrysostom.* putat fuisse Sabbatinum; *Epiphanius*, diem Mercurij. Inde-

Veteres diebus istis ieiunare solitos aiunt. Existimo die Iouis ascendisse. Fauet tropologia. 2. Nam probabile, eo die piscatores esse missos, quo pisces creati fuerant; at hoc die Iouis, *Gen.*1. 2. Par erat Aquilam eo die euolare primum, quo aues conditi fuerunt: at hoc die Iouis. 3. Eo die se humiliauit ad pedes Iudæ: ergo par, vt eodem exaltaretur. 4. Dicata Ioui Deorum, Deo, dies; par erat, vt Deo vero dicaretur. Vnde quasi nefas semper visum Iouis die ieiunare.

3. *Hora.* *De hora Ascensus*, 1. August. & plerique Patres sentiunt, meridie ascendisse: nixi isto, Psal. 54. *Vespere* Dominus in Cruce, *& Mane* in Resurrectione, *& Meridie* in Ascensione: *Enarrabo* vespere patientiam Morientis, *annunciabo* mane vitam Resurgentis: *orabo*, vt exaudiat meridie Sedens ad dexteram Patris. 2. Alij malunt, hora tertia. Quod illa expirans inferos adierit: Quod eadem olim Adamum eiecerit paradiso. Hocque probabilius. Nam Marc. 16. *Nouißimo recumbentibus vndecim apparuit*, &c. at prandebatur hora sexta, id est, duodecima. Et tempus intercessit ante quam ad montem Oliueti peruenirent, & Dominus eos compellaret valedicens.

PARS III.

Figura de Ascensione.

1. *Pontifex Sãct⁹.* I. PAtres diem, actumq; diei certatim Figuris adaptatis celebrant. 1. Origenes *homil. 9. in 16 Leuit.* Diem esse ait, quo S. Pontifex in Sancta Sanctorum inibat magnificus. At Hebr. 4. *Habemus Pontificem, qui penetrauit cœlos.* 2. Augustinus serm. 107. de tempore, ait: *Noster hic Samson, ablatis portis imperioq; inferni & mortis, ascendit in cacumen montis cœlestis.* 3. Idem ser. 180. *Noster Iacob baculo Crucis mundum apprehendit; & cum duobus populis ad Patrem rediit triumphans.* 4. Hieron. tom. 3. *Noster David, Goliatho truncato, in ciuitatem cœlestem cum canticis excipitur.* 5. Greg. Magn. hom. 29. in Euang. Cyrill. ser. de Ascens. *Elias ascendit per turbinem in cœlum*, &c. Hoc tamen discrimine, quod is raptus; at Iesus vi propria ascendit. 6. Beda & Glossa Ordin. *Hodie Arca infertur in locum suum.* Fuerat illa diu alienis in locis, in manibus Philistinorum diu peregrinata. Demum in Salomonis infertur templum, & sub alis Cherubin collocatur.

2. *Samson fortis.*

3. *Iacob pius.*

4. *Dauid cordatus.*

5. *Elias raptus.*

6 *Arca testamenti.*

II. S. Bern. ser. 10. ex paruis: *Hodie ille, Isa. 9. cum natus fuit admirabilis, prædicans, Consiliarius, in miraculis Deus: Fortis in Passione: Pater futuri sæculi in Resurrectione: Ascendens Princeps pacis, fuit in perpetua beatitudine.* Hodie, qui fuit in terris *formam Serui accipiens, & habitu inuentus, vt homo*: Philip. 3. is in libertatem vindicatus, in æthere triumphat infera & inimica omnia. Ita præuidit Isaias, c. 52. *Ecce seruus meus exaltabitur* super inimicos, *& eleuabitur* super cœlos, *& sublimis erit valde* super Angelos, *& adorabunt eum omnes Angeli eius.* Ecce hodie mirificus ille Peregrinus, de quo Luc. 24. *Tu solus peregrinus es in Ierusalem* confecta peregrinatione, reuertit in patriam. Et *Quid est, quod ascendit, nisi quod & primum descendit.*

1 *Princeps pacis.*

2. *Seruus liber.*

3. *Peregrinus repatrians.*

III. At quo ascendit? 1. In locum beatæ vbertatis: Vbi *promptuaria illorum plena, eructantia ex hoc in illud*: Ps. 143. 2. In domum voluptatis. Vbi Ps. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* 3. Isthuc, vbi, Apoc. 21. *Ciuitas aurum mundum*, &c. 4. Vbi mansiones Beatorum, Num. 24. *Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria Israel?* 5. Isthuc, vbi Ps. 117. *Vox exaltationis & salutis in tabernaculis iustorum.* 6. Vbi, Ps. 83. *Beati, qui habi-*

Ascendit quo?

habitant in domo tua. 7. Denique ascendit in *Ierusalem, quæ sursum est libera mater nostra* Gal.4. cuius iste titulus, Visio Pacis.

Sol orbem peragens. Beate Sol Iesu! *Oritur Sol, & occidit.* Eccl.1. Ille tuus sic ortus est, velut sacco indutus humano: Sic ille girauit vitam: sic occidit ille passus deliquium: sicq; resurrexit: Sic hodie scandit in æternam meridiem. Vere, Ps.18. *A summo cœlo egressio eius; & occursus eius vsque ad summum eius.*

Nænia in ficto, in Christo vera. IV. Fabulantur poetæ, apud *Natalem Comit. in Mytol.* Perseum, quod Medusam triueneficam occidisset; Bellerophontem, quod monstra superasset, & equi sui Pegasi vngula fontem Hyppocrenes excitasset: ideo ambos in cœlum inter astra translatos fuisse. Iesus Mortem, & monstra peccatorum perdomuit, & niueo equo suæ Humanitatis aperuit fontem, de quo Isa 12. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris.* Nam, Apoc.6. *Ecce equus albus; & qui sedebat super illum, habebat arcum: & data est ei corona,* &c. Commentator in Pindarum ait: Perfuncto satis Hercule, proceres Græciæ consuluisse Delphicum, ecquo foret humandus honore vir factis tam nobilis. Et illud respondisse: *Hodie vt Heroëm colite: exinde semper vt Deum adorate.* Nugæ. At vere nos Iesum in Passione vt Heroem heroum, in Ascensione vt Deum adorare necesse est.

PARS IV.

Ascensionis causa prior, Humilitas Christi.

I. Humilitas exaltat. I. Ascensionis causæ plures; at duæ principes. *Prior,* Iesu Humilitas, quæ meruit exaltari. 1. Nam *Qui se humiliat, exaltabitur.* Atqui Iesus, Philip.2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi Nomen, quod est super omne nomen.* O vim humilitatis! Euehis te sectantes; te deprimentes deprimis. 2. Tu primum Mobile es & Ascensionis, & Descensionis Dominicæ. Nam Eph.4. *Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes cœlos.* Disce, superbum caput, descensum esse viam ad ascensum. Hæc via fuit Viæ, ac Vitæ Iesu. *2. Est primum mouens.*

3. Quantum origo fontium deprimitur, tantum ascendunt ipsi. Atqui, Ps.35. *apud te est fons vitæ,* Iesu. Ad Te accurrimus, vt *Deum fontem viuum,* Ps.41. Ita prædictum, Zach.13. *In die illa erit fons patens,* &c. *3. Est fons saliens.*

4. Tu advsque centrum descendisti, necesse erat ad vsque summum exsurgeres. Quippe Ps.109. *De torrente in via bibit, propterea exaltabit caput.* *4. Est centrum.*

II Sic Figuræ volunt. 1. Horologium Ezechiæ, *Isa.*38. & 4. *Reg.*20 in quo decem lineis Sol regressus, dein iter repetiit. Solem Iesum *minuisti paulo minus ab Angelis,* Ps.8. ecce nouem chori, decimus: *Et Verbum Caro factum est,* Ioan.1. Ideo *Assumptus est in cœlum* *Ascendens est 1. Vt horologium Ezechiæ.*

2. Iob (Rex *Iob* 2. dictus,) fortunæ, corporisq; bonis nudatus, inq; fimarium vsq; humiliatus fuit. At, Iob 42. *Omnia reddita sunt illi duplicia.* Ita Ps. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius* Iobi nostri. Et idem eo descendit pauperiei, vt non haberet, vbi caput reclinaret. Idcirco iuste De⁹ rursus *Gloria & honore coronasti eum,* &c. Ps.8. *& exaltatū est nomen eius solius,* Ps.148. *Assumptus est in cœlum, & sedet à dexteris Dei.* *2. Vt Iob fimarius.*

3 *Luc.*15. Pius ille Filius prodigus Maiestatis suæ, desertor domus patriæ, cum nostris animabus meretricatus, dissipauit in nos gratias cœlorum, substantiam suam, ac Sanguinem; ad vsque famem ac sitim suam vltimam. Ter beata prodigalitas! Ea fuit summa charitas, & infima humilitas. Quare summa illi debebatur sublimitas Maiestatis. Ideo *Ascendit Deus in iubilatione, & Dominus in voce tubæ.* *3. Vt prodigus filius*

4. Da-

4. Vt David pastoritius. 4. Dauid, 1. *Reg.* 17. habitu vilis pastoritio strauit Goliathum, opprobrio liberauit populum. Tum vero in Regem euectus, regiis indutus, filiæ Regis fit sponsus. Ita Iesus. 5. Iustus Ioseph à fratribus affligitur, *Gen.* 37. diuenditur. Ab Putipharæa solicitatus continens, fit nexus diu. At cunctis sapientior, euehitur, par Regi imperat cunctis, Saluator mundi nuncupatus. Ita Deus Filium *fecit ascendere super currum suum*, &c. Et Ps. 104. *Constituit eum Dominum domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ.* Hic triduo carceratus Ioseph *factus est inter mortuos liber, & captiuam duxit captiuitatem. Et data est illi omnis potestas in cœlo & in terra.* Talis ascendit, qualis, *Apoc.* 1. visus est; solari facie oculis stellarum instar, capillis niueis ac vestibus, zona ad renes aurea, iride coronatus, pedibus ære durioribus, cum epigrapha: *Rex Regum, & Dominus dominantium.* O Triumphatorem, cuius sub pedibus Satan: Mors reuincta sequitur: consummatum peccatum ignoratur: Caro serua trahitur: Reges cui sceptra submittunt. Horum vna parens est Humilitas antegressa. Opprobria in encomia: arma passionis vertunt in insignia Maiestatis: condemnatio in iudicium. Nam Ioan. 5. *Pater omne iudicium dedit Filio.*

5 Vt Ioseph iustus.

Idea Triũphantis, & triumphatorum.

PARS V.

Ascensionis causa altera est Reseratio cœli.

1. Præiit Caput sequiturq; Corpus. I. Altera causa gloriosæ Ascensionis est, vt cœlum reseraret, eoq; nos inuitaret. 1. S. Leo ser. 1. de Ascens. *Christi ascensio nostra est prouectio. Et quo præcessit gloria capitis, eo vocatur & spes corporis*, Ecclesiæ. Vtriusque enim proportio est capitis & corporis, quo vnum, penetrat & alterum: Atqui Eph. 1. *Ipsum dedit Caput super omnes.* Col. 1. *Ipse est Caput corporis Ecclesiæ.* Et, 1. Cor. 12. *Vos estis corpus Christi & membrum de membro.* Ergo spes & res, mẽbris à capite est, Non quod forte tubera superbiæ gerat; hoc quo caput, intrare nequit. 2. Desperata iam classis inter vndas, cum sociarum vnam succedere portum cernit; spem concipit eodem pertingendi. Miles, viso Duce scandisse muros, vibrareq; stantem vexillum; iam eodem perurget vel per tela, per ignes. At mundus mare est, classis Ecclesia, nos linterculi: Visa cœli penetrare portum naui prætoriana; spes animum subit aspirans eodem. Mundus bellum, Dux Iesus, nos milites, &c. Agite, *regnum cœlorum vim patitur*, &c. Vim fecit, & vicit Iesus.

2. Spem port⁹ dat desperatis

II. Iosue 3. *Ecce Arca fœderis Domini omnis terræ antecedebat eos per Iordanem*, quo Israelitæ tutius ac fidentius sequerentur in terram promissionis. Arca Humanitatis Iesu per torrentem passionis nos præiit: Patefacta via est vi, quid restitamus? Ducem desperat omnem, qui post hunc affectare cessat patriam. Cerui, teste Plin. & August. *lib. de Ciu. Dei* flumen tranaturi validissimum præmittunt, seq; ex eo longo tractu cornibus in terga positis catenati nectunt cæteri, sicq; transmittunt. Nos, patresq; cerui timiduli: At generosus Dominus, Ps. 41. *Quemadmodum ceruus desiderat ad fontes aquarum*: prius init oceanum passionis: fluctus secat mortis: tum aere tranat: & illi proximus incumbit Adam, Adæ Noe, huic Abraham, &c. dein ordine longo: Sic Vnus, Eph. 4. *Ascendens Christus in altum, captiuam duxit captiuitatẽ*, dum constitit ipse, & stitit omnes portu in æthereo. Fertur Panthera odorẽ tam spirare gratum, vt, dum prodit, feræ ex lustris excitę eam quaquauersus sequantur. Iesus hodie prodit apertum; odore trahit è lymbo Patres, è sepulchris tumulatos, è cœ-

3 Additq; animum sequendi.

4. Addit & auxilium dux

5. Trahit suauitate gratiæ.

è cœlis Angelos, in terra peccatores. Cantic. 1. *Curremus in odore vnguentorum tuorum.*

6. Et sua persona merito proprio. III. Succinus lapis attrahit paleas, festucas, &c. *Petra autem erat Christus; & lapis quem reprobauerunt ædificantes.* Nos ille trahit vt stramen. Nam *Omnis caro fœnum.* Nos igitur trahit: Insuper & *captiuam duxit captiuitatem.* Vnde ipse Ioan. 12. *Ego, cum exaltatus fuero, omnia traham post me:* corda, corpora, animas, Reges, &c.

7. Nosq; contrahit sparsos, ac vnit. *Ezech.* 1. vidit volantem quadriga in nubibus virum *de medio ignis quasi electri species*: quod est vel succinum, vel succino simile: *attrahiq; stipulas*, id est, homines. Nam Iob 13. *Quid stipulam siccam persequeris?* Vnde sic vociferati in cœlum prisci: Ps. 7. *Exurge Domine in præcepto, quod mandasti; & synagoga populorum circumdabit te: & propter hoc in altum regredere.*

Quæ hodie acclamationes & facta magnifica IV. O triumphum! ô Cœlites, *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis!* 1. Hodie in cœlis, quæ vox futura Luciferum proturbauit, ea præsens omnes exhilarauit: Ps. 109. *Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis.* 2. Hodie Ioan. 5. *Pater omne iudicium dedit Filio.* Et dixit, Ps. 88. *Ego primogenitum ponam illum, excelsum præ Regibus terræ.* 3. Hodie Ps. 106. *Dirupit portas æreas, & vectes ferreos confregit.* 4. Hodie cœli peccatoribus reserantur, & acclamatur: Ps. 23. *Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales.* 5. Hodie armatus Cherubin rhomphæa ab aditu paradisi remotus est; & claues Petro traditæ. 6. Hodie summa omnia de Christo finem acceperunt, confecta vitæ periodus, & post Actum vltimum Epilogus tulit Plausum, Psal. 46. *Psallite Deo nostro, psallite Regi nostro, psallite sapienter.* Quid ni? *Ascendit* enim *Deus in iubilo, & Dominus in voce tubæ. Psallite* Nam Eph. 4. *Qui descendit, Ipse est & qui ascendit super omnes cœlos.* Huc oculi, animiq; vertantur: Huc vbi votorum consistit summa meorum Iesus, Iesu *damnabis tu quoque votis.*

FERIA II. PENTECOSTES.

Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum Vnigenitum daret.
Ioan. 3.

TObiæ *cap.* 12. submissus Philacangelus magnum magnæ beneuolentiæ fuit argumentum. Qui filium duxit, seruauit ab cete, dæmone, vxore donauit, patrem reluminauit. At maioris amoris erat, Dei Filium dari ducem, seruatorem, medicum, medicinam, doctorem, & omnia, Gaudij mille argumenta.

Nos illius occasione

I. *De amoris vi ac robore.*
II. *De amore Dei in nos incomparabili, vt causa rerum prima.*
III. *De amoris in nos diuini Excessu.*
IV. *De amore Dei nos quærentis.*
V. *De Spiritus S. dono, ex Christi merito.*
VI. *Quo fine datus sit Spiritus S.*

PARS I.

De amoris vi ac robore.

Vanus amor fortis I. TRes Principes Darij, Regis super actum viginti septem prouincias, coram hoc disceptabant, 3 *Esd* 3. quid omnium esset fortissimum: Hic vinum: ille Regem ait: at Zorobabel: *super omnia vincit Veritas.* Errant. *Omnia vincit amor.* 1. Enimuero, Cant. 8. *Fortis est, vt mors dilectio.* Nulli Parca fatalis suo parcit telo: sic & profanus amor, *Quem ferit, ille perit.* 2. Ecce, *Dan.* 13. Senes duos decapulares: *ambo vulnerati amore illius* Susannæ. 3. Ecce, 2. *Reg.* 13. sic ardebat sororem Thamarim Ammon, *vt propter amorem eius ægrotaret.* 4. Ecce Sponsa hos ignes sensit, Cãt. 2. & 5. *Nũcietis ei*, inquit, *quia amore langueo.* 5. Ideo Poetæ finxerunt puerum Cupidinem,

flammis armatum, & sagittis pharetratum, cui Mars sit pater. Hinc Ouid. 1. Metam.

Quidve tibi lasciue Puer, cum fortibus armis.

Vincitq; animos. Alex. ab Alex. l. 4. c. 7. tradit, Lacedæmones ante prælium semper Amori fecisse victimas; quod sentirent, victoriam magis pendere ab effectu animorum, quam vi armorum. Si illos subruisset amor; facile hostes imperata accepturos. Vel quod omnia mallent amice componere; quam vi cogere. Certe & Philosophi, vt Empedocles apud *Arist. in Metap.* Amorem inter Deos esse censuerunt. Et Plato *l. R. in conuiu. Socr.* Diuinum asserit, & orbis beneficium singulare esse Amorem: Atque ipsum orbis fuisse conditorem. Inde pingebant eum hac pisces, illa spicas præferentem: vt cuius potentia terra mariq; imperitaret. Sic *Cartarius l. de imag. Deor.* Ista vana.

Habetur inter Deos

Super omnia diuinus Amor II. At hæc sana adeoq; diuina. 1. Nam, 1. Ioan. 4. *Deus charitas est*: Non sic dicitur *Iustitia est*: Nam hoc *alienum opus ab eo*: Ex illa condidit omnia, & conseruat. 2. Hinc 2. Cor. 13. dicitur, *Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.* Non, vt olim, Gen. 17. *Ego sum Deus omnipotens.* Exod. 20. *Deus tuus Fortis Zelotes.* Deut. 7. *Deus magnus, & terribilis.* 1. Reg. 1. *Deus scientiarum Dominus.* 2. Reg. 5. *Dominus Deus exercituum.* 2. Esd. 1. *Deus cœli.* Tob. 13. *Deus sæculorum.* Esth. *Rex Deorum, & vniuersæ potestatis.* Ista olim: At nunc quicquid est Deus, amor est. Nam ad intra gignit Amorem amore suum Filium: & spirant Amorem ambo: & amore personæ tres sunt vnum essentialiter. Vt cuiusque sit dicere, *omnia mea tua sunt.* Ex amore vnus & tres condiderunt omnia: inquiunt: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Quantus hic amor? Deniq; *sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum Vnigenitum daret.* Ioan. 3.

Qui Deus ipse verus est.

PARS II.

De amore Dei in nos incomparabili, vt causa rerum prima.

I. MIrificum Deus amorem ostendit in hominem, cum in ipsius gratiam condidit orbem: & Ps. 8. *Omnia subiecit sub pedibus eius.* 2. Ad hæc Angelos ei custodes addidit: Ps. 90. *Angelis suis mandauit de te, &c.* 3. Dein vim creaturarum, naturamq; omnium dedit vni: vt plantarum vegetationem, sensum animantum, Angelorum intellectum. Quo esset velut parua auri massa pretium terræ totius. 4. Vnde μικρόκοσμος dictus: Et istud Marci 16. *Prædicate Euangelium omni creaturæ*, S. Gregorius interpretatur, *omni homini.* Magna hæc: at nihili ad istud donum Filij: quod vt infinitum, Deo dignum infinito est. Vt Philippus Macedo Rex in vltimæ sortis homulum incidens, miseratus ei talenta dans XXX. arguentibus profusionem, ait: *Non quod is meruit; sed me quod decet, dedi.* Ita Deus. Hoc de dono: sed quæ causa doni?

Naturalia dona homini facta sunt magna.

At nil est ad vnum Diuinum donũ, Deo datore dignum.

II. Bene Philosophi, principiorum orbis indagatores, ad causam deuenere primam, liberam, æternam, omnium potentem ac diuitem; ex qua, inexhausta tamen, manarunt omnia: Atque hanc Amorem entis entium esse statuerunt: qui gratis omnia fecit: tantum, quia amauit. Qui tamen ipse seipsum denique nobis dedit Amor. Num quid superesse potest. Esto 1. fuerit Paulo gloriæ promissa corona: sed quia *bonum certamen certauit, cursum consummauit.* 2. Tim. 4. Abrahæ, benedictio seminis, *Gen.* 22. sed quod proprio filio non pepercisset. 3. Iacob etiam data benedictio, *Gen.* 32. sed quod *fortis contra Deum* siue Angelum *fuisset*: At quod *Deus Homo factus est*, inde est, quia *Sic Deus dilexit mundum*, Non, quia nos merebamur;

Amor Dei causa rerum est omnium.

Non meritũ nostrũ, de Deo.

aut

Vel de homine. aut cum prius dilexissemus. Princeps Sichimorum deperibat Dinam, *Gen.* 34. ideo fratribus nihil non offerebat; inq; conditiones quascunque descendebat. 2. Pharao, *Gen.* 41. Iosephum euehebat parem sibi, solio excepto; sed ita merentem, ac dignum. 3. Assuerus, *Esth.* 6. cum Esthera quoque regnum partiri paratus erat; sed forma, sensuq; captus fuerat. 4. Nabuchodonosor Danielem cunctis anteferebat; sed miraculo prius obstupefactus erat. At Deus *Filium suum dedit*, Quia *sic dilexit mundum* gratis.

Comparationes diligentium sese. III. Furente Saule, 1. Reg. 18. *inierunt Dauid & Ionathas fœdus. Diligebat enim eum quasi animam suam*; At erat illis æqualitas, & causa: Deo cum homine nulla: & tamen is hunc plus pene dilexit, quam Filium. 2. Isaac, Gen. 24. *Intantum dilexit Rebeccam: vt dolorem, qui ex morte matris eius acciderat, temperaret* Ita Deus dilexit mūdum, vt dolorem ex passione Filij eo temperaret. 3. Dauid, interfectum in montibus Gelboe Ionatham sic deplorat: *Sicut mater vnicum amat filium, ita ego te diligebam.* 2. Reg. 1. Ita Deus hominem quasi lugebat lapsum in peccatum. 4. Deo multa præstiterat Abraham, euocantem secutus Deum, exiit cognatione sua, ancillam cum filio eiecerat: ad offerēdum quoque filium cum paruisset, aiebat Deus, Gen. 22 *Nunc cognoui, quod timeas Deum*, q. d. ne quid vltra: maximum hoc amoris est signum. Ita multa Deus homini ante: at nil illustrius eo, quod *Filium daret*. 5. Moabitarū vrbem obsidentes Israelitæ deserunt, viso quod eorum Rex suum filium immolaret in muro, 4. *Reg.* 3. Vel, vt ostendat, quam ad extrema sit adactus, ait Abulensis. Vel, vt Lyra, quo sibi conciliaret Deum Israelitarum, quem audierat sibi propitiasse Abrahamum filij oblatione: vt adhuc posteris inde faueret. Qui quidem ingens Regis erat amor in gentem suam, ac vrbem. Sed quid ad Dei in nos amorem? Rom. 8. *Qui proprio filio non pepercit: sed pro nobis tradidit illum*: vt nos diabolica exolueret obsidione.

At nil ad Deum, nostri amantem.

PARS III.

De amoris in nos diuini Excessu.

I. Illius intēsum ardorem post factum, etiam voluta. Sic innuit, quę emphatica est. Vt Mar. 15. *Videns Centurio quod sic clamans expirasset.* Et Luc. 2. *Fili, quid fecisti nobis Sic?* Ioan. 4. *Sedebat sic fatigatus.* Ita, *Sic Deus dilexit mundum*, q. d. Tanto cum ardore, quantus est Ipse Pater, quantus Filius, quantus Spiritus S. Ergo dans Filium, sese dedit. Inde Dominus, Ioan. 14. *Philippe, qui videt Me, videt & Patrem meum.* De amore illo, Eph. 2. *Deus, qui diues est in misericordia, propter Nimiam Charitatem suam, qua dilexit nos*; notant Scholastici, nullū Dei opus appellari sic excessiuum, præter Amorem. Quem quantum in peccato hominum declarauit, per semet amoliendo: tantam iustitiæ seueritatem in Angelos distrinxit. An quod mente *Angelus apprehendit immobiliter*, vt D. Th. ait, 1. q. 64. art. 2. *homo autem mutabiliter?* Notasse Sponsa videtur illum amoris excessum verbis istis, Cant. 1. *Oleum effusum Nomen tuum*, q. d. Cum nil tuo sit Nomine pretiosius, vt quod sit ipsa salus; adeon' id prodige effundis? Hæc profusio Dauidi calcar addidit gratitudinis. Hinc Ps. 53. *Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor Nomini tuo, quoniam bonum est*, vltra quam æstimari queat.

Dans Filiū, se dedit. Quia Pater & Filius vnum sunt

Vnus in Deo excessus est, & is Amoris

Amorisq; prodigi.

II. Iam vero, *Si, cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo, per mortem Filij eius*: Ro. 5. quanti is nobis esse debebit Amor? Merito eum Angeli obstupescunt, Isa. 63. *Quis est iste qui venit de Edom?* de terra hostili & idololatrica? Indutus ibi naturam hu-

Amantis inimicos.

Idq́; infinite, & gratis. humanam, Deo tam exosam? Respondet iis Deus: Matth. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Respondet hic Ioannes: *Sic Deus dilexit mundum.* Non potuit nisi ex infinito Dei *Esse* creari mundus, vnde tot eius creaturæ *esse* acciperent ex nullo præexistente; nisi quod ita vellet Deus. Quæ & infinita fuit beneuolentia. Ita quoque ex nullo nostro præexistente merito donauit nobis Filium; quia gratis, ac *prior dilexit mundum.* Si verum, quod Ioan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis:* quantam habuerit Deus, qui dedit Filium inimicis? Quantam Filius, qui posuit animam pro iisdem? *Vt cũ Deo reconciliarentur.* *Nam cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filij eius.* Rom. 5. Ideo iussit Iesus, Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, &c. vt sitis filij Patris vestri, qui in cœlis est: qui solem suum oriri facit super bonos & malos.* Id est, solem iustitiæ Filium obtulit pro omnibus.

PARS IV.

De amore Dei nos quærentis.

Dei incõparabilis amor nostri. I. MAgnum videbatur Iacobo, dare Beniaminum fratribus, non inimicis, in Ægypto duntaxat sistendum pro obside redimendo Simeone, adq́; testandam fratrum innocentiam; & frumenti plus reportandum, *Gen.* 43. Non ita suo metuebat Filio Deus. Quia infinities plus diligebat nos inimicos suos. *Quasi nostram ambientis amicitiam* Quin nostram Deus amicitiam quærere videbatur. Sicut *Gen.* 32. Iacob Esau fratris inimici; *placabo*, ait secum, *eum muneribus.* Sic nos Deus vt reconciliaret, dedit Filium suum pro munere. Quid est homo, quod ambias ipsum, Deus? *Disparatorum contentio.* 1. Nos à via aberrasse cernebas; Ecce das Illum qui ait Ioan. 14. *Ego sum via.* 2. Eramus *mendaces filij hominum*: Ille datur, qui ait: *Ego sum veritas.* 3. Eramus in tenebris tenebræ; Das eum, qui ait: Ioan. 8. *Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* 4. Eramus vt oues errantes; Das eum, qui ait: Ioan. 10. *Ego sum Pastor bonus.* 5. Eramus viam veritatis ignorantes; At nunc Ioel. 2. *Filiæ Sion, exultate & lætamini in Domino Deo vestro: quia dedit vobis Doctorem iustitiæ.* Isa. 55. *Ecce Testem populis dedi eum, Ducem, ac præceptorem gentibus.* 6. Dedit eum, cuius mors nobis vita fuit: sicut, *Gen.* 35. Rachelis interitus Beniamino fuit occasio vitæ. Vnde ineffabilis Dei elucet amor, Filium dantis nobis pro nobis.

II. Sed istud: *Vnigenitum* dari, iure obstupescit Chrysostomus hom. 27. in Genesin, dicens: *Si filios plures habuisset, & dedisset vnum: hoc etiam esset maximum: Nunc vero Filium vnicum dedit.* *Vnigeniti donatio quanti.* Erat Iacob complurium liberorum pater; & tamen, *Genes.* 43. vel vnum natu minimum missurus in Ægyptum, misere deplorat: *Ego autem*, ait, *quasi orbatus absque liberis ero.* Non sic Deus: Dedit Vnigenitum, & vltro. Parum hoc amanti: Addit & Spiritum Sanctum. *Additur & Spiritus S.* Verus nobis Elias est, duplicem dans Spiritum. Sed prius Filium: quia vt, (pro captus nostri modulo:) gigni Filium in Deo prius fuit, quam Spiritum ab vtroque spirari: tametsi nihil in Deo, ad intra, prius posteriusq́; sit. Ita prius dari Filium oportuit, quam Spiritum Sanctum. Quod innuit Ioannes 7. *Spiritus nondum erat datus: quia Christus nondum erat glorificatus.*

PARS V.

De Spiritus Sancti dono, ex Christi merito.

I. IN vno Spiritus Sancti dono, dona omnia. 1. Eph. 4. *Dedit dona hominibus*, *1. In vno Spiritu omnia.* in plurali: (Sicut in S. Scripturis vox, *Peccata*, pro vniuersitate peccatorum accipitur: Vt Ps. 50. *In peccatis concepit me mater mea.*) Itaque Rom. 8. *Quomodo non etiam*

cum

cum Illo omnia nobis donauit? 2. Sane, postquam, Isa. 9. *Filius datus est nobis*; nihil erat, quod denegari poterat. Diu quidem distulit donum Deus, sed demum dedit duplum. 2. Laban, *Gen.* 29. ægre quidem filiam dabat Iacobo: at longo eius seruitio eam denique debebat: dedit; & cum ea dotem. Ita Deus quater annorum millibus dare distulit promissum. Vt dedit semel; addidit & S. Spiritum. 3. Verum, vt Filius est donum iure promissionis gratuitum, ex nullius merito, ita S. Spiritus est donum ex merito Filij. Hinc, Ioann. 14. *Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo*, id est, ob merita mea.

2. Qui tarde datus: sed duplicatus.

3. Datus ex Filii merito de condigno.

Vt Iacob: *Gen.* 37. Iosephum mittebat ad filios; quod eos diligeret. At Ioseph dein suo merito ad summa omnia conscendit, deditque dona suis, alijsque Salvator Ægypti: Ita Pater *sic dilexit mundũ, vt daret Filium suum*. Dein huic Matth. 28. *Data est omnis potestas in cœlo & in terra*, ex condigno merenti: Merenti quoque S. Spiritum mitti. Hinc, Ioa. 15. *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum Veritatis*. Et Ioan. 16. *Expedit vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero; Paracletus non veniet ad vos. Si autem abiero; mittam eum ad vos.*

Bella figura.

II. Adhæc, Quia Pater Filium dedit gratis: & Filius cum Patre S. Spiritum ex merito Filij: Spiritus, cum persona quarta non sit, quam daret; seipsum dedit.

Hunc dando Pater egit, vt amicus; qui cum dedisset omnia amico; demum cor ipsum extraheret sibi, daretque dilecto. 1. *Spiritus enim est, qui viuificat*, Ioa. 6. Quia vita est Dei. 2. Ideo, Galat. 2. *Viuo ego, iam non ego; viuit vero in me Christus*. 3. Et Dauid Dei vita viuebat. Sin; non dixisset Deus: *Inueni Dauid secundũ Cor Meum*. Tale petebat idem Ps. 50. *Cor mundũ crea in me Deus*: Nec enim habeo: *Nã vt iumentũ factus sum apud te*, Ah! Cor illi Betsabea abstulerat.

Quin' seipsum dedit Ipse.

2. Et Deus Ipsum dando cor suum dedit.

Vt vidit, perijt: vt eum malus abstulit error. Quam se penitus nouerat? quam depingit graphice? Certum est enim, quod *Fornicatio, & ebrietas auferunt cor.* Vel igitur cor Dei petit sibi dari; aut suum emũdari. Dat Spiritum Deus, & cum hoc cor suum.

PARS VI.

Quo fine datus sit Spiritus Sanctus.

I. ET vero idcirco suos in dato Filio thesauros ostendit, sicut 4. *Reg.* 20. Ezechias exteris Babylonijs suos: Quo similiter suis Deus à nobis exspoliaretur. Nam hoc optat, nec tamen inde minus habet, quanto rapimus plus, vimq; cœlo facimus. 2. Duo terrestres interitum attulerunt, duo cœlestes salutem: Ita quoque Filius, vt peccata lueret Satisfactor: Spiritus; vt elueret Sanctificator. Is, vt hostes eiiceret, hic, vt præsidium imponeret gratiarum. 3 Ecclesiæ nauim instruxerat Iesus: Gubernatores Apostolos dederat: Sacramenta, in arma; Fideles, in milites, virtutes in tela: Crucem in malum; ventus deerat. Orauit ille, & exorauit: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.*

1. Vt affectaremus despoliare Deum.

2. Vt duo certatim nostram operentur salutem.

3. Vt Ecclesiæ nauis fieret vndequaq; absolutissima. Ergo gratissimus.

II. Eia, Anima mea; animam debeo obrutus beneficijs, tu exolue me. Sed, Ps. 115. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Dicam cum Apost. 2. Cor. 9. *Gratias ago super inenarrabili dono eius.* Neque ex me vel ipsum hoc possum: Sed sufficientia mea Iesus. Finio verbis ad Israelitas Mosis: Deut. 4. v. 36. & 37. *Deus dilexit Patres tuos, & elegit eos. De cœlo fecit eos audire vocem suã; vt erudiret te, & in terra ostendit Ignem suum maximũ.* Hæc in Filio, inq; S. Spiritu præstita sunt, atque completa. Si igitur sis fidelis seruus, & prudẽs in

Simulq; fideles serui abstinentesque peccati. in domo Domini cũ solicitaris ad quodcunq; peccatum, dic cum Iosepho, Gen. 39. *Ecce Dominus meus omnib. traditis ignorat* (quasi) *quid habeat in domo : nec quicquam est, quod non sit in mea potestate, vel non tradiderit mihi.* Quid enim facere debuit, & non fecit tibi? 1. Qui tantum te amauit gratis; non illum tot, & infinitis de te nominibus meritum redamabis? 2. Hocque amplius: quia cum te sic dilexit inimicũ; quantum iam diliget reconciliatum? 3. An non tecum expostulet Amor: *Si contra Deum fortis fui, quanto magis contra hominem* præualere me fas est?

FERIA III. PENTECOSTES.

Et repleti sunt omnes Spiritu Sancto. Actor. 2.

PHarao, Gẽ. 41. per quietem vidit septẽ spicas in culmo vno. Quibus tunc regni; nunc Ecclesiæ significatur abundantia. Nam illius ex essentia vna septem existunt dona in agro Ecclesiæ.

Super quibus nos iam

I. *De S. Spiritu generatim.*
II. *De septem Donis S. Spiritus generatim, deque effectis eorum.*
III. *De dono Sapientiæ, & Intellectus.*
IV. *De dono Consilij, & Fortitudinis.*
V. *De donis reliquis strictim.*

PARS I.

De S. Spiritu generatim

Prophetia. I. IN S. Pagina S. Spiritus per pluuias & aquas designatur. 1. Ioel. 2. *Effundã de spiritu meo super omnem carnem.* 2. Psal. 67. *Pluuiam voluntariam segregabis hæreditati tuæ Deus.* 3. Isa. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas.* 4. Ioann. 4. *Qui biberit ex hac aqua, non sitiet in æternum.* 5. Apoc. 21. *Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis.* Vt enim nec homo viuere, nec terrã germinare sine aqua potest: ita nec animæ sine S. Spiritu. Vnde Ps. 142. *Anima mea sicut terra sine aqua tibi:* Ac proinde infrugifera. *Pluuia necessaria Spiritus ob siccitatem longam annorum 3962.*

Sub Rege Achab triennali siccitate fontes & flumina exaruerant, & erat vbique plurima mortis imago. 3. *Reg.* 18. Loquente Elia cum Rege, fit sonus: Et ait Elias: *Sonus hic sonus aquæ multæ.* (iam orarat prius.) Dixit: Et *Ecce cœli contenebrati sunt, & nubes, & venti, & facta est pluuia grandis.* Ita triennio, Naturæ, Legis, & Prophetarum, clausum fuit cœlum: siccitas erat mera, & dira sitit gratiarum. *Figura.*

At Iesu in montem ascendente, & orante, *Ecce factus est repente de cœlo sonus, tãquam aduenientis spiritus vehementis.* Factaque est pluuia charismatum, & prisca impleta oracula sunt. Vt illud Mosis: *Percussit Petram,* in passione Christum: *& fluxerunt aquæ: & torrentes inundauerunt.* Ps. 67. *Etenim cœli distillauerunt à facie Dei Israel.* Quid? Spiritum Sanctum. Nam hic est, Cant. 4. *Puteus aquarum viuentium, quæ fluunt cum impetu de Libano.* *Veritas.*

II. Ioannes ait, Apoc. 22. *Ostendit mihi fluuium aquæ viuæ splendidum, tanquam Crystallum procedẽtem de sede Dei, & agni:* id est, à Patre Filioque procedentem S. Spiritum, quorum Trium est vna Sedes Essentiæ. Qui Cant. 4. *Fons hortorum* dicitur, S. Spiritus intelligitur. Ex quo maxima per Ecclesiam *eleuauerunt Flumina Domine,* Apostoli scilicet, *eleuauerunt flumina vocem suam.* Ps. 92. 2. Posito in paradisum Ada, Gen. 2. *Ecce fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum:* Ita reuerso in cœlos Iesu, continuo ecce *Fluminis impetus lætificat Ciuitatem Dei,* S. Spiritus Ecclesiam. Ps. 45. *1. Processio S. Spiritus: & vox in Apostolis.* *2. Missio eius ex merito Christi.*

Prodit *Mela lib.* 2. Euripum in Bœotia quotidie septies reciprocari. Cuius cum Aristoteles causam nequiisset capere; in *3. Est septiformis incomprehensibilis.*

eum

eum se præcipitem dedisse dicentem: *Non capio te; Tu cape me.* Est autem fluxus ille atque refluxus Euripæus ad instar torrentis, Atqui Isa. 30. *Spiritus eius sicut torrēs inundans.* Et hic septies redandruans, *Tu septiformis munere:* Idemque infinitus altitudine, occultus causa, planeque incomprehensibilis: credibilis tantum. O quot in eo periere Euripo hæretici, Schismaticique pereunt Græci? 4. Plinius tradit Nilum, Ægypti fluuium, certis anni temporib. late stagnare, suaque effusione & rigare loco pluuiæ, & oblimatos stercorare agros: eundemque septenis ostijs in Mediterraneum mare deuolui. Id natura. Quid gratia? Ecce Spiritus *Flumen Dei repletum est aquis*, Ps. 64. & cum septenis se donis effudit in mare mundi eluendi, ac fœcundandi. Ille namque est fluuius iste, de quo Isa. 11. *Leuabit manum suam super flumen* Nilum, *in fortitudine Spiritus sui, & percutiet eum in septem riuis.* Tunc ita quidem: iratus Ægypto rebus tristibus feriendæ: at nunc propitius nobis diuidet Septiformem gratijs, ad hostium perniciem: salutem nostram.

4. Fœcūdans omnia.

PARS II.

De VII. Donis S. Spiritus generatim: eorumque effectis.

Dona 7. Spiritus in Christo

I. DE Messia, deque S. Spiritu sic Isaias c. 11. *Egredietur Virga de radice Iesse: & Flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini. Spiritus 1. Sapientiæ, & 2. Intellectus: Spiritus, 3. Consilij, & 4. Fortitudinis: Spiritus 5. Scientiæ, & 6. Pietatis, & replebit eum Spiritus 7. Timoris Domini.* Eph. 2. *In ipso enim complacuit omnem plenitudinem Diuinitatis inhabitare.* Et eadem ipse *Ascendens Christus in altum, dedit Dona hominibus.* Nam sine hoc spiritu nemo sapit intelligit, &c. 1. Septē ab Planetis cœlestes influxus sunt in hæc inferiora necessarij: sed motu primi Mobilis impulsi. Ita ab istis septem donis in animas omnia, sed dante ea Iesu, Act. 17. *in quo viuimus, mouemur, & sumus.* 2. Testatur id ipse, Ioan. 16. *Expedit vobis, vt ego vadam. Nisi enim abiero, paracletus non veniet.*

Et à Christo ad nos.

Sed nota Septenarium in Scriptura accipi pro infinito, siue indeterminato. vt Ps. 118. *Septies in die laudem dixi tibi. Et Septies in die cadit iustus.* Hinc mysteria septenarij multa & alta.

II. Nam Moses Leu. 8. *Cum sanctificans* Aaronem & filios in Mystas, *aspersisset altare septem vicibus*, vnxit illud, & omnia vasa eius. Plane 1. Cor. 10. *Omnia in figuris contingebant illis.* Quare Heb. 9. *Christus Assistens Pontifex* erat: Ara, cor hominis, donis S. Spiritus septenis aspergendum. Eia *Asperges me Domine hyssopo, & mundabor.* Psalm. 50. Et me vngat *spiritalis vnctio.*

1. Ea Cor Deo consecrant.

2. Zacharias vidit in cœlo, c. 4. *Ecce candelabrum aureum, & septē lucernæ eius super illud.* Idem deinde in Ecclesia, *Num.* 8. Illud est S. Spiritus in cœlo, & in terra, ad illuminandas animas. 1. Pro quo orabat, Ps. 17. *Deus meus illumina tenebras meas.* 2. Illuminatus Ps. 33. *Accedite*, ait *ad eum, & illuminamini.* Etenim, Ps. 145. *Deus illuminat cœcos.* 3. Tantum velis: iam *nox sicut dies illuminabitur* tibi *Psalm.* 138. & ô luce quanta?

2. Cor illumināt.

Tabernaculum Moysis, *Exod.* 25. resplēduit ab candelabro 7. lucernarum: Et clarius Salomonis templū, cui è cęlo accessit ignis, & diuinę Maiestatis splendor, 2. *Par.* 7. victimas omnes deuorans. At multo clarius istis cor Spiritu plenum relucebit. Euibret igitur se splendor iste, 1. Pet. 2. *Vt Virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vos vocauit in Admirabile Lumen suum.* Est enim admirabile candelabrum in Ecclesia, inque anima cuiusque, à quo intellectus voluntas, &c. Illuminatur, affectus in bono roborantur, &c.

Lumini incomparabili.

III. Zacha-

3. Christo id Conformant circumspectum. 4. Corroborant. III. Zacharias vidit, c. 3. quod *super lapidem vnum septem oculi sunt. At lapis angularis*, & *Petra erat Christus*. 1. Cor. 10. Et Isa. 11. *requiescet super eum Spiritus Domini*. Ita Hier. & Hector Pintus. Ioannes Apoc. 5. *Vidi*, ait, *& ecce in medio throni, & quatuor Animalium, & Seniorum Agnum stantem, tanquam occisum habentem cornua septem, & oculos septem*. Agnus est Iesus, quotidie immolandus. Num. 28. *Offeretis agnos anniculos immaculatos quotidie in holocaustum*. Eius cornua sunt Potestas ac robur: Vt Psalm. 131. *illuc producam cornu Dauid*, 1. Reg. 2. *Sublimabit cornu Christi sui*. Oculi septem sunt dona Spiritus; quibus omnia vndique illustria fiunt. Nam sapientia & intellectus cælestia: Scientia & Pietas naturalia & Sacra: Timor futura: Fortitudo & Consilium vtilia seu noxia intuentur, atque dispiciunt. Vt Agnus fiat anima; similisque animalib. Ioann. in Apoc. & Ezech, 1. *oculis plena ante & retro*.

Obiecta singulorũ donorũ.

5. Alligant cor Deo. IV. Credebant Philistæi, *Iud.* 16. Samsonem, neruis septem nouis ligatum euadere non posse. Sic Anima 7. donis Spiritus alligata Deo, non rapietur illi è manu. *Nam Iustorum animæ in manu Dei sunt*. Vel vno horum se ligari Dauid orabat, Ps. 118. *Confige Timore tuo carnes meas*.

6. Fiduciam cõferunt. Prou. 9. *Sapientia ædificauit sibi domum: excidit columnas septem*. Illa est Ecclesia vel Anima istis stabilita. Istis fretus Iob ait: c. 17. *Pone me iuxta te; & cuiusuis manus pugnet contra me*. Quis enim præualebit contra sapientem, intelligentem, fortem, consiliarium, pium, &c. Puer Sunamitidis mortuus, post varias Elisæi ceremonias, 4. *Reg.* 4. oculos aperuit, & oscitauit septies. Ita Iesus super humanam naturam emortuam incubuit, factus homo: calefecit: resuscitauit: vitæque indicium fuit septiformis Spiritus. Istud, Isa. 4. *Apprehendent septem mulieres virum vnũ*, Christum Ecclesia, donis S. Spir. iam tum septemplicata, (ait Orig. hom. 3. in Isaiam: Et Cypr. in Exhort. ad Mart.) *in illa die* Pentecostes; *dicentes: inuocetur Nomen tuum super nos: aufer opprobrium nostrum*.

7. Vitam reddunt.

8. Despõsant Christo.

9. Euertunt hostes. V. Ios. 6. *Omni populo vociferante, & clangentibus tubis, muri* Iericho *illico corruerunt*. Mundus, animique peccatores, idololatria, &c. euersa sunt ad 7. tubas SS, 1. Dij, boni, quantus clangor Fortitudinis? Sapientiæ? Consilij? &c. 2. Tali vsus Isa. c. 58. *Quasi tuba exalta vocem tuam*. Quantæ tubæ Apostoli? Ps. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum*. 3. Talis Apocalypticus Angelus personam Dei gerens, *Apoc.* 4. Cuius *Vox prima, tanquam tubæ loquentis mecum*, plena Deo; ac Spiritu. Quid? Quod Apoc. 10, *Et locuta sunt 7. tonitrua voces suas*. His peccatores terrentur, vt caput sustollant. An non *Sapientia clamat in plateis?* Quantus sonus Consiliorum Euangelicorum est? Deserta, cœnobiaque repleuit. Fortitudo quot Martyres: Quot Doctores scientia fecit? Timor quod tonitru, &c.

10. Sunt vt Tubæ.

11. Sunt tonitrua.

12. Sunt gradus ad cœlũ. Ezech. c. 40. ait, *Septem graduum erat ascensus* in templum. Et per 7. dona S. S. est ascensus ad templum cœlorum. Ipsa sunt *scala Iacob*. Nam *Initium Sapientiæ timor Domini*.

PARS III.

De dono Sapientiæ, & Intellectus.

I. Bina ac bina recensentur dona illa: timor autem solus. Par primum. *Sapientia, & Intellectus*. 1. Prou. 18. *Vbi Torrens redundans, fons Sapientiæ* dicitur: Qualis nulla est humana sapientia. 2. Item Ps. 146. *Sapientiæ eius non est numerus*, quia infinita est: & *nihil* naturalium aut supernaturalium *absconditum est ei*.

Sapientia est donum diuinum.

Sap. humana est vana. Est itaq; duplex sapientia. Terrena *huius mũdi*, *quæ stultitia est coram Deo*. 1. Cor. 3. Corinthij vero Græciq; se perquã sapientes

pientes credebant. Sed & Romani in rebus gerundis. Quibus tamen scribitur Rom. 8. *Sapientia carnis inimica est Deo.* Et *Mors.* Quia terrena quærit. Vt is, cui dicitur Luc. 12. *Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te.*

Cœlestis datur paruulis. II. Cœlestis sapientia est prima in 7. donis Spiritus: Et datur tantum humilibus. 1. Ps. 18. *Sapientiam præstans paruulis.* 2. Mat. 11. *Confiteor tibi Pater, &c. Quia abscondisti hæc à Sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* 3. Infœlices, quos *scientia inflat*; & non perinde *charitas ædificat!* Stulti & bardi estis Deo. At vero Prou. 3. *Beatus homo, qui inuenit Sapientiam* θεοδίδακτος.

Mundus eam non habet. De Mundo dicitur Eccl. 27. *Stultus* antonomasticos *sicut Luna mutatur.* Dauid, etsi politicis in rebus sapiens: de se tamen fatetur, Ps. 72. *Vt iumentum factus sum apud te* in Spiritalibus negotijs.

Dauid eã precibus impetrat. Quocirca sic orabat. Psal. 118. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* Ibidem iterato: *Intellectum da mihi, & viuam.* Cui Deus, Psalm. 31. *Intellectum tibi dabo, & instruam te.* Dedit Ps. 118. *Super omnes docentes me intellexi.* Ibidem: *Super senes intellexi.*

Efficit gratiosos. Hoc donum est, quod *infantes facit esse disertos* Salomones. 3. Reg. 3. *Deus dedit sapientiam Salomoni.* Ideoque 2. Par. 9. *Omnes desiderabant videre faciem Salomonis, & audire sapientiam eius.* Et beati inde serui eius ab Regina Saba prædicabantur.

Docet omnes scientias. III. Quanti vero discipuli ex Schola hac Sapientiæ prodiere? vt Angeli, Adam, &c. Noen docuit naupegiam: Iosuen, c. 10. astrologiam: Mosen rhetoricam. Exod. 4. *Obsecro Domine, non sum eloquens.* At causanti Deus. *Perge: Ego ero in ore tuo, & docebo te, quid loquaris.* Apostolos docuit omnia, quia *loquebantur variis linguis magnalia Dei.* Et *non poterat resisti sapientiæ* eorum. Vt promissum, Luc. 21. *Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt contradicere, & resistere omnes aduersarij vestri. Non enim vos estis, qui loquimini; sed Spiritus Patris vestri.* Gloriatur Apostolus 1. Cor. 2. *Loquimur Sapientiam inter perfectos, quam nullus principum huius mundi cognouit: nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum.* Vere Ps. 93. *Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de Lege tua docueris eum?*

PARS IV.

De Dono Consilij & fortitudinis pauca.

I. CONsilio & Fortitudine in actum cogimus; quæ ardua intellectu & sapientia cognouimus. Neutrum sine altero vllius est pretij: At coniunctorũ vis eximia. 1. Hinc Emblema apud Alciatum, vbi pacti ambo simul Vlysses vaferrimus, & Diomedes validissimus addita Epigrapha. *Vnus nihil: duo plurimum possunt.* 2. Idem prisci repræsentarunt pictis simul Mercurio vno sene, iuuene alio, id est, forti cum prudente. *Coniũctæ valent.*

Hæc illi. At Spiritus S. *Ipse dabit virtutem, & Fortitudinem plebi suæ.* Ps. 67. Nam, Psal. 60. *Est turris fortitudinis à facie inimici.* At vero *Terribilis in Consiliis super filios hominum.* Psal. 65. Consulit mundus honores, opes, volupt. &c. At Spiritus contraria omnia; quæ & supra, & contra filios hominum sunt.

II. Quare Prou. 12. *qui sapiens est, audit consilia: via autem stulti recta in oculis eius.* Ideo enixe Psaltes 24. *Vias tuas demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.* Viæ sunt mandatorum communium. Quæ, *si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* *Consilia Spiritus.*

Semitæ Consiliorum sunt, inuentu & ambulatu difficiliores. Vt in ijs duce opus. Vnde Ps. 118. *Deduc me in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui.* Ps. 26. *Dirige me in semita recta,* Ps. 16. *Perfice gressus meos in semitis tuis.* Duriora sunt carni Consilia. Vnde Psal. 16. *Propter verba labiorum* *Duriuscula eget auxilio Dei.*

rum tuorum ego custodiui vias duras paupertatis cast. obed. hum. patientiæ.

Sunt tamen & suauia. Est tamen & suum illis delicium cœleste. Sunt iugum; sed suaue: onus, sed leue. 1. Quales pennæ aliti: hæ grauant, sed subleuant ad volatum. 2. *Audi* igitur, *quid loquatur in te Deus*: audi spiritus consilium. *& sine Consilio nihil facias*. Eccles. 32. 3. Temerarios deplorat Moyses, Deut. 32. *Gens absque consilio est. Vtinam saperent, atque intelligerent!*

Cauenda temeritas preceps. Cæsar Augustus pro symbolo gerebat in annulo Delphinum anchoræ illigatum, cum inscriptione: *Festina lente*: Idque cum in re omni; tum in consilijs. Hinc animæ dicitur Ps. 44. *Audi filia*, promissa, vel iussa; *& vide* pericula, *& inclina aurem tuam* Deo loquenti ad cor.

PARS V.

De reliquis donis excursim.

I. PAr tertium donorum est, *Scientia, & Pietas*, 1. Hic, 4. *Reg*. 2. Eliæ spiritus est duplex. 2. Hi oculi duo sponsæ, Cant. 5. *Oculi tui sicut columbæ*. 3. Sunt, *Gen*. 1. illa duo, quæ *fecit Dominus luminaria magna*. 4. Hisce, Prouerb. 31. *omnes domestici eius*, Sapientiæ, *vestiti sunt duplicibus*. 5. De hisce Sponsus ad Sponsam. Cant. 1. *Murenulas*, ait, *aureas faciemus tibi vermiculatas argento*; id est: Virtutes adijciamus tibi scientijs humanis vermiculatas. Has S. Spiritus largitur. Ideo, 1. *Reg*. 2. dicitur *Deus scientiarum Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes*. Nil vsquam in Christianis doctorum fuit hominum, quod non ab hoc Spiritu. Nam 2. Petr. 1. *Spiritu sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines*.

II. Superest *Timor Domini*, cuius epitheton Psalm. 18. *Timor Domini Sanctus*. Et vero *Initium Sapientiæ timor Domini*. Sed timeo, ne sim longior. Itaque, diue Spiritus, esto mihi, quod ais ipse: Zach. 2. *Ego ero ei murus igneus in circuitu*. Inspira me, vt mortuum Elisæus, 4. *Reg*. 4. septies, vt viuam tibi, &c.

DE F. SS. PHIPIPPI ET IACOBI APOSTOLORVM.

Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Ioan. 14.

IN Arca Moysis, seu Tabernaculo, *Exod*. 25. duo stabant Cherubini ex auro, sese respectantes, alis expansis. Aureum charitate par Apostolorum est istud in Ecclesia, obumbrantes eam alis patrocinij sui, &c.

Nos in præsens

I. *Encomia Apostolorum nonnulla.*
II. *De Passionum turbatione.*
III. *De Turbatoribus, & turbatis.*
IV. *Typis designati fuerunt Apostoli.*
V. *De S. Philippo, & S. Iacobo singulatim pauca.*

PARS I.

Encomia Apostolorum quædam.

I. MAiestatem Ecclesiæ depingit Psaltes, Psalm. 46. *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham*, relictis idolis suis facti sunt Credentes; *quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati sunt*; qui fuerant serui dæmoniorum, iam sunt *Dij scuta terræ*, vt S. Hier. vertit: ideoque honorandi sunt. Vel, vt S. Chrys. exponit: *Principes* sunt Christiani facti; *quoniam Dij* Apostoli *eleuati sunt* scientia, spiritu, miraculis, sic vt nil eis esset resistendo. Aperuerunt Euangelio terras, maria, insulas; vicerunt Principes, dæmones, mortem. Impletumque istud Psal. 67. *Dabit fortitudinem plebi suæ*. *Apostoli sunt Dij terræ.*

At Apostoli vere sint *Dij scuta terræ*, & protectores. 1. Quales 1. *Para*. 5. Rubenitæ, & Gadditæ *Viri bellatores, scuta portantes & gladios, & tendentes arcum, eruditiq; ad prælium* Apostoli contra idola, tyrannos, &c. *Sunt Ecclesiæ scuta.*

2. Ipsi

2. Ipsi fuerunt Cant. 4. *Mille clypei, qui pendent ex ea* turri Dauidica Ecclesiæ. 3. *Facit Rex Salomon ducenta scuta aurea* ad decus Templi suspensa in eo, 3. Reg. 10. *Et ecce*, Matth. 12. *plus quam Salomon hic Christus*, qui elegit Apostolos Principes. Eadem scuta rex Ægypti sustulit; & Roboam rex Israel alia ænea substituit, ita sublatis tyrannide Apostolis, hæreses dæmon inuexit vt scuta ænea; de quibus Ps. 45. *Arma & scuta comburet igni*. Quantum, quod Apostoli etiam Amici Dei sint? Ioa. 15. *Vos autem dixi AMICOS: quia omnia, quæcunq, audiui à Patre meo, nota feci vobis*: quorum capaces eratis. Vt fuerint velut secretarij Christi. Quo, Ps. 138. *Nimis honorificati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est Principatus eorum*, super vniuersam terram; imo & cœlos. Hinc varij eorum in S. Scr. tituli. *Sal terræ, Lux mundi, Ministri N. Testamenti*. 2. Cor. 3. 4. *Dispensatores mysteriorum Dei*.

Sunt Amici Dei, & Secretarij.

II. Numerus quoq; eorum duodenus ex Figuris multum eos illustrat. 1. *Num*. 1. Principes XII. Tribuum à Moyse electi. 2. *Ios*. 4. Lapides ex peruadato Iordani exportati, super quibus tentoria explicarēt Israel: an non XII. erunt fidei articuli Apostolici? 3. *Nu*. 12. Principes XII. quanta offerebant ad Tabernaculum: quanta charismatum dona Apostoli ad Ecclesiam. 4. *Apoc*. 21. Portæ XII. & fundamenta designant Apostolos. 5. XII. Fontes Elim, *Num*. 33. sunt ij, de quibus Isa. 12. *Haurietis aquas* gratiæ *de fontibus Saluatoris* Apostolis. Oeconomi sunt Christi: 3. Reg. 4. *Habebat Salomon XII. Præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonam regi, & domui eius*. Tales in cæteris SS. Philippus & Iacobus.

Duodenarius eorū numerus typicus.

Sunt Oeconomi Christi.

PARS II.

De passionum turbatione.

Animatio Apostolorum fit.

I. Ante conflictum Duces de more in exercitu spiritum militarem excitant oratione qua victorias obtentas, & gazas, factaq; maiorum extollunt; deprimuntq; hostem, spe facta victoriæ & prædæ. 1. Vt Antigonus relatam ex hoste gazam ostendens tantum aiebat. *Hæc sunt, propter quæ pugnatis, ô Socij*. 2. Iudas Mach, 2. Mach. vlt. *hortabatur suos, ne formidarent ad aduentum nationum; sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cœlo: & nunc sperarent ab Omnipotente sibi affuturam victoriam*. Christus, positis contra dæmonem mundum carnem castris suis, suos ita compellat. *Non turbetur cor vestrum, neque formidet*: sed contra audentius ite.

Tria prædixerat Dominus. Apostolos perturbatura: 1. *Adhuc modicum vobiscum sum*. 2. *Vnus vestrum me traditurus est*. 3. *In mundo pressuram habebitis*. Hodie metum his discutit: *Non turbetur*, &c. Ad patientiam animat spe gloriæ: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt*.

Ob trinā turbationem.

II. Passionum vis permagna est tum in rationem obscurandam, tum in humores ciendos ad vel inflammationem, seu pallorem. Et *primi* quidem *motus non sunt in hominis* potestate; secundi vero sunt propriæ voluntatis: ac proinde laudabiles aut vituperabiles.

Passionum vis, & propassionū.

In passionibus Timor potens est. 1. Ps. 37. *Cor meum conturbatum est in me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorū, & ipsum non est mecum*. 2. Ita; vt Polypodi pisci euenit: is ex terrore lapidi, naui, aut ipsi piscatoris manui adhærescit terrore obstupefactus. *Non sic turbetur cor vestrum*.

Timoris vis.

Non sic Apostolus. 2. Cor. 4. qui ait: *In omnibus tribulationem patimur: sed non angustiamur* vt animum despondeamus. 2. Talem infractum videns, vere Visionem magnam videt, *Exod*. 3. vt Moyses Rubum ardentem; sed incombustum. Talis aiebat: *Si exurgat aduersum me prælium in hoc ego sperabo*. 3. Generosus equus, Iob 39. *cum*

Vincenda est.

cum audierit buccinā, dicit, vah! id est, gestit. Nō ergo *turbetur. &c.* Deut.20. *Si exieris in bellū contra hostes tuos; & videris maiorem aduersarij, quam tu habeas multitudinem; non timebis eos, quia Dominus Deus tecum est.* Ergo non turbabor. Sed Iob.17. *Pone me iuxta te: & cuiusuis manus pugnet contra me.*

Passionum species tres. III. Passionum tria genera S. Scripturæ notant: 1. Cum ob peccata quis perturbatur. Vt Ps. 47. *Ipsi videntes turbati sunt, commoti sunt: tremor apprehendit eos.* 2. Cor.7. *Gaudeo propter vos, quia contristati estis ad pœnitentiam,* Dauid Ps.6. *Sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea,* id est, *anima mea turbata est valde: sed tu Domine vsquequo?* Cur? Ps.37. *Non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.* Eccur & hoc? Ps.6. *Turbatus est à furore Dei oculus meus.* *1. Ob peccata.*

2. Ob casū naturalē aut ciuilem. 2. Species perturbationum est tolerabilis, cum doletur ob licitam causam; vt ob mortem, morbum, &c. Ita *Gen.37.* Iacob lugebat Iosephum: Iob, *c.1. Scidit vestimēta sua, & tonso capite corruit in terram.* Et tamē *In omnibus his, non peccauit Iob labijs suis.* Dominus, Mat.26. *Tristis est anima mea vsq; ad mortem.* Ioa.12. *Nunc anima mea turbata est.*

3. Ob concupiscentiam. 3. Species perturbationum vitiosa est: fit ob amissionē rei concupitæ. Ps. 106. *Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, timor apprehendit eos, & omnis sapientia eorū deuorata est.* Itaq; Cor *impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest.* Isa. 57. Hinc suauiter mouebatur Martha, solicitior iusso: Luc. 10. *Solicita es, & turbaris. &c.* Nō *turbetur cor.*

PARS III.

De Turbatoribus, & Turbatis.

Turbatores sunt Principes sæpe. I. HEm, quod cient turbas iam, qui sedare deberent: 1. Ionathas ait, 1. Reg.14. *Pater meus turbauit terram.* Quia *Adintrauit populum dicens; maledictus vir, qui comederit panem vsque ad vesperam, donec vlciscar de inimicis meis.* Ipse forsan satur erat: suis panem vetabat. 2. Quot sunt qui Mat.23. *dicunt, & non faciunt, alligant onera grauia, & importabilia imponunt in humero, digito autem suo nolunt ea mouere.*

Non huc potestatem acceperunt. 2. Cor.13. *Potestatem quam Dominus dedit mihi in ædificationem; & non in destructionem.* Turbator erat Achab rex; cui Elias, 3. Reg.18. *Non ego turbaui Israel; sed tu, & domus patris tui, qui dereliquisti viam Domini.*

2. Inobedientes turbant: vt Achan: Ios. 7. *Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac. Vnus improbus tantum valebat ad omnes turbandos.* *2. Inobedientes.* 3. Peccatores turbāt, sunt causa bellorum cladum. &c. 1. Eccl.28. *Vir peccator turbat amicos.* *3. Peccatores.* 2. Ita Ionas, *c.1.* Deo parere recusans, tantæ causa tempestatis erat. Bis malum, quod vicinum: quale consortium malum. 3. Ita Iudas causa, vt turbarentur in Cœna Apostoli. 4. Detractores turbant. Eccl. 28. *Multos perturbat pacem habentes bilinguis & susurro.* *4. Detractores.*

Sex turbabilia in homine. II. Sex in homine turbari solere S. Scrip notat. 1. Mens & spiritus: Vt Assyrij Holopherne obtruncato, Iud.14. *turbati sunt animi eorum valde.* 2. Anima. Psal.6. *Anima mea turbata est valde.* 3. Oculus. Ps.6. *Turbatus est à furore oculus meus.* 4. Cor. Ps.142. *In me turbatum est cor meum.* 5. Sensus. Ier.4. *Sensus corporis mei turbati sunt.* 6. Ossa. *Conturbata sunt omnia ossa mea.*

Cordis vero custodiam inprimis commendat Dominus: *Non turb. cor. vest.* q.d. etsi sensus, oculi, ossa, mens turbētur. Mirum! Turbetur terra: 1. Reg.14. *Pater meus turbauit terram.* Cœlum, Isa. 13. *super hoc cœlum turbabo.* Mare Ps. 64. *Qui conturbas profundum maris.* Montes Ps.7. *Fundamenta montiū conturbata sunt.* Insulæ, Ez.26. *Turbabuntur Insulæ in mari.* Abyssi. Psal.76. *Timuerunt, & turbatæ sunt abyssi.* Ista, inquam, omnia turbentur; *non tamen turbetur COR vestrum.* Tale ijs erat: Psal.45. *Non timebimus, dum turbabitur terra,* id est, etsi fractus illaba- *Ergo cor custodi.*

illabatur orbis. Ratio confidentiæ: quia Pſ.72. *Deus Cordis mei, & pars mea Deus in æternum:* Hebræa ſonat: *Deus petra cordis mei & rupes.* Quare, Prou. 4. *Omni custodia ſerua cor tuum.*

PARS IV.

Typis deſignati fuerunt Apoſtoli.

Typi Apoſtolorum. I. SS. Phil. & Iac. ſunt Tubæ duæ argenteæ malleatione tribulationum productæ, quibus canebatur ad mouenda caſtra. *Nu.* 10. Ita argentei ſunt virtutibus, incude patientiæ fabrefacti. 2. Sunt duæ Columnæ æreæ, 3. *Reg.* 7. quibus porticus Salomonis nitebatur. 3. Sunt duo ſponſæ Vbera, Cant. 8. *Vbera mea quaſi turris*: ob charitatem, & doctrinæ abundantiam: quibus lac dederunt paruulis. Iuxta Iſa. 66. *Ad Vbera portabimini.*

Apoſtoli ſunt Nubes contēplatiuæ. 4. Sunt Nubes. *Pſ.* 76. *Vocem dederunt Nubes:* loquentes: Sed & volantes: *Iſa:* 60. *Qui ſunt iſti, qui vt nubes, volant?* 1. Ambo, vt nubes, ſublimes in contemplatione. Hinc Philippus: *Domine, oſtende nobis Patrem:* quaſi præ hoc cætera faſtidiret omnia. Talis Phil. 3. *Noſtra,* ait, *cōuerſatio in cœlis eſt.*

Obediētes. 2. Vt nubes, mouentur ambo. At nubes mouentur motu ſolis, qui eſt, *Pſalm.* 134. *Educens nubes ab extremo terræ.* Et motu vētorum: Ita Apoſtoli 1. E limo terræ extracti eleuantur in altum regimen animarū, ac gentium, demum in cœlum beatum. Pſalm. 146. *Qui operit cœlum nubibus.* At, Vento ſpiritus ferebantur. Deut. 33. *Magnificentia eius diſcurrit nubes.* Vt ſinguli dicere poſſent. Pſalm. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Tales rotæ, Ez. 1. *Vbi erat impetus, illuc gradiebantur rotæ, currus triumphalis Eccleſiæ, & militantis.*

Pluentes doctrinā. II. 3. Vt nubes naturæ ſunt quaſi cellariæ, ſitientem aquantes terram: nam Eccleſ. 11. *Si repletæ fuerint nubes, imbrem effundunt ſuper terram.* Ita Apoſtoli. Prou. 3 *Sapientia illius eruperunt abyſſi, & nubes rore concreſcunt. &c.*

Aliæ degeneres nubes, honoribus eleuatæ, Iudæ Epiſt. *Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur.* Hi ventos & tempeſtates in Eccleſia ciere, & perdere fruges nati. Dira plaga Dei. Iſa. 5. *Mandabo nubibus, ne pluant ſuper terram.*

4. Nubium eſt, fœcundare terram: Ab Apoſtolis factum, Nam Pſal. 18. *In omnem terram exiuit ſonus eorum*: ſonus verborum, virtutum, &c. *Fœcundantes terram.*

Non pompæ, ditationis ſuorum, præbendarum. Nunc fere, Ier. 6. *Paſcit vnuſquiſq; eos, qui ſub manu ſua ſunt* cognati. &c. *Digreſſio.* 2. Similes puteis altis, qui ſibi conditam ſeruant aquam, emanantem fundunt nullam, niſi labore exantlatam: Prou. 5. *Habeto diuitias & ſcientias ſolus, nec ſint alieni participes tui.* 3. Similes mari nubes humectanti vaporibus, non indigas: ita opulentos, nobiles ij beneficijs cumulant. Contra quam Luc. 14. *Cum facis conuiuium, noli vocare diuites:* &c.

Aliter ille, Gen. 2. *Fons, qui aſcendebat de terra, & irrigabat vniuerſam ſuperficiem terræ.* *Typus.* Ita Prou. 5. *Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide:* aquas doctrinæ, vitæ, &c.

5. Nubes fulgurant, tonant. Ita miraculis & exemplis Apoſtoli. Pſal. 76. *Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ, commota eſt & contremuit terra.* *Tonantes.*

PARS V.

De S. Philippo, & S. Iacobo ſingulatim pauca.

I. S. Philippus è patria SS. Petri & Andreæ Bethſaida, id eſt, domo venationis, oriundus, illud cum eis compleuit Ieremiæ c. 16. *Mittam eis venatores multos, & venabuntur eos* in montibus, &c. Et venatus eſt, idque in quam altis montibus? *Domine,* ait, *oſtende nobis Patrem.* *Philippi prædicatio.*

 Maior

Familiaritas cum Christo. Maior hæc eius cum Christo est familiaritas: quam Ioannis sciscitantis: *Domine, quis est, qui te traditurus est?* tantoque confidentior, quanto res postulata est diuinior. *Prudentia* Nec eius minor Prudentia fuit, vt Christo ab consilijs. Ioa. 6. *Philippe, vnde ememus panes, vt manducent hi?* erat ea Gentibus perspecta: ideo Ioan. 12. *Venerunt ad Philippum dicentes, Domine, volumus IESVM videre.* *Pietas.* Pietate in Deum præ cæteris præstitit. Nam suis in petitionibus alij honores quærebant: Matt. 20. *Dic, vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dextram, & alter ad sinistram.* Alij, futurorum notitiam: Matth. 24. *Dic nobis, quando hæc erunt?* Alij vindictam: Luc. 9. *Vis dicamus, vt descendat ignis de cœlo, & consumat eos?* Alij mercedē: Mat. 19. *Ecce, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* At S. Philippus cœlestia tantum: *Domine, ostende.* &c.

Mors. Demum Hierapoli Phrygiæ crucifigitur. Id quod ibi tam infame, vt, teste *Bapt. Pio, c.* 35. tum expiatam domum & sanctam putarent, si in ea vespertilionem, aut simile fœdum quid cruci affixissent; tum vrbes & resp. Dijs reconciliatas, si flagitiosus quis fuisset crucifixus. Hinc Sap. 2. *Morte* crucis *turpissima condemnemus eum.*

S. Iacobus cur Minor II. S. IACOBVS dictus Minor vel quod vocatione posterior, vel quod Maior cum Petro & Ioanne à Christo in consilium vocaretur, non hic, vel quod humilior visus.

Sanctificatio eius. S. Hieron. & Hegesippus aiunt, fuisse in vtero matris sanctificatum: quam gratiam ita semper integram conseruauit, vt vndique eius gratia visendi, tangendi, osculandiue conflueretur.

Rigor vitæ. Accessit vitæ austeritas, nam *siceram*, ait S. Hieron. *non bibit, carnem non edit, ferrum in caput eius non ascendit, oleo non vnctus, balneo non vsus est.*

Similitudo Christi. Adhæc adeo similis Christo fuit, vt vix dignosceretur, vnde frater Domini dictus *Gal.* 1. *Frater Domini.* Et Iudas osculo Dominum ab eo discreuit. Errat autem Eusebius dicens ex Iosepho nutricio Christi natū; hincq; Minorem dici, & fratrem. At S. Hier. contra Heluidium docet, ex Cleopha fratre Iosephi, & sorore B. V. Maria genitū fuisse. Quantum, quod resurgens Dominus, 1. Cor. 15. *visus est Cephæ post vndecim; dein visus est Iacobo*, ex speciali gratia? *Primus Patriarcha.* Quod Apostolorum suffragio primus sit Ierosolymorum electus Episcopus, & primo Ecclesiæ Concilio præsederit? Causa illius assignatur non vna. 1. *Ob similitudinem.* Quod qui similior Domino, idem eiusdem quoque foret Solymæ successor. Eccles. 30. *Mortuus est pater, & quasi non est mortuus; similem enim reliquit post se.*

Ob ius fraternū. 2. Quia, ait *S. Bern. lib. de consid.* in Deut. iubetur frater suscitare semen fratris defuncti absq; prole, ducta vxore eius. At S. Iacobus erat frater Domini, & Dominus paucos Ierosolymis conuerterat, Deo renatos. S. Iacobus conuertit multos; quos Christo ferebat acceptos; cuius nomini dabat gloriam. Vt Ioab. 2. Reg. 12. nunciabat Dauidi, *Dimicaui aduersus Rabbath*, iam proxime capiendam: inuitabat ergo Regem in gloriam: *Obside ciuitatem, & cape eam; ne, cum à me vastata fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoria.* Ita Prælati, Non nobis, sed Deo gloriam: *Et cum feceritis omnia, dicite: serui inutiles sumus.*

Ob portentum. 3. A quo significaretur, Ecclesiam Ierosolymitanam non perennaturam; sicut nec Pontificatus Iudæorum: eo quod successio fieret in linea cognationis. Petri vero Pontificatus erat æternaturus: ideo spiritus successio erat, nō sanguinis in eo.

Ob typū. 4. Causa, Figura est. *Ge.* 25. Rebeccæ gemini indole discrepantes, proinde & sibi pugnantes: notabāt in Ecclesia fore sēper malos

malos bonis mixtos; Dein maiorem minor supplantauit: ita Petro maiori Iacobus Minor Ierosolymis antepositus fuit. Hinc Gal. 2. *Cum cognouissent gratiam, quæ data est mihi, Iacobus*, Cephas, *Ioannes, qui videbantur columnæ esse, dexteras dederunt mihi & Barnabæ societatis.* Vbi Iacobum anteponit.

Est columna S. Sacramentorum. Forte quia insignior Sacramentorum zelator. Nam missam primum publice ceremoniis exornauit, & celebrauit: Quos dein ritus S. Basilius & Chrys. in suis Liturgijs secuti in Græciam inuexerunt. 2. Columna fuit Confessionis auricularis: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* 3. Columna item extremæ Vnctionis, vt de ea nullus disertus. Iac. 5. *Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini.* 4. Columna operum bonorum fuit: Orationis maxime, vt genua quoque callum duxerint camelinum.

IN FESTO SS. PHILIPPI ET Iacobi Minoris Apostolorum.

Suppleuit Enucleator.

Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, & in Me credite.

Ioan. 14.

Nicanor: 2. Mach. 15. *cum summa superbia erectus, cogitauerat commune tropæum statuere de Iuda: 2. Et cum omni impetu die Sabbati committere bellum.* Dicentibus Iudæis: *Honora eum: qui vniuersa conspicit,* aiebat: *Si est potens in cœlo, qui imperauit agi Sabbatū? Et ego potens sum super terrā, qui impero sumi arma, & negotia Regis impleri.*

Machabæus autem semper confidebat cum omni spe, auxilium sibi à Deo affuturum. 2. Et hortabatur suos ne formidarent ad aduentum nationum: sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cœlo: & nunc sperarent ab Omnipotente victoriam: Et allocutus eos de lege, &c. promtiores constituit. Singulos autem armauit, non clypei & hastæ munitiones: sed sermonibus optimis, & exposito somnio de Onia, & gladio Iudæ, &c.

Ita Dæmone aduersum Fideles ac Deum furente, Christus hic suos animat: exposita visione mansionum in cœlis, ac Paternæ secum vnitatis fide proposita.

Nos itaque in præsens

I. *De Apostolorum typico præconio.*
II. *De Turbatione passionum & rationis.*
III. *De constantia Rationis in turbatione.*
IV. *De antidotis euangelicis aduersum turbationes.*
V. *De alijs ex Euangelio tribus aduersum easdem.*
VI. *Par hoc Apostolorum Typis adumbratum.*
VII. *De vitæ periodo S. Philippi.*
VIII. *Vitæ summa breuis S. Iacobi Minoris.*

PARS I.

De Apostolorum typico præconio.

I. *Iterum veniam, & accipiam ad meipsum: vt vbi Ego sum, & vos sitis.* Mira hæc & Charitas Christi, & Apostolorum est Dignitas. Ac laus ea, ceu & gratia, Apostolorum communis est omnium, esse interiores & à secretis, & in amicis Christo. Moriturus enim ait: Ioan. 15. *Iam non dicam vos seruos, sed Amicos: quia seruus nescit voluntatem Domini sui. Vos autem dixi Amicos: quia omnia, quæcunq; audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Omnia quorum capaces erant: 2. quæ amicus amico credidit: 3. quæ Apostolatui necessaria. 4. quæ saluti hominum. *Sunt amici Christi.*

His ideo consona dedit nomina suis: vt, Sal terræ; Lux mundi; Principes Ecclesiæ, & primitias spiritus impertijt. *Ideoq; Oeconomiscij.*

Et congruis eos typis præsignauit. 1. Gen. 17. Ismael. mūdus *XII. Duces generabit:* quorum nomina, *Genes.* 25. recensentur. *Typis signati tanquam. 1. Electi è mundo.*

Verum

Verum eos Dominus vocauit de mundo, & ex filijs Abrahæ vet. Testamenti fecit filios Iacobi fortis contra Dominum, id est Christi Patriarchas XII. qui crescerent in XII. Tribus Israel, Gentis Christianæ: iuxta suam cuique datam à Iacob benedictionem. *Gen.vlt.* 2. Moyses XII. Principes elegit, qui ducerent, & docerent populum. Ita Dominus. 3. Iosue, *c.*4. viros elegit XII. qui de medio Iordanis tulerũt XII. Lapides, super quos figerentur tentoria & castra Israel. Sic Apostoli de medio mundi electi, tulerunt de medio S. Scripturæ XII. articulos fidei, quibus innitetur Ecclesia. 4. Ecclesia ait *S. Hier. Epist. ad Fabiolam.to.*3. est Elim, Exo.16. *Vbi erant XII. fontes aquarum, & LXX. palmæ.* 5. Apostolorum nomina sex vni, & sex alteri insculpta Onychi, *Exo.* 28. inclusaque auro in superhumerali portantur ab Aaron coram Domino. *Gaudete, quoniam nomina vestra scripta sunt in cœlis.* 6. Ibidem, Exo.28. In Rationali gemmæ XII. inscriptæ XII. nominibus Tribuum, coniunctæ catenulis duabus, charitatis geminæ, poni iubentur: cum quo Pontifex inibat sanctuarium, Christus Ecclesiam ac cœlum cum suis XII. 7. Ijdem sunt Propositionis Panes XII. *Leu.*24. ex simila facti, super mensam cum thure imposito. Nam & saliant cunctos, & redolent odore thureo his in salutem, alijs in mortem. 8. *Nu.* 17. Virgas XII. singulorum Principum Israel in Tabernaculo ponit Moyses, Domini iussu: inter quas Aaronica germinat. Sic Christus inter Apostolos in virga ad mũdum venientes. 9. Vide oblationes in dedicatione altaris, à XII. Principibus factas, & victimas, *Nu.* 7. ac senties singulorum ab ijs Apostolorum esse vitam, labores, ac passionem velut repræsentatam.

2. Doctores. 3. Bases. 4. Fontes. 5. Prædestinati. 6. Beati. 7. Panes mundi. 8. Virga orbis. 9. Victimæ & oblationes.

10. Moyses *Deu.*1. *Nu.*13. misit XII. viros in terram promissam exploratores, iussu Dei. Christus Apostolos, &c. 11. *Habebat Salomon,* 3. Reg.4. *duodecim præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonam Regi, & Domui eius,* &c. Apostoli Christo & Ecclesiæ. 12. Salomonis mare fusile XII. bobus innitebatur; 3. *Reg.*7. *&* 2. *Par.*4. *Item.*3. *Re.* 10. Thronus Salomonis ab XII. Leunculis sustentabatur: Thronus, Doctrina est Ecclesiæ, Mare, orbis at Christianus. Alia talia complura & mysterij, & dignitatis plena prætereo. Totum Psaltes ita complexus est. Psal. 46. *Deus sedet super Sedem sanctam suam: Principes populorum congregati sunt cum Dijs Abraham: quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati sunt.* Quid altius dici posset? *Ego dixi, Dij estis.* Sic Veritas Scripturæ.

10. Exploratores vtriusque orbis. 11. Pastores. 12. Baiuli Ecclesiæ, Thronique doctrina. 13. Principes & Dij terræ.

II. Quid SS. Patres? Mirificam Apostolorum dignitatem ex typis item proposuerunt venerandam. S. Hieron. tom. 4. lib.2. in ca.3. Abacuc. *Fluuios scindes terræ. Cerne Apostolos XII. Intellige exire de paradiso fluuios XII. Isti antequam terra commoueretur, latebant in terræ venis, & sitientibus pocula non præbebant. Postquam vero ad Christi aduentum omnis terra concussa est, subito proruperunt. Tunc,* Ps.106. *posuit Dominus desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua, in exitus aquarum, & habitare fecit ibi esurientes, & constituerunt Ciuitatem habitationis.*

Orbem irrigant & fœcundāt.

Huius ciuitatis *Fundamenta in Montibus sanctis,* Ps.86. id est, Apostolis, ait S. Hier. tom.7. ibidem. *Quia in his primum posita est Fides Ecclesiæ. Legamus Apocalypsin,* cap.21. *Vbi ædificatur Ierusalem, & XII. portæ ipsius dicuntur de XII. lapidibus pretiosis constructæ. Illa diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob, super omnes veteres sanctos.*

Ecclesiæ sunt fundamenta.

Quid ciuitatis fundamenta dico Apostolos? *Cœli sunt Apostoli,* ait S. August. tom.8. Conc.2. in Psalm. 32. *per quos compulsi sumus, vt per totum mundum seges Eccle-*

Orbi gratiam conciliant.

siæ pullularet. Ergo misericordia Domini plena est terra: Vnde? Missi sunt cœli, vt eam spargerent. Nam alibi, Ps. 18. *Cœli enarrant gloriam Dei, & opera. &c. Non sunt loquelæ, neque serm. quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exiuit. &c. Quomodo ausi ire ex infirmis electi? Verbo Domini firmati sunt. Vnde enim haberent tantam virtutem oues inter lupos? Spiritus oris eius omnis virtus eorum.* Vere Iob. 26. *Spiritus eius ornauit Cœlos,* id est, *Apostolos,* ait ibi S. Hieron. tom. 8. *Secundũ illud,* Abac. 3. *Operuit Cœlos virtus eius. Hi ergo sancti à S. Spiritu ita distincti sunt gratiarum donis, tanquam sidereis luminaribus.*

Ipsi gratiosissimi.

Et coronãt Ecclesiam. De istis Apoc. 12. *Mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius,* &c. id est, ait S. Aug. tom. 9. Hom. 9. in Apoc. *Ecclesia, in cuius capite erat Corona stellarum XII. quæ XII. Apostoli intelligi possunt.* Horum in prædicando vis inuicta fuit: qualis Tubarũ Iosuæ, *c.* 6. Vbi Orig. hom. 7. ait. *Dominus mittit Sacerdotes Apostolos, portantes tubas ductiles prædicationis, quibus muros Iericho, & omnes idololatriæ machinas: & Philosophorum dogmata deiecit.* Id pulchre deducit S. Chrysost. hom. 4. in 1. Cor. 4. *Non idem est, regnum nouum instituere, & nouam Religionem. Id Plato potuit, at hoc conatus ipsam amisit libertatem. Et Protagoras, quod auderet dicere, se Deos ignorare, vltimum subijt periculum. Diogoras Milesius & Theodorus atheus appellatus est, quantiuis essent Philosophi: & Socrates venenum hausit, quod parum quiddam alienasse animos à Dijs in disputatione creditus est. Quod si sola innouationis suspicio tantum philosophis, qui multa habebant auxilia, periculum attulit, quid non admiraris piscatorem barbaros & Græcos superantem, vt dij tollerentur, & Crucifixus annunciaretur? Quæ duplex innouatio est.* Homil. 7. ait. *Et non simpliciter à consuetudine in consuetudinem trahebant, sed ab ea, cui multa esset licentia, in eam cui multum impendebat periculum. Credentem enim oportet exulare, perpeti. &c. & transire insuper à luxuria ad continentiam: ab ebrietate ad ieiunium, à risu ad lachrimas. &c.*

Idololatriam euertunt.

Quid philosophi nulli potuerunt.

Vitia extirparunt.

Quodq; mirere magis, tanta pro tantillo peregit Deus. Vt bene Iob. cap. 40. *Alligabis Leuiatham ancillis tuis.* Vbi Greg. 36. Moral. cap. 15. *In seruis, etsi despecta conditio, Virilitas viget: in ancillis autem cum conditione pariter sexus iacet. Bene ergo Dominus eius fortitudinem non seruis, sed ancillis ligare se asserit:* quia 1. Corint. 1. *infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.*

Dæmonẽq; ligarunt.

Quæ quidem abiecta eo vsque eleuauit, vt, pro iure amicitiæ, fecerit æquales sui. Nam, ait Cic. in Lælio, *Amicitia pares aut accipit, aut facit: Vbi inæqualitas est, ibi non iam amicitia, quam adulatio est.* Quã æqualitatem hic innuit Dominus, cum inquit: *Accipiam vos ad me ipsum, vt, vbi ego sum, & vos sitis.* Cui quæ par dignitas, & altitudo? Vide *Ioan.* 19. vt oret impense Dominus Patrem: *Vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus.*

Hinc amici & æquales Christi sunt.

PARS II.

De turbatione passionum ac rationis: Siue *De turbatione imperfectorum.*

Non turbetur cor vestrum, Turbationis occasio ex dictis erat Domini, nec vna. Dixerat enim. 1. De passione sua, morte, ac recessu ab ijs. 2. *Persequentur vos: & eritis odio omnibus hominibus.* 3. *Omnes scandalum patiemini in me.* Et *dæmon expetiuit vos, vt cribraret vos.* 4. *Vnus vestrum me tradet.* Et tu Iuda, *quod facis, fac cito.* 5 Petre, *priusquam gallus cantet ter me negabis.* Primam, 4. quintam recensent plerique ex S. Thom. hic.

Occasiones turbationis Apostolica.

Qui & quærit: Quomodo docet, non turbari, prius ipse turbatus? Ioan. 13. *Turbatus est,* ait, *spiritu:* non *spiritus eius.* Est enim turbatio rationis, illaudataque: Est & procedens ex ratione: & hæc laudabilis

Turbatio est duplex.

bilis.2.Cor.7.*Quæ enim ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur: Sæculi autem triſtitia mortem operatur.* Hanc prohibet: quia *abducit à rectitudine*, ait S.Thom. 1. Vt in mari, à ventis quatuor, fit tranquillitatis, 2. Vt valetudinis fit, ab humoribus quatuor, in corpore: Sic in corde fit turbatio rationis, à paſſionibus quatuor. Quarum duæ in appetitu Concupiſcibili, Cupiditas & Gaudium, duæ in iraſcibili, Metus & Triſtitia, inſunt. Hæ verſantur circa bonum aut malum fugiendum vel appetendum: Earumque, inquit S.Baſil.to.1.hom.9. in Pſ. 33. *omnes immoderati motus aciem perſpicacitatemq́; animi confundunt & exturbant.* Auſim affirmare, quod ipſa vitia vix aliud ſint, quam paſſiones immoderatæ, eoque grauiora, quo eæ corroboratiores vſu. Dum ergo ait. *Non turbetur cor*, eſt, q.d. vitiorum principijs obſtare. Pſ. 136. *Beatus, qui tenuerit, & alliſerit paruulos ad petram.*

Eius ſedes ſunt duæ: motus quatuor.

Immoderata fœtus, ſunt vitia.

Eius initiis reſiſtendum eſt.

S.Dorotheus ſerm. 11. refert de patre monachorum, qui in ſilua Cupreſſorum iuſſit fratrem has euellere, primo minuſculam vna manu, alteram maiuſculam vtraque: tertiam robuſtam vix toto anniſu: quartam vix ægre: quintam inueteratam nec mouere quibat: ita, ait, paſſiones ſunt. &c. Quare, Bernar. ſerm. 58. in Cantic. *Scrutemur, iuxta prophetam, vias noſtras & ſtudia, & tunc ſe quiſque iudicet profeciſſe, non cum inuenerit, quod reprehendat, ſed cum, quod inuenit, reprehendet Tempus putationis aduenit. Credite mihi, putata repullulant. Parū eſt, ſemel putaſſe, ſæpe, ſi poſſit, ſemper putandum eſt. Erras, ſi vitia putas emortua; & non magis ſuppreſſa. Velis, nolis, intra fines tuos habitat Iebuſæus: ſubiugari poteſt, non exterminari. Non poteſt virtus cum vitijs pariter creſcere: Ergo, vt illa vigeat, iſta creſcere non ſinatur.* Hoc agendū. *Non turbetur cor veſtrū.*

II. Cor mare eſt: *Impij*, Iſa.57. *quaſi mare feruens. Quis concluſit oſtijs mare*, quod eſt *furore turbidum*, ait S.Greg.28.Mor. ca. 9. *rixis amarum, ſuperbia tumidum. Cui Deus terminū poſuit, ne omnia bona animæ ſubrueret. Circumdedit terminis ſuis, quia tentationibus timidum, occultis donorum diſtributionibus mitigat, ne ad conſenſum mali veniat. Poſuit vectem* charitatis robur: *& oſtia*, virtutes: *Dixitq́;, huc vſque venies.* Opis enim diuinæ eſt, turbationes coercere, ne hominē abſorbeant. Ait ergo, *Non turbetur.*

Mare cordis à Deo pacatur.

Ac tametſi id Dei ſit, hominis tamen operam accedere vult Deus. Nam, vt bene S.Baſil.Epiſt. 166. *Nauclero non permittitur, vbi vellet, vt mare tranquillum reddat: nobis facile eſt, vt vitam trāquillemus, ſi internos animi tumultus, qui ex affectionibus inordinatis aduerſum nos inſurgunt, mentemq́; ijs, quæ foris contingunt, reddiderimus ſuperiorē.*

Sed homine cooperante.

At *curis vitæ occupati, inſtar auium carnoſarum ſunt; quæ fruſtra alatæ, humi cum pecudibus detinentnr.*

Itaque Pſa.114. *Conuertere anima mea in requiem tuam: Erras*, ait Bernard. ſerm. 58. in Cant. *ſi citra te inuenire exiſtimas locum quietis*: Intra te eſt, huc conuertere: *Quia Dominus benefecit tibi*, gratia præueniens & adiuuans. Intus, ſi velis, habes cum Deo, Iſai. 4. *tabernaculum in vmbraculum Diei ab æſtu, in ſecuritatem & abſconſionem à turbine, & à pluuia.*

Intra que ſeſe conuerſo.

III. Interea veriſſimum eſt illud Hieronymi, tom.2. Epiſt. ad Theſiphontem: *Affectiones tollere*, ſic vt eſſe in homine deſinant, *eſt hominem ex homine tollere, & in corpore conſtitutum, eſſe ſine corpore.* 2. M. Antonium, flentem obitū ſui inſtructoris, reuocantibus à luctu ait Antoninus Pius: *Permittite illi, vt homo ſit. Neque enim Philoſophia tollit affectus.* 3. M. Antoninus verus (prodit *Herod. lib.*1.) iam moriturus flentibus circa lectum aiebat: *Humanum eſt, humanis caſibus ingemiſcere.*

Paſſiones regi, non tolli queunt.

Itaque

Simile. Itaque *affectiones*, ait Greg. Nyss. *ab homine tollere, est Aquatilia traducere ad vitam aeriam.*

Et hoc regium est sic regere. Ideo, 1. *Irascimini, & nolite peccare:* vbi Hieron. Epist. 8. ad Demetrium. *Irasci hominis est: finem autem iracundiæ ponere, Christiani.* Ita quoque *turbari.* 2. Nam *is demum*, aiebat Cato Rom. *optimus Imperator est, qui proprijs affectibus imperat.* 3. Et Sapiens, Prouer. 16. *Melior est patiens viro forti & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.* 4. Demonax, viso Domino in seruum sæuire immitius, ait: *Desine, te seruo tuo similem reddere.*

PARS III.

De constantia rationis in turbatione. Siue *De turbatione iustorum.*

Turbatio pulsat. I. NOn *turbetur cor vestrum:* sicut Dauidi quondam, cum querebatur: Psal. 37. *Cor meum conturbatum est in me dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum: & ipsum non est mecum.*

Gratia sustentat. Quin mage Hebr. 13. *Optimum est gratia stabilire cor suum.* Hæc enim ad omnem euentum, nos præueniens, excubat, & *stat ante ostium, & pulsat, donec aperias illi.* Apoc. 3.

Motus primos sistit. Esto, motus humorum concitus genas tingat, aut horrore quatiat artus, actus etiam Appetitus, seu motus primo primi anteuertant rationem in nobis: demus hoc ipsis: at NON VLTRA, dicit Columna Herculis, virque fortis. Non sunt motus isti in potestate nostra: nostra autem ratio est, cuius actus actum appetitus continuo sequi assolet, ac debet, facereque ex passionis necessitate virtutem.

Exacuitq; venientẽ. Hic est equus ille. Iob. 39. *qui cum audierit buccinam* affectus in sese moti, *dicit, Vah.* 2, Vbi S. Greg ait. *Hic sermo exultationis est. Vir iustus, & fortis miles Christi, cum certamen passionis sibi propinquat, non terretur, sed exultat.* Hoc opus rationis, hoc gratiæ.

Exempla. Quod enim vel ethnici, heroico tali rationis & altæ mentis vsu, nomen sibi immortalitatis inuenerunt? nomen Magni, Inuicti, Adamantini, Herculis?

2. Petrus, vt primum dictus *Petra* fuit, audit; Ioann. 21. *Alius cinget te, & ducet, quo tu non vis,* animalis homo tuus. Nam *Spiritus quidem promtus est, sed caro infirma:* ideo ducenda hæc *Spiritu in desertum*, ad ieiunia, ad tentationes. 1. Mauortius instãte prælio non trepidat? sed ira iusta in hostem exardet: ita *Iustus natura quidem infirmitate concutitur, sed spei soliditate roboratur: de vicina morte trepidat, sed de triumpho exultat: & gaudens metuit, & metuẽs gaudet.* Hæc S. Gregor. Moxque subijcit: *Similia.*

2. *Sicut qui nouit salutem in potione amara esse, timet amaritudinem, sed libens bibit, vt salutem assequatur, &c. Licet ergo vt homo trepidet, sed vt Christianus exultat.*

Hæc est, *Exod.* 3. Visio illa magna Moysis, *Rubus ardens*, attamen *incombusta.* 2. Cor. 4. *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur.* *Typus.*

Ideo, ait S. Gregor. *iusti tentatione exerceri desiderant: quia tanto robustius gratiam custodiunt, quanto tentatione concussi infirmitatem suam humilius agnoscunt.* 1. *Audita ergo buccina, dicit, Vah: quia ex aduersitate magis confidit.* 2. *Sicut, qui ait* Ps. 16. *Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo.* Non turbatur tunc cor, sed solidatur. 3. Vox iusti est, Cantic. 5. *Ego homo carnis dormio, cor meum* spiritus *vigilat.* Talis, verus est assecla Christi. *Custoditur aduersis.*

II. Christi proprium erat sic exhortari: *Non turbetur cor*: perinde Christiani proprium est, vt Scæuola aiebat, apud Liuium dec. 1. libr. 1. ad Porsennam regem: *iuxta fortia agere & pati:* Christi quidem: quia viator simul & Compre- *Sic hortari est Christi.*

 hensor

hensor erat, qua viator, *dolores nostros tulit*, expertusque loquitur, qua Comprehensor, (nam anima Christi semper in visione Dei fuit:) solus nouerat optime de promissis mansionibus Terræ Sanctæ in cœlis. Itaque conferre vtraque asperis dulcia, quiuit. Nequit sic Angelus, qui solum Comprehensor est, expertus victor non extitit. Christus vero fuit, 1. Vt sensus communis in homine est, spiritalis & corporalis: ideoque vtriusque æstimator optimus, & prædicator huius doctrinæ: *Non turbetur cor*. 2. Fuit, qualis Scala Iacob, *Gen*.28. superne Dei baiula, inferne terræ contigua. 3. Fuit, quale lignum vitæ, quod hinc & hinc flumine alluebatur *Apoc*.19. 4. Fuit, qui pede hoc mari, isto terræ insistebat. *Apoc*. 12.

Sic agere & pati est Christiani. 5. Tales Apostoli, de quibus Phil.3. *Nostra autem conuersatio in cœlis est*. Idem proinde monet: 1. *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram*. 2. Quare Heb. 12. *adspicientes in Autorem fidei, & Consummatorem Iesum*, simus qui dicere valeamus. Psal.121 *stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Ierusalem*. 3. Quod *si* quando *dicebam, motus est pes meus:* continuo tamen *misericordia tua Domine adiuuabat me*. Psal. 93. Contra impius. *Contra impij.* Huius pes alter per culpam in tartaro est, in terra spei quidem alter, dum viuit: attendit in pœnam. Quot sunt, qui duas vias ingrediuntur, hanc pede hoc cum Christo, illam isto, cum diabolo? 1. *Horum via sunt mortis.* Ita meretrix illa, Prou.5. *Pedes eius descendunt in mortem, & ad inferos gressus eius penetrant: per semitam vitæ non ambulant. Nūc ergo fili mi, audi me: Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius.*

Sunt cauenda. 2. Ita quoque de impijs, Prouerb. 1. *Fili mi, si te lactauerint peccatores, & dixerint: Veni nobiscum. &c. Ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à semitis eorum. Pedes enim ad malum currunt. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, & moliuntur fraudem contra animas suas. Sic semitæ omnis auari, animas possidentium rapiunt.*

Earum ianua est Affectus merus. Huius tam iniquæ viæ caput, ingressus progressusque est, quod Ps.72. *prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum & transierunt in Affectum Cordis*: hoc est Gen. 6. *Spiritus meus in homine caro est*: hinc nimirum *cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum*, & est *multa malitia hominum super terram*.

Ab hoc in profunda feruntur. Quousque impietatis, quantos in fluctus turbationum ac passionum abripiātur tales, qui, omissa Rationis constantia, transeunt in affectum cordis, graphice describit Psaltes, Psa. 72. *Quam bonus Deus Israel his, qui Recto sunt Corde*, id est, imperturbato, inque cœlis anchorato. At *qui elongant se à Te, peribunt*. Atque ista generatim de tuenda rationis constantia in quacumque turbatione passionis.

Tristitiæ turbatio nocet. II. *Non turbetur cor vestrum*: non solum turbatione quacunque, sed nec singulatim Tristitia de morte mea, nec metu de proditione mei, ac persecutione vestri.

De 1. Non immoderata tristitia: Quia Prouerb. 15. *In mœrore animi deijcitur spiritus*. Solus? sequitur & corporis deiectio. Nam Prouerbior. 17. *Spiritus tristis exsiccat ossa, animus gaudens ætatem floridam facit*. Atq; adeo, Ec.25. *Omnis plaga, tristitia cordis est*. Quæ plaga? Ec. 38. *A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis flectit ceruicem*: id est, Prou. 12. *mœror in corde viri humiliabit illum*. Heu, quam triste malum.

Est ea tristitia sæculi. Quod tam malæ nomen tristitiæ? 2. Corinth.7. *Sæculi tristitia*: & illa *Mortem operatur. Hac non turbetur cor vestrum*. Nam sæculum hoc nequam est.

Quærit S. Chrys. homil. 15. in ad Cor. tom. 4. *Quid est sæculi tristitia?* Respondet, *Quæ tristibus perniciosa est. Quando contristaris propter diuitias, gloriam, mortuum: ideo & mortem*

mortem facit. Nam qui propter gloriam tristatur; inuidet, & sæpe perire cogitur; qualis erat tristitia Cain, & Esau.

Hæc vastat hominem, & bestiam efficit.

Nulla in his rationis inest constantia; sed mera vastitas eius & subiugatio: omnem tenet imperium tristitia; hæcque velut hominem ex homine exuit, & cani similem inuido constituit: Sic ira furorque leoni, luxuria hirco, pauoni superbia, gula porco, & lupo rapacitas harpyiæ, asino ignauia, lepori metus similem efficit. His tristitia accidit ac turbatio; si cupitis non potiantur. Quare sic *nõ turbetur cor vestrũ.*

Iustorum tristitia est quatuor è rebus.

Neque tamen nulla cadit in iustos tristitia: Ecquæ vero? S. Gregor. libr. 23. Moral. cap. 13, *Quatuor*, ait, *sunt qualitates, quibus iusti viri anima in compunctione vehementer afficitur. Cum* 1. *aut malorum suorum reminiscitur, considerans,* Vbi fuit, 2. *Aut iudiciorum Dei sententiam metuens cogitat,* Vbi erit, 3. *Aut mala vitæ præsentis solerter attendens, mœrens considerat,* Vbi est. 4. *Aut cum bona supernæ patriæ contemplatur; quæ quia necdum adipiscitur, lugens conspicit,* Vbi non est.

Exemplũ Pauli mœsti.

Sic lugens Paulus, 1. ait, 1. Cor. 15. *Non sum dignus vocari Apostolus; quia persecutus sum Ecclesiam Dei,* De 2. ait, & hoc agit; 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar.* De 3. ait, Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ; at captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* De 4. ait, 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* Item 2. Cor. 5. *Scimus, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur; quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed æternam in cœlis.*

Timor humanus nocet.

De II. Nec Metus turbare iustum debet: pulsare potest, & agitare, vt pinum ventus; at non euertere. Aliquis timor est iusti; nimirum Dei, non hominum, nisi propter Deum. Nam Prou. 29. *Qui timet hominem, cito corruet.* Eccl. 22. *Sicut ornatus arenosus in pariete limpido; & Sicut paleæ in excelsis contra faciem venti non permanebunt: sic cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.* Quare monet Luc. 12. *Dico vobis Amicis meis; ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius, quid faciant.* Cordate Petrus, 1. Pet. 3. *Quis est, qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis? Timorem eorum ne timueritis, & non conturbemini.* Vltra nõ possunt, nisi in corpus: hoc vile heroi est præ virtute: Quo magis præ Deo? Nam 1. Ps. 24. *Firmamentũ est Dominus Timentibus eũ.* 2. Ps. 55. *In Deo speraui; nõ timebo, quid faciat mihi homo.* 3. Isai. 41. *Seruus meus es tu; ne timeas, quia Ego tecum sum. Ego Deus tuus: confortaui te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera Iusti mei. Ecce confundentur & erubescent, qui pugnant aduersum te: erunt, quasi non sint: & peribunt viri, qui contradicũt tibi, Quæres eos, & nõ inuenies viros rebelles tuos. Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam; dicensq́; tibi: Ne timeas, ego adiuui te, &c.*

Temne eũ Quia corpus vile est.

2. Deus adest. 1. Timenti se. 2. Speranti. 3. Seruo suo.

4. Ibid. *Noli timere, quia Redemi te: & vocaui te nomine tuo.* Isa. 43. *Cum transieris per aquas, tecum ero; & flumina non operient te: cum ambulaueris in igne, non combureris, &c.*

4. Redemto à se.

Hinc iustos timent impij. Exod. 14. Ægyptij clamant: *Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* 2. Item 1. Reg. 18. *Timuit Saul Dauidem; eo quod Dominus esset cum eo; & à se recessisset.* 3. Adde: 2. Esd. 6. *Factum est, cum audissent inimici, vt timerent, & conciderent intra semetipsos; & scirent, quod à Deo factum est opus hoc.*

Iusti timentur.

Ita Iosue gentibus terrori erat: 1. Gladius Gedeonis, Iud. 7. Madianitis. 2. Samuele sacrificante, 1. Reg. 7. & pugnante Israele *intonuit Dominus super Philisthiim,*

& exterriti cæsi sunt. 3. Sic, *Iudith.*15. perijt exercitus Holophernis. 4. Expertus est, 2.*Mach.* 3. vapulans Heliodorus. 5. *Mar.*6. Herodes metuit Ioannem. *Non* igitur *turbetur cor vestrum.*

PARS IV.

De antidotis Euangelicis contra turbationes.

1. Fides. I. CReditis in Deum, & in Me credite, id est, habete & Fidem, & Fiduciam seu spem. Amuleta duo in verbo vno. De Fide, S. Ambr. 1. Off. cap. 36. *Facile forsan homini erit, plures diuitias aut honores non quærere, difficile vero est, eum non turbari, cum ea amittit. Sed hoc difficile Fides magna facile præstat. Hinc dicitur,* 1. Pet. 5. *cui resistite fortes in Fide. Et iterum,* 1. Ioa. 5. *Hæc est victoria, quæ vincit mundum, Fides nostra. Et iterum,* Eph. 6. *Accipite scutum Fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere.*

Eius vis vnde. Est autem fidei ea vis inde: quod illuminet mentem, turbatio, obtenebrat. Fides docet spernere temporalia: æterna sperare: adstare Deum: spectare Angelos, &c. Ps. 45. *Propterea non timebimus dum turbabitur terra.* Luc. 17. *Domine, adauge nobis fidem.* Hæc dum intuetur Deum credendo, fit animo, quod cerebro debili in nauigatione: intuens aquam labentem capite turbatur: at montes fixos contuenti cessat turbatio.

2. *Spes in Deum.* II. De spe, Iob. 17. *Pone me iuxta te; & cuiusuis manus pugnet contra me.* Isaias c. 50. *Iuxta est, qui iustificat me: quis contradicet mihi? Stemus simul: quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me.* Fortis mundus? Trux dæmon est? Fide: Psalm. 43. *Non enim in arcu meo sperabo, nec gladius meus saluabit me: sed dextera tua & brachium tuum.* Ita Deus spondet. Accedit specialis sponsio, fauor & adsistentia Christi. *Et in Me credite.* Hinc Ps. 3. *Multi dicunt mihi: non est salus ipsi in Deo eius: Tu autem Domine Iesu Susceptor meus es.* Nautæ cum lembo C. Iulium Cæsarem, in Pharsalica pugna, traijcienti mare, ac periclitanti ait: *Fide: Cæsarem vehis.* At suos Christus in manibus portat. Isa. 45. *Ego ante te ibo & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam: & dabo tibi thesauros absconditos.* Vel Moysis virga potentior est Pharaone: Pallium Eliæ, Vmbra Petri quanta poterant? at in Deo. Quanta ergo Iustus credens & sperans? Præsertim cum spes ea nitatur promissioni Christi, iureiurando firmatæ, Hebr. 6. *Abundantius volens Deus ostendere heredibus immobilitatem consilij sui, interposuit Iusiurandum: Vt per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus: qui confugimus ad tenendam propositam Spem: quam sicut ancheram habemus animæ tutam ac firmam: & incedentem vsque ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus.* Quid vsquam certius, quam quod habet Christi præsentiam: securitatem loci; & firmitatem iuramenti? Ad hæc bonæ spei adsunt. Vnde hodie inquit: *Vado parare vobis Locum spei: Et iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum: vt, vbi Ego sum, & Vos sitis.* Vel Thersites & lepus hoc Duce Hercules fieres ac leo. Si nautis ponti tantum spei: quantum peregrinis mundi factum: qua contentione ac spiritu per mare, per terras cursitaret mercator ad Indos? Et tamen adhuc sunt, qui spem hastamque abijciunt, Horum tria sunt genera apud S. Bern. ser. 1. in Psal. 90. *Qui habitat.* 1. Non confitentes: qui sua freti virtute sola abs Deo se elongant. 2. Diffidentes: qui sua imbecillitate inspecta deficiunt pusillanimes. 3. Præsumentes de bonitate Dei, sic vt in peccatis maneant. *Nullus horum habitat in adiutorio Altissimi. Primus enim habitat in meritis suis: secundus in pœnis: tertius*

Assistentia Christi: seu spes specialis in eum.

Firmata promissione.

In spem peccantes triplices.

tertius in vitijs. Immunda habitatio tertij, anxia secundi, stulta & periculosa primi. At vero Prou. 28. *Iustus quasi Leo confidens, absque terrore erit.* Quare, vt S. Hier. ad Eustoch. *Quod si dæmonum te multitudo turbauerit: & ad singula vitiorum incitamenta cœperis æstuare: & dixerit tibi tua cogitatio: quid faciemus? Respondit tibi Elisæus: Noli timere: quia plures nobiscum sunt, quam cum illis.* Igitur *Non turbetur cor vestrum.*

4. Spes præmij extimulat. III. *In domo Patris mei mansiones multæ sunt.* Tertium hoc contra turbationes antidotum est: præmium beatitudinis. Præmij cuiusque vis permagna est ad virtutem, adq; conandum, & audendum in omni re, cum quantouis etiam periculo. Vnde Persæ Lysandrum interroganti: *Quam Remp. florentissimam censeret*: responsum: *In qua benemeritis condigna præmia redduntur.* *Maxime scelestis.* Antisthenes paucorum discipulorum philosophus; quod care doceret; aiebat, se argentea virga depellere discipulos. At Christus discipulos etiam inuitat, & cumulat Præmiis; non minerualí terret. Quo plures habere cum oporteret, illectos solo beatitatis præmio. *Apophtheg.* Vox erat S. Ludouici Episc. Tolosani, nati regis Siciliæ: *Quid terrena hæc regna, si ad cœlestia conferantur?* 2. Recaredus Hisp. rex Patri necem minitantis, quod Arianismum eiurasset, ait, teste Egnat. l. 1. c. 2. *Bene igitur mecum acturus es, mi pater: siquidem, hoc amisso regno, consequar æternum.* 3. Amedæus Sabaud. Dux plurimos indies pauperes pascens, legatis externis se canem venaticum nullum cernere mirantibus ait: *Ecce, hi canes mei sunt, quibus cœlestem gloriam venor:* Sic Munster. l. 2. Cosm. 1. Abraham, *Gen* 12, *Quod affectandū.* ex patria in terram euocatus ignotam non tardat: & nos ad cœlum sequi tardamus? 2. *Isachar*, Gen. 49. *vidit requiem, quod esset bona: & terram quod optima: & supposuit humerum suum ad portandum: factusq; est tributis seruiens.* Et nos pro cœlo tributa mandatorum soluere cessabimus? S. Hier. ad Demetriadem c. 31. *Respice, quod promissum. Omne opus fit leue, cum eius pretium cogitatur. Et spes præmij solatium est laboris.* Itaque manum mitte ad fortia; & contra audentior ito. Nam *iucundi, acti labores*: & in cœlo requies beata. *Eo dulcescunt labores.* 1. Ideo Ps. 121. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi*: quæ? *In domum Domini ibimus.* Ecce mansio. 2. Hic, Ps. 64. *Replebimur in bonis domus tuæ*, 3. Ps. 83. *Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Hocq; amplius, quod *multæ sunt mansiones*, & gloria sanctorum dispar. *Idem est dispar.* 1. Sicut 1. Cor. 15. *Alia est claritas Solis, alia Lunæ, alia stellarum: & sicut stella differt à stella: sic & resurrectio mortuorum.* 2. Quantum vas quisq; ad Fontem attulerit; tantum & hauriet. 3. Quanto cuiusque oculus acutior: hoc cernet plura. 4. Idem manna comedebant omnes, at non sapor omnibus idem; par tamen saturitas. Ita ait S. Greg. 4. Mor. c. vlt. *Eundem denarium dispares laborantes accipiunt: quia vna cunctis erit beatitudo lætitiæ: quamuis non omnibus sit vna sublimitas vitæ.* Diuersitatem causat varietas charitatis in via; ex quo mensura sumitur meritorum. *Quia dispar charitas hic.* 1. Hinc dicitur, Iob. 1. *Non fuit similis Iob in terra.* 2. De Saule. 1. Reg. 9. *Non erat vir in filiis Israel melior illo.* 3. Et Mat. 11. *Non surrexit maior Ioanne Baptista.* 4. De Magdalena Luc. 7. *Quoniam dilexit multum.* 5. Ioan. 21. *Simon, diligis me plus his?* Terra item alia affert centuplum, alia sexagesimum, &c. *Matth.* 13. *Et merita disparia.* In corpore quoque, 1. *Cor.* 12. membrum alio dignius est; Et super fundamentum ædificat alius aurum, argentum, alius lignum, & 1. *Cor.* 3.

PARS V.

De tribus aliis antidotis aduersum turbationes.

In Christo tria. I. EGo *sum via, veritas & vita.* Hoc quartũ est contra turbationes antidotum. q.d. De mansionibus securos feci: nunc ecce: ne erretis, *Ego sum Via*: ne dubitetis, *sum Veritas*; ne inania, aut pereuntia vobis danda metuatis *sum Vita*. Ergo *Non turbetur cor vestrum*. August. hic ait: *Idem est, ac si diceret: Qua vis ire? ego sum via. Quo vis ire? Ego sũ veritas. Vbi vis permanere? Ego sum vita.*

Typus. Qualis columna ignis Exod. 13. populo ex Ægypto in terram promissam Dux erat, & Lux, & Salus protectionis: Ita Christus est omnia tria: Dux viæ, Lux veritatis, Salus vitæ.

Per eum itur ad Deum. Quare audacter dico; vt ad Deum Moyses: *Si tu non Ipse præcedas: ne educas nos de loco isto?* Nam ipse dixit: *Nemo venit ad Patrem, nisi per Me.* 2. Quia nimirum ais, Ioan. 10. *Ego sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.* 3. Et ibid. *Bonus pastor ante oues vadit, & sequuntur illum.*

Simile. Et necessario. Nam riuulus via longa non ad mare pertinget; nisi in flumen se maius infuderit: quo peruehatur. Ita nec opera nostra neque nos ad Deum, nisi per Christum pertingemus. Ioan. 8. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit Lumen Vitæ.* Quod, ceu sol, non illuminat solum, sed & fouet. Sol iustitiæ Christus est; Viatoribus se viam dedit exemplo, prælucet Veritatis doctrina, roborat vita vsque in vitam.

Sed orandus est. Orem cum Moyse, *Si inueni gratiam in oculis tuis, scire fac me viam tuam, & sciam Te.* Dauid Ps. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*

Et sequendus. S. Bern. ser. 2. in Ascens. *Sequamur Domine te per te quia tu es Via, in exemplo; Veritas, in promisso: Vita, in præmio.*

II. Porro non turbari docet ex factis, & votis. Ex factis: Nam *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet: & maiora horum faciet.* Ex Votis precum: nam, *Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.* q.d. Si ego hactenus & Me, & vos istis sum tutatus; & vos eadem protegent opera vestra, & orationes.

Sed quomodo *Maiora?* Lopez ait, aut Existimatione hominum: aut pro causa, & loco, vbi expedierit: aut plura numero; aut vtiliora effectu. 1. Qualia enim; tot mortuos suscitasse. 2. Petrum, *Act.* 4. vna concione 5000. conuertisse? vt datis in commune omnibus Christum sequerentur. Quod vel ab vno adolescente impetrare Dominus nequibat. 3. Quale hoc; tales orbem totum conuertisse? Augustinus id *omnium miraculorum maximum miraculum* appellat. *Facta sanctorũ mira.*

4. Quot, quanta, qualia produntur Sancti perpetrasse? Impletum facto illud Mar. 9. *Omnia possibilia credenti.* Matt. 17. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: transi hinc illuc, & transibit, &c.* Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones; obturauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugauerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate.* *Per fidem.*

Bene dicit S. Hieron. in c. vlt. Sopho. impletum illud per Apostolos: *Auferam de medio tui magniloquos superbiæ tuæ* Pharisæos, Legisp. Philosophos; *& derelinquam in medio tui populum pauperem & egenum. & sperabunt in Nomine Domini.* 2. His dictum factum: Isa. 41. *Ego posui te, quasi plaustrum triturans nouum habens rostra ferrantia, triturabis montes, & comminues: & colles quasi puluerem.* 3. His dictum credit August. to. 8. in Ps. 76. *Vox tonitrui tui in rota: illuxerũt coruscationes tuæ orbi terræ.* Rota est terra; Apostoli tonuerunt præceptis, coruscarunt *Prædicta de iis facta.*

runt miraclis: Hinc *commota est & contremuit terra*, id est, terreni, *Illuxerunt fulgura orbi terræ*, ex volantibus, vt nubes, Apostolis. 4. Hinc vt Dij habebantur, *Act.* 14. Paulus & Barnabas: *Homines dijs similes descenderunt ad nos.* 5. Hinc *Act.* 19. Semicinctia Pauli sanabant ægros, Ducebatur in carceres: Ab angelis educebantur. *Act.* 3. 4.

Impetrãtur mira per oratũ Iesum. III. De altero: *Quodcunque petieritis, &c. faciam.* 1. Vt sciant thaumaturgi; ex Deo, non ex sese ista mira promanare. 2. Vt sciant Operatorem miraculorum, esse eundem & protectorẽ suum. Quippe, Rom. 5. *Per hunc habemus accessum ad gratiam istã; in qua stamus.* Et ille *consummatus* passione, *factus est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis æterne* & meritoria, & efficiens. Celebratur Moyses mediator Deum inter & populum potens precib. ad victorias, reconciliationes, &c. At potentior Iesus; dummodo ipsius nomine rogemus. Et quia hoc rarius vsurpamus, increpat: Ioa. 16. *Vsque modo non petistis quicquam in nomine meo.*

PARS VI.

Par hoc Apostolorum typis adumbratum.

Typi duorum Apostolorum. I. *Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis Patrem.* Rei vnius desiderium hoc plurium est indicium. Sed quia compar ei S. Iacobus: ideo sunt ambo. *1. Sunt Ecclesiæ Seraphici protectores.* 1. Velut duo Cherubini, dia pleni sapientia, se mutuo respicientes: alasque protectionis extendentes super Propitiatorium Ecclesiæ. *Exod.* 37. *2. Prædicatores.* 2. Sunt, *Num.* 10. Tubæ duæ ductiles argenteæ quibus populus conuocabatur castris mouendis. *3. Bases.* 3. Sunt, 3. *Reg.* 7. duæ Columnæ æneæ, in porticu templi Salomonis erectæ. *4. Lactatores.* 4. Sunt, *Cant.* 4. Vbera duo Sponsæ; quæ hinnulis duobus capreæ assimilantur. Cant. 8. *Vbera mea quasi turris:* ob charitatis, pietatis, doctrinæque apostolicæ robur, & copiam. Sic promissum, Isa. 66. *Ad vbera portabimini,* Quæ rore cœli impleta turgebant: adeo *in omnem terram exiuit sonus eorum* doctrinæ ac vitæ. Sed cum varij sint horum cæterorumq; typi Apostolorum equidẽ dabo vnicum duntaxat duobus hisce cõmunẽ ab Nubibus repetitum. De quib. Isa. 60. *Qui sunt isti, qui, vt Nubes, volant.*

II. Bene Nubes Philippus & Iacobus 1. Ob vitæ actę sublimitatem in terris cœlestem. Quanta enim theologia hæc: Relinquere patrem, liberos, cognatos? Abdicare se cæteris vitæ commodis, agris, auro, &c? Nil in via ferre, neque tunicas duas? Abnegare se ipsum, tollere crucem, sequi Christum? Benefacere malefacientibus: Adire persecutiones irretorto oculo: Pro persecutorib. orare: Alteram præbere etiam maxillam percussa altera: hæc, inquam, supra hominem sunt. At sunt propria Apostolorum Philippi & Iacobi. Esto, fuerit in tertium raptus cœlum Paulus; & hi dicere queunt, Phil. 3. *Nostra conuersatio in cœlis est.* Et Istud, Gal. 6. *Mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Viuo autem ego iam non ego; viuit vero in me Christus.* Atque hinc *facti sunt spectaculum mundo, angelis, & hominibus,* 1. Cor. 4. *Apostoli hi sunt in perfectissima vita.* 2. Nubes sunt, ab officio portandi Christum per orbem, ac depluendi Iustum, vt germinet terra Iustos Christianos, 1. Iob 36. *Quid tu scis, si voluerit* Deus *extendere nubes quasi tentorium suum; & fulgurare lumine suo desuper; cardines quoque maris operire.* *Portant Christũ.* Vbi S. Greg. *Extendit*, ait, *dum ministris suis viam prædicationis aperiens, eos in mundum circumquaque diffundit.* 2. Nam in Apostolis orbem peragrat Dominus: quib. ideo dicitur, Ps. 67. *Iter facite ei, qui ascendit super occasum.* 2. Cor. 6. *Quoniam inhabitabo in il-*

lis. & *inambulabo inter eos*: ecce tentorium Domini.

Imo in ipsis est Christus. Qualis igitur hic inter Apostolos iuit prædicans; talis & in ipsis obiuit orbem prædicans, 1.Ps.69.*Nubes* Apostoli, & *caligo* ipso nimirum inuisibili manente, *in Circuitu eius.* 2.Expressius Ps.17. *Posuit tenebras latibulum suum*; inuisibilis enim est, qua Deus:*in Circuitu eius Tabernaculum eius*; Apostoli:*tenebrosa Aqua* prædicationis Verbi Dei, *in nubibus aeris*, Apostolis:3. Nam cum sit Deus lux immensa, *lucem habitans inaccessibilem*, & *amictus lumine sicut vestimento*; nunquam Solem suum doctrinæ exerit ad homines sine Apostolica Nube. Cæcutiremus enim à fulgore; vreremur ab ardore. Ideo *Nubi insidens leui*, Apostolis, descendit in Ægyptum mundi:ideo *videmus nunc in ænigmate*. Et sic. *iuit Deus in Ægyptum, vt redimeret sibi*

Miraculis potentes sunt. *populum*.3.Nubes dicuntur, ob miracula. Nam ab Apostolis procedunt pluuia doctrinæ:coruscatio miraculorum; fulgura comminationũ.Quale fulmen Petri in Ananiam? *Act*.5.Pauli,1.*Cor*.5.in Corinthiũ incœstuosum?In Simonem; *Act*.8. Magum?*Act*.2. In incolas & aduenas Ierosolymæ die Pentecostes? Hæc vniuersim dicta:porro singulatim, ac primum de S. Philip.

PARS VII.

De vitæ periodo S.Philip.

I. S. Philipp. è Bethsaida Galilææ, Mosaicis imbutus disciplinis, ait *Sim. Metaph.* iste fuit adolescens, inquit *Clemens Alex.3.Strom.* cui dixit Dominus, Matt. 8. & Luc.9. *sine mortuos sepelire mortuos suos; tu me sequere; vade & annuncia regnum Dei.* Dictum, factum. Nec enim tristis recessit; vt alter, Matt.19. *qui erat habens multas*

Præ amore parentum. *possessiones*. Voce nimirum vna Vocationis edoctus caput perfectionis istud: *Præ* dilectione parentum esse Deum oportere. Quippe ait S.Ambr.serm.15.in Ps.118. to.4. *Si ideo deferimus parentibus, quia nostræ generationis auctores sunt; quanto magis Christum oportet amare; qui ipsorum est autor parentum? Isti dederunt, quod non potestatis est; sed ministerij sui: Christus donat salutem, qui parentum beneficia conseruat.* Bina vocatione tractus est:Primo, *Io*.1. quando Petr. & Andr. vocabantur:Secundo, *In crastinum*, inquit, *voluit exire in Galilæam, & inuenit Philippum:& dixit ei:Sequere me.* *Sequitur Christū.*

Inuenit eum:sicut, *Gen*.16. Angelus Domini inuenit Agaram cum filiolo in deserto;iussitq; reuerti in domum Abrahæ, ac subditam esse Saræ. 2. Sicut inuenit Angelus Loth inuentus in Sodoma iustus, & euocatus est, *Gen*.18.3. Ita, *Exod*.3. ex rubo vocans angelus Moysen inuenit. 4.Ita,1.*Reg*.3. Samuel. puerũ noctu inuenit Dominus, & vocauit, 5. Ita,1.*Reg*.9. Saulem Samuel.6.Idemque 1. *Reg*.16. Dauidem paruum pastorem, vnxitque in Regem.Inuenit ergo consilio, non casu. Et Inuentori par vox vocans, efficax scilicet;parque animus vocati ad audiendum ac parendum. *Sui inuētorem.*

II. Fuit idem inter Apostolos vocatione tertius, vocatis pridie Andrea, & Petro:Ideo hodieque habet præcedentiam, vt aiunt, præ Iacobo, in Calendario, Martyrologio, & Euangelio. Quo minus insimulandi sunt ambitionis Fratres Prædicatores;quod in Corpore Iuris Fratribus Minoribus, multoq; magis cæteris Mendicantium Ordinum, præponuntur. Vt liquet *in gloss.c. Quia ex eo.Rubric. De pact.l.*6.Et *Extra.De excessibus præl. c. Nimis parua.* Et *Extra.De priuileg.c. In his.* Item *in Clementinis Rubric. de sepulturis.c.Dudum.* *Tertius in ordine Apostolorum.* *De præcedentia.*

Quam quidem præcedentiam; ad instar primogenituræ Ordines inter Mendicantes ex tempore orti approbatique

Ordi-

Ordinis nostri repetitam Pontifex dedit honori: esseque iuris perpetui iussit. Et vero complura sui habet exempla in Ecclesia inde vsque ab illius primordio.

Sæpe periculosa. Sed hic metuendum illud S. *Augustini lib. de XII. Gradibus Abusionum Gradu. 6.* quod aliqui præsunt multis, qui forsan coram Domino sunt multo meliores ipsis. Imo aliqui per supercilium dominationis ad deteriora defluunt: sicut Saul post regnum susceptum, per inobedientiæ superbiam Deum offendit.

Zelus in fratre conuertendo. *III.* Charitate ac zelo ardebat idem, ac lucebat, Deo, teste sequela ad vocationem, proximo, teste fratre suo Nathanaele, quem ad Dominum adduxit, inuentum nuncians ei Messiam, *Ioan.* 1. 1. Merito *Philippus*, id est, *os lampadis* dictus; quod lumen inuentum prædicarit. 2. Quasi dictum sibi fuisset, quod Iacobianis, Gen. 43. *Non videbitis faciem meam, nisi adduxeritis mihi fratrem vestrum.* 3. Quasi istud Caium detestaretur, Gen. 4. *Nunquid ego custos sum fratris mei?* Quasi igitur exultabũdus ait, *Quem scripsit, &c. inuenimus IESVM*: in quem desiderant angeli prospicere, desiderarunt & Patres nostri, &c.

Veni & vide Ecce quam auide, Sap. 7. *qui sine fictione sapientiam didicerat; sine fictione communicat.* Similis Andreæ, qui idem & Petro prędicarat. Vere impletum,

Is vere Apostolicus est. Ps. 67. *Præuenerunt Principes coniuncti psallentibus.* Vbi S. Hier. *Apostoli præuenerunt, vt populi sequerentur.* Ita hic pręuentus à Domino Philippus præuenit & fratrem pari zelo; vt sequeretur Dominum vna secum. Et hoc velut tyrocinium suæ in Deũ & proximum charitatis posuit. Inde porro cætera redundarunt ex eo in omni sua triennali conuersatione cum Christo & cum infidelibus conuertendis.

Christo familiaris. *IV.* Familiaritate cum Christo vsus fuit omnino singulari. Indicio est 1. Quod Ipse eum vocauit Dominus primum: Nam Andream vocauit per Ioann. Bapt. Petrum per Andream, Nathanaelem per Philippum: hunc vero non prius per alium. 2. Volens pascere 5000. hominum, *Ioan. 6.* ex Philippo percunctatur: *Vnde ememus panes?* 3. Quod gentiles eum, vt Dominum familiariorem rogarent: Ioan. 12. *Domine volumus Iesum videre.* Ita illius iam similes sunt Ecclesiastici: queis familiarior ad Dominum est aditus instatis precibus, in sacrificijs; vbi ore ad os loquuntur; manibus pertractant; populo dispensant Dominum. Sane, 1. Reg. 2. *Si peccauerit populus, orabit pro eo Sacerdos.* Quod explicatius S. Aug. tom. 8. in Ps. 36. *Talem oportet esse Domini Sacerdotem; vt quod populus apud Dominum per se non valuerit; ipse pro populo mereatur, quod proposuerit impetrare.* *Sic & quisque sacerdos.*

V. Solicitudo de salute vrebat eum. Hinc vox illa: Io. 14. *Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis,* Gloss. *Quia in eo sufficientia erit nobis.* Vbi *Hugo Cardinalis* ait. Fuit in errore, quod maior esset in Patre viso sufficientia, quam in Filio. Item in errore; ait. *Nic. de Lyra*, oculis cerni posse corporeis Patrem, ceu Filius. *Salutis anxius] errabat.*

Cuius vtrumque errorem sic arguit Dominus: *Philippe, qui videt me, videt & Patrẽ meum:* eo quod vtriusque vna sit essentia. Similis & nos nĩ cura tangat; expertes fore salutis continget. Per merita Christi nati, passi videre nos Patrem in cœlis, optandum est: Et hoc *sufficit nobis.* Nam, Io. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant Te solum Deum verum; & quem misisti IESVM CHRISTVM.* Sap. 15. *Nosse Te, consummata iustitia est.* Gloss. id est, *summa beatitudinis perfectio.* *Docetur à Domino.*

IV Idem *Vir potens in opere* erat, *prodigia & signa multa faciebat in populo*: Ceu Christus, *Luc.* 24. & Steph. *Act.* 6. Signa, in- *Miraculis claret*

quam, super dracones; infirmitates; mortem, hæreticos; Paganos. Omnia hæc vna docebit relatio. In villa quadam Syriæ, (quam forte receperat:) statua Martis colebatur, sub qua ingens draco latitabat; S. Philippus eam adorare iussus, orat Deum, & ecce sub base draco erumpit, filium Pontificis, Tribunosque duos enecat: halitu complures inficit. 1. Apostolus belluam in loca sola cogit abire procul, nec vlli nocere vnquam. 2. Infectos cruce consanat. 3. Occisos resuscitat. 4. Ebionitas hæreticos, affirmãtes Christi carnem phantasticam fuisse, multos ad fidem reducit, spectaculi testes. 5. Paganosque loci conuertit. 6. Denique deiecto Marte Crucem substituit erectam. An huius insignum hodie statui solent maiales arbores virentes?

Martyr suspenditur. *VII.* Deniq; circumlato per eum Euangelio per Galliam, Phrygiam, Syriam ac Asiam, in hac Hierapolis item draco diuinis cultus honoribus, precib. eius occiditur. Continuo sacrificuli vinctum cædunt Apostolum, ac è talis capite deorsum suspendunt, anno prædicationis suæ 20. ætatis 87. Ecce tempestas sæua, terræque motus terrificat; quatitque omnia, vt solum hiatu magno dehiscens magna terræ spatia absorberet. Philippus vero ab S. Bartholomæo cum hymnis de more sepeliebatur. Qui honor vni soli inter *Sepelitur.* Apostolos contigit S. Philippo. Fœlix *suspendium*, quod Iob. 7. *elegit anima tua* Philippe. Sic *oportuit eum pati; & intrare in gloriam*, Luc. 24. Nos item Rom. 8. *si compatimur simul conglorificabimur.* 2. Cor. 1. *Sicut socij estis passionum; sic eritis & consolationis.*

PARS VIII.

Vitæ summa breuis S. Iacobi Minoris.

I. CEdros Libani plantauit; illic passeres nidificabunt Ps. 103. Tales Cedri Phil. & Iacobus erant, infelicis Arabiæ monte Christo seu Ecclesiæ plantati. Libano haud locus est magis ab thuris ac Cedrorum præstantia inclytus: Ecclesia nihil ab sanctitate, ac robore celebratis. In hac Iacobus stat, vt Cedrus.

Cedro præaltæ sunt radices? Et S. Iacobo longa est retro genealogia. Patre natus Alphæo iusto, matre S. Maria Cleophæ: qui vir erat S. Annæ: è qua nata S. Maria Mater Domini Maria Cleophæ, & Maria Salome. Iacobi fratres erant Simon & Thadæus Apostoli, & Ioseph Iustus. *Hæc est generatio quærentium Dominum.* *Eius genealogia.*

Dictus fuit Minor: quia etsi S. Iacobus maior, fuerit & natu minore natus sorore Maria Salome; ex maiore autem natu Iacobus minor; tamen ille prior vocatione fuit. Quippe eodem die vna cum S. Ioanne fratre suo vocatus; quo Andreas ac Petrus vocabantur: *Matt.* 4. Ideo, *Matt.* 10. in Apostolorum Catalogo Iacobus Zebedæi ante Iacobum Alphæi minorem nominatur. Neq; in hac præcedentia attenditur, aut vitæ sanctitas; aut gloriæ in cœlis sublimitas: Nam soli hæc nota Deo, qui ponderator est spirituum. *Cur Minor.*

Episcopatus honore inter Apostolos præcelluit. Petrus etsi vt Christi Vicarius; Iacobus tamen etiam vt primus Archiepiscopus Ierosolymitanus, post Christũ ibidem Pontificem. 2. Vtque qui primus post Christum Missam ibidem celebrauit. 3. Vt, qui primus Missæ ordinem ac ritum conscripsit. *De consecr. Dist.* 1 4. Vt qui in Concilio Ieroso. de obseruatione Legalium, ita sententiam dixit: Act. 15. *Ego iudico, non inquietari eos: qui cõuertuntur ex gẽtibus ad Dominum: Sed scribite ad eos, vt absti-* *Archiepiscopus eximius.*

abstineant se à contaminationibus simulacrorum; & fornicationibus, & suffocato, & sanguine. In istis, inquam Eccl. 44. *Non est inuentus similis illi* Iacobo per vocationem Minore; at istis Maiore. Atque ita Eccl. 5. *Excelso excelsior est alius.*

Præcelsus ut frater Domini. II. Cedro nulla arborum altior est? Iacobo quis altior? 1. Quia *Frater Domini* dicitur, *Gal.* 1. id est, consobrinus: & vultu persimilis, teste B. Ignatio in Epist. ad S. Ioannem: *Cupio videre Iacobum Ierosolymitanum Episcopum, qui cognominatur Iustus: de quo etiam dicitur, quod, qui videt eum, videt Christum.* 2. Quia, ait Anacletus Papa, *Dist.* 66. *Porro.* fuit ordinatus in Episcopum ab eximiis, Petro, Iacobo Maiore, & Ioanne. Hinc sancitum; vt nullus ordinetur Episcopus, minus quam ab Episcopis tribus. Qua causa S. Florus in Gallia ordinatus à duobus Episcopis & Abbate vno; sub annum M.CCC.XC. iussu Papæ debuit rursus consecrari, omnesq; ab eo ordinati, rursus sacris initiari. 3. Quia Canonicam conscripsit: suppar eo nonnullis, maior cæteris. Nimirum, Matth. 5. *Qui fecerit & docuerit, hic Magnus vocabitur in regno cœlorum.* Item Matth. 12. *Quicunq; fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, hic meus Frater, & soror, & mater est.* In quibus imitabilis nobis est.

Creatione sua.

Epistola sua.

Innocētiā seruauit. III. Cedrus nunquam non viret? Et S. Iacobus nunquam amisit gratiam, vt peccato suscepto aruerit in eo charitas. Vnde *Iusti* cognomen inuenit. Nec abs re. 1. Nam, teste Hieronymo lib. de viris illustr. ex Egesippi *lib.* 5. *Comment.* in vtero matris creditur sanctificatus fuisse. 2. Tantæ sanctitatis fuit & opinionis, ait *Hieron. ibid.* ex Iosepho *lib. Antiquit.* vt creditum sit, propter eius necem fuisse Ierosolymam per Titum & Vesp. destructam. Eadem *Euseb. Eccles. hist. lib.* 1. *cap.* 13. 3. In passione Domini, tametsi Matth. 26. impletum: *Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista:* Tamen S. Iacobus vel non peccauit: *quod*, vt S. Hieron. ait lib. de viris illustr. *votum vouit, se non comesturum, donec videret ipsum Christum à mortuis resurrexisse.* Ideoq; *ipsa die resurrectionis apparuit illi Dominus, pariter & illis, qui cum eo erant*, dicens: *Ponite mensam & panem. Et accipiens panem, benedixit, deditq; Iacobo, dicens: Surge frater mi, & comede: quia Filius hominis à mortuis resurrexit.* De hoc videtur 1. Cor. 15. *Deinde visus est Iacobo.* Præseruatus igitur sic fuisse videtur ab peccato mortali; sicut ab originali sanctificatus. Aut, si in isto Domini: *Omnes vos:* & ille comprehensus fuit: (quod Ecclesia in cereorum extinctione declarat in septimana sancta.) 1. *Iustus* tamen fuit, tanto cum rigore vitæ; vt omni vita pane & aqua victitaret, nec carnem nec piscem gustans. 2. Lachrymis pene semper infusus, orationi vacabat sic, vt genua camelina mortui sint visa, ait *S. Chrys. hom.* 5. *in Matt. to.* 2. 3. Hinc Paulus Gal. 1. *Vidi Iacobum fratrem Domini:* Quod retulit, ait Metaphrastes, quod dignum esset memoriæ mandari, *Vidisse Iacobum*, Gal. 2. Iterum ascendit Ierosolymam, allocutusq; est Iacobum, Petrum & Ioannem, *qui videbantur columnæ esse.* 4. Vere *Iustus*, & dignus fuit, qui solus sancta sanctorum semper iniret, populi cum Deo reconciliator plus, quam Moyses. Itaque, vt Cedrus, semper virescebat.

IV. Cedrus longæuæ durationis est præ cunctis arboribus. S. Iacobus post Christi passionem annos superuixisse XXX. putatur. Magna hæc ætas in vrbe tam inimica nominis Christiani; vt Stephanum lapidaret anno, quo Christum occiderat, *Act.* 7. Apostolos flagellaret, *Act.* 5. Christianos persequeretur: Iacobo non pepercisset, ni singularis protectio Dei eum seruasset, gratia ipsi data, vt cunctis *Superstes esse post Christum.*

amabilis degeret mansuetissimus. Scilicet tria longæuum efficiunt: 1. Exod. 20. *Honora Patrem &c.* 2. Ecclef. 37. *Qui abstinens est, adiiciet vitam*: abstinens in victu & venere: nam, *Arist. lib. de Animal.* Animalia magni coitus sunt breuis vitæ. 3. *Mansueti hæreditabunt terram, & inhabitabunt in sæculum sæculi*: id est, diu. Hæc tria in S. Iacobo: ideoq; longæuo.

Maritus est tribus

V. Cedrus nec cariem sentit, nec vermes. Nec S. Iacobus corrupit virginitatem vnquam. Petro eam abstulit filia Petronilla genita. *Excepto Petro*, ait S. Hieron. Epist. 5. parte 1. Epistolarum, *non est manifestum alios Apostolos habuisse vxores. Et cum de vno scriptum sit ac de cæteris tacitum; intelligere debemus, sine vxoribus fuisse de quibus nihil tale Scriptura commemorat.* Virgo igitur Iacobus erat. Verum, cum, vt S. Aug. ait ser. 2. Dom. 25. post Trinit. *Inter Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis; vbi quotidiana est pugna, & rara victoria.* Idcirco triplici vsus antidoto est. 1. Abstinentia. Nam, ait Hieron. l. de vir. illust. *carnes nunquam comedit, neque vinum aut siceram aliquando bibit.* Atqui inquit S. August. ferm. 47. ad frat. in eremo. *Castitas cum abundantia & fertilitate stare non potest. Sed, si mihi non creditis, Gomorrhensibus credite. Abundabant enim cunctis bonis, & postquam comederant & biberant, surrexerunt ludere.* 2. Irritamenta luxuriæ deuitauit. Nam, ait Hier. *Oleo non est vnctus*, pro more Palæstinorum ad carnis delicias fouendas. Item, *Balneo non est vsus.* 3. Orationi insistebat. Gnarus, Sap. 8. *Non possum esse continens, nisi det Deus.* Similiter vero Apostoli, eorumq; assectæ, tria sibi indicunt, seruandæ Castitati. 1. Exemplum Christi ac Mariæ intueri. 2. Meritum sublime sperare. Quippe *semen castitatis in terram cadens bonum fructum affert centuplum.* 3. Desiderium vitæ Angelicæ. Hier. 2. p. Epistolarum, Epist. 55. *Bene ad Mariam Virginem Angelus mittitur: quia semper Angelis cognata est Virginitas. Profecto, in carne præter carnem viuere, non terrena vita est, sed cœlestis.*

Integer virgo fuit

Vt se tueretur, vsus est

1. Abstinentia.

2. Asperitate corporis.

3. Oratione.

Imitandus est.

IV. Cedri ferre odorem serpentes nequeunt: Nec Iudæi odorem sanctimoniæ vel doctrinæ Iacobææ. Ideo anno post Christum passum XXX. proceres Iudæi ad Iacobum aiunt: *Oramus te, vt reuoces populum, & suadeas in die Paschæ, ne vlterius credant in Iesum. Nam omnis populus tibi credet: quod habet magnam de te opinionem, quod sis iustus & sanctus.* Ascendit pinnaculum templi: prædicat Iesum. Furentes eum præcipitant orantem: *Domine, dimitte eis, quia nesciunt, quid faciunt.* Dixit; simul impius pertica fullonis ei cerebrum elidit. Ter & amplius Fœlix. Nam vt Discipulo, Sanctificato in vtero, Apostolo, Pontifici, Iusto, Fratri Domini, & Martyri coronæ ei debitæ & redditę sunt multiplices.

Fit Martyr.

Multipliciter coronatus.

IN FESTO INVENTIONIS S. CRVCIS.

Sicut Moyses exaltauit serpentem, &c. Ioan. 3.

MIraculum, 2. *Mach.* 1. & gaudium fuit Israelitis, Persica exemptis captiuitate ignis sacri, in puteo olim conditi, inuentio Nehemiana. Prę illa multis est Heleniana Crucis Inuentio.

De qua nos

I. *Præconium Crucis bellatricis.*
II. *Vis S. Crucis.*
III. *Exaltatæ efficacia.*
IV. *Exaltationis gloria.*
V. *Honoratio Crucis, vt libri vitæ.*

PARS

PARS I.

Praeconium bellatricis Crucis.

Christo est bellator.

I. MEssias, vt prępotens bellator, in Scripturis proponitur. 1.Psal.23. *Dominus fortis & potens, Dominus potens in praelio.* 2. Ideo implorat ipsum, Psal.44. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentißime: sagittae tuae acutae, sub te cadent populi.* 3.Ecce triumphantem: Isa.63. *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Quare rubrum est vestimentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?*

At pacificus.

Hinc cęci Iudaei rebantur, Messiam bella gesturum cruenta. At non sic. 1.Nam Salomon pacificus est: *Ecce, Rex tuus venit tibi mansuetus.* 2.Ideo *Isa.*53. *Ierem* 8. Agno comparatur. 3.Et Ps.2. *Ego autem constitutus sum Rex super Sion montem Sanctum eius, Praedicans praeceptum eius:* non belligerans. 4.Ose.1. *Saluabo eos in Domino Deo suo: & non in arcu, & gladio, & in equis, & equitibus.* 5.Etenim, Ps.71. *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis.*

Spiritaliter bellat.

Bella tamen, nec parua, geret; at spiritalia. 2.Cor.10. *Arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum.*

Ipsius hostis armis

Dauidis de Golia victoriam arma, queis vsus, admirabiliorem reddiderunt; quod pedum essent, lapides, ac funda: Nisi quod demum, 1.Reg.17. *Stetit super Philisthaeum, & tulit gladium eius, & interfecit eum. praecidit q; caput* Ita Dominus Cruce victor eo admirabilior est: & quod mors morte superata est, suopte quasi gladio. 1. Nam, Sap.2. *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem:* sicq; mortis Christi fuit occasio. 2.Psal.7. *Lacum aperuit, & effudit eum, incidit in foueam, quam fecit, conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem ipsius iniquitas eius descendet.* Quibus vero id armis? 1.Reg.17. Dauid ait: *Nouerit vniuersa Ecclesia haec, quia non in gladio, nec in hasta saluat Dominus.*

Arma Christi est ara crucis

Exprimit arma Abacuc, c.3. *Cornua, Crucis, in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius.* Horum audi vim armorum ibid. *Ante faciem eius ibit Mors: & egredietur diabolus ante pedes eius* prostratus, protritus.

Hac inuicta.

Iacob de lęto rerum successu gratus Deo, ait: Gen.32. *In baculo meo transiui Iordanem istum: & nunc cum duabus turmis regredior.* Christus in Cruce transiuit torrentem passionis, in Ascensione cum Patrum è limbo & Angelorum, è cœlo huc redit.

Est gladiu

II. Pro baculo dixit gladium Isaias c.27. *Visitauit Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti super Leuiathan, & serpentem.* Ita Isti.

Est Iris.

At nobis Crux est Iris. Gen. 9. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum foederis inter me, & terram:* Crux est reconciliationis signum.

Et admiranda.

Stulte Plato *in Theeteto* Iridem Thaumãtis seu Admirationis filiam vocat: Crux est ea vere, vt in qua Deus homo suspensus, tot tantaque patrata miracla sunt. Iris, Æneid.5. *Mille trahit varios aduerso sole colores:* sed prius est densa nubes. Ita ante Saluatorem crux obscura erat & infamis, at post, gloriosa est.

Est scala Iacob.

Scala Iacob, *Gen.*28. summitate hac cœlum, illa terram tangens, Christi & Diuinitatem & Humanitatem notat: verum & Crucem, ait *August. serm.* 79. *de tempore* Nam per hanc in cœlum hi, isti ad inferos scandunt: scalæ autem innititur Deus, Christus crucifixus.

Est Terebinthus.

Iacobo, Gen.35. sui famuli *dederunt omnes Deos alienos, & inaures, quae erant in auribus eorum, & infodit eas subter Terebinthum:* id est, ait Rupertus Tuit. *Terebinthus, arbor resinam generans pretiosißimam, lignum Crucis est optimae virtutis; subter quam omnia peccata nostra sepeliuntur, ne vnquam appareant.* Imo ante eam mors in vitam vertitur: vti ante serpentis ænei stipitem.

PARS II.

Vis S. Crucis.

1. Crux peccantiū I. CRux in Caluaria triplex: 1. Latronis impij, quæ est peccatorum, torquens eorum conscientiam. Nam, Eccles. 12. *Non est bene ei, qui est assidue in malis.* Ps. 31. *Multa flagella peccatoris.* Ps. 50. *Peccatum meum contra me est semper*, vt tortor.

2. Pœnitentium. 2. Crux Latronis boni, quæ pœnitentium est, & orantium: Ps. 50. *Secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.* Psal. 37. *Dolor meus in conspectu meo semper.* Fœlix talis! *Optanda.* Quare, 1. Ierem. 31. *Pone tibi speculam, statue tibi amaritudines, &c.* Inde pax conscientiæ erit: Nam, Isa. 38. *Ecce, in pace amaritudo mea amarissima.* *Petenda.* 2. Ideo orat Psaltes: 118. *Configе timore tuo carnes meas*, id est, concrucifige me tibi. *Sequenda* Nam, Eccl. 27. *Nisi in timore Dei te tenueris, cito subuertetur domus tua.* Timor Dei, crux est pœnitentiæ: hæc firmat domum conscientiæ. Huc inuitamur, Luc. 9 *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam, & sequatur me.* Tolle sufferens: sequere progrediens. *Non abiicienda.* Caue deseras. Impiorum vox est, non Dei: Matth. 27. *Si Filius Dei est, descendat de Cruce:* imo tunc maneat. Nam, Matt. 10 *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus:* nomine Christiani, aut filij, aut coronæ honore: Crux coronat, filiat, beat.

3. Crux Christi. 3. Crux Christi & iustitiæ, Gal. 2. *Christo confixus sum cruci:* hinc gaudium: vt dolor inde, confixum esse mundo. Huc monemur Ps. 4. *Sacrificate sacrificium iustitiæ.* Gal. 5. *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* Vbi Aug. in Glossa. *Congruit nostræ deuotioni, vt, qui Domini crucifixi passionem celebramus, reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobis faciamus.* S. Bern. ait, quadrangulam crucem notare Christum pro quatuor orbis plagis passum: *Quadrangula.* gemmasq; affigit quatuor: pedibus patientiam, capiti humilitatem, charitatem dexteræ, sinistræ obedientiam. De hac in præsens.

Crucis encomia. II. Apud SS. Patres Crucis encomia mira & diuina sunt, apudq; Chrys. hom. de cruce: & lib. 2. de fide, c. 3. *Hæc dormientium resurrectio, infirmorum baculus, pastorum virga est, salus animæ & corporis, malorum auersio, bonorum datrix, lignum vitæ, adeo pretiosum, vt Corporis & Sanguinis Iesu Christi contactu sanctificatum omni cum honore ADORARI debeat.* Ea est victoriarum Christi trophæum, est confusio diaboli, &c. Sicut, *Esth.* 7. suum Amano patibulum fuit scandalo & neci; at Mardochæo gloriæ. Vti serpens deserti fuit mors morti, salus confugis. Ecce tibi: 1. Serpens is erat non serpens; sed æs veneno carens: ita Dominus forma serui & peccatoris: non peccator. *Confertur cum serpente exaltato.* Phil. 2. *In similitudinem hominum* peccatorum *factus* verus homo Deus. Ro. 8. *Misit Deus Filium suū in similitudinem carnis peccati.* 2. Is serpens ex alto propositus fuit solatio & saluti: *Et*, Ioan. 12. *Ego si exaltatus fuero à terra.* Ioā. 8. *Cum exaltaueritis Filium hominis*, pessumdatos peccatis attraham. 3. Serpens saluti erat aspicientibus; morti, eam auersantibus: ita Crux Rom. 1. *Virtus Dei est in salutem omni credenti:* at *scandalum Iudæis, gentibus stultitia.* 4. Serpens & sibi vicinis, & remotis, dummodo ad eum versis, erat vitæ: Ita Rom. 10. *Christus ad iustitiam omni credenti*, Iudæo & Græco Ethnico: præsentibus fidelibus, præteritis retro, & post futuris. Ioan. 8. *Abraham pater vester vidit diem meum, & gauisus est.* Hæc Crucis gloria exaltata est.

* *
*

PARS

PARS III.

Exaltatæ Crucis efficacia.

Typus exaltationis propitiatoria. I. EXaltari oportuit: Leu.23. *Feretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ, ad sacerdotem; qui ELEVABIT fasciculum coram Domino, vt acceptabile sit pro vobis.* Ecce vnus ex omni messe hominum, manipulus poscitur placando Numini. Is in arbore Crucis exaltatus est: quanta arbor, quæ Tantum ferre potis? Isa.40. *Forte & imputribile lignum elegit artifex sapiens* ad fabricam mundi reparandi. Baculum quo Dauid Goliam strauit, 1. *Reg.* 17. *Exaltata est signum Christi.* Ideo Crux vexillum Regis est victoriosum: Matth.24. *Apparebit Signum Filij hominis:* id est, crux, aiunt SS. Patres: non, vt de Caluino ait *Maloratus in Catena c.* 24. dicente: Filius hominis tam apparebit clare, vt si signo aliquo ad se, omnium oculos traxisset. At cum SS. Patribus dicit Ecclesia: *Hoc signum Crucis erit in cœlo, cum Dominus ad iudicandum venerit.* Quin *Tho. VValdensis to.3 tract.20.c.159.* probabiliter ait ipsum illud crucis signum appariturũ. Consonat Sibylla lib.6. oracul. Sibyll. dicens: *O lignum cœli, in quo Deus ipse pependit.* Isa.5. *Leuabit signum in nationibus; sibilabit ad eum de finibus terræ, ecce festinus velociter veniet:* vti gens Assyria Iudęis, ita Christus *Alius typus victoriosæ.* mundo iudicando. Exaltare ô Crux S. sicut, Ios.8. *Dixit Dominus ad Iosue, LEVA Clypeum, qui in manu tua est, contra Hai: quoniam tibi tradam eam.* Lyra & alij tradunt, clypeum prælongo in hastili eleuatum fuisse omnium obtutibus: & vicisse. *Memoranda.* Sic Christus. 1.Pet.4. *Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.* Tanta vis Crucis, vt non visa solum, sed & cogitata vincat, saluet. Ea Clypeus Ec- *Ad animationem* clesiæ est. Ergo Heb.12. *Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus, aduersus semetipsum contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficientes.* O animationem inuictam! Bern. in Cant.1. *Christus tanquam myrrhæ fasciculus tunc inter vbera Sponsæ commoratur, cum Ecclesia mortem sui Redemptoris, sine intermissione intimo corde meditatur.* Post hunc te myrrheum fasciculum conde: feliciter! Secure.

II. Exaltata Crux eadem est Turris. *Crux est refugium nostrum.* Ps.60. *Deduxisti me Domine, quia factus es spes mea, Turris fortitudinis à facie inimici.* Vbi Aug. Tom.8. *Vnde spes factus, nisi quia passus est, & resurrexit? Nos enim nasci noueramus & mori: resurgere hominem, & viuere æternum, non noueramus. Suscepit, quod noueras: & demonstrauit, quod non noueras. Ideo factus es spes & turris nostra.* Vidit Ioannes, *Est sedes donorum Spiritus S.* Apoc.5. *Agnum stantem, tanquam occisum:* Nimirum, Isa.53. *Oblatus est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum: sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet:* sed vidit *habentem Cornua septem, & oculos septẽ:* id est, Spiritus S. dona. Sed quid Cornua? 1. An Regna? vt *Zach.1.* regna orbis quatuor cornibus designantur. Et Ps.131. *Illuc producam Cornu Dauid.* 2. An maiestatem & prærogatiuam innuunt partem in vtramque? vt Ps.74. *Omnia cornua peccatorum confringam, & exaltabuntur cornua iusti.* An robur? Ps.17. *Protector meus, & cornu salutis meæ.* Plane robur & *Est robur* decus gloriæ septemplex significant, id est vniuersale & infinitũ. Hæc sunt, Deut.33. *Cornua rhinocerotis, cornua illius: in ipsis ventilabit gentes.* Tert. lib. aduersus Iudæ. ait, id in cruce factum, quando totum triumphauit orbem *Ibi*, Habacuc 3. *abscondita est fortitudo eius.* Et ea ad protegendum *Est salus.* ac saluandum maior quam ad conterendum hostes. Nam *Ezech.9.* emissi ad perdendum terram, mare, homines, &c. Angeli iubentur stare, donec alius signo Tau frontes gementium notasset. Sicut & Apoc.7. *Nolite nocere terræ, & mari, neque*

arboribus ; quousque signemus seruos Dei in frontibus eorum, signo Tau. In hoc omnia: sine hoc nil sciebat Paulus: 1.Cor.2. *Non iudicaui me aliquid scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* Et tamen percallebat Legem, Historias, Philosophiam, Theologiam. Quid? Scientiam? Quin omnem honorem suum in Cruce constituebat, Gal.6. *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce D.N.I.Christi.*

Est scientia. *Est honor noster.*

PARS IV.

Exaltationis gloria.

S. Crux defoditur

I. ANno à Christo passo 140. ad abolendam Crucis memoriam, Adrianus Imp. eam cum duabus latronum obscuro loco defodit; ibiq; Veneris statuam erexit. Sed Prouerb.21. *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Hinc anno 318. iam prius in cordibus, tum in capitibus, inq; Regum coronis gerebatur: Constantino Magno adhuc Ethnico, contra Maxentium præliaturo, clara die apparebat in aere istis circumscripta: *In hoc signo vinces.* Insequente nocte Christus ei cum eodem apparet; mox ille omnia vexilla eodem insignit: vincit: templa Christianis aperit & erigit. Demum Helena, anno 326. per visum monita, S.Crucem Solymæ quærit, præuiis miraculis edocta inuenit. In memoriam beneficij, Ecclesia festum instituit. Quam inuentionem S. Augustinus nuncupat *Altitudinem diuini consilij super salutem humani generis.* De ea Isa.12. *Notas facite in populis adinuentiones eius.* Psal. 76. *In adinuentionibus tuis exercebor*, ad salutem certiorem: sunt autem eæ Creatio, Incarnatio, Passio, &c.

Inuenitur *Mirabile.*

Causa Festi institu ti 1. Potentia Christi

II. In hac permagnam, Ps.79. *excitauit potentiam suam, & venit, vt saluos faciat nos.* Nam terra tremuit, sol inhorruit, &c. vt hostes dicerent: Matth.27. *Vere Filius Dei erat hic.* Ecce Ioan.8. *Cum exaltatus fuerit filius hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum.* 2. Istud exaltationis festum igitur est recordatio amoris Christi in nos. Rom. 5. *Commendat charitatem suam Deus in nobis; quia, cum adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est.* Eph.2. *Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri: Deus autem, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos.* Hic charitatis *Excessus* est. Luc. 9. *Loquebantur de Excessu hoc* in Thabor Moyses & Elias. Vere, Ioan.13. *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos:* id est, vsque ad vltimum amoris gradum. De quo Ephes.3. *Scire supereminentem scientiæ charitatem Christi:* id est, quæ excedit omnem scientiam, vt humanitus nequeat comprehendi. 3. Demum hæc exaltatio insignis gloria Christi est, quanta passio. 1. Hinc Ioan.17. *Pater venit mortis hora, clarifica Filium tuum.* 2. Hinc dies Passionis dicitur dies Desponsationis à Sponsa, Cant.3. *Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua, in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis illius.* 4. Heb.2. *Eum, qui modico, quam Angeli, minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum.* Ps.8. *Minuisti eum paulo minus ab Angelis; gloria & honore coronasti eum.* Ps.18. *Cœli ergo enarrent gloriam Dei*, eam præcipue, quæ est ex Cruce. Nam magnam Deus bonitatem in aliis ostendit; at maximam in passione; velut è doctorali sua cathedra Crucis. Vnde *S. Thom.* 3. *q.* 12. *a.* 4. vult Crucem adorari posse non tam repræsentationis causa, quam quod sancta membra tetigerit.

2. Causa amor Christi. *3. Causa gloria Christi.* *Ergo laudandus.*

PARS

PARS V.

Honoratio Crucis, vt libri Vitæ.

Regnat à ligno Deus. I. CRux Christo regnum tribuit. 1. Isai.9. *Factus est principatus super humerum eius*, Crucem baiulantis: Ita, *Tertul. l. cont. Iudæos, & l.3. cont. Marcion. Iustinus, Cyr. Cyp. Hier. Ambr.* 2. Isa.22. *Dabo CLAVEM domus Dauid super humerum eius*, id est, crucem, Ecclesiæ & cœli clauim. Sic *Chrys. to.2. de Epulone: Aug. in Ps.45.* 3. Ps.95. *Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit*: LXX. addunt, *à ligno*, id est, in cruce regnum promeruit. Sic *Amb. in 15. ad Cor. Aug. in Ps.95. Iustinus, &c.* Cypr. l. de eleem. ait Iudæos illud, *à ligno*, erasisse. Vt & alia, *teste Hieron in S. Mich. & Iosu.15.* 4. Ps.77. *Induxit eos in montem sanctificationis suæ*, id est, regnum suum: *montem, quem acquisiuit sibi dextera eius* in cruce potenter extenta.

Idq; merito Crucis.

Sic Ecclesiam acquisiuit. 1. Ideo 1. Pet.2. dicitur *populus acquisitionis*. Act.20. *Attendite, &c. regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo* 2. Pro hac orauit Isaias c.16. *Emitte Agnum Dominatorem terræ de petra deserti, ad montem filiæ Sion.* Agnum, non leonem: quia Bonitate, non Potentia voluit orbem in cruce subigere. *Exaltatus omnia traham*, id est, regnabo. En, exaltatio est crux Christi & passio.

Per misericordiam.

Ideo crucē honorat Christus. 1. Ad sapientiam mundi confundendam; cui quæ magna, sunt Christo vilia: & è contra. 2. Quia crux fuit virtutum Christi theatrum, ostendens eas in sole, terra, sepulchris redapertis, orando pro crucifixoribus, &c. Non igitur crucem honorarent Christiani, quam adeo decorauit Christus. Quin & ipsi Ægyptij Gentiles Crucem esse voluerunt, & coluerunt hieroglyphicam Vitæ futuræ. 2. Suo summo Deo serapis pro eximio monili crucem è pectore suspendebant. *Aug. 8. Ciuit. c.5.* 3. A Cosroe Rege Persarum, *teste Niceph.* missi ad Mauritium Imp. Legati, incisam frontibus crucem gerentes, interrogati causam, aiunt: in sæua olim peste id signum cunctis fuisse saluti, pestemq; remisisse: hinc obseruari cœptum hoc vitæ remedium. 4. Ecce vetus illud Angeli, *Exod.12.* Et istud Tau hic renouatum.

Est Ægyptiis signū vitæ.

Est nobis iustitia. Olim dictum, Deut.21. *Maledictus omnis, qui pendet in ligno.* Iam Sap.14. *Benedictum lignum, per quod fit iustitia.* Fecit hanc in cruce Christus perfecte. Ideo, Ps.9. *Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua: lætabor & exultabo in te, &c.* Cur tam affectuose? *Quoniam fecisti iudicium meum, & causam meam, sedisti super thronum crucis, qui iudicas iustitiam*, dirempta lite nos inter & Deum.

Est liber vitæ. II. Apocal.5. *Vidi in dextera sedentis super thronum Librum intus & foris signatum sigillis septem.* Librum Bibliorum intelligunt *Orig. ho.12. in Exo. Hila. Hier. &c.* sigilla eius septem enumerat *Hugo Card.* scilicet Sententiarum profunditas, Sensuum multiplicitas, Figurarum varietas, Rerum incomprehensibilitas, Mysteriorum obscuritas, Tropologiarum pulchritudo, Veritatis infallibilitas. Deus.32. *Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in Thesauris meis.* 2. Alij rectius Librum dicunt esse Crucifixum ipsum, cuius sigilla septem sunt figuris olim tecta & prophetiis: Incarnatio, Natiuitas, Passio, Mors, Resurrectio, Ascensio, Spiritus Sancti missio. 1. Psal.138. *In libro tuo*, Christo, *omnes scribentur.* Isa.49. *In manibus meis descripsi te*, penna crucis, & sanguine. 2. In cruce extensus Dominus Liber est. Abac.2. *Scribe visum, & explana eum super Tabulas*, crucis, *vt percurrat, qui legerit eum.* 3. Isa.8. *Sume tibi librum grandem*, Christum, *& scribe in eo stylo hominis*: vt ab hominibus cerni legiq; valeat. Nam ante Incarnationem Deus stylo Angeli scribebat prophetice;

at post humano more Deus homo iam factus: vt quod ante perobscurum, iam cunctis sit obuium intellectu perfectę vitæ genus, quod Deus assumpsit & exhibuit, præsertim in cruce; vbi se, vt librum, oculis aperuit. 4. Gal. 3. *O insensati, &c. ante quorum oculos Iesus Christus præscriptus est, & in vobis crucifixus*: præscriptus stylo hominis, vt legi possit, quoad virtutes omnes. 5. Legit Apostolus & profecit. Hinc 1. Cor. 2. *Non iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.*

Crux est prodigiũ. III. Quicquid id est; sane in cruce, Ps. 70 *Tanquam prodigium factus sum multis*: his vt fugiant à me, istis vt mirentur & venerentur me. Sic Hier. Vel *tanquam portentum*, vertit Hiero. Isa. 20. *Sicut ambulauit seruus meus nudus & discalceatus trium annorum signum & portentum erit super AEgyptum, & super AEthiopiam.* Ezechielem, c. 12. iubet ita ambulare Deus sine domo per vrbem, designans captiuitatis transmigrationem. *Quia portentum dedi te domui Israël.* Et quem portentosiorem, quam crucifixum? 3. Vel, *Vt miraculum factus sum*: dignum admiratione, seu figuras, seu factum spectes. Ita *Caietanus*. Quare cum Elia cum hoc iunipero quiescamus, cumq; Iona, c. 1. Hoc ligno amaras aquas dulcoremus, *Exod.* 15. Sub hac idola defodiemus, *Genes.* 35.

2. Est portentum.

3. Miraculum.

DE F. CORPORIS CHRISTI
EVCHARISTICVM
AD VNDENAS REDACTVM CONCIONES
de Eucharistiæ

1. *ET SACRAMENTO,*
2. *ET SACRIFICIO,*
3. *ET VSV SVB VNA VEL Vtraque Specie.*

Dispersorum Bessæi Conceptuum collectio mea in iustum excreuit libellum. Reor tamen, ordine collecta malle te habere; quam dispersa diu quærere. En accipe in Nucleo.

CONCIO PRIMA.

De Excellentia Sanctissimi huius Sacramenti.

MIRABILE PRIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & miserator Dominus: Escam dedit timentibus se. Ps. 110.

REbecca, *Gen.* 24 quæ ab Eleazaro, sponsi nomine Isaaci, cimelia in futuri connubij arrham acceperat: eadem exultabunda vicinis spectanda exhibebat. Ecclesia CORPVS CHRISTI, pignus amoris, acceptum à Sponso Iesu, adorandum dat spectaculum, & circumfert pompa solenni: Qualis Salomon, 3. *Reg* 8. cum Clero, omniq; populo Arcam in Templum inferebat. Iustior hodie nobis cum Arca Dei viua triumphus est. Super

Super quo nos:

I. *Mysterium hoc credendum: non scrutandum.*
II. *De varia V. Sacramenti excellentia.*
III. *De Titulis nonnullis Panis Eucharistici.*
IV. *De Figuris eiusdem nonnullis.*
V. *De amore se dantis in cibum, ac potum.*
VI. *De pacto fœdere amoris.*
VII. *De redhibitione amoris mutui.*

PARS I.

Mysterium hoc credendum: non scrutandum esse.

I. *Timide*, inquit Cic. lib. de nat. Deor. *de potestate Deorum, & pauca dicenda sunt.* Consciscit Seneca in laudibus Arist. *Nunquam nos verecundiores esse debere, quam cum de Dijs agitur.* Hem, talia ethnici de Idolis? Qualia nos ergo de Deo? 1. Solum Angelus in ardente rubo inerat; *Exod. 3.* Et propius inspecturus Moyses, quasi temeritatis arguitur: *Ne appropies huc: Solue calceamenta de pedibus tuis.* Nos, quo animo, & oculo vel aspectabimus, quem Angeli desiderant aspicere? 2. Metu trepidarint Hebræi ad Dei vocem, in monte auditam dumtaxat, dicentes: Exo. 20. *Ne loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* At nos præ veneratione soliciti simus coram Deo, Angelorum imitatores, adoratores Dei absconditi in publico. Venerare, inquam: non scrutare. Quin, quo in re maiore; eo metue magis, quam Hebræi, de quibus ad Mosen Deus: Exo. 19. *Contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum: & pereat ex eis plurima multitudo.* Quo rectius ita ordinatum: Num. 4. *Aaron, & filij eius intrabunt tabernaculum fœderis, ipsique disponent opera singulorum: & diuident, quid portare quisque debeat.* Terribile, & iustum, quod subditum: *Alij nulla curiositate videant, quæ sunt in Sanctuario, priusquam inuoluantur: Alioquin moriantur.* At quanto diuiniora in Eucharistia inuoluit Deus? Et homo curiositate euoluerit? Væ! Caue. Sir.: Prou. 25. *Sicut, qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic, qui scrutator est Maiestatis, opprimetur à gloria.*

Mysteriũ 1. Reuerenter adeũdum Sin' pœna est proxima.

2. Est venerandũ.

3. Clero est concreditũ.

II. An fors ideo, vti Vulgata legit, Psal. 64. *Te decet hymnus Deus in Sion*; Hieronymus vertit, *Te decet silentium Deus?* Crede, & sile, quæ effari nequis digne: 1. In symbolum, Romani Angeronam Deam finxere cum ore obuoluto: 2. Harpocratem Deum Ægyptij: cum digito compescente labellum. Ergo in diuinis homines *fauete linguis.* Aut nihil, aut parce, aut diuine loquitor. In quibus etiam Theologi se Andabatas magis, quam lynces fateri malũt, plusque venerari admirabundi, quam se ostentare Magistros, quorum nunquam satis esse discipulos posse confitentur.

4. Silendum est.

3. Verum est hic Iobianum istud: cap. 37. *Non audebunt contemplari omnes, qui sibi videntur esse sapientes.* In hac enim Oceani abysso *Sapientia eorum deuorata est.* Ps. 106.

Diuine igitur S. Gregor. l. 27. Mor. c. 25. *Homo*, inquit, *si de Deo loqui cœperit: illico, quam sit Nihil, ostendit. Quia magnitudinis illius immensitate deuoratur, & quasi in profundum raptus abscõditur. Loquitur enim caro de spiritu, creatura de Creatore, temporalis de Æterno, mortalis de Immortali: & quasi cæcus de luce loquitur.* Quo magis in hoc Mysterio omnis succumbit scientia, ac deficit: *Sola fides sufficit.* Hæc est vna, & summa ex Magistris tribus vitę huius, rerumq; omnium: Nam Sensus, sensibilium: Ratio, intelligibilium: Fides, magistra est cœlestium. 2. Caligantem senio Iacobum, *Gen.* 27. Tactus decepit: Auditus, verum dixit, Vnde ait: *Vox quidem vox Iacob: manus autem Esau.* Hoc certius & hic crede; quo mi-

In quo scientia deficit omnes. Sufficit Fides.

Fallit sensus. Non tamen Auditus.

minus intelligis. Ideo *Fides ex auditu est.* Rom.10. Et Rom.1. *Iustus ex fide viuit.* Adde, quod; vt Augustinus ait: *Fides non habet meritum, vbi ratio humana præbet experimentum.* 3. Quare vsu venit rationi, quod hæmorrhoissæ, *Matth.*9. cuius malum ingrauescebat, quam diu humana sequebatur: at secuta Deum fide, & prece tacita consanatur. 4. Ita Magi, *Matth.*2. recto calle procul inde processere, stella duce: at hanc perdunt ex oculis, vt primum humana captant consilia Ierosolymis. Fuge ergo habere scientiam præ Fide, in mysterio tam paradoxico; vt nullum ei simile. Nec enim scientiam, sed *Memoriam fecit Mirabilium suorum &c.*

Ratio cæcutit.

Memoria commendatur.

PARS II.

De varia V. Sac. excellentia.

Mirabile Sacramentum.

I. DE Manna sic, Ps.43. *Deus, auribus nostris audiuimus. Patres nostri annunciauerunt nobis,* OPVS, *quod operatus es in diebus antiquis,* Mirabile. Hinc eo viso exclamarunt, *Man hu?* Sic isti de figura. At de Veritate hodie vel Angeli ipsi: *Quid hoc?* videre Accidentia sine subiecto? Corpus; nec tamen visibile? Quod varijs sit in locis; nullum tamen occupet locum. Esse quantum, sine dimensione. 1. Abac.1. *Admiramini & obstupescitis: quia Opus factum est in diebus vestris, quod nemo credat, cum narrabitur.* 2. Ideo S. Dionysius l. de cœl. Hierar. cap.3. id appellat, *Miraculorum miraculum, Sacramentorum Sacramentum, & consummationem.* Quia, ait S. Thomas, est finis & perfectio cæterorum, Vnde Concil. Trid. Sess.13. c.3. *Sacramentum hoc aliorum finis est, & perfectio. Quia cætera Sacramenta ordinantur ad ipsum, vt finem.*

Finis id est omnium.

Simile.

II. Declarant id Figuræ, & Exempla. 1. A Planetis 6. inferiora dependent omnia: at in istis Sol rex est, ac medius: vnde tamen omnes sex cæteri lucem mutuantur. Talis Eucharistia: in qua vt *in sole posuit tabernaculum suum Altissimus: Deus in medio eius non commouebitur.* 2. Vtque in nuptijs Cananæis, *Ioan.*2. Vinum ex aqua factum sex repleuit hydrias: ita Eucharistia sex reliqua Sacramenta. Quippe, quæ omnē ex Corpore & Christi Sanguine gratiam accipiunt. Vnde *Vasa gratiæ* dicuntur: at Fons eorum est Eucharistia. 3. Pharao, *Gen.*41. vidit, & ait: *Septem Spicæ pullulabant in culmo vno plenæ, atq; formosæ.* Ex Christo septem Sacramenta, quibus Ecclesiæ horrea complentur: Vnde *Adipe frumenti satiat te,* Christiane. Psalm.147.

1. Vt Sol in planetis, lucet.

2. Vt Vinum in 6. hydrijs potat.

3. Vt Spica.

7. In culmo cibat.

III. Omnibus in rebus naturalibus vnum aliquod eminet: In astris sol; aurum in metallis, in brutis leo, homo in animalibus. 1. Axioma est Philosophis: *In omni genere datur vnum primum.* 2. Ita (vt ait August.) *Reliqua Sacramenta, quæ in Ecclesia tenentur: stupenda sunt, & veneranda: Sed istud tuum Domine Sacramentum præcellit vniuersa.* 3. Prædixit in figura Iacob; Gen.27. *Frumento, & Vino, & Oleo stabiliui eum: & tibi posthæc, fili mi, quid faciam?* Tria hæc in Eucharistia sunt: oleo Vnctionem significante Ministri Mystæ. Quare, quod Salomō moraliter; tu mystice accipe: Prou. 23. *Quando sederis, vt comedas cum Principe diligenter attende, quæ apposita sunt ante faciem tuam.* Alia Versio legit: *in mensa Potentis?* At Eucharistia est opus eximium Omnipotentiæ Dei. Ideo *memoriā fecit Mirabiliū* in hoc vno. Attēde, quod appositum est.

Est vnum summum omnium.

Hoc reuerentius vsurpandum.

IV. Promisit Israelitis Deus, Exod. 3. *Educam eos de terra illa in terram bonam & spatiosam; in terram, quæ fluit lacte, & melle.* Anagogice terra hoc Sacramentum est. De quo Psalm.67. *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* De quo Ioel.3. *In illa die stillabunt montes dulcedinem; & colles fluent lac.*

Est terra benedicta bimons.

O al-

O altitudo collium Humanitatis; ac mōtium Diuinitatis in Sacramento! Quippe in quo illa Hanc etiam præcedat, *Primo enim*, aiunt Theologi, *per verba Consecrationis producitur Corpus Christi* cum tamen in Incarnatione secus sit factum; Diuinitate præcedente Humanitatem. Quid intelligas per istud: Matth. 13. *Simile est regnum cœlorum Thesauro abscondito in agro.* An Verbum Dei sub ænigmate? vt *Ambr. August. Hieron.* An Sapientiam? vt *Orig.* An Deum in Humanitate? vt *Hilar.* An Christum in Sacramento? Hoc existimo. O thesaurum! Nihil adhunc ille, è Dauidis erutus sepulchro; quo de *Iosephus li 13. Antiq. cap. 15.* qui tribus millibus talentorum æstimatus est: millies millenis, & octingenties millenis millibus coronatorum. Adeo *Thesaurorum Deus* in Sacramento habitat: Col. 2, *In quo thesauri sapientiæ & scientiæ Dei reconditi sunt.* Liquet ex titulis eiusdem.

Est thesaurus absconditus.

PARS III.

De Titulis huius Panis.

I. Panis dicitur Ioann. 6. *Hic Panis, qui de cœlo descendit.* Et Ps. 104. *Pane cœli Saturauit eos* in aere formato: At illius è *summo cœlo egreßio.* Nam Prouerb. 31. *facta est*, Ecclesia, *quasi nauis institoris*, Christi, *de longe portans panem* Sacramenti. Quod est, vt panis nauticus, bis coctum & genitum æternaliter in sinu Patris: temporaliter in Vtero Virginis.

II. *Panis Vitæ.* Ioann. 6. *Ego sum Panis vitæ Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum.* Docet hoc etiam, quid hūc inter, & profanum cibum intersit. Qui est mortuorum, & laborum. 1. Gen. 4. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* 2. Ps. 79. *Cibabis nos pane lacrymarum.* 3. Ps. 126. *Manduca panem doloris.* 4. Ah, Prouerb. 23. *Ne desideres de cibis eius, in quo est panis Mendacij.* At vero iste, *Panis, quem Ego dabo, Caro mea est pro mundi vita.* Ioan. 6.

III. *Panis Angelorum.* 1. Ps. 77. *Panem Angelorum manducauit homo.* O honorem! Hominem à pastu bestiarum ad mensam adhiberi Angelorum? 2. Vere igitur, Matthæus, *cap. 15. Non est bonum sumere Panem filiorum, & dare canibus*: id est ad literam: doctrinam sumere Iudæis, & dare ethnicis: At horū similes sunt flagitiosi fideles: & hi Doctorē ipsum sumserint? 3. Abacuc, *Daniel, 14.* id est *Luctator* Christus, coxerat prandium messoribus suis, id est, Angelis. *Matth. 13.* Sed miseratus Danielem in lacu leonum Angelus: id est: hominem in mundo Deus: stitit isthic Christum, & dixit: *Daniel serue Dei: Tolle prandium, quod tulit tibi Deus.* Atqui inde quidam, proh! Ps. 16. *Susceperunt me, sicut Leo paratus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.* O Danieles nos simus; non leones, in Christum Domini.

IV. *Panis supersubstantialis.* 1 Luc. 11. *Panem nostrum quotidianum*: Matthæus ait, *supersubstantialem*: id est, ait Sanctus Cyprianus *de Expos. Dominicæ Orat.* Eucharisticum. Sic & August. *lib. 2. de serm. Domin. in monte.* 2. Et græce legitur τὸν ἐπιούσιον. Quare is omnes Categorias & substantias transcendit. 3. Itaque bene Cassianus Coll. 3. Ἐπιούσιος *dicitur, quia super omnes substantias est, omnesq; creaturas Magnificentia eius, & sanctitas, eiusq; sublimitas excedit.* Idem & Ambrosius. 4. Augustinus ait sic dictum *Panem supersubstantialem*; quod animas cibet: quæ super omnia creata sunt.

PARS IV.

De Figuris eiusdem nonnullis.

I. Iam, quantam non excellentiam Figuræ testantur? 1. Arbori Vitæ, *Genes. 3.* quid par in paradiso: 2. Quid Sacri- *Figuræ.*

Sacrificio, Melchisedechano sanctius? Gen. 14. 3. Quid sanctius in aurea mensa Panibus Propositionis? *Leuit.* 24. 4. Agno Paschali. *Exod.* 12. quid religiosius? Cætera sileo. 5. Manna, par Legi ac Virgæ Aaronicæ, in Arca æternans; maximi erat: Attamen, Ioan. 6. *Patres vestri manducauerunt manna, & mortui sunt: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Istud Apoc. 2. *Vincenti dabo edere manna absconditum: & dabo illi calculum candidum*: Patres omnes de Eucharistia intelligunt cum Apostolo *ad Corinthios.* Nam abscondita sub speciebus est: vt illud in Arcæ vrna aurea *Heb.* 9. v. 4.

Est manna Viuificans.

Absconditum.

Et mortificans.

Quam Oza lapsantem irreuerentius attrectans: & Bethsamitæ curiosius adspectantes, 1. *Reg.* 6. morte luunt subita. Credo Domine, quia *Vere tu es Deus absconditus*, Isa. 45. Absconditus in Trinitate; in Incarnatione; in Sacramento. Hocque admirabilior.

In manna inque Eucharistia quatuor similia.

II. Porro *Exod.* 16. Manna pluebat 1. nocte, 2. Tantum in castra Israel: 3. In aere per Angelos confectum dabatur peregrinis in deserto: ingressis vero in terram promissionis itemq; sabbatinis diebus dari desijt. 4. Cum Manna ros tenuis descendebat. Ita Eucharistia 1. obscurum ænigma est rationi; 2. Tantum reperitur in Ecclesia, per veros Angelos sacerdotes. Nam, Ose. 4. *Separatum est conuiuium eorũ*, hæreticorum, Et Ose. 9. *Sacrificia eorum, quasi panis lugentium: Omnes, qui comedunt illum, contaminabuntur*, hæretici, ait Cyprianus, *l.* 1. *Epist.* 4. & 6. *Hier. in Comment.* 3. Panis ab Angelis Sacerdotib. confectus est viatorum: Sabbato beatificationis nõ datur; sed tota vitæ hebdomada. 4. Interim cum eo descendit ad nos ros gratiæ. Quis *memoriam fecit mirabilium suorum?* Nisi *Misericors, &c.*

Institutionis ratio.

III. Mirabile hoc institutum est, ait Hieronymus, ac tum institutum, Cum *exisset Israel de Ægypto* peccatorum; cum *Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, immolatus esset. Cum occisa primogenita Luciferiana dæmonum; & superliminaria frõtium Christianarum essent Sanguine Agni cõsignata Christi iam immolati. 1. Ideo Christus, (ait *August. Tract.* 10. *in Ioan.*) cum Salomonæum intrasset, *Matt.* 21. mensas euertit nummulariorum, propositionis, thimiamatis, victimarum, ceremoniarum, &c. O euersio felix! 2. Immolato Agno, tinctisque postibus, finis plagarum est factus; *Exod* 12. reliquit à tergo Ægyptum Israel: seque ad anteriora extendit progrediens in manu forti: Ita, hoc instituto Sacramento, deserta fuit infidelitas; progressa est Christianitas, &c. Statque adhuc; *Stabit autem.*

Effectus in abroganda Lege Vet.

PARS V.

De amore sedantis in cibum, ac potum.

I. MAgnus amor Dei, quod, Philip. 2. *exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo.* At maior: quod se glorificatum dedit in *escam timentibus se.* 1. Augustinus Conc. 1. in Ps. 33. & serm. 27. de Temp. exclamat: *Videte ergo humilitatem! Quia panem Angelorum manducauit homo: id est; Verbum illud, quo pascebantur Angeli sempiternum, quod est æquale Patri, manducauit homo.* 2. Dauid, 2. *Reg.* 9. rarum quendam amorem in Miphiboseth claudum, ac mancum testatus est istis: *Tu comedes panem in mensa mea semper.* At maiorem Deus in magis claudũ, mancum, cœcum, miserrimumq; hominem. Psalm. 22. *Parasti in conspectu meo mensam* Quod de Eucharistia accipit Cyprianus 3. *l. Epist.* Augustinus 22. *Ciu. c.* 20.

Amor Eucharisticus Domini maior est 1. Incarnationis amoris.

2. Dauidis.

Procorum mos habet, & ingenium ad

3. Procorum.

ad cor suis emolliendum mittere & cimelia; & eduliorum apophoreta. De clinodiis, *Gen.* 24. Eleezer Isaaci *protulit inaures aureas, & armillas.* Can. 1. *Murenulas aureas faciemus tibi.* De eduliis pararius amorum Vagao, Iud. cap. 12. ait. *Non vereatur introire bona puella ad Dominum meum, vt honorificetur ante faciem eius: & manducet cum eo, & bibat vinum cum iucunditate.* Ita Dominus, cordium pertractator, adspirans ad matrimonium cum Ecclesia, peractis in Incarnatione Sponsalibus; demum hunc cibum delicatissimum transmittit Sponsæ. De quo Ps. 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te,* sub speciebus Eucharisticis. O Amorem; hocq; maiorem, quo magis absconditum: Hic Chrysost. ait: Vt Pater suum testatus amorem est dono dato Filij. Nam Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum Vnigenitum daret.* Ita & Iesus suum testatur amorem dono sui Corporis & Sanguinis. Nam Ioan. 13. *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos,* dans pignus amoris.

4. Patris dantis Vnigenitū.

5. Amãtis ouiculam.

II. Nathan: Dauidem exacerbaturus contra peccatum, & ipsum peccatorem: edoctus à Deo parabolam ficti instar facti proponit ei de ouicula, hero vnica, & charissima: 2. *Reg.* 12. quod fuisset *de Pane illius comedens, & de Calice eius bibens, & in sinu illius dormiens: eratq; illi sicut filia.* Talis quæque est anima Christo. Ps. 78. *Nos autem populus eius, & oues pascuæ eius.* Pane & Calice eius viuimus, vt Oues, vt Filij, &c. Celebris est amor Ionathæ, & Dauidis. Nam 1. Reg. 18. *Conglutinata erat anima Ionathæ, animæ Dauid: & dilexit eum Ionathas quasi animam suam.* Idque facto testatus, dum *expoliauit se tunica sua*, ipsum conuestiens. At Christus Corpore & Sanguine suo se exuit, deditque nobis: vt corpus, cor & anima essemus vna.

6. Ionathæ.

Quo te, te amor quo agit?

III. Ambrosius & Augustinus in suo Cantico, Incarnati amorem extollunt inde: quod *Tu non exhorruisti Virginis vterum*: At quanto maius est, quod sit cibus, qui homo factus; & non exhorreat cuiusque hominis ventrem foricosum?

Quid iam obiectatis Domino, Pharisæi; quod cum peccatoribus comedat; qui etiam se ipsum ipsis propinat in cibum & potum? Sique illud magni sit amoris opus; quanto maioris isthoc? Ecce, Ioseph ante, quam à se fratres dimitteret domum, cibum eis in viam dabat; amoris indicium. At Dominus inimicis etiam, ac seipsum dedit cibum prius, quam hinc abscederet.

PARS VI.

De pacto fœdere amoris.

Redamare oportet.

I. PRæsensit amorem hunc amore æstuans reciproco Sponsa, cum ait; Cant. 1. *Osculetur me osculo oris sui*, quasi dicat; os de ossibus meis, & corpus corpore tangat meum ipse suo; osque ore sumam. Ambrosius libr. 5. *de Sacramento ca.* 2. id sic accipit; *Ecclesia mirabatur, & ait: osculetur me osculo oris sui.* O amorem, Deum homines basiare & sumere!

Fœdus pacis per panem.

Bene Augustine, & Thoma Aqu. dixistis: Eucharistia est *Sacramentum reconciliationis*; adde etiam *Vnionis* Dei cum hominibus. Sicut fœdus endus inituri Romani Panem sumebant simul; signum reconciliationis: Vnde Pythagoricum hoc; *Panem ne frangito*, id est, pacem. Hinc etiam Romæ, Sulla Dictatore, fractus in mensa panis quod sanguine flueret, portentum erat Sullanæ & Marianæ seditionis sanguinolentissimæ. At noster Panis est meræ pacis, stillans Sanguine Diuo; vt prædictum, Psalm. 71. *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis.* Quomodo? Addit: *Et erit firmamentum in summis*

montium. Vbi Hebræi legunt: *Erit placenta frumenti in capitibus Sacerdotum.* Id est, ait Galatinus: *S. Hostia ab Sacerdotibus vltra verticem eleuabitur, in reconciliationem amoris perpetui.*

Per sanguinem. II. Inito fœdere amorem testabantur Scythæ & Caramanes, educto è venis sanguine, & poto. Medi & Lydij sub axilla sanguinem exugebant; Alij cæsorum animalium sanguinem sibi propinabant, interque diuisas carnes medij pertransibant; indicio, sic dissecandum amoris violatorem. Sic & *Gen.* 15. pacto fœdere Dei cum Abraha, victimarum sanguine tellus respersa est, diuisaque caro, *& lampas ignis transiens inter diuisiones illas* ibat. Ita in *Exod. cap.* 24. Moses holocaustorum sanguine populum conspergens, ait: *Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum.* Quanto istis excellentius est symbolum pacti amoris ipsa Eucharistia?

O amoris mysterium, & amica coniunctio! *Cogita, quali sis insignitus honore,* ait Chrysost. hom. 60. ad pop. Antioch. *quali mensa fruaris? Quod Angeli videntes exhorrescant; neque libere audent intueri: propter emicantem inde splendorem; Hoc nos pascimur; huic nos vnimur: & facti sumus vnum Corpus Christi, & vna Caro.*

PARS VII.

De redhibitione amoris mutui.

Exemplo Iacobi. I. IAm nos quid retribuimus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? 1. O si, quod Iacob, Gen. 28. *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, erit mihi Dominus in Deum, in toto vitæ meæ tempore seruiam illi.* Exulabat ille patria, nos paradiso: Et nobis iam dedit Panem Dominus, ac talem. 2. *Per ipsum omnibus bonis repleti sumus: quid ergo poterimus ad hoc illi dignum dare?* Aiebat gratus Tobias, *cap.* 12. Et quanto nos maiora à Christo, quam is ab Angelo acceperat? *Tobiæ.*

3. Quid ergo retribues sic amanti? Redama. Ioseph heræ pellacem ardorem retudit, obiecto Domini in sese amoris vmbone. Genes. 39. *Ecce, ait, Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: Et non est quicquam, quod non sit in mea potestate.* Eodem vtere clypeo aduersus mundum. *An non enim cum Filio donauit nobis omnia?* Et adhuc tantis beneficiis malefacta repones? 4. Quin dic cum Miphiboseth, Dauidicæ mensæ admoto; 2. Reg. 9. *Quis ego sum seruus tuus, quia respexisti super canem mortuum similem mei?* Et quid illa est mensa ad hanc diuinam? *Iosephi.* *Miphibosethi.*

5. Aman in primis hoc ponens gloriabatur; Esth. 5. *Regina nullum alium ad conuiuium cum Rege vocauit; præter me.* Tu id quanti facies: factus conuiua Dei? Heu, Psal. 48. *Homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus.* Quo quid vel infœlicius: vel deplorabilius: aut detestabilius? &c. *Amani.*

PERORATIO.

EIa redamate: quid dulcius? Comedite: quid salutarius? Bibite: quid pollucibilius? Æternum Christo conuiuite: quid beatius? Ei conregnate: quid gloriosius? Psalm. 33. *Accedite ad Eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.* Fuit vna Christi cruenta mensa in Cruce, Aaronico similis sacrificio: quod sanguine conspergendum erat: *Exod.* 25. At altera iam perpetua est incruenta, *secundum ordinem Melchisedech.* Accedite &c.

CON-

CONCIO SECVNDA.

De vera, & reali Existentia Corporis Christi in Eucharistia.

MIRABILE SECVNDVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, &c. Ps.110.

AAron, *Num.* 4. occludebat Sanctuarium: vasa sacra inuoluebat: sarcinam filiis Caath portandam dabat, quam diu motis castris populus procedebat. Nefas erat mortis, ea retegere. Ita Iesus Sanctuarium Ecclesiæ cum suis obfirmasset sigillis doctrinæ, miraculorum, &c.& Vasa gratiæ Sacramenta, inuoluisset Symbolis: dedit ea filiis Fidei portanda, quamdiu castra Ecclesiæ in hac vita procederent. Vetuitque euolui ratione, & tangi sensu: mandauit solum credi, ac coli. Quia tamen temerarij sunt Ozani & Bethsamitæ: 1.*Reg.*6. qui arcam Eucharistiæ irreuerenter tangunt, & aspiciunt: nec Veritatis Manna illi inesse credunt; dicuntq; cum Capharnaitis: *Durus hic est sermo*, Ioa.6. Idcirco inuolutum Vas Eucharistiæ euoluam, per dispensationem: quantum fas, debita cum reuerentia.

Atque de ea in præsens

I. *Quod sit Mysterium Fidei.*
II. *Hæresum de reali existentia enumeratio.*
III. *Caluiniani Symboli eleuatio per Figuras.*
IV. *Cœnæ figurantis è Verbis Domini refutatio.*
V. *Fides Catholica de Præsentia astruitur Scripturis.*
VI. *Veritas Eucharistica docetur Figuris, & rationibus.*

PARS I.

Quod Eucharistia sit Mysterium Fidei.

I. TEmpli Salomonæi lapides, ad eandem secti mensuram, pares erant: sed non æque omnes pretiosi, 3. Regum 7. *Fundamenta erant de lapidibus pretiosis, magnis, decem siue octo cubitorum; & desuper lapides pretiosi æqualis mensuræ secti erant.* Ita Sacramenta æqualiter ab vna mensura, diuina Potestate Excellentiæ, sunt instituta, & pro fundamento posita super Lapidem Angularē Christum: æqualiter sunt eadem fide credenda: sed non sunt æqualia pretio, vel modo intelligendi. *Sacramenta æqualia sunt & inæqualia, &c.*

Alia enim aliis sunt obscuriora. Ac ideo hoc magis Christiana ac vera; quo magis credi debent, & minus intelligi possunt, 1. Atque (vt August. aiebat:) *Ibi præcipue fides habet meritum, vbi ratio humana non præbet experimentum.* 2. Et Ioan. 20. *Credidisti, quia vidisti. Beati, qui non viderunt, & crediderunt.* *Credenda hoc magis, quo obscuriora.*

3. Adulterinæ religiones ac spuriæ credunt, quod ratione naturali vident. Sic Turcæ, ac Barbari Deum vnum credunt; conditorem omnium: sed non trinum: non passum: non datum in cibum corporaliter. Quia hic fatiscens ratio id non capit, nec docet. *Infideles credunt, quod vident.*

Eoque sublimior est Fidei, & Orthodoxorum dignitas, quo altius omnem supergreditur rationem percalcatam. Idque cum in aliis; tum vero imprimis in Eucharistia: quæ antonomastice *Sacramentum* appellari meretur: velut Caput, finisque cæterorum: Vtq; vltimum institutione: ita summum mysterio: præstantia: fide: & adoratione. Vt quo in rerum vsu Christianarum nullum sit prius, nec par: nec diuinius. *Hoc diuinior fides est: inprimis Eucharistica.*

II. Id est, inter inuenta Dei præcipuum: ad quæ reuelante Spiritu, Isaias stetit ob-

Inuentum ea Dei est admirabilissimum ob Dei in ea præsentiam inq; nobis.

stupefactus: Vt exclamaret; non intelligite: *sed prædicate, & Notas facite Adinuentiones eius.* Isa. 12. Et vero in Eucharistia quales sunt *adinuentiones* Dei? 2. Obstupuit sapientissimus, 2. Par. 6. *Ergone credibile est, quod Deus habitet cum hominibus super terram?* Imo, quod & in cibum detur? quod amplius est. 3. Fallimini Magi Babylonij, ac fallitis Nabuchodonosorem, cum asseritis, *Deorum non est cum hominibus conuersatio.* Dan. 2. Quin est & conuiuatio. Testis Eucharistia. Eaque talis hodie: qualis ante nec vnquam, nec vsquam.

4. Admirans, & vere affirmabat olim Moses, Deut. 4. *Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Israel.* At magis Christiana. Quanto magis hæc diligat, colatque Deum amplius: quam ibidem Moses exigit ab Israelitis?

Id quod est summũ bonum Ecclesiæ militãtis.

III. Ezechiel, *cap.* 48. ciuitatem ab omni bono ac parte beatam vt descripsit, demum ita concludit: *& nomen ciuitatis illius ex illa die, Dominus ibidẽ,* quasi dicat; incola est. Ecclesiæ omnis hæc summa bonorũ est, & bonorum, habere Deum præsentem ipsum in Eucharistia. 1. Merito igitur Psal. 86. *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei.* 2. Id eminus præsagiens Isaias, fore fortunatam sic ominatur, cap. 60. *Pro eo, quod derelicta fuisti, & odio habita, ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generatione, & generationem.* Dictum factum in Ecclesia. 3. Ioannes, post multa, magna, mira subijcit, quod omnia super: *Et Verbum caro factum est: & habitauit in nobis.* Non ait *nobiscum*: Hoc enim in Incarnatione factum est: sed *in nobis*: quod fit in Sacramento charitatis ac fidei Eucharistico. Iuxta illud: *in me manet, & ego in eo.*

Impij sunt qui non credunt, sed scire malunt.

IV. Auerroes, impius ἄπιστος, religiones omnes auersatus despuebat: Iudaicam, vt puerilem in ceremoniis: Turcicam & Saracenicam, vt immundam patinam sordibus: Christianam, vt in Eucharistia fatuam: etsi cætera bonam: ideoque aiebat, velle se amplecti nullam: sed philosophico more degere. De similibus 1. Cor. 1. *Nos autem prædicamus Christum Crucifixum: Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam.* Et quidem rationi soli stultitia sunt mysteria Fidei.

Crede, & sat intellexeris.

V. At sequendus est Psaltes 115. *Credidi; propter quod locutus sum: Ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo.* Fidei; *omnis homo mendax*; qui sola nititur ratione. Ecce primo *credit*: dein *profitetur locutus*: interim *humiliat* captiuum intellectum: sed & humiliatur ipse per sciolorum despectum: At denique arguit hos mendacij.

Credo: & profiteor.

Et ego dico in excessu fidei, Berengarius impostor est, Lutherus mendax, Zvvinglius calumniator, Caluinus blasphemus, in Veritate Eucharistiæ. In ea epitomen omnium, & *Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors, & miserator Dominus*. In quibus est Existentia Christi realis in V. Sacramento.

PARS II.

Hæresum de reali Existentia enumeratio.

Propositio 1. De adumbranda hæresi.

I. MOs pictorum est, carbone prius adumbrare: dein suis quidq; coloribus reddere. Ita hæreticorum errores manu prima atro carbone notabo: dein orthodoxos colores adhibiturus: sic demum Præsentiæ Eucharistiæ imaginem expressero.

2. De oppugnãda.

1. Atque vt Deus, Iudic. 3. *suscitauit eis,* Iudæis, *Saluatorem vocabulo Aod, inclytum filium Gera, filij Iemini, qui vtraque manu pro dextera vtebatur.* Ita sinistra hæreticos feriam: dextera Catholicos constabiliam. Idque verbo vitæ.

Verbo Dei.

2. Apocal. 19. *De ore eius,* Angeli, *gladius*

vtraque

vtraque parte acutus exibat. Cum similis gladius *viuus est Sermo Dei, & efficax,& penetrabilior omni gladio acuto:* Heb.4. eo hic vtar ambidexter. 3. Reborque dictum mihi, Ierem. 1. *Ecce constitui te hodie super gentes & super regna,vt euellas, & destruas & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.*

Et spiritu. Et hoc agam, cum Deo: quantum licuerit. 4. Vtque excitatus à Deo Spiritus Danielis coarguit Veteratores duos, castæ Susannæ accusatores: *Dan.* 13. ita Lutherum contra,& Caluinum stabo hodie pro Ecclesia.

Hæresis Caluiniana. II. Caluinistæ, noui Capharnaitæ, realem Christi in Eucharistia præsentiam, quia ratione non capiunt, cum impietate abnegant: tantumq; abesse ab ea pertendunt, quantum *Sidera terra distant, flamma mari.* Volunt istud: *Hoc est Corpus meum:* Dominum intellexisse, intelligique debere sic: *Hoc significat Corpus meum.* O Monstrum interpretationis! Sed altius repetenda hæc nouitas est.

Fuit eadem 1. Capharnaitarum. *Primo.* Domino suam Veritatem Eucharisticam instituendam prædicente, *Ioann.*6. discipulis & Capharnaitis, isti *abierunt retrorsum.* In quibus, vt vult S. *August. in Psalm.* 54. primus fuit, Iudas hæreticus, dein proditor. Sed eos Dominus reduxit, ostendens non fore carniuoram cruditatem: Sed *Verba, quæ locutus sum vobis, Spiritus & vita sunt.*

2. Corinthiorum. *Secundo.* Post hos Corinthij quidã non credebant, tam esse diuinum cibum, sanctamq; Communionem, cui Ipsius Christi Corpus ipsum cum Sanguine inesset: sed ad instar cibi communis esse. 1. Cor. 10.& 11. Hinc Apostolus: *Conuenientibus vobis in vnum, audio scissuras esse inter vos: & ex parte credo. Nam oportet hæreses esse,&c.*

3. Manichæorum. *Tertio.* Manichæi istis in errore successerunt, præciseq; pernegarunt Præsentiæ Veritatem. Ista *Aug. lib.* 20. *cont. Faustum.*

Quarto. Nestorius negauit carnem Verbo vnitam sumi. Quem Conc. Ephesinum condemnauit. *4. Nestorianorum.*

Quinto. Sub annum DCCC. Ioannes Scotus Benedictinus. Caroli Magni præceptor eundem ex inferis reuocauit errorem. Sed Conc. Vercellense damnauit. *5. Scoti.*

Sexto. Sub annum M. Berengarius solam contineri figurã in hoc Sacramento peruulgabat. Et hic pluriũ exagitatus stylo ac voce, in Turonensi demũ Conc. cõuictus errorem eiurauit. Relapsusq; rursus in Concil. Romano, cum iterata erroris abiuratione, scripta sua concremauit. *6. Berengarij.*

Vaticiniũ. De eo refert Malmesburiensis l.3. *de gestis Anglorum.* S. Fulbertum, morti proximum, viso ad lectum assistere Berengario puero, iussisse eum eijci conclaui: quod videret eius hærere lateri cacodæmonem, olim ei instigatorem ad Ecclesiæ magnas clades futurum.

Septimo. Sub annum M. CCC. LXXX. sopitam diu pestem VViclef. & Huss resuscitarunt. Idque tempore erroribus percommodo, quo schismate scissa Ecclesia ab Papis tribus simul distrahebatur. At ea coalescente, ac ad vnum Nicolaum V. redeunte legitimum, vel ex sepulchris ijdem eruti hæretici, flammis sunt traditi. *7. Huss, & Wiclefij.*

Octauo. Demum æuo hoc nostro, ab hæresibus infœlice, innumeri eam in hæresim irruerunt, & in hæc verba: *Hoc est corpus meum:* plusquam octoginta expositiones commenti sunt. Sed plus centies confutati, & in Concilio Trid. condemnati vniuersi. *8. Hodiernorum.*

Lutherus Realitatem credens, sed abnegans Transsubstantiationem, inducebat Impanationem: explodebatque Significatiuos, Figuratiuos, Energicos, Metamorphositas, &c. similiaq; portenta. *Tract. de part. Cœnæ Domini.*

PARS III.

Caluiniani symboli refutatio per figuras.

Caluinismi explicatio. I. HVgonotarum Caluinisticorũ opinio est. Tametsi σωματικῶς, & οὐσίως Christus non existat sub symbolis specierum, sed tantum in cœlo: vere tamẽ inibi recipi Christum: Sed tantum. 1. Spiritaliter, per fidem, & arctam animæ cum Christo coniunctionem. 2. Sacramentaliter, per symbolorum, ore factam sumtionem: sub quibus, velut sigillis, sui nos Christus efficiat participes, vt promisit.

Refutatio per figuras. At Psalm. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt Lex tua. Omnia mandata tua veritas.* Ista est falsitas, & impietas maxima vna è multis Caluiniana.

1. Supposititia statua est: 1. Similis Michol: quæ, Dauide ad necem quæsito, sed à sese clam dimisso, 1. Reg. 19. *tulit statuam, & posuit eam super lectum: & pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, & operuit eam vestimentis.* Talem Caluinistę laruam in cœnæ suę lecto supponunt, ablata Christi veritate; & conuestiunt eam propudijs figmentorum.

2. Babylonica meretrix. 2. Similis Babylonicæ meretrici: Apoc. 17. *Vidi mulierem* 1. *sedentem super bestiam coccineam*, 2. *plenam nominibus blasphemiæ*, 3. *habentem capita septem*, 4. *& conua* 10. 5. *Et mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis*, 6. *habens poculum aureum in manu sua plenum abominationibus, & immunditia fornicationis eius.* Sic Caluinismus 1. bestiali cum ignorantia fidei, & sensu de SS. hoc Sacramento decernit. 2. Blasphemat cætera horrendum. 3. Discissus inter suos plusquam septiceps, 4. Technis instructus, vt cornibus, ad animarum euersionem, 5. Fastuosus, 6. Poculo aureo propinat inanias, figuras, ac abominationes, plurimosque inebriat. Vah!

II. Ollæ similis herbis refertæ agrestibus, qua de 4. Reg. 4. *Cumque gustassent de coctione, clamauerunt dicentes: Mors in olla, vir Dei: Et non potuerunt comedere.* Ita erroribus suffarta nefandis olla Caluiniana iam inde ab illius exordio audijt in sese conclamari: *Mors in Olla!* Olla Vulcanea, Circæa, Medeæa est reformati Euangelij scilicet Eucharistia. Et illi par, dignaque est eiusdem cœnatica mensa. Psalm. 68. *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum.* Ita fiat: ni resipiscant. *3. Olla morticequa.*

Sicut suus panis mucidus Gabaonitis, *Ios.* 9. Vt enim hi: ita Caluinistæ, ex oletis se conuestierunt hæresibus, & concentonatis: asinosque suos Ministros pane mucido, ac vino acido cœnæ onustarũt, ac è longinqua se antiquitate primæuæ doctrinæ adesse confingunt, etsi heri, interq; nos nati. Castra ineunt Ecclesiæ, pacem reformationis prætendunt, fœdus pacisci optant simulatores, Fidei, Vnionis, Communionisque peruersores. Quid enim peruersius, quam pro Re Vera meram vmbram ingerere Symbolicam? Ita Symbolistæ. Nimirum. *4. Gabaonitica fictio.*

Qualem Heliogabalus Imperator Romanis mensam apparabat. Populum vniuersum inuitarat: Iamque in palatio discumbenti pictos, fictosque ciborum missus apponebat, oculos pascens, non ventres: denique dimisit inanes, ac delusos. Tali cœna suos ludit iam diu Caluinus veterator nouus. *5. Prandium Heliogabali.*

III. per Deum, perque salutem tuam, mi Christiane, Prou. 23. *Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mẽdacij.* Hic, si vsquam, vera hæc, & prophetica monitio est, planeque necessaria. *6. Panis mendacij.*

Porro, quale apud Hebræos sacrificiorũ erat altare, Exo. 27. *Non solidum, sed inane & cauum intrinsecus facies illud*, ait Mosi Deus: Indicio quod *omnia in figura contin-* *7. Ara inanis & vacua.*

contingebant eis, 1. Cor. 10. nec enim inania gratiæ gratiam vllam conferebant elemẽta mortua. Talis mensa est Caluiniana, vacua, & inaniter mendaciterque figurata, id est, ficta. Hæc similia dic claudicare: at doce minus apte quadrare. Dico Symbolum Caluini esse asymbolum. Tesseram fregit: Apage sit.

PARS IV.

Cœnæ figurantis ex verbis Domini refutatio.

Obstat Caluinistis. *1. Consensus Euangelistarũ.*

I. IAm vnum omnibus obijcio consensum Euangelistarum trium ac Pauli: qui omnes scribunt: *Hoc est*: at nullus: *hoc significat corpus meum*: cum tamen diuersis linguis, locis, ac temporibus sua conscripserint singuli.

2. Figurarum abolitio in N. Test.

2. Cui fas credere, in re tanta, apud obtusiores tum Apostolos, Dominum figurate loqui voluisse? 1. Cum in Lege Veteri figuras tam diserte, & clare edixerit, ac mandarit? 2. Is, qui venit figuras tollere & vmbras, nouis earum inuolucris mentes fidelium rursum obfuscasset, perque gryphum talẽ tali in re contorsisset?

3. Testamenti formalis ratio.

3. Iussisti Domine, Matt. 3. *Ipsum audite*. Sed quid audiam, quem non intelligam? Vt volunt Caluinistæ.

1. Idque in re vna maxima omnium? 2. Idque in Testamento, cuius ratio est & forma, *Liquere*: Non ludere æquiuocatiunculis, alijsve logogryphis. 3. Is parens audiret Impostor, qui gemmas legaret scripto, & mente pictas eas destinaret. Et de Veritate Summa Christo tale credas? Heu infandum! 4. Enimuero ille, Psalm. 144. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: & Sanctus in omnibus operibus suis, qui fecit mirabilia magna solus.*

4. Et noui Testamẽti quidem.

4. In figuris fari, Mosaicum spirat, redolet Iudaicum, sapit *vetera veterum*. At qui dixit, *Ecce noua facio omnia*, is & fecit. Dixit. *Hic est sanguis: Noui Testamenti*. Matt. 26. Ergo noluit figurate per vmbram, aut Mosaice per nebulam, perque velamen; sed reuelate per ipsam Veritatem vera, certa, liquidaque fari.

5. Sponsaliorum inter præsentes contractus.

5. Absens cum absente se desponsaturus, sui mittere effigiem assolet: inter præsentes in tantum frustra pictura est, quãtum natura superat fictitium. Ita sub lege Mosaica, sui vmbram misit Dominus Synagogæ absens: & præsens non solum rebus, sed & verbis deluderet figuratis? 1. Hebræorum est, *cap. 10. Vmbram habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum*: quam Noua Lex continet Christianorum. 2. Et Hebræi cap. 11. Heb. *Iuxta fidem defuncti sunt omnes, non ACCEPTIS Repromissionibus: sed à longe eas aspicientes*. At nos scimus, quod Veritatem à Veritate Christo accepimus.

6. Vocis Hoc demonstratio.

II. Iam illud *Hoc*, cum sit demonstratiuum rei; iniuria fit Christo idem velle ad inanias detortum interpretari. 1. Cur nõ item & illud Patris æque liceret: Matth. 17. *Hic est filius meus dilectus*; sic accipere: *hic figuratus significat filium meum*? Aut hic Elias, vel Moses, nam & ipsi aderant.

2. Quid? quod ista præuidens Dominus figuratis Glossematis cunctis præuenit, *Ioann. 6.* dicendo: *Caro mea vere est cibus*. Quæ hic tropologia? quasi dicat: Multa de me dicta sunt, lapis, lex, agnus, &c. sed per similitudinem: at hic *Veritatem dico vobis*. Quare ergo non creditis mihi? Quia Figuristæ estis Caluinistæ, & ficti pictique Christiani.

7. Idolophagia Caluinistica.

III. Sed quid Iudaizantes figuris vestris Caluinistæ, nos idololatras calumniamini imaginum cultores; cum vos esse contendatis idolophagi, seu voratores imaginum? id est, imaginati, seu imaginarij Christi vestro in Symbolo.

8. Theologia Orthodoxa.

1. Semper illa Maxima Theologis obtinuit:

tinuit: *In Sacramentorum verbis nulla figura inest.* 2. Item: *Vbi in verbis necessarium fidei mysterium continetur, inde tropi absunt.* Per hoc prisci Patres cõfutarunt Manichæos: Qui istud Ioannis 1. *Verbum caro factum est*, & Arianos qui istud. *Ego, & pater vnum sumus*, & Nestorianos qui istud. *Hic est filius meus dilectus*, tropice interpretabantur: tanquam de carne symbolica: de vnione non substantiali: de filiatione adoptiua, non substantiali. At contraria omnia Sancti Patres.

9. Christi protestatio professa. Quis furor, ô viri, dicere, figurate locutum Dominum; qui iam ante edixerat: *Iam non in prouerbijs loquar vobis?* Si *filij lucis* sitis; quid vmbras quæritis? Sed *Lux* Veritatis *in tenebris* Iudaicis & hæreticis *lucet*, & *tenebræ* tenebrionum *eam non comprehenderunt.* Si *Veritas vos liberauit*, quid *ad inania & elementa reditis*, & figuras in aperta Veritate, absentiam in præsentia, in luce tenebras comminiscimini? O peruersi viarum, *redite ad cor.*

PARS V.

Fides Catholica de Præsentia astruitur Scripturis.

DOcet *S. Synodus* Tridentina sess. cap. 1. *ac simpliciter profitetur; in almo S. Eucharistiæ Sacramento, post panis & vini consecrationem, Dominum nostrum Iesum Christũ, verum Deum atque hominem, vere realiter, & substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri*: qualis natus, passus, resurrexit, & ascendit.

Cibus adoratur. Ergo diuinus est. 1. Quia, *Hoc est corpus meum.* Ergo *Verum.* Hinc Psalm. 21. *Apud te laus mea in Ecclesia magna*: quasi dicat: Adhuc ea parua in paruula Synagoga fuit: At nunc *edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum.* Quo genere laudis? *Manducauerunt* (prophetico ritu, præteritum pro futuro ponit:) *& adorauerunt omnes pingues*: Atqui formalis adoratio debetur soli Deo: & tam *pauperes* tenues, quam *pingues* proceres, *manducauerunt*: Ergo omnes *adorauerunt*, in esca Deum: Alioquin commisissent idololatriam. *Præsens per incarnationem fuit adorandus, ergo & præsens idem per transubstantiationem.*

2. Psalm. 2. *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus.* Hebræi legunt *osculamini filium*: Alij: *Adorate Panem*, Quod soli filio Dei conuenit. Nam is nobis natus, est cum adoratione osculatus, ergo idem datus sub specie panis est quoque adorandus. Ait enim, Ioan. 6. *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi.* Et eum tu, qui de aula es, colis, non eum adores, *qui de cœlo descendit*, adest præsens, cum *Verbum Caro factum est*, pane transubstantiato?

3. *Quicunque*, 1. Corinth. 11. *Manducauerit & biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini*: At si merus foret panis, qui posset manducatio eius cum peccato aliud mortiferum inducere delictum? *Dices*: ideo, quia panis ille imago Dei est, ob quam peccatur. *At contra*: Et Agnus fuit repræsentatio Christi, neque tamen ob id edentes eum in statu peccati, peccabant amplius. *3. Indigne sumtus damnat: ergo non communis est.*

4. Hebr. 13. *Habemus Altare*, (continens pro contento:) *de quo edere non habent potestatem, qui Tabernaculo deseruiunt*, vt Iudæi: quibus data figura tantum: at nobis Veritas, & solis reseruata nobis. Nam olim, Leu. 16. & Hebr. 13. *quorum animalium infertur sanguis in Sancta pro populo per Pontificem*: *horum corpora cremantur extra castra*: Idque in signum *primo*, CHRISTVM extra vrbem passurum: & eius sanguine fideles sanctificandos. *Secundo*, Iudæis carnem eius dandam fore ad manducandum. Qua causa, vt ab esu Agni arcebantur serui: ita hodie ab Eucharistia Iudæi. Iam ni in suo altari Apostolus non maius quid nouisset, quam in altari Iudaico, qui tam se auda- *4. Iudæis figurata licent: hic eis non est licitus: ergo non est figuratus.*

audacter Iudaicis Sacerdotibus præpofuiſſet?

5. Qui mãducãt, hi ex Corpore Christi viuunt: ergo non eſt ſymbolum ſolũ.

5. Dominus aſtruens Sacramenti Veritatem, ſic ait, Ioann. 6. *Sicut miſit me Viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: &, qui manducat me, ipſe viuet propter me*, id eſt: Ego viuo ex Patre, & vos ex Corpore meo. Sed Chriſtus non viuit ob ſola ſymbola Patris, vel accidentia, ſed vera ſubſtantiæ eius participatione ab æterno. Quippe *Apud te eſt fons vitæ*. Ergo & manducans viuit perinde de vera Corporis Chriſti ſubſtantia, non de mera ſymbolica imaginatione.

6. Is cibus eſt Corpus traditum. ergo verũ.

6. Matth. 26. *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur*. Rurſus. *Qui pro vobis effundetur* Sanguis: Atqui verum Corpus fuit traditum, effuſuſque Sanguis, non figura. Ergo verum datur in Euchariſtia. Ite nunc Symboliſtæ, & fictum ſumite Chriſtum, qui factum abnegatis: & deimaginato vos paſcite, qui à tranſſubſtantiato abhorretis. Bene de vobis Apoſtolus: *Speciem pietatis habentes, ipſam autem Veritatem abnegantes*. At hic vos nec *ſpeciem* quidem realem, ſed mere imaginatam ex ſenſu veſtro, non Domini ſpiritu.

PARS VI.

Veritas docetur Figuris & rationibus.

1. Arbor vitæ realis

I. PAſchaſius Abbas *l. de Corp. & Sang. Domini, cap. ſecundo*, ait: quod permixtam allegoriam reddo ſtrictim; In paradiſi Eccleſiæ medio fuiſſe arborem vitæ, *Euchariſtiam*, inter arbores fructiferas *Sacramentorum* conſtitutam mediã: quæ ſola vim habebat *immortalitatem* cõferendi, at cæteris ſuam fuiſſe cuique particularem efficaciam. Hinc Dominus, Ioannis 6. *Qui manducat me, viuet propter me*. Et *Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum*. Quia *Apud te eſt fons vitæ*: Et *In Ipſo vita erat*. Ergo ſuccedens *fugauit Vmbram Veritas*.

2. Domus ſapientiæ.

2. Cypr. *Epiſt.* 3. Auguſt. 17. *Ciuit. c.* 30. aiunt. *Sapientia ædificauit ſibi domum*, Prou. 9. Eccleſiam è Iudæis, & Gentibus: *excidit columnas ſeptem*, Sacramentorum, aut ſeptem donorum Spiritus: *& propoſuit mẽſam*, Euchariſticam: De qua Pſ. 22. *Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos, qui tribulant me*. Atqui nec domus ea eſſe potuit inuiſibilis, nec menſa figurata: ergo & figurarunt rem viſibilem ac veram.

3. Agnus Paſchalis.

3. Agnus paſchalis figura extitit huius Sacramenti: Atqui ille & per familias comedebatur, & à Sacerdotibus immolabatur. Ita & Euchariſtia eſt Eſca populo; & Sacrificium Deo per Sacerdotes pro populo. Agni ſanguine aſperſi poſtes ab exterminatore ſeruabant. Sic Chriſti ſanguis animas ſeruat ab cacodæmone. Sane, poſt realia, realiora ſunt ſecuta.

4. Mãna.

4. Manna, Euchariſtiæ figura, cibus erat angelicus: omnem reddebat guſtum ad cuiuſque libitum: Viſumque, mox ſtuporem pariebat dicentibus: *Man hu!* Ita Euchariſtia cibus eſt etiam diuinus, omni plenus gratia, & ſtupendus. Ergo *fugat vmbram veritas.*

Ratio. 1. Quia figura forẽt nobiliores veritate.

II. Hiſce rationes ſubijcio. *Prima.* Ni ſit vera realitas; vmbræ fuerunt nobiliores Veritate. Quia meliùs ſignificabant Chriſti innocentiam, mortem, &c. Vt Agnus, &c. quam Panis & vinum. Atqui Dominus ab vmbris ad perfectiora progreſſus eſt, ergo ad realia. Nam hęc proxima ſunt abeunti ab vmbraticis. Ni malis dicere, Nouum Teſtam. eſſe Vetere imperfectius: Chriſtum Moſe inferiorem. Turcicum hoc, Iudaicum, Atheum.

2. Non eſſent adimpleta.

Secunda. Chriſtus Legem Moſaicam impleuit. *Non veni ſoluere Legem, ſed implere.* Et factum: Nam Ioann. 19, *Conſummatum eſt.* At ſi ab Sacramento hoc Veritas abeſſet, Chriſtus figuras nondum impleſſet. Quia Iudæorum adinſtar figuris paſce-

pasceremur ac symbolis. Id quod pertendunt Figuristæ, & Symbolistæ.

3. Fides nil addit rei creditæ. Ergo symbola Calu. sunt mere inania.

Tertia, Dicunt: Fide hic subsistit Christi Corpus. At fides non dat rei existentiam, sed existentem supponit, & credit. Vti fides nō facit, Dominum resurrexisse, sed credit factum. Quare inibi non potest fide apprehendi, vbi nec per se est, nec per fidem. Ergo falsa est fides eadem, quæ credit esse, quod non subsistit. Estque figmentum atheum, quod Deum negat adesse in Sacramento hoc.

4. Non fieret vnio nec Communio.

Quarta Ratio. In Synaxi fit hominis cū Deo vnio, vnde dicitur Communio. At si fide sola inibi apprehendi fingatur, nil fieret aliud, quam quod in baptismo, spiritalis coniunctio scilicet. Atqui coniunctio in carne fieri debet. Nam Eph. 5. *Erūt duo in carne vna: Ego autem dico in Christo, & Ecclesia.* Hæc vero nusquam in carne cum Iesu vnitur, nisi per Eucharistiam: Ergo in hac vera esse debet Caro IESV: non imago solum imaginata in *fide ficta*.

1. Ratio cedit: succedet oratio, postulans fidem.

III. Sed quid ratione pugnem longius? 1. Hic ratio succumbit, sensus non capit, oratio non exprimit. Quid ergo? *Sola fides sufficit. Hæc animosa capit.* At ora, Isa. 38. *Domine vim patior,* rationibus oppugnatus in re, quæ supra rationem, *responde pro me.* Nam natura fatiscit, nescit. *Tu adauge nobis fidem,* Sine hac, in re hac causa cadam necesse est. Sed *Fide stamus*, vt Christiani: Rationem non spernimus, vt homines. Væ, quos & fides deficit & ratio, in suo sensu abundantes?

2. Caueantur Syrenes hæreticæ.

2. Vlysses præter Syrenum scopulos nauigans, metuens illicia cantuum, mandat se malo alligari: neu pellectus se præcipitet, aut omissa gubernatione nauis feratur in rupes. Tu te orationis ac fidei malo adstringito, mundi mare nauigans, inter cantus hæreticos, neu fascinatus, naufragium facias integritatis in Fide.

3. Caue loqui silenda & credenda.

3. Imitare quoque Iob in arcana ascendentem animo, sed ita dicentem: ca. 39. *Manum posui super os meum*, ne quid extra rem loquerer.

Sile, Crede, Cole.

Vas carens operculo, immundum erat Deo. *Num.* 19. Sic os patulum ad eblateranda Diuina, quæ mens nec capit, nec sapit. 2. Os opprime, oculos aduerte: vt apud Isaiam, *cap.* 6. Seraphini ad Propitiatorium: Sed oculos fidei admoue.

Et manducabis digne.

Et sic Agni Paschalis, Exod. 12. *Caput cum pedibus vorabitis*, id est, Diuinitatem cum Humanitate Christi sumetis. *Caput enim Christi Deus.* 1. Cor. 11. Daniel. *cap.* 14. non curiose in cibos, ad lacum leonum allatos, inquisiuit, tamen vnde ferrentur, sciscitatus est. Ita tu, &c.

CONCIO TERTIA

De admirabili transsubstantiatione.

MIRABILE TERTIVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, &c.

Ps. 110.

MAgnum! *Exod.* 4. & 7. Virgam conuerti in serpentem, in sanguinem flumina, ad vnum barbarum seu mitigādum, seu perterrendum. At maius: ab orbis Assertore, vi propria Verbi, panem ac vinum conuerti in Corpus & Sanguinem Ipsius. *Quis credidit auditui nostro? Et est mirabile in oculis vestris*, quin & angelorum. Factum admirari licet, ac venerari: effari minime sine Numine.

Ergo cum Deo nos

I. *De Miranda Fide Eucharistica.*
II. *De peroso hæreticis vocabulo* Transsubstantiatio.
III. *Obiectiones hæreticorum contra idem.*
IV. *Credita docetur* Transsubstantiatio.
V. *Rationes pro eadem.*

PARS

PARS I.

De admiranda Fide Eucharistica.

I. HEb. 11. *Fides est sperandum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Indicat vox hic, ὑπόστασις fidem esse basim ac fundamentum. Quare, vt, *Iud.* 16. Samsone columnas atrij collidente subtractas, ruina domus & oppressio omnium est consecuta: ita & Ecclesia rueret, fide sublata per Satanam. Substat igitur Fides cunctis rebus spiritalibus ipsi vni superstructis, quas accepimus de Deo! Sacramenta, mysteria sunt, fidesque ô quantorum montium basis! 5. Qua quassa, quati & illos necesse sit. Namque potens est montes etiam transferre Satanas. Quin & abstulit iam Nouatoribus montes sacramentorum plerosque, basimque montium fidem euulsit. Infelices!

Fides est basis vna omnium spiritualium rerum.

Sole per Passionem obtenebrato, *Mat.* 27. tenebris squalebant omnia: indicio, Dei Filium occidisse. Fide animæ extincta; cælestium nil cernitur: cymmeriæ vndique tenebræ. Signum; pulsum abesse Deum, nec ibi viuere. Iam, Matth. 6. *Si Lumen, quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt* Tenebrionum?

Et caligāte caligāt & cætera.

Antiochus, 1. Mach. 1. *intrauit in Sanctificationem cum superbia, & accepit altare aureum, & candelabrum luminis.* Hæc est prima cura Satanæ, Deum ac fidem tollere animæ. Proinde, Psal. 142. *Collocauit me in obscuris, sicut mortuos*: dicere quilibet Nouator potest.

Quod studet Satan.

Legimus Apocal. 16. *Quartus Angelus effudit phialam suam,* (iræ diuinæ minister:) *in solem; & datum est illi æstu affligere homines, & igni: &c.* Ita Satan hoc studet: vt phialam hæresios in animæ fidem effundat, quo rabie exæstuent animi: blasphemi in Deum, ac Sacramenta.

Estque plaga maxima.

II. In primis in S. Eucharistiæ fidem. Quæ sol quidem in se clarissimus: at intellectui perobscurus. 1. Vt de ea dicas licet, Ps. 138. *Nox illuminatio mea est,* id est: Fides credita, non intellecta me docet. 2. Atque ita, Ps. 18. *Nox fidei nocti ignorantiæ indicat scientiam.*

Fides Eucharistica est clara, & obscura.

Fides est, vt Lia, *Genes.* 29. 1. lippa oculis intellectus, filia Labani *Dei.* 2. At fœcunda meritis operum. Nam *Fides sine operibus mortua est.* Iaco. 2. 3. Et eam natu maiorem par est enubere priorem: Tu dein formosa sequare Rachel *Visio diuina. Credo* & sic *in carne mea Videbo.* 4. Sed sterilis illa. Recte. Nec enim in visione beata tempus merendi est. 5. Ergo prius necesse illud, Ose. 2. *Sponsabo te mihi in fide*, id est, in Lia lippa fructuosa, deinde in Rachele gloriosa. Vtque Lia lippiat; certa tamen est, nec fructu fallit.

Vtq; Lia est & fructuosa.

Feramus igitur nostram, circa Eucharistiam, lippitudinem; cum infallibilem fide tenemus eiusdem certitudinem. *Et hæc* Fides *mea* requiescit in sinu meo.

Ac infallibilis.

III. Fidem sic veteres pinxerunt: Virgo visebatur, aurea vinctum catena Regem tenere, turbamque populorum subiectam pedibus: inaurem ore mordicus; calicemq; cum hostia manu ferre. Ita Virgo fides incorrupta, *captiuat intellectum in obsequium fidei*: sensus proculcat: reuelat aurem. *Fides enim ex auditu est.* Rom. 10. Circaque Eucharistiam exercita præcipue elucescit.

Est subiugatrix Rationis ac sensuum.

Hocque magis, quo scientiæ minus accedit. Nam ait Aristot. 2. *de anim. Omnis per sensum oritur scientia*: at in Eucharistia sensus accidentium aduersatur, ac negat foris, quod fides intus affirmat. Sic & debet abnegare suum scientiæ ministrum sensum, & cæca assentiri iubenti: *Crede. Et hoc age.* Neu dubita. *Fides* sum quæ iubeo.

Ac tanto mirabilior.

Fide age: & Abrahæ certato: Rom. 4.

A pari aut Minori.

Qui contra spem in spem credidit, vt fieret pater multarum gentium. Videbat sterilitatē, & credebat fœcunditatem. Nullam susceperat prolem, & credebat innumeras ex se gentes orituras. Talis Sara est Eucharistia: Tu Abraham esto; Cætera mitte Deo. Crede.

Mira miforum. Credis in ea, quod audis de ea: *Hoc est Corpus meum*: non quod cernis in ea. Cernis accidentia panis, ac credis substantiam abesse panis, adesse Dei & hominis: ac illius in huius substantiam transisse: Idque Verbo, sed omnipotentiæ: proferente Ministro, sed transsubstantiante Deo.

Deus *dixit*, *& facta sunt*: Sacerdos hic Dicit, & Facit. Quia *Ego dixi Dij estis*: nempe per Deum dicentes consecrando, & facientes transsubstantiando. Atque horum *Memoriam fecit Mirabilium suorum Misericors, &c.*

PARS II.

De vocabulo: Transsubstantiatio: *hæreticis exoso.*

Hæreticis est 1. Exosa. I. VTinam vox *Transsubstantiatio* & Res Catholicis esset in honore pari: quo in odio est hæreticis! Hi, vt ad Nomen Iesu dæmones, sic ad id auditum percelluntur & efferascunt. 2. Tigris, animalium ferocissimum, & velocissimum, rubeo colore viso rabit: Elephas sanguine conspecto ferocit, inque prælia ardet. 1. *Mach.* 6. Sic Nouatores ad vocem Sanguine rubentem, *Transsubstantiationis*, ringuntur, & excandescunt.

2. Execrabilis. Hebræi, male sibi conscij, & obmurmurationibus insueti, Exod. 20. *Non loquatur*, aiunt, *nobis Dominus: ne forte moriamur.* Tales hæretici murmuratores eam fugiunt diuinam vocem: vt ipsam mortem: mortalium miserrimi.

3. Irrisui. Tametsi alij, ceu Athenienses, Act. 17. *cum audissent resurrectionem mortuorum, quidam irridebant*: Ita isti audita *Transsubstantiatione*, Nouam esse vociferantur, priscis inauditam, ignoratam Scripturis, barbaram latinis, pijs auribus inimicam. An, quia vox ea sectæ ipsorum fulmen est, ac ruina? At quid secta porro?

Eam exterminatā volunt. II. Hinc scilicet hæresis, vt Antiochus, 1. Mach. 1. *accepit*; id est, sustulit; *altare aureum*, Missæ Sacrificium, *& candelabrum eius*, Fidem, *& vniuersa eius*, vna cum voce hac Transubstantiationis: *& mensam propositionis* diuinæ, supposita sua abominationis Satanicæ: omnia, inquam illa abstulit hæresis V. Sacramento.

Blasphemant. 1. Vt fascinationem. Nam 1. Caluinus *lib.* 4. *Instit.* passim eam appellat incantationem, diabolicam illusionem: Quod actionem eam nec sensus, nec ratio capiat. Itane vero? At nec factam in baptismo animæ mutationem capit. Imo nec cibi in stomacho conuersionem sentit. Ergo non fit? Ergo fascinatio fuerit? Quis sensus caput oui conuersionem in auem, sub putamine factam? Et tamen fit.

2. Vt Deū malignū. 2. VViclef alio vsus telo, apud *Thom. VValdensem tom.* 2. *ca.* 68. & isto. Si vera fiat Transsubstantiatio, ergo Christus foret Deus ille malignus, quem Manichæi finxerunt, Bona creata annihilantem.

Refelluntur. III. At draco es VViclef, *Apoc.* 12. nequicquam annitēs stellam hanc è firmamento Ecclesiæ diripere. 2. Blasphemus es Rapsaces. 4. *Re.* 18. Transsubstantiationem appellans monstrum, magiam, chimeram. 3. Noctua es: nictas ad lucem hanc, & cæcutis Elymas vel patentibus oculis. Nempe Ioann. 1. *Lux* Eucharistica *in tenebris lucet*: ceu humanæ ignorantiæ, seu hæreticæ obstinaciæ: *& tenebræ eam non comprehenderunt* intellectu suo hæretico. *Causa odij.*

Vis vocabuli est. Et Lux ea vocis huiusce *Transsubstantiatio*, vno flatu omnes hæreticorum nebulas obiectas difflat. Hinc odium. Audio

dio *Transsubstantiationem*, cõtinuo statuo: ergo non est hic, quod fuit: estq; virtute non naturali, sed diuina: Et nil amplius naturale; sed mere diuinum: adeoq; adorandum. Hæc, similiaque vna in voce hac. Et ista hæreticis infesta omnia. 1. Sic Arianis olim vox ὁμοούσιος *Consubstantialis* odium erat ac mucro: Eaque in Nic. Conc. recens seu nata, seu publicata. 2. Ita Nestorio vox θεοτόκος, *Deipara*, intolerabilis videbatur; quia hæresi ipsius exitialis. Et ipsa id temporis noua erat: Neutraque in Scripturis: vti neque hæc: *Trinitas*. Num idcirco eliminanda? Absit.

Est tessera fidelium. IV. Quin tessera esto Fidelium vox illa: qualis vox, *Schiboleth* fuerat Iephteanis, *Iud.* 12. ad fusos fugatosq; prælio Ephrateos; Iordanem transmittere cupientes, dignoscendos ab Iudæis. E quibus qui respondebat *Sibboleth*; *statim iugulabatur in ipso Iordanis transitu.*

Est vox electorum. Isaac, *Gen.* 27. è voce agnoscebat Iacobũ, etsi habitu ementitum. *Vox quidem Iacob: manus autem Esau.* Ita Ecclesiæ Patriarcha Papa Romanus, Senex sexcentarius supra millenarium, per vocem istam discernit fideles inter & infideles: quam ideo *gens praua & adultera* refugit, & auersatur.

Est signũ salutis. In Ægypto, Exterminator primogenitorum diaboli, Israelitas ab Sanguine in superliminaribus internoscebat: *Et pertransibat.* Sic fideles ex hoc vocis signo rubeo Satan agnoscit credentes in idem: *& fugit ab eis.*

PARS III.

Obiectiones hæreticorum.

De eius antiquitate quid hæretici. I. DE eius antiquitate 1. Lutherus *li. de Cap. Bab. ca.* 1. fingit eam sub annũ 1224. ab Innocentio III. ac D. Thoma confictam fuisse. 2. Caluinus *instit. li.* 4. *cap.* 16. §. 15. tempore ait S. Bernardi fuisse ignoratam. 3. Kemnitius, tempore Petri Lombardi de *Transsubstantiatione* nil adhuc certi constitisse decretum.

Sed quid interest; vetus sit, an vox noua? Cum *Res* sit peruetus ipsa. 1. Dixerit quis, India occidentalis annis abhinc cẽtum inuenta est, dictaque America; ergo ante non fuit; ergo nomen est execrandum: Iure is exibilabitur. 2. Dixerit: vox ὁμοούσιος sub annum à Christo nato trecentesimum noua fuit: ergo & Res? Occlamabitur: Blasphemia hæc est.

Sed duos hic obijciunt Achilles: At ficulneos ego ostendam.

Primus. Panis esse non desinit: quin annihiletur: sed annihilatum, non fit transsubstantiatum: ergo panis non fit transsubstantiatus, ac proinde transsubstantiatio nulla est. *Respondeo*: Negando maiorem. Nam panis Esse dum desinis, hoc ipso incipit Esse Sacramenti; fitque non annihilatio: sed transsubstantiatio: id est: Panis non fit *Nihil*; sed *Aliud*. Nam panis dum suum esse amittit; aliud accipit. Sic aqua vinum facta transmutata fuit; non annihilata; licet *esse* aquæ desierit. Nam non desiit in nihil; Sed in aliud.

Secundus Achilles; scilicet. Sensus circa propria obiecta falli non queunt: at in Eucharistia fallerentur posita transsubstantiatione. Quare sicut SS. Patres docebant contra Manichæos; Christum verum esse hominem; quod comederet, dormiret; &c. Ita dicendum, in Eucharistia verum esse panem; quod sit albus, sapidus, &c. Isto se iactat Wiclef, vt insuperabili vallo: Apud Thom. Wald. to. 2. cap. 45. *Respondeo*. 1. Sensus non falluntur circa obiecta per se; vt sunt accidentia. At circa obiecta per accidens falluntur. Sicut substantia videtur per accidens. 2. Deinde: Non falluntur in obiecto proprio: at in contrario, vel alieno. Vt in stellarum magnitudine: in baculo aquis semimerso: in arboribus visis moue-

moueri dum nauigatur. 3. Non falluntur, cum medium; & organum bene disposita sunt. Alioquin trans medium viride alba videntur viridia. Quare in Sacramento sensus falluntur in obiecto accidentario, quod est substantia; non in proprio, quod sunt accidentia.

PARS IV.

Credita docetur Transsubstantiatio.

Fidei dicenti, fieri transsubstantiationem, credendũ est.

I. CRedit; docetque Ecclesia, fieri in Eucharistia conuersionem totius substantiæ in totam; sine annihilatione, corruptione, vnione Christi ad panem, &c. Sic Fides docet. Sicut viso manna populus attonitus ait, *Man hu?* Interueniensque Moses docebat ipsum; Exod. 16. & Num. 11. *Hic est panis, quem dedit nobis Dominus ad vescendum.* Videbant, tangebant, gustabant: nec tamen, quid esset agnoscere poterant, sine docente. Ita sensus, ad Sacram Hostiam hæsitantes, informat Ecclesia. Cuius Fidei acquiescendum fidelibus: Sicut Mosi populus credebat.

Requisita quatuor, ad transsubstantiationẽ.

Sed nota: Ad veram conuersionem quatuor esse necessaria. 1. Vt aliquid desinat esse. 2. Vt incipiat aliud. 3. Vt inter esse desinentis vltimum, & primum incipientis esse; sit connexio sic, vt desitionis virtute fiat successio. 4. Vt ambo termini *à quo*, & *in quem* sint positiui. Atqui hæc quatuor in hac Sacramentali Conuersione conueniunt. Ergo est vera conuersio; & quidem substantiæ in substantiam. *Ob primum* non est delusio: Vt virgæ Magorum in serpentes putatitios vertebantur, eratq; falsa Conuersio, ceu ait: *August.* 18. *Ciuit. cap.* 18. Per *secundum*, non est corruptio, nec annihilatio. *Ob tertium*, non sunt duæ actiones; sed vna. *Ob quartum*, non est corruptio vnius, generatio alterius: vt in naturalibus conuersionibus accidit.

Græcorum vocabula rei eiusdẽ.

Atqui istam Transsubstantiationem prisci *Patres Græci* variis, efficacibusque verbis signanter expresserunt. Orig. libr. 8. cont. Celsum. ἐσθίομεν ἄρτους σῶμα γινομένους. id est, *comedimus panes Corpus factos.* Gregorij Nyss. vox est, μεταποιεῖσθαι, id est, *transformari.* Theophylacti est vox, μεταστοιχειοῦσθαι. id est, *transelementari, &c.* SS. Patres *Latini* iisdem verbis inhæserunt; quæ idem sunt, quod *transsubstantiari.* Et hoc sex Concilia vniuersalia confirmarunt, Vercellense, Turon. Lateran. Romanum, Basile, Tridentinum.

Quare, rumpantur vt ilia Codro hæretico; negent Transsubstantiationem: quod impossibilem esse credant: At nos cum S. Gregorio credimus, *esse factu possibile Deo; quod intellectu impossibile nobis; sed creditu facile.* Neque tamen eiusdem desunt rationes.

PARS V.

Rationes pro eadem.

1. Vt caueatur artolatria.

I. RAtio prima. Ni vera fieret transsubstantiatio, sed Christi in panem insinuatio: periculum esset ab artololatria simplicibus, qui parum distinguunt: foretque eius gratia dicendum, *Sub hoc est Corpus meum.*

2. Ne inieiune communicetur.

Secunda. Augustinus *Epist.* 117. *cap.* 6. ait Apostolicas Constitutiones vetare, ne ab inieiunis communicetur. At si Corpus Domini esset sub pane manente: non posset ieiune sumi. Neque ter ieiune sacrificaretur in nocte Natalis Domini. Qui tamen mos durat inde ab annis plus mille, teste *Greg. hom.* 8. *In Euangelia.*

3. Quia possibilis Deo est.

Tertia. Difficilius est ex nihilo creare, quam ex vno aliud facere: sed illud Deo fuit possibile verbo: ergo & hoc. Sic *Hieron. tom.* 2. *Serm.* de Eucharistia, *Chrysostomus* in 26. Matth. *Ambrosius* libr. 4. de Sacramentis. *Damascen.* libr. 4. idem sic confirmat: *Si tantum valuit sermo Eliæ, vt*

ignem

ignem de cœlo deponeret : non valebit Christi sermo, vt species mutet elementorum.

4. *Omnipotentiam Christi testatur.*

Quarta. Deus hoc *Mirabile* persuasurus hominibus, non solum in V. T. miracula præmisit; vt conuersionem virgæ in serpentem; solis stationem fixam in cœlo ad iussum Iosuæ: sed & in Nouo iam mira patrarat: Vt suscitationem Lazari: saturationem quinque millium panibus quinis. Et Institutioni Eucharistiæ sic præfatus est S. Spiritus de eo: Ioan. 13. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manu.* Et ipse fidei de sese professionem à Petro omnium nomine repetijt: Nimirum ne tantæ rei institutio possit vlli patere diffidentiæ.

5. *Hæretici sunt deteriores tentatore Satana.*

Quinta. Satan, *Matth* 4. incertus Diuinitatis Iesu, ex isto periculum de eo facit: *Dic, vt lapides isti panes fiant.* Id quod sine transsubstantiatione fieri nequibat. Dubitabat Satan: at hæretici pernegant: Hocq; Satana deteriores sunt. Ideo Dominus de Iuda, cum Capharnaitis non credente realem præsentiam, ait: Ioan. 6. *Nunquid ex vobis vnus diabolus est?* Pares in hoc Iudæ Martinistæ sunt & Caluinistæ. *Vos* ex patre diabolo estis, qui cum Iuda & Capharnaitis Realem Christi præsentiam in Eucharistia abnegatis, non creditis, blasphematis.

6. *Argentinenses reprobati à Patriarcha.*

Sexta. Argentinenses Lutherani ortæ nos inter & ipsos de *Transsubstantiatione* controuersiæ diremptores Græcos delegerunt. Simul ablegarunt ad Constantinopolitanum Patriarcham, spe, fore eum secundum ipsos pronunciaturum. At is reprobauit eosdem; tanto ferocius infremiscentes. Vah pudor, & furor.

PERORATIO.

VErum, vt Ierichuntini obsessi dedere se obstinate non statuebant: (Arcam interea Israelitis festa cum pompa circumferentibus) demum tamen Illius reuerentiæ vel ipsi muri cessere collapsi, aditumq; dedere: Ita quem obstinati cultum Eucharistiæ negant hæretici; eum nos Illi tanto magnificentius deferimus; vt ipsi quoque vici campique applaudere videantur. Quo illi impotentius aduersus Eam insaniunt gygantomachiam molientes. Sed in capita sua.

At vero tu Isaia, quid iussum tibi? ca. 8. *Sume tibi librum grandem: & scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe: cito prædare.* Grandis liber Sacramentum est: in quo *folia* tria: Corporis, Animæ, Dei: *inuolucrum* sunt Species: *stylus* scripturæ est Præsentia hominis Christi Dei. *Scriptura* ipsa est; *velociter* post consecrationem *detrahe* substantiam panis & vini: *cito deprædare* quantitatem extensione, &c.

Et tu, ô homo, iam demum ad Cibum hunc acquiesce: *Nunquid,* ait Iob, 6. *rugiet onager, cum habuerit herbam: aut mugiet bos, cum ante præsepe steterit?* Nec Angelis ea obtigit: quæ hominibus, cibi felicitas.

Quo minus vel Deo, vel proximo obmurmuremus, ad instar psychicorum Hebræorum: quorum vox ista, Num. 11. *Anima nostra arida est: quis dabit nobis ad vescendum carnes?*

Quin potius læti inuicem, grati Deo concinamus: Ps. 103. *Quam magnificata sunt opera tua Domine? Omnia à te expectant, vt des illis escam in tempore. Quis similis tui Magnificus in sanctitate?* Nullus: Nam *imples omne animal benedictione* Eucharistica.

CONCIO QVARTA.

De admirabili epulo, quod in Eucharistia apparatur.

MIRABILE QVARTVM.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos. Luc. 14.

MIrabile, *Ioan.* 9. IESVM, in monte Hermon hominum quinq; millia

panibus

panibus quinis hordeaceis exatiasse sic, vt XII. cophini fragmentorum supererant. At mirabilius, quod ex vno Pane *sumit vnus, sumunt mille, tantum iste, quantum ille, nec sumptus consumitur:* semperque tantum superat, quantum ante erat.

Quo super nos

I. *Quod summa Dei liberalitas: & in hac Cœna præcipue.*
II. *Quis quos vocet ad Cœnam: & cur sic dictam.*
III. *Cœna cur Magna dicatur?*
IV. *De inuitatis generatim.*
V. *De negligentibus Cœnam, cumq; Mundo prandentibus.*
VI. *De vecordia negligentium Cœnam hanc.*

PARS I.

Quod summa Dei sit Liberalitas: & in hac Cœna præcipue.

Dei Virtutes in excessu sunt. I. Virtus in *mediocritate consistit*: ait Arist. Id verum in hominibus: at in Deo virtutes sunt in excessu. Ideo dicitur, Ps. 23. *Dominus Virtutum, ipse est Rex gloriæ.* Et in Thabor cum eo Elias ac Moyses de stupendis eius Virtutibus agentes, *de excessu loquebantur.* Luc. 9.

Vbi liberalitas eius. Istarum vna ipsius liberalitas est, quæ medium nescit, sed omne extremum transgreditur. Hinc Eccl. 43. *Admirabilis magnificentia eius.* 2. Ps. 67. *Magnificẽtia eius, & virtus in nubib.* 3. Nimirum quod in plebeis prodigalitas; id in magnatibus Liberalitas est: In Deo maxime. 4. Vnde tanta eius in creatis rebus ac beneficijs profusio, & Magnificentia prædicatur, Ps. 8. *Domine Dominus noster, quam admirabile est Nomen tuum in vniuersa terra? Quoniam eleuata est Magnificẽtia tua super cœlos.*

Ea præcipue, qua hominẽ enutrit corporaliter. Ea vel in solius hominis conseruatione sat elucescit. 1. Quam hominem iam à quinq; millibus annorum enutriuit magnifice? Horrea, pennaria eius, &c. redundant: Aer auibus, aqua piscibus, terra brutis, & frugibus. De his viuit omnibus vnus homo. O mensam! 2. Stupori est Salomonis expensa quotidiana, 3. Reg. 4. *Erat autem cibus eius per dies singulos XXX. cori similæ, LX. farinæ, X. boues pingues, & XX. boues pascuales, & C. arietes excepta venatione ceruorum, caprarum, & bubalorum, & omnium altilium.* Et Oeconomi hæc *necessaria mensæ Regis præbebant tempore suo.* At mirabilior in Domo Dei est œconomia vinearum, agrorum, syluarum, &c. quæ omnia dant fructum *in tempore suo.*

II. In signum gratitudinis pro dispensatione tali; iussit in Tabernaculo mensam statui XII. panum propositionis, qui omni Sabbato recentibus mutarentur. *Leui.* 24. 1. *Reg.* 21. Id quod etiam figura est Eucharistiæ. *Maxime vero quæ spiritaliter.*

De cuius mensa iustius dixerit Ecclesia; quam de hortis suis Sponsa: Cant. 7. *In portis nostris omnia poma noua, & vetera, Dilecte mi seruaui tibi:* Nam Ecclesia tam Figurarum Testamentum Vetus conseruat, quam Nouum veritatis.

Vidit Ioannes, Apocal. 22. *In medio plateæ eius, & vtraque parte fluminis, Lignum vitæ, afferens fructus XII. per menses singulos reddens fructum suum:* & folia salubritatem ægris afferebant. Ista tametsi alij de Christo, Apostolis, & doctrina eorum interpretentur: quin tamen & de magnificentia Dei, hominem enutrientis, accipiantur, nil obstat. Dei enim pro homine cura cum orbe condito cœpit, & perseuerat. *Climax, seu gradatio liberalitatis diuinæ ascendentis vsque ad Eucharisticam summam.*

1. Gen. 1. *Dixitq; Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terrã: & vniuersa ligna terræ, quæ habent in semetipsis sementẽ generis sui, vt sint vobis in escã.* 2. Neque dum satis. Si ab frugibus forte nauseaturus foret; adiecit, Gen. 1. & 9. c. *Omne, quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum.* 3.

Neque

Neq; hic ſtetit liberalitas eius. Etiam *Panem Angelorum manducauit homo* Manna. 4. Parum adhuc. Addit maximum: Seipſum dat in cibum. Ecce *Hoc eſt Corpus meum.* Atq; ideo *Memoriam fecit Mirabiliũ ſuorum.* Id quod iſta docet parabola ipſe, *Homo quidam fecit Cœnam magnam.*

PARS II.

Quis quos vocet ad Cœnam: & cur ſic dictam.

Ad Cœnam vocat Ieſus ſolus.

I. OMnino ter Maximum eſt epulũ, Euchariſtiæ Sacramentum. Ad quod Ipſe vocat, Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & Ego reficiam vos,* quaſi dicat: Solus ſum, qui animas paſcere queam. Nam mundus reddit eſurientiores. Teſtis Pſ. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria,* q. d. eſuriens ex mundi ſurgo menſa: ad aliam adſpiro. 2. Vocantur non otioſi; ſed laborioſi, & patientes. Nam multi in mundo laborant: ſed Chriſti Cruce onerati non ſunt. 1. Quo item inuitat Dominus, Matth. 11. *Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue.* 2. Neque hoc ſolum. Adde & iſtud à proximo. Gal. 6. *Alter alterius onera portate: & ſic adimplebitis Legem Chriſti.* 3. Quid Eccleſia? *O Sacrum Conuiuium: in quo Chriſtus ſumitur: & recolitur memoria Paſsionis eius.* Sacrum eſt, & magnum 1. ob cibum Chriſtum: 2. ob Paſſionem, cuius pretium infinitum eſt

1. Et ſolos cum ipſo patiẽtes.
2. Et proximo cõpatientes
3. Et Paſſionis ſuæ memores.

1. Sicut Ægyptij, teſte *Herodoto l. 6. & Plut. in conui. ſap.* cranium mortui menſis ſuis inſerebant; vt mortis, ac temperãtiæ meminiſſent, qui cibum vitæ tolerandæ ſumerent. Simile hic Chriſtus inſtituit. 2. Huc iuſſit, *Exo.* 12. ſuperliminaria ſanguine Agni conſpergi, in quibus is domibus comedebatur: vt remaneret mnymoſinon mortis. & occiſi. Ita Dominus voluit animas noſtras tingi memoria Paſſionis in Synaxibus.

Euchariſtia cur Cœna dicatur.

II. Cœna autem dicitur Sacramentum hoc: quia ſic & Paulus 1. Corinth. 11. *Iam non eſt Dominicam Cœnam manducare.* Cauſa 1. Quod id Dominus pridie Paſſionis poſt cœnam inſtituit, ſero veſpero. 2. Quod magna conuiuia ad veſperum inſtituta prodantur. Vt 3. Eſdr. 3. *Rex Darius fecit cœnam magnam.* Iud. 6. *Tunc Ozias* Pontifex *ſuſcepit eum.* Achiorem, *in domũ ſuam, & fecit ei cœnam magnam.* 3. Quod, vt cœna eſt vltima diei refectio: ita Euchariſtia in fine ſæculorum eſt data. 1. Trina per diem refecto fit. Ientaculum mane dedit Deus tempore Naturæ, in pane Melchiſedech, & ſacrificio Abelis, & Abrahæ. Prandium in Lege, lautioribus miſſibus, ſed Figurarum, apparatum. Cœnam in Euangelio gratiæ: quæ vltima, & optima refectio eſt. 2. In nuptijs Canæ, *Ioann.* 2. laudem commeruit Architriclinus, quod *ſeruarit bonum vinum vſq; ad hoc,* & ad vltimum. Ita Dominus fecit.

PARS III.

Cœna cur magna dicatur.

Cur Magna? Ob Cibũ. 1. Vnicũ in orbe.

FEcit *Cœnam Magnam.* 1. Quia Pſ. 144. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis.* 2. Quia numerus inuitatorum eſt magnus. *Venite ad me omnes, qui &c.* 3. Quia fercula ſunt magna: Vt Chriſti Diuinitas, Corpus, Anima, merita, gloria. 1. Magna foret cœna, in qua vnica orbis Phœnix, Arabica auis, inferretur: At cœlica Phœnix eſt Dominus. 2. Finge, cibum eſſe ſaporum omniũ, deliciarumq; & hunc cœnæ miſſum fore: quid ea præ cœna foret laude, pretio, honore? Hinc de manna quæ par laus? Pſ. 77. *Pluit illis manna ad manducandum: panem*

2. Saporumq; omnium.

nem cœli dedit eis, cibaria misit eis in abundantia, Cibaria. Vnicum manna erat. At in vno omnia. Recte igitur attoniti *Man hu?* Et Sap.16. *Panem de cœlo præstitisti eis, omne delectamentum in se habentem, & omnem saporem suauitatis.* 3. Iam præ hoc vilis est cœna Cleopatræ, quæ Antonio suo quos apposuit vniones, qui singuli plusquam centum millibus coronatorum æstimabantur. Nam Diuinitas Christi, & Humanitas Vniones quanti sunt? Atqui eas vt emas, sua det idem omnia diuedas, *Matt.* 13. 4. Missus fuit priscis Porcus Troianus dictus: Suffarciebatur is porcus omni genere auium, animalculorum, & eduliorum. Ex quo in mensam illato, ea prodibant, velut milites ex equo Troiano: Cuius in memoriam is luxus cœperat. Teste *Athenæo.l.*1. *& Macrob. Saturn.l.*3. c.12. Refert Chiliastes in Adagijs, priscos etiam in Principum epulis bouem, aut camelum similiter suffartum inferre cōsueuisse. Sed insaniæ istæ. At salus ipsa Cœna nostra est. In hac Christi Corpus quantis plenum gratijs est? Ex eo prodeunt robora Martyrum, sapientię Confessorum, &c. Deniq; quid non! O magnam cœnam! Ei quæ par? 5. C. Caligula Imp. epulum instituit, æstimatum 300000. coronatorum: *quique etiam ex auro panes, & obsonia apposuit*, ait Agellius. Quid istud vel ad pretium Christi, vel ad aurum Charitatis Eucharisticæ? Nugæ? 6. Deus, *Gen.*9. Quale dedit epulum? *Omne quod mouetur, & viuit, erit vobis in escam.* Nil tamen & hoc ad Christi escam. 7. Regina Saba cibos, mensam, ministrosque Salomonis intuita, *non habebat vltra spiritum*, 3. Reg.10. & 2. Par.9. Exclamat: *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam?*

Sed ecce *plusquam Salomon hic.*

3. In quo Deus & Homo inest.

4. Omnesque gratia.

5. Et omne pretiū.

6. Quin & omne viuens.

7. Item ordinata, omnia diuinitus.

PARS IV.

De inuitatis generatim.

I. ASsuerus, 127. prouinciarum Rex, *Esth.*1. Principibus suis epulum dedit, continuis 180. diebus anno regni sui tertio. *Cumq; implerentur dies conuiuij inuitauitq; omnem populum, qui inuētus est in Susan, à maximo, vsque ad minimum.* Atqui ea duntaxat figura fuit Eucharistiæ: quam tertio prædicationis suæ anno instituit Iesus. Vbi primum *belli triumphatores Duces* tractauit; dein orbem inuitauit. De eo, Isai. 25. *Faciet Dominus exercituum omnib. populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium Vindemiæ, pinguium medullatorum vindemiæ defæcatæ.* Idque sub vltimum vitæ Actum. Sicut Dauid, morti proximus, successori filio de *filijs Berzellai Galaaditis* ita mandat: 3. Reg.2. *Reddes illis gratiam; eruntq; comedentes in mensa tua.* Ita Iesus constituto suo Vicerege Petro, & cæteris *Principibus super omnem terram*, quo *memores essent Nominis sui*, dicit: *Hoc facite in mei memoriam* omnibus credituris in me. Beata nostri commendatio?

Inuitati omnes accumbunt excluso nemine.

Idq; Iure Testamenti.

II. Sed agitur nobiscum, vt Abraham cum filio agebat. Nascebatur is; lactabatur: demum ablactatur, Gen.21. *Fecitque Abraham grande conuiuium in die ablactationis.* Ita in Baptismo renascimur: ab Ecclesia informamur: demum sub annos discretionis Pane cœli pascimur, simul Dei Magnificentiam memoramus.

Sed circa annos discretionis.

In nuptijs Cananæensibus, facto ex aqua vino, Ioann. 2. *Fecit hoc initium signorum Iesus; & manifestauit gloriam suam.* Et vero multo maximam tum, cum aquam figurarum vertit in vinum Veritatis: imo panem & vinum in Corpus verum & Sanguinem. Quare & maximum illud miraculorum est.

Vere nuptiales.

III. Daniel 5. *Balthasar Rex fecit grande conuiuium Optimatibus suis mille: & vnusquisque*

quisque secundum suam bibebat ætatem, ac merita. Maius, planeque diuinum Dominus suis, ac nobis: Ergo *Bibite amici, & inebriamini charissimi* omnes, excluso nemine; nisi qui sese excluserit ipse.

Percipitque gratiã quisq, pro merito. Apud Athenienses, prodit A. Gellius, l.5. Genial. dier. c.21. *in celebri epulo, quod Sysitiam vocant, tenuiores cum ditioribus vna conueniunt; & æqualem obsoniorum partem ferunt.* Idem Ibidem ait. *Spartanis communia erant conuiuia, pauperes cum ditioribus eodem vescuntur obsonio.* Ita vt in hymno Sanct. Thomas. *O res mirabilis? Manducat Dominum seruus, pauper, & humilis.*

PARS V.

De negligentibus Cœnam, cumq, Mundo prandentibus.

Cœnam posthabentes 1. repudiantur ã Deo. I. Villam emi, Ambitiosus. *Iuga boum emi,* Auarus. *Vxorem duxi,* Luxuriosus. Tria sunt omnia: Et ista genus omne peccantium significant, qui cœnam respuunt: sed suo malo. 1. Ita Assueri Regina Vasthi, Esth. 1. *renuit, & ad Regis imperium, quod per Eunuchos mandauerat venire contempsit. Vnde iratus Rex, & nimio furore succensus,* &c. eam repudiauit. Væ, renuentibus digne comparere.

2. Ad vltima redigũtur. 2. Talis prodigus, *Luc.* 15. spretis paternæ mensæ cupedijs, in sterilem procul regionem abscessit; adque incitas redactus, porco sutulentior, sero demum ad patris domum suspirauit, & vel porcis ipsius compasci optauit. Quanta hæc mutatio? At ex suapte culpa. Infeliciora istis euenient causatoribus, ni resipiscant.

3. Infamia perpete notantur. Sin': *Famem patientur, vt canes,* Ps. 58. Infames ab hoc Israelitæ sunt: Numerorum 11. *Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres; porrique, & cœpæ, & allia. Anima nostra arida est: nil aliud respiciunt oculi nostri, nisi Man.* Infœlices etiam erunt, quicunque Panem vitæ aspernabuntur: prę opibus, honoribus, voluptatibus: præque mundi prandijs: Et his tam noxijs, funestis, feralibus.

Prandet breue mundus. II. Prandia mundus habet; non cœnas: Quia illa raptim breuia sunt. Iob. 21. *Ducunt in bonis dies suos; & in puncto ad inferna descendunt.* Hem! Sic mundus prandet; vt eodem puncto apud inferos cœnet. Testis Epulo; Luc. 16. *Et sepultus est in inferno.*

Sed cœnat in orco, præcipitatus. Leonides Dux Spartanorum, prælium periculumque adituros milites hortatus militari ioco, ait: *Forti animo prandete viri; quasi apud inferos cœnaturi.* Idem suis mundus occinit, heu in quanta irruentibus vltro pericula? At è diuerso: Ioann. 6. *Qui manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.*

Aut aliã in crucẽ actus. Aman mirifice placebat sibi, quod ab Rege, Reginaque solus ad prandium fuisset adhibitus. *Esth.* 5. At nescijt infœlix, quid exitij serus illi vesper veheret. Adeo recta ex triclinio abijt in malam crucem, littera longa factus suspendiarius. Agite cosmophili, genialiter viuite deliciati cum regina vestra Carne, Mundoque rege: certa vos pœna, nec sera, manet.

Schema, & Scen mundi. III. Hanc discite in exemplo Adonibezech tyranni: Iudicum 1. *Septuaginta Reges, amputatis manuum, ac pedum summitatibus colligebant sub mensa illius ciborum reliquias.* Is Mundus est: Hi, vos esse contenditis: Et vere nati, renatique Reges veri estis: at quis vos manusque, pedesque truncat? Cur? Ob micilegium; idque sub mensa. Cum regifice, ac diuine ad Christi aram tractari possetis. *Quis furor ô ciues: quæ vos dementia vertit* ab Ara ad haram? Cogitate, qualia in Ara? Cant. 5. *Comedi fauũ cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo:* LXX. vertunt: *Comedi panem.* Qui- *Contra: Cœna beata Ara.*

bus quid dulcius?Pſ.30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine; quam abſcondiſti*,in Euchariſtia,*timentibus te!*

PARS VI.

De Veſania negligentium Cœnam.

1. Agaſones ſunt tales. I. ET præ hac Ara quiſquam ſectabitur haras?Quam brutus Saul erat, 1.*Reg.* 19.quod aſinas patris quæritaret, curſitando per montes,ac ſaltus tum, cum ab Samuele in Regem vngendus quæreretur?At brutiſſimus fuiſſet,ſi vngenti eum Samueli ſeſe præbere detrectaſſet.Et vos, *filij hominũ vſquequo graui corde?Vt quid diligitis vanitatem,& quæritis mendacium?*Pſ.4.

2. Sunt Cynomolgi. Cæſar,ait,*Plut.in vita Periclis*, viſis Romæ exterarum gentium obambulare Legatis,ac melitæos geſtare, & demulcere; quærebat: *Pariunt ne apud vos mulieres etiã liberos?* Sugillabat ineptiam: quod debitum liberis amorem canibus præſtarent. Peruerſius eſt,debita Deo præſtare mundo:ob lutulentam villam perdere auream Ieruſalem:ob lenticulam diuendere primogenituram.Vah Eſauitas!

3. Sunt terræ filij lutulenti. II. Quæ vero dementia, villam emere mundi nec viſam prius?Quaſi tantæ is ſit fidei: extraq; omnem ſuſpicionem. Formoſa,& famoſa Lais,vile ſcortum ex forma,& corpore queſtum faciebat. Cum ab Demoſthene, pro corporis vſu mille drachmas Atticas poſtulaſſet;is ait:*Tanti pœnitere non emam.*A Gell.l.1. cap.8. Maioris ſtat vſus mundi, eiuſque pœnitere, imo æternum cruciari. Adhæc, *quinque iuga boum emi*: Miſera mancipia! Vnum eſt iugum Chriſti:quinq; mundi. Et hæc intolerabilia ſubeuntur:ſuaue illud excutitur. Digni brutorum iuga ſubeuntes, quibus,quod Nabuchodonoſori, eueniat: Dan. 4. *Eijcient te ab hominibus,& cum*

4. Sunt bruta ſubiugata mũdo.

beſtijs,feriſque erit habitatio tua, & fœnum vt bos comedes. Iuſte, Quia,Pſ.48. *Homo, cum in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Qui noluit honorem diuinæ menſæ, meretur horrorem gehennæ.

III.Deniq; ſunt, quos caro putida abſtinet ab hac Cœna.Quo quid fœdius? 1. Fieri autem, Abimelech docet:1. Reg.21. *Non habeo laicos panes, ſed tantum panem ſanctum,Si mundi ſunt pueri, maxime à mulieribus, manducent*, quaſi dicat:Venus profana Sacramentis eſt indigna. Abſorbet animam in fœdum ſenſum, vt exurgere ſat nequeat in Deum. 2. Hieronymus *to.2.Epiſt.l.1.cont.Iouin.* refert, Hirtiũ ſororem ſuam obtuliſſe Ciceroni in coniugem,poſt repudiatam Terentiam.Sed Ciceronem reſpondiſſe:*Non poſſum philoſophiæ ſimul, & vxori vacare.* At ſublimis philoſophia eſt deuotio,& vxor fera, caro:Vtrique vacare valet nemo. Ecce, cæteri dicebant:*Non poſſum venire,rogo te, habe me excuſatum:*At vxorius præfracte ait: *Non poßum venire.* O excæcans libido! Quantum rationem ex homine exuit, tantum brutum induit,Vere Oſe.4. *Fornicatio,& ebrietas auferunt cor.* Vt hæc cerebrum rotat,ſopitque animum:ſic & illa.Phidias,nobilis ſculptor,Venerem finxit hirco inſidentem,vt fœtidam,& inſidentem teſtudini, vt excordem. Nam Ariſtot. ait hoc animal vnum omnium corde carere. Dauidi adulteranti num quod fuerat cor? Quia excors erat, iccirco orabat Pſal. 50. *Cor mundum crea in me Deus.*Heu! quo ex quanto vir recidit tantus? Et per rem male vxoriam.

5. Sunt polluti.

6. Inhabiles deuotioni.

7. Excordes.

8. Hirci Veneris.

CON-

CONCIO QVINTA.

De admirabili ratione, qua Christus in hoc Sacramento continetur.

MIRABILE QVINTVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, &c. Ps. 110.

BEthsamitæ, 1. *Reg.* 6. Arcam curiosius ac irreuerentius inspectantes; pœnas morte dedere. Idem foret metuendum mihi, interiora V. Sacramenti indagaturo; ni cordium Scrutator nosset abesse animo curiositatem meo, & irreuerentiam.

Quare Deo fretus nunc ista

I. *Quarum rerum monimentum sit hoc Sacramentum?*
II. *De Existentiæ modo, & Quantitatis loco.*
III. *De Contento quanto & Diuiso.*
IV. *De existentia eiusdem pluribus in locis, sine loco tamen proprio.*
V. *De existentia Accidentium.*
VI. *Reiiciuntur sensus in hac causa iudices.*

PARS I.

Quarum rerum monimentum sit hoc Sacramentum?

Sacramentũ est monimentũ. 1. Gloriæ. I. HOste, belloq; debellato; republ. cõnstituta; stabilita pace, victores trophæa, arcus, pyramidesq; statuunt, *gloriæ causa, & memoriæ.* Ita IESVS Lege stabilita gratię, deuicto peccato, orco, &c. *Mirabilium* Colossum statuit V. Sacramentum. Addiditq; epigrapham: *Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.* Matth. 26. 2. Et Ioseph quoque decessurus mandabat: Gen. 50. *Asportate ossa mea de loco isto*: quasi paternæ virtutis mnymosina, ac monimenta posteris futura. IESVS autem viuum Corpus ac Sanguinem tradidit, vitæ doctrinæ, mortisq; monimenta. Ideo, 1. Cor. 11. *Mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* 3. Eadem ex causa Dauid, 1. *Reg.* 17. & 21. gladium, Goliathæ obtruncatorem, armaq; eiusdem, in Tabernaculo suspendit, inuolutus pallio. Christus victricia Humanitatis suæ arma in Ecclesia deposuit, speciebus panis ac vini inuoluta.

(Margin: 2. Vitæ actæ. — 3. Victoriæ.)

II. 4. Ad memoriam rerum in deserto gestarum, iussu Dei, *Manna* Iudæi asseruabant, & *Arcam*, Hebr. 9. *circumtectam ex omni parte auro: in qua Vrna aurea, habens manna:* & Virga Aaron, quæ fronduerat. Ita Iesus suum Corpus ac Sanguinem in aurea Eucharistia dat asseruandum, & mandat: *Hoc facite in meam commemorationem.* 5. Iosias, vt verum Dei cultum stabiliret, 4. Reg. 23. *contriuit statuas, & succidit Lucos, repleuitq; loca eorum ossibus mortuorum.* Ita Iesus eodem fine aras Synagogæ, figuras, ceremonias, sacrificia aboleuit, repleuitq; eorum loca Corporis & Sanguinis sui Sacramento. 6. Artemisia, Regina Cariæ, teste *Plinio lib.* 36. *c.* 5. & *Herodoto lib.* 7 cineres coniugis demortui vino mistas imbibit; simul ei Mausolæum condidit, quod è septem miraculis orbis vnum semper est habitum. Ita Iesus se in cibum dedit, amoris testem, Eucharistiam instituit, vt Mausolæum memoriæ sempiternæ, & miraculum miraculorum.

(Margin: 4 Beneficij. — 5. Cultus Dei. — 6. Amoris ac honoris.)

III. 7. Nabuchodonosor, Daniel. 3 se Deum admiratus ita mandabat: *In hora, qua audieritis sonitum tubæ, adorate statuam auream, quam statuit. Si quis autem non prostratus adorauerit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.* Sic ille sacrilegus. At Iesus Rex iustus non sui duntaxat statuam, sed Ipsum sese in Eucharistia proposuit adorandum. Iuxta Ps. 98. *Adorate sca-*

(Margin: 7. Adorationis.)

8. Salutis ac Sanitatis. *scabellum pedum eius.* 8. Serpens æneus, *Numer* 21. erectus primum sanandis morsis, aspicientibus eum; dein idem asseruatus fuit, & (licet male,) latreuticæs cultus. Ipsi non solum Crux, & Crucifixus est similis; sed & Eucharistia: in sanatione, asseruatione, cultuq; debito latriæ. 9. Orbis conditor, vt sui extet memoria, se in Eucharistia, velut erecta statua proponit, æternaturus *Rex Regum, & Dominus Dominantium.* Apoc. 19. *Ipse fundauit Eam Altissimus* Ecclesiam, Ps. 86. & regnum condidit, de quo Ps. 144. *Regnum tuum, regnum omnium sæculorum.* Vtq; eum se Autorem testaretur perenniter, ideo in Eucharistia quoque se proposuit; & dictum istud facto impleuit: *Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Atque ita *Memoriam fecit Mirabilium suorum,* &c.

9. Conditoris ac Reparatoris.

PARS II.

De existentiæ modo, & quantitatis loco.

Corporis Christi modus essendi est conuersio.

I. TEr Sanctissimum Corpus Christi incipit esse sub speciebus, non generatione, non motu locali; sed vera conuersione. 1. Vt in augmentatione hominis per cibum, in parte ad corpus hominis accedente, anima incipit esse, & informare. 2. Item in abscisso membro desinit esse, & informare: Neque tamen ipsa vel augetur, vel truncatur. 3. Similiter, quod in mundo nascitur, aut interit; in eo Deus incipit (suo modo,) esse, aut desinit: Neque tamen mutationi est vlli obnoxius; nec motu locali accedit, vel recedit. Ita in Eucharistia Corpus Christi, prolatis *Verbis Institutionis,* non creatur; non loco mouetur; non cœlum deserit, vt in altari sit; sed esse incipit: *S. Thom p.* 3. ait: Corpora sunt in loco circumscriptiue: Angeli definitiue: Deus vbique indefinite: Christus in Eucharistia neutro modo; neque vel in loco est: at Species sunt circumscriptæ. Mirum!

Eius quantitas est sine loco.

II. Mirius: In tantula Hostiola Tantum Totum adesse; quantus qualisq; pependit in Cruce; sepultusq; resurrexit; & dextræ Patris assidet. Hic omnia. Quantitatis, situsq; axiomata fallunt, iacentq; irrita. Quia hic noua omnia. 1. Corpus est hic; sed non in loco. 2. Est magnum; sed non extensum. 3. Habet partes; sed non extra partes, & incircumscriptas, & indefinitas. 3. Simulq; omnes, tanquam rei substantia: quæ manet, etiam mutatis accidentibus quantitatis. Quia per se subsistit, & diuidi nequit: nec partem habet extra partem, nisi mediante quantitate: cuius est extendi, & diuidi. 4. Huic quantitati tamen substantia se attemperat coextendendo: (sicut anima) vt sit tota in toto, & tota in partibus singulis. Iam si aliquando quantitas substantiam regat, eam ad se attrahendo, vt locum occupet: Cur non & vicissim aliquando substantia quantitatem cogat ad suam naturam, vt eam in loco statuat, nec locum tamen occupet. Et hoc in Eucharistia vsu venit, vbi substantia est pars princeps: pars minima quantitas specierum.

Demonstratur 1. ratione id fieri posse.

1. Hinc cum nulla sit extensio Substantiæ, ideo Corpus Christi, quantumuis magnum, potest esse totum in qualibet minima particula hostiolæ, nec locum occupare. 2. Ita nimirum Sanctum Corpus idem clauso exiuit vtero Virginis: Clauso sepulchro: Clausis ianuis intrauit, & Corpore corpus penetrauit, nec locum occupauit. 3. Atque istud, vt sit mirabile, non tamen Deo est impossibile, & nobis non irrationabile. 3. Audi ratiocinantem Dominum, cum de sui Corporis Sumptione doceret, Ioan. 6. *Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, vbi erat*

2 Factū & alias esse.

3. Factum simile.

erat prius, q. d. Quo possum corpore super omnia elementa vi propria ascendere: eodem possum & me vescendum tradere. Par vtrobique Omnipotentia est. 4. Item Deo est possibile, vt camelus, tantus quantus per foramen acus transeat. *Matt.* 19. *Luc.* 18. Ergo & Corpus suum vt sit in qualibet particula hostiæ consecratæ totum. Qui enim potest, quod maius, potest & quod minus: Sed minor est proportio cameli ad foramen acus, quam corporis humani ad particulam: Ergo.

4. Aliud simile.

PARS III.

De Contento quanto & Diuiso.

1. Artefi-ciata, minima ex maximis facta.

I. Mirata sit antiquitas, Phidiam in clypeo Mineruæ totum orbem, cum singulis partibus expressis, efformare potuisse. 2. Mirmecidem quoque currum, & nauim cum omni instrumento perficere, nec tamen maiorem, quam alula muscæ tegeretur. Sint admirati Hebræi, *Exod.* 16. hunc minus illum plus mannæ colligere, neutrum vero plus habere: factum tamen videbant, fieri quod posse negassent, & cuius facti modum nesciebant. Nos in re haud paulo diuiniore simile geri & scimus, & credimus, & adoramus. Primus homo morsu vno pomi vnius peccauit tantum, tantumq; mortis hausit, quantum si omnia poma deuorasset, teste *Ruperto in Exod.* 17. Sic qui visu minimam Sacræ Hostiæ particulam sumpserit, tantum sumit, quantum, qui maximam, aut mille hostias. Manna fuit ad instar seminis Coriandri: at de hoc, etsi minimo, scribit *Plinius*, si plures diuidatur in partes, hæq; serantur, singulas æque procrescere, fructuq; multiplicari, sicut quodque totum. Ita, si hoc diuisum surgat integrum, & integrum plus non habeat, quam diuisum: cur simile in Sacramento inficiabimur posse Deum?

2. Figura.

3. Simile.

4. Aliud simile.

II. Porro, frangatur, corrumpatur Sacra Hostia: non tamen Corpus Domini frangitur, vel corrumpitur, sed species. Adeo illud est incorruptibile, eiusq; substantia indiuisibilis. Liquet ex anima in corpore. 1. Hinc D. Thomas in hymno:

Contentũ est indiuisibile.

Nulla rei fit scissura,
Signi tantum fit fractura,
Qua nec status, nec statura
Signati minuitur: Et,
Integer accipitur.

2. Fregeris speculum, in quo integro vnam obiectæ rei faciem vidisti, iam in fracti partibus eandem videbis singulis totam, totiesq; multiplicatam numero, & tamen vnam specie. Sic in particulis Corpus Domini numeratur, vnum permanens. 3. Nimirum, vetuit Deus, *Exod.* 12. totum comedi Agnum paschalem: *Os non comminuetis ex eo.* Quod ibi figurans non licuit frangi: id hic figuratum non potest frangi. Ita nec in cruce frangi se voluit, vel frangi potuit. Ioan. 19. *Ad Iesum autem cum venissent, cum viderent eum iam mortuum, non fregerunt eius crura.* 4. Leuit. 1. *De turturibus, & pullis columbæ offeret Sacerdos ad altare, & retorto ad collum capite:* non præsecto, aut confracto. Ita 1. is, cuius *vox turturis audita est in terra nostra*, Cant. 2. & offertur in Missa, & sumitur in Eucharistia integer. 2. Caput Ecclesiæ CHRISTVS ab Ecclesia nunquam separatur: quia est *Emanuel*, id est, *Nobiscum Deus:* Estq; præsens, modo sacramentali: absens in cœlis specie propria.

Simile.

Figura.

* *
*

PARS

PARS VI.

De existentia eiusdem pluribus in locis sine loco proprio.

CORpus Domini est simul eodem instanti pluribus in locis, locum non occupans. Isto humana ratio quidem percellitur: sed Christo possibile factu

1. *Simile.* redditur. 1. Liquet similibus. Vnius vox vna in auribus singulis audientium existit tota. Quod in accidente facit natura: id Deus in substantia, vt Corpus vnum adsit

2. *Ratio.* pluribus in locis. 2. Fauet ratio. Si enim credere tenemur, in Natiuitate, Resurrectione, Ascensione, Ingressione ianuis clausis, duo corpora se penetrantia in eodem extitisse loco simul: cur non pariter & vicissim vnum corpus in pluribus locis

3. *Facta similia.* sistere se diuinitus nequeat? 3. Dictis fauent facta Scripturæ. 1. Christus sedet à dextris Patris, Ps. 109. *Sede à dextris meis:* Et tamen, 1. Cor. 15. *Nouissime omnium, tanquam abortiuo, visus est mihi* Paulo in terris. 2. Paulus, in terra permanens viuus, raptus est in tertium cœlum, 2. *Cor.* 12. Neque tamen anima fuit à corpore separata: quia hæc mors ipsa fuisset. Ergo vnus fuit simul duobus in locis, quo idcunque modo. 3. Adhæc, maior est repugnantia, Naturam vnam in pluribus esse personis; vt in Deo: quam corpus vnum in pluribus esse locis; vt in sacramento. Sed illud est, & credimus: ergo magis & hoc.

PARS V.

De existentiæ inuisibilitate.

I. CORpus Domini per se est in Sacramento inuisibile: visibile tamen

Obiectio. per accidens in speciebus. Contra; videri vult triumphare Caluinus hoc Achille: Luc. 24. *Palpate, & videte, quoniam spiritus carnem & ossa non habet.* Ergo, si Corpus verum adesset, videri posset: sed non videtur: ergo nec adest. Nego vtramque sequelam. Quia etsi vera sit enunciatio *Resolutio.* illa: Omne, quod corpus habet, potest palpari & videri; Falsa tamen est illa: Omne, quod corpus habet, potest vel debet semper actu palpari & videri. 1. Nam corpus quoque Christi, *Luc.* 24 euanuit ex *Confirmatio.* oculis discipulorum, id est, inuisibile factum fuit. 2. Item *Luc.* 4. Dominus præcipitandus ab Iudæis, se reddens inuisibilem, *per medium illorum ibat.* 3. Magi possunt sua corpora sistere coram oculis inuisibilia: Item & dæmones aliud procul allatum alteri inuisibili possunt substituere. Quare Deum plus posse fatere. 4. Quid, quod in rerum natura sint corpora: & ea tamen nobis inuisibilia: Vt aer & ignis elementaris. Et idem in corpore Christi negabitur?

II. Parcite hic oculis; fauete Fide, ac animis piis. 1. Deumq; adorate speciebus *Oculi falluntur, non fides.* inuolutum in Sacramento: sicut *Magi procidentes adorauerunt eum*, pannis inuolutum in præsepio, *Matth.* 2. Illos stella: nos fides ductat, & Ecclesia. Facessite sensus; procul ite profani. 2. Et boni Isaac caligabant oculi: filium is palpatum non agnoscebat: sed auditum: Gen. 27. *Vox quidem Iacob; manus autem Esau.* Ita & hic de Sacramento *fides ex auditu est*, non visu. Qualis ergo, Gen. 24. *deambulabat Isaac* *Figura mysterij profundi.* *per viam, quæ ducit ad puteum, cuius nomen est Videntis, & Viuentis:* Tales nos ad hoc, quouis puteo profundius, Sacramentum *Viuentis*: Ioan. 14. *Ego sum Via, Veritas, & Vita:* Itemq; *Videntis* ex eo omnia, vti ex cœlo: sed velati & additi. Nam, Cant. 2.

Stat post parietem nostrum, prospiciens per cancellos specierum visibilium inuisibilis.

* * *

PARS

PARS V.

De existentia Accidentium.

I. ACcidentia specierum in hoc Sacramento sunt sine subiecto. Nam eorum proprium subiectum substantia panis, desijt; & substantia Christi eis non seruit. Mirum! Cum accidentium *esse* sit alteri *inesse*: hic autem nulli insunt: & tamen sunt. Istud Lutherus, & Caluinus ipsi etiam Deo negant possibile esse. Ea de causa, ne Omnipotentiam DEI infringant, scilicet: *Lutherus* quidem, cum permanente panis substantia iungit & Christi substātiam. *Caluinus* autem, hanc realem adesse pernegat. Prius tamen hanc concedere vult, quam assentiri, quod accidentia sint absque subiecto. *Hæretici hic sunt.*

At bis infœlices sunt. Nam & infideles Christiani; & imperiti Philosophi. 1. Imperiti: Quia Physica docet: *Quicquid potest causa secunda; id potest quoque prima; & eo amplius.* Sed Deus est Causa omnium prima; Ioa. 1. *Omnia per ipsum facta sunt.* Ergo quod potest per creaturas, id potest etiam sine ijsdem solus. Atqui per Subiectū conseruat accidentia in eo: ergo potest hæc etiam sine illo conseruare separata. *1. Imperiti physici.*

2. Deinde infideles sunt. 1. Quia Substantia potest subsistere, non in se, vel in sua subsistentia: Vt Humanitas Christi non in sua, sed Verbi subsistentia: Et hoc credunt illi. Ergo multo magis possunt accidentia subsistere sine suo subiecto. Et hoc tamen non credunt illi; quod creditu facilius est. Ergo infideles sunt. *2. Infideles Christiani.*

II. Adhæc nego de essentia Accidentiū esse τὸ *inesse subiecto.* Sic Patres ex Philosophis. 1. *S. Basil. homil. 2. & 6. de hexamer.* asserit, lumen, primo die creatum triduo fuisse sine subiecto proprio solis; qui die quarto postmodum creatus est; tuncque illi lumen inditum fuisse. 2. *Thomas VValdens. tom. 2. c. 76.* p ura adducit talia. 3. Et *Arist. 3. de Anim. c. 6.* ait, aliud esse magnitudinem, & aliud magnitudinis esse. Si ergo accidentis Existentia est distincta ab Essentia eiusdem, multo magis distincta est Inhærentia illius: quæ tantum est modus Existentiæ, non Essentiæ. 4. Quid, quod Aristoteles *l. 9. Phys. c.* 58. quærat; An, si daretur *Vacuum* ab omni corpore, esse in eo sonus, aut color, id est, accidens possit? Quod frustra quæreret, si Accidens sine subiecto, hoc est; in Vacuo, subsistere posse naturæ duceret impossibile.

III. Quapropter ita statuimus. In accidentibus duo sunt, *Esse* suum, & *Inhærere.* In Sacramento illud *esse* ipsis permanet, hoc *inhærere*, Deus eis aufert. Ideo sunt, & non inhærent. 1. Vt in igne duo sunt. Lucere, & Vrere: ignis tamen Babylonicus non vssit. Quia Deus id suspendit. Id tamen esse fateor supra naturæ cursum ac ordinem, non contra eum. 2. Et Dei vox, quæ substantijs & accidentibus *esse* dedit, potest circa eorundem *existere*, vti vult, disponere. 3. Audi Ambrosium libro de Initiand. c. 10. *Dixit & facta sunt. Sermo ergo Christi ex nihilo faciens quod nouerat, non potest ea quæ sunt, mutare in id, quod significant?* *Doctrina Orthodoxa*

PARS VI.

Reijciuntur sensus in hac causa iudices.

I. ABrahæ, ac Saræ sterilibus prolem Deus promittens, vt fidem eis faceret, de omnipotentia quasi protestatur, sic præfatus. *Ego sum Deus omnipotens;* Gen. 17. q. d. Si rationem consulueris, impossibile videbitur. Ita hic; sensus errat, & nil videt: Ratio aliquid: Fides totum. Et ea de Omnipotentia est basis Symboli: *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* *Nitēdum hic Dei omnipotentia.*

Sensus falluntur & fallũt.

Omnino sensus toto cœlo errant. 1. Vt Iacob, vestib. indutus Esau, Esau esse putabatur; qui tamen ideo non erat, *Gen.* 27. Ita hic sensui putatur esse panis; sed non Fidei & Veritati. 2. Euenit sensibus, quod, 1. *Reg.* 19. satellitibus Saul. Hi quærebant Dauidem in lecto; & inueniebant solam eius statuam; quam Michol supposuerat, pellibus obiectam hœdinis. Ita sola hic accidentia sensus inueniunt, ablata panis substantia. *Ioseph*, ab hera appellatus, relicto pallio *fugit, & egressus est*, Gen. 39. Ita panis substantia, ab Mysta Consecratione pronunciata, fugit relictis accidentibus in manu illius: Ne illa scilicet in Dominum peccet; qui eam vult id esse, quod dicit, *Hoc est Corpus*.

Iudices esse nequeunt.

II. In suo se foro sensus iudices inferiores contineant. Eorum est iudicare de naturali accidentium, & actuali inhærentia: non de eorum supernaturali separatione. In hac à iudice sensu appellatur ad Fidem iudicem proprium: Vt Paulus quondam à Festo appellauit ad Cæsarem, Act. 25. *Quis te*, Sensus, *constituit iudicem* talium articulorum fidei? *Exod.* 2. Rationi oportet obedias; hocq; magis Fidei. Tuũ scire hic nolo: volo τὸ credere Fidei. In Rebeccæ vtero pax nulla erat *Genes.* 25.

Aduersantur Fidei.

quod in eo essent aduersarij duo. Ita nec in anima; quamdiu sensus cum fide pugnauerit. Idcirco Dauid in Spiritu prius, ait Ps. 115. *Credidi propter quod locutus sum*. Ac tum deinde sensum refutans ait. *Ego dixi in excessu meo* fidei: *omnis homo mendax*. Ita Christiani animam ac linguam, quoad Sacramentum hoc; regat Fides, non sensus. Quia Deus *memoriam fecit Mirabilium suorum, &c.* Et vero quid mirabilius; quã ad Verbum hominis mox adesse Deum? Magna vis verborum Iosuæ, solem in aze sistentium, *Ios.* 10. At maior sacerdotis, verbo dicta mirabilia patrantis Psal. 103. *Quam magnificata sunt opera tua Domine: Omnia in Sapientia fecisti, &c.*

CONCIO SEXTA.

De admirandis SS. Eucharistiæ effectibus,

MIRABILE SEXTVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors &c. Ps. 110.

DOmus, 2. *Reg.* 6. ObedEdom Leuitæ multis ac magnis felicitatibus gratiarũ abs Deo mactabatur; quod paucos in ea menses Arca fuisset commorata. Si potuit id prototypon in domum: quid non viua, & Diua, & Veritas in animam conferre poterit?

Quare nos in præsens

I. *Quod Dei beneficia nutrientis nos obligent.*
II. *De effectibus Eucharistiæ in anima quoad peccata, & opera mortificata.*
III. *Effectus alij spiritales.*
IV. *Quod communionis vis maxima sit ad charitatem.*
V. *Communio valet ad corroborandum cor.*
VI. *De effectibus Eucharistiæ corporalibus.*
VII. *Miscellaneum effectuum Eucharisticorum.*

PARS I.

Dei nutritoris benefacta alumnos obligant.

I. CVm cætera Dei beneficia; tum illa nos alentis alumnos sic obligant; vt animam Deo debeamus Altori. 1. Exemplum, & argumentum est Iacob; qui factus olim velut exul, & egens; & peiora *1. Exemplo.*

metuens

metuens: sic orat. Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestem ad induendum: erit mihi Dominus in Deum &c.* Promissum hoc; imo Votum est: seu potuit professio debiti, iam voto accedente plus debiti. 2. Illius monuit Israelitas Deus, Deut. 8. *Recorderis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus 40. annis per desertum & dedit tibi cibum manna: quod ignorabas tu, & patres tui.* quasi dicat: Multum debes, quod sim Creator tuus: at plus, quod benefactor. 3. Agnouit hoc, & æstimauit debitum turba, ab Domino satiata panibus quinque, & pisciculis duob. Quibus ita se deuinctos rebantur, *Io. 6.* vt etiam *venturi essent, vt raperent eum, & facerent Regem.*

2. Dei oraculo.

3. Totius populi testimonio.

Nostri sustentatio facit, vt Deo debeatur adoratio.

II. Nimiumne hoc? Ego amplius pronuncio: Deus vel hoc vno meretur adorari: quia nos enutrire dignatur, & corpora pascere: sileo animas. 1. Quid? Ioseph, *Gen. 41.* quod Ægypti frumentator esset prouidus primum, dein par dispensator prudens & æquus; meruit secundas à Rege, ac nomen *Saluatoris mundi*: idque Regis edicto, & omnium consensu. At quanto maiora Deus orbi vniuerso? totque sæculis? 2. Nam si Sponsa in maximis id beneficijs numerat, quod prædicat, Cant. 1. *Introduxit me in cellaria sua*: recreando corpori: in quantis erit reponendum quotidie ad Sacramenta admitti; pascendæ animæ?

Inuectiua ingratos.

III. Quo detestabilior immemoris beneficiorum est animi vitium: dicam, flagitium. 1. Quo de ita Deus; Isai. 1. *Filios enutriui: ipsi vero spreuerunt me.* Atqui Christianis *dedit potestatem filios Dei fieri:* & eos enutrit in cœli, terræque delicijs. Et adhuc illi pro bonis mala retribuens? 2. Iuste queritur, & exprobrat, Deut. 32. *Incrassatus, dilatatus, impinguatus postea recalcitrauit.* Ipsius autem Corpore cibatos recalcitrare, hoc demum minime ferendum est. 3. *Si inimicus maledixisset mihi, sustinuissem vtique: tu vero homo vnanimis, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos.* Ps. 54. At iam etiam diuinos capimus ad Aram: & maledicemus? Quæ hic erit ira metuenda Numinis? Istane pia est, quam *memoriam fecit mirabilium suorum Deus.*

PARS II.

De effectibus Eucharistiæ in Anima quoad peccata, & opera mortificata.

I. Eucharistia potissimum trinominis audit apud *D. Th. p. 3. q. 75.* Idque ob trinam temporis differentiam. *Hostia*, ob præteritum Passionis: quod oblati Domini pro nobis memoriam refricet. *Communio*, ob præsens: quo Synaxes agimus, vt vniti cum Christo maneamus. *Viaticum*, ob futurum: quo decessuri optamus prouideri. 1. Lutherus Conc. de præparat. ad Eucharistiam docet, primum effectum huius Sacramenti esse Remissionem peccatorum: Eoque dignius accedi, quo pluribus & grauioribus quis onustatur peccatis: Nec præuia Confessione opus, fidem sufficere solam. Sic & Kemnitius, &c. 2. Caluinus contra: præuiam pœnitentiam necessariam esse ad hominem prius iustificandum: fidem & charitatem ad cœnandum.

Eucharistia est trinominis.

Hæreses.

II. *Conc. Trid. sess. 13. cap. 2.* ait, Effectum Eucharistiæ præcipuum esse, nutricationem animæ ad præseruandum à peccato; Et præuia opus pœnitentia. 1. Docetur *Ioan. 6.* Nusquam dicitur institutum ad remissionem peccatorum: sed ad vitam. 2. Dominus ipse ait: *Caro mea vere est cibus: & sanguis meus vere est potus.* Ergo est alimentum. At hoc datur viuis, non mortuis in peccato. 3. Figuris patet idem. 1. Agnus paschalis non nisi ab puri-

V. Communio est ad cibãdam animam: nõ ad peccatorum remissionẽ, instituta.

rificatis comedi poterat: *Num.* 9. 2. *Par.* 30. 2. Ab impollutis Panes propositionis, 1. *Reg.* 21. 3. Vescens de Sacrificijs immundus, reus mortis iudicatur: *Leu.* 22. 4. Et Dominus prius abluit pedes Apostolis: quam eos communicaret *Ioann.* 13. 5. Et *Matth.* 22. male illi, qui sine veste nuptiali comparuit in nuptijs. 6. Demum ita iubetur 1. Cor. 11. *Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat.*

2. Reuiuificat opera mortificata. III. Istud tamen operatur Eucharistia. Peccata venialia directe remittit: & opera per peccatum mortificata reuiuificat. 1. Sicut Elisæus, 4. *Reg.* 4. viduæ Sunamitidis ingressus domum, reuocauit ad vitam filium; oleumque illi ac farinam multiplicauit: Ita hoc Sacramentum resuscitat mortificata opera; & gratiam exauget ac meritorum farinam. 2. Sicut item 2. *Mach.* 1. abductis in Babylonicam captiuitatem Iudæis, ignis sacer in puteo abditus annis LXX. delituit: Reducti eum requisierunt, & *non inuenerunt ignẽ, sed aquam crassam. Et tempus erat, quo Sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita vt omnes mirarentur.* Ita abductis in peccati captiuitatem ignis charitatis abditur, acquiescunt opera bona animę. At hac è seruitute vindicata, sol gratię illa quoq; reaccendit in Eucharistia: *3. Reaccendit charitatem.* 3. Vti radix ἀπερίζις proditur tacta sole igniri: ita salutis nostræ radices merita mortificata, vbi luce fuerint afflata gratiæ, redeunt ad vitam pristinam. Atque hi forte, Ps. 17. *Carbones succensi sunt ab eo.* 4. Arca ad Iordanem perlata Iordanis sese pandebat, stantibus aquis superioribus, inque mortem cumulatis: ac inferioribus in mare mortuum delapsis, Ios. 3. *vsquequo omnino deficerent.* Sic Eucharistia ad animam pertingente, peccata ventura retardantur; præterita deficiunt in abysso misericordiæ absorpta. Id miratus, ait Ps. 113. *Quid est tibi mare, quod fugisti? Et tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* At in Eucharistia, iusta idem admiratione dignius est. Ad eam habitus peccandi, & affectus retracti retrocedunt; flammæ desideriorum merguntur. &c.

4. Retardat à peccatis; admissaque absorbet obliuione

PARS III.

Effectus alij spiritales.

5. Concupiscentias restinguit & restringit. I. PLane sicut in camino Babylonico tres pueri seruati sunt illæsi; quia Dan: 3. *species quarti similis filio Dei* apparebat. Ita in mundo, camino concupiscentiarum, Eucharistia sic flammas cõtinet, vt communicatis animabus minus noceant. Vidit Ezechiel currum trahi triumphalem ab animalibus 4. diuersis, *c.* 10. *6. Passiones regit.* Sed quia spiritus Domini erat in rotis: & superne similitudo vultus hominis; ideo pacata omnia ferebantur. Currum vitæ trahunt feræ quatuor passiones; ni immineat eis auriga Dei filius, in Eucharistia assumptus, Deique gratia: male nobiscum agetur. Sed operantur in nobis Illa, quod in Socrate philosophia. *7. Naturam prauam corrigit.* Hunc Sopyro physiognomico salacem ac mulierosum censente, ac Alcibiade eum deridente, quod virum nosset castissimum; Socrates ait: Vere, & bene expulsu de morbo iudicasti: talis eram naturæ vitio; sed correxi philosophiæ beneficio. Hæc illam mutauit in aliam: Ita Eucharistia corrigit naturæ corruptionem Dei gratia. De hoc vaticinatus est Ps. 137. *Multiplicabis in anima mea virtutem.* Id quod Ea non in mortuis Deo præstat: sed in viuentibus. Nam Ioan. 10. *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant.*

8. Petita impetrat. II. Priscis hoc conuiuiorum erat priuilegium: *Negare Nihil: quod petas honestum.* 1. Ideo Esther, *c.* 7. Iudæis, ab Amã iam neci

neci deditis; petitura vitam ab Aſſuero tempus captat menſæ:inter hanc ſupplex orat,& ſalutem genti impetrat, 2. Herodias ſimiliter inter conuiuandum Baptiſtæ caput petit,& aufert petitũ *Matth.*14. At in hoc Euchariſtico conuiuio ſolenne eſt:*quidquid petieritis,credite quia accipietis. Petite,& accipietis.* Munificentior eſt Dominus Herode: Mar. 6. *Qui iurauit illi quicquid petieris,dabo tibi,licet dimidiũ regni mei.* At totum vult regnum peti;dareque Dominus, Nam Ioa.1.*Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Imo Pſ.81.*Ego dixi,Dij eſtis,& filij excelſi omnes.*

[*9. Ac pene deificat animas.*] III. Deridiculum narrat de Auguſto Suetonius:Aliquando eum ſolemniter ac deifice conuiuari voluiſſe.Ergo vocat viros ſex, honore & amicitia ſibi primos tres Deorum, Dearum tres alios cultu induit, ſeque medium, vt Deum maximum, collocat:& ſic cœnat. Quanta hæc vecordia?At vera iſta ſapientia Diuorum accumbere menſæ in Euchariſtia:hacque velut deificari.Eſto; luſerit olim ad arboris vetitæ eſum impoſtor,Gen.3. [*Deo ſimiles.*] *Eritis ſicut dij*:Iam illa falſitas facta eſt Synactica veritas.1.Atteſtatur eam ſumma Veritas, Ioa.6.*Sicut miſit me viuens pater,& Ego viuo propter Patrẽ:& qui manducat me, & ipſe viuet propter me.* Cibus attulit mortem: vitã cibus reddit.2. Atque vt Chriſti caro eſt particeps Dei; ſic & is, Eam qui participat.Inde, *Qui manducat meam Carnem, in me manet,& ego in eo.* Ioan.6. 3. Inde ad Galat. 2. *Viuo iam non ego;viuit vero in me Chriſtus.* 4. Huc aſpirabat Pſ.72. *Et à te quid volui ſuper terram?* Mane in me,Domine;vt maneam in te; id eſt, conuertar in te,& requieſcam.

IV. Iam æſtima ſceleris immanitatem, [*Quo ingratior eſt Dei deſertor.*] ab Deo tali ſuo ſeiungi. Sic tyrannus omnem,quem, anno toto cibum comediſſes,à tuo repeteret corpore;neceſſe foret, partem de oculis,capite, corde, pedibus, ſingulisque membris detraheret abraſam. Quo quid immanius? Attamen id peccator agis? Quo te cœli cibo annum aluiſti ſolidum,& hoc iam conuerſo in te ipſum; cum ab ſingulis animæ partibus auellis,dum peccas;ſimul Chriſto partem ab oculis,capite,&c, aufers. Crudelis, & impius tyrannus: *Tollens membrum Chriſti facit membrum meretricis*; 1. Cor. 6. Quin Chriſtum iterato crucifigis.

PARS IV.

Communionis vis maxima ad Charitatem.

I. LAnguet charitas?Sumpta eam ſuccendit Euchariſtia. 1.Sicut,4.Regum.4.*incubuit Eliſæus ſuper puerum,poſuitque os ſuper os eius,& oculos ſuos ſuper oculos eius,&c.& calefacta eſt caro pueri.* Ita animæ ſeſe Chriſtus applicat reſuſcitator in Euchariſtia. [*Charitatem ſuccendit Euchariſtia.*] 2.Quod ſi,*Matth.*9.*Luc.*8. ſolius fimbriæ contactu reualuit Hæmorrhoiſſa:quanto virtutis erit diuinioris ipſa Caro Domini?Ipſe Sanguis? & Amor Illius noſtri? Ignis illa ſunt iſte,quem venit de cœlo mittere Dominus. Et *Nunquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimenta ſua non ardeant?* [*Succenſam emicare facit.*] Emicat flamma cœli,quantumuis pectore claudas. Vinũ optimum largius potatum non exhilaret mentem,aut inebriet? [*Charitate inebriat.*] At Pſ.22.*Calix meus inebrians quam præclarus eſt?* O bene animæ,ſic ebriæ! 1. Hæc deuotionẽ eructat: mentem in Deo abſorbet; à ſenſibus,ab affectibus,à mundo abſtrahit,& c.2. Vnde Ambroſius,diſtinct.2.de Conſecr.l.de Sacram.*Calicem Domini bibis? Remiſsionem peccatorum*(venialium)*accipis, & inebriaris ſpiritu,non carne.* 3.Huc monet Apoſtolus Eph.5.*Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria:ſed inebriamini Spiritu ſancto*, in Communione,in qua eſt ſatietas plena.

PARS V.

Communio valet ad corroborandum.

1. Corroborat fortitudinem spiritus.

I. FRactum animæ robur est? Succumbis ærumnæ? 1. Ecce, Ps. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus omnes, qui tribulant me, impinguasti in oleo caput meum.* 2. Ad hanc ora mensam, Ps. 67. *Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius*: fietque petitum. Nec citius exurgit, nec efficacius dissipat; quam in hoc Sacramento. Idcirco Chrysostomus, *hom. 45. in Ioann.* ait, ab eo nos recedere vt leones igniuomos,

2. Hostes fugat, & persequitur.

dæmonibus terribiles. 2. Dauide latrunculos persequente, sui, 1. Reg. 30. *inuenerunt virum Ægyptium in agro, & adduxerunt illum ad Dauid: dederuntq; illi panem, vt comederet; & refocillatus est.* Ita Concionatores inueniunt peccatorem; perducunt ad Christum; communicant; corroborant exhaustũ, cumq; ipso persequuntur hostes. 3. Vt myrrha naturam roborat, putiscentiamque prohibet: ita Eucharistia.

3. Præseruat ab defectione.

Hinc Sponsa, Cant. 1. *Fasciculus myrrhæ Dilectus meus mihi inter vbera commorabitur.* O Sponse myrrhee, in corde morare meo; & immoriar in te: dumque viuo, tuæ mihi sit memoria Myrrhæ: vt me preserues à peccatorum verminante putrefactione.

4. Radiatum efficit.

II. Resplenduisset vultus Mosis, quod 40. dies in Sinai coram Domino ieiunans perseuerarat; *Exod* 34. Et non multo radiaret diuinius anima, domicilium facta Eucharistiæ? Ex hoc monte quicumque ad quæcunque descenderit, effulgebit is, adinstar Mosaici vultus, charitate, pietate, castitate, humilitate, ac nulla non virtute. Heu! quod ad tales vultus oculi mũdanorum nictent, inspicereque eum fugitent; vt sit persæpe obnubendus. 5. Ve-

5. Pinguefacit.

rum vt pasta Deo fulget anima; sic & impinguescit. Nam, Ps. 21. *Edent pauperes, & saturabuntur*, id est, *humiles*, ait Euseb. Cæs. lib. 10. Quorum satiatur voluntas charitate; intellectus, Dei notitia; memoria, recordatione beneficiorum. Atque ista de effectibus Eucharistiæ, in animam redundantibus. Feliciter. Da mihi Te Panem; & satis est. Ab eo, sicut ab leguminibus comestis trium puerorum *apparuerunt vultus meliores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio*: Dan. 1. Ita, inquit ibidem Glossa: *vultus eorum, quos Panis satiat, qui de cœlo descendit; & apparent meliores*, quam quos delicijs suffarcit mundus.

PARS VI.

Effectus corporales Eucharistiæ.

Cur & corpori salutaris sit.

I. IAm nunc quam in corpora transfundit vim Eucharistia? Vt gloria meritorum non animæ soli; sed & corpori reddetur in cœlis: ita quoque Eucharistiæ gratia sese hic in via communicat vtrique. 1. In transfiguratione, animæ gloria in corpus, adeoque in vestes quoque sese diffudit. Matth. 17. *Et vestimenta eius facta sunt alba sicut nix.* Ita, in Communione vestis animæ corpus socium communicat de gratia.

1. Per Corpus tralucet.

2. Vt rectissime *Cyril. Hieros. Myst Catec. cap.* 4. dicat Sacramento hoc tum animam, tum corpus sanctificat. Et *S. Greg. Nyss. Orat. Catech. cap.* 37. id vocat salutare medicamentum, prauas corporis nostri affectiones corrigens.

2. Sanctificat idẽ.

3. Addo, morbosque consanans. 1. Nam, quod Psalm. 104. *non erat in Tribubus eorum infirmus*, per annos 40. inter sexcenta millia armatorum, excepta imbelli turba, neque etiam inter greges Israelitarum; permagnum id miraculum fuit. At interpretes omnes id esui paschalis Agni ferunt acceptum. Si potuit figura tale; quid

3. Morbos consanat.

quid non veritas? Quid si & esus Mannæ id potuerit.

Nam indigna Communio infirmat. Certe quod indigne multi protochristiani communicabant, dicitur, 1. Cor. 11. *Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles: & dormiunt multi.* Proin rite communicans fidenter dicat: Ps. 22. *Non timebo mala, quoniam Tu mecum es.* 4. An non id *Panis vitæ* dicitur? Ioan. 6. *Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita,* etiam temporali. 1. Quod si enim ad nudam Ezechielis, *cap.* 38. vocem hanc *ossa arida, ossa arida*, ad vitam ossa redierunt: 2. Si Hæmorrhoissa, *Matth.* 9. sanitati reddita attactu fimbriæ: 3. Si Petri vmbra sanauit morbos. *Act.* 5. 4. Si cum pallio Eliæ spiritum prophetiæ accepit Elisæus. 4. *Reg.* 2. Non hisce plus omnibus poterit Eucharistia mortalem ad vitam seu prorogandam seu reddendam?

Seruat ab infortuniis. II. Neque à morbis solum; sed à quocunque etiam casu præseruat corpus immune. 1. Quiuisset in fimeto Iob dicere, cap. 17. *Pone me iuxta te: & cuiusuis manus pugnet contra me*: quid desperet, qui intra sese posuit Potentissimum? Quid illum euerterit? 2. Reguli fides, quamuis infirma, sciebat tamen, quid Christi posset *Et à morte.* præsentia. Ioan. 4. *Domine descende, priusquam moriatur filius meus.* 3. Ita & Martha: Ioan. 11. *Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus.*

5 Immortalitatem causat. III. Quid, quod immortalitatem Eucharistia causet animæ? Sed beatam. 1. Hinc S. Ignatius, *Epist.* 14. *ad Ephes.* eam nuncupat *pharmacum immortalitatis.* 2. Cyrillus Alexand. *Cibum nutrientem ad immortalitatem, & vitam æternam*: 3. Et Dominus Ioan. 6. *Qui manducat meã Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam.* *Simile.* Proditur; in Orientali India reperiri aues carne incorruptibiles; eo, quod cynnamomi, cariophyllorũ, muscique flore, ac odoriferis arboribus victitent. Istorum vis quid ad Eucharistiam, Vitæ arborem De ea, quacunque hora comederis, Non morieris.

Figura. Illa paradisiaca, *Gen.* 2. ad immortalitatem valebat. Atqui Eucharistiæ nostræ typus erat eadem. Quid ergo de hac sentire, ac sperare par est? Si quam de illa, minus; næ tu mihi sis in Eam insignite iniurius. Ergo *qui manducat hunc Panem, viuet in æternum.* Ioan. 6. Omnem escam, & ventrem destruet Deus, & vermis exedet: at non sic diam cœli Escam, piamq; mentem eadem rite pastam.

Apophthegma Videbat aliquando Stratonicus Dux, *teste Plutarcho*, ex præalto puteo incolas exantlare aquas: quærebat; essentne sapidæ: affirmantibusque ait: At insalubres inauguror, quod omnibus sit incolis (nã vnicus is ea in regione puteus erat:) luridi coloris facies. Atqui virentes sunt animis, corporibus valentes, florentes vultu; qui cœli Pane vescuntur.

6. Resurrectionis est tessera, & causa. IV. Sed & *Resurrectionis* quoque *symbolum* ab Nyc. Conc. appellatur Eucharistia. 2. Hinc *Iustinus Martyr, Cypr. Irenæus.* &c. asserunt resurrectionis causam fore præcipuam, perceptam Eucharistiam.

3. Quo illud accipi Isaiæ 26. poterit. *Viuent mortui tui: interfecti mei resurgent, &c. Quia ros lucis, ros tuus, & terram gigantum detrahes in ruinam* Vbi de surrectione locutus est: Nã Mãna ros noctis erat: quod exoriente sole liquescebat. *At nox præcessit, dies appropinquauit*: Rom. 13. Quare *Ros luminis* ille Eucharistiã præsignat. 4. Innuit idem Ioannes, Apocal. 6. *Vidi sub altari Dei animas interfectorum, clamantium, Vsquequo Domine?* Ægre quasi patiebantur corporibus beatitatem differri; idque sub altari querebantur; quasi pro iure S. Eucharistiæ id poscerent, essentque & virtute & merito eiusdem resuscitandæ.

5. Cla-

5. Clare Ioannes *cap. 6. Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam, & ego Resuscitabo eum in nouissimo die.* Beatum factum! At ex Dia Eucharistia.

PARS VII.

Miscellaneum effectuum Eucharisticorum.

1. *Cōfert dona innumera & innominata.* I. DE more prisci, in solennibus Consulum, Imperatorum, &c. conuiuijs apophoreta dispertiebant inuitatis, cum ferenda domum. Quin & serui mensæ ministri quandoque libertate donabantur: *teste Tertull.* O dona quanta communicantibus dantur auferenda? Quot serui peccatorum, manumittuntur? Atque eiusdem virtute corpora è mortis seruitio emancipantur? Imo Rom. 8. *Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis filiorum Dei*, per vsum ipsum Eucharistiæ.

Quocirca qualem nobis resurrectionem optamus, talem in crebra ac digna Synaxi præparemus. Exhaustus es qua pugna viribus, ac pene defectus, vt Abraham, *Gen.* 14. Age, cum eodem lætus accipe *panem ac vinum* de manu Melchisedechi: & reparaberis in noua prælia vir nouus. Sub peccati iugo captiuus agis? Obnuncia seruituti Pharaonicæ, *Agnum* ede *paschalem*: iam te ita corroboratū senties: vt etiam despoliare valeas Ægyptum, sicque vel ouans exire. *Exo.* 10. Nec est quod te ante speres dimitti, quam in manu forti huius educaris Agni. *Nisi enim manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

2. Defectus reparat vires.

3. Vindicat à seruitute.

4. *Dat robur ad hostes debellandos.* II. Cyprianus sane *sermon. de pace lapsis danda.* in persecutione hortatur fideles ad Synaxin: hinc sibi robur acquirant. 1, Inuictus enim est, qui *Panem Angelorum*: alij vertunt, *Panem fortem manducauit homo.*

2. Huc apte interpretatur illud Iudicum 7. S. Ambrosius: *Videbatur mihi quasi subcinericeus panis ex hordeo volui, & in castra Madian descendere: cumque peruenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subuertit & terræ funditus coæquauit.* Cui socius attonitus: *Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis.* Imo, inquam, est *Panis fortis, quem manducauit homo*: Hic terror est hostium, & euersio. 3. Hic est *Deus refugium nostrum, & virtus: adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos.* Psalm. 45.

III. Sed quid est, quod, cum 4. *Reg.* 13. quidam cadauer efferentes sepeliendum, infestati ab latrunculis, id forte in Elisæi conijcerent sepulcrum: quod tactis sancti ossibus redanimatum consisteret pedibus? Quid, inquam, est; quod nonnulli toties tangant plusquam Elisæi ossa, Iesum in Eucharistia, nec tamen redanimentur? An, quod adhuc Deo mortui sint, non vitijs? Horum mors vbi regnat; isthuc vita subire nequit. *Heu! Ab multis sine effectu salutari sumitur.*

Cæcos felle oculos inunxit Tobias semel; continuoque reluminatus. Quid est igitur, quod fellis ac Passionis Dominicæ memoria Eucharistica animæ tuæ non ad illuminationem proficiat?

Daniel, *cap.* 14. Sacrificulis Bel insultabat, quod Deo mortuo fercula apponerent. Dæmon illi: qui mortuæ animæ suæ Cibum tam diuinum apponit: vt pro vita mortem sumens, ter & amplius sit mortuus idem. Infeliciter. *Vt ludus fiant dæmoni.*

(***)

CON-

CONCIO SEPTIMA.

De Præparatione ad Sacramentum hoc necessaria.

MIRABILE SEPTIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & mis. Dominus, Escam dedit timentibus se. Ps. 110.

IDololatræ Philistæi, 1. *Reg.* 5. quod Arcam captiuam in eadem idoli ara collocassent; infami, pudendaque castigatione pœnas expenderunt. Sic profane communicantes grauiora sibi metuant ab læso Numine.

Nos in præsens

I. *De honore mensæ Eucharisticæ.*
II. *Sub vna specie totum dari Sacramentum.*
III. *Præparatio communicaturo necessaria.*
IV. *Expianti se, & expiato quæ necessaria.*
V. *De indigne sumentibus Eucharistiam.*
VI. *Pars Epilogisat.*

PARS I.

De honore mensæ Eucharisticæ.

Ecclesiæ mensa est. 1 homini confortatiua. I. DAuid tum alijs Deo se obstrictum mille nominibus confitetur; tum isto inprimis, quod sui agat nutricium mensa singulari. Psalm. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus omnes, qui tribulant animam meam*, q.d. Ex imis ad summa me prouexisti; ac demum etiam ab esca brutorum ad mensam me Angelorum admouisti. Nam de Eucharistia prophetabat. Tantum ipse præuisu delectabatur: tu quantum vsu ac fructu?

2. Honorificentissima. 2. Quanti æstimabat Aman, sibiq; placebat gloriabundus, *Esth.* 5. quod, ait, *Regina Esther nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege, præter me.* Et illud conuiuium, quæ & magnificentiæ, & honorificentiæ Eucharisticæ pars esse poterat? Nulla.

3. Memoratur honor eximius ab Dauide habitus Miphibosetho, Saulis nepoti. Cui Dauid, 2. Reg. 9. *Faciens faciam tecum misericordiam propter Ionatham patrem tuum: & tu comedes panem in mensa mea semper.* Ad quod ille, tametsi Rege satus, *adorans ait, quis ego sum seruus tuus, quia respexisti super canem mortuum?* Ecquid honoris ergo hominem pastum Deo, Deo referre par est? Qui nec quantum canis ad Regem, tantum ad Deum ipse collatus esse potest. *3. Gratiosissima.*

II. Quid agat igitur? 1. Id, quod Solymæos iubet Dauid: Psalm. 147. *Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion.* Cur? 1. *Quoniam confortauit seras portarum tuarum*: 2. *& benedixit filiis tuis in te*: 3. *Qui posuit fines tuos pacem*, 4. *& adipe frumenti satiat te.* Hæc & ampliora Deus in cuiusq; anima patrat communicantis. Confortat: Benedicit: Pacificat: Satiat. Et illius satiat *adipe frumenti*, quo de Ioan. 12. *Nisi granum Frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum manet.* *Ergo debitas Deo det laudes.*

2. Dauid, vt mille se fœlicitatibus mactum ac beatum prædicat; Deum tamen potius extollit: Ps. 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascuæ ibi me collocauit.* Quam bene agitur cum eo; cuius se Pastorem agit Deus: & ipse ouiculam se gerit? Idque in Eucharistiæ pascuis. Nam sic ibidem Bellarminus intelligit. *Et grates, qui communicat.*

III. Quare quauis ingratior bestia sit, & fera sæuior: qui tantum beneficium non, vt par, vel æstimat: vel honorat, vel remetitur animi studio gratioris. 1. Verum tamen nimium in multis accidit illud Psal. 48. *Homo cum in honore* mensæ talis *esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* *Ingrati, sunt bestiales.*

2. Heu! quanta his inde tormenta parantur? Exemplo sit veste nuptiali desti- *2. Damnabiles.*

tutus, Matt. 22. *Amice*, scilicet, *quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Continuo *ligatis manibus ac pedibus eijcite eum in tenebras exteriores.*

Ergo accedens ad Deũ, præpara animam tuã sexus vterque.

Fœlix, quem faciunt aliena pericula cautum!

1. Exemplum masculũ. 1. Nabuchodonosor Rex ad suum obsequium optabat *pueros, in quibus nulla esset macula; decoros forma, & eruditos omni sapientia: & qui possent stare in palatio Regis.* Dan. 1. 1. Quo magis procul hinc, procul ite profani: apagite laciniosi, scrutosi, rugosi, scabiosi, monstrosi: verbo; criminosi. *2. Fœmineum.* 2. Puellæ Persicæ non prius in Assueri Regis conspectum admittebantur, quam anno solido in formæ gratia concilianda studuissent. Sex eæ menses oleo myrrhino se perungebant: sex alios pigmentis, varijsq; aromatibus dabant, colori vultus comparando. Quid Deo iungendus homo faciat? Quid, quod possit, omittat? Etenim necesse est sicque vult Deus; vt homo digne communicans peragat, quam ipse *Memoriam fecit Mirabilium suorum.* Nam *Escam dedit timentibus se.*

PARS II.

Sub Vna Specie totum dari Sacramentum.

Hæresis. I. LVtherus *l. de Capt. Bab. c. 1.* contendit probare, Sacerdotes teneri, cogique posse; vt sub vtraque præbeant Eucharistiam. Laicis vero integrum esse, vnam malint, an vtramque. Ita & *Brentius. Melanc. Kemnitius.* Horum fundamentum est princeps istud, Ioan. 6. *Nisi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Itemque Mat. 26. *Omnes ex eo bibite.* Causantur, dimidiari Sacramentum, sine calice datum.

At vero si sub Vna contineri Rem Sacramenti totam crederent; iam querela caderet: & ipsi causa.

II. Quare sub Vna totum esse doceamus. 1. Ioan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me.* Atqui Christus, (qui diuidi nequit:) manducatur sub specie panis. Ergo sub ea totus adest; vitamque confert. 2. Ro. 6. *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur.* Atqui, si sub panis specie daretur exangue corpus; daretur & exanime. Hoc falsum. Ergo verum, dari Totum Viuum. *Veritas docetur. 1. Ratione ex verbo Dei.*

2. Figuris. Idem Figuræ euincunt. 1. Manna, *Exo.* 16. & Panes propositionis, *Exod.* 25. præfigurabant Eucharistiam totam. At nulla circum ista fit vsquã mentio potus. Ergo nec Calix in Sacramento necessarius. 2. In Sacrificiorum participatione tantum caro comedebatur; sanguis Deo offerebatur. 3. Similiter Dominus *Ioan.* 6. quinque hordeaceis pascens 5000. repræsentabat futuram Communionem. Nec gry tamen de potu ibid. 4. Nec item *Lu.* 24. in cœna in Emaus: vbi *in fractione Panis cognorunt Dominum.* 5. Nec Act. 2. *Cum erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & Communicatione fractionis Panis.* Vbi mentio Calicis?

6. Demum, Nazaræi, caput intonsi, Deoque sacri, Christiani erant, & ex instituto vinum non gustabant, & tamen communicabant; Ergo sub vna specie, & totum sumebant, vt Sacramentum.

Sacrificiũ in Vtraq; patrandũ est necessario. Nam, (quod nota;) cum vt Sacrificiũ sumitur; tantũ in Missa sumi ab solis potest ac debet Sacerdotibus. Quia incruenta est oblatio illud, cruentam referens, in cruce factam semel: vbi Sãguis à Corpore discretus fuit: Fuit tamen Christus in vtroque totus: estque adhuc: Ideoque sub Vtraque in Sacrificio sumendus.

PARS III.

Præparatio Communicaturo necessaria.

Declina mundum. 1. Te emacula. I. AD dignam Communionem digna debitaq; opus præparatione est.

1. Nam

1. Nam si, Leu. 21. *Omnis, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre Hostias Domino, nec Panes Deo suo:* Quanto minus ab anima, maculosus aut offeret Sacrificium Eucharisticum; aut sumet Sacramentum? Sin', Psalm. 68. *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum.*

2. Cor emunda. 2. Ergo prius, vt Dauid, *Ps.* 50. ora sic, & allabora ad idem: *Omnes iniquitates meas dele. Et Cor mundum crea in me Deus.* Tum deinde insta: *Spiritum rectum innoua in visceribus meis.* At in Eucharistia datur nobis Spiritus Dei, & Deus ipse. Ergo prius cor emaculetur.

3. Porrice vetera. 3. Tum manna, non prius, est datum, cum exisset populus è captiuitate, & farinæ Ægyptiæ defecissent. *Exod.* 16. Exi de peccato, *ac vetus abijce fermentum, vt sis noua conspersio in Christo.* 1. Cor. 5. Et sic fidenter adi Manna Dei.

4. Abijce idola. 4. Iac. sacrificare Deo nolebat, quam familiam conuocatam omnem idola abijci iussisset. *Genes.* 35. Proijce auaritiam, *quorum Deus venter est:* Ambitionem, statuam Nabuchodonosoræam: Amorem carnis, quo ipse tibi idolum es, &c. Lex erat, Exo. 30. *Lauabunt Aaron, & filij eius pedes, ac manus, quando accessuri sunt ad altare.* Vbi Beda: *Illud hic præcipitur, vt, qui Sacramenta Domini participant; actus suos, & cogitationes prius discutiant.*

II. Fac bonū. 1. Refulge, vt luna. II. Notat S. Greg. Nyss. *Orat.* 1 *de Resurrect.* Agnum decima quarta Lunæ comedi iussum; ideo quod tunc nullæ in orbe nostro sint tenebræ. Nam solem occidentē excipit continuo sublustris luna, quæ clarū relucet vsq;, dum sol reuertat oriens. In pari statu lucis anima est communicaturi. Sic luceat lux tua lunaris, dum sol accedat Eucharisticus. Cæteroquin, *quæ conuentio Lucis ad tenebras?* 2. Cor. 6.

2. Hostem macta. Prodit *Herodotus lib.* 4. Solenne Scythis epulum fuisse quotannis; cui intererant soli, qui hostem aliquem in conflictu belli occidissent: cæteri, quasi indecores, arcebantur. *Occide, & Comede.* Sed dæmonem, Mundum, Carnem, Peccatum occide: Et sic macte Deo fruere.

3. Indolem moribus declara. C. Tacitus *l. de moribus Germ.* fit autor: Germaniæ Principes non ante mensis admisisse suis prolem, in Principatu successuram, quam posita iuuenili ineptia viros induissent compositos, & parem nobilitati præferrent moribus indolem. Ite degeneres indecoresque Deo: dignis vos Sacramento moribus comparate: & sic *accedite ad Deum, & illuminabit vos Christus: & facies vestræ non confundentur.*

4. Candideris candida. III. Refert Philo *l. de vita Theorica*; Iudæos ad nuptiale, aut solemne conuiuiū intrare non consuesse, nisi toga candida conuestitos: (qua carebat nuptialis, *Matt.* 22.) Quo magis ad Eucharistiā venite cādidi: *pura cum veste venite:* Ego, *mente*, dico.

Pullatum discumbere nefas. 2. Mos idem & Romanis cultus: Vt ijs pullatum, aut atratum inire epulas, nefas fuerit. Factum Vatinio dedit probro Cic. Epist. ad Att. *Atq; illud etiam scire cupio, quo consilio, aut qua mente feceris: vt in epulo C. Arcij familiaris mei cum toga pulla accumberes? Quis vnquam cœnauit atratus?* Quare Eccl. 9. *Omni tempore sint vestimenta tua candida:* in primis Synaxin acturus.

Tricolores homines. 3. Tertull. prodit *in lib. de pallio:* Sacrificulos Bellonæ aut Marti facere victimas solitos in atris: Saturno in puniceis. Cereri in albis. Ita Bellonæ Carni qui deuorati sunt, ferale mortis symbolum gerunt atrata in anima. Saturno dediti, mundi Domino, pomposas amant purpuras mollibus induti. Cereales, Autori cereris Eucharisticæ deuoti, ijdem candidati operentur ad Aram.

4. Tertullianus *libr. de resurr. carnis*, tradit, seruos incedere atratos, & herili non accumbere mensæ, nisi ad pileum voca-

ti,& libertate donati incederent iam candidati. Nam, ait, *Vestis albæ nitore, & aurei annuli honore, ac patrum nomine, ac tribu, mensaq; honorantur.* Atri, mancipia sunt peccati. Aut igitur expientur ex homologesi, aut abstemij fiant à mensa Domini.

PARS IV.

Expianti se, & expiato, quæ necessaria?

Manna amat munda. I. ANte tellus roris subtilis aspergine velut purgabatur, quam cœlo manna plueret. *Exod.* 16. *Num.* 11. O ros die lacrymæ piæ! O aspergo pœnitentiæ! 2. Quid, quod manna iuxta castra, & tentoria, (vbi hominum erant foricæ, & stabulabantur pecora;) non descendebat? Indicio, quos esset subitura animos Eucharistia: non foricosos, aut brutos.

Sanctificationi conueniunt. 1. Lacrymæ. 3. Num. 11. *Dicit Dominus: Sanctificamini: cras comedetis carnes,* auium, quamuis male concupitarum. Quanto magis ad esum Agni? Et nostri Agni?

Vide, age: Ioseph, *Gen.* 43. ante fleuit vbertim, quam cum fratribus accumberet: Communicaturus quid agas, tecum dispice. An quod Dauid? Psal. 101. *Potum meum cum fletu miscebam?* Quod Iob? ca. 3. *Antequam comedo, suspiro:* Hoc age.

2. Lotio extern. peccatorũ. Senex Iebusæus, *Iud.* 19. Leuitam cum vxore peregrinantem hospitio excepit: *Ac, postquam lauerunt pedes suos, recepit eos in conuiuium.* Idem vult Dominus vtrumque. *Te Laua: & sic manduca.*

3. Et internarum cogitationum. Lex erat Leu. 1. Victimæ *intestina & pedes lauabunt aqua.* Nec enim prius eam placere sibi Deus voluit. Quare accubiturus cum Iesu *laua à malitia cor tuum.* Ier. 4.

4. Cognatio cum Iesu spiritualis. Ab Agni communione arcebantur, qui non erant de Abrahæ posteritate: aut qui in vnam cum hac Religionem non concessissent. Sit hoc amplius in Christo regeneratus, vnitus illi charitate, qui extorris esse noluerit ab eiusdem Communione. Nam Matt. 15. *Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus.* Et Matt. 7. *Nolite Sanctum dare canibus.* Nam hi isto *damnationem sibi acquirunt.*

1. Cauenda concupiscentia. II. Nadab, & Abiu, filios Aaronis, (quod alieno igne in Sacris vsi.) Leu. 10. *egressus ignis à Domino deuorauit eos.* At quis à Domino alienior ignis, quam concupiscentia cordis? Et huius in flammas Christum inieceris communicator indignus? Væ!

2. Carnalia. Iussit Mosen Deus cauere, neu quod animal tangeret montem Synai; Sin', moriturum. At Ps. 67. *Mons coagulatus, mons pinguis, mons Dei.* in V. Sacramento. Dispeiriit, hunc quisquis *animalis homo* tetigerit: Nam 1. Cor. 2. hic *non percipit ea, quæ sunt spiritus:* Sed *Iudicium sibi manducat, & bibit:* 1. Corinth. 11.

3. Pollutiones. Nec Propositionis Panes Dauidi dare voluit Abimelech, nisi à mulieribus mundi comites fuissent, 1. *Reg.* 21. Si figura tales, quales reposcet Veritas?

PARS V.

De indigne sumentibus Eucharistiam.

Est ijs pœna mortis. I. DElicti grauitas indigne communicantium æstimetur è pœna. 1. Corinth. 11. *Reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* 2. Ierem. 51. *Caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: & Sanguis meus super habitatores Chaldææ, dicit Ierusalem.* Id est, Caro mea, & Sanguis clamat vindictam super habitatores istos.

3. Leuita Ephratæus, *Iud.* 19. Gabaonitarum libidine enectam vxorem suam dissecuit in partes XII. & ad singulas Tribus Israel transmisit, signum sceleris Gabaonitici. Ergo efferatæ Tribus XI. in arma ruunt; Tribum Beniamin, tutatricem Gabaæ, internecione delent. Talia si ob vnius mulierculæ corpus; qualia ob SS. Eucharistiæ abusum Deus?

Quod si sapienter Sapiens, Prou. 23.

Quando

Ergo adi cum tremore.

Quando sederis, vt comedas cum Principe, diligenter attende, quæ sunt apposita ante faciem tuam, & statue cultrum in gutture tuo. Id est, ait *Hieronymus*, sic loquere, vt si culter foret gutturi appositus. Quo ergo cum tremore mensa erit adeunda Iudicis? Hoc humilioribus vitam redime precibus: vt si malleum inter & incudem versarere.

Et humili pœnitētia.

Imitare ganeonem prodigum: dic, Luc. 15. *Peccaui in cœlum, & coram te: & iam non sum dignus vocari filius tuus.* At deserta prius luxuriæ natione, paternam ad domum reuertere per pœnitentiam.

Ne dispenens.

II. Zelotypus suspectam vxorem ducebat ad Sacerdotem, Num. 5. *vt potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est, & contemto viro adulterij rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescet femur.* Ita indigno *Panis fractionis*, & *Calix benedictionis* vertunt in maledictionem, vt cum Iuda ipsius anima crepet, ferens in cauteriata conscientia damnationis sententiam.

Similia.

1. Manna *erat quasi semen coriandri album:* Exod. 16. Vbi *Berchorius* ait: Coriandrum corroborare crebrum homini: at canem, ab eo comestum, efficere rabidū. Ita *Manna absconditum* iustis datum est saluti: iniustis exitio. Proin *Nolite Sanctum dare canibus.* 2. Eucharistiam canibus obiecerunt VVandali, in deuastatione Africæ: At ij in rabiem acti rabierunt in Dominos ipsos, discerptosque deuorarunt. Teste *Optato Mil. lib. 1. de VVandal. persecution.* Ita summo Bono sumpto euadunt mali seipsis deteriores, suasque in animas deſæuiunt ter infelices. 3. Leæna, ab tigride imprægnata, ad leonem adire non audet; ni se abluerit ante. Sique leo senserit, eam frustatim discerpit comparem. Ita mens cum peccato consuescens perijt: ni se prius expiet, quam *Leonem de tribu Iuda* conuenerit.

Nā cibus vita est, non mortis

III. Heu! ex vita mortem acquiri? Si cui vita mors sit, mors ipsa qualis erit eidem? Cauit Deus, Exod. 23. *Non coques hædum in lacte matris suæ.* Eccur istud? An quia, cum lac det vitam hœdo, idē mortis esse ministrum nolit Deus? Namque crudele nimis, idem esse vitæ, mortisque ministrum. At indigne communicantes, Mysterium vitæ sibi esse faciunt seminarium mortis æternæ. Atq; in Istius lacte, cuius *meliora sunt vbera vino.* Cant. 1. coquunt hœdum Iesvm isti infandi Christicidæ. Ægyptij Cereris Sacerdotibus fabas edere sub mortis pœna vetuerant. Quod fabam Dijs Manibus sacram esse ducerent, vt mortis ac lacrymarum symbolū: Quodque ministri essent ipsi frugum Deæ, inuentricis earum, queis panis conficitur. Et Christiani bibent, vt aquam, peccata, feralibusque scelerum fabis suffarcient ventres: & se adhuc Panis vitæ ministros profitebuntur?

Ergo caue mortis fabas.

IV. Inexpiabile credebatur nefas olim, hospitalem qua cæde cruentasse mēsam. Sic, 2. *Regum* 13. epulas inter Ammonem frater percussit Absalon: Ptolomæus, 1. *Mach.* 16. Simonem Sacerdotem duobus cum filijs obtruncauit: Vespasianus Imp. coniurationis suspectos in conuiuio contrucidauit. Quæ, vt barbara: humana tamen, At plusquam Satanicum istud, diuinas inter epulas Dominum modiperatorem ab seruo prodi hospite: eademque proditione hunc ad suam ipsius abuti internecionem. Quæ par isti execratio? Pars eius cū Iuda. Atat, ehem! Etiam pro crucifixoribus suis orauit, & exorauit Dominus. Istis ergo peccatoribus meliora Deus. Vel sero tandem aliquando & isti in Sindone munda è cruce depositum inuoluent Iesum. *Matth.* 27. Nam, vt Seneca, inquit:

Est sera nunquam ad pœnitentiam via.

PARS VI.

Epilogizat.

Tarde cõmunicantes arguuntur.

I. EST & aliud malum, quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines: Vir, cui Deus dedit diuitias, & substantiam, & honorem, nec tribuit ei potestatem Deus, vt comedat ex eo. Ecc. 6. Tales sunt fugitãtes Sacramenti: in quo omnes diuitias, ac honores possident iure ad rem, nec vtuntur iure in re. Quia nolunt. Vere hi miserrimi sunt Tantali, medias vndas inter siti morientes.

Synagisare monentur.

Quare, vt mulier, 4. *Reg.* 6. obsidione cincta Samaria, stimulanteque fame. Regem adijt clamans: *Salua me, Domine mi Rex.* Ita nos ad Regem nostrum: *Panem nostrum ὑπερούσιον da nobis.* Dare namque Regis est. Ideo is apud Isaiam electus, *cap.* 3. esse Rex noluit, causatus: *Non sum medicus: in domo mea non est panis, nec vestimentũ*; quasi dicat, subditos curare nequeo. At ista Iesu adsunt omnia. Tantum postula: sed *animam præpara: ne sis velut tentans Dominum.*

Fidenter adi: non is est modo, qui Mosi fuit, *Deus zelotes, & vltionum*: sed *Gustate; & videte, quoniam Suauis est Dominus. Beatus vir, qui sperat in eo.* Psal. 33. *Videte* magnitudinem: *videte* necessariam præparationem.

Seque præparare.

II. Sed quanta sit hæc oportet? 1. Si 3. *Regum* 6. ipsum septennium in Templo construendo posuit Salomon, cui Arca, legisque tabulæ erant inferenda, 2. Si, *Gen.* 6. Noachus centum annos in Arcæ structura molitus est, in qua cum paucis ipse, brutisque seruaretur. 3. Si *Exod.* 16. Manna erat in Tabernaculo aureæ inclusum arcæ asseruandum: quid communicaturis facto opus fore existimabimus? Quod Salomonæum Authori Legis par esse queat? Qualis igitur arca nostra animæ sit oportet, quæ ab æternæ damnationis diluuio nos ereptos efferat? Quod aurum charitatis sat dignum in arcam pro cœlestis Manna asseruatione? At omnia tibi confecerit vnum hoc, si parueris monenti: *Fili, præbe mihi cor tuum.*

CONCIO OCTAVA.

De Veritate Corporis Christi in Eucharistia.

MIRABILE IDEM CVM Secundo superius.

Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus. Ioan. 6.

ISraelitis, *Exod.* 16. seruituti subtractis, & per deserta tendentibus Manna pluit cœlum, quod omne in se delectamentum continebat. Nobis CHRISTVS *est Panis viuus, qui de cœlo descendit*: proficitque ad salutem per deserta mundi peregrinantibus: si tamen prius in mari rubro pœnitentiæ actus Aegyptiacos obruerunt.

Nos perpaucis.

I. *Fide in hoc vtendum Mysterio, non sensu, vel Ratione.*
II. *Quid Fides hic, quid Hæresis?*
III. *De Causa Fidei tutißima.*
IV. *De Hæreticorum obgannitionibus.*

PARS I.

Fide in hoc vtendum Mysterio, non sensu, vel Ratione.

I. ABraham, *Gen.* 22. pariturus Deo, solus cũ Isaaco gnato, relictis sub monte seruis, ascendit, dextra gladium, ignem sinistra præferens. Ita conscensuri in altum Ecclesiæ, (quam *Dan.* 2. montem appellauit,) vt inde Sacramentum contueamur, asinas sensuum, ac ratiocinationum seruos omittamus oportet: *Abraha ignis, & gladius.*

Sed

Sed Fide comitante, hinc humilitatem, inde charitatem præferentes gradum ad altiora securi moliamur.

Lucerna Diogenis. Diogenes clara luce cum lucerna in forum prodibat, hominem quæritans. Tu cum Fide in Eucharistia Hominem Deum quæsieris.

Magorum stella. *Stella antecedebat eos* Magos ad præsepe Domini, panniculis inuoluti. *Et procidentes adorauerunt eum.* Matth. 2. Nobis fides præeat vitam ad Eucharistiam adorandã: quando Sensus, Ratioque refragantur.

Contra, Sensus, & Rationis calumniã. II. Quin & Fidei integritatem accusant eadem duo, quod Mysterij profunditatem nequeant attingere. 1. Sicut *Dan.* 13. veteratores duo læsæ castitatis Susannam peragebant ream, cuius potiri corpore nequibant. Causantur illa inextensam quantitatem & indiuisibilem, & inuisibile Quantum: Locatum sine loco, Accidentia sine subiecto: & alia talia admiranda iuxta ac veneranda. Verumenimuero

Quod non capis, quod non vides,
Animosa firmat Fides,
Præter rerum ordinem.

Oratio dissuasoria. 2. Plane agunt Sensus & Ratio, sicut *Num.* 13. exploratores è terra promissionis perlustrata reuersi. *Nequaquam*, aiunt, *ad hunc populum valemus ascendere: quia fortior nobis est. Terra, quam lustrauimus, deuorat habitatores suos. Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enach, de gente gigantæa, quibus comparati quasi locustæ videbamur.* At contra sic Caleb. *Ascendamus, & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam.* Ita Fides non multa argumentatur aduersum istos exploratores errones. Freta Deo fidenter credit, adorat feruenter, audacter sumit, & sperat nihil hæsitans. Ipse dixit: *Hoc est Corpus meum.* Cedat sensus, Ratio succumbat, quia *Verbum Dei manet in æternum.*

PARS II.

Quid Fides hic, quid Hæreses?

I. Est hic, si vsquam, dicendum: *Credo in Deum Patrem Omnipotentem.* Et cum Apostolo, *O altitudo sapientiæ, & scientiæ Dei!* Cum Angelo, Luc. 1. *Non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Hic sola sequenda Fides est. Absq; ea pessum ierunt Capharnaitæ, Berengariani, Lutherani blasphemant; Caluinistæ vmbras captant. *Fidei hic regula.*

At Fides orthodoxa confitetur, qui in vtero Virginis, in Cruce, ad dexteram Patris, Idem in hoc existit Sacramento. Viguit hæc Veritas indubitata annis circiter 800. ab institutione: Vigebitque. *Et doctrina.*

II. Primus eam impetere ausus, sub annum 800. Ioannes Scotus, Caroli Magni quondam Magister. Sed paucos intra menses Conc. Vercellensis Decreto i.. gulatus is occidit error. 2. Sub annũ 900. Bertrandus quidam ipsum eundem refodit sepultum, acerrimeque propugnat. 3. Sub annum 1050. Berengarius exstitit oppressæ litis ac hæresis suscitator. Qui omnes omnem Sacramenti Veritatem abnegantes vnanimi consensu ab Ecclesia sunt condemnati. 4. At sub annum 1370. Ioan. VViclef. in Anglia eundem Acheronta mouet. Cuius dein nidore Ioannes Huss regnum Bohemiæ obnubilat vniuersum, atque deprauat. *Hæreticorum conamina.*

III. 5. Demum sub annum 1527. Carolstadius, Zvvinglius, Oecolampadius, Caluinus plenis velis in idem profundum inuehuntur, cum Pharaonico plurimarũ euentu animarum. Inuitatus quidem sæpius ab ijs Lutherus fuit ad idem negandæ Veritatis naufragium, sed infamem scopulorum abhorruit immanitatem. Quin suasit ipsis, vt vela verterent: sed nihil persuasit. *Æui nostri vesania.*

Ergo illi Ecclesiam certatim proscindere, *Adeoque Furia.*

dere, iactare, Babylonicam esse meretricem, Papam, Antichristum, Religiones, pudicitiæ, prostibula: Episcopos, lenones: omnia meram esse Babylona, Ægyptiacamq; captiuitatē. Scilicet, digna hæc talia gymnastis talibus progymnasmata.

PARS III.

De causa Fidei tutissima.

Ab ea stat 1. Testamentum. Fide, age, casta Susanna Ecclesia: Confide Nohemi Arca: dura, perdura Salamandra; in medijs sita flammis non vreris Ecclesia: in diluuio non submergeris, in iudicio non destitueris.

1. Habes notæ optimæ tabulas Testamenti: *Hoc est corpus meum:* à quatuor Notarijs Matthæo 26. Marco 14. Luca 22. Paul. 1. *Cor.* 11. consignatas. Qui singuli temporibus, locisque scripserunt quidem diuersis: at diuersum nihil.

2. Præfiguratio. 2. Adhæc præiudicia Figurarum producis. Quarum inanias expleat Veritas necesse est. Synagogæ delineata futurorum adumbratio, viuis absoluta coloribus fuit, à Christo.

3. Christi promissio & asseueratio. 3. Accedit eiusdem promissio: Ioan. 6. *Panis, quem ego dabo, Caro mea est.* Accedit attestatio: *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus.* Si vere EST: ergo nec *significat*, nec abest, quantum à terra cœlum. Si *vere*: quid ergo Nouatores comminiscimini tropologice, amphibologice, synecdochice? an vero diabolice? Nam orthodoxos de incantatione magica incusare audetis.

4. Præscriptio. 4. At Fide causa, Ecclesia: producis libellum quietæ possessionis: titulum ostēdis secundum, *De pacificis possessoribus*: præscriptionem prætendis ab annis amplius supra mille sexcentis, quibus Vsumfructum rei possessæ habuisti. Vin' amplius?

5. Orbis consensio. 5. Ecce tibi, vocatus, citatus adest, se testem sistens gentium omnium, ac nationum Consensus fidelium; cum liquida continuæ in possidendo successionis demonstratione. Num quid aliud?

6. Cōciliorum definitio. 6. Euge: triumphas! Diuina te, ô Mater Ecclesia, in terris vltro circumsistunt tribunalia Conciliorum, ad vota tua, tuaque paratissimorum obsequia. Sed quid ego Hæc, aut Illos commemorem? Longa series, & multa nimis. Aliquam tamen strictim vidisse iuuabit. Dabo per sæcula: Non numero, sed intento velut digito monstro.

7. Sæculorum ac Patrum contestatio. 7. Ecclesiæ, Veritatisque Eucharisticæ tabulis subscripserunt sæculo primo, (Apostolos prætereo,) *Sanctus Ignatius Epistol. ad Smyr. S. Dionys. libr.* 1. *de Cœl. Hier.* Secundo. *Cyprian. Tertull. Origen.* Tertio, *Iustin. Martyr: Pius Papa I. S. Irenæus.* Quarto, ecce sigilla duodecim Apocalyptica: *Niceni Conc. Patres Athanasius, Cyrillus Ierosolym. Hilarius.* Habetis quatuor. *Ambrosius, Basilius, Augustin. Optatus Mileu.* Habetis octo. *Gregorius Nyssen. & Gregor. Nazianzenus Ephræm, Epiphanius.* En duodecim. Quinto sæculo *Hieron. Chrysost. Cyrill. Alexand. Synodus Ephesina, Theodor. Gelasius.* Multa prætereo, *Gregorius, Theophylactus, Ioannes Damascenus.* Sæculo XII. *D. Thomas, Bonau. Anselm. Scotus.* alijq; innumeri hucusq;. O attestationem, ac irrefragabilem depositionem. Obstupescitis Auditores, ad tantam ac talium nubem testium, sat scio. Oppedunt tamen contra tonitru Hæretici.

PARS IV.

De hæreticorum obgannitionibus.

Hæreticorum imprudentia, & dementia. I. QVo magis obstupescendum est, ad duorum apostatarum, Lutheri & Caluini, inanem vocem tot mortalium emotæ mentis brutos animos sensum communem deseruisse, rationem eis euanuisse, vt tam iniquam ac sacrilegam fecerint defectionem.

Fac-

Simili declarata. Fac esse, quia actionem habeat, in qua de summa vitæ ipsius, ac fortunarum agatur: hunc tamen duos, tresve leguleios adire consultum: totam eis causam committere fide data, & accepta Eundem dein trecentos conuenire viros, orbis & Iuris totius lectissimos: ab his audire, nullo causam ipsius niti fundamento Veri, aut Aequi: proin suadere, sibi suisque consultum velit, actione desistat, præscriptis acquiescat iustis, ac necessarijs: nec porro noua moliatur: Ipse tamen (velut Roboam,) iuniorum rabularum duorum secutus fascinationem, omnia alia aspernetur, ac derideat: quin sana consulentes calumnietur etiam, & execretur: adeoque voce, stylo, ferro, flammis, omnique vi ac facultate persequatur: hunc, inquam, quis furere non dicat? Infelix anima hæreseos fascino dementata, tua, (heu!) causa partibus est prope infinitis inferior, ac deterior, &c.

Eorum munimenta. II. Sed quid ad hæc misera euersæ mentis cerebra, & deserta abs Deo hominum portenta? Quid? Non se deserunt, non causam: quantumuis afflictam, perditam, desperatam, condemnatam, ac ad inferos proturbatam. 1. Producant ingentia & blasphemiarum, & execrationũ plaustra duo. Actionem diuinissimam Sacramenti, & Sacrificij, Deo pleniβimam (horrent aures, ac animus:) magiam tamen appellant, incantationem, superstitionem, idololatriam meram. Cætera exhorrescens sileo: quæ pro vallo obiectãt. 2. Inde fasces confertos hæresibus, mendacijs, absurditatibusque suis, velut gigantæis humeris comportant, accumulãt, vt si, innouato bello gigantum, montes montibus imponerent, ad Iouem è cœlo deturbandum. 3. Afferunt quoque ementitas; ac falsarias literas, de Institutione Sacramenti huius, clausas, cum inscriptione, *Hoc significat.* 4. Proferunt, velut ex indiculo, consultationem initam inter Triumuiros illos animarum perdẽdarum, VViclef Anglum, Zvvinglium Germanum, Caluinum Gallum. 5. Addunt Scripturæ testimonia, detorta sensu, ac deprauata.

III. Sed omnia talia, quæ vel vno flatu difflaueris. 1. *Aiunt*, Matt. 26. *Pauperes semper habebitis vobiscum: me autem non semper habebitis.* Ergo Christus in cœlum subuectus isthic residet, non hic in Sacramento. *Respondemus.* De visibili sua conuersatione hic loquitur, non de inuisibili. Nam de hac ita, Matt. 28. *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* 2. *Aiunt*, Marci. vlt. *Assumptus est in cœlum, & sedet à dextris Dei.* Ergo non est hic, nec enim descẽdet toties, *Respondemus*, descensu haud opus esse, posse locis simul pluribus existere. Sicut apparuit Paulo, & abeunti è carcere Petro, *Act.* 9. vt tradit Hegesippus. 3. Porro inuictus Achilles Caluino est iste. Luc. 24. *Palpate, & videte: quoniã Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Atqui, ait, in Sacramento Corpus Christi tactu, visuve non cognoscitur: ergo nec adest. Sed iam ante superius respõdimus: *Part.* 1. & 3. *hic.* Et *Conc.* 5. *part.* 6. 4. *Aiunt*: Fieri non potest, vt corpus idem locis existat pluribus. *Quid?* Non ergo creditis *in Deum Patrem omnipotentem*? Qui ex nihilo creare potuit omnia, magis potest & creatum in plura sistere loca: Et in vnum locum plura sistere corpora. Sed de hoc quoq; superius pluscula, *Conc.* 5. *parte* 5. *Aiunt* vitilitigatores: Fieri nequit, vt corpus sine extensione, quantitate sit, & loco. *O stulti corde, & tardi ad credendum!* Luc. 24. An non, 4. *Reg.* 6. Elisæi iussu ferrum aquis supernatauit? Mari Christus inambulauit? *Matt.* 14. Tres pueros in camino ignis non adustulauit? *Dan.* 3. Quid

Obiecta obtusa, ac refutata.

igitur locus magis corpori necessarius, quam sua ipsi, vel sua ferro grauitas, aut igni calor? Ego vero sic existimo: hæc illis plus esse necessaria, vt insita ipsis, quam corpori locum, circumsecus sepientem. Vide *Conc*. 5.

6. *Aiunt*. Impossibilis est Transsubstantiatio. At factu difficilior est è nihilo creatio: E terra hominis, è costa Euæ formatio: aquarum in sanguinem, in serpentem virgæ: rupis in fontem, fœminæ in petram, aquæ in vinum factum conuersio par fuit, aut non longe dispar. Quare peracta recapitulatione perora.

CONCIO NONA.

De dignitate & reuerentia SS. Eucharistiæ.

MIRABILE NONVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus: Escam dedit timentibus se. Ps. 110. *Et qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Ioan. 6.

PRouerb. 9. *Sapientia ædificauit sibi domum: excidit columnas septem. Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis: Si quis est paruulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis: Relinquite infantiã, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ.* Patris Sapientia, Veritas diuina Iesus *hoc fecit, & est mirabile in oculis nostris.* Fecit Ecclesiam, & septem Sacramenta, Eucharistiam quoque, quæ & immolaretur Sacrificium, & sumeretur Sacramentum.

Nos in præsens

I. *De institutionis Eucharistici amore in nos: & nostro in eum debito.*
II. *De multiplici Eucharistiæ dignitate.*
III. *Ad S. Synaxin præparatione opus solicita.*
IV. *Communicaturo studendum puritati.*

PARS I.

De Institutoris Eucharistici amore in nos, & nostro in eum debito.

I. FOrtis, & ingeniosus amor est. Artemisia Regina Cariæ, vt refert *Val. Max. lib. 4. cap. 6.* Mausoli coniugis mortem sic consolata est. Superbissimum illi Mausolæum condidit, vt in septem orbis miraculis habitum fuerit. Dein cineres cadaueris, è rogo collectos, aromatibus mistos mensæ inferri sibi voluit, quos cibis adspersos quotidie deuoraret. Talis amor Christi in Ecclesiam, & ab hac ne diuelleretur vnquam, sibi Eucharistiam instituit: in qua sumendus Ecclesiæ quotidie propinaretur, ac sumeretur. Vnde inquit: *Caro mea vere est cibus.* Et Bernardus. *O amor amorum: Sacramentum Sacramentorum, dulcedo dulcedinum!* *Amor se dantis in Escam.*

Suam Deus potentiam ostendit orbem condendo: Iustitiam, diluuio: Amorem, hoc Sacramento. *Idque in Sacramẽto.*

Permagna vis amoris est Pelicano, cum sibi pectus effodit, sanguine redanimandis pullis. At sic ipse. Ps. 101. *Factus sum similis pelicano solitudinis.* *Nec vel sibi parcentis.*

1. Vere, *Exod.* 3. Eucharistia rubus est ardens & incombustus charitate infinita: & sensibus difficultatum obsitus: & Visio magna nimis. 2. Reliquerit Elias cum duplici spiritu pallium Elisæo, testem amoris. 4. *Regum* 2. At nobis Deus Diuinitatis suæ pallium, Corpus scilicet ac Sanguinem, cum vtriusque Naturæ veritate reliquit. *Figura.*

3. Refecerit Eliam Angelus sub iunipero

pero prope defectum: vt in fortitudine cibi illius ambularet 40. dies vsq; ad mōtem Horeb. 3. Reg. 19. At *Angelus Testamēti, Magni Consilij Angelus*, Angelorum Dominus, in hoc deserto nobis Panem suggerit, sub humanitatis nostræ cineribus coctum, &c. Parum illius fuerat amori, se in Crucis ara tradidisse semel: sępius ac sēper libuit immolari, inq; succum ac sanguinem nostrum conuerti, magisque virtute in nobis, quam ipsi nos.

Debetur ei gratitudo. III. Quæ propter sic ipsi sumus obligati, vt animas quoque debeamus. 1. Plus, quam Israelitæ, 40. annis manna pasti in deserto. *Exo.* 16. 2. Nesciebat Dauid, 1. *Reg.* 25. qua re datum sibi famelico cibi beneficium Abigaili remetiretur, nisi ipsam in Reginam regni consortē acciuisset. *Quid ergo retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* 115. Cum me quoq; regni cohæredem adlegit sibi, quasi, qui dedit, accepisset beneficium. 3. Pie, iuste, merito vouisti Iacob: Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo: & dederit mihi panem ad vescendum: erit mihi Dominus in Deum.* Qualis ergo mihi, quantusque semper esse debebit. *Quam omnē superat benefactor*

IV. Quo sequar impensius monentem 1. Ps. 147. *Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: Quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te: posuit fines tuos pacem: & adipe Frumenti satiat te.* Illius adipe frumenti, de quo, Ioan. 12. *Nisi granum Frumenti cadens in terram, mortuum fuerit: ipsum solum manet.* Sed iam non *moritur amplius: mors illi vltra non dominabitur.* Rom. 6.

Debentur ei & laudes. 2. Hoc itaque nos pascit: Sed *& de torrente voluptatis tuæ potabis eos*, Psal. 35. hic Sanguine; isthic beatitudine. 3. Quid, quod & *de Petra melle saturabis eos* consolationibus delibutos? 4. Nimirum Iesu. Totus *es terra*, quæ tota *fluit lacte & melle*, *vt ex his fructibus cognosci potest.* Num. 13. & 14.

PARS II.

De multiplici Eucharistiæ dignitate.

I. Excellentia SS. Eucharistiæ est quanta maxima, Psal. 110. *Memoriam fecit Mirabilium suorum, &c.* Quid enim est, aut fuit vnum aliquod, in quo *Mirabilium* Dei vel plura, vel maiora conuenerunt? Enumerat aliqua S. Thom. Hymno: *Lauda Sion, &c.* Nos in exemplum ista: Corpus est locatum, & in locis simul pluribus, sine loco: quantum, sine extensione: fractum, sine diuisione, immolatum, sine passione: motum loco, sine emotione, tactum, visumque, sine sensione: integrum accidentibus, sine subiecto: Quantum sine materia. Quale, sine substantia. Capite hæc vobis Philosophi: Theologi, accipite Transsubstantiationem Qua, & quibus istis, quid vnquam vsquam mirabilius? Mathematici, videte hic quadraturam circuli: Physici, considerate fluxum & refluxum Oceani, & Euripi. *Mirabilia in Sacramento.*

II. In hoc vno fluxus est gratiæ, vitæ, ac prædestinationis: estque refluxus peccati, mortis, & reprobationis. Quia *Effectus contrarij communionis.*

Sumunt boni, sumunt mali,
Sorte tamen inæquali,
Vitæ, vel interitus.

Psal. 109. *De hoc Torrente in via bibet* peccator: *propterea exaltabit caput* in rem gratiæ, & spem gloriæ: propterea immortalitatem acquiret. Nam Ioa. 4. *Aqua quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam,* Agite ergo, Isai. 55. *Omnes sitientes, venite ad aquas.* *Causæ immortalitatem.*

Tradunt scriptores Nilum è montibus Lunæ dictis exoriri: Ægyptum statis temporibus inundatum rigare, stercorare: inque Oceanum septem ostijs deuolui. Sic Eucharistia descendit è mō- *Fœcūdat. Simile.*

tibus Diuinitatis, ac Humanitatis, cum diluuio gratiarum, stagnat super animas rigatas, & fœcundatas, egurgitans se septem donis spiritus, ac in septenis quoq; Sacramentis sese regurgitans, *fluminis impetu lætificat Ciuitatem Dei*, Ps. 45.

Satiat. Fœlix Torrentis impetus! Vitia abripis, vitamque inuehis: in immortalitatis portu constituis. 1. Nam Ioann. 4. *Qui biberit ex hac aqua, quam ego dabo, non sitiet in æternum.* 2. O Nectar, & Ambrosiā Cœlitum! 3. O auriflu um Gangem, & Pactolum! 4. Verum hic, & omnino verissimum Oraculum: Eccl. 24. *Ego Sapientia effudi flumina: Ego quasi trames aquæ immēsæ: Ego quasi fluuij Doryx: Ego quasi Aquæductus exiui de Paradiso. Dixi: Rigabo hortum plantationum mearum: & inebriabo prati mei fructum.* 1. Percussit virga petrā Moses, *Exod.* 14. & fluxerunt aquæ. *Petra autē erat Christus.* 1. Cor. 10. Ex hac quales, quantæque emanationes? 2. Triste malum, continua quadraginta dierum pluuia, resolutis cœli catarrhactis ruens: ruisse cœlos dixisses. At immortale bonum, Sanguinis Dominici effusio, cœpta in horto, *pridie quam pateretur*: continuataque adusque *Consummatum est*: quin & vltra, cum *lancea latus eius aperuit, & exiuit Sanguis & Aqua.* Nescio, quid maius hisce vel à Deo expectare queas.

Ditat, & omnia præstat.

Figura dictorum.

Humanitas est in Sacramēto gloriosior, quam in Incarnatione. III. Haud quoque statuerim: Huicne mysterio mysterium Incarnationis anteponam, an componam? Hoc scire videor: Plus honoris in hoc Sacramento ad naturam humanam accessisse, quam ex Incarnatione. Enimuero in hac, natura Diuina, præbens suppositum, humanæ præcellebat, vt infirmiori, ac inferiori: At in Sacramento humana principatur natura, & comes ei adhærescit diuina. Ita Theologi, Verborum vi primo Corpus produci, perque concomitantiam sequi Diuinitatem. Pene, sicut *Gen.* 25. ex Rebeccæ vtero prior exiuit Esau deformior, dein læuis Iacob: Ita & in hac Transsubstantiatione. Corpus seu humanitas Christi, dein concomitanter Diuinitas existit. O fœlix in ara gazophylacium: in quod duo Illa Minuta ter Optima Maxima inijcit Trinitas Beata?

Figura de Excellētia Eucharistia.

1. Similia. O plane diuinam Eucharistiæ Dignitatem! 1. Quod aurum inter metalla: 2. adamas inter gemmas: 3. Sol inter planetas: hoc Tu inter Sacramenta. Præpolles dignitate, attrahis amore, præluces splēdore gratiæ. 1. Tu, Prouer. vlt. *Nauis, de longe portans Panem.* nam Psa. 18. *A summo cœlo egressio eius.* 2. Tu infractione aperis tuorum oculos in Tui, in sui agnitionem. *Luc.* 24. Vt in Emaus factum. 3. Tu es *Panis præbens delicias Regibus.* Gen. 49. Tu es farina, 3. *Reg.* 17. quam Elias, Iesus in domo Sareptanæ, Ecclesiæ, quotidie facis crescere in immensum. 3. Et hoc, D. Thoma, cur non quartum po nebas opus ad tria illa, *p.* 1. *q.* 13. quibus maiora Deū facere non posse, rebus sic stantibus, affirmabas. Eucharisticum namque Opus hoc est velut nummisma paruum auri, pretiū continens cæterorum: adeo Compendium est in paruo maximum maximorum mysteriorum Christi; in quo vno præcipue *memoriam fecit mirabilium suorum Deus.*

2. Figura.

3. Testimonium. Simile.

PARS III.

Ad S. Synaxin præparatione opus solicita.

Quia est vita bonis mors malis Similia. I. IAm tale Mysterium qua cum reuerentia & colas, & sumas, par erit? *Probet semetipsum homo: & sic de Pane illo edat.* q. d. partem in vtramque merita, ac debita expende: *ne inueniaris minus habens.*

1. Memento, maris hic esse fluxum ad supera

supera his: alijs autem refluxum ad infera. 2. Idem mare rubrum, *Exod.* 14. transitum præbuit Israelitis: Ægyptios vndis inuoluit. Ita Eucharistia; *mors est malis: vita bonis. Vide paris sumptionis quam sit dispar exitus.*

3. Esther humilis, *ca.* 5. & fastuosus Aman ad idem Assueri vocantur conuiuium; sed exitu dispari. Illa fit liberatrix populi: hic ludibrium patibuli. Ita Deus; & communicantes. 4. Ad eiusdem regificas nuptias conueniunt vocati: sed veste non pariter culti. Quare innuptialis proijcitur. *Matt.* 22. Dicitur quidem: Matt. 11. *Venite ad me omnes, qui &c.* Sed præcipitur quoque: *Probet semetipsum homo.*

Exemplū. 5. Petrus, & Iudas pariter erant vocati: sed non pariter cibo saturati. *Matt.* 26. Ille paratus adire cum Domino in mortem: hic inferre mortem. Propterea post lapsus vterque: Petrus euasit mortem: mortem inuasit Iudas laqueatus.

Eiusdem rei figuræ aliæ. II. Eucharistia cœli est scala, *Gen.* 28. visa Iacobo hac *Diuinitatis* extremitate cœlū; illa *Humanitatis*, terram attingere: sed Angelos, non cacodæmones, per eam sursum deq; commeare. Ita *Qui manducat hunc Panem: viuet in æt.* Et *qui sumit indigne, iudiciū sibi mand. & bib. non diiudicans Corpus Domini.* 2. Suspecta adulterij. *Nū.* 5. Si insons, aquas execrationis bibebat innoxia: Sin erat sons, femore ei computrescente crepabat. Ita Consecrationis Esca Potusque inter sumentes diiudicant.

3. Arca fines transiens Gethæorum, Azotiorum, & Accaronitarum; millia hominum multa necabat: Israelitas vero ab interitu vindicabat. 1. *Reg.* 6. Ita Eucharistia, in qua inest Virga Humanitatis, & Manna Diuinitatis.

4. Fornax vna eiusdem flammis tres pueros irroratos recreabat; at Babylonios circum concremabat, *Daniel.* 3. Sic Eucharistia: Nam *Qui manducat indigne; reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.*

5. Quam iusta Philistæorum pœna fuit, Arcam cum Dagon idolo in eadem ara statuentium? 1. *Reg.* 5. Et quisquam in corpore, ac anima subditis peccato, collocare audebit Eucharistiam?

6. Crucifigentium Domini scelus inde quoque fiebat deterius, quod eum in loco infami, & reorum ossibus pleno suspendissent. Tetrior, & magis infamis est conscientia improbi.

PARS IV.

Communicaturo studendum puritati.

I. QVare sic te compara, 1. vt Arcam Testamenti, *Exod.* 25. & 26. In qua Manna, Tabulæque, cum Virga erant deponenda: Accurata cum symmetria omnia in ea facta erant, Dei iussu: demum tota inaurabatur. Tute tibi in te fac simile: & viues. 1. Quos Nabuchodonosor sibi ad mensam adstare pueros volebat, eos esse oportebat forma lectissimos, ac sapientia cluentes. *Dan.* 1. 3. Deus quoque præcepit: quæ sibi immolanda sisterentur animalia, omni eadem carerent macula. 4. Reges item Ægyptij non sibi ministrari sinebant, nisi ab nobilissimis quibusque nationis suæ: Arcebantur quique de plebe; quique naturæ vitio notabiles apparebant. *Sectanda mūdicies.*

Hinc æstimare est, quales *Specioso præ filijs hominum* placeant: idque in Eucharistia, re vna omnium diuinissima. Procul hinc scelerum serui, informes animis, ac degeneres.

II. Ita Mosi Deus, Exod. 3. *Ne appropies huc. Solue calceamenta de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est.* Ne & tu appropies: Nam Deus est in rubo Sacramenti: ardet charitate; sed & zelo metuenda. Per illam amat: per hunc vindicat. *Cauenda sordities.*

2. Iudæi scandalizabantur quod illotis manibus Apostoli manducarent: *Matt.* 15. Quid Angelis fiet; viso indigne communicante? 3. Noluit Abimelech à Dauide; comitibusque gustari panes Propositionis, nisi ab mulieribus mundi forent, 1. *Reg.* 21. Quæ in te requiretur mundicies communicaturo?

PERORATIO.

QVare, 1. recordemini, quo cum pauore populus tonantem audierit, viderit fulgurantem Dominum, *Exod.* 19. 2. Quo cum honore Magi adorarint in præsepio! *Matth.* 2. 3. Qua alacritate Zachæus cum in domum acceperit: *Luc.* 19. iussus festine descendere de arbore superbiæ, auaritiæ &c.

CONCIO DECIMA.

De admirabili Missæ Sacrificio.

MIRABILE DECIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors &, &c. Ps. 110.

DEus, *Exod.* 12. educturus Israelitas è seruitute, pridie eductionis instituit Agni paschalis Sacrificium, cum Synagoga perduraturum. Ita pridie Redemptionis nostræ sanciuit iuge Missæ Sacrificium, cum Ecclesia perennaturum; dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* O pignus fidei, vitæ, & omnium!

Super quo nos

I. *Quod in vna Eucharistia sit & Sacrificium & Sacramentum.*

II. *Quod Sacrum Missæ Officium sit vere Sacrificium, docent Figuræ V. T.*

III. *Docent idem rationes.*

IV. *Ratio vna oratoria, ex more Dei, ex paruis initiis ad perfectionem ascendentis.*

V. *Docetur idem ex Nouo Testamento, Scripturis & rationibus.*

VI. *SS. Patrum consensus, & vsus idem euincunt.*

PARS I.

Quod in vna Eucharistia sit & Sacrificium, & Sacramentum.

I. DAniel cap. 8. ait: *Vidi arietem cornibus ventilantem contra Occidentem, & contra Aquilonem, & contra Meridiem: & omnes bestiæ non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius.* Ita, non aries, sed Agnus in Eucharistia est: Et is bicornis; quia iam vt Sacrificium, alias vt Sacramentum accipitur. Hisce ventilat hæreticos. Prædictum, Psalm. 109. *Conquassabit capita in terra multorum.* *Similia. 1. Bicornis Agnus.*

2. Illa est adinstar pythagoricæ literæ bifurcatæ; princeps in alphabeto Mysteriorum Christiano: hinc placans: illinc animam consanans. *2. Litera Y.*

3. Ezechiel, cap. 1. in Babylonica vidit captiuitate Seraphinum, cui *facies hominis, & facies leonis.* Ita Seraphim hoc, est Sacramentum, in facie hominis: Sacrificium vero, in facie leonis. Illa delinit animas: hac terret hostes. *3. Bifrons Seraphim.*

4. Oceanus in mare se Mediterraneum, & Arabicum seu Rubrum didit: Eucharistia in Sacramentum, & Sacrificium sanguine rubricatum. 5. Iordanis haud procul à Sodoma absorbetur terra: sed duos efficit lacus: Asphaltitem salsum ac sterilem: & lacum Tyberiados dulcem ac pisculentum. Sic Eucharistiæ Sacramentum est gratijs plenum ac dulce; Sacrificium à pœnis Iesu acerbum. *4. Oceanus geminus.*

II. Hæretici ad hanc distinctionem efferascunt. Vt tigris viso sanguine, aut colore puniceo, furit. Missam namque tragœdia Caluarica purpurissat: Vnde il- *5. Iordanis bilaceus.*

lius

lius isti nec ferunt nomen, nec memoriam. At nos demonstrabimus.

PARS II.

Quod Sacrum Missæ Officium sit vere Sacrificium, id docent Figuræ.

SAcrificium fit triplex in Scriptura, ait *August.* 10. *ciu. c.* 5. *&* 6. 1. Spiritale & internum: Vt oratio, pœnitentia, &c. Ps. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* 2. Externum ab interno profectum: Vt Eleemosyna, ieiunium, &c. 3. Proprium, scilicet *actus latriæ, offerens visibile donum cum mutatione illius, ad Diuinitatis agnitionem, & nostram subiectionem.*

I. Melchisedech, *Gen.* 14. obtulit panem, & vinum: at Christus *est Sacerdos in æternũ secundum ordinem Melchisedech.* Heb. 7. Ergo est autor Sacrificij, in quo offertur panis & vinum. Alioquin figuram illam sacrificandi non impleſſet. Quod cogitatu est impium. Ad hæc eam impleſſe in cruce, dici nequit: Quia Sacrificium illud cruentum fuit, ſicut Aaronicum; non in pane & vino: Estq; semel factum; & non fit in æternum. At Melchisedechiani ordinis Sacrificium hodieque fit, placando Numini. Neq; vllum huc aptius est, vel efficacius. Quia Patri nil dilectius Filio. Nam Ps. 39. Cruentum *Sacrificium, & oblationem* legalem *noluisti.* Psal. 49. *Nunquid enim manducabo carnes taurorum?*

II. Agnus paschalis, ex omnium Patrum consensu, sacrificium fuit; & figura vtriusque Sacrificij in cruce, & in Ara. Nam Dominus, simul ac cum Apostolis Agnum comedit, Eucharistiam instituit, & Sese incruente Patri oblatum sacrificauit. Huc *Nota:* Quatuor in Agni manducatione reperiri; quæ soli Eucharistiæ, non alteri queunt adaptari. *Primo.* Agnus immolabatur, vt manducaretur. *Secundo.* Id priuatim à patrefamilias fiebat inter recutitos, & purificatos. *Tertio.* Fiebat luna decima quarta sub vesperam. *Quarto.* Agni immolatio repetebatur quotannis: quia non erat ipsa liberatio ex Ægypto; sed huius commemoratio. Ita Dominus in Eucharistia fuit oblatus, vt manducaretur; & hoc non in cruce. 2. Ibique in Cœna priuatim; hic in cruce, publice. 3. Ibi luna 14. vesperi: in cruce luna 15. sub meridiem. 4. In cruce semel tantum: at hic repetitur Sacrificium, ad commemorationem liberationis nostræ.

III. Sacrificium Pacificum, *Leu.* 3. *&* 7. figura fuit Missæ. Quia quatuor illius proprietates possunt Missæ soli accommodari: non Cruci. 1. *Todad* dicebatur, id est, offerebatur vel ad gratiarum actionem: vel ad fœdus ineundum cum Deo. 2. Didebatur in partes, quæ ad 4. orbis plagas eleuatæ offerebantur. 3. Manducabatur ab solis Sacerdotibus. 4. Panis & vinum offerebantur. At talia in Missa. Ergo hæc Veritas illa figura.

IV. Sacrificium Missæ est repræsentatio cruenti in cruce, Nam *Hoc facite in meam commemorationem.* Sicut; *Iud.* 12. quotannis Hebrææ renouabant planctum filiæ Iephthes Ducis immolatæ.

V. Ad Heli Sacerdotio priuandum propheta missus ait de alio, 1. Reg. 2. *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciet: & ædificabo in Domum fidelem: & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus: & offeret tortam Panis.* Atqui hoc de Pacifico Iudæorum Sacrificio accipi non potest. Nam id diu ante fuerat institutum. Nec de Aaronico: nam hoc abrogatum iam est: nec durat *cunctis diebus:* Nec de Panibus propositionis; qui annis 400. præcesserant instituti. Ergo de Sacrificio Missæ accipiendum est. Nec enim datur aliud.

VI. Prouerbiorum 9. *Sapientia ædificauit*

uit sibi domum, miscuit vinum: posuit mensam: excidit columnas 7.& cætera.& inuitat: *Venite, comedite Panem meum, & bibite Vinum, quod miscui vobis.*

Vbi S. Cyprianus Sacrificium Missæ intelligit, institutum à Sapientia Patris, in ædificata ab se Ecclesia, Sacramentis septem instructa.

V.I. Malachiæ.1. *Magnum Nomen* IESV *erit in gentibus: & in omni loco offeretur Sacrificium, & Oblatio munda Nomini meo.* Atqui hoc soli Sacrificio Missæ conuenit. Ergo.

PARS III.

Docent idem Rationes.

I. Ratio. Christus *venit adimplere legem*, omnesq; figuras *consummare.* Quia Psal. 144. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis.* Et Ps.50. *Vt iustificeris in sermonibus tuis.* Et Ipse Matth.5. *Iota vnum, aut apex non præteribit.* Atqui in Cruce tantum cruentorum adimpleuit figuras Sacrificiorum: Ergo debuit & incruentorum explere figuras. At hoc fit per Sacrificium Missæ. Ergo.

II. In omni Lege Sacrificia esse voluit Deus, quæ vnicum illud Crucis repræsentarent futurum: Ergo credi par est, & in lege gratiæ aliquod ipsum voluisse patrari, ad Illius Tanti commemorationem. At præter hoc Aræ nullum est aliud. Ergo Ipsum est: esseque debet.

III. Causæ, ob quas in Veteri lege Sacrificia erant; eædem & grauiores adhuc perstant in Ecclesia. Sacrificabant enim ad Deum supremo cultus genere honorandum: Ad religionem propalam profitendam. Ad Crucis Sacrificium repræsentandum. At hæ causæ in Ecclesia sunt prægnantiores. Ergo.

Epilogio-lus. Cum igitur omnia in orbe deseruiant Deo Conditori suo: vnde & pretium quæque suum, veritatemq; sortita sunt: Cum omnia, quæ vsquam rite instituta vnquam & vsurpata fuerunt sacrificia; ad hoc vnum Nouæ Legis, vt complementum suum ac coronidem, respectarunt. Hoc quoque diuinius esse cunctis oportuit: propriumque populo, quia Deo singulariter electus esset, atque dilectus.

Quod si etiam Deus idem solennem ad cultum Sui istas sibi voluit placere figuras: Si has quoque populus, qui sedebat in tenebris, honoris sibi, & quantulæcunque, saluti esse ducebat: quantum placere sibi Deum ipsi in hoc iugi dilecti Filij sui Sacrificio, & ad idem acquiescere, credi par est? Quo & nobis Ipsum ampliori esse honori, certissimæque saluti confidamus, planeque credamus; ac etiam sciamus oportet.

PARS IV.

Ratio peculiaris oratoria, ex more Dei, à paruis initiis ad perfectionem ascendentis.

Solemne est Deo, (*qui adhuc operatur*) à paruis ordiri, & per maiora vsq; sensim progredientem in summis, ac maximis quibusque consistere. *Consuetus Deo rerū ordo.* 1. Ita rerum in orbe condendo, auspicatus à lumine creationem, duxit eam ad elementa: hinc per plantas, ad animantia; demum in homine constitit, viua sui imagine, velut terrestri quodam Deo. *1. Naturalium.*

2. Atque vt hunc cultus sui disciplina imbuendum rite formaret: naturam illi magistram indit, qua ad patrandum Ipsi Sacrificiis condocefieret. Tum deinde altius prouectum, lege data, ad Sacra perfectiora instituit. Demum ipse descendit, ad absolutissimum istud Sacrificium Corporis ac Sanguinis sui offerendum Patri: ad quod Dei filius, summus & ipse Sacerdos, exemplo præiuit: & Edicto, *Hoc Facite*, æternum sanciuit rite litandum. *2. Spiritalium seu legalium.*

Cuius

Sacrificij Euchariſtici perfectio. Cuius apparente ſimul in Eccleſia maieſtate plane diuina ; cætera Synagogæ ſacrificia vniuerſa , velut ſidera ad paromphæi ſolis exordium diſparuerunt. Nimirum quicquid hic inerat luminis, id omne & ab illo acceperant , necdum in orbem illato : & in idem refundebant ſimul ac in Eccleſiam à Seruatore Ieſu fuerat introductum.

Et veterũ abrogatio Quare,velut ad æris campani grandioris fuſionem æra minutiora conferuntur cætera ſimul, & colliquefacta in vno abſorbentur:Ita antegreſſa ſacrificia omnia, ad vnum hoc conuerſa,eſſe deſierunt abſorpta.

Ac ſui promulgatio Eorum faciem referebant ac conditionem varia illa ex ora tunicali,limbove Sacerdotis Summi dependentia tintinnabula, *Exod.*28. Venit Summorum Summus Pontifex Pontificum Chriſtus , ſolaq; præſentia hos abrogauit omnes,& ſuſtulit è medio. Vnum quoque vocis idem miſit ſonum hunc : *Hoc facite :* quo ſimul tinnitus ac tintinnabula illa obruit vniuerſa. Vt eorum vel veſtigium ſuperſit non aliud ; quam quod Fuiſſe ſciamus. Adeo *in omnem terram exiuit ſonus* ille ſolus,Pſ.18.

Simile. Quo in æternæ vitæ parando nobis Inſtrumento, viam modumq; tenere voluit Deus : quem in mortalis vitæ nobis conferendæ eidem placuit obſeruare naturam. Teſte enim Ariſtotele, *primo viuimus vita plantæ : poſtea vita animalis : deinde vita hominis*. Atque vt anima; ita Euchariſtia pretium eſt &decus ceterorum, quę minora antegrediebantur.

Exẽplum Eundem tenuit modum ac ordinem in nuptiis Cananæenſibus Dominus, *Ioan.*2. Aderat : vini primum appoſiti pretiolum non ignorabat ; nec & huius defectum mox conſecuturum. Silet tamen , ſinitq; vilius exhauriri prius. Dein ex aqua vinum melius, adeoq; optimum ; iubetq; propinari : Ita in omnibus ab imperfectioribus gradum molitur, ac viam præſtat ad vſque perfectiora.

Iſta tamen rerum maximarum initia parua , horumq; progreſſus , ſemper huiuſmodi fuiſſe comperiuntur ; vt permagnam prætulerint futuræ perfectionis ſimilitudinem. Id quod ſingulorum deductione ſeipſo liquet. Cum itaque ex Vet. Inſtrumenti figuris futuri Miſſæ ſacrificij & veritatem,& neceſſitatem,& diuinitatem oſtenderim,iam Noui Teſtamenti nonnulla teſtimoniorum adducamus.

PARS V.

Docetur idem ex Nouo Teſtamento Scripturis & Rationibus.

I. AC primo Luc.22. *Hoc eſt corpus meum,quod pro vobis datur, & frangitur.* Ita Græce 1.Cor.11. κλώμενον. *Similiter accepto calice ait: Hic eſt Calix Noui Teſtamenti in Sanguine meo,qui pro vobis fundetur in remiſſionem peccatorum.* Hinc ita ratiocinor : Dans Euchariſtiam ait, ſuum Corpus tradi, & Sanguinem fundi. At is cui dabatur, alius eſſe non poterat,quam Deus Pater : Ergo ſuum Illi conſecrauit Corpus. Qui enim cum ceremoniis Gratiarum actionis , Fractionis, Benedictionis,&c. Deo aliquid pro aliis dat, is idem Deo conſecrat & immolat: ſed Dominus ſuum Corpus & Sanguinem ita Patri pro nobis in Cœna dedit: Ergo in Cœna conſecrauit. Eſto, SS.Patrum aliqui futurum pro pręſenti vſurpent,legantq; : *tradetur, fundetur :* Nil hoc officit cauſæ. Nam id ſpectat ad futuram in Cruce per cruentum ſacrificium traditionem , ſemel faciendam,non iterandam.

Secundo: *Hoc facite in meam commemoratio-*

rationem. Fieri præcipit, quod instituerat, ac fecerat : Atqui ipse consecrarat, hoc est, Sacrificarat: simul cæteros communicarat, id est, & Sacrificium, & Sacramentum administrarat: ergo, &c. Tertio Ioan. 4. *Mulier, crede mihi, venit hora, in qua nec in monte isto,* Garizim, *nec in Ierusalem adorabitis &c. Venit hora, in qua veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate* per omnem orbem. Atqui *Adorare* hic significat *Sacrificare.* 1. Liquet ex famosa illa per id tempus controuersia Iudæos inter & Samaritanos: Vbinam esset adorandum? id est, vbi Dei cultus summus sacrificijs exhibendus? De ea *Iosephus Antiquit. l.* 11. *c.* 8. Pertendebant Samaritani, in mõte sacrificandum; vbi *Gen.* 22. Iacob immolasset: vbi *Deut.* 33. benedictiones erant promissæ legẽ obseruaturis. At Iudæi cõtra; Ierosolymas Deum ad Sacrificia delegisse. Nam priuata cuiusq; adoratio non erat alligata loco; vt illa Sacrificialis. 2. Adhæc Gen. 22. *Manete hic in pede montis; veniemus statim atque adorauerimus,* id est, Sacrificauerimus, Ioan. 12. *Venerunt Ierosolymam ad adorandum.* Id est; ad Sacrificandũ.

II. *Ratio prima.* Ab exordio Ecclesiæ fuerant altaria. Heb. 13. *Habemus altare, de quo edere potestatem non habent, qui tabernaculo deseruiunt.* Græce est θυσιαστήριον. Et SS. Patres, Dionys. Tert. &c. altarium meminerunt. Sed altaria sunt pro Sacrificijs, ac Sacerdotibus. Nam sunt ea relata, quæ se mutuo ponunt ac tollunt. *Caluinus l.* 4. *instit.* audet impudenter sic scribere contra Apostolum: *Dedit nobis Mensas ad manducandum; non altaria ad sacrificandum.*

Secũda ratio. Sacerdotium est Ordo virorum, Deo ad Sacrificandum consecratorum. Estque perpetuum Sacerdotium in Ecclesia: ergo & Sacrificium. Antecedens liquet ex Isa. 66. *Assumam ex eis Sacerdotes & Leuitas.* Quales? sicut *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Ps. 109. At Iudæorum Sacerdotium non erat futurum æternum. Ergo aliud; nempe Christianum. Ergo in hoc, etsi Christus summus sit Sacerdos; esse tamen debet Ordo virorum ad hoc Deo consecratorum, vt sacrificent.

Tertia ratio. Nulla fuit vnquam gens, aut religio sine Sacrificio, id est, supremo adorationis cultu ac ritu; vel inde vsque ab orbe condito, in lege naturæ, Abel, Noe, Abraham, &c. Ergo & in Religione Christiana esse Sacrificium debet. Cur non debeat, ratio sufficiens dari nequit.

PARS VI.

SS. Patrum consensus, & vsus idem euincunt.

QVid: quod huc vnanimis omnium SS. Patrum cõsensus incumbat; qui & ipsi Sacerdotes magni Missas celebrarunt? Mirificis ij titulis, Aræ sacrificium extollũt. Chrys. hom. 6. ad pop. Ant. vocat *terribile, & plenum horroris.* Euseb. l. 1. Epist. 3. *Sacrificium plenum.* Cypr. *Plenum, & Verum.* Augustinus: *Supremum & verissimum,* Dion. Areop. *Mysterium cœleste, Oblationem sanctißimi Sacrificij, augustum, & sacratißimum mysterium, &c.*

1. Atque id, qui instituit, Ipse & celebrauit primus Iesus. 2. Deinde Apostoli confestim ipso Pentecostes die, post acceptum Spiritum sanctum, *teste Hesychio in cap.* 9. *Leu.* Et Act. 2 *Erant perseuerãtes in doctrina, & communicatione, & fractione panis, & orationibus.* id est in celebratione Missæ. *Act.* 13. Omnes sacrificarunt Apostoli, quando Paulum & Barnabam elegerunt Apostolos, λειτουργούντων αὐτῶν sacrificantibus ipsis. 3. Dein Petri Successores Pontifices Romani omnes Sacrificarunt:

carunt: & vox *Missa* in eorum scriptis vsurpatur. Extant & conscriptæ nonnullorum Missæ. Thelesphorus Papa instituit sub annum 277. in Natiuitate Christi tres missas patrari à quoquo Sacerdote. Syluester, sub annum 343. vetuit ne in loco non consecrato celebraretur.

Concilia quoque Missæ meminerunt. Vt Carthaginense c. 2. *Reconciliare quenquam in publica Missa Presbytero non licet.*

Quare Missa est verum Sacrificium; mortis Dominicæ repræsentatio & commemoratio; thesaurus meritorum Christi; Eius victoriarum trophæum: omnis diuini cultus apex & compẽdium; Christianæ religionis fulcrum. Ibi Iesus pro nobis orat: *Pater dimitte eis: quia nesciunt, quid faciunt.*

CONCIO VNDECIMA.

De eodem Missæ Sacrificio.

MIRABILE MIRABILIVM.

Tu es Sacerdos in æternum secundum Ordinem Melchisedech. Ps. 109.

ABrahæ, *Ge.* 14. deuictis Regib. quinque domum reuertenti, Melchisedech, Rex & Sacerdos Altissimi in lege naturæ, panem & vinum, in gratiarum actionem die obtenta victoria, offerens Deo; obuiam processit. Ita Dominus IESVS, postquam fecit, vt dixit: *Confidite ego vici mundum.* Ioann. 16. Panem & vinum consecrauit in Corpus ac Sanguinem suum, Deoque Patri obtulit Sacrificium. At postquam etiam in cruce Victor partes aduersas profligasset omnes: certatim Sacerdotes Sacerdotis ipsius *in æternum* obtulerunt, offerunt, offerentque *in æternum, secundum Ordinem Melchisedech.*

Nos breuiter de eodem

I. *Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium.*

II. *De Substantia Missæ.*

III. *De perennatione Missæ cum Ecclesia.*

IV. *De blasphemantibus Missam; & eam celebrantibus.*

PARS I.

Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium.

I. NVlla gens extitit tam barbara vnquam; quæ, cum Deum aliquem colendum esse putarit; quin eidem continuo Sacrificium decerneret: Sacrificio autem Sacerdotium assignaret. Idque adeo naturæ inditum est ipsi, atque impressum. 1. Gen. 4. *Abel obtulit de primogenitis gregis sui.* Ecce in prima naturæ generatione. 2. In secunda, Gen. 8. *Ædificauit Noe altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare.* 3. In tertia, Abraham adeo frequens Deum colebat Sacrificijs solennibus, vt demum, iubente Deo, nec filio parcendum crederet immolando. *Gen.* 22. 4. Quis Iobo in propitiatorijs Sacrificijs extitit religiosior? *Iob.* 1. 5. Legis Mosaicæ tempora sileo; quibus ex continuo plurimorum Sacrificiorum fumo vmbræ, quam diei, plus fuit. 6. Eliæ Sacrificio quid vel admirabilius, vel terribilius? 3. *Reg.* 18. Ignis cœlo ruit, exurit aquas, victimas, aræque saxa: Baalitas exanimat, dein occisos. 7. Samuel, Dauid, Salomon: alijque sexcenti quantas hecatombas immolarunt? Nihil in vllo æuo aut frequentius, aut solennius, aut sanctius fuit habitum; quam ipsum hoc *Sacrificare.*

1. *In Lege Natura.*

2. *In Lege Mosaica.*

II. At vero postquam Rex Regum, & Sacerdos Sacerdotum Christus Iesus se Patri ipsum obtulit: continuo orbe toto nil eodem fuit Sacrificio vel diuinius,

3 *Ergo & in Christiana.*

vel celebrius. 1. Obtulerit filiam Iephte ex voto; *Iud.*11. 2. Filium Abraham ex obedientia: *Gen.*22.3. Pythagoras, ob vnam in Mathesi repertam figuram, hecatombas: Nil ista, vel quævis alia, ad hodiernum, ac æternum Christi sacrificium ac Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech.

PARS II.

De substantia Myssæ.

Missa est vox non Græca. I. MIssa vox Græca non est. Ideo in N. T. reperiri non est; quod Græce conscriptum est. Eius loco tamen Græci vtuntur voce λειτȣργία, quasi dicatur: publicum ministerium. 2. *Nec Hebraica.* Nec est Hebraica: Nam Syri & Maronitæ, hodieque Missas celebrantes, eadem voce vterentur: & Ecclesia ipsam vsurparet, sicut illas: *Amen, Alleluia, Sabaoth, Osanna, Pascha.* Nec patres Hebraice callentes optime, vt Orig. Tertull. Iust. Epiph. Hier. eam frequentarunt.

Sed Latina. II. Est ergo vox Latina: sic dicta, à populo dimisso; post Rem diuinam peractam. Significatq; totam Cœnæ actionē cum omnibus cæremonijs. *Est sacrificiū, & sacramētum.* Est ea vere Sacrificium quoad Deum, cui offertur: simul est & Sacramentum; quoad homines, quos nutrit. 1. Ita & Agnus Paschalis, *Exod.* 12. prius immolabatur: dein sumebatur communiter. 2. Vt igitur orbis totus Arctico, & Antarctico polo sustentatur: alteroque remoto machina omnis dissolueretur: ita Religio, istorum altero sublato. 3. Est Eucharistia, vt mirabilis Seraphin, *cuius facies leonis, & facies hominis.* Ezech. 1. Plusquam Seraphica est duobus suis respectibus illa. 4. Produnt Scriptores, in Alpibus herbam progigni biramem: si quæ fera alterum abedat solum, eam emori: si vtrumque depascat ramusculum, lædi nihil: Ita in montibus Ecclesiæ Eucharistia bimembris est vna: Si cum feris hæreticis solum esse Sacramentum affirmes; peccas hæreticus. Qui & Sacrificium & Sacramentum esse credit, ac colit; vita viuet.

Eius substantia immutabilis est. III. Missæ autem substantia consistit in Consecratione, Oblatione, & Sumptione: Cætera omnia meræ sunt ceremoniæ, ad excitandam pietatem, ac commemorationem Dominicæ Passionis. Proinde hæ mutari possunt ab Ecclesia: illa tria nequaquam. Est autem Sacrificium incruentum, cruenti in Cruce repræsentatiuum. Rom. 6. *Iam enim amplius Christus non moritur: mors illi vltra non dominabitur.*

Iesus est sacrificans. Deinde Ipse IESVS est, qui sacrificat; minister vero solum instrumētum. Sicut *Ipse est, qui baptizat:* ait Augustinus. Vnus enim tantum est Summus Pontifex IESVS Hebr. 9. At *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi.* 1. Cor. 4. *Missæ valor.* Atque inde Missa, ab nequissimo Sacerdote peracta, tanti est; quanti si Sanctus petrus eam celebrasset: quoad opus operatum. Quid pretium dabat hircis pro peccato oblatis? Dei æstimatio. *Leu.* 16. Duo hirci iubebantur educi: Alter sacrificabatur cæsus: alter liber dimittebatur in desertum. Ita Christus Sacrificium primum fuit cruentum. At in ara liberum à cruentatione. Idq; tanti, quanti est pretij IESVS. Atqui hoc pretium est reale; non solius æstimationis, aut imputationis diuinæ.

PARS III.

De perennatione Missæ cum Ecclesia.

Sacrificium Crucis sufficit ad merendū: at sacrificium. I. DIces: Sufficiebat Sacrificium Crucis; vt cuius infinita sunt merita. At, *inquam*, frustra est thesaurus, cuius nō est vsus. Itaque parata in cruce merita; restant ea merentibus applicanda. Id

quod

... ad merita applicanda. quod fit per vsum Sacramentorum; quæ hoc fine instituit Dominus: in quibus princeps Eucharistia. 2. Neque vita functis vllo queunt illa Sacramento applicari: possunt autem Sacrificio. 3. Adhæc oportuit esse in lege noua Sacrificium: sicut in Mosaica, & naturali fuerat. At ea pro viuis, proque defunctis offerebatur. Ergo. Esto frendant hæretici: quia nec blasphemare verentur. Vt tigres, & elephanti Sanguine viso: sic isti hoc audito Sacrificio efferascunt. Sed si Iesus *est Sacerdos in æтern. secundum ordinem Melchisedech*, necesse est & Sacerdotium æternum existere; itemque & Sacrificium. Si igitur æternus ille Sacerdos ante suam Incarnationem curauit, vt in omni lege, ac gente Sacrificium esset: quod homines illi administrarent, non magis idem in lege gratiæ deseruit, quam suammet æternitatem.

Sacrificium & Sacerdotium nouum debet æternare cum Ecclesia.

Sic figuræ docent. II. Cui stabiliendo 1. à Figuris sic ratiocinor. Necesse est Scripturas Vet. Testamenti in Nouo adimpleri, & sic, vt figuris figuratum respondeat. Sed illæ prænotant iuge Sacrificium. Quia & ipsæ ipso actu iugiter durauerunt ad vsque tempus figurati. Ergo necesse est & hoc durare similiter re ipsa actuale. 2. Ex Prophetis ita: 1. *Regum* 1. Prædictum est Heli, desiturum Iudaicum Sacerdotium: aliudque successurum, quod *cunctis diebus* perduraret cum suo Sacerdote. 2. Ita Malachias 1. *A solis ortu vsque ad occasum in omnibus gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur Nomini meo Oblatio Munda.* Quod de Sacrificio Crucis nequit accipi: nec de Iudaico: quia hoc non *in gentibus*. 3. Daniel quoque, *cap.* 8. docet, iuge Sacrificiũ ab Antichristo fore tollendum: aut nullum restat tollendum è medio, nisi hoc Missæ. Ergo Idem eo vsq; perennabit.

Sic Prophetiæ.

PARS IV.

De blasphemantibus Missam, & eam celebrantibus.

I. Hanc Melanchton appellat incantationem: Caluinus Magiam: Brentius diaboli commentum: Lutherus cõtra hoc scripsit anno 1520. Captiuitatẽ Babylonicam: anno 1521. librum de abroganda Missa priuata: anno 1522. contra Regem Angliæ: anno 1523. contra Canonem: anno 1528. scribit, nil perinde se pœnitere, quam quod vigintiquinq; annis Missas celebrarit: anno 1534. fatetur sibi videnti vigilantique cacodæmonem inuictis argumentis Missam dissuasisse; ac, vt abrogaret, persuasisse. Quid eius asseclæ? Blaterant, à mille iam, & amplius, annis institutam ab Gregorio esse Missam, errasseque Ecclesiam, ad idololatriam prolapsam. *Hæretica blasphemia.*

Ecclesia non defecit in Missa ad idololatriam.

Et 1. Ergo Sponsam Christus amisisset. 2. Et falsum istud; Matth. 16. *Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* 3. Mentitus Virgini Gabriel fuisset; Lucæ 2. *Et regni eius non erit finis.* 4. Pseudopropheta foret Paulus, Quod Dominus nec fallere, nec falli possit; Quodque fundamentum, & columna veritatis sit Ecclesia. O impias blasphemias! 5. Itan' tot, tantosq; tot sæculorum viros, qui & audierunt, & patrarunt Missas, idololatriæ, vt sacrilegos, insimulari? Id abominationem appellare; quod totius est Religionis sanctimonia ac firmamentum?

II. Quam Sacram actionem Mysterij instituit primus, ac perpetrauit CHRISTVS, *pridie, quam pateretur*, Luc. 22. Iussitque, *Hoc facite.* 2. Eam & frequentarunt Apostoli λειτουργούντων αὐτῶν; *Act.* 13. 3. Item Apostolici. S. Ignatius Epist. ad Trallien. affirmat S. Petri fuisse Diaconos Missæ ministros Clementem, & *Missæ institutio, & continuatio.*

 Ana-

Anacletum: Pauli Linum, & Timotheum: Iacobi S. Stephanum Protomartyrem. 4. Extat Liturgia S. Iacobi. 5. S. Andreas, cum à Proconsule ad sacrificia inuitaretur, respondit: *Ego quotidie sacrifico Agnum immaculatum.* 6. Quid Patres memorem? Hieronymus, Augustinus, Ambros. &c. Missas opere, voce, ac stylo celebrarunt. In quos inde, quicquid vel sanctitatis, aut facultatis vnquam habuerunt, promanauit.

Beati cultores Missæ pij. III. Vt illi quoque mihi esse beati videantur appellandi, qui ea Missis intersunt cum religione, vt sibi Passionem Christi ob oculos obuersari credant. Id quod vel ipse Sacerdotis habitus sacer apprime repræsentat. Quo etiam orationis zelus haud mediocriter extimulatur, vt ea per omnes quasi declinationis ducta casus exerceatur ad comprecandum pro se ipso, pro genitoribus, pro datis, ac benefactoribus, pro accusatoribus inimicis, pro vocatis, vocandisq; ad Ecclesiam infidelibus, pro afferentibus iniuriam, & auferentibus vi dolove malo quæcunque ad tuum dominium attinebant.

APPENDICVLA DE VNA, ET VTRAQVE SPECIE EVCHARISTICA.

FAS MIHI TRIA FARI, ac præfari,

Studiose Lector.

I. *CAEtera de Eucharistia ex Besseanis Conceptibus reddidi pleraque: sed parum is de Communione sub Vna specie, vel Vtraque.*

II. *Istaq; ille diligenter, vt in Gallia, vbi cauterium inusti Caluino lilij multorum flagrat in anima. Atque vtinam non etiam, (heu nimium quantum) nostra in Germania.*

III. *Quia autem percelebre nomen Bessei hoc meum ex Ipso Opusculum per manus distrahet plurimas; & plerisque in locis de Communione sub Vtraque Specie docendi non parua occurrit necessitas; erit, ni fallar, subiectæ appendiculæ non minor vtilitas. Et tanto gratior, quo plura paucis mea lucide exhibet compendiosa breuitas. Ergo pedem nunc pedi.*

PRIMORDIVM INFOELICIS Controuersiæ.

I. SVb annum Domini M.CCCC.XII. *AEnea Syluio teste in historia Bohemorum*, extitit Pragæ Petrus quidam Dresdensis; qui ex illo Ioan. 6. *Nisi manducaueritis Carnem Filij-hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: miratur, contra præceptum hoc Vsum obtinere Ecclesiæ, populum sub vna duntaxat specie communicantis. Itaque Iacobellum, Pragæ Concionatorem inducit, vt idem cum ipso sentiret, ac pro concione populum informaret. Fit: populoq; perplacuit. Et ex hoc ouo prodiit in Bohemiam innouata hæresis Hussitica. Successit Lutherus, inq; peius indies profecit. 1. Negabat, se consuluisse vnquam, peruulgari vtramque, nisi ex Concilij decreto. 2. In Assert. art. 2. ait: *Consultum mihi videtur nunc, vt non modo Concilium; sed per quamque diœcesim quilibet Episcopus, etiam inuito Papa, Christum secutus in Euangelio, rursus vtramque speciem laicis daret.* 3. In Formula Missæ: *Si quod Concilium statueret, & permitteret vtramque speciem: nos nequaquam vtraque vti vellemus: sed in despectum Concilij, eiusq; Statuti, aut vna, aut neutra, & minime vtraque vti vellemus: Maledicturi vniuersos, qui ex potestate, aut statuto Concilij vtraque vterentur.*

Quo ad Communicantes similiter *impietas impij ascendit semper.* Nam 1. docuit, necesse non esse, laicis vtramque porrigi. 2. *In Capt. Bab. c. 1.* Cogi posse Sacerdotes

ad

ad vtramque laicis præbendam poscentibus vtramque. His tamen liberum esse, vnam, vtramque, vel neutram sumere. 3. *In Assert. art.* 3. ait: Qui vtramque nequiuerint impetrare, si omittant desiderare; impios hoc ipso Christum abnegare. 4. Demum vnam speciem penitus condemnat.

Nos in rem pæsentem breuiter

I. *Totum esse Christum sub vtraque specie separatim.*
II. *De Eucharistiæ Institutione & Præcepto.*
III. *De Vsu Vnius Speciei in Emaus.*
IV. *De Vsu eiusdem Apostolico.*
V. *De Vsu & Praxi Ecclesiæ.*
VI. *De Fructu Eucharistico quid Lutherani, & Caluiniani.*
VII. *Obiectiones hæreticæ de Præcepto Institutionis.*
VIII. *De digna ad Eucharistiam accessione: an, & quæ necessaria?*

PARS I.

Totum esse Christum sub vtraque specie separatim.

Totus sub vtraque Christus adest specie in Eucharistia. Neque id tam vi verbi significatiui istius: *Hoc est Corpus meum:* quam Effectiui Eiusdem: vt ad quod effectiuum Corporis, sequitur Concomitantia Sanguinis & Animæ; (ob Naturalem eorum vnionem:) & Diuinitatis: ob vnionem hypostaticam. Vis etiam Verbi significatiua, est item optime repræsentatiua mortis Dominicæ. Quippe sicut in hoc Corpus ab Sanguine & Anima separatum fuit; ita verborum quoque significatus idem intellectui repræsentat.

Fundamentum asserti primum est. 1. Ioan. 4. *Omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus.* Atqui soluunt Iesum, qui Concomitantiam Partium negant: vt irrisores eius Caluinistæ, qui & totius abnegant Præsentiam: Vtq; Lutherani, id est, *Sacramentarij:* qui tamen Præsentiam admittunt: sed diuisam, vt sit Corpus exanime, exangue: Calix solum sanguis, cæterum sit excorpor, & inanimis. 2. *Vbiquitarij* concedunt Concomitantiam: & tamen postulant vtramque speciem, veluti præceptam. 3. *Molles:* Vt Philip. Mel. in Aug. Conf. Apolog. art. 10. dissimulant hanc quæstionem: postulant vtramque speciem. Ergo *hi sunt Antichristi.* Concomitantiam vero in simili percipe. Vt in pomo inest color, odor, sapor, quantitas, substantia; sic cum Corpore Christi est Sanguis, Anima, Diuinitas. Nec tamen oculi pomum cernunt totum; sed colorem solum. Quia vero color cum cęteris realiter coniunctus est, totum videri pomum censetur, idq; per naturalem concomitantiam. Ita & in Corpore Dominico.

Alterum Fund. Ioan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me.* At manducatur in specie Panis: ergo in hac totus adest. Nam *Ego*, ait, *sum Panis viuus, qui de cœlo descendi.* Et: *Hic est Panis, qui de cœlo descendit.*

Tertium Fund. Matth. 26. *Hoc est Corpus meum:* Et viuum, Quia Rom. 6. *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur.* Et indiuisum, Quia Ioan. 1. *Verbum Caro factum est,* id est, Humanitati est hypostatice vnita Diuinitas inseparabiliter: sic vt, vbi est Corpus Christi, sit ibidem & subsistentia eius: at aliam non habet, nisi diuinam: hæc autem est idem re cum diuina Essentia: Atqui diuina Essentia & Subsistentia separari non possunt: ergo nec à Corpore Christi. Neque Corpus potest amplius separari ab Anima & Sanguine: quia hæc mors esset ipsa. Ergo vbi Corpus Christi, ibi totus est Christus.

Quar-

Quartum Fundam. Huc vnanimis SS. Patrum omnium incumbit consensus, sensusq; Ecclesiæ omnium retro sæculorum. Accedunt miracula, hostiarum sæpius sanguine manantium. Et hæreticorum argumenta sunt ventosa, vana, meraq; crepitacula. *Bell. tom. 3. lib. 4. c. 21.* Eucharistia bifariam attendi potest, 1. Vt Sacrificium. 2. Vt Sacramentum. 1. Sicut sacrificium: Iam in vna specie non habetur perfecte sacrificij ratio: sed vtraque necessaria est. 1. Quia id est imitatio sacrificij in Cruce peracti: proin debet Corpus mortuum, & Sanguinem effusum repræsentare. 2. Debet esse in sacrificio reipsa, quod fuit in typo Melchisedechano, panis scilicet & vinum, *Genes.* 14. Cum Christus sit Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, *Ps.* 109. 3. Sacrificium ordinatur ad remissionem peccatorum: sed sine hac non fit remissio, *Heb.* 9. 4. Ideo Ecclesia nunquam est passa sacrificari sub vna. Duarum itaque specierum necessitas pertinet ad sacrificium, non ad sacramentum. 2. Si Eucharistia consideretur vt sacramentum; tam sub vna totus, quam sub vtraque Christus adest specie: vi concomitantiæ dictæ. 1. Quia in vna specie est perfecta & tota ratio sacramenti, significans Refectionem internam animæ: & vnionem fidelium inter se, & cum Christo. 2. Quælibet species propriam habet & formam & materiam. Nec vna species dependet ab alia, vt sit sacramentum. 3. Figuræ Vet. Test. quæ Eucharistiam spectabant vt sacramentum, in sola specie manducabili consistebant; Vt Lignum Vitæ in paradiso, Panis propositionis, Agnus, Manna. Cuius dum IESVS *Ioan.* 6. meminit, de potu silet. Atqui figuratum respondere figuræ debet: Ioan. 19. *vt impleretur Scriptura.* Satis in præsens ista ad propositum: quæ desiderabuntur reliqua, Partes dabunt secuturæ. Vnum pro symbolo addo Simile: sed rem quod declarat apte. Sit tibi legatum; quod idem duplici codicillo scripserit testator. Datur alter tibi codicillorum solus: quid desideras amplius? Rem tenes: Testamentum habes: altero quo indiges? Accipias tamen; at nihilo plus hæreditatis capies. Negetur alter: de re nec hilum perdes. 4. Sicut, Exod. 16. *nec, qui plus (mannæ) collegerat, habuit amplius: nec, qui minus parauerat, reperit minus: sed singuli iuxta id, quod edere poterant, congregauerunt.* Quo beatiores Catholici; infeliciores aduersarij. Nam, quo illi cunque modo communicent, totum percipiunt; hi Lutherani diuisum seu mortuum; hoc est, nullum; vmbras captant Caluiniani.

----Vtrique polo debentur eidem.

PARS II.

De Eucharistiæ Institutione, & Præcepto.

Fontes errorum, ac querelarum partis aduersæ, quas circa Vsum Eucharistiæ sub Vna, seu Vtraque Specie mouet, duos comperio. Alter est opinantium, quod idem sit Sacramenti *Institutio*, & *Præceptum*. Alter, quod Specierum alterius ab altera diuisione facta, ipsius Christi fiat diuisio dimidiati. Quod primum attinet; Est in ipso limine impingere; sic ratiocinari. Quidquid Dominus *Instituit*, & quo modo; idipsum quoque *Præcepit*: sed Eucharistiam *instituit* sub Vtraque: Ergo & *præcepit*. Propositio bimembris est, de Re, & Modo rei: & vtrinque falsa. Vera assumptio. Conclusio falsa. 1. Quod ad Rem. Non id omne præceptum est, quod institutum à Domino.

Fons errorum.

Nõ quod à Deo institutum, est præceptũ idem.

Aliud

Aliud enim eſt Inſtitutio per ſe ſola: aliud Præceptum. Illa rei duntaxat, quæ non fuit initium introducit, formamque conſtituit: hoc eiuſdem neceſſitatem imponit. Sunt autem complura, quæ inſtituit Dominus, vt iuſta, & cuique ſalutaria; quæ tamen non præcepit, vt omnibus neceſſaria. Cuius ſunt generis Conſilia Euangelica; Matrimonium, Ordo Eccleſiaſticus: officium prædicandi, baptizandi, ægros inungendi, &c. Ad hæc talia, etſi inſtituta pro cunctis, non cuncti tamen ex præcepto attinentur. Quia, non quæ omnibus ſalutaria creditu, ſunt item omnibus neceſſaria factu, vel obſeruatu. 2. Quoad modum rei, dices. Non teneantur quilibet ad quælibet Inſtituta Christi: attamen, qui quodcunq; apprehenderit ſponte vſurpandum: is idem ad Inſtitutionis modum vſurpare tenetur. Ergo, qui communicant, tenentur ad formam Inſtitutionis obire *Synaxin*. 1. Quid? inquam. *Si* Antecedens vniuerſe verum, iam cuique vxorem ducere inſtituenti neceſſe foret è ſua ſibi coſta ſponſam efformare. Nam eum ad modum Deus in matrimonij inſtitutione feciſſe proditur. 2. Et vero vel in ipſa Euchariſtiæ Inſtitutione an non vſurpabantur & iſta: Quod in domo priuata, non in templo: quod veſperi: quod lotis ante pedibus Diſcipulorum: quod non ieiunis, ſed bene prius, religioſeq; paſtis omnibus adminiſtrata fuerit Euchariſtia? Et ea quis etiamnum obſeruatu neceſſaria, atque præcepta eſſe affirmarit? Atqui ſunt in Inſtitutione: neque tamen in præcepto.

Nec cuiuſque inſtituti diuini modus eſt ſemper neceſſarius.

II. Quare nemo non videt: ea inter ſeſe diſcernenda eſſe, idq; bifariam: quæ in Sacramenti inſtitutione vſu veniſſe accepimus. Vt alia ſtatuas pertinere ad Subſtantiam ſeu Eſſentiam rei inſtitutæ: ad Circumſtantiam, ſeu Accidens alia. 1. Vnde ſic ratiocinandum eſt. Quæcunque ad cuiuſque Dominicæ Inſtitutionis ſubſtantiam pertinent, eadem vſurpanti inſtitutum ipſum ſunt obſeruatu neceſſaria: non, quæ quamlibet attinent circunſtantiam. 2. Sicut baptizaturus vtatur neceſſe eſt materia aquæ naturalis, & verborum forma: Nam in his ſubſtantia baptiſmi conſiſtit. Quod ad circumſtantiam, & materiæ quidem, neceſſe non eſt, vt aqua ſit Iordanis, eo quod in hoc ſit baptizatus Dominus: nec intereſt, pluuialis, fluuialis, fontana ſit, an ſtagnans: vna, an trina immerſio: Formæ autem idioma Latinum ſit, an aliud.

In quoquo Inſtituto ſunt ſubſtantialia, & Accidentalia.

Id neceſſarium, non hoc.

Vt in Baptiſmali.

Ergo ſimiliter in Euchariſtiæ Inſtituto, quæ ſubſtantiæ ſunt: non quæ circunſtantiæ, neceſſaria ſunt obſeruatu. Iam vero in Euchariſtia Ipſe Chriſtus totus, vere, realiter ac ſubſtantialiter præſens ſub ſymbolo, eſt ipſa ſubſtantia: At, vnum ſit, aut geminatum ſymbolum, id circumſtantia eſt vtrumque, modo adſit alterum. Ac proinde ea neque neceſſaria eſt abſolute ad ſubſtantialem integritatem Sacramenti. Ratio eſt duplex. Prior: Quia vtraque non eſt præcepta à Domino, licet inſtituta. Poſterior: Quia vnam licite vſurpari euidenter conuincimus.

In Euchariſtico ſimiliter.

Non eſt præcepta. 1. Quia ipſa inſtitutio, non eſt præceptum, vt liquet. 2. Nec in inſtitutione ſunt addita verba, quæ vtramque præcipiant. 3. Nec alibi vſquam præceptum reperire queunt aduerſarij. Ergo.

In hoc ſpecies vtraque non eſt in Præcepto.

Aduerſarij autem ſunt Huſſitæ, Lutherani, Caluiniſtæ.

Huſſitæ quærunt præceptum, Ioan. 6. *Niſi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem; non habebitis vitam in vobis.* At pernegant Lutherani toto eo capi-

Hæretici certant ſecum, & ſub iudice lis eſt adhuc.

capite vel apicem loqui de Eucharistia. Ergo quærunt præceptum in eo, Luc.22. *Hoc facite*: At repugnat iis Caluinus cum Gallicanis Caluinistis, pertendens; solis id Laicis dictum. Ergo is quærit mandatum in istis, Matth.26. *Bibite ex eo omnes.* At hoc ad solos pertinuisse Apostolos, declarat Marcus, dicens: *Et biberunt ex eo omnes.* Hæc pluribus infra Parte IX. Quare seipsi mutuo destruunt: & nos confirmant. Nam, si *Ioan.6* agitur de Eucharistia: (Vt vere docent Orthodoxi, & assentiuntur Caluinistæ Gallicani, cum Hussitis.) Ergo ex dictis Christi licet Vna species: prodestq; tantum, quantum vtraque. Nam, *Si quis manducauerit ex hoc Pane, viuet in æternum.* Si non agitur: ergo temerarij sunt omnes: Hussitæ quidem, astruendo hoc dogma inde, vbi nulla de eo mentio: Lutherani item & Caluiniani, idem dogma tamen amplexando.

Orthodoxi Veritatē docent: 1 Ex dictis Domini,

PARS III.

De vsu vnius speciei in Emaus.

2 Ex facto Christi in Emaus.

I. DIctis ergo Christi, *Ioan. 6.* de vna specie consonum est Factum eiusdem, *Luc. 24* Nam discipulos in Emaus communicauit sub vna. Vt Phil. Melanchton, in Confess. Augustan. pluresq; alij confitentur. Et constat 1. Consensu SS. Patrum. *Augustin. lib.3. de Consensu Euang. cap.25. & ser.146 de Temp: Et Epist.59.q 8. Autor operis imperf. hom.17. in Matt. Theoph. in cap.24. Lucæ,* &c. Hieron. in epitaphio Paulæ, vbi sic: *In fractione Panis cognitus Dominus Cleophæ domum in Ecclesiam dedicauit.*

Id docetur 1. Patrum consensu.

2. Textus 2. Constat ex textu Luc.24. *Et factum est*: quid? Magnum & nouum. *Accepit Panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis.* Verbis iisdem idem factum describitur Matt. 26. *Accepit Panem, benedixit, fregit, deditq; Discipulis suis.* Atqui hæc intelliguntur de Eucharistia: cur non & illa? Bis igitur eam instituit Dominus: Semel *pridie, quam pateretur*, sub vtraque, datam Apostolis Sacerdotibus: Iterum, die Resurrectionis, sub vna, datam laicis discipulis in Emaus.

3. Constat ex effectu. Nam aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum. Vnde: ex sumptione Panis Eucharistici. Sic Augustinus lib.3. Conf. Euang. *Accipimus hoc impedimentum in oculis eorum à Satana factum fuisse. Sed tamen à Christo est facta permissio vsque ad Sacramentum panis: Vt Vnitate Corporis eius participata, remoueri intelligatur impedimentum inimici, vt CHRISTVS posit agnosci.* Theoph. *Oculi eorum, qui Benedictum Panem assumunt, aperiuntur, vt agnoscant illum. Magnam enim & indicibilem vim habet Caro Domini.* *3. Effect.*

II. Dicent: Factum in Emaus quidam SS. Patres negant fuisse Eucharisticum. Esto, inquam, negent. 1. Non tamen iidem idcirco negant Communionem sub Vna. 2. Nec id interpretantes de vna istos arguunt hi de hoc, quod senserint Communionem sub vna licere. 3. Vere inde liquet, dictos SS. Patres credidisse, Communionem sub Vna iure diuino prohibitam non esse: siue Christus dederit eam in Emaus sub vna, siue non. Probent igitur hæretici, Patres istos errasse. Interim omnis illis ætas, & Ecclesia consentit, consciscitque. Dicunt porro: *Marc.6.* similia referuntur in multiplicatione quinque panum. Nam *accepit, intuens in cælum, benedixit, & fregit panes, & dedit discipulis suis, vt ponerent ante eos.* At hæc non intelligenda sunt de actione Eucharistica: ergo nec illa in Emaus. Sequela negatur: Quia 1. nullus vnquam *SS.* Patrum id factum, *Marc.6* interpretatus est, vt Eucharisticum, sed vt merum miraculum. At in Cœna edixit: *Hoc est corpus meum.*

1. Patrum defenditur consensus.

2. Textus

3. Effectus In Emaus, effectus ipse, & Patres declarant esse Sacramentum, non miraculum. Quod autem hæretici comminiscuntur, vsum Dominum singulari modo frangendi panem, ac si cultro sectus esset; fabulæ sunt & logi. Alij confitentur fuisse Sacramentum; sed synecdochicῶs sub vna specie intelligi & alteram. Sed quo probant? Dicunt: & hoc tantum.

4. Sacrificatio sub vna tãtũ Obiiciunt: Si in Emaus dedit vnam Dominus; ergo & vnam solam consecrauit: sed hoc apud Romanos est factu nefas. Respondeo. Ex natura rei potest vna consecrari sine altera. Idq; in Emaus factum. At ex iure Ecclesiastico non licet.

PARS IV.

De vsu vnius speciei Apostolico.

Ex vsu Apostolorũ. hic liquet a Testimonio vno. I. APostoli quoque Dictum, Factumq; Domini sunt imitati. 1. Act. 2. *Erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & Communicatione fractionis Panis, & Orationibus.* Hic agi de Eucharistia fatentur hæretici, Luth. ser. de Euch. Kemn. p. 2. Exam. Calu. 4. Inst. c. 17. §. 35. & alij. Liquet. 1. Quia Fractio Panis coniungitur cum Doctrina & Oratione, tanquam res sacra cum rebus sacris. 2. Syriace legitur: *Et communicabant in precibus, & fractione Eucharistiæ.* Vt fatetur Beza & Plessæus. 3. Sermo est ibidem de primum conuersis ex Petri concione Neophytis. Vnde mos: istis statim à Baptismo dari S. Synaxim. 4. Parua laus primitiuo Christianorum zelo fuisset perseuerare in cibo corporali.

2. Item altero. 2. Act. 20. *Vna Sabbati cum conuenissemus ad frangendum Panem*, &c. Et hic agi de Eucharistia fatetur Caluinus, Beza, Kemnitius p. 2. Exam. 2. & alij. Et liquet, 1. Quia illa prima Sabbati erat Dominica, ait Iust. Apol. 2. & Aug. epist. 86. qua Fideles communicabant. Atqui nulla ibi mentio calicis. Ergo sub vna est communicatum.

Synecdochici reiiciuntur nugiuenduli. Istud: *Per Synecdochen* subaudiri calicem: Figmentum est. 1. Pari enim modo affirmes: Dominum in deserto vini etiam cados aliquot multiplicasse cum pane.

2. Dein cum Lucas ter solius panis in vsu Eucharistiæ meminerit, incredibile fit in re tanta ipsi synecdochicῶs loqui libuisse.

3. Adiuncto fideliũ 3. Demum Iudæi, vt recens conuersi, in multis seruabant Legem Mosaicam: Patet Act. 21. *Videt frater, quot millia sunt in Iudæis, qui crediderunt: & omnes æmulatores sunt Legis.* At ex Lege abstinebant in sacrificiis à sanguine & vino.

4. Adde: quod ex iis multi essent Nazaræi, qui ex voto nunquam bibebant vinum, *Act. 18. & 21.* Et tamen *erant perseuerantes in fractione Panis:* ergo solius.

Corinthij amantes calicis cur? 5. Quod autem in Corinthiorum communicatione Paulus vtriusque speciei meminit; causa est; Quia ipsi ante Ethnici consueuerant vti *calice dæmoniorum.* Quo libentius communicarunt sub vtraque dein conuersi.

Problema II. Anne igitur & Apostoli consecrarint vnam tantum sacrificantes? Non id quidem, inquam, necesse fuit: Illis tamen licebat, & exemplo Domini in Emaus, & Natura Rei, & Formula Institutionis libera, quoad vnam vel vtramque. 2. Nec solis iis, sed Innocentius VIII. Noruegis permisit absque vino sacrificare: teste *Volat. lib. 7. Geographiæ.* Nam in iure Canonico fieri potest dispensatio.

Deinde, quid attinet dicere sub vna celebrasse Apostolos: quando asserere licet, quod Calix semper benedicebatur cum Pane: sed is non semper distribuebatur, vt Panis. Vnde 1. Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus.* De pane au-

autem sic: *Panis, quem frangimus:* nimirum ad distribuendum. Ideo infra: *Vnus Panis, & vnum Corpus sumus: qui de vno Pane participamus.*

PARS V.

De Vsu vnius Speciei Ecclesiastico.

I. Vnam permittit & vsurpat Ecclesia.

I. NVnquam Ecclesia seu Orientalis, seu Occidentalis, reprehendit Communionem sub Vna: ne quidem in hæreticis Manichæis: Quin horum etiam causam abstinendi à specie vini, vt hæreticam, damnauit. Nam ait Aug. l. de hæresib. c. 46. *Vinum non bibunt dicentes, fel esse principium tenebrarum.* Cumq; eodem libro complures eorum hæreses enumerasset, ac damnasset: vt & Leo serm. 4. de Collectis, & ser. 5. de Ieiunio: ne verbo tamen innuisset, eos sub Vna communicando errare. Adeo communiter id, & indubitate licebat. 2. Quin Leo Papa ser. 4 de Quadragesima ait: *Ore indigno Christi Corpus accipiunt* (Manichæi) *Sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declinant.* Qua causa pro concione monuit, eos pro Manichæis habendos, qui semper à Calice abstinerent. Secus de iis censendum, qui aliquando duntaxat abstinerent. Nam ex Africa profugi Romæ degebant Manichæi plures.

Vtramq; præcipit solam.

At vero quod orthodoxi aliquando non sumerent Calicem; ideoq; non satis ab Manichæis latitantibus internosci possent, ecce tibi, Gelasius Papa edicto prohibet abstinentiam à Calice, mandatq; communionem sub Vtraque singulis vsurpandam. Vt est de Consec. cap. Comperimus. distinct. 2. *Diuisio vnius eiusdemq; mysterij sine grandi sacrilegio non potest prouenire.* Nam Manichæi ideo diuidebant sacrilege abstemij; Cum, quod docerent vinum fel esse draconum; Tum, quod negarent Christum vere mortuum, verumq; sanguinem profudisse.

Constantinopoli, ex manibus S. Chrysostomi communicauit hæretica, vt lateret: teste *Cæs. Baron tom. 5. anno 400. ex Sozom. & Niceph.* Eucharistiam, vt moris, excepit manu; abit, paratum alium accipit à famula, vt comedere videretur. At hic in ore lapidescebat, vt lapis impressa dentium vestigia referret. Territa supplex ad Chrysostomum aduolat, rem fassa omnem, lapidem exhibebat. Ergo communio sub vna vulgariter fuit vsitata

Ex Communione domestica.

II. Communio domestica frequens olim fuit: *Accepto Corpore Domini,* ait Tert. lib. de Orat. *& reseruato: vtrumq; saluum est, & participatio Sacrificij, & executio officij.* 2. Idem lib. 2. ad vxorem: *Non sciret maritus,* (infidelis) *quid secreto ante omnem cibum gustes? Et si sciuerit, panem, non Illum credit esse, qui dicitur.* De eadem reseruatione domestica Eucharistiæ plures plura Patres, *Basilius, Cyprianus, Hieronymus, Augustinus,* &c. Frequentata fuit igitur antiquitus communio sub vna. 2. Nam diserte *Athan. Apol. 2. contra Arianos* ait, nullum calicem seu mysticum poculum vsquam reperiri, nisi in Ecclesia. 4. Quare si domi licitus fuit Vnius vsus, ergo magis in Ecclesia. Nam *An alius in publico, alius in domo CHRISTVS est? Quod in Ecclesia non licet, nec domi licet:* ait S. Hieronymus in Apol. ad Pammachium pro libris suis contra Iouinianum.

Cui occrepant sectarij.

Kemnitius ait, in Ecclesia fideles Calicem prægustasse: dein panem sumpsisse priuatim. At dicit: non docet: Fingit. Plessæus vult *mulierculαrum & idiotarum abusus fuisse*: ideoq; demum ab Ecclesia abrogatos. Peruersa veritas est ipsa falsitas. Abrogatus est abusus prisci vsus boni: & hic propter illum. Sicut hodie vsus vtriusque speciei propter eiusdem abusum hæreticum: non propter ipsummet per sese licitum, iustum, sanctum.

III. Per-

Item ex Laica. III. Peruetus fuit vsus Communionis laicæ; quæ Clericis in pœnam enormis delicti decernebatur; ablata clericali. Nam ante mortem laici vna, clerici vtraque communicabantur. Felix libr. 3. Epist. 1. Et Conc. Sardic. cap. 2. Nisi malis laicam dicere eam, quæ extra chorum dispensabatur in plebem Communio. Quo in pœnam remittebantur rei Clerici. Nam in choro Clerus Synaxes agebat.

Demũ ex conglobatis alijs IV. Multa prætereo maiorum instituta nostri propositi luculentissima testimonia. 1. Cuiusmodi sunt Vsus Præsanctificatorum: quæ apud Græcos per hebdomadam: apud Latinos die Veneris Sancto porrigebantur. 2. Asseruatio Sacramenti tempore longissimo: quo tantillæ vini species acessisserent. 3. Puberum communicatio: quibus reliquiæ, communicatis cæteris, diuidebantur. 4. Guttæ instillatio in ora infantum. 5. Ægrorum sub vna panis communicatio. 6. Eucharistiæ missio in occursum, Romæ Episcopis ad Vrbem aduentantibus fieri consueta. 7. Quid? Cum vna in Missa plures vno benedici calices haud liceret; nec repetere Actionem consecrationis: nec calices libræ vnius Pondus excederent: vix capi sat potest, quemadmodum vnus vrbi toti sufficere calix quiuerit. Vt ad vnam sæpe fuerit necessario acquiescendum speciem. Neque hoc difficulter ijs qui credebant constanter, non modum, sed rem spectari oportere; quæ eadem sub altera, ac sub vtraque confertur.

8. Quot vero, & quanta incommoda secum importaret Vtriusque necessitas? In populo numerosiore quotus quisque participare integre Mysteria quiuisset.

9. Quot non casus, effusiones, aliamque irreuerentiam interuenire necesse fuisset.

10. Male abstemijs: Miseri Nortvvegi, Ruthenique: quibus & vinum deest: & si adsit, ex cœli terræque genio & ingenio mox acessit.

Quare qui Rem vnam omnium maxime, post Baptismum, necessariam instituit, eandem per adiunctam Modi preceptum restringere noluit; quo minus abiret in vsum, pro salubritate sua facillimum; pro sanctitate religiosissimum; pro necessitate communem: atque in rerum omnium mutabilitate constantem: in casuum varietate securum.

PARS VI.

De Fructu Eucharistico quid Lutherani, & Caluiniani?

NEc minor ex Vna fructus, quam ex Vtraque manat. Quia Ioa. 6. *Si quis manducauerit ex hoc Pane, viuet in æternum.* Et infra. *Non sicut patres vestri manducauerunt manna, & mortui sunt. Qui manducat hunc Panem, viuet in æternum* Hæc Dominus. Quæ aduersarij? Ista ex Viri optimi Becani ratiocinatione subijciam meo compendiata stylo. *Fructus Eucharistiæ. 1. Christianus ex vna specie.*

I. *Lutherani* vnum, ac totum fructum esse volunt istum: Vt fides in nobis excitetur, aut confirmetur. 1. At quæ fiducia, aiunt, qua quis certo persuasus est peccata sibi gratuito remissa, per merita Christi, iuxta diuinam promissionem. 2. Atq; huius causa instituta esse Sacramenta, vt sigilla promissi, quorum aspectu vel vsu dicta suscitetur fiducia. *2. Lutheranus fructus ex vtraq;*

Atqui, inquam, huc Vtraque species non est necessaria: Vnaque præstat idem. Ergo frustra vrgent vtramque. Nam ea fides excitatur vel Auditu verborum: vel Aspectu; vel Sumptione Sacramenti. 1. Si auditu: iam sufficit vna: *Disquiritur, & inuenitur minus habens.*

quia eadem laici verba audiunt ad vnam sumptam, quæ ad vtramque.

Si aspectu solo: ergo vtriusq; sumptio haud necessaria; sed sufficit ostensio ab Sacerdote facta. Neque vel vnam opus sumere: sat est vtramque spectasse. *Dicent* Vna excitat visa ; fidem visaque altera confirmat eandem. At illa excitata fides per vnam aut est vera iustificans; aut non est. Si est: ergo iam vere remissa peccata sunt; nec opus alia remissione: quare nec visione altera alterius speciei. Si non est vera fides ex visu vnius ; quid ergo est? aut quid prodest? 3. Sin vero nec auditu, nec visu; sed sumptione vtriusque fides excitanda erit: cum in hac sint quatuor: primo, actio sumendi: secundo, fides interna sumentis: tertio species panis ac vini: quarto corpus & Sanguis sub speciebus: quid horum excitationem illam conficiet.

I. *An sumptio?* At hæc Vnius vel fit cum fide præuia; ergo eam non excitat: Vel excitat subsequentem; ergo & pro remissione Sufficientem: sicq; altera species est superuacanea. Si insufficientem: ergo mutilam ac mancam.

Itaque sumatur & altera species, excitat & ipsa fidem: Num poterit maiorem, quam altera: cur, & vnde? Si parem , erit vtraque manca, & similis ab vtraque remissio peccatorum. Nisi malint ambabus imperfectis vnam confectam. At hæc conflatio aliam ipsis incommodorum, absurdorumque nubem conflat & puluerulentissimam, & sordidam , in qua prorsum nihil videant. 2. Quid ergo fidem ei excitabit iustificantem.

2. *An fides interna* sumentis? At sic fides seipsam excitaret, & existeret ante?

3. *An species vtraque* simul? An Res vtraque Corporis & Sanguinis? At iam supra docui, hanc ipsos habere rem mortuam, ideoque nullam: quia diuisam. Proinde & species vtraque est quoque vacua. Quam igitur res mortua excitet , confirmetque fidem ? Nempe mortua mortuam. Et vero quid poterit species, cum nulla sit vsquam res? Nullus igitur Cœnæ est fructus Lutheranæ.

II. *Caluiniana* quis? Dubia ipsissimet hic omnia. 1. Dubia Realis Præsentia. Nam hanc Caluinus in 1. Corinth. 11. affirmat: *Concludo*, ait, *realiter, vt vulgo loquuntur, nobis in cœna dari Corpus Christi.* Negat idem in consensione de re Sacramenti. *Quia tamẽ*, ait, *Christi corpus finitum est, & cœlo, vt loco continetur: necesse est à nobis tanto locorũ interuallo distare, quanto cœlum abest à terra.* Item Plessæus lib. 4. de Eucharistia, cap. 3. negat : Ait autem cap. 2. Dubius est modus mãducationis & bibitionis. 1. Caluinus 4. Inst. cap 17. §. 5. ait *Credendo manducari Christi carnem : quia fide noster efficitur: eamq, manducationem esse fructum, effectumque fidei dico.* 2. Aliter Plessæus lib. 4. capit. 3. *Cibus in sacra Cœna, fons in sacro lauacro. Et vtrobique Christus eodem modo. Vt Christus proinde in sacra Cœna non aliter, quam in baptismo suscipiatur , gustetur.* Et quomodo ? *Nam aliter*, ait alibi, *quam in verbo Dei, id est, sola fide.* 3. Dubius & fructus est manducationis. 1. Nam Caluinus ait ibidem. *Hinc sequitur , vt nobis secure spondere audeamus , vitam æternam nostram esse, cuius Ipse* (Christus) *est hæres: 2. nec regnum cœlorum, quo iam ingressus est, posse magis nobis occidere, quam ipsi. 3. Rursum, peccatis nostris non posse nos damnari.* At aliter Plessæus lib. 4. c. 1. *Sacramenta nostra Veteribus quid præstant? Responsio in promptu est. Sermonis Prophetici , & Apostolici eadem virtus.* CHRISTVS *vtrobiq, sibi ipsi par & similis. idẽ de Sacramentis vtriusq, populi dicendũ.* Hem! Quam Iudæo par Christianus? Quem is ex Agno paschali ; eundem hic è Sacramento

3. Caluinianus fructus Cœnæ.

mento fructum percipit. Vah! Ita impij; ita diuersi in istis: at in vtraq; specie postulanda concordes, & importuni sunt. Cur? An, quod plus sub vtraque quam vna? 1. At sub neutra ijs Christus præsens est. Et Plessæo tantum in Eucharistia, quantum in Baptismo manducatur. At in hoc sufficit vna mersio; trina nil est necessaria, ergo & in illa species vna satis: altera nil opus est. 2. Imo, cum, secundum Caluinistas, omnes fidelium proles contineantur sub fœdere promissæ vitę æternæ, nil ijs opus est baptismi vna, vel trina aspersione: ita nec vna, vel vtraq; specie cœnæ. 3. Adde. Cum prædestinati habeant in seipsis eam fidei certitudinem: (vt volunt:) quid fructum, fidem illam quærunt in Eucharistia, quem habent ante? Vt neutra sit opus specie. Frustra igitur vtramque postulant. At tu Plessæe, audi iam Augustinum in Psal. 73. *Sacramenta*, inquit, *non sunt eadem. Quia alia sunt Sacramenta dantia Salutem: alia promittentia Saluatorem. Sacramenta Noui Test. dant salutem: Sacramenta Veteris Testamenti promiserunt Saluatorem.* Ista Hæretici. Quid nos.

III. Eucharistiæ institutæ finis & fructus est, animas viuentium Deo nutrire, & corroborare per gratiam; non mortuos Deo reuiuificare. Nam ideo dicitur *Cibus, potus, esca, viaticum*: quæ viuentium sunt, non mortuorum. 2. Inter corporalem: & spiritalem nutritionem hoc interest; quod illa fiat cibo & potu, vt rebus diuersis; hæc, re vna, quæ simul fit & cibus & potus. Itaque vt Christus totus sub vna continetur; sic & comeditur ac simul bibitur vna sumptione sub vna specie. Nam in spiritalibus, ac Scripturis esurire, sitire, edere, bibere, indifferenter sumuntur. Vt Matth, 5. *Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.* Ioa. 6. *Ego sum Panis vitæ: qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me, non sitiet vnquam.*

3. Iam quid est; quod Brentius in Cōf. Wirt. abstemijs Communionem licere aiat sub vna: Phil. Melanchton l. de vsu Sacramen. Ruthenis, vino carentibus vti mulsa aut medone concedat; cum vterq; & alij sacrilegos esse clamitent, qui sine specie vini communicarint? Si sub vna communicare sit lege diuina prohibitū; qui audet potestue Brentius vnam abstemijs indulgere? Nec enim homini fas, aut potestas in pure diuino iure dispensandi.

4. Porro, quod Ecclesia tempore Gelasij Vtramque mandarit, prohibuerit vnam in vsu vulgari, ob Manichæos: Et contra, tempore Concil. Constantiensis Vnam mandarit, vtramque prohibuerit, ob Hussitas: id licite fecit. 1. Quia species iure diuino sunt liberæ relictæ, 2. Quia vtraque non est de essentia Sacramenti; sed de accidente. 3. Quæ autem non sunt de essentia Sacramenti, nec Iure diuino sunt ordinata, in ea potestatem habet Ecclesia. Neque etiam vsus rei permanentis, ac per sese substantis est de essentia eiusdem: quippe reipsa posterior, & eam consecutus. Itaque tam sub vna est totus, quam in vtraque Christus. 4. Quia idem & fructus est. 5. Quia per vnam & Abstemijs: & vino carentibus populis: & effusionum periculis est certius consultum. 6. Quia similiter olim de vna, deque trina mersione Baptismi fuit ab Ecclesia dispositum. Trina fuit à Canone 49. Apostolorum mandata, ob negantes Trinitatem hæreticos. Vna longe post in Conc. Toletano 4. Can. 5. fuit præcepta: ad designandam Vnitatem mortis Christi: ob rebaptizatores hæreticos.

PARS

PARS VII.

Obiectiones hæreticæ de Præcepto Institutionis.

ADuersus iam allata, quædam vrgent alia aduersarij. 1. Hussitæ obtendunt præceptum vtriusq; in istis, Ioan. 6. *Nisi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem: non habebitis vitam in vobis.* At respondetur. 1. Præcipit hic Dominus substantiam sumptionis; quæ consistit in manducando Corpore Christi, & bibendo Sanguine: Non modum; qui est in vna, vel vtraq; Ratio est. Quia toto eo capite nulla fit mentio vini, vel calicis: at plurima panis. Deinde *Caro & Sanguis voce sunt* diuersa: at re ipsa sunt in Christo indiuisa: vt, qui Carnem; is sumat & Sanguinem; viceque versa. Adhæc *Manducare; & Bibere* in spiritalibus, promiscue sumuntur, & pro eodem; vt supra. Hinc 1. Cor. 3. *Lac potum vobis dedi.* Et cap. 9. *Quis pascit gregem, & de lacte eius non manducat.* Item Ps. 68. *Dederunt in Escam meam fel.* Matth. 27. *Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.* En *Edere & Bibere* de re dicuntur eadem. 2. Per vocem *Panis*, Ioann. 6. Dominus intelligit vel speciem panis solam: aut seipsum. Si prius: iam Hussitæ Caluinisant. Si posterius: ergo sub pane intelligitur Corpus & Sanguis. Vnde *Qui manducat hunc Panem*, id est, Corpus & Sanguinem, *viuet in æternum.*

3. Lutherani, & pleriq; Caluinistarum negant, (quanquam falso:) *Ioann. 6.* quicquam agi de Eucharistia. Nos vero dicimus agi de cibo. 1. Materiali manna, & panibus à Domino multiplicatis. 2. De Spiritali: *Vt operamini non cibum, qui perit. Sed qui permanet in vitam æternam.* 2. Et de Sacramentali. Vt *Panis, quem ego dabo, Caro mea est, pro mundi vita.*

I. Lutherani obijciunt: Præceptum est; *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. Sed distribuit ipse vtramque: Ergo tenemur ad idem. Respondeo. Lutherani pertendunt id pertinere ad omnes: Caluiniani; ad solos Ecclesiæ ministros; Digladianturque inter se atrociter. Prius litem dirimant: quam incertum obiectent. 2. Lucas & Paulus aiunt id Soli, & post datam speciem panis, non post Calicem. Paulus vero post Calicem conditionate id repetit. *Hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam commemorationem*; Hic mandatur commemoratio mortis; non bibitio: quæ libera relinquitur. Si tamen fiat; fiet in commemorationem mortis Domini.

II. Caluinistæ, velut præceptum, vrget istud, Matt. 26. *Bibite ex eo omnes.* Respondet Marc. 14. *Et biberunt ex eo omnes.* Lucas 22. explicat dicens: *Accipite, & diuidite inter vos.* Quæris: Vbi ergo Dominus præceptum dedit, si ibi non? Dico, de Vtraq; specie nusquam. At de Re Sacramenti, Ioannis 6. *Nisi manducaueritis.* Et illud 1. Corinth. 11. *Accepi à Domino, quod & Tradidi vobis*; non est præceptum; sed Traditio. Sicut & istud ibidem. *Cum conuenitis ad manducandum, inuicem expectate. Si quis esurit; domi manducet.*

Quæ cætera Vtilitigatores afferunt nugamenta, sua ipsorummet vanitate soluuntur in nihilum, Christiani pie sentientis & credentis animo indigna: indigna ingenio: inutilia vulgo: noxia popello. Constat igitur, Vsum Eucharistiæ sub vna specie nequaquam esse contra, sed vel maxime secundum Sacram Scripturam. 1. Non contra Figuras. 2. Non contra Christi doctrinam *Ioann.* 6. 3. Non contra institutionem Domini. 4. Non contra Vsum Institutionis à Domino ipso vsurpatum.

5. Non

5. Non contra doctrinam & Vſum Apoſtolorum. 6. Non contra Vſum Eccleſiæ, & omnium ſæculorum: Sed iſtis omnibus conſtanter eſſe conformem. Ergo iuſte licitum: tametſi non præceptum. Supereſt, vt digne, & crebro ſacras obire Synaxes ſtudeamus. Quo de breuiter pro clauſula.

PARS VIII.

De digna ad Euchariſtiam acceſſione: an & quæ, neceſſaria?

LVtherus tria aſſerit infanda. 1. Principem Euchariſtiæ effectum eſſe Remiſſionem peccatorum mortalium.

2. Hoc digniorem eſſe communicaturum; quo grauiorum peccatorum ſibi conſcium. 3. Non opus confeſſione; ſed fide, eſſe peccata ſibi remiſſa. Cæteri primum propugnant, & tertium. De quo ſupra Parte VI.

At iſtud iſti contra Scripturam. 1. Ioa. 6. Talia reperiuntur: *Non eſuriet: Non morietur: Viuet in æternũ: In me manet & ego in illo.* At hæc ſunt amicorum Dei viuentium: non in peccatis mortalibus mortuorum.

2. Ioan. 6. *Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus.* At abſurdum eſt mortuis dare cibum & potum: cum nutriri non queant. Sanis datur, vt conſeruentur, ægris, vt roborentur. Sic Euchariſtia, &c.

3. Figuræ id præmonſtrant. Eſus Agni paſchalis non licitus erat niſi purificatis, & Iſraelitis, aut circumciſis proſelytis. *Num. 9. 2. Par. 30.* Panes propoſitionis dabantur liberis ab re vxoria. 1. *Reg.* 21. Et qui aliqua pollutus immunditia edebat de carne Sacrificiorum, peribat anima eius de populo. *Leu 22.*

4. In N. T. Dominus ante lauit pedes diſcipulorum, quam daret Sacramentum. *Ioan.* 13. Prodigus, (in exemplum:) *Luc.* 15. prius reconciliatur patri: ornatur; tum ad eſum vituli ſaginati admittitur. Vide *Ambr. l. 7. c. 66. in 15. Luc.* 5. *Vnus Panis, & vnum Corpus ſumus: qui de vno pane participamus.* 1. Cor. 10. ergo Communicaturi eſſe debent vniti cum Deo, & Chriſto Capite, vt viua membra; Et cum Eccleſia: Et inter ſeſe. Teſte *Aug. Tract. 26. in Io.* Ratio, quia Communicatio eſt ſignificatio & profeſſio trinæ iſtius Vnionis: At quia in peccato ſunt, ab vnionum earum vna abſunt. Ergo indigni.

6. Ideo *Probet ſeipſum homo, & ſic de Pane illo edat. Qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat & bibit.* Aduerſarij hanc probationem referunt ad ſolam fidem ſpecialem de ſibi iam remiſſis peccatis. At fingunt. Nam Apoſtolus ibidem arguit, conuenientes ad manducandum diuites, poſt ſumptam Euchariſtiam, ſplendide epulari, (quæ intemperantia eſt,) pauperesque deſerere excluſos: (quæ immiſericordia & ſuperbia eſt:) ſcandalizare Eccleſiam: & profanas epulas miſcere ſacratiſſimis: (quæ profanatio eſt.) Ideo ait: *Alius ebrius eſt, alius eſurit.* Et: *Nunquid domos habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Eccleſiam Dei contemnitis: & confunditis eos, qui non habent?* Demum: *Itaque fratres, cum conuenitis, inuicem expectate. Si quis eſurit, domi manducet, vt non in iudicium incidatis.* Quare ſuper talibus *probet ſeipſum homo, &, &c.* id eſt, conſcientiam peccatorum ſuorum inſpiciat, & quæ expianda, expiet; ne *manducet indigne.*

7. Traditio, & Sanctorum Patrum conſenſus teſtatur idipſum. 1. Nam in Græcorum Liturgijs iam inde ex æuo Eccleſiæ primæuo proclamabat Diaconus: *Sancta Sanctis.* Quo non Soli arcebantur Catechumeni, vt Kemnitius confingit, ſed quicunque peccatores: vt S. Chryſoſtomus teſtatur hom. 16. ad

pop. Ant. 2. Iustinus in Apol. 2. *Alimentum hoc apud nos appellatur Eucharistia: quod nulli alij participare licitum est: quam verā esse nostram doctrinam credenti, &c. & ita, vt Christus tradidit, viuenti.* 3. S. Cyprianus l. 3. Epistol. 14. Arguit eos, qui admittebant ad Eucharistiam nondum absolutos. *Nondum, ait, pœnitentia acta, nondum exhomologesi, nondum manu eis ab Episcopo, & Clero imposita, Eucharistia illis datur. Cum scriptum sit: qui ederit Panem, aut biberit Calicem Domini indigne, reus erit*, &c. Idem toto libro de lapsis exemplo ostendit, quam sit perniciosum cum peccati conscientia communicare. 4. Ambr. l. 6. in 9. Luc. cap. 39. *Vbiq; mysterij ordo seruatur; vt prius per remissionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur: postea alimonia mensæ cœlestis exuberet.* Idem nec vel Imperatorem Theodosium ad Communionē admisit; nisi acta prius pœnitentiā. S. Chrys. cum alibi; tum in Epist. ad Eph. ista: *Cum tali puritate accede semper. Regem vtique non audeas osculari, si os tuum olet grauiter; & Regem cælorum impudens oscularis anima tua, vitiis olente? &c.* 6. Aug. tract. 26. in Ioan. *Innocentiam ad altare portate.* Rationes affert efficaces *Bellarm. tom. 3. lib. 4. c. 28.* quas sciens prætereo: Simul cœptum de Eucharistiæ Sacrificio, Sacramento ac Vsu hic.

IN FESTO S. BARNABÆ Apostoli.

Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem. Ioan. 15.

ZAcharias, ca. 4. vidit, *ecce candelabrum aureum totum; & lampas eius super caput ipsius & 7. lucernæ super illud.* Istud S. Barnabas erat, fide & 7. donis Spiritus S. illustris.

Nos itaque

I. *De charitate Prælatorum in subditos.*
II. *De eadem prolixius, eiusque modo & gradu.*
III. *De Barnaba Apostolo, Viroq; bono.*
IV. *De honoribus diuinis ab eo refutatis.*

PARS I.

De charitate Prælatorum.

I. MAtth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. *hoc est primum & maximum mandatum. Secundum est simile.* &c. 1. Hæc duo sunt luminaria magna, *Gen. 1.* 2. Sunt, *Exod.* 25. Cherub aurei supra propitiatorium, sese contuentes. 3. Sunt, Exo. 28. *duæ Catenulæ auri purissimi, sibi inuicem cohærentes*, quibus Pontificis Rationale nectebatur. 4. Sunt Columnæ, queis Salomonæū innitebatur vniuersum. 3. *Re.* 7. 5. Sunt, *Gen.* 24. Inaures aureæ Rebeccæ datæ *appendentes siclos duos.* Nā *ex hisce duobus præceptis tota lex* Fidei *pendet & Prophetæ.* 6. Sunt sponsæ, *Cant.* 4. duo Vbera, sicut duo hinnuli. 7. Sunt visi ab Isaia. *ca* 7. duo Titiones ardentes prelongi. 8. Sunt, *Zach.* 4. duo Oliuæ in aureo candelabro fidei. 9. Sunt duo Talenta, *Matth.* 25. seruo data in lucrum ab patrefamilias Deo. *Typi duorum charit. præceptorum.*

II. Istis præcipue Prælati pollere debent ad subditorum difficultates sufferendas. Sicut Iacob, Gen. 31. *Diu noctuq; æstu vrebar & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis meis: oues tuæ & capræ steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, ego damnum omne reddebam.* Psalm. 99. *Nos autem populus tuus, & oues pascuæ tuæ:* Itaque cum Ioa. 10. *Oues meæ vocem meam audiunt;* par est, debitum præstent & Pastores vigilando, sterilitatem morum bonorum, fidei, &c. cauendo, flagella auertendo, &c. *Prælatorum propria sit charitas in subditos: 1. pascendos.*

Exemplo SS. Patrum, se murum pro ouibus opponentium. 1. Ps. 105. *Dixit, vt disperderet eos: si non Moyses electus eius stetisset in confractione, in conspectu eius, vt auerteret iram eius.* Hebræi legunt sic: *stetisset in muri ruina, vt reprimeret impetum eius:* tanquam hostis irati ruentis qua strati sunt muri. 2. Qualis M. Horatius Cocles Por- *2. Tuendos.*

senæ exercitum ad pontem Tyberinum solus clypeo sustinuit & repressit.

3. Regendos. 2. Moyses, *Num.* 27. visa è monte Abarim terra promissionis, auditaq; de mortis suæ instantia; nil de se solicitus; sed de grege, ait: *Prouideat Dominus Deus spirituum omnis carnis hominem, qui sit super multitudinem hanc, & possit exire & intrare ante eos; ne sit populus Domini sicut oues absque pastore.*

Vt serui pro eis instent orando. III. Idem ignis curæ in Elia æstuabat, 3. *Reg.* 17. quando pro afflictis ex triennali siccitate, fameque Deum precabatur, *ascendens in verticem Carmeli, pronus in terram posuit faciem suam inter genua.* Quo miro inclinationis ritu cœlos inclinauit, aperuitque in pluuiam. Ita serui ad flagra & fustuaria recipienda aptabantur; manibus ad pedes adstrictis, & capite inter genua presso globabantur. Iob. 15. *Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum, sicut Regem qui præparatur ad prælium*: alia versio habet; *sicut vir, qui præparatur ad gyrum.* Ita coram Domino se præparauit Elias. Magnus is in populum amor.

Sic Apostoli. Maior Apostolorum. 1. Thes. 2. *Facti sumus paruuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foueat filios suos: ita desiderantes vos cupide, volebamus tradere non solum Euangelium: sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis.* Non sic ad excitandum puerum mortuum. 4. *Reg.* 4. paruulũ sese contraxit, vt Apostoli *omnibus omnia facti.*

Sic Christus. 1. Ioan. 3. *In hoc cognouimus charitatem Dei: quoniam ille animam suam pro nobis posuit: Et nos debemus pro fratribus animas ponere.*

Typus. Plane sicut, *Exo.* 12. Agni paschalis carnes absumi esu iubebantur; at ossa relinqui integra: id est, sic mactari, torreri, comedi; at homines non confringi: his parci, non sibi. O charitas? Eius imitator strenuus S. Barnabas.

PARS II.

De eadem prolixius, eiusque modo & gradu.

I. Parentibus qua hominum, qua pecorum Deus magnum in proles amorem indidit; ne iis fouendis fatigētur. Tantum eum amorem Plato inter maniæ species adnumerat. *Parentum mania in liberos.* 1. Ecce quantus sit: Gen. 49. *Ruben primogenitus meus tu fortitudo mea*, robur quidem domus meæ: *sed & principium doloris mei* es. q. d. simul ac pater, & miser factus sum. 2. Ps. 77. *Percussit omne primogenitum in terra Ægypti, primitias omnis laboris eorum.* Amor tamen quam labor ex liberis est maior.

3. Menandri apud Epictetum vox est: *Aut oportet viuere solum cœlibem: aut natis iam liberis mori parentem: adeo deinceps omnis vita acerba est*, 4. Idem Comicus, *Patrem*, ait, *esse, plurimum habet molestiæ, metusq; & curas infinitas.*

5. Democritus. *Non probo*, inquit, *liberorum propagationem, nam in ipsorum possessione multa magnaq; inesse video discrimina & molestias plurimas: pauca vero iucunda, eademq; tenuia & exilia.* His in remedium Deus amorem indit progenitoribus tantum; vt sit quasi lenis tyrannus: Seneca in Hypp.

—— *O nimium potens*
Quanto parentes sanguinis vinculo lenes
Natura? Quam te colimus inuiti quoq;?

At, quam natura acrior est gratia. Hinc Gal. 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Quantum pro ijs angitur? *Supra modum grauati sumus, supra virtutem: ita vt tæderet etiam nos viuere.* *Maior sit in pastoribus.*

II. Est autem spiritalis filiorum productio, peccatorum conuersio; horum patres sunt Sacramentorum ministri: Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui, &c. sed ex Deo nati sunt.* *Qui filij spirit. fiant.*

Hi deamandi sunt. Pro his audi difficultates Patrum: 1. Cor. 4. *Puto, quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos; quoniam spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus.* Quæ non egere & pertulere ipsi pro Christianis? 2. Tim. 2. *Omnia sustineo propter electos: vt & ipsi salutem consequantur in Christo Iesu.* 3. Phil. 1. *Quid eligam, ignoro: coarctor vero è duobus: desiderium habens dissolui & esse cum Christo, multo magis melius: permanere autem necessarium propter vos.* Ecce Amorem? 4. Neque hic stetit. Rom. 9. *Cupiebam & ego aliquando anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Chrys. hic ait, hisce eum sensibiles tartari cruciatus in caput suum vocare.

Plane fortior, quam mors & infernus, dilectio: ima mutat summis, aspera planat, inuia penetrat, omnia vincit.

Typus. 1. Iacobo sub duro Labano in bis septenni seruitio, Gen. 29. *videbantur illi dies pauci præ amoris magnitudine* in Rachelem. Aug. q. 88. in Gen. quærit: *Quomodo hoc? cum etiam breue tempus longum esse soleat amantibus.* Respondet: *Laborem seruitutis leuem faciebat amor.* Par, quin maior animarum sit amor pastoribus. Hinc tertium Petro: *Petre, amas me?* q. d. amore ipso pasce, vt pater. 2. Talem sibi Moyses esse videbatur: Num. 11. *Cur Domine imposuisti pondus vniuersi populi huius super me? Nũquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, vt dicas mihi: porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum.*

Vi mãdati Noui. III. Hinc toties suis Dominus: *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Ioa. 13. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.*

Cur Nouũ dicitur. SS. Patres dicunt, dilectionem proximi etiam in Lege veteri præceptum fuisse; dici tamen iam *Nouum*; 1. quod plus quam seipsum diligere oporteat pastores animarum. Exemplo Christi, nos plus, quam se diligentis: Phil. 2. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens.* 2. Vel vt Aug. & Bedæ placet, *Nouum* dici, ob nouos effectus in homine: nam vetere pulso fermento, & farina Ægypti omissa *nouam creaturam efficit.* 3. Vel *Nouum* dicitur, quod nouo cum spiritu nouiter & à Filio sit publicatum: nam Apoc. 21. *Ecce noua facio omnia.* Alij alia de causa Nouum dici opinantur: 4. Maldonatus *Nouum*, id est, *præstantissimum* interpretatur; more Hebræismi: Vt Ps. 95. *Cantate Domino canticum nouum*, id est, præstãtissimum. Isa. 65. *Ego creans cœlum nouum.*

IV. At quomodo & quantum diligendum? *Quanta dilectio.* *Sicut dilexi vos*: Rup. li. 11. ait: *quasi apertius dixisset: vsque ad mortem diligite inuicem: quia vsque ad mortem dilexi vos.* Et dilexit nos gratis adhuc filios iræ, in quibus sexcentæ odij causæ inerant: ita & pastores *diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos.*

1. Quin modum ostendit & gradum dilectionis; *Exemplũ.* Ioa. 17. *Pater oro, vt sint VNVM: sicut ego & tu Vnum sumus: vt credat mundus, quia tu me misisti.* Hanc vnionem fidelium Tertullianus *summum Reip. Christianæ miraculum* vocat *& symbolum.*

2. Magnam Dominus charitatem ostendit humanitatem assumendo; maiorem eam tradendo moriens: Rom. 5. *Commendat charitatem suam Deus in nobis; quoniam cum adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est.* Re præstitit, quod verbis Dauid expressit, 2. Re. 18. *Fili mi Absalon, quis mihi det, vt moriar pro te?* q. d. ita infixus cordi hæsisti, vt iã extinctus, extinguendus & ipse videar.

V. In signum talis pastoralis amoris, *Typus.* Exod. 28. Pontifex in Rationali ad pectus inscripta XII. tribuum nomina gerebat in oculis.

Eodem

Amor cingulum est. Eodem significatu visitur Apoca. 1. *Angelus præcinctus ad mamillas zona aurea.* Aug. & Amb. aiunt, cingulo designari Sanctorum multitudinem: Rupertus, regiam Christi autoritatem, iuxta Psalm. 92. *Dominus regnauit, decorem, & c. & præcinxit se.* Alij rectius Charitatem Christi intelligunt, & mamillas Misericordiæ ac Iustitiæ. 1. Col. 3. *Super omnia autem hæc, charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* En cingulum.

2. Huc allusit, Luc. 12. *Sint lumbi vestri præcincti* cingulo charitatis.

Typus. 3. Id referebant, *Exod.* 28. catenæ in Rationali sibi cohærentes ex auro. Vbi Beda: *Catena ex auro est continentia casta, & non ficta dilectio, Rationali, id est, cordi firmiter affixa. Duæ autem sunt, quia duplex est amor, Dei & proximi.*

Diligatis, sicut dilexi. Bern. sem. 64. in Cant. *Ita ne summus omnium vnus factus est omnium? Quis hoc fecit? Amor dignitatis nescius, dignatione diues, effectu potens, suasu efficax. Quid violentius? Triumphat de Deo amor. Quid tamen tam non violentum? Amor est. Quæ est ista vis, quæso, tam violenta ad victoriam, tam victa ad violentiam?* Diuine! Ideo dicitur Eph. 3. *Charitatem Christi esse supereminentem omni scientia.* Contendite, *vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo & longitudo, & sublimitas & profundum, &c.*

PARS III.

De Barnaba Apostolo, Viroque bono.

I. FEruntur ratiunculæ, S. Barnabam non fuisse Apostolum. 1. Quia fuit vnus de LXXII. non de XII. 2. In Euang. nusquam cum his connumeratur. 3. *Matthæi* 19. Sedes XII. memorantur. 4. Tredecim forent Apostoli, contra id Domini: Ioan. 6. *Nonne ego vos XII. elegi?* At legi.

Fuit Apostolus. Certum istud, Act. 13. *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos:* quibus & manus impositæ, beneque precatis missio decreta est.

Numerus autem sedium XII. certus pro incerto est positus. Nam suæ & alijs sunt sedes: Psalm. 121. *Illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid.* Apocal. 4. *In circuitu eius sedilia XXIV.* Cum igitur Apostolus sit idem quod missus: Barnabas missus fuit Apostolus.

II. Dicitur *Vir bonus:* in quo omnia. 1. Qualis *Saul à Deo,* 1. Reg. 9. *electus & bonus, & non erat vir de filijs Israel melior illo.* At hic inquã reprobum euasit? 2. Qualis Dauid: cui Achis, 1. Reg. 29. *Viuit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conspectu meo, & non inueni in te quicquam mali.* Moxque idem: *Scio, quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei.* Rarus talis aulicus! Et tamen breui post: ô mundum! 1. Reg. 29. *Nan inueni in te quicquam mali: Sed Satrapis non places. Reuertere ergo, & vade in pace, & non offundas oculos Satraparum Philisthijm.* 3. Tob. 7. Raguel ad Tobiam: *Benedictio sit tibi, fili mi, quia boni & optimi viri filius es.* 4. Qualis Onias, 2. Machab. 15. *Oniam, qui fuerat summus Sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum visu, modestum moribus, & eloquio decorum, & qui à puero in virtutibus exercitatus sit.*

Fuit Vir bonus à iuuentute. 2. In ætate virili. 3. A parẽtibus. 4. Sacerdotij officio.

5. Qualis, Lucæ 23. *Ecce vir nomine Ioseph ab Arimathia, qui erat decurio, Vir bonus, & iustus.* Mirius, quo rarius, in Mauortio: Talis, Act. 11. *Vir bonus, & Spiritu sancto plenus* Barnabas. *5. Bonus etiam inter malos.*

6. Similis illi Matth. 12. *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona.* Cui, vt Patrifamilias illi dicitur: Luc. 19. *Euge serue bone, & fidelis.* *6. Bonus benefaciendo.*

7. Nam Prouerb. 12. *Qui bonus est, hauriet sibi gratiam à Domino.* Quantum non hause- *7. Bonæ promerẽdo.*

hauserit Barnabas, prius Spiritu sancto repletus quam in Apostolum segregaretur? 1. Ecclesi.2. *Homini bono in conspectu suo dedit Deus Sapientiam*, mysteriorum, *Scientiam* naturalium, *& Intelligentiam* sui. Quę tria in S. Barnaba eximia. 2. Eccl.6. *Verbũ dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua gratiosa in bono homine abundat!* Ista in S. Barn. *Vir Bonus*.3. Psal. 118. *Bonitatem & Disciplinam, & Scientiam doce me.* Didicit S. Barnabas *plenus Spir. S.*

Bonus Barnabas, in cuius domo Cœnam vltimam diuinam celebrasse Dominus traditur. 2. Cuius mater eleemosynaria, & Apostolorum hospes extitit: ad cuius domum recta contendit S. Petrus ab Angelo è carcere liberatus. Ita *Baronius, Annal. to.*1.3. *Bonus* absolute absque addito vllo *Nisi*; vt teste Hiero. nec Apostoli næuum in eo repererint.

PARS IV.

De honore diuino refutato.

Deus esse creditur. I. QVæ in eo Bonitas ita eluxit, vt Lacaonij, Act. 14. *Turbæ leuauerint vocẽ suam, Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos*: Barnabam vt Iouem adorare parati: ita *Optimum & Maximum* esse censuerunt. Bonum virum Ethnici vt Deum pingebant, ingenti vinctum catena, qua Deorum vulgus reliquum de cœlo in terram detrahere niterentur frustra: indicio, adeo Bonum virum bonitati inhærere immobilem.

Fulminabat prædicando. Aut forte prædicando ea dictorum fulmina iecit de inferno, iudicio, morte, peccatis, vt Iouem esse fulminantem crederent. Sicut Hebræi clamitabant territi, Exod.20. *Ne loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.*

Honori fuga. S. Paulus & Barnabas Lystram Lycaoniæ ingressi, claudo consanato, pro Dijs mox habiti sunt, vt aduolantes cum tauris coronatis Sacrificulos vix continerent, quin sibi immolassent. Sic *Ioan.*9. Baptista contendit ab missis ad se, ne pro Messia haberetur.

II. Simul vterque Apostolus scissis vestibus ex iræ zelo instantes ad sacrificandum ipsis, durius increparunt. *Quid hoc facitis? Et nos mortales sumus, similes vobis homines.* Vestes sciderunt plures: vt *Matt.*27. Caiphas audita Christi confessione: Caleb, *Num.* 14. audita exploratorum relatione falsa: Iacob, *Gen.* 36. ad necem Ioseph: Iephte, *Iud.* 11. ad occursum filiæ: Dauid, 2. *Reg.* 14. nunciata Saulis & Ionathæ cæde: Iob. *c.*1. obtritis liberis. At nulla scissio iustior, quam hæc Apostolorum, ad honores iniustos refutandos. *Scissis etiã vestibus.*

Celebrant *Dion. l.*54. *Zonaras t.*2. *Suet. in Aug. c.*52. Cæsaris Aug. recusationem Dictaturæ, supplicantis populo genibus etiam nixis, ruptisque vestibus. At fictum id ad hoc factum Apostolicum. Disce honorum seu verorum, seu falsorum, vt mundani sunt, fugam. Ipse etiam Angelus Ioanni Deum esse rato & adoraturo, dicit: Apoc.19. *Caue, ne feceris: conseruus tuus sum.* Omnes boni, sunt & humiles: *Quid hoc facitis? Et nos mortales sumus.* *Exemplũ profanum.* *Sacrum.*

III. Facile superbiam excutit, fouetque humilitatem memoria suæ mortalitatis: *mortales sumus*. 1. Alexander Macedo diuinos sibi honores sinebat haberi vt Iouis filio: at ictus aliquando te & cruentatus, parasitis ostentans sanguinem, ait, *Ecce, Iouis filium*: ipsos, seq; refutans ipsum detecta falsitate: At verius Apostoli: *mortales sumus.* Neque iste isto melior factus, sed deterior: non hi. *Esse mortalem humiliat.*

2. Magna Salomonis, alia, at ista maxima sui: Sap. 17. *Sum quidem & ego mortalis homo, similis omnibus*: Sed non, vt cognouit, Deum coluit: vt hi Apostoli. 3. Antiochus rex Syriæ fastuosissimus humano casu ad sui ductus notitiam, ait: 2. Mac. 9. *Notitia sui alta est scientia.*

Iustum

Iustum est, subditum esse Deo, & Mortalem non paria Deo sentire. Vbi S. Chrys. *Nihil*, ait, *conferendum humilitatis virtuti. Ipsa enim mater & vinculum bonorum est: Sine illa abominabiles & scelesti sumus. Esto enim quis mortuos suscitet cum superbia, nihil eo contaminantius, nihil magis impium.*

Charitas Barnabæ in egenos. 4. Charitate quoque eximius fuit. 1. Ipse cum Paulo induxerunt Antiochenos vt subuenirent Ierosolymitanis post necẽ S. Stephani opibus exutis, *Act.* 11. 2. Ista ei charitas cognomen peperit, Act. 4. *Ioseph, qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis, quod est interpretatum Filius consolationis:* Vbi Glossa: *quod egenos eleemosynis consolaretur.* 3. Idem omnia sua in Cypro diuendita ad pedes Apostolorum deposuit.

Scientia eiusdem. Ante adeptum Apostolatum, ecce Barnabæ præconia: Act. 13. *Erant in Ecclesia Antiochiæ, Prophetæ & Doctores, in quibus Barnabas & Simon, qui vocatur Niger, &c.* Accessit, quod erat *Vir bonus, plenus Spiritu Sancto & fide.*

Martyriũ. Demum Salamine Cypri vrbe viuus combustus pro fide coronam martyrij abstulit.

DE NATALI S. IOANNIS Baptistæ.

Quis putas puer iste erit?

Luc. 1.

ELiæ, 4. *Regum* 1. & Baptistæ magna Instituti, rerumque gestarum similitudo est. Elias 1. obseruantissimus Dei: 2. austeræ vitæ: 3. accinctus zona pellicea: 4. acer scelerum castigator. 5. zelo Dei feruens. Talis & Baptista: qui etiam plusquam Propheta, & camelina indutus, à puero vixit Anachoreta. Rursus, Elias 1. quasi ignita verba loquebatur: 2. A coruo pascebatur: 3. Achab, & Iezabelem castigabat. Baptista vero, 1. erat lucerna lucẽs, & ardens. 2. Ab apibus melle pascebatur: 3. arguebat Herodem & Herodiadem.

Super quæ nos

I. *De Baptistæ incomparabili excellentia.*
II. *De admiratione ista:* Quis putas puer iste erit?
III. *De dotibus Gratiosi Ioannis.*
IV. *De Vita eius eremitica, & factis.*
V. *Vnde, & quibus sit Magnus.*

PARS I.

De Baptistæ incomparabili excellentia.

I. VIsus, *Apoc.* 10. Angelus, cui pedum loco duæ erant columnæ: hac mari, illa terræ insistebat: Facies, vt Sol, radiabat. Corpus è nube compactum erat. Caput iride ambibatur, hinc & hinc terram contingente, & lacrymas oculis eliciente. Leoninum rugiens *iurauit per viuentem in sæcula: quia tempus non erit amplius.* Talis Baptista, Angelus *Malach.* 3. dictus. Quauis columna constantior, nec vt agitata arundo. Complexus vtramque institit Legem Veterem instabilem, & abolendam, itemque nouam, vt terra, solidam ac immutabilem. Corpus ei nube tenuius, ita ieiunijs extenuatum. Nam *Erat neque manducans, neque bibens.* Caput arcuatum, vel ad tela increpationum eiaculanda; vel ad significandam sanctitatem. Oculi flentes peccata mortalium. Denique iudicium & pœnitentiam, vt imperterritus leo, prædicabat. Ergo vere Angelus: Malach. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* *Est Angelus Apocalypticus mirus.*

II. At Angelus functione erat; non natura, vt errat Origenes. 1. Vt autem filum laneum, aureo intertextum, sic exornari potest, vt arte fiat pretiosius, quam id natura sit: ita homo gratijs potest ijs donari, operaque præstare talia, quibus Angelum quemuis superet. Talis Baptista. *Sed functione, non natura.*

2. Sicut Lysippus duas formauit statuas Alexandri Magni: ex argento vnam, aliam è marmore. Hæc tamen pluris fuit ob at- *Atque eo ipso supra Angelos.*

ob artem, quam illa. Ideoque Alex. quoque dedit ei pro hac viginti talenta, pro illa duo. Sic Plinius. 3. Ita, inquit Chrys. hom. de Bapt. *Gloriosius fuit Ioanni, quod, cum homo esset, Angelus vocaretur: quam si illud esset & nomine, & natura.* 4. Vt gloriosius est, nancisci regnum virtute, quam hæreditate: Ita Ioanni ex merito, non dono, Angelum dici. 5. Eximiam oliuam in solo nobili esse feracem, non mirum, at in deserto scruposo incultam fructificare, hoc mirum. Ita ab Angelis in cœlo Deum amari, coli, &c. & à Baptista in carne, mundo, &c.

Singularis hierarchia supra alias

III. Hinc nimirum est, quod S. Bern. & Gerson aiunt: S. Ioannem Bapt. in cœlis vnam solam hierarchiam cõstituere Angelis cunctis sublimiorem, à Deo & Deipara proximam. Illis plerique Patrum consciscunt. 2. August. *Vis scire, quid sit Ioannes? Non est Deus, non est Christus.* Idem alibi: *Præcellit cæteros, eminet vniuersis. Quisquis de muliere natus est, inferior est illo.* Excipe Deiparam. 3. S. Bern. *Vnus est, secundum non habet. Tria namque fecit Deus sine secundo, Christum, Mariam, & Ioannem.* Eadem S. Ioan. Damasc. 4. S. Greg. Nyss. sunt ista ex Cant. 2. *Imber abijt & recessit,* Mosaicæ hyemis: *Surge amica mea, & veni* noua Ecclesia, *vox turturis audita est in terra nostra.* Baptistæ vox, prænuncia veris.

Post Christum & Mariam.

Est turtur

Varijs cõparatur.

5. S. Hier. Epist. ad Eustoch. vocat eum *principem anachoretarum.* Zacharias pater ex Spiritu: *puer Propheta altissimi.* Cognatus eius Ioannes ait. *Fuit Homo Missus à Deo.* 6. Gabriel Archang. *Erit Magnus coram Domino, Spiritu S. replebitur adhuc in vtero matris suæ.* 7. Iesus Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista.*

Sed est incomparabilis.

IV. Quare nullus ei comparandus est. 1. Non villicus is, de quo 1. Reg. 25. *erat in solitudine Maon, & possessio eius in Carmelo: & homo ille magnus nimis.* At maior Baptista. 2. Non, 1. Reg. 9. *Saul electus, & bonus: & non erat vir de filijs Israel melior illo. ab humero, & sursum eminebat super omnem populum.* Ista in Ioanne veriora: Electus, & prædestinatus ab æterno, & in vtero sanctificatus, *nec inter natos mulierum surrexit maior.*

Inter summa relatus.

Istud *Prou.* 30. sic quidam interpretantur: *Tria sunt mihi difficilia: & quartum penitus ignoro. Viam aquilæ in cœlo,* Ioannem Euangelistam ad diuina euolantem. *Viam nauis in medio mari,* Petrum inambulantẽ mari. *Viam colubri super petram,* Christi resurrectionem clauso sepulchro: *& viam viri in adolescentia sua,* Baptistam eremicolam, portentum naturæ, vel infantem rationis vsum habentem. Hoc obstupuit Iudæa dicens: *Quis putas, puer iste erit?*

PARS II.

De admiratione ista: Quis putas puer iste erit?

Natalia præsagijs illustria.

1. NVlla cuiusquam natiuitas mirabilior, Baptistæ. 1. Zoroaster, Rex Ægypti, inuentorq; magiæ & idololatriæ, natus risit; 2. Iacob & Esau in vtero se calcibus petierunt, *Gen.* 25. Atque in ipsa natiuitate infantium vnus protulit manum, in qua obstetrix ligauit coccinum. 4. S. Ambrosij os infantis examen apum obsedit, omen suadæ in labijs eius sessitaturæ. 5. S. Nicolaus feria quarta & sexta, vel infans à matris vberibus abstinuit ieiunãs. 6. S. Dominicus in vtero, matri est repræsentatus in catulo tædigero, & fronte stellata: Omen scientiæ, doctrinæ, vigilantiæque aduersus lupos hæreticos, sanctitatis & exempli. Sed quid ista ad Baptistæ prænuntia?

Ominationes de S. Baptista

Lucas maiora complexus est istis: *Mirati sunt vniuersi.* Varij varia fuerint ominati, 1. Hi, alterum fore Noen, (dictum Ethnicis Ianum bifrontem) quod temporis

poris

poris ante, & post diluuium meminisset. Ita Ioannem inter iræ tempus, & gratiæ medium. 2. Illi, Abrahæ similem futurum, patri credentium, quippe qui venerit, *vt omnes crederent per illum*. 3. Alij, fore quasi Isaacum, filium risus, ac gaudij, quod adeo in natiuitate eius multi gaudebant. 4. Alij *Gen.* 28. Iacob, ideo, quod, vt hic scalam cœli vidit, ita Ioannes visurus esset cœlos apertos, ipsumq́, Saluatorem. 5. Alij, Mosen, ducem populi in deserto, *Exod.* 14. sic ipsum victurum, ac prædicaturum in deserto. 6. Alij, 3. *Reg.* 17. Eliam Quod Angelus prædixisset, *ipse præcedet in spiritu, & virtute Eliæ*. Atque ita alij aliter pueri horoscopum examinantes, *dicebant omnes, quis putas puer iste erit?*

Parentum sterilitas. II. Augebat stuporem quod parentibus & natura infœcundis, & ætate iam effœtis præter rerum ordinem natus esset. Quod nasciturum sibi filium pater non credens *perdidit prompta modulos loquelæ*.

Simile. Sed ita oportuit. Vt, cum aula, vel Xystus construendus est, ligna quæruntur sicca, non viridia, ne opus olim rimis hiscat, & quæ luna minuente sint cæsa, ita Ioannes propylæum futurus, per quod intraret in orbem cognitio Christi, è parentibus aridis, & deficientibus prodire debuit. *Figura. 1. Isaac.* 1. Tale fuit lignum Isaac cæsum ex aridis, vt diceret mater, Gen. 18. & 21. *Risum fecit mihi Deus, & quicunque audierit, corridebit mihi*. *2. Petra.* 2. Vetus illud renouatum est, *Exod.* 17. *Num.* 20. *Deut.* 8. de petra Sinai ad virgæ ictum aquas dante, Ps. 104. *Dirupit petram: & fluxerunt aquæ*. Psal. 113. *Qui conuertit petram in stagna aquarum*. Atqui hic petram hanc senectutis, aliam sterilitatis omnipotentiæ virga percussit, & prouenit Ioannes, id est, gratiosus fluuius in deserto baptizans.

3. Man hu. In eodem deserto reperto manna exclamatum est, Exod. 16. *Man hu, quid est hoc?* Ita hic, *Quis putas puer iste erit?* Quis? Sane quicunque produntur è sterilibus nati, eximij extitere.

Vt Isaac è sexagenaria Sara: Ioseph è Rachele: Samson naturæ miraculum, Samuel Prophetarum decus. His maior Ioannes: Sperabat omnium stuporem. Hoc matri dictum, Luc. 1. *Spiritu S. replebitur adhuc ex vtero matris.* *Nati ex sterilibus.*

III. Euenit ei, quod Arcæ. *Num.* 4. Hac accedente ad *Mare, vidit, & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum*. At *Quid est tibi mare, quod fugisti: & tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* Psalm, 113. Quid? Quia erat in arca Deus. Ita, puero hoc ad naturam humanam accedente, fugit peccatum originale: Quia Deus cum eo. Ideo *Montes exultauerunt, vt arietes.* *Sanctificatus in vtero est.*

2. Iob, & quiuis queratur lacrymans non tam de corpore, quam de anima. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ*. At Ioannes *gratia vestitus originali*, ait Guerricus serm. 1. 3. Ac tanta, vt D. Thom. 3. q. 27. a. 6. ad 1. doceat: *Sanctificatis in vtero creditur præstitum esse, vt de cætero mortaliter nõ peccarent*. 4. Galatinus, & Abulensis, *lib.* 7, *c.* 9. docent, eum ne venialiter vnquam peccasse. 5. Ita Ecclesia. *Nũquam peccauit.*

Ne leui saltem maculare vitam
Famine posses.

6. Esto Psalm. 57. *Alienati sunt peccatores à vulua, errauerunt ab vtero omnes:* At non Ioannes. Quia *Domine, præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis*. Psal. 20.

PARS III.

De Dotibus Gratiosi Ioannis.

I. FOrtunatas insulas Canarias nobilitat arbor *Amaquam*; quæ rore pasta ab ortu suo quotidie aquam fundit insulanis affatim. Talis in Iudæa Gratiosus Ioannes arbor est. *Irroratus rorat gratia.*

In vtero exultat, Non vt Iacob & Esau *Exultat pacifice.*

collisi inuicem. Vnde nec Elisabetam partus pertæduit, vt Saram, *Gen.* 20.

Deuote. *Dauid* 2. Reg. 6. *percutiebat in organis armigatus, & saltabat totis viribus ante Dominum.* At Ioannes coram arca diuina, in qua Virga, Lexq; Dei erant.

Deum agnoscens. Acus nautica, vbi magnetem attigit, ad Boreale se aduertit sidus. Ita Ioannes acus Christiana ad tactum Spiritus, ad solem mundi se vertit.

Illuminatus primus à Iesu. Montes præcelsi, vt Athos, Atlas, Caucasus, Olympus, citius à sole Oriente afflantur, quam valles, humilesque myricæ. Ita Ioannes.

Primus videns Iesū. Lynci similis, non iam parietes visu penetrans, sed vterum, & Virginis clausum. Quid dicitis hæretici? Qui clausus clausū vidit: non is iam liber in cœlo nos hic sub aperto cœlo videbit, ac nostra sciet?

Vtens ratione. II. Mira exultatio! 1. At mirabilior rationis vsus, quo præuentum fuisse aiunt S. August. & Anselmus. 2. Herba dicta, *Filius ante Patrem*, fert fructum ante quā floreat. Talis Ioann. adorat ante quā natus sit. 3. *Genes.* 2. Arbores fructibus onustæ erant ante quam floruissent. Ita in Ioanne fructus gratiæ præuertunt illos naturæ. 4. Aaronis virga floruit simul & fructum extulit. *Num.* 17. 5. Ita sol vt primum erat conditus, irradiabat orbem. Ita, &c. 6. Sunt auiculæ, quæ exclusæ simul cantillant, cursitantq; quoquo versus. Ioannes laudes cantat, gressus adorationis mouet in vtero.

Fructificans ante florem.

Similia scitissima.

Eximia minuritiones. 7. Aurora cum primum sese aperit, minurire aues incipiunt: Ita hic Maria: *Magnificat*: Zacharias, *Benedictus*: Elisabeth: *Benedicta tu*, &c. Angeli: *Magnus erit coram Domino.* Omnes, *Quis putas puer iste erit?*

Quis puer? vnus omnia. III. Quis? Cant. 5. *Quis est dilectus tuus ex dilectis, ô pulcherrima mulierum?* Respondet: *Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus.* Quia Virgo, Martyr, & *non surrexit maior* ex millies millenis myriadibus. Agite, sim eius Genethliacus & Astrologus vobis.

Horoscopus pueri, siue piacnees. Ioanne nato Sol iustitiæ fuit in Virgine. Optima constellatio! *Signum magnum apparuit in cœlo.* Apoc. 12. 1. Suum Cæsar horoscopum in numismatis procudit, erat capricornus, anterioribus pedibus in sphæram incumbens: retro in piscem desinens. Futuri signum imperij, ait *Suetonius.* Nihil ad illud Ioannis. 2. Nero natus ad punctum orientis solis: quasi festinaret sol eum nasciturum præuertere. *Suetonius.* Ita Iesus radijs suis præuertit Ioannem.

Nullus ei par. 3. Anna post Samuelem plures suscepit filios: nullum Elisabeth post Ioannem: ne parem haberet, etsi vel ex solis suis parentibus. Quasi potuissent inuidere sibi sancti. 4. Vti Alex. Magnus patri, audiens hunc multas nancisci in Græcia victorias, fleuit, quod nihil sibi pater relinqueret. Ita Sancti quasi, videntem vnum Ioannē esse Angelum, Patriarcham, Ducem, Prophetam, Apostolum, Mart. Virg. Doct. Conf. Eremitam, &c. Nam *inter natos mulierum non surrexit maior.*

Vnus est omnia.

Est solus singularis. In musicis instrumentis fides sunt geminæ, basso vna est chorda: Ita in Ecclesia Psaltria laudum Dei, sancto cuique similis est alius. Ideo Dominus, Lucæ 10. *Misit eos binos ante faciem suam.* At Ioannes solus est *clamans in deserto.* Vnde Ber. *Maior homine, par Angelis, tuba cœli, præco Christi, arcanum Patris est.*

PARS IV.

De vita Eremitica, & factis Ioannis.

Eremum intrat. I. PVer quinquennis in eremum se abdidit, vti animæ niueæ palumbes. Hinc in hymno:

Antra deserti teneris sub annis,
Ciuium turmas fugiens, petisti, &c.

OA-

O Amice Dei, inimice tibi saluberrime, quid in vtero sanctificare quæris porro in hac schola? Neque tamen mundo placebis. Nam, Matth. 11. *Venit Ioannes neq; manducans, neq; bibens; & dicunt, dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans, & bibens; & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini.* Idem hodie sigillatores Religiosorum.

Vt peccatum defugiat etiam veniale. At causa vtriq; fuit: Ioanni, qui peccatum metuebat. Non autem Christus. 1. Leo solus animalium sub Ioue dormit frigido, nec antrum subit, nisi defendēdi solis causa, & vmbræ captandæ: at cætera noctu antra subeunt; metus, & securitatis ergo. Ita Iesus inter homines securus, non item Ioannes, omnis homo potest excidere, solus Iesus non. Semper asylum iustis solitudo; vt rarius cadant; surgant citius. Quare etsi in sanctificatione firmatus gratia fuit, vt Angeli, Ioannes; attamen venialiter peccare quiuit, vt homo; ideo secessit. 2. Æstate itinerantes mane summo viam ineunt; ardente sole meridionantur, extra æstum & puluerem; ita Baptistam mortalia, & venialia vitant. Hæc instar muscarum sunt æstiuarum, quæ Eccl. 10. *Morientes* etiam *perdunt suauitatem vnguenti* gratiæ.

Vestitus Camelina II. *Ioannes erat vestitus pilis Cameli.* Pœnitentiæ habitus hic est. 1. Nam Matt. 11. *Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt.* Effœminatorum hoc, aut molliculorum Iunoniorum; istud fortium. 2. Dij leonina, aut ferina vestiti pelle proponebantur; indicio roboris, ac virtutis exercitæ. 3. Romani Imperatores tali habitu gloriabantur loco paludamenti, quasi Herculei. Vanc hi: Sane Ioannes, horror dæmonibus, stupor orbis; honor Angelis.

Antro se abdit. Antrum subit, vti lux lucernam; quo esset *lucerna ardens, & lucens.* Cur id? 1. Quia Christus sic: *Vere tu es Deus absconditus.* Ideo sic & prodromus eius quasi lucernarius. 2. Absconditus sol Christus erat exoriturus; dum oriretur, lucerna vtendum fuit Ioanne: *Qui venit in virtute & spiritu Eliæ.* *1. Vt lux in lucerna.*

S. Epiphan. & Dorotheus Mart. referunt in vita Prophetarum, Eliam in cunis ab Angelis inuolutum fuisse igneis fasceolis: Patrem ex Pontifice Ierosl. interrogasse ostenti interpretationem; hūc respondisse, virum fore cœlestem, Dei inimicis inuictum. Nostra ardens lucerna vssit Herodem. Nam Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* *2. Est ignis vrens improbos.*

Reges Persarum, itemque aliqui Imperatores Rom. sibi præferri sacrum Ignem curabant; honore Dijs proximo, aut proprio. Is Ioannes est Christo. *3. Præferēs Deum.*

In Candelabro, *Exod.* 25. iuges lucernæ ardebant coram Arca testamenti. Ioannes is est. Ita *Tert. l. 1. contra Iudæos cap. 7. & Cyrill.* de Baptista explicant illud Psal. 131. *Paraui Lucernam Christo meo.* *4. Lucent in candelabro.*

III. Pharao Iosephum, *Gen.* 41. fecit ascendere super currum suum, clamante præcone: vt omnes coram eo genuflecterent. Talem præconem Christi Deus misit Ioannem, qui esset *Vox clamantis in deserto, parate viam Domini.* Vt, *Gen.* 24. Abraham misit Eleazarum seruum, qui sponsam filio quæreret: sic Deus Ioannē, qui Ecclesiā Christo desponsaret: iuxtaq; puteum, seu Iordanem baptismalem, *cum biberunt cameli, protulit vir inaures aureas,* fidem *quæ ex auditu est appendētes siclos tuos* Trinitatis & Incarnationis; *& armillas totidem pondo siclorum decem* Decalogi: *Vasaq; aurea, & argentea* Sacramētorum à Iesu instituendorum, quæ prædocuit Baptist. vt Baptismū, Pœnitentiam, Eucharistiā Agni; Matrimonium in Herode, &c. *5. Præco Christi.* *6. Paranymphus Christi & Ecclesiæ.*

7. Plusquā Propheta. Moyses ait, Deut. 18. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus.* Ioannes *negauit: Non sum.* Dominus autem dixit, quod esset *plusquam propheta.* Quia alij futura prædixerunt, aut præterita descripserunt, vt Moses; aut præsentia absentes cognouerunt, vt Elisæus de Giezi, 4. *Reg.* 5. At Ioannes præsentia edixit, & annunciauit: *Ecce Agnus Dei.* Præterita sciuit & aperuit scelera, Luc. 3. *Genimina viperarum, quis vos docuit fugere à ventura ira?* Futura prædixit.

8. Prænuncius Passionis Dominicæ. Ioan. 3. *Hunc oportet crescere, me autem minui* capite. Plinius ait esse milui genus vultureum, quod triduo, quatriduoue odoratur ante quam corpora moriantur. Ioannes præsensit istis, moriturum post se Iesum, exaltandum in cruce. Quo respexerit Iesus, dicens Matt. 24. *Vbi ceciderit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ.*

PARS V.

Vnde, & quibus sit Magnus.

Magnus Auctoritate ad fidem. I. VEre *Magnus Ioannes.* 1. Ac tantus, vt non egeret miraculis, ad fidem sibi parandam: Quasi quod supra ista viri esset autoritas. 1. Nempe, Ioan. 1. *Hic venit, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.* 2. Quo supra Apostolos erat. Nam hi, Marc. 16. *Prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis:* quanticunque & ipsi testes essent. Ioannes dixit, *Ecce Agnus:* Et populus credidit, secutus Iesum. Quantus, ad tantulam vocem populum sequi tantum.

2. Vita. 2. *Magnus*, vt pro Messia haberetur à populo ante: post etiam à Pharisæis, sciscitantibus, *Messias es tu?*

3. Factis & humilitate. 3. *Magnus:* Nam, Mat. 5. *Qui fecerit, & docuerit, hic Magnus vocabitur in regno cœlorū,* at fecit Ioannes pœnitentiam; & impleuit omnem iustitiam. Et tamen, 1. Reg. 5. *cum esset paruulus in oculis suis, ecce Caput in tribubus Israel factus est.*

4. Manu Dei. 4. *Magnus:* Quia *Manus Domini erat cum illo*, quæ cum fecit singulariter, introducendum in orbem. 1. Mirantur orbem alij, opus duntaxat digitorum Dei, Ps. 8. *Videbo cœlos tuos; opera digitorum tuorum.* 2. Isa. 40. *Mensus est pugillo aquas; & appendit tribus digitis molem terræ.* 3. Magi, *Exod.* 8. visis muscis exclamarunt: *Digitus Dei hic est.* At vero tota *Manus Domini erat cum Ioanne.* Ipsum vna superat Incarnatio: de qua sic Scriptura: Luc. 1. *Fecit potentiam in Brachio suo.* Isa. 53. *Brachium Domini, cui reuelatum est?*

5. Maximus omnium Baptizando Iesu. II. *Magnus* adeo, vt *nullus maior.* Quia Dominus omnes, Rom. 8. *quos præsciuit, hos & prædestinauit, conformes fieri imagini Filij sui.* Ideo offensus *Apoc.* 21. Angelus virga aurea demetiri ciuitatem Dei, muros, pila, portas & propylæa. Vt omnia Christo conformia forent. Hunc ad calamum mensoriū se extendit Magdalena, sed vsq; ad pedes tantū: *stans retro secus pedes eius:* Luc. 7. Hæmorrhoissa, ad fimbriā pertingebat: Mat. 9. *Si tetigero fimbriam vestimenti eius.* Thomas attingēs ad latus exclamat: Ioan. 20. *Dominus meus, & Deus meus.* Ioannes Euang. ad pectus recubuit, *Ioan.* 13. At Baptista vltra verticem Christi manum extulit apud Iordanem: quo nec Angelus quiuit vnquam pertingere.

6. Anonymia. Tantus fuit, 1. Vt nec ipse Ioannes, *c.* 1. de se affirmare auderet: negat: *Non erat ille lux.* 2. Et ipse *Non sum Elias, non Christus, non Propheta.* 3. D. Thom. p. 1. q. 11. ar. 5. ad 2. decet Deum per negatiua percipi potius, quid non sit: quā per affirmata, quod sit. Ita S. August. *Vis scire quid sit Ioannes? Non est Deus, non est Christus.*

7. Honore visitationis à Christo. III. *Magnus.* Ita enim dilectus Iesu, vt præ illo neminem citius visitarit. Rex ciuem certum inuisat, hæc quanta gratia?

Quare

Quare audiens Dominus, Ioannem ab Herode occisum, Marc. 6. *abijt in desertum:* quasi luctum indutus.

8. Officie præconij sui. Hieron. in vita S. Hilarionis ait, Alex. Magnum ad sepulchrum Achillis substitisse, hùncque beatum prædicasse, quod Homerum præconem habuisset. Nugæ, Beatus Christi præco Ioannes est, cuius præco Christus.

9. Fuga honorum. Messiæ honorem translatum ad se Ioannes refutauit: *Ioan.* 1. dignus qui vicissim ab eo honoraretur: vt factum.

10. Honore dato, cui debebatur. Rege Lacedæmonum Polydecte mortuo, vidua grauida nunciat eius fratri Lycurgo: vt securius regnum absq; competitore haberet, se prolem in vtero enecturam veneno. Is sibi placere simulat; ne tamen sibi ipsa noceret, iubet parci: sibi non defore modum occidendi natum. At natum affert ad Senatum, suamque ponit purpuram, dicens: *Ecce hic Rex vester legitimus; non ego.* Simul infanti regia defert insignia ex rex. Ita Ioannes: *Medius vestrum stetit: quem vos nescitis: cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamenti.* Ioan. 1.

Talis nati felici genitori acclamemus istud Iuuenalis *Sat.* 9. nobisque inuicem: quo magis sit festa dies,

Floribus suspende coronas;
Iam pater es.

IN F. APOSTOLORVM PETRI & Pauli.

Tu es Petrus: & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.
Matt. 10.

MOyses *Exod.* 25. Domini iussu supra Arcam statuit duos Cherubinos pute aureos, qui sese respectarent, alijsq; pansis Propitiatorium obtegerent. Aureum charitate par Apostolorum, hic gentium, ille Iudæorum Doctores, sese respiciunt spiritu & doctrina vna: summumque locum tenent in Ecclesia.

Nos profesto

I. Figuras afferemus de mystico numero duodenarij.
II. De titulis, & petra Petri.
III. De incomparabili præcellentia Petri, ex potestate clauium.
IV. De S. Pauli in prædicando auctoritate, & scientia.
V. De gemina Doctoris gentium charitate.

PARS I.

Figura de mystico numero duodenario.

I. QVarumcumque rerum numerus duodenarius in Scripturis occurrit, Apostolos eum repræsentare Patres volunt. 1. Vt enim XII. Patriarchæ in Synagoga Tribus XII. constituerunt: ita cœtum electorum in Ecclesia XII. Apostoli. De quibus Psal. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram,* id est, Patriarchis successerunt Apostoli. *XII. Patriarchæ auctoritate.*

2. Hi sunt, Apoc. 4. *super thronos* XXIV. *Seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum coronæ aureæ.* *2. Seniores sapientia.*

3. In exitu de Ægypto, Exo 15. *venerunt in Elim filij Israel, vbi erant* XII. *fontes aquarum, & lxx. palmæ:* quibus refecti omnes. *3. Fontes doctrina.*

4. Leu. 24. *Accipies similam, & coque ex ea* XII. *panes* Propositionis: *qui singuli habebunt duas facies.* XII. articulos proposuerunt orbi Apostoli, quibus omnes satiantur. *4. Panes proposit. Exemplo.*

5. *Habebat Salomon* 3. Reg. 4. XII. *Præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonã Regi, & domui eius.* Oeconomi sunt Apost. Matt. 4. *Non enim in solo pane viuit homo: sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei.* *5. Oeconomi solicitudine.*

6. Ad thronum Salomonis. 3. *Reg.* 10. erant. XII. *leunculi stantes super gradus hinc,* *6. Leunculi prædicatione.*

& *inde*. Magnus leo de tribu Iuda dat ascensum ad se per XII. rugientes leoninum prædicando. 7. Vas, seu *Mare æneum & boues* XII. *subter mare*. 3. Reg. 7. Ita sub Christo Apostoli, iugum eius succollantes fortiter.

7. Boues constātia.

8. Lapides. 8. Apoc. 21. Vidi *sanctam ciuitatem: & murus ciuitatis habebat fundamenta* XII. Petræ Apostoli Matt. 16. *Tu es Petrus, & super hanc, &c.*

De numero 13. Apostolorū. II. *Dices*. Figurarum numerus non par est Apostolorum, qui XIII. fuere. Nam & Paulus, & Barnabas Apostoli fuere. *Respondeo*, 1. Subinde in Scripturis numerum poni certum pro incerto, Vt, Apoc. 7. *duodecim millia signati*. Daniel. 7. *Millia millium ministrabant ei*. 2. A Domino XII. fuerunt electi numero perfecto: Vt *Gen.* 48. Filii Iacob. XII. fuerunt: at dante Iacob benedictionem, Tribuum Ioseph subdiuisit in duas, Ephraim & Manasses: vt XIII. Tribus essent: & tamen semper XII. tribuum fit mentio. 2. Ita LXXII. fuerunt interpretes Bibliorum; & tamen tantum LXX. fit mentio: quod hic numerus sit rotundus.

De duobus eximijs Apostolis. 1. Ita ad thronum Salomonis præter XII. Leunculos erant 3. Reg. 10. *duæ manus hinc atque inde tenentes sedile, & duo leones stabant iuxta manus singulas*: hi maiores significabant Petrum & Paulum. Vnde XIV. erant leones: cum tamen XII. solum nominari soleant. 2. Ita inter XII. Exploratores à Moyse misso, *Numer*. 13. eminebant cæteris duo, Iosue & Caleb.

3. Isaias 21. *Vidi currum duorum equitum, &c.* qui Babylonem vastabant, *& dixit: Cecidit, cecidit Babylon, & omnia sculptilia deorum eius contrita sunt*. Hi duo generosiores fuerunt Petrus & Paulus Vastatores Idololatriæ. Simul vixerunt, & obierunt.

PARS II.

De titulis, & petra Petri.

I. CONc. Ephesinum titulat Petrum Ecclesiæ verticem, Christi Vicarium, cœli ianitorem, Petram fidei, Mosis successorem: Fontem cæterorum riuulorum Apostolorum: Arborem ramorum: solem radiorum. *1. Petri tituli eximij.*

2. Vere Domine, *Minuisti eum paulo minus ab Angelis*, Ps. 8. qua homo! At qua præses Ecclesiæ, Angelis superior est. Ratio. Quia singuli homines singulis commissi sunt Angelis: Vnde *Angelis suis mandauit de te*. Archangelis ciuitates, Resp. regna. At Petro Ecclesia tota. *Tu es Petrus, &, &c.* *2. Est supra Angelos.*

3. Et verò meritus Primatum est. 1. Nam primus discessionem à Christo refutauit. Ioan. 6. *Nunquid & vos vultis abire?* (de veritate Eucharistica agebatur) Cui Petrus: *Domine, quo ibimus? Verba vitæ æternæ habes*. 2. Primus Dei Filium confessus est: Matth. 16. *Tu es Christus Filius Dei viui*. 3 Primus se vel in mare deiecit amore sequendi Dominum, *Matth*. 4. *3. Primatum est meritus.*

4. Primus se morti obtulit pro Christo. *Paratus sum tecum in carcerem & in mortem ire*. 5. Primus in Passione Domini defensionem manu parauit, vnus contra tot. 6. Primus sepulchrum Domini iniit. Merito igitur *Tu es Petrus, &, &c.*

II. Vt Gen. 2. *ædificauit Dominus costam, quam tulerat ex Adam*: Ita Christus est Adam: Eua Ecclesia: Petrus costa est, Christus Iacob vnum è mille delegit, & *tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum*. Gen. 28. qui esset Oratorium Dei: Christus Petrum in titulum Ecclesiæ erexit. *4. Costa Christi est.*

5. Dan. 2. *Lapis autem qui percusserat statuam, factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terram*. Petrus fuit lapis à monte Iesu deuolutus, idololatriæ prostrator, ac vitio- *5. Est titulus Ecclesiæ.*

vitiorum:orbem denique occupauit. Vt Pſ. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeßionem tuam terminos terræ.*

7. Azylũ in tribulationibus ex altans. 6. Dauid Pſalm. 60. *Dum anxiaretur cor meum* tribulationibus, *in petra exaltaſti me*, atque ita non corruebam. Ita Eccleſia perſecutionibus Ethnicorum, hæreticorum, filiorum quoque diuexata; ſtetit fortior & creuit ſupra Petram Petrum. Namque Pſal. 39. *ſtatuit ſupra petram pedes meos:* Petra eſt infallibilitatis, & ſoliditatis cum fidei, tum morum.

8. Improbabile. 8. Quale fanum illud apud Delum inſulam in rupe ſtabat integrum ſolum; cum omnes domus inſula tota corruiſſent ex terræ motu teſte Epaphol 17. Sic, etſi fractus illabatur orbis; ſtat tamen, ſtabitque Eccleſia.

9. Infallibile. 9. Romani iuramento quid firmiſſimum facturi *Iouem lapidem* iurabant hoc ritu: vt lapidem ſuſtollerent alte, dein humi demitterent. Ita Petrum Dominus euexit alte, & in fundum Eccleſiæ demiſit, ipſi firmandæ ſic, quod *nec portæ inferi præualebunt aduerſus eam.*

10. Tutũ. 10. Nam, vt Ierem. *c.* 3. prȩuidens euaſtationem Ieroſolymæ; Arcam è Templo ſuſtulit: in rupe collocat: orat Deum, eam tueatur. Ita Ieſus præuidens Eccleſiæ tribulationes, eam in Petra fundat; Hinc eſt *ciuitas ſupra montem poſita*, & orat pro ea. *Ego rogaui pro te Petre, vt nõ deficiat fides tua.*

11. Refocillat defectos. 11. Rupes Sinai prorupit aquam. *Exod.* 17. *Num.* 10. quæ cunctos refecit homines & bruta. Eaque, *Deut.* 8. ſecuta eſt eos vſq; in terram promiſſionis. Nam, 1. Cor. 10. *Bibebant de conſequente eos petra*; primum Chriſto, dein eius Vicario Petro.

12. Sternit inimicos. 12. Dauidis lapis, 1. *Reg.* 17. Goliathum ſtrauit, Philiſtæos conſternauit, Iſraelitas exhilarauit. Petrus à Ieſu manu vibratus eſt in hoſtium ruinam, & fidelium gloriam. *Tu es Petrus, &, &c.*

13. Et viuus fide hic lapis eſt; ſupra viuo autem lapide voluit Deus omnia veteris Legis offerri ſacrificia. Nos quoque ſuper fidem Petri diuinum cultum omnem præſtamus Deo. *13. Cultũ Dei gratũ.*

14. Vidit Zacharias, c. 3. *ſuper vnum lapidem 7. oculos.* id eſt: ſuper Chriſtum 7. dona Spiritus: at cur non communione quadam & ſuper Vicarium Chriſti? *14. Spiritu abundat.*

15. Deus oſtendens, quanti & ipſe faceret Filium; fieretque ab Angelis, ait, Iſa. 28. *Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretioſum.* Hunc ſuum honorem Chriſtus cum Petro communicauit, dicens: *Tu es Petrus, &, &c.* *15. De honore Chriſti participat.*

Hinc Petri & clauium maieſtas colligitur. Nam Iſaias, de Meſſia magnum quid memoraturus, ait cap. 22. *Dabo Clauem domus Dauid ſuper humerum eius: aperiet, & non erit, qui claudat, claudet, & non erit, qui aperiat.* Atqui ſuam Chriſtus Petro Clauim contulit: ſimul in ſocietatem honoris iſtius accepit.

16. Idem ignis lutum indurat; vt lateres; qui dein templis tegendis imponuntur: Idemque Petras emollit, vt in calcem reſoluantur. Ita idem S. Spiritus ignis duriorem petra Paulum mollit, vt dicat, Actor. 9. *Domine, quid me vis facere?* At Petrum ad ancillæ vocem fragilem indurat in petram inuictam. *16. Confortat debiles, mollitq; duros.*

PARS III.

De incomparabili præcellentia Petri ex poteſtate clauium.

I. QVibus prouincia olim demandabatur; iis in manus dabatur clauis, potentiæ; gleba, regni lapis, conſtantiæ; nummi ſeptem, officij ſymbolum. Chriſtus Petro Claues. *Clauibus donatur.*

Iani ſtatua Romæ bifrons, claues in manu gerens, petræ inſiſteba t Figura hæc Petri venturi fuerit Romanis, licet igna- *Cũ vtraq; Iuriſdictione.*

ignaris. Qui & bifrons intendens primario Spiritalibus, secundario temporalibus: Cum clauibus binis *ligandi, soluendiq́, super terram & in cœlis.*

Supra cunctos Apostolos.

Fuit igitur cæteris Apostolis non par solum, sed & superior autoritate. Par in vsu Clauium, qui omnibus ex æquo datus fuit: *Quorum remiseritis peccata, remittūtur eis.* At superior proprietate clauium.

1. Nam dictum: *Tibi dabo claues:* non, *Vobis.*

2. Sicut plurium seruorum Dominus peregre tendens, vni nominatim credit claues domus: non quod cæteris vti non liceat; sed vt intrando, exeundoq́; perinde communiter vtantur: ille autem vnus curam præcipuam gerat clauis, ac domus. Ita *Dominus, in longinquam regionem profectus,* soli Petro supremam Iurisdictionem mandauit, vt suo absentis Vicario; quem cæteri respectarent.

3. Quare, vt Paulus argumentatur pro Christi præcellentia, Heb. 1. *Cui vnquam Angelorum dixit Deus: Filius meus es tu, Ego hodie genui te?* Ita pro Petro Bernardus: *Cui vnquam Apostolorum dixit Christus: Pasce oues meas: Tibi dabo claues regni cœlorum: super hanc Petram ædificabo?* Ergo vt Christus est Caput Angelorum: ita Petrus Apostolorum.

Quo in terris nil gloriosius est.

II. Quod si igitur, 1. Mach. 15. *Athenobius amicus Regis Antiochi cum Ierosolymam venit, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro & argento, & apparatum copiosum,* obstupuit. Quanto magis spiritalem maiestatē talem nostri Simonis Petri, cœlorum potentis? Quo; quousq́; piscator ascendisti? Sed humiles exaltat Deus. Aman, *Esth.* 7. ab Assuero primus, at quia insolescebat contra Mardochæum Reginæ nutriciū, deijcitur, ac perit: eiq́; Mardochæus sufficitur. Ita Summus Pontifex Iudæorum, quia in Iesum impius, inque Ecclesiam: exauctoratur, & Petrus subrogatur.

Deo pene par est.

Quod Iobo Deus, suam ei potentiam declarans ait: c. 40. *Si habes brachium sicut Deus: & simili voce tonas: circunda tibi decorem, esto gloriosus, & in sublime erigere.* Idem de Petro dixerim: Cuius brachium attingit à fine vsque ad finem terrarum ac cœlorum, vt Deus: & vox similis Dei, contra peccata tonans: *Remittuntur tibi peccata tua.* Luc. 5. Neque tamen inde se erigit in sublime ipse: sed erigitur à Deo.

Certe Dei Vicarius.

III. Recte ita de se Ioseph: Gen. 39. *Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua: nec quicquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi.* Rectius istam vsurpabit Petrus: adeo ipsi omnia sunt tradita.

Angelis venerandus.

Hinc ipsis fuit Angelis venerationi; vt qui disruptis catenis eum ex Herodis carcere eduxerint. *Actor.* 12. Quippe qui alios plures exsoluerat vinculis peccatorum.

Deo magni habitus.

Quid quod Trinitas Ipsa magni Petrū æstimauit, facta ei præ cæteris reuelatione rei omnium maximæ? Vnde Dominus, Matth. 16. *Beatus es Simon bar Iona.*

Fidelis vicarius eius.

Simon fidelitatis vocabulum est. Quam ei reducens in mentem alibi ait, Matth. 26. *Simon dormis?* Nabuchodonosor subacta Iudæa, Matathiam Proregem constituit: at mutato nomine Sedechiam appellauit. Vt, ait Lyra, fidelitatis eum sibi iuratæ, commonefaceret 4. *Reg.* 24. præstaretque tributum fidelibus, Ita Monarcha Ecclesiæ factus, orbe subacto, Iesus Petrum, istis Fidelitatis Sacramentum facientem Domino, constituit Proregem suum seu Vicarium dicendo: *Beatus es Simon Bar Iona.* Finem imponat S. Bernard. lib. 3. de Consid. cap. 8. *Tu princeps Apostolorum: tu in primatu Abel, in regimine Noe, in Patriarchatu Abraham, in Ordine Melchisedech, in dignitate Aaron, in Auctoritate Moyses, in iudicando Samuel, in Vnctione & potestate Iesus.*

PARS

PARS IV.

De S. Pauli in prædicando Auctoritate, & scientia.

Romæ fuit cum Petro. I. PAulum & Petrum Romæ fuisse simul, ex consensu historicorum fatetur Caluinus. Nugantur, qui istius probationem ex Scriptura reposcunt: Nam Acta Apostolorũ ad id tempus finiuntur: Apocalypsis vero futurorum tantũ meminit, non præteritorum. Hoc parergōs.

Prædicator perfectus. Vt magnus auctoritate, & potestate Petrus: ita scientia & doctrina Paulus. Vnde antonomastice Apostolus dicitur, & Prædicator; Vt in quo perfecta fuerunt quæ tria in Prædicatione necessaria. v. g. Auctoritas missionis; Scientia, Charitas.

1. Auctoritate missionis. 1. Auctoritas ei fuit. 1. Quia Galat. 1. *Paulus Apostolus, non ab hominibus neque per hominem: sed per Iesum Christum, & Deum Patrem, qui suscitauit eum à mortuis.* 2. Ac licet extraordinaria esset illius Missio, in via strati, Solymamque missi; ea tamen ab ordinario, Petro, fuit approbata. Neque ordinariæ missioni in vllo aduersabatur. 3. Sicut ipse Dominus sic docuit extra ordinem missus; vt ordinarios tamen non temneret. Quin ad eos populum aduertit; Matth. 23. *Supra cathedram Mosis sederunt Scribæ & Pharisæi: omnia, quæcunque dixerint vobis seruate, & facite.* At nouatorum ementita missio ordinarijs aduersatur.

2. Scientia supra Apostolos cæteros. II. Scientia Prædicatori necessaria est. Alioquin, Matth. 15. *Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt.* At Paulus & acquisitam, & infusam habuit scientiam supra cæteros Apostolos, 2. Pet. 3. *Charißimus Frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis: sicut & in omnibus Epistolis suis, loquens in eis de his. In quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ instabiles, & indocti deprauant.* 2. Et ipse, 2. Corinth. 12. *Scio hominem ad tertium vsque cœlum raptum: quoniam raptus est in paradisum, & audiuit arcana verba, &c. Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ.*

Eloquẽtia mirus. Dicuntur Augustini vota fuisse tria. *Videre Christum conuersantem: Paulum concionantem: Ciceronem in rostris detonantem.*

Est luna, & oculus Ecclesiæ. Fecit Deus, Gen. 1. *duo luminaria magna:* ita & Incarnatus *luminare maius* Petrum, *minus* Paulum, vt hic *præesset nocti* Gentium: is *diei* Iudæorum. Ambo tam Ecclesiæ necessarij, quam illa orbi. Vtque luminaria ea orbis oculi Philosophis sunt dicta: & quod in capite humano oculi, sic & idem illi in Capite sunt Ecclesiæ: teste Chrysostom. hom. 55. in Ioann. & Ambr. in Hexamero. Nil in fide videret Ecclesia; nusquam rite procederet, sine istorum conductu. Hinc Bernardus, vocat eos *Duo mundi lumina.* Dominus, *Vos estis lux mundi.*

Est Candelabrum. III. Patres quidam istud Apoc. 11. *Duo candelabra in conspectu Domini terræ stantia:* de duobus hisce intelligunt. Lucent & alij, at hi prælucent. Quale Petrus candelabrum? quale Paulus? *Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt.* Petrus supra omnes est positus; Paulus proximus.

Est oliua. Zach. 4. *Duo oliuæ super illud*, candelabrum Christum: *vna à dextris lampadis*, Ecclesiæ: *alia à sinistris*: è quibus oleum in lampadem fluebat. Oliuæ Apostoli, plantati super Christum, fundunt oleum doctrinæ virtutum, &c.

Est vber lactans. Cant. 7. Sponsa sponso: *statura tua aßimilata est palmæ: & vbera tua botris.* Ita & sponsæ Ecclesiæ vbera, duo Apostoli, sunt plena lactis optimi. Inuitat Petrus ad sua, 1. Pet. 2. *Quasi modo geniti infantes lac concupiscite.* Dedit & Paulus lac, 1. Corinth. 3.

Lac vobis potum dedi : non escam. Nimirum quod doctrina vtriusque, vt lac dulcis, candida. Huc inuitat Isaias, cap. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, emite gratis vinum, & lac.* En scientia triplex: naturalis, aquæ: humana, vini: diuina, lactis. Et lac isti dedere merum.

PARS V.

De gemina Doctoris gentium Charitate.

I. CHaritas, & Zelus, dos tertia prædicatoris est. Hæc quanta in Paulo? 1. Cor. 13. *Si linguis hominum, vel Angelorum loquar : charitatem autem non habeam; nihil sum.* Vin' amplius? Rom. 9. *Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Ecce imitatorem Christi; qui etiam Galat. 3. *Factus pro nobis maledictum.*

1. Dei. Duplex in eo charitas æstuabat. Vnde Rom. 8. *Quis nos separabit à charitate Christi?* Qualis lapis Arestis

Qui semel accensus susceptos detinet ignes.

nec vento, vel aqua restingui potest. Non arsisset inextinguibilis, qui vere aiebat. Galat. 2. *Viuo autem, iam non ego; viuit vero in me Christus?* Nimirum, anima est magis vbi amat, quam vbi animat.

2. Et proximi. II. Proximi charitate vrebatur acriter, qui tot tantaque pertulit tam fortiter. 2. Cor. 11. *In itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex gentibus, & genere, &c. in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & ieiuniis multis, in frigore & nuditate, &c.* Sed in hisce, vt in mari echineis, seu remora piscis, circumferebatur, attrahens animas; vt illa naues retentans, aurumque ad sese trahens.

Et ita traxit, vt eas emacularet à peccatis: vt nemini male merenti parceret; nec Petro: nam Gal. 2. *In faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat,* venialiter forte: quod nollet Iudæos cum Gentibus conuersari, scandalo deuitando. Vere aureum is emunctorium fuit reprehendendo merentes.

Apostoli sciunt nostra. Quare qui sic vigilarunt super grege suo mortales: non iam cœlites eius degent immemores? Sciunt nostra, audiuntque vota, & amant. 2. Quid? *Actor.* 5. Scire quiuit occulta cogitationum Ananiæ Petrus: & nesciret vota nostra publica? 3. Quid? *Nos,* 1. Cor. 13. *ex parte hic cognoscimus, ex parte prophetamus; Cum autem venerit quod perfectum est.* Non illi &c. qui perfectum nunc habent; nostra cognoscerent? 4. Quid? Qui sedenti ad portam templi claudo dixit: Actor. 3. *Aurum & argentum non habeo,* sed respice in nos. *Quod autem habeo, hoc tibi do; surge, & ambula:* Idem à nobis rogatus suppliciter, loquetur pro nobis bona.

DE F. VISITATIONIS B. V. MARIÆ.

Exurgens Maria abijt in montana cum festinatione. Luc. 1.

ARca, 2. *Reg.* 6. in domum Obed-Edom diuertens multis mactam felicitatibus beauit. Pluribus domum Zachariæ B. V. MARIA: teste Euang.

De quo nos

I. *Miranda B. V. Humilitas.*
II. *Quando, & cur obierit Visitationem.*
III. *De Montanis, & festinatione.*
IV. *Benedicti Visitationis effectus.*

PARS I.

De admiranda B. V. Demißione.

I. IN Salomonæo maximum aurea fœderis Arca fuit. 3. *Reg.* 6. Et ipsa tamen humi, non in alto, posita stetit. 1. Par. 28. *Cogitaui, vt ædificarem domum, in qua requiesceret Arca fœderis, & Scabellum pedum Domini Dei nostri.* Id à patre, pater ex Deo didicit, *Arca humi adoranda.*

didicit, & adornare Domum Deo, & Arcam. Ps. 98. *Adorate scabellum pedum eius*, id est, mystice, Humanitatem Christi, aut V. Sacramentum. Literaliter vero, Arcã. Ier. Futura plangens probra templi, ait: Thre. 2. *Non est recordatus Scabelli pedum suorum.*

B. V. humilis & colenda. Eccur ergo tanta stetit humi humilis? 1. Quia B. V. humilit. designabat. Bernardinus ser. 103. *Sicut nulla, post Filium Dei, creatura tantum ascendit in gratiæ dignitatẽ; sic nec tantum descendit in abyssum humilitatis profundæ.* 2. Diony. Carth. de laud. Virg. l. 3. a. 17. Duos istos libros Eam semper apertos inspexisse, ait. q. d. *O Deus, quid Tu; & quid Ego?* 3. Rich. de S. Vict. in Cant. ca. 26. *Tantum gratiæ capax est aliquis, quantum fuerit humilis. Sicut B. Virgo.*

4. Cant. 3. *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum* humilitatis, *sicut virgula fumi ex aromatæ, myrrhæ, thuris,* &c. gratiarum?

Hinc Cant. 4. *Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata* in cœlo & terra.

5. Angelus eam salutat *gratia plenam?* At ipsa humilis *cogitabat, qualis esset ista salutatio.* Angelus eam vt Dei Matrem prædicabat? At ipsa: *Ecce ancilla Domini.* Bene Bern. ser. 4. super Missus est. *Non magnum est humilem esse in abiectione: magna prorsus & rara humilitas honorata. Quæ est hæc tam sublimis humilitas, quæ cedere non nouit honoribus, insolescere gloria nescit? Mater Dei eligitur: & ancillam se nominat.* Cassianus: *In profunda Virgo se abiecit, quæ inuitabatur ad alta: & à dominatu ad ancillatum animam conuertit & corpus.*

Causa humilitatis fuit altitudo eius. II. Nimirum, Aug. ser. 10. de verb. Domini: *Quanto erit maius ædificium: tanto altius ponetur fundamentum*: At Christus erat templum: ergo B. V. fundamentum altum esse oportuit.

Et pandoria. Et tamen, vt Eccl. 1. *Omnia flumina intrant mare: & mare non redundat:* Ita ne B. V. intumuit. Leui & breui imbre flumina exundant: ita cæteri homines ex re nihili intumescunt. Et quantula nostra scientia, donaque naturæ, fortunæ, gratiæ ad B. V. M?

Simile. Miraculum si mare totum paruo se fluuiolo infunderet: neque hic tamen inundaret: Ita se Christus B. V. infudit humili intumuisset? Quia *Exurgens abijt cum festinatione* ad ancillandum.

PARS II.

Quando, & cur obierit Visitationem.

Series historica Visitationis. I. ORig. Amb. Beda, Aug. l. 2. *Conc. Euang.* censent, B. V. isse statim à Salutatione ad Elisabetham; reuersam à Iosepho ductam domum, & cognitam grauidam.

Gerson sentit prius à Iosepho ductam; dein salutatam isse per montana; retulisseque vterum. 1. Non videri probabile, solam iuisse iter XX. leucarum, sed comitatum Iosephum, celante Virgine conceptionem: Vt *Tob.* 12. Angelus comes iit Tobiæ: seque demum aperuit. Quia aliquandiu celare bonum: at *Opera Dei reuelare & confiteri honorificum:* vt & Iosepho factum ab Angelo.

Iosephi aa B. V. reuerentia. Tunc ille ex humilitate: *Exi à me Domina, quia peccator sum.* Et *indignus, vt intres sub tectum meum.* 1. Vt Moyses, *Exod.* 3. Visum ardere rubum non ausus adire. 2. Osa tactæ temere Arcæ culpam luit: 2. *Reg.* 6. 3. Bestia, *Exod.* 19. nefas tangere montem: Ita & Ioseph metuerit tangere Christianam Domini. Talia *S. Chrys.* 2. ratio. Quia si Ioseph eam grauidam duxisset; scandalum dedisset Iudæis & Gentibus: & se cum Virgine suspectos propinasset orbi. Quare ante Salutationem eam duxerit.

Humilitas. II. Causa vero, cur cognatam viserit, 1. fuit humilitas. Lu. 1. *Respexit humilitatẽ ancillæ suæ. Ecce ancilla,* sicut & filius. Psal. 115. *Ego seruus tuus, & filius Ancillæ tuæ.* 1. Non sic

Agar; quæ Gen. 16. *concepiſſe ſe videns, deſpexit Dominam ſuam.* 2. Sed qualis Eſther, cap. 2. *Quicquid Mardochæus præcipiebat, obſeruabat Eſther, & ita cuncta faciebat; vt eo tempore ſolita erat, quo eā paruulā nutriebat.*

3. Vox Chryſ. eſt: *Difficilis caſtitas inter delicias: humilitas inter honores:* At B. V. Eccleſ. 3. *Quanto maior es, humilia te in omnibus; & inuenies gratiam coram Altiſsimo.*

Quam ea diſſimilis Euæ? Eua ob ſuperbiam humiliata; B. V. ob humilit. exaltata. Iuxta Luc. 1. *Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles.* Ezech. 17. *Ego, ait Dominus, humiliaui lignum ſublime: & exaltaui lignum humile.* O quam ſublimis Eua fuit? At cecidit. 2. Cauſa: Vt fidem ſuam de re audita teſtaretur: Non; ceu Theophy. in Luc. 1. ait, *quo non vt incredula, ſed vt diligens rem exploraret.* Sed, vt Beda ait, *Intrat Virgo domum Zach. non quaſi dubia de oraculo: non, vt verbum Angeli mulieris atteſtatione probaret,* &c. Quippe *Beata, quæ credidiſti, quæ dicta ſunt tibi à Domino.* S. Ambr. in 1. Luc. *Non quaſi incredula de oraculo: nec quaſi incerta de nuncio; nec quaſi dubitans de exemplo: ſed quaſi læta pro voto, religioſa pro officio, feſtina præ gaudio ad montana perrexit.* (margin: Fides.)

3. Cauſa. Orig. ho. 7. in Luc. *Ieſus, qui in vtero Virginis erat, Ioannem adhuc in ventre matris poſitum ſanctificare feſtinabat:* & gratijs implere domum Zachariæ. (margin: Sanctificatio Ioannis.)

4. Cauſa. Beda hom. de Viſit. *Vt congratularetur de dono, quod Eliſabetham accepiſſe didicerat.* Ita & Metaphr. or. de Bapt. (margin: Gratulatio.)

5. Cauſa, S. Antonin. p. 4. tit. 15. cap. 17. *Virgo, ait, cum Eliſabeth tribus menſibus ſtetit, vt in partu ei ſeruiret.* Bed. ho. de Viſ. *Vt mulieri prouectæ ætatis virgo iuuencula miniſterium ſedula impenderet.* (margin: Obſequiū.)

6. Cauſa: Vt iuuenculas doceret honorem impendere ſenioribus. Vt Ethnicis etiam in more. 1. Hinc *Appiano teſte,* in Gaditana inſula templo colebatur Sancta Dea. 2. Quin capite plectendi ad Senum genua vel ad aſyla fugiebant. (margin: Exemplū.)

3. Leu. 19. *Honora perſonā ſenis.* Ieremias de Babyloniorū in Ieroſolymitanos barbarie, ait, Thr. 4. *Faciem ſenum non erubuerunt, neque miſerti ſunt.* 4. Baruch. 4. *Eduxit ſuper illos gentem de longinquo, gentem improbam: qui non ſunt reueriti ſenem.* 5. Voces impiorum ſunt, Sap. 2. *Opprimamus pauperem iuſtum: non parcamus viduæ, nec veterano, nec reuereamur canos multi temporis.*

PARS III.

De Montanis, & feſtinatione.

I. **A**Biit *in montana.* Nazaretho namque altius ſita Ieroſolyma eſt: Hinc Mat. 20. *Ecce aſcendimus Ieroſol.* 1. Beda in Luc. *Typicum exemplum Virgo tribuit: quod omnis anima, quæ verbum Dei mente concepit, Virtutum ſtatim celſa cacumina greſſu conſcendat amoris.* Ita de ſe Pſ. 17. *Perfecit pedes meos, tanquam ceruorum: & ſuper excelſa ſtatuens me.* Scilicet ex quo verbū Dei audij, id eſt, ait ibi Aug. *Perfecit amorem meum ad tranſcendenda ſpinoſa ſæculi, & ſuper cœleſtem habitationem fixit intentionem meam.* (margin: Studium perfectionis per ardua.)

Pia hominum indoles petit alta; vt auium. In his tamen aliquæ humirepæ, vermibus inſectiſque inhiant: ita terrigenæ tantum terrena ſapientes. (margin: In vane periculum animæ.)

Cœliuaga fuit auis Loth; cui dictum Gen. 19. *Ne ſtes in omni circum regione: ſed in monte ſaluum te fac.* In montibus ſalus; periculum in vallibus. *In montana conſcendite, ne forte occurrant vobis reuertentes:* Suadet Raab exploratoribus. *Iud.* 2. (margin: Salus in monte.)

Quid multa, Perfectionis Pſalm. 86. *Fundamenta in montibus Sanctis:* & B. V. à prophetis *Mons in vertice montium* appellatur: vtpote, quæ omnes ſupra Diuos Angeloſque eſt. Lucæ 1. *Quia fecit mihi magna, qui potens eſt.* Quanta? *Quem cœli capere non poterant: tuo gremio contuliſti.* Magnum, quod, *Ioſue* 7. Iordanem retro (margin: In B. V. maxime.)

retro egerit Deus, vt ad fontem reflueret: Psalm.113. *Quid est tibi mare, quod fugisti, & tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* Infinities maius, quod *Antiquus dierum* factus est infans.

Festinat intrepida. II. *Cum festinatione abijt*, sine metu. 1. Iacob fratri se excusans ait, Gen. 32. *Nosti Domine, quia oues, & fœtas habeo mecū: quas si nimium coegero festinare, morientur cuncti greges vna die mecum.* B. V. ouicula fœta est, & tamen sic festinat. Sed implendum erat illud, Cant. 2. *Surge, propera amica mea.* 2. Cui illa Ps.118. *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Ergo, Ps.18. *Exultauit vt gigas ad currendam viam.*

Certis ex causis. Sed quæ festinationis causa? 1. Fuga publici. Caiet. Lyra, Ambr. de Virg. *Discite Virgines non demorari in plateis: non aliquos in publico miscere sermones. Maria in domo sola, festinat in publico.* 2. Ambr. ibid. *Festina præ gaudio.* Vt cor, sic corpus volabat prę lætitia. 3. Idem: *Quo iam plena Deo Virgo, nisi cum festinatione ad superiora cōtenderet? Nescit tarda molimina Spiritu Sancto gratia.*

Festinemus & nos. III. Quare *festinemus ingredi in illam requiem*, Heb. 4. dicentes facto, Ps. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri.* 1. Huc inuitat Isa. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentū, properate*, gratis datur, aut charitate emitur. 2. Eia ergo, Cant. 1. *Trahe me post te, curremus in odorem vng. tuorum*, idque cum festinatione.

Exemplo Abrahæ. Qualis Abraham Angelis, Gen. 18. *Quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum.* Vbi Orig. hom. 40. in Gen. *Abraham*, ait, *currit vxor festinat, puer accelerat, nullus est piger in domo sapientis.*

Et Christi. Vt mater, ita & Filius festinabat: Cant. 2. *Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capreæ, hinnuloque ceruorum.* Ideo, Luc. 1. *Benedictus Dominus Deus Israel, quia VISITAVIT, & fecit redemptionem Israel.*

PARS IV.

Benedicta Visitationis effecta.

I. Labano Iacob ait: Gen. 30. *Modicum habuisti antequam venirem, & nunc diues effectus es, benedixitque tibi Deus ad introitum meum.* Ita Zachariæ ab B. V. introitu benedictio, & potissimum triplex. 1. Prophetica Elisabethæ admiratio. *Vnde hoc mihi, vt Ma. Do. v. ad me?* Similiter & filius eius post Christo: Matt. *Ego à te debeo baptizari, & Tu venis ad me?* Cui Dominus: *Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* Prophetica fuit admiratio quia cognouit Incarnationis mysterium: *Mater Domini.* Et, *Ex quo facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo.* Non Ioannes, non Elisabeth properarunt ad Christum, sed Christus ad eos: eo quod Iustificatio incipit à Christo, 1. *Ipse enim prior dilexit nos* 2. Rom. 8. *Quos vocauit, hos & iustificauit.* 3. Aug. in Psalm. 5. *Vt iustificentur iusti, præcedit vocatio, quæ non est meritorum, sed gratiæ Dei.* 4. Ideo orabat Psaltes: 118. *Erraui, sicut ouis quæ perijt, quære seruum tuum.* Psal. 53. *Omnes enim errauimus ab vtero.* *Elisabethæ admiratio.* *Prophetica fides.* *Præuentio gratiæ.*

Deinde inuentas oues nisi ipse in humeris reportarit, & *nisi custodierit ciuitatem* & caulam, frustra vigilat *qui custodit*, &c. Ea de causa Dominus, quam honorificis alijs, maluit se istis afficere titulis, Ioann. 10. *Ego sum pastor bonus: Sū Via*, &c. *Auxilium gratiæ.*

2. *Visitationis effectus* fuit, Ioannis in vtero sanctificatio exultabundi. In qua tria notantur à SS. Patribus. 1. Vsum rationis in Ioanne tempus præuenisse. Herbarij tradunt esse florem dictum. *Filius ante Patrem*: quod semen ante florem, & hunc ante folia progignat. Ita Ioann. in vtero semen floremque iudicij ante *Ioannis vsus rationis.*

ætatem tulit. An exinde semper habuerit, nescitur. Sicut, 2. *Cor.* 12. B. Paulus suam visionem beatificam non continuam retinuit.

Adoratio Christi. 2. Ioannem plene intelligentem sese ad adorationem Christi in vtero mouisse. Psalm. 113. *A facie Domini mota est terra.*

Sanctificatio. 3. Sanctificatum fuisse ab prima origine. Vt Angelus Zachariæ ait, Luc. 1. *Replebitur Spiritu S. adhuc ex vtero matris suæ.*

Laudes. Miraculum est pueri, 1. Laudatur à Prophetis: Isaias 40. *Vocem clamantis in deserto* appellat: Angelum Malachias, cap. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* 2. Laudatur ab Angelo Gabr. Luc. 1. *Hic erit magnus coram Domino, & Spiritu S. replebitur.* 3. Laudatur ab Zacharia. *Et tu puer propheta Altißimi*, &c. 4. Laudatur ab Euangelistis: Ioan. 1. *Fuit homo missus à Deo, cui*, &c. Matt. 11. Luc. 7. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioan. Bapt.*

Exultatio Ioannis. III. Exultauit infans. Miraculum? Psa. 113. *Quid est tibi mare*, peccati orig. *quod fugisti? Et tu Iordanis* Sathan *conuersus es retrorsum? Montes* Christus, Maria, Baptista *exultastis vt arietes, & colles*, Zach. & Elisab. *sicut Agni ouium?* Respondet: *A facie Domini mota est terra.* Ideo *exultauit præ gaudio infans.*

Elisabethæ consolatio. In Vet. Test. Rebeccæ dolor erat à collisione gemellorũ, vt diceret, Gen. 25. *si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere.* Non sic in Nouo gratiæ.

Lynces visu muros penetrant: S. Ioannes duplicem matris vtriusq; q d. Cãt. 2. *En ipse stat post parietem.* Hinc *exultauit*: sicut Ezechias, 4. Reg. 20. *conuersus ad parietem fleuit amare. Eccl.* 50. Meminit stellæ matutinæ in nebula. Ea Ioan. erat *Lucerna ardens & lucens in caliginoso loco*: prodroma solis Christi.

An vero exultatio cum vsu rationis fuerit: *Aug. Ep.* 57. ad Dard. dubitat: *Iansenius* negat: D. *Th. p.* 3. *q.* 23. *a.* 6. *Ambr.* Theophy. Euthy. Chry. Beda, &c. affirmant.

Extinctio p. orig. IV. 3. Effectus Visitationis est extinctio peccati originalis. Nam Rom. 5. *In Adam omnes peccauerunt & mortui sunt.* sicut omnes montes in diluuio submersi. At, Ioan. emersit in vtero, 1. Reg. 16. Dauide lyram pulsante pellebatur è Saul dæmonium: Ita ex Ioanne peccatum originale per Christi præsentiam. *Typi.* 2. Philisthijm, 1. Reg. 5. *tulerunt arcam in templum Dagon, & statuerũt eam iuxta Dagon: & ecce Dagõ iacebat pronus ante arcam Dei.* Ita peccatum originale ante Christum adportatum. 3. Christo ad Zachæum ingresso, Luc. 19. *Hodie salus huic domui facta est; quod & ipse filius sit Abrahæ.* 4. Psalm. 73. iuxta Hier. interpretationem: *Posuerunt signa* hostes in tropæum, *in exitu super summum*, manifesta desuper in limine. Ita Christus in limine exitus Ioann. ex vtero posuit suum signũ sanctificationis. Hinc infans exultauit.

5. Qualis arcæ præsultabat Dauid: 2. *Reg.* 6. Talis Ioan. ante *Arcam sanctificationis* suæ, frustra ringente Satana. Inde anima eius, & B. V. ipsa, Cant. 6. *progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies.*

IN FESTO S. BENEDICTI Abbatis.

Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Matt. 19.

ABraham vocans Deus, ait, Gen. 12. *Egredere de terra tua, & de cogn. tua, & de domo patris tui: & veni in terram, quam monstrabo tibi, faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque* BENEDICTVS.

De hoc pauca.

I. *De contemptu mundi, & sequela Christi generatim.*

II. De

II. *De fuga mundi singulatim.*
III. *De sequela Christi & abnegatione sui.*
IV. *Benedictio sequentium Vocationem, & maledictio non sequentium.*
V. *De S. Benedicto contemplatiuo.*

PARS I.

De contemptu mundi, & sequela Christi communiter.

Maximus animus tempter mundi est. 1. CORam Philippo Macedonum rege Philosophi disceptarunt, vt Theophrastus refert; *Ecquid in orbe maximum foret?* Vnus Olympum montem, cuius apex mediam aeris regionem excederet. Alius solem: Aliud alius. Denique vnus vicit, qui asserebat: *Nihil maius animo magna contemnente*: Atque in hoc solo mundi magnitudinem consistere. 1. Vere maius est mundum temnere, quam acquirere victorijs, 2. Cor. 8. *Altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorũ.* Vbi Glossa, & S. Tho. *Altissima, quia qui contemnit diuitias, altissimus est, & eleuatus super temporalia.*

Exempla. 2. Hinc, Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Bapt.* Maior ab animo: quo quis in omni vita pauperior. 3. Rex Balthasar totaque Babylonia obstupuit Danielem, *cap.* 5. quod regifica omnia oblata refutaret: *Munera, ait, tua sint tibi, & dona domus tuæ da alteri.* 4. Similem professionem Petrus coram Domino edidit: Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* 5. & Dauid, Psal. 72. *Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* q. d. *Deus meus & omnia.* Hebræi legunt: *Ecce tecum nihil volui in terra*: Chaldæi, *Tecum socium non habui in terra.*

Multi autem, vt Samaritani Deum cœli, & gentium Deos adorabant, Vt Philistæi Arcam & Dagon in vna iungunt ara: sic Deo & mammonæ seruiunt.

Maius, se qui Christum. Reliquimus omnia, magnum, maximum, *Et secuti sumus te.* In hoc enim perfectio summa est. 1. Ad hanc Dominus inuitat: Matth. 16. Luc. 9. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.* 2. Præit ipse: atq; hinc Phil. 2. *Datum est illi nomen, quod est super omne nomen.* 3. Psam. 34. *Domine, quis similis tibi? Non est, qui similis sit tibi.* Nam Ioan. 8. *Quo* perfectionis *ego vado, vos non potestis venire:* potestis vero *post me venire.* 4. Eccl. 23. *Quoniam magna gloria sequi Dominum.*

Et abnegare se. 5. Quid ergo est, *Abnegare seipsum*? Est perfecta paupertas, quæ crux est Christi. Hac nudus in Caluaria ornatus à cœlo terraque agnoscitur.

Vt hic peregrinum. Quare qualem Moyses cum Israelitis transitum petebant per terram barbari regis Sehon, Num. 21. *Obsecro, vt transire mihi liceat per terram tuam, non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis: via regia gradiemur, donec transierimus fines tuos.* Talem teneamus per mundum in via regia contemtus illius, vsque ad terram promissionis: Exemplo S. Benedicti omnia relinquentis, &c.

PARS II.

De fuga mundi singulatim.

S. Bened. fugit mũdum. 1. S. Benedictus vernans iuuenis spelæo deserti se abdens, nõ otium agebat; sed intellectu cœlestia contemplans animam pascebat, Voluntate ad deuota & sancta omnia se exercebat: memoria repetebat Dei benefacta, affectu rebus impijs indignatus pijs delectabatur, sensus & artus omnes ad sancta vsurpabat.

1 Ob amorem altiorem. Tales ad se inuitat Deus, Eccl. 24. *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me* amore vtroque insatiabiliter exsatiando. 1. Huc, ait Psaltes 118. *inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas. propter retributionem.* *Concupiscentiæ. Beneuolentiæ.* En amor concupiscentiæ mercedis.

2. At hic profecit in amorem beneuolentiæ: Psal. 72. *Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* q. d. amore propter

te.

te, Amorem primum sapit istud: *Ecce nos reliquimus omnia &c. quid ergo: &c,*

Vtriusque exemplum Iacob. Et istud Gen. 28. *Si Dominus fuerit mecũ, & custodierit me in via per quam ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum,* en mera temporalis merces: *erit mihi Dominus in Deum.* Hic pes erat eius, qui subneruandus erat, ne temporalibus innixus meris, ad spiritalia minus properaret. De hoc S. Greg. in 4. Iob. *Hinc Iacob, qui Angelum tenuit, vno mox pede claudicauit. Quia qui vero amore sublimia respicit, iam in mundo duplicibus desiderijs incedere nescit, vno enim pedi innititur, qui solo Dei amore roboratur, & necesse est, vt alius marcescat.* *Maxime S. Benedictus.* S. Benedictus, vt Deum solum possidebat, ita ab eiusdem solius amore possidebatur. Huius impulsu mundum exuit, & carnem, induitque Christum ac spiritum, spiritu ebrius tantus, quantus. Proin per omnes iuit gradus Incipientium, Proficientium, & totius perfectionis. Ergo ipsi amor Dei fuit odium mundi, & huius fugiendi causa.

Sequi mũdum est homine indignum. II. Quare Ps. 4. *Filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium* hic, cum in cœlo habere sceptra possitis. 1. Philippus Macedo videns Alexandrum puellum ludere taxillis in castris, eum arguit vt de ludo nõ regio, sed gregario. 2. Ita suos Dominus arguit. Mat. 6. *Hæc gentes inquirunt vos autem non sic* quæretis vana, quis maior fiet. &c. 3. Idem Zebediadis, ad dextram adspirantibus regni, ait Matt. 20. *Nescitis, quid petatis,* q. d. plebeium hoc desiderium est, non Apostolicum, huic cœlestia in votis sunt: Illud ignorantia est. Ideo similiter mundani, Ps. 61. *mendaces filij hominum in stateris* rerum cœlestium æstimandarum.

Non ita S. Benedictus: sed, vt Paulus, *omnia arbitrabatur vt stercora,* quanticunque alij ea æstimarent: Ipsi Deus omnia, & amor Dei ante omnia.

Deinde mundum deseruit, quia fraudum est officina. *Fallax est mundus.* 1. Ps. 35. *Non est timor Dei ante oculos eius; verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere, vt bene ageret.* Vah Munde, Eccl. 1. *Cor tuum plenum est dolo & fallacia.* 2. Iacob apud vxores ita de Laban *Typus.* expostulabat, Gen. 31. *Pater circumuenit me, & mutauit mercedem meam decẽ vicibus.* Talis mundus est idololatra Laban.

Euge. Prou. 23. *Ne desideres de cibis eius,* *Fuge.* *in quo est panis mendacij.* Vere, Ps. 39. *Beatus vir, cuius est Nomen Domini spes eius, & non abijt in vanitates & insanias falsas,* id est, ait Euthymius, ad *idola* & eorum *oracula:* Vel, vt Hiero. ad *superbias & pompas* mendacium cosmophilorum.

PARS II.

De sequela Christi, & abnegatione sui.

I. *Vos, qui secuti estis me, centuplum accipietis, & vitã æternam possidebitis.* Et hæc spes futuri est causa fugiendi mundi. Hic stimulus S. Bened. fuit. 1. Itemq; Paulo: Ro. 8. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.* 2. Alex. Magnus regnum patriũ inter clientes diuidens re nulla sibi reseruata, ab amicis arguebatur, quibus ille: *Patrio cedo regno vt Indico ad istud adijciendo incumbam, quod nostro maius est centuplo.* Ita Benedictus cœlesti inhiabat duce spe, spretis terrenis. 3. Ita Ps. 26. *Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini.* Ps. 83. *Elegi abiectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.* Heroica hæc generositas est.

1. Ad sequelam Christi spes trahit cœlestium.

II. Spreuit mundum S. Benedictus vt expeditior crucem Christi tolleret: à qua mundus, & abhorret, & absterret.

2. Vocat amor Crucis: quam mundus fugit.

1. Ita Iacob tardabatur, Gen. 33. *Nosti, Domine mi, quod paruulos habeam teneros, & boues & oues, &c. præcedat Dominus meus ante seruum suum, & ego sequar paulatim vestigia eius* Non talis, qui aiebat: Psam. 118.

Viam

Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. 2. Tales testudinei erant ij, Luc. 14. *Habe me excus. iuga boum emi quinque, &c. Vxorem duxi, &c. Villam emi, &c.* Primus auarorum, alter lasciuorum, tertius ambitiosorum imago est. Retentãtur à cœna omnes. 1. Bern. in Ps. 18. *Quia exultauit Christus ad currendam viã, nec currentem sequi poterat oneratus,* ideo *bona temporalia dimittere: & quia certandum est in agone, (quia regnum cœlorum vim patitur) ab omnibus abstinere debemus, & nudi pugnare, & currere vt religiosi, qui duces sunt Ecclesiæ candidi.* 2. Tales erant Rubenitæ, & Gaditæ, qui relictis suis omnibus aiebant: Nu. 32. *Nos ipsi armati & accincti pergemus ad præliũ ante filios Israel, donec introducamus eos in loca sua. Paruuli nostri, & quicquid habere possumus, erunt in orbibus muratis.* Athletice omnino. Sic expediti, quam fortes ij dem! quam terribiles, vt castrorum acies? De his talibus SS. Patres istud *Psal.* 76. interpretantur: *vox tonitrui tui in rota:* id est, nox prædicatoris religiosi tonat. &c. volat, & vt orbis in orbe fertur.

Affectat religiosus.

Ideoq; filius tonitrui.

Compellit austeritas disciplinæ.

III. Talis S. Benedictus: cuius insuper vitæ austeritas in perdomando corpore, inter spinas etiam volutato, locum exempli dedit singularis: ne locum darent libidini. 1. Ita & Paulus: 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & inseruit. redigo.* 2. Secutus Domini Consilium Mat. 16. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam,* infamiæ, mortificationis, persecutionis, mortis.

In crucifixione sui.

Matth. 27. *Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones Mundus & Caro, vnus à dextris, alter à sinistris.* 1. A dextris erat ille, Gal. 6. *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* 2. *Caro* sane audet, & *concupiscit aduersus spiritum.* Gal. 5. *& spiritus aduersus Carnem:* nullo habito respectu dignitatis Spiritus.

Typus.

1. Sicut nullo Angelicæ, Iacob luctatus cum Angelo est pertinaciter, demum hic inuicto illo, Gen. 32. *tetigit neruum femoris eius, & statim emarcuit: ipse vero claudicabat pede:* At victoriam auferebat. 2. Abraham vt primum circumcisionis præceptum admiserat, Isaac ei promittitur. Gen. 17. *Sara vxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen eius Isaac:* Adeo proficit abnegatio suæ carnis.

IV. Plus abnegatio sui totius etiam voluntatis. 1. Christus Ioa. 6. *Non veni facere voluntatẽ meã, sed eius, qui misit me:* Quãto magis Christianus? Religiosus? Peccator? 2. Eam assecutus perfectionem quasi gloriabatur Psaltes. 72. *Vt iumentum factus sum apud te: & ego semper tecum.* Voluntas nulla iumento. Huius perfectio est, esse domitum & tractabile, non refractarium: Par hominis. 3. Ita Paulus cœpit conuersionem suam. Act. 9. *Domine, quid me vis facere?* 4. Inde, vt dicere dein posset: Gal. 2. *Viuo ego, iam non ego: viuit vero in me Christus* q. d. vt Velle meum, ita & anima tota Christi est. Ita S. Benedictus.

4. Adstringit Abnegatio sui.

PARS IV.

Benedictio sequentium vocationem: maledictio non sequentium.

I. TAlis expeditior erat in mundo excedere mundo. 1. Idcirco, vt *Mathathias exclamauit voce magna in ciuitate dicẽs: Omnis, qui zelum habet legis, statuens testamentum exeat post me.* Dictum factum. *Et fugit ipse, & filij eius in montes, & reliquerũt, quæcunque habebant in ciuitate* 2. Ita S. Benedictus cum suis fugit mundum in solitudines. q. d. Ps. 118. *Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.* 3. Isti veri sunt Lothi: *Gen.* 19. qui egressi Sodomis, in Segor confugientes, in mõtibus se saluant. Ita vero omni benedictione repleti sunt. 1. Eccl. 44 *Benedictionem omnium gentium dedit illi: & testamentum suum confirmauit super caput eius.* Ita *si-*

Mundi fuga, & solitarius.

Benedicitur.

cut oleum effusum nomen eius, late per orbem manauit. 2. suppar in hoc Deiparæ, cuius in cæteris & illa est prærogatiua, Luc. 1. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes: Quia fecit mihi Magna qui Potens est, & S.N. eius.* Quam multa magna Benedicto fecit DEVS? Mirus mundi eius contemptus, zelus Dei & animarum, austeritas vitæ, deuotio, constantia aduersus tentationes, &c. 3. Par benedictionibus Iacobi: cui Isaac, Gen. 27. *Det tibi Deus de rore cœli* Cœlestia, *& de pinguedine terræ abundantiã frumenti ac vini, & olei* omniumque Terrestrium, *& seruiant tibi populi.* Talia sua Benedicto certatim contulit sanctitas & veneratio, quam totus suspexit orbis.

Beatur.

Dilatatur

II. Neque ipsi soli, sed Eccl. 3. *Benedictio Patris firmat domus filiorum.* Deut. 33. *Benedictus in filijs Aser:* ita flos orbis, & nobilitatis se suaque in seruitium huius Ordinis deditos manciparunt. Idque tanto cũ numero; vt de ipso dictum credas Gen. 28. *Dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septentrionem, & Meridiem.* Ecquis enim locus, quẽ non incolat ordo Benedictus?

Multiplicatur.

Quis ordo orbi plures dedit Sanctos, Doctos, Prælatos Eccl. Pontifices: & hos facile decem. Fuit is Ecclesiæ armamentarium. 1. Fuit, vt Turris Dauid, Cant. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* 2. Fuit, vt Gen. 2. *Fluuius, qui egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum: qui inde diuiditur in 4. capita* orbis vniuersi diffundens scientiam, pietatem, pœnitentiam, mortificationem, &c.

Viris sanctis.

Marabile! Abneganti orbem orbem quasi totum dari! Ita meruit viri virtus & sanctitas: Par Apostolorum, quorum pauperum pro relictis retibus orbis erat. Et hunc tamen spretum cunctis posthabebant. Hinc eos Dominus sequebatur vt famulus. Quare, Ps. 44. *Audi filia, & vide: inclina aurem tuam, & obliuiscere domum Patris tui.* Audi promissa, vide data, sequere.

Orbis Dominus fit.

III. Caue feceris, vt religiosi non pauci: qui in religione mundũ quærunt, quẽ in mundo fugerunt, quia habere nequiuerunt. Sicque per fugam capiunt, & capiuntur. 1. Sic illi Num. 11. *In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porrique, cæpæ, & allia.* 2. Vah vxorem Loth, incendijs subductam, *Gen.* 19. suopte respectu perire vel curioso, vel cupido. 3. Vah vxorem Iacobi Rachelem, domo egressam patris Labani, at clam idola eius sublecta efferentem, prætextu fœdo tegentem sanctũ Iacob virum & omnia in extremum sic vocare discrimen ab irato Laban & armato paratum. Tales, heu, nimium quam multi? 4. Vah Saulem! Mandatur ei à Deo: 1. Reg. 15. *Demolire vniuersa Amalec mundani: & non concupiscas ex rebus ipsius aliquid.* Statuit, non præstitit. Ideo ei Samuel: *Et quæ est hæc vox gregũ, quæ resonat in auribus meis?* sequiturq; iusta ira & reprobatio. Et tamen ad sacrificandum ista reseruarat. Prætextus sat pius: sed in speciem: Domino non sic: inde ruina Samuelis Domui. 5. Acham miles in Ierichuntina euastatione clam pauca auri sublegerat sibi, irato Deo pugnat populus, proditurque autor, Ios. 7. *Lapidauitque eum omnis Israel, & cuncta, quæ illius erant, igne consumpta sunt.* O quot Achanes religiosi? Non sic S. Bened. non.

Degeneres religiosi multi.

Mandones cupidi.

Idololatræ.

Inobedientes.

Fures.

PARS V.

De S. Benedicto contemplatiuo.

I. QVin, quales. *Matth.* 17. fixi oculis in transfiguratum, nil nisi Christũ videbant in monte Thabor: ita S. Bened. & quisque vere religiosus in religione & contemplatione. *Bonum est hic nos esse.* &c. Elias Iezabelem fugiens, aque Deo consolandus, ecce, 3. Reg. 19. *post ignem zeli sibilus auræ tenuis* Deus consolator. *Quod cum*

S. Benedicti contẽplatio.

cum vidisset Elias, operuit vultum suum pallio: q. d. iam aliud videre nolo: sat, vidisse Deum. Ita S. Benedictus. Hinc contemptus mundi, appetitus cœli. Hinc diuinior scientia infusa illi magis, quam acquisita. Quid enim latuit S. Benedictum? Sap. 8. *Scit præterita & de futuris æstimat. Scit versutias sermonum, & dissolutiones argumentorũ: Signa & monstra scit ante quam fiant, & euentus temporum, & sæculorum.* 1. Ecce: Offerendum ipsi vinum datum puer reseruat: monet vir S. ne bibat latere serpentẽ: bibit, perit. 2. Alias panem venenatum oblatum agnouit, coruoque dedit in deserta ferendum. 3. Fratribus petram ostẽdit: fodite, ait: & fluent vndæ Factum.

Scientia prophetica

Nec sapientia minor ei mysteriorum: Nimirum, quia mundissimus erat. Matt. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Lippi oculis solum mundum vident. Munditiæ conscientia dabat sponsæ confidentiam, vt auderet: Cant. 1. *Osculetur me osculo oris sui.* q. d. amore langueo & emoriar, nisi sic recreer ipsemet, qui osculum est & mera consolatio. O amor, ô honor perfectæ animæ.

Sapientia Ob munditiem.

Ioabo intercedenti pro exule Absalone ait Dauid: 2. Reg. 14. *Reuertatur in Ierusalem, sed faciem meam non videat.* Ita peccator conuersus: Sed pœna illa, ei permagna videri debet, ceu Absaloni pulchro: cui sit viuere, faciem patris contemplando videre.

Dei contẽplatricem.

Hæc visio accendit torpidos. Vti 3. Re. 1. *Senuerat Dauid, & quæsierunt ei adolescentulam speciosam quæ dormiret cum eo, & calefaceret.* Puella cœli est contemplatio, & Ecce, Psal. 38. *In meditatione mea exardescet ignis.* Sed, *Gen.* 41. Ioseph prius genuit *Manassen*, id est terrenorum obliuionem, dein *Ephrain*, id est, sanctificationem per contemplationem. Ita cœpit, ita profecit, ita se perfecit S. Benedictus.

Ac inde ardentem.

Et Sanctã.

IN F. S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Luc. 7.

MVlier, *Apo.* 17. ostro, auro, gemmisque superba cum poculo aureo, dementatore populorum, adorata ab Principibus, trophæum posuit impudentiæ, dicta *Mater fornicationum & abominationum.* Talis Magdalena *peccatrix* dicta.

Qua de nos.

I. *Quanta vis lacrymarum fiet.*
II. *Cuius Magdalenæ, & quæ fuerint peccata?*
III. *Eius peccatorum grauitas ex genere ipso, & loco.*
IV. *Magdalenæ initium, & porro calcar pænitentiæ.*
V. *De Magdalenæ statione retro, & pedum lauacro.*
VI. *De causis, & pretio lacrymarum.*

PARS I.

Quanta sit vis lacrymarum.

I. ANgelis exterminatoribus, Eze. 9. mandatum: *Ite per ciuit. Ierus. & signate omnes, qui lugent super iniquitates, quæ fiunt in medio Ierus.* 1. Vnde Doctores notant, pœnitentium lacrymas veras esse prædestinationis notas. 2. Mat. 5. *Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*

Sunt notæ Prædestinationis.

Alia mundi iudicia sunt, exosæ ei lacrymæ, chari ioci, ludi, honores, &c. Ps. 143. *Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt.* sed dispares vtriusq; euentus sunt. 1. Nabuchodonosor, *Dan.* 3. Babylonios oblectat varia musica, qua audita proni adorẽt statuam: cã execrantes inijcit fornaci. Ita mundus amat illos, hos odit: infestat. 2. Israelitæ in Babylonia ab incolis ad ludicra incitari nequierunt dicentes Ps. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in*

Et Iustorũ.

 terra

terra aliena? Quin *super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, de salicibus suspendimus organa nostra.* Ita Dei filij hic exules flent, *dum recordantur tui Sion.*

1. Deum cogunt.

II. Felices lachrymæ! Nam, Hiero. in Isa. *Oratio Deum lenit, sed lacrima cogit: hæc vngit, illa pungit.* Fatetur id sponsæ, Cant. 4. *Vulnerasti me in vno oculorum tuorum* illicio lacrymulæ vnius. Vulnerasti, quia ait Ambr. in Luc. *Lacrymæ veniam non postulant, sed merentur:* preces postulant.

Impinguant orationem.

Greg. hom. 7. in Ezech. & in Psalm. 19. *Holocaustum tuum pinguefiat,* ait: *Holocaustum siccum est bonum opus, quod orationis lacrymæ non infundunt: Holocaustum pingue est, quãdo hoc, quod bene agitur, corde humili etiã per lacrymas irrigatur.* Hinc Deo fidenter Psaltes, 55. *Posuisti lacrymas meas in conspectu tuo.* Enimuero, Ber. ser. 30. in Cant. *Lacrymæ pœnitentium vinum sunt Angelorum: quia in illis odor vitæ, sapor gratiæ, gustus indulgentiæ, sanitas redeuntis innocentiæ, reconciliationis iucunditas, & serena conscientiæ suauitas.*

Angelos pascunt.

Cibant animas & lauant vt purgatorium.

III. Cassiodorus in hoc Psal. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte,* ait: *Fletus est cibus animarum, corroboratio sensuum, absolutio peccatorum, refectio mentium, lauacrum culparum.* 1. Ideo Isa. 1. *Lauamini, & mundi estote.* 2. Chrys. ho. 5. de pœn. *Lauabo per singulas noctes lectum meum* ait Dauid: vt ostẽdat esse lauacrũ & purgatoriũ peccati lacrymas. 3. Quodq; amplius Greg. Naz. *Iustorum lacrymæ,* ait, *diluuium sunt, & mũdi piamentum.* 4. Ideo Psaltes, 73. *Contribulasti capita draconum in aquis:* id est, peccatum orig. in Baptismo, Patrũ quidã exponũt: Alij, peccata in lacrymis submersisti.

Diluuium

Vt mare rubrum.

Ita Pharao cum Ægyptijs in mari rubro submersi, *Exo.* 14. periere: sed emersere Israelitæ. Lacrymis merguntur peccata, peccatores emergunt, quibus, Moyses, imo Messias præit. Vnde *S. Chry. ho.* 15. *in Matth.* confert lachrymarum vim in peccata actualia, & Baptismi, in pecata orig.

Superant omnes aquas.

Aquæ medicæ, mirificæque è floribus, plantis, mineralibus elicita vim habent variam, & magnam: at nil ad lacrymas. Nam nec maria omnia vel scintillam purgatorij extinguerent: extinguit gutta lacrymæ, atrumque dealbat carbonem. Liquet in Magdalena, quæ qualis? at per lacrymas quales? *Ecce mulier.*

PARS II.

Cuius Magdalenæ, & quæ fuerint peccata.

Ea nõ fuit soror Lazari.

1. ECce *mulier peccatrix:* Tribus omnia dicta Aug. tract. 49. in Ioan. vocat *publicam famosamque peccatricem:* S. Chrys. ho. 61. in Ioan. Hiero. in Matt. 26. Isid. l. 1. Epist. 142. *meretricem.* At non videtur triuialis fuisse lupa: sed multis tamen obnoxia mula. Idque, vt Iansenio placet, post defunctum maritum in Galilæa. Nec quo indulgere posset genio, se ab Marthæ & Lazari increpantium eam subduxit contubernio in castellum Bethaniæ. Quid quod nec Marthæ, Lazarique soror fuerit? Ita non pauci sentiunt.

Probabilitates.

Adsuntque rationes. 1. Lazarus, Bethaniæ toparcha, Vir illustris, frater Mariæ, Iudææ, haud permisisset tanti stemmatis fœminam eo proruere probri publici.

2. M. Magdalena è Galilæa cum alijs secuta Dominum fœminis eum alentibus: *Matt.* 27. Erat ergo è Galilæa, non ex Iudæa, vt soror Lazari Maria.

3. *Luc.* 8. Dicitur Ma. Magd. habuisse 7. dæmonia: at cum tali vulgariter consuesse viros, non fit probabile.

4. Magd. Dominum secuta alebat: at si ea tam fuisset propudiosa, Domino indecens & suspectum accidisset, talem circum-

cum ducere. An non etiam Apostoli, Ioa. 4. *mirabantur, quia cum muliere loquebatur?* An non & Simon scandalizabatur ad Magdalenæ attactum? Luc. 7. *Hic si esset Propheta sciret vtique quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum; quia peccatrix est.*

5. Illa peccatrix erat externa Ethnica: non ergo soror Lazari Iudæi. Iudæis enim lege non licebat meretricari. Deut. 23. *Non erit meretrix de filiabus Israel.*

6. Ita sentiunt, Orig. tract. 25. in Matth. Chrysost. hom. 81. in Matth. Hieron. in Matth. 26.

Aug. vero tract. 49. in Ioan. dubitat, vti & S. Bern.

Magd. duæ Euangelium vero inter hasce duas Magdalenas reuera non distinguit.

Quare honestæ Magdalenæ typus fuit illa *Apoc.* 12. mulier XII. stellis coronata virtutum omnium, & sole famæ amicta. At peccatricis typus illa, *Apoc.* 12. vitiis XII. coronata.

Peccatricis vitia. II. 1. Est superbia. Eccles. 25. *Mulier si primatum habeat in domo, contraria est viro suo.* Ideo, *Deut.* 22. vetatur, ne fœmina veste virili induatur. 2. Est odium. Prou. 30. *Per tria mouetur terra; & quartum, quod non potest sustinere, scilicet per odiosam mulierem.* 3. Ambitio & Concupiscentia. Zach. 5. *Ecce duæ mulieres egredientes: & habebant alas milui* natura rapacis.

4. Luxuria. Ier. 2. *In omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso prosternebaris tu meretrix.* 5. Ebrietas. Eccl. 26. *Mulier ebriosa, ira magna, & contumelia, & turpitudo illius non contegetur.* 6. Vociferatio. Prou. 9. *Mulier stulta & clamosa, plenaq; illecebris, nihil omnino sciens, sedet in foribus domus suæ super sellam, in excelso vrbis loco, vt vocet transeuntes per viam.*

7. Crudelitas. Eccl. 25. *Nequitia mulieris immutat faciem eius, & occæcat vultum suum tamquam vrsus, &c. Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.* 8. Impudentia Iere. 3. *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere.*

9. Fraudulentia Prou. 5. *Ne intenderis fallaciæ mulieris: fauus enim distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius: nouissima autem illius quasi absynthium, & acuta lingua eius, quasi gladius biceps.*

10. Inquietudo. Prou. 7. *Garrula, & vaga, & quietis impatiens.*

11. Stultitia. 1. Quam vel in capite præferunt per tot pegmata, & tænias tot gyris, nodis & modis paratas. Vt reuera is vertex sit stultitiæ apex. 2. Plane, Prou. 11. *Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & stulta.* Et tales in fœminis sunt plures, quam sapientes. 3. Testes virgines fatuæ illæ decies mille.

12. Diadematis scortarij ornamentum est, insessio à dæmone. Luc. 13. *Erat mulier habens Spiritum immundum:* Tunc quidem vna illa: nunc sexcentas producere est: coronatas similiter peccatrici.

PARS III.

Peccatorum Magdalenæ grauitas ex genere, & loco.

I. IN *ciuitate peccatrix.* Peccata eius, quatuor aggrauant. 1. Quia Carnalia. *Grauiora peccata.* Quæ cæteris habent, vt ait *Greg.* maiorem *Quia Carnalia.* fœditatem, & Infamiam: quod alia solam mentem; hæc etiam corpus inquinent. Adeo, ea etiam mente priuant, ac hominem bestiis assimilant. Dauid fatetur se quasi cor amisisse. Ps. 50. *Cor mundum crea in me Deus.* Isti, Luc. 14. modeste se excusant & honeste à nuptiis: at tertius inuerecunde: *Vxorem duxi: non possum venire.*

2. Quia Publica & notoria, vt *in ciuitate,* *2. Notoria.* cunctis scandalo, ideo grauiora. Nathan Dauidi: 2. Reg. 12. *Blasphemare fecisti nomen*

Domini, id est, scandalizasti publice omnes, vt Dei & Regis maiestatem vilius penderent, quod Sauli, te meliori, regnum ablatum tibi dederit.

3. Multa. 3. Quia plurima. Luc.7. *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Multiplicatio peccata aggrauat. Quia 1. Gen. 18. *Clamor Sodomæ & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatum est nimis.* Id inde patet: quia læsum Numen ait: Gen.18. *Descendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.*

2. Plus lacrymis, quam verbis deplorat suam peccatorum multitudinem Dauid. Ps.39. *Circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem, multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me:* bruto similatus. Moxq; exclamat: *Complaceat tibi Domine, vt eruas me: Domine ad adiuuandum me festina.*

4. Varia. 4. Quia omnia peccatorum genera in se susceperat: designatur 7. dæmonijs ab ea expulsis. Mar.16. Vbi S.Greg. *Quia 7. diebus omne tempus comprehenditur, recte septenario numero vitiorum vniuersitas designatur: & sic omnibus vitiis plena fuit & infecta.* Ideo generali nomine dicitur *Peccatrix.*

II. Et quidem *In ciuitate*: Rom. 5. *Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia.* Et ita quidem, vt Matth.26. *Vbicunque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur: quia HÆC fecit in memoriam eius.* Ciuitatem eius infamia vix exijt, at fama pœnitentis orbem peragrauit, & æua tenet.

Vrbes sunt peccatorũ sedes. *In ciuitate*: Hæc forte causa tot tantorumque lapsuum: quorum ansæ in vrbibus quam pagis, plures. Ier. 51. *Fugite de medio Babylonis; vt saluet vnusquisque animam suam, &c. Murus eius corruit, &c. ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui auditur in terra.*

Ea vrbica pericula 4. 1. Muri labascunt ipsaque munimina. 2. Ira Dei in vrbem prius, quam villas. 3. Vrbica mollities. 4. Anxia solicitudo: lites, turbæ, ambitiones, &c. Quies in agro, in vrbe tumultus. Hinc 2. Cor.11. *Periculis ex gentibus, periculis in ciuitate.*

III. Sunt peccata alia conclauium, alia domuum, alia vrbis: sed enormiora, quæ euidentiora, idque ob scandala. Turpe, tristeq; malum Infamia: Ecce, *Luc.* 16. Infamato dicitur: *Quid hoc audio de te?* Es fabula vulgi. Proin, Psal.31. *Beati, quorum tecta sunt peccata:* tantoque infeliciores, qui famosiores; ni pœnitentia obruatur infamia. Vrbana peccata sunt grauiora ob scandalũ.

In ciuitate; vbi plura honesti exempla, plures, qui consulantur, docti; plura religionis exercitia: inter paganos, incultos vita licentior miranda foret minus. Isa.1. *Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis, plena iudicii? Iustitia habitauit in ea: nunc autem homicidæ.* 2. Ob occasiones pias, &c.

Nec in ciuitate plura solum; sed & grauiora designantur delicta. Deut. 22. *Si puellam virginem desponderit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concubuerit cum ea: educes vtrumque ad portam ciuitatis illius, & lapidibus obruentur. Puella: quia non clamauit, cum esset in ciuitate: Vir, quia humiliauit vxorem proximi sui. Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ desponsata est, & apprehendens cum ea concubuerit, ipse morietur solus, puella nil patietur, nec est causa mortis.* 3. Ob facilitatem deuitãdi.

Heu! vrbes, quæ virtutum esse palæstræ deberent, esse vitiorum prostibula! Hoc deplorat Sophonias. c.3. *Desolatæ sunt ciuitates, à bonis, cum plenæ essent improborum.*

PARS

PARS IV.

Magdalenæ initium & porro calcar pœnitentiæ.

Mulier fortis.

I. Ecce *mulier*, ſpeculum pœnitentiæ, & dilectionis Domini: Virago: Prou. 31. *Mulierem fortem quis inueniet? Procul & de vltimis finibus pretium eius.* Qualis Iuditha.c.14. *Quæ fecit confuſionem in domo Nabuchodonoſor.* De qua ſimiliter admirabunde: *Ecce, Holophernes iacet in terra; & caput eius non eſt in illo.* Talis hæc.

Cognitio mali eſt initium boni.

Vt cognouit, Deum à ſe offenſum, animam perditam, peccatorum fœditatem, inferni ſupplicium, &c. *Vt cognouit*, ſe abuti donis Dei, honorem Dei, & ſuum ſe prodigere: *Ecce*, reſipuit ad pœnitentiam. Ergo cognitio mali fuit ipſi initium boni, 1. Ita Dei prima creaturarum fuit lux: *Fiat lux*. Inde cætera. 2. ſimiliter in microcoſmi reparatione *Lux venit in mundum.* 3. Ita Pſ. 50. *Amplius laua me Domine ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me, quoniam peccatum meum ego* COGNOSCO. tuamq; patientiam. q. d. cæcus fui hactenus à peccandi furore. Ita hæc lymphata prius, nunc illuminata orat Pſ. 142. *Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi.*

Tantum abſit procraſtinatio.

Ergo Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis*, &c. Venit, & refecta fuit, 1. Non procraſtinauit: vt Pharao, *Exod.* 8. infeſtatus à muſcis, ranis, &c. rogauit à Moyſe oraret Dominum pro ſe *CRAS.* 2. Quin *Hodie ſi vocem eius audieritis.* &c. 3. Samuel, 1. *Reg.* 2. illico ſurgit vt à Deo vocabatur. *Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus.*

Abſint reſpectus antiqui.

Vt cognouit morbum, fugit ad medicum, non retardant eam mundi, carniſq; Sirenes, aut canum latratus: non amaſij, non phariſæorum metus: Solam audit conſcientiam, Deum timet, Pſ. 50. *Tibi ſoli peccaui & malum coram Te feci.* Ah, non ſic hodie multi peccatores, ſolos homines, non Deum verentur: vt Senes illi Suſannæ inſidiatores, viſo ianuas horti clauſas, exarſere in ſcelus.

Suis extimulari peccatis ad pœnit.

II. *Vt primum cognouit*, nil diſtulit in ſeram noctem: Vt Nicodemus ex metu. 1. Dedit locum ſtimulo. Ier. 1. *Arguet te malitia tua, & auerſio tua increpabit te.* Ergo ſe fugiens ad Dominum confugit. 2. ſua ipſam peccata, vt Exo. 12. *Vrgebant Ægyptij populum Iſrael de terra exire velociter.* Sic ipſa in peccatorem inſurgunt peccata. 3. Ideo & redimendi in Redemptorem tam barbare inſurgebant: Matth. 27. *Clamabant: Si filius Dei eſt, deſcendat de cruce* cui affixus tenetur: ita & animam tenet in tortura peccatum. 4. Sentit, qui ait. Pſal. 50. *Peccatum meum contra me eſt ſemper.* Impellit nos ad ſeſe eijciendum.

Inuitat Deus ad pœnit. immiſſo igne.

Vt cognouit Dei Dignitatem, & miſericordiam, fugit ad pedes eius indigna, miſera. 1. Duo ſunt hominibus eximia amoris indicia: 1. Amici cauſa omnia aſpernari: 2. Ardua audere. Vtrumq; in Magdalena reliquit faſtum, fucos, amaſios, omnia. 2. Sicut ex flagrante domo omnia per feneſtras eijciuntur: ita Magdalena ſpreuit omnia, cum primum. Thre. 1. Deus *de cœlo miſit ignem in oſſibus meis, & erudiuit me.* Domus ardet, faceſſite torques, annuli, inaures, tortalia, ſpecula, armillæ, pallæ, muſcum, ſtibium: alia nunc *cognouit.*

Inuitant miracula Chriſti.

Cognouit, Simonem leproſum mundatum, Chananæam à dæmone liberatam, Samaritanæ remiſſa adulteria, Hæmorrhoiſſam perſanatam: Inde ſeſe deſperare deſiit; adque veram adſpirare pœnitentiam.

Præuia pœnitentiæ 4.

III. *Vt cognouit*: quatuor requiſita præambula pœnitentiæ. 1. Actæ vitæ diſceſſio, & inueſtigatio Chriſti. Cantic. 3. *Surgam, & circumibo ciuitatem, quæram,*

quem

quem diligit anima mea. Vt Semei, 2. *Reg.* 19. postquam insigni Dauidem iniuria affecisset, captauit dein omnem modum eius sibi reconciliandi: Ita & Magdalena *vt cognouit.*

3. Præparatio sui sufficiens post indagatam misericordiam; quæ dicat: Pf. 118. *Iuraui, & statui custodire legem tuam.* Ita Magdalena obstinuerat animum ad omnia, quæ sibi cunque à Domino forent imperanda: Statuit effundere alabastritem in Dominum, quicquid obmurmuraretur.

3. Pudor sui præeat: Psal. 6. *Conuertantur, & erubescant valde velociter* de sua turpitudine & Dei Maiestate. Magdalena ideo *retro secus pedes stabat:* quia, *vt cognouit.*

4. Humilitas perfecta sit pœnitentiæ prodroma. Nam *initium omnis peccati superbia:* Sic pœnitentiæ, humilitas. Hæc seruat, saluat, sicut è contra, Num. 15. *Anima, quæ peccauerit per superbiam, peribit de populo suo, quoniam aduersus Deum rebellis fuit.*

PARS V.

De Magdalena statione retro, & pedum lauacro.

Pœnitentium sorditatio. I. STans retro passis crinibus, suffusa lacrymis, vultu squalida, 1. vt. *Esth. c.* 14. Deum precatura cultum regium posuit, induta saccum, cinere conspersa caput. 2. vt *Iudith. c.* 9. amicta cilicio, incinerata, strata humi in cœlum clamans Holofernem obtruncauit. 3. Sic, irato Deo ob adoratum vitulum, ac comminante; Exo. 33. *Populus duræ ceruicis es; semel ascendam in medio tui, & delebo te: iam depone ornatum tuum, vt sciam, quid faciam.* Et ilico, *Deposuerunt vestimenta, & tetendit Moyses tabernaculum, & vocauit illud tabernaculum fœderis.* Peccatores festiue vestiti fastum ponunt, & ponit iram Deus. Fecit id Magdalena *stans retro.*

Huc eam peccata stiterant. 1. Alioquin iustos fert in oculis Deus. Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* 2. At Moysi, commisso crimine, ait Angelus, Exod. 33. *Posteriora mea videbis.* 3. Et Agnus qui sustulit in se peccata mundi, hoc se locat situ: ideo Pf. 128. *supra dorsum meum fabricauerunt peccatores* stantes retro. Ipse namque. Isa. 53. *Vere languores nostros ipse tulit, & iniquitates nostras ipse portauit* vsq; in Caluariam. *Stat retro peccator.*

Stans retro, quod nosset, Pf. 142. *Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.* Et Pf. 33. *Vultus Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.* Ideo perhorrescens exclamat, Pf. 50. *Auerte faciem tuam à peccatis meis.* *Iustificandus.*

Stans retro, vt Ipsum habeat mediatorem inter se ac Deum patrem. Ita Psaltes 83. *Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui.* Nam Pf. 129. *si iniquitates obseruaueris Domine, quis sustinebit?* *Ope Mediatoris.*

II. *Attulit alabastrum vnguenti.* 1. Notat scelerum suorum tetram memphisin, atque vel sic eam confitebatur: testans velle sese gratam esse, dareq; odorem vitæ in vitam. 1. Ideo Deus iussit, *Exo.* 30. Strui aram thimiamatis adolendi *in odorem suauitatis.* 2. Iussit ibidem: *Deprecabitur Aaron super cornua eius aræ semel per annum in sanguine, quod oblatum est pro peccato.* Ita Magdalena suam putiscentiam correxit per fragrantiam. 2. Quin & iratū vt conciliaret dono hoc: Ceu Iacob è Mesopotamia redux fratrem Esau: Gen. 32. *Placabo eum muneribus.* 3. Aut, quod esset, Exo. 34. iussum: *Non apparebis in conspectu meo vacuus.* *Mala bonis corrigere.* *Typus.* *Donis placare Deū.*

III. *Lacrymis cœpit rigare pedes eius,* quæ oculis tot fascinarat, elata ceruice fronteque impudica: nunc contraria omnia. Psalm. 41. *Vt ceruus desiderat ad fontes aquarum,* telo saucius venenato, se fonti inijcit, euomit stomachum, & moritur: *Balneum vitæ.*

Ita

Ita desiderat anima mea ad te, Deus, fontem viuum; hic se abijcit mortua pompis, peccatis, desideriis: tantum in lacrymas viuida & valens.

Acerbo. dulce. Sicut Psalm. 134. *Educens nubes ab extremo* mari salso euaporante, vnde dulces dein aquæ concrescunt, vtiles terræ; Ita ex salso Magdalenæ mari euaporat dolor in dulces concrescens fletus.

Copiosum. Sic Dauid, Psalm. 6. *Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo* &c. Vbi ex Hebræo Hieron. *Natare faciam lectum præ abundantia.*

Angelicũ. Loth, *Genes.* 19. Angelis, sui ex incendio euocatoribus, pedes lauit. Christo Magdalena &c.

E Petra manans. Impletum in ea istud, Isa. 41. *Ponam deserta in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum.* Dominus hoc fecit. Ps. 113. *Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum.* Magdalena fuit petra scandali.

Vox oculi. Ideo paruit consilio Ieremiæ Thren. 2. *Deduc quasi torrentem lacrymas per diem & noctem: non des tibi requiem, neque taceat pupilla oculi tui*, cuius vox est quasi tonitrui effringens cœlos.

Clamor sine voce. Tria sine voce clamant: 1. Sanguis: Gen. 4. *Ecce vox sanguinis fratris tui clamat ad me.* 2. Cor. Vt 1. Reg. 1. Anna silentio orans. Dauid: *De profundis clamaui ad te Domine, Domine exaudi vocem meam.* 3. Lacrymæ Ouid. 3. de Ponto:

Interdum lacrymæ pondera vocis habent.

Psalm. 38. *Auribus percipe lacrymas meas.* Ita Magdalena.

PARS VI.

De causis & pretio lacrymarum.

Quatuor Causæ fletus. I. Causa lacrymarum princeps fuit scelerum memoria; bona omissa, & amissa; mala commerita; ideo Psal. 118. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.* Itaque Magd. erat, vt, Ioa. 16. *Mulier cum parit, tristitiam habet.*

2. Memoria bonorũ perditorum tempore tanto: quibus par nec questus, nec vlla iactura. 3. Memoria læsi Dei tã boni, Angelorum, cœlitumq; læsorum. Hinc Luc. 15. prodigus ait: *Peccaui in cœlũ, & in te.* 4. Agnitio miseriarum suarum ex peccato manantium. Sic Esau ob omissa primogenita discruciabatur, *Gen.* 27.

Elias, 3. *Reg.* 18. aquæ vrnas 4. in victimam effudit, & ignis emicuit vorator victimæ. Istud quadrifaria fuit ista consideratio Magdalenæ. Capaces sunt vrnæ 4. Metus iudicij: pudor culpæ: dolor amissi boni: horror pœnæ. *4. Vrnæ aquarum.*

Michas Sacerdos Ephratæus eiulatibus suis discurrens exciuit latrones, causam sciscitantes: quibus iratus ait: Iud. 17. *Deos meos, quos ego feci mihi, tulistis: & quæritis, quid ploras?* Magdalena plorat amissum Numen verum; non vanum vt ille. Ideo Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus?* *Fleuit amissum Deum.*

Dauid, viriq; secum, spoliata per absentiam Siceleg, 1. Reg. 30. *planxerunt, donec deficerent in eis lacrymæ.* Hebræi legunt: *donec non esset in eis robur ad flendum.* sic & LXX. At huic ciuitatem Dei incenderant latrunculi, animam, & spoliarant: Non fleret? *Animam euastatã.*

II. Matth. 27. *Petrus egressus fleuit amare*: at hæc ingressa in epulas, & gaudia, inque publicum, etiam lauit pedes lacrymis. *In gaudio fletus.*

Obseruauit iussum *Nu.* 28. vt in omni, quantacumq; solennitate, hircus offerretur pro peccato. Sic vel inter musicam, lætitias, epulas, &c. tacite geme pœnitens. *Sed de peccatis.*

Beata pœnitentia; quam dolorosa, tam & gaudiosa es! Sunt eæ gaudij lacrymæ: 1. Sic Esau Iacobo obuius Gen. 33. *Amplexatus est eum, stringensq; collum eius, & oscu-* *Exemplũ.*

osculans fleuit præ gaudio. 2. Ita Ioseph visis in terra aliena fratribus secessit, fleuit ex gaudio, *Gen.*42. 3. Eius item pater, Gen.46.*Irruit super collum eius, & inter amplexus fleuit* ex gaudio. 4. Ita Tobias c.11. filium *suscipiens osculatus est eum cum vxore sua; & cœperunt ambo flere præ gaudio.*

Amoris fletus. Amoris quoque sunt *testes lacrymæ fideles amicitiæ*, ait Cic. de Amic. Ioan. 11. *Ecce, quomodo diligebat eum.* Idem Domino loquebantur lacrymæ Magdalenæ. Ideo ipse; *Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum.*

Vitæ fletus. His immersa lacrymis Magdalena semimortua quasi reuixit: Sicut in fontem Epiri faces ardentes mersæ extinguuntur: accenduntur extinctæ si mergantur.

Fletus tricennalis. III. *Deut.*21. Puella capta bello externa prius mense toto parentes amissos plorabat, quam daretur nuptui. Magdalena amissum Deum patrem peccatis suis luxit annis 30. 2. Iephtes filia, *Iud.* 11. bimestri planxit virginitatem suam cum coæuis: Magdalena suam fœditatem 30. annis in deserto. 3. Mortis reus nullus ita se deplorat; vt Magdalena.

Lacrymæ debentur Deo. Tanti sunt lacrymæ piæ, vt soli Deo debeantur: Ideo Dauid, 1. *Par.*14. hostium fugatorum idola cremauit: quia, ait *Aug. libr. quæst.* ijs suspiria & lacrymæ fuissent oblatæ. O quot mundi sunt idola, quibus lacrymæ fiunt! & vanissimæ!

Arma peccati sunt pœnitentiæ. *IV. Et capillis tergebat.* Bello victi victoribus proni arma offerunt dedititij. Sic Pugnatrix diu peccatrix victa Deo cedit, offertque capillos, oculos, collum erectum, vestes, vnguenta, &c. 1. Raab, teste *Lyrano in* 2. *Ios.* fuerat coccineo funiculo in domum hospites pertrahere. Dein qui fuerat peccandi funis, fuit liberationi Iosuanis, & sibi saluti. Ita Magdalena. 2. Rom. 6. *Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ ad sanctificationem.* Ita, quod fuit morti, est & saluti. 3. *Num.*21. Serpentes igni in deserto mortiferæ erant: æneus erectus salut. fer. 4. Philisthæi, 1. *Reg.*6. ob retentam male Arcam ad anos puniebantur, & muribus agrorum vastatoribus: Ergo anos aureos, muresque factos offerunt, cessantque plagæ. 5. Israelitæ, *Exod.*32. inaures, armillas contulerant ad vitulum conflatilem: post eadem ad tabernaculi fabricam offerunt. Sic Magdalena quibus peccarat, ijsdem & pœnitebat. Imitanda nobis.

IN FESTO S. MARIÆ Magdalenæ.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Luc.7.

REgina Saba, 2. *Paral.*9. Salomonicæ sapientiæ fama excita, eam auditura venit cum donis auri aromatumque plurimis. Cui Rex multo maiora redonauit. Ita peccatrix præcipua venit ad pedes Domini cum vnguentis officiosa; abit remunerata maioribus donis gratiarum.

Nos super hisce

I. *Maturandam esse Pœnitentiam.*

II. *Qualis hæc peccatrix fuerit, & pœnitens.*

III. *Qualis eiusdem pœnitentia.*

IV. *De lacrymis Magdalenæ.*

V. *De capillis eiusdem.*

PARS I.

Maturandam esse pœnitentiam.

I. ALijs in negotiis omnibus *festina lente* ad pœnitētiam vero depropera. Ex Figuris id condiscito. 1. Israelitæ tanta celeritate Ægypto excesserunt, *1. Fuga ex Ægypto.*

vt

vt nec semipisti panis percoquendi spatium vacuum esset; Exod.12. Itaque *tulit populus conspersam farinam antequam fermentaretur, & ligans in palliis posuit super humeros.* Ita festinandum statuenti exire peccato; inireque desertum pœnitentiæ, per mare rubrum Dominicæ passionis.

2. Fulgurantia animalia. 2. Festinandum ad modum 4. animalium, Ezechielis, cap. 1. *quæ ibant*, ad pœnitentiam, *& reuertebantur* ad gratiam, *ad modum fulguris coruscantis.* Quo quid celerius?

3. Esus agni rapidus. 3. Ita & agnum paschalem festinanter comedi iubebat, & integrum, parte nulla in crastinum relicta. Festina absumere peccata per Confessionem, nullo tacito.

4. Echini partus. 4. Nam vt echinus hoc difficilius parit, quod differt diutius, crescentibus indies aculeis in maius. Ita quo diutius geris vterum peccatorum, &c.

5. Dauid persequens latrunculos. 5. Dauid, 1. *Reg.* 30. audito vrbem Siceleg ab Amalecitis euastatam esse, illacrymatus malo mox statuit eos persequi. Accelerantiq; respondit fortuna. Venit: vidit: vicit. Sic peccata tua persequitor, quæ animam tuam euastarant, ac deprædati sunt. Aderit festinanti Deus.

Ratio quia Deus amat iuuare pœnitentem. II. Quia cum anima, vti tunc in extremo versatur discrimine? tum non differt Deus: & tu cunctabere? 1. Ideo in cruce clamanti: *Deus meus, vt quid me dereliquisti?* Filium pro te luentem dereliquit, vt tibi adproperaret, ita merente filio. 2. Prodigus, *Luc.* 15. vix vocem miserat; cum ecce pater in amplexus ruit, & ait: *Cito afferte primam stolam Cito*: quia odit peccatum: Et quia amat dolentem peccato.

Oditq; peccatum. Quale Samsonis fuit odium in Philisthæos; vt nec vitæ suæ parceret; tantum, quo in eos se vindicaret. Iud. 16. *Moriatur,* ait; *anima mea cum Philisthinis.* Maius Christi in peccatum. Cui delendo *se crucifigi passus est*; *vt vetus homo noster simul cum eo crucifigeretur.* Roman. 6.

III. Vt mortali vitæ pij Ezechiæ Regis succurreret Deus, etiam turbato naturæ fœdere iussit solem retroire: adeo, vt non tanti esset ei totius vniuersi vel interitus, vel turbatio; quanti conseruatio viri pij. Quanto ei pluris est anima; pro qua mori dignatus est, turbareq; solem, terras, saxa, petras? Et nos peccatis immorari, ac immori floccipendemus? *Vita mortali cito succurritur citius ergo spirituali.*

Sunamitis filium iam morti vicinum videns, vt rapide festinat ad Elisæum? 4. Reg. 4. *Præcepit puero: propera, nec moram mihi facias in eundo, & hoc age, quod præcepi tibi. Strauitq; asinam.* Pluris est anima Deo, quam filius matri: & conuerti tardas? Sed mundus ait tibi, quod maritus illi: *Non sunt hodie Kalendæ, neque Sabbatum.* quasi dicat, expecta festum diem. At ea: *Vadam.* Talis Magdalena hodie. *Ecce mulier, &c.* *Quicquid mundus causetur.*

PARS II.

Qualis Peccatrix, ac pœnitens hæc fuerit.

I. *Erat mulier in ciuitate peccatrix*, id est, meretrix. Sic 3. *Reg.* 1. Bethsabæa moriturum Dauidem rogans, vt Salomon acclamaretur Rex: Sin', *cum dormierit Rex, erimus ego, & filius tuus peccatores*, id est, ego adultera, spurius ipse. *Peccatrix.*

Pictor erat Lucas; ideo scite depicturus Magdalenam, prius eam delineat adumbratam carbone vitiorum ipsius. *Erat*, ait, *Mulier*, quæ vulgato corpore nobilitatem dedecorabat, infamis à voluptatibus, scandalum iuxta probis ac improbis.

Quid agis? Cogita maiorum decora tuorum; probra vitæ tuæ; tantoque apparere hæc amplius, quo genus tibi nobilius. 1. Fragmen rupis ex alto ruens multos secum lapillos deuoluit: Quan- *Apostropha.*

to maior tu, hoc plures te in peccatum sequuntur. 2. Vt primum Mobile omnes secum sphæras rapit; ita peccantis magnitudo sequentium habet multitudinem. 3. Vide, age, vbi agis? Ierosolymis; vbi religionis est domicilium, legum sedes. 4. Attende sororis pietatem, integritatem fratris. Quid cogitas?

Occasiones tres ad libidinē. Sed tria exitiosa tibi. Diuitiæ: Forma: Luxus vestium. Hæc viam libidini sternunt. 1. Vnde Spartanus sciscitanti, quo supplicio Spartæ adulteri plecterentur? ait: Vbi non luxus, opes, voluptas, ibi nec libido. Ista à Sparta absunt. 2. Cæsaris vox erat: *Luxus vestium est vexillū superbiæ, & nidus luxuriæ.* Huc refer turrita crinīū fastigia, telas collares, doleares circulos corpus ambientes tumidum, aliaq; sexcenta.

Ethopoeia pœnitētis. II. Iam attende pœnitentem. 1. Vt sese respexit, & agnouit; exhorruit ab se ipsa. Ingemuit: dispiciens, qua emergeret. 2. Ergo prima salus illi Iesus. Ad hunc anhelabat medicum: quærit vnum, properat lymphatæ instar, passis comis, squalida cultu ac vultu, singultu, fletuque stridens: oculos & ora in se versa vnam moratur nihil. 3. Discincta volat, in domum Pharisæi inijcit: ad pedes abijcit Domini, &c. *Videte, si est dolor: sicut dolor* Magdalenæ. 4. Quod illi odium, quis horror peccati; quæ audebat talia? Quæ lætam mensam lacrymis quasi funestabat: triclinium planctu complebat: sermones omnium interrumpebat: tenebat omnes exempli audacis nouitate. 5. Fari nihil ore; solùm plorare sciebat, & istud agere. At corde quos sensus ac planctus: quas voces, & accusationes sui, &c. ad Dominum tacite profundebat?

PARS III.

Qualis eiusdem pœnitentia?

Mimesis ad pœni- I. QVin ergo & tu, anima mea peccatrix; quin exclamas, Luc. 16. *Peccaui in cœlum, & coram te: & iam non sum digna vocari filia tua.* 2. Sequere age vestigia Magdalenæ. Fac secundum exemplar; quod ostendit tibi. 3. Pater iratus tibi est, clausum cœlum, auersi Diui & surdi, homo peccata dimittere impotens. 4. Et sæuit conscietia; patet orcus: instat, &c. Quid agas? 5. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mūdi.* Hic vocat. *Venite ad me oēs, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiā vos.* *tentiam hortatoria.*

Tramos pœnitentiæ Christus. Adhuc quæris? *Quo fugiam à facie tua? Si enim ascendero in cœlum; tu illic es. Si descendero in infernum, ades.* 1. Tu Iesu *esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias. Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es Tu: Propter Nomen tuum, Domine, deduces me.* 2. Tu es *petra refugij erinacei.* 3. Cœlum Angelos peccatores excussit: Paradisus homines expulit, terra rebelles Core, Dathan & Abiron non tulit. *Numer.* 16. Orbis diluuio elui debuit & expiari. Ignis è cœlo Pentapolim exussit: *Gen.* 19. Creaturæ insurgunt, & armantur in peccatorem. Nusquam securitas, nisi ad pedes Iesu.

Mundus licet obstringillet. 4. Esto; sugillet mundus te; ac Pharisæus; Christus stat pro te. Ecce Samaritanam. *Ioan.* 4. Similem & Magdalenæ, & mei. Credidit; doluit; gratiam obtinuit.

Rigorem legis ac iustitiæ postponit. Peccarat Israel adorato vitulo, *Exo.* 32. E monte descendens Moses infremiscit; tabulas, etsi Dei scriptas digito, abijcit, comminuit: quasi dicat: Iam procul hinc legum securitas. Nulla huic par scelerí est. Periimus, actum est; si illa attendatur. Procul hinc, procul ista. Quid agis Moses? Scriptas à Deo diffringis tabulas? Nil metuis; ne offendas Numen, peccatumque peccato cumules? At suberat mysterium. *Mons in vertice montium* Iesus descensurus, ad nos liberandos, erat legis rigorem abrogatum abiecturus, nec à lege, sed ex Seipso malorum

eras

erat petiturus medicinam, gratiamque facturus. Venisti, Iesu: fecisti. Fac & mihi.

Iesus Rex Misericordia. *Testis adultera.*

Lex erat: Adulteri Lapidentur. At Iesus ait: *Qui sine peccato est, iaciat in eam primus.* Simul inclinatus scribebat humi, abeunt cæteri, adulteram absoluit: *Vade, noli peccare amplius.* O magnam misericordiã! *Miserere Mei Deus.* Quantum conclusum fuit cœlum; apertusque tartarus peccantibus; tantum nunc id patet, hicque fit clausus pœnitentibus confessis. Quia sic placuit Legislatori gratiæ.

PARS IV.

De Lacrymis Magdalenæ.

Humiliatio sui.

I. ACcessit *ad pedes.* 1. Sic Esth. *c.* 5. ad Assueri aduoluta pedes iacebat, *cumque vidisset Reginam* Rex, *placuit oculis eius, & extendit contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Quæ accedens osculata est summitatem virgæ eius.* Id in Magdalena renouatum est, *& dimissa sunt ei multa, quoniam dilexit multum.* 2. Sunamitis, 4. *Reg.* 4. ad pedes Elisæi abiecta vitam filio impetrauit: Hæc animæ suæ mortuæ eandem.

Est pœnitẽtis consanatio.

3. *Plinio teste lib.* 8. *cap.* 27. ceruus sauciatus, cum telo fugit, dictamnum quærit. Quam herbam vt gustat, aut vulneri applicat, vulnus exiliente telo coalescit consanatum. Cerua hæc mille confixa peccatis, quærit Iesum: tangit, sanatur.

Lacrymæ lauant.

Lachrymis cœpit rigare. Fœlices lacrymę! 1. Vos estis mare rubrum, in quo Ægyptij, id est, peccata submerguntur. *Exod.* 14. 2. Fœlix, quæ Psalm. 73. *Contribulasti capita draconum in aquis.* 3. Hæ sunt Iordanis aquæ, quibus Naaman leprã eluit. 4. *Reg.* 5.

4. Lacrymare Maria, vt felicior fies. Clama Ierem. 9. *Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontem lachrymarum; & plorabo die ac nocte?* Deducant oculi tui torrentes lacrymarum. 5. His Dauid peccata diluit. Ezechias, 4. *Reg.* 20. annos XV. vitæ impetrauit, mortis domitor factus. 3. Petrus, *Matth.* 27. sese expiauit iisdem.

Exempla testantur.

Glacies, & nix ad solis æstum diffluunt sic, vt torrentes efficiant. Erat illa glacies peccatorum mera: venit ad Solem iustitiæ: afflabatque Sanctus Spiritus, hinc suspiria, inde flumina, vtrinque sonitus aquarum ac rugituum. Illa Augustinus.

Eas causat antiperista sis.

1. Erant ea mare æneum, 3. *Re.* 7. in quo victimæ abluebantur ante quam offerrentur Deo. O Maria fœlix victima!

Figura earum dant puritatem Charitatẽ

2. Elias, 3. *Reg.* 18. vix aquis ligna, victimamque perfuderat, cum ecce ruit æthere flamma vorax omnium. Maius ac diuinius quid experta Maria est. Ardebat Iesvm, & ardebatur à Iesu. Hinc lacrymis colliquescebat, victima grata Deo.

3. Catarrhactæ cœli vix reseratæ erant gratiarum; iam diluuium inundabat lacrymarum, quod submergebantur monstra peccatorum. Sed illud ipsam denique Arcam pœnitentiæ constituebat in montibus Armeniæ Beatorum. Feliciter rupti fontes abyssi magnæ!

Beatitatẽ.

PARS V.

De Capillis Magdalenæ.

Nouus vsus criniũ.

I. ET *capillis suis tergebat.* O Paradoxa! Quis legit, vel audiuit talia? Balneum è lacrymis parari, lotum crinibus detergi? At Iesu tibi singularissimo singularissimum debebatur, & reseruabatur. Sed & istas istud tibi voces expressit: Cant. 4. *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui.*

Ligantiũ Deum & peccata.

1. Esto, *Floro teste*, matronæ Carthag. crines tradiderint viris in neruos arcuũ, patriæ defendendæ: Hæc suos dedit Iesu, qui-

su, quibus vincta traherentur peccata, ac strangularentur, quibus ipse Rhinoceros Iesus vinctus caperetur. 2. Magna vis criniũ Samsonis, sed in Philist. *Iud.*15. Maior Mariæ in cacodæmonas, & animæ noxas: & furias. 3. Absaloni coma auricoma fuit in laqueum, & suspendium: 3. *Reg.* 18. Huic sua in salutem. 1. Fœlix, quæ mare fudisti lachrymarum: rete contexuisti de crinibus vanitatum: hoc ad pedes Iesu expandisti: piscare nunc: certus es capiendi Saluatoris. 2. Viuet exemplum, nec rumpetur rete tuum, sed capiet tui similes innumeros peccatores. 3. Quo par Apostolis Apostola es facta piscatrix hominum.

Rete nouũ nouaque piscatio.

4. Sed exprimi piscis captura sat esto tibi, quantum Tobiæ satis erat: cætera trade nobis: vt cæci reluminemur, vt Asmodæos dispellamus, vt connubio diuino tuti fruamur.

Noua funerea.

Mortuo Duce, milites arma trahunt humi, & rauca boant tympana. Mortuus huic est Mundus, Caro, Dæmon; nunc arma eorum verrunt humum, capillique trahuntur, ipsaque raucum immugit: lasciui merguntur oculi; vultus squalet, sordent manus, iacet corpus viuum cadauer: luctum omnia clamant. O Bene! Rom.6. *Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete ea seruire iustitiæ in sanctificationem.* Flagrante domo, supellex per fenestras eijcitur. Ardebat illa, ecce oculis aquæ, corde suspiria, ore quæstus, capite capilli, narthecijs vnguenta, corpore toto vanitas eijcitur.

Incendiũ nouum.

O te si cui in rupe videre liceret, diceret, hæccine illa nympha, quæ ad instar Basilisci Ierosolymæ florem virorum afflatu necabat? Hæc illa Babylonica, quæ tot poculo aureo inebriabat? *O mutationem dexteræ Excelsi?*

Merito nunc tuo *remittuntur tibi peccata tua.* O reginam pœnitentiam, & speculum! spes nostra es, & exemplum, &c.

IN FESTO S. IACOBI APOSTOLI.

Potestis bibere calicem? Matt.20.

MIrum, Rebeccam, *Gen.* 27. iuniori natu Iacobo deposcere à patre benedictionem, excluso primogenito Esau: idq; quasi præter naturæ ordinem. Mirabilius, causam à Christo matrem Zebedæi dum pro hisce poscere primatum, cum alij seniores adessent Apostoli. S. Iacobus ambitiosæ matris alter erat.

Quare nos in præsens

I. *De honorum vanitate, & periculo.*
II. *De petente matre.*
III. *De re petita periculosa.*
IV. *De S. Iacobo Boanerge in Verbis & Factis.*
V. *Qualis, quantusque sit Hispaniæ Apostolus Idem.*

PARS I.

De honorum vanitate, & periculo.

Honores periculosi sunt.

I. SApienter & vere is, apud *Val. Max.* *l.*7.*c.*2. qui oblatum sibi diadema inter manus versans ac perlustrans, cum gemitu aiebat: *O nobilem magis, quam felicem coronam? quam si quis penitus cognoscat plenam curarum, peric. &c. ne humi quidem iacentem tollat. Hæc enim dulcedo exitio vicina est.* Tales mundi honores, illustriores, quam feliciores sunt, pleni malorum, dolorum, inconstantiæ, vtilitatis, &c.

Et vix vmbra.

Vmbræ sunt incorpores, & phantasmata mera. Cætera mundi transitoria, res quædam sunt fluxæ, at honores ne figura quidem sunt: ita fugaces hominibus irrident. An non *Irus est subito, qui modo Codrus erat?* Et sic in cunctis *fortuna volubilis errat.*

Quid

Sunt seruitus. Quid summus quoq; magistratus est? 1. Paulinus Epist. ad Romanum ait: *Blandum nomen Honos, mala Seruitus.* Venenum est melle illitum, Vinculum gemmeum, *Vanitas.* laqueus aureus, 2. Aug. l. de catechiz. rudib. c. 16. *Quid sunt honores sæculi, nisi vanitas* *Turbatio.* *quædam, & ruina populorum?* 3. S. Greg. p. 1. Pastor. c. 9. *Quid est potestas culminis, nisi tēpestas mentis?* Honor est maris furor. 4. S. *Crux.* Bern. l. 3. de Consid. *Ambitio est ambientium crux; nihil acerbius cruciat, nihil molestius in-* *Terrori.* *quietat.* 5. Idem Epist. 42. *Meditantibus honores blandiuntur: sed onera pensantibus terrori sunt*, ob pericula, & damna.

Caue prudenter. II. Quare seruandum, quod Deut. 22. iussum: *Cum ædificaueris domum nouam*, honorum: *facies murum tecti per circuitum*, murum sapientiæ & circumspectionis, *ne effundatur sanguis in domo tua*, aut ipse pericliteris.

Typus periculi. Eccunde Heli casus? 1. Reg. 4. *Quia cecidit de sella retrorsum, & fractis ceruicibus mortuus est.* Notat hic Abulensis, sellam reclinatorio caruisse, & sic casui patuisse vndique. Talis honorum est sella. Itaque insessor eius virtutum fulcro muniatur oportet.

Et exemplum. Quare, Eccl. 7. *Noli quærere ab homine ducatum, nec à rege cathedram honoris.*

Esto, polleas virtute, honores tamen mutant mores: inde periculum. 1. Reg. 13. Saul *filius vnius anni erat, cum regnare cœpisset*: Chaldæus Paraphrastes legit: *in quo nulla erant peccata* priuato: at euectus in quanta proruit? Et tamen à Deo electus in thronum ascenderat. At malum ex te, ô Saul.

Honores sunt venti. Quin & ex ipsa honorum natura. Nā, Dan. 7. *Videbam in visione mea nocte, & ecce, quatuor, VENTI, Pugnabant in mari magno*, 4. Monarchiæ mundi: *Et quatuor BESTIAE grandes*, reges *ascendebant de mari diuersæ inter se.* Quid vētis leuius? sæuius bestijs? S. Chrys. *Vt sæui quidam venti mare totum subruunt, sic, vt arenæ vndis misceantur: Sic ambitio, & turpis quæstus animam subeuntes omnia subuertunt.* *Hom. 18. ad popul. Ant.*

Idem Hom. 10. in Mat c. 22. *Christianus fortiter cadit in peccatum aut propter magnitudinē peccati, aut ob altitudinem dignitatis.* *Causa peccati.*

Plut. in vita Demosthenis, ait, hunc dicere solitum, si duæ viæ ostenderentur, vna mortis, honoris altera: quam hanc, prius illam inuadendam esse. Non ea mens matris Zebedæidum. *Vt Mors fugiendi.*

PARS II.

De petitione Matris.

I. De pass. & morte sua habuerat sermonem Dominus, & illa vane sollicita: *Dic*, ait, *vt sedeant hi duo filij mei*, &c. O quam aliæ viæ sunt & cogitationes hominum & Dei? Ecquid passioni cum honorum ambitu? Deus ad mortem se humiliat: homo se sustolli affectat? Ps. 71. *Coram illo procident AEthiopes, & inimici eius terram lingent*, & amici coram humiliato alta petent, exaltato æquari appetent? *Intempestiua petitio.*

Nota mores ambitiosæ 1. *Adorans eum*: ita aulici & honoripetæ idola Nabuchodonosoræa tantum non adorant, spe honoris. Vah adulantes canes prostratos! 2. *Petens aliquid* cum hypocrisi specie pietatis rem meræ vanitatis quærit. 3. Ita Bersabea, maximum quid petitura, ait: 3. Reg. 2. *Petitionem vnam paruulam ego deprecor.* Quam? Abisaig coniugem Adoniæ. Cui rex: *Quare postulas hoc? postula ei & regnum.* Ita hæc. *Et ambitiosæ.*

Stultitiam petiti rebantur filij facilius matri condonandam, quam sibi: itemq; inuidiam apud Apostolos. *Fæmina.*

II. Et quæ petitionis occasio? 1. S. Hiero: putat illa verba: *Tertia die resurget.* q. tunc ordietur regnum hoc. 2. S. Cyr. lib. 10. c. 15. putat illa Matth. 19. *Vos, qui secuti estis me in regeneratione, cum* *Eius occasio.*

sederit Filius hominis in sede Maiestatis suæ; sedebitis & vos super sedes XII. iudicantes, &c. Ita Beda, Chrysost.

Inuerecundia. 3. Marcus 10. ait: *Accedunt Iacobus & Ioannes filij Zebed. dicentes: Magister, volumus, vt quodcunque petierimus, facias nobis.* Audax hoc, *Volumus*; & arrogans. Ingenium sic est honoripetarum. Pari vsi impudentia Nazaræni: Matth. 12. *Magister, Volumus à te signum videre.* Si Messiam creditis; vbi reuerentia vestra?

Modus. *Dic.* Quid? Ergon' solum verbo opus, ad honorem & beatitudinem tantam? Luc. 24. *Nonne oportebat CHRISTVM PATI, & sic intrare in gloriam suam?* Verbo creauit; at non verbo redimit mundum Deus.

Sapienter tamen, bene, & Theologice dicis: *Dic.* Nam Verbum Domini par Potentiæ est: 1. Psalm. 32. *Dixit, & facta sunt; ipse mandauit & creata sunt.* Verbum eius omnia creata distinxit. 2. Meminerat Centurionis, Matth. 8. *Tantum dic verbum, & sanabitur puer meus.*

Petita parentum tria. Tria esse parentum vota assolent pro liberis. 1. Quietem eis petunt: *Vt sedeant.* At Eccl. 33. *Multa mala docuit otiositas.* 2. Affluentiam rerum: *in regno.* Ita Rebecca *Genes.* 27. de benedictione Iacob anxia fuit. 3. Honores, *à dextris.* Ita Bersabea, 3. *Reg.* 1. Salomoni petiit regnum.

Petitionis excusatio. III. Excusemus tamen eam, quin laudemus: 1. Quia Mater est. Matrum amor autem blandus quidam tyrannus est, ait S. Ambr. 2. Quia filios amabat Dominus, vt in arcanis intimos. 3. Quia intentio petentis fuerit sancta, non vana; quo consanguinei fidelius Domino præstarent obsequium. 4. Æquali Ambos amore fouebat. 1. An non bella inde, quod Iacob pro Esau in amoribus esset? 2. Genes. 37.

Parentum amor inæqualis. *Israel diligebat Ioseph super omnes filios, fecitq́, illi tunicam polymitam. Videntes autem fratres eius, quod à patre plus cunctis filijs amaretur, oderant eum, nec poterant ei quicquam pacifice loqui.* Hoc odium, heu, quo non erupit?

Cautior inde Iacob, extremum vale & benedicturus filiis conuocatis obscurauit Iudæ prærogatiuam verbis, ne crearet inuidiam: Gen. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda, ait, & dux de femore eius; donec veniat, qui mittendus est.*

PARS III.

De re petita periculosa.

I. *Nescitis, quid petatis.* Petrus in Thabor extra se raptus, ait, Matt. 17. *Bonum est nos hic esse; si vis, faciamus hic tria tabernacula.* At *Nesciebat, quid diceret*: Nam ad mortem Romæ destinatus erat; non ad commorandum in Iudæa. Ita hi nesciebant: Quia petebāt sedes in regno; cum sedere ibi solius sit Christi. Dan. 9. & Apoc. 4. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, stantes ante thronum Dei.* Stare cæterorum est; vel procidere ad pedes. *Apocal.* 4. & 7. coronas deponere. &c. *Ignorantia petiti.*

Ideo *non est meum dare vobis regnum*; quod cognati mei estis; vel quod *nescitis quid petatis.* Diuina electio non intuetur talia. Hinc Primatus in Petrum, non Ioannem. &c. peruenit. *Honores cognatis non.*

1. Quin imo, Abac. 2. *Væ illis, qui ædificant Sion in sanguinibus, &c.* 1. qui Ecclesiæ munia partiuntur intuitu cognationis. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui non ex sanguinibus &c. sed ex Deo nati sunt.* 2. Abimelech nothus regnum ambiens Sichemitis ait: Iud. 9. *Considerate, quia os vestrum, & caro vestra sum.* Sceptro potitur; LXX. legitimos fratres regni hæredes, præter vnum, omnes vno die obtruncat. *Væ, qui ædificatis Sion, &c.* Vere *nescitis.* *Ob euentus malos.*

II. Iumenta gemunt ad onerum iniectionem; prudentes, ad honorum. 1. At Prou. 3. *Stultorum exultatio in ignominia* ambi- *Honorari est onerari.*

ambitionis suæ,& periculi, aut vanitatis.
2. Inde gloriari est Pilatum stultum imitari. Ioan.19. *Nescis, quia potestatē habeo crucifigere te, & dimittere?* Infelix potestas, ad iniqua quæ patet.

Pericli-tari.

Desipere. 3. An non stultitia Nabuchodonosoris illa, struere statuam ex auro, argento, ære, ferro; & pedes è fragili viliq; luto? Ita homini superstruere honores, ac montes montibus. 4. Sapientius arbores, repudiato imperio, aiunt: Iud.9. *Non possum deserere dulcedinem meam:* & acerbos adire casus.

Ergo fuge

Electio hominũ sæpe non est Dei. Plurimum fit, à Deo reijci, quos eligunt homines suo stylo & studio. 1. Testis Dauid: 1.*Reg.*16. Pater filios sistit Samueli: qui ait: *Non elegit Dominus ex istis.* Tum Isai: *Adhuc reliquus est paruulus, & pascuit oues.* Et hunc elegerat Dominus: Ideo Psal. 26. *Pater meus & mater mea dereliquerunt me,* in præsentatione: *Dominus autem assumpsit me* per Samuelem.

Honores sunt periculosi honoratis. III. Petunt alta natis parentes; sed sæpe in ruinam 1. Oseæ.9 *Ephraim, vt vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine: & Ephraim educet ad interfectorem filios.* Sortem hanc cæcorum miseratus subdit: *Da eis vuluam sine liberis, & vbera arentia.*

Et honorantibus. 2. Israelitis vile videbatur à propheta regi Samuele, 1.*Reg.*8. Poscunt dari Regem, Datur, sed irato Deo: *Hoc erit ius Regis: Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietq́, sibi equites, & cursores quadrigarum suarum.* En ex honore seruitus. Et vero ipsa mors: nisi Deus seruet. *Pierius, in Hieroglyphicis c. de Aquila* refert: Messorem viso in pugna serpenti aquilam circumplexo caput falce præsecat, aquilamq; liberat. Bibunt messores: ipsum deniq; biberum deuolans aquila impedit, excusso è manibus vrceo. Interim expirant messores. Sciebat aquila beneficij memor; fontem, vnde hauserant ij, à serpente corruptum fuisse. Ita Dominus, viso mori bibētes è poculo ambitionis, hosce duos bibituros impedit gratus in eos, ob sequelam sui, fremente etiam synagoga. *Nescitis.* Itaq; melius propinat: *Potestis calbi. quem ego?* Venenatus honos est. Hinc Aug. in hoc Ps.1. *In cathedra pestilentiæ non sedit:* id est, ait in ambitione non hæsit.

Ergo bene negantia aliquando.

PARS IV.

De S. Iacobo Boanerge in verbis & Factis.

I. DOminus XII. magnos ad magna elegit, vt essent castrorum suorum duces, Euangelij præcones, fidei bases, mysteriorum interpretes Patriarchæ. In his vero tres amore ipsi potiores secretarij, ad arcana adsciti transfigurationis. Agoniæ, & suscitatæ filiæ Archisyn. Vt inter Dauidis duces eximios, tres tamen primipili, 2.Reg.23. *Veruntamen ad tres primos non peruenit.* Ita Apostoli omnes, Heb. 11. *fortes facti in bello* Domini: at Maiores Pet. Ioan. Iac. *Magni Apostoli.*

Qui dictus *Maior*, ad distinctionem Iacobi Mariæ Cleophæ: Et quod vocationis iure sit primus: Et quod Domino familiarior: Et quod Martyr Apostolorum primus Petro Ecclesiam, Ioanni Matrem, Iacobo Crucem Dominus cõmendauit. *At maior Iacobus.*

*Mar.*3. dicitur cum fratre *Boanerges*, i. filij tonitrui. Iacobus tonuit cum prædicationis constantia; tum martyrio primo; quod late insonuit. 1. Sicut ignis nubibus inclusus erumpere gestit ac tonat: ita fidei lumen, & ignis charitatis in nube mundi inuolutus per martyria erupit, cũ orbis concussi terrore. 2. Vt *Iud.*7. Gedeone cum 300. contra Madianitas pugnaturo, *omnes fregerunt lagenas, apparuerunt lampades, & tubis personuerunt: & castra Madian turbata sunt, & superata.* At prius Gedeon dixerat: *Quod me videritis facere, hoc facite.* Ita Domino martyrisato orbis intremuit: Similiter & Apostolis prædicantibus & occisis: Et sic fractis la- *Et Boanerges à martyrio suo primo.* *Typus martyrium.*

LIII genulis

genulis emicuit ignis fidei.3.Pſ.63.*Et conturbati ſunt omnes, qui videbant eos,& timuit omnis homo* 3. *& annunciauerunt opera Dei.* Pſ.96. *Tunc alluxerunt fulgura eius orbi terræ; vidit, & commota eſt terra.*

Apoſtoli ſunt tonitrua ob prædicationes.

II. An non Boanerges, Pſ.18.*Quorum in omnem terram exiuit ſonus*;1.Et quidem ſic, vt impleretur Pſal.103. *A voce tonitrui tui formidabunt.* 2. Sicut, cum in Sina lex dabatur inter fulgura, tonitrua, ventos, ad terrorem omnium dicentium: Exod.20. *Ne loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Talis Apoſtolorum vox Iudæis & Ethnicis.3. Hæc erat Ioannis viſio throni, de quo fulgura, voces,& tonitrua procedebant. *Apoc.* 4. Talis Eccleſiæ prædicatio eſt. Vel Miracula ſunt tonitrua, ait Aug. Rupertus, Richard. Nam Matt.24. *Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vſq; in Occidentem*: ita miracula. Hinc dicuntur ſplendor armorum Dei. Abac. 3. *In luce ſagittarum tuarum ibunt; in ſplendore fulgurantis haſtæ tuæ.* LXX. vertunt: *in coruſcatione fulguris armorum tuorum.* Greg.3. Mor. c. 3. *Fulgur armorum eſt claritas miraculorum.* Aug.in Pſ.96. *Alluxerunt fulgura*, id eſt miracula ait. A throno autem Eccleſiæ quæ procedunt tonitrua; ea ſunt anathemata: quæ voces, ſunt leniores admonitiones,& doctrinæ.

Ob miracula.

Vt prædicandum.

III. Quare prædicator ſæpius humilia ad captum vulgi; quam alta prædicet. 1. Vtraq; tamen ſic, vti. 2. Cor.5. *ſiue mente excedimus: Deo: ſiue ſobrij ſumus; vobis.* Illud tonat ad ſtuporem: hoc ſonat ad ædificationem. 2. At ſicut, Iob.39. *Audito tonitru, præ timore pariunt ceruæ.* Nam Pſ.28. *Vox tonitrui præparantis ceruos*: Hebræi legunt *ceruas*: Hieronym. *Obſtetricatis ceruis.* Ita ſpiritus vehemens concionantis conterit petras, naues; peccatores.&c Hinc, Iſa.26. *A facie tua Domine concepimus, & quaſi parturiuimus; & peperimus ſpiritum ſalutis.*

Vt peccatores conuertendi incuſſo metu.

Difficilis hic partus: at Deo poſſibilis. 1. Nam Exod.14. *Reſpiciens Dominus ſuper caſtra Ægyptiorum, ſubuertit rotas curruum*: peccatorum, 2. Pſalm.76. *Viderunt te aquæ Deus, & timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi: multitudo ſonitus aquarum; vocem dederunt nubes: etenim ſagittæ tuæ tranſeunt, vox tonitrui tui in rota*, id eſt, in rotis, cordibus peccatorum. Talium prædicatorum typum gerunt ij, qui Apoc. 15. *exierunt* VII. *Angeli, habentes* VII. *phialas* irarum Dei, *de templo veſtiti lino mundo & candido; & præcincti circa pectora zonis aureis.* His terrendi peccatores ſunt; ſed zonæ aureæ, & phialæ: ſignant zelum charitatis in concionatore. Item, Matt.5. *Vos eſtis ſal terræ*, mordax, at ſaporoſum. Sit ergo ſal in lingua: at Cant.4. *Mel & lac ſub lingua*, conſolatorium; non adulatorium.

Typus.

At miſceat aſpera dulci.

1. Nam de ſe Magiſter ait, Matth. 10. *Non veni pacem* peccatorum *mittere, ſed gladium.* 2. Itaque, Ier.48. *Maledictus* prædicator, *qui prohibet gladium ſuum* linguæ *à ſanguine* occidendorum peccatorum vt æternum viuant.

PARS V.

Qualis quantuſque Hiſpaniæ Apoſtolus S. Iacobus.

S Iacobus ſuauis & acris erat

I. IVL. Cæſari olim erecta ſtatua, præferens hac gladium, illa librum, cum epigraphe: *Ex vtroq; Cæſar*: armis & literis: Ita ex vtroq; Iacobus doctrina ſuaui,& zelo vehementi. Talis ſit, qui iubetur: Iſai. 48. *Clama ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem, & annuncia populo meo ſcelera eorum*: non nouitates aulicas, quæſtiones curioſas. &c. ſed vt is, 1. Corinth.1. *non miſit me Dominus baptizare: ſed Euangelizare: non in ſapientia Verbi; vt non euacuetur Crux Chriſti.* Achan. Ioſ.7. lapidatur proditus à Deo, quod

1. Prædicator ſit popularis.
2. Non affectet vaniloquentiā.

aurea m

auream linguam, vt Orig. & Hier. legunt, pro *regula*, sublegisset in Iericho Ita punientur diuinitus, qui ex anathemate Iericho mundi humanæ sapientiæ linguam furantur, adulterantes tonitrua cœli. Ps. 67. *Lingua Canum tuorum* prædicatorum *ex inimicis* peccatoris, sed conuersis, *ab ipso* Deo. Tales canes Paulus ex Saulo, Matthæus ex telonario.

3. Sit conuersus.

Canum est mordere lupos, cogere pecus, vigilare. At quot Isai. 56. *Canes muti, non valentes latrare.*

4. Sit acris.

II. Talis in Hispania S. Iac. Maior, eius ad fidem Dux: ac demum eodem, ossibus illatis, redux. Qui etsi in Iudæa occubuerit: tamen velut Ioseph, Gen. 50. *Asportate ossa mea de loco isto:* in Hisp. transferri voluit, hodieque miraclis illustrat: & vero quot & quãtis ab tot retro annis? Translatus autem est sic: Discipuli eius Sancta. Ossa naui exarmatæ, quæ absque nauarcho appulit in Hispaniam, & apparens in campo stella designauit locum depositionis faciundæ. Hinc hodieq; dicitur locus *Compostella*. Ita præseque Dominici index stella fuit. *Luc.* 2.

S. Iac. vt in Hispaniam venerit.

Bene dixit Plato: pares nunquam gratias reddi posse Deo, quod creasset, parentibus, quod generassent: Præceptoribus, quod edocuissent. Ideo Alexander plus se Aristoteli præceptori, quam genitori Philippo, debere profitebatur. Quantum ergo debebit Hispania S. Iacobo suo ad fidem Duci ac luci; suo â Mauris liberatori?

Nũquam sat prædicandus.

Quare Heb. 13. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt Verbum Dei: quorum intuentes exitum, conuersationis imitamini fidem.*

IN FESTO S. IACOBI APOSTOLI.

Accessit ad eum mater filiorum Zebedæi, cum filijs suis, adorans, & petens aliquid ab eo. Matth. 20.

Bethsabee, 3. *Reg.* 1. Dauidem annis, & morbo fatiscentem supplex orat, Salomonem sibi successorem in regno ipse declaret. Ita mater hæc filios Christo proximos in regno fieri orat.

Super quo nos

I. *De ambitione pernitiosa.*
II. *De tempore, & genere petitionis.*
III. *De animo tale petentis.*
IV. *De responso Christi negatiuo.*

PARS I.

De ambitione pernitiosa.

I. Ambitio fons est malorum omniũ, aiebat Timon Philosophus. 1. Et Bernard. Psal. 90. *Radix iniquitatis ambitio, subtile malum, pestis occulta, vitiorum origo, virtutum ærugo, tinea sanctitatis, excæcatrix cordium.* 2. Seneca Eph. 95. *Ambitiosus instar turbinis est, qui capta conuoluit: sed ipse antea voluitur.* 1. Qualis, *Matt.* 4. Satan subuexit Dominum in præcelsa montis, & templi. Ita ambitio ad dignitates Politicas, & Ecclesiasticas: demum iubet *Mitte te deorsum:* simul præcipitat. 2. Famosi gigantes sunt, & fabulosi, qui montes montibus imposuerunt, vt Iouem cœlo proturbarent. Similes sunt ambitiosi Briareo centimano ad rapiendum: Argi sunt, qui centum oculis concupiscunt omnia, vt opes opibus, honoribus accumulent honores.

Ambitio malorum fons est.

Summos quosq; tentare audet, vt perdat.

1 Atheos.
2. Raptores.

3. Nefandi posteri Cain gigantæi sunt ambitiosi, debiti diluuio; qui regnis & Eccle-

3. Perturbatores.

Ecclesiis inferunt diluuia. Nemrothani sunt, qui turrim Babel instaurantes, omnia confusionibus complent.

Exempla clandiū. II. Exemplo est primus gigantum, qui cœlum ambitione concussit. 2. Qui Paradisum vastauit, Orbem, genusque humanum corrupit. 3. Qui duos discipulorum Domini ambitione occupauit, similes illi esse gestientes. 4. Ex ea Abimelech, Gedeonis filius occidit 70. fratres, quo solus regno potiretur. *Iud.* 9. 5. Eadem spe Athalia omnem Dauidis posteritatem extinxit, vt ipsa regnaret sola. 4. *Reg.* 11. 6. Ex ambitione infrenduit Aman, *Esth.* 4. à Mardochæo sibi non assurgi. Conspirabat itaque in Iudæorum omnium internecionem. Demum ipse *suspensus est in patibulo, quod parauerat Mardochæo.* 7. Qualis igitur Achitophel Consiliarius, 2. *Reg.* 16. instigauit Absalonem, vt regnum inuaderet pulso genitore: Sed euenit, vt Absalon in suspendio lanceis transadigeretur. Talis ambitio. 8. Hæc Pharaonem, totamque Ægyptum in arma vocauit, ad persequendos Israelitas, ac demum in mari rubro submersit, Exod. 14. *vt nec vnus quidem superfuerit ex eis.* 9. Sui habent exemplum interitus ambitiosi in porcis, quos inuaserunt dæmones, Matth. 8. *Et ecce magno impetu abijt totus grex præceps in mare, & mortui sunt in aquis.*

Ambitionis emblema viuum. III. Est ergo ambitio *mulier* illa, de qua Apoc 17. *circundata purpura, & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione ; & immunditia fornicationis eius.* Istis sub honoribus, ac voluptatibus mucrones occultat & venena.

Aliud. Repræsentat eam statua Nabuchodonosoræa, Dan. 2. *Cuius caput ex auro optimo erat, pectus autem & brachia de argento.* Speciosa hæc, & pretiosa. At cætera eius ærugginosa ferrea, & lutea ne cernantur, noctu per somnium se præbet spectandam magnatibus. O fraudem lethalem! Illicit auro & argento, vt aut ære ac ferro enecet, aut leuis impulsu lapilli prosternat, ac omnia diffringat. Eius specie decepta mater filiorum Zebedæi, petit indigna Deo; sibi suisque inconuenientia.

PARS II.

De tempore & genere petitionis.

I. *Accessit mater*, Maria Salome, quæ *Matth.* 28. Christum in Passione secuta est; *& venit eum vngere. Filiorum Zebedæi*, fratrum Iacobi Maioris, & Ioannis: quos Dominus & in Thabor gloriæ, & in Olіueto agoniæ testes habere voluit.

Tunc accessit, Cum Iesus loqueretur de Passione sua; *Ecce ascendimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur.* Quam dispares curæ Dei ac hominum? Cum ille de ignominia crucis, mortisque moneret; hæc mouet honores, vanitates & spes longas inchoat. 1. Ita Vriam ad mollia inuitabat, sed dolo, Dauid: cui ille animosa talia, 2. Reg. 11. *Arca Dei, & Israel habitat in papilionibus; & Dominus meus Ioab, & serui Domini mei super faciem terræ manent; & ego ingrediar domum meam, vt comedam, & bibam, & dormiam cum vxore mea?* Et tu mulier Arcam Dei ad mortem designari audis, & audes aspirare ad vana? 2. Talis & Bethsabeæ fuit audacia. 3. *Reg.* 1. quæ affixum lecto Dauidem ægrum importuna solicitat pro regni successore filio Salomone, & impetrat. Ita ab Occidente sole versi ad Orientem, hunc plures adorant. Hac tamen importunior Zebedæa fuit, quæ anxiato ex instanti morte non solatium affert vllum, sed afflictum afficit molestia suis inanijs. *Cum sana Deus consulit & aspera: homo vana opetit & noxia. Idq; instinctore non bono. Et impudenti ex audacia.*

II. Vera ea Carnis nostræ imago est.

Ita & Caro concupiscit aduersus spiritum. Hæc animo cogitante de ieiuniis, pœnitentia,&c. tunc delicias appetit,& suggerit tripudia. Similis filiabus Loth. Hoc viro, ex incendio subtracto, soliciteq; in campis salutem quærente, Gen. 19. *Dixit maior ad minorem: Veni, inebriemus eum vino, dormiamusq; cum eo.* Ita caruncula in spiritum, ex peccatis eductum, conspirat in pœnitentem, vt vino concupiscentiæ inebrietur,&c. At tunc spiritum sic respondere addecet. *At ea mactāda seu mulctanda est.* Cupediæ meæ, *nescitis quid petatis.* Age carunculæ tunc tuæ; quod Iephte filiæ, vicerat is Ammonitas, *Iud.* 11. Vouerat, Deo gratus pro victoria, quod reuerso domum occurreret primum, se Deo sacrificaturum. Ecce filia, ei victoriam gratulatura, cum choris plaudentium occurrit. At is eam visam, constans certusq; propositi, destinat aræ, mactatque. Ita spiritus tuus vicit peccata Confessione: Certus propositi emendationis; si viderit abblandientem sibi Carnem suam cum choris sui similium; destinet eam aræ; mactetq; pro merito. Dignum *sacrificium Deo spiritus contribulatus*, Psal. 50.

PARS III.

De animo tale petentis matris.

Et in fœmina ambitio. I. DIc *vt sedeant hi duo,* &c. Ergo & in fœmineo regnat pectore ambitio? Et nec raro. Idq; hæreditario veluti inde ab Eua, quæ eam illi sexui possessionem tradidit prima. Hui qualia affectabat Eua! Diis paria. Sed quales inuadit animos ambitio? *Animos amat viles & emasculos.* Falsa generositate animosos, à vera virtute degeneres. 1. Vt hedera ad muros vetustate semidissolutos crescendo serpit, exeditq; magis, dum diruat: ita ambitio animos putiscentes, & affectibus emasculatos sensim erodit, ac deterit. *Similia.* 2. Est vile genus arbusti, Viscus dictum, non crescit id in generoso solo; sed aliis in arboribus, eo fœlicius, quo ex vetustiores fuerint, ac semicariosæ. Et in harum fastigiis crescit. Ita ambitio in pectoribus cariosis. 3. Arboribus, *Iud.* 9. regem inter ligna optantibus, nulla eam acceptabat dignitatem. Denique Rhamnus acceptans ait: *Si vere me regem vobis constituitis, venite, & sub vmbra mea requiescite. Et egressus ignis à rhamno* arbores corripuit omnes. Hic euentus. Ita damnosa est ambitio. 4. Scriptores Indici de herba memorant in Brasilia, quæ arenosis plantata locis crescit: at in fœcundo solo exarescit. Ambitio animis virtutis expertibus increscit. Ecce hanc mulierem. Idcirco velut iratus illi Dominus ait: *Quid vis mulier?*

Cum sana Deus consulit & aspera homo vana opetit & noxia. Idq; instinctore non bono.

Et impudenti ex audacia.

Mollis alias, hic asper responso est Dominus. II. Mitissime Iesu, quid iam es asper adeo, qui alias affatu semper tam mollis es? Ecce supplicem. Et dixisse te memineris, Marc. 11. *Quicquid orantes petitis, credite quia accipietis.* Tun' durior huic eris, quam Herodes filiæ? Marc. 6. Qui *iurauit ei: Quia quicquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei.* Tun' durior Salomone: Qui, 3. Reg. 2. *dixit ei: Pete mater mea. Neque enim fas est, vt auertam faciem tuam.* Et huic Tu rigide dices: *Quid petis?* Simul præfracte abnuis? Nimirum ignorata petebat, & seu noxia, seu periculosa.

Quia superbis resistit. Succinum, lapidis pretiosioris genus, trahit ad se festucas, prꝑter basilicum herbam, propter antipathiam: nam herba ea fumositate sua caput obturbat. Ita Christus vera petra, 1. *Cor.* 10. humiles, etsi peccatores, ad se trahit, at superbos ambitiosos fastidit, ac respuit: vt cerebro fumoso turbidiores.

PARS IV.

De responso Christi negatiuo.

Occasio petitionis. I SEd quid induxit mulierem ad petitionem istam? An quod audisset Do-

Dominum dicentem, post resurrectionem se regnaturum? Quod nosset geminam esse potestatem summam, Pontificiam & regiam: & vtramque tunc corruptam expirasse?

Stolida mulier; 1. Non meministi dicentis, Ioan. 18. *Regnum meum non est de hoc mundo.* 2. Iterum: *Quo ego vado, vos non potestis venire.* Nec Seraphinis istuc pertingere fas est. Vnus est, *qui sedet à dextris Patris.* 3. Sat esto piscatoribus, ipsum *constituisse eos Principes super omnem terrā*, Ps. 44. 4. Recordentur suæ quondam professionis: *Ecce reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Sequi sat erat tunc: nunc pares esse ambibunt? *Nescitis quid petatis.* 5. Non meministis idem votum Angelis attulisse exitium? perdidisse Absalonem, Abimelech, Amanum? &c.

Causa negationis conglobata.

Plures ex Historia simili.

1. Eodem œstro percita Agrippina Neronis mater, prænunciantibus ei Astrologis: ipsam perimendam fore, si filius imperarit. Quibus illa: *Occidat: modo imperet.* Suet. in Nerone.

2. A similitudine.

2. Draco sic æstu torreri dicitur, vt nullis eum vndis temperare queat; ideo semper hiante ore aerem captat. Siq; volare mari naues cernat, aduolat, vt ventum ex eorum velis ac motu captet. Tantoq; subinde fertur cum impetu, vt se cum nauibus collisum funditus perdat. Talis æstuat ambitiosus, sibi aliisq; exitiosus, dum honorum est inexatiatus.

3. A minori.

3. Porro, *Quid petis? Dic.* Quid? Vt filij mei sint, vt Ioseph sub Pharaone, Daniel sub Dario, Mardochæus sub Assuero.

Nescitis, quid petatis. Respondeo, vt Salomon Bersabeæ postulanti pro Adonia coniugem Abisag: *Quare postulas Abisag vxorem? Postula et regnum.* Cur non postulas eis regnum cœlorum? Hoc dabo.

4. A fastu petentis.

11. Sed forte, vt Iul. Cæsar in Alpium transitu, *teste Plut. in Apoph. Rom.* cum ventum esset ad obscurum oppidulum, sciscitantibus Tribunis, vt fit in itinere, num & isthic forent contentiones ambitiosæ? respondit superbe: *Mallem ibi esse primus, quam Romæ secundus.* Ita hæc maluerit suos in hoc mundo esse primos, quam in cœlo secundos. Cæci! *Nescitis, quid petatis.*

5. A periculo rei petitæ.

5. Prudenter Rex quidam, *Val. Max. teste*, offerentibus sibi cum diademate regnum, ait: *O nobilem magis, quam fœlicem pannum! Si te homines cognoscerent, ne humi quidem iacentem tollere vellent.* Ad eundem modum Antigonus Rex matri regnum ipsi gratulatæ: *Si nosses*, inquit, *mater, quantis malis hic panniculus est plenus*, (diadema ostendens,) *ne in sterquilinio quidem iacentem tolleres.* Stob. ser. 47.

6. Ab indebito, & indigno.

6. *Nescitis quid petatis*: quietem ante laborem, pacem ante bellum, mercedem ante opera. *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam?* Age, *Non est discipulus supra magistrum.* *Non est meum*, non debeo, non par est *dare vobis* hoc petitum. *Nemo coronabitur, nisi legitime certauerit.*

7. Ab indecoro, & immerito.

Poscenti filio sibi dari ab Antigono Rege remunerationem pro eximia parentis defuncti opera præstita, respondit Rex ignauo & patris dissimili: *Ego mercedem & munera dare propriæ, non paternæ virtuti soleo.* Ita Christus hisce: Meritis dabo regnum: nondum meritis, *dare non est meum.*

Quare vt mereamur, huc connitamur; dicamusque: *Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi*: Gal. 6. Ps. 72. *Et à te quid volui super terram?* Quoniam Eccles. 1. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.*

IN F. S. ANNÆ MATRIS B. V. MARIÆ.

Simile est regnum Cœlorum homini negotiatori. Matt. 13.

HAud aliud dignius aut diuinius habitum fuit Israelitis, *Exod.* 25. quam Sancta Sanctorum; in quæ arca erat inferenda. At tanto istis dignior S. Anna, quanto præ arca est Deipara, præ vmbra lux, veritas præ figura.

A peti-rei pe-cula.

Itaque nos

I. *Magna sunt facta filiæ ipsius.*

II. *S. Annam monogamam fuisse, & vniparam.*

III. *Matris S. Annæ laus à prole Maria.*

IV. *De prærogatiua S. Annæ.*

Ab in-bito, & digno.

PARS I.

Quæ magna sint filiæ facta S. Annæ.

Magna circa B. V. M. facta.

I. DAuid parando Salomonæo præparans materiem, ait, 1. Par. 29. *Grande opus est: Neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo* 1. Grandius, præparari habitationem B. V. M. Quod in hanc grandia concursura erant: Conceptio sanctificata, natiuitas gloriosa, vita diuina, mors mira, &c. pleraque supra naturam. 2. Et vero, Ps. 86. *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei.* 3. Damasc. orat. 1. de obdorm. B. Virg. *Et quam aliam ciuitatem intelligemus, quam eam, quæ Deum suscepit.* 4. S. Germ. Constantinop. orat. de B. Virg. *Omnia tua sunt admirabilia, ô Deipara; omnia supra naturam.* 5. Luc. 1. *Quia fecit mihi magna, qui potens est.* Ideo *magnificat anima mea Dominum.*

Ab in-toro, & merito

Et ex tri-plicia. 1.

II. Magna per gratiam. 1. Quia Angelus ait, *Aue gratia plena.* 2. Prou. 31. *Filiæ multæ congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas.* 3. Eccl. 24. *In plenitudine Sanctorum detentio mea.* 4. Cant. 7. *In portis meis omnia poma, noua & vetera* virtutum ac gratiarum.

Magna per gloriam. Quia corpore & anima Angelos transcendit. Cant. 6. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens* ante vitam, *pulchra vt luna* in vita, *electa vt sol* post vitam, *terribilis vt castrorum acies ordinata* iam in Ecclesia ad tutamen fidelium. 2.

Magna per naturam. Nam oriunda è stirpe Regum, Patriarcharum, *Matth.* 1. Anna & Ioachim de tribu Iuda Regia nati sunt. Gen. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda, & Dux de femore eius, donec veniat, qui mittendus est.* Ps. 86. *Fundamenta eius in montibus sanctis,* B. V. Mariæ in parentibus: Ecclesiæ in Apostolis. Ciuitatis Dei, *Apoc.* 21. fundamenta è lapidibus pretiosis, *& Deus ipse fundauit eam Altissimus.* 3.

PARS II.

S. Annam monogamam fuisse, ac vniparam.

I. IOachim Nazarethi, Bethlehemi Anna, ciuitatulis Iuda, nati coniugium inierant. At *Pluresne maritos ea habuerit, pluresq; filias,* disceptant Patres. Tres ei tribuunt viros, Ioachim, Cleopham, Salomam, & è singulis filias singulas. Sic S. Anton. 1. p. hist. Magister hist. Euang. Petrus à Natalibus in Catal. Ludolphus, Eckius, Gerson sup. de Natiu. B. Virg.

Vbi ista:

Anna tribus nupsit, Ioachim, Cleophæ, Salomæq;.
Ex quibus ipsa viris peperit tres Anna Marias:
Quas duxere Ioseph, Alphæus Zebedeusq;.
Prima IESVM: Iacobum, Ioseph, cum Simone, Iudam
Altera dat: Iacobum dat tertia, datq; Ioannem.

Mantuanus in Fastis:

Anna Puerperio fortunatissima sancto
Tres habuisse viros, & tres habuisse puellas
Dicitur.

Sic

Sic Glossa Ord. ad Gal. 1. S. Hiero. in prologo ad S. Iac. *Ratio* 1. Quia Christo fuere fratres: & ij non ex B. V. M. ergo ex sororibus eius. Marc. 6. *Nonne hic est filius Mariæ, frater Iacobi, & Ioseph, & Iudæ, & Simonis? Nonne & sorores eius hic nobiscum sunt?* Matth. 12. *Ecce mater eius & fratres stabant foris, quærentes ei loqui*, Gal. 1. Ioan. 2. 2. Deinde S. Ioan. Euang. fuit B. V. cognatus: alioquin sic habitasse cum ea, indecens fuisset. 3. Demum, Ioan. 19. *Stabat iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ:* ergo vtraque Annæ filia fuit.

S. Anna monogama fuit & vnipara.

II. *Altera opinio* verior, & communior: S. Annam monogamam fuisse, matremq; vnicæ B. V. Mariæ. Ita SS. Patres, Euth. in Ioan. 19. *Sororem matris eius, i. cognatam*, ait Theoph. ibid. Epiph. hær. 78. Cæs. Baron. t. 1. in Apparatu, Canis. in Mar. l. 1. c. 4. Suarez in 3. p. to. 2. q. 28.

Ratio 1. Inueterata Ioachimi & Annæ sterilitas, & B. Virg. miraculosa conceptio vnicum partum credi concedunt. 1. Vt de Isaaco Abrahæ, de Baptista Zachariæ. 2. Leænæ catulum dat non nisi vnicum natura: sic gratia vnicam S. Annæ.

Ratio 2. Sterilem perdiu, sanctam, miraculoq; futuram Deiparæ matrem bis, terve nupsisse, vt sapit incontinentiam, ita mens pia non credit. 1. Portia Romana vidua audiens laudes iuuenculæ; & in his, quod ad secundas nuptias transisset, ait: *Viduas parui eas facio, parumq; honestas duco; quæ primo coniuge amisso, in alium quamuis inclytum, transferrent amorem*. 2. Turtur amisso compare, alteri se nunquam iungit, nec in viridi nidificat ramo, vidua gemebunda. Non istis, sola doctis natura, potior ex gratia foret in virtute S. Anna?

Ratio 3. Distincta filiabus nomina parentes indere solent: & tribus Anna vnum Mariæ? 4. Breuiarium Rom. ait, Annam 20. annos sterilem cum Ioachimo exegisse; & hoc defuncto tam decrepita ad tertias iuisset nuptias? 5. Dominus Iesus summus fuit zelator virginitatis maternæ; ergo & viduitatis auitæ. 6. Quid? Hæc Anna isti Phanuelis fuisset inferior, quæ *Luc.* 2. laudatur ab 84. annorum viduitate? Et huic S. Annæ superiorem laude viduitatis Iuditham, quis credat?

Hæc sententia, cum Ecclesiæ consonet, ac SS. Patribus, & rationi; nec S. Scripturæ pugnet: PLACET.

Quid soror & frater in Scr. significet.

III. Istud autem Ioan. 19. *Stabat iuxta Crucem Iesu, mater eius, & soror*, id est, *cognata matris eius, Maria Cleophæ*. Et hoc Marc. 6. *Nonne & sorores eius hic nobiscum sunt*, id est, aiunt Euth. & Theophyl. *cognatæ eius*. Vt Tob. 8. *Tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam*, id est, *cognatam*. Fuit autem Cleophas frater Iosephi; ideo Maria Cleophæ filia, fuit soror Deiparæ. Sic ait *S. Aug. tract. 10. in Ioan.* Omnes consanguinei Virginis, fratres erant Christi: vt Iacobus Minor, filius Cleophæ, dictus frater Domini.

Præconia amborũ.

Bene igitur Damasc. orat. 1. *O castissimum par turturum Ioachim & Anna! ô par beatum! vobis omnis creatura obstricta est. Per vos enim donum omnium donorum præstantissimum obtulit creatori, castam Matrem; quæ sola Creatori digna erat. O beatum Annæ vterum, qui viuum cœlum, cœlis ipsis latius peperit?* 2. Niceph. l. 1. c. 7. *Ambo erant accuratiore vita præstantes; nec non primis quibusque, & nobilissimis genere coniuncti*. 3. S. Greg. Nys. orat. de Nat. Christi ait, inter Mosaicæ perfectionis studiosos principem extitisse 4. S. Hier. l. de ortu Virg. to. 4. *Vita, ait, Ioachimi & Annæ simplex & recta apud Deum, apud homines irreprehensibilis erat & pia.*

* * *

PARS

PARS III.

Matris S. Annæ laus à prole Maria.

Ex Dauid I. orti. VTerque è ſtirpe Dauid prognatus eſt: teſte *Hippolyto Mart. Niceph. l. 2 hiſt. Eccl. c. 3. Epiph. in hær. Collyrid. Damaſc. l. 4. de fide, c. 15.* Addit Aug. l. 23. con. Fauſt. c. 9. Epiph. hær. 70. Hieron. &c. annis XX. ſteriles conuixiſſe in ieiunio, oratione, eleemoſyna: Demum Angelum promiſiſſe prolem, *Bona tripartiti ſunt.* facultates eos tripartitas feciſſe, primam templo, alteram pauperibus, tertiam vitæ ſuæ neceſſitati tribuiſſe. Nos, omiſſo Ioachimo, de Anna modo.

Annæ quatuor. ANNÆ in Scrip. celebrantur quatuor. 1. Mater Samuelis, 1. *Reg.* 1. & ipſa ſterilis poſt orationem à Deo fœcundata, prolem Deo reddit. 2. Vxor Tobiæ ſenioris. 3. Filia Phanuelis, *Luc.* 2. multum dilaudata. 4. Mater Deiparæ. Apud veteres famoſa *Anna Perenna*, aliis Didonis ſoror; Poetis Luna, vnde annorum ac temporum perennitas denumeratur per menſes. Aliis eſt ea, quæ Romanis fame preſſis annona ſubuenit; vt ob id eam perenni ſtatua donarint. *Noſtra ſupra omnes eſt.* Iſtis cunctis celebrior vna S. Anna noſtra eſt.

Ideoq; laudãda. Eſto, fuerit diſceptatio priſcis: Num laudandæ mulieres? *Plut. l. de virt. mul.* docet, mulierum digniſſimam, cuius nulla foris ſit ad laudem ſeu vituperium fama, proin nec vitia, nec virtutes mulieris manifeſtanda eſſe. Contra Gorgias Leont. ait: Vt venuſtas mulieris occultanda ſit, publicanda tamen virtus eſt. Ab hoc ſto. Prou. 31. *Date ei de fructu manuum ſuarum, & laudent eam in portis opera eius.* Indifferenter dicit Pſaltes: *Laudate Dominum in* [s]*ctis eius*, ſeu viris, ſeu fœmellis. Quam Anna ſancta, tam Sanctæ genitrix.

Laudãda à prole. II. Magna Deus per Nathan promiſerat Dauidi temporalia, moxq; ſubdit: 2. Reg. 12. *Si hæc tibi parua videntur, adiiciam tibi maiora.* Quæ? *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.* Magnum hoc. Ideo nimirum illachrymabatur Ezechias Rex ſubitam mortem ſibi denunciatam, quod, ait *S. Hieron.* illiberis moreretur, ſicq; promiſſio iſta caſſaretur. 1. Si ergo Abrahæ, Dauidi, &c. promiſſio venturi ex iis Meſſiæ fuit glorioſa, quanto magis Annæ viciniori? 2. Si, Prou. 15. *Filius ſapiens gloria eſt Patris*; quanta Annæ hæc filia talis, ac tanta? 3. Si Baptiſtæ ſanctitas in vtero redundauit in matrem, *Luc.* 1. & Beda ibid. quanto plus Mariæ in S. Annam? Ab iſto magna Eliſabeth; at hac maior Anna quam Eliſabetha, quantum Maria ſupra Baptiſtam eſt. 4. Si, 2. Reg. 6. *Benedixit Dominus Obededom, & domum eius propter Arcam Dei*; quanto magis S. Annam ob Deiparam?

III. Quare, Iud. 5. *Benedicta inter mulieres Iahel* Debora ob Siſaram occiſum hoſtem, *& benedicatur in tabernaculo ſuo:* Anna item, in quo tulit Deiparam conterentem Zabulon, ſerpentiſq; caput. *Et à gratia ob prolem data.* *Alex. ab Alexan. l. 4. c. 9.* ait, eſſe genus vineæ, cuius folia ſint aurea, racemi inſtar gemmarum rutilantes: Talis Anna: de qua, *quæ quaſi Vitis fructificauit*, Eccl. 24. & Pſ. 44. *In fimbriis aureis circumamicta varietatibus eſt.*

Fuit igitur S. Anna, vt ſtatua, de qua *Fulgoſus l. 1. c. 5.* Lucullo in Aſia agenti in ſomnis ſpectrum ait: *Luculle amicus tuus venit, vt tecum ſit, & commoretur* Mox nuncius affertur vigilanti ab Romanis Siculas naues fugatas. In relictam ab his ſtatuam amici in littore incidit: præterit ſpretam. Amoueri iubet, moueri nequit præ pondere. Aperitur: theſaurus maximus inuenitur. Talis S. Anna, ab B. Virg. grauida. De hac enim Prou. 31. *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, Tu ſupergreſſa es vniuerſas.*

(***)

PARS IV.

De Prærogatiua S. Annæ.

I. ET vero S. Anna quoque omnes præcellit mulieres, præter vnam filiam. 1. Quia, qui ad opus aliquod à Deo eligitur; is simul ad parem gratiæ euehitur gradum; hocq; altiorem, quo altius opus est: at S. Anna ad parentelam B.V. M. est electa: quæ quanta? ergo quanta S. Annæ gratia? 2. Vere Moyses ad seditiosos, Num.16. *Quemcunque elegerit Dominus, ipse erit Sanctus.* Aug. in 1. Eph. *Elegit nos ante mundi constitutionem,* ait, *Deus, quos eligit, bonos facit.* Quam ergo bonam fecit S. Annam? Nam Arist. in Topic. axioma est: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maxime ad maxime* 3. An non Matth. 7. *Arbor bona facit fructus bonos?* Annæ fructus quis melior, post Christum? Quæ igitur mulier præ S. Anna? Nam Matth. 7. *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Vti sic infert S. Damasc. orat. 1. *Optima ergo arborum Ioachim & Anna, ex quibus eximius fructus productus est.*

II. Duo in ea Mirabilia, docent esse gratiosissimam mulierum. *Primum*, Ex sterili factam esse fœcundam; quod Deo soli possibile: Qui permisit sterilitatem; vt inde eliceret bonum maximum & mysterium. 1. Ratio Damasc. orat. 1. de Nat. *Vt ad incarnationis summum miraculum per miraculum hoc fieret gradus.* 2. Ibid. Quia *Natura voluit gratiæ in conceptu Virginis cedere.* 3. Lib. de ortu Virg. *Cum alicuius vterum claudit Deus, ad hoc facit, vt mirabilius denuo aperiat, & non libidinis esse quod nascitur; sed diuini muneris cognoscatur.* 4. Ven. Beda Hom. de Dign. Bapt. *Diuinitus procuratum est, vt ex sterili nasceretur: quatenus etiam ortus eius miraculo patefieret, virum magnæ virtutis futurum:* Sic & Mariam: quæ est laus Annæ.

Secundum, Prodit S. Bern. to. 2. ser. 51. c. 2. *B.V. dum erat in vtero matris, habuit vsum liberi arbitrij, atque lumen perfectum in intellectu & ratione.* Refragatur tamen ei fortius S. Tho. p. 3. q. 27. a. 3. *Virgo non statim habuit vsum liberi arbitrij adhuc existens in vtero. Hoc etiam est speciale priuilegium Christi.*

IN F. S. PETRI AD VINCVLA.

Misit Herodes rex, vt affligeret quosdam de Ecclesia. Act. 12.

DRaco rufus, *Apoc.* 12. horribilis imminebat Mulieri, duodecim stellis coronatæ, soleq; amictæ; vt prolem eius deuoraret. Ita Ecclesiæ sanguinolentus Herodes, occiso Iacobo, etiam Petrum producturus.

Qua causa nos:

I. *Gloria & gloriatio Ecclesiæ quæ & quanta?*
II. *Quæ Festi causa: & quæ Herodiana infestatio.*
III. *De Catenis Gentium & Christianorum.*
IV. *De custodibus Herodis.*
V. *De Petri liberatione, indiga ope Ecclesiæ, Angeli, Dei.*
VI. *De causa efficiente Conuersionem, eiusq; modo.*

PARS I.

Gloria & gloriatio Ecclesiæ quæ & in quibus?

I. ADmirator factæ in Ecclesia dispositionis ait, Ephes. 3. *Vt innotescat Principibus & Potestatibus Angelorum per Ecclesiam; multiformis sapientia Dei, secundum præfinitionem sæculorum, quam fecit in Christo Iesu:* Vbi D. Th. Non, quod Angeli comprehensores discant à viatrice Ecclesia; sed quod Dei sapientiam ea occasione clarius cognoscant, mirentur, venerentur in rerum successibus ac euentis. 2. Quos admiratus item Ps. 86. exclamat: *Gloriosa dicta sunt de te, Ciuitas Dei:* quod in ea staret *Synagoga fuit gloriosa.*

Tem-

Templum, resideret arca, in eam Messias venturus, eam prædicatione, miraculisq; illustraturus, ibi passurus, &c.

At Ecclesia gloriosior est 1. ab fundamentis. Quę insigniora sunt in noua Ierusalem, lapsa de cœlo: Cuius *Fundamenta in montibus sanctis.* 1. Nam ea *Ciuitas*, Apoc. 21. *habebat fundamenta duodecim, & in eis nomina duodecim Apostolorum & Agni.* 2. Et nos sumus, Eph. 2. *superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* 3. Est eadem ista *Vinea* locata agricolis, septa, cum turri & torculari: Est *Ager* seminis boni & zizanij: est *Sagena* ac *Rete* bonos malosq; iuxta concludens: Est *Nauis* Petri fluctuans, at non mergens: Est ea, quam Prou. 9. *Sapientia ædificauit sibi Domum, excidit columnas septem.* 4. Vere de ea *Gloriosa sunt dicta:* quę est potentiæ Dei armamentarium, regnorum arx, gratiarum Tribunal, reorum refugium, Sacramentorum & S. Corporis Christi Sacrarium. Omnino, Ps. 110. *Memoriam fecit mirabilium suorum.*

2. Ab superædificatis.

3 Ab typis

4. Ab contentis.

5. Ab Apostolorum adiuncto. 5. In quibus & istud, quod, 1. Cor. 1. *Infirma mundi elegit Deus, vt fortia quæque confundat.* Sicut Exod. 7. 8. &c. per ranas, ciniphes, locustas, insectorum vilissima & suam declarauit potentiam, & superbam Ægypti contumaciam refutauit.

6. Ab accidentibus miris. 6. Maius, quod per opprobrium crucis, odia, persecutiones, martyria etiam puellarum admirabilem ac venerabilem reddidit Ecclesiam: cui mortes sunt in vitam versæ, probra in honores, &c. In hisce amplior *innotescit Principibus & Potestatibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei.*

7 Ab contrariis Axiomata Christi. II. Sane alia Dei, alia hominum sunt iudicia: sua cœlum, alia terra habet axiomata: Ita Deus alia, quam mundus. 1. Hinc Matth. 3. inclamat: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, Ipsum audite.* 2. Et ipse Matth. 11. *Qui habet aures audiendi, audiat,* & Io. 8. *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Quo præmio? Luc. 11. *Beati, qui audiunt verbum Dei.* Hæc Christi. 2. At mundi axiomata sunt: Vile: ferre iniurias, honores fugere, esse pauperem, subditum: Illustre: affluere opibus, honoribus, voluptatibus: *Beatus populus, cui hæc sunt.* 3. Contra Apostoli, Rom. 5. *Gloriamur in tribulationibus.* Gal. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in cruce D. N. Iesu Christi.* 2. Paulus in vinculis, Eph. 4. *Obsecro vos ego Vinctus in Domino,* q. d. quod plus est, quàm Legatus, Apostolus Domini. Chrys. in c. 4. Eph. *Magna sane dignitas, & regno quouis, & Consulatu longe maior, Vinctum esse pro Christo. Id forsan illustrius est, quam sedere ad dexteram eius; honestius, quam sedere super duodecim thronos.* 3. Ita senserunt, qui, Act. 5. *ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro Nomine IESV contumeliam pati.* Certe S. Chrys. in 4. Eph. ait: *Si optio daretur mihi, mallem cum Paulo catenis onerari, quam cœlo donari. Neque ita beatum dico Paulum, quod in paradisum raptus, quam quod in carcerem coniectus.* 3. Atque ideo Dominus diem Passionis vocauit diem gloriæ: Io. 17 *Clarifica me Pater.* Matth. 5. *Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint:* non, cum mortuos suscitaretis, dæmones expuleritis, &c. Cui mirum igitur hodie de vinculis Petri festum agitari diem? Vtpote de gloriosissimis. Chrys. in 4. Eph. *Non tanti æstimo vniuersa sanctorum miracula, quanti vincula.*

Mundi.

Apostolorũ: in aduersis gloriari.

Synagoga fuit gloriosa.

PARS II.

Quæ Festi causæ, & Herodiana infestatio?

Festi causa 1. Miraculũ liberati Petri I. PRima festi instituti ratio est, miraculosa Petri liberatio. Nam istud, quod Act. 12. *misit Herodes Rex, vt affligeret quosdam de Ecclesia,* huic tristitiam attulit: Lætitiam, quod *Deus misit Angelum suum,* qui Petrum *liberaret de manu Herodis.*

2 Papa liberati. *Secunda:* Vt refricetur istius memoria facti: Quirinus Præses Romanus Alexandro Papæ, ob fidem à se capto, illustrissimi

Hermetis filiam resuscitanti mortuam, spondebat, si Balbinam filiam suam à morbo incurabilem sanaret, se suosq; in Christum credituros. Sanatur filia: pater baptizatur, Papa liberatus vinculis, S.Petro Basilicam statuit, in quam vincula, catenasq; S.Petri deponit.

3. Ethnicismi abolitio. *Tertia* causa: Ad festum Kalendarum Augusti Cæs. abolendum. Ideo Eudoxia, Theodosij Imp. filia, Ierosolymis Romam afferens Vincula Petri Herodiana, impetrauit à Pelagio Pontif. vt abrogatis gentium sacris, dies eadem S. Petri vinclis sacra institueretur.

4. Peccatorũ solutio *Quarta*: Vt data potestas soluendi vincula peccatorum pie recoleretur.

Vinculũ. At Nota, varium in S.Script. vinculorum esse significatum. *1. Carcere* 1. Capitur pro carcere ipso, Gen. 42. *Vos autem eritis in vinculis, donec probentur, quæ dixistis.* Matth. 11. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi.*

2. Captiuitate. 2. Pro captiuitate, Ps. 2. *Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus*, &c. Isa. 52. *Solue vincula colli tui, captiua filia Sion.* Ier. 27. *Fac tibi vincula & catenas*: indicantia Iudæis captiuitatem ostensa Regi. Leu. 26. *Ego Dominus, &c. confregi catenas inimicorum vestrorum, vt incederetis erecti.*

3. Matrimonio. 3. Pro matrimonio, Ruth 1. *Nec apta vinculo coniugali.*

4. Peccato 4. Pro peccato, idq; vt plurimum, Ps. 115. *Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis.* Ps. 118. *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* Prou. 5. *Iniquitates suæ capiunt impium; & funibus peccatorum suorum constringitur.*

Dæmon infestat sæculares & religiosos. II. Iam vero Petri vincula Herodiana significant peccatorum vincula Satanica. Nam vt illa, *Luc.* 13. Vulpes Herodes hypocrita, sublato S.Iacobo, id est, *Luctatore*, seu *Laboratore*: & Petrum, id est, *cognoscentem* prendit, vt enecet: Ita Satan, hypocrita Angelus lucis, iustis bellum indicit tam vitam colentibus operosam in sæculo, quam contemplatiuam in cœnobio. Talem Daniel, c. 8. *vidit Arietem cornibus ventilantem contra Occidentem, Aquilonem, & contra Meridiem, & omnes bestiæ non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius.* Ita in homines Satan desæuit qua sæculares, qua religiosos. *Typus.* Sed ordine quodam id facit. *5. Occæcãdo eos in peccatis.* Nam vt Herodes captos carcere cæco claudit & caliginoso: Ita Satan peccatis occiderat animas. Sap. 2. *Excæcauit eos malitia eorum.* Rom. 1. *Obscuratum est cor insipiens eorum.* 1. Sicut, *Iudic.* 16. Samson in manus Philistæorum lapsus taureis vinctus carceratur & exoculatur. *Typi.* 2. Ita Sedecias Rex, 4. *Reg.* 25. captus orbatur regno, prolibus, opibus, oculis. At peccator excidit cœli gloria, gratia Dei, meritisq; suis; & in contraria omnia incidit. 3. Dauid vir qualis & quantus, etiam ipsi Deo? Attamen suscepto peccato queritur, Ps. 37. *Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum; & ipsum non est mecum.* *Quæ est maxima. 1. Miseria. 2. Et pœna.* 4. Plagarum Ægypti horribilissima, triduanæ erant tenebræ. Animarum à peccato tenebræ sunt plagæ è cœlo; ac tanto magis horrificæ, quod sint spiritales. 5. Hasce, *Apoc.* 16. è phiala, iræ Dei plena, malignus effundebat Angelus contra solem animæ: ac iustitiæ.

PARS III.

De Catenis Gentium & Christianorum.

I. HErodes Petri manus catenis strinxit duabus. *2. Catenando infestat.* Pro more Gentium, ait *Amianus l. 2. c. 1.* Sicut Paulum tribunus, *Act.* 21. Vnde præter morem Neronem coniuratos tribus vinxisse prodit *Suet. in Nerone.* Petrus tamen solum manus fuit nexus: non pedes, vt verosimile. Nam *ceciderunt catenæ de manibus eius*: Et addidit Angelus, *caliga te caligis tuis*: quod non quiuisset fieri, si pedicas habuisset. Nec tamen ideo clementer actum cum Petro: *Catenis aureis nexi.* Quia Æthiopes, ait *Herodot. l. 3.* vin-

vinciebant reos aureis catenis. Et Crœsum Lydorum regem Cyrus Persarum rex aureis indidit, *Plutarcho teste*: Arsacem Sapor Persa argenteis nexum fecit: Petrum Herodes ferreis: Peccatorem dirioribus dæmon. Et vero duabus vincit, vt nec Declinare à malo, nec Facere bonum queat. I. Quæ duo necessaria cunctis in vsu. Ps. 33. *Venite filij, audite me: timorem Domini docebo vos. Quis est homo, &c. Diuerte à malo, & fac bonum.* Hæc summa. 2. Ideo Ieremiam, *cap.* 18. Deus iussit Eradicare, & Plantare: Destruere & Ædificare.

1. Catenæ morales duæ Boni & Mali.

Typus.

3. Ita Hebræi ex Babylone educti hac trullam, illa gladium tenebant ædificantes vrbem. Sic è captiuitate Sathanæ erepti dicta duo teneant necesse est: ni perire malint. Pariter cum in omni delicto sint duo, Culpa & Pœna; ecce catenæ hostis duæ, queis peccans obruitur anima sic: vt, etsi vna culpæ soluatur; non tamen altera penitus censeatur exutus.

2. Aliæ duæ.

2. Duæ aliæ.

II. Duæ item catenæ Herodianę denotant luxuriam, & malam consuetudinem. Heu! vt tenent istæ? 1. luxuria, *Prou.* 7. specie garrulæ vagæq; lænæ vincula iuuentuti proditur inijcere. His tenebatur, qui dixit, Luc. 14. *Vxorem duxi, non possum venire.* 2. Consuetudo: (quæ altera natura, quã *expellas furca; tamen vsq; redibit:* Prou. 22. proponitur sic: *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedat ab ea.*

De hac vtraq; Aug. conf. 7. *Ligatus eram non ferro; sed ferrea mea voluntate. Velle meũ tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perniciosa facta est libido. Et, dum seruitur libidini facta est Consuetudo: Et, dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi annulis quibusdam sibimetipsis innexis (vnde catenam appellant:) tenebat me vi obstrictum dura seruitus, &c.*

Typus.

Dictorum omnium typus Manasses fuit, 2. *Par.* 23. captus, & in Babylonem abductus: sic peccatori euenit, suorum funibus peccatorum constricto.

PARS IV.

De custodibus S. Petri.

Mundus & caro violenti.

I. HErodes vinctum duobus custodit militibus: Dæmon peccatorẽ Mundo & Carne. 1. Et Seruator custoditus est, Matth. 27. *signantes lapidem cum custodibus.* Non minus Sathan lapsos custodit, ne resurgant. 2. Vt Philistæi, Samsonem, Dalilæ accubantem, clausis portis, additisque custodibus, noctem totam præstolantur: ita Dæmon cauet omnia, ne peccator suus conuertatur. 3. Sunt Caro & Mundus custodes ij murorum, de quib. Sponsa queritur: Cant. 5. *Inuenerunt me custodes, qui circumeunt ciuitatem, percusserunt me, & vulnerarunt me; tulerunt pallium meum*, &c. sic cum anima agitur. 4. Plane *cum fortis armatus* dæmon per Mũdum & Carnem *custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet:* nisi fortior ex alto superuenerit. Neq; custodes hi solum vi retinent captiuam animam; sed blanditijs Caro, illicijs mille; Mundus artibus miris ac laqueis byssinis. 1. Vti Vagao pararius ad castam Iuditham, cap. 12. *Non vereatur bona puella intrare ad Dominum meum; vt honorificetur ante faciem eius, & manducet cum eo, & bibat vinum in iucunditate.* Vah, libidinis proxenetam! Talis Mundus. 2. Caro item similis principi Sichimorum: qui oppressæ Dinæ, mœstæ de violata pudicitia adblanditur, vt sibi sentiat similia. Gen. 34.

Blandi ijdem.

Impedimenta cõuersionis quatuor.

II. Herodes denique quatuor quaternionibus, id est, xx. militibus custodit. Cura anxia hæc: sed ad miraculum illustrandum est: Neque erat pro necessitate rei,

rei, sed pro sæuitia regis, cui nil sat cautum. Ita Sathan nimio plus accurat, ne peccator sibi elabatur. Ecce tibi, *Mar.*5. Legio dæmonum 1666. virum obsidebat vnum.

1. Metus relapsus. Isti tamen 4. quaterniones designant impedimenta 4. resipiscendi. *Primum* est metus relabendi: qui ait: Ad quid confitebere? relabere tamen: Abstine. Quid? Ergone ad mortem æger medicina abstinebit, quod alias sit ad vsque mortem ægrotaturus? *secundum*, spes emendæ finalis, aut pœnitentiæ in agone. 1. Ah, Eccl. 37. *Præsumptio nequissima multos perdidit.* 2. Hæc fatuas decepit differentes olei emptionem ac ideo nuptijs exclusas. 3. Samueli. 1. *Reg.*3. vocante eum Deo, Heli, id est, *fortis*, ait: *Vade, & dormi.* Ita mundus, caro, &c. ad meditantem conuerti aiunt, iuuenis es, *dormi*, genio indulge: deliciæ & gaudia te, non ieiunia & flagra decent modo: erit olim, cum ista iuuabunt.

2. Præsumptio.

3. Delectatio in peccatis. *Tertium*, Delectatio in peccato, cũ horrore vitæ seuerioris. Cuius huiusmodi sunt logi. Itan' delicias deseres suetas, naturæ debitas, orbi cupitas? &c. Itan' contraria sectabere? Itan' te odoris, tute ipsi tibi nequam? *Quartum.* Pœnitentiæ in Confessione imponendæ metus: qui sana fugit consilia, pia elidit proposita, terrores sacrorum ingerit. Hisce quatuor Sathan peccatores custodit. Hi sunt Venti quatuor, *Dan.*7. in mari præliantes. Atqui est, Isa. 57. cor *impij sicut mare feruens.*

4. Pænitentiæ cõfessionalis timor.

PARS V.

De Petri liberatione, indiga ope Ecclesiæ, Angeli, Dei.

Conuersio peccatoris est 1. Dei solius. I. IN Petri liberatione figuratur peccatoris è delictis extractio. Hæc tam ardua est, vt solius sit Dei. Vnde ad solum Deum Dauid, Ps. 50. *Libera me de sanguinibus Deus, Deus meus.* id est, peccatis. Psal. 21. *Erue à framea Deus animam meã, & de manu canis vnicam meam, Quia apud Dominum misericordia*, &c. Nec solius Dei solum est, conuersio peccatoris, sed etiam, teste S. Thoma, operum Dei maximum. *2. Et opus maximũ*

Primo enim Ecclesia tota, vti *pro Petro sine intermißione ab Ecclesia fiebat oratio*, suis vt Sponsę, lacrymis continuis ac precibus cor Sponsi vulnerat, peccatorum causa, nihil vt ei negetur. Cant. 4. *Vulnerasti cor meum soror mea, Sponsa, in vna oculorum tuorum, & in vno crine colli tui.* Tantæ molis, conuertere vnum, vt laborandum sit pro vno omnibus. Talis pro filia instabat Chananæa. Matth. 15. *Miserere mei Domine, Fili Dauid; filia mea male à dæmonio vexatur.* Secundo, Phylacangelus omni nisu adiutat, vt è peccato cliens sese eijciat. Qualis Petri Angelus eductor. 1. Vere nũc *scio*, quod Ps. 90. *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis* locorum, temporum, actionumq; vijs, & cogitatuum. 2. Bene S. Aug. in Solil. c. 27. *Diligunt nos S. Angeli Dei, ideoque magna cura adsunt nobis omnibus horis & locis succurrẽtes necessitatibus nostris, & soliciti discurrentes inter nos & Deum, gemitus nostros atque suspiria referentes ad eum, vt impetrent nobis propitiationem & misericordiam, ambulant nobiscum.* &c, 2, Idem ea fusius Ser. 46, ad frat. in eremo. 3. Nimirum Iacob ista omnia vno vidit intuitu, Gen 28. *Vidit scalam, Angelosq; ascendentes & descendentes.* Vbi Bern. *Nunquid sedentem quempiam, aut stãtem vidit? Certe non: Quia non habemus hic manentem ciuitatem; nec futuram adhuc possidemus, sed inquirimus. Et vt eam consequamur, ac illis similes simus, Angeli summo studio ascendunt & descendunt.* 4. Hieronymus istud Ps. 33. *Immittet Angelos Domini in circuitu timentium eum*; sic legit: *circumdat Angelus Domini in gyro timẽtes eum*: Alij sic; *Castra metatur Angelus*, &c, 5, Dictum factum Elisæo, 4. *Reg.*6. ab Syris obsesso in vr be-

Ideo Ecclesia orat tota pro eo.

2. Angeli coadiutant.

Eis cooperandũ à nobis.

Custodiunt.

Ob Christi lectulum animam. vrbecula. Causa eorum curæ docetur Cant. 3. *En, lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt ex fortißimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctißimi, vnius cuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.* Lectulus anima iusti est, in qua Iesus quiescit: excubiæ sunt, Ps. 102. *omnes Angeli eius, potentes virtute, facientes verbum illius.* *Ex emplũ* Angelicam experta curam dilaudat Iuditha cap. 13. *Viuit Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem: & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari.*

Attamen solus iustificat Deus. Quare tametsi Ecclesia & Angeli ad peccatoris iustificationem collaborent; Deus tamen est qui solus iustificat impiũ. Ps. 61. *In Deo salutare meum & gloria mea: Deus auxilij mei & spes mea in Deo est.* Ps. 120. *Leuaui oculos meos in montes, &c. auxilium meum à Domino.* Sic & Esther orabat, cap. 14. *Nos autem libera in manu tua, & adiuua ancillam tuam, nullum auxilium aliud habentem, nisi Te, Domine.* Osee 13. *In Me tantum auxilium tuum.*

PARS VI.

De causa efficiente conuersionem eiusq́; modo.

I. Luce Gratiæ præueniẽte fit iustificatio. I. ET *lumen refulsit in habitaculo* carceris: Ita in peccatoris conuersione lumẽ conscientiæ præit, quo visis peccatis, horrescit anima, poscitque veniam. 1. Sicut Gen. 1. *Dixit, fiat Lux, & facta est lux.* Hæc prima est in creatione: sic & in Conuersione. 2. Ideo Ps. 12. *Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte.* *Nam peccatũ tenebrat.* Primum enim peccati malum est, rationem obfuscare, Ps. 17. *Domine Deus meus illumina tenebras meas.* &c. Ps. 126. *Vanum est vobis ante lucem surgere* è peccatis, prius sol iustitiæ peccatoribus oriatur necesse est.

Frustra tamen ij se excusant isto Sap. 5. *Sol intelligentiæ non est ortus nobis.* Bene vero ipsis gratulantur, Isa. c. 9 *Habitantibus in regione vmbræ mortis,* peccatoribus, *lux orta est eis.* Adeo ad omne peccatum consequuntur tenebræ mentis.

Sicut ad stercus hirundineum cœcitas, *Tob. 2.* Stercora sunt hæc temporanea, *Typus.* quibus delectati peccamus. Phil. 3. *Omnia arbitror vt stercora* At fel piscis applica, id est, memoriam Christi passi, aut pœnarum culpæ debitarum, ecce, reluminabere.

2. Sensu inspirationis. II. Adhæc Angelus *Petri latus tetigit,* vt excitaret: Ita Apo. 3 *Ecce, sto ad ostium* peccatoris, *& pulso,* per inspirationes & præuenientem gratiam, & excitantem internis motibus ad scelerum displicentiam. &c. Ita 3. *Reg.* 19. Elias *proiecit se, & dormiuit in vmbra iuniperi,* in peccato spinosæ carnis ac mundi: *Et ecce, Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede.*

Qui in aliis durior est. *Nota,* Vt dormiunt alij leuiter, excitatu faciles: alij altius, suscitatu difficilius: alij stertunt sic, vt non nisi vi excuti somno queant: Ita peccatores alij prædicatoris voce sola, alij obiurgatione: alii lethargici minis ac tribulationibus vixdum excitantur ad pœnitentiam. 1. S. Gregor. Mor. 2. c. 29. *Impiorum oculos culpa claudit, sed ad extremum pœna aperit.* 2. Isa. 28. *Vexatio intellectum dabit auditui.* 3. Chrys. hom. 3. *Nihil sic peccata in memoriam reuocare cõsueuit, vt pœna & castigatio.* 4. Exẽplo sunt *Ideo tribulatione opus immissa.* *Gen.* 42. fratres Iosephi ab hoc exagitati, carcerati, demum aiunt: *Merito hæc patimur; quia peccauimus in fratrem nostrum.*

Ergo festina cõuersio. III. *Surge velociter.* Ita peccator, Eccl. 5. *Non tardes conuerti ad Dominum, & non differas de die in diem, subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Aug. Ser 30. *Promisit Deus veniam pœnitenti, sed non promisit vsque in crastinum differenti.*

Et erubescere ipsum. Quare, Psal. 6. *Conuertantur, & erubescant valde velociter:* Comites hi indiuidui: Nam Conuersio pudoris expers magis

præ-

præsumptio est & impudentia, quam pœnitentia. Exemplo sit Petrus; qui vt pertransijt custodes: ianuas, ferreamq; portam, demum obstupefactus exclamat: *Nunc scio vere, quia misit Dominus Ang.* &c. Vti Psaltes 40. *In hoc cognoui, quoniam voluisti me; quoniam non gaudebit super me inimicus meus.* Et Ps. 17. *Saluum fecit me, quoniam voluit me.* Vt Deus Petrum voluit liberatum.

Ne hosti ludus fias. Hocque amplius, quod quasi insultent inimici, Ps. 21. *Sperauit in Domino: eripiat eum: saluum faciat eum, quoniam vult eum.* Et vero vel idcirco Prou. 11. *Iustus de angustia liberatus est.*

Quare videte quæ vera sit gloriatio nostra, quæ Herodis infestatio, quæ vincla, qui custodes peccantium: quæ etiam horum liberatio: quot hodie Herodes inter nos crassantur, quot tuentur Angeli, quod passim non æstimata miracula designentur.

IN FESTO S. LAVRENTII MARTYRIS.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, &c.
Ioan. 12.

CAutum, *Leu.* 1. vt offerēda Deo auis igne subiecto cremaretur: eratque hoc Deo gratissimum Holocaustum. Tale cœliuaga Laurentius, factus in odorem suauitatis Domino.

De quo nos

I. *Martyrij effectus & gradus.*
II. *Martyrij præstantia & perfectio.*
III. *Eiusdem Heroismus, Triumphus, & Beatitudo.*
IV. *Typicus S. Laurentius.*
V. *Sanctificatus igne, & Inuictus Laurētius.*

PARS I.

Martyrij effectus & gradus.

Gradus ad cœlū est Martyrium. I. SAlomon, *Cant.* 3. fecit sibi cœnaculum seu reclinatorium, cuius gradus purpureus erat, id est, ait Hier. in Ezech. l. 1. hom. 15. *Ascensum habet purpureum; quia maxima multitudo fidelium in exordio nascētis Ecclesiæ per martyrij sanguinem peruenit ad regnum.* 2. Hinc, Prou. 31. *Indumentum eius byssus* innocentiæ, & *purpura* tribulationis. Ita Ven. Beda in Cant. 3. *Vnde, ait, pulchre dictum est à Patribus, quod Ecclesia electorum floribus vernans, in pace habet lilia, & in Bello Rosas.* 3. S. Aug. Ser. 37. de Sanctis alludit. *O vere beata mater Ecclesia, quam vincentium gloriosus Martyrum sanguis exornat, & candida induit Virginitas. Floribus eius nec Rosæ, nec Lilia desunt. Notent igitur singuli amplissimas dignitatum accipere coronas, vel de Virginitate candidas, vel de passione purpureas.* Purpureus est colorum princeps, nō tam quod rubeus, quam quod regius est, ideo martyrij est typus. Hinc Cant. 7. *Coma capitis tui sicut purpura Regis.* Talis Ecclesia Cant. 4. *Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum.* Vbi Beda ait: *Punica, quæ sanguineo rubent colore, eorum in Ecclesia triumphos insinuant, qui post fontis signati ablutionem, suo sunt etiam sanguine baptizati.*

Est Ecclesia indumentū

Et corona rosea.

Regium spirans.

Varij in Ecclesia Ordines. II. Isa. 54. *Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in sapphyris, & ponā Iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.* Lapides ministrorum Ecclesiæ: Et Ephes. 4. *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia Apostolos, secundo prophetas, tertio Doctores. Sternam,* ait, per humilitatem, *in ordinem* per charitatem ordinatam, vt Deo subiecti omnes ad Deum referant omnia Viri sapphyrini, &c. eximij eximie fundati: quales Apostoli, Eph. 2. *superædificati super fundamentum Apostolorum.*

At inuictissimus est Martyrum. At valla ciuitatis illius ex Iaspide sunt Martyres fortissimi. Iaspis animum animat aduersus terrores panicos, ita Martyrum constantia obiectas mundi phantasticas

tasticas minas & illusiones elusit. Inde, Cypr. lib. de exhort. ad Mart. *Martyrium inæstimabilis gloria, immaculata victoria, triumphus immensus est. Granum est frumenti cadens in terram mortuum.*

PARS II.

Martyrij præstantia & perfectio.

1. Martyrium est prælium patientiæ. I. S. Aug. ser. de Mart. sæpe Martyrium vocat prælium, &c. alijq; SS. Patres. 1. Ideo Eph. 6. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinē, sed aduersus Principes & Potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ, in cœlestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo.* 2. Heb. 12. *Deponentes omne pondus, & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamē, adspicientes in autorem fidei, & consummatorem Iesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta.* Stimuli ecce duo ad Martyrium: Patientia, & Exemplum Christi. *Et exempli Christi.*

2. Est Seminarium Ecclesiæ. Est planè Martyrium Ecclesiæ seminarium. 1. Expertus Pharao: qui Exod. 1. ait, *Venite, sapienter opprimamus filios Israel, ne forte multiplicentur*, &c. Et mox: *Quantoq; opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur, & crescebant.* 2. Vnde Priscorum est dictum: *Sanguis Martyrum est semen Christianorum*: ex quo de mortuo surgit centuplum. 3. Vt vinea eo & crescit lætius, & vuas perfert copiosius, quo falce putatur solicitius: ita Ecclesia sub persecutionis falce. Nam *nisi granum.* &c. *si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* Vnius mors vita est plurium. Ecce granum trituratum, sole torrefactum, in terram abiectum & à tyrannis allisum ac mortuum, &c. in quantam surgit segetem? *Vt vinetū. Vt granū.*

3. Est gloria Ecclesiæ perennans. II. Obstupuere *SS. Patres*, qui *nihil maius voluerunt esse martyrio*, ait August. Docet Theodoretus lib. de Mart. *Hinc est, quod multi viri fuerint in mūdo celebres tum victorijs clari, tum regia potestate, nulli eorum nūc honos tribuitur, nullius gloriosū est sepulchrū, nisi martyrum. Vbi nunc sepulchrum Alex. Iulij, Augusti. &c. Memoria durat martyrum, & eorum nomina imponuntur fidelibus, ossa venerationi habentur, impletumq; illud* Ps. 138 *Nimis honorati sunt amici tui Deus*: nimium quantum supra sæculi Principes? *D. Tho. 2. 2. q. 124. a. 3.* sic docet, quod Martyrium magnam præferat charitatis perfectionē: *4. Est perfectio charitatis.* 1. Quia eo plus ad rem quis afficitur, quo plus, eius causa, temnit quod charissimū, vt vitam: & amplectitur, quod exosum; vt mortem: sed: ergo. 2. Nam Ioann. 15. *Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam suam ponat pro amicis* Deo & Diuis.

3. Pontifex, *Exo. 28.* in pectore tribuum gerebat nomina: at Dei in fronte: ita exēplo proximorum, & gloriæ Dei suam martyres vitam in auro charitatis consecrabant Deo: quia Matt. 22. *vnus est Deus*, præ omnibus diligendus: at Martyrium excessus est dilectionis.

PARS III.

Martyrij heroismus, triumphus, & beatitudo.

I. IDem Fortitudinis primus est, & maximus actus, vertens circa ardua. In his mors maxime ardua, quæ Martyrij est obiectum. 1. *Arist. 3. Eth. c. 6. & 9.* ait: Fortitudo, velut actionum suarum palæstram, mortis habet pericula. Inde proprium ipsi, addere animos viresque masculare. Hinc Heroica surgunt facinora & decora. *Est heroica Fortitudinis actus.*

2. Quale Abrahæ. Genes. 22. *Quia fecisti hanc rem, multiplicabo semen tuum.* At fortior, qui se victimam Deo facit, quam qui ferrum infligit victimator: quo martyr Abrahamo maior est. 3. An non, Ioan. 12. *Qui amat animam suam, perdet eā: & qui odit eam in hoc mundo, in vitam æternam custodit* *Maior Abrahamico.*

Perdit animose vitam mortificando, & moriendo.

stodit eam, id est, Vitam, ait *Aug. hic.* Qua quid vel charius, aut maius homini? Hanc odio pio macerare ieiunijs, vigilijs, mortificationibus: omniaque spernere deliciora etiam licita, quin & voluntatem propriam damnare: hoc magnum est: maius, odisse vitam pro Christo, ac perdere, sic Mat. 10. exponit. *Qui perdiderit animam propter Me, inueniet eam.* Quia Sap. 3. *Visi sunt oculis insipientium mori* in tormentis: *illi autem* acquisita immortalitate *sunt in pace* gloriæ æternæ. Nam *Et si coram hominibus tormenta passi sunt, Spes illorum immortalitate plena est.* In hac triumphus, esseque Christo dignum. *Qui* enim Mat. 10. *non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus.* Acceperunt imperterriti Martyres, secuti sunt indefessi: ideo Sap. 3. *Deus tentauit eos* supplicijs, *& inuenit eos dignos se, &c.* O vis martirij, quæ dedecora, vertit in dedecora, Spinas in rosas, mortem in vitam! Omnes rei nos infamem mortis sententiam in paradiso accepimus: At in martyrio, ait Aug. 3. Ciu. c. 6. *Mors pœna nascentis, si pro iustitia pietateq; pendatur, fit gloria.* Rom. 8. *Peccati stipendium mors:* Attamen Ps. 118. *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius* Martyrũ, mors ijs non pœnæ est, sed præmij. Cypr. Epist. 11. *Pretiosa mors, quæ emit immortalitatem pretio sui sanguinis, quæ accepit coronam de consummatione virtutis.*

Facit Christo dignos.

Dedecora vertit in decora: mortem in vitam

6. Est triũphus sui, summaq; perfectio.

II. Quid quod Martyrium summæ sit potentiæ triumphus, & patientiæ, vltimæque perfectionis. Nam vitæ prodigum de vetere homine, de amore sui, &c. triumphat. 1. Martyrij amor est inter hominis passiones, vt Dauid inter Philisthæos: de quo cum apud Achim regem deliberarent satrapę, ea demum stetit sententia: 1. Reg. 29. *Qomodo hic poterit placare Dominum suum nisi in capitibus nostris, cum ei simus inimici?* Ita inimicum veteri homini Martyrium placat sibi Dominum in passionum humanarum capitibus.

2. Non enim, 1. Reg. 18. *indiget Rex sponsalibus*, nostris personis, *sed tantum centum præputijs Philistinorum:* mortificationibus nostri: *Vt fiat vltio de inimicis regis:* qui sunt deprauatæ passiones & appetitiones nostræ. At à Martyrio harum fit vltio heroica. Nam, Mat. 16. *Si quis vult venire post me, abneget se, &c.* Matt. 11. *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti, &c.* Rom. 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Et beati viuetis: adeo certa Martyrij merces est celũ, 1. Hinc Stephanus, Act. 7. *Video cœlos apertos, & Iesum stantem à dexteris Virtutis Dei.* 2. Dominus Mat. 5. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniã ipsorum est regnum cœlorum.* 3. Quales Hebręi, *Sap.* 19. mare rubrum (iam Erythræũ dictum:) recta, securiq, transierunt: tales hinc martyres cœlum adeunt certi. Tert. in Apologia: *Omnia martyrio donantur: cũ damnamur à iudicibus, à Deo absoluimur.*

Hac grata Deo non imperfectus homo.

Est certa beatitudinis.

Est ergo martyrij communis cum Baptismo prærogatiua illa: Certam conferre salutem. Quo honorandi magis: nam eorum, quasi Gedeonitarum, *Iud.* 7. lagenæ vt primum confractæ fuere, lumen emicuit. Ita id S. Greg. adaptat. Quantum hoc S. Stephani lumen, fracta inter lapidum ictus testa eius, quod in voce hac resplenduit: Act. 7. *Domine, ne statuas illis hoc peccatum.* Quale S. Andreæ in cruce, Laurentij in crate?

Sicut Baptismus. Ergo Martyres sunt colendi.

PARS IV.

Typicus S. Laurentius.

Est gloria Romæ.

I. NVllus SS. Patrũ non prædicauit martyriũ S. Laurentij: Tanti cũctis erat, S. Leo ait: *Quã clarificata est Ierosolyma Stephano, tã illustris fuit Roma Laurẽtio.* Inuicta eius fortitudo cunctis fuit admiratio. *S. Amb. & Aug.* eum tribus pueris in fornace conferunt: quin cœlites omnes pugnæ

pugnæ spectatores adstitisse & obstupuisse aiunt, iuxta 1. Cor. 4. *spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus.* 3. Rupertus l. 8 de diuin. offic. ex S. Aug. *Laurentius vnus, & bene notus, de magnis illis piscibus, & piscis magnus, & assus: cuius assatura suauiter in tota fragrat Ecclesia.* 4. Idem ibid. c. 6. li. 4. *Sicut in primæ ætatis Ecclesia protomartyris Abel sanguis iustus clamat de terra, sic in Romana Ecclesia pretiosa mors B. Laurentij nouo & inaudito genere passionis clamauit in cœlum, & auditus est per mundum totum.*

Est piscis magnus. *Abel iustus.*

Passionis hoc genus suos habet typos: In lege, Leu. 6. *Hæc est lex holocausti, Cremabitur in altari tota nocte, vsque mane.* Ita Laurentius. 2. In Prophetis. Ps. 16. *Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.* 3. In alijs: 1. Eccl. vlt. *Liberasti me à pressura flammæ, qua circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus.* 2. Sicut salamandra ignibus in medijs fouetur, nec vritur. 3. Iob. 23 *Probabit me quasi aurum, quod per ignem trāsit.* Idem & S. Laurentio dicere licebat. 4. Vti & istud Iob. 30. *Cutis mea denigrata est, & ossa mea aruerunt.* 5. Ezech. 15. *Ecce, igni datum est in escam, vtramq; partem eius consūpsit ignis:* Hinc Laurentius dicebat: *Assasti vnam partem, versa aliam, & manduca.* Omnino Prouer. 17. *Sicut igne probatur argentum, & aurum camino: ita corda probat Dominus* Laurentiana.

Est holocaustum. *Igne probatum.*

II. In figuris claruit S. Laurentius olim venturus. 1. Ecce Eccl. 50. *Quasi Thus redolens in diebus æstatis, quasi ignis effulgens, & Thus ardens in igne* Pontifex Simon erat: Talis & S. Laurentius *in diebus æstatis* & primæ charitatis flagrantia. 2. Leu. 2. *Si de Craticula fuerit sacrificium, æq; simila cōspergetur oleo, quam offerens Domino trades manibus sacerdotis: qui cum obtulerit eam, tollet Memoriale de sacrificio, & adolebit super altare in odorem suauitatis Domino.* 1. S. Laurentius se obtulit de craticula: 2. Conspersus tranquillitatis oleo & charitatis. Verum, Isa. 43. *Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.* 3. Leu. 2. *Si obtuleris munus primitiarum frugum tuarū Domino: de spicis adhuc virentibus torrebis igne, & confringes in morem farris, fundens oleum super ea, & thus imponens.* S. Laurentius inter primitias martyrum, spica virēs iuuentute & zelo pari tosta & confracta fuit: ideo Deus eum perfudit oleo misericordiæ: orationis thure eum veneratur Ecclesia.

Fuit 1. Thus. *2. Sacrificium in crate.* *3. Primitiæ frugum.*

PARS VI.

Sanctificatus & inuictus S. Laurentius.

I. Leu. 6. *Omne sacrificium Sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo.* Tale Laurentius Deo debitus.

Spolium è mundo transiens ignem.

Madianitis profligatis, adq; Moysem spolijs allatis, sic ad victorem populum Eleazar: Num. 31. *Hoc est præceptum Legis, quod mandauit Dominus Moysi: Aurum, argentum, æs, ferrum, plumbum & stannum, & omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur, quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur.* Ita postquam vicit mundum Iesus, mundi spolia ad pedes eius collata erant alia Martyrum igne materiali, aut tribulationis metaphorico probata sunt: alia Confessorum aquis lacrymarum, &c. sanctificata. Samaritani, 4. Reg. 17. *consecrauerunt filios suos per ignem.* Et cap. 21. Manasse rex pari impietate *traduxit filium suum per ignem:* 2. Par. 33. *transireque fecit filios suos per ignem.* Item Achaz. 2. Par. 28. *Ipse est, qui adoleuit incensum in valle Benennon, & lustrauit filios suos in igne, iuxta ritum gentium.* Impia hæc sacra: ideo laudatur Iosias de eorum abolitione. 4. Reg. 23. *Contaminauit quoque Topheth, quod est in Conualle filij Ennon, vt nemo consecraret filium suum per ignem Moloch.*

Non more gentium.

Hęc pietas Iosię fuit Iesu ac SS. Martyrū

Sed nouo Christi passi. sese in igne martyrij Deo consecrantium. 1. In V. T. istud Esdræ 4. c. 4. prorsus insolubile fuit & Sphyngicum. *Vade, pondera mihi pondus ignis, aut mensura mihi flatum venti, aut reuoca mihi diem, quæ præterijt.* Cur Esdras: *Quis natorum poterit facere, vt me interroges de his?* S. Laurentius potest.

Vstus sed incombustus. II. Prou. 6. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius?* Id factum in fornace *Quod permagnum.* Babylonica: *Dan.* 3. Factum & in S. Laurentio est. Variæ torturæ Heb. 11. recensentur. Vt *Alij ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt in occisione gladij mortui sunt, egentes, angustiati, afflicti:* Quanto maiora dixisset, si addidisset: *Tosti sunt, super craticulam assati sunt, combusti sunt.* &c. At *Maius pœnis excidij Ierosolymitani.* hæc S. Laurentio euenere. 2. Ierosolymitarum in excidio dira perpessa deplorat sic Psaltes 78. *Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam: polluerunt Templum sanctum tuum: &c. posuerunt morticina seruorum tuorum in escas volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ.* Funestius est S. Lau*Maius Iobi patientia.* rentij viui comburium. 3. Iobi patientia magna: at obruta tamen miserijs, queritur, Iob. 6. *Quæ est fortitudo mea, vt sustineam? aut quis finis meus, vt patienter agam. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.* At S. Laurentij caro quasi ænea: nec enim plus dolores æstimabat, quam si æneus fuisset. Quanto is Iobo *Maius Scæuolæ constantia.* fortior? 4. Prędicent Romani suum Mut. Scæuolam, manumq; eius igne torrefactã siccis oculis; Dicat de eo Seneca l. 9. Epist. 6. *Non dubito, quin magis laudauerim torridã illam manum Mutij, quam cuiuslibet saluam.* Non dexteram solam ignibus iniecit ignis, sed corpus totum, cum irrisu tyranni Laurentius. Tantoq; maior noua Roma est veteri. 5. Igne Salamandra viuat. 2. Pyraustæ nascantur in igne: 3. Achatis *Maius natura.* gemmæ dos ea sit & vis, vt igne nec consumatur, nec quidem calefiat. 4. Linum Carpathium ignibus gaudeat, vt ijs candidior reddatur, tantum non denigretur. Talia ijs natura: maiora S. Laurentio gratia contulit, vt zeli igne ignem superaret. Nouã gloriam! 6. Fuerint, qui in Apollinis *Maius gẽtium ludibrijs.* sacrificio prunis inambularint illæsi: Vix fides est: at certissima de S. Laurẽtio. Vicit ignem, Tyran. Romã. Bene precemur illi: *Peroratio.* Ps. 40. *Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.* O lectum! O theatrum mirabilium. Capere iam flores est in ignibus, ecce vt gemmant guttæ sanguinis, vt vernant rosæ cruoris, vt lilia candẽt martyris læti? Quanta in martyrio philosophia virtutum est & gratiarum? &c.

IN FESTO ASSVMPTÆ B. V. Mariæ.

Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens? Cant. 6.

ARca Noe, *Gen.* 8. agitata diu per vndas, diluuij, substitit demum in mõtibus Armeniæ. Arca veri Noe Saluatoris, per varios ducta casus, vitæq; miserias, in montibus æternis consistit, die hoc triumphis ac prodigijs admirando.

Super quo nos:

I. *De supereminente Almæ Virginis Mariæ præcellentia.*
II. *De obdormitione Deiparæ.*
III. *De conuenientia suscitandæ Mariæ, & seruandæ ab corruptione.*
IV. *Probabilitates aliæ super eodem Priuilegio.*
V. *De triumpho, & gloria assumptæ.*
VI. *De cultu debito Assumptæ.*

PARS

PARS I.

De supereminente Almæ Virginis Mariæ præcellentia.

Maria est super omnia.

1. Perfectione.

I. QVid secundùm Deum, Natumque Deo pulchrius & absolutius Deipara? Appelles Athen. X. ipsos annos in vna posuit Venere pingenda. Pinxit proposuit miraculum omnibus: sed corruptio iuuentutis, amoribus depereuntis. Vt tabula S. C. fuerit è publico remouenda. At quantum super omnes vna est castimoniæ Diua; pictorque eius Sanctus Spiritus: & anni quater milleni, immo æternitas prædestinatæ ideæ Marianæ: Tantum ipsa incomparabilis est. Nam
Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.

2. Castitate & charitate.

Salomon Rex, 3. *Reg.* 10. thronum eburneum, auro incrustatum struxit: *Non est factum tale opus in vniuersis regnis.* Virgo thronus Iesu paratus à Deo est ex ebore castitatis, & charitatis auro talis, vt par nihil, nec vel in cœlis.

3. Factore.

II. Templum Salomonis, nisi sacra Scriptura esset, quæ describit, fidem excederet. 3. Regum 5. & 6. *Ædificarunt eam annis septem* quotidie septuaginta millia portantium onera, & octoginta millia latomorum. *Grande opus!* 1. Paralip. 29. *Nec enim homini præparatur habitatio; sed Deo.* At grandius opus Deiparæum, Templum viuum Dei viui; ab S. Trinitate factum, & perfectum.

4. Opere omnipotentiæ diuinæ.

1. Bene de ea scripsisti Thoma; *part. 1. quæst.* 25. *artic.* 4. Esse Eam Omnipotentiæ opus absolutum sic, vt nihil supra. 2. Est illa quidem omnipotentia Dei infinita, potestque plura, quam fecit; tria si demseris: Beatitatem: Iesum, Mariam. Quibus Deus quid, quod præter Se addat, inuenerit? Si præter sese melius norit aliud, & maius. 3. Nec locus est quidem, quo eueharur sublimius. 4. Vere Ipsa, Luc. 1. *Fecit mihi Magna, qui Potens est.* Magna *per gloriam* & throni, & honoris: & potentiæ regalis. *Per gratiam*; vt ex qua Deus, in qua omnia præter essentiam Dei. *Per naturam* in donis corporis Pandora est. Psal. 44. *Vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.*

5. Forma.

III. 1. Dionysium Areopagitam inde vsque Athenis exciuit diuinæ famæ formæ: Qua visa diuinum spirare, ac emicare, ingenue edixit: *Ni Deum crederem in cœlis adorandum: Te in terris tamen crederem adorandam.*

2. Iudithæ gratiam formæ Deus aspirauit tantam: quæ *Iudith.* 10. omnes, etiam iuratum Iudæis hostem caperet Holofernem. At Maria naturæ fuit, totiusque Vniuersi stupor, ac sidus cœlestis venustatis: quæ non humanum solùm cogitatum: sed & captum angelicum superaret.

3. Cicero in officijs de Virtute ait: *Quæ, si oculis cerni posset; admirabilem sui amorem excitaret*, traheretque vniuersos. Et non Maria nos, virtutum decus & apex, quam nec Cœlites sat admirari queunt? *Quæ est Ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies?*

PARS II.

De obdormitione Deiparæ.

I. DIem suum obiit Deipara: sed non vna cum Filio, vt quidam errant. Credi posset per S. Scripturam, non esse mortuam: 1. Sicut Enoch, Eliam, Ioannem Euang. Qui tamen in mundi fine morientur, vt est *Apoc.* 11. 2. Neque in Scriptura habetur esse mortuam. *Credi posset non obiisse.*

3. Etsi generatim constet, Heb. 9. *Statutum est omnibus hominibus semel mori*: at hunc, illumve mortuum esse, non scribitur.

Ergo Traditio est eam obiisse mortem: *Superstes.*

Filio fuit Cur? tem: non cum filio: Quia Act.1. *Omnes erant perseuerantes in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Iesu.* Superuixit: 1. Vt meritum altius sibi cumularet. 2. Vtque hæreticis ansa demeretur: Velut Manichæis, negantibus verum Christi Corpus. 3. Vt (ait *S. Ansel. l. de excel. Virg.*) Apostolos, aliosque doceret, ac solaretur.

Sicut natura prouidit, ne vnquam sol & luna simul abessent ab orbe: ita Dei gratia neu Mater Dei, cum Filio pariter assumerentur.

Non martyrizata. Errant vero, qui violenter extinctam opinantur ex isto, Luc.2. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Nam hic doloris eam pertransiit: non cruoris.

Ita Figuræ volunt. 1. Deut.27. *Ædificabis altare Domino Deo tuo, de lapidibus, quos ferrum non tetigit.* Intacta ferro Maria est. 2. Miraculum refertur. 3. Reg.6. *Malleus: & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo Domini, dum ædificaretur.* Ita vis nulla in decessu B.V.M.

Sed mortua partim vt Filius amore. II. Mortua est autem morte eadem, qua Filius. Ratio. Quia qua vita vixerunt, ea & obierunt: sed ambo vixerunt mutui amoris vita: ergo. Non quod vna vtrique anima: sed amor. 1. Sicut Act.4. *Credentium erat cor vnum, & anima vna.* 2. Sicut Gal.2. *Viuo ego, iam non ego: viuit vero in me Christus:* Magis vero in Matre Filius, & in tali talis.

3. Si 1. Reg.18. *anima Ionathæ conglutinata erat animæ Dauidis, & dilexit eum Ionathas, quasi animam suam:* Quanto magis Isti? Quare vt vnus amborum amor, & vita: ita dolor, & mors vna. Vnum vulnus vtrique: at corporale Filio, Matri spiritale. 4. Qualis ictus telo ceruus, vulnere accepto fugit, ac discurrit. Ita hæc sit sauciæ matri mors Filij cerui maximi.

Mortis memoria Christi. Non illa; sed nos similes Cretensibus ceruis sumus; qui, vt prodit Aristot. cum fixo fugiunt telo, dictamnum herbam quæritant: qua gustata, telum excidit, vulnusq; sanatum coit. Quis, viso Crucifixo, non figitur? At per mundum mox fugimus plerique, eiusque dictamnum gustamus: & perit memoria confixuræ.

III. Atque tametsi Mater vti, *Ioan.* 10. Filius ex amore animam posuit, quia & quando voluit: hoc tamen discrimen fuit: *Quod Virgo præ amore, & sine dolore mortua est:* vt ait B. Alb. Magnus in Mariali. *An sine dolore.*

1. Ignis conclusus diu, demum se euibrat. At amor est ignis: & Mariæ maximus. Amor vero, & mors eiusdem sunt potentiæ: Cant.8. *Fortis, vt mors, dilectio.* Fortior etiam in Maria: vnde mortem arcessens amor somnum accersiit Mariæ; sed ægræ prius amore. 2. Ab venereis ignibus ægrescebat Amnon. 2. *Reg.*31. Diuinæ sunt potentiores flammæ. 3. His, vt Phœnix annis grauior, odora congerens ligna, ijsq; se imponit ab sole concipientibus ignem, quem alarum adiuuat agitatione; seque exuri sinit. Ita B. Virgo aromaticum super crucis lignum, spinasque meditata fecit *in meditatione sua exardescere ignem*, Psal.38. seque animam reddere. *Ægra tamen amore.*

PARS III.

De conuenientia suscitandæ Mariæ, & seruandæ ab corruptione.

I. MOrtua tamen quam primum suscitabatur: Vt Psaltes prædixit 56. *Exurge psalterium, & cithara: exurgam diluculo.* Scio Augustinum & Hieron. id de Christo intelligere: Sed quid ni & de Deipara accipi queat? Ipsa enim Psalterium altissimorum fuit mysteriorum: & Cithara tribulationum. 2. Ipsa fuit Arca fœderis, *Exod.*25. ex incorruptibili ligno Sethim compacta: in qua manna, legisque lator asseruabantur. 3. Ideo præ- *Suscitata fuit sicq; decebat.*

prædixit Psalm. 15. *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* 4. Nolim vel de Seruatore tam sentire sinistre; vt carnem, ex qua incorruptibilem sumpsit ipse carnem, corruptionem sensisse vllam opinarer. 5. Si enim Prophetas sustulit Deus, ne corrumperentur; id Matri non largitus fuisset? 6. Amauit Ipsam vt sese; ideo perinde & seruauit.

A decreto corruptionis exēpta. Esto: sit generale decretum hoc: *Puluis es: & in puluerem reuerteris.* At exceptiones admisit. Nam 4. *Reg.* 2. Elias curru est igneo raptus, in puluerem non redactus: 2. Enoch, *Gen.* 4. non apparuit. 3. B. Maria perinde fuerit ab eodem exempta: Sicut ab originali peccato: tametsi *omnes peccauerunt in Adam.* Si animum seruauit ab eo, quod maius: ergo & corpus ab eo, quod minus est, præseruarit Deus.

1. Vt hospita Christi. II. Fauent huc Figuræ. 1. Omnis Iericho euersa fuit: at non domus Raab. Iosu. 6. *Sit ciuitas hæc anathema, & omnia, quæ in ea sunt, Domino: sola Raab meretrix viuat, cum vniuersis, quæ cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuncios, quos direximus.* At B. V. M. Abscondit verum Iosuam.

2. Vt arca Domini. 2. Diluuium omnia diruit, *Gen.* 6. præter vnam Arcam Noe: Quæ fuit Deipara. Vnde Psal. 131. *Surge in requiem tuam, Tu, & Arca sanctificationis tuæ.*

3. Vt Arca baiula, & immunis à pec. orig. 3. Abiathari Sacerdoti, cum Adonia coniurato, contra Salomonem, Rex ait: 3. Reg. 2. *Vir quidem mortis es: sed hodie te non interficiam: quia portasti Arcam Domini coram Dauid patre meo: & sustinuisti laborem in omnibus in quibus laborauit pater meus.* At B. Virgo non fuit in vniuersali conspiratione cum Adamo: sed exempta, quod esset Arca futura ipsamet. Quanto minus subesse pœnæ corruptionis debuit; quæ iam portarat Arcam seruationis?

4. Vt nuncia salutis 4. Omnes filij Iob in morte primogeniti, occubuerunt obtriti; attamen *ego solus euasi,* ait nuncius. Iob Deus est: Adam primogenitus: posteri cum hoc oppetiere omnes: *Omnes peccauerunt in Adam, & mortui sunt.* At sola B. V. M. euasit peccatum originale: ergo & corruptionem.

PARS VI.

Probabilitates aliæ de eodem priuilegio.

I. PRoditores Regum puniuntur euersione domorum suarum; non fideles Regi. At B. Virgo vna semper fidelis extitit Deo. *Simile.*

Augustus Cæsar obsidens Alexandriam, noluit eam æquare solo; quod Alex. Magnus condidisset eam & habitasset: *teste Plutarcho:* Et non Deiparæ pepercisset is, quia *Ipse fundauit eam Altissimus?*

Duo gressus B. Mariæ. Cant. 8. *Quam pulchri gressus tui, Filia Principis in calceamentis tuis?* Hi duo sunt gressus Mariæ; primus in vitam absque peccato originali. Alter è vita absq; corruptione: vterque in calceamento carnis pulcher, non miser.

Fuit cum Filio mortis: ergo & suscitationis particeps. II. Quo Filius cum corpore & anima in cœlos ascendit priuilegio; eodem & Mater gauisa fuit. Quia vt Dauid, 1. *Reg.* 30. persequens Amalecitas, fessos & saucios reliquit ad sarcinas: ipse cum paucis vrgebat hostem, strauit, spoliauit. In spoliorum partitione ita sanciuit: *Æqua portio erit descendentis ad prælium: & remanentis ad sarcinas, & similiter diuident.* At in Caluariæ conflictu, Isa. 63. *Torcular calcaui solus, & de gentibus non fuit vir mecum:* ait Dominus. Vbi *Fortis impegit in fortem, & ambo pariter ceciderunt:* Iere. 46. Et vero tum omnes amici dereliquerunt Dominum: sola Mater sub Cruce stabat, velut ad sarcinas: sola in fide præstitit. Quare æqua fuerit ipsi cum Filio incorruptionis portio.

Vt magnes ferrum: ita lapis Christus suam Matrem attraxerit ad se.

III. Dedit hunc instinctum natura Deus- *Simile.*

De quarto Decalogi Deusque ciconiis: vt, dum cœlum mutant, iuniores transportent impositos dorsis parentes, senio, viribusque defectas. Et matri simile non præstitisset Dominus? Quorsum Psaltes: *Exurge Domine, in præcepto, quod mandasti*, de honorandis parentibus. *Exurge*, quæ te anno ætatis XV. enixa est: quæ 33. annis tecum versata: quæ XV. annis tibi superuixit. Secius tamen Baron. to. 1. annal. anno 48. hæc iam obdormiuit: *Exurge Domine.*

Mors sine dolore vel morbo fuit. IV. Sed mors eius miraculis, & priuilegijs plena fuit. 1. Ioan. Damasc. ait abfuisse morbum, atque dolorem. Ita abijt Aaron in monte Hor, *Num.* 33. Et Moyses. Deut. 34. in monte Nebo: iubente Domino *non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti sunt.* 2. Omnes Apostoli ex orbe toto diuinitus congregati sunt; vti aquilæ, vbi fuerat corpus Mariæ, ceu quidam tradiderunt. 3. Certe adstiterint Angeli Reginæ suæ excipiendæ.

PARS V.

De triumpho & gloria Assumptæ.

Figura triumphantis I. TRiumphum quis memoret, quo cum ad cœlos euecta Deipara fuit? *1. Arca.* 1. Repete animo Arcam, 1. *Reg.* 6. ex terra *2. Tabernaculum.* Philistiim ad Bethsamitas, id est, domum solis ductam. 2. Tabernaculum, 2. *Reg.* 11. sub tentorijs ærumnosæ vitæ commoratum; hodie in Salomonicum cœli templum illatum. 3. Salomonæam, 3. *Reg.* 2. matris in throno collocationem pone sese; vt suarum rea precum, ac potens, damnet & ipsa votis.

4. Esthera 4. Recole Estheram, *ca.* 2. Assuero acceptissimam ex humili in Reginam euectam, gentis suæ seruatricem.

5. Sara. 5. Ecce Saram præpulchram à principibus Pharaonis commendatam *Gen.* 12. *6. Luna.* & in regiam accitam. 6. Ecce tot passam eclipses Lunam iam plenam.

Contempletur animo, qui potest, ait S. Ansel. libr. de excellent. Virg. *qua festiuitate iubilabant omnes beatorum spirituum ordines: quando Domini matrem aduentare: & Dominum omni cum gloria videbant occurrere?* *Idea & ethopœia triumphi.* Bernard. ser. de Assum. *Quis cogitare sufficiat quam gloriosa Regina mundi processerit, quanto affectu tota cœlestiũ multitudo prodierit in occursum: quã diuinis amplexibus suscepta à filio, & super omnem exaltata creaturã?*

7. Iacobum, *Genes.* 47. intrantem Ægyptum, omnes proceres, in gratiam Iosephi, regifice exceperunt. *7. Vt Iacob.* Quomodo Angeli Deiparam: *cui data fuit omnis potestas in cœlo, & in terra*: proximam post Filium exceperint? Vt attoniti Cœlites: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens: Terribilis vt castrorum acies.*

II. Omnino qualis Regina Saba. 3. *Reg.* 10. inuecta Ierosolymam est ad Salomonem, *multo cum comitatu, & diuitiis, camelis portantibus aromata, & aurum infinitũ nimis, & gemmas pretiosas. Non sunt allata vltra aromata tam multa, quam ea, quæ dedit Regina Sabæ Regi Salomoni.* *8. Regina Saba. Vt Virtuosissima Virgo.* Idem intellige de virtutibus, gratiis, meritis Deiparæ assumptæ. Cordatam describens mulierem Salomon, Prouerb. 31. ait: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Hæc verissime Deipara est: quæ tantum cumulauit opes gratiarum; perdidit nullas vllo peccatillo, vt nos.

1. Quare, vt de Christo, Heb. 1. *Sedit ad dexteram maiestatis in excelsis: tanto maior Angelis effectus, quanto præ illis differentius nomen hæreditauit. Cui enim aliquando Angelorum dixit: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* *Ita & gloriosissima.* Vnde efficere voluit; gloriam Angelorum esse non nisi seruorum: Christi vero vnigeniti: Ioan. 1. *Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi Vnigeniti.* Ita de Matris gloria supra Angelos incomparabili concludas licet.

2. Si enim, Ioan. 12. *Vbi Ego sum; illic & mini-*

minister meus erit: Quanto ei propinquior Mater; tum ex suo Deologi quarto: tum ob humilitatem eiusdem? Luc. 1. *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum.*

3. Si, 1. Corinth. 2. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, quæ Deus præparauit diligentibus se:* qualia parata fuerint tantæ Matri?

PARS VI.

De cultu debito Assumptæ.

Dotes Mariæ glorificatæ.

I. VIsum, Apoc. 12. *signum magnum in cœlo, mulier amicta sole*, redimitaq; stellis XII. Hodie id apparuit signum, & in cœlo amictum maiestate gloriæ: coronatum XII. dotibus beatificis. 1. Visione Dei: 3. Amore Dei: 3. Gaudio. 4. Cognitione rerum naturalium: 5. Splendore corporis: 6. Impassibilitate: 7. Agilitate: 8. Subtilitate. 9. Exaltatione supra Angelos: 10. Matris dignitate: 11. Virginitatis aureola: 12. Reginæ præcellentia.

Supra cunctos.

Videte Aquilam, quæ *in arduis ponit nidum suum:* penetrans cœlos, transcendens & Angelos, proxima consistit Deo.

Non tamē fit Dea.

Neque tamen eam, vt Deam, colimus; ceu Collyridiani; nec vt Creatricem: 1. Sed vt Aduocatam: 2. Inque ea honoramus & Filium: vt quam propter hunc columus: 3. Nam, Prou. 17. *Gloria filiorum patres eorum.*

Colenda est.

II. Impia igitur eorum est vesania: qui Deiparæ cultum negant debitum: 1. quē omnis ei detulit Antiquitas, & Sanctitas. 2. Nil derogamus Filio in honore Matris, quin potius illius honorem sic cumulamus. 3. Sicque necesse est: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Quianam? *Quia fecit mihi Magna qui potens est* Luc. 1.

Figura decolenda.

Non veneraremur eam: quæ est Diua; vt 1. Bersabea, 3. *Reg.* 1. à dextris assidens Filij. 2. Est Assueri compar Regina Deiq; polique, *Esth.* 2. 3. Est prudens Abigail, 1. *Reg.* 25. Dauidis irati in nos Nabales placatrix. 4. Est Thecuitis, 2. *Reg.* 14. patri reconcilians rebelles Absalomos.

Obiectum & finis colendæ.

Debet igitur, vultque honorari: vt hoc maior in Filium honor redundet.

1. Bersabee, 3. *Reg.* 1. hoc à Dauide petebat prostrata vnicum; vt Filius patri succederet Rex: Ita Deipara hoc nos postulat: vt Filius suus Rex sit in nobis: vt ipsi conregnemus. 2. Bis tantum legitur fuisse locuta hominibus: Elisabethæ salutatrix: Et nuptialibus ministris, Ioan. 2. *Omnia quæcunque dixerit vobis, facite.* Idem & nobis ab ea dici cogitemus. Quantum quidem ipsam audierimus; tantum & nos ipsa exaudiet: proq; nobis laborabit tantum, quantum hic nos pro Filio.

3. Itaq; quibus Adonias Bersabeam appellauit, iisdem nos Te, 3. Reg. 2. *Precor, vt dicas Salomoni Regi*, IESV, *vt det mihi Abisaig vxorem*, gratiam cum regno gloriæ. Tibi pro nobis supplicanti, Rex dicet, quod Assuerus Estheræ, cap. 5. *Quid vis Regina Esther? Quæ est petitio tua? Etiamsi dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.* Ita fiat, Amen.

IN F. ROCHI CONFESSORIS:

Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.

Luc. 12.

TObias *cap.* 1. à puero virtutis amans timensq; Dei, constanter adusq; canos, & meritorū diues; ab Salmanasar Assyriorū rege captus, ductusq; in Niniuen: licet tyrannide oppressus barbarorum, ab amore tamen, timoreque Dei nil deflexit patiens exul: insuper misericordiæ operibus sese impendebat, & orationi.

Haud scio maior ne, (certe non minor,) Tobia S. Rochus, patria Gallus; illustris stirpe, virtute illustrior, penèque diuinus. Suus sibi captiuus mortificatissimus.

mus. Dominusq; sui; Temptor opum: parentifuga, & exul voluntarius: Quin & saluator in peste complurium, quibuscum hospitabatur correptis, noso- & ptochodochijs surrepens pauperum pauperrimus, & ditissimus diuitum.

De eo nos

I. *Quanta vis exemplorum in aduersis.*
II. *Quantum malum pestis sit qua corporum qua animarum.*
III. *De S. Rochi infantia, & adolescentia.*
IV. *De eiusdem robustioris charitate, & miraculis.*

PARS V.

Quanta vis exemplorum in aduersis.

Exemplis docent ac mouent, 1. Apostolus. I. Ecclesia nobis sanctorum intuenda proponit exempla: exẽplo Apostoli: Heb. 13. *Mementote Præpositorum vestrorũ, qui vobis locuti sunt verbum Dei: quorum intuentes exitũ conuersationis, imitamini fidem.* Exemplorum vis omnino maxima est.

2. Spartani. Spartiatæ ab idololatria infames, illustres tamẽ à politia, vt iuuentutem acuerent, domesticis excitabant eam exemplis, quæ docebantur domi, inq; publico; eorum qui & olim præcesserant, & nunc in senatu præerant: vtrorumque statuas ostentando, & illud aureis inscriptum: *Si fueritis sicut hi; eritis sicut illi*, senatores.

3. Ecclesia. Ita & Ecclesia sanctorum proponit statuas, festa, templa; prædicat miracula & virtutes; vt ad eorum nos inducat imitationem. 1. Ita Eliacim Pontifex Iudæos, aduentu Holofernis fractos animis exci-*4. Synagoga, ad arma.* tabat exemplis, Iudith. 4. *Memores estote Moysi serui Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & potentia, exercitu, clypeis & in curribus suis, non ferro pugnando; sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt vniuersi filij Israel.* 2. Ita & Iudas ad Gorgiæ copias maximas semianimi populo aiebat: 1. Mach. 4. *Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum eorũ ne formidetis. Mementote, qualiter salui facti sunt patres nostri in mari rubro, cũ sequeretur eos Pharao.* 3. Ita Matathias, Zelator. 1. Mach. 2. *Nunc ergo filij; æmulatores estote Legis, & date animas vestras pro testamento Patrum vestrorum; & mementote operum Patrum, quæ fecerunt in generationibus suis: & accipiatis gloriam magnam, & nomen æternum.* Iam inde ab Abraham seriem deducit heroicorum factorum: demum ita perorat: *Et ita cogitate per generationem & generationem. Quia omnes, qui sperant in Deum, non infirmantur.*

II. Similiter Paulus Heb. 11. sanctorum texit catalogum: *Alij*, ait, *ludibria & verbera experti*, &c. ca. 12. demũ: *Ideoq; & nos tantam habentes nubem testium, deponẽtes omne pondus, & circumstans nos peccatum; per patientiã curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in Autorem Fidei & consummatorẽ Iesum.* *4. N. Testamenti ad patientiam.* 2. Iac. 5. *Exemplũ accipite fratres, exitus mali & longanimitatis, & laboris, & patiẽtiæ, Prophetas: qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificauimus eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem Dei vidistis.*

3. Baldad quoq; Suhites ad S. Iob talia c. 8. *Interroga generationem pristinam, & diligenter inuestiga Patrum memoriam. Hesterni quippe sumus, & ignoramus: quia sicut vmbra dies nostri sunt super terrã: Et ipsi docebunt te, loquẽtur tibi, & de corde suo proferent eloquia.*

Ita & Sponsus Sponsæ: Cant. 1. *Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum tuorum*, i. exemplo disce *Adq; Martyrium.* præeuntium, qui gregum instar mactati sunt. Qui si tanta amore mei sunt passi; tu nõ tantula? Eph. 6. *State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in præparationẽ Euangelij.* Vt enim calceis è pecoris cæsi tergore factis, secure spineta, saxaq; inuadimus: ita martyrium, sanctorumq; exemplo animosiores similia audebimus. Quorum vi exemplorum quid efficacius ad vel sectandas

ctandas virtutes, aut mala fugienda, vincendaque aduersa omnia.

Sic cõstructa cœlestis est Solyma. III. Nimirum istis è viuis lapidibus cõstructa & in cœlis Ecclesia, sanguine coagmentatis. 1. Hos si intueamur, eueniet quod erectum serpentem æneum adspicientibus, *Num.*21. vt ex veneno vitiorum afflato ex ipsa morte, reuiuiscamus: viuẽtes in noua luce consolationis. 2. Plane, vt *Exo.*15. Moyses ligno aquas Mara amaras dulcorauit immisso: ita Deus sanctorum exemplis vitæ nostræ miserias dulcorat: Vt eorum martyria sint nostra solatia: Mortificationes & virtutes, sint nostrę instructiones. 3. Ecquis. n. tã fungus & ferreus; qui melle sanctorũ exemplorum nõ capiatur? Hisce vitia elidũtur, roborantur virtutes, pusillanimes masculantur, &c.

Effectus exempli sunt reuiuiscere. 2. Consolari. 3. Ad virtutes assurgere. 4. Vincere tentationes.

In aduersis Iob, Tobias, Dauid, afflictosq; similes cogita: stabis vt palma fortior aduersum pondus insurgens. 2. Carola te vrit? cogita Iosephum, D. Thom. Aquin. S. Bern. ac similes, refrigescent faces. 3. Illaqueatus es mundi pedicis, cupiditatum, amorisq; tui? Horres aut fastidis visere ægros, inopum misereri, &c. attende Benedictos, Antonios, Hilariones, Dominicos, Rochos, &c. ni saxum sies, stimulos senties exempli, & viros inuocãs auxilij, *conuerteris ad aliquem Sanctorum.*

PARS II.

Quantum malum pestis vtraque, corporis & animæ.

Quando cœpit. I. PEstis à perdendo dicta, ante diluuiũ, per an. 1656. itemq; post hoc per annos circiter 900. nota fuit nemini. Ita an. 2400. ab O. C. pestis nulla fuit. Eius mentio fit prima Exo. 5. *Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus iter trium dierũ in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro, ne forte accidat nobis pestis & gladius.* Causa pestis est infectio aeris: à Galeno dicta morbus publicus: quod promiscue omnes inuadat, cuiuscunq; ætatis, status &c. serpit initio: demum grassatur ad necẽ. Causa tamen eius 1. Naturalis est duplex: aeris infectio ab putidis exhalationibus, calorib. nimiis, aut pluuiis, influentiis, constellationibus, &c. 2. humorũ corporis nostri corruptio. 2. Supernaturalis causa sunt hominũ peccata, 1. Exo. 9. *Ecce manus mea erit super agros, equos, &c. oues & boues, pestis valde grauis. Mortuaq; sunt omnia animalia Ægyptiorũ.* 2. Leu. 26. *Inducam super vos gladiũ vltorem fœderis mei, cumq; confugeritis in vrbes, mittã pestilentiam in medio vestri: & trademini in manus hostium.* 3. Nu. 14. *Vsquequo detrahet mihi populus iste? Quousq; non credent mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis? Feriã igitur eos pestilentia, & consumã.* Hoc signũ diuinę iustitię est. 4. Deut. 28. *Quod si audire nolueris vocẽ Domini Dei tui, & custodias, & facias omnia mandata eius & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ:* singulatim, *Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro.* pessima omniũ, *Adiungat tibi Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra: sit cœlum, quod supra te est æneum & terra, quã calcas, ferrea.* 5. Ier. 33. *Sic dicit Dominus &c. qui in præsidiis & speluncis sunt, peste morientur.* Atrox plaga pestis est.

Eius causa.

Pestis pœna peccati est.

Flagella Dei tria. Prophetia. II. Tria sunt mala Deo pro flagello, Pestis, bellũ, fames. Hinc prisci Poetę Iouem fingebant cum fulmine trisulco. 2. Et S. Script. tria illa plurimũ coniũgit. 4. *Isa.*15. Vbi iratus Asiæ Deus, quod Babylonis delicta imitetur: *Odibilẽ imitata es in omnibus operibus, & in adinuentionib. suis: propterea dicit Dominus: immittã tibi mala, viduitatem, Paupertatem, & famem, & pestem, & bellũ.* 3. Ier. 14. *Noli orare pro populo isto in bonũ,* (defecerat ad idola) *cũ ieiunauerit, non exaudiã preces eorum: & si obtulerit holocausta & victimas, non suscipiã eas: quoniã gladio, peste, & fame consumã eos.* 4. Ier. 29. diriora minatur. *Persequar eos* &c. 5. *Ezech.* 6. paria funesta.

Exempla. I. Similia Dauidi Deus per Gad denunciat. 2. *Reg.* 24. vt trium eligat vnum. 2. Ezech. *ca.* 5. Deus sub emblemate capillorum rasorum eadem tria declarat. 3. Iere. *c.* 24. eadem sub typo ficuum grossorum ostendit: quos *cap.* 29. exponit de ijsdem.

Pestes sunt peccatores. III. In tribus istis pestis pessimum est: vt S. Scriptura peccatum & peccatorem describens, vt deterrima, pestis voce vtatur. 1. Eccl. 11. *Attēde tibi à pestifero: fabricat enim mala; ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum.* 2. Act. 24. *Inuenimus hunc hominem pestiferum,* (Paulum ait Tertullus ad Felicem: *& concitantem seditionē omnibus Iudæis in vniuerso orbe; & auctorem sectæ Nazaræenorum: qui etiam templum violare conatus est.* 3. 1. Mach. 10. *Et conuenerunt aduersus Ionatham viri pestilentes, &c.*

4. Prou. 29. *Homines pestilentes dißipant ciuitatem; sapientes vero auertunt furorem.* 5. Quin ipse Deus sic ad Babylonios: Iere. 51. *Ecce ego ad te, mons pestifer, ait Deus, qui corrumpis vniuersam terram.* Quare pestis & peccatum ceu causa & effectus iunguntur in Script.

Quid quod plagarum orbis postrema sit pestis futura? Luc. 21. *Erunt pestilentiæ in terris.* Quo religiosius colendi sunt Sancti, pesti auertendæ Patroni.

PARS III.

De S. Rochi infantia, & adolescentia.

I. PSalm. 67. *Mirabilis Deus in Sanctis suis:* in S. Rocho cum primis; cuius vitam admirati plures eam descripserunt: vt *Driedo, Pinus, Claudius, Crantius, &c. apud Baron. in martyrol. Francisc. Driedo* tradit sub an. 1327. obijsse diem: Anno 414. in Conc. Constantiensi cœpisse nomen eius celebrari miraculis clari, in quibus, quod pestem à Constantia totoque Episcopatu per eius intercessionem Patres ij auertissent, eum Sanctum declararunt, circumlata eius statua in processione. *Totoq; Episcopatu.*

Natus ad montem Pessulanum Narbonensis prouinc. ex illustri Equite nobilitatem natiuam vel infans virtutibus nobilitauit. Nam bis quot hebdomadis, (vt S. Nicolaus,) à maternis vberibus abstinebat. *Infans bis ab vberibus abstinet in hebdo.*

Eccl. 6. *Fili, à iuuentute tua excipe doctrinam, & vsque ad canos inuenies sapientiam.* Ita vel infans magister extitit iuuentutis. 2. Eccl. 11. *Lætare ergo iuuenis in adolescentia tua, & in Bono sit cor tuum in diebus iuuentutis tuæ.* 2. Eccl. 12. *Memento Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent: antequam tenebrescant Sol, & lumen, & stellæ, & luna.* 4. In Hyeme solum iacet, æstate ad fructus excolitur: ad virtutes homo in adolescentia, vnde se sustentet senecta. 5. Ideo Tobias filium, c. 1. *Ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.* *Magister iuuentuti ad similia. Quo S. Script. monet.*

II. Ita est: Serui Dei, viris frugi citra vanitatem gloriari assolent, ab infantia se, quod Bonum, adamasse. 1. Abdias regis Achab oeconomus, 100. prophetas à Iezabele vno die in spe læo abdiderat, sic ad Eliam: 3. Reg. 18. *Seruus tuus timet Dominum ab infantia.* 2. Iob. 31. *Ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de vtero matris meæ egressa mecum est.* Cum S. Rocho item, insuper ieiunium, pœnitentia, &c.

3. Sapiens c. 8. *Sapientiam amaui, & exquisiui eam à iuuentute mea.* S. Rocho constantior fuit Sapientia, quam Salomoni: fuit & gloriosior, quo mundo obscurior. 4. Ezech. c. 4. *A, a, a, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta: & morticinum, & laceratum à bestiis non comedi ab infantia mea vsque nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda.* Legalis illa fuit munditia à Deo inspirata. *Vera gloria est, in iuuenta capessisse virtutem. Exempla queis par aut superior S. Rochus.*

5. Ecclesi. 51. de sua Innocentia vitæ ait; *Lætatum est cor meū in ea; ambulauit pes meus*

iter

iter rectum, à iuuentute inuestigabam eam. Ecquid horũ S. Rocho defuit? 6. Luc. 18. *Domine quid faciendo, &c. Hæc omnia custodiui à iuuentute mea.* Et Dominus ideo ad maiora eum euocabat. sed ille recedebat. At S. Rochus *velut lux splendens* processit. Nimirum qui dicere quibat vere, Ps. 70. *Deus docuisti me à iuuentute mea.*

S. Rochi adolescentia qualis.

III. Hæc, virtutum initia ad quanta euasere perfectionis fastigia? Iuxta in eo creuit ætas, sanctitas, annos obruit operibus bonis. 1. Ecce duodennem moribundus parens de quatuor commonuit. 1. Vt Iesu irremisse deseruiat. 2. Pauperibus sit benignus: 3. Patrimonio iuste pieque vtatur: 4. Hospitalia non desereret.

Pauper peregrinus pestem fugat procul.

Itaque patre defuncto, in egenos facultatibus distributis, Romam peregrinaturus Italiæ oppida ardere peste comperit: at is hospitalia ingressus continuo pestem procul omnem fugat, simul regione circum omni eam profugat: adeo vt, quo ibat longius, longius etiam latiusque cœlum peste liberaretur.

PARS IV.

De S. Rochi charitate & miraculis.

Pestiferis ministrantes sunt martyres: ob excessũ charitatis

I. IOan. 15. *Maiorem charitatem nemo habet, quam vt ponat animam suam pro amicis suis.* Hoc S. Rochus præstitit heroicẽs tam lętus, quam voluntarius ac deuotus in nosodochijs. Ecclesia istud, *peste corruptis adesse obsequio*, vt specimen martyrij agnoscit. Vnde pro veris coli voluit martyribus sacerdotes & diaconos, qui in sæua peste generali, tẽpore Valeriani Imp. adiissent pestilentes, & obiissent. *Baron. in Not. ad Martyrol. Quia Maiorem charitatem nemo habet.* 1. Eccl. 7. *Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula, nec te pigeat visitare infirmum.* 2. Talibus deditus S. Paulus: 2. Cor. 11. *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Sympathia quadam Christiana.* Ista hodie charitas quantum refrixit? Ps. 106. *Infirmati sunt, nec fuit, qui adiuuaret.*

S. Rocho fuit gratia apostolica sanationũ.

Non sic S. Rochus, Crucis signo consanabat multos: cui priuilegium idẽ quasi dedit Deus, quod Apostolis, Mat. 10. *Dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Mar. 3. breuius: *Dedit eis potestatem curandi infirmitates.* Marc. 16. prolixius, *signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In &c.* Hisce ita claruit S. Rochus, vt vrbes, prouincias, regna sibi æternum obligarit.

Peste correptus eijcitur.

II. Sed pestem ipse prius expertus multa tulit. Nam in Italiæ oppidi nosodochio peste correptus tantum ex ea indoluit, vt quiritationes comprimere nequiret. Itaq; à Magistro Xenodochi., vt turbator reliquorum nocte media eijcitur: à Consule, dum vrbem nocturnus obit prehensus vrbe excluditur.

Fit eremita.

Ipse solitudinem init ac habitat: oranti Deus fontem aperit ad tuguriolum. 3. simul facit, vt canis è vicino pago panem quotidie afferret. 1. Plus ei, quam Agaræ præstitit Deus: Gen. 21. *Aperuitq; oculos eius Deus, quæ videns puteum aquæ abijt, & impleuit vtrem, deditque puero bibere.* 2. Simile Num. 20. præstitit Moysi pro seditiosis oranti: *Aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ viuæ, vt satiati cesset murmuratio eorum.* Mox Ps. 113. *Conuertit petram in stagna &c.* 3. Ita & Clemens Pont. iuxta *Breuiar. Rom. in festo.* à Traiano trans Pontum relegatus, vbi Christiani secabant marmora, fonte carentes, eis oratione è rupe indice Agno, protulit: *eoq; miraculo multi infideles ad Christi fidem conuersi, Clementis etiã sanctitatem venerari cœperunt.*

Fontem ei dat Deus.

Canis fert ei panes.

Quid minus istis præstitit S. Rochus? Perinde mirabile, canem ei obsonatorem esse. 1. Eliæ, 3. *Reg.* 17. in desertum profugæ, ex Achabi regia *corui deferebant panem, & carnes mane, &c.* Paulo Archimandritæ, Decianæ persecutionis fugi-

tanti corvus 60. annis dimidium panem ad speluncam indies afferebat. *Breuiar. Rom. in festo.* Eliam, 3. *Reg.* 19. Angeli ope reficit Deus afflictum, *surge, & comede: grandis enim tibi restat via.* Danielem, *cap.* 14. in lacu leonum prandio Angelus per Abacuc aduectum recreauit. *Daniel, serue Dei, tolle prandium, quod misit tibi Deus.*

Angeli cibant.

Cibat Deus.

Quin, ipse Deus suos mire subinde pascit: Vt totum Israelem per manna in deserto. Vt, Exod. 16. *Vesperi comedetis carnes, & mane saturabimini panibus, scietisq́; quod ego sum Dominus Deus vester.*

Canis, animal est fidum homini. Expertus id Lazarus, *Luc.* 16. Tobias quoque cap. 11. *Cuius præcucurrit canis, qui simul fuit in via, & quasi nuncius adueniens, blandimento caudæ gaudebat.*

IN F. S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

Exijt Iesus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei,

Luc. 6.

AMoris, ac animi, fideique in herum facinus heroicū fuit in Iosepho ab adultera solicitato, relicto pallio fugisse. *Gen.* 39 At maioris in S. Bartholomæo, ad idololatriam inuitato, relicta pelle, in cœlos effugisse.

De quo nos

I. *Numerus duodenarius est mysticus.*

II. *De S. Bartholomæi persona, ac vitæ gestis.*

III. *De eiusdem Martyrio.*

IV. *De pelle detracta, pluscula.*

PARS I.

Quod numerus XII. sit typicus.

Numerus XII. est typicus.

I. CVm dies esset gratiæ, *vocauit discipulos LXXII, & elegit duodecim ex illis, quos & Apostolos nominauit,* Luc. 6. Gratus Deo numerus XII. quem & Patriarcharum, & Tribuum Israel esse voluit, è quibus Hebræi prognati orbem impleuere. 2. S. Aug. conc. 3. in Ps. 103. rationem assignat: *Ideo quaterni electi sūt, vt S. Trinitas per quatuor partes orbis prædicaretur.* 3. Tā igitur sāctus hic numerus est habitus, vt, per Iudæ apostasiam minutus, fuerit continuo redintegrandus. Vnde Aug. Trac. 27. in Ioā. *Non frustra XII. Apostolos habere voluit Dominus: Ita numerus ille sacratus est, vt in locū vnius, qui ceciderat, non posset nisi alter, ordinari.*

Deo prædestinatus

II. Denotantur Apostoli XII. per zodiaci signa XII. perquæ Sol vim suam variam orbi cōmunicat: ita per Apostolos Deus. 2. Boues XII. 3. *Re.* 7. gestantes Mare æneū, terni singulas orbis plagas spectabant: Apostoli Euangelij prædicandi, & Baptismi mare circumferebant. Ideo mandatum, 1. Cor. 9. *Non alligabis os Boui trituranti.* 3. S. Irenæus li. 4. c. 38. ait Apostolos esse dodecastylum. i. dest, XII. columnarū firmamentum, cui Domus Dei innitatur. Ps. 74 *Ego confirmaui Columnas eius.* 4. Iustinus Mart. ait: *Quod traditum est, vt XII. tintinnabula è Pontif. veste dependerent, simulacrum erat XII. Apostolorum qui vi æterni Pontif. incēsi sunt, quorum voce & oratione terra omnis, Dei Christiq́; gloria & gratia plena est.* 5. At grandes, inquam, campanę potius fuerūt, quæ tonarent Euangelium grande, & Ps. 75. *in Israel Magnum Nomen eius.* Et sic *Notus in Iudæa Deus.* Tert. li. 4. cont. Marc. ait Apostolos esse XII. Gemmas in Rationali Pontificis illustrantes Ecclesiam. Idem: Esse XII. saxa è Iordane transito extracta, iussu Iosue, quibus inædificata Ecclesia est: Sunt fontes XII. in Elim. De quibus Isa. 12. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris,* aquas Doctrinæ & Sacramentorum. Ex hisce vnus fuit S. Bartholomæus.

Sunt zodiaci signa XII. Boues

XII. Columnæ.

XII. Tintinnabula

XII. Campana.

XII. Gemmæ.

XII. Saxa.

XII. Fōtes

PARS II.

Quæ S. Bartholomæi persona, vitaq́; gesta.

Barth. est Nathanael.

I. S. Bartholomæus quis fuit? Disceptatur. Rup. Iansf. Mōtanus, Ferus, putant fuisse Nathanaelem, de quo Ioan. 1.

Ecce,

Ecce, vere Israelita, in quo dolus nō est. Et Ioa. 1. *Tu es Filius Dei, Tu es Rex Israel.* Quanto illustrior hæc confessio, quam illa Petri, Matt. 18. *Tu es Christus Filius Dei viui,* Quo & laudandus illustrius est. Ratio sententiæ *Prima.* Quia *Ioa.* 1. Nathanaelis vocatio describitur, Bartholomæi nusquam, nec credibile, præteritum esse. ergo. *Secunda.* In catalogo Apostolorum *Mat.* 10. *Mar.* 3. *Luc.* 6. sēper Philippus & Bartholomæus cōbinantur: at cum Philippo vocatus est Nathanael: ergo hic Barth. est. *Tertia.* Euāgelistæ, qui Bartholomæi meminerāt, silent Nathanaelē, & Ioann. qui huius meminit, silet Bartholomæū. Ergo idem est. *Quarta.* Ioan. 21. Nathanaelem refert inter Apostolos. *Quinta* Bartholomæus non est nomen, sed appellatiuum, significans *filiū Tholomæi:* ergo Nathanael fuerit idem. *Sexta.* Bartholomæus est vox Syriaca, significans *Filius suspendentis aquas.* Forte è Cana Galilææ fuit. *Ioa.* 2. Inque eius nuptijs Dominus aquam fecerit vinum: qua Apostolos in stupore suspendit.

Non est. II. Hæc opinio quia caret Autore antiquo, Nam Rupertus autor est, Et non ex instituto docet eā, sed disputationis causa proponit: Itaque alteram sequor S. Augustini, qui *Tract.* 17. *in* 1. *Ioan.* & *in Ps.* 65. ait, Nathanaelem ideo non inter XII. adlectum fuisse, quod legis peritus esset. Nā, 1. Cor. 1. *infirma mundi elegit, vt fortia quæque confundat.* Ita & *Baron. in Martyrol. S. Greg.* 33. *Mor. c.* 21. *Petrus de Natalibus Episc.*

Nec filius regis fuit prodit, S. Bartholomæum fuisse Syrum, nepotem regis, solum inter Apostolos illustrem: atque inde, Luc. 22. *facta est contentio inter eos, quis eorū videretur esse maior.*

Sed piscator id e i. Verum apocryphum hoc. Huic falsæ opinioni locum fecit nomen *BarTholmai.* 1. Nam Iosephus in vita S. Barth. ait: *Prius idiota, & pauperem vitam agebat, & ex piscium piscatore hominū piscator factus est.* Mat. 4. Mar. 1. 2. Omnes Apostoli fuere Galilęi. Act. 1. *Viri Galilæi, quid admiramini adspicientes in cœlum?* Act. 2. *Ecce, omnes, qui loquūtur, Galilæi sunt:* Non obstante, quod Galilæa esset pars Syriæ. Theodoretus in pręfat. de verit. Euang. docet Apostolos omnes egisse piscatoriam. Certe 1. Cor. 1. *Ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus.* *Sicut omnes Apostoli.*

Typus. Hinc Exod. 20. *Altare de terra facietis mihi, & offeretis super eo holocausta. Quod si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus.* Talis terra, & saxa rudia fuerant Apostoli.

Indis prædicauit. III. Eusebius *Hist. l.* 5. *c.* 10. refert, S. Barth. ad Indos ijsse, assumpto S. Matthæi Euāgelio, idq; prædicasse. Ita & *Orig. in Gen. Hiero. de Script. Eccl. Socrates l.* 1. *c.* 15. *Niceph. l.* 4. *c.* 32. Addit *Chrys.* Lycaonios antropophagiæ suetos per eū barbariem istā desijsse. Ergo Prou. 9. *Sapientia ædificauit sibi domū, excidit columnas septē* Sacramentorū *misit ancillas suas,* i. ait S. Greg. 7. Mor. c. 17. *Apostolorum Animas in ipso sui initio infirmas:* In quibus S. Barthol. Indiæ Apostolus.

Apostoli infirmi vadent. Miraculū. Chrys. Serm. de Pentec. *Peragrarunt Apostoli orbem, non scuta mouentes, non arcus tendentes, non sagittas mittentes, non pecunias largientes, nec eloquentiæ confidētes: Erant nudi sæculo, sed induti Christo.* Et tamē *Constituti Principes super omnem terrā.* Vnde Paulus: *Legatione pro Christo fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.* Chry. hom. 1. in Ep. ad Rom. *Apostoli munus res bonis infinitis exundans, gratijs omnibus maius, ac dōna omnia complectens,* 1. Vt, quæ in Ecclesia sūnt, ea in hāc ab ipsis descēderint, Fides, spes, pœnitētia, religio castitas, &c. 2. Ro. 8. *Nos ipsi primitias spiritus habentes.* 3. S. Th. Aq. *S. Spiritum & tempore prius, & cæteris abundantius habuerunt Apostoli:* In hisce fūdamentis Eccl. S. Bartholomæus: cui nos Eph. 2. *superædificati super fundamentū Apostolorum.* Quibus XII. fundamētis vidit Io. *in A-*

Principes terræ.

Pandor.

in Apoc. inscripta XII. nomina Apostolorum.

PARS III.

De S. Bartholomæi Martyrio.

Historia. I. Historia est huiusmodi, S. Bartholomæus vt in sorte datam sibi Indiã venit, summum Indię idolum Astaroth euertit. Inter miracula tamen cætera, quia Regis Palemij filiam dæmone liberauit, Rex populusq; plurimus in Christũ credidit. Astyages regis filius instinctus à sacrificulis, ægreferens factum, S. Bartholomæum carcerat, diflagellat, crucifigit, inque cruce cutem detrahit viuo, demum caput detruncat. Ita *Greg. Tur. de gloria Mart. l. c. 34.*

Sophronius apud S. Hiero. voluit in Armenia oppetijsse. *Commentariolus Hippolyti de Apost.* Eum pedibus sursum, deorsum capite crucifixum esse prodit: vti & *Niceph. l. 2. c. 39.* Viuum excoriatum. Ita ante hos *S. Isid. in vita sanctorum c. 177.* *Et Traditio.*

Omnia reliquit. Ergo impleuit illud: *Ecce nos reliquimus omnia*, etiam pellem. 1. Iob. 2. *Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima sua.* 2. Eadem sors illi, & Sponsæ. Cant. 1. *Vt sponsa.* *Inuenerunt me custodes ciuitatis, percusserunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt PALLIVM meum custodes murorum*, ideſt, pellem.

Nudus despoliatus. 3. Eliphas inter alia etiam hoc exprobrat Iobo. cap. 22. *Nudos spoliasti vestibus.* Hoc implicat: Itaque mysterium subest: idque verum in S. Bartholomæo, qui nudus etiam decoriatus est: sicque decoratus purpura. Ideo glorietur de eo quod Michæas de infortunio Israelitico deplorabat: cap. 1. *super hoc plangam, & vlulabo: Vadam spoliatus & nudus.* Hoc plangat autem India barbara.

Reliquit pellem 1. passionũ. II. Trinam vero pellem reliquit. *Prima pellis*, fuit vetus homo, sæculique mores versi in virum Apostolicum. 1. Col. 3. *Expoliantes vos veterem hominem.* 2. Vt serpens inter petrarum angustias detrahit pellem, seque innouat. 3. Figura respondet: Exo. 11. *Postulabit mulier à vicina sua vasa aurea & argentea ac vestes ponetisque eas super filias ac filios vestros: & spoliabitis AEgyptum.* Ex. 12. *Dominus dedit gratiam, & spoliauerunt AEgyptum*, ideſt, Veterem hominem ex ueruntanimi passionibus, & consuetudine. 4. Ita, Leu. 6. iubebatur, Sacerdos *ponens iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis*: veteris hominis: *indutusq; alijs* noui *offeret eos extra castra.* Ita S. Bartholomæus.

Secunda pellis fuit diuitiarum ac voluptatum sæculi. Contra multi, alios depilant, vt se vestiant istis. 1. Mich. 3. *Audite Principes Iacob, &c. Vestrum est scire iudiciũ, qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorũ desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum! Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt; & ossa eorum confregerunt.* 2. *Mundi.*

2. Hi tales sunt similes cornicula Æsopicæ, quæ mutuas pennas accepit ab varijs auibus: his suas repetentibus, ipsa nuda remansit, nimium gloriata prius. Ita depeculatores, qui alios deprædantur, & ipsi deprædabũtur: Et, Iere. 2. *In alis eorum inuentus est sanguis animarum pauperum & innocentum.* O quot tales plumatuli aulici: cristatuli vrbici? &c. *Rari tales*

Tertia pellis erat corporis sui. 1. Iacob cum domesticis in Bethel sacrificaturus, ita iubebat, Gen. 35. *Abijcite Deos alienos, qui in medio vestri sunt, & mundamini: ac mutate vestimenta vestra.* Fecit id S. Bartholomæus ascensurus in crucem victimandus, idola mundi diu ante reliquerat, ieiunijs, orationibus, mortificationibus sese mundarat: demum vestimenta pellis mutat mortalis cum immortali. 3. *Corporis*

PARS

PARS IV.

Pluscula de pelle detracta.

Tituli S. Barth. I. MAgnos nominis titulos inueniunt sibi, qui periculosa audent: si pro Deo, & tunc, Ps. 71. *Honorabile nomen eorum coram illo.* vel vt S. Hiero. & Hebræi legunt: *Sanguis eorum pretiosus coram eo.* Qui ergo tituli S. Bartholomæo debebuntur, tanta perpesso? 1. Hac de causa S. Dionys. eum vocat *Apostolum diuinissimũ.* 2. Orig. ignorat, an S. Petro eum anteponat. 3. Iobum superat patientia: Nam Iob. 13. *Pelli meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum.* At S. Bart. nec pellis adhæsit detracta. 1. Barbari olim, teste *Alex. ab Alex. l. 3. c. 24.* deuictorum bello hostium pelles detractas, posteris relinquebant ad insigne fortitudinis: S. Bart. nobis suam ipse pellẽ similiter in exemplum ac memoriam reliquit Martyr.

Pellis exempli ac fortit.

2. Zisca Boemorum rex, iã senio cæcus, detractam sibi pellem iussit tympano circundari, fugandis eo audito hostibus. *Alciat. in Embl.* Ad S. Barth. pellẽ & reliquias ipsi cacodæmones profugiunt, &c.

2. Terroris.

3. Pugiles ante conflictum vestes ponunt; quique in æstate æstuant: Ita S. Barth. cum morte congressurus; æstuans summa charitate, &c.

3. Agilitatis.

4. Victima, II. De victima ita sancitum. Leui. 1. *Detracta pelle hostiæ, artus in frusta concident.* Ita victimatus S. Barth. est, & lætus: vt eius fuerit illud cum Iobo: 19. *Credo quod redẽptor, &c. & rursum circumdabor pelle mea.*

5. Oblationis, 2. Inter promptissime oblata ad Tabernaculum Domini, etiam pili erant caprarũ, & pelles ouium rubricatę & hyacinthinę: Exod. 35. *Obtulerunt mente promptissima atq; deuota primitias Domino, &c.* In constructione Ecclesiæ militantis & triumphantis alij alia obtulere, aurum charitatis, argentum spei &c. S. Bart. pellem rubricatam, vt ouis, in cruce.

Peroratio *Recogitate eum,* Hebr. 12. *qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem: vt ne defatigemini viribus deficientes: nondum enim vsq; ad sanguinem restitistis aduersus peccatum.* Imitemini Iacobum, qui nunc concolores; nunc discolores virgas ouibus bibituris obiecit: ita variorum sanctorum virtutes varias intueamur in his S. Bartholomæum. Rex Cambyses malefici pellem detractam tribunali instrauit, vt iustitiæ recordaretur in pelle iniqui. Huc & S. Barth. pellis sit vsui nobis memoribus.

IN F. DECOLLATIONIS S. IOA. BAPTISTÆ.

Misit Herodes Rex, & tenuit Ioannem &c. Matt. 14.

AZariæ Pont. Max. 2. *Par.* 26. laus ex eo eximia; quod Oziæ regi sacerdotalia sibi arroganti, restiterit. Maior Baptistæ, Herodi, alienam sibi seruanti, reclamantis.

De quo nos

I. *Quanta mulieris sit malitia.*
II. *Herodianorum inuectiua conuiuiorum.*
III. *Herodiadanæ luxuriæ nequitia.*
IV. *Baptista super omnes est martyres: adeoque Angelus.*
V. *Qualis lucerna fuerit, quamq; Magnus.*

PARS I.

De muliebri malitia.

I. SApiens & breue dictum, Eccl. 25. *Breuis omnis malitia super malitiam mulieris.* Bene comicus.

Θηρῶν ἁπάντων ἀγριωτέρα κακὴ γυνή. *Cõfertur*
Feris omnibus agrestior mala mulier. *bestiali.*

Et alubi.

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης
Par est Leænæ & mulieris crudelitas.

Euripides in Phœnis.

Mulier efferacissimum malum est.
Vbi mulieres; ibi omnia mala sunt.

Chrys. *Quid leone sæuius? Quid serpentibus aut draconibus atrocius? sed hæc animalia in* *Exempla*

malo, mulieri inferiora sunt: subdit exempla. *Iustum Danielem in lacu reueriti sunt: iustum Naboth Iezabel interfecit, cetus Ionam in ventre custodiuit: Dalila Samsonem tradidit Philistæis: Eliam corui pauerunt: Et Iezabel eï persequebatur.* Eccl. 25. *Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.* Ibidem: *Non enim est caput nequius super caput colubri; & non est ira super iram mulieris.* Chrys. in hoc Mat. 8. *Non expedit,* &c. *Quid est mulier, nisi amicitiæ inimica, necessarium malum, ineffugabilis pœna, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum?* Secundus Philosophus. Quid mulier? *Hominis confusio, insatiabilis bestia, continua solicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnũ, solitudinis impedimentum, viri incontinentis naufragium, adulterij vas, aspis insanabilis.*

Mulieris lacrymæ. II. Pythagoræ vox est apud Laertium *in vit. philo.* Duplices in fœm. lacrymæ: Doloris, & insidiarum, Medea apud Eurip. *Mulieres sumus ad bona consilia pauperrimæ; malorum autem omnium artifices sapientissimæ.* Menander.

Θάλασσα, πῦρ, γυνὴ κακὰ τρία.

Mare ignis, mulier, tria mala.

Dictum impie. At plus nimio male alius dixit: *Si Deus aliquis mulierem formauit; is se opificem malorum esse sciat maximum, & hominibus inimicissimum.* Blasphemia hæc mendax est.

Elias, qui verbo ignem cœlo deuocarat, cœlum triennio clauserat, mortuum oratione excitarat. &c. à muliere tamen ad vitæ tædium adactus est, 3. Reg. 19. *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam: neque enim melior sum, quam patres mei.* Optimo cuique metuenda mulier malitia est: teste vel hoc Euangelio.

PARS II.

Herodianorum inuectiua conuiuiorum.

I. HErodes in Euang. tres celebrantur. 1. Ascalonites, infanticida: 2. Antipa, qui Baptistam plexit, Iesum despexit: 3. Agrippa, qui Iacobum occidit, Petrum nexum fecit.

Regum licentia. Antipam Ioannes, vulgato scandalo, adit, ait: *Non licet tibi,* &c. Scio, multa regi, quæ non alteri, licent; seu Iura spectes, seu consuetudinem, seu mores, siue voluptates: at *Non licet tibi, &c.* Ideo Ioanni contigit, quod illi apud Ezech. 19. *Miserunt eum in carcerem, ne audiretur vltra vox eius super montes Israel.*

Pharisæi tradiderunt Ioannem. An & Pharisæi ad Ioann. incarcerationem contulerint, qui eũ pro Messia olim habuere? 1. Lyranus in Matt. 17. ait, *probabiliter creditur, de consilio Pharis. & Iurisperitorum eum in carc. coniecit Herodes.* 2. Dion. Carth. ibi ait: *Forsitan.* 3. Caiet. in 4. Ioa. ait: *Id insinuant Euangelistæ.* 4. Iansen. cap. 2. Concord. ait: *Verosimile est Herodem nec potuisse, nec ausum fuisse capere Ioan. nisi consentientib. &c.* 5. Toletus in 4. Ioan. Eos ait effecisse suis machinationibus, vt caperetur. Id elicit inde: Matth. 17. *Elias iam venit, & non cognouerunt eum; sed fecerunt in eum, quæcunque voluerunt.* 6. Conspirationem eorum etiam S. Hiero. testatur inde: Matt. 4. *Cum audisset Iesus, quod Ioan. TRADITVS esset.* Vah mundi inconstantiam! Iam traditur, qui prius Messias creditur. *Idq; certum est.*

Palam arguitur Herodes. Priuatim, an publice Herodem coarguerit? Publice; quia peccatum erat publicum. Sic Abul. in Matt. 14. Victor Antioch. Chrys. ho. 1. ad populum, ait, *in medio foro;* Sicut Dauid Ps. 118. *Loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum & non confundebar.* Non longas nectebat ambages Ioannes; sicut ad Dauidem Nathan vsus parabola ouiculæ: 2. *Reg.* 12. sed recta procedit: *Non licet tibi, &c.*

Cõuiuia quæ possint. II. *Notanda hic* 1. Sors misera Concionatorum: 2. Ingratitudo mundi: 3. Principum cęcitas: 4. Rabies mulierum. Pellex contra sana monentem conspirat, ne

cœlum

cœlum & terra eius incestui dein aduersentur. Impij epulantur: insons plectitur. O Thyestææ epulæ: Vti Herodias & Herodes: Venerea & regia potentia: Cupiditas & Maiestas: Malignitas & Potestas. An non, Eccl. 7. *Melius est ire ad domum luctus quam conuiuij: in illa enim finis cunctorū admonemur, & viuens cogitat, quid futurum sit.* Vbi S. Hier. ait: *Vtilius est ire ad Exequias funeris &c. quia ibi ex præsenti cadauere commonemur conditionis naturæ.* At conuiuia mutant Tetrarchas in Herodes.

Furiant homines. Conuiuiale *vinum* moderate sumptum *lætificat cor hominis*: Eccl. 40. at immodice; furiat. 1. Hinc prisci, ait *Cathar. de imag. Deor.* Bacchum bicornem pingebant: altero hic Herodem furiarat. 2. Adeo Osee 4. *Vinum & fornicatio auferunt cor hominis*; inque belluam vertunt; vt ratione sopita, sola passio præferuida per omne nefas grassetur. Quare Ierem. 16. *Non ingrediaris domum conuiuij.*

Exempla Ecce filij *Iob c.* 1. inter epulas ruina obruuntur. 2. Simon Sacerdos magnus, 1. *Mach.* 16. cum filijs Iuda & Ioanne ad mēsam à Ptolomæo contrucidantur. 3. Amon, 2. *Reg.* 13. inter pocula obtruncatur à fratre. 4. Godolias, *Ier.* 41. Babylonici Princeps exercitus inter vina opprimitur ab Ismaele. 5. Diues Epulo, *Luc.* 16. ferculis sibi damnationem inuenit. 6. Herodes superauit omnes.

Profusi in vana, in Sacra parci. *Licet dimidium regni petieris.* Infelix! perdidisse totum præstabat, quam tantum cædis nefas suscipere. Videte ingenium mundi: quam effusus in illicita; quamque parcus & iniquus in Sancta? Qui non sumptus fiunt in mensas, aulædos, vestitus, lusus, spectacula? &c, at in Sacra quātuli fugiuntur? 1. Plane Iudæi se liberales in vestiendo Seruatore ostendebant; sed in derisum & afflictionem eius: alba ab Herode, purpura à Caipha induitur; dum ludendus propinatur: at dum miracula patraret, sanaret ægros, nec hilum ei quisquam. Ita cosmophili. 2. Hebræi, ad aureum vitulum conflandum, quam prompti inaures & cimelia aurea conferebant? *Exod.* 32. Tales mundani, ad vana prodigi: parci ad Sacra.

Aut sacrilegi. Quin hæc nudari expoliarique mallent. Herodianum hoc: qui Sanctum Domini decollare, quam pellicem contristare malebat. Quin abstulit Ioanni caput, & dedit scorto.

PARS III.

Herodianæ luxuriæ nequitia.

Luxuria est 1. ursa vorax. I. HÆc vero luxuria est in & re aliena rapienda, & corpore proprio prostituendo cum pretio. Hæc bestia est illa, cui dictum: *Surge, comede carnes plurimas* iustorum spoliandorum, & luxuriosorum. Bestiæ ex dentibus extrahere lupam conabatur Ioannes: at in fauces eius incidit ipse, & lupa exijt illæsa corpore; hoc sæuior in Ioannem.

2. Apocalyptica mulier. Apoc. 17. *Vidi mulierem ebriam sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum.* Fuit ea sanguinaria Synagoga, quæ hausit Vriæ innoxij sanguinem: Iosephi vitam appetiuit, Baptistam extinxit par Herodias.

3. Sæuaq; Thomyris. Thomyris Scytharum regina Cyri, bello capti, caput abscidit, inque vas sanguine plenum demersit, dicens: *Satia te sanguine, Cyre, quem sitisti.* Sæuior Herodes quasi Herodiadi aiebat: *Satia te sanguine* Baptistæ: Quem in carcerem trudi fecisti; vti Iosephum Putipharæa, *Gen.* 39. *4. Et Putipharæa.* quæ molita solum adulterium; tu id complesti; & Herodem venereo fascino dementasti.

Perdit Samsones II. Infelix, sic fascinatus! 1. Amb. l. 1. de Dauid. *Samson validus leonem suffocauit; sed amorem suum suffocare non potuit: Vincula soluit hostium; sed suarum non soluit ne-*

uit nexus cupiditatũ: Messes incendit alienas; sed vnius mulieris succensus igne suarum ipse Virtutum messem amisit. Ita Herodes. 2. Verissime, Prouerb. 23. *Fouea profunda est meretrix, & puteus angustus aliena. Insidiabitur in via quasi leæna; & quos incautos inueniet, interficiet.* Talis Herodias in Herodem incautum & Baptistam. 3. Eam proinde belle depingit S. Amb. l. de offic. *Ianua diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio, noxiumq; genus fœmina: Cum proximat, ignem accendit.* S. Chrys. in hoc festo. *Baptistam in deserto viuentem dracones & aspides cornutæ tremuerunt: Herodias vero eidem caput abscidit, & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit.* Ibid. *O acutissimum diaboli telum mulier! Mulier Adamum exterminauit: Per te bella fiunt: sapientes se perdunt, sancti occisi sunt; ciuitates combustæ: Vita perdita, mors inuenta est: Per te diuites pauperes; fortes debiles; pulchri turpes, veraces mendaces; casti luxuriosi, humiles superbi, pœnitentes inobedientes, & Deo odibiles fiunt.*

Perdit Baptistam inter feras tutos.

Mulier malum.

PARS IV.

Quod Baptista super omnes sit martyres, adeoque Angelus fuerit.

I. SÆua nimis aggredior heu! exhorresco cogitans ferale supplicium. Scelus extinguit virtutes, easque triumphat: libido cogit florẽ castitatis emarcescere.

Elogia Baptistæ.

Ioannes vitæ magisterium, pœnitentiæ norma, forma iustitiæ, gloria solitudinis: homine maior, dignior Angelis; Legis compendium, Euangelij pretium, Apostolorum vox, Prophetarum silentium; Domini tuba, miraculum mundi, Dei delicium, Meretrici donatur. O facinus! Caput ei detruncatur, in quo oculi visæ columbæ super Dominum, testes; aures vocis cœlo lapsæ testes, caput sapientiæ diuinæ, linguæ prædicatricis caput, Ecce, ait, *Agnus Dei.* 1. Pharao, *Gen.* 40. natalitiorum suorum lætitias cæde pistoris funestabat: Herodes Ecclesiastæ suæ dantis ei panem vitę, tabo natalia sua polluebat. Quo vitam acceperat die, vitam adimit insontissimo; quam dare nequibat. 2. Naturæ portentum Nero, hominũ carnificina, Diuinitatis explosor, Deorum & Cæsarũ statuis capita deiecit, suo imposito: senatus, turbatus facto, consulit augures: qui detruncandum ei imperium pronunciant. Idem hodie Herodi portentũ accidit ex obtruncato Baptista.

Et capitis eius.

Natalitia cruenta.

Exitum habent interitũ.

II. Isto illi decreuit; accreuit huic gloria; eoque maior, 1. Quod martyrio præierit Ducem Iesum sine exemplo; cæteri eum secuti sint. 2. Quod absque solatij externi auxilio, vti successores Martyres: Nam Protomartyr, Actor. 7. *Video cœlos apertos, &c.* Hoc quantum solatium? Et alijs aliud datum, nullum Ioanni, qui patitur cœlo clauso, Christo nondum passo, nec vllo pro Christo.

Martyr supra martyres: sine solatio.

Bene Greg. Naz. orat. 20. *Qui ante Christi passionem passi, quid post Christum in persecutione, eiusq; imitatione pro nobis obitæ mortis, facturi fuissent?* Ita se Apostoli incendebant: Heb. 12. *Curramus ad propositum nobis certamen, adspicientes in Autorem fidei, & consummatorem Iesum; qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem.* Saulis armiger, 1. *Reg. vlt.* mortis timens, viso Saule in gladium incubuisse, sequitur animosus. Exemplo caruit Baptista; at non gratia constantiæ: 1. Ideo Ecclesia solum præcunctis Martyribus titulat *Martyrem præpotentem.* 2. Ioannes de in visum descripsit, Apoc. 20. *Vidi sedes, & sederunt super eas; & iudicium datum est illis, & animas Decollatorum propter testimonium Iesu, & verbum Dei:* At Baptista, Ioann. 1. *Venit in testimonium,* ideo decollatus est. Quanto igitur hic melior & sanctior; tanto deterior Herodes.

Et exẽplo Christi.

Cuius vis magna.

III. Angelum namq; sustulit homo, & talis tantum: quem vere Angelum natura fuisse

Baptista Angelus qualitate non natura fuit. fuisse Origenes insinuare videtur, *Hom.* 5. *in Ioan.* Eusebius *l.* 9. *demonst. Euang. c.* 5. prodit, quosdam plures id cordate docuisse. At contra Ioan. 1. *Fuit Homo missus à Deo, cui &c.*

1. Intellectu. Officio tamen Angelus erat verus, & similitudine. 1. Nam Angeli pueritiam & insciam ætatem ignorant, creati cum liberi arbitrij vsu & intellectu. Ita & Baptista *exultauit infans in vtero* intelligens. *2. Victu.* 2. Angeli non vescuntur cibo corporeo: Tob. 12. *Videbar quidem vobiscum manducare & bibere; sed ego cibo inuisibili & potu vtor.* Ita Matth. 11. *Venit Ioannes neque manducans, neque bibens,* &c. Scilicet vt cæteri hominum. Chrys. hom. de ieiun. ait Baptistæ vitam perpetuum fuisse ieiunium. 3. Mat. 22. *3. Castimonia.* *Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei.* Talis Baptista in eremo in carne Angelus. Quo immanior Herodes, tanti viri trucidator.

PARS V.

Qualis lucerna fuerit, quamq; Magnus.

Fuit lucerna. 1. Crepusculi matutini. I. Qvid, quod & Lucernam Dei extinxerit tenebrio? 1. Etenim Io. 5. *Erat lucerna ardens, & lucens* diem inter Christi, & noctem Iudaismi. Rom. 13. *Nox præcessit, dies autem appropinquauit;* Diem, Ioa. 3. *Oportebat crescere* in Crucem vsque: *me autẽ minui* capite. Vates ipse sibi. *2. Paucis.* 2. Lucerna paucis lucet; sol omnibus. Ioannes lucebat solum ad Iordanem: at Io. 1. *Christus erat lux vera, quæ illuminat omnem,* &c. Ioan. 8. *Ego sum lux mundi.* Accensi ab hoc Apostoli: Matt. 5. *Vos estis lux mundi.* *3. Non fœcundans.* 3. Lucerna illuminat prope, sed non fœcundat: Sol procul lucet & fœcundat terras; & omne viuens. Solius hoc Dei est. 1. Cor. 3. *Ego plantaui, Apollo rigauit: Deus autem incrementum dedit. Sed neque qui plantat, neq; qui rigat, est aliquid; sed qui incrementum dat Deus.*

Fuit Magnus. II. Magnum quoque prostrauit Herodes, Matth. 11. *Inter natos mulierum,* &c. Sic Dominus: at Angelus Domini, Luc. 1. *Multi in natiuitate eius gaudebunt: Erit enim Magnus coram Domino:* Non coram mundo mundana vanitate, ait *Amb.* Neque hypocritica magnitudine coram mundo, non Deo, ait Theoph. Nec vt Gen. 10. *Nemroth robustissimus venator coram Domino.*

Sciendum namque tripliciter quid *Magnum* dici. 1. Coram se, sui admirator. De *Non coram se.* quo Basilius hoc Isa. 10. exponit: *Inducit super mentem suam.* Non sic Psaltes 130. *Non ambulaui in magnis, nec in mirabilibus super me: si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam.* Pro Messia requisitus, cum (vt *Aug.* ait *Tract.* 4. *in Ioan.*) imponere hominibus potuisset, dixit: *Non sum.* Imo: *Non sum dignus soluere corrigiam calceamentis eius.* 2. Magnus coram hominibus dicitur, qui ab his magni fit. At maximi fuit S. Ioannes, & tamen Ioanne quis humilior? 1. *Luc.* 3. Messias acclamandus, *Sed corã hominib.* refutauit. 2. Tanti fuit cunctis, vt Euangelistæ eius vsi fuerint testimonio pro Christo Messia. Nec tamen, quod magni factus, se magni fecit ipse. 3. Et nominis sui æstimationem acquisiuit non miraculorum operatione, sed vitæ sanctimonia. 3. Magnum esse coram Deo: Et hæc vera *Et coram Deo.* magnitudo. At Ioannes Christi sententia, Luc. 7. *Maior fuit inter natos.*

Fuit sapiẽtissimus. III. Rich. Brixien. ait: Hominem à pictore ingenioso pictum quadricipitem, cum capite vno prouidentiæ, alio sapientiæ, tertio virtutis, quarto fortunæ. Hæc perfectio hominis vere in S. Ioanne fuit absolutissima. 1. Ideo, Io. 1. *Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.* 1. Imo, Luc. 1. venit *ad dandam scientiam Salutis plebi eius.* 3. Non de nihilo fuit admiratio de eo: *Quis putas puer iste erit?* 4. Plane, Eccl. 44. *Benedictio omnium gentium super caput eius.* Fuit

Turris Dauid; *Cant.* 4. è qua omnis armatura fortium dependet concionatorum, peccatorum, eremitarum, confessorum, Martyrum, Virginum. &c.

IN NATALI B. VIRGINIS MARIÆ.

De qua natus est IESVS, qui dicitur Christus. Matt. 1.

AEgyptij, *Gen.* 40. Principum natalia celebrabant festa: Nos reginæ Deiparæ Natalem iustiore titulo peragimus.

Circa quem

I. *De infelicitate Natalium mortalium.*
II. *De nata Seruatrice: sed cur tam sero?*
III. *De gaudio ex Nata.*
IV. *De festiuitate gaudij ex Nata.*
V. *De meritis Natæ.*

PARS I.

De infelicitate Natalium mortalium.

Vita humana exilium & mors est. I. FAtuitas, aut vanitas est hominum, natalem suum feste celebrantiũ: cũ magis sit lugenda dies: qua extrusi miserias intrauimus. Vt, qui ob crimen in carcerem cruciatusque datus, diem suæ infamiæ ac miseriæ festum ageret; delirare censeretur: Ita natalis sui admiratores, quo cum Ada exules in mundi carcerem expulsi, in corporis ergastulo compinguntur.

Natura ei nouerca, Ideo Plinius natalem suum auersabatur, iratus naturæ, vt in se nouercæ, quæ in bruta tamen mater exilteret, tam hæc ab necessarijs instruens: quam nos destituens. Quin gemino indimur carceri: corpus mundo: anima corpori. Et sicut Moses, *Exod.* 2. in scirpea fiscella ad profluentem exponitur: ita nati nos miserijs dedimur, heu quot, & quantis?

Captiuitas est. Deflenda vel ridenda. III. Hasce Heraclitus Philosophus irremisse deplorabat: deridebat vero Democritus: vt in quibus tantum homines deliciarentur, ac fiderent. 2. In captiuitate miserijsque Iudæi plangentes aiunt, Psalm. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Et nos miseriores in mundo, & corpore iubilamus? Insolescimus sub tam multiplici tyrannide? 3. Recte Thraces in prolium natali luctum & induebant, & edebant, in funere vero plaudebant.

Semper memoranda. Ægyptij natalis obliti, fatalis innouabant memoriam indies, cęnis caput mortui inferentes. Sic *Plut. in conuiuio.* 7. Sap. Antipater Sidonius, teste *Val. Max.* natalem suum semper est detestatus: quod eo semper ægrotaret: eodem denique & mortuus est.

Sanctis ingrata defletaq;. I. Quin & ipse Iob, cap. 3. *Maledixit diei suo, & locutus est; pereat dies, qua natus sum, & nox, in qua dictum est, conceptus est homo, dies ille vertatur in tenebras.* Et quod amplius: *Quare*, inquit, *de vulua egressus sum: qui vtinam consumptus essem: essem, quasi non essem.* 2. Vti sibi Iacob in vitæ suæ annis placuit? Gen. 47. *Dies peregrinationis meæ,* respondit Pharaoni. 130. *anni sunt, parui, & mali.* Magisne illi vita hæc vitalis quam mortalis visa fuerit? 3. Ideo docta Deo Ecclesia sanctorum natales non celebrat; sed mortis eorum dies natales appellat. Trium tamen Natiuitates recolit: Iesu, Mariæ, Baptistæ: Filij, Matris, Clientis.

PARS II.

De nata Seruatrice: sed cur tam sero:

Nata quando. I. NAta est B. Virgo anno Mũdi 1974. à captiuitate anno 576. ab Vrbe condita anno 738. Danielis hebdomade 64. Augusti imperij 22. die 8. Sept. pene quo Eua formata fuit. Nam Hebræi tradunt in Septembris hebdomada, prima lunæ, orbem esse conditum; quod tunc arbores fintfructibus onustæ.

Cur tam sero? Sed cur tam dilata diu Virginis natiuitas? *Primo* Quia Rex initurus regnum,

procul

procul acquisitum, præmittit, qui parent omnia: Ita sibi Dominus præmisit, quos hic Matthæus recenset: 12. Patriarchas, 12. Prophetas, 12. Pontifices summos intra annos pene 3000. demum Matrem sequutus est Ipse suam cum 12. Apostolis, &c. *Secundo.* Vt dilatio foret indicium irati Numinis. At tanto tempore.

1. Ob apparatum melius instruendum.

Tantane animis cœlestibus iræ?

2. Ad irã Dei insinuandũ peccator quam procul à Deo.

Hinc peccati malitiam æstimato. Itemque ex prodigi exemplo, *Luc.* 15. qui longinqua in regione omnia dilapidauit infelix. Vere longinqua: longissimum est iter à peccato ad gratiam: ecce anni cesserunt 4000. At breuissimum à gratia ad peccatum: Nam Angeli, Adamq; in momento ruerunt.

Quam diu inhærens peccato, vt visco.

Sicut Hebræi fame pressi in Ægyptũ concesserunt, animo commorandi inibi tribus, quatuorue annis; at effluxere 400. nequedum exire quibant; nisi in manu potenti Dei. Ps. 134. *Emisit Deus signa & prodigia in medio tui Ægypte, in Pharaonem, & in omnes seruos eius* Ps. 105. *Fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro.* Heu peccator, fame voluptatũ, honorumq; ac opum impulsus, mutas regionem cœli cum Ægypto peccati, animo quidem non sordescendi in eo, vel immorandi: at immoraris, & immoreris. Prædixit talibus Dominus, Ioa. 8. *Et in peccato vestro moriemini.* Vnde, heu, quam ægre extraheris? Sane S. Thomas *tract. de gratia*, ait, Remissionem peccati maximum opus esse Dei.

3. Vt Dei cura de peccatoribus liqueat.

Tertia causa dilatæ Natiuitatis; vt Dei cura de peccantium salute notetur. Hinc Sponsa, Can. 5. *Qualis est dilectus tuus ô pulcherrima mulierum?* Respondet. *Caput eius aurum optimum: coma eius*, cogitationes ac curæ, *sicut elatæ palmarum, nigræ quasi coruus*: id est: de iustis, & iniquis saluandis solicitæ. Et vero de cœlitibus cura eius minima est: potissima de nobis in suggerendis medijs consumitur, quibus ad frugem reducemur. Hinc tantum *gaudium super vno peccatore, pœnitentiam agente, quam super 99. iustis: qui non indigent pœnitentia:* Luc. 15.

Hinc gaudium de nata.

Sicut in aulis nullus est animorum motus cum boues, oues, &c. mactantur: at si vrsus, leo, &c. sit occidendus, hic concursus fiunt, sermones, gaudia, metusque: Ita & in cœlis super conuersione peccatorum.

PARS III.

De gaudio ex Nata.

Deipara, diu desideratur.

I. FVerint istæ rationes Deo differendæ Natiuitatis Marianæ: At dia Virgo, quid tam morari diu potuisti? Nunquid vox tua est, Prouerb. 8. *Dominus possedit me initio viarum: antequam quicquam faceret, cum eo eram cuncta componens.* Scio: id de Filio dici: at Galatinus *lib. 7. arcanorum, cap. 2.* istud, similiaque Deiparam notare censet: Epiphanius quoque de Messia intelligi posse negat: cui id assẽtitur Gregor. Naz. & S. Basilius. Cum ergo tam antiqua sis: quid morata es, Virgo? Audi afflictos mora. Psalm. 68. *Defecerunt oculi mei suspicientes in cœlum.* Psal. 118. *Defecit in salutare tuum anima mea, dicentes quando consolaberis me.* Par fuit desiderium Matris Dei? *Defecerunt oculi mei præ lacrymis, & raucæ factæ sunt fauces meæ,* dum columba aduenires.

Tandem nata.

Veni ergo tandem. Et venis *quasi aurora consurgens.* Cant. 6. Venis, ô extremum noctis; lucis initium. Rom. 13. *Nox præcessit.* Synagogæ. Legis, iræ: *dies autem appropinquauit* gratiæ & Mariæ.

Gaudiũ attulit orbi.

Exultate Patres in limbo delitescentes: ecce prænunciam salutis. Dixisti Isaia, 11. *Egredietur Virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* Iam dicitur *Egressa est, & ascendit.* Num Apoc. 12. *Signum magnum apparuit*

apparuit in cœlo Mulier, &c. Signum magnæ misericordiæ.

Et refocillationem. Beatum Signum, Mirum quoque. Ex parentibus annos XX. sterilibus oritur. Tale signum erat aquarum fluentia è petra, *Num.* 10. Virginis eo maius, quo magis Virgo puteus est aquarum viuentium; non solum fluuius. Sara nonagenaria ex viro centenario se concepturam audiens, risit, & ait: Gen. 21. *Risum fecit mihi Dominus & omnes qui audierint, corridebunt mihi*: quod valido corpore non conceperit: At Anna ex Ioachimo concipit non ad irrisum, sed ad gaudium omnium, & gratulationem. Vnde exultat hodie Ecclesia.

Odium hæresi. Solus Lutherus, vt exors fidei, sic est & gaudij huius expers, & ait ad hod. Euang. *Peruelim hoc festum omitti: cum nullo Scripturæ nitatur testimonio.* At vbi Scriptura de festis aliis Pasch. Pentecost. Natiu. Domini, &c. Impudentius idem lib. de piis Cerem. obseru. *Assumptionis, & Natiuitatis festa plane reiicimus.* At furor est iste sacrilegus: non ratio. Nec dignus pluribus.

PARS IV.

De Festiuitate gaudij ex Nata.

1. Festiuũ est gaudiũ. 1. Quia nata est in templũ dedicata.

I. SI cum Salomone totus Israel, 3. *Reg* 7 tam festiue peregerunt dedicationem Templi, in quod Lex deponenda erat: quanto sanctior esse nata debet Deipara Christianis, templum Dei? Ita Pet. Damian. serm. de Natiuit. Mar. vbi & ista: *Hæc est Thronus Dei, solium diuinitatis, palatium Regis æterni, gazophylacium thesauri, quo de cruenti prædonis seruitio sumus comparati.*

2. Innocẽtiam perditam restituite Hæc nata est mulier, quæ vel in ipsa natiuitate drachmam innocentiæ, perditam à nobis repererat: ideoq; omnes pias animas *conuocat amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi: quia inueni drachmam quam perdideram.* Natura, mulier magna perdiderat gratiam & gloriam: sola Deipara gratiam inuenit apud Deum, & immunis à perditione communi, drachmam sibi adinuenit ac nobis, quam dolebat nos perdidisse, ac si perdidisset ipsa. Verum ita inuenit: *vt diuitias supergressa sit vniuersas.* Quo gaudendum est amplius.

II. Hanc requirebat Salomon, Prou. 31. *Mulierem Fortem quis inueniet?* Quo ille gaudio subsiliisset, si hanc illi Natiuitatem agitare festam nobiscum licuisset? Dixisset: *Inuenta est drachma; & mulier fortis.* Hæc est fortis Amazon, quæ conterit caput serpentis, & super draconem ac basiliscum ambulabat. O fortem vel ab ipsa Natiuitate. *3. Nata mulier est fortis.*

Tres Darij Satrapę sapientes disceptant super quæsito hoc: Ecquid fortissimum? 3. *Esd.* 3. Zorobabel ait: *Mulier.* Deus hic locutus fuerit: & de Deipara fortissima omnium. Quæ enim, præter ipsam, est alia? Hæc fortis contra Deum iratum Iram ipsi, telaque extorsit: naturam obstupefecit; quod supra ipsam hæc esset vna ac prima, sic munde nata; vt nec Eua mundius fuerit creata. Ipsa dæmones confudit: quibus ius nullum in eam licebat. Ipsa circumscripsit Infinitum; peperit Creatorem. Quibus quid fortius? Quid ad gaudia efficacius? *4 Et fortissima omnium.*

III. Vrbs obsessa diu, pressaq; fame dira, si ex insperato nanciscatur commeatum; quanto id illi est gaudio? Orbis à portis quatuor Occidentis, Orientis, Merid. Septentr. obsessus vndique fuit ab annis quater millenis, fameq; vltima exhaustus: ecce aduenit ei *Nauis* hæc Mariana, *portans panem de longe*, Prou. 31. filium Dei. Nam Ioan. 6. *Hic est panis, qui de cœlo descendit.* Panis bis coctus, *bis genitus.* Quid ni gaudeamus de eius aduentu? Hocq; amplius, quod peregrinis *5 Et obsonatrix famentium*

& vel-

6. *Scalaque terrenis ad supera.* & velut transfugis, ceu Iacobo, *Gen.28.* hoc in fuga solatij offeratur; vt visione scalæ recreemur, in qua via sus deque feruet.

Hæc mœstis exulibus nobis est nata Maria, scala cœli: qua Iesus descendit, & salus omnis cætera. Bene Damiane: *Hodie nata est Regina cœli, fenestra mundi, ianua paradisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala cœlestis: per quam supernus Rex humiliatus ad ima descendit: & homo qui prostratus iacebat, ad superna exaltatus ascendit.*

7. *Et Arca salutis* Noemo, *Genes.6.* indolebat omnium ex diluuio interitus: at visa ad paucorum salutem arca parata, temperauit, detersitque dolorem. Quantum, quamque diu omnis creatura ingemuit? inque luctu ac squalore iacuit? Tot adeo vidit damnari æterno diluuio. Quo maius est gaudium, ex apparente primum hodie Arca salutis.

8. *Sed & ipsa pulchra tota* IV. Est illa quidem gaudij causa vna: plures sunt, ac maiores cæteræ. Qualis quod supra naturæ cursum sic nascitur non pura solum, sicut Elias, sed & gratijs illustrata tot; quot nec in protoplastis fuerat ea experta natura. Inde Cantic.4. *Tota pulchra es amica mea, tota pulchra es, & macula non est in te.* Bis pulchra tota, in Conceptione, & Natiuitate.

Merito igitur miraris Sponse: Cant.7. *Quam pulchri sunt gressus tui filia Principis:* id est, Maria, vt omnes intelligunt: Gressus primus Conceptionis in naturam: alter in lucem Natiuitatis: In vtraque offendimus omnes, sola tu graderis pulchre, inoffenso pede.

PARS V.

De meritis Natæ.

Meritissima est Nata. I. MErita Natæ notātur istis: *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus,* quasi dicat, ex vno hoc capite, cætera æstimatote. 1. Nec enim amplior, ait *D. Tho. p.1.q.25.a.4.* haberi dignitas potest, aut perfectior, quam Matris Dei. 2. Si verum, Prouerb. 10. *Filius sapiens gloria parentum:* iam nemo gloriosior Deipara, quod nemo ipsius Filio sapientior. Accedit gloria Patris, qui ait, Psal. 2. *Filius meus es tu; ego hodie genui te.* Idem quid ni & mater dicat? *1. Quia est Mater Iesu. 2. Sapientissimi Maior est.*

3. Suam sibi finxerint Poetæ, apud Hesiodum, Pandoram, Deum Deorum omnium donis ornatam, quod Deum quendam genuisset. Nostram, nos Deiparam prædicamus, & adoramus, *de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Quo, quid supra? *3. Quia Pandora est.*

Cuius Deus Abrahamum ac Dauidem eximie honoratos vellet, promisit illi Gen.22. *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* Huic Ps.131. *De fructu ventris tui ponã super sedem tuam.* Quo audito, ille se humi prostrauit, non inueniens grates sat dignas. Si illis tanti promissio: quanto erit honori Mariæ exhibitio? Illa enim est, *de qua natus est Iesus qui, &c.* *4. Res aliis promissa, est illi præstita.*

II. Exploratores duo, *Num.13.* vt terræ benedictæ laudem re exhiberent, non verbis solis, botrum in vecte secum attulerunt, spectaculum benedictionis. Ita hic Euangelista, benedictæ matris facturus fidem, & specimen daturus, botrum proponit, dicens: *De qua natus est Iesus.* Eia ergo, iubilate Deo, magnificate diem hunc, cuius cum ortu orta nobis bona sunt omnia. In Baptistæ *Natiuitate multi gaudebunt:* omnes in Mariæ. *Benedictus fructus de terra testatur.*

Enimuero, 1. Hodie arbor vitæ nobis in Paradiso plantatur: *Gen.1.* 2. Arca salutis absoluta. *Gen.6.* in mare mundi exponitur. 3. Thronus, *3.Reg.10.* eburneus auro obrizo conuestitus perficitur Salomoni. 4. Arca fœderis è lignis Setim incorruptibilibus structa, inaurataque legi recipiendæ, consecratur. *Exod.25.* 5. Hodie denique Turris Dauidica, *Ex qua om-* *Figuræ conglobatæ.*

nis armatura fortium dependet, agnoſcitur terror hoſtium, præſidium fidelium, Eccleſiæ propugnaculum.

PERORATIO.

QVare, *Exo.25.* præceptum omnibus, vt aurum, piloſq; caprarum ad Tabernaculum Deo parandum conferrent: ita nos ad laudes Deiparæ natæ omnia, quæ poſſumus, conferamus, vel aurum charitatis: aut pilos humilitatis.

IN F. EXALTATIONIS S. CRVCIS.

Ego, ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum. Ioan.12.

GLadiū Goliath cæſi, 1.*Reg.21.* Sacerdotes in Sanctuario iuxta Arcam Teſtamenti ſuſpenderunt, trophæum Dauidicæ fortitudinis, & victoriæ admirandæ. Quanto dignius lignum S.Crucis, in quo mors, Sathanaque deuictus fuit, &c. tanto cum honore exaltatur?

Quare de eo nos

I. *Sacra Crucis Elogia.*
II. *Vlteriora eiuſdem encomia.*
III. *Crucis exaltatæ cauſa.*

PARS I.

Crucis encomia.

Crux gentibus honorata

I. SIgnum crucis tanto fuit in honore apud cunctas Gentes, etiam, ante, quam pateretur Dominus, quodam, reor, inſtinctu altiore; vt ſat nequeat enarrari. 1. *Marſil. Ficinus l. de tripl. vita*, ait, Arabes Aſtrologi inter omnia hieroglyphica nullū habuere ſanctius ac religioſius Cruce effigiata. 2. Rufinus in Eccleſ. hiſt. l.2.c.29. *Signum Dominicæ Crucis, in illis, quas dicunt* ἱεραλιχὰς, *id eſt, ſacerdotales, literas habere Ægyptij dicuntur, velut vnum ex cæteris literarum elementis: Cuius hanc dicunt eſſe interpretationem: VITA VENTVRA.* 3. Addit hiſce Socrates *hiſt. Eccl. l.5 c 17.* Serapidis, Deorum ſummi apud Ægyptios, templo diruto, ſaxa reperta cum cruce inciſa: quæ ſignificabat idem quod VITA. Eadem Pet. Crinitus l.8. de honeſta diſcip.

Eccleſiæ ſalus eſt & gloria.

Erant hæc præſagia venturi honoris cruci veræ vitæ. Nam Eph. 1. *Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui gratificauit nos in dilecto Filio ſuo; in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, & remiſſionem peccatorum.*

Eſt vexillum.

Eſt omnino Crux in Eccleſia militante regium vexillum, ſanguine initiatum Chriſti: ideoque eſt & terror gentium, ac dæmonum, idolorum ruina, hæreticorum confuſio, gloria fidelium & Angelorum S.Hieronymus in c.9. Ezech. ſigna Thau *ſuper frontes virorum gementium atq; dolentium:* ait inſigne crucis id eſſe:

Signū Thau.

Caſſaneus hiſt. addit Thau Iſraelitis quaſi vexillum extitiſſe: Vti Romanis aquila. Iſaias, c.13. loco Chriſti ad diſcipulos ait: *Super montem caliginoſum leuate ſignum, exaltate vocem, leuate manum.* Id Apoſtoli explerunt prædicationibus & erectionibus, exaltando Crucem.

Merita Chriſti tribuuntur Cruci.

II. Et merito: Quicquid enim in cruce fecit Dominus, ac meruit, id omne tribuitur eidem. 1. Hinc Aug. *Crux de erroribus nos liberauit; ſedentes in tenebris illuminauit, ac nos Deo coniunxit.* Magnum hoc: 2. Maius illud: Sicut humanitas iuncta Filij Diuinitati omnia Attributa Dei participauit: ita & S.Crux ob coniunctionem & peracta inibi myſteria. 3. Ideo ſalutatur: *O Crux aue Spes vnica.* At ſpes ita, vt eam colam; quem deſignat, adorem latria, ipſam hyperdulia.

Et in ea ſunt noſtra omnia.

Innuit id Iſa.22. *Figam illum paxillum in loco fideli, & ſuſpendent ſuper eum omnem gloriam, vaſorumq; diuerſa genera.* Vaſa exponit Apoſtolus 2.Tim.2. *In magna domo non ſolum ſunt vaſa aurea & argentea; Sed & lignea & fictilia*, id eſt, in Eccleſia ſunt eximie, ſunt vulgariter boni.

Hæc vasa qualiacumque à Cruce dependent, hinc omnium salus. 1. Ideo Gal. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in cruce D.N. Iesu Christi.* 2. Hinc salus & gloria, Teste typo, Exod. 24. Heb. 9. *Etiam tabernaculum, & omnia vasa ministerij sanguine similiter aspersit: Et omnia pene in sanguine, secundum legem, mundantur: & sine sanguinis effusione non fit remissio*: non sine Cruce fonte sanguinis salutaris. Cuius ideo celebratur Exaltatio.

PARS II.

Vlteriora S. Crucis encomia.

Typis S. Crucis. I. TYpis V.T. est illustr. Crux S. 1. Arbor est vitæ, *Gen.* 2. ex paradiso in Caluariam translata & in monte exaltata. 2. Noe sua Arca, *Gen.* 6. Christus cruce reliquias orbis è diluuio perditionis seruauit. 3. Columba oliuæ Ramum, pacis signum, *Gen.* 8. Christus crucem, placati Patris signum, prætulit. 4. Eadem, *Gen.* 9. est Iridis loco, firmataque fœdere pacis. 5. Crux est, *Gen.* 22. lignum sacrificij Abrahæ, quod baiulabat Isaac. 6. Est, *Gen.* 28. scala Iacob. 7. Est *Gen.* 31. Baculus quo Iacob Iordanem transuadauit. 8. Est, *Exo.* 4. Virga Moysis. 9. Est, *Num.* 21. stipes serpentem æneum præferens. 10. Est, *Exo.* 16. Lignum aquas dulcorans amaras. 11. Est, *Ios.* 5. clypeus Iosue: 12. Est, *Ios.* 6. Funiculus coccineus Raabæ domus: 13. Est *Iudic.* 6. Torcular Gedeonis: 14. Est, 1. *Reg.* 17. Baculus Dauidis. 15. Est, *Esth.* 15. aurea Assueri virga. 16. Est, *Apoc.* 1. Signum Dei viui, est omnia. O scalam è malis ad optima quæque emergendi! S. Leo serm. 4. de Pass. *De instrumẽto, quod iniquitas Iudæorum parauit ad pœnam, potentia Redemptoris Gradum nobis fecit ad gloriam.*

Est arbor Vitæ. II. Hæc vere est, *Gen.* 2. arbor scientiæ boni & mali; in ea discimus peccati fœditatem, & gratiæ dignitatem. Vnde optime Hymnus *Salue Crux S. salue mundi gloria; vera spes nostra, vera ferẽs gaudia: Signum salutis, salus in periculis, vitale lignum vitam ferens omnium.* Prodit *Cypr serm. de resurr. Epiph. de hæres. c. vlt. Aug. ser.* 71. *Chrys. ho.* 38. *in* 19. *Ioan.* alijque, diuinitus accidisse collocari crucem super Adæ sepulchrum: à cuius caluaria monti est nomen, *Vt, vnde mors oriebatur; inde vita resurgeret.* *Plantata supra Adamũ mors.*

Arbor autem est vitæ 1. ob fructum suum Iesum. Quia, Io. 14. *Ego sum via, veri. & vita.* 2. Ob effectus: Viuificat. Nã Prou. 3. *Lignum vitæ est his, qui apprehenderunt eum* 3. Ob vitæ conseruationem. Eam vidit Ioan. *Apoc.* 22. plantatam inter aquas mediam fluuiales V. & N. Testamenti: quod vtrumque vna complectitur. *Cur vita sit arbor.*

Miræ Dei adinuentiones: *Cantate Domino Canticum nouum; quia mirabilia fecit: notas facite in populis Adinuentiones* Crucis: 1. Non istud nouum foret, si adinuenire-tur, quemadmodũ eadem arbos efferret nunc hos, nunc istos fructus; planeque contrarios? At in hac crucis Mors & Vita fuit: Maledictio & benedictio. 2. Deut. 21. *Maledictus omnis: qui pendet in ligno.* Contra: Benedictus Dominus in cruce, *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Ecce pyrannidem honoris & infamiæ; gratiæ & pœnæ, Victoris & victi. *Crux est adinuentio contrariorũ.*

III. Huc ergo securi confugiant peccatores. 1. En Adam, vocantis Domini voce attonitus, Gen. 3. *Sub arbore vitæ, quæ in medio paradisi, se abscõdit*: 2. Agar cum Ismaele heram fugiens, vsta siti, ne & puerum siti morientem videret, *Gen.* 21. cum sub arbore deposuit, abijtq; longiuscule; Deũ cum fletu deprecata. Et ecce Angelus ei: *Noli timere: exaudiuit .n. Dominus vocẽ pueri de loco, in quo est.* Noli timere peccator; *Exauditus est* Dominus, in cruce clamans, *pro reuerẽtia sua:* hic sitim restingue; hic angelica consolatio est. 3. Elias Iezabelẽ fugitãdo fessus, vitæque pertæsus sub iuniperi *Crux est refugium peccatorum.*

se vmbram abijciens, petijt animæ suæ vt moreretur: at vitam ibi reperit: 3. Reg. 19. *Ecce, ad caput subcineritius panis, & vas aquæ.* Iustis iniustis nil hac sub arbore deesse potest.

Est theatrum pugnæ Domini. Hæc regis regum solium, ara, palæstra, &c. fuit. Eam voluit esse theatrum maximorum operum suorum, inque ea pugnando mori, & moriendo pugnare. *Causa* 1. Vt iustitiæ via non vi omnipotentię diabolum vinceret superbissimum: infima tua humilitate se permittens hostibus coniuratis in hoc, Sap. 2. *Morte turpissima condemnemus eum.* At is, Phil. 2. *Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis:* quod probrosissimum.

2. Vt modo aptissimo satis pro nobis faceret; sic mori placuit. Nam in ligno peccatum: ideo 1. Pet. 2. *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Vt,* canit Ecclesia, *qui in ligno vincebat, in ligno quoq; vinceretur.*

Causa 3. Vt crucis figuras impleret, in cruce obijt: Itemq; prophetias: Verbo, Ps. 50. *Vt iustificeris in sermonibus tuis; & vincas, cum iudicaris.* 4. *Causa.* Vt exemplum patientiæ statueret: adque imitandum animaret, Isai. Thren. 1. *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite & videte crucem, si est dolor sicut dolor meus!*

PARS III.

Crucis exaltatæ causa.

I. HOdie crux exaltatur, vt humanitas humi strata exaltetur: Sathan deprimatur: Iesus adoretur; Apostoli glorientur: V. T. verificetur impletum ac triumphet: vt memoria prodigiorum crucis refricetur: vt ritus Iudaici antiquati triumphentur: Ethnicismus frangatur: Sacramenta N. T. roborata & consignata esse doceantur: Ecclesia exaltetur, &c.

Quatuor & orbis & crucis plagæ mysticæ. Bene, optime exaltatio est quatuor orbis plagis adapta iuxta quatuor dimẽsiones suas. Nam, 1. *Longitudo* Crucis designat patientiam & longanimitatem Dei. qua, Isai. 30. *Expectat Dominus, vt misereatur vestri, parcens vobis.* Ps. 102. *Longanimus* ad expectationem pœnitentiæ, *& multum misericors* ad condonationem peccatorum, 2. *Latitudo* admonet amoris Dominici sinum peramplum ad inimicos etiam amplexandos. Ioan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis.* Imitemur eum, qui *solem suum oriri facit super iustos & iniustos:* at in bono vincamus malum, benefaciendo malefacientibus, & odientes nos diligendo. 3. *Altitudo* crucis monstrat iter cœli, scala est, quæ sus deq; scanditur: per quam Ioann. 12. *Ego si exaltatus fuero, à terra omnia traham ad me ipsum,* hominum genera, Iudæos Gentes, Christianos, &c. 4. *Profunditas* innuit iudiciorum Dei abyssum, & mysteriorum sacrorum. Itaq; crucis fit particeps orbis totus. Pars summa beatos coronat, ima purgatorios recreat: dextera iustos iustificat, sinistra peccatores expectat & acceptat. Ecce obedientiam, humilitatem, misericordiam, patientiam.

Exaltata est vti 1. Solium Christi. II. Fecit ergo Deus exaltando crucem, quod victores Duces suspendendo in tẽplis aut curijs arma sua vexillum, & insignia. 1. Solium suæ exaltationis non exaltaret Dominus? 1. Suum Assuero quanti erat? Esth. 15. *Ille autem sedebat super solium regni sui, indutus vestimentis regiis.* 2. Salomoni suum quanti? esse miraculum mũdi voluit. 3. Reg. 10. *vt non sit factum tale opus in vniuersis regnis.* 3. Bene igitur gloriari iubemur, Ps. 95. *Dicite in nationibus, quia Dominus regnauit à ligno.*

2. Ex-

2. Vt probrum ei vltimum demeretur, glorificanda.

2. Exaltauit, vt dedecus eius verteret in decus summum; quod supra Regum vertices ascenderet. 1. Ezech. 17. *Scient omnia ligna regionum, quia ego humiliaui lignum sublime, & exaltaui lignum humile: Siccaui lignum viride; & frondere feci lignum aridum.* Quod S. Hieron. ibi cruci adaptat. Aug. ad hoc Psal. *Brachia peccatorum conterentur*, ait: *A locis suppliciorum crux fecit transitum in frontes imperatorum*, & sceptra. Chrys. similia addit, altius in extremo iudicio exaltandam: Quia Matth. 24. *Tunc apparebit signum filij hominis in cœlo*, ab Angelis, non Iudæis contrectanda.

Probrosa fuit Ethnicis.

III. Tanto crux probro fuit Ethnicis, 1. Vt Romani, teste *Plin. l. 17. c. 26.* canes ex ea suspenderent. Quod natum inde; quia siluerunt canes clangentibus anseribus, cum Galli Capitolium occuparent. 2. Suidas est autor; Athenienses in improbi defuncti sepulchrum figere aut formare crucem solitos, insigne sceleris ac infamiæ.

3. Vt adoraretur.

3. Exaltata est, vt hominibus & Angelis foret adorabilis. 1. Hinc *S.* Andreas tam religiose eam salutauit. 2. Paulus, Galat. 6. *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce D. N. Iesu Christi.*

4. Vt traheret omnia.

4. Exaltata fuit; cum per eam Dominus omnia ad se traxit: *Ioann. 12.* Cum per eam Princeps factus est omnium. Phil. 2. *Propter quod & Deus exaltauit eum*, &c. Imo ipse: *Data est*, ait, *mihi omnis potestas in cœlo & in terra.* Traxit, vicit, fregit, reparauit omnia per vnam. *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei!*

Nouum bellum crucis.

Canamus cum Debora & Barach vindicatis è Sisaræ regis tyrannide: Hebræis: Iud. 5. *Audite reges, auribus percipite Principes: NOVA BELLA elegit Dominus, & portas hostium ipse subuertit*: non armis suetis, non fulmine, &c. sed fœminæ Iahelis dextera: Non tubis muros euertit, vti Iericho. *Ios. 6.* Non Mosaicis portentis exanimauit Pharaonem nouum, *Exod. 3. 5. 6.* Non mandibula asini, vt Samson, *Iudic. 16.* confecit Philistæos: Non per puerum pastorem strauit Goliathum, 1. *Regum* 17. Sed eo, quod in orbe vilissimum, Cruce vicit orbem, orcum; effregit cœlum.

Psal. 96. *Dominus regnauit; exultet terra, lætentur insulæ multæ*, &c. ibidem eradant nunc Iudæi *τὸ à ligno*: teste *Tert. l. 3. cont. Marci. Amb. in 1. Corint. Aug. in Ps. 96. Iustinus Dial. cont. Tryphonem.* Nihil efficiunt: non crucem tollent ex memoria & gloria; nisi prius è mundo solem.

5. Vt redimeret orbem.

5. Crux exaltata fuit; quod orbem redemerit per eam Dominus, Eph. 2. *Per crucem interficiens inimicitias in semetipso.* Col. 1. *Pacificans per sanguinem crucis eius siue quæ in terris, siue quæ in cœlis sunt.* Sap. 14. Vere *Benedictum est lignum, per quod fit iustitia.* Vindicia nostri à tyrannide, Ioann. 12. *Nunc iudicium est mundi: nunc princeps mundi eijcietur foras.* Actum est.

6. Vt paradisum redaperiret.

6. Exaltata est iuste, quia Paradisi clauis est facta. Isai. 22. *Dabo clauem domus Dauid super humerum eius.* Apoc. 3. *Hæc dicit sanctus & verus, qui habet clauim Dauid; qui aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.* Rabanus l. de laud. S. Crucis. *Crux Christi clauis facta est Paradisi: In cuius figura Velum Templi scissum est*, Matt. 27. & aperti sunt cœli. Hieron. 2. parte Episto. Epist. 10. *sanguis Christi clauis est paradisi. In cuius signum dixit ad latronem: Hodie mecum eris in Paradiso.*

7. Quod sit potentia Dei. 1. Confidens fortia.

7. Exaltata est, quod facta sit robur & potentia Dei. 1. Cor. 1. *Verbum crucis pereuntibus stultitia est; his autem, qui salui fiunt, Virtus Dei.* 1. Qua Dæmonem mundum: omnia vicit. Ita 1. Cor. 1. *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.*

2. Martyres faciens.

2. Qua infirmi facti sunt Martyres tormentorũ contemptores. Vere ait Seneca: *Magni*

Magni animi est, iniurias in summa patientia pati. 3. Virtus, qua tot mira & magna patrantur; vt dicere non sit. Quid enim crucis signo in Ecclesia non fit? 4. Virtus, cuius sola memoria sit potens contra diaboli tentamenta. Orig. *Tanta est vis crucis, vt si mēte fideliter habeatur, nulla peccati prævalere poßit inuidia: sed continuo ad memoriā eius totius peccati & mortis fugiat exercitus.*

3. Mira patrans.

Crux assumenda est.

III. Quare si Dominus sit Seruator per crucē, sui sunt perditores, qui eum sequi detrectant in via crucis; aut crucem cultu debito nec colunt, nec amant. Dictum manet: Matt. 10. *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Ezec, 9. Angelus exterminator erat tantū non accipientium Thau in frontes. Ita Christus: at seruat sequaces sui. *Nam omnia trabam:* vel, vt Græci legunt: *omnes* scilicet electos ad crucem perducam mihi concrucifigendos. Gal. 5. *Qui sunt Christi, carnem suā crucifixerunt cū vitijs & concupiscentijs. Non sic carnales.* Ideo Gal. 6. *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Non sic cosmophili.

Ne exterminemur. Nā trahit.

Obligat nos.

2. *Omnia traham.* id est, sic omnes beneficio Crucis obstringam, vt citra scelus auerti à me non queant. Quid ni ergo, vt armiger Ionathæ, 1. *Reg.* 14. dicam Liberatori Domino, *Fac omnia, quæ placent animo tuo, perge quo cupis, & ego ero tecum, vbicumq; volueris.* Secutusq; eū est per rupes, cuneos, enses, mortes, 3. *Omnes traham*, excluso nemine paupere, diuite, illustri, vulgari. &c. Eiusdem ei sunt pretij omnes, Exod. 13. *Primogenitum hominis pretio redimes*, eodem: nō hunc maiore, minore aliū minorem. Vnde *omnes* pariter vnum sequi connitamur; vti tenemur. 1. Huc inuitat Apost. Hebr. 12. *Recogitate eum, qui talē aduersus semetipsum sustinuit à peccatoribus contradictionem; vt non defatigemini animis vestris deficientes.* 2. Greg. *Si paßio Domini ad memoriam reuocetur, nihil est quod non æquo animo toleretur, &c.* 3. Sicut, 4. *Reg.* 4. Elisæus amaras Iericho aquas immisso dulcorauit sale: ita aduersa omnia cruce fiunt prospera & salutaria,

Excludit neminem

Quare Psal. 118. *In æternum non obliuiscar iustificationes tuas; quia in ipsis viuificasti me:* At per crucem iustificatio est omnis. 1. Cor. 1. *Verbum enim crucis pereuntibus stultitia est; his autem qui salui fiunt, Dei Virtus.* 2. Æger, aut mortuus dormis? Ecce Cant. 8. *Sub arbore malo* Crucis *suscitaui te*: alia lectio, *cognoui te*: q. d. crux lapis est Lydius probationis, quomodo in me crucifixum afficiaris. 3. Multa fecit, docuitq; Deus, vt agnosceretur Messias: at nunquam clarius & certius fuit cognitus pro eo, quam in Passione: Ita Christianus.

Peroratio.

IN F. S. MATTHÆI APOSTOLI ET EVANGELISTÆ.

Vidit IESVS hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine: & ait illi; & sequere me.
Matth. 9.

PHaraonis filia, viso in fiscella scirpea infante, vndis exposito inter charecta, eum miserata suscepit, nutririq; curauit, ac adoptauit in filium, vt in satrapis numeraretur. Fortunatus hic euentus: Felicior Matthæi, ad mare Tyberiadis sedentis in telonio; assumptiq; à Domino, inter Apostolos connumerandi.

Typus.

De eo nos modo

I. *Quod magna sit gloria Deo ex conuersione peccatorum.*
II. *Quod videbat Dominus: sedebat Matthæus.*
III. *Quod vocabat Dominus: sequebatur Matthæus.*
IV. *Quæ S. Matthæi Vita, Mors, Merita, præconia.*

PARS

Perora-tio.

PARS I.

Gloria magna Deo ex conuersione peccatorum est.

Conuertere peccatores est Magnum.

I. Psal. 28. *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia*, ad trahendos peccatores pro gloria Dei, & vertendos in viros alios. Quod pulchre Isaias. 55. *Pro saliunca ascendet abies, & pro vrtica crescet myrtus: & erit Dominus nominatus in signum æternum.* Mutatio hæc dexteræ Excelsi Iesu optimi prædicatoris. Cyrillus ibi: *Pro peccatoribus surgent Apostoli, pro publicano Matthæus, pro Ecclesiæ persecutore Paulus, pro idololatris Doctores Ecclesiæ.*

Et Deo gloriosū.

In quo maior Dei relucet gloria, quā in creatione mundi. 1. Patet, ex eo Ps. 107. *Exaltare super Cœlos Deus, & super omnem Terram gloria tua:* Eccur obsecro? *Vt liberētur dilecti tui* à peccatis ac diabolo. Ergo Operum Dei maximum est peccatoris iustificatio, ait *D. Tho. Aqui.* Quia cætera omnia huc referūtur. 2. Ps. 144. *Miserationes eius super omnia opera eius.* 3. Isa. 46. *Dabo in Sion salutem* conuersionis; *&* ex hoc *in Israel gloriam meam.* Salus peccatoris est gloria Saluatoris.

Typus.

4. Ioab, 1. *Para.* 20 coronam capti Melchom regis Ammonitarum, & vrbis Rabba, auro gemmisque grauem Dauidi dedit, qui eam conflauit, formaq; aliam parauit & gestauit. Ita Dominus peccata & vanitates captiuatas, commutat sibi in coronam gloriæ. Exemplo fit Matthæus.

PARS II.

Videbat Dominus, sedebat Matthæus.

Videre Christi est iustificari.

I. INambulans ad mare Dominus, vt piscaretur, piscantibus discipulis, homines; *vidit sedentem in telonio* extra muros Capharnaum. Felix *Videre* hoc! Psal. 29. *Vidit Dominus, & misertus est mei.* Ideo orarat Ps. 118. *Aspice in me, & miserere mei.* O solares oculos! Iob. 10. *Nunquid oculi carnis tibi sunt, aut sicut videt homo, & tu videbis?* Nō sic, non. Misericordię tibi sunt oculi, hominibus feri. Ergo, Ps. 34. *Domine quando respicies? Restitue animam meam à malignitate eorum.*

Visionis Dei effectus magni.

Iacob de Messiæ oculis vaticinatus ait, Gen. 49. *Pulchriores sunt oculi eius vino*, id est, instar vini inebriant, lætificant, confortant, contristant, variosque producūt effectus. Liquet hic in Matthæo viso. Verū hoc Eccl. 11. *Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundās paupertate: & Oculus Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltauit caput eius, & mirati sunt in illo multi, & honorauerunt Deum.* in S. Matthæo expletum hoc.

Maiores.

Cui non mirum; tam abiectos *constitui Principes super omnem terram?* Telonarium tam cito sequi vocantem? Vitam sectari tam Sanctam? Doctrinam auditam sic inscripsisse animo, vt mox inde exscriberet Euangelista? Tam constanter prædicare, mortemque subire? Effectus hi sunt oculi Domini Videntis. 1. Ps. 112. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra? Suscitans à terra inopem*, nam semper auarus eget: *Et de stercore* telonij *erigens pauperem* in bene meritis. Adeo Oculi Dei viuificant, plusquā oculus mundi sol panomphæus. 3. *Arist.* ait, esse serpentis genus, quod solo intuitu enecet: contra Deus. 4. Philosophi nunquam dicere causas sciuerunt, cur vis succini trahat festucas; magnetis, ferrum? Et Domini oculis vis trahendi inest, maxime exaltati: Ioan. 12. *Cum exaltatus fuero, à terra, omnia traham ad meipsum.* Causa quæ? Eius sola misericordia.

II *Sedentem in telonio.* Sic omnis diues. 1. Psal. 9. *Quasi leo in spelunca sua insidiatur, vt ra-*

Diues insidiatur pauperi: Mercator vt latro vtq; coruus est.

vt rapiat pauperem; rapere pauperem dum attrahit eum. 2. Ier. 3. *Expectans eos*, pauperes auarus, *quasi latro in solitudine*: Vel vt alia lectio, *quasi mercator*. Bella explicatio latronis. 3. Similis, 3. *Reg.* 17. Vbi Eliæ alimoniam attulisse dicuntur *corui*; alia lectio habet; *Mercatores*. 4. Vti & Ps. 70. *Non cognoui literarum*: alij legunt *mercaturam*; *introibo in potentias Domini*. q.d. Vix potest sperare beatitudinem qui mercaturæ inhiat, ob mille occasiones peccandi. 5. Ideo Zach. 14. *Non erit mercator vltra in domo Domini*, prisci legunt. *non erit fraudulentus*, Bona explicatio. 1. *Sedentem*: & quasi incubantem pecunijs auide. Et talem omnium pauperrimus vocat ad se? Et talis talem protinus sequitur vocantem? Quæ hæc miracula? Quæ vis, aut causa? Et vocari è telonij ignominia ad gloriam Apostolicam? Quæ hæc dignatio pariter & clementia? Auri cupidum ex charybdi cupiditatis extrahi, vt sit cœli cupidior?

Miraculum circa sedetem.

Auaritia malum.

At quam difficile, diuitem intrare ad nuptias? Testis emptor boum. Luc. 14. *Iuga boum emi quinque*, *&* NECESSE *habeo probare illa*. Ea cupiditas auri vocatur alubi Idolorum seruitus; alubi dicuntur ideo à fide aberrasse. 1. Timoth. 6. *Auaritiam multi sectantes à fide aberrauerunt*. Demum vocatur publicanus, ad Apostolatum etiam, ne quisquam peccator diffidat Deo: 1. Cuius *ibi abundat gratia*, *vbi superabundauit delictum*, 2. Expertus ait, Ps. 129. *A custodia matutina vsque ad noctem*, id est, semper *speret Israel* peccator *in Domino*. Cur? *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio*. 2. *Sedentem*. Nota gradum peccati, qui triplex: Psal. 1. *Beatus vir*, 1. *Qui non* ABIIT *in consilio peccatorum*, id est, se non addixit peccato: 2. *Et in via peccatorum non* STETIT, id est, in peccatis non perseuerat: 3. *Et in cathedra pestilentiæ non* SEDIT, id est, non peccatis delectatur: S. Matthæus sedebat in auaritia.

Sperandū semper peccatori.

Gradus tres peccati.

PARS III.

Vocabat Dominus, sequebatur Matthæus.

I. SEquere me, 1. In Vita ab quæstu rerum pereuntium, ad perpetuarum, à mūdi prosperitate ad tribulationem crucis, ab auaritia ad voluntariē paupertatē. 2. In morte ad vitam, per crucem variam, mūdumq; calcatum. Ipse autem Mich. 2. *Ascendit, pandens iter ante eos*. Ioann. 14. *Vado parare vobis locum*; vt Ioa. 12. *vbi Ego sum, illic & minister meus sit*. 3. Post mortem ad iudicium iudex. Nam Isa. 3. *Dominus ad iudicādum veniet cum Senibus populi sui, & Principibus eius*. At Ps. 44. *Cōstitues eos* Apostolos. *Principes super omnem terram*. His promissum, Matth. 19. *Sedebitis super sedes XII. iudicātes XII. Tribus Israel*. Ergo *SequereMe*.

Secutus est vt 1. Apostolus.

2. Martyr.

3. Iudex.

II. *Sequere me* etiam oggerit Mundus, caro, diabolus. 1. Aug. ser. 31. ad fra. in Ere. *O MVNDE proditor, cuncta bona promittis: sed cuncta mala profers. Promittis vitam, sed profers mortem: promittis gaudium, largiris mœrorem* &c. 2. Caro occinit, *Sequere me*. Aug. ser. 49. *Caro, cum satiatur affluentissimis cibis & potibus, hortatur ad omnia mala, prouocat homicidia, adulteria; inserit ebrietatē, portat omnē sæculi cōcupiscentiā*. 3. Diabolus acclamat, *sequere me*: & in pedicas inducit, inque necem. De istis 1. Iudic. 2. *Dimiserūt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxerat eos de terra Ægypti* peccati; *& secuti sunt Deos alienos*, & terrena. 2. Iere. 2. *Sacerdotes mei dixerunt: Vbi est Dominus? Et tenentes Legem nescierunt me; & Pastores præuaricati sunt in me; & Prophetæ prophetauerunt in Baal, & idola secuti sunt*, &c. Quam ista hodieque vera? Heu!

Vocat & mundus.

Et Caro.

Et diabolus.

Deficiūt sequaces eorum multi.

Quare, Iere. 35. *Conuertimini vnusquisque à via sua pessima; & bona facite studia*

vestra, & nolite sequi Deos alienos luxuriæ, odij, auaritiæ, &c. Elias clamat, 3. Reg. 18. *Si Dominus est Deus, sequimini eum.* At Deum agnoscitis: *Sequere.*

Vocatio efficax. III. *Et surgens secutus est eum.* 1. Vox Domini vox virtutis est: Psalm. 67. *Dabit voci suæ vocem virtutis*: quia peregre exit homo à mundanis, proprijs, à seipso. Attamen *Vox* vicit: Iob 25. *Vestigia eius secutus est pes meus.* 2. Dein vis vocis eo patet quod *secutus est eum* nullo adhuc viso miraculo. Plane, Psalm. 17. *In auditu auris obediuit mihi.* 3. Et sic, vt non redierit ad telonium, vt Petrus ad piscaturam. Philosophi, ait *S. Amb. l. de Abraham*, hanc gnomen inculcabant olim hominibus prouerbialiter: *Sequere Deum.* si tunc, maxime nunc.

Sequela in Paupertate. *Secutus est eum.* 1. in Paupertate, Mat. 8. *Vulpes terræ foueas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* Luc. 5. ait, *relictis omnibus surgens, secutus est eum?* Vbi Glossa ex Beda: Matthæus reliquit propria, qui *rapere solebat aliena.* 1. Secutus in Humilitate. 1. Matt. 11. *Discite, à me quia; &c.* 2. Matthæus ipse, *c.* 9. telonariam suam describit, quod perhumile. 3. Quin ibidem dat probro Pharisæis scandalizatis ac dicentibus: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magister vester?* Quo & se peccatorem confitetur, cum Lucas eius nomen ideo honesto silentio inuoluat. 3. Secutus in Obedientia. Nam Phil. 2. *Factus est obediens vsque ad mortem.* Euthy. in c. 9 Luc. *Admirare perfectam eius, qui vocatus est, obedientiam, neque consultauit apud se, vel amicum, sed confestim surgens reliquit mundum totum.* Efficax vocatio hæc.

Humilitate.

In Obedientia.

Vocatio duplex IV. Duplex autem est Vocatio ad salutem. 1. Communis, seu sufficiens, quæ fit leniter cum inductione Voluntatis. Vt illa Matth. 16. Luc. 9. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.* 2. Singularis & efficax, quæ fit potenter. 1. Vt Matth. 4. *Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum.* Ecce vocationem absolutam, non mere voluntariam. 2. Vis subest: Vt Ioan. 6. *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* 3. Id orat Sponsa, Cant. 1. *Trahe me post te in odorem vnguentorum tuorum.* 4. Oseæ. 11. *In funiculis Adam traham eos.* Ioan. 12. *Ego, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.*

1. Sufficiēs

2. Efficax.

5. Vocationis libertatem & Vim docet typus *Gen.* 19. Angeli suadent duobus generis Lothi, venturo exirent incendio: nolebant, & peribant. En voluntariam: Lothum vero manu prensum eduxerūt: En violentam vocationem. 6. Iterum, Ad nuptias vocati multi, non venerunt: dein denuo emissi ad vicos, &c. compulerunt intrare claudos, cæcos, &c. *Exempla.*

Hinc etiam patet Dominum esse vniuersorum Deum Iesum, animæ scilicet, corporis, ac fortunarum. Nam Matthæum adeo auulsit ab omnibus, vt sibi seruiret: Sic asinam & pullum adduci iussit, & possidebat. Corpora quot sanauit? Animorum cogitationes quoties vidit? *Deus omnium est Dominus.*

PARS IV.

De S. Matthæi Vita, Morte, meritis & præconijs.

I. EX imo Dominus eum ad summa euexit. Nam 1. Cor. 12. *Posuit in Ecclesia Deus primum Apostolos* Principes. Dicat Matthæus Psalm. 39. *Eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fæcis, & statuit supra petram pedes meos*: factum septimum Apostolorum: Cui *Apocal.* 21. competit in fundamento *Chrysolythus.* *Fit Apostolus.*

Hæc Matthæi petra. Eum ait *Plin. l.* 37. *c.* 9. aurei esse coloris, ardereque scintillantem: addit *Isidorus l* 56. marinum colo- *Chrysolitho similis*

rem præferre. Sic Matthæus auaritiæ mari similis primum, cui & assidebat: dein ardenti charitate Christo inhæsit, prædicauit Christum, scripsit Euangelium, miraculis coruscauit. In quibus hoc: quod protinus rem telonariam auri, argenti, & rationum reliquerit: alij Apostoli solam piscatoriam, Quæ quanto vilior præ illa, tanto sequela difficilior Matthæi fuit. Et tamen *secutus est eum.*

Prædicatio. Prædicandi munus in sortitione ei obtigit per Aethiopiam obeundũ, teste *Orig. in Gen. Euseb. l.3. Socrate l.1.c.15. Dorothæo in synopsi.* Alij tamen Macedoniam, aut Syriam. aut Iudæam adsignant.

Prærogatiua. Dominus Petri ædes adijt sanans socrum eius febrientem: Et Matthæi, discumbens cũ publicanis & peccatoribus. *Luc.9.* Aliorum discipulorum domum adijsse non legitur. Gratiæ hæc specialis, ad solatium peccatorum.

Nomen. Ante vocationem, teste Abulensi, erat ei nomen *Leui*: post vocationem Dominus eum nominauit *Matthæum*; sic & Metaph. & Iansc. Contra S. Hier. *Matthæus*, inquit, *cognomento Leui.* Abulensis ait: *Leui non erat nomen principale, sed Matthæus,* Assentior.

Officium telon. In Officio peccasse eum, aiunt S. Patres. (Non tamen id peccandi affert cuiquam necessitatem, sed occasionem volenti.) S. Chrysologus serm.28. *Matthæum diuitiæ fornace auaritiæ sic coquebant, sic alligabant vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic premebant, vt se ad innocentiam leuare non valeret.* Attamen, Hier. in 9. Matth. *Videbant Publicanum, à peccatis ad meliora conuersum, locum inuenisse pœnitentiæ.*

Publicani an omnes soli gentiles. Et quales nam erant Publicani? Tert. l. de pudic. c. 9. *Si quis dubitat, Ethnicos fuisse publicanos apud Iudæos, legat Deut. in quo leget:* Non erit vectigal pendens ex filijs Isr. *Nec tam execrabile est nomen publicanorũ apud Dominum, nisi extraneum, vendentium ipsius cœli & terræ, & maris transitus.*

Iudæi erãt Contradicit S. Hier. Epi.146. ad Damasum: Docet Matthæum fuisse origine Iudæum: vti & ille, *Luc.* 18. iustificatus. 2. Luc. 7. *Omnis populus, & publicani iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Ioannis.* 3. Neque Ethnicis in templum patebat ingressus, nec ad conuiuia, quo publicani secuti sunt Christum: qui Matth. 5. *non venit soluere Legem, sed adimplere.* 4. Nec alienigenam Dominus in Apostolum assumpsit. Act. 2. *Ecce omnes, qui loquuntur, Galilæi sunt.*

Romanis honorati. Publicani erant honori Romanis: Teste M. Tullio pro Planco. *Flos equitum Romanorum, ornamentum ciuitatis, firmamentum Reip. publicanorum ordine continetur.*

Iudæis exosi. At Iudæis telonarij erant perosi & absteni. Causam dat Abulen. in Comm. ad prol. D. Hier. 1. *Quia habebantur vt peccatores: quod talia officia vix sine peccato fieri possint.* 2. Idem Iansf. cap.13. Concordiæ, Additque, *Quia Romanorum tyrannidi inseruiebant, qua contra Legem Dei se premi putabant.* Ita & Baron. tom.1. Annal. Et Caiet. in 9. Matth. *Quia ministri erant gentilium, in damnum populi fidelis.*

Et peccatores. Infames igitur erant, vt peccatores publici. Vnde Dominus Matth. 5. *Nonne & publicani hoc faciunt?* Matth. 18. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.*

Et primus Euangelistarum. Adhæc Matthæus inter 4. Euangelistas fuit primus: Scriptum Euang. secum circumtulit, impositum ægris sanauit ipsos, sepeliri secum iussit, & hoc fecit S. Barnabas: qui dein ad illum fuit tumulatus. sic *Theodorus Lector l.1. Collect. Niceph. l. 16. hist. Alexander in vita S. Barnabæ.*

Animal præferens hominem, *Ezech.1. Apoc.4.* Matthæum denotat. Causa: quia in Hu-

Humanitate Christi describenda totus est.

Scriptor Christi humanitatis & contemplator.

Alatus pingitur, ob cœlestium contemplationem ac desiderium. Ps. 54. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam*, in cœlis? Ps. 117. *A Domino factum est istud*, in spem & exemplum peccatorum.

Peroratio.

Qui igitur dicant, Psal. 30. *In te Domine speraui, & non confundar in æternum* Dominus de tali: Ps. 90. ait, *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Vere ipse est, Tob. 3. *Qui post tempestatem tranquillum facit.* Qui Tob. 13. *Ad inferos deducit, & reducit.* Quoniam Ps. 129. *Apud Dominum misericordia, & copiosa redemptio.*

IN FESTO S. MICHAELIS Archangeli.

Archangele Michael, constitui te Principem super omnes animas suscipiendas.

I. Sennacherib, 4. *Reg.* 19. 2. *Par.* 32. *Isa.* 36. Assyriorum, Princeps. Ierosolymã obsidens, vltima ei comminabatur. Et ecce Angelus vna nocte occidit octuaginta quinque millia hominum in castris superbi. Talis S. Michael Angelorum Princeps, & animarum.

Super quo nos

I. *De Angelorum nostri custodia.*

II. *Quod Phylacangeli hominum sunt deuote colendi.*

III. *De effectibus nonnullis custodiæ Angelorum.*

IV. *De portis quatuor humanis per vtrosq; Angelos obsessis.*

V. *De Sancti Michaelis inter Angelos præcellentia generatim.*

VI. *In qua Hierarchia speciatim sit Princeps, in primane, an tertia.*

PARS I.

De Angelorum custodia nostri.

Inferiora reguntur per superiora.

I. Constans Theologorum, consensque Philosophorum doctrina est; Deum inferiora hæc regere per media. Tria etiam Vniuersi sunt loca præcipua. Supremus, Dei, *qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo, & in terra*, Luc. 2. Infimus hominum & animalium. Medius, Beatorum Spirituum. Inferiora superiorum influxu tuetur Deus: idque per temporũ, tempestatumq; vicissitudines. aptas generationi rerum, & corruptioni.

At homo ab Angelo.

Homo autem, ex corpore & anima compactus, corpore quidem ab superioribus istis dependet: hac autem cœlis, & quæ infra, est altior. Ideo huic tutelarem Deus dedit Eugenium. Inde Psaltes 103. *Qui fecit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem.*

Magni amoris Dei id signum est.

Permagnum id Dei in nos beneuolentiæ, ac curæ argumentũ! Magnum, quod homini cœlos, orbemque & creaturas omnes condiderit. Miratur Ps. 8. *Quid est homo, quod memor es eius? Minuisti eum paulo minus ab Angelis. Omnia subiecisti sub pedibus eius.* Parum tamen hoc amanti: Angelos addidit pædagogos nobis.

At maius, quod omnes Angeli homini deseruiunt.

II. Atque hosce omnes deseruire nobis voluit: exceptis Cherubinis, Seraphinis, Thronis, quorum est tantum Numini assistere. Vnde Hebr. 1. *Omnes sunt administratorij Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis.*

Hoc plus homo tenetur seruire Deo.

Quo amplius sibi nos Deus obstrinxit, quod saluti nostræ promouendæ in hæreditatem filiorum, suos Dei filios ad nos destinarit. 1. Ita apud Iob eos nominat ipse: *Quis demisit lapidem angularem eius, cum me laudarent simul Astra matutina, & iubilarent omnes filij Dei?* 38. 2. Ezechiel iam *lapides*, ob fortitudinem; *ignitos*, ob amorem, appellat, cap. 28. *& tu Cherub*

1. Quia, iij nobiliores. 2. Angelorum Tituli.

extentus, posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti.

3. Sunt præsidiarij nostri, & necessarij. III. 3. Isaias, c. 62. eos vt præsidiarios, ac bellatores describit. *Super muros tuos Ierusalem constitui Custodes: tota die, ac nocte non tacebunt.* Per Ierusalem genus humanum intellige. Ideo Psalm. 33, *Immittet Angelos Domini in circuitu timentium Eum*, &c.

Quia hic omnia turbata sunt. 1. Sicut Rex plurium prouinciarum, si vna turbet, ex alia pacifica immittit in illam, & submittit præsidiarios: ita è cœlo Deus in terram Angelos. Cœlum est pacatum. Psalm. 147. *Qui posuit fines tuos pacem.* At mundus turbat, dicens: *Quis noster Dominus est?* Et, *Nolumus hunc regnare super nos.* Et, *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Ideo huc missos suis alit stipẽdijs Angelos nobis iam ab annis pene sexies millenis.

Certi sunt vigiles. 2. Quid tibi vis Sponsa, quæritans Spõsum ac dicens, Cant. 3. *Inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem?* An, (vt Ambros. & Rupertus exponunt,) Angelos designabas? Nam qui certiores ciuitatis Dei sunt custodes?

4. Sunt fortes at nobiles. 3. Deinde Cant. 7. *Quid videbis in Sunamitide; nisi choros castrorum?* Id est Angelorum, ac talium, qualis Danieli visus, ca. 10. *habens brachia ferrea* roboris, & *Chrysolitho* nobilitatis *vestitus*.

Certe *Orig. hom.* 1. *in Iosue*, missos ab Iosue in Iericho exploratores, ait figuram gessisse Angelorum in nos curæ.

5. Sunt præsides. *Sanct. Greg. lib.* 4. *Moral.* exponens istud: *Cum Regibus, & Consulibus terræ qui ædificant sibi solitudines:* ait hos Angelos esse, qui terræ præsunt, & consulunt. Hieron. in 26. Iob. *Columnæ cœli contremiscũt, & pauent ad nutum eius:* Angelos hic intelligit confirmatos in gratia, orbis sustentatores, Deique veneratores.

PARS II.

Phylacangeli hominum deuote sunt colendi.

I. TRes Hierarchiæ sũnt, & cuique tres chori. Sic ex S. Dionysio Theologi. Prima Hierarchia similis Regum, Ducũ, Comitum. Secunda, Nobilium, Consiliariorum, Tribunorum. Tertia, Consulum, Prætorum, Commissariorum, Iudicum inferiorum. Sunt innumeri. 1. Dan. 7. *Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei.* Iob 25. *Nunquid est numerus militum eius?* 2. Thom. part. 1. quæst. 50. art. 3. ait, Plures esse Angelos, quam sub cœlo rerum sint corpora: quãtumque dignitate, tantum & numero superare. 3. *Artic.* 4. ait, singulos specie differre, vt aquila ab columba. 4. Vbi Arist. axioma verum: *Rerum species numerorum rationem imitari.* Vt igitur numerus numerum superat: Sic Angelus Angelum. *Hierarchiæ tres.* *Innumeri sunt.*

Pulcherrimi sunt. Quare. 1. Si ex infimo choro apparens Danieli tanto micabat fulgore vultus, vt ab eo pene exanimis corruisset, quanto coruscabit eius superior, & ab hoc alter, sicque ascendendo: cum vnus in se alterius contineat pulchritudinem, simul & suã? Quanto oẽs? Quanto Deus?

2. Certe S. Dionys. lib. de diu. nom. ca. 4: *Angelus, inquit, est imago Dei, manifestatio inuisibilis lucis, speculũ purum, lucidissimum, immaculatum.* 3. Anselmus ait: Si Angelus stelliferum subiret cœlum, & omnes stellæ in soles verterentur, fore tamen superandas Angeli fulgore ac pulchritudine.

4. Vnde quem speciosissimum dicere volumus, dicimus, vt Lucas, *Act.* 7. de S. Stephano: *Intuentes eum omnes: qui sedebant in Concilio, viderunt faciem eius, tãquam faciem*

faciem Angeli. Et Esthera ca.15. *Vidi te Domine, quasi Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ. Valde enim Mirabilis es Domine, & facies tua plena est gratiarum.*

Cur hi sunt custodes nostri.

II. Atque ij tales in misellorum nostri custodia excubant; tamque sedulo, 1. sicut Iacob eos per scalam vidit ascendentes sedulo, ac descendentes, *Genes.* 28. Vbi Bernard. *Nunquid sedentem vidit quemquam? Certe non. Quia non habemus hic manentem ciuitatem: nec futuram adhuc possidemus, sed inquirimus. Et vt eam consequamur, & in ea eis similes simus, Angeli summo studio ascendunt & descendunt;* soliciti pro nobis. 2. Idcirco istud: *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum.* Hieron. vertit, *Circundat Angelus Domini in agro timentes eum.* LXX. vero legunt sic: *Castra metatur Angelus Domini in circuitu timentium eum.* Quæ omnia curam innuunt. Nimirum Deus est, qui Psalm. 90. *Angelis suis mandauit de te.*

Exemplū custodiæ.

1. Ostendit id Elisæus suo Giezi, 4. *Reg.* 6. trepidanti ob copias Syrorum obsidentium vrbem: *Aperuit Dominus oculos pueri & vidit: & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum in circuitu Elisæi.* 2. Iacob, *Genes.* 32. metuebat Esau sibi inimicum ab infantia, & ecce, *Fuerunt ei obuiam Angeli. Quos cum vidisset, ait, castra Dei sunt hæc.* Hi venerant ipsi solatio, auxilioque, vt ferus miti nocere non posset.

3. Ecce, Cant. 3. *Lectulum Salomonis LX. fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur eius, propter timores nocturnos.* Pluris autem est anima cuiusque, & ea vere lectulus Dei. Hanc circum quot, quales? Ps. 102. *Benedicite Domino omnes Angeli eius, Potentes virtute, qui facitis verbum eius.*

Alia.

Sique in V.T. homines sic ab ijs custodiebantur; quanto magis in Nouo; cum sint Templa Dei? Quare Eccles. *In conspectu Angelorum nolite timere.* 1. Expertus id Daniel, cap. 6. *Deus misit Angelum suum, & obturauit ora leonum, & non nocuerunt mihi.* 2. Idem & Iuditha, cap. 13. *Viuit Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem.* 3. Quia, *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis:* in viis gratiæ, peccati, vitæ, mortis, &c.

Quo deuotius sūt colendi.

III. Obstupesce, tanti abs Deo te fieri: tantamque Angelorum obedientiam. Quid plura? Quinimo, Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret:* Quanto magis Angelum (Bern. in istud: *Angelis suis mandauit,* &c. Sic ait. *O quantam debet tibi hoc verbum inferre reuerentiam, afferre deuotionem, inferre fiduciam? Pro præsentia reuerentiam, pro beneuolentia deuotionem pro c custodia fiduciam:* quasi dicat: Obligatus ad ea teneris.

Prompti sunt in custodia nostri.

Vt eorum in seruitio nostri promptitudinem designet Scriptura, alatos describit. Isa. 6. *Erant sex alæ vni; duabus velabant faciem eius, duabus pedes: & duabus volabant.* Ita & quemque sub alis protegunt. Dionysius *l. de cœl. hier. c.* 15. fieri alatos ait; ob prompta eorum auxilia: Nudipedes; ob secretionem eorum puram à terrena contagione.

Ethnicis non ignorati.

Vel Ethnici philosophi senserunt, esse custodes hominum euangelos. Seneca Epist. 3. *Quibusdam placet, vnicuique nostrum pædagogum dari Deum; non quidem ordinarium, sed hunc inferioris notæ, ex horum numero, quos Ouidius ait de plebe Deos.*

PARS III.

De effectibus custodiæ Angelorum nonnullis.

I. Subtrahūt mala.

TVtela vero Angelorum quatuor in effectibus eorum consistit. *Primo,* in subtractione occasionis peccandi. Istud fit tripliciter. 1. Arguendo peccata præter-

terita, vt homo caueat. Sic, *Iud.*2. Angelus Israelitis commissa obiectat; eos obiurgat, vt veniam rite precati lacrymis ea quoq; eluerent. 2. Auocando à præsenti peccato. Sic, *Gen.* 19. Lothum subduxerunt Angeli incendio Sodomæ. 3. Impediendo futura peccata, Sic, *Num.*22. Balaam maledicturus Israelitis retardatur ab Angelo.

2. *Defendunt à malis.* *Secundo*, Custodia angelica consistit in Defensione. Idque fit trifariam. 1. Vim dæmonum cohibendo, quo minus valide impellant ad peccandum. Sic, *Tobiæ* 8. & *Apoc.*20. Angelus dæmonem vinciuit. 2. Vim concupiscentiæ infringendo. In signum huius, Gen. 32. Angelus *tetigit neruum femoris Iacob, & statim emarcuit.* Femur animæ est concupiscentia: nerui huius sunt passiones. 3. Memoriam Dominicæ Passionis refricando. Signauit id Angelus, qui impressit *Signa Tau super frontes virorum gementium.* Ezech. 9.

3. *Saluti hominum deseruiũt omnes.* *Tertio*, Consistit in eo, quod *omnes administratorij spiritus sunt.* Heb. 1. Et quidem 1. *Seraphini*, ad corda amore incendenda. Sic Isaias *c.* 6. expertus, ait: *Volauit ad me vnus de Seraphin, & calculo, quem forcipe tulerat de altari*, &c. 2. *Cherubini* ministrant scientiam. Sic *Apoc.*10. & 18. tenens volumen, orbem illustrauit. 3. *Throni* ministrant iudicia, leges, regimina. Vnde Act. 7. *Accepistis legem in dispositione Angelorum.* 4. *Dominationes* mittuntur, vt sensum rationi subijciant. Talis suasit Agari, vt redeat ad heram, seque ei submittat: *Gen.* 21. 5. *Virtutum* est, miracula edere. Sic Raphael Tobiæ *c.* 11. visum restituit, dæmonem compescuit, &c. 6: *Potestatum* est, dæmones coercere, vimque eorum retundere. Ita, *Exod.* 14. Angelus se inter Israelitas, & Ægyptios medium constituit, hos ab ijs arcendo. 7. *Principatuum* est, tueri Præsides maximos, & medioximos. Sic *Dan.*10. Monarcha Persarum, Græcorũ, Iudæorum ab Angelis suis edocentur. 8. *Archangelorum* est, assistere Præsulibus ac Præfectis. Vt Gabriel Zachariæ Pontifici, *Luc.* 1. 9. *Angelorum* est, singulos homines custodire. Vt qui, 3. *Reg.* 19. Eliæ aquam, & subcineritium attulit.

Quarto: Munus Eudæmonum est Consolari. Vt Zacharias c. 1. *Angelus Domini loquebatur in me verba consolatoria; & bona.* 4. *Consolantur nos.*

PARS IV.

De Portis quatuor humanis per vtrosque Angelos obsessis.

APoc. 7. *Vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos*, vel tribulationum, vel 4. Passionum. Est enim homo, vt ciuitas in quadro posita, cum quatuor portis passionum. Ad quamque excubat bonus, & malus genius.

Porta prima Orientis est Gaudij vani. Vbi Asmodæus, cum turmis quatuor assidet. Prima turma est Lusus tripudiorum, Chorearum, Cantuum. Secunda turma, vanitas iuuentutis: Luxus vestium: fucus mulierum: historiæ venereæ. Tertia, Epulæ, Impudicitiæ, inimicitiæ, scurrilitas. Quarta est Venerea turba omnis generis. 1. *Porta Gaudij vani.*

E contra Phylacangelus Raphael ad Primam portam Orientalem, quæ & pij mœroris, assidet quatuor ei radios immittens. Primum, Cognitionis suijpsius; quis fuerit creatus; qui factus. Secundum. Cognitionis peccati sui: & aliorum. Tertium. Cognitionis mundi fallacis, pellacisque. Quartum. Cognitionis Dei Creatoris, iustificatoris, glorificatoris. Hinc Bern. *Clamat mundus: Ego deficio. Clamat caro: Ego inficio. Clamat dæmon: Ego decipio. Clamat Christus: Ego reficio. Vide ergo, quem sequaris.* *Et mœroris pij.*

Secunda

2. *Doloris mundani.*

Secunda porta Occidentis, est doloris mundani. Hanc obsidet Angelus exterminator malus. Sensit Ps. 17. *Inuenerunt me labores mortis, & dolores inferni circundederunt me.* Ad hanc Abadon, Spiritus diuisionis & exterminij constituit quatuor agmina. *Vidi*, ait Apoc. 9. *Angelos in visione.* Primus est odiorum, suspicionum, perfidiæ, vindictæ. Secundus murmurationis, detractionis, discordiæ, blasphemiæ. Tertius. Belli, cædum, incendiorum, despoliationum vi, & fraude, regnorum ruinæ. Quartus proditionum, falsorum iudiciorum, testium, &c.

Et Gaudij pij.

E contra Eugenius Michael cum gaudio pio. Phil. 4. *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.* Istis quatuor turmis obiectat 4. radios immissos animo. Primus est gratiæ confortantis in aduersis. Phil. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Secundus gratiæ humiliantis sub manu Dei cum patientia paratæ. Tertius gratiæ exultantis. Sic Actor 5. *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni sunt habiti, pro Nomine Iesu contumeliam pati.* Quartus gratiæ inflammantis voluntatem & desideria pia.

3. *Præsumtionis.*

Tertia porta Meridionalis, est Præsumptionis. Hic Bohemor quatuor struit acies, dicentium: *Posuimus mendacium spem nostram, & protecti mendacio sumus.* Isa. 28. Prima est Obliuionis Dei, Votorum, Fidei, Sacramentorum, peccatorum, consiliorũ piorum. Secunda est Scandali, Consuetudinis in peccando, iactantiæ de peccato. Tertia est Irreuerentiæ, hypocrisis, curiositatis, vanæ gloriæ. Quarta est Gloriæ mundi, Ambitionis, Luxus, Auaritiæ.

Et Timoris Dei.

Econtra Angelus Azarias cum Timore Dei, vt in *Apoc.* 14. istis triplex lumen obijcit. Primum Timoris Dei; qui occinit: Eccl. 15. *Qui timet Deum, faciet bona.* Secundum, Honoris Dei. Vnde *Apoc.* 14. sic Angelus iubet: *Date honorem illi.* Et Prou. 3. *Honora Dominum.* Tertium, Iudicij diuini motus. Hinc Apoc. 14. Angelus ait: *Timete Deum; quia venit hora iudicij eius.*

4. *Metus infandi.*

Quarta porta Septentrionalis, est Metus: *Ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* Psal. 52. Hic quatuor cohortes Satanicæ excubant. Prima, Dubitationis de Fide, Vitæ prælongatio sperata, mendacia. Secunda, Complacentia in peccato, horror satisfactionis, mala conscientia. Tertia, Mala consuetudo, excæcatio, hæresis, ignorantia. Quarta, Dilatio pœnitentiæ, præsumptio de misericordia Dei.

Et bona spei.

Econtra Gabriel cum Spe bona consistit acclamans, Eccl. 2. *Aspicite filij natiuitates hominum, & scitote; quia nullus sperauit in Domino, & confusus est: permansit in mandatis eius, & derelictus est.* Simul spem triplicem suggerit. Primam Fide plenam spem de meritis Crucis ac Passi Iesu. Secundam spem prouidam, quærens ac sibi demerens auxilia in futurum. Iere. 17. *Spes mea Tu, in die afflictionis.* Tertiam spem fidelem in promissa facta, ijs innixam.

Thalmudica Dei quadriga, ficta.

Cabalistæ Rabani Thalmudici fingunt Dei currum quatuor Angelis trahi: Et gemmas esse quatuor: Michaelis à dextris, vnde felicissima quæque fluant: Gabrielis à sinistris; vnde afflictiones: Raphaelis mixta ex prioribus; Vrielis, quæ omniũ esset gubernatrix ac dispensatrix. At nugæ. Nam Psal. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium*, &c.

PARS V.

De S. Michaelis inter Angelos præcellentia generatim.

Angeli cogniti.

I. Angeli tres soli de nomine, ex S. Script. sunt indubitati. Michael, *Dan.* 10. 12. *Iudæ Canonica. Et Apoc.* 4. Gabriel, *Dan.* 8. 9. *& Luc.* 1. Raphael. *Tob.* 3. Cætera non agnoscit Traditio: irrepserunt ex Cabala Hebræorum Vriel, cum

lib. 4.

lib.4.Esdræ,qui non est Canonicus: aliaque plura.

S.Michaelis heroica seu diuina facta.

Michaelis opera multa.1.Abrahę ictum suspendit, *Gen.* 22. immolaturi filium. 2. Cum Iacob, *Gen.*32.luctatus est.3.Moysi, *Exod.*3. apparuit in rubo ardenti, eiusque defuncti corpus abscondit.4.Per Gedeonem & trecentos viros fudit exercitum Madianitarum: *Iudic.*6.7. 5. Vna nocte, 4.*Reg.*19. occidit Assyriorum octoginta quinq; millia. 6.Ægyptum *Exo.*8,tot plagis percussit. 7.Israelitas ex Ægypto eduxit, & per mare perduxit: *Exod.*14.15. 8. Transtulit Abacuc cum prandiolo ex Palæstina in Babylonem ad Danielem in lacum, *Dan.*14. 9.Adolescentes tres, *Dan.* 3. in camino perorauit.

Hæc in V.Test. Quanto mirabiliora in Nouo? 1. Probaticam, *Ioan.* 5. mouit;& morbi genus omne amouit. 2. Nato Seruatore Ipse concinentium Angelorum est Choragus. 3. In futuro iudicio Tubicinum princeps est ipse futurus.

4. Armorum Passionis Dominicæ in iudicio, 1. *Thess.*4. gestator & ostentator magnificus erit S. Michael. *Michael Archangele, constitui te super animas suscipiendas,*&c.

Est vnus è 7.assistentibus Domino.

II. Equidem existimo Ipsum esse vnum è septem Spiritibus, qui Domino Dominantium assistunt; qui aliis delegant Angelis, quæ in terrarum Dominiis sunt peragenda. 1.Apoc.8. *Vidi 7. angelos stantes in conspectu Dei.* 2. De ijsdem Generalibus mundi Oeconomis & Raphael est, Tob. 12. *Ego sum Angelus Raphael, vnus ex septem, qui astamus ante Dominum.*3.Clemens Alex. lib.6.Strom. ait: *Septem sunt, quorum est maxima potentia, primogeniti Angelorum Principes.* Atque *Ecce & Michaël, vnus de principibus, mihi venit in adiutorium.* Dan. ait: c.10.4. Vidit Ioannes, *Apoc.*4. lampades septem diu noctuque collucentes ante Deum, quas Angelos esse, aut horum Principem dixero Michaelem.

Est Archidux Exercitus Domini.

Hic est Argistrategus *Angelus*, qui *immittet.* LXX. vertunt, *castra metabitur.* Hieronymus, *circumdabit in gyro*, vel *circuitu timentium eum,* Psalm. 33. Hic acies Phylacangelorum struit. Testatur, Apoc. 12. quod *factum est prælium magnum in cœlo: Michael & Angeli eius præliabantur cum Dracone.* Magnum: nam de re vna omnium maxima depugnabatur: Num Deo summa gloria danda? Vel (vt *Bern.serm.* 17. *in Cant. Alex. Halen. p.*3.*q.*70.*in* 4.*Lact. l.*2.*c.*7.) num Christi Humanitas adoranda sit?

PARS VI.

In qua Hierarchia Michael sit Princeps in prima an tertia?

1. Non in tertia.

I. IAm, quo in ordine hierarchico sit Michael constituendus, non id equidem communi assentior Theologorum sententiæ, qui ad primum tertiæ hierarchiæ ipsum referunt, ex *S. Dion. l. de Cœl. Hier.c.*9.*assertione.*

2. Sed in prima est.

Reor potius ad summum esse Seraphicum adscribendum. Nam 1.Dan.10. *Vnus de Principibus magnis* dicitur, Et c.12. *Michael Princeps magnus.* 2. Deinde Tob. 12. *Ego sum vnus ex septem, qui astamus ante Dominum.* At hi, omnium iudicio sunt Seraphini. Ergo. 3. Accedit S. Gregor. Magn.hom.34. in Euang. de Annunciat. *Ad hoc*, ait, *ministerium summum Angelorum venire dignum fuerat, quia Summum omnium nunciabat.* Sic & Bern.hom.1. super *Missus.*

Solutio obiectiuncularum.

1. Quod autem subinde Angeli, vel Archangeli nomine dicatur; est, quod id nomen sit officij, non naturæ. 2. Quod mittatur, non id inferioris est hierarchiæ, sed *omnes sunt administratorij spiritus.* Hebr.1.

II. Iam etiam hoc amplius pronuncio,

Est in prima primus. cio, Esse eum Angelorum non præuaricatorum Principem, adeoque omnium primum. 1. Ita Basil. homil. de Angel. *Tibi, ô Michael, Duci superiorum spirituum, cæteris prælato omnibus: tibi supplico.* B. Laur. Iustin. ser. de S. Mich. *S. Spiritibus prælatus est Michael, sicut Lucifer malis.* 3. Fauet his ratio.

Prima. Quia in magno cœli prælio Michael Dei vicarius Dux fuit; vti Lucifer rebellium: sed hic horum primus: ergo & ille suorum. *Secunda.* Michael Deum in rubo repræsentauit: Exod. 3. *Ego Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob.* Sed ad hoc Deus Primum omnium sumpsisse probabile est. *Tertia.* Idem Apoc. 12. Lucifero, & Antichristo rursus opponetur. *Quarta.* In Litaniis primus post Sanctissimam Trinitatem, & Beatam Virginem Mariam inuocatur. Ideo Ecclesia eum titulat *Præpositum Paradisi, primatem cœlestis exercitus,* &c. *Quinta.* In extremo iudicio Signum Crucis Christo præfert S. Michael: Vt *Eckius hom. 8. de S. Mich.* docet: Et Ecclesia canit: *Signifer S. Michael repræsentet eas,* &c.

Demum Hebræi in suis Arcanis vocant eum *Mitaton,* id est, principem facierum, hæ sunt animæ Deo oblatæ. Bene ergo *Constitui te Principem super omnes animas suscipiendas.*

IN F. S. FRANCISCI CONFESSORIS.

Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis.
Matt. 11.

VIrtutum Abrahæ fons & princeps obedientia fuit, è natali solo & sanguine euocati. *Gen. 12.* Ac donati promisso gentis suæ multiplicandæ, vt stellæ cœli. Simile in S. Francisco innouatum fuit.

De quo nos

I. *Quod per infirma Deus cõfundat fortia.*
II. *Quod sapientia Diuinorum non sit sapientum superborum: sed humilium.*
III. *De S. Francisci Humilitate & Paupertate.*
IV. *De eiusdem stigmatibus.*
V. *De salute orbi collata per S. Franciscum & eius ordinem.*

PARS I.

Quod per infirma Deus confundat fortia.

I. ARtifices, vt artem ostentent, optimas deligũt materias: pictor colores, marmora sculptor, &c. At natura, arti eludendæ, vilissimas: quo opera eius eminentiora, & admirabilior ipsa. Vnde producit flores? fructus? gemmas? crystallum? &c. Quibus quid in cuiusq; genere præstantius, at in materia ac ortu quid vilius? Ita Deus *faciens mirabilia solus,* quos suo in horto plantat, euocat è stercore pauperes. Posset ex illustri sanguine natos eligere; at rarius assolet: infirma mundi placent. 1. Cor. 1. *Videte vocationem vestram, fratres: quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia; Vt non glorietur omnis caro in conspectu eius.* *Vilia eligit Deus & natura.*

II. Quærit *Chrys. hom. in Ps. 50.* Cur Dauid armis Saulis pugnare noluerit? Respondet. Non quod nequibat, aut nesciebat: sed quod inspirante Deo sentiebat, si istis vicisset, tantum fore Sauli tribuendum victoriæ, & detrahendum Deo. 2. Vt confunderet amplius Pharaonem Deus in eum ranas, muscas, &c. immisit, non Angelorum aut fortium aciem. Eo clariora erant, Ps. 105. *Quæ fecit Magnalia in Ægypto.* 3. Ideo Moses Deut. 10. *Ipse est laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc Magnalia, & terribilia.* 4. Eadem admiratur *Typus.* *Exempla.*

 Dauid,

Dauid, 2. Reg. 7. *Fecit eis magnalia & horribilia super terram à facie populi, quem redemisti tibi ex Ægypto.*

5. Quid fuit in armis confidentius, quam Iericho? At eam strauit Deus per Iosuen, *cap.* 6. solo tubarum sacerdotalium clangore.

6. Perterruit, fregit, vicit orbem & orcum Christus Cruce; qua nil infamius, ac vilius. Et ea nunc quanta & quanti est?

7. Idem vsurpauit in S. Francisco, eiusq; S. Ordine Minorum.

PARS II.

Quod sapientia Diuinorum non sit sapientum superborum.

Explicationes. I. CONfiteor tibi, &c. 1. Expositio S. Hier. *Gratias agit, & exultat in Patre Christus, quod Apostolis aduentus sui aperuerit sacramenta; quæ ignorarint Scribæ & Pharisæi.* 2. Alij volũt intelligi Philosophos priscos, vt 7. sapientes. 3. Alij Patriarchas & Prophetas: *qui*, Matth. 13. Luc. 10. *voluerunt videre, quæ vos videtis: & non viderunt* corporaliter. 4. *S. Aug. serm.* 8. *de Verb. Dom.* superbos intelligit per sapiẽtes; at per paruulos, humiles. Ita & *S. Greg.* 27. *Mor. c.* 7.

Sapientia mundi à Deo nescitur. Exploditur. Odio habetur. 5. Alij Politicos mundi, sciolos, criticos. 1. De quibus Prouerb. 30. *Sapientia hominum non est mecum: & noui scientiam Sanctorum.* 2. Illam explodit S. Iacob. c. 1. *Non est enim ista sapientia descendens de sursum à Patre luminum: sed terrena, animalis & diabolica.* 3. Eam abhorret Deus, 1. Cor. 1. *Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo.*

Suam humilibus reuelat. 1. Hinc Pont. Max. Scribas, Pharis. &c. Natiuitas Christi in Bethlehem latuit. at Luc. 2. *Annuncio vobis*, Pastoribus ait Angelus, *gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator.* 2. S. Cypr. ibi: *A sapientibus & prudentibus non quærit testimonium, qui paruulis se reuelat.* 3. Hinc sapientia, extructo epulo, Prou. 9. *Misit Ancillas, vt vocarent ad arcem: diciq; iussit. Si quis est Paruulus, veniat ad me: Et insipientibus locuta est, Venite comedite panem meum.*

II. Contra Mundus. Apostolus insanire dicitur à præside: Dauid ab Achi & purpuratis habitus stultus, Christus ab Herode item: At hi Deo electissimi erant *Quæ mundo est stultitia.* 1. Vere Ps. 118. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectũ dat paruulis.* 2. Vbi S. Hier. *Ostium sermonum tuorũ lucidum docet paruulos.* 3. S. Greg. 25. Mor. c. 11. *Lunam intelligẽtiæ humilitas aperit, superbia abscondit.*

Bene Samaritana, etsi alio nos sensu mystice, Ioan. 4. *Puteus* Sichimiticus: Fidei *altus est, neque in quo haurias, habes* superbe, philosophaster, peccatis obscurate. *Eius ideo incapax est.*

1. His dicitur Isa. 5. *Væ, qui sapientes estis in oculis vestris & coram vobismetipsis prudentes!* 2. Iere. 8. *Quomodo dicitis: sapientes nos sumus, & lex Domini nobiscum est? Vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum.* *Damnabilis est & mendax.*

Voluit Dominus Apostolos esse Euangelij tubas, at non vocari *Rabbi*: & *plures magistros fieri* tumidos. Sicut Samuel è domo Isai vncturus vnum fratrum Regem, orans Deum pro reuelatione audijt: 1. Reg. 16. *Ne respicias vultum eius*, insignioris humanitus, *neque altitudinem staturæ eius: quoniam abieci eum.* Ita fecit Dominus in electione Apostolorum, & S. Francisci. Hinc 2. Cor. 4. *Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei in facie Iesu Christi. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus* abiectis personis. *Vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.* *Non sic Apostoli.*

III. *Reuelasti ea paruulis*: Id est, Humilibus: ita SS. Patres. Nam Prou. 11. *Vbi humilitas, ibi sapientia.* Psal. 18. *Testimonium fidele, sapientiam præstans paruulis.* Humilitas est alarum vna, ad fugiendas mundi persecutiones, & contemplationis solitudinem inquirendam, Apoc. 12. *Duæ mulieri*

animæ

animæ *datæ alæ, vt volaret in desertum*: eæ erant B. V. M. Humilitas & Paupertas: Erant & S.Francisci. Isa.28. *Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditum?* Respondet: *Ablactatos à lacte, auulsos ab vberibus*, &c. Bella humilium imago infantes sunt; quorum vita est pura innocentia; In hanc intrat sapientia, non in animam maleuolam. Romani, ait *Aug. de Ciuit.* in Fidei templo Fidem sic pinxerant: Erat senex cum cythara in manu, adque pedes puero, ludere cythara docili. Ita Deus Pater docet paruulos.

Humilit. typus est infans.

S. Dionys. de cœl. Hierar. ait in Triumphante Ecclesia superiores Angeli purificant, illuminantq; inferiores: At contra in Militante; Ab inferioribus mundi illuminantur ac docentur superiores. *Ita Pater: quoniam sic placitum fuit ante te.* 1. Cor.1. *Vt non glorietur omnis Caro.*

Eccl. Triumph. & militans dissimiliter reuelant.

Reuelasti. Vanum ergo quod Sophi incomprehensibilia, (at credibilia;) suo nituntur ingenio comprehendere. Meminerint quod Esdræ cum Angelo euenerit: 4. *Esd.* 4. Auebat is scire, Eccur Deus Optimus dilectum populum affligeret; idololatras prosperaret? Cui Angelus: *Excedens excedit cor tuum in sæculo hoc: & comprehendere cogitas viam Altissimi. Vade, pondera mihi pondus ignis: aut mensura mihi flatum venti: aut reuoca mihi diem, qui præteriit.* Cui Propheta: *Quis natorum poterit facere, vt me interroges de his.* Tum Angelus: *Si essem*, &c. *Igitur si hæc non potes intelligere: quare scrutaris, & intelligere præsumis altissima Dei Mysteria?*

Exemplum 1.

Simili Sponsæ curiosæ Sponsus: Cant. 6. *Auerte oculos tuos*, à curiositate sciendi altiora te: *quia ipsi me auolare fecerunt*: Ea fugat Dominum. Item Psaltes 63. *Accedet homo ad cor altum* scrutando alta: *& exaltabitur Deus* ab eo altius, vt videat minus. Verum *humilia respicit* & illuminat.

PARS III.

De S.Francisci Humilitate & paupertate.

I. S. Franciscus homo quidam cœlestis fuit, & in carne Angelus; certe spectaculum hominibus & Angelis Ps. 138. *Confiteor tibi* Pater, *quoniam terribiliter Magnificatus es* tot patrū Patriarcha Christo concrucifixus, & stigmatisatus. Aquilæ, & grypaeti ad vsque solem pene euolant ex oculis hominum: Ita quidam Sanctorum à Mundo auolant tam sublime, vt ne videat eos, vitamque sat intelligat. Talis S. Franciscus in vita cum actiua paupere & humili, tum contemplatiua.

S. Franc. fuit altæ contemplationis.

Ideo multa magna ei reuelata: duo maxime. 1. Vt diaboli fraudes elideret & eluderet: 2. Impressa vt mereretur stigmata Christi. De I. Diaboli vincendi viæ duæ; Humilitas, & Contemptus mundi. *Ad quem*, Isa.66. *respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & timentem sermones meos?* Respexit Franciscum, cum fugere mundum docuit.

Reuelatū ei, vt vinceret Satanam.

Et vero vincere sic: vt Dauid, natu minimus à fratribus contemptus, duello solus Goliatham ausus aggredi, prostrauit, tectus armis suis pastoritijs, non regiis, 1.*Reg.*17. Ita S.Franciscus sibi paruus, fratribus carnalibus despectus, dæmonem, mundum, carnem strauit in funda & lapide, in zelo & Dei verbo, vti Pastor verus; spretis mundi respectibus splendidis. Siue Funda Regulæ suæ deiecit & subiecit multos humilitati & paupertati.

In funda & lapide.

II. Prior ipse, exemplo Apostolorū, reliquit omnia, quod generositatis est eximiæ. Hanc non capiebat adolescens, cui sciscitanti Dominus: *Si vis perfectus esse vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Nam tristis abijt: Quia diues erat. At S.Francis. exuit vltro se omnibus. 1. Quia ardor amoris in Deum vrgebat, vti æstus nos cogit abijcere vestes. Ita,

Reliquit omnia.

1. Ex amore Dei.

1.Reg.18. *Exspoliauit se Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam Dauid*, præ amore eius nimio. Talis fuit Christum inter & S.Franciscum amor mutuus.

2. In exẽplum posteris. 2. Relinquit omnia, in exemplum alijs, quos ad ordinem eius destinarat Deus, I. Vt enim Ionadab filijs hanc vitæ normam præscripsit, Iere.35. *Domum non ædificabitis, sementem non seretis, & vineas non plantabitis, neque habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris.* Ita suis S. Franciscus, omnem interdixit proprietatem. *Nil in terra possessuris.* 2. Israelitæ sic ad Sehon regem Amorrheorum: Num.21. *Obsecro, vt transire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis: via regia gradiemur, donec transierimus fines tuos.* Talis suis Moses erat S. Franciscus præscripsitque talia transeuntibus mundum hunc.

3. Vt pugnet securius. Tertio reliquit omnia, quia mundum oppugnaturus, esse nudus debet. 1. Nam ait S.Greg. *Si quis vestitus luctatur cum mũdo, citius ad terram trahitur; quia habet vnde tenetur.* 2. Cumque & dæmones nudi nil hic possideant, nudos cum nudis pugnare oportet. S. Franc. omnino triumphauit de paupertate, pene ipsa pauperior.

Orbi convertendo. III. Laudi Eliæ datur Malac. 4. missum, *vt conuerteret corda Patrum ad filios, & incredulos ad prudentiam iustorum.* Isaias, c. 20. nudus ijt per vrbem: Ieremias, c. 27. insuper catena grauatus: Baptista venit, *vt omnes crederent per illum.* Ioa.1.

Turbatissimo. 1. S. Franciscus quidam Elias venit turbatissimo tempore, quo Pontificium schismate, Imperium dissidio creandi Imperatorem laborabat; Græcia ab Ecclesia Rom. defecerat; Ierosl. cum terra sancta ab Saracenis occupata erat, Hispaniam Mauri & Iudæi insidebant: Tunc venit, *vt conuerteret*, &c. 2. Venit nudus, vt Isaias; sacco adopertus, vt Iere.3. Vt Baptista prædicans pœnitentiam dicto & facto. Hæc Deus reuelauit paruulis.

PARS IV.

De S. Francisci Stigmatibus.

Stigmatum causæ amor excessiuus. DE II. Passio vero Domini sic ei reuelata fuit, vt & insculpta cerneretur in stigmatisato. Zac. 13. *Quæ sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum?* Respondet: *His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me*, in domo Dei Diuorumq; cœlitum Seraphicorum. Quare Gal. 6. *De cætero nemo mihi molestus sit; ego enim stigmata D.N.I. Christi in corpore meo porto.*

Iesus eum sua veste induit. 1. Ionathas suum in Dauid amorem, deuicto Goliath, declaraturus, 1.Reg.18. *Spoliauit se tunica sua, & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua vsque ad gladium, & arcum, & baltheum*: Ita Iesus S.Franciscum condecorauit vulnerum suorum armis. *Mirabilis Deus in Sanctis suis!*

Honoris ergo. 2. Si quæras, Esth.2. *quid debet fieri viro, quem Rex honorare desiderat?* Ecce: *Debet indui vestibus regiis*: Christi fuit indutus S. Franciscus.

Eo Fundatoribus Ordinum præfertur. 3. Scyphum aureum Ioseph iussit in sacco Beniamin recondi, *Gen.* 44. Eumque in conuiuio 4. partibus datis prætulit fratribus reliquis, Dominus S. Franciscum reliquis prætulit Ordinum fundatoribus isto, quod 5. Stigmata ei impresserit; & in sacco animæ eius aut corporis condiderit codicem passionis suæ.

Estq; Signum memoriale Passionis Dominicæ. II. Iudæi, *Leu.* 6. iubebantur in atrio Templi sacrificare; sed cineres extra vrbem spargere: quibus visis alij monerentur esse sacrificatum, ita sacco suo monet S. Franciscus quocumque circumfertur.

Et seruitutis suæ Deo sacratæ. Qui hero seruus esse perpetuus volebat, etiam per iubilæum liber abire poterat, ei, *Exo.* 21. subula auris perforari iubebatur in signum. At S. Francisc. quinquies

quies perforatus fuit in signum perpetuę seruitutis consecratæ.

Multis in exemplum. Ardet intus domus, fenestræ mox, valuæq; panduntur, quo erumpat flamma sonitu tunc facilior. Ita ardente intus S. Francisco apertum est corpus vulneribus factis, quo fumus flammaque deuotionis in publicum erumperet.

At moni- mentum. Pro leproso mundato sacrificium sic fiebat, *Leu.*14. Vt passeris vnius occisi sanguine alter aspersus dimitteretur auolare, vt, quoquo ferretur, secū sacrificij signa ferret. Ita S. Franc. Christi stigmata ferebat, signa facti pro lepra Adæ sacrificij.

Bene clausa sunt hominum pectora: Bene apertū S. Franc. Lucianus, Christianorum sannio, carpebat Naturam, quod homini in pectore fenestellam non parasset, quo cerni mentis interiora possent. At bene ea condit Deus sibi seruata: adeo cor hominis prauum, cogitationibus malis plenum: Sicut, *Ezech.*8. destructo templi pariete apparebant intus serpentes, dracones, aspides, monstraque animalium: ita in corde hominis si pateret oculis. At S. Francisci pectus aperuit Deus, quod in eo non nisi optima, supra nunc commemorata, quæ publico debebantur Bono.

Sub signū suum vocauit multos. III. De eo recte Isaias, *c.*11. videtur: *Leuabit Signum in nationes, & congregabit profugos Israel, & dispersos Iuda congregabit à* 4. *ventis.* Crucis & Passionis signum leuauit Franciscus inq; corpore circumtulit, cōuersioni peccatorum promouendæ. 1. Orauit, & impetrauit illud Cant. 8. *Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.* Cui quasi respondit Dominus: Isa. 49. *In manibus meis descripsi te.* Imo, in manibus tuis descripsi me, Francisce: sic te amo, redamorque vicissim: Huius ecce *Signa* tibi. 2. Angelus iussit Ezech. 9. *Signa Thau super frontes virorū gementium & dolentium super cunctas abominationes, quæ fiunt in medio Ierus.* Hoc signa-

Ipse signaculum Christi.

tus S. Franc. dolens oransq; multum pro populo, verus Heraclitus Christianus.

A Christo S. Vulnera summo gaudio sunt recepta, at inflicta sunt dira immanitate. Cōtra S. Francisco ex amore summo data sunt: & recepta, miro cum gaudio. Mirum esse tantam hominibus immanitatem potuisse, vt Dominum sic cōuulnerarent. At mirandum, ex amore tam suauiter à Christo imprimi vulnera homini. Psal. 45. *Venite, & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram.* Orauit Rex, Psalm. 118. *Confige timore tuo carnes meas*, carnis concupiscentias omnes. Multum hoc plus S. Francisco datum in Vulneribus, queis cum Christo triumphat. *S. Vulnera Christi & Franc. cōparata inuicem.*

PARS V.

De salute orbi collata per S. Franciscum & eius Ordinem.

I. SAlutaris extitit Ecclesiæ S. Franciscus. Nam sicut Ieremias *cap.* 38. à Sedechia rege in lacū fœtidū missus diu iacuit, demum misertus eius Abdemelech eunuchus regius obtinuit à Rege, eum extrahi lacu. Immittit ei pannos veteres, queis è lacu exscenderet: fit, & zelo maiore Dei cultum promouit exin, quam prius. 1. Peccator est in lacu damnationis. Ps. 68. *Non me demergat Tempestas aquæ, neque absorbeat me Profundum, neque vrgeat super me Puteus* peccati *os suum.* Puteus fœtidus: nam Psal. 5. *sepulchrum patens est guttur eorum.* 2. Eunuchus est S. Franciscus offerens peccatori suū pannosæ vestis funem, quod eū è lacu & cœno educat. Qui educti exemplo & zelo maiore cōuersantur. *S. Franc. multis fuit causa salutis.*

Iosephi de manipulis suum adorantibus in agro, *Gen.* 37. illustre est somnium, Nō minus Ordo S. Frāc. qui cæteris maior Ordinibus est: Nam fundatores horum sunt messores in agro Ecclesiæ. At ex S. Franc. Ordine ordines exiere multi: multi Sancti & Sanctæ, Papæ, Cardinales, *Ordo S. Frāc. quatenus sit præ alijs Ord.*

 Epi-

Epiſcopi, &c. Ecce viuente videnteq; S. Franc. in vno Capitulo generali conuenere amplius 5000. religioſorum Romæ.

Suſtentat labantem Eccleſiam. II. Fingatur de Atlante humeris eum duos orbis cardines ſuſtinere. S. Franc. is eſt ſuſtentator Eccleſiæ, vt de Lateranenſi vidit Innocentius Papa. 1. Impletum iſtud, Eccl. 9. *Inuentus eſt in ea*, ciuitate obſeſſa & perdenda, *vir pauper & ſapiens, qui per ſapientiam ſuam liberauit eam.* Turbatum orbem S. Franciſcus eiuſque ordo ſedauit, à perditione liberauit. 2. Fuit is ille, Eccl. 50. *Simon Oniæ filius, ſacerdos magnus, qui in vita ſua ſuffulſit Domum, & in diebus ſuis corroborauit Templum.*

Congregat adiutores. Fuit is Mathathias: 1. Mach. 2. *Videns Templi euerſionem, Legis Dei tranſgreſſionem, & populi vaſtitatem, ſedit in monte Modim,* in clauſtrali, conditus religione, *& ſcidit veſtimenta ſua* pannoſus, *& operuit ſe cilicio, & exclamauit voce magna in ciuitate. Omnis, qui zelum habet Legis, ſtatuens teſtamentum, exeat poſt me. Et fugit ipſe, & filij eius in montem* religionis, *& reliquerunt, quæ habuerunt in ciuitate.* Ita S. Franciſcus & Ordo eius.

Philacangelus eſt orbi. III. Apoc. 7. Ecce ego Ioan. *vidi alterum Angelum, aſcendentem ab ortu ſolis, habentem Signum Dei viui.* Vbi S. Bonau. *Fide credendū eſt, quod loquitur de B. Franciſco.* Zeloſe magis quā vere. Verum tamen, S. Franc. fuiſſe quaſi Angelum, qui clamaret precibus: *Nolite nocere terræ & mari.* Nam adeo ipſe fuit, Eccl. 44. *Sacerdos magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo, & inuentus eſt iuſtus, & in tempore Iracundiæ factus eſt Reconciliatio.*

Peroratio. Factus eſt ſapientibus ſæculi ſtultitia contemptoribus, admiratoribus vitæ, ſapientia: Nobilibus factus eſt ſpeculum pœnitentiæ & contemptus mundi: Religioſis ornamentum, adiumentum, firmamentum, & documentum. *Dedecus eſt natis claros habuiſſe parentes, Ni ſtudeant illis moribus eſſe pares.*

IN F. S. DIONYSII Martyris.

Hi ſunt, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt ſtolas ſuas in Sanguine Agni:
Apoc. 7.

ELeazar. 2. *Mach.* 6. nonagenarius, in Antiochi regis perſecutione ad necem poſtulatus, dira, ac demum mortem pertulit. Lugubre ſpectaculum. Lugubrius S. Dionyſij, ſub Feſcennio Præſide poſt dira perpeſſi, demum capite plexi.

De eo nos

I. *An gubernet noſtra Deus, quod iuſti ſic affligantur?*
II. *De Areopagitæ S. Dionyſij conuerſione.*
III. *Laudabiliter capeſci Ethnicorum ſcientias quibus S. Dionyſius pollebat.*
IV. *Cur tam cito ad Pauli prædicationem conuerſus ſit Dionyſius, demum Martyrio coronatus.*

PARS I.

An gubernet noſtra Deus, quod iuſti ſic affligantur.

I. SVnt, qui ex dementia, aut malitia cum Deo expoſtulant: eccur improbos fortunet, affligat iuſtos: quaſi amantes ſui odiſſet, & odientes ſe amaret? Vbi Ioab., cæſo Abſalone cum Dauide lugente expoſtulabat 2. Regum 19. *Diligis odientes te, & odio habes diligentes te: & oſtendiſti hodie, quia non curas de Ducibus tuis, & de ſeruis tuis.* Et vſque eo progreſſi quidam impietatis ac blaſphemiæ ſunt, quaſi omnia negligeret Deus, temereque ferrentur. 1. De quibus Pſalm. 93. *Vſquequo peccatores, Domine, vſquequo peccatores gloriabuntur, effabuntur & loquentur* *Dubitatur de Dei prouidentia & regimine.* *Negatur.*

quentur iniquitatem? Ecquam? *Populum tuum humiliauerunt, & hæreditatem tuam vexauerunt,&c. & dixerunt, Non videbit Dominus, nec intelliget Deus.* 2. Hæc fouea Gẽtilibus plerisque fuit. 3. Metuit ab ea Aegyptijs Moses, Exod. 32. *Ne, quæso dicant AEgyptij: callide eduxit eos, vt interficeret in montibus, & deleret de terra.* Dei namque prouidentiam Ethnici negabant.

Fons erroris Manic. Hinc forte Manichæi hauserint commentum de duobus in mundo Dijs, rectoribus sibi contrarijs, *Bono*, & *Malo*.

Sanctis certa fides est: ad praxis variat II. Sancti arcanam eam Dei in regendo sapientiam mirati semper & venerati sunt: in vsu tamen difficultate non caret. 1. Ecce Psal. 72. *Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei* ad mũdum te relicto. *Quia Zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns. In labore hominum non sunt, & cum hominibus* Sanctis *non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia.* 2. Idem obstupuit Iere. 12. *Iustus es Domine, Si disputem tecum: verum tamen iusta loquar ad te. Quare vita impiorum prosperatur? Bene est omnibus, qui præuaricantur & inique agunt.* 3. Idem miratur Abacuc. cap. 1. *Quare taces, impio conculcante iustiorem se?*

Cur suos affligi sinat Deus. III. Fateor, hæc ita habent: Attamen mira sapientia Deus suos affligi sinit. *1. Ad eorũ gratiam.* 1. Quia sagittæ, pharetra Dei in iustos missæ, sunt probationes ad Dei gloriam. Iac. 1. *Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam.* Sap. 3. *Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se.*

2. Ad gloriam eorũ. 2. Quia Afflictiones sunt malleationes, quibus Sancti aptantur in cœleste templum: Vti Hymnus Eccle. canit. *Tunsionibus, pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis per manus artificis.* Saxa templi Salomonici in rupibus poliebantur foris at in Ierus. tantum construebantur: Ita Tribulationes sunt huius mundi, consolationes alterius.

3. Ad victoriam & meritum. 3. Quia Cœlum non nisi per aduersa paratur. Hoc cœli pretium dilaudatur Romanis, cap. 8. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Huc respexit S. Dionysius cum socijs, & cruciatus omnes despexit.

PARS II.

De Areopagitæ S. Dionysij conuersione.

S. Dionysius fuit Areopagita Græcus. I. Ante DCC. annos agitata quæstio est: An Parisiensis Episcopus S. Dionysius fuerit ille Areopagita. Affirmat Hincmarus Rhem. Archiep. ad Carolum Caluum Imp. Idque 1. Ex attestatione Græca: Quando Michael Imp. missa Legatione ad Ludouicum Pium id docet, simul reperta S. Dionysij Commentaria ei mittit: repente miraculis coruscantia: teste *Hilduino Epist. ad Ludou.* 2. Ex attestatione Rom. Anastasij: quod S. Methodius Episc. vitam S. Dionysij conscripserit: quam Latinam fecit Anastasius, & ad Ludouicum misit.

Confert sanitatem Stephanus Papa Pipinum inauguraturus, dum init Galliam, morbo corripitur, à S. Dionysio restituitur: qui de reliquijs eius secum Romam deferens, basilicam ei collocat, cui Græcos monachos præficit: Quia S. Dionysius è Græcia fuerat oriundus.

Conuersio magnatũ est difficilior, quam vulgariũ. Eum S. Paulus baptizauit, deditque Athenis primum Episcopum Mirum: tãcito se dedisse fidei talem virum: Philosophũ tantum! 1. *Arist. 4. Meteorum,* & alij tradunt, ferrum è terra natum posse cudi, at in nubibus ortum, contusum obdurescere. Ita peccatores, quamuis obdurati, modo sint obscuri generis è vulgo, facile

emollescunt, at illustres & docti, quasi cœlo lapsi, ęgerrime conuertuntur. 2. Planetæ altiores mouentur lentius: Vt luna infimus intra 31. dies cursum peragit citatissime, at Saturnus nec intra 5000. annorum circumit. Ita homines inferiores citius, tardius superiores fidei dant manus. 3. An non Pastores natum Domini primi, Magi postremi adorauerunt? Quo admirabilior Areopagitæ conuersio est.

Areopagi Iudicium quale.

Budæus in Pandectis l. vlt. de sen. est autor: Areopagum 1. esse locum in monte Martis prope Athenas situm, 2. Vbi gentis nobiliss. & doctiss. quiq; assessores summi iudicij ius respondebant, 3. tertio quot mensibus. Perorantibus causam suam rhetoricęs præco silentium indicebat, ne quis affectu duceretur impresso: 4. ne & personæ respectu, nocte ius dicebant. 5. Tanti id per orbem fuit, vt etiam Rom. Proconsules Asiæ causas eo deferrent *A. gell. l. 12. c. 7.* Et cæteræ nationes hoc iudicio stabant.

Paulus ibi causã suam egit.

Hinc & S. Paulus Athenis prædicans, *Act. 11.* se Areopagitis sistere iussus est. Ad quos ille intrepide *stans in medio Areopagi,* ait: *Viri Ath. per omnia quasi superstitiosos vos video.* Audax hoc ibi, Vnde Romani legatione missa, leges petierant, vbi orbis Iudices, oculusque orbis erat, Vbi mors decreta ei, qui Dijs aduersaretur, aut Deum nouum induceret inconsultis Areop.

Vbi Philosophi athei damnati sunt.

Ideo hic, teste *Iosepho l. 2. cont. Appion.* & Anaxago. Claxo: morti addictus, quod solem esse saxum æstuans doceret, quem ij Deum colerent. 2. Hic Diagoras Melius item morti deditus, quod Deos Sacraq; omnia rideret: promisso argenti talento, qui eum trucidasset.

3. Protagoras, quod dixisset: *De Dijs neque vt sint, neque vt non sint, habeo dicere.* Fuga lapsus damnatur absens.

4. Socrates Reipublicæ oraculum, damnatur tamen. *Iura violat Soc. Deos esse negat, alia noua dæmonia inducit.*

Dionysij conuersi causæ.

III. Itaque miranda est & Pauli de Christo prædicatio, & S. Dionysij, viri tanti, conuersio. Cuius 1. *Causa,* Dei gratia, qui, *cuius vult miseretur, &, quem vult, indurat.* Exod. 33. *Miserebor, cuius voluero, & clemens ero, in quem mihi placuerit.* Si vere Pilato: Matth. 27. *Nescis, quia potestatem habeo dimittere te, & potestatem crucifigere te?* verius Deo est eadem potestas.

2. *Causa.* Ipsius conuersi dispositio, natura sapientis studio à pueris exculti. Ita Prouerb. 8. *Qui mane ab aurora ætatis vigilauerint ad me, inuenient me.* Sic Dionysius, ceu Psaltes 84. *In laboribus à iuuentute mea exaltatus sum* in scientijs, *& humiliatus* ad obedientiam Fidei, *& conturbatus* metu iudicij diuini, ni parerem Verbo Dei.

PARS III.

Laudabiliter capesci ethnicorum scientias: quibus S. Dionysius pollebat.

Scientiarũ laus multa.

I. LAudabile igitur est literis à puero insuescere. Scientiæ enim sunt pedisseque sapientiæ.

1. Sic plerique istud Prouerb. 9. intelligunt: *Sapientia ædificauit sibi domum, &c. vocauit ancillas in arcem,* id est, scientias.

2. Hisce Sponsam ornat Sponsus, Cant. 3. *Murænulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.*

3. Artes liberales sunt Filiæ ex alienigenæ, *Deuter. 21.* quæ bello captæ studiorum, Fidei Theologiæ possunt maritari: modo vestes eis mutentur, coma præscindatur, & vngues.

4. Sunt item diuitiæ istæ Israelitarum ab Aegyptijs acceptæ, vt in cultum tabernaculi vertantur.

5. O-

5. Osee duxit meretricem; iussu Dei, *Gomer*, filiam Debelaim; id est, *radicem dulcedinis:* quæ peperit ei filium *Iezrael*, id est, *semen Dei.* Artes sunt filiæ fornicariæ idololatriæ. 6. *Ezech.* 5. iussu Dei, nouacula sese radit, pilosq; per compita spargit. Ita ethnicis mos est scientiæ suæ abradendæ ac in Ecclesia spargendæ. Aut ipsæ sunt à vanitatibus ethnicis mundandæ. 7. Ita Ezechiel, *c.* 5. iussus abrasit sibi cæsariem, sceleribus Ierosolymitarum ostendendis; fore, vt impij omnes tollantur: Sic Ethnici tollendi; scientiæ sunt asseruandæ. Ista omnia *Hier. in responso ad Oratorem Rom.*

Scientia in malis mala sunt. I. Scientiæ sic haustæ fiunt Enses Goliathæi nouis Dauidibus.

Atat bene Arist. in problem. *Scientia in homine malo est nequitia habens arma.* 1. Sciētiæ vitijs maritatæ, sunt *Gen.* 19. puellę Sodomæ ad ebrietatem & scelera suadentes, & patrum suorum exitium causantes 2. Sunt zizania Ecclesiæ, ab inimico, ad semen castum suffocandum, noctu sparsa. 3. Sunt coma Absalonis, quæ Dominum suspendunt in mundi deserto, 2. *Reg.* 18. 4. Sunt thesauri vani Ezechiæ, 4. *Reg.* 20. quæ Dominum regno & vita exuunt. 5. Sunt literæ Vriæ in sinu. 2. *Reg.* 11. ad necem Domini. 6. Sap. 13. *Vani sunt homines; in quibus non subest scientia Dei.*

S. Dion. fuit Astro & Stoicus. II. At S. Dionysius scientiam suam & viuendi modo iuxta naturam, & officij professione declarabat. Astrologus degens Heliopoli cum Apollophane Phil. solis defectum, ex Christo passo factum, notans aiebat: *Aut Deus naturæ patitur: aut mundus dissoluetur.* Ita Baro. to. 1. anno 52. S. Ambrosius *Epist. ad Vercell.* vult è Stoicorum Phil. numero fuisse: teste vitæ rigore. Metaph. ait, Areopagitarum principem facit: ita & Sycellus.

Docti ante Cōuersionē. Conuerso præcepta sua doctrina ei mirifice profuit ad aliorum conuersionem, Similes pene illi fuere in Ecclesia *Iustinus* Martyr, ante Philosophus: *Lucas* prius medicus, *Paulus* ante legisperitus: *Apollo* Athen. orator, &c. Hi deserta verterunt in hortos, spineta in roseta, sicomoros & oleastros scientiarum in arbores feraces, zizania in triticum, lupos in oues serpentes in columbas, philosophos in Theologos. S. Dionysio quis profundior Theologus? *Fuit Theologus.* 1 S. Chrys. vocat eum *Auem cœlestem* Alij *Theologum diuinissimum*, *Sacratissimum, &c. Galliæ Apostolum.* 2. Testis liber eius de cœlesti Hierarchia, quem nemo sat intellexit ante S. Th. Aquinatem. *Vatidicus S. Ioanni.* Extat eius ad S. Ioannem in Pathmo consolatoria & vatidica: *Post paululum vero, dicam enim etsi audax videatur, tibi charissime, societate iungemur. Tu autem prorsus dignior, cui fides habeatur, si quæ tibi præcognita sunt: quæ à Deo didici, hæc loquar, quod scilicet ex Pathmi custodia dimittēdus es liber, & in Asiaticam terram reuersurus.* Factum anno insecuto, cæso Domitiano.

PARS IV.

Ad Prædicationem Pauli cur tam cito conuersus sit Dionysius, denique martyrisatus.

I. Tertia S. Dionysij conuertendi ratio est S. Pauli prædicatio. Ea vis est Verbo Dei. *Vis prædicationis.* 1. Psal. 18. *Lex Domini immaculata, conuertens animas.* 2. Ps. 28. *Vox Domini in virtute, Vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis Cedros*, Areopagitas, Philosophos, Imperatores. &c,

3. Ier. 23. *Nunquid non verba mea sunt ignis comburens; & sicut malleus conterens petras?* *Conterēs petras.*
4. Quare Num. 20. *Loquere ad petram, & dabit tibi aquas.*

Petra duriores peccatores, Psalm. 103. *A voce tonitrui tui formidabunt.* *Est vox tonitrui.* 2. Talem

Ioannes Apoc. 14. *Audiuit vocem de cœlo tanquam vocem aquarum multarum; & tanquam vocem tonitrui magni.* 3. Ecce ibidem quod Angeli prædicatores repræsentent: *Vidi,* ait, *alterum Angelum volantem per medium cœli, habentem Euangelium æternum, vt euangelizaret sedentibus super terram, & super omnes gentes. Timete, &c. Et alius Ang. dicit. Cecidit, cecidit Babylon illa magna quæ à vino fornicationis suæ potauit omnes gentes. Et tertius Angelus ait: Si quis adorauerit bestiam,* &c. Ecce, primus prædicat Dei timorem & cultum: secundus Iudicium Dei exemplo: tertius pœnas & vindictas peccati. Angeli ergo prædicatores sunt, habentq; & exemplum, & materiam prædicandi à prædictis. Eisdem 7. Angelis dictũ: Apoc. 16. *Ite, & effundite phialas iræ Dei in terram,* &c. Vera bonorum prædicatorum, imago, nil metuere, rogare, monere, minari, tonare, &c. Talis Paulus Athenis, & alubi.

Angeli. prædicãt.

Deus ignotus esse autor gratiæ.

Ibi visa aræ Epigrapha; *Ignoto Deo:* ait Apoc. 17. *Quem vos Deum ignoratis, hunc ego annuncio vobis.* Tametsi, vt Cic. ait l. de nat. Deorum: *Nulla gens adeo sit barbara, quæ si cœlos adspiciat, Deos esse non sentiat:* Philosophi tamen Deum, & si naturæ, at gratiæ autorem non agnouere. Nec potuere: quia lux naturalis rationis vsque eo non pertingit.

II. S. Dionysius tantæ scientiæ, sapientiæ, autoritatis conuersus inconstantiam redolere videtur: Nam 1. Sapiens ait: *Qui cito credit, leuis est corde.* 2. Et Dominus discipulis moram longam dedit, vsumque conuersationis suæ. Verum cita eius conuersio non erat leuitatis, sed dexteræ Altissimi. 1. Voluit id ita Deus; quo patefieret Philosophiam inter & Theologiam sympathia, & concordia: at philosophis rationi consona sunt visa, quæ de Christo ex prophetis & miraclis prædicabantur. Ps. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* 2. Vt sapientes sæculi confunderet Deus 1. Corint. 1. *Perdam sapientiam sapiẽtum, & prudentiam prudentium reprobabo.* Factum per idiotas cum sapientum stupore ac pudore. Victi academias damnarunt, crucem Victricem adorarunt. Dionysij exemplum valuit. Nam & *quidam alij viri, adhærentes ei, Paulo, crediderunt: in quibus Damaris, & alij cum eis:* Chrys. Ambr. Aug. aiunt Damarim Dionysij vxorem fuisse. Felix matrimonium! Vere vniformitas religionis inter coniuges matrimonij est beatitudo: Secus, si difformitas fuerit. 1. Hinc Iacob, *Gen.* 34. Dinam regi Sichimorum negauit, nisi omnes circuncidérentur in signum eiusdem religionis. 2. Ideo sui Samsonem parentes, arguebãt, quod Philistheam deperiret: at exitu infelice.

Causæ cito cõuersi S. Dionys. 1. Philosophia & Theol. concordia.

2. Sapientum confusio.

Coniugiis vnius religionis esto.

Similes conuersiones plurium ex vno.

Dionysianæ conuersio similis fuit 1. Archisynagogi, Ioa. 4. *Nam credidit ipse, & domus eius tota.* 2. Similis Regis Niniuæ: *Ion.* 2. cuius exemplum & mandatum valuit ad vrbis totius pœnitentiam. 3. Plane vt primum Mobile secum orbes rapit inferiores: ita Magnatum conuersio causat inferiorum conuersionem.

S. Dion. adfuit sepulturæ B.V.M.

III. Erasmus, nugo effrons, negat fuisse S. Dion. Areopagitam: Sed is & fidem negauit vir apostata. Lib. de diuin. Nom. ita S. Dion. scribit l. 1. c. 3. *Apud ipsos diuino spiritu plenos Pontifices nostros cum & nos, (vt nosti) & pleriq; alij ex S. Fratribus nostris, ad contuendum corpus illud B. V. M. quod Autorem vitæ receperat, conuenissemus: aderat autem frater Domini Iacobus, & Petrus supremum decus, & antiquissimum Theologorum culmen.* Bar. to. 1. Nec solum ij, sed & apostoli cæteri.

Fit Apostolus Galliæ.

Postquam vero S. Dionys. 25. annis Athenis Episcopus præfuisset, à Clemente Pont. in Galliam missus vineam Domini Sabaoth plantat excaudicatis dumetis, dæmo-

Patitur multa. dæmones effugat, idola præsternit. Sed & odia, insidias, persecutiones subit, taureis cæditur, cruciatur, torretur igne, &c. omnia perpetitur. Quare Ps. 149. *Et aquæ tribulationum, quæ super cœlos sunt*, super cœlestes viros, *laudent Nomen Domini.*

Illæsus. Bestijs obiectus non læsus magis est, quam *Dan.* 3. tres pueri in Babylonica flãma. Quin vt agni ad pedes eius sese apposuere. Nec plus læsus in ardente fornace: quia Ps. 16. *Igne me examinasti: Et non est inuenta in me iniquitas.* Demum capite plexus, id baiulat, quo volebat tumulari.

Visum à S. Regulo Arelat. Episc. nomen eius aureis scriptum per columbam sub missa circũferri. Vixit annis 90. Plerique Apostolorum discipuli fuere longæui: Vt S. Ignatius vixit ad vsque Traianum: item Quadratus, alter S. Dionysij Athenis successor. S. Herma vixit vsque ad Antoninum Pium: S. Simeon Episc. Ierosoly. annis vixit 120. vix minus S. Polycarpus: Forte, vt testes Christi & Apostolorum certiores essent. *Vixit annos 90 Discipuli Domini longæui.*

IN FESTO S. LVCÆ EVANGELISTÆ.

Designauit Dominus & alios septuaginta duos. Luc. 10.

In idem Euangelium vide Conceptus in festo S. Marci Euangelistæ.

EZechiel *cap.* 1. & Apocalypsis *cap.* 4. animalia describunt quatuor, plena mysterijs: harum vnum Vitulus est, quo omnes Lucam designari consentiunt.

Cuius ad laudem nos

I. *De missis animarum Curionibus in ætate gratiæ*

II. *De modo Apostolicæ Missionis: cur sine baculo.*

III. *Cur sine pera, & calceis?*

IV. *De S. Lucæ varijs scientijs.*

V. *De eiusdem Boue symbolico.*

PARS I.

De missis animarum Curionibus in Ætate gratiæ.

I. TRes mũdi status, & ætates celebrat Scriptura. Primum, Rom. 5. *Regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen.* Secundum, à Moyse ad Christum. Tertium, à Christo ad vsque finem mundi. In vnoquoque misit Deus animarum procuratores. In primo Patriarchas; in secundo Prophetas, in tertio Apostolos, & LXX. discipulos. De quibus Eph. 4. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos: quosdam autem Prophetas: alios vero Euangelistas: alios autem Pastores & Doctores, ad consummationẽ Sanctorum.* Mystice ij repræsentati, Matth. 20. *Simile est regnum cœlorum homini Patrifamilias, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam, &c.* Itemque hora tertia, sexta, nona, vndecima. Ac licet in omni ætate miros miserit viros; in tertia tamen se maxime prouidum declarauit in Ecclesiæ regimine instituendo singulari: vt essent Apostoli, Martyres, Confessores, Doctores, Virgines, &c. *Essetq́, Mirabilis Deus in Sanctis suis:* Nec cum his conferendi essent Sancti in primo, secundove statu. *Tres mundi status præcipui. In singulis operarij animarum certi. At in tertio eximij.*

II. Amalecitæ bello Israelitas lacessebant: *Exod.* 17. Tunc Moyses omnem potestatem dabat Iosuæ: *Elige*, ait, *tibi viros potentes ex omnibus filijs Israel: & egredere, & cõflige cum Amelec crastino.* Notat Orig. hom. 1. in Iosuen, eum tunc primo Iesum dictum fuisse. Ideoq; vere designat Iesum: *cui data est omnis potestas:* quique cum eadem & elegit, & misit viros, in- *Figura 1. Selecti, ac fortes.*

comparabiles in omni retro sæculo. Vt bene Pſ.46. *Dij fortes terræ vehemẽter eleuati ſunt.* Item Heb.11. *Fortes facti ſunt in bello,&c.* De his, Cant.3. *Lectulum Salomonis LX. fortes ambiunt, ex fortiſſimis Iſrael.* Et *Ecce pluſquam Salomon hic.* Is de quo Pſ,67. *Ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ.* At quanta virtus Apoſtolorum? & LXX. diſcipulorum?&c.

2. Eiuſdẽ ſpiritus cum Ieſu. Hi quanto fortiores ijs Moſaicis, de quib. Num.11. *Congrega mihi LXX. viros de Senibus Iſrael, & auferam de Spiritu tuo, tradamq́; eis, vt ſuſtentent tecum onus populi: & non tu ſolus graueris.* Id Deus Pater egit: Tulit de Spiritu Filij, deditque Diſcipulis eius: vt dicantur vere, 1.Cor.1. *Vocati in ſocietatem Filij eius,* &c.

3. Protectores & ſuſtentatores Eccleſiæ. Sexta Iſraelitarũ in deſerto fuit manſio in *Elimi.* Exo.15: Num.33. *Vbi erant XII. fontes aquarum: & LXX. palmæ.* Ita natus eſt IESVS ætate mundi ſexta. Nam prima fuit ab Ada ad Noe: ſecunda ab Abrahã: tertia ad Moſen: quarta ad Dauidem: quinta ad Chriſtum: ſexta à Chriſto deinceps. Fõtes XII. ſunt Apoſtoli docẽtes: LXX. Diſcipuli miraculis, & exemplis opacant Eccleſiam, vt palmæ *fortes in bello.*

4. A Ieſu vocati & electi. Moſes, *Exod.1.* pertexit genealogiam Iacob, è quo prognati XII. Patriarchæ: & alij. *Erant igitur omnes animæ eorum, qui egreſſi ſunt de fœmore Iacob, ſeptuaginta.* Ita & Domino erant XII. Apoſtoli: Queis ait Luc.10. *Sicut miſit me viuens Pater, & ego mitto vos.* Poſt hos *Deſignauit & alios* LXXII. E quibus & Lucas.

PARS II.

De modo Apoſtolicæ Miſſionis: Cur ſine baculo.

Miſſionis Apoſtolicæ modus diuerſus à more mundi. I. DEſignatos LXXII. ſic inſtituit Dominus: *Nolite portare ſacculum, neque peram, neque calceamenta.* Quod per inermes voluerit ſubiugare mundum: per pauperes eum ditare. Noua ratio rem gerendi. Nil enim mundus ſine auro, & armis poteſt. 1. Vt Ariſtoteles in Politicis dicat: *Neceſſe eſt eos, qui ad Rempubl. accedunt, & propter eos qui imperium detrectãt, & propter eos, qui inferre iniuriam conantur, arma domi habere.* 2. Tullius, Rex, apud Liuium: *In armorum vi ſita eſt vrbium potẽtia, quæ nulla eſt abſque numeroſis copiis.* 3. Tacitus: *Neque quies gentium ſine armis; neq́; arma ſine ſtipendijs: neq́; ſtipendia ſine tributis haberi queunt.*

Et vere mirãdus, ac nouus. At contraria via Deus res vrget: Suos ab iſtis nudat. Iſaiam ſic miſit, cap.20. *Vade, & ſolue ſacculum de lumbis tuis; & calceamenta tolle de pedibus tuis. Et fecit ſic, vadens nudus, & diſcalceatus.* Ipſe Iſaias hanc inuentionem miratus ait, cap.12. *Notas facite in populis adinuentiones ſuas.* Quas? Reges à piſcatoribus debellari; ab indoctis Philoſophos: à pauperibus diuites, & cæt. in ordinem cogi, 1. Corinth. 1. *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, &c.*

1. Prædicatores eſſe inermes oportet. II. Inermes oportuit eſſe iuſtitiæ prædicatores. 1. *Nihil enim,* ait Cicer. pro Cæcinna, *eſt æquitati tam contrarium & infeſtum, quam conuocati, armatique milites: nihil iuri tam inimicum, quam vis.* 2. Ad hæc, vis & arma diffidentiam mundi ac metum arguunt: ea ab Chriſti ſeruis abeſſe debent: ideo vel inermes ſunt prædicando fortes. 3. Cleomenes, dux Laconum, viſis mœnibus præaltis ait: *O aſylum mulierum!* Hinc Lycurgus noluit Spartam muro cingi: ne his fiſi ciues exuerent fortitudinem. Ita Dominus noluit ſuos fidere peræ.

Et ſine baculo cur? 1. In ruinam idolorum. 2. Ad diuinationes eliminandas. Neq́; *Virgam,* vt Matth.10. Marc.9. additur. Ratio eſt. 1. Quia, cum idola conſulturi baculum ferrent *Oſe.* 4. ſuos Dominus noluit *ferre baculum:* innuens ruinam idololatriæ. 2. Pontifex idolorum Romæ baculo vtebatur in Sacris, qui Lituus dicebatur, *clariſſimum inſigne auguratus,* ait Cic.l.1. de Diuin. Lituo multas ſuperſti-

perstitiones exercebant prisci: Vt, iactabant in altum, & è sono cadentis augurabantur. Baculum diuinatorium, confringendum fore, innuit Dominus prohibendo baculum ferre. 3. Prisci Romani seruos manumissuri in libertatem, virga vindicia, ex ritu, percutiebant. At Dominus volens mūdum facere seruum suum, suos sine virga missos ire iubebat, & prædicare: Non enim in mundanam libertatem vocare mittebat eos: sed in seruitutem suam; quæ vera libertas est, & sancta captiuitas. De qua 2. Cor. 10, *Captiuantes intellectum in obsequium fidei.* Rom. 6. *exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem*: ac paulo post: *Nunc vero liberati à peccato, serui autem facti Deo.* 4. Quia virga mundanæ libertatis symbolum erat: hanc euersurus Dominus, noluit suos portare virgam. Ps. 124. *Non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.*

3. Ad libertatem mundanam tollendam.

4. Ad libertatem mundi mutandā in seruitutem Christi.

5. *Orig. in Exodum. Chrysost. in Psalm. 22.* aiunt: Virgam esse veteris Legis indiciū: Id significabat baculus agnum paschalem comedentium. Item Mosis, Iacobi, Elisæiq; baculus, quo, 4. *Reg.* 4. Sunamitidis filius suscitari nequibat: Et virga illa ferrea, *Psal.* 2. rigorem legis innuebat. At hanc Dominus volebat antiquatam: proinde & absque virga suos emittebat prædicatum; Ne vel Legis Veteris, vel humanæ confidentiæ baculo arundineo niterentur; sed in Deum iactarent cogitatum suum.

5. Ab abrogandā legem Mosaicā.

PARS III.

Cur sine pera & calceis mittebantur.

I. NEque sacculum, neque peram; Vt arceret Prædicatorem ab ingluuie; & auaritia: Quod hæc duo vim omnem prædicationis elidant. 1. Si enim; vt Imp. Alex. Seuerus apud Lampridium ait: *Miles non timet; nisi vestitus, armatus calceis, satur & habens aliquid*: quanto magis Prædicator? Ideo, Matth. 10. addit: *Neq; pecuniam in zonis vestris*: Nimirum more mundi. 2. De quo Suetonius in Vitellio: *zona se aureorum plena circumdedit.* 3. Et Spartianus de Pescennio Nigro ait: *Iussit, ne in zonis milites ad bellum aureos vel argenteos portarent.* 4. Apud P. Rom. suam integritatem Gracchus, ex Proconsulatu reuersus, ita testatur, Agellio teste: *Zonas, quas plenas argēti extuli, eas ex prouincijs inanes retuli.* Ab idolorū igitur *seruitute auaritiæ* procul suos esse Dominus volebat Prædicatores. Ceu prædictum Isa. 2. *In illa die proijciet homo idola auri, & argenti sui.* Psal. 67. *Qui probati sunt argento.*

Sic olim & milites.

Ad cauendam auaritiā.

III. *Neque calceamenta.* 1. Huius significandi gratia dictum Moysi, Exod. 3. *Solue calceamenta de pedibus tuis.* Ita accessuri ad *Rubum ardentem*, *Visionem magnam* diuinorum mysteriorum, exuant affectus carnis, opum, mundi. Nudipedes igitur ire suos per Rubi spinas iubet. Hoc Spōsus in Sponsa miratur, inter cæteras laudes eius: Cant. 7. *Quam pulchri gressus tui filia Principis in calceamentis?* q. d. Humanis affectibus vteris ad virtutem, & gloriam; non abuteris ad imperfectionem. Ergo Prædicatores *neq; calceamenta* habeant, nisi similia sponsæ Ecclesiæ.

Cur sine calceis? 1. Ob affectus exuendos

2. Adhæc Synagogæ doctores calceati ibant; tanquam mundo & carni immersi: Secus oportebat Ecclesiæ ministros. Ideo Petrus, Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.*

2. Ob mundana negotia derelinquenda.

3. Hilarius super Matth. monet calceos è corio brutorum mortuorū, esse mortis symbola: At Prædicatores esse vitæ filios Dominus volebat; sed vitæ mortalis cōtemptores: vt, quam pro Deo prodige

3. Ob mortem contemnenda.

proieciſſent, quo ſimiles ſui filios in vitā generarent verbo virtutis. Hinc monuit Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.*

PARS IV.

De S. Lucæ varijs ſcientijs.

Fuit Theologus.

I. SAnctus Lucas, 1. Notarius Dei vnus è quatuor: 2. Corinth. 8. *Miſimus vobis fratrem noſtrum, cuius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias.* 2. Vnus euntium in Emaus, ait S. Greg. Mag. dixit Luc. 24. *Mane nobiſcum Domine: quoniam adueſperaſcit.* 3. Comes peregrinationis Pauli, 2. Tim 4. *Lucas eſt mecum ſolus.*

Medicus ſpiritalis.

4. Erat medicus: Coloſ. 4. *Salutat vos Lucas medicus chariſſimus.* Ideo Præcipuas Domini perſanationes conſcripſit: ſolus Magdalenæ, Zachæi, Filij prodigi morbos & curationem exequitur: itemque Domini precationem in cruce pro crucifixoribus ſuis.

Morbi generales, & remedia.

Morbis quatuor generalibus totidem curationes generales tradidit; ſimiles corporali euacuationi: Quæ fit aut Phlebotomia: vel Diæta: vel ſudoribus: Vel purgatione amariſque catapotijs. Ita contra humorum externorum copiam id eſt, diuitiarum cupiditatem ſcarificationis aphoriſmum præſcripſit iſtum, Luc. 6. *Beati pauperes ſpiritu, &c.* Contra gulam iſtum diætæ: *Beati, qui eſuritis, &c.* Contra gaudia mundi iſtum ſudoriferū: *Beati, qui nunc fletis.* Contra metum, vel impatientiam, iſtum purgatorium: *Beati, qui perſecutionem patiuntur.*

Pictor & hiſtoricus.

II. Pictor idem fuit eximius. Prodit *Cic. de Oratore, & Plinius l. 31. c. 11.* Paulum Æmilium deuicto Perſeo, Macedonum, Rege, poſtulaſſe Athenis ſibi mitti Philoſophum, qui ciues erudiret: & pictorē qui domos depingeret. Athenienſes vnum miſeruntMetrodorum, qui vtrumque calleret. Id quod magnæ laudi erat Athenis, tales ibi viros reperiri. At S. Lucas in Eccleſia erat & Theologus, & Philoſophus, ſeu Medicus, & Pictor, & Hiſtoricus Actuum Apoſtolorum autor.

Ergo fons quadrifluus.

Qualis vitreæ fons vndæ in Paradiſo, *Gen. 2.* in quatuor ſe fluuios fundens. Ita *apud te. Luca, eſt fons vitæ.* Pſ. 35. Cant. 4. *Fons hortorum, puteus aquarum viuentium.* Hic Iſa. 12. *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris.* Abſit, de nobis dici, Ierem. 2. *Me dereliquerūt fontem aquæ viuæ.* Quin magis da, quod promiſiſti Domine, Apocal. 21. *Dabo de fonte aquæ viuæ.* & Ioann. 4. *fiet in eo fons aquæ ſalientis.* CHRISTVS eſt Fons; vnus fluuiorum quatuor eſt Lucas.

Eſt lux.

III. Et vero is lucidus, adeoque pellucidus eſt fluuius. Vt bene Lucas à luce nomē ferat. Eſtque ex ijs, de quibus Dominus; Matth. 5. *Vos eſtis lux mundi:* Id eſt; Sol mundi. In hoc aut quatuor miranda. 1. Sublimitas, Eccl. 26. *Sol oriens in mundo in altiſſimis Dei.* 2. Iucunditas, Ecclef. 11. *Delectabile eſt oculis videre ſolem.* 3. Celeritas motus. 3. Eſdr. 4. *Magna eſt terra, & excelſum eſt cœlum, & velox curſus ſolis.* 4. Effectus miri, & vtilitas. Ariſt. l. de cœlo, *Homo hominem generat, & Sol.*

1. Sublimis. 2. Iucūda 3. Velox. 4. Fructuoſa.

Singula hæc in luce Lucæ. 1. Sublimitas contemplationis; Luc. 10. *Beati oculi, qui vident quæ vos videtis.* 2. Iucūditas conuerſationis. Nam eorum fuit vnus, de quibus Phil. 3. *Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt.* 3. Prompta celeritas in prædicando tota Syria, inque Antiochia, & Alexandria. 4. Fructus ſcribendo, prædicando, peregrinando, & pingendo ex Luca per magnus. Accedit, quod, Eucherio, & alijs teſtibus, Virgo vixerit. Ideoq; plura is de Deipara; cuius proinde Secretarius appellatur. Nam ſolus Mariæ & Gabrielis colloquium deſcripſit: *Magnificat* annotauit; Circūſtantias Natiuitatis accuratius obſeruauit: Virgo vixit vitam annis

Permāſit Virgo.

nis quatuor & octoginta Sicque Bouem habere symbolum castitatis meruit. Ezech.1. Apoc.4. *Secundum animal simile vitulo*.

PARS V.

De S.Lucæ boue symbolico.

S.Lucæ Euangelium. I. BOs à quatuor prædicatur; 1. Quod Sacrificari sit solitus. Lucas à sacrificio Zachariæ & Purificatione Virginis orditur. Ita Eucherius, & Iren.

Accuratum. 2. Est tardigradus bos: & (pro diuerbio:) *lassus fortius figit pedem*. Matthæus, & Ioannes nil de Ascensione: Marcus nil de Iudiciaria potestate; Lucas pedetentim carpit omnia, præcursorem; Messiam; Natiuitatem, infantiam, pubertatem, adolescentiam, virilem ætatem, periodū prædicationis, mortem, ascensionem.

Est patiens aduersitatem. 3. Bos etsi iugetur, fodicetur stimulo, &c. non obmugit; sed presso pede carpit iter placidus. Ita Lucas sub iugo Christi, stimuloque persecutionum, &c. durat; & perdurat; vtque canit Ecclesia, *Crucis mortificationē iugiter in suo corpore portauit*.

Et laboriosum. 4. Romanis caput bouinum, floribus redimitum, laboris erat symbolum. B. Lucas laboris impertæsus in agro Domini impigre arauit: inque area Ecclesiæ triturauit.

Est castus. II. Priscis trium rerum erat bos hieroglyphicum. 1. Per bouem significabant, teste *Pierio lib.3.* virum castimonia, temperantia, modestia, passionum moderatione conspicuum. Is Lucas fuit annis octoginta quatuor.

Iustus. 2. Bos iustitiæ erat imago. Ideo Aaron, in suæ iustitiæ testimonium, iussus à Deo & immolat bouem pro se, & hircum pro peccato populi. Athenienses in sua moneta caput bouinum procudebant; argumentum iustitiæ suæ. Eorsum capite plectebant eum, qui extra necessitatem occidisset bouem. Romæ capitale erat, boui iniuriam irrogasse. Omnia S.Lucæ apta. Mysta iustitiæ fuit; si quisquam.

Sufferentia præstans. 3. Bos tolerantiæ symbolum est. Hinc mos Germanorum, vt in nuptijs darent pro dote par iugatorum Boum, cum equo frenato, & clypeum cum armis reliquis. C. *Tacitus* ea sic interpretatur, significari iugum coniugale in pace, inque bello tuendum esse. Quid Luca tolerantius?

Laboriosus. III. Astrologi genethliaci tradunt, in Tauro natos: fore laboriosos, & mancipia. Felix CHRISTI mancipium Lucas! Tyrij Carthaginis fundamenta iacturi, reperto capite bouino, mutarunt locum: quod portentum molestiæ, laborisque iugalis displiceret. Alibi fodientes caput equinum reperiunt: Placuitque omen bellicositatis. Nam *Bello aptantur equi*. Canit Virgilius. Lucas *ad vtrum paratus*; & belligerare, & adlaborare Deo:

Seu fulcare solum; seu Verbo accendere Martem.

Vt arcana intentionis ac operis Deo seruaret soli. Vas æneum sustinentes boues Salomonij capita præferebant: posteriora condebant. *Num.7. & 3.Reg.7.* S. Gregorius id Pastorum Ecclesiæ esse vult symbolum; quorum exteriores labores constent in populum; at interiora sua à Deo conspici sat habeant. Quo pauciora de se, imo nil scripsit Lucas. Nimirum, CHRISTVM, non sese ipsum prædicabat.

Obediens Deo & Paulo. Ægypti, quod bos, & ceruus auditu præstent inter quadrupedia; ideo autem bouinam in symbolum obedientiæ pingebant. Neque hanc vel Deus in Luca desiderabat: ita ab ea promptus late, læteque prædicabat.

Martyr factus. IV. Iam Mors eius quanti? Quod S. Hieronymus in vita eius Martyrij non meminit: quidam errarunt, & negarunt esse Martyrem. At reclamant magni,

multi,

multi. S.Greg. Nazianz. Orat. 1.in Iulianum:S.Paulinus Nolanus:qui ita canit.

Hic Pater Andreas, & magno nomine Lucas:
Martyr, & illustris nomine Nazarius.

Gaudentius Brixi: tract. de dedic. Et Nicephorus l.2. cap.48. produnt eum cum Andrea in Achaia prædicasse: ibique in cruce o leagina expirasse.

IN F. SS. APOSTOLORVM SIMONIS ET IVDÆ.

Hæc mando vobis, vt diligatis inuicē. Ioan. 15.

ISaias, *cap.*21. visus sibi videre equites duos, agnum Babyloniæ ferro & igne depopulantes, idolaq; euertentes. Tales Simon & Iudas in Perside & Babylone.

De ijs nos pauca.

I. *Quantum charitas sit bonum.*
II. *Quam simplex & rectus fuerit S. Simon.*
III. *Quantus zelotes idem.*
IV. *De S. Iudæ vera nobilitate.*

PARS I.

De charitatis vtilitate.

Amicitia triplex. I. PHilosophis Amicitia est triplex. 1. *Cōsuetudinis*, seu cōuersationis mutuę; quę & belluas in spelæis homini conciliat. 2.*Rationis*, orta à virtute, diuitijs, honore, &c. 3.*Pietatis* seu religionis, orta ex charitate. Prima honesta; secunda vtilis; tertia Diuina & necessaria est. Ista *Aug. hom.*38.

Charitas necessaria est. De tertia Col.3. *Super omnia hæc charitatem habere, quæ est vinculum perfectionis.* Quippe à qua *Vniuersa lex pēdet*. Hinc illa, Ro.13. *Qui diligit proximū, legem impleuit.* Gal.5. *Omnis lex in vno sermone impletur: Diliges proximum sicut teipsum.* c.6. *Alter alterius onera portate* fraterne, *& sic adimplebitis legem.* Charitas tā diuina est, vt peccata aboleat. 1.Pet.4. *Ante omnia mutuam in vobismetipsis continuam charit. habentes. Quia charitas operit multitudinem peccatorum.* *Operit peccata.* Dominus: *Remittuntur ei peccata multa; quoniam dilexit multum.* Hinc Aug. hom. 8. Et de pœnit. Dist. 2. *Radix omnium malorum est cupiditas; & radix omnium bonorum est charitas.* Huic virtutum soli beatitas promittitur. 1.Cor.2. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* *Donat cœlo.*

Est vestis nuptialis II. Vestis ea nuptialis est, Matt.22. *Amice; quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* 2. Ideo Christus dedit corpus suum concidendum; at vestem seruari integram voluit. *Ioan.*19. 3. S.Greg. hom. 38. in Euang. *vos estis, fratres, Cortinæ tabernaculi; qui per fidem in cordibus vestris secreta cœlestia velatis: Sed cortinis tabernaculi bis tinctus est coccus; hic quippe ignis speciem habet. Quid vero est charitas, nisi ignis? sed ea esse bis tincta debet, & per amorem Dei, & per amorem proximi.*

Oculi Spōsi duo & tamen vnus sic charit. Sunt hi duo Sponsæ oculi, Cant.4. *Oculi tui columbarum* 1. Sponsus ibid. vnum prædicat: *Vulnerāsti me in vno oculorum tuorum* scilicet Deum diligendo propter se, & proximum propter Deum.

2. Vt enim oculi ambo in vnū scopum collimant; ita vtraq; est vna dilectio Dei. 3. Et ea ignea. Luc.12. *Ignem veni mittere in terram; & quid volo, nisi vt ardeat.* 4. Leu.6. iussum, *Ignis in altari semper arderet.* non *ignes.* 5. Dominus vno mandato comprehendit vtrumque, Ioan.13. *mandatum nouum do vobis; vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Ioan.15: *Hæc mando vobis.*

PARS II.

Quam simplex & rectus fuerit S. Simon.

Natalis eius. I. SImon & Iudas fuere patrueles Christi. Nam S. Anna, mortuo Ioachim nupsit

nupsit Cleophæ, fratri Iosephi B.V. sponsi. Peperit ea Mariam, dein Alphæo datam nuptui. Peperit & Iacobum Minorem Christo simillimum, Iosephum, seu Iustum, Simonem, & Iudam.

Simones illustres. Simones plerique illustres: Vt, *Eccl.* 50. Simon Pont. Max. qui Domum Dei suffulsit, ne subuerteretur. 2. Simon Machabæus. 2. Mach. 3. Pont. Max. Duxque Iudææ. 3. Matth. 16. *Beatus es Simon Bariona.* 4. Mar. 14. *In domo Simonis leprosi,* Principis Synagogæ. 5. *Matth.* 26. Simon Cyrenæus crucis Christi baiulus. Silebo Simonem Magum, *Act.* 8. Quit Psalm. 68. *Deleatur de libro viuentium, & cum iustis non scribatur.*

Hic erat Cananæus Simon à Matth. & Mar. dicitur *Cananæus.* 1. Lucas ait, *zelotes.* Nicephorus tamen *l.* 1. *c.* 40. vult à zelo suo in Dominum & Euangelium sic dictũ: sed errat. *S. Hier. in* 10. *Matth.* natum in Cana putat. Negat *Beda in* 1 *Act.* & *Niceph. l.* 1. *c.* 40. Isidorus li. de Patr. N. T. putat eum S. Iacobo in Episcopatu Ierosi. successisse: Obijsse ætatis anno 120. in persecutione Traiani crucifixum. Ita & Beda in Act. Negat hæc Ado in Martyrol. Errat Niceph. l. 8. c. 30. eum fuisse sponsum nuptiarum in Cana.

Epis. Ierosi. post Iac.

Erat obediens. Simon significat quoque *obedientem,* scilicet Deo; ideo & ipsi paruere dæmones effugati, homines catechisati; Pontum enim & Aegyptum & Mesopotamiam conuertit. Paruit ei mare, reddens eius iussu LXX. submersos, queis vitam reddidit. Eius iussu ignis sacrificulos & idola hausit.

Vnitus Deo. Inter 12. Gemmas, *Apoc.* 21. in fundamento Ierosi. competit ei *Hyacinthus,* qui ait Isid. l. 16. c. 7. *non rutilat æqualiter, sed cũ facie cœli mutatur: Sereno enim perspicuus est & gratus, nubilo, coram oculis euanescit, atque marcescit,* id est, coloris est subflaui, & aerij: Ita Simon ad cœlestem instinctũ afficiebatur, agebatque omnia.

Apostolatu dignus. Dignus plane Apostolatus apice: etsi de se Apostolus, 1. Cor. 15. fateatur, *Non sum dignus vocari Apostolus.* Quare, quia 2. Cor. 3. *Quod si ministratio mortis, literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita, vt non possent filij Isr. intendere in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quomodo non magis Ministratio Spiritus erit in gloria?* Quæ ministros facit Fratres Domini. Ioan. 20. *Vade ad Fratres meos, & dic &c.*

Simplex erat vt Iob. II. Fuit in eo quoque amabilis Simplicitas. Adeo, Iob. 1. *Erat vir ille simplex, & rectus & timens Deum, ac recedens à malo.* In Hebræo pro *simplex* legitur *Tham, id est, integer, perfectus.* Matth. 10. *Estote simplices sicut columbæ, & prudentes sicut serpentes.* 2. Cor. 8. *Altissima eorum paupertas abundauit in diuitias simplicitatis eorum.* q. d. hæc altior erat.

Typus. Similis simplicitas iuxta typum habet Exod. 20. *Altare de terra facies mihi*; quid simplicius? *Vel de lapidibus, quos ferrum non tetigit. Si leuaueris super eos cultrũ, polluetur.*

Vt Dominus. 2. Vere Dauid, 1. Par. 29. *Scio, Deus meus, quod corda probas, & simplicitatem diligis.* 3. Nunquid ipso de Seruatore dictum vere, Ps. 77. *Et pauit eos in simplicitate cordis sui, & in intellectibus manuum suarum.* Quia act. 1. *Cœpit Iesus facere & docere.*

Fuit Rectus. Fuit, vt Iob, quoq; *Rectus* in docendo & agendo. 1. Psal. 72. *Quam bonus Israel Deo his, qui recto sunt corde.* Psalm. 7. *Qui saluos facit rectos corde.* 2. Achis Rex Philist. idem inde Dauide prædicabat, 1. Reg. 29. *Viuit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conspectu meo, & non inueni in te quicquam mali: sed satrapis meis non places.* 3. Econtra, Petrus Simonẽ Magum arguit, *Act.* 8. *Cor tuum non est rectum coram Domino.* 4. Itaque Psalm. 32. *Rectos decet collaudatio Domini.* Et vicissim Psal. 63. *Laudabuntur omnes recti corde.* Nimirum ipse, Deut. 32.

Deus fidelis. & absque vlla iniquitate, iustus & Rectus. Ps.91. *Rectus Dominus Deus noster.* Ps. 24. *Dulcis* quoque *& rectus Dominus.*

Rectitudo triplex. Trina vero rectitudo in homine requiritur. 1. Cordis. Psal.124. *Benedic Domine bonis & rectis corde.* 2. Spiritus & mentis. Ps.50. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum Rectum innoua in visceribus meis.* 3. Pedum. Ezech.1. *Pedes eorum pedes recti.*

Timuit Deum. Fuit, vt Iob, *Timens Deum*; 1. At Eccl.1. *Radix sapientiæ est, timere Deum.* 2. Ideo orabat Ps. 118. *Confige timore tuo carnes meas: à iudiciis enim tuis timui.* 3. Greg.6. Mor. c.24 *Anchora cordis est pondus Timoris. Et sicut maioribus nauibus maiori ancora opus est: ita, quo iustior homo, maiori timore indiget.*

4. Eccl.12. *Deum time, & mandata eius obserua: Hoc est enim omnis homo*, q. d. In hoc esse & posse est hominis: Alia lectio: *Nam in hoc consistit omnium hominum perfectio.* 5. Huc ideo zelabat Psaltes 33. *Venite filij, audite me: Timorem Domini docebo vos:* non siderum cursus, non influentias, &c. Etenim Psal.111. *Beatus vir, qui timet Dominum: in mandatis eius volet nimis.*

PARS III.

Quantus zelotes fuit S. Simon.

Zelus eius mirificus. I. ZElotes dictus est, ab excessu charitatis. 1. Vt *Dominus, Zelotes nomen eius*, Exod.34. Alibi: *Dominus Deus tuus fortis & Zelotes.* 2. Vt Phinees filius Eleazari, nepos Aaronis, Num. 25. *Erit tam ipsi, quam semini eius pactum sacerdotij sempiternum: Quia zelatus est pro Deo suo, & expiauit scelus filiorum Israel.* 3. Vt Elias, 3. Reg.19. *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum: quia dereliquerunt pactum Domini filij Israel: altaria tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio.* Talis in gentibus Simon: 4. Vt Dauid Ps. 68. *Zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.* Ps.118. *Tabescere me fecit zelus meus: Quia obliti sũt verba tua inimici tui.*

Imitare zelum contra blasphemos. &c. 1. Vt Abisai contra Semei pro Dauid. 2. Reg.16. *Quare maledicit canis hic moriturus Domino meo Regi? Vadam, & amputabo caput eius.* 2. Ecce producti in aciem, 2. Mach. 15. *Statuerunt dimicare fortiter: eo quod ciuitas S. & Templum periclitarentur.* Hic zelus erat Dei: non curabant vxores, proles, &c.

Maxime in prædicando. II. *Apoc.*10. Angelus describitur, Fortis: cœlo lapsus, amictus nube; Iris circum caput; facies clari: pedes vt columnæ igneæ, cum libro in manu: pede dextro mari, terræ sinistro insistens. Omnes de Christo interpretantur: Atqui non male de Simone, & quouis prædicatore zeloso acceperis. Ille terra marique Euangelium propagauit. 1. Quasi iussus à Domino: Exod.28. *Facies in Rationali* Charitatis duas *catenas sibi inuicem cohærentes, ex auro purissimo.* Nam vna charitas est item gemina, Dei, & proximi.

Et charit. proximi. 2. Fuit is, vt Baptista, *lucerna ardens* Deo *& lucens* proximo: Imo Mat.5. *Lux mundi.* 3. Fuit *cor* Persiæ, Iudææ, Mesop. ex quo calor omnis in corpus conuersorum promanauit. 4. Plane sicut, *Exo.*28. Gemmis duabus humeralis pontificij incisa erant nomina XII. tribuum, & XII. gemmis Rationalis similiter: ita in corde Simon, inque humeris gestabat fideles: verus reipsa *zelotes*: qui vna in Persia & circa Babylonem plus quam 4000. animas conuertit per *Vrim*, & *Thumim*, id est, *Doctrinam* & *veritatem, vel illuminationem, & perfectionem, inscripta Rationali.*

Prædicans fortius, quam cõtius. III. Adeo, Cant.4. *mel* doctrinæ, *& lac* veritatis *sub lingua tua*, Simon, condita prodibant; non *in lingua* oratoria ostentabantur. Vti Paulus: 1. Corin.1. *Non misit me Deus baptizare, sed euangelizare:* quomodo? *Non in sapientia verbi; Vt non euacuetur*

tur Crux Christi. Atque huc, ait *S.Tho.*2.2. *q.*179.*a.*1.acceperunt donum linguarum, vt simplicem non fucatam, veritatem annunciarent.

Secus con-tuli scioli concion. Certe Acham *Iof.*7. ideo lapidatus est, quod contra iussum Dei *linguam auream*, (sic legunt Hebræi, Orig. Hier.) ex anathematis Iericho sublegisset. Tales verbi crei ostentatores magis, quam Christi prædicatores. *Ex fructibus eorum cognoscite eos.*

2. Moses *Virga* percussit petram; & fluxerunt aquæ, *Exod.* 17. Lingua tu virgea, acri; non adulatoria meretricie fucata; ferias corda auditorum. 3. Is iaculantium est peritissimus, qui scopum ferit propius: Ita prædicator, qui cordium est tactor.

Vitia loquentium. 4. Tria in loquendo vitia notauit sapiens quidam: 1. *Pauca scire, ac doceri nolle:* 2. *Multa scire, & docere nolle.* 3. *Docere optime, & viuere peßime.* Simon optimam partem elegit: Nostri istorum vnum pleriq; sectantur.

PARS IV.

De S. Iudæ vera nobilitate.

Agnomen eius. I. LVcas vocat eum *Iudam Iacobi* sc. frater: Matt. & Mar. *Thadæum.* Doroth. Chrysost. Niceph. *Lebbæum* ex Syriaco textu, i. Hier. *cor.* & *Leonem. Leba* est *cor: Labi, leo.* Erat is Leonini cordis vir. Iudæ nomine rarius vocatus est: ob reuerentiam vocis *Iehoua*, quod quædam ex hac literæ essent in illo: Hinc mos Iudæorum: sed incertum est. Hinc dictus *Lebbæus*, forte quod, *Gen.* 49. Iacobi filius erat Iudas, i. *Catulus leonis.* Item *Thadæus* à *Thoda*, i. laude.

Fuit prænobil. Fuit cognatus Domini. Matt. 13. *Nonne mater eius dicitur Maria: & fratres eius* Christi. *Iacobus & Ioseph, & Simon & Iudas apud nos sunt?* Itaq; & duorum Apostolorum frater erat.

At humilis. Neq; tamen hoc nixus fulcro appetiuit altiora se, vt Zebediades Ioan. & Iac. Tametsi Oseæ 9. esset *Gloria eorum à partu, & ab vtero, & à conceptu:* Vnde multi insolescunt.

Virtus nobilitat sola. Est quidem, Prou. 17. *Gloria filiorum patres eorum:* Sed si hac non sola glorientur. Nam serui Dei nobilitatem ex virtute petunt. 1. Hier. ad Celantiam, *Sola apud Deum libertas est, non seruire peccatis: summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus.* 2. S. Ber. ad Eugen. Pont. *Genus Apostolorum est non aliunde nobile, quam morum ingenuitate, & fidei fortitudine.*

Non patria. 3. Anacharsis appellanti eum *Scytham* probrose, ait: *Mibi probro patria est: Tu patriæ.* Laertio teste. 4. Ita apud *Plut. in Apophth.* Iphicrates Dux obijcienti patrem sutorem, ait: *Meum ge[illegible] à meipso initium sumit; tuum in te finit.*

Non opes. 5. Bene Ouid.

Nec census, nec clarum nomen auorum:
Sed probitas magnos ingeniumq; facit.

Non sanguis. 6. Democritus apud Stobæum sciscitanti; in qua re nobilitas vera ponatur, ait: *In pecudibus nobilitas consistit in corpore, in Hominibus vero in moribus animi candidis & laudabilibus.* 7. Maximus Imp. ad Sen. Roman. ita scripsit, teste Herodiano: *Parũ prodest generis & corporis nobilitas, vbi vera deest animi nobilitas, Virtus sc. & probitas.*

Ratio bella. Sæpe vt eodem è trunco spinæ & rosæ nascuntur. Sic proles vna è matre probæ & improbæ. Rebecca *Gen.* 25. extulit vno partu læuem & pilosum, Deo charum, & exosum. S. Iudas nobilitatem in Dei cultu ponebat, ac tuebatur leonina generositate.

S. Iudas docuit & fecit. II. Quin & Doctor est Ecclesiæ, teste Epist. canonica, quam prædicationi adiecit: vt opere ac verbo doceret. Sicut Paulus, Phil. 4. *Quæ audistis & vidistis in me, hæc agite: & Deus pacis erit vobiscum.*

1. Tim. 4. *Exemplo esto fidelium in verbo, in conuersatione.*

Hypocritæ secus. Secutus Hypocritæ: 1. Plut. l. de perfect. mor. *Græci verborum magni Philosophi, sed vita & moribus leuissimi.* 2. In quos Solonis est scomma notum, apud Plut. *Vos semper pueri estis, senex autem Græcorum nemo.*

Peoratio. Tales hodie concionatorum quidam garruli, sed ignari, aut vita leuiculi: in vmbone Apostoli, in vita apostatæ. Quales apud Ez. 8. senes tergum altari obuertentes, soles orientem respectantes. Hunc ad orant qui mundi florem palpant ad gratiam loquentes potentibus sæculi: aut luxuriam sectantes vsque ad canos annos, plus quam iuuentus perdita.

At S. Iudas hoc Domini attendit Mat. 5. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.*

IN F. OMNIVM SANCTORVM.

Gaudete, & exultate, quia merces vestra copiosa est in cœlis.
Matt. 5.

Arcem, 2. *Reg.* 5. Sion munitissimam tenentibus Iebuzæis, Dauid obsidens, præmium proponit cuique se fortissime gesturo. Ita Deus in expugnatione regni cœlorum, amantis vim pati, ad quod aditum dæmones vndique obsederunt, id ipsum tantum quantum præmium proponit vincentibus: & iam victores dantur in exemplum.

Nos

I. *De bonorum operum merito ac pretio.*
II. *Quanta beatorum sit beatitudo.*
III. *Qualis sit eadem.*
IV. *De octo beatitudinibus generatim.*
V. *De Paupertate spiritus.*
VI. *De mitibus, & patientibus.*

PARS I.

De bonorum operum merito, ac pretio.

I. Bonorum operum mercedem certam S. Scriptura spondet. 1. Rom. 2. *Reddet vnicuique secundum opera sua.* 2. Sap. 5. *Apud Dominum est merces eorum.* 3. Sap. 10. *Reddes iustis mercedem laborum suorum.* Ier. 31. *Erit merces operi tuo.* 4. Istud illustre, Prou. 11. *Impius faciet opus instabile: seruanti autem iustitiam merces fidelis.* *Opera bona sunt meritoria Salutis æterna.*

Iustus enim Deus nostros pro sese labores exantlatos fallere nescit. 1. Non, vti de Laban Iacob queritur, Genes. 31. *Totis viribus seruiui patri vestro: sed circumuenit me, & mutauit mercedem meam decem vicibus.* Non sic: Sed Psalm. 144. *Fidelis in omnibus verbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.* 2. Non, vt Pharao diurnis fessos laboribus sub vesperum iussit flagellari, *Exod.* 3. sed *Matth.* 20. mercedem dari. 3. Non, vt queritur Dauidi is, 1. Reg. 30. *Puer Aegyptius ego sum, seruus viri Amalecitæ. Dereliquit autem me Dominus meus quia ægrotare cœpi.* Non sic Deus: Nam Ps. 36. *Iunior fui, etenim senui: & non vidi iustum derelictum, neque semen eius quærens panem.* *Quia fraus in Deo nulla.*

Quin Eccl. 36. in fidem & iustitiam eius confidens ait: *Da mercedem sustinentibus te: vt Prophetæ tui fideles inueniantur.* Imo, iniustus audiret: si mercedem negaret iustis. Nam *promissum cadit in debitum.* At Heb. 6. *Non est iniustus Deus: vt obliuiscatur operis vestri.* *Sed meræ iustitia.*

Hinc spe certa plenus, 2. Timoth. 4. *Bonum certamen certaui; cursum consummaui: in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ; quam reddet mihi Dominus iustus iudex.*

Hem! *Iustitiæ?* Vnde? An non Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus. Quæ debuimus facere, fecimus?* Ita quidem, *quoad* *meri-* *Remunerãs cũ misericordia.*

meritum de condigno. Nam sic, Roman. 8. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.*

De Congruo. Veruntamen, *quoad meritum de congruo*, suis se promissis obligauit DEVS: Ierem. 31. *Erit merces operi tuo*: Vt dicere ei possis, Matth. 20. *Nunquid ex denario conuenisti mecum?* Luc. 10. 1. Timoth. 5. *Dignus est enim operarius mercede sua.*

Et ex Merito Christi. Qui opera nostra. 1. Emendat. Taceo, quod merita nostra Christi meritis innitantur: vt, qui suis, fecit pretium & nostris. 1. Vt enim Elisæus, 4. *Reg.* 2. immisso in aquas Ierichuntinas sale, ex amaris, sterilibus, noxijs, reddidit suaues, fertiles, salubres: Ita Christus opera fidelium sale passionis suæ condiuit, vt Patri sint accepta, Deoque digna.

2. Custodit. 2. Exterminator primogenitorum in Ægypto Angelus, quarum postes domuum sanguine vidit Agni signatos; eas innoxius pertransijt. *Exod.* 12. Sic opera nostra Christi meritis imbuta gratiam vitæ merentur.

3. Remuneratur. 3. Rom. 2. *Reddet vnicuique secundum opera eius: ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt, vitam æternam.* 4. Ita

4. Sibi assignat. *Ezech.* 9. Signati in frontibus signo Tau, erant immunes à nece: non signati, necabantur. Sic opera vitæ sunt, quæ ad Crucis se merita referunt: mortis, quæ vanitatis.

5. Vestit. 5. Manus Moysis nuda, *Exod.* 4. erat leprosa: at in sinum iussu Dei reducta; erat & speciosa, & pretiosa miraculorum operatrix. Ergo, Eccles. 9. *Quicquid manus tua*

5. Eleuat. *potest, instanter operare* in Christo Iesu. 6. Æneus serpens, *Num.* 21. humi iacens nulli erat saluti: at in crucem sublatus, vitæ erat, vel respectus duntaxat. *Natura filij iræ sumus*, & opera nostra mortua ac velut pannus menstruatæ. At in Christo, Vita nostra, omnia possumus.

Ab Naaman, Principe Syro, 4. *Reg.* 5. *7. Mũdat.* quam copioso, tam & leproso: nullum acceptare dignatus est munus Elisæus: At simul ac mundatus aquis Iordanis erat, iam vltro benedictionem ei impertijt: Ita ex natura Isai. 64. *facti sumus, vt immundus, omnes nos; & quasi pannus menstruatæ, vniuersæ iustitiæ nostræ.* Tinge autem eas passione IESV; iam quid Deo gratius mundatis sangine Iesu?

8. Sunt opera nostra, vt vasti globi tormentarij, qui per se sunt pondera terræ: *8. Promouet.* at inclusa, & excussa tormentis, feruntur fulminis instar. Ex intentione operantis, assumente puluere meritorum CHRISTI, opera nostra bona regno cœlorum vim faciunt: ita volente Deo.

9. Aurum, argentum, & gazæ Ægyptiorum destinata erant idololatriæ: vt *9 In honorem vertit.* deuenerunt in manus Israelitarum; mox digna sunt, quæ Tabernaculo conficiendo deseruiant; *Exod.* 36. 37. Charitas est Christianorum, quæ excoquit, imo vertit etiam operum scoriam in aurum. Et hinc *gaudete, & exultate: quoniam merces vestra magna est in cœlis.*

PARS II.

Quanta Beatorum sit beatitudo.

I. INeffabilis? Incomprehensibilis, inquam, Beatitudo est. 1. Cor. 2. *Nec oculus vidit: nec auris audiuit; nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* *Est beatissima. 1. Ex consortio.*

2. S. Cyprian. Epist. 58. *Quæ erit gratia, quanta lætitia, admitti, vt Deum videas? honorari, vt cum Christo salutis ac lucis æternæ gaudium capias? Patriarchas omnes, Prophetas, Apostolos, & Martyres salutare? Cum iustis ac Dei amicis in regno cœlorum, data immortalitatis voluptate, gaudere? Sumere illic, quod nec oculus vidit, &c.*

2. S. Thom. par. 1. q. 25. 6. ad 2. An condita posset Deus condere meliora? Respondet. Quædam forte in accidente: at *2. Ex obiecto Deo.*

Beatitatem in re nulla. Quia hæc est Ipse.

3. Bene ergo Boetius. *Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus.*

3. Ex bono infinito. 5. Et Moysi Deus, Exod. 33. *Ostendam tibi omne bonum*: quasi dicat. In orbe hoc meram intueris vmbram. Ibi videbis gloriosa corpora, non tantum solis instar fulgentia; qualia Danieli, *cap.* 10. & Ioan. *Apoc.* 1. sunt visa: sed quæ ipsum sint lumen. Videbis Cherubinos; non ænigmaticos supra propitiatorium; *Exod.* 25. nec pannatos, elatos, vt Isaias, *c.* 6. sed puros Spiritus; videbis Angelos non vt Abraham, Loth Iacob, &c. specie humana. Me Iesum videbis; non in Rubo, *Exod.* 3. non in turbine, vt Eliæ sum visus, 3. Reg. 18. *sed facie ad faciem.*

4. Ex disparatis Inferni. 4. Infernus omne malum ostendit: Mundus bonum malo intermistum: Ego *ostendam tibi omne Bonum.*

1. Exploratores terræ promissæ vuas, &c. ostenderunt, *Num.* 13. 2. Ezechias Rex Legatis Babylonijs thesauros suos, 4. *Reg.* 20. 3. Assuerus, *Esth.* 11. Satrapis regiam magnificentiam: 4. Satan *Mat.* 4. Christo mundi regna omnia: Ast *Ego ostendam tibi omne bonum*: id est Philosophis, *Omne Ens, & Verum.*

5. Et mundi. 5. Mundus ostendit *Ens*; sed transitorium: *Bonum*, sed fucatum: *Verum*; sed falsum. Veteramentarius est ac Scrutarius mango, cuius omnes Categoriæ decem, ac merces vitium habent. Vnde monet Rex, Ps. 4. *Filij hominum vt quid diligitis vanitatem; & quæritis mendacium? Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus.*

1. De consortio. II. At Vos, ô Diui, *gaudete, & exultate*: Et vero quam *merces copiosa est?* 1. Ibi, scribit S. Basilius Magnus: *Ibi Angelorum millia primorum parentum conuentus, Apostolorum sedes, tribunalia Prophetarum, Patriarcharum sceptra Martyrum coronæ, iustorum laudes cumulatissime spectabuntur.*

2. De obiecto. 2. Aug. 22. ciu. c. 30. *Quanta erit illa felicitas vbi nullum erit malum: nullum latebit bonum: vacabitur Dei laudibus; qui erit omnia in omnibus.*

3. De bono infinito. 3. S. Prosper lib. 1. de vita Contem. cap. 2. *Futura vita creditur beate sempiterna, & sempiterne beata. Vbi est certa securitas: secura tranquillitas: tranquilla iucunditas.*

4. De disparatis. 4. S. Fulgentius Epist. 6. cap. 4. *Quis non illius vitæ desiderio præsentem vitam despiciat? Illius abundantia has diuitias exhorreat? &c.*

5. S. Gregor. homil. 37. *Si consideremus, quæ & quanta sint quæ nobis promittuntur in cœlis: vilescunt omnia quæ habentur in terris.*

Ergo labore acquiri digna. III. Quare 1. Vt mater Machab. libr. 2. cap. 7. *Peto nate, vt aspicias ad cœlum, terram, & omnia quæ in eis sunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus; ita fiet, vt non timeas carnificem istum.* 2. Quin Ipse Iesus Hebr. 12. *proposito sibi Gaudio sustinuit Crucem.*

Talis ac tanta. Quam illa erit *merces copiosa?* Quærunt filiæ Sion à Sponsa, Cant. 5. *Qualis est dilectus tuus, ô pulcherrima mulierum?* Respondet ea: *Dilectus meus candidus, & rubicundus: electus ex millibus. Caput eius aurum optimum: comæ eius, &c. Totus desiderabilis!* 2. IESVS verbo totum dicit, Matth. 25. *Intra in gaudium Domini.* 3. Iterum Ioan. 12. *Vbi Ego sum: illic & minister meus erit.* Quid ni igitur *gaudete & exultate.*

PARS III.

Qualis Beatorum sit beatitudo?

Similitudines. I. MErces *copiosa erit*: ob æternitatem: ob perfectionē, quæ est Essentia Dei. In hac vna sunt omnia.

1. De bono infinito. 1. Si transiens è domo sordes eijci videres; hasq; propius inspiciens, esse pyropos, gemmas, aurum cognosceres: attonitus cogitares: quæ ergo & quantæ opes intus erunt? Quam felices domestici: Ita è cœlo, ex Deo hæc creata sunt eiecta. Intus qualia? Audi Psaltem, 83. *Beati, qui habitant in domo tua.*

tio tua Domine! In sæcula sæculorum laudabunt te. Ergo *gaudete & exultate.*

2. De obiecto. 2. *Copiosa.* Quia eius obiectum Deus. Quid hoc? Mirum non foret si Regem prodeuntem admirabundi intuerentur viri vulgares; quibus tanta maiestas insolita, nec visa vnquam: At si eam aulici, qui semper cum Rege conuersantur, similiter admirarentur, &c. quid de tanta illius maiestate diceres, quam nunquam satis admirari possent? At ipsi Angeli desiderant indesinenter intueri Deum, &c. nec admirari, vel laudare desistunt.

3. De consortio. 3. Dic obsecro Christiane: scribit S. *Chrysost. Epist. 5. ad Theod. lapsum.* Si in theatrum introductus videres consessum Regum, procerum splendidissime ornatorum, apparatumq; inexplicabilem: In horum medio autem Monarcham cunctis augustiorem, qui te ad se euocare fessum, vt omnia cum ipso eadem communia haberes: an tardares? Quid non ageres, ad ipsum vt te penetrares? Quem te feliciorem duceres? Ita Deus in cœlo agit: Ipse iustorum est beatitudo. Ergo *gaudete, & exultate.*

Hæreses negantes beatitatem. II. Quid igitur tibi, *Tertulliane,* voluisti *lib. 4. contra Marcionem c. 34.* vt in abstruso mundi angulo, ad vsque extremum iudicium iustorum animas delitescere diceres? In cœlo requiescunt beatæ. 2. Quid vos hæretici Armenij? Qui in cœlis animas degentes quidem: sed visione Dei priuatas esse ad vsq; iudicium extremum fingebatis? Teste *D. Th. de erroribus Græcorum,* 3. quid Vigilantius, *teste Hier.* somniat; quid Petrobrusiani, &c. quod exclusas cœlo fabulemini, vsque dum Christus veniat ad iudicium? 4. Quid *Luthere:* quod dormire, & nostra nescire diceres? ad *cap. 25. Genes.* 5. Nondum cœlo receptas comminiscitur Corn. Agrippa, *lib. 3. de occulta Phil.* 6. Quid tibi vis *Caluine:* vt *li. 3. Inst. cap. 25. §. 6.* gloriam Diuis cœlo abneges, ceu nugas meras?

1. Vel Christum audite: Ioan. 17. *Pater quos dedisti mihi, volo, vt vbi ego sum, & illi sint mecum: Vt videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* 2. Apostolum Phil. 1. *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* *Refutatur.*

3. In cœlo nostra sciunt Diui, ac curant. 1. Baruch. 3. *Domine omnipotens Deus Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccauerunt ante te.* 2. Onias, 2. *Mach.* 15. Pontifex, dudum mortuus, ab Iuda tamen visus est multum orare pro populo. 3. Epulo, *Luc.* 16. vel in inferno pro fratribus orabat Abraham. *Beati curant nostra.*

1. Et tu Vigilanti, Sanctorum intercessionem negabis? 2. Copronyme Imp. tu edicto eandem prohibebis? 3. Et vos Waldenses, Wiclefitæ, &c. Lutherani, Caluiniani, &c. damnabitis eandem? 4. Damnant eam & Mahometani: *Azoara* 49. At non S. Ioannes: Apoc. 7. *Vidi,* inquit, *turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, tribubus, & linguis, stantes ante thronum Dei.* At hanc impia turba videre nequit. *Negant impij.*

Hem! Vbique patens ducit ad astra via: attamen *Apoc.* 21. visa est Ierusalem cœlestis portas etiam habere XII. Ne vsquam non foret aditus. *Patet vndique cœlum.*

III. Ergo beati ibi omnes: sed non æqualiter omnes. 1. *Vt enim stella differt à stella, in claritate; sic & resurrectio mortuorum.* 1. Cor. 15. 2. Vt in deserto, Exod. 16. *Mensi sunt ad mensuram Gomor: Nec, qui plus collegerat, habuit amplius; nec, qui minus: reperit minus: sed singuli iuxta id, quod comedere poterant, congregauerunt.* Manna significat beatitudinem. Vt Apoc. 2. *Vincenti dabo manna absconditum.* Et de fruitione huius est, vt de illius: æqualiter: attamen cuique pro suo appetitu sapiebat. *Differunt Beati accidentaliter.*

3. Ioseph, *Genes.* 43. ad mensam collo-

carat

carat fratres ordine ætatis: in hoc discrimen erat; non in tractatione ad mensam, quæ æqualis, *Biberunt & inebriati sunt cum eo.* Iesus est Ioseph iustus, nos fratres; meritis diuersi. Ps. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ.*

4. Veruntamen, Dan. 5. *Vnusquisque secundum suam bibebat ætatem* honorum, ac meritorum: Vt in regio Assueri epulo factum. Sic & Isai. 5. *Pascentur agni iuxta ordinem suum.* Et Psal. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* 5. *Homo quidam nobilis*, Luc. 19. *abijt in regionem longinquam accipere sibi regnum, & reuerti. Vocatis autem X. seruis suis dedit eis X. mnas: & ait: Negotiamini, dum venio.* Reuersus alium super plures, super pauciores alium ciuitates constituit, pro mensura lucri. Ita in retributione cœlesti *dabitur vnicuique secundum opera sua.*

PARS IV.

De octo Beatitudinibus generatim.

I. OCto ad beatitudinem vias signat Dominus: Paupertatem; Mansuetudinem; Luctum; Sitim iustitiæ: Misericordiam; Mundiciem cordis; Pacem; Patientiam. De hisce passim in Sacris Literis. 1. Ezechiel. *c.* 40. templum vidit augustum, quadrangulare, plenum prodigiis: ad quod per octo gradus ascendebatur. Ita, &c.

Figura 1. Gradus octo templi.

2. Iacob, *Gen.* 28. saxo indormiens vidit scalam, quæ hac cœlum, terram illa tangebat: & Angeli in ea sus deque scandebant. Hæc scala est octo beatitudinum. eius vna extremitas est; *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram:* Altera; *Beati, qui persecutionem, &c. ipsorum est regnum cœlorum.*

2. Scala Iacob.

II. Athenienses solebant certis diebus liberos per vrbem circumducere; ac notare quo genere artis quisque delectaretur; vt illi demum applicaretur. Si quis staret ad officinam polionis arma admirans: si alius ad bibliopolium: si ad pictoriam alius, alius ad sutoriam subsisteret; eius istuc indolem propendere ac genium augurabantur. Ita hodie circumducimur spectatores Paupertatis, Mansuetudinis, Luctus, &c. Si quo horum forte maxime simus oblectandi; vt supplicemus, ac saluemur. Enumera beatitudines singulas, ac per Octopœiam propone.

Delige, quam ex octo diligas maxime.

Iosue *cap.* 6. cingens Iericho sexcentis millibus hominum, eos monet, rem fortiter gerant: mandat, ne, stratis clangore buccinarum muris, porta principe intrent, (compressioni cauendæ:) sed recta, quo loco stetissent, irruant. *Regnum cœlorum* est ciuitas, & *vim patitur*; clangente prædicatione eius valla ruunt, muriq;, ab Satana, mundo, carne circumdati. Verum plures in id ingressus ostendit hic Dominus; non vult eadem intrare omnes; neu quid cuiquam incommodi accidat.

Via ad astra plures.

Vetus Hebræorum traditio est, Israelitis mare rubrum transeuntibus, id XII. locis diuisum fuisse; vt quæq; tribus recto passu transiret: Sic Orig. Tostatus in Exo. 14. Genebr. in Psal. 135. *Qui diuisit mare rubrum in diuisiones.* Ita eductos ex Ægypto peccatorum nos ducit per varias Euangelij vias; & has præcipue octo.

Via per mundum plures.

PARS V.

De paupertate spiritus.

I. BEati *Pauperes voluntarij*, amore Dei, non coacti, idiotæ, fatui. Sic Glossa. 1. Qualis erat, qui orat, Ps. 85. *Inclina Domine aurem tuam, quia inops & pauper sum ego.* Vbi Augustin. ita. *Pauper non erat, cum Rex esset: sed interius pauper erat: Multi exterius pauperes sunt, qui intus diuites sunt desiderio.* 2. *Tanquam nihil habentes: & omnia possidentes.* 2. Cor. 6.

Pauper spiritu. 1. Diues omnium est.

3. Hem,

1. Securus à periculis est. 2. Hem, quam securus est portus Paupertas? Non metuit pyratas, non Syrtes, non breuia, ridet tempestates, toti insultat Oceano. Educit suos, vel inuito hoc. Testis Ionas. Nautæ, *Ionæ* 1. merces eiecerant, vt vitam seruarent: Exonerate in vitæ nauigatione inutilia pondera terræ; vt cœli teneatur vita.

3. Immunis à vitijs. 3. Quæ Elisæus vasa repleuit oleo, in domo Sunamitidis; vacua prius erant. Sint & nostra vacua prius ab carne, terra, mundo; quam oleo gratiæ queant oppleri Mirum! Paupertate temporaria emi diuitias æternas?

4. Vacuus à passionibus. 4. *Non datur motus in vacuo*: vt Philosophi docent. In vacuo à vitijs, concupiscentijs, &c. animo non datur motus inconstantiæ, perturbationum, &c. Hisce diuites in mundo expositi agitantur arundinei.

5. Certus seruandæ gratiæ. 5. Luna deliquium nunquam patitur, nisi dum plena est. Atque tum etiam ab sole abest longissime Ita neque in animo contingunt eclipses vacuo, &c.

1. Beatus est pauper. II. Quare 1. Eccl. 31. *Beatus diues, qui inuentus est sine macula; & qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecunia & thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua.*

2. Miraculũ est. 2. Certe *S. Chrys. hom. 27. in 2. Cor.* fatetur, contemptum mundi ac diuitiarum miraculorum esse pene maximum: Vt, qui præter naturæ cursum ac vsum, ex Dei gratia sola fiat, homo autem Dei fit instrumentum, dum sponte paupertatis amplectitur consilium.

3. Iobo similis. 3. Idem Iobum fecit admirandum; qui, cum ignis, fulmina, elementa, & homines coniurassent in vnum; dicebat: cap. 1. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ; & nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum*, q.d. Quid me affligam? Nil etiam seruare, vel auferre potui. At vero Religiosi isto superant Iobum; quod non expectent, donec sua ipsis Satan, casus, hostisue rapiat, sed ipsi sibi sunt tortores sui ac raptores, præueniunt ministros illos Dei. 4. *Beatus*, ait S. August. *Quem delectat vera libertas; is ab amore mutabilium liber esse appetit.* Qualis Seneca. *Vaco*, ait, *mi Lucili; vaco. Et vbicunque sum; meus sum. Rebus enim non me trado; sed commodo*, quasi dicat: Non vendo libertatem meam; nec subiugo me rebus: non ijs cedo iure meo. 5. Ionæ 4. *Parauit Deus hederam, & ascendit super caput Ionæ; vt esset vmbra super caput eius, & protegeret eũ, laborauerat enim: & lætatus est Ionas. Et parauit Deus vermem; & percussit hederam, & exaruit.* Hedera sunt bona temporalia; quæ ad murum, vel arborem piorum assurgunt sensim, at sine hoc adminiculo humi reptant sordida: Sub hisce terreni dormiunt, lætantur, æque ac ipsa sordidati: At iusti sub educta alte hedera; vt Ionas, Vtrique breue. Nam Christus, qui de se ait: Ps. 21. *Ego sum vermis* vitæ breiculæ; *& non homo* superbus & iniquus. Isque radicem mundani viroris depascit ore, dum dixit: *Beati pauperes.* Hinc omnes pij hederam, mundique opes, aridas & exsiccas semper æstimarunt.

4. Vere suus ac liber.

5. Subque protectione Dei est.

PARS VI.

De mitibus, & Patientibus.

1\. **B** *Beati mites*, iniuriam placide perpetientes. 1. Matth. 11. *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde.* Discite, nõ mundos condere, miracula patrare, manna pluere, rupes in aquas soluere: sed rancorem exuere, &c. 2. *Et Moyses vir mitissimus*, Num. 12. 3. Et Deus, Ps. 85. *Tu Domine suauis, & mitis.*

Maledicti ergo sæui: &c. Ad vos non

Iracūdus est. spectat cœlum; sed rabiosus orcus Cerberi. Qualis iracundus? 1. Iob 41. *De naribus eius ascendit fumus ollæ succensæ.* Hæc ebulliens sordes è fundo sursum agit: ita cholera sordes cordis. Vt cum Ieremia c.1. dicere queas: *Ollam succensam ego video*: cum percitum ira vides. 2. Vt grando, meteorologica impressio est, tantoque decidit impetu, vt *sternat agros, sternat sata læta, boumque labores*: canit Virg. Ita cholera, percitiæ phantasiæ impressio, sternit propriam conscientiam, & fratris animam contristat. De Cholericis dixeris, Psalm. 148. *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum pars calicis eorum.* 3. Mons Olympus altitudinis est tantæ; vt fulmine, turbine, &c. non tangatur: horum enim regionem excedit. Ita heroici sunt animi mites, vt illis passionibus non sint obnoxij. 4. Grando, *Exod.* 9. segetes; fructus, pecora, perdidit tota Ægypto; Gessen terram Israelitarum non attigit. Ita sua iracundis ira stragem edit potentiarum animæ, ac virtutum: Gessæ mites ab ista immunes sunt. Quare *Beati mites*. 5. Ira, vt turbo est. Ezech. 1. *Ecce ventus turbinis venit ab Aquilone.* Vt igitur ventus è deserto irruit in domum Iob, *cap.* 1. angulisque concussis quatuor, sua vnius ruina oppressit omnes liberos Iobi. Ita animæ virtutes naturales quatuor Prudentia, Iustitia, Temperantia, Fortitudo quatiuntur ab ira; vt sæpe simul omnia bona opera ac merita pereant euersa & obruta. Vere igitur heroica virtus Benignitas est.

1. Rabiosus. *2. Damnosus.* *3. Inquietus.* *4. Vastator.* *5. Turbator animæ.*

II. *Beati qui persecutionem patiuntur.* Regia virtus est tolerantia afflictionum. Sine hac nulla vnquam vlli animæ salus facta est. 1. Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum.* 2. Cor. 4. *Hoc leue tribulationis nostræ immensum gloriæ pondus operatur in nobis.*

1. Afflictiones beant. *2. Optādi sunt.*

Ostendit eos Ioanni Angelus Apoc. 7. *Hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione.* Ergo, *Beati qui persecutionem patiuntur.*

O exoptandæ afflictiones! Vt de exoptatissimis dixit Paulus: Gal. 6. *Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri*; quasi dicat: Glorientur in sceptris Reges, in sciētia Philosophi, &c. Ego *in Cruce*. 3. Iacob, quandiu caput in lapidem declinatum habebat, visionem videbat. *Genes.* 28. Ita quamdiu tribulationum lapides capitibus subiectos habemus, cœlestia videmus, viamque ad superos; sentimus & consolationes cœlestes, &c. Beatæ igitur & tribulationes, & earum patientes!

3. Illuminant.

4. Promittatur mitibus possessio terræ; lugentibus solatium; misericordibus reciproca misericordia; esurientibus saties: At Patientibus, & Pauperibus, regnum cœlorum datur.

4. Regnare faciūt.

III. Sed cur id hisce duobus tantū præ cœteris? 1. Vt plurium pater filiarum, sed non æque formosarum; informioribus dotem assignat ampliorem; quo elocentur felicius: ita hic Dominus Paupertati ac Patientiæ voluit consultum. Sicut Laban, *Genes.* 29. lippienti Liæ lautiorem contulit dotem: vt, quę impares forma, essent & dote: Ita Deus octo pater filiarum Beatitudinum, literas sponsalitias composuit tali, vt scitur, cum discrimine.

Prærogatiuam habent dotis à Deo.

2. Massagetis, genti Barbaræ, in more fuit, quotannis puellas, iuuenesque congregare: si quam sibi quis delegisset formosam, certa eam pecunia sibi redimere iubebatur: quæ dein dabatur inuenustioribus in dotem; maritis ea sibi comparandis. Ita hic Christus. Hisce vijs animæ Sedes tenuere beatas.

PERORATIO.

QVare vt Moyses *Num.* 13. per exploratores terræ promissæ fructus varios plebi sub oculos afferri præcepit; accenden-

cendendis desiderio Israelitis, suspirantibus alias ad Ægypti ollas: ita Dominus, & Ecclesia omnes Sanctorum fructus hodie producit, orexi nostræ prouocandæ, & acuendæ.

Sic Lacedæmonij maiorum suorum celeberrimorum quorumque imagines, & acta proponebant sæpius; quibus iuuentutem ad similium æmulationem accenderent: Addebantque titulum: *Si fueritis sicut isti; eritis sicut isti*: Ita hodie Ecclesia in cultu Omnium Sanctorum; addito quasi hoc elogio: 2. Tim. 2. *Si compatimur: & conregnabimus.*

IN DIE COMMEMORATIONIS OMNIVM ANIMARUM.

Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis.

David, 2. *Reg.* 1. audito, Saulem cum robore Israelitarum in montibus Gelboe occubuisse, omnes secum ad luctum tali inuitauit Iesso: *Considera Israel pro his, qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Inclyti, Israel super mõtes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? &c. Quomodo ceciderunt robusti, & perierunt arma bellica?* Et vos inuito. Quomodo ceciderunt tot Pontifices, Imperatores, Reges, &c. Considerate pro his, qui & quanti mortui, à vermibus excisi sunt? Tot potentes, diuites, honorati, formosi, docti, &c.

Nos

I. *Quod mors sit memoranda.*
II. *Quod mortis memoria sit vtilis.*
III. *De cura pro mortuis.*
IV. *Varia gentium variarum cura in mortuos.*

PARS I.

Quod mors sit memoranda.

Eccles. 14. *Memor esto, quoniam mors non tardat; & testamentum inferorum, quo niam monstratum est tibi*; q. d. Viue, quasi cras moriturus: disponeque testamẽtum de sepulchro. 1. Visa est Mors *Apoc.* 6. insidere equo pallido, cui potestas data in quatuor orbis oras sæuire gladio: etiam in bestias. Initio orbis conditi mors pedes inibat tardigrada, vt non gentis annis viuerent mortales. At iam Pegaso fertur, armata, & cum potestate accepta. Hinc vita breuior: *Non tardat.* *Mors cita breuis vita.* *1. Vt Pegasus.*

2. Babylonijs mos erat, inaugurati ac triumphantis Regis ob oculos obijcere quatuor auiculas, quæ in assiduo volatu expirarent: Quo celeris eum mortis monebant circumuolantis. 3. in Papæ inauguratione stupa coram eo accenditur, ac dicitur: *Pater sancte, sic transit gloria mundi* 4. Simon Machabæus, 1. *Mach.* 13 ad cætera in fratris sui Ionathæ occisi insignia in mausolæo, naues quoq; sculptas adiecit. Indicio auolantis æui, vitæque fugacis. Huc *Iob* 9. allusit: *Pertransierũt quasi naues.* *2. Vt auis* *3. Vt stupa.* *4. Vt nauis.*

5. Psalm. 101. *Defecerunt, sicut fumus, dies mei.* Sap. 5. *Spes impij tanquam fumus, qui à vento diffusus est; & tanquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis.* *5. Vt fumus*

6. Hospitium est mundus. Ministrat; ac etiam sub discessum computat. Discedentium immemor nouos aduenas expectat. Si multum meminit, hoc est: *Fuit hic hospes ille.* Hoc omnia loquuntur epitaphia. *6. Vt Hospitium.*

II. Plato aiebat: Scholam memoriæ de morte sibi constituunt sapientes: At obliuionis, stulti. 2. Et vero ita est; Boni viuendo sensim moriuntur; improbi mo- *Memoranda vita est.*

moriendo viuunt.Pſalm.54. *Veniat mors ſuper illos, & deſcendant in infernum viuētes.* Hæc ira eſt zeloſi : Dei ad animam iſta, Cant.1.*Si ignoras te*, ex obliuione mortalitatis tuæ, *ô pulcherrima mulierum; egredere* ex domo mea corporis tui, *& abi* à conſortio reſtrictius viuentium ex memoria mortis. Vbi Bern. *Dura increpatio. Hoc verbum ſerui audire ſolent à valde iratis Dominis.*

3.Inter alia, quæ Deus per Ieremiam, *cap.*22.minatur improbo Regi Ioachim, etiam dicitur: *Sepultura aſini ſepelietur, proiectus extra portas.* Vbi Gloſſa. *Hæc ſunt ſtomachi beſtiarum*; q.d. Indignus terra eſt; qui immemor viuit terrę, è qua ſumptus; & in quam reuertet. 4. Ideo Abraham, *Gen.* 28. mature de agro ſepulturæ ſibi, vxoriq; prouidit. 5. Sanciuit Deus de auium victimis; Leu.1. *Plumas proijciet prope altare ad Orientalem plagam, in quo cineres effundi ſolent.* Admonet; quia morti victimamur omnes, & incineramur; & ſub oculis cineres noſtros habeamus, vitæque plumeam leuitatem, ambo in eodem loco *ad Orientem*, vbi omnia conſpicua, *prope altare*, cum affectu pio ac ſpei bonæ. 6. Hinc hodie iuxta omnia templa ſunt oſſuaria, viſunturq; ſolenni proceſſione Dominicali. Quin omni in Miſſa defunctorum memoria fit.

PARS II.

Quod vtilis ſit memoria mortis.

Mortis memoria humiliat

1. MEmoria mortis mortalibus eſt perutilis. Hæc eſt viuentibus; quod Cynoſura nauigantibus. Ita enim Plutarchus ad ſuum olim diſcipulū Traianum Imp. poſt multa ſalutaria monita: *Ego ſcio, quod hæc omnia feceris; ſi tui nunquā oblitus fueris*, quaſi morituri. 1. Mortis memoria ſuperbiam retūdit. Antiochus, 2.*Mach.*9.ictus à Deo, ſero ſapere cœpit, dicens optime peſſimus, iamque mortem ſentiens : *Iuſtum eſt, ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria Deo ſentire.*

Exempla quatuor.

2.Sic & Salomon elatiores ſuos Spiritus ſubinde retraxit: Sap.7. *Sum quidem & ego mortalis, homo ſimilis omnibus.*

3.Paulo & Barnabæ, *Act.* 14. Lyſtrenſes, ob reſtitutum claudum, diuinos honores decernebant: at hos illi refutare, ac dicere: *Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales ſumus ſimiles vobis hominibus.* Sic tu, cum mundus te mactat honoribus: Munde, quid facis? &c. 4. Carolus Magnus, vti refertur, interrogantibus, *quæ vellet ſuo addi monumento inſignia?* ait: *Solius mortis:* q. d. Hæc eſt, quæ tanti Victoris tot victorias ſola redegit in puluerem.

1. Inuēta dataq; à Deo eſt.

II. Poſuit Deus, *Gen.*4. in Cain fratricidam ſignum, ne à quoquam occideretur. *Hieron. ad Damaſum, Amb. l.*1. *de Cain, Toſtatus*, aiunt, Signum illud fuiſſe memoriam mortis, qua ſemper contremiſcebat. Et nos hoc ſigno vtamur, ne occidamur à Carne, mundo, dæmone. Sumus enim omnes Caini peccatores. Iſtud Deus inuenit; deditq; ſignum: *Beatus homo, qui eſt ſemper pauidus.* Prou.28.

2. Mortificatum reddit.

2.S.Greg. Nyſſenus aliquando iſta, *Luc.* 9. exponens: *Qui vult venire poſt me, abneget ſeipſum*, interrogatur à iuuene: Quid eſt abnegatio ſui? Gregorius tantum iubet ire ad oſſuarium, inque oſſa, quanta poſſet, ingerere conuitia. Fit. Reuertenti ait: Quid oſſa dixerunt? ille. Nihil. Iubet redire eodem, eademq; dilaudare vt quam maxime. Paret ac redit iuuenis: Sciſcitantique Gregorio: Numquid iam dixiſſent? iuuenis, Nihil inquit. Et ille: Vade, & fac ſimiliter. Efficax monitio mortis, & mortificationis.

3. Roborat.

3. Antæus gigas, colluctans cum Hercule, quoties viribus defectus in terram pro-

pro-

procumbebat, vires toties recuperabat. Fabula est apud Eustathium. Veritas illa. Ortus & occasus sui memoria nos peregrinos viatores roborat: elatos humiliat; gigantes moriturus monet.

4. *Mundana temnit.* III. Quin & contemptum rerum fluxarum affert. 1. S. Hier. *Facile contemnit omnia; qui se semper cogitat esse moriturum.* 2. Contemsit etiam primogenita Esau, acri fame prope enectus: vt mortis metu edulium lenticulæ anteferret istis; Gen. 25. *En morior: quid mihi proderunt primogenita?* Ni deterior Esau velis esse, dic in medio honorum, opum, voluptatum: *En morior: quid mihi proderunt;* &c. 3. Nam Ps. 48. *Diues, cum interierit, non sumet omnia: neq; descendet cum eo gloria eius.*

Hactenus è Sacris Literis: nunc alios aperiamus fontes.

5. *Contentat paucis.* IV. Philippus Rex Macedonum in arena, Græco more luctatus, forte concidit. Surgens, stratique corporis vestigia aspiciens ait: *O quam minimam terræ partẽ natura sortiti, orbem appetimus vniuersum?* O nos, quin sepulchrorum angustias contuemur? Iere. 2. *Vide vias tuas in conualle.* LXX. vertunt, *in sepulchro.* 2. Iulius Cæsar, viso capite C. Pompei ad se allato,

6. *Vanitatis admonet.* summi viri; illacrymatus est sorti humanæ: huc recidisse, quem Vrbs, & Orbis sequebatur vnum. Ista *Plut. in Apoph.*

7. *Et pœna pro peccato.* 3. Visa Iezabele ab canibus discerpta, iacenteque inhumata, transeuntes dicebant; 4. Reg. 9. *Hæccine est illa Iezabel?* Superba, terrifica? &c. Et nos: hæccine illa sunt capita tantorum Principum, Sophorum; auro olim redimita? &c.

8. *Sortisque communis.* 4. Quin ipsi mortui si loqui liceret, dicerent: Iob. 16. *Ego ille quondam opulentus, repẽte contritus sum. Tenuit ceruicem meam; confregit me: & posuit me sibi quasi in signum.* Ego sum Hannibal, Hector, Cicero, Homerus, Plato: Samson, Salomon, Absalon: Iuno, Iudith, &c. Si verminantes iam è bustuarijs suis ad nos sic clamarent; quis horror omnium? quæ consilia? quæ vita dein multorum foret? At ipsa loquuntur id epitaphia vel sculpta, vel scripta: Clamat Ecclesia. O nos surdos & cæcos? Quam nostris insuescimus, ac indormimus? quin & immorimur ijs. Heu!

PARS III.

De cura pro mortuis.

I. Pro Beatis non orandum est. Augustinus. *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* Nam finis orationis est acquisitio boni salutaris? at Beatis omne adest Bonum; & superest.

Nec pro damnatis. Quia *ex inferno nulla est redemptio.* *Pro defunctis.*

At pro solis Purgatorijs orandum est. 1. Conc. Carthag. Canon. 95. *Qui oblationes defunctorum aut negant Ecclesijs aut cum difficultate reddũt: tanquam egentium necatores excommunicantur.* Ergo magis, qui ipsum Purgatorium negant. *1. Orandum.*

2. *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.* 2. Mach. 12. Velle dicere, Mach. libros non esse Canonicos, id spirat mendacium, ait: *S. August. libr. de cura pro mort.* *2. Offerendum.*

3. Audi Tobiam cap. 4. *Panem tuum & vinum super sepulturam iusti constitue:* vt ijs pauperes pascantur, ac tecum pro defunctis orent. Chrys. hom. 23. in Mat. *Cur post mortem tuorum pauperes vocas? Cur Presbyteros, vt pro eis velint orare: obsecras?* Vt adiuuentur. *3. Danda eleemosyna.*

4. Cur Saule, & fortissimis Israelitis cæsis Galaaditæ sibi septem dierum ieiunium indixere? 1. *Reg. vlt.* Sicut Iudas pro cæsis oblationem misit Ierosl. 2. *Mach.* 12. *4. Ieiunandum.*

5. *Quid facient, qui baptizantur, pro mortuis, si mortui non resurgunt?* 1. Cor. 15. id est, qui orant, ieiunant, offerunt pro ijs. *5. Bona agenda.*

Sunt carcerati II. Omnino sunt in carcere animæ, dum reddant nouissimum quadrantem, *Matth.* 5. Ibi quoque Iesum colunt piæ. Nam Phil. 2, *In nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum.* Non damnatorum, hi enim blasphemant; ergo Purgatoriorum.

In pœnis sunt. Ad temporaneam hi attinentur pœnam culpa remissa. Sicut 2. *Reg.* 14. Absalon biennio ab aula patris exulare iussus est, ob concitatam rebellionem: tametsi Dauid ei peccatum omne dimisisset. Ita animæ detentæ in purgatorio.

Hic opem viuentium implorant. Iob. 19. *Miseremini mei, vos saltem amici mei: quia manus Domini tetigit me.* Non ambæ manus, pœna scilicet æterna & sensus, & damni; sed vnica, nimirum pœna temporalis. Nam, Heb. 10. *Horrendum est incidere in manus Domini* vtrasque.

Maximis. Tanta vero pœna est Purgatoria; vt S. *Gregor.* dicat: *Eodem igne purgatur electus; & crematur damnatus.* Interest discrimini Æternitas; & quod Purgatoriæ ab Angelis inuisantur ad solatium.

Sunt adiuuandi. 1 Quia captiui. 2. Quia bestias iuuamus III. *Miseremini amici:* quibus opes reliquimus, & sanguinem communem. Ita parentes ad filios, amici ad notos clamant, &c. 1. Captiuos redimere magnæ virtutis est: at maioris, animas è Purgatorio eripere. 2. Si bos, vel asinus in foueam incidisset, iussit Deus, *Exod.* 23. protinus à proximo quoque extrahi. At, 1. Corin. 9. *Nunquid de bobus cura est Deo?* Animabus potius, quam animalibus opitulandum est. Aug. ser. 44. ad Frat. in eremo. *Clamat porcus; & cum eo clamare cœteri non cessant. Cadit asinus; & omnes eum subleuare festinãt: Sed clamat in tormentis fidelis; & non est, qui respondeat. Ecce, vestra inhumanitas.*

3. Sic Deus olim retaliat. 3. Dira extitit diritas fratrum Iosephi, clamantis è cisterna; ipsum tamen nihil vel audientium, aut miserantium. Cuius dein fratres angustiatos monebat Ruben, Gen. 42. *Merito hæc patimur: Quia peccauimus in fratrem nostrum, videntes angustias animæ illius; dum deprecaretur nos, & non audiuimus.* Tales hodie, Amos 6. *bibentes vinum in phialis, & optimo vnguento delibuti, nihil patiebantur super contritionem Ioseph.* Hi tales orthodoxi ecqua resunt meliores in isto genere hæreticis? Vt melius sciant ac credant; attamen nil præstant.

PARS IV.

Varia Gentium variarum cura in motuos.

Barbari in defunctos. I. SEd hæretici crudeles etiam ac impij sunt: non opem solum, sed & fidem opitulationis pernegant: 1. Similes Parthis; qui mortuos canibus obijciebant: teste *Iulio l.* 41. 2. Similes Pœonibus: qui minutim concisa cadauera in præterfluentem spargebant. teste *Laertio l.* 9. *in vita Pyrrhi.* 3. Similes Colchijs: qui insuta culeo suspendebant arbori, in escam auium teste *Æliano lib.* 4. *Var.* 4. Similes Arabibus; qui in fimo tumulabant etiam Principes. *Lib.* 16. *Arabo.* 5. Similes Massagetis; qui defunctos etiam in epulis deuorabant. *Alex. ab Alex. l.* 3. *c.* 2.

Hæretici crudeliores. Quin immaniores istis hæretici sunt. Nam in corpora isti, hi in animas sæuiunt. Quare Sap. 4. Et ipsi *erunt posthæc decidẽtes sine honore: & in cõtumelia inter mortuos in perpetuum: & memoria illorum peribit.* Nullas enim relinquunt fundationes Missarum', eleemosynarum &c. Compulsatur, cantatur, prædicatur ad sepulturas eorum; & hoc tantum. *Perit cum sonitu memoria eorum.*

Iudæi. II. Tres in orbe Religiones principes sunt: & hæ curam pro mortuis habent singularem. 1. Iudaica; cum sacrificare non queat, nisi Ierosolymis: suum Mahosor, libellum precarium passim refertum habet preculis pro defunctis. Quin & Iu-

& Iudæi ad lectum moribundi circumstant orantes eum, velit & ipsorum meminisse, cum ad Messiam venerit; huncq; rogare, vt properet aduentum.

Turca. 2. Turcica: Hæc pro mortuis orat: loquiturque de ijs reuerenter: & lampades alit continuas sex millenas ante sepulchrum Mahometi, in vrbe Mecha.

Christiani. Ethnici& mortuos curant. 3. Christiana: de qua constat.

Ethnica, & ipsa mortuos coluit, etsi superstitiosa. 1. Hinc *Cicero* scribit: primum ad pietatem gradum esse, eorum, qui ante nos vixerunt, meminisse: Vt nefarius sit; & naturæ aduersarius: qui non corpori solum, sed & animæ iusta negauerit. 2. *Arist. in probl.* ait, æquius esse, mortuis, quam viuentibus opitulari. 3. Lycurgus Spartiatarum Legislator sanxit, mortuos cum oleæ ramis ad sepulchrum offerri; honori ipsis misericorditer habendo. *Plutarchus.*

4. Albani, ait *Alex. ab Alex. l. 3. c. 2.* cum mortuis sepeliebant quæ ipsis charissima, & pretiosissima fuerant.

5. Apud Æthiopes Macrobij defunctis statuas collocabant ex auro, argento, aliaue materia. Hisque sæpe corporum bustorum cineres includebant: easque honorabant, vel oblatis frugum primitijs, aut re qua alia.

Epilogus. Quo iniquiores ipsi naturæ communi sunt hæretici. Quod si corporum honorate sepeliendorum cura sit laudata; quanto magis animarum cura laudanda est?

Dixerint suis Ethnici preces; *Sit tibi terra leuis*: Nos dicamus: *Requiem æternam dona eis, &c.* Hodie à nobis fidum expectant auxilium; & quasi dicunt, Psal. 50. *Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata.* Id quod non de resurrectione solum; sed & de refocillatione Purgatoriarum potest intelligi.

Quare sic statuamus; quod, vt Cic. in Offic. ait: *Non solum nobis nati sumus: sed ortus nostri partem patria partem parentes partem sibi amici vendicant*: Ego tres voculas immutem, ac dicam, *partem Ecclesia; Sancti, Mortui vendicant*: simul cum Illa ad Istos, & pro hisce, Deum adoremus.

Ipso temporis articulo, quo isthæc conscribo, ecce affertur ad me: quod dein exploratum certius, penitusque perspectum censui ad isthoc festum Animarum, velut locum proprium subijciendum. Est vero huiusmodi.

HIc Moguntiæ, hoc anno 1615. degit in Scholis Societatis, infimæ classis adolescentulus, fere quindecennis, Petrus Fleck Kulshemensis, conditione pauperculus, indole ingenuus, cætera bonus. Huius Parentes vitã manu tolerãt in oppido Kulshemensi, sexto ab Aschaffenburgo lapide. Vbi & eiusdẽ auia item fatis concessit annis abhinc octenis. Huic obuenit adolescentulo quiddam ad memoriam insigne, memorabile ad exemplum, ad fidem ignis purgantis illustre. Idque eiusmodi, vt ex ipsomet accepi puero diligenter examinato, & hospite ipsius vtroque ac omnibus dictis, factis, signisque recte sibi constare compertis.

Per aduentum exeuntis anni superioris M. DC. XIV. noctibus alternis prætatus puer insolitam patiebatur infestationem à mole ipsum adinstar incubi pressante, sic, vt, quamuis vigil, nec vocem mittere, nec mouere sese valeret. Vidit tamen, audijtque nihil; nisi quod post aliquot oppressiones perpessas sibi vultum sentiret radi vnguibus ductæ velut manus per maxillas ad vsque mentum, cum dolore simili, vt si cutis vnguibus lacerata foret.

Vt diluxit, vultus pueri totus pene scabie incrustatus visitur; haud secus, quam si in flammam incubuisset. Nec dolor absimilis flagrabat. Horridum spectaculum; malagma tamen adhibebatur nullum, dies ipsa medicina mali erat; vt intra quidenam vultus illi ad notam rediret faciem; sed non sine nota adustionis.

Alternis interim solenne suum tenet Spiritus: cum ecce, illi vix dum reparatam faciem iterato perfrictu, ceu prius, deformat. Nocte alia insequente medium duos inter studiosos dextero in latere cubantem prehendit idem spiritus infestator, vertitque resupinum, & ingrauat, Socius, per motum excitus somno, audit hærentem lateri ægre animam trahere, & velut oppressis faucibus stridulus ad vociferationem frustra eniti. Porrigit ergo manum supra vestem stragulam: persentiscit molle quiddam incubare puero, adque tactum abscedere; videt nihil. At videbat puer secundum sese supra lecti spondam assidere fœminam habitu candidam, & continuo euanidam. Infestum sibi mutatis hospitium: nec vltra triduũ: reuertitque ad prius. At noctibus iam singulis continuat spiritus aduentum; nec agit, aut ait aliud; quam vt in pueri incubet pectus spatio, quo Salutationem Angelicam dixeris. Tam autem violenta fuit oppressio, vt quandoque puer velut eneruis, nec surgere cubitu; nec sese induere; subinde etiam nec gressum, neque corpusculum sat regere valeret. Sinistrum quoque latus illi sanguine intercute sub atro liuebat totum: nam in hoc moles potissima incumbebat. Qua causa totas noctes octiduo pene toto succensa lampas in cubiculo dilucebat; in quo simul octo studiosi hospitabantur. Sed nihil dum quisquam eorum vidit, audiuit, sensitve quicquam præter vnum, vt memini, nocte vnica. Sueuerat ante Spiritus silentio, & ex improuiso cubantem obruere: denique tamen aperto ostio, & cardine stridente ingreditur soli puero aspectabilis: Qui mox, velut ira percitus, exclamat: (nam sic hospita monuerat:) Si à cacodæmone adsis: ad ipsum reuertere: subiecitque diram deuotionis execrationem; (pro errore vulgi.) Ad quam ingemiscens cruciabilis Anima, auersataque iurantem, cum excussim misso gementis eiulatu disparebat. Exinde suus suadet hospes, vir bonus, puero; vt ausit appellare laruam, Dei nomine adiuratam, ac sciscitari: Quid adsit: posceretque signum postulati, si quid optaret.

Ergo nocte Kalendarum Ianuariarum anni M. DC. XV. ingredientis, exeunte secunda noctis vigilia, pauxillum ante horam tertiam, ecce tibi ingressa fit conspicua fœmina: lecto adstat, candida cultu, vultu subfusco, vt ad solem vstulato. Assurgit puer intrepidus, inque Lecto assidens sic fatur. Adiuro te per Deum viuum, dic, quid ades. Cui spiritus. Sum mater Patris tui: abs te iuuari postulo; si velis Volo, inquit ille, quantum cum Deo valeo. Valebis, si velis: ait ipsa. Et puer rursus, Volo, quantum cum Deo valeo. Instat ea iterum: At negliges forte petita mea. Reddit ille responsum prius. Tunc auia; Ante meum decessum paupercula inter pauperes florenum vnicum me dispensaturam promisi; & omisi morte præuenta. Promissum debeo; tu tantillum corrogato; inter egentes egens diribito; & me debito exolueris. Cum Deo, inquit puer, dictum factum puta. Simul obtendens spectro sudarium, (quod hunc in vsum, monitus, ad manum habebat promptum;) Dabo signum, inquit illa, quo stipem corroganti

ganti tibi sit fides. Dixit: Simul manu prehendit linteolum; adq; tactum flammula emicat; qua simul extincta, ipsa quoque adustio panni scintillans sensim extinguitur; qualis in ignili fomes accensus discintillare assolet. Neq; tamen tangentis manus ignita visebatur.

Retraxit manum puer cum strophio iam extincto. Ipsa digitis manuum cancellatim implicitis, altum ac mœstum ingemiscens Ach Gott dixit, & abijt. Postridie, hoc est, ipsis Kalendis Ianuarijs, puer exhibito signo collegit pecuniolam, ac vt iussus, dispertiit, animaque purgatoria desiit apparere. Strophiolum biduo post ipse vidi, pluribusque exhibui. Visebantur in eo quinque caumata, siue adustionis foramina, quasi diductis palmæ digitis pertusa, tamque perfecte distinctis formis, vt aspectu primo suum cuiusque digiti vestigium ab altero posset dignosci. Pollicis cauma ab reliquis paulo aberat deorsum versus disiunctus, quasi prensantis manus istum inter ac indicem in plicam contraxisset panniculum.

Nunc historicæ fidei collige signa, Lector. 1. *In puero quidem ætas, candor, relationis & circumstantiarum constantia: quæ extra suspicionem sunt de fuco.* 2. *Deinde, integro vultu, latere, pede, corpusculo concessisse cubitum: at cubitu surrexisse oblæso vultu, corpusculo quasi semiobtrito, ac debilitato, liuidoq; latere.* 3. *In sudario caumata tam ad quinos apta digitos.* 4. *In hospite: fides boni viri.* 5. *In spiritu, inque facto nihil abhorrens ab doctrina fidei sana: ab solito sæpius alias, ab vero, iusto, ac pio.* 6. *Denique nihil in contrarium afferri posse videri, quod non simul sapiat defectum vel modicæ fidei; vel rationis iustæ, vel pietatis.*

Quos equidem opinionistas nihil moror. Velim duntaxat: suæ diffidentiæ ac obstringillatiunculæ pondusculum quodcumque ad dictorum signorum pondus in iusta rationis trutina expendant.

IN FESTO S. MARTINI Episcopi.

O virum ineffabilem: nec labore victum: nec morte vincendum. Qui nec mori timuit: nec viuere recusauit?
Ecclesia in Antiph. festi.

ABraham, *Gen.* 12. vocatur à Deo, simul exit de cognatione sua, solumque vertit, omnibus præter vxorem relictis, *S. Martinus*, secutus vocantem Deum, castra, parentes, patriam omittit, & in desertum sese abdit: vbi per varios casus, per mille pericula rerum exercetur.

Super quibus nos

I. *Quales esse oportet Episcopos?*
II. *De S. Martini statu militari, & admiranda charitate.*
III. *De eius Monachatu eremitico.*
IV. *De mundi statu, & contemptu.*
V. *De fuga mundi, Bonoq; status monastici.*
VI. *De Episcopatu S. Martini pauperis.*
VII. *De inuicto S. Martini zelo ac fortitudine.*

PARS I.

Quales esse oportet Episcopos?

I. PLato aiebat: *tum demum beatas fore resp. si aut Philosophi eas regerent; aut, qui regunt, philosophentur.* Id vero in regimine Ecclesiæ est inprimis necessarium: vt haud sciam, an item aliud. *Præsules sint. 1. Sapientes.*

2. Si Philippus Macedo natum sibi filium, Dei beneficium esse aiebat: magis tamen lætabatur de nacto filij magistro Aristotele, viro tanto. Quanti erit submissus à Deo Pastor bonus? *2. Boni Pastores.*

3. Sub tali floret Ecclesia felicius; quam Laconum resp. De qua, *apud Plut. in Lucullo,* *In officio vigiles.*

cullo, quidam Regi Theopompo ait: Mirum non esse: quod ea tam diu floreat, reliquis pessum ruentibus; cum, qui eam gubernant, suo quisq; munere solo fungatur sedulo.

4. Concordes. 4. Epularis, & theatrica domus Philistinorum corruit: vt primum Samson columnas collisisset. *Iud.* 16. Sic si fulcra Ecclesiæ sibi pugnēt, ab Satana instigati.

5. Seruatores suis. 5. Stetit pentapolæa Sodoma, quam diu in ea Loth cum familia morabatur. Vt vero subtractus cum suis fuit, iam ecce in cinerem corruebat, *Gen.* 19.

6. Non lutei. 6. Statuæ, *Dan.* 2. Nabuchodonosoreæ pedes, quia lutei erant: ad leuem tactum lapilli obtrita ea procumbit humi. Ita si Præsules sint viri figulini, pomposi magis, quam solide religiosi; Aut si sint lutei; auari, vel luxuriosi.

7. Sint fortes. 7. At in scriptura esse iubentur ænei, aut ferrei. 1. Vt Iere. 1. *Ecce dedi te hodie in ciuitatem munitam: & in columnam ferream: & in murum aneum super omnem terram.* Sint igitur constantes, & cordati. 2. Tales, *Cant.* 3. circumstabant lectulum Salomonis, Ecclesiam, fortes LX. lectissimi ex Israel. 3. Tales parit Cæsares, Hercules, Hectores &c. gratia & Electionis, & Vnctionis.

8. Non confidentes in se. 8. Sed fidant sibi ne quid nimis. Alioquin, vt Eleazarus, 1. *Mach.* 6. etsi zelo bono aciem hostium perfregit, adq; maximum elephantorum contendit: eum suffodit, viribus præfidens, se molem aut sustenturum, aut euasurum, obruitur. Ita animosi plus iusto, nec meritis sat fulti Prælati, dum volunt facere fortiter: ruinam faciunt. Habeant igitur zelum, sed secundum scientiam.

9. Zelosi secundum scientiam. Qualis Cherub ante Paradisum custos cum gladio flammante: talis super Ecclesiam suam Episcopus vir zeli, & scientiæ esto. Nam Psal. 149. *Gladij ancipites in manibus eorum*: gladius Verbi; & Spiritus.

10. Ad thronum Salomonis, 3. Reg. 10. *erant XII. leunculi stantes super sex gradus, hinc atque hinc. Non est factum tale opus in vniuersis regnis.* Non vero oues, ceruæ, aut damæ fugaces, sed heroicæ constantiæ viri thronum Ecclesiæ circumsistant. Esto: habeant subditos similes ceruorum: sint ipsi Duces leones, res felicius peragetur, quam si ceruus præsit leonum copijs. Vt Dux Athen. Chabrias aiebat. *10. Tutores Ecclesiæ.*

11. Sint, quales, 2. *Esd.* 4. reparatores Solymæ, ab captiuitate reuersi; qui hac mal-leum, ista tenebant gladium. Ita sancti Præsules, hac ædificent docendo; ista defendant vigilando. *11. Simul reparatores.*

12. Ezechiel, *cap.* 1. vidit quatuor animalia, modis quatuor ignem euomentia, iam vt scintillas: tum vt carbones viuos: post instar lampadum colludentium: tum denique adinstar fulguris. Ita Præsules gerant se iam cum scintillante viuo eius spiritu: iam cum zelo fortiore: mox cum exemplo operis vt lampadis: Alias semper cum fulgure vigilantiæ Episcopalis. Quæ cum in quolibet esse oporteat: æstiment onus Episcopale, qui idem affectant ambitiose. *12. Et omnib. omnia facti.*

13. Quod sol in mundo: Episcopus est in Ecclesia: semper is calet, & splendet: vtroque fructificat: Ita Episcopus charitate: & virtutum exercitio. *13. Charitate & exemplo conspicui.*

14. Vt firmamentum, refertum stellis, nunquam defectum patitur: at orbes sub eo singuli singula tantum sidera habent. & ex ijs præcipua duo eclipsantur. Hi sunt subditi: istud Præsul est. *14. Idque semper constanter.*

15. In summi Pontificis veste orbis terrarum cum creaturis erat delineatus: qua sine incedere nefas illi. In signum: esse eum oportere instructum omnigena virtute. Qualis Martinus erat. *15. Viri omnium virtutum.*

PARS

PARS II.

De S. Martini statu militari, & admiranda charitate.

Triumviri in viro vno.

I. IN *noua fert animus mutatas dicere formas.* Adeo Martinus castris Iuliani miles; in deserto Monachus; in Ecclesia fuit Episcopus: profusus in vnum Deus; quasi in Trismegistum. Quæ in singulis mireris, in vno repereris.

Conuersus vt Paulus.

Qualis spirans minarum Saulus in armis, mox Paulus effectus mira vi Numinis: ita Martinus delicijs, erroribus innutritus gentilitiis, adq; arma exercitus; arma ponit, subito vocanti obsecutus Deo: Nec diu; dignus censetur Episcopatu.

In vno quatuor.

Admiranda Ezechieli visa animalia quatuor, quæ singula faciem hominis, bouis, aquilæ, Leonis habebant. Similis Martinus. in castris leo: in aulis, moratus homo: in eremis, bos pœnitentiæ mœstum immugit: in Ecclesia aquila episcopalis; hoc altior cæteris, quo dignior. Vt chameleon omnes sibi colores adsciscit: ita is virtutes militis, monachi, Episcopi.

Miles egregius.

II. Miles, Martis pullus, in acie: Hercules in conflictu: Lucullus in expeditionibus; nec hostem, nec mortem fugit vnquam, charus omnibus: & quod omnia super, ad bonum natura propensus, ac virtutis, quam honoris, studiosior.

Charitas militis.

Charitatis vero apprime. Hanc mendicus nudus persensit expertus: cui ille, cum nihil ad manum aliud, chlamydem distribuit dimidiatam. O viscera! Vbi iam veritas illius.

Nulla salus, pietasq; viris, qui castra sequuntur: Verte vocem, & dic; *Multa salus*, &c.

1. Liberalis.

Facto Martinus refutauit Iphicratis, Ducis Athen. dictum: quo bonum militem esse auarum, & genio indulgentem oportere aiebat. At Martinus liberalis in egentes: in se durus ieiunijs, vigilijs, orationibus.

2. Admirabilis.

Mirabatur, quem vidit Moyses, ardentem rubum, Exod. 3. *Vadam, & videbo visionem hanc magnam.* At, Martinus in medijs ethnicorum castris, in armis, charitate ardebat: quo quid admirabilius? Et eo: quod se nudat paludamento, vt nudum conuestiat? *Inierunt*, 1. Reg. 18. *Dauid & Ionathas fœdus: diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliauit se Ionathas tunica, qua erat indutus & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua, vsque ad gladium, & arcum suum.* Mirabilius factum Martini, non Principis cum principe: sed militis cum nudo: ignotus ignoto largitur, quo egebat ipse.

3. Incomparabilis.

4. Inextinguibilis.

Produntur *à Plin. libr. 1. cap.* 106. rupes diu noctuque flammescere: sicut Chimæra mons Lyciæ: & montes Hephæstij: vt nullis aquis infusis, aut pluuijs extingui valeant: Quin promontorium Nymphæum exiccare ipsas nubes dicitur. Plus ardet charitate Martinus: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.*

5. Prophetica.

III. Elias igneo abreptus curru, miseratus clamantem Elisæum, ei pallium demisit, amoris testem, 4. *Reg.* 2. Fuit hoc Prophetæ: at iam & militis est factum: quod Martinus innouauit, ac forte superauit.

Casta sibi fidelis Deo.

Sicut & illud Iosephi, *Genes.* 39. qui charus Putiphari, ab hera ad flagitium inuitatus se negat ipsi: profugiens pallium relinquit, tutor castitatis. Ita Martinus, cuius vel hosti chara virtus, Iuliano fidus, etsi à carne pellaci, à militari licentia solicitaretur varium in nefas; restitit tamen, se fortior, sui victor. Demum, ne traheret exemplum, quo nollet, fugit, relictis armis, ac castris, balteoque militari. Nimirum amor Dei vrebat, & vrgebat pectus.

Simile. Erumpent in opera.

Vt ſtante in flammis domo mediis, per feneſtras quæ poſſunt, eijciuntur ſupellectilia; demum per fores erumpitur. Ita Martinus æſtuans intus eiicit per oculos lacrymas, per os ſuſpiria, veſtem ex humeris; demum ipſe per pœnitentiæ ianuam ſeſe eijcit in tutum.

Simile aliud.

Preſſus aer diu ſub terra, vel inter nubes ignis; quanta ſe demum prorumpit vi? Sic compreſſus amor animo Martini in Deum, emicat opere miſericordiæ: ore confeſſionis ad Iulianum intrepidæ: abdicatione ſui, & vanitatis ſæculi: contentione ad anteriora, &c. Nempe Dei præſentiam in Sinai monte prodebat fumus erumpens. Ita facta Deo plena Martini teſtabantur ignem in ipſo charitatis: quæ eſt Deus. Continuoque vanitates euaporant; abeunt ambitiones; ſe nubes euolutat cupiditatum, opum, voluptatum: cuncta Deo inimica abcedunt. Deus inerat animo. Deus ô *tange montes, & fumigabunt.*

2. Imitatrix Christi.

IV. Chriſtum imitatur, qui in crucem ſuffigendus, ad pedem ante veſtes deponit. At crucem prouolaturus Chriſti miles, ſe nudat prius, nudoque ſe applicat Crucifixo: vt, *Galat.* 6. ſit ipſi mundus, & ipſe mundo crucifixus.

Et Abraha.

Ita Abraham, *Gen.* 22. filium immolaturus; ſeruos, aſinos cæteraque impedimenta ad pedem montis deſtituit: ſcandit cum ſolo ſolus, hac ignem, illa præferens gladium. Martinus ad montem pœnitentiæ affectabat gradum; vt ſuus ibi *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus* eſſet, Pſalm. 50. Non neſcius quod, Galat. 5. *qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis, & concupiſcentiis ſuis.* Simul hac ignem charitatis, illa gladium abrenunciationis gerebat. O *virum ineffabilem, nec, &c.*

PARS III.

De S. Martini monachatu eremitico.

Monachū induit.

I. VIdimus militem; nunc Monachū, ecce, Martinum. Loco loricæ, gladij, galeæ, faſciæ humeralis gerentem cilicium, flagra, cucullum, ſcapulare. Aciem eremo commutauit; commilitones cum beſtijs: iam ſeruit leproſis egeniſque aliis, qui ante par fortiſſimis.

Vt deuinceret carnem, Satanam, Mundum.

Dauid, 1. *Reg.* 17. Goliatham proſternere nequibat, niſi exutus regijs: Ita nec Satanam Martinus, niſi in habitu humilitatis, niſi in funda flagrorum, in lapidibus auſteritatis. Exemplo nos inuitat.

Aggregauit ſibi cōfratres.

Dauidem, 2. *Reg.* 16. perſequente filio Abſalone, fugientem nudum pedes ac caput, ſecuta nobilitas eſt lacrymans lacrymantem. Maior Dauide Martinus: & cauſa melior ac ſanctior: ſi non ipſum, at in ipſo quædam imitemur vindicantes noſtra peccata, quæ nos perſequuntur. Quin cum Martino Chriſtum ſequamur, ſic nos præeuntem.

Vicit mūdum, ſed vicit in eo Chriſtus.

II. Hic eſt, qui mundum ex Martino exuit, induitque ei monachum. Quæ cultus mutatio indicium eſt; deuictum in eo mundum eſſe, viuereque in eo Chriſtum. Cum Duci funus agitur; miles omnis luget atratus, haſtæ trahuntur, tympana obducta mœſtum ſonant, reſtes nitrati ſunt extincti, &c. Ita Martini pullus habitus, corporis tympanum aliter ſonans, extincti ſuperbiæ funiculi, &c. indicant, mortuum ipſi mundanæ vanitatis eſſe ducem mundum ipſum.

Seq; vicit in ipſo, ac Deo mancipauit.

Proceres Benadad, Regis Syriæ, debellati ab Achab, hunc ſupplices adeunt ſaccis induti, cum laqueis è collo. Talis iam Martinus venit ad Deum, rege ſuo mundo deuicto.

Nudauitq; omnibus ſe pauperem.

1. Eſt quaſi Bias alter; qui ex incenſa patria nudus excurrens aiebat: *Omnia*

mea

mea mecum porto. Ita Martinus ex mundo profugit. 2. Similis Lotho, *Gen.* 19. incensam Pentapolim effugiens ad montem, Angelo conductore. 3. Par. Noacho diluuium damnationis fugiente, *Gen.* 7. seque in claustri Arca seruante.

Sicque peccata mundi plangit: & se ipso vindicat.

III. Sed aliud erit, quod saltus pererres, lustra incolas ferarum; in te sæuias ieiunijs, flagris, frigore, vigilijs. Nimirum, vt 1. *Mach* 2. Mathathias, neu mala populi sui videret, in montibus plangebat peccata eiusdem, ingemiscens neglectum Legis, ac sacrorum profanationes. Cui se plures indies aggregabant zelantes pro Deo. Ita & Martinus.

Dignus angelico solatio.

Qualis etiam Elias, Iezabelem fugiens, loca sola petit; 3. *Reg.* 18. durum cubans: subcinericio vescens. Inter quæ tamen & Angeli solatio, & Prophetarum alloquio reficiebatur. Sic Deo, sibique viuens Martinus.

Dux factus & pater monachorum.

Factus demum Dux est confugarum paterque monachorum: Qualis Moyses Israelitarum ex Ægypto: Qualis & idem ad Regem Amorrhæorum. Numer. 21. *Obsecro*, ait, *vt transire nobis liceat per terram tuam. Non declinabimus in agros, & vineas, non bibemus aquas ex puteis. Via regia gradiemur: donec transeamus terminos tuos.* Ita cõfratres Martinus traduxit per mundum.

PARS IV.

De mundi statu, & contemptu.

1. Infamis est.

I. SEd quid est, quod mundo excedis profuge? Quid? 1. Quia infamis est ab facinoribus latrocinijs, &c. Adam inibi se & nos occidit: Cain fratrem, Pharao iustos persequitur: Vix Angeli tuti in Sodoma: Messias ipse extinctus est. *Nec hospes ab hospite tutus:* & pater in filium, &c. insurgit. Vale vafer, fugaxque munde: Nemo in te melior, extra te nemo fiet deterior: & tu ipse indies in peius abis. Vale. 2. Similis Naamano Syro mundus est, leprosus: 4. *Reg.* 5. cuius munera qui accipit, & lepram participat, vt Giezi. 3. Similis mari rubro, sanguine plurimorum Ægyptiorum purpurissanti: at non Israelitarum vere religiosorum: *Exod.* 14. qui in terram benedictam perducuntur. 4. Similis Iericho: de qua Elisæus, 4. Reg. 2. *Ecce, habitatio ciuitat. huius optima est, sicut tu ipse Domine perspicis: Sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis.* Ita mundi situs, & cætera sunt optima: at voluptates eius, &c. pessimæ. 5. Talem Isocrates dicebat vrbem esse Atheniensem, ad obambulandũ perpulchram: sed ad incolendam difficilem ac periculosam. Ita Munde, spectatu, & perambulatu iucundus es: at habitatu nimium quam periculosus. Ergo vale. Te fugio, deseroque, ne deserar.

2. Inficit. *3. Submergit.* *4. Damnosus est.* *5. Periculosus.*

In eo saluti consulendum.

Agite sic viuamus in mundo, vt cum eo paciscamur, vti Bara, Rex Sodomorum, cum Abraha: *Gen.* 14. Munde *dá mihi animas; cætera tolle tibi*: quasi dicamus: sine me cum oratione, ieiunio, &c. seruire Deo: tum dein age, quod libuerit: *cætera*, fastum, opes, dignitates, &c. *tolle tibi.* Sic pactus cum eo Martinus est.

PARS V.

De fuga mundi bonoque status monastici.

Id fuga fit.

I. ATque hunc talem, & ideo, fugit Martinus: simul retro respectans ad nos, (vt S. Bernardus) clamat: *Fugite Babylonem: & saluate animas vestras*, q. d. Itane mundum amabitis, vt animas vestras perdatis? Fugite: & viuite.

Vitaque monastica.

Vtq; Alexander Poeta aiebat: *Satius est in terra viuere pauperem: quam mari se committere diuitem.* Ita in monasterio, quam in mundo, &c. Ideo Ps. 83: *Elegi abiectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.*

Est ea gloriosa. Alexander Magnus simile quid, verbo quidem, eligebat olim, at an animo, nescio. Inuiserat Diogenem Cynicum dolij incolam subdialem, admirans virum, & vitam, in cæteris quærit; num, quid ab se peteret? *Hoc tantum*, inquit Philosophus *ne mihi apricanti officias: absis è sole.* Ad quod Rex: *Ni Alexander essem: Diogenes esse velim.* Ista Val. Max. lib. 4. cap. 3. Ita, sæculares Bona si nossent Religiosorum, hi esse mallent, nec aliud à Mundo peterent, quam, vt absint sibi à sole iustitiæ, nec se molestent.

Præferendaq; aulis, Moyses poterat in aula Pharaonis ad summa quæque euchi: Sed, Hebr. 11. *grandis factus negauit se esse filium filiæ Pharaonis: magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem. Maiores diuitias æstimans, thesauro Aegyptiorum, improperium Christi.* Hic typus est vitæ monasticæ, quanti sit præ sæculari suis votis, pœnitentijs, securitate, &c.

1. Ob bona cœlestia. II. Vix obiter, àque longo gustarat Petrus in Thabor, *Matth.* 17 cum ecce prorumpit in ista: *Domine, bonum est nos hic esse: Faciamus hic tria tabernacula.* Mōs est Religio, in qua animæ trāsfigurantur, consolationibus demulcentur, sic, vt oblitæ mundi, in Deo absorptæ clament. *Bonum est nos hic esse.* Testis Martinus, vt semel gustauit, quam suauis est Dominus; facile eorum, quæ retro sunt in militia, obliuiscebatur. *2. Obsecuritatem salutis.* 2. Felices Martiniani religiosi! 1. Finiant vitam laqueo Amani superbi, *Esth.* 7. at Mardochæi Martiniani, chariores Regum Regi in gloriam euehentur. 2. Viuant Epulones byssini, & splendidi, sed exitu infelices: felices sunt Lazari voluntarij, vt in sinum quoque Dei suscipiantur, *Luc.* 16. 3. *3. Oblibertatem temporalem & æternam.* In excidio Ierosolymitanō, Dux Nabuchodonosoris Nabuzarda Nobiles abduxit captiuos in Babylonem, non plebeculam: *Ierem.* 39. & 4. *Reg.* 25. Ita quondam *væ diuitibus, & potentibus, sæculi:* At ècontra, Luc. 6. *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.*

4. Ob benedictionem Dei. 4. Videntur in creatione vasta, validaque bruta nullam, at multam accepisse benedictionem auiculæ. Ita & eremicolæ, & cellicolæ, quorum conuersatio in cœlis est. *5. Ob temporalem quoque gloriam* 5. Nunquam, Martine, tibi parare nomen potuere castra tantum, quantum lustra ferarum, adytaque deserti. 1. Nihil illo viderunt admirabilius eremi Orientis, Ægypti, Thebaidis, Mempheosque. Fuit ille venerationi Paulis, Antonijs, Macharijs, Euagrijs, Hilarionibus, Seraphionibus cunctisque Anachoretis.

2. Testis Sulpitius Seuerus, cuius sunt ista: *Ego, quamdiu viuam, & sapiam, Aegypti monachos prædicabo, laudabo Anachoretas, mirabor Eremitas: Martinum semper excipiam. Non ego illi quempiam audebo Monachorum: certe non Episcoporum quempiam comparare.* Ergo vere *virum ineffabilem.*

Sæpe miraculis clarū 5. Quis vnquam miracula edidit plura in mundo, quam ille in deserto? Leprosos osculo, cæcos, surdos, paralyticos tactu energumenos verbo, crucis signo curauit omnia, perdomuit dæmonia. Angelorum consortio dignatum Deus voluit in terris gustare cœlestia: Futura prædixit: mortuos tres suscitauit. At plura Apostoli: maiora Christus miracula designauit: *O virum ineffabilem!*

PARS VI.

De Episcopatu S. Martini pauperis.

Rapitur ad Episcopum. 1. CRedo, Candelabrum Ecclesiasticum inuidebat eremi secreto lumen Martinum. Publico id debitum euocat Turonem, inque apicem collocat Episcopatus Monachum. Qualis olim Romæ L. Cincinnatus, amore vitæ priuatæ,

priuatæ, abdicatis honoribus, se ex Vrbe subducebat in agrum: Vnde demum vel à stiua ad Dictaturam postliminio euocabatur. Teste *Val. Max. lib. 4. cap. 4.* Ita Martinus.

Virtutibus id ita promerentibus. Nimirum creuerant eius virtutes in immensum. Adeo vt cerui, deiectis cornuis, tam latitant diu, quoad eis coruua recreuerint. Ita latebat Martinus: quo dein gloriosior apparebat. *O virum ineffabilem!* &c. Mundi fugerat persecutiones; suæ factus ipse persecutor carnis: Iam ecce, ab honoribus persecutionem & dignissimam, & debitissimam patitur. Et ita patitur: vt tamen verissime ostenderet in sese, non tam se ab Episcopatu, quam hunc ab sese monacho condecorari.

Et generositate. Age Martine, generose leo, quid publicum metuas? Lepusculi, ceruæ, damulæ, hinnulique colant abdita. Leo rex animalium sub dio cubat, sub Ioue dormit: ad vias accubat: quoque infestiora loca, hoc ipsi accidunt gratiora, *factus namque est, vt neminem formidet*, cunctis formidabilis. Ita tui lateant fratelli, tu progredere, publicumque ama, &c.

Lux erat cunctis. II. Facile caremus stellis firmamenti, cum sol medium tenet axem orbi imminens altior. Tu sol orbis eras. *At nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio; sed super candelabrum.* Tu eras *lucerna lucens, & ardens.* Ioann. 5. Age, sequere ex eremo Præcursorem in Publico apparentem. Per te item impletur illud: *Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam:* Isaiæ. 9. *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.*

Exemplis Episcopus in paupertate. Et tu lux, quæ cunctis prælucebas Episcopis, non sectando aulas, pompas, equitatus, canes, venationes, non locupletando tuos, Sed semper ipso te factus egentior, humilior, &c. vt tectum denique tibi negares, amares humum ac cinerem, in quo cubares. Tua vox est: *Non decet Christianum, nisi in cinere mori.* Bernardi vox est: *Pauper vere fuit Martinus, veste sordidus, crine incultus, facie despicabilis, quæ in Episcopatu fere non mutauit.*

Hæc cunctos superans. Pij V. vox fuisse putatur: (qui monachus fuerat Ordinis Prædicatorum,) *Pauper fui Episcopus: egens Cardinalis, mendicus Papa*, Martinus miles ne obolum habuerat, quem egenti largiretur, dat pallium, minus monachus, longe minimum Episcopus sibi reseruabat.

Famosos ethnicos imprimis. III. De nihilo nunc gloriaris ethnica vetustas, nihil vel ad vnum Martinum aspiras. 1. Esto: Dux Thebanorum Epaminondas, teste *Bapt. Fulgoso lib. 4.* tantus licet, tantulo tamen contentus vixit; vt in defuncti domo præter hastam aliud repertum sit nihil, fueritque sumptibus publicis humandus. 2. Lysander Lacedæmonius, victor Atheniensium in paupertate vitam egit, & exegit, eoque mortuo generi filias repudiassent, quod nullam cernerent cum eis hæreditatem, ni decreto magistratus vetuisset. 3. Val. Publicola Cos. Rom. primus cum Bruto, tertiumque Consul, tam pauper decessit, vt exequiæ è publico ei fuerint ducendæ. Mortis Martinianæ cinereũ humi stratum testatur, quæ ad funeris sibi ducendi pompam reliquerit. Superauit Lysandros, Publicolas, &c.

Vera paupertatis imago est. Non iam Alciate, paupertatis imaginem da pictum Biantem nudum, cum dicto hoc. *Omnia mea mecum porto.* Sed Martinum propone. O S. Codre! Irum, vir optime Martine, vicisti Irum, & omnes, Te, ipsamque Paupertatem Paupertate vicisti tua. Ditasti Ecclesiam exemplis, animas virtutibus cœlum animabus.

PARS

PARS VII.

De inuicto Martini zelo & fortitudine.

Zelator animarum. I. TE enim quis in animarum zelo zelosior? Hic neque in morte potuit extingui inquam? ne vel obnubilari. Gliscebat igne amplius: emicabat illustrius, vt diceret: *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem.* O Virum resignatum!

Metu infractus. Si tibi, Noe post quadraginta dierum diluuium dixisset, adhuc alterum tantum esse perdurandum in arca, inque diluuij iactatione, an non animum contraxisses? Minus id vltro expetisses. Vide, quãto præ te Martinus sit, vel in hoc mundi pelago fluctuare paratus, periculosiore, quã fuerit diluuium: *Domine si adhuc.* &c.

Vita impertæsus supra Dauid. 1. Qualis, quantusque Dauid esset; pertæsus tamen vitæ, ac ærumnarum adspirabat ad Patres, Psalm. 119. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* At B. Martinus altior vitæ miserijs, insuetus iisdem ipsas contemnebat, vitæ nec laborem recusabat. 2. Videbat hoc in cœlis Paulus, ac tantæ viri virtuti nil inuidebat, qui vitæ satur olim exclamarat: Roman. 7. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Dicas Iob licet, cap. 10. *Tædet animam meam vitæ meæ.* Patientior te Martinus dicit: *Domine, si adhuc sum populo tuo necessarius, non recuso laborem.*

Supraq; Paulum.

Supra & Angelos labore inuictus Et vero Bernarde, quantus ipse fueris: Martinum tamen admiratus ais: *O Angeli: magna est vestra obedientia: Sed, pace vestra dixerim: Nescio, an inueniatur in vobis quisquam paratus in tale ministerium mitti, in quo necesse habeat non videre faciem Patris.* Quare S. Martino, ad tale parato, cedatis oportet. *O virum*, iam etiam Angelis superiorem!

Et Petro animosior. II. Quid Petrus? Audebat Domino in faciem: *Ecce, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid &c.* Dein gustarat aliquid Cœli in monte Thabor, & ait: *Domine bonum est, nos hic esse, faciamus hic, &c.* Non tam amans sui Martinus est; sed etiam plus pro Domino perpeti appetens, ait: *Non recuso laborem.*

Hunc, ô Iona Sareptanæ viduæ rediuiuum pignus, & Eliæ suscitatoris tui miraculum, hunc si audisses Martinum, reor haud dixisses: Ionæ 4. *Et nunc Domine tolle quæso animam meam à me, quia melior est mihi mors:* quam iterum experiri mare, cetique ventrem. *Iona cordatior.*

Tuque Elia non orasses, 3 Reg. 19. *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam.* Itan' fœmina tibi intolerabilior erat morte ipsa? An vitæ ærumnosæ fessus eras? Sæuior est Caro Iezabele, crudelior est Mũdus Achabo, formidolosior Satan, quo dolosior? Et tamen Martinus ait, *Non recuso.* O virum inuictum! *Elia constantior.*

PERORATIO.

MArtine miles Domini, iam satis est, iã emeritus rude donatus es, quid castra repetes? Qui senex par esse laboribus queas, iunior quos exantlasti? &c. *At omnia possum in eo, qui me confortat,* ais: *Non recuso laborem.* Quæ vidit ætas, vel audiuit talia? *O virum ineffabilem, nec labore victum, nec morte vincendum?*

IN F. S. CATHARINÆ VIRGINIS & Martyris.

Simile est regnum cœlorum X. Virginibus. Matt. 25.

HOloferne obtruncato per Iudithã, *Iud.* 14. Vagao hinc rabie percitus, inde heroicum fœminæ facinus obstupescens exclamauit: *Vna mulier Hebræa fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.* Maxentius per Philosophos nequicquam tentante

tentante S. Catharinam, & hac cunctos superante, Alexandria exclamarit: *Vna Virgo Christiana fecit confusionem in domo Maxentij.*

De qua nos

I. *Quod Angeli castis deferant honorem.*
II. *Virginitatis præ coniugio præcellentia superans naturam.*
III. *Virginitatis propria Aureola.*
IV. *Quot, quantæq; Virtutes S. Catharinæ potiores eluxerint.*
V. *Eiusdem victoria de hostibus, deq; morte.*

PARS I.

Quod Angeli Castis honorem deferant.

Castus, est Angelus. I. Virginitas; imo hac inferior, ait S. Ambr. l. 1. de Virg. *Castitas, Angelus facit: qui eam seruauit, Angelus est; qui perdidit, diabolus.* 2. Dominus Matt. 22. *In resurrectione neq; nubent, neq; nubentur; sed erunt sicut Angeli Dei.* 3. S. Cypr. l. de discip. Virg. similia. 4. S. Bern. Epist. 42. ad Archiep. Senon. *Castitas mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, Angelum de homine facit.*

Casto deferunt angeli vt fratri Christi incarnati. Ioanni adoraturo Angelum, hic ait: Apoc. 19. *Vide ne feceris, conseruus enim tuus sum.* 1. In euangelizando quidem, Deumque laudando. 2. Sed & in castitate, ego natura, tu gratia. 3. Et hæc erat reuerentia Incarnationis Dominicæ: non enim Dominus Angelos apprehendit, sed humanam naturam factus homo; sed castus, qui supra Angelos. 4. Item reuerentia erat sacerdotij, quod à Christo ad homines descendit; quo sunt supra illos. Ita varij id varie interpretantur. Summa est: 5. quod hominis alta sit dignitas: & vero Apostoli altissima. Vnde, 1. Cor. 6. *Nescitis, quia Angelos iudicabimus?*

Tãquam se superiori. II. Castitas homines Angelis superiores efficit. Isa. 56, de Eunuchis dicitur: *Dabo eis,* Virginibus, *in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus.* i. Angelis explicant SS. Patres, Ambr. c. 23. de Virg. Hier. cont. Iouin. Basil. de Virg. Greg. 3. part. past.

Tanquã Deo simili. Quid quod castitas Deo hominem assimilet. 1. Basil. l. de Virg. *Magnum quiddam, vt vere dicam, est Virginitas; Incorruptibili Deo, vt summatim dicam, hominem similem faciens.* 2. Hinc istud Ps. 2. *Apprehendite disciplinam:* alij ex Hebræo legunt: *Osculamini Filium:* Alij sic: *Adorate puritatẽ,* id est, Virginitatem. 3. Ideo inter Zodaici signa XII. etiam Virginem posuere Ethnici: quasi adorandam quoque Virginitatem censerent: teste Hier. l. 1. in Iouin. 4. Imo *Simile est Regnum cœlorum decem Virginibus.* Quæ diuinior comparatio.

PARS II.

Virginitatis præ coniugio præcellentia supra naturam.

Virginitas est præ coniugio ob fructum. I. Regnum Cœlorum est simile decem Virginib. Cur non coniugatis? 1. Quia istæ sunt hisce digniores. Nam *Matt.* 13. 1. Coniugium effert fructum tricesimum; 1. Cor. 7. *Qui cum vxore est, solicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* 2. Viduitas sexagesimum: 1. Tim. 5. *Quæ vere vidua est, & desolata, speret in Deum, & instet obsecrationibus nocte ac die. Nam quæ in delicijs est, viuens mortua est.* 3. Virginitas autem effert centesimum. Hinc S. Paulo & S. Ioanni Euangelistæ tot reuelationes & raptus facti, quot Apostolorum nulli; Causa datur ab *Amb. in* 2. *Cor.* 11. quod eos sit promerita Virginitas. Istam triplicem statuum distinctionem SS. Patres contestantur. 1. Aug. istud Gen. 6. *Fac tibi Arcam de lignis leuigatis; mansiunculas in Arca facies* tristegas cũ trina consignatione, exponit de isto triplice statu. Ita *Theop. in* 1. *Tim.* 4. *Cyril. Cat. illumin.* 4. 2. Hier. in Iouin. *Vt se habent ferrum, argentum & aurum; ita Cõiugiũ, Viduitas & Virginitas.* 3. Aug. *Vt se habẽt stellæ, luna, Sol: ita Cõiugiũ Vid. & Virginitas.* *Status sunt tres in Ecclesia, summus, virginũ est.*

Hier.Epist.ad Eustochium:*Laudo nuptias, sed quia Virgines generant, colligo de spinis rosam, de terra aurum, de concha margaritam.* Chry l.de Virg.c.10. *Virginitas melior est matrimonio: Si placet, quanto sit melior, addam: quanto scilicet cœlum terra, hominibus Angeli.* Quia virginitas cœlum, terram complet coniugium. Similia Damasc.*l.4. Fid.c.25.*

Virginitas est de consilio. II. Veruntamen, ait Hier. ad Eustoch. *Non est detrahere nuptijs, cum illis virginitas antefertur. Glorientur nuptæ, cum à Virginibus sint fecundæ.* 1. Ea causa putatur Dominus consilium dedisse continentiæ, non coniugij. 2. Apostolus item: *Præceptum Domini non habeo, consilium autem do.*

Coniugiū fuit de præcepto in V.T. Sicq; Lex Christi consuluit Virginitatem, vetus præcepit fœcunditatem. Quāto istud præ hoc perfectius? Prædixit Sapiens, Eccl.3. *Omnia tempus habent, tempus amplexandi,* in T.V. at in N. *tempus longe fieri ab amplexibus.* Quia, ait August.l.de adult.c.12. *Erat tunc quædam propagandi necessitas, quæ nunc non est, & tempus amplexandi. &c. nunc tempus continendi.* Mandata *Circūci-sio est typus castrationis* Iudæis circumcisio repræsentat castrationem Christianam. De qua Matth. 19. *Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum.* *A Consilio transcenditur præceptū.* In V.T. fuit illa matrimonij benedictio, Ps.127, *Vxor tua sicut vitis abundans in lat. do. tuæ, filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu.* At sors vertit. Consilia nunc Euang. ad perfectionem ascendunt altiorem. 1. Cant.2. *Tempus putationis aduenit, vox turturis* castæ *audita est*: exemplum Christi, Mariæ, Apostolorum præualet. 2. Iam docetur sic: 1.Cor.7. *Solutus es ab vxore? Noli quærere vxorem. Qui enim matrimonio iungit virginem suam, benefacit, & qui non iungit, melius facit.* 3. Quam hoc diuersum ab illo, Gen.1. *Crescite, & multiplicamini, & replete terrā* 4. Hier.l. 1.cont. Iouin. *Nuptiæ terram replent; Virgines paradisum.* 5. Ideo 1. Cor.7. *Bonum est homini mulierem non tangere.* Itaque Cypr.l.de discip. Virg. *Prima Creatoris sententia crescere & generare præcepit: secunda Continentiam suasit.*

1. Virginitas supra naturā est. III. Nec solum Matrimonio præstat virginitas; sed naturam quoque superat. 1. Hier. Epist.ad Eusto. *In carne præter carnem viuere, magis angelicum est, quām humanum.* 2. Si enim 2. *Ethic.* virtutis est circa *2. Virtutum maxima.* ardua versari, sane virginitas virtutum erit omnium maxima. 3. Vnde Patres & *3. Miraculum.* Anachoretæ in collatione statuerunt esse miraculum, & maius Angelum Sathanæ constringere in corpore suo, quam ex alieno cacodæmonem pellere.

Quare vt plus admiramur arte facta proxime ad naturam, quam naturalia, 1. Vt botros Zeuxis ad viuum ita pictos, vt ab auibus appeterentur, &c. Ita conseruata per gratiam virginitas pluris est naturali coniugio, quod naturam superet. 2. Mirum non est quod poma pomus efferat, sed à spinis vuas legere, è sicomoris mala punica nasci, &c. hoc mirum, & artis foret, sic gratiæ est Virginitas in carne.

Angelus & Virgo quo differant. Hinc Bern. *Differunt quidem inter se, Virgo & Angelus, sed felicitate, non virtute. Nam et si illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur.* 2. Proinde, Petrus Rauennas ser.3.de Annunc. *Virginitas hoc obtinet iuribus, quod habet Angelus ex natura. Angelicam gloriam acquirere, maius est quā habere.*

Virginitatis perfectio præcelsa est. Angeli Lotho suadent: Gen.19. *In monte saluum te fac.* Vbi Greg.3. Past.admon. 28. *Sodomam fugere, est illicita carnis incendia declinare: Altitudo vero montium est Munditia continentium.* Supra enim naturam est.

Ideo suasa nō iussa est. 2. Vnde Isid.l.2. de summo bono, c.20. *Virginitas admonita tantum est, non iussa: sed ideo tantum admonita, quia nimis Excelsa.* 3. Ideo Saluator Matth.19. *Qui potest capere, capiat.* Neque omnibus datum est. Theodor.

dor. in Epiſ. diu. dec. c. de Virg. *Intellexit Dominus, Virginitatem eſſe ſupra naturam.* Ita & S. Ambr. l. 1. de Virg. 4. Cyr. Catech. 12. *Non ignoramus caſtitatis gloriam: Angelica enim eſt corona, & ſupra hominem perfectio.*

S. Amb. l. de Virg. *Per Virginitatem homines Angelis aſſimilantur. Maior tamen eſt victoria hominum, quam Angelorum: Angeli enim ſine carne viuunt; Virgines vero in carne triumphant.*

PARS III.

Virginitatis propria Aureola.

Præmio ſuperat Virginitas. I. QVare, S. Hier. Epiſt. ad Philem. *Propterea maiori præmio coronatur, quia præceptum Domini non habet, & vltra imperata ſe extendit.* Idem l. 1. cont. Iouin. *Ideo plus amat Virgines Chriſtus, quia ſponte tribuunt, quod ſibi non fuerat imperatum: Maioriſque gratiæ eſt officium, quod non debeas; quam reddere quod exigaris.* Talis, Pſal. 111. *In mandatis eius volet nimis,* i. qui Conſilia ſeruat, ſeruabit magis mandata.

Aureola id eſt præter gloriam communem. Et ſane illi parata eſt Aureola, ſupra cœlitum gloriam, eximia. Hæc præſignata eſt in menſa propoſitionis aurea, cuius oram corona ambibat in terraſilis; dein alia peculiaris: & hæc Aureolam, illa cōmunem Sanctorum gloriam denotabat. De communi Dominus, Luc. 22. *Vado parare vobis, &c. vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo.* 2. Tim. 4. *Ideo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ.*

Promiſſa. De Aureola Iſa. 56. *Non dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui cuſtodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum; dabo eis in domo mea locum, & nomen melius à filijs & filiabus* cœlitibus reliquis: *nomen ſempiternum dabo eis, quod non peribit.* Aug. l. de Virg. c. 24. iſta de caſtis ex voto intelligit.

Monſtrata. Confirmat Ioann. Apoc. 14. *Ecce Agnus ſtabat ſupra mōtem Sion, & cum eo* 144000. *habentes nomen eius, & nomen Patris eius ſcriptum in frontibus ſuis:* Eo quod frons ſedes pudoris eſt, Virgines ſignificantur. Omnes beatos Diuinitatis ſignum in frontibus habituros, de fide eſt: At Virgines inſuper Agni Nomen gerent inſculptum: & *ſequentur quocunque ierit:* Canent hymnum, quem non alij.

II. Nota, *ſtabat ſupra montem;* non infra. 1. Quia ait S. Greg. l. 5. in 2. Reg. 3. *Quod naturam humanam ſupergreditur, in altiſſimo virtutum culmine ſitum eſt,* &c. 2. *Quia per merita incorruptionis, quæ à carnalib. delectationibus ſe diuidunt, in Redemptoris gloria ſublimantur.* *Explicata cur in monte Virgines?*

In Salomoneo id repræſentatum. Nam 3. Reg. 7. *Fecit duas columnas æreas, XVIII. cubitorum altitudinis, &c. Capitella autem, quæ erant ſupra capita columnarum, quaſi opere Lilij fabricata erant:* Lilium eſt Virginitatis ſymbolum exaltatæ ſic in cœlo. *Figurata*

2, *Stabat ſupra montem:* quia Virginitas ardua eſt: Matt. 19. *Qui poteſt capere capiat.* Hier. l. 1. cont. Iouin. *Noli timere, ne omnes Virgines fiant. Difficilis res eſt Virginitas: & ideo rara. Multi vocati, pauci electi. Si omnes eſſe virgines poſſent, nunquam Dominus diceret: Qui poteſt capere capiat. Et Apoſtolus. De Virginibus præceptum Domini non habeo.*

PARS IV.

Quot, quantæque Virtutes S. Catharinæ eluxerint.

I. S. Catharina regij ſanguinis virgo; regalior quod Regis regum ſponſa fuerit: erat formoſa; ſed ingenioſior: philoſopha, ſed mage Theologa: his Dei beneficijs nil abuſa: Vt hodie pleræque vertunt ea in maleficia. Huius indignitatem ita Dominus exprobrat Iudææ: Oſe. 2. *Dedi ei frumentum & vinum, & oleum; & argentum multiplicaui ei, & aurum; Quæ fecerunt Baal.* O Sacrilegium! O abuſum! Non ſic Catharina: in Deum retulit omnia, *Dona habuit præclara.*

 & cum

Deuota Deo fuit vt multæ tunc nobiles. & cum lucro; à quo accepit. Nec sola fuit: habuit stirpe similes, & religione. Nam Virginitas in primitiua Ecclesia fuit inter nobiles communissima. Phil. 4. *Salutant vos omnes Sancti; maxime autem, qui de domo Cæsaris sunt.* Si talibus votiua Virginitas frequentata, quanto magis inferioribus?

Mirum hoc in formosis puellis. Illis fastus inest sæpe, & obest: præsertim forma accedente: Nam Ouid. in Fast. *Fastus inest pulchris, sequiturq; superbia formam.* Vulgaribus, vt forma adsit; fortuna deest. Quicquid id est: Prou. vlt. *Vana est pulchritudo: Mulier autem timens Deum ipsa laudabitur.* Suam Catharina formam eximiam tempsit: timorem Domini prætulit: cum Dauide: Ps. 29. *Domine, in voluntate tua præstitisti Decori meo Virtutem.* *Catharina forma fuit Virtus & Dei gratia.*

1. Contemptus mundi. II. Et vero hanc non vnam. *PRIMA ei præstita VIRTVS* fuit Contemptus mundi: qui ait quasi. Ioan. 8. *Semen Abrahæ sumus*, nati inclyte. Non sic Catharina contemptrix prosapiæ, suique æmulatrix gratiæ. 1. Qualis Dauid, vt liberius coram Arca saltaret, se regijs exuit. 2. *Reg.* 6. Vt sua ei Michol exprobraret: *Quam gloriosus hodie fuit Rex Israel? &c. Nudatus est, quasi si nudaretur vnus de scurris.* At tanto sui maior ipse contemptor erat. *Viuit Dominus*, ait, *quia ludam ante Dominum, qui elegit me; & ludam, vt vilior fiam, plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis.* Talis suæ formæ contemptrix Catharina.

Formaque sua fragilis. Gnara formam fragiliorem esse Regum potentia. Atqui *S. Aug. 3. Ciuit.* Romanam potentiam confert crystallo fragili, 2. Imo idem 3. *Ciuit.* ostendit Rom. Imperij fundatores Reges septem misera perijsse morte, præter Numam, qui culta pace Sacra stabiliuit. Si nobilissimis talis sit exitus cum sua potentia; quis formæ fragili confidat? Talia S. Catharina ex Deo agnouit.

2. Puritas *SECVNDA S. Cath. VIRTVS* fuit mentis & corporis puritas: 1. Ps. 44. *Omnis gloria Filiæ regis ab intus.* 2. Cant. 4. *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra* exteriore honestate; *absq; eo, quod intrinsecus latet.* 3. Eandem geminam in virgine puritatem requirit & Apostolus. 1. Cor. 7. *Mulier innupta & Virgo cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta Corpore & Spiritu.* 4. Aug. de bono Virg. *Agnum sequi, quocunque ierit*, Apo. 14. *est ipsius Virginitatem mentis & corporis intueri.* 5. Aug. in Ps. 29. *Quid prodest integra Caro mente corrupta? Melius est humile Coniugium, quam superba Virginitas.* *corp. & mentis.*

3. Humilitas. *TERTIA* S. Cath. *VIRTVS* fuit, donata ei à Deo humilitatis gratia multas inter magnasque gratiarum dotes. In quibus non se efferre, maximum est. 1. Nec in cœlo se Lucifer continuit. 2. Ideo 1. Tim. 6. *Diuitibus huius sæculi præcipe, non sublime sapere.* Vbi Glossa ex S. Aug. hom. 13. *Morbus diuitiarum est superbia: quæ est vermis diuitum.* Ose. 13. *Adimpleti sunt, & saturati, & eleuauerunt cor suum.*

Non sic Catharina ex dotibus se erexit. Duodennis 7. artium liberalium cultura pollebat, eloquentia maxime; qua 50. Philosophos Christo lucrifecit. 1. Dicere poterat in hisce; *Non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei, neque ambulaui in mirab. supra me.* 2 Sicut arbos onusta fructibus ramos depressos gerit, non elatos. Ita S. Cath. 3. Exemplo B. V. M. Hæc plena Deo ait, Luc. 1. *Ecce Ancilla Domini*, &c. 4, Pluribus conspicua virtutibus fuit, at hanc Deus Luc. 2. *Respexit humilitatem Ancillæ suæ*: Et solam; ait *S. Hier. Epist* 85. *parte 3. Epist.*

4. Fortitudo. 1. In virginitate. *QVARTA* eius *VIRTVS* est Fortitudo, 1. Intuenda Virginitate. Quales columnæ duæ, 3. *Reg.* 7. In Salomonæo ad valuas Lilia in apice gerebant: quæ indicant ad Virginitatem necessarium 1. Dei Auxilium, 2. Animi generositatem, 3. In sustinenda *2. In mor-*

tificatione affectuum. nenda secretiore carnis rebellione: quæ genus Martyrij est. 1. S. Hier. Epist. ad Demetriadem: *Assume scutum fidei, loricam iustitiæ, galeam salutis; procede ad prælium; Habet & pudicitia seruata Martyrium suum.* 2. Ecce de hoc Visionem Zachariæ, *c.* 1. Visi equi plures rufi, *Martyres*, alibi *Virgines*, diuersicolores *Sancti cæteri*, sequêtes vnum rufo insidentem *Christum passum.* Sic Patres exponunt. 3. Fortis heroice fuit in corporis castigatione. 1. Vt 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* 2. Sicut, *Exod.* 29. cortinæ Tabernaculum obuelantes, varicolores erant byssum retortam semper habebant: Ita Virginitas velum corporis & animæ castigationem sui, quæ pronos ad carnem sensus retorquet sursum in Deum. 3. Cant. 5. *Manus meæ* Operum bonorum *stillauerunt Myrrham* pœnitentiæ, *& digiti mei* minutarum actionum *pleni sunt myrrha probatissima* mortificationum. Hoc in viro censetur heroicum; quale in Virgine?

3. In castigatione corporis.

PARS V.

S. Catharinæ Victoria de hostibus deque morte.

I. ET vero maxime insultare carnificibus, quantum in puella? 1. Alexandriæ in medios immolantium idolis cuneos inuolans eos coarguit. Ps. 96. *Confundantur omnes, qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis.* 2. Ipsi regi Maxentio dixit: Ps. 95. *Omnes Dij gentium dæmonia: Dominus autem cœlos fecit.*

Refutatio Deorum. 3. Philosophos coarguit. 1. Idola, vtpote ab hominibus fabrefacta, esse Deos non posse. 2. Qui nec se facere quiuerint; quomodo creassent hominem & alia? 3. Dein effectus nunquam prior est causa: vnde fictitij Dij esse rerum causa non possunt. 4. Demum cum Dij sint plurimi, inuicemque inimici; tantam rerum ac naturæ concordiam efficere nequierunt inter tot diuersas, contrariasque voluntates suas. Vicit: Victique manus dedere, & intellectum captiuauere in obsequium fidei.

II. Resoluenda occurrit *Quæstio* prius, quam ad S. Catharinæ martyrium accedam. Cur, cum Iura pueros & fœminas arceant à testimonio ferendo, in rebus præsertim ad maritum vel patrem spectantibus: Deus tamen quosuis admittat ad testandam Martyrio fidem? *Quæstio notanda.*

Huius, *inquam*, ratio triplex est. 1. Vt suam Deus sic declaret potentiã. 1. Hinc, 1. Cor. 1. *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.* 2. Orig. *Vult Dominus de locustis vincere gigantes.* 3. Exod. 7. Iericho muros, 4. *Ios.* 6. strauit solo tubarum clangore, Goliatham, 1. *Reg.* 17. funda & silice pusilli. *Responsio plus.*

2. Ratio: 1. Phil. 2. Vt *omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Omnis etiam puellarum. 2. Ps. 148. *Iuuenes, & Virgines, senes cum iunioribus laudent Nomen Domini.*

3. Ratio. Vt creaturarum obedientia cognoscatur ad suorum defensionem, & vindictam hostium. 1. Sap. 5. *Armabitur contra insensatos orbis vniuersus.* 2. Istud vel hostibus Domini stuporem & horrorem intulit in sua Passione. 3. Blasphemantibus Dominum Pharisæis: ecce se obiecit eis fœmella exclamans. Luc. 11. *Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ suxisti.*

Ita hic suscitauit puellam S. Catharinã. 1. Ps. 8. *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam; vt destruas inimicum & vltorem.* Factum per S. Catharinam sic; vt dicas, quod de Iuditha *c.* 11. Assyrij. *Non est mulier talis super terram.* 2. Vt illa Holofernem, sic hæc Maxentium tractauit & vicit. Hinc exemplum capiant studiosi, puellæ, &c.

APPENDICVLA

DE SANCTORVM CVLTV, CONGESTA AC CONCINNATA OPERA.

R. P. F.

Ioann. And. Copp. Mand. Ord. Præd. Theol.

LECTORI AMICO.

QVot iam & quoties, (inquis,) protritum istud, *de Sanctorum cultu* pertractarunt argumentum? Et cur hic cramben recoctam apponis?

Noui, inquam, multos multa, & magnos magna super hoc iam dudum concinnasse. At noui etiam, multos multa illa, & magna vel ob hoc ipsum minus habere prompta: idque siue ob angustias studij & ingenij, tot ac tanta illa attingere metuentis: siue ob incitas nummi, & rem curtam domi; vt multa & magna illa debeant nolle: possint autem hæc paucula velle, ac emere. In quibus tamen pauculis studui multa ac magna comprehendere. Sed; cur isthuc apponere?

Quia, inquam, monebat Occasio: suadebat Ratio. Occasio quidem Nucleus Operis de Sanctis præcipuis. Ratio autem: Vt huc quoque subseruiat APPENDICVLA concionaturo: ex qua, velut ex loco communi, petere queat, quibus vel ista, quæ in Nucleo reperit de Sanctis, excursim illustrare, vel, quæ alicubi ob defectum non habet, hinc pro necessitate supplere valeat. Vale.

Et rem istis accipe Partibus.

PARS I.

Procemialis de Sanctitate Christiana.

1. PROPHETA Euangelicus Isaias, quæ vidit, & audiuit, testatur c. 6. *Clamabat alter,* Cherubin, *ad alterum, & dicebat: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius,* Euangelista quoque Apocalypticus testis eiusdem ait cap. 4. *Quatuor Animalia requiem non habebant: die ac nocte dicentia: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Omnipotens, qui erat, & qui est; & qui venturus est.* Nimirum cuius natura bonitas, ipsius quoque essentialis est Sanctitas. *Sanctus Sanctorũ Deus.*

Nobis vero aduentitia, Rom. 8. *his, qui secundum propositum vocati sunt Sancti: Sanctificatis in Christo Iesu,* Colossen. 1. *Qui dignos* *Sancti & homines.*

gnos nos fecit, in partem sortis Sanctorum, in lumine.

Per Christum orantem. Ipse pro nobis id orauit, Ioann.17. *Pater sanctifica eos in veritate. Et pro eis ego sanctifico meipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate:* *Ac ita merētem.* Orauit inquam, *& exauditus pro Reuerentia sua* impetrauit: Eph.5. *Qui tradidit seipsum pro ea,* Ecclesia, *vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ, in Verbo, & cæt. vt sit sancta & immaculata.*

Sanctitas 1. Ministerii. II. Illa vero hominum accessoria sanctitas duplex est; Officij seu Ministerij gratis data: vt in Leuitis ac Sacerdotibus, 1. Leuit.21. *Sancti erunt Deo suo: & non polluent Nomen eius: Incensum enim Domini, & Panes Dei sui offerent: & ideo sancti erunt.* 2. Quapropter suum iubentur honorificare ministerium: Leuit.21. *Sanctificamini, & sancti estote, &c. Eritis mihi sancti: quia Sanctus sum ego Dominus: & separaui Vos à cæteris populis, vt essetis mei.*

2. Christianis. Est & cuiusque Christiani sanctitas sanctificans, Heb.13. *Propter quod & Iesus, vt sanctificaret por suum Sanguinem populum, extra portam passus est.*

1. Prædicta. 1. Prædictum Deut.26. *En elegit te Dominus hodie, vt sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, & custodias omnia præcepta illius, & faciet te excelsiorem cunctis gentibus, quas creauit in laudem, & nomen, & gloriam suam: vt sis populus sanctus Domini Dei tui.* 2. Exod.19. *Eritis mihi in regnum Sacerdotale, & gens sancta.*

2. Præstitaq; à Christo. III. In primis Christiani, 1. Petr.2. *Genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, &c.*

3. Acquisita studio. Quare 1. Pet. 1. *Et ipsi in omni cõuersatione Sancti sitis: quoniam scriptum est sancti eritis, quoniam ego sanctus sum* Et iure, 1. The. 4. *Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione.*

4. Conseruāda. Nimirum, Hebr. 10. *In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem Corporis Iesu Christi semel.* Ioann.3. *Et omnis, qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut Ille est sanctus.*

5. Augenda. 1. Petr.1. *Propter quod succincti lumbos mentis, sperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam.* Et orate: *Sanctificetur nomen tuum.* Quin etiam Apocal.22. *Qui iustus est, iustificetur adhuc, & sanctus sanctificetur.*

Ad gloriam Dei, & Ecclesiæ. Quo fine? Eph.4. *Ad consummationem Sanctorum, in opus Ministerij, in ædificatione Corporis Christi: Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis Filij Dei, in virum perfectum: in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento, &c. Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est Caput Christus: ex quo totum Corpus compactum, & connexum, per omnem iuncturam subministrationis, &c.*

Viuentiū preces petuntur. Atque hos viuos Sanctos Apostolus salutat, *Rom.*16.1. *Corinth.* 12. *Eph.* 1. *&c.* Tales viuos etiam inuocat. Rom.15. *Obsecro vos Fratres, per D. N. Iesum Christum, & per charitatem S. Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus ad Deū, vt liberer ab infidelibus, qui in Iudæa sunt, & obsequij mei oblatio accepta fiat in Ierusalem in sanctis.* Col.4. *Orationi instate, vigilantes in ea, in gratiarum actione: orantes simul & pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis, ad loquendum mysterium Christi.*

PARS II.

Quibus Sancti nomen conueniat?

Sancti Purgatorii. I. MOrtui vero Sancti sunt duplices 1. Purgatorij. *Qui cum pietate obdormierunt*: tales *Iudas considerauit optimam habere spem.* 2. Mac.12. Veruntamen, quia Apoc 21. *non intrabit in eam* cœlestem Ierusalem, *aliquid coinquinatum*: Et quia Matth.7. *angusta est porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inueniūt eam. In multis enim offendimus omnes.* Iac.3.

Sunt ad iuuandi. Ea propter, 2. Mach. 12. *Sancta, & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare: vt à peccatis soluantur.* Hinc iuniorem senior ita formabat Tobias, cap. 4. *Panem, & vinum tuum super sepulcrum Iusti constitue.* Et illi 1. *Reg. vlt.* ieiunarunt pro mortuis.

Et vere iuuātur. Et experti, quasi gratulabundi canunt Psalm. 65. *Transiuimus per ignem, & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Quod Sanctus Ambrosius de Purgatorijs interpretatur.

Et vere patiūtur. Et similes quoque 1. Cor. 3. *Salui erunt: sed quasi per ignem:* id est, ait Ambros. *purgantem*, vel *probantem*.

Sancti sunt in Cœlo. II. Et Cœlites sunt Sancti mortui: qui in humanis esse desinentes, vt *aurum purgatum, probatum septuplum, inuenti sunt sine macula*: ideoq; inter Diuos in cœlo beatos à Deo recepti sunt. De talibus Apoc. 11. *Aduenit ira tua, & tempus Mortuorum iudicari, & reddere mercedem seruis tuis Prophetis, & Sanctis, & timentibus Nomen tuum pusillis, & magnis: & exterminandi eos, qui corruperunt terram.*

Perfecte sancti. 1. Vt igitur ea papyrus, alba: illud ferrum, calidum: is homo sanus: cui nigroris, frigoris, ac morbi nihil inest: Ita in cœlis Sancti, quibus defecatissima, limpidissimaque inest sanctitas.

2. Ac talis etiam, cui à futura labecula, vel lapsiuncula nihil est quicquam metuendum: Est autem viuis sibi quod metuant. Hinc 1. Cor. 10. *Qui se existimat stare, videat, nec cadat.*

3. Quocirca cuique occinitur istud Apocal. 3. *Tene, quod habes: vt nemo accipiat coronam tuam.* At vero. *Qui vicerit: faciam illum columnam in templo Dei mei: Et foras non egredietur amplius.* Quod si igitur viui recte Sancti possunt appellari; quanto securius Cœlites.

Mortales dicuntur sancti. III. Quid: quod ethnici suos quoque Sacerdotes titulo *Sancti* affecerint? Teste *plut. l. de Orat. defectu.* Sicut & Iudæi suos: Et hi quidem recte. Vti & nos *sanctos* nūcupare fas est *Episcopos*, Beza Epist. 39. ait *Doctissimus, & Sanctissimus Basil.* Orig. & D. Hieronymus *Sanctos Monachos.* Vopiscus in Aureliano Imp. *sacratissimi Quirites, sanctissimi milites*: & id ob Sacramentum dictum militare.

Et heretici se sanctificant ipsi. Quid aduersarij? Lutherus in suis prophetiis c. de Papatu ait: *Sanctissimus Ioānes Huß de me prophetauit.* *Caluinus* ab Oecolāpadio dicitur Epistol. 52. *Sanctus.* Ab Lutheranis *Lutherus S. Pater.* Ab Sibrando l. 4. cap. 1. *Caluinianus* quidam, *sanctissimus*, Christi *seruus* appellatur.

Et sanctos ex auctorantur. Vah impietatem! Nolunt S. Petrum Paulum, &c. prænominare *sanctum.* De quo Parisijs publice notati sunt, & damnati. Neque Heidelbergæ, vt fertur, iam hospitale ad S. Spiritum vulgo appellatur aliter, nisi *ad spiritum.* Sicq; & in editis libris appellant.

Ita olim Iconomachus Leo Imp. voluit templum *sanctorum* 40. *Martyrum* vocari 40. *Martyrum.* In Miscellaneis Constitutionibus Imperatorijs in Theophylo leguntur hæc: *Michaelus pater eius edixerat, ne vlli picta imagini, vbicunque esset, nomen Sanctus imprimeretur, quod id nulli rei, præterquam soli Deo congruere putabat.* Similes hagiomachi hodierni.

PARS III.

De Canonizatione Sanctorum.

I. SEruius in Virgil. ait: *Deos perpetuos dicimus. Diuos, ex hominibus factos: quasi diem obierint. Vnde & Diuos Imperatores vocamus.* Iuuenal. *Respice riuales Diuorum.* Sancti autem non sunt Dij nisi improprie: vt Ps. 81. *Ego dixi Dij estis.* Quod Dominus explicauit *Ioan.* 10. Diui sunt, qui homines fuerunt. Vnde Angelorum nullus rite Diuus nuncupabitur. Quia diem nunquam obierunt.

Quo

Quo iustius Laurentius Valla culpat palpones, qui *insani*, ait, *& nostræ religionis immemores vocant Diuum Augustum, Diuum Claudium: quasi vulgus atque homines possint Principes referre in Deos.* Quodque fœdius, hodie viuos quidam Diuos prenominant. De quibus Tertulliani hoc canas.

Hæc non humilitas: sed humilitatis imago est.

BEATI vero reipsa sunt ijdem, qui sancti: ac non vsu hodierno. Differuntq; non fœlicitate cœlesti, quod sciamus: sed honore ac testimonio publico felicitatis, ab Ecclesia declarato.

Nota Sanctorum, probabilis. II. Sancti tamen agnoscuntur probabiliter ex miraculis, quæ aut viui, aut mortui designarunt. Probabiliter inquam: cum & prodigia esse falsa queant. 2. *Thessal. &* 2. *Corinth.* 11. Et vera miracula etiam à non sanctis dantur. *Matth.* 7. *vers.* 22.

2. Infallibilis. Ergo infallibiliter cognoscuntur. 1. Vel testimonio Scripturæ: vt quos Apostolus, *Heb.* 11. recenset in suo hagiologio. 2. Vel iudicio Ecclesiæ: quæ 1. Tim. 3. *Columna, & firmamētum est veritatis.* Quod iudicium *Canonizatio* nominatur. Vt enim Canon est rerum aliarum numerus: ita & Sanctorum. Vnde dicitur quis referri in numerum sanctorū, id est κανονίζειν. De hoc luculente. *Illust. Card. Bellarm. t.* 1. *de sanctis l.* 1. *cap.* 7. 8. 9. 10. Ex quo subiecta, strictim: sed de solo Canonismo generatim: De consequentibus ad ipsum effectibus, nihil.

Quid Canonismus sit.

Quid conferat sanctis. III. Ergo Sanctos recte ab Ecclesia canonizari affirmo: id est, reddi publicum testimonium de vera sanctitate, & gloria defunctorum: honoresq; decerni. Et hos septemplices. *Primo*, Sanctos vocari. *Secundo*, Precib. inuocari. *Tertio*, Aris ac templis coli. *Quarto*, Missarum & Horarum Canonicarum officijs celebrari. *Quinto*, Festos eis dies agi. *Sexto*, Imaginibus eos repræsentari. *Septimo*, Reliquias eorum in aris, ac Lipsanothecis honorari.

Ecce ostendo hic locum communem, campumque latissimum, ac plurimis iam peruagatum: quem ideo præteruehor, nihilque affero de Sanctorum inuocatione, Templis ac aris: Festis, Imaginibus: Reliquijs: ad eas Peregrinationibus, &c. Quæ nusquam nec solidius, nec luculentius, quam apud Bellarminum. Sed prolixiora, quam pro compendioso nostro instituto. Idcirco hic vnum hoc. Nimirum.

Canonismo. vno omnes istos septenos honores supradictos rite Sanctis decerni, astruimus & *S. Scriptura*, & *Ratione*, & *primæua Consuetudine*, moreque maiorum.

Docetur Scripturis. *Scriptura:* Nam, Deo ad Canonismum allubescit: Quia vtriusq; Scriptoribus Testamenti eundem suggessit. Enimuero ab hisce publico Ecclesiæ testimonio Sāctos voluit declaratos plurimos.

1. Adeatur, & audiatur Ecclesiasticus *c.* 44. 45. *&c.* quantum euehat, testetur, atque promulget cum canonismo inclytos virtutibus, factisq; viros sanctos.

2. Lucas in Actis canonizauit Stephanum, Iacobum maiorem, Petrum, Paulum, Silam, &c.

Est debitus sanctis 3. Eccl. 44. *Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudem eorum annuncient Ecclesiæ.* En, iussio hæc: Et iusta. Nam naturale præmium virtutis honor est. Est & vtile nobis: ad eorum intercessionem promerendam.

Est vtilis nobis. Canonismus seruit ad Sanctorum imitationem. Heb. 13. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui locuti sunt vobis verbum Dei. Quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem.* Atque Canonismus eos, vt lucernas, in candelabro proponit.

Est charitatis Christiana. 5. Quia cum membra ſimus inuicem vnius Corporis Chriſti, par eſt, vt, ſicut afflictis compatimur, ita & glorificatis congaudeamus. *Laudate Dominum in ſanctis eius.* Pſ.150.

Est neceſſarius. 6. Quia errare poteſt populus in colendo hoc, vel iſto. Vt quem olim pro Martyre colebat populus quidam, cumque id S. Martino ſuſpectum accideret, orauit: & pſeudomartyris apparens ei anima, inquit, ſe damnatam latronis eſſe, iſthic, olim iuſto affecti ſupplicio. *Sulpitius in vita S. Martini.* Simile accidit tempore Alexandri III. *cap. Audiuimus. Extrauag. de reliquiis:* Vbi reprehendit venerantes occiſum in ebrietate. Porro Canoniſmum Ratione adſtruamus.

PARS IV.

Canoniſmus eſſe debet infallibilis, ac proinde tantum Pontificius.

I. CAnonicare prouincialiter, ſeu particulariter, olim quiuis poterat Epiſcopus. *Cypr. Epiſt.* 37. *Auguſt. in Breuiculo collat. cap.* 13. ſed ob factos errores, & abuſus prohibuit Alexand. III. *cap.* 1. *&* 2. *de reliquijs.* At vniuerſaliter, idq; infallibiliter ſolus Papa poteſt.

Papa declarat hæreticos. 1. *Ratio.* Quia eius eſt proponere, quid credendum, vel agendum in Eccleſia: Poteſtque declarare hæreticos: Ergo & Sanctos.

Prima ſolennis canonizatio legitur facta S. Guiberti, ab Leone Papa III. ad inſtantiam Caroli Magni ante annos DCCC. *Teſte Surio tom.* 2. Ante coli ſancti cœperunt conſuetudine vniuerſali, non lege. Sicutque in alijs ea vim legis obtinet: ita & in hoc.

Non errat 2. *Ratio.* Quia de Canonizato non licet dubitare, num ſit colendus: ergo nec an ſit Sanctus. Hinc S. Bern. Epiſt. 174. *Quæ accepi ab Eccleſia, ſecurus teneo, & trado.* Et Auguſtinus Epiſtola 118. cap. 5. *Si quid tota per orbem frequentat Eccleſia, quin ita faciendum ſit, diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt.*

Tertia Ratio. Tenemur obſequi Papæ dies feſtos indicenti: ergo & ſanctos declaranti credere tenemur. Neu pro ipſis orando, ipſis iniuria fiat. Nam Auguſtinus ſerm. 17. de verbis Apoſt. *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* *Indicit feſta, ergo, &c.*

Hiſtoricis geſtis Alexandri, Cæſaris, &c. creditur, eos fuiſſe dignos honore viros: Cur non magis Præſulis Eccleſiæ declarationi? Præſertim atteſtantibus miraculis, & accuratiſſima præuia ſingulorum indagatione facta? *Quarta ratio.*

II. Obijciunt iſtud Auguſtini. *Multorum corpora honorantur in terris: quorum animæ torquentur in gehenna.*

Reſpondetur, 1. Iſtud, Auguſtini, an cuiuſnam ſit dictum, neſcitur. 2. Verum eſt id in Alexandro Magno, Cæſare, potentumque monumentis: Non autem in quoquam Sanctorum.

3. Verum & in Luthero: cuius magna & craſſa ſtatua, in Francofurdiano Mercatu, ſpectaculo fuit propoſita, quam nō niſi pretio annumerato cuiquam videre licebat. Sturmius Epiſtola 222. ad Caluinum de Luthero ait, *Adeo* φιλολόυθηρος *eſt, vt vel crepidas eius adorandas putet.* 4. Verum & in cæteris hæreticorum primipilis eſt idem: quorum mirifica ipſis in terris memoria, in cœlis nulla. *Lutherus ſanctus qualis.*

Qui ſancti Lutherani. Nam haud pridem, ad Rheni oras, rogati hæretici, quos de ſuis noſſent in cœlo ſanctos? quem nominarent, habebant nullum. Et ſat riſum fuit, Prædicans dein edito libello reſpondit; Latronem in cruce bonum Lutheranorum & Caluiniſtarum eſſe Sanctum: Pluſque riſum. Atq; vtinam imitarentur latronem, fide, & opere iuxta inclytum!

III. Ne-

Sancti nostri sunt Diui, non Dij.

III. Neq; vero est, quod Apotheosios impietatem nobis aduersarij calumniose conantur imponere. Nam Caluinus l. 3. Institut. cap. 20. ait, *Sãctos* à nobis *Deos tutelares* haberi. Non eos dicimus Deos, sed Diuos & Sanctos: nec eos latriæ, sed duliæ cultu afficimus. Nisi vocem apotheosin accipi placeat sic, vt dictum istud *Ego dixi, dij estis*: id est, Impropriè dij. Sed nos *istam consuetudinem* sic loquendi *non habemus*.

Fraudibus obstat canonismus.

IV. Cauendis igitur fraudibus tum philautorum, tum cacodoxorum, tum cacodæmonum, necessarius est canonismus Sanctorum. Monente D. Hieronymo in Epistol. ad Philemonem. Vbi ait: *Magnum est crimen, dicere sanctum, qui non est, & non sanctum, qui est sanctus.*

Atqui venditarentur à nonnullis sancti, qui non essent: idque vel 1. ex nimio charorum amore: 2. ex beneficiorum perceptorum memoria: 3. ex ambitiosa generis, cœtus, ciuitatis, gentis ac regionis excellentia: 4. è sordida & mendaci adulatione, dum Regibus, Principibus, potentibusque alijs Sancti parentes, filij, &c. darentur: 5. ex aliqua lucelli alicuius, aut honoris & famæ specula, per populorum scilicet concursus & dona: 6. ex improuida denique Scriptorum quorundam de virtutibus & prodigijs aliquorum narratione: 7. ex stolida ac imperita vulgi opinione: 8. ex inepta inanium falsorumq; *per mirabiliarios*, vt ab S. Augustino vocantur *Tract. 13. in Ioann.* miraculorum famigeratione, ac superstitiosa quorundam temeritate.

Exempla fraudum.

V. Sic & reipsa factum aliquando mõstrat apud Sulpitium S. Martinus, de quo supra. Et Optatus Mileuitanus *lib. 1.* Et 2. apud S. Anselmum Landfrancus: dum de eo, quem postea vere sanctum agnouit, dubitabat *Elphego Sur. tom. 2.* Concilium Laodicenum canon. 34. Carthaginense 1. canon. 2. *Balsamon in canon. 13. S. Basilij.*

Vis Phocæ.

3. Et nonne voluit Phocas Imperator; vt omnes, qui ab infidelibus in prælio cæsi essent milites, martyribus asscriberentur? 4. Nonne facinorosi & obcæcati, per honestæ mortis speciem, hunc interdum honorem captarunt, vti monet S. Augustin. in collationis tertiæ Breuiculo cap. 13.

Decretum contra fraudes.

1. Quin & Alexander III. Pontifex, *de reliquiis & reuer. Sanct. audiuimus*, inquit, *quod quidam inter vos diabolica fraude decepti, hominem quendam in potatione & ebrietate occisum, quasi Sanctum (more infidelium) venerantur, cum vix pro talibus in ebrietatibus peremptis Ecclesia permittat orare. Dicit enim Apostolus: Ebriosi regnum Dei non possidebunt. Illum ergo non præsumatis de cætero colere, cũ etiam, si per eum miracula fierent, non liceret vobis ipsum pro Sancto, absque authoritate Romanæ Ecclesiæ, venerari.*

Quæstus ex reliquijs.

2. Et rursus *ib. c. Cum ex eo. Inuentas de nouo reliquias nemo publice venerari præsumat, nisi prius authoritate Romani Pontificis fuerint approbatæ. Prælati vero non permittant eos qui ad eorum Ecclesias, causa venerationis, accedunt, varijs figmentis, aut falsis documentis decipi, sicut in plerisque locis, occasione quæstus, fieri consueuit.*

3. Tridentina demum Synodus, cum de his plura sanxisset, ad extremum tandem, Session. 25. concludit: *Nihil inconsulto Sanctißimo Romano Pontifice nouum aut in Ecclesia hactenus inusitatum decernatur.*

Martyres vindicandi sunt.

4. Testis etiam loco citato est Optatus Mileuitanus, fas olim non fuisse, vt pro Martyre duceretur, honoreque afficeretur, qui *vindicatus non esset*, id est, nondum probatus ac receptus: prout eum in locum obseruauit doctissimus, (quem ab hæresi resipiscentem frustra allatrauit Beza, *in Ecebolio in vita Caluin. & Epist. 6.*)

pist. 6.) Balduinus, & ex eo Baronius. Quod sine Martyres quidem publice quoslibet, ab infidelibus in bona etiam quandoque causa peremptos nominitare ac venerari *nisi vindicatos* non licet; quanto alios quoslibet, publicis sanctorum insignibus ornare minus: *Si*, ait Baronius Martyrol. die 4. Martij, *de illis qui pro Christo occidebantur, tamen de eorum fide & charitate, sine qua nihil prodest, etiamsi det quis corpus suum ita vt ardeat, tam exquisitam peruestigationem haberi moris fuit; sane mirum videri non debet, sanctam Dei Ecclesiam, veritatis columnam, maius studium, multoque exactiorem diligentiam adhibere solitam, in ascribendo cæteros sanctorum numero: vt & merito tanti ponderis negotium non Primati, vel Patriarchæ alicui, sed ipsi tantum Romano Pontifici, pro summa ei à Christo Domino in beatissimo Petro Apostolo tradita potestate, sit creditum.*

Pseudo-martyres. VI. Et sane multi animorum recessus, latebræ plurimæ. *Si*, ait S. Hieronymus, lib. 3. ad Galat. cap. 5. *ita martyrium fecerimus, vt nostras velimus ab hominibus reliquias venerari: si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsq; ad mendicitatem propriam dederimus, huic operi non tam præmium quam pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta sunt, quam corona victoriæ.*

De hisce igitur occultissimis hominum cogitationibus, & consilijs, de vera vsque ad extremum vitæ spiritum constantia, de certa denique in cœlos profectione: quis certo, nisi diuinæ opis, astantisque & constantis Sancti-Spiritus vi & afflatu pronuntiet? Omninò igitur sacer iste Canonismus nobis opus: & ad eum magna insignisque cura, inquisitio, prudentia, religio, iudicium.

Dixi autem, *vt publice inuocentur Sancti*, necessarium Canonismum: Quia priuatim potest quis ἀκανονίστου alicuius preces rogare, vti etiam hominum adhuc viuentium ac spirantium.

Atque ista generatim: prætermissis ijs, quæ septem recensui superius, apud Bellarminum reperiundis. Singularia sunt alia pauca quædam, & eximia: quæ huc retulisse pretium fuerit operæ, desumpta ex quæstionibus de Sanctis.

PARS V.

Quod nostrum sui cultum sentiant sancti, precesq; cognoscant.

NEgant hęreticorum complures: indeque confectum volunt, Sanctos nullo modo inuocandos. Et eam istorum ignorantiam probant *primo* quidem ex Scripturis: *Iob.* 41. 21. *Ecclesiast.* 9. 5. *Isai.* 63. 16. 4. *Reg.* 22. *v.* 20. Deinde ex nonnullis Patribus, *D. Augustino lib.* de cura pro mortuis cap. 13. lib. de religione cap. 55. *Gregorio Nazianzeno* in fine suæ in sororem suam Gorgoniam orationis. *Origene* lib. 2. in Epist. ad Romanos. Sed ista in re sunt hæc statuenda.

PRIMO. Sanctos, certissimum est quæ hic à nobis aguntur, nosse: De modo tantum, quo norunt, quæstionem esse: An videl. generatim tantum nostra ista norint: an singillatim, an naturaliter, an supernaturaliter: & si supernaturaliter, quo id modo fiat. *Status quæstionis.*

SECVNDO. Generatim cognoscere Sanctos, quæ in hoc mundo fiunt, annuunt etiam hæreticorum aliqui. Et merito. Nisi enim omnis ex eorum animis deleatur penitus memoria, necessum est, meminerint, quæ hic esse soleant bona & mala: quæ nostra studia & affectus, quibus periculorum, tentationum ac ærumnarum agitemur tempestatibus, & similia. *Sancti cognoscunt generatim nostra.*

1. Testis

1. Testis epulo. Ex hac is memoria dicebat Lucæ 16. vers. 23. *Habeo quinque fratres*, ex eaque aliquantulum naturaliter ratiocinans cognoscebat eos idem æternæ gehennæ, quod ipse tenuisset, tenere iter; ideoq; rogabat ad eos ablegari aliquem, *vt*, ait, *testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.*

Fatentur id hæretici aliqui.

2. Atq; hinc, qui generatim hanc Sanctis cognitionem non adimunt hæretici; simul etiam vel fere, vel omnino fatentur eos pro nobis generatim orare. Lutherus part. 2. in art. 2. Schmalkaldico: *Angeli*, ait, *in cœlo pro nobis orant, sicut ipse quoque Christus facit, & Sancti in terris, & fortaßis etiam in cœlis.* Melanchthon etiam in confessionis Augustanæ Apologia, ad art. 21.

Cognoscũt preces nostras.

TERTIO. Preces nostras singillatim cognoscunt. *Primo* Apocal. 5. 13. Ad creaturarum omnium, ideoque & hominum, qui in hoc mundo adhuc hæremus, preces dicunt cœlestia illa quatuor animalia: *Amen.* Sed qui non cognoscit, quæ dicit alius, dicere hoc non potest. 1. *Cor.* 14. 16.

Status quæstionis.

Secundo, accipiunt Sanctorum preces eadem quatuor animalia, & XXIV. Seniores, easque veluti phialas quasdam aureas fragrantissimorum plenas aromatum Deo ipsi offerunt. *Apoc.* 9. 8. Eas igitur certe cognoscunt.

Sancti cognoscunt generatim nostra.

Tertio. Iidem Seniores sciunt optime, quinam & quales ij sunt; qui ex hoc demigrant sæculo; sciunt quibus hic ærumnis diuexati fuerint, quomodo suas in Agni Sanguine lauerint ac dealbauerint stolas. *Apoc.* 7. 16. Quomodo eorum igitur in ærumnis illis preces ac gemitus, eorum religionem ac pietatem, eorum *in Sanguine Agni*, lachrymas & vota nesciant?

Quarto. Qui morte obita vitam ineunt cœlestem, *æquales Angelis sunt*, Luc. 20. 36. At norunt Angeli nostras precationes. *Apoc.* 8. *Tob.* 3. *& ibidem quæstione* 4. 5. 6. *Luc.* 15. 10. Ergo.

Sed obijcitur ex Caluino lib. 3. cap. 20. §. 23. *Angeli sunt administratorij spiritus, quibus delegatum sit ministerium curandæ nostræ salutis: huicq; rei eos præfecit Deus: Vnde & sacros cœtus frequentant, & Ecclesia illis theatrum est, in quo mirentur variam & multiplicem Dei sapientiam. Quod illis peculiare est, ad alios qui transferunt; certe ordinem à Deo positum, qui inuiolabilis esse debebat, confundunt ac peruertunt.*

Respondeo *Primo*, sanctorum Spiritus etiam si Angelis dicantur similes; non ideo sunt simpliciter dominatorij; sed summæ illius maiestatis ministri etiam sunt. *Secundo*, eos etiam saluti nostræ præfecit Deus, Apoc. 2. 27. Matt. 24. 47. *Tertio.* Non omnes Angeli cœtus nostros frequentant ordinarie ac assidue. *Quarto.* Sanctis etiam Ecclesia theatrum est, in quo mirentur variam & multiplicem Dei sapientiam. Apocal. 3. 11. cap. 4. 9. 10. 14. cap. 17. 14. & sequentibus. *Quinto.* Si res, vota, precesque nostras omnino ignorarent Sancti, non possent fœlices ac beati censeri; quia ea res, quarum ex natura & charitate tenentur cognoscendarum desiderio, ignorarent. *Sexto.* Gubernant, vt ante dixi ex Apocal. 2. & S. Matth. 24. gentes ac populos. Quomodo eorum igitur res non norint? *Septimo.* Essent beati illi nobis miseriores. Nos enim etiam; quæ à nobis longissime terra marique dissita sunt, possumus nuncijs ac literis intelligere: & Sancti, quod ab ijs absimus, rerum; obsecrationumque nostrarum nihil cognoscent? Imo inuenire est mortalium nonnullos, qui siue vere, siue falso (id enim iam non disputo) promittere audeant, vel per specula, vel per cœlestes nescio quos characterismos, remotissimarum rerum cognitio-

gnitionem, & absentissimorum hominum quædam veluti colloquia, & qui cum Deo sunt, per summam huius, interminatamque potestatem, nos absentes audire, nostra intueri negotia & statum; non poterunt immortales? *Octauo* ab effectu etiam licet euidentissime argumentari sic: Sancti faciunt ac præstant quæ ab ijs petimus. Cognoscunt ea igitur. Antecedens è Patribus historijs, monumentisque tam multis patet, vt in eo hærere iam nolim. Videri potest *Bellarmin. libr. 1. de cultu Sanctorum cap.* 18. *&* 19. *Nono.* Sancti norunt eos, à quibus exagitati & excruciati sunt, adhuc viuere, vrgere, ac florere, *Apocal. 6. vers.* 10. possunt igitur & eos nosse, qui adhuc viuunt, & in miseria quapiam eos colunt ac rogant. *Decimo.* De suo quodam improbissimo amiculo scripsit ad Farellum suum, Epistolarum pag. 10. Caluinus: *Coraldus stat coram Domini tribunali, testis, & accusator eorum nequitiæ.* Et Sancti coram eodem illo Dei tribunali, testes ac laudatores viuentium virtutis ac pietatis esse non queant? *Vndecimo.* Gentiles pene omnes, quibus quidem animos esse immortales persuasum fuit, istiusmodi cognitionem illis non negarunt: & noui nostri negant Sophi? *Duodecimo.* Iosephus lib. 3. belli Iudaici, cap. 24. in Græco: Καθαραὶ δὲ ἐπήκοοι μένουσι αἱ ψυχαὶ, χῶρον οὐρανοῦ λαχοῦσαι. id est, *Puræ vero audientes, seu ad audiendum aptæ manent animæ, quæ cœlum adeptæ sunt.* Neque enim ὑπήκοοι legendum, vt ex re ipsa intelligitur, & ex Interpretibus Latinis, Gallicis, Germanicis capite 14. & quodammodo ex Iosepho altero Gorionide, cap. 21. prout à Dauide Chytræo Argentinæ prodijt. *Decimotertio.* Ad obiecta respondeo breuiter quidem, sed vere loqui tam Scripturas quam Patres de modo cognitionis naturali & ordinario. Quo autem alio modo cognoscant Sancti, iam exquiremus. Nam ita de hoc disputat indicato loco S. August. vt eos cognoscere, velut in dubium supponat libro illo *de cura pro mortuis*, cap. 15. & 16.

PARS VI.

Quomodo preces à nobis ad se fusas cognoscant Sancti.

I. MAgnum inter cœlos, vbi sancti sunt, atque terram, vbi nos, interuallum, chaos magnum. Ideo, *Quis,* ait Caluinus libr. 3. c. 20. §. 24. *eousque longas eis esse aures reuelauit, quæ ad voces nostras porrigantur? oculos etiam tam perspicaces qui necessitatibus nostris aduigilent?* Concludunt igitur sic Nouatores, *Non potest, quo Pontificiorum preculas cognoscant Sancti, explicari modus. Non igitur cognoscunt. Si non cognoscunt, igitur nec orandi.* *Obgannitio hæretica.*

Sed peccata hic illi, vel vafre ac nequiter, vel indocte ac inscienter peccant tria. *Refutatio orthodoxa.*

Primo, quod ex modi, quo res aliqua fit, ignoratione, colligunt, rem illam non fieri. Nam in diuinis quam plurimis, verbi causa, in æterna filij generatione, Spiritus sancti ab vtroque productione, trina personarum essentiali vnitate, modum quis explicet? Quis in mundi olim & hodie, in singularum, quæ hominum sunt animarum creatione ex nihilo, in alijs similibus tam multis, modum, vt ambigere atque controuersari queat nemo, quis indicet? *Sæpe nescitur modus in diuinis rebus.*

Imo in naturalibus, & ante oculos ac pedes positis rebus, quotusquisque modum,

Item in naturalibus exempla. dum, quo eæ sunt, intelligit? 1. Serratur lignum, limatur ferrum, scinditur paruo aliquo cum stridore chartula, & plerisque obstupescunt dentes, aures dolent, quid causæ? 2. Vident quidam vinum rubrum, odorantur caseum, tangunt leuiter aliquid, quod, ante annos forte plures, pestis quædam afflauit, & conturbantur, cohorrescunt, moriuntur, quis antipathiæ, veneni que huius modus? 3. Quin & inueniuntur nonnulli, qui si conclaue, locumve alium, vbi catus sit, ingrediantur, licet eum neque videant, neque audiant, vel omnino sciant; totis tamen artubus contremiscunt, nauseant, vomituriunt. Quem horum, consimiliumque in tota rerum natura plurimorum modum dixerint Nouatorum Sophi? An quia hunc nesciunt, illa fieri negabunt?

Testimonium Augustini: modum nescientis. At factū credentis ac profitentis. Modestius, homo alioqui solertissimus, ingeniosissimus & doctissimus, Sanctus Augustinus, libro de cura pro mortuis capite vndecimo. *Quomodo fiant ista, nescio.* Et capite decimo sexto: *Quamquam ista quæstio vires intelligentiæ meæ vincat, quemadmodum opitulentur martyres ijs, quos per eos certum est adiuuari:* 1. *Vtrum ipsi per se ipsos assint, vno tempore tam diuersis locis, & tanta inter se longinquitate discretis, siue vbi sunt eorum memoriæ, siue præter suas memorias vbicumque adesse sentiuntur:* 2. *An ipsis in loco suis meritis congruo, ab omni mortalium conuersatione remotis, & tamen generaliter orantibus, pro indigentia supplicantum, sicut nos oramus pro mortuis, quibus vtique non præsentamur, nec vbi sint, nec quid agant, scimus.*

Deus omnipotens qui est vbique præsens, nec concretus nobis, nec remotus à nobis, exaudiens martyrum preces per angelica ministeria vsquequaque diffusa, præbeat hominibus ista solatia, quibus in huius vitæ miseria iudicat esse præbenda: & suorum merita martyrum vbi vult, quando vult, quomodo vult; maximeq; per eorum memorias, quoniam hoc nouit expedire nobis ad ædificandam fidem Christi, pro cuius illi confessione sunt passi, mirabili atque ineffabili potestate ac bonitate commendet.

Res hæc altior est, quam vt à me possit attingi: & abstrusior, quam vt à me valeat perscrutari: & ideo quid horum duorum sit, an vero fortassis vtrumque sit, vt aliquando ista fiant per ipsam præsentiam martyrum; aliquando per Angelos suscipientes personam martyrum, definire non audeo: mallem à scientibus ista perquirere.

Obganmitio hæretica. *Neque enim nemo est qui hæc sciat, non qui sibi scire videatur & nesciat: dona enim Dei sunt, his alia, & illis alia largientis, secundum Apostolum, qui dicit, vnicuique dari manifestationem Spiritus ad vtilitatem. Alij quidem, inquit, datur per spiritum sermo sapientiæ alij sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri autem fides in eodem spiritu, alteri donatio curationum in vno spiritu, alij operationes virtutum, alij prophetia, alij dijudicatio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum. Omnia autem hæc operatur vnus atque idem Spiritus, diuidens propria vnicuique prout vult. Horum omnium spiritualium donorum; quæ commemorauit Apostolus, cuicunque data est dijudicatio spirituum, ipse scit ista, sicut scienda sunt.*

Refutatio orthodoxa. *Sæpe nescitur modus in diuinis rebus.*

Secundo respondetur. Neque posterior firma consequentia. Quia fieri posset, vt essent, qui, Sanctorum nomine, cognoscerent preces nostras Angeli, vel Deus ipsemet: neque illi eam ob causam frustra orarentur. Quemadmodum si Princeps aliquis adeo illiteratus & rudis esset, vt legere nihil omnino posset; non ideo tamen frustra supplices ei offerentur libelli; quia essent alij, qui eius loco lege- *Simile.*

legerent. Et de hoc disputat à *capite decimo, libro de cura pro mortuis gerenda*, D. Augustinus.

Modis X. quibus cognoscũt Sancti nostra. *Tertio.* Falsum est, explicari haud posse modum, quo ijs precum nostrarum suggeratur cognitio. Nam sane non vnum modo, sed plures afferunt Theologi modos, *decem* nimirum, & si liberet, plures.

1. Ipsa Sanctorũ præsentia. II. *Primus* est, vt ipsæ Sanctorum animæ ibi, vbi orantur, præsentes incredibili, quæ spirituum propria est; adsint celeritate. *D. Hieron. contra Vigilantium*, cuius tamen verba duplicem & sensum & modum videntur suggerere. Nam vel de reali animarum præsentia, seu; vt non male Theologorum quidam loquuntur, de reali essentia, intelligendus S. Hieronymus: vt fere ab omnibus intelligitur; Vel de attentionis præsentia, citissimoque inditarum ijs ad cognitionem specierum vsu, prout à Soarez lib. 2. de attributis diuinis cap. 28. intelligitur.

2. Per homines. *Secundus.* Vt non adsint ipsæ; sed ab alijs, qui cognoscunt, accipiant. Et hi alij numerantur triplices: *Homines, Angeli; Deus. Homines* quidem, si hinc demigrantes, nuncient, quæ hic gerantur. D. Augustin. libr. de cura pro mortuis cap. 15. estque hic modus proprie *tertius*. *Angeli*, quia hi nobiscum assunt, nobis præsident, nostra norunt, vt ea beatis illis animis referre possint. D. Aug. eodem cap. est *modus* hic *quartus*.

3. Per Angelos. *Deus* dupliciter. *Primo*, quia ipsis ijsdem animabus preces illas extraordinario veluti sermone ac lumine reuelat. Ibidem S. Augustinus, & hoc bifariam, immediate scilicet per seipsum: est *modus quintus*; & mediate per alios, vt Angelos, & *modus* est *sextus*. vel homines, vt *modus* sit *septimus*. *Secundo*, quia ordinario suo aspectu omnia hæc talia ijsdem monstrat, ita vt

4. Per Dei immediatam reuelationem. 5. Vel mediatam. 6. Per Dei visionem, &c.

Deum dum vident, nostra ista desideria optata, & vota in illo videant. Et modus rursum dupliciter explicatur, *primo*, vt per se ac ipsius visionis diuinæ vi, hæc videant, idque formaliter: & vel ab initio cuiusque beatitudinis, vt Caietano visum 3. part. quæst. 10. art. 2. sicque *modus* est *octauus*: Vel non ab initio, sed successiue, vt censet Ferrariensis; contra Gentes cap. 59. & *modus* est *nonus*. *Secundo*, non per se, sed per accidens, & ex sola Dei voluntate, & libero concessu, toties, quoties ex hisce rebus vident aliquid, ideoque non nisi ratione visionis causaliter, isque *modus* est *decimus*: post beatitudinem nimirum & successiue, vt rursum Caietano videtur in ijs rebus, quæ post Sanctorum mortem paulo accidunt diutius: vt vero alijs videtur, etiam in rebus alijs omnibus, quæ extra Deum sunt.

Horum autem modorum, qui probabiliores aptiores sint, alterius est loci disserere: satis nunc est, ab hominibus hosce intelligi: quanto magis & hi & alij plures à Deo fieri possunt?

III. Certe per suum ipsius sermonem ac reuelationem, qui è positis cognoscendi modis *quintus* est, posse Deum eodem quo concipiuntur momento efficere, vt nostra peruideant, & exaudiant Sancti vota, nemo omnium, qui in scripturis & rerum naturis aliquid vident, potest ambigere? Deus enim est, qui 1. Reg. 9. 15. & 17. *reuelauit auriculam Samuelis*, & Saulis inuentas videret asinas, cumque ignotum ac inopem ad se venientem agnosceret, Regemque designaret ac vngeret. *Cognitio per Reuelationem docetur Exemplis.*

2. Deus est, qui eidem Samueli 1. *Reg.* 16. indicauit speciem in alijs Isai filijs nõ esse dignam imperio, ipsum vero Dauidem vers. 12. esse Israelitico sceptro idoneum regioq; vnguento statim vngendum.

3. Deus

3. Deus est, qui Elisæo absenti monstrauit, quæ in remoto loco ab Giezi quã occultissime fiebant, ita vt certo & clare huic reuerso diceret, lib. 4. Reg. c. 5. v. 26. *Nonne cor meum in præsenti erat, quando reuersus est homo de curru suo in occursum tui. Num igitur accepisti argentum, & accepisti vestes, vt emas olivueta, & vineas, & oues, & boues, & seruos, & ancillas.* 4. Deus est, qui *Act.* 5. in Sancti Petri oculis Ananiam & Saphiram de agri pretio decerpentes & occulentes aliquantulum posuit. 5. Qui, vt *venerabilem vicum* (S. Gregorij verbis loquor lib. 2. dial. c. 20.) *Benedictum latere nihil posset, in cuius auribus tacitæ etiam cogitationis verba sonuissent, effecit:* Qui in eius conspectu Riggonem Spatharium, cum purpureis vestibus & regio comitatu, personatum ageret Totilam, collocauit, *eodem libr. cap.* 24. qui oculorũ illius aciem ita intendit, vt à puero vini amphoram, seu vt illo iam æuo appellabant, Flasconem abscondi, & in absconditum hunc irrepere serpentem intueretur, *ibid cap.* 18. Videretque fratrem quendam cap. 19. à se dissitum, mappulas à monialibus quasdam accipientem, suoque in sinu abscondentem, sic, vt cum rediisset ille, ipsi mirabiliter diceret: *Nunquid ego illic præsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibique eas in sinu misisti?*

Cognitio per Reuelationem docetur exemplis.

6. Et de S. Bernardo, S. Francisco, aliisque non paucis memoriæ prodita sunt generis eiusdem complura. Quæ clarissime demonstrant, posse Deum Sanctorum in cœlis mentes luce tali ac tanta collustrare, vt quæ nobis hac in humo repentibus geruntur, dicuntur; &, si idem velit Dominus, cogitantur, perspiciant illi: & cognoscant optime.

Et potest hoc Deus tam per seipsum immediate, quam per alios: verbi causa, Angelos, aut Beatos alios. Quemadmodum enim Angelis vel per seipsum, vel per superiores Angelos, nonnulla indicat & patefacit; sic & Sanctis aliis. Estque hic *modus sextus* ac *septimus.*

IV. *Octauus* vero *modus* & *nonus* vniuerse quidem sumuntur ex S. Gregorio, eiusque ratione, dum de Angelis ait lib. 2. Moral. cap. 2. *Interius, exteriusque sciendo diffusi sunt, quia ipsum scientiæ fontem contemplantur. Quid enim de his, quæ scienda sunt, nesciunt, qui scientem omnia sciunt.* Et de beatis aliis. lib. 4. Dialog. cap. 33. *Quia in æterna hæreditate omnes communi claritate Deum conspiciunt, quid est, quod ibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt?* Seu vt D. Th. 1. p. q. 2 a. 8. citauit. *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident?*

Docetur autoritate.

Distinctius vero iidem modi videntur posse intelligi, quod quisque causam aliquam, & quidem vt causam cognoscit, is necessario eius effecta cognoscit: & quo illam contuetur perfectius, eo & ista, siue iste istorum contuitus, quoad maiorem horum multitudinem, siue quoad maiorem in ipso contuitu intensionem & acrimoniam accipiatur. Nunc vero Deum cognoscunt beati omnes, vt causam omnium, quæ ab homine quocunque fiunt, bonorum: precationum videlicet, desideriorum, & commotionum omnium. Ista igitur in Deo omnia videre omnes possunt. Et quia eadem Dei visio; vna semper & constans, absque vlla mutatione est, ideo per eam formaliter omnes istæ res ab primo, quo illa incipit momento, videantur, oportet. Magnorumque hæc Theologorum sententia est. *D. Thomæ 1. par. quæst. 12. articul. 5. Capreoli 4. distinct. 49. quæst. 6. articul. 1. & 3. Ferrariensis 3. contra Gentes cap. 56. 59. 60. Dominici Soto. 4. distinct. 49. quæst. 3 artic. 3. Richard. 3. distinct. 14. articul. 2. quæst. 3. & 4. distinct. 49. articul 3. Soarez libr. 2. de attributis di-*

Docetur ratione.

uinis.5.28.Et vero quæ videmus nunc *per ſpeculum in ænigmate*, I.Corinth.13.*tunc facie ad faciem videbimus*. Nunc vero & fidei myſteria omnia, & quæ in ijs comprehēſa, exijſque & apta & nexa, *videmus per ſpeculum & in ænigmate*. Nonne iſta igitur clare & *facie ad faciem videbimus* poſtea?

V.Decimus demum *modus* eſt etiam peraccommodus. Quia fieri poteſt, vt eis, qui Deum clare intuentur, velit Deus quoddam, veluti beatitudinis corollarij ac ſuperpondium adijci; vt quidquid creatarum rerum, & earum præſertim, quæ ipſos ſpectare ac attingere videntur propius, fuerit, hoc eis poſtea, cum extiterint iſtæ res, patefiat vi quidem viſionis non per ſe, ac formaliter, quaſi ex ipſo, quod Deus videtur, videantur iſta omnia: ſed per accidens & cauſaliter. Quia decernit & dat Deus voluntarie, vt beatitudo, quæ ex vno ipſius habetur contemplatu; cauſa ſit, ob quam detur aliud beatis lumen, aliaque viſio qua inferiores mundi huius res noſtras cognoſcant ac peruideant. Et hoc magnis etiam viſum Theologis: *D.Thom.*1.*part.q.*57.*art.*5. *Caietano ibid.& 2.2.q.*83.*artic.*4. *circa ſolutionem ſecundi*, D.*Bonauenturæ* 3.*d.*19.*art.*2 *q.*3. *Scoto ibid. Petro Alliacenſi*, 1.*par. q*, 12. *alijs*, quos è recentioribus laudat, & excutit, ac probat *Vaſquez* 1.*par q.*12.*artic.* 8. *diſp.*50.

Horum igitur decem modorum, nullus omnium eſt, qui adhiberi aliquando non poſſit, ſed omnium vſitatiſſimi atq; certiſſimi ſunt, qui ſuam à Deo arceſſunt cognitionem: & horum quidem ante penultimus. Iſtique modi omnes poſſunt dici, eſſe cognitio in verbo, vt citato loco putat *Vaſquez cap.* 7. vel certe *octauus* & *nonus modus*, vti cum vetuſtioribus affirmat *Soarezius l.* 2.*de attributis c.*27. 28. 3.*p. q.*10.*diſp.*26.

*VI.*Atque hinc perſpicitur; quanta & quam miſeranda hæreticorum; dum Sanctis preces noſtras negant innoteſcere, contumacia ſit. Quærunt modum, quo preces noſtras queant illi cognoſcere? cum ipſi tamen alijs in rebus plurimis veritatem fateantur, veritatis modum ignorent; imo neque inueſtigandum cenſeant.

1.Hæ Caluini voces, in 1. Cor.c. 11.fol. 192. *Quid opus tam ſubtiliter philoſophari?* Nam in difficilem de Angelorum apud nos præſentia & noſtras in res iniquiſitione, quæſtionem inciderat, nec illius ipſe modum edicere poterat, neque ab alijs diſcere volebat.

2.Et fatetur idemmet ſe, cum à Zvvinglio diſcedit, cumque in Euchariſtici myſterij explicatione reprehendit, non poſſe modum, quo in Euchariſtia ſit Dominus, explicare.

3.Cumque ipſius aſſeclæ concedant à Steph. viſum in cœlo Chriſtum Dominum *Act.*7. 56. modum tamen, quo tam longe hominis oculi ad videndum porrigerentur, non explicant: neque, niſi à Catholicis illius, quod Sanctis datur, cœleſtis aliquid luminis mutentur, explicare poſſunt.

4.Multo etiam minus in S. Paulo, *Act.* 9. à quo non extra cœlum, ac ſub eo, in aere terris vicino, ſed in cœlo ipſo viſum itidem Dominum; nugantur.

5. Sed ecce, quam apte ad id, quod agimus, quam clare Beza in caput 2. epiſtolæ 1. S. Ioannis. *Sunt*, ait, *cœlites ſollicitì de laborantium fratrum ſalute ſuo nobis incomperto modo.*

(***)

PARS

PARS VII.

Quatenus cuilibet sit necessarium Sanctos inuocare?

PRimo, Catholico necessarium est credere, rectam & Christianæ pietati cõsentaneam esse Sanctorum inuocationem: partim quia tota id docet Catholica Ecclesia: partim quia & facit.

Secundo. Cum publicis interest Catholicus quispiam precibus, siue in Liturgia, siue in Litania, siue in similibus alijs, & cum publicas precari preces debet, verbi causa; si ordine sacro initiatus sit: beneficium habeat Ecclesiasticum, vel alia quacumque de causa: tenetur is Sanctos inuocare. Quia vel suam precibus publicis, siquidem earum esse velit particeps, mentem ac voluntatem coniungere: Vel eas etiam totas ac integras probare ac orare debet.

Tertio. Cum priuatim orat quis, siue domi hoc agat, siue in templo, vt Publicanus ille *Luc.* 18. aut alibi, nulli vlla Catholico lex aut necessitas, vt Sanctos inuocet: sed solum, nullo Sanctorum adhibito precatore, affari & inuocare Deum potest. Quin vero si quis omnibus necessario inuocandos Sanctos, pertinaciter doceret, non aliter hæreseos damnaretur; quam qui res alioqui bonas, sed adiaphoras omnibus ad salutem necessarias contenderet, verbi causa; Communionem sub vtraque specie: coniugium, vel simile quid aliud.

PARS VIII.

Vtrum melius sit, Deum immediate per nos ipsos tantum precari, an mediate, Sanctis adhibitis comprecatoribus.

Deus oratur dupliciter. 1. DVobus modis oratur Deus. 1. Ipse vnus & solus. 2. ipse quidem oratur: sed in seruis & amicis suis; dum, vt eum postea solum orent, orantur. Quando solus oratur Deus, causæ interdum & quasi argumenta ei quædam, quibus ad exaudiendum, & ea quæ petuntur concedendum inflectatur; adhiberi consueuerunt duplicia. *Quædam* ab ipso vno ducuntur, vt dum oratur, quia misericors est & bonus; quia potens & in promissis suis constans ac fidelis: quia hæc & illa beneficia sponte hactenus tribuit; quia eius agitur honos & gloria. *Quædam* vero ab alijs ducuntur, vt dum, ei proponuntur quædam creaturarum bona vel mala, quorum intuitu excitetur & moueatur, ab ijs, quæ orantur, annuendum. Et vtraque, vel eorum bona sunt ac mala qui orant, vel aliorum. *Bona eorum qui orant*, sunt virtutes, & bene facta quæpiã, Isai. 38. 3. *Obsecro Domine, memento quæso: quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim.* Similia Ps. 7. quæst. 5. 9, Ps. 16. 3. Ps. 17. 21. 22. 23. Esth. 14. 16. 17. *Bona aliorum* sunt eiusdem etiam generis. Sed hi alij sunt duplices: *Christus* scilicet Dominus, qua homo, & *Sancti Alij*, siue hi *Angeli* siue homines.

1. Solus. Idq; per sua attributa ipsi interna.

Vel per sua creata.

De Christo Domino certum est, eius à Deo spectari preces, merita, & gloriam! Hinc enim Ecclesia omnes pene ad Deum preces concludit *Per Christum Dominum nostrum.* *Vel per Iesum.*

2. Hinc dixit ipse, *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*, Ioann. 16. 24.

Ad aliorum hominum bona pertinent hæc. Salomon Psalm. 131. vt ex 2. Paral. 6. patet. *Memento Domine Dauid & omnis mansuetudinis eius. Propter Dauid seruum tuum, ne auertas faciem Christi tui.* Sicque & factum, & cur factum sit, ostendunt ista 3. Reg. 15. *Propter Dauid dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Hierusalem,* *Vel per iustos.*

vt suscitaret filium eius post eum, eo quod fecisset Dauid rectum in oculis Domini. Daniel c.3. *Ne auferas misericordiam tuam à nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Isaac seruum tuum, & Israel Sanctum tuum.* Hic sane videmus, ea etiam Deo proponi, & ab eo spectari, quæ ipsi agunt homines. Ideo enim Dauidis mansuetudo & eius elogium, quod *Dei seruus* sit, itemque nominatorum Patriarcharum aliorum elogia quod *Deo dilecti*, quod *eius serui* & *sancti* sint, commemorantur. *De malis* exempla vbique plurima, cum corporum & animorum pestes, miseriæque multiplices proponuntur.

Quomodo per cœlites oretur. Quando Deus in alijs; seu per seruos amicosque suos oratur, hoc nimirum agitur, vt hos aspiciat, eorum preces, charitatem, sanctitatem, amicitiam, & hi rursum vel sunt CHRISTVS *Dominus, Sanctorum Sanctus*, vel *Sancti alij*, id est, *Angeli, homines*. Eique, vel huius vitæ hospites vel futuræ ac beatioris illius ciues. Nam, vt supra dictum; & CHRISTI Domini ac Saluatoris nostri pro nobis preces intuetur Deus, & aliorum, qui vel hac in vita nobiscum adhuc degunt, vel in cœlestem hinc demigrarunt.

III. Quæstio igitur est, *Vter Deum orandi modus melior sit*, isne qui Deum in seipso statim ac immediate appellat, an qui in eius Sanctis ac mediate. Et dicendum.

Primo. Vtrumque modum esse bonum, vti quidem de priore fatentur omnes: de posteriore probatum alias.

Secundo. Modos istos posse inter se comparari dupliciter. 1 Simpliciter, & ex suo, aiunt, genere tantum. 2. ex circumstantijs.

Tertio. Priore modo, videtur is melior modus, qui Deum in seipso, & ἀμέσως inuocat. 1. Quia hic in Deum motus directior ac simplicior est. 2. Quia facilior, & Physico illi pronunciato conuenientior, *frustra fit per plura, quod potest fieri pauciora.*

Deus vtiliter oratur solus. 3. Quia hunc nobis orandi modum in ea, quæ aliarum omnium optima, princeps, ac velut idea est, præscripsit Magister diuinarum rerum optimus CHRISTVS ac Saluator noster, dum Matth. 6. v.9. dixit: *Sic ergo vos orabitis; Pater noster* &c. 4. Quia hanc pene vnam orandi rationem vsitauit ab ipso mundi primordio Ecclesia, tam in naturæ, quam Moysis lege. 5. Quia prior est latriæ: posterior duliæ actus, quoad terminum quidem proximum.

Quarto Posteriore modo, potest sæpissime is Deum melius orare, qui Sanctos, vt hunc pro se orent, orat. 1. Quia in hoc modo maior inest Dei Opt. Max. veneratio, maiorque gloria, vt supra expositum. *Vtilius per Sanctos.* Quo enim plures ante diuinam ipsius maiestatem sese prosternunt, eumque supplicabundi appellant, eo ei honoris & adorationis defertur plus.

2. In eodem modo maior etiam inest hominum demissio, dum suam ipsorum, coram oculis Dei, vilitatem magis agnoscunt, reque ipsa magis profitentur, adhibendo alios: partim quia significant aliorum quam suam religionem, charitatem & virtutem Deo esse gratiorem: partim quia se minus dignos esse, quam vt summum illum Regem Regum, Dominum Dominantium, solum soli, & ore ad os alloquantur, indicant.

3. Maior in eodem modo inest charitatis erga Deum & proximum significatio. Erga *Deum* quidem, quia plures ad sacrum eius obsequium ac venerationem solicitantur: erga *proximum*; quia huic non occasio tantum, sed & causa vera datur bene agendi, Deum colẽdi, charitatem, qua erga illum & nos ipsos flagrat, exercendi. 4. Maior in eodem modo inest:

est non Dei tantum, sed & Christi Domini qua homo; beneuolentiæ, beneficientiæque agnitio & commemoratio. Dei enim dona in alijs hominibus agnoscimus & commemoramus, dum in ijs ab illo ea bona cogitamus ac statuimus, quæ per pretiosum Christi Domini sanguinem & meritum diuinæ maiestati acceptissima sint.

5. Communionis Sanctorum quam in Apostolico profitemur Symbolo, maior ac ingentior hic excitatio est, dũ ab nostris, in eadem Dei Ecclesia, conseruis & fratribus petimus, vt propter sanctum, quo in ista coniuncti & colligati sumus vinculum, sua nobiscum bona, quorum aspectu hilaretur ac moueatur Dominus; communicent; legationem ad communem illum Dominum pro nobis obeant: nobiscum illum supplices cernui atque abiecti enixissime demississimeque orent & adorent.

6. Impetrantur & isto modo multa, quæ non impetrarentur alias. Vult enim Dominus suorum charorum à nobis cognosci gratiam, gloriam, & auctoritatem, qua eo apud seipsum dignatur. Vult vt intelligamus eos apud se vitam viuere beatissimam; eos posse in malis afflictisque rebus opitulari: eos eam, quam in terra inchoarunt, non abiecisse erga nos charitatem: eos suam nobiscum & pro nobis libentissime, ac humillime venerari maiestatem: vult denique omnia, quæ superioribus causis omnibus explicata iam sunt. 7. Cum eæ causæ modum istum altero præstantiorem, quoad quæuis tempora indicent, est vna tamen, quæ hoc potissimum tempore illum monstret anteponendum, fidei nimirum Catholicæ professio. Cum enim modum eum carpant, damnent, & omnino explodant hæretici, magnum & priuatim & publice fidei suæ Catholicus actum efficit, tum hoc precis genus assumit & celebrat. Quemadmodum, etiamsi præceptum esset nullum, foret nunc satius, sub vna, quam sub duabus speciebus Eucharistiã sumere, quod hoc sacrosanctæ fidei, vna quædam nota, & symbolum contra hæreticos fit, ita & Sanctos, vt *Sanctum Sanctorum* precentur, precari.

Quinto. Ille vero modus orandi optimus, qui ex vtroque constat, & modo scilicet hunc, modo illum vsurpat precandi modum. Exemplum in Ecclesia ipsa Catholica clarissimum. *Deum* enim, & *Sanctos* rogat: seu illum ipsum immediate, ac mediate, itidemque faciunt, & fecerunt Catholici, ab Ecclesiæ Christi primis statim initijs, Bellar. libr. de cultu Sanctorum, Schererus, initio Postillæ de Sanctis.

Sexto. Ne quis pro priore modo allatas rationes eam in partem agat, vt ex ijs vnum illum retinendum, profligandum alterum existimet, ad earum singulas respondebo aliquid.

IV. Ad primum. Sæpe qui directior & simplicior motus est, ob causam aliquam minus bonus & vtilis redditur. A puncto quolibet in quodlibet recta potest duci linea, & à qualibet vrbe in quamlibet. Sed non ideo illa statim vna tenenda via est. Sunt quandoque interiecti montes, amnes, densæ syluæ, viæ lutulentæ, loca tesqua & horrida, vt viatori multo sit conducibilius iter obliquum, licet paulo longius, quam rectius illud ac breuius.

Ad secundum. Physico illi pronunciato solet à Philosophis addi vel cautio, vel interpretatio: *Si æque fieri poßint bene omnia.*

Ad tertium, mirum est, cur vna oratione Dominica contenti non sint Nouatores. Cur Psalm. canunt? Cur nouas cu-

Vtilißimum vtroque modo orare.

duntrecuduntque preculas? Et tamen in illa etiam iste pro *alijs* curandi, orandiq; modus innuitur, dum non dicit vnus aliquis: *Pater mi, qui es in cœlis: Panem meum quotidianum da mihi hodie, dimitte mihi debita mea sicut & ego dimitto debitoribus meis. Et ne me inducas in tentationem. Sed libera me à malo.* Verum habita Sanctorum communionis ratione, *Pater noster, qui es in cœlis. Panem nostrum, &c. Ad Quartum*, perfectior ille modus, qui vtrumque complectitur, & perfectiora maiorem in Ecclesia Christiana vsum habent omnia, quam in Adamica, vel Mosaica.

Ad quintum. Virtus vna non respuit alteram, neque virtutis vnius actus, proscribit ac damnat alterius actum virtutis. Coniurant & consociantur amicissime virtutum plurium plures actus, maxime si cognitæ sint atque confines. Quid si & vna religionis virtus sit, quæ latriam, duliamque contineat? Certe plurimis atque sapientissimis ea est opinio.

PARS IX.

Recte aliquos huic & illi vel bono procurando, vel malo auertendo præpositos putari, & eam ob causam orari Sanctos.

I. Postquam, inquit Caluinus, *loc. cit.* §. 2. *cœptum fuerat in Sanctorum intercessionem respicere, sensim sua cuique procuratio est attributa, vt pro negotij diuersitate nunc hic, nūc ille aduocaretur intercessor.* Atque hunc ipsum de singularibus Sanctorum auxilijs locum valde amplificant & irrident Nouatores pene omnes, vt è Caluinianis Chamierus & Rainoldus, è Lutheranis Chemnitius, Hailbrunnerus. Sed an merito, dispiciamus.

Primo. Sua dona potest Deus cui vult, & quomodo vult dare, vni hoc, illud alij, & inter ea, quæ pluribus dat, vnum vni abundantius & illustrius, alteri minus abundanter & conspicue, 1. *Cor.* 12. Nam quemadmodum in terra, sic & in cœlo fit Dei voluntas.

Secundo. Vt recte putetur aliquis tali & tali dono præditus, oportet eum reuera tali ac tali dono præditum esse, vel certe iustam subesse causam, cur putari possit præditus. Quemadmodum, vt putetur quis vir bonus, bonum eum esse oportet: vel certe iusta & bona, cur talis censeri queat, suppetere argumenta, vt etiam quædam indicat Iuris regula.

Tertio. Sanctos omnes posse aliquo modo dici rebus nostris omnibus præpositos, & omnium istarum causa posse ipsos orare & orari, videtur ex eo certum, quod communi erga nos in omnibus nostris necessitatibus charitate ardent: & hanc qui eius author approbat, gratamque habet Dominus.

Quarto. Eorum tamen aliquos, præ alijs, recte censeri certis præpositos negotijs, monstrant ista.

1. Apocalyp. 2. v. 26. *Qui vicerit, & custodierit vsque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gētes: & reget eas in virga ferrea.* Cui *super gentes* potestas datur, ita vt eas regat, ei certe simul etiam aliqua imponitur, commodorum & incommodorum, quæ ad gentes illas attinent, curatio. *Et dabo illi stellam matutinam.* Cui *matutina* datur *stella*, ei depellendarum noctis tenebrarum diurnæ inferendæ lucis, aliquā tribuitur efficientia. 2. Matth. 24. versicul. 45. & 46. *Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus suus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore? Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua cōstituet eum:* omnia nimirum bona illius familiæ, quæ ipsi est commissa. 3. Ioannis 14. v. 2. *In domo Patris mei mansiones multæ sunt.* Quemadmo-

admodum in Domo Dei, quæ est Ecclesia, 1.*Tim*.3.v.15. mansiones multæ sunt, non vt in ea tantum maneant domestici, sed vt suas singuli obeant functiones, variaque accurent, sic & in cœlesti domo Dei. 4. *Sicut alia est claritas solis, alia claritas lunæ, & alia stellarũ claritas, (stella enim à stella differt in claritate) ita & Sanctorum* non post resurrectionem tantummodo in corporibus, sed etiam nunc in animis *diuersa claritas* est. Solis vero, Lunæ, stellarumque aliarum claritas, non id tantum efficit, vt luceant hæ, sed etiam vt terris calor, frigus, humor, siccitas, salubritas, morbi, tranquillitas, tempestas, aliaque id genus affundantur, prout ex Philosophia, & Astrologia non ignotum. 5. Angelis à Deo varia delegantur munera, Matth.18. Ps.81. Daniel.7. & 9. At Sancti *æquales Angelis sunt*. Luc.20.36. D. Ambrosius sub finem lib. 8. in Lucam. *Sicut Angeli præsunt, ita & hi qui vitam meruerint Angelorum*. 6. Quemadmodum quæ his & illis herbis, & illis lapidibus, his & illis lignis diuinitus indita vis sit, qua homines præditi arte, scientia, & industria sint, vel per experientiam discimus, vel per aliorum institutionem ac doctrinam: sic & quæ cui Sanctorum diuinitus demandata præcipue hæc aut illa erga homines functio, & cura. Monstrauit enim, verbi causa, vel experientia vel vetustior aliqua traditio, cõtra itinerum pericula & morbos adiuuare *S Raphaelem*: contra dolores dentium *S. Apolloniam*, contra calculos *S. Florentium*, contra pestem *S. Sebastianum & Rochum*, contra tempestates *S. Nicolaum* contra hostes *S. Michaelem* ac *S. Gregor*. & alios alijs in rebus ac locis.

III. Vere ac sapienter de hisce talibus S. Augustinus Epistola 137. ad Ecclesiæ suæ Hipponensis Clerum ac populum. *Vbique quidem Deus est: & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia & eum à veris adoratoribus in spiritu, & veritate oportet adorari, vt in occulto exaudiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Veruntamen ad ista, quæ hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi B. Fœlicis Nolensis corpus conditum est, quo volui vt pergerent, quia inde nobis facilius fideliusq; scribi potest, quidquid in eorum aliquo, diuinitus fuerit propalatum. Nam & nos nouimus Mediolani apud memoriam Sanctorum: vbi mirabiliter & terribiliter Dæmones confitentur, furem quendam, quia ad eum locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat reddere. Nunquid non & Aphrica Sanctorum martyrum corporibus plena est? Et tamen nusquam hic scimus talia fieri. Sicut enim, quod Apostolus dicit: Non omnes Sancti habent dona curationum Spirituum, ita nec in omnibus memorijs Sanctorum ista fieri voluit ille, qui diuidit propria vnicuique prout vult*. 7. In terram Sanctorum communione, varius variorum munerum ordo, descriptio ac distributio est. Cur non & in ordinatissima illa supera ciuitate? & quidem *ad consummationem Sanctorum*, non eorum qui illic, sed qui adhuc versantur, *in opus ministerij, in ædificatione corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi*. ad Ephes.4.v.13.

IV. At hoc est *Æsculapios, Martes, Palladas, Lucinas*, Deos Deasque alias constituere. Ita olim Christianos calumniati *Manichæi* apud S. Aug. l.2. contra Faustũ; *Vigilantius* apud S. Hier. l.1. contra ipsum: *Iulianus Apostata* apud S. Cyrillum l.6. in ipsum; *Maximus Madaurensis*, apud S. Aug. epist.44 *Eunapius* pag.75.76.

Sed quid ijs responderunt sancti temporum

porum illorum Patres? 1. Mendacium scilicet atque calumniam à Gentilibus, Apostatis & hæreticis in Christianos & Catholicos esse falsissimam. Hos nullum Deum, nisi vnum credere, colere, ac adorare: cultu scilicet eo, qui summus est summoque soli debetur. Sancti vero, quidquid vlla in re possunt, id ab Deo accipiunt; neque à nobis vt Dij orantur, sed vt serui & amici Dai, qui nequaquam huic, (absit) æquentur, sed infime subijciantur, humillimeq; supplicent. 2. Hinc vere collegit alicubi Bellarminus, nos Catholicos, veterum in Sanctis colendis, & certarum rerum gratia inuocandis, Christianorum ac Patrum D. August. D. Hieron. D. Cyrilli esse similes: nostros vero Nouatores veterum illorum in Sanctis contemnendis, eorumque suffragijs, & opitulationibus irridendis, veterum hæreticorum, Apostatarum ac Gentilium

Collectionem tamen hanc negat Rainoldus, *Pag.* 247. *quod isti* antiquis Catholicis *iniuriose ac falso Sanctorum cultum & preces culpæ dederint, ipsi vero* nobis recentibus Catholicis *iure ac vere id vertant vitio* Nouatores nostri: *quemadmodum falso veteribus Israelitis, quod verbis falsis attenderet, obiecit Pharao.* Exod. 5. v. 9. *Vere autem idem hoc posterioribus Israelitis.* Ieremias c. 7. v. 8. & c. 18. v. 18. At sane falso & veteres illi calumniatores veteribus Catholicis, crimen hoc impegerunt, & nobis recentioribus recentiores isti, prout iam expositum, ita vt ouum ouo sit, recens veteri, Catholicus Catholico, hæreticus hæretico, calumniator calumniatori.

(***)

PARS X.

Ex Sanctis aliquos patronos ac præsides deligere fas est.

I. NEfas & hoc noui decernũt Aristarchi. Nam *postquam cœptum fuerat in Sanctorum intercessionem respicere sensim singuli*, ait Caluinus, li. 3. c. 20. §. 22. *peculiares sibi Diuos adsciuerunt, in quorum non secus, atq; tutelarium Deorum, fidem se contulerũt: neque modo (quod olim Israeli exprobrabat Propheta. Ier. 2. v. 28. & 11. v. 13.) secundum vrbium numerum Dij sunt erecti, sed secundum capitum multitudinem.* Sed hę solitæ nugæ. An non absurdum, & plus quam asininum, quæ de Dijs, de idolis, de prophano eorum cultu in Scripturis aut Patribus sunt, ea semper contra Dei amicos, moderatumque ipsorum cultum & honorem trahere atque conijcere?

II. Fas vero esse, aliquos è Sanctis Patronos ac præsides, & prouincijs, & vrbibus, & vicis, nostrumque singulis deligere, istosque maiori ac frequentiori colere ac orare studio, monstrat *Deus* ipse ac *ratio.*

Deus quidem. *Primo*, quia certis Sanctos quosdam gentibus ac prouincijs præfecit. *Apoc.* 2. *Matth.* 24. vt superiore monstratum quæstione.

Secundo. Præposuit etiam nationibus ac populis, verbi causa, Iudæorum & Persarum, Angelos, *Dan.* 10. 13. 20. & 21. hosque istorum *populorum* nominat *Principes.* ibid. At Sancti alij *æquales Angelis*, Luc. 20.

Tertio. Dedit ex eadem Angelorum gente hominibus singulis custodes, pædagogos ac præsides. *Matth.* 18. & fatentur tam Caluiniani, quam Lutherani. Iam vero dictum, Sanctorum quemlibet *Angelis æqualem* esse. Neque obstat Caluini li. 3. c. 20. §. 23. exceptio, quod *Angeli sint administratorij spiritus.* Nam sane postquam

quam suis è corporibus euolarunt hominum animi, Deo ad nutum in omnibus ministrant, cum suum eum Dominum, & se ipsius agnoscunt seruos. *Apoc.5.& 7.*

Quarto. Fecit non raro Deus miracula non parua, cum ij colerentur, & deprecatores adhiberentur Sancti, quos aliqua vel prouincia, vel ciuitas, vel vnus quispiam veluti patronos ac præsides habebat. *D. August. lib. de cura pro mortuis. c.16. Euseb. lib. 6. hist. c. 5. Nyssenus in vita S. Gregorij Thaumaturgi, D. Ambros. sermone de SS. Geruasio & Protasio.* Euoluantur Constantinopolitanorum Annales, Theodosij Imperatoris gesta, Parisiensium, Coloniensium, aliorumque quam plurimorum monumenta: & apparebit, quantam seruis suis, certo in loco præcipue cultis & inuocatis, vim & gratiam concesserit Dominus. An vt falsis imbuamur opinionibus, crassis implicemur superstitionibus, fœdissima polluamur idololatria, nobis per Sanctos suos auxiliatur, & prodigia facit Deus?

III. Ratio idem suadet. *Primo*, quia potest sibi quis aliquem præ alijs Sanctum, ad imitandum, deligere. Quidni ergo & ad orandum? De seipso adhuc viuo & humanæ imbecillitati prolapsionique obnoxio dicebat Apostolus. *Imitatores mei estote.* 1. Cor. 1. Quanto magis quando ad vitam translatus fuit beatiorem, ab omni liberrimam infirmitate, inconstantia, & casu? Quos vero imitari possumus, eosdem si quidem possint (posse autem Sanctos ex dictis certissimum) vt nos iuuent, manumque nobis porrigant, rogare quid vetat?

Secundo. In creaturis omnibus eas licet deligere, quas, cum vetitæ non sint, ad summum vltimumque finem, qui Deus est, assequendum sibi fore iudicat quis vtilissimas ac opportunissimas. Sancti vero creaturæ sunt, eorumque cultus & deprecatio vetita non est, vt sæpe clareque ostensum. Ex ijs igitur licet, quos vltimũ in scopum collineando & iaculando præcipue amemus, obsequijsque ac precibus prosequamur, deligere.

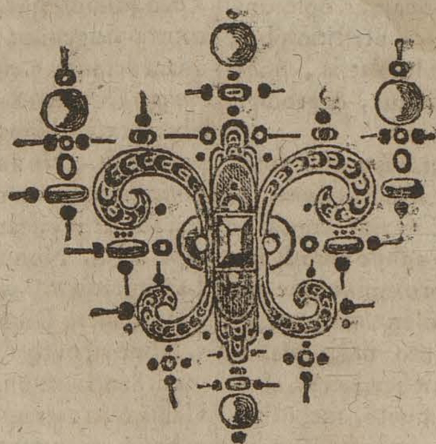
Tertio. Bonum factu & vtile est, quod à doctissimis ac sanctissimis Ecclesię Christianæ Magistris commendatum intelligimus. At legantur *S. Leo serm. 2. & 3. de anniuersario suæ assumptionis, itemque serm. 1. de SS. Petro & Paulo. S. Maximus serm. de martyrib. Tauris, Gregor. Naz. orat. 14. S. Hieronym. epistola ad Paulam de obitu Blesillæ. D. August. lib. de Baptismo contra Donatistas c. 1.*

Quarto. Et nonne S. Chrysostom. præcipua quadam veneratione *S. Paulum* afficiebat, eiusq; in Musæo suo imaginẽ habebat, & ab eo sæpe adiutus est? 2. Nonne Theodosius Imperator, in insigni illa sua contra Eugenium Tyrannum victoria, quam decantat 5. ciu. 26. S. Augustin. SS. *Philippi & Ioannis Baptistæ*, quos eximie colebat: præsentissimam certissimamque opem sensit. 3. Nonne S. Paulus Eleanus in *S. Nicolaum*, sanctamq; *Catharinam*, singulari amore ac pietate, vt supra dictum, ferebatur? 4. Nonne S. Elisabeth Hassiæ Landtgrauia *S. Ioannem Euangelistam*, alijq; alios asciuere Diuos, ac Diuas tutelares? 5. Nõne vici, vrbesq; integræ, ab huiuscemodi Sanctis in Anglia olim, Germania, Gallia, & in extrema nunc India, nouoq; orbe sua etiam accepere nomina? 6. Nonne in corũ honorem non templa modo, & aræ, sed collegia, cœnobia, castra & vrbes, Deo Optimo Maximo dicatæ?

Quinto. Neque contra Christianæ pietatis vsum hunc, roboris quicquam habet Caluini ratiuncula hæc: *In vnam Dei voluntatem omnia sua referunt Sancti aliamque orationem nullam faciunt, quam qua Dei regnum aduenire expetunt.* Ergo non *sunt in*

suos cultores priuato affectu propensiores. Consecutio enim negatur. Nam 1. voluntas Dei est, vt quilibet in eum, à quo rectè amatur, & colitur, ingratus & durus ne sit, sed beneuolentior ac propensior. Hoc enim & exemplo suo docet, cum de seipso dixit. 1. Reg. 2. v. 30. *Quicumque glorificauerit me glorificabo eum.* 2. Nobis miseris regnum Dei aduenit, cum cœlesti ope adiuuamur, è malis eripimur, bonis varijs & ijs quæ animorum sunt potissimum, cumulamur. Et sicuti orant Sancti, *Adueniat regnum tuum*, nonne & ista etiã que vel prægrediuntur vel subsequuntur, orant? *Sanctificetur nomen tuum, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra.* Sanctificatio vero nominis fit, dum eius causa, intuitu, & nomine à nobis coluntur & inuocantur Sancti: *fit eius voluntas in terra, sicut & in cœlo*, quando istorum charitas & suffragatio non in cœlo tantum tenetur inclusa, sed in terram etiam ad nos diffunditur.

Finis Nuclei Coppensteinij Completi.

NVCLEVS

NVCLEVS COPPENSTEINIVS E CONCEPTIBVS BESSEANIS,

In Ferias Quadragesimales:

AVTORE

R. P. F. IOAN. ANDREA COPPENSTEINIO Mandalen. Ordin. Prædicatorum Theologo.

ELENCHVS

MATERIARVM QVADRAgesimalium.

LECTOR AMICE.

ANC ideo collegi, ac præmitto: quo materiarum tibi sit & certior cognitio: & facilior inuentio: & paratior ad Dominicas seu Festa hinc translatio, ac vsus. Quos additos hic ziphеros cernis, ij Partes Feriæ cuiusque indicant.

VALE ac VTERE.

Die cinerum 1. Effectus Pœnitentiæ: 2. ac cinerum: (3. quę hominem fragilitatis admonent ac mortis: 4. quo deuotius carnem spiritui subijcere per ieiunium allaboret; sunt mirifici.

Feria V. *Accessit ad eum Centurio*, Mat 8. Iustificatio impij operum Dei est maximum alias: at in militari pectore hoc admirabilius. 2. Est anima miles quidam ac Chiliarcha habens subditos. 3. cuius ægra tamen concupiscentia iacet, herumque molestat ac infestat.

Feria VI. *Diligite inimicos*. Mat. 5. Odiũ osori pessimum, appetensq; vindictæ est. 2. Vel ipsos tamẽ diligere inimicos Christiano necesse est. 3. Quo detestabilius peccatum est odium proximi: propriorũ excludens peccatorum remissionem. 4. Hoc pluris amnistia est: quod etiam in vendicantes vindicet Deus: ignoscentes vero euehat. 5. Damnet Duellantes.

Sabbato. *Erat nauis in medio mari* Marc. 6. Fluctuat, non mergitur Ecclesia. 2. quãtumuis naufragum sit mare mundi. 3. illa perdurat tamen: 4. Ventosi autem tyranni atque hæretici dispereunt.

Feria II. post Dom. I. Quadr. *Cũ venerit filius hominis in maiestate sua*. Mat. 25. 1. Triduum est homini: 2. dein iudicium, manusque Dei horrifica. 3. Illud Generale accidet horrendum ab euenta, peccata

reuelata, Deumque iratum: 4. ac iudicem visu, voce formidandum.

Feria III. *eiecit vendentes & ementes*. Mat. 21. 1. Ambitio & auaritia viam præstant ad omne nefas, adque ruinam. 2. Stante interim Ecclesia hoc firmius ac sanctius: 3. dum nundinatores templarij ab Deo flagellantur.

Feria IV. *Generatio adultera signum quærit*. Matth. 2. 1. Signa edere Dei est. 2. Inprimis istud conuersio peccatoris, quæ huc petenda est. Par signum est Prouidentia Dei. 3. Orthodoxis non sunt opus signa, etsi non desint. 4. At Nouantes edant necesse est: sed nequeunt nisi hæreses, & voluptates propagare.

Feria V. *Transfiguratus est*. Luc. 9. Pro incomprehensibili beatitudine quæque perfer, & perdura. 2. Eius imago fuit Christi transfiguratio: 3. miranda. 4. cum qua esse & hic, & in cœlis bonum est.

Feria VI. *Probatica piscina*. Ioan. 5. Dei misericordia extollitur: 2. sed & pœnitentiæ effectus miri ac varij, quales miri, varijque fontes memorantur. 3. Ea, vt hyssopo, aspersum. 4. humanum genus ægrum sanatur, sed per Iesum.

Sabbato. *Et transfiguratus est*. Matth. 17. Gloriæ cœlestis nuncij certi, sed pugnantibus ea datur. 2. Quintuplex Christi transfiguratio fuit. 3. Thaborina vero glorificati. 4. In qua miri sermones de Incarnatione, Passione, & Paupertate.

Feria II. post Dom. II. Quadr. *In peccatis vestris moriemini*. Ioan. 8. Prædestinatio varie præfigurata fuit. 2. Anima autem reproba nihil infelicius. 3. Vocantem proin Deum sequi oportet, & cito. 3. neu peccatis immori contingat.

Feria III. *Super Cathedram Moysis*, *&c.* Matth. 23. Credendum, & parendum Ecclesiæ: 2. vt infallibili, perpetuæ, & sanctæ. 3. Magnique faciendi prædicatores boni: mali arguendi. 3. Sacri autem Præsules officium gerunt tam periculosum, quam magnum.

Feria IV. *Mater Filiorum Zebedæi*. Vide in F. S. Iacobi.

Feria V. *De epulone*. Vide Dominic. 1. post Trin.

Feria VI. *Homo plantauit vineam*, Mat. 11. Christianus est planta, sitq; frugifera: sin', eijcietur. 2. Vinea autem animæ, & Ecclesiæ ab omnibus sit instructa partibus necesse est.

Sabbato. *De filio prodigo*. Luc. 15. Prodigalitas ac Voluptas mala sunt capitalia. 3. Filij autem prodigi ac perditi sunt parentum dolor ac pudor. 3. Effectus multi prodigalitatis. 4. Peccatores quoq; procul à Deo sunt.

Feria II. post Dom. III. Quadr. *Fac & hic in patria tua*. Luc. 4. Iudicia Dei verenda, non querenda anxie, aut curiose, 2. Miraculis fides necessaria est: quæ cur non in patria Iesus? 3. In Ecclesia tamen multa ex dono gratuito. 4. Itemq; ex gratia gratũ faciente: quæ cuique parata vbique est.

Feria III. *Si peccauit in te frater tuus*. Mat. 18. Fraterna reprehensio, 2. itemque Correctio necessaria: at cum grano salis præstanda, idque ex præcepto. 3. Excommunicatio etiam tam sæpe necessaria, quam iusta: sed debito cum modo facta.

Feria IV. *Populus hic labijs me honorat*. Matt. 18. Cor debetur, gratumq; Deo est, 2. vt Cogitationes malæ premantur, ne paruæ initio mala non parua ferant. 3. cor & os consonent ad cauendam hypocrisin. 4. Nec Traditiones negligantur.

Feria V. *Socrus Simeonis tenebatur febribus*. Luc. 4. Afflictiones perutiles sunt omnibus: 3. at Cœlibatus Ecclesiasticis necessarius. 3. Quo rectius naturæ febrientis paroxysmis varijs succurratur per medicum IESVM. 4. Sunt autem vitio-

vitiorum febres diuersæ iuxta & periculosæ.

Feria VI. *De Samaritana.* Ioan. 4. Præuenientis gratiæ par necessitas & præstantia est, Iesu tamen se simul pro nobis fatigante, ac patiente, dum nos quærit. 3. terrendo, inuitando: quem sequi facilius est, quam Satanam. Ergo parendum vocanti. 4. nil friuole causandum, quod aquæ Dei mutent mentes.

Sabbato. *Mulier in adulterio deprehensa,* Ioan. 8. Adulterij grauitas, 2. ac pœnæ. 3. Istam tamen absoluendi causæ sunt Domino.

Feria II. post Dom. IV. Quadr. *Inuenit in templo vendentes.* Ioan. 2. In Deum iracadit. 2. Vult idem templis coli. 3. quorum vsus & antiquissimus est, & Catholicus, 4. Proinde eorum profanatores, Schismatici ac hæretici, puniendi: Sacerdotes vero boni templorum sunt ornamenta.

Feria III. *Quomodo hic literas scit?* Inuidia comes gloriæ est, & multorum turbatrix. 2. Lex Christiana rite lata & accepta. 3. præstat legibus vniuersis. 4. Nam promanauit ex scientia Christi infinita.

Feria IV. *Vidit hominem cæcum à natiuitate.* Ioan. 19. Excæcationis malum à Deo deprecandum est. 2. Hanc mulctam intulit peccatum originale, quod vniuersale fuit, non personale: nec tamen Christum & Mariam attigit. 3. aduersa causat: Ceremoniæ probatæ, mortisque meditatio, sui agnitio, Christoque merita reluminant.

Feria V. *Defunctus efferebatur filius vnicus.* Luc. 7. Sepulturæ honos est debitus, & laudabilis. 2. Peccati plura, quam mortis, sunt mala. 3. Id præproperat mortem, nusquam tolerabile: Deus tamen præmonet mortis, vt caueatur æterna.

Feria VI. *Erat Languens Lazarus*, Ioan. 11. Vita breuis homini, & natura nouerca est. 2. Fides Sororum paucis orat, & exorat: Deus tamen iustos, quantumuis orent, tribulari sinit. 3. Attamen peccato illacrymans Iesus etiam vel mortuos denique suscitat. 4. Iustificatione impij, consuefacti ad peccata, nil difficilius est.

Sabbato. *Ego sum lux mundi.* Ioan. 8. Encomium solis: 2. eius cum Deo comparatio. Sed lux Christi, id est, gratia effectus varios operatur in anima.

Feria III. Post Dom. Passionis. *Erat in proximo dies festus. Transi hinc, &c.* Ioan. 7. Gloria danda, Deo; fugiendaque vana.

2. Qui quatenus fratres Iesu. Mundus vrbesq; sæpe nocent. 3. Mundi suadam igitur caue: imitator humilitatis Christi.

Feria IV. *Oues meæ vocem meam audiunt.* Ioan. 10. Verbi Dei vis efficax ad conuersiones. 2. præsertim in Pastore Iesu. 3. Multis tamen id audientibus cedit in iudicium. Multis quoque signum dare aliquod prædestinationis potest. 4. Effecta habet complura.

Feria V. *De Magdalena.* Vide in Festo eiusdem.

Feria VI. *Collegerunt concilium aduersus Iesum.* Ioan. 11. Pauorum fugienda societas. 2. Conciliatur ad bona retardanda. 3. Discussio Concilij super Iesum, reprobatur. 4. probatur.

Sabbato. *Nunc anima mea turbata est.* Ioan. 12. Pugna carnis ac spiritus ingenita est: in Christo tamen absque passione peccabili, aut irrationali: assumptæ tamen ab eo passiones dissimiles erant nostrarum.

Feria II. III. IV. post Dom. Palmarum. *De Eucharistia.* Quæ alibi in Opusculo reperies. Denique Passio Domini nostri Iesu Christi.

IN DIE CINERVM.

Memento homo, quia cinis es, & in cinerem reuerteris.

ÆGyptij, teste *Herodoto & Plut. in conui. 7. Sap.* medias inter, feruentesque epularum hilaritates caluariam inferre sueuerunt, quæ in mensa per singulorum tradita manus obibat spectaculo modiperatore clamante:

Huic similes erimus: Memores iam viuite Lethi.

Simile Deus, inde ab rerum primordio, vsurpauit, iniectis homini brutorum pellibus mortuorum: vt tumulo se deberi viueret memor. Ecclesia refert inter bacchanalia cineres, & ait: *Memento homo, quia cinis es*; quasi dicat. Vanitas in epulis, gaudijs, honoribus: & *vitæ summa breuis spes longas inchoare vetat*, vt canit Horatius. Ergo *Memento homo, quia cinis es*: ac pœnitentiam arripe.

Cuius ergo nos

I. *De vi, & efficacia Pœnitentiæ.*
II. *De cinere, ac puluere.*
III. *De hominis fragilitate, ac memoria mortis.*
IV. *De ieiunio, & carnis maceratione.*

PARS I.

De vi & efficacia Pœnitentiæ.

Sacramentum est efficax. I. ORbibus orbis cœlestibus, dominis rerum naturæ inferiorum, septem infixit Planetas Deus; è quibus in corpora, velut alumnos suos, magnæ efficaciæ dimanarent influxus. Sic Ecclesiæ septena dedit Sacramenta Iesus; In quibus Pœnitentiæ tantum est; quanta eiusdem & necessitas, & salubritas.

Et asylũ. Vtque Romulus, *teste Plut. in Romulo*, Vrbem conditurus, facinorosorum aperuit asylum; quod confugis indemnitatem præstabat: Ita Iesus in ipsis Ecclesiæ cunabulis primum, quod instituit, Pœnitentia erat: quam & suus Prodromus, & Ipse prædicarunt: *Pœnitentiam agite, quoniam appropinquat regnum cœlorum.* Ad hanc nemo damnis est: indemne omne nefas, & expiabile scelus omne.

Figura eius. 1. Triste terris diluuium, *Gen. 7.* criminum erat eluuium. Magis iam Pœnitentia, quanto Veritas maior Figura. Est ea *1. Peccata eluit.* Iordanis, 4. *Reg.* 5. Naamanis lepram emundans.

2. Demergit. 2. Mare rubrum Ægyptios, quotquot erant, obruit omnes, Exod. 14. Psal. 105. *Vt ne vnus quidem superfuerit ex eis.* Sic rubricata Christi Sanguine Pœnitentia, contritionis vndis peccata demergit.

3. Mactat dæmones. 3. Ipsa est funda Dauid, 1. *Reg.* 17. tribus instructa silicibus, Contritionis, Confessionis, Satisfactionis, sternendo Goliatho, peccato. *4. Educat in cœlos.* 4. Est Scala Iacob, per quam peccatores facti Angeli scandunt sursum. *5. Consanat.* 5. Est Probatica, *Ioan.* 5. morbi genus omne curans. *6. Restituit gratia.* 6. Est vastus in hoc freto Cetus, *Ioan.* 2. Ionarum absorptor, & saluorum in littus restitutor. 7. Est Virga Moysis, Iesu, Ægyptiacorum serpentum, ac draconum, peccatorum, inquam, deuoratrix, *Exod.* 7. Ea nunc pullis induta luget; pastaque ieiunijs Filia cœli, Tutela virtutum. Ipsa nunc pro auri crinalibus, cineres: pro delicijs, cilicia, pro torque, flagra vsurpat pararia domicella: Felix in ea, vt videtur, miseria: læta intus in luctu foris.

PARS II.

De Cinere, ac Puluere.

Cinerum efficacia I. CIneres semper peccantium portus, salusque fuerunt. 1. Niniuitæ, *Ion.* 3. ad Ionæ prædicationem, in cineribus salutem inuenerunt. *1. Ad irã Dei placandam.* 2. Abraham vero & gratiam: *Gen.* 18. Nam cinerum meminit ante, quam ausit loqui Deo. *2. Ad gratiam.* *Ego*

puluis,

3. Ad securitatem.

puluis, & cinis loquar ad Dominum. 3. Achab. 3. *Reg.* 21. ab ira Dei se condebat in cinere.

4. Ad solatium.

4. Iob *cap.* 10. solatium in cinere quærebat, *Memento*, ait, *quod sicut lutum feceris me: & in puluerem reduces me*: quasi dicat; An *contra puluerem ostedes potentiam tuam*, & iustitiam distringes? O vim cinerum, pœnis, culpisque arcendis: refrenandis cupiditatibus, parandis omnibus?

5. Ad eluuium peccatorum.

Lixiuium fit, cineribus percolatum: peccatorum eluuium est lacryma per nouissimorum memoriam ducta, & elicita. Da hanc Domine, & Psal. 50. *lauabis me, & super niuem dealbabor.*

6. Ad prodendas technas carnis, mundi, dæmonis.

Vt Daniel, *cap.* 14. cineribus in fano sparsis sacrificulorum imposturas detexit, draconemque destruxit. Ita memoria nouissimorum technas carnis, mundi, &c.

Regum sunt proprij.

II. O cineres vere regios? Nam Regem Niniuæ, & Achabum, & Dauidem ad saccum adegistis. Ps. 101. *Cinerem tanquam Panem manducabam.* Quare & vos *nunc ô Reges, intelligite* idem. Cineres non Vestri sunt dedecores: sed vestri sunt ipsi, iam inde ab maiorum vsu vestrorum.

At matronarū.

Vestra quoque sunt ijdem hæreditas, Matronæ. 1. Esther. *cap.* 4. cineribus se, velut aromatibus, perfudit. Et ipsa tamen quid venustius; gratiosius: regificentius? 2. Iudith. *cap.* 9. ipsa pulchritudo, *Oculus Israel* dicta, loco stibij se cinere incerussauit; strinxit lumbos cilicio.

3. Filiæ Ierusalem, *Thren.* 3. in transmigratione Babylon. abiecta humi capita nimbo cinereo perfuderunt. Idem nunc tempusque, peccataq; vestra reposcunt. *Memento, homo, &c.*

Homo puluis est & puluerescet omnis.

III. Repete ortum tuum: vnde homo? quo tendis? E terra, in terram, terra homo. 1. Physica est Maxima: *Ex quibus vnumquodque componitur: in eadem & resoluitur.* Terminus à quo, *puluis es*: ad quem: *& in puluerem reuerteris.* 2. Mathematicum est principium: *Omnes lineæ, à centro ad peripheriam ductæ, sunt æquales.* Ita & Horat. *Mors sceptra ligonibus æquat.* Rex, fexque hominum sies, *cinis es, & in cinerem reuerteris.* Centrum vnum, vnaque circumferentia omnibus est, lineis æqualibus mensurata mortalitatis. 3. Honorum hic vmbra breuis breue iacit discrimen; quod vna luci intercurrens nubecula mortis extergit: *Et Fuimus Troes.*

Hominis domus lutea est.

Memento homo, quia cinis es: 1. Et domus tua super arenam structa: *Matt.* 7. quæ ad vnum Aquilonis flabrum corruet. 2. Vt ad procellam primam Iobi domus euersa, cunctis dedit liberis eius sepulchrum epulantibus. *Iob.* 2.

3. Atrocior Philistææ ruina domus: obruit omnes, *Iud.* 16. subtractis duabus ab Samsone columnis. Et tuæ domus homo, columnæ quæ? *Cinis es.* Et quæ tua confidentia? Imprudentia. Crede,

Omnia dispereunt: præter amare Deum.

Et caduca.

4. Qualis statua colossæa Nabuchodonosoris? Caput aurea: argentea pectus & brachia: ventrem & femora ærea: lutea pedes. Et hi ad leuem tactum lapsi de monte lapilli dissiliunt, neque ruina molis vniuersæ, ac obtritio. Ita euenit aureis honoribus ac opibus, æneo robori, ferreæque potentiæ, luteo innixis homini: ruente quo casu ab monte fortuna. Te nosce; & sæpe: *quia cinis es.*

PARS III.

De hominis fragilitate, & memoria mortis.

Homo fit magni.

I. PErge iam, Philosophia prisca efferre hominem: 1. Tu Hermes Trismegiste dic eum *Miraculum magnum.*

2. Pythagora, *Deum*, dic; *at mortalem*, Nihil eum nostis: principium eius est puluis: medium, cinis: finis, vermis. 3. Iam

Iam Plato in Timæo dic eum *diuinum genus*. 4. Tuque Photine: *Quoddam Vniuersum & microcosmum* appella sis.

Vnus est omnis creatura.

5. Sed ego te Magne Gregori, demiror; Quod, hom. 26. in Euang. istud: *Prædicate Euangelium omni creaturæ*, id est, ais, *homini*. Ergone in vno omnium est rerũ creatarum pretium? Et vero est: Est tamen & *cinis*. Esto habeat *esse* cum saxis, *vegetari* cum quercubus ac cedris: *sentire* cum leonibus, *intelligere* cum Angelis: *est* tamen *cinis*. Bene Psaltes 1. *Est tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ*. O ventorum ludibria mortales!

Et tamen omnia puluis idem.

Est figulinus ac fragilis.

Agathocles, ex figuli filio Rex factus Siciliæ, vt sortis vtriusque, præsentis ac præteritæ, viueret memor; in figulinis & aureis cibos mensæ voluit inferri: Sicut & VViligises primus Elector Moguntinus, Basilicæ conditor Cathedralis, vir vere Magnus, in Moguntiaca intulit Insignia rotam carpentariam; (quod filius hamaxurgi fuisset, atque ex tantulo tantus emersisset. Et *homo* figuli est filius figulinus. 1. Iob. 10. *Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me*. 2. Ieremias clamat: *Terra* in esse: *Terra*, in fieri: *Terra*, in conseruari. Et *quid superbis terra, & cinis?* Eccl. 10. *Noli igitur altum sapere, sed time*.

Istius memoria humiliat.

II. Quid pauone superbius? Ad visos tamen pedes suos cristas ponit. 1. Te intueare, qui *homo vanus in superbiam erigeris, tanquam onagrum te liberum natum putans*. Ecce Thren. 1. *Sordes enim in pedibus eius, & in circuitu eius hostes eius*.

Etiam potentissimos quosque.

2. Quantuscunq; fuerit Xerxes, suum tamen exercitum innumerum ex edito speculatus, acerbe est illacrymatus; *teste Plutarch*. & ait: *Heu, tot ex hominum myriadibus nullus post annos centum superstes erit*. Abibunt in cineres. Et nos malis, mortique illætabimur?

3. Refert *Platina in Cœlestino III*. Saladinum, Regem Ægypti, vicinum morti dedisse præconi indusium: iussisse per vrbem, id circumferri, ac proclamari: *Magnus Saladinus Orientis subiugator, Asiæ domitor, terror orbis vnicum hoc indusium, ex omnibus trophæis suis secum auferet*. Eheu, cineres, quid non potestis, inspecti propius? Tuam cernis vilitatem? Iam mox indues humilitatem.

Omnia bona corporis sunt fluxa.

Memento 1. conditum te non ex igne, vt stellæ; non ex aere, vt venti, sed è terra elementorum infimo: Et huius tu *puluis es*. Etsi montes complanes, maria ponte sternas, morieris. 2. Sis Hercules robore, delicijs Lucullus, turres Babylonias construas, moriere. 3. O nymphæ, vester flos iste Veneris emarcescet, extructa & mitellata crinium fastigia cadent, delicatula membrella verminabunt. *Memento, quia cinis es*.

Ideo mors est memoranda.

1. Philippus, Rex Macedo, ab puero omni mane salutabatur hisce: *Memento mori Rex*: Sic *Aelian. l. 8. Var. cap. 15*. Vel, vt alij, *Hominem te memineris*.

2. S. Chrysost. *Sur. to. 1.* sepulchrum sibi effodi iussit, non perfici: sed quotidie interrogari sese; *Vin' perfici?*

3. Ad Imperatorum inaugurationem olim aceruus marmorum accumulabatur, interque mediam pompam ex Imperatore exquirebatur; quo marmoris genere velit tumbam sibi excidi?

4. Lycurgus, Laconum legislator, vt *Plut.* prodit; sanxit, vt bustuaria in vrbis medio constituerentur, & ex eis mortem singuli ferrent in oculis. Nostra nobis nos simus cœmiteria, memorando mortem. Atque ita pullati vestem induerimus cineream.

PARS IV.

De ieiunio, & carnis maceratione.

Quadragesimales epulæ.

I. Istius habitus similes sunt epulæ ipsa ieiunia, deliciæ Quadragesimæ, & hæc

hæc delicium Pœnitentiæ est: 1. Digna Iesu, Moyse, Elia. 2. Epulæ pretiosiores Cleopatranis, Lucullianis lautiores: Asfuerianis regificentiores, *Esth.* 1. 3. Quas *Exo.* 24. Moyses inchoauit: Elias, 3. *Reg.* 19. prosecutus est: Iesus *Matt.* 4. confirmauit. Acta à singulis in montibus per dies 40. vbi radices, missus: rupes, mappæ: mensa, ablatio mensæ; torrens, falernum est.

Dies 40. pœnitentiales sunt. Dies 40. Niniuitis dati pœnitentiæ; *Ion.* 3. Hi totidem & nobis. *Adhuc 40. dies, & tua Niniue subuertetur.* 2. Israelitæ annis 40. per desertum errarunt ærumnosi; *Num.* 12. demum ægre in terram promissam introducti cum hostica lucta varia. Ita nos hic. 3: Noe dies 40. in Arca, imbrium, ventorum, cœlique iactatus iniurijs durauit: demum in montibus Armeniæ conquieuit, *Gen.* 8. Nec tibi molliora speres, ô anima, pœnitentiæ in arcam te include; diluuium sustine pœnarum: Dura, perdura.

Digressio in hæreticos. Et adhuc superstitionem esse criminabuntur quadragesimale ieiunium, Epicuri de grege porci hæretici? Vah natos abdomini ventricolas: *quorum Deus venter est, & finis interitus.* Quam nobis ex ieiunio calumniato: eandem Moysi, Eliæ, Iesu irrogatis iniuriam. Quin & Apostolis, primæuæque Ecclesiæ. Teste Hieron. Epist. contra Montan, to. 2. & in Oseam cap. 18. *Nos vnam Quadragesimam, secundum Traditionem Apostolicam, anni tempore nobis congruo obseruamus.* Eadem Ambr. August. Basil. *Orig. Hom.* 10. *in Leuit.*

Effectus ieiunij. II. Eiectos paradiso per esum vetitum, vetitus restituit esus: *vitia comprimit, mentem eleuat, virtutem largitur, & præmia:* & Matth. 17. *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur: nisi in oratione & ieiunio.* Mirum triumphum Ieiunij! Vrbes cladibus eripit: dæmones conterit: Deum vincit.

Exempla. 1. Hebræos indictum ab Esthera ieiunium ab interitu liberat, *Esth.* 4. Amane suspenso. 2. Prisci Patres, quod extorquere cœlo volebant; pro eo Ieiunia suscipiebant, teste Augustino.

Finis instituti est carnem subijcere spiritui. Instituti vero huiusce ieiunij causa est, nostræ carnis insolescentia aduersus Spiritum. 1. Illa, vt Esau vorax, pro te nauci, gulæque irritamento ius omne primogenituræ, seu vitæ beatæ, diuendere flocci-pendit. Qua etiam causa fratrem suum, Rationem ac spiritum, exosum habet, & persequitur. 2. Eua, *Gen.* 3. Adamum pomi illicio tentat, & euertit. 3. Dalila Samsonem, in sinu suo quiescentem, soporat, detondet, eneruat robore, Innectit funibus: hostibus tradit. *Iudic.* 16. 4. Pellex Putipharæa castum solicitat Iosephum in nefas: at voti impos facta sui, ardorem cupidineum in odium vertit ac rabiem, persecutrix innocentis, *Genes.* 39. Talis *Caro concupiscit*, ac furit *aduersus spiritum.*

Caro domanda. III. Quare edomanda est. 2. Cor. 6. *In laboribus, in vigiliis, in ieiuniis.* Age, fac Carni, quod Tobias pisci. *Tob.* 6. Hic vndis innatans, Tobiæ inuasor: Angeli iussu in siccam extractus exenterabatur: sic anima carnem ex deliciis, atque cupedijs in siccam xirophagiæ esurialis extrahat, extenuet pœnitentia. Nam

Luxuriat raro, non bene pasta caro.

Quare ad arma, ad arma aduersus domesticum hostem corpus hoc nostrum.

Exempla. 1. Præit exemplo Dux Paulus, 1. Corinth. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* 2. Dux Anachoretarum S. Hilarion, teste Hieron. cap. 1. Epistol. in vita Hilar. *Ego, aselle, faciam:* (sic is corpus suum alloquebatur:) *vt non calcitres: nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam & siti: graui onerabo te pondere, vt cibum potius cogites, quam lasciuiam.* O bellum, ô bellum! 3. Simili carnem debellauit Euagrius, Thebaidos incola deserti. Hoc flagris corpus

pus diuerberante, vt rupes ab ictibus resonarent; excitus alius virum sanctum increpat & domandum, ait, non enecandum corpus esse: monet, sæuire facesseret. Cui is hoc tantum: *Quiescat ille, & quiescam ego.*

Perora. Quare, si hos tales admiremur: imitemur certe Dauidem, Psalm. 34. *Humiliabam*, ait, *in ieiunio animam meam.* Obedite Ioeli, cap. 2. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu & planctu. Reuertere* igitur *Sunamitis, conuertere Ierusalem.* Vocantem audi, imperanti obtempera; metue comminantem. Dic cum Psal. 107. *paratum cor meum DEVS, paratum cor meum*, te per deserta ad Caluariæ sequi montem, sanctificare ieiunia & pœnitentiam: tantum *Adiuua Deus.*

FERIA V. POST CINERES.

Cum intrasset IESVS Capharnaum, accessit ad eum Centurio.
Matt. 8.

REx Dauid, 1. *Reg.* 30. dum Amalecitas latrunculos persequitur, forte incidit in derelictum ab istis seruum Ægyptium ægrum: quem Rex suscepit, refocillauit; vsusque ductore est; vt victoriam ab hoste reportarit. Sic Centurio in suum affectus seruum, pro ipso laborat: & exorat. Hocque amplius euincit; vt suum sub tectum intraret Dominus.

Circa quæ nos

I. *De iustificatione militaris animi.*
II. *Quis Centurio?*
III. *Qui milites Centurionis?*
IV. *Quis paralyticus seruus Centurionis?*

PARS I.

De iustificatione militaris animi.

MVlta sunt admiranda: in quibus facile princeps Remissio peccatorum est, seu Conuersio peccatoris. 1. Vt affirmare non vereatur D. Th. 1.2. q. 112. *Maximum opus Dei est iustificatio, & remissio peccatorum.* 2. Secundum Psalm. 144. *Miserationes eius super omnia opera eius.* 3. Hinc orat Ecclesia iam quotidie: *Deus, qui parcendo, & miserendo potentiam tuam maxime manifestas.* *Iustificatio est Dei operum maximũ.*

Creatio mirandæ est potentiæ: sed iustificatio maioris. Verbo creauit omnia: atqui vt peccatum originale aboleretur 5000. annis laboratum est: & demum 30. annis quanta tulit ob idem? Illic, Psal. 148. *Dixit, & facta sunt*: hic, Luc. 24. *Oportebat Christum pati, & sic intrare in gloriam.* *Maius Creatione.*

Tantæ molis erat, ex fero leone facere agnum humilem, ex diabolo Angelum, ex idololatra Christianum, & seruo mundi libertum Domini. 1. Ita *Dan.* 4. Nabuchodonosor prius in bestiam conuersus fuit; quam ab Daniele conuerteretur. 2. Deus, *Exod.* 17. mandarat Moysi tantum præciperet petræ, daret aquam: ipse vero etiam virga percutiebat; & vix tamen credebat promanaturam aquam: Sic anima peccatrix non verbis solum; sed virgis ad conuersionem impellenda est, vt fluant aquæ pœnitentiæ. 3. Piratam talem, toto mari libertatis euagantem, ad littus pœnitentiæ ducere: laboris est & validæ gratiæ. *Similia de feris, & saxeis animis.*

Idq; maxime in militibus cernitur. Vt aer & ignis, tanquam symbola elementa, facile in sese commutantur, vt aer fiat inflammatus; at symbola, vt ignis & aqua, non item. Vnde mirum, si aqua ardere cerneretur. Ita ciuem, vulgaremque homi- *De Militaribus vero maxime.*

hominem conuerti, non ita mirum: vt si mauortium pectus emollescat ad pœnitentiam. In primis tamen id genus, quod prædis viuit, ac homicidijs: *Istis nulla fides, pietasque viris est.* Isti sunt de genere crucifigentium Iesum, ac dire blasphemantium. Isti saxis sunt duriores. Nam patiente Iesu, monumenta aperiuntur, elementa plangunt, finduntur rupes: sol tenebrescit, terra tremiscit, mundus obstupescit, natura luget: Soli milites sub cruce ludunt. Quo admirabilior est hodierni Centurionis Ethnici conuersio.

Iustificatio est Dei operum maximũ. *Sed impijs.*

PARS II.

Quis Centurio.

Centurionis amor in seruum. I. QVod Centurio pro seruo suscepit iter in Iudæam, se ad supplicationem humiliauit, tamque impensam: illi sane permagni seruus is fuerit. 1. Quare Eccl. 33. *Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem tuum tracta.*

Maius Creatione.

2. Miratur Plinius petram Indiæ Nymphæum dictam, quod assiduis exæstuet ignibus. Mirabilior hic est, ad pedes Domini iacens petra martia viri, æstuans amore serui, & peccatorum suorum dolore. 3. Stupet Moyses ad visionem rubi ardentis, *Exod.* 3. eamque *magnam* appellat. At maior hæc Centurionis in deserto gentilitatis. Quid enim rubus is ardens ad ignes charitatis? 4. Qualis igitur animus amantis Samaritani erga lapsum inter latrones: *Lucæ* 10. talis Centurionis in suum hydropicum.

Similia de feris, & saxeis animis.

Anima orantis est ille Centurio. II. Sed adsis Centurio, armis exutis te ostende nobis, qualis in te vir est? Num Animæ fors eris imago nostræ, donis plusquam centenis dotatæ? Cum ex centum potentiis & affectibus animæ laborat vnus paralysi, ad Christum habeat refugium Anima centurio, scuto fidei, orationis gladio munita, &c.

De Militaribus vero maxime.

1. Bellum spectaculum luctantis cum Angelo Iacobi, ac vincentis. Talis hic Centurio, talis & anima orantis. Testimonium en luctantis: *Non inueni tantam fidem in Israel.* En victoriam: *Fiat tibi sicut vis.* 2. Mira victoria fuit, Dauide Goliatham ictu lapidis fundente. At Dominus Goliatha fortior: ictu tamen obsecrationis vincitur ab Centurione, ab anima supplicantis. *Hæc Deum expugnat oratione.*

Hæc innata & innutrita bellis alumna est, Iob 7. *Vita hominis militia super terram.* Sed militia qualis? Ephes. 6. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem* tantum: *Sed aduersus principes & potestates, aduersus rectores mundi, tenebrarum harum.* Ergo militaris Anima sui speciem in Centurione agnoscat. *Anima est militaris.*

PARS III.

Qui milites Centurionis?

I. NVmerus centenarius Arithmeticis rotundus ac plenus dicitur. Vnde S. Hieronymo in parab. Lucæ 16. Bedæ, & Origeni Diuinitatem repræsentat. At huius imago Anima, plus centum dotibus condecorata. 1. Vtque *Exod.* 28. in veste summi Sacerdotis variæ imagines efformatæ visebantur: ita in anima naturæ, ac gratiæ dotes, rerumque creatarum perfectiones. 2. Qualis & Arca Noe, in qua omne animal. *Gen.* 7. *Est monarcha habẽs sub se plurimas potentias.*

Ecce animam non solum Centurionem, sed & Monarchã. Tres habet Chiliarchas, Intellectum, Voluntatem, Memoriam. Hi singuli tres Capitaneos, Vegetatiuam, Sensitiuã, Intelligibilem potentiam. Singuli rursus plures, vt Vegetatiua tres habet Actus, Gignendi, augmentandi, nutriendi. Nutritiua item habet sub se vim attractiuam, digestiuam, retentiuam, egestiuam. Sensitiua habet sensus exteriores quinque, totidem interiores, vt sensum communem, vim imaginatiuam, æstimatiuam, phantasti- *1. Anima propriæ.*

tasticam,& memoriam. Summa, Iob. 25. *Non est numerus militum eius.*

2. Corporis. II. Rursus, Anima est tota in toto, & parte qualibet. Regit sensus in capite, neruos in cerebro, medullam in ossibus, sanguinem in venis. Iubet dentes masticare, &c. dat pulsum arteriis, spiritum pulmoni, hepati calorem, cordi vitam. Omnia ossa sunt eius, cunctaque regit. Ecce, *dico huic, vade, &*, &c.

3. Virtutum ac vitiorum. Iam si virtutes enumerem, vnius famulas animæ imperata facientes, has longe plurimas reperero: Si & vitia, quæ vt vilia mancipia, ceu Ventos Æolus sub monte rationis, legisque Dei, vinclis & carcere claudit: ea innumera sunt: omnia Monarchiæ obnoxia Animæ. Aduocat hoc; & paret: amandat istud; & abit.

Figura. Anima est 1. Turris Dauidica, Can. 4. *mille clypei pendent ex ea; & omnis armatura fortium.* 2. Illa est, Luc. 15. *ex vobis homo, qui habet centum oues* dotum in prato hoc corporeo. 3. Villica est, *Luc.* 16. habens centum olei cados, quæ debet Domino; de quarum villicatione illi ratio reddenda est. 4. Seruus iste est, centum debitor denariorum: *Matt.* 18. 4. Quare vt Moyses indictis Comitijs, Centuriones ac Tribunos populo dedit, qui ius cuiq; redderent. Ita in prima rerum creatione Conditor Animam cunctis imposuit Centurionem imperio moderandis.

Enumeratio ceu lustratio exercitus. III. Sileo alia omnia: Paulus tres eius Principes in aciem producit, Fidem, Spem, Charitatem. 1. *Cor.* 13. Sapiens, *cap.* 2. Chiliarchas Prudentiam, Iustitiam, Temperantiam, Fortitudinem: Isaias *ca.* 11. septem dona Spiritus: Iesus *Matth.* 5. octo beatitudines: Paulus *Galat.* 5. duodecim fructus Spiritus; *Philipp.* 2. sensus quinque spiritales. Apostoli articulos Fidei XII. Moyses Decalogi præcepta producit in campum; Omnium vna Imperatrix est Anima; tantoque iam plusquam Centurio.

Et ea Dominum accedens tanta cum humilitate, caritate, &c. ipsum non expugnaret? Aiunt Iudæi: *Diligit gentem nostram: ipse nobis Synagogam ædificauit*: Addunt Apostoli: *Dignus est vt illi hoc præstes.* Non est Sanctorum, peregrinationum, imaginum, reliquiarum, Sacramentorum, &c. persecutor, non Quadragesimæ violator, &c. Ad quæ omnia deniq; Dominus: *Non inueni tantam fidem in Israel.* Magna laus hæc; & à Tali! Nam: *Exorare potest, Orantq; pro & cum eo alij.*

Principibus placuisse Viris non infima laus est.

Et hac dignus ille. Quo enim euehitur altius; hoc se longius demittit. Hoc quam in milite rarum est? *Domine*, ait, *non sum dignus, vt intres sub tectum meum.* Sed vade *in pace*, mi Centurio: tuus me seruus vocat: Paralyticus est.

PARS IV.

Quis seruus Centurionis.

I. QVis ille? An deprauata nostra Concupiscentia? 1. Serua hæc nata est. Genes. 4. *Sub te erit appetitus tuus; & tu dominaberis illius.* 2. Heu nascitur is paralyticus: sic demoritur: ni adiuues Domine. Malum hoc intulit ei peccatum originale. *Iacet in domo* animæ *paralyticus*, nequit ieiunare; opera pœnitentiæ operari; & *male torquetur* à peccatis. *Domine, Iacet*: adiuua. *Concupiscentia humana paralytica est.*

Iacet. 1. Ita iacebat lapsus in latrones semimortuus, *Luc.* 10. 2. Ita Samaritanus pro eo solicitus satagebat. 3. Ita iacebat Adam in paradiso. Ita in nobis Appetitus. Perimus Domine; ni tu adiuues: qui solus potis es. 4. Ecce *iacet* ille, qualis, *Matt.* 9. Hæmorrhoissa duodecennalis sanguinis exhausta fluxu, & totius erogatæ substantiæ perditione depeculata. 5. Ecce iacet. *Eget opitulatrice manu.*

ce iacet paralyticus alius ad piſcinam annos iam ipſos duodequadraginta : Similis vtrique concupiſcentia humana eſt, ægra iã annos ſupra quinquies millenos, *& male torquetur.* Non eſt , qui adiuuet: niſi tu Domine. *Male* : quia intrinſece: quia iam diu:quia incurabile homini,&c.

Moleſtat, & infeſtat horum. Figura. II. Et quies ex vobis Centurio non habet in domo ſua paralyticum iſtum? Moleſtum? Quin & infeſtum? Roman. 7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* 1. Sicut in domo Abrahæ, *Geneſ.* 21. duas inter Saram & Agar non conueniebat: quod vxor illa, hæc eſſet concubina viri: cui proinde iubetur, *Ejjce ancillam, & filium eius.* Ita Ratio, & Concupiſcentia, Galat. 5. *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem.* Ergo *ejjce ancillam* Concupiſcentiam, & *filium eius* Appetitum. 2. Nam vt Geneſ. 13. *Facta eſt rixa inter paſtores gregum Abraham, & Loth.* Ita illos inter duos.

3. Sicut *Geneſ.* 25. Iacob & Eſau etiam in materno collidebãtur vtero : ſic in homine duo illi. Inde alter ſemper clinicus. *Iacet.*

Simile. In natura item, vt in figuris, eorundem iurgantium videre eſt imaginem. Vt ſoli ac terræ non conuenit, hæc illum vaporibus obturbat, is hunc fulminibus petit: ita homo inferior animalis aduerſus ſuperiorem , & viciſſim depugnat. Heu quanta ſubinde paſſionum fulminantium ac tentationum tonitrua? &c.

Vixdum conſtiterat orbis, cum ecce dirum duellum Cain inter & Abelum. Et iuſtus patitur, *Geneſ.* 4. Ita ab Concupiſcentia Ratio patitur.

Orandus ſanator Ieſus. III. Hæc igitur, quod Centurio, agat. Experietur, quod, ſicut *Luc.* 4. Socrus Petri, quæ *tenebatur magnis febribus*, at mox, vt ab Domino perſanata fuit, *ſurgens miniſtrabat ei* : Ita conſanata in nobis Concupiſcentia Rationi opitulatur, atq; miniſtrat: Cumque ea pariter concinit Deo, Pſalm. 15. *Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum, inſuper & vſque ad noctem increpuerunt me renes mei*, id eſt, appetitus concupiſcentiæ.

Perora cum Apoſtropha ad heros; cũram præſtent ægræ familiæ : Ad milites: feritate poſita manſueſcant: Ad peccatores, dicant Lu. 15. *Pater, iam non ſum dignus vocari filius tuus.* Mirare. *Vnde hoc mihi, vt veniat* Dominus meus *ad me?* Ora, *Tantum dic verbo, &*, &c.

FERIA VI. POST CINERES.

Audiſtis, quia dictum eſt antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum. Ego autem dico vobis diligite inimicos veſtros. Matt. 5.

VEſtibulum Templi Salomonis, 2. *Par.* 6. ſanguine ſtillabat, ictibus ſecurium perſtrepebat, nidore ſacrificiorũ redolebat. At ipſum intus templum auro, &c. relucebat, ac nimium quanto ſplendore attonitos reddebat ſpectatores. Intus Arca, Manna, menſa, Propitiatorium, &c. Ita in V. Teſtamenti Synagoga ſecures iuſtitiæ, ſanguis vindictæ, & horrida alia. At in Eccleſia Chriſtiana mera gratia, miſericordia, ſalus, Euchariſtia, menſa agapæa charitatis, &c. An non olim: *Odio habebis inimicum?* An non olim *dictum eſt antiquis: Dilig. &c. & odio habebis inimicum?* ecce ſecurim, & ſanguinem : Nunc vero: *Ego dico vobis, Diligite inimicos veſtros:* ecce pacem, ac manna merum.

Nos igitur in præſens.

I. *De peſte odij.*
II. *De dilectione inimicorum.*
III. *De odio proximi.*

IV. *De Amnistia, & vindictæ cupiditate.*
V. *De duellis perduellium.*

PARS I.

De peste odij.

Rancor & odium disperdit omnia.

I. SCipioni Africano ex deuicto ab se Numantiæ Rege Tiresia, captiuoq; percunctanti; ecqui vrbs ista tot annos Romanis extitisset inexpugnabilis, nunc vero eam ab sese tam facili negotio in ordinem redactam fuisse? Tiresia respondit: *Concordia nobis victoriam, discordia exitium peperit.* Ita charitas fraternitatis animabus hinc, inde rancor & simulatas. Dicis Salusti. *Concordia res,* at dicam ego, *Dilectione res animæ paruæ crescunt, odio maximæ dilabuntur:* immo *emoriuntur.* Adeo lethale venenum est odium.

In primis osorem ipsum exedit, & enecat.

1. Est veneni genus tam acre, vt prius, quo continetur, vas exedat, quam ad eum perueniat, cui paratur. Ita odium animam osoris prius, quam proximum.

Figura.

2. Vipera nascendo matrem enecat parricida: odium ex qua anima erumpit; eam & perrumpit, ac enecat. 3. Amanis odium aduersus Mardochæum cunctosque Iudæos, rediit in autorem, Esth. 7. *Suspensus est itaque Aman in patibulo, quod parauerat Mardochæo.* Sic odium suo se mucrone iugulat: perque suum latus petit alterum.

4. Samson, *Iud.* 16. vt iniurias vlcisceretur, dum Philistinos occidat, se occidit ruina eadem. 5. *Ecce,* Apoc. 6. *equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen illi mors; & infernus sequebatur eum.* Hæc rancoris idea est. Subsessor eius Mors est, &c. 6. Nã vt apes fixo cum aculeo vitam relinquunt: ita osores. Ps. 117. *Circumdederunt me sicut apes.*

7. Vt Chaldæi, *Dan.* 3. quam fornacis flammam pueris tribus succenderant, eadem correpti peribant ipsi: sic suo osores odio. 8. Similiter Ægyptij, *Exod.* 14. in suam ruebant perniciem, cũ ad persequendos Israelitas festinabant, & *nec vnus quidem superfuit ex eis.*

Vindictã prafert omnibus.

II. 1. Sacrilega Herodias caput Baptistæ, quem oderat, regni dimidio præferebat, *Marc.* 6. ac odium vindictam regno cœlesti. 2. Naas, Rex Ammonitarum ait ad Galaaditas: 1. Reg. 11. *In hoc feriam vobiscum fœdus, vt eruam omnium vestrum oculos dexteros.* Sic odium non quiescit ante, quam iræ fecerit satis.

3. Hanon, Rex Ammonitarum, 2. *Regum* 10. legatos (ab Dauide, eum de morte Patris consolandi gratia) missos, semirasis barbis, præcisisque vestibus ad vsque nates, remisit. Sic odium, aut Satan animabus agit, præscindens eis charitatis vestem. Non sic. *Ego dico vobis, diligite inimicos vestros.*

PARS II.

De Dilectione inimicorum.

Charitas est necessaria.

MAgna est charitas: at maior eius necessitas. 1. Qualis est mundo Solis. *Solem enim è mundo tollunt, qui amicitiam ab hominibus,* ait Cicero libro de Amicit. 2. Empedocles aiebat: Pacem & Amicitiam esse principium naturæ: Ego inquã, pietatis. Nam Coloss. 3. *Charitas est vinculum perfectionis.*

3. Est ea, Matth. 13. *fermentum, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum.* Nam facit exurgere amorem Dei, proximi, sui.

Etiam erga inimicos diligendos.

Debetur vero & inimicis. 1. Rubus ardere visus, incombustus tamen, *Exod.* 3. significabat charitatem Euangelicam in corde etiam inimici arsuram.

2. Orauit Elias, 3. Regum. 18. *Et cecidit ignis Domini, & vorauit holocaustum, ligna, & lapides, puluerem quoque & aquam lambens.* Significat, ad preces & merita Iesu charitatis ignem cœlo lapsurum, absumturumque victimam Deo lignea, lapideaque

deaque corda inimicantium; & holocaustum animantium recte. Quare & vos *diligite inimicos vestros.*

Indesinenter.

Lex erat, Leuit. 6. *Ignis in altari semper ardebit*, In corde charitas, nulla passionũ tempestate vnquam extinguenda. Sic ardebat Sponsa dicens Canticorum 8. *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.*

Exemplo naturæ, &c.

II. Et vero in natura corporum nostrorum amor inimicorum expressus est. Nam anima regit non solum vtiles sibi partes corporis, sed & noxias sibi, vt humores quatuor, qui in hominis interitum irremisse conspirant. Vt igitur eos animat, sic & amat. Tu similiter inimicos dilige, 1. Vt Sol bonos & malos iuxta irradiat. 2. Noe fouebat tam immunda, quam munda animalia.

3. Sagena, *Matt.* 13. bonos & malos pisces concluserat. 4. Ager lolium & segetẽ alebat. *Et ego dico vobis:* nõ Moses, Prophetæ, nõ Angeli, &c. *Ego dico, diligite inimicos.*

Parent omnia Deo, non homo.

Et adhunc quisquam eius verba non audiet? Cum tamen *quasi tubam exaltet hanc vocem suam?* Cum omnes creaturæ *faciunt verbum eius?* Innuit Angelo, 4. *Reg.* 19. & vna nocte hic cædit 185000. Assyriorum. Imperat leonibus. *Dan.* 14. & posita feritate parcunt Danieli. Iubet igni, *Gen.* 19. & Sodomam exurit. Aquæ præcipit. *Gen.* 7. & submergit orbem diluuio, Marc. 4. *Quis est hic, quia mare & venti obediunt ei?* Et clamantem: *Ego dico vobis dilig.* &c. homo non audit. *Nonne Deo subiecta erit anima mea?* Psal. 61. Qui ergo non audit, non diligit inimicos.

PARS III.

De odio proximi.

Odiũ proximi est peccatum maximũ.

I. THeologi docent: odium Dei summum omnium esse peccatorum. Ego proximum illi numero odium proximi; quouis maius incestu. 1. A proximo odium tendit & assurgit in Deum. Nam vt diligendus est proximus propter Deum, non propter se: ita odium huius it in Deum. 2. Iudæi merum se hominem necare putabant: at simul & Messiam necabant. *Matth.* 27. Ita inimicum odio ferire te putas: sed & Deum. 3. Quid? *Qui diligit, legem impleuit*: an non igitur, qui odit, legem totam subuertit? 4 Matt. 22. *In his duobus præceptis pendet vniuersa lex*: Vt cœlum & Vniuersum in duobus polis Arctico, & Antarctico. 5. Certe Iac. 2. *Quicunque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus.* Quanto magis qui odio solo aduersus omnem legem committit.

II. Odium peccatis præcludit veniam. 1. Nam Matth. 6. *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Tenore quo oramus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitorib. nostris.* Id ex pacto vim trahit, quod eiusmodi. Lis exorta Deum inter & hominem fuit: Pro homine Misericordia Dei, Angeli, Patriarchæ laborabant, at nequicquam. Adeo rigidior vincebat Iustitia. Pependit lis annis 5000. Descẽdit Dei Filius, factus Mediator reconciliationem obtinuit cum hac conditione, Si & nos remiserimus debitoribus nostris. Placet conditio. Icitur fœdus, fit pax cum Deo. Quocirca: *Serue nequam, nonne oportuit & misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Ergo ad tenebras. Et iuste.

Odium excludit peccati remissionem.

Væ ergo Leguleiis quibusdã.

Quid igitur Leguleij lites seritis, & seminatas ductatis? Aug. serm. 2. ad Frat. in Eremo, ait: *Si pacem non diligis, si proximum odisti, quo iure, quo pacto, qua fronte tibi petis dimitti, qui in proximum rancorem non dimittis?*

III. Quid? Angeli, Diui Deipara supplicant pro nobis, vt ignoscat Deus nobis; & omnium conatum ac vota fallit,

frau-

fraudat, retardat homo, non remittens proximo. Væ! Quid? Ecclesiast. 28. *Homo homini reseruat iram, & à Deo petit medelam?*

Cassas faciunt preces. Educti Ægypto, circumducti in deserto, tentati, afflicti etiam in terra promissionis Israelitæ, orant, nil impetrant: Isaiæ 58. *Ieiunauimus, & non aspexisti.* Quid causæ? *Ecce, in die ieiunij vestri debitores vestros repetitis ecce ad lites, & ad contentiones ieiunatis.* Quare, *Ego dico vobis. diligite inimicos.*

PARS IV.

De Amnistia, & vindictæ cupiditate.

Amnistia permagni est. Exempla. AT ita feruent odia, exercentur vindictæ, vt si mandatæ forent. Extincta est, quæ vel Ethnicis tãti fuit, ἀμνηστία. 1. Æschinis Ath. vox est: τὸ κάλλιστον ῥῆμα, μὴ μνησικακῶν id est, *optimum verbum, obliuisci iniuriarum.* 2. Phocion, Dux Athen. ad cicutam bibendam damnatus filio illacrymanti seuere mandat, neu contra ingratam ciuitatem vnquam cogitet vindictam: melius amaret patriam. Ergo & vos *diligite inimicos, & benefacite his, qui oderunt vos,*

3. Aristides Athen. ob vitæ sanctimoniam *Iustus* cognominatus, cum inique pulsus in exilium ingrata egrederetur vrbe, oculos & manus in cœlum extulit, Deos precatus, vt hoc facinus vrbi ingratæ sinerent inultum.

4. Trasybulus Ath. post exactos è rep. XXX. tyrannos, & ciues eorum causa profugos reuocatos sanciti Plebiscitum fecit dictum τὸ ψήφισμα τῆς ἀμνηστίας ἐπὶ τοῖς τριάκοντα, id est, *Plebiscitum obliuionis iniuriarum sub Triginta.* 5. Magnum hoc de Cæsare elogium Ciceronis, orat. pro Ligario: *Obliuisci nil soles, nisi iniurias.*

6. Themistocles Dux Athen. profitenti Simonidi artem memoriæ, tunc primum inuentam, ait: mallem doceres me obliuisci, quæ vellem. Sic &c. *Cic. 4. Acad.*

Ad tantam Ethnicorum humanitatem Christianus nequedum feritatem pones? Memento illius: 1. *Ignosce Pater, quia nesciunt, quid faciunt.* 2. Et huius Hebr. 10. *Mihi vindictam, & ego retribuam.*

In vindicantes vindicat Deus. II. Et retribuisse, exempla testantur. 1. In Cain vindicauit Deus, *Gen.* 4. 2. In fratres Ioseph, *Gen.* 44. misere ab ignoto fratre tribulatos. 5. In Iezabelem, 3. *Regum* 9. præcipitatam, & à canibus discerptam, ob Naboth oppressum vindicauit Deus, Aman, *Esth.* 7. superbum sese ab Iudæis vindicaturum, sed in suopte patibulo suspensum vindicta fuit districta. 5. Adonibezeth Rex demum ab Israelitis captus luit, quod in LXX. Reges sibi subactos commiserat: Iudic. 1. LXX. ait, *Reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci: ita & retribuit mihi Dominus.* Ita vindicauit Deus in vindictæ cupidos.

Ignoscentes euehit Deus. At è contra, iniuriarum remissores remunerauit Deus, 1. Testis Ioseph, *Gen.* 45. fratribus ignoscit: & Ægypti Prorex fit. 2. Dauid. 2. *Reg.* 2. fit Rex, Sauli ignoscens. 3. In Stephano haud scio admirabilius sit martyrium, an fusa in hoc pro inimicis oratio, *Actor.* 6. 4. Daniel quanta in Babylone pertulit? Remisit ex corde: Et ad quanta eum Deus euexit? Par Regi fuit, adeoque superior.

Signum prædestinationis est amnistia. Exemplum memorabile. III. Quid: quod iniuriarum remissio nota sit haud minima prædestinationis? Apud *Sur. tom.* 1. reperio, quod subijcio. Antiochiæ inter Sapricium & Nicephorum fratres lis incidit. Hic illum placare multis tentauit: at nequicquam. In persecutione Valeriani Sapricius, vt Christianus, rapitur ad iudicium: inde constans in fide ad martyrium. Frater Nicephorus

phorus curriculo sequitur, orat veniam, ignosci supplicat. Nil audit Sapricius. Ad hunc ille in theatrum supplicij ascendit: fit supplex pro remissione, orat per Sacra omnia: sed obstinatum nil exorat. Interim ferrum lictor expedit. Hic infelix sub ictu exclamat: *Desiste: Imperatorum monitis obsecundabo.* Ad quam vocem cohorruit Nicephorus: rursus prosilit in medium: orat, & obsecrat, increpat germanum, in fide persistat: at surdo, quin mortuo canebat fabulam. Ergo se is Christianum profitetur: Martyrij coronam meretur; & aufert S. Nicephorus. Omnis hæc tragœdia in vno vertebatur cardine *Amnistiæ*.

In vindicantes vindicat Deus.

PARS V.

De duellis perduellium.

Duella sunt impia, fera.

I. QVo detestabiliora duella sunt. Quid? 1. Istane vera nobilitas, repetere cum sanguine vindictam? Hæc vero barbara est feritas. 2. Si homicidia vel pariant, vel tueantur nobilitatem: iam quintum Decalogi præcipiet iniquitatem; quod prohibet duella, & vindictam. O peruersum nefas! 3. Vera nobilitas virtutum agnoscit parentem, & colit: non impietatem.

Ignoscentes euehit Deus.

Iræ victoria est vera vindicta.

4. Vindicta hæc, & victoria est, *Iram vicisse suam.* Prou. 16. *Fortior est, qui dominatur animæ suæ, expugnatore vrbium.* Ambrosius, Chrysostomus, homil. de Dauid: admirabiliorem aiunt fuisse Dauidem ignoscendo Sauli, quam vincendo Goliam.

Signum prædestinationis est amnistia. Exempla memorabile.

Pœna duellantium.

II. Quare, Magistratus, ferro in duellorum victores animaduertite: in victos & victores excommunicationis fulmina torquete Præsules: Pastores cæsa cadauera cœmiterijs arcete. Iere. 22. *Sepeliantur sepultura asini putrefacti, & proiecti extra portas Ierusalem.* Nam Psal. 138. *Viri sanguinum declinate à me.*

Exosorũ Deo.

Dauid vnicum designarat homicidiũ, diluerat pœnitentia; in gratiam se reposuerat: & tamen. 1. Paralip. 22. *Non poteris ædificare Domum Nomini meo, tanto effuso sanguine coram me.* 2. Triennio toto non pluit, 2. *Reg.* 21. irato Deo Israelitis, quod innoxium Gabaonitarum sanguinem fudissent. Et quam plueret gratiam Deus in sicarios? 3. Vetuit Deus, *Leu.* 11. vllum accipitri, aut milui genus in cuiusquam venire cibum, vti aues immundas: quia sanguinariæ. Ita excommunicantur à Deo homicidæ perduelles.

Deus ô, aut emenda; aut cum Samsone, Rex, suffoca leones istiusmodi cruentos: qui clauis transfixi Filij tui nec vocem ignoscentis, nec exemplum patientis respectare volunt.

SABBATO POST CINERES.

Cum sero esset factum, erat nauis in medio mari: & Iesus solus in terra, Marc. 6.

MAgna tempestas diluuij fuit, *Gen.* 7. quã Arca pertulit inter 40. dierum pluuias, ventos, procellas. At oliuæ ramum afferente columba factum est indicium remissæ pœnæ, vindictæ, & iræ Dei: Demum in montibus Armeniæ Arca stabat. In simili casu hodie Dominus vere columbinus, saluti & solatio est iactatis, Imperata & reparata tranquillitate

Circa quod nos

I. *De iactata naui Ecclesiæ.*
II. *De mari mundi.*
III. *De Ecclesia naui.*
IV. *De ventis turbulentis.*

PARS I.

De iactata naui Ecclesiæ.

Ecclesia fluctuat.

I. EX quo, inde ab innoxio Abele cæso, Ecclesia cœpit, persecutio nullo ei vn-

vnquam sæculo defuit. 1. Semper, ait *August. lib. 1. ciu.* in ea fratricidæ Cain, profani Esau, Pharaones persecutores, fornicatrices Iezabeles, proditores Iudæ &c. extiterunt. 2. Quot enim falsi prophetæ aduersus vnum Eliam? 3. *Reg* 18. 3. Quanta fornax tribus parata pueris? *Dan.* 3. 4. Quot Leones, & lacus, vni Danieli? *cap.* 14. 5. Quot oppressiones Ægyptiæ in Israelitas? *Exod.* 7. 8. 12. 6. Quot contra illos Philistæi, Amorr. Iebus. Chan. Madianitæ, Amalecitæ? &c. 7. Qui ploratus in Rama ex infanticidio? 8. Ps. 128. *Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel; sæpe expugnauerunt à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.*

Sed non mergitur vnquam II. Omnino Ecclesia est 1. Bethulia, *Iudith.* 5. sæpe circumuallata; at nunquam capta. 2. Est Susanna, *Dan.* 13. accusata: nō conuicta. 3. Est Iuditha, *cap.* 10. Holofernem detruncans, &c. 4. Est lapis Petræ, *Dan.* 2. comminuens statuas Nabuch. 5. Est arca fœderis, 1. *Reg.* 5. custos Legis, manna, & virgæ Aaronicæ, euertens idola Dagon, &c.

6. Est salamandra, in medijs viuens ac victitans flammis. 7. Est laurus sacra, vsq; virens; temptrix fulminum. 8. Est rosa inter spinas. 9. Est palma, hoc magis enitēs, quo pressa magis. 10. Est arca Noe; hoc altius exurgens, quo fluctus subit altiores: demum in montibus Armeniæ consistens Monarchica, æternum immota.

Indurata malis. III. Vtque Mithridates, Romanos annis 40. fatigans bellis, teste *Plut. in Lucullo.* venenum quoduis sumebat innoxius; quod à puero illi insueuisset: sic Ecclesia indurata malis durat, perdurat, & nullis cedere nescit.

2. *Sanguine fundata est Ecclesia: sanguine creuit:*
Sanguine nutritur: sanguine finis erit.

3. Nam sicut Romanorum, teste *Lucano l.* 1.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri:
Ita Ecclesiæ primordia Sanguine Christi: 4. Ac porro, vt Cyprian. ait, *Sanguis Martyrum est semen Christianorum.* 5. Oportet persecutiones esse. Quia *cum sera esset, erat nauis in medio mari.*

PARS II.

De Mari mundi.

Mundus mare est. I. MVndus hic mare est. 1. Nam non tot in mari nauium; quot animarum in mundo naufragia. Hic Euripi agitationum, tentationum breuia, syrtes periculorum, charybdes scelerum, &c.

Non mare tot guttas, quot mala Mundus habet.

Omnia naufragiorum plena. 2. In Adam, in Eua omnes perijmus: omnes haustæ tot gratiarum sunt merces puncto vno. In hoc simul vt nascimur; mergimur. 3. Bene Menander Poeta: *satius est pauperem in terra viuere: quam diuitem nauigare.* 4. Trium in vita pœnitebat Catonem: Si quod arcanum fœminæ: Si naui se credidisset, cum terra iter facere potuisset: Si quæ dies infructuosa abijsset.

Et periculosum, nā exaltat, vt deijciat. Multa in mari; in mundo plura discrimina. 1. Hinc & Apostolorum, *Nauicula in medio mari iactabatur fluctibus* Matt. 14. 2. Hinc Ionæ, *cap.* 1. facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur. Quare humilis tutior humus.

Qui iacet in terra, non habet vnde cadat.

Amara omnia. Isocrates, *Æliano teste l.* 12. aiebat: *Athenæ habitatu iucundæ sunt; at intutæ.* Nam quos ad summa quæq; euexerant præclare meritos: hos ingrata aut vita, aut patria exuebant. Testes, Phocion, Pericles, Demosth. Socrates, &c. Similiter mundus agit in sui studiosos.

Exempla sacra. II. 1. Exemplo est Aman, *Esth.* 7. primus in regno: sed & primus in patibulo. 2. Holofernes Bethuliæ obsessor, terror orbis: *Iudith.* 13. At, *Ecce, caput Holofernis.*

Principis militiæ Assyriorum: & ecce conopeum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, vbi per manum fœminæ percussit illum Dominus Deus noster.

Profana. Quam tu ludis Munde rebus inhumanis? Non sic mare ludit in vndis.

1. Ecce Alexander Magnus, successor orbis; cui nec vnus hic totus sat erat; felicitate ebrius, se hominem esse oblitus, Iouis appellari filius, & esse Deus voluit. Quid vltra? Summa in humanis vt attigit, ecce esse desijt in humanis; *sol* ipsi *in meridie occidit*: dies ipsos XXX. iacens inhumatum cadauer bestijs ac volucrib: relinquebatur: regno inter alienos diuiso.

Mundus mare est.

2. Iulius Cæsar, cui felicitate nemo par, quintum Dictator, triennium Imperator, quinquagies prælio victor; demum vulneribus plus viginti in Curia sicas inter Senatorias corruit ludibrium fortunæ. Atqui ita & in mundi freto hoc.

Omnia naufragiorum plena. III. Quare, mundicola, adesdum; ad litus mecum maris asside paulisper. Lustremus, num vsquam toto æquore mūdi cernamus locum vnicum non ab aliquo aliquando naufragio insignem & infamem? Aspice nauim Pontificiam, Episcopalem, Clericalem, Monasticam; Imperatoriam, Regiam, Ciuicam: Theologicam. Medicam, Iuridicam, Mechanicam, plebeiam, quamcunque. Viden' vt (ceu Claudianus canit.)

Et periculosum, nā exaltat, vt deijciat.

Amara omnia. *Ludat in humanis mundana potentia rebus?* Vltima, prima, media; summa, imaq; Oceani omnia salsuginea sunt; nec guttula dulcis aquæ est: Ita in mundo nil verum bonum, &c. Sint, qualiacunque velint, *extrema gaudij luctus occupat.* Prou. 14. *Sic transit gloria mundi.*

Exempla sacra.

PARS III.

De naui Ecclesiæ.

I. HÆc Petri est. S. Clemens in Epist. ad Iacobum ait: *Similis est salus Ecclesiæ magnæ naui, quæ ex diuersis regionibus viros portat per vndosum pelagus, in securum portum, & magnam ciuitatem.* Est bellica, prætoriana, vinci nescia. *Ecclesia est nauis.*

Fluctuat: at nunquam mergitur illa Ratis.

Autor sit *Plinius l.36. cap.17.* in Scyro insula reperiri lapidem, qui integer aquis innatat; comminutus mergitur. Talis inædificata Ecclesia est, quæ integritate concors superfertur vndis: at dissecta, mergitur. *Integra.*

Nauis est Ea bellica *terribilis, vt castrorum acies ordinata*, Cant. 6. Cuius Nauarchus Iesus: Crux, malus; Virtutes, vela; Charitas, funes; Sacramenta, bombardæ: gratiæ, propugnacula: S. Spiritus, venti: de quo Psal. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*: Copię nauales in ala dextera sunt Ecclesiastici: in cornu sinistro, Religiosi: in acie media Laici. Omnibus intendit Induperator vnus ac Pontifex Christus IESVS; cuius in terris Vicarius Pontifex Romanus. Ps. 104. *Constituit eum Dominum Domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ.* *Bellica.*

Est nauis ea vt turris Dauidica; Can. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* 2. Est vt *Nauis institoris, de lōge portans panem.* Prou. 31. Nam, Ps. 18. *à summo cœlo egressio eius.* Vere panem nauticum portans, bis coctum, Iesum bis genitum ab æterno ex Patre; in tempore ex Matre sola. 3. Est nauis Salomonis è Tharsis *afferens aurum* fidei, *argentū* charitatis, *& dentes elephantorum*, seu ebur charitatis: *& simias & pauos*, bonos & malos. 4. Est ea nauis, vt arca Noe, extra quam nulla salus: in ea thesauri Bibliorum, Sacramentorum, Miraculorum, &c. *Dauidica. Institoria. Tharsica. Arca Noæ.*

Linteres hæretici. Eam circumuolant myoparones, cymbæque piraticæ cum dæmonum, tum hæreticorum, & falsorum fratrum. Est ea Victoria nauis; orbē circumuecta per orbem, Catholica, vniuersalis. Volant aliæ angulis in alijs, volaruntque, volabuntque: Eunt, redeuntque: abeunt hæ, succeduntaliæ: Vna nostra *in omnem terram exiuit*; Psal. 18.

PARS IV.

De ventis turbulentis.

Tyranni Christianorum. I. HI sunt persecutionū Aquilones, Austrique truces. 1. Primus en, è cauea euolat Iudaica: Christum obruit cruce: Stephanum grandine saxorum; Iacobum è pinna præcipitat; dispergit Apostolos; excitat Paganos: concitat Imperatores, Nerones, Decios, Iulianos, &c. concutit orbem: mouet tartara; rotat omnia. 2. Prodit Damasus Papa in vita S. Marcelli solum Diocletianum breui tempore XVII. millia Christianorum exquisitis necibus discruciasse.

3. Eusebius de sua prodit ætate, *in hist. Eccl. li.* 18. *c.* 2. carceres omnes Christianorum refertos, nec alijs locum maleficis fuisse: libros fidelium ad flammas conquisiuisse Diocletianum. Et *factus est motus magnus in mari.* 3. Ea tempestas absorpsit martyrio continuos XXX. Papas in Oriente CC. Episcopos. Cætera quis fando memoret?

Hæretici. Istis successerunt turbines hæreticorum: 1. primum Arianorum: Ab his totus pene orbis absorptus erat. Gemebatque sub aquis: *Domine perimus.* Hieron. Dial. contra Lucif. ait: *Ingemiscebat orbis, & se Arianum esse mirabatur.* 2. Qualia vero temporibus consecutis? Sigebertus in Chronicis testatur vnum Copronymum Imp. Iconoclastam plures è medio sustulisse Catholicos: quam tyrannorum quemquam. 3. Cætera præteruehor: Quis turbo Lutherus? quæ Furia Caluinus? Germania Gallia, Anglia, Vngaria, quæ pertulisti, quæ vel ministri similia? Seu Ecclesiam, seu Imperium; mores, seu homines spectes; &c. Dicamne? *Nunc cinis est, vbi Troia fuit.*

II. Ast Ipse *imperauit mari & ventis.* *Funesti exitus tyrannorum.* Pharao, *Exod.* 14. persecutor Ecclesiæ primus, mari obrutus perijt. Seditiosis Core, Dathan, & Abiron terra dehiscebat: *Num.* 16. Christianorum tyranni dire periere singuli. Nero suus ipse carnifex fuit: Decius à Gothis victus submergitur: Traianus paralysi diffluxit: Maximinus oculorum cruciatu necem incurrit. Valerianus à Persarum Rege captus ephippiarium egit, stapedemque tenuit Regi equum conscendenti. Iulianus lancea diuinitus intorta S. Mauritij transadigitur. Valens Arianus viuus deflagrauit.

Infeliciores nacti mortes sunt hæresiarchæ. *Hæreticorum.* Arius cum aluo deiecta deiecit & animam in latrinam. Vt *Athan. & Ruffinus testantur.* Manichæo viuo pellem detraxit Rex Persarum, ait *Epiph.* Nestorio linguā vermes corroserunt. Lutherus bene potus, pastus, fartusq; cubitum concedens apud inferos pernoctauit, æternumque pernoctat. Zvvinglius, *Cochlæo teste*, in acie rusticorum cecidit. Carolstadius à diabolo suffocatus est. *Bolseco teste.* Caluinus, vt & Herodes, Antiochus & Maximinus, morbo pediculari, inuocatis dæmonibus, desperatus exhalat. *Virg.* 6. Æn.

Discite iustitiam moniti non temnere Diuos.

Et sic *facta est tranquillitas magna.*

FERIA

FERIA II. POST DOMINICAM I. QVADRAGESIMÆ.

Cum venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo. Matth. 25.

IVdæis, *Esth.*3. sub regno Assueri positis, morte grauior accidit consternatio, ex Regis Edicto, quo vniuersim omnes internecioni addicebantur; autore Amano. At grauior accidere Christianis deberet ex denunciatione Iudicij extremi tam horrificij.

Funesti exitus tyrannorum.

Super quo nos

I. *De triduo Dei, ac nostro.*
II. *De horrore & furore iudicij extremi, manuumq; Dei.*
III. *De ipso Iudicio.*
IV. *De Iudice.*
V. *De his, qui erunt iudicandi.*

Hæreticorum.

PARS I.

De triduo Dei, ac nostro.

Triduũ tyranni. I. TAmberlanes, Scytharum, Turcorumque Rex omnium sæuissimus; vt prodit *Crinitus l.*1.*de honest. discip. cap.*1. Si quam obsedisset vrbem, die primo tentoria explicabat alba: altero nigra: purpurea tertio. Indicium 1.gratiæ, si se dederent: Sin, 2.mortis plurium: aut denique 3.cædis & deuastationis omnium. Barbare ille: iuste Deus dat triduum. Prima est alba dies Natiuitatis nostrę, ac porro vitæ: & illa gratiæ. Altera atra mortis: & hæc gratiæ, simul & fati. Tertia rubra Iudicij & districtæ iustitiæ, dies iræ ac furoris Domini.

Religiosi. *Ludou. Granatensis* refert de Religioso; cui trium duntaxat foliorum liber fuerit, in quem tota vita incubauit; neque dum tamen ediscere se potuisse fatebatur. Folium primum erat album, beatitatis: alterum atrum, mortis: tertium rubrum, Iudicij index. Eundem hodie euoluamus.

In huius folio primo sedulus Psaltes 16.*Satiabor cũ apparuerit gloria tua.* 83.*Concupiscit, & deficit anima mea in atrio Domini.* 41.*Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.* In secundo folio item, Psalm. 114. *Præoccupauerunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.* In tertio similiter, Ps. 142.*Memor fui dierum antiquorum.* Ps.118. *A iudicijs enim tuis timui.* *Dauidis.*

PARS II.

De Horrore Iudicij extremi, Manuumque Dei.

I. HOrribile audire est de orbis cataclysmo; aliaq; Dei exercita iudicia: at ista sunt ludus ad futuri iudicij rigorem; quando aquis sæuior ignis etiam *montium fundamenta conturbata sunt.* Ps.17. Horribilis deflagratio fuit. Pentapoleos: at quis horror erit; cum vna per orbem vndique, & vndique flamma flagratura est? Interque sonabunt cœlorum fragores; terrarumque montiumque quassationes; clangores tubarum; mortalium clamores, mutorum fremitus brutorum: elementorum cõfusiones permistorum: & omnium conturbatio. Hæc *memorare nouissima tua: &*, &c.

Horum memoria si vel semel animo insedisset viuax; efficax vna foret peccatis omittendis. At quia, Psalm.9. *Non est Deus ei in conspectu eius*, ideo *inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore*: nimirum quia *auferuntur iudicia tua à facie eius.* Quare merito Moyses, Deut.32. *Gens absque consilio est, & sine prudentia: Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent.*

II. Prouidit, & cohorruit, qui dixit; Heb.10.*Horrendum est incidere in manus Dei viuentis.* Cur *in manus*? Quia vna manu pœnas inflixit Deus, quas hic vnquam in-

intulit. Vnius manus erat diluuium *Gen.* 7. Cædes primogenitorum Ægypti: *Exod.* 12. Ægyptiorum demersio: *Exod.* 14. Plaga Iobi, vocantis opem, cap. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei:* Cur? *Quia manus Domini tetigit me*, *Horrendum est* igitur, *incidere* ambas; vt in extremo iudicio: Et quidem tum solutas: Iam nunc enim Cruci affixæ sunt, & quasi vinctæ abs Misericordia, & iustorum prece tenentur. Ideo ad Moysen ait, *Dimitte me, vt*, &c.

Quod si Moysis manus supplicantis tam graues in Sinai, vt ab Hur, & Aarone sustentandæ essent: *Exod.* 17. quã erunt graues Dei vindicantis? Iam miserantis manus sustentantur hinc ab Patientia; inde ab Misericordia. Iesu, ora pansis, vt verus noster Moyses: nam hic grauis pugna nobis est aduersus Amalecitas Dæm. Car. Mund. Nam *cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel: si autem paululum remisisset, superabat Amelec.*

D. Hieronymus semper illam manuũ Dei solutionem prouidebat, tubæq; vocem hanc: *Surgite mortui: venite ad iudicium* pœnarum, & præmiorum æternorum.

Miramur tubas, *Iosu.* 6. 17. quarum ad clangorem muri Iericho corruerunt: Ad harum vero sonum ima cum summis mouebuntur.

PARS III.

De iudicio ipso.

Erit generale. I. Fides docet, futurum generale iudicium: Ratioq; euincit. 1. Nam corpus cum anima ad bonum seu malum allaborauit: cum igitur particulari iudicio sit merces adiudicata animæ; par & corpori debetur. Et dabitur hæc in generali iudicio, cum & generalis erit resurrectio, *& congregabuntur ante eum omnes gentes.* 2. Dein, vt generalis fuit creatio; ita & iudicatio erit.

Tempus iudicij est vnus ex articulis libri septem signaculis clausi, quem nemo in, & sub terra aperire, vel legere dignus, præter Agnum *Apoc.* 5. Et Matth. 25. *non est vestrum nosse tempora, neque momenta.* Theologi tamen opinantur alij futurum *Media nocte*, quia tunc *clamor factus est.* Matt. 25. Alij sub vesperum. Quia Marc. 4. *Cum sero factum esset, erat nauis in medio mari.* Pars melior: fore de clara die. His concisco. *Quando nescitur.*

Loco quo? Ioel. 3. *Congregabo omnes gentes: & deducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo ibi cum eis.* iuste: nam & ibi Dominus est iudicatus ab hominibus; estq; in meditullio terræ.

II. Horribile erit iudicium: Nam sic eius nomina, Iob. c. 2. nominat diem furoris. Dauid Ps. 109. *Confregit in die iræ suæ Reges.* Prou. 6. Diem vindictæ & vltionis, Ezechiel *cap.* 6. diem horroris Sophonias c. 1. diem calamitatis, ac miseriæ appellat. *Horrificũ erit 1. ob nomina.*

Nec mirum. 1. Nam nil audietur, præter tonitrua: Nil videbitur, præter ignes & caligines fumorũ: Nil tangetur, quod non à tactu peccatoris refugiat, vel in eum insurgat. 2. Homines fugient in deserta; feræ in vrbes, &c. 2. Momento exarescent arbores, colliquescent montes, &c. 4. Bestiæ iacebunt mortuæ, aues ruent; pisces eijcientur fœtentes, &c. 5. Et ea videbit homo, & viuet; & mors ab eo fugiet, &c. 6. Cœli moueri desinent. Torpidum iacebit solum mare ad sidera surget: denique suum; locum (forte) repetet proprium, terræ toti superfusum. Parua hæc. *2. Ob euentura.* *4. Ob iratum Numen.*

III. Caput isthoc: Peccata reuelabuntur. 1. *Tunc*, 1. Cor. 4. *illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Heu! proh! Vah! qualia? *3. Ob peccata reuelata.*

2. Tunc tibi, quod Nathan Dauidi: 2. Reg. 12. *Tu fecisti in abscondito: ego autem faciam* *Adiũcta Iudicis.*

etiam hoc in conspectu solis, 3. Nahum 3. *Reuelabo pudenda tua in faciem tuam, & ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam*: Regnis Angelorum, Diuorum, Dæmonum. Iam te come, cole, infuca, auro indue, &c. *ostendam nuditatem tuam*. Cela, excusa quæ peccas; hypocrita simula alium quam sis: *ostendam nuditatem tuā*.

4. Ob iratum Numen.

IV. Non semper dormiet, qui iam dissimulat Deus. 1. Tu iam quasi derides Deum, vt Cham patrem. Gen. 9. *Euigilans autem Noe ex vino, cum didicisset, quæ fecerat ei filius suus minor, ait: Maledictus puer Chanaan: seruus seruorum erit fratribus suis*. Quasi amore ebrius iam Deus expectat patiēter: at vero Psal. 77. *tanquam potens crapulatus à vino* exurget: Væ tunc impio!

2. Dies habent criticos medici, quibus ni signis se melioribus declaret morbus, actum pronunciant. Hic iudicij dies est criticus nobis: ni mores transferamus in melius, actúm erit.

3. Ad eum quis nō inhorrescet? Bombyces ad tonitru auditum emoriuntur: Et tu necesse est vt dicas, Psal. 21. *Ego sum vermis, & non homo*: Nec tantis iudicij fragoribus mouebere? 4. Psalm. 96. *Vidit, & commota est terra: Et montes sicut cera fluxerunt*: Et tu ad ista stas velut marpesia cautes? Vbi sensus? vbi ratio? S. Petrus ait: *Vix iustus saluabitur*: & ego miser vbi parebo? *Quid in Babylone tutum, si in Ierusalem manet scrutinium?* ait S. Bern. ser. 55. in Cant. Ibid. *Quid facient tabulæ: quando tremunt columnæ*: Et Greg. l. 17. Mor. c. 19 *Quid facient virgulta deserti: cum cedrus percutietur?*

PARS IV.

De Iudice.

Adiūcta Iudicis.

1. CVm tale iudicium; qualis Iudex erit? 1. Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius*.

2. Et *Omnes Angeli eius cum eo*. 3. Et *Sedebit in sede Maiestatis suæ*. Et *Congregabuntur ad eum omnes gentes*. 4. His ostendet Vulnera, Sanguinemque suum, qualis in cruce fuit. Hinc reprobis, heu, quis horror dolor, furor? &c.

Alius tū erit, quā fuit ante.

Hic idem tamen quantum mutatus ab illo in cruce? 1. Qualis Daniel *cap. 6.* ante in lacu leonum: iam Principum Princeps, 2. Ante, *Gen. 39.* Ioseph venditus, vinctus: iam à Rege primus. Talis tunc Dominus, Matt. 28. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra*.

Visu intolerabilis reprobis.

Iam respice eum politice Pilate; Rex Herodiane; Iuda proditor; Iudæi, scelerati Christiani; miles iniuriose: Malcha percussor, &c. Tunc singulorum vnus erat: nunc quot politici, Iudæ, Malchæ? &c.

Et voce.

II. Quo te excusabis? Non erat excusatio fratribus Iosephi, hoc dicente: Genes. 45. *Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum*: Tu quid dices, cum audies: *Ego sum*: qui talia perpessus sum, peccatis læsus expectaui vos ad pœnitentiam: *sum* Dei filius, cui *Pater dedit omne iudicium*, &c.

Quo fugies? 1. Si Reginā Saba. 3. *Reg.* 10. coram Salomone vox defecit, & Spiritus: 2. Si Esther, conspecta Assueri maiestate, adire extimuit: *Esth.* 4. 3. Si Daniel Angeli intuitu emarcuit, *Daniel.* 10. vt concideret; te quid fiet? 4. Ad mortalis, passibilisque vocem stare cohors furijs armata nequibat; *Matth.* 27. Tu quod? Heu, Isa. 2. *Ingredere in petram; abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, & à gloria maiestatis eius*.

Erit formidabilis.

III. Expauit populus ad fulgura & tonitrua Dei, legem dantis Moysi in Sinai: Exod. 20. *Non loquatur nobis Dominus*, aiunt, *ne forte moriamur*; Tu non contremisces ad ea; quæ infra, supra, circum, intraque te senties? 2. Vel ipse iustus

ſtus Iob aiebat: *cap.*14. *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, donec pertranſeat furor tuus?*

3. At non ſolus infernus ſe in iudicio effundet; ſed omnia inſurgent contra peccatorem. Ah, Pſalm.138. *Quo à facie tua fugiam? Si aſcendero in cœlum, tu illic es; ſi deſcendero in infernum, ades.* 4. Adam, *Geneſ.*3. vnius ſolius ſibi conſcius delicti erat, *& abſcondit ſe, & vxor eius à facie Domini Dei, in medio ligni paradiſi.* Quid aget tot coopertus flagitijs peccator? Væ, væ, væ ter infeliciſſimo.

PARS V.

Qui erunt iudicandi?

INtererit iudicio SS. Trinitas. Sicut Gen.18. *Deſcenderunt tres viri ad ſpectandum incendium.* 2. Intererunt Chori IX. Angelorum. Apocal 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat.* 3. Aderunt & cacodæmones. 4. Et *Congregabuntur omnes gentes.*

1. Quid, ô Deus, animulis facies baptiſmo non tinctis? Anne valebit propheticum iſtud: *Filius non portabit iniquitatem patris ſui* Adæ? Sed *omnes in hoc peccauerunt.* 2. Quid ijs ages; quibus vnum duntaxat, alterumue peccatum eſt mortiferum? 3. Satin' fuerit, Cainum quinque millibus annorum luiſſe fratricidium? Core, Dathan, Abiron annis iam ter millenis ſatin' luerunt? diceturne ijs: *Ite maledicti in* &c.

Eheu *Domine, non intres in iudicium cum ſeruo tuo.* Pſal.129. *ſi iniquitates obſeruaueris, Domine, Domine quis ſuſtinebit?* 1. Domine memento, quod Ioſeph remiſit fratribus, *Gen.*50. & non recordatus eſt iniuriæ. Ita fac cum ſeruo tuo mecum in bonitate. 2. Fac vt Dauid, qui rex appellatus, omnibus remiſit iniurias. O radix Dauid *Ieſu pie recordare, quod ſim cauſa tuæ viæ; ne me perdas illa die.*

FERIA III. POST DOMINICAM I. QVADRAGESIMÆ.

Intrauit Ieſus in templum Dei, & eyciebat omnes vendentes. Matth. 21.

MOyſes, *Exod.*32. deſcendens è Sinai, comperta populi idololatria, comminuit idolum, deditque puluerem cunctis potandum; & pluſquam tria hominum millia interfecit. Ieſus è cœlo deſcendens *vidit quod eſſet multa malitia hominum*, etiam in loco ſancto, *Intrauit: eiecit omnes,* &c.

Nos circa idem

I. *De ambitione, & auaritia.*
II. *De Templo.*
III. *De ementibus, ac vendentibus.*

PARS I.

De ambitione, & auaritia.

1. TImon Philoſophus, μετάνθρωπος dictus, malorum principium eſſe auaritiam, ambitionemque docebat. Nec aberrabat. 1. Nam hæc Angelos, & protoplaſtas, cœlum, & paradiſum corrupit: iſta Iudam, Epulonem, & innumeros perdidit. 2. Per duos exploratores, *Ioſ.*2. apud Raab latitantes, Iericho direpta, & euerſa fuit. Ita per duo iſta, apud mundum pellacem commorantia, prædæ fit genus humanum cacodæmoni & Orco. *1. Hæc malorum ſunt principia* *2. Omnis euerſionis cauſa.*

3. Sunt ea duo ſenes, *Dan.*13. in pomerio Suſannæ, Eccleſiæ, abditi ad furta venerea: neque ſat agnoſcuntur, niſi in extremo iudicij actu. 4. Vtque Satan Dominum ad pinnaculum templi euexit præcipitandum: ita ambitio multos ad Eccleſiaſticas dignitates, Agrippinæ, filium Neronem promouenti ad imperium, cum Aſtrologi dicerent, eam à filio oc- *3. Exitu infœlicia* *4. Euolāt vt ruant* *5. Interitum præſciunt, & temnunt.*

lio occidendam fore, ait: *Occidat, dum imperet.* Adeo ardebat ambitione.

Ad mala omnia viã præstant. II. Sed infœlix anima: Matth. 16. *Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* 1. Philistæi, *Iud.* 16. excæcatum Samsonem nouis funibus constrinxere. Ita dæmones excæcatum ambitione & auaritia, trahunt in alia omnia. 2. Ac demum, vt Iudæi Iesum crucifixerunt inter latrones: ita animam ij inter hæc duo vitia, in mundi monte Caluariæ. Quæ duo sunt monstrata in ijs, quos Dominus *eiecit Ementes & Vendentes.*

PARS II.

De Templo.

I. VOx, *Templum*, æquiuoce ponitur in Scripturis. Pro Salomonæo: Psalm. 5. *Adorabo ad templum Sanctum tuum.* Pro Corpore Matth. 27. *Possum destruere templum hoc.* Ioann. 2. *Soluite templum hoc.* Similiter vox, *Domus*: Pro cœlo: Psalm. 121. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus.* Pro B. V. Maria. Vt Psal. 92. *Domum tuam Domine decet sanctitudo.* hic accipitur pro loco orationis, seu Salomonæo.

Ecclesia. 1. Est Domus. 1. Ecclesia autem vere Domus est, cuius fundamentum Christus, ostium fides, parietes fideles, cæmentum charitas, custodes concionatores. Hæc est ea, quam *Sapientia ædificauit sibi Domum, excidit columnas septem;* &c. Prouerb. 9. Extra eam igitur sunt, quicunque Scripturam non habent, nec agnoscunt. *2. Thronus* 2. Thronum, 3. *Reg.* 10. construxit Salomon de *Ebore*, & *Auro*, & duodecim *leunculi* in gradibus sex cum supportabant. Is, est Ecclesia *fortis, formosa, Apostolica.* *3. Tabernaculum.* 3. Ea Tabernaculum est, Ps. 18. *In sole posuit Tabernaculum suum:* vt nemini sit inuisibilis. *4. Turris Dauidica.* 4. Ea est *Turris Dauid ædificata cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* Insuper & in petra est: Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

Ecclesiæ extensio. II. 1. Altitudo eius in cœlos assurgit; nã filij eius Angeli ac Diui, qui superna: & homines viui, item & mortui purgatorij, qui inferna hæc incolũt. Sicut Arca Noe, *Gen.* 7. Animalia munda superne: inferne immunda habitabant. 2. Latitudo eius orbe ne toto concluditur? Imo nec cœlis ipsis terminatur. Supra hos fertur, seque Seraphinis miscet. De terra Ps. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuã terminos terræ.* 3. Profunditas eius ad inferos purgantis ignis vsque descendit: Atq; ita Philip. 2. *In nomine Iesu omne genu flectitur, Cœlestium, Terrestrium, & infernorum.*

Armatura. 4. Armatura eius sunt Virtutes Theologicæ tres, Cardinales quatuor: Dona S. Spiritus septem, Beatitudines octo, Consilia Euangelica tria, Decalogus, Symboli Articuli XII. &c. Adhæc Isai. 7. *Mons est in vertice montium*: Psalm. 86. *in montibus sanctis fundatus.* Aedificare hunc cœpit Adam, compleuit Iesus.

Origo & Perfectio. Sicut 2. *Reg.* 16. Dauid, *vir sanguinum*, cœpit Templum, materiem congerendo: at Salomon ædificauit.

Firmitas. III. Quid metuat igitur vel hæreses, vel tyrannos? Facta est, vt hi in eam impingant; ac collidantur. 1. Ad hanc Petram insani maris fluctus decumani illisi franguntur, dissipantur.

Illa stat interea veluti Marpesia cautes.

Simile. 2. Atque velut elementa quatuor, etsi naturæ Vniuersique ministra; ad ipsam tamen corrumpendam quasi certatim incumbunt. Nam cœlos ignis calore, aer vapore, terra memphiti, aqua exhalatione diuexat: At nequicquam. Vnum ridet omnia cœlum. Ita Ecclesia Mundum, carnem, dæmonem, hæreticos. Ps. 128. *Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.*

Crescit aduersis. 3. Vna exibat procella domum euertere Iobi, *Iob.* 1. suoque cumulo esse domesticis tumulo. At Ecclesia vim, fraudemq; & omnia temnit. 4. Vt Arca diluuium, cœlique furias irati, & iniurias nec tanti: Quin mage Gen. 7. *factum diluuium, & multiplicatæ aquæ leuauerunt Arcam in sublime à terra. Porro arca ferebatur super aquas.* Ita Ecclesia superfertur aduersis, & altius extollitur, vt ad quam aspirare non queant.

Exemplũ singulare. Initia quantum pressa Christo patiente? Vna Mater Iesu stabat immota fide: & Fides in sola ea stabat. Heu! ad quam arctum res redierat? At, simul in altum. Nunquam in terris purior fuit Ecclesia; quam cum in fide perstaret B. Maria sola: & in B. Maria Ecclesia.

Ecclesia est in qua Deus vere commoratur, etsi, nisi in ænigmate, non videatur. Plena est sanctitatis. Vnde *credimus sanctam Ecclesiam.* Et Dominus: *Domus mea domus orationis vocabitur.*

PARS III.

De ementibus, & vendentibus.

Zelus cõtra peccãtes in templõ. I. E*Iecit ementes, & vendentes.* Hæc ira est. Alibi nusquam iratus fuisse legitur Dominus. At cur hic? Num alibi, in Samaria, Iudæa, Ægypto maiora non viderat mala? Quod hic videbat; Simonia erat: Et hæc in templo committebatur: Extra hoc, cætera. Proinde, Psal. 68. *Zelus domus tuæ comedit me* Iesum. 1. Qualis Moysen, *Exod.* 32. quando ob adoratum vitulum tot millia contrucidauit. 2. Qualis Eliam, 3. *Reg.* 18. quando quadringentos Baalitas interfici iussit, populi ad idololatriam seductores. Hi iuste zelati: iustius Dominus. Discant hinc & suescant Præsules sacri, è medio tollere scandala tẽpli.

Quales sunt Simoniaci. Sed & qui sunt *vendentes*? 1. An qui venundant sacros Ordines? Beneficia? ipsaque Sacramenta? Qui bona dilapidant Ecclesiastica? 2. Qui canes palam, & caballos, clam lupas alunt & parasitos? O tempora! O Ecclesiarum carcinomata! Ista *eijcite* imitatores Domini ac Zelatores pij.

Iudæ nomẽ & Sacrilegi. 1. Obmutescat vox illa Iudæ in Ecclesia? Matth. 26. *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* Hoccine in templo? Hæ furum, hæ latrunculorum, hæ crumenisecarum sunt nundinæ. 2. Quid? In Ecclesia, ex mensa Dominica, mensa fiet nummularia? O sacrilegia! 3. Quæ ne vel in profanissima gente tolerantur, ea ab Clero, in templo, pro officio sacro designabuntur? O nundinatores templarios! Quod par, aut dignum istis *Flagellum*?

Plerique & asini. II. Nec est hominum illa, sed asinorum nundinatio. 1. Dictum celebratur Philippi, & Regis Macedonum, locus inexpugnabilis nullus est, modo asinus auro onustus eum subire possit. Ita nullus est inimpetrabilis Episcopatus, Prioratus, &c. pecuniæ. 2. Vt acu rem is tetigisse videatur, qui dixit: *Beneficia equi currendo petunt, ac promerentur: sed asinis ea conferuntur.*

Immeritis. 3. Quid, Magistri, frangitis vos in doctrina? Omnia impetrat pecunia, & gratia. 4. Docet Theologia, prædestinationem sine vlla meritorũ fieri præuisione. (Fas sit dicto:) Ita & hodie beneficiorum collationem fieri, docet experientia. 5. Facessite igitur Theologi, de meritis disceptare: Beneficia dantur aulicis, & immeritis, & ad status fastum, non ad Dei cultus profectum.

Ab Deo flagellãdi. Infœlices nummularij, non Ecclesiastici! Non intelligitis, emendo vos reddi inhabiles ad fructus digne percipiendos? Sed & ipse Dominus *flagellum* in vos vibrabit: vos eijciet, væ, quo? *Non erit negotiatio in domo Domini.* Zach. 14.

Exempla Biblica. III. Exemplis moniti discite non diuendere

uendere sacra. 1. Balthasaris pater, *Dan.* 5. Salomonæum spoliauit vasis sacris: post, nec diu, filius spoliatur regno. 2. Giezi, 4. *Reg.* 5. clam ab Naaman accepit pecuniam: Sed & eiusdem lepram; hancque hæreditariam. 3. Simon Magus, *Actor.* 8. Miraculorum empsitare vult ære gratiam: & mox perdit vitam. 4. Iudas, *Matt.* 26. vendit Dominum: & incurrit laqueum perdit cum anima pretium, & cœlum: ruit ad orcum. 5. Ieroboam, 3. *Reg.* 13. summum profanat Sacerdotium, ad id prouehendo ineptos: & omnis eius posteritas deletur in perpetuum. Videtis vestrum exitum; qui istorum imitamini sacrilegium?

Iudæ noui & Sacrilegi.

Historica. IV. 6. Testis est Niceph. *Eccl. hist. l.* 1. *c.* 33. Constantinum iuniorem Imperatorem Sacerdotia vendere solitum, in phrenesin demum incidisse, perisse. 7. Testis Martinus Polonus *li.* 4. *Chro.* Hildebrando in Galliam à Papa misso ad inquisitionem contra Simoniam exterminandam; obuenisse Episcopum Simoniacum, quo coemptos afferente testes. Legatus ait Apostolicus, mittamus humanum iudiciũ. Ad S. Spiritum hæc pertinet disceptatio, cuius beneficia sunt Ecclesiastica. Age, si canonice sis electus Episcopus, canta nobis, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.* Hic is incessente animum metu orditur *Gloria Patri, & Filio:* at hic vox faucibus hæsit: tentat, retentat, versum perficere nequibat. Quia Simoniacus in S. Spiritũ peccat. Estque qualis Esau, *Gen.* 25. venditor primogenitorum; quibus annexũ erat Sacerdotium. Ita qui emunt beneficia, quique vendunt sua Sacerdotia.

Plerique & asini. *[...]mmeriti.*

8. Cambyses, Rex Persarum, Iudici falsitatis conuicto, pellem detrahit: tribunal ea obducit: filio Otani in exemplum, vt iusta decernat: *Herodot. l.* 5. Ita Exedras, quas occupatis in Choro, cathedras in Episcopio intueamini Simoniaci, adhuc calent à statione vestri, similium: at qui iam decesserunt. Et cuius sunt, quæ corraserunt? Et quales olim fuere viri, quam sancti, qui easdem sedes exemplis, miraculis, aut sanguine sæpe suo obduxerunt? O templa quam dispari nunc clero incolimini?

[A]b Deo [fl]agellādi. *[E]xempla [b]iblica.*

Perora. Aut vos Zelatores pij eijcite hoc malum è medio vestri: aut Domine illos tu eijce è templo sancto tuo. Sicut idololatram Ismaelem eiecit domo Abraham. *Ge.* 25. Et vt Iacob spoliauit Esau benedictione primogenituræ: ita illos tu honore, & perfunctione Sacerdotij.

FERIA IV. POST DOMINICAM I. Quadragesimæ.

Generatio praua, & adultera signum quærit: & signum non dabitur ei, nisi Ionæ Prophetæ.
Matt. 2.

PHarao, *Exod.* 7. Moysi ab Deo se missum affirmanti ait. *Ostende signa.* Ita hodierni Pharaones experiri cupiētes, an Iesus esset Deus de Deo, aiunt: *Volumus à te signum videre.*

Nos circa idem

I. *De signis Dei, seu miraculis.*
II. *De signo Ionæ, quod sit.*
III. *De signis Catholicorum.*
IV. *De signis Nouatorum.*

PARS I.

De signis Dei, seu miraculis.

I. NIhil est in rerum natura, quo propius Deum velut inspicimus, quã videre, quod vel præter consuetum, vel supra rerum ac naturæ ordinem contingit, qualia sunt miracula. & signa. 1. Vtque scintillæ excussim absistētes sub ictu *Miracula est Dei indicium.*

 fabrili,

Exempla fabrili, certum dant ignis indicium: ita signa, Dei. 2. Sareptana vidua, 3. *Regum* 17. resuscitatum videns filium ait: *Nunc in isto cognoui, quoniam vir Dei es tu, & Verbum Dei in ore tuo verum est.* Ita quis non diuinum quid cogitet, cum audit; Iosuæ, *c.* 10. ad iussum stetisse solem: Matrem esse Virginem: Corpus solidum vndis inambulasse: *Marc.* 6. Fornacem, *Dan.* 3. nil vssisse pueros tres.

Nam est solius Dei. II. Tu es Deus, *qui facis mirabilia magna solus.* Psalm. 135. Quia *tu solus Dominus* naturæ, & creaturæ. Potes quod hæ, & supra. 1. Valet natura edere monstra; quia potest deficere: at non miracula, quia suas nequit vires excedere. Eclipses, tonitrua, fulgura, caumata, & chasmata cœli, maris Euripos, terræ monstra &c. defectus naturæ patientis sunt argumenta. 2. Et dæmones multa possunt & magna, sed naturæ turbamenta; aut ludibria; vera supra naturam nulla. Mirabilia valent: non miracula, qualia Iesus in Euangelio.

3. Hinc S. *Augustinus lib.* 4. *de vtilit. credendi. cap.* 17. & *lib. contra Epist. fund.* ait, se vinculis miraculorum in Ecclesia detineri. 4, Rich. à S. Victor. libr. 1. de S. Trin. c. 2. *Domine, si error est, quod credimus, à te decepti sumus. Nam ista in nobis tantis signis & prodigijs confirmata sunt, & talibus, quæ nonnisi per te fieri possunt.* 4. Nam miraculum quid est, nisi testimonium Dei, & naturæ Domini? Est quod hodie à Iesu poscitur: *Magister, volumus à te signum videre.*

PARS II.

De signo Ionæ, quod illud sit.

Signa petunt duplices Dei tentatores: I. Obdurati peccatores, *gens mala,* & Hæretici, *adultera.* Nam vtrique sunt Ismaeles eiecti, ancillæ filij; qui contractum in baptismo, cum casta Susanna Ecclesia, matrimonium polluunt, cum læna hæresi consuescentes.

Obdurati quidem peccatores, sententiam in se habentes damnationis, ac inde conterriti Deum tentant, vel, num verus ab eo pœnæ metus: vel an veniæ sit locus. 1. Ita iustus latro suæ iustificationis signum petiuit, esse in paradiso. *Necessaria signi petitio peccatori.*

2. Cum autem ex profundo peccati emergere nemo queat, absque miraculo; ideo, quoties exire peccato quis cupit, miraculum poscit.

3. Lazarum, *Ioan.* 11. suscitari mirabantur, & iure omnes: at Magdalenam esse conuersam, pauciores, imo potiores etiam scandalizabantur: cum tamen huius conuersio miraculum maius, quam illius fuerit suscitatio. Quod enim in illo fœtente, ligato, &c. factum corporaliter, id in anima peccatrice spiritaliter gerebatur maiori potentia, & bonitate placati Dei, quam ibi hominis extincti. *Eius figura.*

1. Miraculum: *Iosu.* 6. muros Iericho ad clangorem turbarum corruisse. Maius, ad vocem Sacerdotis vnicam dissolui muros peccatorum, quæ legi naturæ, Dei, rationi, conscientiæ obsistebant. 2. Quanta sunt patrata, ad vnum Pharaonem emolliendum, vt daret Deo locum? Quot fiunt conciones, exempla, inspirationes, ante quam peccator conuertatur: cum vel solo nutu ac verbo vel totus orbis fuerit conditus? *Miraculũ verum est conuersio peccatoris.*

Quare euenit peccatoribus, quod Israelitis. *Genes.* 46. In Ægyptum descendebant, opinati triennio longius haud inibi se commoraturos, at quadringentis annis hæserunt, mortuique sunt omnes, nec educti posteri, nisi in manu forti miraculorum, *Exod.* 9. & 14. Typus hic peccatorum est: Signum quærunt Tales. *Est difficillimum.*

II. *Sed non dabitur eis, nisi Ionæ,* id est, internum spiritale animæ, non externum naturæ. Nimirum, *Pœnitentiam agite.* 1. Nec *Pœnitẽtia est signum digiti Dei.*

Nec aliud Niniuitæ habuere, non Dauid, non Magdalena aliud. 2. Hoc pœnitentiæ signum à Deo poscere, necessarium est: Ista diffidentiæ signa non dantur impiis. Quales autem, proh! & quot hodie, qui tacite secum non credunt, vt Poeta canit,

Signum, esse infernum.

Esse aliquos Manes, & subterranea regna. Nam, vt Psal. 13. *Dixit insipiens in corde suo: non est Deus.* Ore non id quidem audent: Reclamant enim omnes creaturæ: Ps. 99. *Quoniam Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* Non credis esse tartarum, & pœnas inferorum? Huius signum postulas? Dabo, quod Isaias, *cap.* 7. Regi Achaz: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo, in profundum inferni siue in excelsum supra.* Vide cœlo pulsos extorres Angelos, inque abyssum relegatos. Audi clamantem, Luc. 16. *Crucior in hac flamma.* 3. Ecce absorptos humo Core, Dathan & Abiron. *Numer.* 16. 4. Ecce incendium Pentapoleos, *Gen.* 19.

Signum, esse prouidentiam Dei nutrientis egentes.

III. Sunt porro, qui de Dei addubitant prouidentia, quærunt signa: Psal. 4. *Quis ostendet nobis bona?* Eritne vere Deus, qui Angelorum, hominum, inferorum gubernet prouincias? An casu, naturæue ista necessitate, seu, quo fato fiunt omnia?

Deut. 32. *Interroga patres tuos, & dicent tibi.* Quæ? 1. Etiam, 3. *Reg.* 17. in deserto pastum à coruo. 2. Danielem, *cap.* 14. in leonum lacu abs Abacuc, in Babylonem translato ex Iudæa per Angelum.

3. Israelitarum sexcenties millia cibatorum manna in deserto annis 40. Exo. 16. *Quadraginta annis proximus fui generationi huic.* Ps. 94. Et adhuc de prouidentia Dei dubitabis? *Hodie si vocē eius audieritis, nolite obdurare corda, sicut in exacerbatione, secundum diem tentationis in deserto: vbi tentauerunt me patres vestri: probauerunt & viderunt opera mea.*

Signū spei in peccatis.

IV. Sed quid signis opus aliis? Ionæ accipite. 1. Is ventre, & mari conclusus, sperare tamen non destitit. Ion. 2. *Ego dixi, abiectus sum à conspectu oculorum tuorum, veruntamen rursus videbo templum sanctum tuum.* 2. Nec in leonum lacu, Daniel *cap.* 14. Nec *Genes.* 39. Ioseph in carcere spem abiecit. Psal. 36. *Spera in Deo, & fac bonitatem.* 1. Reg. 2. *Ipse enim deducit ad inferos, & reducit.* 3. Ipse, *Matth.* 27. Dominus vltima quæque passus, post triduum resurrexit in gloriam. Signum ecce Ionæ. 4. Dixit filia Sion, Isa. 49. *Dereliquit me Dominus, Dominus oblitus est mei:* At continuo subiunxit Dominus: *Nunquid potest mulier obliuisci infantem suum? Et si oblita fuerit: ego non obliuiscar tui.* Iesu Tu altius nos animo impressos geris, quam corpori tuo tua vulnera; qui igitur obliuiscere nostri?

PARS III.

De signis Catholicorum.

I. ET hæretici signa quærunt. Clamant; affirmatis Papistæ realem Christi in Eucharistia præsentiam: Ioan. 20. *Non credam: nisi videro. Volumus à te signum videre.* 1. Ita & vulpes olim Herodes *sperans se signum aliquod videre*: at hoc non facto, *spreuit Iesum.* 2. Ita & Iudæi, Matth. 27. *Si filius Dei est, descendat de cruce, & credimus ei.* 3. Ita & Sacramentarij, signum quæritis præsentiæ Eucharisticæ?

Dabo sexcenta. Figuras V. T. Prophetias: Dicta, Facta Christi, Apostolorum, Ecclesiæ, SS. Patrum, Miracula, &c. Tantum, Ps. 118. *reuela oculos tuos,* & dic. *considerabo mirabilia de lege tua.* Pertinaciam exue, crede, Psal. 110. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus; Escam dedit timentibus se.* *Signa Eucharistica.*

II. Occlamas? Nullum in Papatu miraculum editur amplius. Fac ita esse; neque do tamen. 1. Opus nego miraculis esse, tum Fide iam sic clarente: tum an... *Orthodoxis non opus est signis.*

ſignis tot confirmata: tum hæreticis & obſtinatis ad obſiſtendum veritati; vbi non erant Ethnici. Quo his deteriores eſtis. 2. Centuriatores veſtros conſulite, ex ſæculo in ſæculum miracula enumerauerunt, ad vſq; vndecimum, & tamen quo ijs facti ſunt ſaniores? 3. Neque vero miracula fiunt ad fidem conſtabiliendam; ſed ad Dei potentiam & gloriam declarandam.

Ionæ ſignū eis ſufficit. 4. Adde, qualia ſunt miracula ipſa Sacramenta? D. Thom. 1. 2. quæſt. 113. *Iuſtificatio, & remiſſio peccatorum maximum opus Dei.* Sed quia ſunt ea quotidiana; minus accidunt admiranda. Ionæ igitur accipite ſignum. Sin', omnes ſimiliter peribitis, vt Niniue periſſet.

PARS IV.

De ſignis Nouatorum.

Non miſſi currunt hæretici. I. AT à vobis nos iam *volumus ſignum videre*, Caluiniani; Dicite, ait Tertul. libr. de præſcript. hæreſ. *Qui eſtis vos? Quando veniſtis? & vnde veniſtis? Quid facitis inter nos?* Caluine, da ſignum Miſſionis tuæ. An id lilium eſt tergori inuſtum tuo? Eſto?

Simile eorum audacia. 1. Nefas cuiquam iniuſſu Regis, aut terræ Domino non permittente in alieno Dominio militem conſcribere, tuba, tympanoq; ſonare: Et tu audes in Eccleſia? Quod das ſignum? Et quam fecem contrahis hominum qualium? Reus læſæ Maieſtatis es: & Diuinæ quidem.

Signa dent neceſſe eſt. 2. Dicis. At *Non ſufficit*, ait Innocent. III. de hæreſ. cap. cum ex iniuncto: *quod quiſque dicat, ſe eſſe miſſum à Deo. Hoc enim omnes hæretici iactitant. Sed oportet ſuā miſſionem probare per miracula.* Quid aliunde venit, quam per oſtium, & inconſueta profert paradoxa; is & inconſueta edat opera neceſſe eſt. Nec enim dicta ſolum; ſed facta fidem faciunt. Nos iam ſueta diu, teſtataque docemus.

I[illegible]as Baalitis inſuetum perſuaſurus, 3. *Reg.* 18, orat, & ignis cœlo ruit, vorat omnium.

2. Deus legem daturus incognitam, inſueta edit tonitrua, fulgura elidit: Exo. 19. *Ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes denſiſſima operire montem, clangorq̨ buccinæ vehementius perſtrepebat.* *Exempla neceſſitatis.*

3. Moyſes ſuam à Deo miſſionem in Ægyptum, quot ſignis atteſtabatur? *Exo.* 4. Nec ipſi Hebræi ſat illi crediſſent abſque ijs, minus Ægyptij.

4. Danielem, c. 14. dono miraculorum Deus donauit, mirificeque ſeruauit in flammis, in beſtiis: ſcilicet vt Senum par nequam conuinceret; & Dei veri ſeruum ſe condoceret.

5. Ieſus ipſe ſic venit, & docuit; vt dicere poſſet, Ioan. 10. *Opera, quæ ego facio, ipſa teſtimonium perhibent de me.*

6. Satan noſſe auebat: verene DEVS eſſet IESVS; Matth. 4. *tentans ait: Si filius Dei es, dic, vt lapides iſti panes fiant.*

7. Ad Ieſum venientibus ſciſcitatum, Matth. 11. *Tu es qui venturus es; an alium expectamus?* Reſpondetur: *Ite, dicite Ioanni: Cæci vident: Claudi, &c.* Proba hæc vel ipſi Ieſu neceſſaria fuit: quanto magis Caluino?

III. Tertullianus libr. de præſcript. hæret. requirit à Gnoſticis ita: *Probent, ſe nouos Apoſtolos eſſe. Volo virtutem eorum quâ Apoſtolos in peruerſum æmulantur. Illi enim de mortuis ſuſcitant: iſti de viuis mortuos faciunt.* Præſagiſti, Tertulliane, Caluini miracula; qui nec viuum nouerat ſuſcitare; at reddere mortuum poterat infelix veterator. *Miracula hæreticorū qualia. 1. Viuos occidere.*

2. Audite de fæce veſtra Eraſmum in diatriba ſua de liber. arbitr. *Non credebatur Apoſtolis, niſi miraculis fidem aſtruxiſſent doctrinæ: nunc quilibet ſibi poſtulat credi, quod affirmat, ſe habere ſpiritum Euangelicum.* *2. Nec equum ſanare.*

Apoſto-

Apostoli quoniam excutiebant viperas, sanabant ægrotos, excitabant mortuos: ita demum creditum est paradoxa docentibus. Nunc, cum iuxta communem opinionem asserant pene παραδοξότερα, *nullus adhuc illorum existit, qui vel equum claudum sanare potuerit.*

3. Hæresin propagare. 3. Lutherus in Psalm. 44. ita se purgat. *Obijciunt Papistæ fidem me meam, & doctrinam miraculis non confirmasse. Quibus respondeo: hoc maximum esse miraculum, & maius miraculis vnquam factis: quod doctrina mea tam breui tempore sine vllo miraculo se dilatauerit.* O frontem! *Tantum hoc miraculi habet, quantum lapides deorsum tendere:* aiebat olim Thomas Morus Angliæ Cancell. Nam in mala proni natura, fiunt tua proniores doctrina, Luthere, &c.

4. Voluptates docere & libertatem. 4. Callista, Atheniensis lupa, pellectis plerisque Philosophiæ studiosis, aiebat Socrati: Ecqui fit, quod omisso ludo ac magistro me sectentur adolescentes tot: nec item te? Cui ille. *Tu ad voluptates declinia; ego ad virtutis ardua traho.* Mahometis vox erat: *Christus fidem miraculis stabiliuit: ego armis*: At vos hæretici, *Voluptatibus ac elientiis.*

Sed quid vel nos ab iis signa exquirimus, cum esse pseudoprophetas plus luce constet: vel à nobis ipsos requirere audimus, cum nec Christi sat credant miraculis? Facessite pestes.

Perora. Ergo signum Ionæ quæratur ac vsurpetur vtrisque peccatoribus, & hæreticis. Nam tu, Domine, *non vis mortem peccatoris: sed magis vt conuertatur ac viuat.* Ezech. 33.

* * *

FERIA V. POST DOMINIcam I. Quadragesimæ.

Vt infra Sabbato.

Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos. Luc. 9.

MOyses descendens è monte, legem acceptam promulgaturus ad populum, ita vultu resplenduit; vt populus sustinere oculis non posset. Ita Iesus è cœlo descendens, vt se Dei Filium publicaret, cum lege gratiæ: resplenduit hodie transfiguratus.

Super quo nos

I. *De cœlesti Beatitudine.*
II. *De Transfigurato, eiusq; partibus per Figuras declaratis.*
III. *De Transfiguratione Similibus declarata.*
IV. *De cœlesti altitudine.*

PARS I.

De cœlesti beatitudine.

I. QVid beatitudo? 1. Dico cum Simonide Philosopho: qui Hieroni tyranno Syracusano sciscitanti, Quid esset Deus; cogitandi triduum postulauit: dein plus; iterumque amplius: demum respondit. *Quanto considero amplius: tanto mihi res videtur obscurior.* 2. Certe Aug. in sermon. quodam inquit: *Excedit facultatem eloquentiæ meæ, transcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa gloria, illa celsitudo.* 3. Chrysostom. Orat. de rep. sap. *Effugit omnem sermonem, atque omnem sensum humanæ mentis gloria illa, & magnificentia.* 4. Apostolus 1. Corinth. 2. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ Deus præparauit diligentibus se.* *1. Ea est incomprehensibilis.*

Atque

2. *Admiranda.* Atque vt duo Cherubini *Exod.* 25. cum ſtupore, paſſis alis Propitiatorium intuebantur: ita ſtupere contingit beatitudinem contemplantibus & hominibus, & Angelis. Tanta enim eſt, vt neget D. Thomas, Deum quicquam maius condere poſſe. Nam ipſe eſt ea ipſa.

3. *Summe amanda.* II. Quid de hoc dixiſſes, M. Tulli, qui de virtute affirmabas; *tantam eius eſſe pulchritudinem, vt ſi oculis cerni poſſet, admirabiles ſui amores excitatura foret?*

4. *Deo pro ea ſeruiẽdum.* Iacob forma Rebeccæ adeo captus fuit, vt *viderentur illi pauci dies* ſeruitutis ſuæ, *præ amoris magnitudine.* O nos ſi vel vmbram beatitudinis caperemus; quam nos Dei ſeruitio impenſe dederemus?

5. *Pugnãdum.* Viſa Iuditha ſpecioſiſſima miniſtri Holofernis aiebant: Iudith. cap. 10. *Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras habet mulieres: vt non merito pro eis pugnare debeamus?* Hæc militis Chriſtiani vox eſto, parati omnia perpeti pro cœleſti Iuditha.

6. *Perferẽda omnia.* Caleb, *Num.* 13. ſexcentorum millium Dux virorum, vt hos ad terram promiſſam animoſe inuadendam incenderet, botrum vnum, fertilitatis ſpecimen eis oſtendit. Hic vero mox omnes, *Aſcendamus*, aiunt, *& poßideamus terram illam.* O ſi aliquem guſtatum ſupernæ gloriæ ſubinde perciperemus animis; quo non zelo cœlum inuaderemus, & vel violenti id raperemus? Quo paſſu, vel curſu deſertum hoc mundi, ac mare rubrum peruaderemus? Qua & fuga, & pugna vteremur aduerſus Pharaones tres Ægyptios Carnem, dæmonem, Mundum? Præuideamus igitur mente cœleſtium felicitatem; cuius radium vidit in Thabor Petrus, & dixit: *Domine, bonum eſt nos hic eſſe.*

* * *

PARS II.

De Transfigurato, eiusq́; partibus, Anima beata, & Corpore paßibili, per Figuras declaratis.

I. MOyſes, *Exod.* 3. rubum vidit ardentem, & incombuſtum: Eliam, 4. *Reg.* 2. vidit Eliſæus curru igneo ſublimem aſportari. Vtraq; figura eſt Transfigurati; cui & vterque adfuere. Rubus eſt mortale corpus: ardor erat gloriæ ſplendor & immortalitatis, qua mortale induebatur: imago futuri ſtatus noſtri. O ſi curru iſto gloriæ ſæpius nos rapi contingeret in cœleſtium conſideratione poſitos; quam cito & terrena faſtidiremus; & anima quanto ſplendore conueſtiretur? *Figura transfigurationis.*

Sed, qui iam emicare ſplendor in Chriſto viſus eſt, beatitudinis erat: qua quidem anima eius, parte ſui ſuperiore, ſemper fruebatur, ob vnionem hypoſtaticam: non tamen corpus. Nam hoc ad patiendum aſſumpſerat: atqui *Beata ſemper fuit Chriſti anima, nõ corpus.*

Non eſt conueniens luctibus ille color gloriæ.

II. Sicut, 1. Reg. 17. *induit Saul Dauid veſtimentis ſuis, & impoſuit galeam æream ſuper caput eius, veſtiuit eum lorica. Dixitq́; Dauid ad Saul: Non poſſum ſic incedere: & depoſuit ea, & tulit baculum ſuum.* Ita Dominus in corpore glorioſo nec pati, nec vincere potuiſſet: itaque ſoli animæ indulſit gloriæ fruitionem: corpori detraxit; idque in habitu paſtoritio noſtro in arenam pugnæ produxit. Qualis 3. *Reg.* 22. Rex Iſrael habitu mutato in aciem deſcendebat. *Corpus aptauit ſibi ad patiendum. Figura vtriuſque 1. Dauid.*

2. Ratio. Quia, vt omne Samſonis robur in crinibus eius conſiſtebat: ipſo teſte: Iud. 16. *Si raſum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea, & deficiam, eroq́; ſicut cæteri homines.* Ita fundamentum paſſionis ac meriti in humana fragilitate con- *2. Samſon.*

consistebat. Ergo oportebat caput hoc nouacula passionis radi, atque tum glorificari. Cæteroquin nequiuissemus saluari. Nam Passio eius, non glorificatio saluos nos fecit.

3. Aquæ maris & Iordanis sistentes cursum. 3. Itaque, *Iosu.* 3. Arca fœderis Iordanem intrauit: Christus Passionem, vel corpus patibile: vt in promissionis terram Israelitæ Fideles introducerentur: *& steterunt aquæ descendentes in vno loco, & ad instar montis intumescentes apparebant:* id est allegoricæ; visio gloriæ beatifica in parte animæ superiore constitit. *Quæ autem inferiores erant,* corporis passibilis, *in mare passionis descendebant.*

4. Fontes Bethuliæ. 4. Holofernes Bethuliam obsidens, quo citius expugnaret, Iudith. 7. *constituit per gyrum centenarios, per fontes singulos, & incidi præcepit aquæductum eorum.* Ita Dei Filius factus homo, gloriæ fontes obsedit & obstruxit, neu in corpus deflueret, natum passioni: quo expugnaret carnem, mundum, dæmonem, cœlum. Sic & Rex Ezechias, 2. *Paral.* 32. obturauit superiorem fontem aquarum Gihon, & auertit eas subter ad Occidentem vrbis Dauid. Ita: ait Aug. Epist. 36. & D. Tho. p. 3. q. 45. a. 7. *dispensatione quadam diuina factum est, quod gloria animæ non redundaret in corpus: Vt in corpore paßibili nostræ redemptionis expleretur mysterium.*

PARS III.

De Transfiguratione similibus declarata.

Figura alia transfigurationis. I. SE tamen hodie Beatitatis illud mare effudit in corpus, vnde suspendebatur iam diu: quo per id nos ex mundi Ægypto traduceremur. Nam Dei virtute per Vnum Hominem liberatus est omnis homo. 1. Itaq; hodie illud mare rubrum suspensum rediit ad debitum cursum. *Exo,* 14. 2. Hodie sol gloriæ, *Iosu.* 10. qui stetit in axe iussu Iosuæ; cursu iuit suo adusque antipodes corporis Iesu. 3. Hodie eclipsis illa quæ tribus & triginta annis iam durarat, exiit: solque gloriæ per corpus transparuit.

Miraculosa fuit. Simile. Miraculum nemo non diceret, si vitro sol inclusus per id tamen non traluceret. Ita, quod annis tot gloria diuina in Corpore Iesu non resplenduit: miraculum est: Quod tamen in mortali corpore se immortalitatis gloria ostendat, & ipsum hoc miraculum est.

Admiranda & veneranda est. II. Magis id igitur veneremur, quam perscrutemur: & psallamus ei, *Psal.* 92. *Dominus regnauit, decorem indutus est.* Quoniã Cant. 5. *Ecce dilectus tuus,* ô Ecclesia sponsa, *candidus & rubicundus, electus ex millibus.* Nam μεταμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. id est, ait hæreticus, *transformatus est:* Vah! at Catholicus, *transfiguratus est:* Rectius: nam figura solum exterior, non substantialis forma mutationem accepit.

Omniformis Christus fuit. 1. Diuinus es Chamæleon, Iesu, omnem refers colorem: Diuinitatis in anima: paupertatis in mundo: infirmitatis in corpore, humilitatis in cruce. In cœlo gloriosus, in Sacramento adorandus, ac vescendus. 2. Physici aiunt, materiam primam in potentia esse ad formas omnes. *Arist.* 1. *Phys. c.* 5. Vere corpus Christi est materia prima, omnis formæ capax. Nam Heb. 1. *est figura substantiæ Patris.* Et Philip. 2. *est formam serui accipiens.* Et in Thabor formam habet gloriosi: latronis in cruce: victoris in inferno, & in resurrectione: triumphatoris in ascensione: Iudicis ad dexteram Patris; Agni, ac mannæ in ara.

3. Itidem recte Plato *matrem admirationis, & ornamentum cœli* appellauit. Et Salomon Ecclesiast. 43. *Vide arcum in cœlo, cum suo splendore mirabili: & benedic, qui illum fecit.* Est ea quinque color: vt, fulua, viridis, crocea, lutea, & hiacynthina: At quanto in Thabor relucet Iris diuinior?

Quot in vna colores ac formæ? Tot, quot Attributa Dei, Sol Diuinitatis autem in nubem corporis irradians efficit eandem.

Scitum simile trāsfigurati. III. Sol & luna hic in monte steterunt: à sole luna splendorem, à Diuinitate gloriam accepit Humanitas, *pulchra vt luna, electa vt sol*: propter hypostasin.

1. Vere est vt luna, causans in mari fluxus ac refluxus, gratiarum scilicet in Sacramentis. Luna crescens, in gremio; media in templo duodennis, plena, in prædicatione: decrescens, in Passione: inde se renouans in resurrectione. 2. Adhæc tempestatum est nuncia. Nam

Pallidā luna pluit; rubicunda flat; alba serenat.

Pallens, in Olueto proximam minabatur tempestatem passionis: Rubens, à flagellatione indicat conclamationem flatulentam *Crucifige, Tolle.* Alba in resurrectione gloriam nostram repræsentat: vti & in transfiguratione.

Thabor & Caluariæ collatio per disparata. Sed ab hac quam dispar tua Passio? Vtraq; in monte. Hic gloria, ibi opprobriis saturatum video. Hic inter prophetas, illic inter latrones: Hic in fulgore, ibi in tenebris, & ærumnis. Hic discipuli adhærent, illic fugiunt. Hic de excessu loqueris, ibi pateris in excessu, &c.

PARS IV.

De cœlesti beatitudine.

Nil hic satiat animam. Exempla. I. Hic tamen, quod degustauit Petrus, gutta fuit beatitudinis. Exclamat proin: *Bonum est nos hic &c.* Hic Domine *torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Psal. 35. Et vero in cœlis quis, quantusque torrens? Prorsus *inebriabūtur ab vbertate domus tuæ.*

1. Huc aspirans ait Psal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua*, quasi dicat: Nulla hic res satiat. Omnia adsunt mihi: sed in vno illo cum sint omnia, hocq; desit mihi, desunt omnia: ideo *satiabor*. Et omnia illa nihil sunt. Quo, quo, Rex, quo tendis? Summa habes omnia in terris: & velut inanis omnium, sitis alia? ô Bene!

2. Male Alex. Magne, *teste Plutarcho*, audiens à stolido Philosopho plures esse mundos: stolide illachrymaris; te vno hoc subacto, cæteros nescire: minus possidere. Ergo alium quæris orbem debellandum. Huc aspira, quo Dauid. Hic orbis, & orbes, & omnia. Nihil hic exsatiat mentem: veluti

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis.

3. Et tu Auguste Cæsar, orbis Monarcha, quibus curis noctes insomnes trahis? *Suetonio teste.* Habes omnia; & angeris? Nesciebat mens quid deesset; & sibi desse sentiebat. At nos id scimus: nec affectamus idem. Viuine sumus mortui: an viuimus?

Figura. Adad Iudæus, & Regibus ortus, exul in Ægypto degebat: 3. *Reg.* 11. Primus erat Regi, in aula beatus ab omni fortuna; Reginæ sororem Rex ei dederat vxorem: & tamen inquietus animo, ardebat patriæ desiderio: Iudæam suspirabat: ab Rege se, & Ægypto absolui petebat, dimittiq; in patriam. Is animæ viua est imago Paulinæ: quæ *dissolui cupit, & esse cum Christo.* Quid enim Christianam satiare potest animam, præter beatitudinem? Quot in orbe hoc sunt illi tædium afferentia?

Bonum hic esse. II. Clamat: *Bonum est nos hic esse.* 1. Infelices animæ inferæ, *malum est vos ibi*, & hic, & vbi vbi *esse.* Vbique vobis dolor, furor, desperatio, &c. 2. Petre quanta videbas? Ideo recte dicebas, *Bonum est nos hic esse*, verum tamen illud *bonum hic esse* breue erat: Nobisne dicam? *malum est hic esse* in mundo, carne. *Cupio* idcirco *dissolui, & esse cum Christo.*

3. Petre, *oculi* tui *grauati erant somno: nesciebas, quid diceres.* Istud *Hic* per breue est ac momentaneum: at nos æternum expectamus.

4. Hic Tob. 1. *Quale gaudium mihi erit,*

qui lumen cœli non video? Hic *Gen.*39. Iosephi sumus in carcere: Danieles *Dan.*14. in lacu leonum: Pueri in fornace Chaldaica: *Dan.*3. Ionæ in ventre, Israelitæ *Exo.* 14. in medio mari rubro: Et tamen dicere possumus: *Bonum est nos hic esse.*

Imo purgantes animæ, quantisuis in cruciatibus sint; quia tamen in gratia: dicere queunt: *Bonum est nos hic esse.* Certi namque beatitatis degunt.

Bonum cœli esse. III. Cœlites vero, videntes & habentes in Deo omnia, de eodem sibi applaudunt Bono. 1. Regina Saba, 3. Reg. 10. visa Salomonis magnificentia, exclamabat: *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper.* At vero, Ps. 83. *Beati, qui habitant in domo tua Domine.* Id est, aiunt Theologi in Essentia Dei: In ea *omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei reconditi sunt*: ex ea orbis & omnia sunt progressa. *Gloria & diuitiæ in domo eius.*

2. Si Esther, *cap.*15. cubiculum ingressa Assueri, visa regij vultus maiestate, concidit semianimis. Si Israelitæ, *Exod.*16. viso manna admirati aiunt: *Quid hoc?* Quid anima Deum intuens? Quanta absorbebitur admiratione? Quali immutabitur transfiguratione?

FERIA VI. POST DOMINIcam I. Quadragesimæ.

Est autem Ierosolymis Probatica piscina. Ioan. 5.

MIraculum! Naaman Syrus, 4. *Reg.* 5. iussu Elisæi in Iordane lauat, & à lepra sanatur. Maius: Paralyticum, annis 38. ad Probaticam frustra excubum, ad solum Christi iussum persanari.

Nos super eodem

I. *Parænesis de Misericordia Dei.*
II. *De Probatica piscina.*
III. *De porticibus quinque pauca.*
IV. *De paralytico ipso.*

PARS I.

Parænesis de Misericordia Dei.

I. DIgnum cythara Dauidica diuinæ laudis argumentum *Misericordia.* Psalm. 88. *Misericordias Domini in æternum cantabo.* 1. Illa namque Attributorum Dei facile princeps est: Psalm. 32. *Misericordia Domini plena est terra*: Quin & infra terram, purgatorium: & infernus quoque, ipsumq; cœlum. Nam damnatorum peccata infra condignum puniuntur: & merita iustorum supra condignum remunerantur. *Misericordia Dei super omnia opera eius.*

2. Omnia debemus, ob creationem nostri: at Misericordiæ plura, ob conseruationem. Quia ista semel dedit *Esse*: ast hæc conseruat id semper. Adhæc eius causa, vt ei optime esset, Ipse de cœlo descendit medicus nostræ paralysios. Quo magis, Psal. 100. *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine.* *Ei debemus omnia.*

II. Maximi ducebat Tobias *cap.*4. *&c.* vnius è septem præcipuis Angeli ad se missionem, eiusq; beneficia præstita sibi ac patri: vt parem remunerationem scirent omnino nullam. At demum vbi cognouit esse Angelum, non hominē; Tob. 12. *cecidit super terram in faciem* præ pauore. Quid nos; ad quos Dei Filius demissus est; tantaque sanandis nobis præstitit? *Comparatio prima.*

2. Magnus amor Dei in Ezechiam Regem ægrum: cui mittebat Isaiam Deus nuncium & sanitatis reciperandæ, & vitæ annis xv. prorogandæ. In signum, *reduxit vmbram per lineas decem gradibus in horologio.* 4. Regum 20. Isa. 38. Genus humanum, ægrum, imo mortuum iacebat, iamque extinguendum? Ipse, Ipse venit: id consanat: vitamque ei prorogat in æuiternitatem beatam. In signum, Sol Iesus decem gradibus descendit, infra nouem choros Angelorum, infraque homines ad crucis ignominiam, ac mor- *Secunda.*

tis. 3. Testis misericordiæ, tanquam prædicatæ satis, hic paralyticus est.

PARS II.

De probatica piscina.

Quid Probatica.

I. STagnum in medio Solymæ ouium victimis abluendis seruiebat: vnde προβατικὴ quasi *ouium piscina* dictum est. Circum id quinque porticus, ægrorum plenæ, expectantium quis primus ad aquæ motum Angelicum se in eam demergeret.

Significat Pœnitentiam. Figura id docent.

Figura hæc baptismi: Et luculentior pœnitentiæ. Quæ mouetur ab *Angelo Testamenti*, Malac. 3. Ipso Iesu: ad sanandos quoscunque. De ea Psal. 50. *Lauabis me, & super niuem dealbabor.* 1. Hæ aquæ illæ, de quibus Gen. 2. *Et Spiritus Domini ferebatur super aquas.* 2. Est diluuium gratiarum, *Gen.* 8. cui Arca Ecclesiæ innatat, & pauculas orbis reliquias morti eripit.

3. Est aqua è Christi latere profluens. *Ioann.* 19. 4. Est mare rubrum dans siccum transitum Israelitis: Ægyptios submergens. *Exod.* 14. Beati qui, Psalm. 73. *Conquassasti capita draconum in aquis* hisce. 5. Est ea Euripus, quotidie septies fluens ac refluens, *Mela teste*: auferens peccata septem mortalia: afferens septem S. Spiritus dona. Expertus Euripum hunc canit Ps. 118. *Septies in die laudem dixi tibi.*

Fontes & aqua miranda. Pœnitentia.

II. Hæc aqua habet vna, quicquid virtutum vllis vsquam inesse aquis legitur.

1. Delet peccata. Charismata dat.

1. *Augustinus*, 12. *ciuit.* 3. in Albano esse fontem prodit; cui intinctæ faces accensæ extinguuntur: extinctæ, si immerseris, accenduntur. In fonte pœnitentiæ extinguuntur peccata; accenduntur virtutes; redditur vita operibus mortificatis. *Nam Mortui non laudabunt te Domine*, &c.

2. Charitate absumit affectus.

2. *Plinius l.* 2. *cap.* 103. ait, in Sclauonia fontem esse, qui iniecta lini, panni, &c. frusta comburat. Pœnitentia ardet charitate; frusta & reliquias concupiscentiæ & affectuum prauorum comburit. Cyprianus serm. de Pœn. *Pœnitentia respuit auaritiam, horret luxuriam, fugat furorem, format amorem, calcat superbiam, continet linguam; componit mores; odit malitiam, excludit inuidiam.*

3. Aeris est.

3. Lyncestius amnis in Macedonia acriculus est: *Quem quicunque parum moderato gutture traxit; Haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset.* Ita acidula pœnitentia est, Gregor. 4. Mor. cap. 22. *Blandimenta culpæ non secura quies foueat: sed sæuiens amaritudo pœnitentiæ irrumpat.* Aug. l. de pœn. *Pœnitens semper doleat: semper coram Domino erubescat: & dolorem cum vita finiat.*

4. Dat, adimitq; memoriã.

4. In Bœotia duo fontes sunt; alter potus auget memoriam; adimit alter. Pœnitentia peccatorum memoriam damnificam extinguit: auget viuificam, detestatricem præteritorum. Isai. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Eadem iniuriarum præcipue delet memoriam. Exemplum esto ipse Auctor pœnitentiæ, *Luc.* 24. Exeuntibus in Emaus quærit: *quæ hisce diebus Ierosolymis* accidissent. Adeo pœnitens, ac satisfaciens pro nobis, omnium oblitus erat.

5. Dat intellectum.

5. Est in Sicilia fluuius, qui potus acuit ingenium: dictus ideo νοῦς. i. mens. Et pœnitentia *intellectum dat paruulis*, ad cauendum commissa, & sectanda bona omissa.

6. Ciet fletum & risum.

6. In Phrygia, ait *Plinius lib.* 3. *cap.* 2. fons est, κλαίων, qui potus lacrymas ciet: alius γελῶν, risum. Ita pœnitentia, κλαίων est. Ps. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte.* Psal. 6. *Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.*

7. Tollit gustũ vanitatis.

7. In Æthyopia fons est rubeus, qui vel gustatus gustu priuat. Pœnitentia gustum rerum carnis, mundi, &c. detrahit. Col. 3. *Quæ super cœlos sunt, sapite: non quæ super terram:*

8. Non

8. Edentulat canem nostrum. 8. Non procul à Frisia fons est, qui haustus excutit dentes. Malo suo didicit Cæs. Germanici exercitus. Ita Climacus ait Gradu 19. *Veræ germanæque pœnitentiæ certum argumentum est obliuio iniuriarum.* Ergo excutit dentes detractionis, blasphemiarum, &c.

9. Corroborat. 9. Sunt aquæ, in quibus ligna lapidescunt. In mare rubrum si oliuæ arboresque aliæ etiam virentes inijciantur, continuo lapidescunt. Pœnitentia animos delicijs virentes indurat robore fortitudinis.

10. Conseruat integros in mundo. 10. Rhodanus tanto ruit impetu, vt lacum Lemannum transiens suas cum huius aquis non misceat. Item in America fluuius, dictus Argenteus, ad 40. leucas per mare ruens cursum tenet, aquasque & dulcedinem natiuam, nil ab salsugine marina corruptus. Rapidior vis Pœnitentiæ est: Facit ire homines mundi mare medium, nec ab hoc tamen infici.

Cũctis aquis aqua potentior προβατική: morbis valet sanandis omnibus. At quam illa, potentior est Pœnitentiæ aqua. Hac Paralyticus est consanatus.

PARS III.

De porticibus quinque pauca.

Hyssopus est pœnitentiaria. I. D*Omine asperges & me hyssopo, & mundabor.*

Hyssopus locis crescit lapidiosis, multis apta morbis curandis. Ita & gaudet pœnitentia duris, sanatque omnia. 1. *Leu.* 14. Leprosus mundandus iubebatur aspergi septies hyssopo, in immolati passeris sanguine tincta. Christus est *passer solitarius in tecto*, & immolatus. In eius Sanguine pœnitẽtiaria hyssopo tincta asperge peccata mortalia, & mundabere à lepra. 2. *Leu.* 4. Iubetur Sacerdos septena aspergine vitulini Sanguinis animam mũdare: tu cor hyssopina aspersione. At vero & hyssopus, & Probatica nihil sunt ad nostram Pœnitentiam collata. Quantum ad lucem vmbra.

Ex multis sanatur vnus. Sed quid est: plurimos circum Probaticam excubare ægros & vnum hunc ex omnibus à Domino restitui? An Matt. 20. quod *multi sunt vocati* ad probaticam pœnitentiam: *pauci vero electi*? Quot hominum myriades erant tempore diluuij, *Gen.* 7. & tamen octo tantum animæ saluabantur? An non sexies centena millia hominum, qui armis apti gerendis erant, ex Ægypto educti, & solum ex ijs duo in terram promissam introducti sunt? *Nu.* 1.

Quæ porticus. Quinque porticus: an sensus quinque denotant, hospitacula ægrorum inibi cõmorantium? id est, actuum vanitatis variæ? Quot ægri vanique actus oculorum, aurum? &c. 2. An vero designant habitus animæ quinos? Vt Artem, Prudentiam, Scientiam, Sapientiam, Intelligentiam. In porticu artis iacent ægri mechanici. Prudentiæ, Magistratus, Senatores, Consiliarij, &c. In Scientiæ, Theologi, Philosophi, Concionatores, &c. In Sapientiæ, Religiosi. Sub porticu Intelligentiæ iacent cuiusque status, ætatis, conditionis homines, rationis vsu pollentes.

PARS IV.

De Paralytico ipso.

Genus humanum paralyticum. I. GEnus humanum, quater millenis annis paralyticum, expectauit motum Passionis Dominicæ, vt sanaretur. Paralysi originali ignorantiæ laborabat in intellectu, malitiæ, in voluntate, fragilitatis in appetitibus: inutile ad quoduis opus meritorium. 1. Vt arbos tacta semel fulmine, nec fructus nec folia profert: Ita anima, 2. Similis ficui maledictæ, *Luc.* 13. Ita Adam arbos prima.

1. Ob peccatum origin. 2. Ob maledictionem Dei. 3. Ob naturam exhaustam. 3. Similis hæmorrhoissæ, *Matt.* 9. quæ facultates omnes perdidit, nec tamen sanita-

nitatem recepit. Ita homini debilitata natura, & perdita gratia fuit, & merita nulla prouenere. 4. Vtq; Philistæi quondam, *Iud.16.* Samsoni ademere vires, oculos libertatem: ita peccatum despoliauit hominem, & molendinario similem fecit iumento.

4. Ob mala illata animæ.

O cladem. *Horrendum est incidere in manus* cum *Dei viuentis*, tum peccati occidentis. Incidit homo: paralyticus fit: is descendit, cuius *vocabitur nomen magni Consilij Angelus*, Is. 9. iuxta 70. & suum paralyticum in probaticam inijcit pœnitentiæ & Passionis suū.

Soli Deo sanabilem. Hac vt *Septemplicis ostia Nili* aquis totam irrigant quotannis Ægyptum, ac fœcundant: ita Ecclesiam septemplici gratia Sacramentorum Iesus. Secundum Ps. 45. *Fluminis impetus lætificat Ciuitatem Dei.*

Et quidem Homini Deo, id est. Christo. Diu ante dicebatur: *Non habeo hominem.* Quid igitur Patriarchæ, Prophetæ, Dauides, Angeli quoque: nihil hi potuere, nec ausi? Nec vel seipsos curare quibant. Eum expecto, qui demum ostendatur, *Ecce homo.* Hic *solus potens*, *& non est alius* sanandis nobis. Sine Deo excidimus sanitate gratiæ: at sine Deo ad eam reuerti nequimus. Ionas, *cap.* 3. nunquam è ventre ceti redditus fuisset luci; ni miraculum accessisset Dei; Sic gratia præueniens necessaria peccatori est. Quoniam: *Deus prior dilexit nos.*

Per gratiā præuenientem. 1. Prius gallus monentis Dei cantauit *Matt.26* quā Petrus exeat peccato. 2. Magos *stella antecedebat*: Matth. 2. Sicq; secuti *adorauerunt eū*. 3. Et *Matt.*28. Mariæ tres *venerunt ad monumentum*: sed prius *orto iam sole*. 4. Docent Philosophi, cœlos ab Angelis, non à seipsis moueri. *Quicquid enim mouetur, ab alio mouetur.* ait Aristot. 7. & 8. Phys. Ita ad pœnitentiā à Deo: *In ipso enim viuimus mouemur: & sumus. Act.*17.5. Nec ad Iesū paralyticus venit, sed ad eū Iesus: qui dixit ei, *Surge* à peccato, *& ambula* in gratia.

SABBATO POST DOMINICAM I. Quadragesimæ.

Et transfiguratus est ante eos.
Matt. 17. Luc. 9.

Vt supra Feria V.

IOseph, *Gen*,39. *&* 41. post venditionē; post solicitationem Putipharææ, post perpessos carceres: par Regi euehitur purpuratus, curru vectus regio, præcone prodromo: & eo gloriosior nemo. Ita Iesus post perpessa ab Pharisæis plurima opprobria, hodie à Patre glorificatur.

Nos circa idem

I. De præmio Gloriæ cœlestis.
II. De Transfiguratione quintuplice.
III. De Domini splendore solari.
IV. De sermone in monte.

PARS I.

De præmio gloriæ cœlestis.

I. IPhicrates, Dux Ath. suos accendebat in prælium re nulla, nisi spe prædæ, *teste Plutarch.* Ita Dominus, Matth. 5. *Gaudete & exultate: quoniam merces vestra copiosa est in cœlis*, quasi dicat, pro hac pugnate. *Neque sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in vobis.* Rom. 8. *Gloria cœlestis fit brauium pugnæ.*

Istius Dauid certus erat ante, quam cum Goliatho consereret, 1. Reg. 17. *Qui percusserit Philistæum hunc, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & filiam suam dabit ei.* Quotque Deus promissa dedit ijs, à quibus *regnum cœlorum vim patietur, vt violenti rapiant illud?* Præterquam, quod eodem nos inuitat natura, vocant exempla: iussa Dei impellunt. *Figura.*

Quid, quod plures ex altera ea vita ad nos venerint, qui ea de gloria nunciarunt nobis? Vt Angeli agentes cum Abrahā, *Gen.*18. Loth, *Gen.*19. Iacob *Gen.* 32. *Nuncij ac testes istius gloriæ.*

Tobia

Tobia, *cap.*12. Maria, *Luc.*1. Paulus quæ vidit & audiuit, 1. *Cor.* 2. Lazarus. *Ioan.*11. triduo hæsit in altera vita. Ioannes ibi suas Apocalypses accepit. c.1. Inde *à summo cœlo egressio* Christi, Psalm. 18. Israelitæ non credebant terræ promissam fertilitatem, donec exploratores specimen eius botrum attulissent. *Num.* 13. Nobis item gloriæ futuræ specimen hodie exhibuit Iesus.

PARS II.

De transfiguratione quintuplice.

I. CVius hic videmus gloriam transfigurati? Illius, qui *Luc.* 2. Vagijt in præsepio, qui *Matt.* 4. esurijt in deserto, tentatus, & circumuectatus à dæmonio. O metamorphosin! Ergo.

Figuræ transfigurationis. *In noua fert animus mutatis dicere formas,* proferreque Transfigurationis Figuras. 1. *Ionathas*, 1. Reg. 18. *expoliauit se tunica, & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua.* Sic filius Regis conuestiuit pastorem. Ita Deus hominem in Christo hodie, post deuictum Satanam. Psalm. 103. *Amictus lumine sicut vestimento.* 2. Mardochæus, *Esth.* 8. in sacco, fletu, ieiunio, oratione se affligens rebus post breui mutatis, *de palatio, & conspectu Regis egrediens fulgebat vestibus regijs, coronam auream portans in capite, & amictus serico pallio, & purpureo.* Talis IESVS in deserto prius; & nunc in Thabor, *decorem indutus est.* 3. Arca fœderis dum inter Philistæos in deserto moratur, vilibus operta pellibus est, At in Salomonæum inuecta, iam auro vestita refulget. Ita & *Transfiguratus est.*

Ea quintuplex fuit in Christo. 1. Incarnationis. II. Quinta Christi facta transfiguratio est. *Prima.* In vtero B.V. non conuersione, sed assumptione Humanitatis, *in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo*, Philip. 2. Qualis Iacob fratrem ementitus, *Gen.* 27. ei benedictionem præripuit. Ita Iesus, vt nobis benedictionem Patris obtineret, *formam serui accepit*, Phil. 2. Cum tamen esset *splendor gloriæ, & figura substantiæ Patris*, Hebr. 1.

2. Transsubstantiationis. *Secunda.* In Eucharistia, realiter per Transsubstantiationem; accidentaliter per transfigurationem manentibus solis speciebus absque subiecto substantiæ, & apparente Iesu sub speciebus. *3. Passionis.* *Tertia.* In Cruce moriens. Isa. 53. *Vidimus eum, & non erat aspectus: & nos putauimus eum quasi leprosum.* *4. Resurrectionis.* *Quarta.* Post resurrectionem gloriosi, iam visibilis, mox inuisibilis, semper impassibilis, qui tanta exantlarat patiens. *5. Præsens in Thabor.* *Quinta.* In Thabor. Psal. 88. *Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt*: vbi legationis suæ maiestatem declarat apertis velut Parentibus. Quibus visis Cœlites, hominesque Veteris ac Noui Testamenti exultarunt, Prophetis & Apostolis præsentibus. Quam *bonum erat eis hic esse?*

In Hermõ qualia. Proin *montes exaltabunt à conspectu tuo Iesu*, qui in Thabor transfiguraris: in Hermon, *teste Euthymio in Psalm.* 88. satiasti 5000. hominum panibus 5. & 2. piscibus. Vbi & resuscitationẽ filij viduæ de Naim vult idem accidisse. Naim enim in pede Thabor sita est.

PARS III.

De Domini splendore solari.

I. FOelix Thabor in montibus? 1. Mõs Sinai quassatus tonitru, & fulgure, ac terroribus. *Exo.* 19. 2. Mons Olíueti fustibus, gladijs, armis, & proditione factus infamis est, an nobilis? 3. Mons item Caluariæ per Cruces, latrones, &c. At Thabor diuino fulgore conspicuus. *Nam resplenduit facies eius sicut Sol.* Et vero quid Sol cœli, ad solem hunc Dei? *Maius lumen obfuscat minus.*

Solis qualitates. In sole quatuor admiranda. *Lumen*, quantum orbi satis. *Celeritas*, siue agilitas, qua quot horis decurrit quatuor & viginti millia milliarium cœli diametralium;

tralium: quæ multo longiora quam terrestria. *Subtilitas*, transparens omnia lucida. *Impaßibilitas*, ab sui namque creatione nullam passus est naturæ imminutionem. Nec enim igne suo comburitur, nõ cursu atteritur, non ab aeris tempestatibus patitur: est altior casibus omnibus. Eædem & in corporibus gloriosis dotes. Claritas, Sap. 3. *Fulgebunt iusti*: Agilitas. *Et tanquam scintillæ in Arundineto discurrent*. Subtilitate penetrabunt omnia, Nilque patientur. Apoc. 21. *Iam non erit labor, neque dolor*. Apoc. 14. *Amodo iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis* reliquarum passionum humanarum.

Sunt & glorificati corporis.

Cur præsẽs Moyses?

II. Sed cur Moyses appares? An, vt eius innocentiã testeris, quem Iudæi vt transgressorem criminati erant? An rediuiuus è limbo existi, vt ostendas, ipsum esse mortis ac vitę Dominum? An, vt promissum præstetur tibi hoc? Exod. 33. *Posteriora mea videbis*, id est, gloriam Humanitatis.

Cur Elias?

Elia vero cur ades? An, quod eius sis præcursor futurus in extremo iudicio reliquijs Iudæorum conuertendis? An, vt errorem refutes opinantium, Iesum esse Eliam, aut prophetam? Credebant enim ante Messiæ aduentum Eliam venturum: idque ex Malach. 4. *Ecce, ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.*

PARS IV.

De sermone in monte.

Comitia mira.

I. Ergo *apparuit eis Moyses & Elias*. Mira Comitia! A parte V. Test. isti: Noui, Petrus, Ioannes Iacobus, è cœlo S. Trinitas, è terra Christi humanitas. Stetit hic Dominus inter Prophetas, vt Arca inter Cherub & Serub: *loquentes de excessu*: ait Marcus.

Qui sermo?

De quo? An de eo, quo à thesauris suis creata produxit omnia Deus? An, quo creata conseruauit eadem annis iam quater millenis & vltra? 1. Non: ait *Cyrillus Alex.* sed quem in Incarnatione declarauit. De qua vide, quæ in Festo Natiuitatis sunt dicta. 2. *Augustinus* ait de excessu Passionis. Huic excessui sublimitate in profunda humilitate par nullus. Ideo exclamat Ieremias Thren. 1. *O vos omnes, qui transitis, attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus!* Sudorem expressit sanguineũ, fecitq; eum *tædere & pauere*. 3. *Chrys.* ait, de nimia eius humilitate Passionis locutos fuisse. In hanc exclamat Paulus Philip. 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Deum capi, illudi, &c. hic quantus excessus est?

De Incarnatione.

Passione.

Humilitate Passionis.

4. *Bonauentura*. De excessu paupertatis in passione: quod nudus & sitiens moriturus esset. 1. Et Val. Poplica tertium consul tanta in paupertate mortuus est, vt publicis sumptibus esset sepeliendus. *Val. Max. l. 4.* 2. Epaminondas Dux Thebanorum nec reliquit, quo epitaphium illi fieret. 3. At Dominus, Psal. 87. *Pauper sum ego*, ait, *& in laboribus à iuuentute mea*, Mat. 8. *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* De tali fuerit excessu sermo.]

Paupertate.

Atqui vero ergo sic sentio, quod omnia Christi opera sunt in excessu: vt nos ad medium adduceret virtutis.

II. Sed tu Petre, quid ais? *Faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi, vnum, Eliæ vnum.* Tu stricto gladio vis in horto Domini victoriam retardare, tu eundem abnegas: & iam vis inferre schisma, separando Christum à Prophetis tria pascens tabernacula? Non sic rotæ Ezechieli sunt visæ. Hæ implicitæ sibi hærebant, nec vlla vsquam sine alia ferebatur: Ita Prophetæ, Euangelium & Christus. Quare vno erat opus tabernaculo. Sed bene additur: *Nesciebat, quid diceret.*

Prædestinationis. Figura.

diceret.Bonum tamen hoc,*nos hic esse*, cum in & sub Christo. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.*

De Incarnatione.

Passione.

Quod si igitur obstupuere Iudæi, *Esth.* 6. viso Mardochæo, regijs induto, & Esthera Regina facta gloriosiore. Si fratres Iosephi, *Gen.*45. visa huius regifica maiestate: Si fratres & agnati viso hoc Dauidis item Regi parem esse: Iustius Apostoli ad hanc Domini gloriam obstupuerunt. Quanta igitur *in cœlis gloria reuelabitur in nobis?*

Humilitate Passionis.

POST DOMIN. II. QVADRAGESIMÆ FERIA II.

Paupertate.

Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. Ioa.8.

AZarias, 2.*Par.*15. Asæ, Regi Iuda euentura mala prædixit. *Dominus vobiscum; quia fuistis cum eo. Si quæsieritis eum inuenietis: Si autem dereliqueritis, derelinquet vos.* Ita & hic Dominus.

Nos in præsens.

I. *De prædestinatione, & reprobatione.*
II. *De infœlicitate animæ obduratæ.*
III. *Quærendum esse Deum.*
IV. *Metuendum, & cauendum istud, mori in peccatis.*

PARS I.

De Prædestinatione, & reprobatione.

Prædestinationis. Figura.

I. PRædestinatio, & Reprobatio res est cogitatu horribilis. Ab æterno, Malach.1.*Esau odio habui:* En damnatio: *Iacob autem dilexi:* en prædestinatio, eodē tempore, & ventre natorum. 1. In diluuio octo animæ prædestinatæ seruantur: pereunt reliquæ. *Gen.*8. 2. Nabuchodonosor post euastatam Ierosolymam iussit introduci, Dan.1.*de filijs Israel, & de semine regio, pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia: qui stare possent in palatio Regis.* Tales prædestinauit Deus. 3. Moyses, *Deut.*27. Israclitarum tribus sex bene natas ex Lia & Rachele, iussit metari in monte Garizim; ibi benedicendas: alias sex, ex ancillis natas in monte Hebal, ibi maledicendas, ita Deus bibartito genus diuisit humanum ab æterno. Cur? Rom. 11. *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius!* 4. Eodem tempore, è carcere eodem exibant duo: & Pharao, Gen.40. *restituit alterum in locum suum, vt porrigeret ei poculum: alterum suspendit in patibulo.*

II. 1. An non eadem ex fornace & prunas viuas, & carbones atros educi cernimus? 2. Rom.9. *Habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem aliud vero in contumeliam.* Atque ita, vt in hos misericordiam suam Deus, iustitiam in illos ostendat, Simile.

Et ita, vt electos prædestinet absque meritorum præuisione: at cum peccatorum præuisione reprobos. Vt causa prædestinationis sit sola Dei misericordia: reprobationis vero cuiusque peccata. Vtraque respectu Dei, necessaria; nostri, contingens; ob liberum arbitrium, Reprobatio hic istis significatur: *Quæretis me, & non inuenietis, & in peccato vestro moriemini.* Ioan.8. Causa.

PARS II.

Infœlicitas animæ reprobæ.

I. ACcidere animę deterius nil potest quam deseri abs Deo. 1. Vt nil peius inuenire quiuit Reginę Vasthi, *Est.* 1. quam ab Rege repudiari. 2. Si cœli suos influxus vel pauxillum subtraherent, iam continuo in orbe cuncta emarcescerent, inque chaos vnum reciderent. Quanto magis anima, cui subtrahitur gratia?

Anima deserta à Deo est, & repudiata. 2. *Quasi annihilata.*

3. Exarida. gratia? 3. Pſ. 142. *Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi.* Qualis Samaria, 3. *Reg.* 17. cœlo *4. Damnata.* ſemiquatuor annis non pluente, ob preces Eliæ. 4. Hinc omnium terribiliſſima comminatio illa: Oſeæ 9. *Væ eis, cum receſſero ab eis.* Iere. 6. *Erudire Ieruſalem: ne forte recedat anima mea à te.* 5. Ideo Dauid Pſ. 37. *Domine ne diſceſſeris à me. Vt quid Domine receſſiſti longe?*

Figura. Eliſæus, 4. *Reg.* 2. Eliæ diſceſſum ab ſeſe lamentatus, ait: *Pater mi, currus Iſrael, & auriga eius.* Quid igitur anima, deſerta Deo, quin & exoſa? Nam *Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem.* Pſ. 5. Non plangat:

Similia infœlicis animæ. II. Quod corpus ſine anima: id anima eſt abſque gratia. Quanti ſit ornata ſuis dotibus, docet, quæ caret iiſdem: nam *viuens mortua eſt.* At hoc, heu; quale? Pſ. 33. *Mors peccatorum peſſima.*

2. Quale in Paſſione Domini contigit; vt, terra intremuit; ſciſſæ petræ; factæ tenebræ; fiſſa ſepulchra; Sol inhorruit; ſtupuit orbis: Tale in animabus eorum, qui Dominum peccatis iterum crucifigunt. *Hebr.* 6. Quo horribilior iſta comminatio: *Ego vado* ab talibus auerſus.

Acceſſus ſolis, & receſſus, ait *Ariſt.* 8. *de cœlo. cap.* 7. omnis eſt & generationis, & corruptionis cauſa. Magis gratiæ acceſſus ac receſſus in anima virorem, ſqualoremue efficiunt. Atqui vero; Rom. 9. Dominus *cui vult, miſeretur:* en acceſſus, *& quem vult, indurat:* en receſſus. Exod. 4. *Ego indurabo cor Pharaonis.* Vbi Auguſt. exclamat ſerm. 88. de tempore: *Niſi cum abfuerit gratia mea, obdurabit eũ nequitia ſua.*

4, Declarat ſimili iſto. Vt ſol humum congelatam tangẽs reſoluit; at abſcedente ſole humus regelaſcit: Ita anima à peccato obrigida, ad ipſum gratiæ radium colliqueſcit in pœnitentiam, ad illius abſceſſum obgelaſcit peruicax.

Cauſa reprobationis ac modus. III. Neque tamen, vt Caluinus 1. *Inſt.* c. 17. blaſphemat, peccatorem Deus poſitiue indurat; ſed permiſſiue per accidens; ſubtrahendo gratiam, quam is à ſe ipſe peccatum excludit. Interea vero tametſi Deus nemini gratiam reuertendi ſufficientem negat: vni tamen, quam alteri, impertit maiorem. Idque ob malitiam maiorem.

Simile. Si æger clinicus optima præcipienti medico parere recuſet, ac moriatur: ipſe, non medicus culpandus eſt. Ita peccator reſpuens Dei inſtinctus, mandata, exempla: *Perditio tua ex te.* Ier. 51. *Curauimus Babylonem, & non eſt curata: Relinquamus eam.* Ita hic Dominus, quaſi dicat: Quod debui, præſtiti: at noluiſtis: ideo Ecce *Ego vado: & in peccatis veſtris moriemini.*

PARS III.

Quærendum eſſe Deum.

I. EGo vado. Ecquo; *Mane nobiſcum Domine, quoniã adueſperaſcit;* Luc. 24. & finis iuſtat vitæ. Aut ſinito nos ſequi: vel trahe nos poſt te. 1. Sed *Ego vado: quo vos non poteſtis venire. Ego* pati *vado;* qualia nemo poteſt. 2. *Ego vado* ſatisfacturus pro mundo; quod creatura non poteſt vlla. 3. *Vado,* vt ad dexteram Patris conſideam; *quo vos non poteſtis venire.* Hebr. 1. *Cui enim dixit aliquando Angelorum, ſede à dextris meis?* Nec quidem Deiparæ?

Querela Ieſu de ſe, qui nolẽtibus. II. *Et quæretis me.* Stomachantis hoc eſt, quaſi dicat, Cœlo deſcendi, relictis 99. ouibus, te vt quærerem. Quæſiï, quæro: tu venire, & ſequi detrectas. Ergo *Vado: non me inuenies.* Quæſierunt eum in ſepulchro: quæſierunt obſeſſi ab Tito & Veſpaſiano: quærunt eum etiamnum in Thalmud, in prophetis: At *non inuenietis.*

Quærendus tempori eſt. Ergo Chriſtiani, Iſa. 55. *quærite Dominũ, dum inueniri poteſt; inuocate eum, dum prope eſt.* Et *Dum tempus habemus, operemur bonum:* dum ſol iuſtitiæ lucet, & dies eſt.

Non ſerius. Non ſolum ſub vitæ veſperum quærendus

vendus est;quod multis frequens. 1. Serius eum quæsisti, Epulo: *Luc.*16.2. Serius fatuæ virgines. *Matt.*25. 3. Nimis diu venatus es, Esau. *Gen.*22. 4.Serius iam oratis animæ purgatoriæ, non vobis merendi, sed iam soluendi tempus est.

Nam dũ dies est expectat nos Deus. Alexander Magnus, vt primum obsidebat vrbem, facem accendebat, voce præconis proclamans: Ante vos dedite, quam fax extinguatur: qua extincta, nulla salus. Ita Deus *stans ad ostium* peccatorũ *pulsat*, Apoc.3. proclamat: *Conuertimini ad me, & salui eritis.* Ioel.2. Et Isai.55. *Quærite Dominum, dum inueniri potest:* face extincta vitæ, actum est. *Figura.* 1. Prouide egit Pharao, Iosephi secutus consilium, horrea dum condidit, & in horreis frumentum, tempore fœlici. Vnde dein, annona flagrante, & flagellante, subuenit & alijs. Ita isti, qui, dum *misericordia Domini plena est terra.* Ps.32. faciunt sibi thesauros, qui non veterascunt. Væ his, qui secus faxint. 2. *Non procrastinãdum.* Deus, *Leu.*11. offerri sibi cygnum noluit, etsi peregregiam auem; forte, quod cantum suum differat adusq; mortem. Tales, qui pœnitentiam reijciunt in agonem.

PARS IV.

Metuendum, & cauendum istud: mori in peccatis.

1. TEmpori querendus est: 1. A Nouatoribus, in medio Doctorum Ecclesiæ; Patrumque consensu. 2. A mulieribus, *orto iam sole* adeundo templa vel preces, cum aromatibus virtutum. 3. A Regibus, ductum stellæ secutis, omissa ambitione, &c. Iacentem, vagientem, humilem *inuenietis eum.* 4. A Philosophis quærendus, nõ in categorijs, demonstrationibus, principijs Physicis, &c. Sed in Eucharistia per fidem. 5. A Theologis, non in Trinitate, Incarnatione, rubo ardente, &c. altissimis illis mysterijs, ac præcipitijs: sed potius in Cruce adorandus, in patientia imitandus, &c.

II. Sin': *In pecatis vestris moriemini.* 1. Ad hoc cohorrescite Nouatores; & respicite exitus maiorum vestrorum Arrij, Manichæi, Pelagij, Lutheri, Caluini, &c. 2. Horrete peccatores, mortes infœlices Pharaonis, Saulis, Absalonis, Antiochi, &c. Sodomitarum, Luciferi, Gigantum, tempore Noe. 3. Fœlices Niniuitæ, qui pœnituistis tempori, & serio. *Ion.*3.

In peccatis moriemini. Hæccine fuit reuelatio damnationis? Ita videtur. At hoc est ad desperationem adigere. *Reprobatio an sit mutabilis.* Ita quidem, nisi reprobationis causa quisque sibi esset ipse. Si velit; se emendet serio: *Iustus & fidelis est Dominus, quia remittit nobis omnes iniquitates nostras.* Tali conuersione posset quasi cogi Deus, vt scriptum in libro reproborum deleat nomen, & transscribat in librum vitæ. Ita sentire videtur Psal.68. *Deleantur de libro vitæ: & cum iustis non scribantur:* Domine; *tu condidisti me sine me; sed damnare me nequis sine me:* aiebat August. Est igitur vox illa Domini comminatoria.

FERIA III. POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi: omnia, quæcunq; dixerint vobis, seruate, & facite. Matth. 23.

DArius Rex, *Dan.*6. super regnum amplissimum constituit vigintiquatuor supra centum Satrapas: hisque præfecit tres velut Proreges; è quibus Daniel vnus. Edixit simul, istos à subditis agnosci, colique pro suis Vicarijs. Ita Dominus in Synagoga: ita & in Ecclesia vnum

num Summum Pontificem; aliosque esse voluit Episcopos.

Nos in præsens

I. *De fide, & obedientia habenda Ecclesiæ.*
II. *De Cathedra.*
III. *De Scribis.*
IV. *De Pharisæis.*

PARS I.

De fide, & Obedientia habenda Ecclesiæ.

Ecclesiæ doctrina inuicta est & infallibilis. I. PLato aiebat: *Tum fœlices fore resp. si aut Philosophi regerent: aut, qui regunt philosopharentur.* 1. Atqui Ecclesia retro semper etiam à Theologis administrata fuit à Petris, Gregorijs, &c. Et vero his talibus, qui errare nequibant; hodieque non possunt; ob infallibilem S. Spiritus assistentiam. 2. Luc. 22. *Ego pro Te rogaui, vt non deficiat fides tua.* Vnde duratque, durabitque: *& portæ inferi non prœualebunt aduersus eam* PETRAM, Matth. 16. 3. Quin Ierem. 1. *Dabo te in columnam ferream, & in murum æreum, super vniuersam terram.*

Proin ei parendū. II. Theopompus Rex Athen. dicenti; *Non mirum, Lacedæmonum remp. tam florere diu; cum à tot prudentibus regatur;* ait: *Adde, quod Legibus tam sancte pareat populus.* Atqui vtrumque in Ecclesiæ Monarchia semper obtinuit. Alioquin Matt. 12. *Omne regnum in se diuisum desolabitur.*

5. Serium istud, seuerum ac sanctum: Matth. 18. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Nam *Qui vos audit, me audit.* Hinc, Hebræor. 13. *Obedite Præpositis vestris. Qui enim Potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*

PARS II.

De Cathedra Moysis, seu Petri.

Cathedra Petri 1. Claues. I. SVpra Cathedram: id est, ait Cyrillus Catech. 12. *Non ligneam cathedram; sed doctrinæ significat potestatem.* 1. Ea cathedra clauibus vtitur duabus; *Autoritatis* vna, ad fideles regendos: alia *Doctrinæ*, ad pascendos. Matth. 16. *Tibi dabo claues regni cœlorum.* 2. Extra hanc errores, & imposturæ meræ. Cypr. Epist. 55. Et distin. 93. cap. Qui cathedr. *Qui Cathedram Petri, supra quam fundata est Ecclesia, deserit; in Ecclesia se esse non confidat.* *2. Certitudo fidei.*

3. Hieron. Epist. ad Damasum Papam. *Beatitudini tuæ, cathedræ Petri, communione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio.* 4. Nic. Sanderus lib. 7. de visibili Monarchia. *Sicut Sacerdotium legale, per Leuitas inchoatum, & Deo volente in templo Salomonis institutum, ad primum vsque Christi aduentum semper durauit. Sic in Nouo Test. Pontificatus à Petro inceptus, & Dei voluntate Romæ institutus, ad secundum vsque Christi aduentum perseuerabit.* *3. Cōmunio.* *4. Perpetuatio, & locus.*

5. Hæc est Cahedra in qua adusque Paulum V. quadraginta supra ducentos, Pontifices præsederunt: è quibus tres & triginta Martyrio coronati sunt. Vtque Lucas Iesu generationem à nutricio Iosepho vsque ad Abraham ascendens deducit: ita à Paulo V. adusque Petrum ascendere serie continua possumus. *5. Numerus Pontificum.*

II. Psal. 1. *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum: & in via peccatorum non stetit: & in cathedra pestilentiæ non sedit.* En tres cathedræ: Mahometi: Iudæorum: Caluini. *At in lege Domini voluntas eius*, quam Romana Cathedra infallibiliter declarat, ac destruit pestilentes. *1. Est aduersaria hæresibus*

1. Vtque Phœnix vna sola auis in solis Africæ petris reperitur: ita Veritas in sola Romana Cathedra, & Ecclesia, *quæ columna veritatis est.* 1. Timoth. 3. 2. Margarita Euangelica tātum in domo potuit inueniri: Ita adamas veritatis tantum in Ecclesia, 3. Quid Democrite in puteo demersam quæris Veritatem? In Ecclesia est. Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prœualebunt aduersus eam.* Fecit eam Iesus, qualem *2. Columna veritatis*

3. Reg.

3. Tronus Dei. 3. Reg. 10. *Fecit Salomon thronum de ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis; & XII. leunculi stantes super gradus hinc, atq; inde. Non est factum tale opus in vniuersis regnis.* Omnino sunt Ps. 88. *Fundamenta eius in montib. sanctis*, XII. Apostolis.

4. Antagonista Antichristi. 4. Et eam esse Antichristi calumniatur hæreticus. 1. Ecquis enim vnquam Pontifex, 2. Thess. 2. *homo peccati, filius perditionis fuit, qui extolleretur supra omne, quod dicitur Deus?* 2. Quin potius quot Antichristos Cathedra Romana expugnauit? Artium sub Syluestro; Macedonium, &c.

PARS III.

De Scribis.

Praconiū Euangelij præconia. I. SVper *Cathedram Moysis sederunt Scribæ*, id est, *Alios autem dedit Doctores*. Eph. 4. *Omnia, quæcunque dixerint, seruate, & facite.* Nam Malach. 2. *Labia Sacerdotis custodiunt scientiã, & legem requirent ex ore eius.* 1. Sunt enim tubæ Dei: Sunt Ionæ cap. 3. *Adhuc 40. dies, & Niniue subuertetur.* 2. Sunt Nathanes; qui Regibus iram Dei denunciant, & vitam nefariam arguunt. 3. Sunt Ioeles, *c.* 2. dicentes: *Conuertimini ad me in toto corde.* Isaiæ 58. *Frange esurienti panem tuum. Date eleemosynas.*

Ergo *quasi tubam exalta vocem tuam, qui Euangelizas Sion.* 1. Sic enim muros Ierico deiecit Dominus. *Iof.* 6. 2. Sic Lazaros è vitiorum sepulchris euocabitis.

3. Sic, vt Daniel *cap.* 2. diuina intelligetis & explicabitis Nabuchodonosorib.

Effectus euangelizantium. 4. Facietis, quod *Gen.* 41. Ioseph in Ægypto Pharaoni, fratribus, populo. 5. Sic Angeli eritis; & huc nunciabitis, quæ Dei in cœlis voluntas: sicut, quæ hic geruntur Angeli isthuc perferunt. *Quia Angelus Domini exercituum est.* Prædicator. Mal. 2. 6. Matt. 26. *Gallus tertio cantauit*: & Petrus ter *exiuit*, demum *fleuit amare*. Ita occinite pœnitentiam peccatoribus Predicatores. Vtque Num. 13. *Reuersi exploratores terræ.* (speculatores cœlestium) *post 40. dies, omni regione circuita, venerunt ad Moysen, & Aaron, & omnem cœtum filiorum Israel. Locutique eis, & omni multitudini ostenderunt fructus terræ.* Ita concionatores loquantur, & agant, & viuant.

Inuectiua in docentes & non facientes. Infœlices buccinatores, & inania crepitacula; qui *dicunt, & non faciunt*. 1. Similes sunt statuæ Nabuchodonosoreæ, *Dan.* 2. cuius caput aureum aurum loquitur auare; pectus æreum & ferreum & inhumanum; pedes lutei vitaque vitiosa. 2. Similes nummis adulterinis: verba sonant bene: vita male, Splendent, & fallunt. 3. Loquuntur, vt Iacob, *Gen.* 27. Sed feri, pilosi, flagitiosi, profani, vt Esau. 4. Monstrum foret hominis, cui lingua longior brachio: ita qui dicit, & non facit. 5. *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur. Maxime qui laborant in Verbo, & doctrina.* 1. Timoth. 5. At æra sonantia duplici quoque pœna digni sunt.

PARS IV.

De Pharisæis.

Sacrorū Præsulū. 1. Potestas. I. SEdebunt *super Cathedram Moysis* etiam *Pharisæi*, id est, Præsules. 1. Hi enim sunt *fideles & prudentes serui, quos constituit Dominus super familiam suam.* Horum cuique dictũ, *Tibi dabo claues.* 2. Hi sunt Cherubin, quæ romphæa flammea excommunicationis, arcentes ab introitu Paradisi, id est, Ecclesiæ abstentes.

2. Reuerentia. Colendi igitur, ac metuendi sunt. S. Francisco tanti Sacerdotes erant, vt diceret: Si Angelus & Sacerdos sibi simul occurrerent, prius se manus Sacerdoti exosculaturum; dein Angelum honoraturum. Quanto magis Præsulibus sacris?

3. Tituli. O vestros si nossetis titulos Presbyteri! Estis, Matth. 5. *Lux mundi. 5. Sal terræ.* Hieronymo Epist. ad Marcell. *Generales Apostolorum Vicarij*: *Astra stellæ.* Gregorio in Reg. *Ecclesiæ faces* Basilio, *Lampades*

Psaltæ 44. *Constitues eos Principes super omnem terram*, Malachiæ, *Non est nostram iudicare Deos*. Et Psal. 81. *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes*. Estis velut Semidij: peccata remittitis: clauditis abyssos, dæmones fugatis; mortuos Deo suscitatis. 3. Estis Satrapæ, *Gen*. 41. qui omnem mundi Ægyptum gubernatis sub Deo. Estis, 3. *Reg*. 10. custodes, & œconomi Salomonis, quibus is sua commisit omnia. 5. Estis limpidi fontes Helim, *Exod*. 15. qui dulces doctrinæ aquas funditis, quibus deserta rigatis, vt fructificent. 6. Estis tribuum Principes, *Num*. 1. quibus incũbit, præcepta & monita populo denunciare, 7. Estis portæ templi. *Ezec*. 48. per quos innumeri intrant Ecclesiam. 8. Estis Pharisæi, id est, segregati à plebe, & sedentes *super Cathedram Moysis*.

4. Officia

5. Pericula.

II. Verum tamen potestati ac dignitati par est periculum vobis, & gregi, ni vigiletis. 1. Nam vt 1. *Mach*. 6. Eleazarus elephantem subijt suffodiendum, ratus se molem eius vel euadere, vel sustinere ruentis posse; sed oppressus occidit. Ita multi sub pondere Episcopali fatiscunt. 2. *Feriunt summos fulmina montes*, vt canit Horat. Ita Præsules sæpe causant peccata populi, & à feriente Deo luunt. 3. Testis Heli, 1. *Reg*. 4. qui è sella lapsus ceruicem fregit, conniuens filijs plus æquo.

Ergo attendant.

Pericles, ait *Plut. in Polit*. quoties senatum Athe. erat initurus, sibi dicebat ipse *Attende tibi, Pericles: Græci sunt, quos regis, liberi sunt; Athenienses sunt*, id est. Seditiosi: ingrati in Principes, quos demum in exilium proijciunt, vel enecant. Vt Socratem, Phocionem, Bristidem, &c. Quare *Attende tibi, Episcope: Animæ sunt, quas regis; Christianæ sunt; sanguine Saluatoris redemptæ sunt*. Estote igitur, vt quatuor illa animalia *Apoc*. 4. oculis plena intus & foris.

Doceant

Non sitis, *qui dicunt, & non faciunt*. Qui ipsi nec ieiunant, nec eleemosynas dant, nec colunt modestiam, obedientiam erga Cathedram primam, &c. S. Gregorius suggillat eos, qui ex Episcopijs faciunt quasi aulas regum: *Volunt vocari Rabbi*, & nec docent, nec faciunt. *Væ autem terræ, cuius princeps puer est*. O Gallia *pro Patrib. tuis nati sunt tibi filij* pueri Episcopi. *Psal*. 44. Pro Dionysijs, Martinis, Marcellis, Hilarionibus, Remigiis, &c. quos iam passim habes?

& faciant.

FERIA IV. POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Vide in F. S. Iacobi.

FERIA V. POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Vide in Dominica I. Post Trinitatem.

FERIA VI. POST DOMINICAM II. QVADRAGESIMÆ.

Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & sepem circumdedit ei. Matth. 21.

IVsto Naboth, 3. *Reg*. 21. vinea erat hæreditaria: Achab Rex impius eam appetit. Iezabel iustum peragit reum; vt lapidetur, traditque marito vineã. Ita Iesum Synagoga in crucem agit; vt Satan possideret Ecclesiam. At nequicquam.

Nos super ijs

I. *Quod homo sit arbor*.
II. *De vinea quid sit*.
III. *De cultura & partibus vineæ*.
IV. *De vinitoribus*.

PARS I.

Quod homo sit arbor.

I. CYri, Persarum Regis, deliciæ fructus erant, quos ex arboribus à secon-

Christianus est planta Christi.

consitis carpebat, teste *Xenophonte*. Ita Christo volupe, ex plantatis in Baptismo animabus fructum ferre. 1. Ioann. 15. *Ego posui vos, vt eatis, & fructum afferatis*. 2. Nos rigauit is Sanguine influxus dedit gratiæ: *fructus* expectabat *pœnitentiæ*, Luc. 3. *Facite dignos*. 1. Enim vero Ps. 1. Estis *tanquam lignum quod plantatum secus decursus aquarũ, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium eius non defluet*. 2. Ita fuit, quod Genes. 2. *produxit Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suaue*. 3. Item & voluit Deus: *De omni ligno paradisi comedes*. Efferri fructus, & vesci, eos, comedique volebat.

Vult esse fructiferum.

II. Odit steriles, Luc. 3. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignẽ mittetur* q. d. Non sinam, non patiar meũ agrum Ecclesiæ sterilibus plantis occupari; peccatores erunt pabulum gehennæ, *mors depascet eos*. Psal. 48.

Sterilem odit.

Ita Luc. 13. *Paterfamilias, quærens fructũ in ficulnea, non inuenit, dixit ad cultorẽ vineæ. Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærẽs fructus in ficulnea hac, & non inueni: succide ergo illam. Vt quid enim terram occupat?* Væ! *Mors peccatorum pessima*; qui nec 30. annis fructus edunt quicquam.

Exscindit Parabola.

Qui similes arbori Nabuchodonosoræ: Daniel. 4. *Videbam, & ecce arbor in medio terræ, & altitudo eius nimia, folia eius pulcherrima: & fructus eius nimius: & esca vniuersorum in ea: Subter eam habitabãt animalia & bestiæ; & in ramis eius conuersabantur volucres cœli: & ex ea vescebatur omnis caro.* Quid hac duxeris arbore speciosius, aut fructuosius? At bestiarum erat, & bestialis. Idcirco vox de cœlo accidit; *Succidite arborem, præcidite ramos eius: excutite folia, & dispergite fructus eius*: Fructus amat Deus spiritales, non bestiales.

Quamuis speciosum, at bestialem Figura.

Libanus mons est cedris præstantissimis consitus; at sterilibus: Huc Solymam confert Dominus. Ideo sic ei denunciat per Ezechielem cap. 17. *Aquila grandis magnarum alarum, plena plumis, & varietate* (id est, Nabuchodonosor.) *venit ad Libanum*, Ierosolymam: *& tulit medullam Cedri, summitatem frondium eius assumpsit, & transportauit eam in terram Chanaam*. id est: Solyma transmigrabitur in Babylonem captiua: quia infrugifera. Ita animabus eueniet omnibus inertibus: *auferetur à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus eius*.

Sic regna transfert

PARS II.

De vinea quid sit.

1. SAnctus Athan. lib. Alleg. quæst. 84. ait: Vinea, mundus est: turris, fides: Vinitores, Iudæi: serui, prophetæ. 2. *S. Isid.* ait: Vinea est Ierusalem: torcular, templum: turris, altare: seps, lex: filius, Messias. 3. Vinea esse potest religio: vinitores, religiosi: fructus sunt orationes, mortificationes &c. torcular, conscientia: turris, iustitia.

Vinea est 1. Mũdus 2. Solymæ 3. Religio. 4. Anima.

4. Anima est vinea: rigata gratijs: fulta crucis palo: septa *Angelis*, quibus *mandauit de te*. Psal. 90. torcular, charitas: turris, fides. 1. Ioann. 5. *Hæc est enim, quæ vincit mundum fides nostra*. Turris spe assurgens in cœlum: fenestrata virtutibus. Serui, inspirationes, exhortationes, &c. Fructus sunt opera pietatis, charitatis, &c.

5. Vinea est & hæresis: Sed diaboli, cincta erroribus, mendacijs, blasphemijs, torcular, conscientia, turris, superbia. vinitores Luth. Calu. Apostatę, fructus, demolitio altarium, &c. Deut. 32. *Vua eorum vua fellis, & botri amarissimi, vinum eorum fel draconum, & venenum insanabile.*

5. Hæresis.

II. Vinea est Ecclesia. Isa. 5. *Vinea Domini exercituum domus Israel est, & vir Iuda germen eius delectabile*. Hæc plantata cœpit in Angelis. Quia & hi fidem initio habuere, congregati sub vno Capite Christo

6. Ecclesia.

sto

sto Iesu. At proprie cœpit ab Ada, & Abel, qui primi Deum coluerunt. Sed Psal. 86. *Ipse fundauit eam altißimus.* Hanc vineã Nabothi, 3. *Reg.* 21. Satan appetere cœpit initio, neque dum desistit: adusq; necem quoq; Christi. Qui vt Noe, *Gen.* 9. ex hac vinea inebriatus amore fuit, nudatus, illusus, &c. Psal. 21. *Omnes videntes me deriserunt me: & factus sum opprobrium hominum, & abiectio plebis.*

PARS III.

De cultura & partibus vineæ.

1. Eius partes sunt Angeli, Purgatorij Viatores.

I. HÆc trium est propaginum vinea. Gen. 40. *Videbam coram me vitem, in qua tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores vuas maturescere.* Tres eæ sunt Angeli: animæ purgatorij: homines. 1. Hanc rigauit *Gen.* 8. diluuio: Dein, *Exod.* 17. aqua petræ. Tum Elias, 3. *Reg.* 18. post triennalem siccitatem. *Ecce cœli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluuia grandis.* Demum Baptismo rigari cœpta: & fonte crucis Adeoq; Ps. 45. *fluminis impetus lætificat ciuitatẽ Dei* Ecclesiã.

2. Caloris eget charitate.

II. *Calores* quoq; dedit vineæ suæ Deus. istis, *Gen.* 19. Pentapolim exussit. Samaria triennio æstuauit. 3. *Reg.* 18. Ara Eliæ cum victima & aquis absumpta est. 3. *Reg.* 18. Deniq; Dominus, Lucæ 12. *Ego veni ignem mittere, & quid volo, nisi vt ardeat.*

3. Putatione punitionũ.

III. Addit & *pluuias* Deus, putat, pastinat. En *putationes:* Exod. 12. Per exterminatorem occidit primogenitos Ægypti. 4. *Reg.* 19. castra Assyriorum nocte vna cædit. Circumcisionem instituit.

4. Transplantatione subinde.

IV. Eandem & transplantauit. 1. Ex paradiso in senticosam humum, *Gen.* 4. 2. Cum Abraha de Vr in Chanaan. 3. Cum Ioseph in Ægyptum. 4. Cum Moyse Ps. 79. *Vineam de Ægypto transtulisti* in deserta. 6. Hinc per Caleb, & Iosue in terram promissam. 7. Hinc in Babylonem. 8. Deniq; per Christum in cœlos.

5. Sæpe Angelorũ.

V. Quin & *sepe* spissa sepsit eam custodia Angelorum. Nam Cherubini custodiunt paradisum: motores cœlorum Angeli sunt: Ecclesiæ, singulisq; mortalium præsunt Angeli, Psal. 90. *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis:* Isa. 62. *Super muros tuos Ierusalem constitui custodes: tota die & tota nocte non tacebunt.* 2. Quin imo, Ps. 124. *Dominus in circuitu populi sui.* Et Ps. 126. *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* 3. Sunt item eius septa preces Sanctorum. Ita 2. *Mach.* 15. vidit Iudas Ieremiam & Oniam Pontif. orare pro populo. 4. Sunt & sepes Doctorum scientia, quæ vulpes arcet hæreticas. Item Concilia. His profligatæ sunt hæreses omnes Ariana, Nestoriana, &c. & mores castigati.

Dei Sanctorum.

4. Doctorũ.

6. Pontif. Et S. Scriptura

VI. *Turris* in vinea Autoritas est Pontificis: Aut potestas Sacerdotum ad transsubstantiandum. Qua quid sublimius? Angelos transcendit. Aut potestas Iurisdictionis. Rectius Scriptura est *turris fortissima.* Cant. 4. *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* Inde & seruator arma tulit, obiecitq; tentator. Matth. 4.

VII. *Torcular* quid? An martyria? An pœnitentia manans lacrymis? An Crux Christi exundans Sanguine? Sic ipse: Thr. 1. *Torcular calcaui solus.* Ab omnibus vndique prouisum vineæ est. Isa. 5. *Quid debui vltra facere vineæ meæ, & non feci?*

PARS IV.

De vinitoribus.

I. HIerant Sacerdotes, Leuitæ, Scribę: suntque etiamnum.

Serui ad hos missi sunt Prophetæ tempore Iudicum, Regum, & captiuitatis. At eos oderunt, occiderunt: serra Isaiam: lapidibus Amos: Michæam carcere & alapis afflixerunt. Ieremiam in puteum demerserunt. Baptistam decollarunt: Dominum vineæ crucifixerunt: Marty-

res quot fecerunt? Væ talium persecutoribus: Isti fructus à nobis repetunt patientiæ, fidei, &c.

Ni demus: *regnum dabitur genti facienti fructum eius.* 1. Abstulit ab Asia fidem, quam ibi S. Ioannes plantarat: ab Africa, Anglia, &c. 2. Et Sauli datum erat digno regnum: indigno aufertur. Ieroboamo tribus dederat decem: at vitæ effectum improbæ deturbauit regno. 3. Sodomæ *terra erat sicut paradisus*, Gen. 13. At de cœlo vastatur peccatrix. 4. Decem populos eiecit: & instituit Israelitas, Psalm. 104. *Dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt.* Vinea igitur dignos fructus efferamus.

SABBATO POST DOMINICAM II. Quadragesimæ.

Homo quidam habuit duos filios: & dixit adolescentior ex illis Patri: Pater, da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit. Luc. 15.

ABrahæ, *Gen.* 21. Duo erant filij, Isaac & Ismael: Isaaco item, Iacob, & Esau: nimium quam dissimiles moribus, vita & benedictione. Tales & hi duo.

Quorum occasione nos

- *I. De prodiga voluptate.*
- *II. De filio prodigo.*
- *III. De Luxuria, & dispensatione.*
- *IV. De regione longinqua.*

PARS I.

De prodiga voluptate.

Voluptas noxia. I. ARchytas Tarētinus, ait Cic. in Cat. Maiore, dicebat: *Nullam capitaliorem pestem, quam corporis voluptatem hominibus à natura datam esse: qua infectis ciuibus, de salute diffidas.*

2. Hinc Dionysius Sophista monebat: *Mel neu plena manu comedas.* Parce sumpto, mel est: at fel est hausta voluptas. Euertit, quas inquinat, Respublicas.

3. Ionathas, 1. *Reg.* 14. queritur: *Gustans gustaui in summitate virgæ, quæ erat in manu mea, paululum mellis: & ecce ego morior.* Figura hæc est voluptatis vetitæ, ideoque mortiferæ.

II. Ea vero aut nascitur, aut pascitur ex prodigalitate: Quo hæc quoque pestilentior existit. 1. Ethnici Asotos & prodigos patrio inferri tumulo vetabant, quod hereditatem eius decoxissent. 2. Romani, teste *Alex. ab Alex. l. 2. c. 24.* gnattones in theatrum productos ludibrio propinabant. *Itemq; prodigalitas, quæ & infamis.*

3. Solon, ait *Laertius:* Legem tulit: τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν δαπανήσων, ἄτιμος ἔστω. idest: *suam substantiam abliguriens inhonorus esto.* *Proscripta legibus.* 4. Id Phoco euenit Phocionis filio degeneri, ab Atheniensibus infami reddito per gulam.

5. Iulius Paulus *lib. 3. l. 12. Tabul.* hoc citat Romanorum Prætorianum edictum: *Quando tibi bona paterna habita, nequitia tua disperdis, liberosque tuos ad egestatem perducis, ob eam rem tibi ea re, commercioque interdico.* Item Leg. 23. XII. Tabular: *Prodigo bonis interdictum esto.*

6. Areopagitæ Athenienses voluptarios prodigos, velut perduellionis reos, peragebant, mortique addicebāt. De hoc refert Athenæus *lib. 4. Var.* Democritum ab ijs condemnatum exhausti patrimonij fuisse: at causam dicentem, philosophiæ, non voluptati se id impendisse, continuo absolutum fuisse. *Capitalis est.*

III. Deus quoque auersatur prodigalitatem. 1. Nam *Ioan.* 6. cum insignitam ostendisset liberalitatem 5. panibus & 2. piscibus satiando 5000. hominum: parsimoniam continuo docuit subijciens, *Colligite, quæ superauerunt fragmenta.* 2. Ita *Exod.* 16. Liberalissime manna depluebat: at plus, quam in diem sat esset, collil- *Exosaque Deo.*

 gi non

gi nolebat. *Ne quid nimis* esset cuiquam, vnde vel cibum vilipendendi, vel quoquo modo abutendi foret occasio. 3. Eo fine hic infert parabolam, an historiam? de filio prodigo.

PARS II.

De filio prodigo.

Par filiorũ dispar. I. PAter, da mihi. Is Deus Pater est, cui oramus *Pater noster, qui es* Iustorum & Peccatorum. En filij duo. 1. Ita Abraham *Gen.* 21. pater Ismaelis idololatræ, & Isaaci pij. 2. Et hic duorum pater, Iacob iusti, & Esau feri: ambo in Ecclesiæ vtero nati, educati. 3. Noe, *Gen.* 7. eadem in arca coruos habuit, & columbas. 4. Piscator, *Matt.* 11. Deus eodem in reti prouidentiæ habet bonos & malos. Ita hic *homo quidam habebat duos filios.*

Patri pudor est & mœror. Infelix pater, iuste doles, qui solum duos es nactus natos, & vtrumq; nequis habere bonum.

Exempla filiorum prodigorũ. 1. Quod si *Gloria patris est virtus filiorum:* iam certe probrum filiorum erit dolor patris. Alterum ex altero cuius æstimare est. 2. Par sors Adæ, *Genes.* 4. in Abele & Cain: 3. Dauidi par, 2. *Reg.* 12. in Salomone & Absolone.

II. Exemplorum hodie nimio plus. Quot, quales nepotes? Quibus merito Diogenes Cynicus diceret, visa lurconis domo venali: *Sciebam te post tantam ebrietatem ædes etiam euomere debere.* 2. Athenæus *l.* 4. *c.* 20. refert de Cresippo, qui post absumptum patrimonium, etiam lapides de sepulchro patris diuendidit. 3. Plato videns nobilem iuuenem, ante prædiuitem, nunc pauperem in angulo plateæ frustum panis rodentem, ait: *Si moderate prandisses, melius iam cœnares.* 5. Philosophus quidam, apud *Aelian. l.* 12. ait: *Agrigentini ædificant, quasi semper victuri: & comedunt, quasi semper morituri.* Id de popinatoribus dicas licet.

Patrum testamẽta de filijs prodigis. II. Miseri parentes, quorum sudores, curas, & animas dilapidant proles. 1. Bene Crates Thebanus omnia bona sua nummularijs Reip. tradidit, ea conditione, darent suis liberis frugi: at frugiperdis futuris negarent. *Laert. l.* 3, 2. Phocion quoq; oblatam vim pecuniæ repudians, vrgentibus pro liberis eam acceptaret, ait: Brusonio teste, l. 3. c. 7. *Si filius vitam moresque composuerit, viuet paterna hæreditate contentus: si prodigus fuerit, nec hoc argentum suffecerit.*

PARS III.

De Luxuria, & dissipatione.

Luxuria 1. eneruat. I. DIssipauit omnem substantiam suam viuendo luxuriose cũ meretricibus, idest, gula, & luxuria. 1. Hæc Samsonem perdidit. *Iud.* 15. Vixit luxuriose cũ Dalila: prodegit substantiam roboris sui, in pistrinũ deuenit. 2. Sichem, *Gen.* 34. Dinæ amoribus omnia prodegit, vitam, & regnum. *2. Spoliat regno.* 3. Salomon, 3. *Reg.* 11. cum septuaginta Reginis, & 300. concubinis dissipauit honorem, sapientiam, animam, fidem, &c. *3. Honore.* 4. Vere *Prou.* 29. *qui nutrit scortum, perdet substantiam suam.* *4. Omnib.* Est hoc, vt hirudo vbi adhæsit semel, aut exugit omnem sanguinem aut crepat. 5. Eccl. 19. *Vinum, & mulieres facient apostatare sapientes.* *5. Facit apostatare.*

Exemplũ scorti prædiuitis. Prodit *Athenæus l.* 5. *c.* 12. Phrynem lupam corporis euulgatione tantum fecisse questum, vt dirutos ab Alexan. Magno muros Thebanos instaurare potuerit. Idque sibi licere vltro postulauit, addita epigraphe: *Alexãder euertit. Phryne meretrix erexit.* Eam, ait *Plut. l. de fortuna Alex.* Statuam auro solidam Veneri in Delphico templo dicasse, cum titulo: *Ex Græcorum intemperantia:* Eam vt Crates vidit, ait: *Hoc tropæum est de Græcorum petulantia.* O quot hodie Phrynæ, ac Laides? Quot, qui *dissipant omnem substantiam suam* & spiritalem, & temporalem, *viuendo luxuriose?*

II. A-

Prodigalitas demū diffamat.

II. Agit cum homine prodigalitas, vt *Genes.* 9. vinum cum Noe: hoc inebriatus nudatur orbi toti: sic illa hominis vitia reuelat, & paupertatem denique. Dalila detondet Samsonem, & eneruat, & simul inneruatur: lupa virum expilat, effæminatque.

Perdit hominem.

Aaron Israelitis opes adimit, idolumque conflat, *Exo.* 32. Ita prodigalitas conuertit fortunas in idola flagitiorum, quibus cum fornicatus homo pereat. *Quorum Deus venter est*, Phil. 3. viuendo luxuriose. Hoc monstra edidit facinorum. 1. Quale quod Cleopatra, *Plinio teste*, in cœnæ vnius secunda mensa intulerit pretium librarum auri 750. 2. Quod Vitellius Imp. ientacula, prandia, cœnas dispertiebat: & singuli apparatus non minus, quam quadraginta millibus nummum constabant. Luit. Nam Vespasiano Imp. declarato, ipse vnco & laqueo iniecto pertrahitur in forum. *Sabell. l.* 2.

Exempla.

3. Salomone profusior an vllus: (at mysteriosa in eo omnia.) 3. Reg. 4. *Erat autem cibus Salomonis per dies singulos* 30. *cori similæ, &* 60. *cori farinæ*, 10. *boues pingues, &* 20. *boues pascuales, &* 100. *arietes: excepta venatione ceruorum, caprearum, atque bubalorum, & auium altilium.*

4. Prætor Rom. ad Lucullum misit, vt vestes in Ludos concederet: continuo misit ei centum millia eiusdem coloris purpurei. Hiccine luxus?

5. Num minor Heliogabali? *Lamprid.* Is in rosacea balneabat: lampades balsamo alebat: in croceo stertebat strato; vestem nunquam bis eandem induebat.

6. Caligula nepotinis sumptibus oēs superauit. Gemmas pretiosissimas aceto liquatas; obsonia, panesque ex puro auro apponebat, gemmatis puppibus vtebatur, &c. O luxum prodigum, & prodigiosum.

PARS IV.

De regione longinqua.

Peccatoris & Dei distantia.

I. SEd fare, age, fili prodige, tute nobis fortunam ecfare tuam. Te quibus in oris procul iuisti perditum? In peccati, inquis, regione. 2. Est illa vere extra anni solisque vias posita; tam longinque peccator secedit: *Longe à peccatoribus salus*, ait Psaltes. 2. Inter peccatum, & gratiam tam longinqua est intercapedo, vt apostatæ Angeli viam ingressi nunquam emetiri queant. 3. Eadem in via Cain, Pharao, Epulo, &c. æternum aberrarunt. Adam in ea tam longe deerrauit, vt quater millibus annorum redire ad certa & tuta nequiret. Deus cœlo lapsus quæsiuit te peccator, in præsepio, Ægypto, deserto, cruce, sepulchro, inferno.

Peccatoris vastitas.

II. Qui vero te isthic iactarunt casus? *Dissipauit omnē substantiam suam*, omnem Dei gratiam. 1. Euenit, quale de Ierosolyma vaticinatus Iesus. Luc. 19. *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te vndique, & ad terram prosternent te, & non relinquent in te lapidē super lapidem.* En vastitas. Dirior in anima ex peccato est; vt omnibus gratijs exuatur.

2. Declarat id Dominus in seruo nequam, Matth. 18. *Iussit eum venundari, & vxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat.* 3. Cyprianus serm. 88. de lapsis. *Hoc sunt peccata lapsis, quod grando frugibus: quod turbulentum sidus arboribus: quod armentis pestilens vastitas, quod nautis sæua tempestas.*

4. Vt *Ion.* 1. nautæ exonerarunt nauim, demum Ionam ipsum eiecerunt: ita animam peccatricem dæmones meritis spoliant, ipsamque demergunt. 5. Velut Hypanis vastus fluuius prædulcis, vt primum cum riuulo alienæ aquæ miscetur, fit amarus: ita anima quantisuis beata ab virtutibus, paruo tamen riuulo peccati corrumpitur.

Age igitur peccator, desere lupas, regionesque longinquas, sues, & scelera: accide supplex Deo; dic: *Pater, peccaui in cœlum, & coram te:* Nam *malum coram te feci.* Miserere.

DOMINICA III. QVADRAgesimæ Feria II.

Quanta audiuimus facta in Capharnaum: fac & hic in patria tua. Luc. 4.

IOseph, *Gen.* 37. in patria, etsi charus patri; at fratribus exosus fuit, greges seruabat, plebeius agebat, demum venundatus est. Mutat cœlum, extraque patriam breui par fit Regi, adoratur. Ita Iesus domi inglorius, fabri filius, subditus parentibus, mechanicus habitus fuit: at foris mira patrat mirus.

Nos huius occasione.

I. *Quod Iudicia Dei verenda: non quærenda.*
II. *De hoc: Fac & hic in Patria.*
III. *De miraculis ex dono gratis dato.*
IV. *De miraculis gratum facientibus.*

PARS I.

Iudicia Dei verenda, non quærenda.

1. Est inexplicabile. I. IVdicia Dei abyssus multa. 1. Limantes Iphigeniæ, filiæ Agamēnonis, immolationem pinxit & cognatos vario luctus schemate circum: at patris vultum velo obnubebat. Sciscitanti causam ait; luctus patris tali iure & loco coloribus nequeunt adumbrari. Ita iudiciorum Dei abyssus tutius siletur, quam verbis delineari laboratur. 2. Admirabile. 2. Quales *Exod.* 25. supra Propitiatorium Cherubini passis alis stant illud operientes, & intuentur attoniti: ita quo plus homines, & Angeli considerant iudicium Dei, hoc longius id fugit ab oculis.

3. Inscrutabile. 3. Ioannes vidit, *Apoc.* 5. librum intus forisque scriptum, signatum sigillis 7. quem legere, vel aperire nemo in cœlo, terra, infra terram poterat. Liber est iudiciorum Dei: intus arcana prædestinationis: foris prouidentiæ. Rom. 11. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.* Gratia diuersa diuersis dantur.

II. Hic Rubus ardentis Iustitiæ, & lucentis Misericordiæ, at spinosus à difficultatibus, *Exod.* 3. Nimirum illud est, de quo, Ps. 17. *Posuisti tenebras latibulum suum.* Figura. 1. In eo quadratura latet circuli. 2. Ibi transitus maris rubri ac profundi. 3. Is fluuius est inuadabilis Ezechieli, *ca.* 47. sed fit vsque altior.

II. Quid? 1. Philosophi fluxum, refluxumque maris non capiunt, & Dei iudicia prædestinantis, ac reprobantis quis ceperit? 2. Nec medicus de morbo interiore iudicat, nisi ad exteriora se det foras. 3. Nec astrologus de futuris coniectat, nisi ex aspectu, motuque siderum. Ita nec quisquam de iudicijs Dei quicquam, nisi per coniecturam. Similia.

Et tamen hominum ea est curiositas, vt circa has syrtes natitare: ea temeritas, vt scrutari maiestatem non vereantur, in regia Dei inuadens atria. Audet, & quærit: Cur hunc inter Turcos nasci voluit Deus? Istum baptizari, non hunc? Hunc in cunis mori, decrepitum illum? Cur hunc ingeniosum, bardum alium? Cur hic prædestinatus, non is? Cur petri misertus, non Iudæ? Cur potius Adæ ac posteris dedit locum pœnitentiæ, ac gratiæ, quam Lucifero & asseclis? Cur in Iudæa non Chaldæa nasci: cur in patria non edere miracula, sed alibi voluerit? O audaciam percunctandi! Hominum temeraria curiositas.

PARS

PARS II.

De hoc: Fac & hic in Patria.

Gratiæ diuersæ diuersis dantur. I. GRatiæ gratum facientes offeruntur omnibus, vti necessariæ: at gratis datæ; quales sunt miraculorum, linguarum, prophetiæ; dantur paucis. Sed & vtraque non æqualiter omnibus. Nam Ioan. 5. *Spiritus, vbi vult, spirat.*

Figura. Neque cœlorum ijdem vbique sunt influxus: in oriente nascuntur gemmæ: in occidente metalla: Africa leones, Aquilas Barbaria, crocodilos Ægyptus producit: &

Hic segetes, illic veniunt felicius vuæ.

Similia. Ita nec Deus omnia dat omnibus dona gratiarum. *Quanta audiuimus facta* in Sodoma, in diluuio? *Quanta* in Lege Mosaica, in Ægypto, in mari rubro, in deserto? *Quanta* Elisæus, Elias? *Quanta in Capharnaum*, Galilæa, Iudæa? *Fac & hic in* Nazareth. Et cur non ô Iesu? Ps. 118. *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Scholæ docent: *Idem manens idem semper idem operari:* Psal. 101. *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* Cur igitur non eadem in patria facis, ac alibi?

Hominum temeraria curiositas.

1. Fides miraculis necessaria. II. *Primo.* An quod Nazareni gentium sint infecti superstitionibus? Nã fides ad miracula requiritur à Domino. 1. Vt *Marc.* 9. Dæmoniaco ait: *Si potes credere omnia possibilia sunt credenti.* 2. Archisynagogo Luc. 8. *Noli timere, crede tantum, & salua erit.* 3. Marthæ Ioan. 11. *Si credideris, videbis gloriã Dei.* 4. Chananææ Matt. 15. *O mulier, magna est fides tua.* Ita vbi fides, ibi fiũt miracula: & vbi miracula, ibi sæpe fit fides.

Miracula nulla apud hæreticos. Ideo in hæreticorum lustris ac mapalibus nulla vnquam vera miracula. 1. Negabat ideo miraculum Dominus Herodi curioso, *Matt.* 27. 2. Et Pharisæis, Matt. 12. *Volumus à te signum* videre. 3. Baalitæ 3. *Reg.* 18. ad rauim vociferabantur: at nequicquam: nil signi edebatur. Deerat fides. Orat Elias: iam ignis cœlo ruit; deuorat omnia. 4. Flumina Syriæ lepram Naamani tollere nequibant; quibat Iudæ Iordanis, vbi Elisæus morabatur, 4. *Reg.* 5. In Ecclesia θαυματουργὸς est Iesus.

Secundo. Sed cur denique non in patria facis miracula, Iesu? *Quia nemo propheta acceptus est in patria sua.* 1. Vt *Gen.* 40. Ioseph domi exosus, despectus: in Ægypto euehitur. 2. Moyses, *Exod.* 2. à matre in scirpea fiscella exponitur aquis: ab aliena Pharaonæa educatur. *Num.* 12. Ab sorore ridetur; à suis tantum non pene lapidatur: at à Rege & Principibus eximio cum honore accipitur. *Exod.* 17. 3. Dauid, 1. *Reg.* 17. à fratribus despicitur, & *c.* 25. ab Nabal: at Israelitæ, & chori Virginum decem millibus vnum anteponunt. 4. Daniel, *c.* 5. Mardochæus, *Esth.* 7. quantos extra patriam honores indipiscuntur? 5. Eliam persequuntur Israelitæ: 3. *Reg.* 17. Mirantur alij, ac venerantur. Item Elisæum; etsi, 4. *Reg.* 2. à pueris subsannetur. Sic & Domino euenit, à ciuibus fastidito. *2. Patria multis aduersa.*

Tertio. Ideo non fecit in patria: quia Act. 10. *in veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus.* 1. Ita Herodiani, Matth. 22. *Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces; & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum.* 2. Iob 34. *Deus non accipit personas Principum.* Eodem vultu respicit *pauperum tabernas, regumq; turres.* 3. Ita & Rex Iosaphat ad regni præsides, 2. Par. 19. *Non est apud Deum nostrum iniquitas: nec personarum acceptio: nec cupido munerum.* quasi dicat; pari modo vos æqua lance iustitiam administratis. *3. Deus non accipit personas.*

Facessant igitur curiosæ quæstiones: cur facit hoc Deus? Cur istud? &c. Æqua Deus voluntate succurrit Sareptanæ pauperculæ, 3. *Reg.* 17. & Naamano Principi Syro.

PARS III.

De miraculis ex dono gratis dato.

Pœna gula.

I. POrro similiter dicamus: *Quanta audiuimus facta* in gulosos: *fac & hic.* Adam eiecisti ex paradiso, *Gen.*3. Esau, *Genesis* 25. ob edulium lentis abiecisti: Epulonem, *Luc.*16. ad inferos proturbasti. Balthasarum, *Dan.*5. comessantem occidisti. Cur non modo similia in lurcones similes?

Pseudoprophetarum.

Quanta audiuimus facta in falsos prophetas. Et quidem, 3.*Reg.*18. in 400. Baalitas. 2. In profanos Esau posteros: *Gen.*27. In Cain, *Genes.* 4. In persecutores iustorum Ægyptios. *Exod.*14. In fornicatricem Iezabelem, 4.*Reg.*9. In hæreticos ætatum superiorum, ac nostra memoria: *fac & hic* hodieque.

Cur miracula in primitiua Ecclesia. Figura.

II. *Quanta audiuimus facta in* primitiua Ecclesia? Nimirum istis tunc initiis necessaria, cum oleum & lumen nondum in magna lampade Ecclesia abundaret. 1. Figuram gessit nascentis Ecclesiæ vidua Sunamitidis, 4.*Reg.*4. cui paupérculæ oleum auxit Elisæus: Ita S. Spiritus cum visibiliter in paruulam Ecclesiam descendisset, adauxit illis & fidei, & charitatis oleum: adeo, vt Iudææ vasa id omne capere non possent: sed necesse esset etiam aliunde sumere mutuo, & gentes vocare ad Ecclesiam. Act.13. *Ecce conuertimur ad gentes*: Quin imo Psalm. 18. *In omnem terram exiuit sonus eorum.* Quod quam grande miraculum? Idem vero hodieque durat.

S. Spiritus quater missus.

2. Simile præstitit Elias, 3.*Reg.* 17. Sareptanæ viduæ, apud eam commoratus. Nam ei *hydria farinæ non defecit; & lecythus olei non est imminutus.* Ita in Ecclesia Spiritus non imminuitur vsque ad consummationem.

III. *Quanta* igitur *audiuimus facta in Capharnaum* Ecclesiæ? Quater namque visus descendere Spiritus. In Baptismo, *Ioan.* 1. In transfiguratione, *Matt.* 17. In Pentecoste. *Act.* 1. Denique per miracula, quæ indies designantur.

Factorum Christi figura.

Quanta fecit Iesus viuens? quanta moriens? Instar Samsonis, *Iud.*16. omnia concutientis, & Philistinam euertentis domum, cum moreretur: Ita Dominus orbem tremefecit: euertitque Synagogam, ac idololatriam, moriens.

Miracula Apostolorum.

IV. Porro *quanta audiuimus facta* ab Apostolis? Petrus, *Act.* 3. claudum natum stitit verbo: vmbra, *cap.*5. morbos depulit. Ab Angelo, *cap.*12. carcere educitur: paralyticum, *cap.*9. in Lydda restituit ad vires: ad vitam Thabitam in Ioppe.

Quanta Paulus? 2. *Cor.* 12. In tertium cœlum rapitur: Carceri eripitur, *Act.* 16. Reparat claudum Lystris, *cap.*14. Pythonissam *cap.*16. exorcisat. Eutychum suscitat mortuum. *cap.*20. Naufragos in mari Cretico eripit. *cap.*27. Viperam in Melita edomat. *c.*28. Cætera, & cæteros sileo Apostolos, eorumque posteros.

Miracula Natura.

V. *Quanta* hodieque eduntur in orbe, in Ecclesia? In orbe naturalia: in Ecclesia supernaturalia *quanta*? Sileo ista. Quia, vt ait August. tract. 24. in Ioan. *Quia solita sunt; mira non sunt.*

Ecclesia gratis data.

Hæc vero in Ecclesia *quanta*? Mortui resurgunt peccatores: cœlo ignis gratiæ descendit: Eucharistia quantum miraculum? &c. Et ista in domo Sareptanæ viduæ, Ecclesiæ, quoad gratias gratis datas.

PARS IV.

De miraculis gratum facientibus.

I. QValia vero in Palatio Naaman Syri, quoad Baptismum, & ad gratias gratum facientes? Hic, cur hunc saluat, non illum? Cur hunc ex Christianis nasci; ex Saracenis istum vult, ac baptizari? Primo certum habe, vbiq; gentium cuique satis adesse Deum, vt saluari

In omni lege, loco, gente, tempore salus est. ri possit, dummodo velit. Habent salvificam Christiani fidem, Iudæi legem, gentiles naturæ lumen: Nam *signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* In exitu Israel de Ægypto, *Exod.* 14. nubes ignea præijt: symbolum ea fidei nostræ fuit. Magos *stella antecedebat*, Matth. 2. item fidei nostræ signum. Illi in lege, imo tunc in natura; vt & hi. In lege Iosias Rex vitam mutat in melius vel lectulo affixus. 4. *Reg.* 22. Rursus naturæ ductu ostendit Deum: in Naaman figura est. 4. *Reg.* 5. Eius captiua ait: *Vtinam fuisset Dominus meus ad prophetam, qui est in Samaria, profecto curasset eum à lepra.* Ita cuique suggerit ad salutem, & mundationem necessaria instinctus naturæ, vt ex Syria transeat gentilitia, hæreticaque, ad Samariam Ecclesiæ; *Ita, vt sint inexcusabiles*, Roman. 2.

Factorum Christi figura.

Miracula Apostolorum.

Non igitur vllam vult creaturam perdi Deus: *Vult omnes homines saluos fieri.* Idcirco *Gen.* 19. misit Angelos in Sodomam: Moysen, *Exod.* 5. in Ægyptum, Danielem, *cap.* 5. in Babylonem: Eliam, 3. *Reg.* 17. in Sareptam: Elisæum, 4. *Reg.* 4. in Sunam: Ionam, *cap.* 1. in Niniuen: Iesum: *Ioan.* 4. in Samariam: Apostolos *in mundum vniuersum.* Iesus paradisum reserauit, & cœlos fidelibus, orbem fidei, & fidem orbi toti aperuit: Et ista miraculis, quæ hodieque operantur. Verere igitur homo scissitari, quare hoc, illudve facit Deus?

Miracula Natura.

Ecclesia gratis data.

FERIA III. POST DOMINICAM III. Quadragesimæ.

Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum. Matth. 18.

DEus *Exod.* 23. præcepit; qui animal proximi quodcunque vagum per agros viderit oberrare; id protinus ad possessorem adduceret; quo sit indemne. Ita *cuique Deus* hic *mandat de proximo suo.* aberrante, vt correptum eum reducat ad mentem, ac Dominum.

Super quo nos

I. *De Admonitionum vtilitate.*
II. *De Correctione fraterna.*
III. *De excommunicatione.*

PARS I.

De Admonitionum vtilitate.

1. PLato roganti amico, quid sibi gratissimum præstari vellet, ait: *Si quod in me indecens videris, id libere arguas.* Christiane! At non hoc, arguentem vitia redarguere. Quin isthoc nec ethnicum est. *Reprehensio. 1. Grata.*

2. Apelles, quicquid pingebat, in publicum exponebat; vt apta, ineptaq; audiret iudicia, sicq; disceret: Ita cupientem proficere, delectet obseruari, ac argui iuste, siue iniuste: vtroque proficit. *2. Vtilis.*

1. Liuio Druso Romæ Tribuno plebis, ædificanti palatium ait architectus: sic struam vt nulli in domum sit prospectus: Et Drusus: Imo sic strue, vt omnibus vltro pateat introspectio: Adeo propatulo ago omnia, vt à populo Romano iudicari queant acta mea. *Teste Velleio Pat. libr.* 2. *Exempla infidelium.*

2. Alexand. Magnus ministrum ab annis XII. dimisit; quod nullum vnquam in ipso vitium arguisset. Et principes tolerarent assentatores aulicos? 4. Dispar Alexandro Herodes: qui Baptistæ vocem hanc: Marc. 6. *Non licet tibi habere vxorem fratris tui:* ferre nequibat.

1. At Dauid, 2. *Reg.* 12. audijt Nathan; flensque ait: *Peccaui.* 2. Heli, 1. *Reg.* 3. audito Samuele ait: *Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.* 3. Ezechias, 4. *Reg.* 20. grauiter ab Isaia, ob thesauros Assyriis superbe ostensos, reprehensus, placide ait: *Bonus sermo Domini, quem locutus es*: quasi dicat peccaui: *ecce ego in flagella paratus sum.* Discite igitur fraterne moneri, & monere; sicque ab inuicem proficere. *Fidelium.*

PARS

PARS II.

De correctione fraterna.

Hæc præstanda proximo est.

I. CORrectio est actus religionis, signum pietatis, character Christiani. 1. Certe Eccl. 17. *Vnicuique Deus mandauit de proximo suo.* 2. Quod si enim tutori incumbit cura clientis corporalis; quanto magis cura animæ? 3. Quod si, Deut. 22. *Non videbis bouem fratris tui, aut ouem errantem, & præteribis: sed reduces fratri tuo.* Item *Exod.* 23. asinus proximi, in fossam, aut sub onere lapsus, subleuari iubetur: ergo (infert S. Chrys. hom. 1. ad pop. Antioch.) *quanto potius tenetur homo hominem erigere, qui cecidit?*

Necessaria in republ.

Plato *libr. 1. de Legib.* Correctionem ait fraternam reip. necessariam esse: sancitq; vt optimi quiq; ad incarceratum adeant ciuem, delictique moneant, vt exin sollicitus caueat. Idem hic statuit Dominus, dicens: *Si peccauerit*, &c.

Ad saluandas animas.

Iudas in Canonica ait: *Illos saluate; de igne rapientes*, quasi dicat, admonitione fraterna animas eripite de peccati flamma.

Atque vt Iacob, *Genes.* 33. timens sibi ab adueniente armato Esau, suos in turmas diuisit tres: in prima ancillas cum liberis: in secunda, Liam cum prolibus: in tertia, charissimam Rachelem & Beniaminum; quasi omnia omissurus potius, quam hos duos. Ita peccandi occurrente periculo, potius bona fortunæ, & corporis vilipendamus: quam animæ detrimentum faciamus. Similem curam præstemus & animæ fratris: qualem pene nostræ.

Est in præcepto.

II. Neque hoc: *Si peccauerit in te*, &c. consilij tantum: sed & præcepti est: adeo, vt vel ipsos superiores corripere teneamur. Non obstantibus. 1. Exod. 19. *Qui tetigerit montem, morte morietur*, id est; qui superiorem corrigere attentarit.

2. Oza, 2. *Reg.* 6. Arcam labascentem tangens, derepente moritur. Recte: irreuerentiæ hæc pœna est: at amanter superiores monere, est eos reuereri, & honorem ac salutem eorum seruare. Teneor eos diligere: sed monere est diligere: ergo & monere teneor. 1. Ita Paulus monuit Petrum verticem Apostolorum. 2. Ita, 1. *Reg.* 3. paruulus Samuel monebat summum Sacerdotem Heli.

3. Ita, 2. *Reg.* 12. Nathan Dauidem.

Sed affirmatiuum.

Est tamen præceptum hoc affirmatiuum; ideoque seruandum pro occasione. Non est negatiuum, quod semper, & vbique obliget.

Esse debet charitatiua.

III. Correctio autem sit charitate & suauitate condita. 1. Nam, vt Isidor. li. de summo bono ait, *Qui delinquentem superbo, vel odioso animo corripit, non emendat, sed percutit.* 2. Ideo *Virgam vigilantem* vidit Ieremias *cap.* 1. id est; oculatam, discretamque correptionem. 3. Moyses, *Num.* 20. durius petram erat allocutus, & bis cum animo diffidente eam percusserat, dicens populo: *loquimini ad petram, & dabit vobis aquam.* Ideo Dominus eum exclusit terra promissionis. Væ, qui fratres, vt petras, cum indignatione percutiunt lingua aut virga!

Non inimicans.

Opportune tempore.

Abigail prudens vxor stulti Nabal, & ebriosi, eum scite temperauit. Ebrium sinebat tacens furere, & comminuere omnia, 1. Reg. 25. *Diluculo vero, cum digessisset vinum Nabal, indicauit ei vxor sua verba hæc; & emortuum est cor eius intrinsecus, & factus est quasi lapis.*

Alioquin est irrita.

Vt tormenta explosa in obiectum solidum, id diffringunt: at si in humum, virgulta, saccosue lana plenos: iam irritus cadit ictus. Ita cum tonantibus maritis obiectant se vxores duræ; aut silentio dissimulantes eludunt iram.

Sit & cauta.

Nathan, 2. *Reg.* 12. quam cauto sermone, & parabolico corrigebat Dauidem, vt suo-

vt suopte virum iudicio constringeret, ac demum erumperet, dicens: *Tu es ille vir, qui fecisti hanc rem.* Et mox Dauid, *peccaui.* In pari causa incestus Baptista periculum adijt capitis, neque tamen Herodem offenderat prudens correptio, *quia libenter eum audiebat*: sed lupam sauciaræ.

Aspera est infructuosa. Giezi, 4. *Reg.* 4. baculo puerum excitare nequibat: Elisæus autem sui ad eum accommodatione suscitabat. En, potest industria; quod vis nulla. Itaque *corripe fratrem inter te, & ipsum solum*, vt Elisæus solum solus reuocauit ad vitam.

PARS III.

De excommunicatione.

Ecclesia est visibilis. I. SI *te non audierit, dic Ecclesiæ.* Quid igitur Caluinista eam asseris inuisibilem? Quid, quod, Ps. 18. *In sole posuit tabernaculum suum Altissimus?* Et de tali Ecclesia fingent nobis hæretici ideam platonicam inuisibilem? Ens merum rationis? Nugæ. Audiri, adiri, appellari, cerni potest, debet: *Dic Ecclesiæ. Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus.* En, excommunicatio hæc.

Excommunicatio est iurisdictionis. Sed Prælatorum ea est, vi huius, Matt. 18. *Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis.* Id quod fit in foro interiore per potestatem Ordinis, data Ioan. 20. *Quorum remiseritis peccata.* Et in foro exteriore per Iurisdictionis potestatem, Censuras Ecclesiasticas infligendo.

Eius pœnæ grauitas docetur exemplis. Infœlix, qui fulmine anathematis icitur. 1. Cain, *Gen.* 4. hac tactus maledictione, nil vnquam prospere gessit. 2. Cham quoque, *Genes.* 9. maledictus, seu excommunicatus oberrans ac tremens ferale toti orbi dedit spectaculum. 3. Esau, *Gen.* 27. paterna priuatus benedictioue, profanus semper vixit; mortuus infœliciter. 4. Ficus etiam, *Matth.* 21. maledicta continuo exaruit. At Bonis maioribus spoliatur excommunicatus.

Abstentus priuatur bonis Christianorum. III. Quin *sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus.* Hoc omniū terribilissimum: vt pene nec Christianus sit talis magis, quam Ethnicus. 1. Hoc vero est è cœlo ad orcum deturbari cum Lucifero. 2. Omnibus Sacris ac salutaribus arceri, priuari, deseri, tradique Satanæ. 3. Hoc est instar Nabuchodonosoris in deserto agere ferum inter feras. Heu! Ex Rege in brutum verti? 4. Trutinauit isthoc Theodosius Imper. qui mensibus octo excommunicatus egit afflictus, ac humillime pœnitens. Extabuisset, ni Ambrosius ipsum Ecclesiæ restituisset. *Teste Cassiodoro.*

5. Hoc est non Sacris tantum extorrem fieri: sed ipso Sanguinis Christi influxu priuari. Si orbis inferior cœlorum influxū destitueretur, periret,

----Totaque discors
Machina diuulsi turbaret fœdera mundi.

Et quid anima sine Deo? Sine Sacris, & Sacramentis?

Et meritis fidelium. IV. Accedit, quod, vt capitis influxu, sic & membrorum vigore destituitur excommunicatus. Omnes enim summi, infimi, Græci, barbari membra sumus inuicem. Et quisque potest dicere, Psal. 118. *Particeps ego sum omnium timentium te.*

Horribile illud. Orat Ecclesia, vt in Parasceue, pro Turcis, Iudæis, &c. & quantiscunque peccatoribus, non tamen pro excommunicatis.

Deditur Satanæ. Neque sat hoc, omni esse nudatum præsidio: etiam Satanæ deduntur. Abstenti quantum à fidelium communione remouentur. 1. Ita 1. *Cor.* 5. incestuosus. 2. Ita 1. Tim. 1. Hymenæus, & Alexan. *Tradidi eos Satanæ, vt discant non blasphemare.* 3. Hinc Origenes: *Per eos*, ait, *qui Ecclesiæ præsident, Deus tradidit delinquentes in manus inimicorum.*

Sepultura Christiana priuatur. Denique sepultura prohibentur excommunicati; vt ne cum mortuis habe-

ant commune quicquam, sed velut *sepultura asini sepeliantur*; Ioséph *Gen.* 50. adiurat fratres vt sua ossa ex Ægypto exituri olim secum in Chanaan transferant. Tanta erat ei vel mortuo cum mortuis fidelibus, aut viuos apud fideles communicatio. Quo fulmen illud metuendum magis est, atque cauendum.

FERIA IV. POST DOMINICAM III. Quadragesimæ.

Populus hic me labiis honorat, cor autem eorum longe est à me.
Matt. 18.

NAbuchodonosor, *Daniel.* 2. inquiete vidit Colossum aureum capite; pectore æneum & brachiis; femoribus ferreum; terreum pedes: Typus hic hypocrisios est, aureæ labijs; corde luteæ.

Vnde nos in præsens

I. *Cor esse dandum Deo.*
II. *De cogitationum malarum incunabulis.*
III. *De Verbis, cordi, operiq; consonis.*
IV. *De traditionibus paucula.*

PARS I.

Deo cor deberi.

Cor in homine est princeps. I. COr hominis est inter creata princeps, & Deo comprimis expetitum. 1. Prou. 22. *Fili, præbe mihi cor tuum.* 2. Nec aliud ad Deum assimilitudine, quam cor accedit propius. Nam Deus motor est primus & autor vitæ omnium in mundo, at cor in homine.

Debetur Deo. Omne primogenitum sibi voluit Deus sanctificari, tam de hominibus, quam de iumentis: *Exod.* 12. At cor in homine est primogenitum, quare id Deo sanctificandum debetur. Nam *teste Arist.* cor est primum in homine viuens, & vltimum moriens.

Velut ex Voto. Iud. 11. *Vouit Iephte Domino: si tradideris Ammon, qui primus egressus foribus domus meæ mihi occurrerit, in holocaustum offeram:* Tu cor offerto.

Est lectulus Dei. II. Lectulum Salomonis, *Cant.* 3. deliciosum sexaginta fortes ambibant. Cor est Pacifici nostri Iesu lectulus, vbi deliciatur. Eum sexaginta circumstantes sunt 10. præcepta Dei, 10. Ecclesiæ, 12. articuli fidei, 8. beatitudines, ecce 40. Item 7. dona Spiritus, 7. Sacramenta, tres virtutes theologicæ, tres personæ SS. Trinitatis. En sexaginta.

Est area Dei. Iussit Deus, Arcam in medio castrorum constitui; quasi diceret; omnia perdenda potius, quam Arcam. Ita *omni custodia custodiui cor tuum.* vt Deo dilectissimum; inque medio: corporis ac potentiarum naturalium situm, & arx spiritalium gratiarum, quo saluo, salua omnia.

Est Sion. Machabæi, *libr.* 1. *cap.* 1. montem, & arcem Sion imprimis munierunt etiam ab victualibus; & charissima quæque ibi deposuerunt, tempore hostilissimo. Typus hic cordis est custodiendi.

Proin custodiendum. Nam vt, 2. *Reg.* 4. Isboseth meridionans in lecto, ostiaria dormiente, ab ingressis sicarijs secundum inguen percussus occiditur: ita cordi euenit, dormienti in lecto voluptatum; inter has medias dæmones interueniunt, mortem inferunt animæ. Enimuero, sicut præ cæteris cor Deus charum habet; ita dæmon id maxime infestat.

PARS II.

De cogitationum malarum incunabulis.

Cogitationes malæ. I. COgitatio parua sæpe culpa fit magna. 1. Thales Milesius, 7. Sapientum vnus, *Laert. li.* 1. *c.* 7. sciscitanti; *Nossetne scelera Deus & actiones hominum?* ait, *Quin etiam cogitationes prauas.* 2. Ergo Isa. 1. *Auferte malum cogitationum vestrarum.* 3.

Hæ enim feruneuli sunt, qui vt semel in domum surrepserunt, mox ianuas reserant prædonibus. Ecce exempla.

Initio, premenda sunt.

1. Lucifer ambitiosam cogitatiunculam admiserat; hæc continuo grandem superbiam intromittebat. Hic prædo quas clades dabat? 2. Adam *Genes.* 3. oculum pomo adiecit vetito; mox irrumpebat sicarius dirus ac raptor superbia.

3. Dauid 2. *Reg.* 11. per fenestram è solario lauantem Bersabeam vidit, & periit. Nam mors inijt per fenestras, post suggressum cordi furunculum concupiscentiæ. Et mala quanta ex tantulo?

Sin: inualescunt magno malo.

II. *Paruus error in principio, maximus in extremo esse consueuit.* Solenne est: *Ex parua scintilla magnus ignis.* 1. Ariana hæresis an non vel ab vnico Iota exorsa est? Christus namque cum sit ὁμούσιος; Arius pertendebat, quod esset ὁμοιούσιος. Quanta vero differentia est inter *esse eiusdem substantiæ, & similis substantiæ* cum Deo? 2. Paruus lapillus, *Dan.* 2. quantam quantæ statuæ stragem attulit? 3. Et vero nunquid *simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod minimum quidem est omnibus seminibus; cum autem creuerit, maius est omnibus arboribus: & fit arbor; ita vt volucres cœli veniant, & habitent in ramis eius?*

Parua non parũ nocent.

4. Et vice versa: an non *simile est regnum inferorum grano sinapis?* &c. Ita in magnum exeunt orta à paruo peccata. Quid minus concupiscentiola? Attamen, vt Aristot. teste li. 3. de anima *nihil in intellectu, quod non prius fuerit in sensu:* ita nihil in anima, quod non prius in concupiscentia. Et opus si fuerit improbum, maior ante fuit in animo improbitas. Nam *propter quod vnumquodque est tale, illud magis est tale.* Aristotel. 2. Poster. Quare suffoca, & elide paruulos: exclude latrunculos, & ab latronibus securus ages.

Exempla

III. Pharao, *Exod.* 2. ab infantibus extirpationem eorum, quos oderat, instituebat. Seruatus est vnus Moyses; isque in exitium Pharaonis, & excidium Ægypti. Sic age ad ortum peccati.

de malis paruis elidendis.

2. Herodes, *Matt.* 2. suo regno consulebat ab infanticidio: Sic & Athalia. Tu animæ. Nam Ps. 136. *Beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram.* 1. Cor. 10. *Petra autem est Christus.*

3. Sic Augustinus ait infestatum se cogitationibus ad pedes Crucifixi se abiecisse, ac ab ijs respirasse. Cant. 2. *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.*

Huc valet oratio & recta intentio.

IV. Vincit cor latentes insidias, & irruptiones violentas, quam diu, *Exod.* 17. Moyses in monte manus tenet erectas in cœlum, id est, mens vigilat in oratione.

Huius probatio.

Aquila ait *Plin. li.* 8. pullos, genuini sint an spurij, ad solis probat examen, hunc si infracto intueri queant oculo. Si age anima, cogitata, quæ procreas, ad iustitiæ solem adhibe, si recto intentionis oculo in Deum tendant; foue. Sin', abijce.

PARS III.

De Verbis cordi, operiq́ consonis.

Cordis & oris sit harmonia.

I. VErba, cogitationum sunt signa. Istorum est hoc Ps. 62. *Labia mea laudabunt te.* Ideo *Apoc.* 4. animalia quatuor clamabant, *Sanctus, Sanctus, Sanctus:* Ergo cordi labia respondeant. At quot Clerici psallunt; laici orant; & cor est in auro poculo, lecto, granario, &c. *Populus hic labiis me,* &c. Interna, externaq; Deus iuxta postulat. 1. Ideo Tabernaculum foris pretiosis aulæis opertum erat; intus in ara ignis ardebat inextinctus, victimis mundissimis offerendis. Ita virtutes in nobis externæ sibi quidem constent: at intus anima ardeat charitate: quæ victimet Deo desideria pia, & cogitationes, & proposita.

2. Hoc Sponsus prædicat in Sponsa vocis

cis reduplicatione. Cant. 1. *Ecce tu pulcra es* (intus) *anima mea: ecce tu pulcra es,* (foris) & cap. 4. *Quam pulcra es amica mea? quam pulcra es?* Ambros. legit, *bona,* & ait, *bona verbis; & moribus:* Glossa, *intus & foris.*

Idem figuræ abs te reposcunt. 3. Arcam testamenti iussit Deus auro mundissimo vestiri intus, & foris. *Exod.* 25. Sic enitere debet charitate animus, & opus.

Alioquin omnia sunt hypocrisis mera.

II. Qui vero in templo Sanctos simulant & domi diabolica viuunt. 1. Hi similes sunt Babylonicis statuis; *Baruch.* 6. quæ foris inauratæ, intus ab serpentibus erodebantur. Ita isti, vt non sint homicidæ, adulteri, fures; at intus sunt ambitiosi, auari, &c. 2. Æthiopiæ splendida erant olim palatia: at atri intus inquilini, truces, toruique Mauri. 3. Iure Deus in Leuitico vetuit esum cygni: quod candidissimus plumis; at carne sit ater, & insipidus. Quot olores hodie in Clero, Religiosis? &c. Niuei apparent, cygnæumque sonant: at cætera corui sunt. 4. Clament licet: *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus?* Matth. 7. At *nescio vos. Hic populus labiis me,* &c. *Vox est Iacob: at manus sunt Esau.* Genes. 27. Vah, quot ablutionibus vtebantur Pharisæi? Sepulchra dealbata facessite.

PARS IV.

De Traditionibus.

QVare *discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum?* Hæ sunt duplices, Apostolicæ, & Ecclesiasticæ. Et illæ rursus aliæ sunt theoricæ de rebus fidei: morum ac ceremoniarum: aliæ & practicæ. Vtræque & creditu, & obseruatu necessariæ: etsi de ijs in S. Pagina nec gry. 1. Vt Biblia esse Sacram Scripturam: Hoc Euangelium esse Matthæi: infantes baptizandos. 2. Apostolus, *Heb.* 9. ait Pontificem V. Testamenti sueuisse capita populi aspergere sanguine; idque cum lana & hyssopo: de quibus tamen nusquam in Lege: ergo ex sola traditione.

3. Idem ait *Act.* 20. dixisse Dominum: *Beatius dare, quam accipere*: cum tamen id nusquam in Euangelio: ergo in traditione. 4. Et Ioan. vltim. plura dixit, & fecit Dominus, quam scripta sint; quare & plura sunt acceptanda. 5. Quare, 2. Thessalon. 2. *State, & tenete Traditiones, quas accepistis siue per sermonẽ, siue per epistolam.* Et 1. Corinth. 11. *Sicut tradidi vobis, præcepta mea tenete.*

FERIA V. POST DOMINICAM III. Quadragesimæ.

Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus. Luc. 4.

H*Abitauit Arca Domini,* 2. Reg. 6. *in domo Obededom tribus mensibus, & benedixit Dominus Obededom, & omnem domum eius.* Arca fœderis, & Arca Noe est Iesus: Hic inijt domum Petri; Et en benedictiones.

Super quibus nos

I. *De afflictionibus.*
II. *De Petri, Ecclesiæq; Cœlibatu.*
III. *De socru Petri febricitante.*
IV. *De Febri varia.*

PARS I.

De afflictionibus.

I. VRbe Romana magnis exultante lætitijs, ob deuictam Carthaginem Hannibalemque occisum, Q. Metellus in senatu dixit; metuendum Vrbi iam plus ab otio, quam ante à bello, & Hannibale. *Vtiles sunt 1. pellendo otio.*

Appius item Claudius alias aiebat: *Pace bellum vtilius Romanis est: & quam otium melius negotium.* Ita Christianis tribulationum turbines, quam Zephyri deliciarum vtiliores.

1. Ideo in terra promissionis nunquam stirpitus voluit hostes occisos Deus: vt ijs Israel & exerceretur, & probaretur.

2. Acuēdæ virtuti. 2. Ita in mundo per elementorum dissidia, proueniunt generationes rerum. Illa nisi frigida calidis, humentia siccis concorditer miscerentur, iam Vniuersum rediret in confusum chaos. Ita animæ eueniret, cui ad votum daret omnia Deus; nec sineret aduersis exerceri.

3. Cauēdæ ruinæ. 3. Ideo Ps. 118. *Bonum mihi, quia humiliasti me*: Aug. vertit: *tribulasti me.* *4. Humilitati stabiliendæ.* 4. Quin omnes Sancti canunt Ps. 89. *Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.*

5 Firmitati parandæ. 5. Nescit; at vsu didicit Paulus, quid Angelus Satanæ colaphisans sibi conferret. 2. *Cor.* 12. Nimirum *Ne magnitudo reuelationum extollat me.*

6. Animæ euehendæ. II. Quare vt sæuiens procella diluuij arcam denique in summis montium stitit, astris tanto viciniorem, quanto iactatior vndis fuerat: ita animas Deus afflictas euehit, &c. Gen. 7. *Multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt arcam in sublime à terra.*

7. Opulentia exstruendæ. Iobo quis afflictior? At eodem postea quis gloriosior? cap. vltim. *Omnia reddita sunt ei duplicia.* Durate fideles: *Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis.* Matth. 19.

8. Merito augendo. Idque magis passione quam actione. Matth. 13. *Simile est regnum cœlorum fermento*, tribulationum aceruo, *quod mulier* anima pia *abscondit in farinæ satis tribus*: peccatorum, patientiæ, meritorum: vt ista ijs fermentescant. 1. Nam *quantum quid patitur*, aiunt Philosophi, *tantum reagit*: ita patiens afflictiones anima patiendo promeretur, & promerendo patitur. 2. Quin imo nunquam agendo tantum, quantum patiendo, crescit meritum. Nam magna egit Iesus: at maiora pertulit, hisque debentur eius merita potiora. Hinc tanti Crux eius, & mors. 3. Et vere Rom. 9. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam*, non ait, *actiones.* Ideo *Deus, quos diligit, castigat*: vt Iobum vlcere, Tobiam cæcitate, Apostolos tempestate, morte Lazarum, febre socrum Petri.

PARS III.

De Petri, Ecclesiæque Cœlibatu.

I. TErt. 1. de Monogamia ait: *Petrum solum inuenio maritum, propter socrū.* *Apostoli cœlibes fuere.* At vocatus ad Apostolatum vere profitebatur, Mat. 19. *Ecce nos reliquimus omnia*: ergo & vxorem. Non igitur eæ Sacerdotibus hoc exemplo promissæ: sed ademptæ sunt vxores: Hocque magis concubinæ. 1. Frequens fuit sacris inaugurari maritos: at inauguratos quoque ab thoro coniugali separari: ad reuerentiam Sacerdotij, & sanctimoniam. 2. Hodieque Schismatici Græci prius ducunt virginem: quam initientur: eaque defuncta alteram ducere nefas habent.

II. Figuras cœlibatus amas? 1. In Lege *Figuræ.* naturæ Abel cœlebs egit, *Gen.* 4. 2. Et *Gen.* 14. Melchisedech Sacerdos. 3. In Nouo T. IESVS: Apostoli, &c. 1. Cor. 7. *Volo autem omnes esse sicut meipsum: dico autem innuptis & viduis: bonum est illis, si sic permanserint, sicut & ego.* 4. Sacerdos V. Test. *teste Hieron. contra Iouin.* oues, boues, oblaturi & domo sua abscedebant, & foris se inedia emacerabant. Quo magis Mysta Christianus? Nec cogitet de muliere citra auersationem. 5. Nam vas mannæ custos, aureum intus totum esse oportuit: *Heb.* 9. Ita Sacerdos Iesu.

III. Romanis nefas olim fœminas *Exempla Castrorū.* castra sequi. Ideoque Darius, & Antonius putantur castris exuti fuisse: quod eas admisissent. 2. Et Scipio Africanus, *teste Val. Max.* Numantiam obsidens duo millia meretricum castris expulit. 3. An ideo castra ab castrando dicta sunt?

Ideo certe Ecclesia, Can. 6. *Terribilis est* *Simil. Ecclesiæ* *vt ca-*

vt castrorum acies ordinata: cuius Duces Sacerdotes. Hinc præcipit illa, 2. Timoth. 2. *Nemo militans Deo, implicet se negotijs sæcularibus*: minus pollutis & carnalibus.

Quia Theologica est. Cicero, repudiata Terentia, roganti Hircio, suam duceret sororem, ait: *Non possum & rei vxoriæ, & Philosophiæ operam dare.* Minus Sacerdos vel Theologiæ, vel Sanctimoniæ. Milites olim domo exeuntes, ad dicendum militiæ Sacramentum, dicebant:

Castra peto: valeatque Venus, valeantque puellæ.

PARS III.

De socru Petri febricitante.

Natura humana febrientis paroxysmi I. PEtri *socrus tenebatur febribus*. Humana natura est mater; filia Ecclesia: huic desponsatus Petrus fuit. O quantis illa febribus æstuauit, & quamdiu? & ijs contagiosis, violentis, lentis, vis morbi ad omnes pertransijt: non erat sanitas omni carni.

Paroxysmos enumeret? Paradisiacum: Caininum: Diluuialem 40. dierum Patriarchalem: Ægyptium 40. annorum: Eremiticum Israelitarum: Mosaicum: Ducalem, Regium, Babylonicum, denique exitialem. Quid de hortensi dicam à Christo perpessum agonisticũ? Quid de Cruciario? Crises hæ vnius Iesu cæteras supergressæ sunt vniuersas. Etsi ad dictas annumeres & hasce: Flagrantis Sodomæ: *Gen.*19. Aestuantis Samariæ, 4. *Regum*.17. Ab siti & siccitate triennali. Ignium cœlo lapsorum ad Eliæ vocem, queis quinquagenarij absumpti sunt: Aliasque similes.

Diuturnitas. Hæmorrhoissæ 12. annis ægræ misertus Iesus. *Luc.*8. At hac mundus febri conflictatus fuit quater millibus annorum, sic vt *à planta pedis, vsque ad verticem non esset sanitas in eo.* Isa. 1.

Remedia. II. Modos sui sanandi expertus est pene omnes. Vt Balnea maris rubri, Iordanis, diluuij, sanguinis victimalis. Diætas: vt famem septennem in Ægypto: Moyses 40. dierum ieiunium in deserto. Cœli mutationem migrando ex Ægypto in desertum, in Chanaan: mutationem cibi: ideo manna datum. Frustra omnia.

Consuluit varios natura humana, vt *Medici.* sanaretur: Vt Patriarchas, Prophetas, Reges: Demum ita cum Iob, 19. queritur. *Miseremini mei saltẽ vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Amicos vocat Angelos: Sic Patres explicant. Ita cum Dauid orabat, Psalm. 84. *Ostende nobis Domine misericordiam tuam.* Et hoc frustra. Donec Deus ipse naturam humanam assumeret: *Tunc*, ait August. *magnus de cœlo medicus venit, quando magnus in terris iacebat ægrotus.*

III. *Et introiuit in domum Simonis.* Quæ *Verus medicus Iesus.* domus? 1. An B. Mariæ vterus? De qua Psalm. 92. *Domum tuam Domine decet sanctitudo in longitudine dierum.* 2. An ipsa humanitas nostra? De qua Ioan. 1. *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* 3. An hic mundus? Quo domus aspectabilis nulla splendidior. Huius muri sunt montes, cœli fornices, terra pauimentum. Aer & aqua sunt atria, nouem cœli contignationes, Planetæ fenestræ, portæ quatuor Oriens, Occidens, Meridies, Septentrio. In hoc iacebat æger homo.

PARS IV.

De Febri varia.

TEnebatur *magnis febribus*. Hæ variæ. *Quotidiana*. Vt gula. 1. Hac epulo est mortuus. *Luc.*16. Hanc incidit Adam, *Genes.*3. quod crudum pomum comedisset. 3. Esau item, *Genes.*25. quod lentem comesset. 4. Hac perijt Sodoma, *Genes.* 19. Vnde Ezech. 16. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ: superbia, saturitas panis, & otium eius, & filiarum eius.*

Febris illa facile mutatur in aliam. Ita gula

gula in libidinem. Sic Loth, *Genes.* 19. ebrius commisit incestum. Noe, *Genes.* 9. ebrius ijs nudatur, quæ 600. annis texerat. 2. Aut in idololatriam transit. Ita Israelitæ *sedebant, & bibebant, & surgebant ludere.* Ps. 72. *Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum.*

Tertiana tenentur inconstantes, qui sunt vt *arundines vento agitatæ.* Mat. 11. Qui vt canes reuertuntur ad vomitum. Hac laborauit Pharao: *Exod.* 9. populum dimittere iam volens; mox nolens. Et Achab. 3. *Reg.* 21. coram Domino se iam humilians: mox ad grauiora relabens.

Quartana vexantur luxuriosi: prima dies est suggestionis, secunda delectationis, tertia consensus, quarta operis. Ea vrebatur Magdalena, Samaritana, Adultera, Dauid, Herodes, Saræ mariti 7. Senes contra Susannam. Ea omnium est pertinacissima.

Continua est Auaritia: hæc insatiata nunquam remittit: nec noctu. Vnde ille in strato, Luc. 12. *Quid faciam,* ait, *destruam horrea mea.* Sic Iudas, Matt. 26. *Quid vultis mihi dare*: & dormientibus cæteris, ipse *venit cum cohorte militum vt caperent Iesum.*

Lenta febri laborant acediosi: quales Matth. 20. *Quid statis hic tota die otiosi?* Tales & Sodomitæ: vnde & perditi sunt. Horat.

Otium Reges, prius & beatas,
Perdidit vrbes.

Pestilens febris est hæresis, contagiosa comprimis, ac perniciosa. O vos, qui hac laboratis, ad domum Petri accedite, quæ est Ecclesia. In hac & medicus & medicina est.

FERIA VI. POST DOMINICAM III. Quadragesimæ.

Venit IESVS in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar.
Ioan. 4.

RAchel, *Gen.* 29. adaquatura gregem ad puteum venit, venit & Iacob, eius consobrinus, ac proin osculatus est eam, & hoc futuri fundamentum matrimonij erat. Ita Samaritana & Christus ad puteũ conueniunt, colloquuntur, ac ad spiritale matrimonium sese initiantur.

Super quibus nos

I. *De Gratia præueniente.*
II. *De Iesu fatigato.*
III. *De petente Iesu bibere.*
IV. *De causatione Samaritanæ.*

PARS I.

De gratia præueniente.

THeologis de gratia præueniente docetur ea, quæ sopitos in peccatis exsuscitat. *Ea est* *1. Lux.*

1. Qualis *Act.* 9. Saulem *subito circumfulsit lux de cœlo*, adhuc *spirantem minarum ac cædis in discipulos.* Pro hac luce orat Ps. 42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum.* 2. Hæc stella est, *Matt.* 2. quæ antecedebat Magos. *2. Stella.*

3. Tres Mariæ Dominũ vncturæ, Marc. 16. *orto iam sole* gratiæ præuenientis veniebant. Ita peccatores post passionem exeunt è peccatis, veniunt cum aromatibus contritionis, confessionis, satisfactionis, *orto iam sole.* Nam Psalm. 126. *Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris*: quasi dicat: Sine luce gratiæ nihil potestis: At cum ea vos in cursu peccatorum stiterit, vt sedeatis ad rationes cum con- *3. Sol oriẽs.*

ſcientia: tunc *Surgite*, & gratiæ præeunti pari ſuccedite paſſu.

4. Eſt Angelus. 5. Nathã, 4. Ita *Gen.* 19. Angeli ad Loth: *Surgite, & egredimini de loco iſto: quia delebit Dominus ciuitatem hanc. Surgite* de peccatis. 5. Ita Nathan ad Dauidem, 2. *Reg.* 12. fatur, vt velut è ſomno peccati excitatus ſe demũ agnoſceret, dicens, *peccaui.* Quod Nathã, idem agit & gratia præueniens. Idem hodie ipſe fons gratiæ Ieſus ad fontem peregit. Vbi Samaritanam præuertit gratia, conuertitque, vt relicta peccatorum hydria recurreret in Sichem pœnitentiæ, ibique prædicaret Ieſum.

6. Ieſus.

PARS II.

De Ieſu fatigato.

Chriſtus fatigatur peccati onere.

I. IEſus fatigatus ex itinere, ſedet ſuper fontem. Ecce fatigatum; ſed ſub pondere peccatorum tuorum: 1. Quia *Agnus eſt, qui tollit peccata mundi.* Pſalm. 38. *Sicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me* iniquitates veſtræ. Quo ſub onere, ſi cœli Atlas Ieſu fatiſcat, homo non ſuccumberet? 2. Is eſt Iacob, *Gen.* 29. propter puteum reclinatus, videtque ſcalam crucis, ac pœnitentiæ, ſeu reconciliationis: quæ hinc terram tangit iuſtificando peccatorem; inde cœlum, communicando gloriam quondam hominibus, nunc Angelis. 3. Ita ſedebat Iſmael, ex Ægyptia ancilla, natura humana, prognatus, in deſerto Samariæ ſiti emoriturus, *Gen.* 21. *Fatigatus*, ait Auguſt. *vt verum ſe hominem, ac humanis ſubditum miſerijs demonſtraret.*

Item itinere nos quærens.

Sed ex itinere fatigatus, quo nos quærebat, *de longe veniens.* Nam Pſal. 18. *A ſummo cœlo egreſſio eius:* Et quidem *exultauit vt gigas ad currendam viam.* Viator admirandus. Ibi reliquit 99. & hic quæſiuit perditam ouiculam vnam per deuia, deſerta, ieiunia, lapidationes, &c. Ecce itinera: Ex cœlo in vterum, hinc in præſepe, tum in Ægyptum. Ibi te non reperto redit in Iudæam: tum in Palæſtinam: peragrat omnia triginta tribus annis; iam in Samaria quieſcebat. At necdum finis. 3. Reg. 19. *Surge, comede, ambula: longa tibi reſtat via*, ad oliueti montem. Circumductabere per compita Solymæ: baiulanda crux erit: adque inferos deſcendendũ: ad cœlos aſcendendum eſt: Hæc via reſtat.

Solatio carens.

II. Interea iam ſedes ſolus, derelictus, vt nec habeas, quo haurias. 1. Dauid, 2. *Re.* 25. egenti in deſerto, occurrit & vltro obtulit neceſſaria Abigail. 2. Eliæ 3. *Reg.* 19. miſertus Angelus panem attulit mœſto, ſedentique in deſerto. 3. Danieli in lacum, *cap.* 14. attulit prandium Abacuc inde ex Chaldæa in Babyloniam. Chriſto hic fatigato affert quicquam nemo.

Perſecutiones patiẽs.

Quin mage, 1. Herodes in cunis vagientem perſequitur, *Matth.* 2. 2. Dæmon eſurientem in deſerto tentat, *Matth.* 4. 3. Phariſæi inſontem oderunt & criminantur. Et Samaritana quoque arguere quaſi nititur. Nullum vſquam ſolatium.

Ex inopinato occurrit ſalutẽ offerens.

III. Nihilo tamen minus deſcendit in Samariam Viator noſter: 1. vt Samſon, amore Dalilæ, *Iud.* 14. in Philiſtæam: vbi obuium ſuffocat leonem: breui poſt fauum mellis in rictu reperit eiuſdem. Ita Ieſus, amore captus animarum, dum obit varia, incidit in leænam humanam naturam, quam ſuffocat quoad peccata: & *de ore eius exit mel* præconij de Ieſu. 2. Rebecca, *Gen.* 24. forte ad puteum conuenit cum Eleezaro, hic eam heri Abrahæ filio deſpondet: Ita Ieſus Samaritanam ſibi ſimiliter ad puteum forte conuenientem. Secundum hoc Oſeæ 2. *Deſponſabo te mihi in fide.*

3. Quid Sauli inopinato euenit? Rex vngitur. 4. Ita & Dauid, nil tale cogitans, in Regem eligitur, 1 *Reg.* 16. & Pſal. 77. *De poſt fœtantes accepit eum* Deus. Quod beneficium

ficium prædicat Ps. 112. *Suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem: vt collocet eum cum principibus.* Quanta hæc gratiæ sunt præuenientis argumenta? Et illius, quæ immeritos è luto educit, ad solium gratiæ subuectos ac gloriæ.

PARS III.

De petente Iesu bibere.

Gratia nos præuenit Iesus. I. MVlier, *da mihi bibere.* Hæc prima insinuatio est Iesu, itemque gratiæ præuenientis. Prior diligit Deus, & alloquitur animam prior. Et ideo, iubet in V.T. Sacerdotes mane primo surgere ad offerendum pro populo, ignemq; sacrificialem succendere. Ita & Prophetas missos ad prædicandam pœnitentiam iussit matutinos inire, & circumire vrbem prędicatum. Ita IESVS præuenit hic peccatricem: *Da*, ait, *mihi bibere.*

1. Territans minis. Achabo properanti ad vineam Nabothi occisi occurrens Elias, ait, 3. Reg. 21. *Ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem.* Ita peccatori occurrit Deus, minatur, terret: quasi tuæ sitiens salutis ait: *Da mihi bibere.*

2. Inuitãs suauiter. 2. Da mihi aquam tuæ conuersionis. ecce te quærendo vt fatiger, &c. *Da mihi bibere: Sitio* Sic item sponsam animam appellat: Cant. 5. *Aperi mihi soror mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium:* q. d. Ita circuiui, laborans ac quærens, te vt inuenirem; daresque *mihi bibere:* O molles affatus læsi ad peccatricem! Non exprobrat ei adulteria, lasciuiam, &c. Sed *Mulier*, ait, *da mihi bibere.*

Præuenienti nos parere est facile. II. Et tantillum tanto, tamq; benigno quis abnuat? Atq; facilius potes Christo, tuam sitienti conuersionem, hanc præstare; quam haustum frigidæ.

1. Quid? Dauide dicente: 2. Reg. 23. *ô si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethlehem, iuxta portam:* si inquam, tres eius fortissimi vel per hostium cuneos sese penetrarunt, vt Regi votum explerent, ac sitim: quid peccatorem agere par est Christo, in re tam præstitu facili, ac salutari?

Satanæ parere difficilius. 2. Quantula sunt postulata Dei; & quãta diaboli? Hæc tamen huic præstantur à quantis, quoties? cum quantis periculis ac molestijs? Ille poscit aquam tuis peccatis eluendis: hic iubet per saxa, per ignes, per & enses, & vndas te currere, lucelli spe dubii, aut voluptatulæ breuis; & ecce; volas, ô peruersitas;

Exemplis id liquet. Exemplis eam inspice. 1. Baalitæ, 3 *Reg.* 18. se cultris dilacerabant, lanceolis dispungebant, fœde cruentabant toros; vt idolum sibi propitiarent. 2. Idololatræ, *Ezech.* 23. &c. filios ac filias idolis immolabant: eisque *Exod.* 32. inaures, & cimelia pretiosissima quæque offerre iubebantur. Et tu Deo Iesu negas aquæ pœnitentiariæ tantillum? Quantas in V. T. pœnas reposcebat Deus pro quantula culpula?

Iugum Christi suaue est. 3. Neque opus est rogare Dei Filium, vt eas minuat; ipsas eas pertulit in se; & imminuit nobis. Iuste olim insurgebat populus in Roboam Regem, ob iniquas exactiones: 3. Regum 12. *Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de iugo grauissimo: & seruiemus tibi.* Iustius animæ rebellant dæmonis iugo, Legisque Veteris. At vero Christi *iugum suaue est, & onus leue*, Matt, 11. Vere Isaias, 62. & Matth. 21. *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.* Et tali tantillum abnuas?

Vocanti parendum est. III. 1. Angelos Abraham, *Genes.* 18. quam prompte, officiose, laute excepit? Tuque minus Angelorum Dominum? 2. Iacob, *Genes.* 27. tantum dixerat: *Affer de venatione tua, & benedicat tibi anima mea:* & ecce volat vterque natus, materque

curarum satagit:3. Iussit olim Deus, *Exo.* 36. contribui ad parandum Tabernaculum! Et ecce, *Obtulerunt mẽte promptissima, atque deuota primitias Domino, ad faciẽdum opus Tabernaculi, quicquid ad cultum, & ad vestes sanctas necessarium erat. Viri cum mulieribus præbuerunt armillas, & in aures annulos & dextralia.* At modo in noua lege petitur: *Da mihi bibere:* & quotus quisq; dat, quantulum, & quatenus?

Quia potest faciliter. 4. Obtestor te, ô peccatrix anima, non sis tardior, quam carnifices, qui audito hoc, *Sitio*, cucurrerunt, *& dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.* Das illi tertius acetum pertinaciæ, & myrrham impœnitentiæ, cum ei aquam petitam negas.

Quia licet gloriose & gaudiose. Quo cum gaudio audisse putas hanc somnij sui interpretationem pincernam: Gen. 40. *Tres propagines, tres adhuc dies sunt post quos recordabitur Pharao ministerij tui, & restituet te in gradum pristinum: dabisq; ei calicem, iuxta officiũ tuum, sicut ante facere cõsueueras.* Et tibi, ô anima, quæ olim Deo à poculis fuisti; & excidisti: quod esse gaudium deberet, cum in officium te reuocari audis ab dicente: *da mihi bibere?*

O he: iam satis, Rachel, bibere cameli: tempus est, quo ipsi pastori, seruo Abrahæ, des potum; qui te sibi delegit vxorẽ. Et eam esse te ex hoc signo cognoscit; si des ei bibere. *Gen.* 24. Da liberaliter.

PARS IV.

De causatione Samaritanæ.

1. Inhumana est I. QVomodo tu Iudæus cum sis, à me potũ petis; quæ sum mulier Samaritana.

1. Dura, inhumana, indiscreta mulier: negas petẽti? Quin offers, & rogas? Quin te indignam fateris, quæ potum præbeas? imo quæ corrigiam ei soluas?

2. Causa, quam friuole. 2. Quam te friuole excusas: Vt Adam, qui ficifolijs nuditatem suam obtegebat. Ita multi *quærunt excusationes in peccatis.* 3. Laudanda tamen es illo, quod pro tua, quamuis impia superstitione zelos intentione non obstinata, nec mala. Sed nimium, quam immisericors es in sitientem.

O si scires donum Dei! quod præmium sit frigidæ haustus amore Dei datus egenti. Abigail, 1. *Reg.* 25. quod egenti Dauidi obtulisset necessaria; meruit regina fieri in Israel. At maior beatitudo: nam 2. Corinth. 9. est *donum inenarrabile.* Est *Donum Dei Altissimi.* *Ignara doni.*

II. Qui biberit ex hac aqua, non sitiet in æt. 1. Quid hauris amaras ac fœtidas Marath? *Exod.* 15. Quid aquas, 4. *Reg.* 2. contagiosas Iericho? 2. Fatigaris à persecutoribus tuis in mundo; vt ceruus à venatoribus: ad hunc fontem anhela; in hoc te demerge, & abde: vt ceruus ab canib. pressus in aquas se inijcit. *Aquæ mundi fugiẽdæ.*

1. Israelitæ ardentes siti in deserto, reuerti statuebant in Ægyptum. *Num.* 20. Vt primum vero aquam è petra gustassent, iam animum mutabant. Ita animæ vanorum cupidæ, vbi gustarunt è petra, quæ est Christus, facile omnia fastidiunt cætera. 2. Naaman, 4. *Reg* 5. aquas Iudææ putabat non maioris esse efficaciæ, quam Syriæ: at experitur: aliudque sentit, & testatur. Quam is liberalis in Elisæum, ac Deum? Quare mundi aquas fugite: etiam hydrijs ibi relictis: aquas viuentes prædicate. *Aquæ Dei gustatæ mutant mentes. Sanant lepram.*

1. Vt *Galaaditæ*, milites Iephte, *occupauerunt vada Iordanis, per quæ Ephraim reuersurus erat*, Iud. 12. Ita Satan per suos satellites obsidet aquas mundi; in perniciem appetentium ipsas. 2. Vtque Holofernes, *Iud.* 5. Bethulienses fontes obsedit per centenarios: ita Satan, &c. *Aquæ mundi sunt periculosæ.*

Itaque Isa. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas.* Respicite vos, & agnoscite: dicetis gementes: *Anima nostra sicut terra sine aqua tibi.*

tibi. At tu Christe, Ps. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.*

SABBATO POST DOMINICAM III. QVADRAGESIMÆ.

Adducunt ei mulierem in adulterio deprehensam. Ioann. 8.

SVsanna, *Dan.* 13. castissima, adulterij accusata, ad Summum Sacerdotem adducitur, qui eam lapidationi addicebat. Sed insons ab puello declaratur, dum ducebatur. Sic adultera, ad Iesum ducta, absoluitur, quamuis rea, accusatoribus confusis.

Cuius occasione nos

I. *De adulterio.*
II. *Punitiones, & detestationes adulterij.*
III. *De adulteræ absolutione.*

PARS I.

De adulterio.

Eius grauitas. I. SCelerum enormitatem singulorum enarrans Amb. l. de Abraham; *adulterium,* ait, *etiam feris ac barbaris detestabile.* cæteris omnibus esse nequius. *1. Ex pœnis liquet.* 1. Plut. in Apoph. refert Lacænarum tantam olim castitatem fuisse; vt negarent fieri posse, vllam tam sui fore immemorem, quæ isto se scelere obstringeret. 2. Hinc cataclysmus orbem demersit, *Genes.* 8, vt abominationem isthanc elueret. 3. Ignis *Gen.* 19 Sodomam expurgauit. 4. Tribus Beniaminica, *Iud.* 19. stirpitus pene deleta fuit ob idem flagitium. 5. Regnum Dauidis, 2. *Regum* 12. ob idem periclitatum est.

2. Ex multiplici iniuria. II. Libido est iniuria naturæ, quam deprauat: 2. Iniuria Deo, cuius legẽ spernit: 3. Angelis, quorum puritati aduersatur. 4. marito, cuius thorum violat. 5. Matrimonio, quod contemerat: 6. Iuri ciuili, quid spurios proseminat, &c.

Ephes. 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia:* ideo in hanc, & in illum est iniurium adulterium. Violat institutum Dei in paradiso: Benedictionem ac cohonestationem eius à Christo factam in Cana. *Ioa.* 2. 8. Lædit significationem vniti Christi cum Ecclesia, cum anima, cum Humana natura: qua vna persona cum Dei Verbo est facta in duabus naturis: Sicut in matrimonio *sunt duo in carne vna.*

3. Ex Ethnicorum detestatione. III. Omnis retro vetustas adulterium est execrata.

1. Apud Grecos fas erat cuique adulterum interficiendi. 2. Ægyptij grauius in adulteria, quam homicidia vindicabant. Hinc, *Gen.* 12. metuebat Abraham se pro adultero profugo habendum fore, & occidendum. Ideo ait, *Dic ergo obsecro, quod soror mea sis: vt bene sit mihi propter te, & viuat anima mea in gratiam tui.* 3. Romanis adulterium par erat crimini læsæ maiestatis. 4. Lycurgus, Spartanus Legislator, eandem pœnam sanciuit illi & parricidio: Nec vllam tamen expressit: rogatus causam, ait: Neminem reor, fore, qui tam sit immane facinus vnquam commissurus. 5. Iudæi adulteros lapidibus viuos obruebant. Liquet vel hic.

PARS II.

Punitiones, & detestationes adulterij.

SEmper, & vbique gentium adulteria seuere punita fuerũt. *1. Mors.* I. In Lege naturæ, *Gen.* 20. Deus Abimelech, Regi Gerar, quod Abrahæ detineret vxorem, sic minatur: *En morieris propter mulierem, quam tulisti: habet enim virum suum.* 2. Sichimitas, *Gen.* 34. Simeon & Leui internecione deleuerunt, ob Dinam sororem violatam. *2. Exilium.* *3. Carcer* 3. Ioseph insons accusatus attentati facinoris. *Genes.* 39. carceribus addicitur. 4. *4. Diluuium.* Diluuium, *Genes.* 6. vindicabat adulterium. Ita fideles.

5. *Execulatio.* II. Quid ethnici ac barbari; Zaleucus, Locrensium legislator, *testo Valer. Maxim. l. 6. cap. 5.* adultero vtrumque erui oculū sanciuit. Labitur ipsius filius. Deprecantibus pro eo ciuibus sibi vnum, alterum filio eruit, videndi vsum vtriq; relinquēs.

6. *Denasatio.* Ægyptij adulteros deflagellabant: adulteras denasabant; *Herod. l. 5.* refert de Pheroe Ægypti rege, qui decennium cæcus egit, expertus omnia nequicquam; demum Oraculo consulto iubetur vrina fœminæ non adulteræ lauare oculos, sic visum recipiendum fore. Lætus facilitate remedij, ab regina petit vrinam, quam fidissimam credebat: at illa detrectatione se reddidit suspectam. Nec abs re. Ergo aulicas ac nobiles ex ordine singulas appellat matronas: demum per ciuicas obit, perque rusticanas: nec erat reperire, cuius vrina oculis proficeret reluminandis, simul thoralem fidem probaret. Ac sero didicit Rex, quam rem rebatur facillimam, esse vnam omnium difficillimam. Ad vltimum hortularia paupercula, suæ conscia fidei reperitur: cuius lotium vt vel attigit oculos, iam cæcitatem detergebat. Hic Rex fœminarum rogos excitat toto regno; ducitque hortulariam in Reginam. *Cōbustio.*

7. *Cōclusio fœminarum.* III. Parthi, *teste Iustino li. 4.* vxores suas ita domi claudebant, velut in carcere forent: nulli dabatur aditus, affatus, aspectus.

Alex. Magno, ait *Plut. in Apoph.* adducebatur forma, quam fama melior fœmina; quæ sciscitanti cur serius veniret, ait; serius vir meus altum indormijt, quo minus subducere me quiui. Hic Alexander ad suos: Ergone me adulterum esse velle putatis: quod maritatam adducitis? Ego vero nihil perinde detestor. Apage malefida viro. *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram.*

8. *Infamia publica.* Cinneses adulteram sic puniebant: *ait Plut.* In foro insidentem saxo omnium ludibrio exponebant: dein impositam asinæ per vicos vectabant: sic infamem sinebant viuere. Iuste: nam *adulterium naturæ iniuria est,* ait S. Ambr. l. 5. Hexam.

9. *Difflagellatio.* Mahumetes in Alcorano *cau. 24.* præcepit adulteranti mille flagrorum ictus infligi. Procopius *l. 1. de bello Goth.* ait etiā Legatos, adulterij conuictos, occidi oportere, etsi iure gentium ab omni vi habeantur indemnes.

10. *Mors.* IV. In lege Mosaica, *Leu. 20. Deut. 22.* dicitur: *morte moriatur & Mœchus, & adultera:* Liquet exemplis superius.

Leges ciuiles morte vindicant adulteria: Prodit Dion. Cassius: Seuerum Imp. capitalem tulisse legem: breuique spatio tria adulterorū millia morte damnasse.

Tennes Rex Tenediorum lege mortem adulteris decreuit. Post fit reus eius filius. Sciscitantibus, quid agerent? Hoc, ait, quod lex iubet. Et plexus est. Sic Herodius 5. *Dec. 1. l. 6. L. Iul. de adul.* ibid. lib. 30. dicitur: *Sacrilegos nuptiarum gladio puniri oportet.* In XII. Tab. t. 2. *Mœchum, in adulterio deprehensum, necato.* Leo Imp. eam legem sic moderatur; vt Mœcho nasus præscindatur; mœcha monasterio includatur.

V. Sed, quod pessimum; sæpe mœchi castas coniuges suas faciunt mœchas. Quasi fas esset:

Frangenti fidem fides frangatur eidem.

Improbum & in Theologicis, & Politicis dictum hoc: factum improbius? Quale & istud triuiale: *Causa mœchationis.*

Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recusent.

Sed vos matronæ repetite animo Susannas, Iudithas, Lucretias, &c. Porcia, Catonis filia, laudanti pudicitiam transeuntis ad secundas nuptias, ait: *Non censeo honestam,*

stam, quæ plures vno maritos habuit. Quid talis de adulterio censuisset?

PARS III.

De adultera absolutione.

Absolui- tur Quia 1. Alia nunc tẽpora & iudicia. I. **A**Dducunt ei mul. in adult. depr. & eam *statuunt in medio.* At suam ipse sententiam, minime interponit. Quid, Iesu? Lex tali flagitio lapidationem decernit: in idem olim Sulphureos imbres, diluuij rabiem, pestes, mucrones, mortes immisisti: Et tu, Matthæi 5. *Non venisti soluere legem sed adimplere:* & hanc impunem, tamen & indemnem dimittis? O tempora meliora! O misericordiam? Agite? Spem animumque resumite peccatrices:

2. Quia Iudex est mera misericordia. *Non desperetis vos, quæ peccare soletis.*

Aduocatum habetis Iesum potius, quam vindicem; tantum *nolite amplius peccare.* Is est, qui ait, Ezech. 18. *Nolo mortem peccatoris; sed magis vt conuertatur, & viuat.* Ose. 6. *Misericordiam volo, & non sacrificium.* Vere is est *Deus, cui proprium est misereri semper ac parcere. Non venit, vt iudicet mundum; sed vt saluetur mundus per ipsum.* Ergo absoluit ream.

3. Quia accusatores & iudices ipsi erant grauius rei. II. Et id etiam propter hoc, quod accusatores eius, Pharisæi ac iudices magis rei essent, adulterij spiritalis minimum. 1. Vnde alias ad eos ait, Matt. 12. *Gens praua, & adultera.* Psalm. 49. *Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Itaq; sibi ignoscebant multa; alteri nihil: Est autem vnus adulteræ omnia Dominus. 2. *Qui sine pec. est,* inquit, *primus in eam lap. mittat.* Quis talem absoluendi rationem audiuit vnquam vel excogitauit? Noua est. 3. Vos vero Iudices, *erudimini, qui iudicatis terram.* Memineritis istius Ciceroniani contra Sallustium: *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.* 4. Israelitæ, *Iud.* 20. decernunt bellum aduersus tribum Beniamin, ob vxorem Leuitæ constuprationibus exanimatam: Eos tamen vetuit Deus in aciem prodire prius, quam sua ipsi delicta expiassent. Ita primum iustus sis ipse tibi: dein alteri. Alioquin Ps. 49. *Peccatori dixit Deus; quare tu enarras iustitias meas?*

4. Quia iudices erant insufficientes. Nec solum vacare debet culpa index culpæ: sed & virtute, doctrinaque pollere; velut alis duabus auis. Et tamen quot sine istis ad tribunalia euolant? Legem daturus Deus noluit à bruto montem tangi. Vah quales hodie bestiæ in monte illo Iustitiæ etiam stabulantur.

5. Quia complicẽ non adduxerant. III. Demum & adulterum adductum oportuit. 1. Nam viri in hac re delictum est maius, quo esse maior constantia debet. Quo grauior Adæ, quam Euæ culpa censetur. 2. Oportebat & maiores in vrbe, propalam eiusdem delicti reos, adduxisse; In primis Regem ipsum Herodem: 3. sed est, vt Anacharsis Philosophus aiebat: *Leges aranearum telis sunt similes; muscas captant: aues vero perfringunt eas, & crabrones.* 4. Diogenes rapi furem ad furcam videns, clamat: *Magni fures paruum ducunt.*

Dat veniã coruis, vexat censura columbas.

5. At tu Domine derelictis ades: absoluis, quos condemnat mundus. Inquis; *Nec ego te condemnabo mulier.* Clementissime Domine, tute olim lues: quod nunc indulges. Nos absoluis; te inuoluis.

8. Infamia publica. *9. Disflagellatio.* *10. Mors.* *Causæ mœchationis.*

DOMINICA IV. QVADRAGESIMÆ FERIA II.

Prope erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Ierosolymam, & inuenit in templo vendentes. Ioan. 2.

PHinees. *Num* 25. nepos Aaronis, cum Ethnica Madianite peccantem Zambri propalam confodit secundum genitalia.

talia. Adeoque placuit is zelus populo, vt æternum ei Sacerdotium decerneretur. Ita IESVS zelatur in fornicantes contra Templum.

Super quo nos

I. *In Deum cadere iram.*
II. *De templis Dei cultui construendis.*
III. *De antiquitate vsus templorum, ac vniuersalitate.*
IV. *De ementibus ac vendentibus in templo.*

PARS I.

In Deum cadere iram.

Docent id. *1. Dicta.* NEgabant Stoici in Deum cadere *irasci*: cum affectus vel passio, & mutatio absint à Deo: Itemq; & virum Sapientem esse ἀπαθῆ oportere.

Errabant. 1. Rectius philosophatur Moyses Exod. 32. *Quiescat ira tua, & esto placabilis super nequitia populi tui.* 2. Psal. 6. *Domine ne in furore tuo arguas me.* 3. Ps. 78, *Effunde iram tuam in gentes.* 4. Rom. 1. *Reuelatur ira Dei in cœlo.*

2. Facta. Dictis facta suffragantur. Angelorum è cœlo proturbatio. È paradiso protoparentum expulsio, *Gen.* 3. Diluuium, *Gen.* 7. Sulphureus ignis Sodomæ, *Genes.* 19. Ægyptiorum, *Exod.* 14. in mari rubro submersio. Israelitarũ, *Num.* 21. neces ab ignitis serpentibus. A peste hominum septuaginta millium, 2. *Reg.* 24. Cædes centies octuagies millenorum Assyriorum facta per Angelum, 4. *Reg.* 19. Cædes primogenitorum. *Exod.* 12. Captiuitates Iudæorum iam in Assyriam, post in Babyloniam abductorum. Demum hodierna ex templo vendentium exturbatio. Ad instar Samsonis, *Iud.* 15. asinæ mandibula fugantis Philistæos, & mille prosternentis. Mirabilius Christi est factum, viri talis, in tali loco, inter tot ac tales, vrbe tota infestos vni.

PARS II.

De templis Dei cultui construendis.

Templis Deus vult coli Ostenditur similibus. 1. TEmpla quantum honorant Catholici: horrent tantum hæretici. Ea vel demoliuntur, vel deserta squalent apud ipsos: vno, alterove excepto suis conciliabulis habendis. Sed odio Satanam ipsi; nos Deum imitamur amore templorum & honore. Ac tametsi in omni loco Deus adorari queat: Nam, inquit, *Cœlum, & terram ego impleo*: certa tamen ipse loca sæpe delegit, vbi vim, gratiamve maiorem exeruit.

1. Incarnatione. *2. Anima.* 1. Vt Deus erat Deus ante, quam carnem induisset, implens omnia: hanc tamen vt templum elegit, in ea mirabilia magno ostendebat. 2. Ita in toto habitat corpore anima, inque singulis partibus: vna tamen, quam in alia, nobiliores effectus operatur. Id quod vni præ altero dat membro præstantiam. Ita Deus. Psal. 138. *Si ascendero in cœlum, tu illic es; si descendero in infernum, ades*: nihilo tamen minus in templis vult adorari. Ps. 137. *Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.*

3. Sole. 3. Vt sol ex æquo lumen suum dispertit in sidera, inque orbem: & obit axem, signaque Zodaici duodena, simul anni tempora distinguit: simul alios, aliosque hic, alibique, nunc, aliasque alios atque alios producit effectus, &c. Ita Deus, etsi in cœlis collaudetur; reluceatque in beatis mentibus, alia tamen per alios operatur; & aliter alibi colitur: Coli vero hic in templis voluit; ideoque & hæc ipsa coli.

z. Mõtib. 4. Enimuero quid est, quod rupibus ac montibus delectatum olim Deum Scriptura prodit? Legem Tabularum in Sinai dedit, *Exod.* 19. In Thabor, *Matt.* 17. transfiguratur. In Olíueti, agonizat. In Caluariæ, cruci suffigitur, *Matth.* 27. Supra petram fundat Ecclesiam. An quod præcel-

præcelsa templorum perinde se amaturum domicilia innuat? Reor equidem. Facta eius attestātur. Qualia enim, quot, quantaque in templis Admiranda, Diuinaque abs Deo patrata fuisse historiæ produnt?

5. Sabbato. II. 5. Quare sicut diem abs die discreuit Deus, Sabbatumque præ alio habuit: ita & locum præ alio. Placuit ei Ierosolyma Templo destinata. Placuit ei Tabernaculum prius ac Propitiatorium.

6. Primogenitis. 6. Ad hæc, *Exod.* 13. Deus sibi primogenita singulariter deposcebat, cum tamen *Domini est terra, & plenitudo eius.* Ps. 23. Ita & loca quædam singularia.

7. Exemplis. 7. Quod si perinde sit, ac satis, vbique coli Deum: 1. Cor Magi tam procul exciti? 2. Cur Daniel per fenestram versus Templum. *Tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat?* Danielis 6. 3. Cur in captiuitate Chaldaica Iudæi Psal. 136. *Super flumina Babylonis* queruntur, *illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion?* 4. Cur Apostoli Petrus & Ioannes *ad templum ad horam orationis nonam ascenderunt?* Act. 3. 5. Cur B. Virgo Maria, voti rea & filium Deo sistit in templo, hocque quotannis itinere longo inuisit?

8. Sacerdotio. Omnino sicut delectum habet ministrorum in sacris Deus; ita & locorum.

PARS III.

De antiquitate vsus templorum ac vniuersalitate.

9. Vsu. V. T. VSus templorum est peruetus. Nam in deserto fuit Tabernaculum ex Dei præcepto, & præscripto, *Exod.* 26. 2. In Palæstina, 2. Reg, 7. *Ego habito in domo cedrina, & Arca Dei posita est in medio pellium.* Et templum quo sumptu, splendore, conatu, arte, &c. constructum fuit, vide 3. *Reg.* 5-6. 7. 8. Destructum instaurauit Zorobabel. 1. *Esd.* 2.

Apostoli vero templa condiderunt, vbi vbi prædicauerunt. Matthæus in Ægypto; Ioannes Ephesi, Bartholomæus in India. Teste *Abdia* Apostolorum æquali *libr.* 2. *hist* c. 27. Eusebius scripsit sub Claudio Imp. & scribit, iam tum vbique stetisse templa Christo. Orbem dein Constantinus, ac Helena mater implerunt templis. *Noui T. Apostolorum.*

Apostolici viri idem studuerunt. S. Martialis annis ab hinc 1500. per Aquitaniam Galliamque Fidem, miracula, templa ferebat: atque vt idem factitarent fideles epistolis admonebat, vti Burdegalenses S. Stephano templum collocarent. *Apostolicorum.*

Idem & egerunt, & suaserunt, & iusserunt decem antiquissima. Concilia. Quorum vox vna. *Si quis Domum Dei docet contemptibilem esse debere, anathema sit.* Quocirca hæretice, templorum violator, & expilator, *interroga Patres tuos, & dicent tibi*, ac metue Dei flagellantis iram, innumeris exemplis contestatam; vt vel hodie Flagello eiecit. *Tantane cœlestibus iræ animis.* *Conciliorum.*

PARS IV.

De ementibus & vendentibus in templo.

I. EMentes, *& vendentes.* Quos? An beneficiorum Ecclesiasticorū proxenetas; possessionum sacrarum inuasores; ac depeculatores? Hi sunt qui templum vertunt in spelæum latronum, ac prædarum receptaculum. 1. Hi sunt noui Philistæi, 1. *Reg.* 5. qui captiuā Dei Arcam sub eodem tecto, inque ara vna cum Idolo Dagon constituunt: *quæstum putantes esse pietatem.* 2. Hi sunt Tyrij, Sydonij, Babylonij, qui Templum profanant. De quibus Ioel. 3. *Argentum meum & aurum tulistis cito, velociter reddam vicißitudinem.* *Templorum profanatores Simoniaci.*

3. Hi

3.Hi ſunt Nabuchodonoſores; *Dan.*3. qui poſt plura beneficia inuaſa, diſtracta; euerſaq; templa demum ſtatuā auaritiæ, vel luxuriæ ſibi collocant: quaſi rem præclare geſſiſſent: Deniq; vero toti obbruteſcunt in beſtias verſi infernales. 4. Hi ſunt iſti Balthaſariani templorum prædones, quorum ſe prædis ſaginant epulantes; vſque dum *eis ſubito ſuperueniat interitus.* 5. Sunt Heliodoriani, 2.*Mach.*3. ſpoliatores templi. Væ;& flagellabuntur ſimiliter atrocius.

A Deo, & Angelis puniendi. O vos Angeli, templorum, ararumque tutelares; hos pro meritis tractate pertinaces. 1. Sicut è cœli templo profanos violatores Luciferianos exturbaſtis. 2.E paradiſi larario ſacro proto peccatores eieciſtis,3.E choro Apoſtolorum Iudam: 4.Sic hoſce coruos ex arca expellite. Sed *adhuc manus Domini eſt extenta*, armataque flagello. Væ ab ictu! *Fugite à ventura ira.* Nolite *Domum meam facere ſpeluncam latronum.* Vos alijs Eccleſiam, ac cœlum reſeratis;& ipſos vos excludetis?

Hæretici. II.Sed & heretici Domum Dei faciunt ſpeluncam latronum. Latrones ipſi ex ea egreſſi, quot eam latrocinijs compleuerunt? In hos, Ieſu flagellum para, ac vibra; hos eijce animarum nundinatores, ac diuenditores. Quid? Vel ipſam SS. Trinitatem vendunt, produnt, blaſphemant. Vendunt, proterunt Chriſtum, Sacramenta, Sacra omnia, Sanctos, Vota, Monaſteria, ieiunia, &c. *Vos, vos feciſtis eam ſpeluncam latronum.*

Sacerdotalis ſanctimonia ornet templa. III. Quo honeſtior eſſe ac ſanctior vita, vocatioque Sacerdotis allaboret, Metuat flagellum Dei : latronum exempla punitorum, ac eiectorum. *Sed priuſquam euellerentur, exaruerunt.* 1. *Sic luceat lux veſtra*, vt ſiderum: quæ, etſi nebulis obuaporentur ; his tamen non attinguntur, minus obſcurantur ; minime vllam vnquam eclipſim patiuntur. 2.Recogitate & veſtros honores reſpicite, ipſis Angelicis ſuperiores.

Exempla eiuſdem. 1. Hinc S. Franciſcus aiebat: ſi occurriſſent ambo ſibi ; prius Sacerdoti, tum Angelo detuliſſet honorem. 2, S. Antonius, quem obuium habebat Myſtam, ei ſupplex accidebat, petens benedictionem. 3. Conſtantinus Magnus in Nicæna profeſſus Synodo eſt: ſua ſe purpura contecturum Sacerdotem, quem peccantem vidiſſet. Sacerdotes appellabat ſuos Patronos, aut Patres. 4. Theodoſius Imper. ad pedes S. Ambroſij ſtratus ſupplicabat ab anathemate exolui. 5. Attila, terror & flagellum orbis, furens in Clerum Romanum ei vltima quæque minitabatur: ad Sacerdotis tamen Leonis Papæ conſpectum inhorruit, poſuitque ſæuitiam, ac vertit viam, vimque alio. Sacerdotes ſunt, qui Templum faciunt Domum orationis : ijdem latrocinantes eijciant oportet : non currant cum latronibus, nec portionem ſuam cum illis ponant.

FERIA III. POST DOMINICAM IV. QVADRAGESIMÆ.

Aſcendit Ieſus in templum, & docebat : & mirabantur Iudæi dicentes, Quomodo hic litteras ſcit, cum non didicerit? Ioan.7.

Regina Saba 3.*Reg.*10. longe veniens auditum Salomonem, ſic admirata ſapientiam viri eſt, *vt vltra non eſſet in ea ſpiritus* ; beatoſque ſeruos eius pronunciaret. Ita nationum omnium regina Synagoga, audito Ieſu, obſtupuit, dicens: *quomodo hic literas ſcit?*

Nos circa idem in præſens

I. *De inuidia.*

II. De Doctrinæ Christianæ Isagoga.
III. De legis Christianæ admirabili præstantia.
IV. De scientia Christi.

Exempla eiusdem.

PARS I.

De inuidia.

Ea est gloria comes.

ANacharsis Philosophus causam plerique doloris hominum rogatus edicere, ait: *Inuidia est qua plus de alterius prosperitate ac virtute plerique dolent, quam de vitiis* 1. Isid. *Nulla est virtus, quæ non habeat contrarium inuidiæ malum.* 2. Sicut eos, ait Stobæus, qui in sole ambulant, vmbra sequitur, ita *incedentis per gloriam comes est inuidia.*

3. Ideo Themistocles, Dux Athen. *teste Plutarch.* iuuenis dictitabat: *Noui gesta mea necdum famam mereri, quod ea nondum inuidia comitaretur.* 4. Vt recte quidam *Inuidiam* appellarit *fortunatorum antagonistam.* 5. Similis draconi, *Apocalyp.* 12. qui cauda sua stellas trahebat, Ita virtutes rutilantes in anima nititur obfuscare inuidia.

Turbatrix multorũ.

O quot ista Megæra tragœdias ciuit? Angelos conciuit ad rebellionem. Cain, *Genesis* 4. armat in fratrem. Fratres, *Genes.* 37. in Iosephum: Æsau in Iacobum, *Genes.* 25. Saulem in Dauid, 1. *Regum* 18. Denique, Sapient. 2. *inuidia diaboli mors intrauit in orbem.*

Similia.

O viperam, genitricis ventrem disrumpens, vt viuere non incipiat nisi per mortem parentis! O rubigo edax domicilij sui! O aranea, vertis in venenum, quod attingis.

Tria sunt, quæ Altissima quæque infestant:

Summa petit liuor, perflant altissima venti,
Summa petunt dextra fulmina missa Iouis:
---Nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia.

Alexan. Magnus ait *Aelianus lib.* 12. *cap.* 16. tres viros suos oderat: Perdiccam, cæteris bellicosiorem: Lysimachum, quod militiæ peritior: Antigonum, quod splenderet cultu regio. Pharisæi veram inuidiæ ideam repræsentarunt aduersus Dominum. Liquet vel hodie: *Quomodo hic literas nouit?*

PARS II.

De Christianæ Doctrinæ Isagoga.

Legis Christianæ.

DOctrina Christi peperit inuidiã maleuolorum. Leges scripsit Laconibus Lycurgus; Solon Atheniensibus, Locrensibus Zaleucus, Numa Romanis: Christianis hodie CHRISTVS. 1. Prima huius cathedra mons Sinai fuit: *Exod.* 19. vbi eas promulgauit Deus inter tonitrua, fulgura, tubas. 2. Iesus eas miraculis confirmauit natus, & prædicans: Mat. 11. *Cæci vident, claudi ambulant, mortui resurgunt.* 3. S. Spiritus publicauit easdem: Ioan. 14. *Ille docebit vos omnia.*

1. Ortus. 2. Confirmatio. 3. Publicatio.

4. Horum testes Apostoli, *quorum sonus in omnem terram exiuit, sequentibus signis.* 1. Qualis virga cum Lege in Arca simul erat: ita in Ecclesia cum doctrina quoque miraculorum virga. 2. Sicut *Ios.* 6. muri Iericho, quicquid tentaretur, nõ expugnari quibant, nisi ad tubarum clangorem: Ita nec idololatria, ac vitia, nisi ad tubas apostolicas ac miracula.

4. Attestatio per miracula.

II. Vere Christi miranda doctrina est: orbem peruasit simul ac orta fuit: Vt oriens Sol orbem lumine afflat intuitu vno. Ecce vt orbis illam receperit. 1. Synagogæ nomine doctores eius quatuor præcipui eam receperunt Apollo, Paulus, Gamaliel, Ioseph ab Arimathia. 2. Ethnicæ Philosophiæ nomine, Hierotheus, Dionysius, Iustinus, Philosophi Platonici. 3. Medicorum nomine Quadratus, Agrippa, Marcus, Lucas. 4. Constantinus Imp. nomine Imperij: Clodo-

Acceptatio per orbem.

uæus, nomine Regum: ſic regna alia Reſque public. omnes vnam acceptarunt Chriſti doctrinam.

Non obſtãtibus quibuſcunq;. Et illam, cuius autor duos inter latrones in cruce viuere deſijt: 2. Cuius teſtes Apoſtoli ex ima plebecula. 3. Et iſtis ceſſerunt Academiæ, tribunalia, Curiæ, ſceptra, coronæ: inuiaque patuere peruia omnia. 4. Quamque cito peruaſit vniuerſa; tam conſtanter hodieque perſeuerat: & vero tot inter ac tanta aduerſantia.

PARS III.

De legis Chriſtianæ incomparabili præſtantia.

Eius Partes enumeratæ aliqua. I. Illam quis ſatis vnquam admiretur? 1. Cuius *obiectum* eſt, ſummum bonum amare. 2. *Principia*, Fides, Spes, Charitas, 3. *Proprietates*, ſeptem Sacramenta; audire Eccleſiam. Metaphyſica eſt abſtrahens à materia ſenſili voluptatum, ac vanitatum, philautiæ, cognationis, fortunarum. 4. Verbo, eſt ea Pſalm. 18. *Lex Domini immaculata, conuertens animas, teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis.*

Aliæ leges hodie ad eam ſunt nihili. Quæ vſquam, vnquam ſimilis? 1. Lex Mahumetana ſcatet erroribus infandis: Iudaica, fabulis ac deliramentis: Hæretica, blaſphemijs ac impietatibus.

2. Monſtra ſunt inferni, & orbis vlcera Thalmud, Alcoranus, inſtitutiones Caluinianæ, &c. Sola Chriſti in Eccleſia Doctrina vera ſanctaque eſt.

Et omnis philoſophia ſuccumbit ad eam. 3. Magnus Ariſtoteles, Plato magnus: at ſuos quiſque errores habet. Illius in libro eſt: *Ex nihilo nihil fit. Mundus eſt ab æterno.* Bibliorum Codex ſacer iſta refutat. 4. Omnes Philoſophorum ſapientia permixta ſcorio fuit ignorantiæ, ineptiæ, obſtinaciæ, fallaciæ, &c. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua.* 5. Mirentur Euclidis regulas Mathematici: quid eæ ad Chriſtianas? De his audebat dicere Magiſter vel hoſtibus, Ioann. 8. *Quis veſtrum arguet me de peccato?* Adhuc potuit nemo.

II. Beata Reſpub. in qua lex Chriſtiana ſeruaretur examuſſim, diligeretur Deus ſuper omnia, proxime Deum proximus, & ſuum cuique redderet iuſtitia: &c. Iam profecto homines in alios repente commutarentur. *Ea fœlicitat Reſp.*

Hoc enim proprium ipſi, vt ſit *Conuertens animas*, dixerim, omnes orbis oras. Immerſam luxuriæ, &c. Magdalenam, Samaritanam &c. conuertit, vt primum ijs innotuit. Viatores in Emaus, obcæcati licet, ardebant tamen audientes legem eam. *Conuertit animas.*

Proprium quoque ipſi hoc, vt ſit *Teſtimonium fidele*: præſtat, quod promittit. 1. Teſtâtur ordine Beatitudines octo. Teſtis & Lazarus, *Lu.* 16. Pauperum regnum eſſe cœlorum: infernum improborum eſſe teſtis eſt Epulo, Pharao, Cain, &c. 2. Promittit ſuis adfore Deum in aduerſis. Præſtat: Teſtis eſt Ionas, Ioſeph, Daniel, Suſanna, Iudith, Mardochæus, &c. 3. Spondet deponendos potentes de ſede. Præſtat: Teſtis Lucifer, Aman, Nabuchodonoſor, Balthaſar, Saul, &c. O doctrinam admirandam! *Promiſſa præſtat.*

PARS IV.

De ſcientia Chriſti.

I. Diuus Thomas docet plures [illegible] mundos creare poſſe ho[illegible] ſtantiores, & ampliores. Tria tam[illegible] liora reddere non poſſe. Gloriam b[illegible]torum: Ieſu Humanitatem: & Matrem Ieſu. Vt dementiæ ſit quærere: *Quomodo hic literas ſcit?* 1. Qui Deus, ex ſe ab æterno eſt omniſcius: Nam, Ioann. 10. *Ego & Pater vnum ſumus*, etiam in ſcientia viſionis, & ea quæ eſt ſimplicis intelligentiæ, de ijs quæ factu poſſibilia ſunt. Quin in i-

in ipso liber est vitæ. *Verba vitæ habes.* Ioann. 6.

2. Comprehensoris beatifica Matutina & vespertina. 2. Qua *Homo*, & quidem, *Comprehensor*, ex inhabitantis Verbi visione beatifica sciuit vniuersim omnia. Ac longe illustrius, quam Angeli, Cœlitesque quicunque. Habuit enim cognitionem Verbi *Vespertinam*: & rerum omnium cognitionem in Verbo *Matutinam*: infinite perfectam vtramque. Ac in ipso omnium cognitio tralucebat ad Cœlites: qui in eo, ceu speculo, peruident vniuersa. Nam in Dei essentia sunt omnia. Ibi vident: discuntq; sancti orationes nostras, ac vota. Ibi idiota omnium superat doctorum scientias momento. Sancti Gregorij vox est: *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident?* Iam desine quærere. *Quomodo hic literas scit?*

3. Viatoris infusa. II. 3. Deinde qua *Homo viator*, omnia sciebat per scientiam infusam. Quam, sicut creatis Angelis, Adæque Deus & Christo infudit, cum omnibus speciebus intelligibilibus, quas nos sero demum vix magno cum nisu elicere discimus, magistris sensibus. 2. Quare vt cœlorum orbes vna cum suis astris sunt condita; arbores paradisi vna cum fructibus, herbæ cũ semine suo: ita Christi anima cum omni specie intelligibili. Illa enim cœlum est, est arbor, est herba virens ac medica. 3. Hinc, Luc. 2. *Stupebant omnes, qui eum duodennem audiebant, super prudentia, & responsis eius; & videntes admirati sunt.* Cur tum non quærebatis: *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?*

Simile. scitum.

Exempla infusæ scientiæ. 4. Quis docuit Adamum scientiam naturarum? Quis Noen Mathesin? Quis Iosephum ac Danielem interpretari somnia? Quis Iosuen, sistere solem? Isaiam, solis cursum retro agere? Quis Salomonem docuit sapientiam? Erant hæ omnes scientiæ infusæ: Omnes item, aliæque in Christo inde ab initio conceptionis.

III. Ecce, Philosophi, quo vestra recidant Principia. *Nihil*, ait Arist. 3. de Ani. *est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu*, At tot infusæ scientiæ in nullo prius sensu fuerunt, ergo fallimini vos. *Est eapræter, & supra naturam.*

Infusas respexit Psalm. 44. cum ait: *Omnis gloria eius filiæ Regis ab intus, in fimbrijs aureis, circumamicta varietatibus.* q. d. Animæ Regis scientia est intrinseca in intellectum infusa, non ab sensibus hausta, notitiarum varietatibus plurimarum insignita, adhærescens ad auream fimbriam Diuinitatis. *Prophetia illustris.*

Liquet in figura. Manassis vidua Iuditha, *Iud. cap.* 10. egressa Bethuliam, vt Holoferni caput præcideret, tanto se artificio ornauit à gemmis, armillis, lunulis, &c. vt & ciues, & hostes raperet in stuporem: addideratque decorem decori Deus. Ita Christi anima, vt Satanam obtereret, tot gratijs condecorata exijt cœlo, corpusque inijt infusa. *Figura par.*

1. Ad hanc Angeli obstupescerent: *Quæ est ista*, aiunt, *quæ progreditur, quasi aurora? pulchra vt luna? Electa vt Sol?* 2. Obstupuere, qui missi ad capiendum eum, Ioan. 7. dicentes re infecta: *Nunquam sic locutus est homo, sicut hic loquitur.* *Eius admiratio.*

1. Quid mirum? Nam Col. 2. *In eo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei reconditi.* 2. Quid mirum? Nam Baruch. 3. *adinuenit omnem viam disciplinæ.* 3. Et luculentius Isaias 11. *Requiescit super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis.* Et quæretur adhuc. *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* *Et ratio.*

Perora, facta recapitulatione.

FERIA IV. POST DOMINICAM IV. Quadragesimæ.

Præteriens Iesus vidit hominem cæcum à natiuitate.
Ioan. 19.

TObias, *cap.* 11. orbatus visu per Angelum restituitur felle pisceo, noxio magis oculis, quam commodo. Cæcus natus per Angelum Testamenti persanatus sputo luteo; quam fel, plus oculis inimico.

Circa quod factum nos:
I. *De obcœcatione animæ.*
II. *De cæco nato.*
III. *De cæco illuminato.*

PARS I.
De obcæcatione animæ.

Figuris ea ostenditur. I. IOannis Climaci vox est: *Hæc prima cura dæmonum, occæcare animā.* Nimirum quo plus eum ludum faciant, despolient, præcipitent. 1. Vt Philistæi, *Iud.* 16. Samsonem excæcarunt, necaruut. 2. Vt Nabuchodonosor, 4. *Reg.* 25. Sedechiæ, Regi Iuda, erui iussit oculos. Sic dæmon.

Præcipitat in barathrum. Post excæcationem proh! in quas voragines fit quam præceps impetus? Et sic, vt recte fieri putetur. 1. Pharaonis cæcitatem quis non obstupescit? *Exod.* 6. *&c.* 10. Vt & in mare rubrum inuadere non dubitaret. 2. Dauidis cæcitas quanta ruentis in & adulterium & homicidium? 2. *Reg.* 11. 3. Salomonis spissior. Amoribus dementatur verticordis, idololatria taminatur. 3. *Reg.* 11. Vt duo essent in vno perinde: summa Sapientia, & par dementia. Sed hæc ex seipso, illa ex Deo.

Exemplū. 4. Elisæus, 4. *Reg.* 6. precibus occæcarat missum in Israel exercitum Regis Syriæ. Eum ductat in hostilem vrbem mediam, hicque visum restituit. Videntes vero se captos, terrore velut exanimes humi corruerunt. Sic dæmon animas fascinat; per profana, per execranda omnia ductat, demum vinctos dat, mactatque orco.

Figura. Ægyptiæ tenebræ palpabiles quanta in cæteris plaga fuerunt? *Exod.* 10. Maior animæ cæcatio. Necque huic accidere perniciosius quicquam potest; quam vt ne hāc quidem vltimam calamitatem suam videre queat. Quod est ipsa reprobatio.

Orandum pro illuminatione. Hinc tam impense Dauid Ps. 42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam.* 1. Hoc ipsi inerat boni, quod agnosceret peccatum suum *vir videns paupertatem suam.* 2. Videbat idem populum, adeoque totum mūdum, qui sedebat in tenebris; ideo orat: *Emitte lucem*; quæ dicat, Ioann. 9. *Ego sum Lux mundi.* Siue igitur lucem sibi, siue & vniuersis orarit, hoc constat, suam ipsum deplorasse cæcitatem, qua nec quo iret, sciebat; ideo Ps. 142. *Notam fac mihi viam, in qua ambulem.*

Quid, quod ad peccati suscepti semel tenebras, & suas affundat princeps tenebrarum? Id vidit Ioannes in *Apoc.* 16. vbi Angelus phialas effundebat super regnū bestiæ; *& statim factum est regnum tenebrosum*: & alius diem reduxit. Ille Satanam, hic Seruatorem designat. Is peccantium, hic pœnitentium est Dux. Is hunc cæcum tenebrabat; quem reluminabat.

PARS II.
De cæco nato.

Peccatum orig. est vniuersale omnium. I. HIc cæcus natus est nostri omniū typus, qui *in peccatis nati sumus totī*: sed in baptismo abluti, & illuminati, & sanctificati: sic tamen, vt vel strabi, vel lusciosi vel lippi multum caligemus. Natiuas vero tenebras vel inde æstimare est: quod animæ, extorres baptismi, consortes sint tenebrarum limbi, vbi infantes non

non baptizati arcentur à conspectu Dei, *Nulla enim est communicatio lucis ad tenebras*. 1. Nam vt anima, cuius præputium non fuerat circumcisum, delebatur de populo: ita illius, qui non baptizatur. Sunt eæ tenebræ peccati originalis plagæ; indicia satanicæ inuidiæ. 2. Vnde Eph. 2. *Sumus natura filij iræ*, deprauata. Hæc hæreditas nostra, inde ex Ada; Rom. 5. *in quo omnes peccauimus*. Ps. 50. *Et in peccatis concepit me mater mea*. 3. Atque, vt Aug. ait: *Non solum eius exemplo peccauerunt, sed omnes vnus homo fuerunt*: (addit S. Ambros.) *quasi in massa*. Anselmus: *Quia quando ipse peccauit, omnes in illo erant* interpretatiue; aiunt Theologi. Nam vt nostrum cuiusque persona in eo; sic & voluntas erat. Vtque ipsum Deus allocutus: ita nos in ipso. Quod si præsentes adfuissemus, audissemusque mandati seruandi, violandique conditionem: perinde cum Ada forte consensissemus in ipsam.

Figura. *Orandum pro illuminatione.*

Non fuit tantum personale. II. Hæretice igitur Pelagiani sic ratiocinabantur: Non est voluntarium in infantibus: ergo nec originale peccatum. Hæreticum hoc: quia interpretatiuum adfuit voluntarium nostrum. Nec obstat istud Ezech. 18. *Filius non portabit iniquitatem patris*, actualem intellige. Nam hæc in agente ipso terminatur: at Fontis intoxicatio dimanauit in riuulos: Adæ in posteros.

Figura. 1. Sicut cum Iob filij omnes vna in domo epularentur, hanc euertente vento, simul obruti sunt omnes; ita filij Dei nos in vno Ada primogenito gustantes pomum, eandem omnes ruinam subiuimus, serpente ipsum euertente. 2. Sicut diluuium omnes inuoluit, *Gen. 7.* præter Noen, & Arcam: ita peccatum originale omnes, præter Iesum, & Matrem Iesu, Arcam sanctificationis eius. 3. Sicut in excidio Ierichuntino sola domus Raab clau-

Peccatum orig. est vniuersale omnium.

dis exors permansit, cæteræ æquatæ solo: *Ios. 6.* 4. Sicut ex Sodomitica deflagratione Loth cum familia ereptus fuit, *Genes. 19.* 5. Sicut, Giezi, 4. *Reg.* 5. ob Simoniæ peccatum *lepra Naaman adhæsit, & semini eius vsque in æternum*: Ita Adæ ac porro semini, &c.

III. 1. Magna Christo patiente eclipsis terram obtinuit vniuersam: at maior Ada peccante naturam humanam. Illaq; tres tenuit non amplius horas: at hæc annis iam supra quinquies millenos sexcentis. Et tamen peccatum Nihil est, nam mera priuatio lucis, quam tot damna sequuntur. 2. Est lapillus, ad fragiles Adæ pedes deuolutus, ad ruinam tantæ statuæ humanæ comminuendæ. 3. Est pisciculus minimus: remora, par ingenti Centauro remorandæ, inque naufragium pertrahendæ. *Simile.*

4. Quid? non pateretur deliquium sol, quia octuagies est, quam terra, maior: non stellæ, quod à terra absint altius, quam quo terræ vmbra pertingere queat, & tamen illud *Nihil* peccatum originale deliquium pati ab visione Dei coegit tot sanctos, tam diu? Nosque mortales obcæcatos hic tenebris inuoluit? Neque nunc videremus quicquam, ni verus Empyricus Iesus hominem cæcum natum illuminaret.

PARS III.

De cæco illuminato.

I. *QVis peccauit? Hic, an parentes eius, vt cæcus nasceretur?* 1. Immittuntur mala sæpe, vt *manifestetur gloria Dei*. Sic carceratus Ioseph; vulneratus Iob; cæcatus Tobias est. 2. Sæpe, vt vindicentur peccata vel propria, vel aliena. Nam Deus est, Exod. 20. *puniens peccata parentum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem*. Sic posteritas Chami eius peccatum luit. Sic ex adulterio natus Dauidi, mor-

Aduersæ accidunt 1. Ad gloriam Dei. 2. Ad pœnam alieni peccati.

tuus est. 2.*Reg.* 12. Sic leprosi posteri Giezi. 4.*Reg.* 5.

3. *Et proprij.* 3. Est omnino peccatum nostrorum causa malorum potissima. 1. Sic *Genes.* 8. inundauit diluuium. Occisa septuaginta millia hominum in Iuda. 2.*Reg.* 24. Tempestas sæuijt ob Ionam. *cap.* 2. Plagæ Ægypti debebantur peccato Pharaonis. *Exod.* 8. &c. 2. Id agnouit Esthera, *cap.* 14. *Peccauimus in conspectu tuo: ideo traditi sumus in manus inimicorum.* Et Tobias cap. 3. *Quia non obediuimus tibi, traditi sumus in direptionem, & captiuitatem, & mortem.* Et Dan. 9. *Propter peccata nostra, & iniquitates patrum nostrorum, Ierusalem, & populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum.*

Ceremoniæ approbantur. Nota ceremonias: *Expuit in terram: lutum fecit ex sputo: liniuit super oculos eius & dixit ei: vade & laua in natatoria Siloe.*

I nunc, hæretice, & Ritus contemnitio sacros.

II. Sed è luto quid lucis? An vt cæcum id doceat: *Nosce teipsum?* Lutum es; terra es: & quid supra te sapis?

Tecum habita, & noris quam sit tibi curta supellex.

Memento homo, quia cinis es. Esto *vir videns paupertatem tuam.* Sed inimicum oculis lutum est. Et quidem haud minus, quam fel Tobianum *Tob.* 11. Aut sal aquis amaris inspersus dulcorandis ab Elisæo, 4.*Reg.* 2.

Mortis meditatio Agnitioq; sui illuminant. Profecit tamen cæco lutum hoc cum Christi sputo. Et tute in sinum tuum inspue, vt diuerbium admonet; te lutum inspice: hoc oculos collyrio perline: crede, cernes continuo tuam fragilitatem, vilitatem, vanitatem mundi, honorum, opum, voluptatum. O salutare lutum! Cæce, ex te remedium accipe.

[...]rna [...]t. III. Iam natatoria Siloe quid oculis profecit? Et vero nec solum oculis plurimum: sed totum hominem persanabat. 1. Illa nobis Sacramenta designat, externa symbola gratiæ internæ. 2. Monet; aquis Naamanes à lepra mundari; cæcis visum reddi, paralyticos curari, iustis transitum dari: Ægyptios submergi: Petras aquis inambulare: has Christis Domini parere. Ad natatoriam igitur conuolate rei, corui, & super niuem dealbabimini.

Ad eam stat arbor plantata vitæ, Crux Christi: 1. Vt illa paradisiaca vetita non prius mortem attulit Adæ, quam fructum sumpsit: ita hæc tunc sanitatem dabit, cum *ascenderis in palmam, & apprehenderis fructum eius.* *Sed merito Christi.*

2. Nec Probatica sanabat, nisi immersos in ipsam. In passionem Domini te inijce, & consanabere. Sacramentis vtere, & salute perfrueris. 3. Non solum sanat lutum, nec natatoria sola, sed illud Christi sputo, hæc iussu; Ita nihil ex nobis possumus; at omnia in Christo, qui nos confortat. 4. Hinc monet, Luc. 9. *Qui vult venire post me,* & saluari: *abneget seipsum,* nil ex se valentem, *& tollet crucem suam,* quantum de mea participare libuerit, commemorando, & patiendo.

FERIA V. POST DOMINIcam IV. Quadragesimæ.

Ibat Iesus in ciuitatem, quæ vocatur Naim; & ecce, defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ.

Luc. 7.

ELias, 3.*Reg.* 17. Sareptam venit, viduæ pauperculæ defunctum vnicum resuscitat, redditque matri lætabundæ. Sic Iesus hic.

Nos

I. *De honore sepulturæ.*
II. *De defuncto.*
III. *De adolescentis defuncti resuscitatione.*

PARS

PARS I.

De honore sepulturæ.

Est naturæ debitus. I. PLato, apud *Laert.lib.* 4. tria docebat genera iustitiæ, quam Deo, Hominibus viuis, Mortuis debemus. Nam Deus honorandus: Viui amandi: Mortui sepeliendi. 2. Cic. Philippica 5. *Honor sepulturæ est maximus, qui haberi mortuo potest.* 3. At quidem is est actus religionis Christianæ erga corpora, vt templa S. Spiritus & organa pietatis. Proinde impia vox hæc.

Negatus pœna est. *Nec tumulum curo: sepelit natura sepultos.* Est Pœna, carere sepultura. 1. Nam, Ierem. 22. Deus grauiter puniturus Ioach. minatur: *Sepultura asini sepelieris, putrefactus, & proiectus extra portas.* 2. Et Iezabel, 4.*Reg.*9. canes loco vespillonum habuit: *& erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terræ, in agro Iezrael.*

Laus sepulturæ Exempla. II. Tobiæ, c.12. laus hæc ab Angelo præcipua: *Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos.* 1. Laudatur Abraham, *Gen.* 23. ab honore supremo Saræ habito: *Cum surrexisset ab Officio funeris, &c.* 2. Iacob, & Ioseph in testamentis de sepultura sua constituerunt, ossa sua efferri volentes Ægypto. 3. Dauid, 2. *Reg.* 2. missis legatis ad Galaaditas, egit gratias pro Saule tumulato & Ionatha. 4. Iudas, 2. *Mach.* 12. prælio cæsos sepelit, & curat animas oblatis ac orationibus. 5. Discipuli Baptistæ, Marci 6. *Venerunt, & tulerunt corpus, & sepelierunt illud.* 6. Ipse Dominus vilissima quæque sibi & deligens, & diligens, spernens honorata: sepulturam tamen, ac nobilem illam, non spreuit. *Matt.* 27.

Eiusdem exemplum en & hodie tam pomposum, quam erat *magna turba cum illo.* Quin ipse Dominus hic sepulturæ occurrit, eam, vti prius nuptias, miraculo condecorauit.

PARS II.

De defuncto.

I. ECce, Magnum quid: Sicut Isa. 7. *Ecce, Virgo concipiet, & pariet filium.* Matt. 2. *Ecce Magi ab Oriente*: Ita *ecce defunctus*: non paralyticus, hæmorrhoissa, Cananæa. Esto: Elias, 3. *Reg.* 17. Elisæus, 4. *Reg.* 4. excitarint mortuos; at precibus per Deum: hic autem sua vi ac iussu: *Adolescens, tibi dico, Surge.* *1. Peccatum fert in orcum.*

Hesternus cæcus natus, peccati originalis est typus: hic defunctus vero, peccati actualis. 1. Nam vt hic; sic peccator à dæmonibus continuo post peccatum efferretur in orcum; vti Epulo: ni *Dei longanimitas eum ad pœnitentiam expectaret*: id est: nisi Christus, vt hic, occurreret in porta, inspirans pœnitentiam. 2. Heu, quot tripudia ducunt, beateque se agere putant: & forte mortui sunt? Nam Ezech. 18. *Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.* 3. Vocato ad sequelam sui Dominus ait, Matth. 8. *Sinite mortuos sepelire mortuos.* q.d. Te ad vitam à mortuis auoco, id est, à non vocatis. *Viuentes mortui.*

Mors corporis, hoc priuat sensibus, & agendi facultate. Ita peccatum animam gratia, meritis, Deo. *2. Peccatum est mors.*

Vti fulmen quoddam tam est subtile, vt illæsa vagina gladium liquefaciat: ita peccatum illæso corpore animam, Psalm. 72. *Ad nihilum redactus sum, & nesciui*: Ps. 6. *Conturbata sunt omnia ossa mea, & anima mea turbata est valde.* *3. Fulmini simile.*

II. Dicas licet Aristoteles *Mors omnium terribilium terribilissimum*: ego dixero: *Peccatum*, ac tanto, quanto anima præ corpore est. *4. Est terribilissimum.*

Basilisco tanta vis inest veneni; vt solo visu enecet. Acrius venenum est peccatum. Ergo Eccl. 21. *Tanquam à facie colubri fuge peccatum.* *5. Est perAcre venenum.* *6. Est malum infinitum.*

Non fugias quod malum est infinitum;

tum; sic vt bonum Deus infinitum. Estq; æterni ignis fomes infinitus.

7. Deformissimū. Id ex Angelis dæmones fecit: tamque tetros, diros, horribiles: quanto ipsum est turpius? Quantum igitur deformabit vnam animam? quantum sexcenta?

8. Est infernus. Finge te inspicere Auernum: & ibi cruciatuum, clamorum, tenebrarum, & malorum fingas quidlibet, omnia in vno latent crimine lethali: Velut in semine arbos! Sunt in ea concupiscentiæ flammæ, stimuli odiorum, stabula dæmonum, lustra scelerum, spissa tenebrarum, furiæ passionum, vermes conscientiæ, abominatio summa.

9. Cœlo eijcit. Quæ foret infelicitas, Diuum è cœlo detrudi in tartara? At anima è gratiæ paradiso eijcitur, quæ peccarit.

10. Causat corruptionem omnem. III. Physici docent, *à Materia omnis manat corruptio*: ego, inquam, à peccato.

11. Est odiosissimum. Cic. ait: *Tanta virtutis pulchritudo est, vt si oculis cerni posset, admirabiles sui amores excitaret.* Ita & odium sui concitaret peccatum, si sub aspectum caderet.

12. Est dirius inferno. Credite: mallent Angeli pœnis inferorum discruciari, quam reatu se peccati obstringere. 1. Diceres Cherubino: aut peccatum adi; aut infernum subi. Hunc mallet, si necesse foret. Tantus Diuis est amor, honorque Dei; horrorque peccati? 2. Sensit quid tale casta Susanna, à nequam pressa senibus: & ait: Dan. 13. *Angustiæ mihi sunt vndique. Si enim hoc egero, mors mihi est. Si autem non egero: non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras: quam peccare in conspectu Domini.*

13. Est pertimescendum. IV. Et adhuc quisquam sceleris sibi conscius, securus aget, ludet, ridebit; alia curabit potius? Talia ni fierent; fieri ego posse negarem. Heu! Te Balthasar Rex, Dan. 5. te visa manus scribens incognita verba, tantum non pene exanimauit: vt tibi *facies commutata sit, & compages renum soluerentur:* & ab tanta peccati immanitate nil exalbescet peccator?

1. Sanior Manasses, 2. Paral. 33. *Non sum dignus videre altitudinem cœli:* adeò depudebat eum commissi. Ergo humiliare peccator.

2. Dauid pene homines fugiebat, Psal. 43. *Tota die verecundia mea contra me est; & confusio faciei meæ cooperuit me.*

PARS III.

De Adolescentis defuncti suscitatione.

I. ECce defunctus efferebatur. Occurrit Iesus vltro. Videte, audite: *Adolescens,* ait, *tibi dico, surge.* Quatuor verbis, *Dixit, & facta sunt.* Totidem Rem peragit Sacramenti: *Hoc est corpus meum.* Iuuenis hic, ac diues erat.: Nam *turba magna erat cum eo.* Ergon' & hi flores decidunt? *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, Regumq; turres.* Hor. l. 3. od. 4. Quæ hic lamenta matris viduæ, nunc & orbæ? Mors præcox ob peccata.

Sed in optimo animæ statu nos hinc Deus euocare assolet: quantum nos meruimus, cum præstiterimus illi bonum, aut minus malum. Sæpe occupat, præuenitque futura mala peiora, quibus nos præripit subtractos. 1. Etenim sicut mundus terminum habet completionem numeri electorum: Ita homo vitæ terminum eum, qui ipsius est meritorum: Omnia vtrinque abs Deo præuisa, ac circumscripta. 3. Perinde & sua impietati mensura est. Gen. 15. *Nondum completæ sunt iniquitates Amorrhæorum.* Quocirca

4. *Cur multum peccas, si multum viuere curas?*

5. Hinc sciscitanti ex Thalete, ecquid difficile vidisset? ait: *Senem tyrannum.* Ego, *senem peccatorem,* inquam. Nam peccandi intemperantia sæpe vitam abrumpit. 6. Sicut leo non est longæuus: quod sæuus nimium ac violentus: & violenta non durant; Ita peccator. Similia.

II. Sit

At præmonet peccatorē Deus. II. Sit præda arcis munitæ insessor, vnde ad prædas agendas late excurrit. Rex mittit, locumque dedi iubet; nolentem obsidet, oppugnat vi: sed inexpugnabilem locũ actis cuniculis suffodit: Ita effuse peccantem admonet varie; demum arcem corporis vi dissipat, euertit. Sed ante, Ps. 31. *Multa flagella peccatoris.* Ante Imperat: *Adolescens, tibi dico: surge.* Psal. 67. *Ego Deus saluos faciens, mei sunt exitus mortis.* Ego sum, Apoc. 1. *habens claues mortis, & inferni.* Ego, qui liberaui Ionam de ventre ceti: *Ion.* 2. Danielem, 6. de lacu leonum; Lazarum de sepulchro, *Luc.* 16.

Iubet surgere.

Magna id potētia est. Magna Dei potentia, & misericordia, à morte corpus: maior, animam reuocare ad vitam. 1. Nam naturaliter à priuatione non datur reditus ad habitum. 2. Et anima, peccans sæpe est *Spiritus vadens, & non rediens.* Psalm. 77. Quocirca innumeri in scelus proruunt, vnde nunquam reuiuiscunt. 3. Ah nimium est *facilis descensus Auerni: Ad reuocare gradum, superasq́, euadere in auras: hic labor, hoc opus est.* Quoniam *in inferno nulla redemptio.*

Peccatum est nusquam tolerabile. Quid? Corpus sustinere pondus peccati posset: cum nec cœlum ferre quiuerit Luciferum: nec terra Core, Dathan & Abiron: nec aer volantem Simonem magum, nec mare submersos Ægyptios: solus edax ignis animabus pascitur in orco? Clames necesse est, *Domine*, vt suscites in peccatis mortuum.

FERIA VI. POST DOMINICAM IV. Quadragesimæ.

Erat quidam languens Lazarus à Bethania de castello Marthæ, & Mariæ Sororum eius. Ioan. 11.

SVnamitidis filius, obierat diem, 4. *Reg.* 4. Supplex Elisæum exorat, veniat reuocatum ipsum in vitam. Similiter hic sorores duæ.

Nos in præsens

I. *De humanæ vitæ breuitate.*
II. *De Lazaro infirmato.*
III. *De Lazaro resuscitato.*
IV. *De mortuo in Consuetudine peccandi.*

PARS I.

De humanæ vitæ breuitate.

THeophrastus Philosophus, apud *Cic.* 3. *Tusc. q.* expostulat cum natura, longiorem bestiis tribuente vitam, quam homini. *Plinius lib.* 4. *cap.* 42. Naturam ait nouercam homini, brutis matrem esse. Nam dat sæcula viuendi quina cornicibus, nouena ceruis, coruis millena, bis millena Phœnici. At homo, dum in vitam ingreditur, simul ad mortem ducitur proximam. *Bruta viuacia.*

Homo vita breuis est. 1. Similis natura in hoc matri Moysis, *Exod.* 2. Mensibus hunc tribus illa nutrierat; cum ad iussum Pharaonis, eum in fiscella fluctibus exponit. 2. Similis Pharaoni, *Exod.* 1. iubenti editos in vitam vel ab obstetricibus dari neci.

Ei natura nouerca. Naturam dicamne tyrannam? An vitæ breuitas, quam longitudo, beneficium est potius? Id problema esto. In præsens aio cum medicis, quibus principio suæ artis solenne hoc: *Ars longa, vita breuis.*

Vita ne dum diaria. *Arist. l.* 5. *de Animal. c.* 15. ait esse Ephemerum, insectum quadrupes, & alarum quatuor, volatile, & reptile: quo nascitur, die, moritur eodem cum sole occidente. Similis homo. Psalm. 89. *Mane sicut herba transeat, mane floreat, & transeat: vesperi decidat, induret, & arescat.*

Vita tua *sicut dies hesterna est*, *quæ præterijt.* 1. Vnde Ezechias apud Isa. 38. *De mane vsque ad vesperam finies me.* 2. Nam vt reus, post latum mortis decretum, nec diem relinquitur in carcere: vt notant Iustinus Martyr, & Iren. l. 5. cont. hær. Ita

Deus post mortis latam in hominem sententiam, totam diem viuere neminem sinit, id est, mille annos. *Quoniam apud Deum mille anni tanquam dies hesterna, quæ præteriјt.* Psal. 89. Quos nec Mathusalem attigit: qui vixit annos 969.

Adeoq; Nihil.

Aristot. 1. *Phys. D. Thom. &c.* naturam temporis dum inuestigant, aiunt demum, esse merum quid imaginarium. Nam tres eius partes non esse: Præteritum transiit: futurum non adest: præsens punctum est, ac pene nihil. Talis vita. Præterita non est; futura nondum; præsens, momentanea est. Hinc Dauid *Psal.* 108. eam vmbræ, *Psal.* 36. fumo comparat: *Sapiens.* 2. vmbræ transeunti. Iacobus *cap.* 4. Vapori. Exemplum ex Lazaro sume, iuuene, diuite, nobili.

PARS II.

De Lazaro infirmato.

Fides Sororum infusa.

I. SOrores ad Dominum confugiunt; nunciant: *Domine, ecce, quem amas, infirmatur.* Rex Ochozias, 4. *Reg.* 1. æger misit consultum oraculum Beelzebub. Impie: Illæ feliciter. Cum fide fretæ; tum exemplo.

Et acquisita exemplis est.

Nam *Matt.* 9. duodennem hæmorrhoissam sanarat; annos triginta & octo paralyticum curarat, *Ioan.* 5. itemque seruum Centurionis, *Matt.* 8. Et socrum Petri. Et sciebant, 4. *Reg.* 20. depositum medicis Ezechiam, à Deo fuisse restitutum. Ideo ipsæ hoc tantum; sed fidenter: *Ecce quem, &c.* Breuis oratio: sed, Iac. 1. *postulat in fide, nihil hæsitans.*

Ac vsu vita cum Christo roborata.

Iamq; vsu longo pernorant eius benignitatem. Et quid ni, Psal. 9. *Sperent in te, qui nouerunt Nomen tuum: (IESVS) quoniam non derelinquis quærentes te?*

Ideo insinuant dumtaxat sponte parato.

Demetrius olim Phalereus dictitabat: *Amicos in rebus lætis adesse debere vocatos: at in aduersis non vocatos.* Hinc eæ tantum hoc: *Ecce quem, &c.* Vt Lacedæmonij sua ἐυφημῖτ. à Diis orabant tantum: *Date vtilia Reipubl. arbitriј cætera sunto.* Ita, *Ecce, quem, &c.*

An & Deo chari tribulentur.

II. Quid? Qui à Domino amatur, etiam infirmatur? 1. Gedeon, *Iud.* 6. imprecanti Angelo: *Dominus tecum virorum fortissime:* ait; *Si Dominus nobiscum, quomodo tanta mala patimur?* Idem contra Iob eius amici disceptabant. 2. Et Dalila ad Samsonem, Iudic. 16. *Quomodo dicis, quod amas me: cum animus tuus non sit mecum;* Idemne & hæ innuere voluerint dicendo: *Ecce, quem, &c.* q. d. Ecqui istud permittis?

Vel in primis.

Sed, 1. Vt benedicantur. 2. Liberentur.

At scitote: *Quos diligit, castigat.* 1. Vt Iacobum Angelus, *Gen.* 32. quia diligebat; nocte tota eum molestabat lucta: at mane & benedicebat. Idem quoq; Dei ingenium est. 2. Ex Ægyptia seruitute iam iam liberandos ante finit durius opprimi: quo dulcior esset liberatio.

3. Ne vanis delectentur.

3. Recte miratur Israelitas Augustinus respectantes Ægyptum. *Quid, ait, fecissent, si omnia prospera illis fuissent in Ægypto; cum etiam ita flagellati in eam è media via redire vellent?* Ita, si cuncta nobis hic ad votum irent; ire ad Cœlites despiceremus.

Difficilis auulsio hominum à mundo est.

III. Angeli, etsi Lotho dicerent: Sodomam continuo exurendam fore; vix tamen inducere poterant, vltro vt exiret: prehensum manu educere necesse fuit, *& coegerunt eum exire.* Gen. 19. Quis alius eum educere potuisset; cum vix Angeli possent? Tantum ad id allubescit animo, cui assueuisti!

Scitum schema cosmophili simul & theophili.

Quam se diu Laban benignum præbebat Iacobo, *Gen.* 31. ipsius placebat conuictus: vt vero is liuore in hunc tingebatur intolerabilis; iam tum abitum, imo fugam parabat Iacob. Ita mundi, eiusque incolarum ingenium est. Alludis ridenti: & efferascentem vix ægre, ac fero tandem effugis. Suas ille tibi filias spondet

det coniuges; simul imponit: impostorique tamen seruis longius: vt tibi dein tanto sit ægrius. Cum autem vultum mutat mundus, frontemque in te caperat: iam tum *sæpe sera in fundo pœnitentia est*: Florem vitæ cum mundo prodegisti ridente: & fastiditus fastidientem te vix sero fastidire cœptas. Bellum factum! Et tamen ea Dei est benignitas; vt nihil illi *sero*; quod tandem *bene*.

Simile perelegãs. Tradunt scriptores naturalium, draconem dextra prehensum non sequi, sed pedem struere: sinistra ductum vltro sequi: Ita mundanis si Deus inijciat dextram prosperitatis: ferociunt, sequi detrectant: sinistra aduersitatis trahit: iam tum cicurati parent. Ita Psal. 90. *Cadent à latere tuo mille: & decem millia à dextris tuis*: quasi dicat: dum per aduersa cadunt mille: iam decem millia pereunt per secunda. Bene igitur vult Deus electis; dum vrget ipsos aduersis. *Ad Deum adducunt tristia.*

PARS III.

De Lazaro resuscitato.

Prostratio Magdalenæ. I. NVnciarant ambæ: *Ecce quem*, &c. aduenit Dominus: Martha lamentans: *Domine*, ait, *si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus*, iam *ecce quem amas, est mortuus*, Magdalena ad genua prouoluitur; plorat, orat, impetrat. Lacrymis, prostrationeq; omnia se posse sperat: etiam vel putrefactum restitui posse ad vitam.

Maria, quis te spiritus agit? Quis docuit talia? Quid amas Domini prostrata pedes? Quid in humum vsque humiliare te properas? Quid? 1. Num memineras ad Eliæ pedes stratam Sunamitidem filio obtinuisse vitam? 4. *Reg.* 4. Bonum factum! Hac humilitatis vi fit via. Ergo Ps. 94. *Adoremus, & procidamus ante Deum, ploremus coram Domino.*

Causa lacrymarũ Christi externa. Inter hæc stabat Iesus: hinc Marthæ querelæ, inde Mariæ lachrymæ: intus amor Lazari perurgebat pectus Domini, vt petra manaret flumine lacrymarum: *& lachrymatus est Iesus.*

Interna. est peccatum. Domine quid ploras? Ex nihilo creasti omnia, quanto facilius verbo tuo reddetur huic anima? *Tu es qui deducis ad inferos, & reducis.* 1. Reg. 2. An nostrorum ista scelerum est deploratio: Et vero ipsa est. 1. Tres amici Iob, visa ipsius miseria, obmutuere attoniti, ipso septiduo Iobi Illacrymantes afflictioni. Christus hic Lazari: tantoque acerbius, quo breuius. 2. Dauid Ionathæ occisi amici casui indoluit colliquescens lachrymis. Christus hic Lazari: Quin omnium nostri. 3. Quare? Vt Ioseph in fratrum colla singulorum irruebat lachrymans, *Genes.* 45. ita in nostrum omnium hic Iesus; nostræ indoluit naturæ, plagæ, morti: patrum in limbo captiuitati; nostræ impœnitentiæ, &c.

Tres mortui à Domino excitati. II. Tres in vitam vocauit Iesus, filiam Archisynagogi: *Matth.* 9. Filium viduæ: *Luc.* 7. & Lazarum: Istos iussu, at hunc fletu. 1. An, quod filia in domo notaret peccata cordis: Filius in porta, oris: Lazarus quatriduanus, fœtensque, operis? 2. An, quod designet illa peccatum originale: ille veniale, hic mortale? Ex hoc ô quam difficilis ad vitam via est?

PARS IV.

De mortuo in consuetudine peccandi.

I. QVanto igitur difficiliorem ex sese dabunt exitum peccata inueterata? Aut peccata, in consuetudinis tumulo, cumulatim putiscentia? 1. Euntes in Emaus, *Lucæ* 24. omnia desperabant, quod iam triduanum esse putarent in sepulchro Dominum. 2. Tres Mariæ, *Marc.* 16. rebantur nec visuras se Dominum, nisi reuoluto lapide prægrandi ab ostio monumenti. Quæ con-

docent difficultatem ex inolitis peccatis emergendi.

3. Difficilis quatriduani resuscitatio est; Difficilior quatriduani peccatoris. Quanto magis quadriennalis; ac quadragenarij etiam? Et tales quot? quanti?

4. Mirum, magnum: Ionam triduanum in mari, in ceto videre luci redditum. Maius ac mirius est: rediuiuum videre peccatorem velut ex orco existentem.

5. Ter Dominus in horto orauit, ante quam è somno discipulos excitaret. Ter & amplius suscitat, inspirat, territat indormientes peccatis: nequedum euigilant. Quid enim? Lethargus est: Consuetudo peccati vertit in naturam:

Quam licet expellas furca, tamen vsque redibit.

6. Ierem. 13. *Nunquid Æthiops poterit mutare pellem suam: aut pardus varietates suas?* Chrys. l. 3. de pœn. *Mirum*, ait, *quantum in vtramque partem possit consuetudo! Filij Israel, licet suauissimo manna in deserto pascerentur, semper tamen ad allia, & cepas Ægyptias aspirarunt, quoniam illis in Ægypto assueuerant.*

Apophth. 1. Plato, tametsi vnum solum esse Deum sciret, Deastrosque refutaret: ab horum tamen sacris ac festis feste celebrandis nunquam abstinuit: quia sic assuerat.

2. Alex. Magnus, etsi orbem edomuerit: prauos tamen mores, ab Leonida magistro haustos, in sese non correxit. At altius peccati insidet assuetudo.

II. *Et infremuit, & clamauit voce magna.* Fleuisse haud sat erat: Maiora vis mali postulabat. 1. Leo, quos mortuos fundit catulos, rugitu horrendo suscitat. Hic Leo de tribu Iuda Iesus vt infremuit? 2. Ferunt ceruas non edere fœtus, nisi Ioue tonante. Nec consuetudo peccatorum dimittit: nisi vi magna Iesu moliente. Atque ideo, Hebr. 5. *cum clamore valido, & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia: & consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ.*

Fontem esse refert Solinus, in quo extinctæ faces rursus accenduntur. Is fons sunt oculi Iesu: lacrymantur: & mortuus reuiuiscit. Lacrymantur super Ierosolymitanos: & hi obstinati non lauantur.

III. *Ecce, quomodò diligebat eum.* Recte ratiocinamini. Nam Cic. l. de Amic. *Fideles testes amoris & cordis, lachrymæ sunt.* At te peccatorem deamat: Tibi inclamat: *Lazare, veni foras.* 1. Cessas? Imbres sulphureos grandinat in Sodomam, grandine diuerberat Ægyptum: in Babylonios fulmina euibrat: super te ô homo plorat: clamat, *Lazare, veni foras.* 2. Cessas? Non ipsi comploras; & te ipsum? O saxum! Tuam tute calamitatem non æstimas? Peccasti: simul omnia perdidisti: Ezech. 18. *Omnes iustitiæ eius non recordabuntur amplius.* Vt quid ergo antehac vixisti? Incipe, & dicas: *Nunc cœpi.*

3. Hoc age: quod, qui dicebat: Psal. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte; dum dicitur mihi quotidie: vbi est Deus tuus? Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam.* 4. *Veni foras* &. dic Psalm. 115. *Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis.*

Domine exsuscita, quos ames rediuiuos. Ego, ego sum: Psal. 37. *Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ.*

SABBATO POST DOMINICAM IV. Quadragesimæ.

Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris.

Ioan. 8.

MAlach. 4. *Orietur vobis timentibus nomen meũ Sol iustitiæ: & sanitas in pennis,*

nis eius. Hodie id impletum ipsa testatur Lux & veritas.

Nos illa super luce

I. *Encomium Solis.*

II. *De luce.*

III. *De proprietatibus Lucis.*

PARS I.

Encomium Solis.

ANaxagoras Philosophus Solem eo duntaxat creatum aiebat; inq; sublimi fixum esse, vt pulchritudinem eius contemplantibus foret admirationi. 2. Persæ Honores etiam diuinos ei habuerunt, vt Numini. *Herod. l. 2. c. 3.* 3. Vere Ecc. 11. *Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem.* 4. Tobias cap. 5. *Quale mihi gaudium erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video?* 5. Homerus ideo:

O lumen, quod cuncta vides, & omnia lustras?

1. Vere mirabilis Magnitudine, qua terram superat 160. partibus: Lumine sydera: Virtute & efficacia causas rerum omnes: vt causa vniuersalis. Rex est syderum, cœlorum, creaturarum.

2. Omnibus orbis in oris conspicuus est. Habitantibus sub linea Aequinoctiali dies semper & noctes dat horas XII, pares: vt Peruanis, Aethiopibus, Molucis. Istis sub Antarctico Meridiei, & Arctico Septentrionis continuat diem toto semestri, itemque noctem altero: At incolis intra polos, in tropico Cancri, & Capricorni variat horis dies ac noctes alternis crescentes ac decrescentes.

Deus lux est, & in luce. Cursum tam constantem obtinet per annum ac momenta, vt nil supra. Psalm. 118. *In ordinatione tua perseuerat dies.* Vt nil mirum solem à Philone, & Dionys. *l. 14. De diuin. Nom.* imaginem Dei appellatum fuisse. Nec Dominus sua Diuinitate indignam censuit vocem hanc: *Ego sum lux mundi, &c.*

PARS II.

De Luce.

Solis & Dei vnitas. SOlis ac Dei, Lucis & Diuinitatis permagna similitudo est. Vnde sua opera Deus, ac virtutes per lucem declarare sueuit. 1. Ipse est, Psal. 103. *Amictus lumine sicut vestimento.* 2. Et 1. Tim. 6. *Lucem habitat inaccessibilem.* 3. Pater & filius sunt *Lumen de lumine.* 4. Christus Ioan. 1. *erat lux vera; quæ illuminat omnem hominem.* Simeō Luc. 2. cum vocat *Lumen ad reuelationem gentium.* Et de homine ad Dei similitudinem creato, Ouid. 3. Metam.

Os homini sublime dedit, cœlumq; tueri.
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Inprimis vero ad regem siderum solem: in quo Deum agnoscant. 1. Sol namque dicitur, quia solus est: ita & Deus. Alexandri Magni, Reges deponentis, ac imponentis populis & regnis, vox arrogans ista memoratur, data legatis Darij, dimidium regni offerentis: *Nec mundus soles duos, nec Reges duos regnum habere potest, proinde mihi vel totum soli cedat: aut armis inuadenti resistat.* Ita sol solus, solusque Deus est.

Splendor essentialis. II. Sol item solus est essentia sua lucidus: cætera participatiue. 2. Ita Deus Exod. 3. *Ego sum, qui sum,* quasi dicat: cætera à me *esse* trahunt. 1. Cor. 4. *Quid enim habes, quod non accepisti?* Psalm. 99. *Ipse fecit nos, & non ipsi nos.* Ipse per se subsistit, vt vera substantia: cætera in ipso, tanquam accidentia. Nam *in Ipso viuimus, & mouemur, & sumus.* Quid es igitur homo, nisi cornicula Aesopica, alienis ornata plumis Dei, & luti damasceni.

3. Immutabilitas. III. Sol, etsi in motu sit perpetuo, ipse tamen manet immutabilis; mutans tempora, edacia rerum; resque ordine mutat, ac progenerat. Ita DEVS *ad intra* immutabilis, *ad extra* mutans

omnia *verbo virtutis suæ.* Psalm. 101. *Mutabis eos, & mutabuntur: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* O Lux infinita Deus! Vt innumeræ faculæ vna de face accendi queunt, illa tamen nihildum quicquam imminuta: Ita ex,& in Deo omnia. Vere: *Ego sum lux mundi.*

4. *Æternitas,* *IV.* Sol abs calore indefectus est, æternumque indeficiens; cursu celerrimus; influxu potentissimus: In Deo ista admiranda. Creaturas à *non esse* ad *esse* vocat: quibus nil distantius: & tamen id celerius, quam cogitatu sit. Quid distantius, quam peccator & iustificatus? & tamen momento vno eum à peccato reuocat ad gratiam. *Nescit enim tarda molimina S. Spiritus gratia.*

5. *Vniformitas in multis formis.* *V.* Sol aspectu immutabilis est: aer seu nubilet, rutilet, grandinet, fulminet, cœlique facies mutet in mille formas: ille sui similis vsque manet. Ita Deus formas induit omnes,& vnam tamen retinet. Irati formam sumit: Ideo, Psalm. 6. *Domine in furore tuo ne arguas me*: Placati, armati fulmine, item hominis: *Et homo factus est, habitu inuentus vt homo*: Et *Formam serui accipiens.* Agni, *Ecce Agnus Dei,*&c. Transfiguratus in monte, miserabilis in cruce,&c.

6. *Necessitas Christi in mundo.* *VI.* Quid mundus vel esset, vel posset sine sole? Sine Christi luce quid omnis homo, quid cœli, quid Diui? Est igitur lux mundi dispellens tenebras peccati originalis & omnium ad id consecutorum malorum, vt ignorantiæ, malitiæ, infirmitatis, &c. Est *lumen de lumine*, *Deus de Deo.* Nam Psalm. 109. *Ex vtero ante Luciferum ego genui te.*

7. *Missio eius in mundum à Patre.* *VII.* *Sum lux,* ait, non sol. Nam Sol lucem suam ad ima hæc demittit, ipse permanens in suo cœli solio: Ita Pater Filium misit. *O oriens ex alto, illuminare his, qui in tenebris & vmbra mortis sedent.*

Item ait: *Sum lux mundi,* non cœli, non inferni. Nam in cœlo est ipse Sol lucens. Apud inferos nec sol, nec lux reperitur. Neque venit huc propter Cœlites, vel inferos; sed ob homines, hisce est *Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ioan. 1.

VIII. Lumen à sole gignitur: Sol autem & lumen, calorem producunt: Ita Filius à Patre, ab vtroque S. Spiritus. En viua Trinitatis in Vnitate imago. De quo luculente Iustinus Martyr. *l. de Trinitat.* Conc. Nic. idem contra Arium Simile produxit. 8. *Generatio ex Patre.*

IX. *Lux,*& *Sol* sunt voces triliterales, & monosyllabicæ. Et in hoc repræsentat eos, *qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt.* 1. Ioan. 5. Sicut triangulum Isoscelon tria habet latera æqualia, & vnam basin: Ita vnius Deitatis Personæ æquales sunt in Diuinitate, Maiestate, æternitate. 9. *Trinitas & vnitas in Deo.*

X. Luce delectatur Sancta Trinitas, eaque Se declarat. 1. Vt Pater, *Exod.* 19. in monte Sinai dat legem in mirabili lumine: Et *Exod.* 3. In rubo incombusto se ostendit Moysi. 2. Spiritus Sanctus in linguis igneis visitur. Ostenditur in lampade cum septem candelabris, id est septem donis. 3. Christus item *est lux mundi.* Domine *illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ.* Psalm, 76. hoc est, Trinitas & vnitas DEI nota facta est, Isa. 9. *Populus qui sedit in tenebris, vidit Lucem magnam.* 10. *In luce Deus.*

XI. *Ego sum lux.* Quale candelabrum, *Exod.* 25. cum septem luminaribus, ad illustrandum Tabernaculum: 1. Talis Iesus in Ecclesia; vel in monte Caluariæ. 2. Hoc resplenduit candelabrum in stabulo natiuitatis: vt accurrerent Angeli, Pastores, Reges, & ambularent in lumine eius. Lucæ 2. *Claritas Dei circumfulsit eos.* Et Mat. 2. *Stella antecedebat eos.* 3. In Thabor reluxit, *Matth.* 17. 11. *Qualis lux sit Christus Figura & veritas Vita eius.*

Quod

Est ipse lux gratiæ. Quod si igitur Tobias, *cap.* 10. absentem filium suum appellauit *Lumen oculorum suorum*: quanto magis lux est Christus? Quæ si orta prius non sit, *Vanum est vobis ante lucem surgere*: Nam *ipse prior dilexit nos*, ac præuenit. Hac luce extincta in Cruce, *factæ sunt tenebræ in vniuerso mundo.* Matth. 27. Tu igitur, Iesu, noster es Raphael: qui fecisti nos rursus lumen cœli intueri.

8. Generatio ex Patre.

PARS III.

De proprietatibus Lucis.

Gratia iustificat. I. LVx similis est gratiæ. 1. Vtraque in momento producitur: iustificatio enim fit in instanti. 2. Vtraq; producit calorem. 3. Lux gemmas & metalla gignit: gratia virtutes, opera merita.

9. Trinitas & vnitas in Deo. *2. Auget charitatē.* *3. Virtutes.* *4. Fugat. peccata.*

4. Lux tenebras dispellit: Christus peccatum originale actuale, idololatriam, Iudaismum, superstitionem omnem. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Non sequitur Mahumetis Alcoranus, non Thalmud, non Caluinus, &c. ideo in tenebris ambulant. Isai. 60. *Surge illuminare: hæretice; quia venit lumen tuum.*

10. In luce Deus.

5. Detegit vanitatē mundi. 5. Vt lux orta omnia in orbe detegit: ita Christus natus, ac prædicatus omnem mundi vanitatem, & rerum cœlestium varietatem, veritatem, perpetuitatem. Veri hi colores facile istos fucatos arguunt vanitatis. 1. Docent, 4. *Reg.* 5. Naamanum quidem esse potentem, at intus leprosum. 2. Nabuchodonosorem esse capite aureum; at pedibus luteum. *Dan.* 2. 3. Mundum nonnisi punctum esse respectu cœli. In mundo meros esse atomos, resque nihili, inque stabiles. Eccl. 1. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* 4. Docet omnem lineam nonnisi punctis constare, sic & vitam nostram fluxis momentis præteruolare. 5. Omnes motus ambitionis ex meris mutatis esse componi. 6. Ostendit lux illa, omnem corporis formam esse luteam vmbram, corpus cinerem, mundi lucem esse tenebras.

11. Qualis lux sit Christus Figura & veritas Vita eius.

6. Prodit peccatorū grauitatē. II. Vere est *lucerna ardens & lucens*, Ioa. 5. Hanc Deus orbi *accendit lucernam, & in abscondito non posuit, neque sub modio, sed super candelabrum: vt, qui ingrediuntur, lumen videant.* Hoc viso continuo peccatorum apparet grauitas: & causa tantorum cruciatuum à Christo perpessorum. Tanti olim diluuij, in orbem immissi: Sodomæ ignibus cœli exustæ.

Et malitiam. Dirum peccatum! orbi affers interitum, & omnia absumens ignis, aer, aqua, nil te lædere tamen valet. 1. Similis Salamandræ illæsæ in medijs ignibus. 2. Tu es Iebusæus, quem Israelitæ nunquam potuere è terra promissionis eijcere.

3. Inhabitasti orbem annis plus quinquies millenis, nec te Patriarchæ, aut vlli viri sancti expellere valuerunt. 4. Tu magnus es prædo, qui pergrasseris in orbe iam inde ab creatione: & quantas prædas egisti? 5. Tua tu Gigantomachia cœlos quoque attentare non dubitasti: & ibi quot funera, quotque strages dedisti? Te vicit tamen Victor omnium.

Christus odit tenebras. III. Et vero odium Dei in peccatum quis fando explicet? 1. Herodis in Iesum fuit exitiale odium, vt inauditum infanticidium designaret. Maius est Dei in peccatum: vt nec vnigenito parceret, sed Ada ex Paradiso expulso, ipsum quoque morti destinaret. Adeo *odisti omnes, qui operantur iniquitatem.* Ps. 5.

2. Herodias, *Mar.* 6. præ cæde Baptistæ repudiauit regni dimidium. Deus præ odio peccati tradidit Filium: Filius post habuit cœli regnum.

3. Aman dire oderat Mardochæum: vt decem millia talentorum offerret ærario, tantum vt tolleretur è medio: *Esther.* 8. Ita Iesus sanguinem obtulit, vt exosissimum sibi peccatum aboleret. Atque

que hæc vt cerneremus, *venit Lux in hunc mundum.*

Quid lux est mundi.

Et quidem *qui sequitur* eam, *non ambulat in tenebris.* Christus enim Pharos & fax mundi est columna ignea, *Exod.* 13. qui populum suum præijt per mare, ac desertum: affectantesque hostes pernicie obruit.

Sequenda Lux & crux.

Magnum orbi factum est & beneficium, & ornamentum, datis duobus luminaribus magnis Ecclesiæ, & cuique animæ: Nimirum dato Iesu, Matreque Iesu. Hæc luminare minus: Ille maius est. *Qui sequitur, non ambulat in tenebris.* Sequi vero est istud: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suã, & sequatur.* Ergo Crux est Lux. Luxque ducit & ad, & per tribulationes. Vt pati, sit in luce ambulare. Ergo mundi prosperitas est mera tenebra: ipsa frui, est Christum non sequi.

Peroratio in Lucifugas mūdilucas.

IV. Infaustæ semper habitæ sunt aues noctiuagæ, & lucifugæ, vt bubo, vespertilio: arcebatque eas ab sacrificio quondam Deus. Ita mundilucas Deus odit, & vt immundos reijcit.

Esto, sit lux Christi contempta mundo tanquam obscura, humilis, paupercula, patiens, obedienter seruiens, &c. At lux mundi sunt Deo tenebræ. Momentum, quod hic agimus, aperiet continuo discrimen: tunc vociferabuntur illi, *lux non est orta nobis, & sol iustitiæ non illuxit nobis. Nos insensati æstimauimus vitam illorum insaniam,* &c. At sera querela nimis.

* * *

DOMINICA PASSIONIS

Feria III.

Erat autem in proximo dies festus Iudæorum, Scenopegia. Dixerunt ergo fratres eius ad eum: Transi huc, & vade in Iudæam.

Ioan. 7.

ELias, 3. *Reg.* 17. fugitans honorum, aulæ Iezabelis, ac patriæ: quod nollet in ea clarere miraculo, concessit Sareptam Sidoniorum, obscurum procul oppidulum. Ita hic Iesus linquit Solymam, Galilæam adit, fugitans hominum ac solennitatum.

Quorum occasione nos

I. De fuga gloriæ.
II. De vano fratrum Domini postulato.
III. De inani gloria mundi, & humilitate Christi.

PARS I.

De fuga gloriæ.

Eā Ethnici fugerunt.

I. ANtisthenes Philosophus, audito se vel ab improbis laudari, exclamabat: *Dij immortales, quidnam mali feci?* Laert. lib. 9. Phocion Dux Atheniensis, (ait Plutarch.) perorante: omnibus dicta eius, gestaque fortia prædicantibus, aiebat vicino: *Me miserum: vereor, neu quod stultum verbum mihi exciderit.* Adeo popularis gloriolæ fugitantes erant viri sapientes.

Gloriam Deo deberi exempla.

Quid par igitur Christiano? *Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris?* 1. Cor. 4. 2. Lystrenses, *Act.* 14. Paulum Mercurium, Barnabam Iouem appellabant, vt Dijs acclamantes, ac sacrificia eis destinantes. Sed hos ille refutans honores ait, *Viri, quid hæc facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines.*

3. Daniel quoque, *c.* 8. ex fœlicitate interpre-

terpretandi somnia quasi diuinus habebatur: at omnem is honorem ad Deum regerebat, vt qui reuelaret, quæ, cui vellet.

4. S. Martinus Tur. semper è collo gestabat reliquias, & quæ innumera edebat miracula, istis ea adscribebat. *Sur. tom. 6. in vita.*

5. Elisæus, 4. *Regum* 4. vt excitandi ab se pueri famam & gloriam excluderet, solum ad solum sese excludebat, nec testem facti, præter Deum, cupiens. Sciebat, quanta pestis esset vana gloria.

Vana damnosa. Figura. II. Formosa Bethsabea, 2. *Reg.* 11. quod lauans se nudam Regi forti ostendisset, occasio adulterij, homicidij, malorumque plurium extitit. Ita nudata vulgo bene gestorum venustas dum gloriam, simul aliam quoque excitat miseriam, ad minus inuidiam, fabram malorum. Et sæpe illa mariti sui cædendi, id est, Sponsi Iesu, est causa.

Eã Ethnici fugerunt. 2. Dinæ spectata, vulgataque formæ venus quanta mala peperit? *Gen.* 34. Ipsi raptum & constuprationem: fratribus luctum, pudorem, furorem: Sichemitis excidium: patri dolorem ac metum. Ita bona opera nostra cum foras se efferunt, aura rumoris afflanda, rapiuntur à dæmonibus, adulterantur, &c.

Milui gloriolæ captatores. III. Et quid sunt gloriolæ aucupes? Miluorum similes, qui quantumuis altũ euolent; terram tamen spectant prædæ auidi. Ita diuina licet opera patrent, intentos tamen ad prædam gloriolæ habent oculos, immemores huius: 1. Tim. 1. *Soli Deo honor, & gloria.*

Gloriam Deo deberi exempla.

Fugitãda magis Deo que dãda. Est gloria, qualis vxor Putipharæa, Deo debita soli coniunx. Et, si hæc animum, vt illa Iosephum, solicitet, vir bonus sic respondeat: *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua, nec quicquam est, quod non in mea sit potestate, præter te, quæ vxor eius es: quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum? Soli DEO honor.* Miseri, qui, quæ pretiosa habent, in ventum portant dispergenda, aut prædonibus rapienda.

Pauones sunt: & ô si essent. Pauones sunt, qui meritorum suorum pennas spectant explicatas, indeque sibi placent. Respectate pedes, iam erit, quo plumæ cadant.

Sunt mali. Pertinentij ad Plutarchi apologum istum: Mulus erat, qui corpore suo viso musculoso, valideque compacto, superbire, subsultare, discurrere, sessores excutere cœpit, ac insolentius lasciuire. Demum se asino natum recordatus, ponebat animos mitior. Ps. 31. *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus:* Quo non intelligunt; *omne datum optimum, & omne donum de sursum esse à patre luminum.* Iac. 1. Repetant memores se è luto, ex Ada lapso, descendere: & quo lutum ascendet.

Quare, Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.* In exemplum Dominus à fratribus inuitatus ad patriã solennitatem Scenopegiæ, vt & isthuc virtutem ostenderet, publicum declinauit.

PARS II.

De vano fratrum Domini postulato.

DIxerunt ergo fratres eius. Quid? An nõ fuit Iesus B. Virginis Vnigenitus? Et quidem illa nec virum agnouit, nec iterum à Spiritu S. fuit obumbrata, Virgoque permansit in æuum. Illa fuit, estque vt sol, vt Phœnix sola.

Maria mater vnius fuit solius. *Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.*

Vt sepulchrum Domini nouum fuit in petra, *Matth.* 27. in quo solus decubuit: talis Deiparæ vterus. Apologus est: Leæ-

na; cæteris ipsi dantibus opprobrio animalibus, quod vnum duntaxat catulum eniteretur infœcunda, se fœcunda autem catullire multos, & sæpius: his ait; Verum dicitis: Sed quem edo, is Leo est, vestrique vnus Rex omnium. Ita Virgo B.

Qui quomodo fratres Iesu. Quid igitur Heluidi, iam olim hæretice, Deiparam plurium fingis liberorum matrem? Aut Iosepho prius affingis matrimonium, ex quo filios suscepisset; qui fratres Domini vocarentur? Ioseph virgo Virginis custos, & Christi nutritius fuit, monogamus, non bigamus. *Ita nostri tradidere Maiores*, ait Hiero. & Chrysostom. homil. 4. in 2. ad Thess. *Traditio est, nihil quæras amplius.* Erant filij Zebedæi ex Maria Salome, Deiparæ sororia nati: & hi idcirco fratres Domini, pro more Iudæorum, dicebantur. Et hi ipsum ad miraculi occasionem, in patria edendi, male ambitiosi instigabant. Sicut alubi regni affectabant honores.

Peregrini sumus. II. Erat festum illud Tabernaculorum percelebre, iussum, *Deu.* 16. agitari 15. Septembr. in memoriam Israeliticæ peregrinationis per desertum. Id quod & nobis ob oculos versari oportet: Viatores nos esse, *nec habere hic ciuitatem permanentem; sed futuram inquirere.* Ideoque, vt Horatius ait: *Vitæ summa breuis spes longas inchoare vetat.* Sic Paulum id docuit Psaltes 38. *Aduena ego sum & peregrinus: sicut omnes patres mei.* Hoc ille balsamo humilitatis sceptrum, coronamque vngebat: vnde & gloria ipsi perennat.

Hospitium crudele Mundus. Crudele hic hospitium est, acida dulcibus mista apponit, soluendum est denique symbolum cum irrecuperabili amissione vitæ, ac multis æternæ etiam. Heu scelerata domus! Non ego tibi inquilinus, sed peregrinus esse velim.

Spretū ab Ethnicis. Nec ethnici sat tibi fidere quibāt. Hinc cuiusdam Philosophi dictum celebratur istud: *Agrigentini comedunt, quasi semper morituri & ædificant, quasi nunquam morituri.* 2. Diogenes Cynicus vrbi fuga oderat sic homines moliri ædes & opes hic, quasi victuri semper. Ideo dolium inhabitabat. Quod altius considerans Alex. Magnus, agnoscebat vitæ; mundi, rerumque vanitatem, & ait: *Ni Alexander essem, Diogenes esse velim.*

III. Sapere hunc diceres, qui tantum pernoctaturus in domo, eam conuestiret auro aulæisque ac picturis: cum mane primo sit inde abiturus? Tales nos hic sumus: & tanta molimur? *Cultum à stolidis.*

Dicam de mundo, quod Isocrates de Athenis: *Vrbem esse pulchram ad deambulandum: sed inhabitatu difficilem, ac periculosam:* eo quod plerosque Duces suos vel morte multaret, vel exitio. *Periculosus cunctis.*

III. Fratricida Cain primus vrbem condidit, *Gen.* 4. vocauitque nomen eius ex nomine filij sui Henoch. 2. Nemroth fastuosus, *Gen.* 11. turris Babel substructor, simul linguarum extitit confusor. Istorum posteri sunt orbis inquilini: At peregrini sunt Adam, Abel, Seth, Noe, Abraham, &c. iusti. *Vrbicolæ infames.*

Vixit Adam annos 930. & tamen agebat sine domo, sub dio, pelle tectus, victitans ijs, quæ terra fundebat. At iam quantis vestimur, ac vescimur, ædesque molimur sumptibus? Ac si non infelices essemus peccatores. Sed istis in vmbris nostri notitiam ac memoriam obscuramus: Hocque ipsa ea felicitate sumus infeliciores. *Aduenæ iusti morantur.*

Iacob, *Genes.* 31. in domo Laban auari, idololatræ, iniqui qualis seruiebat? quo pretio? Perdius & pernox pastor ouium &c. merebatur coniuges, & oues: demum reuertit in patriam: At ita quidam hic degunt, vt prodigus filius in regione longinqua. Quin igitur vtriusque discimus exemplo? *Figura mundicolarum.*

IV.

Figura mundi-fugarum. IV. Quam Dauidem pertæduit & vitæ, & mundi? Psalm. 119. *Incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea.* Quare, Psal. 54. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam.*

De modo degendi in mundo figura. V. Moyses, Dux sexcentorum millium armatorum, legauit ad Seon Regem Amorrhæorum: Nu. 21. *Liceat nobis transire per terram tuam: non transibimus per agros, & vineas, nec bibemus aquas ex puteis. Via regia gradiemur*: nec sistemus, *donec transiuerimus fines tuos.* Ita nos cum mundo peregrini transigamus, & agamus in eo.

2. Quid voluisse putandus est Deus, quod annis quadraginta sic circumduxit in deserto Israelitas; vt nunquam vestire se opus haberent? An, vt & nos *habentes victum & vestitum, his contenti simus*? in pari degentes & parsimonia, & sanctimonia vitæ.

Exemplũ 3 Ioseph, vir quantus in Ægypto, ab anno ætatis sexto decimo, quo in eam venditus aduenit? Ad clauum summæ rei totius ad sedit gubernator annos quatuor supra nonaginta, mortuus ætatis anno 110. Neque tamen liberis emisse, reliquisseque possessiones proditur. Præsagiebat nimirum exituros olim Ægypto: esseque volebat peregrinos. Disce ergo: *Exemplo didici sapientiam.*

PARS III.

De inani gloria mundi, & humilitate CHRISTI.

Mundi. Suada. I. *Vade in Iudæam, & discipuli tui videãt opera, quæ facis: Manifesta te mundo.* Hæc fraus Satanæ est; mundique fucus. Isthanc, inquit, simplicitatem tuam exue: Publicum ama, inque oculis ac luce hominum viuere consuescito. Polles annis, ac animis, amici nec deerunt: sanguis adest nobilis: parati sunt vacuique honores: his natus es: *manifesta te mundo.*

Verum enimuero, At non, Matth. 10. *inimici hominis domestici eius*? An non & filijs parentes sæpe occinunt talia? Et quid nisi mortis canunt, cuduntque consilia? *Inimica saluti.* 2. Si cauendũ sit tibi *ab ea, quæ dormit in sinu tuo*: quanto magis ab talibus domesticis?

Domesticus Cain fratrem occidit: *Gen.* 4. Ismael Isaacum deprauabat, *Gen.* 21. Esau barbarus persequebatur Iacobum: *Ge.* 28. Iosephum fratres, *Gen.* 37. Hic Dominum sui fratres tentant. *Sicut & domestici hominis.*

II. Quid Dominum tentatis? Nescitis *Matth.* 4. Satanam confusum abscessisse? Hic est is, *qui humilia respicit, & alta à longe cognoscit.* 1. An non, *Exod.* 2. Moyses *elegit abiectus esse in domo Dei, magis quam habitare in tabernaculis* Pharaonis aulicus? Ita & Dominus saturari opprobrijs in cruce maluit; quam colludere mundo in hominum luce. Nec Herodi ad gratiam dabat miraculum: & popello daret? 2. Is humilis est Mardocheus, *Esth.* 5. qui noluit indui prius, quam Aman (Satan) Iudæorum proscriptor, esset damnatus ac suspensus. 3. Est Dauid: 1. *Regum* 17. nolens indui regijs ante, quam strauisset Goliatam. 4. Is in Regem constituendus à turba fugit. 5. Is cæco reluminato præcepit, nemini diceret. *Ioan.* 6. Dixit Ioan. 8. *Ego gloriam meam non quæro.* 6. Ille, vt primum crucifixo titulus hic affixus est: *Iesus Nazarenus Rex Iudæorum*, continuo, quasi honorum fugitans mundi *inclinato capite emisit spiritum*, Matt. 27. *Tentatur instanter humilis Iesus. Contẽtor verus honorum Exempla similia.*

An ideo fortassis, *Exod.* 19. suam ostensurus Moysi gloriam Deus, *Cauete*, ait, *ne ascendatis in montem: nec tangatis fines eius. Omnis namque, qui tetigerit montem, morte morietur.* Et homo meritorum gloriam in oculis hominum constituet? Quid erit igitur, quod *Pater vester, qui videt in abscondito, reddet vobis?* *Figura.*

III. Pluribus potuisset, at tribus dun-

taxat discipulis suam voluit ostensam transfigurationem Dominus. Sed & hisce interdixit, neu cuiquam dicerent. Magna transfigurationis fuit; at maior hæc humilitatis gloria erat. 9. Nullus dubito, quin idcirco Tantus voluerit tantillus in stabulo nasci, in fœno reclinari: vt cum summa Dei gloria summam iungeret humanæ contemptum gloriæ. Certate Angeli, pastores, Magi puerum honorate: is certat honores humilitate superare. Vicisti Iesu istos!

Christus sectator humilitatis.

Sed & Baptistam vicisti. Humilitatem ille tuam obstupescebat: sed tua eum altior modestia telo iustitiæ compescebat, ac erudiebat.

Accedebat vox Patris: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Et hanc quasi fugiens in desertum sese condebat; donec vocis factæ vel fama refrixisset, vel memoria in animis hominum. Et vos adhuc instatis; *Manifesta te mundo?*

Hoc Satanæ est, dare fumos, & captare. 1. Qualis, *Esth.* 1. Assuerus admirando dato conuiuio se quæsiuit facere admirabiliorem. 2. Quales Naamano Syro datæ opes, sed & lepra addita, illis felix, hac infœlix censebatur. Ita Satan ac mundus offert honorum, opumque vim, sed suo fuco malo tuo.

IV. Quid: quod alij sint fratres Domini meliores, Angeli, Patriarchæ? &c. Idcoque & eorum postulatio iustior est illa: *Rorate cœli desuper, & nubes pluant Iustum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem. Vtinam disrumperes cœlos: &c.* Dicunt: *Transi hinc è cœlo, vade in Iudæam, manifesta te mundo.* Ps. 79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.*

Absalomo fuso, 2. Reg. 19. Rex luctu squalebat: cui Ioab Dux: *Ostendisti, hodie, quia non curas de Ducibus tuis, & de seruis tuis. Nunc igitur surge, & procede, & alloquens satisfac seruis tuis. Iuro enim tibi per Dominum, quod si non exieris, nec vnus quidem remansurus sit tecum nocte hac.* Ita Cœlites olim, Patresque veteres quasi ad Christum, vt exiret cœlo in terram Homo. Neu dicat mundus cum Pharaone, Exo. 5. *Dominum non cognosco, & Israel non dimittam.* Ergo *Manifesta te mundo.* Nam *Deus Israel Deus absconditus es.* Isaiæ 45. *Et thesaurus absconditus in agro naturæ.* Manifesta te, vt inueniam te. Vendam omnia, pauperibus dabo, vt emam te.

FERIA IV. POST DOMINICAM Passionis.

Oues meæ vocem meam audiunt.

Ioan. 10.

ISaac, *Genes.* 27. benedicturus filio, vocem Iacobi, licet habitum ementiti, continuo agnouit. Ita vocem Iesu oues ipsius.

Circa quam nos:

I. *De Verbi Dei efficacia.*
II. *De Pastore.*
III. *De vocis pastoriæ audientia.*
IV. *De vi auditi Verbi.*

PARS I.

De verbi Dei efficacia.

I. PYrrhus, Rex Epiri, fatebatur, per Cyneæ eloquentiam plures ad regnum vrbes accessisse, quam armis: ideoque vnius se voci plus debere, quam armis omnium. Ita voce Christi, & Verbi Dei plures ad Deum animæ, quam armis accessere: illi debet augmentum sui Ecclesia, non hisce. *In omnem terram exiuit sonus eorum.* Psalm. 18. Non armis orbem subegerunt Apostoli.

Conuersio orbis debetur Verbo Dei.

Sicut muri Iericho ad tubas sacerdotales clangentes corruerunt; *Iosu.* 6. Quæ valla, ac munitiones validiores sunt corde in peccatis inueterato? Carne Animam aggrauante, & captiuam clausamque tenente?

Id expugnat corda.

nente? Ista tamen cesserunt voci Apostolorum.

Elicit lacrymas. Quare vos Moyses & Aarones, Num. 20. *Loquimini ad petram & dabit vobis aquas:* diffidens autem Moyses, ac vltra mandatum, virgam adhibens, castigatur à Domino. Neu quisquam existimet vim potentiæ plus ad lacrymas pœnitentiæ valere; quam verbum Dei. Cùm sit, Psal. 28. *Vox Domini in virtute, vox Domini confringentis Cedros,* velut concussas tonitru.

Expellit, aut enecat peccata. II. Vt igitur tonitru abortus causa in vtero fit vi quadam occulta: ita Dei Verbum auditum facit obortire peccatrices animas, vt emortua peccata effundant.

Incusso metu. Ceruas aiunt non nisi tonante cœlo eniti posse: natura meatus per metum resoluente. Anima peccatrice quid meticulosius? timore pœnæ ac iudicij soluitur ad excludenda peccata. Est namque *Lex Domini immaculata, conuertens animas.* Ps. 118.

Exempla conuersorum. 1. Conuertit Saulum, cædes spirantem, in Paulum: *Act.* 9. 2. Magdalenam è peccatrice in pœnitentem: 3. Apostolos, è piscium, in hominum piscatores: 4. Orbem denique conuertit.

Persuadet contẽtum mundi. Serapion Anachoreta aliquando sæuiente hyeme nudus per agros obibat, solà gestans Biblia: interrogantibus, quis eum sic despoliasset? digito S. Codicem monstrans aiebat: *Iste* Verbum Dei Consilijs Euangelicis eremos & cœnobia compleuit.

Tituli eius. Vix ipse S. Spiritus apta satis verba reperit, quibus Dei Verbum appellet. 1. Vocat, Ps. 118. *Ignitum eloquium tuum vehementer:* igniens animas charitate. 2. Ier. 23. dicitur *Malleus conterens petras* obstinationis. 3. Hebr. 4. *Omni gladio ancipiti penetrabilius.* 4. Psal. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* 5. Matt. 4. *Non in solo pane viuit homo: sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Et hoc est, quo Christi oues audito pascuntur.

PARS II.

De Pastore.

Christus Pastor. I. IN nominibus Christi conuenientissimum est *Pastoris.* Is enim est, qui reliquit nonaginta nouem in deserto, & quærit perditam naturam humanam: inuentamque reportat. Ego sum, qui *erraui sicut ouis, quæ perijt. Quære seruum tuum Domine.*

Clamans in cruce oues conuocat. Vt balantes colligat oues pastor, ex editiore colle clamat, quo exaudiatur vox nota, ouesque contrahat: Ita Iesus in monte Caluariæ. Et vero exaudita vox eius est per totam gentilitatem, Iudæam; adeoq; in limbo, in orco. Ps. 68. *Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ.*

Eripitq; Leoni. Etenim sicut, 1. *Reg.* 17. Dauide greges patris in montibus Bethleem pascente, cum vrsus vel leo inuadebat oues: ipse prædam eripuit: ferasque interfecit. Ita Iesus strauit leonem rugientem, mortemque morte: & oues eripuit. Itaque Seruatori vitam animamque debemus.

Pro ijs laborat plurimum. Iacob, gregum Labani pastor, eius ingratitudinẽ zelo bono arguens ait: Gen. 31. *Per viginti annos in domo tua seruiui tibi: die, noctuq; æstu vrgebar & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis meis.* Satis hoc ad iram Labani reconciliandam: sed nihil ad obstinatum animum emolliendum. Maiora pertulit pro nobis *Pastor bonus:* eorumque memoriam ingerit, *vigilansq;* fuit *sicut passer solitarius in tecto.* Et quotusquisque vocem cruciatuum eius audit? Qui oues sunt eius, audiunt.

Vultq; passi vocẽ audiri.

Voces eius multa. II. Vox eius inter alias etiam est ista: Luc. 3. *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius:* auferte saxa obstinaciæ, vepres malitiæ, montes superbiæ, &c. 2. Vox eius est Noachi admonentis, deuitemus peccati, ac pœnarum diluuium, *Genes.* 6.

3. Vox eius est Angelorum, *Genes.*19. exire è Sodoma iubentium in montem Saluatoris, ac crucis. 4. Vox eius est Ionæ, interitum nunciantis: *nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.*

At auditur à paucis.

1. Domine, *emisisti vocem similem nobis, plorans*, in præsepio: audiere Angeli, Pastores, Magi; & aduolarunt. 2. Vir factus vocem dedisti in templo, in Synagoga, in plateis, in campis, & super aquas: audierunt Cananæa, Samaritana, Magdalena, Zachæus, Regulus, Centurio, &c. Quot interea obturauerunt aures suas, instar aspidis surdæ? In cruce, clamantis à voce intremuit orbis; nec te audijt tum, nisi latro. Scribæ, milites, &c. surdine verbum audissent. Quotus te quisque audit hodie?

Dicis: *Qui vos audit, me audit.* At Isai.53. *Domine quis credidit auditui nostro?* id est, Rom.10. *Quis obediuit Euangelio?*

PARS III.

De vocis pastoriæ Audientia.

Dei Verbum non audientibus fit in iudicium. Confertur cum Corpore Christi.

I. VErum, malo id vestro, ô scabiosæ oues. Sicut enim volumen legum Moyses olim tradidit Leuitis, in Arcam reponendum, Deuter. 31. *Vt sit tibi contra te* (alias *coram te*) *in testimonium*: Ita Pastoris, pastorumque voces ad iudicium reseruantur, in caput obsurdescentium ruituræ, in testimonium condemnationis.

1. Fiunt eæ voces similes Christo; qui aliis quidem lapis est fundamentalis: at aliis petra scandali: Ita vox pastorum his saluti: damno istis. 2. Sicut Eucharistia his vita, mors istis. Ita *Augustin. libr.*50. *Hom.*15. Vbi ait: *Interrogo vos fratres: Quid plus videtur vobis, Corpus Christi, an Verbum Christi?* Concludit, non minoris reum peccati, qui Verbum Dei contemnit; quam qui Corpus Christi proculcat. Neque hanc vnquam retractauit sententiam Augustinus. Habetur & in *Decret. Cod. ca. interrogo.*

Quantum sit peccatum non audiere Dei Verbum.

Nec abest ratio. Tanta enim peccati est culpa, quanta Dei præstantia. Quod si enim, teste S. Gregorio, *Verbo Dei peccatores conuertere maius est miraculum, quam mortuos carne suscitare*: certe idem vel aspernari, vel impedire, grauius est, quam homines viuos trucidare. Nam hoc corporum est malum: istud animarum.

Reuerēter audiendum est.

Bene Chrysostom. in Matth. *Regiæ literæ non leguntur in Senatu, nisi cum magna omnium attentione: Quid ergo cœlestis Regis literæ in medio Ecclesiæ lectæ?* Earum primus fuit tabellarius Iesus: Dein Apostoli: quibus ait: *Sicut misit me viuens Pater, & Ego mitto vos.* Perinde sunt igitur audiendi.

Non audiens est excors, & vitæ exsors.

II. Hominem is ex homine exuerit barbarus, qui procul degens alio in orbe, nec suorum literis aut nunciis afficeretur: nec eis; cum posset, salutem diceret; nec vllam ipsorum patriæque memoriam secum coleret: Huius sunt similes procul cœlo in terris exules: at cœlestium literarum negligentes: exsortes communionis cum Diuis mutuæ: nec media captantes ad ipsos permeandi: nec ipsorum dulci pascentes se memoria. Hominemne hunc, an brutum dixeris?

Captiuis in Babylone Iudæis quoties subibat memoria Solymæ; toties *Super flumina*, aiunt in Psal. 136. *Babylonis sedimus, & fleuimus dum recordaremur tui Sion.* Quo magis nos, exules patria: cui conditi sumus ac renati.

Ex eo capitur signum prædest. vel reprobationis.

III. Metuendum est, ne istius obliuio sit quædam à Deo reprobatio. Nam 1. Cor.14. *qui ignorat ignorabitur.* 1. Enimuero, horresco memorans; si *Beati, qui audiunt Verbum Dei*: ergo maledicti, qui non audiunt. 2. De piscibus, recentes sint, an putiscentes, ex inspectis branchiis seu auribus

ribus fit iudicium: ita ex auditu Verbi Dei de filio Dei, viuat, an mortuus sit. 3. Audi: *Qui ex Deo est, verba Dei audit*, id est, prædestinatus est. *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis*, id est, reprobi estis.

Simile. Fures, in flagranti furto deprehensi, primum flagellari consuerunt: post iterum comprehensis aures præscindun- tur: demum in furcam aguntur. Ita peccatores rerum prohibitarum appetentes, ac vndique cupita rapientes, primum quoquo modo abs Deo castigantur. Nam *multa flagella peccatoris*. Psal. 31. Iterum sæpiusq; relapsi obdurantur auribus ac animis. At demum, Prou. 18. *peccator, cum venerit in profundum, contemnit.*

Figura. 1. Lex erat, Leu. 22. *Bouem & ouem aure & cauda amputatis voluntarie offerre potes: votum autem ex eis solui non potest.* Significat Deum nequaquam animabus delectari auribus truncis: quæ ipsæ verbo Dei non delectentur.

Alia. 2. Elapso seruitutis septennio liber abire seruus poterat. *Exod.* 21. *Deut.* 15. Si nolebat, auricula per subulam ad domus postem affixus æternum mancipabatur. Ita homo pertusæ auris seruus est dæmonis: suis mancipatus concupiscentijs. nam *transit in affectum cordis.*

PARS IV.

De vi auditi Verbi.

Est auditu suaue. I. SEd isti non gustarunt, quam suauis sit Dominus, & vox eius dulcis. Alioquin dicerent: Psal. 118. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel & fauum ori meo.* 1. Regina Sabæ, 3. *Reg.* 10. audiens Salomonem, extra se rapiebatur. 2. Magdalena, præteritarum immemor deliciarum omnium, ad pedes assidens audiebat Dominum. 3. Milites, *Ioan.* 7. ad Dominum comprehendendum missi, audierunt attoniti. Ecce vim auditi verbi. 4. Iosias Rex, 4. *Reg.* 23. legit minas Legis, intentatas violatoribus: mox indoluit toto animo, scissoque paludamento misit ad oraculum percunctatum, quid opus factu: simul ad præscriptum legis vitæ rationes instituit. 5. Audierat S. Antonius forte in templo istud: *Vade, & vende omnia quæ habes, & sequere me.* Fecit. Et vir quantus ex tantulo verbi semine euasit? 6. S. Augustinus istud. *Non in comessationibus, neque in luxuriis consistit regnum Dei*: legit: substitit: & ab hæresi Manichæorum destitit. Ecce dabit voci suæ vocem virtutis.

1. Efficit attonitũ. 2. Deuotũ. 3. Mitem. 4. Pœnitentem. 5. Religiosum. 6. Orthodoxum.

Figura de Vi legis Dei. Quod ferente legem Deo in monte Sinai, cœlum tonaret, fulguraret, clangerent tubæ: indicat, quanta vis Verbi & legis esset futura Euangelicæ.

Etiam doctis audienda conciones. Exempla. Neque audientia Verbi diuini esse vulgi tantum existimanda est: sed quorumuis doctorum etiam. 1. Quis Paulo profundior? Ad Ananiam tamen auditurus salutaria mittitur, *Act.* 9. 2. Dionysium Areopagitam Ecclesia non haberet; nisi Paulum is attendisset, *Act.* 17. Lectio erudit: at vox viua permouet. 3. Dauide quis in lege peritior? Non tamen de peccato indoluit ante, quam audisset Nathanem. 4. Pharisæi doctores erant populi: ad Baptistam tamen exibant audiendum. 5. Quot, quanti sapientes ex vltimis orbis oris confluebant auditum Salomonem? 3. *Reg.* 10. Quare imitemur Samaritanam, tanto ex auditione Domini succensam zelo, vt hydria relicta, alios ad eundem inuitaret, ac conciret.

FERIA

FERIA V. POST DOMINICAM Passionis.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Luc.7.

Consule Locum de Festis per annum, in F.S.Magdalenæ.

FERIA VI. POST DOMINICAM Passionis.

Collegerunt Pontifices, & Pharisæi concilium aduersus Iesum. Ioan.11.

IAm diu, *Gen.*37. in Iosephum coxerant odium fratres, rei sceleris pessimi; cum demum ineunt consilium insontis occidendi. *Ecce somniator venit: venite occidamus eum, & videamus quid prosint illi somnia sua.* Ita hodie *Collegerunt, &c.*

Nos super eo

I. *De prauorum fugienda societate.*
II. *De concilio ipso.*
III. *De re bona male consultata.*
IV. *De consilio bono imprudenter dato, ac necessario.*

PARS I.

De prauorum societate fugienda.

Fuga talium est. I. THemistocles, Dux Atheniensis, prædium venale proponens, iussit à præcone addi: *Et vicinum habet bonum.* Plut. in Polit. Significat bonorum quærenda esse consortia; fugienda malorum. *1. Insigne bonum.* 2. Psalm.1. *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum.* 2. 1.Cor.5. *Non commisceamini fornicariis: & cum eiusmodi nec cibum sumite. An nescitis, quid modicum fermenti totam massam corrumpit?* *2. Est fidelitas quædam.*

Sara, *Gen.*21. persensit Ismaelis consuetudinem Isaaco perniciosam fore ad idololatriam: itaque instat eum eijci, vel Deo ipsi fauente: *Eijce ancillam, & filium eius.* *3. Auertunt à Deo animos.*

Quare quæ cura ciuitatum est, ne ab infectis peste locis vicinis inficiantur: par ac maior sit oportet, caueri improborum congressus. Vel istos à te; vel te ab istis abstine. *4. Peste inficiunt.*

Fac quod apiculæ: hæ ingruente vel hyeme, aut vento, vel imbre, se in cellulis continent, neu quid mali accipiant. Istis est deterior tempestas improborum. Vis enim magna est & multitudinis, & consuetudinis, & impuritatis. Ideo Dauid Psal. 54. *Elongaui fugiens, & mansi in solitudine.* *5. Impellũt in mala.*

II. In V. Test. leprosi cœtibus hominum arcebantur ac vrbibus: vnde *Luc.*17. decem illi etiam *à longe steterunt, & leuauerunt voces suas.* Sic praui vel arcendi, vel coercendi, aut defugiendi sunt. *Cauendos esse. Figura.*

2 Rex Iosaphat copias cum impio iunxerat Achabo: ideo sic à Propheta arguitur: 2.Par.19. *Impio præbes auxilium: & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domini merebaris.* *Exemplũ.*

3. Ea causa ita seuere Dominus, Exod. 34. *Non accipies vxorem de filiabus eorum* (alienigenarum) *filiis tuis: ne faciant fornicari filios tuos in deos suos.* Quin imo *Caue, ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam.* *Præceptũ.*

III. Nec alia potior causa extitit, cur orbe toto inundarit scelerum primo, dein aquarum diluuium; quam quod filij Seth, (ob pietatem Angeli dicti:) cum filiabus Cain connupsissent, *Gen.*6. 2. Petri negatio prouenit ex militari commercio; ita socius blasphemorum blasphemator factus est. 3. Vel vnius Ionæ, *cap.*1. societas in quantum nautas discrimen adduxit? 4. Iudas vnus, *Matt.*8. putatur vel tempestatis, vel certe timoris Apostolorum extitisse causa; vt desperati in iactatione clamarent, *Domine adiuua nos, perimus.* 5. Vnius Dauidis culpa, fuit causa septuaginta millium peste extinctorum *Congeries exemplorum.*

ctorum. 2. *Reg*.24. 6. Vnus rebellis Absalom traxit ad internecionem duodecim millia virorum fortissimorum. 2. *Reg*. 15. 7. In præsens, ecce Caiphas totum cogit Synedrion, in caput Domini moliens perniciem. Vnus fax omnium est.

Impellunt mala.

PARS II.

De Concilio ipso.

Occasio Concilij est gloria Dei.

I. CAusa Concilij fuerat suscitatio Lazari, & totius populi ad Christum facta conuersio, seu admiratio cum veneratione. Hic inuidia ardentes iam diu Principes Sacrorum, in Dominum conspirant, populi defectionem metuentes.

Mos similis satanæ impedientis bona.

Ingenium hoc Satanæ est. Spectante vel vrbe, vel homine ad conuersionem; continuo is omnia mouet intus in homine passiones, consuetudines, sensus, amoresque sui, &c. foris aduersa, negotiaque ingerit: amicos, vt Iobo, subornat, &c. tantum vt Dei cultum retardet, aut conuellat.

Exempla.

1. Iacob, *Gen*.31. vt primum conuasarat, vt se subduxerat, hic eum Laban persequi, expostulare, mortemque meditari: ni fata obstitissent. Ita dæmon in mundifugas.

2. Pharao, *Exod*. 7. 8. &c. vt sacrificaturos Israelitas impediret, vt digressos deleret: quanta non molitus est? 3. Reuersi ex Babyl. captiuitate Iudæi, 1. *Esdr*.3. templum, vrbemque instaurant: cōtinuo gentes circum in arma ruunt, infestantque atrociter.

4. Iesu vixdum nato, ecce furias Herodis ad infanticidium proruētes. Ita dæmon, caro, mundus in eos, qui animas sacrificare suas Deo instituunt: aut speciale ei collocare templum parant, aut renasci cœptant,

Concilij prophetia.

II. Tales isti *collegerunt concilium*. 1. Vt implerent id Psal. 2. *Adstiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius*. 2. Sap. 2. *Circumueniamus iustum, quoniam contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & Filium Dei se nominat*. 3. Ier. 11. *Cogitauerunt super me concilium dicentes. Eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius*. isthæc Pontificem, Sacrum Senatum attentare fas? Quos talia prohibere oportebat.

Figura & exempla.

1. Ita, 2. *Regum* 17. princeps Consiliarius Dauidis Achitophel, complex Absalomi factus, vltimam Regi perniciem moliebatur. At suo malo pessimo. 2. Ita Aman, *Esth*.5. iam rem peregerat edicto, vt Mardochæus cum Iudæis vniuersis internecione delerentur. At in caput ipsi fabam Deus recudit. 3. Ita Herodias saltatriculæ filiæ consilium petendi capitis Baptistæ suggessit. *Matt*.14.

Conciliū idē sæpius habitum erat,q; fatale.

Collegerunt Concilium. Sæpius id tale in Iesum fuit. 1. In prima rerum creatione, cum *factum est prælium magnum in cœlo*. 2. In paradiso inter serpentem, Adam, & Euā: *Eritis sicut Dij*. Hoc scilicet agebatur. 3. Quid quod vel inde ab æterno SS. Trinitas ipsa concilium inijt *aduersus Dominum, & aduersus Christum eius*? Fuit in fatis id Domino, nasci hominem, pati vt latronem. Et erat ineluctabile factum hoc. Oras tamen Iesu, *Transeat à me calix iste*: Sed nil exoras. Hocque sciebas, ideo inquis: *non mea, sed fiat voluntas tua Pater*.

PARS III.

De re bona male consultata.

Sententia Concilij 1. Ex causa. 2. Ex culpa.

I. ITaque in Concilio cœli, & terræ lata in Iesum sententia fuit. Qua vero ex causa, vel culpa? 1. *Expedit, vt vnus homo moriatur pro populo*. Causam audio, Caipha: At vbi culpa? 2. *Quid faciemus? quia hic homo multa signa facit*. O gloriosam vtramque & causam, & culpam!

1. Quia salus est populi, ideo debet

mori. 2. *Hic homo* est, qui, vt nunc, ita & olim *multa signa facit, in exitu Israel de Ægypto*, per manum Moysis in Ægypto, in mari rubro, in deserto, in terræ promissæ ingressu, in ipsa terra, & hodie. 3. Hic homo est is: qui in mundum Ierichuntinum descendens, incidit in latrones vos ipsos: *Luc.* 10. & vos quoque despoliatum in bonam crucem agetis. Et hoc nunc agitis in concilio.

Refutatio Concilij, ab euentibus contrarijs. 1. Signorũ. 2. Romanorum. 3. Vtilitatis.

II. Sed ecce ob *signa* id agetis: 1. At ipse vel moriens signa faciet; resurgens maiora. Ecquid tunc vobis consilij? Nec enim resistere poteritis. *Vos nescitis quicquam.* 2. Quin etiam *venient Romani, & auferent locum vestrum.* Ergone expediet vobis, *vt hic homo moriatur?*

3. Certe nobis plurimum, imo toti mundo. *Nam totus mundus abit post illum* credens in, & per illum. Vere *vos nescitis quicquam.*

4. Damni.

4. Recordemini dicti illius, ac signi dandi vobis: Signi Ionæ. Vos iam tempestatem cietis: & in ipsum: quia Ionas est. Et eijcietur ille: at restituetur: & vestra vos tempestas inuoluet, & absorbebit. Ideo *nescitis quicquam.*

5. Dementia.

5. Repetite animis Gerasenos: *Luc.* 8. hic erat, qui ab incolis dæmones abigebat: inque porcos. Vt porcos seruarent: simul & dæmones vexatores, & incolas miseros: rogant ipsum cedere finibus suis. Vah! An non stolidi? An non sibi ipsis nequam? At is erat *hic homo*: Et vos nunc istorum similes. Occidere eum vultis, quia tam salutaria in vestros *signa facit.* Quare, *vos nescitis quicquam.* Neque hoc scitis: cur, quibus, quantum, quousque *expedit vt Vnus hic moriatur.* Mors eius orbis salus est.

Concilium non liberum

III. Tu vero Caipha cur collegisti Concilium? An, vt caperes ab cunctis consilium? 1. Cur ergo refutas cunctos, dicens: *Vos nescitis quicquam.* Vt quid consulis ignorantes? 2. Ergo, vt imperes ijs tuum præstitutum decretum, vocasti eos. At hic fastus est tyrannicus.

sed re, vt nomine, cautum.

Simile facti.

3. Facis opere, quod verbo profitebatur olim Xerxes, Persarum Rex: *Val. Max. l.* 5. *cap.* 9. Contraxerat proceres ad consilium de bello Græcis inferendo, & ita præfabatur. *Ne videar meo tantum vsus consilio, vos contraxi. Cæterum scitote, parendum vobis magis, quam suadendum.*

Simile alterum.

4. Simile consilium cum Ionatha Saul tractauit in Dauidem, imperans, non consultans, ait, 1. Reg. 20. *Quam diu vixerit filius Isai super terram, non stabilieris tu: neque regnum tuum. Itaq. iam mitte, & adduc eum ad me. Quia filius mortis est.* Ita Caiphas. *Nescitis quicquam, expedit,* &c.

PARS IV.

De Consilio bono dato, ac necessario.

Figura frustrandi Consilij.

I. FAlleris: Quia hunc occiditis: *ideo tota gens peribit, ventientq. Romani.* 1. Eueniet vobis, quod Ieroboamo, 3. *Reg.* 18. Rebatur hic erectis passim vitulis, & idolis, se populum seruaturum, ac regnum stabiliturum: at secus cecidit: Se, regnumque euertit.

2. Præcipite sortem vestram ex Pharaone: *Exod.* 2. Suum regni firmandi consilium vertit ipsi, regnoque in exitium: & contraria cecidere omnia: pueri occidi iubentur, ac multiplicantur: opprimit laboribus populum: vt eneruet: at corroborat. Tenere eum nititur: at inuito surripitur: Occidendum persequitur: at submergitur.

3. Scitote Iesum plusquam Elisæum esse: Atqui Rex Ioas, 4. *Reg.* 13. ad morituri Elisæi pedes prouolutus sic plorat: *Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga eius,* quasi dicat, tu morieris, tecumq; regnum moritur.

4. Caipha

4. Caipha in te tuosque feralem pronuncias sententiam; Mucro in ipsum dirigitur: at in vos transadigitur: hodieque in vos figitur. Plusquam Elisæus hic: plures dedit salutes ac sanitates patriæ. Si non Dei esse filium credis: at signorum salutisque operatorem cernis & scis. 5. Plura is monstra extinxit in Iudæa: quam Hercules in orbe toto. Hæc ipso extincto succrescent, & vestro se sanguine pascent. *Nescitis quicquam.*

Consilium bonum à viro malo. II. Verum est: *Expedit, vt vnus moriatur:* Sed, si propter vos: tunc & vobis expedit. At quia per vos: ideo non expedit vobis.

Pathetica digressio commiserantis. 1. Infelix! vt hoc intelligas, lumen non habes. Neque aliorum quisquam dixisset quicquam pro Christo Concluditur: *Moriatur.* 2. Adeo nullus est omnium, qui præmoneat Dominum, vt caueat? 1. Esau conspirarat in Iacob: & ecce ab Rebecca monetur, fuga sibi consulat. Gen. 27. *Ecce, Esau frater tuus minatur, vt occidat te.* 2. Chusai, 2. *Reg.* 17. aperit Dauidi consilia Achitophelis & Absalomi: Christo nullus. 3. Ecquid agitis Nathanael, Gamaliel, Ioseph ab Arimathia: Nil adeo pro vestro Præceptore dicitis? Nil adeo ipsum submonetis?

Consilium necessarium etiam 1. Ob factum. III. Bene tamen, Caipha, pronuncias: etsi animo non bono. Prorsus *expedit,* planeque *necesse est.* En amplius pronuncio. 1. Omnia Deus expertus est media sospitandi generis humani, profecit nullum; Superest hoc vnum: *vt vnus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat.*

2. Contestatum postea. 2. Nam, Heb. 2. *Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos in gloriam adduxerat; Autorem salutis eorum per Passionem conformari.*

3. Ob prophetias. 3. Nonne id ex Prophetis, figurisque scitis? Luc. 24. *O stulti, & graui corde: nonne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?*

4. Ob ipsum peccatum. 4. *Expedit.* Quia peccati grauitas est infinita, tum ob læsam Maiestatem infinitam: tum infinitam contagij malitiam: Ideoque infinitæ potentiæ ac meriti satisfactore opus. Quare necesse fuit, vt, Deus homo factus, *homo vnus moriatur hic:* nam alter ei par nec est, nec erit: nec vnquam fuit.

5. *Expedit* & Angelis: vt ruinæ reparentur, 6. Patribus, vt è limbo vindicentur.

Figura Epilogica. Homicidæ reditus in patriam non erat, *Num.* 35. nisi post mortem Pontif. summi. Omnes homicidæ sui ipsorum fuerant: Itaque Hunc Pontificem mori expediebat, quo reducerentur captiui in patriam liberi.

SABBATO POST DOMINICAM Passionis.

Nunc anima mea turbata est. Ioan. 12.

DAuid, 2. *Reg.* 15. seditionem Absalomi fugiens, pedibus, & capite nudus, transibat torrentem Cedron in desertum; & medullitus turbatus dolori penitissimo vbertim illachrymabatur. Ita IESVS hodie, post Synagogæ coniurationem, in oculis inque animo tragœdiam instantem omnem ferebat mœstus.

Nos eiusdem occasione

I. *De pugna carnis ac spiritus.*
II. *De passionibus Christi.*
III. *De clarificatione Domini.*

PARS I.

De pugna carnis ac spiritus.

Est ea congenita. I. TEntatus, & expertus Iob 7. ait: *Vita hominis militia super terram.* 1. Nam sicut cœlos, continuo, vt primum eos condiderat Deus, Angeli motu violento contra naturam ipsorum abreptos ab Oriente in Occidentem circumegerunt;

neque dum desistunt, nisi cum mundus finiendus erit: ita creatos, lapsosque homines mox raptores inuasere cum angeli Satanæ; tum appetitus praui. 2. Vnde *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem tantum: Sed aduersus mundi rectores.*

Est gemina cum carne & Satana.

En duo bellorum genera. Hoc dixerim externum: internum istud, atque ciuile. Nam in nobis nascitur inde ex corruptis naturæ principijs passionum. Adeo Gal. 5. *Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus Carnem.* 1. Hæc enim est Eua nostri Adæ, *Gen.* 2. 2. Est fornicatrix Iezabel, 3. *Regum* 21. Reges in arma cogens. 3. Est Dalila, *Iud.* 16. Samsones eneruans. 4. Atque vt motus maris omnes à luna crescente & decrescente causantur: ita motus animæ ab concupiscentia. 5. Hæc est aries ille bicornis, *Dan.* 8. qui animalia cætera prosternebat: instructa cornu irascibili & concupiscibili, rationem sensus, ac animam ipsam sæpe prosternit in peccatum, ac mortem. Tanto perniciosior, quanto interior: vt, sicut nata nobiscum, sic & à nobis sit nutrienda, Ceu in sinu vipera.

Inimica & noxia est. Figura.

II. Figuris liquet. 2. Iacob & Esau, *Gen.* 25. vel in vtero se calcibus appetiuerunt aduersi. Tales in nobis congeniti superior sensus rationis & inferior. 2. Abel & Cain fratres aduersi, *Genes.* 4. diffidium sanguine cruentarunt. Tanto in spiritum surgit impetu caro! 3. Sara coniux *Gen.* 21. & Agar ancilla Ægyptia, eadem in Abrahæ domo odia exercebant, nec ponenda, nisi alterius eiectione. 4. Vidua Dauidi sic conqueritur. 2. Reg. 14. *Ancillæ tuæ erant duo filij, qui rixati sunt aduersus se in agro, nullusque erat, qui eos prohibere posset & percussit alter alterum, & interfecit.* Sic animæ duo sunt filij, Spiritus & Appetitus: iter est vita, ager est mundus.

5. Tales erant Absalon & Ammon duo filij Dauidis, 2. *Reg.* 13. Hi Thyestæo spectaculo mensam hospitalem scelerarunt, alterius cum cæde. Ita spiritus & Appetitus eadem mensa refecti, parricidia sæpe designant.

Figura de innata.

6. Notæ sunt rixæ Abrahæ ac Loth, *Gen.* 13. & vtriusque pastorum. Ita ratio & concupiscentia, & facultates vtriusque bella gerunt internecina, nunquam cessatura. Nec ab ijs immunis quisquam: An Iesus? Id agon hortensis docuit: id hodierna lectio.

PARS II.

De passionibus Christi.

Exempla passionum Domini.

I. DOminus Iesus Ira succensus ementes & vendentes eiecit templo: & in Pharisæos sæpius iratus, eorum vitia coarguit. 2. *Cœpit* idem quoque *pauere, & tædere, & tristis esse.* 3. Alibi lachrymatus est super Ierusalem. 4. Alias turbatus infremuit spiritu. Hæ vero sunt passiones.

Agelastus fuit facto.

Risisse nunquam legitur, ad instar Heracliti Philosophi ἀγελάστου: vt qui in domo luctus exul ageret. Sicut in Ægypto Israelitæ semper mœsti, inque Babylone captiui Ps. 136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?*

Quatenus passiones assumpserit.

Dominus igitur cum natura nostra omnes passiones & accidentia nostra induit; quæ vnioni hypostaticæ non repugnarent. Vt sunt ignorantia, peccatum, inclinatio ad peccatum. Nam, vt *qui dat esse, dat etiam quæ consequuntur ad esse*; ita & qui accipit. Itaque *per omnia nobis similis factus, absque peccato*, & peccabilitate. Nam vt cœlum corrumpi non potest; vtpote non obnoxium quatuor primis qualitatibus, idque propter formæ nobilitatem: ita Christi humanitas impeccabilis fuit, ob hypostasin. Vt Sancti quoque, qui beatitudine perfruuntur.

Causa assumptarum.

II. Quas tamen assumpsit passiones, id fecit.

fecit. 1. ad satisfaciendum earum adminiculo. Augustinus *Epistol.* 121. 2. Ad exemplum pœnitentiæ demonstrandum, *Bern. serm.* 2. *in Cant.* 3. Vt verum se hominem doceret. *Cyr. l.* 2. *in Ioan.* Nam vt inde concludimus, cœlos aliam habere naturam ac materiam, quam hæc inferiora, quæ non eadem habent accidentia, ita & de Christi humanitate colligi potuisset, non veram fuisse.

Figura. Iam autem, sicut Iacob, *Genes.* 29. sibi iunxit matrimonio pulchram Rachelem: sed & lippam Liam: simul vt partem de gregibus Labani haberet: ita Dominus naturam humanam; & deformem concupiscentiam: simul partem brutalium passionum sibi iunxit.

Differentia earum ab nostris. Quæ tamen ab nostris differrent. 1. *Obiecto.* Nos enim sæpe concupiscimus, quæ odisse oporteret: lætamur, ob quæ tristandum esset. 2. *Principio.* Non enim motus primo primi in nostra sunt potestate; Vnde sæpe ferimur imprudentes ad illicita. 3. *Effectu.* Sæpe etiam ad actus impermissos abripimur passione præpotente, & rationem obcæcante.

Vis humanarum propassionum in nobis. Magna vis passionum est, cui non sumus obsistendo. Hinc vultuum mutationes, motus cordis, corporisque. Lætitia sanguinem diffundit, cholera succendit ebullientem, metus obstupefacit. Lingua titubat ab ira, cor & artus tremit, terrore expallescimus, rubescimus pudore, &c.

Sicut exhalationes terræ obturbant aerem, obnubunt solem, tonitrua, fulgura, fulminaque cient. Ita propassiones rationem inuoluunt, &c.

Secus in Christo. III. Secus in Christo. In eo non istuc ascendere, non præuertere rationem, non ad illicita verti quibant. Fleuit: sed ob peccata. *Gaudeo*, Ioan. 11. *propter vos, vt credatis*; Iam turbatur: sed ob perditam in multis. Passionem suam tantam, 2. Imperare tamen Ipse primis valebat motibus: nos minime. 3. Ipse à primo Incarnationis puncto præuisos cruciatus suos præsensit: vt & in glorificatione Thaborina: nam *de excessu loquebantur* passionis: Sed non ijs turbatus fuit, nisi cum voluit. Ideo ait: *Nunc turbata est*, &c. 4. Bene S. Ioan. Damasc. q. 8. v. 8. *Naturalia in Christo non præcedebant voluntaria, & iratus est, doluit, timuit: quando voluit.* 5. Matth. 8. *Quis est hic, quia mare & venti obediunt ei?* Parum hoc: Maius est, quod passiones obediant. 6. Quare sicut, tum voluit, gloriam in corpus emanare permisit: ita & turbationem intrare in animam: cum voluit. Sic tamen vt interior, seu superior pars animæ non attingeretur, nec in visione beatifica vnquam impediretur. 7. Vt igitur in arca Noe omnes feræ pacifice viuebant, tigres, leones, vrsi, &c. ita in Iesu passiones.

Et hoc in Christo mirabile: vnam passionem non impediisse aliam. Ideo summus dolor crucis non impediit dolorem minimæ spinulæ. Nec gloriæ visio beatifica obstitit, quo minus inferior pars animæ turbaretur.

PARS III.

De clarificatione Christi.

Pater clarifica nomen meum; id est, Ioan. 17. *Pater, clarifica filium tuum*; Angelis, mundo, Satanæ, me Deum esse. 1. Quid? An non iam diu, & sæpe te clarificauit? Quam id luculente in Natiuitate? In Baptismo? In tot miraculis? Quid vltra? 2. An clarificationem crucis affectas? Et quidem *desiderio desideras hoc pascha manducare*. Istius te trophæa triumphi non sinunt quiescere: Vt Themistoclem Miltiadis. Quanti victoriarum triumphi ex deuicto peccato, mundo, dæmone, inferno spoliato, resurrectione, ascensione? &c. *Pater clarifica.* 4. Fili, *clarificaui, &*

clarificabo : Orbis vterque tibi acclamabit: *Quis est iste Rex gloriæ?* Psalm. 23. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi Vnigeniti à patre plenum gratiæ, & veritatis.* Ioa. 1.

POST DOMINICAM Palmarum.

Feriæ II. III. IV. Conceptus Eucharisticos reperies in festo Corporis Christi cum pluribus aliis.

FERIA SEXTA IN PArasceue.

PASSIO DOMINI NOSTRI Iesu Christi.

MOEsta dies Funeris magni, & cruenta Sanguinis Agni: insontis morte Domini, & seruorum vita nocentum nobis; Non Stephani, lapidibus coronati, martyrio insignita: non Laurentij inter purpuratas sanguine prunas famosa cruciatu; non Bartholomæi pelle detracta celebris: Sed quod omnia super, Passione Domini Nostri Iesu Christi. Filiæ Israelitides quotannis planctum agitabant ad Iephtanæ filiæ bustum, ex patris voto immolatæ, *Iudic.* 11. Plangemus nos ad Passionis ac Mortis Dominicæ commemorationem.

Sed vnde Numinis petam auxilium? An à Patre? At hic iratus sanguinem spirat & vindictam. An ab Angelis? At hos luctus habet. An ab Deipara? At ipsius animam pertransiuit gladius: viuens mortua in morte filij est. Vna super es cœlorum, terrarumq; decus Crux gloriosa.

O Crux aue spes vnica, &c.

Nos in præsens

Sacræ Passionis historiam trimembrem constituemus.

De gestis in { *Horto.* 1. / *Vrbe.* 2. / *Caluaria.* 3. }

Ista vero Partibus ter quinis edissErentur.

IN HORTO.

I. *Prooemium sympatheticum ex specie facti immanioris.*
II. *De Horto, & comitatu Domini.*
III. *De dormientibus Discipulis.*
IV. *De Confortante Angelo.*
V. *De Agonizante Domino.*
VI. *De proditore Iuda.*
VII. *De Captiuitate Iesu.*
VIII. *De gestis reliquis in horto.*

IN VRBE.

IX. *De gestis annam apud & Caipham.*
X. *De negante Petro: desperante Iuda: & compatiente Maria.*
XI. *De accusatione apud Pilatum facta.*
XII. *De secreto examine Pilati in Iesum.*
XIII. *De gestis reliquis apud Pilatum.*

IN CALVARIA.

XIV. *De Iesu baiulante Crucem, & Cruce baiulante Iesum.*
XV. *De gestis reliquis, dictisq; ad Crucem.*

DE GESTIS IN HORTO.

PARS I.

Prooemium sympatheticum ex specie facti immanioris.

I. THimanthes Iphigeniæ depingens immolationem, cum amicos circum appinxisset alios alio luctus schemate, demum patris Agamemnonis summum expressurus luctum, non habuit, quo eum melius repræsentaret; quam vt *Passio Christi est ineffabilis.*

velo

velo ei vultum obnuberet, quasi diceret: quem quis cumque luctum poterit, excogitet; eo ipsum luxisse ex obuelatione vultus intelligat. Fateor: profiteor, ne animo concipere, ne exprimere oratione valeo cruciatum Domini patientis: nisi Ipsum spinis obsitum, concisum flagris, crudum & cruentatum, totumque deformatum produxero.

Hoc mage flebilis. Quid? Sanctus Gregorius profiteatur: *Cogitanti mihi*, ait, *de Magdalenæ pœnitentia flere magis lubet, quam aliquid dicere:* quid igitur nos de Passione Domini.

1. *Quis ergo*, Ier. 9. *dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte?*

2. Dauid, cognita cæde Abner, indoluit, & cunctis Satrapis ait: 2. Reg. 3. *Scindite vestimenta vestra, & accingimini saccis, & plangite ante exequias Abner.* At vos ante exequias Seruatoris scindite corda vestra, & plangite peccata.

1. Ob luctuosum spectaculum læsæ naturæ communis. II. Valuit (*teste Plut. in Cæsar.*) ad acrem animorum commotionem M. Antonio, togam Iul. Cæsaris pro Rostris in foro stillantem sanguine ostendisse populo: vt cædis autores Cassium ac Brutum expellerent Vrbe; armisque prosequerentur. At ego non tunicam Cæsaris, sed Domini Iesu Christi Humanitatem vobis producam laceram ac cruentam. Et quo par erit accendi zelo animos.

2. Ob cognationē nostri cum Ipso. Vidit Iacob, *Gen.* 38. tunicam filij Ioseph tabo manantem: vidit, & irrugiit dolore intimo, inconsolabilis: humique prouolutus *scissis vestibus indutus est cilicio, lugens filium multo tempore.* Quanto luctuosiora iam hic?

3. Ob sortis prioris mutationem. Amici Iobum suum, *cap.* 2. videntes in simario sedentem, sanie, vlceribusq; tabidum, derelictum à cunctis eum, qui Rex terræ prius omnibus abundans præcelluerat, ipso septiduo muti & attoniti misero assederunt. Sed quale hoc diflagellati, crucifixique spectaculum præ illo? Ad quod vel bruta natura inhorruit. Neque regulus est, qui vltima ista perpetiebatur: sed Deus de Deo, Rex Regum.

4. Ob Maiestatem iam profanatam. Quod si igitur Esthera, *cap.* 15. freta formæ gratia, interius Assueri ingressa conclaue, ad insolito maiorem Negis maiestatem concidit semianimis: Quid homo, iam suapte fractus conscientia, ad Tanti Domini talem aspectum? ad tot opprobria, blasphemiam? ad talem humilitatem, nuditatem? &c. Eritne vltra in eo spiritus?

Passio Christi est ineffabilis. *Propositio.* III. Audi inaudita: Deus homo patitur, moritur. Isaiæ 53. *Quis credidit auditui nostro?* Et tamen, infidelibus 1. Corinth. 1. *prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Quis Rabbino persuaserit crucifixum esse eum, qui Israelitas eduxit ex Ægypto? Quis gentili Philosopho, eum esse passum, qui sit purus Actus, immortalis, impassibilis? Et hoc est, quod hodie plangimus cum ipsius; tum vero nostra causa, quorum gratia pertulit tam indigna.

Quare, Thren. 1. O *vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor, sicut dolor meus.* Sed aliud videbitis nihil, præter *Virum dolorum, despectum, & nouissimum.* Ad hunc in omni vita *attendite, & videte*: Quæ? Spinas, flagra, vulnera, cruores, liuores, lanceas, clauos, cruces, mortes: & in viro, *in quo à planta pedis vsque ad verticem non est sanitas*: Isaiæ 1. Cui Psal. 21. *dinumerauerunt omnia ossa*: ita penetrarunt inimici eius. Sed *& Lancea latus eius aperuit.* Ioan. 16. Demum, ait *S. Thom. part. 3. quæst. 46. art. 5.* omnium sæculorum cruciatus, omnes ac omnium hominum passiones in genere sustinuit, & quicquid vsquam vnquam dolorum extitit, aut existet.

PARS

PARS II.

De Horto, & Comitatu Domini.

Hortum iniuit. I. FActa Cœna, transito torrente, hortum intrauit. 1. O horte, reducis in memoriam paradisiaci horti fortunam datam homini, ac ob noxialis pomi morsum ablatam. 2. Designas hortulos hodie nostros deliciarum, simul & delictorum.

Figura & causa. Susanna, *Dan.* 13. vbi & pudicitiæ tuæ, ac vitæ adiisti discrimen? In horto. Et tu Iesu lauabas in horto te sanguine tuo, nos emundans crimine. Duo interim dierum malorum inueterati senes, Iudaismus & Gentilismus, fatales animæ tuæ ponunt insidias: non ij quidem virulentiores Serpente quondam hortensi; sed furentiores. Vt, vbi captus erat Adam in peccato: sed prostratus solo serpens humirepus, ac terriuorus, qui erectus ante gradiebatur: ibi captus Adam secundus absque peccato, peccatum factus & maledictum pro nobis vtroque nos absolueret. Et vt, *vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret.*

Solitudinē captat. Ergo *Assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi.* 1. Ecce tibi Dauidem loca sola insidentem, quia à furore Saulis quæsitum ad necem: *Vigilaui*, ait Psalm. 101. *& factus sum sicut passer solitarius in tecto.* Amica mœrenti animæ solitudo. 2. O gemebundam turturem! cuius *tristis est anima vsque ad mortem.* O solitariam! Nam ecce *relictus sum ego solus*: & *non est qui adiuuet me, non est vsque ad vnum* Tantum Pater, *tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor.*

Harmoniam hic concinnat. Hic gemis, amas; oras, ploras; sudas, laboras. Et quia non ex naturæ passione sola, sed cum summa ratione: ideo querela tua, Iesu, vt Cythara est Dauidica, & dulcis harmonia. Profunda Bassum sonant suspiria: lachrymæ Tenorem resonant: Discantum orationes accinunt: Altum clamat altius Sanguis exsudatus: Tactum guttæ cadentes seruant: Silentium Pausæ nox alta tenet. Hæc inter vna vario discrimine vocum Cythara Amoris intercinit harmoniæ sine modo moderatrix. O cygnæum Cygni præcandidi!

Assumit tres ob præfidentiam retundendam. II. Sed quid, omissis cæteris, tres dictos assumpsisse placebat? 1. An, quod præfidentiores aliis? Et Petrus quidem, Matthæi 26. *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*, Ioannes autem & Iacobus ad interrogatum Domini: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Confidenter, *Possumus*, aiunt. Matthæi 20. Audax professio hæc. 3. Thesei vos quidem, sed mox Thersitæ futuri. Votum adest animis esse Hercules, Alexandros, Cæsares: sed nec fatum par, neque facultas. Supra vos sapitis. Nihil ex vobis poteritis: sed sufficientia vestra ex Deo erit.

Tecum habita, & noris quam sit tibi curta supellex.

Sed altiora vobis, & meliora pro vobis voluit, qui solus Bonus est Dominus.

Et ad Agonem contestandum. 1. Hic vos Transfigurationis testes assumpserat, ideo nunc & Passionis. Atqui tuum hoc solenne est & ingenium munde, à gloria, & deliciis ad dedecus transis ac fletus. 2. Hic Petre tibi quid animi? In Thaborina gloria montis audebas. Matt. 17. *Domine, bonum est nos hic esse.* Hic quid audis? *Tristis est anima mea. Manete hic & orate, donec vadam istuc & orem.* 3. Hic tu quid agis? *Simon dormis? Sic? Non potuisti vna hora vigilare* cum Domino, pro quo vis *animam dare*: quem profiteris te *plus his* amare?

Ac spectandum. *Vigilate; orate* aut *attendite, & videte, si est dolor sicut dolor* Domini. 1. Id hic oculis in eo vsurpate, quod animis ex Dauide licet repetere, misere complorante. Psalm. 54. *Cor meum conturbatum est in me;*

&

& formido mortis cecidit super me. Et Pſ.87. *Repleta eſt malis anima mea : & vita mea inferno appropinquauit.*

Agoniæ cauſa multæ conglobatim. III. Heu Domine! Tantorum quæ cauſa dolorum; ac terrorum? Ah plurima. Apoſtoli proditoris perfidia, Apoſtolorum fuga, in his fidei ruina, cruciatuum ſæuitia, mortis inſtantia, Meritorum Paſſi in multis iactura, inprimis iam iamque imminens agonia.

Aſſumit tres ob præſidentiam retundendam.

1. Horror Mortis, Quid? ô Vita tun' mortem metuis? Et ego de ea vix raro, ac perfunctorie cogitem? 1. Vere, Ariſt. 3. Ethic. cap. 6. *Mors eſt omnium terribilium terribiliſſimum.*

2. Iſti Perſarum Rex Xerxes illachrymatus eſt, quando ex editiore loco contemplabatur virorum duodecies centena millia, quos ſub ſignis in acie contra Græciam habebat: fleuit, & ait: *ex tot tantisq́; viris intra* 100. *annos nec vnus ſuperſtes aget.* 3. Quid, quod vel ipſius S. Hilarionis anima in agone æſtuarit metu iudicij: vt reſumpto vir animo diceret: *Quid times anima? ſeptuaginta annis in ſolitudine ſeruiſti Deo: & exire metuis?* Et tu nec cogitabis de morte? Vel Ieſum ſola mortis memoria pauefecit.

Et ad Agonem conteſtandum.

Neq; tantum fuit conturbatus ac conſternatus olim Rex Balthaſar, *Dan.* 5. viſa manu incognita, in parietem ſcriptitante: quantũ nunc Ieſus *cœpit pauere, ac tædere.*

2. Amor vitæ Et cauſas adhuc pauoris quæris? Vita is ſpoliandus eſt illa, cuius amiſſio vel ad momentum lachrymabilior eſt, (ob vnionem hypoſtaticam,) quam in alia quacunque creatura ad annos mille. Ita *D. Th. p.* 3. *q.* 46. *art.* 6.

3. Satisfactio pro nobis. Aliam Iſaias memorat cauſam, ca. 53. *Vere dolores noſtros ipſe tulit*: hocque contritus eſt acrius, quo perfectius peccatorum agnouit grauitatem, ac multitudinem. Inde Thren. 2. *Magna eſt, velut mare, contritio.*

Ac ſpectandum.

Gratia Domini. IV. *Procidit in faciem ſuam.* Age Publicane, quod agis, doces idem. Vultum deijcis; pectus tundis: fundis lacrymas: oras: *Pater, transeat à me calix iſte.* Pater miſericordiæ, & Deus totius conſolationis, qui clamantem è lacu leonum Danielem: è ciſterna Ioſephum, è ventre ceti Ionam, in camino tres pueros exaudiſti: aſpice dolores, horrores, &c. filij *dilecti, in quo tibi bene complacuit.* Homo ſum, hic horret, & orat. Deus ſum: hic vult quod tu: *fiat voluntas tua* non humana mea.

Diſce anima mea, & ſueſce à tua deſciſcere voluntate, at diuinæ acquieſcere. Compatere Domino: & humiliare cum eo. Linque mundum, hortum ingredere, palmam intuere, onuſtam fructibus dolorum, atque quo preſſam magis, hoc ſurgere fortius aduerſum pondus. Luctatur: at demum ſeſe eluctatur.

PARS III.

De dormientibus Diſcipulis.

Somnolentia Petri. I. SImon *dormis? Non pot.* q. d. 1. Te principem conſtitui Apoſtolorum: quem eſſe vigilantiſſimum oportuit, *dormis?* 2. Qui ita te iactaras prius, in mortem paratus: *dormis?* 3. Qui *me plus his amas: dormis?* 4. Qui audiſti ex me parabolam, quod, *cum dormirent homines, venit inimicus, & ſuperſeminauit zizania* Matt. 13. *dormis?* 5. Recordare tempeſtatis me dormiente coortæ, & conclamationis veſtræ me ſuſcitantium, Matth. 8. *Domine ſalua nos, perimus.*

Applicatio. Ad te, ô anima, dormitantem quoties de cœlo clamatur: Anima dormis? Ecce vis omnis inferni vigilat, effuſaque ruit. Hannibal fertur, quamdiu imminere ſibi Scipionem ſenſit, nunquam ſe armis exuiſſe, aut ad ſomnum depoſuiſſe. At in animam non Scipio, ſed leo, furiaq; tartari intenta excubat: & *dormis?*

Ex somno mala. II. *Vigilate, & orate, ne intr. in tent.* in primis peccatores. Nam quot malorum occasio somnus? 1. Noe, *Gen.*9. nudatus, nato fit ludibrium. 2. Loth, *Genes.*19. ebrius dormiens incestum commisit nescius. 3. Ægyptiis, *Exod.* 12. indormientibus crapulæ, cæduntur primogenita. 4. Samson, *Iudic.* 16. indormiscens gremio Dalilæ, exuebatur robore. 5. Saul, 1. *Reg.*26. dormitans discrimen adiit salutis: ni Dauid pepercisset. 6. Isboseth, 2. *Reg.*4. in lectulo meridionans ab sicarijs trucidatur. 7. Tobias *cap.*2. in somno priuatur visu, 8. Capite Holofernes truncatur ab Iuditha, *cap.*13. 9. Ionas *cap.* 1. in mare eijcitur: &c.

Applicatio Episcoporum vigilantia. *Episcope Petre dormis?* At vigilant hæretici: morumq; deprauatores hostes, Turci, diaboli excubant. *Vigilate*, &c.

1. Vidit Ieremias, cap. 1. *Virgam vigilantem.* Vt peccata semper vigilant, sic & flagella: *orate vt* auertantur hæc & illa dimittantur. 2. Leo semper apertis dormit oculis, subq; dio: 3. Vidit quoque Ezechiel, *cap.*1. animalia, ante & retro oculis plena. Sacri Præsules sunt. Virgæ vigiles: Leones generosi: & oculati Argi: sicut Luc. 2. *erant pastores custodientes vigilias noctis super gregem suum.*

Exempla vigilantium. 1. Sic excubabat pastor Iacob, Gen. 31. *Æstu vrebar ac gelu, die, noctuq; fugit somnus ab oculis meis.*

2. Philippo, Rege Macedonum, in Comitijs dormitante, proceribus, id ægre ferentibus, Dux eius Parmenio inquit: *Nolite mirari, dormiente nunc Philippo vobis enim dormientibus ille vigilat.* Ita Plutarch. in Apoph. 3. *Suetonius* refert de Octauo Augusto, ob negotiorum curas insomni; quod audiens sub hasta venire supellectilem Equitis Romani, qui omnia abliguriuerat, iussit emi puluinar, cui is indormisset tantis debitis obæratus: forte & sibi eo somnum conciliatum iri.

Orandi instantia & repetitio. Nouus hic, en Philippus, Hannibal, Cæsar Iesus pro nobis peruigilans: noctem extrahit precibus; *tertio orat eundem sermonem*: vt perseuerantiam instandi, crebram eiusdem preculæ repetitionem nos addoceat: 1. Chananæa tertium repulsa, *Matt.*15. demum exorauit. 2. Quam diu SS. Patribus oratum fuit, vt mitteretur, *qui mittendus est*? 3. Vt, *Gutta cauat lapidem.* Sic

Vota Deum flectunt, non vi, sed sæpe precando.

PARS IV.

De Confortante Angelo.

Figuræ apparentis & confortantis Angeli. I. *Apparuit ei Angelus de cœlo confortans eum.* Vetera hic dum innouantur, implentur. 1. Iacob, *Genes.*32. euaserat Labanum: infestus in patriam reuertenti occurrit Esau cum 400. viris, insontem trucidaturus. Angustiæ vndiq;. Ergo noctem precabundus ducit insomnem: demum cum apparente luctatur Angelo, dum benedicatur. Audit sibi dici: *Si contra Deum fortis fuisti; quanto magis contra homines præualebis?* Ita namq; euenire sueuit; vt post nubila Phœbus. Tentatur à Satana Dominus: mox ab Angelis Ipsi ministratur. *Matt.*4. 2. Eiecta domo Agar, *Genes.* 21. sine domo per agros errat palabunda, & sitibunda. Iamque ad arborem gnatum morti exposuerat: cum ecce Angelus adest, ac fontem monstrat. 3. Gedeon, *Iudic.*7. angebatur animi, ac ringebatur, Madianitas victoriis turgere ac trophæis ex deuictis Iudæis: Apparens Angelus mœstum consolatur, spem, animumque addit, ac robur.

Confortantis Iesum Angeli oratio. II. Quid Angelus Domino? Nate Deo Deus, homo Iesu Christe, exsuscita animum, viresq; repara. 1. Exoptatum tempus adest, quo perditos restituas, redimas mancipatos; nexos exsoluas. 2. Crastina ostendet dies, pusille Dauid, 1. *Reg.*17.

Hum-

Humanitatis tuæ funda, lapidibusq; vulnerum, prostratum Goliathum. 3. Te superus Cœlitum, te medius mortalium, te inferus orbis in limbo Patrum expectat: Summa mundus, ima tartarus mouet: vltima tentantur. Nimirum *sic vata volunt*. Tibi *victoria certa est*. 4. Repete cum animo, de te quod vates cecinit, Psal. 109. *Iudicabit in nationibus, implebit ruinas* Angelorum. 5. Scilicet, vt Ipse *iustificeris in sermonibus tuis*. Ps. 50.

Figura passionis.

1. De Occiso. 1. Recole iustum Abel, *Gen.* 4. Hunc cum occidisset in agro Cain: quam vitam hic vagus in orbe, artubus tremens omnibus, exigebat. Cras te Iudæi fratres neci dabunt: at luent profugi, ac dispersi. *2. Seruatore.* 2. Noe, *Gen.* 7. arca sua bestias & homines seruabat ab diluuio. Tua tu Humanitate iustos & peccatores. *3. Crucigero.* 3. Isaac, *Gen.* 22. patris audiens, immolandus in montem ligna baiulabat ipse: Cras tu Crucem in Caluariæ. *4. Saluatore.* 4. Ioseph, *Gen.* 39. 41. à fratribus diuenditus, carcerem & vltima passus; demum par Regi euectus, Saluator mundi acclamatur. Crastina tibi dies maiora offeret. *5. Crucifixo.* 5. Dixisti: *Sicut Moyses*, Num. 21. *exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, vt omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Ioan. 3. Cras talem te cernes ipse; *quia voluisti*. *6. Satisfactore.* 6. Olim, *Leuit.* 16. hircus emissarius, peccatis populi ingrauatus, extrudebatur in deserta: At tu es ille: Ni dici malis *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*. *7. Sanctificatore.* 7. Vitulæ rufæ, extra castra immolatæ, cineribus populus sanctificabatur consperfus: Cras humanitatis tuæ sanguine mortale genus expiabitur vniuersum. Talia te sexcenta spectant in Lege per Te in Te lata.

Animosa cohortatio. Age, 1. *Fac vt Prophetæ tui fideles inueniantur.* Magna patieris: sed ad maiora eueheris. 2. Deberis orbi: debetur & orbis tibi. 3. Condidisti increatum: repara & collapsum: Id dicto: hoc facto. 4. Ergo age *apprehende arma, & scutum, & exurge in adiutorium* mundo.

Sed quæ ista tua, Angele, audacia est? Abs te seruo confortari Dominum, à discipulo doceri Magistrum? Nimirum sciebas, planeque sentiebas iam istud Ps. 8. *Minuisti eum paulo minus ab Angelis?* *Angelicæ audaciæ Ratio.*

III. Quid ergo nos agere par est? Pro Cœlitibus non patiebatur: at pro nobis. Quo magis iam nunc à nobis consolationem ex nobis expectat. Hanc præstas abunde, si compateris affectu, & effectu: si passi meritis fueris expiatus, cibatus Dei Verbo, Corpore, & Sanguine. *Suppar hominum imitatio.*

Sed quam dabit homo consolationem in præsens Redemptori Domino? An hoc dulce tibi; nostris nos desiderijs ad hoc pascha imitari desiderium tuum ad idem cum discipulis manducandum? Sed tu id nobis merere prius pie Iesu: patere, patiendoque tuum nostri amorem proba: discute peccati originalis eclipsin pertinacem: rumpe tartara: religa cacodæmonas: cœlos resera: sæcula conde noua. Ista tuum solatium erunt, & Salus nostra. Inde *Et ad Iesum exhortatio.*

Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.

PARS V.

De agonia Domini.

I. Ergo, *cum positus in Agonia prolixius oraret, factus est sudor eius sicut sanguis.* Tantum Angeli confortantis oratio calcar habet! Orarat tertium prius: iam prolixius orat, sudat, agonizat, sanguinat. Quis vnquam audiuit talia? O crisim! ô symptoma! Et siles Iesu Bone, nec clamas: *Domine, vim patior.* *Agoniæ causa quæritur.*

At ista quæ vis? quod torcular, talia quæ exprimat? 1. Non, si naturæ pondus vniuersæ in vnum incumbat: naturæ tamen Autorem ad talia adigat. Et

natura moles quæ maior? 2. Quæ vis cumque fuerit, fuit vis, sudorem quæ extorsit sanguinis. Extorsit contra naturam: an supra? Vtrumlibet, vis ea contra fuerit, aut supra naturam. 3. Et quæ vis tam inimica, tamq; indomita? Deus? At Deum non cruciat Deus. Dæmon, an homo, aut quodcunque creatum? At infra naturam hæc, non supra sunt. An peccatum? 4. Et vero istud erat; *per quod mors introiuit orbem.*

Ea peccatum erat.

1. Ex dolore peccati flere.

Sed sanguinem exprimere cuiquam posse peccatum? 1. Id Magdalenæ animum discruciabat: at lacrymas oculis eliciebat: queis Domini pedes abluebantur. Ah peccatis nostris par nullus fletus: Sanguinis opus erat. 2. Ezechiæ, 4. *Reg.* 20. *Isa.* 38. denunciabatur: *Dispone domui tuæ: quia morieris.* Nuncio, & magis peccato, indoluit Rex, & illacrymatus est: collacrymatur regina, regnum complorabat totum Principis pij mortem. Sed nihil istud ad sanguinem Iesu.

2. Ex horrore mortis flere.

3. Pauore canescere naturalia sunt.

3. Veterum Annalibus proditur audita mortis sententia reum momento incanuisse, & pridie iuuenem postridie canum apparuisse. Vis hæc magna metus, sed infra naturam: & nihil ad Sanguinis exclusi torturam. Neque mortis sententia Domino dictabatur: sed peccatorum immanitas obuersabatur, &c. Vt mirum fuerit non secutam cum sanguine vitam expirasse.

Applicatio ad expendendam peccati grauitatem.

II. Iam vero te respice anima. 1. Peccasti: inferni deberis cruciatibus. At quantum ex tuopte doles ipso peccato: & inferni metu terreris? 2. Ad contritum Iesum tuam paulisper compone contritionem, & expende. Si vel gutta per genas eat, aut ex pectore gemitus; salua res est; iam bene tecum actum spera.

3. Quæ autem apud Dominum peccati immanitas ponderata talem valuit ad sudorem; eadem & apud seruum haud parum valebit ad pudorem, dolorem, horrorem, 1. Aspice animo Athlanta illum, qui supportat cœlos humeris; is sub peccato fatiscit pressus. O pondus importabile, & inexplicabile peccati! 2. In Angelos irruisti; & obruisti, & euastasti cœlos, & in orcum stellas cœli detraxisti. 3. Hominem orbis Dominum inuasisti; & pessum dedisti. 4. Paradisum intro spexisti; & claudi coegisti. In Orbem inuectum es: & elementa, brutaq; & natura ad te inhorruit; spinas ac tribulos terra fudit; bestias inuasit feritas: cœli in ferreos sunt versi. 6. Non tulit terra rebellionis scelus Core, quin cunctis protinus dehisceret. *Num.* 16. 7. Non mare tulit inobedientiam Ionæ, *cap.* 1. eiectum demersit in profundum. 8. Idem Dauid, Ideo Ps. 129. *De profundis clamaui ad te Domine.* 9. Quid? Peccati pondus eum, *qui factus est pro nobis maledictum*, de cœlo detraxit in præsepe; in hunc Agonem, ad inferos denique.

Illatio Simile.

Sub quo Samsone Iesu *curuantur orbes*: is curuatur sub peccato; Et idem homo peccatum non magis sentit sæpe: quam cadauer iacens sub profundi maris immenso onere. Ab hoc detrahi ad ima animam magis natam alta petere, quam ignis; an non illud vis est?

PARS VI.

De Proditione Iudæ.

Valedicit tribus Dominus.

I. DEmum reuisit ad Discipulos Dominus. *Requiescitis, Surgite, eamus, Ecce, qui me traditurus est, appropinquat.* Adeste chara pignora, discipuli; optatis fruamur amplexibus ante, quam isthæc mihi stringantur brachia. Vltimos affatus Petre accipe.

1. Scio, quod *me amas, pasce oues meas.* Tu Noe es Arcæ Ecclesiæ, *Genes.* 7. Tu Ioseph sub me Rege moderator ad clauum assidebis, *Genes.* 41. Tu Mardochæus

in

in locum inflati ac sæui Amani, hic Caiphæ, Pontificis Summi nunc mihi sufficeris. Ex hoc eijcietur Synagoga; & super hanc Petram ædificabitur Ecclesia. 2. Tuque delicium meum Ioannes, vale. Vt Petro Ecclesiam: sic tibi Matrem commendo meam. 3. Valete fratres discipuli, &c.

Proditio Iudæ. II. *Adhuc loquente. Ecce Iudas, vnus de XII. venit, & cum eo turba multa cum glad. &c. Qui autem trad. eum, dedit eis signum. &c. Accessit, &c. Aue Rabbi.* O proditionem omnium, quæ vnquam factæ, sceleratissimam! 1. Quo te quis furor Iuda? Quid agis: quid cogitas? Ex quali factus qualis es? 2. Videte, quid sit, & quale, vocatorum à Deo Religiosorum deserere consortium, & apostatare. Tales vel æuo superiore quot excucullati apostatæ.

Admonitio Iesu. *Amice, ad quid venisti?* Tam bonus hic Christus: quam Antichristus ille nequam erat. 1. Vidit Dominus seruum: sensit osculum; audiuit *Aue* verbum: sciuit cor tam perfidum: peruidit sensum intimum; & tamen vocat Amicum. Adeo salutem sitit omnium. 2. Aspicit in amplexu hominem, & ait, *Amice*, peccas, vel nunc resipisce. Si vis; volo, mundare ab peccato hoc 3. Men' prodis? Nil opus: parce sceleri, me ipse dedam; aut inimici me rapiant, *hæc hora est.* 4 *Amice*; cogita bene facta in te mea. Quid mali feci tibi? Alui te eleemosynis: ac demum paui etiam Corpore ac Sanguine meo. 5. Heu Iuda tamne vilis sum tibi? Siccine nundinari didicisti à me? 5. *Amice.* Tun' talia? Psalm. 54. *Si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem vtique. Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitam ab eo. Tu vero homo vnanimis, dux meus, & notus meus &c.* Hoc vero Dominum cruciabat.

Exempla Sacra prodentiū benefactores. 1. Vt & in cæteris Iobi plagis erat similis haud minima illa: *Noti mei, quasi alieni recesserunt à me: & quem maxime diligebam, auersatus est me.* 2. Inter tristissima Dauidi vnquam allata nuncia & istud erat: arcani sui consilij caput Achitophelem, à sese euectum, conspirasse contra se cum Absalomo, eiq; duodecim millia armatorum contraxisse. 2. *Reg.* 15. 3. Iul. Cæsar inter strictos coniuratorum enses Brutum videns (quem educarat: hucq; dignitatis prouexerat:) dixit. *Et tu fili?* Hac cum voce vitam perdidit & imperium: *Profana.*

2. Cicero, ait *Val. Max. libr. 5. c. 3. & Plut. in Cicer.* Popilium Lenatem, parricidij reum, defenderat vt absolueretur. Postea M. Antonius Triumuir habere neminem potuit, qui Ciceroni caput præscinderet, obtulit se Popilius: & capitis sui fortunarumque seruatori caput amputauit. Nequior Popilio: ingratior Bruto: perfidior Achitophele Iudas extitit in Dominum.

Iudæ similes plures. III. Iudas mundum repræsentat, aliud ore, aliud corde præferentem. Osculatur traditor: vendit libertatem depeculator: Apostatans sicariorum fit conductor: iocos pro serijs: seria pro iocis ingerit, &c.

2. Iudas indigne communicantium typus est. Nam & hic, 1. Corinth. 11. *reus erit Sanguinis Domini.* 3. Iudæ sunt Sacerdotes, pacem osculantes, & tamen odientes pacem, 4. Iudæ sunt Iudices; ac Leguleij: qui se gerunt vindices iustitiæ: & sunt, eiusdem venditores, ac sanguisugæ. 5. Iudæ sunt aulici: qui coram laudant, & applaudunt: absentem vero rodunt, ac produnt. Denique Iudas est mundus:

PARS VII.

De Captiuitate Iesu in horto.

I. QVem *quæritis? Iesum Naz. Ego sum.* 1. En Dauidem, 1. *Reg.* 17. vltro se in certamen offerentem. 2. En Gedeonem, *Imperterriti Iesu figura.*

Iud. 6. Sumentem animos hostis conficiendi. 3. En Eliam, 3. *Reg.* 19. ad montem non Horeb, sed Caluariæ properantem. Victus cessit, & cum sudore detersus est angor. Iam igitur *qui fortis contra Deum, fortior est contra homines*, Gen. 32.

Inuicti exempla profana. 1. Prædicent Romani Scæuolam, qui ab Porsenna Rege captus, manum prius in ignibus vltro tenuit, quam proderet arcana patriæ. 2. Zopyrum dilaudent Babylonij: qui telis se ac plagis configendũ, concidendumque obiecit omnibus; vt in patris redigeret potestatem Babylonem. 3. Codrum Græci iactent; qui habitu mutato Regis in gregarium sese, pro liberanda patria, in confertissimos hostes iniecit, vt expleret oraculum istud: cuius partis decertantium Rex prælio ceciderit: illic victoria stabit, stetitque ab Atheniensibus. At noster Scæuola totum Corpus tradidit vltro, quia voluit: *Ego sum:* inque plagas non Zopyrianas, sed innumerabiles: inque mortem plus mille mortibus acerbiorem se dedit.

4. L. Dentatum, ait *Val. Max. l.* 3. *c.* 2. *& Plin. l.* 7. ab vulneribus 45. aduersis, auerso nullo, acceptis per 120. prælia pro Vrbe, Romani admirabantur, vt eum Herculem Romanum appellarent. Sed eum ne puerum ego dixerim cum Seruatore nostro comparatum.

Cæcitas præcantiũ. II. Sed *quem queritis?* An, quem hinc quatriduo Regem acclamastis? *Ego sum.* An Messiam quæritis? *Ego sum*, &c. Et quæ ista cæcitas; vt quem alias nostis, noruntque omnes; iam non agnoscatis? Plane sic euenit peccatoribus: cæcutiunt claro sole. 1. Ita Sodomitæ, *Genes.* 19. Angelos, alta die obeuntes vrbem, non cernebant. 2. Ita stellas, terra maiores vix ægre videmus; multas ne videmus quidem, ob distantiam. At longior hæc est peccatorem inter & Deum. Quo minus diuina capere queunt infelices. *Ego sum*; quem ligatum, percussum, flagellatum, fractum, &c. crucifigetis.

III. *At illi abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram.* 1. Nimirum, velut ad sonũ buccinæ muri Iericho corruerunt: *Iud.* 6. ita peccatores ad vocem Iesu. 2. Veluti idolum Dagon, 1. *Reg.* 5. accedente Arca cecidit comminutum: ita peccatores ad Arcam Dei vocem Iesu. 3. Vere Psalm. 28. *Vox Domini in magnificentia vox Domini confringentis cedros.* Si ad tam mitem Agni vocem corruistis, quid fiet ad leoninam istam: *Ite Maledicti in ignem æternum.* *Prostratorum figura.*

Vah mendaces Mahumetanos, quibus istud Manichæorum placuit commentũ: in ista militũ consternatione se Iesũ subtraxisse, aliumq; sui similem substituisse.

Itaque ignotum, iam forte noscitantes, inuadunt: non agnoscebant autem, quia Deum esse non credebant: sicq; in ignotum sæuiebant. *Si enim Iesum cognouissent, Dominum gloriæ non crucifixissent.* Et ipse orabat. *Pater ignosce: quia nesciunt quid faciũt.* *Nesciunt in quem sæuiunt.*

PARS VIII.

De gestis reliquis in horto.

I. QVo atrocius irruunt in Samsonẽ Philistæi, *Iud.* 16. ligant, trahunt 1. Insurgit Petrus, cuius & ictum, & animũ retundit Dominus: simul animos tenet ac manus satellitum, ne & in ipsum stringant ferrum. 2. Simul admonet promptum esse Angelorum præsidium in causa Dei, contra vim improborum.

3. Vbi formam tradidit fiduciæ Martyribus ipso facto, similem dicto: *Cum steteritis coram Regibus, nolite, &c. Persequentur vos: sed gaudete. Si te percusserit in vnam, præbe & alteram*, &c. Quare si vis inde, hiuc à te iustitia, patere, ac fide. Posset Deus, vt vna nocte per vnum Angelum castra fudit Assyriorum, ita & quoscunq; disperdere hostes seruorum suorum: ni re-

regnum cœlorum vim pati oporteret.

II. *Venistis ad me tanquam ad latronem.* Ita videri voluisti. Nam admissum in paradiso furtum, & animæcidium in te suscepisti, tuumque impleri oraculū necesse est. Ps. 68. *Quæ non rapui, tunc exoluebam.*

2. Figura vincti. III. Iam truces vinctum habebant, 1. Vt *Gen.* 37. venditum Ismaelitæ Iosephū in Ægyptum abducebant: 2. Vt 4. *Reg.* 25. ligatum Sedechiam Regem Babylonij. 3. Macedones Darium Regem Persarum prælio victum & captum, aureis vinciebant catenis, vt vel eo maiestatem regiam agnoscerent: at isti Dominum catenis grauant, &c. Vel tu homo miserere Domini, vinctum solare hoc, vt tuos tu sensus restringas, vincias linguam, iram, appetitum, &c.

De Fuga discipulorum figura. IV. Interea *omnes eo relicto fugerunt.* 1. Quia prædictum Zach. 13. *Percute pastorē, & dispergentur oues.* 2. Ita, 2. *Reg.* 18. cæso Absalomo, omnis dispersus fugit exercitus. 3. Obtruncato Holoferne, *Iud.* 14. copiæ diffugerunt. Ita 4. Vsus hic instinctu Satan est, quo Agesilaus, Rex Laconum in prælio Mantinensi iussit, vt vim in vnum Epaminondam, Ducem Thebanorum, verterent, hunc peterent omnes: quo strato cæteros vltro vel dedendos, aut fugandos fore. *Plut. in Apoph. Lacon.*

Sed vbi 1. Petre, tuus ille vocis spiritus, quo dicebas. *Paratus sum tecū in carcerē, & in mortē ire?* 2. Vbi tuus ille Thoma, dicētis quondam? *Eamus, & moriamur cum eo?* 3. Vbi ille omnium: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Itan' sequimini! O ceruæ, ô lepores! Dum fortuna fauebat, sequebamini: iam, *tempora cum fuerint nubila, solus erat.*

DE GESTIS IN VRBE.
PARS IX.

Gesta Annam apud, & Caipham.

I. CVm *summum silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu medium iter peragerent*, infandi *exultant capta præda*: vrbemque ingressi strepitu his lætitiam, dolorem pijs afferunt. *Interrogatio gemina Annæ.*

1. Adductus Annæ, interrogatus de discipulis, silet. Quod nec, quo eos commendaret, habebat: nec officere famæ volebat. Exemplo Superioribus, vt subditorum defectus celent: paribus, vt ne cuiquam detrahant.

2. Sed de doctrina Iesu, quid quæris Anna? Sedit in medio Doctorum: Synagogæ, docuit in templo: vrbe, campis, in Iudæa tota, & Galilæa. Testabitur Iairus Archisynagogus, Centurio, Magdal. &c. leprosi, cæci, &c. tres mortui suscitati. Et adhuc interrogas? Scilicet ita quærit improbitas non discendi, sed causa calumniandi.

Ad interrogatum Domini, colaphus sequitur serui: ille lingua, hic manu feriebat. O manum! *Exhorrescat cœlum, & contremiscat terra de Christi patientia, & serui impudentia!* exclamat S. Chrysostom. Sic Propheta Michæas, 3. *Reg.* 22. Achabo Regi veritatem dicens, alapam auferebat. 1. Istane terræ vermiculus in eum, *in quem desiderant Angeli prospicere?* O Angeli: Hunc benedictum vos vultum inspicitis, & tantam toleratis iniuriam? 2. O vindices Luciferianorum, Sodomoræorum, Assyriorum, Ægyptiorum, O Adæ expulsores, vbi nunc zelus vester? 3. Quid huic terram non dehiscere pateris, vt Core, *Num.* 16. Quid non vrsos, in hunc ferasque immittis, vt Elisæi risores pueros? 4. *Reg.* 2. Quid non in eum cælo deuocas ignem, vt 4. *Regum* 1. in Quinquagenarios Elias. *Colaphizatio Iesu.*

II. Ad

Testimonia in Iesum.

II. Ad Caipham ductus Iesus consilio sistitur, dicuntur testimonia, sed vana omnia. 1. Qualia in Nabothum concinnabat Iezabel lapidandum, vt impio traderet Achabo vineam, 3. *Reg.* 21. talia nunc in Iesum adultera Synagoga. 2. Qualia nequam senes duo, *Dan.* 13. in castam Susannam componebant. 3. Quale dein & in Stephanum sedebat Synedrion, *Act.* 8. Vt impleretur istud, Ps. 26. *Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.* Ista tum quidem.

Hæreses.

At dein postea testes reuixerunt iniquiores, hæretici: Arius, Macedonius, Nestorius, &c. qui quanta testari conati sunt? Quanta hodie Lutherus, Caluinus, &c. Et hi sunt *duo falsi testes,* qui *nouissime venerunt.* Romani testes falsos è rupe Tarpeia præcipitabant: teste *Gellio l.* 20. *cap.* 1. Isti de salute sua se ipsos deiecerunt.

Silentium Iesu.

III. *Non respondes quicquam?* Non 1. Quod ad calumniandum proiecti respōsum optimum vertant pessime. 2. Quod venerat excusationem Adæ luere, & similem in nobis corrigere. Quod innocentia silentio sese tueatur. 4. Quod oppressis vi, & iniuria exemplum statuat patientiæ, ad suam ipsius acquiescentis conscientiā. 5. Quod talis descriptus sit olim, Psal. 37. *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* 6. Talis præfiguratus in Iosepho, *Gen.* 39. ab Putipharæa false accusato, qui tacere mallet, quā alterius lædere existimationem, aut inter par coniugum serere dissidium.

Adiurati respōsum.

IV. *Adiuro te per Deum viuum dic nobis, si tu es Christus filius Dei viui.* En tua, Arri, quæstio: sitne Patri ὁμοιούσιος an ὁμοούσιος Iesus? ô Caipha, grauiorem quęstionem orbis nunquam inaudijt. Quid agat Dominus? 1. Sileret? Iam & contemptor sacri Magistratus esse iudicabitur: contemptorque Dei, qui adiuratus. Et fidem omnem in dubium adduxerit. 2. Responderet? Iam conclamabitur: *Blasphemauit.* Dixit tamen: *Tu dixisti, Ego sum,* & Veritas ecce blasphemia dicitur: ac morti adducitur, ex Lege *Leu.* 24. in quam nihil commiserat.

Blasphemiæ pœna.

1. In Authent. coll. 6. sancitur: *vt non blasphemetur in Deum præcipimus: ait Iustinianus tales vltimis subdere suppliciis.* 2. Paulus tales, 1. Tim. 1. *tradidit satanæ, vt discant nō blasphemare.* Et Nabuchodonosor, *Dan.* 6. decreuit mortem blasphemantibus Dominum.

Damnatio Iesu.

V. Conclamarunt Principes, *reus est mortis:* hic tum milites vinctum rapiunt, ludunt, cædunt dicentes: *prophetiza, quis te percussit? Et alia multa blasphemabant:* quę cogitatui relinquuntur. 1. Sed *quis talia fundo temperet à lacrymis?* Si amas Iesum: quomodo non doleas? Tuam inter manus tortorum versari Beatitudinē, quomodo non exhorrescas? 2. Et talia nunc Deum perpeti, causa expiandi peccati: qualia non olim causa eiusdem puniendi decerneret? Hinc metue tibi peccator: inde compatere Seruatori. 3. Afflicti bruti sensu tangimur, non Domini: Quod illud saxum, aut ferrum foret hominis?

Sæuitia satellitum vnde.

Sed quis, ô carnifices, quis animos vestros ad tantam efferat sæuitiam? 1. An vincti crimen atrox? At nullum probatum: tantum proclamatum est. An natura vestra? At illa ab talibus inhorrescit. An satan, aut hoc deteriores Principes vestri? 2. Adeo vestrum nemo recordatur miraculorum eius, quæ vidistis, audistis, sensistis in ipsis vobis? O obdurationem excæcatam.

Domine Iesu totus in tormentis es. Hinc Iudæi: inde gentes: aliunde discipuli: circum serui: intus nostra delicta: retro fidelium peccatrix ingratitudo: supra Patris ira. O vis, ô dolor!

PARS

PARS X.

De negante Petro, desperante Iuda, & compatiente Maria.

Negatio Petri. I. NEc Petrus pepercit. Negat ex discipulis se esse: Galilæus dictus negat fortius: Ab ancilla appellatus, pernegat: ab ostiariaria rursus: hic etiam Dominum eiurat. 1. Quid cogitas Petre? Non te miles vrget ferro; non tortor eculeo: non magistratus iure & autoritate: lixa, calo, cacula est, ancilla est, quæ interrogat: Aut eludere, aut temnere, aut silere est integrum: quid blasphemare attinet?

An fatalis. 2. An id in fatis erat? 1. Certe vel in statu Innocentiæ Adam ab fœmina solicitatur, & subuertitur, *Genes.* 3. 2. Samsonem, *Iudic.* 15. Dalila fascinarat, ac perdidit. 3. Dauidem, leonum ac Goliathæ domitorem, 2. *Reg.* 11. fœmina emasculat, effœminat. 4. Salomonem fœminæ dementarunt, vt adeo ad idololatriam prolaberetur.

An ex societate mala. Verum in aula Petrus erat, interq; sui dissimiles. Non tamen aula bonos; sed mala deprauant consortia mores. In aula sæpe nimium est licens ancilla: id est, effusa concupiscentia, corruptrix optimorum.

Cantus galli. Cantat gallus, plorat Petrus: exit aula, luctu squalet & pœnitentia. 1. Fertur ex hoc in omnem porro vitam galli cantum audisse nunquam sine lacrymis. 2. Cantus vero galli quid innuit? An vigilem peccantis conscientiam? An gratiam Dei præuenientem, & nos excitantem? An Dei Verbum?

Iudæ desperatio. II. At Iudam, vt prius excæcatum auaritia fascinarat ita nunc desperatio laqueat. Vtriusque ista præijt figura. Hirci duo, *Leu.* 16. sistebantur Domino: hic Deo immolabatur, (vt per pœnitentiam Petrus) ille peccatis onustus, in desertum Sacer & intestabilis exturbabatur: vt Iudas suspendiarius. 2. Duo simul cum Iosepho nexi attinebantur: *Genes.* 40. Pincerna ad honores: ad malam crucem pistor educebatur: Is Petrus: Hic Iudas reprobus. 3. Duo simul in eodem erant vtero Rebeccæ, *Gen.* 25. Iacob læuis, dilectus Deo: & hispidus Esau, exosusque Deo. Ita &c. 4. Ex eodem furno carbones atri educuntur, & prunæ candentes. Ita Petrus amore flagrans: at scelerum fuligine furuus Iudas: demum ex laqueo crepuit suspensus. *Figura dilecti & reiecti.*

Sui, proh, quot similes habet hodie? Arium in latrina crepantem, Manetem, Lutherum, Caluinum, &c. cum blasphema desperatione exhalantes.

III. Interea, ô Virgo Parens, quid, & vbi, quálisque agebas? 1. Quæ cura pectus, quis angor vrebat. Quam tu multa tecum, quam mœsta voluebas? O gemitus! ô lachrymas tacitas! ô saucios luctus! 2. Quas tu ad Patrem preces; quas ad Dei tuumque Filium, vt ipse parcat sibi? 3. Et quæ tu non sola tecum? Cum mortalibus expostulas: peccatores incusas: increpas Iudæos: Angelos inuocas: castigas profugos Apostolos: desperatum Iudam deploras, comploras negationem Petri. Apud Patrem iterumq; instas, supplicas mitiora Gnato. Serpentem vero Satanam iris exagitas, deuouesque diris. 4. At Filij rerum, dolorum, dedecorum, &c. te nihil fugiebat: Vt absens corpore; spiritu tamẽ videbas omnia, audiebas singula, tibi velut inflicta sentiebas: Et vna hæc tibi suppetebat consolatio; quod relicta esset integra tibi cum Filio compassio. Quocirca tantum dolore consauciabaris; quantum amore natum amplexabaris. 5. Inter hæc tamen omnia inuictam constantiam tuebaris: vt certares cum filio: ille patiendo, tu compatiendo. Vtque ad Patrem Filius: ita ad vtrumque tu orabas: *Ad Deiparam Apostrophe. 1. Mœstã. 2. Precabundam. 3. Expostulabundam. 4. Compassam Filio. 5. Attamen inuictam.*

bas: *Si possibile est, transeat hic calix: non mea tamen, sed tua voluntas fiat.*

PARS XI.

De accusatione apud Pilatum facta.

Ad Pilatum Apostrophe I. Dilluxit interea: conciliumque coit frequens, seq; coagulat iteratum. Manet ratum, quod per noctem fuerat conclamatum. Vinctus Iesus ducitur ad Pilatum. *Quam,* inquit, *accusationem affertis aduersus hunc hominem?* *1. Se vindicet.* 1. Quid, Pilate, audire postulas? Iam ecce oculis vsurpas in vincto sputa, liuores, pœnas, contra ius fasque defœdatum: quæ non accusandi primum, sed iam damnati erant indicia. Ergo in facta disquire: tum accusata accipe. Isti ius, potestatemque violarunt tuam: te vindica prius. *2. Præiudicia attendat facti.* 2. Vel ex his factis præsume de accusationibus. *3. Erody.* 3. Adhæc non te fugiunt infandorum odia: quæ iniquæ ipsorum causæ tibi certa esse præiudicia debent. *4. Sententiam quam ferat.* 4. Nosse tamen est animus, quid afferant? Scias: insontis ad necem postulatio. hæc ipsa sicariorum est accusatio. Atque eadem vincti esse debet absolutio: & accusantium ad talionem condemnatio. *5. Quem imitetur: & quatenus.* 5. Quare age, *hoc agas,* & nunc vel maxime, quo *Plutarcho teste in Apoph.* Pericles Athen. semper, quoties togam iudicialem induebat, ita seipsum affabatur: *Attende tibi Pericles: Liberi sunt quos regis: Græci sunt: ciues Athen. sunt.* Ita de istis existima: *Iudæi sunt, seditiosi sunt: sanguinolenti sunt.* Qui nec verum audire sustinent; nec agere recta sciunt; nec viuere Prophetam sinunt. *6. Metuat.* 6. *Attende tibi, Pilate: innocens est, quem iudicas: Messias est: Filius Dei est.* Verbo is condidit orbem: verbo ante prostrauit hostem: alias verbo suscitauit mortuos, morbidos consanauit. Potest, quæ vult, & quæ alius nemo potest. *7. Constanter agat.* 7. Repete cum animo, quod Alex. Magnus genitrici, ad necem postulanti insontẽ, quem oderat: *Pete,* aiebat, *aliud mater: nam vita hominis nulla mercede potest compensari.* Hoc dicistis; & fac.

Accusationis capita. II. Sed ecce obturbat vociferatio. *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum.* Nimirum tam sancta vobis est innocentia vestra. *Quid ergo mali fecit? Hunc inuenimus* seducentem gentem nostram: Iudæam concitantem: prohibentem tributa dari Cæsari: Messiam se vocitantem: Filium se Dei asserentem: & Iudææ Regem. O sycophantas! Vbi cætera, quæ docuit salutaria, quæ fecit miraculosa; quæ Iudæa omnis obstupuit, & Galilæa. An hic malefactor: qui si factorum dare testes vellet, sisterent se claudi, cæci, hydropici, obsessi, mortui opem illius non nisi diuinam experti. Testarentur omnes: *Nisi esset à Deo hic homo, non posset facere quicquam.* *Tria vero præcipua. & vana.* Attamen tria sunt allegata, quæ remp. attinent. Quod seditiosus: quod Seductor: quod Affectator regni. At docuit. *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: quæ Dei, Deo.* Professus est: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Et pacem dedit, ac docuit. Similibus & Daniel *c.6.* petebatur calumniis per Satrapas Babylonios; At ex inuidia.

PARS XII.

De secreto examine Pilati in Iesum, confessio quæritur propria.

I. AT, quasi nihil audisset Pilatus; (erant namque nihili:) quærit: *Quid fecisti?* q.d. ab istis quidem es insons; irrita istorum accusatio est: tute ipse te ni accusaris, alius poterit nemo. Dic, *Quid fecisti?* Quid? 1. Quod in Ægypto Ioseph: *Genes.* 39. adulterari noluit cum Putiphara Synagoga. Sapientiam docuit Sapientes: in fame pauit esurientes, &c. 2. Fecit, quod Moyses, educit ex seruitute populum: ducit per mare rubrum. *Exod.* 14. &c. 3. *Fecit surdos audire, mutos loqui,* &c. *Bene omnia fecit.* Hæc notoria clamant

ipsa

ipsa iam diu: idcirco, Pilate, silet Ipse.

Rex est Iesus. II. Et vero agnoscis. Ideo quod caput est, quæris: *Rex es tu?* 1. Ita cecinere Prophetæ: ita tres Magi publicauere: ita sensere, qui ab hinc quatriduo *O sanna* ipsi acclamauerunt. 2. Veruntamen *Regnum meum*, inquit, *non est de hoc mundo.* Licet, Psal. 2. *Ego constitutus sum Rex super montem sanctum eius*: Adeoq; *Rex Regum: & Dominus dominantium.* Neque regnum eius de hoc mundo est, quod casibus pateat, & permutationibus obnoxium iaceat. Nam Luc. 1. *Regni eius non erit finis:* Dan. 7. *Cuius regnum Regnum sempiternum, & omnes Reges seruient ei, & obedient.*

Et Rex Regum. Romana vis & aquila nunquam Indum, Calpen, Taurum montes attigit: Noruegiam, Suediam ignorauit: Sinum Persicum, Gãgem, Taprobanem, nemora Felicis Arabiæ non vidit: Iaponiam, Peru, Brasiliam, Chinas, Malacam, &c. orbem Antipodum nec affectare sciuit. Atqui omnia ista, aliaque regna Iesus regnat, *Rex Regum.* Neq; tamen *regnum eius est de hoc mundo.* Adeo ad cœleste omnia vilescunt vnum. Atque hæc est veritas.

Veritas exosa Dynastis. III. Quæris, *Quid est veritas?* Quæris: simul abis: nil audis. O rem deplorandam! Potentes rerum adeo fastidire *Verum.* Vere Comicus: *Obsequium amicos, veritas odium parit.* Dixit *Vox clamantis in deserto* Verum; & illi caput spiculator abstulit. Michæas quoque, 3. *Reg.* 22. Ab Achabo colaphum tulit. Ieremias nexus in carcere luit; quia Verum edixit. Pilate Iudex à vero abhorrebas: ideo & officij dignitate demum exutus es, quod personam iudex acciperes. Teste Baronio. Profiteris tamen: *Ego non inuenio culpam in hoc homine.* At ego sum, qui feci, Pilate: culpa in me & multa, & magna, &c.

Innocentiæ sententia. Herodiana illusio Iesu. IV. Hoc vero disrupit corda maleuolorum. Ab eo autem expedire se Pilatus studet: auditaq; Galilæa transmittit Iesum ad Herodem. Hic percunctatus multa: signum expectabat. Frustratus hoc, nec responsum abstulit à Iesu. Itaq; silentem aspernatur, & amandat vt fatuum: irrisuiq; vestitu ipso propinat. Velut Elisæus, 4. *Reg.* 2. init vrbem Bethel, pueris ludibrio fit: sed mox ab vrso deuoratis. Ita Ps. 21. *Omnes videntes me deriserunt me.*

PARS XIII.

De gestis reliquis apud Pilatum.

I. Viso Pilatus Iesu, contendit eum dimitti: at surdis canit. Repetit innocentiæ sententiam: confirmat autoritate Herodis eandem: alterutrum proponit, de more, dimittendum; Barrabam insignem nequam, aut innocentem Iesum. *Altera innocẽtiæ sententia.*

Conclamatur: *Tolle hunc, & dimitte nobis Barrabam.* O permutationẽ! At ingens subest mysterium. Ab initio lapsus humani clamor hic auditus est; *Mitte, quem missurus es, & tolle hunc, & dimitte* genus humanum. Ita ab æterno iurgata est Iustitia, & Misericordia naturæ humanæ patrona: quæ sibi dimitti postulat Barrabam. *Tolle, Crucifige.* O quam dissonũ hoc ab illo nupero. *O sanna: Benedictus qui,* &c. *Barraba postulatio.*

II. Pilatus Iesum dat flagellandum. 1. Hic vero exhorrescas ad raptationem, versationem, volutationem, tensionem, denudationem, adalligationem, disflagellationem, cruentationemque immanem Domini silentis, sinentis omnia, patientis, deficientis, corruentis, in cruore suo volutati; calcibus, pugnis, sputis, fustibus, stimulis, blasphemijs diuexati, discruciati. Hæc talia animo respecta: peccare cui est volupe, &c. 2. Vide, quod, Isa. 1. *à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas.* Ps. 128. *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.* *Flagellatio Iesu.*

III. Ecce noua, quæ adinuenit feritas: dilaceratum purpura induunt, spinea co- *Coronatio.*

ronant:in manus arundinem tradunt: illudunt. *Aue Rex Iudæorum.* 1. Scilicet hic aries est, *Gen.* 22. cornibus inter vepreta hærens, mactandi vicarius Isaaci: Nostri Iesus, spinis coronatus. Quæ hic mens (nam lingua nequit) complectatur opprobria velut Regi facta? 2. At vos *egredimini filiæ Sion, & videte Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suæ.* Videte filiæ fastuosæ, deliciosæ, voluptuosæ, &c. Et cum ex vobis de Iesu; tum ex Iesu de vobis æstimate.

Ecce homo. IV. *Ecce homo*, 1. Tales intus vos, in anima. Non plangetis vos ipsos? Non execrabimini vestram vanitatem? O peccator *quid retribues Domino pro omnibus, quæ retribuit tibi?* Ecce Pater, Vadem nostrum, Agnum tuum, omnium sæculorum pretium infinitum: cuius vel guttula omne peccatorum obolet debitum. *Ecce homo*, & Saluator; & Tu quoque seruate, ac saluande.

Sæuitia Iudæorū. 2. *Ecce homo* tuus ô Virgo: agnoscisne tuum? Fuit is alias *speciosus*; at nunc est etiam *pretiosus forma præ filiis hominū*, Ps. 44.

3. *Ecce homo:* Nequedum tamen Iudæorum exsatiantur animi. Rex Syriæ Benedad, 3. *Reg.* 20. victus ab Achab, misit ad hunc purpuratos suos: sed cilicio indutos, & conspersos cinere: vt rogarent pacem. Quibus vel visis Achab iram posuit: pacem dedit: stabiliuit amicitiam. At Iudæi potius viso Iesu efferascunt: Iesum ad necem, ad crucem instantius deposcunt.

Peruincit. *Si hunc dimittis, non eris amicus Cæsaris.* Vicit vox ista, & euicit. Laua manus millies Pilate: clames, proclames: *Innocens ego sum* &c. attamen *adiudicas fieri petitionem ipsorum*, & quo esse quæris amicus Cæsaris, inimicus redderis & cœlo terræque iniquus. Impletum Ps. 93. *Captabunt in animam iusti, & sanguinem innocentem condemnabunt.* Iamq; ducitur, *vt crucifigatur.*

DE GESTIS IN CALVARIA.

PARS XIV.

De Iesu baiulante Crucem: & Cruce baiulante Iesum.

Instabilitas mūdi. I. O Instabiles hominum animos, rerumque vices! Ab hinc quatriduo faustis cum acclamationibus in vrbem inuehebatur: iam funestis cum execrationibus educitur in Caluariæ, tetrum suppliciorum locum, ab reorum caluariis sic dictum, vt Hieronymo placet: vbi Adamum primum hominem tumulatum fuisse consentiunt SS. Patres, Cyp. Orig. Epiph. Athan. Ambr. &c.

Exempla. 1. Euenit, quod Demetrio Phalareo, ait *Plut. in Apoph.* cui Athenienses viuo statuas erexerunt trecentas: ac viuo etiam deiecerunt. 2. Quod Danieli, post Regem Persarum primo supra 120. prouincias ac Satrapas; breui post in lacum leonum misso: Sed & rursum educto gloriosiore.

Baiulatio Crucis Figura. II. Ibat *baiulans crucem*. 1. Vt Isaias 22. prædixerat. *Dabo clauem Dauid super humerum eius.* 2. Vt Isaac, *Gen.* 22. fascem lignorum in Sacrificium ipse in montem baiulabat, patre gladium (iustitiæ:) ignem (charitatis ac zeli) præferente.

Plausus. Qui efferatos Iudæorum animos, ac talium iam diu percupidos: qui extimulatos à Satanis: qui fatis actos vel cum animo poterit æstimare: is nequedum sat eloqui valebit qualia in accursu; excursuque varij varia mœsta, læta, blasphemaque miscuerint. Planctus: plaususque simul confuso sonuere murmure equorum inter fremitus, strepitusque armorum, virorum, omnisque sexus. Quibus remistæ & mulieres ibant piæ.

Et planctus. Plangentibus occlamat sub onere Iesus: *Filiæ Ierusalem, nolite flere*, &c. 1. Vt Socrates addictus cicutæ hauriendæ ad Xan-

Xantippen plorantem aiebat: *Quid? mene insontem mori ploras? an velis sontem? Gloria & ista tua est: Viri te vxorem fuisse, qui iniusta morte plectitur.* 2. Vt lachrymantem amicum Rex Lacedæm. Agides affatus est: *Desine me flere, quia tam scelerate & iniuste morti addictus sum: meliore sum, quam qui me necauit, conditione.*

Angariauerunt tamen *Simonem Cyren.* ne in via emoreretur: Factum dicti exemplum: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.*

Crucifixio. III. Iamque in Golgatha constiterant: cum eum exuunt, stratum in cruce extēdunt. affigunt. Psal. *Foderunt manus meas & pedes meos: dinumerauerunt omnia ossa mea.* Cicero in Verrem, quod P. Gauium crucifixisset, ista. *Facinus, vincire ciuem Romanum, scelus, verberare, prope parricidium necare; quid dicam in crucem tollere, teterrimum crudelissimumq; supplicium.*

Figura. Age anima, contemplare hic æneum serpentem in deserto erectum, saluti læsorum ab ignitis serpentibus, *Num.* 21. 2. En filios Respha, 2. *Reg.* 21. Saulis concubinæ, ab Gabaonitis crucifixos. 3. En Absalomum, 2. *Reg.* 18. diuinæ iustitiæ rebellem, suæ humanitatis crinibus ex arbore pendentem, ac transfixum. 4. En Sponsum, *Cant.* 3. in lectulo desiderato reclinatum. 5. En Dauidem, *Psalm.* 6. lacrymis suis stratum suum rigantem.

Arrepe anima, etsi spectaculi indigna peccatrix: & age quidlibet: tibi huc expositus hæret. Vt egeris; sic recipies. Vin' maledicere, amplius crucifigere: & ipsa malediceris, &c. Vin' compati: & conregnabis. *Nam regnat à ligno Deus,* &c.

Latrones inter medius est IV. *Inter latrones* vero medius astat. Et hic te in ipso cognosce, tu latro tui ipsius; & sæpe aliorum; quos ad peccandum inducis. *Si videbas furem, currebas cum eo; & portionem tuam cum adulteris ponebas.* Medius in Trinitate. in cœlis agnus medius, vt sol in orbe: in Thabor Eliam inter ac Moysem, hosq; inter & Apostolos medius, &c. iam *inter latrones.* Vt volueris, adora, plora, compatere, corrige, lauda, plaude: hic vnum sunt omnia. Ecce illum, qui, *Luc.* 10. in latrones incidit. Age, quod agis: adiuua, quantum potes, te & ipsum. Vide saucium, semineœm, &c. *miserere* vel *animæ tuæ.* Vos aūt fœlices latrones, vestra si bona nostis! ô pretium, quale vobis sceleratissimis est proximum! *Latronum felicitas, si velint.* Phocion, Dux Athen. innoxius fiebat nexus: capitalis idem criminis rerum, plorantem suam sortem ita solabatur: *Non tibi satis est, Tudippe, cum Phocione mori?* q. d. mea & morientis innocentia: & mortis gloriari, tuam sontis consolari debent, sic vt gloriari queas, te gloriosius mori nunquam potuisse. Ita Ioseph, *Gen.* 41. concaptiuis suis erat solatio: & auxilio. Designatis quoq; Iudæam, Ethnicamq; gentem, olim ad Iesum accessuras, & ab eo salutem percepturas: nisi Iudæa se desperarit ipsam, obstinata.

PARS XV.

De gestis reliquis dictisq; ad Crucem.

I. Erat autem titulus: I. N. R. I. &c. vt se Pilatus insontem, Iesum vero læsæ maiestatis reum declararet. Inique: Falleris, ac fallis: vtrumque sciens: at haud impune. Porro irrisus, blasphemias, &c. quis cōmemoret? *Vah, qui destruis. Salua te. Descende, si. &c. Alios saluos, &c. Si rex Isr. descendat.* Ps. 21. *Omnes videntes me deriserunt me. locuti sunt labiis, & mouerunt caput.* Abfit, te descendisse. 1. Nec enim liberationem nostri consummasses. Quia expediebat vnum mori. 2. Nec in cruce perseuerandi exemplum habuissemus. 3. Adhæc similiter ad nos clamat mundus, caro, dæmon, *descende de cruce:* quid asperis te crucias? & Ama delicias. 4. Quo meliore *Illusio crucifixi.* *Est nostra salus & instructio.*

 spiritu

ſpiritu plenior fuit illa S. Martini vox: *Non decet Chriſtianum niſi in cruce, in cilicio, in cinere mori*: his enim gradibus ad Chriſtum aſcenditur.

Depreca- tio Ieſu.

II. Sed quid ad iſtas hoſtium gannitiones Ieſus? *Pater ignoſce illis: quia neſciũt quid faciunt*. O amor! Omnes vnũ oppugnant homines: dolorib. totus diſcruciabatur: nil tamen queritur: ſed pro malefactoribus orat. Ipſe notat, quanta perderent bona: malaque incurrerent. *Errant* autem omnes, *qui operantur iniquitatem*. Iſta omnia vidit, audiuit, ſenſit, pertulit Alma Virgo parens, cæteris cum mulierib. pijs. Quis æſtimet dolores animæ ipſius profundiſſimæ? 1. Quod ſi Tobiæ mater, *cap.* 10. irremediabilibus lacrymis deflebat abſentiam filij: quantis Iſta ſui tam diros inter cruciatus? 2. Audita ſententia, 3. *Reg.* 3. de diſſecando puello, veræ matris commota ſunt viſcera: quid non Deiparæ? 3. Agar ancilla, *Gen.* 21. acerbe plorabat infantis Iſmaelis inſtantem interitum; vt diceret: *non videbo morientem puerum*. Quis Mariæ fuiſſe animus putandus eſt?

Compaſſio Mariæ.

Mors Ieſu.

III. Tres adeo iam horas in cruce pependerat Ieſus, cum ecce *tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram*, felle & aceto potatur; exclamat: *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. Et inclinato capite emiſit ſpiritum*. O triſte funus? Dei filius mortuus eſt. 1. *Quomodo cecidiſti potens in prælio, qui ſaluum faciebas populum Dei?* plangebat Iudæa cæſo Iuda: 1. *Mach.* 9. 2. Et quis non plangat, cum natura lugeat tanta quanta? Sed noſtra deplangamus crimina, crucique ſuffigamus.

O Crux aue ſpes vnica!

Apoſtrophe ad Crucem adorandã

Tu noſtra abſorbes ſcelera, ceu Moyſis virga ſerpentina ſerpẽtes cæteros, *Exo.* 7. Tu lignum Moyſis es, *Exo.* 15. quod amaras tribulationum aquas dulces efficis. Tu thronus Salomonis, 3. *Re.* 10. leonibus ſuffultus. Tu Tabernaculum fœderis, Cherubicis coopertum alis. Tu ardẽs rubus in deſerto, *Exod.* 3. Tu clauis Dauid, 1. *Reg*, 17. quæ cœlum reſeras, infernum obſeras. Tu Virga Iacob peregrinantis. Pedum paſtorale Goliathos ſternens. Tu Scala Iacob, via Angelorum. Te horrent dæmones, honorant Angeli, adorant homines: Deus ad ſalutem omnium exaltat.

FINIS.

NOVIS-

NOVISSIMORVM

MEMORIALE COPPENSTEINIVM EX CONCEPTIBVS BESSEANIS ENVCLEATIS CONCINNATVM.

ADVENTVALE OPVS.

AVTORE
R. P. F. IOAN. ANDREA COPPENSTEINIO
Mandalen. Ordin. Prædicatorum
Theologo.

SYLLABVS MATERIARVM AC CONCIONVM DE QVAtuor nouissimis.

DE MORTE.

Per hebdomadem primam Aduentus.

CONCIO I. Mortis memoria vim magnam habet, 2. nec minor ipsius memorandæ necessitas. 3. prout priscorum Instituta produnt. 4. Ipsaque probat vtilitas siue ad peccata abolenda, 5. siue ad contemptum mundi, 6. siue ad alia complura talia.

CONCIO II. Mortis terribilitas, 2. Natura, 3. qualitas, 4. ac vis, 5. non est à Conditore Deo.

CONCIO III. Peccatnm est causa mortis, 2. perditæque innocentiæ, 3. in homine alioquin inexterminabili, 4. Deoque simili, 5 sed, heu, lapso.

CONCIO IV. Inde mortalitas ad omnes transijt, 2. & mortalitatis necessitas, 3. & necessitatis robur inuictum, 4. mortisque statutum, 5. De Enoch & Elia est quæstio.

CONCIO V. Interea multos mors occupat incautos, 2. simul incertos horæ. 3. Proinde vigila, 4. teque præpara. 5. Nam admissa hic negligentia est exinde incorrigibilis.

CONCIO VI. Adiuncta mortis sunt per se horrifica, 2. tum etiam ob dolores corporis, 3. ob exempla metuenda. 4 ob Dæmonum tentationes, 5. ac violentiam.

CONCIO VII. Metuere mortem ignaui est. 2. Nil metue. 3. Est ea namque benefica in nos. 4. est ipsa bonum,

num, 5. Vt de ea sibi quisque gratulari habeat.

DE IVDICIO.

Per hebdomadem secundam Aduentus.

CONCIO I. Iudicij memoria semper inculcata fuit, 2. adeo necessaria est, 3. mundo licet illi multum obstrepente, 4. At eius Vtilitatem experiare.

CONCIO II. Horrenda illius erunt anteambula signa, 2. in sole, cœlorumque Virtutibus, 3. in creaturis, 4. in Luna, 5. ac stellis.

CONCIO III. Iudicialis Diei horror, heu quantus? 2. Quam incerta? 3. Quam flammea? 4. Quam tempestuosa? 5. Ideoque nomina eius quam dira?

CONCIO IV. Iudice vero quid terribilius? 2. At quis? 3. Qui Assessores eius? 4. Quæ seueritas? 5. Quis comitatus? 6. Vox quam horrifica?

CONCIO V. Ergo præterita, futuraque memorare. 2. Simul personas aspice iudicij, 3. rigorem examinis, 4. apertos libros, 5. Iudicis iustitiam, 6. peccataque denudanda.

CONCIO VI. Væ ab gladio Iudicis! 2. Comparere tamen, ac separari omnes necesse est. 3. At prius resurgemus, 4. licet oppido dispares, 5. In loco iudicij, 6. Non baptizati infantes quoque comparebunt.

CONCIO VII. Sententia vero terrifica erit, 2. non quidem Iustis, 3. sed reprobis.

DE INFERNO.

Per hebdomadem tertiam Aduentus.

CONCIO I. Pœnæ timor in laude est, 2. qui in necessaria inferni quoq; memoria, 3. eademque perutilis.

CONCIO II. Inspice diuersa animarum receptacula, 2. comprimis infernum, 3. eiusque locum imum.

CONCIO III. Pœnas expende ab irato Deo infligendas, 2. easque varias: 3. Duas tamen præcipue: 4. Sed omnes pro delictorum qualitate.

CONCIO IV. Esse pœnas postulat necessitas: 2. & quidem pœnam sensus: 3. igne in animas sæuiente.

CONCIO V. Vt plane non esse præstet, quam sic esse: 2. præsertim & in pœna damni, 3. quæ omnium maxima est, 4. & multiplex.

CONCIO VI. Non igitur procrastinanda pœnitentia est: 2. Nam pœna manet tales æterna: 3. Nec iniuste: 4. Sed qui in pœnis corpus æternare potest?

CONCIO VII. Est igitur extrema sors damnatorum: 2. Nec fidelium eis proficere suffragia queunt: 3. Numerus quoque eorum est plurimus.

DE GLORIA COELESTI.

Per hebdomadem quartam Aduentus.

CONCIO I. Cœlestis gloria est admiranda, 2. nec vlli sat æstimanda: 3. Adumbrari tamen verbis poterit, 4. certe eius memoria est perutilis.

CONCIO II. Præstantia illius liquet per se, 2. tum vero ex epithetis cœli, 3. ex eiusdem altitudine amplitudine, 4. pulcritudine, 5. motu ac nobilitate.

CONCIO III. Quo maior beatorum est fœlicitas, 2. beatior æternitas. 3. etsi gloriæ disparitas, 4. Aureola differentiam afferente.

CONCIO IV. Ad intellectum vero, an voluntatem referenda sit beatitudo, quæstionis est: 2. Sicut & hoc, quomodo fiat beatifica visio. 3. De gaudio autem constat, quod maximum sit, 4. deque scientia beatorum amplissima.

CONCIO V. Corpora etiam glorificabuntur: 2. Vbi perfectissima resurrexerint, 3. tunc & quatuor dotibus beabuntur.

CON-

CONCIO VI. Vilescunt terrena gustanti cœlestia: 2. Nā illa fluxa transeunt, 3. ac inanijs suis deludunt simul & inficiunt amores sui. Longe autem secus cœlestia, 4. ad quæ per aduersa est enitendum.

Hebdomada prima Aduentus.

DE MORTE

Primo nouissimorum.

CONCIO I.

De memoria mortis.

Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis Eccl. 7.

Thema hoc semel posuisse sat est. Namque idem per totum Opus ad singulas repetendum est conciones.

LEge Deus iusserat, *Num.* 19. victimarum cineres extra castra; in loco mūdo asseruari, viuaque aspergi aqua: quibus immundi quicunque conspersi expiabantur. Figura hæc cinerea fuligine delineata memoranda mortis imago est. Monet ea mortis cineres in anima asseruari: lacrymisque perspergi, ad peccatorum expiationem. Victimæ autem, è quibus cineres colligemus, sunt Mors, Iudicium, Infernus, & cœlestis Gloria. De quibus quatuor singulis Conceptus in quater septenas Conciones vna minus, suggeremus.

In præsens vero

I. *De memoriæ mortis effectibus nonnullis.*

II. *Memorandæ mortis necessitas è sacris potissimum astruitur.*

III. *Instituta Priscorum ad mortis apta memoriam.*

IV. *De vtilitate eiusdem quoad peccata.*

V. *Ad contemptum mundi.*

VI. *Itemque ad alia complura.*

PARS I.

De mortis memoriæ effectibus nonnullis.

I. SImonides Philosophus, *Plut. teste in Consolat. ad Apollon.* pascenti ab se Pausania, Rege Lacedæmoniorum, sibi è Philosophia mnimosynon promeret, è quo melior euadere posset, aiebat: *Hominem te, & mortalem memineris.* Nouerat is Regis fastum ac animos: & huc nullum efficacius illo antidotum. 2. Solon Athen. ad elatos Græcorum spiritus retundendos, templi Delphici valuis inscripsit illud: *Nosce teipsum*, quis, vnde, quo tendas. Nam viuendo morieris, moriendoque viuis. *Mortis memoria. 1. Vitam regit. 2. Fastum ponit.*

3. Hæc prima à primo Magistro Deo discipulo primo Adæ lectio facta est, Gē. 2. *Quocumque die comederis, morte morieris.* Comedit: & audijt: cap. 3. *Puluis es, & in puluerem reuerteris.* Hunc stimulum tradidit Parcæ, depellendis nobis à peccato: Hoc speculum addidit nobis opponendum, intuitu ipso humiliandis: Hoc alphabetum dedit, quod ab infantia, nobis ingenitum condisceremus. *3. Magistra est hominis.*

II. Neque priscis aliud fuit efficacius vel ad vitia defugienda, vel ad persequendum honestum; quam è mortis schola repetita disciplina. 1. Hac vsus Macedonum Rex Philippus, ne victoria ab Atheniensibus ablata insolesceret, negotium dedit puero, qui indies mane ipsum salutaret mortalem: *Rex homo es: viue memor lethi.* Teste Aelia. l. 8. var. c. 15. *4. Coercet insolescentiam ex prosperis. 5. Consulit sapienter.*

2. Hinc illud Zenonis Philosophi: *Viuentibus tantum fidant Reges: vt & mortuos tamen quotidie in consilium adhibeant.* Horū vox est, Ecc. 38. *Memor esto iudicij mei: sic erit & tuum.*

6. Admonet futuri prouidenter.

1. Prodit *Plut. in Conuiu. 7. Sap.* Ptolomæum, Ægypti Regem, (famosæ structorem bibliothecæ in qua & cum mortuis quotidie confabularetur:) assidue caluariam pone se, vel in medijs etiam epulis habuisse, ne qua mortis vnquam excideret memoria: id est: ipsa sapientia. Quin & ministri id esse voluit, quid identidem occineret. *Rex inspice: Talis eris.* O sic viuite, ac bibite. 2. Magni Tartarorum Cham, solium ad inaugurationem conscendentis oratio prima est de mortalitate sua, de humo parente, de cœlo patria; deque tumulo. 3. Imperatores Cōstātinopolitanos die regni auspicari plures ex ritu adibant marmorarij, diuersa monstrantes marmora, percunctantes, ex quo genere sibi mausolæum iubeat apparari: ita *Leont. Episc. Constantinop. in Vitis Patrum.* 4. Consulebat Delphicum oraculum Zeno, vt refert *Laert. lib.* 7. quo vno potissimum vteretur ad vitam rectissime instituendam: datumque ab Apol. responsum: *Mortuos consule*, quasi dicat. Non, quid ij dicant exspecta; sed quod ipse visis ijs cogites: hoc, teq; ipsum audi. Profana hæc; at sana: Sacra accipe.

Arcet vanam gloriam.

III. Basilij institutū erat: quoties episcopali cultu prodibat in pompam; neu qua gloriolę titillatio subiret animum, à certo ad aurem sibi mordicus dici: *Pater sepulchrum perfici iube.* 2. S. Ioannes Eleemosynarius, Episcopus Alexandrinus effectus, sepulchrum sibi struere cœpit, imperfectumque relinqui: vt, quo moneretur, haberet. 3. Seuerus etiam Imperator quod sibi appararat, ei se viuum sæpius includebat monumento, mortis commentator. Quin & subinde loculum amplexans exosculabatur: *Tu es*: aiebat, *qui capies quem vix orbis capit.* Sic Dion, & Xiphil. in Vita eiusdem. Eiusdem Sapientiæ Salomoniææ testis vox ista: *Memorare nouissima, &c.*

PARS II.

Memorandæ mortis necessitas è sacris potissimum astruitur.

I. MEmoria hæc adeo ad salutem hominis necessaria est, 1. vt *Ioan. Climacus* eam basin vitæ spiritalis appellet: 2. Plato sublimem Philosophiam. Hanc autem cum ad beatum Reip. statum moderandum esse necessariam doceat idem, quanto magis ad vitam recte moderandam? *Est necessaria. 1. Ob fundamentū. 2. Ob sapientiam. 3. Ob finē vitæ.*

3. Quid, quod Physici consentiant, in re omni Finem esse primum in intentione oportere, in executione postremum? At *mors vltima linea rerum est*, finisque supremus: primum igitur ob oculos mentis omnium obuersari eam necesse est.

4. Vt enim nauarchus, per vndas recturus nauim, von proram occupat, sed in puppi ad clauum adsidet: ita per vitæ fretum velificator non tam natalium cogitet imagines, flatumq; fortunæ, quam notitiæ sui mortisque clauum mente teneat stans in specula Nouissimorum. *4. Ob cursum vitæ.*

II. Et vero ad hoc ab Conditore Deo peccator homo fuit instructus. Nam Gē. 3. *Fecit Deus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas*: vt animo voluerent, quod habitu præferrent: ferrent in mente; quod in oculis. 2. Huc illa sanctio spectat, Num. 4. *Altare mundabunt cinere, & cuncta vasa altaris operient simul velamine hiacynthinarum pellium.* Ara cor est, & hoc mortis recordatione decinerandum: vasa aræ sunt facultates animæ, & hæ exuuijs cœmiteriorum operiendæ. *5. Ob institutum Dei. Figura. 6. Ob nostri emundationem.*

3. Id ni fiat, væ! Nam, Ezech. 9. *Percutite senes & iuuenes eos vero, qui super frontē habent signum Tau, non interficietis.* Est Tau vltima litera alphabethi Hebraici: & signum vitæ. Et mortis memoria signum vitæ est, at mortis nota est obliuio mortis. 4. Hinc Elias, 4. *Regum* 1. & Baptista, *7. Ob nostri seruationem.*

Matth.

Matth. 3. quod zona pellicea cincti legantur, est: quod in mortis ipsa memoria vixerent. Nimirum.

Ipse iubet mortis te meminisse Deus.

8. *Ad poenitentiã.* 9. *Ad parandam sanctimoniam.* *Exempla sacra.*

III. Meminisse studuerunt, quotquot vnquam partem vllam sanctitatis attigerunt. 1. Iob. 30. *Scio quia morti trades me: vbi constituta est domus omni viuenti*: 2. Idem & Iudæos scire volebat Rex Iosias, 4. *Reg.* 23. quando lucos succendit, comminuit idola, perque delubra sparsit ossa mortuorum: Vt horum spectaculo, per mortis memoriam accenderet de idololatria pœnitentiam. Et tu animæ peccata animę idola euerte, succende peccandi, vitiorũque habitus: ac insere mortis recordationem. 3. Iosephi vltima voluntas erat, *Gen.* 50. vt ossa sua Israelitæ secum efferrent, cum exirent olim ex Ægypto: vt ne mortui, mortisque vnquam exuerent memoriam.

4. Esdræ *lib.* 4. *cap.* 4. Scribæ Angelus ait, *Mensura mihi flatum venti*, id est, vitam hominis considera. Et hunc tu ventum pasces delicijs? bysso, gemmisque vesties? Quid inflas inflate flatum? Nec ventus es, sed vixdum *flatus venti*. Ergo *Memorare nouissima.*

PARS III.

Instituta priscorum ad mortis apta memoriam.

1. *Turcicũ.* I. TOrlaques Turcici (genus religiosorum sunt præcipuum:) vitam agunt asperam in vltima paupertate mendicato. His solenne, bina circumferre specula, passimque obuijs præbere inspectanda, ac monere lethi; vt mortales mortalia cogitent.

2. *Laconicum.* 2. Ea causa Lycurgus Laced. legislator, ait *Plut. in Lycu.* iuxta aras ac delubra Deorum sanciuit mortuos sepeliri: Nimirum, vt Dijs supplicaturi mortis meminissent. Quin intra ipsos lares domesticos Persæ mortuos tumulabant eadem ex causa. *Cicer.* 1. *Tusc. Herod. li.* 1. Credebant mortuos, quam viuos, meliores vitæ magistros esse. 3. Sane summa olim sapientia, seu Philosophia erat, mortis meditatio. Ideo Democritus Philosophus, tradit Laertius, omissis vrbibus ac cœtibus, inter bustuaria sueuerat inambulare. 3. *Philosophicum.*

4. Autor est Iacobus Edessenus scriptor Syrus, S. Ephræm magister, teste *Masio in cap. vltim. Iosuæ*, Adami ossa Noachum apud se in arca recondita habuisse, cumque orbe inter liberos tripartito diuisisse, ac Sem, cæteris sanctiori, caluariam cum Palæstina tradidisse. Voluit cũ genere humano mortis superuiuere memoriam. Huius ei cura in arcam inferenda fuit, non auri aut gemmarum. 5. Pariter Moyses egit. In exitu Israel de Ægypto, *Exo.* 13. (Procopij Gazæi fol. 157. verbis vtor:) *Hebræi, quia carnalia sectabantur, iussi sunt mutuo accipere vasa aurea, & argentea: at vero Moyses elegit viri iusti ossa: quæ præfert immensis AEgyptiorum thesauris.* 6. Ortelius Cosmographus in orbis theatro suo prodit esse gentem quæ in nummorum vicem ossibus mortuorum vtatur in rerum contractibus: & ex ijs thesauros constare. Vere aureos pretio; quia indicio, ac effectu. Nam *vbi thesaurus, ibi & cor*, Matth. 6. 4. *Noachanum.* 5. *Mosaicum.* 6. *Gentilitium.*

II. Neque ab Magorum thesauris, *Mat.* 2. mortis abfuit memoria myrrha. Adeo pectoris est heroici, Spiritusque diuinioris memorari mortem. 7. *Christianum.*

2. Quid? Nec suam Transfigurationis gloriam sat esse perfectam ducebat Dominus, nisi ruptis sepulchris mortuos Eliam ac Moysen euocasset præsentes ac testes qua gloriæ, qua mortis ipsi imminentis. Gloriæ decus præcipuum obest, cui mortis symbolum deest.

3. Vnde vix vlla priscis festiua seu triumphalis pompa ducebatur; quin nota mortis insignis interluceret.

Obliuio mortis deploranda. Age ergo, ô homo, te respice, tumulumque tibi statue, cum hoc, & tecum sermocinare: reperies cor, caput, robur, formam, &c. morti esse debita. 1. Diuina Ieremiæ deploratio est, Thren. 1. *Sordes eius*, Solymæ, *in pedibus eius, nec recordata est finis sui.*

2. Similis Isaiæ cap. 47. *Et dixisti*, Babylon; *In sempiternum ero Domina. Non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es Nouissimi tui.* Hic typus infelicis animæ est.

Abominandaque 3. Abominationem vidit Ezechiel, *cap.* 8. senes terga templo dantes, naribusque flosculos admouentes: Id est: & cultus Dei, quia mortis immemores respectare ad Orientem magis, quam Occidentem, ac vitæ spes longas inchoare decapulares senes & adinstar iuuenum Lasciuire silicernia. O quot ab Occidente se ad Orientem vertunt: ideo simul & à Templo, rebusque diuinis auertunt: simul se perditum eunt, gaudentque præsentibus in diem abdomini viuentes, corollis redimiti. Quid, Senecio, te coruum fingis viuacem? Scit te Proserpina canum: *memorare nouissima: dispone domui tuæ.*

Tecum habita, ac noris, quam sit tibi curta supellex vitæ. Hoc necesse, quod fatale est, ducito.

PARS IV.

De fatalis necessitatis memoranda vtilitate quo ad peccata.

1. Ad cauenda peccata. I. SEd necessitati par & vtilitas est illius memoriæ. Quæ fatale gerit nulli euitabile telum.

Testimonia. 1. Nam peccato aditum præcludit. 1. August. lib. exhort. *Nil sic reuocat à peccato, quam frequens mortis meditatio.* 2. Rationem assignat S. Hieron. Epist. ad Cyprianum. *Qui enim quotidie recordatur se esse moriturum, contemnit præsentia, & festinat ad futura.* 3. Ad Heliodorum vero idem ista: *Nil æque tibi proficit ad temperantiam omnium rerum, quam frequens cogitatio breuis æui, & huius incerti. Quicquid facis: respice mortem.* Desumpsit hæc ex Senecæ epist. 25. ad Lucilium. Peccatorum, mortisque mors est meditatio mortis.

Ab Scorpionibus icti vnguento ex iisdem confecto peruncti seruantur à nece, ac resanantur. Ita colubri morsus in anima, mortis cogitatione delibutus redditur innoxius. *Simile.*

Figura. An non Israelitæ, *Num* 21. ab ignitis in deserto icti serpentibus, in erectum serpentem æneum respicientes sospitabantur? Eia stet in mente surrecta mortis vipera, sitque in oculis, & erit vitæ vita salusque mors ipsa.

2. Ad depellenda peccata. II. Magna ista: at hæc maiora. Illa memoria mente cæcos reluminat, restituit claudos, adeoque mortuos ad vitam reparat, quibus quæ mira plus miracula?

Cæcitatis. 1. Dominus, *Ioan.* 9. cæco nato redditurus lucem, non chelidoniam hirundinibus, non dictamnū ceruis saucijs salutarem, non aliud collyrium admouit, quam lutum ex sputamento Seruatoris. Tanta vis luti mortalis est, quod mente pertractatum menti reddit & cæcæ lumē, & dementi sanitatem, & talpas efficit lynceos.

Insanæ vanitatis. 2. Medici imminutis cerebro ex morbo, cœli mutationem suadent, ac natale solum: Sic & animarum Archiatri vertigine typhonica ambitionis, luxus, auaritiæ, Venerisque amoribus à statu mentis amotos suum spectare solum natale iubent, & se meminisse mortales. O salubrem totius cœli mutationem! Tales vel ex inferno polo Antarctico ad superum contingit Arcticum transferri.

Omnisque immunditiæ. 3. Naaman Syrus Satrapa, permundatus à lepra, conseruatiuum aliud antiphar-

pharmacum ab Eliſæo non petijt, quam 4.Reg.5. *Obſecro*, ait, *concede mihi ſeruo tuo, vt tollam onus duorum burdonum de terra. Non enim faciet vltra ſeruus tuus holocauſtum, aut victimam Dijs alienis, niſi Domino.* Peccata an non idola ſunt? Ea ne recolas: terram recole tuam, & huiuſce mentem burdonibus onera.

PARS V.

Vtilis ad contemptum mundi eſt mortis meditatio.

1. Ad tentationes mundi componendas.

I. Et vero faſtidium tibi ingenerabit mundi: teſte Bernard. in ſpeculo Monach. *Monachus*, inquit, *tædio affectus componat ſe meditando ſupra petram, in qua lauantur mortui: & cogitet apud ſe, quomodo tractentur ibi ſepeliendi, vt nutet caput, cadant brachia, &c. vorentur à vermibus, & quaſi ſaccus putrefactus conſumantur. Summa eſt Philoſophia, meditatio mortis aſsidua.*

2. Ad voluptates aſpernandas.

1. Apoſtolus vt ſalaciſſimis Corinthiis medicinam faceret: (nam, *Strabone teſte*, in Veneris fano plures quam mille meretriculas Deæ verticordæ ſacras alebant:) quid ageret? Ita præcipit: 1.Cor.7. *Hoc dico fratres, Tempus breue eſt: Reliquum eſt, vt, qui habent vxores, tanquam non habentes ſint, &c. & qui vtuntur mundo, tanquam non vtantur: præterit enim figura mundi huius.* Ecce petitur à morte medela libidinis. Ita Bartholomæus Tegius hunc locum intelligit. 2. Idem picto cranio hanc addebat epigraphen: *Hoc cogitanti vileſcunt omnia.* Alluſitque S. Gregorius libr. 16. Moralium. *Facile contemnit omnia, qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum.* 3. Bene priſcorum quidam *mortem*, aiebat, *deliciarum eſſe temperamentum.*

Ecquæ tanta voluptas iam moriturum teneret? Ecce capitis reis, ſupplicioq; debitis quis pallor ore, quis angor animo ſedet? quæ mentem obliuio mundi, cupediarum, opum, &c. occupat? Mors mera & vna in oculis, in pectore: Et ecce nos ducimur addicti: nec, niſi punctum, vita eſt: & vincula caro noſtra.

3. Ad honores vilipendendos.

II. Referunt *Fulgoſus libr. 2. & Platina in Clement. III.* Saladinum mandaſſe ſuum mortui induſium in pertica oſtentui circumferri, proclamari: Hoc Orientis terror, domitor Aſiæ, tot ex victoriis vnum ſecum auferet Saladinus. Parumne efficax hoc ad contemptum mundi excitandum?

2. Fulmen illud belli Alexander Magnus victorijs orbem ac trophæis impleuit, 1.Machab.1. *obtinuit omnium munitiones, & interfecit Reges terræ, & ſiluit terra in conſpectu eius, poſthæc decidit in lectum, & cognouit quia moreretur, & diuiſit regnum ſuum, cum adhuc viueret.* Quid gloriæ tam ſtudioſo, quam qui maxime, gloriæ contemptum attulit? Mortis memoria cedere eum vltro omnibus coegit. 3. Traditur ingenium eſſe hirudinum: ſi pertinacius inhæreſcant corpori ad exugendum ſanguinem, vt auelli nequeant, & caput eis cinere perfricetur; mox vltro decidere. Qui Hirudines noxium voluptatum, &c. cruorem è mundi corpore auidius ſugitis, vt abſtrahi nequeatis: mortis cineres cogitationibus inſpergite: & ſurgendi cadet orexis. 4. Salit oculus, geſtitque animus lætitia vana? Cinerem proſpice tuum, mox fiſtula triſte canet, ac dices: Pſal.136. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* In Chaldæa captiui degebant id dicentes: nos vero in terra miſeri ab cœlo exules: & *quomodo cantabimus.* *4. Ad auaritiam exuendā.*

PARS VI.

Ad plura alia conducit eadem.

1. Ad technas mundi detegendas.

I. Nullum hic verum gaudium: niſi quod à Deo vero bono: cætera ſunt gaudia ficta, fraudiſq; plena. 1. Hoc qui diſcas? Daniel, *cap.*14. ſacrificulorum

detecturus imposturas, Beli fanum cribratis obserebat cineribus; iam suis ipsi vestigijs sese prodebant. Cineres cogita, animoque cribra: iam mundi fucata prodent se gaudia, & inania studia.

2. Ad medendum animi morbis. 2. Lactantius sit auctor, Viperæ morsus lethales applicatis cineribus viperinis reddi innoxios. Quot animarum sunt viperæ? Tot, quot vitia, affectusque praui. Cinis sanat omnia mortis. B. Albertus Magnus, *libr. de Vegetabilibus* tradit, coruum nunquam reuisere ad nidum, si cineres aut contriti vitri pulueres in eo semel conspexerit. Ita nec dæmones eam in animam redeunt, quam mortis oblitam puluere conspiciunt. Et vere Augustinus in sermone: *Nonne fragiliores sumus, quam si vitrei essemus? Vitrum enim et si fragile est: tamen seruatum diu durat.* Homo nec seruari quidem potest. At quanto minor huius vis est, tanto ipsius cinerum vis maior; vt dæmones quoque dispellat.

4. Ad subigendũ dæmonẽ, mundum, carnem. II. Dauide, victore Goliathi & Saulis, fortior est cinerum commentator: fortiora, sæuioraque vincit, mundum, dæmonem, carnem, peccatum. Ergo vti Iob, *c. 2.* saniem testa abradebat: ita, ait S. Gregor. nos per cognitæ Naturæ nostræ testam delictorum putorem ac virus detergamus. *Ammianus libr. 13.* refert, veneni genus esse, dictum oleum incendiarium, quod tactu membrum sic incendit, vt nec vi, nec arte restingui queat, imo affusis aquis gliscat flagrantius, sola terra vel cinis aspersus igni sopiendo est. O nunquam *oleum peccatoris impinguet caput meum,* Ps. 140. Si quo tamen casu impinguarit: mortis cinis remedio est. *Memorare nouissima.*

5. Ad ponendam superbiã. Te supergrederis elatior? Te inspice & in sinum inspue. Si minus id, quod es, in ordinem te redegerit: tunc prospice quod eris, putiscens lutum, ac cinis. Eccles. 10. *Quid superbis terra ac cinis?* 1.

Cum redit in cineres, quod fuit ante cinis?

Pauus, quam venustus, tam fastuosus, cum oculatæ iridis sinuosa volumina pandit; vt deformitatem pedum inspicit, iam crista cadit, suique sese pudet, pœnitetq;. Talis & homo, rex inter creata: cum ab suo in hæc dominio sibi placet ac vsu: Atqui in se penitius intret; hic vah, hic heu, & væ reperiet. Vah putidum; heu peccatorem; væ puniendum.

6. Ad gloriam mũdi attemperandã. III. 1. Voluit Deus, *Leuit. 1.* sacrificandas sibi aues deplumari prius, plumasque in locum conijci cinerum: ita honores mundi sunt detrahendi, miscendique cineribus memoratæ mortis, atque tum gratum Deo euadet homo Sacrificium. 2. Agathocles, Siciliæ Rex vasis & figulinis, & aureis in mensam inferri omnia constituit: quo se ex figulo natum, & Regem factum meminisset. E luto ficti & nos figulini sumus: dein gloria & honore coronati reges fuimus: Vtriusque generis vasa mente vsurpemus, eaque ex nobismet petita: lutea è corpore, aurea ex animo: vtraque saluti sunt. 3. Qui apud Romanos, ait *Hieron. in Epistolis*, trabeatus curru triumphabat eburno, ei seruus à tergo apponebatur inclamator: *Hominem te mortalem memineris.* 4. Ita regios attemperabat spiritus è pastore Rex Dauid. Psalm. 9. *Non apponat vltra, magnificare se homo super terram*: vel vt Hieron. vertit, *de terra.* Quid enim? An, *quia non est respectus morti eorum, ideò tenuit eos superbia?* Psal. 72.

CONCIO II.

Quid sit Mors.

DAniel, *cap. 8.* vidit arietem bicornem ferociter per 4. orbis oras discursitantem

tantem, cunctisque insultantem animantibus obuia quæque sternere. Hinc mors est cum fato & naturali, & violento sternax omnium.

De qua nos in præsens

I. *Quod Mors sit horrifica.*
II. *Quid Mors.*
III. *Qualis sit.*
IV. *Vis quanta Mortis.*
V. *Quod mortis conditor non sit Deus.*

PARS I.

Quod Mors sit horrifica.

Mors horrifica est.

I. Aristotelis maxima est: *Omnium terribilium terribilissimum mors est:* Sicut omnium dulcissimum vita. Nec enim animata solum: sed natura ipsa abhorret à Morte. 1. Ipsa est orci Proserpina, quæ Parcas semper occupatas distinet: Est leæna agros orbis cædibus infestans. Est Megæra triuenefica, sine vita viuens, & funeribus omnia complens. Et vero ad Roman. 5. *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertransijt.*

Venenata.

Vt Basiliscus solo visu veneno infectos enecat: ita mors, vix dum è peccati progressa aluo iam Adam, omnemque posteritatem eius necarat. Quippe Rom. 5. *in quo omnes peccauerunt.* Fingunt Poetæ Pandoram, Deorum collatis donis in vnam condecoratam, Deam pandisse cunctorum ianuam malorum, vt in orbem sese profunderent. Fabula hæc: at veritas ista: Mors ea Dira Dea est.

Malorum omnium genitrix.

Bellona sæua.

II. Quot ea, quamque sæuas fecit expeditiones? 1. In æuo diluuij etiam colosseæ vastitatis viros nil verita suffocauit vniuersos, *Gen.* 7. 2. Similiter, *Exod.* 14. nauali prælio Ægyptios demersit. 3. Dein, *Gen.* 19. vno flammæ haustu nationem omnem Pentapolitanam absorpsit. 4. Dauidis, 2. *Reg.* 24. peruagata regnum vno velut ictu 70000. hominum peste deleuit. 5. Nocte Vna 185000. Assyriorum dedit internecioni, 4. *Reg.* 19. Quid? Orbem adhuc vniuersum exhaurit insatiata. Nam Psal. 88. *Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem?* Quid procliuius homine in peccata? Quem à præcipitio in illud retardare nil posset; mortis eum memoria retardat; *Memorare nouissima tua*, &c. Eccl. 7.

PARS II.

Quid Mors.

Mors ministra Dei est.

I. Mors inimica vitæ mera priuatio est, merumque nihil, & orci Furia. 1. Nam Sap. 2. *Inuidia diaboli mors intrauit in mundum* mille stipata malis, doloribus, morbis, &c. Vt semel tulerat sententiam peccatori Deus, eam sæua illa carnifex exequitur. 2. Ac velut Ægyptia grando sternax luctu complet agros, domosque, cœmiteria ossibus: mare terramque cadaueribus: vrbes nudat, rura colonis viduat, & *nunc cinis est, vbi Troia fuit.* 3. Hæc connubia soluit, lites serit, hic corpus, ibi animas innumeris periculis exponit. Hos violenta rapit; illos lenta trahit: attamen omnes *metam properamus ad vnam.* 4. Et quales? Eccl. 5. *Sicut egressus est nudus de vtero matris suæ, sic reuertetur, & nil auferet secum de labore suo homo. Miserabilis prorsus infirmitas, quomodo venit, sic reuertetur.* Iob. 1. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.*

Sternax omnium.

Omniumq; rapax.

Ac despoliatrix.

Latro est Ierichuntinus.

II. Est ea latro in quem lapsus is, qui de Ierusalem descendit in Iericho. 1. Dixit id Amos 2. *Nudus fugiet illa die.* Nec eam se euadere posse deplorat Michæas 1. *Vadam spoliatus, & nudus.* 2. Num forte diues quid auferet? Iob 27. *Diues, cum dormierit, nil secum auferet.* 3. Expertus Iob. 16. ait: *Ego ille quondam opulentus, repente contritus sum. Tenuit ceruicem meam, confregit me, posuit me sibi quasi in signum.* Mors sola. O tyrannidem? 4. Ea despoliat animam corpo-

corpore, corpus luce, sensus functione; &, vt Poeta canit:

Priuauitq; manus sceptris, diademate, crines,
Os verbis, & luce oculos, membra omnia motu.

5. Exuit honoribus, beneficijs, officijsque viros. 6. Ea iudices iudicat: tyrannos plectit; cruciat carnifices. Ea lites dirimit, fora ac tribunalia claudit. 7. Ea mercaturæ dat finem, &c.

Effectus mortis. III. Quid mori est? 1. Est deserere palatia, agros, thesauros, amicos, voluptates, &c. Hinc S. Hieronym. ad Heliod. *O mors, quæ fratres diuidis, & amore sociatos crudelis ac dura dissocias!* 2. Quid mori? Est saxo, humoue claudi. Psal. 48. *Sepulcra eorum domus in æternum.* 3. Est abire sine reditu. Ps. 77. *Spiritus vadens, & non rediens.* 4. Mori est in regionem longinquam abire, nec scire vbi diuertendum. Bern. *O anima quis erit pauor: cum, dimissis omnibus sola ingredieris ignotam regionem, vbi occurrentia cateruatim teterrima monstra videbis?* Hoccine est mori.

PARS III.

Qualis sit mors.

Imago mortis pictoria explicata. I. CLarius id pictores efformant, dum mortem *pingunt cadauer nudum,* quippe omnibus despoliatam: *naribus truncum,* quia delicijs fumosis destinatam: *exoculatum,* quia cæcum fuit amando: & mors cæca est feriendo, & iustitia cæcutit respectus personarum: carens auribus, quia mors inexorabilis est.

Est inexorabilis. Hinc nulla gens vnquam mortem vt Deam coluit, neque Sacra instituit: quia *inexorabile fatum* est: Vt Babylonius ille tyrannus, Ierem. 21. *Non flectetur, neq; parcet, neque miserebitur.* Nam Ps. 57. *Furor illi secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ non audiet vocem* inimici *incantantis.*

Mors falcata pingitur: qualem vidit Ioannes Apoc. 14. *Similem filio hominis, habentem in capite coronam auream, & in manu sua falcem acutam.* Nam vt Iesus omnium iudex est: sic mors omnium carnifex: & falx vtriusque est index. Quantus vernantis prati est decor: & quanta simul diuersitas florum? Falx tamen omnia æquat. Homo, Psalm. 102. *sicut flos agri, sic efflorebit:* at, *omnia mors æquat:* canit Poeta & alius, *Falcata.*

Est commune mori: mors nulli parcit honori:
Diues, & fortis veniunt ad funera mortis.

Aug. l. de nat. & grat. *Respice sepulchra, & discerne, si potes, Irum à Rege, fortem à debili, pulchrum à deformi.* Respice siluam varijs frondentem arboribus, ac dumetis: quæ ab alijs discernas fronde, flore, fructu, specie, &c. At si succisa cadat, exustaq; cineres accumularit: iã internosce cedrum à myrica, fagum à iunipero, &c. Talis gens humana. *Omnia mors æquat.* Diogenes Cynicus inter bustuaria, vt solitus, obambulabat, sciscitantique aliquando Alex. Magno causam, aiebat: Patris tui Philippi, viri tanti caluariam quæro, sed internoscere nequeo: tu, si potes, ostende. *Æquatrix omnium est.*

II. Iam S. Scripturæ, Patrumq; SS. titulos, quos morti dedere, quis enumeret? 1. Isai. c. 38. *Quasi leo, sic contriuit omnia ossa mea.* Amos. 3. *Leo rugiet, quis non timebit?* 2. Daniel *cap.* 8. sub arietis forma eam vidit: cuius cornu maius ferit Papas, Imp. Reges, &c. minus sine nomine vulgus petit. Ille discurrit in Orientem, pueros enecãs, senes ad Occidentem transiliens, in Meridiem, robustos ætatis meridiæ subuertẽs. 3. Iob. 24. *Mane primo consurget homicida mors, interficiet egenum & pauperem, per noctem vero erit quasi fur.* 1. Thessal. 5. *Sicut fur in nocte, ita veniet.* Omnia suffuratur homi- *Mortis tituli. 1. Est Leo. 2. Aries. 3. Est homicida & fur.*

homini, teste Ps. 48. *Ne timeas, cũ diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius: quoniam cum interierit, non sumet omnia, nec descendet cum eo gloria eius.* Hinc Luc. 12. *Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te: quæ autem parasti, cuius erũt?*

4. Est carnifex. 4. S. Bern. mortem carnifici conferens, serm. de Villico inquit: *Mors ipsa est crux horribilis. Vide quomodo te crucifigit: crura distenduntur, manus decidunt, pectus anhelat, labia spumant. facies exudat, & morte fracta pallescit.*

5. Dux castrensis. 5. Ego duci castrensi dixero similem, qui vrbem primum multo cingit milite: dein opportune tormenta collocat, tum verberat globis turres, dein valla rescindit, &c. demum irruit, omnia ferro, flammisq; vastat: ita mors vitam expugnat, aliis alia membra morbis, demũ cor petit.

PARS IV.

Vis quanta mortis?

Est fortissima. I. VIs mortis inuicta est: vni succumbunt omnia. 1. Vt demirer tres purpuratos Persicos. 3. *Esd.* 3. de fortitudine differentes vini, Regis, fœminæ, non mortis meminisse. Fœmina fortissima, fortior mors est. 2. Hanc Apostolus *Rom.* 8. primam inter ea fortissima ponit, quibus se ab charitate separari non posse asserebat. 3. Vnde & Sponsa *Cant.* 8. vim charitatis demonstraturus eam morti confert: *Fortis est vt mors dilectio.*

Regina. Ideo Scriptura eam reginæ æquat: Ro. 5. *Vnius delicto mors regnauit, & in omnes pertransijt.* Et, *Regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt.*

Imperatrix. Tobiæ amici Imperatricem vocant. Tob. 2. *Vix effugisti mortis imperium, & adhuc sepelis mortuos?* Heb. 2. *Qui habebat mortis imperium*, isto nullũ est amplius. Hocq; initio mundi perinfirmum erat, vitam hominibus ad annum 900. proferentibus creuit sensim, quantum & homines numero creuerunt, & annis decreuerunt.

Figuræ. 1. Lapillus montescens II. 1. Est ea, qualis laterculus, qui colosseam Nabuchodonosoris statuam prosternebat, ita mors omne genus humanum obterit excrescens ipsa in montem magnum. Eidem quoque omnia parent, vt hominem torqueant, elementa, cœlorum iniuriæ, tempus, bruta, &c. Nam absumpsit Sodomitas igne, aquis Ægyptios, Core terra dehiscente, Absalonem in aere suspensum. *Mors tibi nomina mille, mille nocendi artes.*

2. Est Draco. 2. De qua illud *Apocal.* 12. non incommode vsurpes: *Ecce draco magnus persequens naturam animalem*, Psal. 103. *Draco iste quem formasti ad illudendum ei*: Et idem *habens capita* 7. peccatorum, de quibus Psalm. 73. *Confregisti capita draconum in aquis*, id est, peccatis, quorum filia mors, nam Rom. 5. *per peccatum mors.* Porro *& in capitibus eius coronas* 7. adeo dominatur omnium: *& cornua* 10. id est, mille nocendi artes.

Cuius tela res omnes sunt. Quas quis dicendo recenseat? Quot genera morborum, partes corporis, quot res creatæ, &c. tot mortis sunt tela.

3. Est eques. 3. Apocal. 6. *Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus sequebatur eum. Et data est illi potestas super quatuor partes terræ, interficere gladio, fame, & morte, & bestiis terræ.* Et vero postquam, Rom. 5 *per vnum hominem mors intrauit in mundum, & per peccatum mors:* continuo Heb. 9. *statutum est omnibus hominibus semel mori.*

4. Est vermis. 4. Esto, fuerit peregregia illa arbori adhærescens hedera, sub qua Ionas acquiescebat: attamen Ion. 4. *Parauit Deus vermem ascensu diluculi in crastinum, & percussit hederam, & exaruit.* Homo hederã: paratus vermis mors est, Genes. 2. *In quacunque hora comederis, morte morieris.*

5. Est turbo. 5. Quis ille è deserto turbo Iobi do-

mum ad 4. angulos fuccuffam euertens? Iob. 1. Mors eft ex peccato quatiens Adamum, nofque filios obterens.

PARS V.

Quis auctor mortis.

Non Deus. 1. Quia mors eft nihil. 2. Non eft bonum quid.

I. DIferte Sapiens, 1. *Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum.* Quis igitur? 2. Dan. 2. *Abfciffus eft lapis de monte fine manibus, & percuffit ftatuam in pedibus eius ferreis, & fictilibus, & comminuit eos.* 3. Vnde Ioan. 1. *Omnia per ipfum* Deum *facta funt: & fine ipfo factum eft Nihil*, id eft, Mors.

Ratio huc fauet. 1. Nam Genef. 1. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* At in morte nil boni: Nam *Ens*, & *Bonum* conuertuntur: ac mors eft mera priuatio & non ens, ergo nil boni. 2. Deinde quicquid condidit Deus, eius in ipfo prius idea extitit: at *quod factum eft, in ipfo vita erat*: ergo mortis idea nec in ipfo, nec ab ipfo. *Ego*, ait, *fum via, veritas & vita.* Ioan. 14. 3. Neque potuit DEVS condere Nihil: fed effe debebat Aliquid, quod condebat.

3. Non præextitit in Deo per ideam. Sed peccatum eft autor eius.

II. Quis denique parens mortis? 1. Roman. 5. *Per peccatum Mors.* Illud fuftulit gratiam priuilegij de immortalitate, & continuo naturæ noftræ principia inuicem pugnantia properabant ad corruptionem. 2. Sicut *Gen.* 45. *&c.* Hebræi viuente Iofepho in pace degebant fub Pharaone: at eo demortuo, iam glifcebat eorum indies oppreffio. Ita regnante in corpore animoque gratia primigenia, eademque cedente. 3. Hinc Roman. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.* O quanta omnium con fecuta perturbatio eft, vt primum cœpit peccatum in nobis regnare? &c.

CONCIO III.

De caufa mortis.

DEus, 1. *Reg.* 10. & 13. regnum dedit Sauli, omniq; ipfius pofteritati. Sed ingratus ac inobediens excidit eodem cum omni fua pofteritate: fimul mortem infelicem in monte Gelboe incurrit. Similiter Adam fibi, nobifque mortem acciuit, perdidit regnum.

Itaque fuper eo nos

I. *An mors homini fit naturalis?*
II. *De ftatu innocentiæ infeliciter deperdito.*
III. *De hominis inexterminabilitate.*
IV. *De fimilitudine hominis cum Deo.*
V. *De miferiis ftatus lapfi.*

PARS I.

An mors homini fit ab natura, an à peccato?

I. OPinantur nonnulli, mortem homini agnatam, adeoque naturalem effe, ac promanare ex ipfis naturæ noftræ principiis. 1. Quia in omnes competit materia & forma, vti contraria, quæ naturale fouent diffidium, pugnantque inuicem, vnde corruptionem demum confequi neceffe eft. Quæ cum naturalis fit, morsq; ipfa, hanc quoq; naturalem effe oportebit. 2. Mori poffe eft naturæ ingenitum, ergo & ipfum mori. Nam *actus & potentia eiufdem funt ordinis*, vt confentiunt Philofophi.

Porro iftud Gen. 2. *In quacunque die comederis ex eo, morte morieris*: ifti ad animæ mortem interpretantur. Ita *Philo* Iudæus Plato dictus, *l.* 2. *de Alleg. leg. Mof.* & Eucherius Lugd. in Gen. Egubinus, &c. Qui ita ratiocinantur: Chriftus mala omnia deftruxit, quæ peccatum inuexit, at mortem non aboleuit, ergo hæc non à peccato manauit, ac proin ab natura. Atat, ne quid nimis, 1. *Cor.* 15. Chriftus fuo aduentu pec-

tu peccatum destruxit, mortem vero destruet secundo suo ad iudicium aduentu S. Gregor. in Regist. libr. 6. c. 95. Epist. 31. sic argumentatur: *Dictum est, In quacunque die comederis, morte morieris, & ecce comedit, tamen in carne sua vltra 900. annos postmodum vixit.*

II. Sanior est sententia asserentium, eaque communis, mortem ex peccato non natura natam esse. Ideo S. Aug. illud *In quacunque*, &c. de vtraq; vult accipi morte, corporali ac spirituali. Atque idcirco Deus lapsum paradiso expulit, ne de ligno vitæ comederet, & viuens immortaliter non moreretur. 1. Euenit igitur Adæ, quod apro, qui lethaliter sauciatus cum fixo discurrit telo per saltus ac montes, dum expiret, ita Ps. 48. Adam *comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis* sauciatus in paradiso excurrit per spinas ac tribulos, donec deficeret. 2. Ita & ictæ semel fulmine arbores non protinus exarescunt, sed lente moriuntur. 3. Est ergo Rom. 6. *stipendium peccati mors.* Et Iac. 1. *Peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem.*

Potest vero bifariam attendi homo. 1. Quo ad pura eius solaque naturalia. Et sic, vt animal, mortalis est. 2. Quo ad conditionem suæ formationis, qua cum vitæ spiraculo anima decus immortale percepit. Sic est factus immunis ab omni morbo, & repugnante sibi quocunque. Et sic immortalis erat. Non igitur illi congenita mors est, sed consecuta ad peccatum.

1. Saul æquanimiter ferebat, regno se carere, cum patris asinas indagaret. 1. *Reg.* 9. At vt semel regni gustauit honorem, exuendus eodem peregre tulit. 2. Heli, 1. *Reg.* 1. facile carebat summo Pontificatu, at eo destituendus adepto indolebat. Ita & Adæ, considerato quoad pura naturalia, ac dein, quoad statum gratiæ. Quare quod mortem inuexit peccatum, idem vitatur memorando nouissima mortis.

PARS II.

De statu innocentiæ infeliciter perdito.

I. Status innocentiæ felicitatem duo declarant, Scripturæ, & Miseriæ. *Eius felicitas.* 1. Gen. 2. *Erat vterq; nudus, & non erubescebant.* Hæc quanta simplicitas? quam candida sinceritas? nihil in homine quod dedeceret. Nam *omnia erant valde bona.* Quanta quoque corporis impassibilitas? Adeo nec internum, nec circumstans quicquam ei aduersum erat 2. Eccles. 7. *Fecit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuit quæstionibus.* 1. *Rectum* corpore Ouid. 1. Metam.

Os homini sublime dedit, cœlumq; tueri
iussit.

2. *Rectum* anima, cuius partes omnes rationi parebant, sed euersa dein omnia sunt. 3. *Solinus* scribit, Lacedæmoniis, Delphicum consulentibus, num Resp eorum duratura esset, responsum esse, tum pessum ibit, cum Rex claudicans imperabit. Et euenit. Nam Agesilao regnante claudo collapsa est. Ita quasi consultum oraculum de futura hominis rectitudine respondit: *In quacunque die comederis*, &c. Comedit, & corruit distortus effectus. Ideo orat, Ps. 50. *Spiritum rectum innoua in visceribus meis.*

II. Miseriæ etiam perditum consecutæ statum, futuram prioris felicitatem repræsentant, hocque sunt infeliciores. *Infelicitas.* 1. Enimuero ab istis innocentia vacasset vniuersis: At hac corrupta; *Multiplicabo*, ait Euæ Deus, *ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios*, Gen. 3. Et Adæ: *Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.* q. d. si non peccasses: te alumnum suum tellus vltro

 aluisset

aluisset. 2. Aug.l.4.Ciuit.cap.10. *Tam felix status, vt nullum bonum abesset homini, quod recta voluntas optare posset: nullumq; malum adesset, quod hominis, feliciter viuentis, carnem vel animum offenderet.*

Homo brutus.

III. Atq; inde considerans illam, cumq; hac ærumnosa conferens ait, Psaltes 48. *Homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Quo in honore? Dominatus: doctoratus: valetudinis, gratiæ, &c.

Vt bestia agri.

Sileo paradisi habitationem. Iam, vt bestia, vagatur homo per senticosam terram proiectus à facie Domini: velut Cain aliquis. 5. Aut velut Nabuchodonosor, qui, cum victorijs, spoliis, captiuisque Israelitarum turgidus, se Deum esse duceret, colique vellet: ecce mox obbrutescit, & ex regno in desertum ad feras eijcitur. Ex quanto quo recidit? Ast nihil istud ad lapsum hominis, cuius nunc tanto deterior, quo ante felicior conditio fuit.

PARS III.

De hominis inexterminabilitate.

Immortalis fit mortalis.

I. POnderauit id, qui dixit Sap. 2. *Deus creauit hominem inexterminabilem.* 1. impassibilem, *& ad imaginem similitudinis suæ: inuidia autem diaboli mors intrauit in mundum.* O infelicem mutationem! Immortalem fieri mortalem? Similem Deo, iumentis similem effici?

Qui potuisset se conseruare immortalem.

Atque ita tamen comparatus erat, vt primum tantæ esset curæ Deo, quam erat gratus eidem. Dein vt ipse homo esset & sui potens, gnarusque penitissime: vt ab intrinseco ipsi aduersi accidere nil posset: non à passionibus, quæ solæ nunc aliquando enecant, nec ab principiorum naturæ vitalium defectu, nec ab extrinseca re vlla noxia. 1. Nam adeo per donatam scientiam pernouerat omnia sibi & salutaria, & inimica, vt illa accersere, arcereque hæc posset, & nosset. 2. Adhæc suppetebat ei lignum vitæ. 3. Deinde erat ipsos inter homines pax futura summa; ita conditus erat, ait S. Greg. in cap. 1. Iob. *vt ad cœlestem Angelorum patriam quandoq; sine carnis morte transiret. Sic immortalis, vt, si peccaret, mori posset, sic mortalis, vt, si non peccaret, etiam non mori posset.*

Incorruptibilitas est, triplici ex causa.

II. D.Tho.p.1.q.93.ar.1. ait incorruptibile trifariam dici. 1. Ob materiam, qua caret. Vt angeli, vel quam habet, sed carentem inclinatione ad formam aliam, vt cœli. Et hoc est incorruptibile secundum naturam. 2. Aliud secundum gloriam: idque ob formam: cum, quod ex natura corruptibile est, accedente altiore principio, id æternum seruatur. Vt corpora glorificata. Aug. Epist. 56. *Tam potenti natura Deus fecit animam, vt ex eius beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis, & incorruptionis vigor.* 3. Ob causam efficientem, ex dono Dei, vt homo in statu innocentiæ. Cur hoc? Aug. l. de quæst. Noui & Veteris Testamenti. q. 19. *Deus hominem fecit, quam diu non peccaret, immortalitate vigeret, vt sibi autor esset aut ad vitam, aut ad mortem.*

Scotus dissentit, & nescit quare. Vultque hominem fuisse in statu innocentiæ mortalem, sed non moriturum. Atque à Deo præueniendam mortem raptu hominis in cœlum.

Signa inexterminabilitatis.

III. Fecit ergo Deus *hominem inexterminabilem*, id est, inæstimabilem. 1. Ideo post creaturas est formatus, vt cunctis perfectior: vel vt Rex, cui prius mundi esset palatium apparandum. Vnde Arist. 2. Physic. *Nos omnium rerum quasi fines sumus.* 2. Innuit & Moyses: qui scribit, Deum cœlos & omnia condidisse sola iussione: *fiat lux*, &c. at denique vt ad hominem peruentum, ait, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostri.* Vnde *Tert. l.*

2.cont.

2. *cont. Marc. Basil. hom. in hexa.* mirantur hominem vt vere *inæstimabilem.* 2. Adde, quod cætera omnia Deus vel è terra, vel aqua produxit: at hominem ipse plasmauit quoad partes singulas & totum. Atq; ideo tanto inæstimabiliorem.

PARS IV.

De similitudine hominis cum Deo.

Causa similitudinis. 1. Dei bonitas.

I. SEd & *ad imaginem & similitudinem fecit eum.* Cur istud? 1. An vt suam Deus bonitatem, lapsi vero hominis malitiam isto declaret? Nam Deus sua, quibus excellit, homini communicauit: homo autem ob quæ excellebat, nec in ijs parem pati, & in ijs esse, vt Dij volebat.

2. Obedietia creaturarum.

2. An, vt hoc promptius omnes creaturæ subessent vni: Angeli ministrarent: horrerent dæmones? Hinc, Gen. 9. *Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres cæli.* Sicut Ægyptijs Ioseph, Persis ac Medis Mardochæus, *Esth.* 6. venerationi erant, ac terrori; quod regijs ornati insignibus conspicerentur: ita homo creaturis ob imaginem Dei.

3. Securitas possessionis diuinæ.

3. An vt hac, velut sigillo suo, ipsi intime impresso, cuncta creata nossent, hominem esse Dei solius proprium: cætera vero hominis? Vt nihil auderet ei nocere quicquam: Nec sigillum eradi posset, nisi Deus ipse homini auferretur. Sicut Phidias clypeo Mineruæ ita suam affixit effigiem, vt hæc ab illo resolui non posset, citra clypei totius destructionem.

4. Amor Dei in hominem.

4. An, quod nullam ex creaturis haberet Deus, qui cum familiariter ageret, quam amare, redamarique vellet, præter hominem? Ideo Prouerb. 8. *Deliciæ meæ esse cum filijs hominum.* Non cum cælis, elementis, Angelis, &c. Exclamat igitur Iob, cap. 7. *Quid est homo, quia magnificas eum, aut cur apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo.*

5. Memoriale Dei.

5. An, vt, orbe condito, Deus suũ Conditoris insigne perpetuum illi affigeret in dato homine: ad testandam memoriam Conditoris? Sicut, qui palatium extruunt, aut vrbem. Apelles, ait *Cicer. 3. offic. & Plin. l. 35. cap. 10.* picturæ cœperat opus: morte præuentus id imperfectum relinquit. Nullus dein vsquam reperiri pictor valuit, qui auderet suscipere perficiendum: Vultus enim absoluti pulchritudo reliqui corporis imitandi spem auferebat. Ita Deus inchoauit hominem in creatione: quis perficeret nisi solus Deus? idque fit in iustificatione, & glorificatione.

Inuectiua digressoria.

II. Et opus tale homo ipse per sordes ac vitia traheret? Id an non crimen læsæ maiestatis est? Tu exterminas animam: cum *Deus creauit hominem inexterminabilem!* &c. O *inuidia diaboli, per quam mors intrauit in orbem.* Sap. 2. O mortem infelicem peccatoris! Ergo *memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

PARS V.

De miseriis status lapsi.

Figura.

I. O Inuidiam diaboli: & miseriam hominis! 1. Vt Achitophel, 2. *Reg.* 15. Absaloni consultor fuit pessimus, & autor, vt filius in Dauidem parentem arma sumeret, regni appetens patrij: sed cui dein idem conatus cessit ad interitum: Ita satan Adæ, &c.

2. C. Caligulæ odium in Romanos tantum fuit, vt diceret sæpius: *Vtinam populus vnicam ceruicem haberet:* Odium satanæ idem votum obtinuit in vno Adæ capite generis humani. Hinc Rom. 5. *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors.*

3. Samson; vt sese de Philistæis vindicaret, *Iud.* 16. duas concussit columnas, quibus domus, in qua illi epulabantur, innixa stabat, sicque obruit vniuersos.

Ita satan Adam & Euam. 4. Aman, *Esth.* 5. 6. 7. vnius odi, Mardochæi ab rege obtinuit decretum exscindendi Iudæos vniuersos, odij causa erat superbia. Ita satan per fraudem circumuento homine: mortis procurauit edictum. 5. Naaman Syrus præpotens, at leprosus, occasio fuit, vt Giezi cum omni posteritate lepram hæreditaret, 4. *Regum* 5. dicente Elisæo, *Lepra Naaman adhærebit tibi, & semini tuo vsque in sempiternum.* Ita per satanam *in Adam omnes peccauerunt.* Rom. 5.

Parabola. Seminato agro semine bono *inimicus homo superseminauit zizaniam, cũ nox esset.* Ita homini gratiosissimo peccatum satan.

Effectus consecuti ad lapsum. II. *Luc.* 10. Lapsus in latrones fuit homo primus, &c. Hinc nostri spoliatio, hinc vulneratio, hinc mille fatales calamitates, voluntarij & excessus, & defectus criminales, hinc tot curæ, artes, praxes, regnorumque mutationes, &c.

Esus carnium. Hinc carnium inuectus est vsus in cibos. Nam ante lapsum, Genes. 1. *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & vniuersa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escã.* Nulla ecce carnis fit mentio. Estq; verosimile; annis bis fere millenis homines ξυροφάγυς, non Κρεάλοφάγυς victitasse. Forte frugum tunc sapidius fuerit genium ac indoles.

Potus vini. Peccatum fuit plurium occasio rerum ad victum, potumque hominis adinueniendarum. Nam ante diluuium quis vini vsum fuisse meminit? At post diluuium, qui primus memoratur, is fuit ebriosus. Ante aqua potus erat, &, vt reor, maioris voluptatis, certe sanitatis, quam vina modo quæcunque medicata, myrrhina, defruta nectaria, Cannaria, &c. Reor vitibus vuas prognatas ante comesse tantum homines non succum expressisse. Nam Noe succi vim ignorabat, qui primus eũ exprimens didicerat experientia. Vix erat is autem annis 600. ante diluuium, intra quod tempus potuisset didicisse vim succi, eius si vsus extitisset. Ergo peccatum inuexit intemperantiam, cæteraque eius similia.

Quin & stupidam rerum ignorantiam. *Ignorãtia.* Quanta enim protoplastarum scientia extitit? Ecclesiast. 17. *Disciplina intellectus repleuit illos, creauit illis scientiam spiritus, mala & bona ostendit illis.* Iam scholis, ac sudore opus tantillæ scientiolæ acquirendæ.

CONCIO IV.

De fatali mortis certitudine.

IOb. 1. *Filijs suis & filiabus vescentibus, & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit à regione deserti, & concußit quatuor angulos domus, quæ corruens oppreßit liberos.* Typus hic oppressionis vniuersalis filiorum est Adæ ærumnosi, vlcerosi, afflictissimique.

Nos circa eam pauca

I. *Quod omnis homo est mortalis.*
II. *De certitudine neceßitatis moriendi.*
III. *De mortis facilitate euertendi robustissima quæque.*
IV. *De vniuersali mortis statuto.*
V. *An Enoch & Elias sint mortui.*

PARS I.

Quod omnis homo mortalis est.

ALex. Magnus, ait *Plut. in Apop:* vt credi Iouis filius voluit, ita reperit, à *Homo esse Deus.* quibus vt semideus, adorabatur. At in cõflictu percussus telo, Ducibus ostenso cruore, ait: *Istane signa sunt Dei, & immortalis? Facessite me Deum dicere immortalem.* Ita Caro, mundus, dæmon miseros sui admiratione dementant, Nestoris ætatem victuros eos: ad altiora vsque ascensuros: *Nequaquam,* aiunt, *moriemini: sed eritis sicut Dij.* Nos autem ipsos si respexerimus, variosque casus, quibus obnoxij do-

degimus: facile animum in ordinem reuocabimus. Quot nim telis indies appetimur, quæ homines nos esse monent, propediemque morituros?

At morieris. Ita Dauid è tantulo tantus, voluebat cũ animo: Psal. 81. *Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes: Vos autẽ sicut homines moriemini.* q.d. Etsi imperitetis orbi, & vel mortuos suscitetis: &c. *moriemini*: sed *sicut homines*, anima æternum viuente: non vt bestiæ.

Ignorātia.

Nabuchodonosor sui & immemor, & inscius elatione factus, vt diuinus coli appetebat. At resistens superbis Deus mortis eũ monuit per visiones, primo statuę, Dan. 2. *Tu es, ô Rex, caput aureum*, maiestate regia, ait Daniel, ac luteus pedibus es, quia fragilis homo. Deinde *Dan.* 4. vidit arborem cœlis contiguam, at protinus succidi. Et nunc Reges intelligite, tales estis, sumusque omnes.

Mors æquo pede pulsat pauperum tabernas,
Regumque turres.

Sic omnibus est. Hinc Socrates, mortis accipiens sententiam ab Athenien. hilaris aiebat, At ipsos ante morti addixit natura. Dauid Psal. 88. *Quis est homo qui viuet, & non videbit mortẽ*; Nam omnis motus duos habet terminos, *à quo, ad quem*, at vita est motus proin eius terminus à quo, est viuere, ad quem, videre mortem.

Homo est, Deus.

Constantinus Imper. Legatos Persarũ Romæ circumducens splendoremque ostendens, num quid placeret, interrogabat, Cui Persa, *Istud, quod & Romæ, vt alibi homines morerentur.* quasi dicat Romani imperant orbi, at mors ipsis.

Simile, quod Ezechiel, *c.* 38. vidit Campum ossibus plenum mortuorum, simulque audijt, *Ossa hæc vniuersa domus Israel est.* Mundus is campus est, nos de domo mortalium. Huius tessera illa Gen. 3. *Puluis es, & in puluerem reuerteris.*

Qualis Dux exercitum educens dat symbolum, quo sese agnoscant singuli, ita natura mortalibus in orbem productis dedit istud. Nam Iob. 7. *Militia vita hominis super terram.* Tessera nostra *puluis* est, hinc hominem agnoscas. *Tessera humana militia mortis.*

Percunctare ex Abraha, quis es? Gen. 18. *Loquar ad Dominum, cum sim terra & cinis.* Dauid, quis? Psalm. 21. *Ego sum vermis, & non homo.* Et Psalm. 102. *Ipse cognouit figmentum nostrum: recordatus est, quoniam puluis sumus.* Salomon quis es? Eccl. 10. *Quid superbis terra & cinis?* Quã bene his tessera inhæsit? Quare *memorare nouißima tua.*

PARS II.

De certitudine necessitatis moriendi.

I. Mori oportere certo scimus, Quia *scientia* philosophis *est habitus ex veris necessarijs, & euidentibus propositionibus*, at qui tales sunt, de morte. Iob. 30. *Scio, quia morti trades me, vbi constituta est domus omni viuenti.* Scio in omnibus figuris ac modis syllogizandi. Scio ex euidentia, quæ nulla opus habet demonstratione. Euidentia vero est 1. ex S. Script. Psal. 101. *Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascent.* *Fundamẽta scientiæ de morte.*

2. Ratione. Nam quod componitur ex contrarijs, est corruptibile. 3. Experientia, Nam, 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & velut aqua dilabimur in terram.* I nunc, & annos te longos præsume victurum, ecce trinam facem, quæ ad mortem tibi prælucet, Diuinam, Naturalem, Experientialem.

Quicquid est homine futurum, id de futuris contingentibus est. Vt de puero si quæras, quis erit ingenio, robore, animo, opibus, &c. ex spe metuque respondes, quæres, morieturne? Certo affirmabis. Quia mors vna omnium est certissima. Malorum omnium medicina est, nulla mortis. *Omnia hominis sunt contingentia præter mortem.*

II. Sum-

Priuilegiũ à morte nullum. II. Summarum quarumque rerum ac necessariarum priuilegia data sunt varijs, nullum mortis cuiquam. Deus alios præstitit tutos igne, aquis, mari, interque feras, &c. alios ab esurie immunes. Moysi dedit vim diuidendi mare, Iordanem Iosuæ, eidem sistendi & solem, Ezechiæ solem retroagendi: At à morte immunitatem nemini. Hac lege huc intramus omnes, vt exeamus. *Nascimur vt moriamur.* Sicut Dauid dicebat Ethai, 2. Regum 15. *Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi.* Hinc Sapient. 5. *Nati continuo desiuimus esse.* Bene *Augustin.* 13. *Ciuit. cap.* 9. vitam cursum ac stadium nuncupauit, in quo citatis equis rapimur ad metam. Greg. Nazian. carmen est.

Idque ipsum est, quod viuo, velut rapidissimus amnis.

Qui sursum exoriens, semper ad ima ruit.

Fragiles sumus. III. Idem Paulus declarat ista metaphora, 2. Corinth. 4. *Habemus thesaurum in vasis fictilibus.* Lutei enim & fragiles sumus. Quid anima pretiosius? Et hæc in vase tam vili? An quia pretiosæ merces saccis cannabinis insuuntur? Ita Ioseph, *Genes.* 44. scyphum aureum in saccum Beniaminium intrusit. Sic animam Deus in hoc corpus.

Figulini sumus. Est hic orbis officina figuli, in qua hominum vasa sunt varia, parua, magna, &c. sed fragilia omnia. Iob. 10. *Memento Domine, quod sicut lutum feceris me, & blasmaueris me totum in circuitu.* Ps. 2. *Tanquam vas figuli confringes me.* Deus Ieremiæ cap. 18. ait: *Descende in domum figuli.* Figulini sumus: & superbimus?

PARS III.

De mortis facilitate euertendi robustissima quæque.

Robusti ... similian... I. MVlus Lydius, ait Plutarch. videns ex vmbra suam torositatẽ ac magnitudinem, sternax sessorem excutit, insolescit, insultat, &c. At se asino natum recogitans, dimittit animos. O homines *nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Psal. 31. *...tur ex seipsis agnitis.* Multa possunt, vt opes, honores, robur, forma, vt intumescas; at exteriora sunt: vnde autem detumescas hoc intimum tibi; imo tu ipse es. *Quid superbis terra & cinis?* Eccl. 10.

Deus resistit præfidentibus in robore. & per paruum quid. Nemroth robustus gigas, vt diluuium forte aliud euitaret, turrim moliri cœpit vastissimam: at Deus obstitit, quo minus perficeret. Homo quanta moliris subinde? Sed, quia non ex, vel cum Deo, ideo retardat ea Deus. De cuius vi Psalm. 143. *Tange montes & fumigabunt.* 1. Sublimes elude conatus, & in fumum abibunt. 2. En Goliatham, 1. *Regum* 17. à vertice ad calcem obarmatum, terrorique cunctis; à lapide sternitur non magno: à morbo gigas & Rex.

3. In exercitu Antiochi. 1. *Mach.* 6. ingẽs erat elephas: & is ab vno Eleazare suffossus corruit, Elephantinos viros casus quam leuis perdit? 4. Adamas fertur nonnisi peregre diffringi posse: ast vt vnum fragmen absilijt, continuo in puluerem redigitur. Ita homo, etsi collosseus, & chalybeus, morbo tamen mortiq; cedit, inque puluerem collabascit.

Homo flos est. Ideo flori confertur agri, mille periculis exposito, non hortensi tutatiori: Psal. 102. *Homo sicut fœnum dies eius, quasi flos agri sic efflorebit.* Iob. 14. *Quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet.* Vbi Greg. 11. Mor. c. 17. *Quid sunt homines nati in mundo, nisi quidam flores in campo?*

Hic terra morientiũ est. Prorsus vt nemo in cœlis reperitur mortalis: ita in terris nemo immortalis, Ideo Psaltes 26. *Credo videre bona Domini in terra viuentium.* Nam hic terra morientium est. Et Dominus, Matt. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Quia hic mera

mera mors est. Est ergo certissima moriendi necessitas.

Causa humanæ mortalitatis. II. Sed vnde, aut quare? 1. Quia quod ex contrarijs constat, corrumpi oportet. Contraria enim duo in eodem subiecto se non compatiuntur; pugnantque tam diu, dum sese destruxerint: at corpus humanum è quatuor contrarijs compositum est elementis, ergo. 2. Materia prima, quia est omnium formarum successiue appetentissima; ideo dicitur principium corruptionis: ex ea autem hoc corpus constat: ergo. 3. Humor radicalis vbi ad perfectionem suam peruenit, sensim deficit, sanguisque hebescit, ac vitales spiritus languescunt; dum natura non sit amplius ferendo: cedatque fato. 4. Omnia in ea resoluuntur, vnde componuntur. Atqui Psalm. 103. *Auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur.*

PARS IV.

De vniuersali mortis statuto.

Mors communis est. I. Mors communis est & vniuersalis 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & velut aquæ dilabimur in terram.* 2. Vt omnia flumina in mare, vnde manarunt; reuertuntur: ita in terram homines: nec inde reuertentur. 3. *Omnes.* Nam qui hodie superstites sunt de stirpe Nabuchodonosoris in Chaldæa? Cyri in Persia? Alexandri in Græcia? Cæsaris Romæ? Athenis Codri? Vbi Monarchiæ veteres? Vbi Troia? ita Augustinus meditatur.

4. *Omnes morimur.* Iob. 34. *Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem reuertetur.* Hebr. 9. *Omnibus hominibus statutum est semel mori.*

Trium regnorum statuta priuata. In omni regno, præter ius commune, sunt priuata quædam statuta: In Cœlesti hoc: Apocal. 14. *Amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis:* Et Isai. 25. *præcipitauit mortem in æternum.* In infernali istud, Psal. 48. *Mors depascet eos.* In terrestri, hoc Hebr. 9. *Statutum est semel mori.* O immutabile *statutum!* Non quale Assuerianum, quod Esthera, *cap.* 15. deprecari quibat: cui Rex: *Quid habes Esther, noli metuere, non morieris. Non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.*

Semel tantum moriendum. II. Vana est Pythagorica Philosophia de metapempsychia: si enim animæ de corpore morientis in aliud immigrarent, iam esse statutum oporteret sæpius mori. Quo cordatius mors meditāda est, quod *semel* tantum sit obeunda: à quo vno momento pendent omnia. Sicut Lamachus, Dux Athen. aiebat: semel tantum quisq; errorem in prælio committit. Nam ad primum est mors aut captiuitas, aut dedecus subeundum. O *semel:* quot quantaque à te dependent.

Et *semel omnibus.* In Dialectica multa sunt æquiuoca, synonyma multa: hic res & nomen, istis solum est nomen commune. Ast in mortis dialectica vnum est synonymum, *Mors* prædicatur communiter de omnibus.

PARS V.

An Enoch & Elias mortui.

I. At, inquis, Enoch, Elias, Ioannes Euāgelista mortui non sunt. Nodus hic pene Gordius est Rabbini pleriq; sensere, esse mortuos Enoch & Eliam: ex eo, Genes. 5. *Facti sunt omnes dies Enoch. 365. anni:* ergo post hos non vixit. Nam in diluuio tantum octo animæ saluæ factæ sunt: ac Enochi fuisset nona.

At ista refelluntur, 1. Traditione Ecclesiæ, Patrum & Theologorum consensu. 2. Nam Hebr. 11. *Fide Enoch translatus est, vt non videret mortem, & non inueniebatur, quia sustulit eum Deus.* Eccl. 44. *Enoch placuit Deo, & translatus est in paradisum, vt det gentibus pœnitentiam* tempore Antichristi. Raptus ast autem Enoch ab O. C.

pene anno 1660. annis 9. ante diluuium. 3. Deinde Moyses catalogum pertexens Patrum, ad singulos addidit: *& mortuus est*: ad Enoch autem ait: Ge.5. *Et non apparuit, quia tulit eum Deus*. Hier. ad Pammac. *Enoch & Elias necdum mortui, & Paradisi iam coloni habent membra, in quibus rapti sunt.*

An extet paradisus. II. Sed an in Paradiso? 1. Ita quidam ex Eccl. 44. Vt S. Iustinus Mart. qui rebatur superesse in terris adhuc Paradisum, ex isto Luc. 23. *Hodie mecum eris in paradiso.* At Christus à cruce descendit ad inferos, triduoque subsistit ibidem in limbo; non in terra, vel paradiso. Irenæus, lib. 5. adu. hæres. vult & Paulum in Paradisum eum raptum fuisse, animasque iustorum inibi asseruari ad vsque finem mundi. At hic error est.

2. Certior videtur opinio, Paradisum nusquam superesse: diluuioque submersum perisse; nisi miraculo seruatus esset. Sed sine causa, ait August. in dubijs miracula non sunt statuenda. *Rupertus lib. de Trinit. ca.* 35. negat posse probari in eo paradiso Enochum esse, in quo conditus est Adam. *S. Chrysost. hom.* 21. *in Gen.* ait curiositatis esse, indagare, quo Enoch translatus sit. *Augustinus lib. de gratia*, ait in paradisum vel alio translatum fuisse. *D. Thomas in cap.* 11. *ad Hebr.* ambos morituros ait, ob commune *Statutum.*

Quare *viue memor lethi.* Age, vt gallinacei, qui oculo altero quærunt escam humi; altero suspiciunt in cœlum, ab miluo sibi metuentes: vt & lepores apertis oculis dormitant.

CONCIO V.

De Hora mortis incerta.

BAlthasar, Rex Babyl. *Dan.* 5. cum cõcubinis in vasis, quæ pater Nabuchodonosor è templo Ierosolym. rapuerat, epulabatur: Deosq; dilaudabat mortis immemor: cum ecce manus hominis scribentis contrà candelabrum in pariete ... gaudia in luctum vertit, & nocte eade ... est mortuus. Ecce quid mortis incertius hora est?

Ideo nos

I. *Quod incautos mors obruat.*
II. *De die, horaue mortis incognita.*
III. *De aduigilatione ad horam.*
IV. *De præparatione ad mortem.*
V. *De præparatione omissa cum exitio.*

PARS I.

Quod incautos mors obruat.

Vigilās. IPhycrates, Dux Athen. semper in armis stare exercitum volebat, etsi in solo amicorum consisteret: *teste Plut. in Apop.* sciscitanti causam, aiebat: Ne ex improuiso obrutus dicere cogar: *Non putabam.* Omnis homo dux vitæ est suæ. Nam *vita hominis militia super terram*: instantq; pertinaciter illi Caro, mundus, Satan, morsque omni momento. Quare excubet necesse est. Hinc Phil. 2. *Cum timore & tremore operamini vestram salutem.* Et Matth. 24. *Estote parati; quia nescitis diem, neque horam.* *Et time.*

Ne incautus obruare. 1. Isboseth, 2. *Reg.* 4. meridionans ob æstum, dormiente ostiaria, ab sicarijs trucidatur. Ita peccatum & mors cuius dormit memoria mortis. 2. Samson, *Iud.* 16. in sinu Dalilæ indormiscens eneruatur suo robore, & inneruatur restibus. I nũc, & voluptatulæ te permitte: sed tuam ex Samsone, fortunā percipe. Audax mors est, vix vllum tamen, nisi incautum adoritur, velut à tergo.

3. Annibal, fulmen & terror Romanorum quamdiu Scipionem instare sibi sciebat, arma nunquam exuit, nec dormijt, nisi vigilantibus Ducibus. Quanto mors præ Scipione? Cicer. in Catone ait: *Moriendum enim certum est, sed incertum an eo ipso die. Mortem igitur omnib. horis impendentem timeas.* Apoc. 4. visa animalia sunt

plena

plena oculis ante & retro: Tales nos simus perpete memoria mortis. *Memorare nouissima.*

PARS II.

De die, horaue mortis incognita.

Ea reseruata Deo est.

I. Bernardus in serm. *Nil certius morte, sed nil incertius hora.* 1. Quia de futuris contingentibus est: Deoq; reseruatur. Qui, vt potentiam creandi, sic & scientiam horæ moriendi sibi reseruauit soli, vt res proprias Diuinitatis

2. *Non est vestrum nosse tempora, neque momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* Similia sunt plura. Vt de prædestinatis Ecclesia orat: *Deus, cui soli cognitus est numerus electorum,* quasi dicat: Angeli, Diuique id ignorant.

Christo nota.

Et Agnus Apoc. 1. *Habeo claues mortis & inferni.* 2. Ps. 67. *Deus noster, Deus saluos faciendi, & Domini Domini exitus mortis.* Hinc obsecrat Ps. 38. *Notum fac mihi Domine finē meum, vt sciam quid desit mihi.* Et Psal. 118. *Quando facies de persequentibus me iudicium?* Naturalem, & violentam mortem iuxta nescit. 3. *Apoc.* 5. Visus liber 7. signaculis munitus intus & foris, & nemo poterat aperire eum. Hic liber Deo reseruatorum est: in quo & hora mortis.

Prætereaq; nemini.

Adeo 1. Iob. 15. *numerus annorum incertus* est, vt nulli queat præsciri mors, nisi solo reuelante Deo. 2. Gen. 27. *Vides quod senuerim, & ignorem diem mortis meæ*, ait Isaac ad Esau. 3. Benedad Rex æger, 4. *Reg.* 8. mittit ad Elisæum de morte percunctatum: sed non liquebat. 4. Minus iā. Quondam mors enim suis solius copijs pugnabat, vt senecta, morbo, peste, forte post 40. annos: At modo alienis etiam armis petit homines: vt victu, potu, mari, libidine, &c.

Genus mortis, nō mors metuenda est.

II. Quare mortem memora, vigila. 1. ora cum Ps. 67. *Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum.* Sic & te præpara, precibusq; obarma, 2. Seneca in Epistolis refert Germanos non mortem, sed mortis genus timere solitos. Belle. Ita & nos. 3. Sæpe naues cursum tenuere felicem, at in portu naufragantur. 4. Sæpe, quæ hyemem asperam sustinuerunt arbores, in vere exarescunt. Ita finis dispar à cursu multis est. 5. Bene Mosonius Monachus, teste *S. Maximo sermon.* 36. sciscitanti, quid maximum ad beate moriendum haberet momentum, ait: Cogitare, Vltimum sibi hunc diem fore.

PARS III.

De aduigilatione ad horam.

Ideo vigila.

Ergo Marc. 13. *videte, vigilate, orate. Nescitis enim quando tempus sit*: Exclamat simul; *Quo autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate.* Luc. 21. ait: *Vigilate omni tempore.* 1. Pet. 5. *Fratres sobrij estote: & vigilate, quia aduersarius vester diabolus,* &c. At mors isto sæuior, & certior, simul incertior est. Quare 1. Cor. 16. *Vigilate, state in fide.* 2. Rei capitis plures nesciunt, quando ducendi sint, hic seruis, citius ille: Nos in Ada facti rei mortis accepimus sententiam: ducemur mane? meridie? aut quando? *Semper tibi pendeat hamus.* *Reus es.*

In carcere es, Morsq; fur est.

3. Carcer enim est Mundus, quo claudimur omnes. Pertæsus orabat Psal. 141. *Educ de custodia animam meam.* 4. Mors fur est. 1. Thess. 5. *veniet tanquam fur in illa hora,* noctis & somni. Et Matthæi 24. *Si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam.* O quot incautis hic fur suffodit parietem cordis? Dixit quidem Isaias Ezechiæ Regi, 4. Reg. 20. *Dispone domui tuæ, quia morieris*: at non dixit diem vel horam, vt vigilaret.

Insidiæ certæ sunt ac multæ.

II. Si quæ vrbs aut arx suam euersionem prænosset mensibus 7. quanta non moliretur interea? Ecce Niniuen, *Ionæ* 3. vix

vix inaudierat de excidio; cum ecce pœnitet in sacco & cinere. Et nobis inclamatur Psal. 89. *Anni nostri sicut aranea meditabuntur: dies annorum nostrorum in ipsis, 70. anni, Si autem in potentatibus, 80. anni, & amplius eorum, labor & dolor.* Vigilate igitur.

Exempla terreant. 1. Instabat Christo mors, quam animose Petrus se prius offerebat? & tamen indormiscebat. Itaque Dominus Matth. 26. *Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum?* 2. Similem somnolentiam in Iona, *cap.* 1. arguit Scriptura: Cur nos similes in naui hac vix digitos tres absumus à letho, sæuitque vnda: & tamen stertimus. 3. Rex, qui sibi tendi nouit insidias, duplicat custodias: affatus, aditusque omnes suspectat: & homo tot inter aduersa sibi, securus aget? Ipsa dies, nox ipsa, & omnis hora ei insidiatur. Et vno hoc, *memorare nouiss.* tutus esse posset.

PARS IV.

De præparatione ad mortem.

Improuisa placet impijs. I. Bene Seneca: *Incertum est, quo te loco mors expectet: itaque tu illam omni loco expecta.* Plinius iudicabat optimam esse mortem, quæ subita: Iulius Cæsar, quæ inopinata. Non sic Ecclesia, quæ orat. *A subitanea & improuisa morte libera nos Domine.* Nam in pœnis hanc Scriptura numerat. 1. Iob. 15. *Auferetur spiritus oris sui*, id est, sanus morietur, Hæ minæ sunt. 2. Sicut & Ps. 81. *Sicut homines moriemini, & sicut vnus de Principibus cadetis*; morte violenta. 3. Iob. 21. *In puncto ad inferna descendent.* Sic impij.

At prouisa pijs. At iusti præuertunt memoria mortis, metuuntque repente mori.

1. Ob rationes cum conscientia ineundas. 1. Nam Iob 9. *Si repente interroget, quis respondebit ei?* Vel, vt Hebræi legunt, *si rapuerit.* Quare ipse ante interroga conscientiam, & horam mortis, genusque non metues magis, quam ipsam. Sin' Ps. 33. *Mors peccatorum pessima:* hanc metue.

2. Ob Confessionem. 2. Traditur, si lupus hominem prior viderit, aeris ab eo infectione vocem homini intercludi. Vnde Virg. *Te Mœri lupi videre priores.* Ita, quem mors occupat improuidum, ei vocem confitendi adimit.

3. Ob Communionē. 3. Deus Exod. 12. voluit Agnum paschalem festinato comedi, agrestibus cum lactucis & baculis in manibus. Ita festina salutem operari, cum pœnitentia, & succincta vigilantia: ne exterminator Angelus te obruat.

4. Ob aduentum Sponsi. Huc respexerit Dominus, Luc. 12. *Sint lumbi vestri præcincti, & Lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuecabitur à nuptijs*, q. d. vasa colligite, consarcinate: caritatis opera comparate. 5. Nam, vt Ioā. Climacus ait: *probatus quidem ille est, qui mortem singulis diebus expectat: sed ille sane sanctus, qui hanc horis singulis desiderat.*

Ergo se præparant tempori. II. Duplex Israelitis tubæ clangor erat. Num. 10. Ad primum congregabantur ad Arcam: ad prolixiorem & concisum mouebant castra. Ita sub morbi initium ad Iesum confuge: gliscit morbus, castra mouere para, inque tuto conscientiam colloca.

Vt viatores thesaurizant. Vt, qui procul patria migrare instituunt; quæ transferre secum minus queunt, in pecuniam redigunt, quo in viam sint expeditiores. Nulla, quam in morte, profectio remotior est: estque *Spiritus vadens, & non rediens.* Psalm. 77. Atque ideo, Lu. 12. *Vendite, quæ possidetis, & date eleemosynam. Et facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis.* Is vero bonorum est operum. Inprimis 2. Cor. 4. *momentaneum & leue tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis.*

Despoliāsque mundum. Quocirca sicut Exod. 12. exituri Ægypto ad terram promissionis, quicquid auri, &c. potuerunt, acceperunt mutuo secum: ita mundum spolient decessuri: eleemosynas, &c. thesaurizantes in cœlis,

lis, Matth. 6. *Vbi neque ærugo, neque tinea demolitur: & vbi fures non effodiunt.* Deinde, vt rei ducendi iocos, risusq; mittunt, toti in mortem intenti proximam, inque scelerum pœnitentiam: ita nos ad fatalem pœnam luendam citati.

PARS V.

De præparatione omissa cum exitio.

Exempla resipiscere nec volensium, nec valentium.

I. VÆ qui Sodomæis similes obruentur, de interitu prius in quam se perditos sentiant nil cogitantes, *Gen.* 19. Nempe *perditio tua ex te.* Ose. 13.

2. Ægyptij, *Exod.* 14. ad mortem aliorum proruebant: & suam, nil eius metuentes, incurrunt. 3. Epulo: *Luc.* 16. quam insperata raptus morte in inferno sepultus est? 4. Ille congestor opum, horreiq; suffartor quid audijt medias inter futurarum deliciarum cogitationes? Luc. 12. *Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te* tartarei. 5. Sic Balthasar, *Dan.* 5. inter epularum gaudia mortis ictum excepit. 6. Holofernes, *Iudith.* 13. in corde Castrorum obtruncatus interijt. Ammoni ad mensam fratris sica vitam abrupit, 2. *Reg.* 13.

2. Volentium sed non valentium.

II. Maturate mortales præuertere mortem tot inter casus. Neu differte horam in vltimam expiare animas. 1. Alexander Magnus castris eiecit militem, quem instante iam prælio primum arma polire deprehenderat. *Plut. in Apoph.* Metuendum, ne idem procrastinatoribus Deus; eosque è libro vitæ exturbet. 2. Ægyptij iam in altum ingressi longius, sero coire cernebant vndas: sero vociferabantur, Exod. 14. *Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* At terga vertentibus, ecce *occurrunt aquæ, & inuoluit eos Dominus in medijs fluctibus.* Ita, verendum, ne multis in agone eueniat. 3. Horrendum, quod *S. Gregorius lib.* 4. *Dial. c.* 38. *& hom.* 12. *in Euang.* refert, Chrysaorium, tota vita sceleratum, in supremis velut attonitum sudasse, cohorruisse, intremuisse: demum exclamasse: *Inducias vsque mane, inducias vsque mane.* At incassum. Spiritum exhalabat infandum. Et cuique adeo periculosa placebit dilatio?

Sane hæc haud paruum præsefert indicium reprobationis. Vt enim *Leuit.* 6. Deus cygnum vetuit offerri sibi, velut immundum: an, quod solum moriturus canat? At egregius est: præcandidus, &c. Quare *cantate Deo canticum nouum*: vt aues puræ mane primo argutantes; vesperoq; sero silentium obtinentes quietis æuiternæ. *Signum reprobationis.*

CONCIO VI.

De Adiunctis mortis.

SAul, 1. *Regum* 28. vt per pythonissam suscitata ex vmbra Samuelis audierat: *Cras tu, & filij tui mecum eritis: sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philistiim:* semianimis corruit, ac desperatus. Tantus mortis est horror, etiam in robusto. Quantus in morbo fractis, interq; tentationes fore putabitur?

Super quo nos

I. *Quod mors sit horribilißima.*
II. *De moribundi corporis doloribus.*
III. *Exempla in idem.*
IV. *De tentationibus animæ ab Satana.*
V. *De Dæmonum horribilitate, ac violentia.*

PARS I.

Mors est horribilißima.

ECclesiasticus mortis hora nihil ducens horribilius ait, cap. 41. *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis.* Ideo S. Gregorius aiebat: *Qui considerat qualis erit in morte, semper erit pauidus in oratione.* Achilles sit aut Hercules. Exempla cape.

1. Ezechias Rex pro deposito iacebat,

4. *Reg.* 20. complorabatur ab amicis: Isaias quoque denunciarat, c. 38. *Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues.* Quibus ille plus quam morbo expectoratus, ad parietem lacrymans versus ait: *Memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto: & quod placitum est coram te, fecerim.* Ita mœstum & horrificum cunctis accidit mortis nuncium. Sic depositi; deploratique iacebimus: sic amici circumsistent: sic vterq; medicus, &c. Sic obuersabitur acta vita, futuraque, &c. ô angor, ô pauor!

2. Miser in fimeto Iob *cap.* 1. orbatus liberis, fortunis, valetudine, flens ait: ca. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei.* Miserior, magisque anxius erit moriturus, cui vitæ spes nulla super: sæuitque conscientia: & fumos flammasq; orcus iam quasi afflat animo. Quos hic auare, impie, &c. amicos implorabis? Angelos? phylacangelum? Diuos? opulentos? honoratiores? peccatorum tuorum complices? &c. Et surdi, & impotes ad tua petita erunt.

3. Antiochus, 2. *Mach.* 9. Syriæ Rex, capitalis Iudæorum hostis, viscerum dolore correptus, è curru excussus, & collisus, submissius iam sentiebat: interim putiscente carne vermicans corpus, sanieq; diffluens colliquescebat. O iudicia Dei! Deum inuocat infandus: at nequicquam. Vouet templum Deo, libertatem Iudæis, Iudæus ipse futurus. Incassum. Ita & homo, rex mundi est, Gen. 1. *Dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & vniuersis animantibus,* &c. Is fanda, nefanda hic multa designat, ægrescit, proponit, spondet meliora: & perit infelix. Namq; hora præteriit. O horam! Qualis in te visitur agonizans? Quis vultu, oculis, auditu, corde, artubus, &c. quis iudicio, animo, &c. quis cernitur agonizans?

PARS II.

De corporis doloribus moribundi.

I. CORpus qualia infestabunt? Psal. 17. *Circundederunt me dolores mortis:* 2. *& pericula inferni inuenerunt me:* 3. *torrentes iniquitatis conturbauerunt me.* Hinc Matth. 26. *tristis est anima mea vsque ad mortem.* Ita Iesus morti vicinus: quanto magis homo talia?

Sed duo ibi dolorum genera notes: Animæ, de peccatis: Corporis, de morbis. 1. Peccata tunc conglobatim irruent, obruentque animam, quæ dicta, facta, cogitata vnquam tibi fuerint. 1. O quanti *torrentes?* quam turbulenti, fœtentes, monstrorumq; pleni? Qui torrentes Simoniaci: Sacerdotis: religiosi: Vsurarij; &c. 2. *Dolores mortis* quoque corpus è statu dimouebunt, te discruciabunt, vt dirius haud vnquam. Id æstimaris, si partes per singulas obieris, membrorumq; corruptiones. 3. *Mortis* autem comitatus qualis aderit? Regina Mors incedit accincta doloribus, morbis, casibus fortuitis, sudoribus, deliquiis, similibusque &c. Atque tot ista vnum circundant corpus. Id exemplis liquebit.

II. Iussit Ezechielem Deus, *Ezech.* 4. in latere Solymam describere; ac parare aduersus eam munitiones, ac obsidionem. Lateritius est homo, in quo vita misera descripta est: eademque malis obsessa plus sexcentis: & in morte insuper innumeris. Vt vere, *dolores mortis & inferni* queant nuncupari.

2. Euenit deposito, quod domui fatui in arena structæ: Matt. 7. *descendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna.* Ita corpus humanum stolidi: (at Eccl. 1. *stultorum infinitus est numerus,*) stat super cinerem & puluerem: & descendit mors cum cohorte sua, mox

istud

istud ruinam trahit, reciditque in cineres.

3. Circundant autem dolores ægrum vt obsessam vrbem, vallo morborum, fossa symptomatum, excubiis medicorum, stationibus amicorum: telis medicinarum: sectionum, vstionum: balistis deliquiorum: ruina denique murorum ac euastatione. Circundant amissio bonorum corporis, animæ fortunarum, amicorum, honorum, mundi: accessio vermium, sepulchri, dæmonum, inferni, &c.

III. Quid? terrebat vna manus scribentis, Dan. 5. *Mane, Thecel, Phares*: Balthasarum, vt exanimaretur: quantum tot illa, maioraq; conterrebunt ægram animam? Audiet illa Dan. 5. *Regnum tuum diuisum est, & Medis in prædam datum*, vermibus corpus, inferis anima: ingratis nepotibus opes. 2. *Dolores* eos sic describit August. serm. 48. ad fratr. in eremo: *Cum in extrema ægritudine fueritis, ô quam pœnosum erit vobis pœnitere de malis commissis, & bonis omissis!* 3. Dauid ita depingit eos Ps. 47. *Ipsi videntes sic admirati sunt: conturbati sunt, commoti sunt: tremor apprehendit eos: ibi dolores vt parturientis.*

IV. Innocentius Papa III. l. 3. de contemptu mundi, cap. 42. refert quatuor adiuncta mortis: 1. *Dolores mortis*, id est, amissionem vitæ. 2. *Iniquitates conturbauerunt me* totius anteactæ vitæ. 3. *Pericula inferni*, seu damnationis. 4. Dæmonum insultus. O dolores! ô angustias! ô horam! Hora, qua in æternitatem prospicis: in vitæ breuitatem ac vanitatem respicis: in circumstantia mala; bonaque circumspicis: in conscientiam introspicis: in cœlum frustra suspicis: te vero despicis ac detestaris. Hora, qua ignotum horres iter: horres animam à corpore diuelli horres te præbere vermibus ac viperis. Et quis non exhorrescat? Vin' exempla?

PARS III.

Exempla in idem.

I. Sanctus Hilarion vitam in eremo exegerat: moriturus tamen intremuit: demum (S. Hieronymo teste:) ita ad sese: *Egredere anima: quid dubitas: egredere, quid times? Septuaginta annis Deo seruisti, & adhuc exire times?* 2. S. Arsenius cum à morte abesset propius, horrore quatitur. Discipulis causam sciscitantibus ait: *Semper hanc horam pertimui: eam ex animo nunquam deposui.* 3. *S. Cyprianus Martyr libr. de mortalit.* ait, Presbyterum in extremis trepidantem ab Angelo apparente audisse; *Pati timetis, exire non vultis: quid faciam vobis?* 4. *V. Beda l. 5. hist. Anglic.* refert, Religiosum ægrum nonnihil deflexo oculo vidisse in hiante orco locum sibi paratum: sicque desperasse expulsa anima. 5. S. Fulgentio, (*Baron. to. 5. anno* 529. *Sur. to.* 1.) dolor hanc vocem expressit: *Domine refugium pauperum, & mœstorum solamen, da mihi hic patientiam, & postea indulgentiam.* 6. Christus Iesus (horresco referens:) mortem aditurus, Matth. 26. *cœpit contristari & mœstus esse*: & ait Marc. 14. *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Et vero Luc. 22. *factus in agonia prolixius orabat: & factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Quid? Si ille, qui, Ps. 18. *exultauit vt gigas ad currendam viam*: qui Hebr. 1. *cuncta verbo virtutis suæ portat.* Si, inquam, is sic exhorruit: quid nobis fiet? O homo hæc *memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

PARS IV.

De tentationibus animæ ab Satana.

Animam vero quæ vrgebūt? Metus, desperatio: laruæ, Diræ, dæmones, & hi, quam tum alias diligentiores nunquam. 1. Repete animo istud *Luc.* 10. de lapso in latrones, & viuam agonizantis ideam animæ conspexeris. Hanc enim *Dæmones latrones animæ.*

caro, & dæmones tantum non pene enecant terroribus suis. Actum foret, ni Eudæmon eam susciperet consolator.

Tentatores quasi iure. Atque ius tentandi accepisse Satan videtur inde ab exordio. Gen. 3. *Tu insidiaberis calcaneo eius* : vbi Glossa ait: *Calcaneum finem hominis significat: ad illum semper dæmon attendit, semper insidiatur.* Ps. 55. *Ipsi calcaneum meum obseruant.* Quin & ipsa *iniquitas calcanei mei circundabit me*: Ps. 48. Hac dæmon seipso eo in articulo, horribilior erit.

Figura. Iacob, *Gen. 32.* ex longa Labani seruitute elapsus in patriam reuersurus cum suis ab occurrente Esau, iurato hoste, cum armatis copijs vel retardatus, vel exclusus patria, vel trucidatus fuisset: nisi Deus furorem hosti eripuisset. Ita homini euenit, ex idololatra mundo emigraturo.

1. 1. S. Martinum, *teste Seu. Sulpitio*, haud immunem ab infando tentatore sua præstabat sanctitas. Eum ergo sic affatur: *Nil habes in me cruenta bestia. Apage.* Et quis tunc sexcenta inter aduersa alia, quis non ad ea perhorrescat monstra furua ac flammiuoma, quibus nil vsque horribilius natura nouit?

2. 2. S. Thomas Indis, ad credendum tardis, satanam ostendit ignes ore exundantem, capite comisq; terrificum: quo viso

3. ad fidem accessere multi. 3. Anachoreta proditur ante mortem viso tartareo detestatus esse diem, quo religionem fuerat professus, mentis effectus impos. Vtque sibi redditus pœnituit, aiens: male se per candentes laminas incedere, quam dæmonem rursus intueri.

Testimonium. Vnde bene Bernardus l. 1. de Medit. & Hugo de S. Vict. l. 1. de anima, cap. 2. *Eam comprehendent tam terribiliter, quam horribiliter volent retinere. Tunc anima intuens oculos, os, aliosq; sensus, per quos solebat egredi, & delectari in his exterioribus: reuertetur ad se, & vident se solam nudam, ingenti horrore concussa, desperatione deficiet in se, & cadet sub se.*

PARS V.

De Dæmonum horribilitate ac violentia.

I. EXecrabiles per se, erunt iam etiam intolerabiles; cum totius actæ vitæ delicta & aggerunt, & exaggerant, dantque vnum sub obtutum mendaces, ac veteratores: 2. cum & Deum proponant, qualem experiuntur ipsi merum vindicem: 3. cum omissorum pretium bonorum in infinitum exaggerabunt: 4. cum infinitam æternitatem animo pandent: 5. cum damnatos ob pauciora scelera oculis quasi ingerent: 6. cum turbationibus animum obscurabunt: 7. cum exemplis instructi dicent: 8. En ob vnum Adæ tantillum casum vniuersitas luit tantum: en Sodomæ flammas, vndas Ægyptiorum: barathrum Core, &c. 9. Nescit, nequit tui misereri Deus: nequis sperare: vnam subi iustitiam. Noster es, &c. Heu *Torrentes iniquitatis conturbauerunt me*; Psal. 17. *Dæmones accusatores.*

1. Ioannes Clymacus de Stephano ab annis 40. religioso refert sub vitæ exitum iacuisse velut sopitum secumque loquentem talia vocibus interruptis: Concedo: at ieiunio elui. Mox, Verum est: at confessus expiaui. Tum: Feci, eheu! at pœnitentiam peregi. Demum: Heu reus sum: quid replicem nescio: Tu ô Deus miserere. *Exempla.*

2. Idem de alio refert similia: at is vt reualuit, alius homo fuit, mutus studio, cellæ clausus, ieiunans, orans, &c. *Memorare nouissima.*

3. O IESV, quid erat, quod & tu animam tuam in manus Patris commendas? non eras par ipse tuendæ? An exemplum dabas nobis? An angores nostros patiebaris? O *erue à framea, Deus animam meam:*

meam: & de manu canis vnicam meam: salua me ex ore leonis. Psal.21.

Figura. II. Qualia vero de istis SS.Patres? Dictis similia omnia. Atqui tum, Thren. 2. *non est qui consoletur eam* animam *ex omnibus charis eius.* O defectionem! 1. Ex Isaaco de te æstima. Quis illi animus, *Gen.22.* cum in ara lignis impositus supra cerneret gladium, infra ignem, se ligatum, vndique meram solitudinem? Et norat tamen se patri charum, Deoque: & in causa pia se oppetere: diu se iuuenem viuere posse. At in te iam deposito & contraria, & alia omnia: quis igitur animus? O! Væ! Quid, si & Angeli tunc à te recesserint? Nam Psal. 31. *In diluuio aquarum multarum ad te non approximabunt.*

2. Quis animus Noacho fuisset, cum cœlum vndique & vndique vndas, tempestatesque sonoras cerneret; nisi tam certus fuisset Numinis? Et nos quam salutis incerti? Quantis fluctuabimus vndis? Heu, Psalm.92. *Eleuauerunt flumina fluctus suos*, clamabimus taciti. O mala circumsistentia; instantia: vndique effusa omnia! O horam!

At anteuerte. Dic, & fac: Psal.114. *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi*, vt mentem inijceret memorari nouissima; *vt saperes, & intelligeres, & nouissima prouideres*: vt intelligeres, quod *mors peccatorum pessima* sit: Psal. 33. In quod Bern. ait: *Mala quidem in mundi amissione, peior in carnis separatione: pessima in vermis, ignisq; duplici contritione.*

CONCIO VII.

De morte non metuenda.

TRes pueri, *Daniel.*3. in fornacis Chaldaicæ flammis hostes, mortemque temnebant: quin creata omnia ad secum Deo concinendas laudes inuitabant. Ita mortem, quam fugias, contempseris citius. Nam cum malorum sic finis ac portus, portaque vitæ beatioris, ex se metuenda non est.

Quam in rem nos pauca

I. Ignaui mortem metuunt.
II. Mors nihil metuenda est.
III. Quod mors in nos benefica sit.
IV. Quod bona sit, & bonum.
V. De morte sibi gratulandum esse.

PARS I.

Ignaui mortem metuunt.

I. AGesilaus, Rex Laced. percunctanti, vnde tantorum initia honorum repetiuisset, ait: Ex contemptu mortis, 1. Neque aliud est facile, quod perinde ad animi valeat constantiam, vti nil ad dedecus pronius metu mortis. Hic degenerem; heroicum ille arguit animum. 2. Ideo eos Græcorum lex iubebat triduo muliebri habitu incedere, qui è prælio se subduxisset. 3. Romani etiam capitis reum peragebant terga vertentem in conflictu. 4. Iulianus Imp. ait Marcellinus, decem vertentes terga in bello Parthico, plexit capite. Quo turpius, in fatali bello mortis metu contrahi, Ps.13. *Ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* *Turpe timere mortem.*

II. Prisci, sola natura magistra mirandi in spernenda morte extiterunt. 1. Licinius Dentatus, teste Plinio, & Val. Max. aduersa vulnera accepit 45. & nec vnum auersum. 2. Iulius Cæsar tantum spreuit mortem, quantam in Prælijs constantiam declarauit. In Pharsalica pugna cum aliquando ignotus cymba paruula solus cum nauta mare transmitteret, hicque ob tempestatem iam desperasset: exclamat: *Quid times? Cæsarem vehis, & fortunam eius.* 3. Interrogatus quidam, Crœsus an Socrates esse malit? aiebat: *In vita Crœsus in morte Socrates.* Ille Opulentia, hic sapientia pollebat mortisque contemptu. *Ethnici temptores mortis.*

Mors in lucro est & beneficio.

III. Stoicorum hæc Maxima erat. 1. Esse sapientem conuenit vmbonis instar, ictus excipientis quoscunque etiam mortis impauidum. 2. Præsertim cum sors æqua sit omnibus: quam vel infantes excipiant. 3. Stultum quoque est metuere, quod caueri nequit. 4. Qui militiæ metuit exitum, pacem non amat. 5. Qui se vellet stadium currere, & nunquam decurrere: Is quietem odisset. 6. Data est mutuo hæc vita: debiti soluenda est apocha. Gratias age: quod sine versura liceat soluere, quod ex peregrinationis exilio in patriam redire sit fas, 7. Qui diu viuere: diu esse miser velit: 8. Mordet fateor, mors: at vt phlebotomus venam: breuis dolor absoluit à longo: ab incerta ad certam vitam transfert, adque beatam. 9. Optandus portus, ac meta magis quam metuenda. At prius sæpe *memorare nouissima*. Eccl. 7.

PARS II.

Quid mors nihil metuenda sit.

1. Quia est communis seu natura.

I. SAnctus Ambrosius, l. 5. in Lucam: *Mors non est metuenda fortibus: est desideranda sapientibus, & miseris expetenda.* 1. Hoc fecit Socratem hilari fronte sententiam excipere mortis: ac dicere: *Si Athenienses me adiudicarunt morti, sciant quod natura ipsos addixit diu.* 2. Theramenes ab 30. tyrannis damnatus, venenum vt sitiens bibit: reliquum effudit vt resonaret, dicens: Critæ propino.

Est debita.

3. Lacon læta fronte audiens damnationem, quærenti: Leges ne temnis? Ego vero, ait, gratiam habeo Ephoris, quod ea me morte mulctarint, quam sine versura dissoluere possum. *Ista Cicer. in Tusc.*

Exempla Christiana.

Apud Christianos maiora se offerunt. 1. *Marulus l.* 5. refert de S. Hilarione, in latrones lapso, districtasque inter ficas hilari, & ad ictus immoto: cum interrogaretur, num mortem timeret, ait: *Mori non timet, qui semper mori paratus est.* 2. S. Marius, teste Rufino, oppressus nocte ex itinere diuertit in sepulchrum: continuo circum fremere dæmones: at ipsi, quia nec mori plus, quam viuere timuit nec somnus fuit abruptus. 3. Philoromus Sacerdos, ait, *Palladius*, contemptor mortis annos 6. in bustuariis habitauit.

1. Qui Mortem timetis.

1. Vmbra.

II. Horum nos plerique dissimiles: 1. Similesque Sauli alias audaci: at vmbra mortui semel visa, exanimato: ita nos ad omnia impauidi: præterquam ad mortem.

2. Laruis.

2. Pueri laruis terrentur: larua posita rident: Ita nos ad vocem Mortis, fronte prima horrescimus: at cognito, quid sit mors, temnimus.

3. Phantasma.

3. Sicut nauigantes Apostoli, Mar. 6. viso Domino inambulare mari, *timuerunt omnes, & putabant se phantasma videre: excæcatum enim erat cor eorum.* Ita nos in hoc mari appropinquantem nobis mortem, quæ adiuuet nos, arbitramur quid inimicum esse; cum vero ad littus appulimus: tum agnoscimus, id quod vt mortem metuebamus, vitam fuisse.

4. Quietis parentem.

4. *Quid*, ait Menander Comicus, *timetis mortem, quietis genitricem?* Cicero Tusc. 1. *Mors est portus malorum, perfugium ærumnosæ vitæ, effugium miseriarum.*

PARS III.

Quod Mors sit in nos benefica.

1. Pacificatrix est.

2. Liberatrix à debitis.

I. AVgustinus ait: *Mors est relictio corporis, depositio sarcinæ grauis.* 1. Mors est sequester digladiantium inter se corporis ac animæ, carnis ac Spiritus. 2. Est in nos mors perquam benefica: Nam debita sunt nostra, corpus terræ, Deo animam debemus. Ex his debemus & vsuram pendendam: ex corpore famem, sitim, morbos, &c. ex anima curas, &c. Mors nos & debetis, & fœnore exoluit, vt munificus Rex.

3. Qui

5. Reparatrix nostri. 3. Qui domum suam, elocatam alijs, minari cerneret ruinam; euocaretque inquilinos, ne opprimantur: demoliretur autem domum, ac nouam splendidiorem eis construeret; præclare is de incolis mereretur. Ita mors senio morbisq; corpus vitiosum deijcit, vt surgat melius, &c. Phil. 3. *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ*, &c. 1. Cor. 15. *Seminatur in corruptione, surget autem in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget autem in gloria.*

4. Bene Gorgias Leontinus Orator sciscitanti, satin æquo ferret animo, si hinc euocaretur? ait: *Ex putri & defluente domuncula non inuitus discedo.* Itaque *mors est relictio corporis.*

Exoneratrix est nostri. II. Est etiam *depositio sarcinæ.* 1. Quid enim corpus est, nisi saccus miseriis fartus; 1. A corpore. & is onus nostrum aggrauans animam. 2. A labore. Accedunt & imperfectiones: *quæ sicut onus graue grauatæ sunt super me.* Ps. 37. Nos miserata mors exonerat sarcina. 2. In triremi hac mundi religati sumus, cuius mors archithalassus est. Optime vult illi: quem cito exoluit vinculis, datq; immunitatem ab remigatione. Psal. 115. *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis:* canebat lætus Dauid: at mœstus Paulus, Phil. 1. gemit: *cupio dissolui, & esse cũ Christo.*

3. A custodia. 3. Mors Phylacista est & carcerarius, gratiã præstat, quem citius liberat. Hinc orabat Ps. 141. *Educ de custodia animam meam.*

Quid vita? III. Et quid est, quod mors adimit? Vita? At ea quid miserius? fugacius? minus? 1. Flos. Pene nihil est, 1. Ps. 102. *Homo sicut fœnum dies eius: tanquam flos agri, sic efflorebit.* Isaiam in plateis clamare iubet Dominus, c. 40. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius* 2. Vapor. *quasi flos agri*, 2. Imo Iac. 4. *Quæ est vita no-* 3. Fumus. *stra? Vapor est ad modicum parens.* 3. Fumus est: Ps. 101. *Defecerũt sicut fumus dies mei, &* 4. Vmbra. *ossa mea sicut cremium aruerunt.* 4. Vmbra est: Iob. 8. *Hesterni quippe sumus. Ignoramus quoniam sicut vmbra dies nostri sunt super terram.* Ps. 101. *Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & ego sicut fœnum arui.* Iob. 14. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, multis repletur miseriis. Qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet.* 5. O fugitiuam 5. Fuga. vmbram! Ideo istud Ps. 55. *Deus vitã meam annũciaui tibi*, LXX. vertunt, *fugam meam.* Climacus. *Quid aliud vita nostra, quam fuga?* Seneca ad Lucilium: *Quicquid vides, fugit cum tempore, &c.* Exclamat iure Aug. *O vita: quæ dum fugis, nihil es, dum exultas fumus es.* 6. Verbo, Iob. 7. *Nihil sunt dies mei.* 6 Nihil est. Ergo mors Nihil eripit. Quid querimur? Nihil adimit; sed non nihil confert.

PARS IV.

Quod mors bona sit, & bonum.

I. Boeotijs, scribit Plut. è Delphico Mors est beneficiũ. sciscitantibus: quid in vita homini felicissimum contingere posset: id respondit, Mors: Idemque facto ante declarat. Nam cum Agamedes & Triphonius architecti pro constructo Apollini fano mercedem ab eo postulassent, quam haberet optimam: respondit, post octiduum voti compotes eritis. Die septimo moriuntur ambo, quasi à Deo nec peti, nec dari queat melius morte.

Recte. Quos Deus habet dilectissimos, Est merces iustorum. hos euocat hinc citius. 1. Ideo iustum Abel occidi permisit, *Gen.* 4. parente in miseriis relicto. 2. Iosias Rex idola, lucosque destruxit, 4. Reg. 22. *Idcirco colligam te ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace: vt non videant oculi tui omnia mala, quæ introducturus sum.* 3. Ionas præsagiens clades Niniuitarum, mori maluit: quam eas intueri, cap. 4. *Tolle Domine animam meam. Melior est mihi mors, quam vita.* 4. Eliam per deserta Iezabelem fugitantem pertæduit vitæ. 3. Reg. 19. *Sufficit mihi Domine*, clamat, *tolle animam meam,*

neque enim melior sum quam patres mei. Denique, *Da, vt moriar.* Da, vt *celeri præuertam tristia letho.* 5. Tobias vitæ satur inelitora sic orabat, cap. 3. *Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim mihi mori magis, quam viuere.*

Est, quam vita fælicior. II. Ergone, quam vita felicior mors est? 1. Ita quidem Eccl. c. 4. *Laudaui magis mortuos, quam viuentes.* 2. Ita cum Gad prophetes Dauid trium daret optionem, famis, gladij, aut pestis: is mortem elegit, minus malum. 3. Hinc Thraces, etsi barbari; natos lamentabantur; mortuis gratulabantur læti, ac epulabantur: quod mortem vita ducerent potiorem.

Mortes liberorum hilariter acceptæ. Eorum similes, qui charissimorum pignorũ mortes animo tulerunt æquiore. 1. Claxomenio in scholis philosophanti mors filij repentina nũciatur: qui imperturbatus ad discipulos ait. *Sciebam me mortalem genuisse.* Plut. l. de Consolat. 2. Pericles Athen. Orator quatriduo duobus filiis orbatus nec vultum contraxisset, suasque indies orationes ad populum dicere pergit etiam coronatus. 3. Xenophonti ad aram affertur in prælio cecidisse filium; cætera immotus solum coronam ponit, quærit, quomodo oppetijsset: vt audijt, pugnans fortiter; coronam capiti reposuit. 4. Dion Syracusanus tyrannus dũ perorat, audito fragore, quid esset quærit dicitur, filius tuus collapsus expirauit, pergit orare, vt si non audisset quicquam. Quia mortem in bonis ponebat.

Lugeri vetita. Pudeat Christianos natorũ lamentatores. 1. Lyciorũ legislator volentes plangere liberos extinctos non prohibebat: at stolã muliebrẽ induere eos lege iubebat. Muliebre est, conqueri de morte. 2. Imo & Dominus viduæ dicit, Luc. 7. *Noli flere,* quasi dicat. Ploras insipienter, iniuste, turpiter. Accusas Deum, naturam, rationem.

PARS V.

De morte sibi gratulandum esse.

I. Trepident improbi ad mortem, at 1. *Quia iustorum est beata.* iusti exultant. 1. Apoc. 14. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Nam Prou. 31. *Non extinguetur in nocte lucerna iusti:* constantia non percelletur morte. 2. Quin cum Dauide canet Psal. 54. *Vespere, mane, & meridie narrabo opera Domini,* id est, in omni ætate, etiam vespero senij. Hic enim finis est iusti. Nam Ps. 126. *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini.*

Sicut Exod. 30. iussu Dei summus Sacerdos indies bis inibat templum: mane ad succendendas lampades: vesperi ad thymiama sempiternum accendendum. *Figura.* Succensio lampadum, diem viuens vnum, est vita nostra: thymiama mors, quam vita præstantior.

II. Duo idem per mare vela faciunt: alter ad portum fertur patriæ; ad solum incognitum alter: Ita moriens portum subit; viuens diutius ad insulam, aut in syrtibus adhærescit. *Iusti & iniusti mors diuersa. Simile vnum.* Istius similes, Ps. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Hinc similes, Ps. 58 *Famẽ patientur vt canes: & mors depascet eos.*

Alterum. Sint duo in carcere: vnus ob leue delictum, non nexus; sed inambulans: alter ob capitale nexus ferro, & catasta. Quoties panditur carcer, priori spes gestit animo, se educendum fore: alteri horror subit; fore iam ad supplicium extrahendum. Ita iustis mors in voto, Psal. 141. *Educ de custodia animam meam:* improbis in supplicio est: quia Psalm. 118. *Funes peccatorum circumplexi sunt me.*

Tertium. Tradunt olorem sub mortem canere; Syrenem plorare: cum hæc tamen vita tota canat; ille nunquam. Aristoteles in problematis causam refert ad sanguinem in cygno puriorem, ad cor tunc con-

cõfugientem: impuriorem in Syrenibus. Quicquid id est, olorum iusti, improbi Syrenum sunt similes in extremis. Discrimen hoc conscientia affert purior, aut taminatior. *Mors peccatorum pessima.* Ergo *memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

Hebdomada secunda Aduentus.

DE IVDICIO

Altero Nouissimorum.

CONCIO I.

De memoria Iudicij extremi.

Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Ecc. 7.

Vnum hoc Concionum est omnium

THEMA.

DAturus legem Deus, *Exod.* 19. populi Ducem Moysen voluit ascendere montem: reliquos infra circumsistere, nec ipsum tangere quidem. Hic continuo coire cœlum, nubibusque atrescere, micare fulgura, tonitrua boare, clangere tubas, inhorrescere omnia: Nimirum quia gens contumax erat, ideo lex cum pœna proponebatur. Quanto igitur terribiliora edentur tum, cum legis Vindex apparebit ad iudicium.

Super hoc nos

I. *Quod memoria Iudicij semper fuerit inculcata.*

II. *Quod sit perquam necessaria.*

III. *Quod mundus isti obstrepit memoriæ.*

IV. *Memorare iudicium est perutile.*

PARS I.

Quod memoria iudicij semper fuerit inculcata.

Iudicij memoriam inculcant. I. VIsus est, *Apocal.* 14. Angelus volare, qui Euangelium nunciaret, & clamare: *Timete Dominum, & date illi honorem, quia venit hora iudicij.* 2. Idem Psalm. 2. *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via.* Clamor is monet, quod Eccl. 7. *Memorare nouissima,* &c. 3. Hinc S. Vincentius, Ordinis Prædicatorum zelosissimus, suas prædicationes de iudicio plerasque instituit. Ita Sanct. Gregorius hom. 11. in Euan. *Ille in S. Ecclesia doctus Prædicator existit, qui & noua scit proferre de suauitate regni, & vetusta, de terrore supplicij: vt vel pœnæ terreant, quos præmia non inuitant.* *1. Angeli. 2. Prophetæ. 3. Sancti.*

II. Interrogatus Anachoreta quidam, cuius potissimum lectione libri teneretur, ait nullius, nisi trifoliaris: *cuius folio nigro moneretur mortis, candido, beatitudinis, rubro, iudicij.* 2. Sanct. Hieronymus, (qui Sanct. Gregor. Nazianz. in Cappadocia, S. Epiphanium in Cypro, Didymum in Ægypto, totaque Asia & Europa magistros quæsiuit, & audiuit:) istud in primis didicit: *Siue dormiam, siue comedam, siue quiduis aliud agam, semper auribus meis vox illa videtur intonare: Surgite mortui, venite ad iudicium.* *Eam recolunt Sancti.*

III. S. Augustinus ad vsque nauseam suis idem inculcabat, sumpto themate vno semper: *Cum venerit filius hominis.* Mat. 25. Interrogatus quid toties vnum ingeminaret: ait sermon. 67. de Tempore: *Dico vobis, quod ipsemet Christus, summus hominum Magister, suis discipulis hoc per diuersas parabolas prædicauit.* 2. Isaias, (annis 84. moderator Synagogæ, æqualis Amos, Oseæ, Michææ, Ionæ:) suæ missionis causam edit hanc, cap. 61. *Ad annuntiandum mansuetis misit me, vt prædicarem annum placabilem Domino, & diem Vltionis Deo nostro.* *Prædicant Doctores. Prophetæ.*

3. Sic & Petrus, Act. 10. *Præcepit nobis prædicare populo, & testificari, quia Ipse est, qui constitutus est Iudex viuorum & mortuorum.* *Apostoli.*

Res inanimata. Adeoque articulis Symboli voluit insertam Dominus memoriam Iudicij. Nec solum Angelos, Prophetas, Apostolos illius testes habet, sed creatis inanimis ad idem vtitur. Nam Psal. 49. *Annunciabunt cœli iustitiam eius, quoniam Deus est.* Id quod memorari necesse est.

PARS II.

Extremi iudicij memoria est necessaria.

Sanctis ea fuit familiaris. I. SAnctus nemo extitit, cui memoria iudicij nō perpes infixa hæsit. 1. Iob. 9. *Verebar omnia opera mea, sciens quia non parceres delinquenti*: Vnde postea Iob. 31. *Quid faciam, cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quæsierit, quid respondebo illi?* 2. De hoc angore vaticinatus Psal. 51. ait: *Videbunt iusti, & timebunt:* Quid ergo peccatores? 3. Ad omnes ita Eccles. 38. *Memento nouissimorum, & noli obliuisci: neque enim est conuersio.*

Terrifica. Et vero sanctissimi quique ad eam memoriam expallescunt. 1. Psalm. 103. *Ab increpatione tua fugient, à voce tonitrui tui formidabunt.* 2. Quin ipse Psal. 118. *Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Configi cum eo timore orat, ne vnquam ab eo diuellatur.

Vtiliter vsurpata. 3. Hac morosior Rex quidam, apud *Io. Damasc. lib. de Iosaphat & Barlaam*, à fratre monebatur, missis cogitationibus istis frontem exporrigeret. Rex siluit: mane buccina cani ad fores eius iubet; (mortis hæc denunciatio erat.) Ille semianimis aduolat ad Regem supplex, &c. Cui Rex: Itan'tu ad isthanc exhorruisti tubam, non ego Dei tubam metuerem.

Cunctis proficua & horribilis. II. Bernard. sermon. 8. in Psalm. 90. *Quid tam pauendum, quam iudicandum astare illi tam turrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto iudice sententiam?* S. Anselmus libr. de miseria. *Vndique mihi angustiæ. Hinc erunt accusantia peccata, inde terrens iustitia: subtus patens horridum chaos inferni: desuper iratus Iudex: intus vrens conscientia: foris ardens mundus: Iustus vix saluabitur: peccator in quam partem se vertet? Latere erit impossibile, apparere intolerabile.* Idem vel Ethnici innuebant, cum teste Pierio, Ioui tricipitem serpentem immolabant; cuius caput primum canis: secundum leonis, tertium lupi erat: quod præterita meminisset, præsentia perferret, futura præuideret. Ita hominem docebant cor cum trium istorum cogitatione offerre: atque hoc demum perfecte sapientis esse. Vnde Prouerb. 28. *Viri mali non cogitant iudicium. Qui autem inquirunt Dominum, animaduertunt omnia.* *Ethnicis non neglecta.*

III. Ista Dauidis cura erat potissima in omnibus regni curis: eamque cunctis impressam volens, præconizat Psalm. 48. *Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis Orbem: Quique terrigenæ filij hominum, simul in vnum diues & pauper.* Quid ergo tandem? *Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam.* Eloquere vero. *Cur timebo in die mala?* quasi dicat. Timeo: & necesse est: sed cur timeam ignoro. An quod omnia mihi relinquenda? Quod omnia ab signis erunt horrifica in iudicio? &c. Non: sed quod comparere necesse sit, & Psal. 48. *iniquitas calcanei mei circumdabit me.* *Cunctis commendanda.*

PARS III.

Mundus isti obstrepit memoriæ.

ISta talia Sancti: & peccatores tam agent immemores iudicij? Quos vero tibi annos spondes: quas nectis moras? Ecquando Satanæ præstigias animaduertes? At nequis: ita mundus ac consuetudines tibi obstrepunt. 1. Sicut, ait S. Antonius Patauinus, bombicis audito tonitru suis inuolucris immoriuntur: at illud ne exaudiant, solent apiarij tinnitibus circumstrepere: Ita Satan, mundusque tibi, *Strepitus mundi magnus est.*

tibi, ne iudicij tonitru audito peccatis demoriare. 2. Accolas Nili tradunt plerosque surdastros esse, idque ob strepitum rapidissimi fluuij. Ita mundi streporosi incolæ surdastri sunt ad cœlestia.

Maior turbatio in iudicio. 3. Nam sic Iob. 37. *Super hoc expauit cor meum, & emotum est de loco suo.* Cur? *Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ, & non inuestigabitur, cum audita fuerit vox eius. Tonabit Deus in voce sua miserabiliter, qui facit magna & inscrutabilia.*

4. Similia Mardochæo secundum quietem sunt exhibita, Esth. 11. *Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terræmotus & conturbatio super terrã. Et ecce duo dracones magni, paratq; contra se in præliũ. Ad quorum clamorem cũctæ concitatæ sunt nationes, vt pugnarent contra gentem iustorum. Fuitq; dies illa tenebrarum & discriminis, tribulationis & angustiæ*, &c. Qualia igitur in extremo iudicio, cum talia ob edictum Assueri de Iudæis contrucidandis? Horret Vniuersum ad istud, & non peccator?

PARS IV.

Memorari Iudicium est perutile.

Vtile est 1. ad absterrendam à peccatis. I. QVanta vero sit vtilitas ex iudicij memoria, quilibet peccator expertus nouit. 1. Si enim asina Baalim, *Numerorum* 22. viso Angeli mucrone cessit retro: num visa Iudicis rhomphæa peccator ad scelera progredietur? 2. Et vero Psalm. 7. *Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit illum.* 3. Rex Sicambrorum Basanes in insignibus suis nudum ensem cum laqueo habebat, addita epigrapha: *Discite iustitiam moniti.* Ita Iudex DEVS gladium & arcum. Ergo Psalm. 2. *Seruite Domino in timore.* 4. Hinc Hosius Episcopus Cordub. ad Constantinum Imperatorem coercendum: *Desine*, scribit: *memineris te mortalem esse, reformida diem iudicij: serua te in illam diem purum, ne te misceas Ecclesiasticis.* 5. Ad omnes Bernard. sermon. de primord. medijs, & nouissimis. *Time, ô homo, quod in terribili iudicio ei præsentandus es, in cuius manus horrendum est incidere, & ab eo examinandus, quem nihil latet.*

Obliuio iudicij docet quantum eius memoria conducat. Ps. 9. *Propter quid irritauit impius Deum? Dixit enim in corde suo, Non requiret.* Ibidem: *Inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eius.* O desperatam plagam! Puniri istorũ obliuione, esse reprobari existimo. *Obliuio causat peccata.*

Nec enim ipsis Ethnicis ista defuit admonitio. Rhamusiam sibi pinxere Deã, vltricem fandi atque nefandi, quæ frena manu teneret. Innuebant, nil efficacius esse ad retardandos, ac reuocandos mortales à sceleribus, atque memoriam vltionis Dei, & iudicij.

II. Ferunt, ceruas tonante cœlo parere, metu eas resoluente: ita peccatorum animæ ad tonitru iudicij scelera deponunt. 1. Psalm. 7. *Ecce parturijt iniustitiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem.* 2. Nam, vt 1. Reg. 3. ait Anna: *Dominum formidabunt aduersarij eius, super ipsos in cœlis tonabit.* 3. Pharao tum trepidauit, cum vastatricem cerneret grandinem audiretque tonitrua. Continuo, Exod. 9. *vocauit Moysen & Aaron, dicens ad eos: Peccaui etiam nunc. Dominus iustus, & ego & populus meus impij.* Et quanto erunt horribiliora in iudicio? *2. Ad expianda peccata.*

1. Certe nil efficacius norat reuocandis adhibere peccatoribus Iob. 19. *Fugite à facie gladij, quoniam vltor iniquitatum gladius est: & scitote esse iudicium.* 2. Quin & Paulo *disputante de iustitia, & castitate, & de iudicio futuro, tremefactus Fœlix respondit.* Actor. 24. Vbi Chrysostom. homil. 50. *Tanta erat vis verborum eius, vt etiam Principem deterrerent.* Ita gentilis: quid igitur fidelis? 3. Basilius hom. in Isai. 1. *Exempla.*

Ho-

Habete in oculis terribilem iudicij diem, & habete eum pædagogum.

III. Obliuio iudicij mala quanta non inuehit? 1. Dixi ex Psalm. 9. *Inquinatæ sunt viæ*, &c. 2. Quale par nequam senum, Dan. 13. *Auerterunt sensum suum, & declinauerunt oculos suos vt non viderent cœlum, neque recordarentur iudiciorum suorum.* Atque ideo in Susannam exarsere.

Testatur *Iob* 38. Deum horrore iudicij frenasse gentes, ne in omne nefas abirent. *Tenuisti*, ne peccarent licentius, *concutiens* terrore iudicij, *extrema terræ*, id est, peccatores, (qui orbis abiectissima sunt, estque *longe à peccatoribus salus*: Psa. 118.) *& excussisti impios ex ea.* Præseruat igitur à peccatis ista memoria.

Figura de effectu. Hæc vindicat in peccata, sicut Samson per vulpes in Philistæos, *Iudicum* 15. Peccatorum desideria, affectus, & scelera sunt vulpes: per memoriam nouissimorum cum vltrice flamma colligata immittantur in segetes peccantium: hæc exurentur, & vindicta erit de carne, dæmone & mundo sumpta. Huc respexit Isaias 41. *Viderunt iudicia DEI insulæ & timuerunt, extrema terræ obstupuerunt, & appropinquauerunt, & accesserunt.* Psalm. 64. similia: *Turbabuntur gentes, & timebunt, qui habitant terminos, à signis tuis.* Hæc igitur *memorare nouissima*, &c.

CONCIO II.

De Signis iudicium præcessuris.

ANtiochus 2. *Mach.* 5. templum Solymę euastauit, 80000. hominum occidit, plures captiuos abduxit, &c. Sed 40. diebus ante in aere acies armatorum visa. Ita mundi destructionem anteibunt signa terrifica.

Circa quæ nos

I. *De horribilitate signorum, quæ iudicium anteibunt.*

II. *De signis in sole, & cœlorum virtutibus.*

III. *Cur talia in creaturis sint edenda monstra.*

IV. *De signo in luna, & signorum allegoria.*

V. *De signis stellarum.*

PARS I.

De horribilitate signorum, quæ iudicium anteibunt.

OPere iustitiæ, & vindictæ Dei nil horribilius. Abacuc 1. *Admiramini, & obstupescite, quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credat, cũ narrabitur.* Quod opus illud? Exodi 34. *Signa faciam, quæ numquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste Opus Domini terribile, quod facturus sum.* Terribiliora Ioel. 2. *Dabo prodigia in cœlo, & in terra, sanguinem & ignem, & vaporem fumi, sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.*

Signa indicii sunt interitus. Vidistis Philosophi hactenus signa Zodiaci circumuolui: at hic iam alia sese dabunt: sanguinea, flammea: &c. Cœli sanguine stillabunt; terra ignibus, aer fumo æstuabit, &c. Actorum 2. dicitur dies *Manifestus.* Nam signa præcedentia manifestabunt horrorem. Sicut Psalm. 134. *Misit signa & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonem, & in omnes seruos eius.* Ita in medio orbe, manifesto præmittet portenta iudicio, marique rubro pandendo ad transitum iustorum: & interitum Pharaonitarum. 2. Sicut tonitrua fulminum prænuncia: ita signa ea iudicij. Psal. 96. *Illuxerunt fulgura eius orbi terræ, vidit & commota est terra:* quanto magis homines commouebuntur? 3. Maris accolæ ex auium circumuolatu in littore colligunt, quando mare alluet, aut defluet: sicque fuga sibi cauent. Ita ante vndosos iudicij æstus signa ibunt horrida. Psam 59.

Virtutes quanam mouebuntur.

Dedisti

Dedisti metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus. 4. Iosue *cap.6.* ante septiduo circuibat cum Arca muros Iericho tubis clangens; quam denique subuerterentur omnia. Iericho, id est, Luna, ait Orig. hom. 69. in Iosu. Nam mundus *stultus vt luna mutatur*, subinde vsque ad deliquium. Sol ac luna, sideraq; alia, (quæ *militia cœlestis* nuncupantur:) mundum insolito cursu circumibunt, signaq; dabunt ante, quam omnes in Iericho dispereant. 5. Ita Apoc. 10. *In diebus septimi Angeli, cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium.* Hoc *memorare*, &c.

PARS II.

De signis in sole, & cœlorum virtutibus.

Signa indiciũ sunt interitus. I. ERunt *signa in sole, luna & stellis.* 1. Vt enim defecti senij indicium est lippitudo, tremor, &c. ita orbis occasuri obscuratio oculorum eius, qui sunt sol, luna, ac stellæ, terræq; motus. 2. Inde se Isaac morti vicinum augurabatur, *Gen.25.* quod *caligauerunt oculi eius:* Ita obscurationes siderum indicant, quod, Deut. 32. *iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora.* 3. Præsertim cum & membra mundi tremant, vrbesq; ruant: nam *erunt motus per loca.*

Virtutes quænam mouebuntur. Insuper & *Virtutes cœlorum mouebuntur,* Luc. 21. id est, 1. Influxus distemperabuntur ad rerum omnium perturbationem. 2. Aut motores Angeli cœlos deferent, errareq; sinent. Nam 2. Petri 3. *Cœli magno impetu transient.* Isai. 13. *Super hoc cœlum turbabo, & mouebitur terra de loco suo, propter indignationem Domini exercituum.* 3. Aut denique ipsimet Angeli, *Virtutes* ac Potestates *cœlorum mouebuntur* præ horrore iudicij, vt accipit Eusebius. Quis tunc hominũ tremor est futurus, quando Iob 26. *Columnæ cœli pauent, & contremiscunt ad nutum eius?* Vbi S. Gregorius: *Quid facient*, ait, *tabulæ, quando trement columnæ?* 4. Similes in hoc Angeli erunt filio trementi, quando cernit patrem iratum in seruos animaduertere. Ita *li.4. Distin.48 Magist.* 5. Mouebuntur etiam horrore, quod ad insolita exequenda ipsi destinabuntur. Sicut cum herus in agone pro deposito habetur, domestici in luctu sunt ac squalore, ipsiq; parietes ac sellæ atro obducuntur, &c. quæ omnia, ait *Aug. 1. ciu. c. 12.* magis solatia sunt viuorum, quam subsidia defunctorum. Ita homo, mundi herus expiraturus, deq; mundo auferendus cum erit, omnia sensata & insensata lugebunt cœlestia, ac terrestria.

II. Sol atrabitur, Apoc. 6. *Cum aperuisset sigillum sextum, Sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus.* Cur? 1. Visa hominum impietate ingrata & inimica, pœnisq; æterna paratis. 2. Iratus simul, & misertus tam miserorum mortalium. 3. Ait Orig. & S. Gregorius Magnus: Ea facie sua monere solem homines ad pœnitentiam in sacco cilicioq; agendam. Soli similes erunt & cœli. Isa. 50. *In increpatione mea induam cœlos tenebris: & ponam saccum operimentum eorum.* Rex Niniue edixit Ion. 3. *Operiantur saccis homines, & conuertatur vir à via sua mala.* Ita Deus & cœlis imperabit in iudicio. Exclamat S. Hier. *O horror horrorum, ô spectaculum spectaculorum!* *Sol cur nigrescet.* *Cœli cur obnubentur?*

PARS III.

Cur talia in creaturis monstra sint edenda.

I. NOn sat aquis transcendi montes, plantas rorare sanguine, domos euerti, terras æstuare flammis, Angelos hominesq; trepidare? Etiamne solem, cœlos, & supera pati necesse est? 1. Est, inquit S. Gregorius, quia homini ad pec-

catum seruierant. 2. Est, inquit S. Thomas, quia iniuria affecto hero omnis eius turbatur familia. 3. Regia læsa maiestate, armisq; appetita, subditi pro ipso in arma ruunt. Sap. 16. *Omnis creatura tibi Creatori deseruiens excandescit in tormentum aduersus iniustos.*

II. Et iure merito. Nam sicut ciuitas ab tyranni pressa iugo, vt illum semel excussit, in ipsum arma sumit pro libertate: Ita cum à peccatoribus creaturæ quasi tyrannidem sint passa: item cum mundus ipse in incolas suas tyrannidem exercuerit: ideo & Deus in mundum vindicat pro iustis diu oppressis: & etiam, Sapien. 5. *armabit creaturam ad vltionem inimicorum, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.* Atque ideo *erunt signa.* Prodit Iosephus & Hegesippus, ante Solymæi Templi ac vrbis euastationem signa apparuisse: quanto magis, & maiora ante Orbis excidium?

III. Quid quod tantum sit odium Dei in peccata, vt horum vindictam sit etiam ab inanimis repetiturus. Sicut Exod. 22. *Qui cum iumento peccauerit, moriatur, & iumentum.* Ergo res sociæ culparum, erunt & pœnarum. *Domine, quid est homo,* ait Iob 14. *dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos, & adducere eum tecum in iudicium?* Iob 13. *Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam,* q.d. Ten' omnipotentem contra tam fragilem taliter insurgere? si vel Angelo id committeres, &c.

IV. Erunt tamen *signa in sole & luna.* Ita quidem ipsa fuerunt ab exordio: nam Gen. 1. *Sint in signa, & tempora:* sed signa diei gratæ ac noctis: Nunc erunt signa iudicij inimica. Inter quæ alia signa sol erit; cum fuerit in plura pluribus. 1. *Iosue* 10. substitit cursu in medio, in signum victoriæ populi Dei. 2. Ezechiæ Regi, 4. *Reg.* 20. vel recessit decem gradibus, in signum restituendæ Regi sanitatis. 3. In Passione tenebris fuit inuolutus, in signum compassionis. Erit tamen & in iudicio signum sol. Nimirum peruicacia mundi signis erit conterrenda: sic vt & Pharaonis ante, quam funditus interiret. Et vero idola etiam omnia Ægypti corruerunt nocte, qua Israelitæ exibant: ita & peccatoris idola in mundo hoc destruentur *ante, quam veniat dies Domini magnus, & manifestus.*

PARS IV.

De signo in Luna: Et signorum allegoria.

I. LVna quid fiet? 1. Isa. 13. *Obtenebratus est Sol in ortu suo, & Luna non splendebit in Lumine suo.* 2. Ezech. 32. *Operiam, cum extinctus fueris, cœlos, & nigrescere faciam stellas eius: solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum.* 3. Ioel. 2. *Sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.* 4. Ioel. 2. *Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini.* 5. Apoc. 6. *Luna tota facta est sicut sanguis, & stellæ ceciderunt de cœlo super terram.* Sed cur sanguinea? An, quod instantem annunciet tempestatem? Nam

Pallida luna pluit, rubicunda flat, alba serenat.

An, vt interitum orbis designet? 1. Ita Tamerlanes vrbem aliquam obsidens, ni die primo se alterove tertio dedisset; tentoria rubra figebat: eoq; cædem omnium denunciabat. Ita Dominus rubea luna. 2. Ante iussit Deus superliminaria sanguine agni tingi, quam Israelitas educeret, & cæderet Ægyptios. Ita ante iudicium sanguinabit luna.

II. Quid, quod Sol Iesum, Luna Mariam; stellæ Cœlites nobis repræsentabunt? Hi de se signa dabunt. 1. Christus quidem: Malac. 4. *Orietur vobis timentibus nomen*

nomen meum sol iustitiæ: cæteris sol vindictæ: Nam tunc posita benignitate vultum sumet iratus: vti Samuel prædixit, 1. Reg. 15. *Triumphator in Israel non parcet, & pœnitudine non flectetur.* Prou. 6. *Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec accipiet pro redemptione dona plurima.* O signa! Sed maiora restant. Arma Passionis apparebunt. Luc. 21. *Tunc parebit signum filij hominis.* 2. Deipara vero, (quæ Cantic. 6. *pulchra vt Luna* est iam, deprecando pro nobis apud filium:) tunc irata *non dabit lumen suum* deprecationis: non erit *refugium peccatorum:* non Cynosura fluctuantibus; sed his etiam tenebras affundet. Esthera, *cap.* 7. Amano irata, quod petiit ab Assuero, obtinuit: & Aman laqueo periit. Ita Deipara nunc deprecatrix, tunc in iudicio erit accusatrix. Tunc dicet Filio: Ierem. 18. *Recordare quod steterim in conspectu tuo, vt loquerer pro eis bonum, & auerterem indignationem tuam ab eis: propterea deduc eos in manus gladij.* O signum horribile! 3. Denique Cœlestes signa dabunt; tanquam lictores vestitu suo sanguineo ac tubis. Imo Psal. 148. *Ignis, grando, nix, glacies, & spiritus procellarum facient verbum eius*, in vindictam peccatorum. Et vero quid ni & nunc in iudicio stellæ Cœlitum præcurrerent Domino? Cum in natiuitate ei præierint ad Magos: Matth. 2. *Vidimus stellam eius in Oriente*, inquiunt. Præierunt Cœlites ad Mariam, Zachariam, Iosephum, Pastores. Ita nunc & Angeli & stellæ ipsi ministrabunt Iudici futuro.

PARS V.

De stellarum signis.

I. QVod autem dicitur, *cadent de cœlo*: interpretantur Alij sic: videbuntur cadere: Alij sic, cometæ nati decident. Origenes sic: eximij quique viri deficient ad Antichristum. Vti in Daniele, c. 8. *Deiecit de fortitudine, & de stellis, & conculcauit eas. Quia*, explicat S. Greg. 30. Moral. c. 12. *nonnullos & luce iustitiæ resplendentes, & virtute operis robustos Antichristus franget.* Id in Apocalypsi *cap.* 12. describitur typo draconis tertiam stellarum partem cauda trahentis secum in perniciem.

II. Ad allegoriam vero, Sancti sunt stellæ, in quibus, vt in Sole & Luna, id est, in Iesu & Maria, signa fient. 1. Sunt stellæ. *Sācti sunt stellæ.* Quia 1. Cor 15. *Alia claritas solis, alia claritas lunæ, & alia claritas stellarum*, id est, Sanctorum gloria est diuersa. 2. Dan. 12. *Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* 3. Mulier, *Apoc.* 12. cum stellis 12. in corona, est Ecclesia cum SS. Apostolis. Nam Sancti resplendent in Ecclesia, vt in cœlo stellæ. 4. Latentq; absditi in die prosperitatis, ac mundani respectus; sicut stellæ: at noctu aduersitatis, vel mortis tum rutilant: *Sic Greg. 4. Moral. c.* 14. 5. Vtq; stellæ fixæ sunt, nec nisi cum cœlo moto mouentur: Ita Sancti in Deo fixi. Secundum illud Act. 17. *In ipso viuimus, mouemur, & sumus.* Hisce in stellis, id est, sanctis erunt signa. Nam Isaiæ 13. *Stellæ non expandent lumen suum.* Ioel. 2. *Stellæ retraxerunt lumen suum.* O signa infausta!

III. Infaustior autem res signata. 1. Nam tunc sancti subtrahent opem suam intercedendi pro peccatoribus: Quia iustitiæ tempus est, non misericordiæ. Quantum namque iam patrocinantur, tantum dein aduersabuntur: conformes Duci suo Iesv. 2. Psalm. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus.* 3. Exultabunt, & iubilabunt de die vindictæ iniuriarum suo Capiti Iesu illatarum: seq; ipsumq; vindicabunt de improbis. 4. Irridebunt eos, ac sub-

ſannabunt, Deut.32. *Vbi ſunt Dij eorum, in quibus habebant fiduciam? Surgant & opitulentur vobis, & in neceßitate vos protegant.* 5. Simul in interitu eorum ridebunt, Pſ.57 *Lætabitur iuſtus, cum viderit vindictam: manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.* Et Sapien.5. *Stabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt.* O ſigna! Hæc *memorare nouißima tua*, &c.

CONCIO III.

De horribili die Iudicij.

MOyſes, *Deut.*32. præuidens ventura in Iudæos mala, ob violationem legis, diem quo euenient, appellat *diem perditionis, deſolationis & deſtructionis.* Ex quo licet æſtimare de die generalis perditionis, tanto horribiliore.

Super quo nos

I. *De horrore Diei iudicialis.*
II. *De ignorata, & immeritoria die illa noctis.*
III. *De ignibus diei.*
IV. *De tempeſtate in elementis quatuor.*
V. *De nominibus diei.*

PARS I.

De horrore diei iudicialis.

Horror diei.

ISaias 21. ait: *Viſio dura nunciata eſt mihi, propterea repleti ſunt lumbi mei dolore, & Anguſtia poſſedit me, ſicut anguſtia parturientis. Corrui cum audirem. Conturbatus ſum, cum viderem: emarcuit cor meum: tenebræ ſtupefecerunt me.* Viderat euertendam Ieroſolymam, templum, aram. At quid ea ad orbis totius interitum? Exclamare libet cum Ieremia 1. *Ollam ſuccenſam ego video.* Nam talis in iudicio orbis erit. Hinc Deut.32. *Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit vſque ad inferni nouißima: deuorabitq́; terram cum germine ſuo, & montium fundamenta comburet.* Quin & homines. Hebr.10. *Terribilis quædam expectatio iudicij eſt, quæ conſumptura eſt aduerſarios.* Illic namque, ait S Greg. Nyſſ. Orat.2. in 1. Gen. *iraſcetur Iudex, elementa frement, cœli furorem ſpirabunt, omnes creaturæ aduerſus hominem inſurgent.*

Et minæ Pœnitentia auertendæ.

Quid? Rex Ezechias auditis minis in Ieruſalem ab Rabſace intentatis, ſacco indutus in templum conuocatos proceres ſacco indutos ad Iſaiam amandat, qui dicerent, 4. Reg.19. *Dies tribulationis, & increpationis, & blaſphemiæ dies iſte.* Quid agi par ad diem iudicij? Quæ pœnitentia par? Mardochæus accepta ab Aſſuero licentia, die vna in Suſis occidit 500. viros, & Amani cognatos 10. egit in crucem: quæ dies dicta eſt, Eſth.8. *Dies vltionis.* At diuinæ vltionis dies *quam terribilis eſt, & quis reſiſtet tibi?* Pſ.75. *Ex tunc ira tua: De cœlo auditum feciſti iudicium, terra tremuit & quieuit: cum exurgeret in iudicium Deus.*

Dies vltionis.

Sancti ad ea expauerunt.

1. De ea die Sophonias 1. *Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis:* Hercules, Cæſar, Samſon, &c. Quin etiam Pſal.96. *Montes*, id eſt, Sancti, *ſicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini* iudicantis *omnis terra.* 2. Oſtenſa Abrahæ dies illa ſic deſcribitur, Gen.15. *Cum ſol occumberet, ſopor irruit ſuper Abraham, & horror magnus atque tenebroſus inuaſit eum: apparuit clibanus ardens & fumans, & lampas ardens.* In quæ S. Auguſt. ſerm.54. de temp. & Pſ.103. con.3. *Clibanus*, ait, *ſignificat diem iudicij, in quo erit fletus & ſtridor dentium, & tarda pœnitentia, quando ardebit terra vſque ad inferos.* 3. Vnus amicorum Iob diem iſtum animo voluens ait, Iob 4. *In horrore viſionis nocturnæ*, &c. *pauor tenuit me & tremor, & omnia oſſa mea perterrita ſunt.* Quæ verba S. Greg. 5. Moral c.23. de iudicio interpretatur. 4. Neſcit ſat deſcribere diem eam Sophonias, c.1. *Dies*, ait, *iræ dies illa, dies tribulationis & anguſtiæ: dies calamitatis & miſeriæ:* dies

dies tenebrarum & caliginis. Huius *memorare nouißima*, &c. Hæc dies quia est confusionis, nullo seruato ordine cætera de eo proferentur.

PARS II.

De ignorata & immeritoria die noctis.

Dies iudicij nescitur. I. DIes vltionis ignoratur: quia cœlorum, siderumq; motus eum non indicant: soli cognita Deo est. 1. Nam Ps. 93. *Deus vltionum Dominus, Deus vltionum Libere egit*. 2. Aristoteles nunquam potuit ingenio diem ortus mundi indagare: ideo dixit, eum ab æterno extitisse. *Dies vltionis.* Finis minus sciri valet. 3. Malac. 3. *Ecce venit Dominus Deus exercituum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius?* Zach. 14. *Exit dies vna quæ nota est Domino: non dies neque nox.* Marc. 13. *De die illa vel hora nemo scit, neque Angeli in cœlo, neque Filius, nisi Pater.* 4. *Sancti ad ea expauerunt.* Apostoli nosse cupiebant: at Dominus, Actor. 1. *Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* *Errones.* Apud *Galatinum lib. 4. c. 6. & Mirandulam l. 7. Nepht. c. 4.* sunt Rabani qui nosse volunt, sic diuinantes: Sex diebus conditus est orbis, & 6000. annis perstabit. Nam Ps. 89. *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna, quæ præteriit.* Nugantur.

Horror scitur ex parte. II. Incerta & ignorata dies, vt horror certus est. 1. Ioannes vidit Iudicem cum scintillantibus oculis gladioq; ancipite, & exanimis corruit, *Apoc. 1.* Si hoc Dilecto, quid aliis fiet ad plura, maioraq; visa? 2. Ipse Dominus ait, Matt. 24. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi.* 3. Ergone maior, quam in diluuio? *Gen. 7.* quam, *Gen. 19.* in Pentapoli exusta? quam, *Exod. 8.* in plagis Ægypti? in cruentis aquis, ranis, cyniphibus, muscis, peste, grandine, locustis, tenebris, occisis primogenitis, denique in submersione omnium? Erit dies non dies, & nox ea, de qua Dominus, Ioan. 9. *Venit nox, in qua nemo potest operari.* *Dies erit noctis infructuosa & luctuosa?* Ergo dum dies est, in vinea operandum est, *Matt. 20.* Nam ad vesperam denarius datur diurnus; & 2. Corint. 5. *recipiet vnusquisque prout gessit*, &c. Nam Ps. 103. *Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam.* Subsequente *tota nocte laborantes nil capiunt*, Luc. 5. O labores istos nocturnos! Væ.

Horridissimaq; noctis. III. De nocte Sap. 17. *Illis solis superposita erat grauis nox: imago tenebrarum spiritus sibilans: aut inter spissos arborum ramos auium sonus, aut vis aquæ decurrentis nimium: aut sonus validus præcipitatarum petrarum, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altißimis montibus Echo, deficientes faciebant illos præ timore.* O horrificam noctem! 2. Illane, in qua Matth. 25. *clamor factus est, Ecce sponsus venit?* Væ imparatis ac stultis! *Tunc finis est merendi.* Manna in deserto omni die pluebat, at non in Sabbato, *Exod. 16.* Ita nunc gratiæ fit copia, nulla in iudicio, qui non ante collegerit, perit. 2. Exod. 23. *Sex annis seres agrum tuum, septimo sabbatum terræ erit.* Is ager conscientiæ ac animæ est. Vna septimana est vita nostra; dein sabbatum terræ, Apoc. 14. *Amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis.* Hinc adeo solicite monet, 2. Cor. 6. *dum tempus acceptabile, dum dies est, bonum operemur.*

PARS III.

De ignibus Diei.

Dies erit ignis. I. IVdicij tamen dies dicitur: at qualis erit? 1. Ps. 31. *Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: veruntamen in diluuio aquarum multarum ad eum non approximabunt*, q. d. Iam nobis apud Deum patrocinabuntur Diui: non tunc. 2. Tunc enim Dominus, vt Cleon ad reip. clauum admotus conuocatis ad se amicis & co-

gnatis profitetur, se ex hoc omnem affe-ctum amicitiæ & sanguinis exuere:& eundem omnibus futurum. Ita *in diluuio* Deo *sancti non approximabant*: Mandabitur tamen, Ps.49. *Congregati illi Sanctos eius, qui ordinant testamentum eius.* Heu diluuium! 1. Nam Dan.7. *Fluuius igneus, rapidusq́, egrediebatur de ore eius.* 2. Et Ps.96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius*, &c.

Sine auxilio Sanctorum.

Dies horroris. Exempla.

II. Vxor Loth, viso tantum per respe-ctum incendio Sodomæo, sic exhorruit, vt lapidesceret, *Gen.*19. O quis horror viso orbis flammeo diluuio; quo, ait Aug. in Ps.103. conc.3. *mouebuntur fundamenta montium, & ardebit terra vsque ad inferos.* 2. *Apoc.*18. Viso Babylonis incendio conspersi cineribus lamentabuntur: *Væ! Væ! Ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes, vna hora desolata est.* 3. Ipse Dominus flens super Ierusalem ait: Luc.19. *Venient dies in te, & circundabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te vndique, & ad terram prosternent te, & filios tuos, qui sunt in te: & non relinquent lapidem super lapidem.* Iam tempus est miserendi, tunc minime. Tunc enim, vt collecta aquarum vis, cohibitaq; diu, demum miro cum impetu proruit: ita Isa.28. *ecce validus & fortis Dominus, sicut impetus aquarum multarum inundantium.*

PARS IV.

De tempestate in elementis quatuor.

IAm vero, Iob 26. *cum vix paruam stillam sermonis eius audierimus; quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?* Præsertim cum Ps.49. *in circuitu eius tempestas valida*: cum etiam Ps.82. *sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma comburens montes, ita persequeris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos.* Væ peccatori! Iob 27. *Apprehendet* enim *eum, quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas.*

I. Tempestas erit in mari ab erumpentibus ventis, surgentibus vndis, emergentibus piscium monstris, &c. Luc. 21. *arescentibus hominibus præ confusione sonitus maris & fluctuum.* Ps.76. *Viderunt te aquæ Deus, & timuerunt, & turbatæ sunt abyssi.* O, Ps.68 *non me demergat tempestas aquæ.*

II. Tempestas in terra, ab successionibus, euulsis stratisq; montibus. 1. Nam Marc.13. *Erunt motus magni per loca*: 2. Ps.81 *Mouebuntur omnia fundamēta terræ.* 3. Ps.97 *Moueatur mare, & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Quoniam venit iudicare terram: iudicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in æquitate.* 4. Isa.13 *Super hoc cœlum turbabo, & mouebitur terra loco suo.* 5. Apoc. 16. *Et terræmotus factus est magnus, qualis nunquam fuit.*

III. Tempestas in aere. 1. Ps.96. *Illuxerunt fulgura eius orbi terræ; vidit & commota est terra.* 2. Ps.17. *Misit sagittas suas, & dissipauit eos.* 3. Apoc. 11. *Et facta sunt fulgura, & voces, & terræmotus, & grando magna, sicut talentum descendit de cœlo in homines.*

IV. Tempestas in igne. 1. Psal.96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Quos Ps.5. *odisti omnes, qui operantur iniquitatem*, &c. 2. Ideo Psal. 10. *pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum: quoniam iustus Dominus, & iustitias dilexit.* Et hanc exequentur *ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt verbum eius.* Ps.148.

V. Tempestas erit in cœlo. Isa.13. *Super hoc cœlum turbabo.* Ps. 82. *Et in ira tua turbabis eos.* Eorum stellæ cadent, influxus stabunt, cursus errabunt, &c. Istis Dominus interueniet *quasi tempestas.* Dan. 11. Nahum 1. *Dominus in tempestate & in turbine via eius.* Ipse ait per Ezech.13. *Erumpere faciam spiritus tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit, &* lapi-

lapides grandes, in ira in consumptionem. Iam collige singula: Deus, Diui, cœli, elementa, creaturæ omnes, & omnia irata erunt ac turbata.

PARS V.

De nominibus Diei.

Dicitur dies iræ. DIes tres celebrantur: Gratiæ: Gloriæ: Iræ. Ac huius tantæ, vt Psal. 89. *Quis nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore iram tuam dinumerare?* Ps. 6. *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.* Exhorruit ab eo Abacuc, c. 3. *Audiui & conturbatus est venter meus: à voce contremuerunt labia mea.* Ergo *ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, & requiescam in die tribulationis.*

Belli. O diem vt terroribus, ita & nominibus insignem! Audi Iob 38. *Quæ præparaui in diē pugnæ & belli.* Ita & Ps. 139. *Dies belli* dicitur antonomastice. Vnde Iob 40. *Memento Belli: nec vltra addas loqui.* q. d. ecfari non est, cogita quiduis de eo; omnia tamen sunt cogitatu horribiliora. Omnia die eo erunt bellica: pax Deum inter & homines rumpetur; tubæ concinent; ruet Iericho: anceps gladius oris Dei vibrabitur, &c.

Tuba. Gedeon, *Iudic.* 7. collisis lagenis, flammis apparentibus, tubis concrepantibus fudit Madianitas. Dominus, Matth. 24. *mittet Angelos cum tuba & voce magna.* Apoc. 8. *septem Angeli, qui habebant 7. tubas, præparauerant se, vt tuba canerent.* Nam Sophon. 1. est *Dies tubæ & clangoris.* Item Ps. 49. *Ignis in conspectu eius exardescet.* Horribiliora erunt, quam anno Mundi 2453. quando legem dabat in Sinai Deus, *Exo.* 19

Domini. Fuit alia lux peccatorum, at Isa. 13. *Prope est dies Domini, dies Domini veniet crudelis.* Ioel 2. *Magnus dies Domini & terribilis.* Sic & Soph. 1. 2. Pet. 3. & 1. Thess. 5. *Dies Domini sicut fur.* Ergo iam Iob. 21. *ducant in bonis dies suos* impij, finem dabit *Dies Domini magna,* Apoc. 6. Pij autem cum Elisæi puero clamant: 4. Reg. 6. *Heu, heu Domine, quid faciemus?*

CONCIO IV.

De Iudice.

DAniel, *c.* 6. cum fuisset vltima quæq; perpessus, demum super Babyloniæ Satrapas constituitur par Regi. Ita Iesus constitutus Rex viuorum ac mortuorum.

Itaque in præsens nos

I. *De Iudice tremendo.*
II. *Quis futurus Iudex.*
III. *Qui eius Assessores.*
IV. *Quæ seueritas eiusdem.*
V. *Quis illius comitatus.*
VI. *Quam vox eius horribilis futura.*

PARS I.

De Iudice tremendo.

I. VT nemini dubium; esse Deum, à quo omnia in nos dimanant: ita & fore Iudicem omnium, qui retribuet cuique. Ps. 61. *Duo hæc audiui, quia potestas Dei est: & tibi Domine misericordia, quia tu reddes vnicuique iuxta opera sua.* 1. Hoc Iudice quis potentior? Ps. 49. *Quoniam Deus Iudex est.* 2. Cuius maiestas par? *Aduocauit Cœlum de sursum, & terram discernere populum,* id est, Angelos, & Diuos. 3. Quis formidabilior? Ps. 96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Ergo *vigilate & orate: Quia nescitis diem, neque horam,* Matth. 24. Vrbs cui indictæ sunt inimicitiæ, non vigilaret? Atqui Isa. 3. *Dominus ad iudicandum venit cum senibus populi, & principibus eius.* *Erit Iudex Qualis?*

Væ impiis. 1. Iob 18. *Fugite à facie gladij: quia vltor iniquitatum gladius, & scitote esse iudicium.* 2. Quale? Ps. 95. *Iudicabit orbem terrarum in Iustitia, & populos in Æquitate.* 3. Quo iure? Luc. 21. *Videbunt filium hominis venientem in nube cum Potestate & Maiestate.* *Erit Iudicium. Quale?*

II. Hunc

Exempla metuendi. II. Hunc vidit, *Apoc.*1. in medio 7. candelabrorum, flammantem oculis; voce, vt aquarum, rauca; ore gerentem ancipitem gladium: Vidit Ioannes, & semianimis corruit. Similem vidit, Dan. 10. & ait: *Emarcui, nec habui quicquam virium.* 1. Et quis non contremiscat? Ad huius tribunalis memoriam exhorruit S. Hilarion moriturus. 2. Itemq; Agathon anachoreta: qui sciscitantibus, ad quid ita cohorruisset, ait: Alius Iudex est Deus, quam homines. 3. Itaque efficaces ab eo minas fore apud peccatores ratus Psaltes 7. ait: *Deus iudex iustus, fortis & patiens, nunquid irascitur per singulos dies? Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrauit.* Ps. 49. *Quoniam Iudex est: intelligite hæc, qui obliuiscimini Deum: nequando rapiat, & non sit qui eripiat.* Quare *memorare nouiss.* &c.

PARS II.

Quis iudex futurus?

Iudex erit Iesus. IOan. 5. *Pater non iudicat quenquam; sed omne iudicium dedit Filio.* 1. Ita & Centurionem Petrus docuit, Act. 10. *Hic est, qui constitutus est à Deo Iudex viuorum & mortuorum.* 2. Ab hoc spes Paulo, 2. Tim. 4. *In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex.* 3. Dan. 7. *Ecce Filius hominis veniebat cum nubibus cœli,* id est, sanctis.

Qua homo subdelegatus. 1. Ob humilitatē. Itaque proprie potestas iudiciaria S. Trinitatis est: ait D. *Thom.* 3. *p.* q. 59. *ar.* 1. iure tamen appropriationis data est Iesu homini. *Causa Prima.* Quia Phil. 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum. Secunda.* Quia Eph. 1. *Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius.* Item *Col.* 1. At capitis est dominari membris. Hinc Phil. 2. *In nomine Iesu omne genu flectetur* subditorum illi. *Tertia.* Quia, si Deus solus veniret Iudex, rigide nos reos perageret; at iam ob sympathiam Heb. 4. *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris.* Et *hæc spes requiescit in sinu meo.* 1. Vt enim Moyses, de Sina descendens, velato vultu loqui debebat ad populum, ne hic splendore vultus nimium terreretur; Ita terribilem Deitatem Iesus obuelauit Humanitate. Mich. 3. *Abscondat faciem suam ab eis* iratam. Ps. 79. *Ostende faciem tuam* misericordem, *& salui erimus.* Ps. 131. *Non auertas faciem Christi tui* clementem. 2. Ita Alexander Magnus subiugatis Persis dans iura, Persicum assumpsit habitum partim, partim Macedonicum retinuit; quo popularior foret. Ita Iesus, Phil. 2. *formam serui accipiens est habitu inuentus vt homo,* & factus *quasi vnus ex nobis.* 3. Talis & in iudicio veniet; reor, ne iustis terror foret nimius; & vt impij *videant in quem transfixerunt.* Ideo fidenter Ps. 42. *Iudica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta.* Ps. 71. *Iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam filio Regis.* q. d. Non Deus solus mecum intret in iudicium. Quia. Vt & impij videre iudicem queant. Qui si solus Deus foret, cernere eum non possent, nisi percepta prius beatitudine. At Isa. 26. *tollatur impius, ne videat gloriam meam.* Iob 13. *Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?* Iudicem vero *peccator videbit, & irascetur: dentibus suis fremet, & tabescet.* Ps. 111.

2. Quia caput est.

Quia compati nouit vt homo.

4. Ob impios.

PARS III.

Qui assessores Iudicis.

I. INtererit tamen iudicio *S. Trinitas,* ac præsidebit. Id *S. Cyrillus Catech.* 15. sic declarat ex Genes. 18. Abraham vidit tres euntes ad iudicium Sodomorum, & vnum adorauit. Ita in iudicio orbis, præerit S. Trinitas; At vni Iesu delegabitur potestas iudicandi.

2. Item

compati novit ut homo.

2. Item *Apostoli.* 1. Matt. 19. *Sedebitis & vos super sedes XII. iudicantes XII. tribus Israel.* 2. Sic de eo gloriatur, 1. Cor. 6. *Nescitis quoniã Angelos iudicabimus: quanto magis sæcularia?* 3. *Apoc.* 4. visus sedere in throno, & in circuitu seniores XXIV. coronati, qui sunt XII. Apostoli, & XII. Patriarchæ. 4. Quare Ps. 9. *Parauit in iudicio thronum suum, & ipse iudicabit orbem terræ in æquitate.* Nec solus, Ps. 121. *Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid.* 5. Matth. 12. *Ideo ipsi vestri iudices erunt.* O gloriam? Sap. 3. *Fulgebunt iusti,* Apostoli, *& tanquam scintillæ in arundineto discurrent: iudicabunt nationes, & dominabuntur populis.* 5. Ps. 44. *Pro patribus tuis* Patriarchis, *nati sunt tibi filij* Apostoli: *constitues eos Principes super omnem terram.*

3. Quin *omnes iusti* ad probabunt iudicium Iesu, Ps. 118. *Iustus es Domine & rectũ iudicium tuum.* Psal. 18. *Iustitiæ Domini rectæ.* Nec enim fallere eum quicquam potest, ait S. Leo serm. 5. Quadr. *cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respõdent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur,* 1. Reg. 2. *Quia Deus scientiarum Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes.*

4. Ob impios.

PARS IV.

De seueritate iudicis.

Horribilis erit Iudex, 1. Ob irã.

I. IVdex tam strictus erit, quam iratus. 1. Apoc. 6. *Veniet Dies magnæ iræ eius.* Vt 2. S. Hieron. dicat: *Damnatis melius esset inferni pœnas, quam Domini præsentiam ferre.* 3. Eius exhorrescens vultum Iob orat, c. 7. *Nec aspiciat me visus hominis* Iesu. 4. Qui ipse comminatus est: Psalm. 74. *cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.* 5. Vbi S. Bernardus ait: *Quid faciet de iniustis iudicijs, qui ipsas quoq; iustitias iudicabit? Veniet, qui male iudicata reiudicabit, illicite iurata confutabit; qui faciet iudicium iniuriam patientibus.*

2. Ob rigorem.

Et id quam rhadamantæe ac rigide? Ezech. 7. *Finis venit, venit finis, Ecce immittam furorem meum in te: & iudicabo te iuxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominationes tuas: & non parcet oculus meus super te, & non miserebor: & scies, quia Ego Dominus percutiens.* Emphaticæ hic dicta singula. Ecce ira, rigor, exprobratio, misericordia, potentia, percutiens.

3. Ob vindictam.

Heu! *Dominus percutiens* tum erit, qui ante pater & frater erat. Tum Psal. 9. *cognoscetur Dominus iudicia faciens:* quem ante peccator noluit agnoscere inuitantem ad sese.

Aduentuũ duorum Christi comparatio.

II. Age, confer aduentum hunc secundum cum primo. 1. In primo venit *Ecce Agnus Dei, ecce,* &c. Ioan. 1. & Zach. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.* In secundo venit leoninum spirans. Amos 3. *Leo rugiet, & quis non timebit?* Nam Apoc. 5. *Vicit Leo de tribu Iuda.*

2. Item in primo venit Sap. 18. *dum medium silentium tenerent omnia: iacebat in præsepio,* in deserto, in cruce, in sepulchro. Quia Isa. 45 *vere tu Deus absconditus.* At in secundo *manifeste veniet,* in nubibus cum maiestate maiore; quam eum viderat in throno Isaias *c.* 9. Inque medio candelabrorum, Ioannes *Apoc.* 1. Aut Daniel *c.* 10.

Et cum eo omnis militia cælestis. Cuius quanta vis! 1. Expertus vnum ex ea est exercitus Assyriorum. 4. *Reg.* 15. cæsis nocte vna 58000. hominum. 2. Sensit Ægyptus, *Exod.* 12. cæsis primogenitis.

4. Ob arma.

III. Qualia arma? 1. Abac. 3. *In luce sagittarum tuarũ in splendore fulgurãtis hastæ tuæ.* 2. Deut. 32. *Si acuero vt fulgur gladium meũ.*

5. Ob maiestatem.

Ecce maiestatem. 1. *Deus manifeste veniet, Deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tẽpestas valida. Aduocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum.* Psal. 49. 2. Adeo etiam Psal. 49. *Annuntiabunt cœli Iustitiam eius: & videbunt omnes populi Gloriam eius.*

3. Ipse de hac, Matth. 26. *Dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli.*

PARS V.

De comitatu Iudicis.

6. Ob comitatum Angelorũ. IPse, *ibidem: An putas, quia non possum rogare Patrem, & exhibebit mihi modo plusquam* 12. *legiones Angelorum?* Nam, Malac. 3. *Deus exercituum vocatur.* Quin etiã, Sap. 5. *armabit creaturam ad vltionem inimicorũ:* Angelos, sanctos, cœlos, elementa, bruta, dæmones. Ecce maiestatem, & manifestum aduentum.

Figura de irato. I. Ezechiel, c. 1. vidit Cherubinum cũ facie hominis, & leonis. Hic Iesus est: venit natus in facie hominis: at iudicaturus aderit in facie leonis: Ezech. 1. & Psalm. 21. *Sicut Leo rapiens & rugiens.* Prou. 19. *Sicut fremitus leonis, ita & Regis ira.* 2. Ita Dauid, 1. *Reg.* 17. cultu pastoritio & armatura venit contra Goliathum: at dein iam Rex veniet contra stultum Nabal cum exercitu & iræ. *Ego,* ait 1. Reg. 25. *frustra seruaui omnia, quæ huius erant in deserto.* Simile Iesus exprobrabit in suo secundo aduentu impijs Nabalitis, inq; eos vindicabit. 3. Qualis & Moyses, *Exod.* 32. videns in monte idololatriam populi, iramque mortesq; à Deo paratas, has deprecatus est: At cum descendit, propiusque inspexit omnia; acrius concitatur, arma rapit, cædit, mactat. Ita Dominus iam in montibus æternis commorans, merita suæ Passionis pro nobis interponit: At vbi iudex aduenerit; Væ! Ps 75. *Tu terribilis es, & quis resistet tibi?* Pie Iesu, cum *iudex crederis esse venturus; Te ergo quæsumus tuis famulis subueni, quos pretioso sanguine redemisti.*

Comites Iudicis. II. Heu! *quid tunc miser sum dicturus, cum vix iustus est securus;* cum tot exercitus est contra me ducturus? 1. Angelos, Matt. 25. *Veniet in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo.* 2. Sanctos: Ps. 49. *Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius.* 3. Defunctos: S. Hieronymus: *Surgite mortui, venite ad iudicium.* 4. Creaturas, Psal. 49. *Aduocabit cœlum desursum, & terram discernere populum suum.*

Et is tantus cum tantis aduenieus *contra folium quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam?* Iob 13. Quid attinet? Dum Angelos proturbares cælo, ostendisti potentiam: iuste: at non cum apparatu tanto, vt nunc: & nunc cum misellis homulis res tibi est.

Sed & Cruce formidabilis erit, quam humilis ipse tulit. 1. Matt. 24. *Tunc parebit signum filij hominis.* 2. Tunc *Apoc.* 3. videbitur *aurea clauis Dauid,* ianitrix cæli. 3. Quæ tametsi frustulatim nunc per orbem diuisa colatur: attamen qui sparsos corporum pulueres, collectos restaurabunt Angeli, ij & Crucem hanc.

Quare vt Goliæ gladius in Salomonis templo asseruabatur monimentum victoriæ: Vt & manna in arca, signum beneficentiæ diuinæ: Ita Crux vtriusq; testis Victoriæ, & beneficentiæ Christi apparebit. *Iustis solatio.*

At impijs horrifica erit. 1. Qualis virga Aaron efflorescens in nocte, Passionis, fructum extulit: At ijs iam in serpentem vertetur. 2. Qualis arbor in mundi medio plãtata fructus vitæ tulit pijs: at mortem impijs. 3. Tunc misericordiæ torrentes, per Ægyptum manare soliti, in sanguinem vertentur. *Exod.* 7. 4. Tunc virga vigilans, *Ierem.* 1. olla succensa fiet. 5. Tunc nubes discriminans Israelitas ab Ægyptijs, his horrori, istis erit solatio. *Exod.* 14. 6. Væ ijs, qui Phil. 3. *ambulat, quos flens dico, inimicos Crucis Christi.* Hi tunc dicent, quod fratres Iosephi, Genes. 42. *Impijs horrori erit.*

En sanguis eius requiritur.

PARS

PARS VI.

De voce horribili Iudicis.

Vox erit horrifica. I. Iam vero à Voce quam horribilis Iudex? Psal. 103. *à voce tonitrui tui formidabunt.* 2. Et vero, Iob. 26. *quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?* 3. Vere, Ps. 49. *Deus noster manifeste veniet, & nō silebit.* Siluit coram Pilato & Herode: at tunc, Iob. 37. *in voce sua tonabit.* 2. Reg. 22. *Tonabit de cœlo Dominus, & Excelsus dabit vocem suam.* Idcirco, 1. Re. 2. *Dominum formidabūt aduersarij eius; super ipsos in cœlis tonabit.* 4. Atqui tonitrua sunt tempestatum ac fulminum indicia. An non fulmen hoc? Matt. 25. *Ite maledicti in ignem æternum.*

1. Ob dissimulata diu scelera. II. *Non silebit.* Peccasti diu? Ecce, Psal. 49. *Hæc fecisti, & tacui,* Psalm. 37. *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* 2. At vero iam Psa. 49. *arguam te, & statuam contra te:* Et Isai. 42. *Sicut parturiens loquar.* 3. Time eum, qui modo dissimulat quasi dormiens: tunc enim excitabitur *tanquam potens crapulatus à vino.* Psalm. 77.

Bella figura. 4. Sicut Noe explantata ab se vinea inebriatus dormijt: *Gen.* 9. & nudatus ridebatur. At euigilans maledicit impio. Ita Iesus amore ebrius Ecclesiæ, nudatus, risusq; in cruce, *Dissimulans peccata hominū,* in iudicio Ps. 77. *excitatus est tanquam dormiens Dominus, & quasi potens crapulatus à vino, & percussit inimicos in posteriore: opprobrium sempiternum dedit illis.*

2. Ob clamorem scelerum. Heu! scelerum clamore *excitatus est.* 1. Sic *Genes.* 4. Sanguis Abel clamans excitabat eum. 2. Sic *Gen.* 18. Sodomorum clamor ascendit ad eum multiplicatus: & ipse descendit in vindictam. 3. Plane sicut adamas vix diffringibilis, cum particula absilierit, cœperitque frangi, iam tum minutatim resoluitur. Ita Dei patiētia vix malleis vitiorum nostrorum cedit: at, vbi in iudicio semel iræ dederit locum, totam effundet.

3. Ob tristitiæ iudicij. III. Ab ea exhorruit Iob. 14. *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus.* 2. Et furor hic tantus erit, vt dicat Psal. 57. *Lætabitur iustus,* Iesus, *cum viderit vindictam, manus suas lauabit in sanguine peccatoris.* Hebræi legunt *pedem suum.* 3. Ita Ioab fecit trucidatis Abner, & Amasa, 3. Re. 2. *Effudit enim sanguinem eorum, & posuit cruorem prælij in baltheo suo, & in calceamento suo.* 4. Tantum ab eo tunc aberit misericordia, vt dicat Prou. 1. *Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit.*

4. Ob energiam profanātis iudicia. 1. Non erit is amplius, qui deprehensam in adulterio absoluit. Adulteras animas grandine saxorum obruet. 2. *Non silebit,* sed prorumpet dicens, Genes. 45. *Ego sum Ioseph, quem vos vendidisti in Ægypto.*

Ideoque metuendi. Cætera me effari non est, meditari plura licet de inexorabili Iudice. 1. Quem vt *vidit, commota est terra, montes sicut cera fluxerunt.* Ps. 69. Quid ergo fragili luto homine fiet? Atque 1. Petr. 4. *Si iustus vix saluabitur, peccator vbi parebit?* Et quis se absconderit à Sole isto, omnia rimaturo?

Infallibilis Iudex erit. IV. Sol iudex est. 1. Quia vt sol ex orbe altero ad nostrum progressus, Ita IESVS è cœlo in iudicium venturus lucem beatitatis afflabit iustis resurgentibus in gloriam: noctuis impijs luce ipsa erit intolerabilis. 2. Sol iste diem ac noctem disterminabit, item nouam diem ac noctem producet, æternitatis scilicet. 3. Quia 1. Cor. 4. *illuminabit abscondita tenebrarum,* ac scelerum. Quod si igitur Iacob, viso Esau occurrente cum turma equitum, trepidauit: quis non pauebit ad aduentum Iudicis? Ille iam nos, vt Saules vocat: Act. 9. *Quid me persequeris?* Respondeamus prompti: *Domine, quid me vis facere?* Ecce *paratum cor meum Deus.*

CONCIO V.

De Iudicandis.

MOyses, *Exod.* 19. eduxit ex Ægypto 600000. Israelitarum in desertum Sinai: vbi Legem acciperent: quæ horribili cœlorum cum tonitru, & tubarum sonitu ferebatur. Iesus omnes homines è tumulis euocatos ducet in vallem Iosaphat: vbi sententiam accipient generalem: quæ terribili cum procella feretur.

Nos circa ea

I. *De iudiciali gladio Christi.*
II. *De comparitione omniũ: ac separatione.*
III. *De resurrectione omnium.*
IV. *De disparitate resurgentium.*
V. *De loco iudiciali.*
VI. *An & paruuli non baptizati comparebunt?*

PARS I.

De iudiciali gladio Christi.

Iudicium Dei Sapiens & seuerum.

I. PRudentius, aut seuerius nullum legitur iudicium, illo Salomonis, 3. *Reg.* 3. è tribunali 12. leonibus fulto; quod de infante, inter matrem & meretricem controuerso, tulit: sc. cum non liqueret, esse dissecandum, & dimidiatum cuique dandum, Christi iudicium extremum isto prudentius erit ac seuerius. Quando sedens pro tribunali, stipatus cœlitibus, disceptabit militantem inter & triumphantem Ecclesiam, de prole beatitudinis. Tunc exeret gladium iustitiæ, & suum cuique distribuet.

Quia gladio geretur.

De hoc gladio. 1. Psal. 7. *Gladium suum vibrauit: arcum suum tetendit.* 2. Ezech. 21. *Egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab Austro vsque ad Aquilonem.* 3. Iob 19. *Fugite ergo à facie gladij. Quoniam vltor iniquitatum gladius est.* 4. Hunc horruit Psal. 143. & orat, *De gladio maligno eripe me.*

Apoc. 1. Visus homo, cuius ex ore anceps exibat gladius. Hic est sententia Iudicis, transuerberatura animas & corpora. Atque vt maturet iudicium in impios, orat Psalm. 44. *Accingere gladio tuo super femur tuum Potentissime.* Væ ijs qui *Tradentur in manus gladij.* Psal. 62.

In corpus & animã.

In iudicio contra protoplastas, *Genes.* 3. constituit Deus Cherubinum cum romphæa flammea ad introitum paradisi; qui arceret ingressuros. In hoc extremo Ipse geret gladium in valle Iosaphat: Et ancipitem? quod tum corpora, tum animæ sint damnandæ, quodque tam mortui, quam viui iudicandi.

In viuis corpus ferit gladius.

II. Aciem eius vnicam in viuis sentimus, quæ corpora tangit pœnis. Multos sæpe perdidit, at nunquam omnes. 1. In diluuio, *Gen.* 7. omnes præter octo. 2. In Ægypto multos, *Exod.* 12. sed tantum primogenitos. 3. In Iericho. *Ios.* 6. omnes domos, at Raab cum cognatione superstes relicta est. 4. In Sodoma omnes hausit, at familia Loth seruata fuit, *Gen.* 19. In extremo autẽ Iudicio nemo excipietur. Figuræ ita significant. 1. Deus iussit Iosu. 1. bello exscindere Amalecitas: *Exodi* 17. at stirpitus omnes exscindi noluit. Sed annis 400. post, stabilito Hebræorum regno, Sauli id præcepit. *Percute Amalec: & demolire vniuersa eius, omniaque interfice à viro vsque ad mulierem, paruulum, & lactentem.* Sæpe hic Deus triumphat vitia humana: sed completo electorum numero, finem faciet vniuersæ carnis.

In iudicio etiam animam.

2. Saulis, diu persecutoris, laciniam præscidisse sat erat Dauidi, 1. *Reg.* 24. cum occidere quiuisset. Demum tamen Saul, non remittens à persecutione insontis, perit in montibus Gelboe cum filijs inglorius. Ita Deus, dum eum hic impij persequuntur peccatis, eos quasi fugit: ac licet perdere posset; sat tamen est aliqua tribulatione hos castigasse. At pertinaces rescr-

reſeruat in montes Gelboe, ad vallem Ioſaphat, ibi à Philiſtæis orci mactandos. Hoc *memorare, & in æternum non peccabis.*

PARS II.

De Congregatione omnium ad Iudicium: ac Separatione.

Omnes congregabuntur I. OMnes ad Iudicium congregabimur, omnes omnium sæculorum, nationum, ætatum, ſtatuum, conditionum, Legum naturæ, Moſaicæ, Gratiæ, Ethnicæ, Hereticæ, Matth.25. *Congregabuntur ad eum omnes gentes.* Magnus hic iudicij diſtrictus! 2. *Omnes* 2. Cor. 5. *nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti: Vt recipiat vnuſquiſque, prout geſſit in corpore ſuo, ſiue bonum, ſiue malum.* 3. *Tuba mirum ſpargens ſonum, Per ſepulchra regionum, Coget omnes ante thronum.*

Omnia manifeſtabũtur. Terribilis tuba: Terribilius hoc *Manifeſtari* peccata, & ſecreta cordium. 1. Non hic folia erunt fici, *Gen.* 3. ad pudendorum velationem: Non erunt cameli ad idola Laban aſportanda, *Gen.*31. Tunc per parietem templi corporis Deus Ezechieli *c.*3. oſtendet omnes abominationes intus latentes.

Omnes iudicabuntur. 1. Tunc ibi Patriarchæ: hic Apoſtoli: iſthic Martyres, &c. conſiſtent, & Angeli in ſuis choris: Et Iob. 25. *Non eſt numerus militum eius:* Dan. 7. *Millia millium miniſtrabunt ei, & decies centena millia aßiſtent ei.* 2. Tunc erit exitus ille de Ægypto, *Exod.*14. corporum de terra, vt vel rubrum Iudicij mare tranent: aut mari rubro merſi obruantur.

Parabola implebuntur. II. Tunc parabolæ euangelicæ implebuntur. 1. De X. Virginibus, *Matt.*25. quæ corporum lampades reſument, cum oleo bonorum operum: ſicque ſponſo procedent obuiam. At fatuis ianua promerendi tunc clauſa erit: & inutilis pœnitentia vitæ peractæ. Prudentes vero intrabunt ad nuptias. 2. Tunc *Matth.*13. ager ſeminis boni, & zizania falcem patietur. Hanc meſſores colligabunt ad ignem; iſtud in horreum cœleſte condent. 3. Tunc *Matt.*25. Paterfamilias, qui in regionem longinquam abiens, dedit ſeruis talenta Crucis, mortiſque ſuæ, & gratiarum, vt in ijs negotientur, reuertet: rationem & lucrum exiget: his dicet: *Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam: Intra.* Iſtis: *Eijcite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & ſtridor dentium.* 4. Tunc Matt.25. *Paſtor bonus* oues ab hœdis ſequeſtrabit: iſtis in ouile dexteræ, his in hœdile ſiniſtræ miſſis. Hæ parabolæ.

Itemq; Figuræ. III. Accipe nunc Figuras. 1. Moyſes, *Deut.*27. Iſraelitas diſtincturus, ſex tribus ex honeſtis matronis Lia & Rachele natas, conſtituit in monte Garizim, benedictioni accipiendæ: ſex alias in monte Hebal maledicendas: vtpote natas ex ancillis & libertinis. Ita Chriſtus ad montem Olineti in valle hinc ſtatuet ſex tribus, Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, Confeſſores; omnes bene natas: Queis dicet; *Venite benedicti Patris mei.* Illinc ſtatuet ſex alias, Diabolos, Ethnicos, Hæreticos, Iudæos, Chriſtianos impios & infantes non baptizatos. Queis dicet: *Ite maledicti,* &c. 2. *Ioſue* 8. Cum Leuitæ cuperent populum benedicere, aut maledicere, Arca ſtatuta eſt media; populus vtrinque partitus. Poſthæc legebantur omnia verba benedictionis, & maledictionis, & cuncta, quæ ſcripta fuerunt in Legis Volumine: Arca eſt Ieſus: Angeli, Leuitæ: Lex, liber vitæ, & mortis, &c. 3. In principio, Gen. 1. *diuiſit Deus lucem à tenebris.* Quo ait Auguſt. intelligi Angelorum bonorum à malis diuiſionem. At ſimiliter in Iudicio *filij lucis,* Ioan.12. à tenebrionibus diuidentur. 4. Nabuchodonoſor, *Dan.* 1. in exci-

dio Solymæ adoleſcentes forma, ingenio, moribusq; præſtantes elegit, qui coram ipſo, abſque næuo, eſſent à menſa, à poculis, à cubiculo: reliquos iuſſit nexos abripi in captiuitatem ac venundari. Ita Ieſus in iudicio.

PARS III.

De reſurrectione omnium.

Reſurgent corpora. I. ERgone reparabuntur corpora, varie perdita? Et vero è puluere facilius colliget Deus illa, quam è nihilo crearit. Sed 1. Pſal. 33. *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum: vnum ex his non conteretur.* 2. Id Ezechieli, c. 37. oſtendit in agro Deus. *Putaſne viuent oſſa iſta? Ecce, acceſſerunt oſſa ad oſſa: vnumquodque ad iuncturam ſuam. Et vidi, & ecce ſuper ea nerui & carnes aſcenderunt: & extenta eſt cutis in eis deſuper: & ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & vixerunt, ſteteruntq; ſuper pedes ſuos, exercitus grandis nimis valde.* 3. Plane, vt Ionas 2. è ventre ceti. ſic nos è terra reddemur.

Integra. II. Tres pueri, *Dan.* 3. illæſi ex camino, imo viuaciores inde exierunt, quam intrarint. Non vermes, non aues, non ignis, &c. effecerint, quo minus integri reſurgamus. 2. Moyſes virga petram Sinaiticam percuſſit, Exod. 17. *& conuertit petram in ſtagna aquarum, & rupem in fontes aquarum*: Pſal. 113. Deus autem potentia ſua percutiet terram, mare, &c. & dabunt mortuos ſuos; *Et rurſum circumdabor pelle mea & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum*, Iob. 19.

Omnium. III. *Congregabuntur ante eum omnes*: non aliqui. Iſa. 13. *Viſitabo ſuper orbis mala*: non ait, aliquorum: *& contra impios iniquitatem eorum.* Iudæi legunt, *ſuper habitatorum orbis mala.* Etiamne Regum, Imperatorum? &c. Alexandri, Cæſaris? &c. Martyrum, Virginum? &c.

At quantum proborum inter ac reproborum corpora diſcrimen eſt? Ergo 1. Cor. 15. *Canente tuba mortui reſurgent incorrupti.*

Glorioſa. Figuris id liquebit. 1. Eſther. *cap.* 8. tenuiter apud Mardochæum educata: *(Anima ſi in corpore eam aggrauante:)* ad Aſſueri connubium aſſumpta, *Dei gratiam indepta:* non ingrata nutritio; ſuæ eum felicitatis participem reddit. Nam morti eripuit: ad quam Aman eum cum Iudæis omnibus addixerat; regifice veſtiuit, *(donis glorificationis:* & ſecundum à Rege fecit, *(Deo)* 2. Dauid, 1, *Reg.* 17. paſcens oues vilibus indutus erat; reſtante illi Goliatho expugnando. At hoc cœſo in vrbem ex agro tranſmigrat, regie veſtitus, gener fit Regis. Sic corpus mortale induet immortale; cum mundum, carnemq; expugnarit, Tunc cantabit Pſ. 29. *Concidiſti ſaccum meum: & circundediſti me lætitia.*

PARS IV.

De diſparitate reſurgentium.

Sed non omnium glorioſa. I. OMnes reſurgemus: ſed non vno cultu: hi nitido; tetro illi. 1. Quales gemini Rebeccæ; Iacob læuis, & piloſus Eſau, *Gen.* 25. Ita eadem è terra exibunt fratres omnes; ſed gemini; Iacobitæ, & Eſauitæ. *Non ſic impij* Pſal. 1. *non ſic: neque peccatores in conſilio iuſtorum,* 2. Eadem fornace egrediuntur prunæ: & carbones atri. Sic corpora ex iudicio Dei: Iuſtorum quidem *tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent.* Sap. 3. At reproborum, *Sicut carbones ad prunas.* Prou. 26. 3. Clarius idem Thren. 4. *Denigrata eſt ſicut carbones facies eorum, & non ſunt cogniti in plateis: adhæſit cutis eorum oſſibus, aruit, & facta eſt quaſi lignum.* 4. Pharao vno in prato vidit boues 7. toroſos: & totidem macros, *Gen.* 41. Pratum boum vallis erit Ioſaphat, in qua conuenient ab gratia pingues, & macri.

II. Eia, accede anima: corpus ama, & intra tuum, iam tale: O quale præ illo? 1. *Veni,*

1. *Veni*, ait Methodius: *vna patiens, vnaque gloriam suscipiens cum collega corpore.* 2. O gaudium quale inter Angelos hominibus? Quæ voces exultantium? Quæ Dei vocantis, *Venite benedicti?* &c. 3. Ioseph, *Gen.* 41. ex biennali carcere ad tantam egressus gloriam, quo gaudio tacite cor ei subsilierit? Quo corpora, è tumulis educta ad tantam gloriam? *Venite, possidete paratum vobis regnum.*

Gloriosa.

E contra, heu, quis cruciatus reproborum? Quæ maledicta animarum in corpora: & vicissim? *Incipient dicere montibus*, &c. Luc. 23. At Psal. 57. *Lætabitur iustus, cum viderit vindictam.* Iam ei dulce, fuisse passum esuriem, pauperiem, cilicia, &c. Hoc attendit Iob. 14. cum dixit. *Cunctis diebus, quibus nunc milito: expecto, donec veniat immutatio mea.* Tunc qui sericati, &c. prius, erunt damnati: &c. contra: *Mea*, inquis? Dic *nostra*. Nam erit tunc vniuersalis descriptio orbis, non ab Augusto; sed Deo.

Sed non omnium gloriosa.

PARS V.

De loco Iudiciali.

I. QVis locus iudicij? 1. Ioel. 3. *Congregabo omnes gentes: & deducam eas in vallem Iosaphat: & disceptabo cum eis ibi.* 2. Angeli videntur Apostolis quoque locum illum designasse. Act. 1. *Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.* Atqui constat, quod è monte Oliueti ascenderit cœlos: cui vicina Iosaphat. 3. *S. Thom. 4. Sent. dist. 49. q. 1. ar. 4.* putat id aperte colligi posse ex dictis *Act.* 1. Deinde ex Psal. 73. *Deus Rex noster operatus est salutem in medio terræ*, id est, in meditullio orbis, ait Iosephus l. 3, c. 3. Hier. Cyr. &c.

II. Ratio fauet: Quia vbi salutem misericordiæ est operatus; probabile fit, quod ibidem & iudicium velit peragere iustitiæ. 2. Quia *emittet Angelos qui congregabunt electos à 4. ventis*: ergo in medium ab extremitatibus. 3. Vbi Iesus ignominiam tulit; par est ibidem & gloriam ferat. Ibi iudicet: vbi iudicatus est. 4. Conuenit Regem in metropoli de summa rerum decernere: at Solyma est orbis metropolis: vnde eiectus est, vt illic restituatur. 5. Valet locus Domino ad exprobrandum ingratis beneficia à se præstita in Bethlehem, Bethania, Ierusalem, Caluaria, &c.

Manlius Romam in Saxo Tarpeio contra Senones olim defensam seruarat, ait *Plut. in vita Camilli.* Post à Romanis damnatus cum educitur, visa rupe Tarpeia, ait: Ecce rupes illa vos arguet, testis seruatæ ibi à me Romæ. Confusi virum absoluerunt. Plus è locis sanctis Christi confundentur iniusti.

PARS VI.

An & paruuli non baptizati comparebunt?

I. QVi conuenient ad iudicium? Rich. de S. Vict. ex 4. Sent. distinct. 17. *Quatuor sunt genera hominum: Iudicati, & damnati. Iudicandi & damnandi: Iudicati & saluati: Iudicandi & saluandi.*

Paruulis autem non baptizatis quid fiet? Duplex opinio. Prima: Eos abfore ab iudicio. 1. Quia aderunt tantum Agni, & hœdi: At neutri sunt paruuli. Nec cum Agnis statui possunt, ob peccatum originale: Nec cum hœdis: quia peccato carent actuali: ac proinde pœna sensus. 2. Duplex sententia Iudicis erit: At neutra paruulis conuenit. Quia opera ea nec præstare potuerunt cum Agnis: nec omittere cum hœdis: Neque plures sunt, quam duæ sententiæ. Ergo huic non intererunt iudicio. 3. Dan. 12. *Multi de his, qui dormiunt, euigilabunt: alij in vitam æternam: alij in opprobrium.* Si *multi*: ergo videtur, quod non *omnes*: Ergo aliqui nec ad

vitam, nec ad opprobrium. In quibus quos numeres, nisi paruulos? 4. Iudicium erit de saluandis ad cœlum, & damnandis ad infernum. At neutrum in locum venient paruuli: ergo.

II. Secunda sententia certior est. Resurgent, & iudicabuntur. 1. Apoc. 20. *Vidi mortuos, magnos, & pusillos, stantes in conspectu throni.* 2. Et *Congregabuntur ad eum omnes.* 3. Sic D. Thom. Ratio eius. 1. Omnibus debetur merces aut boni, aut mali. Sed paruulis inest malum Adæ nondum persolutum totum: ergo. 2. Gratia Iesu infinitis partibus est maior, & efficacior peccato Adæ, *Roman.* 5. At per peccatum mors, per Iesum autem resurrectio æque ad omnes pertransit: ergo & paruuli resurgent.

O quis tunc erit cruciatus abortum procurantium, aut negligentium baptismum parentum? 1. Graue erat Ezechiæ Regi audire, filios in Babylonem abducendos captiuos, *Isai.* 39. 2. Neq; tunc dicendi est locus cum Iob 10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum.* 3. Nec cum Dauide in sacco & cinere, & ieiunio orandi tempus est super: vt precandi erat illi tempus pro filio Bersabeæ.

CONCIO VI.

De examine Iudicij.

PAterfamilias, *Matt.* 25. peregre proficiscens sua in seruos distribuit, lucro faciendo: reuersus singulos ad rationes vocauit, & quemque pro merito mactauit. Ita Dominus hinc ascendens, dedit dona hominibus, de quibus rationem repetet venturus ad iudicium.

Circa quæ nos

I. *De memoria præteritorum & futurorum vsurpanda.*
II. *De personis iudicij.*
III. *De horrendo rigore iudicij.*
IV. *De libris aperiendis.*
V. *De examine iudicis.*
VI. *De nudandis peccatis.*

PARS I.

De præteritorum, futurorumq; memoria vsurpanda.

I. PYthagoras præcipiebat, habendam temporis rationem matutini, quo prospicias quid per diem agas: & vespertini, quo respicias ad dicta, factaque diei. Seneca lib. 3. de ira, c. 36. *Animus quotidie ad rationem reddendam vocandus est. Faciebat hoc Sextius, vt consummato die, cum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum.* *Ethnicis frequentata.*

Nos vero etiam mortis recordemur in ea nostri interrogatione. 1. Ita se exercebat Dauid Ps. 142. *Memor ero dierum antiquorum.* 2. Psal. 26. *Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* 3. Ita Ezechias, Isa. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* *Fidelibus item.*

1. Huius memoriæ defectum culpat Moyses in Israelitis, Deut. 32. *Gens absque consilio est, & sine prudentia, vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent.* 2. Ianum finxere Poetæ bifrontem: talis sit Christianus respiciens & prospiciens. 3. Visa sunt Ezechieli *c.* 1. animalia pedata, alataque instar fulguris ire, ac redire. Ita piorum sint animi ad superna meditanda volatiles, ac virtutes expediti: ad præteritorum, futurorumque memoriam frequentes. In scala Iacob, *Gen.* 28. Angeli hi ascendebant, illi descendebant: nullus quiescebat; vt notat S. Bern. Scala 60. vel 70. graduum est vita: per hanc itur ac reditur acta recordando. Animalia, *Leu.* 11. non ruminantia censebantur immunda: tales futurorum, præteritorumq; raro memores. *Figura prima.* *Secunda.* *Tertia.*

Non talis Sponsa, ideo Sponsus eam laudat, amatque ardentius: Cant. 7. *Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo*

&o meo ad potandum, labiis & dentibus illius ad ruminandum.

Deus exiget rationem. Qui non defuerit Deo, Deus illi non deerit. Dicet, Luc.16. *Redde rationem villicationis tuæ, iam enim amplius non poteris villicare.* Efficax hoc aduersus peccata est, Sapientis iudicio, Eccl.7. *Memorare no.*&c.

PARS II.

De personis iudicij.

Tres iudicium constituunt. TRes ad actum iudicij constituendum sunt necessarij, *ff.de verb.obligat.* Iudex, Actor, Reus. Reus si factum neget, teste opus est. *Decr.dist.*4.*c.*1. Istorum nil deerit in iudicio extremo. Iesus Iudex, Dæmon accusator, Reus homo: Rom.2. *Testimonium reddente illis conscientia ipsorum.* Imò Sap. 5. *omnis creatura armabitur contra insensatos.*

1.Iudex. Iudex inquiet, *Redde rationem villicationis tuæ*: De quatuor villis: Mundi, cum rebus creatis: Corporis, cum sensibus suis: Animæ, cum donis ac gratiis: Crucis, cum SS Sacramentis. Redde

2.Reus. rationem Episcope de ouibus, de Diuinis accuratis: Rex de iustitia, Consiliariis, iudicibus, subditis, &c. Nobilis de bonis naturæ, fortunæ, gratiæ, &c. Doctor de studiis, doctrina, &c. Religiose, Concionator, ciuis, mulier, &c. Interim

3.Accusator. Vt 1. Satan. hinc vociferabuntur dæmones, Ps.9. *Conuertantur peccatores in infernum. Iudica illos Deus.* Ps.54. *Descendant in infernum viuentes.* Ps.93. *Redde retributionem superbis.* Ps.30. *Erubescant impij: deducantur in infernum: muta*

2.Creatura. *fiant labia dolosa.* At illinc, Iob 20. *reuelabunt cœli iniquitatem eius.* Clamabunt bruta & saxa: Ps.143. *Fulgura,* Domine, *coruscationem tuam*, in ingratum peccatorem. *Noluit enim intelligere, vt bene ageret. Astitit omni viæ non bonæ, & inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.* Iob 21. *Duxit in bo-*

3. Conscientia. *nis dies suos.* Intus conscientia exprobrabit, sæpius se monuisse, Ps.74. *Nolite inique agere: & delinquentibus, nolite exaltare cornu.* Ergo Iudex te nunc audiat: me qui spreuit. Angeli: Vindica nos toties *4. Angeli* spretos, Iudex: suggessimus libidinosis, Ps.31 *Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus.* Auaris, Ps.61. *Rapinas nolite concupiscere.* Superbis, Ps.74. *Nolite extollere in altum cornu vestrum.* Diuitibus, Ps.61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.* Peruicacibus, Ps.94. *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.* At operam lusimus: surdis ista. Ideo quia Ps.108. *noluerunt benedictionem, elongabitur ab eis.* Ad talia quis non trepidet? Quæ vero Deus? Ps.49. *Arguam te, & statuam contra faciem tuam.*

PARS III.

De horrendo rigore iudicij.

I. VÆ! Contra vnum tot, ac tanti tanta? 1. Adam, *Gen.*3. vnius reus, horruit, fugit, ramisq; se obnubit. Tu quo ibis? 2. Ps.138. *Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Si ascendero in cœlum, tu illic es. Si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Ber.ser.27. *O lachrymæ vbi estis? fontes fluite super faciem meam. Deus meus quid faciam, cum venerit iudicium tuum? quid dicam peccatrix anima? Væ diei in quo peccaui! Vtinam non luxisset sol super me,*&c. 2. Dauid, Ps.37. *Non est sanitas in carne mea, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.* *Horrendũ iudicium Et deplorandum.*

II. Nec de nihilo metuit examen. Erit enim de interiori quoque cogitatu. 1. Sophon.1. *Scrutabor Ierusalem in lucernis,* distincte singula, minutaq;. Bern. *Quid in Babylone tutum, si in Ierusalem manet scrutinium?* 2. Ecce, vidit Zacharias *c.*4. oculos septem super vno lapide fixos: & au- *Quia rigidissimũ erit.*

diit: *Septem isti oculi sunt Domini, qui discernunt super vniuersam terram.* 3. Ps. 129. *O Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit?* 4. Effrons ille sine nuptiali, interrogatus: *Amice, quomodo huc intrasti?* obmutuit: Quid nudus respondebit, ac corpore lacero? 5. O iudicium, in quo nihil remanebit indiscussum! Nam Ps. 89. *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: sæculum nostrum in illuminatione vultus tui: in ira tua defecimus.* 6. Iob 14. *Omnes gressus meos dinumerasti* corporis; ac animi quoque motus & instinctus. Vt S. Gregorius exponit.

PARS IV.

De libris aperiendis.

Libri memoriæ Dei aperiendi. I. Miris id aperit Scriptura tropis, Libri, throni, &c. 1. Psal. 138. *In libro tuo omnes scribentur.* 2. Vnde Ecclesia: *Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, vnde mundus iudicetur.* 3. Apoc. 20. *Libri aperti sunt: & alius liber apertus est: & iudicabuntur mortui ex his, quæ scripta sunt in libris.* 4. Dan. 7. *Iudicium sedit, & libri aperti sunt.* Augustinus negat, materiales hic libros intelligi: sed memoriam recte; sceleratéq; factorum: quæ in Deo præsens viuit, viuetq́, ex eo in singulis. Vt igitur Iesus ad accusatam adulteram, *Ioan.* 8. tacuit, digitoq; in terra scripsit: ita Deus nunc ad peccata silet: memoriæ tamen inscribit. Similiter & recte facta. Iob 19. *Quis mihi tribuat, vt scribantur sermones mei?* &c. Iob 31. *vt desiderium meum audiat omnipotens, & librum scribat ipse, qui iudicat?*

Vel conscientia. II. Potest etiam cuiusque conscientia liber is dici: ex quo inspecto sententiam Iudex pronunciabit pro merito. 1. Sicut, *Esth.* 6. Assuerus dum noctem ducens insomnem annales euoluit, reperit bene merito Mardochæo necdum esse retributum, aliisq; coniuratoribus, quos ille prodiderat Seruator Regis: continuoq; vtrosque remuneratus est; hos morte, illum honore: Ita Iesus quasi in cœlo non possit quiescere amplius, euoluet libros de vitis hominum, adq; iudicium descendet, *vt reddat vnicuique, prout gessit.* Sic Theodoretus in hoc Dan. 7. *libri aperti sunt*: id est, ait, memoriæ. 2. Ambr. in Ps. 1. *Quid libri aperti sunt, nisi conscientia, non atramento scripti, sed vestigiis delictorum, flagitiorum inquinamento?* 3. *Aug.* tamen 20. *Ciu. c.* 14. putat esse Sanctos, in quibus reprobi omissa sua & commissa, velut in contrario, contuebuntur.

PARS V.

De examine Iudicis.

I. At hic Deus cum hominibus disputationem ingredietur. Quo successu? Dicit Iob 9. *Vere scio, quod ita sit, & quod non iustificetur homo compositus Deo, si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere vnum pro mille.* Et mox: *Si repente interroget, quis respondebit ei?* Nemo. Nam Matth. 23. *Ipse est Magister noster, qui in cœlis est.* Et Ioan. 3. *Qui à Deo venit magister*: Atqui Matth. 10. *non est discipulus super Magistrum.* Proin nec illi respondere possumus. *Deo respõderi nil potest, vt Magistro omniscio.*

Discipuli sumus: nã ad mundi academiam missi sumus, vt in virtutum studio proficiamus. Io. 15. *Ego posui vos, vt eatis, & fructũ afferatis.* Ps. 118. *Vt discam iustificationes tuas.* In ea academia variæ sunt classes, Eph. 4. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi.* In classe prima Religiosorũ, docetur contẽptus mundi, & Consilia Euang. in secunda Sacerdotum, cœlibatus, Dei cultus: in tertia mundanorũ, docentur rudimenta Christiana. *Et nos discipuli ignari in hac schola mundi.*

II. Ha-

Magister Iesus. *Eius classes tres.* II. Harum scholarum Rector est Christus. 1. Cuius illa prælectio: Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*: & c. 9. *Discite quid est, misericordiam volo.* 2. Tota die laborat clamans Magister: sub vesperum exigit lectionem. Ita Dominus monet: Ioa. 13. *Exemplum dedi vobis*: minatur, Luc. 3. *Omnis arbor, quæ non facit fructũ bonum, excidetur.* 3. Et, *nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* *Examinator idem.* Sub vesperum vocabit singulos, & examinabit. 1. Religiosum: Docui te Consilia, & humilitatem, ipse *factus obediens vsque ad mortem.* Quid in hisce profecisti? 2. Sacerdotem: Sponse mi, peculium meum: docui te castitatem, Dei cultum, pauperibus subuenire: *habentes alimenta, & quibus tegimur, his contenti simus.* Fecistin' hæc? 3. Ad mundanum: Docui te facere amicos de mammona: dedi talenta ad negotiandum: vbi tempus, locum, &c.

Deo respõderi nil potest, vt Magistro omniscio.

Patrissũptus in filium studentem computabuntur. III. Pater est noster: Luc. 6. *Vt sitis filij Patris vestri.* Atqui Pater, cum filium mittit ad scholas, sumptus annotat, vt confecto studiorum cursu sciat, num pretium fecerit operæ. Ita Iesus denique datum suum cum accepto componet nos examinaturus. Dat autem cuique necessaria. Matth. 6. *Nolite soliciti esse, dicentes: quid manducabimus, aut bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis.* Interim data annotat. Demum vocatis inquiet: Quanto me ſtetiſtis? Vos condidi, enutriui, redemi, dedi Sanguinem filij, &c. quæro nunc acceptum.

Et nos discipuli ignari in hac schola mundi.

De male positis respondere nequit. Ita per Nathan ad Dauidem, 2. Reg. 12. *Ego vnxi te in Regem super Israel, & ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui: quare ergo contempsisti verbum Domini tui?* Talia cum & tibi; quid dices? 1. Ps. 106 *Omnis iniquitas oppilabit os suum.* 2. Iob, qui dicere poterat, c. 27. *Non reprehendit me cor in omni vita mea*: is tamen trepidat, & ait: *Quid faciam cum venerit ad iudicandum Deus? Et cum interrogauerit, quid respondebo illi?* 3. Paulus 1. Cor. 4. *Nil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum, qui autem iudicat me, Dominus est.*

PARS VI.

De nudandis peccatis.

Iudex reuelabit omnia. I. DOmino omnia patent: & cunctis ipse patefaciet 1 Ps. 138. *Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur.* 2. Atomorum plena omnia; nec tamen videntur, nisi in radio solari. *Ita*, ait Augustinus l. 20. Ciuit. *fiet virtute diuina, vt cuique opera sua, vel bona, vel mala, mentis intuitu mira celeritate cernantur.* Nam Deus, 1. Cor. 4. *illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.*

Figuræ. 1. Tunc Ioseph, id est, Iesus, interpretabitur somnia vana Pharaonum mundi, *Genes.* 40. 2. Tunc Daniel, c. 4. occultas visiones & cogitationes superborum Nabuchodonosorum exponet. 3. Tunc dicet, quod Nathan Dauidi, 2. Reg. 12. *Tu fecisti in abscondito: ego autem faciam hæc in conspectu solis, & coram omni Israel.* 4. Ioseph, quod peccatum fratres celauerant 20. ipsis annis, id demum reuelat: Genes. 45. *Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum.* Ita Iesus dicet: Ego sum, quem vos crucifixistis peccatis vestris, &c.

Testimonia. 1. Verbo, Matth. *Nihil est opertum, quod non reuelabitur: & occultum, quod non scietur.* 2. Scietur, quid Mathusalem annis 969. Enos annis 950. Adam annis 930. &c. egerint. Quid Cain, Absalon, Ioab, &c. 3. Agite, peccate iam, celate, excusate; Nahum 3. *Reuelabo pudenda tua in faciem tuam, & ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.* 4. Brumali tempore nix obtegit omnia, vt lutum à gemma nequeat internosci. Sol vernus retegit omnia. Ita; sub vi-

tæ bruma multa latent; quæ ad solem iustitiæ aperientur. 5. Vt Isaac, *Gen.27.* præ senili caligatione inter filios discernere non valebat; ita senescens iam ac cæcutiens mundus probos à reprobis distinguere nescit. Sciet Iudex dicens his: *Venite*; istis: *Ite maledicti.*

Nudatio permagna est pœna. II. Solent crumenisecæ nudari capti ac inspici, num cauterio notati sint. Si fuerint; in furcam aguntur. Est in primo furto cunctis inusta nota; væ si rursus in manus Iudicis lapsi nudemur. Augustinus l. Medit. c. 4. *Ecce coram tot millibus populorum nudabuntur omnes cogitationes meæ: & agminibus Angelorum patebunt scelera mea.* Refert *Plut. lib. de insign. mul.* solitas mulieres Messenias se ipsas demum occidere, quod laudi id ducerent; nec absterreri quibant, nisi edicto hoc; tales nudas fore propalam raptandas. Valuit hoc ad cohibendas à nece sui. Et peccatorum futura nudatio minus apud nos valebit? Achitophel, autor Absalomo, vt in Patrem conspiraret, cum detectam sensisset coniurationem suam, vim sibi laqueo intulit: Ita & Iudas. Tanta vis est sceleris reuelati! Et vero quoties coniuratio in Deum, & proditio à nobis fit per vitam? Merito *Beati*, *quorum tecta sunt peccata.* Ps. 31. Quid quod beatorum quoque peccata sint reuelanda? Vt communis Patrum est sententia, etsi vnus neget Magister sententiarum, Ast ad laudem pœnitentiæ. Quare *memorare nouissima* huius infamiæ, rigidiq; iudicij, *& non peccabis.* Sin; olim tibi subsannabunt dæmones; Ps. 51. *Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum.* Senties, & sero dices, Ps. 21. *Omnes videntes me, deriserunt me.* At tu ô Domine, Psal. 38. *remitte mihi, vt refrigerer, priusquam abeam, & amplius non ero.*

CONCIO VII.

De Sententia Iudicis.

VIsus Eques, *Apoc. 19.* noster est Iudex. Nam 1. *Equus albus*, Christi humanitas est, niueo candore corusca cœlis exitura. 2. *Eques*, Iesus est; promissis fidus, verax verbis, idem Iudex, sententiam ferendo, exequendo, bellator. 3. *Virga eius ferrea* rigor est iustitiæ. 4. *Oculi flammei* furorem indicant. 5. *Diademata* eius, mercedem, quam passione sua iustis acquisiuit. 6. *Vestis purpurea* eius passio est, quæ vindictam tunc reposcet. 7. *Agmina stolata* in equis candidis, Cœlites sunt Christi comites ad iudicium. 8. *Gladius bis acutus* sententiam indicat terribilissimam.

Super qua nos

I. *De horrifica voce Sententiæ.*
II. *De sententia iustorum.*
III. *De reproborum sententia.*

PARS I.

De horrifica voce Sententiæ.

Iudicis descriptio I. ANgelus iudicij nuncius, cœlo descendens, *Apoc. 10.* erat huiusmodi. 1. *Oculi* instar erant solis, quasi omnia penite perpetraturi, & abdita illuminaturi. Est enim Ps. 7. *Scrutans corda & renes Deus* Iudex. 2. *Pedes*, vt columnæ igneæ, hic terræ, ille mari insistens; Nam Iudicis bases sunt Potentia, & Iustitia: Quibus Ezech. 26. *turbabuntur insulæ in mari*: & Luc. 21. *erunt terræmotus magni per loca.* 3. *Volumen* in manu est præteritorum memoria. Clamor eius est iræ index: Ose. 11. *Quasi leo rugiet.* 4. *Vestis* eius è nube, quia, vt diluuiale iudicium fuit vniuersale, sic & hoc: quodq; in hoc nubes tribulationum effundenda, non stillatim, vt in diluuio: sed Deuteron. 32. *Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.*

5. Iris,

5. *Iris*, caput ambiens, iræ fœderisq; rupti index est. Nam *Gen.9.* sub pedibus sibi Deus eam in oculis posuit signum pacis: at in iudicio ab oculis remouit supra caput. Apoc. 10. *& iurauit, quia non erit amplius tempus* gratiæ. Et nunc 1. Cor. 7. *Tempus breue est.* 2.Cor.6. *Ecce nunc tempus acceptabile.* Gal.6. *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum.* 1. Est quidem nunc iratus peccatis Deus: sed Abac.3. *Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.* 2. Sicut in medio diluuio ramus oliuæ virens diuinitus extitit conseruatus, quem columba reperiret, ductu item diuino: Ita misericordia in mediis iris Dei nobis adhuc viret, sed ab columbinis reperiunda. Nam *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.* At in iudicio, Ps.76. *continebit in ira misericordias suas.* Et Iac.2. *Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam.*

Iā gratiæ est locus; non tunc.

II. De hoc Iuditha c.16. *Non est qui resistat voci tuæ: montes à fundamentis mouebuntur cum aquis: petra sicut cera liquescet ante faciem Domini.* Quid ergo te fiet, qui arundo es? Vox sententiæ erit intolerabilis. 1. Nam illa, vt de captiu. Babylon. dicitur, Soph.1. *Vox diei Domini amara.* 2. Ps.90. Verbum asperum: *Liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.* Et quid asperius isto: *Ite maledicti?* 3. Terribilius dicitur: Ps.76. *Vox tonitrui tui in rota.* Et Ps.103 *A voce tonitrui tui formidabunt.* 1. Adam, Gen.3. *Vocem tuam audiui in paradiso, & timui.* 2. Iob, etsi aduersus aspera omnia rupes esset, tamen, c. 37. *Super hoc expauit cor meum, & emotum est de loco suo: Audite auditionem in terrore vocis, & sonum de ore eius procedentem: Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ, tonabit Deus in voce sua mirabiliter.* 3. Vox ea sic terrebat Dauidem, vt dicat: Ps.101. *Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam à facie iræ indignationis tuæ.* 4. Israelitæ, *Exod.19.* nequibant voces ac tonitrua ferre Angeli, dantis legem Moysi: *Non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Quanto minus Iudicis ira? 5. Iob 26. *Cum vix paruam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?* Cum vel à facie Domini fugiet omnis terra, & montes colliquescent: ad Omnipotentiæ autem vocale tonitruum si accesserint & fracti collabascentisq; orbis fragores, rerum etiam creatarum omnium horrifici clamores, in vnum versi peccatorem: ac intus furor quoque sæuierit conscientiæ; quis, vbi subsistere quibit? Quare *memorare nouissima,* &c.

Vox Iudicis terrifica.

Iudicis descriptio

Exempla.

PARS II.

De sententia iustorum.

1. FActa gentium congregatione, & separatione, ad positos à dextris Iudex placide inquit: *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab origine mundi.* Iustis prius dabitur sententia. *Causa prima.* Vt hoc ægrius sit reprobis, 1. Ps.111. *Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet.* 2. Liquet in Epulone, *Luc.16.* cui tanto erat cruciabilius, quod videret Lazarum. 3. Ita Assuerus, *Esth.6. 7. 8.* prius Mardochæum honoribus voluit affectum, quam enectum Amanum. *Altera causa.* Vt omnes cernant, quod, vt de Augusto Ouidius ait; ita Deus: *Tardus es ad pœnas Princeps, ad præmia velox.* Quoniam Psalm.144. *miserationes eius super omnia opera eius.* 2. Et vero Ecclesia ait: *Cui proprium est misereri semper & parcere:* q. d. cætera à Deo aliena sunt, hoc congenitum. 3. Isa.28. *Sic in valle, quæ est in Gabaon, irascetur, vt faciat Opus suum, alienum est opus eius, peregrinum est opus eius ab eo.* 4. Hinc sapienter Ægyptij dabant Regi sceptrum, ad cuius imum capulum videbatur

Iustis prius sententia dabitur.

batur caput Hippopotami efferæ bestiæ: in summo caput ciconiæ, auis cicuris: quod benignitatem voluerit dominari iustitiæ, Iac.2. *Quia misericordia superexaltat iudicium.*

Sententia sensus. II. Ergo *Venite*, ô amor: *benedicti*: en Electio: *Patris mei*: en gaudium: *possidete*: en æterna beatitas: *regnum*: en liberalitas: *paratum vobis*: en dilectio: *ab origine mundi*: en prædestinatio. 1. *Venite* exules diu, vt prodigi filia in longinqua regione: ecce profero vobis stolam primam gloriæ & immortalitatis: epulemur & exultemus, &c. *Luc.* 15. 2 *Venite* Lazari vlcerosi peccatis, & cladibus, *Luc.* 16. En sinum pando Abrahæ, &c. Ps. 35. Hic *inebriabuntur ab vbertate domus Dei.* &, *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* 3. *Venite*, quos expuli paradiso: pro hoc cœlum recipite, &c 4. *Venite eiecti*, naufragique Ionæ, &c. 5. *Venite* operarij vineæ meæ.

Benedictionis. Figuræ. III. *Benedicti Patris mei*, quibus mundus maledixit, &c. at pater eripuit vos. 1. Ecce vt senex Isaac, *Ge.* 27. Iacobos benedicit: Esauinos reprobat. 2. Iacob, *Gen.* 32. in nocte passionis luctans, & in femore humanitatis tantum vulneratus, sed victor, filijs suis benedicit, *Gen.* 49. Vere Ps. 113. *Benedicti vos à Domino.* 3. Dauid Galaaditis ita 2. Reg. 2. *Benedicti vos à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepelistis eum.* Ita Filius ijs, qui Patris hic voluntatem præstiterunt. Ps. 23. *Hi accipient benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo Salutari suo.*

Figura. Olim sic Abrahæ Deus: Gen. 12. *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui*: id est, de terra, *at Veni in terram, quam monstrauero tibi, faciemque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus* in cœlesti patria. Dicamque Patri, Tob. 13. *Tu autem latus eris in filijs tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum.*

IV. *Possidete Regnum.* O felicitas! Sap. 5. *Iusti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini.* 2. Ita Assuerus Esthere c. 5. dimidium regni addicebat, vt eius frui posset amplexibus. At totum Iesus: & quidem *regnum omnium sæculorum.* Ps. 144. 3. Vere in promissis *fidelis Dominus, & iustus est.* Dixit Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Hoc præstat.

V. *Paratum est vobis.* Nam 1. Thess. 2. *Testificati sumus, vt ambularetis digne Deo, qui vocauit vos in suum regnum & gloriam.* 2. Iac. 2. *Audite fratres charissimi, Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se.*

Dauid mortuus Salomoni varios varie commendat. *Sed filijs Berzellai Galaaditis reddes*, ait, *gratiam, eruntque comedentes in mensa tua*: quod ipsi Saulem fugienti occurrissent. 3. *Reg.* 2. Ita Pater suos Filio commendabit. *Ecce enim plusquam Salomon hic* Luc. 11. De quo Ipse. Ioann. 12. *Si quis mihi ministrat, me sequatur; & vbi ego sum, illic & minister meus erit.* Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnū: vt edatis & bibatis super mensam meā in regno meo.* Et quare Matth. 25. *Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere.* Ergo ex operum bonorum merito: at de congruo: Et ex eius promisso, ac proin & debito ac iustitia: sed Christi condigne ita merentis. Quapropter, 2. Pet. 1. *fratres, magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in regnum æternum Domini Nostri, & Saluatoris Iesu Christi.*

PARS

PARS III.

De Sententia reproborum.

I. *DIscedite à me maledicti*, &c. O tonitru! Hic cœli state, sol obscurare, aer detona, ignis descende, terra quatere, stellæ ruite: hic pontus gemat, rumpantur rupes, arbores exarescant, vlulēt bruta, omnia plangant. *Discedite.* O amarum! Quæ hæc manumissio? *à me.* O damnum! *Maledicti:* O furor! *in ignem æternum.* O æternitas! O pœna! O asylum triste! *Qui paratus est diabolo & angelis eius* O tormentum! O societas infelix! O terror pudor!

Vindicādi iam, non miserendi est tempus. *Discedite*, q.d. *Vocaui & renuistis* accedere; obtuli misericordiam, & non aspexistis, abusi patientia mea. Coegistis me ad hanc vocem, natura proniorem ad miserandum. 1. Hinc *Apoc.* 1. Angelus Iudex gladium sententiæ habebat in ore quidē: at in manu stellas præferebat misericordiæ, qua donat coronas beatis. 2. Ideo Sponsa Cant. 5. *Manus eius tornatilis, aurea, plena hyacinthis.* Hebræi legunt, *Manus eius orbes aurei* id est, sunt vti orbes cœlestes, quæ motu perpetuo benefaciunt electis.

Gladij Dei vsus. Gladium Deus diuersimode gestare legitur. 1. In fœmore: Ps. 44. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime*: ad metum incutiendum. 2. In manu; ad puniendum: & Exod. 15. *Euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.* 3. In ore omnium atrocissime. Apoc. 1. *De ore eius gladius vtraque parte acutus exibat* Hic ictū irremedicabilem infert. Iob 40. *Accingere sicut vir lumbos tuos, interrogabo te, & indica mihi. Nunquid irritum facies iudicium meum & si habes brachium sicut Deus: & si voce simili tonas.*

Discedite. Ter legitur Dominus ab se remouisse alium. Tentatorem, Matth. 4. *Vade Satana.* Petrum Passionis remoram, Matth. 16. *Vade post me Satana.* In iudicio: *Discedite à me maled.* &c. Ecce Psal. 2. *Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos,* id est, dicet: *Ite maledicti,* &c. Væ! Psal. 55. *In ira populos confringes.* Ps. 57. *In ira absorbet eos* 2. Reg. 22. *Iratus est eis, ascendit fumus de naribus eius carbones succēsi sunt ab eo: tonabit de cœlo Dominus, & excelsus dabit vocem suam.* Quam? *Discedite à me.*

II. *Maledicti.* Itan, ? Damnatum capitis etiam maledicere? Hoc vero est afflicto addere afflictionem. Nimirum ita præmonstratum. 1. Tu es, Iesu, Noe, qui amore vineæ tuæ Ecclesiæ ebrius diu dormisti, & à Chamis improbis quasi derisus es. Nunc euigilas, ac hos maledicis iuste, *Gen.* 9. 2. Et vero Ps. 118. *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis.* Ah, si *Matth.* 21. ficulnea ex maledictione exaruit: quid istis fiet? 4. Et iure. Quia Tob. 13. *Maledicti erunt, qui contempserint te: & condemnati erunt omnes, qui blasphemauerint te.* 5. Quia etiam Ps. 108. *dilexit maledictionem, & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.* O vox, *Ierem.* 50. terroris & belli! vox, *Nahum.* 3. flagelli & percusionis!

In ignem Æternum: id horrendi furoris: hoc miseræ desperationis est. 1. Hæc est Psalm. 76. *vox tonitrui tui in rota,* id est, principio carens ac fine, vt rota. 2. Atque ita impijs Dauid imprecatus est, Psal. 82. *Deus meus, pone illos vt rotam, & sicut stipulam ante faciem venti: Sicut ignis, qui comburit siluam, & sicut flamma, quæ comburit montes: ita persequeris eos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos.* 3. Et igne æterna turbabis eos. *Væ genti,* ait Iuditha 16. *surgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicauit in eis. In die iudicij sui visitabit illos. Dabit enim ignem & vermes in carnes eorum, vt vratur & sentiant vsque in sempiternum.*

IV. *Qui paratus est diabolo, & angelis eius.* O Societatem! 1. Impletur istud Psal. 108. *stet diabolus à dextris eius.* 2. Abacuc 3. *Ante*

Ante faciem eius ibit mors: & egredietur diabolus ante pedes eius. Hic ad dictam sententiam, quam rabide raptabit, proturbabit, cruciabit flammis addictos? 1. Vt Amanũ carnifices Esth.7. *Necdum verbum de ore Regis exierat, & statim operuerunt faciem eius, & suspensus est Aman in patibulo.* 2. Moyses, *Nu.*16. vt primum loqui desiit, mox Core, Dathan & Abiron viui descenderunt ad infernum. 3. Ergo Ps.54. *Venit mors super illos, & descendant in infernum viuentes.* 4. Adeoq; Psal.62. *introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij: partes vulpiũ erunt.* 5. Imo Exod.15. *Cadent in profundum quasi lapis, & sicut plumbum in aquis vehementibus.*

PERORATIO.

QVare *memorare nouissima*, &c. 1. Atque ita erit Eccle. 10. *Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sinistra illius*: id est, Iustus omnia sua cogitata referet ad dexteram Iudicis, Deiq; gloriam; vt se demum cum iis ad dexteram Dei reperiat beatum. Stulti vero cor, immemor nouissimorum ad sinistram se suaq; vertit, ac perditum it. 2. Formicæ, *Prou.6.* prudentia laudatur, quod æstate tota labori insudet, cæteris animalculis cantillantibus; quæ sub hyemem perire necesse est. Horum similes sunt, qui non memorantur nouissima. Ergo *Vade ad formicam piger.* Nam veniet hyems omnium & sæuissima, & æuiterna. Dicamus Satanæ suadenti peccatum; quod miles Ioabo: 2. Regum 18. *Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium Regis.* Nunciarat is, se vidisse Absalomum ex arbore pendentem; optabatq; Ioab vt eum interfecisset. Quid? pro vili lucro, seu delicio in cruce pendentem Iesum filium Regis iterum crucifigeremus? Non, si mille mundos appenderes mihi; Tantum vt audire merear: *Veni benedicte Patris mei*, &c.

Hebdomada tertia Aduentus.

DE INFERNO

Tertio Nouissimorum.

CONCIO I.

De memoria Inferni.

Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Eccl.7.

Vnum hoc Concionum est omnium THEMA.

MEretrix, *Apoc.*18. in lacum, igne & sulphure æstuantem coniicitur, & dicitur: *Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit; tantum date illi tormentum, & luctum.* Hæc ipsa est damnatio ad infernum.

Super quo nos

I. *Præconium de timore pœnæ generatim.*
II. *De necessitate pœnarum inferni memorandarum.*
III. *De earundem vtilitate.*

PARS I.

Præconium de timore pœnæ generatim.

I. DEmocritus Philosophus aiebat: Orbis duobus continetur; amore præmij, & timore supplicij. 2. Cyrus, Rex Persarum primus, ait *Xenophon*, eadem duo Regis brachia appellabat. 3. Dauid Deo affectus dat duos, Psal.24. *Dulcis & rectus Dominus.* Vbi Cassiodorus ita: *Dulcis, vt ametur: rectus, vt timeatur.* Cur 1. Quia Psalm. 110. *initium Sapientiæ timor Domini*, abstinet enim nos à peccatis. 2. Ideo Romulus, ait *Plut.* quos proposuit Deos coli, eos finxit armatos: vt timeantur, cauendis peccatis. 3. Huc Psalm.2. *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram: seruite Domino in timore.* 4. Lutherus docens frustra pœnis infer-

Timor pœnæ cõfert.

Ad cauenda peccata.

inferni fideles perterrefieri panico velut terriculamento: ab Leone X. damnatur.

Ad iustificationẽ. Et bene Conc. Trid. docet metum iustitiæ diuinæ proximum esse gradum iustificationi. 1. Vti indicat Isa. 26. *Sicut quæ concipit, cum appropinquauerit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus à facie tua Domine: concepimus, & quasi parturiuimus spiritum* conuersionis. LXX. vertunt, *& peperimus spiritum salutis tuæ.* 2. Similiter S. Augustinus in illud Psal. 47. *Ibi dolores vt parturientis*, ait: *Quid sunt hi, nisi dolores pœnitentis? id est, ipsa conceptio doloris: iuxta illud: à timore tuo concepimus.*

Est diuinus. II. Quare merito timor is dici diuinus debet. 1. Talem agnouit vel Ethnicus Plinius lib. 5. *Timor*, ait, *vitiorum emendator acerrimus.* 2. Liuius. *Externus timor maximum in vrbe concordiæ vinculum.* 3. S. Bern. eum vocat Religionis socium. 4. Picianus ait: *In medicinæ poculis solet amarum magis, quam dulce medicari: Sic in animæ ægritudinibus sæpe timor est prima ad salutem via.*

Est Sanctus. O Sanctus timor! Quidni? Nam ex improbis sanctos efficit. 1. Chrysost. ait, infernum à Deo conditum non tam ad impios puniendos; quam ad peccatores à peccatis absterrendos, adq; frugem reuocandos. *Quia*, ait, *quanto quis vehementius metuit pœnam, quam meruit: tanto acerbius plangit culpam, quam fecit.* Non sanctus sit timor, qui Dei veneratio est? 2. Abraham ad Abimelech, Gen. 20. ait: *Cogitaui mecũ dicens, forsitan non est timor Dei in loco isto.* LXX. vertunt, *veneratio Dei.* 3. Conducit is ad sanctitatem plurimum. Ps. 28. *Vox Domini præparantis ceruos.* Hieron. vertit: *obstetricans ceruis*, id est: timor parit iustitiã. Nã ceruæ sunt & timidissimæ, & difficillime pariunt; nec nisi cœlo tonante, tunc enim metu soluuntur, vt fœtũ effundant. Ita terror Dei sit in nobis timor, *qui expellit peccatum*: Nullus vero timor est vehementior, quam qui de inferno est: Ideo Sapiens: *Memorare nouissima*, &c.

Timor pœna cõfert.

Ad eauenda peccata.

PARS II.

Inferni metus necessarius est.

I. TImeri infernum necesse est. 1. Matt. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere. Sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus mittere in gehennam.* *Necessarius est 1. ad Dei cultum.*

2. Quis non ad exemplum Epulonis tartarei tota mente exhorrescat? Quantillum rogat sibi, nec obtinet? itemq; & fratribus: at nequicquam. *2. Ad emendatiorem vitam.*

3. Moyses ad legis obseruationem vt astringeret populum, timorem obijcit ab inferno istis adumbrato Deut. 32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima, deuorabitq; terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet: congregabo super eos mala: & sagittas meas complebo in eis: consumentur fame, & deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram, atque serpentium.* Concludit ita: *Gens absque consilio est, & sine prudentia, vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent.* *3. Ad obseruationẽ Legis.*

II. Aristot. li. 3. Polit. c. 2. ait timorem nõ cunctis solum inferioribus: sed Regibus quoq; necessarium esse: prudentiam vero non solum Regibus, sed etiam omnibus: 2. Diog. Laert. l. 4. id Prudentiam inter virtutes esse vult, quod visus est inter sensus. 3. Terent. in Adelph. Act. 3. Sce. 3. *Illud est sapere, non, quod ante pedes est, modo videre, sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere.* 4. Eam S. Spiritus laudat in Sponsa; Can. 7. *Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit cõtra Damascum* (erat hæc Salomonis specula; à qua Syriam subiectam contemplabatur iucundissimam, ac procul prospiciebat.) Est autem nasus prudentiæ hieroglyphicum: cuius est prospicere finem. *4. Ad prudentiam.*

5. Ad coercendos appetitus. Id Ieremias ab Solyma negligi deplorabat, Thre.1. *Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui*: quod deuastanda foret ob scelera: 1. Heu! quod tam secure, quam impune viuunt, immemores inferni, vltorisque Dei? 2. Quot affectuum pedes taminant, obliti finis ad finis ruunt præcipitium? Habent enim & affectus pedes suos ac gressus. Vnde Psalm.35. *Non veniat mihi pes superbiæ*, id est, ait August. exulet à desiderijs meis superbia. Tu Iesu, *statue supra Petram pedes meos*. Ps.39. *Petra autem est Christus*. Da Luc.1. *ad dirigendos pedes nostros in viam pacis*. Pedes victimarum, *Leu*. 2. diligentissime ablui iubebat Deus: id est, appetitus nostros.

6. Ad expiandos animos ac perterrefaciendos. III. Huc mirum quantum metus confert inferni. 1. Ideo Deus, Iudæis infensus, primum minis eos perterrebat, ostensa Ieremiæ Virga vigilante: tum deinde eidem Ierem.1. *Quid tu vides*, ait, *Ollam succensam ego video: & faciem eius à facie Aquilonis*. Ea infernus est: de qua dicas istud 4.Reg.4. *Mors in olla, vir Dei*. Nimirum inferni memoria volebat eos cohiberi Deus, qui virgæ vigilantis pœna temporali minus mouebantur. 2. Ita Tamerlanes, rex Tartarorum terrebat, quas obsidebat, vrbes, figens die obsidionis primo candida, altero rubra, tertio furua tentoria: significans gratiam: aut necem: aut omnium quorumque euersionem; nise dederent.

Exempla. IV. Et vero inferni memoriam sanctissimi quoq; viri coluerunt. 1. Psal.114. *Pericula inferni inuenerunt me: tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. O Domine libera animam meam, misericors, & iustus*. Psalm.76. *Annos æternos in mente habui*. 2. Iob.10. *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam & non reuertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine*. 3. Daniel ad visum hoc, de Nabuchodonosore 7. annis erraturo, vt bos in deserto sic expauit, vt ad horam mutus staret. *Dan*. 4. Quid si inferni æternitatem inspexisset ei perpetiendam? 4. Iesus animo repetens cruciatus in Caluariæ subeundos, *cœpit pauere & tædere*. Luc.22. Et non peccator ad pœnas inferni. 5. *Dionysius Carth. in speculo amatorum mundi*, refert de quodam rediuiuo, degente in deserto, eum vestibus asperrima hyeme in profluentem se mergente, vt obrigesceret cum vestitu. Increpantibus eum ait: Si vidissetis, quæ ego: horridiora subiretis. 6. *Ioan. Dam. in hist. Barl. c.* 30. prodit, Indorum Regem Iosaphat, visis inferni cruciatibus in alium repente mutatum virum deseruisse regnum, inque eremum concessisse. Enimuero Matth. 16. *quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?*

PARS III.

De vtilitate eiusdem memoriæ.

I. NEcessitati par vtilitas est inferni memorati. Nam

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Multa designantur scelera, Ps.13. *quorum os maledictione, & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem: contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt*. Quæ causa tantorum? *Non est timor Dei ante oculos eorum.*

Exempla de pœnarum vtilitate. I. Vt autem carcer est ciuium timor ac maleficiorum: ita hominum, infernus. 2. Thebani semper Laconum Remp. florentissimam sunt admirati. Mittunt igitur Philonium Philosophum, qui sagaciter obseruaret omnia, legesq; describeret. Demum is reuersus, in theatro proposuit cruces, gladios, laqueos, eculeos, rotas, flagra, &c. ac siluit. Ad vltimum instantibus ait: Ecce videtis, quod coercet Lacedæmonios, vt legibus pareant.

Id

Id Thebis deest. 3. Cambyses Persarum Rex, Sisamnis Iudicis detracta pelle tribunal obduxit, in exemplum successorũ Iudicum. Nam is auro se corrumpi permiserat, *Ammianus l.*23.4. Successor Artaxerxes, seu Assuerus, pluribus iudicibus corruptis cutem detraxit, ac pro tribunali suppendit, *teste Diodoro Sic.l.*15.

Ita infernum cum damnatis proponit Deus: statutis insignioribus ad memoriam exemplis, vt demersorum diluuio, *Gen.*7. Sodomitarum, *Gen.* 19. Core, &c. *Num.*16. Epulonis, *Luc.*16.

Quos & bruta metuunt.

Felix quem faciunt aliena pericula cautum! Lipsius l. de Cruce refert ex Plinio, Afros olim à leonibus infestatos suspendisse passim multos leones, quibus visis cæteri leones egredi siluis non ausi fuere. Vidit Scipio Africanus suspensos, causamque audiens mirari desiit. *Plin.li.*8.*ca.*16. Ergo & bruta pœnis coercentur: quo plus homines.

Exempla de pœnarum vtilitate.

II. De Iudæis Deus per Moabitidas idola seductis iubet Moysi, Num.15. *Tolle cunctos Principes populi, & suspende eos contra solem in patibulis.* Quo vno cæteris metus iniectus est. Et quis non ad pœnas Principum Angelorũ cohorrescat? Quot acti in cruces sunt infernales Alexandri, Cyri, Hannibales, Cæsares, &c. Arij, Macedonij, Nestorij? &c. 2. Nabuchodonosor, fornaces succensas intentabat, ni statuam adorassent: mox adorarunt omnes; præter tres pueros. *Dan.*3. Deus infernum minatur: nec mouebimur? Ps.94. *Venite, adoremus & procidamus ante Deum.* Æquum est. Ps. 65. *vt omnis terra adoret te Domine.* 3. Quantus erat terror cunctis, *Num.* 16. quando cum Core 250. viuis terra dehiscebat? Neque tamen adhuc infernum inspexerant. Quis horror, clamorque virum erat, *Num.* 14. referentibus speculatoribus de terræ promissæ gigantibus, muris, munitionibusque? *Vociferans omnis turba fleuit. Vtinam mortui essemus in Ægypto*, &c. *non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, & vxores, & liberi nostri ducantur captiui.* Et inferni metus animam non percellat?

III. Hinc religiosus in tentatione digitum igni admouebat: & illa refrixit. Qui aiebat, tartari flammas tuleris? Efficax telum aduersus carnem, dæmonem, mundum. Nam, Isai.33. *Quis poterit de vobis habitare cum igne deuorante? Quis habitabit cum ardoribus sempiternis?* Quare, vt agricola sterile ac veprosum solum flammis incendit, vt exustum suis à cineribus fertilescat: ita *memorare nouissima*, & abhorrebis mox à vitijs, virtutes amabis ac coles. Vnde Virg.

Sæpe etiam steriles incendere profuit agros.

Age, hoc age: Ps.96. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Tu is esto. Tute tibi Samsonius esto, *Iud.* 15. cogitationum tuarum vulpes, facibus inferni armatas, in segetem dæmonum (peccata,) immitte: exure: teq; ab ijs vindica, & in libertatem spiritus asserere stude. Et sane, ait S.Bern. in floribus: *si amor Dei te tenere non potest, saltem teneat & terreat timor iudicij, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, sulphur fœtens, torrens flamma, & omnia mala tartarea.* Idem serm. quodam: *Descende viuens in infernum, percurre mentalibus oculis tormentorum officinas: fuge scelera, & vitia, pro quibus scelerati homines, & vitiosi perierunt. Hæc memorare nouissima.*

CONCIO II.

Quid, & Vbi sit Infernus.

Ecclesiasticus, *ca.*1. abyssum quandam infinitæ altitudinis describens ait: *profundum abyssi quis dimensus est?* Conabor, si non dimetiri; ast adumbrare.

Quare

I. *De diuersis animarum receptaculis.*
II. *Quid, & qualis sit infernus.*
III. *Vbi sit infernus.*

PARS I.

De diuersis animarum receptaculis.

I. SAnct. August. tract. 49. in Ioan. ait: *Habent animæ, cum de sæculo exierunt, diuersas receptiones suas.* *Prima* est Beatorum. De qua Ioan. 14. *Vado parare vobis locum, vt, vbi ego sum, & vos sitis.* Matth. 5. *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.* Ita Conc. Florentinum in decreto vnionis: & Conc. Trident. sess. 25. Et SS. Patres.

Secunda, damnatorum in ima terra. Num. 16. *Descenderunt viuentes in infernum cooperti humo.* Ps. 54. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes.* Luc. 16. *Mortuus est diues, & sepultus est in inferno.*

Tertia, limbus est Patrum V. T. cuius talis typus *Num.* 35. Pulsis patria redire nefas nisi mortuo S. Pontifice. Ita pulsi omnes paradiso erant: nec nisi Christo mortuo cuiquam dabatur reditus: Vnde Heb. 9. *Christus autem assistens Pontifex futurorum bonorum, &c. per proprium Sanguinem introiuit semel in Sancta, æterna redemptione inuenta.* De hoc Iacob Gen. 37. *Descendam, quærens filium meum Ioseph, lugens in infernum.* Quod Nouatores, contra Patrum consensum, de sepulchro interpretantur.

Quarta, est infantium non baptizatorum, in pœna damni, non sensus æternantium.

Quinta, est Purgatorium: vbi animæ quædam detinentur in pœna remissis culpis. Sicut 2. *Reg.* 14. Absalon à patris conspectu biennio arcebatur; dimissa culpa fratricidij.

Dices. Itan' animæ incorporeæ corporeo in loco quibunt contineri? 1. Boetius l. de hebdom. ait. *Communis sapientum opinio est, incorporalia in loco non esse.* 2. August. 12. super Gen. ad literam. *Cito responderi potest, ad corporalia loca animam non ferri, nisi cum aliquo, &c.*

Respondetur: Spiritus esse in loco, non vti sunt corpora; sed modo ipsis apto, nobis ignoto: non tamen ideo negando. Nam & cœlum empyreum, vere corporeum, Angelis fuit innumeris repletum, simul ac conditum erat, teste Beda: Hinc fide tenemus, Beatis locum dari Deo proximum: damnatis remotissimum à Deo. Atque hæc *memorare nouissima*, &c.

PARS II.

Quid, & qualis sit infernus.

I. INfernus chaos est merum maledictionis, regnum tyrannicum, cuius membra dæmones: serui, damnati: aula, antrum: lampades, flammæ: dæmonum visio, picturæ: tenebræ, aulæa: ignes, lecti: patibula, deliciæ. Audi Epitheta: 1. Eccl. 1. *Profundum abyssi quis vnquam dimensus est?* Isa. 24. *Congregabuntur in locum, & claudentur ibi in carcerem.* O scatentem maleficis! 2. *O timete eum, qui habet potestatem mittere in gehennam.* Luc. 12. 3. *Detractos*, 2. Pet. 2. *in tartarum tradidit cruciandos*: dictum ab ταράττω, id est: turbas concito. *Ibi clamat*, ait S. Ber. *dæmon ad dæmona percute dilacera, interfice velociter; spolia detrahe, cito prædare, injice prunis, & ebullientibus impone lebetibus.* Cyrillus Alex. Orat. de exitu animæ ait. *Est Locus quem ipse quoque diabolus expauet.* 4. Amos 2. *Bibebant vinum damnatorum in domo Dei sui.* Vah domum Plutonis! Eius *contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit* Iesus. Psalm. 106. S. Bern. in hoc. Mat. 16. *Portæ inferi non praualebunt*: ait: *Portæ inferi sunt cæca desperatio, & dura obstinatio.* 5. Apoc. 19. vocatur *Torcular Dei*: nam vt vuæ variæ, sic animæ variæ in vno inferno pressantur. Vnde Iob. 18. *Calcet super*

Per eũ, quasi rex, interitus. 6. Graphice Mat. c. 8. *Eijcientur in tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium.* c. 13. *Sicut colliguntur zizania,* &c. *Sic angeli colligent de regno eius omnia scandala, & mittent in caminum ignis.* &c. &c. 22. *Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras,* &c. c. 25. *Inutilẽ seruum eijcite in tenebras.* 7. Marc. 9. *Ite in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis eorum non moritur.*

8. Isa. 30. *Præparata est ab heri Topheth, à rege præparata, profunda, & dilatata: nutrimenta eius, ignis: & lingua muta flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.* Topheth locus erat in valle Moria summæ abominationis, vbi idolo Moloch filij fuerunt immolati cum tympanorum sonitu, à quo topheth dictus est. Iam in orco innumera millia damnatorum dæmoni immolantur.

9. Puteus dicitur Ps. 68. *Neque vrgeat super me puteus os suum.* Ps. 54. *Tu vero deduces eos in puteum interitus.* Ioan. 4. *Puteus altus est.* Non ille Sponsæ, Cant. 4. *Puteus aquarum viuentium*: sed is, de quo Apoc. 9. *Ascendit fumus putei, sicut fumus fornacis magnæ.*

10. Iob. 10. describit, vt *terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum, vbi vmbra, mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Vah locum.

11. Cyrillus l. de exitu ani. *Illic ingemiscunt assidue, nec vllus miseretur: clamãt è profundis, & nemo flectitur: lamentantur, & nullus eripit,* &c. Bern. serm. de 5. region. *Locus lethifer, in quo frigus rigens, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, mallei percutientes, tenebræ palpabiles; horribiles dæmonum facies. Totus tremo atque horreo ad memoriam istius regionis, & concussa sunt omnia ossa mea.*

PARS III.

Vbi sit infernus.

I. Sanct. Gre. l. 4. dial. interrogatus vbi sit infernus; ait. *De hac re temere definire nil audeo. Nonnulli namq; in quadam terrarum parte infernum esse putauerunt, alij sub terra.* Ibid. c. 42. *Cum ad aperiendum librum nullus inueniatur dignus sub terra;* Apoc. 5. *quid obstat non video, quod infernus sub terra esse credatur.*

Aug. lib. 12. in Gen. *In qua parte mundi infernus sit, scire neminẽ arbitror, nisi cui Domini spiritus reuelauit.* Ibidem tamen duas rationes subdit, cur sub terra esse putet. 1. Animæ debent subire sortem rerum, quas amarunt: at hæ terrenæ sunt: ergo & animas redire par est sub terram. 2. vt beatis animabus conuenientissimus est locus cœlum: ita infernus damnatis ab illo remotissimus sub terra. 3. Fauent igniuomi montes Aetna, Vesuuius, Hecla. 4. Consentit Ecclesiæ.

II. Iacob, Gen. 37. *Descendam,* ait, *in infernum.* Quo de loco variè tamen disceptatur. Sic in Symbolo: *Descendit ad inferos.* Nu. 16. *Descenderunt viui in infernum.* Ps. 138. *Si descendero in infernum, ades.* Matt. 11. *Es tu Capharnaum,* &c. *vsque ad infernum descendes.*

1 Adhæc, *contraria contrariorum sunt consequentia:* Sed beati, & damnati sunt contrarij, & illi in summo: ergo hi in infimo loco. 2. Nam locus dignitati locati respondere debet: at reprobi sunt *vt lutum platearum.* Ps. 17. & Ps. 1. *tanquã puluis, quem proiicit ventus à facie terræ.* 3. Grauia deorsum feruntur; ideo impij Exod. 15. *submersi sunt quasi plumbum in aquis:* Quis igitur non reformidet in mundi fundo æternum claudi, ac discruciari? Atque hæc *memorare nouissima,* &c.

CONCIO III.

De pœnis inferni.

SAnct. Iob. c. 10. describit *terram opertã mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo; sed sempiternus horror inhabitat.* Hanc orci adumbrationem esse reor.

Circa quem nos

I. De pœnis ab irato Deo generatim.
II. De pœnis damnatorum varijs.
III. De singularibus pœnis duabus alijs.
IV. De pœnarum diuersitate, pro delictorum qualitate.

PARS I.

De pœnis ab irato Deo generatim.

Sunt pœnæ post mortẽ impijs. FIdes docet, Deum iustum esse, eiusque experiri iustitiam post mortem eos, qui viui eam spreuerunt. 1. Psalm. 72. *Mei autem pene moti sunt pedes,* &c. *non est respectus morti eorum. & firmamentum in plaga eorum* &c. *Labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei, intelligam in nouissimis eorum.* Quæ sunt labor & dolor: cum è cõtra iustis sit requies ac merces magna nimis. 2. Ideo iustus hanc sperans Psal. 100. ait: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi:* & metuit illum Iob. 9. *Verebar omnia opera mea : sciens quia non parceres delinquenti.* Cur? Quia est vindex Deus: Nam, Psal. 93. *Qui corripit gentes, non arguet.* Vbi Chaldæi: *An possibile est, quod ille, qui dedit legem populo, cum peccauerit, non arguet.*

Virga Dei duplex. tẽporaria & æterna. Quare pœnæ post fata manent impios. 1. Vt virga Moysis, *Exod.* 4. vertit in serpentem, deuorauitque alios. Ita Virga Dei serpentina tum deuorabit peccatores: Psal. 88. *Visitabo in virga iniquitates eorum.* 2. Clarius Psalm. 2. *Rege eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.* Vt ergo virga Moysis biformis fuit: ita Dei est correptio: temporaria mitior: æterna est virgæ iam in serpentem versæ. 3. Ita Ieremias c. 1. videbat primo *virgam vigilantem* : at dein hanc versam in *ollam succensam.*

Temporaria est clemens. Itaque sicut per virgam pulueres è vestibus excutiuntur: ita ventilat suos hic Deus tribulationibus, tyrannis, &c. Isai. 10. *Væ Assur, virga furoris mei, & baculus ipse est, in manu eius indignatio mea.*

Arcet ab æterna. Bona virga hic, quæ abarcet ab igne ollæ succensæ isthic: Hinc Augustinus: *Domine, hic seca, hic vre, hic non parcas: vt in æternum parcas.* 2. Et Manasses Rex. 2. Par. 36. *Domine remitte mihi, & ne simul perdas me cum iniquitatibus meis; neque in æternum reserues mala mihi.* Ita & tu ista *memorare nouissima tua,* &c.

PARS II.

De pœnis damnatorum variis.

Vt fœlicitas est, sic & infœlicitas post mortem. I. VT *Beatitudo* teste Boetio, *status est omnium bonorum aggregatione perfectus.* Neque *oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* Contraria omnia de inferno afferas, deque offendentibus Deum. Quorum cruciatus tam diri, vt Epulo, *Luc.* 16. rogarit è cœlo mitti, quo fratres monerentur, ne in locum eum deuenirent tormentorum.

Pœnæ variæ. 1. Calicis. Dauid post multa de pœnis inferorum, ait demum, Psalm. 10. *Pluet super peccatores laqueos, ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.* In istis est detentio æterna, dolor, fœtor, horror, ebrietas.

2. Vah calicem! At Apoc. 16 *Babylon, ciuitas illa magna, venit in memoriam Dei; date illi calicem iræ eius.* Babylon est confusio omnium, par ei calix. Et Psalm. 74. *Bibent ex eo omnes peccatores terræ.* O *calix vini meri, plenus mixto* confusionis Babylonicæ : at meri horroris ac doloris; spe nulla diluti, nec vel extremi digiti intincti guttula. *Luc. cap.* 16. Heu, super hæc, Ecclef.

cap. 39. *sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo confirmauerunt flagella sua.*

2. Tenebræ II. Quam calix abominabilis, tam horribiles tenebræ sunt. Psalm. 48. *Et vsque in æternum non videbit lumen.* 1. Reg. 2. *Impij in tenebris conticescent.* Quantis, & vnde ortis? Apoc. 9. *Ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnæ, & obscuratus est sol & aer de fumo putei.*

3. Mallei dæmonũ. Insuper, Prou. 19. *Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus.* Hebræi legunt: *percußiones dorso stultorum.* O tormenta! 1. De ijs Psal. 103. *Deficiant peccatores à terra, & iniqui, ita vt non sint.* Vult eos aboleri quoad delicta, non quoad substantiam. 2. Ideo Psalm. 67. *Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.* 3. Merito Cassianus in Cõfess. Theolog. part. 3. *Quis ergo hæc sciens non contremiscat? Digito ignem modicum tangere horremus, & quomodo non formidamus in ignis rogum ligatis manibus ac pedibus conijci.*

Congeries pœnarum in carcere. III. Chrysost. hom. 5. in 1. Cor. 2. *Cum ingredimur carcerem regium, & videmus alios catenis oneratos, alios mortuos fame, alios squalidos & pallidos, alios in tenebris clausos, nesciẽtes quando sit dies vel nox; horremus. Quid ergo erit videre carcerem illum Dei, vbi tot captiui, tot tormenta?* Similia eiusdem discipulus Cassianus. 2. Horribilius Iob 20. *Hoc scio à principio, ex quo positus est homo super terrã, quod laus impiorum breuis sit, & gaudium hypocritæ ad instar puncti. Luet, quæ fecit, omnia; nec tamen consumetur: iuxta multitudinem adinuentionum suarũ, sic & sustinebit: æstuabit & omnis dolor irruet super eum, deuorabit eum ignis qui non succenditur.* 3. Psalm. 47. *Ibi dolores, vt parturientis.* Oseæ 13. *Dolores parturientis venient.* 4. Marc. 13. *Initium dolorum hæc*, quæ in iudicio horrenda se dabunt. At postea Deut. 32. *Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis, v*num in centrum malorum collectos. Vbi Psalm. 31. *multa flagella peccatoris:* Vbi vociferabatur, Psalm. 17. *Dolores inferni circumdederunt me.*

Temporaria est clemens. *Arcet ab æterna.* *Vt fœlicitas est, sic & infœlicitas post mortem.* *Pœna varia.* *1. Calicis.*

PARS III.

De singularibus pœnis duabus alijs.

I. Vere Heb. 10. *horrendum est incidere in manus Dei viuentis*, Nam, hic vna manu punit Deus, at ibi vtraque. 1. Vna hic tactus Iob, quam miserabiliter clamat ad Angelos? c. 19. *Miseremini, miseremini mei vos saltem amici mei.* 2. Sensit vnam Psaltes 138. *Posuisti super me manum tuam.* Et 31. *Grauata est super me manus tua.* *Manuum Dei ambarũ pœna.*

At isthic vtraque ferit. 1. Psal. 126. *Sicut sagittæ in manu potentis.* 2. Ps. 20. *Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis, dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.* Non hic tam orat Vates; quam præfigurat infernalia. Simul significat, Deum ad puniendum esse tardum, quærique debere, vt inueniatur. Ad miserendum vero vltro adesse. Ibi autem, Psal. 149. *Gladij ancipites in manibus eius.*

En aliam pœnam. Iob. 24. *Transeunt ab aquis niuium, ad ignem nimium:* de dolore in dolorem fletus & stridoris dentium. *Æstus & frigoris alternatim.*

II. O miseriam! Nemo miserebitur. 1. quin Cœlites etiam ita Deo: Psalm. 27. *Da illis secundum opera eorum, & secundum opera eorum tribue eis, redde retributionem eorum ipsis.* Ita Christus suis crucifixoribus imprecatur. 2. Hic proinde cum Sanctis, Psalm. 57. *Lætabitur iustus, cum viderit vindictã: manus suas lauabit in sanguine peccatoris.* *Beati insultabunt damnatis.*

Hæc vero ad pœnas alias accedit eis noua. 3. Facient beati his; quale Idumæi Solymæis: qui accendebant Babylonios, vt etiam in lapides Solymæorum sæuirẽt: Ps. 136. *Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea.* 4. Quantum iam pro nobis deprecantur: tantum contra damnatos imprecabuntur Beati. 5. Id Magister Sen-

Senteu. docet exemplo Abrahæ; *Luc.* 16, insultantis Epuloni discruciato: *Memento quia accepisti bona.*

6. Atque vt Iudæi Crucifixum deriserunt: Matt.27. *Prætereuntes blasphemabant eum mouentes capita sua, & dicentes Vah, qui destruis templum.* Ps. 21. *Omnes videntes me, deriserunt me.* Ita vicissim eueniet damnatis: Ps.58. *Tu Domine deridebis eos.* 7. Casta Susanna cum duceretur, *Dan.* 13. qui norant eam, lacrymabuntur: at dein cum nequam senes raperentur, nemo eos miserabatur. Dominus vero, cum pateretur, sic conqueri poterat: Psal.68. *Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inueni.* Iam vicissim eius crucifixores idem æternum lamententur. Iusto Dei iudicio.

PARS IV.

De pœnarum diuersitate.

Aliam alijs irrogat pœnam Deus.

I. NEc eadem, nec eodem modo patiuntur omnes: sed pro modo delictorum. 1. Psal. 10. *Iustus Dominus* in puniendo, & remunerando: *& iustitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius*: quasi dicat, iudicauit Angelos, Adam, Diluuiales, &c. omnes iuste. 2. Psal. 18. Nam *iustitiæ Domini rectæ.* Ps. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem.*

3. S. Gregorius 9. Mor. c. 47. in 10. Iob. *Vbi nullus ordo, &c. Quomodo*, ait, *in suppliciis ordo non erit: dum damnatorum quemq; iuxta modum criminis retributio sequitur vltionis?* 4. Deus in pœnis discrimen seruabit: in cæteris omnibus erit confusio. Nam Sap. 6. *Potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior instat cruciatio.* 5. Ideo de Babylonica meretrice, Apoc. 18. *Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit: tantum date illi tormentum & luctum.*

Figura.

II. At ista liquent istis. Iussit Deus Ezechieli, *c.* 5. nouacula pilos sibi abraderet: trutinaret tripartito: partem primam in medio Solymæ exureret: alteram gladio circum orbem concideret: tertiam daret ventis, id est, ad literam: significaret, Solymam partim flāmis, partim ferro, partim captiuitate perituram. Ita damnati sunt pilosis recremētis viliores, ac diuersimode punientur, videntes semper, quem *gladium suum vibrauit* Deus, ac perhorrescentes. 2. Ita S. Gregorius in Matth. 13. *Colligite primum zizania*: ait: *Fasciculos ad comburendum ligare, est eos, qui æterno igni tradendi sunt pares paribus sociare: vt, quos similis culpa inquinat, par etiam pœna constringat.* *Parabola.*

3. Idem Apostolus innuit. 2. *Tim.* 2. per vasa varia in magna familia, lignea, figulina, &c. hæc in honorem, ista in contumeliam. His varijs repleta domus Plutonia est. *Simile.*

Pœnarum loca sunt diuersa, vt & pœnæ.

III. Iussu Dei Noe, *Genes.* 6. plurimas mansiunculas struxit vna in arca, pro animalium diuersitate. Mundus hic arca est; in eo suus cuiq; locus, aqua piscibus, aer auibus, &c. Ita & in cœlo *multæ sunt mansiones*: Ioa. 14. quare & in inferno, vt bene concludit S. Thomas.

Vnde Gregor. 9. Mor. 47. *Licet gehenna vna sit: non tamen cunctos vna eademque qualitate succendit: Quia, quod hic dispar agit valetudo corporum, hoc illic exhibet dispar causa meritorum.* 2. Vt idem sol per tempus Sirij vrit omnes: at non omnes æqualiter æstuant: quia complexione dissimiles. 3. Ita nec ignis eodem modo operatur in paleas, lignum, ferrum, &c.

Nam Ephræm de vera pœn. c. 7. *Sicut sunt peccatorum differentiæ, ita sunt & cruciatuum: aliter enim cruciatur adulter, aliter homicida*, &c. Sicuti in tribunalibus politicis. Bern. l. Med. c. 3. *Iuxta qualitatem culpæ, pœnam sustinebit vnusquisque gehennæ: & similis culpa rei similibus iungentur cruciandi.* Quid, quod quidam grauiores ad pœnas sunt damnandi, quam ipsi dæmones? Sicut

Sicut homines beati quidem Angelis e-runt gloriosiores.

Perora. Quare, 1. Ps. 2. *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Item: *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta, cum exarserit in breui ira eius.* 2. Valuit apud Niniuitas ad pœnitentiam denunciatio futuræ euersionis: & minus posset apud nos pœnæ ac metus damnationis? 3. Achab idololatra, & persecutor Prophetarum, audita ab Elia comminatione de interitu suę domus, pœnituit in sacco flens, &c. & gratiam obtinuit, 3. *Reg.* 21. 4. Quod igitur nautæ ad Ionam indormientem tempestati; idem ad vos ego: Ion. 1. *Quid tu somno deprimeris? Surge, & inuoca Deum tuum, si forte cogitet Deus de nobis, & non pereamus.* Heu quam fragili in cymba vitæ ferimur! Eiiciemur: Ergo prius surgamus, oremus, &c.

Parabola.

Simile.

Pœnarum loca sunt diuersa, vt & pœna.

CONCIO III.

De infernali pœna sensus.

Diues Epulo, Luc. 16. *cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius: & clamans dixit: Crucior in hac flamma.* Vnius exemplum est omnium

Cuius occasione nos

I. *Pœnas esse infernales necesse est.*
II. *De pœna sensus.*
III. *Qui possit in animas agere ignis infernalis.*

PARS I.

Pœnas esse infernales necesse est.

Sūt pœnæ & præmia post mortē.

Athei fuerint, qui infernales esse pęnas negarint. 1. Greg. *Nam sicut beatitudo lætificat: ita credi necesse est, quod in die exitus sui ignis improbos exurat.* 2. Quid? Tot Sancti, Prophetæ, &c. tanta taliaq; de inferno finxissent? Eorum causa deuitandorum talia perpeti voluissent? 3. Hieron. Ep. ad Pammach. *An putamus, quod iocando Prophetæ prædicent, ridendo loquantur Apostoli, Christus infantiliter comminetur? Sed ioci non sunt, vbi supplicia intercedunt: Si iocando passi sunt, credantur & iocando locuti.*

II. Alexander Aphrodisæus Philosophus sic ad Antoninum Imp. argumentatur: Si Deus post mortem non remuneretur pios, puniretq; impios; id fiet, quia Vel ignorat acta vitæ: Vel ad puniendum est impotens; Vel negligens: atque ita deficeret cum scientia, potentia, iustitia; ac proinde nec Deus foret. Iterum S. Greg. 3. Dial. c. 44. *Si falsum est, quod minatus est, vt ab iniustitia corrigeret: etiam falsa est pollicitas, vt ad iustitiam prouocaret: Sed quis hoc diceret, vel insanus præsumeret?* Quare, Mat. 25. *Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: qui vero mala, in ignem æternum.*

Aut Deus non est.

PARS II.

De pœna sensus.

POEna sensus existit damnatis ab igne, dæm. &c. hancq; patiuntur geminam, ait *Scotus* 4 *dist.* 44. *q.* 2. In ipsa sua essentia spiritali intensissimam, ab igne ministro Dei. Et in animæ facultatibus singulis. Intellectus intelligens cur, quid, quomodo patiatur, desperabit ob captiuitatem: voluntas furet ob calamitatem: memoria odit ob æternitatem.

Post iudicium item corpus patietur in partibus ac sensibus singulis; vt damnati clamare queant: Thren. 1. *O vos omnes, qui transitis per viam* vitæ mortalis, *attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus.* Væ! Deus Ps. 87. *omnes fluctus irę tuę induxisti super me* quoad omnes partes corporis ac animæ.

Visus patitur tenebras. 1. Nam Iob 5. *Per diem incurrent tenebras.* 2. Ps. 34. *Fiant viæ illorum tenebræ.* 3. Ps. 106. *Sedentes in tenebris & vmbra mortis, vinctos in mendicitate & ferro.* 4. Sap. 17. *Vinculis tenebrarum, &*

longæ noctis compediti, inclusi sub tectis fugitiui perpetuæ prouidentiæ iacuerunt, &c. 5. Ægyptiis, *Exod.* 10. tenebræ quanta plaga erat? at infernæ spissiores. 6. Tobias pius queritur cæcatus c. 5. *Quale gaudium erit mihi, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video?* Vt inferni querentur. 7. Anaxagoras Glaxom. omnem beatitudinem in solis pulchritudine contuenda ponebat: atque ad hoc se natum asserebat. Quo etsi erret; docet tamen quantum sint malum tenebræ. Infelix ergo oculorum voluptas, quæ tantas accersis pœnas! *Audite me*, Cupidinei, *timorem Domini docebo vos*: lasciuisne libet adhuc ludere ocellulis? In orco quas cernetis Veneres, Parides, Iunones? &c. An Furias, Medusas, Megæras, hydras? Quin imitamini Iob c. 31. *Pepigi*, ait, *fœdus cum oculis meis*. Ad quid? Ps. 8. *Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum lunam, & stellas, quæ tu fundasti.*

Auditus, heu! quibus obtundetur? 1. Iob 35. *Clamabunt, & vlulabunt propter vim brachij tyrannorum*. Et, *Clamabunt, & non exaudient, propter superbiam malorum*. 2. Babylonis euersæ, *Apoc.* 8. ac incensæ clamores procul auditi horrorem ac stuporem concitarunt: at ludus is ad vlulatus tartareos cruciatorum & cruciantium.

Odoratus hauriet fœtores omnium orbis fæcium, quæ post iudicium defluent in orcum, teste S. Basilio. 2. Vnde Psal. 39. infernus dicitur *lacus miseriæ, & lutum fæcis*. 3. Tum etiam damnatorum *de cadaueribus ascendit fœtor*, Isa. 34. 4. Bonauenturæ in diæta salut. c. 39. ait: si vnius damnati cadauer in orbe foret, momento totum lue inficeret. 5. Martha quid dicis de fratre, Ioan. 11. *Quatriduanus est, iam fœtet?* Quantum fœtebit millenarius damnatus? 6. Crudele istud Dionysij fuit; qui, vt Virgilius canit,

Corpora corporibus iungebat mortua viuis, vt fœtore enecti contabescerent. Verum id ad inferos, iocus erat. Væ delicatulis, quibus Isa. 3. *erit pro suaui odore fœtor*. Quare Psal. 49. *intelligite hæc, qui obliuiscimini Deum: ne quando rapiat, & non sit qui eripiat.*

Gustus, vah, vt torquebitur? 1. Psal. 58. *Famem patientur vt canes*. 2. De meretrice, Apoc. 18. *In vna die venient plagæ eius, mors, & luctus, & fames, & igne comburetur: quia fortis est Deus, qui iudicabit illam.* 3. Epulo, *Luc.* 16. nominatim linguam refrigerari petebat. 4. Ierem. 13. *Cibabo eos absynthio.* 5. Ps. 74. *Calix in manu Domini vini meri plenus mixto, & inclinauit ex hoc in hoc. Veruntamen fæx eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ.*

2. Imaginatione.

Tactus ignibus cruciabitur, non Sodomæis, *Gen.* 19. Non Elianis, 3. *Reg.* 18. cœlo lapsus etiam saxa absumpsit. 1. Sed ignis qui Isa. 34. *nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendit fumus eius*. 2. Nam Apoc. 14. *cruciabuntur igne & sulphure in conspectu Angelorum sanctorum, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorũ.* 3. Ps. 20. *Pones eos vt clibanum in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis.* Qui tamen ignis non lucet; Deo ita iubente: 1. Ps. 28. *Vox Domini intercidentis flammam ignis*, & lucem ab eo separantis: sic in Babylonica fornace abstulit calorem igni, *Dan.* 3. 2. Vnde Greg. 9. Mor. c. 49. *Flamma vltrix vitiorum, concremationem habet, & lucem non habet*. 3. Plane noster ad istum ignis pictus est. Isa. 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* 4. Infamis est, inq; prouerbio: *Bos Phalaridis*, cui inclusi reilento subiecto igne torrebantur.

3. Hyperphysice ac realiter.

Immane supplicium: at risus est ad orcum.

(*.*)

PARS

PARS III.

Qui possit in animas agere ignis infernalis?

I. CAusam affert difficultatis, quod is ignis sit elementaris: & corporeum in spiritum agere non possit: cum inter agens & patiens esse contactus debeat; at ibi esse non possit. Torsit hoc Theologos, vt in varias abierint opiniones.

Prima. Sunt, qui putent damnatos tantum videndo ignem pati. Vnde Greg. 4. Dial. *Ignem eo tempore patitur anima, quo videt*. At hoc per accidens.

2. *Imaginatione.* Secunda. Alij opinantur, animas ignem apprehendendo vt inimicum, cruciari. 1. Secundum Psal. 13. *Trepidauerunt timore vbi non erat timor.* 2. Greg. 4. Dial. *Quia anima se cremari concipit, crematur.* At ita infernus esset tantum imaginarius. Dein est incredibile, subtilissimos spiritus imaginari se cremari, cum non crementur.

3. *Hyperphysice ac realiter.* Tertia. Alij rectius: Ignem aiunt corporeum in spiritus agere. 1. Greg. 4. Dial. *Colligere ex dictis euangelicis possumus, quod incendium non solum anima videndo; sed etiam experiendo patiatur.* Verum is ignis non agit, vt pure materialis; sed vt instrumentum Dei, quo virtutis est ideo eleuatioris: qua in spiritus agere subtilissime possit. 1. Pene sicut materiæ Sacramentorum accedente Verbo sublimantur ad actiones supernaturales, ita is ignis infernalis. 2. Deinde tortor hic constringit spiritus, vt vim eius defugere nequeant; sicq; captiuat intellectum, vt præter pœnas vix aliud intelligant. 3. Vnde Magister sent. ait: *Si viuentis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore, cur etiam non teneretur post mortem corporeo igne?* 4. Greg. 4. Dial. *Cum Veritas diuitem in igne perhibeat damnatum: quisnam sapiens reproborum animos teneri ignibus neget?* 5. Augustinus, l. 21. Ciu. ait: Vt in generatione anima se corpori vnit, hocq; amat & animat: ita & cum igne infernali vnitur in pœnam suam. 6. Greg. in Moral. ait: *Si incorporeus spiritus in hoc teneri corpore potest, quod viuificat: quare non pœnaliter ibi teneretur, vt mortificetur.*

III. Verum, sciendum est: 1. dolorem spirituum non esse passionem appetitus sensitiui in organo corporeo: sed esse actum voluntatis abhorrentis. *Quis proprie sit cruciatus inferni.* 2. Non omnes dæmones torqueri in inferno, sed aliquos in aere. *Dæmones aliquos in aere vagari.* Nam, ait S. Thomas, congruum est, vt homines ad salutem dirigantur ministerio Angelorum non solum directo bonorum: sed & indirecto malorum per tentationes, at cum Deo vincendas. De aereis spiritibus agit *Eph. 6.* Et *Aug. 8. Ciu. 22.* Sunt autem aliqui cacangeli in inferno: Isa. 14. *Detracta est ad inferos superbia tua.* 2. Pet. 2. *Rudentibus inferni in tartarum tradidit cruciandos.* Ratio D. Th. est: Quia vt Beatis adsunt Angeli ad gaudium in cœlis: ita damnatis dæmones ad pœnam in tartaro. 3. Post iudicium extr. omnes damnati in orcum compingentur. *Vsque ad iudicium* Matth. 25. *Ite maledicti, &c.* Ratio: Quia tunc cessat causa, nimirum tentatio, ob quam in hoc orbe vagabantur. Deinde etsi ratio & modus non euidenter nobis liqueat, quo damnati ab igne discrucientur: factum tamen est irrefragabile. 4. Quia damnati flammis coguntur clausi ac capti, ideo orcus dicitur *portas æreas, & vectes ferreos* habere, Psal. 106. *Quæ porta & vectes inferni.* Atque illa abhorrentis voluntatis detestatio est ipsa discruciatio flammis inuolutæ & constrictæ animæ. Quare hæc *memorare nouissima tua*, &c.

(* * *)

CONCIO V.

De pœna damni.

ESau reprobus, *Gen.27.* cernens paterna se benedictione priuatum, furere cœpit & efferaſcere: Ita cacodæmones, cœlo excluſiſſimi, ſæuiunt in hæredes cœlicæ benedictionis; quo plures ſui damni conſortes nanciſcantur.

Super quo nos

I. *Quod non eſſe ſit melius, quam in pœnis eſſe.*
II. *Pœna damni in quo conſiſtat.*
III. *Quanta ſit pœna damni.*
IV. *De partibus aliis pœnæ eiuſdem.*

PARS I.

Non eſſe melius eſt, quam in pœnis eſſe.

I. NVnquam naſci, quam damnari, ſatius eſt. 1. Matth.26. *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.* 2. Iob ſolum corporalibus tangebatur pœnis, & tamen *maledixit diei ſuo, & locutus eſt:* cap.3. *Pereat dies in qua natus ſum, & nox in qua dictum eſt, Conceptus eſt homo. Dies ille vertatur in tenebras.* Quanto magis ſe non eſſe optabunt damnati; quam ſic miſeros eſſe. 3. Non dicerent: Iob 10. *Quare de vulua eduxiſti me? Qui vtinam conſumptus eſſem, ne oculus me videret. Fuiſſem quaſi non eſſem. Quia*, ait S. Hie. *melius eſt non eſſe, quam male eſſe.*

II. Ideo Apoc.9. *quærent homines mortem, & non inuenient eam: deſiderabunt mori, & mors fugiet ab eis.* Si hoc in Antichriſtiana perſecutione; quanto magis in inferno? 1. Nam ſi Saul, 1. *Reg.*31. in gladium incumbens mori maluit, quam ſuperuiuere, fuſo fugatoq; ſuo exercitu: nil mirum, damnatos velle non eſſe. 2. Tobias ob cæcitatem pertæſus vitæ erat: c. 3. *Præcipe in pace recipi ſpiritum meum: Expedit enim mihi magis mori, quam viuere.* Optant igitur non eſſe, qui in æterna viuunt morte. Nã Pſ.33. *Mors peccatorum peſſima.* Mala eſt quę corpus ab anima ſeparat; peior quæ animam abs Deo: Ezech. 18. *Anima enim quæ peccauerit, ipſa morietur.* Peſſima damnandorum: Rom.1. *Quoniam qui talia agunt, digni ſunt morte* æterna. Atque hæc *memorare nouiſſima tua,* &c.

PARS II.

Pœna Damni in quo conſiſtat.

I. CVm in quolibet peccato duo quædam inſint: Auerſio à Deo, & Conuerſio ad creaturam: ideo duplex ei pœna decernitur, quę vtrique reſpondeat: auerſioni pœna damni: ſenſus, conuerſioni. Quod breuiter ita S. Iſidor. l.1. de ſummo bono, c.31. *Et mentem vrit triſtitia, & corpus flamma.* Matt.7 *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, Excidetur, Et in ignem mittetur*, id eſt, & à viſione Dei ſeparabitur, & cruciabitur igne. *Peccati vt culpa, ſic & pœna duplex*

II. Iuſſit Deus, *Deut.* 20. ab Iſraelitis, terram promiſſam ingreſſis, quotquot arbores eſſent ſteriles, ſuccidi, non autem frugiferas. Ita peccatores. Quibus ſucciſio, id eſt, viſionis diuinæ priuatio longe accidit triſtior, quam in ignem miſſio. 2. Iſtam comminatus Iſraelitis eſt Deus: Deut. 32. *Abſcondam faciem meam ab eis.* Deut.31. *Iraſcetur furor meus contra eum: derelinquam eum, & abſcondam faciem meam ab eo, & erit in deuorationem: inuenient eum omnia mala, & afflictiones. Vere, quia Deus non eſt mecum, inuenerunt me hæc mala.* Similes ad Salomonem minæ, 2. *Par.*7. 3. Quod ſi ob diſceſſum Pauli, Mileſij *fuerunt dolentes maxime in verbo, quod dixerat: quoniam amplius faciem eius non eſſent viſuri?* quis dolor erit faciem Dei nunquam aſpecturis? 4. Quid acerbiſſime dolebat Cain? Gen. 4. Nonne hoc: *Ecce, eiicis me hodie à facie terræ, & à facie tua abſcondar, & ero vagus & profugus in terra. Omnis igitur, qui inuenerit me, occidet me?* Tales & reprobi: Pſ.9. *Infirmabuntur, & peribunt à facie tua.*

Pœna dãni Figura. *Minatio.* *Figura alia.*

PARS

PARS III.

Quanta sit pœna Damni.

Est ea infinita & dolorosa. I. EST omnino pœna damni infinita: quia amissum bonum est infinitum. 1. Sicut, qui ipso temporis articulo in teterrimum carcerem manciparetur, quo regni adire coronam deberet. *Simile.* Velut Nabuchodonosori euenit; qui in apice gloriæ consistens, ecce obbrutescit, & ad feras in saltus eiicitur, *Dan.* 4. Quem putas is casus ei, quantumq́, exacerbarit dolorem? *Exemplũ.* 2. Sensit Sedechias, 4. *Reg.* 25. ex regno in Babylonem captiuus abreptus, carceratus, exoculatus, quantum ea mutatio vulnus infligat. Sed quæ mutatio par huic: ex vita gratiæ in mortem mortis prolabi? Istam quæ fando lingua; imo quæ mens cogitando fuerit? *Aliud.* 3. Heu, quis dolor, pristina repetenti animo Iob: c. 29. *Quis mihi tribuat, vt sim iuxta menses pristinos, quando lauabam manus meas butyro, & petra fundebat mihi riuos olei.* Nequicquam tunc optaris damnatis istud:

O mihi præteritos referat si Sospiter annos!

Miseria est fuisse felicem. II. Bene Boetius: *Omnium miseriarum est maxima, meminisse felicem se fuisse*: & vt damnati potuisse adire se gloriam cælestem. 1. Hinc S. Chrysost. hom. 47. ad pop. Ant. *Multi inferni ignem timent, sed ego maxime amaram dico amissionem gloriæ.* Nam *qui non nouimus magnitudinem cœlestis boni, non possumus intelligere, quantum malum sit, illo priuari.* 2. Hinc Ps. 10. *Pluet super peccatores laqueus, ignis, sulphur,* &c. q. d. Hæ pœnæ sensus sunt quasi guttulæ ad vnam pœnam damni. Ita Augustinus, l. de trip. habit. c. 2. 3. Chrysost. etiam addit: *Si nulla extrinsecus pœna* sensus *torqueret: hæc sola sufficeret* pœna damni. 4. Cyr. orat. de exitu animæ: *A Sanctis dirimi, graue: grauius, à Deo sociari: ignominiosum, tum manibus, tum pedibus colligari: durum, in ext. tenebras amandari: horridum fremere, dentibus stridere: acerbum, iugibus pœnis atteri: laboriosum, flammas lingua sustinere.*

III. Verba desunt malo paria infinito. *Auersio Dei est sũma infelicitas.* 5. Sane istud vnice deprecabatur Psaltes: 26. *Ne auertas faciem tuam à me.* Ps. 50. *Ne proiicias me à facie tua.* Hoc obsecrabat vnice: Ps. 79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.* Quo damnabilius est, quicquid ipsam ab cuiusquam anima auertit. Quanto id deplorandum est magis quam suus Annæ Tobianæ filius? Tob. 10. *Heu, heu me, fili mi? Vt quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ? Omnia simul in te habentes te non debuimus dimittere à nobis.* Consolantem Tobiam ea non audiebat: indies ad speculandum excurrebat, num aduentantem cerneret. O amor & desiderium! Quanto maius fuerit beatitatis æternum amissæ? 2. Fatetur, quid sentire videbatur, Ps. 41. *Fuerunt mihi lachrymæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus?* 3. Vltimæ huius miseriæ faciem in prodigo videre est. Vixerat ad carnem beate, sed vixerat. Subiit metanæa, & turpis egestas: Queritur: Luc. 15. *Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Ego autem hic fame pereo. Surgam,* &c. Sed qui is lurco, ad damnatum orco pabulũ? Quid domus ea Patris ad cœlum? De quo Ps. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius:* vbi *Pater noster, qui est in cœlis.*

PARS IV.

De partibus aliis pœnæ Damni.

I. DIrus igitur is dolor est, at odium Dei in impios intolerabilius ipsis est, Ps. 5. *Odisti omnes qui operantur iniquitatem.* *OdiũDei.* Ideoq; vicissim Ps. 111. *Peccator videbit intellectu, & irascetur* voluntate, *dentibus suis*

suis fremet, & tabescet memoria. Et Ps. 73. *superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper:* Et 82. *qui te oderunt, extulerunt caput.*

1. Vermis conscientia. II. Accedit istis Vermis conscientiæ, siue synderesis, de qua D. Tho. 2. 2. q. 41. Isa. 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.* Hoc est, quod & finxerũt Poetæ de vulture rosore iecoris Tytiani apud inferos: Vt Ouid. in Metamor.

Sic inconsumptũ Tytij, semperq; renascẽs,
Sic perit, vt poßit sæpe perire iecur.

2. Ergo consule conscientia. III. Quare, Luc. 12. *Cum vadis* viator viuens *cum aduersario tuo* conscientia *ad principem* Deum vindicem fandi atq; nefandi *in via* mortalis vitæ, *da operam liberari ab illo* per Confessionem. Alioquin *3. Ne culpa sit agnitio sera.* sero vel damnatus fatebere. 1. Ps. 118. *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* 2. Sicut fratres Iosephi dum frumentatum irent in Ægyptum, rodente animas vulture hoc, dicebant: Genes. 42. *Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, dum deprecaretur nos, & non audiuimus eum: ideo venit super nos ista tribulatio.* 3. Ita recordabatur, talione accepta, Adonibezech; sub cuius mensa 70. Reges abscectis manibus ac pedibus colligebant micas. & ait: Iud. 1. *Sicut feci ita reddidit mihi Deus.* Fuisti hic in Deum tyrannus? isthic dæ- *4. Et pœnitentia vana.* mones patiare tyrannos. De istis Sap. 5. *Pœnitentiam agentes:* at seram ac vanam; *& præ angustia spiritus gementes.* At frustra. 1. Nam ait August. lib. de fide ad Petrum: *Tempus acquirendi vitam æternam in ista tantum vita Deus hominibus dedit, vbi voluit etiam pœnitentiam esse fructuosam.*

2. Quid enim? Quia Iureconsulti apud Vlpia. ff. de pig. action. aiũt: *Nummis adulterinis solutio nulla peragitur.* Talis damnatorum pœnitentia est. Et æternum istud pœnitere quantulo emptum est? *Memorare nouißima tua, & in æternum non peccabis.*

CONCIO VI.

De æternitate pœnarum inferni.

MInatur Deus, Ierem. 17. *Succendam ignem in portis eius, & deuorabit domos Ierusalem, & non extinguetur.* Talis inferni est ignis.

Super quo nos

I. *De non procrastinanda pœnitentia.*
II. *Quod inferni pœnæ sint æternæ.*
III. *Cur iustum sit inferni pœnas æternare.*
IV. *Qui corpus in pœnis æternet.*

PARS I.

De non procrastinanda pœnitentia.

I. PErfrequens admonet S. Scriptura, 1. vt Gal. 6. *operemur bonum, dum tẽpus habemus*: nam post hoc operari non est; sed mera cessatrix æternitas. 2. Hinc orat Psal. 6. *Conuerte Domine, & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte, qui memor sit tui.* O damnosa mortalium procrastinatio sese conuertendi! *Iam operandum est.*

Herus cœlo sicco sarta tecta reparat, ac brumales procellas occupat, vt resarta domus ab ea vitium non accipiat. Et nauta per æstatem nauem reficit, vt in altum prouecta, queat vndas sustinere. Ita prouidus Christianus tempori consulit saluti. Ita Luc. 14. *Rex iturus committere bellum cum alio rege, prius cogitat si poßit cum 10000. occurrere, ei, qui cum 20000. venit ad se. Alioqui, illo adhuc longe agente, legationem mittens rogat ea, quæ pacis sunt.* Quid? Aduersaris Deo; innumeras contra legiones Angelorum educenti: studes, satanæ, mũdi, carni, hostibus tuis infestissimis, & copias in te innumeras ductantibus: *qui respiciunt terram, & faciunt* eam tremere; neque dum *rogas ea* Deum, *quæ pacis sunt.* *Non procrastinandum.* *Prouidẽdum orata pace.*

II. Ne-

II. *Nolite*, ait Abias Rex, 2. Par. 13. *Nolite pugnare contra Dominum Deum Patrum vestrorum; quia non vobis expedit.* 1. Ne vobis, quod Antiocho, Syriæ Regi, eueniat. 2. Mach. 9. Impius *orabat Deum à quo non erat misericordiam consecuturus.* 2. Nam & Esau, Hebr. 12. *non inuenit locum pœnitentiæ, quamuis cum lacrymis exquisisset eam.* Ah! sæpe, aut ficta, aut vi facta est pœnitentia agonistica. 1. Sanciuit Deus, *Leu.* 25. vt venditori domus fas esset intra annum retrahere venditionem pretio redhibito. Orig. hic ait: Cęlum est domus, quam habemus non manu factam, æternam in cœlis. Hanc, qui peccat, diuendit: at intra vitæ annum reuocare licet, extra hunc, minime. 2. Ps. 87. *Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi? Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione? Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia in terra obliuionis?* Hier. legit: *aut gigantes resurgent & confitebuntur?* id est, Angeli; ob robur. Nam ita Iob. 26. *Sed & gigantes gemunt sub aquis tormentorum*: quod æternum ijs opprimi habeant. Atque hæc *memorare nouissima tua*, &c.

Nā quod dolet serum, vix est verū. At speres dum speras.

Iam operandum est.

Non procrastinandum.

Prouidendum ora tapace.

PARS II.

Quod inferni pœnæ sint æternæ.

Damnatia ternant tam dæmones.

I. S. Augustinus 21. *Ciu. Dei*, culpat Origenis errorem hunc; pœnas inferni non perennare; dæmonesque ipsos redimendos fore, & in salutem asserendos. At dudum id damnauit Ecclesia. Nam hoc fieri si posset; possent & Angeli è cœlo deturbari, nihil foret de beatitudine certi: at hoc nequit: ergo par vtrinque firmitas est statuti. Nec minus errabant, qui damnatos fore saluandos olim docebant: nixi isto Matt. 5. *Donec nouissimum quadrantem persoluerit.* Atqui hoc *Donec* negatiue hic sumitur, non positiue. Sicut Gen. 8. *Coruus non est reuersus, donec siccarentur aquæ:* non enim redijt coruus vnquam. Ita Ps. 109. *Sede à dextris meis, donec ponam*, &c. Non vult, quod vnquam sit remouendus à dextris. Igitur *Donec* æternitatem significat. *Et in inferno nulla est redemptio.*

Quam animas.

II. O æternitas! Matth. 25. *Ite maledicti in ignem æternum.* Marc. 3. *Qui blasphemarit in S. Spiritum, non habet remissionem in æternum sed reus erit æterni delicti.* 2. Thess. 1. *Pœnas dabunt in interitu æternas, à facie Domini, & à gloria virtutis eius.* Iudas: *Angelos vinculis æternis sub caligine reseruauit.* Ibid. *Sicut ciuitates exfornicatæ* (Sodoma, &c.) *& abeuntes post carnem alteram, factæ sunt in exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes.* Ita Apoc. 14. Iere. 17. & 23. Psalm. 48. *Non dabit Deo placationem suam, nec pretium redemptionis animæ suæ*, quasi dicat, irredimibilis est damnatus semel, quia subdit, *laborauit in æternum, & viuet adhuc in finem.* Bern. l. Medit. cap. 5. *Subueni mihi Deus meus, priusquam sine termino crucier in inferno.*

Scriptura teste.

O æternum! Te quis non horreat? plangat? Iacob *Ge.* 37. continuo luctu doluit annis 23. sedecennem suum Iosephum, vt rebatur, occisum. Nimis est vita breuis ad mortem vnius peccati deplangendam.

Metuenda æternitas est.

III. Hęc vna de ęternitate cogitatio innumeros desertis inclusit, ac cœnobijs; in vepreta ac prunas: etiam nudos abiecit. 1. Dauid Ps. 76. *Annos æternos in mente habuit* semper, an myriadum myriades! Non. Sed æternos. 2. Si ex oceano formica post myriades millenas educeret vnam guttulam, exhauriretur demum: at æternitas nunquam. O æternitas, tam cruciabilis! 4. Angelus, *Apoc.* 18. molare saxum in mare abijciens ait: *Hoc impetu mittetur Babylon, ciuitas illa magna: & vltra iam non inuenietur.* 5. *Fit ergo*, ait Sanct. Greg. 9. Mor.

Et ea cruciabilis fugienda.

Mor.c.49. *miseris mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu. Quia & mors viuit, & finis semper incipit, & deficere defectus nescit.* Et sane omnia apud inferos æterna sunt: captiuitas, cruciatus, desperatio, odium, vermis, &c. Figurat id fornax Chaldæa, cuius etsi flamma se eiecit supra ipsam 49. cubitos, nunquam tamen quinquagesimum attigit cubitum iubilæarij numeri: quia inferno nullum est iubilæum spei, gratiæ, &c. Æternum permanendo perit, & pereundo permanet. Hinc Mal. 4. *Ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, & omnes facient impietatem vt stipula: & inflammabit eos dies veniens, quæ non relinquet in eis radicem & germen.* Adeo spem omnem præcidet, & stirpitus eradicabit. Nulla spes germinandi super, cum radix nulla terræ relicta est. At dies iudicij etiam fibras spei persequetur.

Est eadē desperata

IV. O par seueritas, & æternitas! Et vtraque ineuitabilis. 2.Pet.2. *Si enim Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reseruari:* num melius erit hominibus? 2. Quin audient: *Ite maledicti in ignem æternum.* 3. Hunc in Symbolo confiteris istis: *Credo vitam æternam:* ergo per contrariam consequentiam, damnationem item æternam. 4. *Hinc dolor*, ait S.Ber. l.Med.c.5. *inde pauor, stupor, gemitus, & timor horrens in æternum, & vltra.* Quare *antequam puteus te absorbeat, pœnitere,* &c. *Vbi non est locus confeßionis. Quia in inferno nulla est redemptio.*

Est fatalis.

V. Ergone vsque adeo, Ps.67. *aut obliuiscetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas?* Ita: ita. Et quidem in eo *iustus es Domine, & rectum iudicium tuum,* Ps.118. Sed Domine cum dicas: Apoc.18. *Quantum glorificauit se & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum:* cum vero momentanea sit hic voluptas: iustumne, vt pro puncto rependatur æternitas? Ecce, *ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*

PARS III.

Cur iustum sit, inferni pœnas æternare.

I. S. Greg. respondet: *Iustum est, vt, qui in suo æterno peccauit in Deum, in æterno Dei puniatur.* Augustinus, cum pluribus demonstrasset, æternas esse pœnas; demum concludit, neque sic tamen peccata ex condigno plecti. Tantam eorum esse malitiam!

Æternitatis igitur pœnosæ *causa prima* est: malitia peccati consistens in voluntate. Hæc ni morte sisteretur, æternum procederet peccando. Quiq; peccator non odio culpæ, vel metu pœnæ, vel amore Dei finem imponit peccatis; sed morte cohibetur; eius voluntas velut interpretatiue permanet, quæ prius. Vnde æternans iuste æternas pœnas perdit. 1. Sicut aleatores ludunt, dum candela deficiat, hic à lusu quidem absistunt; at non à voluntate: Sic illi, cum per mortem extinguuntur: nam ægre ferunt se luce destitui. 2. Hinc Greg. 4.Dial. *Voluissent sine fine viuere, vt sine fine possent in iniquitatibus permanere.* Et alibi: *Ad magnam iustitiam pertinet iudicantis, vt nunquam careant supplicio, qui nunquam voluerunt carere peccato.*

1. Ob malitiam voluntatis peccatricis.

Secunda ratio. Quia bonum, in quod peccatur, infinitum est; ideo peccati malitia perinde est infinita. Quia autem peccator non potest esse capax pœnæ intensiue infinitæ; oportet vt extensiue eam sustineat.

2. Ob infinitatem Dei.

Tertia. Meriti gloriæ, & demeriti pœnæ est par ratio. Nam contrariorum est contraria ratio. At meritum *momentaneum ingens gloriæ pondus operatur.* Ioan.6. *Omnis enim qui videt filium, & credit in eum, habet vitam*

3. Ob contrarium gloriæ.

vitam æternam. Quare demeritum culpæ pœnam quoque æternam promeretur.

4. Ob maiestatem Dei. *Quarta.* Dei maiestas, quæ à peccante profanatur, est infinita. Ideo par & peccati iniquitas: sit proinde par & vindicta.

5. Ob permanentiā peccati. *Quinta.* Cuius causa perennat, idipsum quoque æternat. Vt, quam diu fax ardet, tam diu & lux eius fulget. Atqui peccatum diu & lux eius fulget. Atqui peccatum, causa pœnarum æternat. Quia Ps. 73. *Superbia eorum ascendit semper.* Ergo & pœna item permaneat necesse est. Nam *semper malum pœna comitatur*, ait S. Bern. serm. 8. in Ps. 90. Psallam igitur Psalm. 10. *Iustus Dominus, & iustitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius.*

PARS IV.

Qui corpus in pœnis æternet?

Diuinitus. I. QVæris: cur in pœna æternante corpus finitum nō consumitur? *Dico:* id insigne Omnipotentiæ Dei esse argumentum. 1. Sicut, *Dan.* 1. tres pueri in fornace nec adustulati fuerunt. 2. Sicut, *Exod.* 3. rubus arsit, & tamen incombustus perstitit.

3. S. Bern. l. Med. c. 5. ait, *ignis in inferno consumit, vt semper renouentur.*

Naturalibus ostenditur. 4. Similiter natura docet, perpetuum ardere montes; & permanere tamen integros: *quibus docemur*, ait S. Aug. l. 21. Ciu. *non esse incredibile, vt hominum corpora, sempiterno supplicio punitorum, sine detrimento ardeant.* 2. Salamandra ab ignibus tantum non absumitur, vt etiam foueatur ijsdem. Tales in orco sunt reprobi.

3. Deus, *Deut.* 29. seruauit 40. annis indetritas Israelitarum in deserto vestes: magis corpora infernalia potest iustitiæ vindicatiuæ conseruare.

II. *Quæris:* Num corpora ea corruptioni subiaceant: cum ex contrarijs constent, qualia hæc nostra: nec ab gratia vlla inhærente conseruentur? *Dico* incorrupta manent, non ex natura: sed ab defectu primi mobilis, iam tum stantis; quod omnis corruptionis est causa externa, quia commouet contraria compositorum corporum. Ita liquet istud Apocal. 9. *In diebus illis quærent homines mortem & non inuenient eam: desiderabunt eam, & mors fugiet ab eis.* Atq; ita Mat. 25. *ibunt in supplicium æternum.* *Hæc memorare nouissima tua,* &c.

PERORATIO.

QVid non ageret is, cui necesse foret tota vita strictissimis vti calceis, aut strepitum pulicis in aure tolerare, aut qui iret, muscas in faciem inuolantes sustinere, aut febrem perpeti, aut in delicato stato irremisse decubare? Nihil non moliretur, vt se molestia liberaret. Quid igitur, vt inferni cruciatus euadas?

CONCIO VII.

De infelici damnatorum sorte.

ISaias cap. 24. horrenda describens ait: *Erit, qui fugerit à voce formidinis, cadet in foueam: Et qui se explicauerit de fouea, tenebitur laqueo. Quia cataractæ de excelsis apertæ sunt,* &c. *Grauabit eam* (terram) *iniquitas sua, & corruet, & non adijciet, vt resurgat: & visitabit Dominus super militiam cœli in excelso, & super Reges terræ, qui sunt super terrā. Et congregabunt in congregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere.* Hæc ipsissima damnatorum sors est, ex mente interpretum loci.

Nos circa ea

I. *Quod extrema damnatorum sit infelicitas.*

II. *Fidelium suffragia damnatis prodesse nihil.*

III. *De numero damnatorum.*

PARS I.

Quod vltima damnatorum sit infelicitas.

Figura. Miseranda sors Samsonis erat: virum tantum captiuū duci vinculis innecti, exoculari, in pristinum detrudi, exponi sannis ac ludibrio, demum suapte obrui ruina & cadaueribus tectum consepeliri, *Iud.* 16. At damnatorum sors

Exemplū. quāto infelicior est? 2. Ex Epulonis vnius vita, sorte, vocibus æstimentur omnes, rotis pœnarum adalligati, & circumacti.

3. *Quis putas tunc mæror erit*, ait S. Victor. l. de anima, *quæ tristititia, cum separabuntur impij à consortio sanctorum, à visione Dei, & traditi in potestatem ibunt cum ipsis in ignem æternum?* Hoccine est istud Ps. 82. *Pone illos vt rotam?* O rotam æternam pœnarum!

Comparationes. Lacrymosa Sedechiæ Regis sors, 4. *Reg.* 25. in carceris Babylonici pedore degentis sine oculis, liberis, ac omnibus: ac etiam sine spe regni euersi restituendi: Ista tamen ad tartarea sunt nihili. Nec enim isthic rex vnus, sed plures mille millies miseriores, &c. 2. Quos si cui contueri liceret, non spiritus in eo remaneret. Tres certi amici Iob visa eius miseria in fimeto, orbi liberis, fortunis, honoribus, auxilijs, & in omnibus, emacuerunt, obmutuerunt, corruerunt. Et ista tamen nec vmbra sunt pœnarum infernalium. 3. Hinc S. Greg. in homil. *Dum recognosco Iob in sterquilinio, Ioannem esurientem in eremo, Petrum extensum in patibulo, Iacobum decollatum ab Herode gladio: cogito, qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobat, qui ita dure affligit, quos amat?*

Refert Ioann. Climacus de quodam religioso, qui, quoties ignem aspectaret, lacrymabatur, memor inferni: de quo ex isto æstimabat. Ergo, ait S. Chrys. in hom. *Cogitemus quantum sit mali in conflagratione perperpetua, in tenebris?* &c.

Nobilis aut bene natus ac eductus in tetrum condatur carcerem, catastæ indatur, catenis inter latrones oneretur: quis ei luctus erit? Quam sortis luctuosa memoria antegressæ? At nihil ad infernalia. Atque illa *memorare nouissima tua, &c.*

PARS II.

Fidelium suffragia damnatis prodesse nihil.

I. Qvod Ioann. Damascenus refert de S. Machario, inuentam ab eo caluariam, cuiusnam esset interrogatam respondisse: sacrificuli se idololatræ esse damnati, iuuarique precibus fideliū: Quodque de S. Gregorio, orante pro anima Traiani, memoratur, eum exauditum fuisse: Neutrum auditur: reijcitur vtrumque. Constanter docet Ecclesia ne quidē orandum pro damnatis esse, minus quenquam pro ijs exaudiri precantem. 1. Hinc S. Dion. Cœl. Hierac. c. 7. ait: *Summus Sacerdos pro immundis non orat: quia in hoc aterteretur à diuino ordine.* *Narrata. ἀδύνατα.* *Ita sensus Ecclesiæ & consensus SS. Patrum.*

2. Vt igitur, ait S. Augustinus, iniuriam facit martyri, qui pro martyre orat, quod salutis sit certissimus: ita orans pro damnato, pœnam desperati potius augeret, quam minueret. 3. Nam Psalm. 48. Christus *frater non redimit: redimet homo*, ex inferno?

4. Nec si Deipara, Diuique omnes supplicarent pro vno damnato. Quia in hoc decreto Deus imutabilis est. Psal. 101. *Ipsi peribunt, tu autem permanes, & sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur, tu autem idem ipse es.* Mal. 3. *Ego enim Dominus, & non mutor:* At homo *stultus sicut luna mutatur*, Eccl. 27. Ergo qualis in essentia Deus, talis in verbis & actibus est. *Sententia Dei est irreuocabilis.*

Ideo, vt S. Bern. serm. 8. in Psalm. 90. *Nulla omnino credenda est futura erga impios miseratio illic, vbi nulla speranda est correctio.* *Dānatus est inemēdabilis.*

Idem

Idem l. Med. c. 5. *In carne cruciabuntur per ignem, in spiritu per conscientiæ vermem. Ibi erit dolor, intolerabilis, timor horribilis, mors animæ & corporis sine spe.* 6. Inde S. Aug. palam edixit: si sciret, patrem suum damnatum esse, non magis pro ipso, quam pro dæmone oraret. Ergo istos sinamus bis mortuos; temporaliter in peccato, & æternaliter in impœnitentia. Qui cũ è viuis abirent, fuit eorum cymba, qualis Atheniensium nauis, qua in Cretam mittebant ab Minotauro dilaniandos liberos. Eam velis, supparis, & omnibus atris apparabant, quod orco dediti, nusquam essent redituri: teste *Plut. in vita Thesei.* Itaq; Ps. 38. *Remitte mihi, vt refrigerer, priusquam abeam, & amplius non ero.* Iob. 10. *Antequam vadam, & non reuertar, ad terram tenebrosam.*

Desperati decesserũt.

Narrata. ἀδύνατα.

II. Origenistæ multi multa fabulati finxerunt, putantes pœnam imminui posse damnatis, non in infidelitate obstinata demortuis. 1. At culpa eorum permanet: imo *superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper*: quare talis & pœna permanet. 2. Adhæc tam damnati in suo sunt centro, quam beati in sua patria. 3. Et vtrisque iudicium vltimum decreuit irreuocabile, quod promeritum fuit. 4. Vnde vt beatorum gloria essentialis decrescere nequit; ita nec miseria damnatorum. Ita S. Th. 3. q. 17. art. 5.

Origenistæ refutãtur.

Ita sensus Ecclesiæ & consensus SS. Patrum.

5. Potissimum quia, (vt Aug. ait l. de cura pro mort.) *ibi sunt spiritus defunctorũ, vbi non vident quæcunq; aguntur, aut eueniũt in ista vita ab hominibus.* Quod ergo ignorant suffragium; id nec sentiunt. 1. Nam nec beati sciunt quicquam eorum, quæ hic geruntur, nisi in Deo reuelante intueantur: at damnati intuitione ea in æternum priuati sunt: quare & notitia sensuque rerum nostrarum. 2. Neque ijs, vti purgatorijs reuelant Angeli. Nam lucis ad tenebras nulla est conuentio.

Tartarei nesciunt nostra.

Sententia Dei est irreuocabilis.

Dãnatus est immẽdabilis.

III. Quo infelicitate ipsa infelicior est omnis damnatus. 1. Quid, cuiusquam pro horum quoquam proficerent preces? Imo, Sap. 5. *Pugnabit cum Deo orbis terrarum contra insensatos.* 2. Qua in consideratione Psaltes ait, 76. *Renuit consolari anima mea.* Cur? *Anticipauerunt vigilias oculi mei; turbatus sum, & non sum locutus: cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui,* &c. Quoniam nulla in ijs redemptio.

Sancti eos execrãtur.

1. Ionathas, 1. *Regum* 14. addictus à patre fuit neci: totus Israel deprecatus vitam ei impetrauit condonari. 2. Thecuitis, 2. *Reg.* 14. Absalomo, à patris conspectu exclusissimo gratiam exorauit. 3. Esther, *c.* 7. proscriptos & edicto deditos neci Iudæos precibus liberauit ac seruauit. At vnum inferno educere damnatum nec tentarint Cœlites vniuersi. Ezech. 21. *Vt sciat omnis, caro, quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irreuocabilem.* O horror, ô dolor, ô furor, ô decretum!

Disparata.

Sed ideo dictum est, Matth. 26. *Hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remißionem peccatorum,* non ait, *pro omnibus*: sed *multis*: nam non pro damnatis.

Nec Cœlites, quorum intensa est charitas, precibus aut volunt, aut valent tantillum pro tartareis: quanto minus homines? Quin magis *quiuis in cœlis lætabitur iustus, cum viderit vindictam.* Ps. 57. Et Psal. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus*, non redemptionem ex inferno.

PARS III.

De numero damnatorum.

I. Eccl. 1. *Stultorum infinitus est numerus* 2. Et Mat. 7. *Lata est porta, & spatiosa via, quæ ducit ad perditionem, & multi intrant per eam.* 3. Annon, *Matt.* 22. ad nuptias filij erant *multi vocati, pauci vero electi?*

Hic plurimus est.

Nam *cœperunt se excusare* omnes propter vile lucellum, 4. Annon, *Matt.13.* bonum semen seminarat colonus. & quanta succreuit zizania? 5. Ita, Zach.13. *erunt in omni terra dicit, Dominus, partes duæ, dispergentur & deficient: & tertia pars relinquetur in ea.*

Exempla paucorum saluatorũ II. O si tertia salua foret! 1. Nam Luc, 2. *Ecce hic positus est in ruinam multorum.* Quot horum? 2. Id ex diluuio æstima: *Gen.* 7. in quo tantum *octo animæ saluæ factæ sunt.* Quid si in secundo *diluuio aquarum multarum ad eum* numerum forte *non approximabunt?* Nam *si non propter electos abbreuiarentur dies, non fieret salua omnis caro.* 3. Ex Sodomitico incendio quot animæ seruatæ? *Gen.*19. Tres, Loth cum filiabus: nam quarta vxoris in via lapidescebat. 4. De vniuersis Ierichuntinis superuixit ereptus nemo præter vnam meretricem Raab cum cognatione sua. Cæterum nec lapis super lapidem permansisset in terræ solo maledicto. 5. Horresco memorans! Sexcenta Israelitarum millia ex Ægypto egressa sunt: ad terram promissionis anhelarunt omnes: at peruenerunt duo soli, Caleb & Iosue. O *Iudicia Dei abyssus multa!* Quam *multi sunt vocati*, quam *pauci vero electi?*

O rem metuendam. III. Quis animus vobis, auditores? 1. Quis fuerat Apostolis, cũ audirent, Mat. 26. *Vnus vestrum me traditurus est.* Nã quisque sibi metuebat. Et tu *nescis homo, odio, an amore dignus sis.* 2. Fac esse ciuitatem seditiosam, Rex denunciat vnum è cunctis fore viuum excoriandum, ac mille modis discruciandum, quis securus aget incolarum? At talis hic mundus est; rebellis Deo: ex quo non vnus, aut mille, sed *multi* peribunt, seruabuntur *pauci.* 3. Stet in armis exercitus, nuncietur intra horã fulmen cadens perditurum vnum è cunctis, qui metus erunt omnium? Nos in vitæ stamus militia, fulmen ruet, non *Ito,* sed *Ite maledicti*, & adhuc in bonis ducemus dies? Dicemus, *pax, pax*, cum *non est pax impio?* Quocirca *memorare nouißima tua*, &c.

Hebdomada quarta Aduentus.

DE GLORIA COELESTI

Quarto nouißimorum.

CONCIO I.

De memoria Gloriæ cœlestis.

Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Ecc.7.

EXploratores terræ promissæ, *Num.*13. vt fertilitatis specimen præbuissent, ita eius exarsit desiderio populus, vt omnem de repetenda Ægypto cogitationem damnarent, idola proijcerent, armisque etiam inuadere staret cunctis, aut certæ occumbere morti. Ipse cœlorum vobis exploratorem agam: vos animos capessite, amores alienos damnate; detestemini scelera & abijcite, ad anteriora vos extendite mecum, ad supernum brauium persequendum.

Itaque

I. *Quod admiranda sit Cœlestis gloria.*
II. *De quantitate & valore eiusdem.*
III. *Adumbratio quædam gloriæ cœlestis.*
IV. *De vtilitate ex memoria eiusdem.*

PARS I.

Quod admiranda sit cœlestis gloria.

SImonides Philosophus, ait *Cic.* 1. *de Natur. Deor. & Verrina* 6. *Strabo l.*6. Hierone tyranno Syrac. sciscitãte: Quid, qualisque Deus esset, diei postulauit vsuram ad cogitandum. Conuentus postridie, bidui spatium poposcit, dein tridui procrastinationem, & sic vsque pronunciauit amplius, nequedum tamen quicquã enunciauit, nisi istud: *Quo considero diutius, hoc mihi res videtur obscurior.* Rectius id de cœlesti gloria dix ero. *Est inscrutabilis.*

2. Sen-

Est admirabilis. 2. Sentioque euenire mihi, quod duobus Cherubinis, *Exod.* 25. supra Propitiatorium. Qui quo latius alas in illius intuitu explicabant, hoc minus intelligebant & magis obstupescebant. *Est inæstimabilis.* 3. Idem expertus S. Aug. serm. 37. de Sanctis ait: *Effugit omnem sermonem, atque omnem sensum humanæ mentis excedit decus illud & maiestas.* Similia Greg. hom. 37.

Est absolutissima. Certe D. Thom. p. 1. q. 25. negat Deum posse eam beatitudinem condere perfectiorem. Sicut nec Christi humanitatem, nec matrem Iesu Mariam. Qui vidit, de illa testatur, 1. Cor. 2. quod *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ Deus præparauit diligentibus se.* Multa mira, magna: hic attamen oculus solem videt duntaxat vnum, vnum audit sonum auris: cor fingere sibi montes potest aureos: sed nil, quod ad gloriam vel specie aspirare queat: adeo est omnia super. Hinc Isa. 64. *A sæculo non audierunt, oculus non vidit, Deus abs te, quæ præparasti exspectantibus te.*

Est incomprehensibilis. Aug. l. 24. Ciuit. *Quod Deus præparauit diligentibus se, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non apprehenditur, desideria & vota transgreditur. Acquiri potest: æstimari non potest.* David quasi extaticos Psal. 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te?* Vere Psal. 86. *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei: sicut lætantium omnium habitatio est in te,* Quare hæc *memorare nouissima.*

Est inscrutabilis.

PARS II.

De Quantitate & valore Gloriæ cœlestis.

Excitat erexin sui I. EA virtutis pulchritudo est, ait Cic. 1. Off. *vt si oculis cerni posset, mirabiles sui amores excitaret.* Mirabilior gloria cœlestis, si pateret oculis. 1. Isaac primus Rebeccæ aspectus, *Gen.* 24. animo detersit omnem, quem ex morte genitricis conceperat, mœrorem. 2. Iacob, *Gen.* 29. visa Rachele leuem duxit bis septennem seruitutem, vt eam præ amore fallente crederet esse momentaneam. Ad cœli gloriam vero deficit omnis comparatio.

Roborat ad patientiam. 1. Paulus eam velut per rimulas introspexerat, iam vltima quæque paratus erat: perpeti ante, quam à Dei charitate separari. 2. *Cor.* 11. Enimuero, inquit Rom. 8. *Existimo, quod non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* 2. Quid? Ipse Modiperator gloriæ, Gloria Patris IESVS, *proposito sibi gaudio, sustinuit crucem.* Cuius tamen tormenta breui oblitus omnia, quærit: *Quæ?* Luc. 24. Et *nonne oportuit Christum pati, & sic intrare in gloriam?*

Reuocat à peccatis. II. Quod efficacissimum norat à peccatis reuocandi medium, id suis admonit Petrus in 1. c. 5. *Seniores obsecro ego Consenior, tanquam testis Christi passionum, & eiusdem, quæ in futuro reuelanda est, gloriæ consors,* vt abstineatis vos à peccatis. 2. Idem vsurpauit Ioannes, 2. cap. 3. *Charissimi, nũc filij Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam cum apparuerit, similes Ei erimus: quoniam videbimus Eum sicuti est.* Quæ igitur hic magna videntur, fumus & vmbra sunt mera. Vnum hoc præ omnibus esse, *Filios Dei esse.* 3. Hinc ita Rom. 8. *Quod si filij, ergo & hæredes* gloriæ. 4. Inde Ps. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei:* pars essentialis: nam præter hanc gaudia isthic innumera sunt alia.

Est incomprehensibilis. III. S. Augustin. *vt scribit Epist. ad Cyrill.* statuerat scripto exquirere ex S. Hieron. quid de beatitudine sentiret: hic interim decedens apparet illi, ac talia fatur: *Vide, si numerare potes stellas cœli, arenas & guttas maris. Id namque facilius est, quam gloriam dicendo explicare. Est enim res tanta, quanta, nisi ipse vidissem, nunquam credidissem. Et tam longe abest ab eo, quod ego viuens cogitabam, vt omnino sit quippiam infinitum maius.*

Et admirabilis. Euenit omnino beatis, quale Reginæ Sabæ, visa gloria Salomonis. 3. *Reg.* 10. nec gloriam Dei capiunt, nec suum de ea stuporem. Vnde S. Amb. in funebri Theodosij Imp. ait: *Iure pietatis ascitus in illam Ierusalem supernam, vbi nunc positus dicit*: Ps. 47. *Sicut audiuimus, ita & videmus in ciuitate Dei nostri.*

PARS III.

Adumbratio quædam gloriæ cœlestis.

Inuectiua in immemors egloria. HOc vnum sat efficax fore iudicabat, ad peccatores conuertendos, Psal. 4, *Vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Scitote, quoniam mirificauit Dominus Sanctum suum.* 1. Sunt, quales exteri legati illi, quos Romæ videns Augustus gestare ac dissuauiari melitæos suos, quærebat ioco: num apud eos fœminæ liberos etiam enitererentur.

2. Stupebant parentes excæcatam fascinationem Samsonis depereuntis Dalilam. Iudic. 14. *Nunquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo, quia vis capere vxorem de Philistijm, qui incircumcisi sunt?* Ita Cœlites stupent ad stuporem hominum, vanitatis amantium perituræ.

3. Miranda Israelitarum vesania fuit, *Num.* 21. vescentium manna omnisapido, & tamen ad ollas & allia suspirantium Ægypti. Execrabilis vero est etiam Christianorum fluxa hæc affectantium vecordia, & obliuio cœlestium.

Adumbratio gloriæ. II. Hæc enim si dixeris complementum mirabilium omnium, mare deliciarum, diuitiarum arcam, aulam Trinitatis, &c. parum edixeris. 1. Exclamat August. serm. 37. de Sanctis. *Quid hac vita beatius, vbi non est metus, &c. nemo inuidet? &c. Vbi lux sine tenebris, &c.* In soliloq. c. 35. *Vbi decor nunquam pallescit, nec amor tepescit, nec gaudium decrescit, &c.* 2. Quare Apocal. 2. *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Numer. 2. Tim. 2. *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* Etenim arcam Testamenti, Exod. 25. ambit corona & limbus aureus: ita gloriæ corona bona complectitur omnia. Vnde S. Hieron. in hoc Ps. 64. *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ*, ait, *Quia Sanctos præmiis, & temet ipsum, eorum agminibus coronabis. Circulum autem, & semper in se currentia anni tempora coronam vocauit.* *Corona similis.*

III. Est autem hæc tam pretiosa, quam gloriosa. Hinc, Psalm. 20. *Posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso*: & hoc duodeno: Sanitatis, Abundantiæ, Voluptatis, Scientiæ, Gaudij, Pacis, Securitatis, Luminis, Diuitiarum, Gloriæ, Æternitatis, Vitæ; *O vita vitalis?* August. in Manuali c. 7. repetitq; recensita cum contraposito quodque suo. Et l. Medit. c. 22. *O patria quieta, cuius fines pax, termini æternitas, hæreditas deliciæ. Vbi nulla signantur tempora*: sed *omnia ad vnum diem reuocata sunt, vbi nox & tenebræ nullæ.* *Cum gemmis duodenis.*

PARS IV.

De Vtilitate memoriæ cœlestis gloriæ.

I. EFficax remedium aduersus peccata est gloriæ cœlestis memoria. Quis enim in eam esse volet impius patriam, cuius æternum adscribi ciuis exoptat? Dicet is mundo, carnique, quod Demosthenes meretriculæ, pro cupitis ab eo exigenti mille drachmas, aiebat: *Tanti pœnitere non emam.* Nam voluptatula vnica dominæ Carolæ pluris emitur: nimirum cæli pretio, quod perditur. Quocirca *quotiescunque*, ait Hier. Epist. ad Eustochium, *te vnica sæculi delectat ambitio: ad paradisum mente transgredere: Esse incipe, quod futura es, & tunc poteris dicere: Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec Flammæ obruent eam.* *Vtilis est. 1. Ad cauē. peccat.*

I. Huius erat remedij vsus Dauidi, Ps. *Exempla.*

Pſ.16. *Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodiui vias duras.* Item Pſ. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas propter retributionem.* 2. Propter hanc S. Serapion ſe nudauit omnibus, manuque gerens Bibliorum Codicem ſolum nudus per agros obibat: ac ſciſcitantibus, quis eum ſpoliaſſet, aiebat: *Hoc* monſtrans Biblia. 3. Ita S. Hieron. Euſtochio: *Egredere quæſo pauliſper de carcere, & præſentis laboris tibi ante oculos pingue mercedem, quam nec oculus vidit, &c.*

2. Vtilis ad patientiam in aduerſis.

II. Hæc vero cogitatio non contemptũ mundi ſolum affert: ſed dulces quoq; acerbitates reddit. 1. Ita Aug. in Manuali. *O anima, ſi quotidie oporteret nos tormenta perferre, ſi ipſam gehennam longo tempore tolerare, vt Christum in gloria videre poßimus, nonne dignum eſſet pati omne?* 2. Hoc Deus excitabat Abrahamum, Gen. 13. *Leua oculos tuos in directum, &c. omnem terram* circum, *quã conſpicis, tibi dabo, & ſemini tuo.* Et hoc temporale duntaxat erat. 3. Paſtori Dauidi Saul percuſſuro Goliam, 1. *Reg.* 17. filiam promittebat: at Deus gloriã ſuam nobis, ſi quis *legitime certauerit*: ſaxa vibrans orationum, & pedum crucis. 4. Certe Moyſen omnia pertuliſſe, teſtis eſt Apoſt. ad Hebr. 11. quod *aſpiciebat in retributionem.* Aſpectus idem nobis ad idem erit tanto efficacior, quo proprior. Nam is à longe proſpiciebat. 5. Stephanus proxime inſpiciens vitam, iam morti inſultabat, Act. 7. *Video,* clamat, *cœlos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei.* Ibi Euſeb. Emiſ. *Incunctáter offert ſanguinem ſuum, qui præ oculis habet Regem ſuum, ſimul & brauium.* O vim inexplicabilem! 6. Dominus diſcipulis proponebat cruces, perſecutiones. &c. ſed addebat, Mat. 5. *Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.*

Ad cœleſtia ſpe-

II. Hanc igitur ſpectate, quoniam Deus, vt Ouid. in Metam. canit.

Os homini ſublime dedit, cœlumq́, tueri:
Pluraq́, cum ſpectent animalia cætera terram.

ctanda natus homo eſt.

I. Hinc philoſophi hominem dixere arborem inuerſam; cuius radix cœlum ſpectaret: quod inde trahere eam omnia oporteat. 2. Ita Philo quoque Iudæus: *Cæterarum plantarum capita defixit in terra: ſoli homini caput ſublime dedit, vt alimenta cœlitus incorruptibilia quærat.* Huc igitur te cura vertat, quo natura. Huc cogitatio tendat, quo caput ſpectat. 3. Spretor opum Anaxagoras, vt felicius philoſopharetur, ſciſſitanti cur natus videretur, ait: *vt cœlum contempler.* Idem alteri, cur patriæ curam non gereret, digito in cœlum intento, ait: *Hanc curo.* Ab hiſce nos Ethnicis vinci patiemur?

Quia cœlum patria eſt.

Daniel 6. 6. in Babylone apertis feneſtris templum verſus ſpectare & orare ſueuit nixus humi: nempe cœlum contueri volupe erat. Magis captiua hic anima eſt in corpore: aperi intellectum, proſpice cœlos; deſpice terras, deſpue mundum; & ſic *adiunctis manibus Deum inuoca*: id eſt, ora, & adlabora. Nec vna animæ feneſtra eſt; ſunt ei, quot ſenſus, quot res creatæ, quot voces Dei, &c. Cunctis in Babylone captis Iudæis vnum erat votũ patria. Pſal. 136. *Super flumina Babylonis illic ſedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion.* Et nos hoc minus fecerimus; quibus captiuitas acerbior, & patria eſt beatior? *Memorare* igitur *nouißima*, &c.

Imprimis quia inde exules ſumus.

CONCIO II.

De ſitu, & voluptate cœli.

Apoc. 21. *Veni, & oſtendam tibi Sponſam vxorem Agni. At ſuſtulit me in ſpiritu in montem magnum & altum, & oſtendit mihi ciuit. ſanctam Ieruſ. deſcendentem de cœlo, habentem claritatem Dei. Et lumen eius ſimile lapidi Iaſpidi, ſicut cryſtallum. Et habebat murum*

rum magnum & altum, habentes portas XII. *& in portis Angelos* XII.&c.fuse.

At nos explicatius

I. *De præstantia gloriæ cœlestis.*
II. *De Epithetis cœli.*
III. *De altitudine, & amplitudine eiusdem.*
IV. *De illius pulchritudine.*
V. *De cœli motu, & admiranda præstantia.*

PARS I.

De præstantia gloriæ cœlestis.

Magni fuit terra promissa. I. SEruientes in Ægypto Israelitas, *Esth.* 3. Deus promisso terræ benedictæ solabatur, vnde Ezech. 20. *Ego Dominus Deus vester in die illa leuaui manum meam pro eis, vt educerem eos de terra Ægypti in terram, quam prouideram eis, fluentem lacte & melle: quæ est egregia inter omnes terras.* Ex quo magnis lætitijs incedebant: Ps. 125. *In conuertendo Dominus captiuitatem nostram facti sumus sicut consolati tunc repletum est gaudio os nostrum, &c.* Hieron. vertit: *sicut consolati facti sumus somniantes*, q. d. vix credebamus, sed vt somnium audiebamus. Eam tamen liberationem sui in beneficijs principem recolebant.

Pluris est patria cœlestis. Quo magis nos obstricti Deo, quos excusso dæmonis iugo asseruit ad spem gloriæ Iesus: prout promisit, Psal. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ.* q. d. olim petræ aquas, montes mella dedere ad satietatem: alia cœlum nunc dabit ad vsque felicitatis ebrietatem. Sint flumina admiranda apud *Plin. l.2.c.102.* Vt Lethe, inducens obliuionem: *Flumina quædam miranda.* Gãges & Pactolus auriflui: aliud in Thracia, in quo ligna lapidescant: Macedonicus Lyncestis, è quo qui bibit, titubat, ac si mera vina potasset: in Bœotio Melas, qui oues reddit nigras; albas Cephissus: Nous Cilitiæ, qui potus ingenium acuit, alius in Cos insula, qui stupidum reddit: Nullus tamen est, qui legatur potus exhilarare, vt cœlestis *torrente voluptatis.*

II. Exploratores terræ referebant, Num. 14. *Terra, quam circuiuimus, valde bona est:* & cœlum quanto melius? Testis explorator raptus Paulus. In Paradiso meræ arbores erant, & fontes: eum tamen locum voluptatis nuncupauit Moyses, *Gen.* 2. Quanto rectius cœlum sic appellaris? Quid Petre, visa vnius in Thabor gloria, ais: *Bonum est nos hic esse?* Quanto beatius in cœlo? Ideo bene additur: *Nesciebat quid diceret.*

Epitheta testantur ipsius præstantiam. *Epitheta gloriæ cœl.* 1. Psal. 26. *Credo videre bona Domini in Terra viuentium.* Bona innumera: Nam Moysi dum fit promissio terr ena, dicitur, Exod. 33. *Ostendam tibi omne bonum.* Dein terra hic est morientium: at ibi, Isa. 25. *præcipitabit mortem in sempiternum.* 2. Psal. 114. *Conuertere anima in requiem tuam, &c. placebo Domino in regione Viuorum.* Philosophi tres aeris regiones definiunt: Tres item sunt hominum: prima mortuorum: Psal. 113. *Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in infernum.* Altera viuentium, vti iustorum, & mortuorum, vt iniusti sunt: De quibus Luc. 9. *Sinite mortuos sepelire mortuos.* Apoc. 3. *Nomen habes, quod viuas & mortuus es.* Tertia est viuentium, Sap. 5. *iusti autem in perpetuum viuent.* Hoc memorare.

PARS II.

De Epithetis cœli.

I. COelum fœlicitatis est domicilium. *Nomina cœli.* De quo 2. Cor. 5. *Si terrena nostra habitatio dissoluatur, domum habemus non manufactam, & conseruatam in cœlis*, id est æternantem. *1. Domus Dei.* Huc aspirans ait ad Phil. 1. *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* Testam suam frangi orabat. Et impetrabat. Vnde Greg. 4. Dial. *Qui Christum in cœlo esse non dubitat: nec Pauli animam in cœlo esse negat.*

Simile

Simile spiritus suus spondebat dicenti Ps.121. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Cur lætaris? Quia Psal.111. *Gloria & diuitiæ in domo eius.* At nostra lutea dicamus cum Sunamitide, 4.Reg.4 *Nihil est in domo mea.* Idcirco Psal. 26. *Vnam petij à Domino, hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Ostenditur id Ioanni. Apoc.12. *Ecce Tabernaculum Dei cum hominibus: & habitabit cum eis.* Vt enim in Tabernaculo arcæ Psal.98. *Dominus sedet super Cherubin:* ita & in cœlo. Ob amplitudinem quoque *Ciuitas* dicitur cœlum: Vt Psal.86. *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei.* Psal.47. *Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Domini*, Apoc.21. vt supra.

2. Tabernaculum. *3. Ciuitas Dei.* *Epitheta gloriæ cœl.*

4. Regnũ. Plerumq; tamen *Regnum* dicitur. Matt. 21. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum*, 2.Tim. 4. *Liberabit me Dominus ab omni opere malo, & saluum faciet in regnum suum cœleste.* Regni huius Regem aspernabantur, qui aiebant, Luc.19. *Nolumus hunc regnare super nos.* Ioan. 19. *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Ps.11. *Quis noster Dominus est?* Factiosi illi turbines regni erant: sed luerunt, luentque quotquot sectatores habuerint. Interea regnum est pacis: vbi Isa 32. *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis.* Eritq; *vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.* Psal. 117.

PARS III.

De cœli altitudine & amplitudine.

Nomina cœli. 1. Domus Dei.

1. Empyreum cur dicatur. I. INterea sedes illa beatorum est cœlum Empyreum; sic ab ignea claritate dictum, ait V. Beda; vel vt B. Thom. mauult ab Angelis incolis sole clarioribus. 1. Et par est; vt ceu Orcus est imus terræ locus Ps.62. *Introibunt in inferiora terræ:* ita summa sit statio bonorum. 2. Vnde monti præcelso confertur. Ps.23. *Quis ascendet in montem Domini: aut quis stabit in loco sancto eius.* 3. Par est vt *qui se humiliat*, isthuc *exaltetur.* Vnde *deposuit potentes* Luciferianos *de sede, & exaltauit humiles.*

2. Est altissimum.

Quanta eius altitudo. II. *Quam alte?* Vsque in Empyreum, id est, 1790925500. milliaribus, hoc est mille septingentis nonaginta myriadibus, nongentis vigintiquinque millibus & quingentis milliarijs hinc à terra. Nam Chr. Clauius in cap.1. Sphæræ Sacrobosci ita supputat: cœlum Lunæ ab terra abesse 120630. milliariis, cœlum Solis 4013923. Firmamentum autem 161.884945.

S. Vincentius ad istum modum computat altitudinem. Si lapis molaris è firmamento decideret, cadendo consumeret 1500. annos solares. Vnde quotidie cadendo conficeret 32780. milliaria; & singulis horis 130. O altitudinem!

Amplitudo. III. *Sed quæ amplitudo?* Eam docet quintupliciter. 1. *Philosophice sic.* Axioma est, minimam firmamenti stellam esse vicies maiorem terra, centies vero, quæ minusculæ ab Astrologis numerantur 1022. Iam inter singulas stellas magna sunt interualla; suntque innumeræ stellæ, quæ à nobis videri nequeunt. 2. *Geometrice.* Geometræ aiunt Infernum esse in centro terræ infra nos 1505. milliarijs, esse latum & longum 7866. milliaribus, terram totam esse longam & latam, 31500. milliariis, cœlum Empyreum ambitu suo continere milliaria 10314085710. in latitudine vero 3600000000. 3. *Mathematice.* Mathesis docet terrã cœlo collatam esse punctum, & quasi guttam ad oceanum. Docent sic: vnumquodque elementum, & quodque cœlum planetarum est altero decies maius: Vt aqua superat terram decies, aer aquam, aerem ignis, ignem orbis lunæ, lunam, &c. vt ad empyreum terra sit quasi punctum; 4. *Arithmetice.* Cœlum lunæ cursum suum peragit 30. diebus:

solis cœlum 365. diebus & horis sex. Cœlum Saturni, summi planetarum, 46000. annorum spatio se semel circumagit; Iam ex proportione requireret firmamentum 30000. annorum; iam Empyreum tricies maius annos 2160000. requireret ad vnicum suum cursum semel circumagendum. 5. *Theologice.* Theologi ex S. Scriptura Empyrei amplitudinem prope immensam constituunt; maluntq; admirari, quam metiri. Hinc Baruch. 3. *O Israel quam ingens est locus possessionis Dei? Magnus est, & non habet finem, excelsus & eleuatus.*

Terræ vilitas. IV. Ite iam cosmophili, diligite terram præ cœlo, digladiemini pro glebula terræ, qualis regnum est Hispaniæ. Quid de domo, de agello tuo bone ciuis dixero? Hinc se Dauid ab regno suo nihili æstimabat. Ps. 87. *Pauper sum ego, & in laboribus.* Psal. 39. *Mendicus sum & pauper.* Ps. 68. *Ego sum pauper & dolens.* Ps. 69. *Ego vero egenus & pauper.* Quia suum regnum cœlo comparabat.

Præstantia cœli. Vel Ethnici quoque nobilitatem cœli cunctis creatis prætulerunt. Vt Aristot. 12. *Metaph. tex.* 10. & *l.* 1. *de cœlo tex.* 2. D. Thomas etiam peculiarem cœlis materiam esse docet, quam elementorum sit. Quod horum materia formas appetat varias, illa non. Nomina, quæ ei Scriptura dat, addunt ei miram dignitatis æstimationem. *Deuter.* 28. dicitur thesaurus Dei. Ps. 102. Thronus Dei. Ps. 2. Habitaculum Dei &c. Regnum Dei. Et Deus dicitur Cœli Deus, Rex, Dominus, &c.

PARS IV.

De pulchritudine Cœli.

Cœlum est pulcherrimũ. 1. quia est altissimũ. IAm pulchritudo cœli hisce doceri potest. 1. Quo quidq; est altius, hoc etiam est purius, liquidius, pulchrius, ac præstantius. Vt, terra est infima, ideo impurissima, vilissimaq;, aqua purior, aer dignior aquis; aere ignis, igne cœlum lunæ: atqui Empyreum est summum, ergo. 2. *2. Dei domicilium.* Axioma est, Aristot. 3. cœl. *Locus conuenire debet locato:* hinc quo quodque dignius, eo & altius est. At Empyreum est altissimum: ergo. Hinc Aristot. ait: *Consueuimus extremum, & quod sursum maxime est, vocare cœlum: in quo Diuinum omne locatum est:* Isa. 2. *Dominus, qui habitat in cœlis, irridebit eos.* 3. Arist. 1. de cœlo: *Rerum contrariarum contraria sunt loca.* *3. Orco contrariũ.* Atqui beati & damnati sunt contrarij: ergo & eorum loca sunt contraria altitudine, distantia & dignitate, & pulchritudine. Psal. 138. *Si ascendero in cœlum, tu illic es*, gloria: *Si descendero in infernum, ades*, tua iustitia. 4. *4. Quia est æternum.* Fingamus Regem, qui vitæ certus sit ad 100. annos: an non is sibi palatium instruet quam aptissimum & splendidissimum. At æternam sibi regni sedem parauit Deus. Psal. 101. *Opera manuum tuarum sunt cœli.* 5. Sit prænobilis delicatissime in *5. Quia præ eo temnitur terra.* patria, honoratissimeque educatus; qui peregrinans deueniat in terram, vbi malit vitam exigere, quam in patria: Et hanc quoque Rex ipse deferat, ac in eam se nationem, deserto regno, conferat, sane ea terra videri debet præstantissima. Atqui nemo hic tam feliciter vixit, quin beatius agat in cœlo, vt huc reuerti minime velit. Quin Rex ipse terræ Iesus hac relicta cœlum maluit, ergo est omnium beatissimum. 6. Quod est regnum tam *Quia beatum est vndiq.* beatum, in quo non sint curæ, miseriæ, pericula, &c. & multi scelerati ac spurci. At in cœlo contraria omnia. Huc *nihil coinquinatum introibit:* Sed omnis is, *qui ingreditur sine macula*, Ps. 14. Quod vnquam regnũ, quis locus talis esse proditur, qualis Ierusalem cœlestis describitur? *Apoc.* 21.

Ergo pulcri intrãt pulcrum. Quare vt nemo in Assueri palatium habebat aditum, nisi splendidus cultu, ac speciosus, *Esth.* 2. Nemo assistere coram

Nabu-

Nabuchodonosore, nisi formosissimus audebat: Ita nemo corã Deo in cœlis, nisi sole purio. Hinc illi dicitur, Matt. 22. *Amice quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Isthic enim meræ aguntur nuptiæ in stola gloriæ. O miraculum *mundi, naturæ*: Opusque Dei: Admirabile templum describitur Salomonis, 3. *Reg.* 7. Sed nec vmbra est ad cœlum: cuius symmetriam Pythagoras perpetuam harmoniam appellabat.

PARS V.

De cœli motu & admiranda præstantia.

I. HVc accedit quod cœlum sit incorruptibile: 2. quod causa rerum omnium. Arist. 2. Meteor. nam *Mundus inferior superioribus nationibus continuatur: vt omnis inde virtus deriuetur.* 3. quod sit locus æternorum ac diuinorum, vt Auerroes ait: 4. quod tres dotes habeat nobilissimas: Lumen clarissimum: formam orbicularem perfectissimam: motum celerrimum, quo intra horam decurrit, 42398437. milliaria. Quantum iter, qui quotidie conficeret 40. milliaria, decurreret intra 2904. annos.

Vel clarius: tanta est primi mobilis velocitas, quanta auis, quę volatu terram ab ortu ad occasum circumiret 138. vicibus intra vnam horam. Ita Besseus ex Clauio. Quare si terram cœlo, terræque res rebus cœlestibus conferas: dicas hæc terrena nugas esse, merasque imposituras: certe nec vmbras cœlestium. Hæc tamen vno nummo charitatis emuntur.

II. Est igitur hic orbis, vt multum ei tribuamus, quasi suburbium lutosum ciuitatis cœlestis. 1. Vnde Roman. 1. *inuisibilia ipsius, à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur:* id est, ex suburbio æstimatur de vrbe: Ex istius incolis, de huiusce ciuibus filiis Dei. 2. Si ingressus palatium cerneres coquinam, stabula, foricas, &c. auro incrustata, &c. omniaque magnificentissima: quid non æstimares de conclaui regio? Is mundus: hoc cœlum est. 3. O *Domine*, exclamat S. Aug. l. Medit. *Si tanta tribuis nobis in carcere: quid dabis in patria? Si tanta amicis & inimicis: quid est quod seruasti solis amicis?* 4. Similiter S. Chrys. in Epist. ad Rom. *Suspiciamus cœlum, & intelligamus statum illius gloriæ tanto melius effectum, quanto lutei testis aurum est melius.* 5. Regina Saba, 3. *Reg.* 10. visa est regia Salomonis, rerumq; omniũ dispositione; corruit defecta animo præ stupore. Quid animæ fiet ex terrenis cœlestia æstimanti? Quin igitur exclamemus: Ps. 83. *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum. Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.* Ergo hæc *memorare nouissima tua*, &c.

CONCIO III.

De Beatis Cœli incolis.

APoc. 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus*, &c. *stantes ante Thronum in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum concinentes Deo.* Hi beati sunt ex hominibus Diui.

De quibus nos in præsens

I. *De fœlicitate beatorum.*
II. *De sanctorum Æternitate Beata.*
III. *De societate Beatorum.*
IV. *An eadem sit, aut dispar gloria Sanctorum.*
V. *De aureola Sanctorum.*

PARS I.

De fœlicitate beatorum.

HOminis in terra degentis dignitatem obstupescens exclamat Psalm. 8. *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra! Quid est homo, quod memor*, &c. *omnia subiecisti sub pedibus eius.* Quid si in cœlis beatorum for- *Mirabilis Deus in beatis est.*

tem liquidius ei cognoscere licuisset? Cognouit tamen aliquid, & exclamat: Ps.67. *Mirabilis Deus in Sanctis suis!* q.d. Mirabilis in creatione hominum, inq; redemptione. At in beatitudine mirabilior est.

Figura aut comparationes.

1. Ezechias, 4.*Reg*.20. ab thesaurorum potentia Babylonis legatis, quibus eos ostenderat, admirationi extitit. At cœlorum thesauri mirabiliores mundanis in cœlum receptis videntur. 2. Assuerus Rex 127. prouinciarum, ab regno, & epulo Satrapis populisq; præbito admirandus videbatur, *Esth*.1. At nihil ad æternum & regnum, & epulum Diuorum. 3. Mirus Ioseph cunctis Ægyptijs, & fratribus, Saluator omnium. Magis Deus, qui, vti Ioseph, iubet Gen. 44. *Imple saccos* corporis & animæ *frumento* gloriæ, *quantum possunt capere*. 4. Sicut pater ille bonus pro recepto in gratiam prodigo prius, mandat, Luc. 15. *Cito proferte stolam primam*, &c. ita vestit ornatque gloria egressos de corpore.

Promissa facto exhibita.

II. Hic cernitur, quod dicitur Matth. 22. *Omnia sunt parata: tauri mei occisi sunt*, &c. *venite ad nuptias*. 2. Hic dicitur, Cant. 5. *Bibite amici, & inebriamini charissimi*. 3. Hic Psal.35. *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ* Deus: *& torrente voluptatis tuæ potabis eos*. Hic, vt reges, circumsidebunt, Apoc. 4. *in circuitu sedis Sedilia* 24. *& super thronos* 24. *Seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum coronæ aureæ*. Scio S. Greg.l.1. Reg.c.9. per Seniores intelligere Ecclesiastas, at Glossa. Rich. à S. Vict. Rupertus. &c. de Sanctis accipiunt Patriarchis & Apostolis. Potest tamen & de quibusuis intelligi Beatis.

Ex præsentibus sunt existimanda.

3. Cæterum ex temporali remuneratione diuina, ob virtutem aliquam facta, licet de cœlesti, æternaque colligere. Sic August. in Soliloq. c.21. *Si tanta nobis facis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta solatia in hac die lachrymarum: quanta conferes in die nuptiarum?* 2. idem in Psal.83. *Bona cogitate quæ dat Deus peccatoribus: & hinc intelligetis, quæ seruet seruis suis fidelibus. Blasphemantibus eum quotidie dat cœlum & terram, dat fontes, fructus*, &c. 3. S. Fulgentius, vt refert Sur. t. 1. visa vrbis Romanæ maiestate, aiebat: *Quam speciosa potest esse cœlestis Ierusalem, si sic fulget Roma terrestris. Si in hoc sæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem: qualis præstabitur Sanctis diligentibus veritatem?* 4. S. Procopius Epis. viso portari ad baptismum Theodosio iuniore Imp. aiebat: *Si ea, quæ paulo post euanescunt, tantam habent gloriam, quanto magis cœlestia, quæ parata sunt sanctis?*

PARS II.

De Sanctorum Æternitate Beata.

Beata cœlorum dignitas e[...]

I. TRia sortem beatorum reddunt admirandam, Æternitas, Loci dignitas, Societas. De æternitate Dan.12. *Fulgebunt iusti quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas æternitates*. Ideo 4. Esd.2. *Parati estote ad præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per æternitatem temporis*. 2. Cor. 4. *Æternum gloriæ pondus operatur in nobis*. quod modicum hic patimur.

Sunt impeccabiles beati.

Ob vis[...] nem bea[...] tificam [...] continu[...]

Gaudia mundi exeunt in luctum.

In mundo, 1. Prou.14. *Extrema gaudij luctus occupat*. 2. Et Iob.20. *gaudium hypocritæ instar puncti*. 3. Testis familia Iobi, filij eius epulabantur hilares, at breui gaudio, nam morte obruebantur. 4. Balthasar Rex, *Dan*.5. in aula conuiuia agitabat, & manus funesta diuinitus interueniebat.

Cœlestia perennãt.

Beata [...] torum [...] cietas e[...]

Non sic in cœlis. Nam Isa 65. *Gaudebitis & exultabitis vsque in sempiternum*. 2. Et ita: vt singulæ partes corporis ac animæ sint gauisuræ. Psalm.50. *Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata*.

Hinc sancti sunt vt columnæ.

Et quia hoc perenniter; ideo Diui columnis comparantur. Apoc.3. *Qui vicerit*, fa-

faciam illum columnam in templo Dei mei, & scribam super eum nomen Dei mei. 2. Item figurantur, Cant. 3. *Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani, columnas eius fecit argenteas.* 3. Quare Psal. 147. *Lauda Ierusalem Dominum, &c. quoniam confortauit seras portarum tuarum*, ad ęternam securitatem. 4. Vnde Apoc. 7. dicuntur *stantes ante thronum*, quasi columnæ quibus Tabernaculum Mosaicum innitebatur, 5. Eandem constantiam significabat, *Apoc.* 21. ciuitas in quadro posita.

Hinc sancti sunt vt columnæ.

Beata cœlorum dignitas est. III. Cœli quoque dignitas mirifice auget gloriam beatorum. 1. Locus enim is est, vt S. Ansel. l. simili. c. 16. ait, *in quo est vita sine morte:* &c. vbi est supra Deus, circum Angeli, vndique omnia glorificata. 2. Vbi peccare nemo potest. Sicut traditur Cretam insulam omnis expertem veneni esse, nec ferre serpentem: Ita cœlum expers peccati est. 3. Errauit igitur Orig. docens beatos posse peccare, atque Angelos subinde labi. At confirmauit vtrosque Deus, Io. 16. *vt gaudium vestrum sit plenum.*

Sunt impeccabiles beati.

Ob visionem beatificam continuã. Disceptant Theologi: Vnde fiat, quod Beati peccare nequeant? 1. Scotus. 4. Dist. 94. q. 6. ait, ex solo Dei beneplacito sanctis extrinseco. 2. At *S. Th.* 1. 2. *q.* 4. *art.* 4. ait id ex natura beatitudinis prouenire, quæ est continua visio diuina, qua ita distinentur beati, vt auertere ad inordinatam voluntatem nequeant.

Gaudia mundi exeunt in luctum.

PARS III.

De Societate beatorum.

Beata beatorum societas est. I. SOcietas sanctis exaggerat gaudium: & illa eorum tanta charitas, tanta virtutum, & voluntatum harmonia, securitas gloria: vt defixi teneãtur in Deo, & in sese inuicem. 1. O consortium! Phocion, Dux Athen. domum proponens venum proclamari iubebat: *Et vicinum habet bonum.* Ita cœlum nobis venale proponitur: quæ autem melior vicinia, quam eiusdem? 2. *Ecce quam bonum & quã iucundum habitare fratres in vnum?* Ps. 132.

Cœlestia perennãl.

Et gloria diuersi. 3. De quo S. Aug. in Ps. 150. *Habebunt etiam tunc Sancti differentias suas consonantes: sicut concentus fit suauissimus ex diuersis quidem sed non aduersis sonis,* 4. Quid iucundius, quam tot, tamque diuersos intueri Spiritus, ac ordines? Hinc Psalm. 83. *Melior est dies vna in atrijs tuis super millia.* Hinc Isa. 3. *Dicite iusto quoniam bene.* Nota hic breuitatem & energiam. 5. Et cur *bene*? Quia Ps. 138. *nimis honorati sunt amici tui Deus.*

Ex humili alte prouecti sunt. Vere *mirabilis Deus in Sanctis:* 1. Nam Ps. 112. est *suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem, vt collocet eum cum principibus*, Angelis. 2. Ex humili ad alta prouectus in Perside fuit Mardochæus: Iosephus à Pharaone in Ægypto. Nec ea tamen sors cum Sanctis in comparationem venire potest. Esth. 6. *Sic, sic honoratur quẽ Deus voluerit honorare.* 3. Quantus erat Baptista? Matt. 11. *Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo.*

Admirandi acvenerãdi sunt. Quid Sabæa, Salomonis aula visa, quid faris? 3. Reg. 10. *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.* Quæ diceres, cognito cœlestis aulæ ordine? An Ps. 83. *Beati, qui habitant in domo tua Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te.* An Apoc. 19. *Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt?*

Dei commensales. Cœna est: quia est vltimum, quod dat Dominus sub vitæ vesperam idemque æternum. 1. Vnde Ps. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* 2. Ita nimirum Dauid hinc decessurus filio commendauit: quia filij Berzellai eum fugientem refecerant. 2. Reg. 17. *Ipsis*, inquit, 3. Reg 2. *reddes gratiã eruntque comedentes in mensa tua.* Sic & Iesus suos commendat Patri ad beatam æternitatem. Ideo Luc. 22. ait: *Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno*

gno meo: scilicet instar Angelorum. Nam Matth. 22. *Erunt homines sicut Angeli Dei.*

PARS IV.

An eadem sit, aut dispar gloria Sanctorum.

Hæresis Iouiniana & Lutherana.

1. CVm *Matth.* 20. idem sub Vesperam datus fuerit omnibus denarius pro labore non eodem: Cumque imperfecta beatitudo sit, quæ minor in vno foret, quam altero, idcirco Iouinianus contendit eam parem omnibus obuenire, nec essentiam diuinam perfectius vni, quam alteri videri. Damnatam orco hæresin: Lutherus euocauit, addiditque, nec Deiparam cæteris esse beatiorem. Istud impium, hoc etiam blasphemum est.

Et dispar.

At vniuersa negat Ecclesia, parem Cœlitum esse gloriam. Ita *D. Thom. par. 1. q. 12. art. 6.* Idque non, quod alij sint alij obtusiores, sed quod in viuis charitate fuerint dispares, ideo ab lumine gloriæ sanctis immisso fit inæqualitas, simul tamen abundans cunctis satietas. 1. Hinc, 2. Cor. 9. *Qui parce seminat, parce & metet.* & 1. Cor. 3. *Vnusquisque propriam mercedem recipiet secundum laborem suum.* Per Denarium, ait S. Hieron. l. 2. contra Iouin. D. Thom. 2. q. 5. d. intelligitur obiectum, in quo formalis beatitudo consistit intuendo. Vt in actione vidandi Deum sit æqualitas, non in modo perfectionis.

1. Quia scriptum est.

2. Quia damnatorum dispar est pœna.

2. *Ratio Prima.* Non æqualiter omnes cruciantur eodem igne gehennali, ergo nec perinde glorificantur omnes in eadem gloria cœlesti. Nam contraria contrariorum sunt consequentia. Quia indubitata hic lex iustitiæ diuersis reis pœnas irrogat diuersas, ergo eadem & isthic paria similiter præmia.

Quia beatitudo ordinata est.

Secunda. In bene ordinata ciuitate ordines sunt gradusque hominum officiorum diuersi, at huic conferunt Scripturæ beatitudinem. Hinc Ioan. 14. *In domo Patris mei sunt mansiones multæ*: id est, ait Aug. varij honorum gradus.

3 Quia beati stellarum sunt similes.

Tertia. Vt stellarum non idem splendor est omnium, si pariter solem respectent eundem. vnde lumen mutuantur. Ita & Sanctorum. Nam, Dan. 12. *Quasi stellæ in perpetuas æternitates fulgebunt.* Et 1. Cor. 15. *Alia est claritas solis, alia claritas lunæ, alia claritas stellarum: stella enim à stella differt claritate, sicut & resurrectio mortuorum.*

4. Figuræ ostendunt idem.

3. Liquidæ sunt igitur rationes diuersitatis, Figuræ item respondent. 1. Ioseph fratribus epulum præbuit in Ægypto, Gen. 43. *Maiorq; pars venit Beniamin, ita vt quinq; partib. excederet; biberuntq; & inebriati sunt in eo.* ita Deus in cœlo amanter omnes excipit animas, reficitque abunde. Plus tamen hic diligenti, plus ibi rependit 2. Ioseph idem Oeconomus Ægypti in cunctos victum dispensabat, at fratribus demum singulis stolas addebat binas, Beniamino etiam quinas, ac insuper 300. argenteos. ita Deus cuique stolam gloriæ dat corpori, alteramque animæ. Sed plus merenti plura adiunxit, ac citra inuidiam.

PARS V.

De aureola.

Gen. 28.

1. EST igitur ea diuersitas, qualis in Scala Iacob erat graduum. Existitque illa cum ab intrinseco Sanctis principio, à sua ipsorum dispositione per charitatem viæ, cui par est & charitas patriæ, tum ab extrinseco, meritorum scilicet cuiusque, quæ charitatis sunt fructus, cui par & gloriæ gustus est.

Aureolæ afferunt diuersitatem gloriæ.

2. Adhæc prouenit diuersitas ex Aureolis Sanctorum. i. prærogatiuis Martyrum, Doctorum, Virginum, &c. Essentialis quidem par cunctis est beatitas: quæ Corona dicitur. 2. Tim. 4. *In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Iac. 1. *Accipiet coronam vitæ.* 1. Pet. 5. *Immarcessibilem gloriæ coronam.*

ronam. Apoc. 4. Stantes coram Agno 24. seniores, gerebant coronas easdem. Accidentaria est alia, quæ idcirco coronula dicitur, seu aureola, operibus data supererogationis, aut excellentiæ. Talia præcipue tria Operum sunt genera, quia Victoriarum sunt tria, quibus donantur aureolæ: Vt sunt Martyrum, Doctorum, Virginum: Sicut tria sunt Hostium, quibuscum pugnanda est: Caro, Mundus, Dæmon.

1. Est Virginum. 1. En promissum Victoriæ de carne Is. 56. de Eunuchis: *Dabo eis nomen melius à filijs & filiabus.* Vbi Glos. Propriam gloriam excellentiamque significat.

2. Martyrum. 2. Victoria de mundo est Martyrum, qui eo despecto gloriam Dei prætulerunt cũ vitæ iactura. Quod si igitur Virginitati sua est aureola, quanto magis Martyrio? Aug. l. de sanct. Virg. *Nemo quantum puto, ausus fuit præferre Virginitatem Martyrio.*

3. Doctorũ. 3. De Doctorum victoria aduersus Satanam, Glos. in istud Eph. 1. *Vt sciatis, quæ sit supereminens*, &c. inquit: *Quoddam incrementum habent SS. Doctores: vltra id quod alij communiter habebunt.* In istud Can. 8. *Vinea mea coram me est*, ait: *Ostendit, quid singularis præmij Doctoribus eius disponit.* Dan. 12. *Qui autem docti fuerint, fulgebunt sicut splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

II. Alij tres aureolas tribus applicant potentijs animæ, & cuiusque proprio actui, sed insignius præstito. Nam potentiæ intelligibilis actus eminens est fidem docere: Irascibilis, pro Fide zelari, Concupiscibilis, carnem edomare. Hæc ob oculos fuisse reor Apostolis, cum percunctarentur Mat. 18. *Quis putas maior est in regno cœlorum?* præ cæteris excellentius quid expectarent.

PERORATIO.

EST igitur cœlestis gloria, qualis cella Principis, in qua vasa sunt maxima, media, minima, vini optimi plena singula, vt nullum desideret quicquam. Ita Can. 2. *Introduxit me Rex in cellam vinariam.* Neq; ego solum *satiabor cum apparuerit gloria*, sed, & *biberunt, & inebriati sunt in eo* omnes. Atq; ista *memorare nouissima tua*, &c.

CONCIO IV.

De gloria ex visione beatifica.

REgina Saba. 3. *Reg.* 10. cum quantouis fastu regio inuecta Ierosolymam, ampliorem tamen maiestatem rerum omnium in regia Salomonis vidit, vt attonita miraculo semianimis corrueret. Ita quantiscunque hic admirabiles gratijs Sancti ex humanis decedant, inuecti tamen in cœlestem Ierosolymam, ea vident, quibus absorpti teneantur, Deique suique admiratores.

Qua supra re nos

I. *Ad quam animæ partem referenda sit potius beatitudo.*

II. *Quomodo fiat Dei Visio beatifica.*

III. *De gaudio beatorum.*

IV. *De scientia earundem.*

PARS I.

Ad quam animæ partem referenda sit potius beatitudo.

I. QVod sapientiæ specimen dabat Salomon, erat iudicium duabus vnam sibi prolem vendicantibus, 3. Reg. 3. *Diuidite infantem viuum inquiebat, & date dimidiam partem vni, & dimidiam partem alteri.* Ita nunc intellectu, inde voluntate sibi vendicante beatitudinem vtri eam vt matri adiudicabimus.

Scotus contendit eam in operatione voluntatis consistere. 1. Quia Bonum est voluntatis obiectum: sed beatitudo est summum bonum, ergo hæc ad ipsam pertinet. 2. Beatitudo referri debet ad actum perfe-

perfectissimum, sed hic est charitatis quæ à voluntate descendit: ergo ad hanc quoque pertinet beatitudo. 3. Scriptura ipsa hanc refert ad summam animæ voluptatem: vt Matt. 25. *Intra in gaudium Domini tui.* Ps. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Atque voluptas pertinet ad voluntatem: ergo & beatitas.

Non, sed intellectus actu.

II. D. Thomas docet eam ad actum intellectus referendam esse. 1. Quia beatitudo est adeptio vltimi finis: Sed hunc prius percipit intellectus intelligendo, quam voluntas desiderando: (hæc enim non fertur in incognitum: sed in cognitum prius ab intellectu.) Ergo beatitudo per prius & potius pertinet ad intellectũ. 2. Præstantissimi obiecti gloria debet referri ad præstantissimæ potentiæ actum: sed hic est ipsius intellectus; Ergo. Nam intellectus est director voluntatis; ergo præstantior. 3. Fauet Scriptura. Ioa. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum.* 1. Ioan. 3. *Scimus, quoniam cum apparuerit, similes illi erimus, & videbimus eum sicuti est.* Atqui *Vita æterna*, & *Videre Deum* est ipsa beatitudo. Ergo.

Imo in vtriusq; operatione.

III. Inter hanc vtramque sententiam, imitatus Salomonem, sic discepto. *Diuidite, & date mediam beatitudinis partem actioni voluntatis, & mediam actui intellectus.* 1. Ita SS. Patres, Aug. Greg. Naz. Ambr. &c. 2. Ita Scriptura sacra. Ps. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos,* Et, *in lumine tuo videbimus lumen.* Psal. 33. *Gustate, & videte*, id voluntate, hoc intellectu.

Præcipue vere in intellectu.

S. Scriptura tamen vt plurimum stat cum Diuo Thoma: cui accedo, sto, cõsto. 1. En & Paulum. 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciẽ.* 2. Sicut, *Exod.* 34. Moysis faciens consi-

Figura.

stentis in Sinai, quibat inspici, at vbi descenderat obnubi oportuit. Ita hic Dei faciem per velamen cernimus, at in montibus æternitatis cernemus reuelatam. 3. Labano pecorum prædiuiti, *Genes.* 29. filiæ erant duæ, Lia fœcunda, at lippa, & Rachel formosa. Iacob hanc deamabat, proque hac seruiebat. Laban autem Lia supposita causabatur, non moris esse iuniores dare prius nuptui. Ita Deo est Fides, & Visio beatifica. Nos seruimus pro hac, at illa prius hic datur lippa, sed fructuosa, demum hæc nobis coniugio stabili iungetur. Isaac *Genes.* 24. prius munera, inque his inaures misit ad Rebeccam, quam eam fore sponsam cognosceret; Ita nobis fidem Deus iam dat, *quæ ex auditu est.* Roman. 10. datque & alia. Demum ipsam animam amplexabitur idem conspicuus illi. 5. Hinc Isai. 33. *Regem in decore suo videbunt oculi eius, & cernent terram de longe. Respice* anima, *si non ciuitatem solennitatis nostræ, Oculi tui videbunt Ierusalem opulentam tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit, nec auferetur clauis eius.* 6. Isa. 60. *Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.* Ergo *memorare hæc nouissima tua, & in æternum non peccabis*, intellectu cæco falsum pro vero apprehendendo, & voluntate peruersa malum pro bono appetendo.

PARS II.

Quomodo fiat Dei visio Beatifica?

Hæresis Deum nũ videri.

I. Amaricus, & Abailardus, item Armeni hæretici pertenderunt, ab creatura diuinam essentiam nunquam videri posse, sed illius duntaxat radium. Nitebantur istis. 1. Ioann. 4. *Deum nemo videt vnquã.* 1. Tim. 1. *Inuisibili solo Deo.* At respondet S. Gregor. *Deum nemo vidit vnquam,* In hac vita, *S. Thomas,* visione comprehensibili, quia seipsum nouit Deus, *Ambros.* viribus naturæ solis. *August.* oculis

corpo-

corporalibus. Alioquin videtur. Quia Mat.5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deũ videbunt.* Matt.18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris.* At Matt.22. *Omnes erimus sicut Angeli:* & 1.Ioan.3. *Videbimus eum sicuti est:* & Apoc.22. *Serui eius seruient illi, & videbunt faciem eius.*

II. Iam quomodo potest infinitus ab finito videri? Hic sit mihi concionator, qualia animalia Ezechielis *c.1.* Habeat & pedes, ad alta pro captu vulgi explicanda pedestri, vt aiunt, oratione, habeat & alas, ad alta digne, planeque, pertractanda. Alioquin.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis.

Quis modus intelligendi humanus Quare sciendum. Sensus obiecta comprehendunt non ipsa, sed eorum species sensibiles, vti speculum. Intellectus vero eam apprehendit per species intelligibiles. Sic tamen, *vt nihil sit in intellectu, quod prius non fuerit in sensu.* Est enim intellectus, vt charta virgo. Pura non tincta, tabula rasa, Arist.3. de anima. Nam vt hæc omnium colorum, sic is omnium formarum est capax. Sed *intelligentem oportet phantasmata speculari.* Sunt enim sensus vt exactores regij, qui discurrunt, colligunt singula, atq; communes vnius Quæstoris rationes inferunt, nimirum ad sensum communem, qui constat ex Imaginatiua, Æstimatiua, & Phantasia. Hic eæ rursus per intellectum Agentem recensitæ inferuntur in Arcam Regis Intellectus, qui eis, cum volet, vti potest.

Modi duo videndi Deũ. Primus, Deũ videri per species, reijcitur. *III.* Hinc ad Deum isthic videndum, opus est, Vel vt intellectui immediate sit vnitus, Vel mediante specie essentiæ eiusdem. Atqui impossibile est dari speciem, quæ omnia infinita infiniti Dei repræsentet vlli creato intellectui. *Ratio.* 1. Quia quicquid supra communem naturæ ordinem est, videri per inferiorem similitudinem nequit. Sic S. Dion. l. de diu. nom. c.1. Ergo nec increatus & infinitus Deus ab Creato finito. 2. Quia nulla potest dari species par obiecto infinito quod illa repræsentet, ergo. 3. Species repræsentans semper esse repræsentata re spiritualior debet, at nil est simplicius Deo: ergo & eius species dari nequit.

Alter immediate videri probatur. Quare videtur Deus sic, dum se ipse immediate vnit intellectui beato, sine formis, sed per modum earum. 1. Sicut ignis seipsum, non per sui species se vnit ferro, vt incandescat, nec ferrum esse videatur, sed ignis, totumque exæruginetur. 2. Nam Hebr.12. *Deus noster ignis consumens est.* O felix quasi Deificatio! 3. Hinc 1.Ioann.3. *Cum apparuerit, similes ei erimus.* Et 2. Petr.1. *Vt per hoc efficiamini consortes diuinæ naturæ.*

At opus vt animæ potentia eleuetur supra se à Deo. *IV.* Verum huc & istud necessarium est, vt Deus Lumen gloriæ roboret, ac eleuet animæ intelligentiam, quo creatura Creatori quodammodo proportionetur. Nam ita Ps.35. *In lumine tuo videbimus Lumen* essentiæ. 2. Deus est Sol, ex se visibilis, at ex nobis inaspectabilis, ob infirmitatem nostram. 3. Ideo Arist. ait in diuinis oculos nostros esse noctuarum. 4. Quare vt qui noctu per pratum iret floribus omnigenis vernans, non eos æstimaret, quia nesciret? ac dilucescente die vno obtutu cerneret omnia & obstupesceret. Ita beati ex se sunt in tenebris, at ex Deo sunt in lumine, quo adiuti visione beatifica perfruuntur. Et *hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum.* Ioa.17.

PARS III.

De gaudio beatorum.

Visionis beatæ excellentia consistit in duobus, in Gaudio, & Cognitione. Gaudium est infinitũ, exsatians, & tamen accendens vsque desiderium videndi. De hoc, vt de epulo loquitur Dominus

minus Luc.22. *Ego dispono vobis, sicut dispo- suit mihi Pater regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Ezec. 34. *In pascuis vberrimis pascam eos.*

Cōfertur gustatui: Cur? I. Nam gustus delectat Offerantur famelico odores, colores, virgines harmoniæ, &c & cibi, his ille tenebitur, istis neglectis. Vtrumque in beatis est Saties, & Fames, vtraque *delectantur in multitudine pacis.* Ps. 36.2. Per gustum arcta fit vnio cibis & cibati, imo conuersio in substantiam, quale per nullum alium fieri constat. Istud orat Dominus Ioan. 17. *Rogo te Pater, vt omnes Vnum sint, sicut tu Pater, in me, & ego in te: & ipsi in nobis vnum sint.* O Diuinam vnionem!

Describitur ab SS. Patribus. II. Qualia SS, Patres. 1. Aug. 10. Ciu. c. 18. *Visio Dei tantæ pulchritudinis visio est, & tanto amore dignissima, vt sine hac quibuslibet alijs bonis præditam, atque abundantem non dubitet Plotinus infelicissimum dicere.* In Soliloqu. *O gaudium super gaudium vincens omne gaudium: extra quod non est gaudium.* Quando intrabo in te, vt videam Deum meum, qui habitat in te? 2. Bern. in medit. c. 4. *Præmium est videre Deum, qui erit omnia in omnibus.* Eia Matth 25. *Intra in gaudium Domini tui.* 1. Dic ergo Ps. 26. *Faciem*

Desideratur à Prophetis *tuam Domine requiram.* Ps. 41. *Quanto veniam, & apparebo ante faciem Domini?* Ps. 79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.* 2. Hoc vnicum & in votis erat Moysi: Exod. 33. *Domine, ait, si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi faciem tuam.* 2. Hoc vouebat Sponsa Cant. 2. *Ostende mihi faciem tuam: facies enim tua decora.* 4. Quin ita Dominus Moysen docuit: Nu. 6. *Loquere Aaron & filijs eius: Sic benedicetis filijs Israel, & dicetis eis: Benedicat tibi Dominus, & custodiat te: ostendat Dominus faciem suā tibi, & misereatur tui.* Adeo omnis retro ætas, quę Deum agnouit, eius quoque faciem requisiuit.

Figura Aduolauerint Reges videre faciem Salomonis, cui vis occulta inerat, quæ omnes distineret: 2. Par. 9. At Deus est. 1. Pet. 1. *in quem desiderant Angeli prospicere.* Iacob suum diu suspirans Iosephum, vt ad eum descendit in Ægyptum, visoque ait: Gen. 46. *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Quis viuere hic desideret præ Dei videndi desiderio? Absalon, à patre ad biennium exclusus, acerbe indoluit. Ideo per Ioab sic obsecrat, 2. Reg. 14. *Obsecro, vt videam faciem Regis. Quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.* *seu comparationes.*

PARS VI.

De scientia beatorum.

I. IAm de rerum notitia, pariter cum gaudio percepta quid dicam? In Deo vno vident, sciuntq; omnia prophetica, figurata, Euangelica mysteria. Naturalia omnia. 1. Regina Saba sapientissima de multis dubitabat. Audit Salomonem, illustratur mirifice: 3. Reg. 10. *Nec quicquam fuit, quod non perspicuum ei fuerit.* At quid isthoc ad Beatam Visionem? Atque hæc consolatio vobis, rudioribus & rectis corde, requiescat in sinu vestro, si vultis, durate, breui scire in Deo potestis omnia. 2. Fingant Poetæ, qui in Parnasso monte somniassent, de repente poetastros euadere: Nos hic nihil fingimus. Docemus quod credimus. Bene S. Greg. *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident?* Sic Aug. l. de doct. Christ. *Ad illam lucem cū veniemus, nihil est quod nesciamus.* *Ea est omniscia.*

II. Attamen id Theologi cum grano distinctionis docent: Nimirum beatos scire omnia, quæ Deu: *Scientia visionis*, id est, præterita, præsentia, futura: At non quæ *scientia simplicis intelligentiæ* nouit Deus, id est, quæ posset adhuc facere, etsi nunquam sit facturus. Et isto superat Deus scientiam Creaturarum. 1. Hinc S. Scriptura docet, Angelos aliqua ignorare; tametsi Deum intueantur. 2. Hinc superio- *Sed sola scientia visionis.*

periores insinuant inferioribus. 3. Et SS. Patres docent Angelorum scientiam vsque ad extremum iudicium crescere.

Qua late patet. Denique *August.* 11. *Ciu.* c. 2. & *l. in Gen.* 22. duplicem constituit Angelorum, (similis & Beatorum est.) scientiam. *Matutinam*: qua norunt omnia in Verbo. *Vespertinam*, qua eadem in seipsis norunt per formas proprias intelligibiles. Beati quoque videndo Deum, simul & res creatas vident, penitusque pernorunt, tanquam effectus in causa omnium, quæ est Deus, vnde dependent. Atque ita etiam voluntas in omnibus delectatur. Vnde Psal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.*

CONCIO V.

De gloria corporum beatorum.

MOyses, *Exod.* 34. cum in monte Sinai cũ Deo secretius egisset, tali & gaudio & gloria mens eius perfusa fuit; vt quoq; per faciem emicaret, ad instar Solis relucentem. Quid eo, nisi glorificati corporis data figura fuit?

Circa quod nos

I. *De glorificatione corporum.*
II. *De resurgentium corporũ perfectione.*
III. *De quatuor dotibus corporum glorificatorum.*

PARS I.

De glorificatione corporum.

Est ea de fide. I. EAdem fide & animarum beatitatem, & gloriam credimus corporum. Par est enim, vt compassa, inedijs, castigationibus, ærumnis emacerata corpuscula etiam conglorificentur. 1. De quo Iob. 19. *Scio, quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die resurrecturus sum, & circũdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt. Reposita est hæc spes in sinu meo.* q. d. Non vlcerosus semper in fimeto sedebis: oculi non vsq; lacrymis diffluetis: lætiora sequentur, &c. 2. Ita & Psaltes se consolabatur, Ps. 29. *Concidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia*: id est, circundes me De ipso, Angelis, Diuis.

Declaratur Figuris & Scripturis. II. Mardochæus, *Esth.* 2. lugebat in sacco cubans humi, ac ieiunans carnem macerabat. At hoste sublato, Secũdus à Rege fulgebat purpura, corona, annulo, &c. Ita, qui nunc patiuntur, *mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur: Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem*, 1. Cor. 15. vt assumpti in aulam corã Rege appareamus. 2. Dauid quamdiu cum Golia decertauit, pastorem indutus erat: at eo deuicto Regis generum sese cultu gerebat: Ita nos vili corporis lacinia tecti cum passionibus, &c. depugnamus: & Phil. 3. *Saluatorem expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ, secundum operationem qua possit etiam sibi subijcere omnia* 3. Arca, quo vsq; in deserto errabat cum populo, pellibus contecta seruabatur, *Exod.* 38. At in Salomonæum illata templum iam intus, forisq; puto auro incrustabatur media stans inter Cherubinos. Et nos pelle vestiti *peregrinamur à Domino, in melotis, in solitudinibus errantes*: spe futuræ gloriæ choros inter Angelorum.

Obstabunt delicta? Ea diluit pœnitentia. En prodigum: *Luc.* 15. è longinqua regione redux, lacer ac macer; sui pœnitẽs, Patri supplex suscipitur, penula exuitur pannosa, stola induitur gloriosa, epulo tractatur. Nostræ is sortis est typus geminæ: miseræ hic errantium, ac peccantium: beatæ isthic misericorditer susceptorum. Ibi ecce Apoc. 7. *amicti stolis albis.* S. Ioseph fratribus in AEgypto fru-

mentantibus stolas binas dedit singulis: *Gen.*45.Ita Deus cęlum ingressis corpus, animamque glorificat.

PARS II.

De resurgentium corporum perfectione.

Erit re- surrectio. I. Reparata, rediuiuaque corpora defunctorum apparitura Deo fides dubitare non finit. Diu condita sepulchro, luci reddentur gloriosa. 1. Vt Ioseph, *Gen.* 41. ex biennali carcere imo productus ad summa omnia.

Et capillorum quoq; restitutio. Nec è puluere solum existent restituta corpora; sed omnibus etiam numeris perfectissima. 1. Nam Luc. 21. *Capillus de capite vestro non peribit.* 2. Barba enim & capilli, ait *S.Thom.*3.*q.*80.*art.*2.ad humani corporis decorem sunt data, ideoq; reddentur ablata. 3. Vel pueri norunt caluitiem probro dari, qui 4. *Reg.*2. Elisæum ab ea ludum suum faciebant. 4. Qualia enim in arboribus sunt folia ad defensionem fructuum, talia in hominibus vngues, & capilli, cilia, & supercilia.

Atque humorũ corporis. Idem de corporis succo, venarumque humorib. iudicium esto. 1. Quia quodcunque ad corporis fabricam pertinet, cum ipso quoque resurgere debet. Sed ista: ergo. 2. Nam sic Augustinus, *Corpus constat ex membris officialibus, officialia ex cõsimilibus, consimilia ex humoribus.* 3. Quid multa? Quale Christi resurgentis Corpus fuit ac permanet; tales & nos erimus beati: Nec enim Dominus, vt Ioa. Damascenus ait, quod semel assumpsit, vnquam dimisit: alioquin de nihilo in Eucharistia assereretur Transsubstantiatio.

Sine carnis molestia & indulgentia. Istud vero 1.Cor.15.*Caro & sanguis regnum Dei non poßidebunt*: de carnis operibus accipias necesse est: de quibus Gal.5. *Manifesta sunt opera carnis.* Nam, Matt.22. *in cœlo neq; nubent, neque nubentur:* Ita nec dormitio erit, nec nutritio, vel alteratio carnis. Costa autem Adæ, è qua Eua extitit, resurget in Eua; non in Ada. Quia in Ada non erat de perfectione indiuidui; Sed vt pars à Deo ad augmentum speciei constituta. Ea igitur resurget velut semen in generato; non in generante.

Sine defectib. membrorum II. Neque claudi, cæci, aut quoquo modo defectuosi ita resurgent. 1. Prohibet hoc Deus, sicut, 2.*Reg.*5. Dauid, ne claudus vel cæcus templum ingrederetur. 2. Noluit item Deus, *Deut.*15. ab habente næuum panes Propositionis offerri, vel ministerium vllum attingi, aut defectuosum intra velum introire; minus in cœlum. 3. Hic non claudicabit Iacob, non caligabit Isaac, non cæcutiet Tobias: sed Isa.35.*saliet sicut ceruus claudus.* 4. Christo in carne veniente cæci videbant, claudi ambulabant: magis eo in gloria venturo. 5. Israelitis Ægypto exeuntibus nullus erat debilis, minus quisquam armatorum, qui erant 600000. Psalm. 104. *Non erat in tribubus eorum infirmus.* 6. Ita Apoc. 7. *Qui venerunt ex tribulatione magna, & lauerunt stolas suas in sanguine Agni: ideo sunt ante thronum dei ac necte in templo eius: neque esurient, neque sitient amplius, neque cadet super illos sol, neq; vllus æstus, absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.* 7. Isa.25.*Præcipitabit mortem in sempiternum, & auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie.*

Inque ætate perfecta. III. Quin & eadem in ætate resurgemus omnes. 1. Eph.4. *Occurremus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Ps.102. *Renouabitur vt Aquila iuuẽtus mea*; quasi foret in ætatis anno 30. iuxta Augustinum. D. Th 4. sent. dist. 44. q.1. art.5. & p.3. q.81. art. 2. Itaque par omnium statura erit, non tamen eadem in qualitate corporis.

Ita consolantur in aduersis, & asperis. Ita August. in Enchir. *Frangant ergo corpus ieiunia, premant carnem vestimenta, labores*

grauent, vigiliæ exsiccent, &c. infletur stomachus, pallescat vultus, deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus, ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat vt requiescam in die tribulationis, & ascendam ad populum accinctum nostrum.

Sine defectib. membrorum

PARS III.

De quatuor dotibus corporum glorificatorum.

I. DOtes glorificati corporis præcipue sunt quatuor. I. IMPASSIBILITAS. 1. Cor. 15. *Seminatur in corruptione, & resurget in incorruptione.* Quicquid enim pati, idem & corrumpi potest. Sed non corrumpentur: ergo nec patientur glorificati. 2. Dein fortius non patietur ab inferiori; at Sanctorum corporibus nullum erit fortius: Nam 1. Cor. 15. *Seminatur in infirmitate, resurget in virtute & potentia.* 3. Bene S. Anselmus ait: Sancti etiam Samsones robore vincent. 4. Gloriabatur Archimedes; Si pedem extra mundum ponere posset, se terram pede propulsurum vt globum. Vanum hoc: at verum Sanctis terram instar pilæ futuram. 5. Quid si igitur Dei nutu Israelitarum vestes intra 40. annos peregrinationis illæsæ durarunt, quanto magis Sanctorum corpora in patria? 6. Plane quæ immunia sunt à morte Duce, etiam ab eius satellitio morborum, dolorum, & accidentium sunt securi. Ast vnde ea existet impassibilitas? 1. Non quod elementa tunc aduersantes suas qualitates corruptrices sint perditura: quia sic forent, quam modo imperfectiora, ac plusquam emasculata suis Propriis. 2. Alij fingunt non adimendas iis qualitates; sed actiones earum corruptrices. At ita adimunt intrinsecum dotem impassibilitatis corporibus glorificatis. Nam sic etiamnum esse impatibiles possumus. 3. Alij quintam essentiam affingunt glorificatis. Absurde. Non enim vis vlla naturalis corpora solidabit: Sed Ipse Deus *reformabit corpus humilitatis nostræ*, Phil. 3. munere diuino. 4. Quare in ipsis causa inerit corporibus, quia tam examussim parebunt animæ suæ, quam hæc Deo. Nam axioma est Philosophorum: Omnis passio fit per victorias agentis super patiens: Atqui hominum corpus soli erit animæ subiectum, cunctisq; creatis cæteris superius: ergo & fortius: proinde & inuictum.

Inque æternitate perfecta.

II. SVBTILITAS omnium penetratiua, etiam cœlorum. Nam 1. Cor. 15. *Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.* Id ostendit IESVS resurgens clauso sepulchro, & clausis intrans ianuis. Sequitur igitur subtilitas ad nobilitatem corporis. Hæreses ex ea natas nil moramur. 1. Fuerunt enim, qui corpora in spiritus conuertenda dicerent, nec ipsa resurrectura. 2. Alij subtilitatem eam fore corporum rarefactionem instar venti: At contra Luc. vlt. *Spiritus carnem & ossa non habet.* Iob 19. *In carne mea videbo Deum.*

III. AGILITAS. 1. Nam 1. Cor. 15. *Resurget in virtute*: Vbi Glossa ait, *mobile & viuum.* 2. Quia tarditas est inimica spiritui: atqui corpus perfecte erit subditum spiritui: ergo non tardum. 3. Nam ex anima beata vis redundat in corpus, per quam sit ei tam integre subiectum, vt nil eius vim motricem retardet. 4. Sap. 3. *Sicut scintillæ in arundineto discurrent.* Ezech. 1. *Ibant, & reuertebantur instar fulguris.* Isa. 40 *Assument pennas sicut aquilæ, current, & non laborabunt: volabunt, & non deficient.* 5. Si enim intelligentiæ, vt Arist. ait, vt nos, Angeli cœlorum orbes tanta celeritate impellant, vt dictum Concion. 2. p. 5. cum quanta animæ ferent sua corpora cœlis subtiliora? 6. Angelus Abacucum, *Dan.* 14. momento transtulit cum prandiolo ex Iudæa in Babylonem per 500.

milliaria.7.Bene August. *Vbi volet Spiritus, ibi erit & corpus.* Neque eum tamen motum instantaneum contra Philosophos asserunt Theologi, sed tam contentum, vt nihil supra. Non simul mouentur & mota sunt: sic enim simul essent in termino à quo & ad quem, id est, duobus locis simul eodem instanti.

IV. CLARITAS. 1. Nam Matth.13. *Fulgebunt iusti sicut sol in regno Patris mei.* Sap.3. *Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ,* &c. 2. Dan.12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* 3. Chrys. hom.6. in ep. ad Heb. *Vnumquemque Sanctorum plusquam radios solis videbimus refulgentem ex illa gloria, cuius candorem & coruscationes oculus humanus non potest aspicere.* Ex anima autem in corpus redundabit is splendor. Testis *Matth.*17. Thaborina transfiguratio. Quid si corpora Sanctorum ab istis dotibus essent ipsos Angelos superatura? 1. Sicut *Gen.*45. Ioseph fratribus quidem singulis & stolas binas, & partes in epulo æquas; at quinas iuniori dedit Beniamino: Ita Deus hominibus nato minoribus, quam Angelis, dotes dabit corporis, quas Angelis negabit. 2. *Tunc apparebit quid erimus.* Iam enim corpora sunt, vt arbores in bruma: quarum vigor ac decor, in vere ostenditur. Hæc igitur *memorare nouißima*: vim permagnã habent ad consolationem, &c.

CONCIO VI.

Rerum mundi cum cœlestibus comparatio.

ELias, 3.*Reg.*19. vixdum scintillam de gloria Domini viderat; cum pallio vultum obnubere cogebatur. Ita qui aliquem gloriæ cœlestis gustum, vel odore procul percepere, continuo auerterunt *oculos* suos, *ne videant vanitatem* mundi.

Super quo nos

I. Vilescunt terrena præ cœlestium præstantia.
II. De rerum fluxarum transitu, ac inopia.
III. De earundem delusione ac tabe.
IV. Per aduersa tendendum ad supera esse.

PARS I.

Vilescunt terrena præ cœlestium præstantia.

ERgone ab Ethnico monebimur Cicerone; qui ait: *Cogitantes supera, atque cœlestia, hæc nostra exigua & minima contemnamus.* 2. Ita & Palladius in dial. de S. Chrysost. ait, Christianus, qui ad cœlestem anhelat Ierusalem, mori optat, terrena spernit, & mente in cœlestibus ambulat. 3. Phil.3. *Nostra autem conuersatio est in cœlis.* Et hæc ô quantarum est deliciarum! 1. Gustarat Paulus, simul omnem mundi gustum perdiderat: ad superna aspirabat. Phil.1. *Cupio dissolui, & esse cum Christo,* etsi dissectus in mille partes dissoluerer. 2. Et Psal.119. *Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est, multum incola fuit anima mea.* q.d. *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Ps.41. Nam tunc *satiabor, cum apparuerit gloria* eius, Ps.16. Iure quæritur auide. 1. Nam Matth.13. *Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, quem qui inuenit homo, vadit, & vendit omnia quæ habet, & emit illum.* O latum, ô feracissimum agrum! Aliud ibidem simile de margarita declarat idem. Ergo Luc.19. *Negotiamini vsque dum venio.* Alex. Magn. audita Indiæ opulentia, sua regna cætera inter amicos diuisit, vt ad Indicum acquirendum fidam sibi præstarent operam, ac mi-

Cœlestia sunt quærenda.

Quia præ dulcia.

Regifica.

Et opulenta sunt.

miranti Hephæstioni ait: Opes Indiæ regnis meis prævalent cunctis Ita, quæ hic sunt tanta, iis omnibus præstantiora sint cœlestium minima. 2. Testis est *Iul. Cæsar lib. 1. de Bello Gall.* Heluetios comperta Galliæ fertilitate, sic illius exarsisse desiderio; vt & sedes suas reliquerint, & exusserint quoque, ac vrbes mœnibus nudauerint; ne spes cuiquam foret reuertendi. Sicq; signa in Gallias intulerunt. Iam cum *regnum cœlorum vim patitur* libenter, quin hanc illi & nos facimus heluetice, id est, heroice? Huc facit hoc: *Memorare nouißima tua,* &c.

Cœlestia sunt quærenda.

PARS II.

De fluxarum rerum transitu ac inopia.

Mundus transit. I. Fluxa pereunt terrena; cœlestia perennant: ideoq; incomparabilia sunt vtraque. Nam 1. Ioan. 2. *transit mundus, & concupiscentia eius.* Vt fumus sunt Monarchiæ, Colossi, Reges, Cæsares, Hercules, Samsones, Salomones, Absalones, Epulones, Luc. 16. *Et sepultus est in inferno.* Psal. 36. *Vidi impium eleuatum, & exaltatum sicut Cedros Libani, transiui, & ecce non erat.*

Quia præ dulcia.

Implicat suos & curis. 1. Est mundus vt mulus Absalomi: insessores suos Deo rebelles vt vexit vsque ad fatalem ambitionis arborem, eiq; desideriorum capillis inhærere sentit; pertransit hero pendulo relicto. Quare 1. Cor. 7. *Hoc dico, vt, qui mundo vtuntur, tanquam non vtantur, præterit enim figura mundi huius.* 2. De mundanis ait Isaias 59. *Telas araneas texuerunt:* ita se, vt araneæ, euiscerant fragili honorum, opum, &c. tela texenda, qua muscæ captantur. 3. Ædificant stolidi in arena, *Matth.* 7. & domus leui turbine æquatur solo.

Regifica. *Et vanis opusculis.* *Et opulenta sunt.*

Ac hisce mox ruituris. II. Sapienter itaque Ioseph, *Gen.* 40. qui tametsi tota potiretur Ægypto, fundos tamen nullos sibi, posterisve parare volebat; quod olim emigraturos inde sciret Israelitas, iubente Deo. 2. Ita & Daniel, etsi quinque Reges in Babylone consilio direxisset; noluit tamen ibidem sibi domicilium figere; quod eam perpes eius spes ac suspiratio in patriam non sinebat. *Ergo fugienda possessio eius.*

At cœlestia æternant. At vero cœlum æternat, eiusq; diuitiæ infinitæ; de quo bene Sponsa: Cant. 1. *Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypreßina:* quod vtrumque ligni genus nec cariem sentit vnquam, nec vitium.

Mundi pusillitas. III. Mundus autem ad cœlum est instar puncti mathematici: vt fictam eius magnitudinem admirentur ij, qui cœli non æstimant pretium. 1. Scintillæ videntur stellæ: terra si dimidiata in distantia cerni posset, minor appareret. 2. Iam deludimur terræ vana magnitudine: quia *sensibile supra sensum positum non facit sensationem*; aiunt Philosophi, oculos in terram affigimus. Si pauxillum abstraheremus, iam ipsum despueremus impostorem; diceremusq; Ps. 39. *Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas.*

Et inopia rerum. IV. Iam diuitiæ mundi cœlestium comparatione inaniæ sunt & inopiæ meræ. Harum creatio sextiduo perfecta fuit, totaq; supellex eius curta capite vno recensita ab Mose. Summa breuis, quia res pauca. Ampullator ille mendax, *Matt.* 4. momento ostendit, edixit verbo: *Ostendit* autem *omnia regna mundi, & gloriam eorum.* Pauca verba egent paucis.

Quas mutuas sumit carēs propriis. Diues est qui suo viuit censu, non alieno: pauper, qui in diem victitat, & mutuato. Mundus proprium habet nihil, aquam sumit à mari, à cœlo pluuias, calores à sole, &c. sumit mutuo. At propria possidet cœlum, & omnia. Psal. 111. *Gloria & diuitiæ in domo eius.*

In

In Naami domo aderant diuitiæ, sed & miseriæ, non gloria. In Epulonis domo diuitiæ, sed & ignominia. At in cœlo ca sunt, ac tanta, quæ effari nemo queat.

PARS III.

De rerum mundanarum tabe ac delusione.

Mundus rerum im posturis deludit.

RES sunt mundo, sed cum fluxæ, tum fucatæ. Dum teneri videntur, dilabuntur; dum satiare putantur, sitim accendunt. Hydropisis hæc est, & vtinam sola, nam sæpe coniuncta cum peste est. 1. Vtraque æstuabat Alex. Magnus. Nam

Vnus Pellæo Iuueni non sufficit orbis.

Alia vrebatur siti Psaltes 41. *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* q. d. Ex cœlo fons die veni. Huc vocat Isaias c.55. *Omnes sitientes venite ad aquas.* Hæ sine satie satiant, & sine siti sitiuntur. 2. At mundus est vt Heliogabalus Imp. Rom. qui ad epulas vocauit Roman. quibus mere pictos apponebat cibos. Non sic Dominus: 1. Ideo Ps.106. *Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominum, quoniam satiauit animam inanem, & animam esurientem satiauit bonis.* 2. Vidit illa bona tantum Petrus, *Matth.*17 & iam clamabat: *Bonum est nos hic esse.* Vbi Augustinus: *Si vna gutta ex Paradisi flumine hausta omnem huius mundi sitim extinxit; quid inexhaustum bonorum omnium pelagus non efficiet?* 3. Mundus arida est Libya illa, in quam filius prodigus concesserat, vbi & vltima perpessus, sero demum resipiscebat, suspirans ac reuertens ad *Beatos, qui habitant in domo tua Domine,* Psal. 83. 4. Mundus est Ægyptus cæposa, alliosa, carnalis, &c. 5 Est bestiarum stabulatio; & hominum peregrinatio: vbi 2. Cor. 5. *peregrinamur à Domino.* Ps.38. *Aduena ego sum in terra & peregrinus, sicut omnes patres mei.* Hebr.13. *Non habemus hic manentem ciuitatem.* 6. Quia locus hic est mortis. Ps. 88. *Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem?* Est peste contagiosus: quippe Rom.5. *in quo omnes peccauerunt, & mortui sunt.* At in cœlo contraria omnia. Ps. 83. *Melior est dies vna in atriis tuis super millia.* Per rimam gustarat, qui ait Rom. 7. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius.*

Ergo fuge litus auarum.

II. Ecquid igitur, cosmophili, *diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* 1. Repetite animis fata infelicia Esau; pro lenticulæ pulmento primogenita vendidit: & tota vita indoluit, *Gen.*25. & 27. Iniquius est, cœlum terrena voluptatula commutare. 2. Talium nundinatorum vox est, at sera: Sap.5. *Nos insensati, quid nobis profuit superbia? Aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam vmbra.* Lysimachus Rex Thraciæ, cum à Scythis bello pressus, siti vreretur ad mortẽ pene; se hosti dedit sic, vt quantum allubesceret, biberet. Bibit, simul errorem agnoscens, ait: *Quam breuis voluptatis causa & libertatem, & regnum amisi!* Tales mundo, ventriq; dediti. Sap.5. *Talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt.*

PARS IV.

Per aduersa tendendum ad supera.

Labor astra subit

I. NOn nisi labore fideli cœlum emitur. 1. Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* 2. Et 2. Tim. 2. *Nemo coronatur, nisi qui legitime certauerit.* 3. Nec denarius datur operariis, nisi sub vesperum, *Matth.* 20. Vbi non dicitur, *Voca disertos, doctos, diuites, musicos,* &c. sed *operarios.*

Figura.

3. Noluit Deus, *Leuit.*21. claudos, mancos, deformes, &c. inire templum, aram adire.

adire. Significatur ab operibus bonis vacui. 4. Ad templum, 3. *Reg.* 6. nullus adhibebatur lapis, nisi bene edolatus, tales & in cœlum inferendi tentati & probati per omnia.

Exemplũ Christi. I. Qui viam nobis præijt Iesus, ait: Matth, 16. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam.* 2. Ea conditio petentibus regni consortium dabatur, Matth. 20. *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* 3. Et ipsi hunc bibere fuit necesse prius, quam cœlos Victor iniret. Luc. 14. *Nonne oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriam?* Si hoc IPSVM, &c. quid non oportebit NOS? &c. Quos, qualesue in cœlis vidit Ioannes? Apoc. 7. *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione.* Satin? *Et lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni.*

Ergo fuge litus a-marum.

Diuorũq; Nam aduersa 1. Fructificant. II. Nimirum nec agricola messem sperarit, ni brumam ager prius senserit. Ita, &c. 2. Sunt Lauri folia amara quidem; at perquam salutaria pellendis morbis. Tales sunt ærumnæ, pœnitentiæ, &c. 3. Arca *2. Sanant 3. Euehũt* Noachi quanto inhorrescentibus vndis, procellisque furentibus iactabatur sæuius, tanto ad cœlum assurgebat propius; *Genes.* 8. Ita euehunt animas aduersa *4. Pretiosum reddunt.* cœlo propinquantes. 4. Et vero grandiores, ac sapidiores pisces salsis in aquis reperiuntur, viliores in insulsis ac dulcibus; ita magni amici Iesu, Sancti magni in tribulationum vndis circumferuntur obscuri; olim tanto admirabiliores apparituri. Nam, vt corporum impedit corruptionem salsita & tribulatio impedit animarum putrefactionem in peccatis.

Labor astra subit

Exempla 1. Testes SS. Martyres, Confessores, &c. Quique dicere poterant, Psalm. 43. *Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis.* q. d. quia tali nos præijsti exemplo patiendi, hæc patimur imitatores. 2. Hæc Paulum obarmauit cogitatio, vt Deo & Ecclesiæ spondere auderet, Ro. 8. *Certus sum, quia neque mors, neque vita, neq; Angeli, neq; Principatus neq; Virtutes, neq; Instantia, neq; futura, neq; fortitudo neq; altitudo, neq; profundum, neq; creatura alia poterit nos separare à charitate Dei.* O zelum, aduersorum omnium temptorem.

Figura.

Conferũt cœli gloriam. Eccur? 2. Corin. 4. *Quod enim momentaneum est, & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* At quæ proportio inter instans, & æternum? 1. Hoc fecit Sanctos *Mundiq; contemptum.* exsibilare cruces, mortes, &c. & deliciari consolationibus inter aduersa. Vnde Bern. *Filij huius sæculi vident cruces nostras, & non consolationes nostras:* q. d. abhorrent ab his, quæ cernunt in nobis, & quibus pascimur, nec cernunt, nec appetunt. 1. *Ita Pater, quoniam ita complacuit coram te.* *Et consolationem mirificã.* Quia tu es, 2. Cor. 1. *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis: ita & abundat consolatio nostra.* 3. Vix enim sentimus horrorem, iam simul is præterijt, subeuntque gaudia cœli. *Respiciunt enim ad cœlestia præmia,* ait Greg. li. contra Celsum. 4. Et Tert. li. de Coro. Mil. cap. 14. *Christus fauos post mella gustauit, nec antea rex gloriæ à cœlestibus salutatus est, quã Rex Iudæorum præscriptus in cruce, minoratus primum à Patre modicum quid citra Angelos, & ita gloria & honore coronatus.*

Figura, per crucẽ iri ad gloriam lucem. III. Declararunt idem figuræ. 1. Iacob duos Iosephi filios Manassen & Ephraim benedicturus, manus eis cancellatim in formam crucis imponebat, qui exinde ritus benedicendi obtinuit. Id quod innuit Crucem prius subeundam, quam benedictio auferatur. 2. In Templo erat, Ezech. 41. *in rotundum ascendens sursum*

per cochleam, ita per sinuosa tribulationum itur ad astra. Apoc. 1. *Particeps in tribulatione* prius, tum *& regno*. Nam 2. Tim. 2. *Si sustinebimus, & conregnabimus*. 3. Et vero ideo beatitas corona dicitur, quia sudore paratur & pugna. Apoc. 2. *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. 2. Tim. 8. *In reliquo reposita est mihi corona Iustitiæ*. 2. Tim. 2. *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit* 4. Ea causa voluit Deus Israelitas iter ad terram promissionis inire per modum instructæ aciei. *Num.* 2. Vt sciremus, quod sit *militia hominis vita super terram*. 5. Ideo Cant. 7. *statura tua assimilata est palmæ*, quæ sub onere debet crescere, & dari victoribus assolet, quibus cœlestem Deus gloriam cessit.

PERORATIO.

1. ET quisquam cessabit iners ac desidiosus, velut abdomini natus Christianus? 1. Quin magis cum Seneca quisque secum ita statuat: *Maior sum, & ad maiora genitus, quam vt mancipium sim mei corporis*. 2. Cœlo te surrige, ac terras despice; Sin, iam, vt solem, cœlumque sudum obuaporant nebulæ, ita terrenarum & desideria, & curæ te inuoluunt tenebris, vt nihil cœlestium contueri sat queas. 3. Vnde S. Laur. Iust. l. de discip. Mon. c. 4. *Hic affectus præsentia amat, temporalia cumulat, spiritualia negligit, & cum totus se spargit in imis, nil potest amare de summis*. 4. Vt hoc cœlos, terras illo tueri non est: ita, ait Chrys. hom. 35. in Gen. *non est possibile, vt, qui præsentibus est mancipatus, ineffabilium bonorum desiderium accipiat vnquam*.

II. Ideo Dominus, Matt. 6. *Quærite primum regnum Dei*. 2. Ideo Isaac in benedictionis formula, *Gen.* 37. ait: *Det tibi Deus de rore cœli* prius, dein *& de pinguetudine terræ*. 3. Dimittendi è captiuitate Babylonica Iudæi, (quod potior pars curæ ipsorum esset de restaurandis domibus, quam templo,) his arguuntur ab Aggæo, cap. 1. *Domus mea deserta est: & vos festinatis vnusquisque in domum suam*. Quid dicas terrena potius quam cœlestia accurantibus? An mortis horrorem ingesseris? An furorem Iudicij? An terrorem inferni, aut beatorum gloriam inculcaris? Hoc age, quisque ipse *memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis*.

FINIS.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto: Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

AD

AD LECTOREM.

Quia, Amice Lector, Concio hæc, de S. Ioanne ante Portam Latinam, destinato suo loco, qui est pag. 524. post finitam De Exaltat. Cruc. &c. ob commissum in describendo errorem inseri nequijt; libuit eam potius sub finem, ne ea plane frustreris, apponere.

IN FESTO S. IOANNIS ANTE PORTAM LATINAM.

Accessit ad Iesum mater filiorum Zebedæi. Matth. 20.

BEniamino, *Gen.* 44. natu minimo ac dilectissimo honorem & duplicia omnia præ confratribus dedit. Ita Ioannes *hic est discipulus ille, quem diligebat IESVS*; deditque ei præ alijs quinque partes, gloriam sensuum, vestem duplicem corporis & animi gloriosiorem; Scyphum passionis, & olei bullientis. *Ibi Beniamin adolescentulus, in mentis excessu*, Ps. 67. præsertim etiam ad pectus Domini, dum accubuit.

De eo nos

I. Mortuus ne sit, an viuat mortalis.
II. Cur se nominet Discipulum, quem diligebat Dominus?
III. De Recubitu Ioannis super pectus Domini.
IV. De S. Ioannis Martyrio.
V. De oleo eiusdem.

PARS I.

S. Ioannes mortuus ne sit, an mortalis viuat?

1. *Viuere.* I. QVæstio de morte S. Ioannis inter SS. Patres cœpit: Ioann. 21. *Exijt sermo inter fratres, quod discipulus ille non moritur*: dicente Domino; *sic eum volo manere, donec veniam.* 1. Hinc Theophy. In Ioann. *Quidam dicunt Ioannem viuere, & ab Antichristo occidendum, cum Elia prædicantem Christum.* 2. Aretas Cæsarien. in hoc 10. Apoc. *Oportet te iterum prædicare gentibus*, inde ait multos idē opinari. 3. S. Hyppol. orat. de consumm. sæc. ait: *Prior aduentus Domini habuit præcursorem Baptistam; posterior autem Enoch, Eliam, & Ioannem Theologum exhibebit*: Ita & Metaphr. & Ioann. Damasc. &c.

Ratio. 1. Id Christi innuunt verba. 2. Nemo adhuc eius ossa, sepulchrum, vel mortuum vidit. 3. Contra Antichristum Enoch tuebitur statum naturæ, Elias Legis; Ergo Euangelij Ioannes, cæteris Euangelistis nobilior, cui forte ideo factæ sunt in Apocal. reuelationes de Antichristo.

4. Apoc. 10. *Oportet te iterum prophetare gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis.* At tum vix Epheso excessit, certe non Græcia. 5. Promisit Dominus Apostolis per mortes eos cœlum inuasuros. Hunc honorem cur negasset? ergo viuit: quia nondum martyrisatus est, at calicem Domini bibet. 6. Cur Deus eum non permisit in oleo extingui, nisi vt moreretur cum moriente mundo: *sic volo, &c. donec veniam.*

2. Obijffe: II. Communior sententia est, vere mortuũ anno LXVIII. post Christi mortem, Sic *Hiero. l de Scrip. Eccl. Polycrates apud Euseb. l. 3. Eccl. hist. c. 31. Tert. l. de anima. c. 50.* Aug. Ser. 149. de Temp. *Sic eum volo manere, & mori sine martyrij cruciatu, nolo me sequatur per crucem, tu me sequere.* Glossa, Haymo, Beda: qui *hom de S. Iob.* ait viuum intrasse fossam, precatũ obdormisse. Sic & *Epiphan. hær. 79. Dorotheus in Synopsi.*

Ratio 1. Ipse refutat secus opinantes: *Non dixit ei Iesus, non moritur.* 2. Sic tota sensit semper Ecclesia: quę errare nequit: proin eius patrocinium implorat vt in cœlis sancti. At viuus nondum potest censeri beatus: festoque celebrari soleni. 4 Ratio 1. Ephesinum Conc. tom. 3. Conc. c. 16. ait separatam *Sacras beatissimi Ioa. Theologi atque Euang. reliquias videndi, easdemque complectendi desiderio flagrantibus* ostendere. 2. Cœlestinus Papa in Epist. ad Syn. Ephe. scribit: *Ioannis reliquias præsentes honoratis.* 3. Chrys ait. *Apostolorum plurimorum ossa nescimus, vbi iaceant: Petri, Pauli, Ioannis, & Thomæ manifesta sunt sepulchra.* 4. Petrus Dam. ser. 2. de Ioa. *Pium est arbitrari, sicut de B. Dei Genitrice creditur, ita Ioannem iam surrexisse.* Sic & Niceph. l. 1. c. 35. Isid. in Etymol. S. Thom. 4. dist. q. 43. a. 3. B. Alb. Magnus, &c.

PARS II.

Cur se nominet Discipulum, quem diligebat Dominus.

I. AD S Ioa. Laudes opus Ciceronis verbis, eloquentia Demost. memoria Plut. iudicio Homeri, Arist. doctrina, Platonis genio, ingenio Angelorum. Nam Angelus est puritate, Propheta reuelatione, Apostolus electione, Euangelista historia, Martyr passione, Doctor scriptis & prædicatione, Confessor exilio. Eccl. 45. *Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione est.*

Ipse sibi tria describit priuilegia. 1. *Quem diligebat Iesus:* 2. *Recubuit super pectus Domini.* 3 Arcanorum sciscitatio: *Domine quis est, qui te traditurus est?* *Tria Ioa. priuilegia.*

Notabilis eius modestia in hoc, quod non scripserit: *quem præ cæteris diligebat.* Quod tamen S. Augustin. tract. in Ioan. scribit, Euthym. in Ioan. Theoph. hom. 17. in Ioa. *1. Dilectus Iesu.*

D. Th. in 21. Ioan. & in 13. Ioa. causam dat. 1. ob Castitatem suam. 2. Ob doctrinæ sublimitatem aquilarem. 3. Ob amorem in Iesum. *Ob tria.*

1. Bene, *Apoc* 14. describit sui similes agni sequaces cantare 2. Vere, Sap. 6. *Incorruptio facit proximum Deo,* 3. Et Prou. 22. *Qui diligit munditiam, habebit amicum Regem* IESVM. *1. Ob virginitatē.*

4. Si bene confitebatur Deo Tobias, cap. 3. *Tu scis, quia mundum seruaui animam meam ab omni concupiscentia:* Iustius idem S. Ioannes dicet.

II. Illius gratia eum iunxit Dominus Virgini Matri: Matth. 27. *Fili,* non serue, *ecce Mater tua,* non Domina, Vbi Amb. *Autor humani generis, ait, in cruce pendens pietatis officia distribuebat: persecutionē Apostolis, pacem discipulis, Corpus Iudæis, Patri Spiritum, Virgini paranymphum, latroni paradisum, peccatoribus infernum, Christianis pœnitentibus veniam legauit.* 1. Iacob Iosepho, *Gen.* 48. amorem præ cæteris isto declarat: *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quā tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.* IESVS Ioanni isto: *Ecce Mater tua,* quam tuli in arcu passionis merito, de manu Amorrhæi, peccati & diaboli. *Ideo B. V. ei data mater.* *Typus.*

2. Sisara, *Iud.* 5. diutius domo absente sua socrus matrem mœstam his solabatur:

tur: *Forsitan nunc diuidit spolia, & pulcherrima fœminarum eligitur ei.* Christus in cruce spolia distribuit, & totam pulchram amicam suam dedit Ioanni.

Grata memoria beneficiorū. III. Qui idcirco, quæ recepit beneficia, vti hoc, commemorat gratus: non obsequia, quæ præstitit. 1. Fecit votum Sponsæ, Cant. 8. *Pone me vt signaculum* amoris *super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum. Quia fortis vt mors dilectio*, corde & ore recolens beneficia accepta. 2. Nimirum, Leu. 6. *Ignis* grati amoris *in altari* cordis *semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subiiciens ligna mane per singulos dies. Ignis est perpetuus, qui nunquam deficiat in altari*, i. beneficia recolens nutrit amorem Dei. Ita Psal. 115. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? In tali meditatione exardescit ignis.* 1. Quare Ps. 70. *Ego semper sperabo; & adiiciam super omnem laudem tuam*, beneficiorum remunerator: ac plurium inde tum meritor tum sperator. 2. Ita Iacob occurrenti Esau, Gen. 33. *Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo suo.* Item, *suscipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donauit mihi DEVS tribuens omnia.* En, vt omnia Deo referant accepta boni. At Esau, durioris capilli, secus: *Habeo*, inquit, *plurima, frater mi; sint tua tibi.* Nulla huic memoria Dei. Ita Ioannes Dei donum memorans ait: *Discipulus, quem dilig.* 3. Ita Ioseph, patrem sequens sua proles, Gen. 45. *DEVS me fecit Dominum vniuersæ domus Pharaonis, ac Principem in omni terra Ægypti.* 4. Ita Dauid, & amplius; *Venite, audite, & narrabo vobis, omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.* 4. Rebecca, Gen. 24. accepta sponsi cimelia protinus parentibus ostentat, testandæ illius opulentiæ, sic anima pij grata, Dei prædicat dona. 5. Assuerus cuncta sibi facta bene in annales referri curabat, quibus lectitandis insomnes ducebat noctes, *Esth. 6.*

Typus. *Exempla.*

Quo plus Christianum vsurpari simile oportet, euoluendo libros beneficiorum Dei naturales, spiritales, mundum, seipsum, &c. S. Ioannes vel cognomen suum commutat in id, in quo beneficij diuini commonefieret, *Discipulus, quem diligebat Iesus*, cum se Apostolum, Euangelistam, Prophetam vocare potuisset. Fecit, vt Genes. 41. Ioseph vocans natu maiorem Manassen, dicens: *Obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum*: minorem Ephraim, dicens: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* Ita se, filiosq; ipso nominum admonitu ad gratitudinem commonefaciebat. *Cognomē memoriæ le.*

PARS III.

De recubitu Ioannis super pectus Domini.

I. ISTud vero; Vni concessum soli, vt super pectus Domini reclinaret; quantæ gratiæ est? 1. Baptista reuerebatur caput Christi attingere manu: Thomas digito latus: pedes Magdalena: at Ioannes familiariter recumbit in sinu toto totus. 2. Moyses Deum, *Exod. 33.* videre volens facie, vix posteriora potuit: Isaias, Ezechiel, *cap. 1.* in reuelationibus suis Deum in throno tantum videre: Iacob scalæ innixum: Daniel lino candido indutum. At Ioannes in natura & Diuinitate cum cognouit. 1. *Certum est*, ait Orig. hom. 1. in Cant. *quod Ioannes in principali cordis Iesu, atque internis doctrinæ eius sensibus requieuisse dicatur; ibi requirens & perscrutans thesauros sapientiæ & scientiæ, qui reconditi erant in Christo.* 2. Laur. Iustin. l. de agone Christi c. 5. *Ibi arcana rimaris, curris per Angelos, discurris per Angelos, &c.* *Fuit id ei magnæ prærogatiuæ.* *Magnæ scientiæ.* *De Angelis.*

Hinc æternæ generationis mysterium hausit istud: *In principio erat Verbum, &c.* *De Diuinitate.*

Hinc Christi cum Patre æternitatem, & distinctionem relationum ac personalitatum, dum ait: *Verbum erat apud Deum.* Hinc consubstantialitatem: *Deus erat Verbum.* Hinc assumptam Humanitatem didicit: *Verbum caro factum est.* Profecto, ait Aug. in Ioan. *Si altius volasset, totus mundus eum capere non potuisset.*

Scientior fuit Apostolis.

II. Sunt, qui dicant, Diuinam Essentiam tunc ab eo conspectam fuisse: Id equidem non ausim: 1. Attamen si de aliis pro suo in eos affectu dixit: Ioan. 15. *Iam non dicam vos seruos; sed amicos: quia omnia, quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis:* quanto plura fecerit nota Ioanni, tantum præ cæteris dilecto? 2. Si ad tertium raptus cœlum, 2. Cor. 12. *Audiuit arcana, quæ non licet homini loqui:* tanto arcaniora viderit Ioannes, quanto pectus Christi est cœlo tertio diuinius. 3. Quorum cæteros, eorum & Ioannem secretorum fecit conscium; atque etiam plurium: liquet in Euangelio. Passionis mysterium cunctis aperuit, *Matth.* 20. Transfigurationis, tribus: in his Ioannes, *Matth.* 17. Resurrectionis, duobus; in his Ioannes, *Ioan. vlt.* At Incarnationis, soli Ioanni. 4. Hinc *Orig. & Aug. in Ioan.* tradunt eum ad pectus fuisse in paradisum paradisorum raptum, ad arcana SS. Trinitatis peruidenda. Hinc 1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, quod vidimus.*

Etiam Paulo.

Theolog^o dicitur.

III. Ideo *Theologi* nomen apud Ecclesiam sibi inuenit per excellentiam, vti SS. Patres eum appellant. Damian. serm. 1. de Excell. Ioan. eum paradisi fluuium nominat. Enimuero, Eccl. 15. *Impleuit eum Dominus spiritu sapientiæ & intellectus.* Dicam de eo, quod Rex Balthasar de Daniele, c. 5. *Audiui de te, quoniam spiritum Deorum habeas; & scientia, intelligentia, ac sapientia ampliores inuentæ sunt in te.*

Angeli ab eo didicerunt.

Certe S. Chrys. ait Angelos multa à Ioanne mysteria condidicisse; idq; isto confirmat Eph. 3. *Vt innotescat Principatibus & Potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo Iesu Domino nostro.*

Idem malleus Hæreticorum extitit. 1. Nicolaitarum communitatem fœminarum Apoc. 2. damnauit. 2. Contra Ebionitas, Christum esse Deum negantes, scripsit Euangelium. 3. Contra Cerinthum, fingentem in carne phantastica Christum apparuisse, vulgauit epistolas.

PARS IV.

De S. Ioannis Martyrio.

I. Vb annum Christi nati 92. à Domitiano Romam Epheso euocatus; capite rasus, virgis cæsus, in oleo feruente torretur illæsus.

Rasura symbolū varium.

Tonsura capillaris duo significat. 1. Sacerdotij dignitatem Regiam. Apoc. 5. *Qui fecit nos Deo nostro Reges, & Sacerdotes.* 2. Perpetuum Dei cultum, cui se ab adolescentia dedicarat. 1. Sicut Romani bello subactos detondebant, sicq; hastæ subiiciebant in perennem seruitutem. De quo Deut. 32. De captiuitate nudati inimicorum capitis. 2. Sic in Moysis Lege prius detondebantur oues, quam sacrificabantur. 3. Abiectio capilli est contemptus cuiuscunque terreni. 4. Indicium militis est rasura. Professio militiæ aduersus Carnem, Mundum, Dæmonem. Ideo Alexander, vt aptiores bello redderet, cæsariem radi suis iussit. 5. Contumeliæ & fatuitatis est signum: quales videri seruos Christi oportet. 1. Cor. 4. *Nos stulti propter Christum,* &c. E contra mundani, Rom. 1. *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt.*

II. Sic

II. Sic rasus oleo immergitur igneo, Christi 1. *Pet.* 2. passi pro nobis in exemplum, secutus vestigia Christi aurichalcea, vti eum viderat, *Apoc.* 1. id est, ignita. Mori sic poterat: nisi morte & martyrio fortior superasset.

Martyr sub cruce. Quid si plura subisset victor plurium? Sub Christi cruce adstitit intrepidus; hoc cum dolore acriore, quo magis & amabat & amabatur. Si Paulus vere, Gal. 2. *Christo confixus sum cruci*: verius Ioannes.

Typus. Vaccæ, 1. *Reg.* 6. Arcam ex Philisthiim transferentes in Israel, desiderio vitulorum mugiebant relictorum, quantum doluerit amator tantus tam immanium spectator, separatus à tali? 1. Reg. 14. *Ascendit Ionathas, manibus & pedibus reptans: & armiger eius secutus est eum* per aspera & ardua quæque: Ita Ioannes Dominum. Acre ei vas olei feruentis, acerbior ei aspectus Christi morientis erat. Ardens balneum potuit risisse! at Domini mortem non potuit non planxisse.

PARS V.

De Oleo S. Ioannis.

Balneum sanguinis I. Vt igitur mors Christi Ioanni non accidit sine martyrio, ita olei balneum non sine mysterio. 1. Thomyris regina Massagetarum, Cyri, qui filium eius occiderat, comprehensi in bello, caput dolio sanguinis pleno immersit, dicens: *Bibe sanguinem, quem sitisti.* 2. Parthi M. Crasso Rom. Imp. auri cupido, capto aurum in os liquidum infuderunt.

Auri.
Dum petit Euphratem, fatis lacrymantib. aurū,
Quod sitiit Crassus, mortuus ille bibit.

Ita Romani vnctum Christum Domini ista olei vnctione luserunt: sed delusi sunt ipsi.

Oleum in Pacificis. 1. Oleum gaudij symbolum, Pacificis victimis addi Lex vetus iubebat: at non Propitiatoriis pro peccato: quod gaudium peccatori nullum sit verum. *Propterea* S. Ioannes, Ps. 44. *vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.*

2. Luctatorum erat præungi oleo, vt & robur eis fortius esset, & elapsus lubricior. Luctator Ioannes erat, oleumq; ei conueniebat. *In palæstris.*

3. Oleo tria sunt: coloribus addere lumen, ignem alere, mederi. Ioannes Ecclesiam martyrio hoc illustrabat, exemplo accendebat & miraculo: infidelibus medebatur inuictus. Ideo Ps. 22. *Impinguasti oleo caput* eius & corpus. *In variis.*

Reges, Prophetæ, Pontifices oleo inaugurabantur: hæc tria Ioannes erat: quare & oleo perungendus. Vere *Sacerdos Magnus, qui in diebus suis placuit Deo*, in oleaceo gratiarum balneo innatans. *In inaugurationib.*

II. S. Greg. *in* 1. *Reg.* 10. *& Moral.* 15. *& in Ezech. hom.* 2. notat, Oleum in lenticula, paucitate notare paruam gratiam: magnam oleum in cornu: Ergo maximam quod in dolio. Eccl. 9. *Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.* i. Sapientia cum virtutum studio. At Ioanni nec toto corpore defecit. Iob 29. *Lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei*, felicitatem suam prædicat: felicior Ioannes, quo ab oleo affluentior. *Copia olei est gratiæ.*

Isaac de Iacobo, Gen. 27. *Frumento, vino, & oleo stabiliui eum.* Christus Ioannem panis & vini sacerdotio, & olei Martyrio. Volebat Christus Ioannis imaginem ferre ætatem, ideo pingebat eam oleo: non colore aqueo. Ezech. 16. *Oleum meum & thymiama meum posuisti coram eis* in ara. *Hieron. in Ose.* 2. ait oleum in aris idolorum ponere, esse donis Dei abuti, & è sancta doctrina errores elicere. In Ose. 12. Ferre oleum in Ægyptum, esse, scientias sacras miscere prophanis: quod Psalm. 140. *oleum peccatoris* dicitur. Ioannes oleo sancto contra oleum impiorum *Est perennationis.* *Est scientia.*

piorum est vsus, cunctos etiam Sanctos superans doctrina, sapientia, gratia. Ps. 88 *Oleo sancto meo vnxi eum.*

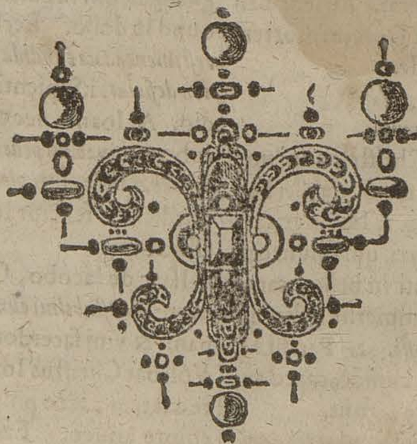
Illæsus ab oleo.

III. Sed illæsus emersit ex oleo: quia, *sic eum volo manere, donec veniam.* Sic Duces ad Dauidem, 2. Reg. 21. *Non egredieris amplius nobiscum in prælium; ne extinguas lucernam Israel.* Ita Deus, Diuiq; hodie ad emergentem. Eo quod, Sap. 10. *Custodiuit illum ab inimicis, & à seductoribus tutauit illum, & certamen forte dedit illi, vt vinceret.* Cur? Psal. 90. *Quoniam in me sperauit, liberabo eum, eripiam eum, & glorificabo eum.* Si τὸ *sperare* tantum potest, quantum non τὸ *diligere*?

Noluerit autem Deus eum in oleo perire, quod oleum magnarum sit rerum hieroglyphicum. Vt 1. Diuinitatis; quod aliis humoribus non misceatur: ita Diuinitas non permista Humanitati, sed supernatabat quasi. Non commixtione substantiæ, sed vnitate personæ. In hoc oleo, Act. 17. *viuimus, mouemur, & sumus.* Non ergo morti esse debuit. 2. Virginitatis. Hinc ab adulterarum sacrificio excludebatur oleum: quippe purum nulli permistibile. Oleo purior Ioannes: Hinc illæsior, quam tres in camino Babylonico.

Ob olei mysteria.

Miraculum miramini? potius gratiam Sancti, qui tantus quantus miraculum est Dei.

INDEX

INDEX RERVM, VERBORVM, ET MATERIARVM, MAXIME MEMORABILIVM, QVÆ hoc NVCLEO continentur.

A.

B.

C.

Chri-

E.

Epu-

G.

H.

I.

In-

L.

M.

Pestis

Q.

Sco-

FINIS.

AVTHORIS

HÆREDITARIA NVCLEI SVI TRADITIO.

EGo F. IOANNES ANDREAS COPPENSTEIN *Ord. Prædicatorum Theologus, & pro tempore Parochus Heidelbergensis*, NVCLEVM MEVM Conceptuum Prædicabilium TIBI, Spectabilis D. PETRE HENNINGI, Ciui ac Bibliopolæ Coloniensi, LIBERISQVE TVIS, Do, Trado, Donoq; perpetuum, typis recudendum, quando, quotiesve libuerit. Idq; ita, pro Iure meo in librum meum, volo; vt à quoquam alio per Romanum Imperium inuadi, imprimiq; NOLIM. Fortunet Donum DEVS, & Proficiat Ecclesiæ ad Maiest. DEI Glor.

Ita testor

F. IOAN. ANDR. COPPENST. &c. m.p.

Versus hoc libro citati

CONCEPTVVM
PRAEDICABILIVM
IN DOMINICAS

COPPENSTEINIVS

